R.2265

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ,
ἐπιγραφόμενοι ΜΟΥΣΑΙ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBRI IX,

IX Mvsarvm nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita Homeri.

CVM VALLÆ INTERPRET. LATINA HISTOriarum Herodoti, ab Henr. Stephano recognita: & Spicilegio Frid. Sylburgii.

Item cum iconibus structurarum Babyloniacarum ab Herodoto *descriptarum.*

Excerpta è Ctesiæ libris de rebus Persicis & Indicis, & ex iisdem Fragmenta auctiora.

Cum Indice *aucto & locupletato.*

Alia quæ accesserunt ad hanc editionem, versa cognoscespost præfationes pagina.

Editio adornata opera & studio Gothofredi Jungermani.

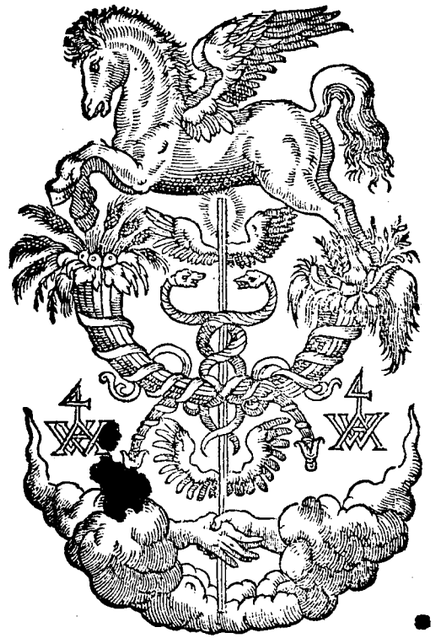

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

FRANCOFVRTI,
Apud Claud. Marnium, & hered. Jo. Aubrii.
MDCVIII.
Cum priuilegio Regis Galliæ ad sexennium.

R.2265

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ,
ἐπιγραφόμενοι ΜΟΥΣΑΙ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBRI IX,

IX Mvsarvm nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita Homeri.

CVM VALLÆ INTERPRET. LATINA HISTOriarum Herodoti, ab Henr. Stephano recognita: & Spicilegio Frid. Sylburgii.

Item cum iconibus structurarum Babyloniacarum ab Herodoto *descriptarum.*

Excerpta è Cteſiæ libris de rebus Perſicis & Indicis, & ex iiſdem Fragmenta auctiora.

Cum Indice *aucto & locupletato.*

Alia quæ acceſſerunt ad hanc editionem, verſa cognoſces poſt præfationes pagina.

Editio adornata opera & ſtudio Gothofredi Jungermani.

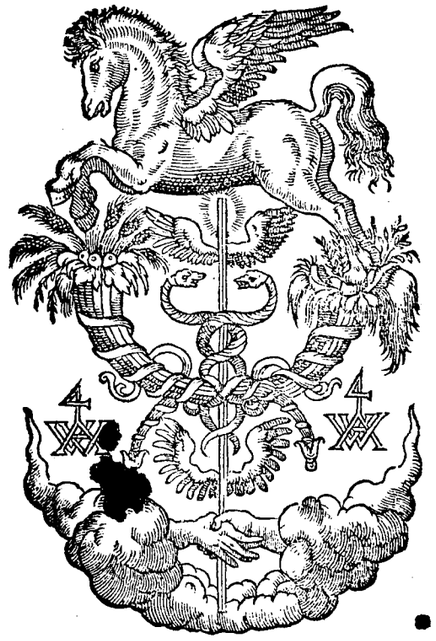

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

FRANCOFVRTI,
Apud Claud. Marnium, & hered. Jo. Aubrii.
MDCVIII.
Cum priuilegio Regis Galliæ ad ſexennium.

ILLVSTRISS. DN.

DN. PHILIPPO LVDOVICO,

COMITI HANOVIÆ ET RINECKÆ,

Domino in Mintzenbergk &c. S. Cæſ. Mai.

à conſiliis, Heroi generoſiſſ. &

clementiſſ.

ILLVSTRISS. Comes, Domine clementiſſime, Scriptorem celeberrimum, & quo vetuſtiorem poſt Moſem & ſacræ hiſtoriæ conditores integrum noſtra ætas non vidit, ſub T. ILL. GENEROS. nomine edimus. HERODOTVS is eſt, quem HISTORIÆ PARENTEM, Eloquentiæ parens nominare haud quaquam fuit veritus. Editionem vero illam ſub illuſtriſſimo nomine Tuo (vt de hac re prius aliquid verborum faciam, & ita de mei facti ratione; quum præſertim ipſe auctor ob famam ſuam & gloriam quam per tot ſæcula ipſi Muſæ ſuæ conſeruarunt, ſermonem longum minime deſideret) quod ſuſcepimus, ei rei cauſſam addidiſſe & votum noſtrum ſi commemorem, nihil falſi hîc protuliſſe certe ſum exiſtimandus. Poſtquam enim per vnum alterumve annum & quod excurrit, hîc in T. ILL. GENEROS. vrbe noua ſubſtiti, primum ab ocello typographorum Cl. Marnio aduocatus, ſi aliquo pacto ipſius deſiderio de bonis auctoribus Græcis denuo vel nouiter, ſi ita daretur occaſio, edendis corrigendiſve poſſem ſatisfacere, quæ quidem ampliſſ. & clariſſ. amicorum non nulla de me fuerat opinio, acceſſeratque commendatio, quamuis ingenii mei tenuitate, quod numquam diſſimulaui, ſed faſſus fui ingenue, me vtrique iſti oneri, certe alteri præſertim, imparem eſſe affirmarem, hominem inſuper nulla eruditæ doctrinę copia inſtructum, & qui illas ſpes amicorum virorum, quos veneror, non tam reipſa vlla ex parte, quam amore & beneuolentia, qua me non meritum licet proſequerentur, ſuſtinere poſſem: poſtquam igitur, quod dicere cœpi, per aliquantum temporis ſpatium hîc ſubſtiti, cogitatum fuit aliquoties, ſi qua noua boni auctoris editione ſtudia noſtra qualiacunque T. ILL. GENEROS. probare, immo commendare porro poſſem, atque adeo teſtari publice, nos hîc ſub tutela T. ILL. GENEROS. vixiſſe ſane nec inuitos nec non lubenti animo. Sed occaſio digna mihi hactenus dari viſa nulla: ita fui occupatus potiſſimum aliena opera curans, excuſſus propriis, vt ille ait: & vllo illicio alienam meſſem ad me pertrahere, id vero, quamuis more hoc hodie fit, quo tamen & alia non bono ſcilicet fiunt, facere nolui; nec vmquam me tam improba capiat cupiditas.

Interim T. Ill. Generos. hinc ob augusta negocia abire contigit, acciditque paullo post vti optimus Marnius noster post alios eximios historicorum Græcorum & Herodoti editionem adornari iuberet, vnius preli ratione præsertim ità poscente. Ibi statim nobis incidit, forte cum hoc auctore nos id audere posse, quod hactenus sollicitos habuerat; & in diuturna absentia T. Ill. Generos. eam editionem vouimus, vt quamprimum ἐπ' αἰσίοις illa rediret, contingeretque ex ista ἀπροσδοκήτως gratissima, &, vt vtroq; vocabulo Herodoti nostri vtamur, qualis numquam antea rerum omnium ἀέκητι. Cuius voti quum simus facti compotes, merito ante omnia & nobis gratulamur ideo, gratiasque agimus benignissimo omnium rerum moderatori, summo & αὐτοτάτῳ Deo, quod tam large vota nostra expleuerit, vt T. Ill. Generos. non tantum saluam sanamque reducem videre potuerimus, sed & insigni præterea titulo auctam cognoscere: eundemque cæli & terræ potentiss. arbitrum precamur, vti porro T. Ill. Gen. consilia & facta gubernare, dirigere, & fortunare clementer & benigne velit. Reuertor ad præsens. Et caussam quidē quæ me impulit, cur T. Ill. Gen. cum Herodoto nostro alloqui ausus fui, sic attigisse, satis, ni fallor, esse iam potest. De altero, huius nimirum auctoris dignitate & auctoritate, fortasse verba magis adhuc compendifieri queant, quum ea T. Ill. Generos. nullo modo ignota esse possint, vt quam profecto in hisce litteris, quas humaniores vocamus, non mediocriter tinctam vel ex tam deprædicata fama cognoscere & audire potuimus sæpius. Sane vti T. Ill. Generos. multo maiora digniora-que offerri debere nullo modo eo inficias, ita tamen nec hunc nostrum indignum ea sperare volo. Nec enim vereor ne illi adhæreſcat apud T. Ill. Generos. macula ista, quam aspergere conati fuerunt non solum recentiores non nulli, sed etiam antiquiorum aliqui: quorum maleuolentia eousque progressa fuit, vti quidam φιλοκακηδίας, si dis placet, Herodotvs scribere ausi fuerint: nisi illos tamen, graues alias & eruditos auctores, quid excusset, quod manifesti sint patriæ amore (qui in multis præiudicium facit) id potissimum fecisse, quam Herodotvs noster non ita extollat, vti ipsis allubuisset, vel facturi fuissent si suscepissent ἰσοτιμίας ἀπόδειξιν ipsi. Scilicet ille solos Bœotos & Thebanos laudasset, in hoc numquam reprehensus esset. Sed eius apologiam, quum iam laborioſe id præstiterint, tam Gallice quam Latine, viri doctissimi, in quibus & breuiter & grauiter auus etiam meus ὁ μακαρίτης Ioachimus Camerarius, à me retexi non est opus, nec locus etiam hic patiatur: & me hercle apud Ill. Gener. T. actum agere non decet. Lubet saltem addere hoc tamen de fabulosis quibusdam narrationibus, quæ in Herodoto (quis negat?) leguntur, quas tamen ille sacerdos Musarum non de se nobis largitur, vel οἰκόθεν promit, sed ab aliis accepta suæ historiæ intulit: nō idcirco tam temere censoria ipsum virgula, quam quidam nullo populi suffragio arripiunt, castigandum. Quid enim? consideret mihi quis ista ἐθνικὰ & τοπικὰ, is præsertim *Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.* An non vbique locorum talia acroamata in promptu sunt apud ciues? an non origines suas ab antiquis plane & oblitteratis monimentis repetunt? an, vetustiorem modo possint arcessere suæ vrbis memoriam, fabulas effugere curant? Certe illas narrationes tales tum pueri à parentibus audimus & mandamus memoriæ, porroque in nostros posteros quasi de manu in manum traditas deriuamus. Ea tum late peruagantur scilicet, fiuntque sermo publicus: & historiarum scriptor eiusmodi certe debet de originibus locorum & vrbium antiquitate quæ feruntur, exponere: longeque id præstat

præstat quam vt quid comminiscatur ipse, quod vt quidam ingenioſi fecere, ita numquam laudatum fuit à prudentioribus. Quæ itaque penes scriptorem culpa residet, si talia quædam ἐπεισόδια μυθώδη inserat in historia, præsertim tali quæ circa τοπικὰς ἀναγραφὰς occupari necesse habet sæpius, qualis & nostri Herodoti profecto est: quem διηγήσεις suas, vt & alii ipso antiquiores, πόπους, in quibus res gestæ fuerunt, ἀκηλωτοτάτους partitum, critici veteres iam diu est quod obseruarunt? Ne quid dicam quam ingenue ille identidem conteſtetur ita ferri, ita famam esse, ita se audiuisse, immo aliquoties etiam non sibi ista quidem verisimilia esse, tamen se non debuisse prætermittere; alia, quæ ab aliis iam monita, & inter prolegomena Herodoto nostro præfixa habentur. Nec vero ista de originibus, quæ in omnibus scriptoribus quo ab vltima vetustate euocentur longius, fabulosiores videri solent, è meo ingenio deprompsi: sed ex Dionysii Halicarnassei commonefactione, accuratissimi talium arbitratoris, qui profecto longe modestius & cautius de priscis illis scriptoribus iudicium fert, quam hodie à quibusdam fere calore quodam & plerumque imperitiâ fieri videmus. Istum ad modum & Ælianus, ὁ μελίφθογγος, postquam ex Alexandro Myndio, vetusto scriptore, protulit historiā de ciconiis, quæ aues exacta ætate ad Oceanitidas volent insulas, idque præmii pro pietate erga parentes referant, vt ex auibus conuertantur in homines: ἄμοι δοκεῖ μῦθος εἶναι. Fabulam id esse, ait, non puto. Quid enim, addit, hoc comminisci Alexandro profuisset? Turpe namq; esse viro cordato mendacium præferre veritati, si etiam maximum proponatur eius facti lucrum; nedum istud facturus eiusmodi vir præsumendus sit in iis, vnde ne vilis quidem lucelli exspectare debeat emolumentum vllum. Quæ certe & de nostro Herodoto pariter recte & vere dici possunt, eamque ob caussam afferre volui: qui tamen numquam processit eo audaciæ, vt bruti alicuius in hominem μεταμόρφωσιν τερατώδους persuadere voluerit cuiquā; etsi tale quid, vti dixi, de ciconiis Prænestinus ille sophista Myndio historico credebat. Verum, vt supra dixisse commemini, mea defensione scriptorum eximius non eget, absque aliis hoc satis & abunde est iam præstitum: & omnis antiquitas cum honore & laude vsurpauit Herodoti nomen, sæpe eum τὴν συνετὴν φέρειαν honesto nomine vocantes. σοφώτατον, γλυκυτάτου, θαυμασιώτατον τῶν μελίτταιων Herodotum aiunt, eius diuinam in dicendo suauitatem in primis admirati. vtque eum semper præstantissimum putarunt, qui ad Homeri sui exemplum quam proximus accedere posset; ita Herodotvm nostrum & quidem solum ὁμηρικώτατον extitisse præclari rhetores scriptis suis conteſtatum reliquere. Nec itaque dicam quidquam etiam de illo, quem adiunctum antea à typographorum πειρατείᾳ scriptis Herodoti, nec ego temere auellere volui, archiatro regio, inquam, Ctesia: quod is omnia nostro contraria narrare in historia animum induxerit. nam cuius vitii Herodotvm affinem facere vult, ἐκείνῳ ἔλκεσι αὐτὸς μάλιστα βεβλημένος ἰατρός, idque auctores certatim annotarunt. Antiquitati sane viri, non à nemine etiam laudati, hoc dedi, & quæcunque raptim Fragmenta colligere potui, vel ab aliis collecta fuere, quoniam eius scripta ad nos non peruenerunt, ea Excerptis à Photio adieci, & in publicum sic aucta & locupletata edidi denuo: quum præsertim earundem gentium historiam, Assyriaca nimirum & Persica, quam noster Herodotvs, scribere susceperit. Verum vt tandē finem imponam orationi: si igitur Herodoti nostri historiam principem locum inter alias antiquorum tenere affirmauero, & iure quidem meritoque, nec vllam facile illi posse vel debere anteponi: id non absque auctoritate grauissimorum viro-

rum certe fecero. Nec itaq;, Illuſtriſſ. heros, Dn. clementiſſ. eius editionem exiſtimauimus indignam, quæ ſub T. ILL. GENEROS. nomine adpareret, quum in ea profecto haud paruæ res commemorentur, ſed potentiſſ. regum & principum conſilia ac facta, multaq; monita inſpergantur à viro principe legi digna: ne quid dicam quam pie loquatur, quamuis ethnicus ille vir, de diuina prouidentia: & quod neminem Græcorum ſcribendi genere acceſsiſſe propius ad Hebraicam breuitatem ſimplicitatemque velint, ex eoque ſacræ chronologiæ cum profanis hiſtoriis conciliationem non incertam petant, ac collationem inſtituant nec inutilem nec iniucundam. Quæ ego ſane ex grauiſſ. & doctiſſ. virorum iudicio profero: quum meum, vt iuuenis adhuc & imperitior, nec in vſu rerum verſatus, nec eruditione aliqua ſuffultus, interponere non debeam. Qui itaque ſatis abunde voti ſummam me conſequutum putabo, ſi noſtrum qualecunq; ſtudium (quantum quidem in tam breui temporis ſpatio, quo abſolutus fuit hic auctor, mea ex parte præſtari potuit, variis aliis diſtracto modis) in Herodotea editione noua, vt ornatior quam antea prodiret, poſitum, à T. ILL. GENEROS. non improbatum fuiſſe cognouero. Cuius quidem rei me ſpes bona fouet, qui ſciam T. ILL. GENEROS. fauorem erga bonas litteras & artes earumq; cultores eximium, virtutem vt hodie raram, ita laudatiſſimam in principe viro: quam, vt & alias, quas in T. ILL. GENEROS. admiramur, ore quod magna ſonaturum eſt prædicari decet: ego pro tenuitate mei ingenioli & oris infacundia calamum hic ſiſto, & eas potius colo cum ſilentio & animo venerabundo. Nec aliud iam addo quam vt T. ILL. GENEROS. cum auctore iſto cultum & deuotionem humiliter & ſubmiſſe iterum iterumque deferam, quæ vt ab homine tenui & ignoto illa ne ſpernat, obnixe & maximopere rogo. Ita, quod reſtat, Deum æternum oro, vt ille propitius T. ILL. GENEROS. ſaluam & incolumem diu diuque ſuperſtitem eſſe ſinat cum bono Eccleſiæ ſuæ & Reip. emolumento: Illuſtriſſimæque domus veſtræ gloriam antiquam non ſolum conſeruare, ſed altius etiam extollere velit. T. ILL. GENEROS. quam optime valeat. Hanouiæ in T. ILL. GENEROS. vrbe noua, è typographio Wecheliano. Anno ∞ IOC VIII. ipſis Idib. Mart.

T. ILLVSTRISS. GENEROSIT.

humillimus cliens

GOTHOFREDVS IVNGERMANVS.

LECTORI CANDIDO.

NIHIL *fuit, amice lector, de quo nos minus cogitauerimus anno præterito, quam* HERODOTI *editionem iſta hieme ſuſceptam iri: nec eius rei mihi vel leuiter in mentem venire potuit. Sed varie ſe habent etiam optimorum typographorum ſæpe rationes, vt mehercle, quantum ego hactenus, dum illi arti non ita diu operam* ἐπανορθωτικὴν *in parte dedi, cognoſcere potui, adeo vt illud & hic verum eſſe, quod prouerbio teritur, expertus pronunciem, ſcilicet & nos plerumque in ipſa demum arena conſilium capere oportere, non ſecus ac gladiatores aiunt. Ita ergo factum & nunc fuit, qui voti mei nondũ potui fieri vel ſemel compos, vt ad opus aliquod prãſi ac parati accederemus. Quamuis enim tum quod ad me attinet, ne quidquam ambitiunculæ ex his verbis mihi quis ſiniſtre collegat, quæ in me profecto non eſt vlla, nihil magni vel eximii à mea tenuitate proficiſci poſſet, nec ego quid tale etiam promittam: tamen occaſio ſic eſſet à viris litteratis egregiam aliquam colligere ſymbolam ocioſius: quam in Reip. litterariæ gratiam nobis credo illi haudquaquam negarent. Verum ἀΦθονοι illæ Muſarum θύραι non vbique adeo nobis in propinquo: locorumque interualla ſibi & temporis longioris ſpatium tum depoſcunt. Sed ad ea quæ noſtram editionem attingunt propius: vbi non mirabor, ſi quædam monere oblitus fuero; ita hæc in ipſis nundinis ſcribo, & quum liber iam mitti ad eas debuerat. Quum itaque auctoris cuiuſdam veteris diu exſpectata Græcolatina editio nondum à viro docto huc tranſmiſſa eſſet, quam alias prelo ſubiicere, noſtro fuit decretiſsimum, operæque ad ſuos labores denuo confluerent, Marnius noſter, vno prelo præſertim ita exigente, conſilium de Herodoto edendo cœpit, & dictum factum; in eam rem editionem H. Stephani ſecundam ad nos miſit, quæ operis noſtris pro exemplari eſſe poſſet. Ego tum eram totus in Polluce, & Notis ad eum pertexendis, quas vt auderem aliquas poſt opt. amicum noſtrum W. Seberum, quem in eadem re occupatum eſſe ſciebam, cuiusque editio hiſce nundinis prodit, cauſſa princeps fuit ms. Palatinus eximius ab amiciſs. viro* IANO GRVTERO *(cuius eruditionem illam τὸ πᾶν admirer ne an ſummam erga me beneuolentiam exoſculer magis, incerte angitur animus; & Muſæ non ſirint, vt vmquam tam anguſto temporis ſpatio eius de me meritorum enumerationem ac deprædicationem imprudenter includam) ex illuſtr. illa Bibliotheca erutus, in quo hoc clare diſcere potui, non vane iactari de critice à viris qui in eo genere hodie familiam ducunt, eam vt Africam eſſe: quippe adferre ſemper aliquid noui. At non tanti fortè noſtri; quæſi ſpectentur ſola, cordatorum etiam virorum cauilla haud effugit, vt ideo quid porro in iſto auctore tẽtare debuerim, niſi tam multas veras lectiones me reperiſſe in laudatis ms. putaſſem, vel veras tamen quasdã, vbi vulgatæ falſæ videntur, repoſiturũ eius ope adiutus ſperaſſem: de quo, ſi non ſpernetur hic partus, eritque qui tollere velit, τὸ αὐτὸ πάχα βοήσει, quod præfiſcini tamen addiderim. Ego itaque, ne multis morer, tum in Polluce totus, ita in eodem pergebam: ſatis ratus, ſi Herodotea editio ad Stephanianæ exemplum publicaretur, nobisque ſaltem hoc proponeremus vt noſtra qualiscunque diligentia pro viribus tamen Stephanianæ eſſet æmula: diligentia, inquam, non eruditio, ad cuius ἄκρον tale, quale ille vir attigit, me peruenire poſſe haud ſpero vmquã. Verumtamen quum ſuperiori anno iamiam exeunte, cogitationes noſtræ εἰς τὸ νέωτα conuerterentur frequentius, conſideratâ operâ meâ, & quid reſtaret profligandum ante quam nundinæ aduenirent, quarum terminis noſtri labores iniquius, ſi verum dicere licet, plerumque circumſcribuntur, & viſo, me demum peruenisſe ad ὀνομαστὸν ſeptimum, ſique abſoluendum eſſet in Polluce quod ſub manu, verendum eſſe ne in Herodoti editione amplius quam præuaricatus viderer, vt qui huic planè nullam operam à me dediſſem: ſic itaque mearum rerum hercle ſat agere cœpi, cura animum incertante varia. Sed cogitaui tamen Pollucem alias proditurum, licet ego nihil adſuerem, quum ille ſat eruditum editorem, amicum noſtrum, eſſet iam nactus: & mihi etiam aliquod moræ pretium fore, quod à doctiſſimo quodam viro in eo auctore obſeruata & emendata exſpectare iuſſus fui è Gallia: abrupig, tandem hoc filum, & Pollucẽ ſepoſui, cum æſtate, ſi erit ocium & facultas, σὺν θεῷ reſumpturus. Itaque Herodoto tandem, non ita tamen ſolo, vt non & aliis diſtraherer ſæpius, per duos menſes operam dedi, quantam per quotidianum penſum dare licuit, & pauca quædam attuliſſe mihi videor vt illius iam editio prodiret illuſtrior & πως δ' οὐχι aliqua auctior: plura ſane allaturus, ſi per tempus licuiſſet huic rei inhærere longius. Scilicet qui in opere ipſo parum poſſunt, in parergis ſunt occupati: quique in libro ipſo elaborare nihil audent, interdum tamen quaſi alludunt ad margines. Tu de omnibus ita cenſebis, amice & candide lector, vt tumultuarie valde præſtitis, & nimis properanter, præterea ab homine cui profecto nec ingenium in numerato eſt, nec exprompta adeo memoria. Ego paucis ordine ea referam quo & de aliorum laboribus certus fias vnde ſcilicet quidque & à quo ſimus mutuati. ita enim vnicuique ſuum, vt verum & par eſt, poterit tribui.*

Textus (vti vocabulo iam recepto in hac re vtar) Græcus & Latinus noſtri Herodoti ad exemplum

editionis H. Stephani secundæ expressus est: quid vero ipse in sua recensione præstiterit, cognoscas, si lubet, ex ipsius prolegomenis, quæ statim cum aliis Herodoto præfixa inuenies. Mutare mihi nihil permisi, nisi quosdam typographicos errores, ita certos, vt me palpari putarem: quæ tamen in re quo versarer cautius, adhibui semper editionem eius primam, mihi quondam à Clariss. GRVTERO *datam. raro item in interpunctionibus variaui, itidem illa priori nonnunquam in consilium adhibita, editione certe diligentissima. vbi tamen vtrumque spero ita tentatum, ne quidquam facile in iis locis, quos studio se mutasse ait in illa secunda editione, peccarem. De interprete alias quem* VALLAM *autumant, mihi profecto idem accidit, quod H. Stephano, vt obscuras quasdam sententias tam apte expressas ab eo in Herodoto mirarer, interdum tamen ipsius interpretatio, licet nondum vllam accuratiorem linguarum cognitionē mihi vendicare possim, meis auribus quidem nescio quid mendosi sonaret & inconcinni. Adeo vt si quid ego voluerim refert, optimum H. Stephanum de nouo vertisse τ συγγραφέα optarem, quod illi facile fuisset, qui vix duodecim dies consumpserit in tot interpretationibus & melioribus & verioribus conscribendis quas oræ adposuit: vel vt istas interpretationes, quas margini adiecit, in textum ipsum transtulisset, quum præ iis altera plerumque etiam plane falsæ sint, vel Græcis verbis minus respondeant. Verum quoniam ipse hoc noluit, immo etiam aliis diserte interdixit ne in contextum referrent has interpretationes; & nos eius voluntatem contra ire hic iam noluimus: quo tamen lectori oræ paginarum ad notandum vel obseruandum essent liberiores, illa omnia cum bona ipsius diligentiæ pace migrare iussimus in extremas paginas, vbi nobis videntur locum non minus certe commodum vel elegantem obtinere: numeris præfixis, qui singulorum quo referenda indices. Ceterum de libello qui vitam* HOMERI *continet, didici ex prima H. Stephani editione, eum esse ex Conradi Heresbachii interpretatione, ab H. Stephano multis locis recognita: at versus qui passim inserti occurrunt, Conradum non vertisse: ideoque eos partim ex eiusdem H. Stephani, partim ex aliorum interpretatione nos habere. Et hæc de contextu, interpretatione, interpretationeque recognita. Ad* CAPITA, *siue* TMEMATIA *quod attinet, dixi ante annum ad Cæsarem, quid in ea re spectassem, eundem auctorem ita videlicet partitus. Si qui improbant, libere dico in hac re, malo cum illo quem magnum in ea auctorem sequor ita desipere (quod Musæ tamen bene prohibebunt) quam cum illis diu erse sentire. Sed, inquient, rectius tamen & melius potuisset ista partitio instituι. Hic sane habebunt me fatentem, & aptius aliunde potuisse non negabo; nostramque minus congruam interdum, immo sæpius, & id fatebor. & fecisset alia quodlibet qualis qualis ad manus, arripuissem libens vel ambabus quod aiunt. Ego mehercle in festinatione summa non potui ista dinumerare accurate: nec vllum inde auctori nostro spero fore incommodum; quod eas numerorum σημειώσεις ora interiori paginarum adposui, neq; ipsum contextum ideo distraxi: saltem ea fini elaborans, vt Index ad eas accommodari posset; non ad paginas, quæ in nulla non editione incerte variare solent. Auctorem alias ita scripsisse, eiusque orationem ea inter se cohærere ἀμουσία, vt omnem istam minutam diuisionem respuat, si nesciuissem, ex re ipsa satis potuisse... experiri. Nec capita etiam inter se paria, sed illa prolixiora, ista breuiora feci, prout mihi multum rerum nominumve contineri videbatur pro Indice excerpendo. Nec spero tam iniquum mihi aliquem extiturum, vt ad mensuram hæc tradi sibi postulet. Nemo tamen in Plinio, Aeliano, (quamuis illis alia scribendi materia) aliis, hanc inæqualitatem culpat, sed sic permittunt, quamuis ab indoctis. sæpe librariis ea profecta segmenta sciant. Sed vos qui nimium reprehenditis & acerbo animo, considite quæso vel noueni, quot Herodotus noster & Cephalion quidam Musas conscripsit, idemque tentate separatim quisque: dabo vobis contra pignus, si inter vos conuenient, & ni tandem exclamabitis ipsi Quot capita tot sensus, id quod vulgo iactant. Pergo. Notulæ quæ in textu Latino nigræ occurrunt interseruæ tales ¶, designant tibi tmemata, vel tmematia, in quæ H. Stephanus librū vnumquemque in sua editione posteriori distribuit. qua distributione, vt ipse ait, lectio quæ alioqui nimis longa videri possit, in certa interualla, ceu longa quædam via, diuidatur, vbi commode, si visum fuerit, liceat interquiescere. Id quoniam ipse monuit, nec ego sane omittere volui. De vita vero* HOMERI *adhuc dicendum superest, nos in H. Stephani editione ad Græcum contextum nullas διαφασίας (vt ipse Herodoteo vocabulo vocat) lectiones inuenisse. Quum itaque olim dum Heidelbergæ apud nobil. & amplissimum* V. G. MICH. LINGELSHEMIVM, *patronum meum eximium, quem honoris & laudis gratia nomino, degerem, cum ms. Palatino, in quo vna cum quibusdam aliorum auctorum scriptis ista ἐξήγησις περὶ τοῦ Ὁμήρου γένους καὶ βίου continebatur, illum libellum contulissem, istaque excerpta adhuc inter scidas meas inuenissem, & quosdam locos inde augeri & emendari non inepte posse vidissem, eam διαφορότητα singulis locis in margine Græci contextus adscripsi; in contextu ipso mutaui nihil, sicut & infra in scriptum illud præfatus fui. Sequuntur adiectæ ab H. Stephano adpendices, de* PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS *vna, altera de* ÆGYPTIORVM, *vtraque ex auctoribus priscis ab eo excerpta cum quibusdam eius in aliquot locos obseruationibus. Hic lubuit quid loco quasi tertiæ adpendicis addere, vel quasi locupletare adpendicem Stephani Aegyptiacam. De illo enim Aegypti flumine vnico,* NILO, *ex pluribus auctoribus adieci veterum sententias inter se dissentientes omnes super huius fluuii augmento, partim & Herodoti opinionem refutantes. Notaueram mihi illa loca, quum alias collectanea ad Herodotum pararem,*

variis

variis auctoribus antiquis raptim peruolutatis, & nouis etiam quicunque mihi ad manus: stulte, qui hæc confieri sperabam posse tempore tantulo. Sed ista tamen priuatim corrasisse forte non erit aliquando planè superuacuum. Possent enim ni fallor quædam loca inde Herodoti emendari, illustrari certe: & vtinam hanc operam nobis H. Stephanus, [illegible] illas promissas adeo adnotationes emisisset: quas nunc [illegible] quam emersuras quis speret, postquam

Τὸν Μέσσης φίλον ὦδε τέλος θανάτοιο κάλυψεν.

Vix vacat in his temporis angustiis, lubet tamen locum qui occurrit in exemplum subiicere. Clione, cap. CXVII, *ait ad Astyagem Harpagus:* ἐπεί τε ὦν ποιήσαι τοῦτο τὸ μελλόμενον, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τὸν εὐνέχοντα τοῖσι πιστοτάτοισι, καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψάμην. *Hic pro vltimis verbis forte alicui non displiceat lectio quorundam, vt videtur, veterum,* ἐθαψάμην. *Sic enim diserte Thomas magister in eclogis vocum Atticarum:* ὡσαύτως (scilicet vt ἐθρεψάμην dicimus pro ἔθρεψα, & ἠγανακτησάμην αὐτὶ τοῦ ἠγανάκτησα) καὶ ἐθαψάμην αὐτὶ τοῦ ἔθαψα. Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ· καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψάμην. *Sed non possum quin & alterum, quum non ita procul illum sequatur, addam, qui forte maioris momenti. Eadem prima Musa, cap.* CXXVIII, *de Astyage legitur:* πρῶτον μὲν τὸν μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ μιν αὔεγνωσαν μετιέναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀπεσκολόπισε. *Scilicet pro illo μετιέναι forte μὴ κτεῖναι legendum, nec aliter veteres codices habuisse, si me Thomæ eiusdem auctoritas non fallit, quamuis apud eum corrupta vna litterula ita legas:* αὐαγνώσκω τὸ αὐαπτίθω, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ· οἳ μὲν αὔεγνωσάν με κτεῖναι Κῦρον. *In primis vero plura in illis, qui Herodoti verba hinc inde laudauerunt, mendosa possent è nostro rescribi. Sane apud Stephanum, siue quisquis est ille ὁ τὸ ἐθνικὸν καταγράψας, varietas in propriis vrbium creberrima est, vt loco exempli,* Θυέλλα, πόλις Οἰνωτρίας, ἐν ᾗ μοῖρα φωκαέων ᾤκησεν, ὡς Ἡρόδοτος α'. *atqui in Herodoto nostro illa* Τ ἔλη *scribitur in ea Musa Clione, cap.* CLXVII. *Sic quæ Euterpe, cap.* XXIX, Ταχεμψώ, *Ethnicographo saltem* Χομψὼ *ex eodem libro Herodoti affertur. Qui* Ζύγαντες *in Melpomene, c.* CXCIV, Γύζαντες *ex eodē libro quarto laudat idē, & in* Βύζαντες *ait,* κακῶς Δ' ἀλλ' Γ' Γύζαντες *legi apud Herodotū, quo modo tamen & in* Κύρανις *quæ* Κύραμις *Herodoto ibidē) adducit, νῆσος, inquiens,* Γ Γύζαντας τὰς ἐν Λιβύῃ Ἡρόδοτος τετάρτῃ. *Verūmittо hæc, & dico de ceteris quæ restant. His itaque adpendicibus, quas dixi, suolectam habes* FRID. SYLBVRGII *Spicilegium in Herodotum, quod ex editione Herodoti Latina minori forma ab illo ad exemplum Stephanianum primum anno* CIↃ IↃ LXXXIV *curata, vbi id interpretationibus H. Stephani in margine insertum, raptim excerpsi. Non paucis tamen locis adhuc inquiri posse in interpretem nemo mihi negabit qui examinabit accuratius, ocioque hoc agere volet. Mihi sane ita visum fuit non raro vel obiter relegenti, & proposuissem libēs, si per tempus licuisset, tam quorundam locorum interpretationes alias, quæ apud recentiores exstant post Vallam prolatæ, quam meas de quibusdam locis in Herodoto Latino dubitationes, & [illegible] de his statuerem, edocerer[illegible] recte an secus illud facerem: nam & ego meum nomen inter illos profiteor qui doceri cupiunt. Vel illud vltimi Musæ cap.* CXIX, *quale est:* offa illa falsurae prius imposita resiliit palpitauitque, quemadmodum pisces recens capti. *Quando* prius? *& quid verbi [illegible] opus? omnino scripsisse Vallam,* prunis, *& id à librario male descriptum, vel ab operis male lectum, indeque effectū illud* prius. *Græca certe id confirmant:* οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε ἔσταιρον, ὅκως περιχθύες νεάλωτοι. *Ibidem statim ante capite* CXVIII, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἑόντες ὑπὸ Αἰγὸς ποταμοῦ· *Valla,* quum pauci essent, super Ægos fluenta circumuenti. *qui itaque legerit* ὀλίγοι ἑόντες. *An recte vero, ego non iudico, saltem indico vt legerit. Qualia multa quis obseruet, qui vel obiter hoc agat. Ne recedamus longius, eadem Calliope, c.* 98. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt. *potius debebat* Ionas, *pro* Samios. *Ita enim Herodotus,* καὶ τοῖσι Ἴωσι θωμανέσαντες· *scilicet* ὡς εἶδον οἱ Πέρσαι τὸς Ἕλληνας. *cap.* LXXIV, Εὐρυβάτῳ, Eurybatem *Argiuū legimus, quem Valla mendose* Eurybiadem *habet. Sic cap.* LII. *de Amompharete:* ἅτε δὲ θωμαλυόμυος τῷ πρότερῳ λόγῳ· *in Valla omissa negans particula,* quippe qui colloquio superiori interfuisset. *Verum & hæc colligo non vltra, sed missa facio iam. Nunc & de* CTESIA *breuiter, in quo pariter, quod ad excerpta quidem ex ipsius Persicis & Indicis à Photio attinet, sequuti sumus H. Stephani editionem Herodoto adiunctam: nisi quod aliqua quæ auctiora [illegible] Photio Græco erant, vel in ms. Bauarico esse idem vir laudatius monuit, ea fere in contextum nostrum retuli, vtrimq; secus tamen vncis inclusa, [illegible]re ad oram indicata: Latinam versionē tum pariter mutuatus ex Latino Photio eximiæ eruditionis viri* A. SCHOTTI, *qui præclaram illam editionē suam ad me ante annum dono misit. Græcæ lectiones variantes ad oram vero sunt ex eadem editione Photii, quam cum Stephaniana Ctesiæ diligenter contuli, & vbicunque illa variabat ad nostram adnotaui. de quibus & infra ad Ctesiam [illegible] sicut & de hoc, Notas subiectas & Interpretationes diuersas esse ab eodem A. Schotto, priores quidem: posteriores vero, quæ nouo incipiunt à signo, eas ab H. Stephano & D. Hæschelio esse. Ipsi Ctesiæ præfixi H. Stephani disquisitionem de* CTESIA, *& quæ sub finem eiusdem notarum legebantur de* Διττογραφία *quorundā nominum, in Ctesia præsertim, deque voce* Ἐκλογῶν *hæc inquam ex editione ipsius prima, qua anno* CIↃ IↃ LVII *dedit Ctesiæ eclogas Græcas cū quorundam aliorum. Vt itaq; Persica & Indica excerpta ex conuersione H. Stephani Latina habes, è qua & antea, (quam;*

& in prioribus eius editionem scilicet sequutus, hic loco monere nolui: nõ ignarus alias à clariss. Schotto in eadem re post ipsum elaboratum esse haud frustra, vt vel quæ raptim excerpsi indicent, præsertim in Indicis) ita in Indicis & alteram subiecí ab amico nobis viro quondam confectam, [illegible], L. RHODOMANO, [illegible] sed non edita, quam descriptam huc misit, quũ de nostro instituto cognouisset, [illegible]. Vltimam partem, Fragmenta nimirum CTESIAE *congesta, & in ordinem non nullum interdum digesta, ibi si meo labori aliquid adscribam, non spero me ideo cuiusquam reprehensionem incursurum. Quamuis enim fatear lubens præcipua quædam ex Xenophonte, Plutarcho, Athenæo, & Demetrio Phalereo ab H. Stephano primum collecta & edita: posteaque ab A. Schotto in Latino suo Photio aucta ex aliis auctoribus: tamen & eadem & non pauca alia me contulisse vel ipsius Ctesiæ verba, vel aliorum ex ipso factas ἐκλογάς, vel vbi eius mentio, certum est. Vbi tamen nihil exposco quam tumultuariæ συναγωγῆ συγγνώμην. quam paucis enim diebus me circumscripserint operæ, quibus ista describenda, conscribenda, omnia que παρέργως, quid referre attinet? Adscripsi vero ad Latini contextus oram semper, quo interprete illa legas: quæ si è quibusdam crebrius petenda fuere, vt ex Plutarcho, Aeliano, Tzetze, id interdum omissum fuit admonitiuncula, facileque ipse colliges ab eodem esse interprete, cuius versionem in eiusdem auctoris verbis antea adposuimus. Athenæi omnia puto ex H. Stephani interpretatione, certe ex eius editione horum fragmentorum eam sumus mutuati. In veteris minutioribus particulis, vbi non ad manus fuit versio, à me ipso exsculpere conatus sui aliquid interim quod alicuius versionis loco esset, ne vna ex parte scilicet paginæ vacarent. In quo te iterum rogatum volo quisquis es, vt benigne mecum agere velis, & non ad tuam eruditionem ista expendere nimis, qua me facile vincis, vel vincere potes: ego enim cedam libens, acerbitatem tantum deprecor & in carpendo maleuolentiam, alias facillime laturus si meliorem substitueris, nostreq; alleueris atrum* Transuerso calamo signum. *Errare solent & qui cauent ne errent, qui nonum suũ in annum premunt: quid mihi incautiori & sua iam adeo præcipitanti accidat? Et idcirco egregiam laudem spoliaque ampla referet hercle nemo, qui festinantis erroribus valde insultabit. At quo feror? nec enim cum tali mihi rem esse volo, sed cum candido & humano lectori, quem tamen & ipsum ne morer diutius, sermonem contraho. Notas igitur extrema quaq; paginarum ora Ctesianorum fragmentorum. vt in mente venit ita quasdam asperserim sicut & in tertia fect adpendice. De Indice iam in Herodotum serio iterum longus incipiendus foret. Sed breuiter. quum eum quem inceperam ipse perficere non possem, reconcinnaui quantum potest priores: ita tamen vt multum auxerim vel excentis locis, multa falsa & ridicula eiecerim, & plerag; ad Herodoti ipsam dictionem reformauerim. conferre volenti id patebit: licèt non omnia curua corrigere potui, sed omittere sic coegit nolentem quamuis pro labore multo & vario χρόνῳ & ἀκαρῆς. [illegible], H. Stephanus, [illegible], cuicumq; illam prouinciam mandauerit, is frustratus profecto fuit ipsum non parum. Ad Græcum quod attinet, in eo construendo actum agere me non opus fuit scilicet. Notum enim exstare Lexicon Ionicum Aem. Porti quod Herodoteæ lectioni [illegible] adhibeas. In eum finem addidimus numeros barbaros in ora contextus Græci; vt ita istud Lexicon & nostræ editioni inseruire commode posit. Sed fere oblitus fui eorum quæ Herodoto præfiximus. Vt itaque ὕστερον πρότερον, quod aiũt, ὁμηρικῶς, verbo, quod ad illa, absolutã, sunt ea* PROLEGOMENA *ex H. Stephani ambabus editionibus petita, vt & vocum* HERODOTI *recensio. Nos adiecimus* LEXICON, *vti quidem titulus præscribitur, vel potius, vt mihi videtur, glossas notabiliorum in Herodoto vocabulorum. Misit id ad nos ita transcriptum, quo exemplo edimus, è suo ms. [illegible]* MEL. HAIMINSFELDIVS GOLDASTVS. *Quod coniecturæ de quibusdam incidit obiter, ad oram posui: alias mihi notaui bonam partem ἀϖολεξεὶ ex his glosis exstare apud Corinthum in iis quæ præter alias de dialecto Ionica conscripsit. Tum de vita, scriptis & stylo nostri* HERODOTI *ex priscis aliquot Testimonia adicci, quantum quidem per vnum alterumq; diem, quo protractum fuit hoc opus in ipsis nundinis, coaceruare licuit. Tu & hanc operam boni consule, idem rogatus, quod de priore abs te petii. Sed de carmine duplici ad me à clariss. & litteratiss. viris misso, si tibi ita subiecto, volo me tibi omnino excusatũ. Nec enim diffitcor mihi immerito tribui quidquid ibi laudis; nec potui tamen quæ amoris causſa mississent omittere, licet nonnisi potuerim non erubescere ideo. Testari itaque libet, me amorem & beneuolentiam eorum erga me agnoscere insigniter, animoque gratissimo amplecti. cetera illos partim de nostro instituto non recte intellexisse, quum id, vt ingenue exposui, aliorum potissimũ vestigiis insistat illorumq; exemplum sequatur, partim præiudicio, ignoscant verbo, quod fecit amor, præoccupatos, in me laudando fuisse largiores. Ego sane quo rarius illis adiecero oculum, lucrifacere potero ruborem sæpius. Optarem tamen [illegible]* BROVGHTONO *Hecatostichon, quod in Herodoti & mei gratiam pangere cœpit, absoluere licuisset. Nunc derepente alio profectus, id abruptum reliquit. Libet tibi tamen primos aliquot versus ex iis quos vidi, vel Herodoti nostri causſa, & vt ceteros eliciam, adscribere,*

Ἡροδότου λιγυρὴ Γῶς ἱστορίης ἀποδέξις
Χαιρομέῃ πρὸς τὸ νοῆσαι Ἑλλήνων γεγάμμασιν θείαν.

Ὄψεται

Ὄψεται, ὅσκε θέλῃ, ὁτέῳ δὴ ταῦτα μέμηλε,
Ἐννέα Μουσάων δωρήματα νόσφιν ἐλίξας.
Κλειὼ ἔχει Κύρου κλέος ἐν Βαβυλῶνι θ' ἁλώσει.
Πρᾶξεις δ' Ἡ σώιας πρὸς Κύρου ἐνομακλήδεω. &c.

Nec amplius te moror amice lector. Tu modo hæc, quæ in tuam gratiam à nobis præstita sunt, bene interpretare, & ignosce erratis, quæ nos præterierũt, quum præsertim oculi inualetudo ad occupationum mearũ vim accederet, egoq; alias nec è Lyncei prosapia nec Argi me feram, qui tamen suis oculis credo negocium inuenirent, talis est operarum plerumque varietas, & errorum inconsiderans accumulatio, laborumque quasi catenam, quod considerare debes, trahimus continuam: adeo vt hic τὸ ἀναμάρτητον, (quod alias dei proprium solius, καὶ τοῦτ' ἀπὶ γῆς ἀδύ' εἰς ἕνα ἀνδρῶν ἀφικνούμενον, vt cum Aristide hoc dicam) à nobis exigere velle nemo debeat, qui modo ipse hominem se natum cogitauerit. Vale & nobis faue. quod si feceris efficies nos ad alia posthac alacriores.

HVGONIS BROVGHTONI
ad Gothofredum Iungermanum distichon.

Ὅσσος ὁ Ἡρόδοτος κοσμήτωρ ἱστοριάων
Τόσσος Ἰοπερμανὸν κόσμος ἑῷ Ἡροδότῳ.

Ad Cl. Musarum Herodoti ὄπιμον ἀνορθωτὴν GODE-FRIDVM IVNIVM meum.

HERODOTO *imbuerant omnes ipsæque nouenæ,*
germanæ Aonides, ora stylumque, Deæ:
Ioniasque illas Veneres, quantum vsque fuisset,
vnius in linguam denique transtulerant.
Nequicquam hoc. Adeo vis maior Temporum, & omnem
Ioniam, & nobis surpuit Aonidas.
Te, nisi, quanquam innuptæ illæ, seclo genuissent:
Quid: nisi vt Herodoto tu decima vna fores?

Et aliter.

Hac tenus Herodoti fuerant Musæ, ore, locutæ:
Musarum vel subdica mage Herodotus,
cœlesti auspicio & tanta suffultus opum vi,
totam illam nobis suderat Ioniam.
Quin & facundas vltro dudum ipsus Athenas
liquerat: Ausonio ciuis in orbe nouus:
Ioniamque suam Ausoniá mutauerat orá:
iam tunc, sponte sua, deditus in Latium.
Cùm mala degeneris labes & rugula secli,
in Phœbi tristem obtexuit ore notam.
Nec tulit id, vernans IVVENALIS *adorea nostri:*
& noua Diuarum, longiùs, Heba nouem.
Quin nunc tota suum, pro nomine, se illa Neandrum,
inque nouam ingereret Gemmulam, opesque nouas.
Non nisi, vt Herodoto fieret consultiùs inde:
atque illi posset Heba redire sua.

Prorſus vti placitum eſt Superis: ſua munera Terræ,
temporum in alterna diſuariare vice:
atque arbuſtiui mala damna trimeſtria Honoris,
reddere, Vere iterum mox rediuiua nouo.
Aut & vti anguiculis, Anni pars vna, Senecta,
& ſua cùm fuerit, perbreuè, turpis hyems:
altera mox eadem, verniliùs inde recentans,
pellem interpollat, Annua bina dies.
πῇ δ' ἔαρός τε πῇ κατ' ὀπώρας
Quamque bene iſtud iam? cùm ſic quoque Nomina rebus
compariant? præſens eſt ſua iuſque Fides?
Cumque adeo & ſic tu, mâlis iam ſiue Neander,
ſiue Poetarum agnominis eſſe duûm:
Iuuenalis enim & Iuuenci
vtrunque impleſti nobis: nitidaque Iuuentæ &
dotibus ingenii, Vere ſacroque tuo:
Ipſi etiam Herodoto vitam ætatemque Nouaſti:
Verque reduxti illi pulcrius inde ſuum
Ionicumque Lepôrem illum, ſuaque ora recoctò,
nunc laus iſta tua eſt, reſtituiſſe Seni.

Ἰωαν. Τ. Φερσιάδου.

SERIES
EORVM QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

HERODOTI defenſio cõtra eius reprehenſores, nominatim vero Plutarchum, ex Ioach. Camerarii procœmio in hiſtorias Herodoti Pag. 1
Herodoti vita, ex eodem 7
De dialecto Ionica, ex eodem 8
Herodoti vocabula Ionica, & quædam genera loquẽdi, illi cum Homero magna ex parte communia: nec non alia: collecta & Latine reddita partim ab Ioachimo Camerario, partim ab Henrico Stephano 11
Ioniſmi Gallici, ſiue Ionici Galliciſmi, ex eodem H. Steph. 24
Alia de Herodoti vocibus & varia in quibuſd. mss. ſcriptura, &c. ex eiuſd. H. Stephani prolegomenis diuerſis. 27.30.33
Lexicon vel Gloſſæ Herodoteæ Græcæ ex ms. 35
De vita, ſcriptis, ſtylo Herodoti ex auctoribus antiquis tam Græcis quam Latinis teſtimonia 37
Quibus ſubiecta & epigrammata aliquot Græca veterum, & pro eius defenſione plura noua H. Stephan.
Herodoti libri ipſi IX, nomine Muſarum inſcripti, Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpſichore, Erato, Polymnia, Vrania, Calliope. cum interp. Latina L. Vallæ, & recognitionibus H. Stephani.
Herodoti libellus de genere vitaque Homeri, cum interp. Heresbachii, ab H. Stephano recognita. 558
Adpendices ad Herodotum de Legibus & Inſtitutis tam Perſicis quam Ægyptiacis, è diuerſis auctoribus, opera H. Stephani 575.598
Adpendix alia de incremento Nili, & eius cauſſis ex diuerſis auctoribus. 606
Frid. Sylburgii ſpicilegium ad Herodotum 627
Sequuntur CTESIÆ quædam:
H. Stephani de Cteſia diſquiſitio 630
Eiuſdem de Διττογραφία quorundam nominum, in Cteſia præſertim: & de Excerptis ipſis ac voce Ἐκλογῶν 633
Elogium Cteſiæ Cnidii ex Briſſonio 634
Veterum teſtimonia aliquot de Cteſia, eiuſque ſtylo 635
Series regum Perſicorum ad Cteſiæ hiſtoriam ab A. Schotto deſcripta 636
Cteſiæ Perſicorum Excerpta ex Photio, cum interp. H. Stephani, & variis lectionibus ex editione græca Photii: item cum diuerſis interpretationibus A. Schotti: & notis eiuſdem, & H. Stephani, Dauidiſq; Hœſchelii. 637
Cteſiæ Indicorum Excerpta ex eodem Photio, cum iiſdem quæ ad Perſica acceſſerunt 657
Eadem Indicorum excerpta ex interpretatione Rhodomani 668
Ex iiſdem Perſicis, Indicis, & aliis Cteſiæ ſcriptis fragmenta, ex variis auctoribus congeſta 673
Omnia cum interpretatione Latina & Notis.
Index in Herodotum.

EX IOA-

EX IOACHIMI CAMERARII PROOEMIO IN HISTORIAS HERODOTI.

auctoris Camerarii. permiſſo tamen

QVVM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam aduenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam priuata opera Herodoti hiſtorias explicare, [illegible] etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus [illegible]. Etſi autem Crocus vix peruenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diuerſitatem quandam ſermonis, quam διάλεκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeueraui, vt qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum vſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non vnquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudii iucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλιον, ἀσὶ' ἀτέλεστον ἰδρῶθ' ὃν ἱδρωσα, lætor. Autorem autem iſtum tanti facio animo meo, vt nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo pòſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm iudicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi vſurpant, πλὴν φιλίαν δὲ τὸ μῖσος ἐλαττοῦν τὰ μέγιστα, δὲ μεγαλύνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſſas exponere cur tanti facerem illum, & veluti rationes referre ſententiæ noſtræ, atque etiam reſpondere iis quæ reſciuiſſemus aduerſus ipſum dici ſolere: vt intelligi poſſet, neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadam illum celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentiæ ignominiam ſibi accerſere. Ac noſtra ſententia paucis illa quidem confirmabitur. reſponſio erit longior, vt neceſſe eſt: de qua tamen & ipſa, inductio animi mei & rationum concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quum igitur in quocunq; autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendum, & ipſa expoſitio, conſiderari ſoleat: in priore hæc ferè ſpectanda ad laudem exiſtimo, ſi eæ res ſumptę delectæque ſint quarum cognitione alii adiuuari, quæq; ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videantur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſententiiſq; apta atque conſentanea. Quæ breuiter dicta latè patent ad intelligendum. Sed in vtroque quid Herodotus neglexit, vel non præſtitit potius, quominus præclariſſimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantumq; ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium conſenſu maximam huic laudem, admirationem, reuerentiam deberi? Quum autem priorum temporum hiſtorias, variarum quidem gentium, ſed potiſſimum Perſarum & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nónne potius præcipuas & præclaras res complexus eſt expoſitione ſua, quàm nihili atque futiles? vt fecere, fortaſſe & veteres aliqui, certè poſteriorum ex illo genere ſophiſtico multi, qui nihil niſi inani quadam oblectatione animos leuium quorundam afficere ſtuduerunt. ſicut ille Æthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè exiſtimari poteſt de ſimilibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc eſſe autore affirmo? Minimè equidem: ſed hoc caput eſſe hiſtoriæ nego, quum ſit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, euerſiones, mutationes regnorum maximorum, opulentiſſimarũ vrbium expugnationes, ſucceſſiones potentiſſimorum regum, celeberrimarum ciuitatum fortunæ & imperia. Oratio verò nónne placidiſſimè decurrens, omnibus ornamen-

tis conspicua est & illustris? Sola compositione (vt Ciceroni placet) dissolutior, id est, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio insit, à quo ipso etiam præstantia quædam nõ abest. Narrationes sunt disertæ: indicationes expressæ & speciosæ: explicationes accuratæ & euidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum gestarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum coniectura sagax, fabulosorum verecunda commemoratio: mira vbique simplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia historiæ potissimùm famam, dignitatem, virtutem constituunt & perficiunt.

His breuiter & strictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibusdam ille solet, accedamus. Contra quę quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ posuimus paulo antè, tractabuntur copiosius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & sanè veteri accusatione mendaciorum pauca disseramus. non enim certè res ipsa multa desiderat. Aldus etiam Manutius iam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam sunt illa obsecro mendacia? Quidam sanè profitentur ea se annotasse & confutasse: quæ vtinam peruenissent in manus nostras. ita enim futura esset respõsio copiosior. Neque desunt qui Herodoti potissimum scripta illi fauræ insectationi occasionem præbuisse perhibeant, vt audaciam mentiendi in historia Græcorum exagitaret. Nam Athos (vt ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Hellesponti, epotaque flumina Medo. Nonnulli fabulosas quasdam narratiunculas insertas passim historiæ, vt huius grauitate indignas, reiiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit iudicium, si non vera esse ideò statuemus quòd notis cuique rebus, moribus, disciplinæ non similia, neque rationibus nostris congruentia esse videantur, sique nonnisi iis quæ facilè intelligere & animo complecti possimus, fidem habendam esse ducemus. Quam multa illi ipsi qui hęc antiquiora falsa fictaque esse affirmare audent, se vidisse referunt & pro certis commemorant, à quibus assensio legentium refugit? Etiam posteris hoc nostris accidet, vt multa quę nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expositione inflata & amplificata esse suspicentur. Sunt sanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, vt in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuso summouet oceano, sermonibus. Cuius inhumanitatis tamen fuerit, vniuersum genus narrationum istarum semel abiicere vt futile & vanum? Quod si fiat, omnem historiæ rationem confundi, habitúmque peruerti necesse sit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non est ignotum. Hæc nobis scilicet probabuntur de sensu & cognitione oppidulorum nostrorum. Quid enim ad illa spatia, vel maximę vrbis omnium quas nouimus ambitus? Itaque & Aristoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & siqua alia æqualis fuerit, quàm ciuitatem aut vrbem, censet. Quid? de fertilitate soli Assyrii quę narrat, an nos credere poterimus de nostris aruis? Quo tamen loco ipse ignorantię incredulitatem refutauit. sic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges vt nunquam non reddat ducena: si autem quàm potest optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei latà nascuntur digitis commodis quatuor. At milii & sesami quam proceræ arbores exeant, in scientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modò diximus.* Sunt autem hæc etiam distinguenda. Alia enim ad vtilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent: vt Babylonis descriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorum altero facilè perspiceretur, meritò fuisse securos ciues in tali & ita munita vrbe: alterum & potentiam regni Asiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonstrat. Vtrumque autem documentum quoddam dat, nullas, quamuis magnas, vires, infractas, neque opes inuictas esse. In aliis nihil quæritur, nisi vel delectatio, vel vt audientium animi moueantur noua mirabilique narratione: vt de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his similibus. Horum, vt illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè concesserо, in horum vllo mendacii manifesti autorem redarguendum esse: quum tot derisa quondam & exibilata, pænè iam comperta esse existimentur: quumque non minus istis à veritate abhorrentia multa asseuerentur ab iis, qui non audiuisse de aliis, sed seipsos aspexisse dictitent: vt nihil tam sit absurdum quin fidem reperire posse videatur. Sed ab his recedamus.

Ob fabulosas quidem narratiunculas tantum abest vt quasi mendacem incessi vituperarique autorem hunc debere putem, vt etiam, quum & aptissimè illas inseruerit, & bellissimè concinnarit, & venustissimè composuerit, admirandus: quumque instructionem in singulis aliquam vitæ, consiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoq;

ab

Inuen. sacrijo.

Polit. 3.

In Clione, c. 193

Clione, c. 178. & s.

Polymnia, c. 61. & s.

Euterpe, c. 73. Thalia, c. 102. et 116. Melpom. c. 13.

ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cauetque nequis simplicior decipiatur, quum addit semper huiusmodi quiddam, *Vt ferunt, Vt ego audiui, Quod veri mihi quidem simile non sit.* In Euterpa verò plane refutat illam fabulam de prę- *c. 131.*
cisis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur.* Item Melpomene, *c. 173.*
fabulam de Psyllis pręmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando co- c. 152.*
gnoui, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo. In coniecturis
quidem sequendis, quum de apparentibus (vt ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus *Euterpe, c. 31.*
est, cui obsecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterum animaduertit, sibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores isti facere consueuere, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus acsi thesaurum inuenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundum vetus verbum) in carbones euadat. Sed paulùm etiam ad fabulas illas reuertamur: quæ, obsecro, cur offendunt animum cuiusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed vt insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, vt opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen vt in grauitate huius autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque vllo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, vt non liceat euagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, vt veluti ostentatione iactantiáque sui gloriam laudémque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, vt virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, vt aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nam vt malæ & profligati pudoris feminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamuis varia copiosáque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, sed splendidam, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, vt ita dicam, probam & incorruptam) deeet esse historiam. Cuius fidem omnem nónne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum consiliorúmque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ vniuersa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclarè. Quæ enim tempora indicauit falsò, quæve confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua, accuratè illas quidem retulisse non dubitarim asseuerare: certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit maiorem, nimiùm is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, vt in tabula magni & memorabilis argumenti, adiuncta sunt veluti πάρεργον, quibus vndique illa insignis & conspicua reddatur, cuius quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed instructionem etiam animorum continere debeat, vt & voluptatem & vtilitatem afferat legentibus: si his ipsis quæ vt fabulosa notantur, etiam monita vtilia atque salutaria multa insunt, quis iam eos non modò qui vituperent, sed qui laudent, iniquius ferre omnino possit? Fuit Candaules rex Lydorum: nemo, vt opinor, negare audet. Hoc *Clione, c. 7.*
tempore in aliam familiam translatum fuit regnum Lydiæ. an quisquam falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa iam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, ficta essent, quanti multis de causis fieri mererentur? Nónne illam peruersionem animorum, quæ ita mirabiliter, vt diuinitus effici videatur, sæpe vrgentibus fatalibus casibus animaduertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine vllo exquisitionis labore, ostendere. Expugnari præter omnium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit iam illud de puero *Clione, c. 84.*
nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille vrbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum diuinorum vrbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommodi- *Melpom. c. 136.*
tatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, festiua, acuta? Sed quare ego prauitate quadam animi,

b 2

Polymnia, c. 14 *Vrania, c. 137.* non vera esse potius, id est, ita audita cognitaque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus Macedonum, deq; aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, vt à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi vnus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut inuidia odiúmve, vel (vt mollius dicam) animi certa quædam destinataque inductio quosdam ad huiuscemodi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

NVNC AD aliam maiore studio susceptam & grauius atque inimicius factam accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorem acerbissimè postulauit & conuincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, vt pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quam nobis ipse est, antiquiorem Herodotum scriptio, atq; aliquanto certè præstantiorem multis nominibus virtutum. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conuiciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neq; obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè Æneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret conuicia vterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbisq; redundans,
Sermones variis hinc lingua reuoluit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Vt autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiam malignè improbare videatur. Nam horum vtrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo vt responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu compositum epigramma Græcum Eueni veteris poëtæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus vt sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cauit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quum collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem prauitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, vt pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere iubentur, sic accusationem suã applicauit, in autorem hunc (vt ego quidem iudico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulauit ipse quidem neq; texit caussam iræ ac odii sui: nam suã ciuitatem, id est Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (vt ait) immeritò, grauiter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed vltionis cupiditas expressérit, apparet, vt illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd vero huic incipiens, suauitatem orationis, qua iucundè commouerentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in iurgio formositatem obiecisset, οὐ τὴν ἀποβλητ' ἐσθ' ὑπὸ θεῶν ἐμοὶ δεδωκέναι δῶρα. Sed malignitatem omnem vndique ita colligit: Primùm de vsu nominum asperiore, deque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicuius vitia, vel si in hac laudes ieiunius commemorentur. Præterea, quum plurium fortè sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim coniecturas sequi ad peiora, esse malitiosi & infensi animi. Postremò, laudis adiectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim vsum nominum verborumque in hoc autore non probat? qui quidem (vt existimo) vsus est diserta & accurata oratione ætatis suæ, quam à posterioris sæculi forma differre

ferre nos quoque intelligere possumus. Quid autem caussæ fuerit cur non potius illa verè & simpliciter, quàm mendaciter & inuidè, dici sentiamus? Egregium est quod conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumeliosè à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respondisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac inciuilem, solereq; ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchum, quòd Herodotus protulit asperius quædam, ac non molliuit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. Nam de coniecturis sequendis deque laude & vituperatione vniuersa hoc licebit vnum iterum atque iterum respondere: de suo illum iudicio historiam susceptam exposuisse: neque recte facere eum qui ingenii sui vires in alieno opere explicare velit, præsertim ad infamiam autoris. Ego, vt quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo. Et cur non in hac potius persuasione perseuerem quàm illam inducam maleuolentiæ, peruersitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit diuina & humana, sacra & profana. Si vera sunt, quæ est contumelia? (recte enim ille in comœdia negat se maledicere, quum, quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & conclusiunculis leuissimis. Quod quasi ipse sentiret, ne hoc quidem agere se ait, vt mendacii, sed vt malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, si possumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (vt vult Plutarch.) quot possunt opponi præclarè, & pleno ore (vt dicitur) enunciatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos scimus hominũ primi Athenienses cursu illati in hostes sunt: omnium primi sustinuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum: ad illud autem vsque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit. Ac nequis Athenienses tantum laudatos benignius credat, (in quo nescio quam suspicionem corruptæ largitionibus voluntatis mouet Plutarchus, temerè quidem, vt videtur, neque ipse quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudauit his verbis? *Sunt Lacedæmonii in certaminibus singularibus haud vllis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præstantissimi.* Quid? horum ciues Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione sua ornauit? Sed hæc innumerabilia sunt. Atque in nomen sophistæ etiam inuehitur quasi probrosum: quum profectò eos, qui veluti opifices quidam essent sapientiæ, & artem quandam facerent illius, sophistas, vt citharistas & grammatistas, vocatos, & postea vitio hominum, (vt in aliis pluribus euenit) nomen quoque male audiisse constet. Nam quòd exagitat præclaram sententiam de instabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem similes & alibi leguntur) nimiæ sapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus sit, ne si ita de Deo loquamur, vt humanus intellectus quæ dicuntur percipere possit, parum pii esse videamur. Cur ergo Deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur dicimus Deum irasci? cur vlcisci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόρρω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἵδρυται τὸ θεῖον. sine quibus illa ne intelligi quidem possunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obseruantior, nemo impietatis erga Deum acrior hostis) nónne eandem sententiam ponere non dubitauit in præclaro illo opere suo historiæ rerum Græcarum? sic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ᾖ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Hæc igitur sacrilega est in Herodoto sententia, quia secundum hominum intelligentiam φθονερὸν dixit esse τὸ θεῖον. Sed hæc quam sint futilia quis non videt? Omissam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: seque hoc consoletur, quòd, vt ait, tot alias exposuerit non magis profectò fabulosas. Sed prætereunda sunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Crœsi quidem annon satis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ aduersæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγένετο. Neque Xenophon sapientissimus vir dubitauit similiter post amissum regnum prudentiorem Crœsum producere. Ad alias argumentationes illius de Ephesiis, Colophoniis, Chiis: vbi quàm leui vtitur ratione, quòd Lampsacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non scripserit. Quasi nihil oportuerit narrare Herodotũ, nisi quod in litteras iam esset relatum. Quod dictu est perquam ridiculum: præsertim quum ipse profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionem facere decreuisse. Sed cùm de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Isagora, Aristogitone, Athenienſibus, Platæensibus, quæ disputat, patiamur sanè illum vincere. Quis enim, qui aduertere animum paulum modò voluerit, non perspecturus facile est victoriæ istius præclarum successum?

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenue fateor non intelligere me quæ à Plutarcho disputantur. Herodoti luculentissima narratio, quum nemini non sit euidens. Dicit enim, *negasse Lacedæmonios, posse contra legem ante plenam lunam in expeditionem se se proficisci, & remansisse in patria dum luna orbis compleretur: ac postea profectos, ita accelerasse vt tertio die in*

Polymn. c. 14. *Eratone, 18.* *Ibid.* *Polymn. c. 14.* *Polymn. c. 134. & s.* *Hoc nomine vsus est Herod. in Clione, c. 29.* *Clione, c. 32.* *Hellenicæ l. 5.* *Clione, c. 207.* *Eratone, c. 108. & 120.*

Atticam Lacedæmone peruenirent. Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem cælum ipsum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, deque prœlii die, sua fide affirmante vtroque, venia (vt opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris sibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc sibi esse sequendum putauerit. De Philippide etiam obscura est infectatio: & erat hic locus in nostro libro corruptior.

Reliqua sunt calumniis manifestis referta, & vbique conspersa nigro sale, & atrocibus quidem illis sed infirmis criminibus referta. Sane Thebanos, vt ciuitatem suam, (notum enim, fuisse hunc Chæronensem Bœotum) exquisita & peraccurata defensione propugnauit, & in hac parte admodum vexauit autorem nostrum. In quo quidem ignoscendum est dolori ipsius, sed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleste fert & indignè læsos oratione ab Herodoto suos? Hoc igitur (vt apparet) vlcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (vt opinor) facile liberat non modò fama illis temporibus longe lateque vagata, sed conseruata etiam ad posteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demosthenes argumentum duxit leuitatis & infidelitatis illius ciuitatis: & illud in sermonibus hominum semper permansit, decimam à Thebanis Apollini persolui oportere. Cuius mentionem à Xenophonte scimus semel atq; iterum fieri. Quum enim communi decreto statuissent Græciæ ciuitates, quæ aduersum barbaros consenserant, ab iis qui nulla necessitate coacti Persæ se subiecissent, Delphico Apollini bello confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia sua restitere decreto: sed quòd illo tenerentur, fama memoriaque hominum constantissime perdurauit.

Philippica 2.

Hell. 5.

Decretum fœderis extat in Polymnia, c. 132.

Præterea quamuis malitiosum & prauum Plutarchus faciat Herodotum, non stultum tamen fuisse neq; hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuisset, & in summa audacia amentius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, si falsa essent, non modo paulo ante defunctorum dictis atq; relationibus, sed memoriæ, viuorum propemodum, testimonio refutari atq; redargui possent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconsentanea expositione, cum narratione tam diffidente, in celeberrimum frequentissimumq; totius Græciæ conuentum (ita enim accepimus) venire, & illa vanissima atque leuissima scripta, plena maleuolentiæ & obtrectationis, reclamantibus diuinorum & humanorum monumentorum inscriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & friuolum facis autorem, contra tuam quoque existimationem. Non audiuissent ac potius exibilassent, vel male etiã multatum illo tanto theatro eiecissent eum, qui plane ad irridendum & eludendum auditores, quique in communi Græciæ solenniq; cœtu ad nomen Græcum proscindendum lacerandumq; adesset. De consilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etsi astute disserit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi possit narratio. Adduxerat inuitos, sed sic vt à ciuitate delectos: ergo non modò illius, sed suorum quoq; metus hos continuit. Dimisit alios, quos minus alacres in aperto esse discrimine videbat. illis enim parcendum decreuerat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos solùm haberet ipse secum? Primùm voluisse Leonidam perdere istos Thebanos dixerat: neq; non plures quàm trecenti cum illo fuêre. Nam præter Thespienses, etsi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis sequutos alios plures ditionis ipsorum intelligere debemus. Ita enim fieri solitum scimus, vt Spartani nequaquam veluti solitarii, sed quodam satellitio suorum stipati in expeditionem proficiscerentur, quum singuli interdum ad septenos adducerent eorum quos εἵλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis angustiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuisse vel defectionis, vel fugæ, vel transitionis, quàm quod memorauit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim scribit nonnullos, & vel de gestu intellectum fuit supplices hos esse. Notas quidem cur impudentissime confingere voluerit, causam equidẽ nullam reperio. Accusat paulo post asperitatem vocabuli, quod de fuga consuluisse dixerit Græcos. Nimis est seuerus noster Aristarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum censet aufugiendum de Troia. non enim (vt opinor) mollius est φεύγωμεν, quàm δρησμὸν βελεύεσθαι. Quid verò de Naxiis & Themistocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempestate barbaricæ classis ingruente, incredibile fuerit, insulanos homines non ad eos proficisci voluisse quibus nemo non interitũ aut seruitutem impendêre existimaret. Themistocli vero indecorũ aut turpe fuerit, adiutum ipsum alterius consilio, non solum omnia commentum fuisse: at Agamemnonem, non vnum aut alterum, sed decem ξυμφεράδμονας optare non puduit. Nam in Artemisia quod facetias consumit suas, quibus nequaquam abundat, feciſse videtur incogitantius. In

Polymn. c. 205. & 220.

Calliope, c. 28.

Polymn. c. 233.

Vrania, c. 4.

In iis quæ sequuntur, quod non modò quid perperam scripserit, sed quæ scribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, sit hoc & ipsum præclaræ & singularis sapientiæ Plutarchi. Cetera inuoluta suspicionibus, & alienarum rerum mentionibus confusa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accusationis sese ipsa infirmantia, vel relinquamus sane, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim ferme responderi diciq; idem videtur posse: insaniam esse & furorem, non peruersitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primùm cognita fuissent, hominum scientia reprobarentur, à posterioribus autem inter se dissidere & contraria esse facilè perspicerentur. Etsi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo euertere odiosumque reddere aut suspectum possint, tanta est tamen vis veritatis, vt nescio quo pacto, quamuis oppressa & obscurata, illa plerunq; tamen resistat atque eluceat contra dolos & versutiam. Quapropter non quid conquisierit ad infectationem Herodoti Plutarchus, neque conuitia quæ illi facit nimis cupidè, neque studium exagitandi autorem antiquissimum, sed rem ipsam spectabimus. Ipsi autem Plutarcho hoc dicimus, *Iliad. 1.*

——σὺ μὲν ἐκαλὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἷ σθεν καί ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τῶδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἦτοι δὴ τῶν ὅτι ἀπτερδὴς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ἄλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ senserit ipse, in hoc libello differuisse, sed vel aliorum voluntati assentatus esse: vel quid in mala causſa posset, ostendere voluisse. Quod si de animi sui iudicio & inductione illa ad talem modum disputauit, profectò in hac parte recessit à se ipse. Non enim aliter existimo quàm fuisse Plutarchum, virum non modò eruditum & sapientem, sed etiam bonum, quam famam, præsertim probitatis, vt tueretur, minus curasse illum apparet in proposito accusationis huius. Sed finem faciamus. Non enim iucunda nobis fuit quasi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen vt necessariam, omittere non potuimus, & in officii (vt rati sumus) custodia, & in studio nomini bonitatique autoris excellentissimi debito.

Obiicitvr autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabulosis narrationibus & historiis confictis ad auditorum voluptatem, *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præsentia quidem iuuarent, sed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri posse puto, quàm in quemlibet priorum de scriptoribus historiarum. Et (vt verum fatear) illas planè priscas expositiones antiquissimarum rerum oratione & verbis ad venustatem, & iucunditate quadam animos perfundendum, compositas (quales potissimùm Pherecydis Syrii fuisse accepimus) grauissimum autorem existimo veritati rerum gestarum non oportere præferri censuisse: ac hilaritatem historiæ cedere seueritati, neque suauitatis cuiusdam lenitatem, constantiæ & dignitati narrationis anteponi voluisse. Sed de hoc quisque, vt lubuerit, ita statuat atque sentiat. Nos autem hoc teneamus: non modò propter sermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quasi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus semper habendum esse: sed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam vtilium sententiarum copiã, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honestè dicta, magnificiendum nobis, vel in suo potius genere anteponendum vniuersis. Nota sunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclarissima huius autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, satis indicat inscriptio nominum Musarum, quibus omnem sapientiam & doctrinam & ingenii præstantiam, antiquitatem significasse notum est. Et quicunque meminere ipsius, honoris & laudis præfationem semper vsurpasse reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ positæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, vt studio singulari in hoc autore versari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuosam fuisse lectionem huius videor sentire, & aliis item futuram esse confido. Visum autem, &c.

Thucyd. lib. 1. κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.

DE HERODOTO, EX EODEM IOACH. CAMERARIO.

Herodoti patrem fuisse Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnassensem: quod præscriptũ nunc etiã in historia illius legitur. Parentes in sua ciuitate bonò loco natos tradunt, ipsumq; fratrem habuisse Theodorũ nomine. Quum autem teneretur Halicarnassus à Lygdamide tyranno, nepote Artemisiæ reginæ Cariæ, secessit Herodotus

Lucian. Herodoto, vel Eetioni.

in Samum insulam: atque ibi lingua Ionica historiam magna cum cura composuit, relatam in libros nouem: quam quum in frequenti Græciæ conuentu Olympiorum recitauisset, sic placuit vniuersis vt ita audirent quasi Musas loquentes: ideoque libris qui nouem (vt diximus) essent, Musarum nouem indidere nomina. Quum reuersus in patriam autor fuisset ciuibus suis tyranni expellendi, successit quidem res, sed inuidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri solet vt periculorum metum parta securitate obtrectationes fere sequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos ciues ratus, quum Athenienſium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, sua sponte illis se colonis socium addidit: & ibi finiuit vitam suam: sepultusque fertur in foro. etsi quidam Pellæ mortuum fuisse tradidere. Ipse facit mentionem λόγων Ἀσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos conscripserit: de quibus tamen hæc mentio solummodo restat. Herodotum scribunt, quum recitaret in Olympiis (vt suprà retulimus) historias suas, audiuisse Thucydidem qui adhuc ætate puer esset: quumque Thucydides tum quasi diuinitus commotus lacrymas profudisset, animaduertisse hoc Herodotum; & gratulatum fuisse patri ipsius Oloro: hortatumque vt erudiendum curaret filium diligenter: gliscere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque disciplinarum. De Herodoto Græcum epigramma fertur, quo memoratur & illa inuidiæ fuga & discessio in Thurios.

Clione, c. 106. Euterpe, c. 161.

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἱστορίης ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλασὼν' ἄπο. τῷ δ' ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγών, θυμὸν ἔχε πάτριον.

Extat apud Stephanum: sed magis integrum in scholiis Nebularum Aristoph.

quod nos ita aliquando conuertimus,

Terra, satum Herodotum Lyxe, tegit ista sepultum,
Qui priscæ Ionicæ laudem habet historiæ.
Dorica produxit tellus hunc: vnde fugatus
Inuidia, hac patria Thuride sedit humo.

Ex eo factum est vt aliqui præscriptionem Halicarnassensis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotauit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non dissentit quod traditur, floruisse Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cuius Herodotus meminit. Plinius vbi de ebeno disserit, Herodotum scribit Thuriis condidisse historiam anno ab V. C. trecentesimodecimo. Quod & ipsum cum numero LXXXVII olympiados consentit, quo aliqui floruisse Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam esse circiter olympiada VI. Sane cum Hellanico vixisse fuisseque apud Archelaum, traditum est: quod tempus & EVripidis poëtæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Persæ fuêre à Græcis fusi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illũ historias & fabulas cõponere primi oratione soluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam scriptor Lydus, quem in Lydorum historia sequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampsacenus paulò hoc superior, qui & ipse bellum Persicum descripsit. Sed & Hellanicus suas historias ante Herodotum edidit, quas ipse se legisse significat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & sacris scripsit: & alius, medicus.

Eratosth. 131.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans est, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, sine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id est peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit vt sonus vocis & forma sermonis in alieno scilicet solo Asiæ atque insularum mutaretur. Traditum autem est, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelasgi adhuc Græciam tenerent: regnante deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum successisset Erechtheus, tum illis fuisse inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (vt poëtæ) filius, susceptus ex Creusa Erechthei filia: & AEgiali ac Helices regnum tenuit. Cuius gens postea à Dorienſibus pulsi, ab Athenienſibus in ciuitatem recepti fuêre.

Pausan. Achaicis.

Varietates in Ionica lingua hæ ferè annotantur. Α in η mutatur, nisi Doricum fuerit α. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, diuisa diphthongo, itemque in genitiuis nominum ος. ων mutatum est ex οω. Crassæ mutantur in tenues. Attica mutatio est α in ε. Vsurpant Iones & ε

& ε cum ο, in genitiuis nominum ις, vbi Attici ω ponunt: quum ιος quoque communis sit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αω in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accusatiuo faciunt οων. Duo σσ in ξ mutant. Metaplasmus αι, in ες, Ionicus est. similiter & aliæ quædam suæ huius dialecti formæ sunt. Est & mutatio η in α. Mutant ου in ω. item ε in α. Addunt Iones finali σ, litteram ι, & in verbis, σι. Syllabam ῶ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum ου primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitiuum in ωος, de ϗ, proferunt. ω faciunt ωϊ. Geminant consonantes, vt ασ, τλ, πτ. Inserunt ε, item σ. nam ϑε primæ personæ pluralis, σθα, & ϑον dualis, σθον faciunt. Inserunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibusque & participiis aduerbiisque, omnibus denique orationis partibus vtuntur. Mutant λω in εω. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abiiciunt. τ nominum in ας in declinatione elidunt. Vtuntur reduplicatione. Vtuntur & transpositione tam litterarum quàm syllabarum. Abiiciunt ι de diphthongo ϙ. Initiales litteras abiiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passiui, posita littera α ante ντ finale, vt & in aliis. Infinitiua per syllabam με producunt. Sunt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subnotauimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότου Ἀλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἀλικαρνασσέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμαστέ, pro ϑαυμαστέ. Ἰωσὶ τῷ Ἰνάχῳ, pro Ἰῶ. Πλεῦνας, pro πλέονας. Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμυοι, pro ἀφελόμυοι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπρηξαμένους καὶ τἆλλα τ' εἵνεκεν, pro Διαπεραξαμένους καὶ τἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγόνει. Ἤδεε, pro ἤδει. Δεσπότεα, pro δεσπότῃ. Μίδης, pro Μίδας. Θρόνον Βασιλήιον, pro βασίλειον. Ἐξάμυναι, pro ἐξαμύναν. Ἐπεκράτεον, pro ἐπεκράτουν. Κυρίλλῳ τ' ἡμερέων, pro κυρίλλαν τ' ἡμερῶν. Κιθῶνας, pro χιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιέεσθαι, pro ἐπὶ νοῦν ποιῆσαι. Περιέπτε, pro περιέπτη. Ἱρὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος, pro ἐκεῖνος. Ἐὼν, ἑῦσαι, pro ὢν, ὕσαι. Κεχωρίδαται, pro κεχωρισμένοι εἰσί. Ἐτετάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. Τὼρχαῖον, ὠνθρωπε, ὠναξ, ὠνήρ, ἄτερος, πάνθρωπον, pro τὸ ἀρχαῖον. ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ. ὁ ἀνήρ, ὁ ἕτερος, ϑ' ἀνθρώπου. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: vt ϑατέρᾳ, ϑ' ἑτέρᾳ. Τ' ϑελος, πόλις, pro ὕθρεως, πόλεως. Ἐγχειρίδιοισι, pro ἐγχειριδίοις. Ἐπεαὶ, ἀδελφεὸς, pro ἐπαὶ, ἀδελφός. Τέννεμα, μοῦνος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μόνος, ξένος. Ποιεῦσι, pro ποιῶσι. ἐδικαίευν, pro ἐδικαίουν. Μέγαθος, πάμπαν, pro μέγεθος, πᾶμπαν. Ὀπέωνες, pro ὀπάονες. Ὀρέων, pro ὀρῶν. ἐυθυμεόμυοι, pro εὐθυμέμυοι. χρεωμύων, pro χρωμύων. Κωυὴ, pro κωμὴ. ἀϑρωπίνη, pro ἀνθρωπίνη. Τυφὼ, ἄϑω, pro τυφῶν, ἄθων. quod plane Atticum est. πλεῦν, pro πλέον. Προσδέκεο, pro προσδέχου. Ὧρα, pro ἑώρα. Διξὰ, τριξὰ, pro διττὰ, τριττά. Ἀϑτάπεω, pro αὐτάπτω. Ἐν τῇσι ὁμιλίῃσι, pro ἐν ταῖς ὁμιλίαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. Ἄδρηστα, pro ἄδρεστα, *quæ non solerent aufugere.* Ἐπιβατέων, pro ἐπιβατῶν. Ὁκόσον, ὁκως, κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, πότε. Βεβάλιες, ὄφιες, pro βεβάλεις & ὄφεις. Ἐστωϑέντες, pro ἑστῶτες· & ἔστονες, pro ἕστηκες. Ἀδάεες, pro ἀδαεῖς. οἴκασι, pro ἐοίκασι. Κέρεα & γέρεα, pro κέρα & γέρα, contracto de κέρεα, elisoτ. Ἐξελάδατο, ἐξαλμυρόοι ἦσαν. Καπετραφατο, καπετραμυρόοι ἦσαν. Τρῶμα, pro τρῶμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factum quod τρώειν illi dicunt. id est, λιτρώσκειν. Apud Homerum Ἐλήρες, pro ἐλήροι positum volunt: Ἐρυσάρματες ἵπποι. Herodotus Ἀτρεκέλεες, pro αὐτοκέλευστοι. Contrà μάρτυροι & φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis est ὄψει. Ἀπικέατο, pro ἀφίκοντο. Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. Μανασέων, pro Μανασσῶν. Λαξις, pro λῆξις. ορ in οιο solutio, & ϑα, ac ϑον, ποιητικώτερον videtur. Τ' περωΐον, λωΐον, pro ὑστεραῖον, λῷον. Κραδίη, pro καρδία. κρατερὸς, pro καρτερός· vt Homero Κράπαθος, pro Κάρπαθος. Reduplicationes sunt Homericæ, Τετύκοντο, ἐκλέλαθον, τεπαγών. Herodotus Ἀραιρημύοι dixit pro ἠρημένοι. Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. Ἀποθανεύμυοι, pro ἀποθανόντες. Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poëticæ, vt Ὄζον φέρτερός εἰμι. Ὅτι τοι ἐν μεγάροισι. Ὁππότ' αὐτὴ ἐθέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus. vt, Τὰς μὲν ἀναιρήσειν, ὁ δ' Ἀτρείδῃ ἐναρίξαι, pro ἐναρίξοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μέν τι ἐνέοι ζφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τὸ μὲν ἔλεγλε ἐδέν, ὁ δὲ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, *siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.*

Est autem & aliorum pronominum hic vsus, εἰ δὲ ταῦτα ὑποδυείην οὐκ ἐθελήσας, σὺ δὲ πάντως φράτευμα ἀνάξειν, pro ἀλλὰ πάντως ἀνάξεις. Et rursum, ἦ σέ γε, pro ἦ γε. Iliad. ρ.

ὅς ἐπεὶ ἄρ κε κάμησι κιὼν τ' αἰδρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τ' ἄμυν σὺν εἰῶσι βοῶν ὀκ πᾶρ ἐλέαζε,
Παύνυχοι ἐγρήζοντες, ὁ ἧ κρειῶν ἐρατίζων Ἰλιάδ.

Ionum sunt anastrophæ. vt, ὀρνιθες ὡς. Iliad. β,-ἅ τε ἔοικε κακὴν ὡς δειδίσσεσθαι. Sic ὣ ἔπι, pro ἐφ' ὧ. Et, βιοτῆς νεῶ μὺ αὐθρωπήϊος πέλει. Iliad. β. τότε δ' ἤδη ἔχεν χθὼν χαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἀποκοπαὶ Ionicæ verbi substantiui. vt, ἔνι pro ἔνεστι, μέτα pro μέτεστι. Hom. πάρ ἔμοι γε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεισιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interposito ὦν dirimunt coniungenda. μέχε μὺ ὧν τούτων. & βύβλῳ τῷ ἐκ τὰ κέρεα ἐλίσσων, id est, ὡς ἐλισσων. & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά μὲ ἐφάρμαξας, pro σὺ κατεφάρμαξας ἐμέ. & εἶπε τ' ἧς Βαβυλωνίων, pro τ' Βαβυλωνίων ἧς. Sic ὡς ἧ αὔτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, κοὐδέ κεν εὐχωλὴν. & Iliad ρ,--ἀπὸ ἧ μελιηδέα θυμὸν ἔλωμαι, pro κἠ ἧ εὐχωλὴν, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α, ὀκ δ' ἦλον Ἀτρεΐδη. i. ἦλθον δέ. Sic ἦιεν δ' ἦρεον, pro ὑφῄρουν. Polymn. ἀπὸ παύτα τὰ χρήματα ἄγων, i. ἀπάγων.

Præpositiones absolutè, quasi aduerbialiter, sæpe ponunt: μετὰ ἧ, τ' ἐραλῆς ἀπικομένης εἰς Σάρδεις, *postea verò, quum exercitus Sardis venisset.* Sic, καὶ πρὸς αἰεπεμνέες ἔσαν, *praterea.* Iliad. χ, Πρὸς δέ μὲ τ' δύσλιον ἔπι φρεσὶν ἐλθέμεν. Alibi, ἐν δ' αὐτὸς ἐδύσατο καρπαλίμως χαλκόν. Item, Δι' ὃν ἧ εἴσυτο καὶ τῆς. Herod. Polymnia. ἐστὶ δὲ ἐν τούτῳ τῷ ἱρῷ, *in illo litore est fanum Dianæ.*

Ionicum est casum ad præpositionem referri quæ cum verbo adiuncto composita est. vt, ὅτι οἱ ἐνορῴη, id est ὁ, ἵν ὁρᾷτο ἐν αὐτῷ, *quid in se animaduerteret.* Iliad. β,-πὸ δ' αὖ ὄπιμεμφεται, id est, ὀπὶ τὴν & μεμφῃ. Et ὤμοισιν ἐπείη. i. εἴη, ὀπὶ τοῖς ὤμοις. Item Iliad. ν. Θρασυὸν ἔ κτερα εἶπε Θρασύν. i. σὺν Θρᾷ τ' Ἔκτερα. Herod. Clione τρία δ' ἔτεα ἐπανεβάλλετο τ' Σαρδίων ἅλωσιν, id est, ἐπ' ἔτεα τρία, *in tertium annum distulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπέζεα τ' χώρης τ' Ἀσσυρίης, id est, ἀπέζει ἀπὸ τ' χώρης.

Singularis vsus infinitiui εἶναι, Ionicus est, hoc modo, καὶ τὰς Ἴωνας ἐν ἀδεῖ λόγῳ ποιησάμενος & τῷ πρώτῳ εἶναι, *vt hæc prima quidem cura esset.* Et, ἀδὲ ὁμολογήσαντες ἐκέντες εἶναι, *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ ἧ σύμπαν εἶναι, *In quo totum verteret*, aut *Re ipsa.*

HERODOTI VOCABVLA IONICA, ET QVÆDAM LOQVENDI GENERA, ILLI CVM HOMERO MAGNA ex parte communia: necnon alia.

COLLECTA ET LATINE REDDITA, PARTIM AB IOACHIMO CAmerario, partim ab Henrico Stephano: littera C *illius nomen,* H *huius nomen indicante. à quo & addita nunc fuerunt aliquibus Camerarii interpretationibus exempla.*

HENRICVS STEPHANVS LECTIONIS Herodoti studiosis.

SI *vulgo receptum morem vsurpare, quàm meum tenere, maluissem, Ioach. Camerarii nomen silentio prætermissem: ac titulum huic opusculo præfixissem quo hanc recensionem pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum Herodotus sibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum ceteris Ionibus, & nominatim cum ipso etiam Homero (ad pleraque quod attinet) communia, totam suscepissem & in me recepissem. Nec tamen magnum onus humeris meis imposuissem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea scripserat, meis infarciendo, eaq; pro meis ostentando, magnum oneris leuamentum in promptu mihi fore animaduertebam. Præsertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recensérentur & exponerentur, sub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam vsurpare, res fuissét quæ multorum exemplis defendi (si exemplis malam defendere causam queunt) potuissét. Verùm ego non solùm, alienis tantummodo plumis se vestire, corniculæ in morem, sed etiam vel miscere suis alienas, atque id dissimulare, vix ingenui esse hominis, semper existimaui. Atque hoc & meus Thesaurus testari abundè potest. Quinetiam Paralipomena tantùm institutionis grammatices (aut saltem eorum partem) scribere malui, quàm meam institutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum iniicere, simulq; miseros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen sum nescius, reperiri quotidie qui multo maiori cum turpitudine plagiarii sint: id est, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris consarcinata, siue consuta, aut (sicui Græca vox magis placet) συρραμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia consarcinandi, siue consuendi, siue τὸ συρράπτειν, calleant) impudentissimo noui tituli libri, aut nouæ saltem nominis autoris, mendacio, pro suis obtrudentes, & obtrusa venditantes, fucum faciunt: etiamsi nulla futura sit qua vel θεῷ tam multis alienis οἰκόθεν (id est, de suo) insuisse dici possint.*

Ceterùm, quamuis pauca illa quæ Camerarii sunt, ita meis inseruerim (appositò vbique eius nomine) vt intacta in illis omnia reliquerim, fuisse tamen vbi eius interpretationi nonnullarum vocum aliquid adiicere, aut in eam non sine aliquo fortasse lectoris fructu inquirere potuerim, ostendam alias (deo fauente) in iis quibus Herodoti lectores, præsertimq; eius valde studiosos, amplius iuuabo. Sed malui exemplorum alicubi adiectione, aut exempli, vbi Camer. nullum attulerat, contentus esse. Ne hoc quidem tacebo, me in quibusdam vocabulis exempla Homeri, in quibusdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, destinaueram) in nonnullis, vtriusque, attulisse.

A.

Ἄγειν καὶ φέρειν, Ionicum est de hostilibus direptionibus. Herodot. lib. I. c. 88. φέρεσί τε καὶ ἄγεσι ὡς σύ. Et rursum I, 166. καὶ ἄγων δὴ ἤδη ἔφερον τοὺς ἀθηναίους ἅπαντας. Iliad. ε, οἷον κ' ἠὲ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἤκεν ἄγοιεν. Neq; me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hãc figuram reperiri. nam & alia, quæ vt Ionica annotauimus, illi vsurparunt. vtriusq; enim linguæ eadẽ (vt suprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέω vide in Ἀπαγινέειν. Pass. Ἀγινέομαι & actiua significat. *Adducens*, VII, 33. ἀγινεόμενοι & γυναῖκας. H.

Ἀγοράομαι, ῶμαι, *Concionor*, *Concionem habeo*. Vnde ἠγορόωντο, VI, 11. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δὴ καὶ σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο. Sic Hom. Il. ο, versu 1. Οἱ δ' ἄλλοι θεοὶ παρὰ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο. Sed hic est potius *Concilium habebant*, *Consultabant*. At quum dicit, ἀγορήσατο δὲ μετέπειτα. est *Concionem habuit*. Verbum autem Ἀγοράζω apud hunc (sicut apud Thucyd. & Aristoph.) est, *In foro versor*. H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata*, *Contraria*. ἀγχίστροφα βελεύσασθαι, VII, 13. Propriè autem Ἀγχίστροφον q.d. *Conuersionem*, id est, mutationem, *propinquam habens*, siue *Mutationi propinquum*. H.

Ἀγωνίδασται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, sed passiua significat. pro *Decertati sunt*: IX, 25: 2. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες περὶ ὑμέας ἡμῖν αἰῶρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδασται, *multa certamina decertata sunt*. Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες scriptum est. H.

Ἀδαέες, *Ignari*, *Imperiti*. IX, 45. ἡμεῖς δ' ἀπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀδαέες τουτέων τῶν αἰδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, vt VIII, 65. ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν. Quinetiam verbum Δεδάηκε, *didicit*. H.

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀρτεΐδη Ἀχαιμένονι ἤνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελον θανάτοις μοι ἀδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἐπαδεῖν.

Αἴμασιαὶ, *Septa*. Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἱμασιὴ τὴν ὑψηφέα ὀπίεων. Odyss. σ. αἱμασιὰς τε λέγων, *Septa struens*. C.

Αἴνη, *Existimatio*. C.

Αἰχμὴ κακῶς ἐσηκέναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rarissimo sed elegantissimo loquendi genere, lib. VII. c. 152. de Argiuis, ἐπείδη σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσήκεε, hoc sensu, *Quum minimè secundum eis aduersus Lacedæmonios prælium fuisset*. Quam interpretationem etsi aperte præcedentia & sequentia confirmant, possit tamen ea & Eustathii testimonio comprobari: qui postquam dixit δόρυ nonnunquam significare πόλεμον, id est, *bellum*, (veluti quum aliquis vocatur δουρὶ κλυτὸς) itidemque vocem αἰχμὴ vsum istum habere: vnde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος significare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς. subiungit, λέγει δέ που ὁ Ἡρόδοτος περὶ Ἰώνων, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔσηκε πρὸς τοὺς δεῖνα, ἤγουν ἐδυσχέρηνε αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex consequenti esse dictum. πρὸς γὰρ τοὺς ἐν μάχῃ δυσχεροῦσι, κακῶς αὐτοῖς ἐστάναι τὴν αἰχμήν. Ceterum in compositione quoque nomen hoc pro *bello* vsitatum esse apud Iones sciendum est, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. vt VIII, 140: 1. ὁμαιχμίην συνθέμενοι. Ab eadem voce est μεταίχμιος. vnde μεταίχμιον γῆν legimus, VIII, 140: 2. μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti*. Et Ἀλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* seu *Congregari*. Et Ἀλή, *Cœtus*. C. Exemplum verbi Ἀλίζεσθαι, I, 79. ἀλίζεσθαι τὴν τυραννίδα μιῶναι. Vtitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζεσθαι. Inuenitur autem & actiuum Ἀλίζειν apud Herod. VII, 12. necnon compositum Συναλίζειν, I, 126. Ad nomen autem ἁλέες quod attinet, sciendum est, ἄλες quoq; apud Hipp. extare: atque alicubi ἁλες & πολὺν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρα, *Calida regio*. Et Ἀλέα, *Calor*, vt in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, IX, 6. ὡς καὶ αὐτοῖσι μοι δοκέει ἀλεωρὴν εὑρήσειν τινα. Proprie autẽ sonat *Euitatio*, *Declinatio*, *Effugium*. Ac redditur etiam *Leuamen*, & *Laxamentum*, necnon *Solatium*. Hippocr. ἐν παρηγορίαις vtitur, Ἄνεσις δὲ νούσῳ ἀλεωρὴ κάμνοντι παρέχει μεγάλην ἀλεωρήν.

Ἀλκὴ vt ab Homero, ita etiam ab Herod. quibusdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentissimũ est (nisi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur significari quod vulgò dicimus, *Se mettre en defense*. Hoc autem existimatur dici à Liuio, *Vim parare*: veluti quum scribit, *Alios vim parantes occidit*. III, 78. αὐτά τε ἐφρύαξαν πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ πιεύμενον πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis subiungit, ὁμῶς δὲ καὶ αὐτέων φθαίης τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (vbi obserua simul eundẽ vsum verbi τρέπεσθαι cum alio accusatiuo.) Estque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tanquam genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut species. Paulo pòst τῇ χερὶ χρῆσθαι hac in signif. vsurpat: ὀρέων δέ μιν δέγον ἑστεῶτα ὁ Γοβρύης εἴρετο ὅτι ἐν χρῆτο τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρῆσθαι reddi etiam potest *Manum conserere*. Fortassis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cœperunt*, vel, *Vim moliti sunt*, aut *Totis viribus obsistere cœperunt*. Nam illud *Vim parare*, minus est in quibusdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio II, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας Φρέας καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω,

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicuius rei habeo*, *Contemno*. Vnde ἀλογήσας, III, 124. Sic & cõpos. Καταλογέω: vnde καταλογέονται, III, 121. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, *Peccatum*. vt I, 167. ἀπέσεσθαι τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμβώσας, αἰσθομένους. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, I, 87. initio. H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipsos vicerunt*. C.

Ἀμφισβασία, *Disceptatio*, vel *Dissensio*. C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo*, *persuadeo*, (quẽadmodũ πείθω vtrunque vsum habet) vt VII, 10. γνόντα ἐπ' οἷσι ἄνδρας ἀναγνώσκεις βασιλῆα στρατεύεσθαι. vbi est potius *suades*, quàm *persuades*: quamuis postea pe. suaserit. At IV, 158. ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν non solùm *suaserunt*, sed etiam *persuaserunt*. Sic etiam I, 187. τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, sequente infinitiuo καταιρῆναι. Itidem pass. Ἀναγνωσθεὶς, *persuasus*, in IV, 154. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῷ πατρί, *Is autem, ab vxore persuasus, rem nefariam aduersus filiũ moliri cœpit*. At interpres malè ἀναγνωσθεὶς reddidit *deceptus*. Omnemque illi excusationem præripit verbum πείθει, quod proximè præcedit, de eadem, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν ὕπτιον. Quinetiam lib. III, c. 61, actiuæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit significationem idem interpres: τὸν τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα μηχανήσεται, εἶσε ἀγὼν ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes instructum quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset*, *in regium solium perducit*. Quum debuisset ita vertere, *Huic viro quum persuasisset magus Patizithes fore vt ipse illi omnia effecta redderet*. Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ se ferre videtur altera interpretatio. Vt autem Ἀναγιγνώσκω, sic etiam Συγγινώσκω apud Herodotũ a vulgari vsu discedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto vtentem & ipsum, non πεῖσαι, id est, *Persuadere*, sed μεταπεῖσαι, (id est, *Dissuadere*, vel *De sententia deducere*, *A sententia dimouere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? ἐγὼ οὐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic. αὐτὸς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τοσοῦτον ἐστὶ τοιοῦτον. Suspicor, vnum ex altero sumpsisse, qui loco præpropere (vt fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus sit, αὐτὸς ἀναγνῶναι· (ac non horum etiam quæ subiunguntur, ὅτι τοσοῦτον ἐστὶ τοιοῦτον) simulque præpositionis ἀνὰ verbo γνῶναι prefixæ vsum eum imaginatus sit quem habet in aliis quibusdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipsum Herodotũ. Hoc etiam addo, perperam Galenum, & Erotianũ ἀναγνῶναι, non ἀναγιγνῶσαι legisse apud Hippocratem: & quosdam malè lectionem hanc in illam mutandam censuisse. Nam & hîc ex I, 87 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidẽ VI, 75. Eodẽq; modo extat ἀνέγνωσαν I, 128. Sic autẽ & I, 85. ἄλλον γνώσας: vbi repono ἀλλ' ἀγνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη· vt in I, 11. μή μιν ἀναγκαίη ἐνδεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι vide VIII, 63 initio, & quę adscripsi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. vt I, 72 fine, πέντε ἡμέρας ἀναισιμοῦνται, *Quinque dies insumuntur*. siue *impendantur*. H.

Ἀνακῶς ἔχειν, Φροντίζειν, seu ἐπιμελῶς ἔχειν. VIII, 109 fine, ἀπόρως ἀνακῶς ἐχέτω. C.

Ἀναπωλῶσαι pro ἀναπωλεῦσαι. C.

Ἄναπυσον, *Quod innotuit*, *Patefactum*, *Palam factum*. VI, 66. extremo, ὑστέρῳ μηνὶ τοῦ χρόνου ἀνάπυστα ἐγίνετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & German. edit. ἀνάπειστα. contrà verò rectè in iisdem, paulo antè, ἀνάπυστα γινόμενα ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triste nobis accidit*. VII, 133 ὅ, τι δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τὸν κήρυκα σωφρονέοντι ἀνεθέλητον γίνεσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid aduersi illis contigerit*. Et ἀνεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulũ συμφορὰ ponitur tanquã μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένως. II, 167. τοὺς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos*. Sic paulo ante, ἀνέωνται ἐς τὸ μάχιμον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. male ἀνέονται. H.

Ἀνελεῖν, est *Respondere*, vt de oraculis Latini dixere. I, 13. ἐπεὰν δὲ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν. *Si oraculum responderit*, *ipsum regem Lydorum esse*. Euterpe, c. 139. ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνειμένως.

Ἀνύτω, ῶ, ex quo ἐπύησε pro ἔτυχε II, 119, initio, καὶ ξεινίων ἐπύησε μεγάλων. quum præcedenti cap. 115. dixisset, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α αὐτάσας dixit pro τυχὼν, siue ἀπολαύσας, aut μεταιχών· vbi canit Αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων βάλεται αὐτάσας, ἡμῖν δ' ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι. Facit autẽ illud αὐτᾷ vt minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitiuo itidem iunctum, hoc in versu, Ἀ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης Πρωτοπόρου, δι' ὅσης ἤλθετε πυρκαϊῆς. vel πρωτοβόλους, vt alibi legitur. pro quo tamen malim πρωτοβόλοι. Suspicor autem priorem illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille vsus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. III, pag. 232. meæ editionis, Ἦν νέον ἡβήσασαν ἀποδρέψαντες ἐρασταί. H.

Ἀντίζοος, *Aduersarius*, *Hostis*, ἐναντίος, πολέμιος. In cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίζοον, ἐνεκήρυσαν στρατῷ. Et

adiectiuè, γνώμη αὐτίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans*, VIII, 119. H.

Ἀντιόμφυοι sunt Ionibus qui aliis ἐναντιόμενοι, siue ἐναντίοι. vt initio Melpomenes, καὶ νικήσαντες μάχῃ ἐς αὐτισμένους. Paulo pòst, εὗρον δὲ αὐλισμένους σφι τραπελιῶ οὐκ ὀλίγην. At verò alibi VII, 9. cum accus. personę, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusatiuum, pro *Occurrere* seu *obuiam venire hostiliter*. H.

Ἀντιπολεμοι, *Hostes, Aduersarii*, πολέμιοι. VII, 236, fine. H.

Ἀνωσύμφυοι, VII, 139. in fine, καὶ βασιλῆα μετά γε θεὸς αὐωσύμφυοι. *Qui repulerunt*, pro ἀπωσύμφυοι. nisi fortè hoc ipsum reponendum sit. H.

Ἀξιεύμφυοι, actiua signif. pro ἀξιοῦσι. I, 199. principio, πολλαὶ δὴ καὶ ἀξιεύμφυαι αὐαμισγέσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur*. Item VII, 16 initio ἀξιεύμφυος actiua itidem significatione. Verùm οὐκ ἀξιεύμενος ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non iudicans sedere*, vel *rem se dignam*, aut, *Indignum se iudicans qui sederet*. Eod. cap. 16. n°. 2. tamen voce actiua dixit ἀξιώσῃ, *Dignabitur*. H.

Ἀπαγινέειν significat *Exportare* siue *Deportare*. Ἀγινέειν, *Apportare*: & simpliciter ἄγειν. C. Frequens vsus horum verborum est III, 89, 92, 93, 94, 97.

Ἀπαδεῖν, *Displicere*: vt Ἀδεῖν, *Placere*. H.

Ἀπεμπαίσισε significat apud Herodotũ, *Crepitum emisit*. II, 162. ὁ δὴ Ἄμασις (ἔτυχε δὲ ἐὼν ἱστὸν κατήμενος) ἐπάρας ἀπεμπαίσισε. C.

Ἀπεών, *Absentia*, (vt Democrito εὐεστώ, *Bona constitutio*) IX, 84. ἐπαμφοτερίζοντες τῇ ἀπεστεῶτι τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μοῦ ἔθανε pro ἀπέθανε μοῦ, VIII, 89. initio, Sic multa composita diuidit, inserta particula ὦν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε H.

Ἄρδις, *Genus teli*, & (vt volunt) *Pharetra*: sed significat apud Herodotum *Ferrum* (vt opinor) *sagittæ*. C.

Ἄρθμιος, *Concors, Beneuolus, Amicus*. VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια substantiui vice fungitur, VI, 83. τέως μοῦ δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat*. Item ἀρθμίη, *Concors, Amica*, IX, 36. H.

Ἄρθρα de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄση, *Molestia*. Et, Ἀσῶδαι, *Molestia & dolore affici*. C. I, 136 extremo, μηδεμίαν ἄσην ἀνδρὶ τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. vbi videri possit necesse minimè fuisse addere ἀνδρί. Ab Hippocr. ἄσην de certo quodam molestiæ genere dicitur: nimirum de stomachi fastidio, necnon de fastidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis iactatione quæ ægrotis contingit. Vnde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀωσώδης gemino ω scribitur. Sic verò & Ἀωσᾶδαι apud eundem, non solùm Ἀσῶδαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæsus, Incolumis*. IX, 5. ἀπέπεμψαν ἀσινέα, passiua signif. Apud Hippocr. actiua etiam. vt ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ*. Sic & aduerb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè*.

Ἀτὰρ, sicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in vsu est) pro *Autem*, vel *Sed*. lib. VI, cap. 133. respondet particulæ μὲν, cui passim δὲ· ac interdum apud hunc quoque: vt IX, 115.

Ἀτάθαλα, *Nefaria, Nefanda, Sceleſt.* I. IX, 77. & aliis plerisque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάθαλος, vt IX, 115 initio. Frequens est & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes*. Est & Homerus similiter vsus. C.

Ἀτρεκέως, *Verè*. vel *Certò*, vt I, 17. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic II, 167. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc aduerbium frequens est apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò, Exploratò*: & plerumque pro ἀκριβέως, *Exactè*. vt in Prognost. ὁ δυνατὸν ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus*. Extat etiam Ἀτρεκείη apud Herodotum, quo significatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη scribitur: vt ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχειν πόνον ἀτρυτον. C.

Αὐδᾶν, *Vocem emittere*, seu *Loqui*. C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Vbi profundissimum est*. Item de Istro IV, 48. ἴσος αὐτὸς ἑαυτῷ ῥέει. id est *Æquabili flumine fertur*. C.

Βάρις, in Euterpe, c. 41. Nauigium Ægyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, I, 45. id est, βαρείας συμφορὰς ἀνθρώπων μάλιστα πάντων. vel βαρεῖαν συμφοράν. *Qui omnium hominum maximè graues calamitates est perpessus*. siue *grauem calamitatem*. Vel vna voce, *Miserrimus*. H.

Βασίλεια, I, 11. ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι. At verò βασιλεία, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. vt ibidem sequitur proximè βασιλήιον. H.

Βεβωμβύα, id est, βεβόητα, *Celebria*. C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id est, *Auxiliari*) apud hunc scriptorẽ, teste Eustathio: affertúrque & ab Hesychio. Legimus tamen & cum οη, βοηθησάντων I, 150. in medio. H.

Βῶσαι

Βῶσαι pro βοῆσαι (vt proximè præcedit βωτῆν pro βοηθεῖν) *Clamare*. At in fine c. 146, l. I, μηδὲ ἀνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare suum maritum*. Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοῆσαι. vnde αὐέβωσεν I, 10. *exclamauit*. Sic alibi I, 8 ἀμβώσας pro αὐαβοήσας, & ἐπιβώσασθαι I, 87 pro ἐπιβοήσασθαι. Passiuum autem particip. βεβαομβύα pro βεβοημένα habuisti paulo ante.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Vrania, c. 137. Alioqui vulgo recepta significatione est *pater*. H.

Γένεα Ægyptiorum esse ait septem, II, 164. & alios, sacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari, &c. Vbi Valla interpr: *Septẽ genera hominum*. Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem classes*. Sic alibi I, 125. aliquot γένεα Persarum esse scribit. At verò I, 56, legimus ἓξ Δωρικὰ γένεα, & ἓξ Ἰωνικά. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere suas vires, quæ inferiores sint aduersariorum viribus*. Itaque posset accipi Thalia, c. 25. εἰ μέν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε. Significare videtur simpliciter, τῇ γνώσει μάχεσθαι. hoc est, *Mutare sententiam*, & *perpendere*. Vrania, c. 29, γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, c. 130. γνωσιμαχέοντες καλλίονα, καὶ ὅτι χώρῃσι ἄρα εἶχον εὐαίρετον. C.

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui simul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον simpliciter cibum significat, atque etiam equorum pabulum. vt Νεῶν δ' ἔρχεσθ' ὅτε δεῖπνον. & Εὖ δὲ τίς ἵπποισιν δεῖπνον δότω.

Δείνωσις, *Dedecus, Opprobrium*. Vnde & verbum Δεννάζω.

Δηλήσιος pro βλάψαι, apud hunc scriptorem, sicut apud Homerum: vt Eustathius quoque annotat in hunc illius poëtę locum, Il. α, Οὐδέ πω' ἐν Φθίῃ ἐρεψώλακι βωσιν ἐίσῃ Κῆρα δεδηλήσασθ'. ἐπεὶ, &c. Apud hunc IV, 198, legitur & δεδήληται, passiua signific. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: itẽ Δηλητήρια φάρμακα, pernicioſa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitiuo, vsum habens diligenter notandum, hoc in loco, I. 25. θείης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ sunt Delphis donaria*. H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Insectari*, & *Fallere*, & *Verba dare*. C.

Δίαιταν ποιέεσθαι, *Diuersari, Habitare, Commorari*. Sic III, 51. ἦ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπὸ αὐτοῦ παῖς διαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἀγγέλους (ita enim interpungendum est, non inter παῖς & διαιταν, vt in Ald. & Germ. editione) id est, *Vbi diuersabatur*. seu, *Apud quos domicilium habebat*. At verò IX, 81. circa finem, διαίταν interpres reddidit *vitam*: de rege Persarum, ὃς τοιηνδε διαίταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ἔτω διζυρὴν ἔχοντας ἀπορρησόμυρον. Sed malim, *Cui quum talis sit ratio victus*, siue, *Qui quũ tali victu vtatur*. Cum hoc autem vsu nominis διαίτα, non cum illo, conuenit ille qui passim apud Hippocratem occurrit, quin etiam apud medicos eius posteros, qui ex eo sunt mutuati: nisi quòd multorum ægrotorum διαίτα, cum illa regis Persarum comparata, planè est διζυρὴ (vt loquitur illic Pausanias) præsertim si verum est illud, *Qui medicè viuit, miserè viuit*.

Διασφάξ, *Crepido rupium*. C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, III, 40. *Aeuum transigere*, seu *Aeuum agitare*. Perinde ac si diceretur, *Perdurare in vita*. Apud Hippocr. Διαφέρεσι exponitur etiam *Morbum perferunt*. Atque idem & voce pass. Διαφέρεται vtitur pro *Durare*: si mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσθαι pro simplici χρῆσθαι. vt VI, 11. εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀπειρίῃ διαχρήσεσθε. In præcedenti autem cap. 10. dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο. Sic III, 72. εἴτε ψευδόμφυοι ἐόντες εἴτε καὶ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμφυοι. At verò VII, 101, cum eodem dativo vtitur & composito illo & simplici verbo, ὦ βασιλεῦ κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρὸς σε, ἢ ψευδεῖ. Et sequitur, ὁ δὲ μὴν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε. Paulo post c. 102. ἀληθείῃ διαχρησάσθαι. Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαχρεωμένῳ ἡ Ἑλλάς. Verùm alicubi pro *Interficere*. vt I, 24. sed ibi διαχρᾶσθαι, pro διαχρῆσθαι. Quinetiam compositum καταχρῆσθαι vsum hunc apud illum habet, si bene memini: apud posteros quidem certè eum habere constat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δίκαια ἐργμαι, II, 149. *Quæ sunt iustæ magnitudinis*. Vtitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in signific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur εὔλογον: quod non solùm *rationi consentaneum*, sed *proportioni consentaneum*, alicubi interpretandum esse videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quasdam exposit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιῶ sæpe pro ἀξιῶ, sequente infinitiuo. Propriè autem sonat perinde ac si quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id est, *iudicare rem esse iustam*. III, 148. ὃς λαβεῖν μοῦ διδόμφυα οὐκ ἐδικαίευ. vbi Valla, *recipienda non putauit*: sed malim, *recipere iustum esse non putauit*. Vel potius, *par esse non putauit*. H.

Διφάσιον. *Geminum*: seu *Duplex*. C.

Item plural. Διφάσια, *Duplicia*. vel *Bina*. aut *Duo*. Vt διφάσια πρόβατα, I, 18. *Duo pul-*

nera. Et διφάσιαι αἰτίαι III, 122. Et διφάσιαι εἰκόνες, II, 182. *Binæ imagines*. seu *bifariæ*. Suspicor autẽ ex hoc διφάσιος Latinos mutuatos esse suũ *Bifarius*, itidémque *Trifarius* ex τριφάσιος. Quod si ita sit, rectius scribentur per *ph*. H.

Δοξάσθαι, pro quo dictum postea fuit δοξάζεσθαι. IX, 47. ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, *existimati estis*. Et VIII, 124. ὁμως Θεμιστοκλέης ἐδόκησε τε ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Vbi fortasse aliquis ἐδοξώθη vt ἐδόκησε scribendum putet. Sed quid si ἐδόκησε malè pro ἐδόθη scriptum est? & scribendum est ἐδόθη, factum ex ἐδοκήθη, (vt antea βῶσαι pro βοῆσαι, βεβωμένα pro βεβοημένα, atque alia huius ipsius familiæ habuimus) manente altero ἐδοξώθη, sine σ, vt ἐξυσώθη absque littera illa scribitur? H.

Δκλότερος, *Magis seruus*. Et Δκλοτέρη, *magis serua* VII, 7. H.

Δωτίναι, δῶρα, seu δόσεις, *Munera*, *Largitiones*. Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit*. II. 1, οἵ κε ἐ δωτίνῃσι θεὸν ὡς τιμήσασι. Et Δωτιάζειν, *Dona corrogare* II, 179. H.

E

Ἔαδε, *Placuit*: ea signific. qua dicitur *Placuit ita facere*. pro *Visum est*. IV, 145. Λακεδαιμονίοισι ἦ ἔαδε δέκεσθαι τὰς Μινύας ἐπ' οἷσι ἤλασι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίη χρήσασθαι. Item ἐαύδανε, circa principium Calliopes, c. 5, fine infinitiuo, εἴτε οἱ ᾗ ταῦτα ἐαύδανε, *Siue hæc illi placebant, Siue hæc sentiebat*.

Ἔγκοτον in duobus Herodoti locis legi: sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere ausim quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγκοτον pro κότον dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἐγκυρεῖν, vide in Κυρεῖν.

Ἔθελει, pro ἔωθε, *Solet*, *Solitum est*. Pro quo & φιλέει dicitur. Vtrunque eodem loco habes, VII, 50:1. Quum autem videamus Herodotum in priore quidem membro dicere φιλέει, in posteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium esse cuiquam debet quin ita sit accipiendum. Ideóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δύναμαι. H.

Ἐκ. Præpositio hæc apud Herod. vsum quendam habet, qui non animaduersus fecit vt huic loco absurda interpretatio daretur, I, 10. μαθοῦσα ᾗ ποιῆσαι ἐκ ἑωυτοῦ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ ἑωυτοῦ ἀνδρὸς, pro τὸ ποιῆσαι ἐκ ἑωυτοῦ ἀνδρός. id est, ὑπὸ ἑωυτοῦ ἀνδρός· vt alibi docebo, simulque alia huius vsus exempla proferam. H.

Ἐκαστέρω (pro quo perperam alicubi ἐκαπέρω, quum positiuum sit ἑκάς) *Longius*, *Remotius*, *Vlterius*: & Ἐκάστατω, *Longissimè*. H.

Ἐκλινεσθαι, *Licerem*, *Facultate esse*. Sic III, 142, initio, τῷ, δικαιοτάτῳ αἰεὶ ὀφῶν βελομένῳ γίνεσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. *Non licuit*, *Facultas ei non fuit*, *Datum non est*, siue, *concessum*. H.

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes*. vel potius *Valde admirantes*, & *ad stuporem vsque*. IX, 47. initio ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐπὶ πολέμῳ. Deriuatum ex Ἔκπαγλος. vnde & aduerbium Ἐκπάγλως, apud Homerum, necnon apud Hippocratem, non simpliciter *Mirum in modum*, sed *Stupendum in modum*. Nisi quis *Ad stuporem vsque* malit dicere. H.

Ἐκπλῶσαι τῶν φρενῶν, *De statu mentis deiici*. *Stupere*. III, 155. ὡς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρενῶν; Alibi in propria signif. ἐκπλώσας, I, 29, de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσει, II, 93. vbi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Inuenitur tamen alicubi in hoc verbo, & apud hunc, diphthongus οι, more linguæ communis, non ω sed ex errore, vt opinor. Eorum locorum vnus est II, 179, τοὺς αὐτέμους αὐτῶν πλέειν. H.

Ἐκτῆσθαι, pro κεκτῆσθαι, vt apud Homer. vnde ἐκτημένων, VIII, 140 extremo. Sic & Hom. II. 6, -- ἀσὶ δ' ὅσα φασὶν Ἴλιον ἐκτῆσθαι εὐναιόμενον πολυλήϊον. Vult tamen Eustathius non minus Atticum esse quàm Ionicum. Quamuis autem hoc ex aliorum (vt credibile est) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non est, aut exemplaribus Aristophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus esse quædam communia. H.

Ἐλινύειν, *Acquiescere*. C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλλήψεσθαι. vt I, 80 τῷ δήτοι ᾗ ἐπῆιξε ἐλλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœsi. *Quo* (inquit) *& ipse Cyrus oppressum iri se verebatur*. Et Melpom. [V, 21] καταλαμφθείς, pro καταληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ὑποδέχεσθαι, id est, *accipere*, illis significat. C.

Inuenitur & λάμψεαι, VII, 39. Quinetiam compositum φοιβόλαμπος pro φοιβόληπτος, IV, 13. Cum hoc autem vsu huius verbi conuenit quod & eod. lib. IV. c. 79. legitur, νῦν ἔτος ὁ δαίμων ᾗ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Rostrum in naui*, *& veluti claustrum regionis*. Et de portis, χαλκόθεν' ἔμβολα, Phœnissis. C.

Ἐναγίζειν, vide in Καταγίζειν. H.

Ἐνάρεες, Scythæ euirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. sed ibi ἀναιδρίεις vocat. Aliqui annotarunt ἐναρίας esse *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκω, est ἐνέγκω. C.

Ἐννώσας, id est ἐννοήσας, *Quũ intellexisset*, Clione, c. 68. Et ibid. c. 77. ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς ἀμελίᾳ τῷ ἐς στρατεύειν, *in animo habebat*. Et, ἐνενώκασι, *Animaduerterunt*, III, 6. C.

Ἔξεσις de dimissione, seu amandatione vxoris V, 40. Vide Eustathium, qui & vno verbo ἀλαζύγιον exponit. H.

Ἐπαίσσω, *De quo auditum est aliquid*. vt II, 119. ὡς ἐπαίσσω ἐγένετο τάδε ἐρασμιώτατον. *Postquam auditum fuit eum hoc fecisse*, vel *Innotuit*, *Compertum fuit*, siue *Compertus est*. Sic VIII, 128, ἐπαίσσω ἐγένετο πεποιδώς. H.

Ἐπεί τε, pro ἐπεὶ vacante particula τε, passim. H.

Ἐπὶ ξυρῇ τῆς ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitiuo quoque *Ad* significat. vt ἀποπλέοντας ἐπ' Ἀργώπης I, 1 extremo. Quod & ipsum planè Atticum est. vt ἀπῆλθον ἐπὶ Φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλάσσεσθαι ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος. Hæc ipsa præpositio ἐπὶ cum dativo interdum vbi potius moris est vti præpositione ἀπὸ cum suo genitiuo. vt I, 15. καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίη, quum potius dicendum videretur, sequendo vulgarem sermonis formam, ἀπὸ τῆς τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem sunt hunc præpositionis huius vsum quidam ex posteris: quorum ideo loci mendi suspecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομαθεῖσαν ἐπὶ μιᾶ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò vbi hæc præpositio genitiuo iuncta huic rei significandæ adhibetur, ibi certum est mendosum esse locum. H.

Ἔπιπλα, *Supellex*. C.

Ἐπίσταμαι non solùm pro *Scire*, *Nosse*: sed alicubi & pro *Existimare*. In quibusdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur ἁλώσεσθαι, vbi tamen non video quid obstet quominus significationem suam retineat. H.

Ἐπίσκοπος, ἐφέσπος. Et Iupiter ἐπίσκοπος I, 44. C.

Ἐπισφαλέως, *Accuratè*, *Vehementer*. Item *Obliquè*. C.

Ἔπιτηξ, *Vicina partui*, I, 111. C.

Adiuuat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum ostendat legi perperam apud eum ἐπιτέξῃ, & ab aliis ἐπιτεύξῃ, pro ἐπίτηξ ᾖ, in hoc περὶ γυναικ. loco, φημὶ ᾗ γυναῖκα, ἢν ἐπίτηξ ᾖ. H.

Ἐπιφράζεσθαι, *Excogitare*, *Perspicere*, *Animaduertere*: in fine Polymniæ, & in cap. 10. Terpsich. Et καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα IV, 76. *Quum animaduertisset illum hæc facere*. H.

Ἔρχομαι φρέσσων, Ἔρχομαι ἐρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere*. Virg. *Sic contrà est ingressa Venus*. C.

Ἐς τὸ, ἕως ἔ, *Donec*. C.

Ἔτεξω, ea forma qua alibi ἀπέκτω. Videtur autem datiuus illius nominis εὐεσίῃ, videlicet εὐεσῖῃ, quod margini adscriptum est I, 85, vera esse lectio: & εὐθηνίᾳ quod in ipso textu est, ad illius expositionem positum, eò irrepsisse. H.

Ἔτμαρία, *Stercus*. C.

Ἔτ' αὖ pro ἐπειδὴ αὖ. C.

Ἔτφρόνη, *Nox*. vt IX, 38. ὡς εὐφρόνη ἐγένετο. Itidemque Ἔτφρόναι, *Noctes*. H.

Ἔτχαρίσως, idem quod κεχαρισμένως. I, 32, fine. H.

Ἔφησε λέγον pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέγοντας pro ἔφασαν, circa initium Calliopes, c. 2. H.

Ἔχειν cum præpos. ἐπί. vt ἔχοντας ἐπὶ σφίσι, eo fortasse modo quo dicimus, *Ils en ont à moy*. item, *A qui en auez-vous*? Vide inter Gallicismos Ionicos. H.

Z

Ζόη, id est, Βίος, *Vita*. Et ζωὸς, *Viuus*. vt & Odyss. λ, ζωὸς ἐών. Et ζωάγρια, Odyss. ϑ. & ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamuis autem ζόη esse Ionum dicatur, ab ipso etiam Eustathio, tamen & ζωὴ alicubi scriptum est: vt I, 38. genitiuus ζωῆς. H.

Ζώνη, est Herodoto πορφυροῦν ἱμάτιον, teste Suida. H.

H

Ἤθεα, *Domicilia*, id est, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere solent. C.

Ἠμεκτεῖν, *Indignari*, *Offendi*. C.
Vide Περιμεκτεῖν.

Θ

Θαλία, *Conuiuium lautum & opiparum*. Si à θάλλω deriuatur, sonabit quasi quis dicat *Conuiuium florens*, vt in Thesauro scripsi: sed addidi vocem *letum*. Dixi enim posse videri respondere his duobus, ἁλὰς τεθαλυῖα. perinde ac si diceretur *Conuiuium letum & quasi florens*. Verùm apud Herodotum (vt & Bud. scribit) non tantùm est *Epulum* sed etiam *Dies festus*. Sic autẽ in isto scriptoris huius loco in principio cap. 27. καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla vsus est hac interpretatione, *& celebrando festo operam dabant*. Non video tamen cur altera significatio locum habere hic non possit. H.

Θοινίζειν. *Cibo*, *Pasco*. Factum ex θοίνη, ita vt sonet quasi quis dicat, Θοίνῃσι παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit

λειπίζω. In Clione, cap. 129. cum accusat. personæ & datiuo rei, πρὸς τὸ ἑωυτοῦ λεῖπον τὸ μὲν ὀπίσω ὁρμᾶσθαι τοῦ παιδὸς ἐθύνησε. Vbi fortasse rectius τῷ quam τὸ post λεῖπον scriberetur. Alioqui subaudiendum fuerit κατά. H.

Θορὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορὸν non Θορὸς habet editio Basilicnsis Heruagii, vnde sumpta hæc Camerarii fuerunt: sed hunc tamen θορὸς scripsisse mihi persuadeo. Nam illud θορὸν ne speciem quidem vocabuli Græci præ se fert: at θορὸς significans σπέρμα, id est, *semen* (sed intellige *semen genitale*) legitur apud hunc nostrum scriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, vt II, 93. principio, ἀποφαίνοντες τοῦ θορροῦ: apud Hippocratem, vt quum scribit libro De morbis secundo, ὠθιέρχεται οἱ θορὸς πουλὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuisse qui aliquantulum discriminis inter θορὸν & σπέρμα ponendum existimarint. Obseruandum est autem, non simpliciter σπέρμα, sed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, vi, 68. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens.* vt θυμαλγέα ἔπεα. I, 29 initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Aegritudinem alicui afferentia*, vt loquitur Terentius. Possis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque isto composito vtitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis, magis poëtice loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud ceteros vsitatum, quendam vsum habet qui apud ceteros vix occurrat, nisi ex eius imitatione. Iungit enim genitiuo: vt quum lib. I, cap. 1. dicit, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφὶν ὧν θυμὸς μάλιστα. id est, *quorum maximè* (vel *potissimum*) *erat illis cupido.*

Θύσανοι, id est, κρωσσοὶ, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θυσσανοῖσι geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima breuis sit apud poëtas: etiamsi, licentia vtentes, in θυσανόεις & θυσανόεσσα producant, vt metrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa littera in quibusdam exemplaribus. H.

I.

Ἰθαγενὲς, *Germanum, Natiuum.* II, 17. οὐκ ἰθαγενέα σώματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, *Non sunt ostia natiua, sed fossilia.* C.

Vsus est hoc vocabulo non solùm Homerus, sed Hippocrates quoque: sed vterque paulo alia significatione, quàm in loco qui modò ex nostro scriptore allatus fuit. Legimus enim o' λ, ξ,

——ἀλλά μεῖσον ἰθαγενέεσσιν ἐτήμα.

vbi ἰθαγενέεσσιν sonat γνησίοις· apud Hippocratem verò ἰθαγενὲς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γνήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim conceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum possint. H.

Ἰθὺς & ἰθὺ pro εὐθὺς & εὐθὺ, itidémque ἰθέα pro εὐθέα, sicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆς ἰθέας exponit ἐκ τῆ προφανοῦς & παρευθύ· hunc eius locum afferens, III, 127 ἐκ μιῆς δὴ τῆς ἰθέας ῥατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδύκεε πέμπειν, ἀπειδεόντων ἐπὶ τῶν πρηγμάτων. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, ἀιδεόντων vna voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, ἀι δεόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, οἱ δεόντα πρήγματα. H.

Ἰκνευμένως, vnde οὐκ ἰκνευμένως & οὐκ ἰκνευμένως, *Non debitè.* & μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου, *Magis quàm conueniret.* Hæc Camer. Exempla autē habes VI, 65. φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῶν Σπαρτιητέων. Paulo post cod. cap. οὔτε ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & alibi in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici sermonis studiosi sunt gratiam, hic quoque faciam, vt quàm bene conueniat hic aduerbii istius vsus cum eo quod Gallicè dicitur, ostendam. Quum enim aduerb. ἰκνευμένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) a verbo ἰκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animaduertendum est ista verba, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit*, (littera i ex fine ad principium transeunte) Ionicè, οὐκ ἰκνέεται. perinde ac siquis diceret, οὐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.* Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τῷ ἰκνεομένου, exemplum tibi suppeditat VI, 84. ὁμιλέοντα μᾶλλον τῷ ἰκνεομένῳ. quum antea pro μᾶλλον τῷ ἰκνεομένῳ dixisset μεζόνως· vtens his verbis, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου, id est, magis quàm conuenit, siue magis quàm par est, is dici potest illud ποιέειν μεζόνως, quod Ionicum est pro μειζόνως. quasi dicas, *maiorē in modū quàm oporteat.* Sed Valla malè hunc locum cum vertit

vertit, non secus quàm si verba illa μᾶλλον τῷ ἰκνεομένου non ad ὁμιλέειν sed ad ἀκρητοποτεῖν, siue ad ἀκρητοποσίλω (vt ibi legimus) referrentur. Addam & hoc, Hippocratem quoque illo aduerbio vsum esse, & quidem alicubi significare apud illum *Quantum par est*, *Quantum satis est.* vt quum dicit, γάλα πίνειν ἰκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ. *Debito tempore*, *Conuenienti tempore*, *Suo tempore.* Miror autem afferri ex illo loco scripturam ἰκνευομένῳ· è loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνευομένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνευόμενον χρόνον non minus quam ἰκνεόμενον, in vsu esse. quasi verò illam quoque scripturam Græca lingua possit admittere, ac non iubeat nos vel ἰκνευμένῳ vel ἰκνεομένῳ dicere. Ceterùm huius generis loquendi aptum habemus hoc quoq; exemplum, προγηράσκειν τῷ χρόνῳ τῷ ἰκνευμένου, *Senescere ante debitum tempus.* Et quasi quis dicat, *Ante legitimum tempus.* Alioqui & simpliciter, *Ante tempus*, dici potest. Poëtæ autē dicerent etiam (vt opinor) *Ante suum tempus.* Ex eodem affertur & hoc, φρονέοντες ἐχ ἰκνέμεναι (sed malo ἰκνεόμεναι) pro *curis intempestiuis.* at verò illud, ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exstat. VI, 86.

Ἱστορέειν & Ἱστορέεσθαι sæpe apud hunc scriptorem occurrunt, præsertimque illa vox actiua. Est autem Ἱστορέειν *Interrogare, Scisciatari. Percontari, Inquirere*: & Ἱστορέεσθαι, *Interrogari, Inquiri.* II, 19, Ἱστορέων αὐτὸς λῴτινα δυνάμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰς ἐμπρῆσιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. Et paulo pòst, ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βελόμενος εἰδέναι ἱστόρεον. Sic I, 61. μετὰ ἤ, εἴτε ἱστορέοντι, εἴτε δὲ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρὶ. *Dicit matri siue percontanti siue non.* Sed Valla longè ἱστορέειν hic esse putauit *Enunciare*, ideoque alienum ab hoc loco sensum commentus est: vt tibi patebit ex collatione verborum eius cum iis quæ margini adscripta sunt. At verò pass. vox ἱστορέεσθαι I, 24. legitur, sed ita vt actiuam potius signific. habere videatur. H.

K

Καὶ δὴ frequens est apud hunc, in narrationis velut incremento: vt quum Latinè dicitur *Atque etiam*, vel *Tum*, vel *Tum etiam*, & similiter. C.

Κάρτα πάνυ, *Admodum.* C.

Aliquando (I, 71.) & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, siue τοκάρτα. Eustathius tamen in librum ιωτα Iliadis, non Ionum sed Dorum esse dicit articuli pleonasmum ante aduerbia. H.

Καταγίζειν, vt καταγίζειν τινὲ, *Igni consecrare.* Item, *Immolare & sacrificare*, Clione c. 86. & Melpomene c. 35. Et Ἐναγίζω, *Inferias mittere*: Euterpe, c. 44. in fine. ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι. C.

Illi autem Καταγίζειν addendum est Καταγιάζειν· si quidem emendatè scriptum est καταγιαζομένῳ, I, 202. Sed (verum vt fatear) suspicione apud me scriptura hæc non caret: præsertim quum & Erotianus, suo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, scribat, exponens, τοῖς κατειχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. sicut Hesychius, χοαὶς ἐπιφέρειν, vel θύειν τοῖς κατειχομένοις. Sed magis priorem probo expositionem quàm posteriorem: & in posteriore placet quòd κατειχομένοις tantùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici solet. Non solùm autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, sed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare.* At *Inferias facere* (vt etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόζαι vsurpat vt alii καταγνῶναι. H.

Καταπροίξεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos esse.* Ἀπὸ τῆς πρασικῆς deducto vocabulo. vt Thalia, c. 36. extremo, ἐκαταπροίξεσθαι, de iis qui Crœsum conseruassent. Et non minus in fine eiusdem libri, c. 156. & Polym. c. 17. Sed Terpsich. c. 105. posse ita accipi videtur vt sit à verbo ἰκέσθαι Ionico, & significet, *Progredi longius* aut *effugere*, similéve aliquid. C.

Καταφράζομαι, vide in Ἐπιφράζομαι. H.

Κατεδήσαν φῶρα εἶναι, II, 174. metaphora respondente ei quam habet ἀπέλυσαν. H.

Κατηλογέοντο, vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, *Vastare*, *Populari.* veluti quum dicit VIII, 32. ταῦτα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον. Et IX, 15. ἔκειρε τοὺς χώρους. itidemque passiue, VIII, 65, ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi huius vsum sumpsit Herodotus ex Homero, vtente non solùm simplici, sed & composito Καϊκείρειν· vt Odyss. χ. —ὅτι μοι κατεκείρετε οἶκον, *Depræda bamini domum*, *Spoliabatis domum.* Herodoti autem exemplo vsurparunt etiam Thucyd. & Plato. H.

Κερᾴζειν, *Diripere*, *Sternere.* II, 115. ἀλλὰ καὶ οἰκία τὰ ξείνα κερᾴσας ἥκεις. Et Homer. ---ὅθι περ Τρῶας κερᾴζει καὶ ἄλκας. C.

Κῆ, vt πῆ, item Κῆ sine accentu, quū est particula ἀοριστολογικὴ, id est expletiua. Exemplum illius exstat I, 32 extremo, σκοπέειν ἤν τινα ἴδηι τῶν τὸ χρῆμα τοῦτο κεκτημένων κῆ ἀποδησόμενον. At huius exemplum cùm alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124, σκοπέειν ὡς ἐξήκοντα μάλιστά κῆ. H.

Κληδὼν & Κλεηδὼν, *Rumor*, *Fama*, *Omen.* χαῖρε ἦ κληδόνι. Odyss. υ. C.

Κυδιάνειρα, Euterpe, c. 2. *Virago.*

significatio πεπιημμένως, vt videtur Cam. Quamuis autem ita legatur in edit. illa Basiliensi, puto tamen Cam. scripsisse πεπιημμένη, non πεποιημένως. aut ita, πεπιημένως (*vt videtur*) *facta*. vel potius *huic vocabulo data*. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id est, *Ordo, Ratio*. I, 99. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκεως πρῶτος ἐστι καταστησάμενος, *Hanc rationem primus instituit*. vel, *Ita res regni ordinauit*. Item, II, 13, ἔφευγεν οὐδενὶ κόσμῳ, *de effusa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορες λαῶν. &, αὐτὸς ἐπεὶ κόσμηθεν ἀμ' ἠγεμόνεσσιν ἕκαστοι. C.

Κεφαλίς ab Herodoto (sicut & ab Homero ante illum) dicta fuit vxor, quam duxit dum adhuc esset κούρη, id est *virgo*, & quidem *iuuencula*, siue *iuuenilem ætatem non excedens*. Sic in Clione cap. 135. Γαμέεσθαι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουρίδιας γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κεκριδίη dicitur. Sic Il. ν, Οἳ μὲν κουρίδιον ἄλοχον ἐκπάγλως πολὺ μᾶλλον οἰχεσθ' ἀνάγοντες. Sic Iliad. τ, -- Ἀχιλῆος θείοιο κεκριδίην ἄλοχον ἧσιν. Verùm & κεκριδίη πόσις (id est *maritus*) vicissim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν, cum genit. τυγχάνειν, siue τυγχεῖν. Item Κυρῆσαι. vt I, 59. circa finem, εὑρέσθαι τε παρ' ἡμέων φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam custodiam ab illo consequi*, vel *obtinere*. Hinc & Κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio iungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque Illi iungi videmus. Legimus enim apud illum, ἐὰν μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεός, id est, *nequedum corpus mortuum fuerit*. Vbi alioqui τύχῃ dici potuisset.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυγχάνειν, vt lib. VII, 218. ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*. Exstat verò & aliud compositum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, vt in libro De morb. συγκυρήσει ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα. sed hoc est pro συμβήσεται, id est, *eueniet*.

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comessationem exercere*, vel potius *comessationes*. in Clione, cap. 21 extremo, τότε τοίνεον τε πάντας καὶ κώμῳ χρέεσθαι ἐς ἀλλήλους. vbi interpres vertit, *Et inter se comessationibus vterentur*. Ab hoc nomine est Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequens est apud Hippocratem, quamuis consequi illas τῶν κωμαζόντων comportationes plerunq; videamus, mirum tamen est si Galenus κωμάζειν prius esse quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putauit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus consentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id est, non minus præposterè illud quàm hoc posse fieri.

Κῶς, & Κως enclitice, pro πῶς & πως enclitico, passim apud hunc scriptorem, præsertim que hoc posterius: vt lib. III, c. 150. καὶ κως ταῦτα πιεύσαντες ἐλαύθανον.

Λ

Λαβέειν, vnde Διαλαβέειν I, 114. Et Λελάβηκε, IV, 79, νῦν δὲ τὸν ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει. legitur & λάβῃ, cùm alibi, tum I, 108.

Λαισήϊα, *Parmæ*, aut *Peltæ*. C.

Λαύρη, *Angiportum*. vt & Odyss. χ. C.

Λέσχη, *Sermo, Colloquium*. In Euterpe, c. 32 ἀπικέσθαι ἐς λέσχην τοῦ Νείλου, *mentionem facit*. dicit *Nili*. Et Calliope, c. 70. ξυμφέρεσθαι λέσχῃσι, *verba quum fierent*. Et Ἔλεγχα· vt I, 153 τὰ Ἰώνων πάθεα ἔτεα ἔλεγχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια, *non de Ionum malis sed de suis fabulabuntur*. Et Περιλεσχήνευτος, II, 135. *Celebris*. Et apud Hesiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, vt apparet, dictus. Odyss. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὐδεῖν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθών, Ἵνα περ ἐς λέσχην. C.

Λῃζέσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀρετῇ, IX, 21. *Constantia* (seu *tolerantia*) *& fortitudine*. Λιπαρέειν μένοντες, *durate*, Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perseueraret in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id est, μῦθον, significat. vt Clione, cap. 141. ἐλεξέ σφι λόγον. Et, Ἄσωπος λογοποιὸς, &, Ἐναπῶν λογοποιὸς, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid*, seu *Secum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdauit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud nostrum scriptorem Zopyrus seipsum λωβᾶται, III, 154. Atque vt hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβῃ αἰσχίστῃ) sic paulo pòst, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac paruo interuallo sequitur cap. 155. λελωβημένον signific. passiua. Apud Homerum Iliad. β, Ἦ γὰρ ὤ Ἀτρεΐδῃ νῦν ὕστατα λωβήσεαι, *Nunc postremum me iniuria affecisses*. vel, *contumelia*. Λωβᾶσθαι etiam inuenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac significationem passiuam habet λωβέονται in hoc eius loco, ἀτὰρ πολλὰ μᾶλλον δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. vbi redditur, *Probro & dedecore afficiuntur*. H.

M

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix, Cui curæ rei alicuius demandata est, Præfectus alicui rei, seu alicui negotio*. I. II, c. 65 μελεδωνοὶ ἀποδεδεγμένοι τῆς

πρόφης χοιρίς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι, τῶν Αἰγυπτίων. Paulo pòst, τῇ μελεδωνῷ θηλέων. Item, τὸ οἰκηίων μελεδωνὸν, III, 61. quod repetitur & c. 63. seq. Sed & ipsum verbum Μελεδαίνειν habes VIII, 115. Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τοὺς νοσέοντας. H.

Μέμονα, sequente infinitiuo, *Fert animus hoc facere, Animatus sum ad hoc faciendum*. In Eratone, c. 84. μετὰ ταῦτα μεμονέναμεν πίσσειν. Sic Homerus Iliad. σ, ---μάλιστα δ' Φαίδιμος Ἕκτωρ Ἐλκεμένου μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitiuo, & ad eandem rem significandam, paulo antè, Ἐλκεμένου μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutauit sententiam*, seu *quem pœnituit*. H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετοξέτεροι, id est, ἰνιές. II, 36. Ζεὰς μετοξέτεροι καλέεσι. C.

Μῆνις, κότος & ἔγκοτος, *Vehemens ira*. C.

Μῆχος pro μηχανή. vt II, 181. τοῦτο γάρ οἱ κακὸν εἶναι μῆχος. Estque reponendum hoc ipsum verbum, & lib IV. cap. 151. non longe à princ. pro μῆκος. Vtitur & Homerus: vt Iliad. β, -- δέ τι μῆχος Εὑρέσθαι δυνάμεσθα. Vt autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc scriptore dicitur, ita vicissim πάθη pro πάθος.

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens massa*. vt μύδρον σιδήρεον. I, 165. vel λίθος Διάπυρος· vt ille philosophus dixit: solem esse μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσύλλειν, *Dissecare*, Hom. μίσυλλόν τ' ἄρα τἄλλα. In Clione, c. 132. Διαμυσύλλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, *secta in partes victima*. C.

N.

Νεωχμεῶ, *Nouare*, id est, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, vt communiter, *legem* significat: vt, I, 29. Σόλων οὐνὸς Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι κελεύσασι νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *instituta*: quæ & νόμαια· vt Thalia, cap. 38. ἔτω νομίζεσι πολύ τι καλλίστας ἐωυτῶν νόμους ἔχουσι εἶναι. In Melpom. c. 76. ξεινικοῖσι ἢ νομαίοισι καὶ ἅτοι αἰνῶς χρεώμενοι φεύγουσι. *Et consuetudinem ac morem*. Εἰ ἐξαπατῶν τοὺς εὖ πιστεύοντας νόμος ἐστὶν οἱ, in Clione, cap. 90. Significat & *Pascua*: vt apud Homer. quoque ἐπεί κε νομῷ μιγέωσι. Et *regio*: vt νόμιος Θησεύς, Μενεσθεύς. Et *classis*: vt νομοὶ Φόρων, in Thalia, c. 90. &c. Atque hæ posteriores duæ significationes sunt acuti nominis. Est & *modorum* appellatio: vt de Arione, I, 24. νόμον τὸν ὀρθιον διελθεῖν, quos apparet acutos fuisse, & concini solitos voce altiore. Ἐν χοροῖσι νόμῳ, significat, *In conflictu, Consertis manibus*. C.

Νῦν, particula ὡσαυτωσὶ πληρωματική, id est, expletiua, passim apud hunc scriptorem, post μέν. Ac statim initio primæ Musæ, Περσέων μὲν νῦν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sepe autem his particulis μὲν νῦν respondet δὲ in altero membro. vt lib. II. circa finem. H.

Ξ.

Ξεῖνος & φίλος & ὁμοκοίτης συμπότης & ξεναλύσιος, Hospitii amicitiæq; & belli coniunctionem & dissolutionem significat. C.

Ξυρὸν, *Nouacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo vtitur vt, II. ὅπῃ ξυρῷ χρὴ τὰ ἀκμῆς ἔχοντα ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι. Exstat idem loquendi genus (quod prouerbiale fuisse videtur) apud Homerum: nisi quod ἴσταται est apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅπῃ ξυρῷ ἵσταται ἀκμὴ
Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo prouerbiali genere loquendi exponendo vsurpari solet vox *Discrimen*: quæ tamen vtriq; parti conuenire non potest. neq; enim dicet aliquis *sibi imminere discrimen de tuenda vita*, vt dicet *discrimen de amittenda*: neque *discrimen de libertate subeunda*, vt *discrimen de subeunda seruitute*. Hoc constat, eos dici ἐπὶ ξυρῷ τῆς ἀκμῆς ἵστασθαι, vel, ἐπὶ ξυρῷ τὰ ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorum qui ab ipso temporis articulo velut opprimuntur, quo vel prosperam vel aduersam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quanuis alii secus sentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri seu gladii admota, leui manus impulsu amputari possunt. Atque ita pertinebit ad id quod prouerbialiter itidem dicitur, *Sub cultro esse*. Vnde apud Horatium, *Et me sub cultro liquit*. H.

O.

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc sunt turbulentæ, siue quæ nondũ sunt compositæ: quasi quis dicat, *quarum tumor nondum resedit*. In Thalia, c. 127. ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Vtique rebus nondum satis fundatis*. Sic autem & eod. lib. c. 76. vbi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error est apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adscripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἰχώκεε, pro ᾤχετο. Et Iliad. β, ἐπὶ σῇ θυμοραϊστείῃ. C.

Ὅκως, ᾗ ὅπως. *quomodo*. vt III, 116. ὅκως μὴ γένωμαι. & paulo antè, ὅκως θαλασσεύσει ἐς τὰ ἐπέκεινα.

Sed alium etiam vsum habet istud vocabulum, qui non datur illi ὅππως. vt in Clione, c. 11. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὁκοῖος ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. vbi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὁκοῖος ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis vtitur. H.

Ὁλοίτροχος, subaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus est, in hostes proiici vel potius deuolui soliti: quod à rotunditate nomen istud hàbere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν, quadrisyllabe, ὁλοοίτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, vbi subauditur πέτρος. Quidam tenui spiritu hanc vocem scribunt, tanquam ita dicatur quasi ὁλοὸς ἐν τῷ τρέχειν. Fusius de hac voce differitur in meo Thesauro Græcæ linguæ. H.

Ὀνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. vt II, 167. ἥκιστα ἂν Κορίνθιοι ὀνοῖντο τοὺς χειροτέχνας. vbi interpres contrario sensu dixit, *Corinthii quoq; minimi faciunt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοιτο, Iliad. ψ, & Od. ξ. Et ὄνονται, Od. φ.

Ὅπι interdum pro ἄχρι. vt III, 78. εἵρετο ὅπι ἐς χρήματα ἥξει. Sic II, 19. circa finem, ἢ ὅπι αὖρας ἀποπνεούσας μὴν πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. H.

Ὅπι τάχος, pro ὅτι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitissimè*. Vel, *Primo quoque tempore*, IX. 7. in fine. H.

Ὅπι μὴ significat εἰ μὴ, *Nisi*, *Præterquam*, & similia. C.

Ὀρδαμοὶ, id est, ὀδόντες. C.

Π.

Παράγειν, *Introducere*. C.

Παρεμέμνημαι alicubi poni videtur pro simplici μέμνημαι, sicut pro hoc ponitur quibusdam in locis compositum ἐπιμέμνημαι, vel ἐπεμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρέχει μοι, sequente infinitiuo pro ἔξεστί μοι, *Licet mihi*, *Penes me est*, *In me situm est*. III, 142. H.

Παρδῶν, I, 37. ἔστε ἂν δειλίνη μοι παρδῶν. Et paulo post, c. 38. ἔστε ἄλλο ὀδὲν ἄχαρι παρδῶν τοι. Vtrobique pro ἐνδῶν positum quidam existimarunt. H.

Παχέες, *Diuites*, *Opulenti*, Αἰγινητέων οἱ παχέες, vbi interpr. vertit *proceres*. Nam tæpe hi sunt ex illorum numero. H.

Περιμεκτέω, ῶ, idem cum simplici Μεκτέω significare videtur: videlicet *Ægre ferre*, *Grauiter ferre*, *Indignari*: atque adeo magnam indignationem præ se ferre: quod fit querendo, siue quiritando: Vnde factum est vt III, 64. περιμεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, reddiderim, *De tota calamitate questus*. Sed VIII, 109 initio, absque vllo casu ponitur περιμέκτεον. Apud Suidam & περιμεκτήσας (non πεκτεον. περιμεκτήσας) & περιμάκτεον, non περιμέκτεον. At verò illius περιμεκτέων plura tibi exempla Thesaurus meus suppeditabit.

Περιλεχήνατο, vide in Λέχη.

Πέρι ξ, *Circum*: vt *Arboribus clausi circum*. vel *Circa*: vt *Corpora multa virûm circa*. C.

Περιόμφυα ζυτία, id est ὀπιόμφυα. πέπειν enim *Coquere* & *Conficere*. vt Homero quoque, metaphoricè. γέρα πεπέμφυ. C.

Πίσων, id est, πεπιδωτός, *Fretus*: vt & Hom. ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ κάρτεϊ χειρῶν. Sed & Eurip. Oreste, θαρύσσω τε πίσων κἀμαθεῖ πειρήσια. C.

Πολεμία, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subito*. lib. VIII, c. 65. καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκοῦσαι. C.

Σ

Σαγήνεις, *Secures*, *aut Bipennes*, *aut aliud barbarici teligenus*. Ita Camer. siquidem fides habenda est illi Basilicnsi editioni: ac nō potius credendum est illum σαγάρεις scripsisse. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* significat seu *Vellere*. vt Melpom. c. 64. Σαρκάσας βοὸς πλευρῆ. Atque id & Hippocrati significat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, ά. C.

Σακκέω, *Excolo*, in Melpom. c. 23. τῶτο ἐπεὰν γλύπτῃ πέπων, σακκέεσι ἱματίοισι. vbi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, vsus est. Sed Eustathius, vel potius Dionysius apud Eustathium, ex hoc nostro historico Herodoto affert etiam ξερὴ μὲν ὑποσακίζομαι. Quinetiam ὑποσακίζειν τῆς ὁδῷ esse ait τὸ πεζοπορεῖν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (subaudiendum autem puto τῆς ὁδῷ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac significatione respici fortasse ad saccum qui paulatim euacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiam sacculorum fures, siue sacculorum fures: quum Hesychius σακίζειν exponat, τὸ σκενῶσαι ἀφ' ἑκλοπὴν τοὺς σάκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine littera σ geminatur (sicut & in σακκέεσι apud Herodotum: quum Ælius Dionysius σάκκος etiam non σάκος ab Atticis scriptum fuisse testetur.

Σπέρχειν, *Aduersari* & *offendi*. Et Σπερχθεὶς *Perturbatus*. C.

Συγχινώσκω (vt admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari vsu & ipsum discedit apud Herodotum: qui duobus modis eo vtitur. VII, 13. νῦν μοί τοι ζυγχνὰς, χρήσομαι τῇ σκέψει γνώμῃ. vbi ζυγχνὰς est, *Postquam mecum reputaui hanc rem*. vel, *consideraui*, seu *perpendi*. Sic in fine cap. 3. lib. IV. μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγχνόντες τάδε. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem vsum

vsum esse verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Thesauro docui.) Aliter in fine c. 43. lib. IV. vbi infinitiuo iungitur, ξέρξης δὲ οἱ ἐ συγχινώσκων λέγειν ἀληθέα. q. d. *Non assentiens ipsi vera dicere*, ipsum videlicet. q. d. *Non conscius ipsi veritatis*. In hoc tamen loco libri V, cap. 91. συγχινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν ἐ ποιήσαντι ὀρθῶς, magis proprie reddi potest, *Conscii nobis sumus*. Quinetiam voce passiua vtitur alicubi hac in signific. vt V, 86. ἔζωνες συγχινωσκόμενοι εἶναι, ἀφ' τοῦτο εἵξαν. Vbi autem dicit, VI, 92. ἔστε συνεγινώσκοντο, ἡσυή τε αὐθαδέστεροι, signific. *Non agnoscebant culpam*. H.

Συμφή ζας interpretantur συλλέψας, Clione, c. 189. Significat autem correptionem. C.

Σωαλίζω, vide in Ἀλέες.

Σωαμωρέξ, *Vastare*, *Perdere*. Et Σωάμωρος, *Noxius*. C. Sed scribitur etiam Σιναμωρέειν. H.

Σωνοίῃ ἐχόμενος, I, 88. *Cogitabundus*. Vel, *Quum in attenta cogitatione versaretur*. H.

Συρμαΐζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ· quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii succum quempiam fuisse putauerunt. C.

Συσπεύδω λίνι, sequente infinitiuo, I, 92. *Studio meo & opera aliquem adiuuo ad aliquid efficiendum*, vel, *Studium meum alicui ad aliquid præsto*. At verò Ἐπισπεύδω & Ἀπισπεύδω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum*. C.

T.

Τἀρβες καλάμων, Clione, c. 179. interpretantur *Arcolas arundineas*, *super quibus lateres arescerent*. Sunt & περσοὶ πεδῶν. Et remigia περσῶν habent appellationem. Nominantur etiam περσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum*, *Confirmatum*, *Euidens*. δ' ὄψιν ὀνείρου ἐ τελαίαν. I, 121. Et, τὰ τέλεα τ προβάτων, I, 183. *grandes oues*. C.

Τέλη, *Impensæ*, & *Ordines*. C.

Τέῳ interrog. vt I, 117. τέῳ δὴ μόρῳ τ παῖδα κατοχρήσαο; *Qua morte interfecisti?* Eodem modo τοῖσι ὁμμασι, I, 37. H.

Τετρῦφθαι, *Afflictum esse*. C.

Τὸ, passim pro ὁ, id est *quod* relatiuum. Sic I, 51. εἴδωλον τὸ λέγουσι εἶναι. Et paulo ante, ᾧ ἐπισάμενος τὸ ὄνομα. pro ᾧ, *cuius nomen quamuis sciam*. Sic alibi ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo*. Pluralis autem genitiuus τ, quum est articulus præpositiuus, interdum voculam ῖς interiectam habet inter nomen cum quo iunctus est. vt I, 51. τ τὰς Δελφῶν, pro τὰς τ Δελφῶν. vel potius τ Δελφῶν ῖς.

Τριφάσιον, *Triplex*: vt διφάσιον, *Duplex*. C.

Τῷ ἐόντι χρησόμενος, *Veritate vsus*, *Eo quod res erat*. Et τῷ ὄντι γε, *Reuera*. Et κατ' τὸ ἐὸν, *Secundum veritatem*. C.

Τῶν ἴδιον, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita sunt*. vsitata parenthesis Herodoto. C.

Τὠυτὸ, id est, τὸ αὐτὸ, similitudinem & æqualitatem & coniunctionem significat. κατ' τωὐτὸ τὸ κατ' Ἕλληνες λέγουσι, I, 1. *idem ipsum quod Græci memorant*. Χίοι μὲν νυν κατ' Ἐρυθραίους κατ' τωὐτὸ λέγονται I, 142. *eadem lingua vtuntur*. Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de consensione & concordia, in Clione, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγέντες ἐς τωὐτὸ, *quum conuenissent*. C.

Υ.

Ὑβρις, *Petulantia* & *lasciuia*: vt de equis, Clione c. 189. de mulis, Melpom. C.

Ὑγιὴς, id est, ὑγιεινὸς, *Sanus*. C.

Ὑπερθρώσκειν, *Supersilire*, vt II, 66. ὑπερθρώσκοντες τὰς ἀνθρώπους. Apud eundem legimus & Καταθρώσκω. apud Homerum autem & Ἀποθρώσκω & Ἐπιθρώσκω legimus.

Ὑπερτίθεμαι vsum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in signific. qua dicimur consilium nostrum alicui vel cum aliquo communicare, (vtriusque enim exempla inueniuntur) & qua Cicero dicit, *De societate multa inter se communicarent*. lib. V, c. 24. circa finem, νῦν ὦν, ὑπινέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeã, fac omnino ad me accedas, vt tecum de iis communicem*. sed alterum verbū multo aptius mihi videtur. Interp. reddidit *Aperiam*. Sic VII, 8:1. διὸ ὑμέας ἐγὼ σωέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam I, 8. τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ ἀποδεικτέα τ πρηγμάτων ὑπερετίθετο. Vtitur vero & actiua voce ὑπερτίθημι eadem in signific. vt videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ.

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores*. Clione, c. 98. πεφαρμαχεῶνες λιθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι, *nitent coloribus*. Et Φαρμακεύειν, *Tingere*. C.

Φάρσος, *Portio*. C.

Φερέζυγος, δυνάμενος, *Sufficiens*. C.

Φρενήρης, *Mentis compos*. C.

Φώς, *Fur*. C.

X.

Χεὴ χρῆσθαι, seu τῇ χεὴ, vide in Ἀλκή.

Χρᾶν, *Respondere*, id est, Oraculum reddere. ἡ δ' Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, I, 55. *responsam Pythia hoc reddidit*. Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ, Clione, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi sit*. Inde & Χρηστήριον· sed hoc communius. C.

Χρῆμα. vt, σὺς μέγα χρῆμα. I, 36. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. VI, 43. Et, χρῆμα χρημῶν ἀφόρητον. VII, 188. C.

Ψ.

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ω.

Ὤρεω ἔχω, I, 3. *Reſpectum habere*, aut *curam*. Ἐτ, ὀδεμίη ὥρη ἔσσε, III, 155. *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit*. C.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS, IN SECVNDA EDITIONE HERODOTI.

QVANTA ſit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca conuenientia, & quàm multa Græcorum loquendi genera in Gallicum ſermonem ita verti poſſint vt verbum verbo reddatur, (quum Latina contrà Græcis nullo modo reſpondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus eſt, *De la conformité du langage Francois auec le Grec*: id eſt, De conformitate (ſi ita loqui licet) Gallici ſermonis cum Græco: at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc vnum argumento meo non parum exemplorum ſuppeditare animaduerti. Quum autem ea illi editioni præfixiſſem, ne in hac quidem prætermittenda, ſed potius cum aliquo auctario exhibenda cenſui.

IONISMI GALLICI, SIVE IONICI Galliciſmi, qui apud Herodotum leguntur.

Ἀ'πεβαλέεις τῷ κεφαλῷ, *Tu perdras la teſte*. VIII, 65.

Καμβύσεα ἔτυψε ἡ ἀληθείη τ' λόγων, *Cela luy touche le cœur*. III, 64

Τὰ μὲν αὖω, κάτω θήσω, τὰ δ' κάτω, αὖω, *Ie mettray ce que deſſus, deſſous*. id eſt, *Ie renuerſeray tout l'ordre qui y eſt eſtabli*. III, 3

Οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέηκας, *Vous ne vous gouuernez pas bien*. II, 173

Κόσμον τόνδε Δηιόκης πρῶτος ἐστὶ ὁ καταρτησάμενος, *Il fut le premier qui eſtablit ceſt ordre*. I, 99

Μωρίη πολλὴ λέγειν, *C'eſt vne grande folie de dire cela*. I, 146

Ἔρχομαι φράσων, *Ie vien à dire*. Vtitur autem illo genere loquendi frequentiſſimè: ſed mutato interdum partic. φράσων in λέξων, aut ἐρέων. I, 194

Σωρέχεσθαι, *S'attacher*, de conſerentibus manus. I, 214

Ἵνα ἰδωτί κοτε καὶ λέξει, *Pour voir qu'il dira*. II, 114.

Ἔλαβε τ' μισθὸν, *Il à receu ſon ſalaire*, vel *ſon payement*. de eo qui punitus fuit pro meritis: ſeu, pœna quam meruit affectus fuit. III, 15.

Ὡς ἦ ἐς τ' οἶνον ἀπίκετο. *Quand il uint au uin*, pro *Quand il uint à parler du uin*. III, 22

Τὸν πέμπα ὄπιθέρμιον εἰπεῖν, *Qui a donné charge de dire ceci*. III, 63

Ἀ'πήνεικε Καμβύσεα, *Il emporta Cambyſes*. vt dicitur, *Ceſte maladie l'emporta*. Alibi, λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπήνεικε. III, 66

Ἐ'πί τε ἦ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμη ἀποφαίνεσθαι, *Quand il uint à Darius de dire ſa ſentence*. III, 71.

Ἀ'πῆκε ἑωυτὸν ὀπὶ κεφαλὴ φέρεσθαι ἀπὸ τ' πύργου κάτω, *Il ſe laiſſa tomber*. etiam de eo qui præcipitem ſe dederit. III, 75

Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, *Ayez bon courage*. III, 85

Προσφέρε Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, *Porta ceſte parole à Darius*. III, 134

Ἔ'σωσὲν φυλακῇσι, *Ils eſtoyent ſur leurs gardes*, III, 152.

Γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. vt dicimus, *Que veut dire cela?* pro, Quid hoc ſibi vult? IV, 131.

Ἔ'δοσαν σφέας αὐτέας Ἀ'ρήϊτῷ Αἰγύπτιε βασιλεῖ, vt dicimus, *Ils ſe donnerent à un tel prince*. IV, 159.

Εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, *S'il vous plaiſt*. quum rogamus vt aliquid fiat. V, 20

Οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας; *Qu'auez vous faict?* cum increpatione. V, 23

Ἐ'κνέης, *De nouueau*, pro Deintegro, Rurſus. V, 116.

Ἀ'ταξίη, *Deſordre*. VI, 13

Οὐκ ἀπέδοσαν τῷ ὁμοίῳ, *Ils n'ont pas rendu la pareille*, vel, *Ils ne rendirent pas*. VI, 21

Τρίτῳ ἔτεϊ τουτέων, *Il y a trois ans de ceci*. pro *Trois ans de puis ceci*. VI, 40.

Ἐ'πὶ σφισὶ ἔχοντας. vt dicitur, *A qui en auez-vous?* pro *A qui en voulez-vous?* VI, 49

Ἐ'ς τ' ἰκνέεται ἔχειν, *A qui il uient*, pro *A qui il appartient*. Huc pertinent quæ de aduerbio ἱκνεομένως dixi in recenſione vocab. Herodoti. VI, 57

Τῶτο ἀπερρίψατο τὸ ἔπος, *Il iette ce propos*. VI, 69.

Καὶ τῶτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, *On ne le peut dire autrement*. id eſt, *On ne le peut nier*. VI, 124

Οὐκ ἦλθον ἐς τῶτον τ' λόγον ὥστε μάχεσθαι, *Ils n'en uindrent pas à ces termes*. VII, 9:2

Τὰς προτοῦ ἡμέρας, *Ces iours paſſez*, pro Nuper. VII, 16:2

Νομίζων Ξέρξεα ἀποδέξεαν λέγοντα ἐόν. vt Gall. *Ce n'eſt rien dict*. VII, 17

Πρῆγμα

Πρῆγμα αὖ ἕτερον μεῖζον, ſequente infinitiuo, *On n'auroit autre choſe à faire que*, &c. VII, 130

Πρῶτον χρημάτων πάντων, *Deuant toutes choſes*. VII, 145.

Εὐεί Ϛκω Ϛυμβαλλόμενος, vt à nobis dicitur, *Ie trouue par mon compte*. VII, 187

Διέξοδοι βελευμάτων, vt dicimus, *Diſcours*. VII, 234.

Ἀ'ριθμὸν ποιέεσθαι, *Faire le compte*. VIII, 7

Ἥ'περ δὴ ἔφερε τῷ ἀληθείῳ πάσων. Tale eſt in noſtro ſermone, *On luy apporta toute la uerité du faict*. VIII, 82

Φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, *Il emporte à toute la Grece*. VIII, 142.

Ἐ'ξέμαθον πᾶν τὸ ἐὸν, *Ils ſceurent tout ce qui en eſtoit* IX, 11

Ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι, vt Gall. *Iuſtes*, id eſt, *De iuſte meſure*. Iuſtæ menſuræ.

Δέσποτα, aliquot in locis ad regem: vt illi dicimus *Sire*: pro quo ſcribi *Cyre*, poſtularet deriuatio à voce κύρε (id eſt, *domine*) quæ poſtea deprauata fuit in κύρι.

ALIA DE HERODOTI VOCIBVS, ET VARIA IN QVIBVSDAM MS. SCRIPTVRA &c. Ex eiusdem prolegomenis in eadem ſecunda editione.

RATIONI autem conſentaneum mihi videtur vt à quibusdam illius recenſionis [*præcedentis vocum Herodoti*] locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneam. Primus erit vbi vocabulum ἀτέοντες (VII, 223. in fine) Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe vſum. Nam ἀτέοντα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſiue τὴν φρένα. vnde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτέοντα, ego vel ἀπόντα (fuit autem facilis lapſus ex ἀπόντα in ἀτέοντα) vel ἀπίζοντα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditauit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Πᾶς τις τὰλέσιον ἀνδρα λίει, ἀτίεα δ' πενιχρόν.

At verò ἀπίζων, pro καταφρονῶν apud Homerum extat Iliad. υ. Quòd ſi etiam ineidiſſet Camerarius in aliquem Herodoti locum vbi vox ἀτέοντες vſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitaui, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare iudicio neceſſe habeas, hæc ſunt, αἰγυνέφη, mutatum in ἀγυιέεσι· & εὐμαρέη, in εὐμαλέη· necnon θορτὶ, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in θορός. Item χῆνες in ψῆνες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine σιγήρεις, tanquam ſuſpecto, pro σιγάρεις· quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum iniicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt εὐμαλέη, quod ille interpretatus eſt *ſtercus*: quum potius *ventris exoneratio* ſignificetur: ſicut & ὀπισθόδομος (quo illud exponitur) hoc ſonat.

In vocabuli Ἐ'πιτρεφέως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina *Obliquè*, poſita inter haſce duas *Accuratè* & *Vehementer*: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, *Obnixè* eum ſcripſiſſe: ſed quum poſtea cogitaui, Suidam teſtari, Herodotum eſſe vſum pro ἀπατηλικῶς, id eſt, *Fallaciter*, *Deceptorie* (ſi & hac vti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Obliquè* retinendum, & tantùm ſedem ei ſuam mutandam cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam eiusdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis vſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei eſt hic locus, συὸς μέγα χρῆμα· ſecundum, iſte, τυφωνὶς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν· quartum, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco vbi dicitur, τυφωνὶς, χρῆμα σφαλερὸν, non idem eſt vſus vocabuli χρῆμα, qui in ceteris tribus: adeo vt hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυφωνὶς, πρᾶγμα σφαλερόν· at in ceteris illis locis vbi genitiuus iungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem huius loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideoque lector eam ſe à me expectare non immerito dicturus eſt, oro vt meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit. Simul autem inde diſces, non minus Atticis quam Ionibus vſitatum illud loquendi genus fuiſſe, quum & Ariſtophanes eo vtatur. Ac ſunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ paruo interuallo sequuntur (pauca enim tantùm verba interiecta sunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam scriptum esse χλῶες in editione Basiliensi, paulo ante dixi) postquam ὤρλω ἔχειν, interpretatus est *Respectum habere aut curam*: subiungit, *Et*, ἀδημίη ὤρη ἔσχεν, *Nihil momenti attulerit*. Quæ tamen interpretatio conuenire loco non potest. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, τ̃ σεωυτοῦ στρατιῆς τ̃ ἀδεμιη ὤρη ἔσχεν ἀπολωλυμένης. Sonant autem hæc, *Cuius amissionem nemo curabit*, vel, *De cuius amissione nihil pensi cuiquam erit*.

Sed nec ad verbi γνωσπαχέειν interpretationem non satis attentionis attulisse videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Thesauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cuius mentionem obiter tantùm feci in illa ipsa recensione, ne, si forte diutius differam, obliuiscar. Id autem est de vocabulo Ἔγκοτος. Dixi enim me vix persuadere mihi posse, ἔγκοτον in duobus quos legissem Herodoti locis, pro κότον positum esse. Ideo autem à me dictum hoc est, quòd vocem hanc pro adiectiuo tantum nomine habeam, & nihilomagis substantiuum esse nomen posse existimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem, mihi hanc opinionem quatuor nostri scriptoris loci: quorum primus sit hic, VI, 73. δεινὸν ἦνά σφι ἔγκοτον ἀπὰ τ̃ στρατηλασιμὸν ἔχων. Secundus autem hic, VI, 133. ἀπὸρ ἦνα ἔγκοτον εἶχε. Tertius sit ille, VIII, 29. ἐγκοτὲν σφι ἀμφοτέρων ἐχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, considerare te iubebo in duobus locis sequi participium ἔχων, in vno ipsum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico scriptam ab Herodoto fuisse præpositionem ἐν seorsum ab illis duabus syllabis quæ sunt secunda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpositionem per tmesin à participio & alibi à verbo separasse, remanente in medio voce κότον. vt perinde sit acsi scriptum esset, δεινὸν ἦνά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν ἦνά σφι κότον ἐνέχων. Item, ἀπὸρ ἦνα κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κοτὲν σφι ἀμφοτέρων ἐχοντες. Sed quid me in hanc suspicionem, vel potius sententiam (omnino enim in illud mihi persuadeo) adducit? Locus ille qui superest ex iis quos me allaturum promiseram. Is legitur in Clione, c. 118. Ἀ συάγης ἦ, κρύπλων τὸν οἰ ἐνεῖχε χόλον. Esse enim scribendum ἐνεῖχε, vt habet posterior hæc editio, non ἐνείχεε, vt in priore legebatur, (Aldinam & Basiliensem perperam sequente) luce clarius est. Quomodo enim ab ἐνέχω esse ἐνείχεε possit? Iam vero & absque adiectione dici ἐνέχειν ἦνι, Thesaurus meus docebit. Ac meminit certè huius vsus verbi ἐνέχειν Eustathius quoque: scribit enim, ἐνέχειν apud Homerum in Odyssea esse χῆ ἦνος ἔχειν· atque hoc dici etiam ἐνέχῃ. Ille autem Odysseæ locus est hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις νεκτερὸν θυμῷ;

Vbi postquam dixit idem scholiastes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem esse quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpositione hac indicari interdum ἐναντίωσιν, exemplis quibusdam docuit, tandem subiungit, simile verbo ἐνέχειν esse hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm superest nunc vt videamus an Herodotus libenter tali tmesi vtatur seu dialysi seu diæresi qualem haberet illa quã apud eum repono scriptura. Sed præter vnum quod habemus in eodem scholiastæ loco huius figuræ exemplum ex historico, VI, 49. ὅτι σφίσιν ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc esse dictum ἀλαλευμένως scribit: & alicubi διηρημένως eadem de re dicit) alia passim apud eum occurrunt. vt αὖα τ' ἐδεσμον, pro αὐέδεσμον & ἀπὸ μοῦ ἔτμενε, pro ἀπέτμησε· & κ' μοῦ ἔλειπεν, pro κατέλειπε. Ac (vt de alia dialysi loquar quæ illi vel potius dialecto illius est peculiaris) interiicitur & vocula ὦν. vt ἀπ' ὦν ἔδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita sint, non immeritò (vt opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem substantiui, non adiectiui tantum, sedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum est tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctissimo & huius linguæ peritissimo, (scribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκοτος, *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum fecisse, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potissimùm Suidæ: qui eo etiam magis est reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, ___ ὃς φθόνος αἰεν Θησείδας ἀρετῶν ἔγκοτος αἰεν ἔχει, colligat, ἔγκοτος αὐτὴ ὑπάρχων ὀργή; & non animaduertat, ἔγκοτος vt adiectiuum, iungi cum substantiuo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibusdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, vt scripta sunt in typographicis editionibus, suspicione tamen haud carent, præsertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his est verbum ἀλαφθορέει, in hoc lib. I, cap. 88. loco, πόλιν τε τὴν σὴν ἀλαπάζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ ἀλαφθορέει. Quamuis enim primo aspectu videri possit verbum istud ἀλαφθορέει admitti posse (vt ex nomine ἀλαφθορεὰ factum) tamen Herodoti sæculo in vsu fuisse, vix credibile est. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἀλαφθορέει sed ἀλαφορέει legitur. Quòd

Quòd si quis aliud exemplum afferat eodem è scriptore, videlicet VII, 10. extremo, ἀλαφθορεύμην ὑπὸ κυνῶν· is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀλαφθορεύμην, sed ἀλαφορεύμην legi. Hunc autem verbi istius vsum exprimere videtur voluisse Horatius Latino illi omnino respondente, quum dixit, *Post insepulta membra different lupi*.

Sic autem, quum ὑποθέμην apud hunc scriptorem habeamus I, 107. vbi scriptum est, ὑποθέμην ἢ τ̃ μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. sequi oporteat, ex quibus annotatum est ὑπερθέμην pro ὑποθέμην, in eo qui hunc non magno interuallo c. 108. sequitur, ἰδὼν ἢ ταῦτα, ὑπερθέμην τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑπερθέμην scriptum erat: sed quum hic ex vet. exempl. adscriptum margini inuenirem ὑπερθέμην, malui huic locum illius dare. Quod autem facta hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, scribendo, ὑπερθέμην ἢ τ̃ μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit vt illi etiam præcedenti loco apposita ex iisdem veteribus libris illa lectionis diuersitas non esset, eo in libro (scriptus autem & ipse erat, sed minus vetustatem præ se ferens) quem posterior in margine sibi appositum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ὑποθέμεν, at in posteriore ὑπερθέμεν nobis exhibet. Estque & hoc sciendum, fuisse repertum exemplar, quod vicissim pro illo ὑπερθέμεν haberet idem illud ὑποθέμεν, quod non longo interuallo præcesserat. Quorsum tam multa? vt ostendam, quàm verisimile sit quædam vocabula, præsertimq; verba, ob significationem quæ plerisque lectoribus insolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui ceteris audacior erat) mutata in alia fuisse, hunc etiam apud scriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑπερτίθεσθαι ita vnquam vsus est? nimirum significare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus vt simul eius super eo cõsilium audire cupiamus. Ipsemet Herodotus (inquam) ita est alibi vsus, non vno in loco. E duobus saltem vnus quidem exstat, ἐπεί τε ἢ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πολεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεντο, ἢ πιέωμαι σήμερον, &c. Vbi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniã statuistis ad plures referendum, & me adhibendum*. Dicens autem, nõ omnino male hunc locum ab eo esse redditum, hoc addo, dummodo verba ista quibus vtitur, *& me adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in consilium*. Alioqui non dubium est quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus est hic, ex lib. III, c. 71. εἰ μοῦ τοι ὑπερεπίθεα τὸ ἔμελλον πιήσειν, οὐκ ἂν με ἐφείδες νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος, ἔπεηξα. Vbi interpres tandem animaduertit quod alibi animaduertere non potuerat: videlicet ὑπερτιθέναι (nam hic voce actiua vtitur, quum potius passiuæ vsum hunc dare soleat) esse quod Latini *communicare* dicunt. Vt autem minus mirer istum verbi ὑπερτίθεσθαι vsum non tantum nouum & mirum visum fuisse, sed etiam mendi suspectã scripturam habuisse, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπίθημι quum apud quendam historicum significationem istam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπερτίθεσθαι hunc vulgo vsum habet. Iam verò & quum apud Appianum ἀναπίθεσθαι τὰ κεκελευσμένα, sonaret *renocare*, seu *retractare*, interpres *differre* reddidit, vt in Annotationibus admonui. Verùm, vt ad mentionem diuersitatis lectionum redeam, sciendum est, sicut in præcedente loco pro ὑπερθέμην scriptum in quibusdam fuisse dixi ὑποθέμην, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex vno manuscripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑπεραίρεσθε· quam si loco huic accommodare lector velit, valde suum ingenium, & quidem frustra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è lib. V, cap. 92:5. καὶ ἀλωπλεύσαντα τ̃ βίον εὖ. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam ἀλωπλεύσαντα in hanc quam margini adscriptam vides, ἀλωπλέξαντα, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla eiusmodi, & quæ quum in aliis tantùm scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certe ἀλωπλεύσαντα quod attinet, talem eius vsum apud hunc ipsum animaduertisse mihi videor: quòd si tamen nullum aliud apud eum exstaret huius phrasis exemplum, saltem nõ minus admitti posse quiuis concesserit quàm quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. πῶς οὐκ ἐξέπαλωσας τ̃ φρενῶν, σεωυτὸν ἀλαφθείρας; Nam (vt dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπαλῶσαι τ̃ φρενῶν est *De statu mentis deiectum esse*: siquidem ad illud ἐξέπαλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat *De statu mentis deiici*. vel breuius, *De mente exire*. vel, *è mente*. Aut elegantius, *E potestate mentis exire*. Quòd si verbum verbo reddatur, *E mente enauigare*. nam ἐκπαλῶσαι τ̃ φρενῶν, quid aliud est? Est autem ἐκπαλῶσαι pro ἐκπαλεῦσαι. nec dubito quin pro illo ἀλωπλεύσαντα Herodotus

ἀλαλώσομαι & itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem vt modò hoc modo illud verbum iis esse adhibitum videamus, non sine dissensione exemplarium. Horum vnum est ἀεικὴς θεωσεῖν cum accusatiuo personæ, & interdum τρηχέως θεωσεῖν. Nam & θεώσσειν huic loquendi generi adhibetur. Ac lib. I, c. 115. legimus quidem, τὸ τόδε παῖδα ἀεικὴς τοιῆδε θεωσεῖν, in Aldina etiam editione: sed paulò ante, c. præced. vbi habes itidem τρηχέως κάρτα θεώσσε, in Aldina legitur θέωσσε. at θεώσσε è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri V occurrit, θεωφθέντας ποτέρου κατὰ τοῦτο Παιόνων τρηχέως. quod est a θεώσσομαι. Quinetiam III, 115. extremo habemus ἄτε πολεμίους θεώσσεσθαι.

Ac sunt è diuersis lectionibus nonnullæ quæ haud vno in loco annotantur. vt νομάοισι pro νόμοισι. nam vt in hoc lib. III, c. 99. loco, νόμοισι δὲ τοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι, habes ex vet. cod. νομάοισι pro νόμοισι· sic & alibi hæc diuersa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videantur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit I, 85. vbi pro εὐθυρίαι margini adscriptum est εὐεργοῖ. nam illud εὐθυρίαι fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud εὐεργοῖ, & ex margine (vt fit) in contextum irrepsisse verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamuis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non vno in loco leguntur. Ex his est verbum προσῆναι pro προσγῆναι.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queãt, si aliquantum adiuuentur (hoc autem fit aliquid in illis emendando) dignæ sunt quæ magis aut saltem non minus quàm quæ in textu sunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo fauente) exemplis planum faciam.

Vt autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quam in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum maioris huius accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen insigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi si Vallæ interpretationem sequeris, & totum locum attentè considerabis, Herodotum sibi non constare, sed aperte sibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri historia de Candaule malè merito de vxoris suæ pulchritudine, μαθοῦσα δὲ τὸ πρηγθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ὅτε αἰδέσθησεν αἰσχυνθεῖσα· ὅτε ἔδοξε μαθεῖν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse.* Quid (respondebunt hic plerique) peccatum a Valla dici potest? Nonne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, significat id quod apud eum legitur? *vt didicit à viro.* siue, *vt didicit ex viro.* Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς non aliud significare potest: sed dico repugnare hoc prorsus illi tam bellæ dissimulationi ipsius, quæ his etiam verbis describitur, ὅτε ἔδοξε μαθεῖν, & quam quum in ea permansisset, sequutus est is quem ex ea sperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio potest? Aliam nihilominus excogitandam esse aio: nec tamen aliam (meo quidem iudicio) excogitari posse quàm hanc quæ à me margini est adscripta, *Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortasse) ita interpretando, præpositionem ἐκ cum πρηγθὲν iungis, perinde acsi dictum esset πρηγθὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρός. Atque plane nouum in Græca lingua hoc esse arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortasse aliis in ea nouum est, mihi nouum esse nego: atque adeo talis vsus præpositionis huius exempla tibi iam nunc duo, duobus è locis, cedo. Vnus est, ex eod. lib. I, c. 87. ἐπεὶ οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur eod. lib. I, c. 114. non procul ab initio, ἀρχὸν δὲ ἐπέμψε τὸ πρόσθεν ἐκ τοῦ Κύρου. Animaduerti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpositione ita esse vsum. Iam considera lector quantũ errorem inducat interdum ignoratus tam paruæ particulæ extraordinarius (vt ita dicam) vsus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10.) sequuntur loco addere. Quum igitur hæc subiungantur, ὅτε αἰδέσθησεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamauit*, quasi pudor efficere debuerit vt exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, esse video mentem Herodoti, ita eam expressi. *neque exclamauit, vtpote pudore retenta.* Quinetiam, vt lectori hanc esse mentem Herodoti subindicarem, inter αἰδέσθησεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionem posui. Illa autem verba, ὅτε ἔδοξε μαθεῖν, quæ vertit, *neque visa est percepisse*, maluissem vt vertisset, *neque visa est animaduertisse*: aut *neque præ se tulit animaduertisse*: vt habes margini à me cum præcedentibus adscriptum.

Alia

Alia exempla maioris in hac posteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortasse insignia) circa emẽdationes interpretationis Vallæ, ipsemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, inuenies: atque in iisdem plurimarum eius emendationum, margini adscriptarum (quarum pleraque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi mouere possent, reddetur. Simul verò & de quibusdam quæ in ipsa Herodoti dictione (vulgo textũ vocamus) vel emendata sunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor siue iis quas iam prior editio exhibuit, siue iis quas ista nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò absque duorum saltem consensu id facere sum ausus) verùm & vnus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I. cap. 46. ἐς Ἀγύας pro ἐς Σάρδας, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῇσι repositum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἴσιδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortasse) emendationes coniecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ noua etiam vocabula Herodoto dabunt: (noua voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ vsquam comparebant exemplaribus) ex quibus sunt ἀλλογνώσιος & διαστοιχώμβυον. sed de illo quidem ἀλλογνώσιος vix vlla dubitatio relinquitur: at de hoc διαστοιχώμβυον relinqui mihi dubitationẽ fateor. Reponetur autem hoc διαστοιχώμβυον pro διεσπασμβύον, quod legitur lib. I, c. 59. initio, adiunctum participio κατειλύμβυον interposito particulæ καὶ vinculo. Iam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos huius scriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero est Eustathius suis tum in Homerũ tum in Dionysii de situ orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipso interprete Valla nonnullæ emendationes sumentur: quarum tales sunt nonnullæ vt quod in nostra lectione affirmatur, id lectio eius neget, aut vice versa.

Qvod verò ad eam scripturæ inconstantiam attinet, de qua me verba facturum promisi, (vnde nimirum fit vt eadem vocabula non vbique eam litteræ aut litterarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poscit aut poscere videtur) eam inconstantiam non Herodoto sed librariis, dialecti qua ille vtitur, sæpe obliuiscentibus, imputandam esse aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionicè scriptæ erant scripturam à lingua communi receptam margini apposuissent. Vt enim à mentione verbi ἐκπολῶσαι (quod sermonis huius occasionẽ mihi præbuit) initium sumam, quis credat Herodotũ ita inconstantẽ fuisse vt modò πολῶσαι, aut ἐκπολῶσαι, aut ἀποπολῶσαι, modo πλῆσαι, vel ἐκπλῆσαι, vel ἀποπλῆσαι diceret? Atq; vt de hac ipsa littera ω loqui pergam, in eiusdẽ formæ vocabulis, aut etiã iisdem, modò litterã illam ω modò ο habemus, haud enim χρέωντας tantùm, sed χρέοντας etiam legitur: itidemque ὀρέωντες & ὀρέοντες. illud III, 157, hoc, IV, 125. Ac scimus tamen a Corintho scribi, Iones ὀρέω pro ὁράω, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modò hæc littera ε, modò η, in vno eodemq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamuis ζητῆσαι & ζητῆσαι pro ζητῆσαι & ζητῆσαι scriptum sit, cùm alibi cùm I, 8. itidemque ζητήμβυος, non ζητεύμβυος, I, 59. item alibi ἀξιοθέητον pro ἀξιοθέατον· quumque in his non alia sit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐθηήτο, non ἐθεήτο, alicubi nostris se oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, vt in mentione mutationis litteræ α in aliam maneam, quamuis μέχρι pro μέχρι tot loci nobis exhibeant, eodemque modo alicubi ὑπερμεγέθεας pro ὑπερμεγέθεας legamus: tamen & μέχρι locis aliquot scriptum est: vt I, 60. Sic etiam πέμνω dicit, pro πέμνω, vocali α locum vocalis ε tribuens: sed ne hæc quidem mutatio vbique fit.

A vocali α vt veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solùm ἄρων pro ἐώρων, sed etiam hoc ipsum ἐώρων apud eum legimus. Ac ne ὄρτη quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Vtque loquar de iis quoque locis vbi contrà inferitur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciendum est, non μηχανεώμβυος tantùm sed μηχανώμβυος etiam, itidemq; μηχανῶνται, legi.

Ab ε ad η transiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: sed ne hîc quidem constantiam seruari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto assignata sit, nõ minus tamen νεὸς, vel νέα seu νέας· quàm νῆα, seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἥσσων & ἡσσωθῆναι legimus ἔσσων & ἐσσωθῆναι multis quidem in locis, (in quorum vno ita est allucinatus Valla interpres, vt VII, 18, ex genitiuo plurali ἐσσόνων, dicto pro ἡσσόνων, fecerit gentem quæ *Hessones* diceretur) sed non tamen in omnibus. Quumq; pro οἰκεῖος scribi debeat οἰκήϊος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μαντεῖον pro μαντήϊον· nec solum ἀτρεκηίη, sed & ἀτρεκίη. Atq; adeo IV, 33. ἀσφαλείης, non ἀσφαληίης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipsa lex Ionicæ dialecti seruatur. Nam haud tantùm εἰμμὶ sed ἐσμμὶ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpsichores πεοκλήσεω, pro πεοκλήσι, vt alibi καθεζέσι. Ac, quum ι sæpe ab Ionibus inseratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen ciusmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque vicissim in multis detrahatur ι, veluti in ὀπιτήδεος (item in ἔων, in ἐώθεσαν, atque aliis) tamen & ὀπιτήδειος legitur. Et alicubi αἰεί, alicubi ἀιεί legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, sed illam (tanta est scripturæ inconstantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, eius locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo participii πιεόμμενος locum sæpe à πιεύμμενος occupari, idemque in aliis huiusmodi participiis, quinetiam in ipsis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipsa quod queratur. Quum enim quodam suo iure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coalescere, in plerisque vocabulis, è quorum numero est ὄνομα pro ὄνομα, (quod idem iuris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non ὀνομάζων, I,44.

Nec melior est vocalis ω, quàm aliarum conditio: quum eam ex verbo πλώω, superueniens ε sæpe expellat, vt dictum est: nec ζωὴ semper, sed plerunque ζόη, scribatur.

In vltima vocali vltimus sit meus hoc de genere inconstantiæ, qua leges Ionismi violantur, sermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura supereſſe dicenda video) donec non solùm has lectiones διφασίας (vt Herodoti vocabulo vtar) proferre, sed de iis iudicium ferre vacet.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS
aliis ibidem, de opera à se præstita in secunda editione, quam in nostra sequuti sumus.

AC primùm quidem, ad eos quod attinet quibus sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione datur, id est, qui interpretis operã, tanquam χειραγωγῦ cuiusdam, non requirunt, (quamuis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum satis sit) sed ceteris ad hanc lectionem adminiculis esse contenti possunt: non eas tantùm quas antea diuersas scripturas (vt Græci διαφόρως γεγραφὰς appellant) exhibui, sed numerum earum auxi: & censura adhibita, quasdam exautoraui: non tamen ita vt amandarem, sed tantùm vt loco suo motis alium minus honorificum darem. Ex ipso enim textu (vt hodie moris est vocare) in marginem transtuli. Sed quasdam vicissim maiore dignas honore iudicaui, ideoque eas hinc illuc transtuli. Iam verò & plerosque locos emendaui, qui tibi facessere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero est hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπλω̃ πεσνηστεύσωσι τῇσι, καὶ ἐπλεῦ κατεύξωνται, θύσωσι τῶν βῶν. Quem enim illa vocula τῇσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed esto, verisimilem posse videri hanc emendationem, vnde tamen tantum confidentiæ (dices) vt eas voculas τῇ Γ'σι margini non adscripseris, sed ipsis Herodoti verbis inserere ausus fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (si mauis) Herodotum esse sui ipsius emendatorem, videbam. Ita enim ille in sequentibus, eadem in Musa, paucarum paginarum interuallo, cap. 61. ἐν δὲ Βασιλεμ πόλι ὡς αὐάγυσι τῇ Γ'σι τῶν ἱρτῶν, ἐρόμενα πεότεεον μοί. τύπτονται δὲ δὴ μὲ τ θυσίλω πάντες κ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipso Herodoto medicinã adhibui. Sed supereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exspectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiserim: suum illi vocabulum, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, insolens futurum, restituendo. id autem est ἀλλογνώσους. Nec dubito quin, si de hac emendatione, tanquã ex nimia fiducia proficiscente, accusatus fuissem, causæ meæ patrocinium Hesychius suscepisset. Sed (vt opinor) nec Hippocrates Ion, quum me scriptori Ioni operam præstantem vidisset, opem vicissim præstare mihi recusasset: præsertim quum eodem & ipse vocabulo vtatur, paulo quidem alium sed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuisset, dans ei vsum. Vt taceam, non absimile vero esse, vtrunque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei vsum fuisse. Est verò & alius quidam nostri historici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quàm Homero vsitatum requirere videtur: vt in meis annotationibus (deo fauente) declarabo. Immo quid obstat quominus iam nunc illam saltem libri illius portiunculam (aut siquid portiuncula minus dici potest) repræsentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, c. 47. οἱ δὲ πένητες

τες αὐτῶν, ὑπ' ἀσθενείης βίης ςευπίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπήσαντες ταύτας, θύουσι. Nam quum in Aldina ista pariter & Basiliensi editione habeamus, ὑπ' ἀσθενείης βιὰς τινὰς πλάσαντες ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιὰς scribendum βαβὰς suspicetur? Saltem è scriptura qua nihil significari potest, aliam quæ non incommodum sensum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id est minimam siue leuissimam, quum sufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioso superstitiosus esse nolui. Atque hinc factum est vt in hac posteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπειπᾶσι scribere ἀπιπᾶσι non dubitauerim, lib. II, cap. 94. quum manifestum sit ἀπιπτῶ esse quod Dioscorides ἐξιπτῶ dicit. Adscripta autem margini lectio ἀπειτᾶσι, quæ nihil potest significare, fieri potest vt ex alia manarit, aliis litteris scripta, sed eandem tamen pronunciationem (vt iampridem litteris diuersis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπηθᾶσι (quod esse poterat expositio illius ἀπιπᾶσι) non illo modo scripserit, sed hoc, ἀπειτᾶσι.

Iam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodasse, & labore illos leuasse, ex ipsa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, vt quam interpunctionem in annotatione margini adscripta sequutus essem, eam in ipsis Herodoti verbis (nisi fortè à me dissentirent) sequerentur. Ac huius etiam rei exemplum suggeret illa ipsa quæ modò proposita fuit pagina. In eadem enim, lib. II. c. 95. legitur, τῶν δὲ νύκτα ἀυτὴ χρᾶται ἐν τῇ αὐλαπαύεται κοίτῃ· ὧδε ταύτην ἴςησι τὸ ἀμφιδέξιον· sed tamen sequendo ea quæ margini adscripsi, post χρᾶται ponenda est τελεία ςιγμὴ, at post κοίτῃ, tantùm ὑποςιγμή. Fateor interim me simul etiam mutaturum libenter ἀυτὴ in ἄτω.

Paulo post.

Ad eos autem vt veniam, quibus contrà sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione est negatum, eos qui sine Theseo è multis illorum locis emergere non possunt, eos qui duce filo, vt in aliquo labyrintho, sua ponere vestigia necesse habent: multo plus & ipsi huic editioni, quàm priori, se debere, meritò fatebuntur: quum me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendasse, in quibusdam in meipsum etiam, ad emendationem quod attinet, inquisiuisse animaduertent. Hoc enim de quibusdam locis posse mihi videor dicere, vbi quæ me non satis tum temporis oculatum subterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehensa fuerunt. De locis tamen iis non iam loquor, vbi tales erant commissi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirũ sunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰς siue μεταμορφωλικὰς appellare soleo, quòd metamorphoses, & miras quidem eas, in quibusdam scriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero vnus est vbi nomen ἥσσονες, quod sonat *inferiores*, seu *viribus minus valentes*, mutatũ fuit ab interprete in nomen populi omnib. geographis, omnib. historicis incogniti: quum is ab illo vocetur *Hissones*. Locus ille est in Polymnia, c. 18. ἰδών τε πολλὰ & μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων. vbi vide quæ margini adscripta sunt. Ac eodẽ modo eod. lib. c. 93. nomen vel potius pronomen relatiuum οἵτινες, quod respondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum. ita enim ille, *quos prius appellatos fuisse Hœtines, dictum est*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc sint, ἤτοι ἦ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id est, quo nomine) *prius vocarentur, dictum est*. Sic lib. I, c. 176. vides, ex ἰσιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰσιῶν, ab ἰσίη, (cuius nominatiuus singularis est ἰσίη, quo significatur *familia*) quendam populum seu quandam gentem ab interprete nobis fieri, cui nomen sit *Istiæi*. Atque his adiiciendus est mons *Hirus*, per eandem metamorphosin factus, lib. I, cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus*. vbi admonitiunculam margini adscriptam vide. Quòd si ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum sit, illi non cedens, quin potius id superans, de nullo potius hoc dici posse existimo quàm de eo vbi contrarium omnino sensum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, est in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet ista Herodoti verba, ἤκιστα ὦ Κορίνθιοι ὄνοντα τὰς χειροτέχνας, à Valla sic interpretata, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*: quum Herodotus contrarium de Corinthiis testetur, eos nequaquam minimi facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι vsu: sicut nec compositum ex hoc factum κατονόθης intellexit Euterp. cap. 136. vbi exstat inscriptio, cuius principium hoc est, Μὴ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS COMPARES. Vbi

illum videri aliud verbum quàm καταυδᾷς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt: sed quum ne illius quidem verbi ἔνοπτα significationem assequutus sit, facilè mihi persuadeo, nō aliam eum lectionem illic sequutum esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est vsuenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborū sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, NE ME CONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBVS. Vel, Ne me asperneris. Cetertùm, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd vlla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κορινθιουργῆ (eo modo quo Ἀθηναιουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex vllo nobis clarius & certius esse id possit loco, quam ex Actorum apostolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex vno artificio procudendi templa Dianæ argentea (siue thecas templi effigie, aut seriniola, siue nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias eius imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubium igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librum hunc euoluere libeat, alios plerosque locos inuenies vbi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis vbi Latina eius verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita vt id è lectione contraria nostræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, vtri potius lectioni acquiescendum sit, dubitari: atque hæc, vt opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis, cap. 24. vbi de Arione legimus, καὶ Ἀρίονος ἐστὶ ἀνάθημα χάλκεον, ἐὸν μέγα, ὅσπερ Ταινάρῳ. contra enim χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. vicissim negationem ille habet vbi nullam habemus. nam pro ἀποχρεωμένων lectum ab illo fuit οὐκ ἀποχρεωμένων.

Verùm, vt de locis in quorum interpretatione peccauit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli sunt vbi hoc inde contigit, quod non animaduerteret verbum quodpiam vsum quendam Herodoto, aut certè eius dialecto, peculiarem habere. vt I, 45, συγγινωσκόμενος. Nam & actiuam vocem συγγινώσκειν longe aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam eius vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἐπιστλῶ reddidisse *epistolam*, lib. VI, c. 50. quum potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocem ἐπιστλῶ, quæ apud Æschylum id sonat, pro ἐπιτελῶ positam esse, adiectione litteræ σ. quasi verò à verbo ἐπιτέλλω, quod Homero vsitatissimum est, deduci eam necesse foret, ac non ἐπιστέλλω quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum vsum haberet. Qua de re si quis cum Eustathio dubitat, omnē vtrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam vsus præpositionis ἐκ, qui non animaduersus fecit vt in eorum interpretatione quę de Cambyse & Gyge narrantur, I, 10. aliquid sit absurdi: ex eo quod, vbi dicitur, μαθοῦσα δὲ τὸ πιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τοῦ αἰδοίου, sed τὸ πιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός· vt ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum huius scriptoris subiunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, I, 133, μεθυσκόμενοι δὲ ἐνθαῦτα βουλεύεσθαι τὰ ἀσυμφορώτατα τῶν πραγμάτων. Nec enim eos tantùm facere iniuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subiungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrii*: vt intelligamus, Persas, quum iam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυσθέντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumq; qui iam iter illud confecit, atque ad eam peruenit, cuilibet iudicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui vrbem quampiam oppugnat, & eum qui iam expugnauit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquam hoc effecit, iam dici potest eā expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποτικώτερον esse fateor: quamuis Liuius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *vsus*. Nec verò videtur contrà me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum vtebantur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideoque illorum quæ à se statuta

statuta fuerint, recordari haud queant. at nihil obstat interim (meo quidem iudicio) quin intelligamus illis inter larga pocula, & tamen antequam essent ebrii, consultantibus, ebrietatem solitam superuenire. Sed viderit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subiungitur, & quomodo illud quoque factum ostendi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' αὖ νήφοντες αὖθις βουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκωσι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo fauente, & quorundam locorum emendationes, ex coniectura: quandoquidem vetere exemplari (cuius etiam exspectatio fecit vt editionem huius scriptoris differrem) video me ante bellorum nostrorum finem potiri haud posse. Atque vt huius quoq; operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, c. 130, proponam. Nam ibi pro ἐκτυπῆσαι scribo ἐκκυπῆσαι, leui cum mutatione, sed eiusmodi tamen, vt quum ex illo ἐκτυπῆσαι nihil nisi ineptum elici possit. (præsertim siquis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐκκυπῆσαι non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademq; opera, de illa quoq; scripturæ diuersitate agam, qua fit vt eiusdem vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est, Ionicæ, legem seruare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribúsve (tot enim sunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, vt in ipso etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamuis sit Ἁλικαρνησσεὺς II, 4. & Ἁλικαρνησσοῦ VIII, 104. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria non me fallit) genitiuo Ionico, id est, in ιο desinente, vtatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, no Ἡροδότοιο, sic alibi alia virorum nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, πλαμοῦ itidem, non πλαμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamuis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Iam verò, quoniam, si εἰδότι λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adiuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quę huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Ioachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidem ea in parte quę mea est: at quæ subiuncta, DE LEGIBVS ET INSTITVTIS TAM PERSICIS QVAM ÆGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adiecta sunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PRÆFATIONE *in primam editionem.*

HErodoteæ autem historiæ virtutes non ex ore meo, sed Ioachimi Camerarii, [illegible], accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (vt vicissim ab eo plurimum me diligi animaduerti) tum verò ex quo ipsum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognoui, illa certè amoris in Herodotum nostrum societas, pristinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quòd si lectis illis Camerarii de Herodoto scriptis aliquid tibi ocii superfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me eiusdem argumenti inuenies: in quibus satis prolixè illis respondeo qui mendacem esse Herodotum mentiuntur: adeo vt præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inscribendam censuerim. Inter alia multa ibi, miram illam historiam & quæ præ ceteris omnibus iudicari fabulosa posset, de Scythis seruis qui dominis abfentibus in vxorum illorum possessionem inuolarant, tandémq; quum iusto prœlio repelli ab armatis dominis non potuissent, solis flagellis repulsi fuerunt: illam inquam historiam annalibus posterorum (in his enim & Moschouitæ numerantur) testatam ad hunc vsque diem extare leges: detortis duntaxat (vt fit) nonnullis facti circunstantiis. Leges item, quod de Thressis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites se certatim offerre, simili Indicarum mulierum facto (cuius testes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quòd illa de mulieribus Babylonicis historia, quæ viris extraneis semel in vita se prostituere necesse habebant, Ieremiæ Prophetæ testimonio confirmatur? Quod autem ad quasdam de rebus leuioribus historias attinet, (in quibus tamen non minus fides eius suspecta est) eas ab aliis quoq; scriptoribus, addito non eius sed aliorum testimonio, referri scimus. Cuiusmodi est quod de Amasidis thorace apud hunc nostrum historicum legimus. ab illo enim proditum est, vnamquanq; eius ἀφροδόνλω, quanuis alioqui

ἐῶσαν λεπίδα, habuisse in se ἀρπεδόνας τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα πάσας φανερὰς. At Plinius nullam Herodoti mentionem faciens, certam tamen huic rei fidem affert, quum ita scribit, *Mirentur hoc, ignorantes in Aegyptii quondam regis (quem Amasin vocant) thorace, in Rhodiorum insula ostendi in templo Mineruæ* CCCLXV *filis singula fila constare. quod se expertum nuper Romæ prodidit Mutianus ter consul: paruasq; iam reliquias eius superasse, hac experientium iniuria.* (Taceo insignem errorem quem interpres hîc commiserat, ἀρπεδόνας non *fila* sed *venationes* interpretatus.) Hæc ego aliaq; huiusmodi mecum reputans, & mendacem tamen subinde vocari Herodotum audiens, hoc epigramma inter scribendam illam apologiam, in calumniatores illos lusi, tanquam ipsum Herodotum compellans:

Ἀ Φρων ὸς ψεύσῃ σε καλεῖ, ὅτι πεύθεται ἄλλα.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύσῃ ψευδέπεα; ὸς σε καλεῖ;
Εἰ δὴ παλαιὰ λέγει δεδαηκέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἀ Φρων καὶ ψεύσης εὐθὺς ἄλωκεν ἑών.

Huic certè potissimum scriptori id accidit quod præ quouis alio metuisse videmus, nimirũ ne mendacis à posteris nomen acciperet. Sed si quæcunque incredibilia videntur (dum ea experientia nostra vel sensu nostro siue ingenii captu metimur) mendacii insimulanda essent, quàm multa in sacris historiis, quæ tam certæ sunt fidei, mendacii insimularentur? Quem autem librum post sacrosanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commemorentur? in quo prouidentiæ potentiæq; diuinæ, quæ superbos deprimit, tot támq; luculenta exempla conspiciantur? vbi regum, potentissimorum alioqui (quorum & ipse superbiam ac vesaniam nobis ante oculos sæpe ponit) regnorúmq; adeo horrendæ euersiones narrentur? Quis est ex quo certius sacra chronologia cum profanis historiis conciliari possit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc scriptorem debet) qui religiosius de diuina prouidentia & quidem valde similibus verbis, interdum etiam iisdem, loquatur? Omitto, prisci illius sæculi simplicitatem, & humile (in quibusdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo vtrobiq; describi. Omitto & hoc, nullum vsquam extare apud Græcos autores scribendi genus, quod (vt in omnino diuersa lingua) ad Hebraici breuitatẽ simplicitatémq; magis accedat. Nemo certè est qui quum legit apud Herodotum hanc inscriptionem, *Amasis Polycrati ita dicit*: item, *Mardonius hæc dicit*: non possit vsitatum prophetis præsertim stylum agnoscere, *Hæc dicit Dominus Deus*. Nemo est item qui quum Herodotum ita ordientem suam historiam audit, *Herodoti Halicarnassei historiæ editio hæc*: (de qua interpretatione alibi dicendum erit) simile esse hoc Esaiæ exordium fassurus non sit, *Visio Esaiæ filii Amos*. Nec non istud Ieremiæ, *Verba Ieremiæ filii Helciæ*. Cui simile est omnino apud prophetam Amos, *Verba Amos*.

Iam verò quod ad Homerum attinet (vt à sacris ad profana veniamus) quisquis lectionis illius studiosus est, ad eam profectò neq; magis compendiariam neq; magis expeditam viam, quam hunc autorem peruolutando, sternere sibi potest: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica sint, & quæ non tam Ionica quam poëtica, cognoscere. adeo vt qui sit φιλόμηρος, eum esse etiam φιληρόδοτον, rationi consentaneum sit.

ΛΕΞΙ-

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΗΡΟΔΟΤΕΙΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Ex mſ. codice Melchioris Haiminsfeldii Goldaſti.

Α.

Ἀ ΝΕ'ΛΗ· χρεία.
Ἀ ναξυρίδας· τὰ βαθέα Ϲ βασιλικὰ τῶν ὑποδημάτων.
Αὐλός· εἶδος ἀκολάσεως ὀρχήματος.
Ἀ ναιτίως· ἀπιμελῶς, φυλακτικῶς.
Ἀ ἔρόν· καλὸν, αὔξιδες, τρυφερόν.
Ἀ ναγμιῶν· δαπανᾶν, αἰσχύνεσθαι.
Ἀ νέγνωσεν· αὖθις ἔπεισεν, ἐδίδαξεν.
Ἀ ντίξοον· τὸ ἐναντιούμενον.
Ἀ λεξομένους· ἀμυνομένους.
Ἀ ρδις· φαρέτρα· ϗ τὸ βέλος.
Ἀ πόσως· ἱκανώσεως.
[1] Ἀ φιδέας· αὐλύσεις. οἱ ἢ, ψέλλια.
[2] Ἀ πορέω· τῶν τελευτώντων πιμπλῶ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῆς δεπότητος.
Ἀ πλημοτέρους· ἀτίμους.
Ἀ πειρατίσεν· ἐμώρανεν.
Ἀ πηλικέστερον· πρεσβύτερον.
[3] Ἀ μύσσειν· παραφάσσειν, ἕλκειν, ξέειν.
Ἀ νδρόσφιγξα· σώθετον ἀνθρώπου ϗ σφίγξ δημιούργημα.
Ἀ ὶμωγητί· ἤγγειν καθαφρονήσας.
Ἀ νδρόγυως· ἑρμαφρόδιτος.
Ἀ μβολάδην· καθ' ὑπερβολήν.
Αἰγύς· ἰῶ Λίβυες φορᾶσι δορεύν.
Ἀ νθέλκουσας· τὰς καυλὰς τῶν ἀσφοδέλων.
Ἀ γκυλατέην· διώκην, φυγαδεύην, ἀπατεύην, ὑβρίζην.
[4] Ἀ χαρεσίη· τὸ πρὸς χάριν τοῖς πολλοῖς ζῆν, ϗ τὸ ἀπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι.
Ἀ ΐφλασον· τὸ ἄκρον τῆς πτύμνης.
Ἀ ρθμία· φιλία.
Αἰωρηθέντες· μετεωρισθέντες.
Ἀ ναρρεύμυον· τὸ ἐν χασμῇ συλλαμβανόμυον.
Ἀ καυθοπλήξ· ὁ πληκτόμυος.
Ἀ ΐσι· ὁ πολύσι· ὡς ἄξυλος, ὁ πολύξυλος.

Διασφᾶγες· αἱ σμιεσῶσαι πέτραι.
Διφροφορευμβύας· φορείοις φορευμβύαις.

Ε.

Ἐ ΓΧΡΙ'ΨΑΙ· ἐμπεσεῖν, προσπελάσαι.
Ἐ σηθησαντες· ὑλίσαντες.
Ἐ νηβητήρια· ἐνευωχητήρια.
Ἐ λόχισεν· εἰς λόχους κατέταξεν.
Εὐλέων· σκωλήκων.
Ἐ πιφορήματα· τραγήματα.
Ἐ πίλαμπος· καταφανής.
Ἐ πίσης· φανερός.
Ἐ πίπωλα· ἡ μὴ βεβαία κλῆσις, ἀλλ' ἐπιπάλαι. ἐπίπλα Ϲ τὰ ἐπαίωρα τῶν σωμάτων.
Εὔπυκτα· ῥαδίως εἰργασμένα.
Ἐ ννώσας· ἐννοήσας.
Εὐμάρεια· ἡσυχία, εὐκολία.
Ἐ μβολον· χάλκωμα προεμβεβλημένον πρὸ τῶν πρώρεων τῆς ναυσίν.
Ἐ νάρες· οἱ ὁπλῖται.
Ἐ φεδρον· ἐπίκλητον.
Ἐ πίσιον· ἔπικον, καταλυμα.
Ἐ κνιζεν· ἔδακνεν, ἀπὸ τῆς πέας.
Ἐ ναγίζειν· χοὰς ἐπιφέρειν τοῖς κατοιχομένοις.
[5] Ἐ δώλοισι· ὑποσπόροις νηός.
Ἐ κύρησεν· ἔτυχεν.
Ἐ πικάρσιον· πλάγιον.
Ἐ πισρεφέως· ἐπιμελῶς.
Ἐ λῶν· ἐλάσας.
Ἐ παμησάμυον· ἀνακινήσας.
Ἐ νωμοτία· τάξις πρὸς τοῖς Ἀττικοῖς.
Ἐ ρμὶς· ὁ κλινόπους.
Ἐ λυτρον· σκέπη, δέρμα.
Εἰρὼ· πρὸς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ ὁ παῖς ῥωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ μισομειρόμυος, τῷ τρίτῳ μικιζόμενος, τῷ τετάρτῳ βώπας, τῷ πέμπτῳ παῖς, τῷ ἕκτῳ μελείρων. Ἐφηβεύει ἢ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ισ' μέχρι κ'. Βαρυτόνως ἢ τὸ μελείρων, ὥσπερ πυθμὴν ἀπύθμενος, αὐχὴν ὑψαύχην.
Ἐ πίδοξα· αἱ τῆ προσδόκιμα.
Εὐεσή· ἡ εὐημερία, εὐστεγία· ἡ καλλίστη τῶν ἐτῶν διαγωγή. Διονυσιακὸς αὐτὸς σ γράφει.
[6] Εἰρεσ· μήτρα, ζώνη.

Ζ.

Ζ ΥΓΑΙΣ· καθέδραις.
Ζώνη· πορφυρᾶ ἔνδυμα.
Ζάκορος· νεωκόρος, ἱερεύς.

Η.

Η ΜΕΚΤΕ'ΩΝ· δυσφορῶν.
Ἡ δονὸν· μετ' ἰσχύος, μετ' ἀκολασίας, ὀρχηδόν.
Ἥ λυσιν· ἔφοδον, πορείαν.

[5] Scr. ὑπόλοφος. vs. I, 84.

[6] Scribendum puto ζωρὰ & refero ad Z. vide VII, 69, & 75.

I.

ΙΛΗ· τάξις ἱππικὴ, συστροφή.
Ἰθαγενεῖς· οἱ γνήσιοι παῖδες.
Ἱστία· δεῖπνα.
Ἰακχάζουσι· λέγουσι, φλυαροῦσι.

K.

ΚΝΑΦΟΣ· ἄκανθα ἕλκουσα ἱμάτια.
Κατατέλεα· τὰ ἀναλώματα, καὶ συνέδρια.
Κνυζημάτων· γοερῶν ἀποφθεγμάτων.
Κορύνη· ξύλον ἐπικαμπές.
Κρέξ· ὄρνεον δυσοιώνιστον τοῖς γαμοῦσι.
Κάπτοντες· ἀποδεχόμενοι.
Καινοῦν· τὸ χρήσασθαι λόγῳ καινῷ.
Κομιδή· ἀνάσωσις, ἐπιμέλεια.
Κέρκουρος· νεὼς εἶδος.
Κληρούχους· γεωργούς.
Κρησφύγετον· κατὰ φυγὴ, ὀχύρωμα.
Καταγινέων· κατὰ λύων.
Καλλιερεῖσθαι· θύειν.
Κυματώγη· ὑπαγωγὴ, αἰγιαλός.
Κυρβασίας· τιάρας.

Λ.

ΛΕΤΚΗ· πάθος περὶ ὅλον τὸ σῶμα.
Λαῦραι· ῥύμαι, ἀμφόδια.
Λίνον· λύρας χορδὴ, ἢ ᾠδῆς ὄνομα.
Λάξιν· λῆξιν, μερισμὸν, κλῆρον.
Λάσθη· αἰσχύνη.

M.

ΜΕΤΕΞΕΤΕΡΟΙ· τινές.
Μύδρον· σίδηρον ἀργόν.
Μελεδωνοί· φροντισταί.
Μυχοί· κατὰ δύσεις.

N.

ΝΕΟΧΜΩΣΑΙ· νεωστὶ κινῆσαι.
Ναυλόχιον· λιμένα.

Ξ.

ΞΕΝΙΗΝ συνεθήκατο· ὡς ξενίην ἐδωρήσατο.

O.

ΟΡΘΙΟΣ νόμος· τρόπος μελῳδίας.
Οὖρον· ὁροθεσία.
Ὄχανα ἀσπίδων· πόρπακες καὶ δεσμοί.
Οὐ κατὰ προΐξεσθαι· προῖκα ποιῆσαι.
Ὀργίσας· μαλάξας.
Οἰσύπη· ῥυπαρὰ προβάτων ἔρια.
Οὐκ ἱκνεομένως· οὐ προσηκόντως.
Ὄνος· τὸ περὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἀγγεῖα πολύπους καὶ συστρεφόμενον.
Ὀρχηδόν· ἡβηδόν.

Π.

ΠΗΚΤΙΣ· ὄργανον, ψαλτήριον.
Πεσσοί· ψῆφοι.
Πρυτανεῖον· θεσμοθέτιον, θόλος, καὶ ἡ τοῦ σίτου θήκη.
Πρόχυσις· τὸ ἀποσπεῖσαι.
Πρόπολος· νεωκόρος. μετὰ τοῦ σ, ὁ δοῦλος.
Πάταικοι· θεοὶ Φοινικικοὶ ἐν ταῖς πρύμναις ἱδρυμένοι.
Παλάθας· τὰ ἐκ τρυγὸς πλάσματα. κυρίως δὲ ἡ τῶν σύκων ἐπάλληλος θέσις.
Περιφορητά· ἀκτά.
Πρόξενοι· προστάται.
Πολέμαρχος· ἄρχων τῶν ξένων.
Πρόκα· εὐθύς.

P.

ΡΗΠΙΣ· πλέγμα.
Ῥηχίης· φραγμοῦ, ἢ δέσμης τῶν φραγμῶν.
Ῥῆχος· φραγμός.

Σ.

ΣΠΕΡΧΘΕΙΣ· ταραχθείς.
Σκευή· ὅπλισις καὶ στολή.
Συμψήσας· συντρίψας.
Σαγάρεις· πελέκεις.
Σχοινοτενές· μακρόν.
Συρμαΐζειν· καθαίρειν πόματι τῷ ἐκ ζειῶν καὶ ὕδατος.
Σπαδίξας· ἐκδείρας. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης πρινίνης. οἱ δὲ, φοίνικος ῥάβδον. Σπάδακες δὲ καὶ οἱ κύνες. καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι κιθαριστικόν.
Συρμαία· βρῶμα διὰ στέατος καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σελίνῳ ἐοικός.
Σκυτάλαις· ῥάβδοις.
Σῶστρα· σωτήρια, λύτρα.
Σώχουσι· τρίβουσι.
Σχοίνου συμβολεῖς· οἱ ψιαθοπλόκοι.
Στρόφος· τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ἐρεοῦν.
Σταθμός· ὁδοῦ μέτρον, κατάλυμα.
Σινάμωρον· κακόσχολον.
Σαυρωτήρ· ξυστὸν, δόρυ. ἢ στύραξ ὃν ἔνιοι καλοῦσιν οὐρίαχον.

T.

ΤΡΙΗΚΑΔΑΣ· δεῖπνα κατὰ δήμους καὶ ἀριθμοὺς ἀνδρῶν λ'.
Ταρσοὶ καλάμων· πρασιὰ ἐν ᾗ ἐξήραινον τὴν πλίνθον.
Τριφάσιοι· τρίφωνοι, τριπλάσιοι.
[1] Τόρνιον· τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ἐνιέμενον εἰς αὐτό.
Τέμπεα· τὰ στενὰ τῶν ὀρῶν, καὶ οἱ συνδένδροι τόποι.
Ταινίαν· διάδημα.
Ταρσός· ἡ τῶν ὀρνίθων πτέρωσις.

Φ.

ΦΑΡΜΑΚΟΙΣ· βαφαῖς.
Φάλαρα· τὰ περὶ τὰς γνάθους σκεπάσματα.
Φάρσος· τρύφος, κλᾶσμα.
Φρενήρης· σώφρων.
Φριμάξασθαι· φρυάξασθαι, φυσῆσαι.
Φόρμος· πλέγμα, ὁ κόφινος.
Φυλάξαντες· ἐπιτηρήσαντες.
Φερέγγυος· βεβαιωτής.

X.

ΧΡΗΜΑΤΟΣ· πράγματος.
Χοιράδες· πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδεύων· τέμνων.

Ψ.

ΨΗΝΕΣ· κωνώπια τὰ ἐν τοῖς ὀλύνθοις τοῖς ἄρσεσι.

[1] ἴσ. τόμ. IV, 71.

VETE-

VETERVM ALIQVOT TESTIMONIA ET ELOGIA DE HERODOTI VITA, SCRIPTIS, ET DICTIONE.

IN QVIBVS AVCTORIS LAVDES, ET eius historiæ & styli cum aliorum comparatio.

HERODOTI VITA, ex Suida.

ex H. St.

HERODOTVS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samum se contulit, propter Lygdamin, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelidis filius fuit. Sami autem Ionicam dialectum excoluit, & historiam libris IX scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reuersus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à ciuibus inuideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniam deducebant, vltro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri eius Musæ inscribuntur. De HERODOTO, in epistola scribit Iulianus apostata, *Quis ignorat AEthiopum sermonem de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nam quam mazam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viueremus: sicui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somnium quidem nostram victus rationem vidisse tradunt ii qui orbem terrarum describunt. Quorum victum siquis apud nos æmulari vellet, nihilo cum eo melius quàm cum iis qui cicutam aut aconitum aut elleborum bibissent, ageretur.*

Ἡρόδοτου βίος, ἐκ τῶν Σουίδου.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τῶν ἐπιφανῶν· καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκὼς, Θεόδωρον. μετέστη δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον Ἁλικαρνασσοῦ. Πισίνδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας· τοῦ δὲ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἠσκήθη διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'· ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς ἦλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ἐπιγράφονται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. περὶ Ἡροδότου λέγει ὁ παραβάτης ἐν ἐπιστολῇ, Τίς οὖν ἀγνοεῖ τῶν Αἰθιόπων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἡμῖν τροφιμωτάτου σιτίου λόγον; ἀψάμενοι γὰρ τῆς μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἴ τῳ πιστὸς ὁ Θούριος εἶναι λογοποιὸς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων γένη, μηδ' ὄναρ ἰδόντα τὴν παρ' ἡμῶν δίαιταν, οἱ τὴν οἰκουμένην περιηγούμενοι γῆν ἱστοροῦσιν. ὧν εἴ τις παρ' ἡμῖν ζηλῶσαι τὴν δίαιταν ἐπιχειρήσει, οὐδὲν ἄμεινον διακείσεται τῶν τὸ κώνειον προσενεγκαμένων, ἢ τὸν ἀκόνιτον, ἢ τὸν ἐλλέβορον.

Ex Strabonis Geographicis, lib. XIV.

int. G. Xyl.

VIRI illustres nati sunt ibi [*Halicarnassi*] HERODOTVS historiæ scriptor: qui deinde Thurius est appellatus, quod socium se deducendæ in Thurios coloniæ præbuisset. tum Heracletus poëta, Callimachi socius: & nostra ætate Dionysius historiæ conditor.

Ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν, βιβλ. ιδ'

Ἄνδρες δὲ ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς· [Ἁλικαρνασσοῦ] Ἡρόδοτός τε ὁ συγγραφεὺς, ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσαν, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας· καὶ Ἡράκλειτος ὁ ποιητὴς, ὁ Καλλιμάχου ἑταῖρος· καὶ καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς.

Ex Luciani Herodoto seu Aetione.

Interp. Vinc. Obsopœo.

VTINAM vero & alias HERODOTI virtutes mihi imitari concessum fuisset,

Ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Ἡροδότῳ, ἢ Αἐτίωνι.

Ἡροδότου εἴθε μὲν καὶ τἆλλα μιμήσασθαι δυνατὸν ἦν,

ἡ πάντα φημὶ, ὅσα περὶ αὐτὴν, μεῖζον γὰρ εὐχῆς ἴσως τὸ ἔργον· ἀλλὰ καὶ ἐν ὀκτὼ ἀπάντων, εἷον, ἢ κάλλος τῶν λόγων, ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον τῇ Ἰωνίᾳ καὶ πρόσφυες, ἢ τὴν γνώμης τὸ πρέπον, ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκεῖνος ἅμα ξυλλαβὼν ἔχει, πέρας τε εἰς μίμησιν ἐλπίδος. ἀλλ' ἐπέτρεπεν ἤδη τοῖς συγγράμμασι, καὶ ὡς πολλαχοῦ τοῖς Ἕλλησιν ἐν βραχεῖ κατέῃσι, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος αὖ μιμησαίμεθα. πλεύσας γὰρ οἴκοθεν, ἐκ τῆς Καρίας, εὐθὺ τῆς Ἑλλάδος, ἐσκόπει πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπράγμονέστατα ἐπίσημος καὶ πρόσφορος γένοιτο. καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγράμματα. τὸ μὲν δὴ πρόσφορος, νῦν μὲν Ἀθηναίοις, νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγιγνώσκειν, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, καὶ τελεῖν ἐν μικρῷ ἐν τῷ τοιούτῳ ἔσεσθαι. ὀκνῶν ἦξεν ἀναστὰς τὸ πρᾶγμα, καὶ δὴ ἀναστὰς ὀλίγον ἀγείρων καὶ συλλέγων τὴν γνῶσιν. ἐπεβούλευε δὴ, εἰ δυνατὸν εἴη, ἀθρόους πως λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. ἐνίκησεν δὲ Ὀλύμπια τὰ μεγάλα καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκεῖνο, ἡγεῖτο οἰόμενος τὴν κομιδὴν, εἰ μάλιστα ἐγλίχετο, ὠλιγοστὴν ἔσεσθαι τηρήσας τὴν πανήγυριν, ἅπαντα χοῦν ἤδη τὰ ἀρίστων συνελεγμένων, παρελθὼν ἐς τὸ ὀπισθόδομον, ἀθρεῖν, ἀλλ' ἀγωνίζειν Ὀλυμπίων παρεῖχεν ἑαυτὸν, ἀσμένων τὰς ἱστορίας, καὶ καλῶν τὰς παρούσας, ἀγελεῖ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὔσας. ἤδη δὲ ἅπασιν αὐτὸν ἡδέσθη πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς. καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις αὐτὸν οἶδεν Ἡρόδοτον ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτὸν ἀκηκοότες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ ἐκ τῆς πανηγύρεως ἥκοντες πυνθανόμενοι. καὶ εἴ που γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο καὶ τῷ δακτύλῳ, ἔστι δὲ οὗτος Ἡρόδοτός ἐστιν, ὁ τὰς μαχὰς τὰς Περσικὰς Ἰωνὶ συγγεγραφὼς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. τοιαῦτ' ἐκεῖνον ἐπέλαυσε τὸ ἱστορεῖν, ἐν μιᾷ σωδῷ πάνδημον λιπαρὸν ψῆφον τὴν Ἑλλάδος λαβών. καὶ ἀνακηρυχθεὶς ἐκ μιᾶς καὶ δὶς καὶ τρὶς ἐνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἁπάσῃ πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν πανηγυριστῶν. ὅπερ ὕστερον κατανοήσαντες, ἐπίτομόν τινα ταύτην ὁδὸν ἐς γνῶσιν Ἱππίας τε ὁ ἐπιχώριος αὐτῶν σοφιστὴς, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χῖος, καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντῖνος, καὶ ἄλλοι ζυχνοὶ, λόγους ἔλεγον ἀεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν πανήγυριν, ἀφ' ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίγνοντο. &c. Ἡρόδοτος μὲν ἦν, ἐπαίειμι γὰρ ἐπ' ἐκεῖνον, ἱκανὸν τῶν Ὀλυμπίων τὴν πανήγυριν ἡγεῖτο, καὶ ξυλλεγόμενα θαυμαστὸν δεῖγμα τοῖς Ἕλλησι τοὺς Ἕλληνικὰς διεξιόντα, ὡς ἐκεῖνος διεξῆλθεν. &c.

non omnes dico quibus ille præditus præcelluit (maior enim voto hæc res fuerit) verum vnam ex omnibus, videlicet aut orationum elegantissimarum munditiem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcumque alia (quæ & infinita sunt & elegantia) ille vno quasi fasciculo comprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cetera quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tũ quemadmodum passim in breui temporis spatio apud Græcos in notitiam venerit, mihi & tibi & alteri cuicumq; tandem imitari haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciã delatus est, vbi de seipso eam cogitationẽ suscepit, quo pacto quam celerrime & minimo cum negotio inclarescceret, ac famigerabilis fieret cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ vigiliæ. At enim obambulantem, nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, nec Argiuis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & morã non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negotiũ omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, notitiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide vero obseruabat si vspiam locorum Græcos vna congregates omnes deprehenderet. Commodum itaq; instabant magna Olympia. Herodotvs autem hanc solam sibi venisse occasionẽ arbitratus, cuius maxime erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iãmque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus, progressus in epistbodomum, non spectatorẽ sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & vocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde iam omnes illum nouerant multo profecto magis quàm Olympicorum certaminũ victores: nec quisquam erat cui Herodoti nomen inauditum fuerat, quem nonnulli ipsi audiuerant in Olympia, alii vero ex iis qui ex ludis regressi fuerant, audita & ipsi perceperant. Tum vero vbicumque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est Herodotvs, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui victorias nostras venustissime concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in vno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab vno per Iouem præcone cbuccinatus, sed in omnibus quaqua versum ciuitatibus, vnde quisque erat eorum qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandam cognitionem viam esse compendiosissimam & Hippias illius gentis sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, aliique complures, orationes semper habuerunt & illi in ludis publicis, vnde breui notitiam sibi parauerunt.

E Photii

E Photii bibliotheca.

Ἐκ τῆς Φωτίου.

LEGVNTVR historiarum Herodoti libri nouem, numero & nomine totidem Musarum. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat, vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasq; digressiones, per quæ sensus ipsi atq; sententiæ dulcedo fluit: quanquam pro historiæ modo, proprioque ipsius & conuenientе charactere, hæc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit: vnde natus, quomodoque educatus creuerit, atque regnarit: & pertingit adusque Xerxis imperium, eiusque contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus vero à Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat, & tertius Darius. Qui enim interiectus est Smerdes magus, his non adnumeratur; quod tyrannus fuerit, sibique minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darii successor, Xerxes filius fuit, in quem historia desinit; neque ad regni eius finem vsque progressa: quia his temporibus Herodotvs ipse floruit, ut inter ceteros & Diodorus Siculus testatur. Thucydidem ferunt cùm adolescens admodum apud patrem adstans, hunc suam historiam recitantem audiret, illacrymasse, Herodotvmqve de illo subiecisse: Quam est tuus hic filius, Olure, ardenti ad discendum ingenio?

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου ἱστορίων λόγοι θ', ἅπερ καὶ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν οὗτος αὐτὸς ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ὧν αὐτῷ ἡ κατὰ διάνοιαν γλυκύτης διαῤῥεῖ, εἰ καὶ πρὸς τὴν τῆς ἱστορίας καταλήψιν, καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ἐνίοτε ταῦτα ὑπέχοιτο, ὅτε ἐθελούσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὴν ἀκρίβειαν, δέ δὲ πλέον τοῦ προσήκοντος ἀποπλανᾶσθαι τῆς παρεκβάσεως.

Ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τοῦ Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος· ὅθεν τε ἔφυ, καὶ ὅπως ἐτράφη τε, καὶ ηὐξήθη, καὶ ἐβασίλευσε· καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπελάσεως, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος γὰρ Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος. ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος οὐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ὅτε δὴ τύραννος, καὶ ἃ προσήκουσαν αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ἀσεληλυθώς. Δαρείου δὲ Δαρδάνος, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ' ὃ ἡ ἱστορία καταλήγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τὰ αὐτοῦ προελθοῦσα βασιλεύσαντος. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. λέγεται δέ, αὐταγνωσκομένης αὐτῷ τῆς ἱστορίας, κομιδῇ νέον ὄντα τὸν παῖδα τῷ πατρὶ Θουκυδίδῃ ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι· τὸν δὲ Ἡρόδοτον ὑποφθέγξασθαι, Ὡς ἔτι ὁ παῖς, ὦ Ὄλορε, ὁ σὸς ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exstat ita:

Τοῦτο καὶ παρὰ τῷ Μαρκελλίνῳ περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου εἰσκείται ὧδε.

HERODOTI autem temporibus videtur vixisse (Thucydides,) siquidem Herodotvs meminit irruptionis in vrbem Plataeam factæ, quam historiam narrat Thucydides libro secundo. Aiunt etiam, quum Herodotvs suas historias in hominum cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuisse, & quum eas audiuisset, lacrymasse. quod vbi animaduertisset Herodotvs, dixisse eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filii tui ô Olore ingenium magno impetu ad litterarum studia fertur.

Φαίνεται δὲ ὅτι τοῦ Ἡροδότου χρόνων γενόμενος, εἴγε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς ἐς τὴν Πλάταιαν, ἣν ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς ποτὲ τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ὑπαδόμενος, παρὼν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας, ἐδάκρυσεν· ἔπειτα φασὶ τὸν Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὄλορον, Ὦ Ὄλορε, ὀργᾷ ἡ φύσις σου τοῦ υἱοῦ σε πρὸς μαθήματα.

Diodorus Siculus biblioth. histor. lib. IX.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλιοθ. ἱστορ. ἐν τῷ θ'.

PORRO inter scriptores Herodotvs vltra Troiani belli tempora exorsus, quicquid fere toto orbe terrarum est gestum, id nouem libris exposuit. Cum pugna tandem Græcorum cum Persis ad Mycalen & oppugnatione Sesti, opus illud finit.

Τῶν δὲ συγγεγραφέων Ἡρόδοτος, ἀξιάμνημονεύτου περὶ τὴν Τρωικῶν χρόνων, γέγραφε κεχωρισμένας ἀφ' ὧν τὴν οἰκουμένην πεπράξεις ἐν βιβλίοις ἐννέα· καταστρέφει δὲ τὴν συντυχίαν εἰς τὴν περὶ Μυκάλην μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Γν. Πομπήϊον.

Περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος ἐβουλήθης μαθεῖν τινα πρὸς αὐτῶν ἐπιστολὴν ἔχω, καὶ γράψαι με πρὸς αὐτῶν ἐβουλήθης. [1] πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος, αὐτὴν τὴν εἰλήφει πρὸς [2] τῆς ζητήσεως μίμησιν· ὁ δὲ δεύτερος, περὶ τοῦ, τίνας ἀνδρας μιμεῖσθαι δεῖ πιστάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος, περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· [3] περὶ τούτου δ' ἀτελής. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου· τούτους γὰρ σκοπῶ τοὺς ἀνδρας εἰς μίμησιν ἐπιτηδειοτάτους· τάδε γράφω· εἰ δεῖ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ.

Πρῶτον, ὅτι καὶ σχεδὸν ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, ὑποθέσιν σκέψασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρεῖττόν μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου. [4] σκοπεῖν μὲν γὰρ, κοινὴν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πράξεων ἐξενεύρισκεν ἱστορίαν, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτὸς εἶρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἔνα γράφει, καὶ τοῦτον οὔτε καλὸν οὔτε εὐτυχῆ· ὃς μάλιστα μὲν ἀφεῖλε μὴ γενέσθαι· εἰ δὲ μή, σιωπῇ καὶ λήθῃ παραδοθείς, ὑπὸ τῶν ἐπιγιγνομένων ἡγεμονίαν. ὅτι δὲ πονηρὰν εἵλκυσεν ὑπόθεσιν, καὶ αὐτὸς μέγιστον ἐστὶ πίστις φανερόν· ἐν ᾧ προοιμιάζ. πόλεως τε γὰρ δὴ μεγίστην ἡγήσατο φησὶν Ἑλλάδος πολεμηθῆναι, τοὺς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν. ἔτι φησὶν, ἔτι πρότερον ἀνθρώπων ὅσους ἔπω πρότερον ἠφάνισε, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφοράς. ὥστε τοὺς ἀναγνόντας τὸ προοίμιον, ἡλικιωτικῶς ἔχειν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρείττων ἡ τοῦ θαυμασίου ἔρως δηλοῖ Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γραφή, τί πολλὰ λέγω καὶ ἐκεῖνα πάντα τῶν Ἑλλήνων Δημοσθένους, ἰδοὺ τὰ φησιμοῦντος καὶ Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην καὶ τὴν ὑπόθεσιν. ὥστε γὰρ ὥστε τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀναγκαίων ἦλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γραφήν, ἐπιτήδειόν τε καὶ οἰκεῖα καλλίω, βελτίω δὲ μὴ ταῦτα ἑτέροις γράφειν. πῶς γὰρ τοιούτων, ἐν ᾧ προοιμιάζ. Δημοσθένους τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὑτὸν ἐπιτελεσθέντα φησὶν εἶναι. καὶ φανερός ἐστι ταῦτα ἐν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἡγεμονίαν.

DE HERODOTO & Xenophonte quid sentiam scire cupis; ac me etiã de eis scribere vis: quod iam feci in illo Commentario quem de Imitatione ad Demetriũ scripsimus. Primus liber, *ipsam imitationem de inuestigatione comprehendit: Secundus, qui poëtæ, philosophi, historici & oratores, sequendi sint: Tertius, quomodo imitandi; sed ea de re nondum absolutus. In secundo vero, de Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Philisto, & Theopompo, (hos enim viros ad imitandum aptissimos iudico) hæc scribo: Quod si etiam de his dicendum est, de HERODOTO quidem & THVCYDIDE hæc sentio.

Primum officium esse puto, & id vel maxime omnibus necessarium, qui res gestas hominum, monumentis annalium mandare student, materiam eligere pulchram & iucundã, ac eam quæ animos legentium voluptate afficiat atque perfundat: quod HERODOTVS mea quidem sententia melius vidisse & expressisse videtur, quam Thucydides. Ille enim, communem Græcorum & barbarorum historiam conscripsit; ne & res gestæ maiorum oblitterarentur, & ne eorum facta & alia quæ enumerat, interciderent, atque ex hominum memoria tollerentur. idem enim est ipsum proœmiũ, idem exorsus & finis historiæ. Thucydides autem vnum tantummodo bellum scriptura persequitur, & id neque honestum, neque fortunatum, & quod numquam geri oportuit: sin minus, obliuioni & silentio traditum à posteris ignorari debuit. Quod autem malam materiam sibi sumpserit, etiam ipse in exorsu planũ facit. Ciuitates enim multas ait eo bello partim à barbaris, partim à seipsis vastatas & funditus euersas fuisse: & exsilia, proscriptiones, cædes hominũ tantas factas esse, quantas post hominum memoriam vnquam; & terræ motus, siccitates, morbos, inualetudines, & alias multas calamitates importatas: ita vt statim in principio lectores, qui totius Græciæ calamitates sint audituri, abalienentur. Quanto autẽ ea scriptio quæ admiranda opera & facta tam Græcorum quam barbarorũ aperit, antecellit eam quæ miseranda & functa mala Græcorũ nunciat, tanto meliores partes HERODOTVM Thucydide in eligenda materia secutũ esse video. Neq; enim illud afferre licet, cum necessitate coactum, ad eam se scriptionem contulisse; cum eum nõ præteriret, & illa pulchriora esse, & nollet hæc in aliorum manus venire. Aliter. n. se res habet, dum maiorũ res gestas in exordio cõuitiis afficit, & sua ætate pulcras & admirandas gestas esse asserit: quæ manifeste

1 legendum hic videtur vel cum Hoeschelio, περιπ. κ. τοῦτο συνῆς πρὸς Δημ. ὑπομνηματισμοῖς. vel, (quod minus aptum est) περιπ. καὶ εἰς τοῦτο πρὸς Δημ. ὑπομνηματισμούς: vt infra Dionys. πρὸς τὸν Θουκυδ. ἰδίωμ. initio: ὧν τῆς περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων πρὸς τὸν ὄνομα συντεταχθείσιν ὑπομνηματισμοῖς. Huius commentarii (inquit Steph.) Dionysius meminit etiam in tractatu de Thucydide, quem Q. Aelio Tuberoni dicauit. *Fr. Sylb.* 2 rectius τῆς μιμήσεως ζήτησιν. *Fr. Sylb.* 3 Forsan. leg. ὅτου ἦν ἀτελής. *Fr. Sylb.* 4 Principium quidem Herodoteæ historiæ cum his Dionysianis consentit, at non finis. Ibidem fortasse legendum, καὶ ἄπειρ, pro καὶ ἄπειρ. *Fr. Sylb.*

declarant, eum nõ præter voluntatem ad hanc se materiam contulisse. Hoc tamen HERODOTVS minime fecit: & quãuis Hellanicus & Charon, qui ante eius tempora vixerunt, eandem materiam persecuti sint, non tamen eum à proposito auocarunt: quinetiam sperabat se ipsis aliquid pulchrius allaturum; quod etiam fecit.

Secundum munus est eius qui facta hominum memoriæ mandare volet, scire vnde principium sumendum est, & quousque progrediendum. qua in re HERODOTVS longe prudentior Thucydide esse videtur. primo enim loco caussam describit, ob quam barbari Græcis iniurias inferre cœperunt: & progrediẽs, in barbarorum punitione & vltione describenda conquiescit. Thucydides vero, exordium sumit suæ historiæ à parum felici & florenti statu rerum Græcarum: quod cum facere (cum & Græcus esset & ciuis Athenien sis) non oportebat; & vel maxime, cum non esset ex humili & plebeio genere ciuium, sed ex his quibus Athenienses primas deferebant, & quos militari præfectura ac aliis summis honoribus dignos censebant: neque ita aperte, vt apertissime belli caussas suæ vrbi adscriberet; cum alias multas occasiones haberet quibus eas attribueret. Ac initium narrationis facere debebat nõ à Corcyrensibus, sed à præstantissimis patriæ factis, quæ statim post bellum Persicum ediderant: quorum deinde tamen in conuenienti loco non ita recte, sed quasi cursim mentionẽ facit. At cum hæc narrasset, summa cum beneuolentia & studio, vt vir amans ciuitatis, deinde inferre debebat, Lacedæmonios horũ inuidia & metu commotos, alias interim caussas prætendentes, bellum suscepisse. ac tum demum Locrensium res, & contra Megarenses scitum, & siqua alia voluit, exponere debuit. Fines autem pluribus erroribus scatent. quamuis enim dicat se omni bello interfuisse, & se omnia polliceatur esse narraturum: tamen in nauale prœlium Athenien sium & Peloponnesiorum, quod prope Cynossema gestum fuit anno XXII, finem facit. Satius vero erat, dum persequeretur omnia, historiam terminare admirando & auditoribus gratissimo *reditu exsulum à Phyle; qui fuit initium ciuitati recuperandæ libertatis.

*Phylasiorum exsulum reditu.

Tertium munus est historici, considerare quæ res illi in historiam referendæ, quæ silentio prætereundæ sint. qua etiam in re postremas mihi partes ferre videtur Thucydides. Nam cum HERODOTVM non præteriret, omnem narrationẽ quæ longitudine quadam sermonis prædita esset, si respirationes & moras quasdã reciperet, animos auditorum summa suauitate perfundere: sin autẽ in eodem rerum statu permaneret, etiamsi res maxime succederet, auribus tamen quandã satietatem parere: Homerum secutus, in omnem partem effu-

1 H. St. mauult Χάρων. cuius mentio fit etiam in libro ad Q. Ael. Tuberonem. apud Suidam tres sunt Charones historici: primus, Lampsacenus; secundus, Carthaginiensis; tertius, Naucratita. at Χαίρων apud eundem alius. 2 τοῦ interrogatiue accipiendum hic pro πῶς vel legendum πῶ. 3 in exemplari est ἑτέρους: ego ἑτέρας, à Stephano ex aliis codicibus adnotatum, sequi malui. 1 post τρίτον ἐστὶ, subaudiendum subst. ἔργον. vti supra.

τα ἐκὼν ἐλόμην. ὁ μὲν Ἡρόδοτός γε τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ συγγραφέων ὁμοίων Ἑλλανίκου τε καὶ [1] Χάρωνος τῶν αὐτῶν ὑπάρξαντος, οὐκ ἀπεφαίνετο, ἀλλ' ἐπίστευεν αὐτῶν κρεῖσσον ἂν ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε.

Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρι [2] τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ καὶ τούτῳ Θουκυδίδης πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος. ἄρχεταί τε ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι· καὶ προελθών, εἰς τὴν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης, ἔρχεται μὲν ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἤρξατο καλῶς πράξαντες τοὺς Ἕλληνικὸν ὄντας ἀλλ' Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν· καὶ ταῦτα, οὐ τῶν ἐπ' ἐρημίᾳ ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι, στρατηγῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν ἀξιούντες καὶ ὅτε γε φανερῶς, ὥστε ἐν τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τοὺς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου προθεῖναι, ἑτέρας ἔχοντα πολλὰς ἀφορμὰς προθεῖναι τὰς αἰτίας· ἐξ ἀρξασθαί γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρατίστων τῶν πατρίδος ἔργων, ἃ μετὰ τὰ Περσικὸν πόλεμον εὐθὺς ἐπράξαν· ὧν ὕστερον καὶ ἐν ἐπιτηδείῳ τούτῳ μνήμῃ ἐποιήσατο φανερῶς πως καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς. διελθόντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς εὐνοίας, ὡς ἄνδρα φιλόπολιν, ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν ὅτι τούτων φθόνῳ ἐλθόντες Λακεδαιμόνιοι, προφάσεις ἐποιήσαντο [3] ἕτερας, ἦλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κζ' Μεγαρέων ψήφισμα, εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. πρὸ δὲ τέλη, πολλῶν ἁμαρτίας πλήρη· καίπερ γὰρ λέγων ὅτι πάντα τῷ πολέμῳ παρεσκεύαστο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑποχόμενος, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὰ περὶ Κνίδου σῆμα γεγενημένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἢ συνέβη κζ' ἔτεσι καὶ δεύτερον. κρεῖττον δὲ ἦν, διεξελθόντα τὰ πάντα, τελευτῆσαι ποιησάμενος τὴν ἱστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τῆς ἀκούσασι κεχαρισμένην, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἀνομίσατο.

Τέλος ἐστὶν [1] αὐτοῦ ἱστορικοῦ, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ἐπὶ τὴν γραφὴν πράγματα, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι καὶ ἐνταῦθα λείπειν Θουκυδίδης. σωφρονεστέρως γὰρ Ἡρόδοτος ὅτι πᾶσα μὴν ἔρχεσθαι ἀπὸ λόγου διήγησις, ἀνεμπαύστους ἴσως λαμβάνει, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως ἀναπήσειν· ἐὰν δ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν μένῃ πραγμάτων, καὶ τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνῃ, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ· ποικίλλει δὲ βελτίω ποιῶν τὴν γραφήν, ὁ μέρους ζηλωτὴς ὁμήρου. καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἦν

1 H. St. mauult Χάρωνος. cuius mentio fit etiam in libro ad Q. Ael. Tuberonem. apud Suidam tres sunt Charones historici: primus, Lampsacenus; secundus, Carthaginiensis; tertius, Naucratita. at Χαίρων apud eundem alius. 2 τοῦ interrogatiue accipiendum hic pro πῶς vel legendum πῶ. 3 in exemplari est ἑτέρους: ego ἑτέρας, à Stephano ex aliis codicibus adnotatum, sequi malui. 1 post τέλος ἐστὶ, subaudiendum subst. ἔργον. vti supra.

αὐτὸ λάβωμεν, μέχρι τ ἐσχάτης συλλαβῆς ἀ-
γόμεθα, καὶ ἀεὶ τὸ πλεῖον ἐπιζητοῦμεν. Θουκυδίδης
γ', πόλεμον ἕνα καὶ λίνας ἀπνευσὶ διεξέρχε) μά-
χαις δι' μάχαις, & ᾠδασκόλους ἐπ' ᾠδασκευ-
αῖς, καὶ λόγους ἐπὶ λόγοις σωπτήσας· ὥστε μοχθεῖν
μοῦ τ Δᾳόνειαν τ ἀκροωμένων· κόρον δ' ἔχ', Φη-
σὶν ὁ Πίνδαρ&, καὶ μέλι καὶ τὰ τερπνὰ ἀφροδί-
σια. ἤδη γ' ἐγὼ κἀκεῖνο ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆ-
μα ἐν ἱστορίαις, γραφῆς μεταβολὴ, καὶ ποικίλον·
καὶ τοῦτο ἐν δυοῖ ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ἐπί τε τῆς
Ὀδρυζῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐξήνεγκε μεγάλη, ἢ
ἐπὶ τ ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο, ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ, διελέσθαι τε καὶ
τάξαι τ δηλωμένων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς ἂν
ἐκάτερ& Δᾳμείρει τι & τάττει τὰ λεγόμενα; Θου-
κυδίδης μοῦ γ', τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτ&
δ', τῇ πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυ-
δίδης μοῦ, ἀσαφὴς καὶ δυζπαρακολούθητ&·
πολλῶν γ' κ' τ αὐτὰ θέρ& καὶ χειμῶνα γιγνο-
μένων ἐν Δᾳφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς
πρώτας πράξεις καταλιπών, ἑτέρων ἅπτεται τ
κ' τ αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γιγνομένων. πλανώ-
μεθα δή, καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλω-
μένοις ᾠδακολουθοῦμεν, πειρατόμενοι τ Δᾳνοίᾳ.
Ἡρόδοτ& δ', ἀπὸ τ Λυδῶν βασιλείας ἐξ-
αμοῦ&, καὶ μέχρι τ Κροίσου καταβάς, ἐπὶ Κῦ-
ρον εὐθέως τ καταλύσαντα τ Κροίσου ἀρχὴν με-
ταβαίνει· Αἰγυπτίων τε ἄρξαντα διηγήματα καὶ
Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μοῦ ὡς ἀκόλουθα δη-
λῶν, τὰ δ' ὡς χαριέστερον ποιήσοντα τὴν διήγησιν,
ἐπεισάγων. διεξελθὼν τε τὰς πράξεις Ἑλλήνων καὶ
βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ Δᾳκεδαίοις καὶ ἑκατὸν γε-
νομένας ἐν τ τρισὶν ἠπείροις. καὶ ᾠδαγεάψας τῆς
πέρξεν Φυγῆς τ ἱστορίαν, ἃ διέπαυσε τὴν διήγησιν,
ἀλλὰ συμβέβηκε, τῷ μοῦ μίαν ὑπόθεσιν λαβεῖν-
τι, πολλὰ ποιῆσαι μέρη τὸ ἐν σῶμα· ὧν δ', ὡς πολὰς
καὶ ἀδὲν οἰκείας ὑποθέσεις πεπλεγμένας, σύμ-
φωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς σ' ἰδέας [1] ὑπ-
μνηθήσομαι πραγματικῆς, ἣν ἀδέμιας τ εἰρη-
μένων ἧττον ἐν ἁπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμοῦ, τ αὐτ-
ᾗ συγγραφέως Δᾳθέσιν, ἣ κέχρη) πρὸς τὰ πράγ-
ματα περὶ ὧν γράφει. ἡ μοῦ Ἡροδότ& Δᾳθέσις,
ἐν ἅπασιν ὑπτιοκινὴς, ἀ τῆς μοῦ ἀγαθῆς σωηδομέ-
νη, τῆς δ' κακοῆς σωάλγουσ· ἡ δ' Θουκυδίδ& Δᾳ-
θέσις, αὐθέκαστός τις ἀ πικρὰ, & τῇ παλαιᾷ τ φυ-
γῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γ' ἁμαρτήματα ἐπεξ-
έρχε) & μάλα ἀκριβῶς, τ' δ' κ' νοῦ κεχωρη-
κότων καθάπαξ ἀ μέμνη), ἢ ὡσπερ ἠναγκασμέ-
νως. καὶ κ' μοῦ τ πραγματικὸν [2] τὸ πνεῦμα ἧττόν ἐστιν
Ἡροδότ& Δᾳ ταῦτα Θουκυδίδης· κ' δ' τ λεκτικὸν,
τὰ μὲν ἧττον, τὰ δ' κρείττων, τὰ σ' ἴσ&. ἐρῶ σοῖ
ἀ ᾗ περὶ τούτων ὡς ὑπειλήφα.

sam, ac summa varietate conditam efficere voluit scriptionem. Libros enim eius cum in manus sumimus, vsque ad extremam syllabam suspicimus, & semper nescio quid magis requirimus. Thucydides autē vnum bellum & aliquot pugnas sine vlla interspiratione persequitur, pugnas pugnis, apparatus belli apparatibus, orationes orationibus congerens & coacceruans; ita vt mens & cogitatio eorum qui audiunt, laborare cogatur. Satietatem enim gignit, ait Pindarus, & mel & dulces res venereæ. Iam vero & illud in animo meo reputaui, quam suauis & iucunda res sit in historia, scriptionis varietas & immutatio: atque hoc in duobus aut tribus locis fecit, tum in Odrysarum principatu exponendo, quibus de caussis ad magnam deuenerint potestatem; tum in Siciliæ vrbibus.

Adhæc est etiam munus historici, in partes tribuere, & vnumquodque eorum quæ exponuntur, sito loco collocare. Quæ est igitur vtriusque dispositio? Thucydides tempora sequitur, Herodotvs rerum complexiones. Fit autem Thucydides obscurus, & cuius sententiam difficile animo comprehendere possis. cum enim multa eadem æstate & hyeme in diuersis (vt fit) locis gererentur, imperfectas primas res gestas relinquens, alias attingit quæ eadem æstate & hyeme gestæ fuerunt. Erramus igitur, quemadmodū par est, & summa cum difficultate res expositas mente iam turbata assequimur. Herodotvs vero initium capiens ab imperio Lydorum, & vsque ad Crœsum descendens, ad Cyrum confestim, qui Crœsi imperiū euertit, transit: atque deinde rex Ægyptiorum, Scytharum, Libycorum exponere aggreditur, partim propter rerum seriem, partim vt iucundiorem redderet narrationem suam. Persequens autem & exponens res gestas Græcorum & barbarorum, quæ ducentis & viginti annis gestæ sunt in tribus continentibus, & fugam Xerxis describens, non diuellit orationem: sed accidit huic quidem, vt vno sumpto argumento, vnum corpus multas in partes diducat: illi vero, vt multis & variis argumētis assumptis, vnum corpus sibi consentiens faciat. Vnum* autem genus historiæ negocioſæ commemorabo; quod non minus quam quæ recēsuimus in historiis requirimus; animum inquā scribentis, quo in rebus conscribendis vtitur. Herodoti quidem animus in omnibus lenis & mansuetus est, & qui bonis quidem collætatur, malis vero condolet. Thucydidis vero animus, natura sua quadam rigidus & acerbus est, ac patriæ exsilii recordatione offensus. peccata n. accuratissime persequitur: eorum vero quæ ex animi sententia gesta sunt, omnino non meminit, aut velut inuitus. Atq; ob hæc in ea parte quæ ad res pertinet, vincitur ab Herodoto Thucydides. In ea vero parte quæ continet elocutionē, alias superior interdū inferior: in nonnullis etiā æquas partes tenet. Dicam vero etiā de iis quemadmodum sentio.

* Vnum huc nos in rebus fitam as

1 Possis etiam legere ὑπ μνηθήσομαι. 2 in exemplari est τῦτον. perperam. τύπον vero in hac loquendi genere supra quoque habuimus aliquoties, & infra. pro eodem χαρακτῆρα dicit mox vbi Xenophontem confert, & infra, & alibi. Reperitur tamen τόπος vocabulum in ead. significatione; vt supra prolixius adnotaui ad initium T. II. Halicarnassei. F. S.

Virtus

Virtus omnium prima est, sine qua nulla alia est orationis vtilitas. Quænam illa est? Sermo purus, proprietatem linguæ Græcæ retinens. hanc ambo studiose conseruant. Herodotvs enim, Ionicæ linguæ optima regula est; Thucydides vero, Atticæ. Tertium locum habet breuitas, in qua videtur Thucydides Herodotvm antecelluisse. quamquam dicere aliquis posset, breuitatem iucundam videri, si cum perspicuitate coniuncta & elaborata fuerit: sin ea caruerit, acerbam & austeram. verum nihil esto præterea. Post hæc perspicuitas collocata est; quæ cum virtutibus adiunctis primas tenet: in qua satis diligenter ambo elaborarunt. Post hanc virtutem constituitur lenium & vehementium affectuum imitatio: quam inter se partiti sunt scriptores. Thucydides enim, in grauioribus affectibus exprimendis melior; Herodotvs, in lenioribus effingendis præstantior. Secundum hæc statuuntur illæ virtutes, quæ summum & admirandum studium & apparatum ostendunt: in quibus historici pares sunt. Succedunt iis aliæ, quæ orationis vim & vehementiam & similes facultates complectuntur: quibus Herodotvm Thucydides superat. Suauitatem autem, persuasionem, delectationem, & alias virtutes cognatas, longe præstantiores Herodotvs Thucydide inducit. In verborum elocutione, proprietatem naturæ Herodotvs secutus est; grauitatem Thucydides, qui & in verbis sui similis est totus. Virtutum omnium maxima & quasi princeps est Decorum: quam diligentius Thucydide Herodotvs seruauit. similis. n. hic in omnib. ac in concionib. magis quā in narrationibus. Mihi quidē, & carissimo Cęcilio, Demosthenes eius enthymemata vel maxime expressisse & imitatus esse videtur. Vt autē vno verbo omnia complectar, elegantissimæ sunt vtriusq; poeses: (non n. verebor poeses eas appellare) sed hoc vel maxime à se inuicē differunt, q̄ constructio Herodoti hilaris est, horribilis vero Thucydidis. Sed de his historicis hæc dixisse sufficiat, cum multa nobis alia dicenda sint, de quibus alius erit differēdi locus.

Πρώτη τ ἀρετῶν ἡγοῖτ' ἄν, ἧς χωρὶς οὐδὲν τῶν
ἄλλων τ πρὸς τοὺς λόγους ὄφελ&. τίς; ἡ καθαρὰ
τοῖς ὀνόμασι & τ Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα
ἀφέλεια &. ταύτην ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι. [1] Ἡ-
ρόδοτός τε γ', τ Ἰ άδ& ἄρις& καινῶν· Θουκυδί-
δης τε τ Ἀ τθίδος. τρίτην ἔχ' χώραν ἡ καλουμένη
συντομία. ἐν ταύτῃ δοκεῖ πρέχειν Ἡρόδοτ& Θουκυ-
δίδης. καίτοι λέγει τις ἂν ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξεν-
γαζόμενον, ἡδὺ φαίνε) τὸ βραχύ· εἰ δ' ὁπολείποιτ'
τοῦτο, πικρόν. ἀλλὰ μοῦ δοκεῖ ἔγωγε ᾠδὲ τοῦτο. ἐνάρ-
γεια μετὰ ταῦτα τέτακ) πρώτη μετὰ τ ἐπιθέτων
ἀρετῶν. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι.
μετὰ ταύτην σωιστᾶσι τ ἀρετὴν, τ ἠθῶν τε καὶ πα-
θῶν μίμησις. δηλοῖ γ') τ ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγρα-
φεῖς. Θουκυδίδης μοῦ γ', ἅ πάνυ δηλῶσαι κρείττων
Ἡρόδοτ& δ', πάνυ ἡδὺ ᾠδασῆσαι δεινότερ&. μετὰ
ταῦτα αἱ τὸ μέγα & ἀνυμαστὸν ἐκφαίνουσαι κα-
τασκευῆς ἀρεταί. ὅσοι καὶ ταύτας οἱ συγγραφεῖς. ἑ-
πόντως ταύτας αἱ τ ἰσχὺν καὶ τ τόνον & τὰς ὁμοιοτρό-
πους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρετὰς ᾠδεξέχουσιν.
κρείττων ἐν ταύταις Ἡρόδοτος Θουκυδίδης. ἡδονὴν
γ' & πειθὼ & τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιοκλεῖς ἀρετὰς εἰσ-
φέρεται μακρῷ Θουκυδίδ& κρείττονας Ἡρόδοτ&.
τ γ' φράσεως τ ὀνομάτων τὸ μοῦ καὶ φύσιν Ἡρό-
δοτ& ἐζήλωκε, τὸ γ' δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοειδὴς
πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον.
ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβεῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης.
ὁμοίως γ' ἔστ& ἐν πᾶσι, καὶ ταῖς δημηγορίαις
μᾶλλον ἢ τ διηγήσεσιν. ἐμοὶ μοῦ τι & τῷ Φιλίππῳ
Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστά γε
καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης ἵνα γ' σωιλῶν εἴπω, κα-
λαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· ἁ γ' αὖ αἰσχυ-
θείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι γ' τοῦτ'
μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡρόδοτος κἀλλ& ἱ-
λαρόν ἐστι, φοβερὸν γ' τὸ Θουκυδίδ&. ὑπόκειται ταῦτα
ἐρῆσθαι τοῖς ἑτέρων τ συγγραφέων, πολλῶν & ἄλλων
ἐνόντων λεχθῆναι, ᾗ ἐν καὶ ἕτερ& ἕτερον κυρός.

1 Secunda dicendi virtus hîc omissa est, τὸ καινοπρεπὲς ἐκ τῆς λέξεως χρῆσθαι. vt ex Lysia videre licet supra; & ex Isocrate. F. S.

Sequitur in eodem Dionysio, de Xenophonte περίοδος· vbi inter alia:

Xenophon enim, Herodotvm in vtroque genere, tum in eo quod in materia cernitur, tum quod in elocutione, imitatur. &c. Non solum vero ob materiam in cēlum ferendus est, (in qua Herodotvm sequitur) sed etiam propter dispositionem suspiciendus. &c. Atque hæc quidem est forma rei & argumenti eius. Forma vero elocutionis, partim similis Herodoto, partim nō adeo redundans & fluens. Purus quidem satis in verbis, & apertus; quemadmodum & Herodotvs: delegit autem verba vsitata, & rebus ipsis à natura insita: quæ omnino non minus suauiter & iucunde quam Herodotvs ipse componit. Excellentiā vero & splendorem, amplitudinē iucundā, & suauem cōformationem historicā, quemadmodum Herodotvs, non habet. nō modo enim hoc ab ipso mutuari nō potuit, sed etiam si aliquando voluit suā excitare elocutionem, paululum inspirās, veluti *terrena aura extemplo languescit & exstinguitur. In multis enim plus æquo longior fit; nec adeo feliciter vt Herodotvs personarum dignitatem attingit & exprimit: sed in multis, si quis rectè consideret & perpendat, eum negligentiorem reperiet.

Ξενοφῶν μὲν γ', Ἡρόδοτος ζηλωτὴς ἐγένετο κατ'
ἀμφοτέρας τὰς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν
καὶ τ λεκτικόν. &c. ἐ μένοι γ') τ ὑποθέσεων χάριν.
ἀ ζι & ἐναγωνιᾶσθαι, ζηλωτὴς Ἡρόδοτου γενόμεν&,
ἀλλὰ & τ οἰκονομίας. &c. καὶ ὁ μὲν πραγματικὸς
τύπ& οὗτω τοιοῦτ&. ὁ γ' λεκτικὸς, πῆ μὲν ὅμοι& Ἡ-
ρόδοτ&, πῆ γ' ἐνδεέστερ&. καθαρὸς μὲν γ' τοῖς ὀνό-
μασιν ἱκανῶς, ἁ σαφὴς, καθάπερ ἐκεῖνος· ἐκλέγει
γ' ὀνόματα σωηθῆ τε & εὐσεσφυῆ τοῖς πράγμασι, ἁ
συντιθησιν αὐτὰ ἡδέως παύ ἁ, κεχαρισμένως, ἀχ
ἥττον Ἡρόδοτ&. ὕψος γ' & καλλ& ς & μεγαλοπρέπειαν
& τ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν [1] Ἡρόδο& ἔχει. ἁ γ' μόνον οὐκ ἰσχύσε τᾶτο παρ' αὐτὸ λαβεῖν,
ἀλλὰ καὶ ποτε διεξελθεῖν & ἐλευθέρᾳ τ φράσιν, ὀλίγην
ἐμπνεύσας ὥσπερ ὑπόγλυκος αὔρα ἰσχνὸς σ& ἔπνευ γ').
μακρότερος [2] γ' γένε) & δέσμιος ἐν πολλοῖς ἁ & πε-
πλοις, καὶ ἀχ ὡς Ἡρόδοτος, ἐφάπλε) τ ποσῶν
εὐτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλιγωρός ἐστιν, αὖ ἧς ὀρθ ὡς
σκοπῇ.

1 Stephano videtur legendum Ἡροδότ& ἀκ ἐχε. vel ἅπερ Ἡροδότ&, ἀκ ἔχει. nisi mauis, inquit, particulam, quæ ex aduerso respondeat τῷ ἥττον, reponere. Sed siue hoc, siue illo modo legas, defideratur negatio. F. S.

2 Pro γ' aptius fortasse legeris δέ. F. S.

EX EIVSDEM DIONYSII CAPITE

ωεὶ τ̃ λόγων ἐξετάσεως· siue πυλαιῶν χαρακτῆρας, vel ἀρχαίων κρίσιν cum Sylburgio nominare placet.

Η Ρ Ο Δ Ο Τ Ο Σ καὶ Θουκυδίδης.

Τ Ω̃ Ν μὲν ὑπὸ συγγραφέων Η ρόδοτ@ μὲν ἐξείργασται τὸ βέλτιον, τὸ πραγματικὸν εἶδος· τῷ δὲ λεκτικῷ πῃ μὲν πλεονεκτεῖ Θουκυδίδης, πῇ δὲ ἔμπαλιν· ἔστι δ' ἐν οἷς ἐξισοῦται. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς ἑκάτεροι περιῄρηνται ἁμαρτάνοις, διαφωνοῦσι τὸ ἴδιον· τῇ δὲ σαφηνείας καὶ ἀμφισβητήτως Η ρόδοτ@ τὸ κατόρθωμα δίδοται. καὶ τὸ μὲν σύντομον ἔστι μᾶλλον Θουκυδίδου, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μὲν τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Η ρόδοτ@, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτεροι τούτων τε καὶ τοιούτων ἀρετῶν κρατοῦσι. ῥώμῃ δὲ καὶ ἰσχύι καὶ τόνῳ & τῷ πειστικῷ & πολυσχηματίστῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης· ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ & χάριτι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Η ρόδοτον εὑρίσκομεν· & μετὰ τοῦτον τ τρόπον, πραγματείαν & περιοχωπαιΐαν μᾶλλον ἀ πεπήγκε.

HERODOTVS & THVCYDIDES.

EX iis qui res gestas litterarum monumentis mandarunt, HERODOTVS optime omnium eam partem historiæ quæ res continet, elaborauit atq; expressit: ea vero parte quæ elocutionem continet, nonnunquam superior Thucydides, nonnunquam è diuerso HERODOTVS. Est etiam vbi pares inveniuntur. Accurata enim verborum electione in his sermocinationibus, in quibus ambo tractandis occupantur, vterque suam quandam proprietatem seruat. ceterum perspicuitatis laudem omnes sine controuersia HERODOTO deferunt. Ac breuitas quidem familiaris & propria est Thucydidi: euidentia autem & illustratio, vtrique communis. In moribus exprimendis primas fert HERODOTVS; in affectibus autem, Thucydides. Rursum dictionis elegantia ac magnificētia nihil alter ab altero differt; sed in his & huiusmodi virtutibus ambo excellunt. Viribus, robore, nervis, & orationis grauitate, ac figurarum varietate, Thucydides HERODOTVM superauit: suauitate verò, ac persuadēdi facultate, iucūditate, & sponte nata simplicitate, nō elaborata, longe præstare HERODOTVM inuenimus. atque nullam compositionem & personarum confictionem minus seruauit, quam hanc morum & ingenii simplicitatem.

Quæ sequitur Philisti & Xenophontis comparatio, paria plane insperſa habet de nostro cum iis quæ ante retulimus ex epistola ad Pompeium.

Ο αὐτὸς Διονύσιος περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος.

Ο δ' Ἁλικαρνασσεὺς Η ρόδοτ@, ἡνίκα μὲν ὀλίγῳ πρότερον τ Περσικῶν, παρεκτείνας & μέχρι τ Πελοποννησιακῶν, πολύ τε πραγματικὸν προσῃρεῖτο δῆλα τὸ μεῖζον ἐξήνεγκε καὶ λαμπρότερον, οὔτε πόλεως μιᾶς, οὔτ' ἔθνους ἑνὸς ἱστορίαν προελόμενος ἀναγράψαι· πολλὰς δὲ & διαφόρους πράξεις ἔκτε τ Εὐρώπης, ἔκτε τ Ἀσίας, εἰς μίαν προσῆψε πραγματείας ἀγωγήν. δεξάμενος & ἐν ἀπὸ τῆς τ Λυδῶν δυναστείας, μέχρι & Περσικοῦ πολέμου κατέβαινε τοῖς ἱστορίαν, πάσας τὰς ἐν τοῖς πρότερον καὶ μάλιστα ἑτέρας ἠγνοημένας πράξεις δῆλα φανεῖς Ἕλλησί τε & βαρβάροις, μιᾷ συντάξει προσλαβὼν & τῇ λέξει προσεπέδωκε τὰς ὠφελησούσας ἀπὸ τ προ αὐτὸν συγγραφέων δρετάς.

Idem Dionysius in iudicio de Thucydidis historia.

HERODOTVS autem Halicarnasseus, qui ad Peloponnesiaca tempora vitam perduxit, cum paulo ante Persica natus esset, tum materiam historiæ paulo altius extulit, atque illustrauit; neque vnius vrbis, aut vnius gentis, sed Europæ Asiæque res gestas, & multas & varias, vno libro complexus est: (nam à Lydorū imperio exorsus, ad vsq; bellū Persicū opere perducto, quæcumque per annos CCXL gesta à Græcis & à barbaris erant, ex iis illustriora quæque delegit, & in vnum quasi corpus historiæ contulit) tum omissas à superioribus dicendi virtutes ad suam orationem adiunxit.

His subiicit de Thucydidis historia, eiusq; consilio in rebus quas describeret, deligendis, inter alia quod nihil fabulosi inserat, nec deos deasq; mixtas narret, & portentosa alia: quæ tamen se non adferre vt nostro ideo impingat dicam vel aliis antiquioribus, qui eiusmodi historiæ suæ inspersere. eorum enim facti rationem constare, quam ipse eleganter exponit: παύεται δ' εἰπεῖν περὶ τούτων, οὐκ ἀπιστῶν ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἔχων συγγνώμην, εἰ τ μυθικῶν ἥψαντο πλασμάτων, ἐθνικὰς & τοπικὰς ἐκφέροντες ἱστορίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρώποις, καὶ κοινῇ καθ' ἕκαστον τόπους, καὶ καθ' πόλεις ἰδίᾳ, μνήμαί τινες ἐσώζοντο & τῶν τοιούτων ἀκουσμάτων, ὥσπερ ἔφην. οἷς Ἡρακλεώτου παῖδες πατέρων, ἐπιμελῶς ἐπιθυμοῦντες πάντα διδόναι τοῖς ἐκγόνοις καὶ τοὺς βλωμοὺς αὐτοὺς εἰς τὸ κοινὸν ἐκφέρειν, ἕτως ἠξίουν συγγράφειν, ὡς πάντ̃

τῶν

1 ms. Pompil. Amasæi πραγκτικὸν. F. S. 1 Dudithius mauult παραλειφθείσας, omissas. videtur tamen & hæc ferri posse lectio: sicut scilicet infra dicit auctor σκωπτόν ἀξιέπαινος αὐτῶν ἔσχεν ἀριτής. F. S.

τῶν ἀρχαίων ἐδέξαντο. ἐκείνοις μὲν ὖν τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον ἦν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀναγραφάς. i. interprete A. Dudithio, Neq; vero vt hęc dicerem, eo sum adductus, quod illos viros accusem; quibus etiam veniæ multum tribuo, si, cū in explicanda nationum & locorum historia versarentur, fabulosa figmenta receperunt: quandoquidem apud omnes homines, tum communiter de locis, tum proprie de vrbibus, monumenta quędam seruabātur huiusmodi, quas dixi, rerū, auditione perceptarum: quas filii à patribus acceptas suis deinde posteris vt traderent, elaborarunt. quod siqui litteris eas consignare vellent, ab his vt ita plane exponerentur quo modo de veteribus acceperant, dignum putabant. quapropter illos viros, vt locorum descriptiones fabulosis additamentis variarent, atq; distingueren t, necessitas compulit.

Et iterum eodem libro.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Scriptores autem qui ante Peloponnesiacum bellum fuerunt, atq; ad Thucydidis vsq; ætatem peruenerunt, omnes propemodum idem consilium secuti sunt. quos quidem aut Ionica lingua, vt quę illis temporibus maxime omnium floreret, aut Attica illa vetus, non admodū ei dissimilis, oblectauit. Hi sane omnes, vt est ante dictum, sermonis proprietatem magis, quam dicēdi tropos adamauerunt; tropos vero velut condimenta orationi insperserunt: verborum autem compositionem omnes eandem ferè affectarunt, simplicem, minimeq; affectatam. Neq; vero in sententiis figura aliqua exornandis tantum diligentiæ posuerunt, vt supra communem vulgoq; tritam, atq; ab omnibus vsurpatam dicendi rationē efferrent. Itaq; eas virtutes quas necessarias vocauimus, illorum omnium habet dictio. est enim & pura, & perspicua, & breuis, satis proprium cuiusq; dialecti characterem seruans. eas autem dicendi virtutes quas adiectitias nominauimus, quib. omnis oratoria vis maxime fit perspicua, neq; omnes, neq; summas adhibuerunt, sed paucas, ac modice: sublimitatem videlicet, elegantiam, grauitatem, magnificentiam: neque τόνον item, neq; βάρος; quæ nos neruorum contentionem, & pondus possumus appellare; neq; πάθος vllum, quo animi affectiones excitarentur; neq; spiritus illos magnos & certaminibus aptos, ex quibus illa dicendi species conformatur, quæ Græcæ δεινότης dicitur; Latine vim in dicendo possis nominare. Vnum HERODOTVM excipio. is enim & in verborum delectu, & compositione, atque in ipsa figurarum varietate, longè ceteris antecelluit, & ita suam orationem instituit, vt vel optimæ poesi solutam orationem similem faciat, propter suadelam illam & venustatem, ac ad summum vsque perductam voluptatem. qui ne illas quidem maximas, quas diximus, & præclarissimas dicendi virtutes omisit, præter genus illud certaminibus aptum: idque siue quod natura ab eo dicendi genere abhorrebat, siue quod suis quibusdam rationibus adductus, sponte illud, tamquam historiis minime accommodatum, contempsit. is enim, neque concionibus multis, neque aliis ad contentionem accommodatis orationibus vtitur; neque vllam ad concitandos animorum motus, & res augendas amplificandasque vim habet.

Οὐδὲ τοῖς παρὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου γενομένοις μέχρι τῆς Θουκυδίδου παρεκτεινάντων ἡλικίας, ὁμοίας ἐχόντων ἅπαντας ὡς ἔπος εἰπεῖν τὸ πολὺ προαιρέσεις· οἵ τε τὴν Ἰάδα προελόμενοι διάλεκτον, τήν τε τῶν τότε χρόνων μάλιστα αὐθάδειαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀττίδα, μικράς τινας ἔχουσαν διαφορὰς πρὸς τὴν Ἰάδα. πάντες γὰρ ἔτι, καθάπερ ἔφην, πρὸς τὸ κυρίαν λέξιν μᾶλλον ἐπήσκησαν, ἢ πρὸς τὸ τροπικόν· τούτων δ' ὥσπερ ἡδύσμασι παρελάμβανον. σύνθεσίν τε ὀνομάτων ὁμοίαν ἅπασιν ἐπετήδευσαν, τὴν ἀφελῆ καὶ ἀνεπιτήδευτον, & διὰ τῶν σχημάτων ζῆν τὰς λέξεις, τὰς νοήσεις ἐξέβησαν ἔτι πολὺ τῆς τετυμμένης καὶ κοινῆς καὶ σωφρόνους ἅπασι διαλέκτου. τὰς μὲν ἐν ἀναγκαίας ἀρετὰς ἡ λέξις αὐτῶν πάντων ἔχει· & διὰ καθαρά, & σαφής, & σύντομός ἐστιν, ὅσον χρῶντος σώζεσθαι τὸν ἴδιον ἑκάστης διαλέκτου χαρακτῆρα· τὰς δ' ἐπιθέτους, ἐξ ὧν μάλιστα διάδηλος ἡ τῆς ῥήτορος γένεται δυνάμεως, ὅτε ἀπόσους, ὅτε εἰς ἄκρον ἠκόντισας, ἀλλ' ὀλίγας καὶ ἔτι βραχύ· ὕψος & λέγω, καὶ 2 καλλιῤῥημοσυνίαν, καὶ σεμνολογίαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· ἄδολε δὴ τόνον, ἀδὲ βάρος, ἀδὲ πάθος, διεγείροντα τὸν νοῦν· ἀδὲ τὸ ἐρρωμένον καὶ ἀγωνίων πνεῦμα, ἐξ ὧν ἡ καλλιῤῥημοσύνη γίνεται δεινότης, πλὴν ἑνὸς Η ροδότου. ὅτος & ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ὀνομάτων, καὶ ἐν τῇ συνθέσει, καὶ κατὰ τὴν τῶν σχηματισμῶν ποικιλίαν, μακρῷ δή τινας τοὺς ἄλλους ὑπερεβάλετο, καὶ παρεσκεύασε τῇ κράσει ποιήσας τ περὶ ἣν φασὶν ὁμοίαν γενέσθαι, πειθοῦς τε καὶ χαρίτων, & τῆς εἰς ἄκρον ἡδονῆς ἡκούσης ἕνεκα· ἀρετάς τε τὰς μεγίστους καὶ λαμπροτάτας ἔξω τῶν ἐναγωνίων ὕδρευε ἐν ταύταις ἐνέλιπεν· εἴτε ἐκ εὐπεφυκὼς πρὸς αὐτὰς, εἴτε κατὰ λογισμόν τινα ἐκουσίως ὑπερεῖδεν, ὡς ἐκ ἁρμοστὰς ὄντων ἱστορίας. ἄδολε δὲ δημηγορίας πολλαῖς ὁ αὐτὸς, ἀδὲ ἐναγωνίοις κέχρηται λόγοις, ἀδὲ ἐν τῷ παθαίνειν, καὶ δεινοποιεῖν τὰ πράγματα, τὴν ἀλκὴν ἔχει.

1 π post articulum τὴν rectius expungetur. 2 scriptus cod. h. καλιῤῥημοσυνίαν vno λ. contra morem. F. S.

ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οὔτε τοῖς τόποις, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐπεπλέωθησαν, ἐπῆλθον ἐμέρισε τὰς διηγήσεις, ὡς Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἐπόησαν.

Eodem libro.

Narrationes enim ita dispositi (*Thucydides*) vt neq; loca persequeretur, vbi gestæ res erant; quod HERODOTVS, Hellanicusq;, & alii nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασεύς, ἐν τῷ περὶ συνθέσ. ὀνομ.

Ἡ δὲ τοῦ Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν σύγκειται μὴ δίχα, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, ἁ μὲν ἡδέως γε παύν· ἡ δὲ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ἁ μὲν καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' ἐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις εὕρισκοι ἄν τις ἡδέως, καὶ οὐδὲ τοῖς καλῶς. ἡ δὲ Ἡροδότου συνθεσις, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει· καὶ γὰρ ἡδεῖά ἐστι καὶ καλή.

Idem Dionysius Halicarnasseus de vocum structura.

Dictio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusii, quod ad compositionem attinet, mehercle pulcra est, si vllæ etiam aliæ, non tamen vbiq; suauis: Ctesiæ autē historici Cnidii, & Xenophontis Socratici, suauis quidē est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat. quippe & apud illes quædam suauiter composita inueniuntur, & apud hos pulcrè. HERODOTI autem compositio vtrumq; obtinet. Non iucunda enim solùm est, sed & pulcra.

καὶ μετὰ πολλά.

Et longe post.

Τῶν δ' ἄλλων ὅσοι τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ (Ὁμήρῳ) μεσότητα ἐπετήδευσαν, [1]ὕστερον μὲν ἐκεῖνοι μακρῷ παρ' Ὅμηρον ἐξετάζοιντο φαίνοιντ' ἄν· καθ' ἑαυτοὺς δ' εἰ θεωροίη τις αὐτούς, ἀξιοθέατοι· μελοποιῶν μὲν, Στησίχορός τε καὶ Ἀλκαῖος· τραγῳδοποιῶν δ', Σοφοκλῆς συγγραφέων δ', Ἡρόδοτος· ῥητόρων δ', Δημοσθένης.

Ceteri quicumq; eundem quem ille (Homerus) medium characterē in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longo illū sequuntur interuallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximii hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTVS: inter oratores Demosthenes.

τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ μετὰ τὰ ἀρχαῖα φησί.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Καμβανέσθω δὴ ποιητῶν μὲν, Ὅμηρος· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος. ἀπόχρη γὰρ ἐκ τούτων τὰ περὶ τῶν ἄλλων εἰκάσαι.

Sumatur è poëtis, Homerus, ex historicis vero HERODOTVS. Satis enim ex his coniicere de aliis possumus.

καὶ πάλιν μετὰ πολλά.

Et iterum post multa.

Ὅτι γὰρ ἥδιστόν τε καὶ κάλλιστον ἐν λόγοις ἡ μεταβολὴ, πάντας εἰδέναι οἶμαι. ὡς δὲ δείγμα σοὶ αὐτῆς ποιῆσαι πᾶσαν μὲν τὴν Ἡροδότου λέξιν, πᾶσαν δὲ τὴν Πλάτωνος, πᾶσαν δὲ τὴν Δημοσθένους. ἀμήχανον γὰρ εὑρεῖν τούτων ἑτέρας ἐπεισοδίοις τε παλαιοῖσι, καὶ ποικιλίαις [2]εὐροωτέραις, καὶ σχήμασι πολυειδεστέροις χρησαμένους· λέγω δὲ, τὸν μὲν ὡς ἐν ἱστορίας κοσμήσει· τὸν δὲ, ὡς ἐν διαλόγων χάρισι· τὸν δὲ, ὡς ἐν λόγων ἀγωνίων χρείᾳ.

Narrationes enim ita dispositi (*Thucydides*) vt neq; loca persequeretur, vbi gestæ res erant; quod HERODOTVS, Hellanicusq;, & alii nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

Idem Dionysius Halicarnasseus de vocum structura.

Dictio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusii, quod ad compositionem attinet, mehercle pulcra est, si vllæ etiam aliæ, non tamen vbiq; suauis: Ctesiæ autē historici Cnidii, & Xenophontis Socratici, suauis quidē est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat. quippe & apud illes quædam suauiter composita inueniuntur, & apud hos pulcrè. HERODOTI autem compositio vtrumq; obtinet. Non iucunda enim solùm est, sed & pulcra.

Et longe post.

Ceteri quicumq; eundem quem ille (Homerus) medium characterē in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longo illū sequuntur interuallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximii hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTVS: inter oratores Demosthenes.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Sumatur è poëtis, Homerus, ex historicis vero HERODOTVS. Satis enim ex his coniicere de aliis possumus.

Et iterum post multa.

Quod verò res suauissima & pulcerrima in dicendo vicissitudo sit, credo ignorare neminem. eius exemplum vero propono totam HERODOTI dictionem, totam Platonis, totamque Demosthenis. Non possibile enim est inuenire alios qui crebrioribus episodiis, & variationibus quæ pulcrius fluant, figurisq; magis diuersis fuerint vsi. Hunc dico, velut in historiæ cultu: illum, velut in dialogorum venustate: istum vero, vt in sermonis forensis usu.

1 Fortasse rectius ὕστεροι, *posteriores, inferiores*. F. Sylb.
2 εὐροωτέραις ferri potest. potest tamen admitti etiam εὐχροωτέραις· illud pulchrius fluentes, hoc elegantius colorātas significat. F. S.

ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασεὺς περὶ τοῦ Δημοσθένους δεινότητος· εἴγε αὕτη τοῦτο τοῦ βιβλίου ἐπιγραφή.

Idem Dionysius Halicarnasseus de Demosthenis in dicendo vehementia: si modo hic libri titulus.

Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφαμεν [1]μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὰ χρησιμώτατα συλλέγεσθαι ἀφ' ἑκατέρας, οὐδεὶς ἐστι χαρακτὴρ ἰδιος· ἀλλ' ὡς αὖ οἱ μετιόντες [2]αὐτῷ πρόσαιρέσεως ἔχουσιν ἢ δυνάμεως, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δὲ λαβεῖν, ἅτινα κέκραται, καθάπερ ἐν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης τῆς ἁρμονίας κράτιστος μὲν ἐγένετο κανὼν ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, καὶ ἐκ αὖ τις εἴποι λέξιν ἄμεινον ἁρμοσθῆναι τῆς ἐκείνῃ πρὸς ἄμφω ταῦτα· λέγω δὲ τήν τε ἡδονὴν, καὶ τὸ σεμνόν. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὴν ἐπῶν τε πολλοὶ ποιηταὶ, καὶ μελῶν, ἔτι δὲ τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας· συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἁπάντων μεμνῆσθαι πολὺ αὖ ἔργον εἴη. ἀρκέσει δὴ τῶν ἐν λόγοις διαπρεψαμένων, οὓς ἐγὼ κρατίστους εἶναι πρὸς εὐθυμίαν, δύο προχειρίσασθαι μόνους· συγγραφέων μὲν, Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δὲ, Πλάτωνα· καὶ γὰρ ἀξίωμα καὶ χάρις αὐτῶν [3]διατρέχει τὰς ἁρμονίας. εἰ δὲ ὀρθῶς ἐγὼ καὶ εἰκότα ἐγνώκαμεν περὶ αὐτῶν ἐξετάσαι, τῷ βουλομένῳ σκοπεῖν ἔστιν. Φέρε δὴ τίς ἂν οὖν ὁμολογήσειε τῆς τε αὐχμηρᾶς καὶ τῆς [4]ἡδείας ἁρμονίας μέσην εἶναι τήνδε τὴν λέξιν, καὶ τὰ κράτιστα εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἢ κεχρῆσθαι Ἡρόδοτος ἐξέρξῃ περιπεθεὶς τὸν λόγον ὅτε [5]ἐβουλεύετο περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μεταγκεκόμισται δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι, &c.

Τῆς τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφαμεν μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὰ χρησιμώτατα συλλέγεσθαι ἀφ' ἑκατέρας, οὐδείς ἐστι χαρακτὴρ ἰδιος· ἀλλ' ὡς αὖ οἱ μετιόντες αὐτῷ πρόσαιρέσεως ἔχουσιν ἢ δυνάμεως, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δὲ λαβεῖν, ἅτινα κέκραται, καθάπερ ἐν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης τῆς ἁρμονίας κράτιστος μὲν ἐγένετο κανὼν ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, καὶ ἐκ αὖ τις εἴποι λέξιν ἄμεινον ἁρμοσθῆναι τῆς ἐκείνῃ πρὸς ἄμφω ταῦτα· λέγω δὲ τήν τε ἡδονὴν, καὶ τὸ σεμνόν. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὴν ἐπῶν τε πολλοὶ ποιηταὶ, καὶ μελῶν, ἔτι δὲ τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας· συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἁπάντων μεμνῆσθαι πολὺ αὖ ἔργον εἴη. ἀρκέσει δὴ τῶν ἐν λόγοις διαπρεψαμένων, οὓς ἐγὼ κρατίστους εἶναι πρὸς εὐθυμίαν, δύο προχειρίσασθαι μόνους· συγγραφέων μὲν, Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δὲ, Πλάτωνα· καὶ γὰρ ἀξίωμα καὶ χάρις αὐτῶν διατρέχει τὰς ἁρμονίας. εἰ δὲ ὀρθῶς ἐγὼ καὶ εἰκότα ἐγνώκαμεν περὶ αὐτῶν ἐξετάσαι, τῷ βουλομένῳ σκοπεῖν ἔστιν. Φέρε δὴ τίς ἂν οὖν ὁμολογήσειε τῆς τε αὐχμηρᾶς καὶ τῆς ἡδείας ἁρμονίας μέσην εἶναι τήνδε τὴν λέξιν, καὶ τὰ κράτιστα εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἢ κεχρῆσθαι Ἡρόδοτος Ξέρξῃ περιπεθεὶς τὸν λόγον ὅτε ἐβουλεύετο περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μεταγκεκόμισται δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι, &c.

Idem Dionysius Halicarnasseus de Demosthenis in dicendo vehementia: si modo hic libri titulus.

QVod ad tertium vero compositionis in oratione genus attinet, quod dixi mistum ex ambobus esse (αὐχηρᾶς nimirum & γλαφυρᾶς) & commodissima ab vtroque excerpere, huius nullus proprius est character: sed vt illis, qui eum sibi proponunt, lubet, vtve possunt ista quidem vitare, hæc vero consequi, ita miscere solent, non secus ac in arte pingendi mixturæ solent. Huius structuræ norma optima exstitit Homerus poëtarum eximius, nec aliquis proferat dictionem concinniorem quod ad vtrumq; istorum attinet: suauitatem dico, & grauitatem. Et æmuli eius exstitere poëtarum complures tam epici quam melici; præterea tragici & comici, ac historici etiam prisci, philosophi atq; oratores. Quorum omnium mētionem facere infinitus foret labor. Satis erit illorū qui in dicendo exstiterunt principes, quos esse præstantissimos mihi persuadeo, proponere duos: ex historicis nimirum HERODOTVM; è philosophis verò, Platonem. dignitas enim & gratia in ipsorum compositionibus vbiq; occurrit. An vero ego re examinata rectè vtq; par est est de iis statuam, considerare potest quicunque voluerit. Age igitur quis negabit inter horridiorem & iucundiorem compositionem hanc mediam esse dictionem, & optima quæque desumpsisse ex vtraque ista, hanc qua vtitur HERODOTVS vbi Xerxi attribuit sermonem quum deliberaret de expeditione contra Græcos suscipienda: translata vero est oratio in Atticam dialectum? Viri Persæ, &c.

Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Λογγίνῳ ἐν τῷ περὶ ὕψους.

Apud Dionysium Longinum de sublimi genere dicendi.

Μόνος Ἡρόδοτος ὁμηρικώτατος ἐγένετο.

Solus HERODOTVS proximè ad Homeri exemplar accessit.

Ἐκ τῶν Ἑρμογένους περὶ ἰδεῶν τόμ. β.

Ex Hermogenis opere quod inscribitur περὶ ἰδεῶν parte II.

ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

De HERODOTO.

Ἐν τοίνυν τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικώτατός ἐστιν ὁ Ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μὴ δι' καθαρὸς, ἐὐκρινὴς, πολύς ἐστι τοῖς ἡδοναῖς. ἐν δὲ ἐννοίαις μυθικαῖς σχεδὸν ἁπάσαις, καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται διόλου· μεμιγμένος δὲ πολλαχοῦ μὲν ἔχει καὶ τὸ καθ' ἕνοιαν, καὶ μάλιστα δὲ τιμᾶται καὶ τὸ πολὺ δι' κάσμιον τὸ σωφρονέστερον, καὶ τοῖν ἡδονοῖν ἔχει, καὶ τὸ μέγεθος.

In panegyricis itaq; quæ in historia vsuenierunt, omnium maximè excellit Herodotus. Causa est: præter quod purus iuxta ac distertus est, multum & in delectando occupatur. Etenim notionibus fabulosis propemodum omnibus, dictioneque poëtica vtitur vbique. Amplitudinem verò sæpe habet & quod circa sententias versatur. certè accuratione sua & ornatus apparatu vtrumq; consequitur tam voluptatem quam amplitudinem in dictione.

1 μικτὸν substantiue accipiendum pro μικτόν τι, seu μίγμα, vt supra vocat. nisi μικτὸν communi genere vsurpatum hic velis, vt Antiq. Rom. l. 3. συμφορητὸς πόλις. communis enim loquendi ratio postulat feminino fine μικτήν. F. S. 2 Pro αὐτῷ sensus & structura postulant αὐτὴν, vel αὐτόν· vel saltem αὐτῶν. F. S. 3 Post αὐτῶν perperam in exemplari ex præcedentibus repetitum δὲ Πλάτωνα. F. S. 4 Pro ἡδείας perperam habet exemplar ἰδίας. F. S. 5 In exemplari est ἐβούλετο· parum congruenter, ego Stephanam Herodoti edit. sequi malui. F. S.

οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ῥυθμῶν αὐτῷ κατά τε τὰς σωθήκας, καὶ τὰς βάσεις, δακτυλικοί τέ εἰσι καὶ ἀναπαιστικοὶ, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤθη δὲ καὶ πάθη προσώπων, εἰ περ τις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποικιλώτατα μεμίμηται. Διὸ δὴ τούτων καὶ πλείστοι τῷ μεγέθει πολλαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν κατὰ τὸν Ξέρξην πρὸς Ἀρτάβανον, κἀκεῖνα πρὸς Ξέρξην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λόγους. τοσαῦτα καὶ περὶ Ἡροδότου.

Plerique enim numeri ipsius in compositionibus & pedibus dactylici sunt & anapæstici, & spondaici, prorsusq; graues. Mores verò & affectus personarum, si vllus alius, pulcherrimè & poëtico more quàm maximè imitatur. Ob eas vero & maiori amplitudine sæpissime vtitur, vt alibi, & septimo historiarum, in Xerxis ad Artabanum, & illius ad Xerxem de rebus humanis sermonibus. Et hæc de Herodoto dicta sint.

Ἐκ τῶν Μαρκελλίνου περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου.

Ex Marcellino, de Thucydidis vita.

τῶν δὲ περὶ αὐτὸν (Θουκυδίδην) συγγραφέων πρὸ καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς, καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων διαπαντὸς διηγήσει, περσώποις δὲ ἀπειρέτων λόγους τινὰς, οὐδὲ πιθανῶν δημηγορίας, ἀλλ' Ἡροδότου μὲν ἅπτεσθαι μὴ τολμήσαντος, ἐμὲ δὲ ἐξιάσαντος (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων, ὡς περσωποποιίας μᾶλλον ἢ περὶ δημηγορίας) μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημηγορίας, καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ σάσει ἁρμόττειν τὰς δημηγορίας.

Cum autem scriptores, ac historici, qui eum (*Thucydidem*) ætate præcesserunt, historias anima (vt ita loquar) carentes conscripserint, & nuda, simpliciq́ue rerum narratione vbique sint vsi, nec vllis personis vllam orationem attribuant, nec vllas conciones fecerint, cumque Herodotvs rem tentarit, nec voti compos fieri potuerit (Herodotvs enim conciones paucis verbis expressas fecit, personarum fictionibus similiores, quam concionibus) vnus hic historiæ conditor conciones & inuenit, & perfectè composuit, ita vt earum vnaquæque sua capita, & partitiones habeat, & ad certum statum reuocari possit.

Καὶ πάλιν.

Et iterum.

Ἵνα δὲ μηδὲ τὰς ἄλλας ἀγνοῇς χαρακτῆρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡρόδοτος ἐχρήσατο· (ὃς ὅτε ὑψηλὸς ἐστιν, ὅτε ἰσχνός) ἰσχνῷ δὲ Ξενοφῶν. Διό γε ἵν' τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποικιλικαῖς πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι, καὶ μεταφοραῖς τισί.

Sed vt reliquas dicendi formas cognoscas, scias Herodotvm quidem media esse vsum (quæ neque sublimis, neque tenuis est) Xenophontem verò tenui. Thucydides igitur, vt sublimem faceret orationem, sæpe & poëticis dictionibus, & quibusdam translationibus est vsus.

Sed abrumpere cogimur hanc telam. exstant alias hinc inde alia eiusmodi, vt apud eundem Hermogenem, Phalereum Demetrium, alios. Sic & elogia alia, quale illud vel ab inimico, quem se scripto contra Herodotum professus est, Plutarcho: γραφικὸς, ait de Herodoto, αὐτὴρ, καὶ ἡδὺς ὁ λόγος, καὶ χάριτος ἔμπλεως, καὶ δεινότητος καὶ ὥρας τοῖς διηγήμασι. Herodotus autem, ait Diodorus Siculus, ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος, γενόμενος, καὶ πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρος. Aristides vocat κάλλιστον λογοποιῶν. θαυμασιώτατον καὶ μελιγηρύν, Athenæus. Ἡρόδοτος ὁ σοφώτατος, inquit Cedrenus: ὁ γλυκὺς Ἡρόδοτος, Eustathius. Alia eiusmodi, quæ sibi quis notauerit plenius & melius. Nos, quod vnum adhuc possumus, è Cicerone & Quinctiliano testimoniis aliquot præclaris additis, subiiciemus dein aliquot epigrammata in Herodoti laudem à veteribus scripta, & plura noua H. Stephani, contra eos qui Herodoti historiam fabulositatis accusant.

Ex Cicerone lib. II. *De orat.*

Apud Græcos autem eloquentissimi homines remoti à caussis forensibus, cùm ad ceteras res illustres, tum ad scribendam historiam maximè se applicauerunt. Nanque & Herodotvm illum qui princeps genus hoc ornauit, in caussis nihil omnino versatum esse accepimus. Atqui tanta est eloquentia vt me (quantum ego Græcè scripta intelligere possum) magnopere delectet.

Ex

Ex eodem in Orat.

Quo magis sunt Herodotvs Thucydidesque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominaui accidisset, longissimè tamen ipsi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim sine vllis salebris, quasi sedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primisque ab his (vt ait Theophrastus) historia commota est, vt auderet vberius quam superiores & ornatius dicere.

Ex eodem in Hortensio, apud Nonium.

Quid enim aut Herodoto dulcius, aut Thucydide grauius? *&c.*

Idem libro de legibus I,

Patrem historiæ *eundem vocat: atque hoc referendum videtur ad illa verba quæ ex secundo* H. Steph. *de oratore libro allata paulo antè fuerunt,* Herodotvm illum qui princeps genus hoc ornauit. *nam de historiæ scriptione loquitur.*

Ex M. Fabio Quinctil. lib. IX,

Vbi de compositione loquitur.

Itaque vt confiteor, pęnè vltimam oratoribus artem compositionis quæ perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero persuaserit, Lysiam, Herodotvm, Thucydidem, parum studiosos eius fuisse.

Aliquanto pòst.

In Herodoto verò cùm omnia (vt ego quidem sentio) leniter fluunt, tum ipsa Διάλεκτος habet eam iucunditatem vt latentes etiam numeros complexa videatur.

Idem lib. X.

Historiam multi scripsere præclarè: sed nemo dubitat duos longè ceteris præferendos: quorum diuersa virtus laudem pęnè est parem consequuta. Densus & breuis, & semper instans sibi Thucydides: dulcis & candidus & fusus Herodotvs. Ille concitatis, hic remissis affectibus melior: ille concionibus, hic sermonibus: ille vi, hic voluptate.

Addamus & hoc ex A. Gellii Noct. Attic. lib. XV. *cap.* XXIII.

Hellanicus, Herodotvs, Thucydides, historiæ scriptores in isdem temporibus ferè laude ingenti floruerunt; & non nimis longè distantibus fuerunt ætatibus. nam Hellanicus initio belli Peloponnesiaci fuisse quinque & sexaginta annos natus videtur, Herodotvs tres & quinquaginta, Thucydides quadraginta, scriptum hoc est in libro vndecimo Pamphilæ.

ΕΙ'Σ ΤΟΝ ΑΥ'ΤΟΝ, Ω'Σ ἀπ' αὐτοῦ.

Ἔκλυον εἰν ἀΐδεω ὅτι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἱστορίης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Πλούταρχος, Βοιωτὸς ἀνὴρ, πρώταρχος ἁπάντων,
Καὶ κακόηθες ἐμοῦ φησὶ τὸ ἱστορικόν;
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν ἀΐδεω παῤῥησίη ἐστί μοι οἴκω,
Ἦθός οἱ εὔηθες, κ' οὐ κακόηθες ἐμοί.

SEQVVNTVR LATINA, IN EIVSDEM HERODOTI PERSONA SCRIPTA.

I.

MENDACEM *historicum quonam me teste probabis,*
Qui nostros libros non reuerenter habes?
Dicere non satis est, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla vt reuocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non reuocare potes? peto tantùm quod potes, vt non
Me, quæ visa mihi, visa negare velis.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque leui famæ pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, liuide, iudice te.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama sinistra manet.
Credulus haud volo sis, incredulus & volo non sis:
Hîc volo tu discas posse tenere modum.

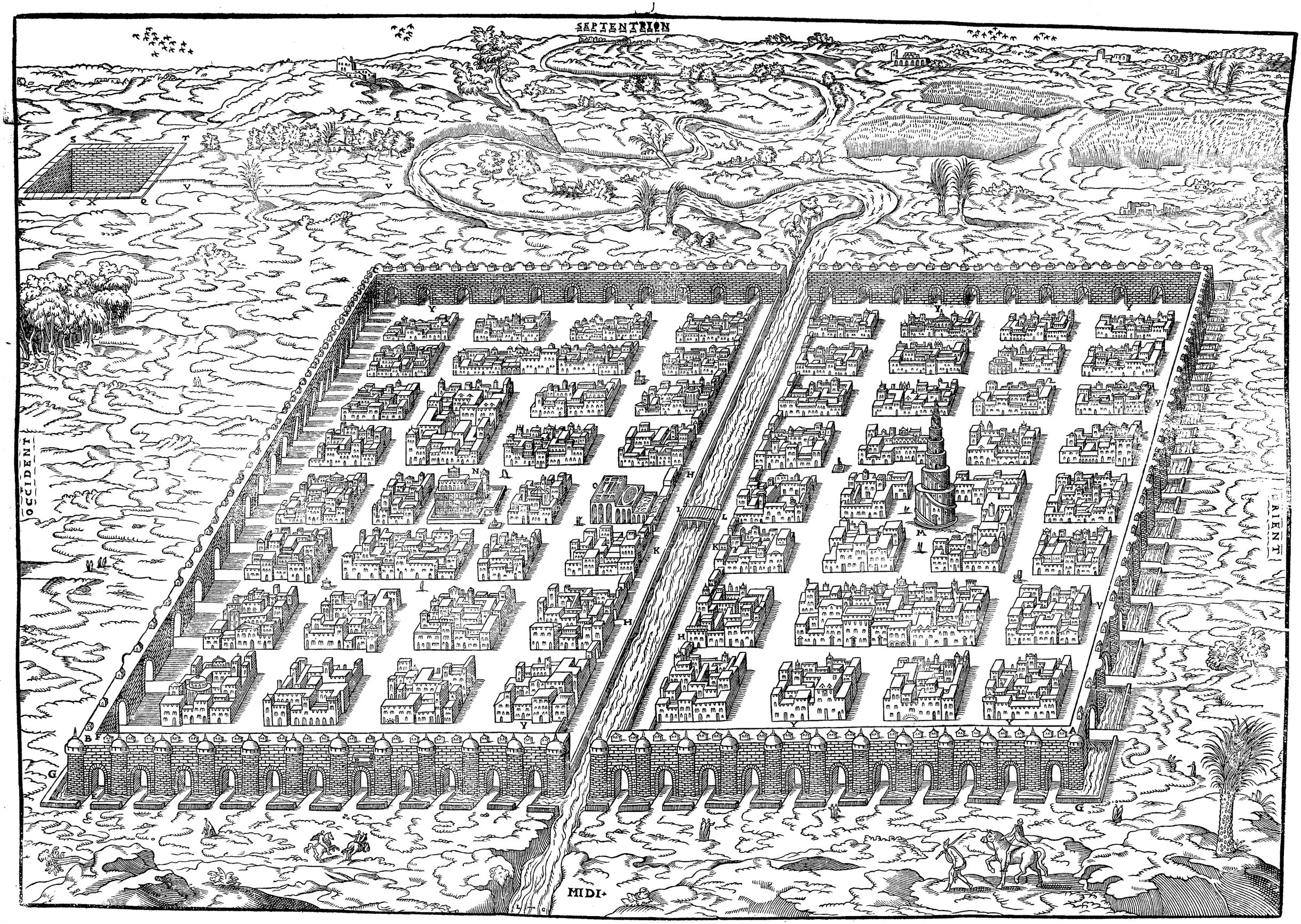

BABELIS DESCRIPTIO EX HERODOTO, CVM ALIQVO DIODORI SICVLI COMPLEMENTO.

Ante omnia notandum est, Cubitum Regium 27. partes capere (quas digitos vocant) pedem 16. digitos, & stadium sexcentos pedes: quas mensuras in tam exiguo spatio hic exacte seruare non licuit.

Extra vrbem occidentem versus, Regina Nitocris fossam quadratam effoderat, cuius longitudo ab vnoquoq; latere 100. erat stadiorum R Q. RS. ST. TQ. profunditas 35. pedum. Murus v. lateribus bitumine conglutinatis coagmentatus erat. In hanc deriuauit Euphraten, cum in vrbe pontem illi superstrueret. Idem & Cyrus præstitit, cum fluuium exarefacere conaretur, vt vrbe, quam obsidebat, potiretur. Ductus fluuij in vrbis fossam vsque. V. V. V.

Claustrum lateritium. X.

Vrbis conseptum erat quadratum, totumq; lateritium. Vnum vero latus 120. stadia continebat. A B. B C. C D. D A.

Muri 200. cubitos alti erant. E B. 50. cubitos lati. B F.

In Muro varia erant domorum (sed vnius tabulati modo) ædificia. Hæc sibi inuicem opposita tantopere distabant, vt latitudo currui vno satis esset.

Euphrates fluuius vrbem in æquales partes duas diuidebat, extremis à se inuicē 200. stadijs disiunctis.

Fossæ amplitudo & profunditas ante muros. G.

Fluuius hinc inde humili muro septus erat. H.

Pons ligneus supra fluuium extractus, cuius descriptio est apud Diod. I.

Omnes plateæ ad lineam rectam erant protensæ, & ideo se ad angulos rectos secabant: transuersæ vero alias numero excedebant, nimirum illæ quæ trans fluuium diductæ erant, siue ad aggerem hinc inde erectum pertingebant, & vadum inter domos & fluuium erant. K.

Quæuis platea ad aggerem terminans portam habebat æneam, in superiori parte planam. L.

Turris ab vna vrbis parte sita. M. Palatium Regis ab altera. N. Horti pensiles. O. Vrbs 100. portas habebat æqualiter à se inuicē dissitas. Inter cæteras vna reliquas apparatu superabat. Illic sepulchrum Nitocris erat, cum hac inscriptione, Rex qui pecunia egens est, aperiat me, & quantum volet, sumat. P.

Vallum ponè muros 200. pedes latum erat. Y.

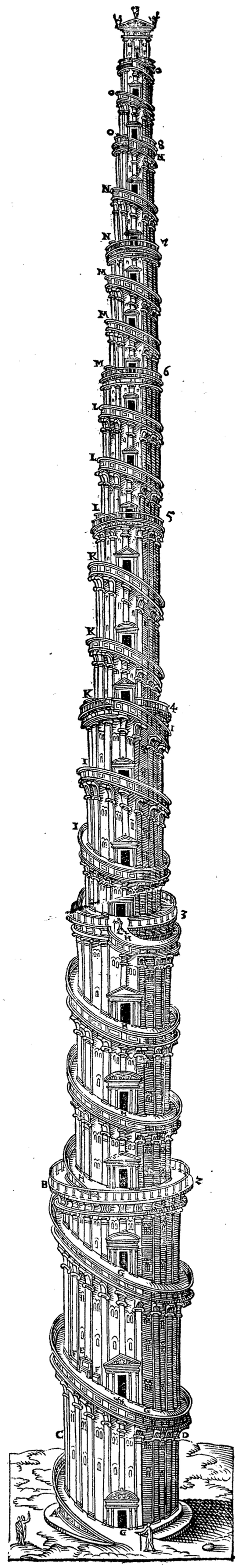

DESCRIPTIO TVRRIS BABYlonicæ.

In medio alterius vrbis partis alia erat planities, duo complectens ſtadia. In hac turris illa ab Herodoto tantopere celebrata, ſita erat.

Hoc ædificium, 8. turribus ſibi inuicem ſuperſtructis conſtabat, & in harum ſummitate Belis templum erat. Eas vero numeris diſtinximus, 1.2.3.4.5.6.7.8.

Prima & infima ſtadium vnum continebat id eſt 600. pedes orbicularis [illegible] ſtadias.

Æquabatur ipſi ſ[illegible]

Cæter[illegible] ſtructuræ ratione erant inæquales. Scalæ extrinſecus patebant, vt ex hac pictura clarum eſt, G O.

In quauis ſcala erant apta ſedilia, per literas E F hic notata.

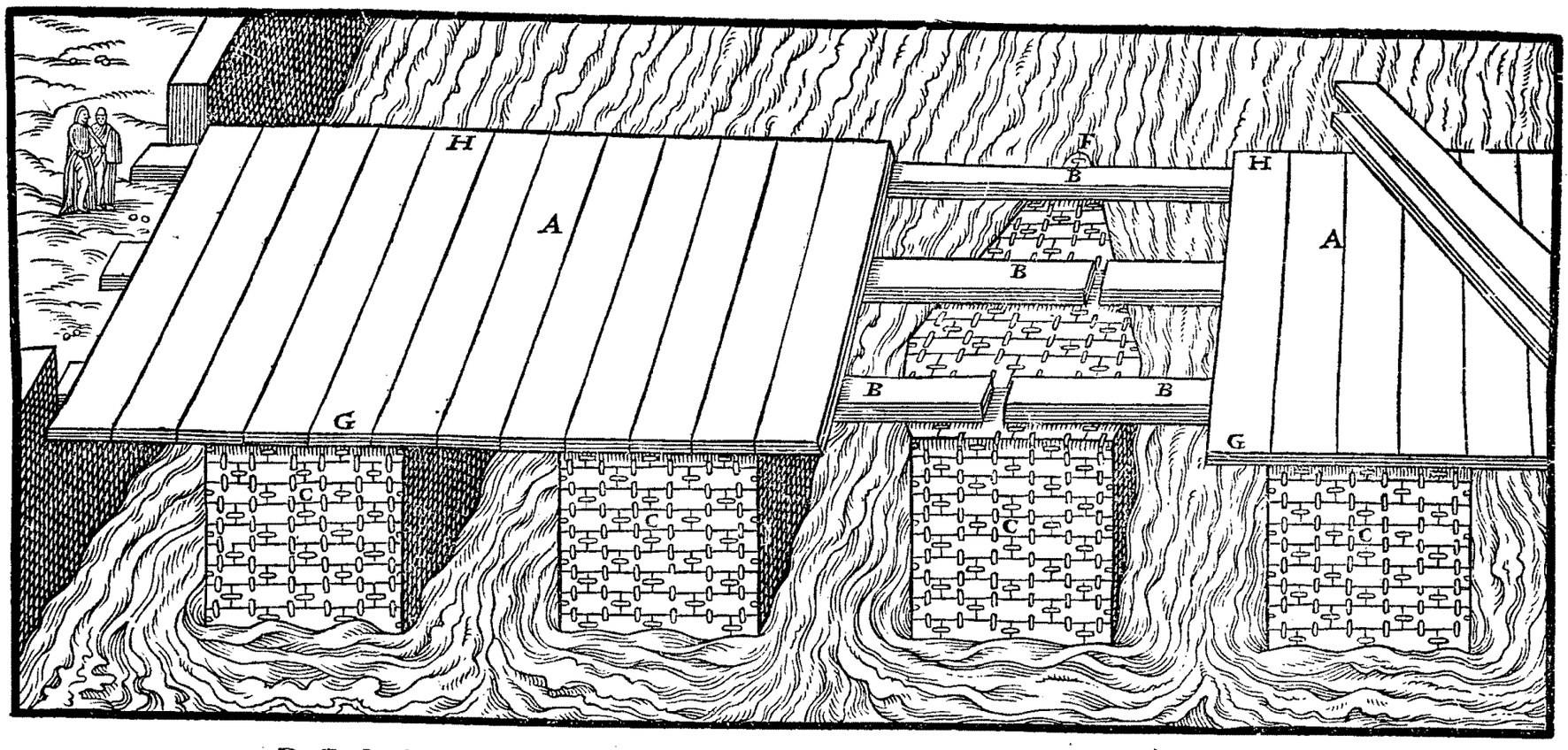

DESCRIPTIO PONTIS BABYLONICI.

Pontem hunc (ſecundum Diodorum) 2. ſtadiorum longitudine & 30. pedum latitudine, G H ſic conſtruxit Semiramis.

Non ſubiecerat arcus, ſed columnas mira in profundum arte iactas, extruxit, lapides vt firmius inter ſe connecterentur, vncis ferreis diſtrinxit, & plumbo compages illiquato expleuit. Columnis vero antequam latera fluuium exciperent, angulos (qui rotundum & paulatim vſq; ad columnæ latitudinem refrenatum haberent aquarum decurſum) præſtruxit. F C.

Columnæ erant duodenum pedum interſtitio. D E.

Hæ prægrandibus trabibus obtectæ erant, & ijs ſuperim poſiti aſſeres tranſuerſi. A.

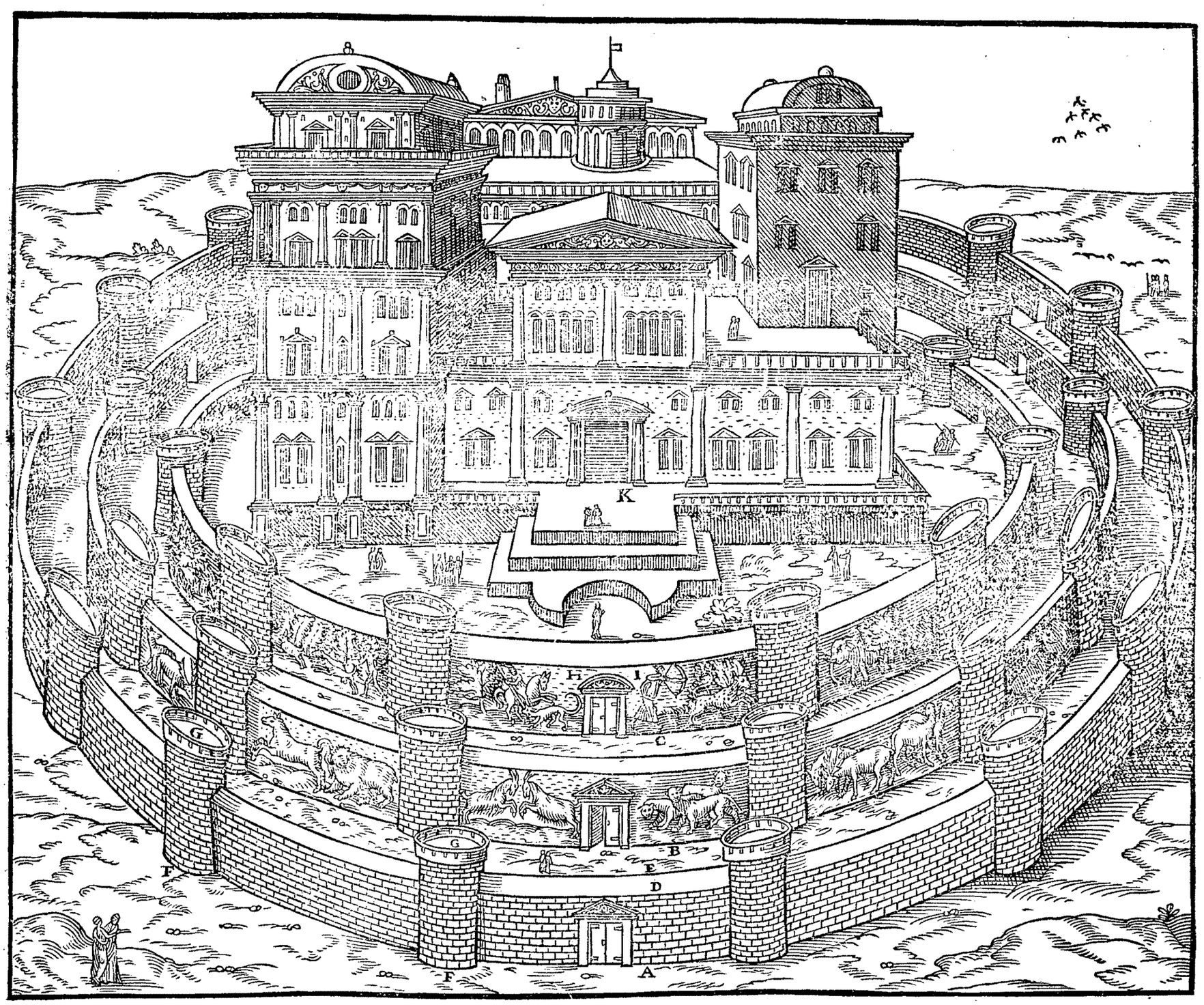

SEMIRAMIDIS ARCIS DESCRIPTIO.

Regias duas ex vtraque pontis Regione ad fluuium magnis impendiis magnificentiſſimas extruxit.

Quæ ad occidentem ſita erat, prout Diodorus Siculus recenſuit, tres habebat ambitus.

Primus ambitus, 60. ſtadiorum & 50. orgyarum altis & ſumptuoſis mœnibus ex cocto latere conſtructus erat. A D. Lateres 300. latus. D. E. Turres ad 70. orgyas ſurgebant, F G.

Alter, 40. ſtadia longus erat, in cæteris primo æqualis, præterquam quod in crudis adhuc lateribus omnis generis animantia, colorum artificio ad veritatis ſimilitudinem efficta, continebat, B.

Tertius tandē murus & intimus arcem circumdans, litera C. notatus 30. ſtadia complexus, tum longitudine, tum latitudine medii ſtructuram operis ſuperabat. Imprimis venatio illic erat variorum plena animantium, quæ magnitudine 4. cubitos excedebant. Et inter hæc Semiramis conſpiciebatur ex equo Pardalim jaculans, & prope vir eius Ninus, lancea cominus feriens Leonem. I. H.

Interior arcis ſtructura à Diodoro & Herodoto ſimul omiſſa, hic ad pictoris placitum eſt ſubſtituta.

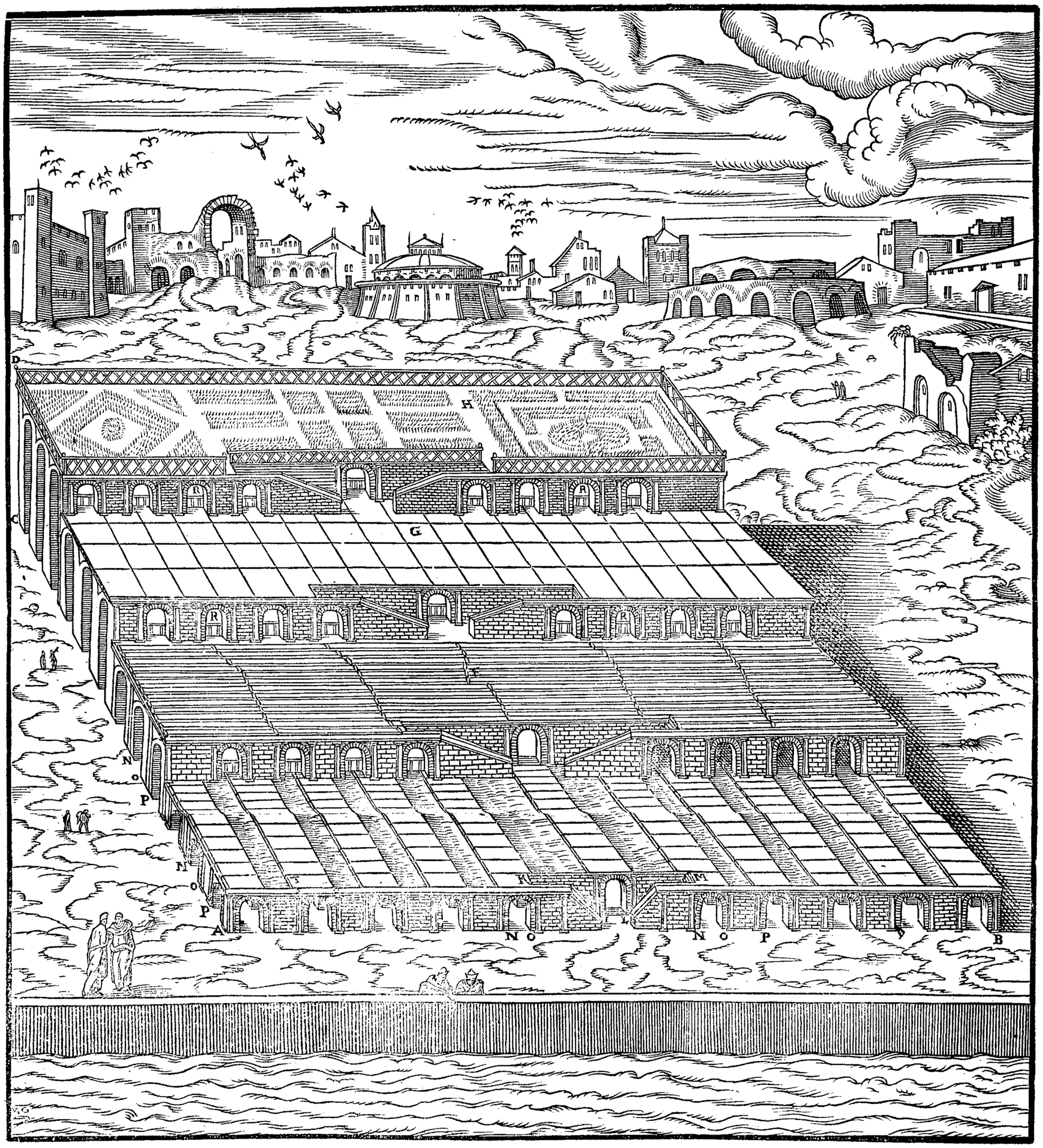

DESCRIPTIO HORTORVM SEMIRAMIDIS, QVI PENSILES DICTI SVNT.

In vno latere ciuitatis erant horti ſuſpenſi, fere conjuncti fluuio Euphrati, qui inter ſeptem miracula Mundi numerabantur.

Situs eorum erat figuræ quadratę, quadringentorum pedum, per quemlibet angulum, quibus correſponderent ſecundus & tertius. A B. A C. &c.

Intus erant quatuor Atria vel Areæ, quadringentorum pedum longitudinis, & centum latitudinis, ita vt vna ſupra aliam emineret. E F G H.

Prima eleuabatur à terra duodecim cubitos cum dimidio. E.

Secunda, viginti cubitos. F.

Tertia, triginta ſeptem cubitos cum dimidio. G.

Quarta proxima Euphrati, quinquaginta cubitos. Illic extrahebatur aqua ab Euphrate certis quibuſdam machinis, ad irrigandos hortos. H.

Tota hæc ſtructura ſuſtinebatur fornicibus latericijs, ſibi cohærentibus lato interſtitio ſecundum proportionem arearum, quorum quilibet habebat 12. pedes diametri. N O.

Diſtabat itaq; vnus ab altero fornix pedes 22. O. P.

Et hoc quidem tam pro firmatione intermediâ, quam pro commoditate manſiuncularum quarundam ibi exſtructarum.

Superiora harum tabernarum primo erant inſtrata magnis lapidibus, longitudinis 16. pedum, & 4. latitudinis vt in prima area videre eſt E.

Secundo, totum illud erat coopertum magnis arundinibus, vt in ſecunda area obſeruatur. F.

Tertio, omnes illæ arundines erant obtectæ magnis laminis plumbeis, quæ defenderent fornices ab humiditate terræ. G.

Quarto, tandem, erat ſuper omnia hæc optima terra, exculta exquiſitis floribus & plantis. H.

Gradus à Diodoro non referuntur, ſed ex Architecturæ regulis à nobis ita ſunt concinnati, & literis I K L M. deſignati.

Feneſtræ litera R notatæ, tot erant aperturæ, per quas in ſingulas areas viſere dabatur.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Η' ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ', ΕΠΙΓΕΓΡΑΜΜΕΝΑΙ ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA: SIVE HISTORIARVM LIBRI NOVEM, MVSARVM nominibus inscripti.

LIBER PRIMVS, *qui inscribitur* CLIO. — ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ, ὑπογεγραμμένη ΚΛΕΙΩ.

HERODOTI Halicarnassei [1] historiæ explicatio hæc est: vt neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis oblitterentur [2] ex æuo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, [3] gloria fraudentur, cum alia, tum vero [4] qua de re isti inter se belligerauerunt. Persarum [5] eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum [6] proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoq; incolunt, longinquis continuo nauigationibus incubuerunt: faciendisque Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus ciuitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, eunctis fere diuenditis, feminas ad mare veniſſe cum alias multas, tum vero regis

Ηροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ὅτι τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. Ὁ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τοῖσι ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι τῶν πολλῶν, ἐλθεῖν ὅτι τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλῆος

[1] [2] [3] [4] [5] Historiæ editio. *Totum hoc principium possit ita reddi*, Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur, neque magnorum & admirandorum facinorum, quæ partim Græci partim barbari ediderunt, fama extinguatur, cum circa alia *quæ de iis cognitu digna sunt*, tum vero *circa hoc*, quænam belli inter eos causſa fuerit. Persarum quidem certe sermones memorant diſſ. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγιοι. [6] Profecti, & positis sedibus in ea regione quam, &c.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

θυγατέρα. Ὃ δὲ οἱ οὐκ ὁμολογέουσι Φοίνικες Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. Ταύτας πάσας ἁρπάσαντας ἄνδρας, ὠκέαθαι τῶν φορτίων τῶν σφίσι ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας ἀμηχανέοντας ἐσβαλομένους ἐς τὴν νέα, οἰχέσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἴγυπτον. Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τὴν Φοινίκης ἐς Τύρον μὲν Φοίνικης ἐς Τύρον πρόσορον, ἁρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἰκὸς δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες) ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γένεσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, ἄλλα τε ἐξαπάσαντας οὓς ἐκείνης ἕνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὔτε δώσοντες εἴησαν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὔτε γὰρ Ἕλληνας ποιῆσαι οὐδὲν ἐκείνους Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσαν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος διὰ ἁρπαγῆς γυναῖκα, πιστάμενον πρήσσειν ἐπὶ οὐ δώσει δίκας· οὔτε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτὸν Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δή, προφερομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλεύσαιτό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι; Μέχρι μὲν ὦν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· ὅδε δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξας ἐστράτευσε ἐς τὴν Ἀσίην, ἡ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. Ὁ μὲν δὴ ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· ὃ δὲ ἁρπασθεισέων ἀσυνδίκως ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνόητον· ὁ δὲ μὴ δεδεμένας ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλον γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλεατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι.

filiam, cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ feminæ puppi nauis assistentes ea mercarentur quæ cuiusque auiditas maxime ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisque in nauem impositis Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io in Ægyptum peruenisse memorant Persæ, non quemadmodum [1] Græci: & hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) [2] illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ iniuriæ autores extitisse. longa enim naue [3] in ora Colchidis & ad Phasim fluuium, quū cetera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, vt illi de rapta Io Argiua pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse vxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero [4] tergiuersantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipue autores extitisse, qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidem sentire iniuriorum virorum factum esse rapere feminas: amentium vero, raptis vlciscendis operam dare: prudentium autem, [5] pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubie raptæ non fuissent. [6] Eoque suarum feminarum ex Asia raptarum Persæ negant vllam se habuisse rationem:

1 Phœnices. *Sed alteram lect. sequitur.* 2 Et ista quidem pari compensatione inter eos esse facta. 3 Æam Colchicam aduectos. 4 Medeæ raptum ipsis obiecisse, ista præexcendo, quum nec ipsi pœnas &c. 5 Raptas nihil curare. 6 Seque Asianos raptarum mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persæ: Gr.

Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, [1] putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam vero & Græcos à se esse disiunctos. Hunc in modū Persæ rem gestam esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cum Græcis extitisse principium comperiunt. Cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum abduxisse raptu vsos, sed eam apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quum se grauidam esse comperisset, veritam parentes, [2] sic voluntariam cum Phœnicibus nauigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicesque referunt: ego vero, vtrum sic gesta sint necne, [3] non pluribus persequar. Ceterum quem ipse noui primùm cœpisse inferre Græcis iniuriam, [4] hunc indicabo, longius oratione pergens, tam paruas vrbes ciuitatesque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earū permultæ factę sunt paruę: rursus, quę mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Igitur quū sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, [5] vtriusq; fortunæ mentionem habebo.

VI Croesvs genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum vero nationum [6] tyrannus quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habemus, primus Græcorum [7] alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Ionas, Æoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorum aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamen [8] vrbes expugnauit, sed per incursiones prędas abegit. Ceterum principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic peruenit: Candavles, is quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit [9] tyrannus,

Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. Ἀπὸ τούτου τοῦ καιροῦ τὸ ἀεὶ ἡγήσασθαι ὁ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἴδιόν τε κεχωρίσθαι. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ ἅμα τὴν Ἰλίου ἄλωσιν δυείσχουσι σφίσι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἑκοῦσαν συνεκπλῶσαι, ὡς αἰ μὴ κατάδηλος γένηται. Ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· ὃν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῆγον πρῶτον ἐπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τὸν λόγον, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίνην ὦν εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τὠυτῷ μένουσαν, ἐπιμνησθήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Κροῖσος ἦν Λυδὸς μὲν ὄλβιος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἐξίει πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τοὺς δὲ, φιλίους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνας τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τοῦ Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. Ὁ δὲ Κιμμερίων στρατὸς ἐπὶ Σμύρνην τε ἐστρατεύσατο καὶ ἐπὶ Κλαζομενάς, καὶ κατὰ μὲν τὰ ἐπιγενόμενα ἑκάτερα τῶν πολίων ἑλεῖν, ἀλλ' ἐξ ὁρμῆς γε ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸν οἶκον τὸν Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων,

1 *Vel*, in necessitudinem suam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimant. *Vel*, nihil sibi esse cōmune. 2 Tum demum vltro cum Ph. 3 Dicere non cōstitui. *Q.d.* non me comparo ad dicendum. 4 Hunc vbi indicauerim, vlterius progrediar, tam p. 5 De vtrisque ment. 6 Regnator. *vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & aliis in locis.* 7 *Vel*, Alios subactos, *siue* [subiugatos] pendere sibi tributum coegit. 8 Vrbes subiugauit. *Vel*, pati iugum coegit. 9 *Substitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

τῆς Δηϊόνεω ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων. Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄργωνος βασιλεύσαντες τούτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος. ἀπ' τευ ὁ δῆμος Λυδὸς ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μῆων καλεύμενος. τῶν δὲ τούτων δὲ Ἡρακλείδαι ἐπιτραφθέντες, ἔσχον τὸ ἀρχεῖον οὐκ δικαιοτρόπου, ἀλλὰ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γενεότες καὶ Ἡρακλέος. ἀρξαντες δὲ δύο καὶ εἴκοσι ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὸ ἀρχεῖον, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζε οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὴ ταῦτα νομίζων· ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· πρὸς τοῦτον τὸν Γύγην καὶ τὰ ἀπόρρητα τῶν πρηγμάτων ἐπέτρεπε ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε τοιάδε τῷ Γύγῃ τοισίδε, Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἕκαστα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποιέειν χρὴ ὡς δυνατὸν θηπευομένῳ. ὁ δὲ, μέγα ἀμβώσας, εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέεσθαι τὴν ἐμὴν δέσποιναν τῷ ἐμῷ θηήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι συνδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι ἓν τόδε ἐστί, τὰ σκοπέειν πρὸς τὰ σφέωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πείθομαι σε εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Οἷα μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μή τι οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβεται τοιάδε, Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμὲ, ὡς στόμα πειρώμενον λόγον τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τι τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴ γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτως ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν σέο. ἐγὼ γάρ σε ἐς ὑπαίθριον ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὄπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης ἀνήσω. μετὰ δ' ἐμὲ εἰσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς

ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarũ primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouissimus, Candaules Myrsi filius: quum ante Argonem qui in ea regione regnauerãt, fuissent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his succedentes Heraclidæ, imperiũ ex oracuIo adepti sunt, Iardanæ ancilla & Hercule genitiidque per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, vsque ad Candaulem Myrsi filium. Hic igitur Candaules vxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium feminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filium, ex satellitibus suis erat enim is maxime ipsi acceptus, [2] eoque ministro in rebus magis arduis vtebatur) speciem vxoris supra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (necesse nanque erat ei male euenire) inquit his verbis, Gyges, [3] neque enim videris mihi fidem habere referenti de coniugis specie: (quod magis incredulæ sunt hominibus aures quam oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit, here sermonem profers haudquaquam sanum, qui me iubes inspicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominibus sunt honesta excogitata, [4] vnde discere debemus: ex quibus hoc vnũ est, Quæ sua sint, quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse feminarum omnium speciosissimam, teque oro ne me ores illicita. Atq; hæc dicendo Gyges repugnabat, pertimescens nequid sibi ex ea re mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis, Fidens, inquit, esto Gyges: caue timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut vxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim [5] sic ego machinabor, vt illa ne deprehendere quidẽ possit se abs te fuisse inspectam. Te nanque secundũ fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Vbi ergo fuero ingressus, aderit & vxor mea in cubiculum: iuxta cuius introitum

1 Autem educati Heracl. 2 Eique res magis serias communicabat) spec. 3 Quia non videris m. 4 Vnde discere oportet. *Q. d. Iam olim compertum fuit quænam honestati essent consentanea, & inde nobis petenda disciplina est. Vnum autem eorum est,* 5 Tali artificio vtar, vt.

Icella

sella posita est, super quam vestes illa, vt quamque exuet, reponet, sese per multum otium spectandam præbens: quæ quum à sella cubitum perget, [1] ostendens inuicem terga, curæ tibi sit deinceps ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges igitur, vbi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit: statimque post & vxor adfuit. quam introeuntem ac vestimenta deponentem Gyges intuitus, vbi auersa fuit illa cubitum vadens, ipse è loco prorepens foras abiit: & inter exeundũ à muliere conspectus est. [2] Hæc, vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem vlciscI. Apud Lydos enim, & fere apud ceteros quoque barbaros, magno probro est etiam virum conspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentium tenuit: mox autem vbi dies illuxit, quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea solitus esset ad reginam concedere, quoties ab ea vocaretur. Vt venit, ad eum his verbis mulier inquit, [3] Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in vtram malis diuertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, vbi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, [4] posthac scias quæ te scire non decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita fecisti. Ad hæc verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alterutrum eligendi. Vbi non persuadet, sed vtique propositam sibi necessitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit vt ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis inuitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo pacto illũ adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit vnde ille me nudam ostendit. in sopitum autem impetus dabitur. Posteaquã igitur insidias instruxerunt,

1 Et ei fueris à tergo, curæ ti. 2 *Vel*, Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat, neque exclamauit, vtpote pudore retenta, neque præ se tulit animaduertisse. 3 Nunc quum duæ viæ in tua sint potestate, G. 4 Posthac videas quæ te videre non decet.

νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ μετέπετο ὁ Γύγης, οὐδὲ οἱ ἐῶν ἀπαλλαγὴ ἐγίνετο, ἀλλ' ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δόξα, κατακρύπτει ὑπὸ τὸν αὐτὸν θυρεὸν. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένου Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐγνώριμος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐμνήσθη. Ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκράτυνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ ἐμηνίσθησαν οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἦσαν ἐν ὅπλοισι καὶ ἔνοπλοι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τωὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ὡς μὲν μὴ ὁ χρηστήριον μὲν ἐλῇ μὲν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν· ὡς δὲ μὴ, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἐνείλετο δὴ ὁ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τὸν δὲ μνησθέντα εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι πίσις ἥξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τύραννος ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματά ἐστι οἱ πλεῖσα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκε, ἄλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστί, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀναχέαται. ἑστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα. ἀληθέϊ δὲ λόγῳ χρεώμενοις χρᾶσθαι, οὐ Κορινθίων τοῦτό ἐστι τὸ δημόσιον θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. οὗτος δὴ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, τὸν Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιληίου θρόνον, ἐς τὸν προσκατίζων ἐδίκαζε, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔμπροσθε οἴκου τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τοῦ ὁ Γύγης ἀνέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας, ὑπὸ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίη. ἐσέβαλε μέν νυν καὶ οὗτος στρατὸν, ἐπεί τε ἦρξε, ἔς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε. ἀλλ' ὑπὲρ γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ δὴ οὐδὲν ἐγένετο, βασιλεύσαντος ἐπὶ δυώδεκα ἔτεα. τοῦτον μὲν

& nox aduenit, Gyges [1] nihil cunctatus est: quippe cui nulla deuitandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Candaulem perimere. mulierem in thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter easdem fores occulit. Vnde postmodum iste procedens, quiescentem Candaulem obtruncat, vxoreque eius & regno potitus est. [2] Cuius *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis casum, atque in armis essent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnauit. [3] Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis esse venturam. quod carmen neque Lydi neque ipsorum reges vllius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum est. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. Gyges, [4] tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, [5] vbi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicauit: posuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorum: quæ in Corinthiorum thesauro collocata sunt. licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthii populi sit, sed Cypseli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipsi nouimus primus, munera apud Delphos posuit, secundū Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rem spectaculo dignam: [6] quod tribunal eodē quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, eius *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, vrbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo gestum est, quum duodequadraginta annos regnauerit. Et hunc quidem nos,

1 Vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, sed cui necesse esset aut per. 2 Cuius, *videlicet Gygis*, mem. 3 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta. 4 regno occupato. 5 Sed cum alia plurima ex argento Delphis sunt ab eo posita, tum vero etiam præter arg. 6 Quæ sella eodem loco posita est quo Gygis pateræ: vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, eius *videl.*

his dun-

his duntaxat de eo commemoratis, missum facimus. ¶ ARDYIS autem eius filii faciemus mentionem, qui post Gygem regnauit. Hic Prienenses expugnauit, & Miletum inuasit: quo [1] Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus eiecti è sedibus suis, in Asiam transierunt, Sardisque præter arcem ceperunt. Quū autem vndequinquaginta regnasset annos, [2] successit SADYATTES Ardyis filius, regnauitque annis duodecim. Sadyattæ successit ALYATTES, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis: Cimmeriosque exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuasit. [2] Vnde non quemadmodum optabat discessit, sed vehementer euentu frustratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditū, hac ratione Miletum illuc transgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fistularum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Milesium peruenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modo fructibusq; regionis peruastatis, rursus se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, vt opus non esset hosti illic considere. Ædificia autem idcirco Lydus non excidebat, [3] vt & Milesii habentes vnde procederent, humum ferent colerentque: & quum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus haberet aliquid quod popularetur. Hæc faciens, vndecim oppugnauit annis: per quos [4] duo ingentia vulnera accepere Milesii: vnum, in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna commissa, alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum conflauerat: quinque reliquis eius filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (vt à me superius commemoratum est) intentius administrauit: in quo bello Milesios nulli ex Ioniis subleuauerunt, præter Chios, qui soli fuere auxilio: red-

1 Sardium regno potiente. 2 Vnde non cum eo quem optabat exitu discessit. 3 Vt postea prodeuntes Milesii possent terram serere & colere: & quum &c. 4 Duas ingentes clades acc.

ἀναθήματα, τοσαῦτα ὑπομνηθέντες. Ἄρδυος ὁ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος ὁ Πριηνέας τε εἷλε, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε. ὑπὸ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος ὁ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα· Σαδυάττεω ὁ Ἀλυάττης. οὗτος ὁ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλλαξε, ἀλλὰ πολεμήσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, τῶνδε δεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως μιν λάβοι ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρὸς, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν· ἐστρατέετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ ποκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας κατέαττε, ἔα δὲ ἑστάναι· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ἔκως διαφθείρειεν, ἀπαλλάσσετο οἴκαδε. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥστε ἐπ' ἔδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τοῖς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι τὴν χώρην ἀρᾶν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· αὐτοὺς δὲ, σφείων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι βώμαλα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἐπὶ Λυδῶν ἦρχε, ὁ τὴν ἐσβολὴν τὴν ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιὴν ποιεύμενος (Σαδυάττης γὰρ οὗτος ὁ τὸν πόλεμον τῶνδε συνάψας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἓξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε. ὃς τῶνδε δεξάμενος (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) τῶνδε τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσετίθεε ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοιῶοι. οὗτοι δὲ τὸ

ὅμοιον αὐτὰ ποιδιδόντες ἐπιμώρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι ἐν πολέι Ἐρυθραίους πόλεμον συνεβάλοντο. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ λήϊον ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς φλογὸς, συνωθείχθη τὸ τοιόνδε ῥεύσαντι πρῆγμα· ὡς ἄφθη τὰ χίσια ὁ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ὀπίκλησιν Ἀσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοπρῶτα μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγίνετο, μετὰ δὲ, τῆς φλογὸς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησεν ὁ Ἀλυάττης. μακρότερης δὲ οἱ γινομένης τῆς νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δή συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρίν γε ἢ ἐπισκευάσωσι τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ὃν ἐνέπρησαν ἐν τῇ χώρῃ τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσησῷ. Δελφοὶ εἰδότα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προσεπιθεῖσι τούτοισι, Πεισίστρατον τὸν Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, συνθήματα τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἀγγελον κατειπεῖν, ἕως ἂν τι παρεισδὼς πρὸς τὸ παρὰ βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον, αὐτὸν νηὸν οἰκοδομῆ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἰών. Θρασύβουλος δὲ σαφέως πρυπυθόμενος πρόκτα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει σῖτος καὶ ἐκ τοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τὸν πάντα συναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν, τότε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πρὸς τοὺς καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ κηρύξαντος Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδίνιος, ἰδών τε σωρὸν μέγαν κέατο χεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν δυπαλείῃσι ἐόντας, ἀπείη Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε εἶδε τὰ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τὰ Λυδῶν, ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυθόμενος, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἡ Ἑλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν πεπυσμένον ἐς ὃ ἔκαστα κακῶν, ἥκουε τὸν κήρυκα ἐσαγγέλλοντα ἐκ τῆς Μιλήτου

dentes vicem [1] quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incensæ, [2] valido vigente vento, celerrime peruaserunt Mineruæ templum, cognomine Assesię, quo incendio templum deflagrauit. [3] Neq; vllius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniusque ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine sciscitatum, siue alieno siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos peruenissent, se redditurum responsum Pythia negauit, priusquam templũ Mineruæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum conflagrassent. Ita actum esse [4] ego Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditũ, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc [5] Milesiorum tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitum vt aliquid prospiciendo sibi consuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorant. Alyattes autẽ, vbi hæc ipsi nunciata sunt, confestim caduceatores Miletũ mittit, ad ineundas cum Thrasybulo & Milesiis pactiones tantisper dum templum ædificaretur. [6] Dum caduceator Miletum venit, Thrasybulus (vt qui omnem sermonem plane perspexerat, noratque quidnam Alyattes facere statuisset) huiusce modi rem machinatur. Quod frumenti in vrbe erat vel suum ipsius vel priuatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Milesiis vt quum ipse signum dedisset, cuncti potarent, & inter se comessationibus vterentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitque, vt caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruum effusum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam vt illa conspexit caduceator, Thrasybuloque Lydi mandata exposuit, reuersus est Sardis: & (vt ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti esse, & populum ad extremum vsque malorum deuenisse, reuerso illinc caduceatore audiebat

1 Quòd antea Milesii cum Chiis bellum aduersus Erythræos gessissent. 2 Vi venti adactæ, celerr. 3 Neque res hæc eo ipso tempore consideratu digna visa est: 4 Ego ex Delphis audiui. 5 Milesiorum regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm. 6 Dum caduceatores Mil. veniunt Thras. *sequendo præcedentia.*

contra-

contraria atq; ipse fuerat opinatus. Post hæc inter eos ita conuentum est vt mutuo hospites essent ac socii: proque vno duo delubra apud Assesum ædificauit. Alyattes ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Milesiis atque Thrasybulo pertinent, ita habuere. ¶ Periander autem Cypseli filius, fuit is qui Thrasybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuisse oblatum populares sui prædicant, & his Lesbii assentiuntur. Arionem Methymnæum delphino insidentem ad Tænaron fuisse euectum, qui erat citharœdorum sui sæculi nulli secundus: quique primus hominũ quos nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithyrambum. Hunc Arionẽ ferunt, quum permultum temporis triuisset apud Periandrum, concupisse in Italiam Siciliamque nauigare: rursusque, parta ingenti pecunia, voluisse Corinthum [1] reuerti: &, quum profecturus Tarento esset, quia nullis magis quam Corinthiis fideret, nauigium virorum Corinthiorum conduxisse. Quum igitur altum tenerent, [2] istos Arioni insidiaros, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuisse deprecatum. Non persuadenti nautas iussisse vt aut sibi manus inferret, vt sepulturam in terra nanciscceretur, aut illico in mare desiliret. Arionem ad hanc [3] difficultatem redactum, obsecrasse vt quandoquidem ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu coopertum, stantemque super foros, cantare: & quum decantasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (inuaserat enim eos libido audiendi præstantissimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauem concessisse. Illum, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, sese, vt erat ornatus, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tenaron fuisse transuectum: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia non crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret: ceterum curauisse

τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἤ τε ἀφλογιστὶ ἐγένετο, ἐπ' ὦπτε ξείνους ἀλλήλοισι εἶ) καὶ ξυμμάχους· καὶ δύο τε μοῖρα ἐνὸς νηοῦ τῇ Ἀθηναίῃ ᾠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσησῷ, αὐτός τε ὑγιὴς ἐκ τῆς νούσου ἐγένετο. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε. Περίανδρος δὲ ὧν Κυψέλου παῖς, τῷδε τῷ Θρασυβούλῳ ὑπήκοος μάλιστα. ἐτυράννευε ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον τῶνδε ἐξεργάσασθαι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθυραμβον, τῶν τότε ἐόντων ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον δὲ Ἀρίονα λέγουσι, ὃν πολλὸν τὸ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλόου ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ἐκπλῶσαι ἐς Κόρινθον ἀπὸ ἑωυτοῦ, πίστα μάλιστα δοὺς οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιβουλεύειν, ὃν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. ὃν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσσεσθαι, χρήματα μὲν προϊέντα σφι, ψυχὴν δὲ παραιτέεσθαι. οὔκων δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαί μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειλημένα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, ἐπείπερ σφι οὕτω δοκέοι, παρὲξ δέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ σταθέντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀείσαντα. ἀείσας δὲ, ὑπερδέκεσθαι ἐωὐτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐπελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τῶν ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. Τὸν δὲ, ἐσθῆτά τε πᾶσαν ἐνδύντα καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαί μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, στεῶ τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑποδέξασθαι, ἐξενεῖκαί τε Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον στεῶ τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ὑπὸ φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ

1 *Illic oniam est potius* retro, *vel* retrorsum. 2 Istos machinatos esse vt Arione deturbato, pec. 3 Consilii inopiam.

ἔχ ἡν τῶν περθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρῆναι αὐτὸς κληθέντας, ἰσορρέεσθαι εἰ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ μιν ἐν Τάραντι προήσοντα λίποιεν ἐν Ταράντι, ὑπεφαίνηι σφι ὃν Ἄρίονα, ὡσαύτως ἔχων ἐσθῆτος, ὡς ἐπῆλθε· ἐκ τούτου, σκηπτόμενος, οὐκ ἔφη ἐπὶ ἐλεεινομένοις ἀρίεσθαι. Ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον ἐὸν μέγα ὑπὸ Ταινάρῳ, ὑπὸ Δελφῖνος ἐπεὼν ἀνθρώπου. Ἀλυάττης ὁ Λυδὸς ὃν τοῖς Μιλησίοις πόλεμον διενέιχας, μετέστησε τελευτὴν, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δ', ἐκφυγὼν τὸ ἴδιον, δεύτερος τοῦ οἴκου τοῦ οἰκίης τούτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ στόμιον σιδήρεον κολλητόν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερακοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων τοῖσι μὲν ἐπ' Ἐφεσίοισι ἐπέθηκατο πρῶτος. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἐπ' ἔτεα ἑπτακόσια. τοῖσι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδυνάτο μείζονας παρευρίσκων, μείζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, ἐνίοισι φαύλας ἐπιφέρων. Ὡς δ' ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν, Ὁ δὲ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δέ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγήν, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι ὃν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ, Πιττακὸν ὃν Μιτυληναῖον. εἰρομένου δὲ Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τοὺς Ἕλληνας, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὸν ναυπηγήν, Ὦ βασιλεῦ, νησιώτας ἵππον συνωνέονται, ἐς Σάρδις τε καὶ σὲ ἔχοντες ἐν ὄψι στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν, ὑπὸ νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τ' ἂν, ἐπιστάμενόν τε φάναι, Ὦ βασιλεῦ, περὶ μοι φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δὲ τί δοκέεις βούλεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε vt nautas haberet. Eos accitos, vbi adfuerunt, percontatũ siquid de Arione memorarent: & referentibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse, Arionem apparuisse eodem quo desiliisset habitu: illos terrefactos, nihil amplius habuisse quod conuicti inficiarentur. Hęc Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Tænarum ingens Arionis ex ære donariũ, super delphinum sedens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quum septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secũdus ex hac domo, quum è morbo conualuisset, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro paruulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia quæ sunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui solus omnium compactionem ferri excogitauit. ¶ Defuncto Alyatte, successit in regno CROESVS, annos natus quinque & triginta: qui primus Græcorum Ephesiis bellum intulit. Vnde Ephesii ab eo obsessi, vrbem Dianę donarunt, funem ex æde Dianę ad murũ alligato. Est autem inter veterem vrbem quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum interuallum. Hos primos Crœsus aggressus est, deinde vero carptim singulos Ionum Æolumq; alias in alios causas prætendens, vt in quosque maximas reperire poterat: in quosdam etiam friuola causatus. Postea vero quam Græcos in Asia subegit ad tributum pendendum, tunc constituit ædificatis nauibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito essent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum se Sardis contulisset, interrogatum à Crœso numquid apud Græciam noui esset: respondisse quod illum à compingenda classe inhibuit. Inquit enim, Insulani, ô rex, [2] decem millia equorum coemerunt, habentes in animo aduersus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Crœsum vera loqui ratum, dixisse, Vtinam dent dii hanc insulanis mentem Lydos inuadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixisse, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus vt insulanos in continente adipiscaris equitãtes, haud absurda spe. Verum quid aliud insulanos optare censes [3] quam, simulac audierint constitu-

1 *Legit* μέγα, *non* οὐ μέγα. *id est*, non magnum. *Deinde omittitur* ἄνθρωπος, *id est* homo, *post* sedens. *Nisi quis malit*, delphino insidens homo. 2 *Vel*, Infinitum equitatum coemunt. 3 Quam quoniam audierunt const.

isse te aduersus se classem ædificare, vt nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente [1] tibi adiecisti, vlciscantur? [2] Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquã scite dixisse) ab ædificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse. Interiecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lycios ceteros omnes Crœsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Ionęs, Dores, Æoles, Pamphylii. ¶ His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum ceteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum vero Solon, vir Atheniensis, qui quum leges iubentibus Atheniensibus tulisset, decem annos per causam contemplandi, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo iureiurando adacti ad eas decem per annos seruandas quas ipsis Solon condidisset. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum peruenisset, hospitaliter in regiã à Crœso exceptus est: tertioque aut quarto quam venerat die, iussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuam sapientiam, tuamq; [3] discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitandi ex te [4] ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed vt res erat respondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum

μέλλοντα ὑπὸ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν Σάρδις καὶ γενέσθαι δεσπότης Λυδῶν ἀντὶ ἁλόντος· σὺ δέ μοι δοκέεις ἐπὶ τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων πέρι σπουδὴν ποιέεσθαι, τοὺς σὺ δουλώσας ἕξεις; κάρτα τε ἐμοὶ ἔδοξαν Κροῖσον τῷ ὑπολόγῳ· καὶ οἱ (ἦν γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ οὕτω τοῖσι ἐν νήσοισι οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίων σπεύδησι ἐγένετο. Χρόνου δὲ ὑπερμηκέος, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ἐνὸς ἑαυτοῦ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες, οἵ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμάζουσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πρῶτες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἳ τότον δὴ χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης προφασιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοῖσι ἂν σφίσι Σόλων θῆται. Αὐτὸς δὴ οὗτος ὢν τούτου καὶ τῆς θεωρίης εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ξεινίζετο ὑπὸ τοῖσι βασιληίοισι ἐν τῷ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, ὃν Σόλωνα θεωμένους πομπεύειν κατὰ τοὺς θησαυρούς, καὶ ἐπιδεικνύναι πλούτου ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα, καιρὸν ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρεσθαι ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵμερός ἐστί με ἐπειρέσθαι σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον

1 In seruitutem redegisti. 2 Hoc illius ita respondentis sermone del. *Vel.* His verbis quibus sermonem ipsius exceperat. *Alioqui* ἐπιλόγῳ *est pro* λόγῳ. 3 Vagam peregrinationem [*proprie* vagationem] quam, vtpote philosophari volens, multa videndi studio confecisti. 4 An quempiam vid.

Ἀθηναῖον. Ἀποθωϋμάσας ὁ Κροῖσος ὁ λεχθὲν, εἶ-
» ρετο ὅτι τρεφέως, Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶ) ὀλβι-
» ώτατον; ὁ δὲ εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος δὲ
» ἡκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶ-
» δε ἅπασι τέκνα ἐκγόνοισι, καὶ πάντα τοῦτο μεί-
» ναντα. ἐς τοῦτο δὲ τοῦ βίου ὄλβου ἦκοντι, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν,
» τελευτὴ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. ἡνίκα
8 » γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης γενομένης πρὸς τοὺς ἀστυγεί-
» τονας ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
» τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καί μιν Ἀθηναῖ-
» οι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῇπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμη-
» σαν μεγάλως. Ὡς δὲ τὰ πρῶτ' ἐν Τέλλου τρεσε-
τρέψατο ὁ Σόλων ὄλβια, ἐπιρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι δο-
κέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε
» Κλεόβιν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος
» Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ πρὸς τού-
» τῳ, ῥώμη σώματος ποιήδε, ἀεθλοφόροι τε ἀμφότε-
» ροι ὁμοίως ἔσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἐ-
» ούσης ὀρτῆς τῇ Ἥρῃ πρέπουσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως
» τὸν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱερόν·
» οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν
» ὥρῃ. ἐκκλησιζόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑπο-
» δμῶτες αὐτοῖ ὑπὸ τὸν ζυγὸν, εἵλκον τὸν
» ἅμαξαν. ὑπὶ τῆς ἀμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μή-
» τηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσεράκοντα διά-
» κομίσαντες, ἀπίκοντο ὑπὶ τὸ ἱερόν. ταῦτα δὲ σφι
» ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος,
» τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε
» ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τε-
» θνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περι-
» στάντες ἐμακάριζον τῶν τεκνίων τὴν μητέρα· αἱ
» δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων ἐ-
» κύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔρ-
» γῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα αὐτίον τοῦ ἀγάλματος, εὐ-
» χετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἐωυτῆς τέ-
» κνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν
» θεὸν ὃ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. μετὰ τοῦ-
» την δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐωχήθη-
» σαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεη-
» νίαι, οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔ-
» σχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμε-
» νοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων
» γενομένων. Σόλων μὲν δὴ δευτερεῖα ὄλβου δε-
τερεῖα ἔνεμε τούτοισι. Κροῖσος δὲ σοφὸς ἐὼν,

Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, [1] eorumque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantũ in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinẽ, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimam oppetiit mortẽ. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat quemnam ſecundũ ab illo vidiſſet: putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturũ. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argiuum erat, & victus ſuppeditabat: adhæc corporis robur tantum vt & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Iunonis apud Argiuos eſſet, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, hique boues ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc iuuenes excluſi tempore, iugum ſubeuntes, plauſtrũ pertraxerunt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum peruenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus iudicauit, Satius homini eſſe mori quam viuere. Nam quum circunſtantes Argiui, laudibus tollerent, viri quidem, conſilium filiorum: feminæ vero, matrem eorum, quod talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam vt Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, vbi ſacrificarunt epulatique ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, nõ ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argiui factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes attribuit.[2] Crœſus autẽ conturbatus,

1 Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eoſque &c. 2 Cr. autem *hoc reſponſo* offenſus. *vel*, in iram concitatus.

inquit, Hoſpes Atheniensis, adeone à te deiicitur in nihilum noſtra felicitas, vt ne priuatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille, Me Crœſe gnarum omne numen inuidum eſſe & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videntur quæ nemo velit videre, & tolerantur multa quæ nolit quiſpiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad ſeptuaginta annos, qui anni conſtant ex vigintiquinque millibus ac ducentis diebus, menſe intercalari non poſito.[1] Quod ſi velis alternos iſtorum annorum addito menſe prolixiores fieri, vt tempora opportune incidentia congruant, menſes quidem intercalares per annos ſeptuaginta, fient trigintaquinque, dies autem ex his menſibus mille[2] quingenti. Horum dierum omnium, qui ſunt in ſeptuaginta annos, numero vigintiſex millia ducenti quinquaginta,[3] nullus prorſus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœſe, omnino calamitoſus eſt homo. Cetera tu quidem mihi videris & diuitiis valde pollere, & permultorum hominũ rex eſſe: ſed id de quo me interrogaſti, nondum te eſſe dixero priuſquam te bene vita defunctum eſſe audiero. Neque enim beatior eſt qui magnis opibus præditus eſt, eo qui [4] diurnum victum habet: niſi eidem omnibus bonis prædito, fortuna conceſſerit bene vita defungi. Etenim complures homines ſunt perquã locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis affluit, ſed nõ beatus eſt, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offenſam ſuperandam validior eſt:[5] hic, etſi illo inferior eſt in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quod illorum inexpertus eſt, quod proſpera fruitur valetudine, quod malorum expers, quod bonorum liberorum parens, quod formoſus eſt. Quod ſi præter hæc, diem quoq; ſuũ recte obierit, is eſt (quẽ queris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum peruenerit, nequaquam beatus appellandus, ſed fortunatus. Sed hæc omnia conſequi hominem impoſſi-

εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμο-
νίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ ἰδιω-
τέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶ-
πε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισταμένου με θεῖον πᾶν ἐὸν φθο-
νερόν τε καὶ ταραχώδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρηπίων
πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολ-
λὰ μὲν ἔστι ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ
παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὗρον τῆς ζό-
ης ἀνθρώπῳ τεθεῖται μοι. οὗτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑ-
βδομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας διχοῖσας καὶ
πεντακοσιχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς
μὴ γενομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτεσι τῷ ἑτέ-
ων μηνὶ μακρότερον γενέσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμ-
βαίνωσι τοῖσι γαμνόμενα ἐς τὸ δέον, μηνῶες μὲν τοῖσι
τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τεσά-
κοντα πέντε· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων,
χίλιαι πεντήκοντα. τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέ-
ων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκον-
τα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων,
ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τοῦ παντὸς οὐδὲν ὁ-
μοιον ποιήσαγει πρῆγμα. οὕτω ὦν ὦ Κροῖσε πᾶς
ὅστις ἀνθρηπος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλου-
τέων μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ) πολλῶν
ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ ὃ εἴρεό με, οὔκω σε ἐγὼ
λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς ὄν αἰῶ-
να πύθωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλ-
λον τοῦ ἐπ' ἡμέρῃ ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ
μὴ ἡ τύχη ἐπίσσωτο, πρὸς τὰ καλὰ ἔχοντι τε-
λευτῆσαι ὄν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀν-
ήφεσι, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοι-
τες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀν-
όλβιος δὲ, δυοῖσι προφέρει τοῦ εὐτυχέος μούνοιν· οὗ-
τος δὲ, τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μὲν,
ἐπιθυμίῃ σκεπτέσας, καὶ ἄτῃ μεγάλῃ προσ-
πεσοῦσαν σκεπτέσῃ, δυνατώτερος· ὁ δὲ, τοῖσι δὴ
προσέχει σκεπτέσι, ἄτῃ μὲν καὶ ἐπιθυμίην σκεπ-
μοίως δυνατὸς σκεπτέσῃ σκεπτέσῃ, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ
ἀπρυκτέσ. ἄπειρος δέ ἐστι, ἀνόσιος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐ-
παις, ἀφόβητος. εἰ δὲ προσέπτησε τούτοισι ἔτι τελευτήσει ὃν
βίον εὖ, οὗτος σκεπτέσος, ὃν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆ-
σθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δὲ ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχέθῃ, μη-
δὲ καλέῃ κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα
μέν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρηπον ἐόντα, ἀδύ-

1 Quod ſi volet annum vnum eſſe quam alterum vno menſe maiorem, vt tempora eodem opportune recurrant, menſ.
2 Quinquaginta. *ſequendo noſtram lectionem.* 3 Alter nihil affert quod alteri ſit prorſus ſimile. Ita igitur, Crœſe, omnis homo eſt ipſa calamitas. 4 Viuit in diem. 5 Hic vero iſtis illum ſuperat, quod damnum quidem ferre & deſiderium explere nõ ita poteſt vt ille: ſed hæc ab eo arcet felicitas, expers autem eſt malorum, ſanus, felix ſobole, & formoſus.

νατόν ἐστι. ὥστε χώρη σοφίην καταρχέϊ πάντα
ἑωυτῇ παρείχετο, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ
ὑποδέεται· ἢν δ' αὖ τὰ πλεῖστα ἔχοι, ἀρίστη αὕτη. ὡς
δὴ καὶ θεοῦ σῶμα ἓν ὅδε αὐτάρκες ἐστί. ὃ μὲν
γὰρ ἔχει, ἄλλου δεόμενόν ἐστι. ὃς δ' ἂν αὐτέων πλεῖ-
στα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ ἡδέως
ὡς ὄν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ ὃ οὔνομα τοῦτο, ὡς
βασιλεύς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ
παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῇ ἀποβήσεται. πολ-
λοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς, πρόρριζος ἀνέ-
τρεψε. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἄχαρις ἔτε ἐφαί-
νετο, ἔτε λόγου μιν ποιησάμενος ὁ Σόλωνος, ἀπο-
πέμπεται· κάρτα δόξας ἁμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεό-
ντα ἀγαθὰ μετιεὶς, τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος
ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔ-
λαβε μεγάλη θεῶν νέμεσις Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι)
ὅτι οἱ ὑπεθώμισε ἑωυτὸν εἶναι) ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλ-
βιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ ἄδοντι ἐπέσχε ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν
ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν
κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν
τοῦτερος μὲν διέφθαρτο· (ἦν γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕ-
τερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος. οὔνο-
μα δὲ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὧν ὁ Ἄτυς σημαίνει
τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέϊ μιν αἰχμῇ σιδη-
ρέῃ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεί τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἑωυτῷ
λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν
τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ σφέας τὴν ἡλικίην μιν τῶν
Λυδῶν, οὐδαμῇ ἔτι ἐπέτρεπε τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμ-
πε. ἀκόντια δὲ καὶ δόρατα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖ-
σι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνδρες, ἐκ τῶν αὐτῶν ὑπο-
ξαίνας, ἐς τοὺς θαλάμους ἐσωέπεσε, μή τι
οἰκρεμάμενον τῶν παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐπεὶ τὸ δὲ
οἱ ἐν χερσὶ τὸν τοῦ παιδὸς γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς
Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς
χεῖρας ἐών, Φρὺξ μὲν γένος, γένεος δὲ τοῦ βασιληίου.
παρῆλθε δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, καὶ νόμους τοὺς ἐ-
πιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο ὑπεκυρῆσαι. Κρῖ-
σος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παρὰ Λυδοῖσι καὶ τοῖσι
Ἕλλησι ἐπεὶ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυθέσθαι ὁκόθεν τε καὶ τίς
εἴη· λέγων τάδε, Ἄνθρωπε, τίς τε ἐών, καὶ κόθεν τὴν Φρυ-
γίης ἥκων, δεύτερος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυ-
ναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορ-
δίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ

bile est: sicut nec vna regio cuncta sibiipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quę tamen habet plurima, ea est optima. quemadmodū etiam hominis corpus vnum aliquod non est consummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, [1] hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitum, quò sit euasura: quoniam multos deus, quibus [2] fortunas suppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque assentando Crœso, neque vllius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: saneque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, iuberet omnium rerū inspicere exitum. ¶ Post abitum Solonis ingens deorū indignatio Crœsum excepit, quod (vt coniicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autē Crœso liberi duo: quorum alter [3] qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœso significat somnium, fore vt ferrea cuspis traiectum interimeret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio vxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquā eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & hastas, omniaque huiuscemodi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid suspensum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi veniisset, ex rituque domestico, vt sibi expiari liceret, oraret, Crœsus expiauit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Vbi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quē ille respondit, [4] Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine

1 Is (meo quidem iudicio) dignus est, ô rex, qui nomē illud ferat. *scribendo ὦ βασιλεῦ, pro ὡς βασιλεύς.* 2 Felicitatem ostentarat. 3 Vitio corporis laborabat: erat enim surdus: 4 *Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. Sic etiam in sequentibus.*

Adrastus:

Adrastus: quia fratrem meum ipsius imprudēs interemi, adsum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœsus autē inuicem ad eum his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos venisti: hic in nostris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Istam porro calamitatem quamleuissime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœsum domicilium habuit. ¶ Verum per hoc idem tempus XXXVI apud Olympum montem Mysiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, Mysorum opera peruastabat: quemque sæpenumero Mysi aggressi, nihil admodum mali ei fecerāt, sed ab eo acceperant. Ad extremum igitur missis ad Crœsum nunciis ita dixere, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agrestia corrumpit opera: quem studiosissime captantes, interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obsecramus vt nobiscum filium tuum ac delectos iuuenes canesque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœsus somnia memoria repetens, ita respondit, Filii quidē mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam est nouus maritus, & ista nunc sunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vna mittam, mandaboque euntibus vt promptissime vobiscū XXXVII belluā de regione summoueant. Hæc Crœsus respondit. Cuius verbis quum contenti [1] non essent Mysii, interuenit Crœsi filius, auditisque quæ Mysii precarentur, & Crœso negante cum illis missurum se filium, hęc inquit ad eū adolescens, [2] Pater, quæ nobis antehac aliquando honestissima ac magnificentissima erant, vel in bella vel in venationes eundo, specimen sui dare, horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduersa neque ignauia neque socordia. Nunc ergo quibus me oculis conspici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut sinas venatum ire, aut mihi verbis persuadeas, potiora XXXVIII ista esse quæ facis. Cui respondens Crœsus, Fili, inquit, neque quod ignauiam, neque quod aliud quippiam iniucundum

Ἄδρηστος. Φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωυτῦ ἀέ- "
κων τε πρόσειμι, ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, "
καὶ ἐστερημένος πάντων. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο "
τοῖσδε, Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἔκγονος ἐών, "
καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους· ἔνθα ἐμὲ γε κατήσεις χρή- "
ματος σοὶ ἐόντος, μέχρι ἂν ἡμετέρης. συμφορῇ τε ἡμέτερ.
δὲ ταύτῃ ὡς κουφότατα φέρων, κερδανέεις πλεῖ- "
στον. ὁ μὲν δὴ διαγίνεται εἶχε ἐν Κροίσου. Ἐν τῷ ἐκ Κροί-
δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμ- σου.
πῳ συὸς χρῆμα μέγα καὶ μέγα· ὁρμεώμενος ὄρος οὗτος
ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκις δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπασχον δὲ πρὸς
αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι πρὸς τὸν Κροῖσον τῶν
Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, υἱὸς χρη- "
μα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, οἳ τὰ ἔργα "
διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἑλέειν, οὐ δυ- "
νάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθα σεῦ, τὸν παῖδα καὶ "
λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς "
ἂν μιν ἐξελωλυθμένοι ἐκ τῆς χώρης. οἱ μὲν δὴ τούτων "
ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ ὀνείρου τὰ ἔ- "
πεα ἔλεγέ σφι τάδε, Παῖδός μοι μὴ πρὸς τοῦ ἐμοῦ μὴ "
μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι· (ἐ- "
γαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ταύτᾳ οἱ νῦν μέλει.) Λυ- "
δῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμ- "
πέμψω. καὶ προσκελεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, ἐπὶ ὡς "
προθυμοτάτοισι σφι ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς "
χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. Ἀποχρεωμένων δὲ
τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου
παῖς, ἀκηκοὼς τὴν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου
δὲ τοῦ Κροίσου τόν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέ-
γει πρὸς αὐτὸν νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ κάλ- "
λιστα πρότερόν κοτε καὶ θωμαστότατα ἡμῖν ἐῶν, ἔς τε "
πολέμους καὶ ἐς ἄγεσις φοιτέοντας ἐδοκιμες· νῦν "
δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκλήσας ἔχεις, οὔτε τι- "
να δειλίην μοι παρειδών, οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε τοῖ- "
σι με χρὴ ὄμμασι ἐς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοι- "
τέοντα φαίνεσθαι; κοῖος μέν τις τοῖσι πολιήτῃσι δό- "
ξω εἶναι; κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοῖος δ' ἐκεί "
νη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ὅπῃ "
τῷ θήρην, ἢ λόγῳ αἰνήσας παῦσον ἐμὲ ἰέναι ὅπῃ "
ταῦτα οὕτω ποιεόμενα. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖ- "
σδε, Ὦ παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι "

1 *Legit οὐκ ἀποχρεωμένων. quæ esse vera lectio videtur.* 2 Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generosis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere. at tu nunc vtroque istorum excl,

» παιδών τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου
» ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιστᾶσα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι.
» ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. τοιῶν ὦν
» τὴν ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι τῶνδε ἔσπευσα,
» καὶ ὅτι τὰ τοιάδε μαθήματα οὐκ ἀποπέμπω,
» φυλακὴν ἔχων εἴκως δεῦρό μευ ὅπως τῆς ἐμῆς σε
» ζωῆς ἀφακλέψας. εἰ γάρ μοι μοῦνος τυγχά-
» νεις ἐὼν παῖς· ὃν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν
» ἀκοήν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ
» Ἰαδάσης τοῖσδε, Συμπαίμην μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε
» ὄψιν τοιαύτην, εἰκὸς ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. ὃ δὲ οὐ
» μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε ὃ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν
» ἐστι φράζειν. φῆς τοι ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδη-
» ρέης φανὰν ἐμὲ τελευτήσειν· οὗς δὲ κοίην μὲν εἰπ-
» χείρες, κοίην δὲ αἰχμὴν σιδηρέην, ἵν᾽ οὐ φοβέαι; εἰ μὲν
» γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου
» τευ ὅ, τι τούτῳ ἔοικε, χρεὼν ἦν σε ποιέειν τὰ ποιέεις·
» νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν οὐ πρὸς ἄνδρας
» ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέθες με. Ἀμείβεται Κροῖ-
» σος τοῖσδε· Ὦ παῖ, ἕξεις τῇ με νικᾷς γνώμῃ ἀπο-
» φαίνων περὶ τοῦ ἐνυπνίου. ὡς ὦν νενικημένος ὑπὸ
» σέο, μεταγινώσκω, μεθίημί τε σε ἐναγέα ὅτι τῶν ἀ-
» γχην. Εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μετεπέμπε-
» ται τὸν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ δὲ οἱ λέγει
» τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ περιπλεγέντα, ἀ-
» χαρίστῳ τοι σὺ ὀνειδίζων, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι τοῖ-
» δε δεξάμενος ἔχω, πανδαισίην παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν
» ὦν (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεῦ πρόσθε ποιησαντος χρηστά σε,
» χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε πρό-
» μοῦ χρήζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένου· μή πο-
» τε καὶ κατ᾽ ὁδὸν κλῶπες κακοῦργοι ὑπαὶ δηλήσωνται φαύλως
» ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ σέ τοι χρεὼν ὑπάρχει ἐνθεῦ-
» τεν ἐπὶ τοὺς ἀποδασμοὺς ἐπιέναι τοῖσι ἔργοισι. πατρώ-
» ιόν τε γάρ τοι ὑπάρχει, καὶ πρόσθεν ἐρρώμενα ὑπῆρχε.
Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν
» ἔγωγε δὴ οὐκ ἂν ἐς ἆθλον τοιόνδε (οὔτε γὰρ
» συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς ὑπὸ ἑωυτοῦ ὁμηλίκας
» δεῖ πρηνέως ζώειν, οὔτε ὃ βούλεσθαι πάρεργα) πολ-
» λαχῇ τε ἂν ἰσχον ἐμεωυτόν· νῦν δέ, ἐπεί τε σὺ σπεύ-
» δῃς, καὶ δεῖ τι χαρίζεσθαί (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι
» χρησοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. παῖδά τε σὸν, τὸν
» ἐγκελεύεαι φυλάσσειν ἀπήμονα, τόν φυλάσσοντος
» εἵνεκεν πρόσεστι καὶ πονέειν. Τοιούτοισι ἐπί τε
» τοῖσι ἀμείλατο Κροῖσον, πίσυνος μετὰ ταῦτα ἔσεσθαι
» ἀρτυμένοισι λεγάσι τε νεηνίῃσί τε καὶ κυσί. ἀπο-

ιδ' ἦλθε

ιε' ἀποδημήσεται

mihi animaduerterim in te, hæc facio: sed visum quod in somnis mihi oblatum est, dixit te breuis æui futurum: quippe ferrea periturum cuspide. Cuius vili gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea quæ suscipiuntur, dimitto, obseruans siquo pacto queam te, dum viuo, à clade subtrahere. Filius enim mihi vnicus es. nanque alterum auribus captum pro nullo existimo. Ad quem vicissim adolescens, Pater, inquit, tibi equidem ignosco agenti circa me custodiam, qui talem videris visionem: verum tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum est me tibi interpretari. Ais tibi somnum ostendisse, me ferrea periturum cuspide. At vero quænam manus sunt, quæve cuspis ferrea quam tu pertimescas? Nam si dente dixisset aut aliquo huius simili periturum me, deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuspide. Quare quum non sit nobis pugna cum viris, ite me sinas. Et Crœsus, Eximis me, inquit, fili ista loquens de somnio intelligendo. Quapropter, vt alterè victus, muto sententiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hæc loquutus Crœsus, Adrastum Phrygem accersit, eique, vbi adfuit, talia inquit, Ego te Adraste [1] calamitate prædituin (non ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem suppeditans sumptū: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus sum, debes inuicem bene mereri. Custodem te opus est esse filii mei, venatum proficiscentis, nequi inter viam occulti grassatores in vestram perniciem prodeant. Ad hæc, tua interest eò te ire vbi splendor ex rebus gestis paratur: quod tibi paternum est: & præterea tibi robur adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô rex, in istud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas est ad æquales se conferre fortunatos, [2] aut velle inter eos adesse. & frequenter meipsum continui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo est, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, istud exequi paratus sum: filiumque tuum, quem me custodire iubes, expecta incolumem rediturum [3] custodis caussa. Posteaquam his verbis Adrastus Crœso respondit, mox instructi viris delectis, iuuenibusque & canibus, discedunt. Qui vbi ad

1 Calamitate perculsum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea est voluntas. 3 Quod ad custodem attinet.

mon-

montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfusi iaculis incessunt. Ibi hospes is qui a cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adrastus, vibrato in aprum iaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Crœsi adeptus est. Iste, cuspide ictus, vocem somni implenit. Quod factum quidam Crœso nunciaturus cucurrit, peruenientque Sardis, pugnam illi & filii necem indicauit. Crœsus autem morte filii perturbatus, eò grauius eam ferebat quòd is eum necasset quem expiasset à cæde. Et pergrauiter cladem suam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, testificans quæ ab hospite passus esset. [1] Inuocabat etiam hospitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hospitalem quidem, quod quum domum excepisset hospitem, percussorem filii sui imprudens aluisset: familiarem vero, quod quem pro illius custode misisset, eum comperisset maximum hostem. Secundu hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebant: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadauer, sese Crœso tradebat manus protendens, iubensque vt se super cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem suam, tum, quoniam suum etiam expiatorem interemisset, sibi viuendum amplius non esse. Hæc Crœsus audiens, etsi in tanto domestico luctu positus, tamen Adrastum miseratus est, & ad eum inquit, Habeo abs te hospes omnem satisfactionem, quoniam teipsum morte condemnas. Neque vero tu huius mihi cladis autor es, nisi quatenus id fecisti imprudens: sed deorum quispiam, qui iampridem mihi ventura significauit. Crœsus ergo filium pro dignitate sepeliuit. Adrastus autem [2] Midæ filius, Gordii nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi silentium hominum fuit, ad sepulcrum, [3] ignoscentibus ei hominibus ob quæ ipse grauissime afflictabatur, sese super bustum transfodit. ¶ Porro Crœsus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. [4] Quem luctum postea finiuit Astyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambysis filio sublata, & res Persarum

ιβ' ἀκούων,

ιγ' εὑρήκει

1 Hospitalem & sodalitium, eundem illum deum appellans. 2 *Legit, ὁ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, vt in præcedentibus.* 3 Sese existimans omnium hominum quos vnquam vidisset, esse miserrimum, seipsum sup. 4 Postea vero Astyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambysæ filio sublatus, Crœsi luctum inhibuit, eumque in solicitudinem coniecit quomodo posset, priusquam Persæ——

ἀυξηθείσας, πείθειν μὴ Κροῖσον ἀπέπαυσε, σπέ-
σπε μεγάλους αὐξηθῶναι τοὺς
σπε δ' ἐς Φρυγίην, εἰκὸς δ' ἦν τοῦτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταλαβεῖν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ δὲ ταύτην αὖτις ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηίων τοῦ τε ἐν Ἕλλησι,
τὸ τῶν μαντηίων τοῦ τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τὸ ἐν Λιβύῃ. διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δ' ἐς Ἄβας τοὺς Φωκέων, τοὺς δ' ἐς Δωδώνην. οἱ δὲ πίνες ἐπέμποντο τοῦδέ τε Ἀμφιαράεω καὶ τοῦδε Τροφωνίου. οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ τοῦδε Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πρεσβεύσας τῶν μαντηίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ θεοπρόπια τὰληθέα εὑρεθείη, ἐπείρητο σφέα δεύτερα πέμπων, εἰ ὅπι χωρέοι ὅτι Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι πάσι, ἀπέπεμπεν ἐς τὰ Ἄβαι περαν τῶν χρηστηρίων. ἀπὸ δὲ ἡμέρης ἐξαριθμεῦσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας ὃν λοιπὸν χρόνον ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπηρωτεόντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἄστα δὲ αἱ ἔκαστα τῶν χρηστηρίων ἔφαινον, συγγραψαμένης ἀναφέρειν παρ' ἑωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἔφαινον, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπηρώτεον τὸ εἰρημένον ἐπὶ τούτῳ λέγουσι τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφῶν συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.
Ὀδμὴ μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρινοῖο χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἧι χαλκὸς μὲν ὑπέρωται, χαλκὸν δ' ὑπιέσαι.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεησάμενοι τὴν Πυθίης συγγραφὴν ἀπῆισαν εἰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ὁ ἄλλοι οἱ σὺν πεμφθέντες ἀπίκοντο ἔφερον τοῖσι χρησμοὺς, ἐνταῦτα ὁ Κροῖσος ἔκαστα ἀναπτύσσων ἐπῆλθε τῶν συγγραμμάτων. τὸ μὲν δὴ ἐν Θήβῃσι θεοπρόπιον ἐσετό μιν ὁ ὑ, ὡς ὁ ἐν Δελφῶν ἥκουσε, αὐτίκα προσεδέξατο, νομίσας μούνων εἶ μαντήιον ὁ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ δὴ διέπεμψε τοὺς τὰ χρηστήρια τούτους θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ὀπινήσας τὰ ἰῶ ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ὅτι φράσασθαι, χελώνην καὶ ἄρνα

augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, [1] quibusdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidã ierunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sunt Græca ad quæ consulenda Crœsus misit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid ferrent: vt, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secundo per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, vt qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes, [2] quotidie oraculis vterentur, sciscitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœsus Halyattę filius: & quod singula oracula responderent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cetera responderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

Æquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
Ære infra strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, conscriptis, Lydi digressi, Sardis rediere. Quumq; alii quos circummiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculum: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petẽda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddã est machinatꝰ, cõmentando ea quæ ad deprehendendũ & explicandũ perdifficilia forent: testudinẽ pariter & agnũ

1 magni facti essent, crescentem eorum potentiam subuertere. 1 Quibusdam ad Phocensium vrbem, Abas, quibusdam.
2 Singuli eodem die oraculum consulerent.

concisos in aheno coxit, operculo aheneo imposito. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deũ illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisq;, immolaret. [1] Quo ex sacrificio quũ immẽsa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres cõflauit, longiores quidẽ, sex palmorũ, breuiores autẽ, triũ, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: ceteri vero, auri albidi, pondo binũm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hęc Crœsus vbi perfecit, Delphos misit, cũque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorũ octo & dimidii, prẽterea minarum duodecim: argentea ad suggrundã anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quam miscebatur vinũ à Delphis theophaniæ festo: opus (vt Delphi aiũt) Theodori Samii, vt & ego arbitror. nõ enim mihi videtur opus vulgare. Misit prætereà dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumq; : quorũ in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedæmoniorum: non recte, quoniam

1 Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τῶ π Κεσίσου. ἐπέγεγαφε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι· τῶ ὀνομα, οὐκ ὀπίσημαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥεῖ τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων δοκέει· οὐ μὴν τό γε πεῖρα τούτων οὐδέτερον. ἄλλα τε εἰκαθήματα οὐκ ὀπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κεσίσος, καὶ χύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰδωλον χρύσεον τρίπηχυ, ὃ Δελφοὶ τὸ ἀρτηχθὲν φασὶ τὸ Κεσίσου εἶναι. πρὸς δὲ, καὶ τὰ τῆς βασιληίης ἀνέθηκε ὁ Κεσίσος, καὶ ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, πυθομένου αὐτὸν τοῦ τε ἀρετῆ καὶ τοῦ πάθεος, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἐπ' ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἔτι κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. Τοῦσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐνετείλατο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κεσίσος, καὶ εἰ πινα στρατὸν αἰσρῶν προσδέηται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἐνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι

» χρηστηριοισι, λέγοντες, Κεσίσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλ-
» λων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τάδε μαντήια εἶ-
» ναι μούνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἐδώκε τ
» ἔξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾶ εἰ στρατεύη-
» ται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἰ πινα στρατὸν αἰσρῶν προσδέ-
» ηται σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῶν δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠὐτὸ αἱ γνῶμαι συνέφερον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρεῖν, φίλους προσθέσθαι. Ἐπεί τε δὲ ἤκουσε τὰ θεοπρόπια ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος, καὶ ἡσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξουσίην τῷ βουλομένῳ αὐτέων ἔγγυς Δελφοὺς δῶ ναὸν ἀεὶ κτέσθαι.

Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τοτέρον. ἐπεί τε γὰρ δὴ παρέλαβε τὸ μαντήιον ἀληθήιην, ἐπεφορέετο αὐτοῦ.

& hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donauit vxoris suę monilia à collo pendentia, ac zonas, [1] quæ Delphos Crœsus transmisit. Amphiarao insuper, cuius LII & virtutem audierat & cladem, donauit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & [2] xystum cum suis iaculis aureum. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Crœsus iniunxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adscisceret. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarumque nationum rex, [3] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiēs, idcirco qualia debita sunt dona dat, vosque percontatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquem exercitum sibi adiuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusq; in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorū ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis LIV atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydisq; donarunt primas in consulendo [4] oraculo partes, primumq; in sedendo locū, & ius perpetuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum. Ceterū donis Crœsus prosequutus Delphos, LV tertio vaticinium consuluit, [5] quod videlicet illud verax sibi esse comperisset.

1 Et hæc quidem Delphos Crœs. 2 Hastile cum suis spiculis. 3 Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conuenientia. 4 Et renuntiando orac. *Valla legit ἀτιλίω, pro ἀγγελίω.* 5 Postquam enim oraculum illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur. *Q. d. eo se ad satietatem vsque impiebat.*

Quæ-

Quærebat autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Lyde fugam mollis scrupedam corripe ad Hermum,
Neue mane: ignauus posito sis Lyde pudore.

LVI His ex versibus, quum allati essent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœsus accepit, sperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipse nec posteri sui principatu abrogarentur. Post hæc putauit sibi curandum vt potentissimos Græcorum sibi conciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienses, eos esse: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. [1] Nam de his ita antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelasgica, altera Hellenica, *hoc est Græca*: quarum hæc nunquam solum mutauit, illa assidue multumque est peruagata. Etenim sub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Ossam & Olympum iacet, nomine Istiæotim: vnde à Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednū. Inde rursus in Dryopidem commigrauit, atq; ita in Peloponnesum venit, Doricaque cognominata LVII est. Ceterum qua lingua Pelasgi sint vsi, pro certo affirmare non possum: [2] sed coniectura signorum licet dicere eandem qua nunc Pelasgi vtuntur qui supra Tyrrhenos vrbem Crestonem incolunt, quodam tempore finitimi eorū qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Thessalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelasgi habitarent ad Hellespontum, qui contermini Atheniensium erant: aliaque omnia. Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis coniectantes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse: & si tota gens Pelasgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelasgicam, quum in Hellenes, *id est Græcos*, transiit, linguam simul istorum perdidisse. Etenim neque Crestoniatarum loquela cum vllo circà populorum consentit, & Placianorum ne secum quidem ipsa.

ἐπειρώτα ὃ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσαι ἡ μοναρχίη. ἡ ὃ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφίδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλὸν ἤ μάλιστα πάντων ἥδη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμῶ αὐτὸν αὐδρὸς βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὦν αὐτὸς, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαι κατε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφοίτιζεν ἱστορέων τοὺς αἰεὶ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσεκτήσατο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τὸ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δ', τὸ Ἰωνικοῦ. Ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προεκεκεμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικὸν, τὸ δὲ, Ἑλλήνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῆ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πολυπλανήτον κάρτα. ὅτι μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος ἵκετο χώρην τὴν Φθιῶτιν· ὅτι δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσην τε καὶ τὸν Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπ' Ἀθηναίων ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ὀλίγα Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἦν μοι δὲ γλῶσαν ἴεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ποτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα χώρην τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ὦν Ἑλληνικόν τω, οἱ συνοίκισι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἐόντα πολίσματα, ὄνομα μετέβαλε· εἰ τύτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσαν μετέμαθε. καὶ δὴ καὶ ὅτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακηνοί, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι.

1 Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelasgica, altera vero Hellenica: quarum ista quidē nunquā alio demigrarit, illa vero valde multumque sit vagata. 2 *Totum hunc locum sic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorsus est perturbatus.* Sed ex coniectura licet dicere, eius linguæ fuisse cuius sunt hodie ii ex Pelasgis qui supra Tyrrhenos Crotona ciuitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Thessaliam regionem incolebant: & ii quoque Pelasgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſium contubernales fuerunt. Ex his ſiquidem, coniectura facta, dicere licet, Pelasgos olim barbare fuisse loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem dissident à suis vicinis, inter se vero conueniunt: ——

14 δηλῶσί τε ὅτι τ' εἰνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τὸν ἔχουσιν οὐ Φυλακῆ. Τὸ δ' Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπεί τε ἐχρέετο, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀπορμαθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀθενές, ἀπὸ σμικροῦ τέως τ' ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὔξηται ἐς πλῆθος, τῷ ἐθνέων πολλῶν μάλιστα προσχεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ καὶ ὧν ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ ὁ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βαρβαρόφωνον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων ὁ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπιωθάζετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τύραννον τότε Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, εὐπατρίδῃ τε καὶ ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι πανηγύριν Ὀλυμπίασι, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεζεσθέντες, καὶ χρεῶν τε ἐόντων ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, δῶρα πυρὸς ἔζεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων τε ὁ Λακεδαιμόνιος τυγχάνων, καὶ ξεινασάμενος τέρας, συνεβούλευε Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, δοῦναί τε γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τινα οἱ τυγχάνει ἐὸν παῖς, τὸν ἀπεῖπασθαι. ἔχων ταῦτα προεβεβουλευμένα τοῖς Χείλωνος πείθεσθαι, ἔγημε δὴ Ἱππόκρατεα· γενέσθαι οἱ μὴ ταῦτα Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ὃς σφετερίζετο τὴν τῶν Συρηκοσίων καὶ τὴν τῶν περὶ τὸ πεδίον Ἀθηναίων, καὶ τὴν μὲν πρόσθεν Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμεωνίδεω, τὴν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρονήσας ἐπανίστατο τυραννίδα, ἤγειρε δεύτερον στάσιν. συλλέξας δὲ στασιώτας καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων τροσάς, μηχανᾶται τοιάδε· ξώσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμίονον, ἤλασεν ἐς τὴν ἀγορὴν ὄχεσι ζεύγεϊ, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μὲν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δηθέν. ἐδέετο τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρήσας· πρότερον δὲ δοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας ἡγεμονίῃ στρατηλίῃ, Νίσαιάν τε εἷλε, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ὄξα πάντα θηεύμενος, ἔδωκέ οἱ τῶν ἀστῶν κατάλεξαι ἄνδρας τοὺς, οἳ δορυφορέοντι μὴ ἀκοντίζοι Πεισίστρατον, κορυνηφόρους δέ. ξύλα γὰρ κορύνας ἔχοντες εἵποντο οἱ ὄπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ἀλλ' ἐπί τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔμενε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τοὺς μὲν φρονήσαντες οἱ τε τοῦ Μεγακλέους στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσι μιν. Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ὑπ' ἰσηνίης ἐν' ἀλλήλοισιν ἐστασίασαν. τὸν μὲν δὴ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα· ἅτε δὲ ξεινασάμενον ἤδη τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντος ἤδη τούτοισι Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ τῇ κατόδῳ τρῆγμα δοκήσαντον, ὡς ἐγὼ δοκέω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκείθη ὑπὸ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνεος ὁ Ἑλληνικὸν, ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ δυνητὸν ἠλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε ἔτι καὶ τοῖσι Ἀθηναίοισι τοῖσι τρωτοῖσι λεγομένοισι εἶναι Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἐωυνὴ τῇ οὐρεσιμαλῶ Φύῃ, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα δεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως ὑψηλή. ταύτῃ τῇ γυναῖκα σκευάσαντες πρωτοπλίνῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ προεξάξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλεν ὑπερεπέζατον φανέεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς ἄστυ, προεξέμοις κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς ἄστυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, ὃν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρῶν μάλιστα, καταγει ἐς τὸ ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀγορεύοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον καταγει· καὶ ἐν τῷ ἄστει πειθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν, προσευχόντό τε τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἐδέχοντο τὸν Πεισίστρατον.

Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, τῇ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα ἐμνήσθη, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων ἐνηνιέων, καὶ λογισμῶν ἐναγέων εἶναι τῇ Ἀλκμεωνιδέων, ἐβούλοντο οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετο οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νέα πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐξορώσῃ, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρὶ ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. ὃν δὲ δεινὸν πεποιήκεε, ἀπαμάζεσθαι τοὺς Πεισιστράτου. ὀργὴ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι στασιώτῃσι.

Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca transierunt, eandem se nunc conseruare. At natio Hellenica, *id est Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt vſa, vt mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videtur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. ¶ Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Crœſus audiebat obtineri, oppreſſamq; eſſe a Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (vt impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne vxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi vxorem haberet, eiiceret: & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Huius conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitauit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, huiuſcemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitauit vehiculum in forum, tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt vt aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è ciuibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio potitus,

1 & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſeruaſſe quã habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ſi tota gens Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcunque aliæ Pelaſgicæ ciuitates nomen mutarunt, quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dedidicerunt. Gens autem Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua vſa eſt, vt mihi videtur: quumque à Pelaſgis abſcilla, imbecilla eſſet, a tenuibus qu buſdã principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequẽtibus etiam barbaris cum ea ſeſe coniungentibus, in multitudinem excreuit. Et ſic quoque mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creuiſſet.

tus, nullis quì tum erant magiſtratibus perturbatis, neq; legibus mutatis, ſed in præſenti ſtatu manens, vrbẽ bene ac pulchre exornauit. Sed nõ multo poſt tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eũ eiecerunt. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primũ obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde ſtabilitam amiſit: cuius eiectores rurſus inter ſe ſeditiones redintegrarũt. Hac autem ſeditione Megacles fatigatus, Piſiſtratum miſſo caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorem, addita tyrannidis cõditione. Accipiente vero conditionem Piſiſtrato, machinati ſunt ad illũ reſtituendũ, rem (vt ego cõperio) longe ſtultiſſimã: (quandoquidem iam olim diiudicatum eſt Græcam gentẽ dexteriorem eſſe quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præſertim ſi iſti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur ſapientia primi, talia machinati ſunt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currumque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitum quo venuſtiſſima videnda eſſet, in vrbem agunt, præmiſſis qui præcurrerent præconibus, quique quum in vrbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienſes, bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerua ipſa præcipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicauerunt: & ſtatim rumor in tribus emanauit, Piſiſtratum à Minerua reduci. Qui vero in vrbe erant, perſuaſi hanc mulierem eſſe deam ipſam, feminæ ſupplicarũt pariter, & Piſiſtratũ acceperunt. Hunc in modum quẽ diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam eius duxit vxorem. Verum quum & filii eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii eſſe crimini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [1] haud legitime coibat cum vxore. Quam rem quum inter illicita occultaſſet, poſtea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicauit. Iſte vero iniquo animo ferens ſe à Piſiſtrato contumelia affici, vt erat iratus, [2] milites homini infenſos reddidit.

1 Non coibat cum vxore vt moris eſt. Et illa quidem initio hoc tegebat, poſtea vero matri, ſiue percontanti, ſiue minus, expoſuit: & iſta rurſus marito. 2 Poſitis inimicitiis in gratiam rediit cum ſeditioſis.

μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιούμενα ἐπ' ἐωϋτῷ, ἀπαλλασσετο ἐκ τῆς χώρης τοῦ δήμου. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισί. Γνώμιον δὲ γνώμιον νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινές σφι προεθυμήθησαν χρήματα πολλὰ παρασχόντων δὲ μεγάλα προεξεργασμένα χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσι τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπίγμενος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, χρημάτων καὶ ἀνδρῶν. Ἐξ Ἐρετρείης δὲ ὁρμηθέντες, ἕνδεκά που ἔτεα ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἵσιν ἡ τυραννὶς προεξελευθερίης ἦν ἀπασῶν ποθεωτέρη. οὕτω μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεζόωσι ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπείτε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι ὡς ἐπ' ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πάντες ἐπῆσαν ὅπλα ἔχοντες ἐπὶ τοὺς καπήλους· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ὅπλα ἔχοντες, ἀπικνέονται ὅπλα Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱερὸν, καὶ αὐτίκα ἕζοντο κατά περ ἐσταότες. ἐνθαῦτα δὴ ὁ μάντις Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ προσιὼν ἔχρα ἐν ἑξαμέτρῳ τρόπῳ, τάδε λέγων,

Ἔρριπται δὴ ὁ βόλος, ὁ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θυννοὶ δ' οἰμήσουσι σελήνης ἐν φαέεσσι νυκτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐχρᾴζων χρᾶ τάδε· Πεισίστρατος δ', συλλαβὼν ὃ χρηστήριον, ἐπῆγε καὶ τρίτῳ. Ἀθηναίων δ' οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος προσέμισγον τὰ μάλιστα ἤδη τηνικαῦτα· καὶ μετὰ ὃ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐπεσπόντες, τοὺς μὲν ἐν τοῖσι κυβεύουσι, τοὺς δὲ ἐν τοῖσι ὕπνοισι κατέβαλον, καὶ οὕτω ἔσχον τὸ τέλεον.

Quæ fieri Pisistratus contra se animaduertens, regione prorsus abscedit: & vbi Eretriam peruenit, vna cum filiis deliberat. Quum autē sententia Hippiæ præualuisset, de tyrannide rursus recuperanda, [1] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipsis nonnihil beneuolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multū, tum vero Thebani plurimum. [2] Post hæc non ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro aduenies, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, anno vndecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas iucundior: atque ita congregabantur. Ceterum Pisistratus, quandiu pecuniam cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: sed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem versus mouere, ita domum ad se defendendos obuiam tendunt. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. Quū autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi, simul contra vrbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerunt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [3] altrinsecusque arma posuerunt. Hic diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [4] Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus est, inquiens,

[5] *Est nummus proiectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

Hoc ille oracului diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus vero, eo percepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant,

1 Munera collegerunt ex vrbibus antea sibi vtcunque cognitis. 2 Postea vero (vt paucis absoluam) tempus emersit, & omnia ad reditum fuerunt ipsis parata. 3 Peruenit, & arma ex aduerso posuit. Ibi vero diuino impetu fretus Amph. 4 Pisistrato adfuit, & ad eum accedens, hex. 5 Verriculum iactum est, expansique retia, nocte Mox aderunt thynni cl.

cos

eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, [1] vt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos cōscendere equos, præmisit, qui assequendo fugientes, mādata Pisistrati dicerent, iuberentque eos bono animo esse, & ad sua quemque abire. LXIV Ita audientibus dicto Athenensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliariorū copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenensium qui perstiterant, nec è vestigio fugā fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiā Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenensium aliis in prœlio cæsis, aliis vna cū Alcmæonidis domo profugis. LXV ¶ [2] Hūc ita Athenensibus imperantē ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnātibus, Lacedæmonii quum cetera bella prospere gessissent, aduersus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessime morati fuerant, [3] tam circa se quam circa hospites nullo consuetudinis conuersationisque commercio. quę instituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oracului profecto: cui, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea venisti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo vaticiner sis vtrum, virne deusne:
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgū, quum esset tutor & idem patruus Leobotę Spartiatarū regis

1 Ne dispersi Athenienses, amplius conglobarentur. 2 Crœsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag. 3 Nullo neque inter se neque cum peregrinis commercio. sed ad æquam & honestis legibus institutam gubernationem sic transierunt.

ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρός τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἱσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. (γρ. εὐθενήθησαν.) καὶ δή σφιν οὐκέτι ἀπέχρη ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσιν ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὔτοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὔτι μεγαίρω.
Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἑσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσιν ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, (γρ. ἐμεῦ) περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας.
17 κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὴν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιληίην, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενόμενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἑσσοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γενοίατο. ἡ δὲ Πυθίη σφιν ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγινέατο τὴν θήκην τοῦ Ὀρέστεω,

è Creta hæc attulisse. Siquidem quum primum tutor factus est, omnia iura immutauit: deditque operam nequis ea transgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, [1] enomotias, triacadas, & syssitia: super hæc instituit *tribunos plebis*, ephoros ac senatores. Ita illi ad rectum vitæ genus translati sunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. [2] Ex quo, cum bonitate soli, tum non exigua hominum copia, discurrerunt statim, ac benigne rem gesserunt. Nec amplius contenti otio frui, quum se Arcadibus præstātiores esse arbitrarentur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum consuluerunt. Quibus Pythia respondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam vescentes glande viri sunt,
Qui te reiicient. tibi ego haud inuidero quicquam,
Saltandā Tegeā planta plaudente daturus:
Vtque queas campū metiri fune feracem.

Hæc responsa vbi accepere Lacedæmonii, à ceteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes secum compedes: videlicet captioso freti oraculo, tanquam essent ipsi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verum congressi prœlio ac fugati, quicunque eorum viui sunt capti, eisdem quas ipsi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad nostram vsque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Aleæ *apud Tegeam* suspensæ. Atque superiore quidem bello Lacedæmonii aduersus Tegeatas assidue semper male pugnauerant: Crœsi tamen ætate & Anaxandridæ Aristonisque, regum suorum, longe superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello à Tegeatibus superarentur, missis Delphos consultoribus, oraculum sunt sciscitati quemnam deorū placarent vt Tegeatū victores existerent. His Pythia respōdit, id fore si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quū nequirent inuenire,

1 *Enomotiæ erant vigintiquinque virorum collegia, & secundum alios plurium: eratque hic sextus à rege magistratus. Triacades, triginta virorum collegia. Syssitia, cœtus in quos distributi ciues, cibum communiter capiebant.* 2 Quumque in fertili & populosa regione versarentur, excurrerunt statim, ac prospere rem gess. *vel,* secunda fortuna vsi sunt. *Sed* ἀνά τε ἔδραμον *exponitur etiam* succreuerunt, *ex Suida: quem vide.*

rursus

rursus ad deum mittunt de loco sciscitatum in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi peruehemente coacti,
[1] *Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,*
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor.

Vbi hæc audierunt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [2] inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocantur, comperit.[3] Sunt autem benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpescant, alii aliò mittuntur. Ex his Liches quum
LXVIII esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque solertia vsus. [4] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent, & iste in ærariam officinā venisset, intuebatur ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirabundum animaduertēs faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon hospes, inquit, admirarere, si idem quod ego tu nosses, qui tantopere admiraris ferrarium opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, incidi in loculum septem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuisse maiores quàm nunc sunt homines, aperui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo longitudine: quam vbi mensus sum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches considerans, coniectauit hunc ex oraculo esse Orestem, hac videlicet coniectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem cōperit esse ventos: incudē vero & malleum, [5] formam formæ hostem: ferrum vero quod procuderetur, [6] plagam superinditam plagæ: hac ratione id coniectans, quod in plagam hominis ferrū inuentum sit. Hęc itaque secum agitans, Spartā regressus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi [7] ex cōposito hominē

ἔπεμπον αὖτις ἐς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ, (γρ. λευκῷ)
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται· (γρ. πήμασι)
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ἐπιτάρροθος ἔσσῃ.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρεν. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλῃ. Τουτέων ὦν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ (γρ. Λίχνης) συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐν θώυματι ἦν, ὁρέων τὸ ποιεύμενον. μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τοῦ ἔργου, (γρ. παυσαμένου) "Ἦ κου ἂν ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τό περ ἐγὼ, κάρτα ἂν ἐθώυμαζες, ὅκου νῦν οὕτω τυγχάνεις θῶυμα ποιεόμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. ὑπὸ δὲ ἀπιστίης μὴ μὲν γενέσθαι μηδαμὰ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἄνωξα αὐτὴν, καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ ἔλεγε τά περ ὀπώπεε· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλεόμενος· τοῦ χαλκέος δύο ὁρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους εὕρισκε ἐόντας· τὸν δὲ ἄκμονα, καὶ τὴν σφῦραν, τόν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πήματι κείμενον· (γρ. πήμασι) κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπε-

1 Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.* 2 Ab inuentione aberant. 3 Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quini ciues ex equitibus ætate maxime prouecti, qui singulis annis exeunt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere. 4 Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset. 5 Typum esse & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim feriens.* 6 Noxam superinditam noxæ: hac rat. id con. quod in damnum hominis fer. 7 Per simulationem hominem crimine intentato, exil.

εἰώνων. νείκαιτες οἱ ἀμπίλιν," ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπιχόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς ὃν χαλκέα, ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλίην. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσαν, ἐνοικίσθη. ἀνορύξας δὲ ὃν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκόσας ἐπειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ὑπῆκτο.

Ταῦτα δὴ ὧν πρώτα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀπέλεις δῶρά τε φέρων, καὶ δεησόμενος συμμαχίης· ἀντειλάμενός τε τὰ λέγειν ἐχρέω. οἱ δ', ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψέ μέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ ὃν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, (ὑμέας γὰρ πυθόμενος προεστάναι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροίσου μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρύκευτο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὖτοι τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδησάν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐπείσαντο ὅρκια ξείνης πρὸς καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ πρόσθε αὐτοῖσι ἐπιτηδείως εἶχον ἐκ Κροίσου τοιάδε· ἐκ Τεγέης ἀπικόμενοι ἄνδρες ἐπιτήδειοι ἐς τὰ ἐλεύθερα, ἐπύθοντο τὰ ἐκ τοῦ χαλκείου ἀναθήματα, ἐόντα ἐν Τεγέῃ, ἐπιμαθόντες δὲ τὴν ἀξίην ἐμνώοντο. ἐπεμψαν δὲ ἐπὶ τοῦτο οὐκ ἐς τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τοὺς ἀρίστους τῶν πολιητέων. ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Τεγέην, καὶ ἐσελθόντες ἐς τὸ ἐργαστήριον, ἐνθαῦτα ἐμνώοντο τὰ ἀναθήματα, εἰπεῖν μὴ ἐλθόντες ἐς Σπάρτην. ὁ δὲ, ὡς ἔμαθε τὸ ἀληθὲς, ἔφη ἐκείνων οὐδενὸς ἕνεκα ἐπιβουλεύσειν μὴ οὐ καὶ τὰ ἐκείνων ἀπολέσθαι· ἐπὶ γὰρ τούτοισι τὸν χαλκὸν τὸν ἐμὸν ἐκτήσατο, ἵνα μὴ ἐμοὶ ἀποδιδοὺς ἀπολέσῃ τὰ ἐκείνου. ἐπὶ τοιούτοισι ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπιτηδείως εἶχον Τεγεήτῃσι. ἐπὶ δὲ τούτοισι καὶ τὸν χρησμὸν τὸν ἐς σφέας γενόμενον ἐπιστάμενοι, ἐποιεῦντο τὴν συμμαχίην. ἐνόμιζον γὰρ ἑωυτοῖσι τὸν Τεγεήτην ἐπίκουρον ἔσεσθαι ἐλευθερίης ἕνεκα. ἐπεὶ δὲ ἀπῆλθον οἱ ἄγγελοι ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦλθε καὶ Κροίσῳ ἡ ἀγγελίη, ὡς ἥκοιεν ὅρκον τε ποιησόμενοι καὶ συμμαχίην ἐπιθησόμενοι. ἐπιστάμενος δὲ τὸ χρηστήριον ἥδετο τῇ ἀφίξει τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἐλπίδα μεγάλην εἶχε ἑωυτῷ τε καὶ τῇ Λακεδαιμονίων ἀρχῇ ἀγαθὰ συνοίσεσθαι. ἐπαρθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ θεοπροπίου, καὶ ἑτοιμασάμενος ὡς ἐπὶ μεγάλῳ ἔργῳ, ἐπεμπε κήρυκας ἐς Σπάρτην, ἅτε δὴ φίλους τε καὶ ξείνους ἤδη ἐόντας, ἐπὶ τὸν Κύρου τε καὶ Περσέων στρατὸν ἐλάσων. ἐπιστάμενος δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀπέλεις δῶρά τε φέρων, καὶ δεησόμενος συμμαχίης· ἀντειλάμενός τε τὰ λέγειν ἐχρέω. οἱ δ', ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψέ μέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ ὃν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, (ὑμέας γὰρ πυθόμενος προεστάναι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροίσου μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρύκευτο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὖτοι τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδησάν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐπείσαντο ὅρκια ξείνης πρὸς καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ πρόσθε αὐτοῖσι ἐπιτηδείως εἶχον ἐκ Κροίσου τοιάδε· ἐκ Τεγέης ἀπικόμενοι ἄνδρες ἐπιτήδειοι ἐς τὰ ἐλεύθερα, ἐπύθοντο τὰ ἐκ τοῦ χαλκείου ἀναθήματα, ἐόντα ἐν Τεγέῃ, ἐπιμαθόντες δὲ τὴν ἀξίην ἐμνώοντο. ἐπεμψαν δὲ ἐπὶ τοῦτο οὐκ ἐς τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τοὺς ἀρίστους τῶν πολιητέων. ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Τεγέην, καὶ ἐσελθόντες ἐς τὸ ἐργαστήριον, ἐνθαῦτα ἐμνώοντο τὰ ἀναθήματα, εἰπεῖν μὴ ἐλθόντες ἐς Σπάρτην. ὁ δὲ, ὡς ἔμαθε τὸ ἀληθὲς, ἔφη ἐκείνων οὐδενὸς ἕνεκα ἐπιβουλεύσειν μὴ οὐ καὶ τὰ ἐκείνων ἀπολέσθαι· ἐπὶ γὰρ τούτοισι τὸν χαλκὸν τὸν ἐμὸν ἐκτήσατο, ἵνα μὴ ἐμοὶ ἀποδιδοὺς ἀπολέσῃ τὰ ἐκείνου. ἐπὶ τοιούτοισι ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπιτηδείως εἶχον Τεγεήτῃσι. ἐπὶ δὲ τούτοισι καὶ τὸν χρησμὸν τὸν ἐς σφέας γενόμενον ἐπιστάμενοι, ἐποιεῦντο τὴν συμμαχίην. ἐνόμιζον γὰρ ἑωυτοῖσι τὸν Τεγεήτην ἐπίκουρον ἔσεσθαι ἐλευθερίης ἕνεκα. ἐπεὶ δὲ ἀπῆλθον οἱ ἄγγελοι ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦλθε καὶ Κροίσῳ ἡ ἀγγελίη, ὡς ἥκοιεν ὅρκον τε ποιησόμενοι καὶ συμμαχίην ἐπιθησόμενοι. ἐπιστάμενος δὲ τὸ χρηστήριον ἥδετο τῇ ἀφίξει τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἐλπίδα μεγάλην εἶχε ἑωυτῷ τε καὶ τῇ Λακεδαιμονίων ἀρχῇ ἀγαθὰ συνοίσεσθαι. ἐπαρθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ θεοπροπίου, καὶ ἑτοιμασάμενος ὡς ἐπὶ μεγάλῳ ἔργῳ, ἐπεμπε κήρυκας ἐς Σπάρτην, ἅτε δὴ φίλους τε καὶ ξείνους ἤδη ἐόντας, ἐπὶ τὸν Κύρου τε καὶ Περσέων στρατὸν ἐλάσων.

criminis conuictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem suam referens fabro ferrario, [1] conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, vbi rem cognouit, effosso sepulchro ossa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonii quoties cum Tegeatibus congressi sunt, superiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponnesi iã eis parebat. Hæc itaque omnia Crœsus audiens, misit nũcios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli societatem, iussos dicere quæ oporteret. Ii postquã peruenerunt, Nos (aiunt) Crœsus misit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit vt Græcã mihi societatẽ adsciscerẽ, & vos inter Græcos antecellere audio, statui vos mihi in societatem ex oraculo prouocandos ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atque societatem, citra dolum fraudemque. Crœsus hæc per legatos nunciauit. Quorum aduentu Lacedæmonii, qui & ipsi oraculũ audierant, gauisi, fœdus cum eis hospitii societatisque inierunt. Etenim iam antea intercedebant nõnulla Crœsi in Lacedæmonios beneficia. Nam quũ illi misissent Sardis ad aurum coemendum, quo vsuri erant in id simulacrum Apollinis quod nunc positum est [2] apud Laconicam in Thornace, eo auro sunt à Crœso donati. Qua de re Lacedæmonii, quodque se amicos ille præ omnibus Græcis delegisset, societatem admiserunt, & hoc denũcianti sese paratos exhibuerunt. Quod vbi extrinsecus fecerunt, pateram aheneam labiorum tenus frequentibus animalibus extrinsecus cælatam, triginta amphorarum capacem, deno afferebant, volentes Crœsum remunerari: sed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur caussarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis, [3] quum Samũ appulsi essent, à Samiis fuisse interceptam: qui, cognita re, nauibus istos longis aggressi fuere. Ipsi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, serò venientes, quum audissent Crœsum captũ esse cum Sardibus, illam in Samo vendidisse viris priuatis,

ἀπολοίατο. νηισὶ μακρῇσι διαπλώσαντες· αὐλοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τὴν Λακεδαιμονίων θυρίην, ἐθωυμάζοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἡλωκέναι, ἀπέδοντο ὃν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιώτας δὲ ἄνδρας θεαμένους

qui eam

1 Conducebat, (*id est, conducere conabatur*) à non locante (*id est, à nolente conducere*) cortem. Vbi vero tandem ei persuasit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. sep. 2 Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunc. sese par. exhibuerunt: cum etiã fabricati crat. 3 Quum circa Samum essent.

eam Iunonis templo dedicauere: & illos qui vendidissent, Spartam reuersos, forsitan dixisse à Samiis sibi fuisse ereptã. Ac de patera ita res se habet. ¶ Crœsus autem elusus oracuło, aduersus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam euertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso consuluit, Aduersus tales viros expeditionem paras, rex, qui [1] coriacea subligacula, qui è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt cibis vescuntur, sed quos habent, vtpote regionem asperam incolentes. Ad hæc potu non vini vtuntur, sed aquæ: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. quibus quum nihil sit quod eripias, si viceris: sin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi gustauerint illi nostra bona, [2] circumsistent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Persis vt Lydos inuaderent. Hæc loquutus, non tamen Crœsum flexit. Etenim Persis, antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Persæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum disterminabat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui sunt ad dexteram, & Phrygas qui sunt ad læuam: tum boream aduersus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagoneſque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à sinistra perstringens. Ita flumen Halys cuncta fere superiora Asiæ, à mari quod Cypro obiectum est, ad Euxinum vsque Pontum dirimit. Est autem dorsum totius huius regionis, longitudine quinq; dierum itineris viri expediti. Itaq; aduersus Cappadociam Crœsus cum exercitu profectus est, cupidus cum hanc partem soli fœcundi suo adiiciendi, tum vel magis, fiducia oracolorum, Cyrum vlciscendi: propter Astyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem suum, quẽ Cyrus Cambysis filius prælio

ἀνδριαντοποιήσαι μιν ἐς Ἡραῖον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀναιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. κατὰ μὲν τὸν χρητῆρα οὕτω ἔσχε. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. προδασκαζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι ὑπὸ Γέρβεω, τῶν τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ ὄνομα ἐν Λυδοῖσι ἔσχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε, (οὔνομα δὲ οἱ ἦν Σάνδαρις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι προδασκάζεαι, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχείην. πρὸς δὲ, οὐκ οἷνῳ ἀλλ' ἀρδεσκόμενοι, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, πάσφεας ἀπαιρήσεαι, τοῖσι γε μηδὲν τούτου μηδέν· τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, προσέξονται, οὐδέ σφεας ἀπωσόμενοι ἔσονται. ἐγὼ μέν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς. τοῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι ἔτοι, πρὸ μὲν τοῦ πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁρίζων δὲ οὗτος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὔρεος πρὸς Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας παραμείβεται δὲ τούτους, καὶ ῥέων αἰεὶ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ ἀνίσου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει σχεδὸν πᾶσαν τὴν Ἀσίην τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς αὐτίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον. ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἀπάσης, μῆκος ὁδοῦ ἐλαύνῳ ἀνδρὶ, πέντε ἡμέρας αἰανσιμοῦται. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ὑπὸ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα, ἐν γῆς ἱμέρῳ, πρόσκτησασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοίρην βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἐών, καὶ πᾶσαν ἐθέλων ὑπὸ Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγης γὰρ ὁ Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλῆα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω κατάστρε-

1 *Vel*, Coriacea femoralia. *Intelligere autem videtur quæ* & bracæ *dicuntur*. 2 Pertinaciter *ea* retinebunt.

φάμενος εἶχε, ἡνόμησεν γαμβρὸν Κροῖσον ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων ἓν καὶ ἕν ἀνδρῶν κατάσασα, ἐπ' ἐξήλασε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐπὶ δὲ Κυαξάρεος τοῦ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ἐς τοὺς Σκύθας τούτους ὁ μὲν πρῶτον ἀδικέων ἦν, ὡς ἐόντας ἱκέτας· ὥστε γὰρ ἐπὶ πολλοῦ ποιεύμενος αὐτοὺς, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε διδάξων, καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων ἐκμαθήσων τοῦ ἡνομένου, καὶ ἀεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγγελον, καὶ ἀεί τι φερόντων, καί κοτε σπουδῇ ἐλθὼν σφέας μηδὲν νοήσαντας ἢ ἀδίκως κεκτημένους χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς δὴ ἔοικε, ὀργῇ οὐκ ἄκρητος) ἡμέρης κάρτα πρὸς ἐόντας ἀφείδησε ἀφειδίη. οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὥστε δικαίως σφέων ἐωυτέων πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακτάμενοι σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξαρέϊ δοῦναι φερέσβιον, ὡς ἄγρην δῆθεν· δόντες δὲ, τοῦτο παθόντες, ἔφευγον ἐς Σάρδις. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν πρώτιστα ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαξαρέϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγκατέστη ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. Ἀλλ' ἐφέρεσι δὲ σφι ἴσης ἐούσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνέμιξε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νὺκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπείτε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσάν σφεα καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοι σφι καὶ ὅρκιον ἀλλαγὴν ἐπείσαν ποιήσασθαι. Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν καὶ δυνατὸν τὸν γαμβρὸν ἐπιθέσθαι τῷ πατρὶ Ἀστυάγεϊ τῷ Κυαξάρεω παιδί· ἀεὶ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται τοῦτο τὰ ἔθνεα τὰ περ τε Ἕλληνες

victum ceperat. Erat autem Crœso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuiarios quum esset seditio, caterua quædam eorum [1] secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, vtpote supplices, initio benigne alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo vt [2] pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus vtendi. Interiecto deinde tempore, quum Scythæ venatum assidue irent & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus [3] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, vt se indignum, à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreuerunt vt aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque vt feras apparare consuecuerant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quumobtulissent, quam celerrime se ad Alyattem Sadyattis filiũ Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuę ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quod Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterũt, & nocturnum quoddam prœlium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quum æquo marte certarent, [4] stante pugna contigit vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi vbi diem noctescere viderunt, à pugnando destiterunt: eoque propensius ad pacem inter se constituendam festinauerunt: autoribus conuentionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui vt iusiurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, [5] properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cetera ritu Græcorum,

1 Subdurit se. 2 *Legit παῖδας σφιν παρ. Sic autem sequitur παίδων.* 3 Cyaxares (erat enim, vt re ipsa ostendit, iræ impos) aspere admodum & indigne tractauit. 4 Inter pugnandum. 5 Operam dederunt.

[1] tum feriendo brachia qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. ¶ Hunc igitur Astyagem auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo caussam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula *consulenda* miserat. Et quum responsum reddidisset [2] haud syncerum, [3] secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est [4] aduersus quandam Persarum partem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidem sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: vt autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quũ incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullos dum enim ex illis põtibus ea tempestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse vt fluuius qui ad læuam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxisset ex pristino alueo fluuium, iterum eum, vbi exercitus traiectus esset, in suum alueum refunderet. Itaq; quum celerrime fluuius diuisus esset, vtrinque vado meabilis effectus est. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruisse alueum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rursum redierunt, illũ transiuissent? Crœsus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum sitam. Hic statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisque omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tamen, antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Ionas tentandos vt ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Crœsum posuit: ibidemq; in regione Pteria pro se vterque alterum lacessere. Commissaque acri pugna, & multis vtrinque cadentibus, ad extremum noctis interuentu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc

1 Tum secando brachia vsquedum sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *Vt legatur αἱμοῤῥοΐῳ, pro ὁμοῤῥοΐῳ. Vide Tacitum, lib. 12.* 2 Captiosum. 3 A se facere. 4 In Persarum fines.

φρα πεδα ἀμφότερα ὕπως ἡγωνίσατο. Κεῖνος ὦν, μεμφθεὶς τῷ ὅ πλῆθος ὁ ἑωυτοῦ στρατεύμα· ὡς γὰρ οἱ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἦν ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθείς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο βπιὼν ὁ Κῦρος, ἀπήλασε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, τοὺς ἀκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους τῷ ὅρκιον· (ἐποιήσατο γὰρ καὶ τοὺς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτιον συμμαχίην στερεσθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίους) μετὰ τοῦτο μὲν Βαβυλωνίους· (ἦν γὰρ καὶ τοὺς τότε ἐπὶ πάντα συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβυνήτος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοις παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν· ἁλίσας δὴ τότε, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιήν, ἀνέστω, ὅκως χειμῶνα παρείη, ἅμα τῷ ἵππῳ στρατεύσεσθαι τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἔπεμπέ τε κήρυκας καὶ τὰς συμμαχίας, στρατηίους τὰς ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. ὃν δ' ἂν μὴ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὡς ἐὼν αὐτὸς ξεινικὸς, πάντα ἀφεὶς, διεσκέδασε· οὐδαμῶς ἐλπίσας μή κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω τάχα πλησίως Κῦρος ἐλάσειε ὑπὸ Σάρδις. Ταῦτα δὴ πιλεγόμενα Κροίσῳ ὅ τε στάδιον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. Φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μεπέντες τὰς νομὰς ἐμέαθαι, φοιτέοντες κατήϊσαν. ἰδόντι δὲ τὰ Κροίσῳ τοῦτο, ὥσπερ καὶ ἐμοί, ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τοὺς ἐξηγητὰς Τελμισσέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι παρὰ Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐδέξατο Κροῖσος ἀπαρρῆξαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀπικέσθαι ἐς τὰς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν οἱ τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδοκέοντες ἐπὶ Κροίσου τὴν χώρην ἥξειν· ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὅτι ἐπὶ γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε ἐπὶ καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νυν ταῦτα προεχρήσαντο Κροίσῳ ἤδη ἁλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τῷ μέλλει Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου ἐκ τῆς μάχης τὴν ἡμέρην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μελλοι Κροῖσος διαναστήσειν τὸν στρατὸν, βουλόμενος μὲν ἐπισχεῖν τὴν ἐκείνου ἔφοδον, ἐνθυμεόμενος δὲ ὡς ἀνδρηίη εἴη ἡ Λυδῶν ἀμφὶ ἱππικῇ, ἐφοβέετο μὴ ἀναχωρήσῃ ἐς τὸ πεδίον ἐκ τῶν ὀρέων, ἐν τοῖσι ἐστρατοπεδεύσατο, ἐν τῷ ἐλάσσονι ἐόντι τοῦ πολεμίου ἱππικῷ. ταῦτα δὲ ἐνθυμεόμενος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· τοὺς καμήλους τῶν ἐφόρεε τὰ σιτία καὶ τὰ ἐπιτήδεα τοῖσι ἀνθρώποισι, ἀπαλλάξας τούτων, ἐσκευάσατο ὡς ἐς μάχην, καὶ ἐπέβησε ἀνθρώπους ἐπὶ τοὺς καμήλους, καὶ ἐνέδυσε σκευὰς ἱππικάς, καὶ ἐκόμησε· ἐντειλάμενος δὲ ἐκέλευε ἀντιστῆναι τῷ ἱππικῷ παντὶ Κροίσου, καὶ μάχεσθαι· ὄπισθε δὲ τῶν καμήλων ἔταξε τὸν πεζὸν πάντα· μετὰ δὲ τὸν πεζὸν ἔταξε τὴν ἵππον πᾶσαν· ἐπὶ δὲ τῇσι ἵπποισι αὐτὸς ἐκέλευε ἔχεσθαι. ταῦτα δὲ ἐποίεε, ὅτι ἵππος ἵππου τε ἀποδεκτὸν οὐδὲν καὶ εἴδεα καὶ ἔργον οὐδὲν ὄφελος ὁρᾷ· ἐπὶ τούτῳ δὴ ταῦτα μηχανᾶτο, ἵνα ἡ ἵππος τὸν Λυδὸν ἵππον ταράσσῃ, καὶ ἐπ' αὐτῇσι ἐκείνῃσι ἐπιπεσὼν διαφθείρῃ· ἄλλο τε ἐπὶ τούτοισι ἐμηχανᾶτο, ἵνα μὴ ἐπιστρατεύσωνται Λυδοὶ Πέρσῃσι, ἀλλὰ μάχεσθαι μούνοισι πρὸς μούνους. ἐπὶ τούτῳ δὴ ταῦτα μηχανᾶτο, ὅτι ἵππος μὲν ἐστὶ φοβερὸν ἵππου πρὸς μάχην, καὶ ἐν τούτῳ ἔφερε τὸ ἄθλιον τοῖσι Λυδοῖσι· ἄνδρες δὲ ἵππον ἐφοβήθησαν καὶ ἐπεδέξαντο τὰς καμήλους ἰδόντες, καὶ ὀσμησάμενοι· τούτου γὰρ εἵνεκα καὶ ἐμηχανᾶτο ταῦτα ὁ Κῦρος, ἵνα τῷ ἵππος ἐπιλίπῃ ἀμυνομένη. ἐπεὰν δὲ συνίωσι ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡς ἐφρόντισε τὰ μάλιστα τὴν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτο τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπὶς. ἐμάχοντο μέντοι οἱ γε Λυδοὶ ὡς ἐδυνήσαντο· ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. καταφυγόντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὅτι μακρότερον ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα πρεσβεύοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τούτους δὲ ἔξεπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροίσου. ἐς τε δὴ τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ

in modũ duo exercitus dimicauerunt.

¶ [1] Crœsus, à suo exercitu incusatus LXXIV
quod cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die quum Cyrus ipsum supersederet inuadere, regressus est Sardis, habens in animo euocare Ægyptios ex fœdere: quorum cum rege Amasi, antequam cum Lacedæmoniis, societatem inierat: accersere etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percusserat: (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempestate Labynetus) denunciare item Lacedæmoniis vt ad certam diem præsto essent: hisque & suis copiis coactis, vbi per hyemem quieuisset, initio statim veris tendere aduersus Persas. Hæc destinans Crœsus, abiit Sardis, dimisitque caduceatores ad socios, edicens vti ad quintum mensem Sardis conuenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minime sperans vnquam fore vt Cyrus, qui sic æquo marte pugnasset, Sardis copias promoueret. Hęc Crœso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: [2] quos, vt existebant, equi in- LXXV

LXXX

aduenit. Vnde Crœsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prœlium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque pugnabat, equitandi sane perita, hastas perlongas gestans. Campus in quo concursum est, ante vrbem Sardensem iacet, magnus & editus: quem [1] cum alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatũ reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit vt præirent ceteras copias aduersus Crœsi equitatum: peditatum, vt hos subsequeretur. post hunc collocauit omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis necui ceterorũ Lydorum parcerent: sed quemlibet occiderent obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem vt nec speciem eius intueri nec odorẽ sentire sustineat. Id ideo commentus est vt equitatum Crœsi, quo ille se prævaliturum confidebat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se auertunt. vnde spes Crœsi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. & tandem, multis vtrinque cadentibus, vertuntur in fugam: [2] ac muros ingressi, à Persis obsideri cœperunt. Quam obsidionem in longius LXXXI
processuram ratus Crœsus, alios nuncios è muris mittit ad socios. nam qui antea dimissi erant, hi conuentum Sardis ad quintum mensem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi vtique iam obsesso. & cum ad alios socios misit, tum vero

[1] Crœsus autem caussatus sui exercitus paucitatem: (erant enim ipsius copiæ multo minores quam Cyri) hoc, inquam, caussatus, quum postero die Cyrus non descenderet in certamen, regressus &c. [2] Quos prodeuntes equi relictis pascuis, passim comedebant.

aduenit.

[1] Cum alii amnes permeant, tum vero etiam Hellus in omnium maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, infunditur mari, &c. Pro Hellus autem legitur & Hyllus: quod affertur ex Homero & Strabone. [2] Ac muris inclusi.

ἐλπλύθες. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ τὰ δόξαν ἔχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τὸ τῶν τότε χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηιότερον, οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ Λυδίου. ἦν δὲ μάχη σφέων ἰδεῖν ἀπ' ἵππων· δόρατα τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐλοὶ ἔσαν ἱππεύεσι ἀγαθοί. Ἐς δὲ πεδίον δὲ συμβόντων τὸ τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τῆς Σαρδινοῦ, ἐόν μέγα τε καὶ ὕψηλόν, (διὰ δὲ αὐτοῦ πεταμοὶ ῥέοντες καὶ ὁ μὲν, ὃς Ἕρμος συρρήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλέομενον δὲ Ἕρμον· ὃς δὲ ἐξ ὄρεος ἱροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν τὴν Φωκίην πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην παρασκευαμένους, καταῤῥωδήσας τὴν ἵππον, ἐποίησε, Ἅρπαγον τὸν Μήδου τοιόνδε ἔοντα τὸν στρατὸν τὸν ἑωυτοῦ εἰπόντα ὅσα τε φορέοι καμήλους, πάσας ἁλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς ἐκπρεπέα κόσμῳ ἐσεσαλπισμένους. ἐκέλευσε δὲ αὐτοὺς, προστάξας τοῖσι ἄλλοισι στρατιῆς πᾶσι ἕπεσθαι ὄπισθε τῶν καμήλων· τῇ δὲ καμήλῳ ἔπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν· ἐκέλευε δὲ, ἐπεὰν πάντας συλλέξῃ, ἐπὶ τοῖσι ἵπποισι ἕπεσθαι αὐτὸν, καὶ τὸν ἄλλον στρατόν. ταῦτα δὲ ἐποίεε, ὅτι ἵππον ἐφοβέετο, μὴ ἐκλίποι τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν ἀμυνομένη. ἐπὶ τούτῳ δὴ ταῦτα μηχανᾶτο, ἵνα ἡ ἵππος τὸν Λυδὸν ἵππον ταράσσῃ, καὶ ἐπ' αὐτῇσι ἐκείνῃσι ἐπιπεσὼν διαφθείρῃ· ἄλλο τε ἐπὶ τούτοισι ἐμηχανᾶτο, ἵνα μὴ ἐπιστρατεύσωνται Λυδοὶ Πέρσῃσι, ἀλλὰ μάχεσθαι μούνοισι πρὸς μούνους. ἐπὶ τούτῳ δὴ ταῦτα μηχανᾶτο, ὅτι ἵππος μὲν ἐστὶ φοβερὸν ἵππου πρὸς μάχην, καὶ ἐν τούτῳ ἔφερε τὸ ἄθλιον τοῖσι Λυδοῖσι· ἄνδρες δὲ ἵππον ἐφοβήθησαν καὶ ἐπεδέξαντο τὰς καμήλους ἰδόντες, καὶ ὀσμησάμενοι· τούτου γὰρ εἵνεκα καὶ ἐμηχανᾶτο ταῦτα ὁ Κῦρος, ἵνα τῷ ἵππος ἐπιλίπῃ ἀμυνομένη. ἐπεὰν δὲ συνίωσι ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡς ἐφρόντισε τὰ μάλιστα τὴν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτο τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπὶς. ἐμάχοντο μέντοι οἱ γε Λυδοὶ ὡς ἐδυνήσαντο. ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. καταφυγόντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὅτι μακρότερον ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα πρεσβεύοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τούτους δὲ ἔξεπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροίσου. ἐς τε δὴ τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ

ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὴ ἀμφὶ Σπαρτιήτησι
κατ' αὐδὴν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε ἔριος ἐόντα
πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. Ταύτην γὰρ
Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτε-
μόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ ἡ μέχρι Ma-
λέων πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, πρός τε αὐτῆς ἠπείρου χώ-
ρη, καὶ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. Βοηθη-
σάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἐπομνυμένῃ, συν-
ἐβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τε-
τρηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δὲ ἂν νικέω- 10
σαν, τούτοισι εἶναι τὴν χώρην. Ὁ δὲ πλῆθος ἐγράφη ἀπω-
μοσίας ἑκατέρους ἐς τὴν ἑωυτῶν, μηδὲ παρεμβαλέειν ἀν-
τιζωνιζομένους, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρα-
τοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσωμένους τοὺς σφετέ-
ρους, ἐπαμύνωσι. συνθέμενοι δὲ ταῦτα ἀπαλλάσσον-
το. λοχαγοὶ δὲ ἑκατέρων ὑπολιφθέντες σφέων ἔμειναν.
μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπε-
λίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακόσιοι ἢ ἑπτά· Ἀργείων μὲν, Ἀλ-
κίνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης
ὑπελείφθησαν δὲ ὅτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ 20
δύω τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ
δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς
Ἀργείων νεκρούς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα ἐς τὸ
ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξι εἶχε ἑαυτόν. ἡμέρῃ δὲ
δευτέρῃ παρῆσαν πυθομενοι ἀμφότεροι. τέως
μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ
μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλέονες περιγένοιατο οἱ δὲ, τοὺς μὲν
ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παρα-
μείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος
δὲ, ἐς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ
καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀρ- 30
γεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακεράμενοι
τὰς κεφαλὰς, περὶ τοσοῦτον ἐποιήσαντο κωμῆται, ἐπει-
σαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κό-
μην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι
χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακε-
δαιμόνιοι δὲ ταναντία τούτων ἔθεντο νόμον· καὶ γὰρ κομῶν-
τες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. Τὸν δὲ ἕνα λέγουσι ἐν
περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμε-
νον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρ-
μένων αὐτὸν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσασθαι ἑ-
ωυτόν. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνισταμένων
τῶν πρηγμάτων, ἦλθε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ
βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅπως ἐπεί τε ἐπύθοντο τὸν
κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευα-
σμένοισι, καὶ νεῶν ἐπισταμένων ἐπίπλοον, ἦλθε δεύτερος ἄγγελος, ὡς
ἁλώκοι ὁ τῆς τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζω-

1 Interceptum. 2 Intercepto.

ad Lacedæmonios. Ceterũ per id tem- LXXXI
pus & ipsis Spartiatis inciderat cum Ar-
giuis contentio de agro qui dicitur
Thyrea. Quem locum, etsi terræ Argo-
licæ partem, tamen Lacedæmonii [1] in-
tercisum tenebant. Etenim Argiuorum
est quicquid regionis Malea tenus ad
occasum vergit in continente: & insulæ
tum aliæ, tum vero Cythera. Quum ergo
Argiui suo territorio [2] intercisio auxilio
ferrent, ibi ab vtrisque in colloquium
ventum est vt triceni vtrinque dimica-
rent: & vtri superiores extitissent, co-
rum regio foret: atque ambo exercitus
in suam vterq; terram discederent, nec
permanerent dum dimicaretur: ea scili-
cet causa, ne, si adessent, parti succum-
benti auxilium sui ferrent. His con-
uentis, in diuersa digrediuntur. Ex vtris-
que delecti viri qui relicti sunt conflixerunt: atque illis quidem, vt æquo mar-
te pugnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idq; noctis interuentu. ex Argiuis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos cursu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui spoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad suorum castra detulit, & se in suo ordine tenuit. Postero die vtrique re audita adfuerunt, sibique victoriam vendicabant: Argiui quidem, quod suorum plures superfuisse dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum superfuerant, fugissent: suus autem perstitisset, & hostium cæsos spoliasset. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac postquam permulti vtrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo extempore Argiui tonsis capitibus, quum antea necessario criniti essent, legem condiderunt, se deuouentes ne prius comam alerent, neue mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperassent. His è diuerso legem tulere Lacedæmonii, vt in posterum comati essent, quum antea non fuissent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuisset, aiunt pudore Spartam reuertendi, ob socios interfectos, illic apud Thyreas mortem sibi consciuisse. Quum hęc esset apud LXXXII
Spartiatas rerum conditio, aduenit caduceator Sardianus precatum Crœso obsesso auxilia. Illi, caduceatore audito, statuerunt Crœso statim succurrendũ. Quibus iam se apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatũ, Crœsumq; viuũ esse captum. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimento rati, supersederunt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cõscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando vrbs caperetur haud suspectum erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque vna parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerant. Eum Meles per ceteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc deuolutam, aduertit animum, atque considerauit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta.
LXXXV Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem, habilis ad cetera, sed mutus. [1] ad cuius vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, rex multorum, valde insciæ Crœse:
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum [2] sibi ignotum vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret

1 Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius causa, cum alia excog. &c. 2 Pro ἄλλον γνώσας, suspicor scribendum ἄλλογνώσας, & ita legisse videri hic potest.

θαιέειν. ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ὀπτόντα
τὸν Πέρσην, ὑπὸ δείους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνὴν. εἶ-
» πε ὦ, Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. οὗτος μὲν δὴ τόν-
23 τοισι τὸν πρῶτον ἐφθέγξατο. μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν
πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τὰς τε δὴ
Σάρδις ἔσχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα
ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας
πολιορκηθέντα κατὰ τὸ χρηστήριόν τε, καὶ κατὰ πάντα
τὰ ἑωυτῶν μεγάλην ἀρχήν. ἀγαγόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἦγαγον πρὸς Κῦρον. ὁ δέ, στοιβάσας πυ-
ρκὼ μεγάλην, ἀνεβίβασέ τε αὐτὸν ὑπὸ Κροῖσόν τε ὁμοῦ
πέδησι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν
παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια τῶν κατα-
γησάντων θεῶν ὁτεφοῦν, εἴτε καὶ ἐξ εὐχῆς βουλόμενος τελέσαι
τινὰ, εἴτε καὶ πυθόμενος ὑπὸ Κροῖσον εἶναι ἄνδρα εὐσεβέα,
ἑωυτοῦ δὲ εἵνεκα ἀνεβίβασε ὑπὸ τὴν πυρήν· βουλόμενος
εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωὸν κα-
ταπρησθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα. τοῖσι δὲ
Κροίσῳ ἑστεῶτι ὑπὸ τῆς πυρῆς, ἐπῆλθε (καίπερ ἐν
κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) ὁ τοῦ Σόλωνος, ὡς εἴη σὺν
θεῷ εἰρημένον, ὁ Μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον.
ὡς δὲ ἄρα μιν ὑπεδέκετο τοῦτο, ἀνενείκαντα ἐν τε
καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς λειποψυχίης, ἐς
τρὶς ὀνομάσαι τὸν Σόλωνα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαν-
τα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖ-
σον, τίνα τοῦτον ὀπτιᾶται. καὶ τοὺς, προσελθόν-
τας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴ ἔχειν
ἐρωτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν,
» Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προθείμην μεγάλων
χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφρα-
ζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιταρεόντων
δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλου προσεχόντων, ἐλεγε δή, ὡς ἦλ-
θε ἔρχων ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμε-
νος πάντα ὅσα ἑωυτῷ ὄλβια, ἀποφλαυρίσαι εἰ. ἀ-
δηλήσαντος, τῇ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε τῇ περ ἐκεῖ-
νος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἐμεωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅ-
παντα ὁμοίως ἀνθρώπινα, καὶ μάλιστα τοὺς πολλὰ σφίσι αὐ-
τοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα
ἀπηγέεσθαι· τὴν δὲ πυρῆς ἤδη ἁμπίπλης, καιέσθαι τὰ πρὸς
τὰ ἔσχατα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν Ἑρμέων τὰ
εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ
αὐτὸς ἀνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, ζωόμε-
νον ἐκ τοῦ ὀλβιωτάτου οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυ-
ρῇ δηλήσῃ· πρός τε τούτοισι, δείσαντα τὴν
τίσιν, καὶ ὁπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν αν-

mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in vocē, inquiens, Homo, ne perimas Crœsū. Atq; hoc ille primū effatus, postmodū per omne vitæ tēpus vocalis extitit. Persę & LXX. LXXXVII Sardibus potiti sunt, & Crœso viuo, quū regnasset annos quatuordecim, totidēque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, vt ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios: siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue volens votum persoluere, siue cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quē religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus viuus conremaretur. hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viuentibus beatum esse neminem. Quod dictum vbi [1] subiit Crœso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, iussisse interpretes eū percontari quemnam inuocaret. Illosque accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatum silentium tenuisse. Deinde quū loqui cogeretur, dixisse, *Illum nominaui*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptassem. Eum non planè loquentē, rursus interrogant quidnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, [2] inquit quemadmodum Solon, qui esset Athenien sis, ad ipsum à principio venisset, & intuitus omnes eius opes coram, pro nihilo duxisset. Adeo quæ de ipso dixerat, omnia ea euenisse: neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibiipsis beati viderentur. Hæc Crœso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse: & Cyrū, auditis per interpretem quæ Crœsus dixisset, pœnituisse: quum se quoque hominem esse cognosceret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantē nihil esse in rebus

1 *Hæc interpretatio conuenit potius verbo* παρασῆναι *vt ego puto legendum.* 2 Inquit Solonē Athenien sem olim ad ipsum venisse, & intuitum omnes eius opes, pro nihilo duxisse.

huma-

humanis stabile, iussisse ignem celerrime extingui iam incensum, Crœsumq; deponi & quæ cum eo erant. Verùm eos qui iussi fuerant, non potuisse amplius vim ignis superare. Ibi ferunt Lydi Crœsum cognita Cyri sententiæ mutatione, quum cerneret vnumquenque extinguendo deuoluendoque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando inuocasse Apollinem, vt ipsi adesset, siquod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum, ipsumque præsenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœso deum inuocante, nimbos repente, quum serenum ac tranquillum esset, [1] confractos esse, imbresq; erupisse, ac vehementissima aqua pluisse, & rogum extinxisse. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum esse Crœsum, è pyra depositisse: atque hunc in modum interrogasse, Crœse, quisnam tibi hominum persuasit vt cum exercitu inuaderes fines meos, ex amico factus hostis? Cui Crœsus, Ego (inquit) rex, istud feci tuo prospero, meo infausto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est vt bellum quàm pacem præoptet. nam in pace filii patres, in bello patres filios sepeliunt. Sed vt ista fierent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœsus loquutus est: quem Cyrus solutum iuxta se collocauit, ac in multa sane obseruātia habebat: intuensque eum admirabatur, tam ipse quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox conuersus, ac cernens Persas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod sentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eū, quæcunque liberet, audacter proloqui iussit. Tunc ille Cyrum percontatur, [2] Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuasque opes absumit. Atqui (Crœsus excipit) neque vrbē meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cū istis reb⁹ est: sed tua ferunt aguntq;. His verbis iniecta cura, Cyrus Crœsum semotis arbitris interrogat quidnā in his quæ fierent, sibi cōstituendū censeret. Ad quē Crœsus, Quoniam me dii seruū tibi tradiderunt, iure debeo, siquid amplius animaduertero, id tibi indicare. Perse, ait, natura proterua sunt, & iidē inopes. Quos si diripientes tu ac potiētes magnis opibus negli-

1 Concurrisse, *vel* ingruisse. 2 Quidnam, inquiens, tanta ista turba tanto studio agit?

D

» γάλα, πάδε τι ἐξ αὐτέων ἐπίδοξα γλυέσθαι· ὃς αὖ
» αὐτέων πλείστα κατάσχῃ, τῶν μοι σοδεχέσθαι
» τοι ἐπόμας κσόλμυον. νῦν ὦν ποίησον ὧδε, εἴ τοι
» ἀρέσκοι τὰ ἐγὼ λέγω· κάπισον τῶν δορυφόρων ὅτι
» πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων μοὶ
» τὰς ἀκφερομένας τὰ χρήματα ἀσαιρεόμενοι, ὡς
» σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκατοῦσθαι τῷ Διΐ. καὶ
» σὺ τέ σφι ὀργὴ ἀπεχθήσεαι, βίῃ ἀσαιρεόμενος τὰ
» χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι σοι ἐπίδοξοι ποιήσειν σε δίκαια, ἐ-
» χοντες ποιήσασι. Ταῦτα ἀκούσων ὁ Κῦρος, ἥσ- 10
» θη, ὡς οἱ ἐδόκεε δεῖν ὑποπτεύεσθαι. αἰνέσας δὲ
» πολλὰ, καὶ συντιλαξάμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖ-
» σος ὑποθήκατο ὅπῃ τελέῃ, εἶπε πρὸς Κροῖσον τά-
» δε, Κροῖσε, ἀνθρωπεύμενον σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρη-
» σταὶ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέῃ, αἰτέο τεῦ δόσιν τεῦ τινα
» βούλεαί τοι γλυέσθαι παρευτίκα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ
» δέσποτα, ἐάσας με χαίρῃ μάλιστα δὴ θεὸν τῶν Ἑλ-
» λήνων, δν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι,
» πέμψαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἐξαπατᾶν τοὺς δὴ
» ποιδὶν τας νόμος ἐστὶ οἱ. Κῦρος δὲ εἰρετο ὅ,τι οἱ τοῦτο 20
» ἐπηρτρύων τυγχάνοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπιμηλόε-
» ντι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ ἀληθείην, καὶ τῶν χρησ-
» είων τὰς ὑποκείσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα·
» καὶ ὡς ἐσαρθεὶς τῷ μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ
» Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, καὶ ἐβαγε αὖτις τὴν χει-
» τερόμενος, ἐπεὶναί οἱ τῷ θεῷ τούτων οἰκείσιν. Κῦ-
» ρος δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτο τοῦ ξεινίου παρ' ἐ-
» μεῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλου πρηγέος τοῦ αἰτέεο σεῦ.
» ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, πέμπων τῶν Λυδῶν 30
» ἐς Δελφοὺς, ἐφετέλλετο, πειρήσας τὰς πέδας ὅπῃ τοῦ
» μοῦ ὄν οὐδὸν, εἰρωτᾶν εἰ οὔπω ἐπαισχύνεται, ποιῶν
» μαντηίοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ὅπῃ
» Πέρσας, ὡς καταπαύσοιτο τὴν Κύρου δύναμιν,
» ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γλυέσθαι· δείκνυσάς
» τὰς πέδας. τοιαῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαεί-
» ζοισι νόμος εἴη τοῖσι Ἕλλησι χρεῖσι. Ἀπι-
» κνεομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ
» ἐντεταλμένα, τῷ Πυθίῃ λέγεται εἰπεῖν πάδε,
» Τὴν πεπρωμένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυ-
» γεῖν καὶ θεῷ. Κροῖσος ὑπέμνησθη ἁμαρτάδα 40
» ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ
» γυναικηίῳ ἐπικωμιάσας, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα,
» καὶ ἔσχε τοῦ ἐκείνου τιμὴν τὸν οἱ προσήκου-
» σαν. προθυμεομένου δὲ Λοξίεω ἐκ τῶν κατὰ
» τοὺς παῖδας τοῦ Κρίσου γενέσθαι τὸ Σαρδίων πάθος,

gis, id tibi ex hoc credibile est euenturũ, vt quisque istorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum, esse expectandum. Nunc igitur, si tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimæ Ioui necessario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorẽ in modum gauisus est tali admonitu, eaque vehementer approbauit: & iussis satellitibus id exequi quod Crœsus ipsi subiecisset: his verbis eum affatus est, [1] Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis impræsentiarum tibi dari. Ad quem Crœsus, [2] Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Græcorum, quem ego maxime omniũ veneratus sum, vt missis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas sit bene de ipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum aperuit animum, redditaque sibi oracula, & præcipue donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Crœse à me impetrabis, & quicquid aliud: [3] atq; id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydos, iussos, quum ad limen templi vincula deposuissent, scisciatari deum nunquid eũ puderet ob oracula quibus Crœsum induxisset ad bellum Persis inferendum, tanquam Cyri potentiam euersurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes scilicet ostendendo. & sciscitari cũ hæc, tum nũquid Græcis diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita respondisse, Sortẽ fato destinatã defugere, deo quoq; est impossibile. Crœsus autem quintæ retro ætatis crimen luit, [4] *hoc est abaui*: qui quum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiusque dignitate potitus est, nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo, quum studuerit vt hæc Sardium clades liberis Crœsi,

1 Crœse, quum sis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c. 2 Here, inquit, maxime gratum mihi feceris, si permiseris vt deũ Gr. q. e. max. o. veneratus sum, missis, &c. 3 Et quicquid aliud tibi opus erit. 4 Tritaui. i. *Gygis, à quo quintus erat Crœsus.*

non ipsi Crœso contingeret, tamen transferre fata non potuit: sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœsus discat, tribus annis serius quam fata destinarant, se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsi ardenti opem tulit. nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Crœsus conqueritur: quoniã Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, euersurum: de qua re ipsum consultare volentem, decuerat mittere scisciatum vtrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec considerans, nec interrogans, sibiipsi acceptum referat. Quod autem vltimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuersarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem, Persa, & Medis subiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit: quæ illi Sardis reuersi Crœso nunciarunt. Quibus auditis Crœsus suam ipsius agnouit culpam esse, non dei. De Crœsi igitur imperio & prima Ioniæ subactione ita res se habẽt. ¶ Porro Crœsi non hæc solum quæ iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupauit Ismenio: apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in vestibulis templi apud Delphos clypeus visitur aureus ingens. Atq; hæc etiamnũ ad nostra vsq; tẽpora supererant: nonnulla tamen intercíderunt. Ac vero quæ apud Branchidas Milesiorum à Crœso dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ sunt Delphis. Ceterum ea quæ tũ Delphos, tum etiã ad Amphiarai misit templum, hæc sibi, veluti domestica bona, paternarumque facultatum primitias, diuis consecrauit. Quandoquidem cetera donaria è facultatibus erant aduersarii, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impense studebat: hunc in regni potestatem prouehere conatus. Pantaleon enim, & ipse, Alyattis filius erat, Crœsi frater,

» καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, ὀκ οἷόν τε ἐγλύετο πα-
» ραγαγεῖν μοίρας· ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐτῷ, ἰώσα-
» το, καὶ ἐχαρίσατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπῆν βάλ-
» λετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ὅπισθε ὦν
» Κροῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἕτεσι τούτοισι ἁλοὺς τῆς
» πατρωσυλίης. δεύτερα δὲ τούτων, χρημοδίῳ αὐ-
» τῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήιον τὸ ἐγρόμενον, ὀκ
» ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προηγόρευε γὰρ οἱ
» Λοξίης, ἰὼν στρατεύηται ὅπῃ Πέρσας, μεγάλην
» ἀρχὴν καταλύσειν. ὃν δὲ, πρὸς ταῦτα χρῆν
» δὴ μέλλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαν-
» τα, κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγει ἀρχήν. 25
» οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθέν, οὐδὲ ἐπιμνησθεὶς, ἑωυ-
» τὸν αἴτιον ἀποφαίνεται. ᾧ καὶ τὸ τελευταῖον χρη-
» σθὲν ξυμβαίνει εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου. οὐ-
» δὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος ἐξ ἡμιό-
» νου. ὀκ γὰρ δυοῖν ὀκ ὁμοεθνέοιν ἐγεγόνεε, μη-
» τρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου. ἦν μὲν
» γὰρ ἡ Μηδὶς, καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων
» βασιλέος· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος
» ὑπ' ἐκείνοισι· καὶ ἐνέρδε ἐὼν τοῖσι ἄπασι, δε-
» σποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνῴκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη
» ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀπήνεικαν ἐς
» Σάρδις, καὶ ἀπήγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ, ἀκού-
» σας, συνέγνω ἑωυτοῦ εἶ) τὴν ἁμαρτάδα, καὶ οὐ τοῦ
» θεοῦ. κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰω-
» νίης τὴν πρώτην κατεστροφὴν, ἔσχε οὕτω. Κροί-
» σῳ δὲ ὅτι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἦν τῇ Ἑλλάδι πολ-
» λαχοῦ, καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβη-
» σι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους χρύσεος, ὃν ἀνέθηκε τῷ
» Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε
» βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πλεῖαι· ἐν δὲ
» προνηίοισι τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη με-
» γάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν πρόσκειντα, τὰ δὲ
» ὄζα πόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δὲ ἐν Βραγ-
» χίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσου, ὡς ἐ-
» γὼ στοχάζομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν
» Δελφοῖσι, τὰ μὲν ἐνθεῦτεν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τοῦ
» Ἀμφιαράου, ἀνέθηκε, οἰκήιά τε ἐόντα, καὶ τῶν πα-
» τρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήμα-
» τα ὄζα ἀνδρὸς ἐγένετο ὑπίσης ἐχθροῦ, ὅς οἱ, πρὶν ἢ βασι-
» λεῦσαι, αἰτησασιώτης κατεστήκεε, συναπεύδων Πα-
» ταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέ-
» ων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς
ὀκ ὁ-

ὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης
ἦν γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος.
ἐπεί τε δὲ ἔδοντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς
ὁ Κροῖσος, ὃν ἄνδρα τὸν ἀπιστέοντα ὅπως
μὴ ἀφίστηται ἔλκων διέφθειρε. τοῦ δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἐ-
πισκεψάμενος καὶ πρώσας, ὅτε τέσσερσι καὶ πρώτοις ἐλαύνων ἐπὶ
Σάρδις ἐστρατεύετο, ἐνταῦθα τῷ εἰρημένῳ
ἀνέθηκε ἐς τὰ ἱρήματα. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων
τοσαῦτα εἰρήσθω. Θωῦμα δὲ γῆ Λυδίη ἐσ συγ-
γραφὴν οὐ μάλα ἔχει, εἰ ἄτερ καὶ ἄλλη χώρη, πάρ-
εξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγμα- 10
τος· ἓν δὲ ἔργον παλλὸν μέγιστον παρέχεται, χω-
ρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων.
ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα,
τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστὶ λίθων μεγάλων, ὁ δὲ ἄλλο
σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγορηοῖοι
αὐθρωποι, καὶ οἱ χειρώνακτες, καὶ αἱ συνεργαζόμε-
ναι παιδίσκαι. οὖροι δὲ πέντε ἕστασι, ἔπι καὶ ἐς ἐ-
μὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος αὖτις· καὶ σφι γεγράμματα
ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαί-
νετο μετρέοντι ὁ τῶν παιδισκέων ἔργον, ἐὸν μέγι- 20
στον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορ-
νεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν
συνοικήσωσι τῷ τοῦ ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δ' αὐταὶ
ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ γάρ τοι
ἕξ, καὶ δυὸ πλέθεα· ὁ δ' λῖμος, ὅσ' ἐστὶ πλέθεα
πεντακαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγά-
λη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. καλέεται δ' αὖ-
τη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ
νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες·
χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρὸ- 30
τοι δὲ αὐθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυ-
σοῦ καὶ ἀργύρου κοπάμενοι ἐχρήσαντο. καπήλους δ'
καὶ κάπηλοι ἐγίνοντο. φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ τὰς
παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεργα-
σάς, ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ τούτας
τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην
ἀποικῆσαι· ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ὑπὸ Ἄτυος
τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδείην ἰσχυρὴν αὖθις τὴν Λυδίην
26 πᾶσαν γενέσθαι· χρόνον τὸν Λυδοὶ τέως μὲν διάγειν λιπα-
ρέοντας μή σφι, ὡς δὲ παύεσθαι, ἄκεα ζητέεσθαι· ἄλλον δὴ 40
τὸν δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν
τότε κύβων καὶ τῆς ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ

at non germanus: *matres enim habebant diuersas.* Nam Crœsus matre fuit Carica, Alyattis vxore: Pantaleon ex[1] Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœsus potiretur, hominem illum qui ante sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem eiusdem iam ante diuis destinata, tunc vti diximus iis locis consecrauit. Atque de donariis hactenus dictum sit. ¶ Porro Lydia quod scribatur nihil sane mirandum habet, prout aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo prouenientia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim est Alyattis Crœsi parentis sepulcrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulchri pars, [2]aggestio est terræ. Quod sepulcrum construxisse feruntur homines [3]emptitii atque operarii, & vna cum his adiuuantes ancillæ. Cetera ad nostram vsque ætatem in finamo tumulo quinque termini stabant, quibus litteræ insculptæ indicant quæ singuli elaborauerint: apparebatque ex mensura, ancillarum opus esse maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæstu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsa met locant. Sepulcri huius ambitus, stadiorum est sex, & duorum [4]iugerum: latitudo, [5]iugerum tredecim. Confinis est eidem sepulcro lacus ingens, quem Lydi referunt esse perennem. vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidē sic habet, Lydi legibus propemodū vtuntur Græcorū similibus, nisi quod Lydi filias suas prostituunt. Hi, primi eorum quos nouimus, nummum aureū argenteumq; ad vtendū percusserunt, & primi caupones institoresq; extiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inuenisse qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt: simul autem hæc inuenisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* [6]*Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per vniuersam Lydiā valde grassatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus toleransse, postea vero, quum nō cessaret *malum*, remedia quæsiuisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inuentū ab iisdem [7]aleæ tesserarumq; ludum, & pilæ, cete-

1 Ionica. 2 Terræ aggestæ moles est. 3 Circumforanei. 4 Plethrorum. 5 Plethrorum. 6 Hetruriam. 7 Tesserarum & talorum.

rorumque ludorum omnium genera, præterquam [1]talorum. horum enim inuentionem sibi non vendicant Lydi. Porro ad famem discutiendā, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quærendorum sollicitudine distorquerentur: altera vero à lusibus abstinentes, vesci consueuisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeuiginti. Vbi autē malum non remitteret, sed magis etiam sæuiret, tum regem vniuersos Lydos bifariam diuisisse, [2] & hos quidē in sedibus suis permisisse, illos vero aliquò ablegasse colonos. Ac vero iis qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ destinati erant, filium suum præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum diuertisse Smyrnam: & mox fabricatis nauigiis, nimirū quibus ea quæ nauigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum sedesque quęrendas orā soluisse: donec varias nationes præteruecti, ad Vmbros peruenissent: vbi ciuitatibus constructis, ad hunc vsq; diem habitauerint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque
xcv à Persis in seruitutem redacti fuerunt.
¶ Hinc iam nobis exequetur oratio, tum quisnā fuerit Cyrvs ille qui Crœsi euertit imperium, tum quomodo Persæ Asię imperio potiti sint.[3] Igitur quemadmodum quidā memorant Persarū, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se habent, referre student, ita ego conscribam: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate prœliati, strenue se gesserunt: excussoque seruitutis iugo, in libertatem sese asseruerunt. Post quos & aliæ nationes i-
xcvi dem fecerunt quod & Medi. Ceterū quum iam per continentē in vniuersum propriis vterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat Deioces, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, huiusmodi quædam excogitauit.

1 Calculorum. 2 Et forte legisse, alteram quidē partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui sortitò obtigisset vt maneret, seipsum regem, migranti autem, suum filium præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus sorte obtigerat vt emigrarent, Smyrnam descendisse. Hīc mox ὅς. 3 Ita autem de his scribam vt Persæ quidā narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores redderet nolunt, sed id quod res est dicere: gnarus triplicem aliam esse de Cyro narrandi viam.

καπικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, ἐν γῇ ἐ-
ἐν τῇ ἐ- ωὐτῷ ἐὼν καὶ πρόσθεν δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ
προσθυμότερον δικαιοσυνίῳ ἐπιξεύμενος, ἔφερε. τὰ
δὲ τῶνδε μάλιστα, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν
Μηδικήν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ ὁ ἄ-
δικον πολεμιόν ἐστι. οἱ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης
Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτὸ τὸν τρόπον, δικαστὴν μὲν ἑ-
ωυτῶν αἱρέονται· ὁ δὲ δὴ, εἶα μεγαλόφρων ἐὼν,
ἐδύετε καὶ δίκαιος ἦν. πολίων τε τῶνδε, ἐπαινον εἶ-
χε οὐκ ὀλίγον παρὰ τῶν πολιτέων οὕτω, ὥστε
ἀπωθεόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊό-
κεος εἴη ἀνὴρ μετρίως κατὰ ὀρθὸν δικάζων, προσέ-
φευγον προθεσπίσαντες ἀδίκοισι γνώμῃσι, πάντα ἐπεί τε ἤ-
κουσαν, ἀσμένως ἐφοίτεον πρὸς ὃν Δηϊόκεα· τέλος δὲ,
οὐδεὶ ἄλλῳ ἐπεστρέφοντο. Πλῆθος δὲ ἀεὶ γινόμενον τῶν ἐπιφοιτεόν-
των, οἷα ἀπωθεομένων τὰς δίκας ἐπιβαίνειν κατὰ
τὸν ἐόν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πολὺ ἀναχείμενον,
οὔτε καθίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθα πρότερον προσ-
καθίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικάζειν ἔτι. οὐ γάρ οἱ λυ-
σιτελέειν, τῶν ἑωυτοῦ ἕκτον μέλεα κηδόμενον, τοῖσι πέλας δι'
ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἀρπαγῆς καὶ ἀνομί-
ης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότε-
ρον ἐώ, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τωὐτό, καὶ ἐδί-
27 δοσάν σφισι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόν-
μάλιστα των. ὡς δὲ ἐγὼ δοκέω, ἔκλαιε ἔλεγον οἱ τοῦ
" Δηϊόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόν-
" τι χρεώμενοι, δυνατὸν εἶναι οἰκέειν τὴν χώρην,
" φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω
" ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ προσσχόντες ἔργα τρε-
" ψόμεθα, οὐδὲν ἐν ἀνομίῃ ἀπάσαντι ἐσόμεθα.
Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.
Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὅντινα στήσονται βα-
σιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ἐν πρώτοις ἀνδρὸς καὶ
προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τέλος καταινέ-
σασι βασιλέα στῆσαι εἶ). ὁ δὲ σκέλεα μὲν οἰκία
τε ἑωυτῷ ἄξια τῆς βασιληίης οἰκοδομήσας, καὶ κορ-
τύνας αὐτῷ δορυφόροισι. ποιέεσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι.

οἰκοδο-

Quum Medi per vicos passim habitarẽt, Deioces [1] cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque æquitatem affectitabat venditabatque, quod videret apud Medos vniuersos magnam quandam licentiam: sat sciens æquitati iniquitatem esse inuisam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarũ sibi constituunt. Hic, vt qui principatum ambiret, rectũ se æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haud quaquam exiguam: [2] adeo vt hæc intelligentes qui apud ceteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorrupte iudicaret, læti vndiq; affluerent quotquot prius iniquis sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas transferrent: postremo nulli alii hanc prouinciã permitterent. Quum vero numerus accurrentiũ crescret, vtpote qui intelligerent sententias iuste terminari, Deioces, animaduertens, vniuersa in se vnum incumbere, neque amplius illic considere vbi prius ius dicere consueuerat, volebat, neque omnino iudicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquiebat si totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis aliorũ litibus operam impenderet. Quũ igitur rapinæ sceleraque passim per vicos multo etiam magis quã prius patrarentur, Medi habito cõcilio, de cõmuni rerũ statu colloqui cœperunt. [3] Et quãtum mihi videtur, Deiocis amici ex cõposito in hanc sententiam loquebantur, Nequaquã, inquiẽtes, hisce modis vsuri hanc nostram regionem poterimus diu habitare. Agite igitur, constituamus nobis ipsis regẽ, vt videlicet ditio nostra bonis legibus administretur, [4] & nos, ad sua quisq; opera diuertentes, nusquam impunitate sceleratorum violemur. Quæ quum sic referrentur, persuasi Medi regibus sese subiiciunt. ¶ Continuo consultatũ est quemnã regem crearent. Deioces adeo ab omnib. cõmendatus, productusq; in medium vt omnium suffragio rex comprobaretur. At ille iussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoresq; ad custodiam corporis sui adiungi. [5] Huic Medi hæc præstiterũt,

1 Ipse, quum iam ante apud suos celebris esset, tum vero magis etiam quam antea iustitiam sectati aggressus est: quod videret apud Medos vniuersos mag. q. licentiam, & satis sciret iuri iniuriam aduersari. 2 Adeo vt quum in aliis pagis intellexissent Deiocem solum esse qui incorrupte iudicaret, qui prius iniqua iudicia erant experti, ad Deiocem discepraturi vltro accurrerent: postremo nulli alii arbitrium deferrent. Quũ autem in dies ventitarent plures, vtpote q. 3 Hic (vt ego quidem existimo) Deiocis amici bellissimum sermonem sunt exorsi. Enimuero (inquiebant) si pergamus his moribus viuere, hanc nostram regionem diu non poterimus incolere. 4 Et nos res nostras agamus, neque male agendi licentia nostris sedibus pellamur. His verbis persuasi Medi regio imperio se subiicere, statim consultant quemnam regem creent. Tum Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo vt omnium tandem suffragio rex approbaretur. 5 Hæc in eius gratiam Medi fecerunt, eique, &c.

eique

eique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designauerat regione: permiserunt quoque satellites ex vniuersis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidum condere: vt hoc vno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus, [1] vt ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis prominerent. [2] Adiuuabat huc loci ipsius commoditas, vt qui collis instar esset eleuatus. Sed accessit etiam maius quiddam data opera factum. siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hæc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenienſium æquant ambitum. *Atque singulæ quidem pinnæ suis atque huic in modum distinctis fulgent coloribus.* *Nempe* primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas. Et his quidem munimentis Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare iussit. Ceterum vniuersis hoc ornatu constructis, primus Deioces cauit necui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur: adeo vt nec conspici regem à quoquam fas esset. [3] ad hæc, nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia essent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vna cum eo educati strenui & fortes, indoleant atq; insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diuersum ipsis esse videatur, si coram ipsum non intueantur. Quibus quũ se Deioces iam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda iustitia valde seuerum se præbuit. Etenim litigantes caussas suas conscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas

οἰκοδομέοντό τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰ-
σχυρὰ, ἵνα αὐτὸς ἔφρασε τῆς χώρης· καὶ δορυ-
φόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων κα-
τὰ λέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὸ ἀρχικὸν, τοὺς Μή-
δους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο
προθυμέεσθαι, τῶν ἄλλων ἧσσον ἐπιμελέεσθαι. πει-
θομένων δὲ καὶ ταῦτα τῷ Μήδων, οἰκοδομέει τεί-
χεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, τῶν τὰ νῦν Ἐκ-
βάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεῶτα.
μεμηχάνηται δὲ οὕτω ὁ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑ-
τέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μοιρίοισι ἐστὶ ὑ-
ψηλότερος. ὁ μὲν δὴ κου, καὶ ὁ χωρίον συμμα-
χέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε τοιοῦτο εἶ). ὁ δὲ καὶ μᾶλ-
λόν πῃ ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν σταθμῶν
ἑπτὰ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι
καὶ οἱ θησαυροί. ὁ δὲ μέγιστός ἐστι τεῖχος,
κατὰ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη ὁ μέγα-
θος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες
εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ
κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου δὲ, κυανέοι· πέμπτου
δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ
προμαχεῶνες ἐξησκημένοι εἰσὶ φάρμακοισι. δύο
δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ
δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας.
Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ
περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. ὃν δὲ ἄλλον δῆμον πρόσ-
κελθε τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάν-
των, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ἔστι ὁ καταστήσας,
μήτε ἐσιέναι τινὰ πρὸς βασιλέα μηδένα συγ-
χωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι· ἐρᾶσθαί
τε βασιλέα οὐ μηδενός. πρός τε τούτοισι ἐ-
πηγέλα τε καὶ πτύειν αὐτόν, καὶ ἄπασι τοῦτό γε ἔτι)
αἰσχρόν. Ταῦτα δὲ ποιέεσι ἑωυτῶν " ποιέονται, ὅκως
μὴ ὁρέοντες οἱ ὁμήλικες ἐόντες " καὶ σύντροφοι, ἀ-
γαθοί τε καὶ ἄλκιμοι, λυπεοίατο, καὶ ἐπιβουλεύοι-
εν, ἀλλ' ἕτεροίον σφι δοκέοντες εἶ) μὴ ὁρέωσι. Ἐπεὶ
τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ
τυραννίδι, ὧδε ὁ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ
τοὺς τε δίκας γεραφόντες, εἴσω πρὸ ἐκείνου ἐστε-
πέμπεσκον· ἐκεῖνος δὲ ἀκρίνων, τὰς ἐσφερομένας

ἐσπεμ-

1 Ita vt ambitus alter alterum amplectatur. 2 Adiuuante ipso loci situ, vt qui collis esset. Sed accessit maior etiam ars & industria, factis septem ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autẽ amplissimus magnitudine plus minus circuitum Atheuarum exæquat. Suntque primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ. 3 Præterea ne ridere coram vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hæc à Medis apud regem obseruantur, ne videlicet, &c.

ἐκτέμπτεσκε. Ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ ἄλλα ἐκέχρητο μέτα τοιῇδε τινὶ ἐθείῃ ὑβρίζοντα, τὸν ἂν ἔχωσι μετὰ πέμψαντο κατ' ἄξιλλα ἑκάστου ἀδικήματος ἐδίκαζε. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ ἀκροάται ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἀρχῆς. Δηϊόκεος μὲν νυν ὁ Μηδικὸν ἔθνος συνέσρεψε μοῦνον, καὶ τόδε τὸν ἦρξε· ἔθνεα δὲ Μήδων τάδε ἐστὶ, Βουσαὶ, Παρητακηνοὶ, Στρούχατες, Ἀριζαντοὶ, Βούδιοι, Μάγοι. ἔθνεα μὲν Μήδων ὅσα τάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τεῖα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μούνων ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτους τε τούτους ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους Μήδων ἐπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο τοσαῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλον ἰὸν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἱ Νῖνον ἔχον, καὶ ἦρχον πρόσθεν πάντων, τότε ἦσαν μεμουνωμένοι μὲν συμμάχων, ἄτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι ἰσωυτῶν δὲ ἤνθεον· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, δέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἐπὶ μᾶλλον ἀλκιμώτερος τῶν προτέρων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε καὶ τέλεα τὰς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἕκαστα εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. πρότερον δὲ ἅπαντα ὁμοίως ἀνὰ μέσον ἐμίσγοντο. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι βασιλεὺς μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι, καὶ ὁ τὴν Ἅλυος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συναγαγὼν ἑωυτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ἐπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, προσεκαθεζόμην τὴν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ τούτους δὲ ἐκπαρόμενοι φεύγουσι, ἔστω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τεσσεράκοντα ἡμερέων διζήσιος ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ὑπερβᾶσι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ διὰ μέσου ἔθνος

remittebat. Et hæc quidem in iudiciis factitabat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset iniuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo pœna multabat: in quem vsum exploratores auscultatoresque per vniuersam suam ditionem dispoſuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Buiæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnauit, filius eius PHRAORTES suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam inuadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Aduersus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitum eius, CYAXARES filius, Deiocis nepos, successit: qui dicitur multo maioribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos [1] in prouincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia [2] promiscua fuissent atque implicata. Hic est qui cũ Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conuersus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit aduersus Ninum, simul & patrem vlturus, & ciuitatem ipse euersurus. Ipsi porro, Assyriis prælio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio. qui Cimmeriis ex Europa eiectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Mæotide ad Phasim vsque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere peruenire potest in Mediam: sed vna duntaxat natio inter-

1 In turmas decuriasse. 2 Promiscue fuissent confusa.

iecta est, Saspires: quos vbi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hâc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, prœlioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. Porro Scythæ vniuersa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne vlterius progrederentur. [1] Scythę, vbi retrocedentes in vrbe essent Palæstinæ Ascalone, bonaq; parte Scytharũ nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depecularunt, inter cetera (quantum equidem scio) huius deæ fana vetustissimum. Siquidem quę in Cypro est *eiusdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referuntur. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris morbum immisit femineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare. [2] & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Postquã vero iam vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniaque iam pæne ex negligentia licentiaque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebantque à quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potierem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt: (vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriosque, excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis [3] vna cum Scythis imperasset, vita functus est.

¶ Cuius regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellauitque eam Mandanen: quæ visa est ei per

1 Scythæ vero regredientes, quum in vrbem Syriæ Ascalonem peruenissent, plerisque nu lo illato damno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt omnium (quantum quidẽ intelligo) huius deæ templorum vetustissimum. 2 Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tempore omnia iniuriosè & superbe imperitando vastarunt. Siquidẽ præter tributa, tantũ a singulis exigebant quantum iis impositum essent: & tributis non contenti, singulorum etiã bona passim rapiebant. Plerosque igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo. 3 Comprehenso Scytharum imperio, regnasset.

πρὸ ὕπνου οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὸ ἑωυτοῦ πόλιν, ὑπικατακλυσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἰωοδόμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι ὃ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἑκαστα σκεψάμενος. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην γαμέει τὴν θυγατέρα ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων δοκέοντα εἶναι δίδοῖ γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ δίδοῖ, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύσης· ὃν βέλτιστον οἰκτίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τέρπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου οἰδέος Μήδου. Σωοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ τοιῷτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεέ οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῶς ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ὑπερβάλλειν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποδεξάμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ὀπίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· καὶ ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσημήναντον ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς γόνος βασιλεύσειν αὐτ' ἐκείνου. ταῦτα δὴ ὧν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατον τε Μήδων, καὶ πάντων ὁπίτερπον τῷ ἑωυτῷ, ἔλεγε οἱ τοιάδε, Ἅρπαγε, τῶν μοι μάλιστα ἀνύσιμα ἐπιτρεπόμενος, μηδαμῇ πάλαξήσῃς, μηδὲ ἐμέ τε παραβάλῃ, καὶ ἄλλους ἐλόμενος, ὅς ὑστερησεωύτῳ πεπείσῃς. λάβε τὸν αἰ Μανδάνης ἔτεκε παῖδα. φέρων δὲ ἐς ἐωυτῷ, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ, θαλόντι τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. ὁ δὲ ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτέ κω παρίδες αἰδέῃ τῷδε ἄχαρι φανέν, φυλασσόμεθα δὲ ἔς σε καὶ ἐς ὄν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν. ἀλλ' εἴ τοι φίλον τόδε οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τόγε ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι ὀπίτησι ἔοντα. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεχοσμημένον τὴν ὀπὶ θυμάτων, ἦιε κλαίων ἐς τὰ οἰκεῖα. παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ ὃν τρόπον Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ τοῦ λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐνόμωσε ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται οὐκ ἧ ἐνέτελλετο Ἀστυάγης, Οὐδὲ εἰ τῶν φρενήσειέ τε καὶ μαίνεται κακιον ἢ νῦν μαίνεται, οὔ οἱ ἑψομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον

quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorũ interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persę cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio sedato, [1] gerentemque se multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quę omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam iam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique, quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruans Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi supersedeas: [2] neve committas vt alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, [3] Neque alias vnquam rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, [4] mea interest id industrie exequi. Hęc quũ respondisset Harpagus, eique [5] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens: adiensque vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, peiusque insanier quam nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem

1 Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret. 2 Neque me decipito, & *ne* aliis *ad hoc agendum* delectis tandem tibi ipse malum crees. 3 Neque alias vnquam animaduertisti in hoc viro quidquam iniucundum [*vel* molestum] & in post. *vt παρείδης eum vsum habeat quem antea παρελθών. Legit autem in proxime sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα. 4 Meum est. 5 Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

obsequar:

obsequar: idque multis de caussis, tum quod puer ipsi mihi cognatus est, tum quod Astyages grandis natu est, & virili prole orbus: quo defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filiam; cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quam periculum maximum? Enimuero securitatis meæ caussa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, è vestigio nuncium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat [1] pascuorũ maxime idoneorũ, & montiũ feris frequentissimorũ esse gnarissimum: cui nomen erat Mitradates: cuius contubernalis & eadem conserua erat, nomine Cyno, Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus vbi boum pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accersitus, propere quũ venisset, inquit ad eum Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantẽ, quem in desertissimo montium exponas, vt celerrime pereat. & hæc vt tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto seruaueris, [2] pessimo exitio te occubiturum. cui expositioni infantis inspector ego præpositus sum. Hæc vbi audiuit bubulcus, sumpto infante, rediit quà venerat [3] ad bouile suum. Ei, dum in vrbem abiit, vxor sua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa est filium. Absente marito vtriq; mutua tenebantur sollicitudine: hic quidem vxori parturienti metuens, illa vicissim marito timens, propterea quod præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Vbi autem reuersus affuit, eum vxor, vtpote ex improuiso cernens, prior interrogauit quid ita studiose ipsum Harpagus accersisset. Cui ille, Vxor, inquit, vbi in vrbem veni, & vidi & audiui [4] quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii, video puerulum in medio

1 Pascua & montes feris oppletos quam opportunissime incolere. 2 Fore vt pessimo supplicio te interficiat. Expositum autem intueri sum iussus. 3 Ad casam suam. Huic porro etiam vxor quæ per totum diem parturierat, tunc forte numinis voluntate filium pepererat, dum ipse in vrbem proficisceretur: erantque alter de altero solliciti. 4 Quod vtinam neque vidissem, neque vnquam dominis nostris cueniat,

„ μνον, ἀσπαίρόντε καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμημέ-
„ νον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς
„ εἶδε με, ἐκέλευε τῶν ταχίστων ἀναλαβόντα τὸ
„ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηρίων δέ-
„ ζηται εἴη τῶν οὐρέων· φὰς Ἀστυάγεα εἶναι ὃν ποι-
„ εῦμαι τὰδε ὑπερθεμένου μοι· πολλὰ ἀπειλήσας εἰ μὴ σφέα
„ ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβών, ἔφερον, δοκέων τῶν
„ τινος οἰκετέων εἶναι. οὐ γὰρ ἄν κοτε κατέδοξα. ἔπειτα
„ γυναικὸς ἐμφανέος ἐν Ἅρπάγου. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι ὑπὸ τοῦ φέροντος, ὃς ἐμὲ ἐκ τῶν πεδίων ἔξω πόλιος, ἐξεκόμισε· ὃ βρέφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγατρός, καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. καὶ μιν Ἀστυάγης ἐντέλλεται ἀποκτεῖναι· ναῦν τε ὡς δέδοται. Ἅμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εἰδὲς ἐόν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἔχρῃζε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δ' οὐκ ἔφη οἷός τ' εἶναι) ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. ὑπὸφοιτήσειν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἁρπάγου· κατοφομένους ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μὴ σφέα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ταῦτα ἡ γυνὴ, δεύτερα λέγει ἥδε· Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δυνάμῃ σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων τεύξῃς· ἔστι δὲ τῆς Ἀστυάγεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐοῦσα θρέψωμεν. καὶ οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσεαι ἀδικέων τοὺς δεσπότεας, οὔτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βασιλικῆς ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ σῳζόμενος οὐκ ἀπολέσει τὴν ψυχήν. Καρτερὰ τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ τοῖσι τὰ παρεόντα οὐ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. ὃν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν ταφιδίοι τῇ ἑωυτοῦ γυναικί· ὃν δ' ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς ὃ ἄλλος ἐν τῷ ἔφερε ὃν ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ πάντι τοῦ ἑτέρου παιδὸς, φέρων ἐς ὃ ἐρημότατον τῶν ὀρέων πιθεῖ· ὡς δὲ τριτάτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦιε φύλακον ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα τροφίσκων φύλακα αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἁρπάγου, ἀποδεικνύμενος ἔφη ἑτοῖμος εἶναι) τοῦ παιδίου νέκυν. τρέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων

positum, palpitantem vagientemque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, vbi me vidit, iussit celerrime sumere, atque exponendum asportare, in montem quammaxime feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illum domesticorum esse, [1] non autem illius generis. Admirabar tamen quòd videre auro vestibusque ornatum: præterea quod planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. [2] Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra vrbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Astyagis natæ & Cambysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage iussum interfici: atque is hic est. Hæc loquēs bubulcus, puerum detectum ostendit: quem illa intuita procerum ac speciosum, genua viri cum lacrymis amplexa, obsecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam: seque, nisi id exequatur, miserrime periturum. Mulier vbi id vlro non persuadet, [3] Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si modo necessitas prorsus est aspici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hūc expone, & istum ex Astyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neq; tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis male consuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrū nanciscetur, & iste qui supereſt, animā non amittet. Sane quam cōmode visa est bubulco mulier loqui pro præsenti conditione: atq; ita continuo fecit. Igitur quē necaturus attulerat, eū vxori tradidit: suum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocauit in eo vase in quo alterum portauerat. Omnique alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo monte exposuit. [4] Ideoque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic vicario, in vrbem se contulit, & ad domum Harpagi: aitque sese paratum illi ostendere pueri cadauer. Harpagus, missis suorum satellitū

1 Nunquam enim cogitassem ex eo genere esse. 2 Ceterum in via rem totam ex ministro intellexi, qui mihi extra vrbem deducto puerulum in manus tradidit: filium esse videlicet Mandanes Astyagis filiæ, & Cambysis Cyri filii: & Astyagem iubere illū interfici. Nunc igitur hic est. 3 Secundò hæc dixit, Quandoquidem igitur tibi non possum persuadere vt non exponas, tu saltem hoc facito: si quidem omnino necesse est expositum cerni. 4 Tertio vero die quàm puer expositus fuerat.

fidelissi-

fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum vero, qui postea Cyrus appellatus est, vxor bubulci sibi sumptum, educauit, impositoque illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui posteaquā decennis fuit, eum res ista quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago vbi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum ceteri pueri quū pro rege sibi elegissent, cognomina- 10 tum bubulci filium, [1] ipse eos muniis distinguebat: vt alii domorum structores essent: aliis, vt satellites: alii, vt oculus regis esset: alii, vt mandatorum renunciator, tanquam suum singulis munus assignans. Horum puerorum quidā colluſor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quē Cyrus, quod imperata non fecisset, iussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo fe- 20 rens, vbi primum dimissus est, in vrbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deplorauit: non tamen Cyrū nominans (nondum enim eius hoc erat nomen,) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, vt erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandā passum esse inquiens, eiusque humeros ostendens, Siccine indigne (ait) accipimur, rex, [2] à filio bubulci serui tui? Audiens hæc atq; cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, vlcisci puerum, iussit accer- 30 si bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es huius filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem suum ludentes constituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste, quū ceteri pueri iussis obtemperarēt, audiens dicto esse nolebat, 40 ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea vllo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum.

Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio eius, visaque est figura oris referre ac repræsentare ipsū, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit.

1 Ipse quibusdam eorum præcipiebat vt domorum str. 2 A serui tui, & quidem bubulci, filio?

μώνις· ὁ δή κοτε ἀνειφχθεὶς, εἶπε (θέλων σκεπέμψαι
τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοιῶν λαβὼν
» βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥστε
» τὸ παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ὑπομέμφεσθαι. τὸν μὲν δὴ
Ἀρτεμβαρέα πέμπει· τὸν δ' Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ θε-
ράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δ' ὑπε-
λέλειπτο ὁ βουκόλος μοῦνος, μυθωθέντα τάδε αὐτῷ εἴ-
ρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸ παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ
τοῦδε δώς. ὁ δ' ἐξ ἐωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦ-
σαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δὲ μιν οὐκ
οὗ βουλόμενος ἔφη, ὑπερυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγά-
λας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε ἕπε-
σθαι φρουρέουσι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δ', ἀγόμενος ἐς τὰς
ἀνάγκας, ὅτω δὴ ἔφαινε τὸ ἐόν περ λόγον. Ἀρχόμενος
δὴ ἀπ' ἀρχῆς, διεξῆλθε, τῇ ἀληθείῃ χρεώμενος· καὶ
κατέφαινε ἑωυτὸν λιγύν τε, καὶ συγγενόμενον ἑωυτῷ κελεύδῃ
ἔχειν αὐτόν. Ἀστυάγης δ', ὡς μὲν βουκόλου τὸ ἀλη-
θείῃ ἐκφήναντος, λόγου ἦδη οἱ ἐλάσσω ἐποιέετο·
Ἁρπάγῳ δὲ τὸν μεγάλως μεμφόμενος, καλέσας αὐτοῦ
τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος,
» εἴρετο μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν
» παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ δυσμενέος
» γεγονότα ἐμοῦ; ὁ δ' Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον
ἔνδον ἐόντα, ἀτρέπετο ὅπῃ ψευδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγ-
» χόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ὦ βασιλεῦ,
» ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅ-
» κως σοί τε ποιήσω κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρός σε μήτε
» αἰτιηθείς, μήτε ἀπὸ σοὶ
» εἶναι ἀποστὰς τοῦ τοιούτου. ποιέω δὴ ὧδε· καλέσας τὸν
» τόνδε, τῷ δίδωμι τὸ παιδίον, φὰς σέ τε εἰ) τὸ κελεύ
» σειε ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τόδε γε, οὐκ ἐψεύδομην,
» σὺ γὰρ ἐνετέλλεο ἔτω. τὸν δίδωμι μούτοι τοῦδε κατὰ
» τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναι μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ τοῦτο
» μοῦνα φυλάσσειν ἄχρις ἂν τελευτήσει· ἀπειλήσας
» πολλὰ τοῖα ἢν μὴ τάδε ὑπ' ἐμεῦ τελέα ποιήσῃ. ἐπεὶ δὲ
» ποιήσαντος τάδε τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παι-
» δίον, πέμψας τῶν οἰνοχόων τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἰ-
» δον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψα μιν· ὕστως ἔχε, ὦ βασιλεῦ,
» περὶ τοῦ πρήγματος τούτου καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσα-
» το ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὰ ἰθιὺ ἔφαινε λέγων. 40
Ἀστυάγης δ', κρύψων τὸν οἱ ἔσχε χόλον ἅμα δὲ βε-
βουλευμένος, πρῶτα μὲν κατοπτεύσας ἥκουσε πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ
πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο ὦ Ἅρπαγῳ· μετὰ δ', ὡς οἱ
ἐπῆγε λέγειν, καὶ λέβαινε λέγων ὡς πρείσσεται τε ὁ παῖς,
καὶ τὸ γεγονὸς ἔχῃ καλῶς. Τῷ τε δὴ πεποιημένῳ (ἔ-
φη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τὸν ἔκαμνον μεγάλως,

vixque tandem ad se reuersus, volens à se Artembarem dimittere, [1] vt bubulcum submotis arbitris rimaretur, Egò (inquit) Artembares, efficiam vt filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri possit. Dimisso igitur Artembare, & eius iussu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur vnde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respondere, & genitricem eius apud se esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere qui [2] cuperet ad ingentes deuenire necessitates. Simulque hæc dicens, satellitibus innuit vt caperent ipsum. Hic autē ad necessitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorsus, vera referendo, descendit ad preces & petendam sibi veniā. [3] Bubulco veritatem eloquuto, Astyages pauciora iam verba fecit: sed Harpagum, cui valde succensebat, vocari a satellitibus iussit. Quem, vbi adfuit, percontatur Astyages, Harpage, qua nece interemisti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (vt vidit pastorē interesse) noluit tergiuersari mendacio, ne argumētis conuinceretur: sed ita respondit, Ego, posteaquam infantē ac cepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui sententia facerem: [4] & tamen, quum apud te innoxius extitissem, ne forē aut filiæ tuæ aut tibi ipsi carnifex. eoque ita statui agendū: Accersito huic bubulco infantē tradidi, inquiens te esse qui iuberes illū interfici. In quo dicendo mentitus non sum. tu enim ita præceperas. [5] Atq; huic, dū puerum trado ex tuo præcepto, iussi exponeret in deserto monte, perstaretque in eo obseruando tantisper dum expirasset: comminatus isti extrema quæque nisi hæc effecta reddidisset. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidissimis, rem cognoui, & per eosdem mortuum sepeliui. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem [6] directam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat caussa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipse ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit vt diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam,

1 Vt de bubulco seorsum accepto quæstionem haberet, Ego, &c. 2 Acsi vltro vellet in maximas angustias sese dare. 3 Astyages bubuli veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: sed Harp. 4 Et tamen, quum in te nihil peccassem, neque filiæ tuæ, neque tibi ipsi essem carnifex. 5 Tradidi igitur isti hoc modo: addito mandato vt eum expon. 6 Simplicem.

& à filia mea insimulatus, haud leuiter ferebam. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus
CXIX honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quum hęc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quod peccatum suum comode cessisset, & propter sortem prosperam ad conuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, iubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi successisset vxori exponit. Eius porro filium, vbi aduenit, Astyages iugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixauit, & probe conditum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cū ceteri conuiuæ, tum vero Harpagus, conuiuis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ouilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. nam illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotiū erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes iubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, vbi detexit, cernit reliquias filii. non tamen eo spectaculo consternatus est, [1] sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nunquid agnosceret cuius feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carnium, domum abiit, eas (vt ego opinor) illic collectas humaturus. Et Harpagum quidem hac
CXX vltione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex magis accersiuit qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, sciscitatur eos [2] quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt vt puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret.

καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ ἀξιαβεβλημένος, οὐκ ἀνέλε- «
φρῶ ἐποιεύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης δεῖ μετεσχέ- «
σης, τοῦτο μέν, τὸν σεωυτοῦ παῖδα πρόπεμψον τοῦδε «
τὸν παῖδα ἐς νεηλυδα· τοῦτο δὲ (σῶς γὰρ τοῦ παιδὸς «
γὰρ μέλλω δύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) «
δεῦρό μοι ἐπὶ δεῖπνον. Ἅρπαγος μέν, ὡς ἤκου-
σε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος
ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς οἱ ἐς δέον ἐγένετο, καὶ ὅτι ἐπὶ τύ-
χῃσι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, οἶκε ἐς τὰ οἰ-
κεῖα. ἐσελθὼν δὲ τοῦ ταχίστου, ὡς γὰρ οἱ παῖς εἷς
μοῦνος, ἔτεα τεῖα καὶ δέκα καὶ μάλιστα γεγονὼς,
τοῦτον ἐκπέμπει, ἑταίρους τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος,
καὶ ποιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ προ-
χαρὴς ἐὼν, φέρεζε τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα.
Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἁρπάγου παῖς,
σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελών, τὰ μὲν ὤ-
πτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν κρεῶν. ὡς τύχτα δὲ ποιη-
σάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γινομέ-
νης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ
ὁ Ἅρπαγος. τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυ-
άγει παρετέθατο τραπέζῃ τράπεζα ὑπὸ πλέα μηλίων
κρεῶν· Ἁρπάγῳ δ', τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς ἐπιπλέων
κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα
πάντα· ταῦτα δ' ἦν χωρὶς ἔκειτο ὑπὸ κνυέῳ κατακε-
καλυμμένα. ὡς δὲ τῷ Ἁρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν
τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετο μιν εἰ ἡδείη τῇ δίνῃ.
Φαμένου δὲ Ἁρπάγου καὶ κάρτα ἡσθῆναι, παρέ-
φερον τοῖσι προσέκειτο πρὸ τοῦ κεφαλοῦ τοῦ παιδὸς
κατακεκαλυμμένα, καὶ ἐκάς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.
Ἁρπαγον δὲ ἐκέλευον προσιόντες ἀποκαλύπτειν
τε καὶ λαβεῖν ὃ βούλεται αὐτέων. πειθόμενος δὲ ὁ
Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμ-
ματα· ἰδὼν δ', οὔτε ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἑωυτοῦ γί-
νεται. εἴρετο δὲ αὖθις ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτου
θηρείου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἔσε-
σθαι πᾶν ὅ τι ἂν βασιλεὺς ἔρδοι. τοῦτο μὲν δὴ ἀμφ-
αμένου, καὶ ἀναλαβόντα τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, οἴκεε ἐς
τὰ οἰκία. ἀνθεύτεν δὲ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἁλίσας
θάψειν τὰ πρῶτα. Ἁρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δί- τῷ αὐτῷ
κην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρῳ δὲ πρὸς βουλεύων, ἐκά-
λεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἳ δὲ ἐνυπνίου οἱ παύτην ἔκρι-
ναν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης ἦ ἔκριναν οἱ τὸ
ὄψιν. οἱ δὲ καὶ ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι
χρεὸν τὸ παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον.

1 Sed mentis compos fuit. 2 Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi idē responsum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.

» ὁ δὲ ἀμείβεται αὖθις τοῖσδε; Εἰ σὺ τε ὁ παῖς καὶ ὦθεί-
» εσι· καὶ μὲν ἐπ' ἀγροῦ Δαρειτώμενον οἱ ἐκ τῆς
» κώμης παῖδες ἐσήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ, πολλὰ ὅ-
» σα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιη-
» σας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγε-
» φόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα Δαρεταξας ἦρχε. καὶ
» νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι,
» Εἰ μὲν ὦθείης τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ
» πανοικίης πάνυ, δαρτεί τε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμοὶ ἐ-
» χε ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι τοιόνδε τέρεσι ἔρξει. πάρα δὲ 10
» σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε.
» καὶ τά γε τῶν ἐνειράτων ἐχόμενα, τελέως ἐς ἀνθρω-
33 πους ἔρχεται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὖ-
» ὖς, Ὦ μάγοι, ταῦτα πλείστῃ τῇ γνώμῃ εἰμὶ,
» βασιλέος ὀνομαζόμενος τοῦ τῶν Μήδων, ἐξηκειν τε ὃν ὑ-
» νειρον, καὶ μοι ὃν παῖδα τοῦτον εἶδε δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὁ-
» μως νυν σύμβουλοί τε μοι, καὶ ὑμεῖς σκοπεόμε-
» νοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶδε εἶπαι τε τῷ ἐμῷ καὶ
» ὑμῖν. εἶπαν τοῖσδε ταῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
» καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν τοῦτο πολλοῦ ἔδει καταρρῦσθαι δέ- 20
» χεσθαι τὸν σόν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτρίευται, ἐς
» ὃν παῖδα τοῦτον ἐπεισοῦσα ἔσται Πέρσαι· καὶ ἡμεῖς
» ἔοντες Μῆδοι, δουλούμεθά τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γι-
» νόμεθα τοῖσι Περσέων, ἔοντες ξεῖνοι· σέο δὲ ἐπιτε-
» ῶτος βασιλέος, ἔοντες πολιήτεω, καὶ ἀρχόμεθα τὰ
» μέγιστα, καὶ τιμὰς τοῖσι σέο μεγάλας ἔχομεν. οὕ-
» τω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς προ-
» νοητέον ἐστί. κῆν μὲν εἰ φοβερόν τι ἐνορῶμεν, πᾶν ἄν σοι
» προεφέρομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυ-
» πνίου ἐς Φλαῦον, αὐτοί τε θαρσέομεν, καὶ σοι ἕτερα 30
» τοιαῦτα ἀμείνω δύομεθα. ὃν δὲ παῖδα τοῦτον ὀξέ
» ὀφθαλμῷ ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γειτα-
» μένους. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη
» τε· καὶ καλέσας ὃν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ὦ παῖ,
» σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέων ἠδίκεον, τῇ σε-
» αὐτοῦ δὲ μοίρῃ τυχεῖς· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρ-
» σας· (πομποὺς δὲ ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δὲ ἐ-
» κεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ κατὰ Μίτρα-
» δατην τε τὸν βουκόλον, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.
Ταῦτα εἰπας ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει τὸν Κῦ- 40
ρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς τὸ Καμβύσεω τὰ οἰκία, CXXII
ἐσηξέξαντο οἱ γεινάμενοι· καὶ δοξάζοντες, ὡς ἐσώ-
θητο, μεγάλως ἠσπάζοντο, εἰα δὴ βεβιωκότες
αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἰστόρεόν τε ὅτεῳ τρόπῳ
ἐξικνέοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς πρὸς τοῦ μὲν
τὸν εἰδέ-

Atqui puer & viuit & incolumis est, (Astyages excepit) & quum ipsum ruri agentem pueri eius pagi, regem delegissent, quæ faciunt qui reuera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, ianitoribus, internunciis, ac ceteris muniis institutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur spectare? Si superest puer (Magi respondent) atque regnauit [1] nulla ex prouidentia, confidito ob id, ac bono sis animo, iam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes nostræ in exigua reciderunt, [2] & velut insomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ sunt. Ego (inquit Astyages respondens) istius vestræ, magi, fere sum sententiæ, [3] me somnio esse defunctum, puero iam rege nominato, nihilque mihi amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes, quænam futura sint & meæ domui & vobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) magni interest, tuum stare principatum: [4] qui si immutetur, & ad hunc puerum qui Persa est transeat, nos quoq; qui Medi sumus, in seruitutem redigemur apud Persas, & extranei nullius erimus pretii: te vero regnante, cuius populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc, si quid cerneremus quod timendum esset, tibi aperiremus: verum quum in rem frivolam nunc euaserit somnium, & ipsi confidimus, & te itidē considere iubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages CXXI gauisus est: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem iniurius, tuo tamē ipsius fato superstes es. Nunc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendū mittam. Eo perueniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis est vxor CXXII eius. Hæc loquutus Astyages, Cyrum dimittit. Quem ad domum Cambysis reuersum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt, vt quem statim mortem obiisse crediderant. Scisitabantur igitur quonā modo superstes esset. Hic se vero ait eos antea

non no-

1 Non de industria & absque vllo consilio, confid. 2 Et quæ ex insomniis pendent, prorsus ad leue quidpiam deueniunt. 3 Hunc esse somnii exitum, puero &c. 4 Alioqui enim alienatus, ad hunc puerū qui Persa est, deueniret: ac tum nos qui Medi sumus, in seruitutem redigeremur, nulliusque pretii essemus apud Persas, vtpote extranei. At permanente rege, cuius pop-

nion nouisse, [1] & ob id maximè errasse. Inter viam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verum in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomen accipientes eius parentes, (vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus) diuulgarunt, à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum. CXXIII vnde hæc fabula emanauit. ¶ Vbi Cyrus in virilem adoleuit ætatem, & inter æquales viriliſſimus euasit & idem dilectissimus, [2] constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per se, qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cuius casus suis assimilabat, sibi socium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant. Quum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorū se insinuans primoribus, persuadebat oportere Astyagem à regno summoueri, Cyro delecto. Harpagus, his transactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum aliter non posset, vtpote itineribus custoditis, huiusmodi rem comminiscitur: [3] Exenterato quem solerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino rescinderetur, indidit libellum in quo quę libuit conscripserat: resutoque ventre, leporem vna cum retibus tradidit venatori cuidam suorum domesticorū fidissime: misitque ad Persas, [4] præcipiens, suo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipse suis manibus aperiret, idque sine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inuentumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambysis, quem dii respiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ peruenisses) vlciscere nunc Astyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem studio perieras, deorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodum circa te gesta sunt, opinor te olim iam resciuisse: & itē, qualia ego ab Astyage passus sim quod te non occidissem, sed bubulco tradidissē.

1 Et in maximo errore versatū fuisse. 2 Ei instabat Harpagus, dona mittendo. *Vel, Eius studiosus erat.* 3 Quum leporē arte composuisset, ciusque ventrem rescidisset, nihil lacerando, indidit libell. 4 *Vel,* Præcipiens vt quum leporem Cyro daret, suo ore diceret vt &c. *Vel, Cyrum admoneret etiam vt &c.*

» σὺ νῦν ἐμοὶ πείθεσθαι, τῷ περ Ἀστυάγης
» ἄρχει χώρης, ταύτης ἁπάσης ἀρξεις. Πέρσας
» γὰρ ἀναπείσας ἀπίσασθαι, στρατηλατέω ἐπὶ Μή-
» δους. καὶ νῦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῶ
ιβ αἰ- » στρατηγὸς αὐτίκα σεῦ, ἔσαι τοι τὰ σὺ βούλεαι, νῦν τε
τήσας, » τῶν πὶς δοκίμων ἄλλος Μήδων. ταῦτοι γὰρ οὗτοι
» ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἡμῖν ἕπονται, Ἀ-
» στυάγεα καταιρέσ. πρήσσοντας. ὡς ὦν ἑτοίμων τῶνδε
» ὄντων δε ἔοντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατὰ τάχος.
Ἀστυάγης ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόνεε πρῶτον ὅτεω τρόπῳ 10
σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει ἀπίσασθαι. φρονέοντα δὴ
ἦλθε τοιόνδε ἐπιστείλας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλλίω τῶν Περσέων
ἐποιήσατο· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, καὶ ὑπαγορεύ-
σας ἔφη, Ἀστυάγεά μιν στρατηγὸν Περσέων ἀπο-
» δεικνύναι. Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, τρεσαγο-
» ρεύω ὑμῖν, παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦ-
ρος μὲν ταῦτα τρεσηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ
γένεα· καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ αἰ-
περ ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων ἔστι δὲ ταῦτα, ἐξ ὧν ἄνδρες 20
πρῶτοι, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μεράφιοι, Μάσιοι. τούτεων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν
τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φύσει, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ
Περσίδαι γεγόνασι. ἄνδρες δὲ Πέρσαι εἰσὶ εἴδε, Πανθή-
λαιοι, Δηρουσιάδαι, Γερμάνιοι. ἅπαντες μὲν πρῶτοι ἀρο-
τῆρές εἰσι οἱ δ' ἄλλοι, νομάδες, Δάοι, Μαρδοί, Δρο-
πικοί, Σαγάρτιοι. Ὡς δὲ πάντων ἅπαντες ἐ-
χοντες τὸ προφρονέειν, ἐνταῦτα ὁ Κῦρος· ἐμοὶ γάρ τις
χώρος τῶν Περσικῶν ἀκανθώδης ἔσον τε δέκα καὶ ὀκτω-
καίδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πρῶτα τοῦτον σφι τὸν χῶ-
ρον τρεῖπε δεῖ ἡμερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ὅπως τελε-
σάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον,
δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην πάρειναι
λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς ποί-
μνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πρῶτα τῶν πατρὸς
συνάλισας ἐς τωὐτὸ, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δε-
ξιωσόμενος τὸν στρατὸν τῶν Περσέων ἐν στρατῷ· προῖε δ', οἷά
τε καὶ σιτίοισι ὡς ὑπερτηδειοτάτοισι. ἀπικνεομένους δὲ τῇ
ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, δεῖ-
πνεε. ἐπεί τε δ' ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο σφέας ὁ Κῦ-
ρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα
σφι εἴη αἱρετώτερα. οἱ δ' ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων
τὸ μέσον. τὰ μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι
κακὰ ἔσχε, τὰ δ' τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά.
ταῦτα λαβὼν ἐν τῷ τὸ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύμνου
» τὸν πάντα λόγον· λέγων, Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω συ-
» μῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,

Nunc, si mihi auscultare vis, omni tu cui Astyages imperat regioni imperabis. Quum enim Persis vt deficiant persuaseris, expeditionem aduersus Medos suscipe: vtpote ad votum tibi res successura, siue ego dux ab Astyage ad tibi occurrendũ creatus fuero, siue alius quispiam Medorum illustrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Astyagem conabuntur euertere. Tanquam igitur cuncta tibi sint hic in expedito, ista exequere sine mora. Cyrus, his auditis, considerabat quonam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, vt ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Persarum coegit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum. Et nunc Persæ (ait) edico vobis vt præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit: quorum complura sunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, [1] sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt, Arteatæ, Persæ, Pasargadæ, Meraphii, Masii. Sed horum Pasargadæ sunt præstantissimi, in quibus & Achæmenidarum [2] cognatio est, vnde reges Persidæ sunt oriundi. Alii Persæ hi sunt, Panthelæi, Derusiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cũcti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumosum (erat in Perside is locus circiter decem & octo aut viginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Persis, iterum præcipit in posterum diem vt lauti adsint. Interim coactos in vnum caprarum, ouium, boum greges patris sui mactat atque apparat, tanquam Persarum exercitum accepturus vinoque ac cibariis quamlautissimis. Postero die vbi conuenerunt Persæ, iubet eos discumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat vtrum pridianam an præsentem conditionem præoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter hæc duo [3] interualli: pridianam enim omnia mala habuisse, præsentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiens, Viri Persæ, ita res vestræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare,

1 Sunt autem hæc, à quibus alii omnes *dependent*. 2 Tribus 3 *discriminis*;

& hæc

& hęc & alia infinita commoda aderunt fine vllo seruitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles, quales hesternæ, ærumnæ. Nunc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. nam & diuina quadam sorte ipse genitus hæc bona videor in manus vestras esse allaturus, & vos non arbitror inferiores esse Medis, cum in aliis tum vero in bellicis rebus. Quæ quum ita sint, rebellate quam- CXXVII primum ab Astyage. Persæ, vt qui iampridem [1] dedignarentur parere Medis, nacti [2] præsidem, libenter se in libertatem vindicarunt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, misso nuncio accersiit. Iste nuncium iubet renunciare, se prius illuc venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque [3] aduerso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Comparato exercitu, vbi Medorum copiæ [4] cum Persicis prœlium conseruerunt, quicunque eorum [5] sermonis Harpagi erant expertes, prœliabantur: qui vero participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignauiter agebant, CXXVIII fugamque faciebant. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages vt primum rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suasissent ipsi Cyrum dimittendum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes, armat. Quibus eductis, cum CXXIX Persis confligens fugatur: viuusque capitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captiuo astans Harpagus insultauit, eumque dicteriis lacessiuit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando eum de cœna sua in qua ille ipsũ carnibus filii pauisset: [6] quoniam regnum eius ad seruitutem decidisset. Eum intuens Astyages vicissim interrogat nunquid [7] ipsius foret Cyri opus. Harpagus vero, suum esse dicere: idque merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. [8] Tum Astyages eum improuidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellauit. Improuidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat vt rex efficeretur,

1 Grauiter ferrent 2 Ducem, 3 Tanquam diuinitus mente captus, Harp. 4 Cum Persicis iunctæ fuerunt, *Vel*, Persicis occurrerunt, 5 Propositum Harpagi ignorabãt, prœliabantur: cet. ad Pers. 6 Quod esset illius seruitus pro regno. *Id est, Quod propter illud ex rege seruus factus esset.* 7 Sibi vendicaret Cy. 8 Tum Astyages demonstrare cœpit illum omniũ hominum & stultissimum esse & iniquissimum. Stultissimum quidem, quod quum ipsi liceret regẽ esse (si modo per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimum etc.

εἰ δὴ δι' ἑωυτὸν ἐφρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε θ κράτος· ἀδικώτατον δέ, ὅπ τῦ δείπνου εἵνεκα Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντων ἀρξαι ἄλλῳ τέῳ τὰὐ βασιλείω, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον ἦ Μήδων τέῳ ἀρξαι ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, αἰτίους τούτου ἐόντας, δούλους αἰτὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας δὲ, δούλους ἐόντας πρὸς Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσερα, οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπ' ἐκείνου ἐπάνω ἦσαν Περσέων ἅτε τὸν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσερα καὶ ἑκατὸν καὶ δυῶν δέοντα, πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμελήσε τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ὅπ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον ὑπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ βασιλεύσε, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἰρηταί μοι τοπρόσθεν. πάσην δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας δὲ εἶδεα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιεῦνται ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ὑπιφέρουσι· ὡς μοὶ ἔμοιγε δοκέειν, ὅπ οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ὅπὰ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, ὃν κύκλον πᾶσαν τὴν οὐρανοῦ Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ὑπεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι γὰρ Ἀσσυρίοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιτταν· Ἀράβιοι δὲ, Ἀλίτταν· Πέρσαι δὲ, Μίτραν. Θυσίην δὲ τοῖσι Πέρσῃσι παρέχεται τάδε εἰρημένους θεοὺς ἥδε κατεστήκεε. ἔστε βωμὸς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδὴν χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ ὑλῇσι. τῶν δὲ ὡς ἕκάστῳ θύειν θέλῃ, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν πάσαν μυρσίνῃ μάλιστα. ἑωὐτῷ

alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod cœnæ causſa Medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino cum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare quam Persarum. Nunc Medos, qui huius peccati affines non extitissent, ex dominis factos esse seruos: & Persas qui fuissent hactenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quem quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuere Persis centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerunt. Iidem sequentibus temporibus, quum horum factorum pœniteret, à Dario defecerunt: sed prœlio victi, iterum subacti sunt, Perseq; qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatusque, regno potitus est. Et mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est. ¶ PORRO ritus quibus vtuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere consuetudo est, quinimmo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (vt mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent, editissimis quibusque conscensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem gyrum cæli, Iouem appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciunt iam inde ab initio. [1] Vraniæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neque libamentis vtuntur, aut tibiis, infulisve, aut molis: verum, vt quisq; diuis hisce sacra facere statuit, in locū mundū victimam sistens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestans tiaram.

CXXXII

CXXXIII

CXXXIV

1 Posthea vero didicerunt Vraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

[1] Sacrifi-

[1] Sacrificans autem, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. in primis quidem regi: quoniam [2] inter Persas omnes idem quoq; comprehenditur. Vbi vero iam in minutas portiunculas membratimque hostiam conscidit, carnibus elixis herbam substernit quammollissimā, maxime trifoliū. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniā accinit. siquidē hanc illi dicūt essē incantationē efficacissimam. Citraque magum nullum illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vtitur in quencunq; vsum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipue colendum censent suum quiq; natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eosque in fornacibus tostos, isto die in mensam apponunt: pauperes natalē mineribus pecoribus honorant. Cibis autē vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, [3] Græcos pastos iam demū non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & si quid apponatur, nō cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec vomere coram, nec vrinam facere licet: quæ etiam nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maxime seriis consultare consueuerunt. [4] nā siquando ipsis consultandum videtur, tum posterā die ieiunant, proponitque is qui ędibus illis in quibus forte cōsultatur præest: &, si placuerit, atq; ieiunauerint, vtuntur ipso: sin minus comprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdem poti pronunciant. Quū in via inuicem sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur duntaxat: sin autē alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autē illos obseruāt reuerēter qui proxime habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi: atque sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc artiori necessitudine iunctos existimant:

ἑωὐτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίη μοιρίῳ οὔ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται ὑπὲρ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ. ὑπὲρ γὰρ δὴ τοῖσι ἄπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ ἕψας μυς ἴλας κατὰ μέρεα ὑρηΐον, ἐψήσῃ τὰ κρέα, ὑποστορέσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα ἢ τριφύλλιον, ὅπὶ τούτῃς ἔθηκε ὧν πρόπα κρέα. ἀμφὶ ἕντος δὲ αὐτῦ, μάγος ἀνὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, εἶναι δὴ σκεῖνοι λέγουσι εἰ τὶν ἐπῳδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ὀσίας ποιέεσθαι. ὑπισχνέεται δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ὅ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέει. Ἡ μέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾷ νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν τούτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων διχῇ θῦσι παρέχεσθαι· ἐν τῇ οἱ μὲν δυσδαίμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον τεσσερα ὅλους ἐπισάξαντες κρεμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων παρέχεται. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ὑπὸ φορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλοῖσι. ἀνὰ δὴ τοῦτο φασὶ Πέρσαι τὺς Ἕλληνας σιτουμένους, παυλαν ἔχειν παύεσθαι, ὅπ σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται σῖτος λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοιεν ἂν οὐ παύεσθαι. οἶνῳ δὲ καὶ τὰ πρόσκεινται· καὶ σφι ὀκὶ ἐμέσαι ἔξεστι, ὀκὶ οὐρῆσαι αἰτίον ἄλλου. ταῦτα μὲν νῦν οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἑώθασι βουλεύεσθαι τὰ ἀνυσιμώτατα τῶν πρηγμάτων· ἔδοξε δὲ αὐ ἄδην σφι βουλευομένοισι, τῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτίθεσθαι ὁ ἔνδαρχος, ἐν τῷ αὐ ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μεπείσι. τὰ δὲ αὖ νήφοντες προεβουλεύσαντο, μεθυσκόμενοι ὅπὶ ἀμφιώσκουσι. Ἐντυγχάνοντες δὲ ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδῦσι, τῷδε αὖ τις διαγνοίη εἰ ὁμοιοῖ εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. αἰτὶ γὰρ τῷ προσαρρύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ἢ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ἢ οὔτερος ἀζηκέστερος, προσπίπτων προσκυνέει ὃν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ὀκὶ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωὐτῶν οἰκέοντας, μετὰ γε ἑωὐτούς· δεύτερα δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωὐτῶν ἐκάστῳ οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγουσι, ἀλλ' ἐκάστῳ

2 Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend. 3 Græcos finem edendi facere dum adhuc esuriunt, quòd à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretii: quod si quid tale apponeretur, non esse finē facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt. 4 Quod autē ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint: & si quidem placuerit sobriis etiam, eo vtuntur: sin minus, relinquunt. De quibuscunque autem sobrii consultauerint, inebriati ea in disquisitionem reuocant. Si in via &c.

BIBLIOTECA UNIVERSITAT

νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶ) ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πρώτα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς αὐτέχεσθαι. τοὺς δὲ ἑκάστω οἰκέοντας ἀπ' ἑωυτῶν, κακίστους εἶ). ὑπὸ δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, στασιωτεύοντων μὲν Μῆδοι, καὶ τῷ ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῷ ὁμούρων· οἱ δὲ, μάλα τῷ ἐχομένων. κατὰ ὃν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι πέμψοι. προσέβαινε γὰρ δὴ ὁ ἔθνος ἀρχόν τε καὶ ὑπήκοον μᾶλλον. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίενται αἰσθῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τοὺς Μήδους ἐσθῆτα νομίσαντες τὴν ἑωυτῶν εἶ) καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ ἀπαλείας τε πάσης ἀπωθασάμενοι ὑπὸ τῶν ἡδύσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῷ πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους παλλακὰς κτῶνται. Ἀνδρὸς ἀγαθοῦ δὲ ἀποδεδεγμένου, μετὰ τοῦτο μάχεσθαι εἶ) ἀγαθὸν, ὃς αὐ πολλοὺς ἀποδείξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποστείλαντι, δῶρα ἐκ πέμπεται ὁ βασιλεὺς ἀπὸ πρῶ ἔτος. Τὸ πολλὸν δὲ ἡγέαται ἰσχυὸν εἶ) τὸ παιδοῦσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι ἑξαετέος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ τοῦδε τῇσι γυναιξὶ διαιτᾶται ἔχει. τοῦτο δὲ εἵνεκα τοῦτο ποιέεται, ἵνα ἢν ἀποθνήσκῃ τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀνιδρὴ τῷ πατρὶ προσβάλῃ. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῷ ἑωυτοῦ οἰκετέων ὑπὸ μιῆ αἰτίῃ δυήκεσον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἢν δύῃσι πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ὑποτυγημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα φασὶ λέγουσι ὃς ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ἀνάγκη φασὶ διαζητέοντα εὑρεθῆναι ἢτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχείᾳ. ὃ δὲ δὴ φασὶ

se nimirum omnium longe optimos arbitrantes:[1] alios vero, quo remotius dissiti sunt, hoc à virtute magis esse alienos. atque illos demum secundum dictam proportionem pessimos esse colligentes qui à Persis absint quam remotissime. Sub Medis imperiũ obtinentibus, pleræque nationes quoque imperitabant: sed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, late progressa fuit. Externorum autẽ CXIII morum Persæ maxime omnium hominum sunt studiosi. nam & Medicam vestem propria elegantiorem arbitrantes, gestant: & in pugnis thorace vtuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel rescire potuerunt, frui student. A Græcis edocti, puerorũ quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt vxorum loco, sed multo plures pallacas habent. Secundum CXIV bellicam fortitudinem potior ducitur numerosæ sobolis procreatio: & illi qui quam plurimos liberos ediderit,[2] huic rex tanquam strenuum quippiam præstiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, à quinto anno incipientes vsque ad vicesimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris nõ venit, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit vt si inter educationem decedat, nullam hæc prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem CXXVII hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam exercere ob vnum solum delictum:[3] sed expendere iubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque tum demum iusta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidisse: verum quotquot horum forte acciderunt, omni necessitate excussa, hos tandem deprehensos tradunt aut subdititios, aut spurios. Quippe

1 Minime autem eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honore afficiunt: seipsos omnium hominum longe præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: ceteros autem, prout propius incolunt, (vt dictum est, virtutem amplecti. At qui longissime ab ipsis habitent deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus, quædam etiam gentes mutuo imperabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicissim aliarum imperio subeuant.* Medi enim vniuersis imperabant, & maxime sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Persæ vicinos suos colunt. Late enim progrediebatur illa gens, imperans & præfecturas obtinens. Externorum aut. 2 Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Lib. 3 Sed vbi considerauerit, si peccata commissa plura maioraque esse comperiat quam obsequia præstita, tum demum iram suam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. vnq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filii*, necesse esse vt si de illis inquiratur, aut supposititii, aut spurii comperiantur. Quippe verisi-

verisimile nequaquam videri aiunt vt is qui verus parens sit, à proprio filio interimatur. Quæcunque apud eos fas non CXXXIIX est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas caussas, tum quod necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis è ciuibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in ciuitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccauerint. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque[1] ob eandẽ caussam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime co- CXXXIX lunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animaduertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam, sed omCXL nia similiter claudi. Equidẽ hęc probe sciens de Persis posSum indubitatò affirmare. at ista quæ de mortuis prodũtur, obscuriora, neque perinde certò: cadauera videlicet defunctorum Persarũ non prius humari quam aut ab alite aut cane trahantur.[2] Magos tamen sat scio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Persæ igitur mortuum[3] cera inuoluentes in terram condunt. Magi vero cũm ab aliis hominibus tum à sacerdotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atq; cane, quiduis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentesque, & breuiter reptilia atque volatilia plurima necauerint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum sit: nos ad institutam narrationem recurrimus. ¶ PORRO Iones CXLI atque Æoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum,[4] vltro postulantes vt iisdem conditionibus eos

δὴ φασι εἰκὸς εἶναι τὸν γε ἀληθῶς τοκέα τοῦτο τὸ ἑωυτῶ παιδὸς ἀποθνήσκειν. Ὁκόσα δὲ σφι ἄπορα ποιέειν ἔοικε ἔξεσι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεσι. ἀσχιστον δὲ αὐδῶσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισαι· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκάζω φασὶ εἶ) ὀφείλοντα, καὶ τὸ ψεύδεσθαι λέγειν. ὃς αὖ δὲ τῶν ἀστῶν λεπρέων ἢ λεύκην ἔχοι, ἐς πόλιν οὔτε ἔρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς ἥλιον ἁμαρτάνειν τι, τοῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πρῶτα, ὃν λαμβάνωσι τοῦτο τουτέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τὸ αὐτὸ αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὐ χεῖρας ἀναπονίζονται, οὐδὲ ἄλλο τι οὐδὲν ποιοῦσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς τῶν πρώτων μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, ὁ Πέρσας μὲν αὐδοῖς λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πρώτα ἐς τοὔνομα, ὁ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ, σίγμα. ἐς τόδε δὶζήμενος ἀνήρ εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται αἰδοῖ ὑπὸ Περσέων τινὸς, πρὶν ἄν τῶν ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγοισι μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα τοῦτο ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. καταπρώσαντες δὴ ὧν ὁν νέκυα Περσέων, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν δὴ Αἰγύπτιοι ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ πρόσθεν ἐνομίσθη· εἶμι δὲ ὅπῃ τὸν πρότερον λόγον. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεργάσατο τῶν Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ὅπῃ τοῖσι αὐτοῖσι εἶ) τοῖσι

1 Columbas *exigunt, vel expelluntt* eandem caussam prætendentes. In flum. 2 Magos quidem certe sat sc. 3 *Vel, cera circumlinentes, aut integentes.* 4 Volentes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subiecti. Verum Cyr.

εἴη τοῖσι καὶ Κυρίσφ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προείσχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, αἴδε φὰς αὐλεῖν τῷ ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελιδώσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευδέος αὐτῷ τῆς ἐλπίδος γενομένης, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἕλκειν σφεας. ἰδόντα δὲ πάλλεσθαι αὐτούς, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτὸν Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλου ἀπίσασθαι σφέας ἀπὸ Κρίσου, οὐκ ἐπίθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἕτοιμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ χόλιμος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, ἀπελθόντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον· οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσι περ ὁ Λυδὸς) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι πρωρέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ ὁ Πανιώνιός ἐστι, τὸ μὲν οὐρανοῦ, καὶ τῶν ὡρέων ὡς τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πολιας πόλεων ἀπάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χώρεια τῶν Ἰώνων ἐστὶν, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὸν ἥλιον, οὔτε τὰ πρὸς τὸν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ αὐχμώδεος. γλώσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβείην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ὧν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταὐτὰ διαλεγόμεναί σφι. αἵδε δ' ὧν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται μὲν αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δ' ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς νησαίοισι Ἴωνες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν, νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τωὐτὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μοιῶνοι. ἕτοιμοι γλεακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τῇ Φόβου ὄρχια ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ὧδε δεινὸν ὑπέδεε. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀθενέος δὲ ἐόντος τοῦ δήμου τότε Ἑλλήνων τῶν. πολλῷ δὲ ὧν ἀθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰώνικὸν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθηναῖοι, ὧν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μέν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὅτι τε σφέων αὐτέων τοὔνομα ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὖτε μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδὲ ἐδεήθησαν οὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Καπάρ οἱ οἰκ τῆς Πενταπόλιος νυν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν μηδαμῶς πρὸς σφέων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς πρὶν τὸ ἱρὸν αἰμησαντας ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἐπίθεσαν ποτὲ ἆθλα τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας οἰκ τοῦ ἱροῦ μὴ οἰκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. αἶψα δὴ ὧν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, ἓν νόμον κατέλυσε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπαοάλωσε ἓν τρίποδα. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησσόν. τοῦτοισι μὲν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθέλησαν πλέονας ἐσδέξασθαι, τοῦτο εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα κοῦ αὐτῶν μέρεα, κατάπερ νυν Ἀχαιῶν,

admitteret quibus Crœsi subiectos in ditionem accepisset. Verum Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suauitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare verriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando non libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitante vt à Crœso rebellarent, constanter recusauerant: ac tum demum,[1] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quiq; ciuitates reuertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & [2] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nunciarent &* auxilium rogarent. ¶ Iones vero illi ad quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cũ cœli bonitate, tum montium commoditate omnium optime sitas quas nos nouerimus, adeo vt neq; superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientẽ nec quæ occidentem spectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtuntur non eadem,[3] sed eius quatuor proprietates ducũt. Miletus, prima apud ipsos ciuitas, ad meridiẽ vergens. Post hãc Myus & Prienehæ in Caria sitæ sunt, eadẽ lingua vtentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocœa, quę cum iam dictis ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non conueniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres ciuitates Ionicæ, quarum duæ insulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem

1 Rebus confectis. 2 *Legit hic interpres* λυδοὺς, *non* λυδίς. 3 *Ad verbum*, Sed quatuor modos deductionum vsurpant. i. *Ea vtuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii vero ab his discrepantes, propriã quandam receperunt loquendi formã. Atq; hunc in modum quatuor omnino
CXLIII linguarũ fiunt proprietates. Ac vero ex iisdem Ionibus Milesii erant qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerãt. Insularibus autem nihildũ grauius fuit metuendũ, quod Persis Phœnices nondum essent subiecti, & ipsi Persæ nauigiis non vterentur. Porro hi non aliam ob causſam ab Ionibus defecerunt quã quod cum imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones oppido quam infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter vnas Athenas, nulla vrbs alia insignis erat.[1] Iam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Ceterum duodecim istę ciuitates nomine ipso gloriabantur: & *quum semel nomen sibi Panioniis indidissent*, fanum quoque de suo nomine construxerunt Panionium. Cuius nullos participes facere in animum sibi induxere: nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis.
CXLIV Tale quippiam Dorienſibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur. nam & hi cauent ne quem è finitimis Dorienſibus ad Triopium [2] sacrum admittant: adeo vt etiam ex popularibus suis, qui sacri legem trãsgressi essent, à ludorum communicatione excluserint. Nã in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos nõ è [3] sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidã Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem hanc violare, tripodemque domum ferens [4] sibi asseruare. Propter quod commissum, quinque hæ ciuitates, Lindos, Ialyssus, Camærus, Cos atq; Cnidus, sextã ciuitatem Halicarnassum à sacrorum participatione remouerunt: hac videli-
CXLV cet pœna Halicarnasseos multãtes. Atqui mihi sane videntur Iones duodecim feciſſe ciuitates: nec voluisse plures recipere, propterea quod eorundem Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque

1 Adeo quidem vt cum alii Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerent, Ioneſque appellari nollent. Sed etiamnum multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciuit. 2 Templum. 3 Templo. 4 Ad clauum suſpendere. Propt.

Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαὶ· ἐν τῇ Κράθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς Κρᾶθις οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ἀπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πείρῃς ποταμὸς μέγας ἐστί· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι ἐντεῦθεν μεσόγαιοι εἰκέεσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστί, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γέ τι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ καλλιόν τι γεγενῆσθαι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβάντων μὲν ὀλίγ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τὸ οὐόματος οὐδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρυοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ φρυταικίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καρίδας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκοις ἐπίλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μὴ κοτὲ ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἀνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, ἀτιμώσαντο ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐδέκοντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ σύμμιξίν τινα τούτοισι. Ἄλλα γὰρ πολλὰ ἔχονται τοῦ οὐόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔσωσαν δὲ καθαρὸν γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πρῶτοι Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὀρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μούνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱερὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινὸν ἁπάντων Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τοῦτο συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτήν, τὴν ἔθεντο οὔνομα Πανιώνια. πεποίηνται δὲ οὐ μούνας αἱ Ἰώνων ὁρτὰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων ὁμοίως πάσας ἐς τοὔνομα γεγράμμα τελευτῶσαι, κατάπερ τῶν Περσέων τὰ οὐόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. ¶ Αἵδε δ', αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τήμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἔνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων ἐξελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτισάντες ἀμείνω Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἧκουσι οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους αἴδρας φάσι ἑωυτῶν γενομένους, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑποδέξασθαι. μετὰ δὲ, οἱ Φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τὰς Σμυρναίους ὀρτὴν ἔξω τείχεος ποιεύμενοι Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκλήσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. Βοηθησάντων δὲ πρώτων Αἰολέων, ὁμολογίην ἐποιήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ὑπεδείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολίτας. Αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδηται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἀνδραποδίσαντο Μηθυμναῖοι, ἐόντας ὁμογλώσσους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἐκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, καπάτερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔασε χωρὶς Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ αὐ οὗτοι ὄζηγέωνται. Ὡς δὲ ἀπικέατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (καπὶ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησσόμενα) εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τοῦ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφυρέην τε εἵμα περιβαλλόμενος, (ὡς αὐτὸ θωμαζόμενοι πλεῖοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων)

Achæorum, qui Ionas è sedibus suis exegerunt, duodecim sunt partes. Nempè prima ante Sicyonē est Pellena, deinde Ægirę & Ægæ, ad quam Crathis fluuius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus est. Post Ægas Bura est & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerūt. Post hāc Ægion est, & Rhypes, & Patrenses, & Pharenses, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Postea Dyma & Tritæenses: qui soli mediterranea colunt. Hæ sunt duodecim Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæque causſa fuisſe videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates constituere placuerit. Namistos præcipue magisque aliis Iones esſe, aut præstantius quippiam gessisſe, magna insania esſet asseuerare: quum ex his Abantes sint, Eubœæ haudquaquā minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomenis sint admixti, Cadmęi quoque, Dryopes,[1] Phocenses, Molosſi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ plereque nationes inter se commixtæ sint. [2] Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progressi, nobiliſſimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarū iam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradiderunt; suis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nūquam cibum sumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidaſſent, & quum hæc patraſſent, simul orbas ad concubitum violenter rapuiſſent. Hæc Mileti fiebant. Reges autem creauerant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex vtrisque. Sed nomen Ionum inter ceteros maxime amplectuntur. Et sunt quidem illi veri atq; genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ causſam. Porro Panionium locus est Mycales sacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab vniuersis

1 Omittit ἀποδάσμιοι. 2 Ex quorum numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti sunt, & se Ionum nobiliſſimos existimarunt, hi vxores secum non adduxerunt quum in coloniam migrarent, sed Caricas habuerunt, quarum &c.

Ionibus

Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est in continenti situm: quod quâ zephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuersi Iones sacrificiū celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sane non Ionum sacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum festiuitatibus, vt in eandē litteram finiant, perinde atque Persarum nomina. Et hę quidem CXLIX Ionicæ sunt ciuitates. Æolicæ autem ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitana, [1] Ægæa, Myrina, Grynia. Atque hæ XI Æolicæ fuerunt priscę ciuitates. Vna autem Smyrna (Æolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus [2] diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti sitæ, quæ ditionē habebant Ionibus præstantiorē, at quæ tamen ad illius cæli tem- CL periē nequaquam accederet. Smyrnam vero hac ocasione amiserunt Æoles, quod Colophonios per seditionem è sedibus submotos recepissent: qui postea Smyrnæos obseruantes, dum extra vrbem Bacchi sacra celebrarent, occlusis portis vrbē occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus vniuersis, sic inter eos transigebatur, vt si Iones vtensilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionē quum Smyrnæi accepissent, [3] distributæ sunt vndecim hæ ciuitates, CLI suos quæque constituens ciues. Hæitaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares vero quinq; ciuitates Lesbum colebant. Sextam enim in Lesbo Arisbā Methymnęi iam sibi subiecerant, tanquam consanguinitate iunctam. In Tenedo autem vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in Centū appellatis insulis. Iam vero Lesbiis Tenediisque [4] nihil grauius, perinde atq; ceteris Ionibus insulas tenētibus, erat metuendū: at reliquis ciuitatibus cōmuniter placuit Iones sequi, CLII quocunque illi duxissent. ¶ Porro vbi Ionum Æolumque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properanter) ex omnibus delegarunt Phocensem quendam, cui nomen Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, [5] in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat,

1 Ægæa, αἰγαῖαι. 2 Dirempta fuit. 3 Distribuerunt, *vel inter se partita sunt* ipsos illæ vndecim &c. 4 Nihil periculi, per. 5 Vt plurimi ex Spartiatis, quum hoc audissent, accurrerent, processit, hort.

καὶ κατὰ σὰς, ἔλεγε πολλὰ, παραινέων ἑωυτοῖσι χρῆ-
ζειν. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδο-
ξέ σφι μὴ παραινέειν Γύῳσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλ-
λάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δ' ἀπωσάμενοι τὴν Γώ-
νων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ
40 ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῆς τε Κύρου
παρηγμάτων, καὶ Γώνων. ἀπικόμενοι δ' οὗτοι ἐς Φώ-
καιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων ὃν ὁκιμώ-
τατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀκροήσοντα Κύ-
ρου Λακεδαιμονίων ῥήσιν, καὶ τῆς Ἑλλάδος μηδε- 10
μίην πόλιν σεσαμορρέειν, ὡς αὐτῶν οὐ τοξευομέ-
νων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐρ-
έσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες εἶεν τε
αὖ θρῶποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, τοῦτα ἐ-
ρωτῶν πρεσβυτέροισι. πυθόμενον δὲ μιν εἰ-
πεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἐδείμη-
σά κω ἄνδρας τοιούτους, περὶ ὅτι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ
πόλει ἐξοδεδεγμένος, ἐς ὃν συλλεγόμενοι, ἀλλή-
λοις ὁμοιοῦντες ὄζα πατοῦσι. τοῖσι, ὦ ἐγὼ ὑμαίνω,
ἢ ἐλε- οὐ τὰ Γώνων πάθεα ἔσται ἄλεκτα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. 20
γχα ταῦτα ἐς τοὺς πρώτους Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦ-
ρος τὰ ἔπεα, ὅπα ἀνδρὸς κτησάμενοι, ὠνὴ τε καὶ πρή-
σει χρέωνται. ἀνδρὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῆσι οὐδὲν
ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδὲ σφι ἔστι τὸ παράπαν ἀγορή.
μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβά-
λῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, ὃν δ' ἐχρυσοῦτόν τε Κροίσου καὶ ὃν
τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ χρήζειν,
ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα
ἀγόμενος, καὶ τὸν Γώνων ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησά-
μενος τὸ παράπαν εἰῆ). ἤν τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν 30
ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βακτρίων ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ
Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς,
ὅτι δὲ Γώνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ
ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τὸν Λυδὸν
ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου·
καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε ὃν χρυσὸν ἔχων
πολλὸν ὃν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε ἐμισθοῦ-
το, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους αὐθρώπους ἔπεισε σφὶ
ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δ' ἐπὶ τὰς Σάρ-
δις, ἐπολιόρκεε Ταβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκρο- 40
πόλι. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος,
εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, Κροῖσε, τί ἔσαι ὃ τέλος
τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς
εἰκὸς, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες.
Φροντίζω

proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. [1] Illi, quamuis Ionum legatos repulliſſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus inſtructum qui rerũ Cyri Ionumque ſucceſſum explorarent. Hi Phocæã appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: nimirum ne vlli Græciæ ciuitati damnũ inferret: vtpote ſe id minime toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, CLIII rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinã homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox vbi hæc cognouiſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidẽ nõ extimui vnquam homines illos quib⁹ locus eſt in media vrbe vacuus, in quẽ collecti mutuis ipſi ſibi inſultãtis imponunt. Atq; his (ſi modo ſuperi me ſeruauerint incolumẽ) non Ionũ, ſed propria ſua incõmoda erunt deploranda. Hęc in vniuerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberẽt in quibus negotiationes exercerent. nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinentur, neq; illis vllum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Crœſi autem ceterorumque Lydorum theſaurum Pactyæ Lydo tradidit deferendũ. Ipſe verſus Ecbatana contendit, Crœſum vna ſecum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, [2] etiamſi primi adoriendi fuiſſent. quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiã imperatorem mittere. ¶ [3] At vero vbi Cyrus è Sardis CLIV Lydos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atque Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis nauibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſque omnibus perſuaſit vt communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atq; *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra mouit, Tabalumq; in arce vndiq; concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Crœſum hunc in modũ alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Crœſe, finis erit eorũ quæ nũc mihi accidunt? [4] quando non ceſſabunt Lydi (vt videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium faceſſere,

1 *Adde ex vet. cod. Græcis*, Lacedæmonii verbis illis aurem præbere noluerunt, imo non ferendum eſſe auxilium Ionibus ſtatuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, &c. 2 *Hic mendoſum eſſe videtur Græcum exemplar.* 3 Verum ſimulatque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium theſaur. 4 Non videntur Ly di faceſſendi mihi & ſibi negotium finem facturi.

[1] dum eos prorſus delere aggrediar. Videor equidem perinde feciſſe atque is qui occiſo patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, ipſis autem vrbem ſuam reddidi: adeo vt nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Crœſus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu recteque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris anti- 10 quam hanc ciuitatem ita excindi, quæ cum ſuperiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non eſt. nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præſens factum Pactyas deſignauit, cui tu Sardis commiſeras: hic tibi pœnas det. Lydis autẽ veniam dans, hęc illis impera. ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari auſint, vel moleſti eſſe poſſint. Interdicito illis ne arma bellica poſſideant, iubetoque ſupra tunicam pallium geſtare, induere item cothũrnos. Adhæc impera vt liberos citharam pulſare, pſallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degeneraſſe, nihilque metuendum ne rebelles CLVI vnquã à te deſciſcant. Hæc ideo Crœſus ſuggeſſit, quod optabiliorem Lydis hanc eſſe conditionẽ exiſtimaret, quam ſemel ſubactos venundari: ſat ſciens ſe, niſi prætextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi vt inſtitutũ derrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi 30 imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœſi admonitione gauiſus, remiſſaque iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Accerſitoque continuo Mazare, homine Medo, eadem illi præcepit, quę Crœſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atq; præter hęc mandauit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot vna cum Lydis Sardis oppugnaſſent: Pactyam autem viuum ad ſe perduci. Et iſta quidem ex itinere quum CLVII præcepiſſet, [2] Lydos compulit ad Perſarũ mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abeſſe, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partẽ quam ſecum ducebat, Sardis promouit. Verum vbi Pactyam iam vna cum ſuis commilitonibus Sardis abiiſſe cognouit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obſecũdare.

Φροντίζω μὴ ἄριστον ἢ ἐξαναδέασθαι σφέ- "
ας. ὁμοίως γὰρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, "
ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτὸν "
φείσαιτο. ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν ὃν μὲν πλέον τι ἢ "
πατέρα ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖ- "
σι τὴν πόλιν παρέδωκα· καὶ ἔπειτα θωυμάζω "
εἴ μοι ἀπέστασι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα φρονέει, ἔλεγε· ὁ δὲ
ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀνάστατος ποιήσῃ
τὰς Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰκότα εἴρη- "
κας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πό- "
λιν ἀρχαίην ἀξίας κτήσῃ, ἀναμάρτητον ἐοῦσαν "
καὶ τῶν τοτέρων, καὶ τῶν νῦν ἐοντων. τὰ μὲν "
γὰρ τοτέρων ἐγώ τε ἔπαρξα, καὶ ἐμῇ κεφα- " τῇ ἐμῇ
λῇ ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Πα- "
κτύης ἐστὶ ὁ ἀδικέων, τὸν σὺ ἐπέτρεψας Σάρ- "
δις, οὗτος δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώ- "
μην ἔχων, πάντα αὐτοῖσι ἐπιτάξον, ὡς μήτε ἀπο- "
στέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἄπειτε μὲν σφι πέμ- "
ψας, ὅπλα μὴ κτᾶσθαι· κέλευε δὲ "
σφέας κιθῶνάς τε ὑποδύειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κο- "
θόρνους ὑποδέεσθαι. τοισὶ δὲ αὐτοῖσι κιθα- "
ρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν "
τοὺς παῖδας. καὶ τάχιστα σφέας, ὦ βασιλεῦ, "
γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γενομένους. ὥστε οὐδὲν "
δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ
ταῦτά οἱ ὑποθέμενος, αἱρετώτερα ταῦτα ἐδείσκων
Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας φονεύεσθαι σφέας·
ἐπισάμενος ὅτι ὦν μὴ ἀξιόχρεων τοῖσι φασὶ τοῖσι
τελέσῃ, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρ-
ρωδέων δὲ μὴ ὕστερον κοτε οἱ Λυδοὶ, ἐὼν ὄπισθε
ὑποκεκλεμμένοι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων
ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ
ὑποὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ
Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐνετείλατο
τοισὶ πεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπεθέτο· καὶ
τοισὶ δὲ ἀνδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἳ
μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, ἐὼν
δὲ Πακτύην πάντως ζωὸν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυ- 41
τόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλά-
μενος, ἀπήλαυνε ἐς ἥθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ
πυθόμενος ἀγχοῦ ἐόντα, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα,
δείσας ὤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ
Μῆδος ἐλάσας ὅτι τάχιστα Σάρδις, τῷ Κύρου στρατῷ
μοίρην ὁσηνδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἔτι ἐόντας τοὺς
ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυ-
δοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ὑπερτελέειν·

1 Cogito nunquid maxime expediat eos in ſeruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde feciſſe &c. 2 In Perſiam ad ſedes ſuas perrexit. Pact.

ἐκ τούτου δὲ κελεύσμοσύνης Λυδοὶ τῷ πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἐγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι ἐν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τῷ Γ'ωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρᾶσθαι. ὁ δὲ χῶρος ἔστι, ὅσον τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. Πεμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρῆσαι ἐκέλευε, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένου δὲ τούτου τὸ πλῆθος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τρίτον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρῆν χρᾶσθαι ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον παρὰ Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, παραδοῦναι κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὸ Περσέων σθένος, οὐκ ἐκέτην ἐς τόδε οὐ τολμήσαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν σὸ τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν σημανθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δέ οἱ αὖτις ἐν αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ παρεόντος ἐποίεε τάδε· περιὼν ἐν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθοὺς, καὶ ἄλλα ὅσα ἐν νεοσσεύματα ὀρνίθων ἦν ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου σημῆναι, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κερκίζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, ἧσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τολμήσητε πέρι ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοντες ἐπὶ τὸ χρηστήριον.

Et iam inde Lydi omnem vitę rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi vero consilio inito statuerunt ad deũ apud Branchidas referẽdum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum peruetustũ quo Æoles Ionesq; cõmuniter vti consueuerãt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est sitũ supra Panormũ portum. Missis igitur ad CLVII Branchidas cõsultoribus, rogabãt quidnam facientes hac in re deo graficaturi essent. Consulentibus respondebatur Pactyã Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent[1] Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendũ, Pactyamq; reddendum. Cetertim quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non recte perferre existimans, constanter obstabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Vnde factum est vt iterum de Pactyã interrogaturi alii mitterentur sacerdotes cõsultores, inter CLVIII quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum ad Branchidas peruenissent, vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundẽ reposcentes, iubent Cumæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nondũ reddere ausi sumus, donec intel ligeremus ex te indubitato quid facere nos conueniret. Hunc in modũ sciscitanti Aristodico, idẽ rursus respondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Persis permittendum. Post hæc Aristodicus tale quippiã de industria aggreditur: Templũ circumiens, passeres aliasque auiculas quæ forte in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret, Hominum scelestissime, quænam libido te incessit vt auderes meos supplices diripere? Aristodicũ nihil dubitasse ad hunc modũ respondere, Tunc rex sic auxilium fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo vt impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis vestris supplicibus lacessatis.

1 Cumæi, Pactyam tradere decreuerant. *vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreuisset, Aristod.

Porro

CLIX Porro vbi responsum hoc postremũ relatum audiuerũt Cumæi, neq; volentes Pactyam Persis tradere interimendum, neq; eundem penes se detinendo, Cyrũ ad ciuitatis suæ expugnationẽ excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quũ Mazares subinde per nuncios Pactyam flagitaret, pacisc untur pro certa mercede mittendum:[1] quod tamẽ nolim indubitato asseuerare, quandoquidem non fuit persoluta. Cumæi, cognoscentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum nauigio, Pactyã deportant in Chium. Indidẽ vero ex Mineruæ tutelaris deæ tẽplo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autẽ pro Atarnei mercede. Atarneus autẽ locus est Mysiæ, eregione Lesbi situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, vt Cyro quum primum liceret traderetur. Atq; multo exinde tempore, Chiorũ nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam,[2] neque secundæ mensæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à sacrorum vsu remouebantur quæ ex agro illo prouenirent. Postquã vero Pactyas iam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit qui vna cum Pactya Tabalũ oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Mæandri campum incursauit,[3] frumentationem militibus faciẽs: Magnesiam etiam pari modo. Postremo Mazares morbo correptus, vita CLXII defungitur. ¶ In defuncti vero locum suffectus Harpagus, & ipse Medus: nimirũ quem Medorũ tyrannus Astyages indignis epulis exceperat, quique[4] Cyrum in regni potestatem inuexerat. Hic, inquam, à Cyro institutus dux, simulatque in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit.[5] Nam vbi mœnia ciuesque vndique exercitu clausissent, aggere ad murum obiecto *citra negotium* expugnabat: atque sic[6] Phocæa prima Ionum ciCLXIII uitate potitus est. ¶ Hi Phocenses, primi Græcorum[7] longis nauibus vsi feruntur: Adriamque simul & Tyrrheniam, Iberiam atq; Tartessũ[8] occupauerunt. Nauigiis autem vtebantur non rostratis, sed penteconteris, *hoc est lembis quinquagenũm remorum.* Hi quum primum Tartessum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, δόξαν βουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, οὔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὖθις ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, ὑπισχνεομένου τοῦ Μαζάρεος ἀγελίας ἐκδιδόναι σφι Πακτύην, παρεσκευάζοντο ὡς μαθῶν ὁσοφίην. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα παρασκευαζόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθείς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ὑπὸ τῷ Ἀταρνεῖ μισθῷ· τὸ δὲ Ἀταρνέος τοῦτου ἔστι χώρης τῆς Μυσίης, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μέν νυν ἐκδεδεγμένοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδεῖξαι. ἦν δὲ χρόνος οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέως τούτου, οὔτε οὐλαὶ κεριῶν πρόσχυσιν ἐποιέετο θεῶν οὐδενὶ, οὔτε πέμμασι ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πολλῶν ἱρῶν τὰ πρόσθε ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μέν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐς κατάλυσιν ἐποιέετο ὅτι τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μέν, Πεμνέας ἐξανδραποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πρῶν ἐπέδραμε, λείην ποιεύμενος τῷ στρατῷ. Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἐξεδόχος τῆς στρατιῆς, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, ὃν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης αὐτόμολον τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὼ βασιληίην συγκατεργασάμενος. ὅτε ὦν μιν τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸν ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὃ γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὸν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν ἔτοι εἰσὶ οἱ κατασκέψαντες. ναυπήγεντο οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέρῳσι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Ταρτησσὸν, πρῶτα μὲν ἐῶ

1 Haud enim possum id certo dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit. 2 Neque bellaria ex fruge inde collecta insebantur. Denique omnia *&c.* 3 Illo in prædam suis militibus exposito: Magnes. 4 Cyrũ ad regnum obtinendum adiuuerat. Hic, *&c.* 5 Postquam enim ciues intra mœnia compulerat, aggere *&c.* 6 Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc. 7 Longinquis nauigationibus vsi sunt: Adr. 8 Ostenderunt. *vel, Patefecerunt.*

Ἀργαθώνιος· ἐτυραννεύσε δὲ Ταρτησσοῦ ἐγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τοῦτον δὴ τὸν αὐτὸν τοῦτον οἱ Φωκαιέες οὕτω δὴ πεφιλέες ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκελήτευε Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκήσαντας ὅκου βούλοντο· μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυθόμενος ὡς μιν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τείχεος περιβαλέεσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σταδίοι εἰσὶ· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεπεποίητο. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπολέμεε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτούς, περιστρατεύσας ἔπεα. ὡς οἱ κατεχρᾶτο βάλλοντα Φωκαιέες περμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ εἴκημα ἐν καπρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, περιμηκύνοντες τῇ βουλοσυνῇ, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίλην, καὶ ἐπείγε ὑποκεινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν στρατιὴν ἐκέλευον τοῦ στρατιοῦ ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δὲ Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν αὐτοὺς τὰ ἐπιτήδεια μέλλοντα ποιέειν, ὅμως δέ σφι παριέναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὸν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταπαύσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσεδέκοντο τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἦν γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσδέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ὅπισθε Χίου. τὴν δὲ Φωκαίδα ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας οὐκ ἐβούλευσαν ὠνητὰς ποιέεσθαι, δειμαίνοντες μὴ σφι μοῦνον ἐμπόριον γένηται, ἢ σφι αὐτέων νῆσος ἀποκληισθῇ, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρόσθε τούτων οἰκηγέτου ἀνέσησαντο πόλιν τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργαθώνιος δὲ τηνικαῦτα ἦρχε τετελευτήκεε. στελλομένοισι δὲ σφι ἐς τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλώσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατευδύσαν τοὺς Περσέων τὴν φυλακὴν, ἢ ἐφρούρεε παραληλεγμένη πρὸς Ἁρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς καταρὰς τῷ ἐπολειπομένῳ ἑωυτοῦ τὸ πόλου. πρὸς δὲ

Arganthonio, quique iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque [1] Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quod videlicet Phocenſes Ioniam relinquentes, iuſſit in ſua ditione ſedes deligere vbicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligeretq; interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque à maiuſculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis. Et murus quidē ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit: quū [2] poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocenſes vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, vbi habitationem extrueret, *cetera illis ſe permiſſurum intactà*. Phocenſes ſeruitutem auerſantes, reſponderunt diem vnum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed interim dum conſultaretur, illum exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis vt conſultarent permittere. Simul atque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos vna cum vxoribus atq; ſupellectile vniuerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoq; templorum & cetera donaria, niſi quę vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. quas & ipſi conſcēdentes, ſoluerunt, traieceruntque in Chium. Phocæam autem iam defertam hominibus occupauerūt Perſæ. Phocenſes autem, quū ipſis Chii inſulas quę OEnuſę vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc cāuſſam hæc eorum inſula excluderetur, conceſſerūt in Cyrnū. Hīc enim iam ante viginti annos ciuitatē ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnū traiecturi Phocenſes, prius diuerterunt Phocæam, præſidiaq; illic Perſarū quæ ab Harpago forte cuſtodię cauſſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, [3] quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant, cōmuni cōſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſq; deuotionib⁹ aſtringunt.

1 Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, vt primum quidem ipſos relicta Ionia quam vellēt ſuæ regionis partem incolere iuſſerit: deinde vero quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad vrbem muro circumualiādam dedit: & quidem large. Siquidem &c. 2 Propoſuiſſet *illis*. 3 Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent.

Adhæc

[1] Ad hæc grande ſaxum in mare demergunt, iuramentoque confirmant non prius ſe de repetenda patria cogitaturos, quam ſaxum vadis imis leuatum renarit. [2] Commodum vero, profectionem molientibus, pluſquam medietatem deſideriū cepit ingens paterni ſoli morumque Phocenſium: & plerique etiam violato iuramento remigrarunt in Phocæam: alii autē iuriiurando ſatisfaciētes, ſoluenteſque ex OEnuſis, Cyrnū recta CLXVI petierunt. Quo quum appuliſſent cōmuniter habitarunt vna cum ſuperioris temporis colonis, annis quinque, ſacraq; erexerunt. Ceterūm quum iam vicinos circūquaq; hoſtili more popularentur, communi ſententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenſes, vtrique ſexaginta nauibus inſtructi. Phocenſes ex aduerſo ſexaginta & ipſi naues milite implent, obuiamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commiſſa nauali pugna, Phocenſibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierūt, reliquæ viginti contuſis roſtris factę inutiles. Regreſſi igitur Alaliam, ſumptis liberis vxoribuſque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt Rhegium. Verum è nauibus CLXVII illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginenſium Tyrrhenorumq; manus peruenerunt, (capti enim plerimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllenſium vel pecoribus vel iumentis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenſes lapidati fuerant, continuo [3] morbida fiebant, ſtupore atque igne corripiebantur ſacro. Quare Agyllēſes Delphos miſerūt, volentes cōmiſſum illud expiare. Pythia hæc iuſſit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obſeruantur. nā & iuſta illis perſoluūt magnificè, & gymnicū celebrant certamen. Et Phocenſes quidem huiuſmodi fato vſi ſunt. Illi autem qui hinc progreſſi Rhegium confugerant, ciuitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur [4] Hyela. Atq; Phocenſium in Ionia res ſic habent. ¶ Simile quiddā accidit Teiis, quos ſimul- CLXVIII

πρὸς δὲ ταῦτα, καὶ μύδρον σιδήρεον κατέπτυσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ ὃν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. τελλομένων δὲ αὐτῶν ὑπὸ τὸν Κύρνον, ὑπὸ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἠπίων τῆς χώρης· ψηφισάμενοι δὲ ἐλήλυθαν, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀπερέοντες οὐκ τῶν Οἰνουσσέων, ἔπλεον. Ἐπείτε δὲ ἐς τὸν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπὶ ἔτεα πέντε· κατίδρυσαντο. καὶ ἄλσεα γὰρ ἤδη καὶ ἕδεα ἔθεσαν τοῖσι οἴκοισι ἄπαντας· στρατεύονται ὦν ἐπ' αὐτοὺς ἐννέα ἔτεα, λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, ἑκατὸν ἑξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς ὃ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιεοῦσαι, ἦσαν ἄχρηστοι. ἀπέσκαπτον γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἷά τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δὲ ἁλισκομένων ἐκείνων τοὺς ἄνδρας λίθοισι κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα ἐν χώρῳ ἐγίνετο τῶν Φωκαιέων καταλυθέντες σκαίως, ἐγίνετο ἀφάτως καὶ ἔμπεσε καὶ ἀπὸ πληκτὰ ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια, καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὸν ἀμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ποιεῦσι. ἐπιτελέουσι γὰρ ἐπιζήλως σφι μεγάλως, ἀγῶνα γυμνικὸν θέντα· καὶ οὕτω μὲν τὴν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσατο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἐκτήσαντο πόλιν τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, χρησάμενοι ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς ὁ Κῦρος οἰκίσαι μὲν οὐκ ἐθέλοι, ἥρωον ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὸν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων

1 Ad hæc ferri maſſam candentem in mare proiecerunt, ſeque non prius Phocæam reuerſuros iurarunt quam hæc maſſa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba, Saxum vadis imis leuatum renatit, ſumpſit Valla ex Horatio.* 2 At quum Corſicam nauigarent, maiorem illorum partem deſiderium ac commiſeratio cepit ipſius vrbis, ac ſediū ſuæ regionis. Quare violato iureiurando Phocæam remearunt. Alii autem iur. 3 Mente alienabantur. 4 Hyela Eam autem condiderunt, à quodam Poſidoniate edocti, Pythiæ oraculo iuſſos fuiſſe Cyrnum condere, qui heros eſſet, non ipſam inſulam. Atque Phoc.

εἶλε χώματι δὲ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβαίντες πολλοὶ ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης. καὶ οὗτοι ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηϊκων ἐξελαθεὶς, πολλαχοῦ ὑπὸ Τηΐων ἐν Ἄβδηρησι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ὤξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἁμὰ μάχης μὲν ἀπείχετο Ἅρπάγῳ, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐβλάστησαν ἀγαθοὶ, ὡς εἰ τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος μαχόμενοι· ἐπανδρωθέντες δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἕκαστος, καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. οὕτω δὴ ἡ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ὁσάσε ἦσαν ἐς Πανιώνιον, πυνθανόμην γνώμην Βίαντα ἀνδρὸς Πριηνέος ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἂν σφι βουλευομένοισι Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀειρομένους πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, ὄλβιον μὲν Βίαντος τὸν Πριηνέος γνώμην ὅτι διεξέρχονται Ἴωσι νομίζειν. χρηστὴ δὲ, καὶ πρὶν ἢ ὀλίγον φθαρῆναι Ἰωνίην, θαλέων ἀνδρῶν Μιλησίων ἐγένετο, αὐτίκα ἓν γένος ἐόντες Φοίνιξι· ὃς ἐκέλευε ἐν Βουλευτηρίῳ Ἴωνας σκηπτοῦχον ἕνα ἑλέσθαι ἐν Τέῳ. Τέων γὰρ, μέσον εἶναι Ἰωνίης. Τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. ὅτω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο. Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ὅτι Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀριθμὸν

atque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis nauibus traiecerunt in Thraciam, ibidemq; vrbem condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius iecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nūc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum soli seruitutem non ferentes, patrium solum reliquere. [1] Verum alji Iones, præter Milesios, prœlio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, viroſque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans. Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui iam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo in seruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, vltro sese dedidérunt Cyro. Iam verò Ionibus, etiamsi afflictis, nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos viuere. Siquidem ille suadebat vt communi classe soluētes, Sardiniā peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos seruitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximā incolentes, & ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoq; sanum illud consilium, iam ante subactam Ioniam datum, nempe qui iusserit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: ceteras autē ciuitates habitatas, [2] nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atq; hi quidem huiusmodi consilia dederunt. ¶ Harpagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vna

1 At ceteri Iones (exceptis Milesiis) prœlium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & qui *solum patrium* reliquerunt: seque fortiter gesserunt: pro sua quisque patria pugnantes: sed superati captique, in suis sedibus remansérunt, imperata facientes. Milesii autem, qui &c. *Fortasse tamen possit & aliter exponi* ἁμφὶ κῷ χώρῳ. 2 Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed* νομισθῆναι *aliam etiam interpretationem admittit.*

ἀριθμὸς ἐὼν Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπίγμενοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. ἐόντες γὰρ παλαιὸν Μίνω κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρου μὲν οὐδένα οὐ τελέοντες, ὅσον γε καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέεσθαι ἀκοῇ· οἱ δὲ, ἔκπλως Μίνως δέοιτο, ἐπλήεσαν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστεφανωμένου πολλῷ, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, ὁ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάντων καὶ τὸν ἄμα ὃν χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τρία ἐξεπορήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ὅτι τὰ κράνεα λόφοις ὅπλίεσθαι Καρῶν εἰσὶ οἱ καταδίξαντες· καὶ ὅτι τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχανέων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἱονεὶ ἐώθεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰνοχοεῦντες τοὺς μὲν τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστερῇσι ὤμοισι τοὺς δὲ εἰκαίμιον. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ ἔπτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατ' μὲν δὴ Καρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Καρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς ἐπ' αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀνὰ Ἑλλάδα ἐοῦσι τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρείου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. Ὃν γὰρ Λυδὸν καὶ Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι, ὁσοισι ἔοιτε ἄλλο ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ μέτα. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέουσι ἐμοὶ, εἶναι. αὐτοὶ μὲν οὐκ Κρῆτης φασὶ εἶναι. τῇσι γλώσσῃσι δὲ μοῦνον τοῖς Καρικοῖσι ἔθνος, ἢ οἱ Καρες τοῖς Καυνικοῖσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διαχρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ καλλιστεύουσι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἐλάσθαι συνίσασθαι ἐς πόσιν, καὶ αἰδέεσθαι καὶ γυναῖξὶ καὶ παισί. ἱδρυθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξείνικῶν, μετέστειλε ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) σιδηρέους πάντας ὁπλα ἀπάρτους Καύνιοι ἁβρόδυτα τοσαῦτα διεξελάσαντες ἐς νέεα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν ἔσποντο,

ducens Ionas atque Æoles. [1] Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu coniectare: sed [2] quum Minos flagitabat, naues ei implebant. [3] ille felici vsus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omniū quæ illis tēporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis [4] signa adiunxere, [5] postremo lora quoque scutorum excogitauerunt. antea nanq; citra habenas gestabāt quotquot clypeis vtebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo siniſtroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atq; Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquā his non assentiūtur Cares qui se aborigines atq; indigenas esse memorant, eodemque nomine vsque vsos atq; apud Mylassos Iouis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus sint germani. Quippe Lydū & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem vtuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua vtantur, non tamen sacro participant. Caunii vero, quantū mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. [6] id quod ægre diiudicari posset. At legibus vtuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, [7] iuuentutem frequenter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerāt externa, quorū postea pertæsi, quū patriis duntaxat videretur vtendū diis, Caunii [8] omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos vsq; mōtes persequebātur, fustibus cędētes,

1 Inter hos autem Cares ex insulis in continentem venerunt. Olim &c. 2 *Vel*, Quum Minoi opus erat, naues &c. 3 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna vteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, vsi sunt Græci. Quippe gal. 4 *Vel*, insignia, *picta videlicet*. 5 Ansas quoque scut. excog. Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunque illis vti soliti erant: colloque & dextro humero circumpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras &c. 6 Haud enim certo diiudicare possum. 7 Prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim conuenire viros, mulieres ac pueros. 8 Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. vsque montes peruenerunt, ——

ϗ ἔφασαν ἐκβάλλειν τὸς ξεινικοὺς θεούς. καὶ οὗτοι μὲν τοιούτοισι χρέωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγένηνται· τὸν γὰρ Κρήτιον εἶχον τοπάλαι πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε ϗ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ ῥάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα ϗ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δέ, ἀπαλλαχθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς γλῶ τὸν Μιλυάδα. τὸν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὖτη τοπάλαι ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τό τε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο πάρ τε ἠνείκαντο οὐνόμα, ϗ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν τοὺς ἀστοὺς οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελαθεὶς ϗ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέος, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας τοὺς ἀπὸ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενόμικασι, ϗ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέονται ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτοὺς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δ' ἑτέρου ἢν πλησίον τις εἴη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, ϗ τὰς μητρὸς ἀναμετρέεται τῶν μητέρας. ϗ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γηναῖα τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δ' ἀνὴρ ἀστὸς, ϗ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄπιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μὲν νυν Κᾶρες τοῦδε λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι τοῦδε, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ ϗ ἄλλοι, ϗ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, ὃ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρχομένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλικῆς, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, θαλάσσης· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέην ἄνεμον, ὁ Κεραυνικὸς κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ κατὰ Σύμην τε ϗ Ῥόδον θάλασσα) ὃ ὢν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ὑπὸ πέντε στάδια, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. οἷός δὲ πᾶσά σφι ἐχώρεε τελευτᾶν, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι ὃν ὤρυσσον.

exclamanteſque externos ſe exigere deos. Et huiuſmodi moribus illi vtebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem CLXIII traxerunt. Cretam enim primum vniuerſam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos ſuperior factus expulit Sarpedonem[1] eiuſq; conſpiratores. Hi expulſi, Aſiæ regionẽ occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipſis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius a fratre Ægæo Athenis pulſus, ad Sarpedonem in Termilas abiiſſet, factũ eſt temporis progreſſu vt de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretenſium partim Carum. [2] Quanquam hoc vnum, præter ceteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina ſibiipſis induunt. Et ſi quis obuium percontetur quiſnã ſit, quave familia ortus, à matribus auiiſque protinus genus ſuum repetet. Adde quod ſiqua ingenua ſeruo nupſerit, liberi qui ex his ſuſcipiuntur, ingenui exiſtimabuntur: ſin autem vir ingenuus, & quidem inter eos primarius, vxorem duxerit externã aut pallacam, ſuſcepti ex his liberi reputabuntur[3] minime ingenui. Enimuero huius tem- CLIV peſtatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago ſubacti ſunt. Nec Cares tantum nullũ ediderũt, ſed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblefiæ ex peninſula auſpicetur, ſintque Cnidii propemodum circumfluí: (eam enim partem qua boream ſpectat, Ceraunius claudit ſinus, auſtralem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum eſt, nempe quinque ſtadiorum, Cnidii tentauerunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam euerteret, volentes ſuam ditionem in inſulæ formam redigere. [4] Eratque hic iſthmus quem perfodere ſtatuerant, ea parte qua continentem ſpectat Cnidia.

[1] Id ergo multa manu conantibus diuinitus arbitror aliquid repugnaſſe, quod nimirum omnes qui manũ admouerent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infeſtante petra. Cnidii, miſſis nunciis Delphos, rogant quidnam iſtuc eſſet quod tantopere conatibus eorum aduerſaretur. Pythia, vt ipſi referunt Cnidii, ſenario verſu reſpondit in hanc ſententiam,

Iſthmum neque aggerate, neque fodite:
Iupiter nanque ipſe, ſi placuiſſet, fecisſet Inſulam.

Quum reſpondiſſet hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo iſthmo deſtiterunt, & inuadenti cum exercitu Harpago, vltro ſeſe non commiſſo prælio dediderunt. CLXXV [2] Pedaſii qui mediterraneam ſupra Halicarnaſſum colunt, aliique vicini maximam diligentiam adhibere feruntur vt eorum ſacerdos Palladis ſacram barbam habeat. id quod ter illis accidiſſe putatur. Hi ſoli in Caria populi Harpago diu reluctati ſunt, multumq; negotii exhibuerunt, [3] montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipſi expugnati fuerant. CLXXVI Ceterum vbi in Xanthium campum exercitum produxiſſet Harpagus, Lycii contra procedentes, pauciq; cum multis confligentes, ſtrenue ſeſe geſſerunt. Superati autem prœlio fugatique, in vrbẽ ſeſe receperunt, vxores, liberos atque pecunias vna cum familia tota in arcem cogentes: admotoque igne arcem vna cum ceteris rebus incenderunt. Quæ vbi feciſſent, ipſi regreſſi iureiurando ſe mutuo aſtringentes, eoque horrendo, cum hoſtibus iterum congreſſi ſunt, fortiterq; pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur eſſe, hi omnes, [4] præter octoginta quoſdam, Iſtiæorum ſunt conuenæ. qui octoginta tum emigrantes, ſuperſtites remanſerant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunũ. Nam Caunii Lycios inſequuti ſunt magna ex parte.

CLXXVII ¶ Tum igitur inferiorem Aſiam Harpagus euertebat, ſuperiorem ipſe Cyrus, vniuerſam gentem ſubigens nihilque relinquens. At ego in præſentia illorum geſtorum pleraque prudens omittam, ea

[1] Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehemẽtius & diuinius quam vt cõmune quiddam id videri poſſet, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum rupes feriretur, vulnerari videbantur, Cnid. [2] Porro Pedaſei, *vel Pedaſenſes*, ſupra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Mineruæ ſacerdos eſt, prolixa barba naſcitur quoties ipſis aut ipſorũ vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis vſu venit. Hi ſoli *&c.* [3] Munito operibus monte. [4] Sunt aduenæ, præter octoginta familias: quæ tum in vrbe non erant, atque ita ſuperſtites fuerunt. Xan. *&c. Decepit autem Vallam ἰσιαίων, quod pro ἰσίων perperam ſcriptum fuiſſe, manifeſtiſſimum eſt ex his proxime ſequentibus, αἱ δ' ἰσίαι.*

——ſe expellere deos externos dicentes. Et hi quidẽ moribus, *vel ritibus*, huiuſmodi vtuntur. At Lycii è *&c.* [1] Et quos habebat ſuæ conſpirationis, *vel factionis*, ſocios. [2] Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quod ſe de nominibus matrum appellent, non patrum. Adeo vt ſi quis vicinũ ſuum roget quis ſit, recenſeat ſe ipſum, *id eſt, genus ſuum, vel gentẽ ſuam*, à matre: matriſq; ſuæ matres enumeret. Adde quod *&c.* [3] Infames. *Vel, Honoribus indigni.* [3] Erat autem intra *ipſum iſthmum* tota ipſorum ditio. Nam qua parte in continentem deſinit, iſthmus eſt, quẽ perfodere ſtatuerant.

Id ergo

οἱ παρέχε πόνον τε πλῆθον καὶ ἀξιαπηγητότατά ὅστι, τῶν ἡμεῖς μνησόμεθα. Κῦρος μὲν δή, ἐπεὶ τε τὰ πρῶτα τῆς ἠπείρου ἐστοιχείωτο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δὲ ὄνομα στότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάσης, μετέβαλε τὰ βασιλήια καὶ τεσσαρακοντοῦ, ἐστὶ Βαβυλών, ἐόντα τοιαύτην δή τινα πόλιν· κεῖται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα, μέτρον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐοῦσα τετράγωνος. ὅσοι μὲν δὴ σταδίοι τὸ περίοδος τῆς πόλιος γίνονται, ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. ὅτι μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτό ἐστι τῶν ἄστεος τῶν Βαβυλωνίου, ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος περιῆλθε· μετὰ δέ, τεῖχος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιλητῶν εἶναι τὸ βάθος, ἑκατὸν δὲ πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆχυς τοῦ μετρίου ἐστὶ πήχεος μέζων τριδακτύλοισι. Δῆλα δή με ποιέειν τούτοισι ὅκου φέροιμι λόγου τε ἐκ τοῦ τάφρου ἐσκομισθέντος, καὶ τοῦ τείχος ὁκοίνα τις ἔργασται. ἐρύσσοντες μὲν τὸ τάφρου, ἐπλίνθευον τοὺς ἀνδρας τοὺς ἐκ τοῦ μετώπου ἐκκομιζόμενοι· ἐπείτε δὲ ἱκανοὶ ἐγένοντο πλίνθοι τοσοίδε, ὥπτησαν αὐτοὺς ἐν καμίνοισι· μετὰ δέ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ ἀνὰ τεσσαρακοντοῦ δόμων πλίνθου παρσὶς καλάμων διαστοιβάζοντες, ἐδέδμευν πρῶτα μὲν τὸ τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δέ, αὐτὸ τὸ τεῖχος· ἐν αὐτῷ τε τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονοκώλους ἐδέδμευν, τεσσαρακοντάπηχυ ἐς ἄλληλα. ὃ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τετράπηχυ πρὸς ἐλάσιν. πύλας δὲ ἐνέσασι πυκνὰς τοῦ τείχος ἑκατόν, χάλκεας πάσας· καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἰς οὔνομα αὐτῇ. ἔνθα δή ποταμός οὐ μέγας· Ἰς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὔνομα ἐξεβάλετο δὲ καὶ ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. ἐστὶ δὲ ὁ Ἰς ποταμός, ἅμα μὲν ὕδατι θερμῷ ἀσφάλτου ἀναδιδοὺς πολλούς, ἔνθεν ἡ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι ἱρὸν ἐκομίζετο.

Ἐτελέσθη μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν ὧδε τοιῶδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομα ἐστὶ Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὸν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ μὲν δὴ ἓν ἑκάτερον τεῖχος ἐστὶ ἀπεστεωμένον ἐς τὸν ποταμόν· ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὀπτὴ καμπαὶ τοῦ χεῖλος ἑκάτερον τῆς ποταμοῦ, duntaxat prodituras quæ illi quam plurimo constiterunt labore, suntque memoria dignissima. Quum igitur Cyrus continentem vniuersam suæ ditionis fecisset, Assyriis bellum intulit. ¶ Assyriæ autem cum alia multa sunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validissimum est Babylon, vbi post euersam ab ipsis Ninum, regia erat. quod oppidum situm est in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquouersus centenum vicenum stadiorum, in summa quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum vrbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatum est vt aliud nullum eorum quæ nos nouimus. Iam primum fossa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quàm is quo pro mensura vtimur, tribus digitis maior. Operæ pretium certe est me præter hęc [1] differere in quem vsum sit consumpta terra ex fossa egesta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidque terræ [2] in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnam vim duxissent, eos in fornacibus coquebant. Postea cœno vtentes, asphalto feruenti per tricesimum quemque laterum ordinem [3] summitates arundinum instipatas conglutinabant. & primum labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt: super quem circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter se obuersas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur vt quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibusque. Babylone octo dierum itinere abest alia vrbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus, eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaque fluuius Is, vna cum aqua permultos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa est. Eius duę sunt [4] plagę, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & alt[9] & celer, ex Armenis in rubrũ mare decurrit. In hũc vterq; mur[9] lacertos exporrigit, eiusq; [5] incuruę vtrinq; ripæ

1 Exponere vbi sit consl. 2 In effodienda ad fossam faciendam terra, effer. 3 *Quas vocat* summitates arundinũ, *quidam ex Corinthio interpr.* areolas arundinum. *sine* arundineas. *Super his autem lateres siccabantur.* 4 Portiones, *sine* partes.
5 Incuruæ ripæ, *pro* ἐπικαμπαί. *quæ vox sonat q.d.* incuruaturæ. *sed esse irreptitia videtur.*

coctilibus

coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarum quaternarumque contignationum, secta in vias cum rectas tum vero transuersas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum protulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flumen idem ferentes. Et hic quidẽ murus lorica est. Alius vero intus non multo quam hic debilior, sed exilior: inque vtriusq; ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum vndecunque stadiorum amplitudine, figura quadrata. [1] In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii, cui alia rursus superimposita turris & huic subinde alia, ad octauam vsque. His forinsecus scalæ sunt in circuitu adhibitę, per quas ad singulas conscenditur turres. [2] In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus [3] ascensuros liceat sedere ac conquiescere. In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Statua tamen in hoc sacello nulla est: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre videntur) [illum] ipsum ingredientẽ templum, [4] hoc cubili conquiescere, perinde [ac] e Thebis Ægyptiacis, vt ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano [simil]ter quoque cubat: [4] quæ vtraque mulier cum viris putatur non habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Pataris Lyciæ ciuitate, [5] quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: vbi autem id futurum est, antistita noctu in templum concluditur. [6] Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, quod [7] magnam habet Iouis statuam, eamque auream, [8] ponè mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea: adeo vt Chaldæi octingentorũ talentorum auri opus æstiment. Extra sacellum altare est, & ipsum aureum: atq; præter hoc,

1 In templi m. *vt in præced.* 2 In med. gr. statio, 3 Ascendentes 4 Quarum mulierum vtraque cum v. 5 *Intellige, Quando contingit vt antistita debeat fungi munere.* 6 Porro illo Bab. 7 Magnum hab. Iouis simulacrum sedens. *Vel* sedentis, *legendo* καθημένου. 8 Et illi magna mensa adiacet aurea: cuius scamnum & sella sunt ex auro.

ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ὅτι γὰρ τῷ χρυσέου βωμῷ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅπι μὴ γαλαθηνά μιηῦα. ὅτι δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ ἐν καταλίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, ὁκότε ἑορτὴν τοῦ θεοῦ ἄγουσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἐν δὲ τῷ περιβόλῳ τούτῳ ἔστι καὶ τρίτον ἕτερον ἵδρυμα κάτω. ἐν τούτῳ δὲ κολοσσὸς καθέζεται χρύσεος μέγας καὶ τράπεζα μεγάλη χρυσέη καὶ ὁ θρόνος ὁμοίως χρύσεος. ταῦτα δὲ ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι ποιῆσαι τὰ ἱρὰ ἐόντα Βήλου. ἐγὼ μὲν νυν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λεγόμενα ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύσαντα μή κινέειν τὸν ἀνδριάντα. ὁ μὲν δὴ ἱρεὺς τάδε οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τὰ ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμης ποιήσομαι) οἱ τὰ τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἀρξάσα, τῆς ὑστέρης γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπέδεξατο χώματα ἀξιοθήητα· πρότερον δὲ ἐοῦσα τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθήητα· πρότερον δὲ ἐοῦσα ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πάντα πελαγίζειν. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη γὰρ συνετωτέρη γενομένη τῆς προτέρης ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀδρεμίζουσαν ἄλλά τε ἀραρημένα ἄστεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδυνάτο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμόν, ἐόντα πρότερον ἰθὺ, ὡς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέῃ, τοῦτον, ἀνωδὸν διώρυχας ὀρύξασα, ὥστε δὶς τρὶς ἐς τὸν αὐτὸν κωμέων τὸν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀνωικημένων) ῥέων. τῇ οὔνομα ἔστι μὲν ἐστὶ Ἀρδερικὰ· καὶ νῦν οἱ ἀνθρωποι) ἀπὸ τοῦ ἁλὸς ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμόν, τρὶς τὲ ἐς τὸν αὐτὸν τοῦτον κώμῳ προσορμίζονται), καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερον τὸν ποταμὸν ὑψηλὸν, ἄξιον θώματος, μεγάθεος καὶ ὕψεος ὅσον πέρι. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυσσε ἕλυτρον λίμνης, ὀλίζον τι προσαπέχουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς ὃ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ ὃ προεῖμεν αὐτὸ ποιοῦσα, εἰκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. ὃν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου προσθὲ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ παρεχέουσα. ἐπεί τε δὲ οἱ ὤρυκτο,

aliud altare ingens, in quo integræ ætatis[1] hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper in hoc maiusculo altari Chaldæi [2] quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic suo deo [3] sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit diripere: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrificio, qui prohibuerat statuam loco dimouendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiamsi alia sint peculiaria pleraque eiusdem donaria. ¶ Huius Babylonis multi quo- CLXXIII que aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ feminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnauit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggere extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnẽ restagnare solitum esset. Posterior regina, NITOCRIS nomine, extitit superiore solertior. cui[9] cum alia monumẽta extiterunt, quę ego commemorabo, tum vero hoc, quod animaduertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluuium Euphratem, qui prius mediam ipsorum vrbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo vt quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericã, ter influat, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonẽ versus subuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex vtroque fluminis labro aggessit visu mirandum: tantę est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit [4] paludis cluuiem, profunditate quidem [5] ad aquã vsque semper ducta: latitudine vero eius quoquouersus [6] trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum

1 Pecudes imm. 2 *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent. 3 Festum diem celebrant. 4 Paludis receptaculum, 5 *Id est, Quoad aqua fodiendo inueniretur.* 6 Quadringentorum vig.

vbi de-

vbi depressit, crepidinem ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo, vt flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit vt fluuius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & nauigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur.[1] Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compendiaria ex Medis via, hanc intersepsit, ne Medi commercio Assyriorũ ipsius negotia cognoscerent. CLXXXVI [2] Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Ceterum ex eis talem fecit communitionem, Quum sit vrbs in duas dirempta regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alterã regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (vt reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem vbi effodit [3] effluuium paludis, aliud opere eodem monumentum sui reliquit. Lapides prægrandes incîdit, qui vbi parati fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quem depresserat, omnẽ fluminis cursum auertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra vrbẽ, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam ferme vrbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu cõmittebat, easdẽ noctu tollebat: hac videlicet caussa ne per noctẽ transeuntes mutua furta exercerent. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatũ, tunc fluuium Euphratem ex palude in pristinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat, [4] visa est necessario facta, & pons in CLXXXVII vsum ciuium extructus. Eadem autẽ regina hunc etiam machinata est dolũ: Supra portas vrbis celeberrimas, loco edito atq; conspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atq; his litteris inscripsit: SICVI REGVM BABYLONIS POST ME FVTVRORVM FVERIT PECVNIAE PENVRIA, APERTO SEPVLCRO SVMITO QVANTVNCVNQVE LIBVERIT PECVNIAE. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc se-

ὤρυκτο, λίθους ἀγαθοὺς, κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ ὅ ὄρυγμα πρῶ, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγκύλους, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων σκολιὴ περίοδος τὸ λίμνης μακρή. κατὰ τοῦτο δὲ εἵρχατο τὴν χώρης τῇ αἱ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι σκοπιαθαίσιεν αὐτοῦ τὰ χρήματα. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐποιήσατο· τὸ πόλιος δὲ ἑτέρωθεν ἐοῦσης δύο φαρσέων, διὰ τοῦ ποταμοῦ μέσου ἐόντος, ὅτι τὸ πρότερον βασιλέων ἔκαστος τὴν ἑωυτοῦ φαρσέος ἐς τὸ τέρην φάρσος ἐς τὸ ἕτερον ἐπεχείρησε πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ ἦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ καὶ τοῦτο προσέδε. ἐπεί τε δὲ ὤρυσε τὸ ἔλυτρον τὴν λίμνη, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐπάμενος λίθους θωμηκέας· ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ ὅ χωρίον ὠρύρυκτο, σκληρέψασα τὸν ποταμὸν ὅ ῥέεθρον πρῶ ἐς ὅ ὠρυσσε χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τάλο, ἐν τούτῳ ἀπέξησε μὲν τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου, τὸ μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ βάσιας ἔλιθοι καταβάσιας ἔλιθοι ἐς τὸν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλινθίοισι ὀπεκαισι κατὰ αὐτὸν λόγον τοῦ τείχεος· τοῦτο δὲ, κατὰ μέσην καὶ μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοῖσι ὠρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπιλείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῇ, ὁκως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τελεσφόρωνα, ἐπ' ὧν τὴν ὀχέεσθαι ἐποιέοντο τοὶ Βαβυλώνιοι. ἰσὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαι- ἀπαίρεσκον ρέεσκον, τόδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὄρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὴν Εὐφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ ὅτω ὄρυχθὲν ἕλος γλυκὺ μὲν, ἐς δέον ἐδόκεε γεγενέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δὲ αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτην τοιόνδε τινὰ ἐμηχανήσατο· κατὰ τὰς μάλιστα λεωφόρων πυλέων τὰς ἄστεος, πάφον ἐοῦσαν κατεσκευάσατο μετέωρον ὅτι πολῆς αὐτέων τὰς πυλέων. συνεχόλαφε δὲ ἐς τὰ πάφον γράμματα λέγοντα τάδε, Τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων βασιλέων, ἢν σπανίσῃ χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λαβέτω ὁκόσα βούλεται χρήματα. μὴ μέντοι γε μὴ σπανίσας γε, ἄλλως ἀνοίξῃ. οὐ γὰρ ἄμεινον. σοὶ

1 Hæc autem extruxit qua parte aditus erant & viæ compendia quæ ex Medis ducit: ne Medi &c. 2 Et his quidem munitionibus ab imo vsque vrbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc vsum accommodauit: Quum sit &c. 3 Receptaculum 4 Comperta fuit opportuna facta: & pons &c.

ὁ τάφος ἐὼν ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος ἀπίκηται ἡ βασιλήιη. Δαρείῳ γὰρ δοκέειν ἐπιτήσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρέεσθαι, μηδὲ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ὑπικλεομένων, μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι γὰρ πύλῃσι ταύτῃσι ὧδε ἔχρατο τῶνδε εἵνεκα, ὅτι ἀπ' κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνων. ἀνοίξας γὰρ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὐδέν, ἐν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τὴν γυναῖκα ἐὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τὸν παῖδα τὸν ἑωυτοῦ τὸ οὔνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ ποτοῖσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἄγεται τὸν διὰ Σούσων ῥέοντος, τοῦ μοῦνα πίνει βασιλεύς, καὶ οὐδενὸς ποταμοῦ. τότε γὰρ τοῦ Χοάσπεω ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι περάκυκλοι ἡμιόνοισι κομίζουσι ὑπ' ἀμαξηρεοῖσι ἀγγείοισι, ἑπόνται ὅποι ἂν ἐλαύνοι ἑκάστοτε. Ἐπεί τε ὦν ὁ Κῦρος πορευόμενος ὑπὲρ τὴν Βαβυλῶνα ἐλήλυθε ἐπὶ Γυνδῆν ποταμῷ, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιηνοῖσι ὄρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγρην, ὁ δὲ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τὸν δὴ τὴν Γυνδῖν ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα ναυσὶ διαπορον, ὑδατα οἱ τῶν ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑποδύσιος ἐσβὰς ἐς ὃν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμφήσας, ὑποδρύχιον οἴχεσθαι φέρων. κάρτα δὲ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι· καὶ οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τὸν λοιπὸν καὶ γυναῖκας μιν εὐπετέως, ὁ γόνυ μὴ βρέχουσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλήν, μετὰ τοῦτον στρατὸν τὸν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατεύσιν, διαιρέει τὸν στρατὸν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε σοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον ὁ χάλως τοῦ Γυνδέω τεταμένους πολλούς. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλῳ πολλῷ ἐργαζομένῳ, ἠνύετο μὲν ὁ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερείην πᾶσαν αὐτὸν τοῦτον διέτειψαν ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐπίσατο Κῦρος, ἐς τεσσερεσκαίδεκα καὶ ἑξακόσια μιν διώρυχας διαλαβών, καὶ ὃ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλασε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα.

pulcrum tam diu fuit immotum dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque vti quippiam his portis, (ideo autem non vtebatur, [1] quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum prouocantes, reserauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, [2] sed litteras ita dicentes: NISI PECVNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCRA NON APERVISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. ¶ Aduersus cuius filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. [3] Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atque pecuria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, vbi venit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, [4] per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc traiicere, quum non posset nisi nauibus traiici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluuium, transire conabatur. Hunc fluuius vorticibus contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis iniuriam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem vt in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyndis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus ergo quum Gyndem multasset in trecentos & sexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonē pergit,

1 Quod transiens habiturus esset cadauer supra caput suum situ) 2 Sed cadauer, & litteras quibus hoc dicebatur: 3 *Hæc verba*, Ducit autem rex &c. *vsque ad*, Cyrus igitur &c. *paulo inferius videntur collocanda.* 4 Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyria vrbes mediterraneas.*

Babyloniis eum producto exercitu præstolantibus. Qui, vbi propius vrbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum iampridem animaduerterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportauerant permultorum annorum commeatus: ideoq ue tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops consilii erat. Tandem, siue alius ei anxio suggessit, siue ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis vniuersis copiis partim quâ fluuius vrbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit vt, quum cernerent alueum posse transiri, illac vrbem inuaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo vbi peruenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. [1] Nam reuocato flumine, alueum eius pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ qui ad hoc ipsum instructi erant, per alueum vnde fluuius EVphrates abscesserat, [2] mediorum fere femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii, si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie [3] contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stantes illos progressos veluti in cauea excepissent. [4] Nūc ex inopinato eis Persæ astiterunt: & quū capti essent qui media vrbis incolebāt Babylonii, propter eius tamen magnitudinem nō sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercēdis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciuerunt. Atq; ita primò capta est Babylon. ¶ Cvivs ciuitatis quanta sit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit [5] distributa in ipsius atque exercitus eius alimentū, præter tributa, ex duodecim quibus annus cōstat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo

1 Nam fluuio in paludem, *siue stagnum*, ducta fossa immisso, pristinum eius alueum fluuio subsidente, *vel abscedente*, peruiū reddidit. 2 Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit. 3 Ingredi non permisissent, sed pess. 4 Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tantaque vrbis erat magnitudo, vt (quemadmodum narrant accolæ) quum capti essent qui extremas vrbis partes incolebant, ii qui mediam vrbem incolerent id nescirent. Sed quod &c. 5 *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & eius copiis persoluerent.*

τῶν μιωδν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. οὕτω πειτημοιείη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπηίην καλέουσι, ἐστὶ ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλὸν πλεστη, ὅκου Τριταίχμη τῷ Ἀρταβάζου ὑὸν βασιλέως ἔχοντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀργυρίου μὲν φορὸς ἤειε ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μέτρον· ἔστι δὲ ἀρτάβη, μέτρον Περσικὸν, χωρέον μεδίμνου Ἀττικοῦ πλείους χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵππους δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίη, παρέξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς ἁλείας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαιόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε δὲ ἕκαστος τῶν ἑστεώτων τούτων εἴκοσι ἵππους. κιωνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐξέφητο, ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τοῖσι κοσμητῇσι προσετετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῶν ἀρχόντων τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ ὁ σκιτρέφων τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου, ὅστε τάχιστα ἀρδόμενον μὴ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀδρώσεται τε ὁ λήϊον, καὶ ὡδαγίνεται ὁ σῖτος, ἀναπαύεται δὲ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτὸ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνοῖσι ἀρδόμενος. ἡ δὲ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καπάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ὅστις νηυσὶ διαπλώσιμος, διατείνει κατὰ χεῖρα τὴν ἑτέρην, ἐς ἣν ἥλιον τετραμμένην ὀνειμένον. ἐσέχει δὲ ἐς μὲν ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς δὲ Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέατο. ἐστὶ δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. ὅν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀναφαίνει ἐκφέρειν ὅστι, ὥστε ὀπὶ δεκάσια μὲν τὸν ἀπὸ σπορῆς ἀποδιδοῖ· ἐπεὰν δὲ ἄριστα αὕτη ἑωυτῆς ἀνείκῃ, ὀπὶ τεσσερακόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων ὁ πλάτος γίνεται τεσσάρων ὑπερέων ἀνδρὸς δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρου μέγαθος γίνεται, ἐξεπισταμένοισι μὲν μὴ μνήμην οὐ ποιήσομαι· ἐὺ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐχόμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὸν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τοὺς δὲ φοίνικας τούτους κομῶσι ὁκοῖσι περ οἱ Ἕλληνες τοὺς Περσικούς· ἐμφερέες γὰρ εἰσὶ πάντα τὰ ἄλλα, καὶ ἐκ τούτων ἐργάζονται ὅσα τε ἄλλα καὶ ὅσα ἐκ τῶν συκέων τρώγοντες ἐργάζονται. ἔστι δὲ καὶ τοιόνδε τι ἐν τοῖσι φοίνιξι τοῦτο, ὃ Ἕλληνες ἐπειρωτῶντες ἐξηγέονται ἄρσενα εἶναι· τοῦτο τὸν καρπὸν οἱ ἐπιχώριοι ἐπὶ τὰ ἐρινεὰ τρώγοντες ἐνείρουσι, ἐν δὲ τοῖσι καρποῖσι τοῖσι μὲν ἐν τῷ φοίνικι φυομένοισι ἐνεστὶ σκνὶψ, ἐκκύψας δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ ἐσθίει καὶ τὸν καρπὸν καὶ τὸν ἐρινεόν· ὅκως δὲ καὶ τὰ ἐρινεὰ ἐπιτήσεται ἀπολέσθαι, ἐπὶ τὸν φοίνικα ἀνέβη καὶ ἐκεῖνα ἀπολεῖται. ἐπὶ δὲ τοῦ φοίνικος τοῦ ἄρσενος οὐδὲν τοιοῦτο ἐστὶ οὐδὲ ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν καρπὸν ὁ σκνὶψ, ἵνα μὴ ἀπολέσθαι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῦ ἄρσενος φοίνικος ἐστὶ ἀνεμέου ἕνεκα τοῦ θήλεος καρποῦ, ἵνα μὴ ἀπολέσθαι ὁ σκνὶψ ἐν τῷ καρπῷ ἐκκύψας· τὸν δὲ καρπὸν τὸν ἐν τῷ ἄρσενι φοίνικι φυόμενον οὐ τρώγουσι οὐδὲ ἐνείρουσι οὐδὲ ἂν ἐθέλοντες ἐνείρειν δύνασθαι· ἐπὰν γὰρ ἐκκύψῃ ὁ σκνὶψ ἐκ τοῦ θήλεος καρποῦ, ἐκεῖνος ἐκπίπτει ἐκ τοῦ καρποῦ ἐκκυφθείς· ἐπὰν δὲ ἐκπέσῃ, ἐκεῖνος ἤδη ἐστὶ σαπρός· ἐπὰν δὲ σαπρὸς γένηται, οὐκέτι ἔχει ὅκως ἐσθίῃ ὁ σκνὶψ· ἐπὰν δὲ μὴ ἔχῃ ὅκως ἐσθίῃ, οὐδὲ ἐνεῖναι δύναται ἐν τῷ καρπῷ. ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἄρσενος φοίνικος καὶ τοῦ θήλεος εἰρήσθω.

reliquis eum omnis Asia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omnium prouinciarum longe est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio(1 qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. 2 Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant. 3 Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges prouenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arua ascendente, sed manibus atque scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) dissecta est in fossas, quarum maxima nauibus transiri potest, 4 ad solem hybernum vergens: 5 exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod vrbs Ninus sita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, 6 longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquã de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax est vt nusquã non ad ducena reddat: vbi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternûm autẽ digitorum maximorũ latitudo est tritici atq; hordei foliis.7 Milii vero ac sesami proceritatem instar arborũ, etsi mihi compertam, tamen memorare supersedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non vtuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinũ & mel cõficiunt, colentes ficuum more. Harum, vt aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, vt illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matuescere, alioqui occasuras. Masculæ enim in fructu culices[1] ferunt, quemadmodum caprifici. Venio ad id quod ex omnibus quæ sunt in ea regione, secundum ipsam vrbem, mihi summo miraculo est differendum. ¶ Nauigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia sunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui supra Assyrios incolunt, ex cæsis salicibus faciunt, instruuntque pellibus, nudo illarum extrinsecus posito in modum soli: neque puppe discreta, neque prora acuminata, sed in speciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium stramentis stipatum fluuio deferendũ permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onustum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorũ alter introrsum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, singula singulos asinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Postquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onusque exposuerunt, lignis nauigii atque omnibus stramentis venundatis, pelles asinis imponunt, eosque in Armeniam agitant. aduerso enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Propterea enim non ex lignis, sed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi asinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modũ nauigia cõparant. Et naues quidem eorum tales sunt. ¶ Amictu autem tali vtuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vsque ad pedes demissa, cui alteram laneam superinduunt: postremo candidam penulam circumiiciunt. Calceos gerunt gentis more, soleis Thebanis pæne similes. Capita habentes comata, mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Anulũ signatorium singuli gestant, & sceptrum

1 (Quem rex huic tractui præfecerat) 2 Atque hæc ad eũ qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro &c. 3 Porro in Assyriorum regione parum pluit: & hoc ipsum est quod frumenti radicem alit: seges tamen fluuio rigata fit lætior: prouenitque &c. 4 *Id est, Ad solstitium hybernum.* 5 Pertingit autem ab Euphrate 6 Longe præstantissima est ferendo quidem certe frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest: veluti ficum, vitem, oleam. Cereris &c. 7 In quam autem altitudinem milium & sesamum arborescant, etsi probe norim, tamen id non referam: quum sciam, iis qui n.

CXCIV

πὰς συκέων τρώγον τρεφομένοισι· τὰ τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τὰς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον ὃν καρπὸν ὠνιδέουσι τῇσι βαλανηφορέῃσι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τῷ βάλανον ἐς δύνων, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῆς φοινικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καπάπερ δὴ οἱ ὄλωπες. Τὸ δὲ ἀπόπτων θωῦμα μέγιστόν μοι ὅστι τῶν ταύτη, μετά γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐλῶνι ὅστι τὰ κατὰ ὄν ποταμὸν φορεύμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα εὐόντα κυκλοτερέα, πανέα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἱτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, περιτείνουσι τούτοισι διφθέρας ὑπερτάσιας ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῴρην συνάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο ἀπιᾶσι κατ' ὄν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ, φοινικηίους κατάγουσι οἴνου πλέας. ἰθυτέαι δὲ ὑπό τε δύο πληκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, τὰ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων φόρτον ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζῶσι ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι, πλεῦνες. ἐπεὰν οὖν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τὸ πλοῖον καὶ τὴν καλαμίνην πᾶσαν ἀποκηρύσσουσι· τὰς δὲ διφθέρας ὑπισάντες ὑπὸ τοὺς ὄνους, ἀποπελαύνουσι ἐς τὴν Ἀρμενίην. αὐτὰ γὰρ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ γε δὴ οὐκ οἷά τε ὅστι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα, καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων· ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τὴν Ἀρμενίην, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐλῶνι ὅστι πιαῦλα. Ἐνδῦται δὲ τοιῇδε χρέωνται· χιτῶνι ποδήρεϊ λινέῳ· καὶ ὅπι τούτῳ ἄλλον μείζονα χιτῶνα ἐπενδύτῃ. καὶ χλανίδιόν λευκὴν περιβάλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι ὁπιχώρια, τοῖσι πολλὰ ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι αἰνὰ δόντες, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον ἕν

1 Producunt, 2 *Hunc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Nauali,* Nauigia illis sunt quæ secundo flumine deferuntur Babylonem versus, omnia circulari forma, eaque ex aluta. Vbi enim Armenii qui supra Assyrios habitant, ligna circularia è salice coaptarunt, obtendunt extrorsus tegumenta è pellibus, quibus soli vice vtuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ forma discreta, verum scuti instar, in orbem composita: deinde stipula referciunt, illudque nauigium flumini permittunt, mercibus onustum: præcipue autem bicos è palmarum foliis comportant vino refertos. Reguntur autem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui stant: quorum alter introrsum trahit, alter extrinsecus propellit. Fiuntque hęc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinque millium. Inest & in vnoquoque nauigio asinus viuus, in maioribus etiam plures. *Pro* Bicos è palmarum foliis, *alii* Dolia palmea *interpretantur.*

χειροποίητον· ἐν ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι τοιόνδε σημήϊον, ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετός, ἢ ἄλλό τι. αἴδε γὰρ ὀπτὸς ἡμοῦ οὕτω νόμος ὀνίσι ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἀρχαιότης περὶ ὅσων ἐστὶ. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέασι· ὁ μὲν σοφώτατος ἔθνε, κατὰ γνώμην τὴν ἐμεωυτοῦ, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὶ στεφανόμενοι χρέωνται· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· ὡς δὲ αἱ παρθένοι ἡβώιατο γάμων ὡραίας, ταύτας ἅπας ἐπαγαγέσθαι πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἁλίας· περιῆν δ' αὐτάς ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατὰ μίνην ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δ', ὅκως αὕτη εὐρεθοῦσα πολλὸν χρυσίον προφανείη, ἄλλην δευτέρην, ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ὀπὶ σωοισι κύροισι. ὅσοι μὲν δὴ ἦσαν Δαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ὀπύιαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ὠνέοντο τὰς καλλιφυούσας· ὅσοι δὲ τῶν δήμου ἔσχον ὀπύιαμοι, οὗτοι δὲ εἶδεος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, εἰ δή οἱ χρήματά τε καὶ ἀγέλονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ οἱ ἀξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, αἴσχη αὐτῶν ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλει ἐλαχίστου χρυσίου λαβών, συνοικεῖν αὐτῇ· ἐς ὃν δὴ ὁ ἐλαχίστου ὑπισχνεύμενος παρεστήκεε. ὃ δὲ αἰ χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρεις ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὸν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ ἀπ' ἰσχυητέων ἀπαγαγέσθαι τὸν παρθένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρὴ κατασήσαντα, ἢ μιν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερείατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νέων κάλλιστος νόμος, οὗτος σφι ἦν· οὐ μέντοι νῦν γε διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ ἡμέεσθαι, ἵνα μὴ ἀδικῇεν ὠνητάς, μηδὲ ἐς ἑτέρην πόλιν ἄγωνται. ἐπεί τε γὰρ ἀλόντες κακωθῆσαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίου ἀνανίζων καταπορθεῖ τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε· ἀδικέει πρὸς κάμνοντας ἐς τὠυτὸ ἀγχοῦ ἐκφορέοντες. οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι) φρασσόμενοι ὧν τοὺς κάμνοντα, συμβουλεύουσι τοὺς τῆς νούσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε οἷόν περ αὐτὴν ἔχει ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα φρασσόμενοι συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἄσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίως νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐπω σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ὅτεῳ νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δὲ σφι εἰσὶ μέλιτι. θρηΐοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι Αἰγυπτίοισι. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταιθύμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τοῦτο ποιέει. ὀρθοῦ δὲ ἡμοιμένου, λούονται ἀμφότεροι· ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λούσωνται. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι ποιέουσι. Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἅπαξ ἐν χωρείῳ ἱζομένῳ ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπασι ἀνδράσι μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιοῦμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφερεούσας, ἅπτεσθαι ἐούσας, ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, ἕπονται ἐς τὸ ἱρὸν ἑστᾶσι· θεραπὴν δὲ σφι ἔπεται πολλὴ ὄπισθεν. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσι ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλαί γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ παρέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται, σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδοὺς ἔχουσι δι' τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνὴ, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, πρὶν τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γοῦνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλὼν δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, Ἐπικαλέω τοι τὴν θεὸν Μύλιτταν. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Ὃ δὲ ἀργύριον, μέγαθος ὁκοσονοῦν. οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γὰρ οἱ θέμις ἐστί. γίνεται γὰρ ἱερὸν τοῦτο ὃ ἀργύριον· τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἑπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τοῦ ἀπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μὲν οὖν εἶδός τε ἐπαγλαΐαι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δ' ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν παραμένουσι,

1 Vbi autem hæc auro multo vendita erat, aliam addicebat, quæ secundum illam esset spec. Vendebantur autem ea conditione vt vxores essent *emptoribus*. Babylonii igitur qui &c. 2 Surgere iubebat 3 Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent. 4 Nec vero cuique suam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori sine sid. 5 *Videntur in Gr. exemplaribus præpostere collocata esse quædam verba, & esse hic sensus*, Et hæc quidem apud illos honestissima consuetudo erat, ne iniuria illas afficerent, neque in aliam vrbem abducerent. Verum ad hæc vsque tempora non permansit: sed nouiss. aliud q. excogitauerunt. Nam posteaquam in *sua vrbis* expugnatione vexati fuerunt & bonis euersi, vnusquisq.

ægrotos

ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis vtuntur) vt de eorum languore consulant qui eos adeunt, siquis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium nouerint effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam explorauerit quonam ille morbo laboret. CXCVIII Sepulcra eisdē in melle sunt: luctu funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati affidet, & ex altera parte mulier idē facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. CXCIX Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Ceterum quum pleræque sint diuitiis tumētes,[2] quę sui copiam facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræq; etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tēpora reuinctæ multę mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniā mulieri in sinum iniecerit, & cum eadē à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittā enim Assyrii Venerem appellant. Ac vero pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reiicere,[3] siquidem in sacrum conuertitur vsum. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicunq; is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo vbi iam congressa fuerit cum externo mulier, [4] dea expiata, domum reuertitur. At deinceps[5] haud ita multo conduxeris. Iam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo

1 Accedentes igitur ad ægrotum siqui aut eodem morbo laborauerint, aut laborantem aliū viderint, de illo consilium dant, hortant. 2 Quæ se aliis immiscere dedignantur, hæ veh. 3 Siquidem illa sit sacra. 4 Rite factis deæ sacris, 5 Nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

ἀδωρήτους τὸν νόμον ἀπολῆσαι· ἢ δὲ τελευτὴ καὶ τεσσαρεσκαιδεκαετὴς μετεξέτερα χρόνου μένουσι. σπιαχῆ δὲ ἢ τῆς Κύπρου ὀδὸς ὁμοίως τοῖσι πλησίον τοῖσι νόμοισι. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ἔπεσι κατεφέασι. εἰσὶ δὲ αὐτέων πατρίαι ἕξις, αἳ σοφὲν δηλέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεὶ τε μὲν ἁρπάσαντες αὐήνωσι τοῖσι ἡλίου, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον, καὶ λειήναντες ἐπαείρουσι, σῶσι δὲ σινδόνι. καὶ ὃς μὲν ἂν βούληται αὐτέων, ἄτε μάζαν μαξάμενος ἔχει· ὁ δὲ, ἀρτύσας πρὸν ὀπτήσας. Ὡς δὲ Κύρῳ καὶ τοῦτο ἔθνος καὶ ἔργασται, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. τοῦτο δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, κατὰπερ οἱ Ἰσσηδόνων ἄνδρες. εἰσὶ δὲ οἵ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο ἔθνος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Γύρυσι· νήσους τε ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάλα πολλὰς συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους εὑρεῖν σιτεομένους μὲν ῥίζας παντοίας θέρεος ὀρύσσοντας πώματος καρπὸν δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν καταπίθεσθαι ὡραίους, καὶ τούτους σιτεομένους τὸ χειμερινόν. ἄγνωτα δὲ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρπὸν ποιέοντα φέρειν τοιόνδε, ἐπεί τε αὖ ἐς τὠυτὸ συνέλθωσι καὶ εἵλας, καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται, κύκλῳ περιζομένους ἐμβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καταγιζομένου καρποῦ τοῦ ἐμβεβλημένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, καὶ κατάπερ Ἕλληνας τὸν οἶνον πλέοντες ἐμβαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι, ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίσασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέων μὲν ἐκ Ματιηνῶν, ὁδεν περ ὁ Γύνδης, τὰς διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· τόμασι δὲ ἐξερεύγεται τισαράκοντα, τῶν τὰ πολλὰ πλανὴν ἐνδς, ἐς ἕλεά τε καὶ τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι οἰκέουσι λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζουσι χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. Ὃ δὲ ἓν τῶν τόμων τοῦ Ἀράξεω ῥέει καθαρὸν ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. Ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἐστὶ ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν. καὶ ἣ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἐστὶ ἰδίη. ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόῳ, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέρουσα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος τὸ ὄρος ἐστὶ μέγιστόν τε καὶ ὑψηλότατον πάντων ὀρέων· ἔθνεα δὲ ἐν αὐτῷ πολλὰ καὶ παντοῖα οἰκέει αὐτόχθονα· τὰ πλεῖστα δὲ καὶ ἄγρια ἔδεται. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρέχοντα φέρεται, τὰ τείβοντάς τε καὶ καταμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἐωυτοῖσι ἐς τὸν ἐδητὰ ἐκλεαίνειν. τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἁπλώσεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, καταπερ ἐνεφάνθη καὶ ἔμπροσθεν. μίξιν τε τούτων τὰ ἀνθρώπων φέρεται ἐμφανέα, καταπερ τοῖσι προβάτοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἀπέχεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστῳ μοίρῳ μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γὰρ μιν ἐκέλευε τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐπορώρυσσε ἰών. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, ὡς δοκέειν οἱ πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερον δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. οὐκ γὰρ ἐθύσατο τὰ ἐθύσατο Κῦρος, ἀμείνονα ἰὼν οὐκ ἐκεῖνο ἔθνος ἔλαβε φυγέειν. Ἦν δὲ τῷ μὲν ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τοῦ Μασσαγετέων βασιλέος· Τόμυρις οἱ ὄνομα. Ταύτην πέμψας ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, δοκέων γυναῖκα ἰδίην ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, συνεσσα οὐκ αὐτὴν μιν μνωμένην, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπείπατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ οὐ προσεχώρεε, ἐλάσας ὑπὲρ τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο οὐκ ἐπ' ἐμφανέος ὑπὸ τὴν Μασσαγέτας στρατιὴν, γεφύρας τε ζευγνύων ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἐκέλευε τὸν στρατὸν, καὶ πύργους ὑπὲρ πλοίων τῶν ἁρμοσθέντων ἐν τοῖσι μισγομένοισι οἰκοδομέεσθαι. Ἐχόντι δέ οἱ τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σεαυτὸν τῶν σεαυδέων τὰ σεαυδέα. οὐ γὰρ οἶδα εἰ τοι ἐς χρηστὰ ἔσται ταῦτα τελεόμενα. παυσάμενος δὲ, βασίλευε τῶν σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχου ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. ἴσχων ἐπιτελήσεις σοφὰ, καὶ τῇσιδε χρέεσθαι, ἀλλὰ πρώτοισι μάλιστα ἡ δικαιοσύνης ἐστί· εἰ δὲ μεγάλως σεο θύμεαι Μασσαγετέων πρηνέα ἔσεσθαι, φέρε, μίσχον μὲν, τὴν ἔχεις ζευγνὺς τὸν πόλεμον, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀνὰ χωρησάντων ἀπὸ τοῦ πολεμοδόκου ἡμερέων ὁδὸν, ἔκβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δὲ ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ τῶνδε τὸ ποίεε. Ταῦτα μὲν ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ

1 Sed & in aliqua Cypri parte simil. 2 Tribus, 3 *Legit σώζουσι, quum σῶσι vera sit scriptura. id est*, incernunt per linteum.

tentum

antequam legi faciant satis. Fitq; interdum vt vno atque altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miseras.[1] Alicubi, nempe in Cypro, similis quædam lex est. Hæc sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt [2]familiæ, quæ nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos vbi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: In pilam coniiciunt, ac pistillis pinsunt:[3] deinde linteis conseruant, vnde quisquis vult conspergit, offamque facit quam in modum panis torreat. ¶ CYRO, post hanc gentem ab eo subactam, incessit cupido MASSAGETAS in suam potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & strenua, ad auroram solisque ortum sita, trans Araxem fluuium cregione Issedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis esse dicant. Araxes Istro maior & idem minor esse memoratur: & in eo frequentes insulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æstate vesci radicibus quibuslibet quas ipsi euellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibū reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inuentas etiam esse arbores talē fructum ferentes, qui iactus ab illis in ignem quē turmatim collecti accenderint, odore suo eos circumquaq; considentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehementius quo plus eius fructus fuerit iniectum, donec ad tripudiandum cantandumque consurgant. Atque hæc fertur eorum esse viuendi cōsuetudo. Araxes porro fluuius à Mantienis quidem, vnde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit riuos) fluit, sed per sexaginta ora prorumpens, quæ, vno excepto, in paludes eluuiesque euoluuntur. vbi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, & pro vestibus vtantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caspium, quod mare per sese est, nec vllo cum alio commiscetur. Nam & illud quod Græci omne pernauigant, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & rubrum, idem est mare. Caspium vero est alterum, ac per seipsum, longitudinis quindecim dierum, cursui nauis quæ remis vtatur: latitudinis, vbi spatiosissimum est, octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaso praetentum monte, cuius cum maxima vastitas tum summa est altitudo, multaq; atque omnifarias gentes habet, ac pleraq; omnes agresti materia victitantes: vbi arborum frondes [1]iis quæ sunt apud nos similes feruntur esse. quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoq; hominū concubitus, sicuti pecorum, in propatulo esse. Et huius quidem maris quod Caspium vocatur, partem quę ad vesperam vergit, Caucasus disterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensę magnitudinis. Quam spatiosam planitiē non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis solicitatus incitatusq; caussis. Primum sua genitura, quod videbatur maius quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fuerat vsus aduersus hostes. quamcunque enim gentem Cyrus inuaserat, ea gens nullo pacto poterat euadere. ¶ Erat autem Massagetarū regina defuncto viro, TOMYRIS nomine,[2] ad quam in coniugium petendam Cyrus misit verbo duntaxat, volēs eam habere vxorem. at illa animaduertens non se in coniugium, sed regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Postea Cyrus, quum dolus non procederet, progressus vsq; ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factisq; nauibus turres desuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatū, Tomyris caduceatorē misit, qui diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incūbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his vti noles, & omnia males quam quietem. [3]Quod si tantopere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines ærumnam. Sed desiste iungere fluuium: à quo nobis tridui itinere digressis, traiicito in nostram regionem: aut, si mauis, nos excipere in vestram, tu hoc idem facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, accitis Persarum primoribus coa-

1 *Græca verba suspecta hic sunt.* 2 Hanc Cyrus per quosdam quos miserat, simulatis verbis ambiebat, vxorem sibi habere volens. At Tomyris vbi non se sed Massagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit, access. &c. 3 Quid? admonitionibus his vti noles? & omnia quieti anteponēs? Atqui, si tanto lacessendi Massagetas desiderio teneris, agedum omitte quem fers in consternendo pontibus fluuio laborem: & nobis trid.

τούτοις, ἐς μέσον σφι προεφέρετο τὸ πρῆγμα, συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιέει. τῶν δὲ κατὰ τὠυτὸ αἱ γνῶμαι σφι ἐξεπίστεον, κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην τὴν πρόσθεν, λέγω, τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἶπον ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ πρόσθεν γνώμῃ, „ πρόσθεν μὲν, λέγω, τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἶπον ἐπεὶ μοι Ζεὺς ἔδωκέ τοι, ὃ οἰ ὁρῶ „ καὶ προτέρην τοι, ἐπεί με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, ὃ οἰ ὁρῶ „ σφάλμα ἐὸν εἰκῇ τῷ σῷ, κατὰ δύναμιν ἀποτρέ- ἀχάριτα, „ ψειν. τὰ δέμοι παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάριτα, 10 „ μαθήματα γενέσθαι. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, „ καὶ στρατοῦ τοιούτου ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγμα „ γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἔγνωκας ὅτι „ ἄνθρωπος καὶ σὺ εἶς, ἄλλων τε ἀνθρώπων ὅστις „ νον προσῴτατα μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ὀστὶ „ πρημάτων. περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς „ αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ὦν γνώμῃ ἔχω περὶ τοῦ „ προκειμένου πρήγματος τὰ ἐμπαλὶν ἢ οὗτοι. εἰ „ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν „ χώρην, ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. ἐκπεσὼν μὲν, 20 „ προσαπολύεις πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ „ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ δόπισω φεύξον- „ ται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν δὲ, οὐ „ νικᾷς τοσοῦτον, ὅσον εἰ ἀμβὰς ἐς τὴν ἐκείνων, νικῶν „ Μασσαγέτας, ἔπειτα φεύγοισι. τοῦτό γὰρ αἰτήσω ἐκείνω, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντιουμένους, ἐλᾶς ἰ- „ θὺς τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριδος. χωρεῖς τε τὸ ἀπη- „ νηνιμένον, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ ἀναγκαῖον, ὃν Κύρου γε „ τὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἰξάντα ὑποχωρῆσαι τῆς „ μάχης. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἀμβάντα προελθεῖν 30 „ ὅσον ἀπ' ἐκείνοι διεξίωσι· ἐνθεῦτεν ἤδη τάδε ποιεῦ- „ τας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περιγίνεσθαι. ὡς γὰρ ἐγὼ „ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσι- „ κῶν ἀπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τούτοι- „ σι ὦν τοῖσι μὲν ἐξ ἡμέρας τῶν προβάτων ἀφειδέως πολ- „ λὰ καταικίσαντας, καὶ σκεδάσαντας, προθῆναι ἐν τῇ στρατοπέδῳ τῇ ἡμετέρῃ δαῖτα· προς δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου, καὶ σιτία πανο- τοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπομένους 54 „ τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοῖς λοιποῖς αὖτις ἐξ- „ αναχωρέειν ὅτι ὀνπλαμόν. ὧν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμαρτόντω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, ῥέψον- „ ταί τε προς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀ- „ ποδέξις ἔργων μεγάλων. Γνώμην μὲν αὕτην συνέσασαν. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν προτέρην γνώ- μην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος, προηγόρευε

ctisque, in medium rem proponit, consulens vtrum sibi agendum constituerent. Illorũ in idem cõuenere sententiæ, iubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quã sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, contrarium differens his verbis, Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me tradidit, quicquid animaduertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auersurũ. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamẽ extitere disciplinę. Si tibi esse videris immortalis, & eiusmodi exercitui præesse, nihil est opus vt meam tibi dicã sententiã: sin vero te quoq; agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis dicito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoq; de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terrã volemus excipere, id tibi ex hoc periculũ erit, ne fugat[9] omne amittas imperium: quia haud dubie victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas prouincias adorientur. Victor autẽ tu non adeo multũ vincis quàm multum si traiiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. [1] Hoc enim pro illo substituito consilium, [2] vt victo hoste, recta pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem sine duce. Turpe est enim atq; intolerabile, Cyrũ, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere cousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc [3] ita faciendo, dare operam vt illos superemus. Namque, vt ego audio, Massagetæ bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo viris propone in nostris castris magnam instructarum epularum copiã, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis cõspectis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea conuertent: vnde nobis supererit facilitas magnas res perpetrandi. Atq; hæc quidem [4] in discussionem venere sententiæ. Cyrus autẽ, priore repudiata, Crœsiq; probata sententia, indixit

1 Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illos, si vicerint, adorituros tuas prouincias*, fore vt victo hoste, &c. 2 Te, victo hoste, recta perrecturum ad Tomyridis regnum. Ac præter illud quod est commemoratum, turpe est atque intol. 3 Ita *vt dicam* fac. 4 Propositæ fuerunt sen.

Tomyridi vt retrocederet, vtpote se aduersus illam traiecturo. Illa, quemadmodum à principio spoponderat, retrocessit. Cyrus in Cambysis filii sui (cui regnum tradebat) manus præbuit Crœsum, ac maiorem in modum vt hominem honore beneficiisque prosequeretur, præcepit, si sua aduersus Massagetas traiectio nõ recte cederet. Hæc vbi præcepit, eosq; remisit in Persidem, ipse cũ CCIX copiis suis flumen traiecit. Transmisso Araxe vbi nox aduenit, vidit per quietẽ talem visionem: Videbatur Cyrus somnis cernere maximũ natu filiorũ Hystaspis, habentem in humeris alas, quarũ altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hystaspi (qui Achæmenides erat, [1] Arsamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimũ ætatis annum agens, in Persida relictus quod non maturus militiæ esset. Experrectus Cyrus visum suum [2] intra se retractabat: quod quum ei magni momẽti videretur, vocato Hystaspi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hystaspes, mihi atque regno meo insidiari deprehensus est: hoc [3] vnde procul dubio nouerim, per me noscas licet. Dii mihi, quod mei curã gerunt, quæcunq; euentura sunt, ostendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso [4] nulla tergiuersatio est quin ab illo mihi tẽdantur insidiæ. Quapropter tu quãprimum in Persidem reuertere: facitoque vt quum ego subactis Massagetis illuc rediero, filium tuũ mihi fistas ad causam dicendã. Et Cyrus quidem hæc CCX loquutus est, scilicet quod sibi insidiari Dariũ suspicabatur. At dæmon ei portendebat ipsum ibi mortem oppeturũ, & eius regnum ad Dariũ esse peruenturum. Respondens illi Hystaspes, Absit, inquit, rex, vt quispiã vir genere Perses, tibi moliatur insidias: quod siquis sit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Persas ex seruis liberos, ex subditis, aliorũ hominũ dominos effeciisti. Quod siqua tibi visio filiũ meũ indicat rebus nouis cõtra te studere, ego tibi eum [5] exhibeo pro tuo arbitratu tractandũ. Hoc reddito responso, Hystaspes traiecto Araxe in Persidẽ contendit, Cyro filiũ suum Dariũ custoditurus.

Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτῷ Ἀρταβησσάδου ἐσόψεται. ἢ μὲν δὴ ἐξαναχώρεε, κατὰ τὰ προεφέροντο πρῶτα. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τὴν τε τιμὴν τὴν βασιληίην ἐπίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενος οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν, ἢν ἡ Ἀράβασις ἡ ὑπὲρ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη ὁ Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν ὕδωρ ἐν τῇ Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τὸν Ὑστάσπεος παῖδα ἐν τῇσι ὤμοισι πτέρυγας· καὶ τουτέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ὑστάσπεα δὲ τὸν Ἀρσάμεος, ἐόντα ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἦν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσι καὶ πέντε μάλιστα ἔτεα. τὸν οὗτος καταλελεῖφθαι ὀπίσω Περσέων, (οὐ γὰρ εἶχε ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὧν δὴ ἐξηγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδόκεε λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλην εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπολαβὼν μοῦνον, εἶπε, Ὑστάσπες, παῖς σὸς ὀπιθουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δὲ ἀρτεκέως ταῦτα εἰδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοί κήδονται, καί μοι πάντα τὰ προφερόμενα ὑπερφέροντα. ἤδη ὦν ἐν τῇ παρελθούσῃ νυκτὶ εἶδον τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. οὐκων ἔστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης ὀπίσω ἐμέ, ὃ μὴ κεῖνον ἐπιβουλεύειν ἐμοί. σὺ πίνυ τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅκως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω σκεῖ, ὡς μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ἐπιβουλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷσι δὲ δαίμων προεφαίνετο ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται ὦν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιῇσδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη αἴνη Πέρσης γεγονώς, ὅστις τοι ἐπιβουλεύοι· εἰ δὲ ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα ὃς αὐτὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· αὐτὶ δ' ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἁπάντων. εἰ δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα ἐὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ, τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τότοισι ἀμειψάμενος, ἦλθε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

1 Arsacis. *nam & vet. cod. pro ἀρσάμους habent ἀρσάκους.* 2 Apud se examinabat. *Vel, in disquisitionem vocabat. Ad verbum, sibi ipsi rationem illius visi reddebat.* 3 Vnde certo cõpererim, 4 Nulla ratione negari potest quin &c. 5 *Id est, Offero. Vel, exhibere paratus sum.*

Κῦρος ὦν ὡς ἐλθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰ Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα Κῦρος τε καὶ Περσέων τὸ καθαρὸν στρατὸν ἀπελάσαντος ὀπίσω ὅπου τὸ Ἀράξεα, λιφθέντος δὲ ἀχρηίου, ἐπελθοῦσα τὸ Μασσαγετέων βίτημοις τὸ στρατὸ, τοὺς τε λιφθέντας τοῦ Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὸ πολλὸν ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ὁπαδοὺς, κλιθέντες ἐδαίνυντο. πλησθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, ὕδωρ. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δὲ πλείονας ἐζωγρησαν, καὶ ἄλ- 10
Τομύριος λους, καὶ τὸν τοῦ βασιλέος Τομύριδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης.

Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμψασα κήρυκα πρὸς Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τοῦδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε ὕπνῳ, ὥστε καὶ ποιοῦντος οἷα ἐς ὄσσε, ἐπῆλθε πλέφ ὑμῖν ἔπεα κακὰ τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ γε ὀφθαλμοῖς καρτερόν. νῦν ὦν μοι παραινεούσης ὑπόλαβε τὸ λόγον. Ἀπόδος μοι ὃν παῖδα, ἀπιὼν ἐκ τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων βίτημοιείλε στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἢ μήν σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος χορέσω. Κῦρος μὲν νυν, τὰ ἔπεσον τούτων αἰεὶ χθόνιος τῶν, οὐδὲν ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τοῦ βασιλέος Τομύριδος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν οἶνός τε οἷος αἴνικε, καὶ ἐμαθε ἑωυτὸν ἐὼν κακῶν, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε ὡς ἐλύθη τε τάχιστα, καὶ τὰς χεῖρας ἐκ εὐτόνου διεργασάμενος ἑωυτόν. καὶ δὴ οὗτος μὲν ὧδε τελευτᾷ τρόπῳ τοιούτῳ τελευτῶν. Τόμυρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσας δὴ βαρβάρων αὐδρῶν μάχας ἐγὼ ὀνήλατο, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι ἔτω δὴ τὸ γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διαστάντας, ἐς ἀμήλας τοξεύειν· μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετοξεύατο, συμπεσόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεαν. χρόνον τε δὴ ὅτι πολλὸν συνεστάναι μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται κατυπερέατο. ἥ τε δὴ πολλὴ τῶν Περσικῶν αὐτὸν στρατιῆς ἀπώλεσε, καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πρὸς ἑνὸς δεοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπήιου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κῦρον νέκυν. ὡς δὲ εὗρε, ἐνάπηξε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σὺ μὲν ἐμὲ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην,

1 In quod malum incidisset. *Vel, Quantum malum sibi accidisset.* 2 Manus conseruisse.

filium

¶ Cyrus autem Araxe traiecto progressus vnius diei iter, quę Crœsus admonuerat exequitur: relictaq; illic imbelli parte copiarū, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadem, conspecto epularū apparatu, post aduersariorū cædē, ad epulandum discumbit: refertaq; cibo ac vino soporatur. Persæ superuenientes horum multos occidunt, multoque plures viuos capiunt, cum alios, tum vero ducē eorum, reginæ Tomyridis filiū, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod actū est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti adeo desipitis vt descendēte in corpus vino improba à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vicisti, dolo, non prœlio, es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi consulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Massagetarum partem profligasti. Quæ nisi feceris, per Solē iuro Massagetarum dominum, fore vt ego te, etsi insatiabilem cruoris, tamen satiem. Hæc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, vbi à vino relaxatus didicit se in malo esse, exorauit à Cyro vt vinculis solueretur. Statimq; quum solutus est ac manuū compos effectus, seipsum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem. ¶ Tomyris autem, quum Cyrus ipsi non auscultaret, contractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnā ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestam fuisse accipio: Primum vtrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis pugionibusque [2] fuisse confertos: ac diu pugnantes perstitisse, neutris fugere volētibus: ad extremū Massagetas superiores extitisse: ibique cum permagnam exercitus Persici partem tum vero Cyrum ipsum occubuisse, quum vnū de triginta omnino regnasset annos. Cuius cadauer inter cæsorum Persarū stragē Tomyris perquisitum quū inuenisset, caput in vtrē demisit quē humano cruore cōpleuerat: mortuoque insultans inquit, Tu quidē meū viuentis & in pugna victricis

CCXI CCXII CCXIII CCXIV

filium perdidisti dolo captum: at ego te (prout nterminata sum) cruore saturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quū multa referantur, is qui mihi maxime verisimilis videtur à me commemoratus est. ¶ Massagetæ & amictum gerunt
CCXV & victum habent Scythico similem. Ex equis prœliantur, [1] & pedibus. vtroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares, [2] *hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro vtentes & ære. Vtuntur nanq; ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quę ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorū itidem pectoribus æreos thoraces circumdant. [3] Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent: ferro atq; argento nihil prorsus vtentes: nam quum in eorū regione immensa sit auri atque æris copia, ferri tamen atque argenti nihil est.
CCXVI Moribus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, sed ea communiter vtuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. siquidē vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore cōcumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed vbi quis admodū senuit, conuenientes propinqui eum immolāt, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, vbi coxerunt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos nō edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationē nō peruenerint. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abunde Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. [4] Hic autem eis mos sacrificandi, vt deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

1 Et absque equis. *Gall. Ils combatent à pied & à cheual.* 2 *Alii sagarin securis genus esse putāt, & ipsemet Valla sic alibi vertit.* 3 Circum habenas fr. 4 Est autem institutum hoc sacrificium vt deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κτηνῶν legit pro θνητῶν.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ, ἐπιγεγραμμένη ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER secundus, qui inscribitur EVTERPE.

56 ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὸ βασιλήιον Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς περ ἀποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι περεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἑωυτοῦ νομίζει· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐστρατεύσατο ἄγων καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπεκράτεε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τῶν ἐστρατεύετο.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, νομίζον ἑωυτοὺς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γενόμενοι ἔφυσαν πρότεροι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας πρεσβυτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος γὰρ ὡς οὐκ ἐδυνάτο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν εἰ γενοίατο πρότεροι ἀνθρώπων, ὧδε τιν᾽ ἐξεῦρε τρόπον· παῖδα δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ὁπατυχόντων διδοῖ ποιμνίοισι τρέφειν ἐς τὰ πρόβατα τρόπῳ τοιῷδε· ἐντειλάμενος μηδένα αὐτῶν μηδεμίην φωνὴν ἱέναι, ἐν σταγὴ δὲ ἐρήμῃ ἐν ἑωυτοῖσι κεῖσθαι αὐτά, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλήσαντα δὲ τὰ γάλακτος, πάντα ἄλλα προφήσασθαι. ταῦτα δὴ ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλαχθέντων τῶν ἀσήμων κνυζημάτων, ἐνίοτε φωνὴν ῥήξασι πρώτην. τὰ δὴ ὧν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δίετης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τὸν ποιμένα ποιεῦντα, ἀνοίξαντί τε τὴν θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βέκκος ἐφώνεον, ὀρεγόμενα τὰς χεῖρας.

Cyro vita functo, regnum suscepit Cambyses, eius & Cassandanæ Pharnaspo genitæ filius: quã ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipse prosequutus est, & ceteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi præcepit. His parentibus ortus [1] Cambyses, quum Iones & Æoles pro hereditariis suis seruis haberet, aduersus Ægyptios fecit expeditionem, comparato cum ex aliis tum vero e Græcis quibus dominabatur, exercitu. ¶ Ægyptii autem, priusquã apud eos regnaret Psammetichvs, omnium hominũ se primos extitisse arbitrabantur: verũ Psammetticho regnum adepto, quũ incessisset cupido noscendi quinam primi hominum extitissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quam se priores extitisse, se vero quam ceteros. Enimuero Psammetichus, quum sciscitando quinam primi hominum extitissent, [2] nullũ exitum inuenire posset, huiusmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora educandos hunc in modum: iubẽs *videlicet* neminem coram eis vocem vllã edere, sed in deserta casa ambos seorsum collocari, [3] eisdemque in tempore capras adduci: vbi autẽ lacte expleti forent, alia administrari. Hæc ideo faciẽbat iubebatque [4] Psammetichus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, vbi inarticulate vagire desissent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, pastori qui hæc administrabat, aperienti ianuam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus occurrentes, beccos clamabant.

1 Cambyses, Iones quidem & Æoles pro paternis seruis habebat, sed aduersus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relictis.* 2 Nullam rationem inire posset, 3 Eisdemque certis temporibus capr. 4 *Vallata verterat*, Iubebatq; Psammet. quòd cuperet ex pueris, vbi inarticulate vagire desisterent, audire: *legens lὼ πὰ φωνὴν, pro ἥντινα φωνὴν.*

Quod pri-

Quod primo audiens pastor obticuit: quum verò crebrius adeunti & obseruanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo, pueros attulit exhibuitque. Quos quũ & ipse Psammetichus audisset, percontabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas sic panem appellare. [1] Tali negotio argumentati, Phrygas se priores extitisse Ægyptii concesserunt.

III Quod ita actũ esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Græci tamen cũ alia multa inepta memorant, tum vero Psammetichum pueros educãdos curasse apud mulieres quarũ linguas præcidisset. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipsarum rerũ gratia & Thebas & Heliopolin, *id est Solis vrbẽ*, me contuli, animo cognoscendi nunquid consentanea dicturi essent iis quę Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum esse solertissimi. [2] Atq; ex iis narrationibus, quæ ad rem diuinã pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, nisi ipsorum tantummodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his, quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus cõmemorabo.

IV [3] ¶ Quæ autem humanarũ rerum sunt, hæc ita referebant inter se constare: Omnium hominũ primos Ægyptios annũ comperisse, [4] distinguentes eũ in duodecim temporum menses. Et hæc comperisse ex astris: qui eo prudentius (vt mihi videtur) [5] hoc agunt quam Græci: quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem mensem introducunt, temporum gratia: Ægyptii vero numero tricenorum dierum, quibus duodecim menses taxant, adiiciunt quotannis quinos dies. vnde eis ratio circuli temporum constat eôdem redeuntis. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Itẽ primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculpsisse: [6] quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem,

1 Ex hac re coniecturam facientes, Phr. *Vel*, Quum hanc rem examinassent. 2 Verum quæ mihi ad deos pertinentia narrarunt, ea scriptis mãdare non libet, præter illorum nomina: quod idem de illis omnes homines scire existimem. Quæ autem præterea de his commem. 3 Quę autem ad res humanas spectant, hęc ita communi consensu referebant. Omn. 4 Atq; illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc comp. 5 Annuum spatium exigunt ita distinctum. 6 Quæ ita se habuisse re ipsa comprobant magna ex parte. Præt.

ὅπῃ πύτου, πλὴν τῶ Θηβαϊκῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶ) ἕλος· καὶ αὐτῆς εἶ) ὧδέν ὑπερέχον τῶν νῦν ἐνερθε λίμνης τῆς Μύριος ἐόντων· ἐς τὸν ἀνάπλοος ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ὅδι ἀνὼ ὀλαμόν. Καὶ δή μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προσακούσαντι, ἐμοὶ γε δὲ (ὅστις γε σώφρων ἔχει) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὸν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔφι Αἰγυπτίοισι ὅπι κτητός τε γῆ, καὶ δηλόεσα τὸν ὠλαμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔπι τῆς λίμνης ταύτης, μέχει τεῦ ἡμερέων πλόου, τῆς περ ἐκεῖνοι ὧδέν ἔπι πρόσθε ἔλεγον. Ἔφι δὴ ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ Φύσις τῆς χώρης ὅδι τοιήδε. πρῶτα μὲν πρὸς πλέων ἔπι, καὶ ἡμέρης δεῖσιν ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καλὸν περιτήσειν, πλοῖόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἕνδεκα ὀργυῇσι ἔσεαι. τῶτο μὲν ὅπῃ πόσσυτον δηλοῖ πρὸς χυσὶν τῆς γῆς ἐοῖσαν. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ὅπῃ μῆκος ὅδε ἀπὸ θαλάσσαν, ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέας διαιρέοισι εἶ) Αἴγυπτον ἀπὸ τῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχει Σερβωνίδος λίμνης. παρ' ἣν ὁ Κάσιον ὄρος τείνει. Ταύτης ὧν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι αἰθεσπον, ὀργυῇσι μετρήκασι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἔσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· εἰ δ' ὅπως μάλιστα ἔχοισι πλεῖν, δρόμοισι. δύναται δ' ὁ μὲν ὧδε σάγγης τετήκοντα στάδια· ὁ δὲ δρόμος ἕκαστος, μίτρον ἐὼν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω αἱ εἴκοσαι Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, ὃ ὧδε ἐστὶ θαλάσσαν. Ἐνθεῦτεν καὶ μέχει Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔφι Αἰγυπτος, ἰοῦσα πᾶσα ὑπερπίπτουσα καὶ αὐλώδεσα, καὶ ἰλυώδης. ἔφι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἀνὼ ἰόντι, ὧδε πλησίη ὅ μῆκος τῆ ἐξ Ἀθηναίων ὁδῷ τῆ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τὸν βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ὅπῃ ὄν νηὸν τὸν Διὸς τὸ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι διαφέρουσι δύο λογιζόμενος τῶν οὐδῶν τουτέων ὅ μὴ ἴσας εἶ), οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ὁδὸς ἀπὸ Ἀθηναίων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ εἶ) πεντήκοντα σχοίνων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πλεῖ ἐς ὃν ἀριθμὸν τῦτον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος αὖτις ἰόντι, ἔστι ἡ Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος ὧδε τέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ αἴπεινον ἐς τὸν Ἐρυθρὸν καλεόμενον θάλασσαν.

ac sub eo omnem Ægyptum, præter Thebaicam prouinciam, paluſtrem fuiſſe: ex eaque nihil corũ quæ nunc ſunt ſupra ſtagnum Myrios, extitiſſe: in quod ſtagnum à mari per flumen ſeptem diebus nauigatur. Atq; de regione bene v mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, ſi antea non audierit, tamen inſpexerit, (modo ſit ſolertia prædituſ) Ægyptum in quam Græci nauigant, acceſſionem eſſe terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ ſupra ſtagnũ hoc ſunt, ad trium vſque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquã commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis huiuſcemodi natura eſt: Iam primum quum Ægyptum verſus in alto curſum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis ſpatio,[1] patieris ſenſum cæni, etiam in aqua vndecim alta [2] paſſus: quæ res declarat eatenus eſſe humum aggeſtã. Ipſius autem Ægypti longitudo ſecun- vi dum mare, ſexaginta eſt ſchœnorum, *id eſt funiculorum*: quemadmodum nos Ægyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete, *id eſt lateritio*, vſq; ad ſtagnum Selbonidis: ad quod mons Caſſius vſque pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Etenim qui modicum terræ poſſidẽt, metiuntur illam [3] paſſibus: qui minus inopes terræ ſunt, metiuntur ſtadiis: qui multũ poſſident, paraſangis: qui plurimũ, ſchœnis. Conſtat autẽ paraſanga tricenis, ſchœnus, (qui menſura eſt Ægyptiaca) ſexagenis ſtadiis. Ita erat Ægyptus ſecundũ mare ſtadiorum triũ millium ſexcentorũ. Hinc ad Heliopolin mediterranea verſus AEgyptus vii ſpatioſa eſt, [4] ſupina omnis & aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolin eũdo per ſuperiora, iter eſt eiuſdẽ ſpatii cuius id quod ab Athenis ab ara duodecim deorũ fert Piſam & ad delubrũ Iouis Olympii: quę itinera ſiquis cõputet, inueniet parum quiddam differre quominus paria ſint, ac non amplius quindecim ſtadiis. Nã viæ quæ ex Athenis Piſam fert, quindecim ſtadia deſunt quominus ſit mille & quingentorũ ſtadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc ſtadiorũ numerũ complet. viii Ab Heliopoli autẽ per ſuperiora eundo Ægyptus anguſta eſt. nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferẽs ad meridiẽ atq; ad auſtrũ, ſemper ſurſũ tendens ad mare q; rubrũ vocatur.

1 Demiſſa bolide, *id eſt nautico perpendiculo*, cænum etnes, etiam in aq. 2 Vlnas. *Gr. orgyas.* 3 Vlnis. *Gr. orgyis.* 4 Depreſſa. i. *campeſtris, non montoſa.*

Ibi inſunt

Ibi inſunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ ſunt apud Memphin, exciſæ. Ab hac quidem parte deſinens mons, [1] declinat in quæ dictum eſt. Qua vero parte productior ſeipſo eſt, duorum ego audiebam menſium itineris eſſe ab aurora ad heſperum: & eius extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris eſſe. Atque hic quidem mons talis eſt. Quo autẽ latere Africã Ægyptus ſpectat, alius mons ſaxeus extenditur, in quo pyramides ſunt, ſabulo obſitus, eodẽ modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiẽ fert. Itaq; ab Heliopoli non ita multorũ ſpatiorũ eſt iter quod modò Ægypti ſit, ſed anguſta eſt, & quatuor dũtaxat dierum nauigationẽ habet. Inter eos quos dixi montes quod eſt intercapedinis, campeſtris eſt terra, ſtadiorum ferme (vt mihi videtur) qua parte arctiſſima eſt, non amplius ducentorũ, è monte Arabico ad eũ qui dicitur Libycus. Illinc rurſus Ægyptus laxa eſt. Atq; ita ſitus ix regionis natura comparatus eſt. Ab Heliopoli autem ad Thebas nouem diebus nauigatur, ſpatio quatuor milliũ octingentorum & ſexaginta ſtadiorum, hoc eſt, vnius & octoginta ſchœnorum: quæ Ægyptia ſtadia collecta, ſecundũ quidẽ mare ſunt, (prout à me ſuperius indicatũ eſt) tria millia ſexcenta: quantum vero à mari ad Thebas mediterraneũ ſit, indicabo. ſunt enim ſex millia ac centum viginta ſtadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinã, octingenta viginti. Huius igitur regionis quæ à me dicta eſt, pleraq; pars (vt & ſacerdotes aiebant, & mihi ipſi eſſe videbatur) acquiſititia Ægyptiis eſt. Siquidem quod inter prædictos mõtes, ſupra Memphim vrbẽ poſitos, medium eſt, videtur mihi ſinus maris aliquãdo fuiſſe, quemadmodũ ea quæ ſunt circa Ilium & Teuthraniam, & Epheſum, & Mæandri planitiem, vt hæc parua magnis cõparentur. quoniã nullũ eorum fluminũ quæ has regiones oblimauerunt, dignum eſt comparari vni ex ſeptem oſtiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquam magnitu- 40 dine Nili, qui magna opera ediderunt, quorũ nomina poſſem referre: cũ aliorũ tum vero Acheloi, qui per Acarnaniã fluens in Echinadum inſularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem. ¶ Eſt autem Arabicæ regionis, non xi procul ab Ægypto, ſinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus vt differendo oſtendã.

1 Reflectitur verſus ea quæ dixi *loca*.

μῆκος μὲν, πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλώσαι ἐς τὸν ἐρυθρὸν θάλασσαν, ἡμέρας ἐναίσιμα μοιῶται τεσσερακοντα, εἰρεσίη χρεωμένῳ. εὖρος δὲ τῆ βαθυτατος ἐστὶ ὁ κόλπος, ἡμίσεος ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δὲ ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον κατὰ τὸν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι. ἐν μὲν γὰρ τῆς Βορίης θαλάσσης ἔχοντα ἐπ' Αἰθιοπίης· ἐν δὲ, Ἀράβιον, ἐν ἔρχομαι λέξων, οὐκ τῆσι ἀρχῆθεν ἐπὶ Συρίης· μεσὸν μὲν δὴ κόλπισι συμφαίνουσι τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι τῆς χώρης. εἰ ὧν δὴ ἐπέλησει οὐκ τρέψας ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον ἐν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥηϊτοῖς πύτου, χαβδίῃσι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων οὐδὲ χαβδίᾶς ἂν κου με δεῖν οὐκ τῶν πρεσβυτέρων ἢ ἐμὲ ἐπὶ τοῦτον γενομένων ἐνθεῦτεν ἐκ τοῦ πρὸς ἑσπέρην μέρεος ἐπὶ θάλασσαν ἐκρυῆναι, οὐκ ἂν χαδεῖν κόλπος, καὶ πολλῷ μέζονα ἔτι τούτου, ὧδε ποσοῦ τινος ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργαπικοῦ; Τὰ μὲν δὴ Αἰγύπτου ὧν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω καρτερὰ δοκέω εἶναι, ἰδών τε τὸν Αἴγυπτον προσκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, καὶ χηχύλιά τε φανερὰ ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπομνέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρεος τοῦτο ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. προσὸς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τινὶ Αἰγύπτου προσεχέϊ, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὰν οὐδὲ τῇ Συρίῃ. (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελαγκρὶς ἐούσα τε καὶ ῥηγνυμένη, ὥστε ἐοῦσαν ἰλυώδεα τε καὶ προσχυτὸν ὡς Αἰθιοπίης καταιεσγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἐδάμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν γὰρ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ ὑποπετρωδεστέρην ἐοῦσαν. Ἑλέγοντο δέ μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς βασιλεύοντος Μοίριος βασιλέος, ὁκόσε ἔλθοι ὁ ποταμὸς βαθὺ οὕτω πήχεας δ' ἐλαχίστου, ἀρδεύεσκε Αἰγύπτου τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μοίριος οὗτος ἦν ἔτεα ἐναγχόσια τετελευτηκώς, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβαίνῃ τὰ μάλιστα ὁ ποταμὸς, οὐκ ἐπιρρεῖ ἐς τὴν χώρην. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ δὴ καλεόμενον Δέλτα, ἤν οὕτω ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδῷ ἐς ὕψος, καὶ ὁμοίως ἀποδιδῷ ἐς αὔξησιν, μὴ καταλύζοιντο αὐτὴν τοῦ Νείλου, μηκέτι ἐπιβαίνοντος μηδὲ ἀρδεύοντος σφέας.

Prolixitas quidem, inchoando nauigationem[1] ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo vero, vbi sinus amplissimus est, dimidiatum diem nauigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuarium est. Porro aliũ huiusmodi arbitror sinum extitisse qui in Ægyptum ferretur, à mari septentrionali Æthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminãt, exiguo quodam terræ interuallo diremptí. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus velit alueum suum conuertere, quid prohibebit assidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet? Ego enim credo, intra decẽ millia annorum qui ante me natũ transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & sinum siccaneum fieri posse, etiam multo quam hic est maiorem, à tanto flumine atq; ita operoso. Itaq; quæ de Ægypto à referentibus audiui, ea & ipse ita habere existimo. quippe quum videam & Ægyptum esse exporrectã à terra contigua, & conchylia existere in mõtibus, ac salsuginẽ exudare, quæ etiã pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionẽ hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ assimilem esse (etenim Arabiæ maritimã oram Syrii incolunt) sed nigrã terram & fragilem habere, vtpote limo ex alluuionibus ab Æthiopia flumine deuecto. Nã Libyam humũ scimus magis rubram esse, & magis[4] subarenaceã: Arabicam vero atque Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiã hoc magnũ huius regionis documentũ aiebant sacerdotes, sub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimũ, influebat, irrigasse AEgyptum quæ infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hęc ego a sacerdotibus audiebã. At nũc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltẽ cubitos ascendat fluuius, in regionem non trãscendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementum tendat, non restagnante eam Nilo, videntur mihi AEgyptii vtiq; qui infra paludem Myridis incolunt cum alia loca tum vero eũ qui vocatur Delta,

1 Ab eius recessu vsque ad latũ mare. *Legendum est enim ex vet. cod. μυχοῦ, non ἰνάχου, vt legit Valla: nec μέχρι, vt in vulg. edit. habetur.* 2 *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.* 3 In rimas fissam 4 Subarenaceam *vocat cui arena subest: suppetrosam (vel potius subpetrosam) cui petræ subsunt. i. lapides. q. d. petricosam. i. lapidosam. Sic exprimere voluit ὑποψαμμοτέρην & ὑποπετρωδεστέρην.*

idem

idem passuri omni futuro tẽpore, quod aiebant ipsi passuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorũ terram pluuia perfundi, nõ fluminibus, vt suam, dicebant fore vt decepti aliquãdo magna spe, male[1] esurirent. Qui sermo hoc dicere vult, Græcos si nolit eis deus pluere, sed siccitatem immittat, fame extinctum iri, vtpote quibus nihil aquæ, nisi tantum à Ioue, suppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte se habent: age, nũc vicissim dicã quomodo res ipsis Ægyptiis se habeant. Si, vt superius dicebam, quæ infra Memphim est regio, (hæc enim est quæ augescit) velit in altũ augescere proportione præteriti temporis,[2] quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam esurituros? si neque gustare ea quę ab Ioue sunt, neque à flumine restagnari queant rura ipsorum? Isti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaborant percipiunt fructum, qui neque proscindendis aratro sulcis, neque subigendo solo, neq; aliud quicquam exercendo eorum quæ in aruis colendis ceteri mortales, laborem tolerant: sed postquam fluuius sua sponte superueniens irrigauit rura, irrigataq; reliquit rursus, tunc in suum quisque rus iacto semine sues immittit, conculcatoque suibus semine, messem deinde expectat: atq; vbi[3] suibus semẽ versauerit, ita demum frumentũ percipit. Quod si vellem[5] de Ægypto Ionũ vti sentẽtiis, qui solũ Delta Ægyptũ esse aiũt, à Perſei specula appellata, dicentes illã secundũ mare, ad Pelusiacas vsq; taricheas, quadraginta schœnorum esse: à mari autem mediterranea versus, pertingere ad Cercasorũ vrbem, iuxta quã scinditur Nilus in Pelusium fluens & in Canobũ: cetera vero Ægypti, partim esse Africæ, partim Arabiæ: ostẽderemus, hac ratione vtentes, nullam Ægypti primitus fuisse regionem. Nã Delta eis (vt ipsi dicunt, & mihi videtur)[4] defluxa humus est, & quæ nuper (vt sic dicam) extitit. Itaque si nulla eis terra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos homines extitisse?[5] qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certe Ægyptios opinor neq;

1 *Recte legit Valla πεινήσειν (vt habent vet. cod.) non πονήσειν.* 2 Nonne Ægyptios qui hanc partem incolunt, esurire necesse fuerit, si neque Iupiter illorum regioni pluet, neque fluuius in arua illorum transcendere possit? Nunc enim isti minore labore quã omnes alii homines, atque adeo quam ceteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque se fatigant proscindendis aratro sulcis, neque sarriendo solo, neque aliud q. *Lego autem ὕστερα pro γεύσεται.* 3 Suum ope frumentum è spicis excusserit, tum demum colligit. Quod si *&c. Sunt enim qui σῖτον δοκεύσασι id significare hic putent, vt id loco sit tritur ationis.* 4 Humus est alluuie fluuii deuecta. 5 Nil sane necesse fuit eos in infantibus experiri quam primam vocem emitterent. Ego certe Ægyp. *&c. Huius autem facti meminit libro eodem supra.*

ἅμα δὲ Δέλτα τῷ ἐπὶ Ἰώνων καλεομένῳ γῆ ἐγένετο, αἰεί τε ἦν οὕτω δὴ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο. πρὸ ἰόντος δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς ἐπιπολιήτας αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπακτὸς καταβαίνοντας.

ἦν ἐκαλέοντο. Θῆβαι δὲ ἦσαν Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς Θήβας περίμετρον γάρ μοι εἴσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. Εἰ δὲ ὑμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἰ- 60
ωνες οὐκ ὀρθῶς φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ γὰρ δὴ ἐστὶ τῆς Ἰώνων γνώμης, Ἑλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἰωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ὀρθὰ μέτρα λογιζεσθαι· οἱ φασὶ τέσσερα μόρια εἶναι τὰ γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον δὲ δὴ σφέας προσλογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, οὐ μήτε γε ἐοῦσι τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. ἐὸν γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε οὗτος τοῦτο τὸ λέγειν, ὁ τὴν Ἀσίην ἐπὶ ζώνῃ τῇ Λιβύῃ. τὸ δὲ Δέλτα ἐστὶ τόπου τοῦ ὀξὺ προέχοντος ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ τὸ μὲν Ἰώνων γνώμῃ οὐ πείθεται· ἡμεῖς δὲ ὧδε ἐν περὶ τούτων λέγομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι τὴν ἐπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, καταπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ἐπὶ Ἀσσυρίων. ἔτι σμὰ δὲ Ἀσίης καὶ Λιβύης οἶδα μὴ ὁρθῶς ἐὸν ὁρθῶς λέγω, εἰ μὴ τοῦς Αἰγυπτίων ὅρους. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαρρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τὰ ἐπωνυμίων ἔχεσθαι τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δέ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον ὁρίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει ἐὼν ὁ Νεῖλος· ἔνθεν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, ὁρίζει τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν τρὸς ἠῶ ῥέπει, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν τρὸς ἑσπέρην ἔχει, τῇ καλέεται Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἐξ ἀρχῆς τῶν ὁδῶν ὧν Νείλῳ ἴσῃ ἐνδεὰ ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τὸ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ὁρίζων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἐξίει, ὅτε ἐλαχίστην μοῖραν τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, ὅτε ἴσχυσα ἀνομαστότατος καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα δισσὰ στόματα ἀπὸ τούτου Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τῇσι αὐτῇσι ἐπωνυμίῃσι κέεται τὰ μὲν πρώτῳ, Σαϊτικὸν αὐτέων, τὸ δὲ, Μενδήσιον. Τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ἔσην τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τοῦ λόγου, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον ἱδρύσθαι. τὸ ἐγὼ τῆσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἰγύπτου

cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed semper fuisse ex quo genus humanum extitit,[1] progressuque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos alunde subingressos. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cuius ambitus est stadiorum sex milliũ ac centum viginti. Itaq; si nos de eis recte sentimus, Iones nõ recte sentiunt de Ægypto: sin recte Iones sentiunt, ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, si non sit neque Asiæ, neque Africæ. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum [2] diuortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus: Ægyptũ quidem eam omnem esse quæ ab Ægyptiis incolitur: quemadmodũ Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Ægyptiorũ. Si vero quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnẽ Ægyptum quæ à Catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariã diuidi, & vtrunq; cognomen obtinere. aliã enim eius partẽ, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Ægyptum in mare influit: vno quidem alueo vsque ad Cercasorum vrbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperam tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo recta Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumẽ Deltę peruenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alueo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem, quod Sebennyticum ostiũ appellatur. A Sebennytico itẽ duo alia diuiduntur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, vni Saiticũ, alteri Mendesium. Nam quæ Bolbitinũ & Bucolicũ nominantur, non sunt natiua ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse Ægyptum quantam ratione demonstraui, testimonium etiam dat oracului quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa Ægyptum

1 Terraque *fluuii decursu* accrescente multos ex eis remansisse, multos item in inferiorem regionem descendisse. 2 *Plinius scissuram vocat.*

audiui. Nam qui sunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes Ægypti fines Libyam versus, quod sibi Libyes non Ægyptii viderentur, quodque perosi sacrorũ ceremonias, nollent bobus feminis prohiberi, miserunt ad Hammonẽ, negantes quicquã cum Ægyptiis sibi esse cõmune. Habitare enim se extra Delta,[1] nullumq; sibi cũ illis linguæ esse commercium, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus facere nõ permisit, inquiens Ægyptũ esse eam quã Nilus supergressus irrigaret: quicq; infra vrbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse Ægyptios. Hæc illis ita
XIX oraculo respõsa sunt. ¶ PORRO NILVS, vbi inflatus est, nõ modo Delta inundat, verumetiã plagã quæ dicitur Libyca esse, aliquoties & Arabicam: idq; vtroque versus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neq; à sacerdotibus quippiã, neque ab alio vllo percipere potui: quum promptissimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æstiuo solstitio, ad centum vsque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita vt per omnẽ hyemem tenuis esse perseueret ad solstitiũ rursus æstiuũ. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis sciscitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diuersam ceteris fluuiis. Hæc ego noscendi cupidus, eos interrogabam, & cur solus omnium amniũ nullas ex se auras remitteret. De
XX qua tamen aqua quidã Græcorum, quũ insignes vellent effici sapientia, trifariam differuerunt. quarum opinionum duas ne mẽtione quidem dignas existimo, nisi eatenus vt illas tantũ significẽ. Earũ vna ait, ventos etesias esse in caussa cur Nilus infletur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam etesiæ nondũ spirauerunt quum Nilus id agit. Ad hæc, si etesiæ in caussa forent, oporteret alia quoque flumina quęcunque etesiis obnoxia sunt, idem quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora sunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autẽ
XXI multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur Nilus. Altera opinio est[2] incredibilior quidem quam hæc quæ dicta est, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, istud efficere: ipsum vero Oceanum orbem terrarum
XXII circumfluere. Tertia opinio, vt multo

1 Nec se cum illis consentire, ac velle *&c.* 2 Indoctior.

ὅπῃ ἀφιξεόμενα, μάλιστα ἔψυξαι. λέγει γὰρ δὴ
ὧδέ αὐτὴ ὧδε ἔον, φαμένη δὲ Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκε-
δόνος χιόνος· ὃς ῥέων μεσέων μὲν τῶν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων
Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν οὐκ εἰκὸς ῥέειν
αὐτὸν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥεόντων ἐς τὰ ψυ-
χρότατα; τῶν τὰ πολλὰ ἔστι μοι ἀνδρὶ λογίζεσθαι πολλῶν
πέρι οἴῳ τε εἶναι, ὡς ὧδε εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μὲν
ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι
θερμοὶ δι' οὗ πέρ ἐστι, ὅτι ἀνόμβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλ- 10
λος ἀεὶ τελέθει ἐοῦσα. δεύτερα δὲ χιόνι πεσούσῃ, πᾶσα ἀνάγ-
κη ὀκτὼ ἐοῦσα ἢ πέντε ἡμέρησι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετ'
ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τείτων δέ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ κ
καύματος μέλανες εἰσὶ τὰ εἴδεα. ἰκτῖνες δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔ-
τεος εἰσὶ οὐκ ἀπολείποισι. γερανοὶ δὲ φεύγουσαι
τὸν χειμῶνα ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ νέμονται, 20
φοιτῶσι ἐς χειμασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ πί-
νων ἐχιόνιζε καὶ ἐσσοῦτο αὐτὴν τὸν χώρην δι' ἧς τε ῥέει
καὶ ὅκου ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἰὼ ἄπ' τοιοῦτον
ὧδέ, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ω-
κεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει
ἔλεγχον. οὐ γάρ πω ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκε-
ανὸν ἐόντα. Ὅμηρον δέ, ἢ τινα τῶν πρότερον γε-
νομένων ποιητέων, δεχόμενον δὲ οὔνομα κίβδηλα ἐς τὴν
ποίησιν ἐσενείκαντα. Εἰ δὲ δεῖ μεμφάμενον γνώ-
μας ἄλλας προσκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων
γνώμην ἀποδέξασθαι, φέρε εἰπεῖν δίκην μοι δοκέει πλη-
γέντα ὁ Νεῖλος τὸ χεῦμα. τὸ γὰρ θέρεος τὸ χεῦμα ἀπε-
λαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ἔνδον
τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς
μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλώσω, πρῶτα εἰρήσεται. τὸ γὰρ
ἀγχοτάτω γε χώρης οὗτος ὁ θεὸς, καὶ κατ' ὧντινα, ἑαυ-
τὴν εἰκὸς δίψην τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια
ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. Ὡς δ' ἂν
πλέονι λόγῳ δηλώσω, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τὴν Λιβύης
τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει, ἅτε ἀεὶ πρὸς τὸ χεῖμα
αἰθρίης τε ἐόντος καὶ θέρεος καὶ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ
ἀλεεινῆς τὴν χώρης ἐοῦσης, καὶ μέσῳ ψυχρῶν, διεξιὼν,
ποιέει οἷόν, ὅκως καὶ ὅτε ποιέῃ, ἰὼν ὁ μέσου τοῦ
οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δ', ἀπω-
θέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄ-
νεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι. καὶ εἰσὶ εἰκότως
οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ
λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πρώτων ὑετώδεστοι. δοκέει
δέ μοι ὧδε πρῶτον τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτδον ἑκάστοτε ἀπο-
πέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολεί-
πεσθαι ὧδε ἑωυτόν. φρονιόμενος δὲ τὸ χειμῶνος,

modestissima, ita longe falsissima est: quippe quę & ipsa nihil dicit, inquiens è niuibus liquescentibus manare Nilum: qui quū ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex niuibus flueret? De qua re multa sane sunt quæ quis coniectare possit, non esse credibile, cum qui talis sit, manare de niuibus: primum ac maximum testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuo est. (super niuem autē quę cecidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret.) tertium, hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoq; Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca se conferūt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultā fabulam referens, caret argumento. Neq; enim ego vllū noui fluuiū qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquē priscorū poetarū, quum inuenisset, in poeticam intulisse. Quod si opiniones quas proposui, improbantē me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æstate. Hyberno tempore sol abscedēs à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. [1] Totum, vt quidem breuissime demonstretur, à me dictū est. Etenim deū hunc, vt cuique terrę proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarū amniū arefacere. Vt autē pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista efficit. nam quum omne veris tempus sit serenum in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidę ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cælo means æstate facere consueuit. ad se enim trahit aquā, attractamque in superna abiicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flant, auster & africus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reseruare. Idem, mitigata hyeme,

1 *i. Ad rem certe totam (vt maxima breuitate vtar) hisce verbis comprehendi.*

rursus

rursus in medium cæli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorē: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique [1] lacunosam, magna decurrunt: at æstate, quum destituātur ab imbribus, & à sole attrahātur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à sole, merito solus fluuiorū eo tempore fluit multo exilior quam solet per æstatem. Tunc enim peræque attrahitur atque ceteræ aquæ, per hyemē vero solus attrahitur. Ita solem censui huius rei esse causam. Idē, mea sententia; autor est aëreæ siccitatis in ea regione, [2] dum exæquat transitū suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quod si [3] finium ac cæli situs immutaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profecto sol [4] amotus è medio cælo, sub hyemem & aquilonē mearet supra Europā, quemadmodū nunc supra Africā: pertransilienſque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneum esse, è locis valde feruidis nihil respirare auræ: quippe quę ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verū hæc ita sint quemadmodū & sunt, & ab initio fuere.

¶ Nili tamen fontes nemo neque Ægyptiorum, neq; Græcorum, neq; Afrorū, cum quibus in colloquium veni, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Mineruæ pecuniarum apud Ægyptum, in vrbe Sai: qui mihi iocari videbatur, affirmans se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutū tendentibus, inter Syenem positos vrbē Thebaidis, & Elephantinam: quorum vni nomen esset Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyssos, *hoc est, immensæ altitudinis*, emanare. cuius aquæ dimidium Ægyptum versus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam versus atq; austrum. Quod autem abyssi forent fontes, aiebat Psammetichum Ægypti regem periculum huius rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deuenisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant quæ dicebat, affirmādo faciebat

1 Torrentibus abundantem, 2 *Videtur aliter legisse quam διαφέρειν.* 3 Gr. ὡρέων *sunt autem ὧραι stata anni tempora. Sed videtur aliam lectionem sequutus esse.* 4 Expulsus è medio cælo ab hyeme & aquilone,

(ὡς ἐμὲ καταυοέειν) δίνας πιὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυ-
ρὰς, ϗ παλιρρόιλυ. οἷα ϗ ἐμβαλόντος τὸ ὕδατος τοῖ-
σι ὄρεσι, μὴ δυνάσθαι κατιεμένῳ κατοπτεύσαι
εἴλω ἐς βυσσὸν ἰένας. Ἄλλα ϗ τοσόνδε μὲν ἀγχοῦ
μαχρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, ὅ δ' ἀπὸ τοῦδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστο-
ρέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἀναντες
ἐστὶ χωρίον· ταύτῃ ὦν δεῖ ὅ πλοῖον προσδήσαντα
ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, περιέλκειν· ἢν δ' ἀπορ-
ραγῇ ὁ πλοῖον, ἴζεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥοῦ.
ὁ δ' χωρίον τοῦτο, ἔστι ὅτε ἡμέρας τέσσαρας πλόος.
σχοῖνος δ' ταύτῃ, κατάπερ ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ ὁ Νεῖ-
λος. ἔχοντι δὲ δυώδεκα εἴσι δὴ τοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρό-
πῳ διεκπλώσαντα, ϗ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν
τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐ-
τῇ ἐστι. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης δύο Αἰθιο-
πες ἤδη, ϗ τὴν νῆσον ὁ μὲν ἥμισυ, ὁ δ' ἥμισυ, Αἰγύπτιοι.
ἔχεται δὲ τῆσδε λίμνη μεγάλη, τὴν περιξνομάδες
Αἰθιοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νείλου ὁ
ῥέεθρον ἥξεις, ὅ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. ϗ ἔ-
πειτα ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορέειν ποιη-
σεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ
Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, ϗ χοιράδες πολλαὶ εἰσὶ, δι'
ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν. διεξελθὼν δὲ τὴν τεσσα-
ράκοντα ἡμέρησι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον
πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· ϗ ἔ-
πειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομά ἐστι Με-
ρόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν
ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ' ἐν ταύτῃ, Διὰ θεῶν καὶ
Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τι-
μῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρα-
τεύονται δ' ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ ἐξαγ-
γείλαντος· ϗ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ
ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις
ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν ὅσῳπερ δὴ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλ-
θες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐ-
τομόλοισι τούτοισι οὔνομά ἐστι Ἀσμάχ. δυνά-
ται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ
ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παρεστάμενοι βασιλέι. ἀπέ-
στησαν δὲ αὗται τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰ-
γυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους,
δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος
φυλακαὶ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς
Αἰθιόπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίησι·

vt ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab vllo quoquam audire non potui:[1] nisi (quũ ipse inspiciundi gratia ad Elephantinam vsq; vrbẽ profectus sum) quiddã longissimę narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: eum ab vrbe Elephantina ad superiora esse locũ accliuem, vbi necesse sit, nauigio vtrinque alligato, tanquam boue, pergere: &, si funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locũ quatuor dierũ nauigatione: esseque ibi Nilũ tortuosum veluti Mæandrum, & duodecim schœnorum, per quos hunc in modũ nauigare oportet, & postea[2] peruenire planum in locum, vbi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam Æthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere Ægyptios.[3] Insulam contineri ingenti stagno, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subuectus, peruenias in alueum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierũ pergas propter flumẽ. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum venias in oppidũ magnum nomine Meroen, quę fertur aliarum vrbiũ esse metropolis. Cuius incolę solos deorum colunt Iouem & Liberum, eosq; magnopere venerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius respõsis, posteaquã iubentur, & quocunque iubentur, eo sumant expeditionem. Ab hac vrbe, intra tantundem temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Automolos, *id est*, *transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbũ Græca in lingua idem pollet quod Siniſtræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos Æthiopes transfiere hac de causſa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad vrbẽ Elephantinã & ad Daphnas Pelusias aduersus Æthiopes,

1 Sed quicquid præterea audiui, *vel accepi*, (ad Elephantinam quidem vsque vrbem spectatum ipsemet profectus: ab eo autẽ loco, ex auditu habens) id est huiusmodi, penitissime *indagatum*. Ab Elephantina vrbe in superiora tendenti accliuis est locus, adeo vt necesse &c. 2 Peruenies. *Sic & sequentia per indicatiuum, non infinitiuum.* 3 Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest* λίμνη *etiam palus vel lacus exponi.*

alii ad-

alii aduersus Arabes & Syros, alii ad Maream aduersus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodum sub rege Psammeticho erant, ita meæ ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quũ igitur triennium in præsidio fuissent Ægyptii, neq; illinc ab aliquo dimitterentur, cõmuni vsi consilio, à Psammeticho ad Æthiopiam sibi transeundũ putauerunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, vbi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos vxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, vbicunque id esset, sibi vxores & liberos fore. Hi posteaquam in Æthiopiam profecti sunt, sese Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum aduersarii, quorum terram eripientes istos iussit incolere. Æthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim nauigationem, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim menses in summa reperientur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ feruore ea regio. ¶ Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutosque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deuenisse in confabulationem de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchũque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quę gens sit Libyca, Syrtim incolens, & orã Syrtis quæ vergit ad auroram,[1] nõ multũ supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogarenturque nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorũ prępotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleuissent, cũ alia superuacua fuisse machinatos, tum vero ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & siquid amplius cernerent quam ii qui longissima inspexissent. Oram enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Libyum permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere vsque ad promontorium Soloentem, quod Lybiam terminat,

1 Non longe penetrando, *vel progrediendo*, Eos, q.

πλεῖω ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῆς ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε τῆς Σηρεώδεος ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς Σηρεώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ αὐδεὶς δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὦν τοῖσι ἐνενίας ἀποπεμπομένοισι ἐπὶ τῆς ἠλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι δὴ ἐξηρτυμένοισι, ἰέναι τὰ πρόσω μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν Σηρεώδεα ἀπικέσθαι. ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὸ ὁδὸν ποιεύμενοισι πρὸς ζέφυρον ἄνεμον. διεξελθόντας δ' ἔχωρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δενδρέα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ σφέας προσελθόντας, ἄσασθαι τοῦ ἐπιόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ. ἀπλοεμένοισι δὲ σφι ἐσελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν ἀμφὶ δέ σφεας ἄγειν. φωνῆς δὲ ὅτε ἤκουσαν τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γνώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τοὺς Νασαμῶνας συνιέναι. ἄγειν τε αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν ᾗ πάντες εἰσὶ τοῖσι ἄγουσι ὁμήλικες, μεγάθεα δὲ μέσσονας. δέειν δὲ τὴν πόλιν ῥέεθρον μέγα, ῥέον δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτόν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλέω ὅπη ἀπήνεικε καὶ τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γητεύοντας ἐστὶ πάντας. Ὃν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸ παραρρέον Ἐτέαρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ἔτυμος ἀπὸ τούτου. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἴσος ἐκ τοῦ ἴσου μέσον ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην οἰκέων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακλείων στηλέων, ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου ἔχὰ πάσης Εὐρώπης, τῇ Γερμανοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ δι' οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. περὶ δὲ τοῦ Νείλου τοῦ μέσον οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐς ὅσον μακρότατον ἱστορεῦσθαι οἷόν τε ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρθῆς Κιλικίης μάλιστα κατ' αὐτὴν κέεται. ἀνθρωπήιον δέ, ἐς Σινώπην τὴν ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθέα ὁδὸς ἀνδρὶ εὖ ζώνῳ αὐτρί. ἔστι δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδοῦσα ἐς θάλασσαν

præter id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac supra maritimã oram, & eos qui ad mare incolunt, feris vlteriora habitari: at quæ vlteriora sunt parte à feris habitata, arenosa esse, vehementerque arida, ac prorsus vasta. Igitur eos iuuenes ab æqualibus dimissos, aqua atq; cibariis probe instructos, primum per regionẽ hominibus habitatam perrexisse: hanc permensos, in illam a feris habitatam peruenisse. Ex ea per solitudines iter fecisse ad ventum zephyrum: peragratoque multo spatio fabulosi loci pluribus sane diebus, aspexisse demum arbores in planitie quadam enatas, ad easque accessisse, ac fructum qui inerat decerpsisse. Eisque inter decerpendum superueniisse quosdam infra mediocrem virorum staturam pusillos: quorum linguam Nasamones non intelligerent, vt nec ipsi Nasamonum: & ab his deprehensos ductosque fuisse per maximas paludes: atq; illas transgressos peruenisse in vrbem in qua vniuersi forent æquali statura illis qui adduxissent, colore nigro. Eam vrbem præterlabi grande flumen, ab hespero ad orientem solẽ fluens, in quo conspicerentur crocodili. Hactenus à me sermo Ammonii Etearchi cõmemoratus sit: nisi quod is aiebat Nasamones (vt Cyrenæi referebant) reuertisse, & eos homines ad quos illi peruenissent, omnes esse [1] fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus coniectabat Nilum esse, & ratio sic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eamq; mediam secat: & (vt ego ex apertis ignota coniecto) pari tractu atque Ister meat. Ister nanque fluere incipiens à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem sunt extra cippos Herculis, Cynesiis finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium vltimi) mediam Europam scindit: totamque permensus quam Istriani Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur. [2] Et Ister (fluit enim per terrã habitatã) inter primos cognoscitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat: & merito, vtpote Libya per quã fluit, deserta. De eius fluxu, quam potuit longissime repetendo narrari, dictum est. exit autem in Ægyptum. Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere opposita est. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectũ iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti

1 Impostores, *vel præstigiatores.* 2 Verum Ister à multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

exad-

ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum sit. ¶ VENIO ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptii, quemadmodum & cælo eorum & flumine diuersam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à ceteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos feminæ quidẽ negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alii villum subtegminis desuper tramant, Ægyptii subter. Onera viri capitibus, feminæ humeris baiulant. Feminæ, stantes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neq; deæ vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & deatũ. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus: filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est. Deorũ sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto derasi. [1] Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamẽ tondent. Apud ceteros mortales victus à ferarum secretus est consortio: Ægyptii cum feris vescuntur. Alii frumento atque hordeo victitant: Ægyptiis [2] victitare iis quę ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibis è farre confectis, quod quidam siliginem appellant. [3] Conspersionem pedibus, lutũ manibus [4] subigunt. Virilia, alii talia relinquũt qualia natura sunt, præter eos qui ab istis didicerunt: Ægyptii circumcidunt. Viri binas vestes habent, feminæ singulas. Alii velorum ansulas & funes extrinsecus assuunt, Ægyptii intrinsecus. Græci litteras scribunt & calculis computant, à sinistro in dextrũ manum ferentes, Ægyptii à dextro in siniſtrũ: & hoc facientes aiunt se in dextrum, Græcos facere in siniſtrum. Litteris bifariis vtuntur, quarum vnas, sacras vocant, populares alteras. ¶ In deos

ἀνθρώπου κέεσθαι). ὅτῳ δὲ Νεῖλον δοκέω ὀρθῶς ἀντίπαλον εἶναι πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ὀξυσυρίῃ τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν περὶ πεπαύσθω εἰρήσθω. Ἐρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλέω θωυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται ὥρος πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγυπτίοισι δὲ οἱ αὐτοὶ ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ περὶ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ ποταμῷ φύσιν ἀνοίκιον παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. Ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δ' ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. Καὶ ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὸ κρόκιον ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δ', κάτω. Τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. Οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. Οἰκίοισι χρέωνται ἐν τοῖσι οἰκήσι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ἐπιλέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἔστι ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. Ἱερᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δ', πάντων τε καὶ πασέων. Βέφυκε τοῖσι μὲν πάντα τοῖσι μὲν παντὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ συγκάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δ' ξυρεῶνται). πᾶσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κηδεῖ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς, τοῖσι μάλιστα ἐκεῖ). Αἰγύπτιοι δ' ὑπὸ τοὺς θανάτους αὐξήσαι τοῖσι τείχεα αὔξεσι, τοῖσί τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ᾧ γλυφῷ, τέως ὀξυρημόνοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων διαιτᾶσθαι ἀποκέκριται), Αἰγυπτίοισι δ' ὁμοῦ θηρίοισι ἡ διαίτη ἐστί. Ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ἄλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τοῖσι ποιεῦσι μάλιστα ἀπὸ τούτων τὴν ὄψιν ἀδόξου μεγίστην ἐστί· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦσι σιτία, τὰς ζειὰς μετὰ ξέουσι καλέουσι. Φυρῶσι δὲ μετὰ σαῖς τοῖσι ποσὶ, ὃν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τὸν κόπρον αἴρεονται. Τὰ αἰδοῖα ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἔχοντα, πλέω ὅσοι ἀπὸ τούτων ἐμάθοσαν· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνουσι). εἵματα, τοῖσι μὲν ἀνδράσι ἕκαστος ἔχει δύο· τοῖσι δὲ γυναιξὶ ἐν ἑκάστῃ. Τοῖσι ἱστίων τὰς κρίκους καὶ τὰς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν ποιεῦνται, Αἰγύπτιοι δ', ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τοῖσι ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τοῖσι δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπὶ τὰ ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτοῖσι, ἱερά, τὰ δὲ, δημοτικά καλέεται. Θεο-

1 Apud alios homines more receptum est vt in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimum is attingit: at Ægyptii, in morte suorum, sinunt capitis barbæque pilos crescere, quum alioqui antea tonsi fuerint. Apud c. 2 Victitare his, maxime probrosum est. sed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant. 3 Farinam aqua maceratam subigunt pedibus, lutum autẽ manibus. *Fortasse autem intelligit lutũ ex quo intritum conficitur, quod Gall. mortier.* 4 Subigunt, & *iisdem* stercus accipiunt.

σεβέες ὑπερεανῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. ἐκ χαλκέων ποτηρίοισι πίνουσι, ἀλλα συμέωντες αὐτὰ πᾶσαν ἡμέρην· ἐσθὴς δὲ μὴ, ὁ δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα ὑπολίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. πάντα τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· περιμύτες καθαροὶ εἶναι ἢ δυσφερπέστεροι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρέονται πᾶν τὸ σῶμα ἀφ' ἑτέρης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται δὲ δὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ἐπιτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι τοῦ οἰκείων τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ὁσίοισι ἱρὰ πεσσόμενα. καὶ χοιρείων καὶ βοείων κρεῶν πλῆθος τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δὲ σφι καὶ οἶος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τούς τε γηνομένους οὔτε χρώμενοι, οὔτε ἐψαντες ἐσθίουσι. οἱ δὲ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες αἰσχύνονται, νομίζοντες δὲ καθαρὸν μιν εἶναι ὄσπριον. ἑορτὰς δὲ ἄγουσι ἐς ἑκάστους τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλάς, τῇ εἷς ὕστατος ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τύπτονται οἱ παῖδες αὐτοῦ κατηρεφέες. τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας, ὅσπερ Ἔπαφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τετράποδι μὲν καὶ μίνῃ ἰδόντα ἐπιοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθιεροῦσι· εἶναι νομίζουσι. δίζηται δὲ ταῦτα ὑπὸ τοῦτο τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτήνεος καὶ κατανεύοντος, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξέρυσας, εἰ καθαρὴ τῶν τεσσερεσκαίδεκα σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατανοᾷ δὲ καὶ τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἢν δὲ τουτέων πάντων ἢ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἐπειτα γῇ σημαντείδα ὑπιπλάσας, ὑπιβάλλει δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύειν θάνατος ἡ ζημίη ὑπόκειται. δοκιμάζεται μὲν οὖν ὁ κτήνος τρόπῳ τοιῷδε. θυσίη δὲ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύσωσι, πυρὴν καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπὶ αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ὑπισχεόμενοι, καὶ ὑπικαλέοντες τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δὲ ἐκείνῳ πολλὰ κατηρησάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν αὐτῇ ἀγορὴ, καὶ

καταρησάμενοι.

supramodum supraq; omnes homines religiosi sunt, talibus moribus vtentes: Aheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: sed vniuersi. Linea ferunt vestimenta semper recens ablu-ta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumeidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quã decoros. Sacerdotes tertio quoq; die totum cor-pus eradunt, nequis pediculus deos co-lentibus aut alia sordes erectur. Iidem vestem tantummodo lineã, calceos [1] pa-pyraceos gestant: nec aliã vestem aut a-lios calceos induere eis fas est. Lauantur quotidie frigida, interdiu [2] ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias prope di-xerim infinitas exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. nam ne-que è re domestica aliquid conterunt, neq; impendunt, sed eorũ singulis quo-tidie [3] cibi sacri cocti præsto sunt, & car-nis bubulæ & anserinæ satis abunde-que. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptii in sua terra nec admodum se-rũt, nec eas quæ prouenerint, aut [4] cru-das aut in aqua coctas, edũt. Sacerdotes vero ne aspicere quidẽ eas sustinent, ar-bitrantes haud mundũ illud legumẽ es-se. Initiantur non sigillatim cuique de-orum, sed gregatim: quorum vnus est pontifex. vbi quis defunctus est, filius e-ius subrogatur. Boues mares, Epaphi XXXVIII esse censent: eaque de re hunc in mo-dum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnum viderint, nequaquam mundũ censent. Explorat autem hæc sacerdo-tum aliquis ad id constitutus, pecude cũ stante & erecta tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caudæ pilos, nunquid eos ha-beat secundum naturam procreatos. Eũ, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde appli-cita terra sigillari anulo impressa, abduci-tur. Nã immolanti eo sigillo non notatã, pœna morte sancita est. Et hunc quidẽ in modum pecus exploratur. Sacrifi-candi autem is eis est ritus. Pecude quæ obsignata est, ad arã vbi immolatur ab-ducta, pyram incendunt: deinde [5] supra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo inuocato, eã mactant: [6] mactatæ ca-put asportant in forũ, si nundinæ sint, & XXXIX

1 Byblinos 2 Bis. δὶς, *non* τρὶς. 3 *Sunt qui sacrificia exponant, alii panes sacros.* 4 *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.* 5 Supra hostiam 6 Mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, &——

eis Græci

eis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui si nõ adfuerint, in flu-men abiiciunt. Execrantur autẽ capita in hæc verba, vt siquid mali aut ipsis immolantibus aut vniuersæ Ægypto fu-turum sit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecu-dum immolandarum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptii in omnibus tem-plis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo Ægyptiorum de capite vllius ani-mantis deguster. Est tamen sacrorum XL delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quam igi-tur deã maximã esse censeant, & cui ma-ximum festum celebrent, iam nunc di-cam. Posteaquam ieiunauerunt pridie festi, [1] atq; obdormierũt, bouem immo-lant, eumque corio exuunt, & aluo tota vacuant. Intestina intra ventrem adi-pemq; linquunt, crura truncant, & ex-tremos lumbos armosque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus stipant panibus puris, & melle, & vua passa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis o-doribus. Vbi hæc infarserunt, adolent, multum vini oleique infundentes: ieiu-ni tamen priusquã sacrificent. Dum sa-crificium ardet, omnes [2] verberantur. Posteaquam vapulauerunt, dapes ex sa-XLI crificii reliquiis proponuntur. Boues mares eosdemq; mũdos, ac vitulos vni-uersi Ægyptii immolant: at feminas eis immolare non licet, vtpote Isidi conse-cratas. Nam Isidis simulacrũ muliebre est, bubulis præditũ cornibus, quemad-modum Io Græci describunt. Bouesque feminas omnes itidem Ægyptii vene-rantur ex omnibus pecudibus lõge plu-rimum: eoque nemo Ægyptius Ægy-ptiave Græci viri aut os suauiaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cul-tro incisa vesceretur. Boues qui demor-tui sunt hunc in modum sepeliunt: Fe-minas quidem in flumen abiiciunt, ma-res autem in suburbanis singuli defo-diunt, vno aut altero cornu extante, si-gni gratia. Vbi computruerunt, & sta-tum tempus aduenit, præsto est ad sin-gulas vrbes nauis ex insula nomine Pro-sopitide, quæ est in Delta, habetque no-uem schœnorum ambitum. In qua cum aliæ sunt frequentes vrbes tum ea vnde proficiscũtur naues ad ossa tollenda, no-mine Atarbechis, vbi templum Veneris

——apud quos mercatores Græci diuersantur, ibique illis vendunt: illi vero quibus non adfuerint Græci, in flum.

1 Et precati sunt. κατεύξωνται, *pro quo aliud legit.* 2 Omnes seipsos verberant. Postquam autem verberare desierunt, dapes &c. *In vulg. edit. huius interpret. Valla*, epulauerunt *legitur pro* vapulauerunt.

ἵδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· αἰορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕα χῶρον πάντες. κατὰ ταὐτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἄπαντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ τοῦτο ἔτι οὕτω σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. Οἵ μὲν δὴ Διὸς Θηβαγένεος ἱδρυνται ἱρὸν, ἢ νόμου τῆ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μὲν πάντες οἷον ἀπεχόμενοι, ἄγνας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Μενδησίους τε, καὶ Ὀσίριος τὸν ἐκεῖνοι Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μένδητος ἔκτισται ἱρὸν, ἢ νόμου τῆ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι μὲν αἶγας ἀπεχόμενοι, οὐ θύουσι. Θηβαῖοι μέντοι, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἷον ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθεῦναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι Διά, καὶ οὐκ ἐθέλοντα ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέοντα τὸν Ἡρακλέα, τὸν Διὰ μηχανήσασθαι, κριὸν 67
τῆ τε θοίνᾳ ἐκδείραντα, πρόσθεν θέσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸν νάκεος, οὕτω οἱ ἐωυτὸν ὑποδύσαι. ἀπὸ τούτου, κεῖσθαι πρόσωπον τῶν ἀλμῶν τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. ἐδεξάμην ἐγὼ μοι, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τὸ ἐπώνυμον ἐποιήσαντο. Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Διά. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱερὰ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν τῇ τὸν Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τὠυτὸ ἐνδύουσι τὸν ἄγαλμα τοῦ Διός· καὶ πρόκειται ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος πρόσθεν σφῶν αὐτῶν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν. Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τὸ ἕτερον δὲ περὶ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες ἴσασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτιον ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὰν ὅπου γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαχον τὄνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, δηλά Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ γεγόνασι τοῦ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὐνόμα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ μεγάλα τεκμήρια ὅδε τοῦτο ἔτω ἔχειν, ἔν τε δὴ καὶ τόδε· ὅπου τε δὴ Ἡρακλέος τοῦτο οἱ γονέες ἀμφότεροι, ἥ τε Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, ἐγένοντο δικαίως ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ ὅτι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φασὶ

extructum est.ex qua vrbe alii permulti vagantur in alias vrbes. Vbi autem effoderunt ossa, asportant, eaq; vno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boues, in eundem defuncta alia pecora sepeliũt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum est. nam ne hæc quidem interimunt. Ceterum XLII
qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ[1] prouinciæ sunt,ii omnes ab ouibus se abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt vniuersi Ægyptii, præter Isidem & Osirin,quem Bacchum esse aiunt.hos peræq; vniuersi colunt. Qui vero Menderis templum obtinent, siue Mendesię prouinciæ sunt,hi capris abstinẽtes, immolant oues.Itaq; Thebani, & quicunque propter illos ouibus parcunt,aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Iupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, vt amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat,induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id Ægyptios instituisse Iouis simulacrum facere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepisse, qui sunt Ægyptiorum atque Æthiopum coloni, & [2] linguã inter vtrosque vsurpantes.Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quod Ægyptii Iouem [3] Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantum die quotannis in festo Iouis, vnum demũ arietem obtruncant, cuius pellem detractam, hunc in modum Iouis simulacro induunt: ad illudque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt,arietem verberant,deinde sacra eundem vrna sepeliunt. ¶ De XLIII
Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quod sit vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt,nulla in parte Ægypti quippiã potui audire:cuius nomen non Ægyptii à Græcis acceperũt, sed Græci poti[9] ab Ægyptiis, & ii quidẽ Græci qui hoc nomẽ filio Amphitryonis imposuere.Quod ita se habere,cum multa mihi indicia sunt, tũ vero istud,quod hui[9] Herculis vterq; parens,Amphitryon & Alcmena,fuerũt ab Ægypto oriũdi: & quod Ægyptii negant se aut Neptuni aut [4] Tyndaridarũ

1 *Vel*, præfecturę. *& sic statim post. Valla vtrobique*, ritus. *id est ritum, non nomẽ.* 2 *Id est, lingua vtentes quæ aliquid cum vtrorumque lingua commune habet.* 3 Ammon 4 Dioscurorum.

nomen

nomen nosse: neq; hos deos inter ceteros admiserunt. Quod si nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati essent,nõ minus,imo vel magis,istorũ mentionẽ fuissent habituri: si etiam tunc nauicularia exercebant,& vlli Græcorum nauicularii erant,vt credo,& mea fert opinio. Istorum igitur potius deorũ quam Herculis nomen Ægyptii percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud Ægyptios Hercules, & (vt ipsi aiunt) decem & septem annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo Herculem[1] ex octo diis, qui duodecim erant, vnum XLIV
esse arbitrantur. Quibus ego de rebus certior fieri[2] cupiens, à quibus possem, in Tyrum Phœniciæ *vrbem* nauigaui, quod ibi templum Herculis esse audirẽ: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiorem in modum splendente per noctem. Veniensque in colloquiũ cum dei sacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructũ: sed comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templũ cognomine Thasii. Quinetiam in Thasum profectus sum,vbi inueni templum à Phœnicibus conditum,qui ad inuestigandam Europam nauigantes, Thasum condiderunt:quod quinq; virorum ętatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur,plane declarant Herculem vetustũ deum esse. eoq; videntur hi rectissime facere è Græcis,qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaq; censuerunt: vni quidem, vt immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri vero, vt heroi, parentantes. Alia XLV
quoq; multa incõsiderate Græci loquũtur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægypũt peruenisset, ab Ægyptiis redimitũ,tanquam Ioui immolandũ, cum pompa fuisse eductũ,ac tantisper [5] quietẽ [4] tenuisse dũ illi ante aram eũ stetissent: [5] ibi ad vim conuersũ, omnes interemisse. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi se & naturæ Ægyptiorum & morũ

εἰδέναι, οὐδὲ σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὰν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνόμα τοῦ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυπλήσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τούτεων αὖ καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τὸ Ἡρακλέος. ἔστι μὲν νυν ἀρχαῖος ὁ θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεα ἐστὶ χιλιοστὰ καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι Φοίνικάς τινας εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε μάλιστα, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱερὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμαράγδου λίθου, λάμπουσα τοῖσι νύκτας μεγάλως. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἴρετο μιν ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται. εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους πάντα Ἕλλησι συμφερεσταμένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. εἰσὶ δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, πεντακόσια καὶ χίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερα ἐστὶ ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνα Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἐξ ὀρυμάγδου δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὐκ ὀρθῶς Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ διξὰ Ἡρακλέα ἱδρυσάμενοι ἔκτισται· καὶ τὸν μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τὸν δὲ ἕτερον, ὡς ἥρωϊ, σφαγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες. ὑπῆθες δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, ὃν ἐπὶ τὸν Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον περιφύντες οἱ Αἰγύπτιοι, στέψαντες πομπῇ ἄξοντες ὡς θύσοντες τῷ Διί. ὃν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην εἶχεν· ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τοὺς τῶν βωμῶν κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν ἀπόλυσαν, πολλοὺς σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τὴν Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν ἱρῶν 68

1 Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorum vnum Herculem censent. 2 Studens pro viribus. Tyr. 3 Se continuisse. 4 Tenuisse dum ad aram admoto molam inspergerent. *Bud.* 5 Ibi viribus vti cœpisse, omnesque interem. *Ad verbum*, Ibi ad vires se conuertisse.

πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ
θεοῖσι κτίσεα ὁσίην θυσίην ὀσῖ, (χοιρεὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων
βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χιμέων)
κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύσιεν; ἔπι δὲ ἕνα ὄντα τὸν Ἡ-
ρακλέα, καὶ ἐπ' ἄνθρωποι (ὡς δή φασι) κῶς φύ-
σιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεύσαι; καὶ θεοὶ μὲν
τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰρήκασι, καὶ τῶνδε τῶν θεῶν καὶ
τῶνδε τῶν ἡρώων ἀμελέειν εἰκός. Τὰς δὲ δὴ αἶ-
γας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυ-
πτίων οἱ εἰρημένοι. Θεῶν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεὸν λογί-
ζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς πρώτους,
φασὶ τοὺς ὀκτὼ τῶν δυώδεκα θεῶν γενέσθαι. γρά-
φουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ ἀγάλ-
ματοποιοί, τὸν Πᾶνα, κατὰ περ Ἕλληνες, τὸν ἄλμα,
αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὐ γὰρ οἱ τοιοῦτον νο-
μίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅ-
τῳ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γεγράφασι αὐτόν, οὐ μοι κάλλιον
ἐστὶ λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μεν-
δήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τό-
των οἱ αἰπόλοι τιμὰς μείζονας ἔχουσι. ἐπὶ δὲ τούτων
εἷς μάλιστα, ὥσπερ ἐπὶ παντὶ πένθεϊ, πένθος μέγα πρω-
τοῖσι τοῖσι Μενδησίοισι νομῷ πίπτει. καλέεται δὲ ὁ, τε
τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δὴ
ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναι-
κὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν
ἀνθρώποισι ἀπίκετο. Γῆν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν
ἡγέονται θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ἰὼν τις φαύσῃ
αὐτῶν παιδιὰν ὑός, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπιὼν ἐ-
βάψε ἐνδύς, βὰς ἐς τὸν ποταμόν· τοῦτο δή, οἱ συβῶ-
ται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν
Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μιῶνοι πάντων. οὐδὲ σφι
ἐκδίδοται θυγατέρα οὐδὲ ἐξέλκει· οὐδ' ἄγεται
ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδιδοῦσι οἱ συβῶται, καὶ ἄγον-
ται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν ὦν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ἐξ
ὑὸς ἀπεχθέως Αἰγύπτιοι νομίζουσι, τῇ δὲ Διονύσῳ μόνῳ
σι, τῷ αὐτῷ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τὰς ἐξ θύ-
σαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τὰς ἐξ ὁμῶς
τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεχθέως ἔχουσι, ἐν δὲ ταύτῃ θύ-
σουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτῶν ὃν Αἰγυπτίων λεγό-
μενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρεπέστερος
ὅτι λέγεται. θυσίη δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ σελήνῃ ποιέε-
ται· ἐπεὰν θύσῃ τὸ ἱρήιον ἄκρην, κατὰ δὲ σπλῆνα, καὶ τὸν
δύπλοον σεωδέες ὁμοῦ, κατ' ὧν σκάλυψε πάσῃ
τῇ κτηνέος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομέ-
νῃ· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα
σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ αὐτὰ ἱρὰ θυ-
σαντες· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιτο.

ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est immolare, præter sues, præterque boues mares, & vitulos (dummodo mundos) & anteres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiunt) homo, tot millia virorū interemisset? Hæc tamē tot quæ de his rebus diximus, sint & a diis & ab heroibus in bonam partem accepta.

¶ Porro capras & hircos ea de causa non XLVI
quos diximus Ægyptiorū non mactat, quod Pana inter octo deos Mēdesii numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrū & pictores pingunt & statuarii scalpunt, quemadmodū Græci, caprina facie, hircinisq; cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talem, sed similē ceteris diis. Qua tamen eum cauſſa talē pingant, non est mihi relatu iucundum. Verum hi omnes cum capras, tum vero maxime capros venerantur. Et inter Mendesios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maxime: qui quum decessit, ingens toti Mendesiæ prouinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [1] ostentationem hominum peruenit. Suem autem Ægyptii spurcam beluam XLVII
arbitrantur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [2] lotum sese cum ipsis vestimentis ad flumen. Eoque soli omnium subulci, Ægyptii indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare sues ius Ægyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero: quibus quū per tempus plenilunii sues immolarunt, eorum carne vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab Ægyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est non referre. Sacrificium autē de suibus Lunæ hunc in modum fit, Immolata sue, extremam eius caudam, & lienem, & omentum simul componunt, & adipe qui circa aluum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die non amplius gustarent.

1 *Sunt qui ἐπιδείξιν pro ostento hic accipiant.* 2 Immersum se flumini cum ipsis vest.

Qui sunt

Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, [1] assimilatos quosdam
LVIII sues coquunt, quos immolent. Baccho quoque in eius festo singuli in cœnam porcam pro foribus mactant, redduntque subulco qui illā vendiderat. [2] Quin & alium diem festum Baccho Ægyptii agunt sine porcis, fere per omnia Græco festo similem. Sed loco phallorum, *id est siculneorum veretrorum à collo pendentium*, sunt ab eis excogitatæ statuæ cubitales
XLIX [3] è neruis compactæ, quas feminæ circumferunt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum instar est reliqui corporis: & tibia præeunte, quam feminæ, Bacchum canentes, sequuntur. Cur autem mentulam habeat iusto maiorem *statua* & vnum corporis membrum agitet, redditur ab eis ratio sacra. adeo vt iam Melampus Amytheonis filius non imperitus huius sacri sed peritus fuisse videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionysi, *id est Liberi patris vel Bacchi*, nomē & sacrificium, & pompam phalli [4] enarrauit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum ii qui post hunc extiterunt [5] sophistæ, rem in maius explicauerunt. [6] Itaque phallū Dionyso missum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidē Melampodem virum fuisse sapientem aio, [7] diuinationemque sibi ipsi comparasse: eundemq; cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarrasse, tum vero nōnulla de Dionyso, tamen commutata. [8] Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nam consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuisse mutuatos [9] aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quæ ad Dionysum pertinent audisse ex Cadmo, aliisque Tyriis qui cum eo è Phœnice venerunt in ter-
L ram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt. [10] Idque ego ex barbaris sciscitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipue veniſſe: [11] & idcirco illic non esse vsquā

οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑὸν ἀθενείης βίου, σαρκίνας πλάσαντες ἐξ, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι. Τῷ δὲ Διονύσῳ τῇ ὀρτῇ τῇ μορσίμῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδιδόντι τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀγορὴν ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, κατὰ ταὐτὰ ἕρδουσι πάντα Ἕλληνες. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ὅδε ἐξεύρηται ἄγαλμα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας παῖ γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τεῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἰδὼς ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ὅδε ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὴν ὄρμα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιξυνέμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξεφήναν. Ἐν δὴ ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ὅδε ὁ ἀπηγησάμενος καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον δόξαντα σοφὸν, μαντικὴν τε ἐωυτῷ συνῆψαι, καὶ συγκόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἀπηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ἐσηγήσασθαι ὀλίγα αὐτῶν τροφαλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τοῦ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἂν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλό κου τὶ νόμαιον. τυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον τοῦδε Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. δοκέει μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκειν, σκοπέοντι δὲ οὕτω μοι φαίνεται ἐὸν. δοκέω δὲ ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ

1 Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *Vt legatur σιτίνας pro τὰ πυρά.* 2 Reliquum autem festum Baccho celebrant Ægyptii, exceptis porcis, pariter fere ceteris in rebus ac Græci. 3 Quæ fidiculis tractæ mouentur tanquam viuæ. *Sunt qui putent esse nostras marionnettes, vel mariottes.* 4 *Videtur potius significare ὁ ἐξηγησάμενος, qui autor illis fuit. Vel, Qui introduxit. Alii,* Qui inuexit. *Sic statim post ὁ ἀπηγησάμενος & ἀπηγήσασθαι. Q. d. Qui illis præiuit & viam ostendit Id est, Qui magister illis fuit.*
5 Philosophi, 6 Phallum certe qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr. 7 Attemq; diuinandi sibi comparasse: & cum alia multa quæ ex Ægyptiis audierat, Græcis introduxisse, tum vero quę ad Dionysum pertinent, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en. 8 *Sunt qui hunc locum ita interpretentur,* Neque enim dixerim casu contigisse vt eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo sacra fierent. Sunt enim vnius modi apud Græcos, neque recens introducta. 9 Aut hunc aut alium ritum. Vid. 10 Nam à barbaris profecta esse audiens, ita r. 11 Nam præterquam ——

Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν. Αἰγυπτίοισι οἰκήτορες τὰ οὐνόματα ὅσι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε οὔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα. ἔθνος δέ μοι δοκέουσι ὑστάτη Πελασγῶν ὀνομαδιῶναι, πλεῦν Ποσειδέωνος. τόπον δὲ ἔν θεὸν τῶνδε Λιβύων ἐπύθοντο· οὐδαμῇ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὐνόμα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ μάλιστα ἐν τῶν θεὸν τῶν αἰεί. νομίζουσι δὲ ὦν Αἰγύπτιοι οὐδὲ ἥρωσι οὐδέν. Ταῦτα μὲν ἦν, καὶ ἄλλα τοιῆσι τούτοισι, τὰ ἐγὼ προέρρησα, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τῶν δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντα, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, ὅθεν μὲν Ἑλλήνων ἀπόπρωτοι Ἀθηναῖοι παρὰ δὲ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηίκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἔθυον δὲ καὶ πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δὲ οὐδεμίην οὐνόμα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα ὕστερον χρόνου πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπηγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρησμῳδίζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. ὀνομάζεται γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμισται δὲ εἶναι τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τότε τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο

ἀπημένα Αἰγύπτου ἀπηγμένα, ἀπικόμενα

nomina neque Neptuni, neque Castoris, quemadmodum à me superius dictũ est, neque Iunonis, neque Vestæ, neque Themidis, neque Gratiarum, neq; Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipsi dicunt Ægyptii, qui se negant deorum illorum, *Neptuni & Dioscurorum*, agnoscere nomina. Videntur autem mihi isti à Pelasgis fuisse nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierũt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli vsurpauerunt, nisi Libyes, qui semper hunc deum in honore habent. Eum Ægyptii igitur putant esse, sed nullo honore prosequuntur. Hos itaque ritus & alios præterea quos ego referam, Græci sunt ab Ægyptiis mutuati: sed vt Mercurii statuam faceret porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, sed à Pelasgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienses acceperunt, & ab his deinceps alii. Nã præstabant inter Græcos ea tempestate Athenienses, in quorum regione permixti Pelasgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quisquis Cabirorum sacra initiatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelasgis esse sumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelasgi, qui cum Athenienſibus vna habitauerunt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienses à Pelasgis edocti, statuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De quare Pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt, qui in Samothraciæ mysteriis declaratus est. Iidem antea in deorum inuocatione tũ omnia immolabant, (quemadmodũ ego apud Dodonam audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audissent. Quos autem cognominauerunt, eos ob id cognominauerunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progressu temporis, aliorum deorum nomina audierunt ex Ægypto allata: post quos diu nomen Dionysi acceperunt. Itemque aliquanto post de illorum nominibus in Dodona oracula petiuerunt. Namque hoc oracum omnium quæ apud Græcos sunt oraculorum vetustissimum esse existimatur, atque adeo solum erat ea tempestate. Consulentibus igitur

——— Neptuni & Dioscurorum, (quemad. à me sup. dict. est) & Iunonis, & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina Ægyptii semper olim in sua regione habuerunt. Dico autem &c. 1 *Quidam sic*, Ægyptii vero heroas nullis sacris dignantur. Vel, *Pro diis non habent.* 2 Athenienſium enim, qui tunc inter Hellenas censebantur, Pelasgi contubernales fuere in ea regione: vnde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quisquis autem Cabirorum sacris fuit initiatus (quæ Samothraces peragunt à Pelasgis sumpta) is quæ dico intellig't. Nam Samothr. 3 Θεοὺς autem eos vocant, *id est deos*, quod res omnes omnesque regiones, *vel prouincias, ἥντες ἔχον κόσμῳ, id est disposuerant, siue collocarant ordine.*

Pelasgis apud Dodonã nunquid nomina quę à barbaris aduenissent ascisceret, oraculum redditum est vt illis vterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificauerũt, deorũ nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelasgis Græci acceperunt. ¶ Vnde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, hactenus ignoratum est, nisi nuper atq; heri, vt sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitisse) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt, eisque & [1] cognomina & honores, & diuersa artificia & figuras attribuerunt. [2] Quibus & posteriores videntur extitisse hi poetæ, qui fuisse priores feruntur. Et prima quidem illa Dodonææ sacerdotes meminerunt: posteriora autem ad Hesiodum vsq; & Homerũ, ego referã. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya est, talia Ægyptii commemorant. Narrabant sacerdotes Iouis Thebani duas feminas, quæ essent sacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuisse abductas: & harũ vnam in Libya fuisse venundatam, se audisse, alterã in Græcia: atque has feminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula cõstituissent. Percontanti q; mihi vnde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc respondерunt, maiorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus, nec tamen vnquam inuenire potuisse: sed postea hæc quæ dicebant de eis audisse. Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audiui. Antistites autem Dodonæorũ hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas nigras aduolauisse, vtramq; nigram, vnam quidẽ in Libyam, alteram ad ipsos: quæ fago insidens, humana voce eloquuta sit, eo loci Iouis oracului condi [3] debere: & se interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id esse diuinitus, & ob id se ita fecisse. Eam vero quæ ad Libyas abisset columbam, iussisse illis vt Ammonis oraculũ conderent: quod & ipsum Iouis est. Ita referebant Dodonęorũ sacerdotes, cũ assensu ceterorũ Dodonæorũ [4] templo vicinorum: quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ: minimæ natu, Nicandrę. De quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phœnices abduxerunt feminas sacerdotes, & earum alteram in Libya, alterã in Græcia

1 Cognomina dederunt, honoresque & artificia distribuerunt, *id est singulis assignarunt*, ac eorũ figuras etiam effinxerunt, *vel simulacris repræsentarunt. Vel simplicius, figuras eorum indicarunt.* 2 Qui vero istis priores poetæ fuisse dicuntur, posteriores (vt mihi quidem videtur) fuerunt. Et prima q. illa Dod. sacerdotes dicunt: ea vero quæ ad Hesiodum & Homerum spectant, ego is sum qui dico. At de orac. 3 In fatis esse. 4 Qui templi curam gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata est.*

ἀπέδοτο, διχέειν ἐμοὶ ἡγωὴ αὕτη τῆς ἐωῦ Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλεομένης τῆς αὐτῆς ταύτης, φρονέουσα ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἐωῦ εἰκός, ἀμφιπλέουσαν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἕνεκα ἀπίκετο, εἰδυῖα πάντα μικρῷ αὐτόθεν ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατεστήσατο, ἐπεί τε σφεδανὸν ἔβαθε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φᾶσαι δέ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρηκυῖαν ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. Πελασγοὶ δὲ μοι δοκέουσι κληδόνα ποιήσασθαι ἐπὶ τῷδε αἰχμῇ ἥκιστα βαρβαρόφωνοι ἐόντες. ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνιν φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα αὐδήεσσαν φωνὴν ἀναδέξασθαι λέγουσι, ἐπεί τε τὰ σφέτερα σφι νοῦν ἤρχετο· ἐπὶ χρόνον δὲ ἔβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπὶ πλέω δὲ χρόνον φωνὴν ἀνθρωπηίην φθέγξασθαι· μέλαιναν δὲ λέγουσι εἶναι τὰ πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίην ἡγωὴ ἐών. Ἡ δὲ μαντικὴ ἡ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, τοῖσι ταὐτὰ πλησίαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρῶν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρις δὲ ἄρξαι καὶ πομπὰς καὶ προσαγορεύσιας πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ τοῦδε πάντων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ Φαίνονται ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἄπαξ τὸ ἐνιαυτόν, πανηγυρίας δὲ συχνὰς μάλιστα μὲν καὶ προσθυμότατα ἐς Βούβαστιν πολιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὰν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δὲ, ἐς Σάϊν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλίου πόλιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μὲν Βούβαστιν ἐπεὰν χρεμίζωσι, ποιεῦσι τάδε. πλέουσί τε δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρι. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ ἄνδρες αὐλέουσι κατὰ πᾶσαν τὴν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην ἡρέωνται, ἐγχείμφαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι ταῦτα εἰρήκαμεν· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δὲ ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀναστάσεωνται ἀνιστάμεναι. ταῦτα μὲν πᾶσαν πόλιν ποταμίην ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀγαγόντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέων ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ὑπολοίπῳ. συμφοιτέωσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἐστί, πλὴν παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. Ἐν δὲ Βουσίρει πόλι ὡς ἀναγουσι τῇ Ἴσι τῇσι ὁρτῇσι, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τῷ δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτὶ, λύχνια κάουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθεια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι μὲν φιάλια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ὀπὶ πολὺς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον· καὶ τοῦτο κάεται πάννυχον. καὶ τῇ ὀρτῇ οὔνομα κέεται λυχνοκαΐη· οἱ δὲ μὴ ἐλθόντες τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, κάουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὐ μούνῃ ἐν Σάϊ μοιρίῃ κάεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτι δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε καὶ πυρὶ ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱερὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ὑπιτελέουσι Φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἐ- Παπρήμι
ρὰς, κατάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. δὺ τ' αὐ γίνηται καταφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ ὃ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, ἐκ ξύλων κορυφὰς ἔχοντες, ἑστᾶσι τὰ ἱερὰ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ δύχωλοι ὑπιτελέοντες πλῆθος χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ὅτι τὰς ἑτέ- ἕκαστος
ρας ἀλέας ἑστᾶσι. ὃ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ καταχρύσῳ μιν, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱερόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τέσσερα κύκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τὸ νηόν τε καὶ ὃ ἐν τῷ νηῷ ἐστὶ ἐὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἀλλὰ τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσιέναι· οἱ δὲ δύχωλιμῶντες, πυμφρέοντες τῷ θεῷ, παί-

71

1 Videtur mihi hæc mulier venundata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Ioui sacrum, *id est*, *fagum quæ ibi erat*, *Ioui conseccrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Iouis obiisset, eo loco ad quem peruenerat, monimentum ipsius habere. Atque hinc orac. 2 Colloquutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Appulsa

Appulsa ad terram naui, mulierum aliæ ea quę dixi faciunt, alię compellantes eius vrbis feminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes [1] retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad flumē sitis agunt. Quū ad vrbem Bubastin peruentū est, diem festū celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quā in reliquo anni tempore. Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorū ac mulierum, præter pueros, ad septingenta millia. Atq; hæc quidem in ea vrbe fiunt. At in vrbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictū est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sane hominū millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere.[2] Sed ex omnibus præcipue hoc faciūt Cares qui Ægyptū incolunt: adeo quidē vt gladiis quoq; frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non Ægyptios. Vbi vero in Sain vrbem sacrificatum conuenerunt, noctu sub dio vniuersi circum domos frequētes lucernas accendunt, imbutas sale & oleo plenas [3] cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc cōuentum quicunque Ægyptiorū non ierint, obseruantes sacrificii noctē, & ipsi vniuersi lucernas accendunt: atq; ita accenduntur lucernæ nō in Sai modo, sed etiam per vniuersam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio commemoratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantū sacrificasse contenti sunt. In Papremi vero, quemadmodum alibi, & sacrificia & res diuinas peragūt, [4] sed quoad sol circumfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercentur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas stant pro foribus tēpli, alii eregione, plus mille virorū qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum ligneū ex ligneo sacello deauratō in alias sacras ædes pridie expottant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cū simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibēt ii qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percu-

113 LVII LVIII LIX LX LXI LXII LXIII

1 Pudenda reuelant. 2 Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciunt istis, quod & feriant frontem gladiis. 3 Quibus superstans incumbit ipsum ellychnium, 4 Sole autem iam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum, *vel*, *maior autem pars*, tenentes lign. cl. st. pro f. templi. Alii vero qui vota exequuntur, plures quam mille homines, cum singul.

οτσι αὐτοῖς ἀλεξόμενοι. σὺν θυσίῃσι καρτερὴ γίνεται· κεφαλάς τε συναράσσονται· καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τραυμάτων. οὐ μέντοι γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τιμὴ δὲ τοιήνδε νόμισαν τοῦτο ἐκ τοῦδε νομίσαντα φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν μὲν τὰ ἱρὰ τούτου, τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀποφορον νομίζουσι, ἐλθεῖν δὲ ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τὸν προπόλιος τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπότα αὐτὸν πρόσθεν, οὐ θεράποντα ἐόντα, ἀλλ' ἀπωσάμενον· ἐπεὶ δὲ ἔξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον αὐτὸν τοὺς τε προπόλους τρέψασθαι, καὶ ἐσελθεῖν τοῦδε τοῦ μητρῴου. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ τούτῳ τῷ πληγῷ ἐν τῇ ὁρτῇ νενομίκασι Φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱερὰ ἐσιέναι, δόντοί εἰσι οἱ πρόσθεν θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἀνέδην πρώτιστα αὐτοῖσι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν αἰσάμενοι, ἀλούτοι ἐσέρχονται ἐς ἱερὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχεύόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὧν ἦν τοῦ θεοῦ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ὅτοι μέν νυν τοιαῦτα ποιεῦντες, ὅπως λέγουσι ἐμοί γε οὐκ ἀρεσά. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύσιοι περισσῶς τά τε ἄλλα καὶ ἐπὶ τοῖσι ἐρέω, καὶ δὴ καὶ τάδε. ἐόντες οἱ Αἰγυπτίοις ὅμουρος τῇ Λιβύῃ, καὶ μάλα θηριώδης ἐστὶ τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἄπαντα ἱερὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σοφίσμασι αὐτοῖσι τοῖσι αὐτοῦ τοῖσι, τὰ δὲ, ὅκως μὴ γένηται ἐξ αὐτῶν βλάβη ἀνθρώποισι, τὰ δὲ εἵνεκα τοιῆσδε. ἐπεὰν ἄρξωμαι τὰ ἱρὰ, εἰ λέξω μιν, καταβαίνω ἐς τὸν λόγον τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ὀπίσω, ἀναγκαίης ἐούσης παραλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι τοῦ θείου τοιόσδε ἔχων· μελεδωνοὶ ἀποδεδεγμένοι τῆς τοιῆσδε χώρης ἑκάστων, καὶ ἑρσενες καὶ θήλεαι τοῦ Αἰγυπτίων, τῷ παῖς τῷδε πατρὸς ἐκδέκεται τὸν τιμόν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι δυνάς τάσδε σφι ἀποτελέουσι, δυκόμενοι τὰ θεῷ τὸν αἰεὶ ἢ ὃ θεῖον ξυρεῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· ὃ δὲ ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θείων διδοῖ. ἢ δὲ αὖτε ἀντὶ τάμνουσα ἰχθῦς, προσφέρει βορὴν τοῖσι θείοισι. τοιὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. ὃ δὲ

tiunt hos, sese ipsi defensantes. Hîc vehemens existit fustuaria pugna mutuo capita ferientium: multique ex vulneribus (vt ego opinor) pereunt, etsi Ægyptii quemquam mori negant. Aiunt autem indigenæ conuentum hunc ideo institutum: Templum id incoluisse matrem Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quem maternos ministros, [1] vt qui eũ à principio non agnoscerent, quum ingredi ad matrẽ non sinerent, hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos male mulctasse, & ad matrẽ fuisse introgressum. [2] Et ob hanc rem aiunt solennem esse Marti die festo hanc rixam, & institutum ne in templo cum feminis coiretur, neve à venere nisi ablutis templa adirentur. Hi sunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nã ceteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere surgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem esse vt ceteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrũ greges coire in deorũ templis atque in fanis: quod si non esset deo gratum, ne pecudes quidem id esse facturas *dicunt*. Mihi autem ista facientes non probantur. ¶ Ægyptii porro LII cum in aliis ad sacra pertinentibus, tum vero in his superstitiose agunt. Ægyptus, quum sit Libyæ finitima, non tamen admodum bestiis abundat: quæ vero illic sunt, eæ omnes pro sacris habentur, [3] partim mansuetæ, partim immansuetæ. Qua autem cautela pro sacris habentur, si dixero, ad res diuinas oratio mea descendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarumque quicquid dixi, id necessitate coactus delibando dixi. Consuetudo quę de bestiis est, ita habet: Eas seorsum singulas educandi curã Ægyptii atque Ægyptiæ suscipiunt: in quo honore filius patri succedit. His bestiis omnes qui in vrbibus sunt, vota persoluunt, supplicantes illi deo cuius illa bestia est, hũc in modum: Derasis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines vna in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, cã tradunt curatrici bestiarum. Illa pro hoc concisos pisces præbet bestiis escam. [4] talis enim cibus illis præbetur. Quarũ

1 Vt qui antea ipsum non vidissent, non fuisse ingredi. sed abegisse. 2 Et ob hanc rem Marti hanc verberationem die festo solennem se instituisse aiunt. Sed & ne in templo cũ fœminis congrederentur, neve à congressu, *ad verbum, à feminis*, nisi abl. tem. adir. hi primi religiose cauerunt. *Vel, Sed in templo congredi &c. his primis religio fuit.* 3 Quarum aliæ inter ipsos homines aluntur, aliæ non item. Cur autẽ abstineatur ab iis quæ sacra sunt, si dix. 4 Et huiusce modi quidẽ educatio ipsis est constituta. Quarum &c.

siquam

siquam quis necauerit, si volens, morte mulctatur: sin nolens, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibin aut accipitrem necauerit, siue volens siue nolens, necessario LXIII
LXVI morte afficitur. Quum autem multæ sint bestiæ quæ vna cum hominibus victitant, multo tamen plures essent [1] nisi res hæc officeret felibus. Feles postquã sunt enixæ, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt: [2] ergo contra illas talia cõminiscuntur: Ereptos & subreptos earũ fetus occidunt, non tamen occisos edunt. Illę fetibus orbatę, cupiditate aliorum (amantissima enim fetuum bestia est) ita demũ ad mares se conferũt. [3] Felẽ incensa strue diuina res occupat. nam quoties ignẽ extinguere neglexerunt Ægyptii, custodias felium disposîti agunt. At illę aut intrudendo sese hominibus, aut transiliendo in ignẽ insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuscunque autem in domibus felis oppetit mortẽ, earum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus *moritur*
LXVII canis. Efferuntur autem feles mortuæ ad sacra tecta, vbi salitæ sepeliuntur in vrbe Bubasti. Canes feminas in sua quisque vrbe tumulant, sacratis in loculis. Eodem modo quo canes feminæ, [4] ichneutæ sepeliuntur. Nam mygalas, *id est mures araneos*, & accipitres in vrbem Butum asportant. Vrsos autem, qui sacri sunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci sepeliunt vbi iacentes inueniunt. ¶ At crocodilo talis ineſt
LXVIII natura: Quatuor mensibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum sit *animal* quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nam oua parit humi, excluditq; & plerumque diei in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno sereno & roscido. Ex omnibus quæ nouimus [5] animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. siquidem oua gignit haud multo maiora anserinis, & proportione oui fetus excluditur: at excrescens, ad decẽ & septem & amplius cubitos peruenit. oculos habet suillos, dentes magnos proportione corporis, & prominentes atq; serratos: cui ex omnibus bestiis soli lingua innata non est. Idem inferiorem

1 Nisi tale quiddam felibus accideret. 2 Ergo aduersus hoc *malum* tali vtuntur versutia: 3 Orto autem incendio diuinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles obseruant: feles autem subeuntes & supersilientes homines, in ignẽ insiliunt. *Vel, salientes supra homines.* 4 *Id est, Canes masculi ferarum indagatores, Gall. Chiens de chasse. Limiers.* 5 *Ad verbum, mortalibus.*

καὶ ξηράδος, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τῶν ἄνω
73 γνάθον τῇσι κάτω ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ὑπὲρ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθείῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι δίαιταν ποιεύμενον, ὃ στόμα ἔνδοθεν φορέει πρῶ μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ὄντι, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδιλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπὶ πολλὸν ποιέειν πρὸς ζέφυρον) ἐσθαῖτα ὁ τροχίλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται ὁ τροχίλον. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγέονται αὐτοὺς εἶναι ἱερούς. ἐκ πλωτῶν δὲ ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἀρτήματά τε λίθινα καὶ χρύσια ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χαῦψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι περὶ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. Ἄγρη δὲ σφέων πολλαὶ καὶ παντοῖαι. ἡ δὲ ὧν ἔμοιγε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, τοιήνδε τις ἐστί· ἐπεὰν λύκον ἰσχνὸν συὸς δελεάσῃ πρὶν ἀγχίστροφον μεῖναι ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ὀπίσω τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὸν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας ὦν τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὸν φωνέα· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπατέει. οἱ δὲ ἕλκουσι· ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπημώτων ὁ θηρευτὴρ πηλῷ κατ' ὦν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, καρτὰ ἐὼν πετέος τὰ λοιπὰ χειρώσεται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σοὶ πόνος. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποταμιοι νομῷ μὲν τῷ Παπρεμίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε. τετράπουν ἐστὶ, δίχηλον· ὁπλαὶ ἐούσι σιμοὶ, λοφιὴν ἔχουσι ἵππου, χαυλιόδοντας φαίνουσι· ἀρὴν ἵππου, καὶ φωνὴν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος. Ὁ δέρμα

maxillam solùm non mouet, sed superiorem inferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet, pellemque squamatam circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrsum hirundinibus refertũ. Quumque eum ceteræ volucres ac bestiæ fugiant, [1] solus ipsi trochilus pacatus est, quod videlicet ei est vtilis. Etenim postcaquam crocodilus ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiauit (semper enim fere hoc ad zephyrum facere solet) tunc in eius os trochilus penetrans, deuorat illas sanguisugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilũ lædit. Quibusdam Ægyptiorum LXIX crocodili sacrosancti sunt: quibusdam non sunt, sed veluti hostes exagitant. Sacros admodũ esse eos existimant qui circa Thebas & Mœrios stagnum incolunt: quorum vtrique vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fusiles inaures, & primoribus pedibus catenã innectentes: cibaria quoq; [2] accommodata ac sacra præbentes, [3] confectantur tanquã pulcherrime viuentem. At vbi mortẽ obiit, sale conditũ sacris in vrnis sepeliũt. At qui circa Elephantinã vrbẽ incolunt, quod sacros esse nõ censeant, etiam comedunt. Neq; vero crocodili vocãtur, sed champsę: verũ Iones appellauere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in sepibus gignitur, [4] ipsorum formã comparantes. Hos LXX capiendi quum sint complura & multiplicia genera, vnum tantum hoc mihi, quod maxime dignum relatu videtur, puto scribendum. Vbi tergum suillum hamo circumdatum, ad alliciendũ crocodilum, pertulit in mediũ fluminis venator, ipse ad oram fluminis porcellum, quem viuum tenet, verberat. cuius vocem crocodilus audiens, secundum illam tendit, nactusque tergum deuorat. Et posteaquam attractus est, ante omnia eius oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cetera facile sane obtinet, alioqui cum labore adepturus. ¶ Iam vero fluuiales equi in plaga Papremitana sacri sunt, in cetera Ægypto non sacri: talem speciem naturamque habentes: Quadrupedes sunt, bifidis pedibus: vngulis bouinis, simo naso, equina iuba, [5] e-

Ὁ δέρμα

tam crasso

minentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri,

tam crasso corio vt ex eo arefacto fiant pila missilia. Gignũtur præterea fluuio LXXII [1] aquatilia quædam quæ Ægyptii sacrata esse arbitrantur. [2] Arbitrantur item sacrum esse genus piscium quod vocatur squamosum, atque etiam anguillam. Hos pisces aiunt sacros esse: ex volucribus vero vulpanseres. Est & alia volucris sacra, nomine phœnix, quam equidem nunquam vidi nisi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingentesimo quoque (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater eius decessit. Is si picturæ assimilis est, talis tantusq; est: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine simillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi nõ fit verisimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiscentem in templũ Solis, gestare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare. sic autem gestare: primum ex myrrha ouum componere, quantum ipse ferre possit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demum ouum exenterare, atque in illud parentem referre: & qua parte ouum exinaniuit, patremque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impositio parente effectum sit, obstructo rursus foramine, baiulare illud in Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc auem com- LXXIV memorant. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis præditi cornibus, è summo vertice enatis: quos 30 defunctos in Iouis æde sepeliunt. huic enim deo sacros illos esse prędicant. Est LXXV autem Arabiæ locus, ad Butum vrbem fere positus: ad quem locũ ego me cõtuli, quod audirem volucres esse serpentes. Eo quum perueni, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarum acerui erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus vbi spinę proiectę iacebãt, huiusce modi. Ex arctis montibus exporrigitur in vastam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos ineunte statim vere in Ægyptum volare, sed eis ad ingressum planitiei occurrentes aues ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipsis Ægyptiis

Ὁ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὐοῦ ῥινοπλυθέος, ξυσὰ ποιέεται ἀκόντια ὀξέα αὐτοῦ. Γίνονται δὲ καὶ ὑδρίεις ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱερὰς ἤλωτας ἐόντας. νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων ὃν καλέομενον λεπιδωτὸν, ἱερὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱερὰς δὲ τούτους εἶναι τοῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τὰς χηναλώπεκας. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱερὸς, τὸ οὔνομα φοίνιξ. ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανιώτατός ἐστι φοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτᾶν δὲ τοῦτον φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ ἐὰν τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήκοντι ὁμοιότατος. καὶ ὃ μέγαθος. τοῦτον λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς ὃ ἱερὸν τοῦ ἡλίου κομίζειν ὀνπατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ ἡλίου τοῦ ἱροῦ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τὴν σμύρνης ᾠὸν πλάσσειν ὅσον δυνατός ἐστι φέρειν. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ᾠὸν, ὃν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐνθέναι. σμύρνῃ δ' ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τοῦτο, καθάπερ τὸ ᾠοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε ὃν ἐκκοιλήνας πατέρα. ἐγκείμενον δὲ τὸν πατέρα, γίνεσθαι τῷ ὄγκῳ ὅσου βαρὸς ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. Εἰσὶ δὲ καὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφιες, οὐδενὶ πάντων οὐδαμῶ δηλήμονες· οἱ μεγάθει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διὸς. τοῦτον γὰρ σφέας τὸν θεὸν φασὶ εἶναι ἱερούς. Ἔστι δὲ χώρης τῆς Ἀραβίης πρὸς Βουτὼ πόλιν μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυθόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων· ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλῆθος μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωρηδὸν δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ παντοδαπέστεροι, καὶ ἐλάσσονες ὑπὸ τούτων. πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος ἐν ᾧ αἱ ἀκανθαι κατάκεινται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στεινὴ ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δέ ἐστι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου. τὰς δὲ ἴβεις τὰς ὀρνίθας ἀπαντώσας ἐς τὸ ἐσβολίον τοῦτο τῆς χώρης, οὐ παριέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὸν μὲν Ἕλληνα διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀραβίοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι

74

1 Cum solo trochilo pacem habet, vtpote à quo iuuetur. Etenim pos. 2 Constituta, *vel decreta*. 3 Et viuum honestissime tractantes. 4 *Valla interpretatio habet tantum*, comparantes. 5 Exertos dentes ostentantes, cauda & voce equina,

1 Lutræ, *siue* lutriæ, quas Æg. sacras esse arbitr. 2 Arbitrantur autem, etiam ex piscibus eum qui squamosus vocatur, sacrum esse, necnon anguillam. Hos autem pisces Nilo sacros esse aiunt.

ἀμφὶ ταῦτα πιμᾶν τὰς ὄρνιθας τούτους. Εἶδος ὦ τῆς ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γερανίου, τοῦ στόμα ἐς παμάλισα ὀπίζευπον, μεγάθος, ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομένων τοῖς ὄφισι, ἥδη ἰδέη. τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλυμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (δίξαι γὰρ δὴ εἰσὶ αἰβίες) ψιλὴν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν δειρὸν πᾶσαν λευκὴ πτερῶσιν, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ τοῦ μυελοῦ ἄκρου. ταῦτα ὦν πάντα λευκά, μέλανα δὲ ὁκοῖη καὶ τὸ σκέλεα δεινῶς. σκέλεα δὲ καὶ τοῦ στόμου, ἐμφερὴς τῇ ἑτέρῃ. τὸ δὲ ὄφιος ἡ μορφή, οἵη περ τῶν ὕδρων. πίλαι δὲ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστά κη ἐμφερέα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρὰ εἰρήσθω. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὴν Αἰγυπτον οἰκέουσι, μνήμιον ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς ἀφικόμην. ἔνθεν δὲ ζόης τοιῇδε ἐχρεώντο· συρμαίζουσι δεῖς ἡμέρας ἑπτὰ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον, ἐμετοῖσι δηριώμενοι καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν βεβρωμένων σιτίων πάσας τὰς νόσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἵνεκεν, ὅτι οἱ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν δὲ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τὸν καλέουσι κυλλῆστιν οἱ ἐγχώριοι. οἰνίζονται δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ. ἄμπελοι γὰρ σφι εἰσὶ οὐ τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθῦς δὲ τοὺς μὲν, τοὺς ἡλίῳ αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ, ὀλίγα ἅλμης πεφειδωμένους, ἰχθυηρέται ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ἀρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται, πεφειδωμένους πρόσθε ἁλός. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι δυσδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς ἄριστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πηχυαῖον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς δὲ τὸν ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπεο· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν ποιέεται ἐπὶ τοῖσι συμποσίοις. πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται. Τοῖσι δὲ καὶ πολλὰ ἐπάξια ἐστὶ νόμιμα, καὶ δὴ

idcirco se his auibus honorem exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidē species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. [1] At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidę, præter caput cer ricemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehementer nigra, crura & rostrū alteri consentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarū: alas pennatas non gerit, sed *glirium* & alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit. ¶ Ipsorum autem Ægyptiorum, ii qui circa partem Ægypti frumentariā habitant, [2] memoriam omnium hominum commentantes, sunt fere eorum in quorum ego veni experimentum, longe excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam sunt alioqui Ægyptii omnium hominum, secundum Libyas, maxime salubri corpore, [3] aeris (vt mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipue existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem [4] ex farre conficiunt, quem *panem* collectem nominant. Vino vtuntur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitant quoq; tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibusque atque auiculis. [5] ceteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi conuenerunt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis conuiuarum, ait, In hunc intuens pota & oblectare, talis post mortē futurus. Hæc illi apud conuiuia faciunt, contentiq; moribus patriis, nullum alium asciscunt. Quibus cum alia sunt egregia instituta,

1 Earum vero quę hominibus magis obuersantur, 2 In prodendis memoriæ factis omnium hominum se exercentes, 3 Tempestatum. *Gall. La disposition du temps.* 4 Ex olyris, *id est*, ζεα. 5 Ceteris autem quæ cum auibus aut piscibus affinitatem aliquam habent,

tum ve-

[1] tum vero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentiū habet. Idem tamen congruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. vtrego admirer cum alia multa quæ sunt apud Ægyptum, tum vero vnde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius vnicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturaque morte decessisset, his lamentis ab Ægyptiis fuisse decoratum: & cantilenam hanc eamque solam ipsis institutam. Congruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus Ægyptii, quod minores maioribus natu obuii cedunt via, ac deflectunt, aduenientibusque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt. [2] Inuicem compellandi se mutuo in viis adorant, genu tenus demissa manu. Vestibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellant, super quas candidas [3] ferunt amicula linea superiecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque vna cum cadauere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea vero hæc sunt iis quę Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantē, laneis indutum vestibus humari religiosum est. de quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ægyptiis excogitata, quis mensis dieſve cuius deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poesi versati sunt, vsi fuerūt. Plura quinetiā ab eis prodigia cōperta sunt quā à ceteris omnibus hominibus. nā quum prodigiū extitit, scribūt id, obseruantes quomodo euenerit: &, si quando postmodū huius simile extiterit, exēple prioris putant euenturū. Diuinatio apud eos ita est constituta vt eius artificium nulli mortaliū vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Minervæ, Dianæque ac Martis, & Iouis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonę est, in vrbe Buti. Verū hæc vaticinia non eodem modo

καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. κατὰ μὲν τοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὡυτὸς εἶναι ὃν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων· ἐν ᾧ δὴ καὶ ὃν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τύχομα. φαίνονται δ' ἀεί κοτε τὸν αὐτὸν ᾄδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτίοισι ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τὸν πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν ἄωρον, θρηνέοισι τοῦτοισι τὸν Αἰγυπτίων τιμηθῆναι. καὶ ἀοιδὴ τε αὕτη μούνη ἔη, καὶ πρώτην σφέων γενέσθαι. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγυπτίοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τὴν ὁδὸν, καὶ ἐκτρέπονται· καὶ ὑπαίθριοί σφι ἐόντες ἀνίστανται. τόδε μέντοι ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι, καπέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ὑπὲρ τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἵματα λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι. οὐ μέντοι ἐς γε τὰ ἱερὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι ταφθῆναι. ἔστι δὲ πρὸς αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ πάσδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μείς τε καὶ ἡμέρη ἑκάστη θεῶν ὅτου ἐστί· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, ὁκοῖοί ἐς κυρήσει, καὶ ὁκῶς τελευτήσει, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γλωσσόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι εὕρηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γλωσσόμενοι γὰρ τέρατα, φυλάσσουσι γενεφόμενοι τὸ ποδαγρον· καὶ ἢν κοτὲ ὕστερον τοῦτο πλησιαίτερον τούτῳ γένηται, καὶ τοῦτο νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε σκεκέαται. αὐθεφτῶν μὲν οὐδεὶ τοῦτο κέκτηται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ δὴ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστί, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅτι μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγεται πάντων τῶν μαντηίων, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. ἐκ μέντοι αἱ μαντηίαι σφι κατὰ

1 Tum vero etiā Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidē pro singularum gentium differentia nomen habet: sed (vt inter omnes conuenit) eadem illa est quam Græci canunt, & Linum appellant. vt cum alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, vnde Lini illis quem videntur iam inde ab omni æuo cecinisse, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus &c. 2 In viis pro mutua salutatione, ador. 3 *Valla*, feruntur amicula tanquam superiecta: *omittens* εἰρίνεα, *id est*, lanea.

ἐσῖσι, ἀλλὰ 2ληθέσι εἰσί. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κτ̄ πάδε σφι δέδασται. μιῆς ἰούσου ἕκαστος ἰηθρός ἐστι, κ̀ὐ πλεόνων· πάντα δὴ ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροί εἰσι κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κτ̄ νηδύων. οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων. Θρῶνοι δὲ κ̀ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αὐτοῖσι ἀπολύπτων ἐν τῇσι οἰκητέων δώμασι τὰ τῆς καὶ λόγος ἦ, ὃ ἧλυ γλυκὺς πρῶτον ὃ ἐκ τῶν οἰκητέων πυθηται κατ' ὧν ἐπλάσθη τὴ κεφαλὴν πλῷ κ̀ὐ ὃ τοιόσπον. καὶ ἅπαντα ἐν τοῖσι οἰκητέοισι λιπόπαντα τὴ νεκρὸν, αὖτε αὖ τὴ πολιήν γρ. φαίνηται, τύπτονται ἐπεζωσμένοι, κ̀ φαίνουσα τὰς μαζούς· σὺν δὲ σφι ἀγιωσύνη πᾶσαν. ἐπέρωθεν δὲ εἰ ἄνδρες τυπῆνται, ἐπεζωσμένοι κ̀ὐ ὦτοι· ἐπεὰν ὃ ταῦτα ποιήσωσι, θάπτουσι τὴ χωμάδη· ὁ νεκρὸς, δ' ἐκνύουσι τοῖσι κομίσασι τὸν δειγμάτα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραπῇ μεμιμημένα. καὶ τὴ μὲν ἀσυδαιπάτην αὐτέων φασὶ εἶ τὸ ὄπιν ποιεῦμθη ὃ οἰῶμα· ὅτι πιστῷ τρήματι ὁμοιόζην τὴ δευτέρην δ' ἐκνύουσι κατωδεστέρην τε ταύτης κ̀ὐτελεστέρην· τὴ δὲ τρίτην, κ̀ὐτελεστάτην. Φρασάντες δὲ, πιωθαίοισι παρ' αὐτέων κτ̄ ἰὼν πια βάλεντάς σφι σκυλαθῆναι τὴ νεκρόν. εἰ μὲν δὴ ἀναποδὼν μιαθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ κατολιπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ ἀσυδαιπάτατα παρίσχευσι. τρέφονται μὲν σκολιῷ σιδήρῳ 2ιγὰ τὸν μυξωτήρων ἑλκόμενοι ὃν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτὸ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ 76 Αἰθιοπικῷ ὀξεῖ τρώξαντες τὰς λαπάρην, ἐξ ὧν εἶλον τὴ κοιλίην πᾶσαν ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, κ̀ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικίῳ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι μυρίοισι· ἔπειτα τὴ νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, κ̀ κασίης, κ̀ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύπτοντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλέονας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες ὃν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πᾶν αὐτὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι καταπετριμμένοισι, κόμμι προσχέοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ αὐτὶ κόλλης ταπολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἀναλαβόντες ὃ τὸν νεκρὸν δεδεκασμένοι μὲν οἱ τροφῆς κοντες, ποιέουσι ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι ὃ, ἐσῳκέουσι τὸν νεκρόν. κ̀ καταπλησάντες ὅτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἱσταμένες ὀρθὸν τρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τὰς τὰ πολυτελέα σκευάζουσι νεκρὰς·

sunt omnia inſtituta, ſed differenter. Iam vero medicina apud eos hunc in modum eſt diſtributa, vt ſingulorum morborum ſint medici, non plurium, itaq; omnia referta ſunt medicis. Alii enim ſunt oculorū, alii capitis, alii dentium, alii [1] alui partium, alii morborum occulterum. Luctus eorundem ac ſepulturæ tales ſunt: Quibuſcunque aliquis ex domeſticis deceſſit, homo alicuius momenti, ibi omnes feminæ illius familiæ caput ſibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto [2] domi cadauere, ipſæ per vrbē vagantes ſe plangunt, ſuccinctæ, nudatis mammillis, & cum eis [3] proximæ quæque. Altera ex parte viri & ipſi [4] expectorati ſe verberant. His actis, ita demū ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipſum conſtituti, qui hoc artificium facitant: qui, quum ad ipſos cadauer portatum eſt, oſtendunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo aſſimilata. Et eorum vnū accuratiſſime fabrefactum eſſe aiunt, (cuius ego [5] nomen ſi nuncupauero, haud faciam ſanctè) alterū illo inferius, ac vilioris pretij tertium, viliſſimi. Quibus expoſitis ſciſcitantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuū ſuum. Iſti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modū diligentiſſime cōdiunt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, [6] vt quamq; partem educentes, ita locū eius medicamentis explent. Dehinc acutiſſimo lapide Æthiopico circa ilia conſcindunt, atq; illac omnem aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rurſus odoribus contuſis proluunt: tum aluū complentes contuſa myrrha pura, & caſia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterū conſuunt. Vbi hæc fecere, ſaliunt nitro abditū ſeptuaginta dies. nā diutius ſalire nō licet. Exactis ſeptuaginta diebus cadauer vbi abluerūt, ſindone byſſina totū incīſis loris inuoluunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunq; vtuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiē faciunt, in qua mox inſerunt mortuū, incluſumq; ita, [7] réponunt.

1 Alui & vicinarum partium, 2 Inter cognatos, *vel neceſſarios. niſi οἰκηίοις deprauatum eſt, aut pro οἰκήμασι poſitum.* 3 Affines omnes. 4 Succincti 5 Nomen nuncupare nefas eſſe duco) 6 Ipſum quidem ſic educentes, pharmaca vero infundentes. 7 Reponunt in loculo, *vel potius in loco ſepulchrorum loculis dicato,* & rectum ſtatuunt ad parietem. Siquidem mortuos ſumptuoſiſſime apparant, *vel adornant.* Eos autem &c.

Eos au-

LXXXVI Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes ſumptum, ita apparant: Clyſterem vnguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipſam neque ſcindentes neque extrahentes, ſed per ſeceſſum, prehenſo viæ poſterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus ſale condiunt. quorum dierum vltimo cedrinum vnguen, quod prius ingeſſerant, ex aluo egerūt: quod tantam habet vim vt vna ſecum aluum atque inteſtina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuiq; tantum cutis & oſſa relinquuntur. Vbi iſta fecere, [1] ex quo ſic tradidere mortuum, nihil amplius negocii ſuſcipiunt.

LXXXVII Tertia conditura hæc eſt qua adornantur eorum mortui, qui tenuiori ſunt fortuna: Ablutionibus ventrē abſtergunt, arefaciuntque ſale ſeptuaginta per dies, deinde tradunt reportandum. Vxores tamen inſignium virorum, non ſtatim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem feminas quæ formoſæ valde & [2] maioris momenti fuerint, ſed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de cauſſa facientes, ne cum feminis iſti ſalinarii cōcumbant. Deprehenſum enim quendam aiunt coeuntem cum recenti cadauere muliebri, delatumque ab ciuſdē artificii ſocio. Quiſquis autem vel ipſorum Ægyptiorū vel externorum compertus ſit mortuus, ſiue à crocodilo raptus, ſiue ab ipſo flumine, neceſſarium prorſus eſt ei ciuitati ad quam eiectus eſt, cōdire, & quamhoneſtiſſimo funere ſepelire, in ſacris monumentis. quem ne contingere quidē fas eſt alteri aut proximorum aut amicorum, [3] niſi ipſis Nili ſacerdotibus, vtpote maius quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad ſepeliendum.

XCI Græcanicis inſtitutis vti recuſant, & (vt ſemel dicam) nullorum hominum aliorum inſtitutis vti volunt. Et hoc quidem ceteri Ægyptii obſeruant. Eſt autem Chemmis oppidū grande Thebaicæ prouinciæ, prope Neam vrbem: quo in oppido eſt templum Perſei, Danaę filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti ſane è ſaxis veſtibulo, ſtantibus deſuper duabus grandibus è lapide ſtatuis. In hoc ambitu eſt templum, & in eo ſimulacrum Perſei: quem Chemmitæ memorant ſibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Eiuſque ſandalium quod ge-

Τοὺς ὃ τὰ μέσα βουλομένους, τὸν δὲ πολυτελῆ μὴν ἀφυγγίζοντας, σκυλάζουσι ὧδε. ἐπεὰν κλυσῆρας πλήσωνται τῶν ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ὧν ἔπλησαν τὸν νεκρὸν τὸν μὲν κοιλίην, ὅτε αἱ ταμόντες αὐτὸν, ὅτε ἐξελόντες τὰ νηδύα· τὸ ὃ τὸν ἔδρην ἐσῆσαντες, κ̀ βαλσαμόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι ἐπὶ τοσαύτας ἡμέρας· τῇ ὃ τελευταίῃ ἐξίσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴ κεδρίην, τὴ ἐσῆκαν τὸ πρότερον· ἡ ὃ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐξάγει. τὰ ὃ σάρκας τὸ νίτρον κατατήκει· κ̀ δὴ λείπεται τὸν νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον, κ̀ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπὸ τούτων ἔδωκαν οὔτε ὄνι νεκρῷ, οὐδενὶ ἔτι πρήγματι θέντες. Ἡ ὃ τρίτη ταρίχευσις ἔστι ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκυλάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴ κοιλίην, ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, κ̀ ἔπειτα ἀπὸ τούτων ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς ὃ γυναῖκας τὰς ὁπωφθείων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, κ̀ πολλαυτὰς δὲ δοκέωσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι μὴ ὦσι εὐειδέες κάρτα κ̀ λίην πλούσιαι γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, ὅτω πρόσθεν δίδοσι τοῖσι ταριχεύουσι. ὅτω ὃ ποιέουσι ὅτω δὲ εἵνεκα, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευτὰ μίσγωνται τῆσι γυναιξί. λαμφθῆναι γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ πρόσφατῳ γυναικός· καίπερ ὃ τὸν ὁμότεχνον. Οὓς δὲ αὐτὴ αὐτὸς Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἁρπαχθείς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φανέντα τεθνεώς, κατ' ὧν ἂν πόλιν ἔσηνεχθῇ, τότε πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, κ̀ περιστείλαντας ὡς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἱρῇσι σήκοισι. ὑδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον ἢ τοὺς ἱρέας αὐτοὺς τοὺς τοῦ Νείλου, ἄτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, ταφαπάζοντες θάπτουσι. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομίμοισι φονεῦσι χρᾶται· ὃ ὃ σύμπαν εἰπεῖν, μηδὲ ἀνῶν μηδαμᾶ μηδαμοῦ ἀνθρώπων νομίμοισι. οἱ μὲν νυν ἀνῶν Αἰγύπτιοι ὅτω τοῦ φυλάσσουσι· ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐστὶς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τοῦ Δανάης ἱερὸν τετράγωνον· περιέξ ὃ αὐτὸ φοίνικες πεφύκασι· τὰ ὃ πρόπυλα τοῦ ἱροῦ, λιθινά ἐστι, καὶ μεγάλα· ὅπι ὃ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν ὃ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, κ̀ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. ὅπι οἱ Χεμμῖται λέγουσι ὃν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὸν χῶν φανῆναι σφι, πολλάκι ὃ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφο-

1 Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Tert. 2 In pretio habitæ f. 3 Sed eum ſacerdotes ipſi Nili, veluti maius quiddam quam humanum cadauer, manibus contrectantes ſepeliunt.

ρημένον ὑείσκεαζ, εὸν ὃ μέγαθος, δίπηχυ· ὃ ἐπεὰν φανῇ, ὑδατώδεα ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. Ταῦτα μὲν λέγουσι· ποιδῦσι ὃ τάδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσεῖ. ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι ἀφὶ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἆεθλα, κτηνέα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα· εἰρομένῳ δέ μοι ὅπισθε μουσοποιοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ὀπιφαίνεαθαι, καὶ ὅπη κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν ὅτι Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γενέναι. ὅτι γὰρ Δαναὸν καὶ τὴν Λυγκέα εἰσῆξαν Χεμμίτας, ἐκπλώσαντα ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων ἰθυηλογέοντες, κατέβαινον ἐς ὃν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατὰ αὐτὴν τὴν Ἕλληνες λέγουσι, εἰσῆξαν ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλήν, ἐφάσαν ἐλθεῖν καὶ τῶνδε σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τὴν συγγένειαν πρῶτας. ἐκμεμαθηκέναι δέ μιν, ἀπικέαθαι ἐς Αἴγυπτον, ὃ τῆς Χέμμιος ὄνομα πεπυσμένον τῶνδε τὸ μηδός· ἀγῶνα δέ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν κελεύσαντος, ἐπιτελέαι. Ταῦτα μὲν πρῶτα οἱ κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν ἄλλοισι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι καὶ πάλαι, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀπάρτεος δὲ τελείην τῶν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι

77 ῥοδέων, καλέουσι λωτόν. Τοῦτον ἐπεὰν ῥέψαντα, ἀναξήνασι πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα ὃ ἐν τῷ μέσου τοῦ λωτοῦ, ἐόντα παπάβερι ἐμφερές, ὀπίσαντες, ποιεῦνται ἄρτους ὀπίσω πυρί· ἔστι ὃ καὶ ῥίζα ἔδιμος τοῦ λωτοῦ τὸ πυθμὴν καὶ ἐγλύσιος ὀπτὸς κέως ἐὸν τροχοειδέα, μέγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι ὃ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα· ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι τῇδε φυόμενος ἐκ τοῦ ῥίζης γίνεται κρίνῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ ῥοιαὶ ὅσον τε πυρῶν ἐλαίης ἐγγίνονται συχναί. ῥώγεται ὃ καὶ ἄπαλαί ἐαῦται καὶ αὖαι. τὸ ὃ βύβλου τὸ ἐπέτεον γινόμενον, ἐπεὰν ἀναπαύσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτοῦ ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλο τι χρῶνται· τὸ ὃ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν, ῥώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ ὃ ἂν καὶ κάρτα βούλωνται χρήσασθαι τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβανίῳ φλογὶ πυρώσαντες, ὕστερον ἐργάζονται. οἱ δὲ πίνεσι αὐτῶν ξώουσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων. τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὐτοὺς ἐόντας σιτέονται. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται·

stabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanice gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantique mihi cur eis solis consueuisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis diuerterent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, nauigasse in Græciam: [1] à quibus originem gradatim ducēdo, deueniebant ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob caussam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoq; ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse. quos postquam agnouisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Ægyptum venisse, [2] & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hęc omnia opinantur Ægyptii qui supra paludes incolunt. ¶ Qui vero in paludibus, vtuntur eisdem quibus ceteri Ægyptii moribus, cum in aliis tum in habendis singulis vxoribus, quemadmodum Græci. Ceterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluuius plenus campos inundauit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea vbi demessuerunt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaueri affimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autem huius loti radix quoque esculenta, etiam suauitate præstanti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio [3] calice germinans è terra, simillimus specie est fauo vesparum. In eo esculenta quędam instar nuclei oliuæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam vero byblum annuū vbiè paludibus excerpserunt, superiorē eius partem amputant, quā in aliud quiddā conuertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo si qui admodum suaui vti cupiunt, in luculento furno torrefactū ita comedūt. Sunt prēterea ex eis qui solùm piscibus victitāt, quos vbi ceperunt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. In fluminibus non fere gignuntur pisces gregales:

1 Quorum genealogiam describentes, deuen. 2 Scilicet certamen gymnicum ipsius iussu peragere. Et hi quidem sunt ritus Ægyptiorum qui sup. 3 Calyce adnascente è radice, simil.

sed nu-

sed nutriuntur in stagnis. qui hæc faciunt: Simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genituram spargentibus, quā feminę [1] consectantes, recuruando se ex ea concipiunt. Eædem vbi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorundem ductu, sed feminarum. Gregatim autē præeuntes, faciunt quēadmodum fecerant mares, oua fundentes instar milii parua, quæ mares venientes deuorant. Sunt autem ea tanquam milii grana, pisces: quum ex illorum granorum reliquiis non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiuntur, dum in mare meant, [2] his detrita dextra: quod ea de caussa patiuntur, quod in mare dum tendunt, à sinistra terram legunt: rursus eadem via reuertentes, incursant atq; offensant contingendo terram plerumque, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa *loca* terræ & lacunæ fluuio proximæ impleri incipiunt. Confestimq; redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta pisciculis minutis opplentur. Vnde autē verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor caussæ intelligere, quod superiore anno postquā Nilus abscessit, pisces qui oua in cæno peperarant, vna cū postremis abeunt aquis: circūacto rursus anno, vbi aqua restagnauit, protinus ex his ouis gignūtur pisces. Et ad pisces quidē quod attinet, ita se res habet. Porro Ægyptii qui paluſtria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu fillicypriorum, quod appellant Ægyptii [3] kiki, hunc in modū conficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos vltro nascuntur, ad oras fluminum stagnorumque ferunt, multum quidem fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc vbi collegerunt, alii contusum, ad ignē, alii in sartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneū quam oleum, sed graueolentiā exhibens. Sunt autē aduersus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, iuuant turres quas dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare.

τρεφόμενοι ὃ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσῆι οἶστρος κυίσκεαθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὸ θάλασσαν· ἡγέονται ὃ οἱ ἔρσενες, ἀπορράινοντες θοροῦ αἰ ὄ, ἐπόμεναι αἱ ἀναλαμβάνουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλεῶν γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἥδε μέναι ὃ ἀγεληδόν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τῶν δὲ ὠῶν ἁρπάζουσι κατ' ὀλίγους τινὰς οἱ ἔρσενες καὶ καταπίνουσι ἐρχόμενοι· εἰσὶ ὃ οἱ κέγχρους τούτοις ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν ὠοθετηκότων καὶ μὴ καταπεπομένων κέγχρεων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· ἢν δή τινα ἀυτέων ἀλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τὴν ἐμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων· ἢν δὲ ὠὰ ὀπίσω αἰ ἀναπλώοντες, τὰ ὀπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι ὃ ταῦτα ἀφὶ τόδε· ἐχόμενοι τῆς, ἐπ' ἀριστερὰ κατὰ πλώσι ἐς θάλασσαν, καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τὴν αὐτὴν ἀντέχονται ἐλαυνόμενοι, καὶ φαίνονται ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμαρτοιεν τῆς ὁδοῦ ἀφὶ ὃν ῥόον. ἐπεὰν ὃ πληθύσῃ ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε χαῦλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ ἀμφὶ τὸν ποταμὸν, πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθεόντος δὲ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ ἀναχεῦμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πολλά. κόθεν ὃ εἰκὸς αὖτις γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω καταφανέα τόπον. τὸν περυσινὸν ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, 78 οἱ ἰχθύες ἐκτικόντες ὠὰ ἐς τὸν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐκάστῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ ἐσελθόντος τοῦ χεῦμα πάλιν ἐπέλθῃ ὃ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων αὐτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες ἅτοι. καὶ σεῖ μὲν τῶν ἰχθύων ἄτων ἔχει. Ἀλείφατι ὃ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων καρπῶ, ὃ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι ὃ ὧδε· τῶνδε τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σείουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μέν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κήφαντες, ἀπιποῦσι· οἱ ὃ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ ἀπιποῦσι ὃ ἀποῤῥέον αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι ὃ ὠϊόν, καὶ οὐδὲν ἧσσον ἔλαιόν τῳ λύχνῳ πρόσφορον. ὀδμὴ μὲν δὲ βαρέα παρέχεται. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφι δέδεται μεμηχανημένα· τοῖς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκήσιας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες οὐ τοῦ τ' ἀνέμου οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι,

1 Consectantes, absorbent, & ea conc. *Legendum enim ἀναλάπτουσι ex vet. cod. non ἀναλάμπτουσι, cum Valla, nec ἀναλάμπουσι, cum vulg. edit.* 2 His capita sinistram versus attrita apparent: qui vero capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam caussam pat. 3 *Vulgo ricinus esse existimatur.*

τοῖσι δὲ ὠδὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι· τὰ δὲ αὐτὴ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς αἰνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τῷ δὲ νύκτα αὐτῷ χεῖται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ὠδὶ ζωὸν ἴστησι ὃ ἀμφίβληστρον. καὶ ἕπειτα ἁλιῇ ἐπ' αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἑλιξάμενος εὕδῃ, ἢ σιν δύνῃ, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. Τὰ ὑπὲρ δὴ πλοῖα σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἐστὶ ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιήματα, τῆς ἡ μορ- 10
ὁμοιοτάτη φὴ μάλιστ' ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· ὁ δὲ δάκρυον, κόμμι ὀπίζει. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κεφάλαμοι ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν στοιβεῖσι, ναυσιηγέμενοι τρόπον τοιόνδε· ὠδὶ χέμουσι τοὺς πυκνοὺς καὶ μακροὺς διείρουσι τὰ δίπηχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ βύβλου πολλῆς τείνουσι αὐτῷ. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαι τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἓν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβαίνεται. ἱστῷ δὲ ἀκανθίῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα αἰεὶ μὲν ἐν ποταμῷ οὐ δύναται πλέειν, ἦν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ χομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, κατερραμμένη ῥιπὶ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διπάλαιστος μάλιστά κη ταλαντιαῖος. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὄπισθε φέρεσθαι, ὃν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χαρέεται ἀγομένη, καὶ ἕλκει τὸ βάρις· (τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἑπόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, κατιθυνῇ τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλά, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. Ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ κάλπῃσι νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. παραπλήσιον δὲ ὦν, ἐπεὰν διὰ τοῦ ῥηχέος διὰ ποταμοῦ, σκέπτεσθαι τὰ ῥέεθρα διὰ ποταμοῦ, οὐδὲ ἀπὸ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μέν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος αἰεὶ πλώοντι, παρὰ αὐτὰς ἴσχει τὰς πυραμίδας γινέται ὁ πλόος. ἔστι δὲ ὀρύσσοντι, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ὀρύγματος τοῦ Δέλτα, καὶ διὰ Κερκάσορον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου ἀπὸ πεδίου πλέων,

At qui intra paludes habitant, alia turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt,[1] eisdē noctu vtuntur cubili in quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operti somnū capiunt. qui si in vestimento inuoluti aut in sindone dormirent, eos per ipsa indumenta culices morderent: per retia vero ne tantulum quidem mordere conantur. [2] Naues eorum onerariæ sunt factę è spina, cuius figura simillima est loto Cyrenęo, & cuius lacryma gummi est. Ex hac spina ligna cōcidunt, quæ magnitudine bicubitali, [3] tanquā lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum densos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modū compegerunt, deinde per frequentia transtra extendunt. [4] Commissuris nequaquam vtuntur, sed introrsum compages byblo innectunt. Gubernaculum [5] scite faciunt, & hoc per carinam transit. Malo quoq; spinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia contra flumen meare non possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est [6] ianua ex myrica facta, [7] putaminibus arundinaceis strata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo. huiusmodi [8] ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis sinunt deferri: lapidem vero retrorsum alio fune. [9] Ita ianua, impetu aquæ insidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illes est copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionē supergressus est Nilus, solæ vrbes apparent, catenus extantes vt insulis Ægæi maris fere assimiles esse videantur. Nam cetera Ægypti, pelagus efficiuntur: ipsæque vrbes, solæ extant, *quæ stationes nauium faciunt*. Nec iam, quum hoc contingit, per alueum fluminis, sed per medium campi nauigatur. Ex Naucrate quidem [10] Memphin versus, non iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltæ & vrbem Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratē versus per campum

1 Nocte vero sic vtuntur: Cubile in quo quiescunt, reti circumdant, deinde op. *Vt legatur οὕτω, non αὐτῷ.* 2 Nauigia eorum onerariæ sunt facta è sp. 3 In formā laterис comp. hunc in m. compingentes: Cuneis frequentibus & longis circumnectunt bicubitalia ligna. vbi hunc in m. 4 Cuiuatis autem in gyrum lignis non vt. 5 Vnum faciunt, *ἓν, pro quo hic legit εὖ.* 6 Cratis. 7 Ex arundinum resegminibus consuta, *vel contexta*. & lapis perforatus, duorum f. *ἑφε.* 8 Cratem. 9 Cratis itaque imp. 10 Memphin versus nauiganti, iuxta ipsas pyramidas est cursus, *id est tenetur, vel dirigitur*. at ne hic quidem est *tum*, sed, *est alius* iuxta ac.

ăd An-

ad Anthyllam vrbem venies, & ad vrbē
XCVIII quæ vocatur Archandri. Harum vr-
biū Anthylla, quæ est insignis, datur
peculiaris in calceamenta vxori semper ei-
us qui in Ægypto regnat. quod factum
est ex quo Ægyptus fuit ditionis Persa-
rum. Altera videtur mihi nomē habere
ab Archandro Danai genero Phthii A-
chæi filio. Archandri enim vrbs nomi-
natur. [1] Quod si alius quisquā Archāder
esset, nequaquā Ægyptiū nomen foret.
XCIX Hactenus quę vidi, quę noui, quę inter- 10
rogaui, dicta sunt: hic pergam disserere
de Ægypto quæ audiui, addēs & aliquid
quod ipse viderim. ¶ MENEM, qui
primus apud Ægyptū regnauit, aiebant
sacerdotes [2] iunxisse pontibus Nilum
ad Memphin. nam eum, Libyam ver-
sus totum prærerlabi montem Psammi-
um: & supra Memphin centum circiter
stadia meridiem versus aggesta humo
ad anfractum fluminis arefeciſſe pristi-
num alueum. ita flumen facto alueo per
medium montium fluere. Adeo nunc
quoque sub Persis iste anfractus Nili
qui coercitus fluit, magnis præsidiis cu-
stoditur, quotannis obsceptus aggeribus.
Quos si refringens flumen velit ea par-
te redundare, omnis Memphis adibit
periculum ne aquis operiatur. Ab hoc
Mene, qui primus extitit rex, [3] id vnde
fluit amnis effectum terrestre, ibique ab
eodem vrbē hanc conditam quæ nunc
Memphis appellatur (est enim Mem-
phis in angustiis Ægypti sita) & exteri-
us aquilonē versus & vesperū, ex flumi-
ne effossum esse stagnū, (nam ab aurora
ipse Nilus coercet) & ab eodem in ea
vrbe extructum hoc templum Vulcani
tum magnū tum memoratu dignissimū.
c Post hunc recensebant è libro sacerdo-
tes nominatim alios trecentos ac triginta
reges. In quibus tot ætatibus hominum,
decem & octo fuissent Æthiopes, & vna mulier alienigena: ceteri, viri Ægyptii. Mulieri quæ regnauit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, NITOCRIS. Quam dicebant vltam fuisse fratrem, ab Ægyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. vltam autem fratrem, multis Ægyptiorum dolo absumptis. [4] Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per caussam quidem noui operis, animo autem aliud agitantē: & conuocatis

ἥξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχανδροῦ καλεομένην. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ξεμάρετος δίδοται τῷ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ οὗ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δ' ἑτέρη πόλις δικαίει μοι ὄνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ, γαμβρεοῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἰ δ' ἄρα καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος· οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον ὄνομα. Μέχρι μὲν τούτου, ὄψις τε ἐμοὶ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσα ἔστι· ὅσα δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίοισι ἐξ ἑνὸς λόγοισι ἐρέω, τοῖσι καὶ αὐτοῖσι τι καὶ τῶν ἐμῶν ὄψιος. Τὸν Μῆνα τοῦτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτον μὲν ἀποφυράσαντα τῷ Μέμφιν. ὃν γὰρ ποταμὸν πρώτα ῥέειν τοῦδε ὄρεος Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· ὃν δὲ Μῆνα ἀνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, ὃν τοῦτος μεσαμβρείης ἀγκῶνα τοῦτον χώσαντα, ὃ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, ὃν δὲ ποταμὸν ἐκτεῦξαι, ὃ μέσον τοῦ οὐρέων ῥέῃ. ἐπὶ δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὡς ἀπεγνωμένος ῥέει, ὃν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φερασυνόμενος αἰεὶ πρὸ ἔτεος. εἰ γὰρ ἐθελήσοι ῥῆξαι ὑπερβαλὼν ὁ ποταμὸς τοῦτο, κινδυνος πᾶσι Μεμφι καταχλυσθῆναί ἐστι. ὡς δὲ τῷ Μηνὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γενέσθαι ὃ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στενῷ τῆς Αἰγύπτου. ἔξωθεν δὲ αὐτῆς πρόσθε ὀρυξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. ὅ γὰρ πρὸς τοῦ νοτίου αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τῇ Ἡφαίστου ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βύβλου, ἄλλων βασιλέων τριηκοσίων τριήκοντα ὀνόματα. ἐν τοσαύτῃσι γενεῇσι ἀνδρῶν, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μίην δὲ γυναῖκα ἐπιχωρίην· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τόν περ τὴν Βαβυλωνίην, Νίτωκρις. τὸν ἔλεγον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, ὃν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω οἱ παρέδοσαν τὸ βασιλήιον· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων δόλῳ διαφθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γὰρ μιν οἴκημα μεγάλιστον, ὑπόγαιον, καινοῦν τοῦ λόγου, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέουσαν δὲ μιν καλέσασαν

1 Sed fieri potest vt aliquis alius Archander fuerit: non tamen Ægyptium est hoc nomen. 2 Aggessisse Memphin. fluuium enim totum prærerlabi solitum montem fabulosum Libyam versus: Menem autem supra stadia circiter centum à Memphi, sinu qui meridiem versus ferebatur obstructo, aref pr. 3 Quum ea pars à qua fluuium arcuerat, continens facta esset, *vel terrestris*, ibi abe. 4 Nam quum domum conderet, specum subterraneum & eum quidem valde longum excauasse, vt ipsa quidem dice-bat, mente autem aliud machinatam esse. & conuoc. *Vt legatur κεινοῦ, non καινοῦ.*

Αἰγυπτίων τὺς μάλιστα μεταιτίους τῦ φόνου ἥδεε, πολλοὺς ἐς ἰδίαν· δαμυμένοισι ὦν, ἐπῶσαι ὃν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. Ταύτης μὲν πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτὴν μὲν, ὡς τὸ ἀξέρ-γαστο, ῥίψαι ἐς εἴκημα τοιοῦτο πλέον, ἢ κως ἀπιμώρητος ἦν. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, ὁ γὰρ ἔλεγον θωυμάσιον ἔργων ἀπόδεξιν, καὶ σφέων εἴ τις λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τὸ ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τὰ Ἡφαίστου πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι· τὴν περίμετρος ὅσων ὁδὸς σταδίων ὑστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομήσαι, τῶν τὸ μεγάθεος πέρι, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. Τὸν μὲν πρόσθε ἀποδέξασθαι· τὸν δὲ ἄλλον οὐδένα οὐδέν.

Γενόμενος δὲ ὦν τούτου, τὸν ἐπὶ τούτοισι ἡμῖν βασιλέα, τὸν οὔνομα ἦν Σέσωστις, τοῦτον μνήμην ποιήσομαι. Τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀράβιου κόλπου, τοὺς ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους κατάρρεφε, ἐς ὃ πλέων πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν μὲν, ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον καὶ τῶν ἱρέων τὰ φάτνη, στρατιὴν πολλὴν τῶν λαῶν ἠλαυνε ἀπὸ τῆς ἠπείρου, πᾶν ἔθνος ὃ ἐμπεδὸν κατεστρέφόμενος. ὁτέοισι μὲν γὰρ αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, καὶ δι' ἀνδρῶν γλιχομένοισι τῆς ἐλευθερίης, ἐνταῦθα μὲν στήλας αἰσχρὰς ἐς τὰς χώρας, ἀπὸ γραμμάτων λέγουσα τό, τε ἑωυτῦ οὔνομα, καὶ τὴν πάτρην, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἑωυτῦ κατεστρέψατο σφέας ὁ τέων ὁ ἀμαχητὶ καὶ βὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι καὶ τὰ αἰδοῖα γυναικὸς πρόσθε γενέσθαι, δηλα βουλόμενος ποιέειν ὡς ἦσαν ἀνάλκιδες. Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆλθε τὴν ἤπειρον. ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διέβαλε, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τὺς Θρῄκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ ὁ Αἰγύπτιος στρατὸς ἀπικέσθαι ὁ ἀκρότατος. ἐν μὲν γὰρ τῇ πρώτων χώρῃ φαίνονται σταθσαι αἱ στῆλαι· ὃ δὲ πρόσω-πέρω τούτων, οὐκέτι. οὗτος μὲν δὴ ἐνθεῦτεν ἀπῆλθε καὶ ἐπί τε ἐλάσσονι ἔθνεϊ τὸν ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, ἐκ ἔχω ὅ ὁ ἐνθεῦτεν ἀπέβη εἰπεῖν εἴ τε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστις ἀπεδάσατο τὸν ἑωυτῦ στρατὸν μόριον ὅσον δὴ, ἢ τοῖσι πολλοῖσι τῶν στρατοπέδων κατασκήψας ἐκέλευσε ἐπὶ τὴν χώρην ἰέναι ταύτην.

ad conuiuium multis, quos præcipue nouerat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quod, vbi hoc fecisset[1] conspersisse eam multo cinere ædificiū, quò impunita esset. Aliorū autem regū nullum referebant clarū opus editum, nisi vnius, qui postremus horum extitit, MOERIS. Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonē vergentia: & stagnū effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cū ipsius lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantū operū edidisse: alios autē nihil prorsus.

¶ Quos ego prætergressus, eius qui his successit, nomine SESOSTRIS, mentionē habebo. Ilium dicebant sacerdotes,[2] primùm longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressumque longius, venisse in mare iam vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad Ægyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationē, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnesque gentes, vt in quamque incidebat, subegisse. Et quascunq; earū nanciscebatur feroces & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos litteris sui nominis & patriæ, & quę referrent ipsum illos vi subegisse: quarum vero vrbes nullo prælio nulloque negocio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem litteras quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterāt, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. Hęc faciendo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsq; & non vlterius mihi videtur Ægyptius exercitus peruenisse, quoniā in illorum terra tituli, non vltra, positi apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquā ad Phasin subsedit,[3] quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquantulū copiarū

1 Sese coniecisset in domum cinere plenam, quò imp. 2 *Hunc locum Budæus ita vertit*, Primū omnium regum longis nauibus Arabicum sinum præteruectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suam redegisse: indeque retro iisdem vestigiis reuersum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercitu obuias vbique gentes subegisse: Quascunque autē erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horū ille regiones stelas, *id est*, *cippos lapideos*, statuebat, litteris significantes ipsius regis nomen & patriam, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorum verò vrbes nullo negocio aut inciuento certamine cepisset, apud hos itidem vt apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignauos esse. 2 Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse r.

reliquerit

reliquerit ad eam regionē incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluuium Phasin substiterint.

CIV Nam Colchi videtur Ægyptii esse: quod ipse prius notum quàm ex aliis auditum refero. Cuius rei quum mihi cupido incessisset vt vtrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. [1] Ipse autem ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quū & alii sint huiusce modi) [2] sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii, qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: & in hoc faciendo, agnoscūtur Ægyptii esse. Ægyptii vero atque Æthiopes, non queo dicere vtri ab vtris didicerint. nā videtur esse perantiquū. Sed quod ex Ægypto, quum illic commerciū haberent, didicerint, magnū mihi fit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur, virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint simiCV les Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptii linum eadem ratione [4] operantur: omnisque vtrorumq; vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicū à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur Ægyptiacum. Titulorum quos Sesostris rex Ægypti [5] regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipsē vidi inscriptos, tum quibus dixi litteris, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam CVI quoque duæ huius viri figuræ visuntur in petris incisæ: vna quidem quâ ex Epheso in Phocæam itur, altera vero, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum vtraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, ceteramque item armaturam & Ægyptiacam

1 Ipse partim ex hoc 2 Sed ex istis magis, quod soli &c. 3 Et in eo istos Ægyptiorum consuetudinē sequutos constat. 4 Elaborant. *Vel*, *Apparant*. *Gall. accoustrent*. 5 Per singulas regiones

ϗ Αἰθιοπίδα ἔχϥ. ὀκ ὅ τῦ ὤμυ ἐς τ̓ ἕτερον ὦμον ἀφ' τ̓ ϖηχέων γεφύρεα ἰεϱὰ Αἰγύπλια δήκει ἐγκεχλαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓὨ ΤἨΝΔΕ ΤἨΝ ΧὨΡΗΝ ὨΜΟΙΣΙ ΤΟΙ̃ΣΙ ΕΜΟΙ̃ΣΙ ΕΚΤΗΣΆΜΗΝ. ὅσπις ὅ ϗ ὀπίσθεν ἔϛι, ἐνθαῦτα μὴ ὀ δηλοῖ, ἑτέρωθι ὅ δεδήλωκε. τὰ δὴ ϗ μετεξέτεροι τ̓ ϑηναμμύων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζοισι μιν εἶ), πολὺ ϒ ἀληθείης ἀπολελαμμένοι. Τ̃ον δὴ τ̓ Αἰγύπλιον Σέσωϱιν ἀναχωρέοντα, ϗ ὑπάϱχοντα πολέας ὠνθϱώπυς τ̓ ἐθνέων τ̃ ἁς χώρας κατεϱρέψατο, ἔλϑγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγνώετο ἀναχϱημίζοντος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, ὃν ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τῷ ἐπέτϱεψε Σέσωϱις τ̓ Αἰγύπλον, τ̓ τὸν ὑπ' ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, ϗ ϖερὶ αὐτῷ τοὺς παῖδας, ϖερικῆσαι ἔξωθεν τ̓ οἰκίην ὕλῃ· ϖερικήσαντα ὅ, ὡς ϖοιέϱησαν. τ̓ ὅ, ὡς μαθεῖν τ̓ τα, αὐτίκα συμβουλεύεϛαι τῇ γυναικί· ϗ δὴ ϗ τ̓ γυναῖκα αὐτ̓ ἅμα ἄγεαι. τ̓ δὲ εἰ συμβουλεῦσαι, τ̃ παίδων ἑπτὰ τ̃ν ἔι, τοὺς δύο ὑπὲϱ τ̓ πυϱὴν ἐκτείναϛα, γεφυϱῶσαι ὅ χαμόμενον, ἀϖὸ τούτων ἐφ' ἑκείνων ὑπερβαίνοντας ἐκσώζεαι. Ταῦτα ϖοιῆσαι τ̓ Σέσωϱιν· ϗ δύο μὲν τ̓ παίδων καταϰαυθῆναι τοῦ ϖατϱὸς ποιῶδε, τοὺς ὅ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ ϖατϱί.

Νοσήσας ὅ ὁ Σέσωϱις ἐς τ̓ Αἰγύπλον, ϗ πϱάσσων τ̓ ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ ὃν ἐπῆγε ἄγετο, τ̃ν ἑᾳ χώϱας κατεϱρέψατο, τέτῳ μὲν τάδε ἐξεύϱετο· τοὺς τε οἱ λίθους τοὺς ὑπὸ τοῦτο ϑ̓ βασιλέος κομισθέντας ἐς τ̓ Ἠφαίϛου τ̓ ἱϱὸν, εὐόντας μεγάλει ϖεριμήκεας. ἔϑοι ἦσαν οἱ ἐλκύσαντες. ϗ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐόυσας ὑπ' ὄϱυσσον. ὑπ' Αἰγύπλῳ, πάσας ὅτοι ἀναγκαζόμενοι ὤϱυξαν. ἐποίεόν τε ὀκ ἐχόντες Αἰγύπλιοι, ϖϱὶν ἐδ̓ ἐϖαισιμήν, ϗ ἁμαξυλῆν πᾶσαν, ὐδεᾶ τοῦτον. ἀϖὸ γὰ τοῦτο ϑ̓ χϱόνου Αἴγυπλος ἐῦσα πεδιὰς πᾶσι, ἀϊππος ϗ ἀναμάξυλος γέγονε. αἵπαι ὅ τοῦτον αἱ διώρυχες γεγόασι, ἐῦσαι πολλαί, ϗ πόρπιδες ἕξπιες ἔχουσι. κατὰ ζᾶμνε ὅ ὅδε εἵνεκα τ̓ χώϱην ὁ βασιλεύς· ὅσοι τ̓ Αἰγυπλίων μὴ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ ἐκτήντο πόλις, ἀλλ' ἀμέσους, ἔτοι ὅκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς ἀναπίζοντες ὑδάτων, πλατυτέϱοισι ἐχϱέωντο τοῖσι ϖόμασι ἐκ Φϱεάτων χεϱσώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατεμήνη ἡ Αἴγυπτος. καὶ λαχμὸν ὅ τ̓ χώϱην Αἰγυπλίοισι ἅπασι ὅτον ἔλεγον τ̓ βασιλέα, κλῆϱον ἴσον ἑκάϛῳ ἐξαγώνου διδόντα. ϗ ἀϖὸ τούτου τὰς ϖοσόδους ποιήσαϛαι, ὑπιτάξαντα ἀποφοϱὴν ὑπιτελέειν καὶ ὀνιαυτόν. εἰ δέ τινος ὅ κλήϱου ὁ ποταμὸς τι παϱέλοιτο, ἐλθὼν αὐ τοῦτο αὐτ̓, ἐσήμαινε ὅ γεγενημένον· ὁ ὅ, & Æthiopicã gestans: & ex altero ad alterum humerũ euntes sacræ litteræ Ægyptiacæ sunt insculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamẽ aut cuias fuerit, [1] ab hac parte nõ indicant, sed ab altera. Ea quidã conspicati, Memnonis imaginẽ esse coniectant, multũ à veritate deficientes. Hũc igitur Sesostrin Ægyptiũ sacerdotes dicebant, redeuntem, multosq; mortales earum gentiũ ac regionum quas subegerat, reportantem, eundem, [2] posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quẽ Ægypto præfecerat, vna cum liberis inuitatum: & quum ille domum exterius materia circumstipasset, struemque incendisset, re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberasse, (nam & vxorem secum duxerat) & ea sudente vt duos è sex liberis super ardentẽ pyram extendens, pontem faceret, super quos ipsi transeuntes euaderẽt, ita fecisse: & duob⁹ filiis ita incensis, ceteros vna cũ patre fuisse seruatos. Sesostrin in Ægyptũ reuersum, vltionem de fratre sumpsisse: quam vero multitudinem è terris in potestatem redactis abduxerat, ea vsum in hac fuisse. Nempe isti fuerunt qui sub hoc rege immẽsæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad diuortia aquarum, quæ nunc in Ægypto sunt, cũcta effodienda sunt adacti, [3] quia inuiti faciebant vt Ægyptum, prius equis & plaustris agendis vbique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana est, tamen inequitabilis & plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas [4] vniuersa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putauit, vt ciuitates quæ non accolerent flumen, sed in medio Ægypti essent, refluente flumine non laborarent penuria aquę ad potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa Ægyptus intercisa est, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes Ægyptios dispartita, soli quadrati æqua portione viritim per iortem data: atque hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quod si cuius portionem alluuione flumen decutiasset, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium

1 Hic quidem non declaratur, sed alibi declaratum est. 2 Quum in reditu Daphnas Pelusias veniisset, 3 Et per imprudentiam fecerunt vt Ægyptus pr.e.& pl.agendis vbique idonea, commoditate ista careret. Nam &c. 4 Et varias formas, *vel varia diuerticula* habentes. Regionem autem idcirco rex incidit vt ciuitat. *Hic pro πεδιονους legit Cæsus.*

inspiciendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum esset, vt ex residuo pro portione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam transcendisse. Nam polum & gnomonem, *id est*, *normam*, & duodecim dici partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic Ægyptius rex imperio potitus est Æthiopiæ: monumentum quoq; sui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas statuas, duas quidẽ tricenũm, vnam suam, alterã vxoris: quatuor autem, vicenũm cubitorũ, totidem filiorum. Huic statuæ longo post tempore quũ Darii Persæ statua anteponeretur, non tulit id sacerdos Vulcani, negãs Darium tales res gessisse quales gessisset Sesostris Ægyptius: quippe qui cũ alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas subegisset: [1] eoq; iniquum esse huius ante illius sisti donaria, qui rebus gestis non esset illum supergressus. Hęc loquuto sacerdoti tamẽ ignouisse Darium ferunt. ¶ Defuncto Sesostre, regnũ suscepisse PHERONEM eius filiũ aiebant, & hunc nullã sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse vt luminibus caperetur. idque hac de caussa: Quum flumẽ eo tempore copiosissimũ manaret, ita vt supra decẽ & octo cubitos rura transcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [2] facinus admisisse, quod sumptum spiculum in medios fluminis vortices contorserit: statimq; laborasse ex oculis, ac visum amisisse, decennioq; cæcũ fuisse. Vndecimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum aduenisse, iam exactum esse tempus [3] calamitatis: visumque ei rediturum, si oculos abluisset lotio mulieris quæ ad suum solius virum accessisset, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia vrinam vxoris expertum, quũ nihil amplius cerneret, ceterarum deinceps vrinam expertum, tandem vidisse. Tumq; omnes mulieres quas fuisset expertus (præter eã cuius lotio lotus visum recepisset) vnam in vrbem coegisse, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id est*, *rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipsa vrbe omnes concremasse: & eam cuius lotio lotus visum recepisset, vxorem duxisse. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria posuit, omnia memoratu digna, tum maxime memorabilia ac spectaculo digna in templo Solis, gemina saxa, quos obelos vocant, *à figura veru*,

1 *Hæc adde post Subegisset*, Darium autem Scythas vincere non potuisse, ideoque in. 2 Proteruitate quadam sump. 3 Pœnæ qua mulctaretur.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

μῆκος μὲν ἑκάτερον, πήχεων ἑκατόν, εὖρος δ', ὀκτώ. Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὸν βασιλήϊον ἔλεγον αἶδρα Μεμφίτιν, τὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὔνομα Πρωτέα ἐστί. τῷ νῦν τέμενός ἐστι ὀπίσω Μέμφιος καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τὸ Φοινίκων στρατόπεδον ἐστὶ ὀνομαζόμενον. ἐν δὲ τῷ τεμένεϊ τῷ Πρωτέος ἱρόν ἐστι, ὃ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο ἱρὸν Ἑλένης εἶναι τῆς Τυνδάρεω· ἔν τε τὸν λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διαιτήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτεῖ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσαι γὰρ δὴ δὴ ἄλλαι Ἀφροδίτης ἱρὰ ἵδρυται, οὐδαμῶς μοῦνον ἔστι. ὅσαι γὲ δὴ δὴ Ἀφροδίτης ἱρὰ ἔστι, οὐδαμᾶ ξείνης ἐπικαλέεται). Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντί τὰ περὶ Ἑλένην λεχθέντα ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὸ ἑωυτοῦ· καὶ μιν ὡς ἐγίνετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξαραγῆναι ἀέλλῃσι ἐς τὸ Αἰγυπτίων πέλαγος. ἐνθεῦτεν δ' (ἐπεὶ καὶ ἀνίεσαν τὰ πνεύματα) ἀπικνέεσθαι ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτῳ ἐς τὸν νῦν Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταρίχειαν· ἐοῦσαν δὲ καὶ τῆσδε ἠιόνος, ὁκοῖόν νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρὸν· ἐς τὸ ἂν κατα-φυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ ἀνθρώπων ὑποβάλληται σήματα ἱρὰ, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τοῦτον ἅψασθαι· ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ τε καὶ ἀπ' ἀρχῆς. τὸν ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιγμένα θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον, ἱκέτας ὑποδεδεγμένοι τὸν θεόν, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτὸν· πρῶτα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἴη περὶ τόν τε Ἑλένεω καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην. κατηγόρεον δὲ ταῦτα περὶς τε τοὺς ἱρέας καὶ δὴ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τὸν δαίμονα τὸν Θωνῖος. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θωνῖος, πέμπει τὸν ταχίστην ἐς Μέμφιν τῶδε Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε, Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν, Τεῦκρος, ἔργον δὲ αἰσχρὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνου γὰρ τὸν ἑωυτὸν ξεναπατήσας τὸν γυναῖκα, αὐτόν τε ταύτην ἄγων ἧκει, καὶ πολλὰ καρπούμενος χρήματα, ἀνέμῳ εἰκὼς ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπειλήφθη. κοτέρα δῆτα τῶν ἐσόμεθα ἀσινέα σκοπέοντες, ἢ ἁρπάσαντα τὰ ἔχων ἦλθε; εἰ δὲ πέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, Ἄνδρα τῶν, ὅστις κοτὲ ἐστὶ ἀσεβὲς ἐργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα ἰδὼν τί κοτε καὶ λέξῃ. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θωνῖς, συλλαμβάνει μὲν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατέχει· μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνῆγε ἐς Μέμφιν, καὶ δὴ Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ

centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis. ¶ Huic in regno CXII
succeſſiſſe aiebant virũ Memphiten cui nomen eſſet lingua Græca PROTEVS. cuius nunc apud Memphin viſitur fanum, decorum ſane ac valde adornatũ, ad auſtralem partẽ templi Vulcani poſitum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes quæ vocatur Veneris hoſpitæ: quam coniicio eſſe Helenæ Tyndari filiæ: tum quia apud Proteum fuiſſe diuerſatã audiui, tum etiam quod cognomine Veneris hoſpitæ appellatũ eſt. Nam quæcunque ſunt alterius Veneris templa, neutiquam hoſpitæ appellãtur. Et ſane percontanti mihi ſacerdotes de CXIII
Helena, referebant ita rem eſſe geſtam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renauigaret domum, in mari Ægæo ventis curſu excuſsũ in Ægyptiacũ pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulſum, in Ægyptum, ad oſtium Nili quod vocatur Canobicũ, atque ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templũ, quod nunc queq; eſt: ad quod ſiquis cuiuſcunq; hominis ſeruus confugiens capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam vſque ætatem prorſus immutata perſeuerauit. Eam templi legẽ mancipia Alexandri quũ audiſſent, ab eo profugerunt: aſſidenteſque deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant, eum deſtructum volentes: remque omnem exponebant vt circa Helenã geſta erat, & illatam Menelao iniuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes & apud huius oſtii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, CXIV
Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteũ mittit hæc nunciatũ, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetrauit: quippe ſeduxit hoſpitis vxorem, quam ſecũ ducens cum multis admodũ opibus, in tuam terram ventis appulſus eſt: vtrumne ſinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret, Virũ iſtum, vndecunq; is ſit qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetrauit, comprehensũ ad me deducite, vt quidnam dicturus ſit ſciam. Hoc vbi accepit Thonis, Alexandrũ comprehendit, naueſque eius diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam

1 ſeruos

1 ſeruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræſentatis, Proteus percontatus eſt Alexandrum quiſnam eſſet, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus ſuum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigaſſet, & quo. Sed interrogante Proteo vnde Helenã accepiſſet, titubantem in loquendo ac 2 tergiuerſantem coarguebant ii qui fuerant ſupplices, exponentes omnia quæ in ſcelere admittendo geſta eſſent. Tandem Proteus apud eos hanc ſententiam tulit, inquiens, Ego, niſi magni intereſſe arbitrarer de nullo peregrino ſupplicium capitis ſumere, ad terram meam ventis appulſo, ſupplicium pro Græco illo de te ſumerem. 3 omnium hoſpitum deterrime, ſceleſtiſſimum facinus admiſiſti, à tuo ipſius hoſpite erepta vxore: 4 neque his contentus, cum ea abiſti. Ac ne his quidem ſatis habens, compilata hoſpitis domo veniſti. Itaque quoniam magni momenti eſſe duco necare hoſpitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abducas non ſinam, ſed ego hæc Græco hoſpiti reſeruabo, dum ille ipſe conſtituerit venire ad iſta reportanda. Tibi vero ipſi, tuiſque conuectoribus, vt è mea terra in aliã triduo tranſfretetis præcipio, alioqui vos pro hoſtibus perſequuturus. Hunc Helenæ ad CXVI
Protea aduentum fuiſſe ſacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepiſſe: ſed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo eſt vſus, in quem tranſtulit, declarans ſe hunc famæ ſermonem notum habuiſſe. Id manifeſtum eſt ex eõ quod in Iliade facit mentionem eiuſdem erroris Alexandri: nec vſquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuiſſe errabundum, tum etiam Sidonem Phœnicię applicuiſſe. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis: ita verſibus inquiens,

Iliad. ζ.
Picturata inerant ibi pallia, opus mulierũ
Sidonidum, quas ipſe Paris formoſus ab vrbe
Sidonia duxit, ſulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam nataliibus ortam.

Odyſſ. δ.
Meminit quoq; in Odyſſea his verſibus,
Hoc habuit Ioue nata probum præſensque venenum,

1 Supplices, ἱκέτας, *pro quo hic legit*, εἰκότας. 2 *Ad verbum*, Non dicentem veritatem 3 Qui (ô omnium hominum deterrime) hoſpitio exceptus, ſceleſtiſſ. *At hic pro ξεινίων legit ξείνων, iungens cum αὐδρῶν, & omittens τυχών.* 4 Neque vero tibi ſatis fuit cum illa rem habuiſſe, ſed etiam ſublata illa abiiſti. Ac ne his quidem contentus, direpta hoſp. *Poteſt & aliter exponi αἰσχυλέσαι.*

τοὺς ἱκέτας. ἀνακομιδέντας δὲ πρώτων, ἠρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνομα. καὶ δὴ καὶ ὃν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὸν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὸν ἀληθέα, ἤλεγχον οἱ γνώμονες ἱκέται, ὀξυγλώσσως πρῶτα λόγον τοῦ ἀδικήματος. τέλος δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ τοῦ πολλοῦ ἠγεύμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἦλθον ἀποκαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἄν σε ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐπεσάμυνα· ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον εἰργάσαο· τοῦτο τὸ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. καὶ μάλα σὸν ἤρκεσέ τοι συγγενέσθαι αὐτῇ, ἀλλ' ἀναπερώσας αὐτὴν, οἴχου λαβών. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ ξείνου κεραΐσας ἧκεις. νῦν ὦν ὅπως τοῦτο πολλοῦ ἄξω, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὐ τοι τοῦτο ἀπάξεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺς συμπλόους τρισὶν ἡμερέων τοῦτο παραγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους τοῦτο ἐνόμισα ἔσεσθαι. Ἑλένης μὲν τοιαύτην ἄπιξιν τῶδε Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον συνιδέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην ἁρμόσιμος ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷπερ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ὑπίσατο τὸν λόγον. δῆλον δὲ, καὶ κατὰ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμοῦ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπενείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλανώμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τὴν Φοινίκης ἀπίκετο. ὑπεμέμνηντο δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀρετῇ. λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τοὺς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ὅπερ πλὼς εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀγαγθ' εὐπατέρειαν.

ὑπεμέμνηντο δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,

Ἐλθὲ, τά οἱ Πολυδάμια πόρεν Θῶνος ἀλόχοιτις,
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δ' ὀλοιά.

καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος λέγει,
Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δῦναι ἐθέλοντα θεοὶ μεμάασιν ἀέσθαι
Ἕρξαι, ἐπεὶ οὔ σφιν ἑρέξα τελείας ἑκατόμβας.
ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς
Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμουρέει γὰρ ἡ Συ- 10
ειη Αἰγύπτῳ. εἰ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστι Σιδὼν, ἐν τῇ
Συείῃ οἰκέουσι. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τάδε
δ' ἄλλα οἶδα, μάλιστα δηλοῖ ἔτι οὐκ
Ὁμήρου τὰ Κυπρία ἔπεα ἐστὶ, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν
μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξαν-
δρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑ-
λένην, εὐαίτε πνεύμασι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ
λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν.
Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κυπρία ἔπεα χαίρετον.
ἐρεσμὸν δέ μοι τόδε ἱρέας εἰ μάταιον λέγειν ἐστὶν 20
οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενόμενα, ἢ ἔφασαν πρὸς
ταῦτα, πάντα ἐξεπίστατο παρὰ αὐτοῦ
Μενέλεω. ἐλθὼν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς
τὴν Τευκρίδα τῶν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν ἀνέκαθεν
ἐσῆσαν Μενέλεῳ. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθῆναι τὸν
στρατιὸν, πέμψαντες ἐς Ἴλιον ἀπίεσαν· σὺν δὲ σφι-
σὶ ἦναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δὴ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον ἐς
τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ἐγέ-
νετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας
αἰτέειν. τοὺς δὴ Τρῶας τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ 30
μετέπειτα, καὶ ὁμνύντας, καὶ δυνάμενοί μὴ μοῦνον ἔχειν Ἑ- 84
λένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλὰ εἶναι
αὐτὰ πολλὰ ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ σφι ἀδύνατα εἶναι νῦν
δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς
ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ'
αὐτῶν, ὅτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ
τεῖχος ὡς οὐδὲν ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ σφι αὐτὸν λό-
γον τῶν προτέρων ἐπωιθάτο, ὅτε δὴ πίστ' ἔσαν-
τες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Με-
νέλεων ἀπέστελλον πρὸς Πρωτέα. Ἀπικόμε- 40
νος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀνα-
πλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἴπας τὴν ἀληθείην τῶν
πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἔτυχε μεγάλων, καὶ
Ἑλένην ἀσινέα καὶ κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ
τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τού-
των, ἐξύβριε ἀνὴρ Μενέλεως ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους.
ἀποπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι·

Quod Polydamna sibi Thonis donauerat uxor:
Ægypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachum Me- Odyss.
nelaus inquit, δ.
Huc etiam Ægypto dii me tenuere reuerti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cum hi versus, tum vero hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cuiusdam alterius esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenā ducēs, triduo Ilium peruenisse, secundo vento vsus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quū Helenam duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Ceterum, nunquid Græci vana quæ circa Iliū gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognouisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorū copias auxilio venisse Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egressæ, locoque communito, miserunt Ilium legatos, cumque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenā, opesq; quas Alexander furto asportasset, repopoposcisse, tū iniuriæ satisfactionē. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & iuratos negasse habere se Helenam atq; opes de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neque se iure reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, quum Helena non appareret, & eandem orationē quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic vbi ad Ægyptum peruenit, & Memphin appulit, exposita rei gestæ veritate, honorificentissime hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes[2] pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamen iniurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset,

1 *Vel.* Resque, 2 3 *Vel*, Res suas.

idque

idque iam diu, rem nefariam excogitauit. Sūptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit. Quod vbi eum fecisse rescitum est, inuisus & exagitatus[1] fuga in insulas Africæ obiacentes. Eo postea quam se contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptii habebant. Atque horum alia sese ex historiis nosse dicebant, alia vt apud ipsos gesta, sese magis habere comperta. Et hæc quidem aiebant
cxx Ægyptiorum sacerdotes. Ego vero[2] ad ea quæ de Helena commemorata sunt, & ipse adiicio hoc coniecturæ, Si intra Ilium fuisset Helena, vtique fuisset Græcis tradita, siue volente Alexandro siue inuito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alii eius propinqui, vt suis ac liberorum corporibus, atque etiam vrbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod si inter initia ita sensissent, tamen, posteaquam cum multi aliorum Troianorum, tum vero Priami filiorum duo treseve aut plures perierant cū Græcis præliantes, siquid referentibus credi verificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum cōtigissent, ego crediderim, Priamum, vel si ipse in contubernio Helenā habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala deuitādi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector & natu maior & virtute præstantior quàm ille, regnum esset defuncto Priamo susceptur: quem haudquaquam decuisset fratri iniuste agenti indulgere, quum præsertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipsi, tum ceteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (vt quod sentio dicam) disponente, vt funditus euersi planum facerent hominibus, Magnarum iniuriarum magnas à diis esse vltiones. Et hæc quidem,[3] vt
cxxi mihi videntur, dicta sunt. ¶ Protei autem regnū dicebant susceptisse RHAMPSINITVM, qui[4] memoriam sui reliquit vestibula ab occasu spectantia templum Vulcani: & eregione vestibulorū statuit duo simulacra quinûm & vicenûm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem spectat,[5] id Æstatem: quod austrum, id Hyemem Ægyptii vo-

1 Nauibus in Libyam profugit. Inde quonā iter conuerterit, nihil ampl. *Hic interpr. pro νηυσὶ legit νήσοις.* 2 Et ipse atlentior iis quæ de Hel. &c. his adiectis, Si &c. 3 Ex opinione mea d. 4 Monimenta 5 Id Æstatem vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis prosequuntur: ei autem qui ad notum est, & Hyems vo-

ὅπῃ ὃ τοῦτο ὅτι πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ὑπετεχνᾶτο πρῆγμα οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ὑπιχωρίων, ἔντομά σφεα ἐποίησε. μετὰ δὲ, ὡς ἐπαίσθη ὁ ληϊσάμενος τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ὅτι Λιβύης. ὃ δὲ ἐκ τούτου ἔπ ὅκου ἐξεῦρε δ'' ὅκου ἐξάπετο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. ἐξαπέστη, ὡς οἱ τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἔφασαν ὑπίσασθαι, τὰ δὲ, εἶχον παρ' ἑωυτοῖσι γινόμενα, ἀβρεκέως ὑπίσασθαι λέγειν.

Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, πάντα δὲ ὑπιλογιζόμενος· εἰ μὲν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδόθηναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. ὁ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐθέλοντι, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένην οἰκοίη. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἀστῶν Τρώων, οἷά τε συμμίσγοντες τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο· αὐτὸν δὲ Πρίαμον ἔστι ὅτε ἓξ ἢ δύο, ἢ τοῦ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τοῖσι ἐπιποιοῖσι χρεωμένους λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδώσειν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τοῦ παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιῆλθε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἕκτορι, καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ αἰνῇ ἐκείνῳ μᾶλλον γε ἐόντι, ἔμελλε αὐτὴ βασιλεύσειν τοῦ Πριάμου τελευτήσαντος· τῷ οὐκ ἔνεμε ἀδικέοντι τὸν ἀδελφεὸν ὑπιτρέπειν καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ὑπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς ἐμοὶ ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τὸν δαιμόνιον παραισκευάζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολοίμεθα, καταφανὲς ἔτι τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσοντος, ὡς τὰ μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλας εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τοῦ θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν ἐμοὶ δοκέει εἰρῆσθαι). Πρωτέος δὲ πυθόμενος τὰ περὶ τὸν Ἕλληνα ἐπεπράχατο, ἔπεμπε ἐς τοὺς Ἕλληνας κελεύων ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης· οὐ γὰρ ἔφη ἐπιτρέπειν ἑκόντα ξεινοκτονέειν ἄνδρα ὃς ἐς τὴν ἐκείνου ἀπίκοιτο. ἐξελθόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς χώρης, ἐπεμαρτύρατο τὰ περὶ τὸν ξεῖνον ἐπεπράχατο, καὶ ἐπ' ἐκείνοισι ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐς ὃ ἐξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ τεῖχος καὶ οὐδὲν ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τούτοισι τὸν αὐτὸν λόγον ἐπωιθάτο τοῖσι ἔμπροσθε λόγοισι, ὅτι οὐκ εἴησαν ἐν τῇ χώρῃ, καὶ ἐπιμαρτύρατο ὅτι ἐν τῇ Αἰγύπτῳ εἴησαν, καὶ τὸν Πρωτέα ἐδόκεε ἐν φυλακῇ ἔχειν. ἐπὶ τούτοισι ἐγέλασε καὶ εἶπε· Ἐπεὶ καὶ ἐμὲ ἐπιμαρτύρατο ὅτι ἐν τῇ χώρῃ εἴησαν, καὶ ἐπ' ἐμοὶ δοκέει εἶναι ἐπιμανθάνειν

νον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι: πλοῦτον ὑπερτίθεσθαι τῷ βασιλεῖ ἀνθρώπου μέγαν, ὃν οὐδεὶς τῶν ὕστερον ὀπιγενομένων βασιλέων δυνήσεται ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὴ αὐτὸν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τὸ τοίχου ἕνα ἐς ὃ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὴ ἐργαζόμενον, ὅπως οἱ συλλύσοντα, τὰ δὲ μηχανᾶσθαι· τὸν λίθων τινὰ ἐξαρτύσασθαι ἕνα ἐξαίρετον εἰ ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαντα τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ περιιόντος, τὸν οἰκοδόμον τοῦτον τελευτᾶν τὸν βίον ἐόντα, μεταπεμψάμενος τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὴ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προμηθέων, ὅκως βίον ἄφθονον ἕξουσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυὸν τοῦ βασιλέος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ πρὸς τὸν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς τούτῳ σφι φυλάσσοιντε, ταμίαι τοῦ βασιλέος χρημάτων ἔσοισθε· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν ἔργου ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὴ δι' νυκτὸς τὰ βασιλήια, καὶ τὸν λίθον δι' τοῦ οἰκοδομήματι εὑρόντας, ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τὰ χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα αἰσθόμενον τὸ οἴκημα, θαυμάσαι, ἰδόντα τοῦ χρημάτων κατὰ δεᾶ τὰ ἀπήια· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται, τοῦ τε σημήνασι σύντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλῃσμένου. οὕτω δὲ αὐτὸν καὶ δὶς καὶ τρὶς αἰσθόμενον, αἰεὶ ἐλάσσω φανέεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ αἰεὶ ἀκεραίους) ποιῆσαι μιν τάδε· πάγας κατὰ ἕδρας ἐργάσασθαι, καὶ ζωύσας τοὺς ἀπήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἦν, ἁλῶναι· τοῦ δὲ φωρὸν ὡς δὴ ἐν τῷ κατὰ χρεὼν ἐλθόντα, καὶ ἀδύνατον τοῦ ἑτέρου αὐτοῦ, ἐπεὶ κατὰ δὴ ἄλλος κατὰ λόγον, διαλέσθαι τῇ παγῇ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἷσι κακοῖσι ἦν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεόν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὸν ἀδελφεὸν ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθείς, καὶ γνωσθεὶς ὡς εἴη, κατὰ πολλὸν δὴ καὶ ἀνδρὸν τῷ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαι μιν πειθόμενα ταῦτα. καὶ καταρμόσασθαι τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἀπάγοντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ παγῇ ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε εἴσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ὑπερθύμιον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὴν νέκυν

cant, præpostere facientes. Huic regi ingentem vtiã pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proximo quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxisse lapideum, cuius parietum vnus in exteriorem ædium partem pertingebat. sed structorem insidiantẽ hoo fuisse machinatum: Is vnum è lapidibus ita struxit vt è pariete facile tolli à duobus viris atque adeo ab vno posset. Ædificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse: interiecto tempore, structorem illum, quum esset vita excessurus, vocasse ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis prospicientem, vt affluenter vitam degerent, astute ædificasse regis ærarium: denique omnia illis exposuisse plane, mensurasque ad lapidem amouendum docuisse, ac dixisse, illos hæc obseruantes, regii ærarii quæstores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem distulisse. noctu enim ad regiã accedentes, lapidẽ ædificii inuentum nullo negocio amouisse, multumque pecuniæ expilasse. Quum autẽ rex forte fuisset ædificium ingressus, videretque vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quũ & signa salua & ędificium obseratum esset. Vbi antẽ iterum ac tertio aperienti minor assidue pecunia [2] apparebat, hoc fecisse, ne fures cũ furto abirent: Laqueos faciendos curasse, & eos circa vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum venissent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexisset, eum fuisse laqueo retentum: & vbi agnouit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, & præsentis condicionis sue certiorem fecisse: iussisseq; vt quamcelerrime introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnituſq; quis esset, etiam illũ vita perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrẽ ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domum abisse, fratris caput asportantẽ. Vbi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expauisse, cernentẽ corpus furis in laqueo sine capite, & ædificiũ incoruptum, nullumque neque ingressum neque egressum habens. Ita abisse, atque ita faciendum statuisse vt furis cadauer

—— catur, contraria istis faciunt. [1] Denique quum illis omnia quæ ad lapidem amouendum pertinerent, aperte exposuisset, eius mensuram dedisse, ac fore dixisse vt si hæc obseruarent, regii ær. [2] Apparebat (nam fures non desinebant diripere) ipsum hæc fecisse: Laqueos &c. Vel (vtpote furibus assidue diripientibus)

è muro

è muro suspenderet: custodesque illic apposuisse, iussos vt siquem plorantem aut miserantem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspenso cadauere matrem indigne tulisse, alloquutamque filium qui supererat, imperasse vt quacunque ratione machinari posset, corpus fratris resolueret asportaretque: id si negligeret, minaram se regem esse aduturam ad eum indicandum quod pecunias regias haberet. Aduersus hanc quum filius multa verba faceret, nec persuaderet, quod illa rem grauiter accipiebat, eũ talem rem fuisse commentum: Instratis asinis vtres vino plenos imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes, fuit ante suspensum cadauer, [1] reuulsis ligaculis, duos tresve pedes resoluisse: & quum vinum proflueret, tum caput cædentẽ, vehementer vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se conuerteret. Custodes quum multum vini profluere viderent, concurrisse cum vasis in viam: & id quod proflueret lucrifacientes comportasse. Istum simulata iracundia omnibus maledixisse, aliquãtoque post illis consolantibus, finxisse se mitigatum, & ab irascendo desisse. Tandem seduxisse à via asinos atque instruxisse: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem lacesseret, vt risum eliceret, donasse illis vnum ex vtribus. Atq; eos illic, vt erant discumbentes, potare constituisse, prehensantes hominem ac iubentes vt secum ad compotandum maneret: atque istum obsequutum remansisse: & quum inter potandum comiter acciperetur, donasse insuper alterum vtrem. Ita se vino ingurgitantes custodes, admodum temulentos esse factos, somnoque oppressos, ibidem vbi potauerant obdormisse. Istum, vbi multũ noctis erat, tunc corpus fratris dissoluisse, & custodum malas dextras in contumeliam derasisse, & asinos impositio cadauere domum versus agitasse, exequutumque imperia matris. Regem, vbi ei renunciatũ est furem cadauer furripuisse, acerbe tulisse: & quũ vellet quoquomodo inuenire quisnam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide: Filiam suam domi prostituisse, iussam omnes indifferenter excipere: sed priusquam coirent, adigere ad sibi dicendum quidnam in vita esset actum à se solertissimũ ac sceleratissimum: & qui narraret quæ

[1] Detractis vtrium duobus aut tribus pedibus, *seu fasciculis*, resoluisse illos laxatis vinculis.

ωδεὶ ὃν φάρος γεγυμνωμένα, τὸν συλλαμβάνῃ, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσπαχθέντα, ὃν φάρος πυθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπορήσσετο, βουληθέντα πολυτρόπῳ τέχνῃ βασιλέος προσχρέασθαι, ποιέειν τάδε· νεκρὸν προσφάτως ἐκποταμούμενα τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἱείναι αὐτὸν ἔχοντα ὑπὸ χλαμύδα. ἐπειδὴ δὲ τὸν βασιλέος τὴν θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον πάντα καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ἅτε δὲ ἀδελφεὸν ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἐκποτάμοι τὸν κεφαλήν· σοφώτατον δέ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τὸν ἀδελφεὸν κρεμάμενον ἐν τείχεϊ. τοῦτο, ὡς ἤκουσε, ἄθλεε αὐτόν. ἐν δὲ φάρος ἐν τῇ σχέτλιῃ προσπεσεῖν αὐτῇ δεινὸν τὴν χεῖρα. τοῦτο, ὁπιλαβομένην, ἔχειν, ὁμίξαν αὐτὸν σχεδὸν τῆς χειρὸς αὐτέχεας. ἐν δὲ φάρος προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς ἐν βασιλέα σπανίζοντα ἐπενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν δὴ τὴν πολυφρασύνην τε καὶ τόλμαν τοῦ ἀνδρός. τέλος δέ, ἀπαγγελθείσης ἀδείας τε διδομένης, καὶ μεγάλα ἐπιδεχομένου ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὸν ἑωυτοῦ. ἐν δὲ φάρος, πίστιν δόσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον μὲν μεγάλως θωϋμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλείστα σοφισμάτων ἀνδρῶν. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἑωυτὸν δέ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον, τὸν μὲν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κατὼ ἐς τοὺς Ἕλληνες ἀίδην νομίζοισι εἶναι), καὶ ἐκεῖ παρακυβεύσαι τὴν Δήμητρα. καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτόν, τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς. καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτὴν ἄγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὸν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὀρτὴν τελέοντας αὐτούς. ἐν μὲν εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν· Φάρος δὲ αὐτημερὸν ὀζυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔθησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα ὁ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. ἐν δὲ ἱρέα τὸν κατεδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος ἐείκοσι σταδίους. καὶ αὖτις οὐτίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τοῦτο χωρίον.

Τοῖσι μὲν νυν ἐξ Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρήσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔστι· ἐμοὶ δὲ circa furem acta essent, eum comprehenderet, neq; exire permitteret. Quũ itaq; filia patris imperia faceret, furem, [1] quod audisset quamobrem ista fierent, cupientem euadere versutiã regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse, atq; ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ ceteri, enarrasse, hoc se sceleratissimũ perpetrasse, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quod cadauer fratris suspensum resoluisset, custodibus prius ebriis factis. Illam, quum hęc audisset, manũ in hunc iniecisse: eique furem in tenebris manũ mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata, istum per fores se proripuisse, muliere delusa. Postquam & hæc renunciata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiã, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimissis per omnes vrbes nunciis, regem edixisse, non modo veniam sed etiam magna munera manere furẽ, si in conspectũ ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eum venisse: eiq; Rhampsinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tanquam ex omnibus mortalibus plurima scienti. Nam Ægyptios quidem ceteris, hunc autem Ægyptiis antecellere. ¶ Post hęc aiebant regem hunc descendisse viuum sub terram, eo vbi Græci opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reuersum, munus ab ea obtinentem mantile aureũ. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam scio obseruatum. Verum [2] an ob id sic feriati sint Ægyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddam, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templũ, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templũ, quod ab vrbe viginti stadia abest: & rursus à templum in eundem locum à lupis reduci. [3] Quę ab Ægyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem

1 *Vel*, Qui intelligeret 2 An ob id, an ob aliud quippiam sic ferientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddam eo ipso die contextum vni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q. f. ad C. templũ, ipsi redeunt illo relicto. 3 Et hæc quidẽ tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuic. cr. vid. is eis vtatur. Mihi autem

in omni sermone constitutũ est ea scribere quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptii aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, volucria, rursus in aliquod hominis corpus genitum introire. atq; hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationẽ sunt è Græcis qui vsurpauerint tanquã suam ipsorum, alii prius, alii posterius. quorum ego nomina sciens, non duco scribenda. ¶ Ad Rhampsinitum vsque CXXIV regem aiebant in Ægypto viguisse sane [1] ius omne. Post hunc autem, qui in regno successit CHEOPEM in omne flagitium fuisse prolapsum. Omnibus nanque eum templis obseratis, ante omnia Ægyptiis ne sacrificarent interdixisse. Deinde iussisse vt in suis ipsius operibus exercerentur: aliis, vt ex lapidicinis Arabici montis saxa exciperent, & illinc ad Nilum vsq; protraherent: aliis, vt transmisso flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominum myriades, *id est, centum millia*, ternis semper mensibus singulæ. In ea via populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tempus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidẽ extruxisse. Cuius longitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum: [2] altitudo (vbi maxima est) octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decem annos fuisse consumptos, & in subterraneis ædibus in tumulo, supra quem pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulcro, in insula, intromisso per fossam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singulę frontes (nam est formæ quadratæ) sunt [3] octogenũm iugerum pari altitudine, saxis dolatis decentissimeque coagmentatis, quorum CXXV nullũ est minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in speciem graduum, quas quidam scalas, quidam arulas vocant. Posteaquam eam principio talem fecissent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum leuantes. [4] Vbi super hunc gradum lapis erat,

87

ὡδὲ πολλὰ ὃν λόγον ἐστὶ εἰπεῖν, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἑκάστων ἀκοῇ γεγράφω. ἐς χῆνα τε δὴ τὸν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. Δήμητρα

τοσῶνδε δὲ καὶ τόνδε ὃν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τὸ σῶμα τὸ δὲ καταφθιόντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτηνά, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα πτηνὰ, γινόμενον ἐσδύνει. τὸν δὲ περίοδον συμπλέκουσι ἔτεσι τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἵ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλέος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν νομίμων ἔμπλεων, καὶ διαπλῶσαι Αἴγυπτον μεγάλως μετὰ δέ τον, βασιλεύσαντα σφέων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακλείσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μὲν σφέας θυσιέων τουτέων ἀπρήξαι μετὰ δέ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύσαι πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρεϊ, ἐκ τουτέων ἑλκύσαι λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπορθμεύθεντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ τροχὸς ὁ Λιβυκὸν καλεύμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ ἐπ' ἔτεα δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τοὺ τείμενον ἐπ' ἐνιαυτὸν. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι πενθομένῳ τῷ λαῷ, δέκα μὲν ἔτεα τὴν ὁδὸν κατ' ἣν εἵλκυον τοὺς λίθους, τοῦ ἔδμαι, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τεῦ ἐλάσσονα τὴν πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τὰ μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε στάδιοι δυσί, ἐς ὃ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δέ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου λευκοῦ καὶ ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. ταύτῃ δὴ τὰ δέκα ἔτεα ἐμοχλεύθη, καὶ τῶν ὑπὸ τὴν λόφον, ἐπ' ἣν ἕστασι αἱ πυραμίδες, τῶν ἐστὶ ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο ἥρωας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον ἐμοχλεύθη εἴκοσι ἔτεα ποιεύμενον, τὸ ἐστὶ πλινθηκὴ μέτρησιν ἑκάστου ὀκτὼ πλέθρα, εὖρος τετράγωνον, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου καλλίστου· οὐδεὶς τῶν λίθων ἔλασσον ποδῶν ἑλκύσθη. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμοῦ ἔδος, τὰς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύτην τοῦτον ἐπείτε ἐποίησαν αὐτὸν, ἦρον τοὺς ὑπολοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων ποιεύμενοι· καμόντα μὲν τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅκως δὲ αὐτοὶ ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν,

toto hoc opere, *vel tota hac narratione*, constitut. 1 Omnem legum æquitatem &c. 2 Altitudo autem, qua parte est altior seipsa. *Sic ad verbum. Intelligit autem fastigium ipsius pyramidis. Gall. La pointe, vel, l'eguille.* 3 Octogenũm pedum. 4 Atque prout in eum lapis attollebatur,

εἰς ἑτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἑφεῤῥσαν ὑπὸ τὸ πρῶτον στοῖχον. ἀπὸ τούτου ὑπὸ ὃν δεύτερον εἵλκετο στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ σὴν στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίαν τε καὶ δύο βάσακτον μετεφόρεον ὑπὸ στοῖχον ἕκαστον, ὅκως ὃν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρα, καὶ οὕτω λέγεται. ἐξεποιήθη δὴ ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίεον· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ὑπόγαια καὶ τὰ καταπατὰ ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς τε συρμαίην καὶ χρόμυα καὶ σκόρδα ἀνῃσιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ δὲ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι, ὑπελέγετο τὰ γεγραμμένα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δὴ ἔστι οὕτως ἔσχοντα τούτων, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ὑπὸ ἔς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα ὧν εἰρημένων. ἄλλον δ' (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τὰς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον· καὶ ὃ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ, χρημάτων δεομένην, καταστῆσαι ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ἐκάστην δή τι. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον. τὴν δ', τά τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν βουλεύσασθαι μνημόσυνόν τι καταλιπέσθαι. καὶ τοῦτο ἐσίοντας πρὸς αὐτὴν ἕκαστον δέεσθαι ὅκως οἱ αὐτῆς ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐστηκυῖαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς δὲ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ ὧν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δ' τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ὧν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δ' τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἔφασαν ἀρχῆσθαι ὁμοίως καὶ τοῦτον· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν πυραμίδα ποιῆσαι, οὐκ ἐς μέτρον τὰ κείνου μέτρα ἐόντα· καὶ δὴ καὶ τοῦτο ἐπεξῆλθον ἐμοὶ ἐπιμετρήσασθαι. ἔστι δὲ καὶ ὑπόγαιος οἴκησις ἐν τῷ λόφῳ ἐν τῷ ἡ πυραμὶς ἵδρυται, τῷ Χέοπος μὲν οὐκ ἔστι, νῆσος δὲ αὐλῶνος ἔσω, ἥσσων θεὶ ῥέφει, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ἐποίησε δ' ὧν τρόπον τοῦτον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας

alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quod ordines gradum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amoliebantur.[1] Dictum sit à nobis de vtroq; quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erant altissima: deinde gradatim sequentia: nouissime vero quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide litteræ Ægyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit eregatũ in operarios pro [2]apio, cæpis, & allijs: quod interpres earũ litterarum (vt probe reminiscor) aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantũ in alia credibile est fuisse consumptũ, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in [3]vestiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio itẽ tempore (vt ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo subterraneam fossam effecerũt. Propter quod eo flagitii deuenisse Cheopem, vt pecunia defectus, filiam suã in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcunq; faceret quæstum. (nõ enim dicebatur quantum) eamque cum patris iussa fecisse, tum vero priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrantes orasse vt sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructã fuisse pyramidem quæ stat in medio trium, in conspectu pyramidis magnę, cuius vnũquodq; latus [4]sesquiiugerũ est. ¶ Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem Ægyptii dicebant: eoque defuncto accepisse regnum fratrem CHEPHRENEM: & hunc eodem instituto vsum cũ in aliis tum vero in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanq; & nos sumus dimensi. Nã subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodũ in alteram) influit, sed extructo aquæductu introrsum insulam circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. [5] Fulsisse tum ex Æthiopico lapide versicolore primùm domum, quadraginta pedibus

CXXVII

1 Dictum enim sit à nobis quod aiunt in vtramque partem. 2 Raphano, 3 Vestem, *id est, vestitum*, operariorum, dum per id quod dixi tempus opera extruerent. 4 Sesquiplethri spatium habet. *Ad verbum, Sesquiplethrum est, id est, 150 patet pedes.* 5 Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico versicolore ædificato, quadraginta pedibus——

depref-

depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium magnitudinis. Stant autem super eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celsitudinis. Porro quinquaginta sex annos
CXXVIII regnasse Chephrenẽ aiebant. Ita centum & sex anni supputantur quibus Ægyptii in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerunt occlusa. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitionis,
CXXIX qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat. ¶ Post hunc regnasse in Ægypto dicebant MYCERINVM Cheopis filium, eumque paterna perosum facta, & templa reseraſſe, & populo ad vltimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quinetiã super omnes reges iustitiã exercuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc Ægyptii maxime prædicabãt, tum ob alia quæ bene iudicabat, tũ vero quod conquerẽti de ipsius sententia, de suo donabat, vt indignationi hominis satisfaceret. Quum autem esset in ciues ita clemens Mycerinus, atque [1]ita studiosus, principium ei malorũ con-
CXXX tigisse obitum filiæ, quæ domi vnica soboles erat. Qua clade supramodum dum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quã ceteri, fecisse ligneam bouem cauam, quam quum inaurasset, in ea filiam sepelisse defunctam. Neq; humo bos hęc condita est, sed ad meam vsq; memoriam in propatulo [2]fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodam exornato posita. Cui singulis diebus omnifarii odores [3]inferuntur: noctibus autem perpetuo incensa lucerna astat. In altero contiguo conclaui imagines stant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, *id est grandia simulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui
CXXXI quarum sint mulierum non possum dicere, præterquã quæ narrantur. Sunt qui de hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quũ præ mœrore se suspendisset, patrẽ in hac boue sepelisse: matrem autem manus ministrarũ quæ filiã patri prodidissent, præcidisse: & nũc earũ hęc esse simulacra eius mali quod viuæ passæ fuissent. Hæc (vt ego opinor) dicũt nugatores, vt alia, ita & de manibus colossorũ: quippe quas

——infra, alteram ædificauit eadem magnitudine, magnæ contiguam. *vt legatur* οἰκοδόμητο *pro* οἰκοδομῆς. 1 Ita se gere-
ret, 2 Extabat in vrbe *Gr. vel, visebatur.* 3 Adolentur.

ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀπο-
89 βεβλήκασι, αἱ ὑπὸ ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο ἐοῦσαι· ἔτι
ἐπὶ ἐς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται
φοινικέῳ εἵματι· ὀν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν
φαίνει κεχρυσωμένα παχέι κάρτα χρυσῷ. μετα-
ξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τὸν ἡλίου κύκλος μεμιμημένος
ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ὑπ-
ήρυσα κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσσῳπερ μεγάλη βοῦς
ζωή. ἐκφέρεται δ' ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πεμπταῖα
ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι ὃν οὐκ ὀνομα-
ζόμενον ἐγὼ ἐμοὶ ὀπὶ πιστοτάτῳ φρήσματι, τότε
δὴ καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρεσι ἐς ὄψος. φασὶ γὰρ
αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερείνου ἀποθανόν-
σχρυσαν, ὑπὸ τῷ ὑπαιθρίῳ ἄπαξ μὲν ὄψιν καρ-
δεῖν. Μετὰ δὲ τὴν θυγατρὸς ἑκάστου δεύτερα
τούτῳ τῷ βασιλεῖ πάντα ἐλθεῖν οἱ μυθο-
λόγον οὐκ βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἐξ ἔτεα μοιρίδιον
οὐς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. ὑπὸ δὲ, δεινὸν ποιησά-
μενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήϊον ὧν ἕνεκα ὀνείδισμα, δυ-
σημεμφέρμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πατρὸς, ἀπο-
κλήσαντες τὰ ἱερὰ, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ
τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ὅσον
πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει ταχέως οὕτω
τελευτήσειν. ὑπὸ δὲ τῷ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα
ἐλθεῖν λέγοντα, τάτων εἵνεκα καὶ σκοτασχολίην· αὐ-
τῷ ὑπὸν βίον· οὐ γὰρ ποιήσαι μιν ὃ χρεὼν εἴη ποιέ-
ειν. δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ὑπὸ ἔτεα πεν-
τήκοντά τε καὶ ἑκατόν. καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ
ἐκείνου βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κείνους δὲ
οὔ. Τῶν δὲ ἀκούσαντα ὑπὸν Μυκερῖνον, ὡς κα-
κεκριμένον ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολ-
λά, ὅκως γίνοιτο ἰύξ, ἀνάπτοντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ
μὴ παύεσθαι, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀνίεντα, ἐς τε τὰ
ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυθοίατο
τῶν ἐν ὑβριστοτάτῃσι ἐὼν συνέσεσι ἐπιτηδεύοντα. Τοῦτο δὲ ἐμηχα-
νᾶτο, θέλων ὅ μαντήϊον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ
δυώδεκα ἔτεα αὐτὶ ἓξ ἐτέων γένηται, οἱ ἰύκτες ἡμέ-
ρας ποιοῦντα. Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελί-
πετο πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς, εἴκοσι ποδῶν κα-
ταδέουσαν, κῶλον ἕκαστον τειῶν πλέθρων, ἑξήκοντα τε-
τραγώνου· λίθου δὲ ἐς ὃ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὰν
δὴ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης
γενομένης εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ὅστις ὦν ὅστις εἶ-
δότες μοι φαίνονται λέξειν ὅτι οὐκ ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐδὲ
ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιησάμενοι τοιαύτην, ἐς τὴν
παλαιῶν χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν,
ἀναισί-

ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatem ad pedes eorum stratæ visebantur. Bos quoque cum ceterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum vero ceruicem & caput crasso admodum auro: cuius inter media cornua[1] circulus annexus ineſt, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quãta est grandis vacca viua. Effertur autem è conclaui quotannis. & postquam Ægyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negocio non puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eam orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic regi, post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti veniſſe oraculum, fore vt sex omnino annos viueret, septimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumeliosas querimonias: quod, quum pater suus & patruus qui deorum immemores templa clauserant, hominesque perdiderant, tamdiu vixissent, ipse pie faciens tam cito foret vita defuncturus. Rursus ei veniſſe dicuntur ex oraculo responsa, eapropter ipsum propere vitam finiturũ quod non id faceret[2] quod deberet. Oportuisse enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum vero, nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, se iam à numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas, quibus quum nocteſceret accensis, potaret ac se oblectaret: neque diu neq; noctu intermittentem quin per paludes perq; nemora vagaretur,[3] vtque audiretur iuuenilibus in rebus studiosissime versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum conuincere mẽdacii, vt duodecim pro sex fierent anni, dicbus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit longe minorẽ paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrangularis) breuiorẽ, + quæ est trium iugerum, Æthiopico ex lapide ad medium vsque. Hanc quidam Græcorum volunt esse Rhodopis mulieris prostantis, non recte sentientes: qui ne nosse quidẽ videntur quænã fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi facere destinasset, in qua talentorum infinita (vt sic dicam) millia

CXXXII

CXXXIII

CXXXIV

1 Orbis est solis aureus assimilatus. 2 Quod in fatis esset vt faceret. 3 Et vbi intelligeret cœnacula esse commodissima.
4 Trium plethrorum, *id est pedum* 300.

consum-

consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex vrbe Vulcani, conserua Æsopi fabularum scriptoris (nam & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarẽt, siquis sumere pœnas vellet[2] animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita & Æsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum veniſſet, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratioſaque vehementer effecta ingentes opes[3] comparauit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent.[4] Ex quarum opum decima parte cuicunque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Quũ enim optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donauit in templo Delphico monumẽtum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro veruа ad boues torrendos fecit, ad quot facienda sufficeret decima ipſa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoq; posita sunt eregione templi, post aram quam Chii donauerunt. Gaudent autẽ quodammodo in Naucrate prostibula fieri gratioſa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, vt nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: cuius amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, vt meminit Sappho, cõuiciis eum infectata. & de Rhodope quidem hactenus.

CXXXV

CXXXVI ¶ Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumq; fecisse Vulcano porticũ ad solem orientem, longe pulcherrimã

1 Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maxime ostendit. Sig. 2 *Id est vita, vel pro vita.* 3 Cõparauit, pro Rhodopes quidem condicione, neque tamen ad potentiam tantam peruenit. *Vel, ad tantum regnum. At Valla pro πυραμίδα legit πυραμίδα. Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte*, Sed non quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset.
4 Nam quum ipsius opum decimam partem quiuis etiam nunc cernere possit, non est cur magnas ipsi opes tribuamus.
5 Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πρώτα προπύλαια τύποις τε δι' ἐγγλυμμένοις, καὶ ἄλλῳ ὄγκῳ οὐκ ἀξιομνημάτων μυρίων, σκεῦνα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα. ὅπου τοῦ βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμηχανίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, χρεώσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα σύνεχυσιν τοῦ πατρὸς ὃν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος. ἔστι δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, ὃς δίδοτο τὸ χρέος, καὶ ἁπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος ζωῆς. τῷ δὲ ἐπιπλέονι τοῦτο τὸ σύνεχυσιν τιμὸς ἐπείναι ζημίη, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀποδιδόναι τὸ χρέος, μήτε αὐτὸν σκεῖνον τελευτήσαντι εἰς ταφὴν κυρῆσαι μήτ' ἐν σκείῳ τῷ πατρώῳ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενὶ, μήτ' ἄλλον μηδένα θεὸν αὐτοῦ τὸν ἀποθνόμενον θάψαι. ἐπιβαλέεσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτο, ὃν βασιλέα τὸν ὕστερον ἑωυτοῦ βασιλέας γνώμῃσι Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέεσθαι σκληθῶν ποιησάμενα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντα ἔστι, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΑ ΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ΟΣΟΝ Ο ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩ ΓΑΡ ΥΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ο, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΑΙΝΘΟΥΣ ΕΓΡΥΣΑΝ· ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩ ΤΟΙΟΥΤΩ ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τὰ μὲν δὴ πρώτα ἀποδέξασθαι. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι αὖδις τυφλὸν, ὄνομα Ἄνυσιν εἶναι· ὅτι τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χιλιὴ πολλὴ Αἰθιοπάς τε καὶ Σαβακῶν τῶν Αἰθιοπων βασιλέα. ὃν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· ὃν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι καὶ τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κτείνειν μιν οὐτοῦ ἐθέλοντα ἐξελεῖν· ὃν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ὅτι πατάσσοντα χώματα χοῦ πρὸς τῇ ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἐωυτῶν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἐπὶ αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι. ὃ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ τῶν διωρύχων ὀρυσσόντων, ὅτι Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ὅτι τοῦ Αἰθίοπος καρτὰ ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλοτέων δὲ καὶ ἑτέρων χωσθεισέων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἔστι Βουβάστιος

longeque maximam. [1] Habere enim vbique cùm figuras insculptas, tum aliam infinitam ædificiorũ speciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuisse factum, vt quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgauerit, vt ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adiecisse, vt penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, vtque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissoluere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut vllo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi litteris in hæc verba, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS [2] COMPARES, QVAE TANTVM ILLIS PRAECELLO QVANTVM IVPITER CETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, [3] ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. atqueid demum operis hunc regem edidisse. ¶ Post hunc regnasse cæcum quendam ex vrbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in Ægyptũ magna cum manu Æthiopum SABACVM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria proripuisset, illũ regnasse in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties Ægyptiorum quisquã aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed prosui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendã certam mensuram aggerũ intra vrbem vnde quisq; [4] incolentium erat. Atq; ita vrbes sunt etiã sublimiores effectæ. nã primũ humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre riuos effoderant: iterũ sub rege Æthiope valde sunt vrbes factæ excelsæ, cũ cetera quę in Ægypto sunt, tũ vero (vt mihi videtur) Bubastis vrbs, vbi præcipue terra exaggerata. In qua vrbe templum est Bubastis,

1 Habere enim cum alias porticus, figuraſque bene ſculptas, & alias infinitas ædificiorum ſpecies: tum vero iſta longe plura. Hoc regnante quum non ſine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuiſſe dicebant, vt ita demum *&c. Vt diſtinguatur poſt μάλιστα. ita tamen vt hæc verba ad ſequentia referri poſſint. q. d. Iſta quæ ſequuntur. quamuis ſit ἐκεῖνα, non ταῦτα, aut ὧδε.* 2 *Videtur aliud legiſſe quam κατανοθῆς.* 3 Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg. 4 Nocentium

quæ

[1] quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu iucundius. Id ita ſe habet: Cetera præter acceſſum inſula eſt: cui[9] ad ingreſſum vſq; duo è Nilo fluenta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centum vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenũm cubitorum adornatum. Id templum in media vrbe ſitum, vndique circumeuntium oculis ſubiicitur. nam quum vrbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. illud [2] materia figuris exculpta ambit. Interius delubrũ, ingenti proceriſſimarũ arborum manu conſitarũ luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. [3] Longitudo tẽpli quoquouerſus vnius eſt ſtadii. Ab eius ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter ſtadia longitudinis, & [4] quatuor iugerũ latitudinis, ſtrata lapide eſt, vtrinque arboribus manu conſitis in cælum euntibus. Atq; hunc quidẽ in modum templũ habet. Verum ſe ita ad extremũ liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandauerit. Viſus eſt ſibi videre quendã aſtantem, qui ſuaderet ipſi vt cõgregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac eũ viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionẽ, vt piaculo in ſacra cõmiſſo, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet iam tempus quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quoulque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore vt is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet, & viſo inſomnii perturbatus eſſet Sabacus, vltro ex Ægypto conceſſit. Eo profecto ex Ægypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: vbi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam vt quiſque Ægyptiorum iuſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam Æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum inuenire potuit, ſed

1 Eſt autem Bubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. poſt iſta,* Nullum tamen eſt aſpectu iucundius. 2 Septem figuris exculptum 3 Latitudo autem & longitudo t. 4 Quatuor plethrorum, *id eſt,* 400. *pedum.*

ἕτεα ὀπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια ὀκ οἷοί τε ἦσαν αὐτιὼ
ἀνδρῶν οἱ τοῦ τεοῦ ἡγεόμενοι βασιλῆες Ἀμυρ-
ταῖον. οὐδόμα ἦ ταύτη τῇ νήσῳ Ἐλβώ. μέγαθος ὀστὶ
πρώτη δέκα σαδίων. Μετὰ ἦ τοῦτον, βασιλεῦσαι
ὃν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ ὄνομα εἶ Σεθών. Τὸν ἐν
ἀλογίῃσι ἔχειν τῶν δορυφορικὸν μοῦν τῶν μαχίμων Αἰ-
γυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἀφῄρεε τε δὴ ἄπιμα
πρόσοδα τὰ ἐς αὐλοὺς, καὶ σφέας ἀπελέγχειν ἔφη ἀρούρας,
πρὸς ὀπὶ τῶν πρωτέρων βασιλέων δεδόχθαι ἑξαρέτους
ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ ἦ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐ- 10
λαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀρα-
βίων τε καὶ Ἀσσυρίων. ὅκως δὴ ἐλθεῖν τοὺς μαχίμους
τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δὴ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπο-
κατημένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὸν ἄλσος
ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύειν παθεῖν. ὀλοφυρόμενον
δὴ αὐτὰ μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψι ἑστῶτα
τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται κακὸν, αἰτιάζων
τὸν Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν
τιμωρούς. τούτοισι μὲν δὴ πίστιον τοῖσι ἐπιοῦσι, 20
τοῦ δήμου τοὺς βουλομένους Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἕπε-
σθαι, στρατοπεδεύσασθαι σφι Πηλουσίῳ. ταύτῃ γὰρ εἶσι
αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων οὐδὲ εἷς αὐ-
τῶν, καπήλους ἢ καὶ χειρωνακτας, καὶ ἀγορῆς αὖ-
τῶν, ἐνθαῦτα ἀπικομένους, πᾶσι ἐναντίοισι αὐ-
τοῖσι ὀπὶ χυθέντας νυκτὸς μιῇ ἁρπαίῃ, κατὰ μὲν τὰ
γέφυρα τοὺς φαρέτρεώνας αὐτέων, κατὰ δὲ τὰ τόξα ἐόντας,
τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα. ὥστε ἐν ὑστεραίῃ φυγόντων
σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέειν πολλούς. κατὰ δὴ τοῦτ ὁ
βασιλεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων
ὀπὶ τῇ χειρὶ μυῶν λέγων διὰ γραμμάτων τάδε, ΕΣ 30
ΕΜΕ΄ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ. Ἐς
μὲν τοσόνδε τῆς λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀ-
ποδεξάμενοί τε ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τὸν Ἡφαί-
στου ὃν ἱρέα τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίνυ
τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τετρακοσίας ἀνδρῶν γενεὰς
γενομένας. καὶ τοι ἔπεστι μὲν ἀνδρῶν γενεὰ δυτέα) μύρια ἔτεα. γενεὴ γὰρ ἔστι ἀνδρῶν, ἑ-
κατὸν ἔτεα ὀστί. μηνῶν δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἐπὶ τοῖσι τού-
τοισι γενεῶν, αἱ ἐπέβησαν ἔτεσι ἑπτακοσίοισι, ἔστι τεσσερά- 40
κοντα καὶ τετρακόσια καὶ χίλια ἔτεα. ὅτω ὦν μυρίοισί τε
ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τετρακοσίοισί τε καὶ τεσσεράκοντα
ἔλεγον θεοὺς ἀνθρωποειδέας ὀφθῆναι γενέας. ὀμέντοι ὀ-
δὲ πρότερον, ὀδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύ-
πτιοι βασιλεῦσι γηγενέσι, ἔλεγον τοιοῦτον ὀδέν. ἐν
τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡλίου ὀρθὸν ἡ-

1 Aruris exuisse. *Qua mensura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.* 2 Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores Ægyptii. Videtur significare eos qui rei militaris scientiam profiterentur. Ipse Valla* bellatores *paulo ante interpretatur, & alibi* pugnatores.

tudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proueniunt, nec quę ad morbos aut quæ ad mortes pertinent.[1] Atque ante Hecatæum sermonum scriptorem, apud Thebas originē generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextūdecimum deū, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi nanq; stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaq; sacerdotes ostendebant mihi vnumquenque eorum esse filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes exposuerant. Atque Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione nō admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque [2] commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Est autem Piromis Græca lingua expositum *καλὸς κἀγαθὸς; id est, honestus & bonus.* Eos itaque quorum magines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multū à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in Ægypto principes, [3] vna cum hominibus habitantes, & eorum semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremum. Osiris autem Græca lingua est Dionysus, *id est, Liber.* Atqui apud Græcos nouissimi deorum esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: at apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi,

1 Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recensenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddam fec. quod mihi recens. originem fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque &c. *Legitur autem & ita, ἐμοὶ οὐ ἡγεηλογήσαντι. quam lectionem hic sequitur.* 2 Commemorarent Piromidas cognominatos, neq; tamen refer. *Legendo πιρωμις ἐπονομαζομένους.* 3 Minime cum hominibus versantes,

τῶν δυώδεκα λεγομένων. Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, εἰ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένετο. Ἡρακλέα μὲν δὴ ὅσα ἀνδρὶ Αἰγυπτίοι φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδηλώκατά μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἐπὶ τούτων πλεόνων λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δὲ ἐλαχίστων τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, ἀεί τε λογιζόμενοι, καὶ ἀεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ ἡμιθέῳ γενέσθαι, κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστα ὀστὶς ἐς ἐμέ. Ἡρακλέι δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ εἰνακόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ γάρ τοι καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἔτεά ὀστὶ τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ ἑπτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πρὸς τὰ λεγόμενα ἔστι χρᾶσθαι τοῖσι τὰς πίστεας λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν καὶ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγίνοντο, καὶ κατεγηράσκοντες καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφην ἄν τε καὶ τούτους ἄλλους ἡμιθέους ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων ὀνώματα τῶν προγεγενημένων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς ὃν μηρὸν ἐνέρραψατο Ζεύς, καὶ ἐνεῖκε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, οὖσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτελεύτησε γενόμενος. δηλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι δῶρα θεῶν, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώρην γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φέρω· πρόσθεν δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τὸν Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν αὖθι βασιλῆος ἄνευ γενέσθαι) ἐκράτησαν δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διελόντες Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε κατιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζεσθαι ἔχειν τοῦ ἑτέρου τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους διαπαντός.

numero duodecim: Dionysus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amasin regem esse ipsi Ægyptii aiunt, superius à me patefactum est. A Pane vero plus annorum esse dicitur: minimum inter hos, à Dionyso: quanquam ab hoc ad Amasin regem quindecim millia annorum supputantur. Et hæc Ægyptii pro compertis affirmarunt, seque scire assidue supputando, semperque annos describendo. A Dionyso quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem sunt anni ferme mille sexcenti: ab Hercule vero Alcmenæ filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum est quã à bello Troiano, octingenti fere ad me anni. Vtrum horum probabilius sibi videtur, eo quisque vtatur licet: mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam si & isti in Græcia cum celebres fuissent tum senuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionysus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixisset aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionysum, statim, editum, ab Ioue insutum in femore, portatumq; in Nysam quæ est supra Ægyptum in Æthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, vbinam à partu sit educatus. ex quo fit mihi manifestum, Græcos audiuisse posterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recensuisse quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Ægyptii aiunt. ¶ Quæ vero ceteri homines cum Ægyptiis consentientes memorant in hac regione fuisse gesta, hæc iam explicabo, aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Post Vulcani sacerdotem regem *suum* Ægyptii libertatem adepti, duodecim sibi reges (nullo enim temporis momento poterant sine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto distincta. Isti iunctis inter se affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperiũ conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, sed vt essent inter se quam amicissimi. Atque ea de causa

1 A me vero quæ sit de illis sententia commemoratum est. Quod si & isti, videlicet Dionysus & Semele, & Pan ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuissent ac consenuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam posset aliquis & hos alios &c. 2 Quibus aliquid etiam adiicietur ex iis quæ ipse conspexi. Post Vulc.

has pa-

has pactiones arctas accurataſque inierunt, quod eis inter initia, simulatque tyrannides inuaserunt, responsum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libasset, eum totius Ægypti regno potiturũ. [1] Vbi omnia sacra exequuti sunt, placitum est eis aliquod relinquere sui commune monumentum: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnum Mœrios, maxime vrbem versus quę dicitur crocodilorum: quem ego aspexi fama maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem [2] ratiocinetur, minus concipiet quam pro labore & sumptu huius labyrinthi. Tametsi enim Ephesi templum est memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant narratione maiores, quarum singulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ sunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ sunt tecto opertæ, portis oppositis altrinsecus: sex ad aquilonem contiguæ, totidẽ ad austrum vergentes, eodem extrinsecus muro præclusæ. Bifaria in eo sunt domicilia, vna subterranea, altera superiora [3] illis impositа, vtraque numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ superiora sunt, ipsi vidimus, & quæ aspeximus enarramus, subterranea vero auditu didicimus. [4] Nam præpositi Ægyptiorum nolebant vllo pacto illa monstrari, quod dicerent illic sepulcra esse tum eorum regum qui ędificandi labyrinthi fuere autores, tum sacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus humanis operibus maiora. nam egressus per tecta, & [5] regressus per aulas diuersissimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclauia transitur, ex conclauibus in cubicula, è cubiculis in solaria alia, è conclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum est, sculptilibus passim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digesto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta passuũ, in qua grandia sunt insculpta animalia, ad quã iter sub terra fit. Et quũ talis sit labyrinth[9], tamen stagnũ Mœrios, ad q labyrinth[9] ædificatus est, plus præbet admirationis.

1 Nam in omnibus templis conuenire solebant. Visum autem est eis &c. 2 Æstimet. *Vel, colligat.* 3 Illis *aulis* imposita numero tria millia, singula *videlicet* mille quingenta. 4 Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho.* 5 Anfractus, *vel, implicita via*, per aulas diuersissimæ infinitam admirationem afferebant, ex aula in conclauia transeuntibus, ex conclauibus in cub.

τῆς δ' ὠκεάνεον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τεσσερακισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου ὁ πᾶς θαλάσσαν. κεῖται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη παρὰ βορέην τε καὶ νότον, εὖσα βάθος, τῇ βαθυτάτῃ αὐτὴ ἑωυτῆς, πεντήκοντα ὀργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑξάπους δύο πυραμίδες, τὸ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ ὅσον ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεστι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ ἐξαπόδου στάδιον ἑξάπλεθρον. ἑξάπους δὲ τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετρασπήχεος, τὸ μὲν πόδων μέν τετρασπαλαίστων ἐόντων, τὸ δὲ πήχεος, ἑξάπαλαίστου. ὁ δὲ ὕδωρ ὁ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐτόχθονες μὲν οὐκ ἔστι· (ἀνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ὁ τοῦτο) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ ἐστὶ διώρυχα ἐσπεσόν. καὶ ἐξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὸν λίμνην, ἐξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἡδέ, τότε τοῖσι ἐξ μῆνας ἐς τὸ βασιλήϊον καταβάλλῃ ἑκάστην ἡμέρην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὸν, εἴκοσι μνέας. Ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὸν Σύρτιν τὸν ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη κατὰ νότον γῆν, τετραμμένη τὸ παρὰ ἑσπέρην ἐς τὸ μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὴ τὸ ὀρύγματος τόπου ἐκ ὥρεον ὃν χοῦν οὐδαμοῦ εἶχον, ἐπιμελὲς γὰρ δή μοι ἦν, πυνθανόμενος τοὺς ἀγχίστα οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ ἐπετέως ἐπείθοντο· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ὅτι Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γλυόμενον ἕτερόν τι τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι κατακαλύψαντες, ἐπειρῶντο κλέπτες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν καθυμενώμενοι, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. ὃν δὲ χοῦν ὃν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γλύοιτο νύξ, ἐς ὃν Τίγριν ποταμὸν, παρεῤῥέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντες γὰρ ὃν χοῦν τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐς ὃν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ἁτιολαμβανόμενον, ἔμελλε δι' αὐτῶν ῥηχέειν.

Cuius in circuitu mensura trium millium & sexcentorum stadiorũ est, schœnorum sexaginta, quanta videlicet ipsius Ægypti ad mare mensura est. Iacet autem stagnum longo situ aquilonem versus austrumque: altitudine, vbi eius profundissimum est, quinquaginta passuum. Quod autem manu facta sit ac depressa, indicat, quod in eius ferme medio stant duæ pyramides, quinquaginta passus ab aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus est colossus in solio sedens: ita pyramides sunt centum passuum. Centum autem [1] iusti passus sunt stadium vnum [2] sex iugerum. Passus, inquam, mensuræ sex pedum, siue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti vero, sex palmorum. Aqua stagni natiua non est, vtpote solo illo admodum arido, sed è Nilo deriuata, sex mensibus in stagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illisque sex mensibus quibus effluit, [3] augens regium fiscum talentis argenti singulis, in singulos dies, prouentu piscium, quum influit, viginti mnis. Hoc stagnum dicebant etiam indigenæ euadere in Syrtin Africæ, perforato sub terram meatu in mediterranea [4] Hesperiam versus, secundum montem Memphi imminentem. Verum quum humũ è lacu egestam nusquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum vbinam esset humus illinc defossa. [5] Illi dicere fuisse deportatam, facile id mihi persuadentes: quippe qui simile quiddam factum esse apud Ninum vrbem Assyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in thesauris subterraneis abstrusam, compilare quum constituissent, à suis domibus fodere exorsi sunt, dimensi viã sub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effossam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audiui in Ægypto hanc alteram fuisse factam lacunam, præterquam quod non noctu hæc, sed interdiu est facta. Ægyptios enim humũ quam effodiebant, in Nilũ extuliisse, quam ille acceptam dissiparet.

1 *Videtur respondere hæc Græca phrasis Gallice.* 2 Sex plethrorum. *Id est, centum pedum.* 3 In regium fiscum talenta argenti singula singulis diebus ex prouentu piscium persoluit: quum influit, viginti minas. 4 Occidentem versus 5 At illi quonam esset deportata, mihi exposuerunt.

Ethic

Et hic quidem lacus ita fertur fuisse depressus. Duodecim autem reges
CLI quum iuste degerent, ac statо tempore in templo Vulcani sacrificassent, & vltimo die festo libaturi essent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare consueuerant, aberrans numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi PSAMMITICHVS, qui postremus eorum stabat, quum non haberet phialam, detractam sibi æream galeam tenuit, libauitque. Ferebant autem & ceteri omnes reges, & tunc quoq; gestabant galeas. Nec tum quidẽ dolo malo Psammitichus galeam tenuit. [1] Ceteri tamen id consulto factum esse à Psammitichо existimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipsis esse redditum, qui ærea in phiala libasset, eum solum regem Ægypti futurum, non censuerunt quidem æquum esse Psammitichum morte mulctari, postquam [2] rimando compererunt non id illum fecisse industria: sed maxima potentiæ suę
CLII parte exutum in palustria relegandum, ne illinc egressus, ceteræ Ægypto se immisceret. Hũc Psammitichũ, [3] quum Sabacum Æthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugisset in Syriam, postquam Æthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii Ægyptii qui sunt [4] è tribu Saitana. Deinde quum regnaret vna cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterum propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quam ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essent. Itaque ex oracuło Latonæ, quod in vrbe Buti apud Ægyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est responsum, affuturam vltionem ei è mari viris æreis [5] existentibus. Quod responsum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tempore interiecto, Iones quosdam & Cares prædandi gratia nauigantes, necessitas compulit applicare ad Ægyptum. Hi quum in terram exissent ære armati, Ægyptiorum quidam nuncium fert Psammitichо ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscens oraculum esse perfectum, amicitiam cum Ionibus

ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, φυλάσσεσθαι ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων καταισείειν, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξενείκε σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι πρὸ ἐωθεσαν καταισείειν (ἁμαρτὼν τοῦ ἀριθμοῦ) ἐνδεκα, δυώδεκα ἐοῦσι. σθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλιον ὁ ἔσχατος ἑστεὼς αὐτέων Ψαμμίτιχος, περιελόμενος τὸ κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, ὑπέσχε τε καὶ ἔκαινε. κυνέαι γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφόρεόν τε Βασιλῆες, καὶ τῷ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νεον μηδένι δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ὑπέσχε τὸ κυνέην. οἱ δ', ὡς φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκ χρηστὸ σφι, ὃν χαλκέην πεισαντα αὐτῶν φιάλην, τὸν βασιλῆα ἔσεσθαι μουνον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τὸ χρησμοῦ, κτεῖναι μὲν ἐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς δυβύσιον βασανίζοντες ἐξ ἐπιστήμης πρηνοίης αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ πάντα ἔλεα ἔδοξέ σφι διῶξαι, φυλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως· ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὁρμεώμενον μὴ ὀπτιμίσεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψεος τὸ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαίτεω εἰσί. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα πολλῷ ὕστερον τῶν ἑνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν ἀμφὶ τὴν κυνέην φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. ὑπισάμενος δὲ ὡς φεύγοι πρεσβύτερος εἴη τῶν αὐτῶν, ἐπενόεε πάσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς ὃ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντεῖον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ὑπὲρ φανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ἐπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ὑπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Καρας ἀνδρας, ἐς λιμένα ἐκπλώσαντας, ἀπενεχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς ἐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατέουσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ὑπιτελεύμενον, φιλίην τε ποιέεται Ἴωσι

1 At illi mente comprehenso facto Psammitichi, atque oraculo ipsis reddito. *Vel, Quum Psammitichi factum & sibi redditum oraculum apud se considerassent.* 2 Quæstione habita comper. 3 Quũ Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. eius N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed vulgatam lect. ἐκὼν sequendo, interpretandum esset*, qui patrem eius volens interemerat. *id est*, non per imprudentiam. 4 E præfectura 5 Repente apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

καὶ Καρὸς πείσεται καὶ σφέας, μεγάλα ἰσχυρώμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γλιχέσθαι. ὡς δ' ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ὑπηκόοισι, καταιρεῖ τοὺς βασιλέας.

Κρατήσας δὴ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τοῦ Ἡφαίστου προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλὸν τε τοῦ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐνδεκάστιον τοῦ προπυλαίων, πᾶσάν τε περίβολον ἔχοντα, καὶ τύπων πλέων. ἀντὶ δὲ κιόνων, ἑστᾶσι κατὰ δυώδεκα πήχεες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Κάρσι τοῖσι συγκατοικημένοισι αὐτοῖς, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους οἰκῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τὸν Νεῖλον δι' μέσου ἐχοντας· τοῖσι οἰκήματα ἐπέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ πάλλα πάντα ἐπέκειτο πρήγεα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ τούτων τῶν μαθητῶν τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες τε Αἰγύπτου γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κάρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ὑπὸ πολλόν· εἰσὶ δὲ ὅτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἔνερθε Βουβάστιος πόλεως, ἐπὶ τοῦ Γανισιόου καλεομένου στόματος τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξανάστησας, ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες ὕστερον ὑπομισγόμενοι τούτοισι, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἀρξάμενοι, πολλὰ καὶ τὰ ὕστερον ὑπισάμεθα ἀτρεκέως. πρόσθοι γὰρ ἦσαν ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι καὶ πικίλοι ἦσαν. ἐξ ὧν δὲ ἐνέστησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων ὁμέχρι ἐμοῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νυν ὕστερον ἔσχε Αἴγυπτον.

Τῶν δὲ χρηστηρίων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. Ἔστι γὰρ χρηστήριον τοῦτο ὃ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρόν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ περ τὸν οὔνομα ταὐτὸν μοι ἱρὸν δέδεκται ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἐν θῶυμα μέγιστον παρεχόμενον, & Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi persuasit, ita demum vna cum iis Ægyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus Ægypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventum austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quũ apparuerit) vndiq; columnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenũm cubitorũ: Apis autẽ Græca lingua Epaphus est. His Ionibꝰ Caribusq;, quibus fuerat vsus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio diremptа, quibus nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cetera quæ fuerat pollicitus repræsentauit. Pueros quinetiam Ægyptios commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca [1] contra mare, aliquantulum supra vrbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Vnde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam aduersus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas, Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos res in Ægypto gestas, à Psammitticho rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diuersæ linguæ essent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc, [2] & vestigia naualium, & domorum rudera, ad meam vsque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægypto potitus est. ¶ De oracvlo autem quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto, sacrum Latonæ, positum in magna vrbe cui nomen est (vt superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac vrbe templa sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit,

1 Propemodum ad mare, infra vrbem Bub. 2 Et canales quibus deducebantur naues,

referam:

referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenũm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula quę vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buti est: quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque se mouentem: & hoc audire admiratus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est, & aræ trifarie extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, vnum est) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum est, habitaret: Apollinem ab Isside sibi commendatum, occultauit in hac insula nondum innatante, ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans vt Osiris filium inueniret, aduenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonam vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt solus [1] omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem. Hæc illi sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Syriæ vrbem obsidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes vrbes (*duntaxat* quas nouimus) sustinuit obsidionem. ¶ Psammitichi filius qui regnum Ægypti suscepit, extitit NECVS, qui fossam ad rubrum mare ferentẽ primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Bubastin vrbem,

1 Omnium superioris ætatis poetarum,

πρὸς Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὸν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὤρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔστι δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου ὄρος τὸ Μέμφιν τεῖνον ἔρεσσε, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι εἰσί. τοῦ ὦν δὴ οὔρεος τούτου πρὸς τὸν ὑπώρεον ἴκεται ἡ διώρυξ ἀπ' ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὸν νότον, καὶ ὀπίσω τείνει ἐς Ἀραβίους φερούσας ἀπὸ τοῦ οὔρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμοι, ἐς ὃν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τὴν δὴ ἐλαχίστην ἐστὶ καὶ στενωπὸν τάμνει ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ἐς τὸν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὸν τὸν αὐτὸν τοῦτον καλεόμενον, ἀπὸ Κασίου οὔρεος τοῦ ἐσχατίου Αἰγυπτίου τε καὶ Συρίου, ἀπὸ τούτου εἰσὶ σάδιοι χίλιοι ἐς ὃν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν ὁ στενωπὸς τάμνει. ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὸν ὑπὸ Νεκὼ βασιλέος ὀρύσσοντες, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μέν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεσεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. Ψαμμήτιχος δὲ τοῦ διώρυχος ὁ Νεκὼ, ἔτι ἔφερπε τὸ ἔργον· καὶ τεσσερήκοντα μὲν ἡμέρας ἐπὶ θαλάσσῃ ἐπὶ τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐπὶ ἡμέρας, ἀπὸ δὲ ἐνταῦθα ἐπὶ τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔπι οἱ ὀλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐπὶ τοῦ δέοντος· καὶ Συρίοισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἑλοῦσαν μεγάλην εἶλε. ἐς τὴν δὲ ἐσθῆτα ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τοῦ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐκκαίδεκα ἔτεα τὸν πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τοῦ παιδὸς Ψάμμι παραδόντος τὸν ἀρχεῖον. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα πάντων ἀνθρώπων ἀγῶνα πάντων ἀγωνίζεσθαι· καὶ δοκέοντες τοῦτο οὐδὲ αὐτοὺς ἂν δύνασθαι τοὺς δικαιοτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους ἐξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τοῦτο εἵνεκα ἀπίκοντο, σταθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐς συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λογιωτάτους εἰ δύνανται σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τοῦ Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν βουλομένους εἰ πέχοιεν Αἰγύπτιοι τῶν δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπανηρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι οἱ πολῖται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας ἔτι πλέγειν, πολὺ τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι. οὐδεμίην γὰρ εἶναι μηχανὴν ὅκως ὁ τοῦ ἀγῶνος ἐπιστάτης οὐκ ἐλεύσεται, ἀδικέοντες ὄντα ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως πλέειν, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστῆσι οὐκέλλουσι ὄντα ἀγῶνα πλέειν, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο. Ψάμμις δὲ ἐξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μετὰ τοῦτο τελευτήσαντος, ἐδέξατο τὸν βασιλήιον Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμήτιχον ὄντα ἑωυτῷ πανταχῇ εὐδαιμονέστατος τῶν πρὸ ἑωυτοῦ βασιλέων, ἐπὶ ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἐδέξας. ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ τοιοῦδε φάσιος, τὸν ἐγὼ μείζονος μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δὲ ἐν τῷ παρεόντι ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης μέγα ἐπὶ Κυρηναίους, μεγάλως τοῦτο ἔπταισε. Αἰγύπτιοι δὲ τοῦτο ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες δι' Ἀπριέην ἐν τοιούτοις αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν μοῦνον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτός τε τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ τοῦτο δὲ ἄλλα ποιεύμενοι ἔπεισε οἱ ἀποστάντες, καὶ οἱ τοῦ ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐπ' αὐτόν. Ἀμάσιος δὲ Ἀπριέης τοῦτο, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καλαπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ, ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, τοῦτο μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς περιέθηκε οἱ κυνέην. καὶ περιθείς, ἔφη βασιληίην περιθέμενος. καὶ ὡς ἔκων ἀέκοντι ἐγίνετο δῆλον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε γὰρ ἐστήσαντο μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπριέην. πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Ἀπριέης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τὸν οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, ἐκάλεε Ἄμασιν ὁ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπάρας ἀπεμαίετο· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπριέην ἀπάγειν.

iuxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est à planitie Ægypti, Arabiam versus. Nam quæ supra planitiem sunt[1] continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaque ad huius montis ima ducta est fossa ab occidente orientem versus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiem & ventum austrum fert) in sinum Arabicum. Quá igitur breuissimus tractus & maxime compendiarius est à mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum vocatur, à monte Casio, qui Ægyptum Syriamque disterminat, stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc quidem breuissimum est: verum fossa multo longior, scilicet quanto est[2] contragosior. In qua fodienda sub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque eius medio opere Necus destitit, hoc[3] interpellatus oracuło, cum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant qui non ipsorum lingua loquuntur. Superfedens itaque à fodienda fossa Necus, [4] ad militum copias se conuertit, atque ad classes quæ partim in mari septentrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædificatæ: quarum adhuc[5] vestigia naualium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est vsus. Terrestri autem acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post prœlium, Cadyti, magna Syriæ vrbe. [6] In vestitu autem curiosus quum fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorum misit. Hic perfectis decem & septem imperii sui annis decessit, tradito imperio Psammi filio suo. Eo apud Ægyptum regnante, nuncii Eleorum aduenerunt, iactantes à se in Olympia iustissimum [7] ac maximum inter mortales propositum esse certamen, rati ne Ægyptios quidem hominum sapientissimos aliquid vltra hæc esse inuenturos. Isti vbi in Ægyptum peruenerunt, eaque exposuerunt quorum gratia venerant, rex conuocauit ex Ægyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum conuenissent, & Eleos audissent omnia cõmemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se venisse dicentes scisciatum num quid possent Ægyptii reperire iustius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos nunquid apud eos certarent ciues. Et illis respondentibus, sine discrimine & suorum & ceterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamẽ proponerent, ab omni iure[1] excedere. Nullo etenim pacto posse fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriam hospiti. Sed si vellent iustũ proponere certamẽ, & si eius gratia venissent in Ægyptum, iusserunt hospitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permisso. Hæc Ægyptii Eleis subiecerunt. ¶ Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus est. Cuius regnum Apries filius accepit, qui secundum Psammitichum auum suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tẽpus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occasione quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræsentiarum. Quũ aduersus Cyrenęos Apries exercitu misso magnam cladem accepisset, id ei imputantes Ægyptii rebellauerunt, opinati se ab illo in apertam perniciem fuisse dimissos: vt his internecione deletis, ipse ceteris Ægyptiis imperitaret securius. Hęc perquam grauiter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierant amici, ingenue defciuerunt. Id vbi resciuit Apries, mittit ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quum peruenisset, reprehendensque dissuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo stans galeam circundat: eaque circundata, inquit se illam ob regnum imposuisse. Neq; hoc eo inuito factũ fuit, vt ostendit. nam simulatque ab iis qui defciuerãt Ægyptiis declaratus est rex, sese apparabat tanquã aduersus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amasin ex iis qui secum erãt Ægyptiis, spectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iussũm vt ad se viuũ Amasin perduceret. Hic vbi peruenit, Amasin ad se vocat. [2] Amasis (sedebat autẽ in equo ad suos cohortandos, insolẽter) stolide iubet hũc ad se adducere Apriẽ,

1 Contiguus 2 Obliquior. 3 Impeditus. *Vel, Reuocatus.* 4 Ad bellicas copias & triremes partim in m. sept. 5 Canales quibus deducebantur naues, *vt paulo ante. Alii naualia interpret.* 6 Eum autem vestitum quo vsus erat quum ista conficerentur, misit in ad Branchidas Milesiorum, Apollini dicauit. Postea vero decem & septem omnino annos quum imperasset, decessit, trad. 7 Ac optima ratione præter omnes mortales

1 Aberrasse. 2 At Amasis (sedebat enim forte in equo) crure sublato pepedit, & illud Aprię afferri iussit. *Ita Camerar. Asseritur & tertia interpretatio: sed Camerario assentior.*

97 CLIX CLX CLXI CLXII

ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν ὃν Παταρβημιν, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἰέναι παρὰ αὐτόν. ὃν δὲ αὐτὸς ὑποκείσεσθαι ὡς οὐδὲν πάλαι παρασκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτὸς οὐ μέμψασθαι Ἀπρίην· παρέπεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. ὃν δὲ Παταρβημιν ἐκ τε τῶν λεγομένων σὺκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν· καὶ ὡς διδασκαλεύμενον ὑπὸ Ἀπρίεω ἀπικέσθαι ἐπὶ ἀνήκεστον ἀπίνεαν, βουλόμενον τὸν Ἀμασιν βασιλέα δηλῶσαι ὃ προαναιδέα. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν παρὰ τὸν Ἀπρίεα σὺκ ἔχοντα ὃν Ἄμασιν, ἀλλὰ ἀπεψυγμένως ἔχοντα, ἐπιτάξαι τοῦ τὰ τε ὦτα καὶ τὰ ῥῖνα. ἰδόμενοι δὲ οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἐπὶ τὰ σκεῖον ἐφέρεον, δῶρα ὃν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχρῶς λυμηνάμενον, ἐπὶ ἐκεῖνα δὴ χρεόμενοι ὑπισχνέοντες, ἀπίσεσθαι παρὰ τοὺς ἐπέοντας, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὡπλιζε τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἤλασε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ὑπηκόους τετιμενέους. ἦν δέ οἱ τὰ βασιλήια ἐν Σάι πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἵ τε περὶ τὸν Ἀπρίεα ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦλθον, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔντε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένεα. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι, οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. σὺκ νομῶν δὲ τῶνδέ εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγύπτιος ἅπασα διαφοίρηται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπίτης καλεομένη, Ναθὼ ὁ ἥμισυ. σὺκ μέν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γηγόμενοι, ὅτε ὀπὶ πλείστους χρήσαντο, ἐκτήκατο δεκάδας μυριάδας. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' αὐτοῦ ἐς τὸ μάχιμον.

Καλασιρίων δ' οἵδε δῆμοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀθριβίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμυίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύτιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, αἰπόλιος Βούβαστος πόλιος ἔστι δ' οἱ νόμοι Καλασιρίων

& quum Patarbemis eum rogaret vt regem adiret, accitus, respondit se iamdudum dare operam vt id ageret: nec de seipso Aprien esse questurum. se enim illi præsto futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, statuit suę diligentiæ esse quamcelerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque iussit. Id intuentes ceteri Ægyptii qui cum eo hactenus senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes, ad ceteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingens ac spectatu digna. Itaque vtrique aduersus alteros Apriani & Amasiani in Memphi vrbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem hominum genera: quorum alii sunt sacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii gubernatores nauales. Tot sunt Ægyptiorum genera, à suo quodq; artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui[2] harum regionum sunt: (nam in regiones distincta est omnis Ægyptus.) Hermotybiorū quidem hæ sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centū ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiā opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana,[3] Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hæc tribus Calasirium,

1 Apries igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat. Quumque Memphin vtrique peruenissent, tentare pugnæ discrimen parabant. Ceterum sunt & in *Ad verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Potest etiam verti non male fortasse, cum Valla.* Apriani & Amasiani. 2 Harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus) Hermorybiorum quidem hæ sunt præfecturæ. *Et paulo post,* Ex his præfecturis, *pro* Ex his tractibus. *Item paulo post* Præfecturæ, *pro* Plagæ, *& pro* Tribus. *nisi quis malit vocem Græcam nomos vbique retinere.* 3 Anytia,

qui dum

quī dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet vlli artificio operā dare, sed solū rei militari, filio
CLXVII discenti à patre. Hoc ab Ægyptiisne mutuati sint Græci non possum pro certo diiudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus ciuibus eos qui artificia discunt, eorumque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operibus abstineant, præsertim qui[1] cessent ob bellum. Hoc itaque cum ceteri Græci didicerunt, tum præcipue Lacedæmonii.[2] Corinthii quoque minimi faciunt
CLXVIII opifices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, vt singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquouersus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen vniuersis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hæc alia, panis tosti pondo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini[3] sextarii quaterni. Hæc assidue satellitibus præbebantur. Vbi igitur ediuerso venientes,
CLXIX Apries cum auxiliariis, Amasis cum vniuersis Ægyptiis in vrbem Memphin peruenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnauerunt, tamē quod erant multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione,[4] vt nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc congressus, prœlio fugatus est, viuusque captus ad vrbem Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibiq;[5] quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honeste asseruauit. Tandem incusantibus Ægyptiis non iuste agere qui suum & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti vbi strangulauere, paternis in monumētis sepelierūt, quæ sunt in templo Mineruæ, proxime
6 cœnaculum ad læuam manū intranti.

εἰσὶ γηγόμενοι, ὅτε ὀπὶ πλείστους ἐχρήσατο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ πύτοισι ἔξεστι τέχνῃσι ἐπασκῆσαι οὐδεμίῃ, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μοιρηδόν, παῖς πατρὸς ἐκδεκόμενος. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, σὺκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μαθόντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γνησίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον αἰμένους. μεμαθήκασι δὲ ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοντᾶν τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δὲ σφι ὧδε τάδε ἐξῃρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων παρέξ τῶν ἱρέων· ἀρούρας ἑξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πηχυς. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασι ὧδε ἐξῃρημένα. πάρεδρε δὲ ἐν μεσογαίῃ σκαρπεῶνες, οὐ σύδαμα οὗτοι· Καλασιρέων χίλιοι, οὐ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδρυφόρεον σταθμὸν ἕκαστον ἐν βασιλέα· τούτοισι δ' ὧν τάδε παρέξ τῶν ἀρούρεων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ἑξαμὸς, πέντε μνέας ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέας, οἴνου τέσσερες ὑρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

Ἐπεί τε δὲ συνίοντες, ὅ τε Ἀπρίης, ἄγων τοὺς ὀπηκόους, καὶ ὁ Ἄμασις πόλιας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν δὴ οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, κατετρώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται ἐνθεῦτεν δὴ καὶ ἡ Δημήτηρ ἡ Σαΐη εἶναι, μηδένα δύνασθαι μιν μηδένα δυνάμενον παῦσαι τῆς βασιληίης· ὕστερον ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσασθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἑαυτῷ ἐδόκεε ἡ ζωγρηθείς, ἀπαχθῆναι ἐς Σαΐν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἄμασιος ἤδη βασιλήια. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐνδιαίτα ἐν βασιλητοῖσι, καὶ μιν Ἄμασις εὖ ἐποίεε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς ἄτοπα ποιέοι δίκαια τρέφων ἐὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθρόν, ὥστε δὴ παραδιδοῖ ὁ Ἄμασις τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρώῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι δεξιῇ χειρός.

1 Qui rei militari vacant. 2 At Corinthii minime contemptui habent opifices. *Intellige autem* Minime *vel pro Non, vel comparatiue pro Minime omnium.* 3 Ἀρυστῆρες, *ab aliis Cyathi: ab aliis notationem vocabuli sequentibus Hauslus vel Haustra.* 4 Ne deum quidem vllum posse sibi adimere reg. 5 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honeste obseruauit: *vel,* honesta obseruantia prosequutus est: tandē autem incusant. *Vel, antea quidem in regia nutriebatur: & eum Am. honeste obseruabat: at postquam incusarunt Ægyptii, &c.* 6 Palatium

ἔλαψαν δὲ Σαΐται πόλιας τὰς ἐν νομῷ τούτου ἁπάσας βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. τῷ μὲν γὰρ ὀπίσω τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἐκ τοῦ μέσου μάλιστά κῃ ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἡ ὀπίσω τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. Ἔστι δὲ καὶ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, πασσάλοις λιθίνοις μεγάλη, καὶ ἡσκημένη σύλοισι τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι δύο θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ ὁσίου ποιέων μάχῃ ὀπίσω τούτου τοῦ θηκέοντος τὸ θυρώματι ἕδαφος εὐρύ, οὐ σμικρόν, ἐν Σαΐ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὀπίσω τε τοῦ νεὼ πρὸς τὸν τοῖχον τὸν τῆς Ἀθηναίης ἐχόμενον τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λίθινοι, λίμνη τε ἐστὶ ἐχομένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη κύκλῳ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ καλεομένη Περιφερής. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιέουσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότι μοι ὅτι πλέον ὡς ἕκαστα αὐτέων ἔχῃ, οὐ σῶμα κείσεται· καὶ τὰ Δήμητρος τελετὰ πέρι, τὰ οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ τούτου μοι πέρι οὐ σῶμα κείσεται, πλὴν ὅσον αὐτὰ ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὰ τελετὰ ταύτην δεῦρο Αἰγύπτου δεξάμεναι, καὶ διδάξασαι γυναῖκας Πελασγιώτιδας γυναῖκας, μετὰ δὲ ἐξανάστης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλεπτο καὶ τελετή· οἱ δὲ ὑπολιφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ὀκόσοι ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὰ μοῦνοι. Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· ὀκοῦ δὲ ὁ ἐκ πόλεος, οὔνομα οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῆγματα κατὰ νοῦν τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν ὀλιγωρίῃ μοίρῃ μεγάλῃ ἦσαν, ἅτε δὴ δημότην τὸν πρότερον ἐόντα, καὶ οὐκ ἐκ βασιληΐου ἐόντα· μετὰ δὲ σοφίῃ οὐδενὶ ὁ Ἄμασις ἐκ ἐπιχωμοσύνης προσηγάγετο. ἐκ δὲ πολλὰ τε ἀγάλματα μουσείῃ τοῦ ἱροῦ ἐκ ποδαπιπλήρη χρύσεος· ἐν τοῖσι καὶ ὁ Ἄμασις ἐκ ἐπιχωμοσύνης τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενίζεατο. τὸν καὶ ὧν κάλας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἵδρυσε τοῦ πόλεος ἐκεῖ ἣν ὀπιτηδεώτατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις ὅ τι ἐν τῷ ἀστῶν ποιεύμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὸ ἄγαλμα γεγενέναι, ἐς ὃν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἦλθε ὦν ἔφη λέγων ἐμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγμένῳ. εἰ γὰρ πρότερον ἦν ἰδιώτης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἰς αὐτέων τὸν βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προσκυνέεσθαι ἐωὐτὸν ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. Ἐζεῖτο δὲ καθαστὸς τοιῆνδε· ὁ μὲν ὄρθριος, μέχρι οὗ πληθούσης ἀγορῆς, προθύμως ἔπρησσε τὰ προκείμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινε τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας· καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνήμων. ἀχθεσθέντες δὴ τοῖσι οἱ φίλοι αὐτοῦ, νουθετέοντες αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτῷ προσέπεσας, ἐς ὃ ἄγαν φαῦλον προβάλλων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρὴ ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνῶς θωκεύοντα, σὺν ἡμέρῃ πρήσσειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν εἰδέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἀρχοίατο, καὶ ἄμεινον σὺ δίκην ἤκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιληϊκά. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε αὖτις, Τὰ τόξα οἱ κτήμενοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ μὴ ὑπὸ πόνου τὰ χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκρηγείη ἄν. ὥστε ἐς ὃ δέον οὐκ ἔχοιεν αὖτοῖσι χρᾶσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάσασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάζεσθαι ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίην ὀλίγον μέρος ἑωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἤτοι μανείς, ἢ ὄγε ἀποπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ὀπιστάμενος, μέρεα ἑκατέρῳ νέμω. ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνήρ· ὅκως δὲ μὴν ὀπιλείποι τοῦνο τὰ τε καὶ ὑπαθέοιτο τὰ ὀπιτήδεια, κλέπτεσκε αὐτὰ πρὸς ἄλλων. εἰ δ' ἄρα μὴν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήιον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ ὑπεφεύγετο. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τάδε. ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ ὠφελήσαντα, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ὀπισθόδομον ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔβυε· ὡς οὐδενὸς ἐούσι ἀξίοισι, ψευδέα τε μαντήια κεκτημένοισι· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια παρεχομένων, πάμπολλα ἐπεμέλετο. Καὶ τοῦτο μέν, ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ πρόπυλαια θωυμάσιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πόλιας ὑπερβάλλοντα τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγαθεϊ, ὅσων τε ὁ μέγαθος λίθων ἐστὶ, καὶ ὁκοίων τέων· τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγας πρεπεμήκεας ἀνέθηκε.

Nam Saitani[1] cunctes qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumētum[2] ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ eiusque progenitorum. In eiusdem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculū gemini postes stant, in quibus vrna est. Sūt etiam sepulcra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Mineruæ post totū delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuū noctu faciunt, quæ vocāt Ægyptii mysteria: De quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Cereris quoq; initiatione, quam Græci thesmophoria vocant, *ferendis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas feminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus ejecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non ejecti sunt, sed relicti) conseruatus. ¶ Aprie sublato, regnauit AMASIS è[3] tribu Saitana, & vrbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec vllius sane momenti ducere, vt qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis ad se solertia, non[4] asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero peluis aurea, in qua tam ipse quam omnes conuiuæ semper pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque[5] dæmonis statuam fecit, & in appositissimo vrbis loco statuit: Ægyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, conuocatis Ægyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primo Ægyptii euomere immingereque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum: etsi enim antehac fuisset plebeius, impræsentiarum tamen esse ipsorum regem, eoque iubere vt sibi honor haberetur atque reuerentia. Hunc in modum ad se traduxit Ægyptios, ita vt æquum censerent ei seruire. Idem hoc vsus est in rebus agendis instituto: ab aurora vsquedum refertum esset forum, accurate negocia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores iocabatur, morionē agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eū verbis[1] castigabant, Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes[2] augusto in solio sedens, auguste interdiu res administrare. ita & Ægyptii cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille respondit, [3]arcus ab iis quorum sunt, quum est opus, intendi: eos, si semper intenti sint, ruptū iri, nec posse eis illos, quum indigeant, vti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec vllam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, vtriq; rei tempus impertio. Hæc Amasis amicis respondit. Etenim fertur Amasis, quum priuatus foret, fuisse potandi iocandique cum dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantē ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quum repoſceretur ab iis qui dicerent eum ipsorum habere pecuniā, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum, frequenter absolutum. Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absoluerant, horum templa neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentum donauit, neque adiens sacrificauit, tanquā nihil mererentur, quod reddderent falsa responsa: qui autē eum[4] pronunciauerant furem, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit. Præterea in Sai vestibulum Mineruæ fecit, opus admirandum, & longe superans cetera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiam ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit.

1 Cunctos ex ea præfectura reges 2 Longius quidem abest à palatio quā illud Apriæ eiusque progenitorum: est tamen septo tēpli hoc quoq; porticus lapidea & columnis ornata palmarū arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep. 3 Præfectura. *Vel. prouincia.* 4 *Non legit* ἐὺγνωμοσύνῃ (*vt in vulg. edit.*) *sed* ἀγνωμοσύνῃ, *vt in vet. cod.* 5 Numinis stat.

1 Admonebant, Non teipsum recte regis, ô rex, qui &c. 2 Augustus augusto in solio sedens per totum diem res administr. 3 Qui arcum possident, quum illo opus habent, intendunt: postquam autem vsi sunt, remittunt. Nam si perpetuo intentus esset, frangeretur, vt, quum opus esset, vti iam illo non possent. Talem & hominis condicionem esse: si assidue seria tractare, nec vll. 4 *Ad verbum,* Constrinxerant. *id est, Conuicerant.*

CLXXIII

CLXXIV

CLXXV

λίθους τε ἄλλους ἐς ὑπισκλιὼ χαρφυίας ὃ μέγαθος οὐ κομισε. ἠγάγετο ὧν οὗτος τῶν λιθοτομιέων, τοὺς ὑπὸ χαρμυλάδας, ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἴκοσι ἡμερέων ἀπὸ χώρης ἀπὸ Σάϊος. ὃ δὲ οὐκ ἥκιστα αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωϋμάζω, ἔστι τόδε οἴκημα μονόλιθον ἐόν· ἐνόμιζον δὲ οἱ πλείους ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐπὶ ἔτεα τρία, διακόσιοι δὲ οἱ παρεστεπότες ἄνδρες ἀνωγέες, καὶ ἔτοι ἀπέδωτες ἦσαν κυβερνῆται. τοῦ δὲ στέγης τούτης ὅδε μὲν μῆκος ἔξωθέν ἐστι, εἷς τε καὶ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δέ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὁκτώ. τοῦτα μὲν τὰ μέσα ἔξωθεν τῆς στέγης τῆς μονολίθου ἐστί. ἀπαρὲ ἔσωθεν ὁ μῆκος, ὀκτὼ καὶ δεκα πήχεων, καὶ πυγόνος. ὁ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· ὁ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὕτη τοι ἱρὸς κέεται πρόδομος τοῦ ἔσοδον. ἔσω γὰρ μιν ἐς ὁ ἱρὸν φασὶ τὸν λίθον εἶναι οὐκ ἐσελκύσαι ὃν ἀρχιτέκτονα· αὐτὸ ἑλκόμενόν τε στέγος, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνιον σκληρὸν ὀδύνας πολλὰς, καταχθόμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Ἄμασιν, ὀκνήσαντα ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι προσωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἀνδρὸς διεφθαρμένου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ λίθου τοῦ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι.

Ἀνέθηκε δὲ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα· ὃ μέγαθος ἀξιοδέητα. ἐν δὲ τῇ ἐν Μέμφι, ὃν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῷ Ἡφαιστείῳ ἔμπροσθε· τῷ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι· ὁ μῆκος. ὅτι δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι, τῷ αὐτὸ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, εἴκοσι ποδῶν ὁ μέγαθος ἑωϋτέρωθε ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος κατὰ τὠυτό· ἔστι δὲ τὸν τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε ὁ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασις ὅτι ὁ ἀξιοθεητότατον. Ἐπὶ Ἄμασίος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἦν εὐδαίμονα τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόδε Ἄμασις ὅτι ὁ καταφήσας· ἀποδεκνύναι ἔτεος ἑκάστου τῷ νομάρχῃ πόλιν πιὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιῶται· μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἴσην εἶναι θανάτῳ. Σόλων ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἀπ' Αἰγυπτίων τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο. τῷ ἔχρηνε ἐς αἰεὶ χρεώντας, ἔοντι ἀμώμῳ νόμῳ.

Alia quoque saxa prægrandia in apparatum comportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Memphin sunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum nauigatione. Adhæc, quod non minime sed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina; in quo afferendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autem domus extrinsecus est vnius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hęc est dimensio exterior tecti ex vno lapide. Introrsum autē [1] duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinq; sublimitas. Domus hæc ad ingressum tēpli collocata est. nā ob id aiunt in templū non fuisse pertractam, quod quum suspirasset architectus dum illa adueheretur, vtpote pertædsus diutini temporis operæ, [2] ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominē vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebant, ab illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductū. Donauit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cum alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colosso supino ante illud posito, longitudinis quinque & septuaginta pedum. Superque idem pauimentum gemini colossi stant [3] ex Æthiopico lapide, vicenûm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur Ægyptus fuisse maxime beata, in iis quę vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. [4] Amasis quoq; extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides Ægyptii omnes demonstrarēt vnde viuerent: & qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret sese legitime viuere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quod sit castissima, assidue vsurpant.

1 Duodeuiginti cubitorum, & digitorum xx est longitudo: latitudo vero, cubitorum duodecim: quinque, subl. 2 Hoc in religionem vertens Amas. 3 Ex eodem lapide. 4 Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demonstrare vnum quemque apud præsidem cuiusque loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitę suæ rationem iustam non potuerit, hunc morte mulctandum. Solon autem Athenienſis sumptam hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, lege sane inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

CLXXIIX Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdam Græcos officia contulit, tū iis qui in Ægyptum concederent, dedit facultatem Naucratin vrbē incolendi. Qui vero eorū nollent illic habitare, sed nauigando negociari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruendi. Et maximū quidem eorum fanum atq; [1] celeberrimum vocatur Græcum: ciuitates autem quæ cōmuniter illud extruxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenę: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Æolum vero, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Ceteræ ciuitates quæ consortes huius rei sunt, rei ad ipsos minime pertinentis consortes sunt. Separatim tamen ædificauerunt, Æginetæ quidē, Iouis: Samii autem, Iunonis: Milesii vero, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc in Ægypto aliud nullum. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat deierare se venisse inuitum, datoque iureiurando eadem naui ad Canobicum nauigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluuialibus nauigiis circumagere lustrando Delta, donec peueniret Naucratin. ita Naucratis in honore erat. Iam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagrauerat) trecentis talentis construendum locassent, Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa ciuitates vagi, cum aliunde tum vero non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas mnas donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiam societatemque iniit, ita vt illinc vxorem etiam putaret sibi esse ducendam, siue feminæ Græcæ amore captus, siue alias ob beneuolentiam Cyrenæorum. Vxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amasis, Tu vero, inquit, vxor veneficio me læsisti: ideoque nullo machinamēto vales effugere

CLXXIX

CLXXX

CLXXXI

Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἄλλά τε ἐς Ἕλλήνων μετεξετέροισι ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν τὴν πόλιν οἰκήσαι. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτὸ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἱδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τῶν μέν νυν μεγάλων καὶ ὠνομασμένων τὸν ἑλληνιστὶ καὶ χρησιμώτατον, καλεῖται μὲν Ἑλλήνιον, οἴδε δὲ πόλιες εἰσὶ αἱ ἱδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν, Χίος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνασσός, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυλήναιων μούνη. τουτέων μὲν ὅδε ὁ τέμενος τοῦτο. καὶ προσήκει τὸν ἐμπορίου αὐτὰς αἱ πόλιες εἶναι αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετέον μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν ἄλλο στόμα τὸ Νείλου ἀπίκοιτο, ἐξωμνύμι, μὴ μὲν ἐκεῖνα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέμους αὐτίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδει διαγεῖν ἐν βαρίσι ἐς Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων ὧν τὸν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα νῦν τετρακοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, ἀδόματος κατεκάη) τοὺς Δελφοὺς δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος τοῦδε σχεῖν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον δὴ Αἰγύπτου ὠφέλησαντο. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια συβώτεια τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δὲ ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην ἐποιήσατο. ἐδικήσατο δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθι, εἴτ' ὑβριζόμενος Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δὲ ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δὲ Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἷός τε ἐγίνετο. τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην τάδε καλεομένην, Σκύλαξ, κατά με ἐφαρμάξας, καὶ ἔτι οὐδεμίη μηχανὴ

1 Maxime frequentatum. *Vel, Quo maxime vtuntur.*

μη σὺκ ἀπολωλείαι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεί τέ οἱ ἀρτιθυμίη σοδὲν ἐχώρεε τρηνύτερος Ἄμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἢν οἱ ἐς τὸν ἐκείνην τὸν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακοδαιμονίης ἦν) μῆχος ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ δὲ ἀνθ' ὧτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι Ἄμασις παρὰ αὐτὴν, ἐμίσγετο· καὶ κατὰ μικρὸν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ. ποιήσασα γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, καὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὸν σῶον, ἔξω τετραμμένον τῶν Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην δὲ τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτὴν ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα θωρηχθὲν χρυσοῦν Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δὲ ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ δύο φασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τοίχῳ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ δὲ μέχρις ἐμεῦ, ὀπίσθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε χάριν ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ οἱ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται ὑπὸ τῶν Δαναοῦ θυγατέρων ἱδρύσασθαι τεσσαρούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος δὴ θεῶν, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀναγωγήν.

quominus inter omnes mulieres deterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vouit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodũ eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persoluit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cãbyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona CLXII quæ misit in Græciã: Cyrenas quidem, statuam Mineruæ inauratam, & sui imaginem pictura [1] adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Mineruę simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignũ: Samum vero, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meam vsq; ætatem. Samum quidẽ, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [2] postquam agnitæ sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit prouinciam.

1 Ad viuum expressam: 2 Eò appulsæ quum f.

HERODOTI ΗΡΟΔΟΤΟΥ

HALICARNASSEI ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

HISTORIARVM LIBER tertius, qui inscribitur THALIA.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΘΑΛΕΙΑ.

DVERSVS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tũ ex Græcis Ionibus Æolibusque, exercitu, bellum mouit ob hanc caussam: Misso in Ægyptum [1] legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit consilio cuiusdam Ægyptii, qui Amasi erat infensus quod se potissimum ex omnibus Ægypti medicis Amasis ab vxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille Ægyptius, instituit suadere Cambysi vt ab Amasi filiam peteret: vt ille aut mærore afficeretur data filia, aut non data, Cambysi redderetur inuisus. [2] Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambysem intelligebat non habiturum illam vxoris loco, sed pellicis: & Persarum potentiam grauabatur horrebatque. Hæc reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Aprię superioris regis filia, nomine [3] Nitetis, vnica domi relicta, grandis atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post aliquantum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens tibi pro sua, quum reuera sim Apriæ filia, quem ille dominum suum cum Ægyptiis rebellans interemit. [4] Hic sermo extitit caussa quæ Cambysem Cyri filium vehementer indignatum induceret aduersus Ægyptũ.

ἐπ' τῷτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων τε ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ὧν βουλῆς αὐδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἐπῆρξε ταῦτα, ὅτι μιν ὀξέως ἀπὸ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀπαστάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔπεμψε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας παρὰ Ἄμασιν αἴτεε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὑπεμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλίῃ, κελεύων αἰτ- τῇ συμβουλῇ, τέειν δὴ Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δὺς αὐτῷ τὸ, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι, οὔτε ἀρνήσασθαι. ἐὺ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδὴς, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐδὴν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, ἀμαθείην ὑπὸ «
Ἄμασίου οὐ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας «
ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα ἐόντα, ἐοῦσαν τῇ «
ἀληθείῃ Ἀπρίεω τοῦ ἐκείνου ἐόντα ἑωυτοῦ ἀνεψιόν τε, «
μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ ὅ ἔ- «
πος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐκλινομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἰγυπτίους.

1 Caduceatore. *Sic alibi κήρυκα* recte *vertit* caduceatorem, *non* legatum. 2 Amasis, quum Pers. potentiam grauaretur atq; exhorresceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb. 3 Nitetis, valde procera & formosa, sola ex ea familia relicta, 4 Hic sermo & hæc caussa *vel occasio* interueniens Camb. Cyri fil. veh. stomachatum aduersus Ægyptum impulit.

οὕτω μὲν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειεῦνται Καμβύσεα· φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ εἰ ὃν πέμψαντα τὸν Ἄμασιν ὀπὶ τῷ θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ λέληθε αὐτοὺς (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστέαται, καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι τοῦτο μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ἐστὶ βασιλεύειν, γνησίου παρεόντος· αὖτις δέ, ὅτι Κασσανδάνης τοῦ Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, αἰδοίης Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ τρέπουσι ἐν λόγον, ὡς ποιδύμνοι τὴν Κύρου οἰκίην συγγενέες εἶεν. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις τῶν δὲ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τὴν Κασσανδάνην παρεσταμένα τέκνα δυοιδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχόμενα τοῦ ἐπαίνου, ὑπερθωϋμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε πάσῃ

103 » Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος
» οὐ τιμῆς ἔχει· τὸν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκτητον,
» ἐν τιμῇ ἔχεται. τῷ μὲν ἀχθομένῳ, τῇ Νιτήτι εἰ-
» πεῖν ταῦτα. τῶν δὲ παίδων ὁ πρεσβύτερος εἰ-
» πεῖν Καμβύσεα, Τοιγάρ, ὦ μῆτερ, ἐπεὰν ἐγὼ γένω-
» μαι ἀνήρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω ποιήσω· τὰ δὲ
κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γενόντα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωύμασι γενέσθαι· ὁ δὲ, μνημονεύσας, οὕτω δή, ἐπεί τε ἀνδρωθῆ, καὶ ἔσχε τὸν βασιλήιον, ποιήσασθαι τὸν ἐπ' Αἰγυπτον στρατόν. Συνώικεε δὲ καὶ ἄλλο π ποιόν τι ὁ Καμβύσης τῷ Φαρνάσπεω θυγατρὶ ἐπισταμένῳ τὸν πατέρα τε τὸν ἑωυτῆς ἐν μεγίστῃ τιμῇ ἔχειν καὶ τὸν ἄνδρα τὸν ταύτης, καὶ ἐοῦσαν ἐν τοῖσι μάλιστα ἐπιτηδείοισι τῷ ἀνδρὶ, καὶ τὸν παῖδα τὸν ἐκ ταύτης γενόμενον ἐπιτηδεότατον τῷ πατρί· ἐπιτηδεότατον ἐπίστευε εἶναι. ἐπεὶ ὦν τοὺς ὑπηκόους Ἄμασις ἀπηύρα, ἀνὴρ ἄλλος Ἀλικαρνησσεύς, οὔνομα δὲ οἱ Φάνης, καὶ γνώμῃ ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενος καὶ τὶ Ἄμασι, ἐκδιδράσκει πλοίῳ ἐς Αἴγυπτον, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ εἰδὼς τὰ μάλιστα ἐν τοῖσι ὑπηκόοισι λόγου οὐ μικροῦ, ὑπισάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέα, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, ἀσυδίῃ πιθύμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν δυνούχων ἐν πιστοτάτον ἀποστείλας τριήρει κατ' αὐτόν, ὃς αἱρέει μὲν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δ', οὐκ ἀπήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γὰρ μιν ἐξεῖλε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον, Atque ita quidem memorant Persæ. Ægyptii autem Cambysem suum vendicant, asserentes ex hac Apriæ filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse qui ad Amasin miserit super filia, non Cambysem. Quod quum dicunt, non recte dicunt: etsi eos hoc non latet. nam siqui alii, profecto & Ægyptii recte norunt mores Persarum: apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii [2] rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita se habent. Ceterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quandam Persidem ad vxores Cyri introgressam, quum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supramodum admirabundam magnis tulisse illam laudibus: eique Cassandanem (quæ Cyri esset vxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infensam Niteti ista dixisse: & ei maximum natu filiorum Cambysem subiecisse, Ego vero tibi mater, quum in virilem ætatem adoleuero, summa Ægypti reddam ima, & ima, summa. idque dixisse circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuisset ætatem, & regnum obtinuisset, huius rei memorē, Ægypto bellum intulisse. Accessit IV huc & aliud quidam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidā auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes nescio quid Amasi succēsens, nauigio profugit ex Ægypto, volens in colloquutionem venire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti esset, quodque de rebus Ægypti nonnihil compertissimū haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaq; ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in Ægyptum, [3] ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cambysemque molientem aduersus Ægyptum expeditionem,

1 Primum quidem per legem non licere vt illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adest: deinde Cassand. filium fuisse Cambysem, Phar. 2 Rem ita narrant vt inuertant. 3 Phanes enim cum astutia circumuenit. Nam inebriat. custod.

& quo

& quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cum alias Amasis res exposuit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet transitum. V Hâc enim duntaxat patet ingressus in Ægyptum. Nam à Phœnice [1] vsque ad montes Cadytis, quę est vrbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti non minore (vt mea fert opinio) quam Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus Syriacæ, vsque ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps iam Ægyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter vrbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar VI trium dierū, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum nauigant, notū habent, hoc dicere institui. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis [2] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici [3] vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti prouinciarum necesse habent ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca. [4] ita hydriæ superuenientes in Ægypto sumptæ, ad veteres, in Syriam VII portantur. Atq; hunc in modū quem dixi aqua contracta, Persæ vsi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quamcelerrime Ægypto potiti sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei cōsilio, missis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obtinuit, data acceptaque inuicem fide. Seruant autem fidem Arabes inter homines vt qui VIII maxime, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrosque stans, acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex vtriusq; vestimento,

1 Vsque ad fines Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst. 2 *Vel, Amphora vini plena. sic & in sequentibus. Vel potius, Amphoræ vini plenæ, vt sit positus singul. pro plurali.* 3 *Vox respondens huic in textu Gr. non habetur: sed ex κείνον, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, vacuum.* 4 Ita amphoræ quæ inuehuntur, sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portantur. Et quidem Persæ ii sunt qui hunc in Ægyptum transitum apparārunt, contracta, vt modo dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptum. *Intellige autem* Vltra veteres, *pro eo quod est, Vltra eas quæ iam antea ibi erant.*

ἀλείφῃ τῷ αἵματι ἐν μέσῳ χειμῶνος λίθῳ ἐσθλά.
104 τῶν δὲ ποιέων, ὅτι καλέει τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ὅτι καλέσαντος τούτου ταῦτα, ὁ ἐκ τούτων πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, πρηνέα ὀρύσσει ξύλον, καὶ κατὰ τοῦτον ἀγαγὼν ἄλλον, ἐς τοῦτον ποιέεται. οἱ μὲν φίλοι, καὶ αὐτοὶ ἐκ τούτων πίστις διακαίουσι σφέα θαμά. Διόνυσον μὲν θεὸν μάνιον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι· καὶ τῶν τειχέων τὸν κριὸν κείρεσθαι φασὶ, κατὰ τοῦτο αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκρᾶσθαι. κείρονται δὲ περιξυρῶντες τὰς κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐσίρην· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπὶ τοῦτον τὸν πόλεμον τοῖσι ἀπελθοῦσι τοῖσι ἐπὶ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀραβίος, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε ὀπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἦλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ ἅτε ἐμφὺς εἰδὼς τὰ ἐνθαῦτα ὁ Καμβύσεω στρατόν. ταῦτα μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται. δεῖ δὲ καὶ ὃν ἦν τὸν πιθανὸν (ἐπείγει δὴ λέγεται) ῥηθῆναι. ποταμὸς ἔστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρις· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥάψαι μοῦν ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχετὸν μηκεῖ ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν δι' αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ. ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξαθαι, ἵνα ἐκδέκηται τὸ ὕδωρ σώζωσι. ἐόντος δὲ ἔτι δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τειωνὲς τεττάρων χωρίων. Ἐν δὲ τῷ Γηλοισίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἑστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑποδεξάμενον Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζώοντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τεσσερεσκαίδεκα ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι δὲ οὐδὲν οἱ ἀνάρσιον πρῆγμα συνεπέσχε. ἀποθανὼν δέ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ὅτε Ψαμμήνιτος τὸν Ἄμασιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὕθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑσθεῖσαι, οὔτε ὕστερον, τεμέχεϊ ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦτο γε πάσχουσι· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.

Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ὑπήκοοι οἱ τῶν Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι σφέας ἦγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον,

inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum inuocans Dionysum & Vraniam. Hoc acto, idem qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut forte ciuem, si cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, seruare iustum censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quam Alilat appellant, solos deos esse arbitrantur. [1] Et quemadmodum Dionysum, ita puellarum capillum tondere aiunt. tondentur autē in rotundum, tempora subradentes. Igitur postquam IX fœdus cum nunciis iniit Arabs, talem rē commentus est: Camelos omnes, posteaquam vtribus camelinis aqua completis onerauit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambysis exercitū præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quādoquidem refertur, commemorare debeo. Est magnū in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisque crudis coriis consutum, tanta longitudine produxisse, vt ad loca arida per illū aquam produceret: inque ipso arido solo ingētes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram æridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidē partes aquam deduxisse. ¶ Ceterum X apud Nili ostium quod dicitur Pelusiū, habebat castra PSAMMENITVS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in Ægyptum progressus non viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum calamitatis est expertus. defunctusque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificauerat, situs intra templum. Sub eius autem filio Psammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius vnquam neque postea ad meam vsque ætatem contigit, vt ipsi Thebani aiunt) pluit. [2] Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro vbi siccanea peragrauerunt, subsedere, vicini Ægyptiis, tanquam iam [3] congressuri. XI Ibi Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in Ægyptum adduxisset, infensi,

1 Eodemque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt. 2 Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen &c. 3 Legit συμβαλέοντες, vt & vet. nostri cod. habent.

hoc rei

hoc rei in illum sunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Ægypto, in castra perduxerunt, atque in conspectū patris, positoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterem intulerunt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prœlio commisso, perquam multis vtrinque cadentibus, in
XII fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Ossa eorum qui in acie cecidерunt, quum iacerent fusa, vt ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum, aliorsum Ægyptiorum: sed Persarum capita adeo fragilia sunt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis: Ægyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis [1] elidas. Cuius rei causſam hanc illi reddebant, (facile mihi persuadentes) quod Ægyptii statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur compactum. Quæ eadem causſa est non caluescendi. nam ex omnibus hominibus paucissimos quis Ægyptios caluos videat. His igitur hoc causſæ est cur robusta capita gestent. At Persis cur fragilia sint capita, id in causſa est quod à principio assuefiunt operire capita, gestantes pilea tiarasque. [2] Hæc ego huiusce modi ossa vidi. Vidi item alia istis similia in Papremi, eorum qui vna cū Achæmene filio Dariи ab Inaro Libye sunt cæsi. Ægyptii
XIII quoque postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capessiunt. Ad quos, quum se recepissent Memphin, misit Cambyses aduerso flumine nauim Mitylenæam cū caduceatore viro Persa, qui illos ad deditionem hortaretur. Isti vbi nauim aduentare Memphin vident, frequentes ex vrbe effusi, nauim corrumpunt, virosq; frustatim dilaniatos in oppidū afferunt. Et Ægyptii quidem [3] post hæc obsessi aliquamdiu restiterunt. Libyes vero id animaduertētes, eadem sibi quę Ægypto contigissent veriti, sese citra pugnam dediderunt, tributumque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem vt Libyes timentes, similia & ipsi fecere. Cambyses munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis, succensens, vt opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miserant, quas

μηχανώνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν οἱ Φάνεος παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀναιρέοντες κατὰ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ὁπλῖται οὗτοι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θωῦμα δὲ μέγα εἶδον πυθόμενος αὐτὰ τὰ ὀστέα. τῶν μὲν γὰρ ἐκείνων χωρὶς ἐκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέατο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχὰς, ἑτέρωθι δ', τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀδενέες οὕτω ὥστε εἰ θέλοις ψήφῳ μούνῃ βαλεῖν, διατετραύεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δή τι ἰσχυραί, ὡς μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαῤῥήξειας. αἴτιον δὲ τούτου πόδεν ἔλεγον (καὶ ἐμὲ γ' ἐπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ξυρῶν ἀρξάμενοι, ξυρῶνται τὰς κεφαλὰς, καὶ τοῖς τῶν ἡλίου παχυτέρῃ δέρεται. τοῦτο δὲ οὐ τοῦτο καὶ τὸ μὴ φαλακροῦσθαι αἰτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακρούς πάντων ἀνθρώπων. τούτου μὲν δὴ τοῦτ' ἔστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέοντας τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι οὐδὲ ἀσθενέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιηγραφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους παρὰς τε φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τοὺς ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου ἀφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρω τοῦ Λίβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐπεὰν τῆς μάχης ὡς ἐξάπαντο, ἔφυγον ἀδεέως κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε αὐτὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἀνδρα Πέρσην ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δέ, ἐπεί τε τὰ νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τήν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας χερσὶ παρασπασάμενοι, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ ταῦτα πολιορκούμενοι, χρόνῳ ὕστερον παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἅμα χήτεϊ καὶ φόβῳ τε ἐπάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν τῶν Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ τῶν Κυρηναίων ἀπιστότερα μεμφθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας

1 Perfringas. 2 Et hæc quidem ita se habent. 3 Obsessi tandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadem &c.

δεκαταῖος, ἀνορύξειν διέπειρε τῇ σφετέρῃ. Ἡ μέρη δὲ δεκάτη ἀπ' ἧς παρέλαβε ὁ τεῖχος ὁ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς ὁ προάστειον ὅπῃ λύμη ὄν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τόπον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων τάδε. εἵλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουλικῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρηΐον· σὺν ἐπέμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνεβόων τε καὶ ὠδύροντο, ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, προσιδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὸν γῆν. προσελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερα οἱ ὃν παῖδα ἐξέπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τῷ αὐτῷ ἡλικίην ἐχόντων. τοῖσι δὲ ἄρχε ας κάλῳ δεδεκμένους ἦγον, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δ' ποινὴν τίσοντες Μιτυληναίων τῖσι ὃν Μέμφι ἀποληφθεῖσι σὺν τῇνῃ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παριόντων παρεξιόντας, καὶ μαθὼν ὃν παῖδα ἐπ' ἀγχόμου ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν συνεκατημένων οὐδὲν ἐκλαιόντων, πολὺ ἐποίησε ὃ καὶ ὅπῃ τὴν θυγατέρα. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συνέβη ἐκ τῶν συμποτέων οἱ ἀνδρὸς ἀπηλικιέστερον ἐκ πεπλωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε οὐδέν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὸν στρατὸν παλαιόν, Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὸν κεφαλήν· ἦσαν δὲ ἄρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακες, οἳ ὃ ποιεύμενον πρὸς ἐκείνου ἐπ' ἑκάστῃ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θαυμάζας ὁ Καμβύσης τὸ ποιεύμενον, πέμψας ἄγγελον, ἤρετο αὐτὸν, λέγων τάδε, „ Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμήνιτε ἐρωτᾷ διὰ „ τί δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ „ τὸν παῖδα ἐπὶ θανάτου τειχοῦντα, οὔτε ἀνέβω- „ σας, οὔτε ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ πτωχὸν, (ὃν σέθεν „ σοὶ προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνομαι) ἐτί- „ μησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δὲ ἀμείβετο τοιῇδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἦν μέζω κα- „ κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος, ἄξιον

fua manu prehenſas, diſperſit in milites.

¶ Decimo autē die quàm muros Memphis cepiſſet Cambyſes, Pſammenito Ægyptiorum rege, qui ſex omnino regnarat annos, collocato in ſuburbanis, ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis, hoc fecit vt eius animum experiretur: Filiam illius, veſtitu ſeruili circumdatam, cum hydria ad aquam emiſit: & cū ea ſimiliter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt cum ciulatu ploratuque, ceteri quidem patres conſpectis filiabus tam male acceptis, viciſſim vociferati ſunt atque fleuerunt: Pſammenitus autem intuens atque intelligens, humi vultum demiſit. Prætergreſſis puellis aquam ferentibus, ſecundo loco Cambyſes ante oculos Pſammeniti miſit filium eius cum duobus millibus Ægyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune ceruices & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum naui fuerant ad Memphin obtruncati. Ita enim cenſuerant regii iudices, pro ſingulis ſuorum interfectis denos primorū Ægyptiorū interficiendos. Pſammenitus prætereuntes intuens, & filiū animaduertens duci ad mortem, aliis Ægyptiis qui circumſedebant complorantibus, *ac indigne ferentibus*, ipſe idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergreſſis, accidit vt quidam compotorum eius natu grandior, priſtinis bonis delapſus, ac nihil habens niſi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Pſammenitum alioſque Ægyptios in ſuburbanis conſidentes. Quem vt conſpexit Pſammenitus crumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput ſuum cędebat. Aderant autem ei tres obſeruatores, qui vt quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambyſi renunciarent. Ea quæ fiebant admiratus Cambyſes, miſſo nuncio Pſammenitum percontatus eſt, inquiens, Pſammenite, herus te Cambyſes interrogat quamobrem tu, qui viſa filia indigne affecta, viſo etiam filio ad mortem eunte, neque eiulaſti neque fleuiſti, pauperem tanti feceris, tibi (vt ab aliis audiuit) nō propinquum. Et Cambyſes quidē ita interrogauit: Pſammenitus autē his verbis reſpondit, Fili Cyri, domeſtica mala erant maiora quā vt poſſem ea deflere: at lamētatio amici

1 Menſes. *nam μῆνας & in vulg. edit. & in vet. cod. legitur.* 2 Conuictorum 3 Quod factum admir.

digna

dignalacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine ſenectutis. [1] Hæc vbi reſponſa ab hoc renunciata ſunt, viſus eſt illis Pſammenitus, vt ab Ægyptiis fertur, recte reſpondiſſe. Crœſuſq; dicitur illacrymaſſe, item qui aderant Perſæ, ipſique Cambyſi commiſerationem ſubiiſſe, vt protinus iuſſerit & filium ex his qui morti addicti eſſent liberari, & patrem è ſuburbanis excitatum ad ſe perduci. Sed filium quidem qui adierunt, non iam ſuperſtitem inuenerunt, ſed primo loco truncatum: ipſum vero Pſammenitum excitatum ad Cambyſem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentum paſſus. Qui ſi compertus fuiſſet non affectaſſe res nouas, accepiſſet Ægyptum vt eam procuraret. Nam conſueuerunt Perſæ in honore habere filios regum: & etiamſi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis reſtituere principatum. Quod eos ita facere conſueſſe, cum aliis permultis poteſt probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pauſiris Amyrtæi filius & ipſe paternum recuperauit imperium. [2] Nec ipſis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Perſis irrogatum eſt. Nunc Pſammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam quum ad defectionem Ægyptios induxiſſet, captus eſt: ac deinde à Cambyſe conuictus, epoto cruore taurino, ſtatim expirauit. Atque hunc in modum iſte deceſſit. ¶ Cambyſes autem è Memphi vrbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim ſimulatque in ædes Amaſis ingreſſus eſt, imperauit cadauer Amaſis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & ſtimulis pungi, [3] omni denique contumelia infeſtari. Quod facientes poſtquam defatigati erant, (nam cadauer vtpote ſalitum reſiſtebat, nec quicquam omnino elidebatur) iuſſit cremari: haudquaquā ſancta iubens: quia Perſæ deum ignem eſſe arbitrantur, & apud neutros moris eſt cremare cadauera: apud Perſas quidem, propter id quod dictū eſt, quia nefas eſſe aiunt deo depaſci cadauere hominis: apud Ægyptios autē, quia perſuaſum habēt ignem

ἄξιον ἐὼν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ ὀδυμόνων ἐκ πεσών, ἐς τὠωχίλιον ἀπῖκται, ὅτι γήραος ὑ- σῷ. καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐστὸ τύπου, ὐδοκέειν οἱ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον (ἔτετύχεε γὰρ καὶ οὗτος ὑπερπεσὼν Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον) δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτον τινα· καὶ αὐτίκα κελεύειν τόν τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα οὐδεν αὐτοῦ οἱ μετιόντες, οὐκέτι κατέλαβον, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα· αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμβύσεα· ἔνθα τὰ λοιπὰ διῆκε τὰ, ἔχων οὐδὲν βίαιον, εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀπέλαβε δῶ Αἰγύπτου, ὥστε ὑπιτεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ πολλῶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τιμᾶν, καὶ σφέων ἀποφέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδοῦσι τὸν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν ἔστι καὶ ἄλλοισι ὅστις σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρω παισὶ Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὸν οἷ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παυσίρι· τὸν γὰρ δὴ ἀπέλαβε τὸν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσαι κακὸν πλέα ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιτος, ἔλαβε ὃν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίοις ἤλω. ἐπεί τε δὲ ἐπάϊστος ἐγένετο ὑπὸ Καμβύσεω, ἅμα τοῦσι πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σάϊν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ τοῦτο ὑπετελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν τὸν νέκυν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντεῖν, καὶ τἆλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, αἰτηχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύσης καταφλέξαι· ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι) τὸ πῦρ· τὸ ὦν καταφλέγειν τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι, Πέρσῃσι μὲν, διὰ ὅπερ εἴρηται, θεῷ δ' οὐ δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ

1 Hæc quum ab iſto renunciata eſſent, viſus eſt Pſammenitus recte reſpondiſſe. feruntque Ægyptii, Crœſum (nam hic quoque à Cambyſe in Ægyptum adductus fuerat) eoſque qui aderant Perſas illacrymaſſe. 2 Quamuis nulli Perſas pluribus malis quam Inarus & Amyrtæus affeciſſent. Verum Pſammenitus quum fraudem molitus eſſet, mercedem accepit. Deprehenſus enim Ægyptios ad defectionem ſollicitare, ac deinde à Cambyſe conuictus, &c. 3 *Vel, Omnibus denique modis vexari.*

θηρίον εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τάπερ ἂν λάβῃ· πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, σύνα ποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. οὔκων θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι. καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ τέρεσι νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἀμάσι λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐν τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ εἰς ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὔ μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφασίας στρατηίας, ἐπί τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον, ὀψομένους τε τὴν ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπὶ πλέος κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλει ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίννυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον. φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω δουλο-

animatam beluam esse, & omnia quæ nascuntur deuorare, & postquam deuorando fuerit expleta, vna cum ipsa re deuorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit agi Cambyses. Quanquam (vt ipsi aiunt Ægyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem qua Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexauerunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oraculo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum[1] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliàs ab Ægyptiis adornata. ¶ SECVNDVM hæc Cambyses constituit [2] trifariũ mouere bellum, aduersus Carthaginienses, aduersus Ammonios, aduersus Æthiopes macrobios, *id est longæuos*, qui Africam ad australe mare incolũt. & aduersus quidẽ Carthaginienses, nauticas copias: aduersus autem Ammonios, peditatum: aduersus vero Æthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid reuera esset: simulq; res Æthiopicas exploratum. Solis autẽ mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedũ assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuiũ magistratus properant ponere: ad eamque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem vbi statuit exploratores dimittere, continuo ab vrbe Elephãtina accersit ex Ichthyophagis, *id est pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. [3] Vsquedum isti veniunt, interea nauales copias Carthaginem versus nauigare iubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis iureiurando se deuinctos: præterea non facturos sancte si aduersus liberos suos militarent. nam ceteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienses quomi-

1 Ad fores intra conditorium suum, 2 Triplex 3 Et interim dum istos accerseret, nauales cop.

nus in

nus in seruitutem Persarum redigerentur euaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii qui aduersus Ægyptum in militia erant, sese & ipsi dediderant. Porro Cambyses posteaquã ex vrbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi, eos ad Æthiopes misit, iussis cũ ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac vnguenti alabastrum, cadumq; vini[1] Phœnicei. ¶ Æthiopes autem ii ad quos misit Cambyses, feruntur esse maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diuersisque vti à ceterorum hominum ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendum censent. Ad hos itaq; viros Ichthyophagi venerunt, offerentesque regi munera, ita loquuti sunt, Cambyses, Persarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, iubens vt in colloquium tuum veniremus, tibiq; hæc dona daremus, quorum ipse vsu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum venisse, talia respondit, Neque rex Persarum vos ideo cum donis misit quod magni faciat hospitium meũ, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum nostrum imperium venistis: neque iustus ille vir est. si enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus, nec homines à quibus nihil lacessitus est in seruitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Persarum consilium [2] dat, quando Persæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduersus macrobios Æthiopes cum maioribus copiis moueat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt[3] filiis Æthiopum vt præter suam velint aliam comparare regionem. Hęc loquutus, arcum laxauit, eisque qui venerant dedit. Tum sumpto purpureo amiculo, rogauit quidnam esset & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deq; tinctura dixissent, Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt vestimenta. Secundo loco de auro sciscitatus, de tortili monili atque armillis,

δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐκδεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρῆν· καὶ δῶρα φέροντας, πορφυρέον τε εἷμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ φοινικηίου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιληίην τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμπε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δίκαιος. εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ· οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλέϊ, ἐπειδὰν οὕτω εὐπετέως ἕλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθει τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθίοπας τοὺς μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εἰδέναι χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, ἠρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἰπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθηίην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δὲ, τὸν χρυσὸν ἠρώτα στρεπτὸν τὸν περιαυχένιον, καὶ τὰ ψέλλια.

1 Palmei. 2 Quum Persæ tam facile tendent tantæ magnitudinis arcus, *quam facile hunc à me tendi videtis*, tunc copiis supramodum magnis instructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat. 3 *Id est, Æthiopibus.*

ἐξηγεομένων ὑπὸ τῶν ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον· αὐτέων, γελάσας ὁ Βασιλεύς, κελεύσας εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἐωυτῷσι εἰσὶ ῥωμαλεώτερα ἰητέων πέδαι. τρίτον ὑ, ἡρώτα τὸ μύρον. εἰπόντων ὑ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τὸ εἵματος εἶπε. ὡς ὑ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτῶν τὸν ποίησιν, ἡσθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τί τε σιτέεται ὁ Βασιλεύς, καὶ χρόνον μακρόβιον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν ὑν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκεῖσθαι. τοῖσι δὴ ταῦτα ὁ Αἰθιοψ ἔφη, οὐδὲν θωυμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώοιεν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα διωατὰ εἶναι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφυσον. φράζοντος τοῖσι ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τοῦτο γὰρ ἐωυτοῖς ὑπὸ Περσέων ἐπυνθάνετο. Ἀντεξηγεομένων ὑ τὸν Βασιλέα τῶν ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ δίαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν δὲ πολλοὺς καὶ τούτους. σίτησιν ὑ εἶναι κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θώυμα ὑ ποιεῦνται τῶν κατασκόπων πρὸς τῶν ἑτέων, ὅτι κρήνην σφι ἀνήσασα, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, καπρὸς εἰ ἐλαίου εἶη· ὄζειν ὑ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀδυνατέειν ὑ ὑδωρ τοιοῦτον κρίνειν τοῦτο ἄπορον δή πέλεσθαι εἰ οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἀπ' αὐτοῦ ὅτι πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ἄλλων ὅσα ξύλου ὀπυιότερα ἐλαφρότερα. ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. ὃ ὑ ὕδωρ τοῦτο, εἰ ὄντως ἐστὶ ἀληθέως οἷόν περ λέγεται, ἀφ' οὗ δὴ εἶεν τούτου τοῦ πόματος χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης ὑ ἀπαλλαχθέντες, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, εἶναι δὲ τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσείῃσι δεδεσμένους. ἔστι δὲ ἐν τοῖσι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς ἀπανθρακώτατον καὶ τιμιώτατον. θησαμένους ὑ τὸ δεσμωτήριον, ἐξηγήσασθαι καὶ τὴν τῆ Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ ὑ ταύτην, τελευταίας ἐξηγήσασθαι τὰς θήκας αὐτέων, αἳ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαν αὐτὸν, γράφῃ κοσμέουσι, ἐξομοιοῦντες ὅ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιέστασι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην. ἐν δὲ σφι κολλὴ καὶ ἄλλης ὁρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεὼν ἀφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν ὀδεμίην ἄχαριν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκρῷ. ὀνομάζει δὲ ἕκαστος τῶν ἐγγὺς ἑωυτοῦ οἰκίων οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἱστᾶσι περὶ τὸν πόλιν. Θεησάμενοι δὲ τὰ πρῆγματα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγελάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργῇ πεισάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προσκευὴν ὁπόσην εἰκὸς ἦν ἐκκομίσαι προεβάλετο, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τῶν ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο. Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτῷ τάξας ναυτιλίῃσι, τὸν δὲ πεζὸν πρῆγμα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε ὑ στρατευόμενος ἐλύετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκεινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τοῖσι μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, ὁ χρηστήριον τοῦ Διὸς ἐπιτρῆσαι· αὐτὸς ὑ ὁ λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἦλθε ὅτι τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὸν στρατὸν, αὐτίκα πάντα αὐτοῖς τὰ εἶχον σιτία ἐκτέλεα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεδόμενα. εἰ μὲν ὦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω ὃν στρατὸν ὅτι τῆ ἀρχηθεν γλωμυῇ ἁμαρτάδι, ὦν δὴ θρὸς ἀνὴρ νοῦν ἔχων λόγου ποιεύμενος, ἦκε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ ὑ στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ ὑ ἐς τὸ ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος ὑ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὸ ἀνθρωποφαγίην, ἀπεὶς ὃν ἐπ' Αἰθιοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων ὑ ἐπορεύοντο ἐκπλώοντες ἀγχοῦ θαλάσσης. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθιοπας στόλος οὕτω ἔπαυσε. Οἱ δὲ αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπείτε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἐκπλώοντες ἀγχοῦ, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Οἀσιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι ὑ ἐκ Θηβέων ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων ἀφ' ἁμμου. οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον ὃν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι ὃν στρατόν. ὅθεν δὲ, οὐ μὰ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, κατὰ οἱ τούτων ἀκούσαντες,

ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisciatus de vnguento, quum illi de confectura vngendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Vbi ad vinum peruenit, eiusque conficiendi rationem audiuit, maiorem in modū delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viueretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu viuendi spatiū homini Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescentes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidē annis victuros [2] nisi hoc potui acceptum referrent. affirmātibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, plerosque è suis ait ad centum viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignum quidē, & quę leuiora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longæui*, existunt, quod ea semper vtūtur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Posteaquam mortuum siue Ægyptiorum siue aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaq; exornantes repræsentant quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis vllius exhibens, sed omnia

1 *Id est, Ad sermonem de vino.* 2 *Legit αὐ ἔφ ρον, ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse,* Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuens. in hoc enim se a Persis vinci. Quum autem vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita &c. *At legendo αὐ ἔφυρον, perinde fuerit ac si Gallice dicas, S'ils ne destrempoyent leur viande d'vn tel breuuage.*

omnia ipsi illi mortuo similia habens. Hunc cippum qui maxime sunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque: anno exacto efferunt, circaque vrbem statuunt. Omnibus exploratores inspectis reuersi sunt. Qui quum ista renunciassent Cambysi, continuo ira percitus aduersus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulatq; Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est ventum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incenderent: ipse cum reliquis copiis aduersus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confecissent, exercitum eius protinus commeatus omnis quem secum habebat, defecit: mox & iumenta ad vescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cābyses si resipuisset ac retroduxisset exercitum, in eo quod prius admiserat peccato, vir sapiens extitisset: nunc autem nihil pensi habens, assidue processit vlterius. Milites, quamdiu quod de terra sumerent habuerunt, herbis victitauerunt: at vbi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli diram rem perpetrauerunt. nam sortiti ex seipsis decimum quemq; comederunt. Id audiens Cambyses, veritus suorum mutuam depastionem, intermissa aduersus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasque peruenit, multis de exercitu amissis. [1] Et quum è Thebis descendisset Memphin, Græcos missos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduersus Æthiopes ita se gessit. ¶ Copiæ autem quæ aduersus Ammonios missæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces sequebantur: [2] ac nisi sunt vsquedum ad vrbem Oasin peruenerunt, quam incolunt Samii ii qui feruntur è tribu Æschrionia esse, septem dierum per arenas itinere distantē Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca *makárōn nēsos, id est, beatorum insula*. in hunc locum dicitur peruenisse exercitus. Deinceps quid de eo actum sit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt,

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum descendiss. 2 Ac peruenisse quidem eos vsque ad vrbem Oasin constat, quam incolunt &c.

ἄλλοι θεόπεν θεόπεν ἔχειν εἰπεῖν περὶ αὐτέων. ὅτε γὰρ ἐς τὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόσησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ὅπως ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ὅτι σφέας, γλυφθαί τε αὐδὴ καὶ μαλιστὰ καὶ μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος. ἀρίστου δὲ ὡραιομένοισι αὐδῆσι, ὑπιππεύσαν νότον μέγαν τε καὶ ἰφθιμον. φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου καταχώσαι σφέας, καὶ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γλυφθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, ὃν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. ὅπως φανέος δὲ τοῦ γιγνομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, παγχυσφέας καταδόξας, ἐπεὶ τὰ κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα τοιαῦτα ποιέειν, ἐκάλεσε τοὺς ἐπιχωρίους τῆς Μέμφιος. ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι πρότερον μὲν ἑόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίεον τοιοῦτον οὐδέν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ, ἐπεὶ ἀπώλεσε στρατιῆς τὸ πλῆθος τὸ ἀπόβαλον. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς σφι θεὸς πρόσθε φανεὶς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐώθεε ὅτι φαίνεσθαι· καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαί σφεας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, ἀλλόκοτον ἔφη αὐτὸν εἰδέναι εἰ θεός τις χειρωθὴς ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὼν, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆσαν ἄξοντες. ὁ δὲ Ἆπις ταῦτ' ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόρος ἐκ βοὸς ἤπιος ἐκτὸς οἴης τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γένον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ὑπὸ τῆς βοὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καπῆχθαι, καὶ μιν ἐκ τούτου πίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ὑπὸ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὴν τετράγωνον φορέει· ὑπὸ δὲ τῇ ἰῷ πυ, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τρίχας διπλᾶς· ὑπὸ δὲ τῇ γλώσσῃ, καθαρόν. Ὡς δὲ ἦλθε τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, ἀσάμενος ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὸν γαστέρα τὸν Ἆπιν, παίει τὸν μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακὰ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων;

nulli alii habent quicquã dicere. Nam neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex vrbe Oasi per arenam iter facerent, iamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. ¶ Cambyse autem XXVIII Memphin regresso, Apis (quem Græci vocant Ἔπαφον) apparuit. Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, [1] ratusque ob res à se male gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, vbi præsto fuerunt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquã mentientes morte mulctauit. His interemptis, iussit sacerdotes in conspectum venire. XXIX quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore vt se non lateret. [2] Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fetum: quam Ægyptii aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: [3] *Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, [4] cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiusce modi dii existunt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes?

1 *Vel*, Valde, *aut omnino*, hoc eorum factũ improbans. quod in eius rebus aduersis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum &c. 2 Nec plura loquutus 3 Non μέλας, *sed* μέγας, (*id est*, magnus) *habent nostræ exempl. Magis tamen placet illud quam hoc: vt dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa*, *Toto corpore* 4 **In lingua scarabeum.**

dignus

dignus nimirum Ægyptiis hic deus. nos certe ludibrio habuisse nõ inuabit. Hęc loquutus imperauit iis quorũ hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderent: ceteros autem Ægyptios vt quemque feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutũ est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in tẽplo iacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulauere sacerdotes clam Cambyse. ¶ Ob hoc scelus, (vt Ægyptii aiunt) continuo Cambyses insaniit: XXX [1] quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, liuore commotus quod solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, [2] ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cælum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interimendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic vbi Susa conscendit, Smerdin necandum curauit, (vt quidam aiunt) quũ eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produxisset, ibi eum demersisse. XXXI Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in Ægyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem vxor: quam hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consueuissent, Cambyses vnius sororũ amore captus, cupidusque deinde ducendi illam vxorem, [3] quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque [4] perpetui, nisi delicti alicuius comperti fuerint. Isti apud Persas ius dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contrahere matrimonium.

ἄξιος μέν γε Αἰγυπτίων οὗτος ὁ θεός. ἀταρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαίρετε, γέλωτα ἐμὲ ποιεύμενοι. ταῦτα εἰπὼν, ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα φρονέουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων ὃν ἂν λάβωσι ὀρτάζοντα κτείνειν. ὀρτὴ μὲν διελέλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος ὃν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ καταχείμενος. καὶ ὃν μὲν, τελευτήσαντα ἐκ τῶν ἰρωμάτων, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ (ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι) ἀμφὶ τοῦτο ὃ ἀδελφεὸν ἀπίκετο ἐλάσας ἐπὶ Αἰγυπτίους, ἐὼν δεύτερος παρανοίῃσι μανείς. καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἕνεκα Αἰγύπτου, ὅτι τόξον μοῦνος Περσέων ὅσον τε ὑπὸ δύο δακτύλους εἵρυσε, ὃ πρὸ τοῦ τῶν Αἰθιόπων ἐώρεικαν οἱ ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποχωρήσαντος ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. πρὸς ὧν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωυτῷ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, τοῦ ἄρχω, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲν λέγουσι, ἐπ' ἄγριον ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα, καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσην τῶν κακῶν ἄρξαι τὸν ἀδελφεόν· δεύτερα δὲ, ἀπέκτεινε τὴν ἀδελφεὴν, ἅ- τε ἐπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ αὐτὸ ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἐπείτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐώθασι ἐπινοέειν ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴ τις ἐστὶ νόμος ὃν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιλήιοι δικασταὶ, κεκελευσμένοι ἀνδρὸς γίνοιτο Περσέων, ἐς οὗ ἀποθανόντα, ἢν σφι μὴ παρθένος ᾖ ἀδελφεὴ τελευτήσαντος μέχρι τούτων. οὕτω δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι καὶ ὀζηνται τῶν πατρίων θεσμῶν γίνοιτο, καὶ πρὸ τούτου ἀναιρέεται. εἰρομένου ὦν τὸν Καμβύσεω,

1 Quum ne prius quidem compos mentis fuisset. *Quæ verba non iam sunt Ægyptiorum, sed ipsius autoris. q. d. Dicunt illum Ægyptii hinc furore correptum. atqui ne antea quidem mentis compos erat*, exorsus &c. 2 Ὅσον ἐπὶ δύο δακτύλους, *quod Gallice dicitur, A deux doigts pres.* *Pro* Traheret *autem, vertendum potius* Adduceret, *aut* Tenderet, *siue* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicuntur, vt & ipse Herodotus in sequentibus dicit* Δυῶν πηχέων τὸ τόξον. 3 Quum rem nouam facere in animo haberet, 4 Donec moriantur.

τῶν ἐκείνου τὸ αὐτῷ οὕτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα. Φάρμυοι, νόμον ὁρῶντα ἐξελείσκοντος κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μύρτιν ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων δέξειναι ποιέειν· τὰ αἰεὶ βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἐλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὖτις ἀπολωνται τὸν νόμον τοῦτον ὑπεξελόντες, παρεξεύρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τῶν ἐραμένων. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλων ἀδελφεόν. τουτέων δὴ τὴν νεωτέρην ὀπισσομένην οἱ ἐπ' Αἰγυπτον κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς δίξως (ὥσπερ περὶ Σμέρδιος) ἐκφέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξασαν τὸν δεσμὸν, ἐπελθεῖν οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ὑπερβαλέσθαι τὸ σκύμνον. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥσθεσθαι θωμάσαντα· τὴν δὲ, παρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δ' εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ πεμφθέντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κεῖνος οὐκ εἴη ὁ πεμφθείς. Ἕλληνες μὲν δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔπεος φασὶ αὐτὴν ἁπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρεκατημένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα περιπλῦναι· καὶ ἐπειρέσθαι τὸν ἄνδρα, κότερα περιτετμημένην ἢ θρίδακα, ἢ δασεῖαν, εἴη ἀμείνων. καὶ τὸν φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν, Ταύτην μὲν δὴ κοτὲ σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας. τὸν δὲ, ζημιώσασα, ἐμπησῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ φυσᾶσθαι. καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὲ Ἆπιν, εἴτε καὶ ἄλλους, εἰκὸς πολλὰ ἔωθε ἀνθρώποις κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γάρ τινα ὀκτὼ ἐτέων νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὸν ἱρὸν ὀνομάζουσί τινες. οὐ μέντοι τι εἰκὸς ἦν, τὸ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γάρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος. Τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ· τιμὴν δ' αὕτη

Iudices & iuste & ingenue respondentes, negant vllam se inuenire legem quæ sinat fratri nubere sororem: quandā tamē inuenire legē, qua liceat regi Persarū facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambysis: & ne legē tuentes ipsi perirent, aliam inuenerunt adiutricem eius qui sororem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses [2] eam quam dixi accepit vxorem, aliquantoq; post & alteram. Harum iuniorem quæ ipsum in Ægyptum comitata est, interemit. Cuius mors, XXIII quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum à leunculo catulus superaretur, alterum catulum huius canis frattrem, abrupto loro superuenisse: & quum duo essent, ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymasse. Eare animaduersa, Cambysem interrogasse quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo flere quod subierit memoria Smerdis, cuius sciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, eiusque decerptis foliis, virum interrogauit vtrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: quum hic respondisset, Densa: Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insiliisse calcibus in prægnantem, eamque abortu edito decessisse. [3] Ita Cā- XXIIII byses in præcipuos domesticorum insaniit, siue id propter Apin, siue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueuerunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: vt haud ab re fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum esset, eius ne mentem quidem sanam fuisse. [4] Atque in alios quoq; XXIV Persas insanisse, veluti in Prexaspem, quem præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & [5] cuius filius Cambysis vina miscebat:

1 Et caute respond. 2 Eam quam diligebat. *vel. Amicam illam.* 3 *Id est, Talia per insaniam fecit præcipuis, &c.* 4 Hæc autem aduersus alios Persas insanit. *Id est, Per insaniam egit.* Fertur enim ad Prexaspem dixisse, quem præcip. 5 Cuius filius à poculis ei erat,

qui honos

qui honos & ipse non paruus est: ad hunc (*inquam*) fertur dixisse Cambyses, Quemnam virum Persæ me esse censent, aut qualem de me sermonē habent? Et iste ei respondisse, Here, cetera quidē omnia in te magnis laudibus ferunt, sed nimis te [1] vino deditū aiunt esse. Hæc Prexaspes de Persis respondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Persæ me aiunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuere. 10 Nam senatum Persarum (cui intererat Crœsus) aliquando interrogarat Cambyses qualis ipse videretur esse vir ad patrem Cyrum adæquandus. Et illi responderant, eum patre esse præstantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris accessionem adiecisset. hæc quidem Persæ dicebant. Sed Crœsus qui aderat, displicente ei quæ dicebatur sententia, ad Cambysem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adequandus esse patri: nondum enim tibi est filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyses delectatus, XXXV Crœsi sententiam approbauit. Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit, Intellige nunc ipse per te nunquid Persæ vera dicant, an hæc dicentes ipsi desipiant. Nam si filii tui qui in vestibulo stat, medium cor non frustrato ictu percussero, constabit [2] nihil esse quod Persæ dicunt: sin aberrauero, constabit Persas vera loqui, [3] & me esse intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percussit: at- 30 que eum collapsum iussit discindi, & inspici ictum. quumque in corde sagitta esset inuenta, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaspes, facta est tibi fides non me insanire, sed Persas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus iam noris ita ad destinatum emittere sagittas. [4] Prexaspes hominem aduertens esse vesanum, & in ipsum quoque insanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe iaculari. Et 40 tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Persas, primoribus [5] pares, [6] ob nullius momenti caussam necauit, viuos in caput defodiens. ¶ Hæc XXXVI eum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: sed

δὲ αὕτη οὐ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρή- « ξασπες, κοῖόν με τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι φίλον; « III πίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; Ὃν δὲ εἰπεῖν, « Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαι- « νέεσι, τῇ δὲ φιλοινείκῃ σε φασὶ πλέονως προσκέε- « σθαι. Ὃν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· Ὃν δὲ, ζυμφθέντα, τὸ δὲ ἀμείνεσθαι, Νῦν γέ μοι « φασὶ εἶναι προσκείμενον, παραφρονέειν, καὶ σὺν « νοήμονα. οὐδὲν ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι « ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἑόντων, καὶ Κῦρου, εἴρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέει αὐτὴρ εἶ πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τὸ παλαιόν. πάντα τε γὰρ ἐκείνου περίοντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ παρεών τε καὶ σὺν ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα πάδε, Ἐμοὶ μέν κω ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὅμοιος « εἶναι τῷ πατρί. οὐ γάρ κω τοι ἔστι υἱὸς οἷόν σε σκῆ- « νος κατελίπετο. ἥδη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμ- 20 βύσης, καὶ ἐπαινέσας τὴν Κροίσου κρίσιν. Τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθέντα, ὀργὴ λέγειν πρὸς τὸν Πρηξάσπεα, Σύνιθι μάλα εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴ- « τε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μέν τοι « τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τόνδε ἑστεῶτος ἐν τοῖσι προθύρ- « οισι βαλὼν τύχιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φα- « νέονται λέγοντες οὐδέν· ἢν δὲ ἁμάρτω, φάναι τε « Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καί με μὴ σωφρονέειν. Ταῦ- « τα δὲ εἰπόντα, καὶ ἅμα τινάξαντα ὀϊστὸν, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχίζειν αὐτὸν 30 κελεύειν, καὶ σπέρμαδαν ἕνα βλῆμα. ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ βρεχθέντα τῷ σιδήρῳ ἐφάνη τὸν ἰὸν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ θωμαρέα γε- νόμενον, Πρήξασπες, ὡς μὲν ἐγὼ οὐ μαίνομαι, « Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δηλά τοι γέγονε. νῦν « δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες ἥδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως « ἐπίσκοπα τοξεύοντα. Πρηξάσπεα δὲ ὀρθὸν τε ἀν- « δρα οὐ φρενήρεα, καὶ τοῦ ἑωυτοῦ δεινὰ φρονέοντα, εἰ- « πεῖν, Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὖτις ἐγὼ δοκέω τὸν θεὸν « οὕτω σὺν καλῶς βαλέειν. τότε μὲν ταῦτα ἐξεργά- « σατο. ἑτέρωθι δὴ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρόσθοισι δυ- ώδεκα ἐπ' ὑδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἐλὼν, ζωοὺς ὀπὶ κεφαλὴν κατώρυξε. Ταῦτα δέ μιν ποιεῦντα ἐδι- καίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς ὑπερθέσθαι τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι, Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ τε θυμῷ ὑπείκειν· δεῖ

1 *Non legit* φιλοινείκη, *sed* φιλοινίν, *quam lectionem sequentia comprobare videntur.* 2 Id est, Vanū esse, *vel, frivolum.* 3 Et me non sapere. 4 At Prexaspem, quum animaduerteret hominem mente esse captum, & sibi timeret, dixisse, Here, ego &c. 5 *Non legit* ὁμοίας, *sed* ὁμοίους: *vt & inæqueter. cod.* 6 Ob nullum morte dignum crimen. *Vel, Nullo crimine mortem commeritos. Sic & statim post.*

» ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωϋτόν, ἀγαθὸν τε πρό-
» νοον εἶ). σοφὸν δὲ ἡ προμηθίη. σὺ δὲ κτείνεις
» μὲν ἄνδρας σεωϋτῶ πολίτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀ-
» ξιόχρεῳ ἑλών, κτείνεις δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ
» τοιαῦτα ποιέῃς, ὄρα ὅκως μή σοι ἀποστήσονται
» Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετείλετο πολ-
» λὰ, κελεύων σε ὑποθέσθαι, καὶ ὑποθέσθαι ὅ, τι ἂν
βεβουλευμένος ἔρχωμαι ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα φαίνων σευ-
βουλεύειν τοῦτο· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Σὺ νῦν ἐ-
» μοὶ τοιαῦτα συμβουλεύειν, ὃς χρηστὰ μὲν τὰ σε- 10
» ωϋτῶ πατρίδα ἐπετρέψω δοῦσα, ἢν δὲ τὰ πατρὶ
» τὰ ἐμῷ συνευβουλεύσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα
» ποταμὸν διαβάντα, ἰέναι ὅπῃ Μασσαγέται, βου-
» λομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέρην; καὶ
» ἐγὼ μὲν σεωϋτὸν ὤλεσα, τῆς σεωϋτῶ πατρίδος κα-
» κῶς προέσας, ἐγὼ δὲ ὤλεσα Κῦρον, πειθόμενόν σοι.
» ἀλλ' οὕτοι χαίρων· ἐπί τοι καὶ πάλαι ἐς σε προ-
» φάσιός τῳ ἐδεήμην ὅπλα λαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἶ-
πας, ἐλάμβανε ὃ τόξον ὡς καταπέξοι φύτον.
τωας, ἐλάμβανε ὃ τόξον ὡς καταπέξοι φύτον.
Κροῖσος δὲ ἀναθρήσας ἔθεε ἔξω. ὁ δέ, ἐπείτε το- 20
ξεύσας εἶχε εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπεσι λα-
βοῦσά μιν ἀπολλύναι. οἱ δὲ θεράποντες, ὡς ἐπι-
μηθέες ἦν τρόπον αὐτῶ, καταχρύπτουσι ἐν Κροίσου·
ὅπῃ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσαι τῷ
Καμβύσῃ, καὶ ὅπως ζητέοι ὁ Κροῖσον, οἱ δὲ, ἀναφη-
ναντες αὐτὸν, δῶρα λάμψεσθαι ζωάγρια Κροίσου·
ἢν μὲν δὴ μὴ μεταμελῆται μηδὲ πρόῃμι, τότε κα-
ταχρᾶσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖ-
112 σον οὐ πολλῷ ὕστερον χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θερά- 30
ποντες, μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς σω-
ζοίατο. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδεσθαι ἐ-
φη περιεόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ
καταπροίξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε
ταῦτα. Οὗτοι μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε
καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμάνη, κρίνων τὰ Μέμφι·
καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνέῳγε, καὶ σκεπτόμενος τοὺς
νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ Ἡφαίστου ἱρὸν ἦλθε, καὶ
πολλὰ τοιάλματα κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τῷ Ἡ-
φαίστου τοὔγαλμα τοῖσι Φοινίκῃσι Παταίκῃσι
ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν 40
τριήρεων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐ-
γὼ δὲ σημαίνω· πυγμαίου δὲ εἶδος μίμησίς ἐστι.
ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τοὺς Καβείρων ἱρόν, ἐς ὃ οὐ θε-
μιτόν ἐστι εἰσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. ταῦτα δὲ
τὰ γάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώ-
ψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου.

cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te prouidũ esse: & sapientis est prospicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullius momenti causſam, interficis etiam pueros: qualia si multa facies, considera ne abs te deficiant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiam atque etiam mandans, mihi præcepit vt te commonefacerẽ, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus beneuolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuam ipsius patriam administraris, aut patri meo consulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduersus Massagetas, quum illi vellent transire in terram nostram. Imo & teipsum male præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquã gauisurus: quia olim iam debebam captare in te occasionem. [1] Arcumque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. [2] Hic vbi non habet in quem telum dirigat, mandat ministris vt illum comprehensum interimant. Ministri, qui mores eius nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, vt si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerentur quod illũ seruassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciant ei hominẽ superesse. Cambyses se quidẽ inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturũ: prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quam in socios, quum Memphi moratus est, Cambyses faciebat [3] insania. adeoq; vetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiã templum Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. siquidem statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quam sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulaera, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sũt enim & hęc illis Vulcani similia,

1 Hæc quum dixisset, arcum corripiebat &c. 2 At hic quum illum configere non posset, *vtpote qui se foras proripuisset.*
3 *Vel, Per insaniam.*

à quo

à quo se hi homines aiunt esse oriundos.
XXXVIII Cum multa igitur apud me documento sunt, Cambysem vehementer insaniisse, tum vero illud, quod alioqui non tentasset templa [1] legesque habere ludibrio. Nam siquis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erant Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent vt patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebant. Atque ita moribus comparatum est: recteque mihi videtur
[2] Pindarus fecisse vt diceret Morem omniũ esse regem.
XXXIX ¶ CAETERVM dum Cambyses in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupauerat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior, eiecto, totam solus obtinebat, inito fœdere cũ Amasi rege Ægypti, cum quo hospitium habebat, mittens munera, vicissimque accipiens. Breuique statim tempore res eius adeo processerunt vt per Ioniam ceteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim [3] bellum intulerat, cuncta ei prospere cedebant, quum haberet [4] centum biremes, mille sagittarios, inuadẽs omnes sine vllo cuiusquam discrimine: quod diceret se magis gratificari amico si ei quæ abstulisset redderet, quam si [5] nihil adhuc auferret. Multas itaque hic insulas, multa etiam in continente oppida capiebat. Lesbios enim cum omnibus copiis opem Milesiis ferentes, nauali prœlio vicit cepitque, qui omnem fossam mœnia Sami ambientem vincti foderunt. Atq; res Polycratis tanto per
XL secundas esse nõ latuit Amasin, cui hoc

τοὔτου δὲ σφέας τοὺς παῖδας λέγουσι εἶναι). Πάντα-
χῇ ὧν μοι δῆλά ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύ-
σης· οὐ γὰρ ἂν ἐσθοί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε
καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι
ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ πά-
ντων νόμων, ἀνασκεψάμενοι δὴ ἑλοίατο ἕκαστοι
τοὺς ἑωϋτῶν· οὕτω νομίζουσι πολὺ τὰ καλλίστους τοὺς
ἑωϋτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι). οὕκων εἰκὸς ἐστὶ ἄλλο γε
ἢ μανιώδεα ἄνδρα γέλωτα τοιαῦτα ποιέεσθαι. ὡς
δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄν-
θρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρε-
στι καταμῶσθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐ-
πὶ τῆς ἑωϋτῶ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρ-
εόντας, εἴρετο ὁκόσου ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς
πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ'
οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δ' μετὰ
ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ
τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλ-
λήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα,
ὁκόσου χρήματα δεξαίατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πα-
τέρας κατακαήμεν πυρί· οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα,
εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νό-
μον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι). Καμβύσεω δ'
ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λα-
κεδαιμόνιοι στρατιὴν ὁπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα
τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ
μὲν πρῶτα τριχῆ διασάντος τὸν πόλιν, τοῖσι ἀ-
δελφεῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνεμε· μετ'
30 δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συ-
λοσῶντα ὀξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἔχων
δὲ, ξεινίῃ Ἀμάσι τῷ Αἰγυπτίων βασιλέι συν-
εθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα
παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τὰ Πο-
λυκράτεος τὰ πρήγματα αὔξετο, καὶ ἐς βεβωμένα
καὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου
γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε δ' τυ-
χέως. ἕκτηντο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χι-
λίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντας, ἀδιακρί-
νως οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαρίεσθαι μᾶλ-
λον ἀποδιδοὺς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών.
συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων εἷλε, πολλὰ δ' καὶ τῆς ἠπεί-
ρου ἄστεα. ἐν δὴ καὶ Λεσβίους πανστρατιῇ βοηθέ-
οντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸν
τάφρον τοῦτον τὸν τεῖχος ὃ ὀρύσσουσι περὶ Σάμον πᾶσαν δεδεμέ-
νοι ὤρυξαν. Καὶ κως δὴ Ἀμασιν δ' τυχέων με-
γάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλ' οἱ τὰ τ'

1 Ritusque 2 Pindarus cecinisse, Morem &c. *nam* ποιῆσαι *de poetis dicitur, vt Lat.* canere. 3 Bellum inferre cogitaret.
4 Centum naues quinquaginta remorum. 5 Nihil ab initio abstulisset.

φιλίω
Αἰγύπτου

ὦ ὕβριμελές. πολλῷ δέ τοι πλεῶνος οἱ ἀντυχίης
γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς
» Σάμον· ΑΜΑΣΙΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΪ ΩΔΕ ΛΕ-
» ΓΕΙ. Ἡδὺ μὲν πυθέσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεί-
» νον ἀντιφρονέοντα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι ἀντυχί-
» αι οὐκ ἀρέσκουσι, ὅ τι θεῶν ὑβριστὴς ὡς ἐπίσταμαι
» νεῦον. καὶ κως βουλοίμην καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἄλλων
113 » μάν, ὃ μὲν πυνθάνοιτο τὰ πρήγματα, ὁ δὲ ἐμὸς
» πῆμα· καὶ οὕτω λάβροφέρειν ἢ αἰῶνα, ἀλλαξ
τῷ εὐ- » πρήσσων, ἢ ἀντυχέων τὰ πάντα. Οἶδα γὰρ κω
τυχέειν » λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅσπις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτε-
» λεύτησε πεσὼν ῥιζοῦς, ἀντυχέων τὰ πάντα. σὺ ὦν
» ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον πρὸς τὰς ἀντυχίας
» τάδε· φροντίσας ὅ τι ἂν δοκέῃς τοι πλείστου ἄ-
» ξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σοὶ ἀπολωλεκὸς μάλιστα τὸν ψυχὸν
» ἀλγήσεις, τοῦτο ἀποβαλὲ οὕτω, ὥστε μηκέτι ἥξῃ ἐς
» ἀνθρώπους. ἢν τε μὴ συλλάξ ἤδη αἱ ἀντυχίαι
τῷ αὐ- » σι τῷ περὶ τοῦδε· ἀλλ' ἴσαι πάντα πρὸς πάντα γένω-
τοῖσι πά- » ται· τοῦτο ποιήσας ἀπὲ πλεῦ· ἀπικόμενος
σῃσι δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορὴν ἐχέτω. Πέμπτῃ δὴ ἐ-
κτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι·
ἀνὴρ ἁλιεύς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠ-
ξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι. Φέρων δὲ
τῷ δὴ τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄ-
ψιν. χωρήσαντος δέ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδοὺς ὃν ἰχθύν,
» Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλών, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν
» ἐς ἀγορήν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίοτος, ἀλλά μοι ἐ-
» δόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς ἀρχῆς. Σὲ δὴ μιν φέ-
» ρων δίδωμι. ὁ δ', ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε,
» Καίτοι τε δεξιὸς ἐποίησας· καὶ χάρις διπλέη τῶν τε λό-
» γων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ὀπὶ δεῖπνον καλέομεν. ὁ
μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ
οἰκία. Ὃν δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ θεράποντες,
δρεί-

curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samũ misit in hæc verba scriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQVIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hospite, audire voluptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent, qui intelligo quam inuidum numen sit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius tum eorum qui mihi curæ sunt [1] res nunc prospere ire, & ita *per varias fortunæ vices* ætum traducere, quam in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduersus prosperitates agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, quodq; amissum tibi maxime doleret: id vbi inueneris, ita abiicito vt nunquã [2] ad homines veniat. Quod si prospera tua deinceps non variabuntur aduersis, medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi subieci. Hęc quum legisset Polycrates, & in animum demisisset, tanquam bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamẽtorum esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur: atque hoc tandem quæritando inuenit: Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc vbi abiiciendam statuit, ita abiicere libuit: [3] Biremem conscendit: eam dehinc viros quibus illam instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquã ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, iis qui vna nauigabãt inspectantibus, abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuersõ domum, quum ex iactura afficeretur, quinto sexto quam hæc acta sunt die, hoc ei casu cuenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandẽ sanè ac pulchrum, putauit dignũ quo Polycratem donaret. eũ ad fores quum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscẽ, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non iudicaui ferendum à me esse in forum, sed te tuaq; potentia dignũ. Eum itaque affero tibi, donoque. His verbis isse delectatus, ita respõdit, Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me insti gratiam: ad cœnamque te vocatũ volo. Hæc magni faciẽs piscator domũ abiit. piscẽ ministri rescindentes,

1 Res nunc prospere ire, nunc infeliciter cedere. *Vel potius, Ex rebus alias feliciter, alias infeliciter cedere. Post* cedere, *adde,* Nec enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus felix fuisset, non tandem male perierit funditus. 2 *Id est, In hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum nauem

offendunt

offendunt in eius aluo sigillum Polycratis. Quod vbi viderunt sumpseruntque, ad Polycratem lætabundi quamcelerrime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuisset inuentum. [1] Polycrates, quemadmodum res diuinitus contigit, singula quæque à se gesta retulit in libellum: & qua ratione quod amiserat recepisset. Hæc vbi scripsit, in Ægyptum misit. Quibus tabellis Amasis perlectis quę à Polycrate venerãt, XLIII
[2] intellexit non posse præstare hominẽ vt alterum hominem fato impendenti eripiat: vtq; Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunã semper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abiecisset. Misso itaque Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitii soluere. Quod ideo fecit ne in tristem aliquẽ grauemque casum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hospite ipse contraheret. ¶ Aduersus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agentem, Lacedæmonii sumpsere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui post hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso clanculum caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus Ægyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secum iste mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime suspicabatur è popularibus suis ad rebellionem spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retro eos dimitteret. XLV Et alii quidem negant Samios à Polycrate missos, in Ægyptum peruenisse: sed quum in Carpathio mari cursum tenerent, inter se colloquutos decreuisse ne porro tenderẽt. Alii vero aiunt peruenisse in Ægyptum, ac retentos inde fugam fecisse: & in Samum redeuntes, Polycratem cum classe occurrentem superasse, atque in insulam exisse: sed pugna pedestri commissa repulsos, ita Lacedæmonem nauigasse. Sunt qui dicant penes eosdem, ab Ægypto redeuntes aduersus Polycratem, extitisse victoriam: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuisset illos ascisci Lacedæmonios, si per se ad resistendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat vt cui

δείσκοισι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτὸ ἐόν σοῦσαν τὸν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, πάχισα ἔφερον κεχαρηκότες τῷ δὲ Πολυκράτεα. διδόντες δὲ οἱ τὸν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ ἕκαστα ἐγένετο· ὁ δὲ ἀκούσας ἥδετο μάλιστα πάντων. εὑρήμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν, οἷα καὶ ἐγένετο· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ τοῦδε τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι σκυθρωπάσας τε ἀδύνατον εἴη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ ἀντελυτήσειν μέλλει Πολυκράτης ἀντυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβάλλει, ἀλείσκει. πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, ἐκάλεσε τὸν ξεινήιον. τοῦδε εἵνεκα τάδε ἐποίεε, ἵνα μὴ σευτυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὸν ψυχὸν, ὡς περὶ ξείνου. Ἐ- περὶ αὐτῶν τὸν δὴ ὧν ὁ Πολυκράτεα ἀντυχέοντα τὰ πάντα, ἐς ἐστάλοντο Λακεδαιμόνιοι, ὑπεκαλέσατο μούων τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὸν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης τάδε· Καμβύσεα τὸν Κύρου στείλαντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως οἱ καὶ ἄλλος ἐπιπέμψῃ ἐς Σάμον, δέοιτο στρατιῆς. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, περὶ θυμῶς ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ὑπολέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσερήκοντα τριήρεσι· ἐντειλάμενος Καμβύσῃ ὅπως τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίους ὑπὸ Πολυκράτεος, ὀκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοκῶσί σφι λόγῳ, καὶ σφι ἀδεῖν ὅ περ σωτέρῳ μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ὀπίσω τε αὖτις ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὸν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ ἀπάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατίοντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσσώθησαν· τῇ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δὲ οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. ὀδὲν γὰρ ἔδεῖ σφέας Λακεδαιμονίους ὑπεκαλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα τῶν δὴ σασθαι. τοῖς δὲ πυθέσθαι, ὀδὲ λόγος αἱρέει, τῶν

1 Polycrates, quum eum subiisset diuinum quiddam id esse, scribit quæ fecisset, & quæ post illa a se facta sibi contigissent. *Vel, Quicquid sibi post eam rem factam accidisset.* 2 Didicit fieri nõ posse vt homo hominem à re quæ euentura est retrahat: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper.

ὁπλίτας τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει πολλοί, τῶν ὑπὸ τῶν καπήλων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσωθέωσαν· τῶν δὲ ὑπ' ἑωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἑτοίμους, ἵνα ἅρα τοῖσι καπήλοισι, ὑπεξῃσι αὐτῶν τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ὅπῃ τοὺς ἀρχοίας, ἔλεγον πολλά, εἴ κου δέοιντο. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καλεσάμενοι ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρώτα λεχθέντα ὅπῃ λελήσεται, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, φύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν ἐν ἀλφίτου δεῖσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ φύλακι προειρῆσθαι. βουλεύειν δ' ὧν ἔδοξε ἀθρόοισι. Καὶ ἔπειτα προσκαλεσάμενοι ἐς ἐκκλησίην Λακεδαιμόνιοι ὅπῃ Σάμιοι, ὡς μὲν Σαμιοι λέγουσι, διεργασίας ἐκπίοντες ὅτι σφι προέτεσι ἀδικήσασι ἐβοήθησαν ὅπῃ Μεσσηνίοις· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ ἁμαρτόντας δεομένοισι Σαμίοισι ἐς ἐκκλησίην, ὡς πειθοῦ βουλόμενοι τῶν κρητήρων τῆς ἀρπαγῆς, ἵνα ἦεν Κροίσου, καὶ τὸν θώρηκα ὃν ἀδικοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος Βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ δὴ θώρηκα ἐλίσσοντο τῷ πρότερῳ ἔτεϊ ἢ οἱ κρητῆρες, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐν φασιήλων συχνῶν, κεχρυσωμένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρεῖ ἰσι, ἀπὸ ξύλου· τῶνδε εἵνεκα θωῦμα ἄξιον δὲ πεδοῖ ἑκάστη τῶν θωρήκων ποιέει. ἐοῦσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φαιεράς. τοιοῦτος ἕτερος ὅδε καὶ ὃν ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπελάβοντο δὲ τῆς στρατείης τῆς ὅπῃ Σάμον ὥστε ἡδέως, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τοὺς εἶχε σφι τῶν Σαμίων ἡδόμενον ἐν τῇ προτέρῃ τῆς στρατηίης ταύτης, κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τῆς κρητῆρος τῆς ἁρπαγῆς γενόμενος. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τοὺς Ἀλυάττεα ὅπῃ εὐνούχους. προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπὶ οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱροῦ ἅψασθαι Ἀρτέμιδος· ἔπειτα δὲ, οὐ προεμένων ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱροῦ, σιτίων δὲ τοὺς πάντας ἐρχθέντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι ἐπιτελέουσι καὶ κατὰ ταῦτα. νυκτὸς γὰρ ὑπιγνωμένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἵστασαν χορεοὺς παρθένων τε καὶ ἠΐθεων· ἱστᾶσι δὲ τοὺς χορεοὺς, τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ οἱ ἐχώρεε ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι εἴχοντο ἀπολιπόντες. πρὶς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μὲν νυν Περίανδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τῷ στρατεύματος τῷ ὅπῃ Σάμον ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεί ἐπεί τε ἔκτισαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι ἀφεστεῶτες ἐχθροῖσι. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ὁ Περίανδρος ἐπὶ ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ὧν ὅπῃ λέξας τοὺς παῖδας, ἡμφορεύμενος· πρότερον γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀπάθεσθαι πεποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὸν ἑωυτῶν γαμβρὸν Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴ τοιήδε οἱ ἄλλη συνέβη πρὸς τῇ γενομένῃ γενέσθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος πρὸ ἑωυτοῦ, ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε πρὸς πέμπων αὐδήν, Ἆρα ἴστε ὦ παῖδες ὃς ὑμέων τὸν μητέρα ἀπέκτεινε; τῷ ὦ ὄπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐμὸς ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὸν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς ὄντα πατέρα οὔτε προσεῖπε, οὐδὲ προσδιελέγετο. ὅπῃ ἱστορεόντι τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν ἐς θυμὸν ἐχόμενος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστορέε ὃν πρεσβύτερον τῶν παίδων ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δὲ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τὸ ἔπος τὸ σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίην μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαι τι· ἐλιτάρευέ τε ἱστορέων.

deinde

1 Ilos panario superuacaneam orationem curiose addidisse. *Q. d. Debuisse illos contentos esse panario sine saccum ostendere. Videtur hic verus esse huius loci sensus, cui tamen fortasse vox aliqua deest.* 2 Ferendam tamen illis opem censi. 3 Ex xylo intertextum, quem admiratione dignum reddebant singula eius fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem euidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicauit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adiuuerunt etiam Corinthii lubenter. 4 Templum

deinde non sinentes[1] abstrahi eosdem è puluinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipsi diem solennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox aduenerat, quãdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginũ atq; adolescentium. Tunc autẽ choros exercentes, esculenta fecerunt ex sesamo ac melle, quæ distribuenda ferrentur: vt ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eousque factum est dũ Corinthii pueris quos asseruabãt omissis abierunt. Ita Samii pueros Corcyram reduxerunt. Quod si defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitisset, nõ ob hanc caussam Corinthii[2] aduersus Samios expeditionem sumpsissent: nunc ab ipsa vrbe Corcyrensi à se condita, Corinthii semper cum Corcyræis discordes mutuo fuere. Huius igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vlciscendi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admiserant. Nam posteaquam vxorem suam Melissam necauit Periander, accidit vt ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, vnus decem & septem, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad se accitos, ea prosequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittendos statuit, priusquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quisnam matrem vestram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natu erat, nullius momenti habitum est: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuersus Corinthum, patrem neque prior affatus sit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem responsum reddere voluerit. Eum Periander tandem sane indignatus à laribus eiecit. Quo eiecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus esset colloquutus. Ille narrare vt se auus amantissime accepisset: non tamen facere mentionẽ dicti illius quod Procles in eis dimittẽdis dixisset,[3] quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestum: itaque percontando instare.

μετὰ δὲ, οὐ προεμένων ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱροῦ, σιτίων δὲ τοὺς πάντας ἐρχθέντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι ἐπιτελέουσι καὶ κατὰ ταῦτα. νυκτὸς γὰρ ὑπιγνωμένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἵστασαν χορεοὺς παρθένων τε καὶ ἠΐθεων· ἱστᾶσι δὲ τοὺς χορεοὺς, τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ οἱ ἐχώρεε ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι εἴχοντο ἀπολιπόντες. πρὶς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μὲν νυν Περίανδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τῷ στρατεύματος τῷ ὅπῃ Σάμον ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεί ἐπεί τε ἔκτισαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι ἀφεστεῶτες ἐχθροῖσι. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ὁ Περίανδρος ἐπὶ ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ὧν ὅπῃ λέξας τοὺς παῖδας, ἡμφορεύμενος· πρότερον γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀπάθεσθαι πεποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὸν ἑωυτῶν γαμβρὸν Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴ τοιήδε οἱ ἄλλη συνέβη πρὸς τῇ γενομένῃ γενέσθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος πρὸ ἑωυτοῦ, ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε πρὸς πέμπων αὐδήν, Ἆρα ἴστε ὦ παῖδες ὃς ὑμέων τὸν μητέρα ἀπέκτεινε; τῷ ὦ ὄπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐμὸς ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὸν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς ὄντα πατέρα οὔτε προσεῖπε, οὐδὲ προσδιελέγετο. ὅπῃ ἱστορεόντι τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν ἐς θυμὸν ἐχόμενος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστορέε ὃν πρεσβύτερον τῶν παίδων ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δὲ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τὸ ἔπος τὸ σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίην μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαι τι· ἐλιτάρευέ τε ἱστορέων.

1 Abstrahi supplices è templo, quum prohib. 2 Ad sumendam in Samios expeditionem operas contulerint. 3 Quippe qui eius non meminisset, quod animum ad id non aduertisset.

ὁ δὲ, ἀμυνηθεὶς, εἶπε καὶ τόδε· Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τόδε, καὶ μᾶλλον ἐς ἀδιδοΐαν βουλόμενος ἐλθεῖν, ἢ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πάντας διαπαντὸς ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον, ἀπηγόρδε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκοῦσι. ὁ δὲ, ἐκπεσὼν ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλο οἰκίον, ἀπελαύνετ' ἂν καὶ ἀπὸ τούτου· ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξείργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' ἂν ἤιε ἐπ' ἕτερον τῶν ἑταίρων. οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καὶ περ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέχοντο. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς δ' ἂν οἰκίοισι ὑποδέξηται μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὸν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δή τινα εἴπας. τοιοῦτον μὲν δὴ τοῦτο κήρυγμα, οὔτε τις οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. προσῆλθε δὲ, ὧδε αὐτὸς ἐκείνος ἐδικαίου πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τεταρτάῃ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλγεσίην τε καὶ ἀσιτίην συμπεπωκυῖαν οἰκτειρε· ὑπείς δὲ τῆς ὀργῆς, ἧκε ἀσπασόμενος, καὶ ἔλεγε, Ὦ παῖ, κότερα τούτων αἱρετώτερά
» ὅστι, ζοῦντα τὰ νῦν ἔχων φρονήσεις, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ζοῦντα, τούτοισι τῷ παντὶ βιότῳ τῷ διαλαμβανόμενος; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς δυναστεύοντος βασιλεύς, ἀλήτην βίον εἵλαο· ἀντίσταθέων τε καὶ ὀργῇ χρεωμένου ἐς τὸν σὲ ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγένετο ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί τε αὕτη γένετο, καὶ ἐγὼ αὐτῆς ὃ πλεῖστος μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφε ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτίρεσθαι, ἄμα τε ὀργίλον πρὸς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρείσσονας τιθυμῶσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν πρὸς πρόσωπον αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται, ὃν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὸν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτὸν ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἴη τῷ παιδὸς καὶ δύσκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μὲν ἐκποιέεται, νέας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ τούτων. ἐκποστείλας δὲ τὸν ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ὡς ἐὸν πενθερὸν Ἐπιδαύρου τοῦ Νεοκλέα, ὡς δὲ παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἐόντα αἰπὺν τὸν ἐπὶ Ἐπίδαυρον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Νεοκλέα, καὶ ἐζώγρησε· Ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνῳ τοῦ βαθμοῦντος, ὅ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ

Tunc adoleſcens in memoriam rediens, id quoque dictum fuiſſe narrauit. [1]Quod Periander in animũ accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipſo expulſus degebat, prohibitum ne adoleſcentem in domum excipiant. Iſte illinc eiectus, in aliam ſe domum conferebat: ſed ab hac quoque abiiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque vt arcerent imperante. Expulſus hinc in aliam ſodalitũ domum ſe contulit. Illi etſi formidãtes, tamen quod eſſet Periandri filius, hominem excipiebant. Ad poſtremum Periander edictum propoſuit, quiſquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum ſacram [2] pœnam Apollini debiturum, quantam ipſe nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipſe quidem putauit rem deſperatam eſſe tentandam: ſed intra porticus ſe tenens, aſſidue verſabatur. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernens, miſertus eſt, depoſitaque ira, propius accedens, Fili, inquit, vtrum eſt optabilius, iſtudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum ſis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptaſti mendicam vitam, obſiſtendo atque iraſcendo illi cui minime debebas. Nam ſiquid calamitatis illinc accidit vnde ſuſpicionem in me habes, id mihi accidit, ciuſque ego particeps eo magis ſum quod ipſe id perpetraui. Tu vero, edoctus quanto ſatius ſit [3] inuidioſum quã miſerabilem eſſe, & ſimul quid ſit in parentes & in meliores ſe iraſci, abi domum. Periander quidem his verbis filium [4] caſtigabat: ille autem nihil patri reſpondit, niſi ipſum ſacram [5] pœnã deo debere, quod in ipſius colloquium veniſſet. Ibi Periander animaduertens malum filii [6] vehementius eſſe quam vt corrigi poſſet, ab oculis eum ſibi amandandum putauit, nauigio in Corcyram miſſo. nam Corcyræ quoq; imperitabat. Eo autem amandato, bellũ ſocero Procli intulit, tanquã præcipuo harũ rerum autori. Expugnataque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen viuum ſeruauit. Interiecto deinde tempore quum ſenuiſſet Periander, ſibiq; eſſet conſcius

1 Ad quod Per. animum aduertens, 2 Mulctam 3 Inuidiam quam commiſerationem mouere, 4 Corripiebat: 5 Mulctam 5 Eiuſmodi eſſe cuius ſanandi ratio nulla iniri poſſet. *Vel, Nulla via eſſe ſanabile. Magis ad verbũ, Nullum exitum habere.*

ſe non

ὀκέπ εἴη δυνατὸς τὰ ῥηγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε ὃν Λυκόφρονα ὅτι τὴν τυραννίδα. οὐ γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων ὁκὸς ἐνεῶσα, ἀλλά οἱ κατεφαίνετο εἶναι νηπύτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακείσεσθαι ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, θυμοῦχος τὸ νεμώτερον, δεύτερα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν, ἐωυτῷ δὲ δυνατέσθαι δοκέων μᾶλλον ταύτῃ αἰτίῃ χρήσεσθαι. ἀπικομένου δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τὴν τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ ὃν οἶκον τὸν πατρῷον διαφορηθῆναι μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφέας ἐλθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σαυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαιόν. μὴ ὃ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ὑπεισιέναι μᾶλλον ἐποιήσαντο. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ σαπρὸς κω. μὴ δίῳς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἢ μὴν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκινούμενος, ἔφη οὐδαμῇ ἥξειν ἐς Κόρινθον ἔστ' ἂν πυθοίμην τεθνεῶτα τὸν πατέρα. ἀπαγγελάσης δὲ τούτου ταῦτα, ὁ τέταρτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἦκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, δέξασθαι τὴν τυραννίδα. καταινέσαντος δὲ τοῦ παιδὸς τὸ πρῶτον, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφι Περίανδρος ἐς τὸν χῶρον ἀπίκηται, κτείνουσι ὃν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίοις ἐπεμάρετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ τὸ τεῖχος, τὸ μὲν πρὸς θαλάσσης ἐξεῶστο, πύργου κατὰ τὸ πρόσαντες τῆς πόλιος ὑπερβάντες· μετὰ δὲ, αὐτοὶ βοηθήσαντες Πολυκράτεος χιλιοὶ πολλῷ, ἀπηλάσθησαν. κατὰ ὃ δὲ ἐπὶ τὸν πύργον ὃν ὅτι τῆς ῥάχιος τοῦ οὔρεος ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἵ τε ὑπήκοοι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφυγον ὀπίσω· οἱ δ', ὑπερπωμένους, ἔκτεινον. Εἰ μὲν νῦν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγένοντο τοῦτον τὸν ἡμέρην Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, ἁρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μοῦνοι σωθέντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὑπολοίπου ὁδοῦ,

1 Interrogatione. *vel, compellatione.* 2 Siniſtra. *vel, Infauſta.* 3 Iuſtis æquitatem anteponunt. *i. Æquum & bonum iuſtitiæ præferunt.*

ἀ πέλθωσι ἐν τῇ πολίῃ Σαμίων. ξύλῳ δ' ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τῷ Ἀρχίεω, αὐδὸς ἐν Πιτάνῃ στασιωτεύμενος· (δήμου γὰρ τούτου ἦν) ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τοὔνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, ὅτι περὶ νεκροὺς οἱ ὃν πάντων δημοσίῃ ἐκ Σαμίων ἔθαψαν.

Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι τεσσεράκοντα ἐγένοντο ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς ὃ περ τά τε ἔνδον περιεχώρησε τῶν χρημάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὠυτὸ Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ἐπιχώριον νόμισμα κοπαίνιον πολλὸν μολίβδου, καλαχρυσώσαντα, δεῦσαι σφι· τοὺς δὲ, δόξαι μέζους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτῳ τρόπῳ τρεπτῷ τρεπεῖν ἐς τὠυτὸ Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐποίησαντο. Οἱ δ' ὅτι ὃν Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῖς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἦκμαζε τότον ὃν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γιγνομένων αὐτόθι χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνάκειται, ὁμοῖα οἷοι πλουσιωτάτοισι. αὐτοῖσι δὲ τὰ γιγνόμενα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστῳ χρήματα διεμοιρέετο. ὅτε ὧν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ εἶά τε ἔσται πολλὸν χρόνον τοιαῦτα. ἡ δ' Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ γένηται,
Λευκόφρυς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φεράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε ὦν ἡ ἀγορὴ καὶ ὁ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένα. Τοῦτον ὃν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε αὐτίκα, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον παρέσησαν οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἀγγέλους ἐς τὴν πόλιν. ὃ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ τοῦτο ὃ ἡ Πυθίη προεμήνυε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι ὃν

1 Apud Pitanen (huius enim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimum honorabat, suoque patri impositum Samii nomen dicebat, quod suus pater Archias strenue pugnans Sami mortem oppetisset: sic vero ideo Samiis honorem habere quod auus suus fuisset à Samiis publice affectus egregia sepultura. 2 Hæc explicantur statim post. 3 Id est, domus publica. 4 Quum primum Siph. applicuerunt,

intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samii filio, eodemque tertio ab hoc Archia, cõgressus sum apud Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quod eius pater Archias strenue pugnans, Sami mortem oppetisset: sic vero ideo Samiis honorem habere quod auus suus fuisset à Samiis publice affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt. Fertur, Polycratem, (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores aduersus Asiam per Lacedæmonios susceperunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. ¶ Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hæc insularum locupletissima, vt in qua auraria & argentaria metalla essent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima eius parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui vbi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oracultum. Eis ita Pythia respondit,

2 *Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,*
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis 3 prytaneium forumque Pario lapide exculta: Hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii 4 quum velocissime ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad vrbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, vt obseruarent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur vbi peruenere, decẽ sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis se mutuaturos, Samii eorũ agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorumq; multi ab vrbe intercluſi, quos postea centum talentis recuperauere. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarum loco insulam Thyream acceperunt, Peloponneso adiacentem, quam Trœzeniis commendauerunt: ipsi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de caussa nauigassent, sed vt Zacynthios ex insula summouerent. In hac vrbe quinquennium degentes, ita rem bene gesserunt vt templa quæ nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ nauali prœlio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas naues mutilauerunt, eaque rostra apud Mineruæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infensi quod illi antea sub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuissent. & hæc quidem fuit caussa. Protraxi autem sermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria sunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta passus editi, à cuius imo fossa incipiens ad contrarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum: celsitudinis autem ac latitudinis, vtrinque octonûm pedum. Item per eam totam altera fossa depressa est 1 viginti cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quã deriuata à magno fonte aqua fistulis in vrbem deducitur. Huius fossæ architectus extitit Megarensis Eupalinus Naustrophi filius. Alterum è tribus operibus est agger circa portum in mari, ad viginti passus altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia sermonem aliquanto magis extendimus. ¶ Cambyse Cyri circa Ægyptum immorante, ac desipiscente, duo magi iidemque fratres 2 coniurauerunt: quorum alterum

1 Viginti cubitorum altitudinis. *i. profunditatis*, trium autem pedũ latitudinis, *Valla autẽ pro τρίπουν legit τριπλοῦν.* 2 Rebellauerunt. *Vel, Insurrexerunt.*

θαι ὃν ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δ' ὦν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δ' χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τὴν χώρην αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθομένοισι δ' αὐτοῖσι ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνικήθησαν καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοῖσι μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔφερον. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον αὐτὶ χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι ἐπέδοσαν κατέχειν. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ὀπότε τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελασσάντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὲ ἐν ταύτῃ καὶ ἐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶ, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, καὶ ὃν τῆς Δικτύννης τὸ ἄλσος. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἐξεπόδισαν μετὰ Κρητῶν. ἦν τῶν χίνων νεῶν κατάρριοι ἐκπρῴρια ἐσκεύεον τὰς πρῴρας ἠκρωτηριάσαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίεον ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότερον μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἔργα συμβλήδην, ὄρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τοῦ δὲ ὀρύγματος κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. ὃ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίων ἐστί. ὃ δὲ εὖρος καὶ ὕψος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. Διὰ πάσης δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τρίπουν ἐὸν εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετευόμενον διὰ τῶν σωλήνων, τροφὴν ἴσχεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστί. δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξεργάσατο νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ δὲ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φιλέω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου, γενομένῳ περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπῳδοὶ ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῷ ὃν ἕτερον

καταλελοίπεε τῶν οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. ὧδε δὴ ὦν οἱ ἐπδωμένη μαθών τε ὃν Σμέρδιος θανατον, ὡς κρύπτοιτο ὀλίγοισι τε ἦσαν οἱ ὀπισάρθμιοι αὐτὸν Γερσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περ εἰσόντα μιν εἰδείησαν. μετὰ ταῦτα βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἦν οἱ ἀδελφεὸς ὄνειπά οἱ συνεπόμενος ἦν, οἰκὼς μάλιστα ὃ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, ὃν ὁ Καμβύσης εἰσπα ἐωυτῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οἰνόμα τοὐτὸ εἶχε 10
118 Σμέρδις. τοῦτον δὴ ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἰσε ἄγων ἐς βασιληΐον θρόνον. πείσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ ᾗ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντας τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προσηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς, (ἔτυχε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐοντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προσηγόρευε στὰς ἐν μέσοισι τὰ ἐντεταλμένα 20
ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὲν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προσδεδοσθαι ὑπ' Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιήσαντα ταῦ-
» τα) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρηξάσπες,
οὔτι μοι διεπρήξαο τὸ πι προσέταξα πρῆγμα. ὁ
» δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως
» χρὴ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπωμένηκε, οὐ-
» δὲ ὅκως τι ὀξὺ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεικὸς πέσῃ ἢ
» μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας τὰ σύ με 30
» ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν
» νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστέασι, προσδέχεό πι καὶ Ἀστυ-
» άγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὡσπερ
» πρόσθε, οὐ μή τοι ἔτι ἐκείνου νεώτερον κακὸν
» ἀναβλάστῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν
» κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας παρ' ὅτευ ἦκων
» προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.
Ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἤρεσε γὰρ Καμβύ-
σῃ) αὐτίκα μεταδιώκτου γλυμνὸς ὁ κήρυξ ἦκε. ἀπι-
» γμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦ ἄνθρωπε,
» φὴς γὰρ ἥκειν πρὸς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν
» ὦν εἶπας τὸ ἀληθέστατον, ἀπὸ τῶν χαίρων κότερα αὐτὸς τι
» Σμέρδις φανόμενος ἐν ὄψι σφετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν
τις ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δ' εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Cambyses reliquerat rei domesticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſque Perſarum erat nota, pleriſq; cum viuere arbitrantibus, [1] rebellandum ſibi putauit, atque ita rē eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi vna [2] coniurafle, corporis habitu quam ſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat: nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructum qnemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, quidicerent vt Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum delegatus erat, (inuenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniunxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haud quaquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te, [3] aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quiq; hominem meis ipſius humarim manibus. [4] Quod ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent [5] nunquid à quo Smerdi rege nobis denunciatum venit, cum audierit. Hæc loquentem Prexaſpē Cambyſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

1 Inuadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.* 3 Aut vlla contentio, *vel, diſceptatio*, magna, aut parua ex illo aduerſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta fore vt etiã Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent vt antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet. 5 A quo veniens, *id eſt, miſſus*, nos Smerdi dicto audientes eſſe iubeat.

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyſes aduerſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquam conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſtã mandauit, dicens Smerdin Cyri filium [1] optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verum quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui aduerſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater eius Smer-
LXIV dis. Ibi Cambyſem, quum Smerdis audiſſet nomen, [2] percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, per quod ei quidam viſus fuerat nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cælum vſque pertingere vertice. Agnoſcens itaq; ſine cauſſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem vbi [3] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equũ inſiliit, habens in animo [4] quamraptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equũ, [5] vagina gladii excidit, vnde nudatus gladius perſtrinxit eius femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tanquam opportuna ad feriendum (vt ſibi videbatur) percuſſerat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet 30
interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuiſſet iam antea Cambyſi redditum ex vrbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) ſenem vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc [6] poſtquam ſciſcitatur, reſipuit, oppidi nomen audiens, tum magi iniuria perculſus, tum vulnere: verbaque oraculi expendens, Hoc in
LXV loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus. Viceſimo dehinc die accitis Perſarũ qui aderant præſtantiſſimis quibuſq;, ita inquit, Quod maxime occultũ volebã Perſæ, [7] id cogor apud vos efferre. ego enim quũ apud Ægyptũ agerem, inter quietẽ viſum vidi,

1 Iniunxiſſe. *Vel, mandaſſe.* 2 *Videtur hac phraſis reſpondere noſtræ, Il fut touché en ſon cœur.* 3 Defleuit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ. 4 Quamprimum. *Vel, Primo quoque tempore.* 5 Gladius vagina excidit. 6 Poſtquam ſciſcitatus, oppidi nomen reſciuit, tum magi iniuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *vel, ad ſe rediit*, & intellecto oraculo, *vel, & quum mente complexus eſſet oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale eſt Camb. 7 Eo redactus ſum vt id apud vos efferam.

» τὼ μηδαμῶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον
» ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγελλειν ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς
» ὃν βασληΐον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ τὸ οὐρανοῦ.
» δείσας ὦν μὴ ἀπαιρεθέω τὸ ἀρχαῖον πρὸς τοῦ ἀδελ-
» φεοῦ, ἐποίησα παχύτερα ἢ σοφώτερα. ἐν τῇ γὰρ αὖ-
» θρωπίῃ φύσει οὐκ ἐνὶ ὅκως ἄρα τὸ μέλλον γενέσθαι ἀ-
» ποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρηξάσπεα ἀποπέμπω
» ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἀξεργασθέντος δὲ
» κακοῦ τοσούτου, ἀδεὼς ἔζαιτόμην, οὐδαμὰ ὑπο-
» λεξάμενος μή κοτέ τις μοι, Σμέρδιος ὑποφαρπμέ- 10
» νου, ἄλλος ἐπιμαχαίτης ἀνθρώπων. πόρρω δὲ τοῦ μέλ-
» λοντος ἔσεσθαι ἁμαρτὼν, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν
» δέον γέγονα, καὶ τῆς βασιληίης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρημαι.
» Σμέρδις γὰρ δὴ ἐμοὶ ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέ-
» φαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπιφανησόμενον. οὗτος μὲν δὴ ἔργον
» ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδις, ὁ Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἐὸν
» λογιζέσθω· οἱ δὲ ὑμῶν μάγοι κεκτέαται τὰ βασληΐα,
» τόν τε ἕλιπον ὀπίσω πάντων τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελ-
» φεὸς Σμέρδις. τὸν μέν νυν μάλιστα χρῆν ἐμοῦ αἰ- 20
» σχρὰ πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος πυθέσθαι ἐμοί, εἴ τις
» μοῦ ἀποσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε· νῦν δὲ τὰ ἐμοῦ τὸ οἰκη-
» ιότατον. τούτου δὲ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα τὰ λειπτῶν
» ὑμῖν ὦ Πέρσαι γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλλε-
» σθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον· καὶ δὴ ὑ-
» μῖν τάδε ὑπισχνέομαι, θεοὺς τοὺς βασληίους ὑπακαλέ-
» ων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι
» παρεοῦσι, μὴ προεῖδον τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους
» περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν κτησάμε-
» νοι, δόλῳ χρὴ αὐτοὺς ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων· εἴτε καὶ σθένεϊ
» τῷ ὑμετέρῳ κατεργασάμενοι, σθένεϊ χρὴ τὸ καρτερὸν αἰρα- 30
» σώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν
» ἀνοφέροι, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν ἐοῦσι ἐς
» τὸν ἄπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ δὲ ἀνασωσαμέ-
» νοισι ἄρχειν, μηδ' ἐπιχειρήσασι ἀνασώζειν, τὰ ἐνα-
» ντία τούτοισι χρέσθαι ὑμῖν εὔχομαι γενέσθαι. καὶ πρὸς
» τούτοισι, τὸ τέλος Περσέων ἑκάστῳ ἐπιγενέσθαι οἷον
» ἐμοὶ ἐπιγέγονε. ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύσης,
ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν. Πέρσαι δὲ ὡς
τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πρόπτες τά τε ἐ-
σθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατείρηκάν τε καὶ οἰ-
μωγῇ ἀφύτῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐ-
σφάκελισέ τε ὀστέον, καὶ ἐμηδὲς τὰ χίσα ἐσάπη,
ἀπώλεικε Καμβύσεα τὸν Κύρου βασιλεύσαντα μοῦ
τὰ πάντα ἔτεα καὶ μοῦνας πέντε, ἄπαιδα δὲ τοῦτον καὶ
τῶν ἄλλων ἐόντα ἔρσενος καὶ θηλέος γόνου. Περ-
σέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκέχυτο,

ἢν ἀπαιρεθῆναι ἢ κατεργασμένοι,

[1] quod quidem minime visum oportuit. Videbatur mihi nuncius quidam domo aduenies, nunciare Smerdin in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura situm est auertere quod euenturū est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquam coniectans fore vt Smerdi sublato, alius quispiam mortalium in me exurgeret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus, & parricida fratris incassum extiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, iam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum alterum rerum domesticarum procuratorem reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam vlcisci, indigna à magis passi, is [2] immerita morte à proximis suis affectus est. [3] Secundo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obtestans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adestis, ne per socordiam permittatis vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi præreptum, [4] vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, vxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuique Persarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyses, [5] defleuit omnem suam condicionem. Persæ, vt regem lamentantem LXVI conspexere, vniuersi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hæc vbi femoris os [6] vitiatum est, femurque celerrime contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quū regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla vnquam prole suscepta virili femineave. At Persis qui aderant magna offusa est incredulitas,

1 Quod vtinam minime vidissem. 2 Impia 3 Quum vero iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur imprimis necessarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præstari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Vi recuperetis pro virili. *Vel, Pro viribus.* 5 Omne illud factū suum defleuit. 6 *Alii*, Carie exesum fuit. *Alii etiam aliter.*

rerum

rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambysem, quæ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse vt illi omne nomen Persicum redderetur hostile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionem regnare, vrpote Prexaspe vsq; pernegante à se fuisse Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri interemptum.

LXVII ¶ MAGVS defuncto Cambyse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit menses septem, qui reliqui erant ad implendum octauum annū regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæque exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperium edixit. Octauo autem mense, quisnam esset compertus est hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes magum non esse Smerdin filium Cyri, primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac coniectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerum quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaque [1] cum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyses tenuerat, cuiusque tunc magus contubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambysis vxorum: misit ad eam quendam scisciturum quocū homine cubaret, cum Smerdi Cyri, [2] an cum altero. Illa remisso nūcio, negat se id scire, quippe quę nec Smerdin filium Cyri vidisset vnquā, nec eum cum quo cubaret nosset quisnam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, inquiens, Si ipsa Smerdin Cyri non habes cognitum, saltem sciscitare ab Atossa quocum viro tu atque illa cubitatis. nō enim illa suum ipsius ignorat fratrē. Filia ad hoc respondit, Ne in Atossæ quidem colloquium venire possum, aut vllam aliam cernere mulierum cum illo cubantium. Namque hic vir, quisquis est, quumprimum adeptus est regnum, nos dispersit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res est visa manifestior.

LXIX

1 Quum eum suspectum *impostura* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

τείτην δὲ ἀγγελίην ἐς πέμπει παρ' αὐτὸν, λέγου-
» σαν τάδε, Ω᾽ θύγατερ, σεῖ σε γεγονέναι θεῶν, κὶ δυ-
» νον ἀναλαβέσθαι ὃν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύηται κε-
» λεύοι. νῦν᾽ γὰρ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ
» ὃν αὐ καταδέκεο ἐγώ, οὐπί μιν σοί τε συγκοιμω-
» μένου, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίρε-
» ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποίησον
» τάδε· ἐπεάν σοι συεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυ-
» πτιώσαντα, ἄφασον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἢν μὲν φαίνη-
» ται ἔχων ὦτα, νόμιζε συεύτην Σμέρδι τῷ Κύρου 10
» συνοικέειν· ἢν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρ-
» δι. αὐτὴ πέμπει πρὸς τάδε ἡ Φαιδύμη, φαμένη
κινδυνεύσειν μεγάλως ἢν ποιῇ ταῦτα. ἢν γὰρ
δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ὅπῃ λαμπὸς δὲ ἀφά-
σουσα ἔσαι, οὐ εἰδέναι ὡς ἀΐσσω μι. ἔμφασιν μέν-
τοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑποδέξατο ταῦτα
τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι. τὸ δὲ μάγου τοῦτο τὸν
Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσεω ἔχων τὰ ὦτα ἀπέτε-
με ἐν αἰτίῃ δή τινι οὐσμικρῇ. ἡ δὲ Φαιδύ-
μη αὐτὴ ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πυθομένη ὅ τι τελέ- 20
ουσα τὰ ὑποδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεί τε αὐτῇ μέ-
σος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος τοῦδε ὃν μάγον (ὃν γὰρ
δὴ γυναῖκες Φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι)
ἐλθοῦσα παρ' αὐτὸν νύδε. ὑπωρώρου δὲ καρτε-
ρῶς τοῦ μάγου, ἤφασε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χα-
λεπῶς ἀλλ' ὑπετέως ὅτι ἔχοντα ὃν αἰδοῖα ὦτα,
ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ
πατρὶ τὰ γιόμενα. Ὁ δὲ Ὀτάνης τοῦδε λαβὼν
Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρύην, Περσέων τε τοὺς
ἑωϊσας καὶ ἐωυτῷ πιστοτάτους ἐς τοῦτο 30
ἐπιτηδεωτάτους ἐς τοῦτο, ἀπη-
γήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ καὶ αὖθι ἔφασαν ὑπω-
ὠπτευκέναι οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενείκαντος δὲ τοῦ Ὀ-
τάνεω πρὸς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον
ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τὸν ὅτῳ πι-
στεύει μάλιστα. Ὀτάνῃ μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνα-
φέρνεα· ὁ δὲ Γωβρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης
δὲ, Ὑδαρνέα. γενομένων δὲ τούτων ἓξ, ἐπέρχεται
ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεω, ἐκ Περσέ-
ων ἥκων· τούτων γὰρ ἦν εἷς πατὴρ ὕστασπις.
ἐπεὶ ὦν αὐτὸς ἀπίκετο, τοῖσι ἓξ τῶν Περσέων ἔδοξε 40
ξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. Συνελθόν-
τες δὲ οὗτοι ἐόντες ἑπτὰ, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λό-
γους. ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρῖον ἀπίκετο γνώμην ἀπο-
» φαίνεσθαι, ἔλεγε σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αἰ-
» ὲν μοιῶσαι ὅτι σαθαι, ὅπῃ τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασι-
121 » λεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτὸ
» τοῦτο εἵνεκεν ἥκω σπουδῆ, ὡς συζήσων ὅτι τῷ μά-
» γῳ θανάτου. ἐπεί τε δὲ συνήνεικε ὥστε καὶ ὑμέας

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, suscipere periculum quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animadueriesque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamen se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdis mago Cyrus, quũ regnaret, aures præciderat, non exigua de causſa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunq; receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeundi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, vna cubuit, eiusque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit: quibus carere hominem, non difficulter sed facile sane deprehendit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiorem rei gestæ facit. Iste, sumptis Aspathine & LXI Gobrya Persarum primoribus, & adfidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constituerunt que vt singuli sibi singulos in societatem deligerent è Persis quibus maxime confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenissent, placuit sex Persis hunc in societatem adsciscere. Qui LXXI quum septem essent, congressi colloquutiq;, fidem mutuo dederũt. Quumque ad Darium ordo dicendæ sententiæ veniſſet, ita apud ceteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare, & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiisse: atque ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit vt vos quoque rem sci-

rem sciatis & non solum ego, videtur mihi confestim esse transigendum neq; differendum. differre enim satius non est. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem esse patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconsulto, sed considerantius illam capesse: quam ita demum aggredi debemus quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit vtemini modo, sciatis vos teterrime perituros. aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per vosmet qui cœperatis, ista exequi: sed quoniam statuistis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie transigamus, aut scitote, si nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accusset, sed me vt vos accusem. LXXII Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec finis differre, age, expone nobis ipse quonam pacto regiam introire possimus, & illos aggredi. excubias nanque dispositas esse, ipse quoque, etsi non visu, certe auditu nosti: quas qua ratione penetrabimus? Cui respondens Darius, Multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione declarari possunt, sed vnde nihil clari operis existit. Vos vero nostis, excubias quæ dispositæ sunt, [1] haudquaquam difficiles esse ad penetrandũ. nam quum nos tales simus, nemo non (quisquis ille sit) cedet nobis, partim ob reuerentiam, partim ob timorem. Adde quod habeo prętextũ [2] accõmodatissimum cui innitamur. siquidẽ è Persis venisse me dicã, ac velle quædã à patre mãdata regi nunciare. Vbi enim expedit mendaciũ dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum persuadendo sunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant vt verum dicendo aliquod lucrum [3] consequantur. Et alius huc, alius illuc magis propensus est. ita non idem factitando, idem tamen obtinemus. quod si nihil lucri faciendum esset, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

1 Haud difficulter posse pertransiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertransgamus. siquidem è P. 3 Consequantur, & aliquis magis ipsis conuertatur, *vel*, flectatur. *id est, Morigerum se prabeat. Q. d. Vt aliquis magis animum ad eorum voluntatem conuertat. In iis autem quæ proxime sequuntur, aliam lectionem sequitur interpres.*

ὃς ἂν μέν νυν τῶν πυλουρῶν ἑκὼν παρείη, αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὃς δ᾽ ἂν ἀντιβαίνειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος, καὶ ἔπειτα ὠσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει Γωβρύης μετὰ ταῦτα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἴ γε μὴ οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν. ὅτε γὰρ ἀρχόμεθα μὲν, ἐόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τούτου ὦτα οὐκ ἔχοντος, ὅσοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγίνοντο, πάντως κου μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον, μὴ πειρεωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν. τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ᾽ ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλλῃ ἰόντας ἢ ἐπὶ τὸν μάγον ἰθέως. Ταῦτα εἶπε Γωβρύης. καὶ πάντες ταύτῃ αἴνεον. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο κατὰ συντυχίην τάδε· τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμβύσεω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· καὶ διότι μοῦνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχειρίῃ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ᾽ ἔτι, ἐόντα ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τούτων δή μιν εἵνεκεν καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο,
122 πίστει τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἦ μὲν ἕξειν παρ᾽ ἑωυτῷ, μηδ᾽ ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγονυῖαν, ὑπισχνεύμενοι τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν. ὑποσχομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω πείσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δ᾽ ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον, ἀγορεῦσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται, καὶ ὑπ᾽ οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς περιείη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνησαμένου τὸν φόνον αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὸν πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον. ὁ δὲ, τῶν μὲν τι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἑκὼν ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ᾽ Ἀχαιμένεος, ἐγενεηλόγησε τὴν πατριὴν τοῦ Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν,

γρ. ἀπελάθετο

γρ. ἐγενεηλόγεε

Quod autem ad ianitores attinet, siquis eorū libenter cedet nobis, vtilius ei suo tempore erit: siquis resistere conabitur, vt erit hostis, ita tunc pro hoste habeatur: deinde intro irrumpētes, rem transigamus.
LXXIII Post hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium. aut, si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum simus Persæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præsertim quicunque vestrûm Cambysi ægrotanti adfuistis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: quę nos tunc non admittebamus, [1] inuidiose dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii sententiam: [2] neque hunc cœtum dissoluendum censeo, sed statim aduersus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya ceteri comprobarunt.
LXXIV ¶ Interea vero dum ab istis consultatur, forte hoc contigit, vt magi inito inter se consilio statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quod indigna passus a Cambyse esset, occiso eius filio ictu sagittæ, & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset: quod [3] præterea *ob id* apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de caussis accitum hominem, sibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iusiurandum, fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset intra se habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, [4] pollicitantes innumerabilia se ei daturos. Recipiente Prexaspe facturum se quæ magi suaserant, iterum illi dicere, in animo se habere omnes Persas sub murum arcis conuocare: ideoque iubere hunc conscensa turri prædicare, à Smerdi Cyri Persis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini summæ apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero asseuerasset eum esse Smerdin Cyri, ac cæ-
LXXV dem à se factā pernegasset. Hæc quoque Prexaspe se paratū exequi dicente, magi conuocatis Persis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaspes, ea quæ ab istis oratus fuerat sponte obliuiscitur: exorsusq; ab Achæmene, seriem familię Cyri recenset: & vbi tandē deuenit ad Cyrū,

1 Calumniose 2 Neque hoc cœtu dissoluto, eundum aliò censeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Persas in maxima existimatione esset. 4 Pollicitantes se decies millies ipsius bona multiplicaturos.

comme-

commemorauit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, caussatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum nō fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se a Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas deuouit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
LXXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, vbi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatū ierunt, ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes, [1] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexe-
LXXVII runt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum ianitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidemque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexa-
LXXIIX spe erant acta consultabāt. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [2] ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην, φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γάρ οἱ εἶναι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίην μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνειε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὴν ἀρχήν, καὶ τοὺς μάγους τισαίατο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μέν νυν ἐὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι, ἤεσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στείχοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὖτις σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ κελεύοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρηγμάτων, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδ᾽ ὑπερβάλλεσθαι. ὠθιζομένων δ᾽ αὐτῶν, ἐφάνη ἰρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείου πάντες αἴνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤεσαν ἐπὶ τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταιδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίεσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ᾽ ἐπηρώτα οὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἵ σφεας ἱστόρεον ὅ, τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἱστορέοντες τούτους, τοῖσι πυλουροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν. ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι· οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἤεσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἐόντες εἴσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθαίνει τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ, πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus inceptum capesserent: (*vt legatur* οἰδεόντων) at Darius confest. 2 Vires suas aduersus illos experiri cœperunt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

R

σθωῦζα δὲ συνέμισγον ἀλληλοισι. τῶν μὲν δὴ
πάντοξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐ-
τῶν τῶν πολεμίων, καὶ παρεσκευάσμενων, ὡς χρη-
σὰ ὀδέν. ὁ δὲ ἕτερος τῇ ἀγχίμῃ ἡμύετο· καὶ
τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνεω παίει ἐς ὀν μηρόν· τοῦτο δὲ,
Ἰνταφέρνεα ἐς ὀν ὀφθαλμόν. καὶ ἐτρήθη μὲν τὸ ὀ-
φθαλμοῦ ὑπὸ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέν-
τοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὕτερος τρω-
ματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τε οἱ πὰρ τόξα οὐ-
κ χρήσιμα δὲν ἐγένετο, ὡς γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς
ὀν μυδρεσίνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, δῆλων αὐτῷ
ποιέεσθαι τὰς δύφας· καὶ οἱ συνεπαίτιοι τῶν ἑπτὰ
τὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέν-
τος δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστὰς ἠπό-
ρει, οἷα ἐν σκότεϊ, μὴ παταξειε τὸν Γοβρύεα. ὡς δὲ μιν ἐρωτᾷ ὁ Γοβρύης, εἴρετο ὅπως οὐ χρῆται τῇ χειρί· ὁ δὲ εἶπε, Προμηθέ-
" ὁμενος σεο, μὴ πλήξω· Γοβρύης δὲ ἀμείβετο, Ὦ δέσποτα,
" καὶ δι' ἀμφοτέρων ὁ ξίφος. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος, ὡς τε ὁ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχε κως τοῦ μάγου.
Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἐωυτῶν αὐτοῦ λείποισι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακὴς ἀνεχόμενοι· οἱ δὲ πέντε αὐτέων, ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοῇ τε καὶ παταγῳ χρεώμενοι. καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ θρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πολλοὺς τινας τῶν μάγων ἐν οἷσι ποιεύμενοι. οἱ δὲ Πέρσαι, καθόντες τὸ μεγιστον ἀπὸ τῶν ἑπτὰ, καὶ τῶν μάγων τὸν ἀπάτεω, ἐδιώκεόν τε καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέεσθαι. ἀπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εὕρισκον. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινὴ ὁρτὴν μεγάλην ἄγουσι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων " μαγοφονίη· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς ὀ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἐωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην. Ἐπεί τε δὲ κατέσχε ὁ θόρυβος, καὶ ἐνὸς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἄνδρες ἑπτὰ ἐόντες, ἐς μὲν ἡμέων " μούναρχον μοῦνον μηκέτι γενέσθαι· ὅτε γὰρ ἡδὺ, ὅτε ἀγαθὸν

atque inde[1] miscentur inuicem. Verum arcus ei qui illum sumpserat, quum hostes iuxta essent, nulli vsui fuit: alter qui se lancea tuebatur, tum Aspathinis femur percussit, tum oculum Intaphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus est. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter vero, quando arcus ei nulli vsui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, se proripuit, fores occlusurus. Sed illuc duo de septem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [2] quum autem Gobryas esset implicitus cum mago, Darius adhuc stans atque hærens, considerabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ociosum stantem, interrogauit cur non vteretur manu. Respondenti Dario, Dispicio ne te feriam, Tu vero, inquit, vel per vtrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum casu percussit. Interfectis magis capita demunt, eaque gestantes quinque eorum, duobus reliquis qui saucii erant illic relictis, tum quod inualidi essent, tũ arcis tuendę caussa, foras procurrunt cũ vociferatione ac tumultu: ceterosque Persas compellando, rem gestam exponebant, capita ostentantes: & simul quicunque magorum ipsis occurrebat mactabant. Persæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipsi facienda sibi eadem censuerunt: eductisque gladiis, vt quenq; reperiebant magum, interficiebant: &, nisi noctis interuentu cohibiti fuissent, neminem magorum reliquissent. Hunc diem Persæ maxime solennem publice obseruant, & in eo ingens celebrant festum, vocantes id μαγοφονίαν, *id est*, *magorum cædem*. quo die nulli magorum fas est prodire in lucem, sed cuncti se intra domum continent. ¶ Vbi resedit tumultus, dieſque quinq; excessere, ii qui magos inuaserant, de omni rerum statu cõsultabant. Quorum orationes etsi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamẽ huiusmodi fuerunt: Otanes hortabatur vt rem Persicã in mediũ constituerent, ita inquiens, [3] Vnum è nobis principẽ fieri, amplius mihi nõ videtur: neque enim id aut iucundũ est, aut bonũ.

[1] Manus conferebant. [2] Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quum autem manũ conereret. *Vel*, Quum adortus esset Gobryas magum. [3] Ego certe, vt posthac nostrum vnus rerum solus potiatur, *vel*, vt totum imperium vni nostrum posthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non censeo posthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicit*, Posthac deferatur, *quasi iam antea delatum fuerit. Sic intelligendum paulo post* μετέντας ἡμέας μουναρχίῃ.

[1] Nam

[1] Nam & quo licentiæ Cambyses processerit, nostis, & quo magus. [2] Quid igitur nobis opus est monarchia, quam sustulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamsi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea positus est, extra consuetos abiecerit sensus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præsentibus bonis insolentia. [3] Itaque hęc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per insolentiam, quod expletus omnibus rebus est, tum per inuidiã multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebat sine liuore esse: verum ira natura comparatum est [4] vt is sit aduersarius popularibus suis. siquidem eorum optimis quibusque qui superstites sunt atque viuunt, inuidet, [5] deterrimis delectatur: &, quod indecentissimum est, criminationes admittere optimũ putat. Nam siue admireris eum modeste, offenditur quod non effuse hoc facias: siue effuse facias, offenditur, quasi sibi assenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima sunt, iura patriæ labefactat, feminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimũ, isonomian, *id est iuris æquabilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc est vnicus princeps*. nam magistratus tum sorte deliguntur, tum administratorum rationem reddunt: omnia denique consilia in commune referuntur. [6] Itaque (vt meam dicam sententiam) censeo nobis monarchiæ deiectoribus statum multitudinis esse optandum. in multitudine enim omnia insunt. Otanes quidem hanc sententiam dixit. Megabysus autem ad oligarchiam. *i. ad statum paucorum*, rem traducens, ad eam socios hortabatur, his verbis, Quę Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea sint pro dictis à me quoque: sed quatenus hortabatur summam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Etenim populari multitudine nihil est neque insipientius, neque insolentius. Itaque cos [7] qui tyranni sæ-

[1] Nam quo progressa sit Cambysis insolentia vidistis, & magi insolentiã experti estis. [2] Quomodo autem monarchia sit res bene ordinata, in qua licet pro lib. *&c. Vel*, Quomodo autẽ in monarchia res bene compositæ esse possint? [3] Hæc autẽ duo habens, omne vitium habet, [4] Vt contrario modo se in populares suos gerat. *Vel*, Contrariis moribus erga suos populares præditus sit. *Vel breuius*, Sed contra comparatus est in ciues. *vt ὑπεναντίον sumatur aduerbialiter*. [5] Deterrimis delectatur: criminationibus etiam, *vel*, *calumniis*, locum dare optimum putat. Et (quod est quiddam minime omnium secum consentiens) siquidem eum mediocri, *vel*, *modica*, admiratione prosequaris, infensus est quod non impense colatur: sin impense quis eum colat, eo cultu, tanquam assentatione, offenditur. [6] Nobis igitur censeo, missam facientibus tyrannidem, euehendam, *vel*, *prouehendam*, esse multitudinem. in multitud. *&c. Id est, missam facientibus de tyrannide deliberationem*. [7] Qui tyranni inso-

» βειν φθόνον ἄνδρας, ἐς δήμου ἀκολάστου ὕ-
» βριν πεσεῖν, ἐς τὸ οὐδαμῶς ἀναγκαῖον· ὁ μὲν γὰρ, εἴ
» τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν
» ἔνι. κῶς γὰρ δὴ γινώσκοι, ὃς οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔ-
» τε οἶδε καλὸν οὐδέν, οὐδὲ οἰκήιον· ὠθέει τε ἐμπε-
» σὼν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ
» ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι,
» οὗτοι χεράδων. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐ-
» πιλέξαντες ὁμιλίην, τούτοισι τοιῆδε νομίζωμεν δ' κεά-
» τος. ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀ-
» είσιων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἄριστα βουλεύματα γί-
τῷ μέν νυν » νεσθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώμην εἰσ-
» έφερε. Τέῖτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώ-
» μην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς
» τὸ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς ὀ-
» λιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμέ-
» νων, καὶ πρὸ τούτων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου
» τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μουναρχου,
» πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ
» ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον αἰ φανείη. γνώμη γὰρ τοι-
» αὐτῇ χρεώμενος, ὑπ' ἐπιτροπῶν ἂν ἀμώμητος τῶν
» πλήθεος· σιγῶ τό τε δὴ βουλεύματα ὑπὲρ δυσμε-
» νέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολ-
» λοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς ὃ κοινὸν, ἔχθεα ἴσχυρὰ
τῷ αὐτ » ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκαστος
» βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμῃσί τε νικᾶν, ἐς ἔ-
» χθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται· ἐξ ὧν στά-
» σιες ἐγγίνονται· στάσιος δὲ τῆς φόνος· φόνου δὲ
» τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μουναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ
ὅτι φ » δὲ ἔδειξε ὅτι τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἀ-
» χοντος ἀδυνατα μὴ κακότητα ἐγγενέσθαι. κα-
» κότητος δὲ ἐούσης ἐς τὰ κοινά, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ
» κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύφτοντες ποιεῦσι. τοῦτο
» δ' τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ κε τὸν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοι-
» ούτους παύσῃ. ἐκ δ' αὖτε θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
ὅτι δ » δήμου θωυμαζόμενος δῆλα, αὐτῶν ἐφάνη μούναρχος
» ἐών. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη
» κράτιστον. εἰλέ δ' ἔπεσι πολλὰ συλλαβόντα εἰπεῖν, κέ-
» ρδιον ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; κότε-
» ρα ὧδε τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουναρχου;

uitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sæuitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: [1] at plebi suum est nihil intelligere. quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum nouit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti flumini similis? Quare siqui male consultum Persis cupiunt, ii statu populari vtantur: nos vero cœtu virorũ optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere consilia. Hanc Megabyzus sententiam dixit. Tertio loco suam Darius, inquiẽs, Quę Megabyzus dixit, quatenus ad statum popularem pertinent, recte mihi videtur dixisse: quatenus autem ad statum paucorũ, non recte. propositis enim tribus statibus, & his omnibus optimis, vt optime imperet populus, optime pauci, optime vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium sentio. imperio enim vniusviri qui optimus sit, nihil melius esse constat. [2] Quod qui sentit, non immerito statum popularem missum faciat. vt taceam sic præcipue consilia in aduersarios trahi solere. At in statu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari consueuerunt. quum enim quisque princeps esse optet, & in dicenda sententia vincere, ad ingentia inter se odia euadunt. Ex quibus seditiones existunt, è seditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto sit hoc illo præstantius. Iam vero, plebe imperante, fieri non potest quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, sed amicitiæ validę. qui enim aduersus rempublicam facinorosi sunt, mutuo se occultant: idque tamdiu fit dum aliquis populo præpositus tales homines compescat, is videlicet quem populus inter ceteros admiretur. Hic quum admirationi est, tunc vere [3] monarchus ostenditur, declarans in hoc monarchiam esse rem omnium præstantissimam. Atque vt in summam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho?

1 lentiam fugiunt, in plebis effrenæ insolentiam incidere, neq. 1 At plebi nulla intelligentia inest. quomodo enim intelligat [*vel*, vnde enim intelligentia ei adsit] qui nec edoctus est nec nouit honestum quicquam, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag. &c. *Sed οἰκῖον potest & aliter exponi.* 2 Nam qui hoc animo præditus sit, sine vlla reprehensione multitudinem gubernauerit: vt tac. *Sequentis autem proxime loci scriptura mendi suspecta est. Videtur tamen posse ita reddi*, Atque hac potissimum ratione [*vel*, hoc potissimum modo] consilia taceri apud aduersarios queant. 3 Monarchus euadit,

Ego igi-

Ego igitur [1] sentio, quum sitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias dissoluatis bene conditas: quod nequaquam satius est. Hæ tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Persis studebat, vbi ipsius sententia reiecta est apud alios, ita in medium loquutus est, [2] Viri seditiosi, quoniam constat necesse esse vnum aliquem è nobis regẽ fieri, siue per sortem, siue permissu Persarũ per multitudinis electionẽ, siue qua alia ratione, equidẽ ego [3] vobis nõ refragor: quippe qui neq; præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meum imperii, vt nulli vestrũm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, ceteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è medio abiit alio sessum. [4] Ceteris autẽ septem de rege iustissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perueniret, Otanem donari debere peculiariter eiusque deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda quod primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa vero in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum vxore cubaret rex: neve regi fas esset aliunde quam è familia coniuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnum Cambysis obineret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos conuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscensis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in

ἔχω τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας ἀμφὶ
ἑνὶ ἄνδρι, δοῦναι τοῦτο περιγενέσθαι. χωρὶς τε τούτου,
πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας οὐ καλὸν δοκέω εἶναι.
Γνώμῃ μέν νυν δὴ τῇδε αὕτη προσεκέατο. οἱ δὲ τέσσερες
τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο τοῦτο. ὡς δὲ ἑωυτῷ ἔδοξε
τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην ποιήσας εὐώνυμον
ποιῆσαι, ἐλέξε ἐς μέσον αὖτοῖσι τάδε, Ἄνδρες σασιῶ-
ται, δῆλα δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γε-
νέσθαι, ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, ἢ ὑπὸ τοῦ Περσέων πλήθεος δι' αἶνον ἑλομένους, ἢ ἄλλῳ τῷ ὁκέ-
τινα μηχανῇ. ἐγὼ μέν νυν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιῶ- νου ἑλόν-
μαι. οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω, ὑπὸ τοῦ- τας, ἢ ἄλλῳ τινὶ
τῳ μὲν ἐξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε οὔτε σὺ δε- μηχανῇ.
δενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐ-
μεῦ αἰεὶ γινόμενοι. τοῖσι εἰπόντος τοῦτα, συνεχώ-
ρεον οἱ ἑξῆς ὑπὲρ τούτοισι. οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἀναγωνί-
ζετο, ἀλλ' ἐκ μέσου καθῆστο. ἐκ τοῦ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατε-
λέει μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων, καὶ ἄρχεται N. nota.
τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα
τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο
ὡς βασιλέα δι' ἡμερότατα σφίσι γένηται· καὶ σφι ἔδοξε, Ὀ-
τάνῃ μὲν κατὰ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἢν ἐς
δυὸν τινα τὸ ἔτος ἔλθῃ ἡ βασιληίη, ἐξαίρετα δίδοσθαι
ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑκάστου κατὰ τὰ πάσαν δωρε-
ὴν γίνεται ὑπὸ Περσῆσι τιμιωτάτην. τάδε δ' εἵνεκεν ἐ-
βούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶ-
τος ὁ πρῆγμα, καὶ συνέσχησε αὖθις. ταῦτα μὲν δὴ
Ὀτάνῃ δέδοται. τάδε δ' ἐς ὃ κοινὸν ἐβούλευσαν,
παριέναι ἐς τὰ βασιλήια πρὸς τὸν βουλόμενον τῶν
ἑπτὰ ἄνευ ἐσαγγέλεος, ἢν μὴ τυγχάνῃ δεδοκὼς μὴ
γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ δεῖναι ἄλλοθεν τῶν βασιλέι ἢ ἐκ τῶν συνεπαιτίων. τοῦδε 125 M.
δ' εἵνεκεν βασιληίης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτου ἂν ὁ ἵππος
ἡλίου ἐπιπρωτέλλοντος πρῶτος φθέγξηται ἐν τῷ
προαστείῳ, αὐτῷ δεδοκήσθων, τὸν ἔχειν τὴν βα-
σιληίην. Δαρείου δὲ ἱππόκομος, ἀνὴρ σοφὸς,
τῷ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον δὴ ἅνδρα,
ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἰβάρες,
ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληίης ποιέειν κατὰ τά-
δε· ὅτου δὴ ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῇ ἡ-
λίου ἀνιόντι, αὐτῷ ἐπιφανέοντες, τοῦτον ἔχειν τὴν
βασιληίην. νῦν ὦν εἴ τινα ἔχοις σοφίην, μηχανῶ ὡς
αὐτὸς ἡμεῖς σχῶμεν τὸ ἆθλον τοῦτο μοῦνοι, καὶ μὴ ἄλλος τις.
ἀμείβετο Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν

1 Sentio, quum per vnum *nobis imperantem* simus liberati, hoc *vnius imperium* nobis esse tuendum. ac præterea, leges patrias non esse soluendas, quæ rectæ sunt, *vel*, *bonæ*. non enim consultum *nobis hoc fuerit*. Hæ tres dict. 2 Conspirationis socii, *vel*, *factionis*. 3 Vobiscum non contendã. *i. Me competitorem non habebitis. Sic & paulo post*, οὐκ ἀνταγωνιζόμενος. 4 *Ante* Ceteris *adde*, Atq; ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regis* nisi quantum ei visum fuerit, paret, leges Persarum non transgrediens.

» τύτῳ τοι ἔστι ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μή, θάρσεε τόδε εἰ-
» νεκε, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς σοὶ ἐὼν ἀνὴρ
» σοὶ ἔσομαι πιστότατος ἔχων φρένας. λέγε δα-
» ρεῖος, εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχα-
» νᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τὸ ὀπτώσης ἡμέρης
ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔστι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, τοιόσδε
τοιόσδε. ὡς ἐγίνετο νὺξ, τῶν θηλέων ἵππων μίην, τὴν
ὁ Δαρείου ἵππος ἔφερε μάλιστα, τὴν ἀγαγὼν ἐς
τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου
ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ προσήγαγε ἀγχοῦ τῆς ἵππου, 10
ἐγχείμπλων τῇ θηλείῃ, τέλος δέ, ἐπεὶ ἐφόβησε τὸν
ἵππον. Ἀμὲν ἡμέρῃ ὑστεραίῃ, οἱ ἑξ. καὶ τὰ
συνεθήκαντο, προῆσαν ὅτε τῶν ἵππων. διεξελαυ-
νόντων δὲ ἐπὶ τὸ προάστειον, ὡς τὸ τοῦδε χωρίου ἐγ-
ένοντο· ἔνθα δὴ παραχρῆμα νὺξ τε ἐγένετο καὶ τὴν θηλέαν ἵππον, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπή τε ἀθρόη καὶ βροντὴ ἐγένετο. ὑπερφυέα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μὲν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τὰ γενόμενα. οἱ δὲ, καταβάντες ἀπὸ τῶν ἵππων, προσεκυνέον μιν ὡς Δαρδόν ὡς βασιλέα.

Οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δέ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται τὸ Περσέων) ὡς τὴν ἵππον ταύτης τῶν ἀρθρων ὑπεψαύσας τῇ χειρὶ, ἔχει αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπέεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, ὃν Οἰβάρεα τὸν ἐξείρασθαι τὴν χεῖρα, πρὸς τὸ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσπνεῦσαι. ὃν δὲ, ἀσθμήνειν, φειμάξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀραβίοι δὲ οὐδαμᾶ καθήκουσι ὑπὸ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. χάμωσί τε τοῖσι πρώτοισι ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, τὴν πρότερον οἰκήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὖτις τῷ μάγῳ τὸ δὴ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν Ὀτάνεω θυγατέρα, ἥ ὃν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πρώτα οἱ ὑπεμπλέατο. πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗ ΑΡΕΤΗ, ὃ

hoc versaris vt rex sis vel non, huius rei caussa confidere te iubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: eiusmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes istiusmodi commentum, adest tempus cõminiscendi, nec differendi rem, vtpote crastino die nobis futuro certamine. Hæc vt audiuit OEbares, ita facit: Vbi nox aduenit, vnam equarum quam equus Darii maxime adamabat, in suburbana adducit, ibiq; alligat: tum equum Darii eodem ducit: eumque circumagens, identidem equæ admouet, ac tandem admittit. Postero die, simulatq; LXIII illuxit, sex Persæ ex conuento adfuerunt equis insidentes. & quum in suburbanis vltro citroque vectarentur, vbi ad locum peruenerunt vbi superiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus ac currens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur sereno cælo tonitruque extitit. Hæc quum Dario tanquam ex composito accidissent, eum compotem voti fecerunt. nam ceteri ex equis desilientes, Darium adorauerunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuisse machinatum, sunt qui aliud. vtroque enim modo refertur à Persis. Volunt nanque OEbarem attrectatis manu huius equæ genitalibus, ipsam manũ intra subligaculum tenuisse abditam: & sub ipsum statim solis ortum, quum equi digressuri essent, eam naribus equi Dariani admouisse, equumque ad odoris sensum infremuisse atque hinnisse. ¶ DARIVS itaque, LXIIII Hystaspis filius, declaratus est rex: eique omnes Asiani audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rursus à Cambyse subacti, nunquam tamen in seruitutem redacti sunt, sed hospites extiterunt. [2] Hi Cambysi aduersus Ægyptum prœsto fuerant: quibus inuitis haudquaquam fuissent ingressi Persæ Ægyptum. Darius matrimonia ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri filiabus, Atossa, quæ Cambysi fratri & rursus mago nupserat, & Artystona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte stabilitis, ante omnia simulacrum è lapide factum statuit, hominis equo insidentis, inscriptis in hæc verba litteris, DARIVS, HYSTASPIS FILIVS, TVM EQVI VIRTVTE, (cuius

1 De hac re securum esse te velim, 2 Quum Cambysi aditum in Ægyptum permississent:

nomen

nomen legebatur) TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS EST. His apud LXXXIX Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earumque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, [1] aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens. distributo prouinciis hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, vt qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurum, ii EVboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas EVboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum vero, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab XC Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolunt, & Æolibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphyliis (vnum enim erat idemque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontiis, qui ad dextram illuc nauigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabantur in eam Ciliciæ regionem quæ equos producebat: trecena autem & sexagena Dario obueniebant: Hæc quarta portio. Ab vrbe XCI Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit [2] in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum:

ὄνομα λέγων, ΚΑΙ ΟΙΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ὁ Πέρσῃσι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατραπείας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐπέταξε φόρους οἱ παρσιέναι κατὰ ἔθνεά τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσσων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, τὰ ἑκάστερω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀργυρίου δὲ καὶ φόρων προσόδου τῷ ἐπέτειον κατὰ τάλαντα διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαιτέουσι εἴρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίου ἀπαιτέουσι, Εὐβοϊκόν. ὁ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δυώδεκα Εὐβοϊδας ἑβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ μὲν γὰρ Κύρου ἀρχοντος, καὶ αὐτοῦ Καμβύσεω, ἐπ' ἴσης κατεστηκὸς ἦν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. ἀπὸ δὲ ταύτην τὴν ὑπάρξιν τῶν φόρου, καὶ τοιαῦτα πλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἐὼν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι πατὴρ μὲν, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἰς γὰρ ὠὐτοὶ τεταγμένος φόρος ἦν) τοσόνδε ἦν τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. οὗτος μὲν δὴ πρώτος οἱ νομὸς κατεστήκεε. Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν καὶ Ἀλυσσίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νομὸς δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέουσι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριακόσια ὠὐτοῖσι τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι, ἑκάστης ἡμέρης εἷς γινόμενος, καὶ πάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσεράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὸν φορὸν ἐσφοιτέοντα ὠὐτοῖσι Κιλίκεσσι χώρην αἱρεσιμαχῶντο, τὰ δὲ τριακόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσιδηίου πόλεος τοῦ Ἀμφιλόχου τοῦ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' ὅρεσι ἔνδον Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτα γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριακόσια τάλαντα φόρος ἦν.

1 *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adiunctis ad nationes, *vel, gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur prouinciis hunc in modum tributum, quod quidem exigebatur &c. *Vt legatur ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχοῖς δὲ &c.* 2 In montibus. *Valla legit ἐπ' ὄρεσι pro ἐπ' οὔρεσι.*

ἔστι ὦν ταύτῃ τῇ νομῷ τάδε Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπὸ Αἰγύπτου δέ, καὶ Λιβύων τῶν προσχώρων Αἰγύπτῳ, Κυρήνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τοῦτο Αἰγύπτιον νομὸν αὖτις κεκόσμηται) ἐπτακόσια προσῆλθε τάλαντα, παρέξ γε δὴ τὸν ἀπὸ Μοίριος λίμνης γινόμενον ἀργύριον, τὸ δὲ ἐγίνετο ἐκ τοῦ ἰχθύος· τούτου τε δὴ χωρὶς τὸ ἀργύριον, καὶ τῶν βοῶν τῶν ἀροτήρων ἐπτακόσια τάλαντα. οὗτος γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τοῖσι ἐν Λευκῇ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καλαμέρεσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι, νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δέ, καὶ Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τωὐτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. Ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Κισσίων χώρης, διηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ προσῆλθε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἑκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἷς ἄρα τοῖσι ἔνατος· ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντα ἐπὶ τε-
Ὀρθοκορυβαντίων
τρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Παιτημάδαί τε καὶ Δαρῖται, ἐς τωὐτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀταγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἴγλων, ἑξήκοντα καὶ διηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Ὀυτίων,
Μύκοι
καὶ Μήκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐ-
ρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τὰς Ἀναστάσεις καλεομένας κατοικίζει βασιλεύς, ἀπὸ τούτων πάντων ἐ-
127 ξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ
τεσσαρες-καιδέκατος
δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ δι-
πεντεκαιδέκατος
ηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέ-
κατος οὗτος. Παρθοι δέ, καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παικανίοισι δέ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ
Μαπη-
δέκατος οὗτος. Μαντιηνοῖσι, καὶ Σαρπειρεῦσι, καὶ Ἀ-
νοῖσι, Σ Σάρ-
λαρόδιοισι διηκόσια ἐπετέλεστο τάλαντα· νομὸς ὄγ-
πειροι
δοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δέ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ
Μάρσυ-
Μάκρωσι, καὶ Μοσσυνοίκισι, καὶ Μάρδοισι, διηκό-
σια τάλαντα προείρητο· νομὸς εἰνάτος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον τοσοῦτο πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα

Quinta portio hæc.[1] cui annum eratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta prouenichant talenta, præter pecuniam è piscario prouentu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gandarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hæc. A Susis & cetera Cissiorū regione, trecena: Octaua hæc portio. A Babylone vero ceteraque Assyria millena talenta argenti prouenichant, & præterea pueri castrati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocorybantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Panthimati & Daritæ simul conferentes, ducena talenta afferebant: Vndecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos vsque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, xcii eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Vtiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolunt, vbi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proueniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducena & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique & Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta: Decimaseptima portio hæc. Mantienis & Saspiribus & Alarodiis ducena iniuncta talenta erant: Duodeuicesima portio hęc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant: Vndeuicesima hęc portio. Indi, vt sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos nouimus mortales, ita tributum super ceteros omnes afferebāt tricena sexagena talenta

1 Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præcedentibus* νομὸν portionem *vertit.*

aureorum

aureorum ramentorum: Vicesima portio hæc. Quod si Babylonica pecunia xcv ad pondus Euboicum redigatur, fiunt nouies millena quingenaque & quadraginta talenta argenti.[1] Aurum vero si terdecies tanto ramentorum taxetur, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse sex millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboicum computum, exigebantur in summam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem his summam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obueniebat, & aliquantulum ex Libya: ceterum procedente tempore & ab insulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, *hoc est reponit.* Liquefactum aurum argentumque in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias subinde frangit: ex eoque auro argentove, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum vsus postulat. Atque hæ quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes. ¶ Sola autem Persis ideo inter tributarias à me prætermissa est,[2] quod eam minime Persæ colunt: Isti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, sed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyses in expeditione contra macrobios Æthiopes sumpta subegit, quique sacram Nisam incolunt, & Dionyso dies festos agunt. Isti Æthiopes eorumq; finitimi, eodē quo Indi Calandiæ semine vtuntur, subterraneasque habent domos. horum vtrique tertio quoque anno munera portabant, portantque ad meam vsque memoriam,[3] binos semodios auri rudis, & ducenos fasces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repositi erant, eorumque finitimi ad montem vsque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. nam qui ad aquilonem Caucasi habitant, eorum iam nulli Persas curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam vsque ætatem,

xcvi

xcvii

xciv

ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, ἓξ μὲν τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τεσσερακαιδεκάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὑίσκεται ἐὸν Εὐβοϊκῶν τάλαντα ἐξακόσια καὶ ἑξακισχίλια καὶ τετρακισχίλια. τούτων δὴ πάντων συναπτομένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς ὃν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ' ἔπι τούτων ἔλασσον ἀπιεὶς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσῆει φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγάκις ἐών. προσιόντος μὲν τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσῆλθε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον δὲ φόρον ἁπαυρίζει βασιλεὺς τοιῷδε. ἐς τοῖχος κεραμέους τήξας καταχέει. πλήσας δὲ ὁ ἄγκος, προσαμέρεται· ὃν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτον ὅσου αὐτῷ ἑκάστοτε δέηται. Αὗται μὲν ὧν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες· ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον· Αἰθίοπες οἱ πρόσχωροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαυνέων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, κατεστρέψατο· οἳ τε Νίσηνται τὸν ἱρὸν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀναθρῶσι τὰς ὀρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπείρουσι μὲν κρῖνα τὰ αὐτὰ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτηνται καταγαια. οὗτοι συναμφότεροι ἀφ' ἑκάστου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέοισι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ διηκοσίας φαλάγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὁδόντας μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι δ' ἔλαξάν οἱ ἐς τὸν ἀγῶνα, καὶ οἱ προσεχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὔρεος. ἐς τοῦτο γὰρ τὸ οὖρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐπάξανθ', ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ

tributum quod assiduitatis rex Darius exigebat, efficit nostratibus, duo milliones et 9720 sexcentos ducat.

1 Aurum autem ramentitium inuenitur esse talentum Euboicorum quatuor millium sexcentorum & octoginta, si ita ratio ineatur vt psegma, *i. ramentum*, terdecies tanto argenti rependatur. His igitur omnibus in vnum coagmentatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingēta sexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De asse, admonens legendum* τεσσερακαιδεκάσιον, *quam lectionem & in vet. cod. reperimus. Idem aliis verbis hunc locum ita reddit circa initium eiusdem libri,* Aurum vero ramentitium si terdecies expendatur ad argentum, in summa repetietur ad rationē Euboicam esse quatuor millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum coactis, fit summa eorum quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & sexagena talenta Euboica. 2 Quod Persæ immunes agros colant. Isti porro ad fer. 3 Binos chœnices auri ignem non experti,

Ἀφ' πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀ'ραβίοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ αἰεὶ πρὸς ἔτος. ταῦτα μὲν ὦν οὗτοι δῶρα παρέξ τοῦ φόρου βασιλέϊ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον ὃν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ ὃ ψῆγμα τῷ βασιλέϊ ὃ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ τοιῷδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης ὃ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα φάραγξ. τῷ γὰρ ἡμεῖς Ἰνδῷ, τῷ καὶ πέρι ἀτρεκέως λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἠῶ καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῷ ἐν τῇ Ἀ'σίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ ὃ πρὸς τὸν ἠῶ ἐρημίη ἐστὶ, ἀπὸ τοῦ φάραγγος. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι εἰκουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμοὺς, τοὺς αἴρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γόνυ πλοῖον ἕκαστοι ποιέονται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέοισι ἐσθῆτά τε φλοΐνην· ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοιῶν ἀμήσωσι, καὶ κόψωσι, ὃ ἐνθεῦτεν φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἠῶ οἰκεόντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδέσται ὠμῶν, καλέονται δὲ Πασσαλοῖ. νόμοισι δὲ χρεώμενοι τοῖσιδε λέγουσι χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, ἢν τε ἀνὴρ, ἢν τε γυνὴ, ὃν μὲν ἄνδρα αἱ γυναῖκες οἱ μάλιστά οἱ συνήθεες ἐόντες κτείνουσι, φάσκουσαι αὐτὸν, τηκόμενον τῇ νούσῳ, οὐκ ἐθέλειν τὰ κρέα σφίσι ἁμᾶ φθείρειν· ὃ δὲ, ἀπαρνεόμενος ὡς οὐ νοσέει· εἰ δὲ, οὐ συγχωρήσας, ἀπέκτειναν, ἐσθίουσι· ἢν δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ὁπηχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταῦτα τοῖσι αὐτὸ ἐόντι ποιεῦσι. ὃν γὰρ δὴ μὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον ἀποκτείνωσι καὶ ἐσθίωσι, οὗτος μέγιστος ἐπὶ κακῷ ἐσθίεται. οὐκ ἐθέλουσι δὲ τοῦτο ποιεῦντες τυχεῖν γήρεος. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον πέσῃ πρὸ πολλοῦ τοῦ λόγου οὐ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ ἕνεκα νοῦσον πέμψαι πρόβατα κτείνουσι.

Ἕτερον δὲ ὅστις Ἰνδῶν ὅτε ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι. ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐδῖσι ὅστις ὅζον κέγχρος ὁ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτίκα ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· ὃ συλλέγοντες, αὐτῇσι κάλυξι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὸν ἔρημον κέεται. φεύγουσι δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθνήσκοντας, οὔτε κάμνοντας. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πρώτων, ἐμφανὴς ὅστι, κατάπερ τῶν προβάτων. καὶ ὃ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πρώτοις καὶ πολλαπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτοῖσι, τὸ ἀπίεται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὅστι λευκὴ, ἀλλὰ

quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemq; virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc isti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id autũ tam multum, vnde ramenta quæ dixi, regi afferunt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad solẽ vergit, fabulosum est. nam Indi, duntaxat eorũ quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. ¶ INDORVM autem tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonæ: & eorum alii sunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in palustribus fluminis habitãt, crudis victitantes piscibus, quos aggressi ex arundineis nauigiis excepterant. Singula autem nauigia è singulis arundinis internodiis fiunt. Isti ex Indis ferunt vestem è regete: quam vbi è flumine messuerunt inciderunt que, plectentes in modum thoracẽ, tanquam thoracem sibi induunt. His finitimi auroram versus sunt Indi pecuarii, carnibus crudis vescentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrantur: Quoties ciuium[1] aliquis aliquave ægrotat, virum quidem sui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero, suæ maxime necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoque cũ hac de caussa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum Indorum hæc diuersa consuetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil serant, nec domos parandas existiment, atq; herba victitent. Estq; eis semen quoddã milii instar, sua sponte nascẽs è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntque. Eorũ quisquis in morbũ incidit, is in locũ desertum pergit, ibiq; decumbit, eius vel decumbentis vel defuncti curã gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorũ coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum ceterorum hominum, sed

1 Seu vir seu femina ægr.

atra,

atra, vt color corporis: qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, [1] & vento Austro obnoxii: eoque Dario neutiquam obtemperabant. ¶ [2] Ceteri Indi Caspatyro vrbi & Pactyicæ regioni contermini sunt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degũt, pugnacissimi sunt, & qui[3] ad autũ præcipue mittunt. Circa hanc enim plagã vasta sunt propter arenã loca. in ea solitudine arenosa formicæ gignuntur, canum quidẽ magnitudine minores, vulpium vero maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Persarum visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam, vt apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autem quę egeritur arena, auracea est:[4] pro quaſn desertum mittentes Indi, ternos singuli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frenatos trahunt, fœminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera vt à recentissimis fetibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernicitate quam equi, tum vero ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autẽ habeat camelus speciem, Græcis, vtpote scientibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt,[5] vt quum feruentissimus fuerit æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eousq; efferuescens dum tempus est à foro discedendi: per quod spatium multo magis vrit quam meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies vero fere Indos vrit peræque atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dũ ad occasum peruenit: quo tẽpore præcipue friget. Vbi ad locum Indi peruenere, culeis quos attulere,

μέλαινα, κατάπερ ὃ χρῶμα. τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται σπέρμα. ὅτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἑκατέρω τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου μέσου· καὶ Δαρείου βασιλέος ἀδάμαστοι ἦσαν. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτον τε καὶ βορέην ἄνεμον κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι τὰ ἐγγυτάτω ἔχουσι δίαιταν· ὅτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. καὶ οἱ ὅπῃ ὃν χρυσὸν ἐλλέγουσι εἰσὶ ὅτοι· καὶ γὰρ τοῦτο ὅστι ἐρημίη ἀμμώδης ἐστί. ἐν δὴ τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μείζονα. εἰσὶ γὰρ ἔξ αὐτέων καὶ τῶν βασιλέϊ τῷ Περσέων, ἐνθεῦτεν ἠθροισμένοι. ὅτοι ὦν οἱ μύρμηκες τοιοῦτοι οἰκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον καταπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ ὃν αὐὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι ὅτοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ὅστι χρυσῖτις. ὀπὶ δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἔρημον οἱ Ἰνδοὶ, ζευξάμενοι ὑποζύγια καμήλους δρῇς, σφέας φορέουσι μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα παρελάσαντες, θήλεα δὲ, ἐς μέσον. ὀπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνῃ, ὀπίσω δύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἐπασάσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες ἐς ταχυτῆτα εἰσι. χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεραι πολλῷ φέρειν. Τὸ μὲν δὴ εἶδος ἐοικὸς οἷον πεφύκῃ κάμηλος, ὀπίσω μούνοισι τοῖσι Ἕλλησι οὐ γράφω. ὃ δὲ μὴ ὀπίσω αὐτὸ, οὐδὲ φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσαρας μηρούς, καὶ γόνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, ἔχει πρὸς ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὰ ἔσω τοῦ θαμινοῦ. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἔχοντες τοιοῦτον ζεῦγος τιτώθῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ὅτι ὃν χρυσὸν λεληϊσμένως, ὅκως δὴ κακωμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δὲ ὅστι ὁ ἥλιος τότε τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι ὃ ἑωθινὸς, καταπερ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑποστείλας μέγεθος ἀγρῆς σχεδόν. τὸν δὲ ὃν χρόνον κεῖται τοῦτον ὃ πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα. ὥστε τὸν ὕδατι λόγος αὐτοῖσι ὅστι βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡμέρη, σχεδὸν πάντα πλησίον καὶ τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδούς· ἀποκλινούσης δὲ μεσαμβρίης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος καταπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ ὃ ἀπὸ τούτου ὀπίσω ἐπὶ μᾶλλον ψύχῃ, ἐς ὃ ὀπὶ δυσμῇσι ἑῴων, καὶ ὃ καρτα ψύχει. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὴν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυλάκια,

1 Et versus Austrum ventum: 2 Alii ex Indis Caspatyro vrb. 3 Ad aurum *colligendum* præcipue mittuntur. *In aliis edit. interpret. Valla legitur*, Qui ad Austrum mittunt, *pro*, *Qui ad aurum mittuntur. vel, proficiscuntur.* 4 Ad quam *colligendam* qui in desertum mittuntur Indi, *&c.* 5 Sic inita *itineris* ratione vt quum feruen. *&c. Vel, Hoc prudenter præuiso vt quum &c.*

ἐμπλήσαντες ταῦτα τὰ ϕάμμυ, τῇ ταχίστῃ ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἰσὶ δὲ ταχυτῆτι θαυμαστῷ ἕτερον ὁμοίαν, οὕτω ὥστε εἰ μὴ τοῖσι λαμβάνουσι τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἦν ὧν τοὺς μύρμηκας συλλέγειν, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι· τοὺς μὲν γὰρ ἵππους τῶν καμήλων, (εἰσὶ γὰρ ταχυτῆτι καὶ ῥώμῃ θαυμαστοὶ τῶν ἡμιόνων) ἢ τοῦ διώκειν ἐπελήθοντο, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τοῖσι δὲ ἡμέρης ἀναμιμνησκομένοισι τὸ ἔλιπον τέκνων, ἐνδιδόναι μάλιστα οὐδέν. Ὃν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ ὕπο Ἰνδοὶ κτέωνται, ὡς Πέρσαι φασὶ· μοῖρά γε ἀπανιωτέρω ἐστὶ τῆς χώρης ὀρυσσόμενος. Αἱ δὲ ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καταφανὴς Ἑλλὰς τὰς ὥρας· πολλοῦ γε καὶ κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. Ὅτου μὲν γὰρ τοῦ τε ἑῴου ἐσχάτη τῆς οἰκεομένων ἐστὶ Ἰνδικὴ ἔθνεα, ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τοι μὲν, τὰ ἐμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πεζὰ πολλῷ μέζω ἐστὶ τοῖσι δημόσιοι χωρίοισι εἰσί, πάρεξ τῶν ἵππων· (ὕπο γὰρ ἑωυτῶν) ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων καλεομένων ἵππων) τοῦτο δὲ χρυσός ἄπλετος αὐτόθι ἐστὶ, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορέων ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμανα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἶδος καλλοίῃ τε παρεχόμενα, καὶ ἁρετῇ ἡ ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ ἐδωδῇ οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται). Πρὸς δὲ αὖ μεσαμβρίης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί· ἐν τῇ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ καὶ μύρῃ χωρέουσα πάντων Φοίνικες, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κινάμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ πάντα πλὴν σμύρνης, δύσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Ὃν μὲν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι, τῷ εὐεργασίῃ χρώμενοι, τοῖσι Ἕλλησι Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα τοῦτο τὰ λιβανωτοφόρεα, ὄφιες ὑπόπτεροι μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθεϊ πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. ὅτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ὁρμῶνται, ταύτῃ ἢ ἀνὴρ ἀπελαύνουσι ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῷ εὐεργασίῃ τῷ καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀραβίοι, ὡς πᾶσα μὲν ἡ χώρη ἐπλήσθη τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γένεαι κατ' αὐτοὺς οἷόν τι τοῖσι ἐχίδνας ἐποιήσαμεν γίνεαι. καί κως τοῦτο ἡ σοφὴ ἡ θεὸς, ὡς γὰρ καὶ εἰκός ἐστι, ἐοῦσα σοφὴ, ὅσα μὲν ψυχήν τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πολλὰ ἐπίλοιπα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἀπόλειπη καλεόμενα· ὅσα δὲ θρέπτρα πολὺ ὠκέα καὶ αἰπρά, ὀλιγόγονα. ἔστι μὲν, ὅπη

arena completis, [1] raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (vt à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quãta in alio est nullo: ita vt nisi viam [2] ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideoque camelos mares, quod impares feminis sunt in currendo, [3] ne trahantur, dissoluunt: sed non vtrumque pariter. femina vero, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciscuntur, vt Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et sane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum [4] Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo ante dixi, vltima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam ceteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in vestiarium Indi vtuntur. ¶ Ad meridiem vltima è regionibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cũcta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrhã. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obseruant colubri subalati, exiguo corpore, [5] discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui aduersus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec vllo alio ab arboribus quam styracis fumo submouentur, vniuersam terram oppleturi, vt Arabes aiunt, nisi (vt iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret ei quod nouimus contingere viperis, idque ([6] vt credere debemus) solerti diuinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæua & maligna sunt, ea voluit parum esse fetuosa. Vnde fit vt

1 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 2 Interim dum formicæ congregantur, 3 Dissoluunt, si vna non trahantur vtrique. *Id est, Si vtrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locum interpretantur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.* 4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. Gal. *Les saisons de l'annee.* 5 Versicolori 6 Vt rationi consentaneum est,

lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit; solaque ex omnibus bestiis, quũ grauida est, etiam [1] impleatur, & alium fetum in vtero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantumnon formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita vnum parit. nam vna cum fetu vterum emittit. Cuius rei causa est hæc, quod catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, quum habeat vngues longe acutissimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augescensq; magis ac magis, vngues imprimendo exulcerat: ita vt ad postremum, quum partus instat, nihil vteri relinquatur incolume. Sic quoque si viperæ & alati Arabiæ serpentes gignerentur vt ipsorum natura fert, non esset hominibus viuendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, femina collum maris in emittenda genitura comprehẽdit, [2] sorbensque non prius dimittit quam deuorauerit. & mas quidem hoc modo perit. Femina vero talem luit masculo pœnã: quod filii dum adhuc intra vterum sunt, patrem vlciscentes matricẽ ambedunt: eiusq; aluo ambesa, ita partum faciunt. Ceteri serpentes qui non sunt hominibus pernicioſi, oua pariunt & magnã vim fetuum excludunt. Porro viperæ per vniuersum orbem terrarum visuntur: alati vero serpentes nusquam alibi nisi in Arabia, aut certe non adeo frequentes. Hunc in modũ Arabes thus comparant. Casiam autem sic: Postquã sibi cum ceterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coriis aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, vespertilionibus simillimę, stridore diro, & viribus prævalentibus: quas ab oculis arcentes Arabes, sic casiam metunt. Cinnamomum etiam quam superiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione vtuntur, quod quidam volunt id gigni in iis regionibus vbi Dionysus educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerunt: boum [3] asinorumque defectorum & aliorum iumentorũ membra minutatim concisa,

1 Superfetet, 2 Et arcte amplexa. *Vel, Et arcte constringens. Vel, Et inhærens.* 3 Asinorumque mortuorũ & al. iumentorum membra in quam maxima frusta concisa,

χομίζειν ἐς τὰῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα θηρεύσας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἁπαλλάσσεσθαι ἑκὰς αὐτέων. Τὰς δὲ ὄρνιθας καταπετομένας, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν ἱπποζυγίων ἀναφορέειν ὅπη τὰς νεοσσιάς· τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἰσχειν, καταρρήγνυσθαι ὅπη τὸ γλῶ. τοὺς δὲ, ὁπόσας, συλλέγειν οὕτω μὲν δὴ τὸ κιννάμωμον συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ δὲ δὴ λιβανωτὸν, ὃ Ἄραβοι καλέουσι λιβανον, ἐκ τούτου θωϊμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατον ἐστί. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι ἐξείρηται ἐγκινόμενον, οἷόν τι γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί. ξυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἄραβοι. Τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων περὶ εἰρήσθω. ἀπέχει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεωτέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα εἰσὶν σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ οὐδαμοὶ ἑτέρωθι ἐστί. Ὁ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, πεντεκαίδεκα πηχέων οὐκ ἐλάσσονας. τὰς εἴ τις ἐπιτρέψει σφι ἀνιέναι, ἕλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατειλόμενα πρὸς τῇ γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δὲ ἄνδρας τις τῶν ποιμένων ὀπίσατεν ξυλουργέειν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, τρόχοισι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος τὸν οὐρὸν ὅπῃ ἀμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. Ὁ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατείας φορέουσι, καὶ ὅπῃ πήχυν πλάτος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, πᾶν χωρέει πρὸς δυσμὰς ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη ὦν χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιφανέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους. Αὗται μὲν νῦν ἔκτε τῆς Ἀσίης ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν. οὔτε γὰρ ἐγώ γε ἐνδέχομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ ὅ τε ἤλεκτρον φοιτᾷ λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τὸ μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ οὔνομα, ὡς ἔστι Ἑλληνικὸν, καὶ οὐπιβαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητοῦ δέ τινος πεποιήθη. οὔτε δὲ ὀφθέντος αὐτόπτεω γνώμῃσι οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα Εὐρώπης. ὅθεν δὲ ἐσχάτης δὴ ὦν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ ὅ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖος χρυσός φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος,

in ea loca portant: & vbi iuxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ volucres, ad nidos suos carnem comportant: cui sustinendæ impares nidi ad terram discissi labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius cõparatur: quippe quod in grauicolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipue ad suffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictum sit. Redolet Arabica regio mirifice iucundo quodam odore. Suntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur. Quorum vnum caudas habet tam longas vt non sint tribus breuioribus cubitis: [1] si quis trahi sinat, vlcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nunc vnusquisq; pastorum hactenus est doctus arte fabrili, vt plostella faciant quę singularũ ouium caudis subligent, superq; plostella caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinẽ caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem occidentẽ vergit, contermina est Æthiopia, terrarum habitatarum vltima. Hæc & auri multum fert, & vastos elephantes, prominentibus vtrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon viros maximos pulcherrimosque & æui longissimi. Atque hæc quidem extrema sunt Asiæ Libyæque. De extremitatibus autem Europę quod pro comperto referam non habeo. neq; enim assentior fluuium quendam esse Eridanũ à barbaris vocitatum, qui subit mare ad septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarũ, ab aliquo poetarum fictũ. Sed etsi hoc studiose quæsiui, à nemine quipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Ceterum ad septentrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat,

1 Quas si permittantur trahere, *id est, demittere ad terram, vel demissas affricare terræ*, vlcera contracturæ fiant dum illæ ad terram atterentur: verum vnusq.

ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi. quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vnoculi, ceteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intusque cohibent ea quæ nobis pulcherrima putantur, illisque rarissima. CXVII Est in Asia planities quędam vndiq; cincta monte quinq; in locis interciso, quæ aliquando fuit [1] Choramiorum cum ipsorum finibus & Hircanorum & Parthorum & Sarangæorum & Thomaniorum: sed posteaquam Persę rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per singulas vndique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi vero in potestatem regis Persæ venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quod anfractibus montium ab rege obstructis, & ad eorum singulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa est: interfluenteque introrsum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipsæ gentes pristino aquæ vsu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nã hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: sed æstate quum serunt [2] pisum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres: stantesque [3] pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas reserari iussit, vtique eas quæ ad illos ferrent: easdem, quum illorum terra humore hausto satiata esset, rursus obserari: ita deinceps alias, vt quique ceterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atque CXVIII hæc quidem ita se habent. ¶ CETERVM rex vnum è septem viris qui aduersus magum conspirauerũt, Intaphernem, cepit ac capite damnauit ob hanc noxam: Intaphernes, statim post oppressos magos regiam ingressus, volebat admitti ad colloquium regis. etenim hac lege conuentum erat inter magi oppressores vt eis ad regem foret aditus sine internuncio, nisi cubantem cum vxore. Itaque non oportere sibi interuenire nuncium censens Intaphernes,

1 Choramiorum montes incolentiũ, Choramiorũ *inquam* & Hirc. 2 Panicum 3 *i. In aula regis. sic & in sequentib. locis.*

ἀλλ' ὅπι ἰὼν τῷ ἑπτά, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλουρὸς
καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ προεώρεον, φάμενοι δὲ βασι-
λέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὡς δὲ Ἰνταφέρνης, σχοίνου
σφέας ψόδεα λέγειν, ποιέει πάδε· ἀπατάμενος
δὲ ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς
ῥῖνας· καὶ αἰείρας δὲ χαλινὸν ἵππου, ἐδεῖ τῶν ἀυ-
χένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ
δεικνύουσι ἑωυτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεποι-
ήκοτες εἴησαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοι-
νῷ λόγῳ οἱ ἑξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμ
πόμενος εἶνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συνε-
στᾶσαι εἶσι τῷ πεποιημένῳ. ἐπεί τε δὲ ἔδεκε ὡς
οὐ συγκεκλωσμένοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐ-
τόν τε Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰ-
κηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τοῦτο συγ-
γνώσεσθαι μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπιχειρήσασιν. συλλα-
βὼν δὲ σφέας, ἔδησε τὸν ὅπι θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ
Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος,
ἀλαύσκε δὲ καὶ ὠδύρετο· ποιοῦσα δὲ ἀεὶ τοῦτο τὸ
τὸ, ὃν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν· πέμψας δὲ
ἄγγελον, ἔλεγε πάδε, Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δα-
ρεῖος δίδοι ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκηίων ῥύσασθαι, ὃν
βούλεαι ἐκ πάντων. ἡ δέ, βουλευσαμένη, ὑπεκρί-
νετο πάδε, Εἰ μοὶ δή μοι δίδοι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν,
αἱρέομαι ἐκ πάντων ὃν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ
Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας
ἠρώτα, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεύς, τίνα ἔχου-
σα γνώμην, ὃν ἀνδρά τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιπὼν
σῷ, ὃν ἀδελφεὸν εἵλευ προεῖναί τοι· ὃς καὶ πολλῷ
τεω πατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος τοῦ
ἀνδρός ἐστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, αἰνὴρ
μὲν μοι καὶ ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα
ἄλλα, εἰ τούτων ἀποβάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μη-
τρὸς οὐκέτι μευ ζωόντων, ἀδελφεὸς οὐκ ἄλλος οὐ-
δενὶ τρόπῳ γένοιτο. τούτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη,
ἔξέλεξα ταῦτα. οὕτω τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν
ἡ γυνὴ, καὶ οἱ ἀπῆκε τὸν τε ὃν ᾑρέατο, καὶ τῶν
παίδων τὸν πρεσβύτατον, πάντας αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους
ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἷς αὐτίκα ἐγ-
ὼν τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε. Κατὰ δὲ κου μά-
λιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἤγγελτο πάδε· ὑπὸ
Κύρου καταχθεὶς ἐν Σαρδίῃσι ὕπαρχος Οἰ-
ροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγμα-
τος οὐκ ὁσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας
μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔ-
τε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέ-
σαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, διὰ τοιόνδε τινα

quia foret vnus è septem, introire vtiq; volebat. sed quum ianitor & qui à responsis erat introire non sinerent, quod regem dicerent rei vxorię dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures vtrique naresque præcidit, ac lora freni equini ad ceruices ipsorum alligauit, hominesque dimisit. Qui quū CXIX
sese regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposuissent, Darius sigillatim quēque Persarum accersiuit, veritus ne id communi sex Persarum consilio factū esset: explorauitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit sine horum consensu Intaphernem hæc fecisse, hominē comprehendit eiusque liberos atque omnem familiam: multis de caussis credens illum cum suis propinquis rebellionem fuisse moliturum: hos comprehensos ad necem vinciri iussit. Tunc vxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id assiduè faciendo ad sui misericordiam Darium quum adduxisset, missō ad eam nuncio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secū deliberauit, ita respondit, Si vnius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, missō nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de caussa, viro filiisque prætermissis, fratrem delegisti vt superesset, qui & remotiore abs te est gradu quam filii, & minus iucundus quam maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si dæmon voluerit, atq; alii liberi, si hos amisero, esse possunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione potest esse.[1] Hanc sequuta caussam, ita loquuta est. visaque est Dario probe dixisse. itaque ea re delectatus rex, & eū quem mulier optauerat missum fecit; & filiorum natu maximum, ceteris omnibus interfici iussis. Ita vnus è septem Persis statim initio occubuit. ¶ Enimuero illud fere circa Cambysis ægrotationē contigit: Erat Sardibus præses quidam à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samiū, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunq; læsus esset, quemq; ne vidisset quidem vnquam, tamē concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt) CXX

1 Hanc rationem in ista electione sequuta sum.

caussam:

caussam: Quum aliquando pro foribus regis considerent Orœtes & alter quidam Persa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ est in Dascylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute disceptaretur, Mitrobates obiiciens Orœti, inquit, [1] Tune in pretio virorum es, qui insulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, eiusque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluisse quidam aiunt, [2] vt affectauerit nō de obiurgante vindictam, sed Polycratem prorsus occidere, propter quem male audisset. Alii (sed pauciores) inquiunt, caduceatorem in Samum ab Orœte missum cuiusdam rei rogandę caussa: (cuius autem, non dicitur) Polycratē autem tunc forte in cōclaui cubantē fuisse, assistente ei Anacreonte Teio, siue id consulto, quod res Orœtis contemptui haberet, siue forte aliqua huiusmodi factū. ad quem quum accedēs Orœtis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque se ad hominem conuertisse (erat enim ad parietē versus) neq; quicquam respondisse. Hæ bifariæ caussæ mortis Polycratis fuisse memorantur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis potest. Itaque Orœtes in *vrbe* Magnesia degens, quæ est ad Mæandrum flumen sita, misit Myrsum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *duntaxat* eorum quos nouimus (secundū Minoē, & siquis alius isto prior maris imperio potitus est) qui in animum induxerit vt mari potiretur. Primus, inquam, extitit [3] ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet spem Ioniæ atque insulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orœtes factus, misit nuncium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, sed proposito rem pecuniariam nō suppetere. Quod si ita feceris vt suadeo, prospexeris & tibi & saluti meæ. Nā rex Cambyses (vt mihi pro cōperto renunciatur) de me interficiendo cogitat. nūc igitur meipsū recipito, atq; pecunias, earū partē tibi habiturus, partē mihi permissurus: & ipsarū pecuniarū beneficio CXXI CXXII

1 Itane tu vir censendus es qui inf. 2 Vt non tam eum qui hæc dixisset vlcisci affectauerit quam Polycr. 3 *Id est, Primus inter homines. Hoc addit quod Minos haberetur Iouis filius.*

» ἀρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ
131 » περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος
» τυγχάνει ἐών, τῷ ἐγὼ ὑποδέξω. Ταῦτα ἀ-
κούσας Πολυκράτης, ἦλπε τε καὶ ἐβούλετο· καὶ
γὰρ (ἐμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀποπέμ-
πει ὁρῶπα κατόψομενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου,
ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἐὼν γενεηματίης· ὃς χέ-
νῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, ὃν κόσμον ἐν τῷ δώ-
ματι Πολυκράτεος εἶδε πᾶν ἀξιοθέητον ἀνέθη-
κε πρῶτα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Οἰρίτης, μαθὼν ὃν
κατάσκοπον εἶναι παρεσδόκιμον, ἐποίεε τάδε· λά-
ρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν καρτὰ βρα-
χέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χείλεα, ὅπῃ πλῆς τῶν λίθων,
χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας,
εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θησά-
μενος, ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτεϊ. Ὁ δὲ, πολλὰ
μὲν τῶν μαντηίων ἀπαγαρδούντων, πολλὰ δὲ τῶν
φίλων, ἐξέλλετο αὐτόσε. παρῆς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς
θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεε οἱ ὁν πα-
τέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ
τοῦ Διός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τούτου ἰ-
δοῦσα τὴν ὄψιν, πρωτοίη ἐχρᾶτο μὴ ἀποκρυπτῆσαι
τὸν Πολυκράτεα τῶνδε ὁν Οἰρίτεα· καὶ δή κοι
ἰόντος αὐτὸν ὅπῃ τὰ πεντηκόντορα, ἐπεφημίζετο. ὁ
δὲ οἱ ἠπείλησε, ὡς σῶς ἀποσταίη, πολλόν μιν χρό-
νον σαρδανιδέεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ὡς τελέα τοῦτα
γενέσθαι. Βουλέεσθαι γὰρ σαρδανιδέεσθαι
πλέω χρόνον ἢ τὸν πατρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκρά-
της δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλεγήσας, ἔπλεε τῶνδε
ὁν Οἰρίτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα ὁν Καλλιφῶν-
τος, Κροτωνιήτεα, ἄνδρα ἰητρὸν τὰ ἐόντα, καὶ τὰ
περὶ ἀσκέοντα τέχνην ἐπασκέοντα ἄεισα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀφι-
κόμενος δὲ ἐς τὰ Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, δι-
εφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυ-
τοῦ φρονημάτων. ὅπου γὰρ μὴ οἱ Συρηκουσίων τυ-
ραννεύοντες τύραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυ-
ράννων ἄξιος ἐστὶ Πολυκράτεϊ μεγαλοφρονείην
συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δέ μιν οὐκ ἀξίως ἀπ-
ηγήσιος Οἰρίτης δυσὶ σταυροῖσι. τῶν δὲ οἱ ἑπομένων
ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυ-
τῶν χαίνειν εἵνεκα, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἔσαν
ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν δουλοσύνῃ ἀπόλλυ-
νῃ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμά-
σθης, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός.

omni Græciæ imperaturus. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidissimum,[1] cui ego fidem faciam. Quo audito Polycrates gauisus est, atque obsequi volebat. maiorem enim in modum pecuniã auebat. Mittit itaq; priusad rem inspiciendam quendam è popularibus suis,[2] Mæandrium Mæandrii filium, scribam suum: qui nõ longo post hoc tempore ornatum conclauis Polycratis spectatu dignum templo Iunonis omnem dicauit.[3] Hunc Orœtes quum cognouisset speculatorem esse circumspectũ, ita sibi agendum putauit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit: eaque scrinia alligata in expedito habet. Quæ aduenienti Mæandrio quum inspexisset, Polycrati renunciauit.[4] Enimuero ne illuc ipse conferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipue somnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur sibi cernere patrem in aere sublimẽ esse, qui à Ioue quidem lauaretur, à sole autem inungeretur. Hãc visionem cõspicata,[5] instabat omnino dissuadere patri ne à patria proficisceretur ad Orœtem: quinetiam[6] ad biremem eunti male ominabatur. Cui quum ille minitaretur, si sospes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipsa vt ita contingeret, sibi imprecata est. malle enim se diutius virginẽ esse quam patre orbari. Polycrates omne consiliũ pro nihilo habens, ad Orœtem nauigauit, cum alios secum ducens, tum vero Democedem Calliphontis filium, Crotonien sem medicũ, qui eam artẽ apud suos[7] præclarissime omnium exercebat. Vbi Magnesiam peruenit Polycrates, tetra morte est affectus, indignaque sua persona[8] & suis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracusis tyranni extiterunt, neq; aliorum Græcię tyrannorũ vllus est magnificentia cũ Polycrate cõparandus. Eum Orœtes (quod indignũ relatu est) cruci suffixit: ex illis vero qui illũ comitati fuerant, Samios quidẽ dimisit, iubens eos gratiã sibi habere quod liberi essẽt: peregrinos autẽ atq; seruos iure captiuitatis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnẽ filiæ visionem exoluit.

1 Cui ego ostendam. *Vel*, repræsentabo. 2 Mæandrum Mæandrii fil. 3 At Orœtes quum exploratorem aduentare audisset, ita egit. *Ad verbum*, Expectari audisset. 4 At ille, tum oraculis tum amicis multũ dehortantibus, illuc profectus est. quũ etiam *eius* filia somnium hoc vidisset. Cernere sibi videbatur &c. 5 Omnibus modis, *vel*, *omni arte* dissuadebat 6 Ad nauem quinquaginta remorum. *Sunt qui vertant*, ad nauem actuariam. 7 Optime omnium suæ ætatis exerc. 8 Et suo ingenti animo, *vel*, excelso. Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

nam ab

nam ab Ioue quidem, quum plueret, lauabatur: à sole autem,[1] exudante è mẽbris abdomine, vngebatur. Hunc exitũ habuerunt tot prosperæ res Polycratis, quẽ vaticinatus ei fuerat Amasis rex
CXXVI Ægypti. Verum non multo post tempore Polycratis vltio Orœtem excipit. quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est:[2] sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum ([3] qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit, & eius filium Cranapem, spectatos in Persis viros: & cum alia quoque omnifaria flagitia commisit, tum quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quod parum iucunda nunciasset, trucidandũ curauit, summissis quibusdam qui redeuntẽ aggrederentur, quique trucidatum cum ipso equo occultarent.
CXXVII Darius, vbi principatu potitus est, Orœtem vlcisci cum ob alia scelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: sed aduersus eum[3] è professo mittere copias consilii non erat, [4] vtique rebus nondum satis fundatis, & imperio recens parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaq; Darius aduersus hæc hanc rationẽ iniuit: Accitis Persarum summis quibusq; proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrũm mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nullisque copiis? Vbi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo[5] quis vestrũm mihi Orœtem vel adducat viuum, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cũ alia multa scelera admisit, tum hæc duo: vnum, quod duos è nobis, Mitrobatem eiusque filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum,[6] necandos curat, facinus profecto non tolerãdum: ideoq; priusquã maiora in Persas scelera admittat,[7] cõprehendendus est
CXXVIII ad necem. Hæc Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterũt qui repromitterẽt, singuli volẽtes ipsi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, sortiri iussit. id quum fecissent, sors

1 Quum ipse humorem è corpore emitteret; 2 *Legit* ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ. 3 Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobrauerat) 4 Apertę. *Gr.* οὐκ τῆς ἰθείης. *q.d. recta via.* 5 Vtpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q.d. Quum nondum tumor rerum resedisset. id est, turbulentus status.* 6 Aliquis vestrũm. *Potest & interrogatiue legi.* 7 Necat, insolentiam intolerabilem exhibens. 8 Morte nobis est occupandus.

χαὴ ἐκ πρώτων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν ὦν ὁ
Βαγαῖος, ποιέῃ τοιάδε· βιβλία γράψαμενος πολ-
λὰ, ἐς τῶν ἐλλὰς ἔχοντα πρήγματων, σφρηῖδά
σφι ἐπέβαλε τοῦ Δαρείου. μετὰ δὲ νέε ἔχων ταῦτα ἐς
τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ, ἐς Ὀρσίτεω ἐς ὄψιν ἐλ-
θὼν, τῶν βιβλίων ἕνεκα τῶν ἐθαυμάζετο, ἑδίδου
τῷ γραμματιῇ τοῦ βασιλέος ὑποπελεγμένα. (γραμ-
ματιστὰς δὲ βασιλέως οἱ πρώτους ὕπαρχοι ἔχουσι) ἀ-
ποπειρεώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ
Βαγαῖος, εἰ οἱ ἀνδρήσεται τὸν ἀπὸ Ὀρσίτεω. 10
ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους μεγάλως,
καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων, ἔτι μεζόνως, δὴ δὲ ἄλ-
» λο, ἐν ᾧ ἐνέα τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς
» Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀρσίτεα.
οἱ δὲ, ἀκούσαντες τοῦτον, μετῆκάν σφι τὰς αἰχμάς. ἰ-
δὼν δὲ τοῦτο σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τοῦ βι-
βλίου, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας, ἓν τελευταῖον τῶν βι-
βλίων δηδοὺς ὡς γεγραμμένον, ἐν ᾧ ἐκέκευστο, Βα-
» σιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σαρδίσι ἐντέλ-
λεται κτείνειν Ὀρσίτεα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν 20
ταῦτα, ἀπασάμενοι τὰς ἀκινάκεας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. ὅτου δὴ Ὀρσίτεα ὁ Πέρσην Πολυ-
κράτεος τοῦ Σαμίου πόνος μετῆλθον. Ἀδικη-
μένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀρσίτεω χοημά-
των ἐς τὰ Σοῦσα, συμβαίνει χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστε-
ρον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποδεφ-
κόντα ἀπ' ἵππου, στρεβλῶσαι ὀν πόδα. καὶ κως ἰ-
σχυρότερος ἐς ἐκφυὴ ὁ ἀγρὸς ἀστράγαλος ἐξέχω-
ρησε ἐκ τοῦ ἄρθρου. νομίζων δὲ κῆ πρότερον περὶ ἑ-
ωυτοῦ ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δικαιοτάτους εἶναι πρώτους τὴν 30
ἰητρικὴν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμε-
νοι ἐν ποδὶ, καὶ κὴν μέζον ἐργάζοντο ἐπ' ἐπὶ τὰ μᾶλλον δὴ
ἡμέρας κὴ ἑπτὰ νύκτας ἐπὶ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ
Δαρεῖος ἀχθυμήσει εἶχετο· τῇ δὲ δηὸ γδόῃ ἡμέρῃ ἔ-
χοντι οἱ φλαῦρως, ἄλλα κόσας τε πρότερον ἐπὶ ὁ
Σαρδίσι ἐὼν Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τοῦ τέχνην, ἀΐ-
σσειν τοῦ Δαρείου. ὁ δὲ ἄγει μιν τοῦ παχέος κνήμην ἐπ' ἑ-
ωυτοῦ ἐκέλευσε. τοῦ δὲ ὡς ὀξέως ἐν τοῖσι Ὀροίτεω
ἀνδράποδισι ὀκνηρὸς ἐκτὸς ἀπημελημένου, παρῆγον
ἐς μέσον, πέδας τε ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον.
Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ Δαρεῖος τοῦ τέχνην εἰ
ὀπίσαιτο. ὁ δὲ ἐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτοῦ ἐκ-
φήνας, τοῦ ἔτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἦν ἀπεστερημένος.
κατεφαίνετο δὲ τοῦ Δαρείου τεχνάζειν ὀπίσαι μιν·
καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ
κέντρα προσενεῖκαι ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὧν
ἐκφαίνει, φὰς, ἀτρεκέως μὲν οὐκ ὀπίσασθαι, ὁ-
μιλήκας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τὸν τέχνην.

Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione vsus est: Complures litteras variis de rebus vbi scripsit sigilloq; Darii impressit, cum his profectus est Sardis. Eas, postea quam in conspectum Orœtis venit, dedit separatim recitandas regio scribæ. (regios autē scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem separatim Bagæus litteras, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerent ad rebellandū ab Orœte. Quos animaduertens magnopere venerati litteras, & ea quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtem fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernēs illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ vltimum libellum in hæc verba scriptum, Rex Darius mandat Persis qui in Sardibus sunt vt Orœtem interimant. Id vbi audiere doryphori, *id est hastati satellites*, eductis acinacibus sine mora Orœtem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtē persequuta est. ¶ Traductis atque comportatis CXIII Susa bonis Orœtis, contigit nō diu post vt in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo desilit, pedem intorserit vehementerq; luxauerit. nam talus è iunctu-ris amotus est. Se itaque existimans, vt etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera vtebatur. At isti retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebant: adeo quidem vt septem dies totidemque noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauo die eidem male habenti quidā Democedis Crotoniensis mentionem facit: cuius de artificio prius iam inde in Sardibus audisset. Darius hominem quamcelerrime accersi ad se iubet. Ille, vt inter captiuos Orœtis fuit inuentus, vbi pro neglecto habebatur, in medium adductus est, sicut erat pannosus ac cōpedes trahens. CXIV In medio positum Darius interrogauit nunquid eā nosset artem. Democedes, veritus ne si se proderet, vsquequaque Græcia priuaretur, dissimulare: sed quum videretur notitiam artis præ se ferre, Darius iussit eos qui hominē adduxerant, verbera & tormenta afferre in mediū. Tunc ille dissimulatione missa, se plane scire artē illā negauit, sed aliquantulū, ob eā consuetudinē quā cū medico habuisset.

Factaque

Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamētis vtens,[1] & lenia, post acria, admouens, Darium compotem somni fecit, & breui tempore incolumem reddidit, quum iam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quā curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogauit Democedes nūquid ideo se duplici malo remunerandū putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad 10 suas vxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad feminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulæ auream phialæ thecam suffringentes, Democedem donauerunt tam amplo munere, vt famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialarū stateres colligens, non paruam auri summā CXXXI coegerit. [2] Hic Democedes hunc in modum è Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quum à patre sane iracundo Crotone cohiberetur, nec cum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: vbi commoratus vnū annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequenti anno Æginetæ conduxerint eū talento, Athenienses tertio anno centū minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samū profectus est. A quo viro nō minimū medici [3] Crotonienses primi numerabantur, secundi, Cyrenęi. 30 Qua etiam tempestate Argiui ceteris Græcis præstare musica ferebantur. CXXXII Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc vnam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare solitos, quum essent patibulis suffigendi, quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique [4] maximi apud regem momenti CXXXIII Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia contigit vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii vxor)

μὴ ὄ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώ-
μενος, καὶ ἡπιάματα τὰ ἰσχυρὰ προσφέρων, ὑπνου τέ
μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν
ἐόντα ἀπέδοξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτήσεσθαι. δωρέεται δὲ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος
πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ δι' ζεύγεα.
οἱ διπλήσιον δοκὸν ὑπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα
ἐποίησε. ἁδεὶς δὲ τοῦτο ἔπει ὁ Δαρεῖος, ἀπομηχανᾶται
μιν καὶ δὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. προσπίπτοντες δὲ οἱ 133
εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλεῖ
δεῦρο εἴη ὃς τὸν ψυχὸν οἱ ἀπέδωκε. ὑποτυπτό-
σασαι δὲ αὐτέων ἑκάστη, φιάλην τοῦ χρυσοῦ στρὸ ἑκάστης
ἐδωρέετο Δημοκήδεα. οὕτω δή τι δαψιλεῖ δωρεῇ, ὡς τοῖς ἀποστίσσουσας ἀπὸ τῶν φιαλέων σατῆ-
σας ἐπόμπος ὁ οἰκέτης τῷ οὔνομα ἦν Σκίτων, αἰε-
λέγετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλὸν ἦν χρυσοῦ συμβεβλεγμ.

Ὁ δὲ Δημοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπορ-
μηθείς, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πρῶτος, ὃς συμείγε-
το ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργὴν χαλεπὸν τὸν ἑπείτε τε ὁκ
ἐδυνάτο φέρειν, ἀπολιπὼν, εἶχε ἐς Αἴγιναν. κα-
ταβὰς δὲ ἐς ταύτην, τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερέβαλε
τοὺς πρώτους ἰητροὺς, ἀσκεύης παρεών, καὶ ἔχων οὐδὲν πλέον ἄλλων
τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλήια· καὶ μιν δευ-
τέρῳ ἔτεϊ τελαύτου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται·
τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τεταρ-
τῷ δὲ ἔτεϊ Πολυκράτης δυοῖν ταλάντοιν. οὕτω μὲν
ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ αἰεὶ ἐὸς
ὁκὸς ἤκουσε Κροτωνιῆται ἰητροὶ λόγου μεγάλου· ἐγέ-
νετο γὰρ ὧν τότε πρῶτοι μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ
ἐλέγοντο αὐτὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ, Κυρη-
ναῖοι. κατὰ δὲ αὐτὸν δὴ τὸν χρόνον καὶ Ἀργεῖοι
ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε
δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν Σούσοισι ἐξεπάλμενος
Δαρείου, οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος
βασιλεῖ ἐγεγόνεε· πλούτου τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας
ἀπέην, πάντα τἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν,
τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἰῶν-
το, μέλλοντας αἰσχολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἕλ- 134
ληνος ἰητροῦ ἑωυτῶν ἔσεσθαι, πύοπους, βασιλέα προσε-
πεσάλμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μαίην Ἡλεῖον Πο-
λυκράτεϊ ὀπισσωμένην, καὶ ἀτιμελημένον ἐν τοῖ-
σι αἰχμαλώτοισι, ἐρρύσατο. ἰῶν δὲ μέγιστον θῶμα
Δημοκήδης προσῆκε τοῦ βασιλέϊ. Ἐν χρόνῳ δὲ
ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τὰ δὲ ἄλλα συμβέβηκε γίνεσθαι·
Ἀτόσσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ,

1 *Hac interpretatio ostendit eum legisse, ἤπια μετὰ τὰ ἰσχυρά. Alioqui sequendo nostrā lectionem, vertendum esset*, Et fomenta valida adhibens. 2 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quū asperam eius iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. &c. 3 Crotonienses inclaruerūt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græcię Crotoniatę esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi. 4 In maximo prętio à rege Democedes habebatur.

ὅπῃ τὸ μαζίδιον ἔφυ φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκφαγὸν, ἐνέμε-
το πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἐὼν ἔλαθε, κρύ-
πτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε· ἐπεὶ τε δὲ
οἱ κακὸν ἦν, μετεπέμψατο Δημοκήδεα, καὶ οἱ
ἐπέδειξε· ὁ δὲ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ὀξορκεῖ μιν, ἢ μήν
οἱ ἀντιτουργήσειν ἐκείνην τοῦτο ὃ αὐ αὐτῆς ἑλέσθαι·
δεήσεσθαι δὲ σφέας τριῶν ἁμαξέων αἰσχύνην ὑπὸ φέρου-
σαν. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰήσατο ὑγιέα
ἐόντα, ἀπέδεξε, ἀπαιτέοντα τὰ ὑπέδεξε. ἐνθαῦτα δὴ δόλιον ἐπὶ τῷ Δημοκήδεος ἦν Ἄτοσα, πρὸς ἄνδρα κατακείμενον παρὰ τῇ κοίτῃ Δα-
» ρείῳ λόγον τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιος το-
» σαύτης κάτησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε
» δυνάμιος Πέρσῃσι. εἰκὸς δὲ ἐστὶ ἀνδρὸς καὶ νέου, καὶ
» χρημάτων δεσπότεω μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀπο-
» δεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι σκιμαθῶσι ὅτι ὑπ'
» αἰδρὸς ἄρχονται. ἐπὶ ἀμφότερα δέ σοι φέρει ταῦ-
» τα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπισχώσι τὰς ὁδοὺς
» εἴ σοι πρόσεστι, καὶ ἵνα τείσωνται πολέμῳ, μηδὲ
» σχολὴν ἄγητε, ὅπι βουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ αἴ κε
» καὶ ἀπὸ δείλαο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην. ἀξιόω-
» μιν γὰρ τά σώματι σοι αὐξόμενα καὶ αἱ φρένες, συ-
» ρόσκοντι συμπροσοίσουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πρόθυ-
» μα παραβλώσονται. ἢ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔ-
» λεγε· ὁ δὲ ἀμείβεται τοῖσδε, Ὦ γύναι, πολλὰ ὅσα πρὸ
» αὐτοῦ ὑπονοέων ποιήσειν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι
» ἐπ' Σκύθας στρατεύεσθαι. καὶ ταῦτα ὀλί-
» γου χρόνου ἐόντα πολλὰ. λέγει δὲ Ἄτοσα τά-
» δε. Ὄρα νυν, ὅπι Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἐᾶναι ἔ-
» α ζων (οὗτοι γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονταί σοι) σὺ δὲ
» μοι ὅπι τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ὑπιθυμέω
» γὰρ, λόγῳ πιθανομένη, Λακαίνας τε μοι θυέσθαι
» καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθί-
» ας. ἔχεις δὲ αὐτὸ ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πρὸ-
» των δέξαι τε ἔπαξα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηισά-
» σαθαι, τῶν ὅς σοι μάλιστα πόλιας ὀξίνατο. ἀμείβεται
» Δαρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς
» Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατα-
» σκόπτες μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἄμεινον εἶ ὁμοῦ
» τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόν-
» τες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν, ὀξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ
» ἔπειτα ἐξεπισάμενος, ἐπ' αὐτοὺς τρέψομαι.
Ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ' εἶπε, καὶ ἔργον ἐπέ-
φερε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέ-
σας Περσέων αἰδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπομόσαι Δημοκήδεϊ, ξυνελθεῖν
τὰ θαλασσία τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ
in mamilla vlcus exoriretur, deinde re-
scissum porro grassaretur. quod ista,
quoad fuit exiguum, præ pudore occul-
tans, nemini indicauit: sed vbi male iam
se habebat, accersito Democedi rem os-
tendit. Ille se redditurum sanam affir-
mãs, adiurat eam vt sibi vicissim ipsa in-
seruiat in eo quod orauerit, oraturũ au-
tem nihil vnde dedecus redundaret.
A quo, posteaquam curata est, edocta,
Dariũ, dum cũ eo cubat, his verbis allo-
quuta est, Rex, quum tantum tu habeas
copiarum, desides, nullam neque gentẽ
neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & iuuenem & magna-
rum opum dominum, aliquid operis e-
dendo se ostendere, quo etiã Persæ co-
gnoscant sibi virum præesse. Quod vt fa-
cias, duabus de caussis interest, vt Persæ
& eum qui ipsis præest, virum esse intel-
ligant, & bello atterantur: ne ocium a-
gen: es tibi insidias tendant. Nunc er-
go aliquod opus edas quoad in ætate
iuuenili es. nam augescente corpore
ingenium pariter augescit, & consene-
scente consenescit, & ad res omnes elã-
guescit. Hæc Atossa ex admonitu De-
mocedis. Ad quam Darius respondens,
Quæ, inquit, vxor, ipse facere destina-
ueram, ea omnia dixisti. ego enim con-
stitueram Scythis bellum inferre, iun-
cto mari è nostra continente in alteram
ponte: & hæc breui tempore perficien-
tur. Ad eum Atossa, Animaduerte, in-
quit, nunc: omitte primum Scythis
bellum inferre, qui, quandocunque vo-
les, tui erunt: aduersus Græciam mihi
tu eas in expeditionem. concupisco e-
nim Lacænas & Argiuas & Atticas &
Corinthias, fando cognitas, mihi fieri
ancillas. Et ad hoc virum habes ex o-
mnibus maxime idoneum [1] ad demon-
strandas Græciæ res atque exponen-
das, hunc qui pedem tuum sanauit.
Cui Darius, Quandoquidem, inquit,
vxor, tibi videtur nos primum Grã-
ciam tentare debere, mihi videtur sati-
us ante omnia mittere illuc explorato-
res Persas, vna cum isto quem dicis, qui
percepta omnia illic & visa renuncient:
& mox ego ab illis edoctus, aduersus
Græcos tendam. Hæc loquutus Da-
rius, & quod est loquutus, re quoq; ag-
gressus est. nanque vbi primum illuxit,
accitis quindecim viris Persarum spe-
ctatis, præcepit vt sequentes Demo-
cedem omnia Græciæ maritima loca
collustrarent, neve committerent vt

1 Ad ostendenda singula Græciæ *loca* & ad deducendum.

Demo-

Democedes ab illis aufugeret, sed rur-
sus eum omnino reducerent. Hæc illis
vbi præcepit, secundo loco Democedẽ
ipsum ad se accersitum orat vt [1] expo-
sita atque demonstrata Persis omni
Græcia, rursus redeat: iubetque eum
dono ferre patri ac fratribus omnia sua
vtensilia, affirmans se alia multo plu-
ra [2] illi inuicem donaturum. [3] ac præ-
ter dona missurum ait, quæ vna iter
faciat onerariam nauim, omnifariis
bonis refertam. Quæ Darius nullo do-
loso consilio (vt mea fert opinio) [4] mã-
dabat: ille tamen veritus [5] ne se Darius
tentaret, tanquam fugitiuum, si cun-
cta sibi oblata caperet: respondit se qui-
dem sua illic velle relinquere, vt ea re-
uersus sibi haberet: verum nauim o-
nerariam quam Darius promitteret,
dono fratribus accipere. Darius post-
quam hæc Democedi præcepit, homi-
CXXXVI nes ad mare demisit. Isti, quum in
Phœnicem descendissent, & ex Phœni-
ce in vrbem Sidonem, confestim duas
triremes instruxerunt, & simul ingen-
tem onerariam omnifariis bonis imple-
uerunt. Comparatisq; omnibus, in Grã-
ciam traiiciunt. & adeuntes maritima e-
ius loca intuebantur atque describebãt.
Tum pleraque ac celeberrima Græ-
ciæ loca contemplati, in Italiam Taren-
tum transmiserunt. Ibi Aristophilides
Tarentinorum rex, [6] & ipse Crotonien-
sis, gubernacula Medicarum nauium
resoluit, pariter & ipsos Persas detinuit,
tanquam certos exploratores. Interea
dũ isti patiuntur hæc Democedes Cro-
tonem abiit ad domum suam. [7] Quo
abeunte Aristophilides Persas missos
CXXXVII fecit, restitutis iis quæ de nauibus abstu-
lisset. Illinc Persæ nauigantes, ac De-
mocedem persequentes, Crotonẽ per-
ueniunt: nactique in foro Democedem
prehendunt. Eum Crotoniensium quã-
dam, res Persicas reformidantes, trade-
re parati erant: quidam iniectis è diuer-
so manibus, fustibus cædebant Persas,
[8] qui his verbis commonefaciebãt, Viri
Crotonienses considerate quid faciatis,
qui hominem regis fugitiuũ eripitis. An
ex vsu erit vobis hanc iniuriã regi Dario
intulisse, ac vobis bene cedet ista feciſſe,

1 Vt quum Persis ostenderit vniuersam Græciam & per eam deduxerit, reuertatur. 2 Pro illis donaturum. 3 Præterea vero ad dona *portanda* nauem onerariam ei se suppeditaturum dixit, eamque se bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipso nauigaret. 4 Pollicebatur. 5 *Legi hic interpres μή, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius eius animum tentaret, nequaquam omnia quæ dabantur percurrit, *id est recensuit*, & accepit: sed sua quidem suo in loco relicturum se dixit, vt ea reuersus. *vt legetur πάντα ex vet. cod. pro πάντας, & ἐπαραμῶν actiue sumatur. quasi dicat non percurrisse numerum, tanquam nihil omittere volentem. Forta, se tamen & aliter exponi possit ἐπαραμῶν.* 6 *Non sequitur lectionem edit. vulg. quæ tamẽ & ipsa suspecta est.* 7 Interim vero dum iste domum reuertitur, Aristoph. 8 Qui hæc verba obtẽdebant. *Vel*, Hæc illis allegabant, *vel*, proponebant.

» ἰὼ ἀπέληθε ἡμέας; ὅθι πιὰ ἢ τούτου πρότερον
» σεσατδυσόμεθα πόλιν; πότερα ἢ τοῦτο ἀνδράποδα
δίζεαι ἁρπασόμεθα; τοῦτο ἢ λέγοντες, ἴσως Κροτω-
νιήτας ἔπεισον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὴν Δημοκή-
δεα, καὶ τὴν ναῦλον τὴν ἅμα ἀγόντο ἀπαιρεθέντες, ἀπέ-
πλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδέ τι ἐξήκεσαν ὁ προσ-
ωτέρω τὴν Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἑστερημένοι
τοῦ ἡγεμόνος. τοσόνδε μέντοι ἐνετείλατο σφι Δημο-
κήδης, ἀναγομένοισι κελεύων εἰπεῖν· Δαρείῳ σφέας,
ὅτι ἁρμοσαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυ- 10
ναῖκα. ἦν δὲ δὴ παλαιτέῳ Μίλωνος ἦν ὄνομα πολλὸν
ποδὶ βασιλεῖ. τῷ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σπεῦσαι τὸν γά-
μον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης,
ἵνα φανῇ σφέων Δαρείῳ ἐὼν ἐν τῇ ἑωυτοῦ δοκιμος.

Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τοῦ Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπε-
σόντες τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην, καὶ σφέας δηλώσαντες
ἐωυτοῦς, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος,
ἀπήγαγε σφέας βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ αὐτὴ πύ-
τεται ἑτοῖμος ἐὼν δίδοναι τούτῳ ὅ, τι βούλοιτο αὐτός·
Γίλλος δὲ αἱρέεται κατόδον οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι,
135 σεσαπηνισάμενος τὴν συμμαχίην, ἵνα δὴ μὴ στα-
σιάξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἢν δι' αὐτοῦ στόλος μέγας πλέ-
ῃσι τὴν Ἰταλίην. Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τὸς
κατάγοντας γενέσθαι· δοκέων ἀπὸ τούτων ἥκιστα τοῖσι
Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τὴν κάτοδον οἱ ἔσεσθαι.
Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας
γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε
Γίλλον τε Ταραντῖνα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι
Ταραντίνους οὐκων ἔπειθον, βίῃ δὲ ἀδυνατοι ἦσαν
σφέας φέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐτελέχθη. οὗτοι 30
δὲ οἱ Πέρσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο
Πέρσαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ τοιοῦδε πρήγματος κατάσκο-
ποι ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς
Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλλη̈ί-
δων καὶ βαρβάρων, ἀπὸ τοιοῦδέ τινα αἰτίην· Καμ-
βύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, πολ-
λοί τε συνεπιῆλθον τῶν Αἰγύπτιον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν,
ὡς εἰκὸς, καὶ ἐμπορίην στρατεύόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ
αὐτοῦ τοῦ χώρης ξεναπάτης τῆσι ἰδίῃσι Συλοσῶν ὁ Αἰάκεω,
Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σά- 40
μου. τὸν τοῦ Συλοσῶντα κατέλαβε δύτυχίη τοιήδε
τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠ-
γόρασε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δο-
ρυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου οὐδενὸς
κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐ-
τῷ προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων ὂν
Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος,
cetur amiculum. Syloſon, animaduertens Darium magnopere amiculum cupere,

1 Si nobis *hunc* eripueritis? 2 Nullius adhuc admodum magnæ autoritatis viramicum deliderio captus,

ſi nos dimiſeritis? Cui enim prius quam huic vrbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria naui quam vna duxerant, priuati ſunt: atq; in Aſiam reuerſi, omiſſo iam ſtudio diſcēdi vlteriora Græciæ, quod duce eſſent fraudati. Quibus tamen in digreſſu Democedes mandauit vt Dario dicerent, Democedem ducere vxorem Miloniſ filiam erat enim apud regem celebre nomen Miloniſ luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tēpore properaſſe magna erogata pecunia vt ipſum etiā in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profe- CXXX
cti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naues inciderunt: a quibus in ſeruitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportauit. Ob quod meritum quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optauit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe vt per ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipue reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nā miſſo Cnidum nuncio iuſſit vt Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerunt: nam ad vim inferendam inualidi erant. Atque hæc hunc in modum adminiſtrata ſunt. hīque Perſæ primi extitere qui in Græciam traiecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem. ¶ SAMVM vero poſt hæc rex Darius omnium vrbium tam Græcarum quam barbararum primam, euertit, ob hanc cauſſam: Dum Cambyſes in expeditione aduerſus Ægyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (vt credibile eſt) negociandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti felicitas huiuſmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac ſibi circundato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, [2] nullius admodum condicionis vir, captus amore amiculi, adit hominem vt mercetur amiculum. Syloſon, animaduertens Darium magnopere amiculum cupere,

1 Sed alioqui dono (ſi hoc quidem vt fiat neceſſe eſt) certe tibi. *Q. d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certe libentius quam cuiquam alii, quandoquidem donare non vendere ſtatui. Non immerito tamen ſuſpectus alicui fuerit hic locus.*
2 Nec vlli Græcorum vllo ſum beneficio obſtrictus. *vel, deuinctus.*

diuina quadam fortuna vſus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, [1] ſed tibi largior, ſi modo tuū perpetuo debet eſſe. Hæc approbans Darius,
CXL accepit indumentum. Syloſon, qui putarat ſibi illud ſtulte periſſe, interiecto tempore, quum Cambyſes deceſſiſſet, & ſeptem illi magum oppreſſiſſent, & ex ſeptem Darius regnum adeptus eſſet, vbi certior factus eſt ad eum virum peruenisſe regnum cui ipſe roganti dediſſet in Ægypto illud amiculum, Suſa aſcendit, ſedenſque in veſtibulo regiæ, ait ſe eum eſſe qui de rege ſit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nunciauit: ad quem admirabundus rex, Et quis eſt, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos aſcenderunt: [2] nec vllo Græcorum quicquam (vt ſic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, vt ſciam quid hæc dicendo velit ſibi. Vbi à ianitore introductus eſt Syloſon, ac ſtetit in medio, interrogatur ab interpretibus quiſnam eſſet, aut quo facto beneficus in regem extitiſſet. Ipſe rem omnem geſtam circa amiculum refert, ſeſeque illum eſſe qui id donaſſet. Ad hæc reſpondens Darius, O, inquit, virorum generoſiſſime, tune ille es qui mihi nullam dum potentiam habenti donaſti ea, quamuis parua, tamē perinde grata acſi nunc aliquid magnum acciperem? Qua de re immenſo te auro argentoque remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hyſtaſpis filium extitiſſe. Cui Syloſon, Mihi, inquit, rex, neque aurū neque argentum dederis, ſed patriam meā Samum, vbi eam liberaueris: quam nūc poſt necem fratris mei Polycratis ab Oræte interfecti, occupat ſeruus noſter: hanc mihi donato citra cædem atque
CXLI direptionem. His Darius auditis, miſit exercitum duce Otane vno è ſeptem viris, iuſſo vt quæ Syloſon rogaſſet, ea effecta redderet. Otanes ad mare deſcēdens, contrahebat exercitū. ¶ At Sami
CXLII imperiū obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptū à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iuſtiſſimo virorum voleti eſſe, non licuit. nā vbi de Polycratis interitu allatus eſt nuncius, ante omnia Ioui liberatori ſtatuit aram, eiq; fanum in circuitu deſignauit, quod nūc quoq;

θείῃ τύχῃ χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ τοῦτον τὸν ἀνδρα
μοῦ οὐδενὸς χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ γε οὕ-
τω δεῖ γενέσθαι. πρὸς τοῦτα ὁ Δα-
ρεῖος, ἀσμενίζετο. Ὁ μὲν δὴ Συλο-
σῶν ἠπίστατο οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ἀνηκοΐην· ὡς
δὲ τὸν χρόνον προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε,
καὶ τῷ μάγῳ ἐπῆλθε ἡ ἐπὶ τὰ βασιλήια ἔλασις, καὶ
Δαρεῖος τὰ βασιλήια ἔσχε, συνῆκε ἐπιλαμβανόμενος ὁ Συλο-
σῶν ὡς ἡ βασιλήιη τὸν ἐλήλυθε ἐς τοῦτον ὃν μάλιστα
τῷ κατὰ αὐτὸν δεηθέντι ὁ εἶμα.
ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν
βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι.
ἀναγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασι-
λέϊ· ὁ δέ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καὶ τίς
ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃν ἐγὼ προσαδύμαι; νε-
ωστὶ μὲν τὰ ἐμὰ ἔχων· ἀναβέβηκε δὲ πρὸ οὐ-
δενὸς κω τοῦτον ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος, ὡς εἰ
πεῖν, τοῦτον αἰδέσασθαι Ἕλλησι. ὅμως δὲ αὐτὸν πάρ-
αγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆ-
γε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα. στὰς δὲ ἐς μέσον
πρώτεων οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐερ-
γέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε δὴ ὁ Συλοσῶν πρό-
σθε τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
κεῖνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ
γύναι ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην ἔ-
χοντί κω δύναμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὦν γε
σπουδὴ χάριες ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κεῖθέν τι μέγα λάβοι-
μι. αὖθις δὴ τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι,
ὡς μή κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον δὴ γε σάσπε-
ος δὲ ποιήσαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐ-
μοὶ μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δίδου,
ἀλλ' ἀνασώσαμένου μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον·
τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτεος ἀποθα-
νόντος ὑπὸ Ὀρέϊτεω, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος· ταύ-
την μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος.
Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ
στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ νομένων· ἄνδρα
ἐντειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποι-
έειν ὅπως τελέα. καταβὰς δὴ ὅθι τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτά-
νης, ἔστελλε τὸν στρατιήν. Τῆς δὲ Σάμου Μαίανδρος
ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ὃν ὅπως μὲν
Πολυκράτεος λαβὼν τὸ ἀρχεῖον. τῷ δικαιο-
τάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ νομίζεσθαι, οὐκ ἐξεγένε-
το· ὅτε γὰρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θά-
νατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου
βωμὸν ἱδρύσατο, καὶ τέλμος περὶ αὐτὸν ἔρυσε τὸ νῦν

Merito Darius magnificit dona actæ ante potentiam.

ὀθόνια.

ἄνδρα

ὅπως πρότερον

136 ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ ἐόντι. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεπείκετο, ἐκκλησίην σταχίσας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε
„ τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρον καὶ δυνα-
„ μις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ὑπήκοος τέτραπται, καὶ μοι
„ πάρεστι νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τοῦ πέ-
„ λας ὑπὸ πλήθεος, αὐδὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω.
„ οὔτε γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀν-
„ δρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποι-
„ έει. Πολυκράτης μέν νυν ἔσχε μοῖραν τῆς ἐ-
„ ωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὸ ἄρχιον πάρεις, ἰσονο-
„ μίην ὑμῖν προσαγορεύω. ποσὸν δὲ μοῦνοι δικαιοῦ γέ-
„ ρεα ἐμεωυτῷ φυλάσσεσθαι. οὐκ μέν γε τῶν Πολυ-
κράτεος χρημάτων, ὀξαίρετα ἔξ τάλαντά μοι φυλά-
„ σσεσθαι· ἱροσυλίην δὲ τοῖς πύπτουσι ἀρεσμένη αὐτοῦ
„ τ' ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ ἀεὶ γιομένοισι, τὸ Δι-
„ ὸς τοῦ ἐλευθερίου· τοῦ αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην,
καὶ τὸν ἐλευθερίην ὑμῖν προτίθημι. ὁ μὲν δὴ
ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλετο· τοῦ δέ τις
„ ὄζωνας εἶπε, Ἀλλ' οὐκ ἄξιος εἶ σὺ γε ἡμέων
„ ἄρχειν, γεγονώς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ
„ μᾶλλον ὅκως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρη-
„ μάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ὢν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος,
τοῦ οὔνομα ἦν Τελεσάρχος. Μαιάνδριος δὲ
νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὸν ἄρχιον, ἄλλος τις
αὐτ' αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, οὐ δή τι ἐν νόῳ
ἔσχε μεπένειαν αὐτόν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀ-
κρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λό-
γον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας, καὶ
κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο. Μαιάνδριον δὲ
μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀ-
ποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τοῦ οὔνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα ὑπετιτέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ
χρήματα, κατακτείνει πάντας δεσμώτας πυλῶς. οὐ
γὰρ δὴ, ὡς ἐοίκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.
Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατ-
άγοντες Συλοσῶντα, οὔτέ τι σφι χεῖρας ἀπαείρε-
ται, ὑποδεέστατοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ δὲ Μαι-
ανδρείου φασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχω-
ρήσαι ἐκ τῆς νήσου. καταμένοντος δὲ ὀλίγα τοῦτοι
σι Οἰτάεω, καὶ ἀπεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλεί-
στου ἄξιοι ξείνους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀ-
κροπόλιος ἵδρυσαν. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυ-
φλῷ μὲν ἀδελφεὸς ὑποδεέστερος, τοῦ οὔνομα ἦν Χαρίλεως. ἔστι ὅπου δὴ ὀλιγάρτων, ὁ γοργύρη

Λυκάρητος

εἰσὶ οἱ δὲ

φασιῶται

in ſuburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi ſceptrũ atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam noſtis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio ſitum eſt vobis dominari: ſed quod [1] in vicino repre-
((hendo, id ipſe quoad potero non faci-
((am. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros ſibiipſi pares dominatum habens, neque alius quiſpiam talia fa-
ciens. Et Polycrates quidem fatum ſuũ expleuit: ego autem, depoſito in me-
dium dominatu, iuris æquabilitatem ſuadeo: poſtulans iure optimo mihi ipſi hoc honoris tantummodo vt è pecu-
nia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis reſtitui. Hæc Mæandrius à Samiis poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitiſti ac funeſtus, ſed dignus potius qui pecuniarum quas interuertiſti, rationem reddas. Hæc Teleſearchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter ciues [2] erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens, reputanſque fore vt ſi dominatum ipſe deponeret, alius quiſpiam in eius locum tyrannus conſtitueretur, non deponendum ſibi dominatũ ſtatuit: ſed in arcem regreſſus, accitum vnumquemq; eorum, tanquam rationẽ pecuniarũ redditurus, comprehendit, alligauitque. Poſt hæc, dum hi in vinculis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quem deceſſurum credens frater ſuus, nomine Lycaretus, quo facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos interemit. neque enim videbantur velle liberi eſſe. Igitur vbi Samum tenuere Perſæ, Syloſontem reducentes, nemo [3] aduerſus eos manũ leuauit. [4] Atque ii qui cõtrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem ſe facere velle dixerunt: quin & ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentiſſimi quiq; Perſarum poſitis ſellis eregione arcis ſedebant. Erat autem Męandrio germanus vecordiuſculus, nomine Charileus, [5] qui quod delinquere ſolebat, in ſubterraneo

CXLIV

CXLV

1 In alio repr. 2 Erat ſpectatus. 3 *Id eſt, illis ſe oppoſuit.* 4 Quinetiam & Mæandrii milites & ipſe Mæandrius, ſe paratos eſſe data ſibi fide inſula excedere dixerunt. Quum autem hanc condicionem admiſiſſet Otanes, fidemque dediſſet, ſpectatiſſimi quique Perſarum &c. *Lego autem* ſφαπῶτες *ex vet. cod. pro* ſφασὶ τοι. 5 Qui ob neſcio quod delictum in ſubterranea—

loco erat alligatus. Hic quum audiſſet quæ agebãtur, & per ſpecum ſuſpiciens vidiſſet Perſas quiete ſedentes, vociferando dicebat velle ſe in colloquiũ venire Męandrii. Eũ audiens Męandrius, iuſſit ſolutũ ad ſe adduci. vbi adductus eſt, confeſtim conuiciando maledicendoque illi ſuadebat vt impetum daret in Perſas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui ſum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccaui, in ſubterraneo carcere alligandũ putaſti: 10 Perſas autem, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, vlciſci non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos ſi tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, vt iſtos ob ſuum huc aduentum vlciſcar: paratus etiam teipſum ex
CXLVI inſula eiicere. Hęc Charileus. Quem ſermonem Mæandrius admiſit, quantum ego ſentio, non quia eo inſipientiæ veniſſet vt putaret ſuas vires regiis ſuperiores eſſe: ſed quia inuidens Syloſonti ſi ciuitatem & integram & ſine labore 20 eſſet accepturus, maluerit res Samias debilitari Perſis irritatis, atque ita tradi: probe intelligens, Perſas prius iniuria laceſſitos, fæturos eſſe in Samios, & ſibi tutum ex inſula exceſſum eſſe quandocunque vellet. foderat enim ſibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipſe quidem Męandrius è Samo profectus eſt. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactiſque portis egreditur in Perſas nihil tale expectantes, ſed [2] omnia pacata exiſtimantes. [3] In hos Perſas qui ſellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato 30 impetu auxiliarii graſſabantur. Dũ hæc iſti agunt, ceteræ Perſarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulſi auxiliarii,
CXLVII rurſus in arcem ſe recipiunt. Otanes imperator, cernens tantã cladem accepiſſe Perſas, etſi memor erat præceptorũ Darii, dum ipſum mittebat, ne quem Samiorũ aut occideret aut caperet, ſed inſulam immunem malorum Syloſonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus eſt, iuſſitque milites vt quem-
40 que Samium adipiſcerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obſidebat, pars obuium quemq; ſine diſcrimine trucida-
CXLVIII bat, tam in delubris quam extra delubra. Mæãdrius è Samo profugiẽs, Lacedæmonẽ nauigauit. eo vbi peruenit,

γύρῃ ἐδεδέατο· ὁ δὲ τότε ἐπακούσας τε τὰ ὠρυόμενα, καὶ διακύψας διὰ τοῦ γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ δηλαδὴ ἐλθὼν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσας ἑωυτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δ' ἦλθε παρ' αὐτόν, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, εἶπε πρὸς τοὺς Πέρσας, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μὲν, ὦ κακιστε ἀνδρῶν, ἐοῦσα σεωυτοῦ ἀδελφεὸν, “ Nota hoc. —
καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γοργύρης ἐν- “
ξίωσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβαλλομένους τε σεκαὶ “
ἀνοίκους ποιεομένους, ὑπολαμβάνεις, ὅτω δή τι ἐόντας “
δυνατοὺς χρεωδώσειν; ἀλλ' εἴ τι σύ σφεας καταρ- “
ρωδήκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ὑπηκόους, καὶ σφεας ἐγὼ τι- “
μωρήσομαί τε οὐδαμῶς ἀπίξιος· αὐτόν τε σε ἐκπέμ- “
ψας ἐκ τῆσδε νήσου εὔνομός εἰμι. ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρί-
λεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπολαβὼν τὸν λόγον, ὡς μὲν
ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς ὕστερον ἀποκύμβους ὡς δό-
ξας τὸν ἑωυτοῦ δύναμιν παρεῖπας τὸ βασιλέος, ἀλλὰ
φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀ-
πολήμψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας δὴ τοὺς Πέρ-
σας, ἐπελεύσεσθαι ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγ-
ματα, καὶ ὕστερον παραδιδόναι. ὁ δὲ ἀξεπιστάμενος ὡς
παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς, παρεσεμπιχρανέεσθαι ἔ-
μελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα
ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου, τότε ἐπεδὴ αὐτὸς βάλη).
ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος
φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος
ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. τοὺς δ' ὑπηκόους πρὸς ταῦ-
πλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξ- 137
ῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, ἔτε παρεσκευασμένους τοιοῦτο οὐ-
δὲν, δοκέοντάς τε δὴ πρήγματα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες
δὲ οἱ ὑπήκοοι, τῶν Περσέων τοὺς διαφορωτάτους τε
καὶ λόγου πλείστου ἐόντας ἔκτεινον. καὶ ἔτοι μὲν ταῦτα
ἐποίεον, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πιε-
ζόμενοι δὲ οἱ ὑπήκοοι ὀπίσω καὶ ἀνελήλυθεσαν ἐς τὴν ἀκρό-
πολιν. Οἰτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάσης μέγα
Πέρσας πεπονθότας, ἐνετολάς τε τοῖς Δαρεῖος οἱ ἐπο-
στέλλων ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων,
μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε καὶ κακῶν ἀποδοῦναι
τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τυτέων μέν τοι τῶν ἐντολέων μεμνη-
μένος, ἐπελαυθάνετο· ὁ δὲ παρεστεῖλε τῇ στρατιῇ πάντα
τὸν ἀνδρωπον, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐν-
θαῦτα δὴ στρατιὴ οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ
ἔκλεπτον πάντα τὰ ἐμπόδων γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ
καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, .Π.χ.
οὐκ πλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὰς,

—— foſſa vinctus detinebatur. *Sic paulo poſt*, Et ex illa ſubterranea foſſa ſuſpiciens &c. *Nec tamen* γοργύρη *eſt ſimpliciter ſubterranea foſſa, ſed canoſa etiam, ſiue limoſa.* 1 De omnibus conueniſſe exiſt. 2 Irruenteſque auxiliarii Perſas eos qui ſellis inſidebant, & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

καὶ ἀνενείκαμπτος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίεε παίδες· ὅκως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα παρατιθῆτο, οἱ μὲν θεράποντες αὐτὸ ἐξέσμων αὐτά. ὁ δὲ δὴ ὃν χρόνον τὸν τῷ Κλεομένεϊ τῷ Ἀναξανδρίδεω σὺν λόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, παρῆγε μινύες τὰ οἰκήια. ἔκπωμα δὲ ἰδὼν Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὐτίκα ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἰπόντος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν ἐδίδου ἃ οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι δίδοιτο τῶν ἀστῶν ἀρήσεται μηχανῇσι, βασὶ ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ αἱρεθεὶς ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλους τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν ἡμέρεσθαι. οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιανδρίου. Τοῖσι δὲ Σαμίοισι παραλαβόντες οἱ Πέρσαι, παρέδοσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μὲν τῷ χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτοῖσι ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἔκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ ἰούσου ἢ μιν κατέλαβε νοσήσαντα τὰ αἰδοῖα. Ἐν τοῖσι δὲ Σάμιον στρατεύμαπος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, καὶ πὰ δὴ παρεσκευάσαντο. ἐν ὅσῳ γὰρ ὅ, τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ πρωτὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάσαντο. καὶ κως ταῦτα πιεύντες ἐλάνθανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν ὧδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίην παρεξαιρέετο, τὴν δὲ ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκηίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίην ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ καὶ τὰς, ἵνα μὴ σφέων ὃν σῖτον ἀναισιμώσωσι. Πυνθανόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελάσας δὲ ὅπῃ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φρυντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ὅπῃ πεπύργωνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, καπηρχέοντο, καὶ κατίσκαπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί πις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κατήμεθα ὦθαῦμα ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; πότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας ἐπὴν ἡμίονοι τέκωσι. τοῦτο

habens quæ in discessu exportaturi dat negocium famulis vt pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt, interea ipse Cleomenē, Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius cum iubere, quæcunque liberet, illinc asportaret: [2] idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum iustissimus extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putauit. [3] Sed quum sensit eadem nonnullis ciuium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samiū è Peloponneso ablegari, necui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiā persuaderet fieri malum. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegauerunt. Persæ vbi diripuere Samum, Sylosonti tradiderunt viris desolatam. Interiecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, [4] è visione per quietem morbo correptus, quo laborauit circa pudēda.

¶ CETERVM, interim dum Samum a nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt, rebus probe admodum comparatis. nam quandiu magus imperauit, & septem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionē instruxerunt, & in his apparandis vsque latuerunt: verū vbi è professo desciuerunt, hæc sibi facienda statuerunt: [5] Matres expellunt: mulierum vnam, quam sibi quisq; voluit, è domesticis deligit, itemque vnam ad panem sibi faciendum: ceteras in vnum contractas strangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipsorū illæ absumerent. His rebus cognitis Darius aduersus eos omnes contractis omnibus copiis cōtendit: & postquam peruenit, vrbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem. nam cōscensis propugnaculis, tripudiare probraque ingerere Dario atque exercitui: quorum quidam ita inquit, Quid istic desideris Persæ? quin potius abscedetis, quippe qui tunc expugnaturi nos estis quū pepererint mulæ.

1 Ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel, protulisset*, ea famuli extergebant, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deducit. 2 Quum bis atq; adeo ter dixisset, 3 Sed quū intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturum, & inde mulctatum iri, aditis ephoris dixit *&c.* 4 Ex insomnii visione & morbo quo illum circa pudenda laborare contigit. *Id est, Quod facere in mentem illi venit quum somnium quoddam vidisset, & in morbum incidisset.* 5 Matribus suis exemptis, *vel, Quum matres secreuissem aut segregassent.*

Hoc

CLII Hoc quidam Babyloniorum dicebat, credens nunquā parere mulam. Anno ac septem mensibus in obsidione cōsumptis, iam Darium, atque vniuersum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non posset: etsi aduersus illos omnia machinamenta atque omnes insidias expertus, cū alias, tum illas quibus eosdē Cyrus expugnauerat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incumbebant. CLIII Sed quum ne sic quidem capi possent, vicesimo quam circumuallati sunt mense, Zopyro, Megabyzi filio, vnius è septem qui magum sustulerunt, hoc contigit portentū, vt quædam mularum eius quæ frumentū subuectabāt, pareret. Quod vbi ei renunciatum fuit, non credens, fetū ipse inspicere voluit. eo viso, vetuit seruos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixisset, postquam mulæ peperissent, fore vt muri expugnarentur. [1] Ex hac fama Zopyro visa est expugnabilis Babylon. diuino enim numine & illum loquutum & suam mulam esse enixam. CLIV Igitur vbi visum est fatale esse iam Babylonem capi, adiens Darium, scisciatus est nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipse foret vrbis expugnator, & suum hoc esset opus. [2] beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorum consequenda valent. [3] Eoque nemini expromens se suffecturū rei faciendę, si seipsum quum mutilasset, ad hostes transfugeret, sese deformissima mutilatione affecit, prorsus quū id minimi faceret. quippe nares sibi præcidit auriculasque, comamque deformiter circumtondit, [4] plagas imposuit: atque ita ad Darium perrexit. CLV Quem ille intuens, virum videlicet spectatissimum sic mutilatum, adeo grauiter tulit vt exiliens è solio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quod indigne animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquiens, propter eos qui

τῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμῶ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. Ἐπὶ τοῖσι δὲ μίλωσι καὶ σιαυτῦ διελελυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖος τε ἤχαλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ ἐοῦσα ἑλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καίτοι πόλλα σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. Ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐδυνήσατο ἑλεῖν σφέας. ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρος εἶλε σφέας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδὲ σφέας οἷός τε ἦν ἑλεῖν. Ἐπὶ δὴ τοῦτο εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τόν περ οἱ ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐδυνήσαντο τῶν ὄν μαγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπιστέας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονὸς, ἐβουλεύετο. καί οἱ ἐς τὰ τῶν Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεδὴ ἂν ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεται, τοῖς ταύτῳ τῷ φήμῃ Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σοὶ γὰρ θεῷ σχεδὸν τε εἰπεῖν, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὸν ἡμίονον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεστωθήσετο εἰ τῷ θεοπλήθων, Δαρείου ἀπεπ. πολλοῦ κακὰ ποιέεται τὸν Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ ἡμῶτο, ἄλλῃ ἐβουλεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσται ὁ ἑλὼν αὐτὸν, καὶ ἐωυτῷ ὄργον ἔσται. καὶ γὰρ ὃν τοῖσι Πέρσῃσι ἀγαθουργίαι ἐς ὄντινα μεγάθος πίπτουσι. ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐφεδίζετο ἔργῳ δικαιῶν εἶναι μένων ἐπὶ

„ πολιορκέοντι σεωῦτὸν ἀπηκέως ἀμαθείᾳ. τί
„ δ' ὦ μάταιε, λελωβημένου σεῦ, ἧσσον οἱ πολέμι-
„ οι ἀπόσχωνται; πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρε-
νῶν, σεωῦτὸν ἀχρεΐσας; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μὴ τοῦτο ἐγὼ
„ ἐπέτεα τὰ ἔμελλον πείσειν, οὐκ ἄν με περιεῖδες·
„ νῦν δ' ἐτῶν ἐμεωῦτῷ βαλλόμενος, ἔπορξα. ἤδη ὦν
„ ἔφη μὴ τῶν σῶν δεήσειν, αἱρέσειν Βαβυλῶνα· ἐγὼ
„ μὲν γὰρ ὡς ἔχω, αὐτομολήσω ἐς ὃ τεῖχος, καὶ φή-
„ σω παρὰς αὐτοὺς ὡς ἐπὶ σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ δοκέω,
„ πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω, τάξεσθαι στρατι-
„ ῆς. σὺ δέ, ἀπὸ ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσελθὼν ἐς ὃ τεῖ-
„ χος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωῦτοῦ
„ στρατιῆς, τῆς Σεμιράμιος καλεο-
„ μένης πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς
ἑβδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς
„ Νινίων καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης
ταῦτα δ' ἀμφὶ „ Ἀλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔστω ἄλλους κατ-
λείπειν „ ἴσον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλκιδέων καλεομένας
τῶν Χαλ „ πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρό-
δαίων „ τερσι μηδὲν τῶν ἀμεινόνων, μήτε οὗτοι, πλὴν
„ ἐγχειριδίων. τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὸν εἰκο-
„ στὸν ἡμέρην, ἰέναι τὸν μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύ-
„ ειν πέριξ προσβάλλειν πρὸς ὃ τεῖχος· Πέρσας
„ δέ μοι τάξον κατά τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
„ λας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγά-
„ λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τά τε ἄλλα ὅπιτ' ἐφοι-
„ τᾷ ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς
„ βαλανάγρας· ὃ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοί τε καὶ Γέρσῃ
σι μελήσει πάντα ποιέειν. Ταῦτα ἐντειλάμενος
ἦιε θᾶσσον τὰς πύλας, ὅπως προφόμενος ὡς δὴ ἀληθέ-
ως αὐτόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κα-
τὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλί-
γον τι προσκλίναντες τὸν ἑτέρην πύλην, ἠρώτεον
τίς τε εἴη, καὶ ὅτου δεόμενος ἥκοι. ὁ δὲ σφι ἠγόρευε
ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ σφυλακοί, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅτι τὰ
χινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτά, 40
κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
πεπόνθεε ὑπ' ἑωυτοῦ· παθὼν δὲ ταῦτα δίκαια συμβε-
139 λεύσαι οἱ ἀποστέλλειν τὴν στρατιήν· ἐπεί τε ὁδὸς πόρος
„ ἐφαίνετο τοῦ ἁλώσιος. Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν
„ ὦ Βαβυλώνιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ
„ στρατιῇ τῇ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. ἀνὴρ γὰρ δὴ, ἐμέ γε ὧδε
„ λωβησάμενος, καταπροίξεται· ὅπισθα μὲν δὴ αὐτὸν

obſidentur, temetipſum indigne lacerraſſe. Nunquid, ô demens, te mutilato hoſtes citius deditionem facient? quid in teipſum laniando ſenſus amiſiſti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicaſſem quæ eram facturus, tu me non permiſiſſes: nunc memet ego adhibens in conſilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, [1] niſi tu tuis parces. ego enim ita vti ſum ad muros vt transfuga fugiam: dicamque ad illos me hæc abs te eſſe paſſum: &, [2] vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, conſequar exercitus præfecturã. At tu decimo die quàm muros fuero ingreſſus, mille milites ex eo genere cuius amiſſione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rurſus interiectis ſeptem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio, viginti dies interiectis, eregione portarum quę dicuntur [3] Chaldæorum, alios ſtatue, numero quatuor millia: dum neque priores neque poſteriores habeant quo ſe defendant, præter gladios: hoc tantum ſinas eos habere. Poſt diem viceſimũ reliquas copias iube recta muros vndiq; ſubire. Verum ad portas quæ Belides ac Ciſſiæ vocantur [4] Perſas mihi ſtatuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claues. illinc mihi atque Perſis curæ erit operam nauare. Hæc vbi mandauit, ad muros perrexit, ſubinde reſpectans tanquam vere perfuga. Eo conſpecto qui in turribus ad id diſpoſiti erant, deorſum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, ſciſcitabantur quiſnam eſſet, & cuius rei indigens veniret. Quumque hic dixiſſet ſe Zopyrum eſſe, & ſe ad illos transfugere, eum [5] ad Babyloniorum magiſtratus deduxerũt. Ante quos vbi ſtetit Zopyrus, conditionẽ ſuam miſerabatur, referens à Dario ſe paſſum quæ à ſemetipſo paſſus erat: idque ob eam cauſſam quod ſuaſiſſet illi diſcedere cum exercitu, quoniam nulla via oſtenderetur vrbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quod ita me mutilauit ferret impune, quum habeam exploratos

1 Niſi per tuos ſteterit. 2 Vt opinor, fide eis facta hęc ita ſe habere, militum copias impetrabo. 3 *Reſte legit* Χαλδαίων, *vt & in vet. cod. non* Χαλκιδέων. 4 Ad publicas ædes Bab. eum deduxerunt. *à la maiſon de la ville.* Quo quum veniſſet, conditionem ſuam miſere deplorabat, refer. &c.

omnes

CLVII

omnes conſiliorum eius exitus. Hæc Zopyrus commemorabat. Quẽ Babylonii virum vtiq; apud Perſas ſpectatiſſimum cernentes, naribus atque auribus priuatum, vibicibus ac ſanguine cõſperſum, ſperãtes omnino vera loqui, & ad ipſos venire [1] ſociũ, inducti ſunt [2] ad permittenda ei quæcunque poſtulaſſet. Iſte poſtulauit copias militum: quas vt accepit, perfecit [3] ea quæ cum Dario compoſuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonii animaduertentes conſentanea verbis facta præſtare, maiorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Iſte rurſus interiectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egreſſus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrũ in ore habere, cum laudibus tollere. Hic rurſus conſtitutis diebus ſuperſedens ad prædictum locum copias educit, circumuentaque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo vt & dux exercitus & murorum cuſtos declararetur. Vbi vero è compoſito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus omnem dolũ patefecit. nam quum Babylonii conſcenſis muris copias Darii adorientes arcerent, ipſe apertis Ciſſiis ac Belidibus portis, Perſas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in [4] puluinar Iouis Beli cõfugerunt: qui non videbant, hi in ſuo quiſque loco permanſerunt, donec & ipſi ſe proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta eſt. qua potitus Darius muros eius circumcidit, & portas omnes amolitus eſt: quorum neutrũ Cyrus fecerat prius eidem à ſe captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data ceteris venia vrbem incolendi. Atque vt iidem vxores haberent vnde ſuccreſceret ſoboles, prouidit. nam feminas Babylonii (vt ſuperius demonſtratum eſt) rei frumentariæ conſulentes, ſtrangulauerant. Itaque Darius vicinis vndique populis negocium dedit vt feminas Babylone repræſentarent, pro iniuncto quiſque numero. In ſumma igitur quinquaginta millia feminarum conuenerunt.

CLVIII

CLIX

τὰσας τὰς διεξόδους τῶν βλημάτων. τοιαῦτα ἔλεγε. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέωντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστερημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι αἰκισθέντα, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπλα παρεῖχον ἕτοιμοι ἔσεσθαι τῷ ἐδέετο σφέων ἐδέετο δὲ στρατιῆς. ὁ δὲ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο παρέλαβε, ἐποίεε τάδε τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. Ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὸ στρατόπεδον τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς προέφτους ἀνετείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ προσκεχαρέες ἐόντες, πᾶν δὴ ἕτοιμοι ἦσαν ὑπουργέειν. ὁ δὲ ἐκλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ὅπλα ἐξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ, αὖτις ἐκλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς ὃ τὸ συγκειμένους τεσσερακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασο, πάντα δὴ ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦτος σφι καὶ τῆς φυλακῆς ἀπεδέδεκτο. Περσολιὼ δὲ Δαρεῖος τὰ συγκείμενα ποιεῦντα πέριξ ὃ τεῖχος, σταθεῖσα δὴ πᾶσα τὸν ὅλεθρον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν δὴ Βαβυλώνιοι αἰσθόμενοι ὅτι ὁ ἶσος, ἠμύοντο τὸν Δαρεῖον στρατιὴν προσβάλλειν· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς ὃ ἶσος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον ὃ ποιηθέν, ὅτι ἔφυγον ἐς τὸ Διὸς τὸ Βήλου ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτῶν τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οἱ ἔμαθον προδεδομένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν ἔτω πολλὸν πρότερον αἱρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τὸ μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιῆλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τοὐτέων οὐδέτερον) τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τὸν ἀνδρῶν τοὺς κρημνοὺς μάλιστα ἐς τεσσερακίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἐξοίσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα ὑπογένηται, πάντα Δαρεῖος προεῖδὼν ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ὀλίγας δεδηλώκαμεν, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τὸ σίτου προορέωντες) ἐπέταξε τοῖσι προσοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα καπῆσαι, ὁσάς δὴ ἕκάστοισι ὑπέταττον. ὥστε πέντε μυριάδων ὁ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε.

1 Auxiliatorem, 2 Ad ea illi committenda parati erant quæ ab ipſis poſtulaſſet. Ille mil. cop. poſtulauit: 3 Ea de quibus cum Dario conuenerat. 4 Templum

ἐκ πυτέων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου δὲ ἀνδρὸς ἀγαθοεργίην Περσέων ἐπιπερεβάλετο οὐδὲ Δαρείῳ κειτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κύρος μοῦνος. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξιώσε κω ἑωῦδν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο ἂν Ζώπυρον εἶ) ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλωνᾶς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ οὐσῃ πρὸς γενέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. καὶ γὰρ δὴ καὶ οἱ αἰεὶ πρώτῳ ἔδωκε ἀνδρὶ Περσῇσι ὁκόσα τιμιώτατα, καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τοῦτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ αἰτίη Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐγένετο. Μεγαβύζου δὲ τοῦτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἀπομόλησε ἐκ Περσέων.

ex quibus qui sunt Babylonii originem duxerunt. Zopyri autem præstantia facta nemo Persarum, Darii iudicio, supergressus est, neque eorum qui prius neque eorum qui posterius extiterunt, præter vnum Cyrũ: cui comparari nullus vnquam Persarum dignum se existimauit. Ferturque Darius hoc dictum sæpenumero vsurpasse, præoptaturum se Zopyrum nihil esse cladis passum, quam viginti sibi Babylones vltra illam quam haberet acquiri. Egregie vero eũ remuneratus est, cum dando quotannis quæ apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto aduersus Athenienses & socios: atque huius Megabyzi filius Zopyrus ille qui ad Athenienses transfugit a Persis.

CLX

HERO-

HERODOTI ΗΡΟΔΟΤΟΥ

HALICARNASSEI ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

HISTORIARVM LIBER quartus, qui inscribitur MELPOMENE.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1 POST Babylonis expugnationem, Darius aduersus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Asia & magno pecuniæ prouentu, cupido incessit ei Scythas vlciscendi: quippe qui priores iniuriam intulissent, quum Mediã ingressi essent, & eos qui [1] occurrerant, prælio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodum superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitauerunt. siquidẽ persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum aduentũ Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissent, [2] in patriam reuertentes, excepit non minor quam Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguũ exercitum sibi occurrentem. Vxores namque eorum, in diuturna virorũ absentia [3] ad seruos accesserant visu orbatos. Orbant autẽ Scythæ seruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossa fistulis simillima sumuntur, eaque genitalibus equarum imposita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quod venæ equarũ sufflatæ implentur & mammæ descendunt. Posteaquam emulxere lac, in concaua vasa lignea diffundunt. His circumpositi caci lac agitant. cuius quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod subsidit. Huius rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, visu orbant. non enim agricolatores sunt, sed [4] pastores. Ex his igitur seruis & vxoribus Scytharum progenita est iuuentus: quæ suorũ natalium cõdicione cognita, obuiã perrexit iis qui reuertebantur à Medis. Et primũ

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγίνετο ὑπὸ Σκύθας αὖτις Δαρείου ἔλασις. ἀθυμίσης γὰρ τῆς Ἀσίης αἰδρεάσι, καὶ χρημάτων μεγάλων σεσιόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς αἰτίους μούνους, ἐπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσήκοντα. Κιμμερίους γὰρ διώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. οὕτω γὰρ ἔχει· ἢν Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ἀφ' οὗ χρόνου τοσούτου κατόδου ἐς τὴν σφετέρην, ὀχεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ. ἔσω γὰρ αὐτοὺς μένων σφι ἐφαίνετο οὐκ ὀλίγους. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον πρὸς τοὺς δούλους. Τοὺς δὲ ἄλλους οἱ Σκύθαι πρώτους τυφλοῦσι, τῆς γάλακτος εἵνεκε, ἔστι πίνειν ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέους, αὐλοῖσι παραπλησίους, αὐλοῖσι παραπλησίους, τούτους ἐσδύντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι σώμασι· ἅμα δὲ ἀμφοτέροισι φυσεόντων ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέειν· ὅτι φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τοῦ ἵππου, καὶ ὁ θώρηξ καπέσθαι. ἐπὴν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοίλα, καὶ περιστήσαντες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν αὐτὸ ὑπισάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶ) πρεσβύτερον· τὸ δὲ ὑποκατίσαμενον, ἧσσον δ' ἕτερα. Τούτων μὲν εἵνεκα ἄπηρτα ὧν αὐ λάβωσι οἱ Σκύθαι, ἐκλυφλοῦσι· ἐπεὰν γὰρ ὁρῶσι εἰσὶ, δηλαδὴ νομάδες. Ἐκ τουτέων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐξαφανὴς νεότης· οἵ τε πεί τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γλῶσσιν, ἡνπερ ὧν τοῖσι κατοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ ὡρμῶντο

1 *Intellige de iis qui in occursum ad resistendum illis venerant.* 2 In patriam post tam longum temporis interuallum reuert. 3 Cum seruis rem habuerant. 4 Nomades.

μὼ τὼ χώρω ἀπετάμοιτο, τάφρον ὀρυξάμενοι
ἀρξάν, καταteίνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς
τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις ἐστὶ μεγίστη μετὰ Πόντον
μούοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀπικαπιζομένοισι ἐ-
μάχοντο. γινομάχης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ δυνα-
μένων σφέων πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ, εἰς
" αὖτ ἔλεξε τάδε, Οἷα ποιεῦμεν, ἄνδρες Σκύθαι, δι-
" λοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι; αὐτίκα τε ἐλαττό-
" κληόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλαττο-
" νέων τοὶσι πὸν ἀρξόμεθα. νῦν ὦν μοι δοκέει αἰχμὰς μὲν
" καὶ τόξα μεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τὸν ἵππον τῶν μα-
" χαι, ἰέναι ἄνευ αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον ἡμέας ὁ-
" πλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοίους τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡ-
" μῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἐχον-
" τας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συνιέντες
141 τοῦτο, οὐκ ὑποστήσονται. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ
Σκύθαι, ἐποίεον ὅπιτελέα. οἱ δὲ ἐπιλαθόμενοι ὅπι
τῆς γνώμης, τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ ἔφευγον.
ὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρξαν, καὶ ὑπεξελαθέντες
αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον ὧδε ἐς τὸν
σφετέρεον. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος ἐπῆλθε, βουλό-
μενος, στυγήσας ἐκεῖνα, ἀνδρὶ σκύτεϊ τοιῷδε ἐς τὸν
Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων εἶναι τὸ
σφέτερον. τοῦτο μὲν γὰρ ἐόν ἀνδρὶ γυναῖκα τοιῷ-
τον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐνεῖμαι, ὧδε δὲ γενέσθαι Τα-
γίταον. τοῦ δὲ Ταγιτάου τούτου τρεῖς μὲν λέγουσι
εἶναι (ἐμοὶ μὲν δὲ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία
τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένος μὲν
πιστοῦ δή τινος γενέσθαι τὸν Ταγίταον· τούτου δὲ
γενέσθαι τρεῖς παῖδας, Λειποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ
νεώτατον Κολάξαϊν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεα ποιήματα, ἄροτρόν τε
καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσόντα ἐς Σκυ-
θικήν. καὶ ἰδόντα πρεσβύτατον ἄνδρα ἐπελθεῖν ἀγρι-
ώτερον, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· ἐπὶ δὲ χρυσὸν, ὡπι-
όντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, πρεσβύ-
τερον δὲ δεύτερον· καὶ ὁμοίως τοῦτον πιέειν. τοῖς
μὲν δὴ καιόμενον ἐπώσασθαι· τρίτῳ
δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι καταβῶναι, καὶ μιν ἐκφέ-
ρειν καμόντα ἐς ἑωυτόν. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελ-
φεοὺς τούτου συνιέντας, τὸν βασιληίην πᾶσαν τούτῳ
ἐπιδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ Λιπ-
οξαΐος γενόμενοι τοῦτοι τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται
γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος, οἱ
Κατιαρεῖ τε καὶ Τραπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ
τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοῖς βασιλεῦσι οἱ καλέον-
ται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἔστι οὔνομα Σκο-
λόταις, τοῦ βασιλέος ἐπωνυμίην. Σκυθας δὲ

quidem regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: [1] deinde in his conſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commiſſa pugnâ, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſeruis dimicantes: qui & quum interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiendo, pauciorib deinceps imperabimus. Mihi videtur haſtis arcubuſque omiſſis ſumenda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: vbi nos pro armis verberatè nentes viderint, tũc ſe noſtros ſeruos eſſe intelligentes, atque id agnoſcentes, non perſtabunt. Hoc Scythæ quum audiſſent, ita ſibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugâ ſe proripuerunt. Ita Scythę imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis ciecti, ad terram hunc in modum reuerſi. Hæc de cauſſa Darius vlciſcendi cupidus, comparauit exercitum. ¶ Scythæ gentem ſuam omnium nouiſſimam eſſe aiunt, idque hoc modo extitiſſe. Virum quendam in hac terra, quum deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi [2] non probatur) Iouem, Boryſthenisq; fluuii filiam. Taligenere ortum aiunt Targitaum: eiuſque tres liberos fuiſſe, Lipoxain, Arpoxain, & [3] nouiſſimum Colaxain. His regnantibus, demiſſa cælitus in Scythicã regionem, ex auro facta, aratrum, iugum, ſecurim, phialam. Quæ quum primus omniũ inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe animo illa ſumendi: ſed eo accedente, aurum arſiſſe: hoc digreſſo, ſecundum acceſſiſſe, & itidem aurum arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuiſſe extinctum, & ab illo aſportatum. eaque re maiores fratres animaduerſa, totum regnum ad minimum detuliſſe. Et à Lipoxai quidem progenitos eſſe Scythas, quorum genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traſpies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen eſſe Scolotis, regis cognomen. ſed Scythas

1 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis ſe prælio opponebat. 2 Non fit veriſimile) 3 Natu minimum

VII Græci appellauere. Hunc in modum ſe extitiſſe Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vſque ad Darii aduerſus ipſos tranſitum, annos omnino mille non amplius fuiſſe. Aurum vero illud ſacrum [1] in primis cuſtoditur à regibus, placaturque maioribus hoſtiis, & aditur quotannis ſolenniter. & qui aurum ſacrum habens, die feſto dormierit ſub dio, is nunquam perennare fertur: & ob id dari ipſi tantum ſoli quantum vno die vectus equo peragrare poteſt. Quum autem regio ſit ingens, Colaxain conſtituiſſe trifarium filiis ſuis regnum: eorumque vnum & quidem maximum, vbi aurum aſſeruatur. [2] Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, vltra quam regionem nulli incolere poſſint, neque proſpicere neque tranſire, propter interfuſas pennas. Pennis enim tũ terram tum aerem oppletum eſſe: & has præpedire viſum. VIII Hæc Scythæ de ſeipſis pariter ac de regione ſuperiore narrant. ¶ At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculẽ, Geryonis vaccas agentem, in hanc peruenisse terram, quæ deſerta eſſet, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitaſſe extra Pontum in terra quam Græci inſulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ ſunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum vero, ab ortu ſolis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, ſed re tamen non demonſtrant.) Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur veniſſet, ſubſtrata ſibi pelle leonis obdormiſſe (deprehẽderat enim eũ vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru paſcentes, diuina quadã ſorte amotas, nõ comparuiſſe. IX Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem colluſtrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa deueniſſe: ibiq; in antro quandam inuenisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac ſerpentinæ: ſuperne quidem, [3] femorum tenus, feminam: inferius autem, viperam. Eam conſpicatũ Herculem atque admiratũ, interrogaſſe nuncubi ſuas equas errabundas vidiſſet. Illamque reſpondiſſe, Se quidem illas habere: ſed non prius redditũram ei quam cum ipſa coiiſſet: Herculem pro ea mercede cum femina concubuiſſe.

1 Studioſiſſime 2 Quæ vero ſunt Boream verſus, vltra eos qui ſupremam regionis partem incolunt, ea nec proſpici nec tranſiri poſſe propter interf. &c. 3 Natium.

Γραικοὶ

Ἕλληνες ὠνόμασαν. Γεγονέναι μὲν νυν σφέας οὕτω λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γενέσθαι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος Ταργιτάου ἐς τὸν Δαρείου διάβασιν τὸν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱερὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται αἰεὶ πανὶ ἔτεϊ. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱερὸν ἐν τῇ ὑπαίθριος καταχειμασθῇ, ἔτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων οὐ διενιαυτίζειν. δίδεσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα δύ' ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης εὐούσης μεγάλης, τρισὶ φασὶ τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ καταλιπέσθαι Κολάξαϊν· καὶ τούτων μίην μοῖραν ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δὲ καὶ ὑπερθε τοῦ βορέην λέγουσι ἄνεμον τῶν ὑπερβορέων τῆς χώρης, ὄκου οὐτέ τι εἶπ πρόσω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερύων κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα εἶπ πλέον, καὶ ταῦτα εἶπ τὰ ἀποκληίοντα τὴν ὄψιν. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὸρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγουσι. Ἑλλήνων δὲ οἱ ἐν Πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς τὴν εὐοῦσαν ἐρήμην, τὴν πνα καὶ τὴν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γαδείροισι τοῖσι ἔξω τοῦ Ἡρακλείου στηλέων τοῦ ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. Τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἠλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν δὲ Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν καλεομένην Σκυθίην χώρην καὶ λειμῶνα τε καὶ χρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντῆν, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ῥεύματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι δείῃ τύχῃ. ὡς δ' ἐγερθῆναι τὸν Ἡρακλέα, δίζεσθαι. Γαῖαν δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην χώρην. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν αὐτῷ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχιδναν διφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶπ γυναικὸς· τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν σφεῖ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι ὑπὸ τῆς μιαιφόνου τούτου.

142

Ν. ἀ. κείνην τε δὴ τὴν ἁρπεδόνα λέγεται ἀποδοῦναι τὸν Ἵππων, βαλομένην ὡς πλεῖστον χρόνον συμφῆναι τῷ Ἡρακλέϊ· ἐκεῖνος δέ, χρησάμενον, ἐξελθεῖν ἀπαλλάσσεται· τέλος δὲ ἀποδιδοῖ αὐτῇ εἰπών, Ἵππους μὲν δὴ ταύτας ἀπίκεσθαι ἐκθαδε, ἔσωσα τοι ἐγώ· σῶφρά τε σὺ παρέχες. ἐγὼ γὰρ δὴ σεῦ ἔφη παῖδας ἔχω. τοὺς, ἐπεὰν ἡλῶν ἔδοξε, ὅ, τι χρὴ ποιέοντα, ἐξηγέεσθαι· εἴτε αὐτοῦ κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω τῷδέ σε. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐπέφρωτάων. ἡ δὲ λέγεται πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν αἰδέωμαι θεήσασα παῖδας, τοῦδε ποιήσασα ὀρθῶς μὲν ἀπαρταίοις. ἡ μὲν αὖ ὁρᾶς αὐτέων τόδε τὸ πέρας ὥρμηται ἐκβαλεῖν ὁρμέον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε κατοιζωνυμένον, ἡ τὸν μὲν τόδε τὸ χώρης οἰκήτορα ποιεῦ· ὃς δ' ἂν τούτων ἔργων τῶν σὲ ἐπελλόμαν λίπῃ, ἐκπεμπτὸν ἐκ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τὰ ἐντεταλμένα ποιήσεις. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαι πέπλον τόξων θ' ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέεν τότε Ἡρακλέα) καὶ τὸ ζωστῆρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τὸ συμβολῆς φιάλην χρυσέην· διδοῖ τε ἅμα, ἀπαλλάσσεται. τὸ δὴ, ἐπεὶ οἱ ἡλικιώτας τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι ἐποίησαν ἔργα ἅξια, ὧν μιν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· ὧν δὲ ἐπωνύμιον, Γελωνον Σκύθην ἔθεντο, τῷ ἥσσατο τῷ τότε δὲ, τῆς ὑπερβολῆς μεμνημένην αὐτῇ, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνον οὐκ οἷός τε ἦν ἡλικιώτας ἐξικέσθαι πρὸς ὃν προκείμενον ἄεθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς μητρός. ὃν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ὑπερτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας νομαίους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. ἡ μηχανὴ δὲ μοῦνον μηχανᾶσθαι τὴν μητέρα Σκύθεω. Ν. Ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ ἐν Πόντῳ οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε· (ὀλίγα λέγομέ ω αὐτῶν προσθήσω) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν δὲ νέμονται Σκυθαι, αὐτὴν λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατὸς ἐπιόντος μεγάλου. καὶ δίχα γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δῆμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς ἰέμενον κινδυνεύειν· τοὺς δὲ βασιλέας, ἐμμανέως ἔχειν ἀμφοτέρους μάχεσθαι πρὸς τὸν δῆμον, ἕως ἂν πάντες ἀποθάνωσι. ἐκ δὲ τούτου ἐπεὶ ἐμάχοντο, νικᾶν τὸν δῆμον· τοὺς δὲ βασιλέας φεύγειν ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, καὶ διαβαίνειν ἐς τὴν Κιμμερίην. μέχρι μὲν δὴ τούτου τὴν γῆν ἔχουσι Κιμμέριοι, ἐοῦσαν καὶ νῦν ἔτι· ἔστι γὰρ καὶ Κιμμερίη καὶ Κιμμέριον τεῖχος καὶ πορθμὸς οὕτω καλεόμενος· καὶ Ἀσίη ἔρημος ἔστι τὴν οἰκέουσι Σκύθαι. ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Κιμμερίην οἱ Σκύθαι, καὶ τὴν μὲν ἐπιόντες ἐδίωκον, ὡς ἔφευγον οἱ Κιμμέριοι, τὴν δὲ ἐκλιπόντες ἐσήλασαν ἐς τὴν γῆν τὴν ἑωυτῶν. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ τὸν πάντα χρόνον ἐπιστρατεύεσθαι τοὺς Σκύθας τοῖσι Κιμμερίοισι, ἐκπορθέοντας τὴν Κιμμερίην. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ τὸν πάντα χρόνον ἐπιστρατεύεσθαι τοὺς Σκύθας τοῖσι Κιμμερίοισι, ἐκπορθέοντας τὴν Κιμμερίην.

Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cũ Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierem dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerant, seruauisti: tu earum seruatarum pretium mihi persolusti. Concepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid facere debeam: nunquid hic habere domicilium, (nam ipsa huius regionis imperium teneo) an ad te mitta Hæc percontatæ respondisse, Postea quam eos in virilem ætatem adoleuisse videris, si ita facies non delinques: quẽ animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, cum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque vtrunque mulieri tradidisse, arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, vni, Agathyrso: [2] sequenti, Gelono: [3] nouissimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleuerunt, eandem mandatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non sufficiissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham vero qui rem complesset, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autẽ phiala, Scythas ad hanc vsque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. ¶ Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas [4] pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno inuaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: vtraque quidem valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire periculum:

1 Dare illis domic. 2 *Id est, Ætate proximo.* 3 Natu minimo, 4 Nomadas,

periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus censeret sine prœlio demigrandum, tradita inuasoribus regione: reges vero, in sua potius patria occumbendum, nec vna cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala euidentia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, vtrosque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorum sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migrasse: quam desertã superuenientes Scythas occupauisse. Extantque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tum portoria Cimmeria, tũ regioni cuidam nomen Cimmerię est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Cõstat autem Cimmerios [1] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonnesum condidisse, vbi nunc Sinope Græca vrbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequebantur, donec ingressi sunt Mediam, itinere in mediterranea conuerso. ¶ Alia quoque fertur communis Græcorũ barbarorumque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memorauit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnoculos: & item supra hos esse grypas, qui aurum asseruent: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regionem relinquere. Itaq; ne Aristeus quidẽ cum Scythis de ea regione consentir. Qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonemq; occlusa officina, abisse denunciatum rem propinquis defuncti.

1 *Id est, In Asiam venisse quum fugerent Scythas.*

ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἀνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάσκα σεωυτυχεῖν τε οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκυ, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισβητέειν· τοὺς δὲ παρεσκηκότας τὰ νεκρώδεα ἐπὶ τὸ γναφήιον παρεῖναι, ἔχοντας τὰ φορέσφορα, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φανέεσθαι Ἀριστέην· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὖθι ἐς Προκόννησον, ποιήσαντα τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν Ἕλλησι Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τοδύτεῳ. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τῦτο τὸν ἀφανισμὸν τῦ δευτέρην Ἀριστέω τῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταποντῖνοι γὰρ φασι αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα παρ' αὐτὸν ἱδρύσαι. φάσκα γὰρ σφι ἐν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μοῦνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς σφι ἑπέσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε ἔστε εἵπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόρακα· καὶ δὴ, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, δῆλον ἐπειρωτᾶν ὅ, τι δὴ φάσμα τῦ ἀνδρὸς εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεῦειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον σεωϊσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὅπι τελέα. καὶ νῦν ἔστι αἰδοίας ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τῦ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι. ὃ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, οὐδεὶς οἷός τε ἀτρεκέως ὡς ὅ, τι κατύπερθε ἐστί. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, ὅπερ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδόνων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φάς Ἰσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ὅπι μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πρὸς εἰρήσε-

144 ται. Ἀπὸ τῦ Βορυσθενείτεων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης) Dissipatoque iam per vrbem rumore Aristeum esse vita functum,[1] superuenisse sermoni de hac re disputantium, quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum ille istic contendendo asseueraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus fecisse qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus cõditis, rursus euanuisse. Hoc istæ ciuitates commemorant: [2] quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquã iterum euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapontini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse aram Apollini extrui, & iuxta eam erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quod diceret Apollinem ad eos [3] solos ex Italiotis in ipsorum terram venisse, se illũ assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse coruum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eoque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse scisciratum quodnam illud hominis esset [4] proloquium, sibique iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes [5] perfeciisse. Et nunc statua extat cognomine Aristei, iuxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam: circumstantibus vtrinq; lauri. Hæc de Aristeo hactenus. ¶ Regione autem de qua nos dicere instituimus, quænam sint vlteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cuius paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit versibus, ait se vltra Issedones processisse: sed vlteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad [6] longissime rem inuestigare potuimus, omnem referemus: Ab empotio Borysthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maxime medium)

1 Cyzicenum quendam, ex Artace vrbe venientem, altercatum fuisse cum illis qui *id* diceret: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyzicum, & cum eo colloquutum esse. Qua de re dum pertinaciter contenderet, propinquos mort. 2 At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecent. 3 Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo venisset, 4 Visum, 5 Præstitisse. *Vel*, effecta reddidisse. 6 Penitissime

primi incolunt Callipidæ, qui sunt Græcoscythæ, *id est, è Græcis facti Scythæ*: super hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum vtrique cum [1] in ceteris seruant ritum Scytharum, tum in serendo, atque vescendo cæpe, allio, lente, milio. Supra Halizones autem incolunt Scythæ aratores, [2] qui non ad panem conficiendum serunt triticum, sed ad illud torrendum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantum nos scimus, desertus est. Atque hę quidem nationes iuxta flumen Hypanin colunt, ad occidentalẽ partem Borysthenis. Verũ transmisso Borysthene, à mari prima est Hylæa: dehinc habitant Scythæ agricolæ, quos Græci qui [3] sub Hypane incolunt, Borysthenitas appellant, ipsi vero se Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ [4] colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, trium dierum itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem: [5] eum vero qui ad ventum aquilonem, vndecim dierum nauigatione, Borysthenem versus. tractus autem qui vlterior est, in multum sane spatii desertus est. Vltra quã solitudinem habitant Androphagi, *id est, virorum carne vescentes*, separata natio, ac nequaquam Scythica. At supra hos deserta iam procul dubio omnia, nec vlla gens, quantum nos scimus. At horum Scytharũ qui agricolæ sunt, plagam quæ ad auroram vergit, transmisso flumine Panticape, Scythæ nomades, *id est, pecuarii*, incolũt, neque serentes quicquam neque arantes. Nuda autẽ arboribus est omnis hæc plaga prẽter Hylæam. Nomades autem isti incolunt tractũ quatuordecim dierum longitudinis, auroram versus, ad Gerrhum vsq; flumen. Trans Gerrhũ autem sunt [6] ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui suos seruos esse ceteros Scythas arbitrantur: à meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora vero, ad fossam [7] quam dixerunt illi qui è cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id est, prærupta*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ superiora sunt, ad ventum aquilonem, Scythis regiis, ea incolunt Melanchlæni, alia gens non Scythica. Et supra Melanchlænos paludes sunt, & deserta

1 In ceteris quidem ritum Scytharũ seruant, sed frumentum serunt & edunt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium. 2 Qui frumentum non ad vescendum serunt, sed ad vendendum. Sup. 3 Ad Hypanin fluuium incol. 4 Colunt, orientem quidem versus, trium dierum iter. 5 Boream autem versus, dierũ vndecim, secundo flumine Borysthene. 6 *Vel*, Eæ quæ vocantur regiæ, *sub.* domus. 7 Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorum videlicet facta fuit supra mentio.*

ἔστι αὐθεφπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν. Ταύτην δὲ
πορθμὸν διαβαίνει, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν
πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ἐστί, οἳ ἀπὸ τῆς
μυχίης λίμνης τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
τὰ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁ-
δὸν, πᾶσαν εὖσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέ-
ων. Ὑπὲρ δὲ τούτων οἰκέουσι τρίτοισι δὴ τοῖσι Βουδῖνοι, γῆν
νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ.
Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἔρημος
μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδὸν. Μετὰ δὲ τὴν ἔ-
ρημον ἀποκλίνασι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι οὔνομα κεῖται Ἰύρκαι· καὶ ἕτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες τρόπῳ τοιῷδε· λοχᾷ ἕκαστος δενδρέου ἀναβάς. πάντες δὲ ἔστι πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην. ἴππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ἕπεσθαι κατέρπουσα κείθεν, καὶ πεινώντος εἵνεκα, ἔπιμός ἐστι, καὶ κύων. ἐπεὰν δὲ ἀνοίδῃ ὁ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, τοξεύσας, διώξας, ἐπιβὰς ἵππου, διώκει· καὶ ὁ κύων ἕπεται. ὑπὸ δὲ τούτων, ὃς πρὸς τοῦ ἑσπέρην τεταμένον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιληίων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τὸν ἔρημον χῶρον. Μέχρι μὲν δὴ τῆς πούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἔστι ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγειος· ὅδε δὲ ἀπὸ τούτου, λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχείη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλὸν, οἰκέουσι ὑπωρέων οὐρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροί, ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἕρπετα καὶ σιμοὶ καὶ γνάθους ἰσχυροὺς ἔχοντες μεγάλους. φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ. ζώοντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποντικὸν μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ συκέην μάλιστα κη. καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῶνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὰν ἥμηται πέπον, σακκέοισι ἰματίοισι ἀποῤῥέει δὴ ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. οὔνομα δὲ τῷ ἀποῤῥέοντι ἐστὶ ἄσχυ· τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες οἰνέουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς παλλάδας στιπτὰς, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι οὐ πολλὰ ἐστὶ· οὐ γὰρ ἔοι ἀπουδαῖα αἰνόμαι αὐτόθι εἶσι. ἀπὸ δενδρέου δὲ ἕκαστος κατοίκηται, ὃν μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν δὲ δένδρεον πρυκαλύψῃ πίλῳ τεγνῷ λευκῷ. ὃ δὲ θέρος, καὶ ἄνευ πίλου. τούτους δὲ οὐδεὶς ἀδικέει αἰθεφπων· ἱεροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήιον ὅπλον κέκτηται. καὶ τοῦτο μὲν, τοῖσι προοικέουσι οὔτι εἰσὶ οἱ ταῦτα διαφερέας διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους,

hominibus regio, quantum nos scimus.

¶ Trans flumen autem Tanain non est regio Scythica, [1] sed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à recessu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractū qui spectat aquilonē, itinere dierum quindecim, vacuum prorsus arboribus tam agrestibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quę secunda portio est) Budini, terram colentes totam omni arborū genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo dierum itineris. Post hanc solitudinem declinando magis ad ventum subsolanū, incolunt Thyssagetæ, natio copiosa & [2] propria, & è venatu victitās. His contigui, & in eisdem habitantes locis, ii quibus nomen inditū est Iyrcæ, & ipsi è venatione victitantes, hunc in modum: Conscensis arboribus, quæ per omnem regionem frequentes sunt, insidiantur. singulis autem adest canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humilius subsidēdi gratia. Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, sagittaq; percusserit, conscenso equo illam persequitur, comitante cane. Super hos auroram versus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos vsq; Scythas omnis regio Scythica est cāpestris, & spissi soli: reliqua dehinc lapidosa atque salebrosa. Cuius regionis magno transmisso spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus homines qui ab ipso natali dicuntur esse calui, mares pariter & feminæ, simis quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam gestantes vestem: ex arboribus victitantes. cui generi arboribus nomen est Ponticum, magnitudo fere eadem quæ fico, fructus fabæ instar nucleum habens. Id vbi maturuerit, vestibus [2] exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipsius quoque crassitudinis fæce massas ad esum componunt. Neque enim multum est eis pecorum, vtpote non studiosis rei pecariæ. Sub arbore quisque cubat: per hyemem quidem, vbi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æstatem vero, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. sacri enim dicuntur esse: nihilque Martiorum armorum possident. Iidē & finitimorū controuersias dirimūt, & quisquis ad eos cōfugit,

1 Sed prima quidem portio est Sauromat. *vel sors.* 2 1ον. *quod supra vertit* separata. 3 Excolant,

is à ne-

is à nemine læditur. Nomē eis est Argippæi. Ad hos vsque caluos ingens quoquouersus prospectus est regionis & gentium, quæ in conspectu sunt ex Boristhenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per septem interpretes totidemque linguas perueniunt. Horum tenus notitia rerum habetur. at quod supra illos caluos est, nemo pro comperto referre potest. nam montes editi atque prærupti transitum interdicunt, quos nemo transcendit. Isti tamen calui referunt, (quæ apud me fidē non habent) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos vbi trāsieris, esse alios qui senos menses dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad aurorā caluis est, ab Issedonibus habitari sine ambiguitate compertum est. Ille vero superior qui vergit ad aquilonē, [1] tam Issedonibus quam caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt. ¶ Issedones porro talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quę vbi mactauerunt conciderunt q;, concidunt & mortuum patrem illius à quo in conuiuium accipiuntur, commixtisque omnibus carnibus conuiuiū exhibent. Caput autem defuncti [2] denudatum purgatumq; inaurant, eoque pro simulacro vtuntur, agentes illi quotannis maiores hostias ceremoniasque. Hæc filius patri facit, quemadmodū Græci natalitia. Dicuntur præterea & isti iusti esse, & ipsorum vxores peræq; fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscūtur. Quod supra hos est, ibi aiunt Issedones esse homines vnoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperunt Scythę, à Scythis nos ceteri accipientes, verū putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaspos. nam arima Scythæ vnum vocant, spu vero oculum. Omnis autē quam dixi regio, adeo infestatur hyberna sæuitia vt octo mensibus tolerari nō possit: tale illic gelu est. [3] sicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem si illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Bosphorus: super quam glaciē omnes qui intra fossam incolūt Scythę exercitus ducūt, & plaustra agūt trans mare vsq; ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. Vbi etiam aliam quam in ceteris regionibus condicionem habet hyems.

1 Neque ab illis caluis neque ab Issedonibus *habitari* comperitur. 2 Pilis nudatum 3 Quibus si aquam eff. lutum non facies. facies au.

ὁκόταν τῷ τοιῷδε μηνὶ ὥρη ἐστὶν ὁκοῖόν τινα λόγου ἄξιον ὑπεῖναι, ὑπεῖναι δὲ ἀεί. βρονταί τε ἤμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μηδὲ οὐ γίνονται, θέρεος δὲ ἀμφὶ λαφέας· ἢν δὲ χειμῶνος βροντήσῃ γένηται, ὡς τέρας νενόμισται θωϋμάζεται· ὡς δὲ καὶ σεισμὸς γένηται καὶ τε θέρεος καὶ τε χειμῶνος ὁκοτερῃοῦν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωϋμάζεται. ἵππους δὲ καὶ ἡμιόνους ἀνέχονται φέρειν ὁμοίως χειμῶνα τε θέρεος, ἡμιόνους δὲ ὄνοι ἀνέχονται τῷ ἀρχαίῳ. τῇ δὲ ἄλλῃ ἵππους μὲν ὁκόταν κρυμῷ ἐκπαγέντες ἀποσφακελίζουσι, ὄνους δὲ καὶ ἡμιόνους ἀνέχοντας. δοκέει δέ μοι καὶ ὁ λόγος τῶν βοῶν τοιοῦτος διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὁμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔχον ὧδε,

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἀρνες ἅφαρ κεροὶ τελέθουσι·

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ ἐκφαίνεσθαι τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ κτήνεα ἀρχόμενα, ἢ φύοντα, φύειν μόγις.

Ἐνθαῦτα μέν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωϋμάζω δὲ (προεθέμην γὰρ δή μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐξίζεσθαι) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου οὐδενός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης τὰς θηλέας σφι ἡμιόνους· ἀλλ' ἐπεὰν προσέλθῃ ἡ ὥρη κυΐσκεσθαι τοὺς ἵππους, ἐξελαύνοντες ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀναγκάζουσι ἐν τῇ τῶν Πελασγῶν βῆσσῃ τοὺς ὄνους, ἐς δὲ αὖ σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν χαρίεντι ἐπείγεται ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν ἱερῶν, τῶν Σκύθαι λέγουσι δύο πλέων εἶναι ἕνα, καὶ τούτεων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε εἰσὶ οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρου, οὔτε διεξιέναι, τάδε ἔχω περὶ αὐτέων τῷ γνώμῳ· τὰ κατύπερθε τούτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τῷ θέρεος ἢ τῷ χειμῶνος, ὡς ἔγωγε εἰκάζω. ἤδη δὲ ὧν ὅστις ἀνέχιθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν τοῖσι πτεροῖσι. καὶ διὰ δὴ τὸν χειμῶνα τὸν τοιοῦτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βορέην ἐστὶ τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ δὲ πτερὰ, εἰκάζοντας τῇ χιόνι, τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μέν νυν τὰ λέγεται, μακρόθεν εἰρημένα. Ὑπὲρ δὲ Βορέων τῶν πέρην οὐδένα οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι οὐδὲν, οὔτε τινες ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δὲ ἐγὼ δοκέω, οὐδὲ οὗτοι λέγουσι οὐδέν. ἔλεγον γὰρ δὴ καὶ Σκύθαι, ὡς ἔγωγε δοκέω, ἀλλὰ μὴ ὡς γε καὶ αὐτοὶ ἐπίστασθαι· ἔλεγον δὲ καὶ τὸν μονόφθαλμον ἀνθρώπους καὶ τοὺς ὑπὸ τὸν χρυσὸν τὸν γρυπὸν θῆρας. ταῦτα δὲ καὶ τούτους ἐκ τῶν Σκυθέων παραδέκεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα ἡμεῖς ἐκείνους νομίζομεν ἀπὸ τούτων μανθάνειν. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοὔνομα τοῖσι μὲν Σκύθῃσι πάντα ἐστὶ ἐπωνυμίη, τὸ δὲ ὄνομα οὐδαμῶς ἐστὶ ἐπωνυμίη, ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἑνὸς ὀφθαλμοῦ ἐστὶ τοῦτο. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν χειμῶνα τὸν τοιοῦτον ἐπιγίνεσθαι ἐν τῇ ἠπείρῳ ταύτῃ εἰκὸς καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ, ὁκόσῳ περ ἐγγυτέρω τῶν ἄρκτων τε καὶ τοῦ ἀφέτου ἐστί. ἐν δὲ τῷ θέρεϊ ἐπὶ πολλὸν μὲν ἡμέρην ἔχειν, ἐπὶ πολλὸν δὲ καὶ θερμήν· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ὀλιγοημερίην τε καὶ ὀλιγονυκτίην γίνεσθαι, καὶ ἐλάσσω τὸν χειμῶνα τοῦτον ἢ ἐν τῇ ἄλλῃ, καὶ ἐλάσσω ῥεῖν ἐν αὐτῷ καὶ μᾶλλον ἑστάναι τοὺς ποταμούς· ἐν δὲ τῷ θέρεϊ πλέω ἐν τῇ ἠπείρῳ ταύτῃ ἢ ἐν τῇ ἄλλῃ, καὶ ἐλάσσω ἑστάναι τοὺς ποταμούς· ἐν δὲ τῷ θέρεϊ ὑετοὺς μὲν μὴ ἐπιγίνεσθαι, ἢν δὲ ἐπιγένηται, ἐλάσσω τοῦ χειμῶνος· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ὑετοὺς μὲν πολλοὺς ἐπιγίνεσθαι, ἢν δὲ ἐπιγένηται, ἐλάσσω τοῦ θέρεος· ἐν δὲ τῷ θέρεϊ ἐπὶ πολλὸν μὲν ἡμέρην ἔχειν, ἐπὶ πολλὸν δὲ καὶ θερμήν· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ὀλιγοημερίην τε καὶ ὀλιγονυκτίην γίνεσθαι, καὶ ἐλάσσω τὸν χειμῶνα τοῦτον ἢ ἐν τῇ ἄλλῃ, καὶ ἐλάσσω ῥεῖν ἐν αὐτῷ καὶ μᾶλλον ἑστάναι τοὺς ποταμούς· ἐν δὲ τῷ θέρεϊ πλέω ἐν τῇ ἠπείρῳ ταύτῃ ἢ ἐν τῇ ἄλλῃ, καὶ ἐλάσσω ἑστάναι τοὺς ποταμούς· ἐν δὲ τῷ θέρεϊ ὑετοὺς μὲν μὴ ἐπιγίνεσθαι, ἢν δὲ ἐπιγένηται, ἐλάσσω τοῦ χειμῶνος· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ὑετοὺς μὲν πολλοὺς ἐπιγίνεσθαι, ἢν δὲ ἐπιγένηται, ἐλάσσω τοῦ θέρεος·

nam quum tempus pluendi est, nihil ibi quod sit vllius momenti, pluit: æstate pluere non cessat. [1] Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla existunt, æstas nubila est: hyeme si fiant tonitrua, pro ostento habetur. terræmotus in Scythia si existat seu æstate seu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli asinique neque ineipientem quidem ferunt: quum tamen alibi stantes in gelido equi tabescant, asini vero ac muli durent. Et hæc mihi videtur esse caussa cur omnino cornua bouino generi non succrescant: astipulante sententiæ meæ Homeri carmine in Odyssea, quod ita habet,

Et Libyen, vbi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis mature cornua existere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Elco agro muli nequeant gigni, quum neque locus sit frigidus, neque vlla alia caussa appareat. Aiunt Eleenses ipsi ex imprecatione quadam id sibi contigisse: quumque tempus aduentat conceptus equarum, se in loca finitima illas educere: ibi postquam admiserint asinos, [2] dumque conceperint, tunc rursus eas reducere. De pennis autem quibus aiunt Scythæ opletum esse aerem, & idcirco non posse prospici longius continentem, nec vlterius transiri, hæc est mea sententia: [3] Quod vltra eam regionem assidue ningit, & (vt credibile est) minus æstate quam hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem niuē copiosam liquet quod dico) nix pennis assimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt eius continentis loca quæ ad aquilonem spectant. Eoque opinor, pennas niuem esse interpretantes Scythas ac circumiectas gentes, ita loqui. Verum [4] ea quæ reperiuntur, longissime dicta sunt. ¶ De Hyperboreis autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata veniisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimque per singulos ad [1] occasum vsque: atque illinc meridiem versus dimissa, à primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, peruasisseque in Eubœam, & oppidatim vsque ad Carystum: ab hac vero reliquisse Andrum. Carystios enim esse qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiūt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinq; è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirent, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent. Ita misisse qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberentque illos considerate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à feminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque ipse vidi eas facientes. Ceterū his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis vtriq; crinibus: quos [2] puellæ quidem fuso inuolutos, supra monumentum deponunt: pueri autem ad quandā herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentū intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleaque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu maturando instituerant: Argin vero & Opin vna cū ipsis deis aduenisse, ἐπὶ τοσόνδε γὰρ πρόσχημα τῆς τε ἐς Λαοδίκης. ἰδόντας μέν νυν τὴν Εἰλειθυίην ἀποφερούσας ἀντὶ τῶν ὠκυπόκου δὲν ἐπάξαντο φόρον ἀπικέσθαι. τὴν δὲ Ἄργην τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι· διὰ δὴ τοῦτο μούνας τούτων τῶν θεῶν ἀνθρωπηίοισι ὀνόμασι τιμᾶσθαι ἐν τῇ νήσῳ, ὅτι δὴ καὶ ἐπιξείνους ἐκείνας ἐν τῇ νήσῳ ἱδρύσασθαι. ἐπεὶ δὲ αἱ κόραι αἱ ἐκ τῶν Ὑπερβορέων οὐκ ἀπενόστησαν, ἐνόμισαν δὴ σφίσι οἱ ἐκ τῶν Ὑπερβορέων, ἐπεὶ ἐπὶ πολλὸν ἐδόκεον πέμπειν, οὐκ ἐθέλειν ἀποπέμπειν, ἀλλὰ κατέχειν ἀεί· διὰ δὴ τοῦτο τὰς ἐκ τῶν Ὑπερβορέων ἐκείνας ἐν τῇ νήσῳ ἱδρύσασθαι. ἐπεὶ δὲ αἱ κόραι αἱ ἐκ τῶν Ὑπερβορέων οὐκ ἀπενόστησαν, ἐνόμισαν δὴ σφίσι οἱ ἐκ τῶν Ὑπερβορέων, ἐπεὶ ἐπὶ πολλὸν ἐδόκεον πέμπειν, οὐκ ἐθέλειν ἀποπέμπειν, ἀλλὰ κατέχειν ἀεί· διὰ δὴ τοῦτο τὰς ἐκ τῶν Ὑπερβορέων ἐκείνας ἐν τῇ νήσῳ ἱδρύσασθαι.

1 Tonitrua quo tempore sunt alibi, ibi non sunt, at æstate frequentia existunt. Quòd si hyeme &c. 2 Et grauidæ fuerint, tunc rurs. 3 Quæ sunt vltra hanc regionem loca, semper niuosa sunt, minus tamen (vt rationi consentaneum est) æst. quàm hyeme. Iam vero quisquis cadentem copiosam niuem intuitus est cōminus, intelligit quod dico. nix enim pennis similis est. 4 Quæ commemorantur *ab aliis*, latissimè exposita sunt.

ὡς ἐγὼ πρὸς τὸ μονοφθάλμους λέγουσι. ἀλλ' Ἡσίοδός μοι δοκέει περὶ γε Ὑπερβορέων εἰρηκέναι, ἔστι δὲ ὅς καὶ Ὅμηρος ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Γελῶ δὲ ἔτι πλέω περὶ αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμενοι ἱερὰ ἐσδεδυμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ὑπὸ Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκόμενοι αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἕκαστοι, κομίζειν αὐτὰ ἐπὶ τὸ ἑσπέρης ἕκαστα τοὺς ἐπιόντας ἀπὸ τοῦ Ἀδρίου. ἐνθεῦτεν δὴ πρῶτοι μεσαμβρείην πρὸς πέμποντα ἀφικνέονται Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δὲ ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου. παρὰ δὲ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον. Τηνίους δέ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ ὧδε λέγουσι ἐς Δῆλον· πρώτους δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς ὀνομάζουσι Δήλιοι εἶναι μὲν Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν πέντε πομπούς, τοὺς δὴ νῦν Περιφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀποίσεσθαι, δεινὰ ποιεύμενοι εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμψει, ἀποστέλλουσι μὴ ἀποδεκέας, ἀλλὰ φέροντας ἐς τοὺς ἄρους τὰ ἱερὰ ἐσδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ὁτιοσκήπτῳ, κελεύοντας πρὸς πέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον πρὸς πομπεύεται, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον. Οἱ δὲ αὐτοὶ τούτοισι τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον πρὸς φέρεσθαι· Θρηίκας καὶ Παιονίδας γυναῖκας, ἐπὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης θύσασαι τὰ ἱερά. καὶ ταύτας μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρεσθαι καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι, ὅπερ τὸ σῆμα πρόκειται· δὲ σῆμα ἔστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἐν χειρὸς ἐστί. ἐπιπέφυκε δέ οἱ ἐλαίη· οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντες τῶν τριχῶν, πρόκειται καὶ οὗτοι ἐπὶ τοῦ σήματος. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Δηλίων οἰκητόρων. Φασὶ δέ οἱ αὐτοὶ καὶ τὴν Ὦπιν τε καὶ τὴν Ἄργην τὰς ἐξ Ὑπερβορέων, τὰς δὴ καὶ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορεύεσθαι ἐς Δῆλον, ἐρχομένας πρότερον μὲν διὰ πάντων ἐπὶ θαλάσσης τε καὶ Λαοδίκης. ἰδούσας μέν νυν τὴν Εἰλειθυίην ἀποφερούσας ἀντὶ τῶν ὠκυπόκου δὲν ἐπάξαντο φόρον ἀπικέσθαι. τὴν δὲ Ἄργην τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι·

1 Occasum versus longissime Adriam vsque. 2 Puellæ quidem ante nuptias, fuso inuolut.

καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόαθαι πρὸς σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε. ὧδε δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὠλῆν τε καὶ Ἄργιν, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. οὗτος δὴ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τοὺς ἀείδομέν τε ἐν Δήλῳ. καὶ τῶν μηείων καταιζομένων ὅτι τῷ βωμῷ, τόδε σημήιον αὐτῶν ὅτι τῷ Ὠλῆνι τῆς Ὠπίδός τε καὶ Ἄργιος αἰάσιμον ὕδατι βάλλομεν. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἔστι ὀπίσω τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἠῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστιητορίου. Καὶ τὰ μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. Οὐ γὰρ πρὸς Ἀβάριος λόγον τοῦ λεχθέντος εἶναι Ὑπερβορέων, ἐγὼ λέγω, λέγων ὡς ἐν οἷς τὸν ἀπέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, ὧδεν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσί τινες Ὑπερβορέοι ἀνθρωποι, εἰσὶ καὶ Ὑπογνήτοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων γῆς πολλοὺς ἤδη περιόδους γεγράφοντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγήσασθαι· τὸν Ὠκεανόν τε ῥέοντα γεγράφασι πέριξ, τὴν τε γῆν ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μεγάθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τις ἐστὶ ἐς γεγραφὴν ἑκάστη. Πέρσαι μὲν οἰκέουσι κατήκοντες ὅτι τὴν κοπὴν θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλέομεν. τούτεων δὲ ὑπερνοικέουσι πρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δὲ, Σάπειρες· Σαπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ὅτι τὴν βορηίην θάλασσαν, ἐς τὴν Φᾶσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ πρὸς ἑσπέρην ἀκτὴ διφάσιος ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, πρόκειται ἐς θάλασσαν πρός τε ὄν πόντον καὶ ὄν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τῶν Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δὲ ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τείχοντα. αὕτη μέν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, πρόκειται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη οὐ λήγουσα μακροτάτη πασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, κατατείνουσα ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἐς τὸν ἐσάγει ἡ διῶρυξ ἐκ Νείλου ἐσπλώσασα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρην τῆς Ἀσίης ἔχοντα ἐστί. Τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέην δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμὸς, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· ὄ δ' ἀπὸ τούτης ἔρημον ἤδη ὂ πρὸς τὴν ἠῶ, οὐδεὶς φέρων εἰπεῖν οἷόν δή τί ἐστι. Τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί. ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. καὶ μέν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' οὐκ εἶεν χίλιοι στάδιοι. ὄ δ' ἀπὸ τοῦ στεινοῦ τούτου, κόλπος πλατέα τις ἐοῦσα ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωϋμάζω ὧν τῶν διορισαντων καὶ διελόντων Λιβύην καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην. ἐγὼ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκεϊ μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· ἔρρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέσθαι ἄξιη φαίνεταί μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην συνέχει. Νεκὼ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέος πρῶτον τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐς τὸν Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δὶς Ἡρακλήια σήλεα ἐκπλέειν ἕως ἐς τὴν Βορηίην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τὴν Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσχόντες ἀεὶ ἐς γῆν τὴν Λιβύην ὅκου γένοιντο, καὶ σπείρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γηρέωντο, καὶ μένεσκον ὧν ἀμητόν· θερίσαντες δὲ ἀπὸ σίτου, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλήιας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ, ἄλλῳ δέ τῳ, ὡς περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην, ὄν ἥλιον εἶχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Σατάσπης ὁ Τεάσπιος

hosque illis alios honores donasse. Ad eas enim [1] congregari cœtum mulierum quæ hymnum canant, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos insulanos & Iones, cœtus agere instituisse, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olenè Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) [2] dum cinis qui supra sepulcrũ est Argis & Opis, dispergitur super infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per vniuersam terram circumtulisse, nihil comedens. Quod siqui sunt Hyperborei, *id est, superaquilonares*, erunt & alii hypernoti, *id est, superaustrales*. Nẽpe rideo quum multos video iam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, [3] & quanta sint singula ad describendum. ¶ VBI Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, super Medos Sapires, super Sapires Colchi, ad septentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phasis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc vesperã versus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponã. Hinc aquilonem versus, ora vna a Phasi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Hellespontum, vsque ad Sigeum Troicum: austrum autem versus, eadem ora à sinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protenditur secundũ mare ad promontorium vsq; Triopium. Incolũt autem in ora hac hominũ nationes triginta. talis est vna ora. Altera vero, à Persis incipiens porrigitur ad rubrũ mare, quod & Persicum vocatur: deinde gradatim Assyria, atque inde Arabia: desinitque in sinu Arabico. etsi non desinet, nisi ob id quod Darius è Nilo riuos in illum sinũ induxit. A Persis ad Phœnicem tractus amplus est ac multus. A Phœnice hæc ora tendit secundum hoc mare per Syriã Palæstinam & Ægyptũ, in qua terminatur: intra quam tres sunt duntaxat nationes. Atque hæc sunt quæ à Persis occasum versus in Asia continentur. Quæ supra Persas sunt & Medos & Sapires & Colchos, aurorã versus & solem orientẽ, hinc mari rubro alluũtur: aquilonẽ autẽ versus, à mari Caspio, & flumine Araxe, qui cõtra solem orientẽ fluit. Porro India tenus habitatur Asia. Illinc iam auroram versus deserta sunt: nec qualia sint dicere quispiam potest. Et Asia quidem talis & tanta est. ¶ Libya autem in altera ora est, ab Ægypto enim iam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum iam angusta est. nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo est centũ millium vlnarum, quæ efficiunt mille stadia. Ab his deinceps angustiis spatiosa sane ora excipit quę Libya dicitur. Itaq; admiror eos qui disterminarunt atque distinxerunt Libyam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem ceteras assequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nã Libya se ipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit nauibus quosdam Phœnices, præcipiens vt transuecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsque mare, atque ita ad Ægyptum remearẽt. Phœnices igitur è rubro mari soluentes, abierunt in mare australe: qui quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus sementem faciebant [1]: vt assidue Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumẽto nauigabant. Ita biennio consumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, sed forte apud aliquẽ aliũ: præterueuntes Africã, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primum est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum

1 *Videtur potius ἀγαίρειν ita sumi vt quum de matre deorum dicitur, vnde μητραγύρτης. Sic & statim post.* 2 Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc consumi in conspergendo Opidis & Argidis sepulcro. Est autem sep. 3 Et quales sint singulæ; quantum ad descriptionem attinet.

ret, nisi ob id quod Darius è Nilo riuos in illum sinũ induxit. A Persis ad Phœnicem tractus amplus est ac multus. A Phœnice hæc ora tendit secundum hoc mare per Syriã Palæstinam & Ægyptũ, in qua terminatur: intra quam tres sunt duntaxat nationes. Atque hæc sunt quæ à Persis occasum versus in Asia continentur. Quæ supra Persas sunt & Medos & Sapires & Colchos, aurorã versus & solem orientẽ, hinc mari rubro alluũtur: aquilonẽ autẽ versus, à mari Caspio, & flumine Araxe, qui cõtra solem orientẽ fluit. Porro India tenus habitatur Asia. Illinc iam auroram versus deserta sunt: nec qualia sint dicere quispiam potest. Et Asia quidem talis & tanta est. ¶ Libya autem in altera ora est, ab Ægypto enim iam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum iam angusta est. nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo est centũ millium vlnarum, quæ efficiunt mille stadia. Ab his deinceps angustiis spatiosa sane ora excipit quę Libya dicitur. Itaq; admiror eos qui disterminarunt atque distinxerunt Libyam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem ceteras assequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nã Libya se ipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit nauibus quosdam Phœnices, præcipiens vt transuecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsque mare, atque ita ad Ægyptum remearẽt. Phœnices igitur è rubro mari soluentes, abierunt in mare australe: qui quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus sementem faciebant [1]: vt assidue Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumẽto nauigabant. Ita biennio consumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, sed forte apud aliquẽ aliũ: præterueuntes Africã, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primum est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum

1 In quamcunque Libyæ partem nauigantes peruenissent: messemque expectabant. Quum autem messuissent, oram soluerunt. Ita bienn.

Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδὲ ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ὁ μήτηρ ἆεθλον. συνετίετο γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τὴν Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ ἀνὰ τοῦτον τὸν αἰτίην δυσκολωτέρην ἔσεσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεὴ, παρητήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ὀπιθήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ μὴ ἀπίκηται, ἢν περιπλέων αὐτὸν, ἐς ὃν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας τοὺς ἐκ τουτέων, ἔπλεε τοὺς δὲ Ἡρακλείας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὸ οὔνομα Σολοέις Σολοῆς ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. πρήσσων δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλῶν μηνῶν, ἐπεί τε τὸ πλεωνὸς αἰεὶ ἔδει, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ τούτου ἀπικόμενος πρὸς βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φάς τὰ περισσότατα θηεήσασθαι ἀνθρώπους μικροὺς τοὺς πλέειν, ἐσθῆτι φοινικηίῃ χρεωμένους· οἳ, ὅκως σφεῖς καταγοίατο τῇ νηΐ, φεύγεσκον πρὸς τὰ οὔρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ οὐδὲν ἀδικέειν σφέα ἔφη· σιτεόντες, βρώματα ὧν μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τὸ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην πρυτελῶς, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· ὁ πλοῖον τοῦ πρόσω οὐδυνατὸν ἔτι εἶναι προβαίνειν, ἀλλ' ἐνέχεσθαι. Ξέρξης δὲ οἱ οὐ συνεγίνωσκων λέγειν ἀληθέα, ὅκως μὴ τελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἆεθλον, 149 αἰεσχολώτισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ὑπερμῶν. τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος θυεστὸς ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο πάχιστα τῶν δεσποτέων τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε· τὸν ὑπερμάχου ὄνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξηυρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τὸν ἐν πλαμοὺς εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἀνδρας τε τοῖσι ὑπίσχετο τὴν ἀληθη- 40 ίην ἐρέειν, ἦν δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὴ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Γαντυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν. διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς

1 Achæmenidem, qui Libyam non circumnauigauit quum esset ad hoc ipsum missus: sed cum nauigationis longitudine, tum terræ solitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater iniunxerat. Etenim vitiauerat filiam virginem Zopyri, filii Megabyzi, quem ob hanc causſam à Xerxe rege ſuffigendum cruci mater ſua, quæ erat Darii ſoror, liberauit: quod diceret ſe maius illi ſupplicium irrogaturam quã rex pararet. quippe neceſſe ei fore pernauigare omnem Africam, dum peruenirет ad Arabicum ſinum. His annuente Xerxe, Sataſpes in Ægyptum abiit, ſumptaque illinc nave ac ſociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus tranſmiſſis, circumuectus Africæ promontorium nomine Syloes, in meridiem curſum tenebat. Emenſuſque permultum maris intra complures menſes, quum aſſidue pluri tempore opus eſſet, conuerſo curſu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regẽ Xerxem regreſſus, aiebat ſe in pernauiganda remotiſſima ad quã iſſet ora, vidiſſe homines puſillos Phœnicea vtentes veſte, qui, quum ipſi terræ nauim applicarent, ad montes ſe fuga proriperent relictis vrbibus. Ipſe autem ingreſſos nihil illis iniuriæ intuliſſe, pecora tantum illinc accepiſſe. Quod autem totam Africam non pernauigaſſent, hanc cauſſam afferebat, quod nauigium vlterius procedere non poſſet, ſed retineretur. 2 Hunc Xerxes negans loquutum vera, 3 quod certamen ſibi propoſitum non exoluiſſet, in crucem ſuſtulit, irrogata quam deſtinauerat pœna. Huius Sataſpis eunuchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidã interuertit: cuius nomen quum ſciam, tamen volens 4 obliuiſcor. ¶ Ceterum XLIV Aſiæ bona pars à Dario perueſtigata eſt. Is cupidus cognoſcendi vbinam Indus (qui ſecundus omnium fluminũ crocodilos præſtat) mare influat, miſit nauibus cum alios quoſdam, quos vera renunciaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Iſti è Caſpatyro vrbe & è terra Pactyia ſoluentes, ſecundo flumine auroram verſus atque ſolem orientem nauigantes in mare, dehinc per ipſum mare occaſum verſus, triceſimo demum menſe tenuerunt eum locum vnde rex Ægyptiorũ

1 Achæmenidẽ Libyam non circumnauigaſſe, *id eſt, nauigando obiiſſe: quaſi legeretur* λίβυτις ὁπ. *Vel,* λίβυτις *ſeparandum à ſequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediiſſe. 2 At Xerxes, non alienus ipſi, vera eſſe quæ diceret. 3 Quod labore ſibi propoſito non defunctus eſſet, 4 *Id eſt, ſilentio prætereo.*

eos Phœ-

eos Phœnices quos antea dixi, miſerat ad Libyam circumnauigandam. Poſt horũ circumnauigationem Darius Indos ſubegit, & eo mari potitus eſt. Ita Aſiam (præter eam quæ orientem ſolem ſpectat) compertum eſt parem Libyę eſſe. XLV At Europa à nemine inueſtigata eſt, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an 1 mari claudatur. Longitudine tamen cognoſcitur ad vtranque accedere. Neque poſſum coniectura colligere vnde, quum vna ſit terra, trifaria ſint ei nomina indita è mulierum cognominibus: eiuſque fines ponantur Nilus fluuius Ægyptiacus & Phaſis Colchus. Alii aiunt eſſe fines Tanain & 2 Mæotidem, fretumque Cimmerium: ſed negant ſe audiſſe nomina eorũ qui hæc diſtinxerunt, & vnde nomina impoſuerint. Iam enim Libya quidem a pleriſque Græcorum fertur ſortita nomen à Libya quadam muliere indigena: Aſia vero, ab vxore Promethei. quanquam Lydi hoc ſibi nomen vendicant, aſſerentes ab Aſio filio Cotys, filii Manci, Aſiam appellatam, non ab vxore Promethei. vnde & Sardibus 3 familiam quandam eſſe vocatam Aſiadem. Europa autem neque an ſit mari circumflua, neque vnde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum eſt: niſi dicamus ab Europa 4 Tyria nomen accepiſſe regionem: 5 nec ante, ſicut ceteras, nomen habuiſſe. Tamen illam ex Aſia fuiſſe conſtat, neque in hanc commeaſſe terram quæ nunc à Græcis vocatur Europa, ſed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hactenus de his dicta ſint. 5 nam quæ XLVI ſentimus de his, ea dicimus. ¶ PONTVS autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omniũ imperitiſſimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ ſunt intra Pontum, aut aliquid ad ſapientiam pertinens proferre poſſumus, aut aliquem virum pro erudito habitum nouimus, præter Scythicam gentem & Anacharſin. In gente autem Scythica 6 ex omnibus humanis negociis vnum maximum, quantũ nos ſcimus, excogitatum eſt. at cetera non admiror. Quod maximum ab eis excogitatum, id eſt, vt neque quiſpiam qui ad eos ſe contulerit, aufugere,

1 Mari alluatur. 2 *Diuerſam videtur ſequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in noſtris vet. cod. habetur.* 3 Tibum 4 *Non* Συρίης *legit Valla, ſed* Τυρίης *cui lectioni aſſentiuntur nonnulli etiam vet. cod.* 5 Antea vero nomine carebat, ſicut & ceteræ. 6 Vtemur enim opinionibus quæ de his receptæ ſunt. *Poteſt tamen & aliter eſſe ſenſus.* 7 Vna rerum humanarum maxima, omnium quas quidem nouerimus, ſolertiſſime excogitata eſt.

μὴ βουλομένοις τε ἐξευρεθῆναι, καὶ ἁλῶναι μὴ οἷόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἦν ἐκπεπολισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πανώτεες ἔωσι, ἱπποτοξόται, ζώοντές τε μὴ ἀπ' ἀρότρου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ἦν ἐπὶ ζεύγεων, κῶς οὐκ ἂν εἴησι ἔτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄπορα προσμῖξαι; Ἐξεύρηται δὲ σφι ταῦτα, τῆ τε γῆς ἐούσης ἐπιτηδείης καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὐτή, πιώδης τε καὶ ὕυδρός ἐστι· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τεῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δ' ὀνόμασταί τε εἰσὶ αὐτέων, καὶ πρὸς πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τάδε ὀνομανέω. Ἴστρος μὲν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπάνις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τανάϊς. ῥέουσι δὲ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ καὶ ὡυτὸς ἐωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ ἀπ' ἑσπέρης τούτων ἐστὶ τῇ Σκυθικῇ ῥέων καὶ τοιόνδε μέγιστος γενόμενος, πολλῷ καὶ ἄλλῳ ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέζονα αὐτὸν ποιεῦντες· ἔστι μὲν γὰρ τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες· τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος Τιαραντός, καὶ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. οὗτοι μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν μέγας, καὶ πρὸς ἑσπέρεω, ἀναχυθεὶς ἐς Ἴστρον ὁ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντός, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, μέσα τούτων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον· οἱ μὲν αὐτηλυέες πολλοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγει τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ Αἵμου τοῦ χερυφέου ῥέει ὀξέες μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβησις· μέσος δὲ Θρηίκης καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀτάρνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Κίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἄξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρέγον. ὁ δὲ Βρέγος ἐς τὸν Ἴστρον τοῦτο ἀμφοτέρους ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος δι-
40 αδέκει. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, καὶ ἐσδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει δὲ διὰ πάσης δὴ Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πρόσχωρα τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

1 neque ipsi capi possint, aut ne inueniri quidem, si nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ sunt eis vrbes, nulla mœnia extructa: domos secum ferunt singuli: equestresq; sunt sagittarii, nõ pane victitantes, sed ex pecoribus: pro domibus plaustra habentes: quidni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem sunt ab eis inuenta cum opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum sit campestris, sua sponte vliginosa est & humida, eamq; interfluunt flumina non multo pauciora numero quam in Ægypto fossæ. Quorum quæ sunt celeberrima & à mari naugabilia, ea recensebo. Ister, quinque ostia habens: post hunc Tyres & Hypanis & Borysthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Isti hunc in modum fluunt. Ister, omnium quos nouimus fluuiorum maximus, semper sibiipsi par tam æstate quam hyeme fluit, ab occasu primus omnium qui sunt in Scythia. ob id omnium maximus quod alii in eum influunt, qui ipsum ingentem reddũt: per Scythiam quidẽ delapsi, numero quinque. vnus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyretonem; alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quinque, Ordissus. Horum primo loco dictus fluuius, magnus est, & ad aurorã fluens, cum Istro aquam communicat: minor est Tiarantus, ad occasum magis vergens. 2 Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordissus, in Istrũ infundũtur. Hi sunt vernaculi Scythię amnes, qui illum augent. Ex Agathyrsis autẽ fluens vnus, Maris, Istro se immiscet: ex Hæmi vero iugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibesis: per Thraciam vero & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, mediũ interscindens Hœmum Cius in ipsum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonẽ tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iste Istrum. ita vtrumq; per se magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Vmbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonẽ Alpis, in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emetitur (sumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad solis occasũ extremi sunt, post Cynetas) totamq; permensus Europam, ex transuerso ingreditur Scythiã.

1 Neque possit eos quisquam nancisci, si inueniri nolint. Quibus enim nulla condita sint mœnia, sed qui domos portent, sintque ex equis sagittandi periti, ac non ex messe sed ex pecoribus victum habeant, ac in plaustris habitent, qui non hi fuerint inexpugnabiles & inacceſſi? Hæc autem &c. 2 Per quorum medium cet. fl. *vel, quos cetori interfl.*

His quæ

1 His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas suas communicantibus, Ister fit omnium maximus. nam si alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens, ad incrementũ aquę confert. Quod autem Ister sibi semper par fluit tam æstate quam hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) quod hyeme est quantus est, aliquantulo maior quam sua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, sed vbique ningit. Æstate vero nix, quæ sub hyemem decidit permulta, vndique in Istrum liquefacta dilabitur: eumque implet: nec ipsa solum, sed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æstatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ sol ad se attrahit quam hyeme, tanto plus aquę cum Istro miscetur æstate quam hyeme. Ita quum paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit vt semper videatur sibi esse similis.
11 Ex fluuiis ergo qui apud Scythas sunt, vnus est Ister. Post hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terrã à Nebride separat. ad ostium huius incolunt
LII Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen est Hypanis ex Scythia veniens, & ex magna palude profluens, circum quam pascuntur equi syluestres candidi: rectoq; vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinq; dierum nauigatione, angustus, & adhuc dulcis, sed mox quatuor à mari dierum nauigatione sanequam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quum sit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, *ἱρὰ ὁδοὶ, id est, sacræ viæ.* Apud Alizonas autẽ contrahũt terminos suos Tyres & Hypanis; mox deinde in diuersum abeuntes, me-
LIII diam intercapedinem laxant. Quartus fluuius est Borysthenes, secundum Istrum omnium maximus, & nostra sententia, non modo Scythicorum fluuiorum longe vberrimus, sed etiam cetetis vberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Ceterorum autem vberrimus est Borysthenes, pascua præbens amœnissima & accommodatissima pecoribus,

τουτέων ὦν τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος πολλῷ μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερκρατέει. ἐς γὰρ δὴ τὸν οὔτε ποταμὸς, οὔτε χρήνη ὠνήσιμη ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθος οἱ συμβάλλεται· οἱ. ἴσος δ' αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδε τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τὸ μὲν χειμῶνος ἔστι ὅσος περ ἔστι· ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τὸ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγῳ· νιφετῷ δ' οὐδενὶ χέεται. τὸ δ' θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τηκομένη πολὺ τοῦ ἐσδιδοῦ ἐς ὃν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπλήθυει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὕᾳ γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δ' πλέον ἐστὶ ἑωυτοῦ ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλὴ πλησιάζει τὸ θέρεος ἢ τὸ χειμῶνος. αὐτὴ δὲ ἑωυτῇ, αὐτῇσι κῶπῃς γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. Εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δ' τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δ' ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ Νομάδα γῆν. ὀνομάζεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐκτοίκιμοι Ἑλλήνων, οἱ Τυρῆται καλέονται. Τρίτος δ' Ὑπάνις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δ' ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχ νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὑπάνις ποταμὸς ῥέει. ὀκτὼ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκύς ἐστι· ἀπὸ δ' τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῦ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή. ὅσον δὴ τι ἐοῦσα πικρὴ, ἡ μεγάθει σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ ὧν Ὑπάνιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγῃσι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὐρίοισι χώρης τῆς τε Ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὔνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μέν, Ἐξαμπαῖος· Ἑλλήνων δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱερὰ ὁδοί, ξάμπεως· σημαίνουσι δὲ τὰ τέρματα οἱ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις καὶ Ἀλαζόνας. ὁ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει διὰ μέσων. Τέταρτος δ', ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι τε μέγιστός τε μετὰ Ἴστρον τουτέων καὶ πολυαρκέστατος, καὶ γνώμας ἔχειν ἡμετέρους, ὅτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἔστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν, Βορυσθένης ἔστι πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομεστάτας κτήνεσι παρέχεται,

ἰχθύας τε ἀρίστους ἁλιεύεσθαι καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστόν ἐστι ῥέοντος τοῦ ποταμοῦ καθαρὸν παρέχεται τὸ ῥόον· ἀποδέει τε παρ' αὐτὸν ἀρίστου λιμένος). ποιήν τε, τῇ δ' ἂν εἰρέσιαι ἡ χώρη, βαθυπάτην. ἄλσεά τε ἔνεστι παρ' αὐτὸν ἀποτόμοισι πήγνυσθαι). ἄπλοοι· καὶ τά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ δὴ ταρίχους καλέουσι, παρέχεται ἐς ἄφθονον, δωρά τε πολλὰ θωυμάσια ἄξια. μέχρι μὲν Γερρέων νυν Γερρέων χώρου, ἐς ὃν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστί, γνώσεται) ῥέων ἀπὸ βορέω δι' εὐθέος· ὁ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδενὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται) δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τὴν γεωργῶν τὴν Σκυθέων τὸν χώριον. ἔπειτα γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἴσασι ἀπὸ καὶ ἡμερέων πλόον νέμοντες). μισγόμενος δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι ἐξ ὁκοίων χωρέων· δοκέω δέ, οὐδὲ ὑπὸ οὐδενὸς Ἑλλήνων. ἀλίχθη δὲ ἡ θάλασσα ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὕπανις ἐς τωὐτὸ τέλος ἐκδιδούς. ὃ δὲ μεταξὺ τούτων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Δήμητρος ἵδρυται· πρὸ δὲ τοῦ ἱροῦ ὑπὸ τὸν Ὕπανιν Βορυσθενῖται κατοίκηνται). Τούτων μὲν τὰ ἀπὸ βουτέων τὸν πόλεμον. Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ δὲ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὕλαιαν. τοῦτον μειράκιόν φασι τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ Βορυσθενεῖ συμμίσγεται. Ἕκτος δὲ Ὑπάκαρις ποταμός, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης. ἀπὸ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν ἀπέργων τόν τε Ὕλαιαν καὶ ὃν Ἀχιλλήιον καλέομεν δρόμον. Ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισαι μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισαι μέν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου· οὔνομα δὲ ἔχει τὸ, αὐτὸ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς ἅλα ἐκδιδοῖ, ὁρίζει τήν τε τῶν Νομάδων χώρην, καὶ τὴν τῶν βασιληίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ὃν Ὑπάκαριν. Ὄγδοος δὴ Ταναΐς ποταμός, ὃς ῥέει τὰνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ δορίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Ταναΐν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει ᾧ οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. Τοῖσι μὲν δὴ οὐνόμασι τοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ Σκύθαι ἐσκεδάδαται). τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη αἰνοτάτη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐξ ἰσχνοτάτης ἐπισταμένη τὴν πάσεων ποιέειν τὴν ἡμέρης ἰδέην. αἰνοσομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἔστι καθυφῆσαι ὅπη τὸ ὕδωρ ἔχει. Τὰ μὲν δὴ

necnon optimorum ac singularium piscium affatim: idem ad potandum suauissimus, limpidus inter turbidos fluctus, iuxta quem sementis optima fit,[1] & herba non satiua, etiam altissima. In huius quoque ostio ingens vis salis sua sponte concrescit. Præbet idē ingentia cete ad salsuram, spinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præstat admiratione digna. Porro quadraginta quidē dierum nauigatione vsq; ad locum nomine Gerrhum, cognoscitur ab aquilone fluere: at superiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui potest: videtur tamen fluere per solitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierum nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tantum ac Nili fontes nec ipse possum, nec vllum Græcorum reor posse dicere. Idem quū ad mare aduenit, Hypanis cum eo miscetur eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis est, [2] Hippoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructum est. Vltra quod delubrum sub Hypani incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Post hos alius, qui quintus est, LIV nomine Panticapes, & ipse ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Borysthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua transmissa, Borysthenī immiscetur. Sextus est Hypacaris, qui è palude manans, medioscque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercens Hylæam, & cursum qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à LVI loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomē est Gerrho, disterminatque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus LVII est Tanais, qui superius è vasta palude profluens, in aliā vastiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ discludit regios Scythas à Sarmatis. In hūc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti sunt. LVIII ¶ Gramen quod in Scythia germinat, omniū quæ nos nouimus germinū[3] aridissimū est: quod ita se habere dissectis pecoribus licet discernere. Et ea quidē LIX

1 Et gramen, qua parte non seritur regio, altissimum *Al. verbum*, profundissimum. 2 Hippoleon 3 *Videtur aliud legisse quam* ἐπιχολωτάτη.

vt quammaxima sunt, ita apud eos abundant. cetera autem vulgaria sunt. Atque hunc in modum[1] res sunt eis institutæ.[2] Deorū hos solos propitiantur: Vestam ante omnes, deinde Iouem ac Tellurem: existimantes Tellurem Iouis coniugem esse. Post hos Apollinem, & cælestem Venerem, & Martem & Herculē. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiā Neptuno sacrificant, appellantes Vestam lingua sua Tabiti: Iouem, Papæum: mea sententia rectissime: Tellurē, Apiā: Apollinem, OEtosyrum: cælestem Venerem, Artimpasam: Neptunum, Thamimasadem. Simulacra & aras & delubra[3] facienda non putant, præterquam LX Marti. Idem sacrificium prorsus apud omnia templa fieri eodem modo est institutum, qui talis est: Victima ipsa primoribus implicita pedibus sistitur, cuius à tergo stans immolator, amota in primis insula, pecudem ferit, eaque concidente deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tum iniecto baculo circumducit, hostiamque strangulat non incenso igni, [4] non votis nuncupatis, non sumptis libamentis, sed vbi pecudē strangulauit, eique pellem detraxit, ad coquendum LXI se conuertit. Verum quum Scythica regio lignorum sit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum est: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque ossa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Lesbiis crateribus assimiles, nisi quod sunt multo capaciores) iniiciunt: subiectis atque succensis ossibus hostiarum, coquūt. Si autē non adfuerit lebes, omnes carnes hostiarum in aluos illarum & cū aqua commiscent, atque ossa succendunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & aluis facile capientibus carnes ossibus separatas, ita fit vt bos se ipse coquat: & item cetera pecora immolata, per semetipsum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque intestinorum[5] libamenta ante se porricit. Immolant autem alia pecora, LXII tum præcipue equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti vero sic prisco ritu apud quosque tale extruitur templum: Sarmentorum fasces aggeruntur trium in longum latumque stadiorum, minoris tamē sublimitatis: desuper quadrata

1 Ritus sunt eis instituti. 2 His solis diis litant, *vel, sacrificant*. 3 Facere non est illis vsu receptum; 4 Non oblatis primitiis. 5 Primitias

ὑπὸπιδεν ἄπεδον πεποίηται· ᾗ τὰ μὲν πρόσω τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, ᾗ δ' ὃ ἓν, ὑπόβατον. ἔτεος δ' ἑκάστου ἀμάξας πεντήκοντα ἑκάστῃ ἐπιδέουσι φρυγάνων. ταῦτα γὰρ δὴ ἀεὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ χώρου ἐπιρρέει. ἐν τούτῳ δὲ ἀκινάκης σιδήρεος ἱδρύεται ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτο ἐστὶ τῷ Ἄρεϊ ἄγαλμα. τούτῳ δὴ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ πλέω ἔτι τούτων ἔθυσαν τοῖσδε ἐπὶ πᾶσι τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δὴ αἰεὶ τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τούτων ἑκατὸν ἀνδρῶν ἀνθρώπινα θύουσι, τρόπῳ δὲ τῷ αὐτῷ ᾧπερ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτερωθί. ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι καὶ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τὸν ἀνθρώπους ἐς ἄγγος· καὶ ἔπειτα αἰνέοντες αἷμα ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων, κατὰ χέουσι δ' αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. αὐτὰ μὲν δὴ ἐπὶ τοῦτο κατὰ τὸ ἱρὸν ποιεῦσι· τὰ δὲ ἀποσφαγέων τοῖσι ἀνδράσι τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποτάμνουσι σὺν τῇσι χερσὶ, καὶ ἔπειτα ἀπαρξάμενοι τὰ ἄλλα ἀπαρξάντες ἰρήια ἀπαλλάσσουσι. χεὶρ δὲ τῇ αὐτῇσι κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. Θυσίαι μὲν νυν αὗται σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ οὔτοι σφι δοκέουσι νομίζεσθαι, οὐδὲ βρέφεα τρέφουσι παρά περ ἐν τῇ χώρῃ θέλουσι. Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδε σφι δοκέει· ἐπεὰν ὃν πρῶτον ἀνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ἔσθει δὲ τῶν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τοὺτέων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ. ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβάνει τῆς ἂν λάβωσι· μὴ ἐνείκας δ', οὔ. ἀποδείρει δ' αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐξίησι. μετὰ δ', σαρκίσας βοὸς πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσί. ὁρίσας δ' οὕτω, ἅτε χειρόμακτρον ἐκτηται. ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων τῶν ἑὸν αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχοι, ἀνὴρ ἄριστος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπίνυσθαι ποιεῦσι, συρράψαντες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ ὑμεναίνατες ἀνωίστοισι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν λίην, ὑπὲρ ἄλλο σχεδὸν δέρμα πάντων λαμπρότατόν ἐστι λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ὑπὲρ ξύλων, ἐπ' ἵππων φορέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὔτοι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, τοιῷδε τινὶ τρόπῳ χρέωνται· ἀποπρίσας ἕκαστος πρῶτα ὅσα ἐνέρθεν τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἢν μὲν ἢ πένης, ὠμοβοέην μούνην περιτείνας, οὕτω χρᾶται· ἢν δὲ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην περιτείνει· ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ τῶν οἰκηίων, ἢν σφι διάφοροι γένωνται, καὶ ἢν τις ὑπερεσθίσῃ αὐτῶν πρὸς τοῦ βασιλέος. ξείνων δέ οἱ ἐλθόντων τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέεται, τάς κεφαλὰς ταύτας προφέρει, καὶ ὑπερλέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκήιοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε· ταύτην τὴν ἀνδραγαθίην λέγεται. Ἄπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ἀνομάρχης ἕκαστος ἐν τῇ ἑωυτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἀνδρες πολέμιοι τυγχάνουσι· ὅσοις δὲ μὴ κατεργασμένον ᾖ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠμφιμύσιοι ἀποκατίαται. ὀνείδεος δέ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δ' ἂν αὐτῶν κρατέωσι πολλοὺς ἀνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὴ οὗτοι δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ. Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτέῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακελὸς ῥάβδων μεγάλας ἀνείκωσι, δεῖται χαμαί, διεξελίσσουσι αὐτοὺς κατὰ μίαν ἑκάστην ῥάβδον τιθέντες, θεσπίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνφλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις μίαν συντιθέασι. αὕτη μὲν τοῖσι ἡ μαντικὴ, παρὰ πατέρων σφι δεδομένη. οἱ δὲ Ἀναρέες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης δὲν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίξαντες σπῶσι πλέκοντες καὶ τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτῶν, καὶ ἀφελύουσι, χρέωνται. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς δυνατωτάτους μάλιστα, οἱ τέχνῃ τῇ εἰρημένῃ μαντεύονται. καὶ λέγουσι ἕτοιμοι ὡς τοτὲ πίστιν μάλιστα πάντων, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ὀμόσσας ἐπιορκήσειε ὅς καὶ ὅς λέγοντες τῶν ἀστῶν ὃν ἂν δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι τάδε μάλιστα· ὀμνύουσι τότε ἐπεὰν ὃν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ ὁ ληφθεὶς ὑπὸ τούτων ἄγεται δεδεκασμένος ὃν ἂν δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ οὐκ ἀληθέα λέγει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, καὶ φάσκων ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένῳ δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους τριπλησίους μάντιας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐπορέωντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ἐπιορκῆσαι, τότε δὴ ἀπὸ τῶν κεφαλέων ἀποτάμνουσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ

1 His. *Intelligit forte Martis & acinaci.* 2 *Videtur aut diuersam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostram non intellexisse.* ἀπέξαντες *habet pro eo quod vet. cod.* ἀπάξαντες. 3 Suum nullus est illis vsus. 4 Eisque pharetras integunt. *Vel,* Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorum, hoc faciunt,

excutiat:

excutiat: & crudo tantum bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modo exterius inducat bouino corio, verum etiam interius inauret, & sic vterq; pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent: referuntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissent, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponentes.

LXVI Semel autem quotannis [1] singuli regionum principes miscent vinum crateri, de quo [2] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustant qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximè est ignominiæ. Qui vero cõplures cædes fecerunt, hi duobus pariter

LXVII quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, ad hũc modum: Grandes virgarũ fasces quum attulerunt, humi positos dissoluunt, ac seperatim ponentes illarum singulas, vaticinantur. [3] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries, [4] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem: qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, at-

LXVIII que in hunc modum vaticinatur. Horum tres maxime probatos acce ex quoties ægrotat: cui isti semper dicunt hunc aut illum ciuem (nominant autem hominem de quo loquuntur) peierasse, iurantem per regium [5] solium: (est autem Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinusque is quem dixerint peierasse, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falso deierasse per regium solium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficians se negat peierasse, [6] atque rem grauiter fert, rex duplũ vaticinorum accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominem periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiusque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin vero

1 Vnusquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc. 2 Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc non gustant, sed *&c.* 3 Simulque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, *quas videlicet euoluerant,* & in vnum componunt. 4 *Legit* οἱ ἀνδρόγυνοι, *pro* καὶ οἱ ἀνδρ. 5 *Aut, latem.* 6 Καὶ δεινολογέεται, *quod dicitur Gall. Et dit qu'on luy fait tort.*

planities efficitur: tria latera præ[illegible] sunt, quartum accliue, per quod ascendatur. Eo quotannis comportant centum quinquaginta plaustra farmentorum. nam semper propter cali[illegible]tempestatem illa marcescunt. Sub hac congerie ferreus acinacis, qui singulis vetustus est, statuitur. Idque est Martis simulacrum, cui annuas hostias offerunt cum aliorũ pecorum, tum equorum, & plus [1] huic acinaci quam ceteris diis. Ex captiuis centesimum quemq; immolant, non eodem quo pecora modo, sed diuerso. nam vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipsos intra quoddam vas iugulant: dehinc eidem in congeriem farmentorum sublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem supra conferunt. inferius autẽ in templo ista faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vna cum manibus in aerem iaciunt: & quocunque deciderint manus illic et, seorsum autem mortuus. [2] Cæteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrificia quidem hæc ab eis sunt instituta. [3] Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in sua regione volunt. ¶ Quæ vero ad bellum attinent, hunc in modũ sunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scytha, eius sanguinẽ potat: quoscunq; in prælio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeque sumpto excutit, deinde pellẽ detrahit: & vbi ficut bouis corium manibus mollinit, tanquã mantile possidet, eaq; ex habenis equi sui appensa gloriatur: qualia mantilia vt quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sunt quoq; multi qui coria hæc humana tanquã brutorũ consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cũ vnguibus excoriant, [4] eisq; opercula pharetrarum integunt. Est autẽ inter omnia coria humanũ fere & crassum maxime & candore splendidum. Multi etiã totos homines excoriatos, & super ligna extentos, supra equos circumferũt. Hęc ab illis in mores sũt recepta. [5] Nõ tamẽ de omnium, sed de inimicissimorũ capitibus hoc faciunt, vt quisq; illud quod est infra supercilia, recisũ prorsus

1 Suum nullus est illis vsus. 2 Eisque pharetras integunt. *Vel,* Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorum, hoc faciunt,

οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐς ὃν οἱ πλείωνες ὃν ἀνδρῶν ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρώτοισι τῶν μαντίων αὐτῶν ἀπολυθῆναι. Ἀπολλῦσι δὲ αὐτὸν τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγανίων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, καὶ τειρηνίσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποφορήσαντες δὲ αὐτά, ἀπιέῃσι, φοβήσαντες ταῦρον. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακάονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ παρεκκαυθέντες ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καταφλαυθῇ. καταφλέουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, 154
ψευδομάντιας καλέοντες. Τοὺς δὲ ὧν ἀποκτείνουσι βασιλέως, τούτεων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἕρπετα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, παρὰ τοὺς δὴ ποιέονται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὑποτόμῳ ἢ ὀπτῇ μάχῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστοὺς, καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποτίθεισι αὐτόθι τε οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γερροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ πλωτός, ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν δὲ νηδὺν ἀναῤῥαφέασι, καὶ καθαρτέασι, πλένουσι κυπέρῳ κεκομμένῳ, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, στεῤῥαμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δὲ αὖ παραδέξωνται κομιδῇ τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάδε οἱ βασιλήιοι Σκυθέων· τοῦ ὠὸς ἀποτάμνονται, τείχεα περιείργονται, εὐρύχωρον περιτάμνονται, μέτωπον καὶ μίνα καταμύσσονται, ἀπὸ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὠμοισι ἀπολωβεώνται. ὀιστοὺς δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τοῦ νεκροῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἀρχουσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γερροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεὰν ἥκωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ἐπὶ γιβάδος πήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιπὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ

illi qui superuenerunt vaticini homines absoluerint, alii atque alii præsto sunt: quorum si plures absoluerint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. Eosq; hunc in modum necant: LXII
Plaustrum concameratum vbi sarmentis referserunt, bobusque iunxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergum reuinctis, atque ore obstructo, extendunt in medium sarmentorũ: incensisq; sarmentis territando agitant boues. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambusti, cremato vtiq; plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντας, id est, vaticinos*, etiam ob alias causas, appellantq; *ψευδομάντας, id est, falsos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, LXI
eorum ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares interficit, feminis nihil læsis. Fœdera cum quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grandem calicem fictilem vino, commiscent eorum sanguinem qui feriunt fœdus, percutientes[1] cultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis. deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim,[2] gladium. Hæc vbi fecerunt, sese multis verbis deuouent: postea vinum epotant non modo ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis. ¶ Regũ autem sepulcra apud Gerrhos sunt. Vbi Borysthenes iam nauigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præpararunt, accipiunt mortuum corpore incerato, aluo euulsa atque expurgata, quam silere contuso & thymiamate apiiq; semine & anisi quum expleuerũt, resuunt rursus, impositumque plaustro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ:[3] aurem decidunt, crinem circumtondẽt, brachia circũcidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis traiiciunt. Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos vnde primum venerant. Vbi iam mortuum circumferentes, lustrauerunt singulas gentes quibus imperauit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in sepulcris. Quem postquam super torum in loculo posuerunt, hastis hinc atque hinc defixis, desuper ligna disponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua

1 *Sunt qui vocem Græcam ὑπίκιον suspectam habeant.* 2 Iaculum. 3 Auris *partem* amputant,

loculi

loculi spatiositate aliquã eius pallacam strangulatam sepeliunt, & eum qui vinum miscebat, & cocum & equisonem & ministrum & eum qui erat à nunciis, necnon equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vsu habent. His actis, humũ certatim atq; auide iniiciunt, cupientes tumulum quam LXXII
maximum efficere. Circumacto anno, rursus hoc agunt: E famulis regis intimos sumunt. (sunt autem famuli regũ, 10
[1] ingenui Scythæ, & quos ipse rex iusserit. nam nullus venalitius ei ministrat.) Horum ministrorum quinquaginta quum strangulauerunt, ac totidem præstantissimos equos,[2] eductis intestinis & expurgatis, paleis implent, ac consuunt: & vbi dimidium fornicis super duo ligna resupinatum statuerint, alterumque dimidium super altera duo ligna, & item alia multa huiusce modi defixerint, tum super ea equos imponũt, crassis tignis in longũ ad ceruicem vsq; traiectos, ita vt priores fornices sustineant armos equorum, posteriores vero iuxta femora suscipiant veteros, vtrisq; cruribus superne pendentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas ad palos extentas alligant: dehinc super eorũ singulos statuunt singulos quinquaginta iuuenum strangulatorum, hunc in modum, Vnicuiq; eorum rectũ stipitem per spinam ad ceruicem vsque transfigunt: quod inferius stipitis extat vltimum, infigunt tigno illi quo equus traiectus est. His equitibus sepulcro circumpositis abeunt. Hunc in modũ LXXIII
reges sepeliunt. Alios autẽ Scythas, quũ decesserunt, proximi quiq; in plaustris collocatos ad amicos circumferũt. eos singuli amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbent, tã propinquis quam ceteris. Ad hunc modũ quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc [3] humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinaniuerunt, abluerunq;, circa corpus ita agunt. Tria ligna statuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quam maxime possunt constipantes, & in [4] scaphã in medio lignorum pileorumq; positã lapides coniiciunt ex igne[5] perspicuos. Nascitur LXXIV
autẽ apud eos cannabis lino simillima, prẽterquã crassitudine ac magnitudine:

1 Sunt autem Scythæ indigeniæ. nam famuli sunt quos rex iusserit: nec vllus venal. *Legisse autem videtur hic interpr.* ἐυγενέες *pro* ἐκγενέες. 2 Vacuata & purgata aluo. 3 Humantur. Postquam autem humarunt Scythæ, ita se purgant. Vbi caput abstersérunt & lauerunt, hæc circa corpus faciunt. 4 Alueum 5 Fulgentes. *Vel,* candentes.

ταύτῃ ὃ πολλῷ ὑπερφέρῃ κάλμιαβις αὐτὴ ἡ αὐθιγμάτη ἢ ἀπεργασμένη φύσεται· ἐκ δὲ αὐτῆς θρῄκες μιτύ ἐ εἵματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· ἐπὶ αὖ, ὅστις μὴ καρτερὰ τρίβων εἰπὴ αὐτῆς, ἀμφοτέροισι λίνου ἢ κανναβίνης ἐστί· ἐς ὃ μὴ εἰδὲ κατὰ τὼ κάλμιαβιν, λίνεον δοκήσει εἶ) ὃ εἷμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κανναβίνος ὃ σπέρμα ἑπεὰν λάβωσι, ὑποδυόμενοι ὑπὸ τοὺς πίλους, καὶ ἔπειτα ὑποβάλλοισι ὃ σπέρμα ὑπὶ τοὺς διαφανέας λίθους πυρί. ὃ ὃ θυμιῶνται ὑπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα ὑπαρέχεται τοσαύτῃσι, ὥστε Ἑλλάνικὴ σάδεμίν αὐμιν πυρίη ἀποκεκατήκειε· οἱ ὃ Σκύθαι ἀχάριτοι τῇ πυρίῃ ἀλούμενοι. τῷτο σφι αὐτὶ λουτρῷ ἐστί· οὐ γὰρ δὴ λοῶνται ὕδατι ὑπερβάλλοντι ὃ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ ὑπερχέουσαι, καταπάσσουσι τοιῇδε λίθου βηχίου τὸ κυπάρισσος, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπιφυσι ὃ καταπασσόμενον τῷτο, παχὺ ἐὸν, καταπάσσει) πρῶ ὃ σῶμα καὶ ὃ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν ὀδωδὴν σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα ὃ ἀπαρέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὸ καλαπλασῶ, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπρόταται. Ξυνοικέουσι ὃ νομαίοισι καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι φύσιος, μήτοι γε ὧν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι ὃ ἤκιστα, ὡς διέδεξαν Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. τῷτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπείτε γῶν πολλὸν θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος καὶ αὐτὸ σοφίην πολλῶν, ἐκομίζετο ἐς τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, προσορμίσας ἐς Κύζικον· καὶ εὗρε μὲν τὴν μητρὶ τῶν θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὀρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, ὑπέστη τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, εἰ σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτόν, θύσειν τε κατὰ ταὐτὰ κατὰ ἅπερ τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας, καὶ πάννυχίδα στήσειν. ὡς ὃ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, κατῆστο ἐς τὸν καλεόμενον Ὑλαίην· ἔστι δὲ τοῦτο πᾶν ἐὸν Ἀχιλλήιον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα ἀνδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὸν ὄρτον τὸν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἀνδήσας ἄγαλμα. καί τις τῶν Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέι Σαυλίῳ ὁ ὃ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, πιέζουσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν οὐ πεύθονται Σκύθαι Ἀνάχαρσιν, οὐ φασὶ μιν γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐξεμάθησε ἕτερα νόμαια χρᾶσθαι.

sed multo quam noſtra eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ [1] niſi quis admodum terat, linea ſint an cannabea, non queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe veſtimentũ. Huius cannabis ſumptum ſemen Scythæ ſub pileis occulunt, ſupra lapides igne [2] perſpicuos: vnde fit thymiama, tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſtupentes Scythę ciulãt: quod apud ipſos loco lauacri eſt. [3] neq; enim lauant omnino corpus, ſed vxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem ſcabrum conterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quum inumuerit, illud faciemque medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, [4] medicamentis amotis, mundas ac ſplendidas. ¶ Externis hi ritibus vti magnopere cauent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, [5] vtrique poſteaquam deprehenderunt Anacharſin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multũ in ſapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Helleſpontum nauigans tenuiſſet Cyzicum, vouit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes) ſi ſaluus ſoſpeſque domum reuertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificantes vidiſſet, & peruigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, [6] venit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis curſum ſita, vbique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſoluit, tympanum tenens, [7] exutiſque ſimulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eo, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necauit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe nouiſſe hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus externoſque ſit mores

1 Niſi quis ſit valde exercitatus, lin. 2 Fulgentes. *vel*, Candentes. 3 Corpus enim nullo pacto lauant. At vxores eorum effundũt aquã, deinde cupreſſi & cedri & thuris ligni ad ſcabrũ aliquem lapidem atterunt: eo autẽ quod ita fuerit atterendo abraſum (eſt autem craſſum) corpus totum faciemque oblinunt 4 Ramentis quibus ſe obleuerant, 5 Vtoſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Anarchaſis enim, quum multo orbis ſpatio perluſtrato, magnaq; ſapientia ſibi inde comparata, Scythicas ſedes repeteret, per Helleſp. nauigans, Cyzicum appulit. vbi vouit matri d. 6 Clam ingreſſus eſt Hylæam. *Vel*, in Hylæam ſe abdidit. 7 *Legit Valla* ἐκδυσάμενος, *pro* ἐκδησάμενος *pro quo perperam legitur in vulg. edit.* ἐκδημησάμενος.

sectatus.

sectatus.[1] Licet (vt ego accepi) tutor fuerit Timnis, filii Spargapithis, patruusque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit filius Sauli, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. LXXVII Quanquam & aliud quiddam Peloponnenses audiui referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulũ: & quum redisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir [2] (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetiit. [3] & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Græcorum consuetudinem. LXXVIII Multis autẽ sane annis postea interiectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex vxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam litteraſque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & vxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnũ Scytharum obtinenti Scythicus tamen viuendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se conuertebat. Vtique quum ad vrbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, (Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obserabat, depositaq; Scythica stola, Græcum sumebat vestimentũ, & eo indutus, per forũ spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirent, nequis Scytharũ cerneret eum gestantem huiusmodi stolam: & cum ceteris Græcorum institutis vtebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi

1 Vt autem ego ex Timne tutore Spargapithis audiui, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum patruum, filium autem Gn. n. L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus *&c. Est autem aliqua ἀνακολουθία in verbis Græcis, quam expressimus.* 2 *Vel*, Eo quo dictum est modo, interemptus fuit. 3 Et huic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat, talia contigerunt. Mult. *&c. Q. d. Vt autẽ huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio &c. ita Scyli multis posſea annis.*

διεζήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τὸν Σπαργαπίθεος ἐπιτρόπου, εἶ) αὐτὸν Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρων, παῖδα ὃ εἶ) Γνούρου τὸν Λύκου τὸν Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἐκ τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἴσῳ καὶ τὸν τῆς ἀδελφιδεοῦ ἀποθανόν. Ἰνδαθύρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος ὃ ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι πρὸ μὲν ἤδη ἤκουσα λόγῳ ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθείς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς ὃν ἀποπέμψαντα, Ἑλλήνας πάντας ἀφρόνως εἶ) πρὸς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι ὃ εἶ) μούνοισι σωφρόνως διαλέγεσθαί τε καὶ δέξασθαι λόγον. Ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὅδε ὦν ἀνὴρ, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν νεῶ ὕστερον δή τι ἔσπρηξε Δημητρὶ ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀραιπείθεος ἔσχε τὸν παπλήσια τούτῳ. Ἀραιπείθεϊ γὰρ τῶν Σκυθέων βασιλεύοντι μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰστριήνης ὃ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ ὑδαμόθεν ἐγχωρίης· τὴν μήτηρ αὐτῷ γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ ὃ, χειρωθὲν ὕστερον, Ἀραιπείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος δ' Ἀγαθύρσων βασιλέος· Σκύλης ὃ τήν τε βασιληίην παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τὸν παιδὸς, τῇ ὄνομα ἦν Ὀπόιη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀπόιη ἀδελφὴ ἐξ ἧς ἦν Ὄεικος Ἀραιπείθεϊ παῖς. Βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, ἀφικέτη μὲν οὐδαμῇ ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἢ πρὸς πατρίους τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεέ τε τοιοῦτο· ἐπὶ τε ἀγάγοι τὸν στρατὸν τὸν Σκυθέων ἐς Βορυσθενείτεων ἄστυ (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶ) Μιλησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὸν μὲν στρατὸν κατέλιπεσκε ἔξω τοῦ τείχεος, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς ὃ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκλήσιε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα· ἐν χρῷ δ' αὖ ταύτην, ἠγέρκεε, οὔτε δορυφόρων ἑπομένων, οὔτε ἄλλου σταθμοῦ. τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδηι ἐοῦσα ταύτην τὴν στολήν. καὶ τἄλλα ἐχρᾶτο Δημητρὶ Ἑλληνικῇ, καὶ θυσίησι ἐκὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ

156

ἀμπείψιε μίτρην ἢ πλέον πύπου, ἀπαλλάσσετο, ἐσθῆτι τῇ Σκυθικῇ χρεώμενος. ταῦτα ποιέεσκε πολλάκις. οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενεῖ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπεί τε ὦν ἔδεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ τοιοῦδε φάσιος τοιῆσδε· ἐπεθύμησε Διονύσῳ βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὼ τελετέω, ἐγένετο φάσμα μέγιστον. ἐν οἱ ἐν Βορυσθενείτεων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτελέος ἐξοιδούσης, (τῆς καὶ ὑπερθε τῶν ὀπισθοφύλακες ἦσαν) τῷ πελέκεες λευκοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἔστασαν. ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτεων εἵνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὼ τελετέω. Σκύθαι δὲ τὸ βακχεύειν πρὸς Ἑλλήνων ὀνειδίζουσι. οὐ γάρ φασι εἰκὸς εἶναι τὸν ὄντινα μαίνεσθαι ἀνάγκῃ δυσθέρπτους. ἐπεί τε δὲ ἐτελέσθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεφθάρησαν τῷ τινες Βορυσθενειτέων πρὸς ἑωυτῶν Σκυθέων, λέγοντες τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρᾶσθαι; εἰς μὲν μητρὸς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μοι ἀδελφεόν· σύ τε μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοι ἐν σὸν Σκύλεω παραδίδωμι. σεωυτῷ δὲ μὴ τε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ. ταῦτά σε ὦμφας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ τῷ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκεος, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα. ἐκδοὺς δὲ ἑωυτοῦ μήτρωα Σιτάλκην, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν τὸν ἀδελφεὸν, ἀπήγετο. Σκύλεω δὲ Ὀκταμασάδης αὐτὸ τοῦτο ἀπέτεμε τὴν κεφαλήν. ὕστερον μὲν δὴ τοῖσι ἐλλυσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, πρῶτα δὲ τοῖσι Βακχιοισι ξεινικοὺς νόμους, τοιάδε ὑπέρτιμα δίδοσι. Πλῆθος δὲ τῶν Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀκριβέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους ἤκουσα περὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἔνεμον. καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφέας, καὶ ὀλίγους, ἑκάστους Σκύθας εἶναι). τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν· ἔστι μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμοῦ καὶ Ὑπάνιος χῶρος· οὔνομα δέ ἐστι οἱ Ἐξαμπαῖος τῷ καὶ ὀλίγον πρότερον τούτων μνήμην εἴχομεν, Φάνδυος ὦν αὐτοῦ κρουνὸς ὕδατος πικροῦ ἐστί, ἀπὸ τοῦ ὕδωρ ἐπὸ ῥέον ἐς Ὑπάνιν ἄποτον ποιέει· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκεῖον, μεγάθεϊ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, ὃν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδε κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας χωρέει ὁ ἐν Σκυθῃσι χαλκεῖον. πάχος δὲ ὁ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκεῖόν ἐστι δακτύλων ἑξ. ὕστερον δὲ ἐλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἐπὶ ἀρδίων γενέσθαι. βουλόμενον γὰρ ἐν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὔνομα ἦν Ἀριαντᾶν, τὸν εἰδέναι ὁ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύσαι μιν πρῶτα Σκύθας ἀρδίους ἕκαστον μίνα ἀπὸ τοῦ ἕτεος ἑκάστου ἥκειν· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθέντας τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι λιπέσθαι. ἐκ τούτων δή μιν ὁ χαλκεὺς ποιῆσαι τοῦτο, καὶ μετενεῖκαι ἐς ὄψιν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ πρὸς τοῦ πλήθεος τοῦ Σκυθέων ἤκουον. Θαυμάσια δὲ ἡ χώρη αὕτη οὐκ ἔχει, χρεὼν ἦν ὅτι ποταμούς τε πολλοὺς μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὁ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον, πάρεξ τῶν πυραμίδων, καὶ τὸ μεγάθεος τοῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνεσθαι ἐν πέδῃ ἐνέον, ὅ ἔοικε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ ὅ μέγαθος δίπηχυ, πρὸς ἐν Τύρην ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτόν ἐστι. Ἀναβήσομαι δὲ ἐς ἐν καὶ ἐμπρόσθεν λόγον. πρὸς Δαρείου ἔλεξα λέξων λόγον. πρὸς Δαρείου ἔλεξα ὅτι τοὺς Σκύθας, καὶ ὅτι πέμποντος ἀγγέλους ὅτι παραξοίσας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχοι, τοῖσι δὲ ζεύγνυσι τὸν Θρηίκιον Βόσπορον. Ἀρταβάνου δὲ τοῦ Ὑστάσπεος, ἀδελφεοῦ ἐόντος Δαρείου, ἐπιφερομένου μὲν ἀπὸ τοῦ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγοντος δὲ τοὺς Σκυθέων τὸν ἀπορέοντα. ἀλλ', ἐπείτε ἔπιθε συμβουλεύσαντι οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δέ, ἐπείτε οἱ τὰ πρόσφορα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατόν

LXXX

LXXXI

LXXXII

LXXXIII

tempus menstruum aut amplius triuerat, abscedebat, induta sibi Scythica stola. Idq; sæpenumero faciebat, extructis sibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum foret ei male euenturum, ex hac occasione male euenit. [1] Affectanti ei Dionysum Bacchanalem initiari, ac hostiam initiationis iamiam sumpturo in manibus, oblatum est ingens ostentū. Erant ei in vrbe Borysthenitarum circum ædes suas, (quarum paulo ante huius mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido sphinges & grypes stantes. in has ædes deus fulmen iaculatus est, totæq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationē peragit. Enimuero Scythæ Gracis probro dant [2] bacchandi consuetudinem, negantes esse credibile deum inuenisse quo homines ad dementiā adigantur. Posteaquam bacchanalibus sacris initiatus est Scyles, quidam Borysthenitarum Scythis indiciū detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quod bacchanalia agamus, quodq; nos deus occupet: at nunc demum hic vestrum quoq; regē occupauit. nam bacchanalia exercet a deo in dementiam actus. Quod si mihi non habetis fidem, sequimini me, rem vobis ostensurum. Primores Scytharum hominem sequuti sunt: quos Borysthenita ille deductos clanculum in turri collocauit. Vbi adfuit Scyles cum thiaso, Scythæ cum bacchabundum conspicati, rem ingentis calamitatis esse duxerunt: digressique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Post hæc vbi ad lares suos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamasade, ex filia Teris genito. [3] Scyles cognito quid de se fieret, & quam ob caussam, profugit in Thraciam. Id quum audisset Octamasades, cum exercitu aduersus Thraciam contendit: cui ad Istrum progresso Thraces occurrerunt. Et quū conflicturi essent, Sitalces ad Octamasadē misit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus est inter nos tentare fortunā? Tu quidē sororis meæ es filius, sed habes germanum meum, quem si mihi reddideris, ego vicissim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamasadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam condicionē Octamasades accepit, reddi-

1 Ei Dionysi Bacchici sacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggressuro, oblat. 2 Agendi bacchanalia consuetudinem, negante rationi consentaneum esse excogitare deum qui homines ad insaniam adigat. 3 Scyles quum ita se tractari videret, & caussam sciret. *Vel*, Quum videret ita in se consuli.

redditoque Sitalci fratre, eodemque auunculo suo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamasades autem eodem die caput Scyli dempsit. Adeo sua instituta Scythæ obseruant: & iis qui externos ritus ascisc unt, tales irrogant pœnas. ¶ Multitudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quū de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse vtique Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit: Est inter Borysthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo esse aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexies tantum quantus crater qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus. Quod siquis illum non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarum facile capax, crassitudine digitorum sex. id aiunt indigenæ ex aculeis sagittarum esse factum: regem enim suum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum scire vellet, iussisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuisse ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Vestigium Herculis ostendunt petræ impressum, virili vestigio simile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita se habet. ¶ Redeo ad eam quam ab initio institueram orationem: Dario aduersus Scythas exercitum comparanti, dimissis nunciis ad imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt classem præstarent, aliis vt Bosphorū Thracium [3] iungerent: Arrabanus, Hystaspis filius, Darii frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, vtilia suadens: quum tamen non persuaderet illi, destitit à dissuadendo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit

1 *id est, Pontibus consternerent.*

Χ.Π.

ἐκ Σούσων. Ἐνθεῦτα τῷ Ὀρσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τελεῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων τριῶν μούνων, ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετείων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος ταῦτα χαρεὶς ἐλπίζων τοὺς ὑἱας τριῶν ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὀπὶ τούτων ἐπεστεῶτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαλῆτες, αὐτὰ ταῦτα ἐλίποντο. Δαρεῖος δὲ ἐπείτε παρέβαλε ἐκ Σούσων ἀπικόμενος τῆς Καλχηδονίης ὀπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὀπὶ τὰς Κυανέας καλεομένας, τὰς πρόσθε πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι). ἐξεμάνη δὲ ὀπὶ τῷ ἱρῷ, ἐνθήτο τὸν Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πέφυκε θωυμασιώτατος. τὸ μὲν μῆκος εἰσὶ στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ, τῇ εὐρύτατος αὐτός ἐστι, στάδιοι δισχίσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τὸ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι δὲ ὁρμεώμενος πρὸς τὸν Πόντον τὸν Εὔξεινον καλεόμενον, τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, ὃν δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι στάδιοι εἰσὶ, καὶ ἑκατὸν ὀργυιαί. τείνει δὲ ἐς τὸν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντὶς, εὖρος μὲν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, εὖρος μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ καὶ ταῦτα ὧδε· νηῒ ὀκείῃ μάλιστά κη κατανύει ἐν μακρῇ ἡμέρῃ ὀργυιὰς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ὀκτὶ τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐστὶν ἑνδέκα πλόος ὀκτὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἕνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τουτέων, σταδίων ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θερμίσκυραν τὴν ὀπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, (τοῦτο γὰρ ὀκτὶ τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τετρήκοντα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τετρακόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν δὴ Πόντος οὗτός τε καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμέτρηται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πέφυκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν, οὐ πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἑωυτοῦ· ἣν Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὀπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησάμενος δὲ καὶ τὴν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτοῦ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γράμματα, ἐς μὲν τὴν ἑτέρην, Ἀσσυρία· ἐς ἣν δὲ, Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τὰ ἦρχε. τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς δὲ ναυτικοῦ, ἑξακόσιαι σὺν ἱππεῦσι· ἵππους δὲ ἐξακόσιαι συνελέχθησαν. τῆσι μὲν νήσοισι τῆσι Βυζαντίοισι, καμόσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὑστέρῳ τούτων ἐχρήσαντο τοῖς δὲ Βωμοὺς τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου, ἑξ· ὃς δὲ καταλείφθη τοῦδε τοῦ Διονύσου τὸν ναὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τὸ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος, ὃν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ὀπὶ στόματι ἱροῦ. Δαρεῖος μὲν οὖν ταῦτα ἁδρὴς τῇ γνώμῃ, ἦν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα ἐὼν Σάμιον ἐδωρήσατο· παισὶ δὲ καὶ τοῖσι Μανδροκλέης ἀπαρχὴν, ζωάγρημα πάσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον, καὶ ὃν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ὀπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον σφετέρης·
Αὐτῷ μὲν στέφανον προσεδήσατο, Σαμίοισι δὲ κῦδος·
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας χρήματα.

ταῦτα μὲν νυν τὴν ζεῦξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τῆσι Ἴωσι πρόσθε κελεύσας πλέειν ἐς τὸν Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν προμένειν, ζεύγνυντάς τὸν ποταμόν. ὁ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγε Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. διαπλώσας δὲ αὐτὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον τὸν ἐπὶ θρηΐκης, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηΐκης. ἀπικόμενος δὲ ὀπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐς ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν πειροίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέρεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δὲ ἐπ' αὐτὰς ὀκτὶ ἴση ἀπό Ἥραος τοῦ πολίος τῆς παρὰ Περίνθῳ, καὶ ἀπὸ Ἀπολλωνίης τῆς ἐπὶ τὸν Εὔξεινον πόντον, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη.

1 Et non nimia petenti. *Vel*, Rem non nimis magnam. 2 *Vel potius*, Eos quorum id officium erat iussit. 3 Mæotis ipse

ex vrbe Susis. Ibi eum OEobazus quidam Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat vt vnum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico [1] & modesta obsecranti, respondit se omnes eius liberos relicturum. Eo responso OEobazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille [2] præpositos filiis OEobazi, iussit vt omnes eos interimerēt. Ita filii OEobazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouens, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, transiisse in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in rēplo subiiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignā. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum) quæ Bosphorus dicitur, vbi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem vsq; pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorū longitudinis, influens in Hellespontū. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Nauis fere meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaq; è faucibus Ponti ad Phasin (hoc enim est Ponti longissimum) nouem dierum est nauigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorū vndecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyrā, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierum duarumq; noctium est nauigatio, quæ fiunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiā Pontus hic paludem habet influentem in se, non multo quam ipse est minorem, quæ [3] Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, vbi Pontum contemplatus est, renauigauit ad pontē, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Cōtemplatus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, litteris incisis, in vnum quidem Assyriis, in alterum vero Græcis, [1] omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è nauibus sexcentis. His postea cippis Byzantii in vrbem suam translatis vsi sunt ad aram Dianæ Orthosiæ, præter vnum lapidem, qui apud Bacchi delubrū in eadem vrbe relictus est litteris Assyriis oppletus. Ceterū Bosphori locus quem rex Darius ponte commisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod supra fauces est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorē eius Mandroclem Samium donauit [2] decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico folio sedentē, ac suas copias traducentē, effinxit, eamque picturam templo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum coniunxit Bosphoron, implens
Darii regis vota, iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumenta dicauit,
Esset honor Samiis vnde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius qui pontem compegit. Quem vbi remuneratus est Darius, transmisit in Europā, iussis Ionibus nauigare in Pontum vsque ad Istrum, atque vbi eo peruenissent, se illic præstolari, fluuiū pontē iungentes. Ducebāt enim classem Iones & Æoles & Hellespontii. Hi præteruecti Cyaneas, recta ad Istrum nauigarunt, subuectique duorum dierū itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuersa scinditur, illud pontē iungunt. Darius, transmisso per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis peruentū esset, triduo hîc habuit statiua. Tearus fertur ab accolis omnium amniū esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam vel hominū vel equorū. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundē viæ est à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum vtraq;.

1 *Indicantibus* omnes g. *Hoc aut aliud huiusmodi participium subaudiendum videtur.* 2 *Hic mendosus est Græcus textus.*

ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ δέ, ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἴνῳ πόλι. Ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ ΕΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν.

γρ. χῶρον

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρήικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλεύμενοι δὲ Κυρμιάναι, καὶ Μυψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων ἐόντες ἀνδρειότατοι καὶ δικαιότατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἑκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάμολξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥιπτέουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθάνῃ ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὗτοι οἱ αὐτοὶ Θρήικες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,

γρ. Ζάμολξιν δαίμονα. γρ. δὲ, Ζάλμοξιν. οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς.

οὐδένα

Fluit autem Tearus hic in flumen Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta vrbem Ænum. XCI Ad hunc igitur amnem quum peruenisset Darius, castraque posuisset, oblectatus amne, cippũ erexit, his litteris inscriptũ, TEARI AMNIS [1] CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM [2] CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM, DARIVS HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX. Hęc sunt illic inscripta. XCII Darius hinc mouens venit ad alium amnẽ nomine Artiscũ, qui per Odrysas fluit: quo vbi peruenit, ita agendum sibi putauit: Ostenso certo loco copiis suis, iussit illic singulos quosque prætereuntes ponere singulos lapides. Id quũ omnis exercitus fecisset, grandes acerui lapidum effecti sunt: quibus relictis, Darius illinc mouit. XCIII ¶ Sed priusquã ad Istrum perueniret, primos subegit Getas, [3] qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydessum, quiq; supra Apolloniã & Mesambriam vrbem incolunt, & qui Cyrmianę & Mypsæi vocantur, sine pugna sese Dario dediderunt. Getæ vero per imperitiã resistentes, in seruitutem redacti sunt, quum sint fortissimi Thracum atq; iustissimi. XCIV Immortales autẽ agunt hoc modo: Mori se non putant, sed eũ qui defunctus est, meare ad Zamolxin *dæmonem*, quem nonnulli eorũ opinantur eundẽ esse Gebeleizin. [4] Ad hunc mittunt assidue cum naui quinq; remigũ nuncium quempiam, ex seipsis sorte delectum, præcipientes ea quibus semper indigent. eumq; ita mittũt: Quibusdã eorum datur negocium vt tria iacula teneant: aliis, vt comprehensis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibusq;, hominem agitantes in sublime, iactent ad iacula. Qui si impræsentiarũ extinguitur, propitium sibi deum arbitrantur: sin minus, ipsum nuncium insimulant, asseuerantes malum illum esse virum. Hoc insimulato, alium mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulguratque, in cęlum sagittas excutiunt, deo minitantes

1 *Sic vocare videtur eius fontes quos esse dixit duodequadraginta.* 2 PRAEBENT, 3 *Ἀθανατίζοντας, id est, ad verbum, Immortalizantes: quod statim post ab ipso autore exponitur.* 4 Semper autem solent quinto quoque anno quempiam è suorum numero sorte delectum, nuncium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ sibi opus sint.

quod

quod nullum aliũ præter suum esse arbitrantur. XCV Verum (vt ego à Gręcis accepi, Hellespontum & Pontũ incolentibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samiq; seruitutem seruiuit Pythagoræ Mnesarchi filio. Illinc nactus libertatem, quum multum pecuniæ comparasset, in patriam rediit. qui quum animaduerteret Thraces male viuẽtes & inscite, ipse edoctus Ionicum viuendi genus & mores liberaliores quã Thracum, vt qui conuersatus esset cũ Græcis, [1] cumque Pythagora non infirmissimo inter Græcos sophista, domicilium extruxit in quod primos quosque popularium in conuiuium accipiebat, & inter conuiuandum docebat, neque se neque suos conuiuas, [2] neq; illos qui illic assidue gignerẽtur, interire: sed in eum locum ire vbi superstites omnium bonorum compotes essent. Dum ea quæ cõmemorata sunt ageret atque diceret, interim subterraneum ædificium struebat. Quo prorsus absoluto, è Thracum conspectu se subducit, descendens in illud subterraneum ædificium. vbi circiter trienniũ egit, desiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tanquã mortuum. quarto anno se eisdem in conspectum dedit. atque ita credibilia sunt effecta quæ illis exposuerat. Hæc Zamolxin aiunt fecisse. XCVI Cuius subterraneo ædificio neq; fidem detraho, neque valde credo, sed multis eum ante Pythagoram annis extitisse arbitror. Verum siue Zamolxis fuerit homo quispiam, siue sit dæmon Getarum indigena, valeat. Getæ hoc ritu vtentes, vbi à Persis subacti fuerunt, ceterũ sunt exercitũ sequuti. XCVII Darius vbi ad Istrum peruenit, & vna pedestres copiæ, cunctique flumen transmiserunt, tunc vero iussit Iones, postquam ratem soluissent, sequi se pedestri itinere cum nauticis copiis. Qui quũ [3] ratẽ soluturi essent & imperata facturi, Coes Erxandri filius, Mitylenęorũ dux, ita apud Dariũ verba facit, sciscitatus antea nunquid ei gratũ foret [4] audire sententiam dicere volentis: Quum aduersus eam terram rex facias expeditionem, in qua fertur nihil arari, nullas vrbes coli, sinito nunc pontẽ hoc loci stare, relictis ad eius tutelã custodibus iis qui eum contexuerunt: per quẽ siue ex sententia rem geremus, Scythis inuẽtis, siue illos inuenire nequibimus,

οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ γενόμενον ἐλεύθερον, χρήματα κτήσασθαι συχνά. κτησάμενον δὲ, ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν Θρηίκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἐπιστάμενον δίαιτάν τε Ἰάδα, καὶ ἤθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρήικας (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, 160 ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα αἰεὶ περιεόντες ἕξουσι τὰ πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο· ὡς δέ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη· καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα, διαιτᾶτο ἐπ' ἔτεα τρία· οἱ δέ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρήιξι, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. Ταῦτά φασί μιν ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε πιστεύω λίην· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτῃσι οὗτος ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου καὶ Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. Δαρεῖος δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας τὴν σχεδίην λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον ἑωυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μυτιληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἴ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι, "Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένον φανήσεται οὐδὲν, οὔτε πόλις οἰκεομένη. σύ νυν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ χώρην ἑστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μιν ἔζευξαν. καὶ ἤν τε κατὰ νόον πρήξωμεν εὑρόντες Σκύθας, ἔσται ἄποδος ἡμῖν· ἤν τε καὶ μή σφεας εὑρεῖν δυνώμεθα,

γρ. κτήματα. γρ. μεγάλα. γρ. Ἐρξάνδου. γρ. ἔστι

1 Et quidem cum Pythagora philosophorum non infimo, 2 Nec eos qui ex ipsis in omne tempus nascerentur, interituros, sed in eum locum venturos vbi &c. 3 Pontem *vocat statim post.* 4 Admittere sententiam, *vel, consilium,* ab eo qui proponere vellet. *Id est, Aurem præbere consilio.*

» ἦτε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλής. ἐγὼ δὲ εὖ φρονέω μὴ ἐσω-
» θέωμαι ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, μηδὲ μᾶλλον μὴ οὐ
» δυνάμενοι σφέας ἐξευρεῖν, πάθωμέν τι ἀλώμενοι. καὶ
» τάδε λέγω φαίην τις ἂν με ἐωυτῷ εἰπεῖν, ὡς κατα-
» μανθάνω· ἐγὼ μέν γε γνώμιον μὲν τὸ ἄριστον ἀρίσκω σοι
» βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτὸς μέντοι ἔν γε μοί τοι, καὶ
» οὐκ ἂν λαφθείην. κάρτα τε ἥδεται τῇ γνώμῃ Δαρεῖος,
» καί μιν ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σαῴτερος ἐμεῦ
» ὀπίσω ἐς οἶκον ἔλθοις ἐμοί, δίκην φαίνεσθαί μοι πρώτους, ἵνα σε
» ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίης χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψω- 10
» μαι. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ ἀπαλλάξας ἅμματα ἑξήκον-
» τα ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράν-
» νους, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον ἐμὴ ἀπο-
» μὴ ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν ἤπειρον, μετείλεο μοι. ἔχετε
» ὃν δὲ ἱμάντα τόνδε, ποιέετε τάδε· ἐπεάν με ἴδητε τά-
» χιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξά-
» μενοι τὰ χρόα, λύετε ἅμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἐν δὲ
» ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ πρέω, μηδὲ διεξέλθωσι ὑ-
» μῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἁμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέ-
» ρην αὐτέων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεί τε ὧδε μετέσχεθε, 20
» φυλάσσετε τὴν ἀρχαίην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης
» τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. Ταῦτα δὲ πιεύμενοι, ἐ-
» μοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς
ὁδὸν προέβη ἐπειγετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρη-
ϊκὴ ἐς θάλασσαν προήκει· κόλπῳ δὲ ἁλμυρὸν τῆς
γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε σκιδνέει, καὶ ὁ Ἴστρος σκι-
δνέει ἐς αὐτήν, προὸς βόρεην ἄνεμον ὁ στόμα τετραμ-
μένος. ὁ δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἔρχομαι σημαίνων, ὁδὸς θά-
λασσαν αὐτὴ Σκυθικῆς χώρης ἐς μέσην ἀπὸ Ἴστρου.
αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ προὸς μεσαμβρίην τε 30
καὶ νότον ἄνεμον κεκλιμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης
Καρκινίτιδος. ὁ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὸ μὲν ἐπὶ θάλασσαν
τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινήν τε χώρην καὶ προσκε-
μένην δὲ ἐς Πόντον, νέμεται ὁ Ταυρικὸν ἔθνος, μέ-
χρι Χερσονήσου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς
161 θάλασσαν τὴν προὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει.
ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τῶν οὔρων ἐς
θάλασσαν φέροντα, τήν τε προὸς μεσαμβρίην, καὶ
τὴν προὸς τὴν ἠῶ, κατάπερ τῆς Ἑλληνικῆς χώρης.
καὶ προσπλησία ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται 40
τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ
μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο ὑπὲρ γῆν ὑπὲρ Σκιραδίου
κὴν, μᾶλλον ἐς ὑπὲρ πόντον τὴν ἄκρην ἀνέχοντα
ὑπὲρ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέ-
γω δὲ, ὡς ἔστι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλ-
λειν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἐστί. ὃς δὲ τῆς Ἀττικῆς
ταῦτα μὴ προσπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω.

tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prœlio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non inuentis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius caussa hæc dicere, vt hic subsistam: ego vero, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neq; hic relinqui. Delectatus admodum eo consilio Darius, ita respondit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero, [1] præsto mihi sis, vt te ob egregium consiliũ egregiis factis remunerem. Hæc loquutus, vbi sexaginta nodis lorum innodauit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita loquutus est, Viri Iones, quam prius habuerã de ponte sententiam, cã missam facio. vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: [2] quo ex tempore videritis me raptissime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite singulis diebus singulos nodos: intra quod tempus nisi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in patriã vestram. interea, quoniam consilium mutaui, agite custodiam ratis, & omne studium illi & conseruandæ & custodiendæ adhibete: quod facientes, maiorem in modum mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promouet exercitum.

¶ Thracia tellus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subit, ostio in ventum Eurum conuerso. Quod autẽ ab Istro soli Scythici secundum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc iam vetus Scythia est, meridiem versus & austrũ posita, vsque ad vrbem Carcinitidem. eiusdem deinceps quod ad mare fert montosę regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica vsque ad Chersonesum dictam tracheam, *id est*, *asperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodũ Atticæ regionis. quod sic partem Scythiæ Tauri incolunt vt si Atticæ iugum Suniacum alia gens nõ Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vsque ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (vt parua cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem nõ est hanc Atticę partẽ præteruectus, huic alio modo planum faciam:

1 Des te mihi in conspectum, 2 Simulatque videritis me in Scyth. proficiscí, ex eo temp.

vt si Ia-

vt si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperans, diuisa terra à Brundusio vsq; Tarentum, promontorium incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est comparãda.

c A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperã vergentia, & quæ paludis [1] Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à

ci Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, ad mediterranea ferens, altera ad maritima, vsquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad [2] Męotidem paludem. A mari mediterranea versus, vsque Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autẽ à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythię erunt quatuor millium stadiorũ: recta quę ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est

cii hæc terra magnitudinis. [3] ¶ Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos misere. Eorũ reges vbi conuenere, consultabant, vt ingenti exercitu inuadente. Erant autem qui conuenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorũ, & Androphagorum, & Melanchlænorũ, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum.

ciii E quibus Tauri huiusmodi moribus vtuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncum eius quidam aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiũt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes autem quos ceperint, hoc agũt: Amputatum quisq; caput hostis domũ reportat, & fusti suffixum admodũ sublime supra tecta statuit, & plerunque

1 Mæctidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.* 2 Mæctin 3 Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

ὑπὸ τῆς καπνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπαραιρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λῃίης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἀνδρῶν εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαια Θρήιξι προσκεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, γενεῇ δὲ μιῇ πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώρην πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῦνες ἄνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων 162 ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἑωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἔτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τὠυτὸ κατίσταται. ἐμὲ μέν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δέ εἰσι. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλὸν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυῤῥόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον ἕκαστον, τριήκοντα σταδίων ἐστί. ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά. ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερὰ, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ δὲ τῶν ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὅμοιοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί,

supra fumarium: ideo in sublimi locantes quod dicant eos totius domus esse custodes. Viuunt autem è rapto & ex bello. CIV At Agathyrsi [1] excultissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes. In commune cum mulieribus coeunt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neq; odii mutuo exercentes: in ceteris ad Thracum consuetudinem accedunt. CV At Neuri Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpentum cum magna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior superne è locis desertis ingruerat: quibus vsqueadeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. [2] Iidem periculum faciunt se homines esse maleficos, quod dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotannis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. CVI Androphagi agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus vtentes, [3] pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestantes, propriam linguam habentes. CVII Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habent, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtentes. CVIII Budini, ingens natio atque numerosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorum vrbs nomine Gelonus è materia constructa est, muro alto è materia toto: cuius singula latera tricenorum stadiorũ sunt magnitudinis. Ædes quoque cum priuatæ tum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanice extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Dionyso trieterica, *id est, triennalia*, agunt, & bacchanalia exercent. quippe Geloni quondam Greci fuere, sed summoti inter Budinos habitauerunt: lingua partim Scythica, partim Græca vtentes. CIX Budini à Gelonis & lingua & victu sunt dispares. nam quum indigenæ sint, [4] pecuariæ operam dant, soliq; eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos possident, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti,

1 *Vel*, Luxui deditissimi sunt. 2 Videntur autem hi incantatores esse, quod dic. 3 Sunt autem Nomades, 4 Nomades sunt,

non recte

non recte vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & vbique plurimum consita, vbi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi [1] ad curanda posteriora sunt.
CX ¶ De Sauromatis vero ita memoratur: Quum Græci prœliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prœlii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunq; potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscenduntque: & obequitantes, è Scythis prædas agunt.
CXI Scythæ quid hoc rei esset coniicere nequibant, quũ neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi vnde venirent, & rati cunctos esse viros eiusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum feminas esse cognouerunt. Itaq; cõsilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime iuuenes essent, ad eas esse mittendos, eodem numero quo illas esse coniectabant, qui sua prope earũ castra haberent, & eadẽ quæ illę facerent. [2] Si inuaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: vbi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quod prolem ex illis suscipere cupiebant.
CXII Adolescẽtes qui missi sunt, mandata peregerunt. quos vbi Amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamen castra castris propius admouebantur. Ceterum ne ipsi quidem adolescentes quicquã habebãt, quemadmodũ Amazones, pręter

οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσά ἐστι δασέη ἴδῃσι παντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλὴ, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραῤῥάπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἰορπατά. δύναται δὲ τὸ οὔνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι. αἰὸρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνειν) τότε λόγος τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἐδυνέατο ζωγρῆσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθεμένας, ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτὰς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἱστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ κρημνούς. (οἱ δὲ κρημνοί, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὁδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐληΐζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θώυματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας. μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τινὰς τῶν γυναικῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν ἐούσας γυναῖκας. βουλευομένοισι ὦν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτὰς, ἑωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτὰς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεῖναι ἔσαν. τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεινέων, καὶ ποιέειν τάπερ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιέωσι. ἢν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ. ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι. 163 Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίευν τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιῇ δηλήσει ἀπιγμένους, ἔων χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρω τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ

γρ. παρὰ

γρ. μάχης, τῶν νεκρῶν ἐκράτησαν

1 Morbis matricis auxiliantur. *Ad verbum, Ad medelam matricum conferunt.* 2 Si illæ ipsos inuaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

τὰ ὅπλα, ϗ τὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόην ἔζωον τ' αὐτὴν
ὁκοίην σφεῖς, θηρεύοντές τε, ϗ ληϊζόμενοι. Ἐποίεον
δ' αἱ Ἀμαζόνες ἐς τ' μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐξίοντο
στρατηγέσδες ἅμ' μίην τε ϗ δύο, τωὐτοσύ· ἀπ' ἀλληλέων
ἐς εὐμαρείην ἀποσκιδνάμεναι. μαθοντες δ' ϗ οἱ Σκύ-
θαι, ἐποίεον τωὐτὸ τοῦτο· ϗ τις μοναωθείσεων αὐτέων
πρὸς ἀνεχείμπετο, ϗ οὐ Ἀμαζὼν ὁκ ἀπωθέετο,
ἀλλὰ τωὐτοῦδε χρήσασθαι. ϗ φωνῆσαι μὲν ὁκ εἶχε,
(οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δ' χερὶ ἔφραζε ἐς τ' ὑ-
στεραίην ἐλθοῦσαν ἐς τωὐτὸ χωρίον, ϗ ἕτερον ἄγειν· συ-
μάρασα δύο ἡμέας, ϗ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δ' νεηνίσ-
κος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα τοῖσι λοιποῖσι.
τῇ δ' δευτεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, ϗ
ἑτέρην ἦγε· ϗ τ' Ἀμαζόνα εὗρε δύτερην αὐτῇ συμ-
μάρασαν. Οἱ δ' λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦ-
τα, ϗ αὐτοὶ ὁκπλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζό-
νων. μετὰ δ', συμμίξαντες τὰ στρατόπεδα, οἴ-
κεον ὁμῶς, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος τὴν τοῦ πρώ-
του στρεμίχθη. τῶν δ' φωνὴν τ' μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ
ἄνδρες ὁκ ἐδυνάατο μαθεῖν, τὴν δ' τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυ-
ναῖκες στρέλαβον. ἐπεὶ δ' συνῆκαν ἀλλήλων, ἔ-
» λεξεν τοῖσι τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν
» εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δ' κτήσις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα
» χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ
» πλῆθος, διατρώμεθα. γυναῖκας δ' ἕξομεν ὑμέας, ϗ
» ἀδαμὰς δώσας. αἱ δ' τοῖσι ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡ-
» μεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετ' ὑμείτερον γυναι-
» κῶν. ἀ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε ϗ ἐκείνοισι οὐκ ἴσμεν. ἡμεῖς
» μὲν τοξεύομέν τε ϗ ἀκοντίζομεν, ϗ ἱππαζόμεθα,
» ἔργα δ' γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δ' ὑμέτεραι γυ-
» ναῖκες, τῶν μὲν οἴκοθεν τῶν ἡμεῖς καλεόμεθα ποιη-
» δοῦσι, ἔργα δ' γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι
» ἁμαξῃσι, οὔτ' ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ·
» οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα οἰκείῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ'
» εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας, ϗ δοκέειν εἶναι δί-
» καιοι, ἐλθόντες τοῦδε τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν
» κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν
ἐν' ἡμέων αὐτέων. Ἐποίησάν τε ϗ ἐποίησαν ταῦ-
τα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δ' ἀπολαχόντες τῶν κτημά-
των τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπίσω τοῦδε τὰς Ἀμαζό-
» νας, ἔλεξάν σφι γυναῖκες τοῖσι αὐτοῖς τάδε, Ἡμέας
» ἔχει φόβος τε ϗ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῇδε τῇ χώ-
» ρῃ· τό τε μὲν, ὑμέας ἀποστερήσασα πατέρων, τὸ δ', τὴν
» γῆν τὴν ὑμετέρην δηλήσαμένας πολλά· δεῦ ἐπεί τε αἰ-
» δῶ τε ἡμέας γυναῖκας ἔχετε, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν,

arma & equos: & eandem vitam quam illæ viuebant, venando atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ seperatim à reliquis ad ventrem leuandum longius vagari. ea re Scythę cognita, & ipsi idē faciunt. quorum cuidam vna illarum, quæ soliuaga erat, propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocum non esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, vt duo essent: se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea adolescēs hæc enarrat ceteris: posteroq; die socium secum ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit [2] Amazonē expectantem sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi [3] seducunt ceteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque vxorem cum qua primum coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorū illæ discebant. Et quum vtriq; inter se conuenissent, viri ad Amazones ita dixerunt, Nobis parētes sunt pariter & facultates: proinde nō agamus diutius hanc vitam, sed hinc digressi, in hominum frequentia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ respondērunt, Nos vero non possumus vestris cum feminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctę: vestræ feminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitāt, desidentes in plaustris, non ad venationē atq; alia huiusmodi prodeūtes. [4] proinde nō possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos cōiuges, & iusti videri vultis, ite ad parētes vestros, & facultatū sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Id approbātes adolescentes ita fecere, acceptaq; facultatū quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierūt. Ad quos illæ, [5] Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus ϕ nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, ϕ terrā vestram magnopere vastauimus. Sed quoniam dignamini nos habere vxores, hoc vna nobiscū agatis.

1 Quum autem quidam vni Amazoni seorsim à ceteris vaganti corpus iungeret, illa minime repulit, sed copiam sui fecit: manuque significauit, quum voce non posset (neque enim se mutuo intelligebant) vt ad eund. 2 Amazonem alteram ipsum expectantem. 3 In matrimonium sibi ceteras conciliarunt. 4 Proinde nobis conuenire non potest cum illis. 5 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: vnum, quod &c. alterum, quod terr.

Agedum

Agedum proficiscamur è regione hac, & Tanai transmisso illic habitemus. CXVI Huic quoque rei obtemperauere adolescentes. Traiectoque Tanai, & à Tanai trium dierum orientem versus, totidemque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolunt; ibique subsederunt. Ideoque prisca consuetudine viuendi feminæ Sauromatarum vtuntur. nam ad venationem vna cum viris ac sine viris, equis insidentes, & ad prœlium proficiscuntur, eandemq; quam viri stolā gerunt. CXVII [1] Sauromatæ putantur lingua Scythica solœcizare, *id est*, *corrupte vti*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis est institutum: Nulla virgo nubit priusquam aliquem hostium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt iam vetulę, antequā nubant, quod legi satisfacere nequeant. Ad harum CXVIII igitur quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum peruenissent, certiores eos fecerunt, Persam, vbi omnia quæ sunt in interiore continente in suam ditionem redegit, faucibus Bosphori ponte iunctis, in citeriorem traiecisse continentem: subactisque illic Thracibus, fluuium Istrum ponte iunxisse, animo hæc omnia in suam redigendi potestatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, finentes ad perniciem nos deuenire, sed idem sentientes, obuiam eamus inuadenti: quod nisi facitis, nos in vltimum discrimen adducti, aut regionem deseremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladē subeamus, nolentibus vobis auxilio nobis esse? Quanquam non commodius agetur vobiscum, aduersus quos non minus venit Persa, quam aduersus nos: neque, nos subegisse contentus, à vobis abstinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentū, quod si nobis solis inferret ille bellū, animo superioris seruitutis vlciscēdæ, debebat à ceteris hominibus abstinere, & sic in nostrā tendere regionē, ostendens omnibus se aduersū alios ire: at nunc, vbi primum traiecit in hanc continentem, vt quisque sibi occurrit, pacat: ceteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, suo subiectos imperio CXIX habet. ¶ Hęc quū Scythę denunciassēt,

φέρετε, ὀξαναξεώμεθα ὁκ τῆς γῆς τῆσδε, ϗ ἀφέν-
σαντες Ταναΐν ποταμὸν οἰκέωμεν. Ἐπείθοντο ϗ
ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. Διαβάντες δὲ τὸν Ταναΐν, ὡ-
δοιπόρεον τοῦ πρὸς ἥλιον δύσιν ἐόντα, τρισὶν μὲν ἡμερέ-
ων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδὸν, τρισὶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης
τῆς Μαιήτιδος, πρὸς βορέην αἴεμον. ἀπικόμενοι δ'
ἐς τὸν ὃν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησαν
τοῦτον, ϗ Δαμήτηρ ἀπὸ τούτου ἐξέωνται τῇ παλαιῇ
τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, ϗ ὁπὶ θήρην ὁπὶ ἵππων σὺν ἁποιτῶσι
ἵππων σὺν ἁποιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, ϗ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν· ϗ ἐς πόλεμον φοιτῶσι, ϗ φοιτῶσαι,
τὠυτὸ αὐτὸ τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. Φωνὴ δὲ οἱ σὺν φορέουσαι.
Σαυρομάτῃσι νομίζεται Σκυθικὴ, σολοικίζουσι αὐ-
τῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐ-
τὸ αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ γάμων δὲ ὧδε σφι διακέ-
εται· οὐ γαμέεται παρθένος ἀνδρί, πρὶν ἂν
τῶν πολεμίων δύο ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέ-
ων ϗ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνά-
μεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν 164
ϗ τοὺς ἀλεχθέντων ἔθνεα τοὺς βασιλέας ἀλισμένους
ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδι-
δάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπεισβὰς οἱ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ
τῇ ἑτέρῃ πρήγματα κατὰ ἑωυτὸν ἐποιήσατο, γέφυραι ζεύξας ὁπὶ
τοῦ Βοσπόρου, διαβὰς ἐς τοῦτο τὸ
ἤπειρον. Διαβὰς δὲ ϗ καταστρεψάμενος Θρή-
κας, γεφυρώσας ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος ϗ τὰς
πόλιας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι, Ὑμεῖς ὦν μηδενὶ
τρόπῳ ἐν τῷ μέσου κατήμενοι, ἐκδιδῶτε ἡμέας
διαφθαρέντας· ἀλλὰ τοῦδε νομίσαντες, αἰτιά- νοή-
ζομεν δὲ ἐπὶ πολλά. οὔκων ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν σαντες,
πρεσβύτεροι, ἢν ἀκλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μάχιοντες, ἐ-
μολογίην ἐκνησόμεθα. τί γὰρ παθόμεν, μὴ βουλο-
μένων ὑμέων ἡμῖν ἀμύνειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν δοκέει τούτῳ ἐ-
ξαγγελάφτερον. ἦκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν μᾶλ- ἢ ἦοὺν
λον ἐπ' ἡμέας ἢ ϗ ὁπὶ ὑμέας. οὐδὲ οἱ κατοχέ- ὅτι
σει ἡμέας καταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέ-
γα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν. εἰ γὰρ
ἐπ' ἡμέας μοῦνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης, τίσα-
σθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν
αὐτὸν πρώτων τῶν ἄλλων ἀπέχεσθαι, οὕτω ἰέναι ἐ-
πὶ τὴν ἡμετέρην· ϗ αἰ ἐξήλου πᾶσι ὡς ὁπὶ Σκύ-
θας ἐλαύνει, ϗ ὁκ ὁπὶ τοὺς ἄλλους. ἰὼ δ' ἐπεί τε
τάχιστα διέβη τήνδε τὴν ἤπειρον, πεὶς αἰεὶ ὁμοπατρίους μι-
νομένους ἡμερῶται πρώτους· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει
ὑπ' ἑωυτῷ Θρήικας, ϗ δὴ ϗ τοὺς ἡμῖν ὁρίους πλησιο-
χώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων,

1 Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à prisco tempore ea solœcissantes, quod &c. *Vel*, Vsitata est autem Sauromatis vox Scythica, ea solœcissantibus iam inde à prima origine, quod eam &c.

ἐβεβλεύοντο οἱ βασιλῆες εἰ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ σφεων ἐσχίσθησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, καὶ τῶν ὁ γνόμενοι, ὑπεδέκοντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τάδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο, Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ δόξαντες πολέμου, τόπων δεύμενοι τῶν νῦν δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες, τῶν ὑμῖν ἐπιτράπομεν. νῦν δ' ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες χώρην, ἀνδρῶν ἡμέων, ἐπεσχήκατε Πέρσεων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφέας ὠυτὸς θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε πρότερον ἠδικήσαμέν τινας ἀνδρῶν τούτων οὐδέν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικέειν· ἢν μέντοι ὀπίσω, καὶ ἡμεῖς ὑπερβώμεθα. μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι. οὐ γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ὀπίσω τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης ἥξουσι.

Ταῦτα ὡς ἀπενείχθη ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι σὺν τῷ ἐμφανέϊ, ὅτι δὴ σφι οὐπί γε σύμμαχοι ἐπορεύοντο· ἐπεξιόντες δὲ, καὶ ἐπεξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ παρεξίοιεν αὐτοὶ, καὶ τοὺς κρήνας συγχοιῶν, τὸν ποιήν τε οὐκ τῆς γῆς οὐκ ἐόντα ἐξαιρέειν, διαχῆσφέας διελόντες· καὶ πρὸς μὲν τὸν μέσον τῶν μοιρέων τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, πρόσχωρέειν Σαυρομάτας. τοῦτον μὲν δὴ ἐπάγειν, ἢν ὀπίσω τοῦτο ἐρέπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τανάϊδος ποταμοῦ τοῦδε τὸν Μαιῆτιν λίμνην ἐπορθμεύοντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ὀπίσω τοιούτους διώκειν. αὐτὴ μὲν σφι μίη ἢν μοίρη τῆς βασιληίης, τεταγμένη καὶ αὐτὴ τὸν ὁδὸν ἣν περ εἵρηται. τοὺς δὲ δύο τῶν βασιλέων, τόν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὸν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθόντας ἐς ταὐτὸ, καὶ Γελωνοῦ τε καὶ Βουδίνων προσγωρησάντων, ἡμέρης τε τόπος ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ἐπεξάγειν, ἐπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν νῦν ἐπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπεστεώτων σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ἐπέδυσαν ἐς πόλεμον τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπορεύειν ἐς τὸν σφετέρην,

ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententiæ.[1] Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperunt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorũ Melanchlænorumque reges ita Scythis respondерunt, Si vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuisletis, recte videremini precari quæ precamini: & nos vestris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quandoquidẽ eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neq; tunc quicquam intulimus iniuriæ his viris, neque nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod si hic nostram regionem inuaserit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud nosmet ipsos manebimus. neque enim in nos venire Persæ videntur, sed in eos qui fuerunt autores iniuriæ. Scythæ, vbi hæc relata audiere, statuerunt nullam sibi pugnam recta atq; exaperto conferendã, quando ipsis isti ad societatem non accedebant.[2] Itaque digressi clam, ac lõgius progressi, puteos quos ipsi offendunt, ac fontes, obstruunt, bifariamq; diuisi herbam è regione atterunt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopasis, iubent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eo Persa declinaret, fugientes recta ad flumẽ Tanain, secundum Mæotidem: iidem Persam abscedentem inuadendo persequerentur. Hęc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodũ dictum est. Reliquarũ duarum vnam, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, iubent hos vno die prægressos exercitum Persarum [3] seducere, hostem lacessendo, & ea quæ decreuissent exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, vt eos, si minus volentes bellũ aduersus Persas susciperent, certe inuitos redderẽt istis hostes. deinde in suam terrã reflectere,

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromata conc. 2 Sed se subducendo obstruendos sibi esse puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramenq; è terra exterendũ, *vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas seipsos diuisissent, ad vnã, vbi Scopasis regnabat, Sauromatas conferre se debere: sed subducere se, si illuc se conuerteret Persa, fugient. r. ad fl. T. s. M. quum autem Persa pedem referret, inuadere & persequi. 3 Subducere se, *vel, Paulatim aut clam progredi se subducendo. Sic & paulo post sepone pro* Seducere.

&

& tentare, si quid ipsis tentandum esse videretur ac liberet. Hæc vbi decreuere Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filii vxoresq; omnes degunt, vna cum pecoribus,[1] præterquam ad victum suppetentibus, præmiserant, dato suis mandato vt semper aquilonẽ versus tenderent. Hoc quum [2] præparassent Scythæ, eorum emissarii, posteaquam compererunt Persas ab Istro trium fere dierum & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant. Persæ, vbi Scytharũ equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducentem: & quum ad vnam partium ventum est, auroram versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueniunt in Budinicam. Ceterũ quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi vero Budinicã ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porro tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: vltra quã Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Oarum locauit. Post hæc, octo vrbes easque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum fere stadiorum, quarum ad meam vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythę (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibẽtibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cũ exercitu maturans ire in Scythiam, eo deuenit vbi in duas Scytharũ incidit partes.

CXXI

CXXII

CXXIII

CXXIV

1 Præterquam iis quæ ad victum satis esse possent, 2 Præmisissent

τὴν βουλομένοισι

ἐτυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπερφέρεσας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ (οὐ γὰρ αἰεὶ ἔσπιόν ὁ Δαρεῖος) οἱ Σκυθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπερέφερον ἐς τῶν ἀπείπαμένων τὴν χώρην τῷ σφετέρῳ συμμαχίῃ. τὸ δὲ ἔστιν τῶν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσέβαλον ταύτῃ ἐπαράξαν οἵ τε Σκυθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηλέοντο οἱ Σκυθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τὴν χώρην. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆκον ὑπὸ τὴν Νευρίδα. ταραξαμένων δὲ καὶ τούτων, ἔπεσαν ὑποφυγόντες οἱ Σκυθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φύλους ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, οὐκ ἔσφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ὑποβαίνειν τῶν σφετέρων οὔρων. προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθυρσοι μὲν προεῖπόν τε ταῦτα, ἐβούλοντό τε τοῖσι οὔροις, ὁκοίῳ ἔχοιτο ἐρύκειν τοὺς ὑποδεξαμένους. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε προὸς ἀλκὴν ἐτράποντο· ὑποδεξάμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ ὁ προὸς βορέω ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκυθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπέστειλαν ἀπιόντες· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρῳ κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἵππεα πρὸς τὸν Σκυθέων βασιλέα Ἰνδάθυρσον, ἔλεγε τάδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεί, ἐξὸν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιέειν; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέεις εἶναι σεωυτῷ, ἴσθι ἐμοῖσι σημήνασι καὶ αὐτὸς ἀμυνόμενος, σὺ δὲ στῆθι, καὶ μάχεο· εἰ δὲ μὴ, καὶ οὕτω σαωσάμενος τὸν δεσπότην τῷ σῷ δῶρα φέρων γῇ τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους.

Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδάθυρσος ἔλεγε τάδε; Οὕτω ὄ ἐμὸν ἔχει ὦ Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδέ τι νεώτερον εἰρὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἔωθα ποιέειν. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστεα, ὅτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἁλῶμεν ἢ καρῇ, τάχιον συμμίσγειμεν ἂν ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ δὲ δεῖ πάντως ἐς τοῦτο κῦρος ἀπικέσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἔοντες τάφοι πατρῷοι. φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειρᾶσθε ἀνύδρους· ἐγὼ

Hos nactus insequebatur vnius diei spatio, nunquã intermittens subterfugientes. Subterfugiebãt autẽ de industria CXXII in terram eorum qui societatem ipsorũ respuerant, & primũ in Melanchlænorum. Quos quũ perturbassent tam Persæ quam Scythæ, eorum terram ingressi Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priusquam à Scythis ager ipsorum inuaderetur, misso caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, prædicentes, si conarentur inuadere agrum suum, cum eis primum se prœlium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri, inuadentibus Persis vna cũ Scythis, neq; virium neque minarum memores, sed timore perculsi, fugam capessunt aquilonẽ versus ac solitudinem. 166 Scythæ partim ad Agathyrsos, iam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis prohibant. Id quum diu factitaretur, neque desisteretur, Darius ad CXXIII Indathyrsum Scytharum regẽ misso equite, inquit, [2] Virorum dæmonie, *ideſt*, *beate*, quid assidue fugam facis, quum liceat tibi horum facere alterutrum? si tibi videris idoneus ad resistendum negociis meis, siste curium, ac perstãs, mecum fac prœlium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & Hero tuo munera offerens terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc CXXIV Scytharum rex Indathyrsus ita respondit, Sic res meæ habent, ô Perſa, vt neque vllum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neque quicquam faciam diuersum nunc atque in pace facere consueueram. [3] Quod autem non protinus tecum in eo prœlium, huius rei te certiorem faciam: Nobis neq; oppida sunt neq; agri culti, quos inuadi aut vastari metuentes, properemus vobiscum conferre pugnã. ad quam si opus est continuo deuenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quũ nacti fueritis, agedum tentate labefactare:

& tunc

1 At Scythæ non iam ad Agathyrsos (quippe qui *ingressu suæ regionis* interdixissent) tendebant, sed ex Neuride regione in suã Persis præibant. *Valla putauit ἀπιόντας esse pro ἀπιόντες ἐπὶ τοὺς συμμαχίην (vt paulo ante loquutus erat Herodotus) quum referatur ad ἀπηγέετο præcedens paulo ante.* 2 *Budæus vertit*, O miserrime hominum. 3 Cur autem non pr. tecum incam prœlium, hoc quoque tibi declarabo:

& nunc intelligetis, pugnaturi vobiscũ simus pro sepulcris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum prœlium nõ conseremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. quod autem ad cetera, ego solos mihi heros arbitror Iouem progenitorem meum, [1] & solium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quę dono poscis, mittam quę decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meũ esse dixisti, iubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est: quod caduceator reuersus Dario renũciauit. CXXVIII Scytharum reges, audito nomine seruitutis, indignatione perfusi, partem illã quæ cũ Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquẽdum cum Ionibus qui Istrũ ponte iunctum asseruabant. ¶ [2] At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerunt, vt hospitibus, qui ipsorum commeatũ eripiebant, insidias tenderent, distributis qui aduersus ereptores frumentariæ rei iussa exequerentur. Enimuero equitatus Scytharum semper in fugam vertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu hostili, tamen metu peditum abscedebãt, & nihilominus noctibus quoque tales incursiones faciebant. CXXIX [3] Aduersus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, asinorum vox ac mulorũ species. Nam (vt superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neq; asinus neque mulus gignitur, ac ne vllus quidem visitur, propter frigora. Itaque rudentes asini perturbabãt Scytharum equos: & quum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorũ voce, consternati auertebãtur, arrectis auribus stupefacti, vtpote insolentia tũ vocis quam prius non audissent, tum formæ quam nunquam inspexissent. Atq; hoc quidem paululum quiddam momenti ad bellum afferebat. CXXX Ceterum Scythæ vbi animaduerterunt Persas tumultuãtes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, [4] & commorantes ad omnium necessariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, vt pecoribus suis vna cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se confe-

1 Et Vestam Scytharum reginam. *Fortasse tamen & aliam interpretationem verba Græca admittunt.* 2 At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel*, *remanebant*, non amplius censuerunt Persas cogendos esse vagari, sed adoriendos esse quoties cibũ sumerent. Obseruantes igitur tempus quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimuero &c. 3 Verum quod Persis auxiliabatur, Scythis vero aduersabatur, Darii exercitum inuadentibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat asinorum vox & mulorum species.* 4 Et commorantes angerentur ob rerum omnium penuriam.

ζόντες ἐλάβεσκον τὰ προβάλλα, καὶ λαβόντες, ἐσῴζεσθαι ἐπ' οἴκου ἔθεον. Ὡς δὲ καὶ τὸ δεύτερον ταὐτὸ ἐποίησε, καὶ τὸ τρίτον, τέλος Δαρεῖος τε ἦν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ἔριδά τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὰ φερόμενα ἐπηρώτεον τὸ ἴδιον τοῦ διδομένου. ὁ δὲ σφέων ἔφη οἱ ἐπεστάλθαι μηδὲν ἄλλο ἢ δόντα τὰ τάχιστα ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας κελεύειν, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν δὴ ἔδοξε γνώμη εἶναι, Σκύθας ἑωυτῶν διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντος τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν δὲ αὐτὸς μοῦνος σιτέοιτο· βάτραχος δὲ, ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, ὡς τὰ ἑωυτῶν ἀλκὴν δώσοντα δοῦναι. αὕτη μὲν Δαρείου γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεσήκεε δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη Γοβρύεω, τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τῶν μάγων κατ-
» ελόντων, εἰ κάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες γε-
» νόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γε-
» νόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι,
» ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, ὅκου ἔποιτο ἔσεσθε αὖτίκα
» τοῦτο τῶνδε τῶν πεύματων ἁλισκόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἴκαζον. Ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν πρὸς τὴν Μαιῆτιν λίμνην φρουρέειν, τότε ἐπὶ τὸν Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ἐπὶ τὸν γέφυραν, ἔλεγε τάδε,
» Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν ἥκομεν φέροντες,
» ἢν γε θέλητε ἐπακούειν. πισυθόμεθα γὰρ Δα-
» ρεῖον ἐντεῖλασθαι ὑμῖν, ἑξήκοντα ἡμέρας μούνας
» φερομένους τὴν γέφυραν, αὐτοὺς μὲν προσμένειν
» τούτου δὲ παρεόντος, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑ-
» μετέρην. τῶν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ἐκ θεῶν μὲν ἔ-
» σεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίης, ἐκ θεῶν δὲ πρὸς ἡμέων·
» τὰς προκειμένας ἡμέρας προμείναντες, ὃ ἀπὸ
» τούτου ἀπαλλάσσεσθε. σὺ δὲ μένων, ἐπισοδοξάμε-
» νον Ἰώνων πείσειν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐσείσ-
γοντο. Πέρσησι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, αἰτιηταὶ ἐχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πρὸς καὶ ἵππους, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήξε· τῶν δὲ, ὡς ἕκαστοι ὥρεον τὸν λαγὸν, ἐδίωκον. παραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῆ χρεωμένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν τρόπον. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεόντας ταῦτα, Οὗτοι
» ὦν ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι. καί μοι νῦν

1 Suam poteſtiam 2 Itaque ſi hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum vt* quum ad præſtitutum diem permanſeritis, iam abſcedatis. 3 Primo quoque tempore redierunt.

rentes, excipiebant pecora. Quo facto quum ſæpius idem tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinq; ſagittis. Perſæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa ſignificarent. Iſte negare ſibi aliud eſſe mandatum niſi vt quum illa tradidiſſet, celerrime rediret. iubere tamen ipſos Perſas, ſi ſolertes forent, interpretari quid ſibi dona vellent. Hoc quum audiſſent Perſæ, conſultabant. Et Darii quidem ſententia erat, Scythas ſeipſos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis naſcatur, auis vero ſit equo aſſimilis: at ſagittis dandis, quod [1] ſeipſos tradere viderentur. In hanc ſententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è ſeptem qui magos ſuſtulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Perſæ, niſi effecti vt aues, ſubuoletis in cælum, aut effecti vt mures, ſubeatis terram, aut effecti vt ranæ, inſiliatis in paludes, non remeabitis vnde veniſtis, his ſagittis confecti. Et Perſę quidem illa munera ſic interpretabantur. At vna pars Scytharũ cui datum ante erat negocium Mæotidis paludis cuſtodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Iſtrum erant colloquendi, vbi ad pontẽ venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatem vobis afferentes venimus, ſi modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepiſſe vt ad ſexaginta duntaxat dies cuſtodiam pontis ageretis, &, ſi intra id tempus ipſe non afforet, domum abiretis. [2] Itaq; ſi id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. proinde quũ ad præſtitutã diem permanſeritis, iam abſcedite. Hæc ſe facturos recipientibus Ionibus, Scythæ [3] raptim retro abiere. At ceteri Scythæ, poſt miſſa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduerſus Perſas in acie inſtructi ſteterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium proſiliit, quem vt quiſque vidit, inſequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, ſciſcitabatur Darius vnde hoſtium tumultus exiſteret: & quũ audiſſet illos leporem inſectari, inquit ad eos Perſas cum quib. cetera colloqui conſueuerat, Hi viri videtur mihi magno nos habere contemptui, & nunc

Gobryas

Gobryas recte dixiſſe de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoq; ipſi res ita ſe habere videantur, bono conſilio eſt opus, vt tutus nobis eo vnde venimus ſit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horum ego virorũ inopiam videbar mihi fere fama habere cognitam, ſed vbi adueni, euidẽtius intellexi, animaduertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primũ nox aduenerit, [1] incenſis è more ignibus, & aliis quę conſueuerunt fieri, actis, imbecilliſſimis quibuſque militum ad hoſtem fallendum relictis, aſiniſque omnibus alligatis, abeundum, priuſquam ad Iſtrum recta pergant Scythæ ad pontem ſoluendum, [2] aut Ionibus ſoluere lubeat: quod nobis factu facile erit. Hoc Gobryas conſilium dabat. Cui aſſentiens Darius, vbi nox adfuit, reliquit in caſtris [3] viros languore prędituos, & eos quorum amiſſio minimi facienda eſſet, necnon omnes aſinos *alligatos*: aſinos quidem, vt vocem ederent: [4] infirmos autem homines, hoc titulo, vt dum ipſe cum flore copiarum adoriretur hoſtem, iſti interea caſtra tutarentur. Hęc perſuadens iis qui relinquebantur Darius, accenſis ignibus quammaturrime ad Iſtrum contẽdit. [5] Aſini, quod multitudine deſtituti eſſent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Perſas in eiſdem permanere caſtris. Verum vbi illuxit, ii qui relicti erant, cognito ſe proditos eſſe à Dario, [6] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repente retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum, cum Budiniſque ac Gelonis, Perſas recta ad Iſtrum via perſequuntur, vtpote pleroſque pedites & itinera neſcientes, ea præſertim quæ diuortia habebant: ipſi equites & compendia viarum ſcientes. Sed quum vtrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quam Perſæ. Ibi cognito ſe præuertiſſe Perſas, ita ad Ionas qui in nauibus erant verba fecerunt, Viri Iones, quum dierum numerus iam pertranſierit, iniurii eſtis qui adhuc permaneatis: ſed quoniam hactenus præ timore permanſiſtis, nunc

φαίνεται Γοβρύης εἶπας περὶ τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρ- «
θῶς· ὡς ὦν ἔστως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, βου- «
λῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ ἡμῖν ἔσται «
ὀπίσω. τοῖσι δὴ ταῦτα Γοβρύης εἶπε, Ὦ βασι- ὀπίσω.
λεῦ, ἐγὼ μὲν δὴ καὶ λόγῳ ἠπιστάμην τάδε τῶν ἀν- «
δρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον ἔμαθον, ὁρέων «
αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ, ἐπειὰν τά- «
χιστα νὺξ ἐπέλθῃ, σκηνὰ σαντας τὰ πυρὰ (ὡς καὶ ἄλ- «
λοτε ἐώθαμεν ποιέειν) τοὺς γραπτοτέρους τῶν ἀθενεστά- «
των ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄ- «
νους πάντας καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ καὶ «
ὅπῃ ὄψονται Σκύθας λύσαντας τὴν γέφυραν, ἢ «
καὶ πρὶν ἂν δόξαι, ὃ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι. «
Γοβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μιῇ δὲ, νὺξ τε ἐ-
γένετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν
καμματηροὺς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἴλεω ἐλάχιστος ἀπολυ-
μένων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
λιπε αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὄ-
νους καὶ τοὺς ἀδενεστάτους τοῦ στρατοῦ, τοῦδε εἵνεκα, ἵνα οἱ μὲν
ὄνοι βοῶσι παρέχωσι). οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀδενείης μὲν
εἵνεκα κατελίποντο, τοῦ Φάσιος δὲ ἤδη δηλαδὴ αὐ-
τοὺς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ὀπίσω ἥξειν μέλ-
λοντι τοῖσι Σκύθῃσι, ἐόντι δὲ τοῦ στρατοπέδου τοῦτον τὸν χρό-
νον ῥυσίατο. Ταῦτα τοῖσι ὑπολοιποπολεμίοισι ὑποθέμενος
ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἀνακαύσας, τὴν ταχίστην ἐπείγετο
ὀπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τὸ ὁμίλου, ὅτε μὲν
δὴ μᾶλλον πολλῷ ἔσαν τῆς φωνῆς. ἀκούσαντες δὲ οἱ 168
Σκύθαι τὸν ὄνον, παρὰ πολλῷ ἤλπιζον τοὺς Πέρ-
σας εἶναι). Ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες οἱ ὑπολε-
φθέντες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, ἐβιήσαντο
τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συνεφέντες,
αἵ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον τοὺς Ἴωνας ἰθὺ
τοῦ Ἴστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε ἐκ τε-
τμημένων τῶν ὁδῶν, τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω, καὶ τὰ
αὐτόματα ἐξ ὁδοῦ ἐπισταμένου, ἁμαρτόντες ἀλλήλων,
ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὸν γέφυ-
ρον ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας οὔκω ἀπο-
γεγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυ-
σί, Ἄνδρες Ἴωνες, αἵδε ἡμέραι ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ
διήκουσι, καὶ οὐ ποιέετε δίκαια ἔτι παραμένον-
τες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον διειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν

1 Accenſis ignibus, vt & alias facere cõſueuimus, & imbecill. 2 Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis nõ difficile futurum ſit. 3 *Eadem eſt vox pro qua reddidit paulo ante* Imbecilliſſimis quibuſq; *niſi quod hic eſt poſitiuus gradus, quum ibi eſſet ſuperlatiuus.* 4 Homines vero propter imbecillitatem quidem relinquebantur, ſed hoc tamen prætextu, vt dum ipſe cum fl.cop. 5 Aſini à cœtu ſegregati, 6 Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos vti. Quibus illi auditis, in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatum vna, necnon Budini & Geloni, Perſas recta ad Iſtr. via perſequuntur. Sed quum Perſarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viaſque ignoraret, vtpote *in certa diuerticula, vel in certa itinerum diuortia* non ſectas: at Scythicus equitibus conſtaret, & iis quidem itinerum compendia ſcientibus, quum vtrique ab alt. aberr.

» λύσαιτες ὃν πόρον, τῷ ταχίστῳ ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες χάριν.
» Ὃν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπότεω ἡμεῖς παρεσκεύασμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμοὺς ἔτι ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύσασθαι. Περὶ ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐθέλουσι γνώμῃ πείθεσθαι Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην. Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἀντιπρὸς ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος, τῆς Δαρείου ἐούσης δυνάμεως καταρρεούσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον ὁτεοῦν οἶδα. Βουλόμενος γὰρ ἕκαστος τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμῃ ταύτην ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἱρεθεῖσαν. Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ ἀμφὶ Θεσσαλὸν τε τὸν Ἱππίεω, καὶ ἐόντες λόγου πρὸς βασιλέος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς, καὶ Ἱπποκλέης Λαμψακηνὸς, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνὸς, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ Ἰωνίης δὲ, Στρατίης τε Χῖος, καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκαιὺς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τοῦτῳ γνώμη προκειμένη ἀντιπὴ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μοῦνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί τε τῷ Ἱστιαίου ἀρέοντο γνώμῃ, ἔδοξέ σφι πρὸς ταύτῃ πάντα ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἐόντα, λύειν δὲ ὅσον τοξεύματι ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν ὄν Ἴστρον κατὰ τὴν γέφυραν. εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης ὃ ἐς τὸν Σκυθικὸν ἔχον, ὡς πολλὰ ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ὀρθὰ ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. μετὰ δὲ, ἐκ πάντων ἐκείνων τὸ Ἱστιαῖος, πάντα λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, ἥρτασ ἡμῖν ἥκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ἐκπρέπεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν ὃν πόρον, καὶ προθυμίην πᾶσαν ἔξομεν, θέλοντες ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑμέας

soluite quamcelerrime traiectum, atque abite sospites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eũ qui antea dominus vester erat, ita tractabimus vt aduersus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Chersonenſium (qui sunt in Helleſponto) tyranni sententia erat, Scythis obtẽperandum esse, & Ioniam seruitute liberandam. At Histiæi Milesii diuersa, quod diceret nunc quidem eos suæ quemque vrbis tyrannos esse ob Dariũ: potentia vero Darii sublata, neque se Milesiis, neq; alium quemquamvsquã præesse posse. Fore enim vt singulæ ciuitates popularem statum quam tyrannicum mallent. Hanc sententiam quũ dixisset Histiæus, omnes confestim qui Miltiadi assensi fuerant: in eam transierunt. Fuere autẽ qui disceptauerunt, cuiusdam taxat alicuius apud regem existimationis, Helleſpontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus, & Ariston Byzantius: & isti quidem ex Helleſponto. Ab Ionia autẽ, Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Histiæus Milesius: cuius sententia prælata est sententiæ Miltiadis. Æolum vero vnus affuit qui esset alicuius authoritatis, Aristagoras Cymæus. Hi, posteaquam Histiæi probauere sententiam, hoc sibi præterea agendum dicendumque censuerunt, vt pontem quidem ab vlteriore ripa eatenus soluerent vt extra sagittæ iactum essent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Istrum ponte transire, sed soluentes illinc pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Histiæi addendum quum decreuissent, ita pro vniuersis ad Scythas Histiæus verba fecit, Viri Scythæ, iucundam nobis rem attulistis, & opportune instatis: atque vt vos nobis probe viam ostendistis, ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectũ rescindimus, adhibituri omnẽ diligentiã, cupiditate assequendæ libertatis. Ceterum dum nos hæc dissoluimus,

1 Pontis partem soluerent quæ versus Scythas spectaret: soluerent autem non amplius quam ad iactus teli spatium, ne nihil fac. 2 Sed soluentes illam pontis partem quæ Scythiam versus spectabat, omnia pro arbitrio Scytharum se facturos dicerẽt.

interea

interea vos illos inquirere tempus admonet, & inuentos, tam vestro quam nostro nomine ita vlcisci vt merentur.
CXL Scythæ, Ionibus iterum fidem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Persas reuerterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt, [1] ipsi sibi huius rei causſa, quod pabula equorum illis in locis corruperant, fontesque obstruxerant. quod nisi feciſſent, facile si voluiſſent Persas inueniſſent: nunc ita faciendo, visi sibi fuerant optime consuluiſſe, ob quæ tamen eos res frustrata est. Quippe eam suæ regionis partem consectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hostem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendiſſe: at ille obseruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisſet, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit,
CXLI veritus ne se relicto Iones abiisſent. Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocaliſſimus: hunc Darius supra ripam Istri positum iubet inclamare Histiæum Milesium: Histiæus *eum sæpius inclamantem, tamen* ad primã inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiiciendũ
CXLII exercitum pontem iunxit. Atq; hunc in modũ Persæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterũ aberrauerunt. [2] & ob id Iones tanquam non liberos, sed peſſimos & ignauiſſimos omnium hominum iudicant, deque eis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & infectatione digniſſimos. Hæc in Iones Scythæ
CXLIII probra iaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi peruenit, atque illinc in Asiam nauibus ipse transiuit, relicto in Europa exercitus duce [3] Megabyzo, viro Persa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, vt hoc verbum inter Persas diceret: quum esset esurus mala punica, simulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano [4] nunquid tantum hominum sibi optaret quantum illic esset acinorum, respondit, Se præoptare tot sibi esse Megabyzos quàm Græciam subditam. His verbis apud Persas hominem hono-

1 Cuius *mali* sibi autores fuerant. 2 Et *propterea* modo Iones, vt qui liberi sint, peſſim. hom. iudicant: modo de illis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominorum amantia & minime fugitiua esse aiunt. *Vel*, Et propterea alias Iones *&c. Sic & in altera parte*, Alias vero de illis *&c. Solet tamen τοῦτο μὲν, τοῦτο δὲ, potius exponi, Partim quidem, Partim vero. sed hic non satis conuenire videtur Partim. sensus est enim, Iones (Scytharum iudicio) si vt liberi considerentur, se in illa re ignauiſſimos ostendiſſe: sin vt serui, officio mancipiorum dominos amantium functos fuiſſe.* 3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in nostris vet. cod. Sic in sequentibus locis.* 4 Cuius rei tantam multitudinem sibi optaret

μα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπολιπεῖν στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἰπὰς τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμιον παρὰ Ἑλλησποντίοις. ἁλόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπυθέτο ἐπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώρην Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τῶν τὸν χρόνον τυγχάνειν εἰόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τὸ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χωρίου, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὕτω δὴ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔπραξε. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατὸς μέγας στόλος, ἀφ' οὗ φασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον πάνδε· τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξελαθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ ἰητέων ἐξελαθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐπὶ τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἶπαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐπὶ τὴν Ἀργοῦ πλεόντων ἡρώων· πρόσχρας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεύσαντες σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες ὃν λόγον τῆς ἀφίξιος τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ δεύτερον, ἠρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δίκαιόν γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοῖράν τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί. μάλιστα δὲ ἐνῆγε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδέων ἡ ναυπλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ὀξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ὑβρίζεσαν, τῆς τε βασιληίης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. (κτείνουσι δὲ τοὺς αὖ κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα.) ἐνθεῦτεν ὦν ἔμελλον σφέας καταχρήσεσθαι, ἐξορμημένους ἐπὶ κακῷ ἐόντας πολλούς. ἐπεὶ δὲ ἐνέκειντο ἐπὶ πολλὸν χρόνον, ἐδόκεον δὴ τοῦτο εἶναι ἀμήχανον, καὶ ἐκήρυξαν ἐκφοιτᾶν πάντας ἐκ τῆς χώρης πλὴν τῶν γυναικῶν τῶν Μινυέων. αἱ δὲ ἐσῆλθον, ποιέουσι τάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι αἰδοίοισι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδυόντες τὴν γυναικηίην ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήισαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ τὰς τείχεα τούτῳ ἵζοντο αὖθις ἐς ὃ Ταΰγετον. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος γόνος ἐὼν Καδμείος, τῆς μητρὸς ἀδελφεοῦ τοῖσι παισὶ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δὲ ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίνων εἶχε ὁ Θήρας τὸ ἐν Σπάρτῃ βασιλήιον. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ τοῦ λαβόντων τὰ ἀρχεῖα, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενεῖν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλώσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ, τοτὲ μὲν Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, ἔσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην. τοτὲ μὲν δὴ, εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὀκτὼ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτοις δὴ ὧν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε στοιχίσιον τοῖσι· οὐ βουλόμενος ἄλλως, ἀλλὰ καρπὸν οἰκημονύμενος. ἐπεί τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκφαίνοντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς ὃ Ταΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων σφέας ἀπολλύναι, τοῦ δαιτυτέου ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑπεκδέκετο σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τοῖσι τεσσερηκοντέροισι ἐς τὰς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἔπλωσε· οὔτι πολλὰς ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους πάνυ. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν ἐξαπέστειλαν ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας. τούτους δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διέλαχον· καὶ ἔκτισαν πόλιας ἓξ δὲ ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Θρίξας, Μάσσον, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων δὲ τὰς πλεῦνας

1 Quibus ipsi condicionibus vellent,

uersuri, exorati sunt ab eorum vxoribus (quę ciues erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem, & cum suo cuiusque viro colloquendi, nullum in illis dolum esse suspicantes. Horum permissu, Minyarum vxores ingressæ carcerem, omni [1] veste quam gestabant viris tradita, illorum vestem illæ sumpserunt. Ita Minyæ muliebri veste amicti, veluti mulieres è carcere prodierunt, rursusque apud Taygetum consederunt. ¶ Hac CXLVII eadem tempestate Theres, Autesionis filius, Tisameni nepos, Thersandri pronepos, Polynicis abnepos, missus est in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Aristodemi filiorum, Eurysthenis & Proclis: quorum, quum pupilli essent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit sibi ab aliis imperari, quoniam imperium degustasset, vt negaret se Lacedæmone moraturum, sed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in insula quæ nunc Thera vocatur, quondam Callista, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in insulam quæ nunc Thera vocatur quum appulsus esset, siue regionis amore captus, siue qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quosdam Phœnices, tum Membliarem consanguineum suum. Isti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone veniisset, insulam quæ Callista, *id est pulcherrima*, vocabatur, incoluerunt. Ad quos Theras CXLVIII cum multitudine tribulium missus est, nequaquam ad illos eiiciendos, sed ad vna habitandum, & ad insulam valde frequentandam. Postea vero quàm Minyas è carcere elapsos & apud Taygetum consistentes, Lacedæmonii tamen necare statuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens se illos ex ea regione abducturum. Et huic postulato Lacedæmoniis assentientibus, cum tribus biremibus ad posteros Membliaris nauigauit, ducens secum non vniuersos Minyas (plerique enim ex ipsis ad Paroreatas Cauconasque diuerterunt) sed paucos, [2]quos in sex partes distribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magistum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque

1 Vestitu quem gest. v. trad. illorum vestitum sumps. 2 Quum autem hos expulissent, seipsos in sex partes distrib.

ε τ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς ὁ γὰρ ἔφη οἱ συμπλώσεσθαι, τοι γὰρ ὧν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷόν οἱ λυκηισί· ἀπὸ τοῦ ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα τῷ νεηνίσκῳ πύτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊολύκου δὲ γίνεται Αἴγλυς· ἀπ' οὗ Αἰγείδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ αὐδρῶσι (οὐ γὰρ ἐνέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐκ θεοπροπίου Ἐρινύων τῶν Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱερόν· καὶ μετὰ τοῦτο, ἐνέμεινε τοῦτο τὸ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν αὐδρῶν πύτων γεγονόσι.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταὐτὰ λέγουσι· ὅδε δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε γλυφέσθαι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρας τύπου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵποντο δέ οἱ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐφημίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ
171 Γρίνῳ τῷ βασιλέι τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, ἐχρᾶτο ἡ Πυθίη κτίζειν οἱ Λιβύην πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ἄναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέειν τάδε. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς ὃν Βάττον. τότε μὲν τοσαῦτα μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλεγίνεον ἔχοντες τὸ χρηστήριον, ὡς τε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἄποικον. Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ ἐτέων, μετὰ ταῦτα οὐκ ὀλίγα τῶν Θήρης· ὡς τοῖσι πάντα δένδρεα πρώτοισι ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξαπαίφνης ἐξηράνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι περὶ τούτου ἔφερε ἡ Πυθίη τὸν ἐς Λιβύην ἄποικον. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν ἐπὶ μᾶλλον ἐγίνετο, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, σκεψομένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὸν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι αὐδρὶ πορφυρεῖ, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· τὸν ἔφασαν αὐτόμολον ἀπενειχθέντα ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην, καὶ Λιβύης, ἐς Πλατέαν νῆσον μικρὴν ὑπὸ τῷ τόνῳ πείσαντες ἤγον ἐς Θήρην. οἱ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι αὐδρες, πανδοκεῦται οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, ὃν μὲν Κορώβιον λείποισι,

Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [1] Hic filio, quod negaret se cxii
nauigaturũ cum eo, Relinquam ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomẽ adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomen alteri prævaluit. Ololyco natus est filius. Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum cxi
Theræis consentiunt: quod deinceps exitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [2] ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis ciuibus, tum vero Batto [3] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya conderet. Cui vicissimiste, Equidem (inquit) ego ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu vero quempiam horum iube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat. Hæc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem post hæc cxii
annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter vnam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, [4] respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam nullum mali remediũ erat, mittunt in Cretam nuncios inuestigatũ siquis aut indigenarũ aut aduenarum illic esset qui in Libyam nauigasset. Nuncii, quum Cretam pererrassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Plataeam insulam Libyæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

1 At filius, quum ei se vna nauigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum ὅϊν σὺ λύκηισι, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος atque adeo nomen hoc inualuit. 2 Afferens ex vrbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Obiecit illam coloniæ deductionem in Libyam.

relicto

relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrime reuerterunt ad ceteris de insula renunciandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eo naui Samia quæ ab Ægypto redibat (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, Ægyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: cliii
nec intermittente flatu, Herculeas transuectí columnas, peruenerunt in Tartessum, [1] pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt indè reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, [2] inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decimam (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris*: septenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisq; cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renunciarunt esse illis insulam eregione Libyæ sitam, placuit Theræis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorũ rege Batto. Ita duas biremes cliv
in Platæam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cetera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingressa, vt erat, ita re ipsa se nouercam præstitit, cum lædendo atq; omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [3] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat

1 Deducente eos numine. Erat ἐφ'. 2 Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum est, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam obiiciendo.*

Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὀαξῷ· τὸν ὁ Ἐτέαρχος ξεῖνον ἐκ Θήρης ἐποιήσατο, ἐξορκῶν ἢ μιν οἱ ἀνηκουστήσειν ὅ, τι ἂν δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρκωσε, ἀγαγών οἱ παραδιδοῖ τὴν ἑωυτῆς θυγατέρα· καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, παραμειψάμενος τῇ ἀπάτῃ τὸν ὅρκον, ἀμαλυσάμενος τὴν ξείνην, ἐπέρησε παῖδα δὲ Πολυμνήστου τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐλήλυθε ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀποπιέζων τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου, σχοίνοισι αὐτὴν ἁμαλήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀναπαύτας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην.

Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην Πολυμνήστου, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλάξατο· χρόνου δὲ προϊόντος ἔξεφυσε οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὐνόματι ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς πυθομένου ἐν ἔσχε, τὸν ἐπωνυμίην ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι· καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεί τε γὰρ ἱδρύθη ἐς Δελφοὺς ὁ παῖς, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτῶντι δέ οἱ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄνα ξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβότον οἰκιστῆρα.

ὡς τρὸς εἰ εἶπε Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη, Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ἄναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον πρὸς σε χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; κῇ χερί; ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἀλλά οἱ χρᾷν. ὡς δὲ κατὰ χρόνον ἐξηκόντισε οἱ ἡ Πυθίη καὶ τὸ δεύτερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πολυγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰ συμφορὴς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον χρήσειν. ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα ὃν Βάττον οἱ Θηραῖοι

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: [1] hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Vbi hominem iureiurando
172 adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putauit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, [2] vt iuriiurando Etearchi ſatisfaceret, reuinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymneſtus, vir inter CLV
Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exiliac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed cum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi reddituin, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor [3] Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos venit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte domi vocis cauſſa: dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

[4] Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. [5] qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi vt alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. [6] Mox deinde quum CLVI
& huic ipſi & ceteris Theræis male contingeret, nec mali cauſſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos conſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

1 Hoſpitio exceptum adigit iureiurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunq; ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungi iuriſiurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatam, ſtatim extraxit, vt promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum nouerat. 4 *Ante hæc verba adde*, Perinde acſi lingua Græca oraculum reddens dixiſſet, O rex, vocis cauſſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur*, O rex, ad vocem veniſti. *Sequentur autem illa*, Ad hæc Batt. 5 Qua potentia? *Vel*, Quibus copiis? 6 Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in ceteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt*, calamitatum *ſuarum* cauſſam, Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur*.

duabus

duabus biremibus. Iſti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram ſe receperunt. Sed eos Theræi arcentes acceſſu Theræ repellebant, ac rurſus reuerti iubebant. ita neceſſitate adacti, remenſo iterum mari, condiderunt oppidum in inſula Libyæ adiacenti, nomine vt prius dictum eſt, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nūc
CLVII eſt, par eſſe magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quum nihilo me- 10
lius ſecum ageretur, vno è ſuis relicto, ceteri Delphos nauigauerunt ad oraculum conſulendum. Eo poſtquam venerunt, ſciſcitantibus quid ita ſecum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia reſpondit his verbis,

Lanigeræ Libyes ſcis quam nec adieueris vrbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rurſus redierunt. neque enim ſinebat eos deus alio migrare priuſquam in Libyam conceſſiſſent. Reuerſi ad inſulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, eregione inſulæ, nomine Aziriſtum, amœniſſimis collibus vtrinque concluſum, & vtrinque
CLVIII flumine præterlabente. Hunc locum ſex annis quum incoluiſſent, ſeptimo deferendum putauerunt, admonitu Libyum, vt in meliorem tranſirent. Ita illinc eos Libyes veſperum verſus & ad locorum ſpecioſiſſimum abduxerunt, 30
& quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum ſpatium metiendo animaduerterent. Eſt autem huic loco nomen Iraſa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis eſſe fertur, duxerunt, inquiūt, Viri Græci, hic vobis incolere cōmodum eſt vbi cælum [1] vocaliter ſonat.
CLIX Sub Batto igitur, qui condidit [2] Zoam, & annos quadraginta regnauit, & ſub eius filio Arceſilao, qui regnauit annos ſexdecim, Cyrenæi habitauerunt tot omnino quot in coloniam initio miſſi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix eſt appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit ſuo oracuło Pythia. Nam accerſebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba reſpondens,

Serior in Libyen quiſquis peruenerit almam,

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θηραῖοι κατασχόμενοι ἔβαλλον, καὶ σφέας οὐκ ἐῶντες τὴν γῆν τιθέσθαι, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἔκπλων νῆσον ὅτι Λιβύῃ κειμένην, τῇ οὔνομα ἐστὶ (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλατέα. λέγεται δὲ ἴσον εἶναι) ἡ νῆσος τῇ ἰσῷ Κυρηναίων πόλι. Τὴν οἰκέοντες δύο ἔτεα, ὑδὲν γὰρ σφι ἀγαθὸν συνεφέρετο, ἔνια αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι ὀχθήσεται, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκέοντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Αἲ γ' ἐμὲ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἀμεῖναι,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σήν.

ἀκούσαντες τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον ὀπίσω. οὐ γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἕλκιστον, ἔκπεσαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χάσμα τὸ μέγιστον τῆς νήσου τῷ οὔνομα ἐστὶ Ἀζίρις. νάπας τε καλλίστας ἐπ' ἀμφότερα συγκλείοισι, καὶ ποταμὸς τὰ δὴ πάντα ἔρρεε διαρρέει. Τοῦτον οἰκέοντες τὸν χάσμα ἔτεα ἑξήκοντα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτεϊ παρεκάλεσαν Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀπάγουσαν σκληπτεῖν. ἦγον δὲ σφέας ἐκ θύτερον οἱ Λίβυες, ἀνάστησαντες πρὸς ἑσπέρην. καὶ τὸν καλλίστον τῶν χώρων· ἵνα διεξίωσι οἱ Ἕλληνες μὴ ἰδόντες, συμμετρησάμενοι τῇ ὥρῃ τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρεξιόντες. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἴρασα. ἀφικόμενοι δὲ σφέας ὅτι κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος, εἶπαν, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.

Ἐπὶ μὲν νῦν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ἐούσης ἀρχῆς τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ ὃς παῖς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεως ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἑπτακαίδεκα ἔτεα, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι περ καὶ ἐπὶ τὴν ἀποικίην ἐξάλησαν· ὅτι ὁ τοῦ Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην. ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα,

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

1 Cælum perforatum eſt. 2 *Suſpecta hic ſunt Græca exempl. quorum alia* ζόης, *alia* ζώης *habent.*

Γᾶς δὴ ἀδαμούσας, μετὰ οἱ πόκα Φαμὶ μελήσειν.
συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὠὐτὸ Κυρηναίων, ἀπελαυνόμενοι χῶν πολλὼ οἱ ἀπέοικοι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τᾷ οὐνόματι ἦν Ἄδικραν, ἀπίσαται ἀπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τᾷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρηναίην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ὡς στρατιωσάμενοι ἐς Ἵρασα χωρέουσι, καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ πολλοὺς κατεργασμένους, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. διὰ τοῦτον Αἰγύπτιοι κατὰ τωὐτὰ ἐτιμωρέοντο Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε, ἐς ὃ μὲν οὗτοι ἀπολιπόντες εἴχοντο ἐς ἄλλον χώρεον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δὲ ἅμα αὐτὴν, ἀπίσαται ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς πᾶν ἐπεδέξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀπὸ σφέων ἐωυτῷ πόρους, ἐς στασιάζετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, εἶχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς πρόσω τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος εἵπετο φεύγουσι· ἐς ὃ ἐν Λιβύῃσι τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ὑπερβολῇσι, καὶ ἔδοξε πᾶσι Λίβυσι ὑπερέχεσθαί οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ ὃ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε ἐν φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἀλίαρχος ἀπέπνιγε· Ἀλίαρχον δὲ ἐγὼ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὐνόματι ἦν Ἔρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληίην τούτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐὼν, καὶ ὀκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅν τινα τρόπον κάλλιστα κατοικήσαιμεν, κάλλιστα δὴ οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ὀκτὼ τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτιῆσαι ἄγεσθαι. αἴτεον ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν αἱρέσεα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὐνόματι ἦν Δημώναξ. τοῦτ' ὦν ὡς ἦλθε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τὸ μὲν, τρισὶ φύλοις ἐποίησε σφέας, τῆλε διαδεὶς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν τρίτην

Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorũ Libyum agros vastabant, atq; inter se partiebantur. At illi eorumque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Ille comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit aduersus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt vt pauci ex eis in Ægyptum rediret. Quade re Ægyptii succensentes Apriæ, ab eo desciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in aliũ Libyæ locum migrauerunt, vbi contracti vrbem hanc condiderunt quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas[1] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit, insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent, [2]& Libybus videretur opportunus ad inuadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendã nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atq; confinium: alterã autem, Peloponnensiũ atq; Cretensium: tertiam

1 Impulerunt ad defic. 2 Et inuadendum esse eum Libyes censerent.

vero, cunctorum insulanorum. Qui etiam [1] huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac ceremonias in media ciuitate instituit.
CLXII Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verum sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, eiectus profugit in Samum, mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EVelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatum. [2] dicentique quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari feminas, non exercitu.
CLXIII Arcesilaus interea Sami agens, vnumquemque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominũ ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet vt ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inueneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas vt circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens.
CLXIV Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos contraxerat è Samo, redit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cetera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, nõ autem exercitu feminas donare respondit.

πρεσβυ ἀπέστειλε ὅπῃ Δημοφόρη. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὸ σφέτερον, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἐτέρους δὲ πίρας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλην περιστάς, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένους τὸ μαντήιον ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένους τὸ μαντήιον ἐν τούτῳ, ὅτι μὴ ἡ Πυθίη ὀκέα ἔα λέγειν ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτήσαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δειμήνας τε ὃν κεχρημένον θανάτου, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτῷ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγορεύοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ ὃν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ὀξέως ἔπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἐξήιτατο ἐξεργασμένους ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τὰ παρὸς τοὺς γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ πάλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεί τε δὲ ἐμάνθανε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω ἐν ἐργασίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημένοι· οὗτοι γὰρ τῷ Ἀρκεσίλεω ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐπέταξε. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, μισθὸν αἰτέουσα ἑωυτῇ κερδαλέον· προεσχομένη προέφασιν, ὡς ἀφ' ὧν μνησμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης τῷ τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρεισύμβολος Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο ὃ μὴ ἄλλῳ εἰπὼν βασιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε ὃν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπέψησας ἐς ὃ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόπα· Ἀρυάνδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τοῦτο ἐποίεε. καὶ νῦν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον ὃ Ἀρυανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ δίκην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανιστάμενον, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ δὴ ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, δίδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἅμασιν ἀπέδεξε, ἄνδρα

prum ad necẽ mittebantur: quos Cnidii ad ſuam terram appulſos liberauerunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arceſilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum quo Pythia non ſinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, exceſſit vltro ex vrbe Cyrene, extimeſcens necem oraculo prædictam,[1] & quod Cyrenen exiſtimaret circumfluam.[2] Contulitque ſe ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tum Barcæi, cum exules Cyrenæi quum in foro agentem animaduertiſſent, obtruncarunt, & inſuper eius ſocerum Alazerin. Ita Arceſilaus, ſiue volens ſiue inuitus oracuło non obſequutus, fatum ſuum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius ſuus mali ſui ſibi author Barcæ agit, ipſa interea honoribus filii Cyrene fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidendo. Vbi autem cognouit filium in vrbe Barca oppetiſſe mortem, fugaſe proripuit in Ægyptum. nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: quod is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Ægyptum quum peruenisſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hortanſque eum ad ſe vlciſcendam, & prætendens titulum quod ideo filius ſuus, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor a Cambyſe cõſtitutus, qui aliquanto poſt tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atq; animaduertens Dario cordi eſſe memoriã ſui relinquere opere quod à nullo alio regũ factũ eſſet, id ſibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat puriſſimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius inſimulatum quaſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi

1 Et quod exiſtimaret circumfluam eſſe Cyrenen. *Id eſt, appellatione circumfluæ Cyrenen ſignificatam fuiſſe.* 2 Vxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc ſe contulit. At quidam Bar.

viro

ἄνδρα Μαραφιον· τῷ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἑόντα Παφλαγόνα γένος. πρὶν δὲ ἀποστεῖλαι τὸ στράτευμα ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας· οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκεατο πάντες. πολλά τε γὰρ ἐκακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ δὴ τὸ στράτευμα ἀπέστελλε ἅμα ἔχοντα Φερετίμην. αὕτη μὲν νυν αἰτίη τοῦ στρατεύματος τοῦ λόγου ἐγίνετο. Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι Λιβύων κατεστρέφη. Λιβύων δὲ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖα ἔστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἐπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ κατὰ τάδε Λίβυες ἀπὸ Αἰγύπτου ἄρξάμενοι· ἀρχόμενοι παρὰ Ἀδυρμαχίδας Λιβύων καλέονται, οἱ ὁμοίσι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι εἴλυν οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, φέλλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον. θηρία κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἑκάστη ἀποδάκνει, καὶ ἀπορίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικέειν ὅπῃ δείκνυσι· ἢν δὲ δὴ τῷ βασιλεῖ ἀρέσῃ μείρεσι ἥλικα, ὑπὸ τούτου ἁλισκεται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπὸ Αἰγύπτου μέχρι λιμνάδος, τῷ οὔνομα Γλαῦκός ἐστι. Τοῦτων δὲ ἔχονται Γιζάμιες, νεμόμενοι τὸ πρὸς ἑσπέρην χώρην, μέχρι Ἀφεδησιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ὑπάρχεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκεον· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Γλαυκίης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὐδὲν παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιζαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι. ὑπὸ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται. τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι ἔχουσι. τεθριπποβάται δὲ ὄκι ἧσσα ἢ μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμοις δὲ τοῖσι Γλαυκίνας μιμέεσθαι ὑπισχνέονται τοῖσι Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ὑπὸ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχισέων δὲ κατὰ μέσους τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ὑπὸ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βάρκης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισέων δὲ τουτέων ὃ πρὸς ἑσπέρης ἔχοντα Νασάμωνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ θέρεος καταλείποντες

1 Prætextus 2 Viciſſim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλωὸς *legitur, non* πλεῦνος.

CLXVIII

CLXIX

CLXX

CLXXI

CLXXII

175

l. M.

l. M. in hybernia hoc fac fuit ac in malua hiſpaniæ oppidis.

ὅπι τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αἶγιλα χῶρον ὀπωρευιῶντες τοὺς φοίνικας· οἱ δ', πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπελεθέοις ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς ὄν ἥλιον, καπαλέουσι· καὶ ἐπεὰν γάλα ὅπι πάσωντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὁπίκυιον αὐτέων τὸν μίξιν ποιεῦνται· τρόπῳ τῷδε χρεώμενοι τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίμπωνα πρόσκηται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέονται Νασάμωνος ἀνδρὸς, νόμος ὅστις τὰν νύμφιον νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν θαρσυνίων μισγόμενον. τῶν δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, δίδοι δῶρον ὃ αἴ ἔχη φερόμενος ἀπ' οἴκου. ὅρκιοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς δοκέοντα σφίσι αἴδεας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λέγειν μούνους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἀπορέοντες. μαντεύονται δὲ ὅπι τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ καταξάμενοι, ὁπίκα παχυσιμέωνται. ὃ δ' αἴ ἰδόντι τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶσθαι. πίστιν δ' τοιήνδε χρέωνται· οὐκ τῆς χειρὸς δίδοι πιεῖν, καὶ αὐτὸς οὐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρόν μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμόθεν ἀποδοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασάμωνι δὲ πρόσκυνοί εἰσι Ψύλλοι. ὅτοι ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων δῄεμος τὰ ἕλυτρα τῶν ὑδάτων ὀξύνηνε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐνδεὴς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἢν ἄυδρος· οἱ δὲ βουλευσάμενοι κοινῇ λόγῳ, ἐς ἐκτρύοντο ὅπι ὄν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεῦσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τουτέων, ἔχουσι τὸν χῶρον οἱ Νασάμωνες.

Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἱ πᾶσι ἀνθρώποισι φεύγουσι, καὶ πάσης ὁμιλίης· καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται θρηΐον οὐδέν, οὔτε ἀμυνέεσθαι ὅπιστέαται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε εἰκέουσι Νασαμώνων. ὃ δὲ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἱ λόφους κείρονται· ὃ μὲν μέσον τῶν τειχέων αἰεὶ ἀϋξέσθαι, τὰ δ' ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείρονται ἐν χερί· ἐς δὲ ὃν πόλεμον, θρεμμάτων καταγμὰν δορὰς φορέουσι θωρηκτήρια. ῥέει δ' αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ· ὁ δ' λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἴδμηνός ἐστι, ἐοῦσης τῆς ἄλλης τῆς περικαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θαλάσσης δ' ἐς αὐτὴν σταδίοι δισχίσιοί εἰσι. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γινδάνες εἰσὶ· 176

ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ sunt, & spatiosæ, & fructiferæ omnes. ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodē pæne quo Massagetæ modo, prius scipione prætento. Nasamonibus mos est, quum quis primum ducit vxorem, prima nocte vt sponsa singulos conuiuas obeat concubitus gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur: Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulcra tangentes. Diuinant, ad suorum accedentes monumenta, & illis, vbi preces peregerunt, indormiunt: vbi quodcunq; per quietē insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: De manu alterius vterq; sumpto inuicem poculo bibit. quod si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerē lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hūc in modum interciderunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin est, aquarum inops. Obiisti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum. (quæ Libyes memorant refero) hos, quum ad arenas veniissent, auster spirās illic obruit. Psyllis extinctis, eorum terrā Nasamones obtinēt. Super hos CLXXIV austrum versus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aspectumq; refugiunt, nihil bellicę armaturę habentes, ac ne defendere quidē sese audentes. Hi supra Nasamones incolunt. CLXV Circa maritima vero, occasum versus, confines sunt Macæ, qui summum capitis verticem radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles subterrancorum struthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, quum cetera cuius memini Libya sit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare stadiorum est intercapedo. Horum Macarum finitimi sunt Gindanes: CLXVI quorum

quorum vxores ferunt fimbrias pelliceas singulæ multas, ob hoc (vt memoratur) quod vt à quoque viro venerem passa est, fimbriā nodat, & vt quæque plurimas habet, ita præclarissima censetur, tanquam à pluribus viris adamata. Horum Gindanorum oram in CLXXVII mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è solo loti fructu victitant: qui fructus est instar fructus lentisci, suauitate assimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi vinū conficiunt. Lo- CLXXVIII tophagis secundum mare vicini sunt Machlyes, loto & ipsi vescentes, sed minus quàm superiores. Pertingunt autem vsque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua est insula quæ dicitur Phla. [1] Hanc insulam aiunt dici à Lacedæmoniis habitari CLXXIX debere. Aiunt autem & hæc: Iasonem, posteaquam sub Pelio, Argo exædificauit, impositis in ea [2] cum aliis solennibus hostiis, tum vero tripode æreo, circuisse Peloponnesum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret cursum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priusquam tellurem cerneret, in [3] aspretis paludis Tritonidis astitisse: eiq; hęsitanti de egressu apparuisse Tritonē, ac iussisse dari sibi tripodem, quod diceret ostensurum se illis exitum, atque incolumes remissurum. Assentiente Iasone, ita demum Tritonem ostendisse qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in suo templo posuisse, in eoque tripode oraculum reddidisse, & iis qui cum Iasone erant, omnem rationem indicasse. Fore enim vt quum quis tripodem accepisset [4] ex omnibus qui in Argo nauigarent, necessario centum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audissent Libyes qui montem Gratiarū CLXXX colunt, tripodem occultasse. Iuxta hos Machlyes habitant AVses: & circū paludem Tritonidem vtriq; habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum gestant, AVses vero sinciput. Horum virgines, anniuersario Mineruæ festo, in honorem ipsius deæ inter se bifariam diuisæ, prœliantur lapidibus fustibusque, dicentes se [5] morem patrium seruare ei quam Mineruā no- 177

τῶν αἱ γυναῖκες θεισφύεια δερμάτων πολλὰ ἑκάστη φορέει κῆτος τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· καὶ ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα θεισφύειον θεὶ δέεται· ἢ δὴ αἱ πλέξασα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶ), ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. Ἀκτὴν δ' προέχουσαν ἐς ὃν Γόητον τούτων τῶν Γινδανέων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ δὲ καρπὸν μοῦνον τὸν λωτὸν βόσκοντες ζώουσι. ὁ δὲ τὸν λωτὸν καρπὸς, ἔστι μέγαθος ὅσον τε τῆς χίνου· γλυκύτητα δ', τὸν φοίνικος τῷ καρπῷ πρόσεστι κελεύειν. ποιεῦνται δὲ οὐκ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι οἶνον. Λωβοφάγων δ' ὅ τε πρὸς θάλασσαν ἔχοντας Μάχλυες, λωτῷ μὲν κατάπερ οἱ ἑπόμενοι χρεώμενοι, ἀτὰρ κατά γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δ' ὅπι ποταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τείτων ὄνομα· ἐκδιδοῖ δ' οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δ' αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ ὄνομα Φλά. Ταύτην δ' τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶ) κτίσαι.

Ἔστι δ' κῆ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε οἱ ἐξειργάσθη ὑπὸ τῶν Πελίῃ ἀρῶν, ἐσελθόντα ἐς αὐτὸ ἄλλην τε ἑκατόμβην, κῆ δὴ κῆ τρίποδα χάλκεον, θεσπλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καί μιν ὡς πλέοντα γῆθεν Μαλέης, ὑπολαβεῖν ἄελλαν βορέην, κῆ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. πρὶν δ' καταδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βαθέεσι χέεσθαι λιμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὸν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φρονίδην Τρίτωνα, κῆ κελεύειν δι' Ἰήσονα ἐοῦσαν δοῦναι δι τρίποδα· φάμενόν σφι κῆ δι πόρον δείξειν, κῆ ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δ' τοῦ Ἰήσονος, ἅτε δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βαθέων δεικνύναι δι Τρίτωνά σφι, κῆ δι τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, κῆ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημῆναι δι πρόρρησιν, ὡς ἐπεὰν δι τρίποδα χαμίσηται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσαι θεὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἕλληνίδας, πᾶσαν εἶ) ἀνάγκην. Ταῦτα ἀκηκοότας τοὺς ὑπηκόους τῶν Λιβύων, κρύψαι δι τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσῆς. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλυες περιξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. Τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τείτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὀρτὴ δὲ ἐνιαυσίη Ἀθηναίης· ἐν τῇ δὴ μάχονται θεοὶς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐτηθέϊ θεῷ λέγουσαν τὰ πάτρια ἀποτελέειν τὴν Ἀθηναίην κα-

1 Aiunt autem editum esse Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc insulam colonia. 2 Cum reliqua hecatombe, tum &c. 3 *Statim post eandem vocem vertit* breuia. *Lego autem* βεάχεσι & βεαχέων *cum vet. cod.* 4 Ex posteris eorum qui &c. *Fortasse Valla scripserat* ex nepotibus. 5 Ritus patrios ei peragere

λέοισι. Ταῖ δὲ ἀποθνησκούσας ″ παρθένους ἐν τῷ τρωύματων, φυδωπαρθένους καλέοισι. πρὶν δὲ αἰεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιέοισι. κοινὴν παρθένον τὴν καλλίστην ἑκάστοτε χορηύσαντες κιωῆ τε Κορινθίη καὶ πωλοπλίη Ἑλληνικῇ, καὶ ἐσ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τοπάλαι σκόμενον ταῖ παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας παροικιαδῶαι, ὁκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δὲ ὧν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι χρᾶσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὸ ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀνῆχθαι ἐς πάντας Ἕλληνας. τὸν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν οἱ τὸν πατέρα, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. τὸν δὲ Δία ἑωυτῷ μὲν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μίξιν δὲ ὀπιχοινον τῶν γυναικῶν ποιέονται, οὔτε συνοικέοντες, κτηνηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδὲν ἤδη, σύνοδον ποιεῦνται, συμφοιτέουσι ἐς τὠυτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνὸς, καὶ τῷ αἰνήκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, πάντων τῶς νομίζεται. Οὗτοι μὲν οἱ πρόσθε ἁλάται τῶν Νομάδων Λιβύων εἰρέαται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη ψάμμος κατήκει, ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλέας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἁλὸς δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἁλὸς ἐστὶ τρύφεα κατὰ χοιράδεσι μεγάλοισι ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν κολωνῶν ἀναχυτίζει ἐκ μέσου τοῦ ἁλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ δὴ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ γὰρ τῆς θηριώδεος, πρόσω τοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἁλὸς δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ ὂ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον εἴρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τὸ ἄγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ χρηνᾶον ἐόν· ὃ ὄν μὲν ὄρθρου γίνεται χλιαρόν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσεμβρίη τε ἐστί, καὶ ὃ κρήνη γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ κήποισι ἔβωσι τοῖσι κήποις. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης χωρίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύνῃ τε ὁ ἥλιος, καὶ ὃ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς ὃ θερμὸν ἐσμέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα ᾧ ἔζει ἀμβολάδιον. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἐπίκλησιν ᾧ αὐτὴ ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου.

Μετὰ

minauimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam semper communi consensu ceteræ virgines exornant cum cetera armatura Græca, tum cristā Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferūt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis, eamq; ¹ nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Ioui, & Iouem, sibi illam asciuisse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non vna habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. Isti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya est theriodes dicta, *id est, ferisabundans*. Supra hanc theriodem supercilium soli fabulosum est, porrectū à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere ² sunt grumi grandes salis iucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale eiaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, solitudinem versus, & supra *plagam* theriodem *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonii, habentes templū ad Thebani Iouis effigiē. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Iouis simulacrum est. Apud hos est alia quoq; aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit: sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam vsque noctem, quo tempore feruens exæstuat: præterita nocte media, ad auroram vsque refrigescit. cognominatur autē fons iste, Solis.

1 Nescio quid de patre conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

Post

CLXXXII Post Ammonios autem per supercilium fabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circumhabitantibus: cui loco nomen est Ægila, ad quem locum Nasamones veniunt palmulas decerptum. Rursus decem dierum spatio ab Ægilæis alius ¹ collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos breuissimū iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignuntur boues præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à ceteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognouimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili vtentes, sed vespertilionum more stridentes. A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi nouimus, innominatis. ² nam sales quidem apud eos vocantur Atlantes, singulis autē eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, angustus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celsus vt eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neq; æstate: quem esse columnā cæli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nā Atlantes vocantur. dicunturq; nec vlla animante vesci, nec vlla somnia cernere. Ad hos vsq; Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos non amplius. Porrigitur

CLXXXIII

CLXXXIV

CLXXXV

Μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, ἀπὸ τοῦ ὀφρύης τοῦ ψάμμου ἐπ' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, κολωνός τε ἁλὸς ἐστὶ ὁμοῖος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αἴγιλά ἐστι. ἐς δὲ τοῦτον τὸν χῶρον οἱ Νασάμωνες ὀπωρίζοντες τὰς φοίνικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δὲ Αἰγίλων, ἀπὸ δέκα ἡμερέων ἄλλεων ὁδὸν, ἕτερος ἁλὸς κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὔνομα Γαραμάντες ἐστί, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἵτινες ἐπὶ γῆν ἑλῶ ἕκαστοι φορέοντες, ἔπειτα σπείρουσι. στυπτηρίη δὲ ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἀπὸ τούτων τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω αἱμαχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσί, προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τὰ κέρεα. ἀλλὰ καὶ τόδε διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὀπισθονόμων τὰ κέρεα· ἐκ τούτων ποιεῦνται φιάλας. καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητα τὸ τοῦ τριφυλλίου. οἱ Γαραμάντες δὲ ἔστι τοῖσι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας ἁρπεδύσι τοῖσι τεθρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθιοπῶν ποδώκεστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγου ἐποιεύμεθα. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρας, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ δῇ παραμοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τρίζουσι, καπάπερ νυκτερίδες. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλος τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὔνομά ἐστι Ἄτλαντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι αὐθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέσι μὲν γὰρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τὸν ἥλιον ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ τοῖς τότοισι πρόσφορα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διατείβει, αὐτούς τε τοὺς αὐθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλος κολωνὸς ἁλὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἁλὸς τούτου ὄρεος τοῦ οὔνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ ὥστε δοκέειν οὐκ εἶναι τελευτήν· ὡς ἔγωγε κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶδον ἰδεῖν. ἐξεκόντε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα ὥστε θαμβεός τε καὶ χειμῶνος. τοῦτο κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐκ τούτου τοῦ ὄρεος οἱ ἄνθρωποι οἱ τοῦτο τὸ ὄρος οἰκέοντες ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγουσι δὲ ὡς ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεται, ὥστε ἐνύπνια ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι· ὅ δὲ ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει

1 Agger. *Paulo post ipso* tumulum *vertit.* 2 Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id est, commune quidem vniuersæ genti nomen est Atl.*

δὴ ὧν ἡ ὀφρὺη μέχει Ἡρακλητίων στηλέων, καὶ ὃ ἔξω ζευτίων. ἔστι δὲ ἀλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἀφ' ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίτων χώρων οἰκοδομέαται. τοῦτο γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρόν ἐστι· οὐ γὰρ ἂν δυνατὸν εἴη μένειν οἱ τοίχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁδὸς δὲ ἅλς αὐτῇ καὶ λύκος καὶ στρουθὸς ὁ ἵππος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύης ταύτης, ὁ πρὸς νότου καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄξυλος ἐστὶ ἡ χώρη· καὶ ἰκμὰς ὁδὸς ἐν αὐτῇ οὐδεμία. Οὕτω μὲν μέχει τῆς Τειτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοί τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὗτοι γλυφόμενοι, ὥσπερ οἵδε Αἰγύπτιοι, καὶ ἰῶν οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν ὦν θηλέων οὐδὲ αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέεσθαι, ἀπὸ τῆς Ἴσιος Αἰγυπτίης, ἀλλὰ καὶ ἱητείας αὐτῇ καὶ ὀργίων ὅπως τελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν τοῖσι βουσὶ γλυφονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τειτωνίδος λίμνης οἰκέουσι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι πολλὰ τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν περ καὶ οἱ νομάδες ἐνθαῦτα ποιέουσι. εἰ δὲ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τάδε. τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὰν τέλεα ἥβητα, οἱ σὺν τῇσι χρυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἂν τοῖσι κεφαλοῖσι, τόδε εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς ὄν πόνον χρόνον καταρρέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτο σφέας λέγουσι εἶναι ὑγιεστάτους. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιεστάτοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιεστάτοι δὲ ὦν εἰσὶ) ὑῶν δὲ χαίρουσι τὰ παιδία σπασμὸς ὅπως ἥβηται, ἐξευρηταὶ σφι ἄλλοι· τρέφουσι γὰρ οὗτοι πείσαντες ῥύονται σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἵδε. ἐπεὰν τῶν ὠῶν ἀπάρξωνται τῶν κτηνέων, ῥίπτουσι ἔσω τοῦ δόμου. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὰ αὐχένα αὐτῶν. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ πρὸς τὴν Τειτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δὲ, τῇ Τείτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

autem id supercilium ad columnas vsque Herculeas, atque vlterius. Intra quod est salis metallum, *id est*, [1] *effossio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia sua faciunt ex [2] micis salis. isti enim iam tractus Libyæ vacant imbribus. nam si plueret illic, non possent manere parietes [3] salis. Supra autem hoc supercilium, austrum versus ac mediterranea Libyæ, deserta iam plaga est, & sine aqua ferisque, sine pluuia ac lignis, omni prorsus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tri- CLXXIII
tonidem paludem, [4] pastoritii Libyes sunt carne victitátes ac lacte, nihil vaccinum gustantes, quia nec Ægyptii gustant suem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenæx feminæ [5] ferire sibi fas putant, ob Isidem quæ est in Ægypto, cui etiam ieiunia & dies festos studiose agunt. At mulieres Barcææ nō modo gustu vaccinæ carnis, sed etiam suillæ abstinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occasum vero Tritoni- CLXXIV
dis paludis iam non sunt [6] pascuales Libyes, neque eisdem moribus vtentes, neq; idem circa infantes quod pascuales solent, facitantes. Nam Libyum qui pastorales sunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Vbi filii ipsorum quadrimi effecti sunt, venas verticis illoruna lana succidia inurunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob causſam ne vllo vnquam tempore phlegma, *id est*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re se aiunt esse optima valetudine. Et sunt reuera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines saluberrimo corpore: incertum mihi an eb hanc causſam, certe optima valetudine sunt. Quod si pueris inurendis spasmus existat, inuēta est ab eis medicina. vrina enim hirci alperſa eos liberant. Ea autem refero CLXXV
quæ ipsi Libyes narrāt. Porro sacrifi- CLXXVI
cia apud [7] pastoritios Libyes talia sunt: Vbi pro primitiis aurem pecudis præciderunt, eam supra domum abiiciunt: hoc acto, ceruicem eius auertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his, quidē vniuersi Libyes sacrificant: at qui circa Tritonidē paludē incolunt, etiā Mineruæ Tritoniq; ac Neptuno: sed Mineruæ præcipue.

1 Fodina, 2 Grumis 3 *Post* Salis, *adde*, Ibi autē & albus & purpureus sal effoditur. 4 Nomades Libyes sunt, qui carne & lacte vescuntur, sed ab esu vaccarum abstinent sicut & Ægyptii, suesque non alunt. 5 *Suspecta est hic vox Græca.* 6 Nomades Libyes, 7 Nomades. *Sic & in sequent. pro* pastorales,

A qui-

CLXXXIX À quibus Libybus Græci vestem & ægidas simulacrorum Mineruæ mutuati sunt, præterquam quod ægides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbrię non sunt serpentes, sed è loris factæ: cetera vero omnia ad idem exemplar efficta sunt: nomine quoque ipso testificante veniſſe ex Libya [1] Palladiorum stolam. Quippe Libyſſæ mulieres super vestem amiciuntur nudis ægeis, *id est*, *caprinis pellibus non villosis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id est*, *caprinis pellibus*, ægidas denominauere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur eiulatus in templis extitiſſe, quod eo Libyſſæ mulieres vehementer vtuntur ac belle. Et à Libybus quadriiugos equos iungere Græci didicere. Sepeliunt autem pastorales Libyes defunctos vt Græci, præter Nasamones, qui illos sedentes sepeliunt, obseruantes vt dum quis cœpit agere animam, eum sedentem constituant, ne supinus expiret. Domicilia eorum sunt virgultis compacta, suspensis circa lentiscos, & ea quoquouersus versatilia. Et isti quidem talibus vtuntur moribus. Contingunt autem hos ab [2] orientali parte Tritonis fluminis ii Auses qui sunt aratores: [3] qui vero Libyes domos possidere consueuerunt, iis nomen impositum est Maxyes, qui dextram capitis partem comātam gestant, siniſtram radunt, corpus minio tingunt, asserentes se à Troianis esse oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequentior est feris syluisque quàm regio pastoralium. Nam quæ ad auroram respicit, quam pastorales incolunt, Tritone flumine tenus & depressa est & arenosa: hinc deinceps quæ aratorum est, vesperam spectans, montana valde est ac nemorosa, ferisq; frequens. Siquidem apud hos & serpentes sunt supramodū grandes ac leones, elephantes quoque & vrsi, & aspides, & asini cornibus prediti. Et [4] cynocephali, *id est*, *capita canina habentes*, & acephali, *id est*, *non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, vt Libyes memorant: necnon viri feminæque agrestes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ. Quorum nihil apud pastorales est, sed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & asini, non illi quidem cornua habentes, sed alii impoti: nunquam

Τῶν δὲ ἀρχαίων ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλεῦνα γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι, ἐκ ὄφιές εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντιοι· τὰ δὲ ἄλλα πρήγματα κατὰ τοῦτο ἔσαλται. καὶ δὴ καὶ πειρώμενα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἥκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων. αἰγίδας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς πᾶν αἰγέας ἐπὶ τῶν ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχρεμμένας ἐρυθρῇσι μήλοισι. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δὲ ἔμοι γε καὶ ὀλολυγὴ ἐν ἱεροῖσι ἐνθεῦτεν πρῶτον ἡρτῆσθαι. καρτερὰ γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλοὶ αἱ Λίβυσσαι. καὶ τετράορος ἵππους ζεύγνυσι πρῶται Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι δὲ περὶ ἐπιθηήσκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ καθημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀναπίπτῃ τὸ ψυχίον, ὅκως μὴ καθίσωσι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀγρηίκων ἑρμάτων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ περίφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρην τῆς Τείτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκία νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὐνόματα κέεται Μάξυες· οἳ τὰ δεξιὰ τῆς κεφαλέων κομόωσι, τὰ δ' ἑπαριστερὰ κείρουσι· ὃ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. Φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὸν ἥλιον τῆς Λιβύης, τὰ οἱ Νομάδες νέμοισι, ἔστι ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχει τοῦ Τείτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου ὁ πρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρεινή τε καὶ ὑλαία καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιές οἱ μεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι ἰδοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεται γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ θῆρα πλῆθος πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νομάδας δὲ ὄφις τοιόνδε ἐστὶ, ἀλλ' ὅμοια τοῖσι, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οἵδε οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· (οὐ

1 *Id est*, *simulacrorum Minerua. dicit enim Herodotus* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης. 2 Occidentali 3 *Lectionem sequutus videtur diuersam ab ea quæ est in vulg. edit.* 4 *In vulg. Gr. edit. Cynocephalorum tantum fit mentio, sed quidam vet. codices pro* κυνοκέφαλοι *habent* ἀκέφαλοι, *hoc modo*, καὶ οἱ ὠὶ κέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι ὄμματα ἔχ.

γὰρ δὴ πίνουσι): καὶ ὄρυες, (τῶν κατὰ κέρεα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες ποιεῦνται· μέγαθος δὲ ὁ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστί) καὶ βασσαρίη, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πύγαργοι, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τετρήχεες χερσαῖοι, τῆσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι· καὶ στρουθοὶ καταγαῖοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρας ἕνα ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄφαρ τῆ ἄλλη, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος δὲ καὶ ὑὸς ἄγριος οὐ Λιβύῃ πάμπαν ὄψις ἔστι. μυῶν δὲ γένεα τρία ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζηρύνες. (ὄνομα τοῦτο ἔστι μὲν Λιβυκὸν, διαιρέται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) οἱ δὲ, ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ ἀναλαὶ ἐν τῷ Σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ὅτι μακρότατον οἷοί τε ἐγένοντο ἐξικέεσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἁρμασι χρῶνται τὰ ἁρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μελίσσεται κατεργάζονται, πολλῷ δὲ ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δὲ ὑπ' ὧν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφάγοισι. οἱ δὲ σφι ἄφθονοι, ὄρεσι ἐν τοῖσι οὔρεσι γινόμενοι. Κατὰ πρύτανιν δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τὴν οὔνομα εἶναι Κύρνην. μῆκος μὲν, δισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ, τριηκοσίων, ἀγχαύδι, ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαίων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων. λίμνη δὲ ἐν αὐτῇ ἐστὶ, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, τοῖσι ὀρίθων κεχειμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῶν ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὴ ἔστι ἀληθέα. ἐκ οἶδα, τὰ δὲ λεγόμενα γράφω. εἶν δὲ καὶ πᾶν, ἔκγονα καὶ ἐν Ζακυνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ἴδιον πίσσης ἐπιφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὦρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δὲ ἂν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, ὀργυιῆς ἐστί· ἐς ταύτην καλὸν κατεῖσι, ἔπειτα ἀναφέρουσι τὴν μυρσίνην πρῶτον ἁδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δὲ ἄλλα, τῆς Πιερικῆς ὀσμῆς ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπὰν δὲ ἀρθέωσι συχνὸν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅ, τι δὲ ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὸν λίμνην, ὑπὸ γλοιοῦ ἰόν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω δὴ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου

enim bibunt. & orves,[1] quibus vlnales palmæ pro cornibus sunt. (huius ferè magnitudo est ad æquiparationem bouis) & bassaria, & hyænæ, & hystriches, & arietes agrestes, & dictyes, & thoes, *id est, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad summum magnitudine, terrestres, lacertis assimiles, & struthi subterranei, & serpentes pusilli cū singulis cornibus. Hæ sunt illic feræ, & item ceteræ quæ alibi, præter ceruū & aprum. ceruus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sunt ibidem quoq; tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοὶ*, *id est*, *colles*) alii, echines. Sunt præterea mustelæ quæ in Silphio nascuntur,[2] muranis simillimæ. Tot habet feras Libyum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissime inuestigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines sunt[3] Zabeces, vbi feminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt Zygantes, vbi magnam vim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices viri fieri dicuntur. omnes autem illinio inficiuntur, ac simiis vescuntur. quarum affatim gignitur iis quin montibus desunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenses sitam esse insulam nomine Cyrnen, ducentorum stadiorum longitudine, arctam latitudine, in quā transiri è continente potest, oleis refertam ac vitibus. Et in ea esse lacum vnde virgines indigenarum pennis volucrum picem illinitas ramenta auri referunt è lacu. Hæc omnia vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. [4] Fuerit autem totum, vt ipse ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, septuaginta quoquouersus pedū est, altitudinis duūm passuū. in hunc *virgines* contū, cuius in summitate myrtus alligata est, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorē quidem asphalti habentem, sed cetera præstantiorem pice Pieria: eamque in scrobem quam iuxta lacū foderunt, effundunt, & vbi multū illius aggesserunt, ita è scrobe in amphoras trāsfundūt. Quicquid autem in lacū decidit, id sub terrā meanS[5] redditur in mari, quod à lacu quatuor stadiis abest. Ita quę de insula

1 Ad quarum cornua Phœnices cubitos *mensuras* faciunt. *Id est, Phœnices suas mensuras dictas Cubitos illarum cornibus magnitudine faciunt pares. Fortasse tamen & alius sit sensus.* 2 Tartessiacis similes. 3 Zaueces, 4 Fieri autē possit vt id omnino ita se habeat, quum ipse viderim &c. 5 Conspicitur. *Vel, apparet.*

adiacenti Libyæ dicuntur, consentanea sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quoties ipsi applicuere, se merces è nauibus exponere, easque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis nauibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depositō,[1] rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è nauibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus[2] videatur, eo sumpto abire: sinminus, conscensis iterum nauibus considere. illos vero accedentes, plus auri ad id quod deposuerunt addere, donec[3] persuadeant. Neutros autem alteris iniuriam inferre: [4] neque aut se contingere merces priusquam ipsi sumpserint aurum. Atque hi sunt Libyum quos nominare possum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neq; nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eā nationibus (quantum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atq; Æthiopes: quorū alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: aduenæ vero, Phœnices & Græci. Neq; vero videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis est. Hæc autem optimæ cuique telluri par est prouentu fructus cerealis[5] omnino ceterę Libyæ. Est enim pullā & vda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperitæ colunt. nam quoties id eximie seipsum vbertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circiter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ huius Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se[6] plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in ea iam fructus maturi metuntur vindemianturque: his compositis, in plaga quæ supra mari-

1 Procul à mercibus retrocedere. *Hic autem interpres aliter legisse videtur. sed hanc lectionem καὶ ἐξαναχωρέειν ταύτῃσι ἀπὸ τῶν φορτίων sequentia confirmant.* 2 Videatur aurum, 3 Faciant illos acquiescere. *Gall. Iusques à ce qu'ils les rendent contens.* 4 Neque enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquauerint, *id est, priusquam tam multum exhibuerint quantum mercium pretio respondeat*, neque illos merces attingere, *vel, contingere* priusquam &c. 5 Nec quicquā omnino similis est reliquæ Libyæ. 6 *Sunt qui in Græco contextu pro χώρας legendū censeant ὥρας.* quā lectionē sequendo, *aliter fuerit interpretandum hic locus.*

δίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι. συγκεκόμισαί τε δὴ ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατωφερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπέπταταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίοις ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν ὅπῃ τοσοῦτον εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης πυθόμενοι Πέρσαι, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐκαλέοντο ὑπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν δή, (πολὺ γὰρ ἦν ὁ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ὑπὸ μῦς ἐόντες, ὀρύσσοντές τε ὑπόγαια, φέροντα ἐς ὃ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀύρη χαλκέης ἀσπὶς, ὑπὸ χαλκῷ ἀσπίδι, ὧδε ὑπέφρασε· περιέφερον ἀνὰ τοῦ τείχεος, προσῆγε πρὸς ὃ δ' ἂν πεδὸν τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσῆγε, κατὰ ὃ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. αἰτιόρυσσοντες δὴ αὖ ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη. Ἐς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνιον δὴ πολλῶν πεφολμώντων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεδίου, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν ὃ ἰσχυρὸν οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοὶ, ποιέει τάδε· νυκτὸς τάφρον ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε ξύλα ἀδενέα ἐπ' αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ὑπὸ πολλῆς τῶν ξύλων χοὸς γῆν ἐπεφόρησε, ποιέων τὴν ἄλλην γῆν ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους ἐσεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους· οἱ δὲ ἀσμένως ἐπῆκουσαν, ἐς ὅ σφι ἔδοσαν ὁμολογίην χρήσασθαι. τὴν δ' ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινά. ὅπῃ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια, ἕστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν ὃ ὅρκιον κατὰ χώρην· καὶ Βαρκαίους τε ἐπιτελέειν φόρου ἀξίην βασιλεῖ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίους. μετὰ δὲ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν ταῦτα ὀμόσαντες ξύμβασι, αὐλίσθησάν τε ἔξω τῆς ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἐὸν παρεῖναι ἐς ὃ τεῖχος ὃν βουλόμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι κατερρήξαντες τὸ κρυπτὸν γέφυραν, ἦλθον ἔσω ἐς ὃ τεῖχος· κατέρρηξαν δὲ τόδε εἵνεκα τὴν ἐπίκοσμον γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ταμόντες σφίσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ ὃ ὅρκιον ὅσον αὖ ἡ γῆ μένῃ

timam est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquuntur atq; matureſcunt. Itaq; dum primi fructus bibuntur atq; eduntur, vltimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint. ¶ Perse autem ad vlciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex Ægypto Barcen peruenerunt, oppidum obsederunt, missis illico qui denunciarent dedi autores necis Arcesilai. [1]Eos oppidani, vt qui cædis omnes participes essent, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcen quũ obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admouerunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunc in modum: Circumferens illud intra murum, admouebat pauimento vrbis: quod vbicunque admouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. vbi è diuerso fodientes Barcæi, Persas tuſſ[illos]res interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum quum multum temporis contriuissent, & multi vtrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animaduertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctem depressit, eiq; fragilia superitrauit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cetero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquiũ euocat. Illi libenter obtemperauere, quod eis cordi erat ad pactionem deuenire. Pactionẽ autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultã fossam: vt quoad humus ea ita se haberet, tamdiu fœdus in ea regione ratũ foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum nouarum aduersus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex vrbe prodibant, & ex hostibus cuicunq; libebat intrandi vrbẽ faciebant potestatẽ, patefactis omnibus portis. At Persæ resciſſo ponte occulto in vrbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant reſciderunt, vt fœdus soluerent quod cũ Barcæis percusserant, tamdiu ratũ fore fœdus quãdiu maneret terra

1 Eorum oppidani, vt qui &c. orationem non admiserunt. *id est, eorum petitioni non acquieuerunt, vel, assensi non sunt.*

vt tunc

tunc manebat: refracto enim ponte, nõ manere fœdus in ea regione amplius. CCII Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerãt, sudibus suffixit per ambitum murorũ. Feminarum quoque decisas mamillas circa muros appendit. Ceteros Barcæos Persis vt diriperent imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant. CCIII His vrbem permisit: reliquis in seruitutem abreptis Persæ redierunt. qui quum ad vrbẽ Cyrenen rediissent, Cyrenęi eos oraculi cuiusdam seruandi gratia, per vrbem deduxerunt. sed inter transeundum præfectus naualis exercitus Bares illis præcepit vt vrbem diriperent: recusante Amasi peditum duce. se enim aduersus vnam Barcen Græcã ciuitatẽ esse missos. Verum postquam transierũt, & ad ripam Lycæi Iouis subsederunt, pœnitentia eos subiit quod Cyrenen non occupassent: eamq; iterũ adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamẽ incessit eis metus: illincque cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia consederunt. vbi statiua habentibus, ab Aryande nuncius aduenit ad eos reuocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum sibi præberi precati essent, & eum accepissent, in Ægyptum reuertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque vtensilium gratia, vt quisq; relinquebatur trahebaturq;, interficiebant, donec in Ægyptum peruentum est. CCIV Hic Persarũ exercitus in Libyã longissime ad EVesperidas processit. Quos autem Barcæorum cepere, [1]quosq; ex Ægypto eiecere ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuere Barcæ) ad meam vsque memoriam etiam incolis frequentem. CCV Verum ne ipsa quidem Pheretima [2]probe vita excessit. nã posteaquam vlta Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit. [3]vt enim existunt acres admodũ & inuidiosæ vltiones deorum in homines, viuens vermibus cõputruit. Talis ac tanta Pheretimę Batti filię in Barcęos vindicta extitit.

1 Hos ex Ægypto ad regem transportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo* ἀναστάσους *pro* ἀνασταθέντους. 2 Feliciter vitam finiuit. quum primum enim vlta Barc. in Ægypt. rediit, misere periit. 3 Vt enim diis odiosæ sunt nimium acres hominũ vltiones. *Perinde acsi dicat, deos illi tam miserabilẽ vitæ exitum immisisse, odio prosequentes eam qua vsa fuerat in vltione sumenda crudelitatem, vt & alias adeo atroces vltiones odio prosequi solent. Valla autem sensum inuertit.*

182

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ἐπιγραφομένη ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρότους μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περινθίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφέας οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν· ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν· ἐποίεον οἱ Παίονες ταῦτα. ἀντιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μουνομαχίη τριφασίη ἐκ προκλήσεός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύνα κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπάν κου παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἐλιπόν σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο. τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηΐκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλέϊ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηΐκην καταστρέφεσθαι. Θρηΐκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετά γε Ἰνδοὺς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ τὠυτὸ, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

AT PERSAE qui in Europa sub [1] Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerũt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti diuino responso vt bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex aduerso considentibus prouocarentur, nominatim cõpellantibus, eos inuaderent: sinminus, ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt. Enimuero considentibus Perinthiis eregione Pæonum in suburbanis, ibi singulare certamen triplex ex prouocatione commissum est, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pęones hoc ipsum esse responsum dei coniectantes, inter se dixere, Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. [2] Quæ quondam à Pæonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthii pro libertate strenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam subigeret. ¶ Gens Thracum, secundum Indos, omnium maxima est: quæ si aut vnius imperio regeretur, aut idem sentiret, vt mea fert opinio, inexpugnabilis foret, &

1 *Vel*, Megabazo, *si nostra exempl. sequaris: itidemque in sequentibus*, Megabazo, & Megabazus. *Verum & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo inuenitur.* 2 Quæ quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita se habuerant. *Vel*, Talem quidem olim cladem *Perinthii* à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate stren.

omnium

omnium gentium multo validissima: sed quia id nimis arduũ illis est, & nulla ratione contingere potest, ideo imbecilles sunt. Habent autem multa nomina singularum regionum singuli. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt, præter Getas & Trausos, [1] & qui supra Crestonæos in-
IV colunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui [2] se pro immortalibus gerunt, à me commemoratum est. Trausi vero in ceteris quidẽ omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia suorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumsidentes cum ploratione prosequuntur, ob ea mala quæ necesse est illi, quod vitam ingressus sit, perpeti: humanas omnes calamitates recensentes. Hominem autẽ fato functum, per lusum atq; lætitiam terræ demandant, referentes quod malis libera-
V tus in omni sit felicitate. At qui supra Crestonæos incolunt, ista agunt: Singuli plures vxores habent: quorum vbi quis decessit, disceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quę talis iudicata est & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulũ à suo propinquissimo mactatur, vnaq; cum viro humatur, ceteris vxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis
VI summo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos est: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non asseruant, sed quibus libuerit cum viris concumbere sinunt. at vxores asseruant vehemẽter, easq; magno ære à parentibus coemunt. Punctas [3] notis esse frontes, nobile iudicatur: non esse notatas punctis, ignobile. Otiosum esse, pro honestissimo habetur: agricolatorem vero, pro contemptissimo. E bello atque rapto viuere, pulcherrimum. Atque hi quidem sunt eorũ insignissimi mores.
VII Deos autem hos solos colunt, Martem, Liberum, Dianam: sed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem solum iurant, à quo progenitos quoq; se aiunt. O-
VIII ptimatibus eorum tales sunt sepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatisque omnifariis hostiis, conuiuantur. illudq; defletum prius, deinde combustum sepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggestoq; desuper tumulo,

πολλῷ κράτιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐγγένηται. εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Τουτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταυτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρῃξὶ ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον, ποιεῦσι τάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιϊζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀναπλῆσαι κακά· ἀνοιγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθεα· τὸν δ' ἀπογινόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι, γῇ καλύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, ποιεῦσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς· ἐπεὰν ὦν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥ τις αὐτέων ἐφίλετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἡ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, 183
ἐγκωμιασθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ἐπὶ τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὄνειδος γὰρ σφι τοῦτον μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηΐκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῶσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγενές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τούσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρέξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μουνῶν τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ πανθοῖα σφάξαντες ἱρήϊα, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον. ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες,

1 *Vel*, Et Crestonæos qui superiorem regionem incolunt. *sic & paulo post.* 2 *De his vide lib. præcedente locum Herodoti, simulque annotationem in eum.* 3 Stigmatis. *Cicero* στιχθέντα *interpretatur* compunctum notis.

ἀγῶνα πλεῖσι πεμπτοῖον· ὁ γὰρ τὰ μέγιστα ἆεθλα
πίλεται χίλ λόγον μοιρομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρη-
κῶν εἰσι αἵδε. Τὸ δ' ὑπὲρ Βορέω ἐπὶ τῆς χώρης
ταύτης, ὁκόσοι ἔκτι φέρουσι ὁ ἀτρεκὲς οἵ τινες εἰσι
ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πρόσω
ἤδη τῆ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπο-
φος. μούνους δ' δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην
τῆ Ἴστρου ἀνθρώπους, τοῖσι οὔνομα εἶ) Σιγύνας,
ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῆ. τὰς δ' ἵππους αὐτέων
εἶ) λασίους ἄπαν ὁ σῶμα, ὅσον πέντε δακτύλους ὁ
βάθος τῆ θρίχων· μικροὺς δ' καὶ σιμοὺς, καὶ ἀδυνά-
τους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δ' ὑπ' ἅρματα,
εἶ) ὠκυτάτους. ἁρματηλατέειν δ' τοὺς ἐπιχωρίους.
καὶ τοὺς ἐπὶ τούτων τοὺς ὅρεσι
ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐπὶ τῆ Ἀδρίη. εἶ) δ' Μήδων
ἄποικοι γενέσθαι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅπη φέσομαι λέ-
γων τοῦτο δ' ἂν ποῦ ἐν τῆ μακρῆ χρόνω. Σιγύνας
δ' ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ναίουσι Μασσαλίης
οἰκέοντες, τοῖς καπήλοις· Κύπριοι δ', τὰ δόρατα.
Ὡς δὲ Θρῆικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέ-
ρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὲρ τούτων οὐκ εἶ) διελθεῖν
πρόσω τέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγουσι, ὁκέ-
οισι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ δὲ ζῶα ταῦτα φαί-
νεται εἶ) δασέα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρκτου
ἀοίκητα δοκέει εἶ), διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν
νυν τῆς χώρης ταύτης πέρι λέγεται· τὰ πρόσθε
θαλάσσια δὲ ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατή-
κοα ἐποίεε. Δαρεῖος δ', ὡς ἀναβὰς πάντα ὃν
Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς δῆ Ἰ-
στιαίου τε τοῦ Μιλησίου διέρξεσίης, καὶ τῆς πρόσθε
σιος τοῦ Μιτυληναίου Κώου. μεταπεμψάμενος δὲ
σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰ-
στιαῖος, ἅτε τυραννεύων τ' Μιλήτου, τυραννίδος μὲν
οὐδεμιῆς προσεδέετο· αὐτέῳ δ' Μύρκινον τ' Ἠδω-
νὸν, βουλόμενος ἐν αὐτῆ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ
ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε ἐὼν τύραννος, δημό-
της τε ἐὼν, αὐτέῳ Μιτυλήνης τυραννεύσαι. τελευ-
τώντων δ' ἀμφοτέροισι, ἕκατι μὲν κτ' τὰ εἴλοντο ἐτέ-
κοντο. Δαρεῖον δ' σκωλώξε, πρῆγμα τοιόνδε ἐ-
δρηκός, ὑπερθυμήσαι ἐνείλαντ' Μεγαβάζῳ, Παίο-
νας ἐλόντα δυνατωτάτους ποιῆσαι ἐκ τ' Εὐρώπης ἐς τ'
Ἀσίην. ὧδε Γίγρης καὶ Μασύης, ἄνδρες Παίονες· οἱ
ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τ' Εὐρώπης ἐς τ' Ἀσίην,
αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς
Σάρδις, ἅμα ἀγαθὸν ἀδελφεὸν μεγάλην τε καὶ

cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, *id est, singulare certamen*. Et sepulturæ quidem Thracum huiusmodi sunt. Quod autem huius regionis ad aquilonē vergit, nemo potest pro comperto referre quinam homines eam incolant: sed illam quę trans Istrum plaga est, constat vastam esse atque ignotam: [1] vbi solos audio habitare homines nomine Sigynas, veste Medica vtentes, eorumque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemque pusillos ac simos, inualidosque ad virum gestandos, sed currui iunctos esse pernicissimos: atque his curribus indigenas inuehi. Horum fines proxime accedere ad Enetos, qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorum dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem nō queo dicere: sed [2] fiat quidlibet intra longū tempus. [3] Sigynas Libyes qui supra Massiliā incolunt, institores appellant: Cyprii iacula. Verū, vt Thraces aiunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & ob illas vlterius pergi non potest. Quæ quū dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videntur loca quæ septemtrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit. ¶ Darius, [4] transmisso rapidissime Hellesponto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati, & consilii Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis, obtulit electionem. Histiæus, vt qui esset Mileti tyrannus, nullā sibi tyrannidem popposcit: sed Myrcinum Edonidem, animo vrbis in ea condendæ. Et iste quidem hanc elegit. Coes autē, vt qui non tyrannus sed priuatus esset, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato vterque quod optauerat, eo se contulit. ¶ At Dario res huiuscemodi oblata est, vt illam videnti incesserit cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquā Darius transmisit in Asiā; & ipsi Sardis venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes vna sororem procera statura atq;

1 De nullis autem possum quicquam accipere qui trans Istrum habitent præterquam de Sigynis. 2 Nihil est quod non contingere possit intra long. 3 Sigynas quidem certe Ligures qui supra Mass. &c. *At hic legit* Λίσυες *pro* Λίγυες. 4 Quumprimum Sardis transmisso Hellesponto peruenit.

specioſa. Obſeruato tempore dum in ſuburbanis Lydorū Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quamoptime poterant quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam præterēuntē Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque vllarū ex Aſia feminarum. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, iuſſos obſeruare in quā rem vteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, femina vbi peruenit ad flumē, [1] equo ſatisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram feminam iubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cuias illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius, quinam homines eſſent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi veniſſēt Sardis, percontari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere vt ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæones coloniam Teucrorum qui è Troia fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebāt. Interrogantiq; Dario nunquid omnes illic feminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius litteras ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, iubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontoque tranſmiſſo litteras Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, aduerſus Pæoniam exercitum ducit. Pæones, cognito Perſarum in ſe aduentu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſę autem certiores facti Pæonas conueniſſe ad intercludendum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora conuertūt, hoſtemq; latentes

1 Equum aquauit. *vel*, adaquauit.

ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, εὐίσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ χειμῶνι βαπτισσόμενοι, ὑπετέως κατέχουσι. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀμαχεδὸν ἕτεροι, κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς πᾶσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παιόνων Σιριοπαιόνες τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξανάστατοι ἤχθησαν ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ καταικισμένους ἐξαρέειν ὧδε· ἱκρία ἐστὶ σανίδων ὑψηλὰ ἐζευγμένα ἐσήκεε ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδος δὲ τοῖσι ἠπείρου στεινὴ ἑνὸς γεφύρη. τοὺς μὲν δὴ σφετέρους τοὺς ὑπαρχοντας πάντας ἱκρίοισι τοῖσι ἀρχαίοισι ἔδοξαν χρῆναι πρώτους οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰσάσι τοιῷδε· γαμίζοντες ἕξ κύρεος τὰς οὐμοῦ ὅστις Ὄρβηλος, καὶ γυναῖκα ἑκάστην ὁκαμέων τρεῖς σανίδας ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· κατέων ἕκαστος ὅπου τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐστὶ καὶ θύρης κατάπακτος διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὸν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὸν θύρην τὸν καταπακτὸν ἀνακλίνῃ, κατέσχισε σπουδαίως χειμὼν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ὑπισχών, ἀναπαπλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι παπράκας τε καὶ πίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤχθησαν ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχείρωσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν κρῖνοι ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπέμποντο δὲ ἔτι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ καὶ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχει τὰ λίμνης τὸ μέτωπον, ἐς ὃ ὑστέρου τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλέομενον ὄρος, ὑπερβαίνει εἰς τὴν Μακεδονίην. Οἱ δὴ Πέρσαι οἱ πεμφθέντες ἔτοι τότε ὑπὸ Ἀμύντην, ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ὅπῃ ξείνια σκάλεε. παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο ἀμφὶ

in eius oppida irrumpunt, & illa, vtpote vacua, facile occupant. Quod vbi resciuere Pæones, protinus dispersi, ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadem vsque paludem incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui verò XVII circa Pangæum montem incolunt, Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus. Tentauit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modũ: In media palude compactæ stant sublicæ, angustum à continente ingressum vno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes ciues statuebant: mox è lege hũc in modum statuendas censuerunt, vt pro singulis vxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas vxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedem reste illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & subiugalibus pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia vt quoties quis ianuam compactam reclinauerit, demissam fune sportam vacuam, aliquanto post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Ceterum è XVIII Pæonibus ii qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. ¶ Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam, septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine est metallum, *id est*, [1] *fossa aeris*: vnde post ea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta prouenichant. Post metallum, superato monte quem vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eo Persæ vbi peruenere, & in conspectũ Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terrã & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocauit: instructaq; splendide cœna, percomiter accepit. Persæ, postquam à cœna ad potum

1 *Fodina*, vnde &c.

peruenere,

peruenere, Hospes, inquiunt, Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas [1] & adolescentulas vxores ad assidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepisti nos, & liberali hospitio prosequutus es, regique Dario & terram das & aquam, sectare consuetudinem nostrã. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Persæ, ista consuetudo non est, sed viros à feminis semouendi: verum quandoquidem vos exigitis qui domini estis, hoc quoque vobis præstabitur. Hæc loquutus Amyntas, feminas accersit. Illæ, vt iussæ, præsto fuerunt, & eregione Persarum deinde consederunt. Quas Persæ conspicati formosas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum esse sapienter. satius enim futurum fuisse, ab initio nõ venire feminas, quam, postquam venerant, non assidere, sed ex aduerso sedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas illas assidere XIX iussit. Quæ quum obtemperassent, illico Persæ mamillas illarum tractare, vtpote plusculo vino temulenti, nonnulli etiam tentare suauiari. Hæc Amyntas intuens etsi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Persici nominis quiescere. Verum eius filius Alexander quum adesset, atque hæc aspiceret, vtpote adolescens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare posse. itaque grauiter ferens, ad Amyntam inquit, Tu quidẽ pater [2] cede ætati, abiq; hinc ad requiescendum, [3] neque indulgeas nimium potationi: ego vero hîc remanens, omnia hospitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei nouæ aliquid facturum animaduertens, ad hęc respondit, Fili, inquiẽs, [4] verba tua hinc me summouentis pæne intelligo. ideo enim me dimittis quod aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare, futurũ in perniciem nostram: sed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad discessum meum pertinet, parebo. XX His responsis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Persas, [5] Vobis, inquit, hospites, cum his feminis vel omnibus, si libet, facillime licet concumbatis: sed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nunc enim fere tempus cubandi

1 Et legitimo virginitatis iure nuptas 2 Morem gere ætati, 3 Neq; per totum potationis tempus hîc maneas: 4 Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Potest etiam σχεδὸν cum σωίνημι iungi.* 5 Vobis, hospites, his feminis potiri, *vel, frui*, facile est, siue cum omnibus, siue cum aliquot earum, *vel, cum quantascunque earum parte* concumbere libeat. Verum id *postea* nobis significabitis: at nunc quum & tempus petendi lecti——

» τε σύρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοι ἂς ὑμεῖς φέω
» μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστί, ἄφετε
» λουσασθαι· λουσαμένας δ', ὀπίσω τε δεξεσθε. εἶ-
» πας ταῦτα (συνέπαινοι γὰρ ἔσαν οἱ Πέρσαι) γυνα-
» κας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸ γυναικήιον·
» αὐτὸς δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἵησι τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν
» ἄνδρας λφοβημένους τῇ τοῦ γυναικῶν ἐσθῆτι σκευά-
» σας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε εἴσω. ὡς δὲ ἐγέν-
» τοντο, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἵκατε
» πρωδαισίην τελέην εἰς ἡμᾶς. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἰ- 10
» χομεν, καὶ ταῦτα, τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρίσκειν παρέχειν,
186 » πρήσσομεν ὑμῖν πρὸς ἡμέων. καὶ δὴ καὶ τοῦδε τοῦ πρήσσειν μεγί-
» στου, γυναῖκάς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ ταῖς ἀδελφεὰς ὀπτι-
» δαφιλεόμεθα ὑμῖν· ὡς πρητελέως μάθητε π-
» μεῶμενοι ταῦτα ἡμέων τῶν περ ἐόντες ἄξιοι. ταῦτα μέν, καὶ
» βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὡς δὴν Ἕλλην
» Μακεδὼν ὕπαρχος δουλοσύνης ἐλευθέρης καὶ δαπέδου καὶ
» κοίτης. ταῦτα εἰπὰς Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ
ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ· οἱ δέ,
ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ δὴ καὶ τότε τῷ μέσῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηίη αὐτέων. εἵποντο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πολλὰ δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφανίσθη. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐγένετο· καὶ σφέας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὔνομα ἦν Γυγαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ μὲν νυν τῶν Περσέων τουτέων θάνατος οὕτω κατελάμφθη ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονότας, κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. τοὺς δὲ, καὶ οἱ ὃν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα ἑλλανοδίκαι ἔκριναν εἶναι). Ἀλέξανδρος γὰρ ἀεθλεύων ἐλαύνων, καὶ καταβαίνοντος ἐς αὐτὸ ἔτι, οἱ ἀντιθαλέες μὲν Ἑλλήνων ἐξέργον μιν, φθονεόντων δὲ βαρβάρων ἀγωνιστέειν εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δ', ὅπως ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλην, καὶ ἁλσιεζόμενος στάδιον, συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. Ταῦτα μὲν νυν ὕστερον κη ἐγένετο. Μεγάβαζος δ' ἀγῶν τὸν Παίονας, ἀπίκετο ὅπῃ ὃν Ἑλλήσποντον ἰὼν·

aduentat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has feminas, si vobis cordi est, finite ire ad se lauandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas feminas in muliebre remittit conclaue: ac totidem [1] viros læues malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditisque pugionibus introducit: admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in conuiuium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræsentauimus: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorū matres & sorores liberaliter exhibemus: [2] vt omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: vtque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonū principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos feminas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis. qui posteaquā à Persis attrectari cœpere, illos obtruncauere. Et hæc quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tempore, quū magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos [3] prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes [4] deprehēsa, sed silentio suppressa est. Esse autā Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostendam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorū præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at vbi palam fecit sese Argiuū, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum:

ἠφανίσθη. Βυκολιάνε γὰρ Ἀλεξάνδρου ἀεθλεύειν, & κατὰ. ἀφανισθῆναι

——— instet, & vos, vt video, egregie poti sitis, has (si graue non est) lotum ite finite: & lotarum reditum expectate. 1 *Id est*, imberbes iuuenes, *queis lania fulgent ora, vt loquitur Tibul.* 2 Vt nos vobis omnem quo digni estis honorem exhibere intelligatis: 3 Astutia circumuenit. 4 Inquisitoribus astu circumuentis, sil. supr. est. *Ad verbum, Ita circumuenta est. Volui enim autor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conueniens.*

& illo

& illo transmisso, peruenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium seruatæ ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimū venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad vrbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque solerti atque industrio? vbi affatim materia est ad naues ædificandas, multumque remigum atq; pecuniæ? multis etiam cum barbaris tum Græcis incolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo accersitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hæc loquutus Megabyzus, per- XXIV facile Dario persuasit, tanquam probe prospiciens quod esset euenturū. Darius misso in Myrcinum nuncio ad Histiæum, hæc inquit, Histiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te inuenio neminē: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliariū regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) XXIII ea de caussa te accersiui, quod [1] posteaquam à Scythis redire maturaui, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit breui, quam vt tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quę tibi ambo adesse ego testimonio esse possum è rebus meis. Quare tibi ego, qui fecisti probe quod veneris, [2] hoc gratificandū putaui, vt omissa Mileto, & recens condita in Thracia vrbe, me sequaris Susa, XXV eadem quæ ego habiturus, meusq; conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vna secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otane oræ maritimę: cuius patrem Sisamnem, XXIII

1 Quamprimum à Scythis redii, 2 Hæc propono, *vel, offero.*

χρὴ οἰκθῦτεν Δαραφαιωθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Γυγαίου τὸν Μιλησίου τὸν ὑπὸ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς σχεδίης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγάβαζος ὃ ποιεύμενον ἐν τῷ Γυγαίῃ, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τὸν Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δόντες ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περιοικέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἳ προστάτεω ὑπαλαβόμενοι, ποιήσουσι τὸ σὺ κεῖνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τὸν ἄνδρα τοῦτον παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκήῳ πολέμῳ συνέχηαι. τρόπῳ δὲ ἠπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπὰν δὲ αὖτις περιλάβῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος ἐς Ἕλληνας ἀπίξεται. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, ὑπετίθεε Δαρεῖον, ὡς τὰ προφερέων τὸ μέλλον γίνεσθαι· μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὸν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Γυγαίη, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φρονέοντά σε εὑρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι οὐδένα εἰ σεῦ ἄνδρα ἀμείνονα. τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (ὅπως νοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι) ἀπικνέο μοι πρὸς πλούτου, ἵνα τοι αὐτὰ ὑποδεξωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιστώσας ὁ Γυγαίης, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Γυγαίη, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῷδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐνόησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐλλύεο ὀξὺ ὀφθαλμῷ, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ ἄνους. τά τε ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς, ἔχω μαρτυρέειν ἐς φρήνιμα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (ὡς γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προστείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὸν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἐπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ παρ' ἐμὲ ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύαστις ἐών καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνεα, ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλασε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἀρταφερνέος θυγατέρα Σισάμνην

χρὴ σύνευνον

Nota.

Π. X.

βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιληίων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπηίην. σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους. εἷλε δὲ Ἄντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρῳάδι γῇ. εἷλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ, καὶ ἀμυνόμενοι, ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πάντας ἠνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λιποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σινέσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν τὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μέν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν. Καὶ ἤρχετο δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἑωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα. κατύπερθε δὲ τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατηρτίσαντο. τούτους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. (γρ. κατήρτισαν.) Κατήλλαξαν δέ σφεας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὥρεον γὰρ δή σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅκως τινὰ ἴδοιεν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφοντο τὸ οὔνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ σπανίους εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἁλίην ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὗρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δή σφεας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ καὶ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους

vnum è regiis iudicibus, quod iniustè ob pecuniam iudicasset, rex Cambyses interemerat: interemptoque detractum coriū in lora concidit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intendit: ibidemque eius filium Otanem sedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. XXVII Hic igitur Otanes in eo tribunali sedens, tūc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque vtranq; habitatam. XXVIII Sed Lemnii quoniam prœlio contenderant, & aliquamdiu repugnauerant, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis præfectū Persæ imposuere Lycaretum, Mæandrii eius qui Sami regnauit, germanum. Hic Lycaretus quū Lemno præesset, hac de caussa mortem oppetiit, quod omnes in captiuitatē redigebat, atque euertebat, alios insimulans desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis reuertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu [1] in malis faciendis delituit. XXVIIII ¶ Et cœperunt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri.[2] è Naxo quidem, quod inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quod ea tempestate prope seipsa superata maxime florebat, eratque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii[3] sedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. XXIX Hunc autem in modum eos Parii correxere: Quum Miletū venissent viri inter Parios præstantissimi, cernerentque[4] domos vehementer labefactatas, dixerunt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesium lustrantes, vt quemque fundum animaduertebant bene cultum *fructumque emittentem*, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos huiusmodi fundos comperissent, quammaturrime ad vrbem descenderunt: coactoque cœtu, decreuerunt vrbem ab iis esse incolendam quorum fundos bene cultos inuenissent. videri enim illos ita curaturos publica vt sua ipsorum curauissent. Ceteros Milesios,

1 *Sunt qui ἄνεσις hic suspectum habeant, nec immerito fortasse.* 2 Etenim Naxus quidem inter ins. felic. præstabat. Miletus vero eodem tempore magis quam vnquam antea florens, Ioniæ ornamentum erat: quum laborasset. 3 *Vel Composuerunt, ex omnibus Gr. compositores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parii reuocarunt.* 4 Eos plane fortunis euersos,

qui prius

τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτοις ἔταξαν πείθεσθαι. (γρ. πύτων) Πάριοι μέν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν. Τότε δὲ ἐκ τουτέων τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι παράσχοι δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἢν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. 188 πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν ποιεύμενος. ἐπινοέω δὲ τῇδε· Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μὲν ἐστὶ παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός. τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. (γρ. Ἀρταφρένης. γρ. οὕτω δὲ ἐν τοῖς ὕστερον.) τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηΐζωμεν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσετέθησαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν τῇ δύναιτο ἄριστα. καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὲ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων οὐδεμία κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἔνι πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώρην στρατηλάτεε, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καί τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἐστὶ ἕτοιμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα, πάρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρατιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαιον ἡμέας

qui prius seditionem mouissent, iusserunt horum dicto audientes esse. Ita [1] Milesios Parii correxerunt. XXX Ex his tunc vrbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac consobrinus Histiæi, Lysagoræ filii, quem Darius Susis distinebat. nam Histiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Susis degebat quum Naxii venere iampridem Histiæi hospites. Quum autem Miletum Naxii aduenere, obsecrarunt Aristagoram vt aliquantulum copiarum ipsis præstaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore vt Naxo imperaret, tamen prætendens Histiæi [2] hospitium, ita eos est alloquutus, Meæ quidem vires ad tantum copiarū præbendum non suppetunt, vt inuitis iis qui Naxum tenent, vos possim reducere: quum audiam octo millia scutatorum Naxiis ac multum longarum nauium esse: tamen omne studiū ad istud efficiendum adhibebo, hoc scilicet in animo versans: Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis frater, qui præses est omnium in Asia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa classe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis Naxii [3] instare Aristagoræ vt rem quamoptime posset conficeret: vtque munera homini polliceretur, dicere, & se exercitui sumptum suppeditaturos, vt ipsi paciscerentur. magnam videlicet spē habentes, quū ipsi in Naxo apparuissent, Naxios omnia quæ ipsi iuberent esse facturos, atque adeo ceteros insulanos. nulla dum enim Cycladum insularum sub Dario erat. XXXI Profectus Sardis Aristagoras, ait Artapherni esse insulam Naxum, non spatiosam illā quidem, sed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinā, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertā. Proinde tu aduersus hanc regionē ducito exercitū, exules illuc reducens. [4] Quod facienti tibi magnæ sunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum est nos

1 Res Milesiorum Parii composuerunt At tunc ex his vrbib. 2 *Id est, Hospitii consuetudinem: Vel, Hospitalem amic*[illegible] *spe quæ illis cum Histiæo intercedebat. Intelligit autem hunc prætextu huius amicitiæ voluisse Naxiis operam nauare, quum potius* [illegible] *Arist ago- quam declarat, faceret.* 3 Rem Aristagoræ commendarunt vt eam quam posset optime administraret. *Vel Negoci*[illegible], vt qui eos *ræ dederunt rem quam posset commodissime gerendi.* quinetiam munera eum polliceri iubebant, & sumptus in exerci[illegible] iuberentur fa- reddituri essent. quod magna spe tenerentur fore vt, quū in Naxiorum conspectū venissent, illi omnia quæ ab i[illegible] consequeris, præter cerent. 4 Quod tu quum feceris, non solum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erun[illegible] sumptus exercitus: (hos enim à nobis——

» τοὺς ἄρχοντας παρέχειν· τῦτο δέ, νήσους προσκτή-
» σεσθαι βασιλεῖ, αὐτίκα τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης
» ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυ-
» κλάδας καλεομένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,
» ἐπιπετέως ἔπεσθαι Εὐβοίης νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ
» ὀλβαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ κατὰ βρά-
» πετά τε χειρωθῆναι. ἐπιχειρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύ-
» τας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ, ἀμείβεται τοῖσ-
» δε, Σὺ ἐς οἶκον βουλόμενος ἐξηγητὴς γίνεαι πρη-
» γμάτων ἀγαθῶν. καὶ ταῦτα μὲν ἀδρηνέεις πρώ-
» τα, πλὴν τοῦ νεῶν τὸ ἀριθμοῦ. ἀντὶ γὰρ τῶν ἑ-
» κατὸν νεῶν, δικρόσσια τοι ἕτοιμοι ἔστωσαν ἅμα τῷ ἔα-
» ρι. δεῖ δὲ τούτοισι καὶ τὸν βασιλέα σημήνασθαι γίνεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, πρόθυμος ἦν, ἀπῆει ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντες Σοῦσα, καὶ γνῶναι βουλόμενοι τὰ ἐν τῷ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, σημήνας καὶ αὐτὸς Δαρείῳ ἐξήλωτο, παρεσκεύασατο μὲν δικρόσσια τριήρεας, πολλὸν δὲ κράτος ὁμίλου Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ ἐπέστειλε Μεγάβατην, ἄνδρα Πέρσην τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτῷ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τῷ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γε ὁ λόγος, ἱστορέῳ χρόνῳ πυθέσθαι ἡμῖν ἔσπετο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδείξας δὲ Μεγάβατην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε ἐς στρατὸν τὸν Ἀρισταγόρεα. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγάβατης ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὸν Ἰάσηα στρατιὴν, καὶ πρὸς Ναξίους, ἔπλεε προφάσιν ἐπ' Ἑλλησπόντου· ἐπεί τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς ἐνθεῦτεν βορέη ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι) τῶν τοιόνδε σημήιον ἐγένετο γενέσθαι· προκρίνοντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ὅτι νέος Μυνδίης ἔτυχε ἐὼν ἐπὶ τῶν νεῶν φυλάκων· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε δοῦλον δρυφόρους ἐξευρόντα τε ἀρχὸν τούτου νέος, τῷ οὔνομα ἦν Σκύλαξ, δῆσαι διελόντα διὰ θαλαμίης διελόντα τε νέος καὶ τὸ ἔξω μιν κεφαλὴν ποιεῦντα, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεδεκτος δὲ ὁ Σκύλαξ, ἐξαπέλλει πρὸς Ἀρισταγόρην ὅτι τε ξεῖνόν οἱ τε Μύνδην Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δὲ ἐλθὼν ἐκδαιτέετε τε Πέρσην. τυγχάνων δὲ ὁ δεσπότης τε ἐκτὸς, αὖθις ἐλθὼν ἔλυσε· πυθόμενος δὲ, καρτὰ δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγάβατης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ.

prębere, qui aduentus vestri autores sumus: & te insulas regi acquirere, ipsam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, ceteraſque quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiscens, haud difficile inuades Euboeam, insulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem sine ad capiendum, centum omnino nauibus ad has omnes occupandas sufficturis. Huic respondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ sunt ex vtilitate regiæ domus exponis, & probe ista suades omnia, præterquam de numero nauium. nam pro centum nauibus, ducentæ tibi incunte statim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authoritatem quoq; regis accedere. His auditis Aristagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autem misso Susa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Aristagora dictis eum certiorem faceret, vbi ille rem approbauit, ducentas naues instruxit tum Persarum tum aliorum sociorum magna sane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Persa, familia Achæmenidarum, suo ac Darii cõsanguineo: qui (si vera sunt quę post hoc tempus gesta) filiam desponderat Pausaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit è Mileto. Megabates Aristagora assumpto atq; Ionum exercitu cũ Naxiis, profectus est per simulationem eundi in Hellespontum. Atq; vbi Chium peruenit, classem continuit apud Caucasũ, vt illinc vento aquilone traiiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis nauium excubiis offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. quam rem indigne ferens, iussit satellites inuentũ eius nauis principem, nomine Scylacẽ, vincire traiectum per thalamiam, *idest*, *foramen per quod remus extat*: ita vt caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras autem à quodam factus certior, hospitem suum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Persam adit & hominem excusans reposcit: quum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id vbi resciuit Megabates, [2] grauiter admodum ferens, Aristagoram inuasit.

[1] ducimus, suppeditari par est) verumetiam ditioni regis adiicies insulas, & ipsam Nax. (si vera fama est) ni desponsatam habuit Paus. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus euadere cupiens. 1 Cuius filiam postea loco ducens, Aristagoi- 2 Id magnæ in vniæ succensuit.

Cui Ari-

Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te misit Artaphernes vt me sequereris, atque eo nauigares quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum naui, ad rem Naxiis quæ xxxiv impenderet exponendam. Naxii, vt qui nihil minus quam hanc aduersus se classem venturam expectabant, vbi id audierunt, omnia confestim ex agris in vrbem comportare: & se, vt qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam præmunitos aggressi sunt. Consumptisq; quatuor in obsidione mensibus, assumptaq; à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiã ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, vbi mœnia Naxiis exulibus ædificauerũt, in continentem reuerterunt male affecti. xxxv Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de caussis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendã compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat vt ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, vtpote itineribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, litterasque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi vt quum Miletum peruenisset, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabãt (vt à me superius dictum est) defectionẽ. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi iacturam ducebat se Susis distineri: etiam atq; etiam sperans fore vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil noui moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam reuertendi xxxvi intelligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc cõsiderans mittebat. Aristagoras autẽ, quum ei hæc omnia consentanea per idẽ tempus cõtigissent, retulit [1] ad seditiosos tam de sua sententia

[1] Ad suæ factionis homines

ϗ τὰ πρῶτα τῶν Ἰωνίης ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμῃσι ἐχρέωντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῶν ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ἔχοντας ναυκρατέοντες τῆς θαλάσσης ἔσεσθαι. ἄλλως μέν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγειν ὁρᾶν ἐσόμενον τῶν τὸ ἀπίστασθαι δύναμιν τῶν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀδύνατα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἅπαντας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ ἄλλως αὐτός τε ἐξέοι χρήματα ἐκ τούτων ποιέεσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἐκεῖνα τοῦτο μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ σφι ἅπασι ἀπίστασθαι· ἔπειτα δὲ αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς ὃ στρατοπέδου ὁ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀγγελος, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν ἐπείρᾶτο τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπὶ πλοίοισι στρατηγούς. Ἀπόπεμφθεὶς δὲ Ἰατραγόρεω κατὰ δόλον τὸν τοιόνδε συλλαβὼν ὁλκάδος Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἱστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κόην Ἐρξάνδρου, τοῦ Δαρδὸς Μιτυλήνην ἑλοντος, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεμήχανατο, πρῶτα μὲν λόγῳ μετιὼν τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς αἰ ἐκβάλοιεν αὐτὸν οἱ Μιλήσιοι συναπέστη μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τοῦ τυράννους, τοὺς δὲ ἔλαβε τυραννίδας ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλωσάντων ἐπὶ Νάξον, τούτοις δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν ἀδελφεὸν διδούς, ὅτεν εἴη ἕκαστος. Κόην μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλυσαν· Κυμαῖοι δὲ ὃν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες αὐτῶν ἀπίεσαν, τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλιας· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγοὺς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καταστῆσαι, δευτέρα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τεμπρεῖ ἀπέστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λεοντος οὐκέτι ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληίην,

quam de Hiſtiæi mandatis. Cui quum ceteri omnes aſſenſiſſent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen hiſtoriographus initio diſſuadere bellum ſumi aduerſus regem Perſarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: ſed quum hoc perſuadere non poſſet, ſecũdo loco ſuadere vt claſſe mare occuparent, negans ſe videre qua alia ratione id eſſet euenturum. ſcire enim ſe Milefiorũ vires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ è templo quod eſt in Branchidis tollerentur, quas Crœſus Lydus reposuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atq; ita pecuniã & ipſos habituros ad vtendũ, nec hoſtes eam ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodũ à me in primo libro declaratum eſt. Verum ne hæc quidẽ ſententia obtinuit, ſed illa, vt omnino rebellaretur: vtque vnus eorum Myuntem nauigaret ad exercitum qui è Naxo reuerſus illic agebat, vt conaretur duces claſſiariorum comprehendere. Miſſus autem ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Milaſſenſem, & Hiſtiæum Tymnis Termenenſem, & Coem Erxandri filium, quẽ Darius Mitylene donauerat, & Ariſtagoram Heraclidis filium Cymæum, complureſque alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Darium cõminiſcens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem [1] immutans, ſtatum reipublicæ Mileti conſtituit, vt ſecum libenter Milefii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorũ alios eiiciens, ex aliis autem quos ceperat è nauibus iis quæ aduerſus Naxum vna ierant, vt ciuitatibus gratificaretur, alium in alia vrbe diuendens, ex qua quiſq; illorum erat. Quorũ Coem Mitylenæi vt acceperunt, ſine mora productũ lapidibus interemerunt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam autem & alii complures tyranni fugas ſolũ vertêre, paſſim per ciuitates tyrannorũ abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis, Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco iuſſit in ſingulis ciuitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus, moxque ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. opus enim erat magnam aliquam comparare ſocietatem. Spartę regnũ iam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non ſuperſtes erat, ſed eius obitu filius Cleomenes regnabat:

1 *Aut aliud legit quam nos, aut male vertit.* 2 Alium alii vrbi tradens,

non ille

non ille quidem propter virtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium ſororis filiam, quæ etſi cordi erat, tamẽ ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id quum ita eſſet, ephori his eum verbis incuſauerunt: Si tu tibi nõ proſpicis, at certe nobis hoc non eſt deſpiciendũ, Euryſthei genus labefieri. Tu igitur quandoquidem vxorem habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratiſſimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille reſpondens, negat ſe earũ rerum alterutram eſſe facturum: & hos non recte cõſulere ait, qui ipſum hortentur repudiata quam habeat vxore innoxia, alteram ducere: eoque ſe non eſſe pariturum. Cui ephori atq; optimates conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore coniugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ grauius conſulant. Coniugem quã habes vt repudies non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnino præſtato: alteram tamen ducito præter hanc vxorem, quæ ſit fecunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiatice faciens. Non longo interiecto tempore, vxor quæ poſterius ducta eſt parit hunc Cleomenem, [2] quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato vſa: quæ quum reuera prægnans eſſet, domeſtici tamen poſterioris vxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo ſubiiciendi ſibi partum. Itaq; his indigne ferẽtibus, exacto tẽpore pariendi, ephori increduli feminæ parturienti [3] cuſtodes appoſuerunt: quę Dorieũ peperit, moxque Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuiſſe geminos. At quæ Cleomenem peperit, ſecundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, alium filiũ amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur) ſed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritoque putans ſe ob virilitatẽ regno potiturum. hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandrida quum Lace-

οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχών, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα καὶ ἀδελφεὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίης, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἰπόντες, ὅτι καλεσάμενοι αὐτὸν, Εἰ μὲν σύ γε σεωυτοῦ μὴ προμηθέαι, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτ' ὀκνητέον οὐ προϊέμενοι τὸν, γένος τὸ Εὐρυσθένεος γενέσθαι ἐξίτηλον. σὺ νῦν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τοι οὐ τίκτει ὡς ἔοι, ἄπες, ἄλλην δὲ γῆμον. καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτῃσι ἀδήσεις. ὁ δὲ ἀμείβετο, φὰς τουτέων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, προτρεπομένους, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσάγεσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. Μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, μετέπεμψαν Ἀναξανδρίδην τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι προειρημένου σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον περὶ σοὶ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἔξεος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πρῶτα ὅσα νῦν παρέχῃς πάρεχε, καὶ ἄλλῃ περὶς ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτα κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, δίξας ἰστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῇ Σπαρτιητικά· Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει ὃν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀπέφανε· καὶ ἡ πρότερον γυνὴ ὃν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαι δὲ αὐτὴν ἀληθέϊ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πυθόμενοι ὠχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως, βουλομένην ὑποβαλέεσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τὸ χρόνου σιωπώμενον, ἐς ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα προσιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἤδεως ἴσχει Λεωνίδην· καὶ μετὰ τοῦτον, ἤδεως ἴσχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ δευτέρην ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Περινήτεω τοῦ Δημαρμένους, οὐκέτι ἔτικτε τοιοῦτον. Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἐὼν τε ὑπομανὴς καὶ ἀκρομανὴς τε, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πρώτων πρῶτος. διό τε ἐπείσαλο καὶ αὐτὸς ἀναλαβὼν ἀποικίην ἄξειν τὴν Σικελίην. ὥστε δὲ ἔχων ἱρὰ Ἡρακλείδεω τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἀνδρὸς γενομένου πρώτου παρὰ θεῶν τὴν Σικελίην, ἐπείσθη ὑπὸ Λακεδαιμονίων τε καὶ Ἀναξανδρίδεω τοῦ Λεοντος, ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἐλπίδι ἐκείνῃ ἐπιστάμενος καὶ τοῦτον ἐκείνῳ ἐλπίδας ἔχειν παρεχομένας

δαμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐξήσαντο βασιλῆα
191 ὃν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε
ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν τοῦτο Κλεομένεος βασι-
λεύεσθαι, αἰτήσας λαόν, Σπαρτιήτας ἄγων ἐς ἀποι-
κίην· ὅτε τῷ ὑπ' Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος,
ἐς ἰῶπινα γῆν κτίσων ἴη, ὅτε ποιήσας ταῦτα τῶν νο-
μιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίκετο ἐς τὴν Λιβύην
τὰ πλοῖα κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηβαῖοι. ἀπικό-
μενος δ' ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῆς Λι-
βύων τῶνδε ποταμοῦ. ἐξελασθεὶς δ' ἐνθεῦτεν τρίτῳ 10
ἔτεϊ ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων,
ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντι-
χάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συμβάλλεται ἐκ τῶν Λα-
κώνων χρησμῶν, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς
τὴν Ἔρυκος χώρην πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτὸς
Ἡρακλέος κτισαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς
Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱ-
ρέων τὴν ἔλλεται χώρην. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρή-
σειν. τῷδε λαβὼν δὴ ὁ Δωριεὺς ὃν στόλον ἔπλωε καὶ ἐς
Λιβύην ἦγε, ἐκόμιζετο τῷδε τὸν Γύλιππον. Τὸν
χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε
αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότω-
να μέλλειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας πρε-
σβείας χρυσείας πεμψαμένους, δεηθῆναι Δωριέας σφίσι βοη-
θῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ἐπὶ
Σύβαριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. Ταῦτα
μὲν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ
τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κροτωνιῆται δὲ σφέα σφίσι φασὶ
ξεῖνον πρεσπεπιλαβέσθαι τὸ πρὸς Συβαρίτας πο-
λέμου, εἰ μὴ Καλλίνεω τοῦ Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον 30
μούνων· καὶ τὸν τρόπῳ τοιῷδε· τῷδε Τήλυος δὲ Συ-
βαριτέων τυραννεύοντος ἀποδρᾶναι ἀπικέσθαι τῷδε σφέ-
ας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρεε χρηστὰ θυομένῳ
ὅτι Κρότωνα. ταῦτα δὲ οὐκ ἔφασαν λέγειν. Μαρ-
τύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συ-
βαρῖται μὲν τέμενός τε καὶ ἱρὸν ἐόντα τῷδε ὃν ξηρὸν
Κράθιν, ὃν ἱδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωρι-
έα λέγουσι Ἀθηναίην ἐπωνύμην Κραθίην. τοῦτο δή,
αὐτοῦ Δωριέος ὃν θανάτου μαρτύριον μέγιστον ποιε-
ῶνται, ὅτι τῷδε τὰ μεμαντευμένα ποιέοντα διεφθάρη. 40
εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέσχηξε μηδέν, ἐπ' ᾧ ἐστάλη
ἐποίεε, εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, καὶ
ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δὲ αὖ Κρότωνι-
ῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ξείνῳ τῷ
ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐ-
μὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ
δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ
συνεπελάβετο τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεύς,

damonii Cleomenẽ ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico vsus oraculo, in quam terram ad vrbem condendam tenderet, neq; quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indigne ferebat. In Libyam autem nauigans ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Peloponnesum abiit. V- XLIII bi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, vt Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est, Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mitteretur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Dorieus classe quam & in Libyam duxerat, Italiã pra teruel ebatur. Ea tempestate (vt ferunt) Sybaritæ XLIV cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieũ vt sibi opem ferret orauere. Hic precibus inductus, vna cum illis aduersus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatæ negant quempiã se peregrinũ in bello aduersus Sybaritas asciuisse, præter vnum Calliam Eleum Iamideorum vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo aduersus Crotonẽ, non litaret. Hæc isti aiunt, XLV quarum rerum vtrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem, partim fanum ac templum prope Crathin, quod Dorieũ capta vrbe aiunt extruxisse Mineruæ cognomine Crathiæ: partim ipsius Dorici necẽ, quam volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agens interẽptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinã regionẽ obtinuisset, & obtentam possedisset, nõ ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotoniensi, quæ etiam ad meam vsque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autẽ & eius posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio, multo

multo plura quam Calliæ fuissent donata. hæc pro se vtrique eorum testimonia referunt: quorum vtris accedere
XLVI quisq; mauult, his accedat licet. Nauigarunt autẽ cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ socii, Thessalus, & Parabates & Celees & EVryleon: qui quum omni classe Siciliam tenuerunt, superati à Phœnicibus arq; Ægestanis, in prœlio occubuerunt, vno tantum ex hac aduersa pugna superstite EVryleonte: qui collectis eo- 10
rum reliquiis, occupauit Minoam Selinusiorum coloniam, Selinusiosque liberauit monarchia Pythagoræ. Hunc quum sustulisset, ipse tyrannidem Selinuntis inuasit. Sed ad breue tempus eã obtinuit. nam Selinusii impetu in eum
XLVII facto, quum ad Iouis forensis aram confugisset, obtruncarunt. Dorieo & vię & mortis socius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui desponsa sibi filia Telys Sybaritæ,[1] Crotone profugerat, abnegatoque matrimonio tranmisit Cyrenen. Ex hac discedens, sectatus 20
est familiarem triremẽ, ac familiarium virorum sumptum, quod esset olympionices, *id est, victor certaminis ad Olympia*, & [2] omnium illinc Græcorũ speciosissimus. Ob quam corporis speciem ab Ægestanis ea quæ nemo alius reportauit. nam sepulturæ eius heroico monumento extructo, Ægestani hostias of-
XLVIII ferunt. Hunc in modum Dorieus vita functus est. qui si in animum induxisset ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neque enim 30
diu Cleomenes imperauit: ac sine liberis decessit, vna duntaxat relicta filia,
XLIX cui nomen Gorgo. ¶ Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Aristagoras Mileti tyrannus: Cleomenemque alloquuturus conuenit, habens (vt Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terrę ambitus erat incisus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquiũ vbi venit, 40
ita ad eum inquit,[3] Studium meũ Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera seruam esse, cum nobis ipsis dedecus dolorq; maximus est, tum vero vobis, & eo maior quo magis ceteros in Græcia antecellitis. proinde nunc

δοθέντα· δὴ οἱ πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ. Ταῦτα
μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται·
καὶ τῶν γέ τι οὐ τεθνεῶτι πιστὰ αὐτέων, τοῦτοι
σι τοσοῦτο χωρέειν. Σωσίπολιν δὲ Δωριέϊ καὶ ἄλ-
λοι συγκτίσαι Σωαρπιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Πα-
ραιβάτης καὶ Κελεὴς καὶ Εὐρυλέων. οἱ ἐπεί τε ἀπί-
κοντο πρῶτα τῆς Σικελίης, ἀπεθανον μά-
χῃ ἐσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων.
μοιρίδιος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτισέων διεφθά-
ρη τοῦτον τὸν πάθεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς ἐκπε-
σῆς τοὺς διεφθαρμένους, ἔσχε Μινῴην τὴν Σελινου-
σίων ἀποικίην· καὶ σφεας ἐλευθέρους Σελινουσίους τῶν
μοναρχούντων Πυθαγόρεω. μετὰ δέ, ὡς τοῦτον κατ-
είλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινεώτας, καὶ ἐ-
μοναρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον. οἱ γὰρ μιν Σε-
λινούσιοι ἐπέμψαντες δύτες ἀπέκτειναν κατα φεύγοντα
ἐπὶ Διὸς ἀγορείου βωμόν. Σωσίστρατος δὲ Δω-
ριέϊ καὶ συναποθανὼν Φιλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κρο-
τωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τῆς Συ-
βαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· φυ-
ὰς δὲ τῆς γάμου εἶχετο πλεόνων εἵνεκα Κυρήνης· ἐκ
ταύτης δὲ ὁρμεώμενος συνέστησε οἰκιήν τε τεκ-
μαίρεται καὶ οἰκιὴν ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονί-
κης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν. Τῷ δὲ ἐκ longam phlebi-
δὲ ὁ ἑωυτοῦ κάλλος συνέβη τῷδε Αἰγεσταίων τὰ tudinem inuertitur
ὠδὲ ἄλλος. ὅτι γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυ- Vide.
σαντο, θυσίησι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς
μὲν νυν τοσούτῳ πλείων ἐτελεύτησε. εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ 192
βασιλεύοντος τοῦ Κλεομένεος, καὶ κατέμει-
νε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἂν Λακεδαιμονίων. οὐ
γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὔνο-
μα ἦν Γοργώ. Ἀπικνέεται δὴ ὧν ὁ Ἀρισταγό-
ρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεο-
μένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦ-
ιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χαλκέον τινα
πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ
θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεό-
μενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε τοῖς αὐτὸν
τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ θαύ- μάσῃς τῆς σπουδῆς ἀπίξιος· τὰ κατήκοντα γὰρ ἐστὶ
τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους ἐξ αὐτελευθέρους,
ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον πρὸ αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν
λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέχετε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν

1 Crotone exulauit: frustratusque matrimonio Cyrenen transmisit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriisque in suos milites sumptibus, sequutus est, quum esset ol. 2 Omnium sui temporis Græcorum 3 Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere studium admireris Cleomenes. de eo enim nunc agitur, vt Iones ex liberis serui fiant. quod cũ nobis ipsi d. dol. max. est, tum inter ceteros vobis, eo præsertim nomine quod Græciæ præestis. *vel, præsides estis.*

» τοὺς θεοὺς τοὺς Ἑλλήνων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ τῆς
» δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. Ὑμῖν δὲ ὑπὲρ τού-
» των χωρεῖν οἷά τε ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβα-
» ροι ἀλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ
» μέγιστα αἰνέηκετε ἀρετῆς πέρι. ἥντε μάχη αὐτέ-
» ων, ἔστι πίνδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀναξυ-
» ρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρ-
» βασίας ὑπὲρ τῆσι κεφαλῆσι. οὕτω ὑπερτερέες χειρω-
» θῆναί εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τοῦ ἤπείρου ἐ-
» κείνην νεμομένοισι, ὅσα δὲ τοῖσι σιτοφάγοισι ἄλλοι- 10
» σι ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλ-
» κὸς, καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδρά-
» ποδα. τὰ ὑμῶ βουλόμενοι, αὐτοὶ λάβετε. καὶ-
» οἰκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἴω-
» νων μὲν τοῦδε εἵδε Λυδοὶ, οἰκεόντες τε χώρην ἀγα-
» θὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλε-
» γε ταῦτα ἐς τοῦτο τῆς γῆς τὸ εἶδος, τοῦτο ἐφέρετο ἐν
» τῷ πίακι ἐστετμημένην. Λυδῶν δὲ (ἔφη λέγων
» ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τοῦ
» ἥλιον, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τοὺς ἐ- 20
» γὼ οἶδα καὶ πολυκαρποτάτοι. Φρυγῶν δὲ ἔχον-
» ται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τού-
» τοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ὅπη θα-
» λάσσης τοῦδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύπρος ἵησι κέρατι· οἱ
» πεντακόσια τάλαντα βασιλέϊ ἐν ἐπετείου φόρου
» ὑπετελέσαντο. Κιλίκων δὲ τοῦδε ἔχονται Ἀρμέ-
» νιοι οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι. Ἀρμέ-
» νων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ
» τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐπὶ τῇ δὴ τοῦδε ποταμοὶ πίν-
» δε Χοάσπια κείμενα· ὅσοι τὰ Σούσια ταῦτα, ἔνθα 30
» βασιλεὺς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρη-
» μάτων οἱ θησαυροὶ αὐθαύτα εἰσί. ἑλόντες δὲ ταύ-
» την τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδη τοῦ Διὶ πλούτου
» τοῦ περὶ ἐείζετε. ἀλλὰ γὰρ μὲν χώρης ἄρα οὐ
» πολλῆς, οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὔρων σμικρῶν,
» χρεὼν ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε
» Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ
» Ἀργείους· τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενον ὅστις οὐδέν,
» οὔτε ἀργύρου, τῶν περὶ καὶ τινα ἀνάγκη πρὸς τυ- 40
» μὴν μαχόμενον ἀποθνήσκειν. Παρεὸν δὲ τῆς Ἀ-
» σίης πάσης ἄρχειν ὑπερέως, ἄλλο τι αἱρήσεαι;
Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ
» ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβαλλομέ-
» τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν
ἐς τοσοῦτον ἦλασαν· ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγέ-
νετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς ὁ συγκείμενον,

per deos Græcos eripite Ionas à seruitute, consanguineos vestros. quod facile est ad præstandum: nam neque barbari sunt viri strenui, & vos in summum rei bellicæ per virtutem euasistis, [1] & genus pugnandi eorum huiusce modi est: breues arcus ac breuia spicula, longaque in capitibus cristas (vnde faciles captu sunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum est iis qui eam incolunt continentem, quantum non est ceteris vniuersis, tum auri, (vt ab hoc incipiamus) tum argenti, tũ æris, tum variæ vestis, tum iumentorum, tum mancipiorum: quibus, vos, si potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter se confines, vt ego disseram. His Ionibus confines sunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum tum vero argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, ostendens in ambitu terræ in tabella quã attulerat descripto. Lydis vero (dicebat Aristagoras) confines sunt hi Phryges, aurorã versus, pecorum copia & terræ vbertate, omnium quos ego noui longe beatissimi. Phrygibus confines sunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines sũt Cilices, huius maris accolæ, vbi hęc Cyprus insula est sita: qui tributũ annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines sunt hi Armenii, & ipsi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terrę Cissia hæc confinis est: in qua iuxta fluuium hunc Choaspem sita sunt hæc Susa, vbi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum thesauri sunt. [2] Hanc vos vrbem si animos ceperitis, iam cum Ioue de diuitiis licet certetis. Neque vero operæpretium est vos suscipere prœlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, aduersus Messenios [3] vestros consortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil est neque auri neq; argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortẽ periclitandam: at quum offeratur occasio totius Asiæ facile potiundę, aliud quippiã prę optabitis? Hęc Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleomenes, Milesie, inquit, hospes, in triduũ tibi differo respondere. Tunc quidem hactenus processum est. vbi vero dies responsioni præstituta adfuit, & ad locũ de quo conuenerant, ventũ est,

1 Eorumque pugna talis est, Arcus & breue spiculum. Quinetiam bracas induti, & pileis capita operti, in pugnam prodeunt. adeo eos superare facile est. *Alii κυρβασίας aliter exponunt.* 2 Hanc vos vrb. si ceperitis, iam cum Ioue audacter de diuitiis certetis. 3 Viribus vobis pares,

inter-

interrogauit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quum non deberet rem vt se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non sit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes, domum abiit. LI Aristagoras, sumpto [1] oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, [2] eamque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, vnica proles, eaque octo aut nouem annos nata. Cleomene iubente eũ dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi [3] vndecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciendo eo peruenit vt quinquaginta talenta pollicerctur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat vsque ad regem. LII Ea nanq; itineris ratio ita habet. Vbique sunt regii stathmi, *id est, mansiones*, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiã & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est, vicinorum castrorum*, parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminẽt portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuiũ transmittere. est & [4] præsidium magnum supra illũ. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum [5] montibus positas duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt,

1 *Oleæ ramo lana obuoluto, quo supplicantes vtebantur. vnde deducta est vox Græca quasi* supplicatoriã *dicas.* 2 Eamque ingressus, à Cleomene contendebat vt filiã amitteret, quippe qui ab eo vt aurem sibi accõmodaret, supplicíter peteret. Assistebat enim *&c. (vel, adstabat. legendo potius παρεστήκει quam προστήκει)* Cleomene eum iub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem ικετεύων i παιδοῦσαν, ex vet. cod.* 3 Decem. *Sed Valla ex ὑπὲρ fecit ὑπὸ κε, quũ ὑπὲρ regatur ab ἄρχοτ.*
4 *Vel, arx. aut castellum. vel, propugnaculum. Sic & in seq.* 5 Finibus

παρασάγγας ἡ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. ἔρχεται δὲ Κιλικίης καὶ ἡ Ἀρμενίης ἔξω ποταμὸς νηυσὶ πλωτός, τῷ οὔνομα Εὐφρήτης. οἱ δὴ τὴν Ἀρμενίην κατοικημένοι πεντεκαίδεκα, παρασάγγας ἑξήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐλῶνι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ πλωτοὶ τέσσερες ἀπὸ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη ἀπαριθμῆσαι ἐστί· πρῶτος μὲν, Τίγρης μὲν καλέεται, ὅστις τε καὶ τείνει οὕτω ὁ ποταμὸς ὄνομα ζόμενος· ἐκ δὲ οὐδενὸς ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁ μὲν δὴ πρότερος αὐτῶν καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δὲ δεύτερος, ἐκ Ματιηνῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γυνδης, ὃν Κῦρος διέλαβέ κοτε ἐς διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐς ἄλλοιτος ἐς τὴν Ματιηνὴν χώρην, σταθμοὶ εἰσὶ τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ δυὸ καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἥμισυ ὅστε ὀπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ πλωτόν· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. κατάγουσι δὲ μοῦνοι σταθμοὶ τοσοῦτοι εἰς Σοῦσα ἀπὸ Σαρδίων. Εἰ δὲ ὀρθὸς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλέι τοῖσι παρασάγγησι, καὶ ὁ παρασάγγης δυώδεκα τε καὶ τριήκοντα στάδια, (ὡς περ ἔστι γε δυώδεκα) ταῦτα ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστὶ ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνεια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ τετρακισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων τετρηκοντα καὶ τετρακοσίων. ἑκάστην δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἑκάστῃ διεξιόντι, ἀναισιμοῦται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα. Οὕτω τοι Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἰπόντι πρὸς Κλεομένεα Λακεδαιμόνιον, εἰ τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλέα, ὀρθῶς εἶπε. εἰ δέ τις ὃ ἀρέσκεται ἐν τούτοισι ἐπιζητέει, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τὴν γὰρ ὁδὸν Ἐφεσίους Σάρδις ὁδὸν δεῖ πρὸς λογίσασθαι ταύτην· καὶ μὴ λέγωσι δίκαιον εἶναι τοὺς πόλεμον ἀπὸ θαλάσσης Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (οὕτω γὰρ Μεμνόνεον ἄγυ καλέεται) τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους. οἱ γὰρ ἀπ' Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσιοι καὶ τρισχίλιοι· καὶ ὕστω τοσαῦτα ἡμέρησι μακρώσεται ἡ τρίμηνος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦλθε ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐλευθώσας ὧδε τυραννίδων ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῇ ἐωυτοῦ παρηκούσῃ σαφηνιστήν, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γνόντες τὰ αὐτίκα ἦν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτεα τέσσερα, οὐδενὸς ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον.

parasangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia disterminat flumen quod nauibus transitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt diuersoriorũ quindecim, parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus, in quibus & præsidium est. Eam fluuii qui nauibus transeuntur quatuor influunt, quos transmittere prorsus necessarium est: primus, Tigris: secundus deinde ac tertius eiusdem nominis, etsi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumeraui primus Tigris ex Armenis fluit, alter ex [1] Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terrã Mantienam tendenti stathmi sunt quatuor: vnde in regionem Cissiam transeunti sunt vndecim stathmi, parasangæ vero quadraginta duo & dimidiatus, ad fluuium Choaspem, qui & ipse nauibus transmittitur. supra quẽ vrbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi, sunt centum vndecim. Tot diuersoria stathmorum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quod si iter regium recte metiamur parasangis, & parasanga valet triginta stadia, (vt valet) sunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia stadiorũ & quingenta: quum sint parasangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando singulis diebus centena & quinquagena stadia, consumuntur solidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenẽ Lacedæmoniũ dicente trium mensium iter esse, recte dicebatur. Quod siquis exploratius ista inquirat, hoc quoq; ego indicabo. nam iter ab Epheso ad Sardis [2] hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Susa (hæc enim vrbs Memnonis vocatur) dico esse [3] tredecim millia stadiorum & quadraginta. Ex Epheso enim ad Sardis, quingẽta & quadraginta stadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre. ¶ [4] Digressvs è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in somnis visionem cladis suæ euidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hæc nihilominus Athenienses, imo magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt.

1 Matienis. *& paulo post* Matienam. 2 Huic oportet annumerare. 3 Quatuordecim 4 Exactus autem Sparta

LVI Visio autem insomnii Hipparchi hęc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atq; speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intolerãda leo tolera, tolerans animo ægro.

[1] *Nemo viris pœnas iniustis iure rependet.*

[2] Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum coniectores: sed mox spreta visione, misit pompam, vbi mortem oppetiit.

LVII Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verum, vt ego interrogando comperi, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quę nunc vocatur Bœotia venere, atque eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. vnde Cadmeis primũ per Argiuos exactis, iterum per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterunt. Ab Athenienſibus autem recepti sub conditionibus sunt vt ciues inter eos essent, multis [3] nec memoratu dignis

LVIII quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero litteras, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt quibus omnes Phœnices vtuntur: progressu vero temporis, vna cum sono mutauerunt, & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisq; circa locis eorum accolæ Iones essent, [4] qui litteras à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cũ suis pauculis collocantes, in vsu habuerunt: & in vtendo confessi sunt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quod essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaq; consuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum, *hoc est* [5] *scriptorum*, pellibus caprinis ouillisq; vtebantur: adhuc quoque ad meam vsq; memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scribunt. LIX Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo, litteras Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. quorum tripodum vnus habet hoc epigramma,

1 Iniustus nemo est quem non sua pœna sequetur. 2 Quum primũ autem dies illuxit, hæc ad somniorũ coniectores aperte retulit. *Vel, Hæc somn. coniectoribus palam communicauit.* sed postea repudiata visione, *vel, quum visioni illi renunciasset*, pompam solennem celebrauit. 3 Nec memoratu dignis rebus illis interdicentes. 4 Qui quum à Phœnicibus litteras didicissent, forma paucã quarundam immutata, vtebantur, & vtentes famam sparserunt, (vt æquitas etiam postulabat) quum Phœnices in Græciam eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas. 5 *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.*

Ἀμφιτρύων μ' ἀπέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

Τοῦτα ἡλικίῃ μὲν εἶη κατ' Λάϊον ὃν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δὲ τρίπους ὁ ἑξάμετρος τοιῷδε λέγει,

Σκαιὸς πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀπέθηκε τεὴν θεοείκελες ἄγαλμα.

Σκαιὸς δὲ ἂν εἴη ὁ Ἱππακόωντος· εἰ δὴ οὗτός γε ἐστὶ ὁ αἰτιηθείς, καὶ μὴ ἄλλος τὠὐτὸ ὄνομα ἔχων τῷ Ἱππακόωντος, ἡλικίῃ κατὰ Οἰδίποδα τὸν Λαΐου. Τρίπους δὲ τρίτος λέγει καὶ οὗτος ὁ ἑξάμετρος,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἐϋσκόπῳ Ἀπόλλωνι
Μουναρχέων ἀνέθηκε τεὴν θεοείκελες ἄγαλμα.

Ὑπὸ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξανιστέαται Καδμηῖοι τὸν Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καὶ σφι ἱρὰ ἵδρυται ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν ὧδε μέτα πέρι λοιπῶν Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγένοντο, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπ' αἰτίαλαβεῖν ὃν κατ' ἀρχὰς ἔπεα λέξων λόγον, ὡς τυραννίων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι, διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ δὲ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κατόδος, ἀλλὰ πρηνέστατον μεγάλως, πειρώμενοι καπέτεά τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λιψύδριον δὲ ὑπὲρ Παιονίης τειχίζαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι πρῶτα μὲν τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων ὃν νηὸν μισθοῦνται ὃν ἐν Δελφοῖσι, ὃν νῦν ἑστί, τότε δὲ οὔκω, τὸν ὑποδεξάμενοι. οἷα δὲ χρημάτων ἐῢ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἀνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τὸ πρόσθε εἰρημένον κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι Παρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Πάριοι τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν. Ὡς γὰρ δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι ὁκόταν ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῳ σφέων ἐλθοιεν εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τοῦτο προφαινόμενον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἀνδρα δόκιμον, στρατόν, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὁμοφύλους καὶ ξεινίους σφι ἐόντας πολλάκις. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ προσδοκέοντες ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τοὺς κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν ἐς Φάληρον τὸν στρατὸν ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκηρύσσοντο ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρίην· ἐπέπεμπτο γὰρ σφι συμμαχίη παρὰ σφετέρων ἀνδρῶν. Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιᾶον. τοῖσι ἐπεί τε ἔσχον συμμάχοισι οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τὸ τὸν ὄκ χῶρον, ἐπῆκαν τὸ στρατόπεδον τοῖσι ἵπποισι. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχίμολον· τοὺς δὲ περιμωμένους αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαιμονίων οὕτω ἀπήλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ παῖδες τῆς Ἀθηναίης Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὡς αὐτοὺς, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρες· οἱ δὲ περιγινόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ὅκῃ Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς Ὄαξυ ἄμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυραννεύοντας, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πρότερον ἔμελλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι ἕξειν τοὺς παῖδας, ἢ τε ἐπέστρεψε ἐπινοέσαντες μηχανήν, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σιτίσαντες τοὺς ἵππους παρεσκευάδατο πολιορκήσαντές τε αὖ ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος.

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæc fuere circa ætatẽ Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait,

Scæus in assueto pugilum certamine victor,
Me tibi sacrauit speciosum munus, Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: si quidem hic est qui tripodem dicauit, & non alius idem Hippocoontis *filii* nomen habens circa ætatẽ OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is hexametro carmine, ait,

Laodamas ipsum tripodem sua in vrbe monarchus,
Hoc insigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id est*, *solus principatu est potitus*, electi sunt Cadmei ab Argiuis, & se ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem postea [1] in suspicionem Bœotiorum quum venissent, Athenas commigrarunt: vbi sunt ab eis templa extructa seorsum à ceteris, cũ alia quædam, tum Cereris Achæiæ & templum & orgia. Quod igitur fuerit visum Hipparchi in somnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera m, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, [2] & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis vna cũ ceteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderunt, Lipsydrium super Pæoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autem non erat. Enimuero quum bene nummati essent, ac viri spectati iam inde à suis maioribus, **extruxerunt** templum exemplari pulchrius, [3] ac cetera omnia. nam quum ex lapide Porino conuentum esset vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt.

1 *Legit* ὑποπελασθέντες *pro* ὑπολειφθέντες. 2 Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædem Hipp. 3 Atque inter cetera, quum ex lapide Por.

Vt igi-

LXIII Vt igitur Athenienses aiunt, hi viri Delphis sedentes, Pythiam pecunia persuaserunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, siue priuato siue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quũ sibi idem semper diceretur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Pisistratidas, tametsi hospites suos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus miserunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulsus, copias eduxit. Id præsciscentes Pisistratidæ auxilia Thessalia euocauerunt. societatem enim cum Thessalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Thessali miserunt mille equites cum suo rege Cinea, viro Coniæo. Hos socios vbi habuere Pisistratidæ, hoc excogitauere: planitiẽ Phalereorum detergunt, eumq; locum equitabilem reddunt, atque illac equitatum in castra hostium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cũ alios multos, tum vero Anchimolium interemit: ceteros qui superfuere, ad naues repulit. [1] Huncin modum primus Lacedæmoniorum exercitus abscessit. Extatque in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii, iuxta Herculis LXIV templum quod est in Cynosargi. Postea vero Lacedæmonii maiores copias contra Athenas miserunt, non mari, sed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus congressus primum Thessalorum equitatus, non diu post in fugam versus est, cæsis supra quadraginta è suis. qui superfuere, qua quisque potuit, recta in Thessaliam rediere. Cleomenes ad vrbem pergens, vna cum iis Athenien sibus qui liberi esse cupiebant, obsedit tyrannos intra murum Pelasgicum redactos. LXV [2] Neque tamen omnino Pisistratidas eiecere Lacedæmonii, quippe qui de facienda obsidione non cogitabant, & Pisistratidæ cibo potuque bene instructi erant. Itaq; quum aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obsedissent, Spartam abiere. Hic tamen casus qui aliis infaustus, idem aliis faustus extitit.

1 Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus. 2 Nec vero Pisistratidas vlla ratione eiecissent, *vel profligassent* Lacedæmonii, quippe qui de trahenda in longum obsidione non cogit. & Pisistr. commeatu bene instructi erant: ideoq; vbi per aliquot dies obsedissent, Spartam reuersi fuissent. Sed res contigit quæ vt illis perniciosa, ita his adiumento fuit.

ὡς ἐκπεπτώκοιεν γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο μὲν ὡς ἐλύετο, πρότερα αὐτέων τὰ πρήγματα συνεταράσσετο. παρέσησαν δὲ καὶ μετὰ ταῦτα τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δέ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ὑπὲρ τοῦ Σκαμάνδρου, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἓξ καὶ τεσσεράκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλείδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γενόμενοι, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἵ περ ἔσωθεν ἐπήλυδες ἐόντες, ἐκράτησαν Ἀθηναίων βασιλεῖς. ὑπὸ τούτου δὲ καὶ τῶνδε τοιῶνδε ἀπεμνημόνευσε Ἵππαρχος τῷ παιδὶ θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, ὑπὸ τὸν Νέστορος Πεισίστρατον παιδιήθεντα τὸν ἐπώνυμον. ὕστερον μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλεύθερα ἐόντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόλογα ἀπηγήσιος, πρὶν Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθηναῖοι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυραννέων, ἐγένοντο μείζονες. ἐν ὦν αὐτῇσι δύο ἀνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅστερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, εἰκὸς μὲν ἐὼν δεκτόν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐσασίασαν πρὸς δημόσιος· ἐπεδήμιος δὲ ὁ Κλεισθένης ὢν δήμου προστατεύεσκε. μετὰ δὲ, τρεψάμενος φύλους ἑωυτοῦ Ἀθηναίους, δέκα φύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ἔπι χωρίων δὲ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξεύρων, πλὴν Αἴαντος. τοῦτον δὲ, ἄτε ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθεντο. ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τοῦτ' ὃν ἑωυτῷ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τὰ Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἄργεἱ τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέαται. τοῦτο δὲ ἥρωον μὲν ἐστὶ καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἄδρηστος ὁ Ταλαοῦ· τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἄργεον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ οἱ Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ, λευστῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτο μὲ οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐβουλεύετο μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἐφρόντιζε Ἄδρηστος ἀπαλλάξειε. ὡς δέ οἱ ἔζεσε μηχανὴ τοιήδε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καὶ μάλιστα ἐνθεῦτεν ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δὴ ἀστόμητον) ὡς ἔχθιστον εἴη Ἄδρήστῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα ἀπέκτεινε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεί τε δὲ οἱ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἄδρήστῳ ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγαλωστὶ καρτερὰς τιμὰς τὸν Ἄδρηστον. ἦν γὰρ χώρη ἐκείνη αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατρίδεος, ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτᾷ δοὺς Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ πρὸς, τὰ παθέα αὐτοῦ χαμηλοῖσι χορηγοῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον ὑμνέοντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χορὸς μὲν ἔδωκε Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὰ δὲ ἄλλα θυσίαι ἔδωκε Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο· Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετεβάλετο ἐς ἄλλα ὀνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ὑός τε γὰρ καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μεταθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ τὸν ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. ὅτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τὰ τοῖσι τοῖσι ὀνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλεισθένεος ἄρχοντος, καὶ ἐπὶ ἔτεα ἑξήκοντα. μετέπεσε μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τέταρτος δὲ αὖ τοῖσι προσέθεντο ὅτι τοῦ Ἀδρήστου παῖδος Αἰγιάλεος, τοῦ ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιάλεας. ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποίηκε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου γυναῖδεος, καὶ ὄνομα ὅτι τοῦτο ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ τούτου ὑποθεσθαι Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τριφάσιον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τοῦ Ἀθηναίων δήμου πρότερον ἀπωσμένου, τότε πρώτων πρὸς τὠυτοῦ μοίρῳ προσεθήκατο, τὰς Φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλείονας ἢ ἐκαστοῦνων. δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς Φυλάς. ἦν τε δὴ δῆμον προσθέμενος

1 nam filii Pisistratidarum qui clam extra regionem supponebantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Athenienſium transegerunt vt intra quinque dies ex Attica excederent. Moxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriundi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati [2] ex quibus ii qui fuere cum Codro ac Melantho, qui prius aduentitii, tamen Athenienſium reges euasere. Eaque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienſes modo tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcumque aut fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratum auxilia venerit, hæc prius edisseram. ¶ Athenæ, LXV quum magnæ fuissent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere maiores. in quibus duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (vt fama fert) [3] Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisandri filius, illustri quidem familia, sed quâ vetusta nõ queo affirmare: eius tamẽ cognati Ioui Cario immolant. Hi viri per factiones de potentatu contendebant. Clisthenes, quum vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorũ, [4] Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipse inuenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Aiacis: quem etsi hospitem, tamen adiecit, vtpote finitimum ac sociũ. Qua in re videtur mihi Clisthenes hic auum suum maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. ille enim, quum bellum gessisset cum Argiuis, summouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argiui tantopere celebrantur. Neq; hæc modo summouit, sed etiam optauit monumentũ Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argiuus, exterminare: ideoque Delphos adiit ad oracultum consulendum nunquid Adrastum eiiceret. Cui Pythia respondens, inquit, Adrastum quidem Sicyonium regem esse, ipsum vero, lapidatorem. Id non concedente sibi deo, Clisthenes

1 Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo &c. 2 Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius aduenæ, &c. 3 *Pythia persuaserat vt id faceret quod paulo ante narratũ est.* 4 Geleontis

reuersus excogitabat quo pacto Adrastus ipse demigraret. Quod vbi excogitasse sibi visus est, misit ad Bœotias Thebas nunciatum, velle se [1] afferre Sicyonem Melanippum Astaci filium. Eumque tribuentibus Thebanis, in vrbem intulit: atque ei fanum in ipsa curia designatum exædificauit munitissimo in loco, in quem intulit Melanippum. [2] Quod factum deberet existimari inimicissimum Adrasto, quod & Mecisteum fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfecisset. Clisthenes vbi fanum extruxit, hostias & dies festos Melanippo dedit ab Adrasto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore prosequi consueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum sine liberis decederet, imperium Adrasto legauit nepoti suo ex filia. eum igitur Sicyonii cum aliis honoribus prosequebantur, tum vero [3] tragicis choris, ita vt non Dionysum, sed Adrastum venerarentur. at Clisthenes choros quidem Libero, ceteras vero ceremonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adrastum LXVIII egit. Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. quippe hyos & onou, *id est, suis & asini,* [4] vltima nomina pro pristinis imposuit, præterquam tribui suæ, cui à sua arche, *id est, à suo imperio,* nomen indidit. itaq; hi tribules Archelai vocabantur: ceterorũ autẽ alii, Hyatæ, *id est, suales*: alii, Oneatæ, *id est, asinales*: alii, Chœreatæ, *id est, porcales.* Histribuum nominibus Sicyonii, & Clisthene imperante, & eo defuncto, ad sexaginta annos vsi sunt, quę postea [5] inter se reputantes, in alia transtulerunt, Hylleas, Pãphylos, Dymanates: quartæ tribui quã adiecerunt, impositio cognomine Ægiales, ab Ægialo Adrasti filio. LXIX Hæc Sicyonius Clisthenes: [6] & ipse (vt mihi videtur) præ contemptu Ionũ, ne forent eædẽ ipsis & Ionibus tribus, Clisthenem sibi cognominem imitatus est. Quum enim populus Athenienſis fuisset antea exagitatus, posteaquam omnium autoritatem ad suam vnius redegit, tum tribuum nomina censuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidẽ phylarchos, *id est, tribuũ præfectos.* Ita populo in tribus distributo atq; cõposito, erat

1 Reducere. *Sic in seq.* 2 Reduxit autem Melanippum Clisthenes (hoc enim narrandum est) vt Adrasto inimicissimum, quod & Mecist. 3 Eius infortunia choris tragicis decorabant, 4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus *ὑὸς & ὄνου, id est, suis & asini,* appellationes præfixæ essent, vltimas syllabas addebat. 5 Quum apud se expendissent. 6 *Post* Clisthenes, *adde,* fecerat. Athenienſis autem Clisthenes, quum huius Sicyonii esset ex filia nepos, & ab eo nomen haberet, &c.

πολλῷ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑκατόμπους ὁ Ἰσαγόρης ἀπέπεμψε πάσσε· ὄνομα καλέοντα Κλεομένεα ὃν Λακεδαιμόνιον, ξεῖνον ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. ὄνομα δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίην φοιτᾶν παρὰ τὴν Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πεμπόμενος ὁ Κλεομένης ἐς τοὺς Ἀθηναίους κήρυκα, ἐξέβαλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπέλεγον. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τῆς Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδὲ οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ὦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· εὐειδὴς ἦν καὶ τυραννίδι ἐκόμησε· πρεσβοσπόρος δὲ ἐπεμπήνη τῶν ἡλικιωτέων, καὶ ἐπειρήνη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀπίστασι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκραρέων, σὺν τῷ ἐνέμοντο τότε τὰς Ἀθήνας ἐπιορκίοισι, πλὴν θανάτου. φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα μὲν τοῖσι τῆς Πεισιστρατιδέων ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ἐπεξέλιπε· μετὰ δὲ, ὦδέ κου ἐπῆν, παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατέει ἑπτακόσια ἐπίσια Ἀθηναίων, τοὺς οἱ ἐπέστελλε ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τεινόντων δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. βουλευσάσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑποσπόνδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἔσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τοῦ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων ἤδη αὐτὴν κατασχήσειν, ἦιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀνοῖξαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἔσιθ' ἐς τόδε ἱρόν. οὐ γὰρ θεμιτόν Δωριεῦσι παρίεναι ἐνθαῦτα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησε τε, καὶ τότε πάλιν ὀξέως ἐπεβάλετο μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναίους κατέδησαν τοῦ θανάτου· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεόν τε τὰ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχοντα μέγιστα καταλέξαι. τοῦτοι μὲν οὕτω δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναίων δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἐπίσια πάλιν ἐκάλεε Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπτῃσι ἀγγέλοις ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπιστάμενοι δὲ σφι τοῖσι Λακεδαιμονίοισί τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς Σάρδις, καὶ λεχθέντων τῶν ἐντεταλμένων, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες αὐθρωποι, καὶ ποῖ γῆς οἰκημένοι, δεόμενοι τοῦ Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ τοῖσι τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρίνατο σφι τάδε· εἰ μὲν δίδοσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο· εἰ δὲ μὴ δίδοῖεν, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βωμολοχεόμενοι, δίδοσαν ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. ἅτε δὲ μάλα ἀπειληθότες ἐς τὴν ἑωυτῶν, οὐτάμενοι μεγάλως ἔσχον. Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος τοῦτο εὐβουλίῃ ἔπεσι καὶ ἔργοισι ἐποίεε Ἀθηναίων στασιώτας ἐκ πάσης Πελοποννήσου ἀγείρας, ἐς Φάληρον ἐσβαλὼν συλλέγει· πόσα δὲ τούτων ἐβούλετο ἐπὶ δήμου τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρην σὺν ἑπτακοσίοισι τοῦτον καταστῆσαι. ταῦτα δὲ ἐποίεε ὁ Κλεομένης, ὅτι οἱ ἐμαντεύσαντο ἐν Δελφοῖσι τὴν Πυθίην ἐλθόντι ἑλεῖν τὴν Ἀθηναίων πόλιν. Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος τοῦτο, ἐπειρᾶτο ἐκ τοῦ παραυτίκα χρόνου ἑλεῖν τὴν πόλιν. Κλεομένεα μὲν δὴ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐπιστρατευσαμένους Ἀθηναῖοι ἐπολιόρκεον· Βοιωτοὶ δὲ καὶ Χαλκιδέες ἐπὶ τὰ ἔτερα ἐσήισαν, ὑποπτεύσαντες χώρους τοὺς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε δὴ τὰ ἔτερα ἐσήισαν, ὑποπτεύσαντες χώρους τοὺς Ἀττικῆς. Ἀθηναίων δὲ, καὶ τῶν ἀμφιβολίην ἔχόντων, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἔδοσαν οἱ Ἐλευσῖνι αἰτίην ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ στρατοπεδεύσασθαι τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτα σφι αὐτῶν ἐνδόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετέβησάν τε καὶ ἀπεμάσσαντο μὴ σφι, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξοστρατεύσας τὴν στρατιὴν οὐκ Λακεδαιμόνος, καὶ οὐκ ἐὼν ξυμφόρος οὐδαμῇ τῇ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ τούτου τῆς διαστάσιος, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἑπτεσθαι ἀμφοτέροις τοῖς βασιλεῦσι, ἐξιοῦσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφοτέροισι εἵπετο τὸ προσκαλεύμενον σὺν δὲ τούτων τῷ ἑτέρῳ, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸ ἕτερον· πρὸς τῷ δὴ καὶ ὅτι ἀμφοτέροισι, ὑπικλητοὶ σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ

1 Superatus autem vicissim Isagoras, hoc contra excogit. 2 Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis huius inuidiam sustinebant, at ipse *Isagoras* nequaquam, nec eius amici. Enagees autem inter Athenienses ita nominati fuerunt.
3 Omine Cleomeni rato effecto. *Id est, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. vel, Exitu omen approbante Cleomeni. Quod autem hic φήμην, statim post, κληδόνα vocat, quod Valla interpret.* admonitum.

atque

atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Ceteros autem ad necem vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrē eius, cuius manualia opera atq; strenuitatē maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula coniecti LXXIII mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc reuocatis cum Clisthene septingentis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatē. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Vt Sardis venere nuncii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardiū prætor, quinam homines essent Athenienses, & vbi terram incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Vbi id ex nunciis audiuit, ita eis ingenue respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se contracturum cum eis societatē: sin minus, illos abscedere præcepit. Nuncii inter se colloquuti, quod societatem facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, vbi reuersi sunt domum, vehementer accusati sunt. Cleomenes, LXXIV intelligens ab Athenienſibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneso copias coegit, dissimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Athenienſem vlcisci, tum Isagorā constituere tyrannum, qui vna cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina inuasit, & ex composito Bœotii OEnoem occuparunt & Hysias, vltimos Atticę populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorū & Chalcidensium vltione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferūt. LXXV Dumque ambo exercitus conserturi prœliū essent, Corinthii, primi omnium secum reputantes iniuste à se agi, [1] auerterunt se, atq; abscesserunt. Secundum hos idem fecit Demaratus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tēpore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere vtrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his seiunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis euocati, exercitū ambo comitabātur. Porro tūc

1 Sententiam mutauerunt,

ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τάς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων σὺν ὁμολογέοντας, καὶ Κοιρηδίους σκληπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τότο ὅτι τὰ Ἀθηναίων ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ὅτι πολεμῶ ἐβαλόντες, καὶ δὶς ἐσ ἀγαθῷ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, σὺν Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς δὴ καλέοιτο· δεύτερον δὲ ὑπὸ Πεισιστρατιδέων ἐξελασιν ὁρμηθέντες, σὺν Σωκρέοντος ἀπίκοιτο· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσβαλόντες Ἀθήνας. Διαλυθέντος δὲ τοῦ στόλου τότου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι πίνυαθαι βουλόμενοι, πρῶτα μὲν ἐπετίμων ποιεῦνται ὅτι Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ὅτι ὁ Εὔριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδόντα τὰς Βοιωτὰς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ὁπλίσασθαι· συμβάλλοισί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ κρείσσοσι ἐγένοντο· κρατήσαντες δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑξακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῇ δὲ αὐτῇ ταύτῃ ἡμέρῃ οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τόδε, τετρακοσίους κληρούχους ὅπλα τῶν ἱπποβοτέων τῇ χώρῃ ἐνείμαντο· οἱ δὲ ἱππόβοται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἔλυσάν σφεας δημοτίῃ ἁπτιμησάμενοι. 30 τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, αὖθι δὲ ἐπὶ καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν κρεμάμεναι ἐκ τειχέων παρὰ περιφλυσμάσι πρὸς τὸ Μήδου. αἰτίον δὲ τὸ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὸν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· ὃ δὲ, ἀριστερῆς χειρὸς ἔσηκε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ὑπεγέγραπτο δέ οἱ τάδε,

Ἐθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμε,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔρυσσαν. ὕβριν
Τῶν ἵππιος δεκάτην Παλλὰς Ἀθηναίη ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν πυξηντο. δηλοῖ δὲ καὶ ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πολλαχῇ ἔστι σημῆναι ὡς ἐστὶ χρῆμα σπουδαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους,

1 Pecuniarum à singulis in pretium redemptionis persolutarum

ceteri socii qui erant in Eleusine, cernentes non conuenire inter reges, & Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quarto tunc Dores in LXXVI Atticam profecti sunt, bis ad bellandũ ingressi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum. Primo, quum Megaram coloniam deduxerũt, hæc expeditio recte vocetur, sub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellẽdos Pisistratidas ex Sparta ventũ est: quarto, quũ Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleusinen inuasit. Ita quarto tũc Dores aduersus Athenas expeditionẽ sum pserunt. Dilapso igitur LXXVII indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes vltum ire iniurias, primam expeditionem fecerunt aduersus Chalcidenſes: quibus Bœotii ad Euripũ iere suppetias. His conspectis Athenienſes putarunt sibi cum eis prius quam cum Chalcidenſibus pugnam conserendã. itaque congressi cum illis egregie superant, permultisque eorum cæsis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cum Chalcidenſibus confixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q.d. equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabantur locupletes. Horum quoscunque ceperunt, vna cũ Bœotiorum captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto post binis mulctatos minis soluerunt: eorumq; vincula quibus aligati fuerant, in arce suspenderunt: quę ad meam vsque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasũ spectantis. Decimam quoque [1] redemptionis consecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad sinistram manum intrantium statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione,

Attica perdomitis acri sub marte iuuentus
Bœotum populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæc de decima stant tibi Pallas equæ.

Et Athenienſes quidem augescebant. LXXVIII Iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, non ex vno tantum, sed vndiq; datur intelligi: si Athenienſes etiã quamdiu tyrannis subiecti fuerũt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant:

liberati

liberati vero tyrannis, multo omnium primi extitere. Vnde liquet, eos, dum tyrannis parebant, [1] de industria peccasse, tanquã domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisq; rem gerere properabat. [2] Athenienſes ita agebant.

LXXIX ¶ Thebani autem post hæc vlciscendi illos cupidi, scisciatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos vlcisci, iubebatq; vt [3] ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. * Reuersis qui missi ad oraculum erant, ac responsum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæique & Thespienſes, qui nostri assidue commilitones, alacri atq; concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet? [5] nũquid potius hoc non habendum pro oracuło?

LXXX Hæc illis ratiocinãtibus, quidã reaudita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & Ægina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis vt Æginetas rogemus vicem nostram vlcisci. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est dicipotior sententia, protinus misere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixere se mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum

LXXXI lacessissent Athenienſes, accepta offensione aduersæ pugnæ, iterum auxilia virorum remissis Æacidis orauerunt. Quòrum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenienſibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienſes [6] Bœotiis incumberẽt, ipsi longis nauibus in Atticam traiicientes, cum alios multos populos in cetera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem

LXXXII Athenienſibus afferentes. Inimicitia autem quam Æginetæ aduersus Athenienſes habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quũ sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicũ consuluere oraculum. Quibus Pythia iussit vt Damiæ & Auxesiæ simulacra erige-

1 Remisse agere voluisse. *Vel, Operam sedulo non nauasse.* 2 Horum igitur res ita se habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Athenienſium status.* 3 Ad Polyphemum, 4 Reuersi consultores oraculi, quod ab eo responsum erat exposuerunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* vt proximos rogarent, Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr. 5 Imo *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculum. 6 Bœotos bello premerent,

σαλῆ· ἢ σφι ἱδρύσαμένοισι, ἄμφω σφι οἱ σταλῆ. ἐπηρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκέῃ ποιέοντα τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου. ἢ ἥ Πυθίη σφέτερα τύπων ἔα, ξυλέῃ ἐλαίης ἐκέλευε. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι τεμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· (λέγεται δὲ ὑπ' Ἀθηναίων ὡς ἐλαίη ἔσται ἐοῦσα ἐκ γῆς ἐδαμοῦ κατ' ὀφθαλμῶν τῶν χείρων, ἢ Ἀθηναῖοι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἔτεος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱρεά, καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ. καταινέσαντες δὴ ὑπὸ τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἤν τε γῆ σφι ἔφερε καρπόν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δὲ τὸν χείριον, καὶ ὃν τρόπον τοῦτο, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρείων ἦκον, πάντα δηλα, καὶ δίκας, ἁρπασάμενοι ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. ὅθεν δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πλεξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρείων. ἅτε δὴ ἐόντες ἁλάφοροι, ἐδῃλέοντο αὐτούς. ἄγε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα τοῦτα τὸ τε Δαμίης καὶ τὸ Αὐξησίης ὑπαιρεῦνται αὐτέων. καὶ σφέα ἐκομίσαντο ἐς ἱδρύσαντο σφετέρην χώρης ἐς μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μάλιστά κη ἄνεμος ἀπὸ τοῦ πόντου ἐς εἴσοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τε σφέα καὶ χορηγοῖσι γυναικηίοισι χερνιβοῖσι ἐχρέωντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαμοίων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χορηγοὶ αἴδρα μὲν θῆλεα, ταὶ δ' ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρείοισι αἱ τοιαῦται ἱρηγίαι· εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄῤῥητοι ἱρηγίαι. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμέμυον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δ' ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν. ὅσον μὲν δὴ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπετέλεόν τε τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δ' ἑτέρωθι αὐτέων, ἐδίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀνδρὸς ἐχούσας αὐτὰς Αἰγινήτας φρήσασθαι οὐκ ἐθέλουσι. φοιτῶντες ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαιτέουσι τὰ ἀγάλματα. οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν φρῆγμα. Ἀθηναῖοι μέν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἐκπεσαλῶσαν τετρήρη μίαν τῶν ἀρχαίων τούτους· οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τῆς χώρης, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξαράσσειν, ἵνα σφέα ἀναχωνεύσωνται. ὡς δὲ ἰσχύειν οὐκ ἐδύναντο, ἀμφοτέρωθεν σχοινία προσδήσαντες, ἕλκειν ἐπειρῶντο. ἐν δὲ τούτῳ βροντῆσαί τε καὶ σεισθῆναι τὴν γῆν· καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐγένετο. ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου ἐς τὸν ὕστερον πάντα χρόνον, ἐκ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκ τῆς Αἰγίνης ἀπικομένων, ἐξεγένετο τοῖσι ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐοῦσι τὰ ἄκρα τρίβεσθαι καὶ τοὺς ὄρχις. ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι λέγουσι· Αἰγινῆται δὲ φασὶ τοσοῦτον μὲν οὐδὲν γενέσθαι σφίσι ἐκ τῆς ἀποστάσιος, ἀλλὰ τοὺς Ἀργείους σφίσι ἐπιστρατεῦσαι, ἐπιστάμενοι τὰ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους σφίσι ἔχοντα. ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου ἐς τὸν ὕστερον πάντα χρόνον, ἐκ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκ τῆς Αἰγίνης ἀπικομένων, ἐξεγένετο τοῖσι ἐν τῇ Ἀργείῃ ἐοῦσι τὰ ἄκρα τρίβεσθαι καὶ τοὺς ὄρχις. ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι καὶ Αἰγινῆται λέγουσι.

200

χ χερνιβοῖσι

ψ ἀῦται αἱ γυναῖκας

Ν.

rent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitantibusque Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, respondit se è neutro fieri finere, sed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleastri. Rogabant igitur Epidaurii Athenienses vt sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarent. (fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Athenienses se vero dixerunt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetrauerunt, & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terraque sua fructum eis ferente, quod conuenerat Athenienſibus persoluebant. Eo tempore atq; superiori Æginetæ Epidauriis parebant tũ in aliis tum vero in litibus, quas Æginetæ inter se velactores, vel rei, illuc se conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio vsi, ab Epidauriis desciuerunt. Factiq; hostes, ac mari potiti, cum alias clades inferebant, tum simulacra Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eaque asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OEæ, viginti ferme procul ab vrbe stadiis. Hoc in loco illis erectis, supplicabant sacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum nuncupabant, sed indigenas feminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis statuis, Epidaurii quod fuerant pacti Athenienſibus non soluebant: cuius rei quum à nunciis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur iniurii non essent: se enim quamdiu apud se statuas habuissent, quod conuentum erat exoluisse, eisdem iam viduatos, non debere exoluere, sed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienses misere. Æginetæ negare quicquam negocii esse sibi cum Athenienſibus. Athenienses autem aiunt, post repetita simulacra, triremem missam publice cum ciuibus quibusdam: qui Æginam quum venerunt, simulacra, tanquam è suis lignis facta, conati sint suis sedibus emoliri vt asportarent: quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec vnus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negant illos vna cum naui venisse, (facile enim se vnam nauim, atque adeo compluscula, etiamsi sibi nullæ fuissent naues, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram inuasisse, se vero cessisse, nec pugna nauali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulacra se conuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses feciſse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenienſibus illatum iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Athenienses in Æginam descendentes adessent auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in traiiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præsciſſent, à nauibus discluſos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræmotumque extitisse. Hæc ab Argiuis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, vxores eorum qui aduersus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes vnum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas vbi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse

LXXXVI

LXXXVII

1 Probris insectabantur,

οὐ δυναμένους δὲ πύτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, τοιάδε ἐλκύσας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἔλκουσι, βροντή τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ὑπεγένετο· τοὺς δὲ τελεύτας τὰς ἕλκοντας, ὑπὸ τουτέων ἀλλοφρονῆσαι· καὶ δὴ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ οἱ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀναχωρῆσαι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι· Αἰγινῆται δέ, οὐ νηῒ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μίαν μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλείους μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμυνέεσθαι ἂν δι' ἑωυτέων) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ὑπερπλέειν σφι ὑπὸ τὴν χώρην. αὐτοὶ δέ σφι εἶξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο ἀσφαλῶς ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἕκαστοι συλλογισάμενοι εἶξαν τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαι, οὔτε εἰ βουλόμενοι πεῖσαι οἷοί τε ἐγένοντο καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίοις μὲν γὰρ οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τετραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα. οὐ δυναμένους δὲ αἰεὶ ἀπὸ τοῦ βάθρου αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία, ἕλκειν, ἐς οὗ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τοῦτο πεῖσαι. ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γὰρ τὰ δὴ πρόσω ἀμφὶ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ οὐκ ἀπὸ τούτου χείριον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ὑπὸ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τούς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινήν, καὶ παρεῖναι βοηθέοντας σφι πεζοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προσηκόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ὑπερπλώοντας ὑπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ὦν τούτῳ τῷ βροντῷ τε γενέσθαι καὶ ὑπὸ σεισμοῦ αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων πάντα· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον ὑπολειφθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων ὑπὸ Ἀττικὴν στρατόπεδον διαφθεῖραι τὸν, ὑπολειφθῆναι δὲ ἕνα τουτέων τοῦτον. Ἀθηναῖοι δέ, τὸ δαιμόνιον, οὐδενὸς ἧσσον ὑπολειφθῆναι ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσαι τετράκις τοσοῦτον. κομισθεὶς δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε ὁ παῖδος τὴν μοῖραν ἣν τὰς γυναῖκας τὰς ἐπ' Αἰγίνῃ στρατεύσασαι πλέω αἰδρῶν, ἀφιέν τι ποιησάμενος, κρέων μοῦνον ἐξ ἁπάντων σωθῆναι, περιξύσας τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τῶν λαβέσθαι, καὶ κελεύσας τῇσι τροίῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ. καὶ τὸν μὲν ὕστερον ἁλόντα

ν ἀῦται αἱ γυναῖκας

Ν.

φαρίδας. Ἀθηναίοισι δ' ἐπὶ τῦ πάθεος δ μότερον
τὴ δόξαν εἶχε τὸ γυναικῶν ἔργον· δηλῶ μὲν δὴ ὁκόσῳ ἐ-
χθίονι ἔτεῳ ζημιώσαντες τὰς γυναῖκας, τὴν ἐσθῆτα μετ-
έβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ
Κοιν θίη τὴν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κο-
ρινθίων παραπλησιωτάτιον· μετέβαλον ὦν ἐς ὄν
λίνεον χιθῶνα, ἵνα δὴ φοίνισι μὴ χρέωνται. Ἔ-
στι δ', ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἀργείη αὕτη ἡ ἐ-
σθὴς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπὶ πᾶσε γὰρ Ἑλλάδι ἡ
ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἐξ αἰχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἥν, τὴν
νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δ' Ἀργείοισι καὶ τοῖσι
Αἰγινήτῃσι, καὶ τοῦτα ἔπι τόδε ποιῆσαι. νόμον
εἶ τῷδέ σφι ἑκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας
ποιέεσθαι τῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς ὅ ἱρὸν
τῶν θεῶν πυτέων φοίνας μάλιστα διαπρήσσεσθαι τὰς
γυναῖκας. Ἀθηναίοισι δ' μήτε τι ἄλλο προσφέρειν
τοῦ ἱροῦ, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτείων
ὄπτα χαίων νόμον ἔλοιπον αὐτοῖσι εἶ σίνειν. Ἀρ-
γείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τό-
σου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, πρόφασιν ἔπι καὶ ἐς ἐ-
μὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρότερον. Τῆς δὲ ἔχθρης
τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ
τοιάδε εἴρηται ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ὑπακλε-
ομένων πρόθυμος τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενο-
μένων, ἀμυνομενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖ-
σι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὴ ἐδῄουν τῆς Ἀττικῆς
τὰ πολλὰ λάσια καὶ Ἀθηναίοισι ἐρμεωμένοισι
ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ
Δελφῶν, ὑποτιμησάσας ἀπὸ τῦ Αἰγινητέων αἰχμὴ τει-
ήκοντα ἔτεα, τῶν ἑνὶ καὶ τεσσερῴ, Αἰακῷ τέμενος
ἀποδεξαμένας, δέξεσθαι τὸ πρὸς Αἰγινήτας πολέ-
μιον· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βέλτιστα. Ὧδε δ' αὐτίκα ὑπε-
στράτευσαν, πολλὰ μὲν σφέας ἐν τῷ μεταξὺ τῦ
χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δ' ἂν ποιήσειν· τέλος μέντοι
καταρέξασθαι. Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν
οἱ Ἀθηναῖοι, τῶν μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαντο
τοῦτο ὃ νῦν ὑπὸ τῆς ἀγορῆς ἵδρυται· τεσσερακοστὰ δὲ ἔ-
τεα οὐκ ἀπέσχοντο, ἀκούοντες ὅκως χρεὼν εἴη ὑπά-
γειν πεποιθότας ἐπ' Αἰγινητέων ἀρσίν. Ἐς
τιμωρίην δ' ὧν ἄσκυλα ζομένοισι αὐτοῖσι, οὐκ Λα-
κεδαιμονίων πρῆγμα ἐξεγένετο, ἐμπόδιον ἐγένετο.
πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῦ Ἀλκμεωνι-
δέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῦ Πυθίης

confectum. Idque factum mulierũ visum esse Athenienſibus ipſa clade triſtius, in quas quum alia ratione animaduertere non poſſent, veſtem illarum in Iadem mutauerunt. nam antea Doridẽ veſtem gerebant Atticæ feminæ, ſimillimam Corinthiæ. eam itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur. [1] Quanquam reuera ſi ratione vtamur, non las olim veſtis fuit, ſed Caira, quoniam omnis priſca veſtis feminarum Græcarũ eadem erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea Argiui & Æginetæ idem adhuc factitant. apud quorum vtroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueuerat: quas præcipuæ feminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neque aliud quicquam Atticum illic offerre, ne vrceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eoque contentionis proceſſiſſe Argiuæ atque Æginæ mulieres cum Atticis, vt ad meam vſque ætatem fibulas geſtauerint quam antea grandiores. Odiorum principium Æginetarum in Athenienſes hoc, quemadmodũ commemoratum eſt, extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Athenienſeſque aduerſus Æginam expeditionẽ inirent, aduenit è Delphis oraculum, vt ab Æginetis lædendis triginta annos abſtinerent, triceſimo anno, quum fanum Æaco dicaſſent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuo inferrent, fore vt interea multa detrimenta acciperent & inferrent, ſed ad extremum illos [2] ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum vbi audiere, eatenus ei obtemperandum cenſuerunt vt Æaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur: [3] ſed triginta annis non eſſe abſtinendũ, quod videlicet audiſſẽt eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab Æginetis, ſi bello abſtinerent. His tamen ad vlciſcendum ſe parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egiſſet Pythia

1 Vt tamen verum fateamur, non Ionica eſt hæc veſtis ab antiqua origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At vero Argiuis & Æginetis hac de cauſſa conſuetudinem iſtam inualuiſſe *aiunt*, vt fibulæ fiant menſuræ ſeſcuplo maioris quam quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipue conſecrare, *vel, fibulas pro donariis offerre*: Atticum vero, nihil, ac ne laterem quidem, templo offerre: atque adeo vt ibi ex vrceis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animaduertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionem qua eſt poſt ποιῆσαι, inde translatam ponendam eſſe poſt εἶναι, vt ſit,* τὰ τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι. 2 *Vel potius*, ipſi ſubigerentur. 3 Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel ſuperſederunt*, quum audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamen ad vlc.

in ipſos

in ipſos atque Piſiſtratidas, duplicem ſe iacturam feciſſe animaduertebant: quod & ſuos hoſpites è patria eieciſſent, & nulla ſibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Præterea oraculis vrgebantur, denunciantibus multa ipſis & [1] indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac ſecuri fuiſſent, præſertim ex eo quod à Cleomene Spartam reuerſo didicerant. Etenim Cleomenes potitus eſt ex arce Athenienſium oraculis quæ à Piſiſtratidis prius poſſeſſa, quum illi expellerentur, [2] relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii vbi per Cleomenem accepere, & animaduertebant Athenienſes augeſcentes, nec ad ipſis obtemperandum vllo modo eſſe animatos: præterea genus Atticum quod ſub tyrannis fuiſſet infirmum, & ad parendũ promptum, nunc parta libertate ipſis par exiſtere: hæc omnia conſiderantes, accerſierunt Hippiam Piſiſtrati à Sigeo Helleſponti, quo Piſiſtratidæ confugerant. Poſtquam Hippias accerſitus adfuit, accitis etiam aliorum ſociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, [3] Agnoſcimus viri ſocii, nos haud recte egiſſe, qui mentitis oraculis inducti, viros qui erant noſtri in primis hoſpites, [4] quique in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. & quum hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbem tradidimus: qui poſteaquã per nos [5] liberatus, deſpexit nos, pariter ac regem noſtrum per dedecus detrimentumque eiecit: inflatuſque ſuperbe, famam auget, præcipue quidem Bœotos ſuos finitimos atq; Chalcidẽſes didiciſſe qui ipſi ſint: ſed fore fortaſſis vt alius quis, ſi peccauerit, idem diſcat. Quare, quoniam in illis agendis peccauimus, nunc demus operam vt illuc vna vobiſcũ euntes, ſupplicium de illis ſumamus. Hac enim de cauſſa Hippiam & vos è ſua quoſq; vrbe accerſiuimus, vt publico conſenſu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei quæ abſtulimus. Hęc Spartiatæ. Quę quum alii ſocii non probarent, quumq;

1 Hoſtilia, *vel, atrocia*, ab Athen. fut. quorũ *oraculorum* antea quidem ignari fuerant, tum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attuliſſet. iis enim potitus eſt ex Athenienſium arce oraculis quæ ἐξε. *vt non ſuperet reſtat* χρεῶν. 2 In templo reliquerant: relicta autem Piſiſtratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quũ hæc oracula in eorũ manus perue nſſent, Athenienſium potentiam creſcere & ad parendum ipſorum imperio nullo modo animatos eſſe videntes, quum apud ſe conſiderarent, gentem Atticam tantiſper dum libertate potiretur, *vel ſui iuris eſſet*, viribus parem ſuæ eſſe futuram, at ſi tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendũ fore promptam. hæc, *inquam*, omnia quũ animaduertiſſent, accerſiuerunt Hipp. 3 Conſci nobis ſumus nos haud rect. 4 Quique ſe Athenas in poteſtatem noſtram redacturos receperant. 5 Liberatus, animo erigi cœpit, nos regemque noſtrum per contumeliam eiecit: atque adeo ſuperbe inflatus, ſuam potentiam auget: vt & iam didicerunt potiſſimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid. diſcet vero fortaſſe & alius quem peccare contigerit. *i. non cauit ſe ergo illos gerere. Quod tamen poteſt aliter etiam exponi, ſicut* ἐκ *illud* δίξας φόνας.

Σωκλέης ἦσυχίην ἦγε. Κλεισθένης ἔλεξε τάδε,
„ Ἦ μὴν ἔστε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἔνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετ-
„ έωρος ἔσται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἕξου-
„ σι ἐν θαλάσσῃ ἔξοισι, καὶ οἱ ἰχθύες οὐκ ἐπιστήσονται ἀν-
„ θρώποισι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσοκρατίας κατα-
„ λύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας κατάξειν ἐπιχει-
„ ρήσατε. τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ'
„ ἀνθρώπους, οὔτε μιαφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό
„ γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστόν, ὥστε τυραννίδα εἶναι τὰς
„ πόλιας, ἀλλὰ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι πα-
„ σῆ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε καλ-
„ λιστεύειν· νῦν δὲ, ἀμβλὺ ἀπειρέοντες τυράννων, καὶ
„ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ
„ γένηται, οὐδὲν ἐκδέξεσθε ἐς τὸν συμμάχους. εἰ δὲ
„ αὐτὸ ἔμπειροι ἔατε, κατάρην ἡμεῖς, εἴτε καὶ πρὸς
„ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἢ τὰς νῦν.
„ Κορινθίοισι γὰρ ἐν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἐν
„ ὀλιγαρχίῃ, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐπιγαμίῃσι δὲ καὶ ἤρχοντο ἐξ ἀλλήλων.
„ Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τούτεων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυ-
„ γάτηρ χωλή· οὔνομα δὲ οἱ ἐν Λάβδα. Ταύτην
„ (Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἔσχει Ἠ-
„ ετίων ὁ Ἐχεκράτεος δήμου μὲν ὢν Πέτρης ἐών,
„ ἀταρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινείδης. ὧν
„ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδεὶς ἄλλος, παῖδες ἐ-
„ γίνοντο· ἐσάλην ὧν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
„ δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυθίη προσεφώνεε τοῖσιδε τοῖ-
„ σι ἔπεσι,
„ Ἠετίων, οὔτίς σε τίῃ πολύπτων ἐόντα.
„ Λάβδα κύει, τέξει δὲ ὀλοίτροχον· ἐν δὲ πε-
„ σεῖται
„ Ἀνδρῶν μουναρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.
„ τοῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαπέλλεται ὡς
„ τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι ὁ μὲν πρότερον ἡμένοισι
„ χρηστήριον ἐς Κόρινθον ὡς ἄσημον, φέρων τε ἐς τοὺ-
„ ς ὁ τοῦ Ἠετίωνος, καὶ λέγων ὧδε,
„ Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δ' λέοντα
„ Καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δὴ ὑπὸ γυίατα λύσει.
„ Τοῦτό νυν ὦ φέριζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλλιρ-
„ ρόην οἰκέετε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

silentium tenerent, Corinthius Soficles ita loquutus est, [1]Eo tempore cœlũ sub terra, ac terra superior cœlo erit, hominesque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis euersis, tyrannides in vrbes introducere conabimini. quibus nihil est in rebus humanis neque iniustius, neque magis mortiferum. Quod si bonum vobis videtur ciuitates subesse tyrannidi, ipsi vobis primi tyrannum constituite, atque ita vt aliis constituatis operam date. At nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementissime cauentes, hoc in socios studetis efficere: qui si esletis, vt nos sumus, experti, meliorem quam nunc facitis, de hac re [2]sententiam diceretis. Nam ista res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit. quum esset apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent, vltro citroque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum vni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidẽ tribu, sed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neq; ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, missus est Delphos ad consulendum de prole. eum introeuntẽ statim Pythia his versibus compellauit,

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat.
Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos
[3] *Qui cadet in ciues, emendabitque Corinthum.*

[4] Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eôdem tendebat quo alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renunciatum est in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robustum, sæuum, genua & qui multare solucet.
Hæc bene nunc animis versate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram [5] Pallenem, altamque Corinthum.

1 Nunc profecto cælũ sub terra erit, terraq; cælo supereminebit, homines mare incolent, pisces domicilium prius hominũ accipient, quum vos Laced. reb. pub. euersis in vrbes reducere conemini. quibus nihil in rerũ humanarum sanguinariũ. *Perinde ac si diceret cũ poeta, Omnia naturæ præpostera legibus iuris, Pax, fuit mundi nulla tenebit iter. Omnia tam fient fieri quæ posse negabam: quum vos Laced. adeo mutati situs vt ego. Sed legendum* ἢ ἐν ὀλ. τε οὐρανὸς ἔσται &c. 2 Sententiam proponeretis. Talis erat Corinthiis vrbis status, vt penes paucos imperium esset. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citroq; matrimonia inter se contraherent, cõtigit vt vni ex his, qui Amphion vocabatur, filia nasceretur quæ clauda esset, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarũ ducere vellet, duxit Eetion &c. 3 Quod cadet. *Neq; enim videtur posse alio referri ἢ πρώτῳ quam ad ὃς πεσεῖται.* 4 Hæc oraculum Eetioni respondisse, Bacchiadis renunciatur, qui quod prius editum de Corintho fuerat oraculum non intelligebant, quum eodem quo & illud Eetioni redditum, pertineret. 5 Pirenem,

1 Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem vtrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurũ Eetionis filium extinguendi. Et vt primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur venissent ignara, [2]paternæq; beneuolentiæ causa veniisse eos rata, affert filium, & in vnius eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, vt qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante ianuam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui ex conuento non fecisset: donec interiecto temporis spatio placitum est vt rursus introgressi omnes
4 fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minime inuestigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad inuestigandum puerum, omnia scrutaturos: vt & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi nõ apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque ita reuersi dixerunt. Post
5 hæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuitauerat in cypsela, *id est, mensura frumentaria.* Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oracului Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthum aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ædes

τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον ἡμένοισι
νον, ὡς ἀτέκμαρτον· τότε δὲ τῷ Ἠετίωνι ἡμένοι-
νον ὡς ἐπυθόντο, αὐτίκα καὶ τοῖσι πρότερον σεσημῆν-
ἐὸν σεσοφδὸν τῷ Ἠετίωνος. σεσέντες ὦν τὸ τοῦτο, εἶ-
χον ἐν ἡσυχίῃ, ἐβούλοντο ἐλθόντες ἐς μέλλοντα Ἠετίωνι γε-
νέσθαι γόνον ἀμφοτεῖραι. ὡς δὲ ἔτεκε ἡ γυνὴ, τά-
χιστα πέμπουσι σφέων αὐτέων δέκα ἐς ὃν δῆμον ἐν
τῷ κατοίκηντο Ἠετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον.
ἀπικόμενοι ὦν οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόν-
τες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἠετίωνος, αἴτεον τὸ παιδίον·
ἦν δὲ Λάβδα, εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπ-
ικνέατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφρονέσθαι τοῦ πα-
τρὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐ-
κί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδὸν, ὃν πρῶ-
τον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον προσουδίσαι. ἐ-
πεί τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, ὃν λαβόντα
τῶν ἀνδρῶν τις τύχη προσεγέλασε τὸ παιδίον. καὶ
ὃν, φρασθέντα τοῦτο, οἵκτος τις ἴσχει ἀποκτεῖναι·
κατοικτείρας δὲ οὐκ ἐδίδου τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ
τείτῳ. οὕτω δὴ διεξῆλθε ἀμφὶ πρώτων τῶν δέκα
οὐδεὶς ἐδίδου, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι.
ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξ-
ελθόντες ἔξω, ἑστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄ-
σθοντο, καταμωμένοι καὶ μάλιστα τὸν πρόσθου
λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα. ἐς
ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὖτις παρελ-
θοῦσι πρώτοις τὸν φόνου μετίσχειν. ἔδει δὲ οὐκ
τῷ Ἠετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν· ἡ
Λάβδα γὰρ πρώτα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς τῇ-
σι θύρῃσι· δείσασα ὦν μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ πολλῷ
τερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα
καταχρώσει ἐς ὃ ἀφέξοτατον οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς
κυψέλῃ· δείσασα μὴν ὡς εἰ ἐπιστρέψαντες ἐς ζή-
τησιν ἀπίκοιατο, πρώτα ἐρευνήσειν μέλλοιεν. τὰ δὲ
καὶ ἐγίνετο. ἐσελθοῦσι γὰρ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι
ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν
πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας, ὡς πρώτα ποιήσειαν τὰ
ἐκεῖνοι ἐνετείλαντο. οἱ μὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον
ταῦτα. Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ηὐξάνε-
το· καὶ οἱ ἀμφιγόνῃ τὸν ὃν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς
κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἐτέθη. ἀν-
δρωθεὶς δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐχρήσθη ἀμ-
φισβήξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος γε-
νόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς,
ὧδε ἔχων,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

1 Quum igitur Bacchiadæ huius oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiuerunt id quod Eetioni erat redditum, tunc illud etiam prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetioni prolem interfécere in animo habentes. 2 Ad gratulandum patri veh.

» Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κο-
» ρίνθου.
» Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖ-
» δες.
» Ὁ μὲν δὴ χρηστήριον τῷ τοιῷδε. τυραννεύσας δὲ ὁ
» Κύψελος, τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν
» Κορινθίων ἐδημίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρη-
» σε, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος
» δὲ τριάκοντα ἐτέων τοῦ βίου, καὶ μαλακὸν ἔχον-
» τος τὸν βίον, ἀγαθὸς οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς
» Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ'
» ἀρχὰς μὲν ἦν ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεί τε δὲ
» ὡμίλησε διὰ ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου
» τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μιαιφονώτε-
» ρος. πέμψας γὰρ κῆρυκα, Θρασύβουλον ἐπηρώτα
» ἐπιτηδεύων ὁντινα τρόπον ἀσφαλέστερον καθεστη-
» κὼς τοὺς πολιήτας διοικέοι. ὁ δὲ τῶν Μιλησίων
» τύραννος, συλλέξας τὸν ἐλθόντα ἐπὶ τοῦτο τὸ
» πεδίον ἔνθα τὸ σπέρμα ἐφαίνετο διϊὸν, καὶ κατα-
» τέμνων τοὺς στάχυς τοὺς ὑπερέχοντας τοῦ ἄλλου
» πλήθεος, ἐκκόπτων κατέβαλλε, καὶ διαφθείρων
» τὸν σῖτον ἅμα καὶ τὸ ἄστεος. ἐσβὰς δὲ ἐς
» τὸ ἄστυ ἐπυνθάνετο οὐδὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου τοῦ
» Περιάνδρου· ὁ δὲ ἐθώμαζε τὴν πρῆξιν καὶ ἔλεγε
» τοῖσι ἐπιτηδέουσι θωυμάζειν τε αὐτὴν, τὰρ οἷόν μιν ἀπ-
» ἔφηνε ἀποπέμψειε, ὡς τὰ πλημμελήματά τε καὶ τῶν ἑωυ-
» τοῦ συμμόρων ἀπηγεόμενος πάντα τρόπον τὸν Θρασυ-
» βούλου ἐποιέετο. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς τὸ πι-
» νθεν, καὶ νόῳ ἴσχων ὡς οἱ ἐπετήδευε Θρασύβουλος
» τοὺς ἐπιφανέας τῶν ἀστῶν φονεύειν, σθαδαῖα δὴ
» πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα
» γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Πε-
» ρίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ γὰρ ἡμέρῃ ἀπέδυσε
» πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, δι' τὴν ἑωυτοῦ
» γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρω-
» τοὺς ἐπ' Ἀχερουσίην ποταμὸν ἀγγέλους ὅτι θ' νεκυο-
» μαντήιον τοῦ Μελίσσης πεῖραν ξυνίκης, οὔτε σημα-
» νέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὅπι φανείη, οὔτε κατερέειν ἐν
» τῷ κέεται χώρῳ ἡ τοῦ καὶ τοῦ. ῥιγεῦν τε γὰρ,
» καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθαψε ἱματί-
» ων ὄφελος εἶναι, οὐ καιομένων. μαρτύ-
» ριον δέ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ὅτι ψυ-
» χεὺν ὄν ἵπνον Περίανδρος τοῖς ἄρτοις ἐπέβαλε.

Cypselus Eetides, claræ rex esto Corinthi,
Ipse, & eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypselus vero tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos insequutus sit, multos pecunia, longe plurimos anima priuauerit. Cui, quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui inter initia mitius agebat quam pater: sed vbi per nuncios consuetudinem habuit cum Thrasybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus est. Misso enim præcone, Thrasybulum interrogauit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, ciuitatem pulcherrime gubernaret. Thrasybulus, eo qui a Periandro missus erat, extra oppidum educto, ingressus est rus quoddam satum, & vna cum eo segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo aduentu è Corintho, detruncans atque abiiciens vt quanque videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimam atque densissimam hunc in modum corrupit: prædiumque iliud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remisit. Reuersus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit sibi quippiam respondisse Thrasybulum, & mirari quod se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentem: exponitq; quæ ex Thrasybulo vidisset. Periander id quodà 7
Thrasybulo actum erat intelligens, atq; interpretans sibi ab illo præceptum vt eminentissimos quosq; popularium interimeret, tunc vero omnem in ciues sæuitiam exercuit, interficiendo ac persequēdo consummās id quod à Cypselo fuerat omissum. Atq; adeo die vno ouniuersas mulieres Corinthias exuit, propter Melissam vxorem suam. nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumē Acherontem, misisset nuncios sciscitatum necyomanteon, *id est mortuorum oracului*, de hospitis deposito, Melissa apparens negauit se indicaturam aut dicturam vbinam depositum esset collocatum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset. nihil enim sibi prodesse vestes cum quibus sepulta fuisset, vtpote non concrematas. Cuius rei, quod vera loqueretur, testimonio foret quod Periāder in frigidū furnū panes ingessisset.

Hæc

Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidē fecere, quod ipse cum Melissa quamuis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuncium per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis templum prodirent. Eo, tanquam ad diem festum, quam ornatissime poterant quum essent mulieres istæ, depositis clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas vestes* ad foueam comportatas Melissam precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuncios iterum eosdem misit, tunc ei Melissæ idolum, *hoc est inanis imago*, exposuit vbinā depositum hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrannis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatque vidimus vos accersisse Hippiam, tum vero maior nunc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocantes[1] testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus cōstituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatē, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis non assensuros. Hæc Soficles Corinthiorū legatus. Quē excipiens Hippias, eosdē quos ille deos inuocando dixit, cum ceteros tum præcipue Corinthios desideraturos Pisistratidas,[2] quum venissent dies quibus expiare se ab Athenien sibus nequirent. Hactenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse præ ceteris nota haberet. Ceteri socii, qui antea silentium tenuerant, audito Soficle, liberius pro se quisque in vocem erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestarique Lacedæmonios nequid agerent noui aduersus Græcam ciuitatem. Ita ab ea re cessatum est. Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolcon, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratum, filiū nothum ex muliere Argiua, qui tamē, quæ à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prælio. nam diu inter Mitylenæos ac Atheniēses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetētes regionem, illos refellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis iuris esse Æolibus

1 Obtestamur vos ne tyrannides in ciuitatibus constituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam contra ius & æquum reducere conemini, scitote non approbaturas vestrum hoc factum Corinthios. 2 Vbi venissent stati dies quibus futurum esset vt illos angerent Athenienses. *Sed ἀνιᾶσθαι suspectum reddit vel ipsa Vallæ interpretatio.*

τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεστρατεύσαντο Μενελάῳ ἐξ Ἑλένης ἁρπαγάς. Πολεμεόντων δὲ σφέων, καὶ ἄλλα πολλὰ πρωτοῖα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ὡς δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γλυκυμάχης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφέα ἀνέκρεμασαν ποδὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ὢν μέλεϊ ποιήσας, ἐπέπεμπτο ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Πεισάνδεος ὁ Κυψέλου. πύστεα γὰρ ἀμφοτέρησι τῇσι πόλισι ἐποιήσαντο. καταλλάξαι δὲ ὧδε ἐμεμέατο ἀμφοτερέων τῶν ἐχόντων. Σίγειον μὲν οὕτω ἐγένετο Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δὲ ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πάντα χρῆμα ἐκίνεε, ἀμφιβάλλων τοῖσί τε Ἀθηναίοισι ποιεῦντα καὶ Ἀρταφέρνεα, καὶ ποιέων ἄπαντα ὅκως αἱ Ἀθῆναι ὑποδεέστεραι εἶεν ἑωυτοῦ καὶ Δαρείου. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, ὡς ἐκ Ἀθηνέων τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶναι, καταδέκεσθαι ἐπίσω Ἱππίην. εὐχωνται δὴ ἐπεδέχοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐπιδεχομένοισι δέ σφι, ἐδίδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Ἕλλησι πολεμίους εἶναι. Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ ἐξαπεστάλκεσαν ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ὅπως δήμου ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε πάντα καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, ὡς τῶν ἀγαθῶν ἔστι καὶ ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τὸ Περσικὸν πολέμου, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἶησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶναι ῥύεσθαι δυνατοῖσι μέγα. καὶ ὅδεν ὅ, τι οὐκ ἐπῆισχετο, οἷα κεχρημένος δεόμενος· ἐς ὃ μετέπεισε σφέας. πολλοὶ γὰρ οἶκε εἶναι ὠπετέεσθαι Ἀρταφέρνεα μᾶλλον ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε ταῦτα. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπτερωθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθὸν Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδεξάμενοι αὐτέων εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν εὐόλκα τὰ πρήγματα δοκιμον· in agrum Ilienſem, quam ſibi ac ceteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam nauaſſent. His aſſidue bellantibus, cum alia in prœliis geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans euaſit: ſed armis eius potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem reposuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tamen atq; Athenienſes reduxit in gratiam Periander Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliauit, vt vtrique ea colerent quæ haberent. Atq; hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium. Hippias, poſteaquam Lacedæmone in Aſiam abiit, cuncta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atq; omnem operam dando vt Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quū accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienſes (ſi ſalui eſſe vellent) rurſus Hippiam recipere: Athenienſes eam cõdicionem recuſare, & malle profeſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimulantur, atq; ita animati ſunt Athenienſes eam condicionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit. nam ea ciuitas inter ceteras præpollebat.[1] Ad quam ciuitatem vbi venit Ariſtagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis quæ eſſent in Aſia, deq; Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam in vſu haberent,[2] facileſq; eſſent ad capiendū. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans quod tãtopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius[3] enim ei viſum eſt multos decipere quam vnū: quippe ſi Cleomenē ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaq; Athenienſes perſuaſi, decreuere viginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re ſpectato-

Nota.

χρῆ διαβαλέειν.

1 Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag. 2 Expugnarique facile poſſent. 3 Eſſe videtur mult. decip. q. vn. & Cleom. quidem Lacedæmonium ſolum fal.

Hæc

Hæc claſſis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cuius egreſſum Ariſtagoras reuectus Miletū, excogitauit conſilium quod in nullam Ionum vtilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, ſed vt regi Dario moleſtiam afferret. Etenim miſit quendā in Phrygiam ad Pæones qui a flumine Strymone in captiuitatem abducti à Megabyzo erant, locum atq; vicum per ſe incolentes: ad quos vt peruenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, miſit me Ariſtagoras Mileti tyrannus[1] ad oſtendendam vobis (ſi obtemperare velitis) ſalutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit,[2] eademque vobis præſtat facultatem ſalutis parandę ad patriam veſtram: per vos quidem, vſque ad mare, deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam ſane voluptatem acceperunt: ſumptiſque liberis atque vxoribus, ad mare fuga ſe proripuerunt: nonnullis eorum præ metu illinc remeantibus.[3] Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium tranſmiſere. quo poſtquam applicuere, eorum veſtigia inſequutus adfuit ingens equitatus Perſarū: & quia eos aſſequi non potuit, miſit in Chium ad illos vt eodem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis ſunt in Lesbum tranſportati, mox à Lesbiis in Doriſcum, vnde terreſtri itinere ſe in Pæoniā receperunt. Poſt hæc ad Ariſtagorā Athenienſes viginti cū nauibus venere, ducentes vna quinque triremes Eretriorum, qui non Athenienſium gratia commilitium præſtabant, ſed debitam ipſis Mileſiis gratiā reddebant. Nam Mileſii aliquādo[4] pro Eretriis in bello Chalcidenſi præſtiterant, quum Samii contra Eretrios atque Mileſios Chalcidenſibus opē tuliſſent. Ariſtagoras, vbi iſti atq; alii ſocii adfuere, expeditionem fecit aduerſus Sardis, non tamen ipſe proficiſcens, ſed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Mileſiorū, fratre ſuo Charopino, & ceterorū ciuiū Hermophanto. Hac claſſe Iones vbi peruenere Epheſum, relictis nauibus apud Coreſum, quod eſt agri Epheſii, ipſi cum ingenti manu, ſumptis viæ ducibus Epheſiis, ad ſuperiora tendebant, ſecundum flumen Cayſtrum tenentes iter. Illinc ſuperato Tmolo

XCVIII

XCIX

C

1 Salutare conſilium vobis daturum. 2 Vobiſque iam licet incolumes in patriam reuerti: vobis quidem ad mare vſque: quod autem à mari eſt, nobis curæ erit. *Q. d. Veſtrum eſt operam dare vt ad mare vos recipiatis, eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, cura nobis erit.* 3 Illic remanentibus. 4 Eretrios in bello aduerſus Chalcidenſes adiuuerant.

ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, ὡς δὲ νός σφι αἰτιώτατος. αἱρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος πᾶλλα πρῶτα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυνάμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἑλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔχε τόδε· ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δὲ αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων δὴ μίαν τινὰ τῶν περιοικεόντων ὡς διέφθρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο· ὁ δὲ ἅτε ἀπὸν. καμοῦσά τε τὸ ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἦσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ πρόσω κατανεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ ἔχοντος ἐξήλιξιν οὐ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ὅπῃ ὁ Πακτωλὸν ποταμὸν, ὃς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων διὰ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς ὁ Ἕρμον προσχώσας διὰ δῆ, ὁ δ' ἐς θάλασσαν· ὅπῃ τοῦτον ἐν ποταμὸν, καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀλεγιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἐμαγκάζοντο ἀμυνέσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ἐρέοντες τὰς μὲν τῶν πολεμίων ἀμυνομένους, τὰς δ', σὺν πλήθεϊ πολλῷ προσφέρεσι ἰθύους, ἔζαν χώρησαν δείσαντες πρὸς ὄρεος ὁ Τμῶλον καλεόμενον· ἔνθεῦτεν δ' ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ὅπῃ τὰς νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν τότε διεφθάρησαν, ὡς δ' αὐτῶν καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίην θεοῦ Κυβέβης· ὃ σκηνώσαντες οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντιετίμωσαν τὰ ἐν Ἕλλησι ἱρά. ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐπὶ τὸν Ἅλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, κατεστραμμένοι ταῦτα, συνελίζοντο καὶ ἐπὶ τοὺς ἐπὶ θαλάσσῃ Λυδοῖσι· καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι ὀλίγους τοὺς Ἴωνας ἐόντας εἰσόκοισι, ἐπὶ δὲ τοὺς ἔπεμπον, ἡγεόμενοι δὲ αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ αἰτιηθέντες μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐκράτησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύσαντες, ὀνομαστούς τε ἄλλους· καὶ δὴ καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανοφορέοντά τε ἀγῶνας ἀπαραμιλλήτους, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηΐου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον τὸν μάχλον, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ οὕτω κατέσησαν. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοῦδε μὲν ἀπολιποντες τοὺς Ἴωνας ὑπακηκοότας σφέας πολλὰ δὴ ἀγάλμασι Ἀρισταγόρεω, ὡς ἔβησαν πεμφθέντες σφίσι Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης ἐπιθέντες, (ὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) ὡδὲν ἧσσον τὸ πρὸς τὸ Ἑλλήσποντον καὶ Βυζάντιον πολεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζαντίους τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, ὑπ' ἑωυτῶν ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον,

Sardis aduenium, easque [1] occurrente nemine, capiunt, omniaque eius vrbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias: [2] Quæ res fuit impedimento quominus qui ingressi erant vrbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum vnam quidã è militibus quum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus totam vrbem absumpsit. Ardente vrbe, & vastante iam extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarum quicunque in vrbe erant, vndique circumuenti, ex vrbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolũ, qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immissetur, & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obuiam ferentes, metu perculsi, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc noctu ad naues. Crematis Sardibus, deflagrauit [α] vna templum Cybeles indigenæ deæ: cuius prætextu postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremauerunt. Hoc vbi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, resciuerunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem conuenerunt: nec adepti Sardibus Iones iam illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressiq; cum illis ex aduerso instructis, in fugam eos vertunt, multosque occidunt, & in his cum aliis illustres viros, tum Eualcidem Eretriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo maiorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere, per vrbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum [CIII] est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuncios Aristagoræ magnopere rogabantur, negauerunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniã ista aduersus Darium egerant, nihilo segnius bellum aduersus regem parabant: Hellespontumque inuecti, Byzantium ac ceteras circa vrbes in suam potestatem redegerunt. Inde euecti,

1 Repugnante nemine. 2 Ne autem vrbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet. at Valla inuexit præcedentibus hæc, τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι &c.*

magnam

magnam Cariæ partem in belli societatem asciuerunt. nam Caunus, quæ prius societatem facere recusauerat, vbi Sardis conflagrarunt, & ipsa Ionibus accessit. Cyprii quoque omnes vltro, exceptis Amathusiis, accesserunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Chersis filius, Siromi nepos, Eualthontis pronepos. hic vir, quum sæpenumero antea Gorgum solicitasset ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellasse, vehementius vrgere hominem instituit. In quo quia nihil proficiebat, obseruato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur vna cum suis [1] militibus, eũ portis exclusit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo potius Onesilus omnibus Cypriis vt rebellarent suadebat: persuasis ceteris, Amathusios rebellare abnuentes obsidione [CV] circumdedit. ¶ Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, vt ei nunciatũ est Sardis captas incensasq; ab Athenienſibus atque Ionibus, & huius comparandæ classis atque rei contexendæ fuisse authorem Aristagoram Milesium, fertur, [2] quumprimum hæc audiuit, dixisse Iones nihil fecisse: probe sciens non fuisse illos præ contẽptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinam essent Athenienses. Id quum audisset, tum arcũ popposcisse, eoq; sumpto, sagittam quam imposuerat, in cælum excussisse: & ea in aerem excussa, dixisse, O Iupiter; contingat mihi vt Athenienses vlciscar. Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepisse vt sibi semper apposita cœna, ter diceret, Here, memẽto Athenienſium. Et quum hoc præcepisset, [CVI] accito ad suũ conspectũ Histiæo Milesio, [3] quem ipse diu distinuerat, ita eum fuisse alloquutus, Audio Histiæ procuratorem tuum, cui tu Miletum demandasti, nouas aduersum me res esse molitum. viris enim ex altera continente persuasit vt Iones sequerentur, (qui mihi commissorum pœnas dabunt) eosque induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorum quidnam sine tuis consiliis actũ est? Proinde vide ne rursus teipsũ in culpã induas. Ad hęc Histiæus, Quodnam, inquit, rex protulisti verbum? mene consulere rem quæ

Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι. ἐν δὲ τῷ Καύνῳ προτέρῳ ἐβουλεύσω συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδις, τότε σφι ἐν αὐτῷ προσέσχετο. Κύπριοι δ' ἐθελονταὶ σφι πάντες προσεγίνοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν δὲ ἐκ τῶνδε ἀπὸ Μήδων· ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. τοῦτ' ὦν ἦν πολλάκις μὲν ἐν προτέρῃσι ἐπὶ Γόργον παρηνέα ἀπίσσαν ἀπὸ βασιλέος, τότε δὴ ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστεῶτας, παγχυδὸν εἰκαίμυος ἐόντος. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, σὺν αὐτῷ μὲν φυλάξας ὀλίγους, ἐξελθὼν τὸν ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ τασσιώτῃσι, ἀπεκλήισε τὰς πυλέων. Γόργος μὲν δὴ φερτὴς τὴν πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ αἰεὶ ἔπεμπε πρὸς Κυπρίους στρατιὴν ἀπίσσασαν. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους αἰεὶ ἔπεμπε, Ἀμαθουσίους δὲ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος. Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαπελήλυθε Σάρδις ἀλόντας ἐμπρησθείσας ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, δοκέει ἡγεμονίη μεγάλη τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφασθῆναι, ὃν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα. Ἰώνων τοὐδένα λόγον ποιησάμενον, δὲ εἰδότα ὡς οὔτι γε οὐ κατὰ πρόφασιν ἥξοντας ἀποστάντες, εἰρέσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι τόξον. λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα οἰστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀποσεῖσαι· καὶ μιν ἐς τὸν ἥλιον βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, οὐκ ἐθέλω μοι Ἀθηναίους πῆμα θεῖναι. εἰπόντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἑνὶ τῶν παρεόντων, ἡείτινος προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. Προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλὸν, Πιωθάομαί σευ Ἱστιαῖε βπίτερπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἠπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἴωνας σὺ ἀλλοίσι, τοὺς δώσο τίσασθαι ἐμοὶ δίκην τ' ἐποίησαν, τούτους ἀναγκώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεσθαι, Σαρδίων με ἀπεστέρησε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἂν σὺ τῶν ἐμῶν βουλευμάτων τοιοῦτον τι ἐπορήξαι; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ ἐν αἰτίῃ γένῃς. εἰ δὲ πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ κοῖόν ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ βουλεῦσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ

1 *Legit στρατιώτῃσι pro στασιώτῃσι.* 2 Vbi hæc audiuit, Iones contempsisse, *vel, nihili fecisse*, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem scitet. deinde interr. 3 Quem à longo iam tempore detinebat. *vel, retinebat.*

» σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀναχήσειν;
» ἢ δ' αὐ ὑπιδιζήμενος, ποιέοιμι ταῦτα; τοῦ δὲ ἐν-
» δεὴς ἐών; τῷ πάρεστι μοὶ πάντα ὅσα σοὶ, πάντων
» δὲ τῶν σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιοῦμαι;
» ἀλλ' εἶ τοι τοιοῦτον οἷον σὺ εἴρηκας φρήσει ὁ ἐμὸς
» ὑπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐὼν ἐωυτῷ βαλλόμενον τε-
» ρηχέναι. ἀρχεῖά δέ ἐγωγε οὐδὲ ἀνδέχομαι ὄν
» λόγον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ὑπίτροπος νεώ-
» τερον φρήσουσι περὶ φρήματος τοῦ σέο. εἰ δ' ἄ-
» ρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σύ ὅ τοι ἀκήκοας ὦ βασι- 10
» λεῦ, μάθε οἷον φρῆμα ἐργάζῃ, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσ-
» σης ἀπάσσας τὸν ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἰκασι, ἐμοῦ
» ἐξ ὀφθαλμῶν σφι ἠλιωμένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι-
» περον εἶχον· ἐμέο δ' αὖ ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη
» πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πο-
» ρευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τι καινά τε πρήσσω καὶ πα-
» τήσω ἐς τοὺς δ, καὶ ὃν Μιλήτου ὑπίτροπον τῶν ἐν
» ταῦτα μηχανησάμενον, ἐχχειρίτην ποιέωμαι.
» τάδε δὲ καὶ τάδε ἔπος ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι
» τοὺς βασιλητους, μὴ πρότερον ἐκδύσασθαι ὃν 20
» ἔχω κιθῶνα, καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι
» Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω. Ἰστιαῖος μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δα-
ρεῖος δὲ, ἐπείθετο· καὶ μιν ἀπῆκε, ἐντειλάμενος, ἐπει-
δὴ τὰ ὑπεστήσατο οἱ ὑπίτροπα ποιήσῃ, πολλὰ μη-
νέσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ ἦν ἀγγε-
λίη τε πρὸς τῶν Σαρδίων πολλὰ βασιλῆα φοιτᾶν,
καὶ Δαρεῖος τὰ πρὸς ὁ τόξου ποιήσας, Ἰστιαίῳ ἐς
λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμεμψίμοιρος ὑπὸ Δα-
ρείου, ἐκομίζετο ὅτι θαλάσσαν· ἐν τούτῳ πρωτὶ 30
208 τῷ χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλα-
μινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίοισι ὀξαγγέλλεται, ἵππους
στρατιῷ πολλῷ ἄγοντα Περσικὸν Ἀρτύβιον,
ἄνδρα Πέρσην, πρεσδύτιμον ἐς τὸν Κύπριον εἶ-
ναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας δι-
έπεμπε ἐς τὸν Ἰωνίην, ὀπαλλύμενος σφέας. Ἴ-
ωνες δὲ ὡς ἐς μακρὸν βουλευσάμενοι, ἦκον πολ-
λῷ σόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὸν Κύ-
πριον, καὶ οἱ Ἱέρυσα νησὶ Δραβαίτας ἐκ τῆς
Κιλικίης, ἦσαν δὲ τὸν Σαλαμῖνα πεζῇ. τῇ- 40
σι δὲ νησὶ οἱ Φοίνικες πρὸς ἔπλωον τὸν ἄκρην,
τὴν καλέονται κληῖδες τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ
τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου,
συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς, Ἄν-
δρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι,

tibi sit quippiam siue multum siue parũ molestiæ allatura? Quid mihi quærens ista facerem? aut cuius rei indigens? cui omnia adsunt quę tibi? quem tu omniũ consiliorum tuorum communione dignaris? Quod si istud quod ais egit procurator meus, sic habeto, id eum fecisse suo consilio.[1] Principio rationem istam non admitto, Milesios ac meum procuratorem quippiam rerum nouarum fecisse aduersus statum tuum: siquid tamen huiusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, intellige quid rei egeris quod me à mari ablegandum putasti. nam Iones id agere aggressi sunt postquam ego ex ipsorum conspectu sum amotus, cuius aggrediendi iam pridem libidine tenebantur: quod si ego in Ionia fuissem, nulla profecto se ciuitas commouisset. Proinde nunc propere dimitte me vt in Ioniam contendam, illic omnia negocia tibi in integrũ restituturus, & hunc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem, in tuam potestatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui sententia confecero, iuro per deos regios me non prius exuturum hanc vestem, qua indutus in Ioniam descendam, quam Sardiniam insulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc Histiæus fallendi CVIII gratia dicebat. quibus persuasus, Darius hominẽ dimisit, præcipiẽs vt posteaquam ea quæ spoponderat præstitisset, ad se Susa reuerteretur. Dum nũcius CIX de Sardibus ad regem venit, Dariusque illam rem arcu fecit, & Histiæum est alloquutus, Histiæusq; ab eo dimissus ad mare se contulit, hoc interea omni tempore hæc gesta sunt: Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuncius affertur,[2] Artybium virum inter Persas eximium cum magna vi Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Iones euocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cũ magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persæ nauibus è Cilicia traiecerunt, terrestrique itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ Claues Cypri vocantur. His ea CIX facientibus, Cyprii tyranni conuocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus

1 Sed ego prorsus fidem his verbis abrogo, Miles. 2 Artybium Persam cum numerosa manu Persica, Cyprum aduentare. *Ad verbum*, Expectari in Cyprum. *Id est, Eius in Cyprum aduentum expectari. Valla autem hic* προσδόκιμον *cum* δόκιμον *confudit.*

cum vtris dimicare velitis, cum Persis an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cum Persis acie confligere, iam tempus est è nauibus egrediendi, & in acie standi, vt nos vestras ingressi naues, cum Phœnicibus dimicemus: sin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite. quoniam alterutrum opus est eligatis, vt quantum in nobis situm est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hęc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos misit ad mare tutandum, non ad naues tradendas, quo ipsi cum Persis in terra confligeremus. [1] Itaque vbicunque quidem collocabimur, vt operam nauemus enitemur: vos vero debetis, qualia ab imperantibus Medis passi estis reminiscẽtes, viros egregios vos ostendere. Hæc
cx Iones responderunt. Post hæc Persis in campum Salaminiũ tendentibus, 10 Cyprii reges aduersus alios hostes constituerunt alios Cyprios: aduersus Persas, optimum quenq; Salaminiorum ac Soliensiũ. aduersus Artybiũ Persarum
cxi ducem Onesilus vltro constitit. Insidebat Artybius equo in armatum erigere se docto. Quod audiens Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satelles sane quam peritus rei bellicæ, & alioqui [2] solertiæ plenus) Audio, inquit, Artybii equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore [3] eum in quem agitur, perficere: proinde tu propere inita ratione dicito vtrum malis obseruare, equumne ne tibi feriendũ, an ipsum Artybium. Ad quem seruus suus, Ego vero, inquit, rex, paratus sum & vtrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaueris, facere. promam tamen quod rebus tuis esse conducibilius sentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. siue enim talẽ occidas, decori tibi fore: siue (quod secundum est) à tali occidaris, (quod 30 absit) dimidium mali esse. nos vero famulos cum famulis hostiũ debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non est caussa cur eius artificiũ extimescas. recipio enim tibi eum posthac
cxii aduersus neminem se erecturũ. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terrestres nauales que: & classe quidem Iones eo die strenue pugnantes superauere Phœnices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem,

1 Nos itaque vbi collocati sumus, vt oper. *vel, In munere quod nobis iniunctum est.* 2 Audaciæ plenus. *Vel,* animosus. *Vel,* magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λήματος *quam* λήμματος. 3 Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel,* Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respondet verbo* κατεργάζεσθαι.

ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο.
κατὰ δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο, ὡς προσ-
εφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ἐπὶ τοῦ ἵππου
κατήμενος ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ συνεθήκατο τῷ ὑπα-
σπιστῇ, παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον. ἐ-
πιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου
ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κὰρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπα-
ράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρα-
τηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ.
Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν
209 Κουρίου, προδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑωυτὸν οὐ
μικρήν. οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων
ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίων πολεμιστήρια ἅρματα τὠυτὸ τοῖσι Κουρι-
εῦσι ἐποίεε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ
Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλ-
λοι τε ἔπεσον πολλοί, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος,
ὅσπερ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βα-
σιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ
τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον,
ἐν ἔπεσι αἴνεσε τυράννων μάλιστα. Ὀνησίλου μέν
νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποταμόν-
τες τὴν κεφαλήν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα. καί μιν ἀπ-
εκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφα-
λῆς, καὶ οὔσης ἤδη κοίλης, ἑσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς
αὐτήν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γενομένου τοιούτου,
ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμαντεύθη σφι,
τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν
ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος· καί σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον
συνοίσεσθαι. Ἀμαθούσιοι μέν νυν ἐποίευν ταῦτα καὶ τὸ
μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχή-
σαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου
διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκευ-
μένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ
τῷ προτέρῳ βασιλέϊ τοὺς Σαλαμινίους παραδιδόν-
τας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν
Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ
πλεῖστον πολιορκευμένη Σόλοι, τὴν πέριξ ὑπορύσσοντες
τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον οἱ Πέρσαι. Κύπριοι
μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι, αὖτις ἐκ νέης κατ-
εδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέ-
ρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι
στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας,
ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους
Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μά-
χῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τοὐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς
πόλιας ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος
πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δάρδα-
γρ. Περκώσιον, νον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ

vbi concursum est, dũ acies dimicant,
circa imperatores hoc actum est: Vbi
Artybius equo cui insidebat in Onesilũ
inuectus est, Onesilus (vti conuenerat
cum satellite) ipse inuadentem Artybi-
um ferit, eius satelles sublatos equi pe-
des in Onesili scutum eos iactantis, *fal-*
ce percutiens abscidit. quo ictu Artybius
Persarum imperator illic vna cum equo
corruit. Ceteris autem pugnando oc- CXIII
cupatis, Stesenor Curii tyrannus, non
parum circa se copiarum habens, pro-
didit socios Curienses. (hi Argiuorum
coloni dicuntur esse.) Post horum pro-
ditionẽ, statim Salaminii, qui curribus
vehebantur, idem fecere. quo ex facto
Persę Cypriis superiores extitere. Horũ
acie in fugam versa, cũ alii multi occu-
buere, tum vero Onesilus Chersis filius,
qui Cyprios ad defectionem induxerat,
& Soliorũ rex Aristocyprus Philocypri
filius, eius, inquam, Philocypri quem
Solon Atheniensis Cyprũ profectus in-
ter tyrannos maxime versibus celebra-
uit. Onesili caput Amathusii, quoniã CXIV
ipsos obsederat, excisum in oppidũ re-
tulerunt, ac supra portas suspenderunt.
Quod suspensum quũ iam exinanitum
esset, ingressum apum examen fauo re-
fersit. ea de re oraculũ Amathusiis (nam
oraculum consuluere) redditum est vt
depositum caput humarent, Onesiloq́;
quotannis tanquam heroi sacrificarent.
hoc facientibus, melius cum eis actum
iri. quod Amathusii ad meam vsq; me-
moriam faciebant. Iones, & alii qui CXV
ad Cyprum pugna nauali dimicauerãt,
vbi didicere res Onesili perditas, & ce-
teras Cypriorum vrbes obsessas præter
Salaminem, eam autem Gorgo pristino
regi Salaminios restituisse, in Ioniã re-
dire maturauerunt. Ciuitatum autem
Cypriarum diutissime obsidionem Soli
pertulit, sed eam Persæ quinto mensæ
quã obsidere cœperunt, circum suffos-
so muro expugnauerunt. Ita Cyprii, CXVI
quum annum liberi fuissent, denuo in
seruitutẽ sunt redacti. At Daurises, qui
filiam Darii in matrimonium habebat,
Hymeesq; & Otanes, atque alii Persa-
rũ duces, & ipsi filias Darii in matrimo-
nio habentes, persequuti eos Iones qui
aduersus Sardis expeditionẽ fecerant,
postquam in naues repulerunt prœ-
lio victos, dehinc inter se partiti sunt
vrbes quas expugnarant. Daurises CXVII
quidem conuersus ad vrbes in Hel-
lesponto sitas, cepit Dardanum, cepit
Abydum & Percotem, Lampsacum &
Pæson,

Pæson, singulas diebus singulis. ¶ Cui
à Pæso ad vrbem Parion contendenti
nuncius adfertur, Cares cum Ionibus
sentientes, à Persis defecisse. igitur con-
uerso itinere ex Hellesponto aduersus
CXVIII Cariam copias duxit. Sed antequam
perueniret, de eius aduentu certiores
facti Carii, ad columnas quæ Albæ di-
cuntur, conueniunt, atq; ad amnẽ Mar-
syam, qui ex Hydriade regione defluit
in Mæandrum. Ibi coactis Cariis, multę
sunt à multis dictæ sententiæ: sed opti-
ma omnium, meo iudicio, à [1] Pixodora
Mausoli filio, viro Cindyensi, qui Syen-
nesis Cilicum regis filiam in matrimo-
nio habebat. Ab hoc sententia diceba-
tur vt transmisso Mæandro Cares flu-
men à tergo habentes, ita demum cum
hoste congrederentur, vt sublata spe re-
tro fugiendi, atque ibidem manere co-
acti, redderentur [2] meliores quam na-
tura essent. Verum hæc sententia non
peruicit, sed illa, vt Persis potius à tergo
Mæander esset, vt si Persæ fugam faci-
entes euaderent, tamen in flumen inci-
CXIX dentes, abire non possent. Post hæc
quũ adessent Persæ, ac Mæandrũ trans-
issent, ibi super amnem Marsyam Cares
prœliũ conseruere cum Persis acre atq;
diuturnum: ad postremũ præ multitu-
dine hostiũ terga vertunt. Quo in prœ-
lio, Persarũ cecidere duo millia, Carum
decem millia: ex quibus qui effuge-
rũt, ad Labranda in Iouis militaris tem-
plum se receperunt, in magnum atq; sa-
crum lucum platanorum. Soli autẽ ex
iis quos nouimus, Cares sunt qui Ioui
militari hostias offerãt. Huc Cares quũ
se recepissẽt, de salute cõsultabant, vtrũ
sese Persis dedere, an Asiam penitus re-
CXX linquere satius esset. De hac re con-
sultantibus, subsidio venere Milesii cũ
sociis. Ibi Cares immutata priori vo-
luntate, rursus ad bellum instaurandũ
animantur, & cum inuadentibus Persis
concurrunt: & quum diutius quã prius
dimicatum esset, fugantur, multis cęsis,
CXXI Milesiorum præcipue. Post acceptã
calamitatẽ hanc Cares copiis reparatis
[3] repugnauerunt. Audientes enim vr-
bes suas inuasũ iri à Persis, insidias illis
in via quæ in Mylassa fert collocaue-
runt, authore Heraclide Ibanolio, viro
Mylassensi. In eas insidias Persæ noctu
incidentes, obtruncati sunt cũ ducibus
suis Daurise & Amorge & Sisamace,
necnon Myrse Gygis filio. Hunc in mo-
CXXII dum interiere hi Persæ. Hymees autẽ

Παισόν. ταύτας μὲν ἐπ᾽ ἡμέρης ἑκάστης αἵρεε. ἀ-
πὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγ-
γελίη, τοὺς Κᾶρας τὠυτὸ Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστά-
ναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου,
ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα
τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην
ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ
Λευκάς τε στήλας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρ-
σύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον
ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγί-
νοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶ-
ναι ἐμοί, Πιξωδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος,
ὃς τοῦ Κιλίκων βασιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα.
τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαί-
ανδρον τοὺς Κᾶρας, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμόν,
οὕτω συμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ἐς τοὐπίσω φεύγειν οἱ
Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενοίατο ἔτι
ἀμείνονες τῆς φύσιος. αὕτη μέν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη,
ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον
μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα ἢν φυγὴ τῶν Περσέων γένη-
ται, καὶ ἑσσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοστήσουσι ἐς
τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. Μετὰ δέ, παρεόντων, καὶ
διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ
τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι
οἱ Κᾶρες, καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρήν, καὶ ἐπὶ χρό-
νον πολλόν. τέλος δέ, ἑσσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων
μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δέ, ἐς μυ-
ρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθη-
σαν ἐς Λάβραυνδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε καὶ
ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δέ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
Κᾶρές εἰσι οἳ Διῒ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειλη-
θέντες ὦν οὗτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, 210
ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας ἑωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ
ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρήξουσι.
Βουλευομένοισι δέ σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέον-
τες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι. ἐνθαῦτα δέ,
τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ
αὖτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ ἐπιοῦσί τε τοῖσι
Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι ἐπὶ πλέον
ἢ πρότερον, ἑσσώθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν, Μι- γρ. δὲ τῶν πολλῶν,
λήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶ-
μα, ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμε-
νοι γὰρ ὡς στρατεύεσθαι ὁρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πό-
λιας σφέων, ἐλοχήσαντο τὴν ἐπὶ Δάσῳ ὁδόν· ἐς γρ. ἐν Πηδάσῳ
τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτός, διεφθάρησαν,
καὶ αὐτοί, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀ-
μόργης καὶ Σισαμάκης. σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ γρ. Σισιμάκης.
Μύρσης ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν γρ. Μύρσος
Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μέν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν. Ὑμέης δὲ

1 Pixodaro 2 Fortiores, *vel*, magis strenui 3 *Pro*, Pugnam instaurarunt *vel*, Denuo pugnarunt.

χὴ αὐὸς ἐὼν τ̃ ὑπὸ Ἰώνων ἁλὼς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, ἁπόρμος ἐς τ̃ Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαρείου, χὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καὶ ἁλιπὼν τ̃ Ἑλλήσποντον ἦγε τ̃ στρατόν· χὴ εἷλε μὲν Αἰολέας πόλιας, ὅσοι τ̃ Ἰλιάδα νέμονται, εἷλε δ̓ Γέργιθας τοὺς ὑπολοίφαντας τ̃ ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐὸς μὲν δὴ Ὑμέων αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, ἰδόσῃ τελευτᾷ τὰ ἐν τῇ Τρωάδι. οὕτω μὲν δὴ ὕπω ἐτελεύτησε. Ἀρτα- 10 φέρνης δ̓ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, χὴ Ὀτάνης ὁ τέτος στρατηγὸς, ἐπάχθησαν ὅτι τ̃ Ἰωνίην, χὴ τ̃ μετέπειτα Αἰολίδα στρατευσάμενοι. Ἰωνίης μὲν ἑκατὸν πολίων, Κλαζομενὰς αἱρέσει· Αἰολέων δ̓, Κύμην. Ἁλισκομένων δὲ τ̃ πολίων, ἐν ᾗ δὲ δὴ (ὡς δίεδοξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς παρεσκεύασε τ̃ Ἰωνίην, χὴ ἐπεκεκράμμος φρήνιμα μεγάλα, δρησμὸν ἐβάλλετο, ὁρέων ταῦτα. πρὸς δὲ καὶ χὴ ἀδύνατα ἐφάνη ἐφαίνετο βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβάλλετο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἐν ᾧ ἄρα ἐξωθέων) ἢ ἐκ τ̃ Μιλήτου εἴτε δὴ ὧν ἐς Σάρδις ἢ ἔτι πρότερον ἐλθὼν ἐς Δρυσκίλιον, εἴτε ἐς Μύρκινον τ̃ Ἠδωνῶν, τ̃ Ἱστιαῖος ἐτείχεε τῷ δὲ Δαρείῳ δωρεὴν ἔδωκε. ταῦτα ἐπιπρώσκε ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκατόμνω μὲν νυν τ̃ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λεσβοποιοῦ, τυράννων μὲν ἐς Θάσον ἑτέρῳ στελλὴν ἔφερε ἡγεμόνα, ἐν Λέρῳ δ̓ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἐν ᾧ ἐκπέσῃ ἐκ τ̃ Μιλήτου· ἔπεφτα δ̓ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελθόντα δ̓ ἐς τ̃ Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτὰρ ὁ Ἀρισταγόρης ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τ̃ Μύρκινον ἀπάγειν. τ̃ μὲν δὴ Μίλητον ὅπιτρέπει Γλαύκωνος Ἡγησαγόρῃ, αὐτὸς δὲ τ̃ ἀσπίδων δοκίμων. αὐὸς δ̓ τ̃ θρῆκα λεβὴν πόντα τ̃ βαλόμενον, ἔπλεε ἐς τ̃ Θρηίκην· χὴ ἔχε τ̃ χώρην ἐπ̓ ἣν ἐστάλη. ἐκ δ̓ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, χὴ ὁ στρατὸς αὐτ̃ πολιν πᾶσαν ἀναστήσαντες, χὴ βουλομένων τ̃ Θρηίκων ὑπαποίνων ἀξιέναι.

(qui & ipse erat ex insequentibus Iones qui aduersus Sardis militauerant) ad Propontidē conuersus cepit Cion Mysiam. Hac expugnata, audiens Dauris em relicto Hellespontotendere aduersus Cariam, omissa Propontide, in Hellespontum duxit exercitum. cepitque Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas qui a priscis Teucris relicti fuerant. Et ipse quidem Hymees, quū has gentes cepisset, morbo decessit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem CXXIII Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduersus Ioniam confinemque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. Quibus oppidis captis, Aristagoras Milesius, vbi hoc accepit, non erat compos mentis, vt qui perturbasset Ioniam, & magna negocia cōfudisset. Itaque cernens hæc, vbi constitit ei rem effici non posse, nec Dariū regē superari, de fugiendo deliberabat, CXXIV conuocatisq; suæ factionis hominibus, [2] consulebat satius fore eis, si Mileto expellerentur, in septentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniā vel in Sardiniam, vel in Myrcinum Edonum, quam Histiæus, à Dario ea donatus, mœnibus struxerat. Hæc Aristagoras percontabatur. Verum Hecatæus CXXV Hegesandri filius, [3] vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: sed, si Mileto eicerentur, mœnia in Lero insula ædificanda, atque illic quiescendū: deinde illinc Miletum esse remeandum. Hoc consulebat Hecatæus. Sed Aristagoras, cuius sententia præcipue erat abeundi in Myrcinū, demandata [4] Mileto Pythagoræ filio viro inter CXXVI populares probato procuratione Mileti, ipse sumptis secum omnibus voluntariis in Thraciā nauigauit, regionemque obtinuit ad quam concesserat. Ex ea profectus, dum vrbem obsidet, tam ipse quam eius exercitus à Thracibus, tametsi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus est.

1 Qui ex priscis T. rel. fuerant, *vel, remanserant.* 2 *Cum eis* deliberabat, satius esse dicens perfugium aliquod se habere, si forte Mileto expellerentur. anne igitur se coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hist. *Vbi autem Valla sua illa* septentrionalia loca *inuenerit non video, nisi ex ὑπάρχειν fecerit ὑπάρχτον.* 3 Historicus, 4 *Mirum si Valla ita scripsum reliquit, vt Miletus viri illius sit nomen, quum in nostris exempl. sit duntaxat Pythagoræ.*

HERODOTI HPOΔOTOY 211

HALICARNASSEI ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

HISTORIARVM LIBER sextus, qui inscribitur ERATO. ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε΄ ΚΤΗ, ἐπιγεγραφομένη Ε΄ΡΑΤΩ΄.

I ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΑΣ quidem Ionicæ rebellionis author ita oppetiit. Histiæus autem Miletityrannus, [1] a Dario cōmeatum adeptus, Sardis venit. eo quum venisset è Susis, interrogatus est ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxisse: & quum negaret se id scire, quinimo mirari quod actum esset, tanquam eius rei prorsus ignarus, [2] Artaphernes, qui eum fuisse artificem comperisset, id ipsum intuens, inquit, Histiæe, sic res hæc se habet, Hunc calceum tu quidem consuisti, Aristagoras autē sibi induit. Hoc II Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Histiæus, tanquam rei ignarum, veritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, [3] regem Darium frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit primas partes Ionici belli aduersus Darium gerendi. Is quum in Chium transmississet, à Chiis in vincula coniectus est, [4] exploratum habentibus eum à Dario illuc isse ad res nouas moliendas: sed vbi omnem cognouere rationem, quod regi hostis III esset, hominem soluerunt. Ibi interrogatus Histiæus ab Ionibus cur ita prompte Aristagoræ vt à rege deficeret [5] delegasset, & tanta clade Iones affecisset, [6] non dixit causſam penes illos merito fuisse, sed regem Darium constituisse, Phœnices è sedibus suis amotos in Ioniā transferre, & Iones in Phœnicē, & hac causſa litteras ea de re se misisse. *Quibus verbis*, [7] quū nihil omnino rex cōstituisset, ipse Iones terrefaciebat. IV Post hæc ad Persas qui Sardibus erant,

ΗΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, ὕτω τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δ̓ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμπτὸς ἐὼν Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δ̓ αὐὸν ἐκ τ̃ Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, χὴ κοίου τι δοκέοι Ἴωνας ἀπίστασθαι. ὁ δ̓ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθωύμαζέ τε ὁ μεγάθυμος, ὡς οὐδὲν δήθεν τ̃ παρεόντων πρηγμάτων. ὁ δ̓ Ἀρταφέρνης ἐρέων αὐὸν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὼ ἀτρεκέα τ̃ ἀποστασιν, Οὕτω τοι Ἱστιαῖε ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τ̃ τὸ σὸ σανδάλιον ἔρραψας μὲν σύ, ἐβασίλευε δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὼ ἀπιστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἱστιαῖος δ̓, δείσας ὡς σαφέως εἶπε Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τ̃ προφάσιν ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ὅτι θάλασσαν, βασιλῆα Δαρεῖον ἐξαπατήσων· ὃς Σάρδις μὲν τὼ μεγίστην ὑπόδουλον καταργάσασθαι, ὑπέσχετο τ̃ Ἰώνων τὼ ἡγεμονίην τ̃ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δ̓ ἐς Χίον, ἐνέδησαν ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ̓ αὐτέων νεωτέρων πρηγμάτων φρονήσαι. πρήγματα ἐς ἑωυτὸν ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι ὃν πόντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμενος ὑπὸ τ̃ Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος καὶ πρόθυμος οὕτω ἐστέειλε τ̃ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ κακὸν τοῦτον εἴη Ἴωνας ὀξεργασμένος. τὼ μὲν γὰρ γνώμην αὐτῖσι αὐτὴν οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβούλευσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατικίσας, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τούτεων εἵνεκα ὑπεῖλε. ὁκόσε πόντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδεημάτου τινὰς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δἰ ἀγγέλου πυθόμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων

1 A Dario dimissus, 2 Artaphernes illum astute respondere videns, dixit, vt qui veram defectionis causſam comperta haberet, 3 Rege Dario decepto, in cuius potest. quum Sard. insc. max. se redacturum esset pollicitus, subiit pr. 4 Iudicantibus. *vel, Existimantibus.* 5 Per litteras, *vel per nuncios* suasisset, *aut imperasset.* 6 Veram causſam illis minime exposuit, 7 Quū rex hæc *fecere* minime deliberasset,

ἔπεμπε βιβλία, ὡς τοῦ λελεσχηκὼς μύθους αὐτῷ, ἀποφάσιος πάρει. ὁ δὲ Ἕρμιππος τοῖσι μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δέ, μαθὼν ἅπερ ὁ γενόμενον, ἐκέλευε δὴ Ἕρμιππον τὰ μὲν ᾧδε τῷ Ἱστιαίῳ, δοῦναι φέροντα τοῖσι ἄνωθεν ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ ᾧδε τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἱστιαίῳ, ἐωυτῷ δοῦναι. τουτέων δὲ γνομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε σὺν ἄλλοισι πολλοῖσι Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σαρδις μὲν δὴ ἐγένετο τοιαῦτα. Ἱστιαῖον δέ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατήγαγον ἐς Μίλητον, αὐτῷ Ἱστιαίῳ δεηθέντος· οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρεω, ὑδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον δέχεσθαι ἐς τὴν χώρην, ἅτε ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἐώσης βιῆναι ἐπειρᾶτο καπηλεύων ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον) πυθόμενος ἔν μηρῷ τινὶ ὑπὸ τοῦ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπὸ τοῦ ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπαγορεύεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας) ἐλαύνει ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. ἐπεὶ δέ, πληρώσαντες ἑκατὸν τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα δὲ ἱζόμενοι, ἅς ἂν τοῦ Πόντου ἐκπλώσας τὰς νέας ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἱστιαίῳ ἔφασαν ἐοῖσι εἶναι πείθεσθαι. Ἱστιαῖος μὲν δὴ ταῦτα ἐκ Μιτυληναίων ἐποίεε ταῦτα. ὅπως δὲ Μίλητον αὖτις ἀνάξεται, μηχὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ὡς ἐκάστοις προσδόκιμος. συγγραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἠλάστεον ὅπως τὴν Μίλητον, πολλὰ πολίσματα τῶν ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τὸ δὲ ναυτικὸν Φοίνικες μὲν ἔσαν προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅπως τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δέ, πυθόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον πρόβουλους σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν αὐτίξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους. τὸ δὲ ναυτικὸν πλήρεσι, νομίσαντας μηδεμίην τῶν νεῶν. πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὴν πεντηκοστὴν ἐς Λάδην, πρόναυμαχησομένους Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὅπου τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ πρῆξαν οἱ Ἴωνες. σὺν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα ἔνεμον. ἦγον δὲ οἱ στρατηγοὶ τοιάδε· τὸ μὲν πρὸς ἠῶ τοῦ οὐρανοῦ ἐὸν τοῦ στρατοῦ εἶχον Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτεων Πριηνέες δυώδεκα νηυσί, καὶ Μυήσιοι τεσσὶ νηυσί. Μυησίων δὲ Τήιοι εἶχοντο ἑβδομήκοντα καὶ δέκα νηυσί· Τηίων δὲ εἶχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. τοῖσι δὲ τούτοισι, Ἐρυθρηῖοί τε ἐπάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθρηῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τῶν ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τριῆρες καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τρίηρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἔσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκοντο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι ὁ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρρώδησαν μή σφεας δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ μὴ σφι ἐόντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. ταῦτα ὑποπτεύσαντες, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ ὑπ' Ἀρισταγόρεω μὲν τὸ Μιλησίου κατελυθέντες τῶν ἀρχαίων, ἔφυγον ἐς Μῆδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον) τουτέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν πᾶς ὑμέων δεῖ ποιήσας φανῆναι τὸν βασιλέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολιήτας πρέσβεται ἀπὸ σχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ· παρεσκευάδαται δὲ ἐπαγγείλασθαι τάδε, ὡς πείσονταί τε ἄρχειν ἀδέων ἀπόστασιν, καὶ δὲ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται· καὶ δὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδέν, ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν μὴ ποιήσουσι, εἰ δὲ πάντως ὑμέας μάχης ἐλάσσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τάχα σφέας κατέξει, ὡς εἰσωσθέντες τῇ μάχῃ, ἐξαμυνέεσθαι πρὸς ἐωυτούς, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνὰ πάσας ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι προδώσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτῶν, δεξαγγέλλοντες. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐτοὶ αἱ ἀγγελίαι, ἀγανωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὰ προδόσιμα· ἑωυτοῖσι γὰρ ἕκαστοι ἐδόκεον μύθοισι ταῦτα λέγειν Πέρσας δεξαγγέλλειν. ταῦτα μὲν νυν ἰθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τὴν Γερσέων ἐγένετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ δηλοῖ ὑπόρουλο, ἐν ᾧ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε,

litteras dat, tanquam ſecum antea de rebellione colloquutos: quas litteras fecit per nuncium quendam Hermippum Atarniteum. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, ſed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quæ viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animũ inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote guſtata libertate. [1] Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita reiectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas ſibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: [2] Lesbiiſque vt ſibi traderent naues perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique ſubſidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui ſe paratos obſequi ſibi aſſentiebantur. ¶ Hiſtiæo & Mitylenæis hæc agentibus, aduerſus ipſam Miletum ingens exercitus hoſtium claſſiarius pariter & terreſtris [3] in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in vnum copiis cuncti in eam contendebant, minoris cetera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices, cum quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. Hos aduerſus Miletum & cetera Ioniam venturos quum accepiſſent Iones, miſerũt ſuos quiq; primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, viſum nullas debere terreſtres copias aduerſus Perſas contrahi, [4] ſed Mileſios mœnia per ſeipſos pro viribus tutari, ceteros claſſem inſtruere nulla naui prætermiſſa: inſtructaq; claſſe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna nauali decernere. Lada autẽ, parua quædã eſt inſula, vrbi Mileſiorũ obiacens. Poſt hæc impletis nauibus Iones præſto fuerunt, comitantibus Æolibus [5] qui incolunt Lesbũ:

1 Atque adeo Hiſtiæus ſub n. 2 Quumque Lesbios vt ſibi naues darent perſuaſiſſet, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium nauigarunt. Ibique ſubſidentes nauigia q. e. P. pr. intercipiebant, præterquam eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. 3 Expectabatur. 4 Sed è mœnibus Mileſios hoſtium impetum pro viribus propulſare: claſſem autem inſtruere &c. 5 Quicunque agrum Æolicum incolunt.

atque

atque ita aciem inſtruxerunt: Cornu quod erat auroram verſus, ipſi Mileſii cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenſes erant, duodecim cum nauibus: Miuſii cum tribus nauibus. His contigui Teii, decem & ſeptem cum nauibus: Chii cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocenſes: Erythræi quidem, cum octo nauibus, Phocenſes vero cum tribus. Phocenſibus adhærebant Lesbii cum nauibus ſeptuaginta. Vltimo in loco erant Samii cum ſexaginta nauibus, tenentes cornu occaſũ verſus. In ſumma, omniũ numerus, trecentæ ſexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ naues. Barbaræ vero, numero ſexcentæ. Quæ vbi & ipſæ in agrum Mileſium venere, omniſque eis peditatus adfuit, tum vero duces Perſarũ, audita multitudine nauium, iamdudum extimuerunt ne illos ſuperare, neve Miletum, niſi mari potiti eſſent, capere non poſſent, ſimulque ob id apud Darium adirent periculum pœnæ ſubeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis, qui ab Ariſtagora Mileſio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc aduerſus Miletum militabant, horum quicunq; aderant conuocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, [1] qui veſtrũm de domo regia bene meritus eſt, nunc appareat. Suos enim populares quiſque veſtrũm conetur abducere à reliquis ſociis, eliciendo illos hac promiſſione, nihil eos, quod rebellarint, moleſtiæ ſenſuros, nullas eorum vel ſacras vel priuatas ædes incenſum iri, nihil violentius quam antea paſſuros: ſinminus iſta facere ſed omnino decernere prælio voluerint, hæc eis damna dicite cuẽtura, quæ certe euenient: ipſos prælio victos in ſeruitutẽ rapiendos, liberos eorũ à nobis caſtrandos, virgines in Bactra aſportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Perſarum ducibus, Ionum tyranni ſub noctem ad ſuos quiſque populares denunciatũ miſerunt. Iones ad quos ii nuncii peruenerunt, contemnere hæc, nec animum ad proditionẽ faciendam inducere, ſibi quiſque ſoli illa à Perſis denunciari exiſtimãtes. Hoc, ſimulatque Miletum Perſæ applicuere, geſtũ eſt. ¶ Mox quum ad Ladã Iones coacti eſſent, conciliaq; haberentur, & aliæ ab aliis ſententiæ dicerentur, Dionyſius Phocenſis dux ita loquutus eſt,

1 Nunc extent alicuius veſtrũm in regiam domum beneficia.

» Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τὰ ἀκμῆς ἔχει ἡμῖν τὰ πρήγματα, » Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἰ ἐλεύθεροι ἢ δούλοισι, καὶ τὸ τοι- » σι ὡς δρηπέτησι. νῦν ὦν ὑμέες, ὦ μὴ ἐθέλησθε πα- » λαιπωρίας ὑποδέκεσθαι, ὃ πρόκειται μὴ πόνος ὑ- » μῖν ἔσται, οἷοί τε ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τὸς ἀν- » αντίους, εἰ ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίη τε καὶ ἀταξίη » προκεχειρίσατε, ὀρθῶς ἐμοὶ ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ » δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλέι τῷ Δοσσάτιος. ἀλλ' ἐ- » μοί τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας ἀνδρὶ ἐπιτρέψατε. καὶ » ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ οὐ συμ- 10
» μίξειν τὸς πολεμίους, ἢ συμμίσγοντας, πολλὸν ἐλασ- » σώσεσθαι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ὑπεδέκοντο σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ· ὁ δέ, διὰ γώνων ἑκάστοτε ἐ- πὶ κέρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο, διέκ- πλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλλήλεων, καὶ ἐς ὑπερβάλλας ὁπλίσιες, ὃ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχε- σχε ἐὼ ἀγκυρέων παρεχέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡ- μέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπειδοντό τε καὶ ἐποίευν ὃ κελευόμενον. τῇ δὲ ὀκτὼ τούτῃσι, οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τειρομένοι τε πα- λαιπωρίῃσί τε καὶ ἡελίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτὸς τάδε, » Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε αἰαπίμπλαμεν; » οἵτινες ὑπερφρονήσαντες, καὶ σκάφεα τριήρεα νέας ἕρεις, » ὑπερέψαντες ἡμέας ἑωυτὸς ἔχομεν· ὁ δέ, ὑπερβαλ- » λὼν ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι αἰσχίστῃσι· καὶ δὴ πολ- » λοὶ μὲν ἡμέων ἐς ἰσόσους πεπλώκασι, πολλοὶ δὲ ὑπό- » δοξοι τῷδε ἔσονται πείσεσθαι. πρό τε τούτων τῶν κακῶν, ἡ- » μῖν δεχρέων καὶ ὅπως μή τι παθησόμεθα αὐτοί, καὶ τὴν μέλλουσαν » δηλαδὴ ὑπομονήν, ἥτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τὴν παρεοῦσαν 30
» συνέχεσθαι. Φέρετε, εἴ τι μὴ πιθώμεθα αὐτοί. Ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μὲν ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι ἔδοξε οὐδενὶ ἥδελε, ἀλλ' οἷα γραπτὴν, σκηνάς τε ἐξαμώσαντες ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκηνέεσθαι τε καὶ ἐξαίρεσθαι ἐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας, ἀλλ' αἰωρέεσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γι- νόμενα οἱ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρόλε- γον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης, κελεύοντων τῶν Περσέ- ων, δεόμενός σφεων σκληθῆναι τὴν Ἰώνων συμμαχίη- ν· οἱ Σάμιοι ὦν, ὁρέωντες ἅμα μὲν ἐξαναστὸν ἀταξίῃ 40
πολλῷ ἐκ τῶν Ἰώνων, ἐδέκηντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ ἀδύνατα καὶ τεφαίνετο σφι εἶναι ἀδύνατον τὰ βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέεσθαι, δοῦ τε ἐπιστάμενοι ὡς εἰ καὶ ὃ πρῶτον ναυτικὸν ὑπερβαλοίατο ὃν Δαρεῖον, ἄλλο σφι παρέσται πεζὸν πλησιόν. πρόφασιος ὦν ὅτι λαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἀβου- λοτέρους εἶναι χρηστούς, ἐν χερσὶ ἐποιεῦντο πρὸ ποιῆσαι πάλιν ἰρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτευ τοὺς λόγους ἐδέκηντο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος

ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, πρὶν

Quoniam in summo ancipiti res nostræ sunt, viri Ionες, vt aut liberi simus aut serui, & quidem tanquã fugitiui, si vultis deuitare calamitates, subeundus est vobis impræsentiarum labor: ita superatis hostibus liberi esse poteritis: sin autem ignaui fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam vestri spem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed assentiamini mihi, & vosipsos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut non concursuros hostes, aut si concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Ionες sese Dionysio permisere. Ille classem assidue in cornua producens, vt remiges exerceret, subinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos esse, & reliquum diei naues in ancoris stare: quotidie laborẽ Ionibus exhibens, ad septimum vsque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Post eum diem Ionες, vtpote talium laborum insueti, tum defatigatione, tum sole afflictati, inter se dixere, Quo nos deorum offenso ista patimur? qui desipientes ac mẽte capti viro Phocensi superbo tres naues habenti, omnino nos permisimus, eumq; toleramus? quos ille sumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorum multi in morbũ inciderũt, multi idem passuri videntur. quibus satius est quiduis aliud quam hæc mala pati, atque adeo seruitutem, [1] siqua futura est, expectare, quam præsenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter se loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, sed tentoriis more militari in insula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia sua redire. Id animaduertentes Samiorũ duces, & magnam Ionum confusionem, putauerunt sibi admittendam orationem Persarum, quam per nuncium aperuerat Æaces Sylosontis filius, rogans vt à sociis deficerent, quum præsertim non fieri posse videretur vt regis potentiam superarent, ac probe scirent, si præsentem Darii classem superassent, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occasionem, vbi primũ viderunt Ionες negantes se in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt suorum sacrorum atque priuatorũ conseruationem. Æaces autem, cuius orationem admisere Samii, filius Sylosontis

[1] Quantacunque futura est,

Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quẽ- admodum alii Ioniæ tyranni. Itaque XIV posteaquam Phœnices nauigare aduersus Ionες cœperunt, Ioneſque & ipsi naues in cornua digestas producere, ac propius ventum est, prœliumque consertum, tunc quinã Ionες ignaui, quive egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicuntur tamen Samii, quemadmodum cum Æace composuerant, sublatis velis ex acie excessisse, Samumque abisse, præter decem naues, quarũ trierarchi permanserunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes esse suis ducibus. Quo ex facto cõmune Samiorum concilium eis donauit vt ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorũ in lapide scriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui iuxta erant fugam capessere, idem fecere quod Samii. [1] Quum id pleriq; Ionum facerent, XV eorum qui pugnando perstitere, Chii præcipue circumuenti sunt, & quia nolebant perfide agere, edita egregia opera oppressi. Qui (vt superius dictum est) centum naues quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamẽ inique se facturos censuerunt si illorum similes essent: sed relicti cum paucis sociis discursando dimicauerunt, donec compluribus captis hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum ceteris in XVI terram suam perfugerunt. Quorum vero naues inualidæ erãt, quia laceratæ, iis Chii insequente hoste ad Mycalem fugientes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesiũ ingressi essent, sub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus sacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Ephesii ingressos agrũ suum videntes, quũ de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tẽdere, vniuersi ad vim arcendam procurrerunt, Chiosq; interemerũt: & hi quidem hoc casu XVII occiderunt. Dionysius autẽ Phocensis, posteaquam res Ionũ accisas intellexit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrũ Phocensem, (probe sciẽs eum cum cetera Ionia direptũ iri)

[1] Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perstiterunt, Chii asperrime tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullumque laborem detrectarent. Qui (vt sup.

ὁ δὲ ἰδέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαυλοὺς δὲ
ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολ-
λὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν,
λῃσμὸς κατεῖχε Ἑλλήνων μὲν ὡρέων, Καρχη-
δονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε
τὴν ναυμαχίην ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τῷ Μίλητον πο-
λιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑποῤῥύσσον-
τες τὰ τείχεα, καὶ πομπίας μηχανὰς προσφέρο-
ντες, αἱρέοισι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀπο-
στάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ὧδε ἐξανδραποδίσαντο τὴν
πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ
ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοι-
σι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς
σφετέρης, ἐχρήσθη ὑπήκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς
αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τῷ δὲ παρενθήκην ἔ-
χρησε ἐς Μιλησίους. Τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔ-
χον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο γένωμεν τοῦ λόγου, τότε μι-
νησθήσομαι. τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔ-
λεξε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ὑπεμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δ' ἕρπόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γυναιξὶ
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήτας.
Νηῶν δ' ἡμετέρων διδύμοις δώοισι μελήσει.

Τότε δὴ τοῦτο τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὁ-
κότε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῶνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν
Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν
ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο. ἱερὸν δὲ ὃ ἐν Διδύμοι-
σι, οἶκός τε καὶ ὁ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμ-
πρατο. τῶν δὲ ταύτῃσι τούτῳ χρημάτων πολ-
λάκις μνήμην ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην.
Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς
Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν οὐ-
δὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ὅπῃ τῇ Ἐρυθρῇ καλεο-
μένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, παρ' ἣν Τίγρης
ποταμὸς παῤῥέων, ἐς θάλασσαν ὄζει. τῆς δὲ
Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ πε-
ρὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δ' ὑπώρεα ἔδοσαν
Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. Γαδρυῆσι δὲ τοῖσι
Μιλησίοισι παρὰ Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν
ὁμοίην Συβαρίτῃσι, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον,
τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἁλού-
σης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πρῶτοι ἥβην
ἀπεκείραντο τῶν κεφαλῶν, καὶ πένθος μέγα παρε-
σκευάσαντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
ἀλλήλῃσι ἐξηνώθησαν, σχεδὸν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι.

sed vt erat, recta contendit in Phœniciam: vbi nauibus onerariis spoliatis raptaque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ, victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorũ admoto, eam ab arce ceperunt sexto quàm rebellauerat Aristagoras anno, atque diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Miletе malorum,
Permultis cæna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet vxor:
Nostri erit ast aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui crinibus erant, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædam cesserunt, templumq; quod erat in geminis, & delubrũ, iuxta oraculũ deflagrarũt. Pecuniarum autẽ quæ in hoc templo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesii conseruati à cæde, deinde Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiẽs, collocauit in vrbe Ampa ad mare quod rubrũ vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium vrbi circumiectum atq; planitiem ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidẽda dederũt. [2] Hęc Milesiis à gente Persarũ passis non reddiderunt vicẽ Sybaritæ, qui vrbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii qui puberes erant capita deraserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipue mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,

1 Funditus euerterunt 2 Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui vrbe sua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capta, Milesii omnes puberes capita rasitare instituerunt, ingentemque luctum præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maxime inter se hospitio coniunctæ fuerunt. Non sic autem Athenienses, vt Sybaritæ:

sed Mi-

sed Mileti expugnationem se permolestе tulisse cum aliis multis rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulã quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, quod domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto nequis posteа ea fabula vteretur. Et Miletus quidẽ Milesiis desolata est. Samiis autẽ iis qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerãt, probabatur, vt inito secundum pugnam naualem consilio, visum sit, priusquam eo tyrannus Æaces veniret, in coloniã proficisci, ne manentes & Medis seruirent & Æaci. Etenim per hoc idẽ tempus Zãclæi (qui sunt Sicilienses) missis in Ioniã nunciis, solicitabãt Iones ad Pulchrum litus, cupientes illic vrbem Ionũ condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eo concesserũt. Quibus in Siciliam tendentibus, iamque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, vt interea Zanclæi vna cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vrbem Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse vt Pulchrum litus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclã occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vrbi suæ suppetias ferũt, aduocato Hippocrate Gelę tyranno. erat enim is eorũ socius. Qui postea quam ad illos iuuandos cũ exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegauit: at ceteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit, pacta mercede vt [1] dimidium omnis prædæ vrbicæ atque captiuorum ipse haberet, item omnia quæ in agris essent: quamquam plerosq; Zanclæorũ titulo captiuorũ in vinculis habebat: [2] quorũ summos quosq; trecẽtos Samiis occidẽdos tradidit: quod tamẽ illi facere noluerũt.

Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν χαρὰ χρησάμενοι
τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ
ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ δι-
δάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσαν θεήσαντες, καὶ ἐζημίω-
σάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακά, χιλίῃσι δρα-
χμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδεὶ χρέωσθαι τοῦτο τὸ
δρᾶμα. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο.
Σαμίοισι δὲ τοῖσι πρήγμασι, ὅτι μὲν ἐς τὰς Μήδους οὐκ ἔ-
στρατηγῶν τὸ σφετέρων ποιηθὲν, ἀδάμαστος ἤρεσκε· ἐδό-
κεε δὲ μοῦνος τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βαλλομένοισι, πρὶν
ἢ σφι ἐς τὸ χώρῳ ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα, ἐς
Δικαίλιον οἰκ πλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ
Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαίοισι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης,
τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίδα ἀγγέ-
λους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτήν, ἐλευ-
θέρους αὐτοῦ πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀ-
κτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, ὅρος δὲ Τυρσηνί-
δα τετραμμένη τὸ Σικελίης. τούτων δὴ ἐπικαλεο-
μένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐσάλπιγξαν, σπεύ δὲ σφι
Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι
ξυνωμόκεσαν γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ νομίζοντες ἐς Σικε-
λίην, ἐλθόντες ὅτι Λοκροῖσι τοῖσι ὀπιζεφυρίοισι, καὶ δὴ καὶ
Ζαγκλαίοισι, οὕτινες τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα
ἦν Σκύθης, ἔσχε καρτερὸν, πόλιν τε Σικελῶν ἔξελε-
ξάμενοι μαθὼν ὃ ἔσχε τὰ ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀνα-
ξίλεως, ὅστε ἐὼν ἐχθρὸς τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμ-
μίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθῃ ὡς χρεὼν εἴη Κα-
λὴν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν ἐπ' ἰὼν ἔπλεον, ἐὰν χαίρῃσι, τὴν δὲ Ζάγ-
κλην οἰκήσαι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν. πυθομένων δὲ τῶν Σα-
μίων, καὶ σφι τῶν Ζάγκλην, σὺν θάττονι οἱ Ζαγκλαῖοι
ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ,
καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἐπὶ
γὰρ δὴ σφι σύμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐτοῖσι καὶ Ἱπ-
ποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἧκε βοηθέων, Σκύθῃ μὲν
τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἐκβαλόντα τὸν πό-
λιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ
Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοι-
ποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι,
καὶ ὅρκον δούς, καὶ δεξάμενος, ὧδε ἐδωκε· μισθὸς δὲ οἱ τοῦ ὅρκου
ὧν εἰρημένος ὅδε· τῶν τῶν Σαμίων, πάντων τῶν
ὅπλων καὶ ὑποδεσπόδων τὰ ἥμισεα λαβεῖν τῶν μεταλα-
ἐν τῇ πόλι· τὰ δὲ ὅπλα τῶν ἀγρῶν πάντα, Ἱππο- βεῖν
κράτεϊ λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων
αὐτὸς ἐὼν αὐτεπάγγελτος ἐπέσας· τοὺς δὲ κα-
λοὺς ἀπέδοσαν τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἐπώλησαν ἕκατα.

qui quum manifesta alioquin indicia condolescentiæ multifariam eam ob caussam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiam de Mileto capta scribente per scenicosque edente, theatrum ipsum in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquam proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.* 1 Dimidium totius suppellectilis & mancipiorum quæ in vrbe essent, ipse hab. 2 Ex quibus Zanclæis trecentos qui primores inter suos erant

Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μοῦναρχος, ἐκ τῆς Ἰνικοῦ ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης, παρὼν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ αὖτις ἀνὰ βασιληα Δαρεῖον. καὶ μιν ὁ Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατα ἐνόμισε Δαρεῖος πρὸς ἑωυτὸν ἀπικόμενον ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνεῖναι. καὶ γὰρ δὴ καὶ θηητὸς βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὁ αὐτὸς οὗτος βασιλῆα. ἐς ὃ μὲν ἀφίκετο ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε· ἐς δὲ Πέρσησι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἔσπευδον πόλιν καλλίστην Ζάγκλην τὴν Μιλήτου γλυκυμάλην, Φοίνικες, κελεύσαντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον. Αἰάκεα δὲ τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γνόμενον σοφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου ἁμαρτὼν τὸν ἕκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου μὲν ἁλούσης, αὐτίκα Καρίαν ἔσχον οἱ Πέρσαι. τοὺς μὲν ἐθελοντὶ τῶν πολίων ὑποκυψάντας, τοὺς δὲ ἀέκοντας προσαγόμενοι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο. Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι τότε Βυζάντιον, καὶ συλλαμβάνοντι τοὺς Ἑλλήσποντον ἔχοντας φρούρια, ἀπικομένη Βισάλτη Ἀπολλοφάνεος παῖς Ἀβυδηνῶν ἀγγελίη, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρὴ ὑπὸ προσιεμένων μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τότων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐν τῇ ναυμαχίῃ, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐν πολίχνῃ τῇ Χίων ὁρμεωμένους. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα καὶ ἀμήχανα πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τῶν τὸ μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν ἐνηνεώνεκα ἦν, δύο μοῦνοι τούτων ἀπενίσησαν, τοὺς δὲ ἐντὸς τεσσεράκοντα αὐτέων λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπώλεκε· τοῦτο δέ, ἐν τῇ πόλι ἐὼν αὐτὸς τοῦτον τὸν χρόνον, ἐλίγου πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε τέγη, ὥστε ἀπὸ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων ἓξ μοῦνοι ἐξέφυγον. ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προεσήμηνε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὅτε δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίους ἄγων. κεκακωμένων δὴ τῶν Χίων, καταστρέφεται αὐτέων ἐπείγετο. Ἐνθεῦτεν δὴ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ὅτι Θάσιοι, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. προπατεύοντι δὲ οἱ Θάσιοι

Ceterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditq; ad Darium regem: quem Darius iustissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac [1] beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis XXV liberati, Zanclam vrbem pulcherrimā nullo negocio adepti sunt. Cetertū post nauale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices iubētibus Persis Æacē Syloſontis filiū tanquā de ipsis bene meritū, & qui egregiam operam nauasset, Samū reduxerunt. Quæ ciuitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellauerant, ea fuit cuius neque vrbs neq; templa incenderētur, quod in pugna nauali à sociis defecisset. Statim expugnata Mileto Perię Cariā cepere, ciuitatibus partim se vltro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Histiæo autem XXIII Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naues quæ è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium nauigat, & apud locum quendam agri Chii quem vocant Concaua regionis, quod ab eius præsidio non reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simulque ceteros Chios, vtpote ex pugna nauali male affectos, subegit, quodā ex eorum oppidulo cū Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt euenturæ XXIV calamitates vel ciuitati vel nationi, solent signis prænunciari. etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: vnū, quod ex choro centum iuuenū quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod subidē tempus, paulo ante naualem pugnā, tectum supra pueros litteras discentes corruit, ita vt ex centum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem naualis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui [2] Chios iam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiæus autē illinc cum multa XXVIII Ionū & Æolū copia aduersus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quū

1 Prædives 2 Chios iam malis confectos facile subegit.

esset

esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnatam reliquit, atq; in Lesbum traiecit cū omnibus copiis: & illinc, [1] quod copias suas formidabat, traiicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occi- XXIX dit. Hunc autem in modū captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodā Persa, vtq; ab eodem erat transfodiendus, sese Milesiū Histiæum esse, lingua Persica vtens indicauit. Quem opinor, si seruatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurū, [2] remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eum, Sardis perductum, in crucē sustulerūt, *tamen truncum. nam* caput sale conditū Susa ad regē Darū detulerunt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerant, quod hominem vinum in conspectum suum non adduxissent, iussit Histiæi caput eo selotum atq; obuolutū sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se habuerunt. XXXI ¶ PERSARVM autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbū, Tenedū: quarum insularum vt quamque capiebant, [3] euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: [4] Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente vrbes Iades eadē ratione, præterquam quod non euerriculabant homines: neque enim poterant. XXXII Hîc autē non fallo cesserunt ea quę duces Persarū minati sunt ἠγὰρ οἱ τὰ ἐώ. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐνθυμήσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπεποιήκεσαν

1 Quod eius copiæ sibi metuerent, 2 Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: 3 Tanquam in sagenam includebat. 4 Vir manu vir: prehensa. *id est, Prehensis mutuo manibus. Gall. Se prenans tous par la main.*

ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλάωσι ἐκ τῆς Μιλήτου ὅτι τὴν ἀρχὴν Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπορθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἐπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ δημαγόρας οἱ τῆς στρατιῆς, πρὶν ἢ διαβαίνειν ἐς τὴν Ἀταρνέος, ὡς ἀμήσων ὃν ὅπου τὸν τε σῖτον καὶ ὃν ἐκ Καΐκου πεδίου τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρείοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, αἰὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποδαίτη συμβαλὼν, αὐτὸν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ δὴ στρατὸν αὐτοῦ ὃν πλέω διέφθειρε. Ἑζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν σφέων ἔχεσι ἐμάχοντο πολλὸν, ἡ δὲ ἵππος ὑπερορμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τὴν ἵππον τοῦτο ἐξεῦρε. καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέος ἀμαρτάδα, φιλοψυχίην τοιήνδε τινὰ ἀπῃρέετο· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, ἐὼν ὡς καταρρόμβιος, ὑπ' αὐτὸν ἔμελλε συγκεντήσειν, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμανίῃ ἐωυτὸν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν ἐγὼ, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον, ὁ δ' ὅτ' αἰεπάθεα κακὴν φόνου, δικέφ' ἐμοὶ, ἀφικνέ τ' ἂν αὐτῷ τὰ αἰτίην· νῦν δὲ μιν, αὐτέων τε τούτων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ δίχα φυγών, αὖτις μέγας παρὰ βασιλέϊ γένωμαι. Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λοχαγὸς Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, ὃ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτὸ τοῦτο ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν καταρτύσαντες, ἀπέφηναν παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαπειλήσας τοῖσι ταῦτα ποιήσασι, ὅτι μὴ ἀγόντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὸν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἱστιαίου λούσαντας καὶ ταριχεύσαντας ἐπέταξε τὰς δυνατωτάτας ἐπιθήκας ἐπιτίθεσθαι. Ἅρπαγος δὲ ἐπαινεθεὶς ὑπὸ Δαρείου καὶ μεγάλων δωρεῶν τυχὼν, ἐπὶ θάλασσαν ἐπανήκει. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήσιος, ἐπείτε οἱ ἐκ Σούσων ἀπίκετο ἄγγελοι, ἐπὶ μὲν τὸν Δαρεῖον οὐκ ἐποιέετο λόγον οὐδένα· ἐπὶ δὲ τῇ Μιλήτῳ ἐὼν ἐτύγχανε ἐν νόῳ ἔχων ἀποστῆναι ἀπὸ βασιλέος. ἐθέλων δὲ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τούτου πειρᾶσθαι εἰ δυνατὸς εἴη ἀναπεῖσαι τοὺς Ἴωνας ἀποστῆναι, ἐπείτε οἱ ἐκ Σούσων ἀπίκετο ἄγγελοι, ἐπὶ μὲν τὸν Δαρεῖον οὐκ ἐποιέετο λόγον οὐδένα· ἐπὶ δὲ τῇ Μιλήτῳ ἐὼν ἐτύγχανε ἐν νόῳ ἔχων ἀποστῆναι ἀπὸ βασιλέος. ἐθέλων δὲ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τούτου πειρᾶσθαι εἰ δυνατὸς εἴη ἀναπεῖσαι τοὺς Ἴωνας ἀποστῆναι,

τοῖσι Ἴωσι ϛρατιὴν δολοφρονέοντι ἐναντία σφίσι. ὡς
δὲ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τῶν ἀνδρῶν
ἐξαίρετα εἶδος ἐχόντων ἐξευνούχισαν, καὶ ἐπόιεον αὐτῶν
ἐν ὀρχοσι, ἔτι δὲ παρθένους τε καλλίϛας ἀνέδησαν, καὶ
ἀπάϛασας ἀγον δῶρα βασιλῆϊ. ταῦτά τε δὴ ἐπόιεον, καὶ
τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτῆσι τῆσι ἱρῆσι. οὕτω δὴ τοῖσι
Ἴωσι ϛρατὸς πρῶτος ἐκ Λυδῶν, δὶς δ' ἔπειτα ἐκ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαρμα ἀνόρμενος ὁ ναυ- XXXIII
τικὸς ϛρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριϛερὰ ἐς πλέοντι τὸν Ἑλ-
λήσποντον, ἅπαντα ἐδούλου. τὰ δὲ ἐπὶ δεξιὰ αὖτις ἦσι
Πέρσῃσι ὑποχείρια ὧν γενόμενα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ
ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖτε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός
τε, ἐν τῇ πόλιες πολλαὶ εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα
τὰ ἐπὶ Θρῄκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυ-
ζάντιοι μέν νυν καὶ οἱ πρόσθεν Χαλκηδόνιοι, ἀδοκήτου ἐπι-
μάχου σφι πλέοντος τὸν Φοίνικας, ἀλλ' οἰχόντο φεύ-
γοντες ἐκπλέοντες τὸν πόλιν, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόν-
τον καὶ ἔνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην ᾤκισαν. οἱ δὲ
Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κα- XXXV
ταλελοιπείσας, τρέπονται ἐπὶ τε Προκόννησον καὶ
Ἀρτάκην. μετὰ δὲ καὶ ταύτας λείπαντες, ἔπλεον αὖτις
ἐς τὸν Χερσόνησον, ἐξαιρήσοντες τὰς ἐπὶ πλέοις τῶν
πολίων, ὅσας προσῆκε καταπυρῶσαι. ἐπὶ δὲ Κύ-
ζικον ἔπλωσαν τῷ ἀρχαίῳ. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ
ἔτι πρότερον τὸν Φοινίκων ἔσπλοον τοῦτον, ἐγεγόνεσαν
ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογή-
σαντες τῷ ἐν Δασκυλίῳ ὑπάρχῳ. τὴν Χερσόνησον,
πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχείρω-
σαντο οἱ Φοίνικες. Ἐντεῦθεν δὴ αὖτις μέχει XXXIV
τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τὸν Στησαγόρεω, κτη-
σάμενος τὴν ἀρχαίην ταύτην προτέρην Μιλτιάδεω
τὸν Κυψέλου, ἔτι τοιῷδε εἶχον Δόλογκοι Θρῄκες
τὴν ἀρχαίην τὴν Χερσονήσου ταύτην. ἔθνεϊ ὧν οἱ Δόλογ-
κοι πιεζόμενοι πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς
ἔπεμψαν τοὺς βασιλῆας περὶ τοῦ πολέμου χρησο-
μένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι αἰσίους οἰκιϛὴν ἐπάγειν ὅπῃ
τὴν χώρην δέοιτο, ὃς αὐτοὺς ἀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ προῆγε
ὅπῃ ξεινίη καλέοιτο. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν ὁ-
δὸν, δρέψαντες Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἔπισαν. καὶ σφέας ὡς ἐ-
δεῖς ἐκάλεε, ἐκβάποντες ἐπ' Ἀθηναίων. Ἐνθεῦτεν
Ἀθηναῖοι γυναῖκας εἶχε μὲν τὸ πρῶτον κράτος Πεισίϛρα-
τος, ἀτὰρ ἰδυνάσευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν
οἰκίης τιθεὶ πρὸς ὄφρα, τὰ μὲν αἰεὶ καθεν, ἀπ' Αἰακοῦ
τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος,

Ionibus, quum ex aduerso castra haberent. nam posteaquam potiti sunt vrbibus, formosissimos quosque puerorum seligentes castrauerunt, exectis testibus facientes eunuchos: virgines que forma præstantissimas ad regem transportarunt: & super hæc, vrbes cum ipsis templis cremauerunt. Ita tertio Iones sunt in seruitutem redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad læuam sunt in Hellespontum nauigantibus, subegit. nam quæ sunt ad dexteram, iam subacta erant à Persis per continentem. Hellesponti autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt vrbes, & Perinthus, & muri super Thraciam, & Selymbria, & Byzantium. Quorũ Byzantii, & qui vlteriori in litore sunt Chalcedonii, ne expectauerunt quidem aduentũ Phœniciæ classis: sed relictis suis vrbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibiq; vrbem Mesambriam condiderunt. at Phœnices his vrbibus quas commemoraui incensis, ad Præconnesum & Artacen se conuertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum reuehuntur, euersuri ceteras vrbes quas superiore accessu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quod ipsi Cyziceni, iam ante aduentum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissent. Ceteras Chersonesi vrbes (præter Cardiã) Phœnices subegerunt: Quarum vsque ad id tempus tyrannus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagorę: cuius imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modũ: Dolonci Thraces qui Chersonesum hanc tenebant, quum ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, vt de bello cõsulerent, Delphos miserunt. quibus Pythia respondit vt coloniæ in suam terrã deducendæ eum autorem ascisceret qui primus eos templo abeuntes hospitio inuitasset. Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia [1] Tethrippotrophi, [2] ab Æaco & Ægina oriundus, nuper familia facta Athenienſi,

1 *Vide quæ paulo post dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportauerat. ibi enim est* ὀλύμπια ἀνῃρηκὼς τεθρίππῳ, *vt hic* οἰκίης τεθριπποτρόφου. *quod (vt verba sonant) significat. Ex familia quadriiuges equos alente. vel, Equos ad quadrigariũ cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiamque domus colligere.* 2 Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita Athenienſis,——

cuius

ctiius author extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, vt sedebat in domus suæ vestibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes, neque tela, homines inclamauit: accedentibusque obtulit domicilium & hospitum congiarium. Illi in domum excepti & hospitaliter accepti, aperuerunt ei oracului, precesq; addiderunt vt deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita, confestim persuasus est, vt qui pertæsus imperium Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinusq; Delphos se contulit oraculum consulturus nunquid faceret quod à Doloncis rogaretur. XXXVI Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat) vna cum Doloncis nauigauit, assumptis Athenienſium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & vbi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmum, *id est breuem inter duo maria intercapedinem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepsit, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autem isthmi sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorũ viginti stadiorum est XXXVII longitudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis cohibitis, primis ceterorũ Lampsacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis eum viuum cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autẽ Crœso Miltiades charus) per nuncios Lampsacenis præcepit vt hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pini extriturum comminatus est. [1] Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morẽ pini extriturũ, vix tandem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud esset exposuit, inquiens pinũ ex omnibus arboribus solã esse quæ excisa nullam sobolem remittat, sed prorsus emoriatur. Eapropter veriti Crœsũ Lampsaceni, solutum Miltiadem remiserunt. XXXVIII Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea sine liberis moriẽs, imperiũ atq; opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui è matre germani filio. Cui defun-

—— quũm Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuisset. 1 *Hæc Valla non è suo addidit. nam in vulgatis quidem edit. desunt, in vet. autẽ codic. leguntur hæc verba,* πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ὕπος εἶναι τὸ σφι ἀπέλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, *qui error ex repetitione eiusdem verbi ἐκτρίψειν contigit, librarii oculis alterum transilientibus.*

σαντι Χερσονησίτῃσι θύεσι, ὡς ὁ νόμος, οἰκιστῆρι, καὶ ἀγῶνα ἱππικὸν τε καὶ γυμνικὸν ἔθεσάν, ἐν τῷ Λαμψακηνοὶ οὐδενὶ ἐξεγίνετο ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δ' ἐόντος τοῦτον Λαμψακηνοὶς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγὴν κατὰ τὸ κεφαλαιοτάτῳ πελέκει ἐν τῇ πρυτανηίῃ, τοῦτον ἀνδρὸς αὐθομόλου μὲν τὰ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τοιῷδε, ἐθεώπα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεα δὲ τελευτήσαντος ἀδελφεὸν, καταλαμφόμενοι τὰ τοιαῦτα, ὅτι Χερσονήσου ἀποφέλλουσι τειχέοντι οἱ Πεισιστρατίδαι· εἰ μὲν καὶ Ἀθήνησι ἐποίεον δίκας, ὡς δὲ συνέδοντες δῆθεν τὸν παῖδα Κίμωνος αὐτοῦ θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἶκον τὸν ἀδελφεοῦ Σίγειον, δηλαδὴ ὀπτημένων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πυθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυνατώτατοι πρὸς τύχην· κηρύσσοντος δὲ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους δόσκων ὁπλίτας, καὶ μάλα Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκων βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὕτως δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἀνὴρ τὰ κατὰ τὴν κατεχόντων θρηϊκήματα χαλεπώτερα. τείτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ ὑστέρων, Σκύθας ἐκ φόβου Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ Δαρείου, συνεφάψαντο καὶ ἤλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τοὺς ὑποδεξάμενος ἐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ Σίγδιον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τείτῳ ἔτεϊ ὡρότερον ἐγεγόνεε τοῦ τότε μὲν κατεχόντων. Τότε δὴ πιθανὸς ἦν τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας τριήρεας πέντε τοῦ παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὡς μὲν ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε ἀμφὶ δὲ Μέλανος κόλπον. παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ παρεπίπλωσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι δέκα τριήρεσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον· τὰς δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν καλέσαν διώκοντες οἱ Φοίνικες· τὴν νέα Ἀθηναίης εἶχε τοῦ Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκος ἐὼν θυγατρός, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τῷ μιν ἀμαχητὶ εἷλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν ἀγαγόντες ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐδίωκον ὡς ἐπὶ τυραννίδι μεγάλῃ ἐπιβουλεύσαντα τῷ Χερσονήσῳ. ἀπενειχθεὶς δὲ καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ δήμου ἀπολύεται δίκης, ἐπεὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι τοῖσι ἐν τῇ Χερσονήσῳ ἐκακούργησε οὐδέν.

219

1 Hostis erat, & temerarius. vel, & ira præcipitis. Ad verbum, Subferuidus. 2 Suspectus est hic locus in vulg. edit. Gr. ἐφ' ἱππεῦσι est potius Vltiscens, quod hic accipiendum fuerit pro Vltionem moliens. 3 Quingentos alens auxiliarios: 4 Huic Cimonis filio Miltiadi, quum nuper in Chersonesum venisset, molestiæ maiores quam antea contigerunt. tertio enim quam hæc gesta sunt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quum Scythæ Nomades a rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Chersonesum vsque progressi essent, illis inuadentibus obsistere non ausus, è Chersoneso ausugit, donec post Scytharum discessum, eum Dolonci reduxerunt. Hæc inquam tribus ante annis contigerant quam ista ei euenerunt. Tunc enim quum Phœnices &c. Lego autem ex vet. cod. τῶν κατα λαβόντων pro τῶ τειχόντων in priore loco, vt sit κατὰ λάθος ἐωυτὸν ἄλλα τῶ κατα λαβόντων πρ. χαλ. τ. κατεῖχεν ἄλλα, eo sensu quo post ea dicit τῶ τότε μὲν κατεχόντων. Illud autem, ἔφυγε Χερσόνησον, fortasse interpr. Chersoneso exulabat, quod videlicet cum illis congredi ausus non esset. Cui interpretationi quadrat κατήγαγον.

Miltia-

cto Chersonitæ, vt mos est, conditori vrbis, sacrificant, certamenq; equestre ac gymnicũ statuto tempore celebrant, in quo nulli Lampsacenorum certare permittitur. Durãte autem cum Lampsacenis bello, contigit vt Stesagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiã percussus securi in capite à quodã qui se transfugam verbis simulabat, sed re ipsa[1] quã hostis erat atrocior. Stesagora hunc in modum defuncto, tum XXXIX
Pisistratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad suscipiendas in Chersoneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquã non sane conscii mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades vt venit in Chersonesum, [2] domi sese continebat, in honorem videlicet Stesagoræ fratris. Quod quũ audissent Chersonitæ, vndique ex omnibus ciuitatibus principes congregati sunt ad lugendã cum Miltiade fratris necem. Hi postquam venerũt illuc, in vincula coniecti sunt, & Miltiades Chersonesum obtinuit,[3] conductis auxiliariis: filiamque Olori regis Thraciæ Hegesipylam duxit vxorẽ. [4] Quẽ XL
etsi nuper illuc profectum, tamen non mediocria sed grauia sane negotia exceperunt. nam tertio quam hæc gesta sunt anno è Chersoneso profugit, non ausus expectare venientes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc vsq; Chersonesum processerant. Illis digressis cum rursus Dolonci reduxere, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœ- XLI
nices apud Tenedum esse quum audisset, quinq; cum triremibus (quas præsentibus facultatibus impleuerat) Athenas nauigauit, soluens ex vrbe Cardia. Qui dum per sinum Nigrum transmissa Chersoneso cursum tenet, Phœnicum classe circumuentus, ipse quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euasit, quintam vero Phœnices insequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, sed ex alia muliere. Eum Phœnices quum

1 Neque hoc anno vlla Persis aduersus Iones contentio extitit: imo magno Ionum commodo factum hoc fuit, quod sequitur videlicet. 2 Vt rationi iniuriarum mutuo reddendæ obnoxii essent, vtque à mutuis direptionibus abstinerent. vel, Vt iniurias mutuo persequi ex iure possent. 3 Mardonius enim abdic. tyrannis, vel, abrogato tyrannis imperio, statum pop. 4 Prætextus expeditionis ipsis erant.

Miltiadis filium esse cognouissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones sententia suasisset vt Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantum abest vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. donauit enim domo, facultatibus, vxore etiam Perside: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur. XLII
Miltiades autẽ ex Imbro Athenas peruenit.[1] Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sæuitum, sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostiũ nunciis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas,[2] de tradẽdis mutuo iis qui iniurias intulissẽt: neve quid inuicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricenã stadia appellant) regiones diuisit: regionatimque vectigal XLIII
instituit quod regi penderent: quod vectigal ab Artapherne institutũ, ad meã vsque ætatem qui illic fuere pependerunt, eadem pæne qua prius condicione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant. ¶ Ceterum ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditũ classiariorumque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse conscensa naui cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquã autem præteruectus Asiam in Ioniam peruenit Mardonius, miram hic rem ego referã iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statum popularem, XLIV
[3] abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias traiecit Hellespontum, perque Europam iter Eretriã versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates [4] prætextus à Dario erãt belli inferendi: sed in animo habebat δηλά τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι προεδήλωσαν ἔσαν δ' ἁλόντες, ἀταρτέρωθεν ἔχοντες

ὅσας δὴ πλείστας δύναιντο καταφρέφας τῶν Ἑλλήνων πολίων, ἔστι μὲν δὴ, τῆσι νησοὶ Θάσιος, ἐδὲ χῆρας δυτάφρα ἐλάσας, κατεστρέψαντο· ἔστι δὲ, τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δῆλος ἐποιήσαντο. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι πάλαι ἦν ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου ἀφορμηθέντες περίω ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορέης αἔημος, μέγας τε καὶ ἄπορος, κατέβαλε νηῶν οὐκ ὀλίγας πλῆθος πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβαλὼν φασὶ τοὺς τὸν Ἄθων λέγοντες γὰρ τεσσεράκοντα μιν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, οὐκ ἔλασσον δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ἄτε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τὸν περὶ Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· οἱ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας βραισόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων οὐδὲν ἀκέοντες ἐπίστεφε, ὑπὸ χειμῶνος διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐπρήχθη. Μαρδόνιος δὲ ὑπὸ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, ἐπῆλθε Βρύγοι Θρήϊκες ἐπιχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζουσι. οὐ μὲν οὐδὲ αὐτοὶ ἀνέδην ἀνδροκτονίην διέφυγον παρὰ Περσέων. ὑπὸ γὰρ δὴ τοῦτον ἀπαλλάσσετο ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τοὺς μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατὸν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε παρεστεωμένος παρὰ τοὺς Βρύγας, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως παρεὸν Ἄθων. ἐπεὶ μέν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπῆλλαχθη ἐς τὴν Ἀσίην. Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τουτέων ὁ Δαρεῖος, παρέβαλε μὲν Θασίους ἀφαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀσυγειτόνων ὡς ἐπόσασιν μηχανήσαιτο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας τὸ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, εἶχον ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ πρήσσοντα ἐπὶ μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, καὶ τε ναυπηγοῦμενοι μακράς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ παρὰ δόσις σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῶν χρυσέων μετάλλων, πεντήκοντα ὀγδώκοντα τάλαντα παρῆν· ἐκ δὲ τοῦ ἐν αὐτῇ Θάσῳ, λάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε ἔστιπτε Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, παρεσῆν ἔπ τε ἤπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἑκάστου, δισχίλια τάλαντα· ὅτε δὲ ὁ πλήσιον παρεσπάλτο, τετρακόσια.

quam plurimas posset Græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex aduerso leuantes subegit, & peditatu Macedones, vltra eos qui iam seruiebant, in seruitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sunt nationes, iam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terram legens, ad Acanthũ vsq; processit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, ventus aquilo vehemens atq; admodũ atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, nauiumq; plerasq; in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, vt supra viginti millia hominum interierint: partum quod à feris rapti, partim quod natare nescirent, partim quod petris allisi, (nam sæuissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia statiua habentem Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cũ alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium vulnerauerunt. Sed non tamen seruitutem Persarũ deuitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorem quã in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. ¶ Insequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio iussit diruere muros, & naues in Abdera transportare. nam Thasii, vt qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & prouentus magnos habebant,[2] pecunia multa vtebantur, cum in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vrbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorum materia,[3] septuaginta talentorum: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasii forent immunes tributorum, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quę metalla ipse quoque inspexi,

1 In Athon propulisse, & ex nauibus quidem trecentas, ex hominibus supra viginti millia interiisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, *(id est, hac maris pars quæ est circa Athon)* alii à feris rapti, alii petris allisi, alii, quod natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q.ex. 2 Pecuniam *quam ex illis magnis prouentibus habebant*, impendebant in comping. 3 Octoginta

& tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaso eam insulam condiderunt, inuenere: quę insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hęc autem Thasi Phœnicea metalla sunt inter locum qui vocatur AEnyrorum & Cœnyrorum, sita: atque e regione Samothraciæ ingens mons indagando euersus est. Et hoc quidem huiusce modi est. Thasii autem iubente Dario, muros suos diruerunt, & naues omnes in Abdera transportarunt. Post hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene secum an sese dedere, tentandũ ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere iussos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperans longas naues fieri, & hippagogas, *id est, naues quibus equi feruntur.* Dum hæc isti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perses præceperat petentibus, terrã multi in continente populi dederunt: insulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati accessere, tum vero Æginetæ. Qua de re continuo Athenienses irritati sunt, quod putarent hostili in ipsos animo dedisse terram & aquam Æginetas, vt vna cum Persa aduersus Athenas militarent. Itaque libenter occasionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos insimulauerunt quod ex eo quod fecerãt Græciã prodidissent. Ad hanc delationẽ Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarũ rex, Æginam transmisit, animo præcipuos eius rei autores comprehendendi. Conanti autẽ illos comprehendere cum alii Æginetæ interceſſere, tũ præcipue Crius Polycriti filius,[2] negans eum gauisurum siquem abduceret Æginetarum: nam id eum facere sine communi consilio Spartiatarum, sed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuisse ad se comprehendendos. Hoc autem dicebat ex[3] epistola Demarati. Eum Cleomenes ab Ægina discedens interrogauit quod ei nomen esset. Ille respondit quod erat Crios, *id est aries.* Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occursurus magno malo. ¶ Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenem insimulabat, & ipse rex Spartiatarum,

1 Ex quibus admiratione digna erant ex potissimum quæ Ph. 2 *Id est, Negans eum impune quemquam Ægin. abducturam.* 3 Mandato

οἰκίης ὦν ἦν ὑποδεεστέρης· κατ' ἀρχὰς μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γενέσθαι) ὕστερον δὲ χρεσβυγενείην δέ κως τετιμῆσθαι μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογεόντων σφέας τῶν ποιητέων, λέγουσι αὐτῶν Ἀριστόδημον τὴν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου βασιλεύσαντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν ἔχουσι, οὐ μετὰ πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τὴν οὔνομα εἶναι Ἀργείην. θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Ἀὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. τούτων δὲ τεκεῖν δίδυμα· ὀπισθεν δὲ τὴν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, νόσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλευσαμένους νόμον βασιλέα τῶν παίδων ἓν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· ἔχειν γὰρ σφέας ὀκότερον ἕλωνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. ἀδυνατέοντας δὲ γνῶναι, ἢ καὶ τοῦτο, ἐπειρατᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ, οὐδὲ αὐτὴν φάσκουσαν διαγινώσκειν, εἰδέναι μὲν καὶ ὅκοτερα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶναι κοινὰ τὰ βασιλήια. τοὺς ὦν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τοῖσι δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρα τὰ παιδία νομίζεσθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τοῖσι μὲν δὴ Πυθίην τοῦτα σημῆναι. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέεσι οὐδὲν ἦεν ὅκως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ἐς ὃ τοιάδε ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα ἦν Πανίτης. ἐσοφθέντα ὦν τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γυναῖκα τὴν μητέρα τῶν παίδων, λαβεῖν καὶ ταῦτα πιμπλᾶσαν τὸν πρεσβύτερον καὶ σιτίοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδότων τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ τὸν παῖδα τὸν πρωτόγονον τρέφειν τὴν γυναῖκα, ὡς ἐὸν πρότερον, βίῃ ἐν τῷ δημοσίῳ καὶ σίτου τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τῷ δὲ νεωτέρῳ Προκλέα. τούτους αὐδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφορὰς εἶναι τὰ πρῶτα χρόνον τοῦ ζῆν αὐτέων δηλοῦσι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων· ἐόντες ὑποδεεστέρης, quàm ex familia inferiore, quæ tamen alia nulla in re inferior erat, (ab eodē enim oriundi) quam quod familia EVrysthenis, quod primigenius esset, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem deductos à filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòst Aristodemi vxorem nomine[1] Argeiam, (quam dicunt fuisse filiam AVtesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Therſandri, qui fuit Polynicis filius) peperisse geminos: [2] eisque natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primigenius, vt lex iubebat. Sed nescientes vtrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaque negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (vt credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos sciscitatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse vt vtrunque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, vt obseruarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibaretq; quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & vt isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii obseruantes matrem puerorum, ignaram cur obseruaretur, animaduertentesque illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium, publiceque alendum curasse, imposito ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidē eorū posteros perseueraſſe. Hęc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt.

1 Argiuam, 2 Aristodemum autem liberos hos intuitum morbo decessisse.

Athæc

Athæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Dorienſium reges vsque ad Perseum Danaes à deo genitum, recenseri recte à Græcis, & ostendi Græcos esse. iam tū enim isti inter Græcos censebantur. Ideo autē dixi, vsque ad Perseum, nec altius repetii, quod nullū Perseo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem sequente dictum recte est vsque ad Perseum. A Danae vero Acrisii filia retrorsum patres eorum recensendo, constabit principes Dorienſium [1] ex Ægypto oriundos. Hæc generis recensio ex commemoratione Græcorū
LIV facta est. Vt autē à Persis fertur, Perseus ipse, quum esset Assyrius, factus est Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acrisii [2] recensere ad progeniem Persei nihil attinet: eosque (quemadmodum Græci aiunt) Ægyptios fuisse. Hæc de his hactenus.
LV Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptii essent, sibi traditū acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictū est) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciemus mentionem. [3] Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerūt: duo sacerdotia, Iouis Lacedæmonii & Iouis cælestis: & ius belli in quamcunq; libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo postremi sint. Centum delecti viri eis in militia custodes adsint. [4] In egressibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hęc. Alia sunt quę pacis
LVII tempore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica epulatio fit, primi in cœna reges discūbant, & iis primis distribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quàm ceteris conuiuis: [5] libaminaque immolatorum & coria, eorū sint. Singulis quoque calendis instantis mensis, singula pecora vtrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id est*, *sex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in spectaculis singulorum certaminum certis locis

τάδε δὲ καταλεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. τούτους τοὺς Δωριέων βασιλέας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ θεοῦ ἀπέοντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τῷ δὲ εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνάγκην εἶχον ἔλεγχον, ὅπ σφι ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐωνυμίη Περσεὺς θεὸς πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλέι Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ τοὺς πατέρας αὐτέων, φανοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἱθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγενεηλόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς Περσῶν ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Πέρσαι τοῦ ἐγένοντο. τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Περσεῖ εἶναι, τούτους δὲ εἰ, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τουτέων εἰρήσθω. ὅπη δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅπη ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται, ἐπισκοπέω αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελέγοντο, τουτέων μνήμην ποιήσομαι. Γερεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιήτῃσι δεδώκασι, ἱρωσυνέας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπῶν ἂν βούλωνται χώρην. τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων βλάκωλυτέα· εἰ δὲ μή, ἀρᾶς ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι. στρατευομένων δὲ, πρώτους ἴέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχαγέας ὑπὸ σπῆς φυλάσσειν αὐτούς. πρωτοβάτισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τοῖσι ἱππεῦσι, ὀκτὼ σοισι αὐ ἐθέλωσι. τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τάδε σφι δέδοται· ἐὼν θυσίην τινὰ δημοτελέα ποιέηται, πρώτους ὑπὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τούτων πρώτων ἀρξαμένους, διπλήσια νέμεσθαι ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδαρχίας εἶναι τῶν θυόντων, καὶ τὰ ἱρήια τῶν θυομένων. νεομηνίας δὲ καὶ ἑβδόμας ἰσαμοίρους τὰ δέρματα μηνός, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλεον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν. καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι πρωεδρίας

1 Ægyptios fuisse indigenas. 2 Nullam habere cum Perseo consanguinitatem: 3 Has dignitates. *Vel*, Hos honores. 4 Quoties in expeditionem proficiscuntur, vtant. 5 Et vt primum in libationibus locum obtineant, coriaq; immolatorum eorum sint. Singulis quoque calendis, & septimo quoque die mensis incuntis, victima perfecta vtrique illorum detur in Apollinis ædo. *Illud autem ἱρήιον τέλεον, (id est, ad verbum, perfecta victima, & quasi omnibus suis numeris absoluta) varie exponitur:*

Gg 2

L. N. Regum Lacedæmoniorum privilegia vide.

ὀξαμβάτις, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τύποισι προσκεῖσθαι τὰς αὐτὰς ἀγέλασι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (οἱ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια) μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ὅπισθε ὃ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλεω· παρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι. τὼυτὸ δὲ τοῦτο καὶ προς ἰδιωτέων κληθέντας ὅπισθε δεῖπνον τιμᾶσθαι. Τὰς δὲ μαντηίας τὰς γινομένας, τύπους φυλάσσειν· σωφρόνεα δὲ καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς ὃν ἱκνέεται ἔχειν, ἢν μὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐξυπόσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσίων πέρι· καὶ ἢν τις θεὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρεῖναι βουλεύσι πᾶσι γέρουσι, ἐοῦσι δυοῖν δέουσι τεσσεράκοντα. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πρὸς μιῇ, πρὸς τὴν ἰδίην αὐτῶν. Τοῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δέ, τάδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸν γεγονότα κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν· καὶ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιιοῦσαι, λέβητας κροτέουσι. ἐπὴν δὲ ὦν τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀναγκαῖον ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλεύθερον δύο καταμιαίνεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ὑπόκεινται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὡυτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τὴν γὰρ βαρβάρων οἱ πλεῦνες τῶυτῳ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δὴ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τε ἀξιοίκων καὶ ἀναμαθοὺς ἐς ὃ κῆδος ἱέναι. ἱστέων δὲ καὶ τῶν εἱλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐς τωὐτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προβύσσοντες, καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ· φάμενοί τε οὗτον αἰεὶ ἀποφυόμενον τῶν βασιλέων, ὅτι δὴ ἥμεας ἄριστον. ὃς δὲ ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τοῦτο δὲ εἰδώλοισι σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων ἄκλητος ἵσταται σφι, ἐν τῇσι ἀγχαιρεσίη συνίζει, ἀλλὰ πενθήσιός ἐστι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρει δὲ καὶ ὧδε τοῖσι τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄρχος ἐνίσῃ βασιλεύς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλεύθερος ὅστις

cis præsideant.[1] Liceatque quibuscunque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. (sunt autem Pythii qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur.) Regibus ad cœnam nō euntibus mittantur bini farinę chœnices, *id est, semodia*, & vini singulæ cotylæ, *id est sextarii*: præsentibus dupla dentur omnia. eadē ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam, honorentur. [2] Vaticinia quæ de virgine pupilla, vtri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: necnon de viis publicis: & siquis adoptiuum filium[3] facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores ius regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viuentibus hæc regibus LVIII à republica Spartiatarum tribuuntur: ista, defunctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enunciant: fœminæ per vrbem circumeuntes ollas pulsitant. quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem[4] posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorum. Quorum & item seruorum atque ipsorum Spartiatarum posteaquā multa millia in vnum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepide pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, eius simulacrum quum expressérunt, in toro bene strato efferunt, cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullusque magistratuū consessus, sed luctus continens. In hoc quoque cum Persis isti conueniunt, quod defuncto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque LIX

1 Liceatque illis quos velint ex ciuibus proxenos constituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius vrbis nomine hospitio excipiebant qui ex aliis ciuitatibus adueniebant, iisque quæcunque poterant humanitatis officia præstabant.* 2 Vaticinia autem quæ eduntur, vt ab iis custodiantur, *vel*, *asseruentur*. Vt soli reges de his solis iudicium ferant: de virgine ad quam tota hereditas deuenerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si pater eam non desponderit. *Ad verbum*, Cui obueniat illam habere. *i. in quem cadat. Sic Gall. A qui il vient. pro, à qui il touche.* 3 Facere velit, vt coram regibus faciat. *vel, in conspectu regum.* 4 Mortuo rege Lacedæmoniorum coguntur prosequi **funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ**, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hunc locum interpret.*

Spar-

Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributum quod debebant remittit. Cum LX Ægyptiis etiā Lacedæmonii in hoc cōgruunt, quod corū præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neq; vlli propter vocalitatē aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant: atq; hæc quidem ita 10 LXI fiunt. ¶ Cleomenē autem tunc quum apud Æginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reuersus consultabat vt regno submoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obtinens, quum è duabus vxoribus liberos non susciperet, & in se culpam eius rei non esse agnosceret, tertiam duxit vxorem, & 20 duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maxime vtebatur: cui viro erat vxor speciosissima, ex turpissima talis facta. siquidem hanc mala forma præditā esse cernens nutrix sua, idq; parentes eius, vtpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitauit, vt puellam singulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrū, deam precabatur vt alumnā deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes sui vetuissent ostendi cuipiam, institisse iubere prorsus vt sibi ostenderetur. [1] magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. ita nutrice puellam ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futurā eam omnium Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem peruenit ætatem, duxit vxorem Agetus LXII Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commentus est:

1 Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem caput puellæ demulc. dixisse, &c.

αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τῇ ἰῷ ἠγυὴ αὕτη, ἐπεδέκετο δωτίνῃ δώσειν τῷ ἐωυτῷ πρώτων ἐν τι ὃ αὐ αὐὸς ἐκεῖνος ἔλῃται, ἠ τ' ἐπαῆρεν ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὸ ὁμοίην δίδοιαι. ὁ δ', οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν ἠ Ἀ ἐίστωνι γυναῖκα, κατανεῦσαι ταῦτα. ὁπὶ τούτοισι δὴ ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτός τε ὁ Ἀ ἐίστων ἔδωκε τοῦτο, τὸ δὴ ἰῷ ὃ εἴλετο τῶν χειμηλίων τῶν Ἀ ἐίστωνος ὁ Ἄγησος, ἠ αὐὸς τὼ ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τῆ ἑταίρου τὴ γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δ', πλὴν τούτου μοιῶν, τἄλλα ἔφη καταινέσαι. ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε ὅρκῳ, ἠ τ' ἀπάτης τῇ ὑποδοχῇ, ἀπῇ ἀπάγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὸ τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀ ἐίστων, τὴ δεύτεραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, ἠ ἢ πληρώσασα τὸς δέκα μῆνας ἠ γυνὴ αὕτη, τίκτει τὸν δὴ Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετ' τῶν ἐφόρων, ἀγγέλλει ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δὲ, ὁπισάμενός τε ὃν χρόνον τὸν ἠγάγετο τὸ γυναῖκα, καὶ ὁπὶ δακτύλῳ συμβαλλόμενος τὸς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, Οὐκ αὐ ἐμὸς εἶη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. ὡρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο ὡς ὧδε αὐτίκα· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· ἠ τῷ Ἀ ἐίστωνι ὃ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰ ὃν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶη· Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο, ἀπὸ τόδε· πρότερον τουτέων, πᾶσι ἡμεῖς Σπαρτιῆται Ἀ ἐίστωνι ὡς μέντοι δόκιμόν τι ἀπὸ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γομένων, ἀπὸ τούτου ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι. ἀπὸ τοῦτο μὲν οἱ ὄνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνῳ δὲ πρήσαντος Ἀ ἐίστωνος μὲν ἀπέθανε, Δημαρήτος δὲ ἔσχε τὴ βασιληίην. ἔδοξε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀνάστυσα γνόμενα ταῦτα, καταπαῦσαι Δημάρητον τὴ βασιληίης, ἀπὸ τὰ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὸν στρατὸν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας ἀναβάντος Κλεομένεος. Ὀρμηθεὶς ὧν ἀποπλῶσαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἰῷ αὐὸν καταστήσῃ βασιλέα αὐτὶ Δημαρήτου, ἕπεσθαι οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἰῷ ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενόμενος, ἀπὸ τοιόνδε· ἀρνησαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὸν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερῆ Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φήσας αὐὸς τὸν Πέρκαλον ἁρπάσας ἠ σχὼν γυναῖκα. κἠ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἠ ἔχθρη

Ageto ſodali ſuo, cuius illa erat vxor, recepit ſe dono daturũ vnam è ſuis rebus quamcunque ille optaret: atque inuicem iuſſit illum ſimile munus ſibi dare. Agetus nihil de re vxoria ſuſpicatus, quum videret Ariſtoni quoque vxorẽ eſſe, accepit condicionem, & in eam rem iuſiurandum interpoſuit. Cui mox Ariſton è ſuis rebus pretioſis donauit quã ille elegit. Ipſe viciſſim, quum eius partes petendi muneris ab illo fuerunt, ibi optauit vxorẽ eius adferri. Agetus dicere, ſe præter hoc vnũ cetera annuiſſe: iureiurando tamen adactus ac dolo ſeductus, [2] ad eam ducendã abiit. Ita LXIII tertiam hanc Ariſton, repudiata ſecunda, duxit vxorem: [3] quæ circa legitimũ pariendi tempus, nondum exactis decẽ menſibus, hunc ei genuit Demaratũ. Ariſton, quum ei ſedenti in baſilicacũ ephoris quidam famulus nuncium nati filii attuliſſet, ſciens quo tempore duxiſſet vxorem, deductis in digitos menſibus, dixit cum iureiurando, Hic non eſt filius meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere impræſentiarũ: ſed poſteaquam puer adoleuit, pœnituit Ariſtonem dicti, opinantem vtique filium ſuum eſſe Demaratum: cui ideo nomen impoſitum eſt Demaratus, *ideſt*, *à populo votis petitus*: quod ante eum natum omnis populus vota fecit vt Ariſtoni, omnium ante id tempus regum probatiſſimo, filius gigneretur. ea de re id nomẽ impoſitum eſt. Interiecto LXIV deinde tempore Ariſtone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: ſed videlicet neceſſe erat vt id quod auditum fuerat, hominem regno priuaret. Eapropter à Cleomene vehementer inſimulabatur, cũ antea quod ab Eleuſine abduxiſſet exercitum, tum eo tempore quum aduerſus Æginetas cum Medo ſentientes traiecit Cleomenes. Ergo LXV ingreſſus eum [4] vrgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt ſi eum regem in locum Demarati cõſtituiſſet, ſe aduerſus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue cauſſam, quod quũ Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſe hominẽ cõiugio priuauit, præoccupata & prærepta vxore, ac retenta. Ob hãc cauſſam Leutychidi inimicitiæ

1 Illius vxorem abducere ſtudebat. 2 Eam abducere permiſit. 3 Quæ intra breuius temporis ſpatium, & non tam. *Id eſt, intra breuius quam decem menſium ſpatium.* 4 Vlciſci

cum De-

cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene ſolicitante, contra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quod Ariſtonis filius non eſſet, deinde quod iurauerat inſtitit cõfirmare: quod Ariſton aliquando dixiſſet, quum ei nunciaſſet famulus ſuus filium ei natum, & menſes conferens, iureiurando negaſſet illũ eſſe filium ſuum. Huic verbo inſiſtens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque Ariſtonis filium eſſe, neque rite Spartæ regnare: eiſdem ephoris adhibitis teſtibus qui Ariſtoni aſſidentes tunc hæc ab illo audierant. LXVI Tandem re in contentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum quod Delphis eſt conſulendum an foret Demaratus Ariſtonis filius necne. Ibi Cleomenes, [1] quum ex ipſius erga Pythiam prouidentia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Cobonem quendam Ariſtophanti filiũ maxima apud Delphos autoritate, vt perſuadeat Periallæ mulierum vaticinantium antiſtiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, ſciſcitantibus iis qui ad oraculum erant miſſi, negauit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. quæ tamen res ſequenti tempore palam facta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore abdicata eſt. LXVII Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quod quum eiectus regno gereret magiſtratum, adeſſetque ſpectaculo gymnopædiarũm, *id eſt palæſtræ nudorum puerorum*, miſit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi inſultandique cauſſa, miniſtrum, qui interrogaret [2] qualis eſſet præfectura poſt regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, reſpondit ſe vtrumque expertum, illum vero non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futurã initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theâtro domum abiit, confeſtimque præparatum Ioui bouem immolauit: quo im- LXVIII molato, matrem accerſiit. Quę quum aduenisſet, poſitis in eius manus extis, mulierem his verbis obſecrauit, Per ego te mater cum alios deos, tum Iouem hunc domeſticum, quem tango, precor, promas mihi veritatem: quiſnam reuera meus eſt pater? Nam Leutychides inter conuicia obiecit,

ἡ ἐς ὃν Δημάρητον ἐγείνεε· τότε δὲ ὀκ τῆς Κλεομένεος προθυμίης ὁ Λευτυχίδης κατώμνυ Δημάρητον, φὰς αὐὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀ ἐίστωνος. μετὰ δὲ τὸ κατωμοσίην, ἐδίωκε ἀνασώζων ἐκεῖνο ὃ ἔπος ὃ εἶπε Ἀ ἐίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξαγγείλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλόμενος τὸς μῆνας, ἀπόμοσε, φὰς οὐκ ἐωυτῷ μιν εἶη. τούτου δὴ ὑπεβατεύων τὸ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε οὐκ ὃν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀ ἐίστωνος γεγεῶτα, ὅτε ἰκνεόμενος βασιλεύοντα Σπάρτης, τὰς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον πάρεδρεύοντες ἠ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀ ἐίστωνος. Τέλος δὲ, ἐόντων τῶν αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι ὃ χρηστήριον ὃ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἄρα Ἀ ἐίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀναίτιον δὲ ἐνόμιζον ὀκ ποιήσειν τῆς Κλεομένεος ἐς τὸν Πυθίην, ὀνθαῦτα ποιήσεται Κλεομένης Κύβωνα ὃν Ἀ ἐιστοφάνεος, ἀνδρὸς ὃς Δελφοῖσι δυνασ τύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κύβων Περίαλλαν τὸν ποιήσαντα αἰσχύνει τὰ Κλεομένης· ἔδε λέγεσθαι, λέγειν. ὅτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔφη μὴ Ἀ ἐίστωνος εἶη Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνατύσα ἐλθέσθαι ταῦτα, ἠ Κύβωνα τε ἔφυγε ὀκ Δελφούς, καὶ Περίαλλα ἡ ποιήσασα ἐπαύθη τ' τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὸν Δημάρητον καταπαυσιν τ βασιληίης ὅτω ἐγένετο. ἔφυγε ὃ Δημάρητος ὀκ Σπάρτης ἐς Μήδους ὀκ τινὰ δὲ οἰκείδεος· μετ τ βασιληίης τὸν καταπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἄρχων. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τὸν Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, ταραχθεὶς ἦλθε αὐὸς βασιλεὺς αὐτ' ἐκείνου, πέμψας δι' ἀγγέλων ὅτι γελωτί τε ἠ λάσθη, πρῶτα ὃν Δημάρητον οἱονεί πι εἴη ὃ ἄρχειν μετὰ ὃ βασιλεύσ. ὁ δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπερωτήματι, εἴ τε φὰς, αὐὸς μὲν ἀμφοτέρων ἦδη πεπειρᾶσθαι, κεῖνον δὲ, ὅ. τ μέντοι ἐπειράτησιν ταύτην ἀρξὴν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, ἠ καταλυσάμενος, ἧιε ἐκ τῆ θήκης ἐς τὰ ἑωυτῆ οἰκία. αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν. θύσας δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη ὃ τῇ μητρὶ ἑαθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τ σφαλίχνων, καπιέλευε, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε τ τε ἀγίων καὶ ἀπόμενος ἱκετεύω, ἠ τῆ ἐρκείῃ Διὸς τῆδε, φράσαι μοι τὴν ἀληθείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων,

1 *In Græco exempl. pro ἀνωτέου legendum videtur* ἀνωσοῦ, *cuius lectionis alibi ratio reddetur.* 2 Quale illis eſſet magiſtratum gerere, qui antea regnauiſſent.

„ κυέουσαί σε ὀκτὼ τοσούτου δύδεκας, οὕτω ἐλκτεῖν
„ τοῦδε Ἀρίστωνα. οἱ δὲ καὶ ὃν μανικώτερον λόγον
„ λέγοντες, φασὶ σε ἐπελθεῖν τοῦδε τοῦ οἰκετέων ὄν
„ ὀνοφορβόν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν
„ μετέρχομαι τοὺς θεούς, εἰπεῖν πάντας. οὔτε γὰρ,
„ εἰ πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μοῦνον σὲ πεποίη-
„ κας, μετὰ πολλέων δὲ ὁμοίως, τε λόγος πολλὸς ὁ Σπάρ-
„ τῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ εἴη. ὃ
„ τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ ἄλλας προτέρας γυναῖκας. ὁ
μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, 10 LXIX
„ Ὦ παῖ, ἐπεί τε μὲ λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν πάντα ἀ-
„ ληθέα, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται τοὔνεκα. ὡς μὲ
„ ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τῇ μετὰ τὴν
„ προτέρην ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι σκη-
„ νὴν δὲ, τοῦ φαίνοις εἶναι ἐμοὶ ἐπιτίθει. καὶ
„ ὃ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὡς
„ δέ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, πρώτα τίς εἴη ὁ, μοι
„ δοὺς. ἐγὼ δὲ ἐφάμην σεῖνον· ὁ δὲ οὐκ ἀπαρνέετο.
„ κετο. ἐγὼ δὲ κατωμοσάμην, φαμένη οὐδὲ οὐ κα-
„ λῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον γάρ τι πρό- 20
„ τερον ἐλθόντα καὶ σκηνήσαντα, δοῦναί μοι τοὺς στε-
„ φάνους. ὁρέων δέ με κατομωμοκυῖαν ὁ Ἀρίστων, ἔ-
„ μαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τὸ μὲν, οἱ στέ-
„ φανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρῴου τοῦ ἐν τῇσι
„ θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, ὃν καλέουσι Ἀ-
„ στροβάκου· τοῦτο δέ, οἱ μάντιες οἱ αὐτόθι τὸν ἥρωα
„ δυσμενέα εἶναι. οὕτω δὴ ὦ παῖ ἔχει πολλὸν ὅσον τι
„ καὶ βουλεύειν πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου
„ γέγονας, καί τοι πατὴρ ὅστις Ἀστροβακὸς ὁ ἥρως, ἢ
„ Ἀρίστων. ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ αἱμάρεσμαι. 30
τῇ δὲ σοὶ μάλιστα καταπτύνται οἱ ἐχθροί, λέγο-
„ τες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτοῦ ἡ γέλθης γνώ-
„ μμος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτοῦ εἶναι·
„ ὃν χρόνον γὰρ οὐδὲ δέκα μῆνας ἐγένεο ἐξικνέεσθαι. ἀ-
„ ισχρὴ τῷ τοιούτων κεῖνος τοῦτο ἀπέρριψε ὄπος. 40
„ πίπτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἀνέμελμα καὶ ἑπτάμη-
„ μα. καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ
„ δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ ὁ αὐτὸς
„ Ἀρίστων οὐ μοι πολλὸν χρόνον ὡς ἀνοίη ὃ ἔπος ἐκ-
„ βάλλοι τοῦτο. λόγῳ δ' ἄλλοις τε δὴ χρέσιος τῆς σε-
„ ωυτοῦ μὴ δέκεο. τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀνήκεας.
„ ἐκ δ' ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ἐκεί-
„ νου λέγουσι πείθεο αἱ γυναῖκες παῖδας. ἢ μὲν δὴ
ταῦτα ἔλεγε· Οἳ δ', πυθόμενοί τε τὰ ἐβούλετο, LII

te è priore viro gratidam, ita ad Aristonem venisse. Alii etiam dementius referentes, aiunt te ad domesticũ asinarium ventitasse, illiusque me filium esse. qua de re ego te adiens obtecro vt verum dicas. Siquid enim eorum quæ dicuntur feciſti, non sola feciſti, sed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ sermo est, negantium [1] Aristoni fuisse genituram ad filios procreandos. nam si fuisset, priores vxores fuisse conceptu-
ras. Hæc Demaratus. Cui mater ita LXIX
respondens. Fili, inquit, quoniam [2] precibus mecum agis vt dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Vt me domũ Aristo duxit, tertia quàm me duxerat nocte simulacrum tanquã Aristonis ad me venit, quod posteaquam mecũ concubuit, [3] corona quam gestabat, me circumdedit, atq; abiit. Dehinc Aristo aduenit, qui cernens me coronas habentem, sciscitabatur quinam me illis donasset. Ego ipsum dedisse respondi: eoque id abnuente, iurauí, asserens nõ bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo ante ingressus, vbi mecum coisset, coronis me donasset. Aristo, cernens me iurantem, intellexit eam rem diuinam fuisse. compertumque est illas coronas fuisse sumptas ex heroico conditorio, quod est iuxta ianuam aulæ extructum, quod vocant Astrobaci: & vates esse hunc eundem heroem responderunt. Habes igitur fili ita vt volebas audire. aut enim ex hoc heroe genitus es, paterque tibi est Astrobacus heros, aut ex Aristone. nam eate nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Aristo, quum ei te natum esse nunciatum est, multis audientibus negauit te suum esse, quia tempus decem mensium non exisset, per inscitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nam mulieres nouem etiam mensium ac septem mensiũ partum edunt, non omnes decimum mensem explentes. ego autem fili septimestrem te genui. Ipse quoque Aristo non diu post agnouit [4] se per imprudentiam id verbum extulisse. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim verissime audisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, suæ vxores de asinariis pariant filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, LII

1 Aristoni fuisse prolificum semen. nam si fuisset. 2 Precibus instãs mihi vt dic. ver. 3 Coronas quas gestabat mihi circumposuit. Et hoc quidem abiit, Aristo autem postea venit. 4 Se per stultitiam id verbum emisisse. Cetera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oraculum consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessiturum, insequuti sunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthum traiecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, eiusque famulos: sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regẽ Darium traiecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac vrbibus donatus. Ita in Asiam Demara- 10 LXX
tus abiit, ac tali fortuna vsus est, vir cum aliis in multis factis dictisq; apud Lacedæmonios illustris, tũ quod illis olympiadem palmam quadriiugo certamine reportauerat, rem eius solius, ad ea tempora, regum Spartiatarum. Leutychi- LXXI
di autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quẽ nonnulli Spartiatarum Cyniscon, *id est*, *catulum* vocabant. Is Spartæ non regnauit, ante Leutychidẽ defunctus, relicto filio Archi- 20
damo. Leutychides orbatus filio, alterã duxit vxorem EVrydamen, Menii fororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimoniũ accepit, ab ipso Leutychide datam. At ne LXXII
Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux quũ omnia faciendi ius haberet, multũ pecuniæ per corruptelam dono accepit, 30
ipseque in re deprehensus, quum sederet in castris, vtraque manu pecuniam tenens, in iudicium delatus è Sparta profugit, domusque eius excisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt. ¶ Tunc autem Cleomenes, LXXIII
quum sibi res in Demaratum bene cessisset, assumpto protinus Leutychide, contendit aduersus Æginetas, maiorem in modum illis propter ignominiã infensus. Ita Æginetæ vtriusque regis 40
contra se aduentu non repugnandum iam sibi esse putauerunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminẽtissimos, cũ alios, tum Criũ Polycriti, & Casambũ Aristocratis filium, qui plurimũ habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses LXXIV
deposuerunt. Post hæc Cleomenes,

ἐπάϊσον ἠμύναιον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δείμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπαὶ ἐξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν ὑπαὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐφρασε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τὴν Σπάρτην, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἢν μὴ ἕψεσθαι σφέας αὐτῷ τῇ αὐτίκα ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πολιν προσήγαγε ἐπὶ τὴν Ἀρκάδων τὰς προσεχεστάτας ἀγυιέων, ὀμόρκων ὁ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι ὑπαὶ Ἀρκάδων ὁ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαίνόμενον, ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄπος, ὃ δὲ ἄγγος αἱμασιῆς πέριξ προβέβληται κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐστὶ τῆς ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει οὖσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατῆγον αὐδὴν δείσαντες ὅπῃ τοῖσι αὖτις ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ αὖτις, αὐτίκα ὑπαὶ ἐλάβετο μανίης νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον. ὄκως γάρ τεῳ συντύχοι Σπαρτιητέων, ἐσέπιπτε ἐς τὸ πρόσωπον ὁ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ προσφερόμενα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δέ, δεθείς, ὅν φύλακον μοῦνον ἐόντα ἰδὼν τῆς οἰκίης, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δέ οἱ τοῦτο πρῆξαι τὸ φυλάκου δίδοναι, ἀπείλεε τά μιν αὖτις ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας δή οἱ ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν τις εἱλωτέων) δίδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ λαβὼν ὧν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προσῄει ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰξία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατακερδοῦν, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε ἐς τὰ περὶ Δημάρητον γεγόμενα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, ὥσπερ ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλών, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ὀξυηχέων αὐτέων τὴν Ἄργον, Ἀργείων τοὺς κατὰ φυγὴν τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοψε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ὅπῃ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, ὃ ἐνθεῦτεν δὴ τὸ

quum eum subiisset metus Spartiatarum, iam manifestus maleficii in Demaratum excogitati, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, solicitans Arcadas aduersus Spartã, adigensque eos iureiurando ad se sequendum quocunque ipsos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad vrbem Nonacrin ductos adigere ad iusiurandum per aquam Stygis. In hac autem vrbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autem vbi fons hic visitur, vrbs Arcadiæ est, ante Phenеon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animaduertissent, timentes sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit, iam etiam antea subinsanum. nam vt cuique Spartiatarum obuius erat, in eius faciem infligebat sceptrũ. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigauerunt. Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. Eo accepto, Cleomenes à suris incipiens sese detruncabat. In longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque peruenit ad vterum, in quo rescindendo, sic expirauit, vt quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quę circa Demaratum acta sunt: vt autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum deorum fuerat depopulatus: vt Argiui, quia eos qui è pugna fugerant Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [2] ipsum lucũ quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculũ poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturũ. qui posteaquam ad flumen Erasinũ copias Spartiatarũ duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illinc que

1 Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nam conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursum versus ad femora perrexit, eque femoribus ad coxas & latera atque ventrem peruenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.* 2 Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* ἐν ἀρχίῃ *pro* ἐν ἀλογίῃ.

iam eam

iam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam peruenit, ei hostias immolauit: & quum læta non essent exta de flumine transmittẽdo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere ciues suos, non tamẽ ideo Argiuos gauisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, & maritaurum quum mactasset, nauibus copias ad regionem Tirynthiam ac Nauplian duxit. Id audientes Argiui ad LXXVII eos arcendos obuiam tendunt ad mare. Et quum aduentarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. nam ad hãc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

Verum quando marem præuertet femina victrix,
Inter & Argiuos referet præclaris honorem:
Tunc Argiuarum reddet pleraſque gementes,
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo sæuus obit sinuoso corpore serpens.

Hæc omnia Argiuis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse vtendum: atque ita esse faciendum, vt quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denunciaret, idem facerent LXXVIII ipsi. Cleomenes autem animaduertens Argiuos facientes quicquid apud Lacedęmones præco denunciasset, præcepit suis vt quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argiuos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argiuos [1] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucũ Argi fuga elapsos circumsederunt. Qui dum asseruantur, Cleo- LXXIX menes hoc sibi faciendũ putauit: Scisciatus quosdã quos secum habebat perfugas, misit præconẽ ad euocandũ nominatim eos Argiuos qui in luco præclusi erant, ad se redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in singulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorum quinquaginta, vt quisque euo-

1 *Id est, Prout præco denunciauerat.*

ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι. ἀπικόμενος δὲ ὧν ὁ Κλεομένης ὅτι θύσαιμι τῶνδε, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγαθαι μὲν ἔφη τῷ Ἐρασίνῳ οὐ προδιδόντος τοὺς πολιήτας, Ἀργείους μέντοι οὐδὲ ὧς χαρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναχωρήσας τὴν ταχίστην κατῆγε ἐς Θυρέην. 227 σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δὲ ἐξαπίνης, συνθαμβήσαντες ταῦτα, ὅτι θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγένοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σήπεια τοὔνομα, μετεμέριζον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο αὐτοῖσι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὸν μὲν ἐκ τῆς φανερῆς μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐς τοῦτο τὸ χρηστήριον, ὃ ὑπεκρίθη ἔχρησε ἡ Πυθίη τότε τοῖσί τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον οὕτω,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφίας τότε θήσει.
Ὡς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ' ἐσσομένων ἀνθρώπων,
Δῃὸς ὅφις τελέκλητος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

ταῦτα δὴ πάλαι συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δὲ σφι, ἐποίεον τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημήνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίεον καὶ οἱ Ἀργεῖοι τῶνὉ τι. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, ἐπορᾶτο ἐλλέγει σφι ὅτι ἂν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγίνετο· ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιεύμενοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος, ἐπεκέατο. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιζόμενοι ἐφύλασσον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας, καὶ πιθανομένους τουτέων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀφορμωμένους τῶν Ἀργείων. ἐξεκάλεε δὲ, ὡς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι, δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα ἀγχμάλωτον ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἐκάστους ἐκάλε-

ὁμῶς ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἔχων γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἔνδοθι τοὺς ἔξω, ὅ, τι ἔπρησσον· πρὶν γε δὴ αὐτέων τὶς ἀναβὰς ὑπὲρ δένδρου, κατεῖδε ὃ ποιεύμενον. οὕτω δὴ ἔπὶ καλεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πρώτους τινὰς τῶν εἱλωτέων ἐξενέειν ὕλην ὃ ἄλλος. τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε ὁ ἄλλος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν ὃ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶ). ὁ δ', ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἐπάτηκας, φάμενος Ἄργος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δὴ ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὸν μὲν πλέω στρατιὸν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀριστέας, ἦιε ἐς Ἡραῖον θύσων. Βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπεκώλυε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶ) ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης ὃν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοσήσαντα δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλέειν Ἄργος, παρεὸν ὑπέτεως μὲν ἑλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἰπεῖν· ἔλεξε δὲ ὧν φάμενος, ἐπεί τε δὴ ὃ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξελπλυθέναι ὃν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱεροῖσι χρήσηται, καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔστηκε. καλλιερεομένῳ δὲ ὧν τῷ Ἡραίῳ, ὧδε τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλὸξ πυρὸς ἀνελάμψαι. μαθεῖν δὲ αὖτος οὕτω τὼν ἀτρεκείην, ὡς οὐκ αἱρέει ὃ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν ἂν κατ' ἄκρης τὸν πόλιν· ἐκ τῶν στηθέων δὲ ἀνελάμψαντος, πρῶτον οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας. Ἄργος δ' ἀνδρῶν ἐχειρώθη δὴ τότε ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔχον πόλιν τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ δεσπόντες. ἐς ὃ ἐπέβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἐπείτε δὲ σφέας ἔδοξε ἀνακτωμένους, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς ὃ Ἄργος ἐζεβάλετο· ζωθευόμενοι δ' οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔχον Τίρυνθα. ἐπολέμεον δὲ δὴ σφι ἐπ' ἀριθμὰ ἐς μηνῆλυς· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε

catus fuerat, Cleomenes interimebat. quod faciens, latebat ceteros qui in fano erant, vtpote denso luco interiecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent. nisi postquam quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit: vnde non amplius qui euocabantur prodiere. Ibi Cleomenes iussit vnumquenque seruorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque iam ardente, percontatus est quendam perfugarum cuiusnam deorum esset ille lucus: perfuga, Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiscens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum. coniicio iam exitum habuisse oraculum. Post hæc maiore copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cum mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volens, quũ à sacerdote vetaretur, negante fas esse externo illic sacra facere, iussit seruos abductum verberare: ac posteaquam immolauit, Spartam abiit. Reuersum inimici ad ephoros citauerunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi vere an falso) se, posteaquam templum Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculum, & proinde non prius tentandam vrbem quam sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effulsisse flammam è pectoribus simulacri: atq; ita se intellexisse non expugnaturum se Argos. Si enim è capite simulacri flamma extitisset, [1] fore vt vrbem ab arce caperet: quum vero è pectoribus illa extitisset, id omne fuisse confectum quod deus confici voluisset. Hęc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoq; maiore parte sententiarũ absolutus. Ceterũ Argos ita viris desolatum est vt serui eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberẽ adoleuere ætatem: qui sese in suum ius asserentes, ac reuersi Argos, mancipia eiecere. Serui eiecti, prœlio Tyrinthem obtinuere, [2] eatenus quidem dum fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos venit

1 Futurum fuisse vt vrbem funditus euerteret. 2 Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad seruos venit &c.

vates

vates quidam Cleander, genere Phigaeus ab Arcadia. is persuasit seruis vt dominos adorirentur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui ægre euasere victores. Ob hoc igitur aXXXIV iunt Argiui Cleomenem ad insaniam redactum, male perisse. Ipsi autẽ Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad insaniam redactum: sed conuersatione Scytharum, intemperantem meri esse factum, & idcirco furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum vlciscendũ perstitisse, missisque Spartam nunciis ad societatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex vtrorumque vtilitate foret vt ipsi quidem Scythæ iuxta flumen Phasin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartiatæ verò ab Epheso ascendere, & ad certum locum vtrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didicisse potandi intemperantiam: seque ob id eum insanisse arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Episcythison, *id est, age Scytham.* Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has LXXXV pœnas Demarato pependisse. ¶ Eum autem esse defunctum vbi audiere Æginetæ, Spartam nuncios misere, vociferatũ contra Leutychidẽ de obsidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii, consilio inito, multum iniuriæ à Leutychide illatum esse censuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum essent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theasides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ facere vultis? regemne Spartiatarum deditum à suis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete nequod exitiale malum in vestram regionem (si hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab illo abducendo supersederunt, hac tamen condicione vt secum profectus Athenas Leutychides redderet sibi viros qui LXXXVI illic depositi essẽt. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depositum repoposcit, Athenienses (vt qui reddere nollent) tergiuersari, quod dicerent duos in deponendo reges fuisse, ideoque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus

ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαδεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· ὃς τοῖς δούλοις ἀνέγνωσε ὑπηθέας τισὶ δεσπότησι. ἐκ τούτου δὴ ὁ πόλεμος σφι ἐκινήθη χρόνον συχνόν. ἐς ὃ δὴ μάχῃ οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν λέγουσι ταῦτα Κλεομένεα φανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ οὐκ δαιμονίου μηνιθέντος Κλεομένεϊ, Σκύθῃσι ὁμιλήσαντα μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ οὐκ τούτου μανέντα. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τάχιστα Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν πέμψαντας ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συνάγεσθαι ὡς χρεὼν εἴη αὐτοῖσι μετὰ τοὺς Σκύθας στρατὸν Φάσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπεσθαι ἐς τωὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ὀπίσω πάλιν, ὁμιλέοντα δὲ σφι μᾶλλον τὰ ἐκείνου, μανῆναι τὴν ἀκρητοποσίην τῶν πρὸ αὐτέων. ἐκ τούτου δὲ μανέντα μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε τούτου, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζητέωσι δεύτερον πόσου, ὡς βούλωνται τοίχῳ. Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει πᾶσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσαι. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιήσαντες, ἔγνωσαν παραδιδόναι Αἰγινήτῃσι ὑπὸ Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέκειντο, ἐκδόσιν ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν αἰτήσοντες τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων ὃν Λευτυχίδεα, εἷς τις σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέειν ἄνδρες Αἰγινῆται, ὃν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδοτον ἠμὸν ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νεωτέρῃ ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅκως ὕστερος μή τι ὑμῖν, ὦ ταῦτα φρήσητε, πρὸς ἀλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι. τοῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔφασαν τοῦ τῆς ἀγωγῆς. ὁμολογίῃ δ' ἐχρήσαντο τοιῇδε, ὅπισω μὲν Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδιδόναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δ' ἀπῆκε μὲν Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαιτέων τοὺς κατεχομένους, οἱ Ἀθηναῖοι τοιάδε φάσιας εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδιδόναι, φάμενοι δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παραδέχεσθαι, καὶ οὐ δικαιεῦν τὸν ἕτερον ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποστερέσθαι.

Π. χ.

οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τὼς Ἀθηναίων, ἔλεξέ
» σφι Λάτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὺ
» ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποι-
» έετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τουτέων.
» ὁκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνοισίχθη γενέ-
» σθαι τῶδε καὶ Γλαύκῃ, βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν.
» λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λα-
229 » κεδαίμονι κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο, Γλαύ-
» κην Ἐπικυδείδεος παῖδα· τόν τινα ἄνδρα φαμὲν
» τά τε ἄλλα πάντα τοῦ ἐπῆκτο τὰ τοῦδε, καὶ δὴ καὶ
» ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι, πάντων ὅσοι τὴν
» Λακεδαίμονα τότον ἐν χρόνον οἴκεον. συνενει-
» χθέντι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνεῦμαι τάδε λέγοντι·
» ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βού-
» λεσθαί οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, περὶ σχόντα πρᾶγμα τοιόνδε·
» Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς Γλαύκῃ δικαιο-
» σύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ
» πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ τὴν Ἰω-
» νίην τῆς σῆς δικαιοσύνης λόγος πολλὸς, ἐμεωϋ-
» τῷ λόγοις ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικινδυνότατόν ἐστι ἀεί κοτε
» ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη·
» καὶ δίοτι χρήματα οὐδαμοῦ τὼς αὐτὼς ἐστὶ ὁρᾶν ἔ-
» χοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπιλογιζόμενος, καὶ βουλευο-
» μένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἐξαρ-
» γυρώσαντα, θέσθαι τῷδέ σοι. σὺ δὲ ἔξεπιστάμενός
» μοι κείμενα ἔχειν τῷδε ἔρχεσθαι. σὺ δή μοι καὶ τὰ
» χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λα-
» βών. ὃς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀπο-
» δοῦναι. ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοιαῦ-
» τα ἔλεξε· Γλαύκῳ δὲ ἐδέξατο τὼ τῷδε καταβή-
» κην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου δὲ πολλοῦ
» διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ τῷδα-
» μίδεω τὰ χρήματα οἱ παῖδες. ἐλθόντες δὲ ἐς λό-
» γους τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύοντες τὰ σύμβολα,
» ἀπαίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, δυτυποκει-
» νόμενος πάσῃ, Οὔτε μέμνημαι ὃ πρῆγμα, οὔτέ μι
» τῷ φέρει οὐδὲν εἰδέναι τουτέων ὧν ὑμεῖς λέγετε.
» βούλομαί τε, δύαμιν θείς, ποιέειν πᾶν ὃ δίκαιον. καὶ
» γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδώσω· καὶ εἴγε ἀρχιὼ
» μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑ-
» μέας. ταῦτα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέ-
» ταρτον μῆνα ἀπὸ τῆδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμ-
ποιη- » φορίῳ ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημέ-
σάμενοι » νοι τῶν χρημάτων. Γλαύκῳ δὲ ἐπορεύετο ἐς
» Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντι δὲ
» αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

negantibus se redditurós, Leutychides, Facite, inquit, Athenienses vtrum ipsi vultis: si reddetis, sancte facturi, è contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optime audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse vt vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita fit loquutus, Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, [1] & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depositа mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe, & hanc notam, quam vna custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea condicione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaque nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, [2] reminiscens, quicquid iustum fuerit facere, &, si accepi, iure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii [3] facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oracultum consultandũ. Cui consultanti an ὅρκῳ, *id est, iureiurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respondit his versibus,

1 Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus. 2 Si reminiscar, 3 Calamitatem se passos existimantes, vt qui pecunia fraudati essent,

Glauce Epicydides equidẽ expedit ad breue tempus
Sic orco vicisse, interuertisseque nummos:
Deicra, & cuorcum quoniam manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide aduenit, vsque adeo dum
Conuoluens omnem perdat prolemque domumque:
Cum sobole cuorci melius sed postea agetur.

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset vt daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniã reddidit. Cur autem hęc oratio apud vos instituta est, dicetur: Glauci nunc nulla supereſt neque soboles neq; domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de depositо cogitare quam vt repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, discessit.

LXXXVII At Æginetæ priusquam superiorum iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darẽt pœnas, hæc fecerant: Quum Athenienſibus succenserent quod sibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, se ad vlciscendum apparabant. Erat autem Athenienſium in Sunio quinqueremis quædam, quam Delum *iam inde à Theseo quotannis* mittebant: hanc Æginetæ locatis insidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſium, virosque alligauere. Ea clade ab Æginetis accepta, Athenienses non amplius differendum putauerunt quin omnia in illos excogitarẽt.

LXXXVIII Erat igitur quidam nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in Ægina spectatus: hic suam ipsius priorem abitionem Æginetis imputans, querebatur: qui *prius sua de missione quum transegisset*, cognito Athenienses esse animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipse infensus esset, composuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo esset rem aggressurus ipse, & illos oporteret venire subsidio. Atque ita ex composito vrbem quæ vetus vocabatur occupat. Sed Atheniẽses ad diẽ non adfuerunt, quia classis eorum par Æginetanæ nondũ erat comparata. Qui dum à Corinthiis cõmodari sibi naues rogant,

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, ὃ μὲν αὐτίκα κέρδεϊ οὕ-
τω,
Ὅρκῳ νικῆσαι, χὠ χρήματα λήσεται ἀνήρ·
Ὅρκυ· ἐπεὶ θανάτός γε καὶ ὄρκον μένει αἶ-
δέα.
Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀώνυμος, οὐδ' ἔστι χεῖ-
ρες,
Οὐδὲ πόδες· κραπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε
πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαν-
τα·
Ἀνδρὸς δ' ἐκ δικαίου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγνώμην ἐδέετο παραυτίκα αὐτῷ σχεῖν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἶσον δύνα- τῷ δύνασθαι.
μαι. Γλαῦκος μὲν δὴ, μεταπεμψάμενος τοὺς Μι-
λησίους ξείνους, ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ
δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὦ Ἀθηναῖοι ὦδε ἀρμήθη λέγε-
σθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀ-
πόγονόν ἐστι οὐδὲν, οὔτ' ἐστὶν οἰκήιος νομιζόμενος
εἶ Γλαύκου· ἐκτετρωταί τε πρόῤῥιζος ὑπὸ
Σωστρατου. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι πε-
ρὶ τοῦδε κακοῦ ἄνδρὸς, ἢ ἀπαιτεόντων ἀπο-
διδόναι. Λάτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὡς οἱ
θεὸς οὕτω ἐσήκουσε· οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν προτέρων ἀδικημάτων
δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρεισαν, Θηβαί-
οισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιάδε· μεμφόμενοι
τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς ὑ-
μωρισμένοισι τὸς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ,
ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ
λοχήσαντες ὧν, τὼ θεωρίδα νῆα εἶδον πλήρεα ἀν-
δρῶν τῶν προφέρων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ τοὺς
ἀνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα φρὸς
Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ πρῶτα μη-
χανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. Καὶ ἦν γὰρ Νι-
κόδρομος Κνοίδου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ
δόκιμος. οὗτος μεμφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρό-
τερον ἐωϋδν ἐξέλασε ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ τό-
τε τοὺς Ἀθηναίους ἀεὶ ἀρτιμένους ἔρδειν Αἰγινήτας
κακῶς, συνετίθετο Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγί-
νης, φράσας ἐν ᾗ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκεί-
νους ἐς ὧν ἥξειν δέησει βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα,
καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικό-
δρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν.
Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐγένοντο ἐς δέον· ἃ γὰρ ἔτυχον ἐ-
πιόντα νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβα-
λέσθαι. ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας,

ὑπ πύτῳ διεφθαρῆ τὰ χρήματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔσαν γὰρ σφι τῶν ὁν χερσὶν φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι ἐδίδοσαν δεομένοισι εἴκοσι νέας, δίδοσι δὲ πεντηκοντόρους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδράσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. συνῴκεον δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σουνίοισι οἰκῆσαι ἔδοσαν. ὀνηλατέουσι δὲ οὗτοι ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον πρὸς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπιφυσήσαντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτα σφέας χειρωσάμενοι, ἀξήγων ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἀρχὴ σφι ἐγένετο, ὃ ἐκ δύνασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὸν θεόν. ἐπιλαχόντες γὰρ τὸν δήμου ζωγρήσαντες, ἀξήγων ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τουτέων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς τὸ ἕρμαια Δήμητρος θεσμοφόρου. ἐπιλαβόμενος δὲ τῶν ὀπισθίων πτερύγων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεί τε μιν ἀποσπᾶσαι οὐκ οἷοί τε ἀπελκόντες ἐγένοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω. αἱ χεῖρες δ' ἐκρέμαντο ἐμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι ὄπισθε πτερύγεσσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἦκεσι ἐναυμαχήσαν νηυσὶ ἑβδομήκοντα· ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὖθις τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινήταις νέες ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καὶ σφι ὑπὲρ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτῆσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συνθέντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτήσαντες, ἀζήμιοι εἶναι· Αἰγινῆται δ' ὅτι πεινεγνώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι, δεξὰ δὴ ταῦτα δεομένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἐπεβοήθησε, ἐθελοντὴ δὲ ἐς χιλίους. ἦγε δ' αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας· τούτων οἱ πλεῦ-

interea res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedere rogantibus naues viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam nauigauerunt, peruenerunt que poſtridie eius diei qui erat deſtinatus. Qui quum ad diem non adeſſent, conſcenſo nauigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum cum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Vnde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erant Æginetas & ferebant & agebant. ſed hæc poſterius acta ſunt. Ceterum proceres Æginetarum, ſuperata plebe quæ vna cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Vnde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſula ſunt deiecti quam deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos viuos ceperant, ad necem educerent, vnus eorum è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, eiuſque cardinibus prehenſis adhærebat: quem illi quum auellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertæ manſerunt. Hæc quum ipſis feciſſent Æginetæ, claſſe ſeptuaginta nauium cum Athenienſibus qui ſuperuenere congreſſi, ſuperantur. Victi nauali prælio, eoſdem quos prius Argiuos in auxilium vocauerunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſſati quod & naues Æginæ neceſſario ſumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terram deſcendiſſent, vt nonnulli quoque è Sicyoniis nauibus deſcenderent in eadem cõtra ipſos expeditione. Quo nomine vtriſque mulcta ab Argiuis iniuncta eſt mille talentorum, quorum quingena vterque populus ſolueret. ſed quum Sicyonii ſuam culpam agnoſcentes, centũ talentis cũ Argiuis deciſſent, Æginetæ ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Eapropter rogantibus eis nemo amplius Argiuorum publice auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter miſſe, duce quodam cui nomen erat EVrybates, [1] quinque palmarum viro. quorum

hoc ep. sqs Vrsinad.

1 Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

plerique non remeauere, ſed in Ægina ſub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. Verum Æginetę ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperauere, eorũque naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum Æginetis contraxerant. ¶ PERSES autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cum famulo aſſidue in memoriam redigente vt reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui male rem naualem geſſerat, præfectura amouit, alioſque deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuoſque in conſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt ſingulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparandas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hic non recto curſu ſecundum continentem, Helleſpontum & Thraciam verſus nauigabant, ſed è Samo vnde ſoluerant, præter Icarium, interque inſulas: præcipue quidem (vtego ſentio) metu circumeundi Athon, quem ſuperiori anno circumnauigantes, magnam iacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon, quam antea non cepiſſent. Ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim vt primum copiæ ducerentur, Perſæ vrgebant) Naxii memores priorum, fuga ſe in montes concitauerunt, non auſi reſiſtere. Eorum autem quos adepti ſunt Perſæ quum in ſeruiturem rapuiſſent, delubra atque vrbem incenderunt. His actis ad ceteras inſulas redeunt. Hæc dum iſti agunt, Delii relicta & ipſi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naues præcedens Datis nõ ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum

ἐν τῇ Ῥηναίῃ ἀνὴρ ὑπὸ ὄψιος ἵνα ἔσαν οἱ Δήλιοι,
» πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε, Ἄνδρες ἱροί, τί
» φεύγοντες οἴχεσθε, καὶ ὑποπτεύσαντες κατ'
» ἐμεῦ; ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ θεοῦ τοῦτό γε φερτέα, καί μοι
τὸ πρῶτον » ἐκ βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ἧι χώρηι οἱ δύο θεοὶ
» ἐγένοντο, ταύτην μηδὲ σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν χώρην,
» μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. ἰὼν ὦν καὶ ἄπιτε ὑπὲρ τὰ ὑ-
» μέτερα αὐτέων, καὶ τὴν ἧσσον ἡμέρεσθε. ταῦτα μὲν ἐστε-
κηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τε-
τρηκόσια τάλαντα καταικίσας ὑπὲρ τῶν βωμῶν ἐθυμία. 10 xcviii
Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρα-
τῷ ὑπὲρ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα· ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰω-
νας καὶ Αἰολέας. μετὰ δὲ τοῦτον ἐκ τούτου ἐξήνεικε χρόνος,
Δῆλος σκιρτήσαι, ὡς λέγεσι Δήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕ-
στατα, τὰ μέχρι ἐμεῦ γε ἐπιθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν κου τέ-
ρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ
θεός. ὅτι γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ
Δαρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων
ἐπεξῆς γενεέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐ-
πὶ εἴκοσι ἀνδρῶν γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· 20
τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῶν γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐ-
τέων τῶν κορυφαίων περὶ τὰ ἀρχὰς πολεμούντων. ὅτῳ
γὰρ ἦν ἀσφαλὲς κινηθῆναι Δῆλον, τοφρὶ ἐάσαν ἀκίνη-
τον. καὶ σφι χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητον περ ἐοῦσαν.

δνώαται δὲ τῇ Ἑλλάδα γλώσσαι ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρηΐος· Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρηΐος. τούτους δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε τῇ μὲν δὴ 232
αὐτὸ ὀρθῶς τῇ γλώσσαν τὸ σφετέρην Ἕλληνες καλέ-
οισι. Οἱ δὲ Βάρβαροι ὡς ἀπ' ἄλλου ἐκ τῆς Δήλου, 30
πρόσω πρὸς τὰς νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ γραπτώ τε
παρελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐ-
λάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους, προσῆλθον
καὶ ἐς Κάρυστον, οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι ὅτε ὁμήρους
ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ὅτι πόλις ἀστυγείτονας στρα-
τεύσας, λέγοντες· Ἐρέτριε μὴ τὴν Ἀθηναίων, σὺ θαυ-
μάζεαι τούτους ἐπιλιπόρκεόν τε καὶ τῷ χωρίῳ σφέων ἔκφερον. ἐς
ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέσχησαν ἐς τὰ Περσέων τὰ γώ-
μεια. Ἐρετριέες δὲ, πυθανόμενοι τὰ στρατι-
ώτικὰ τὰ Περσικὰ ὅτι σφέας ὅτι πλέουσαν, Ἀ-
θηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀ-
θηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὰ ὑπακούειν, ἀλλὰ
τοῖς τετρακισχιλίοις κληρούχοις τοῖς τῶν ἱπποβο-
τέων Χαλκιδέων τὰ χώρην, τούτοις σφι διδοῦσι τῶν τούτων
πυνθάνομαι. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἐπὶ ἄκρα οὐδὲν ὑγιὲς βόσφι χώρην
βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφοβέον-
το δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλεύοντο
ἐκλιπεῖν τὰ πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης·

quibusdã, qui propria lucra à Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumque animos animaduertens Æschines Nothonis filius, Eretriensium primarius, patefecit Atheniensibus omnẽ præsentiũ rerum statum, orauitq; vt domum abirent, ne vna cum illis occumberent. Hæc consulenti Æschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, salutem sibi pepererunt. At Persæ eo aduecti, ci naues oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos exposuere, & tanquã cum hostibus conflicturi se instruxere. Aduersus quos non decreuerunt Eretrienses sibi esse prodeundum: sed quandoquidem sententia de vrbe non deserenda euicerat, merito dabant operam vt mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est: multisque vtrinque cadentibus, septimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares suos viri spectati, filius, vrbem hostibus prodidere. Quã ingressi Persæ, postquam templa spoliauere, incenderunt, in vltionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darii in seruitutem captis. ¶ Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, tuncque magnam partem vastauerunt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. etenim erat locus Atticæ Marathon proxime Eretriam, ad equitandum opportunissimus, quo illos Hippias Pisistrati filius deducebat. Eodem Athenienses & ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadem quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam viuo Pisistrato. Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus, sepultusque ante vrbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & eregione sepultæ sunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias

ἀνῶνι ὄ αὐτέων, ἴδιόν κέρδεα προσδεκόμενοι τῶν δὲ
Πέρσεων οἱ στρατηγοί, προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τὰ
τέων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν
Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναί-
ων πρώτοισι τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσεδέετό
τε ἀπαλλάσσεσθαί σφεας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ
προσπολωνῶνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμ-
βουλευσαμένῳ πείθονται. καὶ ὅτι μὲν ὀλιγανθρωπίῃ ἐς Ὠρω-
πὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες
κατέσχον τὰς νέας τὴν Ἐρετρικὴν χώρης τῇ τέλματος, καὶ
Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταφορμισθέντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χω-
ρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο
ὡς προσιοῦσι μέλλοντες τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπ-
εξῆλθόν μὲν καὶ μαχέσασθαι ἐπειρέωντο ἐκ βουλῆς, εἴκοσι
δὲ ἡμέρας ἐφύλαξαν τὰ τείχεα, τότε σφι ἐμέλετο πέρι,
ἐπεί τε οὐκέτι μὴ ἐκλιπέσθαι τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γε-
νομένης καρτερῆς ἀμφοτέρων τῇ ἑβδόμῃ Εὔφορ-
βός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν
ἀστῶν δόκιμοι, προδιδόσι τοῖσι Πέρσῃσι τὸν πόλιν. οἱ
δὲ, ἐπελθόντες ἐς τὸν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱρὰ συλήσαν-
τες οὐκ ἐάσαν, ἀποπεμπόμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατα-
καυθέντων ἵρων τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἐνδραποδί-
σαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. Ἐφρώσαντο δὲ
δὴ τὸν Ἐρέτριαν, καὶ διεξελόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν ἐν χῷ ἐκλιν #
τὴν Ἀττικήν, κατέρροντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ἴσο-
τα τοῖς Ἀθηναίοις ποιήσειν τὰ καὶ τοῖς Ἐρετριεῦσι ἐ-
ποίησαν. καὶ, ὡς γὰρ ὁ Μαραθὼν ὑπετέτατο σφι κω-
ρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππάσιμον, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρε-
τρείης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστρά-
του. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ
αὐτοὶ ἐς τὸ Μαραθῶνα· ἦρχον δὲ σφέας στρατηγοὶ δέ-
κα· τῶν ὀκτάτος μὲν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμω-
να τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγὴν ὑπὲρ Ἀθηναίων
Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ οὗτος φεύγοντι, ὀ-
λυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη. καὶ ταύτην μὲν
τὴν νίκην ἀνελομένου μιν, τῶν ὄζεσι καταλαβὸν ὁμομη-
τρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ἑξῆς ὀλυμπι-
άδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικῶν, τὸν αὐτὸν δὴ Πεισι-
στρατον ἀνακηρυχθῆναι καὶ τὴν πατρείς τέλος, καλ-
λήλεπται τὰ ἑωυτοῦ ὑπέστορος. καί μιν ἀνελόμενον
τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι δεύτερα ὀλυμπιάδα, κατέλα-
βε ὑποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκ-
έτι ζῶντος αὐτοῦ Πεισιστράτου. κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν τῷ θρυαλίχου, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας.
τὸν θάπτει δὲ Κίμωνα τοῦ ἄστεος, ὑπὲρ τῆς Ἀγα-
κείλης καλεομένης ὁδοῦ. κατύπερθε δὲ αὐτοῦ αἱ
ἵπποι τεθάφαται αὖται αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας

233 ἀπελήλυθαν· ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλα ἵππον ἤδη τῶν τοῦ Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τούτεων, οὐδὲν μέμνημαι. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἐὼν τυγχάνει τῷ δὲ τῷ πατρὶ Μιλτιάδῃ τριφόλιος ἐν τῇ Χερσονήσῳ ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι Ἀθήνῃσι, τὄνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφευγὼς δι' ὀλίγου θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες, αἰδοῖ οἱ ἐπεδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, καὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὰ ἑωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι σὺν σωτηρίῃ, ἤδη δὲ ὑβδομήκοντα μὲν οἱ ἐχθροὶ κατοδωξάμενοι, κατὰ δίκας δὲ ἐλθόντες, ἐδιώξθη τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ, ἀποφυγὼν δὲ καὶ τοῦτο, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς κατὰ τὸ δημοτικόν. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀπέπεμψαν ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἀνδρα, ἄλλως δὲ ἡμερόδρομον τε καὶ ἐς τὰ μελετήματα τὰ δηθέντα πεφυκότα. τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπέδειξε) τῷ δὲ Παρθένιον οὔρεος τὸ κατὰ Τεγέην ὁ Πὰν προσεπέπτωκει. βουλόμενα δὲ πυθέσθαι τὸ Φειδιππίδεω ὑπὸ Πανὸς, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι δόντα ἑωυτὸν θεραπαίνην ἐπιμέλειαν ποιεῦσθαι, ἐόντος οἱ ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχοῦ ἠμυνομένου ἤδη σφίσι χρησίμου, τὰ δὲ καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, κατασάντων σφίσι ἤδη τῶν πρηγμάτων, πίστιν θύσαντες τῇ ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τὴν ἀκρόπολι Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὖθι ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίησι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε πρὸς ἔφη καὶ Πὰν Γαῖα φαιδίμη, δεύτερος ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἄγγελος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν τοῖσι ἀνδράσι βαρβάροισι. καὶ γὰρ Ἐρέτριά τε νεωστὶ ἐξανδραποδίσθη, καὶ πόλι λοχίμῳ ἡ Ἑλλὰς ἐξήνεικε ἀσθενεστέρῃ. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ συντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδυνατέειν δέ σφι ὡς τοσοῦτον ἐπικαιρίην ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἰσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτην δὲ

reportarant. Idem quod istæ, iam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Laconis: aliæ præterea nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades CIV è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapsus: semel, quum eum Phœnices vsque ad Imbrum persequuti sunt, magni facientes capere hominem vt ad regem perducerent: iterum, quum abiis elapsum, domum suam reuersum, ac se reducem esse existimantem, inimici sui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus, suffragiis populi dux declaratus est. Duces autem quum adhuc in vrbe essent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, sed tabellariam operam facitantem. Huic Phidippidi, vt ipse refert, & Athenienſibus renunciauit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, obuius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, iussit nunciari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam sui, qui bene ipsis vellet, quique iam sæpenumero de eis bene meritus fuisset atque etiam futurus esset. His verbis fide habita, Athenienses, quod eorum iam status erat bene constitutus, extruxerunt sub arce templum Panis: illique annuis hostiis, ex quo nuncium accepere, sacrificant, & ardenti candelabro supplicant. Phi- CVI dippides autem hic qui sibi Pana dixit apparuisse tunc quum à ducibus missus est, iterum Athenis egressus, Spartam peruenit, adiensque magistratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienses vt sibi opem feratis, nec ciuitatem inter Græcos vetustissimam contemnatis, in discrimen adductã, ne barbaris viris seruiat. Etenim Eretria direpta est, insignique ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expositis, placebat quidẽ Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: sed id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies instantis mensis, quo die

ἡμερόδρομον

1 Postridie quam Athenis egressus est. *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium vrbe fuit Sparta. At Valla δευτεραῖος accepit pro δεύτερον. Sic infra in hoc eodem libro,* τεταρταῖοι ἐν Σπάρτῃ, ἐβόων ἐν τῇ Ἀττικῇ.

negabant

negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem pleni- CVII lunium expectabant. Hippiæ autem Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concũbere. Quo ex somnio coniectabat fore vt reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autem prædam Eretriensem quam depositerat, in insulam Styreorum nomine Ægileam, reportat, dumque naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terrã egressos disponit, ei talia administranti contigit sternutatio, tussisque solito vehementior. vnde concussis eius, vtpote senis, plerisq; dentibus, vnus illorum ex violentia tussiendi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inueniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subiectã efficere, [1] sed tantummodo partem, quantum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem CVIII interpretabatur euasisse. Athenienſibus autem apud Herculis fanũ instructis superuenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenienſibus dediderant, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses: dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui interuenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: a quibus tamen recepti non sunt, hac oratione vtentibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nam priusquã nostrũm quisquã audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem vt vosipsos Athenienſibus dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadentibus Lacedæmoniis non aduersati Platæenses, additis Athenienſibus, dum rem diuinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita

ὀκτωκαιδεκάτην ἐφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὕτοι μὲν ἐμήνιον τὴν πρωτέλειον ἔρμαιον. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς ὃν μαραθῶνα, τῆς παρεσχομάνης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὑπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συμβαλλέσθαι. συμβάλλεσθαι ὦν ἐκ τοῦ οἰκείου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀπασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συμβάλλεσθαι ταῦτα. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ αἰδοῖα πεδὰ τὰ ὀξ Ἐρετείης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δ', ὡς Αἰγίλιον κατεγνώσθη ἐς ὃν μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε ἔσω. ἐκβάντας δὲ ἐς τὴν χθὼ τοὺς βαρβάρους διέφθαρε. καὶ οἱ ταῦτα διέπαντι ἐπῆλθε παρεῖναι τε καὶ βῆξαι μείζονως ἢ ὡς εἰώθεε· οἷα δὲ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. συμβαλὼν ὦν ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει κατὰ βῆμα βῆξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετο οἱ ὁ ὀδούς, αὐασχετιάσας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα κατοχεύειν ποιησάμενοι. ὀκόσον δὲ τι μοι μέρος μετέῳ, ὁ ὀδοὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτην τὴν ὄψιν συμβάλλετο ἑαυτῷ ἐξελήλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ σφι καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς ζῶσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους κατ' αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀνῃρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε· πεζόμαχοι κατὰ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν σφέας τοῖσι τυχοῦσι Κλεομένεί τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκατέρωθε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήνδε τις γίνοιτ' ἂν βοηθοσύνη ψυχρή. φθαίνετε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἢ πύθοισθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε καὶ δεξοῖσι, καὶ πιφρήσειν ἐούσι οὐκακοήσοι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ κατὰ δύνοιην αὐτῶν τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἐπῄσχυνοντο, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρεῖα ποιευντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι βωμὸν, ἐδίδοσάν σφεας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

234

1 Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dens possidet.

ἐς ἔριν ἔλθοιτο ὅπλα τὸς Πλαταιέας. Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων στρατοπεδεύσεσθαι μάχῃ, Κορίνθιοι εὐ φρονέοντες· ἐν δατυχοίτες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ὅπῃ τρεφθέντων ἀμφοτέρων, εἴασαν τὰ χώρια ὑπὸ τοῖσδε· ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτῶν τὸς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτὸς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεξῆκε το Βοιωτοί· ὑπολειφθέντες δὲ, ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. ἐμβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὸς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὖρος, τύχας ἐμβάντες, ὃν Ἄσωπὸν ἀὸν ἐποιήσαντο οὖρον Θηβαίοισι τοῖς Πλαταιέας εἶναι καὶ Υσιάς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτὲς Ἀθηναίοισι τεύτῳ τῷ εἰρηκότι· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐδόκεον δίχα αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν, μὴ ἐᾶν σφέων τῶν συμβάλλειν· (ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατῇ τῇ Μήδων συμβαλέεσθαι) τῶν δὲ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ οὕτω ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐδόκεε, ἐὼν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κύαμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· (πάλαι γὰρ Ἀθηναῖοι ἐμίσφηφον ὃν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ἐὼ δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε,

» Ἐν σοὶ, ὦ Καλλίμαχε, ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι
» ἐς ὅν ἄπαντα αἰῶνα ἀνδρῶν τῶν πάντων βίον, οἷοι καὶ Ἁρμόδιός
» τε καὶ Ἀριστογείτων λείπεσι. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ
» ἐλήφθησαν Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἥκουσι μέγιστον· καὶ
» ὦ μιν γε ἀνακύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ
» πείσονται ὠδὰ δεδομένοι Ἱππίῃ· ὦ δ' ἂν ἐλευθέρην
» ταύτην ἡ πόλις, οἵη τε ἐστὶ πρώτη τῶν Ἑλληνίδων
» πολίων γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τε ἐστὶ γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς ἔτι τουτέων αἰνήκει τῶν πρηγμάτων
» ἔκβασις ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι, τὸ μὲν,
» κελευόντων, τῶν δ', ἀντιβάλλειν. ὦν μὲν νυν μὴ
» συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα τάσιν μεγάλην ἐμπεσεῖν Δαρείου τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε
» ἀνδίσας· ὦν δ' συμβάλωμεν πρὶν τι κακὸν ἰδεῖν Ἀθηναίων μετέξετέροισι ἐγγενέσθαι, δεδιὰ τὰ ἐμέ-
» ωτων, οἷοί τε εἰμὲν ἐκδεχθέσθαι τὴν συμβολήν.
» Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σε νῦν τείνει, καὶ σὸν ἔρτηται.

ἐμὲ μνημόσυνα λιπ. ἐς τ. ἐλ. βίαν ἀδ.

exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prœlium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque vtrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, vt Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellēt. Hoc vbi decreuere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, commiſſaque pugna, repulſi. vnde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [1] Aſopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dediditſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus anci- CIX pites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: paciores enim ſe eſſe quam vt cū Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [2] tunc forte polemarchum, *id eſt*, *belli principem*: qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba, *hoc eſt*, *in declaranda ſententia*, vndecimus eſt. nam quondam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, vtrum in ſeruitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atq; Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quę paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſuperent, poterit hæc ciuitas vrbiū Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententię de prœlio committendo: aliis id ſuadētibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exſtet ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendū cum Medis: ſin pugnamus antequā aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent:

1 Aſopum & Hyſias Thebanis aduerſū Platæenſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl. 2 Tunc, quod vndecimū ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabam ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet. *vel. ductis faba ſortitionis polem. dignitatem eſſet*, (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adit Callimachū Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchū, eique dixit, In te nunc ſitum eſt Callimache, Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

qui ſi

qui ſi meæ ſententiæ acceſſeris, erit & tibi patria libera, & ciuitas omnium Græcarum princeps: ſin acceſſeris ſententiæ diſſuadentium pugnam, eorum quæ recenſui bonorū tibi contraria exiſtent. CX Hęc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente ſententia polemarchi, obtentum eſt vt confligeretur. Poſt hæc ii duces quorum ſententia de confligendo fuerat, vt cuiuſque dies imperitandi venerat, vicem ſuam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putauit quam ſua dies imperii aduenit. CXI Itaq; vbi vices eius fuere, tunc Athenięſes hunc in modū inſtructi ſunt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. ita enim lex apud Athenienſes tunc poſtulabat vt polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce ſequebantur deinceps ceteræ tribus, vt quæq; ordine erat. Nouiſſimi autem ſunt collocati Platæenſes, ſiniſtrum cornu tenentes. Quo factum eſt vt ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienſes ferunt hoſtias apud panegyrias, *id eſt*, *publicos conuentus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenienſis præco conceptis verbis precetur bona Athenienſibus pariter & Platæenſibus. Igitur Athenienſium acies tunc apud Marathonem inſtructa idcirco ſic erat quod aciem Medicam imitabatur: ſed in medio paucis conferta erat ordinibus, ideoque illic debilior: vtroque CXII autē in cornu confertior. Quæ poſteaquam ita inſtructa eſt, ac ſacrificium litatum eſſe Athenienſes audierunt, tūc curſu in barbaros tendunt. erat autē inter vtranque aciem non minus octo ſtadiorum intercapedinis. Quos curſu ferri in ſe videntes Perſæ, aptabant ſe tanquam illos excepturi: inſaniæ dantes id quod cernerent eos curſu tendere, quū pauci eſſent, & nec equitatu nec ſagittis freti. Hoc ita barbari interpretabantur. at vero Athenienſes, poſteaquam conferti conflixere cū barbaris, pugnā memoratu dignā edebant. Quippe primi omniū Græcorū (quos ipſi nouimus) curſu in hoſtem vſi ſunt: [1] primi ſuſtinuerunt cernere Medica veſte indutos: quum antehac vel audire nomen Medorum Græcis terror fuiſſet. CXIII In Marathone quum diu pugnatū eſſet, barbari circa mediā aciem vincebant, vbi Perſæ ſtabāt & Sacæ, eamq; perrumpentes,

ἦν γὰρ σὺ γνώμην τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστί τοι πατρὶς ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἢν δὲ τῶν ἀποστάδδόντων τὴν συμβουλὴν ἕλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν ταὐτάπαι.

Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκάτα τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ τῷ πολεμάρχῳ τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δ', οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἐκάστη αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκόμενος, οὔκω τι συμβολὴν ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτῷ πρυτανηίη ἐγίνετο. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον προῆλθε, σθαῦτα δὴ ἐπάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τῷ μὲν δεξιοῦ κέρως ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, ὃν πολέμαρχον ἔχειν κέρως τὸ δεξιόν· ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἐνθμέοιντο αἱ Φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐπάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς πανηγύρεις ταύς σι τῆσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ πασσυμένων τῶν Ἀθηναίων ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐγίνετο πολὺ δὲ τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τοῦ Μηδικοῦ στρατοπέδου, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο βαθὺ πλήθεϊ ἀνδρῶν· καὶ ταύτη ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, σθαῦτα ὡς ἀπέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέοντες δρόμῳ βαθύζοντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι. μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους ἐόντας ὀλίγιστα, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ἐούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μέν νυν οἱ βάρβαροι κατεῖκαζον. Ἀθηναῖοι δ', ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν δὴ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δ' ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τοὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δ' ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο πολλός· καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου εἶκον οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο. κατὰ τοῦτο μὲν δὴ εἶκον οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,

1 Primique veſtem Medicam & eos qui illam geſtarent cernere ſuſtinuerunt, quum antea &c.

ἐδίωκον ἐς τὸ μεσόγαιαν. Ὁ δὲ κέρεα ἑκάτερον οἰκῶν Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. ἰκώ μενοι δέ, ὁ μὲν τετραμμένους τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων· ἐπὶ δὲ μέσον ῥήξαντε αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρεα, ἐμάχοντο, καὶ οἰκῶν Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. Καὶ τῶν μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος ἀμφιθηρέται, αἱρηγούμενος ἀγαθὸς· ἀπὸ δὲ ἑβασε τῶν στρατηγῶν, Στησίλεως ὁ Θρασύλεω τῶν δέ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἐθαύμασε ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηός, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει, πίπτει· τῶν δέ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τοιῷδε Ἀθηναῖοι. τῆσι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχεύσαντες, καὶ ἀναλαβόντες σφέων τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἐόντας, τὰ δὲ Ἐρετρίης δυδεκάπολα, ἔπλεον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς ὅ ἄστυ. αὐτίκα δὲ ἦρχε Ἀθηναίοισι δεῖμα Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς ἀθρόως ἐοῦσα ἐπίκουρον φῆναι. τοῦτο γὰρ πυθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι αἰνὰ δι ἔδοξαζον ἀποιδα, ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὕτω μὲν δὴ ἔπλεον Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς τάχιστα εἶχοντο, πάντα ἐβοήθεον ἐς ὅ ἄστυ. καὶ ἐφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι ἐξ Ἡράκλειον τὸ ἐν Μαραθῶνι· ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ πρὸς τῇ Κυνοσάργει· οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑφορμισθέντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τότε τὸ πάντων ἐπίνειον τῶν Ἀθηναίων) ὑστάτου τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων χιλιάδες ἓξ καὶ μυρίοι καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνήνεικε δὲ αὐτῇ θώϋμα πιόνδε γενέσθαι· Ἀθηναῖον αὐδρὸς Ἐπιζηλον Εὐφορίωνος ἐν τῇ συρῇ μαχόμενόν τε, καὶ ἀνδρὸς γιγάντου ἀγαθοῦ, τῶν ὁπλιτέων τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐναντίου, οὔτε πληγῆς σφέα λαβούσης τὸ σῶμα τοῦ Ἐπιζήλου, οὔτε βληθέντα· καὶ ὃς λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα ἐμοὶ δοκέειν ὁπλίτην ἀντίην μέγαν, καὶ ὃς ἐφαίνετο ἑωυτοῦ προέχειν σκιάζων. Ὁ μὲν δὴ φάσμα ἐπὶ τὸν ἑωυτοῦ παρεξελθόν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ οὐδαμὰ ἔσεσθαι ἀποκτείνας. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπιζηλον ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις δὲ περιβόητος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε

hostem in mediterranea persequebantur: at in vtroque cornu vincentes Athenienses Platæenseſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permiſſis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent, fugientes Perſas vrgebant cædebantque, donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine CXIV Callimachus polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoque è ducibus Steſileus Thraſyli, & Cynægirus EVphorionis filius, qui dum ſummam puppim apprehendit, abſciſſa bipenni manu cecidit: necnon alii Athenienſes multi & clari. Ac ſeptem CXV quidē naues obtinuerunt Athenienſes hoc modo: ceteris barbari retracti, receptaque præda Eretrienſi ex inſula vbi reliquerant, circumuecti ſunt Sunium, animo præuertendi Athenienſes eueſtigio abeuntes. Ceterum Alcmęonidę ab Athenienſibus [1] inſimulati ſunt, quod videlicet ex compoſito Perſis adhuc apud inſulā agentibus ſcutum oſtenderint. CXVI Dum illi Suniū circūuehuntur, Athenienſes eueſtigio abeuntes celerrime ad ferendam vrbi opem properarunt, barbaroſq; eodem tendentes præuerterunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanum quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quum claſſe Phalerū ſuperaſſent (hic enim Athenienſium nauale tunc erat) ſuper eum locum aliquandiu propter tempeſtatem morati, rurſus in Aſiā abierunt. Quo- CXVII rum in hac pugna apud Marathonem geſta occubuere circiter ſex millia trecenta: Athenienſium vero, centum nonagintaduo. tot ex vtriſque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, vt Athenienſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum ſtante acie pugnat ſtrenue, luminibus caperetur, neque ſaucius vlla parte corporis, neque ictus: atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanſerit. Quem audiui dicere ſolitū de ſua clade, viſum ſibi eſſe ante ſe ſtare virum quendam armatū, procero corpore, cuius [2] mentum omnem clypeum inumbraret: & hanc laruam ipſum prætergreſſam, ſed illum qui ſibi aſſiſteret occidiſſe. Hæc Epizelum ſolitum commemorare audiui. Porro CXVIII Datis in Aſiam cum claſſe rediens, vbi

1 Inſimulati ſunt, illis id molientibus Perſas hoc conſilium cepiſſe, quod videl. 2 Barba totum clyp.

Myco-

Myconum tenuit, vidit in ſomnis viſum. id tamen quod fuerit, non traditur: ſed vbi primum dies illuxit, naues rimatus eſt: compertoque in naui Phœnicia ſimulacro Apollinis inaurato, ſciſcitatus eſt quo è templo ſublatum eſſet: & vbi audiuit ex quo templo, nauigans ſua naui in Delum (iam enim Delii in inſulam redierant) ibi ſimulacrum in templo depoſuit, præcepitque Deliis vt illud in Delium Thebanorū referrent, quod eſt ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc ſtatuam non reportauerunt, ſed viceſimo poſt anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerunt. CXIX Datis autem & Artaphernes, poſteaquam in Aſiam nauigauere, captiuos Eretrienſes Suſa perduxere. quos Darius rex, etſi in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis, quod ſe priores iniuria laceſſiſſent, tamen vt in conſpectum ſuū adductos vidit ac ſibi ſubiectos, nullo alio malo affecit, ſed in ſuo Ciſſiæ regionis ſtathmo collocauit, cui nomen eſt Anderica: ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum ſpecies. nam ex eo aſphaltum, *id eſt, bitumen*, & ſalem & oleum hauriunt, ad hunc modū. Hauritur quidem celoneo, *id eſt, inſtrumento dicto ciconia*, pro ſitula autem, dimidiato vtre ad celoneum alligato: quo in puteum decuſſo, quicquid hauritur, mox in ciſternam diffunditur, atque hinc aliò effuſum, triplici varietate concreſcit: in aſphaltum quidem & ſalem, protinus: oleum autem (quod Perſæ rhadinacen appellant) in vaſa colligunt. eſt autem atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienſes, quem ad meam vſq; memoriam tenuere, ſeruantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita habet. ¶ Ceterum CXX poſt plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta feſtinatione adipiſcendi hoſtem, vt triduo quam ex Sparta diſceſſere, in Atticam peruenerint: & licet ſerius ad pugnam veniſſent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus viſis, laudatiſque Athenienſibus ob præclarum facinus, rurſus redierunt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire poſſum, Alcmæonidas vnquam Perſis ex compoſito oſtentaſſe

ἐλθοίετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὑπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἐὼν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. Εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπισκεθαίετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ οὐδενὸς ἱεροῦ, ἔπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεταί τε ἐς ὅ ἱερὸ ὃ ἄγαλμα, καὶ ἐπέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν ὃ ἄγαλμα ἐς Δήλιον ὃ Θηβαίων. Ὃ δὲ ἔστι ὅτε ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκίδος κατοπτεύων. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐπιτελέσμενος ἀπέπλεε. Οἱ δὲ Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὖτοὶ ἐκ θεοπροπίου κομίζοντο ὅτι Δήλιον. Τὸς δὲ τῶν Ἐρετριέων δυδεκαπολιμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. Βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, ὡρῶν μὲν αἰχμαλώτους γεγενῆσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα δὴ ἐξαίτων ἀδικίης πρότερον τῶν Ἐρετριέων. ἐπεί τε δὲ εἶδέ σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλά σφεας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σαθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀνδείκη· ἀπὸ μὲν Σούσων δίκα καὶ δεκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, πεντεκαίδεκα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, ὃ παρέχεται τριφασίας ἰδίας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρρύσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· αὐτλέεται μὲν κηλωνίῃ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ προσδέδεται. ταύτῃ δὲ ταύτῃ ἀντλέει, καὶ ἔπειτα, ἐγχέει ἐς δεξαμενάς. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχέόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἅλες πήγνυται παραυτίκα, ὃ δὲ ἔλαιον συνάγεται ἐς ἀγγεῖα, ὃ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τὸς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὸν χῶρον τοῦτον, φυλάσσοντες τὸν ἀρχαῖον γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔσχε οὕτω. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν ἅπαν ὥστε περιπαῖαι οὐκ Σπαρτιήτας ἐβούλοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστερον δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς ὃ Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ ἀνιέσαντες Ἀθηναίους, καὶ ὃ τι ἀνύοντες ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο οἴκοι. Θώϋμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδεκόμενόν τι λόγων, Ἀλκμαιωνίδας αὖ κοτε δοκέειν Πέρσῃσι οὐκ οἶδα ὁκοῖόν τι

ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε ἐὼν Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἱππίῃ· οἵ τινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου ὄ πατεῖ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀποτρόπαια ἐτόλμα, ὅκως Πεισίστρατος σκεπέσι σκ τῶν Ἀθηναίων, τὰ χρήματα αὐτῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ πάλαι τὰ ἔχθεα ἐς αὐδν ποιήσασθαι ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ πύτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ὅστις ποιήσασθαί τινα ἔχειν. τῦτο μὲν γὰρ, τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐλευθεροῖ τὴν πατρίδα· τῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δέ, δεύτερος ἠνέχθη. πύθια δὲ προτέρην δυώδεκα ἐλάσσωμος, ἐφανερώθη ἐς τὸς Ἕλληνας πολλῷ μείζω ἢ δαπάνη. τῦτο δέ, καπὶ τῇσι ἑωῦτῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἵης περ ἀνὴρ ἐβούλετο. ἐπείδη γὰρ ἐβούλοντο γάμου ὥρας, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοφρεπεστάτην, σκ εἰκῇ σφι τὸ ἐκφερόμενον. σκ γὰρ πολλῶν τῶν Ἀθηναίων ὃν ἑκάστῃ ἐθέλοι αὐδρὶ ἑωῦτὴν σκλέξασθαι, ἔδωκε πύτῳ τῷ αὐδρὶ. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως, ἦ σὺδὲν ἧσσον πύτου ἦσαν μισοτύραννοι. θωϋμάζω ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὸν Ἀριστολάϊδην, πύτους γε ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, οἵ τινες ἔφυγόν τε τὸν πόλιν χρόνον τὸν τυραννικὸν, σκ μηχανῆς τε τῆς πύτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὸν τυραννίδα. καὶ οὕτω τοῖς Ἀθηναίοις οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢπερ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ὀξυγείωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατίδας τὸν τυραννον ἀποκτείναντες, σὺδὲ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιπὸς τυραννεύοντας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὸν Πυθίην δωπείσαντες τοὺς προμαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μοι τοὔτεσσι δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὑπομεμφόμενοι τὴν Ἀθηναίων τοῦ δήμου προσεδόκησαν τὴν πατρίδα; ἢ μὲν ὦν ἦσάν σφεων δῆμοι δοκιμώτεροι ἔν γε Ἀθηναίοισι αὐδρες, ἐδὲ οἱ μᾶλλον ἐτεμέατο. οὕτω σὲ λόγος αἱρεῖ δυνατὸς δυνασχθῆναι ἔν γε ἀν τούτων ἀσπίδα ὑπὲρ τοιούτῳ λόγῳ. αἰσθάνομαι μὲν γὰρ ἀσπὶς

parmam, quod vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe.[1] quippe quos conſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quam ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nam Callias cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt, tum vero ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis eiecti quum publice ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cuius Calliæ mentionem crebro plerique omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta ſunt, vt viri ſummopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nam & in equorum curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuiſſet, in vniuerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob id quod talem ſe in filias ſuas quæ tres fuerunt, exhibuit. nam poſteaquam nubiles extitere,[2] hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus, vt quem ſibi vnaquæque vellet ex omnibus Athenienſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quam Callias, peroſi tyrannos fuere. Quo maior me admiratio ſubit, minuſque admitto criminationem, eos parmam Perſis oſtentaſſe, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quam Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparchio interempto, non tam ceteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrannide repreſſerunt, quam ad illam irritauerunt: Alcmæonidæ autem proculdubio Athenas liberauerunt, ſi modo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad Lacedæmonios commonefaciendos vt Athenas liberarent, quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt.[3] Atenim aliqui forſitan ſuccenſentes quod Athenienſi in populo patriam prodiderunt. Imo nulli erant eis inter Athenienſes viri illuſtriores, neque qui magis eſſent honorati.[4] Neque vero ſermo obtinuit, clypeum ab his eſſe oſtentatum, ſed tantummodo fuiſſe oſtentatum.

1 Quippe qui vel maiori vel certe pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater. *Vt autem hic dicit* μᾶλλον ἢ ὁμοίως, *ſic paulo poſt,* ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἧσσον. 2 Dotem eis magnificentiſſimam dedit, atque hoc præterea gratificatus eſt, *vel, indulſit,* vt quem ſibi *&c.* 3 Atenim fortaſſe Athenienſium populo ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortaſſe) ægre ferentes ſe non eum apud Athenienſes locum obtinere quo ſe dignos exiſtimabant, patriam prodere conabantur. Imo vero nulli ex Athenienſibus maiore autoritate præditi, nulli magis honorati erant: tantum abeſt vt ſua ſorte contenti non eſſent. & de eo Athenienſibus ſuccenſerent. Poteſt tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem ſenſu.* 4 Quo ſit vt rationi conſentaneum nullo modo eſſe poſſit, clypeum ab illis hac de cauſſa fuiſſe oſtenſum. oſtenſus enim clypeus fuit.

quod

quod nihil eſt quàm ſi id demum diceretur, oſtenſus quidem eſt, ſed à quo oſtenſus, incertum. CXXV [1] Quamquam Alcmæonidæ iampridem extiterãt Athenis clari ſane vſque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Cræſo Delphos ad oraculum ierant, adminiſtrum ſe præbuit, eoſque comiter accepit. Cuius beneficentiam Cræſus à Lydis quos ad oraculum miſerat quum audiſſet, hominem accerſiit, & vbi aduenit, eum donauit tanto auro quantum ſemel corpore ſuo ferre poſſet. Ad iſtam doni condicionem Alcmæon hanc aſtutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea ſinu relicto, cothurniſque quos laxiſſimos reperit calceatus, ad theſaurum perrexit ad quem ducebatur. [2] Ibi in aceruum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant referſit: deinde omnem ſinum ſuum atque etiam crines ramentis ſubigens, & parte in os deſumpta, è theſauro proceſſit, ægre trahens cothurnos, cuiuis alteri rei quam homini ſimilis: cuius os quum turgidum eſſet, & omnia onuſta, id cernens Cræſus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata eſt, & Alcmæon quadriiugos equos alens, vicit Olympia. CXXVI Sed eam deinde ſecunda ætate Cliſthenes Sicyonis tyrannus extulit, vt multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Cliſtheni Ariſtonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agariſta: quam pater deſtinabat nuptum dare ei quem præſtantiſſimum Græcorum omnium comperiſſet. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Cliſthenes curriculo quadrigali victor extitiſſet, nunciari iuſſit voce præconis vt quiſquis ſeſe dignum putaret qui Cliſthenis gener eſſet, is ad ſexageſimum diem aut prius, Sicyone præſto foret, quod Cliſthenes intra annum à ſexageſimo die incepturus, exequi nuptias deſtinaſſet. Itaque omnes [3] Græci aut ſua ipſorum aut familiæ claritate ſibi confidentes, eo

neque hoc aliter dici poteſt: factum enim fuit. ſed à quo oſtenſus fuerit, de eo vltra hæc dicere non poſſum. *Id eſt, Hac de re non habeo quod dicam: quippe qui ſciam quidem oſtenſum fuiſſe clypeum. ſed nihil vltra, vt ſit* οὐκ ἔχω εἰπεῖν προσωτέρω τούτων, *pro* οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἄτε οὐδὲν ἐ δὺς προσωτέρω τούτων. *Illud autem* οὐ ἔστιν ἄλλως εἰπεῖν, *reſpondet Gallica phraſi, On ne peut dire autrement, pro, Non poteſt negari.* 1 Hi autem Alcmæonidæ cum ab antiqua origine clari extiterant, tum vero ab Alcmæone & rurſum à Megacle clari vel maxime fuerunt. 2 Ibi aceruo ramentorũ *auri* incumbens, primũ quidem circa ſuas tibias tantum aggeſſit auri quantum cothurni capiebant: deinde vero quũm ſinum totum auro impleuiſſet, & capillos ramentis illis conſperſiſſet, *vel, & ramenta illa per capillos ſparſiſſet,* & alia ori indidiſſet, ex theſauro egreſſus eſt, & ægre cothurnos trahens, & cuiuis rei magis quam homini ſimilis, vtpote cuius os obturatum, & partes omnes inflatæ eſſent. At Cræſus eum intuitus in riſum prorupit, eique cum hæc omnia, tum vero alia his non minora donauit. 3 Græci qui & de ſeipſis & de patria ſua magnifice ſentiebant, eo

ἐφοίτεον μνησῆρες· τῶν Κλεισθένης ἐὼν θρέμων ἐὼν παλαίστρων ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ὅτι πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (τὴν γὰρ Σύβαριν ἤκμαζε τὸν ὅ χρόνον μάλιστα) ἐὼν Σ. εἵτης Δάμας ὁ Σαμύρεος ὃ σοφοῦ λεγόμενος παῖς. ὃ τοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου υἱὸς Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ Ὑωρῆος τοῦ καὶ ἰσχύι ἐὼν Ἕλλωπας καὶ φυγόντος ἀνδρὸς ἐς τὰς ἑωυτοῦ ἁρπαὶ τῆς Αἰολίδος χώρης· τούτου δὲ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀνθρώπων· ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς ἐπὶ Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε. τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Παῶν πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐστὶν Ἀρκάδων λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδόκητος πρώτῳ ἀνδρὶ ἐγένετο· καὶ Ἠλεὶς ὁ ὁμαγενὴς Ἀγαίου· ἦλθον μὲν δὴ οὗτοι ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Αἰθωλίης ἀστίκου Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τοῦ ἐπὶ Κροίσου καὶ Ἀγαρίστης ἡ Κλεισθένεος γυνὴ Σικυωνίου, καὶ Ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀθρόης τότε ἐούσης, Λυσανίης. οὗτος δὲ ἀπὸ Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θετταλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κραννώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐλήλυθεσαν οἱ μνησῆρες. Ἀπικομένων δὲ πανταχόθεν, τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τοὺς πατρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτόν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδρηϊότητος, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ τρόπους τε καὶ τέχνας, καὶ εἰ ἑκάστῳ ἐν σωφροσύνῃ, καὶ συνόντι πρὸς πάντας· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ τὸ μέγιστον ἐν τῇ συνουσίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον ἀνδρῶν, τοῦτον πρὸς πάντας ἐπεῖρε, καὶ ἅμα ἐξεδαίνυε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ καὶ μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τούτεων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι ὁ αἰεὶ καθ' ἑωυτὸν ἐὼν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἐὼν προσήκων.

proci contenderunt: quibus Clisthenes & curriculum, & palæstram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc se contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autē maxime Sybaris ea tēpestate) qui vnus vir in plurimum deliciarum processerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eius qui sapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem sinu Amphimnestus Epistrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat supergressus, & in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneso autem Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui spatia Peloponnensibus statuit, longe omnium Græcorum insolentissimus: qui summotis Eliensium agonothetis, *id est, muneratiis*, ipse agonotheta extitit in Olympia, *id est, certamen præmiumque proposuit*: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filius EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum suam excepit Castorem & Pollucem,[1] & ob id in omnes homines hospitalis:[2] & Eleus Agæi filius vir præclarus. Isti ex ipsa Peloponneso venerunt. Ex Athenien sibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Crœsum se contulerat: & alter, Hippoclides, Tisandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienses præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lysanias: solus hic ab Euboea. E Thessalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Molossis autem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præstitutam adfuissent, Clisthenes ante omnia patriam singulorum familiamque percontatur. deinde eos annū apud se detinens, explorauit vniuscuiusque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum singulis, nunc cum vniuersis congrediens, & iuniores in gymnasia educens: præcipue tamē in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud se tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienses:[3] & illorū magis Hippoclidē Tisandri strenuum esse iudicabat, quū præsertim eius maiores Cypseli Corinthii propinqui fuissent.

1 Et ab eo tempore in quoslibet hospitalitatem exercuit. 2 Et Eleus Onomastus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipsa Pel. &c. *Valla autem putauit ὀνομαστὸς hic, vt vulgo, appellatiuum esse nomen, ἠλεῖος autem proprium: quum contra ὀνομαστὸς sit hoc quidem loco nomen proprium, ἠλεῖος autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tisandri filius, qui & strenuitate ceteris præstare iudicabatur, & eo quod eius maiores à Cypselidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

cxxix Quum autem destinatus nuptiis dies illuxit, quo ipse Clisthenes edixerat indicaturum se quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in conuiuium tum ipsos procos, tū omnes Sicyonios accepit. Postea vero quam cœnatum est, proci certamen de musica habere cœperunt,[1] pariter & de oratione habenda in medium, procedente autē poratione, Hippoclides,[2] quum longe alios antecederet, iussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens[3] dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, iussit aliquam sibi inferri mensam: qua illata, primum super eam Laconicos saltauit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen se continebat, nolens[4] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, iam se vltra continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde prouerbium factum cxxx est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silentio impositio, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque ceteros improbans:[6] verum fieri non potest vt de vnica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrum, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli aurem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam despondeo ritu Athenien sium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ cxxxi sunt.[7] Hactenus quæ iudicandis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ κῶμος ἐγένετο τῶν ἡμερέων, τῇ τε καταπλησίους τὸν γάμου, καὶ ἐκφάσιος αὐτῷ Κλεισθένεος, ὃν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, ἐδαίνυε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πότιος, καὶ πολλὸν τοῖς ἄλλοις ὁ Ἱπποκλείδης ἐκέλευσε ἐν αὐλητρίδι αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τῷ αὐλητέῳ, ὠρχήσατο. καὶ κως ἑωϋτῷ μάλα ἀρεσκόντως ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὕλον ὁ πρῆγμα ἐποιεῦντο. μετὰ δὲ, ὑπισχνεῖται ὁ Ἱπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῇ ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. ὁ τρίτον δὲ, τῷ κεφαλῷ ἐρείσας ὁ πρὸ τῷ τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἐποστυγέων γαμβρὸν ἀν' οἱ ἐπηλύεσθαι Ἱπποκλείδεα ἔχοντα τὴν ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωϋτόν, οὐ βουλόμενος ἐκρηγνῦναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπώμοσας γαμεῖν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱπποκλείδης ὑποδεξάμενος εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ὠνομάζετο. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαρίζοιμι ἄν, μήτ' ἐνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τέ ὅστι, μιῆς πέρι παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τάδε τῷ γάμου, πάλαντον ἀργυρέου ἑκάστῳ δίδωμι ἐπὶ σταθμοῦ τῆς ἀξιώσεως, εἵνεκα τῆς ἐς ἐμὲ εὐνοίης, καὶ τῆς ἐξοικέου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέϊ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσι τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβάθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.

1 Pariter & de sermone qui in medium proponebatur. *Id est, & de aliis rebus de quibus incidebat sermo.* 2 *Videtur aliud legisse quam κατέχων, aut id perperam accepisse pro προέχων.* 3 Suspectam habebat. 4 Excandescere & in iram præceps erumpere. *Ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat. perinde est autem ac si diceret, Hac tua impudenti saltatione nuptiis te priuasti. vel, spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti. q. d. Extra nuptias saltasti.* 6 Sed quum de vnica virgine *despondenda* deliberans, omnium voto satisfacere non possim, singulis quidē vestrum qui circa hasce nuptias repulsam patiminī, singula argenti talenta dono, tum quod dignum me censueritis cuius filiam in vxorem duceretis, *vel, cuius filiæ nuptias amoliretis*, tum etiam quod domo peregre abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. &c. 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis iudicio gesta sunt:

τουτέων δὲ στρωσικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὸν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων ὀνόμαια ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα πυθόμενα. ἡ στρωσικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, πίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐν Μαραθῶνι τραυματισθέντων Περσέων, καὶ πιεζομένων ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐς φυγὴν τράπεσθαι, καὶ ἐσβαίνειν ἐς τὰς νέας, Μιλτιάδης ἐπιστρατεύεται νήσῳ τῇ Πάρῳ, δίκην δώσων τοῖσι Πάριοισι, ὅτι σφέας ἐπ' ἑνὶ τριήρεϊ ἐστρατεύσαντο ἐπὶ Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. πρόφασις δὲ ἦν τοιήδε τις· ἦν τῶν Παρίων ἀνὴρ Τίμων, ἐὼν ἐν Μήδοισι τοῖσι ἐλθοῦσι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τὸν Μιλτιάδης ἐπολιόρκεε Πάρον, ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατεύσαντες ἐπὶ Νάξον καὶ Πάρον πρὸ τοῦ Μήδου ἐπιπλόου, ἐλθόντες ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τότε μὲν δὴ πρόσχημα λέγων ἐπ' ἀτρωτίῃ καὶ ἀπειρεσίῃ τῶν Παρίων, ἵνα ἔχοιεν εἶπαι τοῖσι Πάριοισι ὡς Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἑόντα γένος Πάριον, ἀμφὶ βασιλέος μὲν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπιχόμενος δὲ ἐς τὸν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης, τῇ γραπτῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐγκατειλημμένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐσπεμπων κήρυκα, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἢν μή οἱ δώσει, οὐκ ἀπονοστήσειν τὸν στρατὸν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ἔκως μὲν δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, οὐδὲν διεμοιρεῦτο· οἱ δὲ ἔκως ἀμφυλάξωσι τὸν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο. ἄλλα τε ἐπιφράζοντες, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τὸ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρεσαν διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· ὃ δὲ ὀπίσω τούτου δὴ αὖτις Πάριοι γενέσθαι φασὶ τάδε λέγουσι. Μιλτιάδης ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὔνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν. εἶναι δὲ ταύτην τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαί οἱ, εἰ ἀρὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἑλεῖν, τὰ αἰ αὖτη ὑποθήται, ταῦτα ποιέειν· μὴ ὀ, τι μὲν ὑποθέῃ, ὃν δ' ἂν ἀπιχόμενον ὅτι ὃν κωλωνὸν ὃν ἐκ τῆς πόλεος ἐόντα, ἕρκεος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δὲ, Porro ex horũ coniugio, cum Cliſthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomẽ habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem cxxxiii cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantũmodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum vnde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erectis animis, naues vt petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parũ nauigat, per ſpeciẽ vlciſcendę iniuriæ, quã cxxxiv intulerant Parii, quod triremi in Marathonem vna cum Perſis veniſſent. Hoc quidem colore orationis vtebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnẽ Perſum accuſauerat. Eo poſtquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe nõ prius illinc abducturũ copias quam eos euertiſſet. At Parii non vt quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed vt cuſtodirent vrbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tũ maxime vnde ea oppugnari poterat: adeo vt noctu laborãtes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re cxxxv commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modũ: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiſſe atq; alloquutum fuiſſe mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorũ adminiſtra: hanc, quum in conſpectũ veniſſet, conſilium ei dediſſe vt ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quę à ſe præciperentur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadem acceſſiſſe ad maceriam quandam ante vrbem, qua maceria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum, ſolarium

ſolarium aſcendiſſe ad aliquid intus faciendum, ſiue ad mouendum aliquid quod moueri nefas eſſet, ſiue ad aliquid, quodcunq; ſit, agendum. Et quum pro foribus eſſet, ſubeunte horrore præoccupatum, eadem via reuertiſſe, deque maceria deſilientem femur conuulſiſſe. alii in genua procidiſſe aiunt. cxxxv Ita Miltiades male habens, domum remeauit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta a vrbe tantum per ſex & viginti dies obſeſſa, & agro populato. Parii, cognito quod miniſtra deorum Timo Miltiadem admonuiſſet, volentes ob id de ea ſupplicium ſumere, poſtquam obſideri deſierunt, Delphos miſerunt ſciſcitatum cxxxvi nunquid miniſtram deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hoſtibus detexiſſet, quæq; Miltiadi expoſuiſſet ſacra quæ ad virilem ſexum efferri nefas eſſet. Id Pythia fieri non permiſit, negans Timon earum rerum eſſe autorem: ſed quia Miltiadæ [1] non bene obeundum eſſet, ideo ei ducem malorum apparuiſſe. Hæc Pariis Pythia reſpondit. Miltiadem autem è Paro reuerſum cum alii Athenienſes in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accuſauit quod Athenienſes circumſcripſiſſet. Cui accuſationi Miltiades non per ſe ipſe reſpõdit, (neq; enim poterat, qui putreſcente femore iaceret in lecto) ſed pro eo amici ſui, [2] allegantes cum alia multa, & Lemnum expugnatã, quam vltus Pelaſgos, Athenienſibus tradidiſſet, tum vero pugnã in Marathone geſtam. Interuentu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata eſt. Poſt hæc Miltiades [3] diſſoluto atque marceſcente femore deceſſit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit. cxxxvii Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelaſgi poſteaquam ex Attica ab Athenienſibus exacti ſunt, ſiue iure, ſiue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatęus Hegeſandri filius [4] in ſermonibus ait, iniuria. Athenienſes enim, quum viderent regionem quæ erat ſub Hymeſſo, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene exculta, quæ prius mala fuiſſet, [5] & à nemine accipi digna, liuore captos fuiſſe &

1 *Id eſt, miſera morte pereundum eſſet.* 2 Marathonii prœlii mentionem ſubinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelaſgos vltus, expugnatam eam Athenienſibus tradidiſſet. 3 Quum femur ei marcidum, *aut, putridum*, & emortuum factum eſſet. *Vel, Quum ad ſideronem deuenieſſet, vt quidam interpret. ex Celſo.* 4 In *ſuis* narrationibus. *Vel, In ſuis hiſtoricis ſcriptis. vnde alibi vocat λογοποιόν.* 5 Et nullo *pretio* digna. *vel, nullius pretii.*

ἡμέρην τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαυνέειν αὐτούς, δόξαντι ἄλλῳ τρόπῳ φάναι τοὺς ἐξορμωμένους τὸς Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὖτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τὸς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμηττῷ, ὁρμᾶσθαι ἐνθεῦτεν ἐρμεομένους, ἀδικέειν τε δὴ φασὶ τὰς γὰρ ἀεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπὶ ὕδωρ ἐπὶ τὸ Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶχον τότον δὴ χρεώμενον σφίσι καὶ δεδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὖται, τὸς Πελασγοὺς ὑβρίος τε καὶ ὀλιγωρείης βιᾶσθαι σφέας· καὶ ταῦτα μὲν τοσοῦτοι σφίσι οὐκ ἀπόχρεα ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρησαι, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανεῖσαι. ἐωυτὸς δὲ ἡμέαθαι τοῦτο ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι ἀπακτεῖναι τὸς Πελασγοὺς, ἐπεὶ σφέας ἔλαθον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλὰ σφι προεῖπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. πεὶς δὲ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἄλλα τε δὴ σχεῖν χρεῖα καὶ Λῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, ἐπεὶ ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρους κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ἐγένοντο, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τὸς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοηθεόν τε πρῶτοι, καὶ ἐπιμύρεον ἀλλήλοισι. καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐωυτῶν σφίσι λόγους ἔδοσαν· καὶ σφίσι βουλευομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε· εἰ δὲ δὴ ἀρξαμένους σφίσι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες
241 τοῖς τῶν κυρίων γυναικῶν τοῖς παῖδας, καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρῷατο, τί δὴ αἰδρωθέντες ἔσεσθαι ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἐδόκεε σφι κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα· ἔπειτα δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ πρότερον τούτου ἐργασάνδρους αἱ γυναῖκες, τοῖς ἄμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται αὐτὰ τὰ σχέτλια ἔργα πόλλα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

1 Nauibus quinquaginta remorum 2 Auxilio Thoantis. *Erasm.*

libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Vt autem Athenienses aiunt, iure eiecti, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriam intulisse: Quoties filiæ ac filii Athenienſiũ ad Nouem fontes aquarum pergerent (nulladuũ enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de inuadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, vt quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenien- CXXXVIII
sium iniuriã vlciscendi auidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Athenienſium celebrarentur, ¹biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt vxoribus Athenienſiũ diem festũ Dianæ apud Brauronem agentibus: permultisq; illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerũt. Hæ feminæ postcaquã filius abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & siquis è suis ab illorum vllo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese turabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atq; adeo longe præualebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscũt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore feminarũ, quę viros suos ²vna cũ Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quũ eis post necem CXXXIX

liberorum

liberorum atque vxorum neque tellus fructum redderet, neque vxores neque pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentũ præsentium malorum. Iussi autem à Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere: pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses, stratis in curia toris quam poterãt splendidissime, appositaque mensa omnium bonorum refertissima, iusserunt Pelasgos ita se habentem regionẽ sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vento aquilone atq; vno die nos è vestra regione in nostrã prouehet, ita demũ quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus. Hæc CXL
hactenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Hellesponto, Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis etesiis perflantibus, ex Eleunte quæ est in Chersoneso, soluens, in Lemnum delatus est, præcepitq; Pelasgis vt ex insula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri speraſſent. Quorum Hephæstienses quidẽ obtemperauerunt: Myrinæi autem, non agnoscentes Chersonesum esse Atticam, tandiu obsessi sunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti sunt Athenienses atque Miltiades.

τὰς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ὅτε ζῆ καρπὸν ἔφερε, ὅτε γυναῖκές τε καὶ ποίμνια ὁμοίως ἔτικτον ὡς καὶ πρότερον. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δοῦναι τοῖσι ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπῆγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι πρωτοδίκου τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνην στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδιδόναι ὅτῳ ἔχοιεν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν, Ἐπεὰν βορέη αὔρημα αὐτημερὸν ἱκῆται ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. ὅτο εἶπαν, ὑπερησάμενοι ὅτο εἶδον ἀδυνάτου γενομένου. ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότου κέεται, πολλὸν τοῦ Λήμνου. Τότε μὲν δὴ ἐσοῦτο· ἔτεσι δὲ καρπὸν πολλοῖσι ὕστερον τούτεων, ὡς ὁ Χερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίεων αὐτέων πνεόντων, ἐπὶ καταύσας ἐξ Ἐλεοῦντος τὸν Χερσονήσου ἐς τὴν Λῆμνον, προεγράψατο ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου Πελασγοῖσι, δυναμιμνήσκων σφέας ἔχρησμὸν ἀδυνατὰ ἔλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὅτε τελέεσθαι. Ἡφαιστιέες μὲν ταῦτα ἐπείθοντο. Μυρινᾶοι δὲ, ἅτε συγκεκομμένοι ἐς τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ σφέας αὐτοὺς παρέξησαν. ὕστερον δὲ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

242

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ἐπιγεγραμμένη ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER septimus, qui inscribitur POLYMNIA.

ΕΠΕΙ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης τῷ βασιλῆϊ Δαρείου, ὃν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι πρὸ τοῦ ἐς Σάρδις ἐστρατεύετο, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερος ἐπέπεσε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μὲν ἐπιστέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ τε πλείω ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον παρέχειν, καὶ ἵππους τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτων δὲ προαγγελλομένων, ἡ Ἀσία ἐδονέετο πᾶσα ἐπὶ τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι οἱ ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμησε ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στομώσαντος δὲ Δαρείου ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Ἀθηναίους, τῶν παίδων αὐτῷ στάσις ἐνέπεσε μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδεξάμενα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ τῷ πρότερον βασιλεύσαντι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρώτης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ πρότερων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ὀπίσω γενομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, κατὰ πρεσβύτατός τε εἶη πάντων τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομίζεται εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων, ὃν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δέ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρός, καὶ ὅτι Κῦρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τοῦτο καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος

PROSTEA vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quũ antea vehementer infensus esset illle Athenienſibus quod Sardis inuasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad ciuitates, edixit vt singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariã compararent. His nunciis Asia triennium exagitata est. Vbi dum delectus agitur optimi cuiusque aduersus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis aduersus vtrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset. Erant autem Dario iam antequã regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia susceptí, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

1 Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, vniuersa per tres annos Asia agitata fuit.

qui per

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuitque vt ad cetera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario iam rege & Persarum imperiũ obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat priuatus: proinde neque æquum neque iustum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic vsurparetur, vt sicui antequã regnet filii nascantur, deinde regnãti alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtentem Xerxem, tanquam iuste dicentem, Darius regem declarauit. Quanquam etiam citra præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremũ diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti vt Ægyptios & Athenienses vlciscereturIV. ¶ Eius morte regnum ad Xerxem filium deuenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Ceterũ Mardonius consobrinus eius, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Athenienses tam male iam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ perpetrauerunt, tu vero quod in manibus habes perficito. Tamen vbi Ægyptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domueris, sume aduersus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquantur homines, & posthac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europã esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignã quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hęc Mardonius dicebat vt iuuenis ac nouarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adiutus. nam alia vt rex ad hoc faciendum induceretur adiumento fuere. primum è Thessalia nuncii ab Aleuadis ad regem inuocandum aduersus Græciam. se enim omne obsequium præstituros. (Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges.) deinde

1 Admonitionem

.M.

Nota.

πολλῷ πλέω ὀπτ.

Πισιστρατίδεων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῷ τε αὐτέων λόγῳ ἐχόμενοι τῷ καὶ οἱ Ἀλευάδαι· καὶ δὴ καὶ πρὸς τάδε ἔτι πλέον προσωρέγοντο οἱ ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου ἀναβεβηκέσαι γὰρ τὸν ἔχθρὸν ὑποκαταλυσόμενοι. ἐξηλάθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πισιστράτου τοῦ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτῷ φόρῳ ἅλως ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἁλόντα μιν ἐπ' ἀδικίῃ τὰ Μουσαίου χρησμοῦ, ὡς αἱ ὑπὸ Λήμνῳ ὑπεκείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. διὰ ἐξηλάκατο μὲν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεώμενος παντάλισα. τότε δὲ σπουδαιότατος ἔχων ἀπίκετο ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, λεγόντων τῶν Πισιστρατιδέων καὶ αὐτὸ σημαίνοντα λόγιον, καὶ τελευτῶν τὸν χρησμόν. εἰ μὲν πρόσθεν σφέα ἔφερον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὑπερβαλόμενος δὲ τὰ συγκείμενα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζεύχθειεν χρεὼν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. ἐπὶ τοῖσδε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο, καὶ εἵ τε Πισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεξάμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θανάτον Δαρείου, πρῶτα στρατιὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νικᾷ κατὰ τάχος μέγα, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δεινοτέρην ποιήσας ἢ ὅπῃ Δαρείου ἦν, ὑπέστρεψε Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νιν ὑπέστρεψε ὑποστρεψάμενον Αἰγύπτιος, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτιον ἄλλον ἐστρατεύετο, ὡς ἐμέλλετο χρῆσθαι ἄζεσθαι δὲ σφέα τὸν θεσπεσιμὸν καὶ τὸν Ἀθηναῖον. σύλλογον δὲ ποιησάμενος Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴποι τὰ δέλτα. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς καινὴν νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν πρόκειμαι τιθείς, τὰ δεδεγμένος παρὰ τοῦ προγενεστέρου, αὐτοῖσί τε χρήσομαι, ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν ἀεὶ προτέρων, οὐδαμὰ κω ἡσυχάσαντες, ἐπεί τε παρέλαβόμεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ τῶν Μήδων, Κύρου κατελόντες Ἀστυάγεα. δικαιοῦσί τε οὕτω ἀγεσθαι· ἐν αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπεισται συμφερόντως ὑπὸ ἄμεινον. τὰ μὲν τοι Κύρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπιστάμενοι ἀξίως λόγου οὐκ αἱρήσεσθαι· ἐγὼ δὲ ἐπείτε παρέλαβον θρόνον, τοῦτο ἐφύλασσον, ἔχων μὴ

ii Piſiſtratidæ qui Suſa aſcenderant: qui cum eadem verba habuerunt quæ Aleuadæ, tum vero prætendebant Onomacritum quendam Athenienſem, quẽ ſecum habebant, ſortilegum, & Muſæi ſortium ediſſertatorem. Aſcenderant autem cum eo [1] reuerſi in Græciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Piſiſtrati filio Athenis fuerat eiectus, quod à Laſo [2] Hermionis filio manifeſto deprehenſus fuiſſet, inter Muſæi ſortes hanc etiam inſeruiſſe, fore vt inſulæ Lemno adiacentes mari ſubmergerentur. Ob id Hipparchus hominẽ eiecerat, quum familiariſſime illo antea vteretur. [3] Et tunc cum eodem, vt in conſpectum regis veniret, aſcenderat: deque eo honorifice cum aliis Piſiſtratidis loquebatur. Onomacritus, ſiquæ ſortes cladem barbaro nunciabant, earum nullam recitauit. Itaque accedente hoc ſortilego, & Piſiſtratidarum & Aleuadarum ſuaſionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus eſt. Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit aduerſus Ægyptios, qui rebellauerant: quos ſubactos, & in arctiorem quam ſub Dario fuerant ſeruitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri ſuo, Darii filio: quem præſidem Ægypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Pſammetichi filius, vir Libys. Xerxes recepta Ægypto, producturus aduerſus Athenas exercitũ, præſtantiſſimos quoſque Perſarum in concilium vocauit, vt & illorum ſententias audiret, & ipſe diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus eſt, ¶ VIRI Perſæ, equidem ego non ero huius inſtituti author, ſed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à maioribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Aſtyage per Cyrum amoto, nunquam conquieuimus, ſed ita deus *nos* agit, & multa nobis [4] ſibi obſequentibus in melius confert. Atque ea quidẽ quæ Cyrus Cambyſesq; ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, nõ attinet referre apud probe ſciẽtes: ego autẽ poſteaquã hanc ſedẽ accepi, dedi operã ne

1 *Diuerſam à noſtra lectionem ſequutus eſt. noſtram tamen habent & vet. cod. ſed quidam pro* περικαλυπτόμενοι, *habent* περιφαινόμενοι. 2 *Vel potius Hermionenſi, id eſt, ex Hermione.* 3 Tunc autem quum vna cum illis *Suſa* aſcendiſſet. quoties in cõſpectum regis veniebat, Piſiſtratidis honorifice de ipſo loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat. ex quibus ea quæ cladem barbaro portendebant, tacebat, & contra fauſtiſſima quæque excerpebat: nimirum in fatis eſſe vt Helleſpontus à viro Perſa ponte iungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recenſens. Hic igitur oracula commemorando cum rege agebat: Piſiſtratidæ autem & Aleuadæ ſuas ſententias proferendo. Quum autem Xerxi bellum Græcis inferre perſuaſiſſent, tunc quum ſecundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit. ſuſcepit aduerſus Ægypt. *&c. Illud autem* χρησμῳδέων προσεφέρετο *perinde eſt ac ſi diceret, ita ſe apud regem in hoc negocio gerebat vt oracula dum taxat illi allegaret quibus induceretur.* 4 Se ſequentibus

ab iis

ab iis qui hoc honore ſunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Perſis acquirerem. Quod animo verſans, inuenio nobis acceſſuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperauimus, ſed feraciorem, vna cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideo que nunc ego vos contraxi, vt id quod age-
2 re conſtitui vobis exponerem: Conſtituo, iuncto Helleſponto, copias per Europam traducere in Græciam, vt Athenienſium vlciſcar iniurias, quas cum Perſis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduerſus hos viros bellum mouere deſtinaſſe: verum ei morte præuento non contigit vt illos vlciſceretur. Ego vero eius vicem aliorumque Perſarum vlciſcens, non prius deſinam quam expugnauero incenderoque Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores iniuria affecerunt: primum quum Sardis vna cum Ariſtagora Mileſio ſeruo noſtro veniẽtes cremauerunt locoſque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terrã ſuam ingreſſos, quum Datis & Artaphernes duces
3 fuere, omnes ſcitis. Harũ gratia rerum [1]irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio: Terram Perſidem ætheri Iouis conterminam reddemus. nullam enim regionem ſpectabit ſol finitimam noſtræ, ſed ego omnẽ permenſus Europam, vna vobiſcum cunctas regiones in vnam redigã. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam eſſe hominum neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiſcum [2] dimicare poſſit. Ita ſubactis his quos dixi, & qui nos laceſſierunt, iugum ſeruile ſuſtinebunt.
4 In quo ſi mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præſto eſſe oportet, tunc vnuſquiſque debebit impigre adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in noſtra domo pretioſiſſima habentur. Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus videar in concilio ſententiam dicere, rem pono in medio, iubens vnicuique quam libet ſententiam dicere. His dictis loquendi finem
XI fecit. Poſt quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo ſuperioribus Perſis, ſed etiã venturis es præſtantior: qui cũ alia & optima & veriſſima commemoras,

1 *Alii,* Animatus ſum ad infer. 2 Dimicare poſſit, iis quos dixi ſummotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa ſunt & qui culpa vacant, ſeruile iugum ſuſtineant. *vel, & qui male de nobis meriti ſunt, & qui non.*

» καὶ Γ'ωνας τοὺς ὧν τῆ Εὐρώπη κατοικημένους ὀκ
» ἐάσεις καταγελάσαντα ἡμῖν, εἰόντας ἀναξίους. καὶ γὰρ
» δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Γνδοὺς καὶ
» Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ
» καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας ὀδὲν, ἀλλὰ δύ-
» ναμιν τοιήσασθαι βουλόμενοι, καταιρεφάμενοι
» δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ, ὑπ' ἀρξάντας ἀδι-
» κίης, ὑπερφρονήσομεν. τί δείσαντες; κοίην πληθὺ-
» ος συνεφθὴν; κοίην δὲ χρημάτων δυνάμιν; τήν
» ὑπισάμεθα μὲν τὴν μάχιμον, ὑπισάμεθα δὲ τὴν
» ἀνωμον ἐοῦσαν ἀθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖ-
» δας καταιρεφάμενοι, πύπτις εἰ ὀν τῆ ἠμετέρη καὶ-
» οικημένοι, Γ'ωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες κα-
» λέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ ὧδε ἤδη ἐπελαύνων ἐ-
» πὶ τοὺς ἀνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τὸν σὸν κελεύ-
» σαντος. καὶ μοι μάχη Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀ-
» λίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι,
» ὀδεὶς ἐπιπρώσθη ἐς μάχην. καίτοι ἐώθασι Ἕλλη-
» νες (ὡς ἀκουσθαίομαι) ἀβουλότατα πολέμους ἰσά-
» σθαι, ὑπό τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐστε-
» ὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προσείπωσι, ἐξευρόν-
» τες ὅ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατ-
» ίοντες μάχονται· ὥστε σφὶ κακῷ μεγάλῳ οἱ νι-
» κῶντες ἀπαλλάσσονται. τοῖσι δὲ τῶν ἐσσωμένων
» ὀδὲ λέγω δεῖξαι. ἐξαλέες γὰρ δὴ γίνονται.
» ὁκοῖς χρεών, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρε-
» ωμένους καὶ ἀγγέλοισι, καὶ παλαμᾶσθαι τὰς διά-
» φορὰς, καὶ πρὸ τοῦ μᾶλλον ἢ μάχης. εἰ δὲ πρὸς τοὺς
» ἐδεε πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρεὼν
» τὴν ἐκατέροισι εἶσι διαχειρωτοτάτη, καὶ ταύτῃ πει-
» ρᾶν. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διά-
» φορεόμενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης
» γῆς, ὀδὲ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ
» δὲ δὴ μέλλει τίς ὢ βασιλεῦ ὑπίσεσθαι πόλε-
» μον προφέρων, ἀγορῇ καὶ πλήθος ὅ ὀκ τῆς Ἀσί-
» ης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, ὀκ ἐς
» τοῦτο θράσεος ἀπήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ
» δὲ ἄρα ἐγὼ ψευδείην γνώμῃ, καὶ ὀκείοι ἐπαφθέν-
» τες ἀβελίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰ-
» μὶ αἰθεφπων ἀεικοι τὰ πολέμια. ἔγωγε δ' ὧν μη-
» δὲν ἀπείρητον. αὐτόματον γὰρ ὀδὲν, ἀνὴρ ἀπὸ πείρης
» πόλλα αἰθεφποισι φιλέει γίνεσθαι. Μαρδόνιος μὲν
» τοσαῦτα ὑπελείνας τ' Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο.
Σιωπώντων δ' τῶν ἄλλων Περσέων, κατέλυσε μοῦνος
γνώμιν ἀποδείκνυσθαι αὐτίην τῇ προκειμένῃ,
Ἀρτά-

tum vero [1] quod Iones qui Europam incolunt, nõ sines habere ludibrio nos, minus quam ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & Æthiopes & Assyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos, qui nos lacessere iniuria inceperunt, non vlciscemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, corum nouimus vires imbecilles, [2] eorum quos subegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi nostræ habitantes, Iones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipse quoque expertus sum, quum eis iussu patris tui intuli bellum: ac mihi quum in Macedoniam vsque processissem, & pæne vsque ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam consueuere Græci (vt audio) inconsultissime inire bella, propter imperitiam ac sinisteritatem. nam quum bellum inter eos indictum est, in locum quem pulcherrimum planissimumque inuenere descendentes, ibi prœlia faciunt, ita vt magno cum suo malo victores inde discedant: deuicti (ne longius repetam) ad internecionẽ deueniunt. quos oportebat, quum sint eiusdem linguæ, interpositis caduceatoribus ac nunciis dirimere controuersias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquem inuenire vtrisque expugnatu difficillimũ, & ibi fortunam belli tentare. Hoc itaq; ritu haud probo vtentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promouissem. Tibi autem, rex, quis obuiam venturus est bellandi caussa, copias Asiæ atque omnem classem agenti? non eo audaciæ procedent (vt reor) Græcorum res. Quod si me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessauit. Tum silentibus aliis Persis, nec diuersam eis quæ dicta esset sententiam dicere audentibus,

1 *Ita vertit quasi legeretur* ὅπ οὐκ ἐάσῃς. *Sed rectius omitti videtur, quum Xerxes ea non dixerit.* 2 Sed & eorum liberos *iam* habemus, *subiugatis iis qui nostram ditionem incolentes, Iones & Æoles &c.*

Artaba-

Artabanus Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit,

1 ¶ REX, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, nõ potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est vti: at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [1] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vsquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [2] durum sit, hoc mẽ

2 tibi iustum est promere. Iuncto pontibus Hellesponto ais te copias per Europam in Græciam deducturum: atqui eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs tẽ superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticã regionem ingressas soli Athenienses profligauerunt, ergo non vtraque in parte successit. Quod si iidem conscensis nauibus pugna nauali victores ad Hellespontum nauigent, ac deinde pontem

3 soluant, hoc [3] durum fuerit rex. Neque vero hoc ex mea vnius priuata prudentia coniecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus iuncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas: eum traiectum Scythæ omnino instituere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, vt interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in vno viro positum fuisse.

4 Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumq; dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis.

Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ
δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ,
μὴ λεχθησέων μὲν γνωμέων αἱρεόμενος
ὀκ ἔστι τὸ ἀμείνω αἱρεόμενον ἑλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ
τῇ εἰρημένῃ χρᾶσθαι· λεχθησέων δὲ, ἔστι ὥσπερ
ὃν χρυσὸν ὃν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐόντα οὐ
δυναμινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ τῷ δοκιμίῳ ἄλλῳ
χρυσῷ, δυναμινώσκομεν ὃν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ πα-
τρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἠνρόμην
μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς
ἀστυνέμονας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομά-
δας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε ὀκ ἐπείθετο, στρα-
τωσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατι-
ῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, μέλ-
λεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ
Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσάν τε ἄριστοι καὶ κατὰ
γῆν λέγονται εἶναι). ὃ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινὸν, ἐμέ σοι
δίκαιόν ἐστι φράζειν. ζεύξας φὴς ὃν Ἑλλήσποντον,
ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλ-
λάδα. καὶ δὴ συμβαίνειν ἢ καὶ κατὰ γῆν ἢ καὶ κα-
τὰ θάλασσαν ἐσσωθῆναι ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ
γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι) ἄλκιμοι. παρέστι δὲ καὶ
ταῦτα σκοπέεσθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺ Δά-
τι καὶ Ἀρταφέρνει ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώ-
ρην μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὔκων ἀμφοτέ-
ρησι ἐχώρησε. ἀλλ' ὦν τῇσι νησοῖσι ἐμβάλωσι, καὶ
νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι ἐς ὃν Ἑλλήσποντον,
καὶ ἔπειτα λύσωσι τὸν γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ
γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ στρατιῇ οἰκηίῃ αὐτὸς
συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλί-
γου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύ-
ξας Βόσπορον ὃν Θρήϊκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν
Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε πρωτοῖσι ἐλέγοντο
Σκύθαι, δορύμνοι Ἰώνων λῦσαι ὃν πόρον τοῖσι ἐπε-
τέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τῷ Ἴστρου. καὶ
τότε γε Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσχετο τῶν
ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ, μηδὲ ἐπῃνέθη, διέργα-
στο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καί τοι καὶ λόγῳ ἀκῦ-
σαι δεινὸν, ἐπ' ἀνδρί γε ἑνὶ πρῆγμα τὰ βασιλέος πρή-
γματα ῥυέσθαι. σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον
μηδένα τοιοῦτον ἀπικέεσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐού-
σης. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν ὃν σύλλογον τόνδε διά-
λυσον· αὖτίς τε ὅταν τοι δοκέῃ, προσεμβάλλων
ὅτι σεωυτῷ, προαγόρευε τά τοι δοκέει εἶναι ἄριστα.

246

1 Affricatum alteri, *vel, Cum mutuo attritu admotum.* 2 Timendum sit. *vel, periculosum.* 3 Timendum fuerit

» Ὃ γὰρ δὴ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον ἀνείσκω
» εἶναι. εἰ γὰρ καὶ σοὶ παντὶ θεῶν τοι θέλει, βεβούλευ-
» ται μὲν ὧδε ἅπασι, ἐξεσσοῦται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης
» ὁ βουλεύσας· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχρῶς, εἰ οἱ
» ἡ τύχη ἐπίσποιτο, ἄρτιμα ἄρτιπε, ἦσαν δὲ ὧδε
» οἱ κακῶς βεβουλευμένοι. ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα
» ζῷα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, ὧδε ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ
» σμικρὰ, ὧδε μὲν κνίζει· ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ
» μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτ' ἐπισκήπτει βέ-
» λεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κο-
» λούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου
» διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε· ἐπεφθόνησε ὁ θεὸς φθο-
» νήσας φόβον ἐμβάλλει, ἢ βροντήν, δι' ὧν ἐσφάλη-
» σαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέ-
» γα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπιχειρήσαντα μὲν γὰρ τοῦ τάχε-
» ος, πίπτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίας μεγάλας
» φιλέοισι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ βουλεύεσθαι ἔνεστι ἀγα-
» θὰ, εἰ μὴ αὐτίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' αὖτις χρό-
» νου ἴσχει τὸ εὖ. Εἰ μὲν δὴ ταῦτα ὦ Βασιλεῦ συμ-
» βουλεύω. σὺ δ' ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦ-
» σαι λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων, ὀκνέ-
» οντων ἀξίως φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας δὲ ἀρα-
» βάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι.
» αὐτὸ δὲ τοῦτο εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν παρεμπο-
» ιῶν ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται. διαβολὴ γὰρ
» ἐστὶ δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσὶ οἱ ἀδικέοντες, εἷς
» δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ ἀρξάμενος, ἀδικέ-
» ει, οὐ παρεόντων κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικεῖ ἀπα-
» ντεόμενος πρὶν ἢ ἀπρεπέως σκιμαίρει. ὁ δὲ ἀπ-
» εὼν τῶν λόγου πάρεστι ἀδικεόμενος, διαβληθείς
» τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς παρὰ τὸ ἐτέρου
» κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πρώτους ἐπὶ τοὺς ἄν-
» δρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐ-
» τὸς ἐν ἤθεσι τοῖσι Περσέων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφο-
» τέρων παῖδας ἁλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεε
» αὐτὸς σὺ ἐπὶ τοὺς λεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ
» λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην περ βούλεαι. καὶ ἢν μὲν
» τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίνῃ βασιλεῖ τὰ πρήγματα,
» κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτῶν, καὶ ἐγώ·
» ἢν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, εἰ σοὶ ταῦτα πάσχοντες,
» σὺ δὲ σφι καὶ σὺ, ἢν ἀπονοστήσῃς. εἰ δὲ ταῦτα
» μὴ ὑποδύνειν ὄκνεε ἐθελήσεις, σὺ δὲ πρώτους στρά-
» τευμα αἰνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεαι πα-
» ρὰ ἐμεῦ τῶν αὐτὸ τῆδε ὑποληψομένων, Μαρδόνιον

Bene enim consultare, comperio ma-
ximum esse lucrum. nam etiamsi quid
è contrario euenturum est, nihilo ta-
men minus bene consultum est, super-
uitque fortuna consilium: at qui tur-
piter consultauit, si ei fortuna obtecun-
dauit, ille est quidem voti compos, ni-
hilo tamen minus male consilium ce-
pit. Vides vt prægrandia animalia
fulmine deus ferit, nec sinit insolescere: parua vero [1] nihil lædit? Vides vt
magna semper ædificia magnasque ar-
bores huiusmodi fulminum tela percu-
tiunt? Gaudet enim deus eminentissi-
ma quæque deprimere. Vnde & ingens
exercitus ab exiguo profligatur, quo-
ties deus iis quibus inuidet, aut metum
incutit aut tonitruum. Propterea qui-
dam secus ac dignitas sua postulabat, in
calamitatem inciderunt, quia deus ne-
minem alium quam seipsum sinit mag-
nifice de se sentire. Omnis res propera-
rando patit errores, vnde magna detri-
menta fieri adsolent: in cunctando au-
tem bona insunt, si non talia quæ statim
videantur esse bona, certe quæ suo tem-
pore bona quis esse comperiat. Et hoc
quidem tibi rex suadeo. Tu vero Go-
bryæ fili Mardoni desine loqui stulta de
Græcis, haud dignis qui male audiant.
nam Græcis detrahendo, ipsum regem
vis excitare ad bellum illis inferendum:
ad quod tu omni auiditate contendis:
[2] quod absit vt fiat. Detractio nanque
importunissima res est: in qua duo sunt
qui iniuriam faciunt, vnus cui iniuria
fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quod
non præsentem accusat: item qui huic
credit, iniurius est, quod prius credit
quam rem compertā habeat. & illi cui
absenti detrahitur, ob id fit iniuria quod
ab altero insimulatur vt malus, ab altero
talis putatur. Quod si omnino bellum
his viris inferre oportet, agedum: rex ip-
se permaneat domi apud Persas, no-
strûm amborum liberi deponantur: tu
in expeditionem ito, delectis quos velis
viris ac quantiscunque velis copiis: &,
si ex sententia tua res succedent regi,
interimantur liberi mei, & insuper
ego: sin succedent vt ego dico, interi-
mantur tui, & insuper tu, si redieris.
Quod si hanc subire condicionem re-
cusas, cupisque in Græciam prorsus de-
ducere exercitum, affirmo fore vt aliqui eorum qui hic relinquentur, audiant Mardonium

1 Ne vellicat quidem? 2 Absit vt talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est deterrima.

post al-

post allatam Persis magnam aliquam
calamitatem, à canibus volucribusque
discerpi aut in Athenienſium solo aut
in Lacedæmoniorum: nisi forte antea
inter viam: tunc agniturum aduersus
quales viros suades regi vt moueat bel-
XI lum. Hæc Artabano loquuto, Xer-
xes ira percitus his verbis excepit, Ar-
tabane, quod patris mei frater es, hoc te
subleuat ne dignā stulta oratione mer-
cedem recipias. hac tamen te notabo
ignominia, quia instrenuus es & igna-
uus, ne comes sis meæ in Græciam ex-
peditionis, sed hic vna cum feminis ma-
neas. Ego etiam sine te quæ dixi confi-
ciam. neque enim fuerim Darii filius,
(qui fuit Hystaspis, qui fuit Arsamis,
qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teispei,
qui Cyri, qui fuit Cambysis, qui fuit
Achæmenis filius) nisi Athenienses vl-
tus fuero: probe intelligens, si nos qui-
euerimus, non quieturos illos, sed no-
strum terram cum exercitu inuasuros:
prout colligere licet ex iis quæ illi fa-
cere cœperunt, qui & Sardis incende-
runt, & Asiam incursarunt. Itaque neu-
tris fas est recedere, [1] sed vtrisque pro-
positum est certamen aut agendi, aut
patiendi, vt aut hæc omnia sub Græ-
cis, aut illa omnia sub Persis sint. medi-
um enim inimicitiarum nullum est.
Quare honestum erit nos iam iniuria
lacessitos exigere vltionem, vt quam
calamitatem passurus sum intelligam,
profectus aduersus eos viros quos et-
iam Pelops Phryx nostrorum maiorum
seruus ita subegit vt ad hoc vsque tem-
pus & ipsi homines & eorum regio ab
illius qui subegit cognomine appellen-
XII tur. Hæc hactenus loquutus est. [2] De-
inde sub vesperum, quum fuisset sto-
machatus Artabani sententia, per no-
ctem apud se consultans, cōperit pror-
sus non esse sibi opus inferre Græciæ
bellum: immutataque rursus sententia,
quū obdormisset, visus est in somnis (vt
fertur à Persis) videre quendam corpo-
re ingenti atque speciosō, qui sibi astans
diceret, Reuocastine sententiam Per-
sa de inferendo Græciæ bello, [3] quum
prædixeris Persis te comparaturum esse exercitū? Neq; si reuocaueris eam, bene facis, neq;

μέγα τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας ὑπὸ κυ-
νῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορυμένον, ἢ κου ἐν γῇ τῇ
Ἀθηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων· εἰ μὴ
καὶ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἑωυτὸν οἵους
ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα. Ἀρ-
τάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ ὑμνηθεὶς
ἀμείβεται τοῖσδε, Ἀρτάβανε, πατρὸς εἰς τὸ ἐμοῦ
ἀδελφεός. τὸ μὲν σε ῥύσεται μηδὲν ἄξιον μισθὸν
λαβεῖν ἐπέων ματαίων· καίτοι ταύτῳ τῷ ἀπι-
μίῳ σε ἐπιθήμι, ἕνεκα κακοῦ τε καὶ ἀθύμου, μήτε
συστρατεύεσθαί μοι γε ὅπῃ τὸν Ἕλλαδα, αὐτόν τε
μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο,
ὅσα περ εἶπα, ὑπερτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἴην ἐκ
Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριά- τοῦ Ἀριαράμνεω τοῦ καὶ Ἀρμένεω, τοῦ ἀξο-
μενεος τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, μένου
τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονὼς, μὴ πμωρησάμενος Ἀ-
θηναίους. οὐ δοκέω σφεας ὅπῃ εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἔ-
ξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύ-
σονται ὅτι τὴν ἡμετέρην, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖ-
σι ὑπαργυρίοισι ἔργοισι ἐκείνων. οἱ Σάρδις τε ἐν-
έφρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὔκων ἔξεσ-
τι χωρέειν ὀπίσω δίχα τε φρονέοντας ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν
ἢ παθέειν τὰ προκείμενα ἀγών. ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ
Ἕλλησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσησι γένηται. Ὃ
γὰρ μέσον ὧδε ἔστι τῆς ἔχθρης ὅδε. καλὸν ὦν, ὅκ-
περ καὶ δόξας ἡμέας παρφρέειν ἔπεμψε, ἵνα καὶ Ὃ δέ-
νοι, Ὃ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἑλόντας ἐπ' ἄνδρας τό-
τους· τούς γε καὶ Γύλιππος ὁ Φρυξ, ἐὼν ἡμῶν κατέρων 247
δοῦλος, κατεστρέψατο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αὐχέ τε
ὦν ἔνδοθι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τῷ καπηστρε-
φαμμένῳ καλέονται. Ταῦτα μὲν δὴ τοσοῦτο ἐ-
λέγετο. Μετὰ δὲ, ὄψεσι τε ἐγίνετο, καὶ Ξέρ-
ξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ δὲ βου-
λὴν διδοὺς, παγχυ θείσι οἱ οὐ πρῆγμα εἶ) στρα-
τεύεσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ οἱ
αὖτις τουτέων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυ-
κὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδό-
κεε ὁ Ξέρξης ἀνδρὶ ἐοικὼς μέγαν τε καὶ εὐει-
δέα εἰ πεῖν, Μετὰ δὴ βουλὴν ὦ Πέρσα στρατεύ-
μα ἄγειν ὅτι ἐπὶ Ἑλλάδα, πρεσείπας ἀλίζοι Πέρση-
σι στρατόν; ἅτε ὦν μεταβουλόμενος ποιεῖς δέ, οὔτε

1 *Quidam sic*, Sed in eo res vertitur discrimine vt aut faciendum aut patiendum aliquid sit. 2 Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxem Artabani sententia. Quum autem in consilium noctem adhibuisset, plane comperiebat è re sua non esse expeditionem in Græciam suscipere. Quum igitur hæc contraria prioribus decreuisset, obdormiit. Sed ea nocte visus est in somnis &c. *Illud ἔνιζε verti etiam potest* Scrupulum iniiciebat. *Eodem autem fere modo vsus esse videtur Ouidius verbo*, mordere. *Illud vero* ὑπεμειδιόσι οὐ πᾶν μαίνεται, *videtur ad verbum respondere phrasi nostrati & ea melius exprimi, Que ce n'est point pas son cas.* 3 Quum iam Persis vt copias cogerent denunciaueris? Atqui nec quod sententiam reuoces bene facis, nec ——

„ ὁ συγγνώμονός τοι πάρεσι· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης
ἐβούλευσας ποιέειν, ταύτην ἴθι τὴν ὁδόν. Ὡς μὲν,
ταῦτα εἰπόντα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποστάδα. Ἡ-
μέρης δ' ὑπολαμφάσης, ὁ μὲν τοῦτου λό-
γου οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς
ἀρίστους τοὺς ἐν τῷ τοτὲ σιν ἔλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε,
„ Ἄνδρες Πέρσαι συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχί-
„ φρων βουλεύομαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυ-
„ τοῦ τοῖσι τοτὲ ἐόσι οὐκω αἰνίκα, καὶ οἱ παρηγορεόμενοι κά-
„ να ποιέειν, οὐδένα χρόνον μοι ἀπέχουσι. ἀκού-
„ σαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, οὐδαμὰ
„ πίκα μοι ἡ νεότης ἐπέζωσε, ὥστε ἀειρεκέστερα ἐπαΐσσο-
„ ψαν ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν μέν-
„ τοι συγγνωτὰ χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς δὲ μέ-
„ γα δεδεγμένόν μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλ-
„ λάδα, ἥσυχοί ἐστε. Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦ-
τα, κεχαρηκότες προσεκύνεον. Νυκτὸς δὲ γε-
νομένης, ὡυτὸς τοῦτον ὄνειρον ἔλεξε τῷ Ξέρξῃ, κατυ-
„ πνωμένῳ ὅτις εἴη, Ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι
„ ἐν Πέρσῃσι τὰ ἀπειπάμενος τοῦ στρατηλασίου, καὶ
„ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιησάμενος λόγῳ, ὡς παρ'
„ οὐδενὸς ἀκούσας. Οἷ νῦν τοι ἴοντι, ὡς παρ μὴ αὐ-
χ' αὐ- „ πὶκα στρατηλατείης, τάδέ τι ἔξ' αὐτέων προσδό-
τέων ἀνα- „ κα ἀσχήσειν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐμφύεο ἐν ὀ-
σχήσειν. „ λίγῳ χρόνῳ, οὕτω καταπεσὼν ὀπίσω κοτὲ τάχος ἔσε-
αι. Ξέρξης μὲν προσιδὼν ἐνύπνιον τῇ ὄψει, αὐτά
τε ἔδραμε ἐκ τῆς κλίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον, Ἀρτά-
βανον καλέοντα. ἀπιγμένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε,
Ἀρτάβανε, ἐγὼ τοι θωυμάσιά μιν σὸν ἐσωφρόνεον,
„ εἶπας ἐς σε μάταια ἔπεα, χρηστῆς εἵνεκα συμβουλῆς·
„ μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετεγνων. ἔγνων δὲ
„ ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ ἐστειθήκεο. σὺ κων
„ δυνατός τι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλόμενος. τεθαμ-
„ μένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωκότι ὅτι φοιτῷ ὄνειρον φάν-
„ τάζεταί μοι, οὐδαμῶς σπουδαιέον ποιέειν με ταῦ-
„ τα· νῦν δ' ἐστὶ μεγαπειλήσαντα οἴχεται. εἰ δὲ θεός ἐστι ὁ
„ ὄνειρον πέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστι στρέφθαι
„ στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπισημήνεται καὶ σοι
„ τοῦτο τὸ αὐτὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμε-
νον. Δοκέω δ' ὦν μιν ταῦτα, εἰ λάβοις τι
„ ἐμεῦ σκευῆς πᾶσαν, καὶ οὐδὲ, μὴ τοῦτο ἴζεσθαι ἐς ὃν
„ ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κλίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσα-
„ ας. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβανος δ'
οὐ προτερον κελεύσματι πειθόμενος, οἷα δὴ ἀξιόλο-
γος ἐς ὃν βασιλήϊον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς
ἠναγκάζετο, εἵματα τάδε, ἐποίεε δὴ κελεύσμενον,

qui tibi assentiatur adest. quare pergere eam viam quam interdiu ite destinaueras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu euanuisse. Vbi dies illuxit, Xerxes huius insomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Persarum quos pridie coegerat concilio, ita verba fecit, Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo perueniendum est mihi prudentiæ perueni: & qui vt illud faciam suadent, nullo vnquã à me tempore abscedunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti, confestim iunctus efferbuit vt verba in virum grandẽ natu effunderem petulantiora quam debui. nunc itaque agnoscens erratum meum, vtar illius sententia: & quoniam reuocaui expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc vbi audiere Persæ, lætitia affecti regem adorauere. Insequenti XIV noctẽ idem rursus insomniũ quiescenti Xerxi assistens, inquit, Fili Darii, videris expeditionem apud Persas reuocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili XV exiliit pariter & nunciũ misit ad accersendum Artabanum. qui vbi aduenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quũ in te bene consulentẽ mihi stultis verbis inuectus sum, non fui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognoui id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi, non possum. nam mihi iam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti, apparuit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium, itidem vt mihi præcipiens. Quod ita fore coniecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus [1] in sella mea consideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio XVI nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus,

——— adest quisquam qui tibi *huius rei, id est, reuocatæ sententiæ*, conscius futurus sit. *Vel*, Nec adest qui tibi *hoc delictum reuocatæ sententiæ* condonaturus sit. *q. d, Nec ego qui tibi adsto impune hoc abire sinam.* 1 In solio meo

Apud

Γ' σον ἐκεῖνο ὦ βασιλεῦ παρ' ἐμοὶ κέκειται, φρε-
νέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι·
τάδε καὶ ἀμφότερα ταὐτὸν ἀπέχοντα, ἀνθρώπων κα-
κῶν ὁμιλίῃ σφάλλουσι. κατάπερ τὸν πνεόντων χρη-
σιμώτατον ἀνθρώποισι θάλασσαν, πνεύματα φα-
σὶ ἀνέμων ἐμποιέοντα, οὐ ταὐτὰ φύσει τῇ ἑωυ-
τῆς χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα τῶν σῶν κα-
κῶν, οὐ πολὺν ἔδακε λύπην, ὅσον γνωμέων δεῖ
ταὐτομένων Πέρσῃσι, τῆς μὲν, εὖ βεν αἰξούσης,
τῆς δὲ, καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη
διδάσκειν τὸν ψυχέων πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ ἔ-
χειν τοῦ παρεόντος, τοσούτων ταὐτομένων γνωμέ-
ων, ὅτι τὸν σφαλερώτερον σεωυτῶν τε καὶ Περσῶ-
σι αἰρέο. νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτρεψαι ὅτι τὸν ἀ-
μείνω, φῆς τοι μεπείτι ὄνειρον Ἑλλησι φόβον, ἐ-
πιφοιτῶν τὰν ὄνειρον θεῶν τινὸς πομπῆς, ὅστε ἐωϋτὸς σε
καταλύειν ὂν φόβον. Ἀλλὰ ταῦτά ὅτι θεία,
ὦ παῖ. σύμπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλαν-
μένα, τοιαῦτά ὅτι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σοῦ
πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών. πεπλανῆσθαι αὐ-
τὰ μάλιστα ἐώλασι αἱ ὄψιες τῶν ὀνείρων, τά τις
ἡμέρης ἔρι πίπτει. ἡμεῖς δὲ ταῖς πρὸ τῆς ἡμέρας ταύ-
την τὴν στρατηλασίην καὶ ὃ καρτα εἴχομεν με-
τὰ χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο πιθανὸν οἷον ἐ-
γὼ λέγω, ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πρῶτα αὐ-
τὸ συλλαβὼν εἰρήκας. Φανήσεται γὰρ δὴ κα- χρ φα-
μοὶ ὡς καὶ οἱ λέγομενον. Φανῶμαι δὲ εὖ- νήσεται
δὲν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχον τι τῷ σῷ ἐόντι, ἢ
οὐκὶ τῷ ἐμῷ· οὐδέτι μᾶλλον ἐν κλίτῃ τῇ σῇ
ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἰ περ γε καὶ ἄλ-
λως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτο γε δύ-
ης αἰνήκει τοῦτο ὁ, πρόσηκε τέ ὅτι ὃ ὀπτῶμενόν
τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δίζει, ἐμὲ ὁρᾶν, σὲ εἶναι, τῇ
σῇ ἐόσῃ τεκμηρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδε-
νὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ὀπτῶμενα, σὺ-
τε ἢν τὴν ἐμὴν ἐόσῃ ἔχω, οὔτε ἢν τὴν σὴν, οὐδὲ
ὀπτοφοιτήσει· τοῦτο μαθητέον πρῶτα ὅτι. εἰ γὰρ
δὴ ὀπτοφοιτήσειε σπουδέως, φαίην ἂν καὶ αὐ-
τὸς θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δέδοκται γίνεσθαι,
καὶ οὐκ οἷά τε αὐτῷ παραιτέψαι, ἀλλ' ἥδη ἵημι
ἐν κλίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσαι, φέρε, τουτέων ἐξ ἐμεῦ
ὀπτελλομένων, φαίνεσθω ἐμοί. μέχρι μὲν τοῦ τῆ
παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοσαῦτα εἰπὼν

1 Apud me rex tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia te deprauant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium vtilissimum, ferunt ab ingruentibus ventorum flatibus non sini naturam suam vti. Ego vero [1] quum ex te male audiui, non tam meam dolui vicem quam tuam: qui, quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, vna quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, dicens pernicioſum esse imbui animum vsu plura semper expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ & tibi ipsi & Persis est periculosior. 2 Nunc autem quum ad te mutato in melius consilio de sumenda aduersus Græcos expeditione ais accessisse insomnium, alicuius dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res diuina est, fili. insomnia enim ista sunt, quæ aduentia homines frustrantur, quemadmodum ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consueruntipsa somniorum visa plerunq; frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitauit. nos autem nudiustertius [2] expeditionem hanc inter manus & quidẽ 3 vehemẽter habuimus. Quod si hoc nõ est cuiusmodi ego dico, sed aliquid diuini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. apparebit enim vt tibi, ita & mihi eadem iubens. Verum nihilo magis apparere mihi debebit tuum amictum gerenti, quam non gerenti, sed meum: neque magis quiescenti in tuo toro quam non, sed in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque eo vesaniæ peruenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, vt me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profecto nec aspectu suo dignabitur siue mea gerentem vestimenta, siue tua, sed te adibit: quod iam animaduertendum est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor 4 diuinum esse. Ceterum si ita tibi agendum videtur, neque id reuocari potest, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum

247 χρ σφαλερωτέρην. de insomnio vide pag. 249

XVII ista fecero, appareat. hac tantum condicione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus

1 Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quam quod ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiam prouehente, altera eam compescente, & pernicioſum esse dicente docere animũ plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tu elegeris &c. 2 *Id est, de hac expeditione, magna cum animi contentione egimus, vel, tractauimus.*

Ἀρτάβανος, νομίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐπείρεε δὲ κελεύοντα. ὑπολὺς δὲ τῷ Ξέρξεω ἐδόκεε, καὶ ἐξόμνυος ἐς ὃν βασήιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐπείρετο, ἦλθε οἱ κατύπνωμα τῷ ὐδὲ ὄνειρον ὃ καὶ τῷδε Ξέρξεα ἐφοίτα. ὑπαγορεύει δὲ τῷ Ἀρταβάνου, εἰ τε τάδε, Ἆρα σὺ μὴ κηδεμὼν ἦς ὁ ἀπαστεύδων Ξέρξεα στρατηλατέεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς μὴ κηδομένως αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς ὃ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παρεὸν ἐπιστάμενος καλῶς προορᾷς, ἀποτρέπων ὃ χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ πάσχειν, αὐτῷ τε κἀμοὶ δεδήλωται.

Ταῦτά τε μὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος ὃν ὄνειρον ἀπιέναι, καὶ θερμοῖσι σιδηρείοισι ἐκκαίειν αὐτὸ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμείψας μέγα ἀύσας ἐφόρησε· καὶ παρίζοντος Ξέρξεω, ὡς τῷ ἵππῳ οἱ τῷ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπαγορεύοντος, δόντι ἐμοὶ λέγει τάδε, Ἐγὼ οὐδέν, ὦ βασιλεῦ, οἷα αὐθέντος ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσήματα ὑπὸ ἡσύνων, ὅτε ἔωσε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ ἴσχειν· ὅπως ἁμὸς ὡς καλὸς εἴη ὃ πολλῶν ὀπτυμένειν· μεμνημένος δὲ ὧν ὅτι Μασσαγέτας Κύρου τόλμων ὡς ἔσχε, μεμνημένος δὲ καὶ ὧν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ὅτι Σκύθας. ὅπως ἁμὸς ὢν ταῦτα, γνώμῃ εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαρίσαι ἐν πρώτοισι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ἰρμή, καὶ Ἕλλησι (ὡς ἔοικε) φθορή τις καταλαμβάνει ἥβηλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς ἐφάπομαι, καὶ τῷ γνώμῃ μετατίθεμαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρᾶσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημένοισι ἐς τὸν πόλεμον. πείθεο δὲ οὕτω ὅκως τῷ θεῷ πρόσκειται διδόντι, καὶ σῶν ἐνδεήσῃ μηδέν. τοιούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπορθρίσαντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερέπλητο ταῦτα Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀπαστεύδων μωμος ἐφαίνετο, τότε ὀπτασεύδων φανερὸς ἦν. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκείνην ἀκούσαντες, φέρειν τε ὀπὶ πᾶσαν γῆν, δουλοῦσαν τε οἱ πρώτους ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-

Artabanus, quod speraret ea à Xerxe sine vllis verbis admissum iri, iussa exequutus est. Et quum inducta sibi Xerxis veste, regali solio resedisset, moxque recubuisset, idem insomnium dormienti adiit quod Xerxem adierat, eique superastitens, ita inquit, [2] Tune ille es qui festinantem ire in Græciam Xerxem distines, tam quæ eius curator? Tu neque in futurorum neque in præsens consideras, qui dissuades id quod est fatale contingere. Quid autem Xerxem pati necesse sit, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi demonstratum est. His XVIII verbis Artabano visus est ille vir in somnis minitari, candentibusque ferramentis conari oculos ipsi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exilit, aditoque Xerxi obseruatam sibi in somnis visionem exposuit, secundoque loco hæc inquit: [3] Equidem rex, ego, veluti homo, quod multa iam videram, & magna negocia sub Hesionibus contigisse, non sinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem esse malam multa concupiscere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Massagetas actum esset: quomodo cum exercitu Cambysis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militaui aduersus Scythas. Hæc sciens ego, sentiebam te (si quiesceres) omnium hominum beatissimum. Sed quoniam diuinus quidam instinctus est, & Græcos clades quædam (vt videtur) missa diuinitus manet, ego quoque cedo, ac sententiam muto. Tu vero quæ diuinitus missa sunt, indicato Persis, iubetoque vt iis quę ad apparatum pertinentia ante præceperas, operam dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo tribuente, desit. His dictis, & sublatis ex ea visione animis, vbi dies extitit, ibi confestim & Xerxes hæc Persis exponit, & Artabanus, quem constabat prius solum omnium id fuisse dehortatum, tunc exhortabatur. ¶ Post hæc ineunti expeditionem Xerxi tertium in somnis visum oblatum est: quod magi audita, coniectarunt ad vniuersam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi seruituros. Visum autem tale erat: Videbatur sibi Xerxes surculo oleagino coronatus esse, cuius o-

τῷ μιμνησκόμενος τῷ μιμνησκόμενος

XIII

1 Quum speraret fore vt quæ à Xerxe dicerentur, vana esse probaret, iussa exeq. 2 Tune ille es qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortatis, tanquam eius curam gerens? At nec in præsens nec in posterum impune tibi erit quod ea dissuades quæ fata fieri volunt. 3 Ego certe, rex, qui multos quorum res ampliores essent, ab illis quorum res angustiores erant, superatos vidissem, te per omnia morem ætati gerere non sinebam. *At Valla populum aliquem sub Hessonum nomine videtur somniasse.*

lex ra-

lex ramis vniuersa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, euanescere. Hæc magis interpretatis, sine mora Persæ qui in concilio fuerant, ad suam quisque præfecturam digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda iussa, cupidi dona quæ proposita fuxx erant obtinendi. Xerxes autem ita copias suas contraxit vt omnem continentis locum scrutaretur. siquidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparauerat exercitum, atque eius apparatum, quinto autem anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo vt ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus, qui aduersus Scythas ductus est, aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens Medicam regionem inuasit; ac pæne omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit: (quo nomine Darius postea Scythas iuit vltũ) aut ille (vt fama fert) Atridæ aduersus Ilium, aut ille ante Troicũ bellum, Mysorũ Teucrorumq;, qui per Bosphorum in Europam transgressus, omnes Thraces in deditionem suam redegit, ad Ioniumque Pontum descendens, ad Peneum vsq; amnem qui ad meridiem vergit, proxxi cessit. Neq; illi omnes exercitus, neque alii his adiecti, cum vno hoc comparari merentur. [1] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naues præstabant, aliis vt peditatum, aliis vt equitatum, aliis vt nauigia ad vectandos equos eorum qui vna militabant, aliis vt naues longas in vsum pontium præstarent, iunctum erat, aliis vt frumentum & naues. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipue propter Athon, vt in quo superior classis dum circumuehitur afflictata fuisset. Ad Eleuntem enim Chersonesi classis habebat stationem, illincque omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adiuuantibus etiam in effodiendo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [2] & Artæo Artachæi filio, viris xxii Persis. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est*, *peninsulæ*, cum isthmo duo-

λαίης τοὺς κλάδους γλῶ πᾶσαν ὑπισχεῖν. μετὰ δὲ, ἀφανισθῶσαι τὸν τῇ κεφαλῇ κείμενον ὃν στέφανον. κεινάντων δὲ ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὸν ἀρχὴν τὴν ἑωυτῶν ἀπελάσας, εἶχε τὸν θυμὸν πᾶσαν ὑπὸ τοῖσι αἰειρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν. Καὶ Ξέρξης τῷ στρατῷ οὕτω ἐπαγερσιν ποιέεται, χαλεψὸν πόνον ἐρευνῶν τῆς ἠπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἁλώσιος, ὑπὸ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα παρατέετο στρατιήν τε καὶ τὰ προσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομβρίῃ ἐστρατηλάτεε χειμὼν μεγάλη πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος ἔβη ἐγένετο· ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ὑπὲρ Σκύθας τοῦδε τοῦτον μηδὲν φάνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης κατεστρεψάμενοι, ἐνέμοντο. τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐμεμφέετο. μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν Ἀτρειδέων Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον· οἳ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, ἔς τε Θρῄκας καὶ στρέψαντο πάντας, καὶ ὅτι ὃν Ἴωνιον πόντον κατέδραμον, μέχρι τε Ἱππιος ποταμοῦ τοῦ ἐς μεσαμβρίην ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδὲ ἕτεραι πρὸς ταύτῃσι γενόμεναι αἱ στρατηλασίαι, μοῦνοι τῆσδε ὄγκον ἄξιαι. τί γὰρ ὄγκον ἦγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ ποτάμιον ὕδωρ οὐκ ἐκέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων πολλῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πέζον ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τὴν μὲν, ὡς ἐκ πολλῶν ὡς πλαισάντων τῶν προτέρων πρόσθεν ἐπλέοντο πρὸς Ἄθων, παρετοιμάζετο πρὸ τεσσέων ἐτέων, καὶ μάλιστα ἐς ὃν Ἄθων. ὑπὸ γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τρίηρες· ἀπὸθεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὤρυσσον ὑπὸ μάστιγων πολυπλάσιοι ἕκαστα πῆς, ἀμφάδοχοι δὴ ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ ὃν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρεις δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρτάου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. Ὄρος γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρεος μέγα τε καὶ ὠνώμαστον, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον ὄρος, χερσονησοειδές τε ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δια-

1 Quam enim ex Asia gentem in Græciam non adduxit Xerxes? 2 Et Artachæo Artæi filio,

δέκα σαδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐκτὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθωον, Θύσσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἳ τὸν Ἄθων νέμονται. Ὤρυσσον δὲ ὧδε· δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο βαθέα ἡ διῶρυξ, οἱ μὲν κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρεῖχον. ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὲ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον. σῖτος δέ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀληλεσμένος.

250 Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλεόμενον εὑρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὸν γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρεομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα μέν νυν οὕτω ἐποίεε. παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι· καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους,

γρ. Θύσσος

γρ. διειρύσαι

decim stadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod est contra Toronem, non sunt magni. In hoc isthmo vbi Athos finitur, sita est vrbs Græca nomine Sana. Quę autem extra Sanam & intra Athon sitæ sunt vrbes, eas tunc Persa ex continentibus insulanas facere aggressus est: quæ sunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thysus, Cleonæ. Istæ quidem sunt vrbes quæ apud Athon incoluntur.

XXIII Hunc autem in modum barbari locum [1] nationatim effodiebant recto limite Sanam versus. Posteaquam depressa erat fossa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effossam assidue tradebant aliis super scalas stantibus: & isti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad summos perueniebatur, qui illam efferebant atque abiiciebant. Qua in re [2] tumuli effossi duplicē laborem illis, præterquam Phœnicibus, pręebant: nam quum eandem facerent fossæ mensuram superius in ore quam inferius in fundo, id necesse fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam suam declarauerunt: qui partem quæ sibi cōtigerat, ita excauauerunt vt os fossæ duplū esset quàm ipsam fossam esse oportebat, procedenteque opere assidue illam coarctabant: vt quum ad imum deuentum esset, fossa ceterorum partibus adæquaretur. Est autem hoc loco pratū quoddam, vbi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Asia frumenti moliti comportabatur.

XXIV Hác fossam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iussit, potentiæ ostentandæ cupidus, ac memoriæ sui relinquendæ. nam quum liceret nullo negocio naues per isthmum transportare, iussit isthmū intercidi, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem autem imperatum est vt fossam facerent, quibus fuerat vt flumen Strymonē pontibus iungerent.

XXV Ista Xerxes hunc in modū fecit. Cōparauit item ad pontem [3] armaturā, [4] sirpi atq; albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptiis negocio vt commeatū exercitui comportarent: ne homines neve iumenta quæ ducebantur in Græciam, [5] absumerentur. Sed admonitus

1 Nationatim distributum effoderunt 2 Prærupta præcipitia fossę dupl. 3 Ὅπλα hic vocantur funes nautici. Galli Le cordage. 4 Bybli 5 Fame laborarent. λιμήνειε, non λυμήνειε.

iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comportaret vndique ex Asia nauibus onerariis & vectoriis. Verum plurimi comportaruntin oram quæ dicitur Album litus, vt quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizam Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quæ est super Strymonem: alii in Macedoniam.

XXVI Dum isti in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat vt cunctæ copiæ cogerētur, quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quisnam præfectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est, cognoui. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenerunt Celænas, vbi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in vtrē formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspendisse.

XXVII ¶ In hac vrbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: spopondit; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit quisnam esset Pythius, & quantū possidēs, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrē tuū aurea platano ac vite donauit: quique nunc omnium hominum diuitiis princeps est secundum te.

XXVIII Hæc vltima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythiū quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exacte recensebo. Etenim [1] posteaquā accepi, celerrime te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia

καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλα ἄλλῃ ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηΐοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηΐκης ἀγίνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ὅς μέν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ, ἐπεί τε διαβάντες τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινὰς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρρήκτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπον, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὅς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετά σε. Θωμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ τάχιστά σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξεμάνθανον, καὶ εὗρον λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἐοῦσας μοι

γρ. ἀπίκοντο

γρ. Ἀπρέος

1 Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opum mearum rationem inire aggressus sum. Iam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidē talenta duo-

» παλαίτων, χρυσίου δὲ, τετρακοσίας μυριάδας τα-
» τήρων Δαρεικῶν, ὁκτὼ δεούσας ἑπτὰ χιλιάδεων. τὰ
» τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτῷ δέ μοι ἀπὸ δύο δρα-
» πόδων τε καὶ γεωπόδων ὁ βίος. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἔ-
» λεγε. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε,
» Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ὀξήλθον τὴν Περσίδα χώ-
» ρίων, οὐδένα πω ἀνδρὶ σεμίξας τόδε, ὅστις ἠθέλησε
» ξεινίην προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄ-
» ψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος ἐς ὁτιοῦ-
» λεμον ἐμοὶ ἤθελησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω 10
» σεῦ. σὺ δὲ καὶ ξείνισας μεγάλως στρατὸν ὃν ἐ-
» μὸν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐ-
» γὼ ἀντὶ αὐτέων χάρεα τοιάδε δίδωμι, ξεῖνόν τέ σε
251 » ποιεύμενος ἐμὸν, καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι
» τῶν πατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωυτοῦ, δοὺς τὰς
» ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μήτοι ὀπιδείης ἔωσι αἱ τεσσα-
» κόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδεων, ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρ-
» πλωθῇ ὑπ' ἐμέο τὸ πλῆρωμά μιν. κέκτησό τε αὐ-
» δὸς τὰ πάρ ἐκτήσαο, ὁπίσασό τε εἰ ἀεὶ τοιοῦτος. οὐ
» γάρ τοι ταῦτα ποιέοντι, οὔτε ἐς ὃ παρέον, οὔτε ἐς 20
μέλλον μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, καὶ ὁπο-
τελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ πρόσω. Ἀϊανα
δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν διαμείβομος, καὶ
λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς,
πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς
χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα δὲ
σταδίους ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφανόμενος, ἐκδί-
δοῖ καὶ οὗτος ἐς ὃν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων
ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὑπὸ τοὺς οὔρεας τῶν Φρυγῶν
καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα 30
στήλη κατάπτηγα, σημῆσα δὲ ὑπὸ Κερσίου,
καταμηνύει ὅρα γραμμάτων πρὸς οὔρεος. Ὡς
δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχίζο-
μένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ὅτι Κα-
είην φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὰν, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ
πορεύεσθαι ἠνάγκαζε ὃν Μαίανδρον ποταμὸν
πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἐστὶ πρὸς Καλλάτηβον
πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες ἡμιοπρὸς ἐκ μυελίνης τε καὶ
πυροῦ μέλι ποιέονται· ταύτην τὴν ὁδὸν ὁ Ξέρξης ἐλάσας, εὗ-
ρε πλατάνιστον, τὸν καλλέος εἵνεκα, δωρησάμενος κό-
σμῳ χρυσέῳ, καὶ μισθώσας ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας,
διζήμενος ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τὴν Λυδῶν ὁδὸν ἄστυ. Ἀπι-
κόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono do. nam mihi ipsi victus è mancipiis atque ex agricolis suppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc nactus sum qui in exercitum meum hospitalitatem exercere voluerit, aut qui in conspectum meum veniens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præterte: qui & exercitum meum egregia hospitalitate prosequutus es, & ingentem pecuniam polliceris.[1] ob quæ vicissim ego te iis remunerandum duco. Hospitem meum te facio: & ista quadragies centena millia nummûm de meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadringentæ myriades, *id est, quadragies centena millia*, sint imperfectæ, sed addito è meis supplemento summa sit solida. quæq; possides, ipse possideto, ac scito semper talem agere. nam ita agentem te, neq; in præsens neque in posterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit assidue porro ire: prætergressusque vrbem Phrygiam nomine Anaua, & stagnum ex quo conficitur sal, peruenit Colossas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hiatum terræ subiens occulitur, deinde fere quinque post stadia emergens, elabitur & ipse in Mæandrum. Mouens autem è Colossis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod est in finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque erectus a Cræso est, indicans literis eos fines. Vbi autem è Phrygia in Lydiam ventum est, ad diuortia viarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus necesse est prorsus Mæandrum transire, vrbemque Callatebum præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eamque tuendam viro[2] immortali delegauit: & ad vrbem Lydorum altero die peruenit. ¶ Postquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimisit

——— millia, auri vero myriadas quadringentas staterum Daricorum, septem millibus minus, habere me comperisque tibi dono dare statui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura suppetet. *Ex Bud. interpr.* 1 Vt tecum pariafaciam, pro hac liberalitate hospitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus septem, vt quadragies centenis millibus Daricorum staterum nihil desit. Proinde quæ hactenus possedisti, possideto: mementoque talem te semper præstare. hæc enim te facientem nec in præsens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiusdem Bud. interpr.* 2 *De his viris qui Immortales dicebantur, vide quæ postea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Græ-

in Græciam petitum terram & aquam: edictumque vt cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedæmonem.[1] Eorum autem caussa mittebat petitũ terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miserant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens explorare, caduceatores dimisit. ¶ Secundum hæc sese apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Hellespontum ex Asia in Europam coniungerent. Est autem Chersonesi in Hellesponto, Sestum inter & Madytum vrbes, ora salebrosa, quę in mare procurrit e regione Abydi. Vbi non longo post tempore sub Xanthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Persam Sesti præfectum cepere vium, stipitique suffixerunt: qui in templum etiam Protesilai quod est in Eleunte adductis feminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Abydo iungere pontem inchoauere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii[2] sirpo. Est autem ex Abydo ad vlteriorem continentem septem stadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tempestas ea omnia dirupit atque dissoluit. Quod quum audisset Xerxes, indigne ferens, iussit trecenta Hellesponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam vero audiui missse quoque cum his etiam qui stigmata Hellesponto inurerent. Certe mandauit vt colaphos Hellesponto inuterent, dicentes barbara verba ac vesana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnã quod eum lęsisti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis nolisve, transmittet: meritoque nemo hominum tibi sacrificat, vt doloso pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iussit, atque eis qui præpositi operi erant, caput præcidi. Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces proposita erat. At alii architecti qui alios fecerũt, hoc modo iunxerunt: Biremes triremesque trecentas sexaginta Euxinum versus Pontum composuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem transuersas, Hellesponto autem secundum defluxum,

1 *Desunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Gracis, quæ Valla addit, vt etiam in vet. nostris cod. habentur.* 2 Byblo.

ἵνα διακωχὴν ὄντινα τῷ ὅπλων. σαυλίζοντες δ',
ἀγκύρας κατῆκαν βαθυμήχεας, τὰς μὲν πρὸς τὸ
πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν αἰόλεων εἵνεκα τῶν εἰσοῦθεν
ἐκπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε
καὶ τὸ Αἰγαίου, εὔρου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκ-
πλοον δὲ ὑπὸ Φαυνᾶ κατέλιπον τῶν πεντηκοντέ-
ρων, καὶ τειχοῦ, ἵνα καὶ ἐς ὃν πόντον ἔχῃ ὁ βουλό-
μενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τῶν πόντου ἔ-
ξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, πρε-
βλωσιῶντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· ἐπεὶ χω- 10
εἰς ἑκάτερα πάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου
δασὰ ὕφοι ἐς ἑκατέρω, τέσσερα δὲ τῶν βυβλί-
νων. παχύτης μὲν ἴσα αὐτῶν, καὶ καλοιή. κῆ λό-
γον δὲ ἴσον ἐμβεβήκεσαν τὰ λίνεα, τῶν πάλαιτον ὃ πῆ-
χυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύ-
λων καταρρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχε-
δίης τῷ εὖρει, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅ-
πλων τὸ τοιόνδε. θέντες δὲ ἐπέζης, σιθαῦτα αὖτις
ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλιν ἐπεφό-
ρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλιν, γῆν ἐπεφό- 20
ρησαν. καταξάντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν
παρείρυσαν ἑνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑπο-
ζύγια τὸ θάλασσαν ὑποροώμενα, καὶ οἱ ἵπποι.
Ὡς δὲ πάντα τῶν γεφυρέων κατεσκεύασο, καὶ τὰ
πρὸς τὸν Ἄθων, οἵ τε χυτοὶ πρὸς τὰ σώματα τῆς δι-
ώρυχος, οἱ περ ὑπὸ χρηίσης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμ-
πίπλῃτο τὰ στόματα τῆς ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ δι-
ώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, σιθαῦτα
χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ
στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμητο ἐλῶν ἐς Ἄβυ- 30
δον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὸν ἐν τῷ
οὐρανοῦ ἕδριν, ἀφανὴς ἦν, οὔτε νεφέων ἐόντων,
αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγέ-
ετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ὅτι μελέ-
ησει ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους ὅ τι θέλει τὸ φάγειν
τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδείκνυσι
ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι
Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυ-
θόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, εὐεχαρὴς ἐὼν, ἐποιέε-
το τὰ ἐξέλαμπεν. Ὡς δὲ ἐξήλασε τὸν στρα- 40
τὸν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ φάσμα, ἐσταθεὶς τε τοῖσι ἀμφὶ μάσι,
" ἐλθὼν πρὸς Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα,
" χρήσας δύνη τὸ βουλόμενον τυχεῖν, τὸ σοὶ
" μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ
δὲ μέγα ἐνίσμυον; Ξέρξης δὲ πρὸς μάλλον δοκέων
μιν χρήσειν ἢ τὰ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσειν,

1 Intrinsecus

ut stabiliret funes armamentorũ. Quibus compositis, prægrandes ancoras demiserunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum causſa qui [1] extrinsecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & Ægeum, Euri & Auſtri cauſſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes tranſitu: vt qui vellet in Pontum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiecto pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtrauerunt ſuper armamenta intenta. Hos vbi gradatim diſpoſuerunt, tum vero rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecere, materiam attulerunt conçinneque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo iniecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur: Xerxes nunciato ſibi prorſus alueo abſoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouenti ſol ſuam in cælo ſedẽ relinquens apparere deſiit, quum nullæ nubes, verũ ſereniſſimus aer eſſet: & prò die nox extitit. Id animaduertenti quum cura inceſſiſſet percontandi magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis ciuitatum defectũ: quod dicerent, ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quẽ procedentem adiens Pythius Lydus cæleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus eſt, Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit,

& vt peteret proloqui iuſſit. Pythius vbi hoc audiuit, ſumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi ſunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduerſus Græciam: horum vni tu quæſo, rex, miſertus mei qui huc proceſſi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu eſt maximus: vt & mei ipſius & ęenſus curam gerat: quatuor tecum vna ducas. ita confectis quæ in animo habes, rurſus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis reſpondit, Homo improbe, tune, quum ego ipſe in expeditionem eam aduerſus Græciam, filioſque meos & fratres domeſticos & amicos ducam, auſus es mentionem filii tui facere, qui meus es ſeruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probe nunc diſcito hoc, animum in hominum habitare auribus. [1] Qui bene audit, eius corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene feciſti, & alia eiuſdem generis promiſiſti, non gloriaris te ſupergreſſum eſſe regem munificentia: poſtea vero quàm ad impudentiora conuerſus es, non tu quidem pro merito, ſed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum reſpondiſſet, ſubito imperauit iis quibus delegatum erat iſta exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum diſcinderent medium: eiuſq; diſciſſi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad ſiniſtram diſponerent, & illac tranſiret exercitus. Hoc illi vbi exequuti ſunt, illac exercitus pertranſiuit. In quo præcedebant ii qui ſarcinas portabant & impedimenta. Poſt hos omnigenarum gentium non diſtinctæ ſed promiſcuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Poſt has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miſcebãtur. Præcedebãt enim mille equites è Perſis omnibus delecti: [2] ſecundum hos totidem haſtati, & ii delecti ex omnibus, verſis deorſum in terram ſpiculis. Poſt hos [3] equi decem quam pulcherrime ornati, qui Niſæi dicũtur, ideo ſic dicti quod eſt ingens Medicæ regionis campus

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuerſa, moleſtia afficitur. *Ita Eraſ.* 2 *Hæc in vulg. quiriorum culpa fuiſſe omiſſa, (quorum oculos ea ſubterfugerint quæ ſunt à priore ἀπολελεγμένοι uſque ad poſteriora) ex ſequentibus apparet, vbi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi dec.

τῷ οἰῶμα. ὄνομα δὲ Νίσαιον· τὸς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρῃ ὁ πεδίον τοῦτο. ὄπισθεν δὲ τούτεων τὸν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετέτακτο, ὀκτὼ ἵππων μετὰ εἵλκον λευκοὶ ὀκτώ. ὄπισθε δὲ τῶν ἵππων εἵπετο περιηγὴς ἰωνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. ὀδοὶς γὰρ δὴ ἐπιβαίνω. ὅπῃ τοῦτον ὃν θεὸν οὐ ἀνθρώπων ἀναβαίνῃ. τότε δὲ ὄπισθεν αὐτοῦ Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δέ οἱ ἰωνίοχος, τῷ οἰῶμα ἦν Πατιράμφης, Ὀτανέω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ ἔτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δέ, ὁκόσα μιν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἁρμάμαξαν. αὖτις δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, καὶ ἰόμενοι ἀνὰ λόγχας ἔχοντες. μετὰ δέ, ἵππος ἀπὸ χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτοι πεζὸς ἰών. καὶ τουτέων χίλιοι καὶ ὀπὶ τοῖσι δόρασι οἱ ἀντὶ τοῦ σαυρωτῆρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ σωεκλῄοντο τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰναχιχίλιοι ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν λόγχας ἐρείποντες τὰς λόγχας, καὶ μηλα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον διέλιπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦε ἀναμίξ. Ἐπορεύετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ὀπί τε πόταμον Κάϊκον καὶ τὴν μὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ἑρμέωνος, Καΐνης ὄρεος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, ἦλθε τὰ Ἀταρνέος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, διὰ Θηβέων πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττιόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα διεξεμβάλλων. ἔπειτα δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέρα, ἦιε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ παραπλὼ μὲν οἱ ἐγένετο τὴν Ἰδηνύκτα ἀναμείναντι βεῖται τε καὶ φανῆναι πάσι· καὶ πνὰ αὐτὰ ταύτην συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικομένῳ δὲ τὰ στρατὸν ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε τὸ ῥέεθρον, ἐπὶ ἀπέχρησε τῇ στρατῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πελάσγων Πέργαμον ἀνέβη, ἱμέρῳ ἔχων θηήσασθαι. θηησάμενος δέ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· κοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐγέραιρον. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἀνθ' ὧν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέχων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνιον, καὶ Δάρδανον, ἔνθα δὴ Ἀβύδῳ ὁμορέει ἤδη.

nomine Niſeus qui grandes fert equos. Hos decẽ equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hãc enim ſellam nemo mortaliũ inſcendit. Poſt quẽ ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modum Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedũ tranſcendebat. Eum ſequebãtur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc è ceteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: etiam mala, ii qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decem millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, mox ibat cetera multitudo promiſcua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem à læua habens montem Canen, per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Atramyttium & Antandrum Pelaſgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Ilienſem peruenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus iumentiſque potantibus ſuffecit. Eo Xerxes poſtquam peruenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod vbi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuaſit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua ſtringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quę Abydo contermina eſt:

1 *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. Poſt pro* Argentea *legendum* Aurea, *ex noſtris exempl. ex quibus etiam ſequi hæc debent, Et ceteros intercludebant: nouem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica geſtabant. Poteſt* σωεκλῄοντο *verti etiam Includebant, vel Circumcingebant.*

à dextra

à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerunt, Xerxi inceſſit cupido omnem exercitum oculis ſubiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iuſſi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, reſidens proſpiciebat litus, & illic terreſtres copias atque claſſem. Quam dum intuetur, ſubiit eum cupiditas ſpectandi nauale certamen. Id certamen poſtquam commiſſum eſt, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis tum copiarum ſpectaculo. Et quum intueretur omnem Helleſpontum nauibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi ſe beatum eſſe iactauit, & poſt hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primo libere diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quam diuerſa, rex, inter ſe nunc facis & dudum dixiſti. qui te beatum eſſe dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam breuis ſit omnis humana vita, ſubiit horum miſeratio: quorum, quum tot ſint, nemo ad centeſimum annũ ſupererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam iſtud eſt, viuendo miſerabiliora patimur. Nam in tam breui vita nullus hominũ adeo felix extitit, neq; horum neq; aliorũ, cui non crebro, nedũ ſemel, ſubitura ſit animo moriendi voluntas potius quã viuendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: efficiuntque vt quum breuis ſit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatiſſimum eſt perfugium ærumnoſæ vitæ, quam deus dulci guſtu aſpergens ob id inuidius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis eſt qualem tu exponis, eam commemorare ſuperſedeamus: neque triſtium faciamus mentionẽ, quum iucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius ediſſere: niſi tibi ita euidens inſomnii viſio fuiſſet oblata, perſtareſne adhuc in priore ſententia, diſſuadens mihi aduerſus Græciã bellũ? an in ea perſiſteres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei reſpondens Artabanus, Viſio, inquit, rex, quæ in ſomnis obiecta eſt, ad votũ ſuccedat amborũ: ego tamẽ adhuc metuo, & adeo metu perculſus ſũ

ὁ δὲ ἐξιὼν δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πᾶν τὸ στρατόν, καὶ παρεστεπείπτο γὰρ ὅτι κελεύου ὑπήνδες αὐτῷ ταύτῃ παρεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοί, ἐντελεσμένου παρὰ βασιλῆος. ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο καταρῶν ὅπᾳ τῆς ἠόνος, ἐθηεῖτο καὶ ὁρῶν πεζὸν καὶ ναῦς ἑκάς. θηησάμενος δὲ, ἐμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν γενομένην ἐνθεῦθεν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἦν τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ ὥρα πολλὰ μὲν τὸ Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ὑπὸ πλεόνων ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδείξατο ἐλεύθερος, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὡς ἦρ᾽ ἐφάνθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρίσμεθα ἐρ- « γάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας « μὲν γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθε γάρ « με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς « ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, « ὀδὲὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος ἀφίξεται. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρῇγματα τοῦ βίου πεπόνθαμεν οἰκτότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ ὀδὲὶς « οὕτω ἀνθρώπων ἐὼν δύσμορος οὔτε τοιούτων, οὔτε τοσοῦτος οὐδεὶς ἔσται τῶν ἄλλων, τῷ οὐ φανήσεται πολλάκις, καὶ ὀκὶ ἅπαξ, τεθνηκέναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ πρήσσοντα, καὶ αἱ νοῦσοι σιωπηρέουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τοῖσι ἀνθρώποισι γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας ἐν αὐτῷ δυσκερείην ἐφάνη. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπηίης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην σὺ διαιρέεαι εἶναι, σιωπήσομαι, μηδὲ « κακῶν μεμνώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν « χερσί. φέρε δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τῆς ἐνυπνίης « μὴ σαφὴς ἔτι ἐφάνη, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώ- « μην, ὀκ ἐὼν μὲ στρατεύεσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα, « ἢ μετέης ἄν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ὀπτασθεῖσα τὸ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι τελέως τήσειε· ἐγὼ δ᾽ ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματος εἰμὶ πλέος,

1 De humana vita quæ talis eſt qualem tu eſſe diſſeris, verba facere deſinamus?

» οὐδὲ ἐμεωυτῷ· ἀλλά τε πολλὰ ὑπολεγόμε-
» νος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων δύο τὰ μέγιστα πρώτων ἐόντα
τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης ὦ τοιῶς ταῦτα ἀμεί-
» βετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι
» εἰ δύο πολεμιώτατα; κότερά πι ὁ πεζὸς μεμε-
» ωλος κατὰ τὸ πλῆθος ἐστί, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρά-
» τευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἐὸν ἀθρεῖται τῷ ἡμετέ-
» ρῳ; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λήψεσθαι τῷ σκεί-
» νων; ἢ καὶ στιναμφότερα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτῃ
» ὑπολείψεσθαι φαίνεται εἰ) τὰ ἡμέτερα πρήγματα, 10
» στρατῷ ἂν ἄλλου τινὸς τὴν ταχίστην ἀγέρσιν ποιοῖτο.
Ὁ δὴ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὅτε στρατὸν τῶ-
» τον, ὅστις γε σώφρων ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τῶν
» νεῶν τὸ πλῆθος· ἰὼ δὲ πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ σὺ
» τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔπι πολεμιώτερα γίνε). τὰ δὲ
» δύο ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς
» θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμοῦ (ὡς ἐγὼ
» εἰκάζω) ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σε
» τόσο ὁ ναυτικὸν, φερέπους ἔσαι ἁρμόσασθαι τὰς νέ-
» ας. καίτοι σοὶ ἕνα οὐκ δεῖ εἰ) ὃν λιμένα, ἀλλὰ 20
» τοῦδε πᾶσαν τὴν ἤπειρον, παρ' ἰὼ δὴ κεμίζεαι.
» οὐκων δὲ ἐόντων τῶν λιμένων εὐδοξίων, μάλα ὀ-
» πῇ συμφορὴ τῶν ἀνθρώπων ἄρχοισι, καὶ σοὶ
» ὧν ἀνθρώποισι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῷ δύο τοι τῷ
» ἑτέρου εἰρημένου, ὃ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῆ δὲ
» πολεμίη τῇδε ἔοι καπίσαται. εἰ ἐθέλει τοι μηδὲν ἀν-
» πῖξον καταστῆσαι, τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέ-
» ρη, ὅσῳ ἂν προβαίνοις ἑκάτερω, ὃ πρόσω ἀεὶ κλε-
» πτόμενος. ὑπορηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι
» εὐδεμίη πληθώρη. καὶ δή τοι ὡς εὐδενὸς ὑπαπτο- 30
» μένου, λέγω τῷ χώρην πλεῦνα ἐπὶ πλέονι χρό-
255 » νῳ γινομένην, λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη
» ἄριστος, εἰ βουλεύοιμος μὲν, ἀρρωδέοι, πρὸ ὅτι-
» λεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρα-
» σὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβα-
» νε, εἰκότως μὲν σύ γε τουτέων ἕνεκα αἱρέεαι· ἀ-
» ταρ μήτε πρῶτα φοβέο, μήτε πρὸ ὁμοίως ὑπολέ-
» γεο. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ὅτι τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ
» πρήγματι ὃ πρῶ ὁμοίως ὑπολέγεσθαι, ποιήσιας
» ἂν οὐδαμὰ οὐδέν. κρέσσον ὄ, πρῶτα θαρσέοντα, ἢ- 40
» μισυ τῶν δρώντων μᾶλλον, ἢ πρῶ χρῆμα προδρ-
» μόνθαι, μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ ὃ ἐρίζων πρὸς
» πρῶ ὃ λεγόμενον, μὴ ὃ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλ-
» λεσθαι ὀφείλεις ἐν ἀνθρώποισι. ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεν-

vt non sim apud me. Nam mecum reputans, cum alia multa, tum vero duo, & ea omnium maxima, video tibi esse hostilissima. Ad hęc Xerxes,[1] Dæmonie virorum, inquit, quænam ista ais mihi hostilissima esse? vtrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non satis copiosum? terrestrisne exercitus, quasi multo numerosior ille Græcus futurus esse videatur? an classis, tanquam illorum classe inferior? an hæc ambo? Nam si ob hoc imbecilliores tibi videntur nostræ res, celerrime alterum quis exercitum compararet. Respondit Artabanus, Neque hunc, rex, exercitum improbauerit quisquam, qui sit mentis compos, neque hanc nauium multitudinem, [2] etiamsi plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo hostiliora, ea vero hæc sunt, terra & mare. neque enim vsquam maris portus est eiusmodi (vt ego coniecto) qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneusque ad eam tutandam: neque vero vnum tibi portum esse oportet,[3] sed vniuersam continentem esse portum, quo se recipiant naues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum esse. E duobus vno exposito, pergam dicere alterum: Terra cum ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstiterit quo longius processeris, assidue vlteriora surripiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerendæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem maiori in tempore regionem, famem esse allaturam. At vir ita demum fuerit optimus si in deliberando quidem, omnem rem quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, merito tu quidem horum singula commemoraſti: tamen non est vt omnia reformides, omniaque peraq; consideres. Nam si velis in rei consultatione semper omnia perinde considerare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quod si repugnando omnibus quæ dicuntur, non vis committere vt quod firmum est infirmetur, perinde peccas atque is qui con-

1 O miserrime hominum. *Sic Bud. in simili loco interpret.* 2 Quod si maiorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. 3 Sed circum vniuersam continentem in quam tendis.
4 Non ostendas quid firmum sit, *vel, tutum.*

trariis istis dicat.[1] Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmū esse oporteat, hequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consuevit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quo res Persica potentiæ processerit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vsi fuissent:[2] aut vtentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum prouexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis suscipi volūt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus reuertemur, nullam vsquam neque famem neque rem tristem passi. nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Posthęc Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis vllam rem formidari,[3] & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambyse genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. quare suadeo ne quo pacto hos viros aduersus patres suos ducas. nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut iniustissimos esse, si metropolim suam in seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius libertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno vsui futuri sunt: sin iustissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum. Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur:[4] quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario aduersus Scythas militauerunt, quum in eorum esset potestate situm vniuersas Persarū copias & perdere & seruare,

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non vtentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si hæc non fuisset eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur. Valla autem negatiua particula locum mutauit, & Sententia vti more Græco dixit.* 3 Ad meum admitte consilium. *vel, Meum saltem adm. cons.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei*, iis in rebus quarum & tu testis es, & al. *Id est, Qui maximam nobis suæ fidei documentum dederunt in iis rebus &c.*

» οἱ δ' δικαιοσύνη, ἢ πίστ' ὅτι σφι ἐδώκαμεν, ἄχαρι ἐδὲν
» ποιήσαντες. παρεξ δ' τοῦτο, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλι-
» πόντας τέκνα, καὶ γυναῖκας, καὶ χρήματα, οὐδ' ὅπλέ-
» σαντας, χρὴ νεώτερόν τι ποιῆσαι. ὅτῳ δὲ μηδὲν τοῦτο φο-
» βέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σώζεσθαι τε καὶ οἴκους τοὺς ἑωυτοῦ,
» καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μισθὸν ἐκ πάντων
» σκῆπτρα τὰ ἐμὰ δίδωμι. Ταῦτα εἶπας, καὶ
Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμ-
ψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους· ἐπεὶ δὲ οἱ
» παρῆσαν, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τῶν οὐκ ἐγὼ ὑ-
» μέων χρήζων ὑμέας συνέλεξα αἴδρας τε γενέσθαι ἀ-
» γαθοὺς, καὶ μὴ καταιχύνῃ τὰ κατ' ἐμὲ ἔργασμένα
» Πέρσῃσι, ἔστι τε μεγάλα τε καὶ πολλὰ ἄξια· ἀλλ' εἷς
» τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες παρεκελεύομαι ἔχεσθαι
256 » ξυνοῦ γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν ἀπέδεται. τῶν δ' εἵνεκα
» προθύμως ἀντέχεσθαι δόρυ πολέμου σπουδαίως·
» ὡς γὰρ ἐγὼ πυθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατεύομεθα
» ἀγαθοὺς, τοὶ καὶ κρατήσαντες, καὶ μὴ πρὶν ἡμῖν ἀγὼν γρα-
» τὸς ἀπέστω, οὐκ ἂν ἔτι ἕτερος ὁμοῖος γένοιτο.
καὶ οἱ Πέρσας λέγ. » ἐπεὶ ξὰν ἐμοὶ τοῖσι θεοῖσι τοὶ Πέρσαι μέλλουσι λελογ-
χασι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς
τὰ δέοντα· τῇ δ' ὑστεραίῃ ἀνέμου τε ἥλιον, ἐθέλοντες
ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε πάντοια ἐπὶ τῶν
γεφυρέων καταιθύσαντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν
ὁδὸν. ὡς δὲ ἐπεμέτελλε ὁ ἥλιος, σπονδὴν ἐκ χρυσέης
φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὐξάμενος πρὸς ὃν ἥ-
λιον μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ
κου κωλύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρὸς τε-
σσερσι ἢ ὅσι τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. Ἐξαλέσας
ὃν, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον
κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι.
Οὐκ ἔχω σαφέως εἰπεῖν ταῦτα ἐδωρήσατο, οὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀναθήματα κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ μετε-
μέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ αὐτὸν ἰκ-
τεῖνον τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. Ὡς δ' ἂν ταῦτά οἱ
ἐπετέλεστο, ἐδέδοκτο καὶ μιν τὸν ἕτερον τῶν γεφυρέων
τὸν πρὸς τὸ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ὁ ἵππος ἅπασα·
κατ' δὲ τὸν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια, καὶ ἡ θεραπη-
ίη. ἠγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμ-
μικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. Τούτων μὲν τὴν
ἡμέρην, οὗτοι. τῇ δ' ὑστεραίῃ, πρῶτα μὲν οἵ τε ἵπποται,
καὶ οἱ τὰς

fidem tamen iustitiamque præstitisse, nec quicquam nos læsisse: Præterea quum liberos sues atque vxores in nostra terra reliquerint, non est cauſſa cur eos aliquid rerum nouarum moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidem exiſtimescas, ſed bonum habens animum, tutare meam domum atque tyrannidem. tibi enim ſolique ego ſceptra committo. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterumque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſit. Qui poſteaquam præſto fuere, his eos verbis alloquutus eſt; [1] Perſæ, ego vos, quorum opera militi opus eſt, contraxi, vt viri præſtantes exiſtatis, neue res hactenus geſtas a Perſis magnas præclaraſque dedecoretis: ſed cum ſinguli, tum vniuerſi [2] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc hominibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eaque de re vos centui præmonendes, ad bellum conſtanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduerſus viros egregios tendimus, quos ſi ſuperauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeamus. ¶ Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundum parauerunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Vbi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem vota cõcepit, nequid ſibi aduerſi contingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quam ad illius terminos peruenisſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpontum abiecit, aureumque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto diiudicare non poſſum, vtrum ſoli dedicans gladium dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quod eũm flagellaſſe pœniteret, in compenſationẽ gladio donauerit. His actis, per alterũ pontium, qui vergebat in Pontũ, peditatus omnis equitatuſque tranſiuit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, iumenta atque ſeruitia: prædecentib. [3] decẽ millibus Perſarũ, coronatis omnibus, quos promiſcuus omniũ nationũ ſequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Inſequẽti autẽ primi tranſiere equites,

1 Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, vt fortiter, *vel ſtrenue*, vos geratis. 2 Alacriter operam nauemus. Addit enim contendimus quod communem omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos vt gnauiter militetis præmoneo, quod vitos aduerſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiam. Quos ſi ſuperauer. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta fuit paulo ante mentio. Sic in ſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer currus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, poſt haſtati, & mille equites, [1] & prætercа alius exercitus, quinetiam naues pariter ad vlteriora litora agebantur: quanquam audiui poſtremum omnium pertranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam traiecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſiuit autem eius exercitus ſeptem per dies totidemque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi iam tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Iupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Iouis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam citra hoc tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi [2] coniectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt. quod facile erat ad coniectandum: fore enim vt Xerxes exercitum aduerſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret, rurſuſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & feminæ, ſed maris ſuperiora. Quorum prodigiorum vtrumq; pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontũ nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidem veſperũ verſus ad promontorium Sarpedonis nauigabant: quo quum peruenissent, iuſſi erant permanere: illi vero ad auroram & ſolis exortum iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam vrbem, per mediũ oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt, forum*. Illinc deflectentibus ad ſinum nomine Melana, *hoc eſt, nigrum*, fluuius cui idem eſt nomen, non ſuffecit, ſed aluеum ſuum deſeruit. Hoc fluuio trãſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur; veſperum verſus contenderunt, Ænon vrbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες. ἐστεφανώντο
δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ ὅ ἅρ-
μα ὁ ἱερόν. ὀπὶ δὲ, αὐτός τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμο-
φόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. ὀπὶ δὲ τούτοισι, ὁ
ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα μὴν ἤροντο ἐς τὸν ἀπ-
ειρωτέον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβεβῶσαι βα-
σιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὸν
Εὐρώπαιον, ἐθηεῖτο ὃν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτὸ ἐν ἑπτὰ ἡμέρη-
σι καὶ ἐν ἑπτὰ δυσφόρῃσι, ἐλαυνόμενος οὐδένα χρό-
νον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον,
Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔνομα
αὐτὸ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλά-
δα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ
γὰρ δυώδεκα τοσούτων ἔξεις τοιοῦτον ἕκαστα. Ὡς
δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ἀρμηνεύοισι τέρας σφι
ἐφάνη μέγα, ὃ Ξέρξης οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο,
καίπερ δυσσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λα-
γών. δυσσύμβλητον ὦν τῇδε ἐνῆν, ὅτι ἔμελλε μὴ
ἐλᾶν στρατιὴν ὅτι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυ-
ρούμενος καὶ μεγαλοφρονεόμενος, ὀπίσω δὲ ὡς ἐς αὐτὸ
τρέχων ἥξειν ἐς ὃν αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ καὶ
ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ
ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος,
τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἐκεῖ τὰ τοῦ ἔρσενος.
Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τοῦ-
τόσῳ ἐπερρώετο, σὺν δὲ οἱ πεζὸς στρατός· ὁ δὲ
ναυτικὸς ἔξω ἦν Ἑλλήσποντον πλέων, τῇδε γὴ
ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν φρήσσων τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν
γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅτι Σαρπηδονίης ἄκρης
τὴν ἄπειρον ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προείρητο
ἀπικνέεσθαι· ὁ δὲ κατ' ἠπείρου στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀναπλέας ἐποιέετο τὴν ὁ-
δὸν διὰ τῆς Χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων ὃν
Ἑλλήσποντον ἐκ Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δ', Καρ-
δίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ πορεύεται πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, ἐνθεῦτεν δὲ
κάμπτων, ὃν κόλπον ὃν Μέλανα καλεόμενον
καὶ Μέλανα ποταμὸν, ἐόν οὐκ ἀποσχόντα τότε τῇ
στρατιῇ ὀλίγον, ἀλλ' ὀπίλιπόντα· τὸν δὲ ποτα-
μὸν διαβάς, ἀπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὸ ἐπ-
ωνυμίην ἔχει, ἦιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν
Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών. ἐς ὃ

1 Poſt quos alter iſte exercitus nauesque ſimul ad vltеr. 2 *Eandem vocem, videlicet ἐυσύμβλητον, quam hic male interpretatur,* Coniectura diſcutiendũ, *ſtatim poſt bene vertit,* Facile ad coniectandum, *id eſt, Cuius ſignificationem coniicere facile erat, vel, coniectura aſſequi.*

257 ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτῆς ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ τείχος τε ἐδέδμητο βασιλήιον, τὸ δὲ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ὅτε Σκύθας ἐς ἐξετύφλου. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χώρος εὖ ὀπιτήδεος ἐὼν ἀριθμῆσαί τε καὶ ἐξαριθμῆσαι ὃν στρατόν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. Τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναυάρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς ὃν αἰγιαλὸν ὃν παρεσχέατο Δορίσκῳ κόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηίκη πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταία δὲ αὕτη, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος ποτὲ λαγὸν ὦν Κικόνων. ἐς τοῦτον ὃν αἰγιαλὸν καταχθόντες τὰς νέας αἰπέ̓ψυχον αἰείκυσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τὸν ὃν χῶρον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρείχοντο πλῆθος ἀριθμόν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁ ἀτρεκές· (οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων) σύμπαντος δὲ τὸν στρατὸν τὸν πεζοῦ ὁ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόδε ὃν τρόπον· συναγάγοντο ἐς ἕνα χώρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάψαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δέ, καὶ τοὺς μυρίους, ἀμασιεῦ περιέβαλον κατὰ ὃν κύκλον, ὕψος αἰήκουσαν ἀνδρὶ ἐς ὀμφαλόν. ταύτῳ δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσετίθεσαν ἐς ὃ περιοικοδομηθέν· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ λεγομένῳ ἐξαριθμήσαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διεπάσσοντο. Οἱ δὲ στρατόπολυοι, οἵδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, ἰσχυοὶ δὲ καλαμίνους. περὶ δὲ, ἐγχειρίδια ἀπὸ δεξιὸν μηρὸν ἀπηωρημένα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἀρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός, ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ἔστι δὲ μοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀραβίους. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται οἱ παῖς ᾧ ὄνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτὸς καταλείπει.

ad Doriscon peruentum est. Est autem Doriscus Thraciæ litus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: vbi extructus est is murus qui Doriscus appellabatur, in quo Persarum erat præsidium à Dario iam inde impositum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recensendisq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita sibi faciẽdum putauit: Eius iussu nauarchi, quum eo appulissent, omnes naues ad litus Doriscо contiguũ receperunt, vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona sitæ sunt: cuius vltima Serriũ nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc litus appulsa classe ac subducta, qui in ea subducenda laborauerant respirauere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriscon lustrabat exercitum. Equidem quantum singuli præbuerint copiarum, pro certo affirmare non possum: quoniam à nullis prorsus hominibus id refertur: constat autem terrestrium copiarum numerum fuisse centum septuaginta myriades, *id est decies septies centena millia*. Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ sunt decem millia*: qua coarctata quammaxime poterant, circulum extrinsecus descripserunt loco circumscripto: emissaq; illinc myriade, sepem circumdederunt, catenus excitantes vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecere, aliam subinde atque aliam myriadem introduxerunt: donec omnes cõnumerauerunt: connumeratos autẽ, nationatim digesserunt. Ex quibus qui militabant, hi erant. Persæ, hunc in modum ornati: Circa capita gestabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis squamis è ferro consertas in similitudinẽ piscium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id est*, *cetra*, pharetris subter pendentibus: hastas breues, arcus grandes, sagittas arundineas: ad dextrum femur, pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanẽ patrem Amestris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autem quondã Persæ à Græcis Cephenes: à se vero ipsis atq; ab accolis, Artæi: verum posteaquam Perseus Danaes & Iouis filius ad Cepheum Beli filium commeauit, & Andromedam eius filiam duxit vxorem, sustulit ex ea filium quem Persem appellauit, eumq; illic reliquit: à quo

ἐτύγχανε γὰρ ἄπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. ὅτι τοῦτο δὲ τὸ ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὸ αὐτὸ ζῶον ἐξαλλάξαντες ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευή ἐστι, καὶ ἡ Περσική. οἱ δὲ Μῆδοι ἀρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδεω· ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι. ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηναίων ἐς τοὺς Ἄριους τούτους, μετέβαλον καὶ αὐτοὶ τὸ ὄνομα. αὐτοὶ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκεύαστο, ἀντὶ δὲ τῶν πίλων, μίτρῃσι ἦσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δὲ, κατάπερ Πέρσαι ἐσκεύαστο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαζυλάνος ὕστερον γενόμενον, ὃν ἐξεπίτρωσαν. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χαλκέας τε κράνεα, καὶ πεπλεγμένα ἔθνεϊ πολλῷ βαρβαρωτέρῳ οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. ἔστι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι καλέονται. Βουτέων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι ἦρχε δὲ σφέων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι αἰχοπάτου τι Μηδικοῦ ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλαμίνα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν. τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρεις εἶχον. τοὺς δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον. οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τοῦ Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδύκεσαν ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους· ἐπὶ δὲ τούτοισι ἦν ἐσκαλμένοι μέν κου ἔστι σὺν τοῖσι Ἰνδοῖσι· προσετετάχατο δὲ συστρατεύεσθαι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἀσσύριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, πέλται δὲ ἦσαν, κατάπερ Βακτρίοισι. Ἀσσίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Παρθοι δὲ καὶ Χορασμιοι καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὸν αὐτὸν σκευὴν ἔχοντες τὸν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. καὶ τούτεων δὲ ἦρχον οἵδε· Γοβρύης μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ στιππύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-

LIX

LXII

LXIII

LXIV

LXV

LXVI

LXVII

1 Anaphes 2 Non facili explicatu. *vel*, *Quem explicare difficile fuerit*, *vel describere.*

φίσι ἀδελφεόν. Σαραγγᾶι δ', εἵματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες, ὑπέρρεπον· πέδιλα δ' ἐς γόνυ ἀπατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ ἀγχμὰς Μηδικὰς. Σαραγγέων δ' ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δ', σισυρεφόρησι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δ' ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρταΰντην τὸν Ἰτραμίτεω. Οὖτοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ὡσκημένοι ἔσαν κατὰ ταὐτὰ Πάκτυες. τούτων δ' ἦρχον οἵδε· Οὖτοι μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου Παρικανίων δ', Σισάμιθρης ὁ Ὀιβάζου. Ἀράβιοι δ', ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον μακρὰ, καὶ ἐπ' αὐτοῖσι δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἀναμεμιγμένοι, τόξα δ' εἶχον ἐκ φοινίκων φοινίκινα ἀπὸ θηὸς πεποιημένα μακρὰ, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ὀϊστοὶ δ', καλαμίνους εἰς ὃν μακρὸς. αἰνὶ δ' σιδήρου ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, ᾧ καὶ σφρηγῖδας γλύφουσι. καὶ ἀγχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὀξύ, πεποιημένον τρόπον λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοὶ δὲ σώματος ὅ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, ὃ δὲ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀράβιοι δὲ καὶ Αἰθίοπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα ἐφίλησε Δαρεῖος τῶν γυναικῶν, εἰκόνα χρυσέην σφυρήλατον ἐποιήσατο. τοῦ μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) τοῖσι Ἰνδοῖσι, σχελλάουσι εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τείχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθυτενέες εἰσὶ· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τείχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. ἔθνεα δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ ταὐτὰ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, τρὸς μετωπίδας δὲ ἵππων εἶχον ὅτι τῆσι κεφαλῆσι, σὺν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῆσι λοφιῆσι. καὶ αὐτὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ κατίσχει· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. τρόβλήματα δ' αὐτοῖσι ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γεράων δορέας. Λίβυες δὲ σκυτίνῳ μὲν σκυτίνω ἔσαν ἔχοντες, ἀκόντισι δ' ὀπισθοκαύτοισι χρεώμενοι. ἔδεχον δὲ παρεῖχοντο Μασάγλῃ τῷ Ἀοριζέω. Παφλαγόνες δ' ἐστρατεύοντο, ὀπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, ἀγχμὰς δ' οὐ μεγάλας· τρηχὺς δ', ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· τρὶ δὲ τὰς πόδας, πέδιλα ὀπισθοκαύτοισι ἐς μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δ', καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι, τὠυτὼ ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι

phii germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaſque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceaſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi ſiſyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant, ſub his ducibus: Vtii quidem & Myci, ſub Arſamene Darii filio: Paricanii vero ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuccincti erant ziras, *amiculi genus*, arcuſque recuruos habileſque geſtabant. Æthiopes pardorum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex vxoribus maxime adamans,[1] cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem Æthiopibus qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii autem Æthiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à ceteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt,[2] promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Aſia erant, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelleſque frontium equinarum cum auribus atque iubis, in capitibus, vt ipſæ iubæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati iere, ac iaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones autem capitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud lõgas, præterea iacula, pugioneſque, pedibus[3] caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri

LXXIII

LXXIV

LXXV

LXXVI

LXXVII

LXXVIII

1 Imaginem eius ex auro ſolido compactã habuit. 2 Rectos crines: 3 Calceos patrio more ad media crura extentos.

à Perſis Cappadoces vocãtur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megaſidis filius: Mariandynorũ & Ligyum & Syrorum, Gobryas Darii filius & Artyſtonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerũt, paulũ differentes: qui (vt Macedones aiunt) tamdiu vocati ſunt Bryges quamdiu EVropęi fuerunt, Macedonum accolæ: tranſgreſſi autem in Aſiam, vna cum ſòco nomen immutauere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, vtiquè illorum coloni. His vtriſque præerat Artochmes, qui Darii filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: priſtinoque nomine ſublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas ferebant, ſcutula quoque ac præuſta iacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum vtriſque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit. Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabant, tunicis induti, & inſuper circumdati variis ſagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Iſti tranſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, prius appellati (vt ipſi aiũt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à ſuiſque ſedibus exacti à Teucris & Myſis. Thracibus autẽ qui Aſiam incolunt præerat Bagaſaces Artabani filius, geſtantibus breuia[1] è corio ſcuta, & bina ſingulis[2] veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bouis & cornua, impoſitis etiam criſtis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos viros eſt. Cabelees Meones (qui Laſinii vocantur) eundem cultum geſtabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi ligneas circa capita caſſides gerebant, ſcutaq; ac haſtilia breuia, ſed longa in haſtilibus ſpicula. Eodem quo Moſchi ornatu militabant Tibareni, &

LXXIII

LXXIV

LXXV

LXXVI

LXXVII

LXXVIII

1 E crudo bouis tergore. *vt paulo poſt vertit eandem vocem.* 2 Venabula Lycii operis,

Μάκρωνες, ϗ Μοσύνοικοι, κατάπερ Μόχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους ὧν συνέπασαν ἄρχοντες οἵδε· Μόχους μὲν ϗ Τιβαρηνὸς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς ϗ Παρμυος τ' Σμέρδιος τ' Κύρου· Μάκρωνας δ' ϗ Μοσυνοίκους, Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστὸν τ' ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπεξήμευε. Μάρες δ' ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δ' δερματίνας μικράς, ϗ ἀκόντια. Κόλχοι δ' ὡσαύτως μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δ' ὠμοβοίνας μικράς, αἰχμάς τε βραχέας· ὧρος δ', ϗ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δ' ϗ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δ' ϗ Σάσπειρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτεων δ' Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τ' Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐσταλμένα, νήσων δ' ἐν τῇσι τοὺς ἀναστάτους καλεομένους κατοικίζει Βασιλεύς, ἀρχὰς τάων Μηδικῶν εἶχον ἐσταλμένοι τε ϗ ὅπλα. ἱππέων δ' τ' νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων, δούτερος ἔτεϊ τούτεων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον στρατευόμενα τε ἔθνεα, ϗ τεταγμένα ἐς τ' πεζὸν· τούτων δὲ στρατὸς ἦρχε τοιῶνδε εἰρεθέν). ϗ οἱ διακόσιοι ϗ ἐξαριθμήσαντες, ὅτοι ἐξ ϗ χιλιάρχας τε ϗ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δ' ϗ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δ' ϗ ἐθνέων ἦσαν σημαίτορες. ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵωνπερ εἰρέθη), ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δ' τούτων τε ϗ τῶν σύμπαντος στρατοῦ τῶν πεζῶν, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, ϗ Τεισταμένεος Τεισταμένης Γωβρύεω, ϗ Τεισταμένης ὁ Ἀρταβάνου, ὃς γνώμην δεκάτου μὴ στρατεύεσθαι ὅτι τ' Ἑλλάδα, ϗ Σμερδόμενος Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι ὄντες ἀδελφεοῦ παῖδες, Ξέρξῃ δ' ἐγένοντο ἀνεψιοί· ϗ Μαῖσις ὁ Δαρείου τε ϗ Ἀτόσσης παῖς, ϗ Γέργις ὁ Ἀρειάζου, ϗ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἕσπετο στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δ' μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δ' ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι ὅτι τοῦδε εἵνεκα αὐτέων οὐ ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ Διαδεχθείς, ἢ νούσῳ, ὅλος αἰὲν ἀνὴρ ἀνὴρ ἀνὴρ· ϗ ἐσθῆτι ἐχρέωντο ἀνδραπάσι δὲ μάλιστα πλεῦνες μυρίων, δέ τε ἐλάσσονες. κόσμον δ' πλέον παρεῖχοντο ἀπὸ πάντων Περσέων, ϗ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἤπερ εἰρηται· χρυσὸν δ' χρυσοῦν τε πολλὸν ϗ ἀφθόνως ἔχοντες ἐσήνεικαν. ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλακὰς ϗ θεραπηίην πολλὴν τε ϗ εὖ ἐσκευασμένην. ὄπισθε δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε ϗ ὑποζύγια ἦγον. Ἵππευσι δ' θωῦμα τὰ ἔθνεα· πλεῦνα δ' πάντα παρεῖχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τ' αὐτ'

Macrones, & Mosynœci, quos hi regebant: Moschos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Mosynœcos Artayctes, Chorasmis filius, qui Sesti in Hellesponto præses erat. [1] Mares in capitibus ligneas galeas gerebãt, scutulaq; è crudo bouis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autẽ Maribus & Colchis Pherendates Theaspis filius. Alarodii & Saspires eodẽ quo Colchi ornatu militabãt, duce Masistio Sirometris filio. Insulanæ gẽtes, quæ rubro è mari sequutæ sunt ex iis insulis ad quas transportare rex solet quos è suis locis summouet, gerebãt proxima Medis & vestimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux secundo post anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex quibus constabat pedester exercitus: quibus ii præerant qui commemorati sunt, quiq; ordinarant milites connumerauerantq;, & chiliarchas, *id est, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id est, qui decem millibus præsunt*, delegerant. nam myriarchæ centuriones decanosque creauerant. Erant & alii agminum & gentium prætores: verum ii qui nominati sunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui dissuaserat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Masistes Dario & Atossa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedestrium copiarum, præter illa delecta Persarũ decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quod siquis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius sufficiebatur: nec vnquam plures erant paucioresve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præstantissimi omniũ, vt dictum est: & præterea immenso auro conspicui, ducentes vna carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnõ camelos ac iumenta, præter ceteros milites, quę commeatum portabant. Equitant autem hæ nationes: sed non omnes habebant equos, verum hæ solæ: Persæ, qui eadem

1 Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles gestabant, *vel, nexiles*, clypeos autem parvos pelliceos, & iacula. Colchi in capitibus ligu.

erant

erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod quidam gestabant in capitibus
LXXXV opera ex ære ferroq; ductilia. Sunt autẽ quidã Nomades homines, qui Sagartii appellantur, & gente & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neq; aheneam neq; ferream assueti ferre, præter pugiones, vtentes reste è viminibus conserta, qua freti in prœlium eunt. Est autem prœlium eorum virorum huiusmodi: Cum hoste congredientes iniiciunt eas
LXXXVI restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, iidemque inter Persas censentur. Medi eandem equites quam pedites armaturã gerunt: & item Cissii. Indi quoq; eandem quam peditatus suus gestant armaturam. ceterum equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autẽ hi cuncti erant agitatores. Caspii quoque & Paricanii itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnõ Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo in-
LXXXVII feriores equis pernicitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitque numerus equitum, octo myriades, *id est, octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in vltimo locati, ob id postremi ne equitatus consterneretur, equis camelos non tolerantibus.
LXXXVIII Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quum Sardibus proficisceretur, in calamitatẽ incidit insciens. equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improuiso deterritus atque erectũ sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem euomuit, nactusque est morbum qui in phthisin, *id est, tabem*, euasit. Equo autem, à casu statim domini, fecerunt famuli vt ille iusserat: Abducto nanque in eum locum vbi dominus strauerat, crura cum genibus absciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ὅτι τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ὀξυελπαμίδια ποικίλματα. Εἰσὶ δὲ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἑωυτῶν, τῇσι ἐπίστιοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν, ὅδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ϗ ἐπεὰν περιβάλωσι ἐς ἑωυτοὺς ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτου δ' αὐτύχῃ, ἢ τε ἵππου, ἢ τε ἀνθρώπου, ἐς ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἀρχῇσι ἐμπαλλασσόμενοι ἀμφοτέρωθεν. τουτέων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τὸν περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴν μὲν ἐσισάχατο τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἵππους δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι ϗ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δ' ἐσκευάδατο ὡσαύτως ϗ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὖτοι κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλασαν δὲ καὶ οὗτοι πρῶτοι ἅρματα, ὡς δ' αὖτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσισάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλασαν δὲ πρῶτοι κάμηλοις, ταχυτῆτι οὐ λειπομένας ἵππων. Τοῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύει. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πλὴν τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐκ ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο ὁ ἵππος. Ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ὑπὸ Σαρδίσι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ὅτι συμφορὴν ἐνέπεσε ἀεθλητον. ἐλαύνοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τὸς πόδας ὑππου ὑπέδραμε κύων· ϗ ὁ ἵππος ὑποδραμὼν ἐφοβήθη τε, ϗ ἐκ ὀρθὸς ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δ', αἷμά τε ἤμεε, ϗ ἐς φθίσιν ὑπεκλύθη ἡ νοῦσος. Τὸν δ' ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησε οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς ὃν χῶρον ἐν τῷ πρῶτον κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, στοὺς τοῖσι ὑποζυγίοισι ἀπέζευον ἐκ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

omnes antiqui fuisse fœminæ opinioni scilicet equos a canis odorem, qui in conspectu nari, federe contrariam, ex experientia odisse.

Τῶν δὲ τεσσέρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ δεκακόσιαι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τεσσερακοντόρους, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀληθέα τῶν περ οἰκήμασι ἐοικυίας, θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. ὄφιες δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἰκέοντες (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ὅπῃ ἦν Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες καὶ Συρίης οἰκέσιοι ὁμοῦ τῷ πρὸς θαλάσσαν Αἰγύπτου πρὸς, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. ὅτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλευτὰ, ἀσπίδας δὲ χαλκέας, καὶ ἴτυας μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατα ναύμαχα, καὶ τύχους μεγάλους. ὁ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροισι ἔσασι, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. ὅπως μὲν ὦν ἕκαστα τούτων ἐσκευάδαλο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντηκοντόρους καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. τούτεων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων· οἱ δὲ, ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας· ὅσοι δὲ αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήιά τε εἶχον ἀντὶ ἀσπίδων, ὠμοβοίης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινεοὺς ἐνεδέδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, μάλιστα τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. ὄνομα δὲ παλαιὸν Γ παλαιοὶ ἐκαλέοντο, ὅτε ὁ Κίλιξ τὸν Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ πεντήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικῇσι ὁπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι ἦσαν, εἰσὶ τὸ γένος Τρῶες, ἀποσταδὰ δὲ ἀλλήλων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα καρπήινα, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόνιτα· ἦσαν δὲ, αἰσθόμενοι δέρματα περὶ ἑωυτοῖσι ὤμοισι ἀορτεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους. ἐγχειρίδιον δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγενότες· ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, ἑξήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντες τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γενόμενοι ἐκ Πελοποννήσου. Καρῶν δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσαλμοὶ· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, οἵ τινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τῷσι παρὼν τοῖσι τῶν λόγων εἴρηται). Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλ-

¶ Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & [1] octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carentibus, cumque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorant) quondam mare rubrũ accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autẽ scuta magnis vmbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modũ isti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naues præbebãt, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas gestabant, cetera vt Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine & Athenien sibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, vt ipsi Cyprii aiunt. Cilices, centum naues. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli iacula gestantes, & ensem machæræ Ægyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylii, triginta naues, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troia diffecti fuerant. Lycii præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreisque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atque iaculis: gerentes ex humeris suspensas caprarũ pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiã pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, sed à Lyco viro Athenien si Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui sunt ex Asia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneso propagati. Cares, septuaginta naues, cetera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant.[2] quos prius appellatos fuisse Hœtines, in superioribus libris dictũ est. Iones, centũ naues, armati Græco ritu: qui quandiu in Peloponneso regionem quę vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentum Danai & Xuthi in Peloponnesum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelasgi Ægialees, *id est, litorales*, sed ab Ione Xuthi filio, Iones sunt appellati. Insulani, naues decem & septem, armati vt Græci: & ipsi Pelasgica gens, sed mox Ionica, ob eandem caussam ob quam & duodecim oppida sunt Ionica ab Athenien sibus appellata. Æoles, sexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelasgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Hellespontii, centum naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes custodiendos. Ceteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnibus autem nauibus epibatæ erant Persæ & Medi & Sacę, quarum velocissimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices, optmas Sidonii. Harum singulis, & item pedestribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio historiæ non exigit necessario) non faciam mentionem. Neque enim singularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot vrbes, tot duces extitere: sed non vt ductores, verum vt serui (quemadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos summa imperii erat, vt singularũ gentiũ principes, quinam eorum Persæ fuerint, à me commemoratum est. Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaspes Aspathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem classi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex vtroque parente germanus: reliquæ autem classi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta constat ad trium millium peruenisse. Eorum autem qui in classe erant, secundum duces, illustrissimi fuere, Sidonius Tetramnestus Alesi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syennesis Oromedontis, & Lycius Cybernisscus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Chersis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero

1 Septem: 2 Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in superioribus. *Hic autem ridicule fecit populus ex vocabulo ὄφιες, vt supra, pag 392. ex nomine ὅσιοι populus* Hessones *fecerat.*

λῆνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον μὲν χρόνον οἱ Πελασγονήσῳ εἶκεον τῷ νῦν καλεομένην Ἀχαΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ὑπὸ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη καπὸ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες οἱ ἀπὸ Ἀθηναίων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ παρεστεῶτα οὐκ βασιλῆος κατὰ χώρην μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου περιῳκημένοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον δὲ ὅτι πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς ὄν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτέων ἐπῆσαν ἑκάστοισι ὅπῃ χωρεοιεν ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι λέγειν ἐς ἴσο εἴης λόγον) οὐ ποιεύμενος. οὔτε γὰρ ἕθνεος ἑκάστου ἀπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τ' ἕθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἵποντο δὲ ὡς ἀ στρατηγοί, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατιῶται δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες οἱ ὅπῃ ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Γάδος τε καὶ Καικῆς στρατῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατῆς ἐστρατήγεον οἱ δυοκαιδεκήρεες δὲ, καὶ πεντηκοντέρεες, καὶ κέρκουρες, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα ἐς ὃν ἀριθμὸν, ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δὲ ὅτι πλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀλήσιου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώνιος, καὶ Ἀρύσιος Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,

τῆ Γοτελδάμου

Ἱστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ ποιεῦμαι μνήμην ἐξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος. Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θωῦμα ποιεῦμαι, ὅτι τῶν Ἑλλάδα στρατευσαμένων γυναικῶν, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὸ τυραννίδα, καὶ παιδὸς ὑπαρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήμματος τε καὶ ἀνδρηίης ἐς ἐξεδέκετο, οὐδεμιῆς ἐούσης ἀναγκαίης. οἰῶσαι μὲν δὴ ἐν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἐν Λυγδάμιος· ἦλθε δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, πατρὸς μὲν πατρὸς, μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἦρχε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ στρατηγὸς τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας ἐνδοξοτάτας παρείχετο. πόλιων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἄριστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτῶν, ὅθ' ἕθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὸν Δωρικόν· Ἁλικαρνησσεῖς μὲν, Τροιζήνιους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν πόσον δὲ ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἐπεθύμησε τε, καὶ διεπάχυνθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θησάσθαι· μετὰ δὲ, ἐπείτε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπ' ἅρματος παρ' ἔθνος ἓν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπεγράφοντο γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἐσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἠπείρου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπετετέλεστο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκιερῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε τοῦδε μὲν τὰς πρῴρας τῶν νεῶν, ἐπειρώτων τε ἕκαστα ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπεγράφοντο. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τῆς αἰγιαλοῦ, ἀνέκωχεον τὰς πρῴρας ἐς γῆν, τρέψαντες πρώτους μετωπηδὸν, καὶ ἔξω πλέοντες τῆς ἠπείρου ἐβάλλοντο ὡς ἐς πόλεμον. ὁρῶν δὲ ταῦτα Ξέρξης θωυμάζει τῶν πρώτων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τὸ αἰγιαλοῦ. Ὡς δὲ ἐκ τούτου διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατεύσοντα αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δὲ αὐτὸν, εἶπε πάντα, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοι σημαίνεις ἐπὶ τοῦτο ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης, οὔτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀπαείρειν; Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere ſuperſedeo, tanquam non neceſſe habens. Verum Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam conceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ. Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnaſſo, maternũ è Creta. Imperans hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quinque cum nauibus venit omni copia inſtructis, atque poſt Sidonias hæ naues fuerunt illuſtriſſimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas ciuitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum vniuerſam gentem annuo Doricam eſſe, Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, ceterorum autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. ¶ Xerxes, inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupiuit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænam eſſent percontabatur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque peruentum eſt. Hoc perfecto, & nauibus in mare deductis, Xerxes è curru in nauim Sidoniam tranſcendit: reſidenſque ſub aureo tabernaculo, præteruehenſque nauium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem vt de terreſtri exercitu fecerat, deſcribique iubebat. Enimuero nauarchi productas à litore quatuor fere iugerũ ſpatio naues ſtabilierant, conuerſis à terra proris, & in vnam frontem digeſtis, epibatis quoq; *id eſt, propugnatoribus*, tanquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & litus nauigans conſpicabatur. Vbi autem & claſſem luſtrauit, egreſſus naui accerſit Demaratũ Ariſtonis filium, comitẽ huius aduerſus Græciã expeditionis, eiq; accerſito ita inquit, Demarate, iuuat nũc me quę cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima ciuitate, vt audio, tam ex te quam ex aliis Græcis[1] qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci ſuſtinebunt manus contra me leuare.

1 Qui me alloquuntur. *Vel, Quibuſcum mihi ſermo eſt.*

nam (vt

nam (vt ego opinor) ne omnes quidem Græci ac ceteri mortales qui [1] ad heſperum incolunt, ſi congregarentur, pares eſſent noſtris armis, nec me inuadentem expectarent: quum non ſint inter ſe concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogauit. Demaratus autem excipiens, Vtra, inquit, apud te rex vtar? veritatene an iucunditate? Ille vt veritate vteretur iubere. neque enim ſibi ob id eum minus iucundum fore quam antea fuiſſet. Hoc vbi Demaratus audiit, Quoniam, inquit, me iubes, rex, omnino veritatem proloqui, [2] ea dicam quæ nemo niſi mentiens apud te poſtea carpet. Græcia ſemper quidem alumna fuit paupertatis, hoſpes virtutis, quam à ſapientia acciuit & à ſeuera diſciplina, quam vſurpans Græcia, & paupertatem tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: ſed non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmoniis ſolis. Iam primum nego fieri poſſe vt tuam orationẽ admittant, afferentẽ Græciæ ſeruitutem: deinde *anno* venturos tibi obuiam ad pugnandum, etiamſi ceteri Græci omnes ſentiant tecum. Neq; vero de numero eorum quæras, quot illi ſint qui hoc facere poſſint. nam ſi in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & item ſiue pauciores ſiue plures. Hæc quum audiſſet Xerxes, ſublato cachinno inquit, Demarate, quodnam extuliſti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congreſſuros? Agedum, dic mihi, nonne teipſum ais iſtorum virorum fuiſſe regem? viſne igitur ſine mora tu cum decem viris dimicare? Quod ſi veſtri populares omnes tales ſunt quales tu prædicas, profecto ſecundum veſtra inſtituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præſtare quàm ſinguli eorum: qui ſi denis è meo exercitu pares ſint, iure abs te poſco vt viginti ſis par: ita verba quæ dixiſti, comprobabuntur. Atqui ſi tales ſunt illi ac [4] tanta ſtatura qualis quantuſque tu, ac ceteri Græci qui in colloquium meum venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, fruſtra id inſolenterque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, vnde fieri queat vt mille aut decem millia atque quinquaginta millia hominum, qui præſertim omnes liberi,

οὐ γάρ, ὡς δοκέω ἐγώ, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες, καὶ εἰ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες ἄθροοι συλλεχθείησαν, ὥστε ἀξιομάχοί εἰσι ἐμὲ ὑπομένειν τοσοῦτοι μὴ ἐόντες πλῆθος. ἐθέλω μέντοι καὶ ὅ κοι πρὸς σοῦ, οἷόν τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ, Στρατιὴν πολλὴν ἔφη, Ὦ βασιλεῦ, κότεσσι ἀληθείῃ χρήσομαι πρὸς σε, ἢ ἥδονήν; ὁ δὲ μιν ἀληθείῃ χρᾶσθαι κελεύει, φὰς οὐδέν οἱ ἀνδέξεσθαι ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἐών. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημαρήτου, ἔλεγε πάλιν, Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθείῃ [3] διαχρήσασθαι πρώτους με κελεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σοῦ ἁλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεί κοτε σοφὴ ἐοῦσα τυγχάνει· ἀρετῇ δὲ ἔπακτος ἐοῦσα, ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένη ἡ Ἑλλὰς, τήν τε πενίην ἀπαμύνεται, καὶ τὸν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πρὸς ταῦτα Ἕλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους. ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τὰς δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μούνων· πρῶτα μέν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοῦ δέξονται λόγους δουλοσύνην φέρουσας τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἢν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὁσοι τινὲς εἰσὶ τοιοῦτοι τοῦτο ποιέειν οἷοί τέ εἰσι. ἢν τε γὰρ τύχωσι ἓξ ἑκατομμύριοι χίλιοι, οὗτοι μαχέσονταί τοι, ἢν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἢν τε καὶ πλέωνες. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη, Δημάρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φὴς τούτων τῶν ἀνδρῶν αὐὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν ἐθελήσας αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μαχέσασθαι, καί τοι εἰ ὁ πολιτικὸν ὑμῖν πρῶτον ὅδε τοιοῦτον οἷόν σὺ ἀμφιρεύεις, σέ γε ὄν κείνων βασιλέα πρέπει πρὸς ὃ τι πλήσιον αὐτίκα ἵστασθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδράσι τοῖσι σοῖσι ἐστὶ ἀντάξιος ὅδε, σέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· ἢ ὅτι μὲν ἐρέεις οὐ λόγος ἐστὶ σὸς εἰρημένος. εἰ δὴ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμοὶ φοιτῶσι Ἕλλήνων ἐς λόγους, ἀίσσετε τοσοῦτον, ὥρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε ἴδω πρῶτα εἰκοτὶ κῶς δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ πεντακισμύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πρῶτα ὁμοίως,

1 Ad occidentem 2 Ea dicentem ob quæ nemo à te poſtea mendacii conuincetur. *vel, arguetur. Relinquitur autem pendens ſententia, vt ſubaudiatur, Ita res ſe habet, vel, Audi.* 3 Propulſat 4 Tantilla

" καὶ μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε αὐ-
" τοῖσι ἐπείτε πλεῦνες ἴσμεν ἕνα ἕκαστον γινό-
" μενοι, ἢ χίλιοι, εἰόντων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ
" μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον ὃν ἡμέτε-
" ρον, δειλοὶ ἀπὸ δειμαίνοντες τὸν καὶ πολλὸ τὸν ἐ-
" ωυτῶν φύσιν ἀμείνονες· καὶ ἴσιεν αἰαγκαζόμενοι
" μάχεσθαι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες εἰόντες· ἀνειμένοι
" δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ αὐτοῖσι ποιέοιεν ταυτέων οὐδέτε-
" ρα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ αἰσωθείσας πλήθει, χα-
" λεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι.
" ἀλλὰ καὶ ἡμῖν μοῦνοισι ταῦτα ἔστι ὃ σὺ λέ-
" γεις. ἔστι γε μέντοι οὐ πολλὸν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ
" γὰρ Περσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσου-
" σι Ἑλλήνων δύο ἅμα τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν
" σὺ εὐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυαρέεις. Πρὸς ταῦ-
" τα Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχὴν ἦπι-
" στάμην ὅτι ἀληθείην χρεώμενος, οὐ φίλα τοι ἐρέω.
" σὺ δὲ ἐπεὶ ἐμὲ ἀναγκάσας λέγειν τῶν λόγων, πεῖς ἀλη-
" θέστατα, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καί-
" τοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν πάρεὼν ἰσορρόπως ἐχεί-
" νοις, ὡς μάλιστα ἀξιωτίστεαι· εἴ με πρεπόντως τε καὶ
" γέρεα ἀπελόμενοι πατρῷα, ἀπολίτε καὶ φυγάδα
" πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑπεδεξάμενος, βίον
" τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. σύνεσιν εἰκὸς ὀνδρὸς ἀνδρα ξεί-
" νου φρενήρεα μὴ ἀπρεπέως διαφέρεσθαι, ἀλλὰ
" χαίρειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι συ-
" στρατεύσασθαι ἐθέλω οὔτε δυοῖσι ἑκὼν γε
" εἴην, οὐδ' ἂν μονομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἢ
" μεγάλης τινὸς ἐπιτροπῶν ἀγῶν, μαχοίμην ἂν πρὸ
" τῶν ἥδιστα εἰ τουτέων τινὰ ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκα-
264 " στος φασὶ τριῶν ἄξιος εἶναι· ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμό-
" νιοι, κατὰ μὲν ἕνα μαχεόμενοι, οὐδαμῶν εἰσὶ κακιό-
" νες ἀνδρῶν· ἀλέες δὲ, ἄριστοι ἀνδρῶν ἁπάντων.
" ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι. ἔπε-
" στι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, ὃν ὑποδειμαίνου-
" σι πολλῷ ἔτι μᾶλλον τοί σοί, σέ. ποιεῦσι γὰρ τὰ ἂν
" ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δὲ τωὐτὸ ἀεί, οὐκ ἐῶν
" φεύγειν οὐδέν πλῆθος ἀνδρῶν ἐν μάχῃ, ἀλλὰ
" μένοντας ἐν τῇ τάξει, νικᾶν, ἢ ἀπόλλυ-
" σθαι. σὺ δὲ, εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυαρέ-
" ειν, τἆλλα σιγᾶν ἐθέλω τοι πρόσθεν. νῦν δὲ ἀναγκα-
" σθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι βασιλεῦ.

Οἱ μὲν nec vnius imperio subiecti, tanto exercitui obsisterent: quum simus nos plures quam milleni ad singulos eorum, si fuerint quinque millia. [1] Nam sub vno (quemadmodū apud nos fit) imperatore milites, illius metu etiam contra suam ipsorum naturam meliores efficiuntur, adacti que verberibus, vel pauciores aduersus plures eunt: iidem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Persis, ægre cum eis solis certaturos. quinimo istud apud nos solos est quod ais: verum non ita multum, sed rarum. sunt enim è Persis meis [2] satellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex, ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurum: sed quia tu dicere me verissima coegisti, dixi quę erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non est credibile virum prudentem reipue re beneuolentiam exploratam, sed maxime obseruare. Ego autem neque cum decem promittam me posse dimicare neque cum duobus: ac ne singulari quidem certamine volens certauerim. At si necesse fuerit, aut vehemens discrimen institerit, libentissime cum vno quolibet istorum hominum dimicarem, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum singulis, non sunt illi quidem ceteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi. nam licet sint liberi, non tamen sunt vsquequaque liberi: quippe quibus præest domina lex, quam multo magis metuunt quā tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem semper, vetans semper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: sed iubens vt ordinē non deserentes, aut vincant aut occumbāt. Hæc ego loquens, si tibi blaterare videor, volo posthac in ceteris silentium agere. Hactenus loquutus sum coactus: tibi vero ex sententia contingat, rex.

1 Nam si more nostro vni parerent, illius metu strenui magis quam pro sua natura reddi possent, & verberibus adacti adorirentur plures quam ipsi essent: at nunc quum solute & libere viuant, horum certe neutrum fecerint. 2 Hastatis. *vt & ipse antea est interpretatus.*

Hæc

CV Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, vbi Doriſco præfecit prętorem Mascamem Megadostis filium, amoto eo quem Darius prefecerat, ire cum exercitu aduersus Græciam pergit. Huic Mascami, CVI quem illic reliquit Xerxes, vni tanquam omnium prætorum præstantissimo quos aut ipse aut Darius constituisset, dona quotannis misit: & item eius posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionē in Thracia & vbique in Hellesponto prætores fuerant, qui omnes post eandē expeditionē à Græcis eiecti sunt & è Thracia & ex Hellesponto, præterquam è Doriſco. [1] vnde Mascamem Græci, permulta conati, tamen eiicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Persis regnat, semper CVII dona mittuntur. Eorum vero qui à Græcis expulsi sunt, neminem rex Xerxes virum egregium esse dixit, præter vnum Bogem ex Eione, quem laudare non desinebat, eiusque qui superfuere liberos maximo inter Persas honore prosequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obsideretur, liceret que ei accepta fide egredi & in Asiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu superfuisse videretur, sed ad extremum vsque perstitit: atq; vbi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenso ingenti rogo, interemit liberos, coniugem, concubinas, familiam: eosque in rogum deiecit: dehinc omne aurum vrbis atque argentum è muris dispersit in Strymonē. his actis, etiā semetipsum coniecit in rogū. Ita hic meritò à Persis ad hoc vsq; tēpus CVIII præconio celebratur. ¶ Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, vt quosque populos adibat, secum militare cogebat. Erat autem (vt superius à me expositum est) omnis ad Thessaliam vsq; tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digressus à Doriſco, prętereiit primum Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad vesperam situm est, nomine Mesambria, cui vicinum est oppidū Thasiorū, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Lissus, cuius aqua tunc non suffecit copiis Xerxis, sed de-

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τότῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὕπαρχον ἐν τῷ Δοείσκῳ τότῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου ταχθέντα καταπαύσας, ὀξήλασε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Θρηΐκην ὁδὸν τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην ἀγόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων τῶν ἀείσω ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ καὶ πολὺ ἔτος. ὡς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέσασαν γὰρ ἐπιφορώτερον τούτων τὸ ἐλάσιος ὑπάρχει ἐν τῇ Θρηΐκῃ καὶ τῷ Ἑλλησπόντῳ πάντα χῇ. ὅτοι ὦν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηΐκης καὶ Ἑλλησπόντου, πλεῦν τὸν ἐν Δοείσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον τούτων τὸ στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. τὸν δὲ ἐν Δοείσκῳ Μασκάμην ἑδάμασσε καὶ ἐδυνήθη ἑξελεῖν, πολλῶν πρησαμένων. δῶρα τοῖσι δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπε) πάντα δὲ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἀζαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων ἑνδεκα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἀνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠϊόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς προσεόντας αὐτῷ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐπῆμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος ἄγαν μεγάλα ἐγίνετο Βόγης· ὃς, ὁπότε ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτῷ ὑπὸ σοφίην ἐξελθὼν καὶ νοσήσας ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δηλήμη διὰ ξείνιά βασιλεῖ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς ὃ ἔμαθον. ὡς δὲ ἤδεε ἐπὶ φορέων οἱ τὸν ὃ τείχεϊ, συνήσας πυρὶ μεγάλῳ, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τὰς οἰκέτας· καὶ ἔπαφε ἐσέβαλε ἐς ὃ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸ χρυσὸν ἁπάντων ὅσον κατὲ τὸ ἄστεος καὶ ὃν ἄργυρον ἔσυρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς ὃν Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς ὃ πῦρ. ὕτω μὲν δὴ δικαίως αἰνέω) ἐπὶ καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων. Ξέρξης δὲ ὁκ τῶν Δοείσκου ἐπορεύετο ὅπῃ τὴν Ἑλλάδα. τὰς γὰρ αἰεὶ γινομένας ἐμποδὼν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχει Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παρεμείβετο δὲ παραλόμβους ὁκ Δοείσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηϊκια τείχεα, τὰ ἑκάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχει) δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· ἀφ' ἧς σφέων τὸ μέσον Λίσσος ποταμὸς ἀπορρέει· ὃς ὁτὲ οὐκ ἀντέχελο τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ.

1 At Mascamem hunc qui apud Doriscum erat, nulli eiicere potuerunt, multis licet id conatis.

ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική. ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τὸν Λισὸν ποταμὸν ὃν ῥέεθρον ἀπεξηραμμένον, πόλιας Ἑλληνίδας ἔσχε ταύτας τὰς δὴ παρεξῆιε, καὶ τὰς ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μετὸξὺ καὶ Σῦμης κώμην Γιρμαϊσκὸν καὶ δὲ Δικαίαν, Βιστωνίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσὶ δὲ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. καὶ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην παρῆσαν 10
265 οὐνόμασε δὲ Δαμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρῆιε· τὴν δὲ μὴ λίμνη ἐοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τεσσερακοντα σταδίων μάλιστα κύκλον τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ καρπὸν ἀλμυρὴν. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνέξηρανε. τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν οὔνομά ἐστι Πίσυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις ταύτας τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξεύωνύμως χειρὸς ἀπέργων παρεξήιε. Ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τε χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, πάσας· Παῖπαι, 20 Κικόνες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοί, Σάτραι. τούτεων οἱ μὲν παραθαλασσαν κατοικημένοι τῆσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὸ μεσόγαιον οἰκέοντες, καὶ καλεσθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πρόθυτοι, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων ὑποκύψαντες ἐλεύθεροι, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, διὰ παντὸς μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθερσι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλά, ἴδησί τε πᾶσι καὶ νιφάσι συμπρεφέα· καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. ἔστι οἱ τὸ Διονύσου δὴ μαντήιον 30 εἰσὶ ὑψηλοῖσι. δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν ὅτι τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τὸ ἱρόν. προφήτης δὲ ἡ χρέωσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δεύτερα τούτεων πρὸς ἑσπέρην τείχεα τὰ Γιέρων, τὸν καὶ Νιφάγρης ἐστὶ οὔνομα, καὶ ἕτερα Πέργαμος. ταύτην μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐν δεξιῇ χερὸς δὲ Πάγγαιον ἔρος ἀπέργων, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρυσός τε καὶ ἀργυρέα ἔνι μέ- 40 γαλα· τὰ νέμονται Πιερές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑπερφοιτέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιὼν, ἦιε πρὸς ἑσπέρην· ἐς δὲ ἀπίκετο ὅπου ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τὸ ἔπι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τὸν οὐδὲν ὀλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιη-

sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quę tamẽ optimo iure Ciconũ est. Transmisso profluente Lisso arefacto, Xerxes has Græcas vrbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus, [1] Ismaridem, qui Maroneam Strymamque interiacet: Bistonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediũtur, Trauus & Compsatus. Iuxta Abdera autẽ nullum nobilem lacum prætermisit Xerxes, sed fluuium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas versus vrbes: in quarum vna est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola iumenta quum aquarentur exsiccauere. Huic vrbi nomen est Pisyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas sinistrorsum relinquens prætermisit Xerxes. Per quas autem gentes Thraciæ prouinciam iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Derſæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erant, nauibus sequuti sunt: qui vero mediterranei (qui & commemorati sunt à me) præter Satras, ceteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Satræ nulli olim hominũ, quantum nos scimus, fuere subiecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriã liberi sẽper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac niuibus obsitos: suntq; viri in re bellica eximii. apud quos oraculum est Dionysi, idq; in editissimis montibus. Eorum qui in illo tẽplo prophetant, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varie. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomen est Niphagræ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montẽ Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cum Pieres & Odomanti, tum præcipue Satræ [2] exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumẽ Strymonem peruenit, & vrbem Eionem, cuius prætor Boges (de quo paulo ante fecimus mentio-

1 *Hæc nomina lacuũ, feminina sunt Græcis, quia λίμνη illis feminini est generis. Idem & in seq. obseruandum.* 2 Possident.

nem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumiecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonem subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litauerunt.
CXIV His & aliis compluribus medicamentis in flumẽ factis, per Nouem vias Edonorum iere: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audientes autem eum locum Nouem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum viuos defoderunt. Persicum enim est defodere viuentes. nam & Ameſtrin Xerxis vxorem, iam prouectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam
CXV deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est litus, in quo sitam vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni templi à læua manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, prætereiens Stagyrum Græcam vrbem, peruenitq; Acanthum, ducens vna singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemorauí: iis qui maritimi erant, classe, qui procul à mari aberant, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt,
CXVI neque ferunt, sed ad mea vsque tempora magnopere venerantur. Posteaquam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hospitalitatem exhiberent, eosque Medica veste donauit: laudauitque quod alacres cerneret esse ad bellum, quodque audi-
CXVII ret fossam esse absolutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit vt Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas [1] procerissima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinq; regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximũ hominẽ fato functũ, apparatissime eum funerauit, exhibito etiã epulo, eiusq; tumulũ omnis exercitus extruxit: cui tanquã heroi ex oracului Acãthii sacrificãt,

βύμιον. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ τῶν Παπαίων ὄρεος, καλέεται Φιλλὶς, καταπέτουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὁκοσὸν ποταμὸν Ἄγγιτην, ἐκδιδοῦσα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, πίνουσα ἐς αὐτὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι σφαγιασάμενοι, σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τοῖσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα διέροντες ἐξευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὺς ὠνομασμένους τὸν χῶρον τῶν καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους αὐθρώπων τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστρίην τὴν Ξέρξεω γυναῖκα ὠνομασμένην γενέσθαι ἐπὶ γήρεος ἐόντων τῶν φανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνιος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔστι αἰγιαλὸς, ἐν τῇ οἰκημένην Ἀργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον ἐόντα ἐν ὅπῃ Ποσιδηίου ἐξ ἠπείρου χερὸς ἔχων, ἦιε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τουτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν πρὸς βορέω Πάγγαιον ὄρεος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατευομένους· τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἑπομένους. τὸν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρῄϊκες, οὔτ' ἐπαναστέουσι· σέβονταί τε μεγάλως ὁ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατο στολῇ ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαινέας τε, ὁρέων καὶ τοὺς, 266 προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ὅ ὄρυγμα ἀχεύων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, ξυνώμοσε νοῦσον ἀποθανεῖν ὃν ἐπεστάθη τῆς θεὸς ὑρυχος Ἀρταχαίην, ἐπίκλητον ἐόντα τοῦ Ξέρξῃ, καὶ ἐόντα Ἀχαιμενίδεω· μεγάθει τε μέγιστον ἐόντα Περσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλητῶν ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορῇ πεπονημένον μεγάλῃ, δεινεῖ καὶ τὰ ἄλλα καὶ ἐς θάψιν. τύτῳ δὲ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ,

1 Proceriſſima (quippe cui quatuor duntaxat digiti &c.) & cui vox erat præ quouis alio altissima. adeo vt Xerxes, magno damno &c. funerauerit, exhib.

ἐπονομάζοντες τιῶμα. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολελειμμένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὸν στρατιὸν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πολὺ κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε αἰάσασθαι σὺν τοῖσι οἰκίοισι ἐγένοντο. ὄκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῆς ἠπείρου πολίων τῶν σφετέρων δεξαμενοῖσι τὸν Ξέρξεω στρατιὸν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀρωρημένος τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος, ὁμοίως τοῖσι μάλιστα ἀπεδέξεες τὸ δεῖπνον τετρακόσια πάλαντα ἀργυρίου πετέλεσμένα. Ὡς δὲ τοῖσι πλησίους καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεξεῶτες ἀπεδείκνυσαν ὃν λόγον. Ὃ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα οὐκ ἐκ τελέως χέρνου παρεσκευασμένον, καὶ τοῦτο πολλοῦ ποιεύμενον. τὸ μὲν, ὡς ἐπύθοντο τὰ χίσα τῶν κηρύκων τῶν παρεγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες ὁπὸ μιῆς συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνεα ἐπίτηδες, ἐξευρίσκοντες πάσης τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ πάλλα ὅσα ὁπὶ τραπέζαν πίνεται πρόσφατα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσιτίοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τὴν δὲ ἄλλην στρατιὴν, τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα παρατίθεσαν. ἴσχως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς καθεζόμενος ποιεέσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκάδιοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὄκως πλησθεῖτες νύκτα αὐτὸ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὸν τε σκηνὸν ἀναστάντες, καὶ τὰ ἐπιπλα πρόπαν λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω ἄστος εὖ εἰρημένον ἐλύθη, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρείτῃσι, πανδημεὶ αὐδοῖς καὶ γυναιξὶ, ἐλθοῦσας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἱζομένας ἱκετίας τῶν θεῶν, παρακαλεομένους καὶ τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ὑπόντων κακῶν τὰ ἥμισεα· τῶν τε παρεσχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἐκάστης ἡμέρης ἐνίμισε σῖτον αἱρέεσθαι. παρέχειν γὰρ αὖ Ἀβδηρείτῃσι, εἰ καὶ ἄλλοτον παρεῖρητο ὁμοίως τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑποδυόμενον Ξέρξεα ὑπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων ἀπολωλέναι. Οἱ μὲν δὴ

nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ iacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam deuenere, adeo quidem vt suis laribus efficerentur extorres. Dum autē Thasii pro suis vrbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerant proposuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in vrbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad hæc excogitauere ob pretium optima quæque pecora saginare, & altiles aues habere, terrestres palustresque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cetera quæ mensæ imponuntur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cetero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [2] Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc conuiuatores quidem laborem sustinebant: isti vero quum expleti nocte illic exegerant, postero die reuulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Vnde Megacreontis viri Abderitę elegans dictū extitit, qui suasit Abderitis vt vniuersi, mares pariter ac feminæ, sua delubra adirent, supplicitergi; diis assidentes precarentur vt posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nam de præteritis magnā se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim vt Abderitę, si iuberentur vt etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem aduenientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines afflligerentur. Et isti quidem quanquam

1 Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparantes, saginabant, altilesques aues habebant. terrestr. 2 Quum autem aduenit exercitus, paratum quidem fuit tabernaculum, *vel*, *tentorium*, quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diuersorio vtebatur: reliquus autem exercitus sub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conuiu.

grauate

grauate, tamen quod sibi imponebatur exequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces classis à se dimisit, iussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autem Therma in Thermæo sinu sita, à qua ipse sinus habet cognomen. Hanc enim compendiariam magis viam esse audiebat. nam è Dorisco ad Acanthum vsque ita instructus exercitus iter fecerat, tripartito diuisus omnis, iussu Xerxis: vt vna pars secundum mare iret pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius & Masistes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæchmes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipse incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. ¶ Nauticus porro exercitus vbi à Xerxe discessit, fossam enauigauit in Atho depressam ac perductam ad sinum in quo Assa & Pidorus & Singus & Sarga vrbes sitæ sunt. Ex quibus sumpto commilitio, perrexit ire ad sinum Thermæum: circumuectusque Ampelon promontorium Toronæum, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium sumpsit) Toronam, Galepson, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare vsque ad promontorium Canastræum, totam fere Pallenam præteruectus est. illinc quoque & naues & commilitium sumpsit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Noua vrbe, ex Ægа, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ sunt vrbes sitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præstitutum locum peruenit, sumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ vrbibus ac Thermæo sinui conterminis: quibus hæc nomina sunt, Lipaxus, Combrea, Lissæ, Gigonus, Campsa, Smila, Ænea. quarum regio adhuc Crossæa nominatur. Ab Ænea autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus est) iam ad ipsum Thermæum sinum cursus classis extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, peruentum est, & ad vrbem Sindum, & ad Chalestrā super Axium sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumen Axium & vrbē Thermam & alias in medio horū vrbes

πιεζόμενοι, ὁμοίως ὃ ὁπιζομένων ἐπετέλεον. Ξέρξης μὲν δὴ Ἀκάνθῳ ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἐς Θέρμην, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ τὰς ἐπὶ θαλάσσης πορεύεσθαι. Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος τοὔνομα ἔπωνυμίην ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπιωθέατο στρατόπεδον εἶναι. μέχρι μὲν δὴ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐπορεύετο· τρῆς μοίρας ὁ Ξέρξης διασάμενος πρώτην τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτῶν ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρην δὲ τεταγμένην ἦιε τρίτον στρατὸν τριτημορὶς τὸν μεσόγαιαν, τὸν ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σέργις. ἣν δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μὲν ὁ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὸν διῶρυχα τὸν ἐν τῷ Ἄθῳ γλυμμένην, διεξέσαν δὲ ἐς κόλπον τὸν τοῦ Ἀσσά τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάργη οἴκεον), ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τετέων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπικόμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὸ Τορωναίην ἄκρην, προσμείσετο Ἑλληνίδας ταύτῃσι πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρέλαβε) Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον· ἃ μὲν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ὅτι κατὰ γραίην ἄκρην, ὃ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης αἰεὶ χῆ μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θερσαμβέω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γὰρ εἰσὶ αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παρεξπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς ὃ τοῦ φρικτοῦ, τὸ δὴ λαμβάνων στρατὸν παρὰ τὰ ἐσχατιὰς τῆς Γαλλήνης, καὶ τὰ ἐπὶ θάλασσαν τείνον χωρίον πόλις Γ' καὶ τὰ καὶ Πέλλα. Οἱ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτὸς παρὰ Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις ἐλάσσεων,

267

Nn

ωξ ἐμβάλῳσι βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης μὲν ὦν ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο σὺν τῷ Ἀκάνθῳ, τὴν μεσόγαιαν πάντων τῶν ὁδῶν, ἐκ τῆς Θρηϊκίης ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέεσθαι. ἐπορεύετο δὲ ἀπὸ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς διὰ ποταμοῦ Χείδωρου, ὃς σὺν Κρηστωναίοισι ἐρεύγεται μούνος, ῥέων ἀπὸ Μυγδονίης χώρης, διὰ ὁδοῦ τῆσδε· ὃ ἔλος ὃ ἐσω Ἀξιὸν ποταμόν. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπέδησαν τοῖσι σιτοφόροισι καμήλοισι. κατὰ φοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, δηλοῦ μηδενὸς ἅπτοντο ὅτε ὑποζυγίου, ὅτε αὐθεφάτου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐχεράιζον μόνας. θωυμάζω δὲ ἄπορον, ὅ τι κοτὲ ἐὸν τὸ δηλέον ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τοῖσι καμήλοισι ὑπιδέεσθαι. ὃ μήτε πρότερον ὀπτῶπεσαν θηρίον, μήτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ καὶ ταῦτα τὰ χώρια καὶ λέοντες πολλοί, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεά ἐστι· τὰς ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντας οὐκ ἔλασσον ἢ ἕξ οἵσι λέουσι ἐστί. ἔστι δὲ, τὰ δὲ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ δὲ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. ἄτε δὲ ὃ πρὸς τὴν νῦν τῶν Νέστου ὑδάμοι πάσης ἔτι ἐπιδεὴς Εὐρώπης ἴδοι τὶς ἂν λέοντα, ὅτε μὴ ἐς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ χώρῃ ἢ ἐν τῇ ὑπὸ τὸν Παγγαῖον ἢ ἐν τῇ μεταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γινόμενα. Ὡς δὲ ἐς τὸν Θέρμον ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον. ἐπὶ πέντε δὲ ὁδοὺς ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύσας τὴν παραλίην χώρην, τοσοῦτον ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἳ ὁρίζουσι γῆν τε Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸν δὲ ῥέεθρον ὃν ὕδωρ συμμίσγοντες ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώρεσι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων ποταμῶν, οὐκ Κρηστωναίων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ ἀντέζησε τῇ στρατιῇ πινόεσσα, ἀλλ' ἐπέλιπε.

Ξέρξης δὲ ὁρέων οὐκ τὸ Θέρμης ὄρεα τὰ Θεσσαλικά, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν πεπυθανόμενος εἶναι, δι' ὃν ῥέει ὁ Πηνειός, ἀκούων τε ἐκ παλαιοῦ τὴν ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὸν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅπῃ τε ἄνω ὁδὸν ἐμελλε ἐλᾶν ἐπὶ Μακεδόνων τοὺς κατύπερθε οἰκημένων ἐς Γεραιβοὺς τοὺς ἀμφὶ Γόννον πόλιν. ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπωπυθάνετο εἶναι. ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τιμωρέ ἐσέβαινε αἰεί ὅκως οἱ ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδοξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ ὃν πεζὸν στρατόν. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐπυθώμαπι μεγάλῳ ἐνίσχετο. καλέσας δὲ τοὺς καὶ ηγεμόνας τοῦ ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸ ποταμῶν ὅστι τοιοῦτο τρέψαι, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ὄξαγαγεῖν. Τῶν δὲ Θεσσαλίην λόγος ὅστι ἔοι παλαιὸν λίμνη, ὥστε γε συγκεκλῃσμένην πάντοθεν ὑπορμῆκεσι ὄρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Ὄλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἀνέμου νότου, ἡ Ὄθρυς. Τὸ μέσον δὲ τουτέων τῶν λεχθέντων ὀρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστί, ἐοῦσα κοίλη. ὥστε ὦν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι οὐκ τῶν ὀρέων τῶν ἐκκληϊόντων τὴν Θεσσαλίην οἰωνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεινοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, συμμίσγοντες δὲ ὕδωρ πολλὸν ἐς τωὐτό· ἐπεὰν δὲ συμμίσγωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῶν οἰωνόμαλος καλέεται, αἰνυμένους τὸν ἄλλους ποιέει εἶναι). Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκπεσόντος τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς οἷσι πολλοῖσι τοῦσι τὴν Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οἰωνομάζεσθαι κατὰ περιττόν, ῥέειν τε οὐδὲν ἧσσον ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασὶ Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστῶτα ὑπὸ σεισμοῦ, τῷ θεοῦ τοῦτο ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ὁκόταν ἰδών, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γὰρ δῆτα σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, ἐξεπίστασθαι μοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὐτή. οὔρεσι γὰρ πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο, γνώμας τε ἐπιτηδείας καὶ τἆλλα, καὶ ὅπι χώρην ἄρα εἶχον εὐάρετόν τε καὶ ἁλωτόν. ὅτι γὰρ ποταμὸν πρῆγμα αὐτοῖσι μοῦνον ἐπεῖναι σφέων ὅπῃ τὴν χώρην, χώματα ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ ἀποτρέψαντα ταῦτα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρα. ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπὸ βρυχέα γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅπῃ πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἐδοξοδέκησαν ἑωυτοὺς βασιλέι,

1 Miror autem quî fieret vt leones à ceteris quidem abstinerent, camelos autem inuaderent: quod animal &c.

ingens

ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogauit nunquid flumen posset auerti, vt alibi mare ingrederetur. Narratur autem Thessalia quondã lacus fuisse, vtpote concluſa vndiq; præaltis montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa iunctis inter se radicibus præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperũ, id Pindus: quod ad meridiem & ventum austrum, id Othrys: quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita deuexa vt cum alii frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliã cingentibus in eam planitiem confluentes, per vnum anfractum & eum arctum in mare euadunt, in vnam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine ceteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidem non fuisse nominatos quemadmodũ nunc, & tamẽ non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnẽ Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorãt Neptunũ fecisse conuallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, huius dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. namque diductio illa montium (vt mihi videtur) terræmotus est opus. Xerxi autem interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Penei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hîc. cuncta enim vndique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, iampridem cum alia præuiderunt, tum vero hoc, quod regionẽ habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solũ enim hoc esse negociũ, flumen, obstructo anfractu, auersoq; alueo per quem meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter montes aquis obduceretur. Hęc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniã Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant,

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant, quod quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent,

δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ πολυτὸς σφέας τῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἰ πας ὦ ταῦτα, ᾗ δεησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Οἱ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. ὃ γὰρ δὴ οὖρος ὃ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τεττεμοιρίς, ἵνα ταύτῃ διεξίη ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περαιβούς. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν, ἀπικέατο, οἱ μὲν, κενοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὴ δόντων ταῦτα ἐγίνοντο οἵδε, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περαιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, ᾗ Θηβαῖοι, ᾗ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ὅτι τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἔθεντο ὅρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀφέρμενοι. ὃ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, κατὰ τάχος σφι δῦναι τῶν τριηκοσίων, τὰ πὶς δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. Ὃ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.

Ἐς δὲ Ἀθήνας ᾗ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρσης, ὅτι γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· ἐπείτε ἐς Δαρείου πέμψαντος ἐς Βάραθρον, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέοντας ἐς Βάραθρον, οἱ δὲ ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε ᾗ ὕδωρ φέρειν τῷδε βασιλέα. ἱστέων μὲν εἵνεκα οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνωλόφκει ἀπαιτήσασι, ξέλητον ᾐνέαθαι οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη ᾗ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο γε ἐκ ταὐτὸν τῦτο ἀμφοτέροισι ἐγένετο. Τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μάλιστα κατέσκηψε Ταλθυβίου τὸ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρὸν, εἰσὶ δὲ ᾗ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδοται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερησαμένοισι ἐκ ἐδύνατο· τοῦτο δὲ ὅτι χρηστὸν συχνὸν ἐφάνη. ἀχθομένων δὲ ᾗ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἁλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, ᾗ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων τῷ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπαρτιήτης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικολέω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι ἀγαθοὶ, καὶ χρήμασι αἰνήσαντες ἐς τὰ πρόκεται, ἐθέλοντα ὑπέδυσαν ποινὴν πᾶσαν Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κήρυκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. ὕτω Σπαρτιῆται ἰόντες ὡς ἀποθανευμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ

l. 269

l. λοια.

Π.

Π.χ.

l.

l.

ratus id illos per totam nationem diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus, Thermam renauigauit. CXXII Vbi complures dies circa Pieriã est commoratus (nam montem Macedonicum, vt illac in Peræbos omnis transiret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodem [1] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam CXXIII afferentes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotę & Thebani, ceterique Bœoti præter Thespienses & Platæenses: [2] cum quibus ii Græci *Peræbi* percussérant fœdus qui bellum aduersus barbarum sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicunque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [3] eorum decimum quenque, rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est, deuoturos. Ita apud Græcos iusiurandum se habebat. ¶ Xerxes autem neq; CXXIV Athenas neque Spartam legatos terram petitũ miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorũ alios isti in barathrum, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regẽ. Hac de caussa nullos illuc ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem, quod ita [4] legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorũ solum cum vrbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea caussa suspicor contigisse. Lacedæ- CXXVII moniis vero ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templũ, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominãtur, quibus honos [5] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu contingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, vltro se obtulerũt ad satisfaciẽdum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquã mortẽ obituros, misertt ad Medos. Digna autẽ ad- CXXXI

——— existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiam, *vel, confœderationem*, sibi spondere. *Id est, Hæc autem dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Alevnada fecerant. Sperabat enim totam nationem factum illorum imitaturam.* 1 Caduceatores 2 Aduersus quos ii Græci percusserunt fœd. 3 Hos, rebus bene constit. ad soluendam deo Delphico decimam adigere. *Potest tamen & paulo aliter exponi* ὁ κατὰπους. 4 Caduceatores 5 Obeundorum præconiorum ex Sparta

miratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persã Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeq; acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios, [1] vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrûm rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui condicionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eam quidem nosti: libertatem autem nondum expertus es, vtrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni CXXXVI responderunt. Dehinc vero vt ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio iubentibus satellitibus ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, [2] & per capita eos ad id agendum impingentibus, negauerunt se vnquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnauerant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis [3] legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negauit se fore Lacedæmoniis similem. illos enim interimendis legatis ius omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neq;, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum. CXXXVII Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessauit: etsi Spartam reuersis Sperthie & Bule, [4] longo deinde tempore interiecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, vt Lacedæmonii aiunt. quod mihi diuinitus maxime videtur esse gestum:

πόλιμα τούτεων τῶν ἀνδρῶν θωύματος ἀξίη, ᾗ τάδε τοῖσι τόδε ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σῦσα, καὶ ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ὢν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παρὰ θάλασσαν οἰκεόντων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὃς σφέας, ξείνια προθέμενος, εἰρώτα. ξείνιζον δέ, εἶρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ χρήματα ἀποβλέποντες. ὕτω δὴ καὶ ᾗ ὑμᾶς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέι, (δεδόξασται γὰρ παρὰ τοῖσι αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἕκαστος ἂν ὑμέων ἀρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος. παρὰ ταῦτα ἐκεῖνοι ἐπρήνεαν τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ὀρθῶς ἴσου γίνεις ἡ συμβουλίη ἡ ἐς ἡμέας τείνουσα. τὸ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τὸ δὲ ἄπειρος ἐών. ὃ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ὀρθῶς ἐπίσταται, ἐλευθερίης δὲ ἔκυρο ἐπειρήθης, οὐκ εἰ ἔς γλυκὺ, οὐκ εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον, προσπτὰ μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀναγκέοντες προσκυνέειν βασιλέα προστιθέντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι ἐπ' αὐτέων ὅτι κεφαλῇ, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνδρα προσκυνέειν, οὔτε κῆ ταῦτα ἥκειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ, δεύτερά σφι λέγοισι τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας. λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ἐπὶ μεγαλοφροσύνῃ, οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ ἐκείνοισι ὅτι πλησίη, ταῦτα ἐκ ποιήσειν, οὐδὲ ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. Οὕτω μὲν Ταλθυβίου μῆνις, ᾗ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τότε τὸ πρῶτον κα, καίπερ ἀπονοησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθίεώ τε ᾗ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπεσε πολλῷ ἐπεγερθὲν ᾗ τὸ Πελοποννησίων ᾗ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τὸ μοι ἐν τοῖσι θεῖον τὸν φαίνεται γενόμενον.

1 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non das nobis par vtrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterum nequaquam. nam seruus esse didicisti, at libertas dulcis sit necne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis *&c. Illud ἐκ ἐξ ἴσου &c. potest & ita verti*, Non pari vtrinque ratione das nobis consilium. *q. d. Quum suades nobis vt condicionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi aqualiter notas. Illud autem ἐσ ὄπτε potest etiam verti* Cernitis, *& fortasse melius.* 2 Negauerunt se, vel si in caput protruderentur, hæc vllo modo facturos. *Alioqui phrasis illa* Præcipitem dari *significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus, καὶ ἀνάγκην προσφερόντων, καὶ ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοὺς ὠθεόντων. Sed alteri sensui videtur aptius fore* οὐδ' ὠθεόμενοι. 3 Caduceatoribus 4 Sed longo post tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Atheniensium, vt Lacedæmonii aiunt, quod mihi diuinitus contigisse videtur.

penalis animadversio ob legatos violatos non videtur.

ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγέλεας ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, δίκαιον οὕτω φέρειν· ὃ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τοὺς ἀνδρῶν τουτέων τοὺς ἀναβάντων πρὸς Βασιλῆα ὀλίγῳ τοῦ μείζω, ἐς Νικόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀριήεισον τὸν Σπερθίεω, ὡς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι κατα πλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεὸν ἐγρέετο ὃ πρῆγμα ἐκ τοῦ μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλέος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω, ἁλόντες ἐν Βισάνθῃ τῇ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικήν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτέων, καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. Ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος πόλου. Ἐπομνύμι δὲ ὅτι ὃν πρότερον λόγον, ἢ στρατηλασίη ἡ βασιλέος ὥρμητο μὴ εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλάσειε, καὶ πεπυσμένος ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ὁμοίως πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἀχαρὲς πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ὁπόσιον, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν αἰτιᾶσθαι τὸν πόλεμον, μηδίζοντων δὲ τὸ πλέον. Ἐπὶ τοῦτο ὦν ἀνάγκην ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι, ἐπίφθονον μὲν τοῦ πλέονος ἀνθρώπων, ὅμως δὲ, τὴν γέ μοι φαίνεται ἐστὶ ἀληθέα, οὐκ ὀκνήσω. οἱ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ὁπόσιον κίνδυνον, ἐκλιπόντες τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες, ἀνὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ καὶ τῇ θαλάσσῃ, ὑδαμοὶ αὖ ἐπρῴωτο ἀνδρίζεσθαι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν καὶ τὴν θάλασσαν μηδεὶς νιν ἐπῴετο Ξέρξῃ, κατά γε αὐτὸν ἦν φέρειν τοιάδε ἐγένετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιβωτοὶ ἦσαν ἐλληνίδες Σικελίῃ τῇ Γελωνιησίοισι, προδόντες αὖ Λακεδαιμόνιοι τοὺς συμμάχους οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, καὶ πόλις ἁλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμοιωώθησαν. μεγάλα, μοιρωθέντες δὲ αὖ, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα γε ἀνδρηϊα, ἀπέθανον ἠνδραγαθίως. ἢ ταῦτα αὖ ἔσαδον, ἢ

1 Talthybii enim iram in nuncios incubuisse, nec cessauisse priusquam discessissent, *qui ad luendam pro illis pœnam mittebantur*, id æquitas postulabat: (*Gall. ad verbum, Le droict le portoit ainsi*) at vero ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob iram illam ascenderant, Nicolan Bulis, &c. *Sed nō videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus; præsertimque illud ἐξῆλθε, pro quo ἐξῆλθον lego. eo sensu quem hic indicaui, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.* 1 Non tamen quod mihi ver. esse vid. subtricebo. Si Athenienses impendentis periculi metu patriam deseruissent, aut non des. sed in ea permanentes, se Xerxi dedidissent, regi mari resistere nulli conati fuissent. quod si mari nullus Xerxi restitisset, terra certe ista cōtigisset: Quamuis muri à Peloponnensibus per Isthmum ducti essent multis loricis fulti, Lacedæmonii (vbi eos socii prodidissent, non sua quidem sponte, sed necessitate adacti, quippe quorum vrbes figillatim à classe barbari caperentur) soli remansissent: soli autem remanentes, præclaris in prœlio facinoribus editis, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic illis exitus contigisset, aut——

priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita vtrinq; sub Persis Græcia fuisset. Nam murorū apud Isthmum loricatorum quænam vtilitas fuisset rege mari potiente; à nemine quiui audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profecto non aberrauerit à vero. nam vtrò se illi applicassent, hiæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquū erat cum Medis non sentiens erexerūt: quique secundum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quę à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deferendam fuerunt, sed persistentes constituerunt excipere hostem sua inuadentem. Siquidem consultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: iisque factis apud templū quæ ritus postulabat, ædem ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respondit,

Quid miserande sedes populus? fuge ad extima terræ,
AEdibus & [1] globidæ desertis collibus vrbis.
Nam caput & corpus minime sincera manebunt,
Extremive pedes poterunt superesse manusve,
Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis vrgens [2] Asiægena curru.
Atque alias pleraque, tuas [3] non solius arces:
Permultaque deūm sœuis dabit ignibus ædes,
Quas ego præuidi iam nunc sudore [4] madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.

His auditis Athenienſium conſultores maximo ſunt mœrore affecti. quibus inter ſeſe agitantibus tam triſte reſponſum, Timon Androbuli filius,

—— ceteros Græcos Medorum partes iam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent: atque ita vtrobiet modo Græcia in potestatem Medorum veniret. Neque enim ex quoquam intelligere possum quid profuturi fuissent muri per Isthmum ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur, *i. quæ quum ita se habeant*, siquis Athenienses Græciæ seruatores extitisse dicat, prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Gr. mendis non caret. necesse enim est vt initio ante εἰ Ἀθηναῖοι emissam esse dicamus particulam ει, & non procul inde interpunctionem quæ est post Ξέρξῃ, inde translatam post θάλασσαν collocemus. Sed & hæc suspecta sunt, ἢ ταῦτα αὖ ἔπαθον, ἢ ποῦ τό.* 1 Pro, Globosæ, *id est, rotundæ.* 2 *Legit ἀσιηγενὲς. pro συεηγενὲς. & pro ablatiuo*, curru, *reponendus videtur accusatiuus*, currum, *vt hæc Græcis respondeant. tunc autem fuerit* Asiægena *dictum pro* Asiægenem, *vt siquis ex* Omnigenis *faciat accusatiuum* Omnigena *pro* Omnigenam. 3 *Recte legit τὸ σὸν, pro quibus in vulg. edit. habetur τόδον.* 4 Madere,

271

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φυγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τετραχοίδιος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε τὰ ποδία νέατοι, οὔτ' ὦν χέρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἀϊδηλα πέλει. κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συεηγενὲς ἅρμα δι-ώκων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπόλεῖ τυργώματα, καὐτὸ τὸ σὸν οἷον.
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεόμενοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. καὶ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, τοσσίδον κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἔξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ὀπικίδνατε θυμόν.

Τοῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορὴν τὴν μεγίστην ἐχρέωλογέοντο· προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπό τε κακοῦ κακοῦ κεχρημένους, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου

τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίῃσι λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ τοῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι,

" Ὦ ναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος,
" αἰδεσθεὶς τάς ἱκετηρίας τάσδε τάς τι ἤκομεν φέροντες. ἢ οὐ τοι ἀπιεμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ' ἂν ἡμῖν τελευτήσωμεν. ταῦτα λέγουσι ἡ πρόμαντις χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐ δυνατά Παλλὰς Διὶ ὀλύμπιον δέξιλάσασθαι,
Λιτῇσιν πολλοῖσι λόγοις τε μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
Τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος
Ἐντὸς ἔχει, κἀθεμόν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τῆχος Τριτογενὴς ξύλινον διδοῖ ἀμφὶς ὀπάζειν Διὸς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δ' σύ γ' ἱππόσιον μένε τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀτὰρ ἠπείρου τρέσσον, ἔσσυχος, ἀλλ' ἐνόησον
Νῶτον δὴ τρέψας, ἔπι τοι καὶ κάντιος ἔσται.
Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι (ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἐδόκεε εἶναι) συγγραφόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγειλαν ἐς τὸν δῆμον, γνώμῃ πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων τὸ μαντήιον, καὶ αἵδε συνεκύρησαν μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέπεσθαι. ἦν γὰρ ἀκρόπολις τοπάλαι τῶν Ἀθηναίων ῥηχῶ ἐπέφραχτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φράγμον, συνεκδάλλοντο τῷ τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ σφέας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπιέντας. τοῖς ὦν δὴ τὰς νέας λέγουσι εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἐσφάλλετο τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν

vir apud Delphos illustris suasit [1] hæc fere, vt sumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad consulendū suppliciter oraculū. Obtemperantes ei Athenienses dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum [2] palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri sumus, sed in hoc adyto ad obitum vsque permansuri. Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Pallas Olympia cum multis hortatibus vsa,
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item responsum, adamanti propinquans:
Nam captis reliquis quæ limes Cecropis orę
Intus habet, quodcunque sacer penetrale Citharon,
Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui soli inuicti tibi sint natisque saluti.
Tu vero aduentum peditumque equitumque quietus,
Terrestresque acies ne præstolare: sed hosti
Terga dato, vel si tibi fors erit obuius vsquam,
Diuina ò Salamis mulierum pignora perdes,
Vsquam vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam.

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati prioribus mitiora, postquam conscripserunt, Athenas rediere, reuersique ad populum recitauere: & quū aliæ multæ sententiæ essent oraculum interpretantiū, & eæ plurimum perplexæ, quidam è maioribus natu dixere, videri sibi deum respondere saluam fore arcem. olim enim Athenienſium [3] arcem præseptam vallo fuisse. & ii quidem interpretabantur vallum esse hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum significare naues: easq; ceteris omissis ædificari iubebant. [4] Verum eos qui aiebant naues esse ligneum murum, fallebant, *vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam.* Circa hos versus confundebatur eorum sententia

1 *Videtur phrasis Græca ὁμοῖα τῷ μάλιστα respondere potius Latinæ*, Vt qui maxime. *vt sit*, Vir illustris, *vel potius*, Vir spectatus, vt qui maxime. *vt illa verba Græca cum δόκιμος iungantur, non cum συνεβούλευε.* 2 Oliuę palmitum. *Non tamen simpliciter ἱκετηρίαι sunt oliuæ palmites, sed q. d. supplicatorii palmites oliuæ.* 3 Arx circumsepta vallo erat. 4 Sed eorum sententiam qui dicebant naues illum esse murum ligneum, euertebant hæc duo postrema quæ Pythia dixerat, Diuina at Salamis muliebria pignora perdes, Vsquam vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam. Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorū sententiæ ——

qui clas-

qui classem volebant esse ligneum murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam sententiam accipiebant, fore vt ipsi instructa classe ad Salaminem pugna nauali succumberent. Erat autem inter Athenienses quidam qui in primores recens peruenerat, [1] nomine Themistocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte coniectare: [2] quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienses spectaret vllo modo, non ita placide nobis deum fuisse responsurum, sed sic, O Salamis misera, pro eo quod dixit, O diuina Salamis: si circa eam sui incolæ forent oppetituri. Sed recte coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editum esse oraculum, non contra Athenienses. Itaque suadebat vt sese instruerent tanquam prœlio nauali certaturi, & tanquam hic esset ligneus murus. Hanc Themistoclis sententiam Athenienses potiorem esse censuerunt quam illorū qui interpretantes oraculum, dissuadebant apparatum pugnæ naualis: sed hāc esse in summa sententiam dicebant, non leuandam in hostem manum, sed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. Extitit & alia ante hanc Themistoclis sententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quę sunt è Laureo, esset in ærario Athenienſium, eaque esset æque diuidunda viritim denis in singulos puberes drachmis, tunc Themistocles hanc dissuasit Athenienſibus distributionem, sed ex pecunia classem ducentarum nauium ad Ægineticum bellum comparare suasit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ salutem attulit, cogens Athenienses nauticos fieri. & quanquam hæc classis in eum vsum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ cessit. Ista igitur iam præparata quū præsto esset, & alterā exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito post oraculū consilio, barbarū Græciā inuadentem cum nauib. op periri vniuersos, deo obsequentes, [4] vna cum Græcorum voluntariis. Et hæc quidem oracula Athenien-

CXLIII

CXLIV

Φαληρέων τὰς νέας ὁ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι τοῦτον τοῦτο ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, ναυμαχίῃ παρεσκευασμένους. Ἦν δέ τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρόσφατος νεωστὶ παριών, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὦν ἀνὴρ οὐκ ἔφη πάμπαν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε ὅ ἔπος εἰρημένον ἐὸν κακῶς, οὐκ ἂν οὕτω μοι δοκέειν ἠπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὦδε, Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπὸ τῶν, Ὦ θεία Σαλαμὶς· εἰ περ γὰρ ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ δὴ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι ὁ χρησμὸν, συλλαμβάνοντι τῷ ὀρθῷ, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρασκευάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας ὡς τάχιστα συνεβούλευε, ὡς τοῦτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστοκλέους ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἐῶντες ναυμαχίῃ ἀρτέεσθαι. ὅ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀντιτείνεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρῳ τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἕτερα τε Θεμιστοκλέι γνώμῃ ἔμπεσοῦσα ταύτῃ ἐς καιρὸν ἐτέχθη, ὅτε Ἀθηναίοισι, ἡμομβίων χρημάτων μεγάλων ἐκ τῶν μετάλλων, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι περιῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου ἔμελλον λαβέσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους, τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας ἑκατέων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν περὶς Αἰγινήτας λέγω. τοῦτο γὰρ ὁ πόλεμος συνέστας, ἔσωσε τότε τὴν λεγομένην τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. οἱ δὲ ἐς ὃ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗται τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προεποιήθησαν ἔτι πρόσθε ἐοῦσαι, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τε σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, δόντα δίκην τῇ Ἑλλάδι τὴν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πρὸ δημοσίης, πρὸς θεῶν πρόθυμος, ἅμα Ἕλλησι τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναί-

272

1 Cui nomen quidem erat Themistocles, sed vocabatur Neoclis filius. Is negabat *&c.* 2 Talia dicens, Si ad Athenienses spectaret illud carmen, non videtur mihi tam mite responsum redditurus deus fuisse, sed pro eo quod dixit Diuina at Salamis, dicturus fuisse At Salamis misera, siquidem circa ipsam sui incolæ essent oppetituri. Illi igitur qui recte coniectaret, *(id est, Illius igitur iudicio qui &c.)* deum aduersus hostes hoc oraculum non aduersus Athen. edidisse. 3 Ceterum alia quoque Themistoclis sententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat. *i. Ceterum opportune cedebat quod antea alii Themistoclis sententiæ primæ partes delatæ essent.* 4 Vna cum Græcis eadem voluntate præditis.

οισι ἐγένεε. Συλλεγομένων δὲ ἐς τὠυτὸ τῶν
τε Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων,
καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἅθ' ὅτα ἐδόκεε
βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων
πρήσσων καταλλάσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τὰς κατ'
ἀλλήλους ἐούσας πολεμίους. ἔσαν δὲ πρός τισι καὶ ἄλ-
λους ἐγκεχειρημένοι· ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοι-
σί τε καὶ Αἰγινήτησι. μαθὼν δέ, πιθανόμενοι Ξέρξεα
στρατὸν ἔχειν ἐπὶ Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο
κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος
πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμηχμίλω-
σιν ποιεύμενοι ἐπὶ Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην
ἄλλους πέμπειν τοὺς ἐπὶ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς
τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴ κως ἓν τε γένοι-
το πᾶν Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τοῦτο πρήσ-
σοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι
Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα, μεγάλα ἐλέ-
γετο εἶναι), οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέ-
ζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι
τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς
τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς
Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὸν βασιλέος στρατὸν,
ὡς ἐπαΐσαντο ἐλθόντες, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν
στρατηγῶν τὸ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπο-
λευμένοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκρατο θανάτου· Ξέρ-
ξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν
τὸν γνώμην, πέμπει τῶν πέντε δορυφόρων, ἐντει-
λάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶν-
τας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἐπὶ τούτοισι αὐτοὺς
κατέλαβον, ἦν ἤδη ἐς ὄψιν τὸν βασιλέος, ὃς ἐνθεῦ-
τεν πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευσε σφέας τοὺς
δορυφόρους τοιάδε σφέων δεῖξαι πρῶτα τε
τὸν πεζὸν στρατὸν ἢν τὸν ἵππον· ἐπεὶ δὲ ταῦτα δε-
δεγμένοι ἔασι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὸν αὖ αὐτὶ ἐλθόντας χώρην ἀσινέας. ἐπιλέγων δὲ ὃν λόγον
τόνδε, τοιάδε ἐκέλευε, ὡς εἰ μὲν ἀπόλοιτο οἱ κα-
τάσκοποι, ὅτ' αὐτὰ ἑωυτῶν πρήγματα τοιαῦτα
τοι Ἕλληνες ἔοιεν λόγου μέζω, οὔτ' ἄν τι τῶν πο-
λεμίων μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες.
νοσησάντων δὲ πυνθάνεσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη
ἀρκύσαι τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτῶν πρήγματα πρὸ
τοῦ στόλου τοῦ γινομένου, τοιοῦτόν σφέας τι ἰδίην
ἐλθεῖν, καὶ οὕτω οὐδὲ δέεσθαι ἐπ' ἀνδρὶ στρατη-
λατέοντας πρήγματα ἔχειν. Οἷα δὲ αὐτὸ αὖ-
τη ἡ γνώμη τῆγε ἄλλη. ἐὼν γὰρ ὁ Ἀβυδηνὸς Ξέρ-

sibus ſunt reddita. ¶ Coactis autem CXLV
in eundem locum Græcis qui per Græciam melius ſentiebant, interq; ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt ante omnia miſſas faciendum [1] pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienſes & Æginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decreuere cũ aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad cõtrahendam aduerſus Perſam belli ſocietatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, iubentes opem Græciæ ferre: eo animo vt ſi fieri poſſet, omnis vis Græca vnum eſſet, & ad idem agendum omnes incumberent, quanquam cal mitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnę eſſe, nec multo minores quam Græcorũ. Vbi hæc eis placuere, & in gratiã inter ſe rediere, principio [2] ſpeculatores in Aſiam tres viros miſere: qui quũ Sardis veniſſent, in ſpeculando regis exercitu deprehenſi ſunt, & à ducibus pedeſtrium copiarũ torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis ſententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehenſa ducum ſententia, mittit quoſdam è ſatellitibus, iubẽs vt ſi viuos adipiſcerentur ſpeculatores, ad ſeſe deducerent. Eos adhuc ſuperſtites adepti ſatellites, prehenſos in regis conſpectũ adduxerũt. Sciſcitatus rex qua de cauſſa veniſſent, præcepit ſatellitibus vt homines circumducerent, peditatum omnem equitatumq; oſtentantes: & eos, vbi contemplando illa expleti fuiſſent, ſine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuiſſet. Hoc Xerxes ea ratione imperauit quod cogitabat fore vt ſi ſpeculatores necati fuiſſent, neq; Græci præſciſcerent potentiam ſuam eſſe fama maiorem, neque quippiam ipſe læderet hoſtes tribus viris interemptis: at iſdem in Græciam regreſſis, fore vt Græci (vt ſe opinari dicebat) auditis rebus ſuis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret ſuſcipere moleſtiã de exercitu in eos ducendo. Hæc CXLVII
ſententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xer-

1 Fortaſſe πρῶτον χρημάτων πάντων reſpondet potius phraſi noſtræ, Deuant toutes choſes. Certe interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non poſſunt. 2 Rectius interpreteris exploratores hic & in ſequ. locis. vt alibi ipſe vocem illam Græcam reddidit: & paulo ante dixit, Ad res regis explorandas.

xes, vi-

xes, vidit naues curſum tenentes per Helleſpontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponneſumque portabant. quas vbi audiere eius aſſeſſores eſſe hoſtiũ, ſeſe ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quonam illæ tenderent: qui quum reſpondiſſent, Ad hoſtes tuos, domine, frumento onuſtæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodẽ quo iſti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento inſtructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatũ portant? CXLVIII Ceterum ſpeculatores illi rebus inſpectis dimiſſi in Europam rediere. ¶ Poſt quorum reditum Græci qui contra Perſam coniurarant, nuncios iterum Argos miſerunt. Quibus Argiui reſponderunt [1] res ſuas ita habere: Audiſſe ſe iam inde ab initio barbarum excitaſſe aduerſus Græciam bellum, & quum accepiſſent intellexiſſentque Græcos ſeſe colligere, tentaturos Perſę obſiſtere, principes fuiſſe mittendi Delphos qui deum conſulerent quid ſibi optime facientibus eſſet euenturum. (nuper enim ſex millia ſuorum fuiſſe interempta à Lacedęmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaq; de cauſſa ſe miſiſſe,) & iis qui miſſi fuerant interrogantibus, ſic Pythiam reſpondiſſe,

Finitimis inuiſe, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impune maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius reſpõderat. Poſtea vero quam nuncii Argos venerunt, ſenatumque ingreſſi mandata retulerunt, Argiui reſponderunt ad ea quæ dicebantur, ſe promptos eſſe in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percuſſo fœdere: ſed ea condicione vt dimidium imperii penes ſe eſſet. quanquam enim ius imperandi ipſorũ eſſet, tamẽ dimidio imperii ſe eſſe contentos. CXLIX Hoc aiebant ſuum ſenatum reſpondiſſe, quamuis diſſuadente oraculo ſocietatem contrahere cum Græcis: quod etſi formidarent, tamen properare vt fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi ſui in virilem ætatem adoleſcerent: hac videlicet ratione,

ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ, διεκπλώ-
οντα δι' Ἑλλησπόντου, ἔς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόν-
νησον χομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ παρέδροι αὐτοῦ ὡς ἐ-
πύθοντο πολέμια ἑωυτῶν τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἦσαν αἱρέειν
αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα, ὁκότε παραγγε-
λέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτοὺς ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ
εἶπαν, Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους δέσποτα σῖτον ἄγο-
τες. ὁ δὲ, Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ὅκεῖ
πλέομεν ἔφη καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ξύμ-
τυμμοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία
παραχομίζοντες; Οἱ μὲν οὕτω κατάσκοποι οὕτω
θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ὡς ἦσαν ἐς τὴν
Εὐρώπην. οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἔη
Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκόπων,
δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι
δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτοὺς γενέσθαι ὧδε. πυθέ-
σθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβά-
ρου ἐγειρόμενα ὅτι τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι δὲ,
καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες παρήσονται
προσλαμβάνοντες ὅτι ἂν Πέρσην, πέμψαι θεο-
πρόπους, ἐς Δελφοὺς ἂν θεὸν ἐπειρησομένους ὡς
σφι μέλλει ἄριστον ποιέουσι γενέσθαι. νεωστὶ γὰρ
σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμο-
νίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ
εἵνεκα πέμπειν. τὸν δὴ Πυθίην ἐπειρωτῶσι
σι ἀνελεῖν πάλιν,

Ἐχθρὲ μὲν κτίσεαι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω δὲ μεθόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος
ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα
σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ
δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελ-
θεῖν ὅτι τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμέ-
να. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκείσθαι ὡς
ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τεσσεράκοντα ἔτεα
εἰρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι
κατ' ὅμοιον πάσης τῆς συμμαχίης. καίτοι κατά γε τὸ
δίκαιον γίνεσθαι τῆς ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀ-
ποχρᾶν καὶ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν
λέξαι τὸν βουλευτήριον ὑποκρίνασθαι, καὶ ὧδε ἀπαγορεύοντος
σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὸν πρὸς τοὺς Ἕλληνας
συμμαχίην· πρόφασιν δὲ ἔχειν σφέας τοιήνδε λέγειν,
ἐπιδὰς, καὶ ὧδε τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι· ἵνα δὴ
σφι οἱ παῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τοιούτοισι τοῖσι ἔτεσι,

1 Hanc ſe rationem in ſuis rebus tenuiſſe. *Vel, ſe ita egiſſe.* Quum iam inde ab initio audiſſent quæ barbarus aduerſus Græciam moliretur, & fore animaduertiſſent vt Græci ipſos nihilominus quam ceteros aduerſus Perſam aſſumerent, ſe Delphos miſiſſe qui deum conſulerent &c. *Sed legendum eſt* οὐ παρήσονται, *vt ſit ad verbũ, Græcos non omiſſuros ipſos aſſumere. Sic aliquanto pòſt,* ἐπὶ δὲ σφέας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας. *in quibus etiam interpret. lapſus eſt Valla.*

μηδὲ ἀποδέων ἐουσέων ὅπι λέγεσθαι, ὡς ἄρα σφέας καταλάβῃ τοῖς πρόγονοι κακῶν, ἄλλο τοιοῦτο μηχανᾶσθαι τοῖς δὲ Πέρσῃσι, μὴ πλείω ποιέειν ἑωυτῶν Λακεδαιμονίων ἐπιτήκοους. τῶν δὲ ἀπέλλων τὸς ἀπὸ τῆς Σπάρτης τοῖς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, τοῖσι μὲν σπονδέων αὐτοῖσιν ἐς τὸς πλείους, τοῖσι δὲ ἡγεμονίης, αὐτῶν σφι πεπαλθαι ὑποχρίσασθαι· ἐν δὴ λέγειν, σφι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὐκων δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης ὀνδένα ἐᾶσαι πᾶσαν τῆς ἡγεμονίης. μὴ δὲ δύο τῶν σφετέρων ἀμύνηφον δὲ Ἀργείων εἶναι, κωλύσειν ὀνδέν. ὅτε δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ ἐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὸ πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλεσθαι μᾶλλον ἐπὶ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ἐπὶ σφέων αὐτῶν Λακεδαιμονίοισι. τοιαῦτα τε τοῖσι ἀγγέλοισι, τοῖσι δύο πρὸς ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή, τοιήσεσθαι ὡς πολεμίους.

Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος τοιούτου ἥκοντα ὁρμηθὲν σφέας τοιῆσαι· ὅτι τῷ Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τὸν λέγεται εἰπεῖν, Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης πάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπὸ οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τε καὶ Ἀνδρομέδης. ὅτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὐτε ὧν ἡμέας εἰκὸς ὅτι τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι συμφορέοντας, ἡμῖν αἰτιοῦσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ὡς γὰρ ἐμοὶ γίνεται κατὰ νόον, ὀδὰμοὺς μέζονας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται προθύμως ποιήσασθαι, καὶ τοιαῦτα μὲν ὀνδὲν ἀπαγγελλομένοις μεταπέμπειν· ἐπὶ δὲ σφέας τοιαλαμβάνειν τὸ Ἑλληνικόν, οὕτω δὴ ὅτι σαμένους, ὅτι οὐ μεταδώσοισι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμονίοις, μεταπέμπειν, ἵνα ὅτι τοιφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόδε ὂν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, τοσαῦτα ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ὂν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου τοιήματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱπποτίκου, καὶ τοὺς μετὰ τοῦτον ἀναβαίνας· Ἀργείους δὲ, ὂν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔμμενε τοῖσι ἐμμένει τὸν τοῖς Ξέρξεα φιλίην συνεχέα τοῖσι ἐξ ἀρχῆς. ἔξω.

ne si qua calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subiecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argiuorum à senatu, quidam è nunciis Spartanorum ita respondit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, vt responderent dicerentque, Spartanis duos esse reges, Argiuis vnum, ideo non posse fieri vt alterutri Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obineret. Ibi Argiui negare se perpessuros insolentiam, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quam Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nunciis vt priusquam occideret sol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argiui sic se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quo quum peruenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cepheï filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis aduersarios fieri. Sed potius domi vestræ vos considentes otium tenere. nam si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quam vos faciam. Hæc Argiui quũ audissent, rem confecisse dicuntur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popposcisse Græcos: sed quum ab illis reprehenderentur, tunc partem imperii popposcisse, gnari id Lacedæmonios non concessuros, vt hoc prętextu otium agerent. Cui rei competit, quod quidam Græcorum multis postea annis gestum fuisse memorant: Quum Susis Memnoniis alterius negocii gratia essent Athenienses nuncii, Callias Hipponici filius & collegę qui pariter ascenderant, contigit vt Argiui & ipsi per id tempus Susa mitterẽt nuncios, qui Artaxerxem an amicitiã quam cũ Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostib. haberẽtur.

1 *Fortasse phrasis Græca respondet potius nostræ, En auoir fait cas. Pro* ἀπυξιωσάμενους *autẽ legitur &* ἐπαγγελλομένους. 2 *Vide de annot. quæ proximam præcedit.* 3 A bello abstinerent. 4 Cum quibus istud congruisse. *vel*, Quibus consentaneum fuisse quidam Græcorum narrant quod multis post hæc annis contigit.

Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi ciuitatem amiciorẽ putare quam Argos.
CLII Verum an caduceatorem Xerxes Argos[1] miserit ad ea dicenda, & an Argiuorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere non possum, nec vllam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argiui proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorũ intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argiuis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in vniuersum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argiuos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quiduis præoptantes. Et de Argiuis quidem dictum est.
CLIII ¶ In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alii nuncii à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore,[2] posteri eius deorum inferorum sacerdotes illic perseuerauerunt, oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem eiecti, in Mactorium vrbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam[3] deduxit nullis virorum copiis adiutus, sed horum deorũ sacris, quę vnde acceperit, an ipse possederit, id vero dicere non possum. His sacris fretus,[4] eo deduxit illos vbi posteri sui deorũ sacrificuli essent. Quę res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunq; viro effici consueuerũt, sed ab eo qui sit[5] casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquam vt fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effeminatum ac viro molliorem.

βασιλῆα ὁ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φαίην, καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἄργεος φιλιωτέρην. Εἰ μέν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε τοῦτο λέξοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, ἢ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα τοῦ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· οὐδὲ τινα γνώμην αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὰ ὦν αὖτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πόλιτες ἀνθρώποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλαξάμενοι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακά, ἀπασάμενοι ἕκαστοι αὐτέων ἀποφέροιατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. ὥστε δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἴσχιστα πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι μέντοι γε οὐ πάντα ὀφείλω. καί μοι ἔστω ὅδε ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ τοῦτο λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ὁπλισάμενοι μυρίοι ὂν Πέρσην ὅτι τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδή σφι ἐς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ μάχη ἐγένετο, πρὸ δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι τοῖς τὰ παρεόντα λύπης. τὰ μὲν δὴ τοῖς Ἀργείων εἴρηται. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τοῦτου τοῦ γένος, οἰκήτωρ ὁ ἐν Γέλῃ ὢν ἐκ μὲν Τήλου τῆς ὅτι Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτισθείσης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. αὐτὰ δὲ γενόμενος οὗτος οἱ ἀπόγονοι ἱρεύοντο τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἐόντες, Τηλινέω ἐνὸς τοῦ τῶν προγόνων κτησαμένου τοιῶδε. ἐς Μακτόριον πόλιν ὑπὸ Γέλης οἰκισθεῖσαν, ἔτυχον ἄνδρες Γελῶοι, ἐσσωθέντες στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην αὐτῶν δυνάμιν, ἀλλ' ἱερὰ τούτων τῶν θεῶν. ὁκόθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο μὲν οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δὴ ὦν τοῖσι ἐσωθεῖσι κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάντας τῶν θεῶν ἔσονται. θώυμά μοι ὧν καὶ τόδε γέγονε περὶ τὰ τοιωθάομαι κατεργάσθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τὰ ἄπυλα τῶν ἀνδρῶν νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης διαρκέος. ὁ δὲ λέγων πρὸς τὸν Σικελίης τὸν οἰκήτορα τὰ ὑπερφίαλα τοῦτον πεφυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ.

1 Ad ea dicenda remiserit, & an Argiuorum nuncii ad interrogandũ Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp. 2 Eius posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, *vel*, *auriſtes sacrorum diis inferis*, fuerunt, quum Telines, vnus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisiuisset. *At Valla cum in aliis peccauit, tum in eo quod ita vertit quasi* κτησαμένου *legeretur, quũ tamen statim post in eadem re alteram lectionem sequatur.* 3 Reduxit. *sic & paulo post emenda.* 4 Eos hac condicione reduxit vt eius posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.* 5 *Sensus huius loci postulare videtur vt* ψυχὴ ἀγαθὴ *respondeat ad verbum ei quod dicimus Bon esprit: vt totum hunc locum sic interpretemur*, Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demũ qui acuto ingenio viriliq; robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, vt qui effeminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque* πρὸς τὰ *videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo vtimur præpositione* Ad, *quam dicimus*, Obstupuit ad has voces.

UNIVERSITAT

ὕτω μὲν νυν ἐκτήσατο τὴν τοῦ γέρας. Κλεάνδρῳ δὲ τῷ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μοῦνος Γέλης ἐπὶ ἔτεα, ἀπέθανε ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω δὲ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μὲν ἀνδρῶν, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταίκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μνησθεὶς δὲ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Νάξιον, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ ἄλλους, Συρηκουσίους τε καὶ τὰ βαρβάρων συχνούς, αὐτὴρ ἐφάνη ἐὼν ἐν τοῖσι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τὰ δὲ εἶπον πολίων τουτέων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδεμίην πέφευγε δουλοσύνην ἄλλος Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἐσπεσόντας ὑπὸ ποταμῷ Ἑλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ ὅτοι ὑπὸ τοῖσδε καταλέξαντες, ἐπ' ὥτε Ἱπποκράτεϊ Καμάρινα Συρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ὦν Καμαρίνα τυγχάνει. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα λυμανεύσαντα ἕξ ἔτεα ὦν ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ πόλι Υβλῃ, στρατοσάμιον ὑπὸ τῶν Σικελῶν, ὕτω δὴ ὁ Γέλων ὦν λόγῳ μὲν ὑπηρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ὑπὸ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶ) τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρχε αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ δοῦρμα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, σκηπτούχους ὑπό τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδοῖ τήν τε πόλιν καὶ ἑωυτόν. Οἷα δὲ ἐπεί τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὑπεκρατέων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ὑπερβὰς δὲ αὐτὸν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ ὄντι ἐπέτρεψε τὴν Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἐγένετο ἄπορτα αἱ Συρήκοσαι· αἰτίη δὲ παντὸς ἀνὰ τὸ ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τὸ μὲν δὴ, Καμαριναίους ἀποικίσας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀλλοίους, πολίτας ἐποίησε, καὶ Καμαρίνης δὲ ὁ ἄρχων κατέσκαψε· τὸ δὲ, Γελῴων ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν τοῦτο τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεομένους ἐς ὁμολογίην παρεσχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτέων πρήσας, ἀειρομένους τε πολεμον αὐτῷ, καὶ παρεδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε.

Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autem Patareo, qui septem annos Gelæ tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autem viro Geloo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum vnus erat Æneside mus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu post ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauitque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracusamos. quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthii Corcyraique liberauerunt: sub hac tamen condicione, vt Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblam periit. ita Gelon per cauisam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prælio vicit, ipse Geloorum imperium [1] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [2] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruis qui Cyllyrii nominabantur ciectos, in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbem & seipsam dedit. Quam Gelon vbi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibique Syracusas habuit, & quidem pro omnibus vrbibus, ideoque ea ciuitas confestim [3] excurrit atque propagata est. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedit, Camarina euersa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissent, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectũ iri putabant, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit:

1 *Omittit ἔργῳ quod respondet præcedenti λόγῳ. q. d. Dum verbo illos ad conseruandum suum imperium adiuuat, ipse non iam verbo, sed facto illud inuasit.* 2 Post hoc autem insperatum lucrum. *Id est, Quum autem ei nihil tale speranti iam tantum bonum obtigisset.* 3 Incrementum vigoremque assumpsit.

at plebem

at plebem Megarensem quæ belli mouendi fuerat exors, quæque nihil mali se passuram exspectabat, Syracusas adductam venundedit, ex Sicilia asportandam. Idem hoc fecit Eubœensibus qui sunt in Sicilia, proceres à plebe distinguens. Hoc autem ideo de vtrisque fecit quod arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorũ, posteaquam Syracusas coramque venerunt, ita loquuti sunt, LACEDAEMONII pariter & Athenienses eorumque socii nos misere ad te in societatem assumendum aduersus barbarum. nam prorsus audisti bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Hellesponto, virũ Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem: per simulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in suam potestatẽ. Tu igitur, cui magna potentia adest, nec minima Græciæ portio, quum sis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à seruitute vindicant, eamq; vna cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaq; pares inuadẽtibus nos: quod si è nobis alii proditores fuerint, alii otiosi sedeãnt, id syncerum quod supererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum est ne omnis Græcia pessum eat. Neque enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te non esse venturum: quinimo hoc ante caueris. nobis nanq; opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ lætus plerunq; est exitus. Hęc legati dixere. Quibus respondens Gelon, [1] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationem, qui ausi estis me adire, hortantes ad ineundã aduersus barbarum societatem: [2] quum ipsi me orantem prius aduersus exercitum barbaricum recusaueritis socium. nam dum mihi erat cũ Carthaginensibus certamẽ, [3] incumbenti ad vltionem necis Doris Anaxandridæ filii de Ægestanis exigendam, offerebamque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque [4] voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluistis.

1 His verbis, quibus eos vehementer vrgebat, vsus est. 2 Quum ipsi petenti mihi aduersus exerc. barb. ferre opem recusaueritis. 3 Et obtestabar vt pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægestanis reposceretis, offereb. 4 Commoditates prouenerunt.

„ Ὃ δὲ κατ' ὑμέας, τάδε πρήσσεται ὑπὸ βαρβάροισι
„ νέμεται. Ἀλλ' ἐῶ γὰρ ἡμῖν καὶ ὅπως ὕστερον κατ-
„ έσῃ· νῦν δὲ ὅπῃ τάχιστα ἐκπεπλήλυθε ὁ πόλεμος καὶ
„ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆστις γέγο-
„ νε. ἀπιμὶς δὲ ἔπεος ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώ-
„ σομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖμός εἰμι βοηθέειν, παρεχόμενος
„ δικηοσίας τε τεσσέρεας, καὶ δισμυρίους ὁπλίτας, καὶ
„ δισχιλίους ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δις-
„ χιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵππο δρόμους
„ ψιλούς. σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἐστ' 10
„ ἂν ἡμαπολεμήσωμεν, ὑπόδεγμαι παρέξειν. ἐ-
„ πὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρα-
„ τηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι
„ τοῖς ὃν βάσσαιμι· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν
αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι. Τα-
ῦτα ἀκούσας οὔτε ἐωυτὸν ἐκράτησε ὁ Συάγρης, εἰπεῖν τε
„ πάλαι, Ἦ κε μέγ' οἰμῴξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέ-
„ μνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὸν ἡγεμονίην ἀπο-
„ εσπερεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλ-
„ λὰ τούτου μὲν τῶ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅκως τὸν 20
„ ἡγεμονίην τοι δώσομεν. Ἀλλ' εἰ μὲν βούλεαι
„ βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἵδρυο ἀρξόμενος ὑπὸ Λακε-
„ δαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ
δὲ μηδὲ βοήθει. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ὅπῃ ὦ-
„ ρεα ἀπεσεσαμμένους τοὺς λόγους τῶν Συάγρεω, ὃν
„ τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε
„ Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα καπίσπαι ἀνθρώπῳ, φιλέει
„ ἐπαναγειν δυνάμον. σὺ μὲν τοι ἀποδεξάμενος ὑ-
„ βρίσματα ἐς τὰ λόγῳ, οὐ με πείσεις ἀσχήμονα
„ ἐπὶ τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω προ-
„ χεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
„ προέχεσθαι, στρατιῆς τε εὐπορίῃ πολλαπλασίης ἡ-
„ γεμόνα, καὶ νεῶν πολὺ πλεόνων. Ἀλλ' ἐπεί τε ὑ-
„ μῖν λόγος οὕτω προσωπίτης κατίσταται, ἡμεῖς τοι
„ ὑπαείξομεν τῶν ἀρχαίου λόγου· εἰ τῶν μὲν πεζοῦ
„ ἡμεῖς ἡγεόμεθα, τῶν δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἀρέ-
„ σκει τῶν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τῶν πεζοῦ ἐγὼ
„ θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑμέας χρεών ἐστι ἀρέσκεσθαι,
ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν
δὴ ταῦτα προεβάλλετο. Φᾶσις δὲ ὁ Ἀθηναί- 40
ων ἄγγελος τῶν Λακεδαιμονίων, ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ
„ βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεόμενοι ἦλ-
„ θομεν ἡμεῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ δ'
„ ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψῃς μὴ ἡγεμόνος τῆς Ἑλλά-
„ δος, ὑποφαίνῃς· ὡς δὲ στρατηγήσῃς αὐτῆς, γλίχεαι.

ἔσομαι

ἀμείβετο μὲν τοῖσδε,

1 Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideant licet. *id est, Per vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.* 2 Nunc postquam translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opem ferre paratus sum ducentarum triremium *&c. Est tamen ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodemque modo deinceps.* 3 Lacedæmoniorum nuncium anteuert.

1 Itaq;

1 Itaque quantum ad eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præesse postulas, suffecerit nobis Athenienſibus ſilentiũ agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro vtriſque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poſcis vt vniuerſæ claſſi præſis, ita habeto: nos, etiam vt Lacon permittat, non eſſe permiſſuros præeſſe te claſſi. noſtrum enim munus hoc eſt, niſi Lacedæmonii id velint: quibus præeſſe claſſi volentibus non contradiceremus, alteri vero cõcederemus nemini. nam alioqui fruſtra 2 plus nauium quam ceteri Græci poſſideremus, ſi Syracuſanis imperium cederemus, qui ſumus Athenienſes, & antiquiſſimæ originis, ſoliq; Græcorum qui nunquam ſolum vertimus: è quibus virum inſtruendo ornandoq; exercitu aptiſſimum Homerus etiã 3 verſificator ait Ilium veniſſe: vt non ſit dedecus nobis iſta commemorare. His Gelon iſta reſpondit, Hoſpes Athenienſis, 4 apud vos qui præſint habetis, qui ſubſint non habetis. Quocirca quum nihil cedere ſed totum obtinere velitis, quamcelerrime hinc retro abſcedatis, renunciaturi Græciæ, ver ex anno illi 5 exaruiſſe. Cuius dicti ſenſus hic eſt, 6 quum conſtet probatiſſimã anni partem eſſe ver, talem eſſe ſuum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quaſi quodam vere, quòd illi exareſceret, non inita ſecum ſocietate. ¶ Hoc reſponſo Gelonis accepto nuncii Græcorum profecti ſunt. Poſt hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro eſſent, tamen indignum atque intolerandum ſibi ratus vt profectus in Peloponneſũ ſubeſſet Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus eſſet, omiſſa hac via aliam iniit. Nam vbi primum audiit Perſam tranſmiſiſſe Helleſpontum, miſit cum tribus 7 biremibus Cadmum Scythis filiũ Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obſeruandum quo caſura eſſet pugna: vt ſi barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: ſin vincerent Græci, rurſus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrannidem Coorum à patre accepiſſet

ὅσον μὲν νυν πρηγμα τῶν Ἑλλήνων στρατῶ ἐδέου ἡγέ-
εσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἔ- 277
χειν, ὅπισα μύοισι ὡς ὁ Λάκων ἱκανός τι ἔμελλε ἔ-
σεσθαι, ἢ ἐς ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος. ἐπεί
τε δὲ ἀπάσης ἀπελαυνόμενος δέκεαι τῆς ναυτικῆς
ἀρχῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι, οὐδ' ἂν ὁ Λάκων ἐπ-
ίη τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γάρ
ἐστι αὕτη γε μὴ αὐτέων βουλομένων Λακεδαιμονί-
ων. τάδε τοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀ-
πιτείνομεν, ἄλλῳ δὲ παρίεμεν οὐδενὶ ναυαρχέειν.
μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάρεσχον Ἑλλήνων στρατὸν πλεί-
στον εἴημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκοσίοισι ἐόντες Ἀθη-
ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν
ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες ἀμελανάγχαιαν Ἑλ-
λάδα ναυσὶ οἰκήσαντες, ἄνδρα ἄριστον ἔ-
φησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε κατὰ στρατὸν Ἀχαιοσι. ὥστε οὐκ ὀνειδος ἡμῖν ὅστις οὐδεν λέγειν τα ἰοι-
ῶπα. Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
ὑμῖν οἰκατε τὰς ἀρχοντας ἔχειν, τὰς δ' ἀρξομένους
οὐκ ἐπιτρέπετε ἔχειν ὅ τι μὴ ἐθέ-
λετε, οὐκ ἂν φθαίητε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασ-
σόμενοι, καὶ ἀπέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι οὐκ τὸν σεαυτῆς
ὅρκον ἔαρ αὐτῇ ἐξαραιρῆσθαι; ὁδὶ δ' ὁ νόος τοῦ ῥήματος, ὃ
ἐθέλεις λέγειν. δῆλος γὰρ ὡς ἐν τῷ σεαυτοῦ ὅστι ὅ ἔαρ
δοκιμώτατον, ἦν δ' ἐγὼ τῶν Ἑλλήνων στρατηίης, τὸ ἐμαυτῆς
στρατιήν. τεθεισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐμαυτῆς
συμμαχίης, εἴκαζε ὡς εἰ ὅ ἔαρ ἐκ τοῦ σεαυτοῦ
ἐξαραιρημένον εἴη. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων
ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ τοῖς ταῦτα δείσας μὲν πε-
ρὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δύνωνται ὁν βάρβαρον ὑ-
ποβαλέσθαι, δεινὸν ἔ γε οὐκ ἀναγκαῖον ποιησάμενος
ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαι-
μονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν
ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα
ἐπύθετο ὁν Πέρσην διαβεβηκότα ὁν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τεσσὶ Κάδμον τὸν Σκύ-
θεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα
πολλὰ, καὶ φιλίους λόγους, καραδοκήσοντα τὴν μά-
χην, ἢ πεσέεται· καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε
χρήματα αὐτῷ διδόναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῶν
ἄρχει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὑπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, ὢν τῶν τοιούτων παρεσκευασμένος ἐδὲ πάθεος τὴν τυραννίδα Κώων,

ἔαρ ἄξυλον

277

τοιαῦτα

.ι.

.ια.

1 At nos ad illam quidem tuam petitionem qua vniuerſi Græcorum exercitus imperium poſtulabas, ſilentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum reſponſo eſſe volentes, quod pro vtriſque ſufficere poſſe ſciebamus: iam vero, quum tu vniuerſo imperio excluſus. *i. poſtquam denegatum tibi eſt vniuerſum imperium*, nauale poſtules, ita habeto, nos ne permittente quidem id Lacedæmonio, permiſſuros. 2 *Legit πρὸ ἄλλων, non πόρρω λόν.* 3 Poeta 4 Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item. 5 Exemptum eſſe. *Vel, ablatum eſſe.* 6 Sicut ver in anno præcellere conſtat, ita ſuum exercitum Græco *præcellere.* Ideoque Græciæ, quæ ſua ſocietate priuaretur, idem contingere dicebat ac ſi ei ex anno ver exemptum eſſet. 7 Nauibus quinquagenũm remorum.

ὦ βασιλεῦ, ἐκὼν τε εἶ, καὶ δικαίῳ ἐπὶ σοὶ οὐδενὸς, ἀλλ' ὑπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τοὔνομα. τοῦτον δὴ ὧν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιῷδε τρόπῳ ἀπικόμενον, καὶ δικαιοσύνῃ, πρὸ οἱ αὐτὸς ἄλλῳ σοφίῃ δεδεγμένος ἔτυγε, ἔπεμπε. ὃς δὴ τοῖσι ἄλλοισι διαφοίτοισι τοῖσι ἐς ἑωυτὸν ἔργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τετέων ἐλείπετο. κρατήσας δὲ μεγάλων χρημάτων, τὰ οἱ Γέλωι ἐπετράπετο, παρεὸν καταρέζαι, οὐκ ἐτέλεσε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαυνόμενος, καὶ δὴ καὶ ὁκόσος ἀπῆκτο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὁμοῦ καὶ μέλλων δρέξας ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐδοκίησε αὐτοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουναρχέοντος ἐξελαθεὶς ἐκ Ἱμέρης Τήλλος ὁ Κληνίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτοὺς ὃν χρόνον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἐβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τεσσεράκοντα μυριάδας, καὶ στρατηλάτην αὐτέων, Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων εὐνόμου βασιλῆα. τούτῳ ξείνην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα δὴ τὴν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω γυναῖκα, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, παῖδα ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγε μὲν ὑπὸ τὴν Σικελίην, πομπέων τῷ πενθερῷ. Τηείλλῳ γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεω, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. ὥστε δὴ οὐκ οἷόν τε ἦν μὴ οὐ Γέλωνα βοηθέειν οἱ Ἕλλησι, ἀποπέμπει ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πειθοῖ δὲ καὶ τάδε λέγεται, ὡς συνέβη τὰ αὐτὰ ἡμέρης ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ὑπὸ Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τῷ δὲ Ἀμίλκᾳ, Καρχηδόνιον ἐόντι τὰ πρὸς πατρὸς, μητρόθεν δὲ Συρακούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην, Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολὴ τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἑαυτὸν τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυθόμενον. ὅτε μὲν ζῶντα, ὅτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· ὁ πᾶν μὲν ἐπεξελθὼν διζήμενον Γέλωνα. Ἐπεὶ δὲ ὑπὸ αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκάσαι χρεὼν μοι ἐστὶν, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο μὲν λέγεται ἐλκῶσαι τὸν σύσσιτον· ὁ δὲ

[1] satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam, sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atque in Siciliam abiit. vbi vna cum Samiis vrbem Zanclam (cuius nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modum profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta, hoc non in postremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commissum interuertere quum posset, noluit, sed posteaquam Græci pugna nauali superiores extitere, Xerxesque cum exercitu abiit, ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmoniis animo, fuisse laturum Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius ejectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone Æneſidemi filio Acragantinorum monarcho, adduxisset per id tempus Phœnicũ & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorũ & Sardonũ & Cyrniorũ trecẽta millia, duce eorum Amilcare Hannonis filio Carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitii necessitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, vlciscendi soceri caussa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniã. Præterea aiunt iidem contigisse vt eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidẽ Carthaginensis, à matre vero Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quũ conflixisset, prœlio victũ, è conspectu fuisse ablatum audio, nec vsquam gentium aut viuum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem colentes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarẽt, (tandiu enim extractum fuisse prœlium)

[1] Bene stabilitam, *vel, constitutam*, nulla premente calamitate, sed iustitiæ exercendæ studio, *vel, sed iustitiæ amore, ad verbum, Sed pra iustitia*, in medium Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

interea

interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora [1] aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam versis, vt erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, siue hoc modo, vt Phœnices, siue alio, vt Carthaginenses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis coloniis, tum præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. ¶ Corcyræi autem aliud nunciis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuncii qui in Siciliam ierant, adissent, & iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectui habendam de salute periclitantem: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse quam vt primo quoque die ferirent: ideoque sibi, quoad possent, illam esse adiuuandam. Hæc illi aspectu specciosa responderunt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxere: ægreque digressi, Peloponneso applicauere, ac circa Pylon ac Tęnaron orę Lacedæmoniorum naues in statione statuere: obseruantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes fore vt Græci superarent, sed opinantes Xerxem multo superiorem victæ Græciæ imperaturum. [2] Itaque curauere vt hæc verba apud Persam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & nauium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen aduersum te ire noluimus, aut quippiam tibi molestiæ facere. Hæc dicendo sperabant se plus aliquid quam ceteros ablaturos. quod etiã (vt mihi videtur) contigisset. Ad Græcos autem excusationem parauere, qua etiam vsi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem nõ attulissent, dixere sexaginta se triremes armauisse, sed per vẽtos etesias superare Maleã nequisse. [3] Atq; ita ad Salaminẽ se non cõtulere, nec vllius cladis pugnæ nauales participes fuere. Et isti quidẽ ita Græcos à se summouerũt. ¶ Cretes autem,

[1] Adolentem in pyra ingenti: [2] Operam igitur dabant, *vel, de industria id faciebant*, vt possent hæc Persæ dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci assumerent, *pro, aduocarent*, licet potentiam non minimam haberemus, & non paucissimas naues suppeditare potuissemus, sed plurimas secundum Athenienses, aduersum te ire noluimus. [3] Atque ita factum fuisse vt Salaminem non peruenirent: & quòd à pugna nauali abfuissent; in eo se minimè malitia vlla vsos fuisse.

ἐπεί τε σφέας παρελάμβανον οἱ ἀπὸ τούτων τῶν ποιέων τα-
χθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες χρη-
σμῳδοὺς ἐς Δελφοὺς, ὃν χρεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι
ἄμεινον γίνεται πυθομένους τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη
" σφι ἀποκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ὅτι μέμφεσθε ὅσα ὑμῖν
" ἐκ τῶν Μενελάῳ πυθομένων Μίνως ἔπεμψε,
" μηνύων δακρύματα. ὅτι οἱ μὴ ὑπ' αὐτῷ ἐν τῇ Καμίκῳ θάψαντι ἐτύγχανε·
" ὑμεῖς δὲ
" τοῖσι τῶν ἐκ Σπάρτης ἁρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀν-
δρὸς βαρβάρου γυναῖκα. ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπ- 10
ενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς πυθοῦς. Λέ-
γεται γὰρ Μίνω κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμε-
νον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλεόμενην, ἀπο-
279 θανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· ἀναὶ δὲ χρόνον Κρῆτες, δεύ-
σφεα ἐπιστρώσαντες, πλῆθος, πλὴν Πολιχνιτέων τε
καὶ Πραισίων, ἀπικομένους σφέας μεγάλῳ στόλῳ ἐς Σικα-
νίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον· (τὴν
κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι οἰκέοντο) τέλος δὲ, ἀδυ-
νατέοντες οὔτε ἑλεῖν, οὔτε προσκαθῆσθαι, λιμῷ σφε-
ας ἐάσαντες, ἀπολιπόντες οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἰήπυ- 20
γίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χει-
μῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέ-
ντων δὲ τῶν πλοίων, (ἀδελφεὴν γὰρ σφι ἔπεκρε-
δνὼ ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν
κτίσαντας, καταμείναι τε καὶ μεταβαλόντας, αὐ-
τὶ μὲν Κρητῶν, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι,
αὐτὶ δὲ τῆς νησιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης
πόλιος τὰς ἄλλας οἰκῆσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρό-
νῳ ὕστερον πολλῷ ξεσαντες αὐτοὺς, προσκτήσαντο με- 30
γάλως. ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος δὴ
ἐγένετο πολλῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτούς τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου
ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι πρὸς
τοὺς Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τεισχίλιοι οὕτω. αὐ-
τέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπῆν ἀριθμός. ὁ δὲ Μί-
κυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου
κατελέλειπτο τοῦτ'. ὅστερ οὗτος ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου,
καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκαδίην οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν ὀ-
λυμπίῃ τοὺς πολλοὺς καὶ ἐλαφρούς. Ἀλλὰ τὰ μὲν
κατὰ Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίους, τῶν λόγου μοι 40
παρενθήκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖ-
σαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε
ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας. τρίτῃ δὲ γενεῇ
μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τροϊ-
κά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φανῆναι ἐόντας
Κρῆτας πρόφρονας Μενέλεῳ. ἀπὸ τουτέων δὲ σοι

1 Quam mea ætate Acragantini tenebant: 2 Continentis habitatores: 3 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interieci. Porro in Cretam, postquam desolata fuit, Præsii &c.

postquam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputare vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt vlti eædem Minois in Camico factam: vos autem vlti estis illis mulierē è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferēdo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ allata occubuisse: interiecto deinde tēpore omnes Cretes, prēter Polichnitanos & Præsios, diuinitus instructos, cū magna classe in Sicaniā traiecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adortā, in terrā fuisse eiectos: laceratisque nauibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes vrbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis [2] cōtinenticos: & ab vrbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini euertentes, nequam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuiū adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complures q; statuas in Olympia consecrauit. [3] Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos

Troia

Troia reuersos vnà cum suis ouibus fame pestilentiaque correptos, iterumq; desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretensibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit. ¶ At Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Aleuadæ excogitāssent. nam quumprimum audiere Persam traiicere in Europam, nuncios ad Isthmum mittunt, vbi prouisores Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendū. Ad quos postquam venere nuncii Thessalorum, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicū ingressum custodiri expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli tutamen. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante ceteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, nullā potestis iniungere necessitatem. [1] Nulla namq; fortior necessitas est quam imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis comparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quę Græci illuc mittendū decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendū. Exercitus, vbi coactus est, per EVripum nauigauit. Qui postquam ad [2] Algas Achaiæ peruenit, egressus, relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressum qui ab inferiore Macedonia Thessaliā fert, iuxta amnem Peneū inter Olympū & Ossam montes. Ibi castra posuere. Græci, ad decem millia armatorum coacti: quibus aderat Thessalorū equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidē, EVæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquā [3] nō esset è regio genere: ex Athenien sibus autē, Themistocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati sunt. aduenerūt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuncii, suasū eis vt illinc decederēt, ne in illo ingressu perstātes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet multi-

1 Nullo enim modo necessitas impotentiā superare potest. *Vt accipiamus* impotentiam *pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione potest vt quis ad id faciendum cogatur quod facere non potest.* 2 Allon Achaiæ. *Infra autem pro iisdem verbis,* Ἄλλων τῆς Ἀχαΐης, *habet* Litoralis Achaiæ. 3 *Sic & ver. cod. Graddunt negatiuam particulam.*

ἐπὸ νοσήσαι. ἐκ Κρήτης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν ἐλθεῖν καὶ ἀνδρῶν καὶ τοῖσι προβάτοισι. ἐς τε δεύτερον ἐρημωθεῖσης Κρήτης μετὰ τῶν ἐκπολίσιων, τρίτους αὐτόθι νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ἐκμηνήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους πυθέσθαι τοῖσι Ἕλλησι. Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τοιῆσδε ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἐῴλαπε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν ὄν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς ὃν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἔσαν ἀλισμένοι τῶν βουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων τῆσι τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τάχιστα τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα Ἑλλὰς ὑπ' ἡμέτερη τῷ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, δέδισμεν ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γὰρ τοι προκατημένους τοσούτους τε τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μούνους χρὴ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βοηθέειν δὲ σὺ βουλόμενοι, ἀναγκαίην ἡμῖν ὁδὸν εἰρύσσατε. οὐδαμῇ γὰρ ἀνασχόμενοι δώσομεν δι' ἀνάγκην χρέσσοσιν ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες τοῖσι ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι' Εὐρίπου· ἀποκόμενος δὲ τῆς Ἀχαΐης ἐς Ἄλλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς ἵππους αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὄρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυριάδας ὁπλίτας συλλεγέντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρήνου τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, ἡγεόμενος μούνου ἐὼν οὐ τῶν βασιλητέων. Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι τῶν ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβάλοντο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τὸ ἐπιόντος.

CLXXII

CLXXIII

CLXXIV

280

σημαίνοντες τό τε πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καί σφι εὔνοος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίη ἦν τὸ πεῖθον, ὡς ἐπύθοιτο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη
γρ. ἐσβολή, ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην ″ στρατιή, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ᾽ ἔτι ἐνδοιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοιτο βασιλέϊ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεί τε ἀπικέατο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐ-
γρ. ἐξ βουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ″ ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν δι᾽ ἣν ἥλωσαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ᾔδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἤπερ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολήν, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ἐπὶ γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστί, ὥστε πυνθάνεσθαι
γρ. ἑκατέρους τὰ κατ᾽ ″ ἑτέρους ἐόντα. Οἵ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι· τοῦτο μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δέ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ᾽ ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ᾽ ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν κατά τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἐόντας ἐοῦσα ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν κατὰ Φοίνικα ποταμόν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην. τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεα.

multitudinem terrestrem nauticamque indicando. Horũ consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperauerunt. Quanquam mihi videntur metu quoque id suasisse, quod audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Peræbos, in superiori Macedonia, iuxta vrbem Gonnon: quà & transiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. CLXXIIII Hæc fuit in Thessaliam sumpta expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, & Abydi iam agebat. A sociis autem deserti Thessali, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos transiere vt in rebus gerendis sese regi præstiterint vtilissimos. CLXXV ¶ Græci autem ad isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, consultabant & qua ratione bellum gerendum statuerent, & quibus in locis. vicitque hæc sententia, vt præsidio aditũ Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur & angustior quam ille Thessaliæ, & solus ipsorum terræ propinquior. Nam semitam qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius [1] quam ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditum vt tuerentur decreuere, ne barbarus transiret in Græciam, vtque classis proueheretur in Histiæotidem oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se vicina sunt, vt audiri vtrinque possint quæ apud alteros gerantur. CLXXVI Quæ loca ita se habent: Artemisium quidẽ à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur traiectum, qui est inter insulã Sciathum & continentem Magnesiæ: ab angustiis autem EVbœæ iam Artemisium excipit litus, in quo est Artemidis, *id est*, *Dianæ*, templũ. Ingressus vero in Græciam per Trachinem, vbi arctissimus, dimidii iugeri est. quanquã ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postque Thermopylas: iuxtaque Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumen Phœnicem, prope vrbẽ Anthelã solùm agendo vehiculo via sufficit. Thermopylarum autem quod ad hesperum vergit, mons est inaccessus & prealti præcipitii, protentus vsque ad QEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadosis.

1 Quam peruenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiuerunt.

In hoc

In hoc autem ingressu sunt θερμὰ λουτρά, *id est, calida lauacra*, quæ χύτρους, *id est, ollas*, indigenæ vocant: & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus, murus ædificatus erat, super quem olim πύλαι, *id est, portæ*, erant. Eum autem ædificauerant Phocenses metu Thessalorum, ex quo illi ex Thesprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc possident. & quia Thessali conabantur eos subigere, hoc præsidio imposito se tutabantur: aquamque illam calidam ingressui induxere, vt esset lacunosus locus: omnia excogitantes ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iam vetustate erat collapsus: quo rursus excitato, visũ est illis faciendum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Est autem proxime viam vicus nomine Alpeni, vnde frumentari Græci statuerant. CLXXVII Et hæc quidem loca visa sunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atque ratiocinati, vbi barbari neque multitudine neque equitatu vti possent, ibi illos Græciam inuadentes excipere statuerunt. Postea vero quã Persam in Pieria esse audiere, ex Isthmo digressi sunt: peditatus ad Thermopylas insidẽdas, ceteri mari, ad Artemisiũ. CLXXVIII Dum autem Græci (vt cuique præceptum erat) propere ad succurrendũ tendunt, interea Delphi deum consuluere, de seipsis pariter & de Grecia soliciti. His responsum est vt ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, cum iis primum Græcis communicauere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod barbarum magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thya, vbi fanum Thyæ Cephisi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hostias illi immolauere: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propitiant. CLXXIX ¶ Nauticus autem Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus nauibus velocissimas recta misit in Sciathum, vbi erãt tres præsidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: quæ præuisis barbarorum nauibus, in fugã se proripuerunt. CLXXX Sed ex iis Trœzeniam, cui prẽerat Praxinus, insequuti barbari, continuo excipiunt. Deinde [1] strenuissimum quenque propugnatorũ eius ad proram adductum,

ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ᾽ αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τήνπερ νῦν ἐκτέαται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαί σφεας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθείη ὁ χῶρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅκως μή σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώρην. τὸ μέν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτίζεσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μέν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδεοι. ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε πλήθεϊ ἕξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μέν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δέ, κατὰ θάλασσαν ἐπ᾽ Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλλη-
νες κατὰ τάχος ἐβοήθεον διαταχθέντες· Δελφοὶ δ᾽ ἐν 281
τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδηκότες. καί σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὔχεσθαι. μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι. καί σφι δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ″ ἀπεδέξαντο ἐν Θυίῃ, (τῇ- γρ. ἀπέδεξαν
περ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ᾽ ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει) καὶ θυσίῃσί σφεας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι δέκα, ἰθὺ Σκιάθου· ἔνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀττική. προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες, ἐπὶ τὴν πρῴρην τῆς νηὸς

1 *Videtur totum hunc locum aliter legisse, aut non intellexisse.*

ἔσφαξαν, Ἀμφιδίζιοι ποιήμιοι δὲ εἶλον τῶν Ἑλλήνων τοῦτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τοῦτο ὄνομα τοιόνδε τι ἐγένετο. Ἡ δὲ Αἰγινητέων, τῆς ἐπεπράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ πάσῃ σφι δόρυβον παρέσχε, Πυθέω τοῦ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γνωμένου ἐν τῇσι ἡμέρῃσι ταύτῃσι· ὃς, ἐπείδη ἡ ναῦς ἁλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντέσχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπασι. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔτι ἔμπνους, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπεβάτευον, θωμάσαντες τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἐποίησαν μιν μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι ἢ τοὺς ἄλλους ἐν τῇσι νηυσὶ ἔνδεκα ἡμέρας, παρέντες μετὰ τοῦ βασιλέος ἐξέλασιν οὐκ Θέρμης. ὁ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πυνθανόμενοι δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης ὅτι Σηπιάδα τε καὶ ὄνα αἰγιαλὸν ὃν μεταξὺ Καστανέης πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθής τε καὶ κακῶν ἔμπλεως ὁ στρατὸς καὶ πολλὸς ἦν τὴν νῆα ἐπὶ (ὡς ἐγὼ συμβαλέομαι) πόσον· τὰ μὲν γὰρ τῶν νεῶν τὰ ἀπὸ Ἀσίης ἑξήκοντα καὶ διηκόσιαι ἐγένοντο, καὶ χιλιέων· τὰ μὲν δὴ ἀρχαῖα ἑκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον, πεντήκοντα καὶ διηκοσίους μυριάδας, καὶ ἑξακισχιλίους, καὶ τριήκοντα ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἑκάστῃ νηΐ· ἐπιβάτευον δὲ ὑπὲρ τοὺς ἐγχωρίους ὑπὲρ τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ὑποχωρίων ὑπερβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, τριήκοντα ἄνδρες. τοῦτο δὴ ὁ ὅμιλος γίνεται τεσσερήκοντα καὶ διηκοσίοι τε καὶ δισχίλιοι. προσθήσω δὲ τούτῳ καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς οὐκ ἐν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἢ αὐτέων ἢ ἔλασσον ἂν οἰδέωνται ἄνδρας ἑβδομήκοντα. συνελέχθη δὴ ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς ἐγὼ συμβαλέομαι ἐρρήθη) τετρακόσια. ἦσαν δὴ ὦν δὴ ἄνδρες αὐτοῖσι τεσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τοσοῦτο μὲν ἦν ὁ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν συμπᾶν ἐόν, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία. χιλιάδες τε ἔπεξε, ὅτι τούτοισι ἐπιβάται, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἑξ, καὶ δεκάς. ὁ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐλέγοντο· τὸ δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δὲ ἐπὶ τούτοισι καμήλους τε καὶ ἁρμάμαξας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό, τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τὸ πεζὸν πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριάδες, καὶ τριήκοντα, καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτά, καὶ ἑκατοντάδες ἑξ καὶ δεκάδες δύο. τοῦτο μὲν ὁ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἀσίης στρατεύματος ἀγαγόντων εἵρπε), αὐτὰρ τοῦ θεραπείης τοῦ ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ Εὐρώπης ἀριθμὸν στρατεύματος ἐπὶ πρόσω λογιζομένῳ τούτῳ πρὸ τοῦ ἐξηριθμημένου δοκησιν ὁ δὲ λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρήϊκης Ἕλληνες, καὶ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρήϊκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀπὸ μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζὸν δὲ, ὃν Θρήϊκες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Εὐρδοί, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ ὁ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοί, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρήϊκης τὸν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τεσσερήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται μὲν αἱ μυριάδες ἐκείνῃσι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεφσι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑπτὰ καὶ δεκάς, καὶ δεκάς. Τὸ μὲν μάχιμον τοσοῦτο ἦν τὸ

deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Ægineticā vero, cuius trierarchus erat Asonides, nonnihil tumultus hostibus præstitit, [1] quod eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta naui tamen eousque pugnando restitit donec totus [2] dilaniatus est: quem collapsum non mortuum, sed spirantem, Persæ qui nauem ceperant, admiratione virtutis, magnum operæpretium putauerunt vt seruarent, vulnera smyrna medentes, sindoneq; byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, [3] ac probe obseruantes: quum alios quos in eadem iam naui ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: qua sine viris barbari potiti sunt. nam Athenienses, simulatque nauem impegerunt, ab ea desilientes, iter Thessaliam intenderunt, seq; Athenas receperunt. Huius rei per [4] ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad EVripum tutandũ, relictis per edita EVbœæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, profectæ sunt. quem locum vbi tenuere barbari, lapideum illic titulum imposuere. Qui ex Therma soluerunt, [5] vbi litus oculos effugit, cum omni classe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos herma deducebat, quoderat in traiectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem nauigantes barbari, oram Magnesiam tenuerunt super Sepiadem, & litus quod est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem. [6] Ad hunc vsque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum ego supputando inuenio) mille ducentarum septem ex Asia nauium. In quibus à principio è singulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnum ac quadringenti, ducenos supputando viros in singulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Persarum Medorumque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquis autem hic exercitus constabat ex triginta sex millibus, ducentisq; ac decem. Adiiciam autem huic & superiori numero [1] eos qui sunt ex biremibus: in quarum singulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum nauium summa, vt superius dictum est, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id est*, *ducenta & quadraginta millia*. Hæc igitur erat classis ex Asia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuersum, & præterea septem millium sexcentorum decem. Peditatus fuit decies septies centena millia: equitatus, octoginta millia: quibus addo Arabes qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ classiariæ & terrestres in summã redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & septem millia, sexcenti & decem. Has copias ex ipsa Asia fuisse contractas dictũ est, præter seruitia quæ sequebantur, & eos qui in frumentariis vehebantur. Huic omni enumerato exercitui adiiciendus est ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui sunt è Thracia, & ex insulis Thraciæ obiacentibus, præbuerunt naues centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terrestres copias præbuerunt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicũ, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perębi, & Enienses, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationũ reor triginta myriades, *id est*, *trecenta millia*, fuisse: quę myriades illis Asiaticis adiectæ, fiunt in summa virorũ pugnantiũ ducentæ sexaginta quatuor, & præterea mille sexcẽti ac decem. Hoc autem tanto pugnatorũ

1 Quod ea veheretur Pyth. 2 Velut in laniena concisus est. *Bud.* 3 Ac bene eum tractabant: quum ceteros quos in eadem naui ceperant, tanquam mancipia tractarent. 4 *Legit πυρσῶν vt & vet. cod. habent, non πηρῶν.* 5 *Locus hic in vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo post sequutum esse manifestum est.* 6 Ad Sepiadem vsq; & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (vt ——

ego

——— ego coniectura assequor) ex nauibus quidem ab Asia profectis, numero mille ducentis ac septem, eorum duntaxat qui iam inde ab initio conuenerant, millia ducenta & quadraginta vnum & quadringenti viri, ducenos scilicet viros in singulas naues numerantibus. Porro inter classiarios indigenas tricenī Persæ, Medi & Sacæ in naues easdem ascenderant. quæ multitudo sex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interp.* 1 Eos qui ex penteconteris erant, *id est*, *ex nauibus quinquagenûm remorum*: ita rationem inens vt fuerint in singulis octogeni viri, maiore numero minorem compensante. *Id est*, *iis in quibus plures erant compensantibus eos in quibus erant pauciores. Hoc enim videtur voluisse significare quod nostrate lingua in re simili dicimus*, *L'vne portant l'autre. vel*, *Le fort portant le foible. Adeo vt locum hic non habeat genus illud loquendi* Plus minus. *præsertim quum ὅτι sit pro ὅτι. q. d. In singulis (vbi plus vbi minus) octogeni viri. Sed & illud τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων respondet phrasi Gallicæ*, *Ceux des nauires*, *pro Ceux qui estoyent dedans les nauires.*

ἀριθμὸν τοσοῦτον, τῷ Ξέρξεω τῷ ἐπιμήνιον τούτοισι, καὶ πρὸς τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀνάγκας ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, πύπτις τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφέας πιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλοῦνας, οὔτε ἐλάσσονας ἐόντας. ἑξισοῦνται δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνησι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατὸν πάσας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἦγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τὸ σύμπλυτος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπομένων, οὐδὴ οὐ τουτέων ἦν τὸ πλῆθος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θαῦμα παρίσταται τοῖσι ἐσι τῶν, ἐσὶ δὲ ὧν. προεδαίετο τὰ ῥέοντα τῶν ποταμῶν οἷόν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔπρεπε τὰ σιτία αὐτάρκεα θαῦμά μοι μᾶσι τοσαύτησι. λέγεται γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ πρὸς, τεσσερακοσίους τε ἄλλους μεδίμνους, καὶ τεσσερακοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀνδρέων δ' ἐουσέων τοσουτέων μυριάδων, καλλέος τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς ἂν τέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτὸ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο ὃ κέκτητο. Οἱ δὲ δὴ ναυτικὸν στρατὸν, ἐπεί τε ἐρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸν αἰγιαλὸν, τὸν μεταξὺ Κασταναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, οἱ μὲν δὴ πρῶτα τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, προέκρεσσαν ὁρμεόντες ἐς πόντον, καὶ ὅπη ὀκτὼ εἶεν. ταύτῃ μὲν τὸ Ὀφρυήϊον οὕτω· ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσε σφι χειμών τε μέγας, καὶ πολλὸς ὠρέμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ

numero [1] non pauciora sed plura fuisse arbitror quæ eos comitabantur seruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vna cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, sed totidem. Ita æquari numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & vsque ad Thermopylas. Hic est vniuersus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinsentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque iumentorum sarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quisquam init e numerum possit. [2] Quo minus miror prodiū esse, fluenta quædam non suppeditauisse: magis miror vnde tot myriadibus cibaria supperierint. nam subducta ratione comperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, *id est*, *semodios*, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui singuli constant è senis modiis*: haud annumerando mulieres eunuchosque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. ¶ Nauales autem copiæ, postquam è statione seluerunt, prouectæque oram terræ Magnesiæ tenuerunt, quæ est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem, primæ quæq; naues ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in ancoris stetere, ad octauum vsque ordinem [3] intra mare procedentes, vtpote angustiore litore quam vt classem caperet: atque ita per noctem stetere. Sub ipsum vero diluculum, ex sereno cælo & tranquillo quum mare efferbuisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quē Hellespontiū nun-

1 Non minorem sed maiorem fuisse existimo famulitii numerum, eorumque qui frument. in nauig. erant, & qui in aliis n.v.c. militibus vehebantur. Sed esto hos illis numero pares esse, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

2 Itaque mirum mihi non videtur quorundam amnium fluenta defecisse tot hominum millia: sed quonam modo frumentum supperierit tot hominum millibus, id vero mirum videri potest. Siquidem vt chœnicem frumenti quisque in singulos dies acciperet, ac nihil amplius, subducta ratione inuenio centena dena millia medimnûm quotidie absumi potuisse, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnium fluenta prodidisse, hoc est, defecisse exercitum tantum. Vide apud eundem De asse lib. 5, in quo sit reprehendenda his Vallæ interpretatio.* 3 Πρόκροσσοι νῆες vulgo exponitur, *Naues sibi iunctæ scalarum instar aliæ post alias.*

cupant

cupant qui circa illa loca habitãt. Eum ventum quicunque augescere animaduerterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem præuenerunt, reuulsisque nauibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naues ventus [1] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur *ἱπνοὶ*, *id est furni*, quæ sunt in Pelio, extulit, alias in litus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in vrbē Casthanæam, alias in Melibœam expulit. erat enim intoleranda CLXXXIX vis eius. Enimuero feruntur Athenienses Boreã inuocasse ex oracuio alio, quod eis redditum est, vt generũ suum ad sibi opitulandum inuocarent. Habet autem (vt apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc coniugio (vt fama est) Athenienses inducti sunt ad coniectandum Boream sibi generũ esse, & dum [2] in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctũ iri tempestatem, inuocauere Boream, cui prius sacrificaueraut, & Orirhyam, vt sibi auxilio essent, & barbarorum naues corrumperent, quemadmodũ prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationẽ agentes, non queo dicere: certe Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum. In hac CXC clade qui pauciſſimas naues, ii non pauciores quadringentis periſſe aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam. vt Aminocli [3] Cratineo viro Magneti, maiorem in modum fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto post, dum circa Sepiadem humũ fodit, multa pocula aurea eiecta, multa argentea percepit, thesarosque Persarum inuenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirifice est ditatus. [4] nam fuit ei vtilitas quædam ingrata, ac doloris causſa, quod erat filiis orbatus. Nauium autem onerariarum aliorumque nauigiorum quæ perierunt, CXCI numerus iniri non potest. Vnde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt.

1 Altum tenentes 2 In Chalcide Eubœæ excubarent, vbi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyamque inuocare vt sibi auxil. 3 Cretinei filio, *aut Cretini*. 4 Nam & hūc calamitas quædam angebat circa liberorum cædem.

ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος ὦ, ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ κατεῖδοντες χρήσι τῷ ἀνέμῳ οἱ μάγοι, τοῖσί τε τύπτουσι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηίσι θύοντες, ἐπαύσαντο τελευτῇ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτῶν ἐθέλων ἐκόπασε. ἵνα ὦ Θέτι ἔχουσι, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπασθεὶς ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι ὦ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδρομόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ἔπαυτο ἔμελλον ἐλπίσαντες, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ ὦ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σφέας περιελθόντες, ἵλεω ἐδέκοντο ἐπισπόμενον πάντα τὰ γενόμενα ἐπὶ τὸν Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας πινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ ποδύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ ὦ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ ὁ κῦμα ἔσχετο, καταστάντες τὰς νῆας, ἔπλεον τὰ ἔπέρσω. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἴθιαν ἔπλεον ἐς ὃν κόλπον ὃν ὑπὸ Παγασέων φέρονται. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται ἐν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεπαρῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ὕδωρ πεμφθέντα, ὡς τὸν ἐπὶ τὸν κῶας ἐόντα ἐπὶ τὴν Κολχίδα. οἱ δὲ ὑστερηθέντες ἔμελλον ὑποστρέφοντες, ἐς ὃ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου δὲ τοῦ χώρου οὐδὲν ἔτι ἐπέκεινα γένοιτο Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὁρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὕσαται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδόν σφεας ἐπὶ Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας· ἔδοξάν τε δὴ σφέτερας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν ἐσχατιῆς ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδώκης ὁ Θωὔμασίου· ὃν δὴ πρότερον πυτέων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐὼν αἰτίην τοιήνδε λαβών, ἀνέσταυρωσε, ἐόντα τῶν βασιληίων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης ὑπὸ χρημάτων ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναχρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρε οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον. εὗρε δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς τὰχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασάμενος εἴη, ἔλυσε. Βασιλῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὐ τῶν ἀμφιγυήων μὴ ἀπολέσθαι, ὡς ἐμοὶ τότε δὲ

Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [1] incisiones faciendo, & veneficiis incantando ventũ, ad hæc Thetidi ac Nereidibus sacrificãdo, tempestatem compescuerunt: siue aliter tempestas ipsa sua sponte cessauit. Thetidi autem ideo magi sacrificauere, quod ab Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuisse à Peleo, omnemq; eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nereidũ. Et ventus quidem quarto die conquieuit. At Græcis diurni CXCII
sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerãt. Quæ isti vbi audiere, tusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrime rursus ad Artemisium reuehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naues fore aduersarias. Ita ad Artemisium prouecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc vsque tempus perdurat. Barbari, posteaquam ventus conquieuit, & fluctus cõstrati sunt, reuulsis CXCIII
nauibus ad continentem enauigabant, circumuehentesque promontoriũ Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è naui Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Iasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauigarent. [2] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Aphetæ, *id est*, *dimisse*. Hoc in loco CXCIV
Xerxianæ nãues stationem habuerunt: quarum quindecim, [3] quæ longe vltimæ appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium nauibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thaumasii filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem ante Darius ob hanc causſam captum cruci affixerat, quod quum è regiis iudicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed eius in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensq; properantius se quam prudentius egisse, hominem soluit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc

1 *Ipse alibi* haruspicinam facere *interpret.* 2 Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν. *ad verbum, In pelagus erant immissuri.* vnde loco illi nomen extitit ἀφέται. *Potest autem* ἀφήσειν, *& aliter reddi. sunt enim qui* ἐς πέλαγος ἀφίεναι *vertant*, In altum vela dare. 3 Quæ multo post alias soluerant, conspectis Græci

in Græ-

in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenentes Græci vbi videre, cognito hominum errore, aggressi [1] repente cepere. CXCV
In quarum nauium vna captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxisset, amissis earum vndecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum vna quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu sciscitati, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt. CXCVI
Cetera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, euasit in Melienses: quum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui [2] non suffecit. Xerxi CXCVII
[3] ad litoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli filium, inito cum Ino cõsilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oracvlo tale certamen illius posteris proposuisse, vt qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, *curiæ* (quã leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, vt siquis adisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuersi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quod quum Achæi expiationem loci facientes, ex oracvlo Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniens illum liberauit: eoque facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audissent Xerxes, vbi ad lucum adfuit,

1 Facile cepere. 2 Non suffecit. Fluuiorum autem Achaiæ qum maximus sit Apidanus, ne hic quidem suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est, Ne hic quidem illi aquam abunde suppeditauit, sed parce tantum.* 3 Pro ἐς Ἄνδρον τῆς Ἀχαΐης *hic posuit* Ad litoralia Achaiæ: *quum supra pag.* 411. *pro iisdem verbis posuerit* Algas Achaiæ.

285 αὐτός τε ἔργετο αὐτόθι, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε. τόν τε Ἀθάμαντος ἀποτρόπαιον τὸ οἰκίῳ ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ. Ἀπὸ τούτεων τῶν χώρων ἵησι ἐς τὴν Μηλίδα κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν, ἀπρὶς, τῇ δὲ, καρτα τεινός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα ἀπείρκηκε πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νέων πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαίης, Ἀντίκυρα· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. Ἀπὸ δὲ τούτου, σταδίους εἴκοσί κου χαδίῃ ἄλλος ποταμός, τῷ οὔνομα κεῖται Δύρας, τὸν μυθέονται Βοηθοῖται Ἡρακλέι καμόντι φλὸξ ἀναφανεῖσα. Ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τοῦδε ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτης δὲ ἡ χώρη εὐρυχωρεστάτη ἐστὶ πασέων τῶν χωρέων τῶν ἐς θάλασσαν, κατὰ δὴ Τρηχῖνα πόλιν. διχηλίαι τε γάρ εἰσι καὶ δισμύρια πλέθρα τὸ πεδίον ἐστὶ τὸ ἄρεος, ὃ περικλῄει μὲν Τρηχὶς πόλις, κεῖται δὲ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. ἐκδιδοῖ δὲ καὶ φλοιὸς ποταμὸς ἐς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. ἐκδιδοῖ δὲ καὶ Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέων ταύτῃ τῷ ὄρεϊ τὰ ὑπερτείνει τὸ οὖρος.

Ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ ποταμὸς ἐκ μέσης ὀρέων μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ ὃς ἐκ τοῦ ὄρεος τῶν Τρηχινίων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. καὶ οὗτος ὁ Φοίνικα πολλὸν μοι δοκέει τεινέστατόν ἐστι· ἀμαξιὸς γὰρ μίη μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδιά ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ καὶ ῥέεθρον ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὸν ὑπτιός. ἐν δὲ Δημήτηρος τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱερόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο ἐν τῇ Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ καλέεται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μέν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῆν ἀνέμου ἐχόντων πρώτων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων ὅδε ταύτης τῆς ἠπείρου. Ἔσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες ὃν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ

& ipse ab eo abstinuit, & idem suis copiis imperauit, domumque item posterorum Athamantis ac fanum veneratus est. Hæc in Thessalia Achaiaq; : à CXCVII.
quibus locis processit Xerxes in Melidem iuxta maris sinum, vbi totum diem æstus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic sinui circumiectus est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Suntque ipsi campo circumiecti montes editi atque inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in sinu vrbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis x x ferme stadiis abest, cui nomen inditũ est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorum intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est*, *niger*. Vnde vrbs Trachis quinque stadia abest, [1] sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiem anfractus est per quem Asopus circa radices montis defluit. Ad cc
cuius meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix ex his montibus in Asopum defluens. Iuxta Phœnicem angustissimum viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrum duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est interuallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem præterfluens Asopus in mare euoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus, vbi templum Cereris Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphictyonibus, & ipsius Amphictyonis delubrum. CCI
¶ Ceterum rex Xerxes quidem in Trachinia Melidis castra habebat, Græci vero in transitu: qui locus à plerisq; Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant vtrorumque castrorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream spectant vsque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad austrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Persam CCII
Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum &

1 Hac autem maxime parte spatiosa est illa regio, à mari ad montes, iuxta quos est sita Trachis. sunt enim viginti duo planitiei plethra. Montis autem qui Trachinium agrum circumdat, est anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Asop:

Mantic-

Mantienorum mille, totidem ex vtrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneso aderant: ex Bœotis autem Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant CCIII
Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos euocauerant, missis nunciis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum venisse, ceteros autem socios propediem expectari: tutelam vero maris esse in Athenienſium præsidio Æginetarumque, & eorum quibus res naualis iniuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit: & vt quisque maximus est, ita ei deberi maxima, itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes, in CCIV
Trachinem auxilio iere. Erant his cum alii duces suæ quisq; ciuitatis, tum vero, penes quem summa imperii erat, quem maxime admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai, qui Doryagi, qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EVrysthenis, qui Aristodemi, CCV
qui Aristomachi, qui [1] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forẽt ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verum Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorieo iam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ità regnũ ad Leonidẽ peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatq; in matrimonio Cleomenis filiã. Qui dũ se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos [2] è primoribus viros, & quibus filii erãt: assumpseratq; eos Thebanos quorum de numero feci mentionẽ, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de causſa

Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ἔτι Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. πανοπλίαι μὲν Ἀρκάδων. Ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ Ἀπὸ Φλιοῦντος, πεντήκοσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ἑπτὰ κοσιοι. ἔστοι μὲν Ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. Ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπικλητοὶ ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πᾶσῃ στρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δ' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν τοῖσι θεοῖσι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, πεντηκοντόρμοι πᾶσαν εἶναι ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φθιωτικῶν, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς ναυτικὴν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν. οὐ γὰρ θεὸν ἔτι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον. οὐδὲ θνητῶν οὐδεὶς, οὐδὲ ἔσται, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γενομένῳ οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν ὧν καὶ ὄν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν αὐτόν. οἱ δὲ, ταῦτα πυθόμενοι, ἐβοήθησαν τῷ Τρηχῖνι. Τούτοισι ἔσαν μὲν νέων καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θυμὸς μάλιστα καὶ πόνος τοῦ στρατεύματος ἦν ἡγεμόνιος, Λακεδαιμόνιος ἐὼν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυάγου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἡγήσιος, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Δίξαν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλαθε τὸ φρενοπλὴξ πρὸς τοῦ βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τοῦτο ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην αἰεἰσαινε ἡ βασιληίη· καὶ ἅτε πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὡς τότε ἦλθε ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ πίσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. προσελαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς ὄν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐξεστήκεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα

1 Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes supra pag. 350. de Aristodemo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.* 2 Constantis ætatis viros. *Camer.*

πύπις απο: δὲ ἐποιήσατο Λεωνίδης μοῦνους Ἑλλήνων βουλεύειν, ὅπως σφέων μεγάλως κατηγήρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τῶν ἐμφανέος τῷ Ἑλλήνων συμμαχίῃ. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδῃ πρόσθεν ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ὦν αὐτοὺς πυθόμενοι ὑποβάλλωνται. μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ὧν ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πολυσημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνεδίδοντο καὶ αὐτοῖ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ὧν γὰρ κατὰ τὼυτὸ ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὕτω δὴ κατὰ τάχος οὔτω ἀμφεβάλοντο ἂν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενεώτατο ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ὡς πέλας ἐγίνετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδῃ δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν πεισθεῖσι μετεργόντων τὴν γνώμην ταύτην, αὐτόθι μένειν ἐφιζέτο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντας σφι βοηθοῦντας ἀμύνειν, ὡς ἐόντων αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀθροισμένοι εἶεν ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν ἀπὸ Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσπελάσας ἱππεὺς ἐς ὃ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πολλὰ μὲν ὃ ὃ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τὸ τεῖχος, ὃ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἷά τε ἦν καταδέεσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμαίνετο τοῖσι περὶ τὸ τεῖχος τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τότον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ κόμας κτενιζομένους. θωῦμα δὴ θεώμενος, ἐθωύμαζε, καὶ ὅ πλῆθος ἐμαίνετο. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. ὅτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε οὐκ ὀλίγης ἐπεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα λάθρῃ ὁπόσα ἐπύθετο πρήγματα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι ὅ ἐόν, ὅτι θρασκελάζοιντο ὡς ἀπολλύμενοι καὶ ἀπολέοντες τὴν δυνάμιν, ἀνὴ (αὐτῷ γελοῖα δὲ ἐφαίνοντο ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν ἠρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μου καὶ πρότερον, περὶ τούτων ὁρμαθέντων πρὶν τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐόντων. ἀκούσας δὲ, γελωτά με ἔθου, λέγοντα τάδε ὧν ἐνορέων σκευασμένα πρήγματα τούτων. ἐμοὶ γὰρ τὰ ἀληθέα οὐκ ἐθέλησας ἀποκρίνεσθαι σύ, ὦ βασιλεῦ, ἀγῶνα μέγας ὅστις ἔσται ἄκουσον δὴ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἥκουσι μάχεσόμενοι ἡμῖν περὶ ὁδοῦ, καὶ τάδε παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι ἔστω ἔχων ὅδε· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κομέονται. ὑπίσασο δὴ, εἰ τούτοισι τε καὶ ὃ λοιπὸν ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος αἳ δεφόμενον τόσε βασιλεῦ λυπήσει χεῖρας ἀναφερόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιλήιην τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι περιφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. καί σε τὰ δὴ ἄπιστα Ξέρξη ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὅτεο τρόπου, τοσούτους ἐόντας, οἵους τε εἶσι τῇ ἐωυτοῦ στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρέωσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά τοι ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοιτο, δεινά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείη τε καὶ ἀβουλίῃ δαμασθέντας μάχεσθαι, μένοντας, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμῷ ἐχόμενος σφέας ζωγρήσας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δὲ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δὲ ἐπεσήισαν, καὶ οὐκ ἀπελαυνόμενοι, καίπερ μεγάλως φορεόμενοι. δῆλον δὲ ἐποίευν παντὶ τεῷ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες ἐγίνετο δὲ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα ἔτοι μὲν ὑπεξήισαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῇσαν τοὺς ἀθανάτους οὐκ ἀλέες βασιλεύς, τῇ ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ ἔτοί γε δυπετέως καὶ περιασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῇ στρατιῇ τῇ Μηδικῇ, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐκ

Leonides dedit operam vt Græcos sumeret solos, quod eos maxime insimulabat quod cum Medis sentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus an vna mitterent auxilia, an ex professo adimerent Græciæ societatem: sed illi aliud sentientes, tamen auxilia miserunt. Eorum qui cum Leonide CCVI fuere, primos miserunt Spartiatæ: vt his inspectis alii socii in militiã proficiscerentur, neve cum Medis sentirent, si eos superari audirent. Ipsi autem celebratis Carniis, (hæc enim sacra morabantur eos) relictis Spartæ custodibus, erant cum omni copia illuc celerrimeituri auxilio. Reliqui autem socii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud suspicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum, præcursores miserant. Ita isti sibi faciendum CCVII statuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingressum Persa aduentabat, metu perculsi de discedendo consultabant. Ac ceteri quidem Peloponnenses censebant faciendum vt reuersi in Peloponnesum, Isthmi custodiam agerent: huic autẽ sententiæ quum infensi essent Phocenses & Locrii, Leonides suadebat illic perstandũ, & nuncios ad accersendas subsidio ciuitates dimittendos, tanquam se paucioribus quam vt Medorum exercitum arcerent. Hæc istis consultantibus, Xer- CCVIII xes equitem quendam ad speculandum quot illic essent, & quid agerent, mittit. Audierat enim iam tum quum in Thessalia esset, eò loci contractam esse exiguam copiam, eiusque duces esse Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques vbi ad stationem Græcorum successit, contemplatur aspicitq; non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerant excubabant, intueri nequibat) sed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum statione vices: eos animaduertit partim se ludo gymnastico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac ceteris omnibus plane cognitis, per ocium sese recipit. nemo enim illorum insequebatur, sed hominem magno contemptui habebant. Regressus ad Xerxem, cuncta quæ in- CCIX spexerat refert. Quę Xerxes audiens,

[1] non poterat coniectare quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter, & hostem perdituri. Sed quum ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filium, qui in exercitu erat: quẽ, vt venit, interrogauit horum singula, cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, antea me, dum aduersus Græciam proficisceremur, de his viris: & quum audisses loquentem hæc quæ euentura prouidebam, derisui habuisti. sed quanquã mihi summum discrimen est aduersus te rex veritatẽ tuenti, audias tamen nunc quoque veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnandum de ingressu venere, atq; hoc apparant. nam ita sese apud eos habet consuetudo: quoties adire animæ periculum debent, tunc capita comunt, [2] quod scies, si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduersus regnum in Græcia pulcherrimum atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus inquit, [3] Pro vano me ducas, nisi hoc tibi vt ego annuo, vsu venerit. Hæc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduũ Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorũ atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans vt illos caperent viuos & in conspectũ suum adducerẽt. Medi, vbi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque superuenientibus nihil tamen promouebant, etsi vehemẽter ingruebant: palam facientes cũ aliis omnibus, tum vero ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congressus interdiu. Post, vbi Medi se ægre tutabantur, tũ vero ipsi se subduxere, Persæque subeuntes excepere, ii quos [4] immortales rex appellat, quorum dux erat Hydarnes: tanquã facile hostem profligaturi. Vbi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, vtpote [5] longioribus hastis quam Græci vtentes, & in locis angustis, vbi nullus

287

ccx

ccxi

d. nota.

1 Coniicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita habere vt reuera se habebat, nimirum illos se præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus. 2 Scito autem, si hos ceterosque qui Spartæ remanserunt subegeris, nullam aliã fore hominum gentem quæ contra te rex *&c. ut supra exposuit pag.* 410. 3 In me vt mendacem consule. *Vel, De me vt mendace fiat me.* 4 *Cursita vocantur* λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτ. 5 Breuioribus

ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι ἐν ὁκοίοισι ἐπίσταντο μάχεσθαι ἐξεπίστεα μᾶλλον, καὶ ὅκως ἐντρέπεσθαι τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήισαν. οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον δὴ τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο προβαλέσθαι οἱ Πέρσαι τὴν ἐσόδου πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ πανταχοῖσι προσβάλλοντες, ἀπεκλαίοντο ὀπίσω.

ccxv

ccxvi

ccxvii

ccxviii

ccxix

Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγει Ξέρξην ἀθυμῆσαι, τοῖς ἀναβάμενον ἐκ τοῦ θρόνου, θεήσασθαι τὴν στρατιήν. τότε μὲν δὴ ἔτι ἀγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι, οὐδὲν ἄμφω ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας καταστρώματᾶσθαί τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας αἴρεσθαι, στρατεύεσθαι. οἱ δὲ Ἕλληνες καὶ τάξις τε καὶ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ κατὰ μέρος ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· ἔτυχον δὲ ἐς ὄρος ἐπάσχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν δέεσκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐώρων, ἀπήλασαν. Ἀπορεόντος δὲ βασιλέος ὅ, τι χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπίαλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τὸν τούτῃ ἐπομένους Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ἐπὶ τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἄργυρον ἐπεκηρύχθη χειρὶ τῇ ὑστέρῃ (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀνικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπίαλτέα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθεν λόγοισι σημανέω· ἐτετίμητο μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπίαλτης μὲν οὕτω ὕστερον τετέων ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Οἰνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀνικυρεύς, εἰσὶ οἱ εἰπόντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ περιηγησάμενοι δι' οὔρεος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ, τόδε χρὴ καθωμῶσθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκήρυξαν οὐκ ὅτι Οἰνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἄργυρον, ἀλλ' ὅτι Ἐπιάλτῃ

multitudinis erat vsus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostentantes se perite inter imperitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci rursus se conuertentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quamuis eorum innumeram multitudinē prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & cateruatim & vniuersis copiis iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt. Fertur autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnanditer è solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret.[1] Postero die nihilo melius barbari prœliati sunt.[2] nam sperantes fore vt illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus leuare ad pugnandum, quum confixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digestis: præter Phocenses, qui in monte aditer obsidendum locati erant. Persæ vbi nihil aliud quam pridie agendum vident, abscedunt. ¶ Ibi regem ancipitem quodnam in re præsenti consilium capesseret, Epialtes EVrydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cuius pulsi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam caussam (quam ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis præmio affectus est. Hūc in modū Epialtes postea interiit. Est & alia quę fertur fama, Onetē Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum monte Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet coniectemus, primum, quod Græcorū pylagoræ non Onetæ & Corydali sed Epialtæ

1 Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo mel. 2 Ita enim pugnabant vt qui existimarent, illos, vtpote paucos, saucios esse, eisque vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep-

Trachinii caput pecunia licitati sunt, quod scilicet eum compertissimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc caussam scimus se fuga proripuisse: postremo, quod Onetes qui non erat Meliensis, ita demum tramitem illum nouisset si in ea regione multū diuersatus fuisset. Ideoque Epialtæ culpam adscribo, quod Persas per montem circumduxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes se confecturū spondebat, probans, maiorem in modū lætus, sine mora Hydarnem cum iis quibus prœerat copiis misit. Ille circa lucernarum accensionem, *id est, sub crepusculum*, è castris profectus est, & tramitem ingressus. Quem tramitem indigenæ Melienses vestigauerunt: eoque inuestigato Thessalos deduxere aduersus Phocenses, eo tempore quo Phocenses intersepto muris transitu, ad arcendum bellum in præsidio erant.[1] Extrinsecus nihil admodum præseptus transitus erat, quum nihil esset vtilis Meliensibus. Sic autem sese habet ille callis: Ab Asopo fluuio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen est inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorsum montis extenta, desinit iuxta Alpenum vrbem, quæ prima est ex Locridibus, Melienses versus, ac iuxta lapidē nomine Melampygum ac iuxta *πετρικώπων ἕδρας, hoc est, malitiosorum sedes*, vbi angustissimus callis est. Hac via atque ita se habente Persæ Asopum transmittentes, iter tota nocte fecerūt, à dextra OEteos montes, ad sinistram terram Trachiniorū habentes: ac sub exortum auroræ in cacumen montis euaserunt: quo in loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad suam terrā, tum ad viam tutandam. nam transitus inferior à quibus dictum est custodiebatur, quod eam per montem viam vltro à Leonide acceptā obsidebāt. Hoc autem modo Phocenses Persas ascendisse animaduerterunt: Quum eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercuum latuissent, tamen edito multo strepitu (vt res postulabat) frondium super pedes constratarum, (erat enim cæli tranquillitas) Phocenses recurrerunt: & dum sibi arma induunt, confestim barbari adfuere: qui conspicati viros arma sibi circumdantes, obstupuere.

1 *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

ἐλπόμενοι γὰρ σφέα δηΐα σφι φανήσεσθαι αἰτίζοον, οὐκ εἰδότες ὅ τι ἐπὶ τοῖσι ἐγίνετο. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα πευσόμενος τοῦτο ὁκοῖόν τι ἐστί. πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο πίσι πυκνῇσι καὶ πολλῇσί τε καὶ τυκνοῖσι, ἀνεχώρεον ἐς τὸ ὄρος τὸ Ἀνόπαιαν φέρον, ἐπὶ Ἀλπηνοῦ τε πόλιν καὶ Ἀνόπαιαν· ἐνθαῦτα ἐδόκεον σφέας οἱ βάρβαροι ἀπολέειν. οὐτι μέν νυν ἐφράζετο ταῦτα ἐφ' ἡμῖν. εἰ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα ἐγένοντο Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον ὀξέως κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἕλλῃσι, πρόσθε μὲν ἢ ἐς τοὺς ἱροὺς ἐσιδόντα ἐς τὰ ἱρὰ, ἔφρασε Μεγιστίης ἐὼν μάντις τοῖσι καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἄμα ἐπῆν σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ δεξάμενοι τοὺς Περσέων τὸν περίοδον, οὐτι μέν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ σκοπόν, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη ἀμφαινούσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τὸ διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες, κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτὸς προεθύμησε. Λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπολωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὸ ἦλθον φυλάξοντες ἐν ἀρχῇ. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλέως εἰμὶ, Λεωνίδεω, ἐπεί τε ἤισθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀποδρώμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συναπολυμαίνεσθαι, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. Ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαιμόνιοι ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ ὄν βασιλέα σφέων ἀπολέεσθαι. ταῦτα δέ σφι ὑπ' ἐπῶν ἐξαμέτρων ἔχοντα χρᾷ, λέγουσα ὧδε,

Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐεικυῖαν ὑπ' ἀνδράσι Περσίδησι
Πέρθεται· ἢ δ' ὅμως, οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δ' ἀλύθης
Γεινάσεται βασιλῆα φέριμον Λακεδαίμονος ἔρος.

[1] quippe qui (vt in exercitu asseueratũ fuerat) neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes formidãs ne Phocenses Lacedæmonii forent, Epialten percontatus est [2] quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquã in aciem instruxit. quorum missilibus multis crebrisq; Phocenses qui ferirentur, tugam fecerunt in verticem montis, gnari aduersum se initio illos venisse: & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicauit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significauere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illucescente. Hic inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non deserendã suadebãt, alii id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsique in suam quisque vrbẽ se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem ipse Leonides eos qui abscessere dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem desererent, ad quam tutandam ab initio venissent. Ceterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, posteaquam animaduertit socios ignauos & inuitos esse ad periculum subeundũ, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem sperasse. Siquidẽ iam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore vt aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonio ora.

1 Quum enim nullum aduersarium sibi occursurum sperassent, in exercitum inciderunt. 2 Cuias

Nam

Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.

Hæc reputantem Leonidem, [1] cupidumque gloriæ comparandæ, credideram solum ex Spartiatis remisisse socios potius, quam illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abisse. CCXXI Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quod vates Megistias, huius expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modo, qui ei vnicus erat, vna militantem CCXXII missum fecerit. Ita socii quos Leonides remittebat, ei obtemperantes abiere. Thespienses tantum atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum detinebat: Thespienses vero libentissimi, qui negauerunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentesque vna cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophilus Diadromei filius. CCXXIII Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tantisper moratus dum tempus esset quo forum solet maxime frequens esse hominibus, è castris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam descensus à monte, cõpendiarius magis ac breuioris multo spatii quam circuitus montis atque ascensus. [2] Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant accessere: & isti tanquam ad necem iam multo magis quã à principio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnumquenq; cædebant, assidue ad procedendum adhortantes. vnde multi eorũ in mare decidẽtes absumebantur, multo plures inuicẽ viui, peculcabãtur, quum nulla pereuntis ratio haberetur.

Οὐ γὰρ τῶν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
Ἀνηβέων. Ζηνὸς δ' ἔχει μένος· οὐδέ ἑ φημὶ
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πόντα δάσηται.

Ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδεω, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε ὄκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γένετο. οὐ γὰρ μειῶν τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ Ὑδάρνεος τοῦ Μεγαφώνεος ὃν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίεω τοῦ Ἀκαρνᾶνα, λεγόμενον δὴ τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τὸν ἄπονα ὄκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἀναφαίνειν εἰπόντα, φανερός ὅστις Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, ὃν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἰμωξομένην, ἀπέπεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μούνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τουτέων δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφέας Λεωνίδης, ὀνομήνων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδεω καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὀπίσχων χρόνον, ἐς ἀγορῆς καὶ μάλιστα πληθώρην τοῦ ὁδὸν ἐποιέετο. ἐκ γὰρ ἐπίστατο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. Ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη ἐστί, καὶ βεβαχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ περ ἡ πρόσθε ἐούσα καὶ ἡ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσήισαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὸ ὀπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο. οἱ δὲ, διὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὰ ἐμπροσθεν ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἔκτεινον πλήθεϊ πολλοὺς τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπτεσκον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δὲ ἔτι πλείονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἰοῦσι δὲ λόγος οὐδεὶς τῶν ὀπλισμάτων.

1 Ac facere volentem vt id decus Spartiatarum duntaxat esset, remisisse soc. 2 Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserunt: & Græci itidem qui cum Leonide, tanquam multo magis quam initio ad mortem pergentes, ad laxiorem faucium partem progressi sunt.

ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι ὃν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων τυνικαῦτα ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἁπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀταρνέω θυγατρὸς Φραταγουνίης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀτάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, ὃν οἶκον πάντα ὃν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνης οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι, μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἥκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες, ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνὸς οὗτος ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἕστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι· καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βαρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· ὃν τόδε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρός τευ τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, ὃν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ὀϊστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἶναι. ὃν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἶπαι (ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεα

Quumque scirent impendere sibi necem ab iis qui montē circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque quum iam lanceæ diffractæ essent, nonnulli gladiis Persas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissime opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorū nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alii tam celebres ceciderunt quam incelebres, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspisq; Arsamæi filius erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorumq; conflictu, vt Græci[1] ter hostibus in fugam versis, cadauer Leonidæ virtute subtraxerint: & eousq; perstiterint dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendā occupantes, addensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo. Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circumfunduntur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex aduerso vrgentes, & munitionem muri subruētes, alii vndique circumuenientes & circumstātes. Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, quum tales extiterint, præstātissimus tamē extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt: quum à quodā Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tantam eorū esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachiniū hospitē nūciare, si Medi solē obducerēt: se enim sub vmbra cū illis, nō in sole pugnaturos. Hęc & alia huiusmodi dicta

CCXXVI

1 Quater

memo-

[1] memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: è Thespiensibus autē Dithyrambus Harmatidei filius. His eo loci vbi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quam à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

CCXXVII

CCXXVIII

Terdecies centum hîc certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modo mille viri.

Hæc vniuersis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hîc peregrine [2] iacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluuium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamuis præsciret adesse,
Spartæ haud sustinuit deseruisse duces.

[3] Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatē, inscripsit. Ex his trecētis duo, EVrytus & Aristodemus, feruntur[4] ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vna cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conuenisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidem præ ignauia remansisse: EVrytum vero audita Persarum circuitione, petiisse arma: seque eis indutum iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugæ se mandauisse: illum dato in agmē impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartā neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionē, tamen occumbere noluerit, necessario

CCXXIX

φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεε μάλιστα τῷ οὔνομα ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται. Τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ,

Ὦ ξεῖν', ἄγγειλον Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο. τῷ δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὅν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας. Δύο δὲ τουτέων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ μέγιστον· ἢ εἴγε μὴ ἐβούλοντο νοστῆσαι, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· παρεόν σφι τουτέων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν. ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὔρυτον μὲν, πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐσδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους. ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι φεύγοντα· τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, διαφθαρῆναι. Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοί, οὐκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μηνῖν οὐδεμίην προσθέσθαι. νυνὶ δὲ τοῦ μὲν, ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι

291

ἐρατον.

1 Mnemosyna sui aiunt, *id est, monumenta.* 2 Iacere, 3 *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in vulgatis edit. deest, ita enim in illis legitur,* ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης &c. 4 Ob vehementissimum oculorum morbum

ἔχειν μωίσαι μεγάλως Ἀ ειστοδήμῳ. Οἱ μὲν
νυν ὕστερον φασὶ λέγουσι Ἀ ειστόδημον ἐς Σπάρ-
την, ἐλθόντα τοιάδε οἱ εἰπεῖν, ἄγελον πεμ-
φθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ὄξεον αὐτῷ καταλαβεῖν
τὴν μάχην γινομένην, σὺν ἐλθόντα, ἀλλ' ὑπο-
μείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, τοῦτο σημῆναι. Ὃν δὲ σημάγγε-
λον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθνῆσκειν.
Ἀ ποιος ἥκας ἦν ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀ ειστόδημος,
ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε, ἠτίμω-
το· οὔτε οἱ πῦρ ἐθέλεις ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε δι-
ελέγετο. ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀ ειστόδημος κα-
λεόμενος. Ἀλλ' ὁ μὲν δὴ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνε-
λαβὼν πᾶσαν τὴν ἐπετιμήθη ἀτιμίην. Λέγε-
ται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγελον ἐς Θεσσαλίη
τῶν τριηκοσίων τουτέων, ταὐτὰ ἐθελῆσαι, τῷ οὐνο-
μα εἶναι Παντίτην· νοσήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρ-
την, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι,
τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐσήκεε, τέως μὲν μετὰ τῶν
Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὡς δὲ ἀναγκάης ἐχό-
μενοι, τοῖς τοῦ βασιλέος στρατιῶ· ὡς δὲ εἶδον κλί-
νοντα τὰ Περσέων μᾶλλον τὰ πρήγματα, τὰ ὄπιθο-
μένων ὕστερα τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων
ὅτι ὀν χαλινόν, ἀπορραγέντες τούτεων, χεῖρας τε
προέτεινον, καὶ ἵππεας ἄσσον τῶν βαρβάρων λέγοντες
ὄν ἀληθέα τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε
καὶ ὕδωρ σφι προέπουσι ἔδοσαν βασιλέϊ. ὡς δὲ ἀναγ-
κάης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικέατο, καὶ ἀναί-
τιοι εἰσὶ τῷ τρώματος τῷ γενομένου βασιλέϊ. ὥστε
ταῦτα λέγοντες προεφέροντο εἶχον γὰρ καὶ Θεσσα-
λοὶ τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας. οὐ μέντοι πά-
γε πάντα κατέτυχησαν· ὡς γὰρ αὖτις ἔλαβον σι βάρ-
βαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινας αὐτέων καὶ ἀπέκτειναν
προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτέων, κελεύσαντος
Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀ-
πὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ δὲ παῖδα Εὐρύ-
μαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες,
στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων,
καὶ σχόντα δὴ αὐτοῦ τὸ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ περὶ
Θερμοπύλας Ἕλληνες ὕστο ἠγωνίζοντο. Ξέρ-
ξης δὲ καλέσας Δημάρητον, ἤρετο ἀρξάμενος τοι-
» σίνδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς ἀγαθός. τεκμαίρομαί δὲ
» τῇ ἀληθείῃ· ἔσα γὰρ εἶπας, ἄπρηκτα ἀπέβη οὕτω.
» νῦν δέ μοι εἰπὲ κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμό-
» νιοι· καὶ τούτεων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε
» καὶ ἄπρηκτοι. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν
» πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλὸν, καὶ πόλις πολλαί·

debuisse magnopere irasci. Quidam hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autem, quum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & posset pugnæ quę fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque eius qui vna mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæmonē igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, [1] quod eum nemo neque igne neque alloquio impertiuit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Platæas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum dux erat Leontiades, [2] vi recenti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicauerunt: at vbi res Persarum superiores esse animaduerterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas insserunt, à duce Leontiade exorsi. cuius filium EVrymachum postea Platæenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quod vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt. ¶ Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonii, quotve eorū tales in re bellica? ah & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorū omniū magna est, & ciuitates multæ:

1 Quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur: 2 Ad tempus quidem, dum fuerunt vna cum Græcis, necessitate adacti aduersus regis copias dimicarunt: at vbi res Pers.

quod

quod autem discere vis à me, scies: Est enim [1] Lacedæmone vrbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hîc pugnauere sunt similes: ceteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus. tu nanque calles quo tendant eorum consilia, vtpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare conducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem præuidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque ceteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prœlia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prœlium & cetere ciuitates vltro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxes ad id agendum induceretur, Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prospere agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudent, vt & fortunato inuideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naues quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias è cetera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fient nobis aduersarii pares ad decertandum. at si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri,

1 Lacedæmonio agro

Δ δὲ θέλεις σημαθεῖν, εἰσήσεις. ἔστι τῇ Λακε- «
δαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκταχιλίων «
μάλιστα· καὶ οὗτοι πολῖται εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἄλλοισι «
μαχεσαμένοισι. οἵτε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, «
τοὺς μὲν οὐκ ὁμοίους, ἀγαθοὺς δέ. εἶπε τοίνυν, Δημάρητε, «
ἔφη Ξέρξης, τέῳ τρόπῳ ἀποκτησόμεθα «
τῶν ἀνδρῶν τούτεων ὑποκεκαπτόσαμεν; ἴθι, ἔξήγεο. «
σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξόδους τῶν βουλευμάτων, «
οἷα βασιλεὺς γενόμενος. Ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ
βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι τοιῆδε, «
δίκαιόν με σοὶ ἐστὶ φράζειν ὅ τι ἄριστον. εἰ τῆς ναυ- «
κῆς στρατῆς νέας τριηκοσίας ἀποφείλεαι ὅτι τάχιστα «
Λακωνικὴν χώρην. ἔστι δὲ ἐπὶ αὐτῇ νῆσος ὑπόκει- «
μένη, τῇ οὔνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ « 292
παρ' ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον ἔφη «
εἶναι Σπαρτιήτῃσι κατὰ τῆς θαλάσσης κατάδυ- «
ναι μᾶλλον ἢ ὑποφέρειν, αἰεί τι προσδοκῶν ἀπ' «
αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι. αὕτη «
δὲ οὐ κατὰ τόλμαν προσεικὼς, ἀλλὰ πολλὰ ὁμοίως φο- «
βέομενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου «
ὁρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους. πα- «
εσίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰκηίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔ- «
σονται σοὶ μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑ- «
πὸ τῷ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης «
δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς, ἤδη ὃ Λακωνικὸν «
μοῦνον λείπεται. ἢν δὲ ταῦτα μὴ ποιῇς, παρέ τοι «
προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς «
στενός. ἐν τούτῳ τοι τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησί- «
ων συνωμοσάντων ὅτι σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας «
ἄλλας τῶν ἠμυνέων προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐ- «
κεῖνο δὲ ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ, τε ἰσθμὸς σοὶ καὶ αἱ «
πόλις προσχωρήσουσι. Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀ-
χαιμένης, ἀδελφεὸς τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τὸ ναυτι-
κοῦ στρατοῦ στρατηγὸς, φοβηθεὶς τε τὴν λόγῳ, καὶ
δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα, Ὦ «
βασιλεῦ, ὁρέω σε οὐδὲν ἐνδεκόμενον λόγοις ὀς «
φθονέει τοι ἢ χρήσοντι, ἢ καὶ προσδιδοῖ χρήματα «
πάσά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῖσι τοιούτοισι χρέ- « .Nota.
ωμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρουσι· τῶν τε δυτυχέειν φθο- «
νέουσι, καὶ δωρέων συγγίνονται. εἰ δὲ ὅτι τῆσι πα- «
ρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες νεναυμάχηκασι τετρακό «
σιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου πεμψάσης ἀποπέμ- «
ψεις τοῦ πλώειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γί «
νονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀλλὰ γὰρ ὁ ναυτικὸς στρατὸς, «
δυσμεταχείριστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὼ οὐκ «
ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται. καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τοῦ πεζοῦ «

» ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος.
» εἰ δὲ ἀμφοτέρωσε, οὔτε σὺ ἔσεαι κείνοισι χρήσιμος,
» οὔτε κεῖνοι σοί. τὰ σεωυτῦ δὲ πθέμενος εὖ, γνώ-
» μιν ἔχων τὰ τῶν ἀντιπολεμίων μὴ ἐπιλέγεσθαι
» ῥήματα, τῇ τε ἐπόψεσθαι ὃν πόλεμον, τά τε ποιή-
» σουσι, ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε
» αὐτοὶ ἑωυτῶν πέρι φροντίζειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
» ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἢν ἴωσι ἐπὶ τὰ Πέρ-
» σησι ἐς μάχην, οὐδὲν ὃ παρεὸν τραῦμα ἀπολειώ-
ται. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαιμένες, οὔ 10
» τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημά-
» ρητος δὲ λέγει μοὶ τὰ ἄριστα ἔλπεται ἐξ) ἐμοὶ, γνώ-
» μη μοί τι ἑαυτὸν πάρα σεῦ. οὐ γὰρ δὴ σκληρό
» γε ἐνδέξομαι, ἔκως οὐκ βουλεύσει τοῖσι ἐμοῖσι φρή-
» γμασι, τοῖσί τε λεχθεῖσι πρότερον οὐκ τούτου
» εἵνεκα μισέω, καὶ τῷ εὖντι· ὅτι πολίτης μοὶ πολιή-
» τῃ οὐ φθονέει, καὶ ἔφη σιγῶντι συμβουλεύσειν τῇ σιγῇ·
» οὐδὲ ἂν συμβουλεύσαιμι τῶν ἀρίστων, πολίτης ἀ-
» νὴρ τὰ ἥκιστά οἱ δοκέοντα ἐξ) ἀποδέοιτο, εἰ μὴ φρό-
» σω ἀρετῆς ἀμέτοχοι (ἀπάντων δ' εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι) ξυ- 20
» νος δὲ ξείνῳ οὐ φθονήσω· ὅστις δίκαιός ἐστι σύμβουλος,
» συμβουλεύσαιμι τε ἂν συμβουλεύοντι τὰ ἄριστα.
» οὕτω ὦν καλεόμενος πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, εὐ-
» τος ἐμοὶ ξείνου, φυλάσσεσθαί τι τῶν λεγομένων κε-
λεύω. Ταῦτα εἰπὼν Ξέρξης, διεξῆλθε διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω πέρι ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλεύς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὼ κεφαλὼ ἀνασταυρῶσαι. δῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, οὐ δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλέα Ξέρξης 30 τῶν δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἄν κοτε ἐς ὄν νεκρὸν τοῦτα παρώμησε. ἐπεὶ ἡμᾶς μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. Ἄνειμι δὲ ὀπίσω τοῦ λόγου τῇ μοι πρότερον ὀρέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλέα στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἐνθαῦτα δή σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρό- 40
293 πῳ θωϋμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, καὶ ὃ οἰχὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ὦν ἥνοος Λακεδαιμονίοισι.

& inuicem terrestris vna iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis vsui eris, neque illi tibi. Tu vero tua ipsius bene constitueris si aduersariorum res apud te non agitaueris. Hîc illi bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per se ad sibiipsis prospiciendum sufficiunt, & nos inidem ad prospiciendum nobis. Quod si Lacedæmonii aduersus Persas in pugnam ibunt, impendentem sibi cladem haudquaquã deuitabunt. Ad ccxiii hæc subiiciens Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sententia à tua superatur. Neque vero illud admitto, eum nolle rebus meis bene consultum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsare coniecto. Quoniam ciuis quidem ciui secundis rebus prædito inuidet, [1] eumque male odit: cum tamen patrio solo nihil eodem consultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna vtenti, omnium est beneuolentissimus; eiq; consultanti optime consulit. Quapropter ab insectatione, qua in Demaratum vteris hospitem meum, posthac [2] abstinere te iubeo. Hæc Xerxes locquutus, inter cęsos transiit, vbi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundemque ducem esse, iussit [3] abscisso capite in crucem tolli. vt mihi cũ aliis multis indiciis, tum hoc præcipue manifestum sit, regem Xerxem maxime omnium excanduisse in Leonidem viuentem. Nam alioqui nunquã in defunctum hoc genere deliquisset: quum ex omnibus quos ego noui hominibus Persæ maxime soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti sunt. Redeo ad eam ccxiiii narrationem vnde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regem aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oracullum miserunt: vbi responsum est id redditum cuius paulo ante memini. Acceperunt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmoniis beneuolus

1 Eumque tacito prosequitur odio. neque consilium peteriti ciui dederit ciuis quod putet esse optimum, nisi summum virtutis gradum attingat: quales pauci sunt. At hospes hospiti &c. *Potest illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi.* 2 Abstinere quemliber iubeo. 3 *Vel, Capus eius abscissum.*

(vt &

(vt & ego arbitror, & ratio dictat) tamẽ hoc fecit, siue in hoc bene illis consultum vellet, vt coniectare licet, siue quod insultaret: Nam posteaquã Xerxes statuit aduersus Græciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandũ: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliũ regis exarat. quod litteris exaratũ, rursus cera inducit, nequid negocii apud viarum custodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (vt ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ vxor, Gorgo, illos admonuit, [1] ipsam rem interpretata, iubens cerã effringi. fore enim vt litteras in ligno reperirẽt. Ita ei auscultantes Lacedæmonii litteras repertas legerunt, easque deinde ad Græcos dimiserunt.

1 Quum rem animaduertisset, *vel, excogitasset.*

Qq 4

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ο ΓΔΟΗ, ἐπιγεγραμμένη ΟΥΡΑΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER octauus, qui inscribitur VRANIA.

ΤΑΥΤΑ μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὴν ναυτικὴν γραῦν ταχθέντες, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μέν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά. τοῦτο δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρωσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο. Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρωσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας. Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα. Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα. Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα. Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ. Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε. Στυρέες δὲ, δύο. καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑβδομήκοντα. Ἔσαν μὲν ὦν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς ὅ πλῆθος ἑκάστοισι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἦν, παρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. ἦν δὲ στρατηγὸν ὃν ὅ μέγιστον κάρτος ἔχοντα, παρείχοντο Σπαρτῆται, Εὐρυβιάδεα τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἢν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν ὅ μέλλον ἔσεσθαι στάσιμα. Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ὅτε συμμαχίην, ὡς ὅ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ὑποτρέπειν. ἀπαιτέοντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι πρεῖγμα τὴν Ἑλλάδα· καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοεῦντες. στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κακίων ἐστί, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὑπισάμενοι ὦν αὐτῶν τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι οὗ κατὰ τὸ ἐόντα ἀντέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὑπάρχοντι σφι ἐν Περσέῃ, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη ὁ ἀγὼν ἐποιεῦντο, περὶ φασὶν τὸν Παυσανίεω ὕβριν τοὺς ἡγεμόνας ἀπαλλάξαντο τὴν ἡγεμονίην τοῖς Λακεδαιμονίοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς κατηχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατὸν ἄπορον πλέα, ἐπὶ αὐτοῖσι τοῖσι δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταῤῥωδήσαντες, ὁρμοὺς ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω τοῦ σφετέρου χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ἀποπέμψωνται. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ὅτι μισθῷ τεκμήνασθαι, ἔσ' ᾧ τε καταμείναντες, τοῦ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοῖς Ἕλλησι ὑπισχνέεται ὧδε ποιέειν· Εὐρυβιάδῃ τουτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτοῦ δηθὲν διδούς. ὡς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπείθετο, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ἁπασαιρεμοιῶνος, φάρμακος ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ προθυμεύεσθαι· περὶς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπιμόρτιος, Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπεί τοι ἐγὼ μείζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς δῶ τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιποστρατιὴν τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει ὅτι τῶν νεῶν τοῦ Ἀδειμαντίου, πάλαιπορ ἀργυρίου πλέα. οὕτω τε δὴ πληθύοντες δώροισι, ἀναπεπεισμένοι ἔσαν, καὶ ἅτε Εὐβοέεσι οὐκ ἐχθρὰ ἐργασόμενοι. αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλαίνων δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἠπίστατο οἱ μεταλαβόντες τουτέων τῶν χρημάτων, ὅτι τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ὅτι τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα. Οὕτω δὴ καὶ ἐμφανῆ τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ σαυμαστὰ ἐγένετο ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην ὀψαίην ἡμέρην ἀπικέατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, προθυμίῃ ἐς ἐπιχείρεσιν εἶχον ἐλθεῖν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τοῦ αἰτίης πρὸς

1 Octodecim.

quanto bellum deterius est pace. Hoc itaque ipsum intelligentes, non repugnandū putauerunt, sed tantisper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum ostenderunt. Siquidem posteaquam expulso Persa, iam de illius terra diiudicabant, superbiam Pausaniæ caussati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verum hęc posterius gesta sunt. Tunc autem ii Græci qui ad Artemisium se contulerant, vbi viderunt & multum nauiū ad Aphetas esse contractum, & omnia plena exercitu hostili, perculsi metu, quod præter opinionem suam expectationemque res barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio[1] interiorem in Græciam. Quorum consultatione cognita, EVbœenses obsecrabant EVrybiadem vt aliquātulum temporis præstolaretur, vsquedum ipsi liberos atque domesticos subducerent. Vbi non persuadent, ad ducem Athenienſiū Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EVbœam perstarent donec pugna nauali decerneretur. Themistocles autem hac ratione Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis impertit: hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est iureiurando interposito: Tu vero haudquaquam nos deseres, quem ego maioribus donabo muneribus quam quæ rex Medorum tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad nauem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis, cum EVbœensibus gratificatus est Themistocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam eum interuertisse ideo latuit eos qui partem illius acceperant, quod putabant eam ab Athenienſibus ad hoc ipsum profectam esse. Ita in EVbœa perstitere, ac prœlium fecere, quod ita gestum est: Barbari quum ad Aphetas circa diluculum venissent, quumque id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisium stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si forte eos interciperent. Ceterum ex aduerso inua-

1 In Græciæ interiora.

πλώϛι ἄχω σφι ἐδόκεε, τὴν δὲ εἶνεκα μὴ κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες ἐπὶ σφέας πλώοντας, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φθόγγους τε ἀΐσσειν καταλάβοι. ἢ ἔμελλον δῆθεν οὐκ φθάξεσθαι. ἐδόκεε δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, οὐκ φυγέειν παρεῖσθαι. Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες δικαίας, παρέπεμπον ἔξω τῆς Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῶν πολεμίων παρεπλέουσαι Εὔβοιάν, κατά τε Καφηρέα, καὶ παρὰ Γεραιστὸν, ἐς ὃν εἶπον, ἵνα δὴ μὴ παρελάβοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπικόμενοι, καὶ φερόμενοι αὐτέων τῷ ἐπίπλῳ φέρεσθαι ἔδοξαν, σφέας δὲ ὑπαπόπλωοι ἐξ ὀπιτίης. Ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὑπιδέσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ ὅ σφι σημήσασθαι ἔμελλε φανήσεσθαι τῶν παρεπλεόντων, ὡς ἠχόντων. ταῦτας μὲν δὴ παρέπεμπον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν Σηπιάσι Ἀφέτησι ἐποιεῦντο ὁρμέατα. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ἔδοξε ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένῃ, πολλὰ μὲν ἐξέπρησε χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς παρεβάλετο· ὅστις δὴ καὶ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἔρεα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε, ὡς πρότερον. ὅτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ ὁ ἀνθρωπος οὗτος ἐπὶ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως· θωυμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενα ἐστὶ ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς δὴ Ἀφετέων ὁρμηθέντα τὸν ἅλα σαν, οὐ πρότερον αἴσχε φανῆναι ἢ ἀπίκετο ὅπῃ ὁ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη τετρακοσίους ἐκ τοῦ ἁλὸς ἀναδὺς ἐκ τοῦ ἁλὸς ἐξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέα περὶ αὐτὸν εἰκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. ἐμοὶ μέντοι τούτου γνώμη ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ὅπῃ ὁ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τῶν τε ναυηγίην, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς παρεπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὔβοιαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγῳ σφι οὐδενὶ ἐδίδοσαν. πολλῶν γὰρ λεχθέντων, οὐκ ἔπειθον, τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ ἀριστήσαντας, μετέπειτα νύκτα μέσην παρέντας, πλώεσθαι, καὶ ἀποπειρᾶν τῆσι παρεπλέοσησι τῶν νηῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπέπλωον ὅπῃ τοὺς βαρβάρους, ἀποπειρᾶν

dendum non videbatur, ne Græci, conspectis ipsis obuiam tendentibus, fugam capesserent, [1] noxque fugientes exciperet. Sed euenire oportebat vt hi effugerent, & illorum insidiantium ne sacrificulus quidem euaderet. Igitur ad hanc rem transigendam hoc sunt machinati: Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta Capharea & Geræstum ad EVripum, ne circumuchentes EVbœam ab hoste cernerentur, sed cum circumuenirent: ducentis quidem nauibus quæ hac irent, viam quæ retro ferebat obsepientibus, reliqua vero classe ex aduerso ingruente. Hoc capto consilio quas constituerant naues miserunt, non habentes in animo ipsi eo die Græcos adoriri, nec priusquam signum quod conuenerat cum iis qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam de suo aduentu. His circumuntis nauibus, reliquarum apud Aphetas nauibus, merum inibant. In quibus recensendis dum occupati sunt, Scyllias quidã Scionæus qui iisdem in castris erat, omnium ea tempestate hominum optimus vrinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Persis seruauit, multa & sibi lucratus est: Hic Scyllias iampridẽ in animo habuerat ad Græcos transire, sed quum ad eam diem non fuisset nactus occasionem, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertum quonam modo illinc transierit. demiror tamen si verum est quod refertur. refertur enim, quum ex Aphetis mare subisset, non prius emersisse quam ad Artemisium peruenit, octoginta ferme maris stadia emensus. De hoc viro & alia memorantur, partim mendaciis similia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemisium peruenisse. Is vbi eo peruenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & nauium ad circumeundam EVbœam dimissarum. Hoc illi audito inter se colloquuti sunt: & quum multæ essent sententiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic maneretur & in statione perstaretur: dehinc media nocte soluentes proficiscerentur, & classi hostium quæ circumageretur occurrerent. Post, vbi nemo se ex aduerso fert, obseruato diei crepusculo ipsi feruntur in barbaros, animo expe-

1 Noxque fugientes exciperet. alioqui enim euasissent. quum tamen, vt quidem illi consilium inibant, ne ignifer um quidẽ fuga superesse oporteret. *Q. d. Rationem enim inire volebant qua omnes ad vnum in suas manus venirent, & ne ignifer quidem elaberetur. Est enim τῷ αὐτῶν λόγῳ quod dicimus A leur conte, aut, Selon qu'ils faisoyent leur conte.*

riundæ

riundæ fortunæ cum in pugnando tum in perrumpendo. Quos Xerxiani milites duceſque paucis cum nauibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipsi naues eduCunt, sperantes facile se illos ire interceptum. merito sane id sperantes, quod viderent paucas Græcorum naues, suas vero multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnę calamitatis loco ducentes quod viderent circumueniri illos, quorum neminem animaduerterent esse rediturum: adeo enim infirmæ res Græcorum esse videbantur. At ii Iones quibus id quod ficbat voluptati erat, pro se quisque adnitebatur vt ipse primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Atheniensibus sermo atque respectus. Græci, vbi eis signum datum est, primùm conuersis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde secundo signo dato, opus capessunt, quanquam in exiguo spatio deprehensi, & a fronte. mox triginta barbarorum naues excipiunt, in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauem hostium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æschrei filius: idemque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunc hi nunc illi superiores essent, interuentu noctis diremptí sunt: & Græci quidem ad Artemisium reuecti, barbari vero ad Aphetas, multo maius opinione sua certamẽ experti. In hoc prœlio, solus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienses ob eam rem tractu soli in Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac [1] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [2] nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu cõsternabantur, credentes se esse vtique perituros, vt qui in tantum malorum

1 *Id est, Res naufragio demersæ.* 2 Natium proris aduoluebantur,

ἦκον. τοῖσι γὰρ ἤ καὶ ἀναπνεύσαντας ἔκ τε τῆς
ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ ἀμφὶ Πήλιο-
296 ον, ἐπέλαβε ναυμαχίη καρτερή· ἐκ δὲ τῆς ναυ-
μαχίης, ὁμοίως τε λάβρος, καὶ ῥύματα ἰσχυρὰ
κατὰ θάλασσαν ὠρμημένα, βρονταί τε σκληραί.
καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ τὰ
χθόνια αὐτέων ἐς πλοῦν Εὐβοίας, ἡ αὐτὴ ἦρ ἐοῦ-
σα νὺξ, πολλὸν ὦν ἐπ' ἀγειωτέρη, τοσούτῳ ἴσῳ ὃν
ἐλάσσονι φερομένοισι ἐπέπιτνε. καὶ ὁ τέλος σφι
ἐγένετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέοισι αὐτοῖσι χειμὼν
τε καὶ ὁ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ χείλεα τῆς
Εὐβοίης, φερομένοισι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδόσι
τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον ἐς τὰς πέτρας. ἐποι-
έετό τε πολὺ ὑπὸ θεοῦ ἔκπαγλα αἰ ἐξισωτὴν τῷ Ἑλ-
ληνικῷ ὃ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἶη. οὗτοι
μὲν ὦν περὶ τὰ χείλεα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο.
Οἱ δὲ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι
ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας·
καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς φρήσασι ἡσυχίην ἄγειν
ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθε-
ον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗταί τε δὴ
σφέας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην
ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν
Εὔβοιαν πρῶτες εἴησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γε-
νομένου χειμῶνος. Φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥ-
ρην, πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσῃσι. Ταύτας
δὲ διαφθείραντες, ὡς ἀφέσιν ἐγένετο, ἀπέπλω-
ον οἷσιπερ ἦλθον ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. Τείτῃ δὲ ἡμέρῃ
δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων,
νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμηνέεσθαι, καὶ ὁ ἀπὸ Ξέρ-
ξεω δεινοί τοισι, οὐκ ἀνέμειναν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας
μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ κελεύσαντες, κατὰ μέ-
σον ἡμέρης αἴρεσθαι τὰς νέας. σημήναντος δὲ ὥστε ταῖς
αὐταῖς ἡμέραις τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ
τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἐπὶ δὲ πᾶς
ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν ἦν περὶ τὸ Εὐρίπου, ὥσ-
περ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὴν ἐσόδην φυλάσσειν.
οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν
Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅκως ὁ Ἑλληνικὸν
στρατεύμα διαφθείρωσι, τὴν πόρον κρατήσουσι.
Ὡς δὲ ἐτάξαντο οἱ Ξέρξεω ἐπέπλωον, οἱ Ἕλλη-
νες ἀτρέμας εἶχον περὶ τὸν Ἀρτεμίσιον. οἱ δὲ
βαρβαροι μιμησάμενοι τὴν τῶν Ἑλλήνων τάξιν,
ἐκυκλεύντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες

deuenissent: quippe quos, antequam re-
spirassent è naufragio & tempestate quę
ad Pelion extiterat, excepisset atrox pu-
gna naualis, ex pugna nauali vehemen
imber & validi aquarum in mare dis-
cursus, ac dura tonitrua. Et istis qui-
dem huiusmodi nox contigit. At iis XIII
quibus negocium datum erat vt EV-
bœam circumirent, quanquam eadem
nox, tamen etiam multo atrocior erat:
tanto quidem, quanto maius est quod
eos dum in pelago ferrentur inuasit: ad-
eo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos
cursum tenentes tempestas ac pluuia
adorta est, quum essent ad concaua
EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quo
ferrentur, ad petras impingebantur. Et
id omne à deo fiebat, quo Græcæ classi
par redderetur id nauium quod super-
erat, nec multo plus foret. Atque hi
quidem circa EVbœæ concaua perie-
re. Barbari vero qui apud Aphetas e- XIV
rant, vbi ipsis libentibus dies illuxit,
naues suas stabilierunt, satis habentes,
quū male rem gessissent, quietem age-
re in præsens. At Græcis auxilio tres &
quinquaginta naues Atticæ superuene-
re: quæ suo aduentu illis tum animum
addiderunt, tum nuncium attulerunt,
eos barbaros qui EVbœam circumue-
hebantur, tempestate illa quæ extiterat
cunctos interisse. Itaque Græci eadem
qua pridie obseruata hora profecti, na-
ues Cilicum inuasere. Quas vbi corru-
pere, & nox aduenit: iterum se ad Ar-
temisium receperunt. Tertio die bar- XV
barorum duces, tum indigne ferentes
[2] à tantula se classe vexari, tum à Xer-
xe supplicium timentes, non expectan-
dum sibi amplius censuerunt vt Græci
priores pugnam capesserent, sed instru-
ctas naues circa meridiem eduxerunt.
Contigit autem vt per hos eosdem dies
& hęc naualia prœlia & illa in Thermo-
pylis terrestria gererentur. Erat autem
omne certamen his in mari de EVripo,
quemadmodum illis qui cum Leonide
erant de transitu arcendo. & Græci qui-
dem sese adhortabãtur ne barbaros in-
trare Græciã sinerent: barbari vero, vt
Græcorum copiis profligatis, transitu
potirentur. Procedente autem Xer- XVI
xianorũ classe in aciem ordinata, dum
Græci se apud Artemisium immotos te-
nerent, tunc eos barbari, vt comprehenderent, lunata classe circumdabant. Ibi Græci

1 Naues suas loco non mouebant. *Vel, Naues immotas sinebant.* 2 Se tantulam suam classem profligare. *Id est, In periculum coniicere ne profligaretur à Græcis.*

ex ad-

ex aduerso prodeuntes conflixere. Qua
in pugna pari marte pugnatum est. nam
Xerxiana classis prę magnitudine & co-
pia sua in se incidebat, perturbatis nau-
bus & mutuo incursantibus: resistebat
tamen neque cedebat. Indigna enim
res videbatur, à paucis nauibus in fu-
gam conuerti. Itaque multæ Græcorum
naues interibant, multi etiam viri, sed
multo plures barbarorum & naues &
viri: atque ita dimicantes vtrique ab al-
XVII teris abscessere. Hoc in prœlio Xer- 10
xianos inter milites optimam Ægyptii
nauauerunt operam, cum aliis magnis
editis operibus, tum hoc quod quinque
Græcas naues cum ipsis propugnatori-
bus cepere. E Græcis autem eo die præ-
stantissimi extitere Athenienses, & in-
ter Athenienses Clinias Alcibiadis fili-
XVIII us: qui domestico sumptu ac propria
naui cum ducentis viris militabat. V-
bi vtrique libenter in diuersum abiere,
ad suas stationes sese recepere. Græci
autem dirempto prœlio reuecti, etsi cæ- 20
sorum corporibus ac naufragiis potiti e-
rant, tamen quod male affecti essent,
præcipueque Athenienses (quorum di-
midium nauium vulneratum erat) de
XIX fugiendo [1] in vlteriora Græciæ delibe-
rabant. Themistocles, reputans, si ab
amicitia barbari Iones & Cares abduceret, fieri posse vt reliquos superarent,
dum EVbœenses pecora ad mare pro-
pellunt, illuc duces contraxit, eisque
dixit se astutiam quandam habere, qua
speraret optimos quoscque sociorum ab
rege abductum iri. Hactenus rem enu-
dauit, additiq; ad eam transigendam
hoc ab illis agendum esse, vt EVbœico-
rum pecorum quantum vellet quisque
mactaret. satius enim esse suorum copiis
illos potiri quam hostem. Ac monuit vt
suis quisque popularibus præciperet i-
gnem accendere: sibi autem de discessu
sub tempus opportunum curam fore, vt
sine noxa abirent. Hoc illis probatum
XX quum esset, accensis ignibus ad pecora
est itum. Nam EVbœenses, contem-
pto Bacidis oraculo, tanquam nihil di-
cente, neq; exportauerant quicquam,
neque importauerant: & velut impen-
dente eis bello, res sibi quoque ipsis ob-
scuras effecerant. ita enim habebat de
his oraculum Bacidis,

Dum iuga barbaricus canabacea iactat in æquor,
EVbœa capræ mugientes fac procul absint.

1 In Græciæ interiora

Rr

τούτοισι ὦν οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι
τότε παρεοῦσί τε καὶ προσδοκιμωσι κακοῖσι, σαφέως
φανερὸν γενέσθαι προς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν
δὴ ταῦτα ἔφραζον, σαφέως ὦν ὁ ἐκ Τραχῖνος κατάσκοπος. ἦν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀνικυρεύς, τῷ προσετέτακτο
καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ πάλησιε ὁ ναυπηγὸς σφέας, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι.
ὡς δ' αὖτως ὦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ τῷδε Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἐὼν Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τελεωτέρῳ ὦν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον ὃν πεζόν. οὗτος ὦνο Ἀβρώνυχος ἀπηγήσατο σφι τὰ γερηνότα περὶ Λεωνίδεα καὶ ὃν στρατὸν αὐτῶν. οἱ δή, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἀλλὰ ἐκομίζοντο ὡς ἕκαστοι ἐπάχθησαν. Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀρίστας πλωούσας διελεξάμενος Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο πρὶ τὰ πόματα ὕδατα, ἐν τάμνων ἐν τοῖσι λιθίοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἔτι ὃ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα
» τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ἐπὶ
» τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα κα-
» ταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γί-
» νεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἔτι τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ
» ἐπὶ καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν γίνεσθε καὶ αὐτοί, καὶ τὴν
» Καρῶν δέεσθε παὶ αὐτὰ ὑμῖν πιέειν. εἰ δὲ μηδέτε-
» ρον τουτέων οἷόντε γίνεσθαι, ἀλλ' ἔτι ἀναγκαίης
» μέζονος κατέχεσθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γὰ
» ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθέλοντες ἔστε
» μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχὴν
» δεῦρο ἤρξατε κακῶν βάρβαρον ἐπ' ὑμέων ἡμῖν γέ-
γνε. Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νεῶν, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γρεὼν ἀπὸ Ἑλλήνων ἐπὶ ἑωυτῶν, ἢ, ἐπείτε ἀνενεχθῇ, καὶ ὑποβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπιστίης ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῶν συμμαχιέων ἀνδρὸς ἐστέρξῃ. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ταῦτα ἐνέγραφε. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰγιήτης, ἀπέλλων ὃν δρομὸν ἐς ἀπ' Ἀρτεμισίου τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ ἐν ἀπιστίης ὃν μὲν ἀπέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν προσκατοψομένους. ἀπαγγειλάντων δὲ τουτέων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ γραπὴ ἔπλωε ἀλλὰ ὅτι ἐς Ἀρτεμίσιον. ὁρμεόντες δὲ ἐν τῷ ὦ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης,

His versibus quum nihil illi niterentur, tametsi mala tum aderant, tum impendebant, fiebat vt in plerisq; aduersa fortuna vterentur. Dum hæc isti agebant, aduenit ex Trachine speculator. XII
nam erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Anticyrensis, cui datum erat negocium cum expedito nauigio actuario, vt renunciaret iis qui apud Thermopylas erant an classis discessisset. At Abronychus Lysiclis filius Athenensis, apud Leonidem erat paratus cũ lembo ad nunciandum iis qui ad Artemisium agebant, si quid noui pedestribus copiis contigisset. Hic igitur Abronychus aduenies, indicauit ea quę circa Leonidem & eius exercitum gesta erant. Qua isti re audita non iam sibi differendum abitum putauerunt: sed vt quique locati erant, abscesserunt: primi, Corinthii, postremi, Athenienses. Quorum Athenienſium velocissimis XXII
nauibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus litteras incidebat: quas postero die Iones ad Artemisiũ venientes legerunt, in hæc verba: Viri Iones, haud iuste facitis, militantes aduersus patres, & Græciam redigentes in seruitutem. Sed (quod præcipuum fuerit) state à nobis: sin hoc facere non potestis, [1] saltem nunc sitis in medio. quod & ipsi facite, & Cares vt faciant obsecrate. Quod si horum neutrum agere licet, & maiori necessitate estis obstricti quã vt possitis desciscere; in regerenda, dum pugnam conseremus, sponte agatis instrenue, memores à nobis vos esse oriundos, & inimicitiarũ nobis cum barbaro principiũ à vobis extitisse. Hæc Themistocles (vt arbitror) ancipiti consilio scripsit, vt si litteræ regem laterent, Iones induceret ad deficiendum à rege ad se: sin ad eum deferrentur, darenturque crimini, [2] infidos eidem redderet Iones, vt à præliis nauali bus summouerentur. Post- XXIII
quam autem hæc Themistocles inscripsit, extemplo vir quidam Histiæus nauigio aduectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine, quod fidem non haberent, seruari iusso, naues veloces ad rem explorandam miserunt. qua re per istos nunciata, simulatque refulsit sol, omnis classis addensata ad Artemisium contendit: vbi ad meridiem vsque immorata,

1 *Videntur hic mendosa esse Græca exemplaria: sed ex coniectura elicitur hic sensus*, Et vos è medio nobis subducite. *Id est, Subducentes vos ne in medium aduersum nos prodite. Vel, Subducite vos, ne vobis prodeundum sit &c. Vocantur autem Athenienses Ionum patres vt supra, pag. 403.* 2 Suspectos

mox ad

mox ad Histiæam processit. Eo appulsi, vrbe Histiæorum potiti sunt; & optimam portionem agri Histiæi maritimosque vicos omnes percursauerunt.
XXIV Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæsos pertinebant, præconem ad classiarios mittit. Hæc autem præparauerat. Quicunque è suo exercitu apud Thermopylas cæsi (erant autem viginti millia) eorum mille ferme relictis, ceteros depressa fossa humauit: & ne à classiario exercitu cerni possent, eam humum exagitauit, foliisque constrauit. Præco vbi ad Histiæam peruenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri socii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire visum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui
XXV se superaturos sperauerant copias regis. Hæc denunciante præcone, mox nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi visere cupiebant. Profecti eo, hos omnes Lacedæmonios esse ac Thespienses credebant qui strati iacebant, quũ etiam [1] seruos cernerent. [2] Itaque res eos qui transmisere non latuit. Hoc Xerxes circa suorum cadauera fecit, rem profecto ridiculam, vt mille iacentes extarent, ceteri vero conferti eundem in locum quater milleni comportati sitique essent. Atque hunc quidem diem in spectaculo consumpserunt: postero autem classiarii Histiæam ad classem remeauerunt. Reliqui qui cũ
XXVI Xerxe erant, iter ingressi sunt: ad quos pauci quidã ab Arcadia perfugæ venerunt, victus inopes, & operam suã præstare cupientes: qui in conspectum regis adducti, interrogatique cum ab aliis Persis, tum vero à quodã præcipue, de Græcis, quidnã illi agerent, responderunt eos agere Olympia, & spectare certamen gymnicum atque equestre. Rursus eodem percontante quodnam illis præmium esset propositum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt esse qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generosissimam dixit sententiam, [3] quæ apud regem pro timida est habita. Audiens enim præmium illis coronam esse, non pecuniam, silentium tenere non potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

ὃ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τὴν Ἱστιαίων καὶ τῆς Ἐλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνθαῦτα δὲ τουτέων ἐόντων, Ξέρξης ἐπείτε ἐποιήσατο πάντα τὰ περὶ τοὺς νεκρούς, ἔπεμπε ἐς ὃν ναυπηγὸν κήρυκα. παρεσκευάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τῶν στρατιῶν τῶν ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ 298
ἐν Θερμοπύλῃσι (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες) τούτων πάντων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρους ὀρύξας ἐνέθαψε· φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ γῆν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τῶν ναυπηγῶν στρατόν. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἱστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πάντων τῶν στρατοπέδου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παρεῖναι, σκοπέοντα τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θησάσθαι ἔχως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐστρατεύσαντο ἐπὶ τὴν βασιλέος δύναμιν ὑποβαλέσθαι. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδεὶς εἶλετο πλείονα ἀπαντιώτερον. οὕτω πολλοὶ ἤθελον θησέσθαι. Διαταξάμενοι δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἐπίστευσαν τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὲν οὐδὲ ἐλάνθανε τοὺς Διαβάτας Ξέρξης ταῦτα ποιήσας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ὅσοι ἦσαν ἀλλέες συγκεχυμένοι ἐς τὠυτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτῃ μὲν τὴν ἡμέρην τοσαύτην ἐτελέσθησαν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίην ὅπῃ ἕκαστοι ἐτάχθησαν, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην, ἐς ὁδὸν ὥρμηντο. Ἥκων δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινὲς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐθέλοντες βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιεόμενα. εἶς δέ τις εἶπε τῶν παρεόντων ἐνθαῦτα ἐπὶ πάντα
ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια ἄθλα ἔθεσαν, καὶ θεωρέοντο ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ, τι δὲ ἆεθλον εἴη σφι παρακείμενον, περὶ ὅτευ ἀγωνίζονται. οἱ δὲ εἶπον, τῆς ἐλαίης ὃν διδόαμεν στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην ἐδημηγόρησε Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὄφλεε παρὰ Βασιλέος. πυθόμενος δὲ ὃ ἆεθλον εἴη στέφανον, ἀλλ' ὀχλήματα. οὔτε ἐμάχετο σιγῶν, εἴπέ τε πρὸς πάντας τοὺς, Παπαὶ

1 Helotes. *quod erat seruis Lacedæmoniis peculiare nomen.* 2 Sed enim eos qui illuc traiecerant non latebat quod Xerxes circa suorum cadauera egerat. Ac ridiculum quidem certe istud erat, horum, *id est, barbarorum*, cadauera mille duntaxat ad centum conspici, illorum autem iacere quatuor millia, eundem in locum confertim consecta. *Illud autem γελοῖον, (id est, ridiculum) non de re ipsa sed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in comminiscenda hac impostura fuerit. Quod ad verbum, ita Gallica lingua expressoris, Et de fait c'estoit vne grande mocquerie de vouloir faire croire que &c. Valla autem in eo etiam lapsus est quod illos mille ab his quatuor millibus non distinxerit.* 3 Propter quam à rege pro timido est habitus. *vel, ignauo.*

» Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησομέ-
» νους ἡμέας, οἳ οὐ τοῖσι χρήμασι τὸν ἀγῶνα ποιεύ-
» μενοι, ἀλλὰ τοῖσι ἀρετῆς; πύθευ μὲν δὴ ταῦτα εἶ-
ρηται. Ἐν δὲ τῷ ἀμφὶ μέσου χειμῶνι ἐπεί τε ὁ ὦν
Θερμοπύλησι τραῦμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ
πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐοῦντες αἰεὶ
κόλον, ἀπὸ δὲ τῶν ὑσταπόν τραύματος καὶ ὀκαρτα.
ἐσβαλόντες γὰρ πάντῃ ἐπῆλθόν τε οἱ Θεσσαλοὶ
καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολ-
λοῖσι ἔτεσι πρόσθε ταύτης τῆς βασιλέος στρατη-
λασίης, ἐσσωθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ σφεας
ἐφθήσαν τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθη-
σαν ἐς Παρνησσόν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
Τελλίην ὀνόματι Ἠλεῖον, ὀθωνέῳ ὁ Τελλίης οὗτος σο-
φίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἐξαρε-
τοὺς τῶν Φωκέων ἐοῦς ἀρίστους, ἀσπίδας τε τύπτει, καὶ
τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπιθήσατο τοῖσι Θεσσα-
λοῖσι· προείπας αὐτοῖσι, ὅτι ἂν μὴ λάκαθίζον-
τα ἴδωσι, τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν οἵ τε φυλά-
κοι τῶν Θεσσαλῶν πρῶτα ἰδοῦσα, ἐφοβήθησαν,
δόξασα ἄλλό τι εἶδος τέρας· καὶ μετὰ τοὺς φυλα-
κὰς αὐτὴ ἡ στρατιὴ, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων
κρατῆσαι νεκρῶν· καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν μὲν
ἡμίσεας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τῆς δὲ λοιπὰς, ἐς Δελ-
φούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐγλύπτη τῶν χρημάτων ἐκ τού-
της τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι καὶ εἰδότες οἱ περὶ τὸν
τρίποδα στυλεξάντες, ἐμπρόσθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν
Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι πλεῦνες ἐν Ἄβῃσι ἀνακέα-
ται. Ταῦτα μὲν νυν ὃν πεζὸν εἰργάσαντο τῶν
Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκεύμενοι ἐοῦπις. ἐς-
βαλοῦσι δὲ ἐς τὸν χώρον τὸν ὕπερθε αὐτέων, ἐ-
λυμήναντο ἀπήκεος. ἐπεὶ γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἐστὶ κα-
τὰ Ὑάμπολιν, ἐν ταύτῃ πάρεσι μεγάλην ὀρύξα-
ντες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν.
χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλ-
299 λῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβαλλο-
μένους. οἱ δὲ, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φε-
ρόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ
ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τυτέων δὴ σφι
ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔγνωσαν οἱ Θεσσαλοὶ, πέμ-
» ψαντες κήρυκα, ἠγόρευον τάδε, Ὦ Φωκέες, ἦ-
» ρά τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶ ὁμοῖοι ἡμῖν.
πρὸς ταῦτα

Mardoni, in quos viros induxisti nos
ad pugnandum? qui non pecuniarum
certamen agitant, sed virtutis? Hoc
ille dixit. ¶ Eo interim tempore post XXVII
acceptam apud Thermopylas calami-
tatem confestim Thessali caduceato-
res ad Phocenses mittunt, vtpote iis in-
fensi, cum semper antea, tum præci-
pue post nouissimam cladem. Etenim
non multis ante hanc regis expeditionẽ
annis, quum ipsi Thessali & eorum so-
cii omni cum copia bellum Phocensi-
bus intulissent, à Phocensibus fugati
sunt ac male mulctati. [1] nam quum ad
Parnasium vsq; processissent Phoce-
ses, secum habentes Tellian vaticinum
illum Eleum, ibi Tellias hic huiusmo-
di rem eis commentus est: Sexcentos
viros è Phocensibus præstantissimos
gypso tam ipsos quam arma illinit, eos-
que sub noctem in Thessalos dimisit,
dato præcepto vt quemcunque albi-
cantem non cernerent, eum obtrun-
carent. Hos primum Thessalorum ex-
cubitores, aliud quoddam prodigium
esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo
exhorruerunt, vt tribus millibus cæso-
rum atque scutorum Phocenses potiti
sint: quorum scutorum dimidium a-
pud Abas, alterum dimidium apud
Delphos dedicauerũt: & ex decima pe-
cuniarum huius pugnæ factæ sunt sta-
tuæ grandes, quæ circa tripodem è re-
gione delubri Delphis visuntur: & alte-
ræ eiusmodi in Abis repositæ. Hoc XXVIII
Phocenses in peditatum Thessalorum,
à quibus obsidebantur, egerunt. Equi-
tatum quoque eorundem, qui in suum
agrum incursauerat, insanabili clade
afflixit. ad ingressum enim qui est iu-
xta vrbem Hyampolin, depressa in-
genti fossa, amphoras illic inanes de-
posuerunt, humumque desuper inie-
cerunt, eamque reliquo solo exæquau-
erunt: atque ibi Thessalos expecta-
runt incursuros. In eos Thessali im-
petu dato, tanquam rapturi, in ampho-
ras inciderunt, ibique equorum cru-
ra confracta sunt. Ob hæc ambo XXIX
Phocensibus infensi Thessali, mis-
so caduceatore ita dixere, [2] Nun-
quid dissimulatis amplius Phocenses
agnoscere non esse vos nobis pares?

1 Quumque *Thessali* ad Parnassum compulsi essent, vates Tellias Eleus Phocensibus apud quos erat, hoc excogitauit. *As Valla κατειλήθησαν ad Phocenses retulit, quod tamen de victoribus dicti rationi consentaneum non est. Sed Vallam in errorem induxit fortasse præpostera interpunctio quam in suo exemplari habuit, & nominativum pro genitivo absoluto posuit, videlicet οἱ Φωκέες ἔχοντες, pro τῶν Φωκέων ἐχόντων· quod nihil aliud est quam si, omisso illo participio, ita (& quidem multo breuius) dixisset, τοῖς Φωκεῦσι μάντις Τέλλιας ὁ Ἠλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. Quæ obseruatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adiumento esse potest.* 2 Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis esse pares. *At Valla interrogatiue hæc legit, quum tamen vera verbi γνωσιμαχεῖν significatio interrogationem admittere non videatur.*

qui &

qui & antehac inter Græcos, quandiu
partes illorum nobis placuerunt, sem-
per vobis antecelluimus, & nunc apud
barbarum adeo pollemus vt penes nos
sit & agro vos exuere, & in seruitutem
redigere? Quam facultatem etsi obti-
nemus, tamen iniuriarum non sumus
memores, nisi vt eo nomine quinqua-
ginta talenta rependatis: & nos vobis
recipimus, omnia nos ab agro vestro
XXX damna auersuros. Hæc Thessali Pho-
censibus denunciabant, quod soli Pho- 10
censes inter eius loci homines cũ Me-
dis non sentiebant: idq; nulla alia caus-
sa, (vt ego coniectura comperio) quàm
Thessalorum odio: partes Medorum
(vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali
partes Græcorum fouissent. Hæc defe-
rentibus Thessalis, negarũ se Phocen-
ses pecuniam daturos: & sibi itidem vt
Thessalis facultatem esse sentiendi cum
Medis, si aliter sentire vellent: sed ne-
XXXI quaquam fore vt sponte essent proditO- 20
res Græciæ. His verbis renunciatis
adeo Thessali sunt in Phocenses indi-
gnatione perciti, vt barbaro duces itI-
neris extiterint, & ex Trachinia Dori-
dem regionem incursauerint. nam eius
regionis [1] podeon angustus illic octo-
ginta non amplius stadia in latum pro-
tenditur, inter Melidem ac Phocensem
regionem situs, quæ olim Dryopis erat.
Hæc autem regio, Dorum qui sunt in
Peloponneso, metropolis est. Hanc igi-
tur Doridem regionem ingressi barbari
nihil admodum læserunt: cum Medis e-
nim (etsi Thessalis non videbatur) sen- 30
XXXII tiebãt. Posteaquã autem è Doride in
Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos
quidem Phocenses non sunt adepti:
(eorum enim nonnulli cacumina Par-
nassi conscenderant, [2] qui vertex est iu-
xta vrbem Neonem illic sitam, nomine
Tithorea: eoque se receperant: sed plu-
res ad Locros Ozolas, in vrbem Am-
phissam, quæ supra Crisæũ sita est cam-
pum) omnem tamen agrũ Phocensem
incursauerunt: (sic enim ducebantur à
Thessalis) & omnia quæ nacti sunt, igni 40
XXXIII ferroque vastarunt. Vrbes etiam in-
gressi, ignes in sacras ædes iniecerunt.
Nam peragrãtes eam iuxta Cephissum
amnẽ, cuncta populati sunt, & hinc vr-
bẽ Drymon incenderunt, illinc Chara-

1 *Quidam*, Tractus angustus. *Alii*, Prominentia angusta. *Camerarius autem ita hunc locum reddit*, Regionis Doricæ hac in parte angustus est aditus, latitudine patens ad millia passuum circiter quatuor. *id est, quasi pero extenditur.* 2 Est autem multi- *vt conueniat cum voce Latina Vertex masculin. gen. vt Tithoreia cum Græca femin.* κορυφή. *Sic paulo post* κορυφῆς *mutauit vocata* Ὑάμ- *πολις. Lego autem* κειμένῃ ἐπ' ἑωυτῆς, *pro* κειμένη ὑπ' ἑωυτῆς, *sed ne illius quidem lectionis sensu satisfacis.*

σρην, καὶ Ἔρωχον, καὶ Τελφόσιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Γυάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας. ἔνθα οἱ ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. ἐνθαῦτα δὲ καὶ ἔτι τότε καὶ νῦν ἔστι χρηστήριον αὐτόθι. καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες διέφρησαν, καὶ πάντας διώκοντες εἵλον τῶν Φωκέων τοὺς τοῖσι οὔρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισηθέντες, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὴ ἤδη ἀμαχητὶ νομίσαντες ἤδη τὰ σφέτερα αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπὶ Ἀθήνας, ἐστέλλετο ἐς Βοιωτούς, ἐς δὲ τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πολὺ τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. ταύτης δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες ἔσχατα κατοικημένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποστέλλοντες φεύγοντες. ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τοῖσι Μήδοισι Βοιωτοὶ φρονέουσι. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτράποντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ὅτι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες Παρνησσὸν ἀπέρχοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐνεπίμπρασαν. καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν διέφθειραν, καὶ Δαυλίων, καὶ Αἰολιδῶν. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῇδε εἵνεκα, ὡς συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέι Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δή, ὡς ἐπύθοντο τὰ ἐν τοῖρῴοισι ἦν ἄξια Ξέρξεω (ὡς ἐγὼ ἀκούσθην) ἀμείνω ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν λόγων ἀεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δέ, πυθόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκεατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώρην· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ περὶ κατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διεπέμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖοι ἀνέβησαν ἐς τὸ Παρνησσοῦ ἄκρης, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον αὖτρον ἀπικνέατο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα κατέξυλον. πρῶτες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τῶν προφητέων. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἰδόντες, καὶ ἀπόρεον τοῦ ἱροῦ, οἱ τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὔνομα ἦν Ἀκήσιος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱερά, τῶν θέμις ὅσιον ἦν ἅπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦιε Δελφῶν τοῖσι παρεοῦσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπείτε ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ὀπτεύουσι σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ θωϊκοῦ μεγαλλείου τέρεος. θώϊγμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστί, ὅπλα δρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ὀπτηθέντα, καὶ ἀπὸ πολλῶν φασμάτων ἄξια θωϋμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ἐπὶ σφίσι οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, οἱ μὲν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ ἀΐδιοι ἐνέπεσον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀποῤῥαγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτούς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς φόνων. ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιχθέντων δὲ τούτων πάθεος, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεσπώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγουσι σφέας, ὑπεκβαίνουσι, ἀπέκτεινάν τινας τῶν ὑπολοίπων. οἱ δὲ προσεύντες, ἴθυ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυθόμην) ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὤρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἐχόντας, ἑπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. Τοῖς δύο δὲ τούτοις Δελφοὶ λέγουσι ὀπισθοφυλακίους ἥρωας εἶναι, Φυλάκῳ τε καὶ Αὐτονόῳ· τῷ τὰ τεμένεα ἔστι πρὸς τοῦ ἱροῦ· Φυλάκου μὲν, παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τῆς κατ' αὐτὴν προνοίης, Αὐτονόου δὲ, πέλας τῆς Κασταλίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σωοί, ἐν τῷ τεμένεϊ τῆς προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς ὃ διέσκηψαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τουτέων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται. Οἱ δὲ Ἕλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων διεκπλεόντων, ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νῆας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδέήθησαν αὐτέων σφεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα δὴ καὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· πρὸς δὲ, καὶ βουλεύσωνται ὅ τι ποιητέον ἐστὶ αὐτοῖσι ἔτι.

dram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedicas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapetamios, *id est*, *fluminis accolas*: & Abas, vbi delubrum Apollinis erat locuples & thesauris donariisq; compluribus exornatũ, in quo, vt tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrũ posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdã per montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine stuprantium extinxerunt. Prætergressi quoque Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuisæ fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cũ ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis vniuersi sentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, seruauerunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidẽ barbari hac iter intenderunt. ¶ Ceteri vero cum suis ducibus Parnassum à dextra præstringentes, ad templũ quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & Æolidensium. Ideo autem hac ab aliis seiuncti pergebant, vt direpto quod Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quam quæ in ædibus suis reliquerat: permultis assidue referentibus cum alia, tũ præcipue Crœsi Halyattis filii donaria. Hoc item Delphi quum audissent, in extremam prorsus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, numquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amouerẽt: se enim suffecturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandũ putauerunt, liberis vxoribusq; in Achaiam traiectis. Pleriq; igitur vertices Parnassi superauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Denique omnes Delphi vrbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est*, *vaticinum*. Postea vero quàm barbari subeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim prophetes cui nomen erat Aceratos, inspicit ante delubrum sacra arma prolata è conclaui, quæ [1] intus proposita fuerant: eaque nefas erat cuiquam mortali contingere. quod ostentum iis Delphis qui aderant perrexit nunciatum. Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ [2] quod est ante templũ, tum vero etiam maiora quam superius prodigia repræsentata sunt. [3] res profecto hæc valde miranda. nam arma Martia sua sponte extra delubrum proposita apparuerunt. Quod tamen secũdo loco actũ est, ex omnibus miraculis maxima est admiratione dignũ. quum enim barbari ad sacellum Mineruæ quod est ante templum, accederent, interea è cælo fulmina in eos decidere: & à Parnasso duo abscissi vertices, magno cum fragore sunt deuoluti, permultosque eorum interceperunt: atque ex ipso sacello Mineruæ vociferatio iubilatioq; extiterunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incussus est barbaris, vt fugæ se mandarent. Ea re cognita Delphi descendentes magnam eorum stragem edidere. Qui autem superfuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum redissent, referebant (vt ego accipio) alia se præter ea quæ dixi miracula vidisse, duos armatos [4] humana natura augustiores institisse sibi, cædem facientes atque insequentes. Hos autem duos Delphi aiunt indigenas heroas esse, Phylacon & AVtonoum, quorum fana visuntur: Phylaci quidem, secundum ipsam viam super ædem Mineruæ: AVtonoi vero, prope Castaliam, sub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnasso deciderunt, adhuc ad nostram vsque memoriam integra extant in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod [5] per barbaros deuoluta peruenere. [6] Atque hic receptus à templo horum virorum fuit. ¶ Græcorum autem classis ab Artemisio profecta, rogatu Atheniensium ad Salaminem subsitit. Quod vt facerent ideo rogauerant Athenienses, tum vt liberos atque vxores ex Attica subducerent, tum vt consultarent quid sibi agendum esset.

1 *Exiis quæ paulo post sequuntur, videtur colligi hic pro* ἔσωθεν *reponendum esse* ἔξωθεν. 2 *Videtur potius* προνοίης *esse cognomentum Mineruæ, à prouidendo ita dictæ. nisi forte legit Valla* ἀσσυρίης, *qui pro eo quod hic* Fanum, *statim* Sacellum *dicit, & Ædem. Cuius interpretationẽ sequendo quæ paulo post habentur, videlicet* Fano Mineruæ protemplaris, *hic reponendum fuerit*, Mineruæ quæ est ante templum. 3 Nam & hoc, magnum quidem miraculum est, (*quod videlicet modo dictum fuit*) Martia arma conspecta fuisse extra templum extantia sua sponte: (*vel, à seipsis. i. sine vllius opera*) sed quæ illud sequuta sunt, inter quælibet spectra, maxima est admiratione dignum. *Vel, præ quibuslibet spectris, aut ostentis.* 4 Statura humana proceriores ipsos insequi, stragem inter persequendum edentes. 5 *Id est, Per medium barbarorum.* 6 *Id est, Atque ita mulctati à templo se receperunt.*

ὅπῃ γὰρ τῶν κατήκοντα πρήγματα βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκίμια παυσάμενοι χέοντες γὰρ Ἀθηναῖοι Πελοποννησίους πεμφομένους ἐς τὴν Βοιωτίην ὑποκατημένους, ὃν ἐδέκαρσε, τῶν μὲν ἄλλων οὐδένα εἶδον, οἱ δὲ ἐπεπύθατο ἐν Ἁλιμοῦντι αὐτοῖς τειχέοντας ἐς τὸν Πελοπόννησον, ὡς δὴ πλείστου τε ποιεύμενοι φυλάσσειν, καὶ ταῦτα ἔχοντας ἐν φυλακῇ, πάλαι δὲ ἀπέναι. ταῦτα δὴ πυθόμενοι, οὕτω περιεδέήσησάν σφεων σχεῖν περὶ τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατεσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὴ ταῦτα ὑποκτήσεσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ὑπουργέειν. καὶ δὴ καὶ τοῦτον εἵνεκα ὠκήκιζα· λέγεται οἱ Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ὑπολοχᾶσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγοντές τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ὑπερμενέι τελέουσι περιόδους. τὰ δὲ ὑπερμενέα, μελιτόεντά ἐστι. αὐτὴν δὲ ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ προσθεν αἰεὶ χρόνῳ αἰσιμουμένη, τότε ἠν ἄψαυστος. σημήνασης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τοι Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς τὰ πρόσω. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πανθαλέθμιος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πόγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι. πλεῦνες δὲ ἦσαν τε πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μὲν καὶ τῶν ἐπὶ νηυσὶ ἦν ὁ αὐτὸς ἅπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γνήσιος τοῦ βασιλέος ἦν. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατώσαντο δὲ οἵδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, ὁ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι ὅκερ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἔοντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικόν τε καὶ Μακεδνικὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕσατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες,

Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebant, tanquã opinione frustrati: quippe qui quum putassent inuenturos se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in Eubœa subsidentes, horum nihil inuenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis ceteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita noctos obseruarunt vt ad Salaminem sisterent classem. Quo aliis appulsis, Athenienses in terram suam profecti, proposuere edictum vt qua quisque Athenientium ratione posset seruaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quod vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quod Atheniensis aiunt ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta: quæ quum semper superioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserant. Id quum ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoque promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad castra nauigauerunt. Posteaquam autem eos qui ab Artemisio soluerant, ad Salaminem substitisse audierunt reliqui classiarii qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nam vt in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ sunt naues quam ad Artemisium decertauerant, & à pluribus ciuitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, Eurybiade Eurycleidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienses. Quæ classis ex his constabat: Ex Peloponneso Lacedæmonii sedecim naues præstabant: Corinthii, totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenses, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionensibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouissime profecti. nam Hermionenses Dryopes sunt, ab Her-

ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐς τοσοῦτον ἦσαν. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πόλιας πᾶσι ἄλλους, παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκάδν μούνους ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, δι' οἷα δὴ παρήγμενα. ἀπαλλαγεσσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἐπιβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, πρὸς ὁκισμιδίῳ ἑτεράπεντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νυν τοὺς σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅπῃ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοί, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὅπῃ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπὶ δὲ Ἐρεχθέος τὴν μὲν ἐπωνυμίην, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω ἡμφὶ δὲ Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ὑπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὸν αὐτὸν πλήρωμα παρείχοντο ὅκερ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες οὖτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, πεντήκοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τῶν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, πεντήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλεούσησι ἐν Σαλαμῖνι συναμύνεσθαι. Αἰγινῆται δέ εἰσι Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ ἠπείρῳ πρότερον οὐνόμα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· οὗτοι δὲ, Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ οἱ ἄλλοι ἠνδραποδισμένοι, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου τινὸς ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, ἐν τότε τεσσαρακοντόρου. Νάξιοι δέ εἰσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τὰς περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Κυθνήοι δὲ, μίαν ἐν πεντηκοντόρῳ, ἔοντες συναμφότεροι ὀκτὼ Δρύοπες. ἐν Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατώοντο. ὅτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quam ceteri naues præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſſam, quod quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæenſes, vbi iuxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe conuerterant. ita dum in ſuis conſeruandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelaſgi erant, Cranai nominati: ſub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienſes appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus. Megarenſes autem tantundem copiarum quantum ad Artemiſium, attulerunt: Ampracii, ſeptem cum nauibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex inſulanis autem Æginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues inſtructæ, ſed iis oram ſuam tutabantur: verum cum triginta omnino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui inſulæ nomen antea fuerat OEnone. Poſt Æginetas eaſdem quas ad Artemiſium viginti naues præbuere Chalcidenſes: & Eretrienſes, ſeptem. hi Iones ſunt. Dehinc autem Chii eaſdem præbuere, gens ab Athenienſibus Ionica. Naxii autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & ceteri inſulani, à popularibus ad Medos miſſi erant, ſed illorum iuſſa aſpernati, tranſiere ad Græcos, ſuaſu Democriti, viri inter ciues illuſtris, & tunc trierarchi. Naxii autem Iones ſunt ab Athenienſibus ducentes originem. Styreenſes quoque eaſdem quas in Artemiſio naues præbuere. Cynthii, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vtriq; Dryopes ſunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terrã barbaro & aquã negauerunt.

Οὗτοι μὲν ἀπῆλθον ἐς τὴν ἑωυτῶν· οἱ δὲ εἰκοσι νῆες Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐς ἐρατὸν ὄντα. Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσι οἱ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἳ δὲ ἐξεράτεων χαρέων ἐς ἐρατὸν ὄντα. τῶν δὲ ὄχθος τούτεων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἔσαν οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσῃ, ἐπὶ μιῆς, τῆς ἦρχε Φάυλλος Κρότωνος, τρὶς πυθιονίκης, Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, πεντήρεας παρεχόμενοι ἐς ἐρατὸν ὄντα· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, τριηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, ἕλκοντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγίνετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, παρεὸν τῶν πεντηκοντέρων, πεντακόσιαι, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι ὃν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ὑποστρατοπεδεύσασθαι εἰ ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοῦ Ἀττικέων ἐγκρατέες εἰσί. ἤδη γὰρ Ἀττικὴ ἀφεῖτο πᾶσα, τῶν δὲ λοιπέων περὶ προεπῆγε. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλείσται συνεξέπιπτον, πρὸς ὃν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ὑπολέγοντες δὲ λόγον τόνδε, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκησόμενοι ἐν νήσῳ, ἵνα σφι πρόσω ἐπιμαχείη οὐδεμίη ὑποφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ὑποτοπεομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν ὃν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατὸς πρόσω ἐὼν ἅμα Ξέρξῃ ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτοὺς σφέας ἀναχωρησάντων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἥκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα σφέα ἐνέπρησε. ἐνέπρησε δὲ Θέσπειάς τε καὶ Πλάταιας, ὡυδόμους Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς Δεμβάσιος τῆς Εὐνικοῦ του, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἵνα αὐτὸν διαπείσαντες μιῦνα, ὡς τὸν διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ὡς περὶ ἑτέροισι μησὶ ἐλθόντο ἐς τὴν Ἀττικὴν, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἱρέουσι ἔρημον δὴ ἄστυ, καὶ τινας ὀλίγους διείσκοισι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἑόντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ, καὶ πένητας οὐδαμοὺς, ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀμυνομένους τὴν ἀκρόπολιν, θύρῃσί τε καὶ ξύλοισι, ἀμυνόντας τοὺς ἐπιόντας· οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα· πρὸς ὃ, αὐτοῖσι δυσξύνετα ἐξεφοιτήκεσαν τὸ μαντήιον δὴ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἁλώσιμον ἔσεσθαι· καὶ αὐτό δὴ τοῦτο εἶναι τὸ χρησφύγετον τοῖς μαντηίοις, καὶ οὐ τὰς ναῦας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἱζόμενοι ὑπὲρ τοῦ ἀντίου τῆς ἀκροπόλιος ὄχθου, τὸν Ἀγλαύρου καλέουσι οἱ Ἀθηναῖοι λόφον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὄκως σύριγγα περὶ πίσσης ἐσκυτίνας περιθέντες ἄφλεον, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ὅμως ἠμύοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τὰ φρήγματος προδεδωκότος· οὐδὲ λόγοις τῶν Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέχοντο. ἀμυνόμενοί τε ἄλλα τε αὐτέμισχαίνοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλοιτρόχοις ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξεα ὀπὶ χέρνον συχνὸν ἀπείρησι ἐνέχεσθαι, καὶ δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν. Χρόνῳ δὲ ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ πρῆξις τοῖσι βαρβάροισι. ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν ὑπὸ τῇ ἠπείρῳ, φοιτᾶσθαι ὑπὸ Πέρσησι. ἐμπρεσθεν δὴ ὦν πρὸς τῆς ἀκροπόλιος, ὀπισθεν ὑπὸ τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀμόδου, ἦν δὴ καὶ κατέ τις ἐφύλασσε, οὐδὲ ἂν ἤλπισε μήκοτε τινὰ κατὰ ταῦτα ἀναβῆναι ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησαν τινες κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίπερ ἀποκρήμνου ἐόντες τὸ χωρίου. ὡς δὲ εἶδον ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι καὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἑαυτοὺς ἔρριπτεον κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφυγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτρέποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες, τοῖς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱερὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ πάντα τελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν προεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐσῆλθε τῷ ῥαφέτρῳ ἐς τὸν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὦν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθυμέόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαι τὸ ἱερόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτεων ἐποιήθη, Φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι τοὔτῳ Ἐρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγόμενα

1 *Id est, Ter in certamine Pythico victor.* 2 *Atqui ipsemet huius libri initio penteconteros interpret.* nauigia quinquagenûm remorum. 3 Septuagintaocto.

Intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolum. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, soli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulere, cui præerat Phayllus, vir ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et ceteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [2] *id est, biremes:* Melii duas, Siphnii Seriphiique vnam vtrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenien sibus Ione s. Summa nauiū, præter penteconteros, fuit trecentę [3] quinquagintaocto. Quę posteaquā ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem conuenerunt, inter earum duces consultabatur, EVrybiade rogante vt qui vellent sententiam dicerent, vbinam ex iis locis quibus ipsi potirentur, commodissimum foret pugna nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de ceteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum sententiæ in hoc cōgruebant, vt profecti ad Isthmum ante Peloponnesum decertarent, hac videlicet ratione, quod, si male pugnassent, ad Salaminem quidem, obsessis sibi in insula nullum subsidium ostendebatur: ad Isthmum vero dabatur ad suos effugium. ¶ Hæc ratio quum à duci bus Peloponnensium redderetur, aduenit quidam Athenien sis nunciatum iam Atticam barbarum esse ingressum, eamque omnem igne vastare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incensa tum Thespien sium, qui in Peloponnesum abscesserant, tum Platæensium vrbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruastabant. Ideo autem Thespiam & Plataam incenderunt quod à Thebanis acceperant illas ciuitates non sentire cum Medis. A traiectu autem Hellespon. ti ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum mensem triuere transeundo in Europā, tres alios dum in Atticā peruenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente: vrbemq; desertā cepere, paucis quibusdā Atheniēsibus in templo repertis, necnō quæstoribus ærariis, & homi-

& hominibus egenis, qui præsepta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem, simul præ inopia victus, [1] simul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non naues. Hos Persæ, castris ex aduerso arcis positis in prominenti colle, quē Areon pagon Athenienses vocant, hūc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad vltimum malorum deducti, etiam inscenso vallo, tamen resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarū condicionem deditionis offerentiū admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, quod in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops consilii fuerit, quod eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oracultum, omnem Atticam quæ in continente est, subiici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidant: atque vbi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nunciatum res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuncium miserat, conuocatis Atheniensium exulibus, expeditionis suæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostias suo ritu immolarent: siue aliquo in somniis viso, siue sua sponte facti pœnitens quod templum concremasset. Exules Athenienses id quod iussi erant exequuti sunt. Cuius rei cur mentionē fecerim exponam: Est in arce hac, Erechthei (qui fertur fuisse terri-

1 Simul quod oraculum inuecisse sibi viderentur. *i. oraculi sensum, siue mentem.*

ἐλαίνος, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θαλάσσῃ ἕνι· τὰ λόγῳ
ᾧπερ Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύριά φαθαι. Ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθεῖσα ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ ἔφοιτον ὑπὸ βασιλῆος κελεύσαντος, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερὸν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδεγμένον. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξ-
ηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὸν Ἀθηναίων ἀγεόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοιτο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθέντος ἔτι ἐόντος τοῦ προκειμένου πρήγματος, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἰστία ἀείροντο ὡς ἀποπλώσοντες. πλεῖστά τε ὑπολειπόμενοι αὐτέων ἐκυρώθη τότε Γ' Ἑλλησι ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγένετο, καὶ οἱ Ἀφαιστιῆται ἐκ τοῦ σηκοῦ, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ὅτι τάχιστα, εἶπε Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ, τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ τοῦτο ὡς εἴη δεδογμένον ἀπάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν, καὶ πρὸ τῆς Πελοπον-
» νήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὐκ ἄρα ἐῶ ἀπαίρουσι
» τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, πρὶν ἐν Σαλαμῖνι ἔτι πατρί-
» δος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλιας ἕκαστοι τρέ-
» φονται. καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέσχειν
» δυνήσεται, οὔτε τις αὖ ἔφεπτων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ
» Φλασκεδασθῶσι τὴν στρατιήν· ἀπολέεταί τε ἡ
» Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. Ἀλλ' εἰ πάντως ὀρθὴ μηχανὴ, ἴθι, καὶ
» πειρῶ Φλαχεῖν τὰ βεβουλευμένα, ἤν κως δυνῇ ἀ-
» ναγνῶσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε
αὐτὸν μεῖναι. Κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρεσε τὰ ἐωθότα· καὶ οὐδὲν προσειπὼν ἀμείβετο, πίεζόμενος, πλὴν ὅτι τὴν ναῦν τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ χρηστόν τι ῥῆμα συμβάλλειν. ὁ δ' αὖ ἐς τὴν ναῦν ἐσελθεῖν ἐκέλευε καὶ φράζειν λέγειν εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος οἱ καταλέγει κεῖνά τε πρῶτα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτῷ προβάλλων, καὶ ἄλλα πολλὰ προσθείς· ἐς ὃ αἰέγνωσε χρήζων ἔκ τε τοῦ νηὸς σκεύην ὃν Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δ' ἅρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ ὃν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι ὃν λόγον, τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολλὰ ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν παντοίοισι λόγοισι,

rybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat

1 Pro Peloponneso, *alibi vertit.*

prout

gena) templum, in quo olea est & mare, vt apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Mineruæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hanc igitur oleam vna cum cetero templo contigit vt barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege iussi erant rem diuinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascendissent, aspexerunt frutescalle, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narrauerunt. ¶ At Græci qui apud Salaminem erant, vbi nunciatum est vti res circa Athenienssiū arcem se haberent, eo perturbationis deuenere vt nonnulli è ducibus non expectarent dum propositum negocium constitueretur, sed in naues irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi: ceteriq; qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prœlio nauali decernendū. Et quum nox adfuisset, digressi è concilio, naues conscenderunt. Ibi Themistoclem pergentem ad nauem scisciatur Mnesiphilus vir Athenienssis quidnam ab ipsis decretum esset: & quum ab eo audisset decretum esse vt ad Isthmum proficiscerentur, & ante Peloponnesum dimicarent, Si isti, inquit, à Salamine proficiscantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad suam enim quisque patriam remeabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur: Græciaque peribit consilii inopia. Quare siquid comminisci potes, perge, & quod decretum est conare irritum reddere, & EVrybiadem à sententia reuocare, vt hic perstet. Themistocles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EVrybiadis nauem perrexit. vbi hominem conuenit, ait velle se de negocio communi cum eo colloqui. Hunc ille in nauem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persuasitque vt è naui prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ii posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis

prout magnopere expediebat: Quem interfatus Corinthiorum dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, LX non coronantur. Comiter autē Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadem conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros: (præsentibus enim sociis, non putabat 10 sibi decorum quempiam accusare) sed 1 aliunde oratione sumpta, In te nūc, inquit, situm est seruare Græciam, si mihi accedens, nauale hîc prœlium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad Isthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmū confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimum expedit, naues habentibus & graviores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. nam illos vna comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemq; Græciam 1 in discrimen adduces. Sin autem id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda: Primū si in arcto conflixerimus, nos, paucæ naues cum multis, profecto[1] si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. Præterea Salamis seruatur, vbi 30 nostri nunc liberi collocati sunt & vxores.[2] Est & alia hîc caussa propter quam item debes præcipue hic manere, quod pro Peloponneso & Isthmo pugnabis: 3 quo caue (si sapis) ne istos ducas. Quod si id quod spero continget, vt classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque vsquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibūt: vnde nobis lucrifaciemus quæ seruauerimus, Megara, Æginamque, atq; Salaminē, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores.[3] Credibilia enim suadentibus hominibus fere prospere cedit: secus facientibus ne deus quidem vult adesse, & humanæ sententiæ indulgere. Hæc dicentem Themistoclem rursus interpellans Adimātus, iubebat silere eum, vtpote cui patria non esset: quin etiam EVrybiadem non

1 Si rationi consentaneus sit belli exitus, 2 Sed & hoc inter cetera est quod in primis amplecti debes: Hîc manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis: 3 Consilia enim agitantibus rationi consentanea, succedunt illa vt plurimum: at siqui agitent consilia rationi non consentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

εἶα κεφάλαιον δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ πρεσβεξαιρέμενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ, ἀπολυόμενος, ἔφη, Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲν ἠτίμωσε τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δ' τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε σκεῖνον μὲν ἐπ' οὐδενὶ τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς ἐπεδὴ ἀπαίρουσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, ἀφοβήσοντα· (παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων, οὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορέειν) ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ νῦν ἐστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων πιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λέγουσι, διαζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆας. ἀμφοτέρων γὰρ ἐκείτερον, ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ διαπεφαμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὅπερ ἧκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι, ἡμέας ἔχουσι βαρυτέρους, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τὴν δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἐὰν περ καὶ τὰ ἄλλα δ' τυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πεζός. καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ὅτι τὸν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἅπασι τῇ Ἑλλάδι. ἐὰν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοσάδε σοι αὐτίκα χρηστὰ βράσσει. πρῶτα μέν, σὺν σεωυτῷ συμβάλλοντες νησὶ ὀλίγῃσι πρὸς πολλὰς, ἐὰν τὰ οἰκότα σὺν τῷ πολέμου εὐδαίμῃ, πολλὸν κρατήσομεν. Τὸ γὰρ ἐν σεωυτῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ὅδε· ἐν δυρυχωρείῃ δὲ, πρὸς ἐκείνων. αὖτις δὲ, Σαλαμὶς σωθήσεται, ἐς τὸν ἡμῖν ἐστι ἐκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τὸ καὶ πρὸ ἔχεσθαι μάλιστα χρεών· ὁμοίως αὐτός τε μένων, πρὸς ναυμαχήσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τὸν Ἰσθμῷ. οὐδὲ σφέας, εἴπερ δὴ φρονέεις, ἄξεις ὅτι τὸν Πελοπόννησον. ἐὰν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι νησὶ, ἔστε ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι, οὔτε προβήσονται ἔκαστέρω τῆς Ἀττικῆς· ἀπιασί τε οὐδενὶ κόσμῳ. Μεγάροισί τε κερδαλεόν μοι φαίνεται, καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τὸν ἐχθρὸν κατὰ χώρην γένεσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι αἰθησοῖσι, ὡς τοὐπίσω ἐθέλῃ γίνεσθαι· μὴ οἰκότα δ' βαλλομένοισι, οὐκ ἐθέλῃ οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους, αὖτις ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων ᾧ μὴ ἔστι πατρὶς, καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ

304. a. N.

ἐᾶν ἐς τὸν ἀγῶνα ἀναβαίνειν, τοῦ μὴ ἔστι πατρὶς, ἐρωτέοντα Θεμιστοκλέα ὅκου νῦν ἡ πατρὶς αὐτῷ εἴη, ἐπεὶ Ἀθηναίων γε ἀπολομένων, ἀπολέεσθαι καὶ τὴν Κορινθίων. ἐπιστὰς δὲ τοῦτο ὁ Θεμιστοκλέης, ἐβόα τε καὶ ἐκέλευε τὸν Εὐρυβιάδεα ἤδη νῦν ἐπὶ τοῦτον ἀνακρίνεσθαι· ἐν γὰρ τῷ ἐκείνου εἶναι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερωθῆναι, εἰ ἐθέλοι τοῖσι ἐμοὶ πείθεσθαι. ἐπιστὰς δὲ τοῦτο ὁ Εὐρυβιάδης, ἐβόα τε καὶ ἐκέλευε τὸν Θεμιστοκλέα ἤδη νῦν ἐπὶ τοῦτον ἀνακρίνεσθαι· ἐν γὰρ τῷ ἐκείνου εἶναι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερωθῆναι, εἰ ἐθέλοι τοῖσι ἐμοὶ πείθεσθαι. ἐπιστὰς δὲ τοῦτο ὁ Εὐρυβιάδης, ἐβόα τε καὶ ἐκέλευε τὸν Θεμιστοκλέα ἤδη νῦν ἐπὶ τοῦτον ἀνακρίνεσθαι· ἐν γὰρ τῷ ἐκείνου εἶναι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερωθῆναι, εἰ ἐθέλοι τοῖσι ἐμοὶ πείθεσθαι. ἐπιστὰς δὲ τοῦτο ὁ Εὐρυβιάδης, ἐβόα τε καὶ ἐκέλευε τὸν Θεμιστοκλέα ἤδη νῦν ἐπὶ τοῦτον ἀνακρίνεσθαι· ἐν γὰρ τῷ ἐκείνου εἶναι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερωθῆναι, εἰ ἐθέλοι τοῖσι ἐμοὶ πείθεσθαι.

51

ἐὼν ὑπερφίζειν ἁπολιώδρι. πόλιν γὰρ τὴν Θεμιστοκλῆα παρεχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας
τὰ ὑποφέρετο, συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ παρέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλὴς κεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἑωυτοῖσι τε ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ χὴ μέζων ἢπερ κείνοισι, ἕς τ' ἂν δικηκοσιαν νῆες σφι ἔωσι πεπληρωμέναι. οὐδαμοὶ γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ὑπάρξαντας ἀπερύεσθαι. Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεσκαμμένα, Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσται σὴ ἀγαθός· εἰ δὲ μή, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. ὅ τε γὰρ ἡμῖν τῶν πολέμου φέρεσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομιούμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥ περ ἡμετερη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει, ὡς ἀφ' ἡμέων αὐτέων δέειν κτίσιν γενέσθαι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μοιρωθέντες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλῆος λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκετο μὴ σφέας ἀπολίπωσι, ἰὼν περὶ τὸν Ἰσθμὸν ἀγαγὴ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοιτο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτῃ δὲ αἱρέσεται τὴν γνώμην, αὐτὸ μόνους ἀμυνομαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτὸ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι δύξασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ὑπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα. δύξαντες γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὑπὸ δὲ Αἰακοῦ καὶ παῖς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλαν ἐς Αἴγινάν. Ἔφη ὦ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ τῶν δὲ Μήδοισι λόγιμος νομιζόμενος τὸν ὧν χρόνον, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἔρημος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κνιφοῦν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τετρισμυρίων·

sinere virũ extorrem sententiã diceret, & ita demum id sinere quum vrbem Themistocles habuisset: videlicet exprobrans quod Athenæ captæ essent, tenerenturque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & vrbem multo maiorem quam illis,[1] vnde naues ferme ducentæ essent armatæ, quas nulli Græcorum inuadentes possent propellere. Hæc LXII
quum ratione significasset, ad EVrybiadem transiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiẽs, Tu vero si hic manes, vir eris egregius: sin minus, Græciæ euersor. totum enim belli momentum nobis naues sustinent. Sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos,[2] sicuti sumus, vbi domesticos receperimus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim iam nostra est: & quã, vt oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscemini. Hæc dicente Themistocles EVrybiades[3] edocebatur: & obid LXIII
edocebatur (vt mihi videtur) quod maxime formidabat ne si ad Isthmum classem reduxisset, ab Athenienſibus desereretur: quibus deserentibus, iam reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita sententiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, LXIV
ii qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic sese apparare tanquam prœlium nauale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum vt Æacidas in auxilium inuocarent.[4] Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: nauemque ad Æacum & ad alios Æacidas inuocandos LXV
Æginam miserunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Athenienſis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se forte fuisse vnã cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisseq; puluerem triginta ferme millium virorum procedentẽ ab Eleusine: & quum

1 Tantisper dum essent illis ducentæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. posse propulsare. 2 Ita vt nos habemus. i. *Iam nunc, & nihil innouantes circa rerum nostrarum statum.* 3 In diuersam à priore sententiam adducebatur. *Vel, Ad sentiendum aliud quam prius inducebatur. Ad verbum, Redocebatur. i. Diuersum sentire docebatur. vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat.* 4 Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsa *nimirum* Salamine, Aiacem Telamonemque inuocauerunt, ad Æacum autem ceterosque Æacidas inuocandos nauem Æg. misi-

demi-

demirarentur quòrumnam hominum esset ille puluis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (vt qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, Demarate,[1] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Athenienſibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, eiusque copiis quę sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Athenienſium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite plecteris, vt nec ego te nec alius quispiam hominũ queat eripere. quamobrem tene silentium. hæc autem expeditio diis curę erit. Hoc Demaratum admonuisse aiebat.[2] Ex illo autem puluere ac voce factam esse nubem, eamque in sublime elatam, Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atq; alios testes citans. ¶ Classiariæ autem LXVI
Xerxis copiæ, vbi consperta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam traiecerunt, triduum illic moratæ, per EVripum nauigabant, totidemque diebus ad Phalerum præsto fuerunt. Nec vero minori (vt mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quam ad Sepiadem atq; Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemisium prœliis interierunt, hos substituam qui nondum regẽ sequuti fuerãt, Melienses, Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Caryſtios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes insulanos, præter quinq; ciuitates, quarũ nomina superius commemoraui.

1 Fieri non potest quin magna aliqua cl. 2 Post illum autem puluerem ac vocem ortam esse nubem.

ὅσῳ γὰρ δὴ πρόσω ἐβεβήκεε ἐντεῦθεν τῆς Ἑλλάδος ὁ
Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα εἴποτο. Ἐπεὶ δὲ ὧν
ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, πρῶτος, πλὴν Παρίων·
Παρίοι δὲ ὑπολιφθέντες ὑπὸ Κύθνῳ, ἐπεφράδατο
ὃν πόλεμον τῇ ἀποδόσιος· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο
ἐς Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ὅπως
τὰς νῆας, ἐθέλων σφι συμμίξας τε καὶ πυθέσθαι τῶν
ὅσοι πλεόνων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προ- 306
ίζετο, παρῆσαν μετὰ πεμφθέντες οἱ τῶν ἐθνέων τὸ σφε-
τέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν. καθίζοντο,
ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ πρεσβηΐῃ ἐδεδώκεε. πρῶ-
τος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ἔπει-
τα δὲ, ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἵζοντο, πάμψας Ξέρ-
ξης Μαρδόνιον, πειρώτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ
ναυμαχίην πιέεσθε. Ἐπεὶ δὲ παρῆλθε ὁ πιέσθαι ναυμαχίην.
Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλ- ἐπι-
λοι πᾶσι τὴν γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυ- φέρουσι
μαχίην ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι
πρὸς βασιλέα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε
κακὸς ἐν ἡμερίῃ ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς
Εὐβοίῃ, ἔστε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένη, δέδοκα. τὰ δὲ
ἐξεργάσμαι με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυ-
χαίνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καίτοι
τάδε λέγω, Φείδεο τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέεο·
πρὸς γὰρ ἄνδρας τῶν σῶν ἀνδρῶν κρείσσονες πολλὸν εἰσι
κῆ θαλάσσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πόνου
δέῃ σε ναυμαχίῃσι ἀνακινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν
τὰς Ἀθήνας, τῶν εἵνεκα ὥρμησο στρατεύεσθαι;
ἔχεις δὲ τὰ ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵσταται οὐ-
δείς; οἱ δέ τοι αὐτίς ἥκασι, ἀπολλάξαντι τὸν ὡς ἐκεί- 30
νοισι ἔφρασε. ἴῃ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντι-
πολέμων φρήσματα, τοῦτο φράσω· ὦ μὴ ἐπει-
χθῇς ναυμαχίῃ ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ
ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελο-
πόννησον, οὐ τετέως τοι δέδοκται χωρήσειν τὰ νεῶν ἐ-
λήλυθας. ἀκοὴ γὰρ οἵη τε πολλὸν χρόνον εἶσί τι αὐτέχειν
οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ὑπεξέρυσας. καὶ δὴ πόλις
ἔσεσθαι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρεστι σφίσι ἐν τῇ
νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὖ τοῖς οἴκοις,
ὦ σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαυνήσῃ ὃν πεζὸν
στρατόν, ἀτρεμέειν τοῖς ἐκεῖθεν αὐτέων ἥκοιτας·
δέδοκται σφι μελήσειν πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέ-
ειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῇς ναυμαχῆσαι, δείδοικα μὴ
ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθείς, ὃν πολλὸν προσδοκᾶ-
σθαι. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλευ,

nam quo magis penetrabat in Græciam Perses, eo plures eum nationes sequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, postquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno relicti, quo bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipse ad classem descendit, animo cœtum classiariorum adeundi, & eorum audiendi sententias. Eo profectus vbi prædixit, assidentibus qui accitu eius aderant, suæ quoque gentis tyrannis ac nauium præfectis, vt cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tũ Tyrius, deinceps alii gradatim: misit ad eos Mardonium tentandi gratia, fciscitatum singulos, prœlium nauale faceret necne. Posteaquam Mardonius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interrogauit, ceteri quidem eandem dixere sententiam, iubentes fieri prœlium: Artemisia vero, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: me neque in prœliis ad Eubœam gestis ignauissimam extitisse, neque minima contulisse in te, domine. ideo, quum talis sim, æquũ esse, ea quæ in rem tuam maxime esse sentio, demonstrare. Itaque hoc tibi suadeo, vt nauibus parcas, nec prœlium nauale facias cum iis viris qui tanto sunt tuis in mari præstantiores, quanto feminis viri. Quid enim necesse habes omnino venire in discrimen pugnæ nauali? nonne Athenas habes quarum gratia expeditionem sumsisti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obsistit? Qui tibi obsistebant, ita summoti sunt vt eos decebat. Quo autem ego recasuras hostium res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnæ nauali committendæ, sed classem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere ipse in Peloponnesum, tunc tibi, domine, succedent ea quorum gratia venisti. neque enim diu tibi resistere Græci possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisque vrbes defugient. quoniam neq; commeatus est eis in hac insula, vt ego audio, neque, si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hic eos credibile est perstituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus facienda curaturos. At si pugnam naualem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ male re gesta pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte:

1 Quum remansissent, 2 Me, quæ nec in naualibus ad Eubœam prœliis me ignauissime gessi, nec minima præstiti, par est, domine, sententiam meam proferendo, quæ maxime è re tua esse censeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce nauibus, nec prœlium nauale cum iis viris &c.

vsu ve-

vsu venire vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum es optimus) serui sunt mali, qui numero sociorũ censentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli, LXIX è quibus nulla vtilitas est. Hæc loquente Artemisia, quicunq; ei bene volebant, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquam aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere nualem: at ii qui male consultum illi volebant inuidebantque, vtpote cui intet primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant eius quã dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eum sunt relatę sententię, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudauit. Nihilominus vt pluribus staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte male pugnasse, quod videlicet ipse abfuisset: itaque constituit spectaculo pugnę naualis interesse. Classia- LXX rii, vbi nunciatum est illinc esse soluendum, classem Salaminẽ versus ducunt, & per ocium in aciem sunt digesti. Sed quũ eos dies defecisset quominus prœliũ committerẽt, (nox enim interuenit) in posterũ diem sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum vero Peloponnẽses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athenienſium terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forent obsidendi, sua terra sine præsidio LXXI relicta. ¶ Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quę poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrime ex vrbibus concursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primum viam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio inito Isthmum muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nã & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebant, nullo temporis momẽto opus intermittentes, LXXII neq; diurno neq; nocturno. Hi autẽ è Græcis fuerunt qui ad Isthmũ auxilio cũ omni copia venerũt: Lacedæmonii,

ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι
φιλέοισι γίνεσθαι, οἷσι δὲ κακοῖσι, χρηστοί. σοὶ δὲ
ὀνπερ ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ
ὧν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί
τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Πάμφυλοι, τῶν
ὄφελός ἐστι οὐδέν. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρ-
δόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν ἄνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφο-
ρὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πείσοιμεν
πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχίην ποιέεσθαι·
οἳ δὲ ἀγαθόμυθοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε δὴ πρὸ
τοῖσι τετιμημένῃ ἀπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἐ-
τέρποντο τῇ αἰτιήσει, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπ-
εὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, καὶ τὰ
τε ἤδη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔ-
τι πρότερον σοφὴν εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον ἀγ-
νεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τά-
δε καταδόξας· πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκα-
κέειν, ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ· τότε δὲ αὐτὸς παρε-
σκόπεε θήσεσθαι ναυμαχέοντας. Ἐπεὶ δὲ
παρήγγελλον ἀνάπλοον, αἴνεον τὰς νῆας ὅτι τάχι-
στα Σαλαμῖνα. καὶ παρεκείατο ἀρξάμενοι καθ'
ἡσυχίην. τότε μέν νυν οὐκ ἔξεργασθέντες σφι ἡ ἡμέρη
ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ δὲ ἐγένετο. οἱ δὲ παρε- 307
σκευάζοντο ἐς τὸ ὑστεραίην. τὸν δὲ Ἕλληνας εἶχε δέ-
ος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννή-
σου. ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατή-
μενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλ-
λοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πο-
λιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐωυτῶν ἀφύλακτον.
Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύ-
κτα ἐπορεύετο ὡς τὴν Πελοπόννησον. καίτοι τὰ
δυνατὰ πρήγματα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἥσσονες
μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο πά- 307
χισα Πελοποννήσιοι τοῖς ἀμφὶ Λεωνίδῃσι ἐν Θερ-
μοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν
πολίων, ἐς ὃν Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ σφι ἐστρα-
τηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ
ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ συγχώ-
σαντες τὸν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε
βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον ἀπὸ τῆς Ἰσθμοῦ τεί-
χος. ἅτε δὴ ἐουσέων μυριάδων πολλέων, καὶ πᾶ-
σης ἀνδρὸς ἐργαζομένου, οὐδὲν ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι
λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ χάμμου
πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ
βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέ-
ρης. Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδη-
μεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε,

1 *Id est, Sententiis plurium. Quæ on se tint à la plus grande voix.*

καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζώνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑποδρηϊόοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐμέλεε ὀλίγον. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παρεληλύθεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα τέσσερα· τούτων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, κατὰ χώρην ἵδρυται· νῦν τε καὶ τὸ πάλαι οἰκέον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνούριοι. ἓν δὲ ἔθνος ὁ Ἀχαϊκόν, οὐκ μέν Πελοποννήσου οὐκ ὀλίγον χώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῆς· οἰκέει δὲ τὸν Ἀμυκλαίου. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῶν ἐστὶ τὰ, τίσσερα ἐπήλυδα ὄντα, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοί, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μέν, πολλαί τε καὶ ὀνομαστοὶ πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μοῦνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἄσινη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται πάντες. οἱ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μοῦνοι εἶναι Ἴωνες. Ἐκδεδωκέναι δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τῆς χώρου ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ οἱ περίοικοι. τούτεων ὦν τῶν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες πρόξεν τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἑκάτεροι. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ὧν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συνέσασαν, ἅτε περὶ τοῦ πάντος ἤδη δεδιότες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφέων ἐπυθόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ αἰσθόμενος τὰ λεγόμενα ἐποιέετο, θῶυμα ποιεύμενος τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ξεφοιτέουσα ἐς τὸ μέσον, συλλόγους τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ οὐκ εἰνὶς κινδυνεύειν, μηδὲ παρὰ χώρης ἀδρυλωτοῦ μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐσφάλη τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· τῷ οὔνομα μὲν ἦν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων. ὕστερον μὲν δὴ τούτων τῶν χρημάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πα-

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionenſes. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt, metuentes periclitanti Græciæ. Ceteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolunt autem LXIII
Peloponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant; 10
Arcades & Cynurii: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem aduentitiæ ſunt, Dorienſes, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Dorienſium quidē multæ ſunt & inſignes ciuitates: Ætolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quę ad Cardamylam Laconicam ſita eſt: Lemniorum autem, omnes Paroreitani. Cynurii autem, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Iones eſſe, ſed effecti ſunt Dores, ſub imperio Argiuorū impoſiti, & progreſſu temporis, quum eſſent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur ſeptem gentium ceteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenue loqui fas eſt) in medio ſedentes cum Medis ſentiebant. Apud Iſtmum quidē LXIV
in tali labore iſti occupati erant, vtpote pro omni iam curſu, quod nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſoliciti, adeo vt alius alium adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in EVrybiade conſilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, conciliumque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponneſum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenienſibus vero & Æginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manētes dimicare. ¶ Ibi Themiſtocles, poſt- LXV
quam ſententia Peloponnenſium euicit, clanculum è concilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorū nauigium, cū quodā iuſſo dicere quę oporteret: cui nomē erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorū ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit,[1] (vbi Theſpienſes in ciuitatē ſunt re-

1 Quo tempore Theſpienſes, ciues recipiebant. *id eſt, ius ciuitatis donabant.*

cepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſium, quod partibus regis fauet, præoptatque res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius ob- 10
ſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab
LXXVI illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, 20
occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant nequa Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent prœliorū ad Artemiſiū geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt commiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ii Perſæ[1] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nul- 30
LXXVII la noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuens, non habeo aduerſari oraculis tanquam non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

Auricomæ poſtquam Dianæ litora iungent
Nauales pontes cum litoribus Cynoſuræ,
Spe ſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet iuuenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furiis, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, mars ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & victoria pollens.

1 Alios ſeruarent, alios interim.

λίας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἔπεμψέ με στρατηγὸς Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται κατ' ἄρχας σιγῇ κήδιστα. νῦν ὑμῖν παρέχει καλλίστου ἔργων ἁπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ προϊδόμενοι ἀποδράσωσι. οὐ γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ὑμῖν πρήσσειν τὰ ἐναντία ἔσονται. τοῦτο ἐπεὶ ἤκουσε, αὐτίκα ἐσφάλη νομίσας τὸν Ἀθηναῖον ἀληθέα λέγειν, καὶ ἐκ τοῦ ἀφανέος τοὺς μὲν Ἕλληνας ἐπῆρε κακοῖσι, τοῖσι δὲ βαρβάροισι ἐπιτήδεα ἐποίεε. ἐπιστάμενος γὰρ ἐπιμελέως τὰ Ἑλλήνων ἤθεα, τοὺς ἀγαθοὺς μᾶλλον τῶν κακῶν ἀνδρῶν ἐπαινέων, ἐδόκεε οὐκ ἐπιεικέως ἐπιβουλεύσειν τοῖσι ἐλάσσοσι τὰ κρείσσω. ἐπεὶ ὦν ἐσφάλη τῇ γνώμῃ, ἐσέβαλλε τοιάδε. Ἐπίστασθε μὲν οὐκ ἐμὲ πρῶτον ἄνδρα Ἕλληνα ἐόντα, ἐπιστάμενον εὖ τὰ Ἑλλήνων πρήγματα, μᾶλλον ἢ βαρβάρους, ἐπιβουλεύειν· ἀτὰρ ἐπεὶ ἐπιστάμενος ἐπιβουλεύω, ἐρέω τὰ πρήγματα ὑμῖν. ἐπεὶ γὰρ ἐπὶ τὴν ἑωυτῶν ἕκαστοι ἐπείγονται ἀπάγειν νέα, ἵνα καὶ τὰς ἑωυτῶν γυναῖκας καὶ τέκνα ἐκσώσωσι, οὐκ ἔτι ὑμῖν ἀντέξουσι οὐδὲ ἓν χρόνον. ἀλλὰ ἐγὼ ὑμῖν ἐξαγγέλλω, ὅτι οἱ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο τὰ παρὰ σφίσι ἐπιτήδεα ὑμῖν ἐόντα, ἐπιβουλεύουσι ὑμῖν, καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἤδη ἕκαστοι ἐπιστρέφονται ὡς ἀποδράσονται. ὑμῖν δὲ ἐπιτήδειόν ἐστι, ἢν ἐμοὶ πίστιν θῆσθε τὴν ἀληθέα, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τῶν Περσέων ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀπερύκειν, καὶ μάλιστα μὲν τοὺς Αἰγυπτίων ἐπιλέκτους, οἳ ἐπὶ τὴν νῆσον τὴν Πσυτταλείην ἐπιπλέουσι· ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς Ἴωνας καὶ Καρῶν τοὺς ἀναμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν, ταῦτα σφι σημήνας, οὐκ ποδὸν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δὲ, ὡς πρὸς ἐλήλυθε τὰ ἀγγελθέντα, τὸ μὲν, ἐς τὴν νῆσον τὴν Ψυτταλείην, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πλοῖα τῶν Περσέων ἀπεβίβασαντο· τὸ δὲ, ὅπως ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, αἴνηον μὲν ὁ ἀνὼ ἐς πέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, αἴνηον δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν Κέον τε καὶ τὸν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πᾶσαν τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τοῦδε δὲ εἵνεκα αἴνηον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ὑπὸ τῇ Σαλαμῖνι, δοίεν δίκην τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νῆσον τὴν Ψυτταλείην καλέουσι μοῦνην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶν δὲ εἵνεκα, ὡς ἐπεδώκυπαν ναυμαχίην, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐνόμιζε δὴ πορεύσεσθαι ναυμαχίης τὸ μελλούσης ἔσεσθαι ἐκείνου ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν σῶα ποιήσῃ, τοὺς δὲ ἀμφθείρῃσι. ἐποίεε δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυθόμενοι οἱ σύμμαχοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τὸν νυκτὸς, ὡσέων ἀποκοιμηθέντες, ἐπράσσοντο. Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, ἐπεὶ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε τρήματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἱερὸν ἀκτὴν
Νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιτομοιρίης ὑπερόπτας Ἀθηνάς,
Δίκα δίκην σβέσῃ κρατερὸν χόλον, ὕβριος υἱόν,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' αἰὰ πάντα συνδήσαν.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπην κεφαλὴν ἐπάγει, καὶ ποτνία Νίκη.

χρυσαόρα

ἐς τοιαῦτα μὴ καὶ οὕτω ἀταρχέως λέγοντι Βάκιδι αἰπλογίης χρησμῶν πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἀνέχομαι. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ἀθυμίος λόγῳ πολλός. ἤδεσαν δὲ οὔκω ὅπι σφέας περιεκυκλοῦτο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὅσαπερ τῆς ἡμέρης ὥρων ἀΰδρις τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Σιωπῇ κῆτων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ὀστρακισμὸς δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. Ὃν ἐγὼ νενόμικα, πρωθαπόμενος αὐτὸν τρόπον, ἄριστον ἀνδρῶν γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. οὗτος ὦν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἐωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. προσακηκόει δὲ ὅτι ἀπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀ-
" ριστείδης πάρεσι, Ἡμέας χρεὸν ἐστὶ ζηλοῦν περὶ τῶν
" ἄλλῳ χαρῷ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, εἰ τὸ ὀκότερος
" ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω
" δὲ ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀπο-
" πλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐ-
" τόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῶϊ, οὐδὲ ἰῶν θέλουσι
" Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται
" ἀνακλωσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πο-
" λεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐσελθόντες σφι ταῦτα σήμηνον. Ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Κάρτα τε χρηστὰ
" ἀμφικελεύεαι, καὶ ἐν ἤγγειλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεό-
" μην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος, ἥκεις. ἴ-
" σθι γὰρ ὅτι ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔ-
" δεε γὰρ ὅτε σὺκ ἐθέλοντες ἔβουλον ἐς μάχην κατίστα-
" σθαι οἱ Ἕλληνες, ἑκόντας αὐτοὺς ἀμύνασθαι. σὺ δὲ,
" ἐπείπερ ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτός σφι ἄγγει-
" λον. ἐν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν,
" καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεώντων τῶν βαρβάρων ταῦ-
309 " τα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν ὡς ἔχει.
" ἐπεὰν δὲ σημήνῃς, ἐὰν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ
" κάλλιστα· ἐὰν δὲ ἀπιστῶσι μὴ πρὸς γνώμην, ὁμοίων ἡ-
" μῖν ἔσαι. οὐ γὰρ ἔτι ἀμφιδρήσονται, εἴπερ περιε-
χόμεθα πάντοθεν, ὡς σὺ λέγεις. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν,

Quum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda ausim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter duces qui in Salamine erant ingens cōflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum nauibus se circumueniri: vbi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus congregatis, applicuit ex Ægina Aristides Lysimachi filius, Athenienſis quidem, sed in exilium à populo eiectus, quem ego (vt eius mores accepi) virum optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, euocauit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, vter nostrūm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, peræque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum EVrybiadē enauigare posse, quoniam circumdati ab hostibus vndique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondēs Themistocles, Vtilia sane, inquit, iubes, bonū afferens nuncium. Nam quod ego precabar vt fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nunciatum.[1] vt enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit vt Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu vero, quandoquidem vtilia nunciatum venisti, per teipsum nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, vti res habet ipse referas. Quod vbi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sinminus, perinde nobis erit. neque enim si vndique circumdati sumus, vt tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium introgressus, eadem retulit, dicens se ex Ægina

1 Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

veniſſe, & ægre elapsum, latendo stationem hostium. Omnem enim classem Græcorum, à Xerxis classe circumuentam: ideoque hortari se vt ad defensionem sui illi sese prępa rarent. Hæc loquutus Aristides, retro abiit. Rursus autem inter duces altercatio orta, pleriſque eorum fidem nuncio non habentibus. Quibus non credentibus aduenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Pānātius Sosimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus est, inter eos qui barbarum debellarunt, scripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quę ad Artemisium transfugit, expleta est Græcorum classis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis verba Teniorum fecerunt fidem, sese apparauerunt tanquam dimicaturi. Et sub diluculum, quum propugnatorum cœtum fecissent, Themistocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis summa erat, meliorum cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque industria exiſtunt, exhortatus vt meliora eligerent. Vbi perorauit, iussit illos ingredi naues. quibus ingressis, rediit ab Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat, moxque omnes naues Græci soluerunt. In quos mouentes continuo barbari sunt inuecti. Ibi ceteri quidem Græci[1] quum inhiberent remos, cessimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hostilem incurrit: cui implicitus quum hæreret, nec abstrahi posset, ita ceteri venientes auxilio conserti sunt. Hunc in modum aiunt Athenienses extitisse initium pugnæ: Æginetæ vero, nauem quæ ad Æacidas abierat fecisse initium. Quanquā etiam hoc refertur, simulacrum mulieris fuisse eis oblatum: & quum apparuisset, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudierit: sed prius his verbis conuitiatū,[2] O dæmonii, quousq; remos inhibebitis? Ceterum aduersus Athenienses instructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ad Eleusinem occidentemq; vergebat. Aduersus Lacedæmonios instructi erant Iones. hi autē cornu tenebant quod ad auroram spectabat

1 Quum in puppim inhiberent vt appulsuri. *Bud.* 2 O miseri,

ἥκειν, καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λέγων τοὺς ἐπορμέοντας. ὡς εἰ χρεὸν ἦν ταῦτα ζηλοῦν περὶ τῶν ἐχθρῶν μᾶλλον ἢ τῶν νεῶν τῶν ἐν Ἀρτεμισίῳ. ὡς δὲ ἀντέειπε τά τε ἄλλα καὶ ὡς ἀλεξησομένους. τὸν δὲ μὴν, ὡς ἐπῆλθε, μετεπέμψατο· τῶν δὲ αὖτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβητέων. οἱ πλεῦνες γὰρ τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἀγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τούτεων, ἦκε τεσσάρων ἀνδρῶν Τηνίων ἀνδημολέουσα, τῆς ἦρχε αἰνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἄνδρα δὴ ἐόντα ἐπὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἀλληθέα. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἀπεγράψαντο Τήϊοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα, ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατέλυσαν. σφὶ δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηῒ τῇ ἀνδρωλησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρωτέρῃ ἐς Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἀξιεπλήεστο ὁ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ἑνδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς περὶ σφὶ τὰ λεχθέντα ἐκ τῶν Τηνίων ῥήματα, παρὰ τὸν ἀζόμενοι ὡς ναυμαχήσοντες. ἠώς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ὑπλιτέων ποιησάμενοι, προσηγόρευε δὴ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἐς τοὺ πάντα χρέσθω Ἕλλησι ἁπασι αἰπιπλέγδην. ὅπα δὲ ἐν αἰθέρος φύσει καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, ὡς δαιμόνιος δὴ πυκτέων τὰ κρέσσω αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τεσσόρη, ἡ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδημησε. ἐνθαῦτα αἴρηον τὰς νῆας ἅπασας οἱ Ἕλληνες. Ἀναγομένοισι δὲ σφι, αὐτίκα ἐπεχέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὑπὸ θορύβου ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον τὰς νῆας· Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὀξέως ἀχθεὶς, νηῒ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἀρξασαν. λέγεται δ' ἧν πάλαι, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φήσασαν δ' Ἀθηναίην εἶναι, ὥστε ἐκ ἄπωθεν ἀκηδέσασαν τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἑλλήνων· ὀνειδίσασαν τε σφέας πάλαι, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι φορύμην ἀνακρήσεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· ὅτι γὰρ εἶχον ὁ πρὸς Ἐλευσῖνος τε καὶ ἑσπέριος κέρας. κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· ὅτι δὲ εἶχον ὁ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν

καὶ ὃν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μὲν πρὸς αὐτῶν, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐπιστολάς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὔ. ἔχω μὲν νῦν συγγράψαι ὀνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τῶν νῆας Ἑλλησίδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, πλὴν Θεομήστορος· τὸν Ἀνδρομάντου καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τῶνδε εἵνεκα μέμνημαι τουτέων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τοῦτο ἔργον Σάμου ἐτυραννεύσατο, καταγνόντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ, εὐεργέτης βασιλέος ἀναγορεύθη, καὶ χώρην οἱ ἐληλατήθη πολλήν. οἱ δὲ εὐεργέται τοῦ βασιλέος, ὀρθοσάγγαι καλέονται Περσιστί. τοσαῦτα μὲν νῦν πρὸς τοῦτο εἶπε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκρατέετο, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων ἁλισκόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ πεποιόντων οὐδέν, ἔμελλε ποιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καί κου ἔσαν γε καὶ ἐνθαῦτα τούτων τὴν ἡμέρην μαχρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμούμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἐπ' αὐτὸν ἥκειν βασιλέα. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετὶξ ἑτέρους εἶπαι ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν μᾶλλον ἐπὶ τῷδε βασιλῆϊ. ἐπεὶ γὰρ ἐς πρύμνην πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ὡς τούτῳ τῷ κάρῃ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀτθίδος. καὶ ἣ οὐκ ἔχουσα ὅκῃ φυγέῃ, (ἦν γὰρ πρόσθεν αὐτῆς ἔσαν ἄλλαι νῆες φίλιαι, ἡ δ' αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, ὃ καὶ συνήνεικε ποιήσαν. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀτθίδος, φέρουσα ἐμβάλλει νηῒ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτὴ ὀπὶ πλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μέν κου καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἐπὶ τῷ Ἑλλησπόντου ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπαι, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδίων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, ὑπερτυχὴς χρησαμένη, ἁπλῷ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ, τε γὰρ τῆς Ἀτθίδος νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα ἔτι), ἢ ἀνδρολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτὸς ἐπὶ ἄλλην νέα ἐπιβὰς ἀπέπλεε· καὶ ὅ τε τῶν Καλυνδίων ἄρχων, ὡς εἶδε τὴν νῆα ἀφανισθεῖσαν, ἐνόμισε τὴν Ἀρτεμισίην ἐπ' ἄλλους ἐπιπλέειν τῶν βαρβάρων, καὶ ἐπιδιώκειν· καὶ οὕτω δὴ ἐκείνη τε ἐκφεύγει, καὶ τὸ τρίτον ἀπὸ τούτου ἐν Ἐφέσῳ ἀπίκετο. ἐνθεῦτεν δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἐκ τῆς νεὸς ἐκφυγόντες ἀπίκοντο, καὶ ἡ νηῦς αὐτοῖσι ἡ Καλυνδίη. ἐνθαῦτα μὲν δὴ ἐγένετο ἐς τὴν Ἀρτεμισίην εὐτυχίη τοιαύτη.

& Pireum: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignauiter agebant, plerique minime. Enimuero complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naues expugnauere: sed neminem nominabo præter Theomestorem Androdamantis filium, & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mentionem facio, quod Theomestor ob hanc nauatam operam a Persis tyrannus Sami sit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocantur. De his quidem ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Athenien- LXXI
sibus corrupta, partim ab Æginetis, vtpote Græcis seruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incomposite & inconsulte agentibus: vt non abre fuerit talem eis rem contingere qualis contigit. quanquam eo die fuerunt atque extiterunt longe seipsis præstantiores, & quàm ad EVbœam extiterant, pro se quisque admitentes, ac Xerxem reformidantes, quod ab eo se singuli conspici arbitrabantur. Et de aliis quidē LXXVII
vel barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicauerint, non possum pro comperto referre. Circa Artemisiam vero hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Posteaquam regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum nauem suam Attica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naues amicorum, sua vero proxima hosti erat, hoc sibi putauit faciendum, quod & fecisse profuit. nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam, quæ erat virorum Calyndensium, impegit, quaquerex Calyndensium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic iam inde quum essent in Hellesponto, contentio intercesserat, tamen incertum an consulto id fecerit, an fortuito nauis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia vbi incurrit pariter ac demersit, prospero casu vsa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam triearchus Atticæ nauis eam conspicatus incurrisse barbarorum virorum nauem, existimans hanc Artemisiæ nauem aut Græcam esse, aut è barbaris profugisse, & à Græcis pugnare, ab hac ad alias se conuertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animaduertisset hanc nauem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, vt bene præliatur, vtque nauem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, vtpote qui plane nossent insigne nauis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam nauem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cetera quæ mulieri (vt dictum est) prospere cesserunt, hoc quoque accessit, quod è naui Calyndensi nemo seruatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi feminæ, feminæ autem, viri. Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prælio cum alii multi & illustres viri tam Persarum Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natandi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorum primæ naues in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conarentur præterire, vt & ipsi aliquam operam [1] regi nauarent, vndique in suorum naues incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, vt quidam Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Ionas tanquam proditores, quod propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ii Phœnices qui illos insimulabant, [2] eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Æginetica impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, vt qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa naui potiti sunt.

1 In regis conspectu nauarent. 2 Talem mercedem acciperent. *id est, quam pœnas volebant dare Ionas, ipsi eas darent.*

LXXXIX

LXXXIX

XC

Φοίνικες. Criminatores

Nota.

d.

BIBLIOTECA

τῶν τὰ γλαύκωπα, τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐρασάμενους, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα νικηφόρος τε καὶ πολλῷ αἰπωλίωδος· καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γλαύκωπες, τοῖσι ἀμείνονας ἁμαβάλλωσι. ἔκωσε γὰρ πινα ἴλαρος Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὔρεϊ τῷ αὐτόθι Σαλαμινίος ὃ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεστωμάρετο ὧν παρ' αὐτοῦ. καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀπέγραφον πατρόθεν τε καὶ πατρὸς τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἦν καὶ προσεβάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τοῦτο τὸ Φοινικήιον πάθος.

Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν πρὸς ὃ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκπεφευγόσι τάς τε ἀντιταξαμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ἔκωσε δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους ἁμαφύρειν, φερόμενοι ἐσπίπτοντες τοῖσι Αἰγινήτῃσι. Ἐνθαῦτα συνεκύρεσαν νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρηίου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηῒ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἦν περ εἶλε τὴν προφυλακοῦσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίων, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχενόου. ὃν οἱ Πέρσαι καταπρηνέα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηῒ ἐκπαγλεόμενοι. ὃν δὴ προσπεσοῦσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἤλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέῃ οὐ πρὸς Ἀθηναίους ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐπείδε τὴν νῆα τὴν Ἀθηναίων Ἀθηνάδης ὁ Πολύκριτος, ἔγνω, ὃ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας ὃν Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τοὺς Αἰγινήτεων ὃν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηῒ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέβρηξε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες προεφεύγοντο, φεύγοντες, ἀπῳκίατο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· ἐπὶ τοῖσι δὲ, Ἀθηναῖοι. αὐδρῶν δή, Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίῳ ἀπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἔτι παύσατο πρότερον ἢ εἷλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι προκεκέλευστο πρὸς ὃ, τι ἄεθλον ἔκειτο

quod factum Ionas liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, conuersus ad Phœnices, vterat supramodum mœstus, & omnes arguens, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est regione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierarchum illum à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiã cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuertebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetę in freto subsistentes, operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Æginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naues duæ, vna Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho Ægineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas [1] Ischeni filius: quem Persæ feminecem plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat nauis, vna cum Persis est intercepta, vt Pytheas ita fospes rediret in Æginam. Polycritus vbi inspexit Atticam nauem, agnito signo nauis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrans Æginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari autem quorum naues supererant, fuga se proripuerũt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optime audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Ægineta: Athenienseſque, Eumenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui & Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea naui vehi animaduertisset. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat vt eam caperent, propositumque præmium

1 *Supra pag. 444.* Ischenoi fil. *Sed ibidem male* Pythius.

decem

decem millium drachmarum ei qui viuam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem aduersus Athenas militare. At illa (vt antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii quorum naues incolumes in Phalerũ euaserunt. Adimantum autẽ Corinthiorum ducem Athenienses ferunt statim inter initia cõcursus nauium expauefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthioſque, inspecta fuga nauis imperatoriæ, itidem abiisse: & quum fugiendo venissent ad templum Mineruę Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocẽ diuina cum pompa: quem quisnam misisset, quum non constaret, scirentque neminem suę classis ad ipsos misisse, eos ob id coniectasse rem diuinam esse: & eos qui in celoce erant, vbi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem conuersis in fugam nauibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium euadent. Et quum his verbis fidẽ non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, [1] ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire nisi constaret Græcos esse victores. Ita conuersa naui Adimantum cum ceteris ad classem suorum, re iam ab aliis nauata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit, quod ipsi Corinthii negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius, vir Athenienſis, cuius paulo ante vt viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Athenienſibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. Defuncti nauali pugna Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiti sunt naufragiis quæ illic supererant: parati ad aliam dimicationẽ, quod sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant nauibus vsurum. Porro naufragiorum pleraq; ventus zephyrus asportauit in oram Atticæ, nomine Coliadem: vt impletũ sit omne oraculum, cum de ceteris quæ ad pugnã naualẽ pertinent faciens mentionẽ, tum vero de naufragiis illuc euectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum

μύριαι δραχμαὶ, ὃς ἂν μιν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γὰρ τοι ἐποιεῦντο γυναῖκα ὑπὲρ τῶν Ἀθηνέων στρατεύεσθαι. αὐτὴ μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες προεπεφεύγεσαν ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ δείσαντα, πανιστία ἀφεμένου, οἰχέσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὸν στρατηγὸν φεύγοντα, ὡσαύτως οἰχέσθαι φεύγοντας· ὡς δὲ ἀπικομένους φεύγοντας γίνεσθαι τὸν Σαλαμινίης κατὰ δὴ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, ὡς ἐπὶ τοῦτο σφι κέλευσμα θείη πομπή τις ὥστε πέμψασα φανῆναι οὐδένα, ὥστε τι τῶν ἀπὸ στρατιῆς εἰδόσι πρὸς φέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὴ συμβάλλουσι εἶδος θεσπέσιον· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γίνεσθαι τὰς νηῦς τὰς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέξαι τινὰ δεῖ, Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νηῦς, ἐς φυγὴν ὥρμησας καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας. οἱ δὲ κατὰ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρῶντο ὑπερκρατήσαντες τῶν ἐχθρῶν. τοιαῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν δὴ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀγαθὸν ὄμπνοοι ἀποθήσεσθαι, ἵνα μὴ νικῶντες φανῶσι οἱ Ἕλληνες. ἅτε δὴ ἀποστρέψαντες τὰς νῆας, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξέρξασι μύοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. Ἰάτρους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει τοιοῦ Ἀθηναίων. ὑμῖν δὲ οὐκ ἔστι ταῦτα ἀκοῦσαι, ἀλλ' ὅτι πρόθυμοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' οὐ πρὸς τοῖσι σφέας αὐτοῖς δοκέουσι ναυμαχίης νομίζουσι ἁμαρτεῖν. μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης γὰρ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τὸν καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ὁ τῷ Μολοσσῷ τούτῳ τῷ πρὸς Σαλαμῖνα γενομένῳ πάδε ἐποίεε· πρὸς Ἑλλήνων πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἳ πολλοὶ προετετάχατο πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυτάλειδαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων. οἳ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατερρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐβίοντο ἔσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῆσι προειρημένῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ὁ ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τὴν ἠιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι ἂν χρησμοῦ, τόν τε ἄλλον πρόσθεν τ' ἐπὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένου Βακίδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ὀξυνεχθέντα ἂν εἰρημένου πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τουτέων ἐν χρησμῷ,

1 Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores comperirentur Græci. *Vel, Se eo animo esse. Q. d. Se paratos esse ad &c.*

Tt

Λεωτυχίδεω Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, ὃ ἐλελήθεε πρώτας τὰς Ἑλλάδας,

Κωλιάδες ὑπὸ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φείξουσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἐπελάσαντος βασιλῆος ἔσεσθαι. Ξέρξης ὦν ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ἀναπεισθεὶς τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτὸς νοήσας πλώσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσας, δρησμὸν ἐβούλευσε. θέλων μὲν δὴ δόκιμος εἶ μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο Δημαχοῦ. γαυλοῖς τε Φοινικηίοις στεώσας, ἵνα αὐτῷ τι σχέδιος ἔσοι καὶ τείχεος ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίῃ δηλήσοιτο. ὁρέοντες δὲ μὴν πολλοὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, οὐ πιστέατο ὡς ἐκ πρηγέος νόου παρεσκευάζετο μιμέων πολεμήσειν. Μαρδόνιον δὲ ὑπόπτευσε μάλιστα ἔμπεφυκέναι τούτων ἐλαύνοντα, ὡς μάλιστα ἔμπροσθεν ἐόντα τῆς ἐκείνου Δημοσίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσαν σφι συμφορήν. Τοσούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐξιόντων, πρὶν ἢ τὸν πρῶτον ἀγγελιηφόρον διεκπερᾶσαι τὸ Σαρωνικὸν οὖρος, ἐπιστὰς ἄλλος ἐφοίτα· ὥστε τοῖσι Πέρσῃσι ἀξύμβλητα τούτου γενόμενα θωμάζειν ἐποίεε. λέγουσι δὲ ὡς ὅσων δὴ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοί τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι κατὰ σταθμὸν ἑκάστην τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ καταύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τάχιστα. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· ὁ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται τὰ δὴ διδόμενα, κατάπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ὄπιτε- λέουσι. τοῦτο δὲ δρόμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχοι Ἀθηναίων Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δή τι Περσέων τοὺς ὑπολοίπους, ὡς σφέας τε ὁδοὺς μυρσίνῃσι πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα· καὶ αὐτοί ἔσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ δαῖτῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πρῶτοι, βοή τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέκτῳ, Μαρδόνιον ὦν αἰτίην πεποιεύμενοι. οὐκ οὕτω δὲ τῶν νεῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες. καὶ νῦν Πέρσας μὲν ἐῶ ταῦτα τὸν πόνον μεταξὺ χρόνον θρώσκοντας, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφέας ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορῇ μεγάλῃ οὐκ τῆς ναυμαχίης ποιεύμενον, ἐπορώρεον δὲ αὐτὸν ὁρμὸν βαλεύειν οὐκ τῶν Ἀθηναίων, φεύγοντας πρὸς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,

Lysistrato Athenienſi, viro fortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat aduecto rege. ¶ COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Ionum à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontum nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehenſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolens tamen neq; à Græcis neq; à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: nauesque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellum inſtruebat. Quæ agentem videntes ceteri, pro certo habebant cum manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorũ Mardonium latebat, vt probe gnarum ingenii illius. Xerxes & hęc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nunciarent. His nunciis nihil pernicius tranſcurrit in rebus humanis, quod negocium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrime conficiant. Quorũ curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeunt, quemadmodum apud Græcos fax quã Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorũ curſitationem Perſæ angarĳon appellant. Primus igitur nuncius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderẽt, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarentur: ſecundus autẽ ita eos conſternauit vt vniuerſi veſtes dilaniarẽt, vociferationeq; & ciulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe ſolliciti: idque tamdiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo ſedauit. At Mardonius quum videret Xerxẽ magnã è pugna nauali iacturã feciſſe, ſuſpicans agitare fugam ex Athenis, pro ſeipſo angitare fugam ex Athenis, pro ſeipſo anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi perſuaſiſſet inferre Græciç bellum: pura-

putabatque ſibi conducibilius eſſe periclitari aut ſubigere Græciam, aut magna opera aggreſſum honeſte vita defungi: quanquam opinio eus de ſubigenda Græcia propenſior erat. Hoc quum ſecum agitaſſet, regem hac oratione eſt alloquutus, Domine, noli mærorem ob hanc rem geſtam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen, quo omnia noſtra conſtant, in lignis eſt, ſed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confeciſſe, egreſſus è nauibus conabitur obuiam ſe ferre, aut ex hac continente: vnde qui ſe obuios tulere, pœnas dedere. Quod ſi tibi videtur faciendum vt Peloponneſum tentemus, continuo tentemus: ſi videtur ſuperſedendum, ſuperſedeamus licet. nec animo cõſterneris: neq; enim vlla poſſunt ratione ſubterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique ſint ſerui. Et hoc quidem præcipue tibi agendũ puta. Quod ſi tibi conſtitutum eſt vt ipſe cum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re conſilium. Ne committas rex vt Perſæ Græcis ludibrio fiant. [1] non enim res Perſarum afflictæ ſunt: neque tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes. quales ſi Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil iſta ad Perſas attinet culpa. Quare, quoniam Perſæ huius rei inſontes ſunt, iam mihi credito. ſi tibi non videbitur permanendum, remea ipſe ad ſolum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in
x tuam redigere ſeruitutem. His auditis Xerxes, [2] vt ex malis, gauiſus eſt, voluptatemq; cepit: & ad Mardonium inquit, ſe, [3] vbi ad concilium retuliſſet, reſponſurum vtrum eorũ eſſet facturus. Et quum in conciliũ vocaſſet delectos Perſarum proceres, placuit ei Artemiſiam quoque ad conſultandum accerſi: quam ſolam conſtabat antea quæ facienda eſſent intellexiſſe. Quæ vbi aduenit, eam Xerxes ſummotis aliis Perſarum conſiliariis atq; ſatellitibus, hunc in modum alloquutus eſt, Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponneſum, negans vllam culpam huius damni eſſe penes Perſas atque pedeſtres copias,

καὶ οἱ κρέσσον εἴη διακινδυνεῦσαι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ἐὼν μεγάλων ἀρχηγέτης, πλέω μοῦνοι ἐφερέοι ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος ὦν ταῦτα, προσέφερε τὸν λόγον τόνδε, Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορῇ μηδεμίῃ μεγάλῃ ποιεῦ, τάδε δ' ἐγγενότος εἵνεκα πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τῷ πρῶ φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις τουτέων τῶν τῷ δοκεόντων κατεργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται αὐτιοῦσθαι, οὔτ' ἐκ τῆς ἠπείρου τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ὑπεύθηναν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μέν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ὑπεξιέναι, ὥρεε ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ ὀκνεύμενοι. οὐ γάρ ἐστι Ἕλλησι βουλὴ ἔκλυσις, μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἔ- ποίησαν νεῶν τε καὶ τοῦ στόματος, εἶτα) σοὺς δούλους. μάλιστα μέν νυν ταῦτα ποίεε. εἰ δὲ ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὸν στρατὸν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας βασιλεῦ μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἕλληνι. οὐδὲν γὰρ ὑπ' Ἑρξέω τοῖσι δεδηλήμεθα τῶν πρηγμάτων· ὅσῃ ἔρεις ἔχομεν ἐλθόντες ἄνδρες καχοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, καὶ οἵδε ἐλθόντες, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει· ὅσῃ ὧν ὑπ' αὐτῶν Πέρσαι τοι αἴτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἰ τοι δέδοκται μὴ οὐ δαμόνειν, σὺ μὲν ἐς ἤπειρα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε, τὸν στρατὸν ἀπάγων τὸν πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὸν Ἑλλάδα οὐ δαμάσαντα δουλοσύνην, τεσσερεσκαίδεκα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς οὐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἤνδη· πρὸς Μαρδονίου τε βουλευσάμενος ἔφη ἀποκεινήσεσθαι, ὁκοτέρην ποιήσει τουτέων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ὑπολήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ὑπὲρ συμβουλὴν μετα πέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μετασησάμενος τοὺς ἄλλους τούς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα αὐτοῦ, ἀποπειρᾶσαι τῆς Πελοποννήσου· λέγων ὡς οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι,

1 Nullum enim rebus damnum attulerunt Perſæ. 2 *Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod eſt, Tanquam illo offerenta aliquod inter tot mala ſolatium. Vel, Tanquam illo ex rebus alioqui deſperatis aliquem exitum proponente.* 3 Vbi deliberaſſet. *Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ ſequuntur.*

» Ἀλλὰ βουλομένοισι σφι χρήσιτ' ἂν ἀποδοξις. ἐμὲ
» ὧν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν ἢ αὐτὸς ἐθέλει, τοιήκον-
» τα μυριάδας ἀπολεξάμενος τῦ στρατῦ παρέχε-
» σθαί μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην. αὐτὸν δέ με
» κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἣ-
» θεα τὰ ἐμά. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ σοὶ τῆς ναυμαχί-
» ης δι' σὺ εὐβούλευσας τὴν γνώμην ὁκοίη ἐόσα τοι-
» ήδε φαίνεται, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ὀρθῶ-
τύχω δι' βουλευσάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβου-
» λεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλεπὸν
» μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἰπεῖ-
» σαν. ὅμως μέντοι τοῖσι κατήκουσι φράσω, δοκέ-
» ει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν οἴκοσε. Μαρδονι-
» ον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσειν,
» αὐτὸν καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τῦτο μὲν γὰρ,
» ἢν καταφρέσηται τὰ φησὶ ἐθέλειν, καὶ οἱ πρόσχωρη-
» σι τὰ νοέων λέγει, σὺν δ' ἔργον ὦ δέσποτα γίνεται. (οἱ
» γὰρ σοὶ δοῦλοι καὶ περγάσαντο) τῦτο δὲ, ἢν τὰ ἐναν-
» τία τῇ Μαρδονίου γνώμῃ γένηται, εὐέλπιν σε μ-
» φορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε ἐόντος, καὶ οἰκείων
» τῶν φρημάτων δὲ δίκην ὃν σόν. ἢν γὰρ σύ τε
» πρόρριζος, καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλαχῖ ἀγῶνας
» διαμένονται περὶ σφέων αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μά-
» δονίου δὲ, ἢν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδὲ γὰρ
» νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσα-
» τες· σὺ δὲ (τῶν εἵνεκα δὴ τόλμα ἐποιήσω) πυρώσας
τὰς Ἀθήνας, ἀπελᾶς. Ἡ δὲ τε δὴ τῇ συμβο-
λῇ Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περ αὐ-
τὸς ἐπενόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνε-
βούλευον αὐτῷ μάχεσθαι, ἔμελλε αὐ, δοκέειν ἐμοὶ· οὕτω
κατεῤῥωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην,
ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτῷ τοὺς παῖδας
ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παῖδες οἱ συνεπετοντο.
Συνέπεμπε δὲ τῶν τινα φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, δεινότατον δὲ τῶν
δευτέρων τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλεῖ. οἱ δὲ Πη-
δασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πη-
δασέοισι τοιόνδε φέρει συμφορὴ γινομένη· ἐπεὰν
δὴ τοῖσι Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέ-
ουσι ἡ πόλις μέλλῃ ἀνδρὸς χεῖρα ἔσεσθαι χαλεπόν,
τότε ἡ ἱρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέ-
γαν. τῦτο δὲ σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τουτέων
δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῶν μεγίστη τί-
σις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πρώτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.
ἁλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον,

1 Sed lubenter se reipsa id comprobaturos. *Vel, Huius rei se documentum esse daturos.* 2 Me tibi consulenti optimum dare consilium: 3 Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Eius laus tibi adscribitur.*

mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductosque aut Sardis aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, [1] in omni genere, fidei gratia. Ceterum vt alios permultos, ita hunc quoque Panionius execuit, vt qui ex hac re vitam toleraret. Sed non vsquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. Quum autē rex aduersus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdā negocii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inuentum Panionium atque agnitū alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiā illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libenter audita Panionius contulit se illuc cum vxore & liberis. Quem posteaquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omniū post homines natos sceleſtissimū, qui ex nefandissima negociatione quæstū facis: quid aut ipse ego, aut meorū quispiam vel tibi vel tuorum cuipiam mali fecit, [2] quod ex viro neutrum me reddidisti? putabasne fore vt quę tunc machinabaris laterent deos? qui iusta lege vtentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, [3] vt de pœna à me tibi irroganda queri nō possis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conspectū eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illiorū recidere: quod quum coactus fecisset, filii sui adacti sunt eius virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium iussit è copiis quas liberet eligere, vt eōsentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis iussu præfecti classis è Pha-

1 Omnis fidei gratia, *ad verbum. pro Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. i. Quacunque illis quis committere, in quibus eorum fidem experiatur.* 2 Propter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad verbum habent Graeca, quae Valla exponere videtur voluisse, non reddere. nam eunuchus nihil est, quòd sit neutrum, nec vir, nec femina. Ouidius, Hei mihi quod dominam nec vir nec femina seruat. Idem in Ibin, Deque viro fias nec vir nec femina, vt Atys.* 3 Vt de pœna quam mihi daturus es queri non possis. *Id est, Tam graues mihi des pœnas quam tua flagitia merentur.*

λήσου ἀσπῆρον ἐπίσω ἐς Ὃν Ἑλλήσποντον, ὡς τα-
χέως εἶχε ἕκαστος, ἀμφυλαξούσας τὰς σχεδίας
πορθμοῖσι βασιλῆα. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσαν Ζω-
στῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄ-
κραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νῆας ἐ-
ναι, καὶ ἔφθασαν ὅτι πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅ-
τι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζον-
το. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες
κατὰ χώρην μυρίοισι ὄμμασι τὸ στρατήιον, ἤλπιζον
καὶ τὰς νῆας εἶναι παρὰ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμα-
χήσειν σφέας, ὡς παρετάσσετό τε ὡς ἀλεξησόμενοι.
ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ
ταῦτα ἐδόκεε ὑποδιώκειν. ὡς μέν νυν κατὰ νόον τὸν
Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπέδωκαν διώξαντες μέχρι Ἄν-
δρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο.
Θεμιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, ἀμὲ
νήσων ἱρὰ πορθμεύσας, τὴν ὑπὸ διώξαντας τὰς νῆας, πλώ-
ειν ἰθέως ὡς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύ-
ρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώ-
μην ἐπέκτο, λέγων ὡς εἰ λύσειαν τὰς σχεδίας, τῆτ'
315 ἂν μέγιστον πρήγματων στρεῖς κακῶν τὴν Ἑλλάδα ἐρ-
γάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ
Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' ἂν ἡσυχίην
μὴ ἄγειν. ὡς ἄρα τῷ μὲν ἡσυχίην οὔτε τι παρε-
χωρέειν οἷόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων, οὔτε πυ-
μισθὴ ὁ στρατὸς φαινόμενος, λιμῷ τε οἱ ἡ στρατιὴ δια-
φθερέεται· ὅπη χειρέοντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργου ἐχομέ-
νῳ, πολλὰ τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται πρὸς-
χωρῆσαι καὶ πόλιας τε καὶ κατ' ἔθνεα, ἤτοι ἁλι-
σκομένων γε, ἢ πρὸ πύου ὁμολογεόντων. τροφήν
τε ἕξειν σφέας ἐν ἐπέτειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρ-
πόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ
μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐν Φερσέα. ἑωυτέον ὦν εἶ
φθάνειν ἐς ὃ ἔλθῃ φθάνων ἐς τὸν ἑωυτῦ. ὃ δὲ ἐθέλῃ
δὲ πρὸ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη ἐν ἀγῶνα
ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἴχοντο τῆς γνώμης καὶ Πε-
λοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔ-
μαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς Ὃν Ἑλ-
λήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς
Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐσπεφύγ-
των πρεσπέκτεον· ὡρμέατό τε ἐς Ὃν Ἑλλήσπον-
τον πλώειν, καὶ ὅτι σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ
» οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε, Καὶ αὐ-
» τὸς ἤδη πολλοῖσι παρεγνώμην, καὶ πολλῷ πλέω
» ἀκήκοα τοιάδε γνώεσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπ-
» ειληθέντας, νενικημένους ἀναμάχεσθαί τε καὶ

lero soluentes, retro Helleſpontum verſus abierunt, pro ſe quiſque acceleran-
tes ad cuſtodiēdas rates quibus rex per-
tranſiret. Qui quum ad Zoſterem ad-
uentarent, minuta quædam continentis
protenta promontoria barbari ſuſpica-
ti nauigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt:
tandem deinde edocti non nauigia eſſe,
ſed promontoria, in agmen ſeſe recepe-
runt. ¶ Vt autem dies illuxit, Græci cer- CVIII
nentes ibidem pedeſtres copias hoſti-
um perſtare, rati claſſem quoque circa
Phalerum eſſe, ac pugnā natalem com-
miſſum iri, ſe ad reſiſtendum appara-
bant. Sed cognito illam vela fecille,
confeſtim inſequendam ſibi cenſebant:
itaque eam inſequuti Andro tenus, cer-
nere quum nequiſſent, ad Andrum pro-
fecti conſultabant. Quibus Themiſto-
cles ſuadebat vt inſulas verſus profecti,
claſſem hoſtium inſequentes, recta ad
Helleſpontū nauigarent, ſoluturi pon-
tes. Huic contrariā EVrybiades oppo-
nebat ſententiā, quod diceret fore vt ſi
diſſoluerēt rates, maxima ob id calami-
tate afficerent Græciam. ¹ Perſa enim,
ſi deprehenſus manere in Græcia co-
geretur, non quieturus, quod ſibi otiū quidem agenti nec vlla res poſſet
procedere, nec vllus retro oſtenderetur receptus, & exercitus ſuus fame cō-
ficeretur procedenti. nec vero & rebus
gerendis operam danti omnia poſſent
per Europam ſuccedere, tum in vrbi-
bus, tum in nationibus quæ vel captæ
fuiſſent, vel antea ſeſe dediciſſent: quin-
etiam rem frumentariam habiturum ex
annuis ſemper fructibus Græcorum.
Nunc autem videri, illum vtpote victū
nauali prœlio, non perſtiturum in Eu-
ropa: ideoque permittendum fugere,
dum in terram ſuam fugiendo peruenī-
ret. de qua terra deinde certamen fieri
iubebat. Huic ſententiæ aliorū Pelopon-
enſium duces aſſenſere. At Themi-
ſtocles, poſtquam animaduertit ſe non
poſſe pleriſq; perſuadere vt ad Helle-
pontum nauigarent, adiit Athenienſes, CXI
qui præcipue indignabantur hoſtem ef-
fugere, animatique erant ad nauigan-
dum in Helleſpontum, etiā per ſeipſos,
ſi ceteri recuſaſſent. Eoſque ita eſt allo-
quutus, Et ipſe multis iam huiuſmodi
caſibus interfui, & de multo pluribus
audiui talia contigiſſe, viros ad neceſſi-
tatem redactos prœlium inſtauraſſe, &

¹ Perſam enim, ſi interceptus manere in Græcia cogeretur, minime quieturum. *id eſt, aliquid tentaturum.* quòd quieſcenti nec quicquam ſucceſſurum foret, nec vllus ad ſua receptus futurus eſſet, & exercitus fame periturus foret: at ſi aliquid tentaret, omnia poſſ. *Vel, Fore enim vt Perſa ſi intercep. &c. à bello non abſtineret.*

ſuperiorem quam accepiſſent calami-
tatem emendaſſe: itaque nos, quoniam
inuenimus quo pacto & noſipſos &
Græciam tueremur, repulſa tanta ho-
minum nube, non inſequamur eos fu-
gientes. Neq; enim nos iſta effecimus,
ſed dii pariter & heroes, qui inuiderunt
vnum eſſe virum & Aſiæ regem & Eu-
ropæ, qui ſit impiiſſimus atque ſcele-
ſtus: qui ſacra perinde atq; profana ha-
bens, vtraq; incendit, deorumq; ſimula-
cra ſubuerſit: qui & mare cecidit flagel-
lis, & compedes in illud deiecit. Sed be-
ne nobiſcum in præſens tempus agitur,
ideoque nunc quidem vt & noſtri ipſo-
rum & noſtrorū domeſticorum curam
geramus, & vt ſpatium quis ad reficien-
das ædes, faciendamque ſementem ha-
beat, in Græcia maneamus, barbaro
prorſus eiecto: quum autē ver appetet,
tunc in Helleſpontum & Ioniam naui-
gemus. Hæc dicebat Themiſtocles, a-
nimo ſibi apud Perſam ſubſidium com-
parandi, vt ſiquid apud Athenienſes ac-
cideret aduerſi ſibi, haberet quo ſe con-
uerteret: prout & cōtigit. Hæc dicen- CX
ti Themiſtocli Athenienſes, quum tamē
ab eo deciperentur, aſſenſi ſunt. ¹ nam
quum antea prudens habitus fuiſſet,
poſtea vero prudens ac bona conſulens
compertus eſſet, prorſus ei ad aſſentien-
dum prompti erant. Ille, vbi Athenien-
ſes ipſius ſententiam probauere, miſit
eueſtigio viros quoſdam cum nauigio
ad exponenda regi mandata, iuſſos tace-
re, etſi in omne tormentum deuenirent:
quorum vnus erat ² Sicinus eius contu-
bernalis. Hi poſteaquā ad Atticam per-
uenere, ceteris apud nauigium rema-
nentibus, ipſe ad regem aſcendit, atq; ita
eū alloquutus eſt, Themiſtocles, Neo-
clis filius, dux quidē Athenienſium, ſed
inter omnes ſocios vir optimus ac ſapi-
entiſſimus, miſit me tibi denunciatum,
gratia tibi inſeruiendi ſe retinuiſſe Grę-
cos, claſſem tuam inſequendi cupidos,
ponteſq; qui ſunt in Helleſponto ſoluē-
di: itaque nunc ³ magno cum ſilentio te
illuc recipias. Hac re nunciata, iſti abie- CXI
re. ¶ At Græci, poſteaquam decre-
uerunt neque perſequendam ſibi vlte-
rius barbarorum claſſem, neque naui-
gandum in Helleſpontum, ad ſoluen-
dum traiectum, Andrum obſederunt,
animo illam delendi. nam primi ex inſulanis Andrii pecunias poſcenti Themiſtocli

¹ Nam quum vt antea prudens habebatur, ita etiam re ipſa prudens & conſultus compertus eſſet. *vel, Vt antea ſapiens habeb.* ² Ille Sicinus. *cuius videlicet facta fuit modo mentio.* ³ Sine vlla præcipitatione. *Ad verbum, Cum magna quiete. Gall. Tout à ton aiſe.*

Nota.

οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ περιχαρὴς Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς ἔχοντες δύο θεὼ μεγάλω, πειθώ τε καὶ ἀναγκάην, οὕτω τε σφι καὶ τὰ δοτέα εἶναι χρήματα· ὡς ἐξεφοίτησαν πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς σφι λόγον ἴσαν δόξαι Ἀνδρίων μεγάλα τε καὶ δύσδαιμονες, καὶ δεῦρο χρηστῶν ἥκοιεν εὖ. ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι νεοπειθέας ἐς τὰ μάλιστα ἀνήκοντας, καὶ θεὼ δύο ἀχρήστους σφέων οὐκ ἐκλείπειν νῆσον, ἀλλ' ἀεὶ φιλοχωρέειν, πενίην τε καὶ ἀμηχανίην· καὶ τούτεων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἑωυτοῖσι Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. σοὶ δὲ ἐκ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι χρέσσω. οὕτω μὲν δὴ ταῦτα ἐπεκείνατο, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δ', οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἰτέων χρήματα ἅμα τῶν αὐτέων ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι ὃ αἰτεόμενον, ἥξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἕξαιρήσει. λέγων ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα· ἔδωκε δὲ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἳ πυθόμενοι τὴν τε Ἀνδρον ὡς πολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν ἀξίῃ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι γοῦν, τούτου εἵνεκα, τῶν κακῶν οὐκ ἐπεβόλησε ἐλθεῖν. Παρίοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἐλαφύσσωσι, διέφυγε τὸ στρατόπεδον. Θεμιστοκλέης μέν νυν ἐξ Ἀνδρου ἐρμεώμενος χρήματα τοῦτον τὸν νησιωτέων ἠτέετο, λάθρη τῶν ἄλλων στρατηγῶν. Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐπορεύοντο ὁλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξήλασαν ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν στρατὸν πέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ αἰσθόμενον εἶναι τὸν ἔτεος πολεμήιον· χειμερίσαι δ' ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πρόσχας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηχοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ ὄν πεζόν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα

denegauerant, eique alleganti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas vtique eſſe pecunias, reſponderant Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorumque inſulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiã & Impoſſibilitatem: quibus diis obnoxios Andrios pecuniam non daturos. nunquam enim Andriorum impoſſibilitate validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpondiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles vero (2 neque enim vnquam acquirendo ceſſabat) ad ceteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nunciis eiſdemque verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vſus: niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorum illuc adductum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Carvſtiis atq; à Pariis: qui audito tum Andrũ obſideri quod cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autem inſularũ aliqua pecuniam dederit necne, affirmare nequeo: reor tamen alias quoq; dediſſe, non has ſolum. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem deuitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam ceteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis. ¶ At copiæ Xerxis illic aliquot poſt pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadem qua venerãt via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere, (intempeſtiuũ enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſum. Is vbi in Theſſaliã peruenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regem eſſe relicturum. Item ex aliis Perſis thoracatos, & 3 mille equites: ad hæc Medorũ, Sacarũ, Indorũ peditatũ equitatumq;. Has nationes

1 Athenas merito eſſe magnas & opulentas, quippe quæ vtilibus deabus bene inſtructæ eſſent: *vel, quibus duæ vtiles deæ ſuppeterent.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duaſque inutiles deas nunquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem: quæ deę quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias. 2 Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat. 3 Illos mille eq.

ſibi totas deſumpſit: ex aliis autem ſociis paucos, quorum duntaxat aut 1 ſpeciem animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna gente Perſarũ delegit torquatos & armillatos: ſecundo loco Medos, qui non numero Perſis inferiores erant, ſed robore: ita vt vniuerſi, triginta myriades vna cum equitibus eſſent. CXIV Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Theſſaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit vt Xerxẽ pœnas necis Leonidæ repoſcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quamcitiſſime Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Theſſalia nactus exercitum, vbi in conſpectum Xerxis venit, ita verba fecit, Rex Medorũ, Lacedæmonii te & Heraclidæ qui è Sparta ſunt pœnas cædis repoſcunt, quod regẽ ipſorum interemiſti, dum Græciã protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu reſponſo non reddito, Hic, inquit, (monſtrato Mardonio, vt ille ei aſſiſtebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caduceator hoc reſponſo acCXV cepto diſceſſit. Xerxes Mardonio in Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſpontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad traiectum peruenit, nullam propemodum partem copiarũ ducens: quæ quocunq; veniebant & ad quoſcunque homines, eorum direptis fructibus veſcebantur: vbi autem nihil fructuum reperiebant, ipſa herba, vt è ſolo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus, & ſtrictis frondibus arborum tam agreſtium quam manſuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde peſtilentia excipiente ac dyſenteria, *id eſt torminibus*, inter viam extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, vt in quanque veniebat, vti illos curarent & paſcerent: quoſdam etiam in Theſſalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: vbi ſacrum Iouis currum, quem in Græciã tendens reliquerat, reuerſus nõ 2 offendit. Eum Pæones Thracibus quum dediſſent, tamen repoſcenti Xerxi dixere, vna cum equis inter paſcendum fuiſſe abactum à Thracibus qui ſuperiora Strymonis circa fontes incolerẽt. CXVI Quo in loco rex Biſaltarorũ ac terræ Creſtonicæ, Thrax,

1 Indolem 2 Recepit.

ὅλας εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεά τε ἐπῆκτο ἀγαθὸν, καὶ εἴ τέοισι πρῆγός τι σημήιον ἐπεποιήκεε. ἐν δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· ὀπὶ δ', Μήδους. οὗτοι δὲ πλήθεϊ μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἔσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ οὐκ ὁμοῖοι. ὥστε συμπηξάμενοι, τεσσεράκοντα μυριάδας ἠνδρώθησαν σὺν ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδονίος τε τὸ στρατιὴν διέκεινε, καὶ Ξέρξης ἐν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύθεε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τὸν Λεωνίδεω φόνου, καὶ ὃ διδόμενον ἕξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὸν ταχίστην Σπαρτιήτην· ὃς ὡς κατέλαβε ἐοῦσαν ἔτι στρατιὴν ἐπὶ Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τοῦ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ Ἡρακλείδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων βασιλέα ἀπέκτεινας φύσαντα τὴν Ἑλλάδα. ὁ δὲ, γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεστὼς Μαρδόνιος, δείκνυσι ἐς τοῦτον, εἶπε, Τοιγὰρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δόξαντος ἐμοὶ ὀρθῶς, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον μὲν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐσπεύδετο κατὰ τάχος ἐς τὴν Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πορθμὸν τῆς Ἀβυδίσιος, ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς τὸν μέγεος, ὡς εἶπα. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο, καὶ κατ' οὓς τινας ἀνθρώπους, τὸν τούτεων καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μὴ δένα εὕρεσκον, οἱ δὲ τὴν πόαν τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένην, καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν περιελέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων· καὶ ἔλιπον οὐδέν. ταῦτα δὴ ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ. ὑπολαβὼν δὲ λοιμὸς τότε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ὑπισχόμενος τῇσι πόλισι, ἵνα ἑκάστοτε γίνηται ἐλαιώνων, μελεδήσειν τε καὶ τρέφειν ἐν Θεσσαλίῃ τέ τινας, καὶ ἐν Σιρῇ τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ ὁ ἱρὸν ἅρμα κατελιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα ἤλασε ἀστιῶν, οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρηίξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἁρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεομένων. Ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηίξ, ναυ-

517

ΟΙΚΗΜΕ Ν.

ἔργον. Χαρδανέες εἰργάσατο· ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἐχων εἶναι δουλεύειν, ἀλλ' οἴχετο ἄνω ἐς τὸ ὄρεος τὸ Ῥοδόπην, εἰσί τε τῶνδε ἀπηρόρησε μὴ στρατεύεσθαι ὅπῃ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐσεστάλατο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἐξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀμφὶ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ὀκ τῆς Θρηίκης προβαίνοντο ἀπίκατο ὅπῃ ὁδὸν ἔπεσπε, ἐπειγόμενοι, ὅτι Ἑλλήσποντον διέβησαν ἐς Ἄβυδον. Τὰς γὰρ σχεδίας ὀκ ἔτι ἐπ' ὀφθαλμοῦ, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος ἀμφελυμένας. ὑθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σῖτα πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· ὑδένα τε κόσμον ἐμποι πλάμενοι, καὶ ἴδατα μεταβάλλοντες, ἀπεθήκοντο τῶν τῶν στρατοῦ πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπίκοντο ἐς Σάρδις. Ἔτι δὲ καὶ ἄλλος ὧδε λεγόμενος λόγος, ὡς, ὅπως Ξέρξης ἀπελαυνῶν ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπὶ Ἡιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ὑθαῦτα οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρέετο, ἀλλὰ τῷ μὲν στρατῷ Υἱλαρνέι ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δὲ ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβάς, ἐκπλέζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γὰρ ἢ χειμαζόμενον γεμούσης τῆς νηός, ὥστε ἐπὶ τὸ κατάστρωμα ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ὑθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἰρέσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἰ τις ἔστι σφι σωτηρίη. τὸν δ' εἰπεῖν, Δέσποτα, ὀκ ἔστι σοὶ μηχανή, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἶπαι, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις δείξάτω ὑμέων, βασιλῆος κηδόμενος, ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. Τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, προσκυνήσαντας, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅπου μὲν ἔσωσε βασιλῆος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅπου δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτῷ. Οὗτος δὲ ἁνὴρ λέγεται ὁ λόγος περὶ τῶν Ξέρξεω νόσων, οὐδαμῶς ἐμοιγε πιστὸς, οὔτε ἄλλως, οὔτε ὁ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα ὕτω ἐρρήθη ὀκ ὑπ' κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ὀμυέουσι γνώμησι μίην ὀκ ἔχω δοκίμ-

facinus eximium fecit. hic & se volentem negauit Xerxi seruiturum, coque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduersus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, siue alioqui belli libidine inspiciūdi, militauere cum Xerxe. qui postquam incolumes reuerterunt, omnibus pater (erant autem sex) ob eam caussam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedem acceperunt. Persæ autem, vbi citato CXVII itinere ad traiectum peruenere, Hellespontum nauibus traiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu superfuerant: ceteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autē & alia hæc res, Xerxem, post- CXVIII eaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius terra iter fecisse: sed exercitu Hydarni permisso, quem ad Hellespontum deduceret, ipsum nauem Phœnissam conscendisse, vt in Asiam se reciperet: & dum cursum tenet, à Strymonia ingenti vento fuisse exceptū: & eo vehementius tempestate vexatū quod nauis referta vectoribus erat, vtpote quum super contabulationes essent frequentes Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum regem cum clamore interrogasse gubernatorem num qua salus eis esset. Et quum ille respondisset, Here, nulla admodum est, nisi horum vectorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc aliquis vestrūm declaret se curam habere regis. in vobis enim videtur sita esse salus mea. Hæc vbi dixit Xerxes, illos eo adorato desiliisse in mare: atque ita leuata naui, Xerxem incolumē in Asiam peruenisse. Et vbi primum in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quod regis quidem animam seruasset, aurea corona donasse: quod autem multos Persarum perdidisset, decollasse. Hic autem al- CXIX ter modus qui narratur reuersionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter obitum Persarum. [1] nam si id regi à gubernatore dictū est, tamē ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnā, cui repugna-

1 Nam si hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus sententiam suam hac de re proferentibus haud vnus fuerit qui ——— rinon

rinon potest, negarim hoc regem fuisse facturum: quin potius Persas iussurum è tabulatis in ventrē nauis descendere, vtpote qui primores Persarum essent: & remiges Phœnices, Persis numero pares, in mare deiecturum. Sed is (vt dictum est superius) itinere pedestri cum reliquo exercitu in Asiam reuersus CXX est. Cuius rei id quoq; magno est testimonio, quod constat, Xerxem, quū rursus in Asiā reciperet se, Abdera peruenisse, [1] adhibuisseque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos [2] ac tiara auro intertexta donasse: & vt ipsi oppidani aiunt, illum, postquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primū zonam [3] resoluisse: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autē Abdera magis ad Hellespontū sita quàm Strymon, atque litus ex quo nauem illum CXXI conscendisse ferunt. ¶ Ceterum Græci posteaquam Andrū expugnare nequeunt, conuersi in Carystum, vastato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias selegerunt cum aliarum rerum, tum Phœnissarū triremium tres: quarum vna reponeretur apud Isthmum (quæ ad meam vsque memoriam extabat) altera apud Sunium; tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædā inter se dispartiere, ex qua primitias Delphos misere. Vnde statua effecta est longitudine cubitorum [4] decem, truncam nauis partē manu sustinens: eodē in loco stans vbi CXXII Alexander Macedo aureus. Missis Delphos primitiis, Græci publice deū percōtati sunt nūquid perfectas & gratas primitias accepisset. Quibus ille respondit habere se quidē à Græcis aliis, verū nō ab Æginetis: sed reposcere donum optime nauatæ ad Salaminē operę in pugna nauali. Id quū audissent Æginetæ, aureas stellas tres dedicauerunt, quæ super malum nauis æreum stant apud angulum, proxime Crœsi craterē. Post dispartitam prædam Græci ad Isthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorum meritissimo, qui in hoc bello præclarissime rem gessisset. Eo vbi peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisque sententiam scriptam detulere, quemnam ex omnibus primum & quem secundum iudicarent. In ea autem suum quisque

ξοον, μὴ ὀκ δὴ ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε· ἐοὶ μὲν δὴ τὰ καταστρώματος, καταβάσας ἐς κοίλην νῆα, ἐόντας Πέρσας, καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν δ' ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ἔχως ὀκ αἴσιον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἔξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. Ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερον εἴρηται) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ὢν τῇ ἐωυτοῦ κνμδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τε σφι συμβάλόμενος, καὶ δωρησάμενος ἀνδρὸς ἀκινάκην τε χρυσέῳ καὶ τιάρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ, ἔπειτε ἐκοίνωσε ἑωυτὸν (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μοῦνοι πασέων ἐμοὶ πίσα) τοῦτον ἐλυσιτέλησε τὴν ζώνην φεύγων δὴ Ἀθηναίων οὕτω, ὡς ὀκ ἀδεὴς ἐών. τοῦτο μὲν Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τὸ Στρυμόνος, καὶ τῆς Ἠιόνος. ὅθεν δή μιν φασὶ ἐπιδεῦσθαι τὴν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε ὀκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄβδηρα, στρατεύσαντες ἐπὶ Κάρυστον, καὶ δηϊώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Γαδμους αἰωρέουσαν, ἢπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ὅτι Σουνίου· τὴν δὲ, τῷ Αἴακι αὖτ' ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ὀκ τῶν ἐλάχιστος ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκροστόλιον νηός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἑστήκεε δὲ οὗτος τῇπερ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τὸν θεὸν κνιῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἥρεσά τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ, οὔ· ἀλλ' ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀείρεσαν ἀγέρεας χρυσέους, οἵ ἐστᾶσι ἐπὶ τοῦ χαλκέου ἐσάσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν ἀναίρεσιν τῆς λείης ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστεῖα φώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γνώμῃσι Ἑλλήνων αὐτὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους, ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, ὄν πρῶτον καὶ δεύτερον κρίνοιτες ὀκ πάντων, ὑθαῦτα πᾶς τις αὐτέων ἑωυτῷ

neget regem hoc facturum fuisse: Persas iuss. *Ad verbum, Ex decem millibus sententiarum, vel opinionum, vnam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus verbis videat lector an alium sensum elicere possit.* 1 Et hospitii fœdus cum illis iniisse. *Vel, hospitii necessitudinem cum illis contraxisse.* 2 Ac triremi auro intertexta. *vel (vt alii)* triremi inaurata. *Certe* intertexta *impropriè hic diceretur. At Valla* πέρι *legit pro* τιάρᾳ. 3 Soluisse vt liberum omni metu: 4 Duodecim,

ἐπίστο τ' ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι. δεύτερα δ', οἱ πολλοὶ σφι ἐπισῶσι Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμαρτύρεον τὸ Θεμιστοκλέης δεύτερείοισι ἐνέβαλλετο πολλόν. Οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἐκάστων ἐς τὰ ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλῶν Ἑλλήνων σοφώτατος· διὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη παρὰ τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστεῖα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέι, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δὲ μιν ὀχῳ τῶν ἐν Σπάρτῃ καλλιστοδύφῳ. αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, παρέπεμψαν· αἰσίοισι τελευτῶσι Σπαρτιητέων λοχάγοι, ὅτοι σφι ἱππέες καλέονται, μέχρι ὅρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον τῶν πρώτων δὴ θεσπεσίῳ τῷ ἡμέρῃ ἴδμεν, Σπαρτιήτας παρέπεμψαν. Ὡς δὲ οὐκ ἔτι Λακεδαιμόνιος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐναντίων μὲν τῷ Θεμιστοκλέι ἐών, ὡς δὲ τὰ ὀπίσω ἐγένετο, φανερῶν, φθόνῳ καταμαρτύρεων, ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὸν ἐς Λακεδαίμονα ἀπιξιν προφέρων, ὡς δι' ἐκεῖνα τὰς Ἀθήνας ἔσχε τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐνέκρου καὶ οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε, Οὔτ' ἔχθομαι ὑπ' ἐμεῦ, ὦ ἄνθρωπε, οὔτε ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην οὕτω ὑπὸ Σπαρτιητέων, ὑπ' οὐδενὸς ὧν ἐθεωρήθην ἐὼν Ἀθηναῖος. ταῦτα μὲν νυν ἐς ἴσον τὸν ἐλθέτην. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ παρὰ βασιλέι ἐών, οὐκ ἔτι τῶν Γλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἐπηρώμενος, ἔχων ἐξ Μυκάλης στρατὸν ὃν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, παρέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ μὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ, ἐπείτε παρηλάσθη, καὶ τὴν Παλλήνην ἐλάμβανε, ἄτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος παρὰ Θεσσαλίνην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδένα κω κατεπείγοντος ἥκειν ἐς ὃ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου συντυχὼν ἀπαρέεσθαι Ποτιδαιητέων μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. οἱ δὲ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακε, καὶ ὁ ναυπηγὸς τῶν Περσέων οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες.

nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicādis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam supersederint indicare, in suam quisque patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vniuersam Græciam omnium Gręcorum longe prudentissimus. Ipse tamen quia non fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur Lacedæmonē se contulit. Eum Lacedæmonii & splendide exceperunt, & magnifice honorauerunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, EVrybiadæ: solertiæ vero ac dexteritatis, Themistocli dederunt, vtrumque oleaginā coronā donantes: præterea hunc biga quæ apud Spartam erat præstantissima: laudatumque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos vsq; fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæmone Athenas venit, ibi[2] Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui nō è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat itionē in Spartam: dicens illū Athenarū respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores aslequutū. Et quum non faceret finem talia dicēdi, inquit ei Themistocles, O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Atheniensis. Atque hęc hactenus. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, vir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quē vbi traiectu tenus comitatus est, quū iam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, vtpote Mardonio per Thessaliā Macedoniamq; hybernante, nec alias copias obire curāte. Nec è sua dignitate existimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.

1 Cæruomnium qui Spartæ erant præstantissimo, *vel*, *pulcherrimo*. 2 Timodemus Aphidnæus. *Valla autem Aphidnæos omisit, aut potius non legit. quod certe suspectum etiam reddunt quæ sequuntur.*

Tunc

CXXVII Tunc vero Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerant à Macedonibus eiecti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludem deductos trucidauit, vrbemque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthū CXXVIII obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Hoc faciens, cū Timoxeno Scionæorū magistratu de facienda proditione transegit, incertum mihi quonam modo ab initio: neque enim traditur, ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum sagittæ postremo inuoluebat, adaptatisq; desuper pennis, ad locum de quo conuenerat sagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidęam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigens, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatæ percussit. Ad quem saucium turba (vt adsolet in bello fieri) quum cōcurrisset, subito reuulsa sagitta, animaduertens libellum, detulit ad magistratus. aderat autem & ceterorum Pallenensiū commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis autore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectendū, Scionææ ciuitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberētur. Atq; hunc quidē in modum Timoxenus proditionis manifestus fuit. Artabazum vero tres iam menses obsidentem ingens CXXIX æstus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunosum, in Pallenen concesserunt. quorum quum duæ partes permeassent eluiem, tres aliæ supererant, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas tanta maris æstuatio inuasit quanta nunquam extiterat, vt indigenæ aiunt, quum ea frequenter illic accidat. Eorū qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ nauigiis adorti trucidauere. Huius autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc caussam extitisse, quod isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & eius simulacrū quod situ est in suburbanis, impie se gesserant. Hanc fuisse caussam illi

ὀνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὸν Ποτιδαίην. Ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλιυνθίους ἀποστήσασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ τούτους ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὸν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ὑπὸ Μακεδόνων ἐξαναστάντες. ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λιμνοπέδιον· τὸν δὲ πόλιν παρέδωκε διδοῦ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένεϊ. καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ τούτων ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ὀπιστεπαμύνων παρεσκεύαζε· παρεσκευασμένῳ δέ οἱ παρέδωκε, συνεθέντος παρεδόσιον Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός. ὄνινα μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν· (οὐ γὰρ δὴ λέγεται) τέλος μέντοι, τοιόνδε ἐγένετο. ὅκως βιβλίον γράψειε ἡ Τιμόξεινος ἐπάλλων παρὰ Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, πτερύγιον παρὰ τὰς γλυφίδας περιελίξαντες, καὶ περιερώσαντες τὸ βιβλίον, ἐτίτρωσκον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίσιος δὲ ἐγίνετο ὁ Τιμόξεινος παρεδιδοὺς τὸν Ποτίδαιαν. πτερύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτὼν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαήτεω τὸν ὦμον· τὸν δὲ, βληθέντα, παρειέδεσαν ὅμιλοι, (οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα τὸ πτερὸν λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ὅτι τοῖς στρατηγοῖς· παρὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ὑπλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς παρεδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον παρεδόσιη, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο ἔτι Σκιωναῖοι ἐς ὃν μετέπιπτε χρόνον αἰεὶ παρεδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαίσιος ἐγένετο. Ἀρταβάζῳ δὲ, ὅτε πολιορκέοντι ἐγεγένεσαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ὅτι πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον, παρέβησαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τοῖς δύο μέν μοίρας διαβαίνοντες ἐπορεύοντο, ἐπὶ δὲ τρεῖς ἦσαν οἱ λοιποὶ ἔτι, τοῖς διελθοῦσι χρέων ἦν ἔτι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅσην σύδαμά κω, ὡς οἱ ἐνθαῦτα χώρεοι λέγουσι, πολλάκις γενομένην. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπιστάμενους Ποτιδαῆται ὑπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς ὃν νηὸν καὶ ὃ ἄγαλμα ὃ ἐν τῷ περιβόλῳ ἱδρύσαντο οὗτοι τῶν Περσέων τοίσδε καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες,

Vu

δῦ λέγειν ἔμοιγε δοκέοσι. τὸν δ' ὦν ἐπιλοιπόμενον ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην ὦν δὲ Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ ὦν ἐπεμπτώσαντες βασιλῆα, οὕτω ἔσωσαν. Ὁ δ' ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω ὦν ἐπιλοιπόμενος, ὡς ὦν ἔμιξε τῇ Ἀσίῃ, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸ στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπορθμεύσι ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε δὲ κατὰ Κύμην. ἔαρος δ' ὄπι λάμψαντος, ὦν ἔπλωσι αὖτις ἐς Σάμον. αἱ δὲ τῶν νηῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δὲ ἐπὶ σφι ἐτύγχανον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταΰντεω ὦν ἐπιλοιπόμενος ὁ Ἀμίτρης. ἄτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ τολμῶσαι ἀνωτέρω τὰ ὦν ἔμπροσθε ἑωυτῶν, οὐδὲ ἐπιωάγκαζε σφέας οὐδείς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῇ, νέας ἔχοντες συὶ τῇσι Ἰάσι τεσσεράκοντα. καὶ ἐλπίδας μὲν οὐδὲ ὦν ἔδεικνυντο τοῖς Ἕλλησι ὦν στελεῦσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλακὴν εὖ θαρσέοντες ὅπως σφέας οὐκ ἐπεδιώξουσι φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσονται. καὶ μὲν ἐν τῇ ἠπείρῳ τὴν βαλάσσαν ἐσσεμένοισι ἔσεσθαι τῷ θυμῷ, πεζὴ δ' ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἑστέοτες δ' ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυνατοὶ εἶεν κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούστεον ὁκοῖα πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι τό, τε ἔαρ ἐπιγόμενον ἤγειρε, καὶ Μαρδόνιος οἱ Θεσσαλίηθεν ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς ἤκων συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, ἐπῆσαν δὲ ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λεωτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λεωτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Πεισκλέος, τοῦ Ἀγησιδήμου, τοῦ Ἀγησιμάχου, τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἦν δὲ ἑτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. ἔτι πρότερον, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λεωτυχίδεα τοῦτον καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλῆες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀριστωναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξανθίππος ὁ Ἀριφρονίδεω. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς δὲ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἳ ἦλθον μὲν ἐς τὴν Σωτείρην ὀλίγῳ πρότερον τουτέων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν· οἳ

videntur vere dicere. Eos autem qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum. ¶ Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idem primo statim vere Samum conuenit, vbi nonnullæ naues hyemauerant. Eius classis plerique epibatæ erant ex Persis & Medis, ducesque superuenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorum collega. Hi vtpote magnopere percussi, nō audebant occasum versus producere, ne vnus quidē: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore vt Græci in Ioniam irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quod ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent. Atque vt se victos mari, ita longe superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonā res Mardonii spectarent. At Græcos excitabat tum veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidē exercitus pedestris nondum cogebatur: naues autē in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridę, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EVryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni classe Æginam profecta, aduenium eo nuncii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi,

1 De mari igitur animum abiecerant, sed longe superiorem &c. ad verbum, Circa mare igitur animo victi erant. vel, animum ceciderant. id est, De rebus igitur mari gerendis spem abiecerant.

septem

septem fuerant ab initio, qui coniuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, postea conspiratione patefacta per vnum ex ipsis qui rem detulerat, cæteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt, Spartamque se contulerunt, & tunc Æginam, oraturi Græcos vt in Ioniam nauigarent: ægreque exoratos Delon vsque perduxere. Nam vlteriora omnia Græcis formidolosa erant, cum locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei vt neque barbari supra Samum occidentem versus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem versus, vltra Delon. ita
CXXXIII timor mediū eorum tuebatur. ¶ Dum Græci nauigauere in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Thessaliam erat, inde mouens misit ad oraculum quendam genere EVropeum, nomine Murem, iubens vt quantumcunque sibi liceret peruaderet ad oraculum consultandum: edocuitque quid vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autem nihil aliud quam
CXXXIV de rebus præsentibus fuisse. Constat hunc Murem in Lebadiam venisse, & mercede corrupto quodam indigena Trophonium descendisse, & ad Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiam priùs Thebas adisse. Ibique tum Apollinem Ismenium consuluisse, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas est in templis scisciari oracula: tum quodam non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinum esse, quod quum Amphiaraus optionem eis dedisset vtrum mallent vate vti se an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerunt. eapropter nefas est vlli Thebano illic obdormiscere. Tunc autē
CXXXV maximum extitisse miraculum, vt à Thebanis mihi narratur: Murem Europeum, peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludem Copaidem, ante montem, proxime vrbem Acræphiam. Ad hoc templū postquam peruenisset is qui Mus appellaretur, sequutos eum tres viros publice delectos ad describenda ea quæ homini responderentur. & statim antistitē

σασαῶται σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στράτῃ τῷ Χίῳ τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπιά. ὑπεβούλευον τε ὦς φανερὸς ἐγένοντο, ἐξενείκαντος τὸν ὑπηρέτην ἑνὸς τῶν μετεχόντων, ὅτῳ δὴ οἱ λοιποὶ ἐξ ἑωυτῶν ὑπεξέθεσαν ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ μὲν ἦλθον αὐτοὶ μοῦνοι μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρόσω τὸ πρὸ σφέων οὐκ ἦν τοῖσι Ἕλλησι, ὅτε τῶν χώρων ἐόντων ἐμπειρίοισι, γραπτῆς τε πόντου πλέα ἐδόκεε εἶναι. τὸν δὲ Σάμον ἐπιφάτο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἶσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ οὕτω, ὥστε τὸν μὲν βάρβαρον τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώειν καταῤῥωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρεὸν ἐόντων Χίων τὸν πρὸς τὴν ἠῶ κατωτέρω Δήλου. ὅτῳ δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε τῶν ἑκατέρωθι. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ ὡς ἐν τῇ Θεσσαλίῃ ἐχείμαζε. εὐθὺς τὴν ὁρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, τῷ οὔνομα ἦν Μῦς· οἷός περ Αἰσχύλος Μίλητος πεποίηκε ἐλθεῖν, τῷ εἶδός τε ἦν σφι ἐπιφρασθῆναι. ὅ, τι μὲν βουλόμενος ἐκ μιῆς θύρης τοῖς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐπετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· (ἐγὼ δὲ ὧν λέγεται) δοκέω οἱ ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φανερὸς, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα, καταβὰς καὶ τὸ Τροφωνίου, ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἵνα ἐστὶ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τῷ μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐκέλευσε (ἔστι δὲ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦτο μὲν, ξεῖνόν τινα καὶ βάρβαρον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάραον. Θηβαίων δὲ οὐδεὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι ἐκ τόδε· ἐκέλευέ σφεας ὁ Ἀμφιάραος ἀπὸ χρηστηρίων ποιέεσθαι, ὁκότε ἐκ βάλωνται ἑλέσθαι τοτέων, ἑωυτῷ ἢ ἄτε μαίτῃ χρεώμενοι, ἢ ἄτε συμμάχῳ, τοῦ ἑτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἵλοντο. ἐκ τόδε μὲν δὴ οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι καταγκοιμηθῆναι. Τότε δὲ θωῦμά μοι μέγιστον ἦμεν ἀκούσαντι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθὼν γὰρ ὁ Εὐρωπαῖος Μῦς, θεοῖσι ῥωφῶμενον πολλὰ τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τὸ Γρῶν Ἀπόλλωνος ὃ τέμενος· τοῦτο δὲ ἱερὸν, καλέεται δὲ Γρῶον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κεῖται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς ὄρεϊ, ὑπώρεα Ἀκραφίης πόλιος. ἐς τοῦτο δὲ ἱερὸν ἐπεί τε παρελθεῖν τὸ καλεόμενον τοῦ Μῦν, ἔπεσθαί οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραψομένους τὰ θεσπισθέντα ἔμελλε. καὶ ποιέεσθαι τε τὴν ποίησιν

βαρβάρῳ γλώσσῃ χρεώμενον· τὸν μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων σὺν θυμῷ ἔχειν ἀκούοντας βαρβάρῳ γλώσσης μὴ Ἑλλάδος· ὅδε ἔχει, ὅ, τι χρήσων τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπαῖον Μιῶ ἐξαρπάσαντα παρ' αὐτέων τὸν ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεχθέντα ὑπὸ τῆς προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν. (Φαίνοντο δὲ Καρίῃ μὲν γλώσσῃ χρέων) συγγράψαντα δέ, οἰχέσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ὁπλεξάμενος, ἐπεὶ δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μεγάλα ἐπέμψε ἀγγέλους ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μέν, ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἔασι. (Ἀλέξανδρος γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βυβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τοῦ ἐγεννήσε Ἀμύντην ὁ δὲ τῇ Ἀσίῃ, ἔχων ὄνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλέος τοῦ Φρυγίης ἐδόθη Ἀλαβάνδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι προξένος τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ὅτω ἐδόκεε μάλιστα προθυμήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἔδεα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· πάντα τε τοῦτον τὸν χρόνον θαλάσσας συμπεσόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίσατο. τοιούτων δὲ προσγενομένων, κατήλπιζε εὑρήσειν τὴν θάλασσαν ἧσσον ἐπιτήδεον σφι τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι κρέσσων. ὅτω τε ἐλογίζετο καὶ τούτῳ οἱ τὰ χρήματα ἔπαγε τὴν Ἑλληνικήν. πάντα δὲ αὐτῷ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προελέγετο συμβαλλόντα σύμμαχον τὴν Ἀθηναίων ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πρόθυμος ἔπεμπε. Τὸν δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦτον ἕβδομος ἦν ἤδη βασιλεὺς Περδίκκης ὅδε, ὁ κτησάμενος τὴν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἄργεος ἐφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τὴν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοί, Γαυάνης τε καὶ Ἄεροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὰ ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐξεπτεύονται ἐπὶ μισθῷ ὡς τὰ βασιλέϊ, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δέ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεγόμενα τῶν πολεμίων. (ἔσαν γὰρ τοπάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνδρῶν ἀδενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅκως δὲ ἐωθέοι ὁ δεσπότης τοῦ παιδὸς τὸν Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τοὺς ἄνδρα ἑωυτοῦ. "ὡς δὲ ἦκουσε, ἐπῆλθε οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ

barbara lingua vsam: & qui eos subsequebantur, stupuisse audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque nescirent quid in præsenti negocio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abstulisse, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaratè, eaque, vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa scripsisset, digressum in Thessaliam abiisse. Ea Mardonius intelligēs quid dicerent, nuncium dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium, tum quia in eum propensi erant Persæ, (quippe cuius sororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Persis, ex qua genuerat Amyntam in Asia, aui materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hospitalem arq; munificum esse virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus se conciliaturum sibi Athenienses, populum & multum & strenuū esse audiens, & qui cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitisset. Quibus sibi conciliatis, spem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigisset. nam terrestribus copiis longe sibi superior esse videbatur. Ita colligebat suas res fore superiores rebus Græcorum. Cui fortassis oracula illa reddita suadebant vt Athenienſem sibi socium asciſceret. His obtemperans, Alexandrum hunc mittebat septimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Aeropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis transgressi superiorem Macedoniam, peruenerunt ad vrbem Lebæam. vbi se ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus pascendis. Erant autem priscorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non solum populares facultates: adeo ipsi regi sua vxor coquebat cibaria. Hæc quū animaduertisset panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplū quā erat, idq; semper contingere, indicauit marito. Ille re audita, illico ingressus est vt ostēsū cerneret,

CXXXVII

CXXXVIII

CXXXIX

CXL

1 Tum quod affinitate cum Persis iunctus esset, 2 Et quem cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuum autorem extitisse credebat. 3 Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non solum populus. Regis autem vxori illis ipsamet farinam subigebat: sed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excrescebat. Quod quum semper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem τυραννίδες pro τύραννοι, perinde est enim ac si dixisset, Erant enim olim ipsi quoque reges pecuniæ inopes. Quod Herodotus subiungit necui mirū videatur quod rex ipse illos pascendis suis armentis & gregibus præfecerit. At Valla* Enim *faciens* Autem, *ita hoc interpretatur quod de regis vxore narratur, quasi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ adferat: ideoque particula* Adeo *vetitur.* 4 At illi, vt audiuit, statim hæc cogitatio animum subiit, *vel, illi in mentem venit*, factum illud, ——

quonam

quonam modo quid maius excresceret: moxque accitis mercenariis, vt à sua domo discederent imperauit. Et quum isti dicerent, ita demum se abscedere iustum esse vbi mercedem accepissent: [1] tunc rex mercedē nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumeliosus) dignam vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Aeropus, stetere attoniti. at puer, Accipimus rex quę das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pauimento domus solem: circumscriptumq; quum ter in sinum suum hausisset, abiit cum ceteris. [2] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renunciauit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquā liberatori immolant posteri illorū qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eum Temenidæ transierant, ita vehemens effectus erat vt ab equitibus trāsiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum, fragrantiori odore quam ceteræ: & in quibus (vt fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, ceteram Macedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aeropus, Aeropi Philippus, Philippi [3] Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperium. Ita Amyntæ fuit Alexander filius. Qui vbi Athenas venit à Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Atheniēses, Mardonius hæc inquit, Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba, Atheniēsibus iniurias quas mihi intule-

φέρει μέγα π.

σωτῆρα.

παπᾶ ὦ

ἀποπεμφθεὶς

——— magnum aliquid portendere. ideoque accersitis mercenar. *Ad verbum, Portentum esse [hanc rem] & ad magnum aliquid spectare. vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab ἐπῆλθε, prosequutus est in φέροι.* 1 Tunc rex, vbi mercedis mentionem fieri audiuit, solē tunc forte per fumarium, *siue, caminum*, domum ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostendebat autem solem. *vel, At ego vobis hanc mercedem persoluo. id est, in mercedem, vel, pro mercede, vt μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare, illos debere abunde magna mercedis loco ducere quod saluos illos à se dimitteret.* 2 At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omniū natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renunciauit. *Nam σὺν νόῳ (rarissimum alioqui loquendi genus) hoc videtur significare. q. d. Gallice, Et qu'il ne faisoit cela sans y auoir bien pensé.* 3 Aræus.

» ἠμυνόμην πάσας μετέπειτα. νῦν τε ὦν δὲ Μαρδόνιε
» ποίεε. τοῦτο μὲν, τὴν χώρην σφι ἀπόδος· τοῦτο δ', ἢν ἐμοὶ
» τοῖς τούτου ἐλεαθεῖσιν αὐτοῖσι ἐθέλωσι, εὐνίες
» αὐτόνομοι. ἱρά τε πάντα σφι (ἐγὼ δὲ ἢν βούλωνται γε ἐ-
» μοὶ ὁμολογέειν) αὐόρθωσον, ἅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. ἴστε-
» ων δ' ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα,
» ἐὰν μὴ σὺ ὑμέτερον αἴτιον ἡμῖν πάθε. λέγω δ' ὑμῖν τάδε,
τοῖς ἀπόντας » Νῦν τί μάχεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀνταξόμενοι;
» ὅτε γὰρ αὖ ὑμεῖς ἐφορμήσαιτε, ὅτε οἷοί τε ἐσὲ αὐτέχειν τὴν
» πρώτην χρόνον. εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Ξέρξεω στρατηλασί-
» ης τὸ πλῆθος, ἠκούσατε δ' ἢ ἀπ' ἐκείνου· νῦν
τοῖς παρ' ἐμοὶ ἐοῦσι » παρεσόμεθα μοι δυώδεκα μυριάδες· ὥστε καὶ ἐμοὶ ἡμέας ἐφορμᾶ-
» σθαι, καὶ νικήσαντες, (τοῦτο μὲν ὑμῖν ἐκ τοῦ εἰκὸς ἐλπίς, εἰ δὲ μὴ
» δὲ φρονέοιτε) μήτε παρέσεσθαι πολλαπλασίων. μὴ ὦν
» βούλεσθε παρεισάγειν βασιλεῖ, στρατὸν μὲν τὸν χώ-
» ρης, ἀεὶ ἐὸν αἰεὶ τοῖσι ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλλάσσε-
» σθε. παρέχεται ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλῆ-
» α τοῦτον ὡρμημένον ἐκ τοῦ ἐλεύθερον, ἡμῖν ὁμαίμιόν
» συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν
» ταῦτα ὦ Ἀθηναῖοι ἐπετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑ-
» μέας. ἐγὼ δὲ αὖτε μὲν εὐνοίης τε τῆς ἐμῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης
» ἕνεκα, ἐνθεῦτεν λέξω. οὐ γὰρ οἶνον πρώτην ἔγνωτε τὴν ἐμὴν
» γνώμην τε καὶ φρένα πρὸς ὑμέας ἐοῦσαν Μαρδονίῳ. ἐπο-
» ρεύετο γὰρ ὑμῖν οὐκ οἰοίσι τε ἐσομένοισι δι' πάντα χρή-
» ναι πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐνὸν ὑμῖν,
» οὐκ ἂν κοτὲ ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ
» γὰρ δυνάμιος ὑπῆρξε πολλῷ μέζονος ἢ βασιλῆος ὅδε καὶ
» χειρὸς ὑπερμήκης. ἐὰν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,
» μεγάλα προσδεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι,
» δύμαμαι ὑπὲρ ὑμέων, ὡς τείχεά τε μάλιστα οἰκη-
» μένων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεί τε φθειρομένων
» μόνων, ἄξαρετόν τι μεταίχμιον τὴν χώρην ἐκτημένων.
» ἀλλὰ πείθεσθε. πολλὰ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βα-
» σιλεύς γε ὁ μέγας μισθοῖσι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἁ-
» μαρτάδας ἀπιεὶς, ἐθέλοι φίλος γενέσθαι. Ἀλέξαν-
» δρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δ', πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην
ἄξοντα τὸν βάρβαρον Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λο-
γίων, ὡς σφέας χρεὸν ἐστὶ ἅμα πᾶσι ἀνδράσι Δωρι-
εῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀ-
θηναίων, κήρυκα τε ἔδοξε μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ
Ἀθηναίοισι, αὐτίκα τόδε σφι ἔδοξε πέμψαι ἀγγέλους. καὶ
δὴ σπουδὴν ἐποιεῦντο ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὸν κα-
τεροις Dorienſibus è Peloponneſo eiicerentur à Medis pariter & Athenienſibus. ideoque ſine mora mittendos illuc cenſuere legatos. Et ſane contigit vt concioni adeſſent

intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro ſuo arbitratu eligant, ſuaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, ſi mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, reſtituito. Hic nuncius quum mihi allatus ſit, neceſſe habeo iſta exequi, niſi per vos ſteterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda, Quid inſanitis, bellum regi inferentes, cui nec vnquã præſtare, nec ſemper obſtare poteritis? Noſtis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoq; nunc de exercitu qui mecum eſt: [1] quem ſi ſuperaueritis atque viceritis, nulla vobis (ſi ſapitis) ſpes erit, quum alius multo maior exercitus ſit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, priuari ſolo veſtro, [2] & prouobiſipſis aſſidue diſcurrere. imo potius his moleſtiis vos explicate, quum adſit vobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege prouocati vt ſocietatem belli nobiſcum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me iuſſit Athenienſes apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos beneuolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primum eam cognouiſtis. Obſecro autem vt Mardonio morem geratis, quos animaduerto non ſemper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales ſi animaduerterem eſſe, nequaquam huc cum his mandatis veniſſem. Quippe regis vires ſupra humanas ſunt, & manus prælonga. [3] Quod niſi propere aſſentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo veſtrã vicem, qui ex omnibus ſociis & maxime in via habitatis, & ſoli ſemper præcipuã cladem accipitis, poſſidentes terram inter diuerſas acies poſitam. [4] Itaque inducite hoc in animũ quod magnopere eſt è veſtra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum ſolis iniurias remittens, cupiat efficiamicus. Hæc Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari ſocietatem Athenienſes quum audiſſent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiſcentes oraculorum, fatale eſſe vt ipſi cum ce-

1 Quo ſi potentiores extiteritis, eumque viceritis (quod nequaquam ſperatis, ſi ſapitis) 2 Et ſemper de vita veſtra periclitari. Vos igitur potius in gratiam *cum rege* redite, quum reconciliationis pulcherrima ſe vobis offerat occaſio, regem ad hanc propenſum habentibus. Inita nobiſcum citra dolum & fraudem ſocietate belli, liberi eſtote. 3 Niſi igitur ſtatim cum illis paciſcamini, luculentas condiciones vobis proponentibus, quibus paciſci volunt, 4 Enimuero morem gerite. magni enim veſtra refert, regem magnum vobis ſolis Græcorum iniurias condonare, & amicitiam vobiſcum inire velle.

Lacedæ-

Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienſes tempus, probe ſcientes fore vt Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuncium ad ſocietatem contrahendam. quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam ſuam. CXLII Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncii Spartanorum, ita loquuti ſunt, Nos vero miſere Lacedæmonii oratum vos ne quid noui in Græciam agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quod id neque iuſtum ſit vllo modo, neque decorum cum aliis Græcis, tum præcipue vobis: idque multis de cauſſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis inuitis, & propter imperium veſtrum eſt decertatum: quod certamen nunc in vniuerſam Græciam emanauit: [1] cuius totius vos præcipui authores fuiſtis, & Græcis cauſſa ſeruitutis, res nullo pacto toleranda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & iam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem condicionem veſtram dolemus, quod iam bis prouentu frugum fraudati eſtis, & iam domibus quæ dirutæ ſunt caretis. quo nomine Lacedæmonii vobis ac ceteri ſocii ſpondent ſe vxores veſtras & omnia ad bellum inutilia [2] proxime domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque vero vos Alexander Macedo ſeducat, [3] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt, ſi recte ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neq; verum. CXLIII Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atq; etiam maiores eſſe quã noſtras, vt id [4] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Vt autem ſocietatem cum barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tentes, neque nos, ſi tu tentaueris, perſuadebimur. [5] Tu vero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum,

τάσασιν. ἐπῳμέειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἀφα-
τρέοντες, δ' ὑπισάμενοι ὅλη ἔμελλον Λακεδαιμό-
νιοι ὡς ὑσταται ἥξοντα τὸν ἀπὸ τοῦ βαρβάρου ἄγ-
γελον ἐπ' ὁμολογίῃ· ὠυθόμενοί τε, πέμψειν κατὰ
τάχος ἀγγέλους. ὑπιτηδέως ὧν ἐποίεον, ἐνδεικνύ-
μενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην.
Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, ἀφαδδέ-
μενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡμέας
δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων,
μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα,
μήτε λόγους ὑποδέκεσθαι τοὺς παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔ-
τε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρον οὔτε
γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ ἀφ'
ἑτέρων ἥκιστα, πολλαὶ εἰσὶ αἰτίαι. ἐγείρατε γὰρ τὸν- 323
δε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλευσάμενοι, καὶ
τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ
φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε, του-
τέων ἀπόντων αἰτίως γνώσεσθαι δουλοσύνης τοῖσι
Ἕλλησι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀνασχετόν· οἵπ-
νες αἰεὶ κατὰ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώ-
σαντες ἀνθρώπων. πιεζομένοισι μέντοι ὑμῖν συν-
αχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἑστερῆσθε δὶς ἤδη, καὶ
ὅτι οἰκηφθορῆσθε χρήσιον ἤδη πολλόν. ἀντὶ τουτέ-
ων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐσ-
αγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τὰς πόλεμον ἄχρη-
στα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα τρέφειν ἔστ' ἂν ὁ
πόλεμος ὅδε συνεστήκῃ. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξαν-
δρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λέγοντας τὸν Μαρδονίου
λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί· (τύ-
ραννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ συγκατεργάζεται) ὑμῖν δὲ
οὐ ποιητέα, εἴ περ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ὅτι
σαλεύσει, ὡς βαρβάροισι ἐστὶ οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀ-
ληθὲς οὐδέν. ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθη-
ναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὧδε ἐκρίναντο τά-
δε, Καὶ αὐτοῖσι τοῦτό γε ὑπισάμεθα, ὅτι πολλαπλη-
σίη ἐστὶ τοῦ Μήδου δυώμις ἢ παρ' ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν
δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίην σκε- τὴν ἐλευ-
πτόμενοι, ἀμυνεύμεθα ὅτῳ ὅκως ἂν ἢ δυνώμεθα. θερίην
ὁμολογῆσαι δ' ἂν τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῷ γαλκό-
ἀναπείθειν, οὔτε ἡμέες πεισόμεθα. νεῦ τε ἀπάγγελ- μενοι.
λε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλι-
ος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴῃ τὴν περ καὶ νεῦ ἔρχεται, μήκοτε ὁμολο-
γήσειν ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι
πίστωσί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι,

1 Adde quod Athenienſes, qui horum omnium autores extiterunt, primos ex Græcis iugum ſeruitutis ſubire, res eſt profecto intoleranda. quum præſertim vos conſtet ſemper & iam inde à priſc. *vt legatur* ἐκ τοῦ δουλοσύνης. 2 Ad rem domeſticam pertinentia. 3 Poliens. *id eſt, exornans.* 4 Nihil opus ſit 5 Atque adeo nunc renuncia Mard.

» τ̃ ϑκφίο; ϑοδεμίην ὄπιν ἔχων, ϑνέφρησε τύς τε οἰ-
» κύς ϗ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τῦ λοιπῦ λόγους ἔχων
» τοιύσδε μὴ ὑποφαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων
» χρηςὰ ϑωυργέειν, ἀθέμιςα ἔρδειν ϖᾶσαι εε. ὑ γὰρ
» σε βυλόμεθα ϖάθεν ἄχαει ϖρὸς Ἀθηναίων παθεῖν,
ἐόντα ϖρόξενόν τε ϗ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξαν-
δρον ταῦτα ἐϖεκρίναντο· ϖρὸς δὲ τύς ἀπὸ Σπάρ-
» της ἀπέλυς, τάδε, Τὸ μὲν δέος Λακεδαιμονίυς μὴ
» ὁμαλογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, καίπα αἰθεσπίον
» ἦν. ἀταρ ἀισχρὸς γε εἴη ἂν ἐξεπισάμενοι Ἀθη- 10
» ναίων φρόνημα ἀρρώδη ναι· ὅπῃ ὅτε χρυσός ἐςι γῆς
» ὐδαμόθι τοσῦτος, ὅτε χώρη κάλλει ϗ ἀρετῇ μέγα
» ἐϖφέρυσα, τὰ ἡμᾶς δοξάσαντες, ἐθέλοιμεν ἂν μη-
» δίσαντες, καταδυλῶσαι τ Ἑλλάδα. πολλά τε γὰ
» ϗ μεγάλα ἐςὶ τὰ ἀμφικωλύοντα ταῦτα μὴ ϖοιέειν,
» μηδ' ἢν ἐθέλωμεν. ϖρῶτα μὲν ϗ μέγιςα, τῶν θεῶν
» τὰ ἀγάλματα ϗ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε
» ϗ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τι-
» μωρέειν ἐς τὰ μέγιςα μᾶλλον ἢ ὁμολογέειν τῷ
» ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὖτις γ', Ὁ Ἑλληνικὸν ὅμαιμόν 20
» τε ϗ ὁμόγλωσσον, ϗ θεῶν ἱδρύματά τε κοινὰ ϗ θυσί-
» αι, ἤθεά τε ὁμόδοπα. ὧν ϗ ϖροδόντας ἀνέας Ἀθη-
» ναίυς οὐκ ἂν εὖ ἔχοι· ὅπῃσα δέ τε ἔτω, εἰ μὴ ϖρο-
» τερον ἐτυγχάνετε ὑπισάμενοι. ἔςι ἂν ϗ εἰς ϖᾶσιν
» Ἀθηναίων, μηδαμᾶ ὁμολογήσαντας ἡμέας Ξέρξῃ.
» ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τ ϖροθυμίην, τ ϖρὸς ἡμέας
» ἐσῦσαν, ὅτι ϖροείδετε ἡμέων οἰκοφθορημένων ὕτω,
» ὥςε ὑπαθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων τὺς οἰκέας. ϗ ὑμῖν μὲν
» ὐ χάεις οὐκ ἐπεπλήρωται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσομεν
» ὕτω ὅκως ἂν ἔχωμεν, ϑοδὲν λυπέοντες ὑμέας. νῦ ὦ 30
» ὡς ὕτω ἐχόντων, ϖραϋνέειν ὡς τάχιςα σκέπεσθε.
» ὡς γὰ ἡμῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς χρόνυ ϖαρέςαι ὁ
» βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τ ἡμετέρην· ἀλλ' ἐπῴδὰ ἀν τά-
» χιςα πύθηται τ ἀπέλειν ὅτι ϑοδὲν ϖοιήσομεν τῶν
» σφέος ἡμέων ϖροσδέεται. ϖρὶν ὧν παρῇ σκεῖνον
» ἐς τ Ἀτικὴν, ἡμέας χρεὼν ὄν ϖροβοηθῆσαι ἐς τ
» Βοιωτίην.

quorum ille, nihil pensi habens, & templa & simulacra incendit. [1] Tu quoque posthac cũ istiusmodi oratione ne committas vt Athenis videaris, neve per speciem emolumentorum infanda nos facere suadeas. nolumus enim te ingratũ quippiã ab Athenien sibus pati, quibus & hospes & amicus es. Hæc Alexan- CXLIII
dro responderunt. nunciis autem Spartiatarum ista, [2] Lacedæmonios vererine fœdus ineamus cum barbaro, sane humanum est: neq; hoc verentes eos turpe est venisse, quibus mens Athenien sium inexplorata esset: quoniam neq; tantum auri vsquam gentium est, neq; regio vlla specie & bonitate præstans, quã nos accipientes, vt cum Medis sentiremus, ad tradendam seruituti Græciã induceremur. Quod ne faciamus, etsi velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atq; idem maximum, quod deorũ ædes effigiesq; incensæ pariter & obrutæ sunt, quas nos in primis vltum ire necesse est potius quam cum iis fœderari qui ista fecerunt: deinde, quum simus Græci eiusdem & sanguinis & linguæ, quorum & fana & sacrificia communia sunt, & mores adsimiles, eorũ proditores fieri Athenienses, non bene haberet. [3] Ex quo, si antea nesciebatis, nunc ita accipiatis, dum vel vnus Athenien sium supererit, nunquã nos conuenturos esse cum Xerxe. Vestram autem erga nos prouidentiam, [4] quod consulatis nobis domo carentibus ita vt domesticos nostros alere velitis, gratam habemus: [5] & licet beneficiũ vestrum cumulatum sit, nos tamen ita illud tolerabimus vt nihil vobis molestię adferamus. Quod quum ita sit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus ingredi regionem nostram: sed simulatque acceperit nuncium nos nihil eorum esse facturos quæ orauit, aderit. qui antequam adsit in Attica, tempus est nos in Bœotiam auxilio ire.

1 Tu quoque ne posthac in conspectum Athenien sium venias orationem huiusmodi adferens: neque, dum in nos officiosus esse videris, *vel, bene de nobis mereri*, ad committenda nefaria nos hortare. 2 Veritos quidẽ esse Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: sed tamen turpe esse videtur, vos qui sciretis qua sint animi magnitudine prædi ti Athenienses, eo metu correptos fuisse. quoniam neque tantum &c. *Vt sit sensus, illum quidem timorem, humanum fuisse, id est, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum esse: non debuisse tamen vllum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Athenien sium magnitudinem animi perspectam haberent. Simplicior tamen esset sensus, & ad verba ista quæ sequuntur, accommodatior, si μὴ ϖροθυμηθέντες ἐπισπάσθαι, si ἀισχρῶς cum ἐπισπάσθαι iungi posset, eo modo quo dicitur κακῶς ἐπίστασθαι & κακῶς εἰδέναι, pro οὐκ ἐπίστασθαι. Sed & φρόνημα simpliciter pro proposito seu mente possimus etiam fortasse accipere cum Valla.* 3 Atque adeo hoc scitote si antea nesciuistis, 4 Quod ita nobis prospiciatis quorũ euersæ sunt fortunæ, vt alere domest. nostros velitis, 5 Ac vos quidem beneuolentiæ officio plene iam defuncti estis: nos vero quibus poterimus modis nos sustentare pergemus, nihil vobis facessendo negocii. *Negant enim se velle vti beneficio illo quod offerunt Lacedæmonii, cuius tamen gratiam illis habeant non minus quam si vterentur. Ideoque χάεις ϖεπλήρωται referendum est ad id quod obtulerunt Lacedæmonii, quamuis non præstiterint. q. d. Iam nos vobis abunde obstrinxistis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos esse vos dixistis.*

HERODOTI HPOΔOTOY

HALICARNASSEI TOY ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

HISTORIARVM LIBER nonus, qui inscribitur

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ, ἐπιγεγραμμένη

CALLIOPE.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

HOc ab Athenien sibus reddito respon so Lacedæmonii Spartã reuerterunt. Mardonius autẽ, posteaquam regressus ad eum Alexander Athenien sium responsa indicauit, mouens è Thessalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellum sumens. [1] Thessalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorum quæ hactenus egerant, vt etiã multo studiosius Persam inducerent. E quibus Thorax Lariss æus & Xerxem effugientẽ deduxerat, & tunc Mardonium propalam
11 dẽducebat in Græciam. [2] Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: suadendoque non sinebãt progredi longius, quod negarent vllum locũ ponendis castris opportuniorem esse quam illum, vbi subsidens consequeretur vt omnem Græciam sine prœlio subigeret. Arduum enim esse vniuersis etiam hominibus vi subigere Græcos inter se conuenientes: quod & antea cognouissent. Si vero feceris (dicebant) quod nos suademus, occupabis nullo negocio validissima quæq; illorum consilia. Mitte pecuniã ad eos qui præpotentes sunt in ciuitatibus: missa pecunia Græciam ad factionẽ rediges: hinc eos qui tecum non sentient, admotis copiis facile expugnabis.
111 Hæc Thebani suadebãt: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi fastu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præsertim sperans incensis per insulas ignibus declaraturum se regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc quidem inuenisset, sed

Ἱ μὲν, ταῦτα ϖαρακελευομένων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσε-
το ἐς Σῶσιν. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπονες ήσας Ἀ-
λέξανδρος τὰ ϖρὸς Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ
Θεσσαλίης, ἦγε τὸν ςρατὸν ἀσπουδῇ ὀπὶ τὰς Ἀ-
θήνας. ὅκου δὲ ἑκάς οτε γένοιτο, τύτους ϖαρε-
λάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι οὔτε τὰ
ϖρόσθεν ϖεπρηγμένα μετέμελε ϑοδέν, πολλῷ τε
μᾶλλον ἐσπῆγεν ὃν Πέρσην. καὶ συμϖροθέσπεμ-
ψέ τε Θώρηξ ὁ Ἀρεσσαίος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ
τότε ὁκοῖ τῦ φανεροῦ ϖαρῆκε Μαρδόνιον ὀπὶ τὴν
Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ ϖρυμόμιος γένεται ὁ ςρα-
τὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν
Μαρδόνιον· καὶ συμβυλλόμενον αὐτῷ, λέγοντες
ὡς οὐκ εἴη χώρης ὀπιτηδεώτερος ὅς ης ἐς ϖόλεμον
ἐκείνυ. ϑοδὲ ἐῶν ἰέναι ἑκάτερω, ἀλλ' αὐτὸς
ἰζόμενον, ϖοιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τὴν ϖᾶσαν Ἑλλά-
δα καταςρέψηται. κατὰ μὲν γὰ ὄ ἰσχυρὸν Ἕλ-
ληνας ὁμοφρονέοντας, οἷόπερ καὶ ϖάρος ταῦτα ἐγί-
νωσκον, χαλεπὰ εἶ ναι ϖᾶσιν ἀνθίςασθαι καὶ ἅπασι αὐ-
τοῖσι· εἰ δὲ ϖοινίσσεται τὰ ἡμεῖς ϖροθυμεόμενοι, (ἔφασαν λέγοντες) ἕξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα. ϖέμϖε χρήματα ἐς τοὺς δυνατς ὺς ἄνδρας ἐν τῇσι ϖόλισι· ϖέμϖων δὲ, τὴν Ἑλλάδα ἁμᾶς ήσεις· ἔνθεῦτεν ὃ τὸν μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηϊδίως μετ' ὧν ϕασιωτέων καταςρέψεαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβύλευον· ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο, ἀλλά οἱ δεινὸς ἐνέςακτο ἵμερος τῆς Ἀ-
θήνας δεύτερα ἑλεῖν· ἅμα μὲν ἐὼν ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι ἁλὰ νήσων ἐδόκεε βασιλέϊ σημανῶ-
σειν ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς δὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τ Ἀτικὴν εὗρε τὺς Ἀθηναίυς, ἀλλ'

ἔν τε

1 At Thessalæ duces adeo non pœnit. *vel, Thessaliæ principes, aut, primores.* 2 Porro quum in Bœotiam peruenissent exercitus, Mardonium adeuntes Thebani, consilium illi dabant, nullum locum illo castris ponendis opportuniorem esse dicentes: neque vlterius progredi cum sinebant, sed ibi considentem dare operam *volebant* vt Græciam vniuersam sine prœl. subigeret.

ποίησις

ἔν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστοις ἐστρώθαι ἐτὸ ἔθνος, ἐν τε τῇσι νήσοισι, αἱρέει τε ἐρῆμον δὴ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλῆος ἔφορος ἐς τὴν ὑστεραίην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατηΐην, δεκάμηνος ἐλήλυθε. Ἐπὶ δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐλήλυθε Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυριχίδην, ἄνδρα Ἑλλήσποντιον, φέροντα τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπορθμεύσατο. ταῦτα δὲ πεύσεσθαι ἀπέστελλε, τῶν ἐπέχων μὲν τὴν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφέας ὑποκύσειν τῇσι ἀγνωμοσύνῃσι, ὡς δορυαλώτου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ὑπ' ἑωυτῷ. ἔστεών μὲν νυν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μυριχίδην ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δή, ἀπικόμενος ὅπως τῇ βουλῇ, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δέκεσθαι τοὺς ὅρους τὸν λόγον τὸν σφι Μυριχίδης παρὰ τοῦ φέρει, δόξειέ τε ἐς δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα ἐνύπνιον εἶδε. Ἀθηναῖοι δή, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μυριχίδην, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γιγνομένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυνθάνονται τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες, ὁ γινόμενον. ζηλοτυπήσασαι δὴ γυναῖκες γυναικί, καὶ τὸν Λυκίδεω οἶκον ἐσελθοῦσαι, ὅπως τὸν Λυκίδεω οἰκίην ἤεσαν αὐτόκελεες καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτὸν τὸν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν περιεδέχοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν πομπήν, τὰ σφέα, οἱ δὲ μένοντες ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ σχολαίτερα ἐποίεον, οἱ δὲ βαρβάρων καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο ἥκειν, οὕτω δὴ ἐπεξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὖτις διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικήν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἰωπάσαντα ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑπομιμνήσκοντες ὅσα σφι ὑπέστετο ὁ Πέρσης μετιὼν ἀλλύσι δωτίνην· περιεῖπέ τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὖτίς τινα ἀλεωρὴν εὑρήσονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρταζόν τε τότον τὸν χρόνον, καὶ σφι ἦν Ὑακίνθια· περὶ πλείστου δὲ ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πρόσωθεν. ἅμα δὲ τεῖχος σφι ἦν ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον. καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηνέων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων,

Pleroſque eorum in claſſe ad Salaminẽ eſſe audiret, vrbem cepit deſertam, decimo menſe quàm fuerat ab ipſo rege capta. Eo poſtquam venit, mittit ad Salaminem Murichidem quendã Helleſpontium, cum eiſdem mandatis quæ Alexander Macedo pertuliſſet. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipſum animo eſſe Atticnienſes, ſed ſperans contumaciam depoſituros, tanquam ſubacta omni Attica regione, & ſub ipſius imperio poſita. hac de cauſſa Murichidem miſit in Salaminem. Is vbi in ſenatum venit, Mardonii mandata expoſuit. è ſenatoribus Lycidas ſententiam dixit, Satius videri ſibi eſſe vt ea quæ Murichides apud ſenatum diceret, ipſi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat ſiue quod pecuniam à Mardonio accepiſſet, ſiue quod id ſibi probaretur. Quod ſimulatque audiere Athenienſes, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumſteterunt, lapidibuſque interemerunt: Helleſpontium vero Murichidem dimiſerunt illæſum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod geſtum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, vltro domũ Lycidæ adiere, hominiſque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem in modum Athenienſes in Salaminem tranſierunt: Quandiu ipſi copias è Peloponneſo venturas ſibi auxilio expectabant, tandiu hoſtes in Attica habuere ſtatiua: at vbi & ſocii tardius ſegniuſque agunt, & Mardonius aduentans iam eſſe in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipſi in Salaminem traiecerunt, nunciosq; in Lacedæmonem miſerunt conqueſtum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarũ eſſe Atticam ingreſſum, neq; cum ipſis ei in Bœotiam occurriſſẽt: tum admonitũ eorum quæ ſibi, ſi ad eum deficere vellent, Mardonius ſpopondiſſet: tũ prædictũ, niſi præſidio ipſis eſſent, ſe aliquod per ſemet remedium inuenturos. Agebant per id tẽpus Lacedæmonii ſolennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ feſta dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum ſibi in Iſthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos poſteaquam nuncii Athenienſiũ Lacedæmonem venerunt, ducentes ſecum Megarenſium ac Platæenſium legatos,

ephoris aditis, ita loquuti ſunt, Athenienſes ad hæc nos referenda miſerunt, regem Medorum cum noſtram nobis regionem reddere velle; tum ſocietatem nobiſcum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem noſtræ addere, quam ipſi noſtro arbitrio optauerimus: nos tamen pudore[1] Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, ſed recuſare, quamuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etſi non ignoremus conducibilius eſſe nobis ſocietatem inire cum Perſa, quam bellum gerere, tamen ſponte noſtra ſocietatem non inibimus. Et hæc quidem noſtra ſunt quę in Græcos præſtamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deuenerantis ne paciſceremur cum Perſa, poſteaquam compertam habuiſtis ſententiam noſtram, nequaquã prodendi Græciam, & murum quem in Iſthmo inædificabatis abſoluiſtis, nullã habetis Athenienſiũ rationẽ: & quum conueneritis nobiſcum de occurrendo Perſæ ad Bœotiam, deſertores extitiſtis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam eſſe ingreſſum. Itaque vobis Athenienſes in præſens vſque ſuccenſent quod non eſtis officio functi: quod ſupereſt, vt primo quoque tempore nobiſcum copias mittatis iubent: quo barbarum in Attica (quoniam[2] in Bœotia defecimus) excipiamus noſtra in terra vbi campus Thriaſius appoſitiſſimus erit ad dimicandum. Hæc vbi accepere ephori, reſponſum in diem poſterũ diſtulerunt, poſtero die in alterũ: idq; in decem dies fecerũt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuerſi Peloponnenſes magno ſtudio incumbentes, Iſthmum muro interclusere, ad finemq; perduxere. [3] Non auſim dicere hãc fuiſſe cauſſam cur iſti tantopere ſoliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergeret, ne Athenienſes Medorũ partes ſequerentur: nunc autẽ nihil aliud curarent quam vt ſibi Iſthmus inædificaretur, putantes non amplius ſe quicquam Athenienſibus indigere. At ſub aduentũ Alexandri in Atticam, muro quẽ extruebãt nondũ perfecto, Perſas vehemẽter extimeſcebant. Tandẽ &

1 Iouis Græci, 2 Bœotia fruſtrati ſumus. *id eſt, ſpe confligendi cum hoſte in Bœotia.* 3 Cur autem antea quidem quũ Alexander venit Athenas, tam anxie obſtiterint quominus Athenienſes Medorum partes ſequerentur, tum vero nihil de hac re ſoliciti fuerint, huius rei cauſſam aliam adferre non poſſum quam quod murum Iſthmi extruxerant, ſeque iam Athenienſium opera nil opus habere exiſtimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, ſed opus hoc promouebant, Perſas vehementer extimeſcentes. Tandem vero & reſponſ. &c. *Valla impoſuit vocabulum ἄλλό γε quod iunxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ αὖτον ferantur, hoc modo, οὐδὲ ἔχω εἶπαι τὸ αὖτον ἄλλό γε ἢ ὅτι ὀψ.*

ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ὅτι τοὺς ἐφόρους, Ἔπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μήδων, τῦτο μὲν, τὴν χώρην ἀποδιδόναι· τῦτο δὲ, συμμάχους ἐθέλει ἐπὶ ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, αἰρῦ τε δόλου καὶ ἀπάτης. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ ἡμετέρῃ δίδοναι, τὴν αἱ ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὸν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ πρό τε ἀπειπάμεθα, καίπερ ὢν ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατάπροδοι δόλιοι· ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ πολεμέειν· οὐ μέντοι ὁμολογήσομέν γε ἑκόντες εἰμί. καὶ ὅ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλον ἐὸν νέμεται ὅτι τοῖς Ἕλλησι· ὑμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε δέγμενοι ὃ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι συλαμᾶ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔτι τεῖχος ὑμῖν ἀμφὶ τῷ Ἰσθμῷ ἐλαυνόμενον· ἐπιτελές ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε· σπεύδοντές τε ἡμῖν ὃν Πέρσην αὐτικώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδώκατε, προεῖπάτε τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν ὃν βάρβαρον. ἐς μὲν ὑμῶν ὃ παρεὸν Ἀθηναίοισι ὑμῖν μεμψίσεσθαι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως. νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατὸν ἅμα ἡμῖν ἐκπέμψειν, ὡς αἱ ὃν βάρβαρον δεκάμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τοῦ τῆς Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ὑπιτηδεώτατόν ἐστι μαχέσασθαι ὃ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα ἄκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀναβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τῦτο δὲ καὶ ὑπὲρ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ὃν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, κατυδλῶ ἔχοντες πολλὴν πρήσσοντες Πελοποννήσιοι· καί σφι ἦν ἱρὸν τέλεϊ. οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν ὃ αἴτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπυδῶ μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο οὐδεμίην, ἄλλό γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμός σφι ἐτετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι οὐδέν. ὅτε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, ὄκως ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο μέν, μεγάλως κατορρωδηκότες τὸν Πέρσας. Τέλος δὲ, τό τε

VI

VII

VIII

IX

ἀλλ' ἀπειπάμεθα,

ὑπὲρ ἀλλ' ἀπειπάμεθα,

ὑπὲρ ὁμηλικίης

ὑπὲρ φορᾶς ἐκβαλόντα

ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων ἐγίνετο τοιόσδε· τῇ περὶ τελευταίην τῆς ὑσταίης καταστάσ-
326 ος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οἰώμαπι, ἀνὴρ Τεγε-
ήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων,
τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πρώτα λόγον· ὃν δὴ οἱ Α-
» θηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας ὁ Χίλεος, ἔλεγε,
» Ἄρα σφι παρὰ δόξαν ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναί-
» ων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῶν βαρβάρῳ συμ-
» μάχων, καίπερ τείχεος ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἑλκομέ-
» νου καὶ κατεργοῦ, μεγάλας κλισιάδας αἱ Περσέπολιαι ἐς
» τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακούσατε πρὶν
» περὶ Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέ-
» ρειν. Οἱ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευσαν, ἐν φρε-
νὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φήσαντες σφέων τοῖσι
ἀπέλθοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, ἑπτὰς
ἐπὶ σκέπτεσθαι πεντακισχιλίης Σπαρτιητέων, καὶ
ἐπὰ τοῦτον ἕκαστον τάξαντες τῶν εἱλώτων, Παυσανίῃ
τῷ Κλεομβρότου τοῦ ἐπιτάξαντες ἐξάγειν· ἐγίνετο μὲν
ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν, ἦν
ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τοῦ ὅπερ ἔφην τε καὶ αἰεὶ ἦν ἐπίτροπος. Κλεόμ-
βροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω
δὲ παῖς, οὐκέτι ἐτέλεε, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τῆς
Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν τοὺς τείχεος ἐτείμησαν, μετὰ
ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον πρὸς βιοτὴν ἀπέθανε. ἀπῆ-
γε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ
διὰ τόδε· συνομόσῳ οἱ ὅπι τῷ Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀ-
φανρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. τοῦτο σαφέστατα δὲ ἐωυτῷ
Παυσανίης Εὐρυανάκτα τὸν Δωρικὸς, ἀνδρὸς οἰκίης
εὐπατρίδης τῆς αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ ἐξεληλυ-
θόσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐ-
γεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ὁδοῦ, ἐπῆλθον ὅπι
τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι
καὶ αὖθι ὅπι τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔ-
» λεγον τάδε, Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῆδε
» μύοντες, Ὑακινθιάτε ἄγετε καὶ παίζετε, κατα-
» προδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀ-
» δικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χίλιοί τε σύμμαχοι, καὶ
» τὰ λυσιτελέοντα τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅκως ἂν δυνώμεθα, κα-
» τὰ δύναμιν δὲ, δηλαδὴ καὶ ὅπι σύμμαχοι βα-
» σιλέος γινόμεθα, συστρατεύσομεθα ὅπι ἂν ὑμῖν δόξῃ οἱ
» ἄξηγέονται· ὑμεῖς δὲ σκοπέετε ὅκως ὑμῖν ἀν-
πυμίη ἔσται αὐτοῦ σκιρτέοντες. Ταῦτα λεγόντων τῶν ἀπέ-
λλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκῳ, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὀ-
ρεστείῳ τείχοντας ὅπι τοὺς ξείνους. Ξείνους γὰρ ἐκάλεον
τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὡς σὺν εἰδότες, ἐπηρώτεον
ὅ τι λεγόμενον· ἐπειγόμενοι δὲ, ὀξέμαθον πᾶν ὅ ἐόν. ὥσ-
τε σὺν θυμῷ ἡδόμενοι, ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην ὡ

responsum & exitus Spartiatarum fuit huiusmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, qu amuis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamẽ magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladẽ Græciæ adferat, Hoc Chileus consilium dedit. quod in x animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à ciuitatibus venerãt, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset[1] dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Phistarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui eius patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, iam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam caussam quod sibi inter sacrificandum aduersus Persam sol in cœlo obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam EVryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania xi profectis, nuncii de illarum profectione ignari, vbi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quique ciuitatem. Vbi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac ludditis, sociis proditis: Athenienses vero, vt à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita vt poterunt cum Persa transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit euenturum. Hæc loquutis nunciis Ephori iureiurãdo interposito dixere suas se copias putare in Orestio esse, tendentes aduersũ peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentes, quid diceretur scisitabantur. Scisitati, & rem omnẽ edocti atq; stupefacti, quamcelerrime abiere

1 Emiserunt, septemis helotibus circa vnumquemque collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29*

ad illos insequendos, & cum iis quinq; millia finitimorum Lacedæmoniorum
xii delecta. His Isthmum versus ire maturantibus, Argiui, vbi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas peruenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argiui nunciatum tibi iuuentutem è Lacedæmone esse progressam, seq; ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille loquutus, retro
xiii abscessit. Quo audito Mardonius iam non fidebat amplius perstare in Attica: vbi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac scire quid ab Athenien sibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore vt secum illi pacisc erentur. Quod vbi desperauit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitũ, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium priuatarum sacrarumq; extabat, eo omni diruto atq; obruto. Ideo autem excedendum sibi putauit, quod neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse male pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis trãsitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum ciuitatẽ amicam, tum
xiv regionem equitibus opportunã. Profecto illinc Mardonio & iam iter facienti perfertur nuncius properans, aliũ exercitũ mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primum posset excipere. Itaque conuersum exercitum ducebat Megara, præmissò equitatu qui omnem oram Megaridẽ incursaret. Huc vsq; Europæ ad solem occidentem versus longissime processit hæc Persica exxv peditio. ¶ Post hæc nuncius ad Mardonium venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retroc essit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorũ accersierant, qui Mardoniũ in Sphendaleas & illinc in Tanagrã duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctẽ moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon trãsuersis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes fouentiũ, vastauit: nõ illorũ odio, sed ingẽti necessitate

διώκοντες. στὰς δὲ σφι, τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λοχάδες πεντακισχίλιοι ὁπλίτας τῶν ὃ τόπος ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεί τε πάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμποισι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων ἀνδρῶν ἀρίστου, ἐς τὴν Ἀττικὴν, παρὰ μὲν ἄρα Μαρδονίῳ ἐπιστάντα λέγειν τάδε, Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά τοι ὅ-
» τι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξεληλύθει νεότης, καὶ ὡς οὐ
» δυνατοί σφι ἦσαν ἔτι ἔχειν εἰρῆσθαι Ἀργείοισι μὴ οὐκ ἐξιέναι.
» τοῦτο μὲν δὴ τοῦτο τύχανε βουλεύσιμος. ὁ μὲν
» δὴ, εἰπὼν ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρ-
δόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν γὰρ πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι ὅ τι περ Ἀθηναίοισι, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπήμυνε οὔτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων μετὰ πολλοῦ τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος ἐν πρώτοισι λόγοισι, πρὶν ἢ τινὰ μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑποτεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κου τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ὀξέλαμψε τῶν δὲ εἵνεκα· ὅπι ἔτε ἱππασίμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττική, εἴτε νικῷτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, εἰ μὴ κατὰ στεινόν· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβεβούλευτο ὦν, ἐπὴν ἀναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν 327
ὁ περὶ ἱππασίμ.
χρὸς πόλι τε φιλίῃ, καὶ χώρῃ ἱππασίμῃ. Μαρ-
δόνιος μὲν δὴ οὕτω ὑποτεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη περὶ ὁδὸν, ἄλλῃ στρατιὴν ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἰκὼς ζώοις περὶ τοῦτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἦγε ὅπι τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προσελθοῦσα κατὰ πάντα χώρῳ τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτῃ δὴ ἑκατέρωθεν τῆς Εὐρώπης ὁ περὶ ἡλίου δυόντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶεν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. ὅτεῳ δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο ἀπὸ Δεκελείης. οἱ γὰρ Βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς περιοίκους τῶν Ἀσωπίων. οὗτοι δὲ αὐτῷ τῷ ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ στρατόπεδον τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κάλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων, καὶ πάρα μηδίζοντων, ἔκειρε ἵππους χώρης, ὅπι κατ' ἔχος αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

ἐχάλκωσε· βουλόμενος ἑρωμά τε τῷ στρατῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἐὼν συμβαλέσθαι μὴ ἐκβαίνειν οἱ ἐπὶ πεδίου ἐξελάσαι, χρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. ἀπαρας δὲ αὐτὸς τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων τῶν κατὰ Ὑσιάς. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα χώρην, τὸ μὲν ὃν Ἀσώπου ποταμοῦ τεῖχος τοῦ ἑνὸς ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ἑκάστη δέκα σταδίους μάλιστα καὶ μέτωπον ἕκαστον. ἐχόντων δὲ ὧν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρυνώνεω, ἀνὴρ Θηβαῖος, δειπνοποιησάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ἑπτὰ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ ἕτοιμα ἐποιεῦντο. ὡς δὲ δεῖπνον ποιηθὲν ἦν Θηβαϊκόν. τάδε ἐδειπνίζοντο ἑκάτεροι· ἦκον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μάλιστα Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα καὶ Ὀρχομενίων. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἑπτὰ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων ἕκαστον χωρεῖν ἐκατέρῳ κλίνῃ, μετὰ Πέρσεω τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, σπένδοντες, τὴν Πέρσην τὴν ἑωυτοῦ παλλακὴν, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱεῖσαν, εἴρεσθαι αὐτὴν ὁπεδαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὴν δὲ εἰπεῖν, Ἐπεὶ νῦν ὁμοδαίτης τε μοι καὶ ὁμοκοίτης ἐμῆς καταλιποῦσα βέλομαι ἐκεῖνα τοῦ ἑωυτῆς ἀνδρὸς ἐπιμνησθῆναι, ἵνα καὶ συμφέρωμα. ὁρᾷς τοὺς δαιτυμόνας Πέρσας, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐλαχίστην ὅσην πάρεστι τῆς ποταμοῦ στρατοπεδευομένην; τούτων πάντων ὀλίγον χρόνον διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους. ταῦτα ἅμα τε τὴν Πέρσην λέγειν, καὶ μεγάλα πολλὰ τὸν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωϋμάσας τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτήν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεὸν ἐστὶ λέγειν, καὶ εἴσι μετ' ἐκείνου ἐν ἀγορῇ ἑβδόμῃ Περσέων. ὃν δὲ μὴ ταῦτα εἰπεῖν, ἔξειν, ὅ, τι δέοι γενέσθαι ἐκ τοῦ θείου, ἀμήχανον ἀποτρέψαι μὴ οὐ γενέσθαι. οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ὑπισάμενοι, ἑπόμεθα ἀναγκαίην ἔχοντες ἀναδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁμιλίη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν δὴ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ πάλιν πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γνῶναι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι παρεῖχοντο ἄπονοι στρατιῇ, καὶ σπουδὴν ἐποιεῦντο ἐς Ἀθήνας, ὅσῳ περ ἐμισθίζον Ἑλλήνων τὴν αὐτὴν οἰκημένων·

adactus: quod vellet cum castra communire, tum, si sibi in acie nō cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autē castra sua ab Erythreis, secundum Hysias, Platæensi tenus agro, iuxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorū, verum per singulas frontes dena stadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus conuiuio magnifice apparato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quinquaginta inuitauit. fiebat autem cœna Thebis. inuitati illi hominem sunt secuti. Cetera quæ referam, ex XVI Therſandro accepi, viro quidē Orchomenio, sed Orchomeni inter primos honestō: qui se quoque aiebat ad hanc cœnā ab Attagino inuitatū cum quinquaginta Thebanis: nec vtrosque seorsum discubuisse, sed[1] in singulis lectis alternos Persam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Persam qui eodem toro recumbebat, Græce ipsum interrogasse cuias esset: se vero respondisse Orchomenium esse: tum illum dixisse, Quoniam tu mihi mensæ consors & libaminū effectus es, volo tibi relinquere sententiæ meæ monumentū, vt ipse quoq; præscius huius rei, queas tibi consulere. Cernis hos Persas in conuiuium acceptos, & copias quæ ad flumen in castris relictæ sunt? horum omnium paruo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse. Admiratumq; se eam orationem, ad illum dixisse, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum subiecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id hominiineuitabile est. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quisquam vult. Atq; hæc permulti Persarum quum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est autem hoc in hominibus acerbissimum, Eum qui multū sapit,[2] minime potentē esse. Hæc ego ex Orchomenio Therſādro audiebā, atq; adeo ipsū hæc statim aliis enarrasse priusquā prælium ad Platæas factū est. Porro Mardonio in Bœ- XVII otia statiua habenti, præbuerunt copias ceteri circà Græci, qui cum Medis sentiebant,[3] & ad Athenas congregati sunt,

1 In singulis lectis binos, Pers. 2 Nihil in potestate habere. *Id est, Eum qui sapientia magna præditus sit, vel, prudentia, non habere res vllas in potestate, sed cogi ad res eas à quibus alioqui eum sua prudentia dehortetur. Alium sensum ex tempore elicere ex hoc loco non possum.* 3 Et vna cum eo aduersus Athenas mouerunt, &c.

præter Phocenses. nam & isti vehementer partibus Medorum studebant, non tamen voluntarii, sed coacti. Sed iidem non multis post diebus quam Thebas itum est, & ipsi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares spectatissimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere, missis equitibus iussit seorsum in campo subsidere: quod quū fecissent, protinus adfuit vniuersus equitatus. Vnde postea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, per- 10 uasit, Phocenses ab equitatu iaculis cōfossum iri. quinetiam per ipsos Phocenses idem diuulgatum est. quos tunc dux suus Harmocydes his verbis adhortabātur, O Phocenses, palam est hos homines certæ nos neci destinasse, accusatos (vt opinor) à Thessalis. Quare vnumquenque vestrūm oportet egregium virum esse, potius quam dedentes nos fœdissima morte trucidari. Ipsi quoq; intelligant se barbaros esse inter Græcos, XVIII quibus mortem[1] intulerunt. His suos 20 Harmocydes hortabatur. Quos vbi cōclusere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emissuri: nonnullique emiserunt. Phocenses ex aduerso stantes facto orbe quoquo versus quum sese opponerent, ibi equites digressi retro abiere.[2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Thessalorum ierint equites: & posteaquam animaduerterunt eos ad defendendū se conuertere, veriti ne ipsi vulnerarētur, ita retro abscesserint, tanquā à Mardonio iussi: an experiri voluerint 30 num quid isti præstantiæ haberent. Post abscessum autē equitatus, misso ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono estote Phocenses animo: viros enim strenuos vos esse dedistis specimen, nō tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenses XIX sunt gesta. ¶ Lacedæmonii vbi ad Isthmum venere, illic castra communiere. quod quum audirent ceteri Pelo- 40 ponnenses, vtiq; ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volentes, indignum se putauerunt à Lacedæmoniis se in exeundo superari. itaque quum pulchre litatum esset, cuncti ex Isthmo profecti sunt & in Eleusinem peruenerunt: vbi quum pulchra etiam fuissent exta, ire perrexerunt.

1 Machinati sint, *vel, moliti.* 2 Affirmare autem non possum an &c.

Ἀθηναῖοι ᾿ἅμα αὐτοῖσι, ἀμβαίτες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγνύτες ᾿ὦν Ἐλευσῖνι. ὡς ᾿ἄρα ἀπίκετο τὸ Βοιωτῶν ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ὅτι τῷ Ἀσωπῷ τραπεδεύοιμτο. φρασθέντες δὲ τοῦτο, αὐτίκα ἐβουλεύσαντο ὅτι τὸ ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ᾿κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμψας ἐπ᾽ αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τὸ ἱππάρχεε Μασίστιος, ἀνδρῶν εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι· Μαρδόνιον σι· (τὸν Ἕλληνες Μαρδόνιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχάλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ ἱππόται τοῖσι Ἕλλησι, προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβαλόντες ᾿ὦν, καὶ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκας σφέας ἀπενάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον τεταχθέντες ἐπὶ τὸ ὀπιθοφύλακον ἐπὶ τῷ χωρίῳ πρώτοι, καὶ προσοδώτατοι μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλόντος ᾿ὦν τοῦ ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ὅτι τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνδυνατοὶ εἰμὲν τοὶ εἰμὲν τὸ Περσέων ἵππον δέκεσθαι, μοῦνοι ἐόντες τάδε σῖτον ταύτην ἐς τὴν ἔσπιλον ἔρχεται· ἀλλὰ μὴν ἐς τόδε λιπαρίη τε καὶ ἀρετῇ αὐτὲ χόλῳ, καὶ πρὸ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή τινας ἄλλους πέμψετε ἔχεσθαι τὸ πάξιος, ἴστε ἡμέας ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγελε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελοταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ ἀντέχεσθαι Μεγαρέῦσι. βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ἀπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τεινκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἔσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τὰς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφεων ὅτι χρόνιον, τέλος τοιόνδε ἐγίνετο τῆς μάχης· προσβαλόντος τοῦ ἵππου καὶ τέλεα, ὁ Μασιστίη προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλει τοξεύματι τὸ πλευρὰ ἀλήσας ᾗ, ἴσα ᾗ ὀρθὸς, καὶ ἀποσείσας τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέαζον· τὸν μὲν ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ᾽ ἀρχὰς δ᾽ ἀμυνάμενοι. ἐνεσκεύασο γὰρ οὕτω· ὑπὸ θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτὸν κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, κιθῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ, ἐποίεον οὐδέν. τρίτῳ γε δὴ μαθών τις τὸ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμὸν ἔστω δὴ ἐπεσέτε καὶ ἀπέθανε· ταῦτα δὲ κως ἧσσον ἐλέγχετο τοῖσι ἄλλοισι ἱππεῦσι. ὅτε γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, eregione tetenderunt ſub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius, quod in cãpum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus, Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites vbi promouere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, feminas eos appellando. Erant forte Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum prœconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: vbi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc vbi præco renunciauit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii vltro ad locum irent, vt Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus ceteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præomnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quum aliquãdiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, vt erat præ aliis eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquandiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidã re animaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

1 Eius autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animaduerſa &c. Id eſt, Sed quidam tandem re animaduerſa &c.

eum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum ſe recipiebant, quod actum erat cognouere: ſed poſtquam conſtitere, quia nemo ipſis imperabat, ſtatim deſiderauerunt ducem: cognitoque quod geſtum erat, mutuo ſe adhortati, omnes in hoſtem equos admiſere, vt mortuum eriperent. Eos autem conſpicati non
XXIII iam turmatim ſed vniuerſos pariter irruere, cetcrum exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prœliũ de cadauere. at vbi præſidio venere copiæ, non amplius perſtitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, ſed alios ſuper illũ è ſuis amiſere. Digreſſi illinc duo circiter ſtadia, conſultãtes quid facto opus eſſet, decreuere ſibi carentibus
XXIV præfecto eundum ad Mardonium. Vbi in caſtra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Maſiſtii, viri ſecundum Mardonium honoratiſſimi tam apud Perſas quam apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaſerit, & ſeipſos & equos & iumenta totonderint. Et barbari quidẽ ſuo more Maſiſtium defunctũ honorabant. Græci autem, poſtquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo ſunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plauſtro impoſitũ per ſtationes circumtulerunt. erat autẽ ſpectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis ſtationibus ad intuendũ Maſiſtium pergebant. Dehinc cenſuerunt ad Platæas deſcendendum, quod ſibi Platæenſis ager multo eſſet opportunior habendis caſtris quã Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Vbi viſum eſt in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem eſt, ſatius abire, & diſpoſitis ſtationibus illic habere caſtra, ſumptis armis abierunt per radices Cithæronis ſecundum Hyſias in agrũ Platæenſem. Eo quum peruenere, ſtationes nationatim communierunt, proxime fontẽ Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per nõ editos tumulos & locum planũ.
XXVI ¶ Ibi in diſtinguendis nationibus magna ſane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienſes, vtroſq; ſe dignos qui alterũ cornu tenerent arbitrantes: & ſua πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν δὲ αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ

πεσόντα μὲν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα. ἀναχωρησίος τε γινομένης καὶ ὑποστρεφῆς, οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον· ἐπεί τε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπύθοντο, ὡς σφέας οὐδεὶς ἔτι ὁ τάσων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς, ἀμαχελεσάμενοι, ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς αὐτὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἐνδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνουσι τοῖς ἵπποις, ἀλλὰ πᾶσι, τῷ ἄλλῳ στρατιῷ ἐπεβώσατο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβώησε, ἐν τούτῳ μάχη ἐξεῖα περὶ τὸν νεκρὸν γίνεται. ἕως μέν νυν μοῦνοι ἔσαν οἱ τεινκόσιοι, ἐσωσάν τε πολλὸν, καὶ ὄν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἵπποται ἐπέμειον, οὐδέ σφι ἐξεγίνετο ὄν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ τοὺς ἀκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποσήσαντες ᾿ὦν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἔδοξέ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν πρὸς Μαρδόνιον.

Ἀπεχωμένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐλοῖς κείροντες, καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους ἀτύζοντες, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι πολλῇ ἀπλέτῳ. ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου τῶνδέ τε Περσῶν καὶ βασιλέϊ. οἱ μὲν νυν βαρβαρικῷ τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασιστίον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὸν ἵππον ἐδέξαντο περὶ κάλλους, καὶ δεξάμενοι ὤσθντο, ἐθάρρησάν τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσδήσαντες ὄν νεκρὸν, τῷδε τῇ ἅμαξι ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἔλω θὴς ἄξιος, μεγάθεός τε εἵνεκα, καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, σκλείποντες τὰς τάξις, καὶ ἐφοίτων θηεύμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ὅπως καταβώσωσι ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὀπιτηδειότερος σφι ἐς στρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταϊκὸς τῆς Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ δι᾽ ὕδατος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, ἐβούλοντο ἀπικόμενοι τὸν Γαργαφίην, τὸν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ Ἀρταβάζην στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν διὰ τῆς ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος πρὸς Ὑσιὰς ἐς τὸν Πλαταϊκὸν χῶρον. ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρηνίης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, δι᾽ ὀχθέων τε καὶ ὑψηλῶν, καὶ ἀπέδω χωρίου. Ἐνθαῦτα δὴ τῇ διατάξι ἐγίνετο λόγων τῶν χάρις.

1 Præter illum.

M. In Curtio ſimilem militiam inueniri de Alexandro Indiæ regnante.

χαινὰ καὶ παλαιὰ ῥηθέντα ἔργα. τῶν μὲν,
οἱ Τεγεῆται ἔλεγον ταῦτα, Ἡμεῖς αἰεί κοτε ἀξιού-
μενοι τῆς ἴσης καὶ τῶν συμμάχων ἀ-
πάντων, ὅσαι ἦσαν ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννη-
σίοισι καὶ ὁ παλαιὸν καὶ ὁ νέον, ἐξ ἐκείνου τὸ χεί-
330 νου ἐπεὶ Ἡρακλείδας ἐπειρᾶτο μετὰ τὸν Εὐρυσθέ-
ος θάνατον καταπίπτειν ἐς Πελοπόννησον. τότε δι-
ώμεθα τοῦτο, ἀφ' οὗ πρῆγμα ποιεύμενοι, ἐπεὶ μετ' Ἀ-
χαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ,
ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἵζομεν αὐτοὶ τοῖ-
σι καταντίον. τότε ὦν λόγος ὑμῖν ἄλλον ἀγωνίσασθαι,
ὡς χρεὸν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ διά-
κινδυνεύειν συμβαλόντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννη-
σίου στρατοπέδου, ὃν αἱ σφέων αὐτέων κρίνωσι ἔτι
ἄριστον, τοῦτον οἱ μουνομαχῆσαι ὅπλοισι παρεσκευά-
νοισι. ἐδόξε τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι ποι-
ητέα, καὶ ἔταμον ὅρκιον ὅπλοισι λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν
Ὕλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέ-
ναι Ἡρακλείδας ὅπῃ τὰ πατρῷα· ἢν δὲ νικηθῇ,
τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ
ἀπάγειν τὸν στρατὸν· ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζη-
τῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. ταῦτα μὲν δὴ
ἐκ πάντων συμμάχων ἐπελεκτὸς Ἔχεμος ὁ
Ἠρώπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασι-
λεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμαιμουμάχησέ τε καὶ ἀπέ-
κτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου δεδόμεθα ἐν
τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα με-
γάλα, τὰ Ἀφετελέουμεν ἔχοντες, καὶ τὸ κέρεος τὸ
ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν, καὶ ἧς ἐξόδου γινομένης. ὑ-
μῖν μὲν νῦν ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀμιλεύμεθα, ἀλ-
λὰ δίδοντες αἱρέσιν ὁκοτέρου βούλεσθε κέρεος ἄρ-
χειν, παρίεμεν· τὸ δὲ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας ἐκεί-
εσθαι ἡγεμονεύειν, καὶ πάρα ἐν τῷ πρόσθε χρό-
νῳ. χωρίς τε τούτου τοῦ ἀπηνεμένου ἔργου, ἀξιοῦ-
κατερος εἰμὲν Ἀθηναίων τούτων τῶν παρ' ἔχειν.
πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ δὴ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἠ-
μῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγωνίσαται, πολ-
λοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἔ-
χειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀθηναίους. οὐ γάρ
σφι ὅστις ἔργα οἷά περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὔτ' ὦν
καινὰ, οὔτε παλαιά. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀ-
θηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπι-
στάμεθα μὲν συνῳδὸν τῷδε μάχης εἵνεκα συλλε-
γῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων ἐπεὶ οὖ ὃ
Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἐ-
κατέροισι ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ κατεργάσαι χρηστὰ,

facinora præclara tum recentia tum prisca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni honore è sociis omnibus habiti sumus, quotiescunq; à Peloponnensibus communiter in externas peregrinationes situm est, & proxime, & quondam, iam inde ex quo Heraclidę post mortẽ Eurysthei sunt conati in Peloponnesum redire. quo tempore hanc dignitatem assequuti sumus ob hanc rem gestam. Posteaquam cum Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarii in Isthmum profecti consedimus aduersus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire vt vterque exercitus confligendo periclitaretur: sed vt aliis acquiescentibus, secum singulari certamine dimicaret is quem Peloponnenses iudicarent è suo exercitu præstantissimum. Accepta condicione Peloponnenses fœdus in hæc verba percusserunt, Si vinceret Hyllus Peloponnensium ducem, vt Heraclidæ in paterna reuerterentur: sin victus esset, retro Heraclidæ cederent, & exercitũ abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponnesum agitarent. Ab omnibus sociis ad eam rem voluntarius electus est dux atque idem rex noster Echemus Aeropi filius, Phegei nepos, qui singulari congressus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, vt alteri cornu præessemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidẽ Lacedæmonii non aduersamur, sed optionem cedimus vtri cornu præesse malitis: alteri vero cornu vt præsimus nobis vendicamus, quemadmodũ vsque fecimus ad hoc tempus. Etiam vero citra hoc factũ quod narrauimus, Athenienſibus sumus digniores qui hãc dignitatẽ obtineamus: quippe qui prospere & multa vobiscum viri Spartanæ certamina decertauimus, & multa cum aliis. Quo sit vt æquius sit nos alterum cornu tenere quam Athenienses: à quibus nõ tales gestæ res sunt quales nobis, neq; recentes neque vetustæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses, Etsi scimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeata referre constituit præclara facinora tum vetusta tum noua, quæ per omne tempus vtrique fecerunt, necesse

necesse habemus & nos exponere apud vos vnde nobis patrium sit, qui semper egregii fuimus, esse primos potius quã Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfeciſſe, nos soli excepimus, eiectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum seruitutem fugientes adibant: & Eurysthei iniuriam vna cum eisdem pugnando propulsauimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Iam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. [2] etenim siue qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, siue tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Vt nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclariſſimę sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis gestam digni fuimus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi, victores euasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni fuimus vt hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositiſſimum nos stare; illuc euntes obtemperabimus. Vbicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui exiſtere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

XXVIII Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamauit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui superuenere Græcorum, [3] & qui à principio venerant:

ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει διηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅ-
θεν ἡμῖν πατρῷόν ἐστι, ἐοῦσι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρώ-
τοισι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας,
τοὺς φασι οὐ πολλῷ πρότερον ἀποκτεῖναι ἐν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθ-
μῷ, τοῦτο μὲν, τούτους πρότερον ἐξελαυνομέ-
νους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς τοὺς ἀπικνέ-
ατο φεύγοντες δουλοσύνῃ τὴν ὑπὸ Μυκηναίων,
μοῦνοι ὑποδεξάμενοι, τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν
κατείλομεν, σὺν τοῖσι μάχῃ νικήσαντες τοὺς
τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τοῦτο δὲ, Ἀργείους
τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ὑπὸ Θήβας ἐλάσαντας,
τελευτήσαντας ὃν αἰῶνα, καὶ ἀπάφοις κειμένοις,
στρατευσάμενοι ὑπὸ τοὺς Καδμείους, ἀειρόμεθα
τε τοὺς νεκροὺς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης
ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον δὴ ἔχον καὶ ἐς
Ἀμαζονίδας, τὰς ἀποστάσας τοῦ Θερ- τῶν Ἀ-
μῳδόντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας ποτὲ ἐς χμὼ τὴν μαζονί-
Ἀττικήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδα- δας πὰς
μοῦ ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι προσῴκει του- ἀπὸ
τέων ὑπομεμνῆσθαι. καὶ γὰρ χρηστοὶ τότε ἐόν-
τες, οὐτοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρότεροι· καὶ τότε ἐ-
όντες φλαῦροι, νῦν αὖ εἶεν ἀμείνονες. πάλαι-
ὰ μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω. ἡμῖν δὲ, εἰ μηδὲν
ἄλλο ἔστι ἀποδεδειγμένον, ὥσπερ ἔστι πολλά τε
καὶ δὴ ἔχοιμεν, εἰ τοῖσι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων,
ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰ-
μὲν τοῦτο δὲ γέρεος ἔχειν, καὶ ἄλλας πρὸς πύ-
τῳ· οἵ τινες μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχή-
σαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοιούτῳ ὑπερχειρή-
σαντες, προεχώρεομεν, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἓξ
τε καὶ τεσσεράκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν
ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ πάντων μούνου τοῦ ἔργου;
ἀλλ' οὐ γάρ ἐν τῷ πιῶσθε τάξιος εἵνεκα φασιά-
ζειν πρέπει. ἢν δὲ εἰμὲν πειθόμενοι ὑμῖν ὦ Λα-
κεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ὑπεικεῖν ἡμέας εἶναι
ἐς ἀνάγκας, καὶ κατ' οὐρηίας. πάντη γὰρ τεταγμέ-
νοι, πειρησόμεθα εὖ χρηστοί. δέξασθε δὲ ὡς
πεισομένων. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακε-
δαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀ- 331
θηναίους ἀξιονικοτέρους εἶ) ἔχειν τὸ κέρας ἢπερ
Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπερε-
βάλοντο τοὺς Τεγεήτας. μετὰ ταῦτα, ἐπάσαντο ὧδε οἱ
ὑπολοίπους τε καὶ οἱ ὀψὲ ἐλθόντες Ἑλλήνων·

[1] Bonam operam nauantibus, [2] Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit vt nunc sint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri possit vt nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de nauata igitur olim opera*, hæc dixisse sit satis. [3] *Pro οἱ ὑπολοίπους τε καὶ οἱ ὀψὲ ἐλθόντες hunc legisse suspicor οἱ ἀρχὴν ὑστάτης, quæ lectio, non illa, mihi probatur.*

Ὁ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι τετρακισχίλιοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν εἵλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, παρὰ ἓν ἕκαστον ἑπτὰ τετραμμένοι. προσεχέας δὲ σφι εἵλοντο ἐξαίρετοι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τούτων δὲ ἐς ὁπλίτας χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφι δύο λόχοι παρὰ Παυσανίεα ἑξαίρετοι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τετρακοσίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τούτων δέ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἶχοντο, Ἐπιδαυρείων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἑπτάκοντα χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι, Λεπραιητέων δισχίλιοι. τούτων δέ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τούτων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἔσαν Ἐρμιονέες τετρακόσιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι Ἐρετριέες τετρακόσιοι. Στυρέων δὲ ἐξακόσιοι. ἵστεσαν, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἐξακόσιοι. ἵστεσαν δὲ ἐχόμενοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. ἵστεσαν δέ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ ἵστεσαν, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔσαν. ἵστεσαν δὲ ἐχόμενοι, Παλλήνεες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων δισχίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρὸς τοῦ Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμαχίδεω. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ παρὰ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἐόντες ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τριήκοντα μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑπτακοσίαδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πρῶτοι συλλεχθέντες ὅτε τῷ Μαρδονίῳ ἐσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τὸ μὲν Σπαρτιητικὸν τάξιον, πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἐόντων ἑπτὰ παρὰ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ ἱστέων πᾶς τις παρῆρτητο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλώτων ψιλοί, ὡς εἷς παρὰ ἕκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι ἔσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀσπίδων μαχίμων ἦν ὁ πλῆθος ἓξ τε μυριάδες, καὶ ἑνδεκα χιλιάδες, καὶ ἑκατὸν πάδες πέντε. τὸ δὲ σύμπαν ὅσον τὸ Ἑλληνικὸν τὸ συναλθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἕνδεκα μυριάδες ἔσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπλήρωτο αἱ ἕνδεκα μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leuiter armata trigintaquinq; millia seruorũ, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis.[1] Applicauerant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundũ hos stabant Corinthiorum quinque millia. [2] Præter hos inueniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erant. Iuxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti: iuxta hos Sicyoniorum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Trœzenii mille. iuxta Trœzenios[3] totidẽ Lepræatæ. post hos Mycenæorum & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenses trecenti. iuxta Hermionenses, Eretriensium & Styreorum sexcenti. iuxta hos, Chalcidensium quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenensium qui sunt ex Cephallenia, ducenti. post hos instructi Æginetarum quingenti. iuxta hos Megarensium tria millia, quos sequebantur Platæensium sexcenti. Vltimi & iidem primi stabant Athenienses, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingenti, omnes grauis armaturæ, aduersus barbarum contracti. Leuiter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocati, quorum vnusquisque ad pugnandum erat instructus. [4] Circa ceteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leuiter armati numero trigintaquatuor millia quingenti. Summa igitur totius leuis armaturæ, quæ pugnare posset, [5] sexaginta millia quingenti. Totus autẽ Græcus exercitus qui ad Platæas cõnuenit pugnæ aptus, tam leuis quã grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus mille & octingentis, *ideſt, centum octo millia ducenti*. Sed numerum vndecim myriadum expleuere Thespienses, qui

1 Delegerant autem Spartiatæ Tegeatas qui iuxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetrauerant autem à Pausania vt sibi adstarent trecenti Potid. 3 Ducenti Lepræatæ. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erant trigintaquatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquemque circumstante. *Id eſt, Itaquidem rationem huius numeri ineundo vt reliquos Lacedæmonios & Græcos vnũ habuisse virum sibi adstantem singulos dicamus, non septem, vt Spartiatas. Dixit autẽ ὡς ἓν ἑὼν pro ὡς ἑνὸς ἐόντος, vt modo dixerat ὡς ἑπτὰ παρὰ ἕκαστον ἄνδρα. Quod & ipsum Valla potius quàm per nominativum, vertisse ita debuit*, Vtpote septenis circa singulos Spartiatas collocatis. *vel, Vtpote septenis vnumquemq; Spart. circumsistentibus.* 5 Sexaginta nouem millia. *nam inter sex myriades (quæ sexaginta millia efficiunt) & ἑκατὸν πάδες πέντε (id est quingenti) intercidit* qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Asopum castra distributi communierant. ¶ Barbari vero xxx qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Plataeas esse, & ipsi ad Asopum qui illac fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero antecedebant, eorum acies quæ multæ erant, vsque ad Tegeatas opponebantur: ita vt quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Persas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocauit Bactrios ex aduerso Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Athenienſium Platæensiumq; ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [1] mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, [2] sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebãt apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas, Thessaliæque accolas. [3] Hæ nationes xxxi à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon ceterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum [4] & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è nauibus in quibus epibatæ erant, in terrã translati.

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quę quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximique fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygum & Thracum, & Mys. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries, qui vocantur Ensiferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem è nauibus quibus vehebantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ ἐπάχθησαν ἐς ὃν πεζὸν ὃν ἅμα Ξέρξῃ ἀπιχθέμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τεσσερακοντάδες μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων εἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἀπεικάσαι ὅστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῶναι εἰκάζω· οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο. Ὡς δὲ ἄρα πρῶτοι οἱ ἑπτακαίδεκα κατὰ ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότερα. Ἕλλησι μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου ὁ Ἠλεῖος. οὗτος γὰρ δὴ εἵπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. ὢν, εἶναι Ἠλεῖον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδεω, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτὼν τοῦ χρηστηρίου, προσετίθετο τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων δὲ πεντάεθλον, ὥστε ἐν πάλαισμα ἔδεε μοῦνον ἀνικᾶν ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαχόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἱππικοὺς ἀγῶνας φέρον ὁ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι σφι Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων σφεας πολλῷ ποιεομένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο, αἰεπίμα, σημαίνων σφι, ὡς ἐωυτὸν μὲν πολίτην σφέτερον ποιήσωνται, τῶν πρώτων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δέ. Σπαρτιῆται δὲ, ὡς τὰ πρῶτα μὲν ἀχνύσαντες, δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τοὔνεκα· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ὑπικρεμαμένου τὸ Περσικὸν τοῦτο στρατεύματος, καταίνεον μετιέντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, δὴ οὕτω ἔφη ἐπ' ἀρχαίῃσι θαι τοῖσι μουνοῖσι, ἀλλὰ δεῖν ἐπὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἥγιν ἡγέεσθαι Σπαρτιήτην ὑπὸ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμμέμετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιλήιον τε καὶ πολιτήιην αὐτεόλμως. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν μανέουσέων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦτο ἐκ Πύλου πρῶτα τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νούσου, μισθὸν προσετείνετο τῆς βασιλητης ὃ ἥμισυ. ὁκὼς δὲ χωλύων τὸ Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο πλεῦνες τῶν γυναικῶν, ὕστερον δὴ ὑποσάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο, ἥσιον δώσοντες οἱ ταῦτα.

non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii censi fuerant. Barbarorum igitur (vt etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) nouit. Vt autem coniectura colligi licet, ad quinque myriades fuisse coniecto. Tot ex aduerso instructi fuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita dispositi nationatim manipulatimque, vtrique postero die sacrificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius, is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam consulenti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quumque se exerceret in quinque certaminibus, in vno, dum currit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede condueere vt vna cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiã, abnuebat: quod negaret se alio pretio id facturũ quam si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculũ missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertireque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiã etiam fieri Spartiatã eadem cõdicione qua & ipse fieret. Hoc autẽ dicens imitabatur (vt coniectare licet) Melãpodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melampus quum ab Argiuis mercede conduceretur è Pylo ad compescendũ morbũ furoris mulierũ Argiuarũ, deposcebat pro mercede dimidiũ regni. recusantibus id Argiuis atq; digressis, quũ plures è mulieribus insanirẽt, ita obtemperãtes, quod Melãpus poposcerat daturi reuerterũt.

Ibi ille

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optauit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt.

XXXIV Ita Spartiatæ Tisameno, quo maiorem in modum egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati.

XXXIII Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatũ est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argiuis: tertium, quod in Dipæensibus cũ vniuersis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argiuis. Hoc autem vltimum peractum fuit quinque certaminum.

XXXV Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam capesserẽt.

XXXVI Mardonio autẽ capessendæ pugnæ auido non extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis vtebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimũ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, vtpote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetrauit fide maiorẽ. nam vt erat ligneis atque ferratis[1] soleis vinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitauit opus omniũ quę nos nouimus animosissimum. [2] Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamuis ab excubitoribus obseruaretur, tamẽ subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu syluis se abdens atque immorans, vt trinoctio Tegeam peruenerit: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirãtibusq; magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerent, ipsum inuenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὁρέων αὖ τοὺς τετραμμένους, φὰς, ὦ μὴ καὶ τὰ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τεταρτημόριον τῆς βασιληίης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς τοῦτο, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τὸ Τισαμένου, πρώτοισι συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντεύομενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἠλεῖος, ἠγώνιζετο Σπαρτιήτῃσι, συγκαταιρέει. μοῦνοι δὲ δὴ πρώτων ἀνδρῶν ἐλήφθησαν οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐνεμώθησαν· εἷς μὲν πρὸς Τεγεήτας, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῆσι· ὅτι δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους ἐνεμώθησαν· μὴ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν δὲ παίτων, Μαντινέων· ὅτι δὲ, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰθώμῃ· ὕστατος δὲ, ὁ ἐν Ταναγρῇ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους ἐνεμώθησαν. οὗτος δὲ ὕστατος κατειργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων. Οὕτως δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι σὺν Τισαμένου, ἀρήιτων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν νῦν Ἕλλησι καλὰ ἐγένετο τὰ ἱρὰ ἀμείνοσι μοίσι· ἀμφοτέροισι δὲ ὧν Ἀρκάσι, καὶ μάχης ἄρχουσι, οὔ. Μαρδονίῳ δὲ πρὸς θυμὸν μάχης ἄρχειν, οὐκ ὁπότε ἐδέετο λά ἱρὰ· ἀμείνοσι μοίσι δὲ καὶ τότε, καλά. καὶ γὰρ οὗτος Ἑλλησικοῖσι ἱρεῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄριστα Ἠλείων τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον. ὃν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιήτας λαβόντες, ἔδησαν ὡς θανάτῳ, ὡς πεποιηκότες πολλά τε καὶ ἀπάρατα τοὺς ἀπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, ὁκοῖόν τι τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε πρόχειρον τῆς ψυχῆς, πρό τε τοῦ θανάτου τησόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σκληρῷ δετῷ, ἐσιεὶς χθόνιος κως σιδηρέιον ἐκρώτησε. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο δυσρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καθυπτάμενος γὰρ ὄκως ἐξελεύσεται οἱ ὁ λοιπὸς τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε ὃν ταρσὸν ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυλακὸς ἦν τοῦ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας τρωπώμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδυόμενος ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος οὕτω, ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ ζητεόντων, τρίτῃ δὲ φεύγοντι ἡμέρῃ ἐγένετο ἐν Τεγέῃ. τοὺς δὲ ἐν θωυμασμῷ μεγάλῳ ἔχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὁρέοντας ὃν ἡμίτομον τὸν πόδα τοῦτο κείμενον, καὶ τοῦ ἐμπρόσθιον μένου.

1 *Sunt qui cataſtam interpretentur.* 2 Pedis enim extremam partem resecuit, quum prius ad reliquam educendam dimensus spatium esset.

ἀφαφυγὼν Λακεδαιμονίους, καταφύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι τὸν ὄν χεῦνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ προσαυτισπάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐπὶ τῆς ἰθέης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μὲν τοί γε τέλος οἱ σταθέα εἶκε ὄχθος ὃς ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρηκὼς. ἤλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπεθάνη. Οὗτοι μὲν θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταικῶν· τότε δὲ ὅτι τῷ Ἀρταβάζῳ τῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ προσεδυμέετο χρηϊζόμενος ἔχθος Λακεδαιμονίων, καὶ κέρδεος. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ ταῦτα ἐκεῖνοι ἐπ' ἐωυτῶν μαντήιον Ἱπποδρόμιον, Λευκάδος ἀνδρὸς) ὑπερρέοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολλῶν πλεόνων, Τιμηγενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τῆς Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς ὑπερρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ κατὰ πάρος ἡμέρην, καὶ ὡς ἁπολαμφοίτο συχνούς. Ἡμέρας δὲ σφι αἰνὰς τρισὶ μούνοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν οὐκ τῷ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δέ, μαθὼν τὸ βούλευμα ἐν ἔχουσαν, ὡς ἀφεγ.η ἐγίνετο, πέμπει τὸ ἵππον ἐς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ ὑπὲρ Πλαταιέων φέρουσι· τὰς Βοιωτοὶ μὲν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δέ, δρυὸς κεφαλάς· πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σιτία ἀγινέοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἳ εἴποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενός, οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἄλλων εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἤλασαν πρὸς βάλλομενοι πρός τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπῆσαν οἱ βάρβαροι, προθυμέοντο τῶν Ἑλλήνων, δίκαιον δὲ οὐδέτεροι. ἡ μὲν τοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου προδεδεγμένοι Πέρσας τε καὶ Μήδους, μάλα ἔσκον οἱ ἀπροθύμως ἀρέσθαι. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων

Lacedæmoniis elapsus, in Tegeam, quę per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede ascito, ex professo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odiū profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegesistrati interitus posterior rebus Platæensibus fuit. Tunc autē is à Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat, cum in Lacedæmonios odio, tūm lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam neque ipsis Persis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci suum haruspicem quendā Leucadium Hippomachum) [1] quumq; dilaberētur multi Græci, suasit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Cithæronis custodiendos curaret, quod diceret [2] assidue Græcos ad hostē quotidie transire, seq; complures deprehendisse. Iam autē dies octo abierant positis eregione castris, quū iste Mardonio hoc consiliū dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingressus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Athenienses Capita quercus appellant. Equites missi non frustra peruenere. nactienim ingredientia campum quingenta iumenta quæ commeatum è Peloponneso ad exercitum subuehebant, diripiunt: & eos qui iumenta sequebantur, immisericorditer trucidant, neque iumentis neque hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum ceteris quæ ceperant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestā biduum absumptū est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vtpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assidue prouehebanrur vsque ad prælium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem vsq;

1 Quumque subingrederentur Græci, & eorum numerus creseeret, 2 Subingredi quotidie Græcos, & fore vt ipse multos interciperet. Iam autem d:

dies

dies nihil est actum. [1] at vbi vndecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Platæas castris eregione positis, & Mardonius stationem grauaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryę & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultantum hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipsis multumque pabuli iumentis compararent: atque ibi confidentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multū auri tum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, cos præcipue qui ciuitatibus præsiderent. fore enim vt illi suam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid vltra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorē suum esse quam Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quam committere vt plures quam coacti erant Græci cogerentur: Hegesistrati vero auspicia valere sinere, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contradicebat. qui, vbi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat summa imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vtpote bene cognitā habens. Est oraculū, Persis fatale esse vt in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis est, vtq; direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hanc caussam interitum deuitaturi. quo nomine quicunque vestrūm bene Persis volunt,

1 Quum autem iam vndecimus ageretur diēs ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius stationem illam grauate ferret, ibi venere in colloq.

ἡμερέων οὐδὲν ὑπὸ πλεῦν ἐγίνετο ἢ τεσσέρων. ὡς δὲ ἑνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη ἀπὸ κατημένοισι ἀλλήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλεῶνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος ἐπεμέκτεε τῇ ἕδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἐὼν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δ' αὐτῶν ἦσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πρὸς θεσθαι, ἰέναι ἐς Θήβας τεῖχος Θηβαίων, ἔνθα σῖτόν τε σφι ἐστιν εἰχθαι πολλὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἡσυχίην τε ἰζομένους ἀφαιρήσεσθαι ποιεῦντας πάντα. ἔστιν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἄστομον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀργυρόν τε καὶ σκεύεα. τούτεων φειδομένους μηδενὸς, ἀναπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προθεσπεσίας ἐν τῇσι πόλεσι· καὶ τάχεως σφέας ἀναδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀναγκάσεσθαι συμβάλλοντας. τούτου μὲν ἵνεκα ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προθειλίτος πλεῦν πρὸς τούτου· Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεστέρη, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὸν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ προσορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλείονας γίνεσθαι τῶν συλλεγμένων. τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. Τούτου δὲ οὕτω δικαιεῦντος, ἀντέλεγε οὐδείς. ὥστε τε ἐκρατέετο τῇ γνώμῃ· ὁ γὰρ κράτος εἶχε τὸ στρατηγὸς ἦν ἐκ βασιλῆος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος. μετα πεμψάμενος ὧν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων, καὶ τῶν μετ' ἐωυτὸν ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς, ἠρώτα εἴ τι εἰδεῖεν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς διαφθαρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν ὀπλιτῶν, τῶν μὲν οὐκ εἰδότων τοὺς χρησμούς, τῶν δ', εἰδότων μέν, ἐν ἀδείῃ δὲ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὖτος Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ οὐκ οἴδατε, ἢ τὸ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς εὖ ὑπισάμενος. ἔστι λόγιον ὡς χρεὼν ἐστὶ Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τοῦτο διαφθαρῆναι πρὸς ἅπαντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ὑπισάμενοι οὔτοι τε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο, οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάζειν. Τούτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι βύνοι ἐόντες Πέρσῃσι,

LXI

334

XXXII

XXXIII

XL

δέσποτα

διαφθαρέονται

λόγιος

οὔτε ἴμεν

ἥδεσθε τῶδε εἵνεκα, ὡς πρεσβυτέρους ἡμέας Ἑλλήνων. Τῶν πάντων δὴ ἐγὼ ἐπιστάμενος ταῦτα, δεύτερα ἐσήμηνα τοῖσι Πέρσῃσι ἀρτᾶσθαί τε πάντα, καὶ δικαιοῦσθαι, ὡς ἄμα ἡμέρῃ τῇ ὀπταύσῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τῶν δὲ ἔγωγε τὸ χρηστήριον τὸ Μαρδονίῳ εἶπε ἐς Πέρσας ἐλθεῖν, ἐς Ἰλλυριούς τε καὶ τὴν Ἐγχελέων στρατὸν οἴσιν πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀμφὶ τὰ μὲν Βάκιδί ἐστι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

Τὼ δὴ ὅπῃ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων στυγερὸν, καὶ βαρβαρόφωνον ἰοῦσιν,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὸ λαγχέσιν τε μόρου τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅταν αἴσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

Ταῦτα μὲν καὶ πρὸ πλείστου τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Ταναγρης τε καὶ Γλισαντος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν, καὶ τὰ ἐνδεικνύμενα τῷ ὀνείρῳ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐπάσσοντο. ὡς δὲ τὸ πρόσω τῆς νυκτὸς προσεκέλευε, καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε ἔχειν) ἀμὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἀνδρηιότατοι εἶναι ὑπ' ὅπλα, τὴν αὐτὴν παροτρύνας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐπῄει τῶν στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες ἀπαρέμενοι, οἱ δὲ ἔφασαν ὅτι τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀνήρ ἵππος ἥκει ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν προαγορεύει ἔτι, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔθεον ἐς τὰς φυλακάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προθυμίην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε φέρομαι, ἀπόῤῥητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή με ἀπολωλεκότε. οὐδὲ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως σκυδόμενος σωτηρίης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην εἰμὶ τὸ ἀρχαῖον, καὶ οὐκ ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ θύεται καταθύμια γίνεσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δὲ οἱ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐὰν χαίρῃ, ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἀπαφαυσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καταῤῥώδηκε γὰρ μὴ πλεῦνες συναχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ἐγὼ δὲ ἅμα ὑμῖν φθεγγομένῳ) τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος, ἢν μὴ ποιῆται, λιπαρέετε

voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit vt omnia[1] apparārent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prœlio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio nō Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autē de hoc prœlio redditum est à Bacide, id vero hoc fuisse,

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hic multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quādo sagittiferis aderit lux vltima Medis.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo noui ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagram ac Glisantem interfluit. ¶ Insequēti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatusq; suos est, excubitores dispositi fuere. Eius noctis quum multum processisset, conticiniumque in exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idē rex Macedonum, ad excubias Athenienſiū adequitauit, efflagitauitque suos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanserunt, nonnulli ad duces concurrerūt: quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim appellans Athenienſium duces, velle se in colloquium illorum venire. Duces, hoc audito, confestim ad locum excubiarum sequuti sunt. quos Alexander vbi venere, his verbis alloquutus est, Viri Athenienses, hæc ego vobis verba, pro depositō trado, necui efferatis nisi Pausaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerem nisi de vniuersa Græcia solicitus essem: quippe qui vetusta origine Græcus sum, nec vellem videre Græciam[2] pro libera seruientem. Itaq; vos certiores facio, Mardonium atq; exercitum litare non posse, alioqui olim iam conflicturum fuisse. Is nunc sacrificia valere sinere constituit, & vbi primū illuxerit, vobiscum confligere: extimescens admodum (quantum ego coniicio) ne plures ad copias vestras accedant. Ad hæc vos paratiestote. Quod si differet Mardonius, nec committet certamen, vos perseuerate

1 Apparārent, & singula ordine disponerent, 2 Ex libera factam seruam. *vel, in seruitutem redactam.*

hic ma-

hîc manere: ad paucos enim dies eis suppeditat commeatus. Quod si hoc bellum vobis ex sententia finietur, debebit aliquis vestrūm reminiscī mei meæq; liberationis, qui Græcorū causſa rem adeo[1] temerariam, libenter tamen feci, vt ad vos consilium Mardonii deferrem: ne barbari ex improuiso vos adorirentur. Ego autem sum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum se recepit ad suamque stationem. Duces Athenienſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pausaniæ retulere. Hac ratione Pausanias in metum Persarum adductus, Quoniam, inquit, sub auroram prœlium fiet, [2] expedit vos Athenienses stare in acie aduersus Persas vobis cognitos, vt qui cum Medis in Marathone pugnaueritis: nos vero qui eorum sumus inexperti atq; ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra vobis oppositos Bœotos & Thessalos: quorum sumus experti, horum Græcorum gratia. Itaque opus est sumptis armis vos in hoc dextrum, nos in sinistrū cornu transire. Ad hæc ita respondere Athenienses, Nobis quoque olim iam inde ab initio, posteaquam aspeximus Persas aduersus nos esse instructos, fuit in animo istud dicere quod vos dicere occupastis: sed verebamur ne non grata esset vobis oratio. nunc quandoquidem ipsi fecistis huius rei mentionem, & nobis iucunda oratio est & parati sumus istud exequi. Vbi hoc vtrisque complacitum est, & loca permutauerunt, subauroram rem aduertentes Bœoti, ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipse conatus est Persas contra Lacedæmonios transferre. Pausanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum suum, rursus in dextrum cornu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipse suos in sinistrū reduxit, & acies pristino in loco stetere, misso caduceatore ad Spartiatas ita inquit. Lacedæmonii, vos vero fama fert omnium qui istic sunt esse præstantissimos qui neque è bello fugiatis, neque ordines deseratis, sed perstantes aut interficiatis hostes, aut ipsi occumbatis. Horum nihil admodum veri est. quippe antequam manus conserantur, vos cernimus fugientes, aciemque deserentes, & relegato Athenienſibus periculo, consistentes ex aduerso nostrorum seruorum:

1 Periculosum, 2 Vos quidem Athenienses in acie stare aduersus Persas necesse est, nos autem aduersus Bœotos & eos qui vobis oppositi sunt Græcos. idque hac de causſa quod Medos eorumque pugnam noueritis, ex prœlio apud Marathonem gesto: nos vero viros hosce incognitos habeamus. nullius enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bœotos & Thessalos experti sumus. Itaque sumptis.

» Ταῦτα δὲ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ
» πλεῖστον δή σφι ὑμῖν ἐψεύσθημεν. τοιγὰρ δεχόμε-
» νοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κή-
» ρυκα τοιοῦτον καλούμενοι, καὶ βουλόμενοι μοῦνοι Πέρ-
» σῃσι μάχεσθαι, ἄρρηκτοι ἐόντες ποιέειν ταῦτα· οὐδὲν
» τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας ἤκουσμεν, ἀλλὰ πολλῷ σαν τας
» μᾶλλον. νεῦ ὦν ὅτῳ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ
» λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρχόμεθα, τί δὴ οὐ τοῦτο μᾶλ τοῦ
» Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶ) ἄριστοι,
» τοῦτο δὲ τοῦ βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι τοῦτοῖσι ἴσους ἀ-
» ειθμοὶ ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἴω μοῦ δοκέῃ καὶ τοὺς ἄλ-
» λους μάχεσθαι, οἴσῃ ὦν μετέπειτα μαχέσασθαι ὕς-
» στερον. εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέῃ, ἀλλ' ἡμέας μοῦνους ἀπο-
» χρῆν, ἡμεῖς δὲ ἁμαμαχησόμεθα. ὀκότεροι δή σφεων
» ἡμέων νικήσωσι, τούτοισι τῷ ἄπαντι στρατοπέδῳ νι-
κᾶν. Ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὼν τε, καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐσήμηνε Μαρδονίῳ τὰ κατα-
λαβόντα. ὁ δὲ, περιχαρὴς γενόμενος, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τῷ ἵππῳ ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππόται, ἐσίοντο πᾶσαι τῷ στρατοπέδῳ τῷ Ἑλληνικῷ, ἐσακοντίζοντές τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱππότοξόται τε ἐόντες, καὶ τοῦτο σφέρεσθαι δύσμαχοι. τῷ τε χρυσῷ τῷ Γαργαφίῃ, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πρῶτον ὅ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἔστι γὰρ ὦν κατὰ τὸ χρυσοῦ Λακεδαιμονίοισι μοῦνοισι τοῖσι ἐγγυτάτω τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἦν πρὸ χρυσοῦ τοῦτο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς, ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὐ πάνυ δὴ ὅτι τοῦ κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ ὄφι οὐκ εἶχον ὕδωρ φορέεσθαι, ἅτε τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς, καὶ ἅτε τῆς ἵππου τα-
χυσσομένης, συνελέχθησαν πρὸς αὐτέων τε τουτέων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες πρὸς τὸ δεξιὸν κέρας. ἀλλὰ γὰρ τουτέων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν σφεας ἐλύπεε. ὅτε γὰρ σιτία εἶχον ἔπι, εἴτε σφέων ὀπώνες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ὀπισθεμένοι, ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου, καὶ δυσάελμοι ἀπικέσθαι ἐς ὃ στρατόπεδον. Βαλλομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑπερβάλωσι) κελεύειν τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν νύκτα ἰέναι. ἡ δὲ ὁδὸς ἀπὸ τῆς Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐς τὴν ἑστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neutiquam est factum præstantium virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus[1] ex nominis gloria missuros vestra sponte caduceatorem nos prouocatũ, quod cum solis Persis, tanquam huic rei sufficientes, pugnare velletis. At [2]nihil tale inuenimus quale ferebatur, sed potius esse vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidem vos inter Græcos præstantissimi esse existimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem vtrique numero, &, si videatur vt ceteri quoque itidem, & illi postmodum pugnent: sin hoc non videatur, sed satis esse nos solos decernere, nos soli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ii totum exercitum vicisse censeantur. Hæc fatus caduceator, quum aliquandiu expectasset, nemine quippiam respondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maiorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immisit. Equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis sagittisque incessentes. qui quum essent hippotoxotæ, *id est, equites sagittarii*, cominus pugnare [3] insueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obstruxeruntque. Eum iuxta fontem soli Lacedæmonii stationẽ habebant: ceteri Græci, vt quiq; stationes habebant, maius minusve procul illinc aberant. Et erat quidem Asopus in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusque prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus quum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de caussis frequentes ad Pausaniam in dextrũ cornu veniunt. Qui, etsi talis esset rerum status, tamẽ ob id præcipue angebantur quod iam re frumentaria deficiebantur, quum ipsorum serui in Peloponnesum missi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad castra reuerterentur. ¶ De hoc autem deliberantibus ducibus visum est, si Persæ eo die supersederent committere prœlium, esse eundum in insulam quæ ab Asopo & à fonte Gargaphio, vbi castra habebant, decem stadiis aberat, ante

1 Pro celebritate vestra. *Id est, vt consentaneum est illi famæ quæ de vestra fortitudine sparsa est.* 2 Nihil tale vos dicere comperimus, sed por. 3 *Sequutus est lectionem quæ & in quibusdam vet. cod. habetur,* ἀπόροι *pro* εὔποροι.

oppi-

oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluuius superne è Cithærone delabens in campum, diuortia facit: rursusque intercapedine trium ferme stadiorum sua fluenta commiscet. Huic insulæ nomen est Oeroe: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locum Græci transire decreuerant, vt & affatim aquæ ad vsum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secunda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultũ venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum esset vbi Asopi filia Oeroe diuortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipiendas seruitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone in- LII tercluſa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis vtensilibus abscesserunt, [1]non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæensem ad vrbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Iunonis fugiendo perueniunt, quod situm est ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quo vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuere. Hos Pausanias cernẽs LIII ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis vt sũptis armis irent quâ ceteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausaniæ ceteri præfecti parati quum essent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitaneorũ, negare se fugiturum [2] peregrinos, neque vltro dedecoraturũ esse Spartam: quinetiã mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem & EVryanax cum indigne ferentes non parere sibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputantes substiterunt cum Laconicis copiis,

τὴν Γλαταιέων πόλιος. νῆσος δέ ἐστι οὐ μεγάθεϊ οὐ πολλῷ ἀπέχουσα τοῦ ἠπείρου· ῥέει δὲ μέσον ὁ ποταμὸς δίχα, ἀπὸ μὲν τοῦ Κιθαιρῶνος ῥέων κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἄλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον τε τρία στάδια· ἐς δὲ τὠυτὸ συμμίσγει ἐς τωὐτό. οὐνόμα δὲ οἱ Ὥρεϊ. δυνατέσι δὲ ταύτην λέγεσθαι εἶ) Ἀσωπὸν οἱ ὑπερχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ ὧν χώρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆσαι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρῆσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἱππέες σφέας μὴ σινοίατο, ὡσαύτως κατηθύεόντων. μεταχωρέεσθαί τε ἐδόκεε τότε, ἐπεὶ τὴν νύκτα ἦ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἰδίατο οἱ Πέρσαι ἀθρόους, καὶ σφέας ἐπιόντες ἀφανίσειαν οἱ ἱππόται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὴν χώρην τοῦτον, ἐς τὴν ἐδόκεε τοῖσι Ἀσωπὸς Ὥρεϊ οὔνομα ἐστί, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ἐσπίπτει τὸν ἀπὸ τῆς νυκτὸς ταύτην ἐδόκεε τοῖσι ἡμίσεσι στρατεύματος τὸ στρατόπεδον τὸ ἐπὶ τὴν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπώνας τοὺς ὀπίσω τὰ σιτία ἀπιγμένους. ἔσαν γὰρ ὄπισθε τῶν Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. Ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκαθήμενοι τὸν ἵππον, ἔχον πόνον ἄδυτον· ὡς δὲ ἡ τε ἡμέρη ἔληγε, καὶ οἱ ἱππέες ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὲ γενομένης, καὶ ἐπὶ πολλὸν τῆς ὥρης ἐς τὸ συνέκειτο σφι ἀπαλλάσσειν, ὀθνεῖα ἀείροντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸ χωρίον ἐς τὸ συνέκειτο, οὐκ ἐνόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσημοι τὸν ἵππον πρὸς τὴν Γλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. ὅ δὲ πρὸς τῇ πόλιός ἐστι τῇ Γλαταιέων, εἴκοσι σταδίοισι ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἕδρυντο πρὸς τῷ ἱρῷ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν πρὸς τῷ Ἡραίῳ ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαγαγομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἰέναι κατὰ τοὺς ἡγεμόνας τοὺς περιόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χωρὸν ἰέναι ἐς τὸν συνέκειτο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτοι ἔσαν τῶν ταξιαρχέων πείθεσθαι Παυσανίῃ· Ἀμομφαρέτος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγετέων δὲ τῶν Πιταναίτεων λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶ) αἰσχυνέσθαι τὸν Σπάρτην. ἐθωύμαζέ τε ὁρέων ὃ ποιεύμενον, ἅτε οὐ πυνθανόμενος τὰ πρότερα λόγω· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο ὃ μὴ πείθεσθαι σφίσι, δόξαν δὲ σφίσι, νότερον δή ἐπὶ κείνῳ τοῦτ' ἀναγνωσθῆναι, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιταναίτην, μοῦνον ἀπολιπόντων τῶν ξείνων τὰ συνεθήκαντο τοῖσι δημόσιοι Ἕλλησι, ἀπόλιν) ὑστερήσειν αὐτὸς τε Ἀμομφαρέτος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι, ἀρέμας εἶχον ὃ στρατόπεδον Λακωνικὸν, καὶ ἐπὶ-

1 Non hab. in animo eum de quo conuenerat locum petere. sed quum se loco mouissent, iter Plataeam versus tenebant, lubenter equitatum effugientes. 2 *Id est, barbaros, vt ipse Herodotus antea docuit, pag. 516. sed & paulo post rursum exponit.*

ϗ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς ὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. ϗ εἰ μὴ θαρσήρεον Ἀμομφαρέτον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε ϗ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐπέχθησαν, ὁπίσω μὲν τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων ϗ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ὀκνέοντο ὅς σφεας ποδὸν, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὁ μὲν δὴ ἐπορεύετο ἐπιχειρέοντας οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε ϗ αὐτοὶ ἐπ' αὐτὸν μὴ ἀφιστεῶτα ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην ὅ τι χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας ϗ χώρην τεταγμένους, ϗ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοῖς πρόσθεν. ὡς γὰρ δὴ παρῆρεον τὸν Ἀμομφαρέτον ὅ, τε Εὐρυάναξ ϗ ὁ Παυσανίης, μὴ κιδνωθέντας μούνους Λακεδαιμονίους, ἔκως ἔπεσθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκεατο, ϗ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρεῖσατο σφι ἀπιγμένος. νεικεόντων δὲ ὁ Ἀμομφαρέτος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσί· ϗ πρὸ τῶν ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφιζόμενος ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαθόμενος ϗ ὁ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρώτα τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· ἔρεσσέ τε τῶν Ἀθηναίων πρόσχωρήσαί τε πρὸς ἑωυτούς, ϗ ποιέειν περὶ τὰ ἀπέδοσαν αὐτῷ ϗ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀναφρονιμωμένους πρὸς ἑωυτοὺς ἠὼς κατέλαμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, ὑδρηκέων τὸν Ἀμομφαρέτον λείψεσθαι, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων (τὰ δὴ ϗ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε δὴ τῶν χλωνέων τοὺς λειπομένους πρώτους. εἵποντο δὲ ϗ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ παχθέντες ἧισαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τὸν τε ὄχθον αὐτείχοντο ϗ τὸν ὑπωρείης τὸν Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὸν ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τετραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἔρχεσθαί τε ἐδάμα δοκέων Παυσανίῃ τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, ϗδείκνυτο αὐτὸς μούνους μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· παρατρεόντων δὲ τὸν σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτὸς ἐωυτὸν ἐπολιπεῖν αὐτὸν ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦρχε βάδην πρὸς τὸ ἄλσος τῆφος. ὅ δὲ, ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀείρεται τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον παρὰ ποταμὸν Μολόεντα ἱδρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον, ἔνθα Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἵδρυται. conabanturq; persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur [1] solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, vt vbi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: scisciatumque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco vbi peruenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumq; primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum EVryanacte & Pausania, ne Lacedęmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadentibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amomphareto inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potentem mentis vocans, ad præconem Athenienſium, quæ iussus erat percontantem, respondit vt illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos vt ad se venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præcone ad Athenienses reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehēdit. Ad id tēpus Pausanias moratus, dato signo ceteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequētibus, per edita abduxit, ratus Amompharetū non deserturum alios: prout & contigit. [2] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupauerant & Cithæronis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campū deflexere. Amompharetus autē, non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniā, circuire eos qui manebant, ne desererent ordinē. At vbi ii qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templū Cereris Eleusiniæ) substiterat,

1 Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. 2 Athenienses autem acie instructa, contentiū Lacedæmoniis iter tenuerunt. Lac. enim præt. occup. & Cith. radices metu equitatus, at ipsi deors.

oppe-

opperiens Amomphareti cohortem. eo consilio vt si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad ceteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexisset locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum; admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus vrgebat. LVII Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoq; loco deserto, accitis Thorace Lariſſæo & fratribus eius EVrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevę quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerūt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [1] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prœlio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Ceterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedęmonios, & præ formidine sententiam dicere ignauissimā, expedire ex his castris nos in vrbem Thebanorū concedere obsidendos. [2] quam sententiā rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in Persas perpetrarunt. LVIII Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam capessentium: Lacedæmonioſque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transuersis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Ceteri autem barbarorum agminum præfecti Persas mouentes ad Græcos insequendos cónspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisq; maturantes, [3] nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

ἀνέμιμνε δὲ τῇδε εἵνεκα, ἵνα ὡς μὴ ἀποληίσῃ τὸ χωρίον τὸν ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφαρέτος τε ϗ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτῷ μένωσι, βοηθέοι τοῖσι παρ' ἐκείνους. ϗ οἵ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφαρέτον παρεγίνοντο σφι, ϗ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσεκέετο πᾶσα· οἱ γὰρ ἵππος πάντα ἐποίεον οἷον ϗ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί. ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κείνον ἐν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρῃσι, ἔλασσον τὸν ἵππον αἰεὶ τοισι προσόω· ϗ ἅμα καταλαβόντες, προσεκέατό σφι. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἐποιχομένους ὑπὸ νύκτα, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας τὸν Λαρισσαῖον Θώρηκα, ϗ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον ϗ Θρασύδαιον, ἔλεγε, Ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἐπὶ τί λέξετε τάδε ὁρέοντες ἐρῆμους; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶ τὰ πολέμια προφέροντας. τοὺς πρώτους τε μετ' ἰσαμίους ἐκ τῆς τάξιος εἴδετε, νῦν τε ὑπὸ τὸν τῶν προτεραιοπαννύκτιον, ϗ οἱ πάντες ὁρέοντο δρασσόμενοι. διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφέας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀνδρηιοτάτους ἀνδρῶν μάχῃ ἅμα κρίνεσθαι, ὅτι οὐδένες ἄρα εἰσὶ ϗ οὐδαμοῖσι ἔοικε Ἕλλησι ϗαπεδείκνυντο. ϗ ὑμῖν μὲν ἔοικε Περσέων ἀπείρῃσι, πολλὴ ἔκ γε ἐμοῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐσταγεόντων τούτους, τοῖσί τι ϗ σιωπδέατο· Ἀρταβάζου δὲ θαύμα ϗ μᾶλλον ἐποιεύμην, ὃ ϗ καταρρωδήσαι Λακεδαιμονίους· καταρρωδήσαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμῃ δειλοτάτῃ, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζυξαντας ὃ τάχιστα ὁδὸν, ἐναγέα ἐς Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τῇ ἐπὶ τοὺς ἐμοὶ βασιλεὺς πρώτους ἔσται. ϗ τούτων μὲν ἑτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιεῦσι οὐκ ὑπερτερέουσι, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσί· ἐς ὃ κατα- λαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐπῳκισάμεθα Πέρ- σας πρήτων δίκας. Ταῦτα εἰπὼν, ἦγε τοὺς Πέρ- σας, δρόμῳ χαμβαίτας· Ἀσωπὸν κατὰ τάχιστα τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· ἐπείχέ τε ὅτι Λακεδαιμονίους τε ϗ Τεγεήτας μοιώσους. Ἀθηναίους μὲν γὰρ τετραμμένους ἐς τὸ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατόψεσθαι. Πέρσας δὲ ὀρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πρῶτοι ἦραν τὰ σημήια, ϗ ἐδίωκον ὡς τάχιστα ἕκαστος εἶχον, οὔτε τάξιν οὐδεμίαν ἔτι ἔχοντες οὔτε λόχους ἐμπεδήσαντες, ὅτε τάξει. ϗ ὅτοι μὲν δὴ θορή τε ϗ ὁμίλῳ ἐπέσαν, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας.

1 *Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum.* 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nulloque ordine v. ing. *vel, Inordinate & confuse.*

Παυσα-

Παυσανίης δὲ, ὡς προσέσχετο ἡ ἵππος, πέμψας
» πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, Ἄνδρες
» Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευ-
» θερίην εἴτ' ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδεδό-
» μεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαι-
» μόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παρεσκευ-
» μένην ὑπ' ἐκείνων δασμοδρώτων. νῦν ὦν δέδοκται τοῖν-
» θῦν τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένοις γὰρ τῇ θεῷ
» νάμεθα ἄριστα πρὸς ἐλθεῖν ἀλλήλους. εἰ μέν τινα
» ἐς ὑμέας ὥρμησε πρόχλυσις ἵππος, χρεὸν ἦν ἡμέας
χ' ἡμέων » τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόν-
» τας Τεγεήτας βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ
» ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν στρα-
» τιὴν μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ
339 » δ' ἄρα αὖτις ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι
» βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες
» χάριν θέσθε. σαφοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ ὂν παρ-
» εόντα τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλῶν προθυμοτάτοισι,
» ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούειν. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖ-
οι ὡς ἐπύθοντο, ὡρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπ-
αμυνέειν. καὶ σφι ἤδη τείχεσι ὑπαπτέτατο οἱ δύ-
ο παχέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλῆος ἡγομέ-
νων, ὥστε μηκέτι δυνάσθαι βοηθῆσαι. Ὁ γὰρ
προεκείμενον σφέας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μεμνωθέν-
τες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν φιλοῖ-
σι ἀριθμὸν, οἱ μὲν, πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ,
χ' ἑξακίζοντα τρισχίλιοι (οὔτοι γὰρ οὐδαμᾶ ἀπεσκίζοντο ἀ-
πὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέ-
οντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. τῷ
οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἐπίσχον δὲ 30
αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοί, τῷ πολλῷ πλεῖ-
νες ἐτρωματίζοντο. Φερόντων γὰρ τὰ γέρρα οἱ
Πέρσαι, ἀπίεσαν τοξεύματα πολλὰ ἀφειδέως ἅτε,
ὥστε πεζομάχων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ τῶν
σφαγίων οὐ χινομένων, ἐμβλέψαντα δὴ Παυσα-
νίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, ὀπισκαλέσα-
σθαι τὸν θεὸν, χρήζοντα μηδαμῶς σφέας φθαρῆ-
ναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δὴ ἔτι τούτου ὀπισκα-
λεομένου, προεξαναστάντες τῶν ἑτέρωθι οἱ Τεγεῆται
ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. τῷ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι 40
αὐτίκα μὴ τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίῃ, ἐγίνετο θυομένοισι
τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ τὸ χρῆμα ἐγίνετο, ἐχώρεον
καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τοὺς Πέρσας, τῷ οἱ Πέρσαι αὐτοὶ, τὰ τοῖσα
μετέντες ἐγίνετο ὁμοῦ πρὸς τὰ γέρρα μάχη· ὡς
δὲ ταῦτα ἐπεπρώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ
παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτερον, καὶ χρόνον ὅτι πολλόν,

Pausanias autē, vbi equitatu premi coe- IX
pit, equitem ad Athenienses mittit, qui
hæc diceret, Viri Athenienses, proposi-
ta dimicatione maxima, vt aut libera
Græcia sit aut seruituti obnoxia, proditi
sumus à sociis noctu elapsis & nos La-
cedæmonii & vos Athenienses: quod
reliquum est, ita nobis videtur esse fa-
ciendum, vt quā strenuissime possumus
nosmetipsos defensantes, mutuo simus
auxilio. Ac si quidē in vos priores im-
petū dedisset equitatus, è nostra digni-
tate erat & Tegeatarum qui nobiscum
Græciam non prodiderunt, subsidio
vobis venire: nunc, quoniam totus in
nos equitatus contendit, debetis vos ad
partem maxime laborantem supperias
ferre. Quod si vobis aliquo discrimine
occupatis fas non est subsidio venire,
saltem hoc gratificamini nobis vt sagit-
tarios mittatis: quos agnoscimus longe
omnium qui in hoc bello sunt prom-
ptissimos esse ad nos exaudiēdos. Hęc X
vbi audiere Athenienses, quum moue-
rent ad ferendam strenue opem, & iam
aduentarent, ibi in eos ii Græci qui par-
tes regias sequebantur, ex aduerso in-
structi inuadunt. Quo factum est vt [1] A-
thenienses ab iis vrgentibus auxilium
ferre non possent, ægre admodum id fe-
rentes. Ita destituti Lacedæmonii, nu-
mero cum leui armatura quinquaginta
millia, & Tegeatæ numero tria mil-
lia (hi enim nusquam ab Lacedæmo-
niis dirimebantur) sacrificauerunt tan-
quam conflicturi cum Mardonio præ-
sentibusque copiis: & quum litare non
potuissent, multi eorum interea cade-
bant, multo plures vulnerabantur. Cō-
fertis enim gerris Persæ ingentem vim
sagittarum emittebant, adeo instanter
vt [2] satagentibus Spartiatis, & quia li-
tare non poterant, respiciens ad templū
Iunonis Platæensiū Pausanias, implo-
rauerit deam, obsecraueritque ne spes
sua ipsos omnino fruſtraretur. Ad- XI
huc eo deam his verbis inuocante, Te-
geatæ prius exurgentes in barbaros ten-
dunt: statimque post Pausaniæ preces
sacrificantibus Lacedæmoniis exta pul-
chra extitere: qui aliquanto post & ipsi
in Persas eunt. Persæ omissis arcubus
ex aduerso sterere. Ad quorū gerra pri-
mum pugna atrox commissa est iuxta ip-
sum Cereris templum, eaq; pertinax,

1 Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim obiectum erat, negocium illis facessebat. 2 Quum premerentur Spartiatæ,

donec ad

donec ad propulsionem ventum est. Si-
quidem barbari prehensantes lanceas
confringebant, nec audacia nec robo-
re inferiores: sed inermes erant & im-
periti, nec hostibus prudentia pares.
qui etsi deni plureſve aut pauciores in
singulos irruebant, tamen quia confusi
incidebant, à Spartiatis conficiebantur.
XII Mardonius, qua parte ipse ex equo al-
bo ciens pugnam, mille delectis Persa-
rum præstantissimis stipatus erat, ea
maxime parte hostē vrgebat. qui quan- 10
diu superfuit, tandiu Persæ resistentes
seseque defensantes, strauere multos
Lacedæmoniorum. Postea vero quàm
Mardonius, & agmen quod circa illum
robustissimum erat, occubuit, tum de-
mum alii quoque terga vertentes cesse-
re Lacedæmoniis, [1] quorum plerisque
officiebat vestis armis vacans. inermes
enim cum armatis prœlium faciebant.
XIII Ibi & vltio necis Leonidę de Mardonio
peracta est, secundum oracula Spar-
tiatis redditum: & victoria omnium 20
quas vnquam nouimus speciosissima
potitus est Pausanias Cleombroti fil us,
Anaxandridæ nepos. Huius autem su-
periora maiorū nomina in Leonida re-
censui. illius enim iidem qui & Pausanię
maiores fuere. Oppetiit autem Mardo-
nius sub Aimnesto, viro inter Spartia-
tas eximio: qui aliquandiu post bellum
Medicum trecentos viros secum ha-
bens, apud Stenyclerum cum omnibus
Messeniis quibuscum erat bellum, con-
flixit, vbi ipse & trecenti illi occubuere. 30
XIV Ad Platæas autem Persæ, postquam à
Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nul-
lo ordine ad castra sua contendūt, & ad
murum lignеum quem fecerant in par-
te quadam agri Thebani. Tenet autem
me admiratio, quum iuxta lucum Ce-
reris dimicaretur, ne vnum quidē Per-
sarum visum esse intrasse fanum, neque
circa templum occubuisse, sed plerosq;
in profano: sed opinor (siquid de rebus
diuinis opinari oportet) deam ipsam e-
os non recepisse, quia templum quod 40
est in Eleusine Anactorium concremа-
uerant. Hactenus pugna hæc gesta est.
XV ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui
iam inde ab initio displicuerat Mardo-
nium relinqui ab rege in Græcia, qui-
que multis verbis pugnam dissuadens
nihil profecerat, hoc sibi agendum pu-
tauit. Is, quod sibi non placerent quæ
à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὃ ἀπίκηιτο ἐς ὠλισμόν. τὰ γὰρ δόρατα ὑπελαμ-
βανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λημμάτων μὲν
νεῶν καὶ ῥώμης οὐκ ἐοντες ἔσαν οἱ Πέρσαι, ἄοπλοι
δὲ ἐόντες, καὶ ἄπειροι σημονες ἔσαν, καὶ οὐκ ὁ-
μοῖοι τοῖσι ἀνταίοισι σοφίην. πρεσεξαίσσοντες δὲ
κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνες τε καὶ ἐλάσσονες
συρρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διε-
φθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδό-
νιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε
πρὸς ἑωυτὸν λοχαγοὺς Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίη-
ους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἀνταίους ὀπίεσαν. ὅ-
σον μὲν νεῶν χρόνον Μαρδόνιος πρῆγε, οἵδε αἰτεί-
χεον, καὶ ἀμυνόμενοι κατεβάλλοντο πλῆθος τῶν Λα-
κεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ ὁ πε-
ὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω
δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαι-
μονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐοῦσα ἐ-
ρῆμος ἐοῦσα ὅπλων. τοῖς γὰρ ὁπλίτῃσι ἐόντες
γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἥ τε δί-
κη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖ-
σι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ
νίκην ἀναρέεται καλλίστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν
δὲ κατύπερθε οἱ προεχόντων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς
Λεωνίδεω· οὐδὲ γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες.
Ἀπεθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀρεμνήστου, ἀνδρὸς
ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ
Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τετρηκοσίους, στρατεύσας ἐπ'
Στρυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισί τε πᾶσι·
καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τετρηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλα-
ταιῆσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράπησαν ὑπὸ τῶν Λακε-
δαιμονίων, ἔφυγον ὡς ἕνα χῶρον ἐς τὸ στρατόπε-
δον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαν-
το ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίδι. θώυμα δέ μοι ὅκως πρὸ
τοῦ Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδεὶς εἰς ἐφάνη
τῶν Περσέων ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, ἔτε ἐναπο-
θνῄσκων πρὸ τοῦ ἱροῦ, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπε-
σον. δοκέω δή, (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δο-
κέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαν-
τας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. οὕτω μὲν
νυν ἡ μάχη ὅπῃ ποσοῦτον ἐγένετο. Ἀρτάβαζος
ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς
λιπομένῳ Μαρδονίῳ ὑπὸ βασιλέος· καὶ τότε πολλὰ
ἀπαγορεύων, ὡδὲ ἔλεγε, συμβάλλειν οὐκ ἐὼν, ἐποίησέ τε
αὐτὸς τοιάδε, ὡς οἱ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι
ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι· ἔ ἐφυλήσσε ὁ Ἀρτάβαζος.

1 Plurimum enim illis *Persis* offic.

εἶχε ὑ δύναμιν. οὐκ ὀλίγῳ, ἀλλὰ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων ἀφικέσθαι ἐωυτόν. τότοις ἔκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, δι' ὀξέος ἰδὼς τὰ ἔμελλε ἀπο-
καρτη- βήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους, ὡς ἀγγείλας κατ' αὐτὸ ἰέναι πάντας τῇ αὐτοῦ ἕκαστον. ταῦτα ὡς ἀγγείλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δὴ τὸν
τοὶ πρηγ- μένων στρατόν. προτερδίων ὑ τῆς ὁδοῦ, ὥρα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι ὃν αὐτοῖσι κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὸ Καδμήιον ἐτείχιζον φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ ἔτοι μὲν ταύτην ἐδιώκοντο.

Τῶν ὑ ἄλλων Ἑλλήνων τὸν μὲν βασιλέος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμάχεσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, ἔτοι ἔχον πρόθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες ἔτι, ὥστε τελεκόσιοι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι σὺν Θεσσαλοῖσι ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς ὑ ἐδίωκον καὶ ἔτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐκ ἦρξαν οἱ Πέρσαι, καὶ τὸν ἀγῶνα συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, ὅτε Δημαχεσάνδρου στρατηγέοντος, ὅτε ἀποδεξαμένους π, ἔφευγον. Δηλοῖ τέ μοι ὅτι πρώτοισι τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο οὐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε ἔτοι, πρὶν ἢ καὶ συμπίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἐώρων. ἔτω τε πρώτους ἔφευγον, πλὴν τῶν ἱππέων τῶν τε ἀμφὶ Βησσὸν καὶ τῶν Βοιωτίων. αὕτη ὑ τοσαύτη πρόσω φέλεε τοὺς φεύγοντας, ἀεί τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἴποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. Ἐν ὑ τούτῳ ὦ γνωμάτῳ φόβος ἀπέλλεται τοῖσι ἀμφοτέροισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι πρὸς Ἡραῖον, καὶ ἀπολωλυθόσι τὰ μάχης, ὅπι μάχη τε γένοιτο, καὶ νικήσειε οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ ὑ, ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ἄγοντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορίνθιοι, ἐτράποντο ἀπὸ τῆς Ἑλωρείης καὶ τῶν κολωνῶν τὸν φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ ὑ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, ἀπὸ τοῦ πεδίου τὸ λοφωδέστερον τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε ὑ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγένοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀσπουδεῖ τε σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἤλασαν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππιος, τῶν ἵππαρχέε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμανδρου. ἐπεσόντες ὑ κατισόρεσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸ Κιθαιρώνιον. ἔτοι μὲν δὴ οὐ οὐδενὶ

(præerat autem non paruis copiis, sed ad quadraginta vsque millia hominum) ducebat instructos, dum prœlium fiebat, quid futurum è prœlio esset probe intelligens, iusseratque omnes ire confertos quacunque ipse duceret, & quà viderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnã copias ducens, cernit Persas fugientes. ita non seruato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit, non lignetum murum versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perueniendi ad Hellespontum. & hi quidē horsum iter intenderunt. Ceteris autem Græcis qui stabant à regis partibus, ignauiter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Atheniensibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes vltro ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Atheniensibus occubuerint. Vbi autem & isti terga dederunt, non quo Persæ & alia multitudo, [1] quæ aut cum nemine pugnauerat, aut nõ expectauerat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem rem pependisse à Persis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cum hoste congrederentur, fugæ se mandauerunt) apud me fidem facit, [2] quod ad Persas intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fugam capessierunt, præter equitatũ tum alium tum Bœotorũ: qui hactenus profuit fugientibus, vt assidue adhærens hosti, arceret eum ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, vrgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hunc tumultum nunciatur Græcis qui circa templum Iunonis instructi à prœlio aberãt, geri prœlium & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses & Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii recta per colles quâ itur ad Cereris templũ: alii per campũ, quæ planissima viarum erat. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorũ præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eosq; adorti sexcentos straverunt: ceteros ad Cithæronem vsque persequuti, terga cecidérunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasii

1 Quæ nec cum quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ed derat. 4 Quod quum Persæ fugientes vidissent, ita demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

nulla

LXIX nulla cum laude perierunt. At Persæ ceteraque multitudo postquam ad ligneũm murum effugerunt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quam commodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, vtpote ignaris murorum oppugnandorum: vt vero Athenienses superuenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murũ transcenderunt, subrueruntq;, atque ea parte se Græci infuderunt, [1] quorum Tegeatæ introiere principes: iidemq; tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignũ: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ reposuerunt. nam cetera quæ cepere, in vnum cum ceterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius cateruam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [2] Quos tanto studio Græci trucidabant vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, LXX vnus & [3] triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Atheniensium, duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cũ Tegeatæ Athenienseſque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblati sunt viceruntLacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superauerunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, [4] is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis euasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc nauauere operam Posidonius & Philocyon &

1 Ex quibus primi Teg. introiere: 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare vt ex trig. 3 Nonaginta 4 *Vide supra, pag. 459.*

per deperationem
veritatis adire regni
magni animi indicium
esse. —

Amompharetus Spartiata. Quanquam quum sermo haberetur quinam præstantissimus extitisset, ii Spartiatæ qui adfuere, censuerunt, Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deseruisse, & propalam mori voluisse: Posidonium vero, qui perire noluisset, ob id extitisse tanto præstabiliorem virum. verum id fortasse liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore quod ob caussam prædictam sibi occumbendũ putauit. Hi LXII sunt qui ad Platæas nobilissimi extitere. nam Callicrates extra prœlium occubuit: quo nemo tunc in castra Græcorum[1] præstantior venerat, non modo Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pausanias sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & quum aliis pugnantibus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Aimnestum virum Platæensem inquiens, non sibi dolere quod pro Græcia periret, sed quod nihil manu vsus esset, nullamque operam nauasset dignam se & sua cupiditate nauandi. Ex Athenienſibus eminuisse fertur Sophanes Eurychidis filius, è tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt (vt ipsi Athenienses aiunt) in omne æuum fructuosam. siquidẽ quum olim ad inuestigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuasissent, & populos è sedibus suis eiicerent, ignari quonam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses ferũtur, & (vt quidam volunt) ipse Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Theseo fieret, tum metu totius Athenienſium soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnẽ rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc vsque memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præsidendi: adeo quidẽ vt bello quod multis posteà annis inter Athenienses atque Peloponnenses gestum est, Lacedæmonii quum ceteram Atticam popularentur, à Decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & LXIII præclarissime inter Athenienses nauata opera, ancipiti sermone celebratur: vno, fertur gestasse ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties

1 Formosior

aduen-

aduentantibus hostibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summouere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue
LXXIV rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Athenienſibus, EVrybiadem virum Argiuum quinque certaminum victorẽ ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium vna cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit vt sub Edonibus apud Daton occũ-
LXXV beret. Post barbarorum stragem ad Platæas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharãdatis filii Theaspis viri Persæ: hæc quum accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento aduenit: ex eoq; descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cede occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem, cuius & nomen iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Spartę rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiã hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque dęmonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persæ habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, [1]tũ quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarũ ephoris qui aderant commendauit: postmodum in Æginam, quo illa
LXXVI voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei superuenerunt re iam confecta: qui se animaduertentes venisse sero ad pugnã, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsq; persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedę-

1 Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi maior quam cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. i. *Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo inuiolabilis.*

μόνιοι ὃ οὐκ ἐῶν φθόνῳ ζας διώκειν. οἱ ὃ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, τοὺς ἡγεμόνας τῆς τραπῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ ὃ Μαντινέας, ἦκον Ἤλφοι· καὶ ὡσαύτως οἱ Ἤλφοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες ὃ καὶ οὗτοι, τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ μὲν Μαντινέας μοῦνα καὶ Ἤλειους ποιῆσαι. Ἐν ὃ Πλαταιῆσι ἐν ᾧ στρατοπεδεύοντο Αἰγινητέων τῷ Λάμπωνι ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων τὰ ὡρῶντα φέρων· ὃς ἀποσιωσάμενος λόγον ἔχων, εἶπε πρὸς Παυσανίην. ἀπικόμενος ὃ σπουδῇ, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔρδων ἔρξασαί τοι ὑπερφυέως, μέγαθός τε καὶ κάλλος. καὶ τοι θεὸς παρέδωκε φυσάμενον τὴν Ἑλλάδα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ ὃ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὅπῃ τοι ποίσεαι ποίησον, ὅκως λόγος τέ σε ἕξει ἔπι μέζων, καί τις ὕστερον φυλάσσηται τὴν βαρβάρων μὴ ἐπαρχεῖν ἔρδα ἀπάδαλα ποιέοντα ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀπέταμον μούνω τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαι. τῷ σὺ τὸ ὁμοίω ἀποδιδοῖς, ἐπαινέσομαί τε ἔξ ὧν ἐγὼ τοῦτο μὲν ἐν τοῖσι Σπαρτιήτεων πρώτοισι, αὖτις ὃ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ δυασκελοπίσας, τεμφήνασα ἐς πάντων τὸν Λεωνίδεω. ὁ μὲν, δοκέων χαρίζεσθαι, ἔλεγε τάδε· Ὁ δ' αὖ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, ὃ μὲν δὴ σφι τε καὶ ἐκ θεοῦ ἀγαμεμνόνειος κῶδος ἐπῆλθε· γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς. δέδεκάς γάρ με ὑψοῦ, καὶ τὴν πάτρην καὶ ὅ ἔργον, ἐς ὃ μηδὲν κατέβαλες, φρενέων νεκρῷ λυμαινέας· καὶ, εἰ ταῦτα ποιέω, φὰς ἄμεινόν με ἀκέεσθαι, τὰ θρέπτρ μᾶλλον ἢ βαρβάροισι ποιέειν ἢ τοῖσι Ἕλλησι, κἀκείνοισι ὃ ὅπως φθονέομεν. ἐγὼ δὲ οὐ τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι δίδωμι, μήτε τοῖσι ταῦτα χρέοσκε. ἐπιχρᾶ δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι χρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια ὃ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ ὃ, ᾧ με κελεύεις πιμφῆσαι, φημὶ μεγάλως τεπιμφῆσθαι. ψυχῇσί τε τῇσδε ἀναριθμήτοισι τοῖσι ἐκείνου καὶ αὐτός τε καὶ οἱ ἀνῆκοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔπι ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε τρόσελθῃς ἔμοιγε, μήτε συμβολὰς ποιεῦ. χαίρειν τε ἐάσας, ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυσανίης ὃ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας τὰ χρήματα. οἱ ὃ, δι' ὰ δὴ καὶ τετάρτην σκηνὴν ἐποιήσαντο, εὗρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἁμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λέβησι τε φαίνοντο ἐσεόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι. necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento leberibus.

1 Helotes, quod erat peculiare seruorum Laced. nomen. quod & paulo post & aliis variis locis obseruandum.

LXXVII moniis insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio multauerũt. Post Mantineos aduenere Eleii, qui itidem vt Mantinei magno id sibi detrimento existimantes, domum regressi sunt, suosque & ipsi duces exilio multauerunt. Hactenus de Mantineis & Eleis. ¶ Erat autem apud Plateas LXXVIII in exercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima vsus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita vt & tu maiore fama celebreris: & aliquis barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti recisо capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt: quibus si vicem reddes, laudẽ nanciscêris, primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruũ tuum fueris vltus. Hæc Lampon, gratiã se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam, inquit, hospes Æginета, beneuolentiam atque prouidentiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nam & me & patriã quos in altũ extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sæuire in mortuum, aisque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodque in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentusque sum Spartiatis placere vt honeste agam, honesteque dicam. Leonidæ autẽ, cui me iubes parentare, affirmo & ipsi & ceteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice esse parentatum, innumerabilibus horum funeribus. Tu vero posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc LXXIX quum ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, iussit[1] seruos omnem comportare pecuniam. Illi per castra disperси inueniunt tentoria auro & argento referta, lectosque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialasque, & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento leberibus.

1 Aulæis, secundum quosdam. 2 Vallam apparet verba quæ in vulg. édit. desunt legisse, videlicet τῶ ἐρυθρῷ, καὶ τραπέζας χρυσέας τῇ ἀργυρέᾳ, quæ & in nostris vet. cod. habentur. 3 Quum autem hæc cœna instructa longo interuallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

Quinetiam è cæsorum cadaueribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, earumq; rerum multum furto subtrahentes seruis Æginetis venundabant, multũ, quo d occultare nõ poterant, repræsentabant. vnde principium extitit ingentium diuitiarum Æginetis, vtpote aurum à seruis pro ære merçantibus. Collata au- LXXX rem pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proxime arã: tum deo qui est in Olympia, æreus decẽ cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmũ, æreus septem cubitorũ Neptunus. Hac parte selecta, ceteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipientes: itemq; pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operam nauauerant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausanię sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris LXXXI rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem, dum è Græcia fugit, omnẽ apparatum suum ex auro argentoque & peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatũ vidit, iussisse pistores & coquos cœnam sibi vti Mardonio instruere. quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque[2] probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactũ, imperasse per iocum suis ministris vt Laconicam instruerent cœnam.[3] Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accessisse Græcorum duces, eisq; vbi conuenerunt, inter ostendendum vtriusq; cœnæ apparatum, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de caussa conuocaui, quod volebam vobis amentiam Medorũ ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. LXXXII Interiecto deinde tempore complures Platæensium repererunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum.

N.X. Nota.

ἐφαίνη ὦ ἔτι τόδε ὕστερον ὅτι πυτίων τῶν νεκρῶν ἀφιλωθήτων τὰς σάρκας σαπείσας δὲ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χῶρον ἀνέθηκαν· εὑρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ὀστέον ἓν ἐὸν ἔσω ὀστέου. ἐφάνη ὦ ἔτι γνάθος, ἔχουσα ὀδόντας μιοῦφυείας, ἓξ ἑνὸς ὀστέου πρώσας τούς τε ὀδόντας καὶ ἴσους γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη. Ἐπείτε δὲ Μαρδόνιος δεύτερον ἡμέρην ὁ νεκρὸς ἦν φάτις, ἔτι οὔτε ὑπ' ἄλλου οὐδενὸς οὔτε ὑπὸ τῶν μάλιστα ἀνθρώπων, ἐπὶ τῷ ἐκείνου ἐτάφη. Ἐπὶ τούτοις δὲ ἐπυνθανόμην καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἀκοῇ καὶ παρὰ τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀνδρῶν· ἐφάνη γὰρ δὴ καὶ τοῖσι ἐν Δελφοῖσι τὸν Μαρδόνιον ταφῆναι. ἐγὼ δὲ τούτων μὲν οὐδὲν ἀκοῇ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὺς δὲ πιὰς ἦλθε ἡ πρότερον πωὶ ἥκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παῖδος ἀγαθὸν ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ταφεὼν τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δυνάμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχω δὲ πινα φάτιν καὶ Διονυσοφάνεος, ἀνδρὸς Ἐφεσίου, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐκ Πλαταιῆνος λιθίνοι διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τεύχεα ἐποιήσαντο τοῖς σήκας. ἐνθαῦτα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν δὲ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἔσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ τῷ πάφῳ ἔσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. ὅτοι μὲν δὴ τῶν ἔθαψαν. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἔθαψαν ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμῶς, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ἐπὶ τῆς ἵππου Δρομοκλέος τοῦ Ἀφθαρείδεω. πυτίων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ἴσοι καὶ φανερὸν ἐόντες τάφοι, τάπερ δὴ ὡς ἐγὼ πυθόμην ἐπαισχυνομένους τὴν ἀπεσσοῦσαν μάχην, ἐκάστους χώματα χώσαι κενά· τῶν δὲ ὑπολειπομένων εἵνεκα ἀνδρῶν. ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων δεῖ κατὰ πόλις καλεόμενος τάφος, ὃν ἐγὼ ἀκοῇ καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου, ἀνδρὸς Πλαταιέος, πρόξενον ἑωυτῶν. Ὡς δὲ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς οἱ Πλαταιῆται οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλὴν ἐποιεῦντο σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι γὰρ αὐτέων, Τιμηγενίδεω,

Hoc quoque rei apparuit postmodum in his mortuis carne nudatis, vt quum eorum ossa comportarent vnum in locum Plataenses, inuentum sit caput nullam futuram habens, sed ex vno osse solidum: item maxilla, cum eo quod super maxillam est, habens dentes, etsi distinctos, tamen ex vno osse vniuersos tam molares quam ceteros. quinetiam ossa viri quinque cubitorum. [1] Postero die quam Mardonii cadauer non extaret, incertū à quibus hominibus subtractum. audiui tamen iam diuertos illum sepelisse: & ob id permultos scio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepisse. Sed quis curam susceperit cadaueris Mardonii humandi, pro comperto non potui audire. habet tamē huius rei nonnihil famæ Dionysiophanes vir Ephesius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus est. Graeci vero, posteaquā prædam dispertierunt, cæsos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonii, tribus sepulcris effectis, in eorum vno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio seruos humauerunt. Hunc in modum Lacedæmonii sepulti sunt. [2] Tegeatæ vero & Athenienses suos vtrique promiscue condiderūt: necnon Megarenses atq; Phliasii suos ab equitatu interemptos. [3] Horum omnium sepulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra quæ ad Plataeas ostenduntur, ea sunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubescebant se à pugna abfuisse, quum sero superuenissent. Quippe tumulus illic visitur qui dicitur Æginetarum: quem ego audio decem post hanc pugnam annis rogatu Æginetarum à Cleade AVtodici filio viro Plataensi illorum hospite excitatum fuisse. ¶ Graecis statim à cæsorum humatione in agro Plataensi, inito consilio visum est bellum Thebis inferendum, petendumq; eos qui cum Medis sensissent: & in primis Timegenidē

1 At Mardonii cadauer postridie *quam ille occubuit*, ex oculis summotum fuit: sed à quo, id vero mihi certo compertum non est. 2 Tegeatæ vero seorsum *à Lacedæmoniis* omnes *suos* confertos humauerunt. Athenienses quoque, suos vno eodemq; in loco, & Megarenses, & Phliasii. *Sed vt ὁμοῦ sit quod de Tegeatis per ἀλέας significauimus: quod redditi* Cōfertos, *accipiens pro In eundem locum coacernatos. Potest tamen ὁμοῦ ita etiam accipi (& forte melius) vt commune fuerit Athenien sibus, Megarensibus & Phliasiis sepulcrum.* 3 Πλήσιος *videtur ex sequentibus exponendum esse* vel. q. d. Atque horum quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadauera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorū attinet sepulcra quę Plataeis visuntur, hos ego accepi, quod abfuisse a pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationem habentes. Ibi enim est Æginetarum quod vocatur sepulchrum à Cleade AVtodici filio, illorum hospite, eorum rogatu decem etiam post annis (vt audio) extructum. *Obseruandum est autem χώματα dicere, non τάφους, eo quod illi quidem pro sepulcris ea vellent haberi, (vnde dicit* κενὰ τάφος. q. d. κενόμνημα τάφος ἀλλ' ἐκ ἐών, χώμα δὲ μοῦνον) *at re vera sepulcra non essent; sed aggeres tantum sepulcra simulantes, siue imitantes. quos inquam pro sepulcris haberi vellent, non à sua statu hominibus (vtpote quibus cognita fraus esset) sed à posteris. Ideo illud* τῶν ὑπολειπομένων εἵνεκα ἀνδρῶν *verto* Posterorum rationem habentes, *vel*, Posterorum ratione habita. *Neque enim placet interpretari In posterorum gratiam: quod illos in hanc opinionem adducere, esset illis imponere, non autem gratificari. Potest tamen simplicius verti, Id facientes propter posteros. At Valla, alium quem verba ferre non possunt sensum sequutus, vertit,* Quum serò superuenissent.

& At-

& Attaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab vrbe discedendum quam eam euertissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo à pugna die mouentes obsedere Thebanos, iussos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabantur, murumque adoriebantur. LXXXVI Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, absit vt nostra caussa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue per caussam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus: (nam & publice cū Medis sensimus: nō autē nos soli.) siue reuera deposcentes nos vrbē obsident, nosipsi nos in disceptationē exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, LXXXVII cuestigio caduceatorē ad Pausaniā misere, velle se viros dedere. Ea re inter eos conuēta, Attaginus ex vrbe profugit: cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit, negans pueros factionis Medicę esse participes. Ceteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthum deductos supplicio affecit. LXXXVIII Hæc hactenus quæ ad Plataeas & ad Thebas gesta sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis filium, vt è Plataeis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Plataeas gestę. Iste intelligens, si omnē veritatē pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cū suo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipsū adorirentur: hęc cōsiderans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidē, viri Thessali, maturo (vt cernitis) quamcelerrime peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendum. Mardonium autem ipse cum suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officiū præstate. hęc enim vos in tempus præstitisse nō pœnitebit. Hæc fatus,

ἐὼν Ἀτταγῖνον, οἱ ἄρχηγέται αἰεὶ τοῦ στάσιος ἔσαν· ἐς ὃ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀποζήσασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. ἐβουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τὴν τε γῆν αὐτέων ἔταμνον καὶ προσεβάλλοντο πρὸς ὃ τεῖχος. Καί, ἐπ' ἡμέρῃ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἶπε σφι ἡ ἡμέρῃ ἐλέξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅπῃ ὅτῳ δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπάγειν ἰῶσαι πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ὀξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα μὴ ἀπατᾶσθε. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρῄζοντες, προφέρεται ἡμέας ὀξαιτέονται, χρήματα σφι δώσομεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σιτίων γὰρ οὐ χρηιῶ ἐμηδίσαμεν, ἐπ' ἡμέων) εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀπολογίην παρέξομεν. καρτερὸν ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς χειρὸς αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὡμολόγησαν ὅτι τοῖσι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ ἀμφὶς αὖθις ἄνδρας τοὺς ὀξέδοκε οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀπολογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δὲ, ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τοῦ τραπέζου τοῦ τοῦ συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῆσι καὶ Θήβῃσι γινόμενα. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ ταύτῃσι φέρεσθαι, ὅτι τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνηρώτεον αὐτὸν τοῦ τρόπου τοῦ ἥκοντος, οὐδὲν ὅτι εἰδότες τῶν ἐν Πλαταιῆσι γινομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ἔφη γὰρ οἱ πρὸ τοῦ πυνθάνεσθαι πινὰ οἴετο πιθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, ὅτε πρὸς τὸν Φωκέας ἐξηγήσατο ὁδὸν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε τῷ τάχιστα ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τὰ πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, τοῦτος ἔσται μου ἐλαχίστων, πάντας δοκιμώτατος ὅστις. τοῦτον ξεινίζετε, καὶ δοῦ ποιεῦντες φανεσθε. ὁ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. ταῦτα μὲν εἶπας,

ἀπέλαυνε ἐπὶ τὸν σφετερισμὸν τῆς Θρηίκης, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὸ μεσόγαιαν πάσαν τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τὸ σφέτερον τῶν ἐωυτῶν συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε καταπεπλεγμένους κατ' ὁδόν, καὶ λιμῷ συνεστεῶτας καὶ κάματῳ. ὑπὸ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρῃ τῇ περὶ Πλαταιὰς ἔπταισε τὸ τρῶμα ἐλθὸν, στρατηγέοντος Μαρδονίου καὶ ἐν Μυκάλῃ τῇ Ἰωνίῃ. ὡς γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκαταύετο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐκ τῆσι νησοὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀριστάγορος ἐὼν παῖς ἐκ τοῦ ἐν Σάμῳ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, ὃν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὑπὲρ τοῖσι ἐκείνῃσι, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ πρόθυμα· ὡς σφέας μοῦνον ἰδόντας οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ἐπιστήσονται· καὶ ἢν καὶ ἐπιστήσωσι, οὐκ ἑτέρωι ἄρξειν πιστότερον εὑρεῖν αὐτοὺς. δεινά τε κείνοις ἀνακαλέων, παρήτρεπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι ἐν βάρβαρον. ὑπετίθετό τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γενέσθαι. ταχέας τε γὰρ νῆας αὐτέων κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι. αὐτί τε εἰ καὶ ὑποπτεύουσι μὴ δόλῳ αὐτοὺς παράγειν, ἐν τῆσι νησὶ ἑτοίμους εἶναι τῆσι σφείων ἀγόμενοι ὁμήρους εἶναι. Ὡς δὲ πολλὰ ἐδεήθη λιτόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δ', ὑπαρπάσας τὸ ὀπίσω λόγον, εἶπε, Δέχομαι ὦν οἰωνὸν ὄν Ἡγησίστρατον ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δοκὶς πίστιν ἀποφυγέειν, καὶ οἱ σοὶ σοὶ ἑόντες οἵδε, ἢν μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἔσεσθαι συμμάχους. Ταῦτα τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον· (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε ποιέεσθαι τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν ὄντα ἱρόν) οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑπισχόμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Δηιφόνου τοῦ Εὐηνίου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Τούτου δὴ πατέρα

copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam præcidens, peruenit Byzantium, permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerant, vel quod fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio nauigiis transmisit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. ¶ Quo autem die LXXXII ad Platæas pugnatum est a Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Ioniæ gen: quum apud Delon Græci considerent, ii qui vna cũ Leutychide Lacedæmonio nauibus venerãt, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim vt si tantummodo viderent hos Iones, à Persis deficerent, nec barbari expectarent: etiam, vt expectarent, tamen fore vt non aliam prædã tales isti reperirent. Præterea deos inuocans obsecrabat vt Græcos Græci liberarent, vlciscerenturq; barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naues illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prœlium. Siquid vero apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se vt in horũ nauibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis quum multus esset XC hospes Samius, scitcitabatur eum Leutychides, (siue ominis gratia volens audire nomẽ, siue casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, efficetu vt nauigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fide, „ Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem pariter XCI exequi aggressus est. nam quum Samii extemplo fidem interposito etiam iureiurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum ceteris legatis, iussit eum cuius nomen pro augurio acceperat, secum nauigare. Græci cũ illic diem cõmorati, postridie pulchre litauere, haruspice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia XCII quæ est in sinu Ionico. Huius patri EVenio

EVenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu, secundum flumen pascuntur, quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [1] non procul ab vrbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniatæ eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oues non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oues circiter sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminiquè aperuit, habens in animo totidem mercari, quas subtitueret. at Apolloniatæ vbi acceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) adductum in iudicium EVenium condemnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem postaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de causa mali præsentis, responderunt causam esse quia custodem sacrarum ouium EVenium inique luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quam ei satisfeciissent de iis quæ in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactũ putaret. His perfectis, daturos se EVenio tale donum quod habentem pleriq; hominum putarent beatum. Hæc Apol- XCIII loniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem adeũt, eiq; assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius,

κατέλαβε Εὐήνιον τοιόνδε· ἔστι οἱ ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱερὰ ἥλιος πρόβατα, τὰ ἀπὸ μὲν ἡμέρης βόσκεται πρὸς τὸν ποταμὸν ὃς ἀπὸ Λάκμονος οὔρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὠρίην λιμένα· τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἀρετῇ δοκιμώτατοι 346 τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι σφι αὐτοὶ ἕνα ἕκαστος. περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ὅτι θεοπρεπέος πιός. ἐν δὲ αὐτῷ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτὸν κατακοιμήσαντος τὸν φυλακὸν, παρελθόντες λύκοι ἐς τὸν αὐτόθι, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπύθετο, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφασκε οὐδὲν εἰδέναι, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα πρὸ ἐόντων. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας τὸ γεγονός. ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ἀναγαγόντες μιν ἐς δικαστήριον, κατέκειραν, ὡς τὸν φυλακὸν κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερήσοντες. ἐπεὶ τε δὲ τὸν Εὐήνιον ἐξέτυφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε τὰ πρόβατα σφι ἔτικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. πρόφαντα δέ σφι ἔν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεον τὸν πρόφητας ὁ ἄπιον τὸ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφασκον ὅτι ἀδίκως ἐν φυλακῇ τὸν ἱρὸν πρόβατα. Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐξεργάσαιντο. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι πημαίνοντες ἐκεῖνον, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν, ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἕλληται καὶ δικαιοῖ. τουτέων δὲ τελεομένων, αὐτοῖσι δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὶ μὲν μακαρίζειν ἀνθρώπων ἔχοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτα σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἐπιῤῥήτοισι ποιησάμενοι, προσέθεσαν τῶν ἀστέων αὐτῶν ἑξήκοντα. οἱ δὲ σφι διέφθειραν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐπὶ θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παίζοντες, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπούμενοι τῷ πάθεϊ. ταύτῃ δὲ ὑπαγόμενοι, ἠρώτεον τινὰ δίκην αὐτοὺς ἔλθοι, εἰ ἐλάμβανε Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑπὲρ ὧν ἔπαθον ὑπὸ τοῦ θεοπρόπου, εἴ τε ἐποίησαν. ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκοὼς ὁ θεοπρόπιον, εἶπε, εἴ τις οἱ δοίη ἀγαθά· τῶν ἀστῶν ὀνομάσαι, οἵτινες ἀπίσατο εἶεν καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἰκήσειν πρὸς τούτοισι, τὸν ἥδεε καλλίστην οὖσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. Τοιαῦτα δὲ ἔφη ἐπιβολεύσας ἀμείλικτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν ἡγεόμενον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Ζz 4

1 *Addit negationem quæ in vulg. edit. non habetur.*

» οἱ δὲ τῶν ἑδρέων εἶπον ταῦτα βουλόμενοι, Εὐήνιε, τῷ
» τῶν ἰητρῶν Ἀπολλωνιήτῃ τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκ-
» τίνυσιν τῶν ὀφθαλμῶν. ὁ μὲν δὴ τοῖς τοιούτοις ἐδεινὰ ἐποιεῖτο, ὑποθυμιεόμενος δὲ πρὸς τοῦτο ἔλεγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δέ, ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῶν ἐπηλύδων, διδοῦσι οἱ τὰ εἴλετο. ἐν μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐδὲν μάτην ἡρέθη. Τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τῶν Εὐηνίου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπεβάτευσε τῶν Εὐηνίου σιδήρεα, ὀφελόμενος ὅτι τὸν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, αἴνησαν τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου περὶ τὸν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης περὶ Καλαμίσοισι, οἱ μὲν αὐτόθι ὁρμισάμενοι κατὰ ὃ Ἡραῖον ὃ ταύτῃ, παρεσκευάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφέας περὶ πλέειν, αἴνησαν καὶ αὐτοὶ περὶ τὸν ἤπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀπὸ πλόου. βουλευομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁμοῖοι εἶναι, ἐς δὲ τὸν ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἔσοιτο τὸ ὄν πεζὸν στρατὸν ὃν σφέτερον, εἰσόμενοι ἐν τῇ Μυκάλῃ. ὃς, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμμένος τῶν ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τὸν πλῆθος μὲν ἦν ἓξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Τιγράνης, κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περσέων. ὅτε τὸν μὲν δὴ ὄν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τῶν ναυτικῶν στρατηγοὶ αἰειρύσαντες τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων αὐτέων κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαισωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρόν, ὃ Φίλιστος ὁ Πασικλέος Πασικλῆς ἱδρύσατο Νείλεῳ τῷ Κόδρου, ὑπεξελόμενος ὅτι Μιλήτου κτίσιν· ἐνθαῦτα τὰς τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας περὶ ὃ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάσαντο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες ἐπ' ἀμφότερα. ὑπελειμμένοι γὰρ παρεσκευάζοντο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὸν ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφυγότων. ἀπορίη τε εἶχοντο ὅ, τι ποιέωσι, εἴτε ἀναλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καὶ ἐπὶ πλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δὲ ἔδοξε τουτέων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ὑπὸ πλέειν δὲ ὑπὸ τὸν ἤπειρον.

tum ii qui ei assidebant, excipientes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculo eis reddito. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. Acciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenii filius fuit Deiphonus, qui ductus XCIV
à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium EVenii, cuius non esset, nuncuparet. ¶ Ceterum postquã XC
litauere Græci, classem è Delo Samum versus soluerunt: & quum Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prœlium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi ceteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnam naualem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præsidium. Hoc XCV
347 inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, præteruecti ad Gæsonem & Scolopoentem. vbi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naues munimento circumdederunt: & è saxis stipitibusq; mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria porituri. in strunq; enim casum ratione inita sibi apparabãt. Hos abiisse XCVI
in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retróne se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum visum est esse faciendum, sed porro eundum in continentem.

præpa-

præparatis igitur ad pugnam naualem tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem nauigant: & quum proxime castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiã ferri vident, sed naues intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides nauem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquiens, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Vbi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminiscí libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Iones essent: sin delata ad barbaros, redditura eis Græcos suspectos. His per Leutychi- XCVIII
dem admonitis, secundo loco Græci naues litori admouent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebãt. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticã Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorũ deuectos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ imperant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id vt Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modũ ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris testudine sese constipauerant. Græci, vbi instructi fuere, XCIX
ire in barbaros tendunt: quibus euntibus aduolauit in vniuersum exercitum rumor, cadúceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiunt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Plateas accepta, & quę ad Mycalẽ accipienda erat,

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι τούτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, δήμιος τελεώτατος Ἐλευσινίοις τοῖσι ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶδε. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτειον, ἔθυέτο (ὡς καὶ τοῦτόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, ἡ δὲ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. χειμένου δὲ νίκην τὴν μὲν Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι περὶ ἔτι τὴν ἡμέρης ἐγένετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλην. ὅπου δὲ τὴν αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μίνυός τε τὸ αὐτό, χρόνῳ δὲ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἐγένετο παθοῦσι. ἦν δὲ ἀρρωδίη σφι περὶ τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, ἔτι περὶ σφέων αὐτέων ἔτι ὡς τὴν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πρήσσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ χληδὼν αὕτη σφι ἐσεπεπτώκεε, μᾶλλόν τι ἐν τάχει τὸν πρόσω ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐν οἱ βάρβαροι ἐσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι ἐν αἰνῆσαι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆεθλα προέκειτο. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι παρὰ τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι τῆς ἡμισείης, ἡ ὁδὸς ἐγένετο κατ' ὠκαλόν τε καὶ ἄπεδον χωρέουσι· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπὶ ξῆς τάξασι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ ὄρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι προσεμίσεον, ὅτοι οἱ ὅτι τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ ἔπι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Περσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἡμύνοντό τε, καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσπεσόντων ὁ στρατὸς, ἔκλασε ἑωυτῶν ἤλασαν ἤλασαν δὲ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, προθυμότερον, ἀνθ' ὧν ἤδη ἑτέρωσι τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερεσθμοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τεγεήνιοι (οὗτοι γὰρ ἔσαν ἐπὶ ξῆς τεταγμένοι) συνεπαιάλμενοι, συνέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἁραίρητο, οὐδέ τι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγήν τε ὥρμηντο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. ὅτοι δὲ κατ' ὀλίγους μενόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταύντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τὸν ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἐπὶ δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιε-

fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum vltro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, vt ad vtramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (vtà me superius demonstratum est) in agro Platæensi pugna commissa est, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: vt non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atq; Græcorũ. nam pugna ad Platęas diluculo diei gesta est, apud Mycalem vesperi. quarum vtranque eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autem aduentum subibat istos timor non tam de seipsis quam de Græcia, ne Mardonio subiiceretur: at vbi fama hæc ad eos aduolauit, impensius atque properantius ad congrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquam insulæ eis & Hellespontus proposita præmia essent. ¶ Athenienses porro, & qui iuxta erant instructi, pæne dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem: Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per confragosa & montes. Quæ dũ Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu prœliabantur. Persæ, quoad sibi gerra mãsere recta, sese defensauere, nihilo inferiores hostibus: postea vero quam Atheniẽsium & eorum qui cum Atheniẽsibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuo adhortantes, vt laus operis ipsorum esset, nõ Lacedæmoniorum, tum commutari iam res, & deiectis gerris Græci confertim impressionẽ facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Athenienses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Vbi vero & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assidue in murum irruentibus. Quorum duo classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedestrium copiarũ dux Tigranes. Adhuc autẽ dimicãtibus Persis superuenere Lacedæmonii ac socii, qui eos qui supererãt trucidauerunt. Ipsorum quoque Græcorũ complures illic cecidere, & cum alii ex Sicyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt statim ab initio pugnam pertinaciorem, quoad potuerant Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barbaros. Milesiis autem præceptum erat vt exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia, vt siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutẽ sibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei caussa Milesii illic collocati fuerant, neve si pugnæ adessent, aliquid innouarent. At illi è contrario prorsus quam iussi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis. ¶ In hoc prœlio præclarissimam inter Græcos operam nauauerunt Athenienses, & ex Athenientibus Hermolycus EVthœni filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit vt bello inter Atheniẽses & Carystios, in pugna apud Cyrnum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto iaceret. Secundũ autem Athenienses egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii. Græci vero perquam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorũ naues incenderunt, totum q; murum, egesta illinc in litus præda, & quibusdam pecuniarum thesauris reperris. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret, [2] cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse vt per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandũ esse vt Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censebant emporia nationum Græcarum quæ cum Medis sensissent, eiectis incolis danda cũ territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, [3] non esse principatum Ioniæ summouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consultandum. & quum in hoc conten-

1 Pugnam alteram in partem inclinare. *Alii, Pugnam ancipitem esse.* 2 Cuius ipsi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent. neque enim vid. eis f. p. vt per o. t. Io. tutandis præessent: sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto sedibus suis summouendos esse Iones censebant.

χείλιζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἀνθ' ὧν τε ἄλλοι τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν τε Σαμίων οἱ στρατόμυοι, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀπεζωσμένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένῳ ἐτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, προθυμοφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ λοιποὶ Ἴωνες ἀρξαντας, ὕστερον δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τοὺς ἐξόδους τηρέειν, σωτηρίης εἵνεκα σφι· ὡς ἐν ἀρα σφέας καταλαμβάνῃ οἷά περ καὶ τελέεται, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζοιεν ἐς τὰς κρυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐπάρχησαν μέν νυν ὅτι τοῦτο δρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τότε γε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντες τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν. οἱ δὲ πολλῷ τἀναντίον ἑωυτοὺς προσετετάγμενοι ἐποίεον· ὁδούς τε κατηγεόμενοί σφι ὁδοὺς φεύγουσι, καὶ δὴ ἐφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. ὕστερον δὴ τοῦτο Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ τούτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείσευς Ἀθηναῖοι· (καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτου πόλεμος ἐόντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κῆδος ἔθηκε Γεραιστῷ) μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τεγεήζωιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείσευσαν. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ ἐργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλούς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας ἐνέπρησαν, καὶ τὸ τεῖχος ἄπαν, τὴν λείην προσεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυροὺς ἵππων χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ Ἰωνίης, καὶ ὅκοι χρεὼν εἴη τὴν Ἑλλάδος κατοικῆσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἔσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἐωυτούς τε Ἴωνων προκατῆσθαι, φεύγοντας δουλοσύνην χρόνον· καὶ ἐωυτῶν μὴ προσκατημένων, Ἴωνας οὐδεμίην ἐλπίδα ἔχοντας χαίρουσι πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ζημιώσαντας, δοῦναι τὴν χώρην Ἰωσι οἰκῆσαι. Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν, Ἰωνίην φυλάσσειν δυνατὸν, οὐδὲ Πελοποννησίοισι πρὸς τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀπιτει-

νόντων ὑ τυτέων, ᾠθυμφς εἶξαι οἱ Πελοποννήσιοι· ϗ ὕτω δὴ Σαμίους τε ϗ Χίους ϗ Λεσβίους, ϗ τοὺς ἀλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς ὃ συμμαχικὴν ἐποιήσαντο, πίστις τε καὶ ἀλαλαξόντες ϗ ὁρκίοισι, ἐμμενῶν τε ϗ μὴ ἀποστήσεσθαι· τούτους ὑ καταλαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον ἐπὶ τοὺς γεφύρας λύσοντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον σφέας διώξειν. ὅπι μὼ δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν ὑ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τ Μυκάλης καθικνεῦνται, ἐόντων ὑ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων ὑ κατ' ὁδὸν, Μασίστης ὁ Δαρείου ὠδύσατο τυχὼν ᾧ πάντων ᾧ γενοίατο, τ στρατηγὸν Ἀρταΰντην ἔλεγε πολλά τε ϗ κακὰ, ϗ δὴ ἀνδρὸς ϗ γυναικὸς κακίω φάς αὐτ εἶ), διαύλα στρατηγήσαντα· ϗ ἄξιον εἶ) πόνου κακοῦ, τ βασιλῆος εἶναι κακώσαντα. ὠδύσατο ὑ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀνδρα, δεινος μέγιστός ἐστι. ὁ ὑ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δίκια πεισόμενος, ἀπαιτᾶ ἐπὶ τ Μασίστην τ ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι θέλων. καί μιν ὑπιόντα φθὰς Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησεύς, ὅπισθε ἐσεὼς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω, ἁρπάζᾳ μέσον ϗ ὀζάρας, παίᾳ ἐς τ γῆν. ϗ ὁ τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω περιέσχον. ὁ ὑ Ξεναγόρης ἰδὼν ἐργάσατο, χαλεπὰ ἀνῶ τε Μασίστην πεδήσαντος, ϗ Ξέρξην, σώζων τ ἀδελφεὸν τ ἑωυτοῦ ϗ ἐκ τούτου ὃ ἔρρων ἐκ τῆς Κιλικίης, ὄντος βασιλῆος. τ ὑ κατ' ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγίνετο τυτέων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἐν ὑ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ὀξ ἑωυτοῦ τὸν χρόνον ἐπί τε ὀξ Ἀθηναίων στρατὸν παίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο. Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἤρα τ Μασίστεω γυναικὸς, ἐούσης ϗ ταύτης εὐειδέος. ὡς δὲ οἱ πρὸς πέμπουσι οὐκ ἐδίδοτο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσεφέρετο, στρατηλατέει τ ἀδελφεὸν Μασίστην· (τοῦτο ὑ ἔχει ϗ τ γυναῖκα· δοῦ τε γὰρ ὀπίσω βίης ἀπευξομένη) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τ ἀνδρὸς, πρόσθεν τ γάμον ἕτον τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτ Δαρείῳ θυγατέρα τ γυναικὸς ἑαυτοῦ ϗ Μασίστεω· δοκέων αὐτ μᾶλλον λήμψεσθαι ὡ ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας ὑ, ϗ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ ὑ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτ Δαρείῳ τὸν γαμβρὸν, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ ὑ, ἀγαμεμφάμενος, ἤρα τε ϗ ἐτύγχανε τ Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω ὑ θυγατρὸς· ἤουσα ὑ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ὠ Ἀρταΰντῃ. Χρόνῳ ὑ περιόντος, ἀπάτη

derent, Athenienſes, libenter eis ceſſere Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac ceteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum iureiurando, ſe permanſuros in ſocietate, nec ab ea deſcituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes ſoluendos nauigauerũt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inuenturos. Et iſti quidem in Helleſpontum nauigabant. ¶ Ii vero CVI barbari qui profugerant, non ita multi quũ ad cacumina Mycales peruenirent, ſe Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ male geſtæ adfuerat, conuiciari Artayntæ cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuiſſe ignauiorẽ, qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignumque omni malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe muliere eſſe ignauiorem. Artayntes igitur, vbi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi auidus. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, vt ſtabat à tergo, hominem medium accipit, ſublatumq; humi allidit. intereaque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrẽ ſeruaſſet. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardiſq; peruenerunt, vbi rex erat ex eo tẽpore quo, prœlio nauali male geſto, Athenis illuc profugerat. ¶ Sardibus autem tunc agens, adamabat vxorem Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neq; vi, quam afferre nolebat, fratris Maſiſtis reſpectu: (quæres & mulierem retinebat, probe gnaram non ſe coactũ iri vi) ibi Xerxes ceteris prohibitus, huc euaſit vt filio ſuo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Maſiſtis: exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt. eo poſtquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demum ab vxoris Maſiſtis amore ceſſauit, [2] adamata ex familiaritate nurus Maſiſtæ filia, cui nomẽ erat Artayntæ. Qua quum CVIII potiretur, proceſſu temporis res pa-

1 Qui ita munere imperatorio functus eſſet: 2 Et permutatis *ſui amoris* vicibus, adamauit, atque adeo potitus eſt ea quæ Darii quidem vxor, Maſiſtæ autem erat filia,

tefacta eſt, hunc in modum: Ameſtris vxor Xerxis, amiculum quod ipſa texuerat, grande atq; variegatum, & ſpectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atq; amictus, ad Artayntam ſe confert: atque vbi ſe oblectauit cum ea, iuſſit à ſe petere mulierem quæ optaret ſibi fieri in remunerationem obſequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa reſpondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabiſne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius cã petituram ratus, cum iureiurando promiſit. Qui poſtquam iurauit, mulier intrepide amiculum popoſcit. Xerxes enimuero recuſare, non ob aliud quam quod vereretur Ameſtrin, ne ſic illa rem quæ agebatur, iampridem ſuſpicata, deprehenderet: ſed offerre ei & vrbes, & immenſam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam eſſet imperaturus. Eximium autem donum eſt apud Perſas, exercitu donari. Verum quum non poſſet perſuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa ſupramodum CIX læta, eo geſtando geſtiebat. Ameſtris vbi mulierem habere amiculum ſciuit, & rem geſtam, nõ in puellam concepit odium, ſed in illius matrem, penes quã culpam & quam huius rei authorem eſſe credebat, exitium machinatur. Obſeruato itaq; tempore quo vir ſuus Xerxes regalem inſtrueret cœnam, quę cœna ſemel quotannis eo die quo rex creatus eſt inſtruebatur: (cœnæ nomẽ Perſice Tycta, Græce τέλειον, *id eſt, perfecta:* in qua rex ſolùm caput [1] ornatur, Perſaſque ſtrenis donat) hoc die obſeruato, Ameſtris à Xerxe petiit vt ſe Maſiſtæ vxore donaret. Xerxes id indignũ factu nefariumque arbitrari, vxorem germani dono dari, eamque inſontem negocii illius cuius cauſſa vxor ſua eam flagitaret. Tandem huius precibus euictus, CX & inſtituto, quo nefas eſt regia cœna propoſita orantem non exorare, inuitus admodũ annuit: tradenſq; vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad ſe accerſito, ita inquit, Maſiſta, tu Darii filius es, idemque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum iſta muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Iſtam autem quam in matrimonio habes (nõ enim mihi videtur habenda)

1 *Diuerſam à noſtra lectionem videtur eſſe ſequutus.*

μὴ ἔχεγωὰῆκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωύμασας τὰ
» λεχθέντα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον
» λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι γωᾶῆκα, ἐκ τῆς μοι
» παῖδες νεηνίαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ
» μίαν τὴν σαυτοῦ τὴν σὴν ἐμὲ γωᾶῆκα· αὐτὴ
» τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κεῖσα· ταύτην με
ἢ τὸν » κελεύεις μεθεῖναι, θυγατέρα δὲ τὴν σεωυτοῦ τῷ ἐμῷ; ἐγὼ
» δέ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῦμαι, ἀξιοῦντος θυ-
» γατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τῶν ἐόντων οὐδέτερα.
» σὺ δὲ μηδαμῶς βίαι φρήγματος τοιοῦδε δεομένους. 10
» ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἀνὸς φανήσεται ἐμοῦ
» οὐδὲν ἧσσω, ἐμέ τε ἔα γωαικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν.
ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβετο· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει
» τάδε, Οὕτω δή τοι Μασίστα πεφρόνηκας. ἕτερα δ' ἄν
» τοι δοίην θυγατέρα τῇ ἐμῇ γῆμαι, ἥ τε σκείνῃ ἔπι
» πλεῖστα χρήσιον συνοικήσεις· ὡς μάθῃς τὰ δίδοκιμα
δέχεσθαι. ὁ μὲν, ὡς τάδε ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε, ἐκχω-
» ρέει ἔξω, Δέσποτα, ἔτι δή κου με ἀπώλεσας. Ἐν
δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ μέσῳ ᾧ τε Ξέρξης τῷ ἀ-
δελφεῷ διελέγετο, καὶ Ἀμήστρις μεταπεμψαμένη 20
τὸν δορυφόρων τὸν Ξέρξεω, ἀφαλυμαίνει τὴν γυ-
ναῖκα τὴν Μασίστεω· τόν τε μαζὸν ἀποταμοῦσα, κυσὶ
προσέβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χεῖλεα, καὶ γλῶσσαν
ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκον μιν ἀποπέμπει ἀφαλελυμα-
σμένην. Ὁ δὲ Μασίστης, οὐδὲ κω ἀκηκοὼς του-
τέων, ἐλπόμενος δὲ περὶ οἰκηίων εἶναι, ἐσπίπτει φρόμῳ ἐς
τὰ οἰκία· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
μετὰ ταῦτα συμβαλλόμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο
ἐς Βακτρίους τε τοῖσι ἐὼν τὸν ἡγέτην, καὶ δὴ καὶ ποιέει καὶ 30
ἄλλοισι, ὡς ἀποσήσων νόμον τὴν Βακτρίων, καὶ ποιήσων τὰ
μεγίστα κακῶν Βασιλῆϊ. τὰ μὲν αὖν ἐγίνετο, ὡς ἐμοὶ
δοκέει, εἰ μὲν ἔδυ ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς
351 Σάκας· καὶ γὰρ ἔστι ἡγεμὼν τε μιν, καὶ ὧν ὕπαρχος τῶν
Βακτρίων. δηλοῖ δὲ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα σκῆ-
πτρον ἀφαιρέεται, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιήν, καὶ τὴν ὁ-
δὸν κατέκτεινέν μιν τε σκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐ-
τοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν σκείνου. κατὰ μὲν δὴ ἔρω-
τα τὸν Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐ-
γένετο. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλλη-
νες ἐπ' Ἑλλησπόντου, τὸ πρῶτον μὲν ἐς Λεκτὸν ὥρ- 40
μεον, ἔτι αἰρίσιν ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ
ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ ἐς γεφύρας ἔτυχον ἁλα-
λευμένας, ἐς ἐδόκεον λύσειν ἔπι σφετέρας μένας· καὶ
ἰθυτέων ἐκ ἤκιστα ἕνεκα ἐς τὴν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο.
ἔσῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννησίοισι

missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [1] quam tu mecum orationem habes importunã: qui vxorem, [2] ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum vnam tu filio tuo duxisti vxorem) iubes me relinquere, (quæ mihi est ex animi mei sententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari coniugio filiæ tuæ, tamen neutrum istorum faciam. [3] tu vero, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuę: sine me meæ vxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respõdisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [4] ita tecum, Masista, agetur, vt neque iam tibi filiam meam nuptum dem, neque tu consuetudine tuæ diutius fruaris: vt discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondũ me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, vxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, easque canibus abiicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum propripiebat. vbi vero mutilatam vxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigisset (vt mihi videtur) [5] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à prouincialibusque diligebatur. Sed hæc eum [6] perpetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus. ¶ Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde soluentes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorũ præcipue causa illuc ierant, crederẽtes se adhuc eos intentos esse inuenturos, reperissent solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis,

1 Quæ est ista futilis qua vteris apud me, oratio? Q.d. Quorsum spectat? 2 Ex qua tres mihi lib. 3 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 4 Ita res tuæ comparatæ sunt. vel; Ita seres tuæ habẽt. vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum est. 5 Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenire potuisset, quam rex de eo quod moliebatur, certior factus esset. 6 Molientem, vel, agitantem.

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autem & eorũ duci Xanthippo, illic manendum, vt Cherſoneſum tentarent. Itaque Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes vero Abydo in Cherſoneſum traiicientes, Seſtũ
CXIV obſidebant. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, tanquam ad omnium eius tractus vrbium validiſſimo muro præditam, conuenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia OEbazus, vir Perſa, qui 10
arma è pontibus illuc comportauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, iunctis Perſis pariter & magna
CXV ſociorum frequentia. Tyrannidem illius prouinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui [1] Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumuenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrũ, & ei fanum circumiectum vbi inerat 20
ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæque, & æs & veſtis, aliaque donaria quæ Artayctes rege donante compilauit, his verbis eum circumueniens, Here, eſt hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: eius mihi domũ dato, vt diſcant alii non militare aduerſus regionem tuam. Hæc dicendo [2] facile erat perſuadere Xerxi vt largiretur ſibi domum eius viri de quo nihil ſuſpicabatur iſtũ ea ſen- 30
tire. Enimuero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in prouinciam regis militaſſe, quod videlicet Perſę omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & eius ſemper qui potitur regno. Hic, poſtquam pecuniis ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportauit, fanumque ſeuit & coluit: & quoties Eleuntẽ pergebat, in
CXVI adyto, *id eſt, in templi loco inacceſſo*, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Atheniẽſibus obſidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam nõ expectauerat, ex improuiſo à Græcis inuaſus. Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. itaque orare duces ſuos vt ſe illinc reducerent. Duces negare ſe prius id facturos quam aut mu-

ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππου τοῦ στρατηγοῦ, αὐτὸν τὸν μείναντας, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀβυδηνοὶ δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀναβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον.

Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς εἵντο ἰσχυροτάτου τῶν κατὰ τοῦτο τὸν χρόνον τείχεος τῶν ταύτῃ, στυμφλον, ὡς ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς Ἕλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος, Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκεμικώς. ἔχων δὲ ταύτην ὑπεχώρεον Αἰολέες, στυμφαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀπάνθαλος· ὃς καὶ βασιλῆα ἐλαφαίνοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἔξ Ἐλεοῦντος ὠφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος ἐπ' αὐτῷ, ἔνθα ἔνι χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλῆος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλετο, Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ὅπλα ἐπὶ γῆν σὴν στρατεύσιμος, ἀδικήσας κῦρος, ἀπέθανε· τούτου μοι δὸς δῶμα οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ὅπλα ἐπὶ γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα λέγων, ἀπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι αὐτοῦ οἶκον, ὡς ἐν ἐκείνου ἐόντα τῶν σκείνος ἐφέρετο. ὅπλα μὲν δὴ τὴν βασιλῆος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ τὸν αἰεὶ βασιλεύοντα. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ ὁ τέμενος ἔσπειρε, καὶ ἐνέμετο. αὐτός τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλεοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναῖξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, οὔτε προσδεχόμενος τὸν Ἕλληνας. ἀφύκτως δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισι σφι φθινόπωρον ἐπεγένετο, καὶ ἤσχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἑξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπαγάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἑξέλωσι,

1 Xerxem Ath. tendentem circumuenit, subreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile, domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quæ ille cogitabat nihil ſuſpicato.

δέλωσι; ἢ δ' Ἀθηναίων κοινὸν σφέας μεγαπέμψηται. ὅτῳ δὴ ἔτερον τὰ παρεόντα. Οἱ δὲ ὡς τείχεϊ ἀμφὶ δὴ Ἀρταύκτεα ἐς πόλιν ἤδη κακοῦ ἀπειλημμένοι ἔσαν οὕτω, ὥστε πυῖς τόνοις ἑψοιντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε δὴ ὁδὲ ταῦτα ἔπι ἔχον, οὕτω δὴ νὺξ ἦν οἱ χοντα ἐπεδρήσαντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβαίνετον, τῇ ἦν ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι δι' ἐρετμοῦ, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῶνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν ὦν οἰκηδόμενα ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστώρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ δὴ Ἀρταύκτην, ὕστερον ἐρομηδέοντες φεύγειν, ὡς καὶ ἐλαμβάνοντο ὀλίζονες ἐόντες ὑπὸ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνὸν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ, ζῶντες ἐλήφθησαν. τοὺς συνδήσαντες σφέας οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετ' αὐτέων δὲ καὶ Ἀρταύκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ παῖδα αὐτοῦ. Καὶ τεῶν τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιωτέων τὰ εἴχεος ὀπωλῶντι, τοιάδε γενέσθαι· οἱ πάσχοι ὅτι τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἔσπαιρον, ὅκως ὦν ἰχθύες νεοληπτοι καὶ οἱ μὲν, ἀσχυθέντες, ἐθωύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε ὃ τέρας, » καλέσας δὲ ὀπωλῶντα τὸν τοῦ τείχεος, ἔφη, Ξεῖνε Ἀ- » θηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι τοῦ- » φηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ δεῖνα Πρωτεσίλεως, ὅτι » λεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ πάσχος ἐὼν, δυνάμενος τοὺς » θεῶν ἔχει δίκην ἀδικέοντα πίνεσθαι. νῦν ὦν ἀποινά οἱ » πάσδε ἐθέλω δοῦναι· αὐτὶ μὲν χρημάτων τῶν ἐλα- » βον ἐκ τοῦ ἱροῦ, ἑκατὸν δὲ πάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· » αὐτὶ δὲ ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω πάλαντα » δισχίλια Ἀθηναίοισι τῷδε μούνῳ. Ταῦτα ὑποσχόμενος, ὅνεσατηὸν Ξανθίππον οὐκ ἔφασκε· οἱ γὰρ Ἐλεουσίνιοι τῷ Πρωτεσιλάῳ τιμωρέοντες, ἐσηέσαν μιν καταχρεωδῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀναγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔζευξε ἐς τὸν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ὅτι ὃν κολωνὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) παῖδα περιπασσαλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν· ὃν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε

ἰοc est sq. Vsu ὑποσχνέμενος,

παῖδας

portan-

1 Ita tandem illi præsentem rerum statum boni consulere cœperunt. 2 Pisces salitos torret, *vt alii interpret.* 3 Deco à quo iniuriam acceperit, pœnas sumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo: 5 Ducenta Athenienſibus, ſi ſeruatus fuero.

rum expugnassent, aut ipsos respublica Athenienſium accerſiſſet: 1 adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artayctę CXIII intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo vt funibus lectorum elixis vescerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita sub noctem capeſſerunt fugam. cum alii Persæ, tum Artayctes & OEbazus, delapsi à posteriori murorum parte, quæ præcipue destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portasq; patefecere. Athenienſium plerisque fugientes Persas persequentibus, alii vrbem tenuere. OEbazum in Thraciam fuga elapſum, CXVII Thraces Apsinthii exceptum, Plestoro indigenæ deo, ritu suo immolauerunt, ceterum eius comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum suis inita posteriùs fuga, quum pauci essent, super Ægos fluenta circumuenti, quum perdiu sese defensassent, partim occubuerunt, partim viui sunt capti. Quos Græci alligatos Sestum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio suo. Fertur CXII à Chersonitanis, vni eorũ qui istos seruabant, dum 2 carnem salsam torret, tale ostentum extitisse: Offa illa salsuræ prius imposita resiliit palpitauitq;, quem admodum pisces recens capti. Qua de re quum circumfusi admirarentur, Artayctes ostentũ vt vidit, accito viro qui salsuram coquebat, Hospes, inquit, Athenienſis, non est quod istud metuas ostentum: quod non tua causſa extitit, sed mea: Protesilao qui est apud Eleuntem, signum dante, qui mortuus ac sale conditus, habet à diis potestatem, 3 eum à quo iniuriam excepit, vexandi. Nunc igitur 4 ei donaria restituere in animo habeo: pro pecuniis quidẽ quas è templo sustuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea verò ipsius saluteac filii, 5 ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non persuasit, tum sua sponte animatum, tum ab Eleuntinis exoratum, quo Protesilaum vlciscerentur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in litus in quo Xerxes traiectum iunxerat, (vt alii aiunt, in tumulum vrbi Madyto imminentem) depactis humi asseribus suspenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis A- CXI thenienses in Græciam remeauerunt,

τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων, ὡς ἀναθησοντες ἐς ἱερά· καὶ χρόνῳ ὕστερον τούτων ἐλήφθη. Τότε δὴ Ἀρταύκτεω τὰ ἀνακρεμασθέντος πατὴρ Ἀρτεμβάρης ἦν, ὁ Πέρσῃσι δεξιηγησάμενος λόγον, τὸν ὀκρυόεντα ὑπολαβόντες, Κύρῳ τε σοφίσηναι, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, αἰδρεῖν δὲ « σοὶ Κῦρε, καὶ τελεῖν Ἀσυάγεα, φέρε, γνῶ γὰρ ἐκεῖνόν « μετὰ ὀλίγων, καὶ ταύτην ἀρχεῖν, μεταναστάντες ἐκ « ταύτης δηλώσω ἔχοντα ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀ- « γυιέπτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκατέρω· τῶν μέν γε ὄντες « πλέοσι ἐσόμεθα θωϋμαστότεροι. εἰκὸς δὲ ἄρχοντας « ἀνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει καλλι- « ον, ἢ ὅτε γε καὶ ἀνθρώπων τε πολλῶν ἀρχόμεν, πάσης « τε δὴ Ἀσίης; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ θωϋμάσας τὸν λόγον, συνέλαυε ποιέειν ταῦτα. Ὅτῳ δὲ αὖθις παρήνεε κελεύων μὴ δασκιάζεσθαι, ὡς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ τὴν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι, καρπόν τε θωϋμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνώστους Πέρσας οἰχόμενα ἄποπτα δύντες, ἐσωθέντες τῇ γνώμῃ τοῖς Κύρου. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδιάδα ἀροτῆρες ἐόντες, ἀρόσιμον ἀλλοτρίοισι.

Nota.

portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum annum. Huius autem Artayctæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Iupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage deiecto, agedũ demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperã, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines vrbes, multæ longinquæ: quarum vnam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosq;. Decet autem hoc eos viros facere 1 qui possunt. nam quãdo facultas nobis præstabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haud quaquã admiratus, iussit eos illud facere: sed ita vt iubendo admoneret, se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim cõparatum esse vt è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntq; exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis seruire.

1 Imperium obtinent. *Vel, Imperio pollent.*

UNIVERSITAT

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙ.

ΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ

τῆς τοῦ Ὁμήρου ἡλικίας καὶ βιοτῆς.

EIVSDEM HERODOTI

HALICARNASSEI DE GENERE

vitaque Homeri libellus.

G. I. LECTORI.

Quum opera Marnii nostri iam ad hunc libellum peruenissent, poscerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidiebergæ viuebam apud patronum meum V. ampliss. Georg. Mich. Lingelsheimium, ipso mihi hæc ocia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad ms. Palatinũ comparasse, cum forte ea aliorum auctorum scriptis vno libro esset iuncta. An quid boni tamen nec quod in fabas se reperisse pueri clamitare solent inde eruissem, mehercle iam oblitus eram, vt qui inter scidas meas iacere excerpta illa neglexissem, nec inspexissem amplius. Iamiam itaque daturus typothetis nostris exemplum, quo operam suam continuare pergerent, viso etiam, H. Stephanum nihil scripta lectionis variantis, sicut fecerat in præcedenti nouenariam sororum choro, isti libello adscripsisse, forte quod hic eum ms. deficeret, parui monẽti animo, & vix inuecta illa excerpta ms. Palatini, perlustrare cœpi. Quid multis? παύεσθε μ', ἀλλὰ μᾶλ' ὀρθῶς. & δῆθ' ὅσους γε σφᾶς vulgatis, nisi fallor, fere meliores. verbulo etiam interdum auctior ms. immo toto versus locum cap. IX egregie supplens, quem cui suboluit defectum? minutiora alia, sed rectiora tamen. Et nulla inuidia, credo, si nos etiam in minutis istis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo, inuenerit labor habet, inuenisseque iuuat. Qui aliter sentiunt, iis non ideo tamen κλαίειν κέρωμεν, vti Dario Indathyrsus. Cetera in contextu, sicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutauimus, sed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic versari mihi fuit decretissimum. Ista vero excerpta omnia præpositis siglis Η in oram contextus Græci suis locis sectanda apposuimus singula. Tu ideo te Bibliothecæ Palatinæ debere scias, mi lector.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου ἡλικίας καὶ βιοτῆς πάνυ ἱστόρησε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν, εἰς ὃ ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ παλαιὰ Αἰολὶς ἡ Κύμη ᾠκίζετο, συνῆλθον ἐν ταύτῃ πολυπλανῆ ἔθνεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τε πινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κείθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βεβαίως τοῦ βίου ἔχων. οὗτος δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημεν ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ κείτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κρειθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει αὐτοῦ ᾧ ἔχρῆτο μάλιστα, Κλεανάκτι τῷ Ἀργείῳ.

Χρόνου

1 HERODOTVS Halicarnasseus de genere, vita atque adeo ætate Homeri studens quam verissima referre, hæc tradidit. Quũ vetusta illa Æolum ciuitas Cuma primũ conderetur, eodem cũ aliæ permultæ omnisq; generis gentes conuenæ confluxerunt, tum è Magnesia illuc pleriq; commigrarũt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, homo fortunæ nõ perinde amplæ, at tamẽ expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauitque è legitimo toro femineam prolem, cui nomen indidit Critheidẽ. At ipse Melanopus vna cum vxore vita functus est, commissa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiarissime vti consueuerat.

1 De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactissime ad veritatẽ persequi est conatus. 2 Non cum multis sarcinis *illuc se conferens*, sed tenues fortunas habens.

Porro

11 Porro tempore interiecto accidit forte vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe obiurgauit, commemorans quę futura esset apud populares infamia. Postremo huiusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinu recessu ædificabant. Ciuitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnã Theseus, ab vxoris nomine, cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprime instructus. Clam exportatam huc Critheidẽ Cleanax Ismeniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc
111 duxerant, in primis sibi amico. Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, iuxta fluuium Meletem, quum partui iam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed videntem: nominauitque eum Melesigenẽ, à fluuio videlicet prope quem editus esset. Quum autem apud Ismeniã Critheis antea diuersata esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: vnde filium quoq; quantum potuit, honestis disciplinis erudiuit. Erat autem eo tempore Smyrnæ
IV quidã nomine Phemius, qui iuuentuti illic litteras musicenque tradebat: hic [2] quum citra vxorem viueret, Critheidem corduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedem acceperat. [3] Illa vero industria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impense placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium solicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Melesigenem in filium adoptaturus, liberaliterque simul aliturus instituturusque esset. Siquidem hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur
v Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutioneque, continuo omnes sui ordinis adolescentes facile

Χρόνου δὲ παρελθόντος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν αὐδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεανάξ, ἤχθετο τῇ συμφορῇ, καὶ καλεσάμενος τὴν Κρειθηΐδα χωρὶς πάντων, ἐν αἰτίῃ μεγάλῃ εἶχεν, ὑπολεγόμενος τὴν αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, προβουλεύεται δὲ περὶ αὐτῆς τάδε· ἔτυχον οἱ τὴν νῦν περὶ Κυμαίους κτίζοντες τὸ Ἑρμείου κόλπου ἐν μυχῷ· κτιζομένοις δὲ τὴν πόλιν Σμύρναν ἔθετο ὄνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταστῆσαι τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἐν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἐν τῷ τὴν Κύμην κτισαίτην ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου κατὰ δὲ ἔχων τὸ βίου. ἐνταῦθα ἐπεκτήσατο ὁ Κλεάναξ τὴν Κρειθηΐδα πρὸς Ἰσμηνίου τοῦ Βοιώτιον τῶν ἀποίκων λελογχότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος παμάλιστα. Χρόνου δὲ προϊόντος ὀξελθοῦσα ἡ Κρειθὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἑορτήν τινα ἐπὶ τὸν ποταμὸν καλούμενον Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος οὖσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ πίστεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένεα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κρειθὶς ἐν τοῖδε τῷ Ἰσμήνῃ· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ὀξήλθε, καὶ ἀπὸ ἐρασίης χειρῶν ὡρμημένη ἔτρεφε δ' παιδίον καὶ ἑαυτήν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε δὴ παῖδα ἀφ' ὧν ἐδύνατο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τῶτον δὴ χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παίδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσαν. οὗτος μαθοῦσαν τὴν Κρειθηΐδα, ὡς μοιότερος, ἐξεργάσαντο αὐτῷ ἔριά τινα ἀνθ' ὧν παίδων εἰς μισθοὺς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κόσμῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κάρτα ἤρεσκετο. τέλος δὲ προσηνέγκατο αὐτῇ λόγους, πείθων ἑαυτῷ συνοικεῖν, ἄλλά τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο πρόσαξεσθαι, καὶ ἔπι πρὸς τὸ παιδός, ὃν ποιούμενος· καὶ ὅτι φανεὶς καὶ παιδόθεις παρ' αὐτῷ, ἄξιος λόγου ἔσται (ἐώρα γὰρ δὴ παῖδα ὄντα σύνεδον καὶ κάρτα δυφυέα) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς 356
ἦν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ἐπιμελής τε καὶ παιδόσιος προσγινόμενος, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων

1 Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc. 2 Quum vitam solitariam degeret, 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeste & caste se gerens, quo nomine Phemio tantopere placebat vt eam ad nubendum sibi sollicitaret, cum alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium eius adoptaturum, eumque ita educaturum & instituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern.

UNIVERSITAT

ὑποδεῖξε. χρόνου δὲ ὑπομολυμένου αἰσθόμενος,
ὅσῳ τοῦ Φημίου ὑστερέστερος ὢν ἐν τῇ διδασκα-
λίᾳ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε τὸν βίον, κα-
ταλιπὼν πᾶσι τοῦ σοφοῦ. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον
καὶ Κρεωθὶς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ὑπὸ
τῇ διδασκαλίᾳ καθεζήσεται. καθ' ἑαυτὸν δὲ γενό-
μενος, μᾶλλον ὑπὸ τοῦ δαίμονος ἐρεθίζετο· καὶ
αὐτοῦ θαυμασθεὶς καὶ καθεζησόμενος οἵ τε ἐγχώριοι καὶ
τῶν ξένων οἱ ἐσεσπλεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ
Σμύρνη, καὶ σῖτος ἐζήτητο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὑπο-
κειμένης χώρας, δαψιλέως κεκτημένος ἐσαγόμενος
ἐς αὐτήν. οἱ οὖν ξένοι, ὁκότε παυοίατο τοῦ ἔργου,
ἀπεσχόλαζον πρὸς τοῦ Μελησιγένεϊ ἑτοιμαζόμενοι.
Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος
ἀπὸ τῶν κατὰ Λευκάδα τόπων κατάπερ Λευκάς
ὑπὸ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν
ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολύς ὡρ· ὃς μιν ἔπεισε ὃν
Μελησιγένη μετ' ἑαυτοῦ πλεῖν καταλύσαντα τὴν
διδασκαλίαν, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέον-
τα πρήσσοντα, καὶ ὅπη χώρας καὶ πόλιος δεήσαιτο ἀ-
ξιονεῖν αὐτῷ ἕως νέος ὑπῆν. καὶ μιν οἴομαι μάλιστα
τούτοισι πεῖσαι χθιζά· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τό-
τε ἐπιεικέως ὑπεδέδεπτο. καταλύσας δὲ τὴν διδα-
σκαλίαν, ἀνῳχώκεε μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅκου
ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πρήγματα τὰ ἐπιχώρια διεσκέ-
πτο, καὶ ἱστορέων ἐθωυμάζετο. εἰκὸς δὲ μιν ὦν καὶ μνη-
μόσυνα πρήγματων γράφεσθαι. Ἀναχωρεόμε-
νοι δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται
εἰς Ἰθάκην· καὶ τοῦ Μελησιγένεϊ σκιήβη, νοσή-
σαντι τοὺς ὀφθαλμούς, κεκρῆσθαι δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐ-
τὸν, θεραπείης εἵνεκα πολλῆς μέλλοντα ἐς τὴν Λευ-
κάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τοῦδε αὐτοῦ φίλῳ ἐ-
ωυτοῦ ἐς τὰ μάλιστα Μέντῃ τοῦ Ἀλκίμου Ἰθα-
κησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς τοῦ ἑταίρου ἐπιμελέως ἔχειν· ἐπισ-
πλώσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ
ἐπισπόμενος ἐκτενέως. καὶ γὰρ τῷ βίου
δεομένου εἶχε, καὶ ἦκουεν ὡς ἐς δικαιοσύνην τε
καὶ φιλοξενίην μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀν-
δρῶν. ἐνθαῦτα σκιήβη τοῦ Μελησιγένεος περὶ Ὀ-
δυσσέως ἐξεπυνθάνετο πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθα-
κήσιοι λέγουσι τότε μιν παρ' ἑωυτοῖς τυφλωθῆ-
ναι· ὡς δ' ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιὴ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν
Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. συνομολογοῦσι δέ μοι
καὶ Κολοφώνιοι τοῦτο. Ὁ δὲ Μέντης, ἀνα-
πλεύσας ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰ-
θάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγένεα· χρόνον τε
ὁκόσον συμπλείπλει αὐτῷ. ἀπικομένῳ δὲ
ἐς Κολοφῶνα συνέβη πάλιν νοσήσαντα τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς, μὴ δυνάσθαι ἀναφυγεῖν τὴν νόσον, ἀλλὰ
τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος
τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ οὔ-
τως ἐπεχείρει τῇ ποιήσει. Χρόνου δὲ προϊόντος
ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικ-
νέεσθαι ἐς Κύμην· προθυμούμενος δὲ ἀφὶ τοῦ Ἑρ-
μου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικί-
ην Κυμαίων. ὡρίσθη δὲ τοῦτο ὃ χωρίον ὕστερον
Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ὑπο-
στάντα ὑπὸ σκοτεινόν τι, εἰπεῖν πρῶτα τὰ ἔπεα
τάδε,

Αἰδεῖσθέ ξεινίων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἵ τ' ἀστυ αἰπεινὸν Κύμης Ἐριώπιδα κεύ-
θουσι
Ναίετε, Σαρδοῖος πόδα νείατον ὑψικό-
μοιο·
Ἀμφὶ δὲ πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθανάτης τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδοῖη, ἔρος ἐστὶν ὑποκείμενον τό τε Ἕρ-
μου ποταμοῦ καὶ τὸ Νέου τείχεος. τοῦ δὲ σκοτεινοῦ
ὄνομα οἱ Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδο-
ξεν αὐτῷ δέξασθαι ὃν αὐθρωπον. ἠλέησε γὰρ
ἀλγεόντα τυφλόν, καὶ μεθῆξεν ἔφη τῶν παρε-
όντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατημένου δὲ ἐν τοῦ σκυτείου,
παρεόντων καὶ ἄλλων, τοῦ τε ποίησιν αὐτοῖς ἐπεδεί-
κνυτο, Ἀμφιδρεώ τε τὸν ἀζηλασίδην τὸν ἐς Θή-
βας, καὶ τοῖς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ·
καὶ τοῦδε τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς
ὃ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θωύματος ἄξιος
ἐφαίνετο ἐὼν τοῖς ἀκούουσι. Τέως μὲν οὖν κατ-
εῖχεν ὁ Μελησιγένης τοῦδε Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς
ποιήσιός γε τὸν βίου τὸν μηχανώμενος ἔχων. ἐδεί-
κνυον δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐτῶν ἐμοῦ ὃν χῶ-
ρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέων τὴν ὑποδοχὴν ἐ-
ποιέετο. καὶ κρύπτα ἐσέβοιτο ὃν τόπον· ἐν ᾧ
καὶ ἄγαλμα ἐπεφύκει, ἣν ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ'
οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐτοῖς πεφυκέναι. Χρό-
νου δὲ προϊόντος, ἀπόρως κείμενος, καὶ μόλις
τὴν τροφὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπικ-
νέεσθαι, ὅτι βέλτιον φρονήσει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι,

1 In docendo *pueros* erat inferior. 2 Addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi iam tum cogitabat. Proinde r. 3 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confecisse. Porro q-

Colo-

Colophonē prorsus cęcum factū fuisse. id quodipsi quoq; Colophonii mecum
VIII fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacā reuersus, Melesigenem recepit,
1 cum quo iam inde diu vltro citroque nauigauit, donec Colophonem appellenti cueniret vt in veterem morbū recideret. quem quum effugere non daretur, visu putatur priuatus fuisse. E Colophone autē iam cæcus Smyrnam remeans, ad poemata conscribenda animum conuertit. Tempore deinde in-
IX teriecto, quū Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cumā proficisci: commodumq; Hermi prata trāsiens, ad eum locū peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorū coloniā. qui locus post Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primū Melesigenes apud coriarii officinam consistens, huiusmodi quædam carmina recitasse,

Hospitium præbete viro profugoq; vagoq;,
Vrbem qui celsam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater est cui Iuppiter ipse.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons est ad Hermum fluuium Nouumque murum situs. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis versibus visum est hominem recipiendum. commiseratione enim motus est quum videret oculis tā misere mulctatum: iussitq; præsentibus secum frui. Melesigenes ingressus suttrinā, præsentibus etiam aliis, poesin suam ostendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à se scriptos. 2 Et quum inter fabulandum crebras sententias in medium, multamque eruditionem afferret, in magna habitus est ab
X auscultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens è poesi victus subsidia habebat. Ostenditurque ad nostra vsque tempora ibidem locus vbi Melesigenes sedens carmina sua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata.
XI Porro egestate postea adactus, quū vix alimēta haberet, statuit in animo Cumā ad feliciorē successum reuerti. Ituruſq;

1 Eumque diu variæ nauigationis socium habuit, 2 Et quum sententiam suam proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

πάδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα τόδες με φέρσιεν ἐς ἀμήρων πόλιν ἀν-
δρῶν.
Τῶν γὰρ θυμὸς ταχέως καὶ μῆτις ἀρίστη.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχεος πορεύομενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμην, ἅμα Λαρίσσης τὴν πορείην ποιησάμενος. ἐνθεῦτεν γὰρ οὕτως αὐτῷ δυνατώτατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλεῖ Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων πενδράων αὐτόν, ποιεῖ καὶ ὅπισθεν τοῦ ἐπ. τ. ἐπίσταγμα τόδε, ὃ ἔπι καὶ νῦν ὅπι τὸ σήλης τοῦ μνήμα- 10
τος τοῦ Γορδίεω ὑπογέγραπται,

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδου δ' ὑπὸ σήματι κεῖμαι.
Ἐς τ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμποι, λαμπρά τε σελήνη,
Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δ' ἅλα σαλα,
Αὐτοῦ τῆδε μένουσα πολυκλαύτῳ ὑπὸ τύμ- πολυκλαύτου ὑπὸ τύμβου
βῳ
Ἀγγελέω παρίουσι, Μίδης ὅτι τῆδε τέθα- 20
πται.

Κατίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτερπε τοὺς ἀκροωμένους· καὶ αὐτὸ θωϋμασταὶ καθεῖς ἦκεισαν. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέχονται αὐτὰ τὰ ποιήσιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς σωμηδείαν ἔλκων τοὺς ἀκροωμένους, λόγους τοιούσδε αὐτοῖς προσωμίλεε, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ὑπακούσεσθαι αὐτῶν τὰ πόλιν ποιήσει. τοῖς δ' ἀκροωμένοις, βουλομένοις τε ἐκ ταῦ- 30
τα, καὶ αὖθι προθύμως ἐλθόντα ὅτι τὰ βουλὴν δεήσειν τῶν βουλευτέων· καὶ αὖθις ἔφασαν συμπρήξειν. ὁ δ' ἐπείθετο αὖθις, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ὅτι ὁ βουλευτήριον, ἐδεῖτο τοῦ ὅτι τῇ πόλῃ ταύτῃ κάθες ωτος, ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ὅτι τὰ βουλήν. ὁ δὲ ὑποδεξάμενος τε, καὶ ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καθεζομένους δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε περὶ τῆς τροφῆς τὰ λόγον τοιόνδε καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγε. ὡς δ' εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. Οἱ δ' ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. περιθυμούμενοί δ' οὐ ἀπᾶγοντος 40
αὐτόν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν ταῖς λέσχαις ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται ἀναστάντα τῇ γνώμῃ αὐτόν, ἄλλα τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δόξει τρέφειν αὐτοῖς, ὅμιλον πολλόν τε καὶ χρηστὸν ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὴ καὶ τὸ ὄνομα Ὅμηρος ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένει memoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt, cæcos*, alendos ſuſciperent, futurum eſſet vt continuo turbam & multã & inutilem haberẽt. Atq; hic primũ Homeri nomen Meleſigeni inditũ eſt, à cæ-

hæc pronunciauit carmina,

Vos me hominum rapide plantæ portetis in vrbem,
Quorum animus promptus, pollent qui mente ſagaci.

Proficiſcens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

AEnea ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro:
Dum fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,
Dum fluuit labuntur, inundant litora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymaſque in marmore tincto
Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuauitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo huiuſmodi condicionẽ proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoq; adiuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur. hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi diſſiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpõdere, viſumque eſſet cũ ei qui deduxerat, tum aliis omnib. quotquot in conuenticulis Meleſigenẽ audierant, petitionẽ admittendã: vnus tantũ è ſenatorib. refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq; alia multa, hæc quoq; cõgnoſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt, cæcos*, alendos ſuſciperent, futurum eſſet vt continuo turbam & multã & inutilem haberẽt. Atq; hic primũ Homeri nomen Meleſigeni inditũ eſt,

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Iamque inde, qui prius Meleſigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc ſententia euicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non alendum Homerum. Hæc quum illi nunciaretur, vehementer commotus, his verſibus calamitatem ſuam deplorabat, XIV

Hei mihi quam fatum dat Iuppiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex vbere matris
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equeſtri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digreſſa volebat
Carminibus celebrare vrbem quam nomine dicunt
Cumam, quoſque viros intra ſua mœnia claudit.
Illi audire ſacræ ſpreuerunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiumque parauit,
Non impune feret læua quod mente volutat.
At mihi quam dederint naſcenti numina ſortem,
AEgro animo quãuis, certum eſt perferre patique.
Sed iam per ſacræ veſtigia ponere Cumæ
Compita non ſuadet mihi mens, potiuſque remota
Inque peregrina ſedem mihi quærere terra.

Cuma deinde abiens ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis nequis vnquã inſignis poeta in illa regione exiſteret qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autẽ eodem modo ſibi victum parauit, in conuenticulis videlicet paſſim carmina ſua oſtentans. Erat autem eo tempore apud illam Theſtorides quidam, qui pueros illic litteras docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduerſa Homeri poeſi, huiuſmodi verbis Homerum compellauit, paratum ſe inquiens & miniſtrare ei, & victum ſuppeditare, ſi carmina quæ meditatus eſſet, deſcribere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad ſe deferret. Homerus, iam miniſterii alicuius atq; adeo neceſſariorũ indigens, recipiendam hanc condicionem putauit: commotatuſq; apud Theſtoridem, minorem illam fecit Iliadẽ, XV XVI

Οἵη μ' αἴσῃ δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γλυκύζῃ, 358
Νήπιον αἰδοίης ὅτε γάλακτος μαζὸς ἀπάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπούρωσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικωνος, μαχέων ὀπιθηγέρεες ἵππων·
Οἳ πλοτῆρσι μαλερὸν πυρὸς κρίναντες Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνην ἁλιγείτονα ποτνιάνακτον·
Ἣν τε δι' ἀγλαὸν εἴσιν ὕδωρ ἱερὸν Μέλητος,
Ἔνθεν ἀποῤῥιάψασα κασιγνήτην Διὸς ἀγλαὰ τέκνα,
Ἣ θελέτην κλῃΐσαν δῖαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπεμνησάθην ἱερὸν ὄπα, φημὶ δοιδοῦ.
Ἀφραδίην τ' ἄλλων τε παθῶν τις φράσσεται αὐδῆς,
Ὅς σφιν οἱ φθονέουσιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τὴν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀχράαντον φέρων τετληότι θυμῷ.
Οὐδέ πῃ μοι φίλα γῆα μεμύξεται ἱερὰς ἐν ἀγυιὰς
Κύμης ὁρμαίνουσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγον περ ἐόντα.

Μετὰ τὸ ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίην, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δοκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γλύεσθαι ὅστις Κυμαίοις ἐπαγγελεῖ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Φωκαίην, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιώτευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις καθίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίῃ τὸν ὃν χρόνον Θεστορείδης τις ὢν γράμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρήσιμος· κατιδὼν δὲ τὸν Ὅμηρον τὰ ποιήσιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσωμίλεε, φας ἑτοιμος εἶ θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν αἰ λαβοὼν, εἰ θέλοι ἄγε ποιημένα εἴη αὐτῷ τῶν ἐπέων ἀναγράψασθαι, καὶ δηλα ποιῶν, προς ἑωυτὸν ἀναφέρειν αἰεί. Τῷ δ' Ὁμήρῳ ἀκούσῃ, ἔδοξε ποιητὰ εἶ λαῦλα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τῶν ἀναγκαίων καὶ θεραπείης. ἀγαβὰς δὲ ἐπὶ τὰ οἰκίδιον τοῦ Θεστορείδη, ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω, ἧς ἡ

ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὔπωλον,
Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος.

καὶ τὴν καλουμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὅμηρον παρ' ἀλλοῖα ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τὴν τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα τὰ δὴ τοῦ Ὁμήρου ὁ Θεστορείδης ἐγκεκλᾶσθαι, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαΐδος ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν τοίνυν δῆλον τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἐπ' ὠμοίοις ἐν ὀπιμελείᾳ εἶχε τὸν Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορείδης, θεοπτοῖσιν ἀναΐξασιν τοιλέων τοῦ,
Οὐδὲν ἀφραδότερον τέλεται νόου ἀνθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορείδης ἐκ τῆς Φωκαΐδος ἀπηλλάγη ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην καταστησάμενος· καὶ τὰ ἔπεα ὑπεδείκνυ μύθους ὡς ἑαυτοῦ ἐόντα, ἔταμνέ τε πολλὸν καὶ ὠφελεῖτο. ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διήτατο ἐν τῇ Φωκαΐδι, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὸν βιοτὸν ἔχων. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπεσε ἄνδρες Χῖοι ἐμπορίοις ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαΐδα· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τὰ Ὁμήρου ἀκροτέρου ἀκηκόεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τὰ Θεστορείδεω, ἐξήγγελόν τε ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τις ὑποδιδασκάλου τὰ ἔπεα ταῦτα γραμμάτων διδάσκαλος, χάρπα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορείδης δή εἴη, ἐν πρώτοισι τῇ θυμῷ ἐσπουδάζετο εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δὲ ὑπὸ τὸν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατέλαμβανε πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθρὴν πινὲς ὑπὸ ξύλου παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθρέων τὸν πλοῦν ποιήσασθαι. ἐν προσπελάσας ἔχρηζε τῶνδε τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύων καὶ λέγων εἶναι σφέας ἐμέλλε πείσειν. οἷς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτὸν, ἐν ἐσέβαινεν εἰς τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐτοὺς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἔζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξανθοῦ Ἑλικῶνος.
Δός δ' οὖρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
Ναύτῃς, οἵ τινός τε πομποὶ ἠδ' ἔχοι ἔασι.
Δός δ' ἐς ἐπωπὴν ὑψιφρόνιοι Μίμαντος
Αἰδῆσαι μ' ἐλθόντα βροτῶν ὅσιόν γε κῶρῆσαι.

cuius initium est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mauorte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserũt. Iam vero Thestorides, vbi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero communicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homerique poesin pro sua venditare. Vnde factum vt quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: vbi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudem sibi parauit & fructum haudquaquã vulgarẽ. Porro Homerus suo eodemque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iã sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cũ magno fructu ostẽtari. Homerus intelligens cõtinuo Thestoridẽ esse, magno studio properabat in Chiũ trãsmittere. Et quum portum adiisset, neque offendisset nauem qua traiiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, belle conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem se nauigationis reciperent, multis blandisque vsus verbis, quibus quod poscere t persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, iusserunt nauem eum conscendere. Quo impetrato Homerus confidens in naui, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperioq; regis, spatiosaq; culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosque secundos,
Quique mihi sunt comites placidi, nauisque magistri:
Atmihi da misero sacrã contingere terrã,
Aerius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis iusti me fac succedere tectis,

1 *Legendo Θεστορείδη, θνητ. &c.*

Vlci-

Vlciscique virum qui me improbitate fefellit,
Læsit & hospitii sacra iura Iouemque benignum.

XVIII Vbi vero secundo vento Erythręam appulissent, Homerus in naui diuersatus est. postero autem die nautas rogauit vt aliquem præberent qui ad vrbem eum perduceret. Illi obsequuti, ducem itineris vnum è suis permiserunt. Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquasset, deprehendissetque vrbem asperam atque montosam, in hæc prorupit carmina,

O sacra multorum largitrix terra bonorũ,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aspera contra aliis, in quos conuerteris iram.

Ingressus deinde Erythræorum vrbem, percontatur de naui. Et quũ forte quidam occurrisset salutaturus, qui eum in Phocæa vidisset, ab hoc contendit vt secum dispiceret sicubi nauis appareret XIX qua in Chium transmitteret. Atque quum in portu naualibusq; nullum reperiretur traiectitiũ nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit vbi piscatoriæ nauiculæ stationem habebant. Et forte fortuna incidit in quosdam qui in Chium erãt traiecturi. Hos adiens precatus est vt Homerum transportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero soluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Infidi nautæ, gens diris tristior ipsis,
Sæua quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla est hominũ reuerentia cordi,
At sperate Iouem, summo qui regnat Olympo.
Tristis enim vultus Iouis est, pœnæque paratæ,
His quibus hospitii non est pia tessera curæ.

At vero in altum iam prouectis contigit vt aduerso vento rapti, eodem vnde soluerãt recurrerent, vbi etiamdũ Homerũ in litoris crepidine considentẽ offenderunt. qui cognito nauis recursu, hunc in modũ eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus aduersus excepit; sed me nunc quoque admittite, & secunda vobis nauigatio erit.* Piscatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, iubent conscendere, si XX velit, nauem. Recepto Homero rursus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appulissent, piscatores ad sua quisque opera digressi, Homerum in litore ea nocte relinquunt.

Φῶτά τε τισαίμιλα ὃς ἐμὸν νόον ἠσεβασάσας,
Ὠλόσατο Ζῆνα ξένιον ξενίην τε τραπέζην.

Ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο ἁπλόσαντες ἐς τὴν Ἐρυθρείην, τότε Ὅμηρος τὸν αὐλὸν ὑπὸ τῶν πλοίων ἐποιήσατο· τὴν δὲ ὑστεραίην ἔχρηζε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὸν πόλιν. οἱ δὲ συνέπεμψαν ἕνα αὐτῶν. πορευόμενος δὲ Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθρείης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς ἐούσης, φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Πότνια γῆ, πολύλωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἀρά σ' ἠθέλησε φωτῶν εὐόχθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δὲ λύσβωλος καὶ τρηχεῖ' οἷς ἐχολώθης.

ἀπικόμενος δὲ ἐς τὸν πόλιν τῶν Ἐρυθρέων ἐπηρώτησε τοὺς ἐς τὸν Χῖον πλοῦν καί τινος προσελθόντος αὐτῷ τῶν ἐπαρακτίων ἐν τῇ Φωκαΐδι, καὶ ἀσπασαμένου, ἔχρηζεν αὐτοῦ σωζεσθαι αὐτῷ πλοῖον, ὅπως ἂν εἰς τὸν Χῖον ἀφικοίατο. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος οὐδὲν ἦν ἀπόρολον, ἄγει δὲ αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συντυγχάνει μέλλουσι πλεῖν ἐς τὴν Χῖον, ὧν ἐδέετο προσελθὼν ὁ ἀνὴρ αὐτὸν ἀναλαβεῖν τε Ὅμηρον. οἱ δὲ, οὐδέν λόγον ποιησάμενοι, ἀνήγοντο· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται ποντοπόροι, συγερὴ σύναλίγκιοι ἄτῃ,
Γηθάσιν ἀθῳήσι βίον δὲ ἰζύζηλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοσιν ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναχθεῖσι δὲ αὐτοῖς συνέβη, σὺν τοῦ αὐλοῦ ῥυομένου, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδραμεῖν ὅθεν ὑπηγάγοντο, καὶ τὸν Ὅμηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ὅτι τῆς κωπατωγῆς. μαθὼν δὲ αὐτοὺς παλινδρομήσαντας, ἔλεξε τάδε, Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαθεν ὁ δαίμων αἴτιος ῥυόμενος· ἀλλ' ἔπι καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοὺς ὑμῖν ἔσται. οἱ δ' ἁλιεῖς, ὀψὲ μεταμελόμενοι ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰσάντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἢν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐσέβαινεν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἴσχυσιν ἐπ' ἀκτῆς. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς τοῖς ἔργοισιν ἐτράπησαν· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅτι τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν δὲ

μεταμελόμενοι

τὴν δὲ ἡμέραν πρὸ ὁρμοῦ, καὶ πλανώμενος, ἀπίκετο εἰς ὃ χωρίον ὁ Πίτυς καλεῖται. κἀνταῦθα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τὴν νύκτα, ὑπεπίπτει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι σφέτερον, οἱ δὲ κώνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται πὶ ἔπα 360 πη τάδε,

Ἄλλη τίς σοι ὠδὶν ἀμείνονα καρπὸν ἵησιν

Ἴδηθεν ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ὑλεμοέσσης,

Ἔνθα σίδηρος ἄρηος ὑπερχθονίοισι βεβοῖται

Ἔσσεται ὅτ' ἂν μὲν Κεβρηνίοι ἄνδρες ἔχωσι.

τὰ δὲ Κεβρηνία τὸν ὄρεα χθόνιον κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκευάζοντο τοῖς τῆ Ἴδῃ, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντεῦθεν ἀναστὰς Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φωνήν τινα αἰγῶν ἐμεμηκυῖαν. ὡς δὲ ὑλακτέον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγον. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ὦ γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ ἱερομνήμονι τὰς αἶγας) ἐπεδραμὼν ὀτρηρῶς, τάς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ἐπὶ πολὺ δὲ χρόνον ἐν θυμῷ ἦν, ὅκως τυφλὸς ὤν, μόνος ἀπίκοιτο ἐς ξυοὺς πυκινὰς χώρεις; καὶ ὅ, τι θέλων· παρελθὼν τέ μιν ἱστόρεεν ὅστις τε ἦν, καὶ πηνίκα πρώτῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀγριβέα χωρία, καὶ τίνος κεχρημένος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκτον παρηγάγετο. ὦ γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ἀνήγαγε ἐπὶ ὃν σταθμόν· πῦρ δὲ ἀνακαύσας, δεῖπνον παρεσκευάζετο, ἐν παρεοῦσι, δειπνῆσαι ἐκέλευεν ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐθελόντων ἐν ὑλακτέοντων δεῖπνα, καταφανῶς εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, θᾶττον δὲ ἔπος δὲ σὶ φρεσὶ θῆσω·

Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι

Δοῦναι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ καὶ πρόσθεν ἀκούει

Ἀνδρὸς ἐσερχομένου, καὶ ἐς ἔρκεα δηρὸς ἰόντος.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἤδη τῇ παραινέσῃ, ἐν θυμῷ εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δέ, ἐξ λόγων εἰσιόντες. ἀπῆσαν ἐς Ὅμηρον ἥν τε πλείνη τὴν ἑωυτοῦ ἡλικίαν πόλις ἐσακούων ἧς ἐς ἐσαπίκοιτο, ἐκ πλείστου ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκόων.

1 Nec enim inhumanus (vt coniicere licet) erat Glaucus. *vel*, *Non inhumanum enim fuisse Glaucum verisimile est.*

Vbi diluxit, itineri se accingens obeundo, ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illicq; quiescenti nocturno pini fructus est illapsus, quem aliqui σφέτερον, alii κώνον appellant. Homerus autem hos cecinit versus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,

Quam fouet vmbrosis felix in collibus Ida:

Hinc ferrum veniet Martis validæque secures,

His vbi consistet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, vnde ferrum effoditur. Ceterū illinc abiens Homerus, vocem caprarū quæ ibidem forte pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatosque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu multumque admiratus fuisset, quod nimirum cæcus existens eo locorum peruenisset, tandem accedens rogabat quisnam esset & cuius rei indigens, quibusque modis ad inhabitata illa vastaque loca diuertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. [1] siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensoque igne cœnam instruxit: qua appositā iussit cœnare secum hospitem. At vero quum canes à cibo abstinentes non cessarent suo more cœnitantē adlatrare, Homerus Glaucum his versibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, pareque menenti:

Præ foribus stabuli canibus sua ferula primum

Facito tradas: nam sic melius. custodibus illis,

Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.

Hæc audiēs Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis sermonibus, mutuis quoq; colloquiis oblectabantur. Nam quū Homerus errores suos, ciuitatesq; quas adiisset, commemoraret, Glaucus hęc audiens; præ admiratione stupebat: erat-

eratque iam tum cubandi tempus, & quieti se dabant. Postero die Glaucus cogitauit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quāfestinantissime iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen) herumque suum adiens, narrauit de Homero quemadmodum res se habebat: quod nimirū pro miraculo aduentum hominis duceret: demum rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco expostulare, qui quoslibet citra delectum errones mutilosque reciperet aleretq;: tamē præcepit vt hospitē ad se perduceret. Glaucus vero ad Homerum reuersus narrauit, iussitque sequi se in vrbem. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non grauatim assentiens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius *Glauci herus* vbi in colloquium cum Homero venisset, reperisset que hominem esse [1] cordatum, multaque rerum peritia instructum, cœpit suadere ei vt apud se commoraretur, liberorūque quos habebat adolescentes, formandorum curam susciperet. Ille accepta condicione, pueros sibi concreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicraque eius extant, apud Chium illum cōdidit in Bolisso. hincq; cœpit per vrbem inclarescere. Iam vero Thestorides, vtprimum intellexit Homerum adesse, nauigans è Chio fugam capessebat. Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chium visendi copia, vrbem adiit, ludumque illic instituens, pueros carmina docebat. Id quū magna [2] felicitate Chiis facere videretur, multos sibi admiratores conciliauit. [3] Hinc igitur victum parans tolerabilem, vxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quarum vna decessit innupta, alteram viro Chio elocauit. Enimuero hic poesi manum admolitus, gratiam habuit bene de se merentibus. Et primum quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, vt qui laborantem ex oculis curauisset in Ithaca. huius enim beneficii gratia eius nomen poesi suæ inserens, Vlyssis fingit socium: cuius fidei Vlysses, Troiam nauigans,

1 Naturali ingenii dexteritate præditum, 2 Dexteritate 3 Hinc igitur quum satis superque facultatum comparasset. *vel*, *Quum abunde magnas facultates acquisisset.*

ὑπατρέψαι ἐν οἴκῳ, ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολλαχῆ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμῶν αὐὸν, τιὼ Ἀθηναίῃ, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαται, τῷ Μέντορι εἰκύην ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτῦ διδασκάλῳ τροφεία καὶ διδα-
σκαλεῖα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι, ἐν ὀδυσσείᾳ

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν τανυηκέα θῆκε
Φημίῳ, ὅστις ἀοιδὸς ἐὼν ἐπιτέρπετο μολπῇ.

καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀμβάλλετο καλὸν ἀοιδήν.

μέμνηται δ' ἐν τῷ νεκυίᾳ, μεθ' ὧν ἐκ Τροίας ἐπλάνησεν, ἐν εἴδει πολιάς τε πόλεις καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος ἔκτορ ἔπεσθαι
Υἱὸς, ἀτὰρ Ταφίοισι φιλήρετμοισιν ἀνάσσων.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, τροσελθόντα τροὸς σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃ οἱ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὑλῇ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης ἐδοκιμεῖ Ὅμηρος τροτέρα τιὼ Ἰωνίαν, καὶ ἐς τιὼ Ἑλλάδα ἤδη περὶ αὐτῦ λόγος ἀναφέρεται· καὶ εἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, ἃ ἐδοκιμέων τροτέρα τιὼ ποίησιν, ἀπικομένων τολλῶν, σπεύδοντο οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ τροσεδέξατο ὃν λόγον, καὶ καταζεῦξαι ἐπεθύμει ἀποδημήσαντι. Καταδυσήσας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος τολλοὶ καὶ μεγάλοι εἶεν ἐπιλογίαι πεποιημένοι, ἐς δὲ Τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην,

Ἐρεχθέα μεγαλώνυμον ἐν νεῶν καταλέξω, τὰ ἔσπετα πάντα,
Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ ὃν στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὡς τάντων εἴη ἄριστος τάξαι τρέσθαι στρατὸν καὶ ἱππότας,

domum familiamque concrediderit, tanquam Ithacensium præstantissimo atque æquissimo. Aliis etiam plerisque locis eundem laudibus vehit, siquidem Mineruam, quoties cum aliquo humana specie congredi fingit, Mentori idẽtidem tradit assimilatam deam. Ad hæc Phemio præceptori gratiam eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit, in hæc verba,

Phemius at cunctis præstantior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hãc pulsans modulamina dulcia capit.

Meminit & nauicularii in cuius comitatu nauigans, vrbes locaque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ: cuius commeminit his versibus,

Anchialo Mentes fortis genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad sutrinam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

Comminus accessit clypeo septemplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Vrbe in Hyle Tychius: non sutor doctior alter.

A poesi vero hac inclarescens Homerus, nõ per Ioniam solum celebrabatur, sed in ipsam vsque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum iam eruditionis existimatione augescẽtem multi viserẽt, inciderunt forte qui suaderent vt in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impense cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in maiori quidem Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in nauium catalogo,

Ortum ab Erechtheo populum: nutriuerat illum
Pallas Erechtheum, tellus quem vasta crearat.

Menestheum etiam, ducem Atheniensium, tradit in exercitu tam pedestri quam equestri ordinando peritissimũ, idque

idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patria virtute Menestheus,
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Aiacem vero Telamonium ipsosq; Salaminios Athenien sibus in nauium nomenclatura annumerauit, sic scribens,

Bis sex è Salamine rates Telamonius Aiax
Egit, & adduxit statuens in litore iuxta
Cecropias naues.

Postremo in Odyssea Mineruam, postquam cum Vlysse in colloquium venerit, ad Athenien sium vrbem, quam præcipue colebat, concessisse fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei subiit.

[1] Hæc vbi hunc in modum meditatus cõposuisset, animo in Græciam traiiciendi, commodum profectionem capessens, Samum appulit: contigitque forte vt eodem tempore Samii Apaturia festum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (vtpote quem iam ante in Chio vidisset) contribules suos adiens, indicauit tanti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hospes, Apaturiorum festum agit ciuitas, inuitant te contribules ad idem festum concelebrandum. Homerus adfuturum se affirmans, comitatur inuitantem. Porro quum iam illuc quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Cærotropho sacra faciebant. Sacrificã occursantis aspectu indignata, exclamat, Vir, inquiens, facessas à sacris. Homerus dictum illud in animo voluens, rogabat quisnam esset qui loqueretur, & cui deo sacrificaret. Dux eius indicauit mulierem esse quæ Cærotropho sacrificaret. Quod audiens Homerus, huiusmodi carmina protulit,

Diue preces audito meas, mulierque faciosa,
Auersata torum iuuenili ætate vigentum,
Canorum veterumque senum capiatur amore,
Est atas effœta quibus, sed prompta volun-
tas.

ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἶπε,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευ' υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' οὔτω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιστάων.
Αἴαντα δὲ δὺ Τελαμώνιος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε τροὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τιὼ Ὀδυσσείᾳ τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τιὼ Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, πιθῶσα ταύτιν τῶν ἀγώνων τολλῷ μάλιστα,

Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ Εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας.

Δαιδάλεον δ' Ἐρεχθῆος τυκινὸν δόμον.

Ἐμποιήσας δὲ ἐς τιὼ τοίησιν ταῦτα, καὶ τροσκευασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος τοιεῖσθαι τὸν τόν τοίησα-πλοῦν, τροσῴσχει τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε χαρὸν ἄγοντες ἑορτιὼ Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπιγνώμον, τρότερον αὐὸν, ὁπισάμενος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τὸς φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ τοιούμενος αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ, ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἄγουσης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ φράτορες ἡμέτεροι σπεουδάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα τοιήσειν, καὶ ἤει μετὰ τῶν καλέσαντος. Γορδύλιος δὲ ἐγχειμασθέντα γυναιξὶ κυνοστόφῳ θυούσας ἐν τῇ τειόδῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε τροὸς αὐὸν, διεχερόνασα τῇ ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμὸν τε ἔβαλε ἔρηξεν, καὶ ἤρετο ὃν ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κυνοστόφῳ θύουσα. ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι Ὑχομοῖ κυνοστόφε, δὸς δὲ γυναῖκα
Τῶνδε νέων μὴ αἶψα θαμὰ φιλότητα καὶ εὐνιὼ,
Ἠ δ' ὅτι τερτέρδω τολιοκρατέουσι γένηται,
Ὧν ὥρη μὴ ἀτάμβλυνται, θυμὸς δ' ἐμενοινᾷ.

[1] Quum igitur hæc poesi suæ inseruisset, & res ad quam in Græciam profectionem necessarias comparasset, Samum app-

Ε'πεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὸ φρήτριον, καὶ τοῦ οἴκου ἔνθα δὴ ἐδαίνυτο, ὅτι οὐδὲν ἔτι, οἱ μὲν λέγουσι, κρεομένου τοῦ ἐς τὸν οἶκον, οἱ δὲ φασι τότε ἀκηκοῦσαι σφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα εἶπεν,

Ἀνδρὸς μὲν κέφαλος, παῖδες· τύρροι δὲ, τὸ λαος·

Ἵπποι δὴ ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·

Χρήματα δ' αὔξει οἶκον· ἀτὰρ γεγεσὶ βασιλῆες

Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὀρᾶσθαι·

Αἰδοιάδου δὲ τοῦ γεγρώτερος εἶκος ἰδέσθαι.

εἰσελθὼν δὲ, καταικλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν φερτόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θαύματι εἶχον· ᾧ τότε μὲν τὸ κοίτιον αὐτὸ ἐποιήσατο Ὅμηρος.

Τῇ δὲ εἰσαύριον ἀποπορδόμενον ἰδόντες κεραμέες τινὲς, κάμινον ἐγκλοίοντες κεράμου λεπτοῦ, προσεκαλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ σκέλδον σφιν ἐεῖσαι, φάσμενοι δώσειν αὐτῷ τῶν κεράμου, καὶ ὅ, τι καὶ ἄλλο ἔχωσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἃ καλεῖται κάμινος,

Εἰ μοὶ δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ κεραμῆες,

Δῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ἐπείρεχε χεῖρα καμίνου·

Εὖ δὲ μελαθρῆες κύτλοι, καὶ πώτα μάλ' ἰερά·

Φρυχθῶσί τε καλῶς καὶ πιμπῆς οἶνον ἀρέσθαι,

Πολλὰ μοὶ εἰν ἀγορῇ θαλύσια, πολλὰ δ' ἀγυιᾶς,

Πολλὰ δ' κερδῆναι· ἡμῖν δὲ δὴ ὥς σφι νοῆσαι.

Ἦν δ' ἐπ' ἀναιδείῃσι τρεφθέντες ψόλον ἄρηαι,

Συγκαλέω δ' ἤπειτα καμίνῳ δηλητῆρας,

Σώτειρ' ὁμῶς Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,

Ὠμόδαμόν θ' ὃς τῆιδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ τοείζει.

Vbi vero ad contribulum collegium accessisset Homerus, iamque in limine ædium consisteret in quibus epulum instructum erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poetam cecinisse, alii postea accensum quàm carmina ista cecinisset,

Vt patris, nati, sic turres sunt decus vrbis:
Sic & equi campum decorant, sic æquora naues,
Sic & opes ornant ædes: præsentia regum
Augusto in solio decorat fora lata sedentum:
At lucente domus multo est augustior igne.

Ingressus autem reclinatusque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admirationeq; ab accumbentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi parauit. [2] Crastino die conspicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulasque coquebant, quum intellexissent hominem esse eruditum, [3] compellatum iusserunt canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia ea cunque essent quæ haberent, se illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, *id est fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, ista canemus,
Huc ades o Pallas, dextraque foueto caminum,
Pulchre vt durescant calices, & mollia cuncta,
Siccenturque probe, & figulis lucra magna reportent,
Venditaque per fora multa, & per compita, multa.
Sic illis quæstus crescat, prudentia nobis.
At si deposito iuuat irridere pudore,
Huc precor vt pestes ventant quæcunque per orbem
Grassantur, fundant & in hunc mala cuncta caminum.
Irruat huc Smaragus, grauis Asbetus, atque Sabactes:
Contere tu Pallas flammamque & vasa camini,
Ille licet rapido multum nunc ferueat æstu.
Insuper Omodamus feruatque & damnet arti.

1 Quum autem ingressus esset, & accubuisset, 2 Postridie autem abeuntem eum conspicati fig. 3 Aduocarunt & iuss.

Omnia

Omnia misceto, fornacem, vasa, domumque,
Vt frágor immensus fiat, figulique tremiscant:
Non secus ac malæ crepitu clauduntur equinæ,
Sic subita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque lutum redeant calices & vasa minuta.
Huc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipsos & opus tua noxia sparge venena.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere sæpe que fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipsumque caminum
In nihilum penitus redigant, figuli ista videntes
Plorent, & lacrymis spectent ingentia damna.
Improbitatis ego spectabo hæc præmia lætus.
Denique qui pronus fornacem respicit, illi
Flamma vorax faciem rapiat, penitusque perurat.
Sic scelus agnoscent omnes, atque inde cauebunt.

xxxiii At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes ostiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Eresione, *hoc est*, ramalia, vocantur: ducente eum coinitanteq; aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes ciuemque potentem,
Cuius diuitiis resonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Diuitiæ, & requies hilaris, Charitesque sequantur:
Vasa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laboratæ Cereris repleta canistra.
Excelso curru nurus hic portetur, & ipsam
Veloci cursu reuehant ad limina muli.
Hæc premat electrum pedibus, telasque laboret.
Ast ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non secus atque redit sub tectum garrula Progne.

Πεῖτε πυραίδουσαν καὶ δώματα, θεῖον δὲ κάμινος

Πᾶσα κυκηθείη, κεραμέων μέγα κακκυσδώντων.

Ὡς γνάθος ἵππειν βρύχει, βρύχει δ' κάμινος,

Πάντ' ἔντοθ' αὐτῆς κεραμήϊα λεπτὰ ποιοῦσα.

Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακε Κίρκη,

Ἄγεια φάρμακα βάλλε, κάκου δ' ἀνθοῖς τε καὶ ἔργα.

Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους.

Οἵ θ' Ἡρακλείους χεῖρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο,

Τύπτοιεν τάδε ἔργα πόνος, τύπτοι δὲ κάμινος.

Αὐτοὶ δ' οἰμῴξοντες ὁρῴατο ἔργα πονηρά.

Γηθήσω δ' ὀπίσω αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνην.

Ὅς δέ χ' ὑποφθύσει, τοὶ τούτου πρῶ ὄπισθεν

Φλεχθείη· ὡς πρώτης ὅτις αἶψα ἄσιμα ῥέξειν.

Παρχειμάζων ὤν ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νουμηνίαις περιπορδόμενος πρὸς τὰς οἰκίας τὰς εὐδαιμονεστάτας, ἐλάμβανέ τι· ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Εἰρεσιώνη, (ὠδή ἐστιν ἣν αὖθις ᾠδὴν συμπαρῆσαν ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρείων)

Δῶμα περὶ στεφανώμεθ' αἱ δὲ μέγα δυναμήσει,

Ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.

Αὐταρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσεισι

Πολλὸς, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφεσύνη τεθαλυῖα,

Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄπεα, μεσὰ μὲν εἴη,

Κυβαίη δ' αἰεί κ' ἐρδόπτυ ἕρπειν μάζα.

Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ κατὰ δηφεάδα βήσεται ὔμμιν·

Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κεπαίτοδες ἐς τόδε δῶμα.

Αὐτὴ δ' ἐστὸν ὑφαίνοι ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβαυῖα.

Νεῦμόν τοι νεῦμον σιαύσιος, ὥστε χελιδών.

Ἐ ξ ημὲ ὸ ἀ τῶ ε θ ύ ε σ ι ν· ϗ ε ἰ ᾽ μ ὴ τ ο ι δ ώ σ ε ι ς, ε ἰ δ ὲ μ ή,
Οὐ χ ἑ ξ ή ξ ο μ ε ν· ο ὐ γ ὰ ρ σ τ ω ο ι κ ή σ ο ν τ ε ὀ θ ά δ ε ἤ λ θ ο μ ε ν.

ἦ ε τ ο δ ὲ π ά ν δ ε ὸ ἀ τ ῇ Σ ά μ ῳ ὀ θ ὶ π ο λ υ ὼ χ ε ή ι ο ν ὑ π ὸ τ ῶ ν π α ί δ ω ν, ὅ τ ε ἀ γ α ί ε σ ι ε ν ὸ ἀ τ ῇ ε ο ρ τ ῇ τ ῦ Ἀ π ό λ λ ω ν ο ς. Ἀ ρ χ ο μ έ ν ο υ δ ὲ τ ῦ ἔ α ρ ο ς, ἐ π ε χ ε ί ρ η σ ε π λ ε ῖ ν Ὅ μ η ρ ο ς ε ἰ ς Ἀ θ ή ν α ς ἀ π ὸ τ ῆ ς Σ ά μ ο υ. ϗ ἀ ν α χ θ ε ὶ ς μ ε τ ὰ π ο λ ὺ ἐ γ ὼ χ ω ε ί α ν, ἀ π ω ύ ε χ θ η ε ἰ ς π τ ὼ Ἴ ο ν· ϗ ὡ ρ μ ί σ θ η σ α ν ο ὐ κ α τ ὰ π ό λ ι ν, ἀ λ λ ᾽ ἐ π ᾽ ἀ κ τ ῆ ς. σ υ έ β η δ ὲ τ ῷ Ὅ μ ή ρ ῳ κ α τ ὰ π ο λ ὺ ἡ ἀ ρ ῤ ξ α σ θ α ι μ α λ α κ ῶ ς ἔ χ ε ι ν· ἐ κ β α ὶ ς δ ὲ ἐ κ τ ῦ π λ ο ί ο υ, ἐ κ ε ι μ ᾶ τ ο ὑ π ὸ τ ῆ ς κ υ μ α τ ω γ ί α ς ἀ δ υ ν ά τ ω ς ἔ χ ω ν. π λ ε ί ο υ ς δ ὲ ἡ μ έ ρ α ς ὁ ρ μ ι σ ι ώ τ ω ν α ὐ τ ῶ ν δ ὲ ἀ π λ ο ί ω ν, ϗ κ α τ α β α ί ν ο ν τ ε ς α ὐ τ ο ί ν ε ς τ ῶ ν ἐ κ τ ῆ ς π ό λ ι ο ς, ἀ π ε σ χ ο λ ά ζ ο ν τ ο δ ὲ τ ῷ Ὅ μ ή ρ ῳ, ϗ ἐ θ ε ύ μ α τ ι ε ἶ χ ο ν α ὐ τ ῦ, ἀ κ ο ύ ο ν τ ε ς α ὐ τ ῦ. Τ ῶ ν δ ὲ ν α υ τ έ ω ν, ϗ τ ῶ ν ἐ κ τ ῆ ς π ό λ ι ο ς π υ ν θ α ν ο μ έ ν ω ν τ ῶ δ ὲ τ ῷ Ὅ μ ή ρ ῳ, κ α τ ὰ π λ ω σ α ι π α ῖ δ ε ς ἁ λ ι ῆ ε ς ὃ ν τ ο π ο ν, ϗ ἐ κ β α ὐ τ ε ς ἐ κ τ ῦ ἀ κ ρ ω τ ή ρ ι ο υ, π ε ρ ι π λ ό τ ε ς α ὐ τ ο ῖ ς π ά λ α ι ε ἶ π ο ν, Ἄ γ ε τ ε ὦ ξ ε ῖ ν ο ι, ἐ π α κ ο ύ σ α τ ε ἡ μ έ ω ν, ε ἴ τ ι ἄ ρ α δ υ ν ά σ θ ε ξ η γ ή σ α σ θ α ι ὧ ν ἂ ν ὑ μ ῖ ν ε ἰ π ω μ ε ν. ϗ ἤ ς τ ῶ ν π α ρ ε ό ν τ ω ν ἐ κ έ λ ε υ ε λ έ γ ε ι ν· ο ἱ δ ὲ ε ἶ π ο ν, Ἡ μ ε ῖ ς ὅ σ α ε ἱ λ ό μ ε θ α, κ α τ ε λ ί π ο μ ε ν· ἃ δ ὲ μ ὴ ε ἱ λ ό μ ε θ α, φ έ ρ ο μ ε ν. ο ἱ δ ὲ φ α σ ι ν μ έ τ ρ ῳ ε ἰ π ε ῖ ν α ὐ τ ο ύ ς,

Ἃ σ σ ᾽ ἕ λ ο μ ε ν, λ ι π ό μ ε θ α· ἃ δ ᾽ ο ὐ χ ἕ λ ο μ ε ν, φ ε ρ ό μ ε θ α.

ο ὐ δ υ ν α μ έ ν ω ν δ ὲ τ ῶ ν π α ρ ε ό ν τ ω ν γ ν ῶ ν α ι τ ὰ ῥ η θ έ ν τ α, δ ι η γ ή σ α ν τ ο ο ἱ π α ῖ δ ε ς ὅ π ᾳ ἁ λ ι ε ύ ο ι τ ε, ο ὕ σ δ ε ν ἐ δ ύ ν α ν τ ο ἑ λ ε ῖ ν· κ α θ ή μ ε ν ο ι δ ὲ ὀ ν γ ῇ, ἐ φ υ λ ά σ σ ο ν τ ο. κ α ὶ ὅ σ ο υ ς μ ὲ ν ἕ λ α β ο ν τ ῶ ν φ θ ε ι ρ ῶ ν, κ α τ έ λ ι π ο ν· ὅ σ ο υ ς δ ὲ μ ὴ ἐ δ ύ ν α ν τ ο, ἐ ς ο ἴ κ ο υ ς ἀ π ε φ έ ρ ο ν τ ο. ὁ δ ὲ Ὅ μ η ρ ο ς, ἀ κ ο ύ σ α ς τ ῶ ν δ ε, ἐ λ έ ξ ε τ ὰ ἑ ῶ ν τ ε ὰ π ά λ ι ν,

362 Τ ο ί ω ν γ ὰ ρ π α τ έ ρ ω ν ὀ ξ ὺ α ἵ μ α τ ο ς ἐ κ γ ε γ ά α τ ε, Οὔ τ ι β α θ υ κ λ ή ρ ω ν, ο ὔ τ ᾽ ἀ π ε ί ρ α μ ῆ λ α ν ε μ ο ι ώ ν τ ω ν.

Ἐ κ δ ὲ τ ῆ ς ἀ ὸ τ ε ἰ α ς τ α ύ τ ῆ ς σ υ έ β η Ὃ ν Ὅ μ η ρ ο ν τ ε λ ε υ τ ῆ σ α ι ἐ ν Ἴ ῳ, ο ὗ π ε ρ δ ὲ Ὃ μ ή γ ω ν α ι τ ῶ δ ε τ ῷ π α ί δ ω ν ῥ η θ έ ν (ὡ ς ο ἴ ο ν τ α ί τ ι ν ε ς) ἀ λ λ ὰ τ ῇ μ α λ α κ ί ῃ. τ ε λ ε υ τ ή σ α ς δ ὲ ἐ ν τ ῇ Ἴ ῳ, α ὐ τ ό θ ἐ π ᾽ ἀ κ τ ῆ ς ἐ τ ά φ η ἐ π ὸ τ ε τ ῶ ν σ υ μ π λ ε ο ί τ ω ν κ α ὶ τ ῶ ν ᾽ ἐ γ χ ω ρ ί ω ν ὅ σ ο ι ἐ ν Ἀ μ α λ η ξ ῇ ᾽ ἐ γ χ ώ ρ ι ο ν τ ο α ὐ τ ῷ. κ α ὶ ὅ ἐ λ ε γ ε ῖ ο ι τ ό δ ε ἐ π ὲ γ ε γ ρ α φ α ι Ἴ ῃ π α ῦ σ τ ε ρ ο ν χ ε ό ω π ε λ λ ῷ, ὡ ς ἤ δ η ἤ τ ε π ε ί ν ῃ σ ι ἔ ξ ε π ε π λ ώ κ ε ε, κ α ὶ ἐ θ α υ μ ά ζ ε τ ο ὑ π ὸ π ά ν τ ω ν. Ὧ δ ὲ Ὅ μ η ρ ο υ ᾖ σ ι ν.

Assumus in porta: seu munera ferre placebit,
Seu nihil, est tamen hinc abeũdi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adesse paramus.

Atque hæc carmina postea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis festum collecti conueniebant. Ineunte deinde vere molliebatur Homerus è Samo Athenas proficisci: XXXIV
solumque vna cum popularibus quibusdam, ad Ion appulit: vbi stationem non ad vrbem sed in litore habebant. Hic contigit Homerum grauiter ægrotare: egressus igitur è naui, in crepidine litoris iacebat ægrotus. Quumque diutius illic ob nauigandi difficultatẽ in portu remorarentur, subinde plerique[1] ex vrbe Homero vacabant, eumque audientes, reuerenter obseruabant. Iam XXXV
vero nautis ceteriſque aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic apud Homerum considentibus, forte pueri piscatores eo appulerunt: qui è nauicula egressi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præsentibus quidã iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quęcunque cepimus, reliquimus: quæ vero non cepimus, nobiscum portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari posset, piscatores explicabant: significantes nimirum, se, quum piscium nihil capere possent, desidentes in sicco, pediculos uenatos: & horum quotquot cepissent, abiecisse: quos autem non inuenissent, domum retulisse. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

Hi vos, o pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

Ex hac autem ægritudine extremũ diem clausit Homerus in Io, non (vt arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus vero in Io Homerus, à comitibus suis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum eodem venerant, in litore ibidem honorifice sepultus est. Cuius sepulcro multo post tempore Ienses, vbi poesis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt carmen elegiacum,

Condit humus caput hæc sacrum, qui versibus arma
Fortia diuinis heroum ornauit, Homerum.

[1] Ex vrbe descendentes, operam Homero dabant, cumque audientes admiratione prosequebantur.

Ἐ ν θ ά δ ε τ ῷ ἱ ε ρ ῷ κ ε φ α λ ῷ κ α τ ὰ γ ᾶ ν ᾽ κ α λ ύ π τ ω ε ι, Ἀ ν δ ρ ῶ ν ἡ ρ ώ ω ν κ ο σ μ ή τ ο ρ α θ ε ῖ ο ν Ὅ μ η ρ ο ν.

Ὅ π η δ ὲ ὡ ῖ Α ἰ ο λ ὶ ς Ὅ μ η ρ ο ς, ϗ ο ὔ τ ε Ἴ ω ν, ὅ τ ε Δ ω ρ ι ε ὺ ς, τ ο ῖ ς τ ε ε ἰ ρ η μ έ ν ο ι ς δ ε δ ή λ ω τ α ί μ ο ι, κ α ὶ ἔ τ ι κ α ὶ τ ο ῖ σ δ ε τ ε κ μ α ί ρ ε α θ α ι π α ρ έ χ ε ι· α ὕ δ ε α π ο ι η τ ὼ τ η λ ι κ ο ῦ τ ο ν ε ἰ κ ὸ ς ὄ ν τ α τ ῶ ν ν ο μ ί μ ω ν τ ῶ ν ὧ δ ὰ τ ο ῖ ς α ὐ θ ά δ ε σ ι π ο ι ο ῦ σ τ α ε ἰ ς τ ὸ π ο ί η σ ι ν, ἥ ᾧ σ ι τ ὰ κ ά λ λ ι σ τ α ἄ ε ι δ ε ι ν ὰ π ο ι ή ε ι ε ν, ἢ τ ὰ ἑ ῶ υ τ ῆ ς, π ά τ ρ ι α ἐ ό ν τ α. ἤ δ η τ ο ί ν υ ν ὃ ν τ ὸ ν ἐ ν θ έ ν δ ε α ὖ σ ι τ ῶ ν ἐ π ε ώ ν ἀ κ ο ύ ο ν τ ε ς κ ε ι σ θ ε. ἱ ε ρ ο π ο ι ῶ ν γ ὰ ρ ἢ τ ὸ ν κ α τ ὰ τ ῆ σ δ ε ὰ ξ ε ι δ ρ ὸ ν ἐ π ο ί η σ ε ν, ἢ τ ὸ ν ἑ ῶ υ τ ῆ ς π α τ ρ ί δ α π ε ρ σ ή κ υ σ α ν. λ έ γ ε ι γ ὰ ρ ὧ δ ε,

Αὖ ἔ ρ υ σ α ν μ ὺ ν π ε ζ ᾶ τ α κ α ὶ ἔ σ φ α ξ α ν κ α ὶ ἔ δ ε ι ρ ε α ν, Μ η ρ ο ύ ς τ ᾽ ἔ ξ ε π α μ ο ν, κ α π ά τ ε κ ν ί σ ο ῃ ἐ κ ά λ υ ψ α ν, Δ ί π τ υ χ α π ο ι ή σ α ν τ ε ς, ἐ π ᾽ α ὐ τ ῶ ν δ ᾽ ὠ μ ο λ έ τ η σ α ν.

ἐ ν τ ο ύ τ ο ι ς γ ὰ ρ ὀ σ φ ύ ο ς ὁ δ ὲ ν ε ἴ ρ η τ α ι, ἢ ἐ ς τ ὰ ἱ ε ρ ὰ χ ρ έ ο ν τ α ι· μ ο ν ώ τ α τ ο ν γ ὰ ρ τ ῶ ν Ἑ λ λ ή ν ω ν ὃ Α ἰ ο λ ι κ ὸ ν ἔ θ ο ς ο ὐ κ ἀ φ ί ε ι ἐ σ φ ώ. δ ή λ ο ῖ δ ὲ κ α ὶ ἐ ν τ ο ῖ σ δ ε τ ο ῖ ς ἔ π ε σ ι ν ὅ τ ι Α ἰ ο λ ὺ ς ὢ ν, τ ο ῖ ς ν ό μ ο ι ς τ ο ῖ ς τ ο ύ τ ω ν ἐ χ ρ ᾶ τ ο,

Κ α ῖ ε δ ᾽ ὅ π ᾳ σ χ ί ζ η ς ὀ γ έ ρ ω ν, ὅ π ᾳ δ ᾽ ἀ ί σ σ ο ν τ α ο ἶ ν ο ν Λ ε ί β ε· ν έ ο ι δ ὲ π α ρ ᾽ α ὐ δ ὸ ν ἔ χ ο ν τ ε μ π ύ β ο λ α χ ε ρ σ ί ν.

Α ἰ ο λ έ ε ς γ ὰ ρ μ ό ν ο ι τ ὰ σ π λ ά γ χ ν α ὅ π ᾳ π έ ν τ ε ὀ β ε λ ῶ ν ὀ π τ ῶ σ ι ν, ο ἱ δ ὲ ἄ λ λ ο ι Ἕ λ λ η ε ς ὅ π ᾳ τ ε ι ῶ ν. κ α ὶ γ ὰ ρ ὀ ν ο μ ά ζ ο υ σ ι ν ο ἱ Α ἰ ο λ ε ῖ ς τ ὰ π έ ν τ ε, π έ μ π ε. Τ ὰ μ ὲ ν ὧ ν ὠ π ὸ τ ῆ ς ἡ λ ι κ ί η ς τ ῆ ς Ὁ μ ή ρ ο υ, ϗ τ ῶ ν δ ὴ ἄ ν τ ι ς ὅ π ᾳ σ κ ε π τ ό μ ε ν ο ς, ἀ κ ε ι β ῶ ς κ α ὶ ὀ ρ θ ῶ ς λ ε γ ί ζ ο ι τ ο. Ἀ π ὸ γ ὰ ρ τ ῆ ς ε ἰ ς Ἴ λ ι ο ν σ τ ρ α τ ε ί α ς, ἣ ν Ἀ γ α μ έ μ ν ο ν ά τ ε κ α ὶ Μ ε ν έ λ α ο ς ἤ γ ε ι ρ α ν, ἔ τ ε σ ι ν ὕ σ τ ε ρ ο ν ἑ κ α τ ὸ ν κ α ὶ τ ε ι ά κ ο ν τ α Λ έ σ β ο ς ᾠ κ ί σ θ η κ α τ ὰ π ό λ ε ι ς, π ρ ό τ ε ρ ο ν ἐ ο ῦ σ α ἄ π τ ο λ ι ς. μ ε τ ὰ δ ὲ Λ έ σ β ο ν ᾠ κ ι σ μ έ ν η ν ἔ τ ε σ ι ν ὕ σ τ ε ρ ο ν ε ἴ κ ο σ ι Κ ύ μ η ἡ Α ἰ ο λ ι ῶ τ ι ς κ α ὶ Φ ρ ι κ ω ν ὶ ς κ α λ ε ο μ έ ν η ᾠ κ ί σ θ η. μ ε τ ὰ δ ὲ Κ ύ μ η ν, ὀ κ τ ω κ α ὶ δ έ κ α ἔ τ ε σ ι ν ὕ σ τ ε ρ ο ν Σ μ ύ ρ ν α ν ὑ π ὸ τ ῶ ν Κ υ μ α ί ω ν κ α τ ῳ κ ί σ θ η. κ α ὶ ὁ ὗ τ ο ς γ ί ν ε τ α ι Ὅ μ η ρ ο ς. ἀ φ ᾽ οὗ

Fortia diuinis heroum ornauit, Homerum.

Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Dorienſis, partim è iam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his coniecturis deprehenditur. Siquidem poetam tantum, qui hominũ peculiares mores in ſuam poeſin trãsferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios cõmemoraſſe. Iam vero carmina eius expendentes, indidem pronunciabitis. nam quum ſacrificii ritum huiuſmodi quendam referat, aut ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitauit, aut quod cum patriis inſtitutis conueniret. Sic enim inquit,

Protractas iugulant pecudes, & tergora coſtis
Diripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
In partesque ſecant geminas: tum pinguia nidor
Viſcera nube tegit denſa.

In his verſibus de iliis nulla mentio, quibus in ſacrificiis tamen vtebantur ceteri, præter vnam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque verſibus quod Æolius exiſtens, ſuæ gentis ritibus vſus ſit,

--- tum ſegmina carnium
Ipſe focis multo crepitantibus admouet igni
Cruda ſenex, & vina ſuper nigrantia fundit:
Quem verubus quinis iuuenes onerata tenentes
Brachia circumſtant.

Æoles enim ſoli inteſtina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πέμπε dicunt Æoles pro πέντε, *id eſt, quinque.* Atq; hæc ſane de genere, vita interituque Homeri à nobis relata ſint. Ceterum ætatem Homeri, ſiquis diligenter rectequeratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorſus haberet ciuitatem. Poſt Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti, in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus.

ἀφ' ἧς ὁ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ξεύξαντος τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι ὃν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθήνησι. τῶν δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξήκοντα ἕκτοῖς.

Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti vigintiduo ad Xerxis vsq; in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EVropam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenien-sium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Troianum bellum annis extitit Homerus.

de homeri tempore vide

ΤΕΛΟΣ

τῶν κατὰ Μυσῶν Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσέος, καὶ ἐξηγήσιος τῆς περὶ Ὁμήρου.

APPEN-

APPENDIX

AD HERODOTVM,

De Legibus & Institutis tam Persicis quam Ægyptiacis.

Vtea ex diuersis auctoribus ab H. STEPHANO *fuit adiecta.*

DE PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS, EX DIVERSIS historicis.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

EX XENOPHONTE, *Pædiæ Cyri libro* I.

ΕΚ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κύρου βιβλίῳ α'.

PRIMA his legibus cura à bono publico videtur initium sumere Haud enim incipiunt itidem vt aliæ plurimæ ciuitates, quæ parentibus permittentes pro voluntate filios educare, & ætate prouectioribus pro arbitrio vitam agere, eis iubent ne furentur, ne rapiant, ne in *alienas* ædes ingrediantur vi, ne iniuste percutiant quenquã, ne adulterium patrent, ne [1] principis imperium detrectent, reliquaque huiusmodi eodem pacto. quod siquid horum transgressus quis fuerit, pœnam in eum statuerunt. At Persarum leges anticipantes, *maxime* curant ne initio tales sint ciues vt cuiusquam vel improbitatis vel turpitudinis desiderio capiantur.

Curant autem illud hoc pacto. Est illis forum quod vocatur liberum, vbi & regiæ, & alia sunt palatia. Hinc & venalia, & circumforanei, & horum clamores atque ineptiæ in alium locum reiecta sunt, ne horum turba compositis eorum moribus qui institutionem adepti sunt, misceatur. Est autem forum circa palatia distributum in partes quatuor quarum vna est puerorum, altera puberum, [2] tertia virorum, qui perfectam ætatẽ iam agũt:

ΟΥΤΟΙ δὴ διδάσκουσιν οἱ νόμοι ἀρχεσθαι τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ὅτι μελήσει. οὐ γὰρ ὁμοίως τοῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις, ἀφέσασαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐλεῖν τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι ἐᾶσαι, ὅπόταν τύπτωσιν αὐλοῦς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παρεέναι, μὴ παίειν ὃν πρόσταττουσιν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπαθῆ ἄρχοντι, καὶ πάλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἢν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐλοῦς ἐπιτίθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, προσλαβόντες ὅτι μέλονται ὅπως ἂν ἀρχικὼ μὴ τοιοῦτοι ὦσιν οἵους τοὺς πολίτας ὧν δεῖ πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι.

Alias lect. vide in meis annot.

ζημίαν ἐπέθεσαν.

Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε· ἔστιν αὐλοῦ ἐλεύθερα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τε βασίλεια καὶ τὰ δημόσια δικαστήρια πεποίηται· ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὠνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπαθερκελίαι ἀπελήλανται εἰς δεῦρον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἡ περὶ τὰ δικαστήρια εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν,

1 Magistratus imp. 2 Tertia eorum qui virilem ætatem attigerunt. *Vel*, eorum qui matura sunt ætate. *Sic paulo post.*

ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ τεττεσκαιδέκατα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς ἓξ ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ὡς ἂν ἑκάστῳ σχολὴ ᾖ· πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται πρὸς τὰ ὅπλα, σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων. οὗτοι δὲ οὔτε ὀπτῶσιν, ὡς μὴ προῤῥηθῇ παρεῖναι· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν. ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ δήρηνται) καὶ ὅπως μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων *ἡρημένοι] εἶεν οἱ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους,* ἂν] ἀποδείκνυσθαι· ὅπως δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ ἂν ἄνδρες τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ὅπως δ' αὖ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἵ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοῖς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μελίστης ἀρχῆς. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ἡρημένοι οἳ προστατοῦσιν ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν.

Αἱ δὲ ἑκάστης ἡλικίας προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα· ὡς μᾶλλον δῆλον ᾖ ὅτι μελέτην ἢ ὅτι μέλουσιν αὐτοῖς ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, ἀφάρτους, μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ὅτι τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μανθάνοντες. οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν ἀφαιτέλουσι τὸ πλεῖστον *μέρος] τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται· κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας φανείσκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἂν ἄφθροι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μᾶλλον ἢ *Lege vel λισα, δικάζονται ὃ'* οὐχ ἥκιστα, ἀλλ' ἐπιείκειας· καὶ ὃν *scribo in m. ann.) vel ἤ-* ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀπο- *κισα, neutra* διδόντα δ', τοῦτον ἰσχυρῶς κολάζουσι καὶ τοῦτον *part. præ-* ἔχειν, καὶ παρὰ γονέως καὶ παιδὸς καὶ φίλου. ἔστε- *fixa.* θαι δ' δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ αἰσχύντια.

quarta vero eorum qui ſunt emeriti. Legeque cautum eſt vt horum ſinguli locis ſuis adſint: pueri, quumprimum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: ſeniores vero, quum per ocium cuique licuerit, exceptis conſtitutis diebus, quibus adſint neceſſe eſt. At [1] adoleſcentes cubant etiam in palatiis [2] cum gymnicis armis: exceptis maritis, qui ne requiruntur quidem, niſi antea iuſſi adeſſe fuerint. At neque honeſtum *ducitur* ſæpius abeſſe. Et præſunt cuique harum partium duodecim principes. nam in duodecim tribus Perſæ diſtributi ſunt. Ii vero pueris præſunt qui *ſelecti* ex ſenioribus eos videantur reddituri quàoptimos: [3] adoleſcentibus autem, ex abſolutæ ætatis viris illi qui perquam optimos eos exiſtimentur effecturi. At ipſis abſolutæ ætatis viris ii *ſunt præfecti*, quorum illi inſtitutione cenſeantur quę conſtituta ſunt & à magiſtratu maximo imperata, maxime præſtituri. Electi etiam ſunt præſides ſeniorum: qui præſunt, quo hi quoque ſuo fungantur officio.

Quæ autem cuiq; ætati imperantur faciunda, enarrabimus, quo dilucidius fiat [4] diligentiamne adhibeant vt ciues ſint quamoptimi. Pueri igitur ventitantes ad ſcholas, iuſtitiæ diſcendæ dant operam, aiuntque ita illos huic rei ſtudere quemadmodum apud nos qui *eunt* ad litteras perdiſcendas. Eorum autem magiſtri magnam diei partem conſumunt in eorum diſceptationibus iudicandis. Habent enim pueri quoque inter ſeſe, quemadmodum viri, accuſationes & de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude, & de maledicentia, & de aliis *criminibus*, vt & par eſt. Quos autẽ norint horum aliquid deliquiſſe, eos plectunt. In illos item animaduertunt quos minus iure accuſantes inuenerint. [5] Ac iudicia de illo etiã crimine exercent, quod eſt quidẽ in cauſſa cur homines mutuo ſe odio quammaxime infectentur, ſed tamen ita vt ne minimum quidem iudicium de eo exerceant: nimirum de ingratitudine. ac quęcunq; cognominis poſſe referre gratiam, nec referre, in hunc ſeuerriſſime animaduertunt: quippe qui arbitrantur, eos qui ſint ingrati, & deos maiorem in modũ negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinẽ vero potiſſimũ impudentia ſequitur.

1 Ephebi. *ſiue*, puberes, *vt paulo ante vertit.* 2 Cum armis quibus exercentur. 3 Ephebis (vel puberibus) ex maturæ ætatis viris. 4 *Legit* εἰ ἐπιμ. *ac* ἢ ἐπιμέλονται *ſignificat*, Qualem diligentiam adhibeant. 5 *Huius loci ſenſum inuerterat Philelphus.*

etenim hæc ad omnem turpitudinem maxima eſt dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad quam diſcendam eis plurimum conducit quod vident ſenes ipſos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magiſtratibus. Multum quoque huic rei conducit quod ſeniores magno ſtudio parere magiſtratibus intuẽtur. Eoſdem inſuper docent vt & cibi & potus continentiam ſeruent: ad quos illos admodũ adiuuat quòd ante oculos habẽt, ſeniores non prius abire ventris *implendi* gratia, quam præſides permiſerint: quodque non apud matrem veſcuntur pueri, ſed apud magiſtrũ, quando præſides ſignificarint: feruntque domo pro cibo panem, pro obſonio naſturtium, ad potum vero, ſiquis ſitiat, capedinẽ, vt ex flumine aquam hauriant. Ad hæc etiam diſcunt ſagittandi & iaculandi artem. Atque ad ſextum vſque & ſeptimumdecimum ætatis annum hæc agunt pueri.

Dein vero in [1] puberũ numerum exeunt: horum autem puberum talis eſt vita. Decem enim annos poſtquam pueritiam egreſſi fuerint, cubant (vt antea diximus) ad palatia, idque tum cuſtodiendæ vrbis gratia, [2] tum ob temperantiæ ſtudium. Videtur enim huic ætati maiorem in modum diligentia opus eſſe. Præſtant etiam interdiu præfectis ſuam operam, ſicui eis vſui ſint pro republica. Et quum oportuerit, manent omnes ad palatia. Quũ vero ad venationem rex exierit (id quod perſæpe agit in menſe) relinquit cuſtodiæ dimidiũ. Habeant autem exeuntes oportet arcus, & iuxta pharetrã, in vagina [3] mucronem, aut ſecurim, præterea cratem, & [4] pila duo: vt & alterum emittant, & altero, ſi opus fuerit, cominus vtantur. Ob hanc autem rem publice dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello ſe ducẽ eis præſtat, & ipſe tum venatur, tum vt alii venentur diligentiã adhibet, quod hæc eis veriſſima videtur meditatio rerum bellicarum. Etenim diluculo aſſuefacit ſurgere, frigoraque & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & curſus. Neceſſarium etiam eſt ſagitta beſtiam ferire ac iaculo petere, vbicunque occurrerit. Quinetiam animum acui ſæpe neceſſe eſt in venatione, vbi ferox aliqua beſtia contra ſeſe

Nota venationem eſſe speciem belli quandam præſtare.

Verſ. vlt. quidam libri ἀφθέας· *quidã* ἀφάλ- *πας, ſed ἄφ- θους alii multi loci comprobant.*

1 *Vel*, epheborum. *Phil. ita*, Dein vero vbi adoleſcentiam exceſſerunt, ita rurſus degunt. 2 Tum vt temperantiæ ſtudeant. *Vel*, vt temperantiam exerceant. 3 *Vide quod annotatum eſt in paginam 579 de hac voce.* 4 *Vel*, haſtas duas: vt & alteram em. & altera, ſi opus ſ.

αὐτὰς ἦναι. παίειν μὲν γὰρ δεῖ ὃ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ ὃ ὄπισθεν φέρεται μόνον. ὥστε οὐ ῥᾴδιον δύρειν τί ἐν τῇ θήρᾳ ἅπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παθόντων. ἐξέρχονται δὲ ὅπου τῷ θήρᾳ, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μέν, ὡς ὃ εἰκός, τῶν παίδων, ἄλλα δὲ ὅμοιον. καὶ θηρῶντες μέν, οὐκ ἄν ἀριστήσαιεν· ἕως δέ τι δεῖ πονήσαντες, τῷ ὑστεραίᾳ αὖ θηρῶν μέχρι δείπνου. καὶ μίαν ἄμφω [ταύτας] ταῖς ἡμέραις λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας ὄντων δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα· ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δέηται, δυνῶνται τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῖς ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι ὄ, τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μή, ὃ κατέλαμον. εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κατάλαμον μόνον ἔχωσιν ὅπου τῶν σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμενάτω πῶς μὲν ἡδὺ μάζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν· αἱ δ' ἂν μένουσαι φυλαὶ ἀσκητεύσωσι μελετῶσαι τὰ τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ πολεμεῖν καὶ ἀνθιστάναι· καὶ ἀσκωνιζόμενοι πολλὰ πρὸς ἀλλήλους ἀσκοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι πύκτων ἀγῶνες, καὶ ἄθλα προτίθεται. οἱ δ' αὖ τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὧν δαιμονέστατοι καὶ αὖ εἰκότατοι καὶ ὁπισόπατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται, καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον ὃν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσους αὐτοὶ παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. ζῶσι δὲ τοῖς μάλιστα τῶν ἐφήβων αἱ ἀσκαί, ἵν' ὅτι ἥκιστα φρουρῆσαι δέηται, ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν, ἢ ἁπλῶς ὅτι ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν.

Lege, aut saltem intellige, τὰ δὲ τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη

Ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη ἀσκητεύσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ὑπὸ τῶν ἐφήβων, οὗτοι καὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἀσκοῦσιν ὧδε. πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι ἥν τι δέῃ πρὸς ἅπαν ἔργον· φρονιώτατοι δὲ ἡγοῦνται εἶναι, ὅταν ὡς κράτιστα ἐπιτάττωσι τοῖς ἄρχουσιν. ἐπὶ δὲ τοῖς πόνοις ἐπιμελέστατοι τῶν ἐφήβων εἰσίν. ἐπὶ δὲ τῷ κοινῷ σωφρονέστατοι τῶν νεωτέρων. ἐπὶ δὲ τῷ ἄρχειν ἱκανώτατοι τῶν ἰδιωτῶν. ἐπὶ δὲ τῷ ἐπιστήμονες εἶναι ἄριστοι τῶν ἀμαθεστάτων. ἐπὶ δὲ τῷ ἐπιμελεῖσθαι ἀκριβέστατοι τῶν ἀμελεστάτων. ἐπὶ δὲ τῷ ἐθέλειν ἀεὶ τὰ βέλτιστα ποιεῖν ἐπιτηδειότατοι τῶν ἀπειροτάτων. ἐπὶ δὲ τῷ ἐπιτηδεύειν ἀεὶ τὰ καλὰ ἐπιμελέστατοι τῶν ἀμελεστάτων. ἐπὶ δὲ τῷ ἐθέλειν ἀεὶ τὰ βέλτιστα ποιεῖν ἐπιτηδειότατοι τῶν ἀπειροτάτων. ἐπὶ δὲ τῷ ἐπιτηδεύειν καὶ

obiecerit. Nam & percutere oportet quæ occurrerit, & ab irruente sibi cauere. Quare haud facile in venatione eorum quicquam abesse reperiatur quæ inter bellandum accidunt. Exeuntes autem in venationem, prandium habẽt, & id quidem largius, vt par est, quam pueri, sed alioqui simile. Et donec quidem venantur, non prandent: sed siquid opus fuerit aut feræ ipsius gratia præstolari, aut aliter velint tempus terere in venando, hoc prandio pro cœna vsi, rursũ postridie venãtur ad cœnam vsq; & duos hos dies pro vno supputant, quod vnius diei cibum consumunt. Hoc autẽ faciunt consuescendi gratia, vt, siquid facto opus fuerit etiam in bello, id facere possint. Ac illi quidem qui huius sunt ætatis, obsonium hoc habent quodcunque venati fuerint: sin minus, nasturtio vescuntur. Quod siquis eos existimat aut vesci iniucunde, quum aliud nihil præter[1] nasturtium addunt ad cibum, aut potu minus suaui vti, quum aquam bibunt, reminiscatur quanta cum voluptate maza paneque [2] vescuntur in fame, quamque suaue est bibere aquam in siti. At reliquæ tribus quæ *domo* manentes *in venationem non exeunt*, tum alia exercẽt quæ pueri didicerunt, tum vero sagittãdi & iaculandi artem, & de his inter se assidue certant. Sunt præterea publici horum ludi præmiaq; proposita, in qua autẽ tribu plurimi fuerint peritissimi fortissimiq; ac maxime fideles, horũ laudatur à ciuibus & honoratur non presens rector duntaxat, verumetiã illi qui eos in pueritia erudierunt. Et his adolescentibus vtuntur magistratus,[3] sicubi præsidio opus fuerit, vel ad maleficia inquirenda, vel ad insequendos latrones, vel ad alia agenda quæcunque aut virium aut velocitatis sunt opera. Ab adolescentibus ephebis igitur hæc geruntur.

Sed vbi annos decem absoluerint, euadunt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autem ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum adolescentes præsto sunt magistratibus, vt, siquid pro republica opus fuerit, se vtantur iis in rebus quæ prudentiam vireſque requirunt. Quod si militiæ danda sit opera, qui ita

1 *Cicero interpretatur rectius,* Nasturtium adhibent ad panem. 2 Vescitur quis inf. 3 Siquid custodia opus habeat,

qui ita sunt instituti, arcubus & pilis amplius non vtuntur, sed ensibus & armis quibus cominus pugnant, feruntq; thoraca circa pectora, & in manu sinistra cratem, qualem habentes pinguntur Persæ: in manu autem dextera[1] gladium aut mucronem. Et ex huiusmodi viris magistratus omnes constituuntur, exceptis puerorum magistris.

At posteaquam annos quinque vigintique complerint, agentes hi ætatis annum aliquanto amplius quam quinquagesimum (illorum iam ætatem ingressi qui & sunt & vocantur seniores) non etiam in militiam eunt extra solum patrium, sed manentes domi iudicant omnes causſas & publicas & priuatas. Iudicant etiam hi [2] causſam mortis, iidemque legunt omnes magistratus. Quod siquis aut in[3] adolescentibus aut in viris deliquerit quippiam contra leges, deferunt eum singuli tribuni, & ex aliis qui voluerit. Quem seniores vbi audierint, ordine mouent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia.

Verum vt omnis Persarum respub. clarius pateat, repetemus paulo altius. nũc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Persæ dicuntur esse circiter centum viginti millia hominum. Horum nemo lege excluditur à dignitatibus atque magistratibus: sed licet omnibus Persis mittere filios ad publicas iustitiæ scholas. Verum qui possunt[4] filios per ocium alere, eos mittũt ad scholas: quibus vero *alendi* non est facultas, nequaquam mittunt. Qui autẽ fuerint apud publicos magistros instituti, licet iis inter[5] adolescentes eius ætatis opera exercere, aliis vero non licet. Qui rursus legitima inter adolescentes absoluerint, possunt hi inter viros versari, magistratuumque participes atque honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adolescentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At hi rursus qui inter perfectæ ætatis viros sine reprehensione se gesserint, fiunt ex ordine seniorum. Et ita seniores hi constituuntur qui per omne honestatis genus vitam egerint. Et hæc est viuendi institutio, qua vtentes, optimos viros se fore existimant. Quin hoc etiam tempore testimonium durat tum moderati eorum victus, tum etiã

1 Vertit *μάχαιραν gladium*, & *κοπίδα mucronem*. Κοπίδας (inquit Curtius) vocant gladios leuiter curuatos, falcibus similes, queis appetebant belluarum manus. 2 De causſis capitalibus, 3 Puberibus. *Gr.* ephebis. 4 Filios ociantes alere. *vel*, in ocio. 5 Puberes. *Gr.* ephebos. *Sic in sequent.*

ἐκπονεῖσθαι τὸν δίαιταν. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔστι καὶ νῦν ὅστις Πέρσαις καὶ ὀπτᾶσθαι καὶ ἀπομύττεσθαι, καὶ φύσης μεστοῖς φαίνεσθαι. αἰσχρὸν δ' ἔστι καὶ ἱόντα που φανερὸν γίγνεσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν ἡδύνατο ποιεῖν εἰ μὴ καὶ σκίτῃ μετεῖχε ἐλαφρῷ, καὶ ὀλίγον ἐκπονοῦντες ἀπήλισκον, ὥστε ἄλλῃ τοι ἀποχωρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ καὶ πρώτων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.

laboribus coniuncti. Nam nunc quoque turpe est apud Persas & spuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe item ducitur siquis conspiciatur quoquam ire aut meiendi, aut cuiusquam huiusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto possent nisi & victu modico vterentur, & humiditatem per laborem consumerēt, ita vt ea alio quopiam secederet. Hæc igitur de Persis omnibus dicere possumus.

Vide & locum ex huius operis libro V, in illis quæ sequuntur ea quæ è libro VIII petita sunt.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ Παιδείας η'.

ΤΟΙΓΑΡΟΥΝ τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ὅτι ταῖς θύραις πολλὰ μὲν τῶν χειρόνων ὑπαξίαν, καὶ εἰκόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴν δὲ αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον χραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι. ἀλλὰ ἰσῶν δὴ αὐτοὺς ἡγήσω τῷ ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ὅτι θύραις δίηγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ὅτι θήραν ἔζήτουν οἷς ἦν ἄσκεπτα ταῦτα φέρειν χειρῶν· ἵνα τῶν ἡγεμόνιος καὶ ὅλως ἀρίστων ἀσκησιν πολεμικῶν εἴη, καὶ ἱππικῆς ἡ ἀληθεστάτων. καὶ γὰρ ἐπόχοις ἐν πολυποδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, διὰ τὸ θηρίοις φεύγουσιν ἐφίπτασθαι ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, διά τε τὸ λαμβάνειν φιλοτιμίαν καὶ ὀπτυμίαν. καὶ τὲ ἐγκράτειαν ἡ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ καύματα καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσείδιζε τοὺς ἡνιόχους. καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. οἶδα μὲν οὖν οὐκ ὤετο προσήκειν οὐδενὶ ἀρχῆς ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι οὕτως ἀσκῶν τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὲ ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. καὶ γὰρ ὅτι θήραν μὲν ἀγρίων ἐζήτουν, ὁπότε μὴ μένειν οἷοί τε καὶ ἀνάγκη εἴη· αὐτὸς δ' ἂν ὁπότε δύναιτο εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς προάστειοις θηρία βεφόμενα. καὶ οὔτε αὐτὸς ποτὲ

Apud eundem, Pædiæ VIII.

ERGO Cyrus quum talis esset, fecit vt [1] in foribus multa esset deteriorū modestia cedentium melioribus, multus etiam pudor atque modestia inuicem. Insuper etiam animaduertisses illic neminem neq; iracentem cum clamore, neq; gaudentem risu [2] contumelioso: sed si eos vidisses, vere eos ad normam honestatis viuere dixisses. Res igitur huiusmodi facientes videntesq; degebant [3] in foribus. At bellicæ exercitationis gratia eos ad venationem educebat quibus hæc *militaria* exercenda existimabat: hanc exercitationem rerum bellicarum esse omnino ratus optimā, equestris autem verissimam. Hæc enim maxime reddit ad equitandum in quibuslibet locis aptos, quod insequi oporteat feras fugientes: & hæc item reddit maxime habiles ad efficiendum ab equis quoduis opus, quia cupiditate tenentur *illas* capiundi, & inde etiam honorem affectant. Et hîc etiā maxime [4] familiares assuefaciebat ad cōtinentiam, & ad labores, & frigora, & calores, & famem ac sitim tolerandam. Atque hoc etiam tempore rex ac regis familiares hæc assidue faciunt. Quod igitur existimaret neminem imperare decere qui præstantior subditis non esset, & ex antedictis omnibus patet, & ex eo quod ita suos exercens, multo etiam magis ipse & continentiam & bellicas artes exercitationesque elaborabat. Etenim ad venationem alios educebat, quando aliqua manendi necessitas non esset: quod si etiam necessitas talis accideret, ipse domi venabatur eas feras quæ in viuariis alebantur. Nec vero ipse vnquam

1 In aula sua. *vel*, in regia. 2 *Videtur legisse* ὕβριστικῶ. *Potest etiam reddi*, Neque gaudentem cum risu contumelioso. *vel*, insolente. 3 In aula. *vel*, in regia. 4 Eos qui è sodalitate erant. *vel*, è sodalitio.

πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ἤρειτο, οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε. συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταὐτὸν τὸν θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους. τοιγαροῦν πολὺ μᾶλλον αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δ' οἱ περὶ ἐκεῖνον, ἅτε τὲ ἀεὶ μελέτην. τοῦδ' ἀδείγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρείχετο. τοὺς δ' αὖτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οὓς πινας μάλιστα ὁρῷη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτοις καὶ δωρεὰς καὶ ἀρχὰς καὶ ἕδρας καὶ πάσας τιμὰς ἐγέραιρεν. ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

Καταμανθάνων δ' ὁ Κῦρος δικαίως, ὡς ὁ τοιοῦτος μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἀρχοντας τῶν ἀρχομένων πλεονεκτεῖν (οὐ γὰρ ἐᾷ τὸ βέλτιστον αὐτῶν εἶναι), ἀλλὰ καὶ κατασκευάζειν ὡς πλεῖστα χρήματα αὐτοῖς. τόλμη τε γοῦν εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς κοινωνοὺς ταὐτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι. αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει εἴ τι ἐν τῷ σώματι ἀνδρεῖον ἔχοι, καὶ καλλίστας καὶ μεγίστους ὑποδεικνύουσα τοὺς φορεμάτας. καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν δοκεῖ καὶ ὑποπεπληθυσμένους τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσί. καὶ ὑποκείεσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ποιοῦσι, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί, καὶ ἐντεῦθεν, ὡς δριμυτέροις ὁρῶντο ἢ πέφυκασιν. ἐμελέτησε δὲ καὶ μὴ πτύοντας μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανερὸς εἶναι. μηδὲ μεταστρεφόμενοι ὁπόθεν θέαν μηδενός, ὡς σοβεῖν θαυμάζοντες. πολλὰ δὲ ταῦτα ὤετο φέρειν τι εἰς τὸ δοκεῖν καταφρονητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ὤετο χρῆναι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ τῷ σεμνοῖς ποιεῖσθαι αὐτῶν. οὓς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους οὔτε μελεῖν τῶν ἐλευθερίων πόνων οὐδένα παρῄρμα, ὅτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν. ἐπεμελεῖτο δ' ὅπως μήποτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι * ποτὲ ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. καὶ γὰρ ὁπόταν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἵπποις εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς ἡμέρας τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δ' ἐλευθέρων οὐδενί. καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦλθ' αὐτοῖς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε ὥρα εἴη ἀρίστου, λύειν αὐτοῖς ἐᾷ· αὐτοὺς δέ τι φάσοιέν, ὡς μὴ βλαπτῷεν. ὥστε καὶ οὗτοι αὐτῷ ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ διὰ πόδα σχετλοῖεν.

antequam sudasset cœnam capiebat, nec equis priusquam essent exercitati, pabulum iniiciebat. Quinetiam ad hanc venationem inuitabat sceptriferos suos. Itaque longe ipse in omnibus honestis operibus excellebat, longe etiam præstabant qui circa illum versabātur, ob exercitationem assiduam. Et se quidem in tale exemplum proponebat. Præterea vero alios quoque & muneribus & magistratibus & [1] consessibus & omnibus donabat honoribus, quos maxime intuebatur quæ honesta essent consectari. Itaque multam omnibus iniiciebat æmulationem quo quisq; Cyro optimus videretur.

Insuper *hoc* Cyri nobis videmur animaduertisse quod non hac re solum decere existimabat principes subditis præstare quod iis forent meliores, sed etiam existimabat opus esse vt eos *veluti* præstigiis quibusdam deciperent. Itaque [2] elegit stolam Medicam & ipse ferre, [3] & vt familiares ea induerentur persuasit. Hæc enim visa est ei occultare siquis defectū aliquē haberet in corpore: præterea indutos ea & pulcherrimos & maximos ostendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clam aliquid subiicere possint, quo maiores esse videantur quam sunt. Sinebatque vt oculos suppingerent coloribus, quo pulchrioribus quam essent oculis esse viderentur: & fricarentur, vt melius viderentur colorati quam natura essent. Exercuit eos insuper vt neq; spuerent palam, neq; mucū emitterent: præterea ne ad quicquam spectandum conuerterentur, perinde quasi mirarentur nihil. Omnia vero hæc existimabat aliquid conferre ad hoc vt minus forent subditis contēptui. Quos igitur censebat dignos qui aliis præessēt, per seipsū tales reddidit exercitatione, & imperiū in illos gerendo cū maiestate: quos vero [4] destinabat ad seruiendū, horum neminem incitabat ad exercendos ingenuos labores, neq; vt haberēt arma permittebat: verū curabat vt neq; sine cibo vnquā essent, neq; sine potu, ingenuarū exercitationū gratia. Etenim quando agebant feras in campos equitibus, cibum in venationem his ferre permittebat, liberorum autem nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, vt iumenta. quum item erat prandendi tempus, eos expectabat donec aliquid comedissent, ne esurirent. Itaque hi quoque eum, vt viri optimates, patrem vocabant, quod sui ipsorum haberet curam, vt indubitato semper mancipia forent.

1 Sedibus. *Erant enim aliis aliis honoratiores sedes. vnde alibi* πρωτοκάθεδρον *dicit.* 2 In animum induxit stolā. 3 Et vt sodalitia ea ind. *Vel*, illi inter quos sodalitium erat. 4 Præparabat, *aut* comparabat. *vel*, aptos reddebat.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, περὶ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Apud eundem, circa finem eiusdem libri.

ΟΤΙ μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡς εἰδὴ μὲν πρὸς ἕω τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἑσπέραν δέ, τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δέ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δέ, Αἰθιοπίᾳ. τοσαύτην δὲ οὖσαν μοναρχίαν τῇ Κύρου γνώμῃ ἐκυβερνᾶτο· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵ τε ἀρχόμενοι Κῦρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο· ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, αὐξομένους μὲν αὐτοὺς οἱ παῖδες ἐφασίαζον, ἀθρόοις δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίστατο, πάντα δ' ὅπῃ ὁ χρόνος ἐτρέπετο.

Ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ καὶ τοῖς πάλαι πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὀμόσαντες, ἐμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δόντες, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ μὴ διοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, * οὐδὲ αὖ εἰς αὖθις ὅπῃ τρέποιντο ὥσπερ οὐδὲ νῦν πίστις ἔστιν οὐδὲ εἰς ἔπη, ἐπεὶ ἔγνωσαν ἡ ἀσέβεια αὐτῶν. οὕτως οὐδὲ τότε ὅπῃ τράποιντο οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβάντων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυτούς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν ταῖς κεφαλάς. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλως πίστεσιν ὀξαπατηθέντες ἀπώλοντο. ὥστε λοιπὸν οὐδὲν τῶνδε χείρονες νῦν εἰσί. πρόσθεν μὲν γὰρ εἴπῃ ἄν τις κινδυνεύσειε πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλό τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ ἀπεργάσεσθαι, οὗτοι ἦσαν οἱ πιμπλάμενοι· νῦν δὲ καὶ ἐὼν τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὸν γαμβρὸν καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους πρὸς τὴν Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπών, καὶ τὴν μεγίστην ὅρκων πρὸς αὐτὸν βάς, βασιλεῖ δόξῃ τι συμφέρον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ τὰς μεγίστας τιμὰς γερασάμενοι. ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ὅτι ὁ ἀσεβὴς καὶ ὁ ἄδικον τετολμημένοι εἰσίν. ὁποῖοί τινες γὰρ αὖ οἱ πρεσβύται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῖς ὅτι πολὺ γίγνονται. mumque iusiurandum transgressus, videatur aliquid emolumenti attulisse regi, hi sunt qui maximis præmiis honorãtur. Hæc igitur videntes Asiatici omnes, ad impietatem & iniustitiã versi sunt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiã qui sub ipsis sunt, vtplurimum euadũt.

QVOD pulcherrimum quidem ac maximum regnorum omnium Asiæ, Cyri fuerit regnum, ipsum de se testimoniũ præbet. Terminos enim habuit ad orientem mare rubrũ, ad septẽtriones pontum Euxinum, ad occidentem Cyprum & Ægyptum, ad meridiem Æthiopiam. Id autem imperium quũ tanta esset magnitudine, [1] vna Cyri sententia gubernabatur: qui etiam ipse subditos suos æque ac filios & honorabat & colebat: & Cyrum subditi perinde quasi patrem venerabantur. Vbi autem Cyrus excessit è viuis, continuo ipsi filii inter se dissedere, cõtinuoque vrbes ac gentes defecere, sicque in deterius omnia versa sunt.

Quod autem vera à me narrantur, incipiam à rebus diuinis id docere. Noui enim & regem prius, & eos qui sub rege essent, etiam iis qui vltima scelera perpetrassent, siue iusiurandum iurati essent, inuiolatum præstare, siue dextras dedissent, constantissime [2] obseruare solitos. Quod si tales nõ fuissent, & huiusmodi de se opinionem non præbuissent, ne vnus quidẽ credidisset eis: quẽadmodum nunc nemo amplius credit, posteaquam cognita est eorum impietas: sic neque tunc illi credidissent duces militum qui vna cum Cyro ascenderant. At illi quum priori de iis opinioni credidissent, seipsos in manus eorum tradiderunt, & ad regẽ ducti obtruncati fuerunt. [3] Multi etiam eorũ barbarorũ qui vna militarant, alii alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiam his in rebus nunc sunt deteriores. Antea enim siquis aut periculum subiisset pro rege, aut vrbem gentemve [4] in seruitutem redegisset, aut aliud quicquam præclarum aut vtile ei egisset, hi erant qui in honore habebantur: at nunc, etiam siquis, quemadmodum Leomithres, vxore ac liberis amicorumque fillis obsidibus apud Ægyptium relictis, maxi-

1 *Vel*, Vno Cyri arbitrio gub. 2 Obseruare *quod polliciti essent* sol. 3 *Sequitur ex parte lectionem margini adscriptam. Altera sonat*, Multo etiam quam hi nunc sunt deteriores. 4 In potestatem *eius* redeg. *Vel*, *eius* imperio adiunxisset.

Hinc

Hinc igitur factum est vt omne fas magis contemnant quam antea. Iam vero circa pecunias hoc modo sunt iniquiores. non enim eos solum qui magnis se delictis fecerunt obnoxios, sed eos item qui nihil fecerunt iniuste, comprehensos cogunt nullo iure pecunias soluere. Quo fit vt nihilo illi minus qui videntur esse ditissimi, quam qui multa iniuste admiserunt, in metu sint: adeo vt neque [1] in manus hi ire velint potentiorum, neque audeant se adiungere exercitui regio. Igitur quicunq; bellum cum iis gerat, omnibus licet in regione ipsorum sine pugna versari vtcunq; velint, propter illorum tum impietatem erga deos, tum iniustitiam erga homines. Mentes igitur eorum ita sunt omnino nunc deteriores, quam antiquitus.

Quod autem nec corporum exercitationis curam gerunt, vt antea consuerant, nunc item hoc exponam. Lex enim erat apud eos neque spuere, neq; emungere: (est autem manifestum hæc eos lege sanxisse, nõ quia parcerent corporis humori, sed quod vellẽt per labores ac sudorẽ reddere corpora solidiora.) hoc vero tempore non spuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, sed illud institutũ se laboribus exercendi [2] desiit. Quinetiam antea erat Persis lege cautum comedere semel, quò toto die vterentur & circa res gerẽdas & circa labores: hac vero tẽpestate semel cibum capere adhuc permanet, sed vesci incipientes ab eo tempore quo illi qui summo mane prandent, ad illorum vsque tempus comedere potareque pergunt qui lectum tardissime petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne [3] vrcei importarentur in symposia: quippe qui putabant, si non nimis potarent, minus corpora mentesque labefactari: hac vero tempestate vrceos non importari, adhuc permanet: ac tantum bibunt vt non importent, sed ipsi exportentur, quũ nequeant amplius [4] erecti egredi. Iam vero & ille mos patrius iis erat, vt, dum iter facerent, neque comederent, neque biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc necessaria sunt, palam facerent: nunc autem ab iis abstinere, adhuc perdurat, sed itinera faciunt adeo breuia vt minime sit mirandum quod à rebus necessariis abstineant.

1 *Vel*, in potestatem venire. 2 Nusquam in vsu est. 3 *Vel*, amphoræ *quia vrcei vasa sunt aquaria potius quam vinaria.* 4 Erecto corpore. *vel*, recto corpore.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι θήραι τοσοῦτον πρὸς ἀνδρείαν συντείνουσιν ὥστε ἀρχεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥττους τοῦ οἴνου ἐγίγνοντο, ἐκείνοις ὁμοίως οὔτε αὐτοὶ ἐξήεσαν οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵπερ φιλόποιοι ἠγόμενοι καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἵππους ἅμα θηρῶντες, φθονοῦντες αὐτοῖς φίλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν. ἀλλά τοι καὶ πεῖσμα ὃ μὴν παιδεύεσθαι ὅτι ταῖς θήραις, ἐπὶ δραμεῖν· ὃ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἐν ὅπου ἂν ἐπιφαινόμενοι δίδοκιμοῖεν.

Καὶ ὅπου γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἔρχει πρόσθεν ταῖς δίκαις δικαίως δικάζουσιν, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο πρώτιστον αὐτοῖς ἐφαίνετο. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι αὖ πλεῖον διαδιδόασιν. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων οὐκ ἐλάττω δύνανται οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμανθάνομεν, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δ' ἔοικασι ταῦτα διδασκομένοις, ὅπως ὁπλίζοντα κακοποιῶσιν. ὕδατος γοῦν πλείους ἢ ἐκ δέκα ἐτῶν ἀπεθανόσαν, ἔτε διαφθείροντα ὑπὸ φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν ἢ ἐπὶ Κύρου εἰσί. τότε μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ ὀκ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ὀκ Περσῶν καρτερίαν προϊέμενοι ἀπολλύουσιν, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διαφυλάττουσι. σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. ἐκείνοις γὰρ πρέπον μὲν τὰς δύνας οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοῖς πόδας ἐπὶ ταπήτων πιθέσθαι, ὅπως μὴ αἰσθάνηται ὁ δαπεδον, ἀλλ' ὑποείκωσιν αἱ τάπητες. καὶ μὴν τὰ σκεύη τὰ ὅτι τρόπεζαι, ὅσά τε πρόσθεν ὕρνηθ, οὐδὲν αὐτῶν ἀφήρηται, ἀλλά τε ἀεὶ καινὰ ὅπως μηχανῶνται. καὶ ὄψα γε ὡσαύτως. καὶ γὰρ καινοποιοὺς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ὀν μὲν θέρει ὀκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὐδ' αἱ τῶν δένδρων ὕδε αἱ τῶν πέλας σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιάδας ἀξιοῦσι μηχανώμενοι αὐτοῖς παρεῖναι.

Quin & ad venationem quoque toties antea exibant vt pro exercitatione venationes satis essent & ipsis & equis: at vbi Artaxerxes rex, & qui ei erãt familiares, redditi sunt [1] vino inferiores, non amplius eodem modo neque ipsi egrediebantur, neque alios educebant ad venationes: quin potius siqui laboris studiosi atque industrii vna cum suis equitibus venarentur, aperte iis inuidebant, & vt ipsis meliores oderant. Præterea puerorum institutio [2] proforibus adhuc perdurat: sed disciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equestrem pertinent, extincta est, quoniam eo non eunt vbi specimen edendo gloriam consequantur.

Et q̃ pueri quum illic antea lites audirent secundũ ius & æquũ diiudicari, videbantur discere iustitiam, & hoc omnino in contrariũ versum est: quoniã certo vidẽt eos vincere *causſam* vtri plus dederint. Præterea eorũ vim quæ è terra oriuntur, pueri antea discebant, quo vtilibus vterentur, & à pernicios is abstinerent: nunc vero videntur hæc discere quo mala quamplurima perpetrent. Nusquam igitur plures quam illic, neq; moriuntur, neq; interficiũtur venenis.

Quinetiam multo magis indulgent mollibus & delicatis voluptatibus quã Cyri temporibus. Tum enim adhuc disciplina Persica & continentia vtebantur, Medorum vero stola atq; mollitie: sed hoc tempore Persicam constantiam æquo animo vident extingui, at Medorum mollitiem diligenter seruant. Declarare autem volo eorum quoque mollem & delicatam vitam. Illis enim primum nõ satis est si lecti strata mollia habeant, verumetiam lectorum pedes tapetibus superponunt, ne pauimentum renitatur, sed vt tapetes cedãt. Insuper opere pistorio quę conficiebantur ad mensam, & quæcunque reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & noua semper excogitant, & obsonia identidem: etenim sibi compararunt homines qui noua vtriusque harum rerum artificia inueniant. Insuper hyeme non satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manibus chirothecas villosas habent, & digitalia. At vero æstate contenti non sunt neque arborum neque rupium vmbris, sed illis præsto sunt homines qui in his vmbris alias moliantur.

1 *Sonant Gr. verba*, Ita vino dediti vt ei succumberent. 2 In aula adh. perd. *Vel*, in regia.

Iam vero & pocula si quãplurima habeant, hoc ornamento gloriantur: verum si iniustis artibus cõparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim iniustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta. Atque antea patrius eis mos erat [1] ne conspicerentur proficisci pedites, non alius cuiusquam rei gratia, quam vt equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent quam super cubilibus. Non enim ita equitandi curam habent vt molliter sedendi.

In iis vero quæ ad bellum pertinent, annon merito nũc [2] sunt omnino deteriores quam antea? Quibus superiore tempore patrium erat, tum eos qui terram possiderent, ab hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militandum esset, pro regione, stipendiarios esse: nunc vero qui ostiarii sunt, & pistores obsoniorumq; artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensã apponũt, & qui è mensa tollunt, & qui dormitum agunt, & qui à somno excitant, & ornatores qui coloribus eos liniũt infricantque, aliaque decenter componunt: hosce omnes ii qui proceres sunt, equites faciunt, quo sub se stipendium mereant. Multitudo igitur ex his quoque apparet, at nulla eorum ad bellum vtilitas. Hoc etiam patet ex iis quæ vsuueniunt. nam in eorum regione hostes facilius commorantur quam amici. Cyrus enim quum ferentarios amouisset, thoracibus autem & eos & equos armasset, & pilum vnum cuiq; dedisset in manum, cominus pugnam gerebat: sed hoc tempore neque iactu vtuntur amplius, neque congredientes cominus prœliantur. Atque pedites habent quidem ipsi crates & copides & secures (quemadmodum Cyri temporibus) quum sunt pugnaturi, sed cominus congredi ne hi quidem volunt. Nec item falcatis curribus ad id vtũtur amplius ad quod eos Cyrus est fabricatus. Cyrus enim quum aurigas amplificasset honoribus strenuosque reddidisset, habebat qui in armatos impetum facerent. Persæ autem huius temporis quum ne norint quidem eos qui præsunt curribus, censent fore vt inexercitatos similes exercitatos habeant. Et hi prosiliunt quidem, sed priusquam fuerint inter hostes, alii è curribus vltro excidunt, alii exiliunt: quo fit vt

1 Non conspici pedibus iter facientes, non al. 2 *Intell.* dicendi sunt. *vel*, dici possunt.

ἀὖθ ὑπόχωρα γιγνόμενα τὰ ξύμπαντα πολλάκις πλείω κακὰ τοῖς φίλοις, ἢ τοῖς πολεμίοις ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐλοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμικὰ ἔργα ὠφελεῖ, ὑφίενται, καὶ ὄρθιοι ἐπ' αὐλὸν τὸν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίστανται, ὅτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, ὅτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐλοῖς αὐτοῖς ἐχρῶνται· ἀλλὰ καὶ τοῖς τάπιος ἐγνώκασι μετ' Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

ὅτε αὖ ποτε

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεσχόμην ἀπειρηκέναι μοι. φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς καὶ ἀσεβεστέρους περὶ θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους περὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀναιδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν ἢ πρόσθεν ἀποδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις ταύτῃσι ἐμοὶ γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

ἅπερ ὑπεσχόμην ἀπειρηκέναι μοι

φημὶ

καὶ ἀσεβεστέρους

καὶ ἀνοσιωτέρους

καὶ ἀδικωτέρους

καὶ ἀναιδροτέρους

iugales aurigis carentes, pluribus sæpe malis amicos quam hostes afficiant. Quoniam vero ipsi quoque cognoscũt qualia ad bellum adminicula habeant, animo ad id remisso sunt: nemoq; amplius sine Græcis ad bellum se accingit, neque quum inuicem belligerant, neq; quum Græci agunt contra eos exercitum, sed etiam aduersus hosce statuerunt cum Græcis bellum gerere.

Et ego quidem quæ pollicitus sum, ea me præstitisse arbitror. Dico enim, Persas atque Persarum socios, & magis impios aduersus deos, & magis nefarios erga necessarios, & iniustiores erga alios, & ignauiores ad bellum, hoc tempore quam antea redditos fuisse. Quod si quis secus atque ego sentiat, is eorum opera considerãs, ea testimonio suo verba mea comprobare comperiet.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ τῆς αὐτῆς παιδείας ε'.

Apud eundem Xenophontem, in eiusdem Pædiæ libro v.

Ἐπ' οὐδενὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πόματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων οὔτε ὄμμασιν αἰσχρεπλυγεῖται καταφανὴς γίγνεται, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ οὐχὶ παρεῖναι ἅμα ἀφ' αὑτῷ καὶ μὴ ὑπὸ σίτου ὤν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοί, ἅμα ὃ μὴ πράσσεσθαι ὅπῃ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν ὃ δέον, οὕτω καὶ ἐκ ξένοι ὑπὸ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. ὃ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πόρρω αὐλοῦ κωμικὸν καὶ θηριώδες δοκεῖ εἶναι.

Pag. 72, mea edit.

τὸ συϊκὸν

IN nullo enim neq; esculento neque potulento vir Perses, ex iis qui bene instituti sunt, neque oculis commotus appareat,[1] neq; rapina, neq; mente, quo minus eadem prospiciat quæ si in cibo non esset: sed quemadmodum equestres, quoniam in equis non turbantur, possint simul dum equitant & videre & audire & dicere quod sit opus: sic item illi inter epulas existimant oportere & prudentes apparere & moderatos. At moueri esculentis & potulentis, videtur iis esse[2] porcinum admodum & immane.

Vide & quæ hunc locum proxime sequuntur, nec non quæ præcedunt. Sed cum iis quæ hoc loco dicuntur, conferenda sunt quæ supra, pag. videlicet 77, *legisti* de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem, in obsonium vero, nasturtium: ad potum autem, siquis eorum sitiret, vas fictile quod cothona vocabant, vt in id è flumine posset haurire. *Atque his addenda sunt & quæ de puberibus, siue adolescentibus (Græce ephebis) paulo post dicuntur*, quidquid venando ceperint, id eorum obsonium esse: sin nihil ceperint, non aliud obsonium habere quam nasturtium. *Ideo autem conferendi sunt hi loci cum illo libri* V, *vt consideremus quantum prosit à teneris assuescere. Nam temperanter in ipsa etiam senectute viuere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ab eis sumentibus scribat. Tenuis autem victus vestitusque vilis Persarum mentionem facit Xenophon non in iis solum quæ ex eo allata iam fuerunt, sed in hoc etiam libri primi eiusdem operis loco, non procul ab iis quæ deprompta inde habuisti in præcedentibus, per quandam cum molli Medorum vestitu antithesin*, Apud Persas autem qui in patria manent, hoc etiam sæculo & vestimenta sunt viliora, & victus magis est tenuis. *Necnon aliquanto post Cyrus auo suo Astyagi dicit*, Sed longe simplicior apud nos ac rectior est ad se explendum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum eodem studea tis peruenire quo nos, per multos circuitus ac ambages sursum deorsum errantes, vix tandem eo peruenitis quo nos iamdudum veneramus. *Sed hanc Persarum laudem multum minuit iste libri septimi eiusdem operis locus, vbi de Cyro ducitur*, Quum igitur sciret, Persas, qui domi manerent, vitam agere durissimam propter inopiam, & laboriosissimam, tum propter regionis suæ asperitatem, tum quod opus faciendo victum sibi quærunt: hos potissimum existimauit libenter apud se victuros. *Minuit (inquam) hic locus laudem illam, quod regionis*

1 *Id est*, Neque oculis, neque rapacitate, neque mente vllam commotionem præ se ferat, quominus eadem prosp. 2 *Legit* σύϊκὸν (*vt habes in marg.*) *quod & Suidæ illum reddi potest: at* κυϊκὸν *est* caninum. *Vox autem* θηριώδες *quam vertit* immane, *sonat potius hic* ferinum, *vel*, belluinum.

natura

natura ad tenuem illum victum eos adigere dici posit. Sed ex iis quæ alibi scribuntur, conijcere est, institutionem bonam non solum hoc addidisse vt boni consulerent hanc victus tenuitatem, aut saltem hunc moderatum victum (nam & μετρίαν διαιταν dicit) sed etiam effecisse vt vellent & spuendi & mungendi necessitatem à se per labores abigere. *Atque hoc apud illos etiam qui sua ætate essent Persas mansisse, in eo illo primi libri loco testatur. Videndum tamen quomodo cum hoc conuenire loco possit ille libri octaui, vbi scribit, (hoc quoque exemplo ostendens quantum Persæ a suis maioribus degenerassent)* Nam quum antea sancitum esset, *(vel* lege cautum: *nisi &* more receptum *reddi potest)* vt neque spuerent, neque emungerent. (manifestum est autem ipsos non ideo sanxisse vt humori corporis parcerent, sed quod vellent laboribus & sudoribus corpora robusta & velut solida effici) nunc quidem adhuc manet, vt non spuant, nec sese emungant, at se laboribus exercere, nusquam in vsu est. *Quomodo enim Xenophontis etiam sæculo permanebant hæc duo*, non spuere, neque se emungere, *id vero per quod hæc vitabant (quæ alioqui vix posse viuere videntur) vt ipse in illo altero loco scribit, tam abolueral?*

Sed, hanc quæstionem aliis soluendam relinquens, ad eos transeo locos qui contra Persicum luxum, & quidem in regibus nominatim, describunt. Meminisse autem hic oportet horum circa finem libri VIII *verborum, ὁπόσοι πυνθάνονται ὧσι, τοιοῦτοι οἷοί τ' ὦσιν αὐτοὶ ὡς τάχιστα τὸ πολυχίνουται. id est*, QVALES enim fuerint qui *aliis* præsunt, tales sunt plerunq; & illi qui eorum subiecti sunt imperio. *Idem vero & ante Xenophontem dictum fuerat, & post Xenophontem etiam dictum fuit: & quidem a nonnullis etiam qui vocem illam* plerunque *non addiderunt. Magna est autem conuenientia inter illum locum, & istum qui eodem in libro legitur, pagina a principio tertia*, QVVM enim videant homines, eum cui maxime licet insolenter agere, modeste se gerere, tanto magis ii qui sunt inferiores vllam suam insolentiam minime exstare volunt. *Adiungendum etiam quod aliquanto post sequitur, de ipso Cyro*, Et se quidem in tale exemplum proponebat. *Necnon adiiciendus erit hic qui primam eiusdem libri paginam claudit, in mea editione*, ὅταν μὲν ὁ θησεύς βελτ. &c.

Ex oratione de Agesilao.

Ἐκ τῆς εἰς Ἀγησίλαον λόγου.

HABET enim rex Persarum qui totum orbem circumeant, quæritantes potum qui suauis illi sit futurus: & innumeri excogitant cibos quibus suauiter vescatur: at vero Agesilaus, quod labori deditus esset, quidquid aderat iucunde bibebat, & quidquid nactus erat, iucunde edebat. ad somnum autem suauiter capiendum quiuis locus idoneus illi erat. Ac non solum dum hæc faceret lætabatur, sed etiam exultabat quoties consideraret se quidem mediis in voluptatibus versari: at barbarum illum *regem* videret, si quidem absque dolore vellet viuere, oportere ab extremis terræ finibus ea secum trahere quæ delectationem sint allatura.

Τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται, μᾶζ' ὄντες τί ἂν ἡδέως πίοι, μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι. ὅπως γε μὴν καταδαρθοι, οὐδεὶ ἂν εἴποι τις ὅσα μηχανῶνται. Ἀγησίλαος δὲ, ἅτε ὢν φιλόπονος εἰς, πρὸς μὲν τὸ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πρὸς δὲ τὸ συντυχὸν ἡδέως ἤσθιεν. εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. καὶ τοίνυν καὶ μόνον θεασάμενον ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐθυμούμενος ἠγάλλετο ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσοις ταῖς ἀφθονωτάταις ἀπολαύσεσι, τὸν δὲ βάρβαρον ἐώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, σωτελεστέον αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα.

Pag. 390, mea edit.

In eadem oratione proponuntur & alia, in quibus Agesilaus & rex Persarum inter se comparantur: atque hoc inter cetera, quod ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunque erant pretiosissima, apud se congesta habere niteretur: existimans, si maximam vim pecuniarum haberet, fore vt omnia in potestatem suam redigeret: at vero Agesilaus domum suam contra instituerat, ità vt nullo horum indigeret. *Animaduertendum autem, ad hanc auri argentique coacernationem quod attinet, esse & hoc verisimile ad fouendum etiam suum luxum illam congerere conatum esse: quamuis aliam causam afferat. Cæterum cum illis verbis, μυρίοι δ' ἐπιχωνται τί ἂν ἡδέως φάγοι, conferenda hæc quæ habuisti pag.* 584, *ex alio loco* Φιλῶ τὰ πεπόμενα ὅπῃ τεράπεζα, ὅσα τε περιθέουσιν εὔοντος, οὐδὲν αὐτῷ ἀφίπται, ἀλλά τε ἀεὶ κομιδῇ ὀπιμηχανῶνται. Φ δὲ κομιδῇ ἐπιτῖς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηται. *Verum hoc in loco (qui non procul abest à fine libri octaui & vltimi Pædiæ) non tantum de Persarum regibus, sed de vniuersa Persarum gente agitur.*

Hinc ad illum digredior locum vbi contrà studiũ rerum bellicarum, necnon agriculturæ, (& quidẽ hanc præponens) in Persarum rege cõmendat: quum alibi rei militaris studiũ in certo quopiã rege, videlicet Cyro, cõmendasset: & quidẽ venationis exercitio ad res bellicas, & maxime ad artẽ equestrẽ, eos præparari dixisset, vt videre est inter illa quæ è lib. Pæd. 8. *deprompta dedi, p.* 580. *Verum ibi postquã hæc & alia quædã*

eodem pertinentia scripsit, & tandem locum illum his verbis clausit, καὶ πῶ ἐγκεᾶπειαν ᾖ, καὶ πάνυ Ⓒ ψύχη καὶ θάλπη Ⓒ λιμῶν Ⓒ δίαιτος δωάσῃ φέρειν, ὀνταῦθα μάλιστα προσιδίζε τὰς κοινωνίας. *id est,* Atque hic maxime affuefaciebat sodalitia ad continentiam, & ad hoc vt labores necnon frigora & æstus, quinetiam famem & sitim tolerare possent. *Ita (inquam) vita locum illum clausit, adiicit,* Ⓒ νῶν οἱ ὑπὸ βασιλεῖ Ⓒ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα τῶν πολιτῶν τοιαῦτα ποιοῦντες δίκαιοι λέγονται. *id est,* Atque hoc etiam sæculo tum rex, tum qui circa regem sunt, hęc assidue faciunt. *Hæc porro,* οἱ περὶ βασιλέα, *Philelphus vertit* regis familiares. *Quam etiam interpretationem admittere videntur illa verba:* at κοινώνων *appellatio eam minime admittit: quamuis hunc quoque eam tribuat. vertit enim,* Et hic etiam maxime familiares assuefaciebat ad continentiam. *Existimo autem reddi debere hic sicut & alibi* sodalitia, *vel,* eos qui è sodalitiis erant. *De hoc quoque obiter moneo, quod ad locum illum attinet,* Ⓒ τὴ ἐγκεᾶπειαν ᾖ, *& c. afferri & hanc lectionem,* Ⓒ πρὸς ἐγκεᾶπειαν δέ. *Inuenitur autem & hæc,* Ⓒ τὴ ἐγκεᾶπειαν ᾖ, Ⓒ πρὸς πάνυ, Ⓒ ψύχη Ⓒ θάλπη, Ⓒ πρὸς τὸ λιμὸν Ⓒ δίαιτος δωάσθαι φέρειν. *Iccirum ex duabus vnam faciens, subiunxi ita scribendum,* Ⓒ πρὸς ἐγκεᾶπειαν ᾖ, Ⓒ πάνυ . . Ⓒ ψύχη Ⓒ θάλπη, Ⓒ πρὸς τὸ λιμὸν Ⓒ δ. *Alioqui, nostram retinendo scripturam, saltem scribendum esset,* Ⓒ τὴ ψύχη Ⓒ θάλπη Ⓒ λ. Ⓒ δ. δωάσθαι φέρειν. *Ad illum (inquam) locum transeo vbi studium rerum bellicarum & agriculturæ (& quidem huius mentionem prius faciens) commendat. Is autem extat in OEconomico, pag. 482. meæ editionis, vbi Socrates & Critobulus inter se colloquuntur:*

Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις * τέχναις] συμβουλεύεις ὦ Σώκρατες χρῆσθαι; Ἆρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ αἰσχυνώμεθα τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν, ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶ ὑπομελήμασι, χαρτολογεῖν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην, πάντων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς ὑπομελεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, πῶς λέγεις ὦ Σώκρατες, βασιλέα τῶν Περσῶν γεωργίας τὶ σπουδεπιμελεῖσθαι; Ὡς δ' ἂν (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι σπουδεπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἰσχυρῶς ὑπομελεῖσθαι, ὅτι δὲ ὁπόσων περ ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τέλη χέτων ἐκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφὴν ἵππους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γερροφόρους, οἵπινες τῶν τε ἄλλων αὐτοῦ ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ, ἢν πολέμιοι ὁπόσοι ἐπίωσιν, ἀμύνξουσι τῇ χώρᾳ. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει· καὶ τὴν μὲν τροφὴν τοῖς φρουροῖς δίδωσιν ὁ ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασιλεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται, καὶ πόλεις ἅμα σωάγων, πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἵνα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν αὐτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δ' ὅσῳ ἀποικιώτας, ὅτι οἷς πέμπει ὑπισκοπεῖν· καὶ οἱ μὲν ἂν φαίνωνται τῶν φρουράρχων καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν

Quibus igitur *artibus* nobis, Socrates, vtendum censes? Num (inquit Socrates) regem Persarum imitari verebimur? Illum quidē ferunt inter pulcherrima maximeq; necessaria studia agriculturam artemque bellicam ducere, & vtranque diligenter atque studiose [1] curare. Hæc vt audiit Critobulus, Credis, inquit, regi Persarum agriculturam esse curæ? Cui Socrates, [2] Si videamus quid agat, hoc modo fortasse discemus siquid sit ei curæ. Nam conuenit inter nos eum res bellicas strenue curare, & diligenter administrare: quod ex quotquot nationibus tributa accipit, vnicuique præfecto definierit in quot equites, sagittarios, funditores, gerrhophoros, (*id est, scuta & eiusmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & [3] regere possint quibus præsunt, quique si hostes irrumpant, fines tueantur. Præter hos & [4] custodes in arcibus alere consueuit: & custodibus quidem alimentum suggerit huic ab eo muneri præfectus. rex autem per singulos annos omnes præter eos qui custodiunt arces, eo cogens quo vocatur conciliū, recensēt qui stipendia merent, atque alios quos in armis esse iussit. [5] Qui non ita procul à regia distant, ad eos ipse inspectionis causſa proficiscitur: qui longius incolunt, ad eos mittit haud dubiæ fidei viros, qui res sociorum inspiciant. Custodum præfectos, & chiliarchos, (*id est, qui mille viros ducunt*,) & satrapas, si

1 Gr. *συνεπιμελεῖσθαι. id est,* Vna *vel* simul curare. *q. d. Vna cum rei militaris studio agriculturæ quoque studiosum esse.* 2 Hunc in modū dispicientes, ô Cr. fort. animaduertere possimus an aliquam eius quoque curam gerat. 3 *Verbum κρατεῖν cum genitiuo sign.* vincere. *Ac videtur hoc velle,* Qui superiores subditis esse possint, si forte eos rebellare contingat. *Alioqui si huius cum genit. constructionis habenda non esset ratio, κρατεῖν verterem* In officio continere, *vt tam olim admonui.* 4 *vel,* præsidiarios. 5 Et eos quidem qui sunt circa ea loca in quibus habitat, ipsemet inspicit: at procul dissitos fidis hominibus inspiciendos mandat.

imperatum

imperatum sibi militum numerum expleant, atque lectos egregiosque viros equis & armis pulcre instructos exhibeant, & honoribus auget, & donis ingentibus ditat: [1] quos autem magistratus ducesque reperit aut segnes aut auaros, & quæstus auidos, acerbe castigat, & abire magistratu iubet: alios qui res gerant, constituens. Hæc quum faciat, illum sine vlla dubitatione rerum bellicarū studiosum esse arbitramur. Præterea quantam potest regni sui partem percurrens inspicit ipse, ac veluti censor in iudicium morum vocat: quod reliquum est, inspiciunt viri fideles ab eo missi. Porro quos præsides regionem populo frequentem, terram excultam, & arboribus quas vnaquæque fert & fructibus plenam præstare cognoscit, his aliam regionem addit, donis ornat, sedibus honorificis præmii causſa donat: quibus autem videt ociosam incultamq; terram, & hominibus infrequentem, siue istud [2] crudelitate, siue insolentia, siue negligentia factū sit, illos castigat, imperio priuat, & aliis magistratibus constitutis abiicit. Hæc quū gerit, censen' curare eum minus quī terra à cultoribus exercebitur, quam quī tuto à præsidiis custodietur?

EX STRABONIS geographicis libris.

Libro XV.

ITAQVE [3] etiam de moribus Persarum etsi permulti dixerunt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Persæ nec statuas, nec aras erigūt: sacrificant in loco excelso. cœlum esse Iouem putant: colunt & Solem, quē Mithram vocant: item Lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos, & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecationibus, & coronatam hostiam statuunt. Vbi magus, [4] qui sacrificium enarrat, carnes in portiones distribuit, sua quisq; accepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deum nihil velle, præter hostiæ animam: quidā tamen (vt fertur) omenti partem igni imponunt. Præcipue igni & aquæ sacrificant, igni arida ligna imponentes adepto cortice, & aruina superiecta: deinde

Ὃν ἀριθμὸν ὃν τεταγμένον ἔκπλεων ἔχοντες, καὶ τόπους δοκίμους ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτους μὲν τοῖς ἄρχουσι καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξει, καὶ δώρεσι μεγάλοις καταπλουτίζει· οὓς δ' ἂν ἄρχοντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουράρχων, ἢ κακερδαίνοντας, τούτους χαλεπῶς κολάζει, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ὑπομελησόμενος καθίστησι. τῶν μὲν δὴ πολεμικῶν ἔργων χωρὶς ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ἀναμφιλόγως ὑπομελεῖσθαι. ἐπὶ ὁπόσῳ μὲν τὴν χώρας διελαύνων ἐφορᾷ αὐτός, καὶ δοκιμάζει, ὁπόσῳ δὲ μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων πιστοὺς ὑπισκοπεῖται. καὶ οὓς μὲν ἂν αἰσθάνηται τῶν ἀρχόντων σωοικουμένην γε τὴν χώραν παρεχομένους, καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τὴν γῆν, καὶ πλήρη δένδρων τε ὧν ἑκάστη φέρει καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν τὴν ἄλλην προστίθησι, καὶ δώρεας κομψάς, καὶ ἕδρας ἐντίμους γεραίρει· οἷς δ' ἂν ὁρᾷ ἀργόν τε τὴν χώραν οὖσαν καὶ ὀλιγανθρωπον, ἢ ἀφ' ἁλεπότητα, ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτους δὲ κολάζων καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἀρχοντας ἄλλους καθίστησι. ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ὑπομελεῖσθαι ὅπως ἡ γῆ εὖ ἐργάσεται ὑπὸ τῶν κατοικούντων, ἢ ὅπως ἂν φυλάξεται ὑπὸ τῶν φρουρούντων;

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ γεωγραφικῶν.

Ἐν τῷ ιε' βιβλίῳ.

ΔΙΑ τὸ αὐτὰ ἔθη τὰ Περσικὰ, τούτοις, καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ, καὶ ἄλλοις πλείοσι· περὶ ὧν εἰρήκασι μὲν πλείους, τὰ δὲ καίρια καὶ ἡμῖν λεκτέον. Γέρσας πίνειν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, Διὶ οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία· πρῶτοι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν· καὶ Σελήνῃ, καὶ Ἀφροδίτῃ, καὶ πυρ, καὶ γῇ, καὶ ἀνέμοις, καὶ ὕδατι. θύουσι δὲ ἐν καθαρῷ τόπῳ, κατευξάμενοι καὶ δάφνας στεφανωσάμενοι ὑπὸ τιάρας ἐστεμμένου. μελίσαντος δὲ τὸ μάγου τὰ κρέα, ὃν ὑφηγεῖται τῆς ἱερουργίας, ἀπίασι διελόμενοι· τοῖς θεοῖς δὲ δεῖν δοκοῦντες μέρος· τὴν μὲν ψυχὴν φασὶ τὴν ἱερείᾳ δίδοσθαι τῶν θεῶν, μάγῳ δὲ οὐθενός· ὅμως δὲ καὶ τοῦτο ὀλίγα μικρὸν πάσιν, ὡς λέγουσι τινες, ὅτι δὲ πῦρ. ἀγαφερόντων δὲ ὡς πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τὰ μὲν πυρὶ προστιθέντες ξηρὰ ξύλα, τὰ λέπη χωρὶς, πιμελῆ ὑπιπτάζοντες ἄνωθεν· εἶτ'

1 *Illam lect. sequitur quam ex aduerso notaui: at nostram sequendo, ita hunc locum reddo,* At quos præfectos vel negligere eos qui custodibus [*vel* præsidiariis] præsunt, vel quæstum suum facere compererit, de iis graues pœnas sumit, & illis magistratu submotis, alios curatores substituit. 2 Asperitate. *vel,* acerbitate. 3 Ideo instituta Persica his & Medis eadem, necnon aliis compluribus. De c bus dixerunt quidē multi, sed tamen dicenda & nobis quæ in rem sunt. *Vel,* quæ præcipua sunt. 4 *Magum,* Qui sacrificio faciendo præest.

ἢ θηχίαι- ὑφάπτουσιν, ἐλαίῳ καταχέαντες, οὐ φυσῶντες,
τες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες. τὸς δὲ φυσπαίζας, ἢ νεκρὸν ἐ-
Distingue post ὕδατι, & intell. πὶ πῦρ θέντας, ἢ βόλβιτον, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδα-
τῷ δὲ ὕδατι ῥύζαντες, εἰς τὸν σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι
οὕτω θύουσι, μὴ πῦ τὸ πλησίον ὕδατος καθαροῦ αἱμαχθεῖν, ὡς
repetendo hoc verbũ præcedentibus. μιαινομένων· εἶτ' ὀπὶ μυρρίνην ἢ δάφνην ἀμφθέν-
τες τὰ κρέα, ῥάβδοις λεπτοῖς ἐφάπτουσι οἱ μά-
ἢ ἐφάπτουσι γοι, καὶ ἐπᾴδουσιν, ἐπασπενδόντες ἔλαιον ὁμοῦ γά-
λακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐχ ὕ-
δωρ, ἀλλ' εἰς τοὔδαφος· ἐπᾳδὴ δ' ἐστὶν ἁπλᾶς τοιαύτη πολλὰ χεόνων, ῥάβδοισιν μυρικίναις λεπτοῖς σέ-
σμιλλα κατέχοντες. ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γάρ ἐστι τὸ τῶν μάγων φῦλον, οἱ καὶ Πύραιθοι κα-
Ald. Πύρε- θοι λοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά)
σθὲ μαχαίρᾳ θύσαι, ἀλλὰ κορμῷ πυί, ὡς αὐ-
Ald. Πυρα- τόπερ τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ Πυραικῖα, σηκοί τινες
θεῖα, ἀξιόλογοι· ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμὸς, ἐφ' ᾧ πολ-
λὴ τέφρα πόδος καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ μά-
γοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπᾴδουσιν ὥραν σχε-
δόν τι, ἐπὶ τῷ πυρὶ τῷ δέσμιλλον τῶν ῥάβδων ἔ-
χοντες, πᾶρας περικείμενοι πίλους, καὶ δηκύας
ἑκατέρωθεν, μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη καὶ τὰς
παρειάδας. ταῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ
τῶν Ὀμανῶν ἱεροῖς νενόμισται· τούτων δ' ἐστὶ καὶ εἰκών
ξόανον τῆς Ὀμανῶν πομπεύει.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἑωράκαμεν· ἐκεῖνα δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἱστορίαις λέγεται, καὶ τὰ ἐφεξῆς.
εἰς γὰρ ποταμὸν οὔτ' οὐρεῖν, οὔτε πτύειν φασὶ Πέρ-
σαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐμβάλλουσι, οὐδὲ
ἄλλα τῶν δοκιμωτάτων εἰς μυσαρόν· ὅτῳ δ' ἂν
τοῦτον θύσωσι θεῷ, πρόσωπον παρεστῶτες. βασι-
λεύονται δ' ἐκ τῶν ἀπὸ φύσεως· ὁ δ' ἀπειθῶν,
ἀποτμηθεὶς κεφαλὴν καὶ βραχίονα, ῥίπτεται. γα-
μοῦσι δὲ πολλάς, καὶ ἅμα παλλακὰς τρέφουσι πλεί-
ους πολυτεκνίας χάριν. πέμπασι δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς
ἆθλα πολυτεκνίας κατ' ἔτος· τὰ δὲ τρεφόμενα μέ-
χρι τῶν τετάρων ἐτῶν, οὐκ ἄγεται τοῖς φοιβοῦσιν
εἰς ὄψιν. οἱ δὲ γάμοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος ἐπι-
τελοῦνται· παρέρχεται δ' ὀπὶ τὸ θάλαμον
πρὸ φαγὼν μῆλον, ἢ καμήλου μυελὸν, ἄγγος δ' ὕδεν,
τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τεσσάρτου
ἔτους, παιδεύονται τοξεύειν, καὶ ἀκοντίζειν, καὶ ἱππά-
ζεσθαι, καὶ ἀληθεύειν· διδασκάλοις τε λόγων τοῖς σω-
φρονεστάτοις χρῶνται, οἳ καὶ τὸ μυθώδεις πρὸς
τὸ συμ-

de infuso oleo, succendunt,[1] non inspirantes, sed ventilantes: si quis inspirat, aut mortuum quicquam, cœnumve in ignem iniicit, morte punitur. Aquæ sacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, scrobem faciunt: ibiq; hostiam iugulant, cauentes ne quid proximæ aquæ sanguine contingatur: sic enim omnia pollutum iri: postea carnibus myrto lauroue impositis, eas magi gracilibus virgis comburunt: & factis imprecationibus quibusdam, oleum lacte ac melle mixtum inspergunt, nõ in ignem, nec in aquam, sed in terram. Imprecationes diu faciunt, fasciculum virgarum myricinarum tenuium tenentes. In Cappadocia (etenim maxima est ibi magorum multitudo, qui Pyrethi vocantur, & multa Persicorum deorum templa:) non cultro sed stipite quodam mactant, tanquã malleo verberantes. Sunt & Pyratheia septa quædam ingentia, in quorum medio ara est. In ea magi & cinerem multum & ignem perennem seruant: & eo quotidie ingressi, imprecationes faciunt, per horam ante ignem virgarum fasciculum tenentes, pileis infulis velati ex vtraque parte dependẽtibus, adeo vt vittæ labia contegant ac malas.[2] Hæc in Anaitidis & Omani delubris fiunt. Nam & horum ibi delubra sunt, & Omani statua in pompa ducitur.

Ista nos vidimus: quę sequuntur, historici memoriæ mandauerunt. In fluuium Persæ nõ immeiunt, nec lauant, nec abluuntur, nec cadauer iniiciunt, nec alia quæ immunda esse videantur. Cuicunque deo sacrificent, primum igni imprecationes faciunt. Reges habent ex eadẽ stirpe. Quinon paruerit, capite & brachio amputato proiicitur.[3] Ducunt vxores complures: & multas pellices alunt, multiplicandæ sobolis gratia. Reges quotannis præmia proponunt iis qui plures filios progenuerint, pueri ante quartum annum in patris conspectum non veniunt. Nuptiæ in initio veris æquinoctii celebrantur: sponsus in thalamum venit, comesto prius malo vel cameli medulla, præter id nihil eo die. A quinto vsque ad vigesimũ quartum annum discunt sagittare, iaculari, equitare, & in primis vera dicere. Disciplinarum magistris continentissimis vtuntur, qui & fabulas ad vtilita-

1 Non sufflantes, sed ventil. si quis sufflat, aut mort. 2 *Malim*, Eadem autem. *vt pro τῶν τε reponatur τωυτά.* 3 Ducunt vxores multas, simulque pallacas alunt plures *quam* vxores, multipl. *Male autem* pellices *pro pallacis dicit.*

vtilitatem accommodatas intexunt, cũ cantu & sine cantu, deorum & clarorum virorum facta celebrantes. Congregant eos in vnum locum, æris sonitu ante lucem excitatos ad arma aut venationem. Præficiunt quinquagenis aliquem ex regis filiis, aut satrapæ, quem currentem sequi iubent, loco triginta quadragintave stadiorum determinato. Postulant hi etiam orationem de singulis quę illi didicerint: simul & vocem & latus & spiritum exercentes. Quin & aduersus æstum, frigus, imbres, & ad torrentium transitus eos condocefaciunt, vt arma & vestes immadidas seruent. Pascere etiam, & in agro pernoctare docent, & rusticari, & fructibus syluestribus vesci: vt termintho, glandibus, pyris agrestibus. Atque hi Cardaces vocantur, furtis viuentes: nam carda virile ac bellicosum signat. Quotidianus eorum cibus post exercitationẽ est panis durissimus, & nasturtiũ, & salis grana, & carnes assæ vel elixæ, potus aquà. Venantur autẽ pilas & sagittas ab equis mittentes, & fundantes. Vespertina eorum sunt exercitia, arbores serere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & retibus studium impendere artificiose faciundis. Pueri venationem nõ attingunt, sed mos est eam domum referre. Cursus & cæterorum quę in quinquertio exercentur, præmia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cuius igneum fulgorem venerantur, quare id neque mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem, quem ei deferunt. Militant, & ordines ducunt à vigesimo anno vsque ad quinquagesimum & pedites & equites. Forum nõ attingunt, nam nec emunt, nec vendunt. Armantur cetra in rhombi figuram facta: præter pharetram, sagares & secures habent, capiti impositum pileum turritum, pectus thorace squamoso muniunt. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genu tenus. interula candida est, exterior vero vestis florida. Amiculum æstate purpureum vel floridum, hyeme autem floridum: tiaras magorum infulis similes, calceamentum altum ac duplum. [1] Vulgo tunicam duplam gerunt, ad medium vsque crus descendentem: circum caput sindonis cento voluitur. Quisque arcu & funda vtitur. Persæ laute cœnant, integra & mul-

ἢ αἰάγοντες πρὸς φθέγγεσθαι. — Hæc vox αἰάγοντες deest in Ald.

ἢ ἡμέρων & χειμάρρων.

ἢ φασγάνων.

Quidam ex cõiectura scrib. ἢ ἰαὶ ἄνων.

1 At vulgo. *nam hæc* τοῖς ἢ πολλοῖς, *respondent illis*, τοῖς ἡμιμόσι μόν.

χ' σφραγῖδι, πολλὰ καὶ ποικίλα. κόσμος τε λαμπρὸς ἐστὶ φιαλῶν, ἐκπωμάτων τε τῶν ἄλλων, ὥστε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καταλάμπεσθαι. ἐν οἴνῳ τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιότερα τῶν ἐν ὕπνῳ πίνειν δοκούντων. τῶν κατὰ τὰς ὁδοὺς συμβαινόντων πρὸς μὲν γνωρίμους καὶ ἰσοτίμους φιλοῦσι προσιόντας, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις προσβάλλουσι τῷ γνάθῳ, καὶ δέχονται ταύτῃ δὲ φίλημα· οἱ δ' ἔτι ταπεινότεροι προσκυνοῦσι μόνον. ἁπτομένους δὲ χειρῶν προσπλάσσοντες τὰ σώματα· τοὺς δὲ μάγους οὐ ἁπτομένους, ἀλλ' οἰωνοβέτους ἐάσοι. τοῖς δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι νενόμισται.

Al. οἰωνοβότους, vt scribendū est: ante certe οἰωνοθοίνας. χ' πάτριον νενόμισται.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθη. ἔστι δ' ἴσως καὶ ταῦτα τῶν ἐθίμων, ἃ φησὶ Πολύκριτος. ἐν δὲ Σούσοις ἑκάστῳ τῶν βασιλέων ὅπου τῆς ἀρχῆς ἰδία πεποίηται οἴκησιν, καὶ θησαυρούς, καὶ τῶν δοκήσεις ἐν ἐπιτηδείοις φόρων, ὑπομνήματα τῆς οἰκισμίας. προσάπτεσθαι δὲ ἐκ μὲν τῆς θαλάττης ἀργύριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας, ἃ φέρει ἑκάστη χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα, καὶ πρόβατα ἐρέας, ἢ τι τοιοῦτ' ἕτερον, καὶ θρέμματα ὁμοίως. τὸν δὲ Δαρεῖον τάξαντα τοὺς φόρους, Δαρεῖον εἶναι δι' ὃν μακρότερα, καὶ κάλλιστον δυσμῶν, πλὴν τῶν μήκους τῶν βραχιόνων, καὶ τῶν πήχεων· ἀπολείπεσθαι γὰρ καὶ τῶν γονάτων. ὃ δὲ πλεῖστον, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐν καταβολαῖς εἶναι, νομίσματα δὲ οὐ πολλά. πρός τε τὰς δωρεὰς σκεύη καταλισμένα νομίζειν μᾶλλον, καὶ πρὸς χειμερινὰς ἀποδέσεις· ὃ δὲ νόμισμα ὃ πρὸς τὰς χρείας ἀρκοῦν, ἱκανὸν εἶναι. κάπηλον δὲ πάλιν ὃ τοῖς ἀναλώμασι σύμμετρον. τὰ μὲν οὖν ἔθη, σωφρονικὰ τὰ πλείω. ἁβρὰ δὲ ὂν πλοῦτον εἰς τρυφὴν ἐξέπεσον οἱ βασιλεῖς, ὥστε πυρὸν μὲν ἐξ Ἄσσου τῆς Αἰολίδος μετήεσαν, οἶνον δὲ ἐκ Συρίας ὃν Χαλυβώνιον, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ Εὐλαίου, πάντων ἐλαφρότατον, ὥστ' ἐν Ἀττικῇ κοτύλῃ σταθμῷ ἀφολκότερον εἶναι. συνέβη δὲ τοῖς Πέρσαις ἐνδοξοτάτοις γενέσθαι τῶν βαρβάρων, τοῦτο δὲ τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων οὐδένες τῶν τῆς Ἀσίας ἄρξαντων, Ἑλλήνων ἤρξαν· οὐδὲ ἤδεισαν οὐδὲ ἐκεῖνοι τούτους, οὐδὲ οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους· ἀλλ' ὅτι μικρὸν μόνον, ἐκ τῆς πόρρωθεν ἀκοῆς. Ὅμηρος γοῦν οὔτε τῶν Σύρων οὔτε τῶν Μήδων ἄρχων οἶδεν· οὐδὲ γὰρ αὐ Θήβας Αἰγυπτίας ὀνομάζων, καὶ ὂν ἐκεῖ καὶ ὂν ἐν Φοινίκῃ πλοῦτον, ὃν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ Νίνῳ καὶ Ἐκβατάνοις, παρεσιώπησε.

ta & varia apponentes: vestis & poculorum ornatus splendidissimus, auro & argento refulgent. De rebus maximis in vino consultant, eaque decreta ipsi firmiora censent quam quę sobrii faciunt. Si notis & æqualibus in via occurrant, cos osculantur: si humilioribus, genam eis præbent, eaque osculum excipiunt: qui humiliores admodum sunt, duntaxat genu flexo digniores venerantur. Corpora mortuorum humant, prius cera oblinentes. Magos inseperitos auibus edendos dimittunt: hi cum matribus etiam, instituto maiorum coeunt.

Ac Persarum quidem mores sunt huiusmodi: quibus opinor addenda esse, quæ à Polycrito referuntur: sunt autem hæc. Regum cuique Susis inarce domiciliū extat, & thesaurus, & tributorum quæ exegerit tabulæ, administratæ rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentū: ex mediterranea, quæ quæque regio ferat, vt colores, medicamenta, lanam, vel aliud tale, aut pecora. Tributa instituit Darius Longimanus, qui omnium hominum pulcherrimus fuit, dempta brachiorum & cubitorum longitudine, etiam genua contingentium. Maximam auri atque argenti partem in supellectile habent, in nummis perexiguam. Illam enim existimant & ad donandum magis aptam, & ad reponenda adseruandaque in thesauris ceimelia. Nomismatis vero tantum sufficere arbitrantur quantum vsui satis sit, & tantum auri percutiunt, quantum impensis sufficiat. Persarum mores magna ex parte moderati sunt. Ceterum per opulentiam reges in delicias luxumque prolapsi sunt, adeo vt triticum ex Asso Æolia afferri vellent, vinum autem ex Syria, quod Chalybonium dicitur, aquam ex EVlæo, quod ea omnium esset leuissima, vt Articæ heminæ comparata, drachma minus appenderet. Ex omnibus autem barbaris Persis vsu venit, vt notissimi apud Græcos essent, quod nulli Græcis imperauerunt eorū qui Asiam tenuere, præter eos: nec ii Græcos, nec Græci illos antea nouerant, nisi quantum fama percepissent admodum exili. Non enim Homerus Medorum, Syrorūve imperium nouerat: alioqui Ægyptias Thebas, & earum & Phœnicum diuitias nominans, nequaquā Babylonis, Nini & Ecbatanorum opes silentio transmisisset.

Ac primo

Ac primo quidem Græcis Persæ imperauerunt, Lydi vero non toti Asię, sed parti solum cis Halym perexiguæ: idque non diu, sed duntaxat[1] Crœsi & Alyattis. & siquid gloriæ parauerant amiserunt à Persis subacti. Persę Medorum rebus in suam potestatem redactis, statim Lydos subegere: & Græcos qui in Asia erant sibi subditos fecerunt. postmodum in Græciā traiicientes, magnis multisque certaminibus victi sunt. Asiam tamen vsque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus sunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius successor Cambyses filius, à magis sublatus est. Septem vero Persæ qui magos interemerunt, Dario Hydaspis F. imperium tradidere. Eius successores in Narsem desierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfecisset, Darium regem fecit, quanquam è stirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertisset, ipse decem aut vndecim annos regnauit. Postea Asiæ imperium in complures successores & ab eis profectos diuisum, tandem dissipatum est. Permansit annos circiter CCL. Hodie seorsim Persæ suum habent corpus, & reges[2] aliis subditos: ante Macedonibus, nunc Parthis.

Γραῶτοι δὴ Γέρσαι καὶ Ἑλλώνων ἐπῆρξαν· Λυδοὶ δ' ἐπῆρξαν μοῦνοι, ἀλλ' οὔτε ἡ Ἀσίας ὅλης ἐπάρξαντες, ἀλλὰ μέρεος τινὸς μικροῦ, τὸ ἐντὸς Ἅλυος μούνου· καὶ ταῦτ' ἐπ' ὀλίγων χρόνων τῶν κατ' Κροῖσον καὶ Ἀλυάττεω. κρατηθέντες δ' ὑπὸ Περσῶν, εἰ καί τι δόξης ἐν αὐτοῖς, ἀφηρέθησαν τοῦθ' ὑπ' ἐκείνων. Γέρσαι δ' ἀφ' ὧν κατέλυσαν τὰ Μήδων, λύθεις καὶ Λυδῶν ἐκράτησε, καὶ τοὺς πρὶν Ἀσίαι Ἕλληνας ὑπηκόους ἐόντας ὑστερον δὴ καὶ διέβησαν εἰς Ἑλλάδα· καὶ ἡλθόντες πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀγῶσιν, ὁμῶς διετέλεσαν τὴν Ἀσίαν μέχρι τοῦ ἁλόντες τόπων κατέχοντες, ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν. ὁ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσας Κῦρος ἦν· ἐκδεξάμενος δὲ τὸν Καμβύσης ὁ, ὑπὸ τοῦ μάγων κατελύθη. τούτους δ' ἀνελόντες οἱ ἑπτὰ Πέρσαι, Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου παρέδοσαν τὴν ἀρχήν· εἶθ' οἱ ἀπὸ τούτου ἐκδεχόμενοι κατέλυσε εἰς Νάρσην· ὃν ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄνομα τοῦ γένους τὸ βασιλέων. Τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη· εἶτ' εἰς πλείους τοὺς ἐκδεξαμένους καὶ τοὺς ὑπογόνους τούτων μερισθεῖσα ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διελύθη· συνέμενε δ' ὅσον πεντήκοντα ὑπὸ τοῖς Ἀλεξάνδροις ἔτη. ἐπὶ δὲ τῶν ἐκείνους διαδεξαμένων καὶ τούτων ἐγένοντο οἱ Πέρσαι, βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέρους βασιλεῦσι· πρότερον μὲν Μακεδόσι, νῦν δὲ Παρθυαίοις.

Ac primo quidem Græcis Persæ imperauerunt, Lydi vero non toti Asię, sed parti solum cis Halym perexiguæ: idque non diu, sed duntaxat[1] Crœsi & Alyattis. & siquid gloriæ parauerant amiserunt à Persis subacti. Persę Medorum rebus in suam potestatem redactis, statim Lydos subegere: & Græcos qui in Asia erant sibi subditos fecerunt. postmodum in Græciā traiicientes, magnis multisque certaminibus victi sunt. Asiam tamen vsque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus sunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius successor Cambyses filius, à magis sublatus est. Septem vero Persæ qui magos interemerunt, Dario Hydaspis F. imperium tradidere. Eius successores in Narsem desierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfecisset, Darium regem fecit, quanquam è stirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertisset, ipse decem aut vndecim annos regnauit. Postea Asiæ imperium in complures successores & ab eis profectos diuisum, tandem dissipatum est. Permansit annos circiter CCL. Hodie seorsim Persæ suum habent corpus, & reges[2] aliis subditos: ante Macedonibus, nunc Parthis.

EX DINONIS Perſicis.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΝΩΝΟΣ Περσικῶν.

Athenæus Dipnosoph. lib. XII. postquam scripsit, διαβῆναι δ' ὅτι πρῶτοι πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δὲ ἐν Ἐκβατάνοις, &c. (id est, Primi autem omnium hominum Persæ celebres luxu fuerunt: quorum & reges Susis hyemabant, Ecbatanis æstiuabant) subiungit,

INSIGNE vero quod suis capitibus reges Persarum imponebant, ne ipsū quidem voluptate illos frui solitos negat. Conficiebatur enim (vt scribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suauiter autem labyzus olet, & multo quam myrrha est pretiosior. Quū autem & è curru descenderet rex (inquit *Dinon*) nec ille desiliebat, quamuis exigua esset à terra altitudo, neque manibus *eorum qui ipsum* circumstabāt fulciebatur: sed ei semper aurea sella admouebatur, & huic pedes imponens descendebat: ac regiæ sellæ gestator huius rei gratia sequebatur.

Καὶ τὸ θαυμάσιον δὴ ὃ ἐπετίθεντο τῇ κεφαλῇ οἱ Περσῶν βασιλεῖς, οὐδὲ αὐτὸ ἠνείτο τὴν τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκεύαζεθ γὰρ, ὡς φησὶ Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. εὐώδης δ' ἐστὶν ὁ λάβυζος, καὶ πολυτιμότερον τῆς σμύρνης. ὁπότε δὴ καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος καίοι (φησὶ) βασιλεύς, οὔτε καθήλετο, ὀλίγου ὄντος ὑπὸ τὸ γῆ τοῦ ὕψους, ὅτε ἀφ' χειρὸς ἐρεισόμενος· ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐπῆγε, καὶ τούτῳ ὑποβαίνων κατῄει. καὶ ὁ βασιλέως διφροφόρος εἰς τοῦτο εἵπετο.

1 Cr. & Alyattis tempore. *Vel*, sub Crœso & Alyatte. 2 Aliis regibus subd.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, βιβλίῳ ιδ'.

ΔΙΝΩΝ μὲν οὖν ἐν τοῖς Περσικοῖς φησὶν, Παρεπήγνυτο δ' ὅτι τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεὺς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπαρχήν. ξενικῷ δ' οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ ἔφετο δεῖν ὁ ἐξ ἀρχῆς τοῖς βασιλεῦσι χρῆσθαι. ὅθεν καὶ νόμος τις ὕστερον ἐγένετο. εἰσιέναντος γάρ ποτε τῶν εὐνούχων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τερατήμασιν ἰσχάδας Ἀττικὰς, ἐρωτῆσαι ποτε αὐτὸν εἶεν. ἐπεὶ δ' ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ἀγοραστοῖς ἐκέλευεν ὠνεῖσθαι, ὡς αὐτῷ ἐξουσίαν ἔσται λαμβάνειν ὅταν ἐθέλῃ, καὶ μὴ ἀγορεύειν. λέγεται δὲ τὸν εὐνοῦχον τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομνήσῃ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στρατείας.

Ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ Δίνωνος, ἐν τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιγ'.

ΠΑΡΑ δὲ Πέρσαις λύεται ἡ βασίλεια τὸ πλῆθος τῶν παλλακίδων, ἅτε τοῦ ὡς δι' ἀποτίμου ἄρχειν τῆς γαμετῆς τὸν βασιλέα. ἔπι γὰρ τοῦτο τιμῶσι τὸν βασιλίδα (ὡς φησὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ὑπὸ τῶν παλλακίδων θρησκεύεσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτόν.

ΕΚ ΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ τοῦ Κυμαίου.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ δ'.

ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὑπογραφομένων προσκυνητικῶν, Καὶ οἱ λεγόμενοι (φησὶ) τοὺς Περσῶν βασιλεῖς δειπνοποιοῦντες, ἅπαντες λελουμένοι λαμπρῶς εἰσιν, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες· καὶ διατείνουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας, ἕως τὸ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οὓς καὶ ὁρᾶν ἔξεστι πολυτὶ τῶν βουλομένων· οἱ δ' ἔσω μετὰ βασιλέως. καὶ ὅταν δ' αὐτοῖς συνδειπνῶσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο καθ' αὑτοὺς ἀλλήλων. ἐν ᾧ μὲν ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον πίνεται, καὶ ἐν ᾧ οἱ συνδειπνοι. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνους ὁρᾷ διὰ τοῦ παραλύμματος τὸ ὅτι τῇ θύρᾳ· ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. ἐνίοτε μέντοι, ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, ἐν

Apud eundem Athenæum, libro XIIII.

ATQVE adeo Dinon in Perſicis ſcribit menſæ regiæ apponi ſolita cibaria quæcunque regiones ferunt eius ditioni ſubditæ, ex vnoquoque quantum ſatis eſſet ad primitias. At peregrino aut cibo aut potu vllo haud putabat regibus vtendū eſſe is qui ab initio *rex* fuit. Vnde & lex quędam poſtea exſtitit. nam quum ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria caricas Atticas regi appoſuiſſet, ſciſcitatum vnde eſſent. Vbi autem intellexiſſet Atticas eſſe, iuſſiſſe emptores rerum in foro venalium eas emere: vt in eius poteſtate eſſet accipere quoties vellet, & non emere. Fama eſt autem eunuchum de induſtria hoc feciſſe vt ipſi expeditionem aduerſus Athenas in memoriam reuocaret.

Ex eodem Dinone, *apud eundem Athenæum, libro* XIII.

APVD Perſas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex vxori, tanquam dominus, imperat: quinetiam quia reginam (vt ſcribit Dinon in Perſicis) pallacæ non ſecus quā aliquod numen colant. ipſam enim adorant.

EX HERACLIDE Cumano.

Apud Athenæum, libro IV.

HERACLIDES[1] Cumanus, qui Perſica compoſuit, libro ſecundo eius operis quod Paraſceuaſticon inſcripſit, Qui cœnanti regi Perſarum miniſtrant, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti veſtibus, ac diei fere dimidia parte circa cœnæ apparatum occupantur. Conuiuarum regis alii foris cœnant, quos volenti cuiuis intueri licet, intus alii cum rege, & hi quidem re vera cibum cum eo non ſimul capiunt: verum cœnacula duo ſunt ex aduerſo inter ſe poſita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo conuiuæ. Hos quidem rex videt per obditum ianuæ velum, regem autē contueri illi non poſſunt: aliquando tamen feſtis diebus in

1 *Ex Dalech. interpretations.*

eodem

eodem atrio cœnant omnes: rex quidem in ædificio quodam magno ſeorſim: qui ſi conuiuatur, id quod facit ſæpiuſcule, conuiuæ illi ſunt maxime duodecim. Vbi vero cœnauerunt, ſolus quidem rex, ac per ſe, reliqui conuiuæ ſimul, compotores illi ab eunucho quodam vocati conueniunt, & cum rege bibunt, non tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi vero humi ſedent, ac diſcedunt, quum immodice temulenti fuerint. Vt plurimum rex ſolus prandet, ac cœnat: vxor interdum cum eo, & liberorum quidā, canentibus, vt eum delectent, & citharam pulſantibus nonnullis pellicibus, quarum vna cantum exorditur, reliquæ confertim confuſiſq; vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, ſi famæ creditur, magnificam eſſe quiuis putabit: ſi diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris adminiſtratione diſpenſatam. Regi mille victimæ quotidie iugulantur, & diſcerpuntur, nimirum equi, aſini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: abſumuntur & aues multæ, & Arabici paſſeres quæ ingenti mole corporis animalia ſunt, anſeres, gallinæ. Ex his quæ modica ſunt regis conuiuis apponuntur ſigillatim: auferunt ii ſecum ſiquid prandii reſtat. Harum victimarum & cibariorum maxima pars in aulam fertur alendis quos rex ſtipatores & cuſtodes habet, peltatis & haſtatis militibus. Ibi conſpectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diuiſis, cuique diſtribuunt. Nā vt in Græcia ſtipendiarii æs merent, ſic victum à rege iſti accipiunt qui in ſtipendium cedit ac imputatur. Sic apud ceteros Perſarū optimates, ciuitatumque ac prouinciarum præſides confertim omnia edulia menſis inferuntur. Vbi vero conuiuæ cœnauerint, menſarum reſidua, (ſuperſunt autē plurima, nempe caro, & qui relictus eſt in menſa panis) famulis ſigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus eſt. Ad regem tantummodo pranſum it è conuiuis honoratiſſimus quiſque: ideo recuſans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendū ſit, tum vt ipſe conuiuas in cœnam accipiat.

Ex eodem Heraclide, *apud eundem Athenæum, lib.* XII.

IPSIVS autē *regis* cuſtodes ſunt (vt ſcribit Heraclides Cumanus libro rerū

ἐνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ μὲν ὁ βασιλεὺς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἰκῳ. ὅταν δ' ὁ βασιλεὺς πότον ποιῆται (ποιεῖ δὲ πολλάκις) συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα. καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, οἵ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ οἱ συνδειπνοι, καλοῦσι τοὺς συμπότας τοὺς τῶν εὐνούχων. καὶ ὅταν συνέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ μὴν αὐτὸν οἶνον κἀκεῖνοι. καὶ οἱ μὲν, χαμαὶ καθήμενοι, ὁ δ' ὑπὸ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος. καὶ ὑποφορμεθυσθέντες ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλείστα ὁ βασιλεὺς μόνος δειπνεῖ. ἐνίοτε δὲ καὶ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν ἐγγύς τινες. καὶ παρὰ δὲ δεῖπνον ᾄδουσί τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ. καὶ μία μὲν ἄδει, αἱ δ' ἄλλαι ἀμοιβαῖα ᾄδουσι. τὸ δὲ δεῖπνον (φησὶ) τοῦ βασιλέως καλούμενον, ἀκηκοέναι μὲν δώδεκα μεγαλοπρεπεῖς εἶναι, ἐξεπίτηδες ὁρᾶν δ' οὐ φανεῖται οἰκονομικῶς καὶ ἀκριβῶς συντεταγμένον, καὶ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυνάμει ἔστι κατ' ὀλίγον τὸ ἀκριβὲς τοῦτο. ἔστι μὲν γὰρ τοῦ βασιλέως χίλια ἱερεῖα ἡμέρας καθ' ἑκάστην ὁλόκληρα. τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι, καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄιοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ ἄλλα πλεῖστα τοιαῦτα. πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἀναλίσκονται, οἵ τε τρουδοὶ οἱ Ἀραβικοὶ (ἔστι δὲ ζῶον μέγα) καὶ χῆνες, καὶ ἀλεκτρυόνες. καὶ μετὰ μὲν αὐτῶν παρατίθεται ἑκάστῳ τῶν συνδείπνων τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ, τι ἂν καταλίπηται ὑπὸ τοῦ ἄριστου. τὰ δὲ πλεῖστα τούτων τῶν ἱερείων, καὶ τῶν οἰκείων, ὃς τρέφει βασιλεὺς τῶν τε δορυφόρων καὶ τῶν πελταστῶν, τούτοις ἀναφέρεται εἰς τὴν αὔλιν. ἤδη ἄπυρα, μεϊδιάσαντες τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἴσας, διαρρίπτουσι. ὥς φασί τινες οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, ὅτοι τὰ σιτία παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς ὑστέρησιν λαμβάνουσιν. ὅτου δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις, τοῖς ἐν δυνάμει εἶσιν ἀθέσμως πολλὰ τὰ σιτία ὑπὸ τὴν τράπεζαν παρατίθεται. ἐπειδὰν δὲ οἱ συνδειπνοι δειπνήσωσι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης παραληφθέντων (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖστα κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν, καὶ ταῦτα λαβών, τὴν καθ' ἡμέραν ἔχει τροφήν. παρὰ δὲ τὸν βασιλέα φοιτῶσιν οἱ ὀλιγάκτοι τῶν συνδείπνων ὑπὸ τὸ ἄριστον μόνον. ἄλλα γὰρ οὐδὲ τὰς συνδείπνους ὑποδέχονται.

Ἐκ δ' αὐτοῦ Ἡρακλείδου, παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ'.

ΦΥΛΑΣΣΟΥΣΙ δὲ αὐτὴν τὴν βασιλέα γυναῖκες, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν

ωεφήτη Γερσικῶν. αὗται δὲ ταῖς μὲν ἡμέρας χειμῶνας, ἵνα νυκτὸς ἐγρηγορῶσι, τῆς δὲ νυκτὸς ἀδουσαι καὶ ψάλλουσαι ἀγαπηλοῦσι λύχνων καιομένων. ἔχῃται δ' αὐτῆς καὶ πολλάκις ὁ βασιλεὺς ἀφ' ἧς τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἦσαν δ' οὗτοι τῶν δορυφόρων, καὶ τῷ ὄντι πρῶτοι Γέρσαι, ὅτι τῶν ψυχικῶν μηλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι δὲ ἀριθμόν. ἀριστίνδην ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν μυρίων Γερσῶν τῶν ἀθανάτων καλουμένων. καὶ δηλοῖ ἀφ' ἧς τούτων αὐλῆς πεζὸς, ὑποπεπλωμένων φιλοταπίδων Σαρδιανῶν, ἐφ' ὧν βαδεῖς ἄλλος ἐπεβαινεν ἢ βασιλεύς. ὅτε δ' εἰς τὴν ἑξάτην αὐλὴν ἔλθοι, ἀνέβαινεν ὅτι ἅρμα, ὁπότε δ' καὶ ἐφ' ἵππου· πεζὸς δ' οὐδὲ ποτε ἐφορεφθη ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δ' ὅτι ὄφραι ἀξιοι, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτῷ συνεξήεσαν. ὁ δὲ χέρνος ἐφ' ᾧ ἐχειμάτιζε καὶ θήλυς, χρυσοῦς ἦν, ὃν ὠθείζησαν τέσσαρες κιονίσκοι λιθοκόλλητοι, χρυσοῖ, ἐφ' ὧν διετέτατο ἱμάτιον ποικίλον, πορφυρεοῦν.

Fort. ἠραν. id est venationem.

Scribe πεζίζησαν.

Perſicarum primo) trecentæ mulieres. Hæ autem, vt noctu vigilent, interdiu ſomnum capiunt. Totam autem noctē canunt & citharam pulſant, ardentibus lucernis. Cum illis rex per ſtationē [1] clauatorum excubitorum perductis ſæpe etiam rem habet. E claſſe [2] haſtatorum clauatores ii fuerunt, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergo ſelecti ex decem Perſarum millibus, quos vocant Immortales. In horum ſummis haſtilibus aurea mala extabant, vnde & nomen. Per illorum ſtationem pedibus rex tranſibat, tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos incedere alii nemini quam regi conceſſum erat. Ad extremam illorum ſtationem quum rex peruenisſet, in currum aſcendebat, & aliquando in equum. Nunquam certe pedes è regia progrediebatur. Ad fores vſque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens ius dicebat, reſponſaque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpureamque veſtem extendebant.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΛΕΑΡΧΟΥ τῆς Σολέως.

EX CLEARCHO Solenſi.

Non ſolum autem eodem in libro habentur iſta Clearchi apud illum, ſed proxime ſequuntur illum Heraclidis locum, vbi μηλοφόρων fit mentio, ſicut hic μηλοφοείας.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Apud eundem, eodem in libro.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ὁ Σολεύς, ἐν τετάρτῳ βίων, περιπεσὼν περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτην πολλοὺς ἐνεχείρησαν τῶν πελτικῶν, ὅτι φέρει, καὶ τὴν ὑπὸ Μήδων ἐληλάθαι Πέρσαις μηλοφοείαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον τιμωρεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δορυφορικῶν τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀνανδρίας, ὑπόμνημα.

CLEARCHVS Solenſis quarto Vitarum libro, quum de Perſarum luxu loquutus eſſet, & dixiſſet eos propter hunc multos ex accolis caſtraſſe: addit, hanc etiam quę à Medis ad Perſas tranſiit [3] melophoriam, non ſolum pœnas de Perſis exegiſſe iniuriarum quas ab illis acceperant, ſed etiam fuiſſe ſatellitum luxus documentum, ad quam effeminatos mores deueniſſent.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ.

EX AGATHOCLE.

Apud Athenæum, libro XII.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ δ' ὁ ἱστορῶν τὰ περὶ Κυζίκου, ὁ Πέρσας φησὶν εἶ) ὑγρὸν ὕδωρ. εἶ) δ' ὅτι λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδεὶς πίνειν τότε

Malim

AGATHOCLES libro III de Cyzico, apud Perſas aquam eſſe tradit quā auream appellant, nimirū ſcaturigines ſeptuaginta: è quibus ſoli bibebant

1 *Sic Dalechamp. Sonat autem* μηλοφόροι mala geſtantes, *ſeu* malorum geſtatores. *Cuius appellationis ratio paulo poſt redditur. Quidam* μηλοφόροι *interp. pluribus verbis*, Haſtilia gerentes aureis malis præpilata. 2 *Intellige* ſatellitum: *qui* δορυφόροι *dicti ſunt quod haſtas gererent.* 3 *Vide in præcedente Heraclidis loco quæ margini adſcripta ſunt de voce* μηλοφόροι.

rex

rex ipſe ac maximus natu filius: aliorum ſi quis biberit, morte pœnas luit.

EX CHARETE Mitylenæo.

Apud eundem Athenæum, eodem libro.

CHARES autem Mitylenæus libro quinto hiſtoriæ Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum proceſſerunt Perſarum reges, vt ſupra verticem regii cubilis ſuperne eſſet cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia repoſita ſemper erant. Atq; hoc *cœnaculū* ceruical regiū appellabant. Ad pedes autem *cubilis erat* alterum cœnaculum tres lectos habens, vbi tria talentorum argenti millia repoſita erant. atque *hoc cœnaculum* ſcabellum regis, *ſiue ſubſellium*, vocabant. Quinetiam vitis aurea [1] gemmis ornata in eius cubiculo erat ſuper ipſo cubili. Hanc vero vitem Amyntas, in libro quem *ſathmoùs* inſcripſit, racemos etiam habuiſſe ſcribit ex pretioſiſſimis gemmis compoſitos: ac non procul ab ea repoſitum fuiſſe craterem aureum, Theodori Samii opus.

hoc eſt duo millia

hoc eſt vnum millionem et 635 drach.

ΕΚ ΤΩΝ ΧΑΡΗΤΟΣ τοῦ Μιτυληναίου.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΧΑΡΗΣ δὲ ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίας, Εἰς τοῦτο, φησὶν, ἦλθον τρυφῆς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχεσθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἴκημά τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια ἅμαξαν ἔκειτο τάλαντα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο τὸ ὑπὲρ κεφάλαιον βασιλικόν. καὶ τοὺς ποδῶν, ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου· καὶ τὸ ὑποπόδιον βασιλικὸν ὑπὸ ποδῶν. ἦν δ' ἐν τῷ χειμῶνι καὶ λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑφ' ἣν κλίνης. τὸν δ' ἄμπελον ταύτην Ἀμυντᾶς φησὶν, ἐν τοῖς σταθμοῖς, καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων λίθων συντεθειμένους. καὶ μακραί τε ταύτης ἀκμαὶ καὶ κατὰ πᾶσαν χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα.

XAPES moreover Mitylenæus in the fifth book of his Hiſtory concerning Alexander, ſays, That the Kings of Perſia arrived at ſuch a height of luxury, that there was a chamber built over the head of the royal bed, which contained five beds: in which there lay five thouſand talents of gold. This was called the chamber of the upper part of the head royal. And another for the feet, which had three beds, and three thouſand talents of ſilver. This was called the chamber of the upper part of the feet. And there was a royal ſtool for the feet. And in the winter there was a golden vine, with precious ſtones inlaid, under the bed. Amyntas, in his Treatiſe of Weights, ſays that this vine had bunches of grapes compoſed of the moſt coſtly ſtones. And that the branches of it, and all over, were of gold, the work of Theodorus the Samian.

1 *Q. d.* Cui gemmæ agglutinatæ erant. *Vel*, gemmas agglutinatas habens.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ἱστορικῶν, & ἄλλων συγγραφέων.

ΕΚ ΤΩΝ ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ, ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ τῶν βαρβαρικῶν.

ΤΘΕΣΙ δὲ, τὰ μὲν ἀνταῖοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ἕλλησι. Τὸ μὲν γὰρ ὀξίζεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις ὑπὸ τῶν νεωτέρων, ὁμοτρόπως καὶ ἡμῖν διοικεῖται, τῶν δ' ἄλλων οὐδέν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι, τἀλφιτουργοῦσιν· ἐνταῦθα δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ πωλοῦσι τὰ τοιαῦτα καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατὰ τὴν οἰκίαν ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστις, ἐκθηλύνας τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας κεκτημένους καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ἐπ' ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις προσέταξεν· ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τῷ ψυχῷ ὑπὸ τῶν ὑποδημάτων ἀνεθέντες, ἀσθενεῖς ὦσι πρὸς τοὺς ὑπαρχουσι καταδουλῶσαι. ὅθεν τοὺς μὲν, ψιλοὺς εἶδε, τοὺς δὲ ἀνίσους τοῖς τείχεσι προσέταξε· καὶ τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κεφαλῶν φέρειν τὰ φορτία, τοὺς δὲ ὑπὲρ τῶν ὤμων, ἠνάγκασεν· ἔπειτα δὲ, τοὺς μὲν, καθημένους, τοὺς δὲ, ὀρθοὺς ἐστῶσας οὐρεῖν. καὶ τοῖς μὲν δύο ἱμάτια προσέβαλε, τοῖς δὲ, ἕν· ὑπολαμβάνων ἅμα τοῖς ὑποδήμασι καὶ τοὺς ψυχοὺς αὐτῶν ἐκθηλύνεσθαι. ὃ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασί.

DE ÆGYPTIACIS LEGIBVS ET INSTITVTIS, E DIVERsis historicis, & aliis scriptoribus.

EX NYMPHODORO, *in* XIII *rerum barbaricarum.*

INSTITVTIS autem partim contrariis partim similibus vtuntur iis quibus & Græci. Nam in hoc vt iuniores senioribus de viâ cedant, eodem quo nos modo se gerunt: in aliis rebus nequaquam. Apud Græcos enim viri quidem res in foro agendas administrant, at mulieres, domi manentes, lanificio dant operam: illic vero mulieres quidem in foro ambulant & cauponariam exercent, at viri domi textoriã. Sesostris enim, viros effeminare volens, vtpote quum multi & in regione amplissima essent, ne conspiratione inter se facta ad consequendam iuris æquabilitatem animum conuerterent, illorũ opera mulieribus, at muliebria illis assignauit: vt non solum armis priuati (quod necesse erat illis contingere) sed etiam propter eam animorum remissionem quæ illud vitæ genus consequebatur, libenter in eodem rerum statu permanerent. Vnde etiam hos quidem glabros esse, at illas capillos promittere imperauit: & hos super capitibus onera portare, illas super humeris, coegit. Deinde vero, hos quidem, sedentes, illas vero corpore erecto meiere. Insuper mulieribus quidem amicula duo, at viris vnicũ dedit: existimans, animos etiam effeminari eorum qui vitam ita instituerent. Quod Lydis quoque postea euenisse ferunt.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ, ἐν τῷ ιζ

ΠΑΡΑΠΛΕΥΣΑΝΤΙ δ' ἐστὶν ἐφ' ἑκατὸν σταδίοις, πόλις ἐστὶν Ἀρσινόη. Κροκοδείλων δὲ πόλις

EX STRABONE, libro XVII.

PRAETERNAVIGANTI hæc ad centum stadia, vrbs est Arsinoe, quæ olim Crocodilorum vrbs dicebatur.

tur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & est sacer apud eos, in lacu quodam seorsum nutritus, & sacerdotibus mansuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiusmodi spectaculum venientibus. Hospes itaq; noster, vnus[1] ex honoratis viris, qui nobis sacra commonstrabat, ad lacum vna accedens, placentulam, & carnem assam, & quoddam mulsi vasculum è cœna attulit. Bestiam in ripa lacus inuenimus: ex sacerdotibus alii eius os aperuerunt, alius placentam ingessit, postea carnẽ: deinde mulsum infudit. Ille in lacum desiliens, in vlteriorem partem traiecit: quumque alius hospes aduenisset, & similiter primitias attulisset, cursu lacum circumeuntes itidem inuento Crocodilo obtulerunt.

Post Arsinoiticam Heracleoticamque præfecturam est Herculis ciuitas, in qua colitur Ichneumon, contra morẽ Arsinoitarum. Hi enim Crocodilos colunt, (& propterea fossam habent Crocodilis plenam, & Mœridis lacum, nam venerantur, & ab eis abstinent) Heracleotæ autem *colunt* Ichneumones, qui Crocodilis & Aspidibus pernicioſissimi sunt. nam & earum oua delent, & ipsas bestias interficiunt, luto armati, &c.

Sequitur Cynopolitana præfectura, & Canum vrbs, in qua Anubis colitur, & honor &[2] sacer quidam cibus canibus est constitutus.

In vlteriore regione est Oxyrynchus ciuitas, & præfectura eodem nomine. Hîc Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templum est: quamuis etiam cæteri Ægyptii omnes Oxyrynchum piscem colant. Sunt etiam quædam animalia quæ Ægyptii vniuersi colũt, vt de terrestribus tria, bouem, canem, felem: è volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilibus duo, lepidotum (id est squamatum) piscem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ seorsum coluntur. Sic Saitæ & Thebani ouem: Latum vero, qui piscis quidam est in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalũ Hermopolitani, Cepum Babylonii, qui sunt iuxta Memphim. Cepus faciem habet satyro similem, cætera inter canem atque vrsum: in Æthiopia nascitur. Aquilam Thebani, leonem Leontopolitani, capram & hircum Mendesii,

Malim αὐτὸν cum ὀνήμων cohærere.

ἔθηκα

animalia quæ à viris grauissimis pro Diis colunt, non

1 Ex honoratis ibi viris, 2 Sacra quædam cibatio. *Pelporius*, sacer quidam cibatus. *Magis enim est in vsu hoc quam illud.*

Malim τῶν

κῆπον.

κῆπος

μυγάλην ὁ Ἀθριβῖται· ἄλλοι δὲ ἄλλο π. ταῦτα δὲ αὐτῶν οὐχ ὁμολογουμένως λέγουσιν.

murem araneũ (si quidem hoc est mygale Græcorum) Athribitæ, alii aliud. Cauſſas vero afferunt inter ſe non conſentientes.

Καὶ μετὰ τινα,

Ἐν δὲ τῇ Ἀβύδῳ τιμῶσι τὸν Ὀσιριν. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τοῦ Ὀσίριδος οὐκ ἔξεστιν, οὔτε ᾠδὸν, οὔτε αὐλητὴν, οὔτε ψάλτην ἀπάρχεσθαι τοῦ θεοῦ, καταπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔθος.

Et quibuſdam interiectis,

Abydi Oſiris colitur. in eius templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo ſacrificium auſpicari: quemadmodum mos eſt aliis deis.

Μετὰ δὲ τὴν Ἄβυδον Διόσπολις ἡ μικρά· εἶτα Τέντυρα πόλις. ἐνταῦθα δὲ ἀφεφεύγοντως παρὰ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ κροκόδειλος ἠτίμωται, καὶ ἔχθιστος τῶν ἀπάντων θηρίων νενόμισται. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καίπερ εἰδότες τὴν κακίαν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ὀλέθριον τοῦ ἀνθρωπίνου γένει, σέβονται ὅμως, καὶ ἀπέχονται· οὗτοι δὲ πάσῃ τέχνῃ ἀνιχνεύουσι, καὶ ἀφανίζουσιν αὐτούς. ἔνιοι δὲ ὥσπερ τοὺς Ψύλλους τοὺς περὶ τὴν Κυρηναίαν, φυσικήν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν πρὸς τὰ ἑρπετὰ, οὕτως καὶ τοὺς Τεντυρίτας φασὶ πρὸς τοὺς κροκοδείλους, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πάσχειν, ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς, καὶ ἀφαυρᾶν, μηδενὸς ἄλλου θαρροῦντος.

Post Abydum eſt parua Dioſpolis, inde Tentyra vrbs. Eius incolæ præter ceteros Ægyptios excellenter Crocodilum deteſtantur, & ex omnibus beluis inimiciſſimum habent. Nam ceteri quanquam eius animalis malitiam norint, & humano generi [1] perniciosum exiſtiment, Tentyritæ omnibus modis eos peruestigant, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodum Ptylli apud Cyrenaicam regionẽ naturalem quandam vim habent aduerſus ſerpentes: ſic & Tentyritis eſſe contra Crocodilos, vt nihil ab eis damni accipiant, ſed intrepide vrinentur, & aquam tranent, alio nemine audente. &c.

Ὑπὲρ δὲ τὸ Μεμνόνιον εἰσὶ τῶν βασιλέων σοροὶ ἐν σπηλαίοις λατομηταῖς, περὶ τεττεράκοντα, θαυμαστῶς κατεσκευασμέναι, θέας ἄξιαι. ἐν δὲ ταῖς σήκοις ἐπὶ τινῶν ὀβελίσκων ἀναγεγραφαὶ δηλοῦσαι τὸν πλοῦτον τῶν τότε βασιλέων, καὶ τὴν ὑπηκοΐαν, ὡς μέχρι Σκυθῶν, καὶ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν καὶ τῆς νῦν Ἰωνίας ἀφατείνασαν· καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ ἐνταῦθα ἱερεῖς. τούτων δέ ἐστι καὶ ὃ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἥλιον, τοῖς τετρακοσι ἡμέρας δώδεκα μησὶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· εἰς ὃ τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ὑπερέχοντος μορίου πρὸς τὴν ἡμέραν, περίοδον ποιεῖσθαι τοσαύτην συναπτόντων ἓξ ὅλων ἡμερῶν, καὶ ὅλων ἐνιαυτῶν, τοσούτων ὅσα μόρια τὰ ὑπερέχοντα συνελθόντα ποιεῖ ἡμέραν. ἀναπλήρωσι δὲ τῷ Ἑρμῇ πᾶσαν τοσαύτην τοιαύτην σοφίαν· τοῦ δὲ Διὸς, οὗ μάλιστα ἄγαλμα σέβουσιν, ἀνειμένην, ἀνειμένου δὲ καὶ γλοῦν λαμπρεστάτου παρθένος ἱερᾶται, ἃς καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες παλλάδας. αὕτη δὲ καὶ παλλακεύει καὶ σωφρονεῖν οἷς βούλεται, μέχρις οὗ ἡ φυσικὴ γλοιὸς τοῦ σώματος κάθαρσις· μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν δίδοται πρὸς ἄνδρας.

Supra Memnonium autem ſunt regum loculi in ſpeluncis quibuſdam in lapidem inciſi, circiter XL, mirum in modum ſtructi, ſpectatuque ſane digni. Iuxta hos in obeliſcis quibuſdam inſcriptiones ſunt, quæ regum illorum diuitias ac potentiam declarant, atque imperium vſque in Scythiam, & Bactrianam, & Indiam, & quæ nunc Ionia dicitur, propagatum. Item tributorum magnitudinem, & exercitus circiter mille millia. Thebani maxime ſacerdotes aſtronomiam philoſophiamque exercere dicuntur. hi non lunæ ſed ſolis curſu annos numerant, triginta dierum duodecim menſibus, quorum quiſque XXX conſtet diebus: quinque dies quotannis adiicientes. Ad totius vero anni complementum quum quædam diei particulæ excurrant, circuitionem quandam componunt è totis diebus, totiſq; annis: quot particulæ excurrentes & coeuntes diem conficiunt. Huiuſmodi ſapientiam omnem Mercurio in primis tribuunt. Ioui, quem præcipue colunt, virgo quædam genere clariſſima & ſpecie pulcertima ſacratur: quales Græci pallacas (hoc eſt pellices) vocant. Ea pellicis more, cum quibus vult coit, vſque ad naturalem corporis purgationem. Poſt purgationem viro datur:

1 *Sic implendus hic locus*, pernic. exiſtiment, venerantur tamen, & ab eo manus abſtinent: at Tent. 2 *Male* παλλακὴς *legit pro* παλλάδας.

ſed prius

ſed priùs quam nubat, poſt pellicatus tempus, in mortuæ morem lugetur.

Poſt Thebas eſt Hermonthis ciuitas, in qua Apollo & Iupiter coluntur: hic etiam bos alitur. Deinde eſt Crocodilorum vrbs quę eam beluã colit. Hinc Veneris vrbs, & poſtea Latopolis quæ Palladem & Latum colit. Poſtea Lucinæ ciuitas, & eius templum. In vlteriore regione eſt Accipitrum vrbs, vbi Accipiter colitur. Deinde Apollinis vrbs quæ etiam Crocodilis eſt inimica.

DE ÆTHIOPIBVS.

Apud eundem, eodem libro.

Deum putant, alterum, immortalem, qui rerum omnium cauſſa ſit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non ſit cognitu facilis. Plerunque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & [1] regios, pro diis habent. reges ſuos, communes omnium ſeruatores & cuſtodes eſſe putant, ceteros vero, priuatim eorum quibus benefecerunt. Ex iis qui ad torridam habitant, nonnulli ſunt qui deos non credunt, qui quidem Solem oderint, & deteſtentur quum eum exoriri vident, propterea quod eos vrat & infeſtet: atque ob id in paludes fugiunt. Meroes cultores etiam Herculem, Panem & Iſidem venerantur: ac præterea quendã deum barbaricum.

Mortuos alii in flumen abiiciunt, alii circumfuſo vitro domi ſeruant, alii in fictilibus alueolis eos circum templa defodiunt. Iuſiurandũ per eos exigunt, & ſanctimoniam adhibent. Regẽ conſtituunt eum qui vel forma vel alendorum pecorum virtute, vel robore, vel opibus excellat.

Antiquitus apud Æthiopes ſumma poteſtas fuit penes ſacerdotes, tantaque autoritas, vt nonnunquam miſſo nuncio mortem regi imperarent, & ei alium ſufficerent. Poſtmodo rex quidam conſuetudinem hanc aboleuit, cum manu armata in fanũ irruens, vbi aureũ ſacellum erat, & ſacerdotes omnes iugulãs.

Is etiam Æthiopibus mos eſt, vt vbi rex aliqua parte corporis mutilatur, familiares idem quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur: idcirco maxima regi cuſtodia adeſt. &c.

1 *Fortaſſe*, aliquid regale præ ſe ferentes.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΘΙΟΠΩΝ.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Θεὸν δὲ νομίζουσι τὸν μὲν ἀθάνατον· (τοῦτο δ' ἐστὶν) τὸν ἄπορον τῶν πάντων· τὸν δὲ θνητὸν, ἀνώνυμον πάντα, καὶ ἀσαφῆ. ὡς δ' ὅπου ὁ πολὺν τοῖς εὐεργέτας, καὶ βασιλικοὺς, θεοὺς νομίζουσι. καὶ τούτων τοὺς μὲν βασιλέας, κοινοὺς ἁπάντων μὲν σωτῆρας καὶ φύλακας, τοὺς δ' ἰδιώτας, ἰδίους τοῖς εὖ παθοῦσιν ὑπ' αὐτῶν. τοὺς δὲ τὴν ὀχεκαυμένην οἰκοῦντας, καὶ ἄθεοι νομίζουσι· οἵ γε καὶ τὸν ἥλιον ἐχθαίρουσι, καὶ κακῶς λέγουσιν ἐπειδὰν προσίδωσιν αὐτὸν ἀνίσχοντα, ὡς καίοντα καὶ πολεμοῦντα αὐτοῖς, καὶ καταφεύγουσιν εἰς τὰ ἕλη. οἱ δὲ ἐν Μεροῇ καὶ Ἡρακλέα καὶ Γάλλον φασὶ καὶ Γοῦν σέβονται, τοὺς δηλονότι τινὶ βαρβαρικῷ.

Lege potius ἥλιον ἐχθαίρουσι, καὶ κακῶς λέγουσιν ἐπειδὰν προσίδωσιν *ut in vet. excepl.* ἔστι γὲ ὁ ἥλιος φασὶν ἐχ.

Τοὺς δὲ νεκροὺς οἱ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν σκεύεσι ὑαλίνοις ἐμβάλλουσιν, οἱ δὲ οἰκοι κατέχουσι, περιχέαντες ὕαλον. τινὲς δὲ ἐν κεραμίοις σοροῖς καταρύπτουσι, κύκλῳ τὸν ἱερὸν ὄρυγμα τεμόντες, καὶ πολὺν ἀπαντῶσι, καὶ πολλῶν ἀμελοῦσι μάλιστα. βασιλέας τε καθιστᾶσι τοὺς κάλλει διαφέροντας ἢ ἀρετῇ, κτηνοτροφίας ἢ ἀνδρείας, ἢ πλούτου.

Ἐν δὲ τῇ Μεροῇ κυριωτάτην ταξιν ἐπέχουσιν οἱ ἱερεῖς ὁ παλαιόν· οἵ γε καὶ τῷ βασιλεῖ πρεσβύτατον ἔδοσ' ὅτε ἀποθνήσκει, πέμψαντες ἄγγελον, καθίσασαν αὐτ' αὐτὸ ἕτερον ὕστερον δὲ κατέλυσέ τις τῶν βασιλέων ὃ ἔθος, θύσων μεθ' ὅπλων ὅτι ὃ ἱερεὺς ὅπου ὁ χρυσὸς νεώς ἐστι, καὶ ὃς ἱερέας ἀποσφάξας πολλούς.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἔθος Αἰθιοπικόν. ὃς γὰρ αὐτὸ βασιλέων πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, ὃ αὐτὸ πάσχουσιν οἱ σωζόντες αὐτὸ μάλιστα, οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ σὺν αποθνήσκουσιν· ὅπως δὲ τοῦτο φυλακὴ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη παρ' αὐτῶν. &c.

πηρωθῇ

Ἐκ τῶν Πλουτάρχου ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

Αἰγυπτίων δὲ οἱ πολλοὶ, θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῷα, καὶ περιέποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον οὐδὲ χλευασμοῦ καθαπεπλήκασι τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακὸν, δόξα δὲ ἐμφύεται δεινὴ, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄκραν *Malim* ἀφειδοῦσα δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θρασυτέροις εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα καὶ θηριώδεις λογισμούς.

Ὀλίγῳ ὕστερον,

Μόνοι γὰρ ἐξ ἁπάντων Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται προσφάγιον ἐσθίουσιν· ἐπεὶ καὶ λύκος αὐτοῖς θεὸν νομίζουσιν. οἱ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τῶν Κυνοπολιτῶν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κυνὸς συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ὀλίγου τούτου κατ' αὐτοὺς εἰς πόλεμον, ἀλλήλοις τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζόμενοι διετέθησαν.

Μετ' ὀλίγα,

Βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι χρυσοῦς, τὰ τῶν ἀπελαύνων βλίσκοντας ὠὰ καὶ κόπτοντας· Θεσσαλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ὑπεφανέντας ἔζωλεσαν ἀπώλεσαν. διὸ καὶ νόμον ἔθετο, φεύγειν ὅστις αὖ ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δ' ἐν γαλεῷ καὶ καθαρὸν, εἰκόνας τινὰς ἐν αὐγαῖς ἀμαυρὰς, ὥσπερ ἐν σκότῳ, ἡλίου, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως καὶ ἰδέας ἐνδύντες.

Οὐ μὴν οὐδὲ ὁ χροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιρῶσαν ἔσχηκε τιμήν· ἀλλὰ μίμημα θεοῦ λέγεται γενέσεως, μόνος μὴ ἄγλωσσος ὤν. &c.

EX PLVTARCHO, in libro de Isiride & Osiride.

SED Ægyptiorum plerique colentes ipsa animalia, atque erga ea se gerentes tanquam erga deos, non tantum risu & sannis totam sacra faciendi rationem impleuerunt: (hoc enim minimū est malorum quæ ex amentia illa proficiscuntur) sed vehemens innascitur animis opinio, quæ infirmos & simplices in meram superstitionem impingit, at illis qui aliquantum sunt acri ingenio & audaces, ad cogitationes delabitur per quas negatur esse deos, & quæ belluinæ sunt.

Paulo post,

Soli enim ex Ægyptiis Lycopolitæ nunc quoque vescuntur oue: quia Lycos (*i. lupus*) idem facit: quem pro deo habent. Atque adeo ætate nostra quum Cynopolitæ piscem oxyrynchum ederent, Oxyrynchitæ canes cōprehensos & mactatos tanquam victimam comederunt. Acquum inde ad bellum deuenissent, cum grauia sibi damna inuicem intulerunt, tum à Romanis, pœnas illis infligentibus, sunt allata.

Paulo post,

Boui quidē certe & oui & ichneumoni, vsus gratia quem præstant, & vtilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuisse patet: quemadmodum Lemnii galeritis, quoniam bruchorum oua inuenta confringunt: ac Thessali ciconiis, quoniam quum terra multos serpentes produceret, ciconiæ superuenientes perdiderunt vniuersos. Ideoque legem tulerunt, vt in exilium abiret quicunq; ciconiam occideret. Aspidem vero & felem & cantharum *Ægyptii honore prosequuti sunt*, quum in illis diuinæ potentiæ imagines quasdam obscuras, quales sunt solis in stillis, animaduertissent.

Ac, postquam rationem honoris vnicuique horum animalium exhibiti reddidit, ad crocodilum veniens, scribit,

Ac ne crocodilus quidem honorem probabili ratione carentem habuit: sed exemplar dei fuisse dicitur, quum solus inter animalia sit elinguis. &c.

Pauciss-

Pauciſsimis verbis interiectis, ſubiungit.

Iam vero inter illa quæ vtraque de causſa coluntur, de cane quidem dictum est antea: at ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum euacuationis corporis vsum docuit, quum illam hac ratione se abluentem & purgantem animaduertissent.

Ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφότερα τιμωμένων, περὶ μὲν τοῦ κυνὸς εἴρηται πρόσθεν· ἡ δὲ ἶβις, ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἑρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἰατικοῦ χρείαν, καὶ διδάσκει οὕτω κλυζομένην καὶ καθαιρομένην ὑφ' ἑαυτῆς. &c.

Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ præcedunt: sicut & de aliis non pauca, præter illa quæ inde huc translata sunt.

Tandem vero ita locum hunc claudit, περὶ μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων ταῦτα δοκιμάζω μάλιστα τῶν τεχμμένων. *id est*, Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maxime sunt quæ probo.

Sunt autem & alii loci vbi rationem honoris certis quibusdam animalibus ab Ægyptiis habiti reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur.) Ex iis est hic, Sympos. IIII, quæstione V,

Nam muri araneo, qui cæcus est, diuinos honores tributos ab Ægyptiis fuisse aiunt, quoniam tenebras luce antiquiores arbitrabantur: eumque è muribus nasci, quinto partu, in nouilunio: ac iecur eius diminui lumine lunæ deficiente.

Τὸν μὲν γὰρ μυγαλῶν ἐκτεθειάσθαι λέγουσιν ὑπὸ Αἰγυπτίων, τυφλὸν οὖσαν, ὅτι τὸ σκότος τοῦ φωτὸς ἡγοῦντο πρεσβύτερον· πίκτεσθαι δὲ αὐτὸν ἐκ μυσὶ πέμπτῳ γρυεᾷ, νουμηνίας οὔσης. ἐπὶ δὲ μειοῦσθαι τὸ ἧπαρ ἐν τοῖς ἀφανισμοῖς τῆς σελήνης.

Deinde & honoris tam leoni quam ibidi exhibiti rationem reddit. Quum autē alibi huius honoris mentionem faciat, tanquā ab omnibus Ægyptiis exhiberi soliti, in iis quæ locū hunc paruo interuallo præcedunt, de sacerdotibus nominatim hoc dicit. Postquam enim ab eo dictus est porcus neque in forma habere aliquid magis absurdum, neque in natura magis illepidum, quam sit in scarabeo, gryphe, crocodilo, fele: *subiungit.* οἷς ὡς ἀγιωπάτοις ἱερεῦς Αἰγυπτίων ἄλλοις ἄλλοι προσφέρονται. *id est*, erga quæ, tanquam sanctissima, Ægyptii sacerdotes, alii erga alia, se gerunt. *Quamuis autem, quum scribit illos ita se erga ea vt sanctissima gerere, tacite innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, sonet Græcum loquendi genus, non debuit a Xylandro ita reddi,* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum coluntur. *Quinetiam male* ἀγιωπάτοις, *quod de animalibus Plutarchus dicit, ille ipsis sacerdotibus tribuit. totum enim locum ita vertit,* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum sanctissimis coluntur. *Est que insuper animaduertendum, non dici, loquendo de animalibus,* ἀγιωπάτοις, *sed* ὡς ἀγιωπάτοις. *Atque vt obiter, Plutarchum cum Plutarcho conferre, id est, eius locos inter se, lectorem doceā: dico, genus illud loquendi,* προσφέρεσθαι αὐτοῖς ὡς ἁγιωπάτοις, *respondere illi quod habuimus antea ex libro De Iside & Osiride,* θεῶντες ὡς θεούς.

Ceteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud Ægyptios peculiariter in more posita erant, venio ad quendam, qui miram quæ in conuiuiis eorum recepta erat consuetudinem describit. Legimus enim in eo eius opusculo quod Conuiuium septem sapientum inscripsit, pag. 256 meæ editionis,

At Ægyptius sceleratus (id est *cadauer hominis exsiccatum, cui ossa tantū supersunt*) quem in conuiuia inferentes, *conuiuis* proponunt, & hortantur vt recordentur se non multo post tales futuros, is quamuis ingratus & intēpestiuus comessator aduenerit, tamen non omnino nullum ibi locum habet: si quidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, sed ad mutuum amorem ac dilectionem exhortatur, monetque vt vitam, quæ tempore est breuis, malis rebus longam non reddant.

Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς, ὃν ὑπεικῶς εἰς φέροντες εἰς τὰ συμπόσια περιτίθενται, καὶ πρὸς ἕνα καλοῦσι μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους, καὶ περ ἀχαρις καὶ ἄωρος ὑπέκωμος ἥκων, ὅμως ἐπί τινα χαρὰν· εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδύνασθαι, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ πρόσκαιρον μὴ ὄν βίον, τῇ χρήσει βραχὺν ὄντα, πρόγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.

Suspect. me esse potest hoc loco vocabulum.

Ab hoc Ægyptiorũ in cõuiuiis more, qui à Plutarcho describitur, ad alia quæ alii scriptores in conuiuiis itidem aut etiam simpliciter in cœnis, consuetà illis fuisse tradunt, veniendum est. Illorum autem scriptorum testimonia ex Athenæo depromam. Ac primum, in more positum illis fuisse conuiuiorum luxum, & quidem maiorem quam Persis, ex hoc Lynceï in Ægyptiacis loco, vbi Ægyptiorum cœnas Persicis anteponendas esse contendens, scribit,

Αἰγυπτίων ὑπὸ στρατευσάντων ὑπὲ Ὤχου τὸν Περσῶν βασιλέα, καὶ νικηθέντων, ἐπεὶ ἐδόκει αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὁ Ὤχος αὐτὸν φίλον ἐδείπνιζεν ἄγων, καὶ ἐκάλεσε καὶ ὑπὲ δεῖπνον. τῆς δὲ τραπέζης ἡδομένης λαμπρᾶς ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς ὑπελάμβανε τὸ Πέρσου δεῖπνον ἐμέμφετο. Εἰ γὰρ θέλεις (ἔφη) εἰδέναι ὦ βασιλεῦ πῶς δεῖ σιτεῖσθαι τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτὲ θεραπόντοις μαγείρισι παρασκευάσαι σοὶ Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ παρεσκευάσθη, καθεὶς ὁ Ὤχος τοῦ δείπνου, Κακὸν κακῶς σε (ἔφη) ὦ Αἰγύπτιε ἀπολέσειαν οἱ θεοὶ, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν, ἐπεθύμησας ὀλίνης ἀπελεγείας.

Quum Ægyptii Ocho Persarum regi bellum intulissent, & Persis victoria potitis rex Ægyptiorum captiuus esset, comiter ac benigne illum tractans Ochus etiam inuitauit ad cœnam. Quũ igitur splendidus apparatus foret, irridebat Ægyptius, tanquam viles Persæ epulæ essent. Quod si vis (inquit) videre ô rex qualis beatorum regum victus esse debeat, permitte illis qui mei aliquãdo coqui fuerunt Ægyptiam cœnam tibi struere. Quod quum fieri iussisset Ochus, & structa esset, ea delectatus, Malum te male dii perdant (inquit) Ægyptie, qui, relictis huiusmodi cœnis, viliores epulas expetiueris.

Sequitur apud Athenæum,

Τίνα δ' ἐστὶ τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορίδης ἐν τῷ περὶ τροφῶν τοῖς δαφνικοῖς ἀγῶσιν διδασκέτω ἡμᾶς, λέγων ὅτως, Τέτταρά δ' ἐστὶ τὰ δεῖπνα, Αἰγυπτιακὴ, τραπεζῶν μὲν ἀ παρατιθέμενα, πινάκων δ' οὐ περιφερόμενα.

Quænam autem Ægyptiacæ cœnæ essent, Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis, Tertia cœnarum species, est Ægyptiaca: quum mensæ non apponuntur, sed patinæ circumferuntur.

Male autem vertit quidam, Tertia cœnarum species est Ægyptiarum, in quibus non admoeuentur mensæ, *&c. Non enim* Αἰγυπτιακῶν, *sed* Αἰγυπτιακὴν *scribit Protagorides: & duabus cœnarum speciebus propositis, tertiam quandam addit, quam esse Ægyptiam dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, istud esse argumento Ægyptios fuisse vinolentos, quod apud eos solos tanquam lege quadam cautum esset, ante vllum cibum brassicam elixam edere. *Intelligit enim illos ad vitandam ebrietatẽ hoc facere solitos fuisse. Apud eundem, in illa libri vltimi parte quæ in omnibus typographicis editionibus desideratur, legimus,* coronam initio epularum dari solitam. *Postquam enim dixit,* ἔτι ἔξω σὺ ὁ δυσμαθέστατος ἐν τῷ βίῳ ἐκ τοιούτου δείπνου ἀρχὼ τιθέμενον τὸ στέφανον τῆς εὐωχίας, *non longo interuallo subiungit,* ἦν δὲ ἰῶνος ὁ παρ' Αἰγυπτίοις, ὡς Νικόφανος φησὶν ὁ τακτικός.

Vinolentiæ autem illorum & ebrietatis initia: & quidem in fine libri primi scribitur ex Dione quodam Academico vinosos & bibaces Ægyptios fuisse: atque adeo inuentum apud eos fuisse inopiæ subsidium, vt qui propter illam vino destituerentur, ex ordeo confectum biberent. Eius autem potu adeo exhilarari solitos vt canerent & saltarent, ac omnia facerent quæ qui vino ebrii sunt facere consueuerunt.

Etiam ἀρτοφάγους *vocat Ægyptios Hecataeus, apud eundẽ lib.* Xyl. *id est,* panis edaces: *mentionem simul addens illius ordacecti potus, id est, ex ordeo confecti.* Ac propterea (*addit Athenæus*) Alexis in libro περὶ αὐταρκείας scribit Bocchorin & patrem eius Neochabin frugali victu vsos fuisse. *Sed miretur quis quomodo facta mentione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo confecti potus (quo soli os non minus quam vini potu inebriari, modo legimus) subiungat,* Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri eius frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligat (vt opinor)* Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quę alioqui apud Ægyptios rara & notabilis esset, mentionem facit. *Cæterum volusse illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (nisi quis* μετρίαν τροφὴν *moderatum victum, aut parcum & parabilem, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræsentare, tanquam fortasse conantes eum retinere. Legimus enim libro V. ex quodam Apollonio,* ἐν παρ' Αἰγυπτίοις ὁ τεταλαιπωρησαφρονικῶς διεξήγετο τὸ πρὸς συμποσίων ἥδυς. καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν, τροφὴν τὴν λιτοπάτην καὶ ὑγιεινοτάτην χρώμενοι, καὶ οἶνον τοσοῦτον ὅσος ἱκανὸς αὐτοῖς γένοιτο πρὸς εὐθυμίαν. *id est,* Quinetiam apud Ægyptios antiquitus conuiuia temperanter celebrabantur. Sedentes enim cœnabant, vilissimo quidem sed saluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarandum animum satis esset.

HEN-

HENR. STEPHANVS LE-
ctionis Herodoti studiosis.

HACTENVS de Ægyptiacis quoque legibus & institutis quædam velut appendix ad Herodotum, sicut antea de Persicis. Dare enim illam ampliorem minime visum est, sicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit non historicorum tantum sed aliorum etiam scriptorum locos exhibituram, duorum poetarum, vnius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, versus adiungam. Illius tragici, cui nomen est Sophocli, versus, (qui omnino assenũtitur his Herodoti pag. 103, verbis, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἑόντες, ὑφαίνουσι) in OEdipo Coloneo, pag. 283 meæ editionis, sunt hi,

Ὦ πολλὰ τ' ἐκείνῳ τοῖς ὁ Αἰγύπτῳ νόμοις
Φύσιν κατεικασθέντε καὶ βίου τροφάς.
Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κατ' οἶκον ἱστοὺς
Θακοῦσιν ἐξυφαίνοντες, αἱ δὲ σεμνόμοι
Τἄνδον βίου τροφεῖα προσκυροῦσ' ἀεί.

At vero Anaxandridæ comici versus sunt hi, aduersus Ægyptios, animalia, tanquam deos, colentes,

Quos ita ex tempore reddidi,

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos sumus nec legibus
Consentientes: dissidemus plurimum.
Bouem tu adoras, sacrificio deis eum.
Anguilla deus est maximus, te iudice,
Obsoniorum iudicamus maximum.
Haud es suillam, vescor hac ego libens.
Canem veneraris, ipse contra verbero,
Obsonium voratur illi quum meum.
Nostra integri vult lex sacerdotes sient
Omni sui parte, integros haud vestra vult.
Felem se habentem quum tu videris male,
Ploras: ego libens perimo, post pellem aufero.
Araneus mus pollet istic, non & hic.

Οὐκ ἀδυναμῶ συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ.
Οὔθ' οἱ τρόποι γὰρ ὁμονοοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῶν, ἀπ' ἀλλήλων δ' διέχουσιν πολύ.
Βοῦν προσκυνεῖς, ἐγὼ δ' ὑβρίζω τοὺς θεούς.
Τὸν ἔγχελυν μέγιστον ἡγῇ δαίμονα,
Ἡμεῖς δ' ὀψῶν μέγιστον τοῦτό πολύ.
Οὐκ ἐσθίεις ὕειον, ἐγὼ δὲ γ' ἥδομαι
Μάλιστα τύπτων κἀσθίων, τύπτω δ' ἐγὼ,
Τὸν ψὸν κατεσθίουσαν ὡς ἂν λάβω.
Τοὺς ἱερέας σὺ δὲ μόνον ὁλοκλήρους νόμος
Εἶναι, παρ' ὑμῖν δ', ὡς ἔοικεν, ἀπηργμένους.
Σὺ μὲν τ' ἀλγοῦσι κακὸν ἔχοντ' ὢν ἥδῃ,
Κλαίεις· ἐγὼ δ' ἥδιστ' ἀποκτείνας δέρω.
Δώσειν παρ' ὑμῖν μυγάλην, παρ' ἐμοὶ δέγ' ἄν.

ADPENDIX ALIA

AD HERODOTVM,

De incremento Nili, & eius cauſsis:

è diuerſis auctoribus adiecta.

G. IVNGERMANVS LECTORI CANDIDO S.

DVPLICEM adpendicem ab H. Stephano ad Herodotum, quæ anteceſſit, antea habuiſti, amice lector, & nunc iterum habes. Quam exaugere atque locupletare nobis conſilium non fuit, forte nec facile etiá fuiſſet, ſolũ per temporis illius anguſtias, in quas cum hac editione cõiecti ſumus. Bonũ potius factum fore putauimus, ſi aliquid adiiceremus, quod quaſi tertiæ adpendicis vicem eſſet: ne prorſus ἀσύμβολοι eſſe voluiſſe videremur: pro eaque re incidere ſtatim quæ de Nilo aliter ac Herodoto factum fuit, diuerſis ab auctoribus diſputata vltro citroque eſſent. Cui cogitationi locum dedimus eo libentius, quod hæc talia cum Stephanianæ adpendicis altera parte ita cõiurent amice vt quaſi eius ſubadpendix quædam videri queant. Et quid enim magis Ægyptiacum quam Nilus? Νεῖλος, inquam cum Ariſtide, ποταμῶν ἁπάντων κάλλιστος, ἢ μέγιστος, & χρεία & θέας ἡδονῇ, & τοῖς πᾶσι πολὺ νικῶν. Cui, vt idem facundiſſimus rhetor ex aliquo τῶν ἀμυήτων puto hauſit, Ægyptiorum feriæ ſollemnes atq; ſacrificia pleraque dicata ſunt atque conſecrata. Nec iniuria tanto in honore & veneratione haberi à gentilibus videatur iſte

Vnicus in terris AEgypti totius amnis,

quum ei id omne acceptum referant, quod terræ motum non ſentiant vmquam, quod à peſte ſint liberi, quod eorum terram nullis diluuiis cæleſtibus miſceri contingat, vel ingenti imbre obrui. In quibus & Græcos adſtipulatores inuenerunt. Ita enim Ariſtides in extrema Ægyptiaca vnde & priora deprompſimus: ὡς δὲ & σειαμοῖς & λοιμοῖς & τοῖς ἐξ ἠέρων καὶ πλυσμῶν αἰφνιδίων ἀνάλωτος ἡ χώρα δι' αὐτόν ἐστιν, ἐδὲ τὰς προφυλάξεις ἔλαθεν. De huius vero fluminis potiſſimũ incremento eiuſq; cauſsis viri priſci mire inter ſe decertarunt, & vnuſquiſque ſibi facilius reperire potuit qui ſuam ſententiam refelleret, quam qui ſectarentur: tantá vix vllus quidquam protulit in medium, quin ceteri continuo irent in omnia alia, & ſibi non videri teſtarentur. Ea igitur quæ de hac re iſtaque opinionum diuerſitate teſtata relinquere voluere optimi auctores, pluſcula ex variis qui nobis ad manum erant adiecimus, in quibus pleriſque Herodoti noſtri mentio fit. Nec de ordine laborare multum voluimus, occupati magis in hoc vt raptim deſcriberemus iſta, ne operas moraremur. Prius tamen poſuimus qui plurium de hac re ſententias breuiter collegerunt, vt PLVTARCHVM; & ANONYMVM quendá, qui ex H. Stephani officina cum opuſculis variis hiſtoricis ac philoſophicis Ariſtotelis & Theophraſti &c. anno domini ∞ IↃLVII prodiit, à quo præter aliorum & Calliſthenis hiſtorici placitum refertur, quem ab aliis quos quidem hic coniunximus, haud nominatũ arbitror: afferuntur ibi & è tragicis quædam quæ apud alios haud temere reperias, vel non ita plene. His tertius ſuccedit THEOPHYLACTVS SIMOCATA prolixius ſingulorum è priſcis eiuſm. opiniones & referens, & refellens, non tamen è ſuo capite, quod minime adhibuit in conſiliũ, ſed è bibliotheca Diodori Siculi, vnde iſta omnia deſcripſit fere αὐτολεξεί, quibus bono illo viro ne nominato quidẽ. Sane fuerũt πάλαι à conferentibus deprehenſi ſæpius auctores à iuratiſſimis & proximis veteres tranſſcripti ad verbũ, neque nominati quidem, vt Plinii loquamur verbis. Sordidum tamen hoc, & ab ingenuo pudore alienum: potiuſque nobis Virgiliana virtus & Ciceroniana ſimplicitas placeat. *Obnoxii enim profecto*, vt hoc eodem cum Plinio dicamus, *animi & infelicis ingenii eſt, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere, quum præſertim ſors fiat ex vſura.* Nec itaque mirum, quum & veteres ipſi olim ideo male audirent frequenter, ſi noſter Ægyptius ſequioris iam ætui, alienum partum ſibi ſupponere clam voluerit: qua in parte tamen, niſi fallor, cenſoriam notam à litteratis viris, quibus hoc ius ſua virtute datum eſt, haud lucrifaciet. Exſcripſit, inquam, iſta quæ illuſtris hiſtoricus Diodorus Siculus de Nili augmento libro primo βιβλιοθήκης ἱστορικῆς ſub finem τῆς πρώτης μείδος, prolixe aliorum opinionibus allatis & confutatis, diſputauit, Simocata ad verbum fere, raro τρόπον immutans, quibuſdam etiam omiſſis. & mutaſſet ſaltem ordinem, vel aliquid de ſuo largitus quoque fuiſſet. cetera eum ἄκριτον quod ad nos attinet diſerte profitemur, nec quidquam volumus alias detractum, vt quem excutere diligentius nullum fuerit hactenus ocium. Quum ea itaq; ex Simocatæ editione nupera adiecimus, quamuis correctiora, haud opus eſſe putauimus, vti eadem ex Diodoro deſcriberemus denuo, actum agentes ſcilicet: præſertim quum is è Marnii noſtri officina non ita pridem in publicum editus ſit à L. Rhodomano, viro amico [redacted]. Excerpſimus ſaltẽ Herodoteæ ſententiæ αἰσχεύνην, vt apud DIODORVM ipſum ea extabat. & ταῦτα ταύτη. Poſt hæc inſignis locus ſequitur ex ARISTIDIS Adrianæi oratione Ægyptiaca qui prolixam confutationem continet eorũ quæ ſcripſit Herodotus de Nili auctu. Merebatur ſane ea oratio tota hic addi, niſi longitudo obſtitiſſet, quũ operæ noſtræ vix ita ſperent ſe hanc editionem tempori abſoluturas. Copioſe enim & eleganter omnem hanc opinionum varietatem pertractat, primum de eteſiis ὡς χαλοῦσιν τε & αἴραις hoſce vẽtos afferre pro cauſſa illius incrementi: dein de niuibus liqueſcentibus quod afferant, non magis verum eſſe: tum ſententiam, quę in Anonymi ſcripto tribuitur Calliſthenì, redarguit: inde Herodotum noſtrum, exin Ephorum, mox Euthymenem, poſt Oenopidem, tandẽ & ipſum Homerũ aggreditur. Ariſtidem itaq; ὁ φιλοτοιοῦτος poteſt adire ipſum. Nos tantũ, vti diximus, eam orationis partem quæ aduerſus Herodotũ noſtrum directa excerpere potuimus. His omnibus auctarioli loco quædã in eandem rem ex STRABONE, DIONE ſiue eius abbreuiatore XIPHILINO, & HELIODORO ſubiecimus: agmen vero hoc nobis claudit THEODORETVS Cyri epiſcopus, quem σύμψηφον Herodoto no-

doto noſtro fuiſſe patet, licet pie moneat nimiam curioſitatem in eiuſmodi abſtruſis nobis abſtinendam eſſe. Hæc ſunt, amice lector quæ cum iſta προσθήκη tibi damus. Interpretes ſingulorum ἀποσπασμάτων ad oram paginarum exteriorem indicauimus. Vnico iſti τῷ ἀνωνύμῳ, quod ſecundum numero eſt, nullus exſtabat quod quidem noſſem: inueni tamẽ qui tumultuaria opera in Latinam linguam conuerteret, rogatque ſicubi aberrauerit ab humano lectore veniam. Græcus textus vt in quibuſdam etiam emendatior, quam antea accidit, ederetur, operam pro virili dedimus: idque adparebit ſpero ſi cui forte comparare libebit. Alia quædam quæ in mentem veniebant, vel admonenda videbantur, vt & quædam ab aliis adnotata, ea ad inferiores paginarum oras adpoſuimus. Vale, lector amice & candide, operamque noſtram qualem qualem boni conſule.

DE

NILI IN-

CREMENTO, EX DIVERSIS SCRIptoribus.

EX PLVTARCHO,

De placitis philoſophorum libro IV, *cap.* I.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ

Α' ΝΑΒΑ'ΣΕΩΣ, Ε'Κ ΔΙΑΦΟ'ΡΩΝ ΣΥΓγεαφέων.

Ε'Κ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑ'ΡΧΟΥ,

Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις βιβλ. δ'. κεφ. ά.

Interpr. Gu. Xylandro.

HALES cenſet Eteſiarũ, qui venti Ægypto aduerſi ſpirãt, flatu Nili aquas attolli, quod oſtia ipſius quibus ſe exonerat, maris obtruſi influxu obthurentur. EVTHYMENES Maſſilienſis, ex Oceano marique externo ſuapte natura dulci fluuium impleri. ANAXAGORAS, niue Æthiopica, quæ hyeme frigens, æſtate liquetur. DEMOCRITVS, niue in partibus ad ſeptẽtriones ſitis ſub ſolſtitium æſtiuũ reſoluta atq; diffuſa, denſari ex vaporibus nubes, quæ compulſæ verſus meridiem & ad Ægyptũ ab eteſiis ventis, in magnos ac vehementes diſſoluãtur imbres, quibus cum paludes, tũ Nilus impleantur. HERODOTVS hiſtoriæ ſcriptor æqualem à fontibus fluere Nilum hyeme æſtateq; perhibet: minorẽ autẽ hyeme videri, quia tum ſol Ægypto vicinior in vaporem aquas redigat. EPHORVS, hiſtoricus is quoq;, æſtate ait relaxari totam Ægyptũ, ac quaſi exſudare copioſam aquã. ac conferre ad hoc etiam Arabiã & Africam ob raritatem & fabuloſum ſolum. EVDOXVS ait, ſacerdotes imbribus & oppoſitis temporũ anni rationibus rẽ imputare. quando enim apud nos æſtas eſt, qui ſub ęſtiuo habitamus Tropico, tũ iis qui ereg ione ſub brumæ circulo degũt hyemem eſſe, à quibus tum exundans aqua prorumpat.

ΟΛΗΣ τὰς ἐτησίας ἀνέμους οἱ πνέοντας τῇ Αἰγύπτῳ ἀντιπροσώπους ἐπαίρειν τὸν Νείλου τὸ ῥεῦμα, ἀφ' ὧν τὰς στόμας αὐτοῦ ληφθῆναι παρὰ δύσιν τὸ αἰπὶ παρήκοντος πελάγους ἀναχόπτεσθαι. παρισοδήσαι. ms. Petauii

Εὔθυμήνης ὁ Μασσαλιώτης, ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ τοῦ ἔξω θαλάσσης γλυκείας κατ' αὐτὸ τὸ σῆς νομίζει αὐτὸν πληροῦσθαι τὸν ποταμόν. ms. Pet.

Ἀναξαγόρας, ἐκ τοῦ χιόνος τοῦ ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, τηκομένης μὲν ὑπὸ θέρους, ψυχομένης δ' ὑπὸ χειμῶνι. ms. Pet.

Δημόκριτος, τοῦ χιόνος τοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον μέρεσιν ὑπὸ θερινὰς τροπὰς ἀναλυομένης τε καὶ ἀχεομένης, νέφη μὲν ἐκ τοῦ ἀτμοῦ πολλὰ συνίστασθαι, τούτων δ' ἀπελαυνομένων πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, ἀποτελεῖσθαι ῥαδινὰς ὄμβρους, ὑφ' ὧν ἀναπίμπλασθαι τοῦ τε λίμνας καὶ τὸν Νεῖλον ποταμόν.

Ἡρόδοτος ὁ συγγραφεὺς ἴσον μὲν ἐκ τῶν πηγῶν φέρεσθαι χειμῶνος καὶ θέρους, φαίνεσθαι δ' ἐλάττονα τὸν χειμῶνος, διὰ τὸ ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ πλησίον εἶναι τὸν ἥλιον τὴν Αἴγυπτον, ὥστε μείζω τὰ νάματα. ἐξατμίζειν. ms. Pet.

Ἔφορος ὁ ἱστοριογράφος τὸν θέρος φησὶν ἀναχαλᾶσθαι τὴν ὕλην Αἴγυπτον, καὶ οἱονεὶ ἐξυδρῶν ὑπολύεσθαι. συνδίδωσι δὲ αὐτῷ καὶ Ἀραβία καὶ Λιβύη πᾶσα ὁ δὲ ἀραιὸς καὶ ὑπόψαμμον. ms. P.

Εὔδοξος ὑποψάμμον τὸς ἱερεῖς φησι λέγειν τὰ ὄμβρια τοῦ ὑδάτων, καὶ τὴν ἀντιπαίρεσιν τῶν ὡρῶν, ὅταν παρ' ἡμῖν εἰς θέρος τοῖς ὑπὸ τὸν θερινὸν τροπικὸν οἰκοῦσιν, τότε τοῖς ὑπὸ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν αὐτοῖς χθονῶν ἐστιν, ἐξ ὧν τὸ πλημμυρὲν ὕδωρ καταῤῥήγνυται. θέρος ms. Pet. χιμῶνι ms. Pet.

1 legebatur αὖτ. q. d. Euthymenem ſenſiſſe, mare extremum eſſe dulce. ms. habet αὐτὸν, ſuspic. [illegible] pro κατ' αὐτόν. nã adſpirationem negligi non eſt prorſus inuſitatum. αὐτὸν etiam Budæus legit. G. Xyl. 2 li. 1. c. 25. 3 ἐξυδρῶν reponendum exiſtimo ex Xylandri ſententia, quum & in libro ſcripto dein ita ſe reperiſſe dicat. Patet id ex opinione Ephori etiam vti eam Diod. Siculus, & ex hoc Theoph. Simocata retulere.

Plutarchi ipsius verò sententia quanam fuerit, docere nos possint qui auctorem illum euoluere diligentius. Mihi saltem succurrunt quæ lib. περὶ Ἴσιδος & Ὀσίριδος scripsit, è quibus forte coniectare liceat eum illis qui in etesias auctus Niliaci causſam referebãt, non fuisse αὐτὸ τὸ ῥηθέν. verba ex libello, quem dixi, sunt: ἡ δὲ πνευσῆσα ἀπὸ (Τυφῶνος) βασιλεὺς Αἰθιόπων αἰνίττεται πνοὰς νοτίας ἐξ Αἰθιοπίας. ὅταν γὰρ αὗται περὶ ἑτησίων ὀπωρῶσαι πνέωσι πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἐλαυνόντων, & κωλύσωσι τὰς τοῦ Νείλου αὔξοντας ὄμβρους καταῤῥαγῆναι, κατέχων ὁ Τυφὼν ὠθεῖται, & πᾶσι κρατήσας παντάπασι τοῦ Νείλου εἰς ἀκαιρον ὑπὸ ἀῤῥωστίας συσταλέντα & ῥυέντα, κοῖλον & παρεῖνον ἐξέωσεν εἰς τὴν θάλασσαν. ὑγρὸν λεγομένην καθαίρεσιν εἶναι τὸν Ὄσιριν, οὐδὲν ἔοικεν ἀλλ' ἢ κρύψιν ὕδατος & ἀφανισμὸν αἰνίττεσθαι· μᾶλλον δὲ μᾶλιστα Ἀθὺρ ἀφανισθῆναι τὸν Ὄσιριν λέγουσιν, ὅτε τὰ ἑτήσια πνεύματα τῶν παντάπασιν ἐμπλήσῃ νεφῶν & χάους. &c. Dixit autem superius eod. lib. quo sibi mystice per Osiridem intelligere Nilum, mare per Typhonem. Nunc Plutarchi illa Latine, vt interpretatus fuit Xylander, adicio:* Regina vero Æthiopum quæ Typhonem adiuuerit, flatus australes ex Æthiopia notat: qui si vincant etesias à quibus versus Æthiopiam nubes pelluntur, prohibeantque imbres decidere quibus Nilus augetur: tum præualens Typhon æstu vrit, ac plane obtinens, Nilum in diuersam partem ob imbecillitatem fluentem, cauo alueo & humili in mare expellit. Quod enim incluſus in arcã dicitur Osiris, eo nihil aliud significatur quam aquæ occultatio & defectus. Itaque mense Athyr periisse Osiridem dicunt, quando etesiis omnino deficientibus Nilus recedit & solum nudatur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΔΟΞΑΙ.

Α ΝΩΝΥΜΟΥ.

ΘΑΛΗΣ ὁ Μιλήσιος εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν φησὶ δι' ἃς τοὺς ἐτησίους γίνεσθαι τὴν ἀναπλήρωσιν. πνεῖν γὰρ αὐτοὺς ἀναντίους τῷ ποταμῷ, καὶ τὰ στόματα κωλύειν τὴν πρὸς τὸν πολὺν αὐτῶν. τὸ μὲν οὖν αἴτιον ἐξ ἀναντίας πνεόντων κωλύειν τὴν ἔκβασιν τοῦ ποταμοῦ ἐκπίπτειν εἰς τὴν θάλασσαν, ὃ δὴ κῦμα ποιεῖσθαι τοῦτον αἴτιον τοῖς στόμασι καὶ ὄχλον ὄν, ἀναχαίτην τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἀναπλήρωσιν ὕστως φησὶ γίνεσθαι τοῦ ποταμοῦ. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ φυσικὸς φησι τὴν χιόνος τηκομένης τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου γίνεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ Εὐριπίδης καὶ ἕτεροι τινὲς ῥαψῳδῶν ποιηταί. ἀλλ' Ἀναξαγόρας μὲν αὐτὸ τοῦτο φησιν, ποίησιν λέγει τὴν ἀναπλήρωσιν, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν· [1] Εὐριπίδης δὲ καὶ τὸν τόπον ἀφορίζει, λέγων ὅτως ἐν δράματι [2] Ἀρχελάῳ,

[3] Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ,
Νείλου λιπὼν καλλίστην ἐκ [4] γαίας ὕδωρ,
Ὃς ἐκ μελαμβρόου πληροῖ ταμὰς
[5] Αἰθιοπίδος γῆς, ἰὼν ἐπ' ἀκτὰς χιών,
Τεθειππωμένος ἡλίου κατ' αἰθέρα.

καὶ ἐν Ἑλένῃ,

Νείλου μὲν ἥδε καλλιπάρθενοι ῥοαί,
Ὃς αἰθέρος διὰ φαεσίμου Αἰγύπτου πέδον
Λευκῆς ἐλείσης χιόνος ὑγραίνει γύας.

1 Diod. Sicul. l. 1. bibl. ita: Ἀναξαγόρας δὲ ὁ φυσικὸς ἀπεφήνατο τὴν αἰτίαν εἶναι τὴν τηκομένην χιόνα ἐν τῇ Αἰθιοπίαν. ᾧ καὶ ὁ ποιητὴς Εὐριπίδης μαθητὴς ὢν ἠκολούθηκε. λέγει γοῦν, Νείλου &c. eosdem versus adferens, præter primum & vltimum, qui hic leguntur Ἐκ μελανόχρου τε Αἰθιοπίδος γῆς ἰὼν ἐπ' ἀκτὰς χιών. Rhodomanus: *Nili relinquens vndam humo pulcerrimam, Ex Aethiopia qui fluens* plenius. Medios tres ita ibi vertit ἐκ πόδα &c. *Pleno tumescit, quum niues liquefactæ eunt.* 2 Huius fabulæ mentio & apud Stobæum, Iustin. Martyrem περὶ μοναρχίας, Stephanum in Αἰθιοπία, & Strabon. lib. 5. quod didicimus ex catalogo Euripidis tragœdiarum, quem confecit v. cl. Andr. Schottus, nondum edito. 3 Primus versus exstat etiam apud Strab. l. 5. vbi tamen alii subiiciuntur quam hic. 4 γαίης est in Diod. &c. 5 Quartũ hunc versum adfert & Stephanus in Αἰθιοψ. 6 Emenda ex ipso Euripide: ὃς αὐτὸ πέλας ψ. legitur etiã ψιν in editione Euripidis. Versus sunt in ipso initio dramatis hic nominati. Vnde & apud Aristidem in Ægyptiaca, vbi hanc opinionem refutat, moneo hos versus reconcinnandos & emendandos esse, certe duos posteriores. ἕτεροι, ait, οἱ ἐξεπιστον αὖθις τὴν λόγον, ὡς φησι, Νείλε μ. α. κ. ῥ. ὃς αὖτ' ἰδίας ψεκάδος Αἰγύπτου πέδον λευκῆς πακείσης χιόνος, & ὀρδεύει Νεῖλ & Αἰγύπτου γύας. ita enim mẽdis & glossis confusa ibi leguntur. Quis enim non videat illa Νεῖλ & Αἰγύπτ ineptum esse glossema scilicet. ita & ὀρδεύει fuit additum ab eo qui ὑγραίνει volebat reponere per verbum simile. Emenda itaque locum hinc. Euripidem autem & tragicos taxare ibi Aristides qui ὑγραίνει volebat reponere per verbum simile. Emenda itaque locum hinc. Euripidem autem & tragicos taxare ibi Aristidẽ, patet ex iis quæ inferius subiicit: καὶ τί ἦλθεν αὖ τοῦτο τραγικώτερον ψεῦσμα, αὖτ' Εὐριπίδης, αὖτ' Αἰσχύλος & alia quidam Tragœdiarum auctores. nisi quod Anaxagoras quidem ipsam generationem, effectionem vocat huius augmenti, vti ipse dixit: Euripides vero locum præterea definit, ita dicens in fabula Archelao:

Danaus sororum quinquies denũm pater,
Pulcherrimi Nili relinquens flumina,
Qui augmenta sumit extumescens fluctib.
Nigrãte ab Aethiopide, quũ niues liquent,
Per æthera aurigante sole limpidum.

Et in Helena:

Nili fluenta conspicis amæniſſima
Pro rore dio qui per Aegyptum ruens
Humectat arua, nix liquet cum candida.

DE NILI INCREMENTO diuersæ sententiæ.

INCERTO AVCTORE.

THALES Milesius, vnus è septem sapientibus, ait quod ab etesiis fiat illud incrementum. hos enim ferri fluuio aduersos, ostiaque eius opposita esse illorum flatibus. flantem itaque ex aduerso ventum prohibere effluxum fluminis, ne in mare delabi possit: fluctus vero reiectos in ostia, cumque vento ferente, repellere ipsum fluuium. sicque incrementũ illius fieri adfirmat. Physicus vero ANAXAGORAS asserit niue liquescente effici istum auctum Nili. Nec aliter etiam EVRIPIDES, & alii quidam Tragœdiarum auctores. nisi quod Anaxagoras quidem ipsam generationem, effectionem vocat huius augmenti, vti ipse dixit: Euripides vero locum præterea definit, ita dicens in fabula Archelao:

Danaus sororum quinquies denũm pater,
Pulcherrimi Nili relinquens flumina,
Qui augmenta sumit extumescens fluctib.
Nigrãte ab Aethiopide, quũ niues liquent,
Per æthera aurigante sole limpidum.

Et in Helena:

Nili fluenta conspicis amæniſſima
Pro rore dio qui per Aegyptum ruens
Humectat arua, nix liquet cum candida.

Et Æ-

Et ÆSCHYLVS:

Aethiopiæ haud incognitum terræ genus
Laudare noui, Nilus vnde defluit
Humũ volutãs quũ flabra imbres cõcitant,
Vbi ignea diei micans vis splendida
Flamma reſoluit ningidas rupes. viget
Aegyptus omnis tum beata, flumine
Sacro tumens, segetesq; lætas nunciat.

CALLISTHENES autem scriptor historiarum contradicere voluit Anaxagoræ & Euripidis sententię, quam paullo ante retulimus: suaque ipse opinione vsus, ait, aquis per Æthiopiã increscentibus ab exortu caniculæ ad arcturi vsque ortum, quo tempore etiam etesiæ spirent: hosce quippe ventos adfirmat, quando spirant, nubes in primis ad Æthiopiam cogere: quibus nimirum impulsis ad montes, effundi maximam vim aquarum, vnde Nilum pleno intumescere alueo contingat. DEMOCRITVS autumat, circa brumam in locis ad septemtrionẽ positis niues cadere: circa solstitium vero æstiuum quum sol recedat, niue soluta & vaporibus inde exhalãtibus, ab ea liquefactione oriri nubes, quas etesiæ arreptas versus meridiẽ ferant. quum se itaq; inuicem protrudant coactæ nubes iuxta Æthiopiam & Africam, imbrem existere ingentem, cuius delapsu Nilum impleri. EVTHYMENES Massilienſis vero, qui ipse nauigationem suscepit, refert mare exteriora versus profluere vsq; in Africam, & conuerti ad boreã ac septemtriones. iam reliquo quidẽ tempore mare esse vacuũ: eo autẽ quo etesię spirant, flabris ventorũ repulsum cõpleri, & ad interiora fluere. illud vero tũ dulce esse, tum cete Niliacis crocodilis & hippopotamis similia alere. OENOPIDES Chius ait, tẽpore hiberno fluuiorũ fontes exsiccari, qui æstate calore refoti profluãt. quo itaq; repleatur illa, quę accidit, siccitas, in causſa esse aquas cælestes hieme decidentes. at quũ in Nilũ non vllæ tunc cadant pluuiæ, iis destitutus haudquaquã impleri potest. & hanc esse causſam, cur hieme minor is existat, plenus vero sit æstate. HERODOTVS autẽ ceteris quidẽ contraria profert, cũ Oenopide vero paria. fluxũ enim Nili ait esse talẽ, qui semper impleat alueũ. ceterũ solem hiemali tẽpore supra Africã cursum facientẽ desiccare Nilum: ad solstitium vero æstiuũ retrocedentẽ abire ad septẽtriones.

καὶ Αἰσχύλος,

Γένος μὲν οὐκ ἄγνωτον ἀνθρώποις ἐρεῖν
Αἰθιοπίδος γῆς, ἔνθα Νεῖλος ἐπάρδει
Γᾶν δυσχειμάντων πνευμάτων ἐπομβείαις·
Ἐν ᾗ πυρωθὲν μᾶλλον ἐκλάμπει φλόγα,
Αἴγυπτος ἀγνὰ νάματος πλησθυμίᾳ,
Τίκτει τε γείλει χιόνα. πᾶσα δ' ἐξάλλεται
Φερέσβιον δήμητρος ἀγγέλῳ σάχῳ.

Καλλισθένης δὲ ὁ ἱστοριογράφος τοῖς μικρῷ πρότερον εἰρημένοις ἐναντία Ἀναξαγόρᾳ τε τῷ Εὐριπίδου αὐτόφωνα. αὐτὸς δὲ τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ χρώμενος, φησὶν, ὑδάτων γινομένων ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, καὶ τοῦ κυνὸς ἀνατολὴν ἕως ἀρκτούρου δύσεως, καθ' ὃς χρόνους οἱ ἐτήσιοι πνέουσι· τότε γὰρ φησὶ τοὺς ἀνέμους μάλιστα τὰ νέφη πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἄγειν· ὧν δὴ τῷ πρὸς τὰ ὄρη προσπιπτόντων τοῖς τὰ ὄρη, καταῤῥήγνυσθαι πολὺ πλῆθος ὕδατος· ἀφ' οὗ τὸν Νεῖλον πλησθέντα ἀναβαίνειν συμβαίνειν. Δημόκριτος δὲ λέγει, περὶ μὲν χειμερινὰς τροπὰς τοὺς περὶ τὰς ἄρκτους χιονίζεσθαι τόπους, πρὸς ἑσπέρας δὲ θερινὰς μεταβαίνοις τοῦ ἡλίου, τηκομένης τῆς χιόνος καὶ ἀτμιζομένης, ἀπὸ δὲ τῆς νέφη γίνεσθαι. ἀφ' ὧν τοὺς ἐτησίους ἐπιλαμβάνοντας φέρειν πρὸς μεσημβρίαν· συναθροιζομένων δὲ τῶν νεφῶν ὑπὸ τῶν ἐτησίων πρὸς τοῖς Αἰθιοπίαν καὶ τὸν Λιβύην, ὄμβρους γίνεσθαι πολλοὺς, ἐπικαταῤῥέοντα πληροῦν τὸν Νεῖλον. Εὐμηλίδης δὲ ὁ Μασσαλιώτης, αὐτὸς πεπλευκὼς, φησὶν εἰς τὸν ἔξω θάλασσαν ὑπάρχειν ἔφοδον ἐς τὸν Λιβύην, ἐκπλεόντων τε εἰς πρὸς βορέαν τε καὶ ἄρκτους. καὶ τὸ μὲν πλῶον χρόνον κενὸν εἰς τὴν θάλασσαν, τοῖς δὲ ἐτησίοις αὐτοῖς μόνον ὑπὸ τῶν πνευμάτων πληροῦσθαι, καὶ ῥᾳδίαν ἔσεσθαι τὴν ἡμέρας ταύτας· παύσασθαι δὲ τῶν ἐτησίων, ἀναχαρῆν. εἶναι δὲ αὐτὸν καὶ γλυκὺν, καὶ κύτη πλησιάζειν τοῖς ἐν τῷ Νείλῳ κροκοδείλοις καὶ ἱπποποτάμοις ἔχειν. Οἰνοπίδης δὲ ὁ Χῖος λέγει, δεῖν χειμῶνος, τῶν παλαιῶν αὐαίνεσθαι τὰς πηγὰς, ἐν ᾧ τὰ ῥεύματα θερμαίνεσθαι ῥᾴω. τὸν μὲν δὴ πληροῦσθαι, τὸν γινόμενον ξηρασίαν δὲ αἴτιον τῶν ὑδάτων ὑπογενομένων τοῖς χειμῶσι συμβαίνειν. τὸν δὲ Νεῖλον οὐχ ὑόμενον τότε, οὐδὲν γινόμενον μὴ συναναπληροῦν· καὶ ἔχειν δ' οὕτως, τὸν χειμῶνος παύσασθαι αὐτὸν γίνεσθαι, δεῖν δὲ θέρους πλήρη. Ἡρόδοτος δὲ τοῖς μὲν λοιποῖς ὑπεναντία λέγει, πολλαπλασίως δὲ Οἰνοπίδῃ. τὸν μὲν γὰρ φύσιν τοῦ Νείλου φησὶ τοιαύτην ὥστε ἀεὶ πληροῦν τὸν ποταμὸν· τὸν δὲ ἥλιον δι' χειμῶνος κρύειν τὸν Λιβύην ποιοῦντα τὸν πορείαν, ἀναζεσθαι τὸν Νεῖλον· ὅτι δὲ ταῖς θείαις ἕδραις μεθισταμένων, ὡς ἐς τὸν ἄρκτον ἰέναι.

1 Hanc opinionem refutat etiã Aristides prolixe in Ægyptiaca, licet eius auctores non nominet, sed se ἐπὶ τῶν τῶν πολλῶν δόξαν, & τοὺς χρονίσαντας πεπυσμένους αὐτῶν ἰέναι ait. 2 Ita edidit H. Steph. Sed nullus dubito quin reponendũ sit ἄμβρον. v. Democriti sententiã a Plutarcho & Theophylacto, vel Diod. Siculo potius relatam. 3 Et hic non dubito emendare Εὐθυμένης, vt antea è Plutarcho habuisti. Eius philosophi sententiam refutat & Aristides in Ægypt. cũ hac irrisiuncula orsus: ἐγὼ δὲ ἐπαλάτην γλυκείᾳ Λιβύης ἐπίκλησιν οὐκ ἐπίσταμαι, καὶ μύθοις Μασσαλιωτικοῖς αὐτὴν τὴν Σωσελπικῶν. εἰ δὲ μὴ σωφρὼν ἦν χαριέστατα Εὐθυμένης &c. 4 An distinguendum & scribendum, ἀλλὰ τὰς ἀπὸ τῶν χειμερίων ξηρασίαν, τὸ αὐτ. &c. συμβαίνειν. 5 An deest τὸν ποταμὸν vel tale: vt paullo post πληροῦν τὸν ποταμόν. 6 lib. 2. cap. 25.

Ἐκ τῶν Θεοφυλάκτου τοῦ Σιμοκάττου.

ἱστοριῶν λόγ. ζ. κεφαλ. τὸ ιζ.

Οὗτος ὁ Νεῖλος μέγιστος ἁπάντων τῶν περὶ τὴν οἰκουμένην ποταμῶν, καὶ πολλῶν τῆς Λιβύης, καὶ τῆς Αἰθιοπίας, τῆς τε Ἰνδικῆς αὐτῆς γῆν ἀπολαμβάνων, τοῦ τε Γάγγου, καὶ Ἰνδοῦ μεγεθῶν κατὰ τὸ μέγεθος, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων τὰς πηγὰς ἀπεκρύπτει. θέρμης τοίνυν ἀκμάζοντος, τὰς αὔξησις λαμβάνει, ἐναντίον τῇ φύσει τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ποταμῶν. τὰς δ' αἰτίας τὰς τοιάδε εἰς πολλοῖς εἰρημένας τοῖς ἀρχαίοις, παρεσθήσομαι ὅπως λέξεως, τῇ παρούσῃ ὑποβαλλομένῃ ἱστορίᾳ. οἱ μὲν δὴ περὶ τὸν Ἑλλάνικον καὶ Κάδμον, ἐπὶ τὸ Ἑκαταῖον, εἰς τὰς μυθώδεις ἀποφάσεις κατέφυγον. Ἡρόδοτος δ' ὁ πολυπράγμων, εἴ καί τις ἄλλος πολλῆς γεγωὼς ἐμπειρίας ἱστορίας, ὅπως ἐχείρησε περὶ τούτων ἀποδοῦναι τὸν λόγον· ἠκολουθηκὼς δ' αἰτιολογίαις ὑπονοίας δείσκει. ὁ δὲ Ξενοφῶν, καὶ Θουκυδίδης ἐπαγάλλονται τῇ ἀληθείᾳ μᾶλλον τῶν ἱστοριῶν, τούτων ἀπέχονται. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἔφορον, καὶ Θεόπομπον μάλιστα πάντων ὅπως παθόντες εἰς αὐτὰ, ἀδαμῶς τὴν ἀληθείας ἐφίοντο γνώσεως· διὰ ἀμέλειαν δ', ἀφ' ἁπλῆς τῆς χώρας ἰδιότητα τὸν λόγον ἠτιώσαντο. ἀπὸ γὰρ τῶν ἑκάστου χρόνων ἄχρι Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου παρεσαγορεύθησαν, ξένα ὡς ὅπως πάντα τὰ περὶ τοὺς τόπους τούτους πάντως λῶν, καὶ τοῖς ὅπου βαίνουσιν ὅπου κίνδυνα. τοῦ δὲ παρελθόντος βασιλέως, μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν εἰς Αἰθιοπίαν παρελθόντας, ἐγνώσθη τὰ καθ' ἑαυτὴν τὴν χώραν λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀκριβέστερον. Οἱ μὲν οὖν καθ' Αἰγυπτίους ἱερεῖς, ἀπὸ τοῦ περιρρέοντος τὴν οἰκουμένην Ὠκεανοῦ φασι τὸν Νεῖλον λαμβάνειν τὴν σύστασιν, λέγοντες μὲν οὐδὲν ἀληθές, ἀπορίαν δὲ λύοντες τὴν ἀπορίαν, καὶ λόγον φέροντες εἰς πίστιν, πολλῆς παρεσδεόμενον πίστεως, ὀρφανὸν τὴν διήγησιν καταλιμπάνοντες βεβαιώσεως.

Τῶν δὲ Τρωγλοδυτῶν οἱ μεθιστάντες ἐκ τῶν ἄνωθεν τόπων, οἱ καὶ Βόλγοι προσαγορευόμενοι, λέγουσιν

NILVS omnium fluuiorũ orbis terræ latissimus, multorumque per Libyam, Æthiopiam, Indiam regiones secans, ipsumque Gangem, & Indum magnitudine superãs, oculis humanis fontes suos, siue primam originem vnde erumpit, negauit. Æstate igitur feruente (secus quam cetera orbis flumina solent) excrescit. Caussas à multis & priscis scriptoribus allatas, huic historiæ fideliter inseremus. Hellanicus igitur, Cadmus, & Hecatæus ad fabulas confugiunt. Herodotus, vt est curiosus, & si quisquam aliuς, historiarum gnarus, huius rei rationem afferre conatus est. Sed eum suspiciones potius inter se contrarias secutum apparet. Xenophon, & Thucydides, qui à rerũ explicatarũ veritate magis commendantur, nihil huiuscemodi habent. Ephorus, & Theopompus, quanquam omnium maxime in hanc cognitionem intenti, non potuerunt tamen eam liquidã adipisci. Ignorationis eorum caussa nõ negligentia, sed regiõnis condicio fuit. Iam inde enim ab antiquis sæculis, vsque ad Ptolemæũ cognomento Philadelphũ, pleraq; locorum istorum ignota omnino, & inexplorata, atque aduenis etiam periculosa fuerunt. Postquam vero rex, de quo diximus, cum Græcis copiis Æthiopiã est ingressus, regio hæc, vt paucis dicam, multo exploratius, atque perfectius cognosci cœpta est. SACERDOTES igitur ÆGYPTII ab Oceano orbem circumdante Nilum oriri affirmantes, nihil dicunt, & dubiũ quod est, per dubium dissoluunt: rationemque ad fidem conciliandam adducentes, quæ ipsa vehementer fide indiget, quod narrant, confirmatione destitutum relinquunt. TROGLODYTAE, qui è superioribus locis migrarunt, & Bolgi appellantur, dictitant,

Ægyptium [hunc Theophylactum è Siculi Diodori Bibliotheca ista Niliaca (auctore suo ne nominato quidem) trãscripsisse iam dictum fuit. Quædam vbi variare φησὶν voluit iste ἀπὸ τοῦ πάντων (qua dignitate fuisse Photius ait) notare libet: non omnia. nec vacat enim & cui bono? Ait vero cap. præcedentis fine Theophylactus, quoniam genus inde trahat, merito τῆς θείας φύσεως. Sicque finit caput xvi. & digressionem sibi parat: ἡμεῖς δὲ τὰ μικρὸν τῶν συμβεβηκότων ὑποσημηνάμενοι τοῖς ἀκροωμένοις, ἐπὶ τὸν Νεῖλον διηγήσασθαι τὸν ἄκρως φίλον φιλοσοφήσειν. Sicque finit caput xvii. & digressionem sibi parat: ἡμεῖς δὲ τι μικρὸν τῶν συμβεβηκότων ὑποσημηνάμενοι τοῖς ἀκροωμένοις, ἐπὶ τὸν Νεῖλον διηγήσασθαι ἐξιόντες τοῦ Ἱεροῦ λόγου μνήμη τινὶ τοῖς ἀκροωμένοις ἐπεμβαλόντες, ἐπὶ τὸν Ἱερεμίου καὶ Ἐζεκιὴλ καὶ Δανιὴλ διέξιμεν, τὰ ἐπισημότερα τοῦ ἱεροῦ διηγήσασθαι ἐξιόντες τοῦ λόγου τούτου, καὶ ἐπὶ τὸν Νεῖλον διέξιμεν. &c.

1 Diodorus Siculus lib. 1. bibl. de eodem: μέχρις οὗ τῶν ἀπείρων ποταμῶν καὶ πολὺς ὢν γῆν διέξεισι, &c. 2 ἀπέκλινεν Diod. 3 ἐκ πολλῆς Diod. & sine dubio sic ex scripserat Simocata. 4 μᾶλλον ex Diod. rectius. 5 ἦλθε τὰ ἀληθείας Diod. 6 ἀκριβέστερον &c. Diod. 7 ἄξενα πάντα λῦ τὰ π. Diod. 8 ὑγρὲς Diod. 9 μᾶλλοι Diod. & varians eius lectio βόλγοι etiam, & alia βόλποι. Errorem inde natum non dubito, quia in membranis vetustis, β scribitur fere vt μ, dempta modo dependula linea, vel prorsus vt Latinum u.

in locis

in locis illis cauitates esse. Vnde quispiam ratiocinetur multis fontibus in vnum confluentibus, Nili fluentum intumescere. Sane omnium quoque mundi fecundissimum hunc esse aiunt. QVI vero insulam Nili, Meroe dictam, incolunt, fluuium Astapum nominant, quam vocem Græce transferas ἐκ τοῦ σκότους ὕδωρ, *è tenebris aqua profluens*. Naturam enim huius fluminis incomprehensam esse isti statuunt. THALES vnus de sapientibus docet, discedenti Nilo Etesias resistere, & cursus eius eorum flatibus acto contra ostia mari sustineri: atque hinc illum exuberantem per totam Ægyptum, quæ depressa, & campestris sit, late exspatiari. Sed huius rationis, quamuis probabilis videatur, non difficile est falsitatem ostendere. Nam si quid veritatis haberet quod ait, omnes fluuii, qui contra flantibus Etesiis à mari repercutiuntur, similiter magnis auctibus excrescerent. ANAXAGORAS cognomento physicus, solutis in Æthiopia niuibus Nilum attolli est opinatus: cui assentiens tragicus poeta Euripides, id ipsum in poematis suis posuit. Hanc igitur oppositionem non multa oppositione opus habere dicimus, quandoquidem vanam esse claret. Nã propter feruores incredibiles in Æthiopia, aquã in niuem densari nõ est vt possit fieri. Prorsus enim in locis illis nec glacies, nec frigus, nec vlla hyems, & solstitio æstiuo potissimũ, cernitur. Quod si etiam concedamus, in Æthiopia niuem altam cadere, tamen quod ante de eã liquata afferebatur, rursum vt vanum ac friuolũ probabilissime refellitur. Omnis quippe fluuius aquis niuium solutarum accrescens, conuenienter auras quoq; frigidas expirat, quin & cælum crassum reddit. Atqui circum Nilũ neque nebulæ alicuius concretionem, neque auras gelidas, neque aerem crassum reperias. HERODOTVS porro Nilum tantum esse scribit, quantus cum plenus est apparet. Hyeme autem solem supra Libyam voluentem, ex vndis Niloticis humentis substantiæ

1 Interp. *cauitates*. nõ rectè, ni fallor. nec enim constat an cauitates fuerint ista quæ indiciũ præbebant ortus Nili ex istis signa eis. rectius Rhodomanus noster ὁ ῥοώδεσις apud Diodorum: *indicia quædam esse aiunt, vnde quis ratiocinetur*. ait enim illos signa dicere, vnde apparere possit ibi fontes Nili esse. sic paulo infra χειμῶν & ἔμφασις apud Theophyl. & Diod. 2 συλλογίσαιτο Diod. 3 δὲ καὶ Diod. 4 forte αὖτ' scrib. vt est apud Diodorum. 5 ἀξενοκωῶντες Diod. sicque & Theophylacto rescribendum puto. 6 Edimus Νείλῳ. malè enim vulgati νεῖλον. & interpres omisit illa: *Sita vero est ista super ipso Nilifluento*. Diodorus hæc verba habet, sed alias planius & plenius hoc loco, quẽ vide. 7 Ἀστάπους Diod. 8 εἰς πλεῖα. δ. Diod. quæ verba fere superfluere vonõ habet, sed alias planius & plenius hoc loco, quẽ vide. 9 male vulgati ἀκαταλήψια. 10 τὸ ῥόον μα. Diod. 11 Sic restituiluntibi viri docti. Simocatã tamen inde descripsisse credo. 12 Diod. edimus ex Diod. vulgo, ἴσον αὐτό. ceterum πληθύομεν quoq; Diodorus, quamuis id notare videantur vt superfluum. 13 ὧν καὶ ὁ τραγικὸς ποιητὴς Εὐριπίδης ἐν Ἀκταίωνι ἐκ τῶν ἐκείνου ἐμνήσθη. Diod. qui & versus tragici refert: quos supra habes in Ἀκταίωνι ex-ant. τοὺς ἀπὸ ἔχοντες. 14 ἀπόφασιν δὲ πολλῆς αὐτῆς ἀνάγκης τοιαύτης συμβαίνειν. Diod. 15 ὑπερβολῇ Diod. 16 πίπτειν Diod. 17 ἐπὶ τὴν positione. 18 Herodoteæ sententiæ confutationem è Diodoro simul edimus, cum qua hæc conferas licet. ἀπάσαιτο Νείλου. Diod.

ὑδάτων, καὶ τοῦθεν χεμῶνος ὥρᾳ ἧττον αὔξεσθαι τὸν ποταμόν· τῶν γὰρ ἐτησίων ἐπιπνεόντων, καὶ τοῖς ἀρκτοις ποιουμένου τὸν βάδισιν, αἱ ἄξοι ἀνίενται, καὶ παυόμεναι τοὺς εἰς τὸν Ἑλλάδα ποταμοὺς πεφυκότας. Διὸ δὲ τὸ μὴ τὸ δόξαν καλῶς αἴρειν τὸν περὶ τὰς θερινὰς ὥρας ἐπαίνου τὸν Ἀιγυπτίου πλήρωσιν ποταμῶν. Ἀλλ' αἰδοῖ τῆς φιλομαθείας τοῦ ἀνδρὸς, ὃ διεξοδικῶς κατηγορῆσθαι τοῦ σφάλματος. εἰ γὰρ ταῦτα σύμφωνα πῖς ἀληθέσι κεῖσθαι, πρώτως ἂν ἐκ τῶν ἀνέμων καὶ τοῦ Λιβύου ποταμοῦ ἥλιος ἀπελάμβανε καὶ ἀδελφὰ τὰ παθήματα τοῦ Νείλου. Νῦν μὲν τοιοῦτον οὐδὲν ἐπὶ πάσαις Λίβυας ποταμοὺς ἔστι θεάσασθαι. Ὅθεν ὁ συγγραφεὺς ἀποδεκτέος τὸν λόγον. Δημόκριτος δὲ ὁ τῆς φύσεως ἀδελφὸς, περὶ ταῖς ἄρκτοις ὥρᾳ χειμέριος καταφέρεσθαι πολλὴν ἀχλὺν βεβαιοῦται χιόνα, δέρος δὲ ὑπὸ τοῦ πόντου ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀχλύεσθαι ταύτην. ἔνθεν φησὶ γίνεσθαι νεφέλας πολλὰς καὶ πυκνὰς, καὶ ἀχλὺν τὸ πίπτεσθαι πολλὰ νέφη παχύτερα περὶ τοὺς μετεωροφέρους τόπους, διαφυλάσσειν δὲ ἀναθυμιάσεως αἰρομένης πρὸς ὕψος. ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἐλαύνεσθαι, μέχρις ἂν πρὸς πέσῃ τοῖς μεγίσοις ὄρεσι τοῦ περὶ τὴν οἰκουμένην. εἰ δὲ ταῦτα περὶ τὴν Αἰθιοπίαν. ἔπειτά πως τοιούτοις ἔσιν ὑψηλοῖς, διαφανῶς θραυόμενα, παμμεγέθεις ὄγκους ὑδάτων. ἐξ ὧν πληροῦσθαι τοὺς ποταμοὺς καταμυρίζεται, περὶ τοῖς τῶν ἐτησίων διέμφυ πνοαί. διὸ πιστευτέον αὐτοῖς. ἐπὶ γὰρ Νῖλος ἀρχὴν μὲν πληροῦσθαι τοῖς θέρεσι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῖς θερινοῖς, ὅπου τῶν ἐτησίων πνεόντων· λέγω δὲ ὕστερον ἰσημερίας φθινοπωρινῆς, πάλαι τροπὰς παυομένων τῶν εἰρημένων ἀνέμων. τὸ μὲν συνεπίοιαι τῷ Δημοκρίτῳ ἀποδεκτέον, τοῖς δὲ λόγοις αὐτοῦ ἁδαμῶς, πιστευτέον. Ἔφορος δὲ ξένην αἰτίαν τινὰ τεθείκασι. φησὶ δὴ τὴν Αἴγυπτον ἅπασαν ποταμόχωστον εἶναι, τὴν μὲν ἄνω ψυχρὰν διὰ τὸ ἔπι δὲ ἀνακεκαυμένην τῇ φύσει, ῥαγάδας τε μεγάλας καὶ διηνεκεῖς ἔχειν. καὶ ἀπὸ τούτων εἰς ἑαυτὴν ἀναλαμβάνειν πλῆθος ὑγρότητος. καὶ τὴν μὲν τοῦ χειμερίαν ὥραν ὅτι συνέχειν ἐν ἑαυτῇ, θερινὴν δὲ ἐκφερομένων ἔξωθεν, ὥσπερ ἱδρῶτας τινας δι' αὐτῆς πρὸς τὰ ἔσω χώρια ὑπάρχειν, καὶ ἀπὸ τούτου πληροῦσθαι τοὺς ποταμούς. ὁ μὲν δὴ Ἔφορος δῆλός ἐστι μὴ μόνον ἀτεθεαμένος τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τῶν ἰδόντων τὰ κατὰ τὴν χώραν ταύτην ἐπιμελῶς πεπυσμένος. περὶ τῶν μὲν γὰρ, εἴπερ ἐξ αὐτῆς τῆς Αἰγύπτου ὁ Νεῖλος τὴν αὔξησιν ἀπελάμβανεν, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἀνωτέρω μέρεσιν ἐπληροῦτο, πολλαχοῦ καὶ πετρώδεις καὶ τραχείας χώρας διεξιόντα· νῦν δὲ πλείω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας ἀπορρέων, ἔχει τὴν αὔξησιν πρὸ ἢ φαύσῃ τῆς Αἰγύπτου. ἔπειτα εἰ μὴ ὁ ῥοῦμα τοῦ Νείλου ταπεινότερον ἦν τῶν κατὰ τὸν πολεμόχωστον γῆν χαμωμάτων, ὅπου πολλοὶ αἰεὶ τὰς ῥαγάδας συνέβαινε, καθ' ἃς ἀδυνάτον ἦν καταβαίνειν τοσοῦτον πλῆθος ὑδάτων. εἰ δὲ ὑψηλότερον τόπον ἐπεῖχεν ὁ ποταμὸς τῶν χαμωμάτων, ἀδυνάτον ἦν ἐκ τῶν ταπεινοτέρων χειλωμάτων εἰς τὰ ὑψηλότερα διαφαίνειν τὰ τῶν ὑδάτων σύρρυσιν γίνεσθαι. καθόλου δὲ, πῖς ἂν δυνατὸν εἴη πρόσοιτο τοὺς ἐκ τῶν κατὰ τὴν γῆν χαμωμάτων ἱδρῶτας τοσαύτην αὔξησιν ποιεῖσθαι, ὥστε καὶ αὐτὸ σχεδὸν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὑπικλύζεσθαι; ἀφίημι γὰρ καὶ ὃ ψεῦδος τῆς τοῦ ποταμοχώστου γῆς, καὶ τῶν ἐκ τῶν χαμωμάτων τηκομένων ὑδάτων, ἐπιφανῶν ὄντων τῶν ἐκ πυπτίς ἐλέγχων. ὁ μὲν γὰρ Μαίανδρος ποταμὸς κατὰ τὴν Ἀσίαν πολλὴν χώραν πεποίηκε ποταμόχωστον· καὶ περὶ τῶν συμβαινόντων περὶ τὴν αἰαπλήρωσιν τοῦ Νείλου σύμβολον θεωρεῖς μὴ ὀμόλογον. Ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν ὁ καλούμενος Ἀχελῶος ποταμὸς, περί τε τὴν Βοιωτίαν ὁ Κηφισὸς ἐκ τῶν Φωκέων, οὐκ ὀλίγην χώρην περιέχουσαν. ἐφ' ὧν ἀμφοτέρων ἐλέγχεται φανερῶς τὸ Ἐφόρου ψεῦδος. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Ἐφόρου.

Τῶν δὲ ἐν Μέμφει φιλοσόφων τινὲς ἐπεχείρησαν αἰτίαν φέρειν τῆς πληρώσεως ταύτην· φασὶ συγκρίνεσθαι εἰς πέλα τὴν γῆν. καὶ ἐν μὲν εἶναι δεῖ κατὰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην· (δεῖ γὰρ οὕτως εἰπεῖν) ἕτερον δὲ τοὐπὶς τοῖς πόποις αἰπιπεπονθὸς τοῖς ὥραις· τὸ δὲ τρίτον μεταξὺ κεῖσθαι τούτων, ἐπαρχεῖν δὲ καῦμα λίαν ἀοίκητον. εἰ μὲν οὖν ὁ Νεῖλος ἐποιεῖτο τὰς ἀναβάσεις κατὰ δὴν τὸ χειμῶνος καιρὸν, δῆλον ἐπῆρχεν, ὡς ὅτι τὸ καθ' ἡμᾶς ζώνης λαμβάνει τὴν σύρρυσιν, ἀφ' ὃ περὶ τοὐτους τοὺς καιροὺς μάλιστα γίνεσθαι παρ' ἡμῖν τὰς ἐπομβείας. ἐπεὶ τοιοῦτον περὶ δὲ θέρος πλεονᾶσαι, πιθανὸν εἶ), κατὰ τὰς αἰπικειμένους τόπους γίνεσθαι τὰς χειμῶνας, καὶ τὸ πλεονάζον τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὑδάτων, εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γίνεσθαι οἰκουμένην.

copiam attrahere, atque inde per hyberna flumen parcius ire. Æstate redeunte, & ad Arctos sole reuerso, Græciæ flumina siccari, & imminui. Quapropter Ægyptii fluminis accretionem æstiuo solstitio admirabilem videri non debere. Verum nos amorem studiumq; perueſtigandi in hoc viro reueriti, errorem eius vberius non castigabimus. Hoc tantum dicemus. Si ista cum veritate consentirent, omnino sol idem ceteris Libyæ fluminibus, quod Nilo faceret. Atqui nihil tale in illis obseruatur. Non igitur historicus ille latis considerate locutus est. DEMOCRITVS, alioqui naturæ secretorum peritissimus, in Septemtrione per hyemem imbres niuales decidere asseuerat: per æstatem æstu niuem illam vbertim colliquefieri, ac dissipari. Idcirco in locis sublimioribus multas nubes densiores generari, larga exspirationum vi eo sublata videlicet. Hasce nubes ab Etesiis impelli, donec montibus omniũ altissimis illidantur: eos autẽ montes esse in Æthiopia. Post, eorum excelsitate violenter diruptas, largissimos imbres effundere, quibus Nilus (Etesiarum puta diebus) repleatur. Sed huic habenda fides non est. Nilus enim (vt vno verbo dicam) crescere circa solstitium æstiuum incipit, Etesiis nondũ spirantibus: desinit æquinoctio autumnali, quando hi venti pridem posuerunt. Laudanda, nullo autem modo credenda est hæc Democritea commentatio. EPHORVS incredibilẽ plane rationem adducit. Ægyptum totam fluminibus subterraneis referrã, ac frigidam, naturaque pumicosam seu fistulosam esse: rimas itẽ magnas ac perpetuas habere, per quas in se copiam humoris recipiat, quam hyberno tempore contineat, æstiuo autẽ solstitio ineunte, veluti sudores quosdam ex omni parte emittat: atque ita Nilum flumen excrescere. Cererum non modo Ægyptum nunquam oculis obiisse Ephorum, sed neque ab iis qui eam vidissent, res eius probe cognouisse certum est. Primum enim, si ex ipsa Ægypto incrementum suum Nilus acciperet, non vtiq; in partibus superioribus aquas ampliores volueret, vbi per petrosam ac solidam regionem fertur. Nunc plus sex millibus stadiorũ per Æthiopiam labẽs, augmina sumit, priusquam Ægyptum attingat. Ad hæc, si quidem fluenta Nili, terræ fluminibus peruiæ raritatibus siue rimis humiliora forent, contingeret rimas illas superficiarias esse, per quas tãtam vim aquarum transire est impossibile. Sin autẽ rimis ipsis altiora, rursum ex inferioribus cauitatibus in summum flumẽ aquæ confluere minime possent. Ad summam, quis fieri posse credat, vt prorumpentes ex terrę hiatibus sudores tanta flumini incrementa suppeditent, vt vniuersæ pęne Ægypto innatet? vt nihil dicã de mẽdacio, subterlabi scilicet Ægypto flumina, & in cauis terræ liquentes aquas existere, cum ipsa harum assertionum falsitas manifesta sit. Nam Mæander Asiæ fluuius per multa spatia sub terra manat, nec tamẽ in suscipiẽdis auctibus quidquã omnino ei tale, quale Nilo, euenire cernitur. Quin etiam Acarnaniæ fluuius Achelous, & Bœotię Cephisus, è Phocide oriundus, nõ modicum terrarum subterlabuntur. Qui ambo Ephorum apertæ vanitatis conuincunt. Et hæc quidẽ aduersus Ephorum. MEMPHITICI quidam philosophi incremẽti huius istam caussam afferre ausi sunt: Tellurem in tres partes diuidi. Vnam, esse nostrum orbem (sic enim appellare oportet.) Alteram, quæ his locis tempestatibus anni non respondet. Tertiam, inter has locatam, & ob immensos calores prorsus inhabitabilem. Quare si Nilus hyeme augesceret, certum esset eum in nostra Zona confluxum aquarum recipere, cum per hoc tempus maxime apud nos pluuiæ cadant. Quoniam autem contra fit, & æstate ascendit, probabile apparere, in locis nobis è regione oppositis hyemes nasci, & redundantiam illic aquarum in orbem nostrum deferri.

---

1 Sic edimus: nec aliter putamus interp. agnouisse. vulgo tamen est διεξοδικῆς. 2 Mendose. scribendum autumo τοῖς scilicet ἔρεσι. Apud Diodorum est, τὴν περὶ τὴν οἰκουμένην. Itaque & forte aliquis malit τὴν περὶ τ. εἰ. hic scribendum. 3 Diodorus, ἔπειτα τὰ πρὸς τούτοις. & sic emendarem Simocatam quoque. vt & post statim ὄμβρους ex Diodoro, pro ὄγκους. 4 μᾶλιστα κατὰ τὸν ἐτησίων πνεόντων. Diod. 5 ἐπίνοιαν Diod. qui pluribus etiam refutationi Democriteæ opinionis inhæret. 6 καινοπρεπῶν Diod. 7 Fluuium. Diod. 8 χεύσθαι, Idem. 9 χειμερινὴν Diod. 10 αὐτὴ παντὸς. αὐξάνεται, καὶ ἀπὸ τούτων. Diod. 11 αὐθέντων Diod. 12 ἐπιλάμπειν Idem. 13 ἀπὸ τε πετρ. Idem.

gionem

ἐκεῖνος Φερεκύδης. νῦν δὲ πλείω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας ἀπορρέων, ἔχει τὴν αὔξησιν πρὶν ἢ φαύσῃ τῆς Αἰγύπτου. ἔπειτα εἰ μὴν τὸ ῥοῦμα τοῦ Νείλου ταπεινότερον ἦν τῶν κατὰ τὸν πολεμόχωστον γῆν χαμωμάτων, ὅπου πολλοὶ αἰεὶ τὰς ῥαγάδας συνέβαινε, καθ' ἃς ἀδυνάτον ἦν καταβαίνειν τοσοῦτον πλῆθος ὑδάτων. εἰ δὲ ὑψηλότερον τόπον ἐπεῖχεν ὁ ποταμὸς τῶν χαμωμάτων, ἀδυνάτον ἦν ἐκ τῶν ταπεινοτέρων χειλωμάτων εἰς τὰ ὑψηλότερα διαφαίνειν τὰ τῶν ὑδάτων σύρρυσιν γίνεσθαι. καθόλου δὲ, πῖς ἂν δυνατὸν εἴη πρόσοιτο τοὺς ἐκ τῶν κατὰ τὴν γῆν χαμωμάτων ἱδρῶτας τοσαύτην αὔξησιν ποιεῖσθαι, ὥστε καὶ αὐτὸ σχεδὸν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὑπικλύζεσθαι; ἀφίημι γὰρ καὶ ὃ ψεῦδος τῆς τε ποταμοχώστου γῆς, καὶ τῶν ἐκ τῶν χαμωμάτων τηκομένων ὑδάτων, ἐπιφανῶν ὄντων τῶν ἐκ πυπτίς ἐλέγχων. ὁ μὲν γὰρ Μαίανδρος ποταμὸς κατὰ τὴν Ἀσίαν πολλὴν χώραν πεποίηκε ποταμόχωστον· καὶ περὶ τῶν συμβαινόντων περὶ τὴν αἰαπλήρωσιν τοῦ Νείλου σύμβολον θεωρεῖς μὴ ὀμόλογον. Ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν ὁ καλούμενος Ἀχελῶος ποταμὸς, περί τε τὴν Βοιωτίαν ὁ Κηφισὸς ἐκ τῶν Φωκέων, οὐκ ὀλίγην χώρην περιέχουσαν. ἐφ' ὧν ἀμφοτέρων ἐλέγχεται φανερῶς τὸ Ἐφόρου ψεῦδος. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Ἐφόρου.

Τῶν δὲ ἐν Μέμφει φιλοσόφων τινὲς ἐπεχείρησαν αἰτίαν φέρειν τῆς πληρώσεως ταύτην· φασὶ συγκρίνεσθαι εἰς πέλα τὴν γῆν. καὶ ἐν μὲν εἶναι δεῖ κατὰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην· (δεῖ γὰρ οὕτως εἰπεῖν) ἕτερον δὲ τοὐπὶς τοῖς πόποις αἰπιπεπονθὸς τοῖς ὥραις· τὸ δὲ τρίτον μεταξὺ κεῖσθαι τούτων, ἐπαρχεῖν δὲ καῦμα λίαν ἀοίκητον. εἰ μὲν οὖν ὁ Νεῖλος ἐποιεῖτο τὰς ἀναβάσεις κατὰ δὴν τὸ χειμῶνος καιρὸν, δῆλον ἐπῆρχεν, ὡς ὅτι τὸ καθ' ἡμᾶς ζώνης λαμβάνει τὴν σύρρυσιν, ἀφ' ὃ περὶ τοὐτους τοὺς καιροὺς μάλιστα γίνεσθαι παρ' ἡμῖν τὰς ἐπομβείας. ἐπεὶ τοιοῦτον περὶ δὲ θέρος πλεονᾶσαι, πιθανὸν εἶ), κατὰ τὰς αἰπικειμένους τόπους χειμῶνας γίνεσθαι τὸν χειμῶνας, καὶ τὸ πλεονάζον τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὑδάτων, εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γίνεσθαι οἰκουμένην.

---

1 τῶν πλήρωσιν ἔχει πρὶν ἢ φαῦσαι τῆς. Diod. 2 aggestæ terræ Rhodom. 3 Diodorus ἀφαιρεῖν τοσοῦτο κτλ. vbi bene Rhodom. illud τοσοῦτο minime eiiciendum censet. 4 ὑγρῶν σύρρυσιν Diod. 5 κτήσαιτο ex Diodoro præplaceat. 6 Sic ex Diodoro restituimus. vulgo mendosissime ἑαυτῶν. 7 Diodorus τοῦ ποταμοῦ. 8 de aggeratione solis Rhodom. 9 τηκομένων Diodorus, quod conuenit cum superiore ἀφαιρεῖν. 10 ἐμφανῶν Diodorus. 11 sic & Diodorus; vbi tamen hunc articulum viri docti ociosum putant. 12 limo oppleuit Rhodom. apud Diod. 13 terræ non exiguum accumulauit, idem Rhodom. ib. 14 Μέμφει Diodorus. 15 ὑπάρχειν Diodorus. 16 μεταξὺ μὲν κ. Diodorus. nec Simocatæ eam particulam omissam credo. statim reposui ex Diodoro ἀφὰ καῦμα. vulgo male vna voce ἀφαῦκαυμα. 17 ἐκ τῆς &c. τῶν ἐπίῤῥυσιν. Diodorus. 18 ἐπεὶ δὲ τ. Diodorus. & sic supple. 19 recta hæc visa Rhodomano lectio Diodori, quam & Simocatam agnouisse constat. 20 φέρεσθαι Diodorus.

διὸ καὶ τοὺς ἄνω τοὺς τοῦ Νείλου μηδένα δύνασθαι παρελθεῖν, ὡς ἂν ἐκ τῆς σωτηρίας ζώνης ἀφ' ἧς ὁ ποταμὸς ῥεῖ. μαρτυρεῖ δὲ τῆς ἀοικήτου θερμότητος τοῦ ποταμοῦ. μαρτυρῶν δὲ πάντες [1] καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς γλυκύτητος ἧς ἔχει ὁ Νεῖλος ὕδατος. ἀφ' ἧς γὰρ τῆς [2] κεκαυμένης αὐτὴν ῥέοντα φασὶ λίαν καταψύχεσθαι· καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ γλυκύτατον εἶναι πάντων τῶν ποταμῶν, ἅτε δὴ φύσει τὸ πυρώδους ἄπαν τοῦ ὑγροῦ [3] καταγλυκαίνοντος. ἡμεῖς δὲ καὶ τοῦτο λέξομεν ἀδύνατον γὰρ εἶναί φαμεν, ποταμὸν ἐκ τῆς ἀντικειμένης οἰκουμένης εἰς τὴν ἡμετέραν ἀφορμᾶσθαι γλῶ, καὶ μάλιστα, εἴ τις [4] ὑποθοῖτο σφαιροειδῆ τὴν γλῶ πεφυκέναι. πῶς γὰρ μόνος ὁ Νεῖλος ἐξ ἐκείνης φέρεται τῆς οἰκουμένης πρὸς τοὺς τόπους τοὺς καθ' ἡμᾶς; εἰκὸς γὰρ εἴη καὶ ἑτέρους ἐκ ποταμοὺς καθάπερ καὶ παρ' ἡμῖν. ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ τῆς τοῦ ποταμοῦ τούτου γλυκύτητος αἰτία, πάμπολλα ἄλογος, καὶ ἀναπόδεικτος πάντη καθέστηκεν. εἰ γὰρ καθεψόμενος ὑπὸ τῶν καυμάτων ὁ ποταμὸς ἐγλυκαίνετο, πολύγονος ἂν ἦν ἰχθύων καὶ θηρίων ἰδίας ἐκέκτητο· πῶς γὰρ ὕδωρ [5] ἀπὸ τῆς πυρώδους οὐσίας ἀλλοιωθέν, [6] ἀλλότριόν ἐστι ζωογονίας. διόπερ τῇ παρισαγομένῃ καταψήσει τῆς φύσεως τοῦ Νείλου πάντα πᾶσιν εὐδιάφθορα, ψυχρὰς ἔχειν τὰς εἰρημένας αἰτίας τῆς πληρώσεως ἠκτέον. Οἰνοπίδης [7] δὲ ταὐτά φησι· καὶ μὲν τὸ θερινὸν ὥραν, τὰ ὕδατα τὰ καὶ τὸ γλῶ εἶναι ψυχρά, τὸ δὲ χειμῶνος [8] ἐναντίως, θερμά. καὶ τὸ δῆλον ἐκ τῶν βαθέων φρεάτων καταισθήσεως. [9] καὶ γὰρ τὸ χειμῶνος ἀκμὴν, θερμὰ τὰ ὄντα τοῖς βαθυτάτοις φρέασιν ἀνείσκεται ὕδατα· θέρους δὲ [10] ὄντος, τοὐναντίον. διὸ καὶ τὸν Νεῖλον εὐλόγως καὶ μὲν τὸν χειμῶνα μικρὸν εἶναι, καὶ συστέλλεσθαι, ἀφ' ὧν τε μὲν καὶ γλῶ θερμασίαν τὸ πολὺ τῆς [10] ὑγρᾶς οὐσίας ἀναλίσκειν· ὄμβρους δὲ καὶ τὴν Αἴγυπτον μὴ γίνεσθαι. καὶ δὲ θέρους, μηκέτι τῆς καὶ τὸ γλῶ ἀπαναλώσεως γινομένης, ἐν τοῖς καὶ βάθος τόποις πληροῦσθαι τὸ καὶ φύσιν αὐτῶν [11] ῥύμῃ ἀνεμποδίστως. [12] ἀλλὰ καὶ τοῦτο ῥητέον. πολλοὶ ποταμοὶ καὶ τὴν Λιβύην ὁμοίως [13] μὲν χείμαροι τοῖς σώμασι, [14] παραπλησίως δὲ ἁδρύσεσι τοῖς ῥύμοις, διὰ ἔχουσι τὴν ἀνάβασιν τοῦ Νείλου ἀνάλογον. τοὐναντίον γὰρ, ἐν μὲν τοῖ χειμῶνι πλημμύροι, ἐν δὲ τῷ θέρει λήγοντες, ἐλέγχουσι τὸν Οἰνοπίδην ψεῦδος.

Atque ideo ad Nili fontes neminẽ posse peruenire: quia à Zona vestigiis nostris contraria, per inhabitatam seu torridã ambulat. Hoc ipsum testari mirificam illius aquæ dulcedinem. Cum enim per loca solibus vsta labatur, vehementer ipsum decoqui, & hac de caussa omnium fluuiorum esse dulcissimum, quandoquidem natura ignea rotam vim humoris dulcẽ reddat. Sed nos hanc quoque sententiam confutabimus. Statuimus enim, nequaquam posse flumen aliquod ab Antipodibus in nostrũ hunc orbem ascendere ac sursum ferri; præcipue si quis ponat, terram globosam esse. Cedo, quo pacto Nilus tantummodo ex illo orbe in nostras hasce regiones profluit? Est enim verisimile & alia ibidem, sicut apud nos, extare flumina. Iam vero caussa quoque dulcedinis huius fluuii omnimodis ratione caret, nec aliqua probatione firmari potest. Si namq; ardoribus illis decoctus dulcesceret, nũquam adeo fecundus esset, neque varia piscium & beluarum genera haberet. Omnis enim aqua per naturam igneam immutata, animantibus producendis inepta est. Quocirca cum natura Nili introductę decoctioni penitus aduersetur, assertas incrementi causssas à vero abhorrere putandum est. Oenopides ait, æstate aquas terrę frigidas, hyeme tepidas esse; id quod ex profundis puteis animaduertitur. Nã hyeme summa ex puteis altissimis tepidæ, æstate gelidæ hauriuntur. Hinc & Nilum merito per hyemẽ decrescere, & contrahi; quod calor terræ humoris copiam absumat: imbribus autem Ægyptum non irrigari: æstate cum ista absumptio in terræ visceribus nulla sit, ab imis locis naturalem eius fluxum crescentibus vndis nullo impedimento augeri. Nec istuc non refellendum est. Compluta Libyæ flumina similiter currentia, & vndas suas per ostia in mare æque euomentia, non habent incrementa huiusmodi: quinimo, cum hyeme plenissimis sint alueis, æstate plurimũ subsidant, Oenopidem mentiri demonstrãt.

1 Sic ex Diodoro correximus. mendose antea κατὰ τὸν, errore ex compendiosa scriptura nato. 2 κατεκαυμένης Diodorus. 3 Idem ἀπογλυκ. 4 ὑποθοῖτο ex Diodoro scripsimus. vulgo, ὑποθεῖτο. 5 Diodorus ὑπ' ἀρχὴν. 6 ὑπὸ τῆς πυρ. φύσεως Diodorus. 7 Idem ἀπογλυκ. 8 ἐναντίως Diodorus. 9 κατὰ μὲν γὰ Idem. 10 sic & Diodorus: cuius lectio hinc confirmari potest. Placet enim viris eruditis magis alia ibi simplicior, nempe ὑγρασίας. 11 ῥύσιν Diodorus. 12 ῥητέον ἢ καὶ πρὸς τοῦτον Diodorus. 13 vulgo inepte ἐγχείμροι. nos ex Diodoro reponere non dubitauimus μὲν χείμροι. 14 παραπλησίως δὲ τοῖς ῥύσεις Diodorus.

ANAR-

ANARCHIDES Cnidius præ omnib. veritatis quasi laciniam apprehendit. Docet enim, in annos singulos cõtinuos imbres à solstitio æstiuo vsque ad æquinoctium autumnale in Æthiopia cælo copiose demitti. Non sine ratione igitur Nilum per hyemem natura contractius, & à fontibus suis duntaxat, per æstatem vero propter præcipitatos in ipsum imbres abundantius fluere. Eius dictis fidem astruit, quod in Asiæ locis quibusdam accidere fertur. Nam alicubi in Scythia ad Caucasum anniuersarie, cum id tempus postulat, densissime, idque diebus plurimis ningere: & in regionibus Indiæ ad Aquilonem, certis temporibus grandinem, magnitudine & copia ingentem ruere. Sed & quod ad fluuiorum incrementa attinet, ineunte æstate continenter pluere (in Æthiopia autem interuallo dierum id cõtingit) & hanc humidam tempestatem semper in orbem actam, cohærentia loca hyeme infestare. Non itaque nouum quiddam, & inopinatum esse, etiam in Æthiopia supra Ægyptum assiduo præcipitantes æstiuo tempore imbres, fluuium Nilum complere; præsertim cum & barbari circum loca illa habitantes, id euidenter experiantur, testenturque. Quod si apud nos aliter eueniat, non idcirco dictis detrahendam fidem. Nã Austrum apud nos esse hybernum, apud Æthiopas serenum. Et spiramina borealia in Europa esse valida ac robusta; in illa regione debilia & imbecilla, & languida penitus. Et sole ad polum borealem recedente, contingit imbres nostra æstate in Æthiopia cadere, indeque Nilum excrescere. Rursus eodem ad austrinum remeante, eundem decrescere. De incremento igitur fluuii huius hactenus, ne à proposito historiæ scopo nimium deflectamus.

[1] Ἀναρχίδης ὁ Κνίδιος μόνος τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀληθείας κεκράτηκεν. [2] ἔφησε γὰρ, ἀπ' ἔτους ἕκαστον ἐν τοῖς τῇ Αἰθιοπίᾳ μεγάλοις καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι [3] τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν μετοπώρῳ γινομένης καθήκασα. διὸ λόγως οὖν τὸν Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι [4] συστέλλεσθαι τῇ φύσιν, ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν αὐτοῦ· καὶ ὁ θέρος, ἀφ' οὗ τοὺς ἐκχεομένους ὄμβρους λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. μαρτύριον δὲ τοῖς ἐπ' αὐτῷ λεγομένοις καὶ ὃ γινόμενον περί τινας τόπους τῆς Ἀσίας προφέρεται. περὶ μὲν γὰρ τοῖς [5] τόποις τῆς Σκυθίας, τῆς περὶ τὸν Καύκασον, πολλαχοῦ χωρητὸς χιόνου, καθ' ἕκαστον ἔτος γίνεσθαι νιφετοὺς ὀξυτάτους, καὶ τοῦτο συνεχῶς ὅπι πλείστας ἡμέρας· ἐν δὲ τοῖς περὶ βορρᾶν ἄπεσχαρισμένοις μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς, ὠκεισμένοις καιρίοις καὶ χαλαζῶν [6] καταφέρεσθαι τὸ μεγέθει καὶ τῷ πλήθει μεγάλῳ. ἀλλὰ καὶ περὶ [7] τὸν ποταμὸν τὸν Ὑδάσπην, ἀρχομένου θέρους ὄμβρους γίνεσθαι συνεχεῖς (κατὰ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν μεθ' ἡμέρας πινὰς τοῦτο συμβαίνει) καὶ ταύτῃ τῇ [8] τοῦτο αὐξάνεσθαι κατακλυσμῷ ἀεί, τοῖς συνεχεῖς τόποις χειμάζειν. ὅθεν οὖν εἰκὸς καὶ παράδοξον καὶ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τὸν [8] οἰκουμένην ὑπὸ Αἰγύπτου, συνεχεῖς ἐν τοῖς ὄρεσι κατὰ κράτος ὄμβρους [9] ἐν τῷ θέρει, πληροῦν τὸν ποταμόν· ἄλλως τε καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς [10] μαρτυρούσης ὑπὸ τοὺς τόπους οἰκουμένων βαρβάρων. εἰ δὲ τις παρ' ἡμῖν γιγνομένοις ἐνδοιαίαν ἔχει τὰ λεγόμενα φύσιν, οὐ λόγῳ τοῦτο [11] ἀπιστητέον. καὶ γὰρ ὂν νότου παρ' ἡμῖν μὲν εἰς χειμέριον, πρὸς δὲ τὴν Αἰθιοπίαν ἄβροον ὑπάρχειν. καὶ τοὺς βορείους πνοὰς περὶ μὲν τὴν Εὐρώπην τόνους εἶναι, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν χώραν βλητικοὺς, καὶ ἀτόνους, [12] καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς. καὶ δὲ ἡλίου πρὸς τὸν βόρειον ἀποκλίνοντος πόλον, συμβαίνει τοῖς ὄμβροις τοῦ παρ' ἡμῖν θέρει τὴν Αἰθιοπίαν προσγίνεσθαι, καὶ ὀπίσθεν λαμβάνειν τὸν Νεῖλον τὴν αὔξησιν. καὶ ἔμπαλιν πρὸς τὸν νότον διαζεύξαντος πόλου, πρὸς συστολὴν τὸν Νεῖλον ὁρᾶν. περὶ μὲν οὖν τῆς πληρώσεως τοῦ ποταμοῦ, ὅπι τοσοῦτον, ἵνα μὴ τὸν σκοπὸν τῆς ἱστορίας νοθεύσωμεν.

1 Agatharchidæ nomen (cuius excerpta si per operas & tempus licebit, infra adiungemus) restitui libens: & miror interpretem non id vidisse, tam clari historici nomen. Anarchides vero πολλὰ χαίρετω in posterum. Diodorus simpliciter ita: ἐγένετο δὲ τῇ ἀληθείᾳ προσελήλυθεν Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος. Simocata locutioni fimbrias adposuit: quam ob causssam ψυχρολογίας non nullæ malignus illi librorum censori Photio notatur. 2 Diod. φησὶ γὰρ καθ' ἑκάστου ἔτους ἐν τοῖς τὴν Αἰθιοπίαν ὄρεσι. & illud ὄρεσι sine dubio apud Simocatam supplendum est, vitio librarii omissum. 3 τὴν μετοπωρινὴς ἰσημερίας Diod. 4 συστέλλεσθαι, τὴν τῇ φύσιν ἔχοντα. Diod. & ita in Theophylacto distinguendum videtur. 5 ὄρους τῆ Σκυθίας τοῖς περὶ τὸ Καυκάσιον ὄρος σωώσθησι, παρελυθότος ἤδη ἐν χειμῶνι Diodorus. 6 ἄπιστον τὸ μείζω καὶ τὸ πλῆθος καταφέρεσθαι Idem. 7 Ita audacter reposui, quum vulgo, τὸ ποταμὸν τὸ ὑδάτων Diodorus. 8 οἰκουμένῳ Diodorus. 9 ἐν τῷ θέρει μὲν τὸ Ὑδάσπην ποταμὸν ἐχομένῳ. *Et circa Hydaspin fluuium.* Idem mendosissime esset. audacter, quod ita Diodorus hæc, καὶ τοῖς μὲν τὸ Ὑδάσπην ποταμὸν ἐχομένῳ. Diodorus mox πάντα συμβαίνειν, nec ista parenthesi includuntur in eius editione. quæ etiam rectiora videntur, & apud Theophylactum ab exscriptore facile potuere corrumpi. 8 κειμῶνι Diodorus. 9 Ex Diodoro esset distinguendum ὄμβρους, ἐν τοῖς θέρει 10 μαρτυρεμένης Diodorus. 11 Et hoc ex Diodoro emendauimus. vulgo enim est ἀπιστὸν. 12 Hæc itaque καὶ τ.ἀ. forte non sunt alicuius sarcinatoris nouus cento in Diodoro, vti viri docti ibi censent: cum & Theophyl. ea habeat. Post ea Diodorus suam de Nilo dissertationem claudit.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ τῦ Σικελιώτου.

ἐν ἀ. βιβλ. ἱστορ. παρὰ τῷ τέλει τ πρώτης μερίδος.

Ἡρόδοτος δὲ φησι τὸν Νεῖλον εἰ μὲν φύσει τηλικοῦτον ἡλίκος γίνεται κατὰ τ πλήρωσιν, οὐ δὲ τῷ χειμῶνι, τὸν ἥλιον καὶ τὴν Λιβύην φερόμενον, ὅταν ἀπὸ θάτερα τοῦ ἐαυτὸν πολλῷ ὑπεργενόμενον ἐκ τ Νείλου· ἀφαίρεσιν τοῦ θέρους τὸν τοιοῦτον γίνεσθαι τρόπον φύσιν ἐλάττονα γίνεσθαι τὸν ποταμόν. ὃ δ' ἥλιος ὅταν ἀπὸ τούτων, ἀποχωρῶν τῇ φορᾷ τὸν ἥλιον πρὸς τὰς ἄρκτους, αὐξησιν ἀναπαύεσθαι τῶν τε περὶ τ Ἑλλάδα ποταμῶν καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς τ ἄλλην χώραν τ ὁμοίως ἐκείνῃ χειμῶνα. οὐκέτ' οὖν εἰ προσδέδοκται γινόμενον περὶ τ Νεῖλον. ὁ γὰρ ἐν τοῖς καύμασιν αὔξεσθαι, καὶ τὸν χειμῶνα ὑπαπειροῦσθαι, ἀφαιρεῖται περιφανῆ αἰτίαν. ῥητέον οὖν καὶ τοῦτο τὸν, ὅτι καὶ θᾶττον ἐπὶ τὸν ὥσπερ ἀπὸ τ Νείλου τὴν ὑγρασίαν ὁ ἥλιος ἐφ' ἑαυτ' ὅταν ἀπαίρῃ καὶ τὰς τοῦ χειμῶνος ἡμέρας; ὅτω καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων τ καὶ τ Λιβύην ὄντων ποταμῶν ἀναλαμβάνειν τι τῶν ὑγρῶν, καὶ ὑπαπειροῦν τὰ φερόμενα ῥεύματα. ἐπεὶ δ' ὕδατος τὰ Λιβύης οὐδὲν τοιοῦτον γινόμενον θεωρᾶται, εἰκότως ὁ συγγραφεὺς σχεδάζων διείσκεται. καὶ γὰρ οἱ περὶ τ Ἑλλάδα ποταμοὶ τ αὔξησιν ἐν τῷ χειμῶνι λαμβάνουσιν, ὑ ἀπὸ μακρότερον ἀφίσθαι τὸν ἥλιον, ἀλλὰ ἀπὸ πλήθος τ ὑομένων ὄμβρων.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ,

ἐν τῷ Αἰγυπτίῳ.

Ἵνα δ' καὶ ἡ Ἡσιόδου γνώμην καὶ πάντα πᾶσιν ἀπιμάσωμεν, ὡς δὴ τοῦτο ἀπὸ ὑδὶ αἰτιατέον ἄξιον, φέρε σκεψώμεθα. ἀπελαυνόμενον τὸν ἥλιον ὑπὸ τῶν ἐναντίων χειμώνων, ἔρχεσθαι τ Λιβύης τὰ αὖω, καὶ τήκειν τὸ ὕδωρ· τήκοντα δ', ἐλάττω ποιεῖν τὸν Νεῖλον τ χειμῶνος, ἢ τοῦ θέρους. ἔστι δ' ὅ, οὐκ εἰπεῖν πῶς ὁ Νεῖλος αὔξεται, ἀλλὰ πῶς μειοῦται συμπλάσαι. ὅτι μὲν γὰρ ὁ χειμὼν καθαρώτατός ἐστιν, ὁμολογεῖται παρὰ πάντων. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, αὔξοιτ' ἂν ὁ θέρος, ὅτ' ἐστὶ μείζων ἄμα καὶ θολερώτερος. ἐπὶ οὖν μᾶλλον τὸ ζητούμενον, ἕως ἂν τις μὴ δείξῃ τοῦτο, πῶς ὁροῖς ὑφοῦται.

1 Recte hæc genuina Diodori censet Rhodomanus [illegible]. Patet id ex Theophylacto etiam, qui excripsit ista, ita hîc luxuriando: ὑγρᾶς οὐσίας οὔσης ἡμῖν ἐν τ Νειλώῳ ὑδάτων. 2 ἐν μὲν τοῖς reponit Steph. adprobatque L. Rhodom. 3 χρ. ὑδάτων. vbi Rhodom. ita: Scholiastes, in margine ὑδάτων apponens, etiam ipse σχεδάζει, & vt solet impudenter nugatur. 4 an μή; certe ita videtur Interp. legisse. 5 an ἐς τὰ αὖω. Sic enim Herodotus II, 24 τῶν χειμερινῶν ἄρκτων ἀπηλιωτέρω ὁ ἥλιος ἐν τ ὀρθίῃ διεξέδυ ἐπὶ χειμῶνα, ἐρχεται τ Λιβύης ἐς τὰ αὖα. quæ Aristides respexit.

quan-

EX DIODORO Siculo.

lib. 1. biblioth. histor. extrema sectione prima.

HERODOTVS natura tantum esse dicit Nilum, quantus per implementum excrescit. Per hyemem vero à Sole, qui supra Africę tum verticem circumfertur, multũ humoris attrahi è Nilo, qui ob id cõtra naturã decrescat; per æstatem contra, Sole versus Arctos digresso, amnes Græciæ, aliarumq; regionum versus eundem cardinem sitarum, desiccari & imminui. Ob causſam igitur iam expositam, non adeo insolens esse, quod Nilo contingit, vt sub calorem æstiuum augescat, sub hyemem contra depressior fluat. At respondendum etiam huic est. si Sol è Nilo humiditatem ad se hyberno tempore allicet, ex aliis quoque Libyæ fluuiis quippiam humoris accipere, amniumque cursum deminuere, illum oporteret. Quod cum nullibi per Africam fieri obseruetur, futilem auctoris rationem esse liquet. Græciæ enim fluuii per hyemem incrementa capiunt, non ob longinquiorem Solis recessum; sed decidentium tunc pluuiarũ crebritatem.

Interp. Laur. Rhodomani.

EX ARISTIDE,

in oratione Aegyptiaca.

AGE vero, Herodoti quoque sententiam, ne videamur eam prorsus, quasi refutatione indignam, contemnere, consideremus. Solem is ait à nostris brumis abactum, supra Libyam superiorem decurrere, & aquam consumere, atque ita Nilum hyeme minorem, quã est æstate, reddere. At hoc non est, quomodo crescat Nilus, exponere, verum quomodo deficiat, comminisci. Etenim cum hyeme purissimum esse fateantur omnes, prorsus æstate, cum est maior ac magis limosus, crescit. Quapropter adhuc manet quæstio, donec incrementi causſam nullus ostendit,

Interp. Gul. Canitero.

quandoquidẽ hæc eius esse prima propriaque fluxio, quam hyeme cernimus, videtur. Iam si tantum faceret Solis hyemalis meatus discrimen, vt illic æstas esset, cũ heic est hyems, & rursus hyems, cum heic æstas: aliquid fortasse dicerẽt. nunc autem vt illa loca nostris esse non paulo per hyemem calidiora, negat nemo, ita nihil etiam secundum ipsos vetat, minus habere Solem hyeme, quam æstate, virium. Non enim si æstate circa Boreã & huic subiecta loca vehemens est, ab Ægypto atque Africa recedit: verum illic est etiam calidior, ac maxime quidem in supremis locis, deinde proportione in ceteris. Nam & in Scythia atque Ponto nihil prohibet esse frigidiorem nostra æstatem, ac multo quidem: quamuis Boream versus Sol iter instituat suum. Quod si his in locis anni tempora illis ex oppositа parte responderent, similiter & ad Meridiem discedente Sole, atque hyemem heic facientes, Nilus atque Ægyptus æstatem haberent, & ad Boream redeunte, calidior esset huic suppositа regio: quod quidem secus contingit: nec iniuria. Quanquã enim versus Boream tendit, non tamen ad eum peruenit. Quocirca quãdoquidem æstate Nilum apparet augeri, manifestum fit, hyeme consumi non posse. Etenim si esset eius rei Sol autor, æstate magis etiam, cum est vehementior, atq; illic multo quidem, incrementum prohiberet. Hoc igitur per se dissoluitur. Nam si tum exiccaret, minus etiã nunc permitteret crescere. sin hyeme non exiccat, non propterea crescit æstate. Ac mihi fere similiter dici videtur, Solem à brumis abigi, & Nilum à Sole consumi. Quinimo nec brumæ Solem abigunt, scriptor præclarissime, quandoquidem ad Solis regionem non pertingunt, verum Sol pro ratione motus discedens, ventos permittit frigidiores atque asperiores fieri: nec Nilus à Sole, velut à Vulcano Xanthus, exiccatus, flumen contrahit. Quid quod in aliis etiam videtur, quæ de Ægypto atque Nilo dixit præclarissime, pauca vere tradidisse, non quasi omnia maiora faciat, τὰ τὴν αὐτὴ πορείαν καὶ φύσιν, τοῖς ἀνέμοις παρέχει ψυχροῖς καὶ βιαίοις ἔτι μᾶλλον γίγνεσθαι. οὔτε ὁ Νεῖλος τηκόμενος, ὥσπερ ὁ Ξάνθος ὑπὸ τ Ἡφαίστου, τ ἡλίου, συστέλλει ῥεῦμα. ἀλλὰ γὰρ δίφημόταται καὶ κάλλιστα εἰρηκὼς Ἡσίοδος περὶ Αἰγύπτου καὶ Νείλου, ὀλίγα τῶν ἀληθῶν εἰρηκέναι κινδυνεύει· οὐχ ὡς ὅτι ὃ μεῖζον ἄρτι ὄντος αὐτὸ λέγω πάντα·

1 sic distinxi. in edit. Pauli Stephani, quam secuti sumus, est: τότε. κἀκεῖ πολλῷ ὕστ'. distinctionem nostram firmat doctiss. interpres.

ἐπεί τοι τίνα γ' ἔλαθ' ἃ κἀμὲ ζῶ παρέλιπεν. ὧν εἰπεῖν αὖ νῦν, ὅθεν ἐπείγει λέγειν· ἀλλ' ἄγε τῶν ὄντων εἴρηκεν ἕτερος, οἷον ἢ ὡς ὑπὲρ Ἡλιούπολιν τεττάρων ἡμερῶν πορείαν αὖθις διρεῖα Αἰγυπτίοις, ἔπειτα οὕτως εἰς στενὸν αἰεὶ κλείεται, καὶ πρὸς γωνίαν, ὥστε ὁ Νεῖλος εἰς αὐτὸν ὑποβάλλει δι' ἀμφοῖν τῶν ὀρῶν ἤδη συμπεπτωκότων· καὶ τοῦτ' εἰσὶν οἱ καταράκται ἢ ἀφὸ τῶν ὀρῶν τοῦ ποταμοῦ καπάβασις, Αἰγύπτου πάσης ὡσπερεὶ κορυφή. ὥστ' ἔπι πρὸς πλέων τὰς κατ' Ἐλεφαντίνην ὅρμῳ, εἰκάσεις κεκλεῖσθαι τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου. στενὸν ἤδη φαίης αὖ ὑπορρεῖν ὑπὸ τῆς πέτρας αὐτόν. ἴδοις δ' αὖ καὶ πρὸ ἐς Ἐλεφαντίνην τελέσας, πρὸς ὃν οἶδ' ὁπόσων μεταξὺ σχοίνων στενότητα οὕτω τὰ ὄρη, ὡς μέσον εἶναι μηδέν, πλὴν τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ἀντικρὺς λέγος Αἰγύπτου ὅπερ τοῦ ποταμοῦ. ἢ πάλαι αὖ τις ἐλέγχει τῶν ἐκείνου πόσον ἔργον ἐξελθεῖν; ὅσγε φησί, καὶ περὶ τῶν πηγῶν δήπου τοῦ Νείλου τοῦθ' ὡδὶ τὸ γεγραμμένον· τῆ Σαΐτου· ὡς ἄρ' εἴη ὄρη δύο, μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης· τούτων δὲ τῶν ὀρῶν ὃ τοῦ μέσου, ῥέοιεν αἱ πηγαί· καὶ ὃ μὲν ἥμισυ τοῦ ῥεύματος, ἐπ' Αἰθιοπίας καὶ νότου αἰεμοῦ ῥέοι· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰγύπτου τὰ βόρεια. καίτοι γ' Ἐλεφαντίνην μέχρι ἧς ἀναπλεῦσαι φησίν, ἐπ' αὐτῆς σχεδὸν τοῦ Νείλου τοῖς καταράκταις ἐστίν· ἀπέχουσα μάλιστα ἑπτὰ σταδίους. ἀνέπλευσα γὰρ δῶν ἔγωγε καὶ αὐτός, καὶ εἶδον ἀκριβέστερον, ἢ ἔστι φασίν. εἰ δὲ δεῖ καὶ κατ' αὐτὸν Ἡρόδοτον καὶ παρεξελθεῖν ψυχαγωγίας εἵνεκα, καὶ μηδὲν ἔξω τοῦ παρόντος μύθου λόγον ἐξάγοντα, οὕτω σαφέστερον. ὡς ἀνῆκεν ὅπῃ τοῖς βωμοῖς οὗ τοῖς Αἰθίοψίν ἐστιν ἡ φρουρά, πλὴν τῆς ὄχθης ἀποστάσας τοῦ πλάτους, ὑπερβαλὸν ὅπῃ τὸ ὄρμον ὃς ἐστι πρῶτος ὑπὲρ καταράκτων, εἰς Φίλας διέβαλον. ἔστι δ' αὐτῇ νῆσος μέγεθος, ὅσονπερ ἡ ἐν αὐτῇ πόλις. περιρρεῖ δ' αὐτὴν ὁ Νεῖλος, ἀκριβὰς μέσην ἑαυτοῦ ποιῶν. ἐπεὶ δ' ἐπαινῆσαι, ἐχώρουν μὲν πάλιν τὸν αὐτὸν ἀπὸ τῶν Φίλων, καὶ προσεδόκων τι γε που τοὺς καταράκτας ὄψεσθαι. καὶ τοὺς ἀφιγμένους ἀπιρώτων· οἵδ' ἠγνόουν. οὕτω δὴ ῥηθέντος πάλιν ἐν τῇ Συήνῃ ὑπὸ τῆς Ἐλεφαντίνης ὁ Νεῖλος ἀφαιρεῖ,

quandoquidem etiam maiora quædam reliquit, de quibus nunc non dicam. verum quæ aliter, quam se habebãt, tradidit, velut cum ait, quatridui supra Heliopolim itinere rursum dilatari Ægyptũ, quæ sane adeo deinceps in angustũ angulũ desinit, vt in eam Nilus per mõtem vtrumque iam coeuntem incidat: quod quidem Nili inter mõtes defluuium cataractas facit, Ægypti totius quasi verticem. Quocirca etiam inter nauigandum prẽter Elephantinem, Nili flumen conclusum dixeris, ac propemodum eum subter rupem credideris fluere. Quinetiam nescio quanto ante Elephantinem spatio sic videbis coire montes, vt nihil, præter flumen, interiectum cernas, atque eadem sit Ægypti, quæ Nili, latitudo. An vero sit aliosipsius sermones refutare difficile, qui de fontibus etiam Nili se à quodam scriba Saita dicit accepisse, duos esse inter Syenem & Elephantinem montes, è quorum medio fons erumpat, cuius altera pars in Æthiopiam & Austrum, altera in Ægyptum atque Boream diffluat. Atqui Elephantine, ad quam se dicit nauigio peruenisse, subipsis fere cataractis iacet, nec ab iis vltra septẽ distat stadia. Etenim ego quoque eo nauigaui, & rem perspexi diligentius, vt aiunt, quã fuit necesse. Atq; si cum Herodoto quadam licet vti digressione, delectandi caussa, neque sermonem ab argumento deducendo: sic fere mihi contigit. Cum ad aras ascendissem, in quibus est Æthiopum præsidium, longe à ripa delatus, conscenso portu, qui primus est vltra cataractas, in Philas traiici, quæ est inter Ægyptum & Æthiopiam insula, tantæ magnitudinis, quantæ est eius oppidum. circum eam vero fluit Nilus, atque illam sui prorsus mediam facit. In reditu autem eadem via sum à Philis reuersus, ac tum saltem cataractas me visurum putaui. verum cum de vectoribus quærerem, illi rem ignorabant. Quare Syenem relatus, quam ab Elephantine separat Nilus,

1 lib. II. capit. 7. ἀφ' οὗπερ ἡ μέχρι Ἡλιουπόλεως, ἐς τὸν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρεῖα Αἴγυπτος, &c.

2 Scrib. ἡ Νείλου. Herodotea alias sunt lib. II. cap. 28. 3 Συλώνης est apud Herodotum, semper per η in medio. apud Aristidem per ι, vti infra sæpius hîc etiam scribitur. Interpres tamen *Syene* quoq; nunquam non reddit. 4 an forte rectius ἡ τὰ βόρ. Herodoti verba: ἡ τὸ μὲν ἥμισυ ἐς νότον φέρει κατὰ Αἴγυπτον ῥέων, ἡ πρὸς βορέω ἄνεμον· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε ἡ νότου. 5 lib. II. cap. 29. 6 Καταδοῦπον *cataractas* vertit. scilicet & *catadupa* vocari illos cataractas, vt è Somnio Scip. apud Ciceronem notant. habes & in Macrobio ad illud Somnium commentario. lib. II. cap. 4. Alias potius *Catadupi* populi cataractarum Niliacorum accolæ vt & apud Heliodorum 2. Æthiopic. ἦλθον δὴ καὶ ἐς τὸν σῶλον Αἰγύπτου, ἡ Καταδούπους αὐτοὺς, καθ' ἱερέων τὴν κατωρύακα τὴν Νείλου. quo pacto & Aristides accepisse potest. Parum tamen hîc referat. 7 Seneca l. 4. natural. quæst. c. 2. *Philæ insula est aspera & vndique prærupta: duobus in vnum coituris amnibus cingitur, qui Nilo mutantur, & eius nomen ferunt. Vrbem totam complectitur.* &c.

8 an potius scrib. οἱ δ' ἠγνόουν.

præsidii

præsidii præfectum obsecro, quanquam inualetudine premebar, vt me cum actuariolo quopiam remittat ad inspiciendos cataractas, & simul hominibus aliquot, qui cogerẽt eos, qui sunt in insula cataractarum (ii sunt nautæ, fluminis periti) tũ cataractas ipsos, tum si quid esset aliud visu dignum, nobis ostendere. At ille quamuis rem esse operosam diceret, atque consilium admiraretur, quandoquidem ipse nunqu ãhoc ausus tentare fuerat, negare tamen non potuit, quin postquam à sententia me non valuit abducere, sic remitteret, alioqui nobis familiaris ac beneuolus. Quapropter ascendi, & cum illos super scopulos, vt solebant, deferri à summa vidi insula (nam hæc è medio eminens flumine, cataractas vndique conspicuos præbet) tum ipse volui lembo conscenso nauigationem instituere, nec per ea tantum loca ferri, per quæ illos delabi videram (atque hæc, insulæ sunt ad orientem) verum indidem exorsus, circum cuncta, quæ forent in conspectu, nauigare, & secundum alterum insulæ latus amne secundo ad vrbes deuehi. Hoc igitur dico, quod non audiui, sed manifeste vidi, Elephantinem subipsis iacere cataractis, nec inter Syenem atq; Elephantinem quicquam, præter flumen, esse interiectum, vtraque vrbe ripæ adiacente: Iam si Herodotus vnquam Elephantinen, vt ait, venisset, num & ex auditu narraret ea, quæ viderat, & falsa: sicut & de antiquis Nili fontibus inquirens, ac nondum se veritatem cognouisse confessus, hoc de scriba se audiuisse scriberet, idque in Saitide præfectura de rebus ad Elephantinem conspicuis: nec, si nihil, quod audiuerat, poterat tacere, iisdem, quibus nos, argumentis eum sermonem refutaret? nunc autem vt ridiculum sibi videri scribam testatur, ita quibus eum debebat refellere, prætermittit. Primum enim aliquam duntaxat fontium partem explicabat: si quidem multorum etiam mensium supra hunc locum itinere, notus est Nilus. Deinde fieri non potest, vt, vbi fluuius nequit suo more delabi (nam de rupibus violenter descendit) ibi fluminis pars altera sursũ feratur, sicut volãt aues.

δέομαι τοῦ φρουράρχου, καίτοι φαύλως ὑπ' ἀρρωστίας ἀφιγμένος, πέμψαι με ὁπόσον πλοῖόν τι κῦφον δόντα, τῆς θέας εἵνεκα τῶν καταρακτῶν. συμπέμψαι δὲ καὶ τοὺς αἰανηκόσι τας τοὺς ἐν τῇ νήσῳ τῶν καταρακτῶν. εἰσὶ δ' οὗτοι ναῦται συμπλῆρες τὸ ῥεύματος. ὑπεδείξαμεν ἡμῖν αὐτοί τε καὶ ὁ θέαμα δῆθ' ὅ τι ἀυτηκόει, ὅ, τι εἴη. ἐπωθαζόμην γὰρ τὴν αὐτόν. ὁ δέ, μάλα μὲν ἐργῶδες ἔφη εἶ· καὶ ἐθαύμαζε τὴν γνώμην. οὔκουν αὐτός γε μέχρι τούτου βαρρήσας ἠρήκει δέ, οὐ τάχα πολυτελές. ἀλλ' ὅπῃ πειρώμενος ἀπιτρέπειν οὐκ ἐπειθεν, οὕτω πέμπει· καὶ ἄλλα ἔχων οἰκείως, καὶ βουλόμενος χαρίζεσθαι. αὐτὸ πλοῦσα δῆ, κἀκείνους τὲ ἴσως ὑπὲρ τῶν σκοπέλων ὕπερ εἰώθεσαν, εἶδον ἀπ' ἄκρας τῆς νήσου· ἡ αἰέχουσα ἐκ μέσου περιφανεῖς πόμπαχη τοὺς καταράκτας. καὶ ὡσπερεὶ αὖθις ἐπεθύμησα εἰς ὃν λίμβον ἐμβαίς, περιφθῶαι τοῦ πλοῦ· οὐ μόνον ἀφὸ τῶν αὐτῶν, ἀλ' ὧν περ ἐκείνοι, εἶδον κατεινεγμένους. ὧπα δ' ἰὼ τὰ πρὸς ἕω τῆς νήσου· ἀλλ' ἀρξάμενος αὐτόθεν, περὶ πλοῦσα κύκλῳ πᾶν ὅ ὁρώμενον, καὶ κατὰ τὸν ἕτερον τῆς νήσου πλόον, ἀφεῖναι κατὰ ῥοῦν ἐπὶ τὰς πόλεις. ὅπερ οὖν λέγω οὐκ ἀκούσας ἀλλ' ἰδὼν ἀκριβῶς οἶδα· ὅτι ἦτ' Ἐλεφαντίνη ὑπ' αὐτῆς ὅστι τοῖς καταράκταις, μεταξύ τε Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης οὐδέν ὅστι, ἀλλ' ἢ ὄρειθρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ προσεικεῖ τῷ ὄχθῳ ἑκατέρᾳ τῶν πόλεων τούτων. εἰ πίθω Ἡρόδοτος εἰς Ἐλεφαντίνην πρὸθ' ἵκεν, ὥσπερ εἴρηκεν, ἔδ' ὅπως προῆκτον μὲν ἀκριβῶ διηγεῖτο περὶ ὧν εἶδεν· ἔπειθ' οὕτω ψευδῆ, ὥστε προῆκτον μὲν περὶ τῶν ἀρχαίων πηγῶν τοῦ Νείλου ζητῶν, καὶ φήσας σοφὸς ὢν ἀληθὲς ἀκοῦσαι, ἄλλα τόδε μὲν ἤκουσα παρὰ γεγραμματικοῦ γράψαι, καὶ ἔστω δ' ὃν τῷ Σαΐτῃ νόμῳ, περὶ τῶν ἐν Ἐλεφαντίνῃ, ἢ μνησθεὶς, εἰ μηδὲν ὧν ἤκουσεν, εἶχε σιωπῆσαι, ἄλλοις αὖ, ἢ τούτοις οἷς ἐγὼ νῦν εἶπον ἐλέγχοις ὑπὸ ὃν λόγον χρήσασθαι; νῦν δὲ φησὶ μὲν ὡς παίζειν αὐτῷ δοκοίη ὁ γεγραμματικός· δ' ὧν δ' εἰκὸς ἐμὲ ἐλέγχειν, ἃ ἀπέλιπεν. ὅτι πρῶτον μὲν, ἀπὸ πολλοστοῦ μέρους ἤρξατο φράζειν αὐτῷ τὰς πηγάς. πολλῶν γὰρ μειώων ἀπλόου ὑπὲρ ὃν τόπον τοῦτον ὅθι ὁ Νεῖλος γιγνώσκεται. ἔπειθ' ὅτι μὴ ἀμήχανον, ὃ μὴ ἔστι ῥᾴδιον ὃ ποταμῷ τινὶ συνήθεσι, μὴ ὑπὸ τὰ πέδῳ καταῤῥήγνυσι βιαζόμενος τὰ κατάξασιν, οὐ ταῦθα αὖθις φέρεσθαι ὃ ἥμισυ τὸ ῥεύματος, ὡσπερ οἱ πρὸς τὰ ὑψηλὰ ὄρνιθες.

1 Canterus vocem hanc non expressit. nec ipsi mendosum locum visum arbitror. omisit mox & ista ἐπιωθαζόμην γὰρ τὴν αὐτόν. Interpretatio itaque sic forte suppleatur: *tum spectaculum nauticum, quodcunque illud esset. Audiebam enim de hac re ab incolis.* Spectaculum autem nauticum intelligi, ni fallor, de quo mox sequitur: κἀκείνους τε ἴσως ὑπὲρ τῶν σκοπέλων &c. 2 Lib. II. c. 28. 3 Scribe νομῷ.

ὃ γὰρ δὴ λεγόμενον, οὐχὶ αὖω ποταμῶν τῶν αὖ εἴη χωρεῖν, ἀλλ' ὁρᾶν αὖω χωρεῖν ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἀκούειν πηγάς. ἀλλ' οὔτ' ἐλθὼν εἰς Ἐλεφαντίνην, οὔτε σαφὲς παρ' ἑτέρων εἰδὼς ἀκριβῶς ἔδεν, λέγεται τῷ λόγῳ· πεπιθυίοις μὲν λεγομένῳ, ἀπίστοις δὲ ἴσως ἀναφορόν. ἔστιν τα ὅπῃ τούτοις τοῖς παρειμένοις φησὶν, εἰ ἔστι ταῦτ' ἀληθῆ, δοκεῖν αὐτῷ δίνας ἐναλλαγὰς καὶ σαλίρροίας τοῦ ποταμοῦ. καὶ τί δεῖ σαλίρροίας καὶ δίνας λέγειν, ἀμελήσαντα ὅπῃ οὐτ' αὐτὸν ὁ Νεῖλος ὁρμᾶται, ἀλλὰ πολὺ πλείων ὁ ἄνω τόπος αὐτοῦ ἢ περ ὁ παρὰ θάλατταν; οὔθ' ὕδωρ τοῖς καταράκτας ἀναβαίνειν ὁ ὕδωρ ἐμβαλεῖν, εἰ μὴ κατ' Αἰσχύλον ὡς ἀληθῶς ἐξ αἰθέρος τις αὐτὸ καταπαλὸν φέρεσθαι φήσειεν. οὔτ' ὄρος ὀδὲν ὅτι μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης· ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ὄντε Συήνη καὶ ἡ Ἐλεφαντίνη. οὐ μέντοι ἄπορος ὁδὸς ἐστὶν ἐπὶ πλοίου. ἀλλ' εἰσὶ μὲν αἱ πηγαὶ ἐν τῷ μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης ὡς ἀληθῶς· πέτρα μεγάλαι δύο ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ ἀνέχουσι· καὶ τὸ μέσον αὐτοῦ Αἰγύπτιοι φασὶν εἶναι πηγάς. εἰσὶ δὴ οὐ πόρρω τοῦ ποταμοῦ· ἀλλὰ τοῦ ποταμοῦ κατὰ σκοπιάς, ὅσον ἀναβαίνειν. καὶ μέντοι καὶ τὸ βάθος γε, οὐκ ἐπικὸν ἔφασκον εἶναι πειρωμένῳ. πείθεσθαι δὲ οὐ συμφέρειν. τοῦτό με καὶ ἀπέτρεψεν ὅπα ποτὲ αὐτοῦ καὶ δή. οὐ γὰρ ἦν ποσοῦτον τὸ διάφορον. αὖται οὖν αἱ πηγαὶ κατὰ φύσιν τοῦ ῥέοντος. καὶ οὐ μόνον τοῦ λόγῳ πείθομαι ὅτι εἰσὶν αὗται πηγαὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ θεάματος. πολὺ πλείων ἀπὸ τούτων ὁ ποταμὸς ὅστις καὶ ὁ Νεῖλος, καὶ ἄσσας ὡς ἔπος εἰπεῖν· καὶ πλοῖα μείζω δέχεται ποτίων· καὶ οὐ μέζω μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῷ. καίτοι πιθανὸν οἱ ποταμοὶ πάσχουσι· προϊόντες ἐλάττους γίγνονται, ὅταν μὴ ἄλλο ὕδωρ ἐπιβοηθῇ. εἰ δ' δεῖ καὶ σφαιτέρῳ λόγῳ χρῆσθαι, ἐρῶ σοι δι' ὀλίγων ἃ ἤκουσα αὐδρὸς Αἰθίοπος τῶν ἐκεῖ ὑδάτων. ὁ μὲν γὰρ ὕπαρχος, ἅπαν ἐπύγχανεν ἡμέρα ἡμεῖς ἐπέβημεν τοῦ χωρίου. ἐπιτρεπὴν δὲ ἧς ἔχων ἦν, ὃς ἐμοὶ δι' ἑρμηνέων εἰς λόγους ἦκε. καὶ ὅσα μὲν ἔξω τοῦ παρόντος ὅστι λόγου, παραλείψω. ἔφη δ' εἰς Μερόην ἥπερ ὅστι πόλις μεγίστη τῶν ὑπ' Αἰθιοπίᾳ, καὶ οὗ τὰ βασίλεια τῶν Αἰθιόπων, τετράρωνον, οἷμαι ὃ καὶ ἔξ εἶπε μηνῶν, αὐτόθεν εἰς πλοῦν. καταφάσκειν δὲ ἐκδέχεσθαι πολλὰς ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, σχεδὸν εἰς ἓξ καὶ τεσσαράκοντα τὰς σύμπασας ἡμέρας ἕλκειν μέχρι Μερόης. καὶ τοῦτο πάμπολυ εἶναι ὃ γιγνωσκόμενον δὴ ῥᾶστα τοῦ ποταμοῦ.

Non enim hoc esset, quod dicitur, aduerso flumine procedere, verum aduerso monte fluminum fontes audire procedere. Sed nec Elephantinen profectus, nec certi quicquã expiscatus, hæc retulit, vt credulis grata, ita apud alios ad autoritatem referenda. Post hæc ait, si illa vera sint, vortices quosdam & refluas fluxiones hoc sibi esse videri. Quid autem hæc opus est dicere, cum nec inde Nilus oriatur, verum hinc magis locus superior, quam mare, distet, nec vltra cataractas aqua possit ascendere, nisi cum Æschylo feratur ex æthere deturbata, nec inter Syenẽ & Elephãtinen mons sit vllus, verum inter montes potius & Syenen iacent & Elephantine. Veruntamẽ haud omnino falsum dixit. sunt enim reuera fontes inter Syenen atque Elephantinen, cautes videlicet magnæ duæ, quæ ex medio eminent vado, quarumque medium dicunt Ægyptii fontes cõtinere. At hi non sunt antiqui, nec ad fluuium totum pertinent, verũ ad inferiores Ægypti partes. Quin etiam altitudinem illorum aiebant sub mensuram non cadere, neque eam dimetiri expedire. quod quidem me, cum id iam agerem, deterruit, quandoquidẽ tantum discrimen non erat. Atque hi fontes secundum naturam fluunt: eosq; ibi esse, non verbis modo persuadeor, sed etiam re ipsa: maior hinc fit, & latior fluuius, ac multo sane maiores porro fert naues. Contrarium autẽ fluuiis accidit qui progressu minores fiunt, nisi alia succurrat aqua. Quod si etiam vlterius digrediendum est, paucis tibi, quid ex Æthiope quodam, qui illic habebat imperium, cognouerim, recensebo. Nam cum Præfectus abesset eo tempore, quo nos locum conscendebamus, huic homini rei curam commiserat, qui quidem per interpretem mecum locutus est. Et vt ea quæ ad rem nihil faciunt omittam: dicebat, inde Meroen vsque, quæ est Æthiopiæ vrbs maxima, atque etiam Regia, quatuor aut etiã sex mensium iter esse nauale, quod cataractæ plurimi deinceps interciperent, ac fere sex & triginta Meroem vsque supra Pselchim. atque hoc totum esse, quod de Nili flumine cognitum esset.

1 cod. lib. II, c. 8.

Iam

Iam vltra Meroen post nescio quantum spacium aiebat non esse fluxionem vnam, verum duas, alteram terræ, alteram aeris colore, quæ cum coiissent, hunc Nilum efficerent. superiora vero nec sese iam, nec alium Æthiopum quenquam cognoscere, nisi quod in iis essent homines nigri, & inter se, prout altius habitarent, nigriores. denique se, vnde primum oriatur fluuius, affirmare non posse. Quomodo vero fieri potest, vt non sit absurdum & arrogans, cum Æthiopes negent se Nili fontes indicare posse, nos, cum ea res nondum sit reperta, caussam incrementi quærere, & primo, quod aiunt, ignorato, secundum inuestigare? Atque hæc ego non ad Herodotum increpandum retuli (nam nec ego sic soleo, neque alios, qui faciunt, laudo: & Herodotus cum propter Ægypti amorem, quem nobis primus iniecit, gratiam meretur, tum in ceteris, vt libere loquar, est amicus) sed quia nihil adhuc de his rebus habemus compertũ. Nunc autẽ ad reliquas me cõfero rationes, vt quasi præcipuo concluſa confirmetur oratio. Etenim cum circa solstitium æstiuum incipiat Nilus crescere: tum profecto supra Ægypti partem, quæ est ad Æthiopiam, & Africæ, quę est ad Ægyptum, Sol monetur. Atq; id è duobus paret signis maximis, quorũ neutrũ in nulla orbis terrarum parte, quam nos incolimus, reperias. Nam de duabus Ægypti superioris vrbibus, quarũ modo memini (Philàs enim, quæ sunt vltra cataractas, inter Ægyptum & Æthiopiam pono) Elephantinæ quidem collustrantur omnia, templa, homines, columnæ: nec vlla conspicitur in meridie vmbra, cum Sol diem facit longissimam: Syene autem eadem die atque hora medius in medio sacro puteo Solis orbis apparet, instar operculi, quod vndique labrum æque collustret. Hoc vero vtriusque est rei testimonium: nam nec hyeme propius ad Africam Sol, quam æstate, accedit, quandoquidem de duabus Ægypti partibus Africã Elephantine occupat: si quidẽ hęic omnia cõcurrunt, Ægyptus, Arabia, Africa, Æthiopia: partim hinc partim illinc eodẽ tendentes. deinde vt maxime Solẽ demus Africę propinquũ, Μερόης δὲ ἐπέκεινα, οὐ μέμνημαι μεθ' ὁπόσον τι ἔφη ὀδὲ εἷς ὃ ῥεῦμα καθ' ἓν, ἀλλὰ δύ' εἷς ῥεύματα· ὧν ὃ μὲν ἕτερον, χρῶμα τοῦ ἀέρος· ὃ δὲ ἕτερον, ἀέρος ἐγγύς. ταῦτα δὲ συνιόντα καὶ μιγνύμενα, γίγνεσθαι ὃν Νεῖλον τόπον. τὰ δὲ ἄνω, οὔτ' αὐτὸς ἔφη ἔτι γιγνώσκειν, οὔτ' ἄλλον Αἰθιόπων ὀδένα εἰδέναι ὃ πρωτελές. ἀλλ' εἷς μὲν δύο μέλανας, μελανωτέρους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ὁμόρων τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἀεί· εἰς ἄκρον δὲ, οὐκ ἔχειν αἰσθέσθαι, ὅτου καὶ δι' ὧν φέρεται τὰ ποταμοῦ πηγῶν ὁ πλησμός. καὶ τί ὡς ἄτοπον, καὶ ὑπερφυὲς, Αἰθίοπας μὲν ὁμολογεῖν μὴ ἔχειν εἰπεῖν τὸν Νείλου ἀφ' ὧν πηγάς· ἡμᾶς δὲ ἀεὶ τοῦτο μὲν ζητουμένου, ἀνήμμου δὲ ὀδέπω καὶ νῦν, τίς ἡ τῆς ἀναβάσεως αἰτία φρυντίζειν; καὶ ὃ πρῶτον φασὶν οὐκ εἰδέναι, ὃ δεύτερον ζητεῖν; καὶ ταῦτ' οὐκ ἴν' Ἡροδότῳ ποτὲ ἀπεχθάνωμεν ἐπιμήσω διεξῆλθον· οὔτε γὰρ ἄλλως τῶν ἠσκηκότων ἔγωγε τοιοῦτον, ἀλλ' ὀδὲ τοῖς πολλοῖς συγχαίρω· Ἡροδότῳ τε ἕνεκα αὐτῶν τῶν ἐρώτων, χάριν, ὃν ἡμῖν πρῶτος ἐνέβαλεν Αἰγύπτου· καὶ πάλλα φασὶν οἱ παῤῥησιαζόμενοι, φίλος ἀνήρ. ἀλλ' οὔπω πρὸς τούτων πάλαι εἴρηται. πρόειμι δὲ παῤῥωτέρω τῶν ἐλέγχων, ἵνα ὥσπερ κεφαλαίῳ κατακλειστὶς ὁ λόγος, βεβαιωθῇ. ἄρχεται μὲν γὰρ ἡ ἀνάβασις τεσσαῖς ἢ πέντε ἡμέραις ἢ ὀλίγῳ βραδύτερον. τότε δὴ Αἰγύπτου τῶν πρὸς Αἰθιοπίαν, καὶ Λιβύης τῶν πρὸς Αἴγυπτον, ὑπὲρ κεφαλῆς ὁ ἥλιος ἵσταται. ὁ δῆλον ὡς δυοῖν τῶν μεγίστων σημείων, ὧν ὀδέτερον πρὸς τὸν ἄλλον συμβαίνει γλῶ, ὅσον ἡμεῖς οἰκοῦμεν. δυοῖν γὰρ ὄντοιν πολισμάτοιν ὧν ἄρτιος ἐμνήσθην ἐπ' ἄκροις τῆς Αἰγύπτου, (Φίλας γὰρ ὡς ὑπὲρ τῶν καταρακτῶν, μεθόριον Αἰγύπτου λέγω καὶ Αἰθιοπίας) ὡς μὲν Ἐλεφαντίνῃ, λάμπεται πρώτα, καὶ νεὼ, καὶ αὐθέρα, καὶ σκιὰ, καὶ ὀδὲν ἔχει σκιαὶ τῆς μεσημβρίας, ἐπειδὰν τὸν μεγίστην ὁ ἥλιος πλησιάσῃ· ὡς δὲ Συήνῃ, τῆς αὐτῆς ἡμέρας τε καὶ ὥρας, μέσος ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ φρέατι ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου φαίνεται, ὥσπερ ὑπόθημα, ἵνα πρὸς τὸ χεῖλος ἐλλάμπων. καὶ τοι τοῦτ' ἀμφοτέρων ὅστι σημεῖον· τοῦ τε μὴ τοῦ χειμῶνος ἐγγυτέρω τῆς Λιβύης γίγνεσθαι τὸν ἥλιον ἢ τοῦ θέρους· εἴγε δὴ δυοῖν ὄντοιν τὸ Αἰγύπτιον μερῶν, ὑπὸ τὸ Λιβύης ἡ Ἐλεφαντίνη πεπόλ[illegible]. πρώτα γὰρ, [illegible]ῶτα ἤδη συμπέπλωκεν, Αἴγυπτος, Ἀραβία, Λιβύη, Αἰθιοπία· τὰ μὲν, ἔνθεν, τὰ δ', ἔνθεν εἰς ταυτ' ἥκοντα. ἔπειτα εἰ παμάλις ἁπλῶς αὐτῷ δοίη ὃν ἥλιον τῇ Λιβύῃ πλησιάζοντα

τήκειν δ' ὕδωρ, αὐδ' τῦτο κατ' αὐτὸ γίγνεται. εἰ γὰρ ἀξέτηκε τῦ χειμῶνος ὂν πολλῶν ἀφ' ὅ προσχωρεῖν, δῆλον ὅτι τῦτο θέρους ὄντ' νίκα ἔτι κατ' αὐτό, παντελῶς ἀναρπάσας, ᾤχετ' ἄν. οὐ γὰρ ἄλλον γε που τρόπον ἐγγυτέρω τῆς γῆς ἔνι γίγνεσθαι φῆσαι τὸν ἥλιον, ἢ ὅταν εἰς κάθετον ὑψωθῇ. ἐπεὶ, ὅπ γε οὔτε τῇ Λιβύῃ πλησιάζει ποτὲ ὁ ἥλιος, οὔτ' ἄλλῳ μέρει τῆς γῆς ὁτῦνι, ῥᾳδίως ἄν τις ἔχοι μαθεῖν. οὐ γὰρ μέρει τῆς γῆς ἐπέρχεται δήπου, τὰ μὲν, θέρους, τὰ δὲ, χειμῶνος· ἀλλ' ἡ γῆ μᾶλλον ὑπ μέρῃ τῆς ἐκείνου περιφορᾶς ὄντ. ἀλλ' ἀπέχει μὲν ὅ ἴσον πάσης ἀεὶ τῆς γῆς· οἷς δὴ ἂν ὑπὲρ κεφαλῆς ἵσηται τὰ μεσημβρινὰ, τύτοις πλείστην φέρει τὴν φλόγα. φαίνεται τοίνυν ὐκ ἐπέχων, ὐδὲ ἵστας, ὐδὲ ἀναρπάζων ὄν ποταμόν τότε, ὐδὲ ἐλάττω ποιῶν ὐκ μείζονος, ἀλλ' αὐξανόμενον τῇ προσθήκην ἀεὶ τῷ ῥύματι λαμβάνοντα, ἐφορῶν· οἷς θαυμάζειν. καί τοι πότε λοιπὸν τήκεσθαι φήσομεν τῇ θέρμῃ ὄν Νεῖλον, εἰ ὑπό γε τῶν τοιαύτην ἀκμὴν, αἰτίων ὁρᾶται; ὑποστρέψας τοίνυν ὁ ἥλιος ὐκ τεσπῶν, ἐπ' Αἰθίοπας χωρεῖ. λέγω δὲ πως καθ' Ἡρόδοτον τῷ ῥήματι. ὥστ' ἀεὶ τοῖς ἀνωτέρω ζῶσιν τῦτ' ἔχον σχῆμα τοροῦσθαι. ζῶντα δ' ἐστὶν, ἡ τῦ ποταμοῦ πορεία. ὥστ' ἀεὶ παρῄρητ' ἂν ὐκ ὀλίγον μοῖραν τοῦ ὕδατος, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξήραινεν ἄν· οὗ ζωώδους ὄντ φαίνεται ποιῶν. εἰ τοῦτ' ἄρα εἰπεῖν δεῖ· μᾶλλον δ' οὐχ ὁ ἥλιος οἶμαι φαίνεται ποιῶν, ἀλλ' ὁ Νεῖλος τοὐναντίον· εἴτ' ὂν ποιῶν, εἴτε πάσχον δεῖ λέγειν. δέον γὰρ αὐτὸν λήγειν κατὰ μικρὸν πρὸς τὴν τῦ ἡλίου κίνησιν, ἀρξάμενος αὐξάνεσθαι, αὐξῇ καταμικρὸν αὐτὸν τὴν ὑπόδοσιν, καὶ τὸν αὐτὸν ἀρχὸν, καὶ τὸν αὐτὸν ἀκμὴν ὁ μὲν, τ καύματος, ὁ δ', τ ὑπερροῆς παρέχεται.

aquam consumere, hoc ipsum eum oppugnabit. Nam si hyeme fluuium per accessionem exiccaret, æstate profecto, cùm supra illum consistit, totum abriperet. Neque enim alio potest modo propius ad terram dici Sol accedere, quam cum ad perpendiculum fuerit sublatus. alioqui nec ad Africam vnquam, nec ad aliam terræ partem accedere Solem, facile demonstrari potest. Non enim tam aliquam terræ partem lustrat nunc hyeme, nunc æstate, quam illius conuersionis partem aliquam occupat terra. Itaq; cum semper æque distet à terra, supra quos in meridie constiterit, iis calorem adfert maximum. Iam eo tempore non cohibere illū, nec sistere, nec abripere fluuium, neque diminuere apparet, verum perpetuis crescentem incrementis quasi mirabundum despicere. At quando tandem dicemus Nilum calore consumi, si per tantum æstum ascendere conspicitur? Iam reuersus à solstitio Sol ad Æthiopes discedit, vt cum Herodoto loquar. quocirca superioribus eundem semper se præbet. hic autem est fluuii cursus. Quare non exiguam aquæ partem semper auferret, & paulatim eum exiccaret, quod non faciat: nisi potius id Nilus vel non facere vel non pati dicendus est. Nam cū paulatim deberet ad motū Solis decrescere, post initium incrementi deinceps in eodem progreditur, atque idem tum initium tum extremum ille feruoris, hic fluxionis exhibet.

Aliorum sententias vt ordine refutet Aristides ista oratione, supra lectori breuiter indicauimus. quid vero statuit ipse? quæris. Sapientiæ ac prouidentiæ diuinæ rem totam pie attribuit, ita paullo antequam orationem finiat, inquiens: *ὅπως δ' εἰς τῦτο ἥκει θ ὅθεν ἤρξατο φ ἀναβάσεως, ὐκ πέφευγε φ ἱστορίαν. τὸ ὂν δὴ θ μόνῳ τῶν τῷ ἁπάντων χωρῶν ὡσπερ τι ζῷον καθεῖσαι πρὸς ἀμφότερα τὸ ποταμῦ, τότε μὲ χρόαν ἔλ) θ ἐφ' αὑτῇ δῦσα τὸ ξηρὸν, αὖθις δ' ἐν τῷ ὕδατι δῦναι, τῇ χρὴ ταῦτα προσθεῖναι, πλὴν εἰ τὴν μεγάλην σοφίαν θ προνοίαν τὸ θεῖόν πε εἰ μὴ ἤκουσε ἕκαστον ὅτου, τ Νείλου ἐπήγαγε μηνῶν πινα ἑαυτῷ, θ αὐτὶ ὁμβρων ἔλ)" τοῖς τῶνδε φ δωρεᾶς αὖ τινι καῦθ' ἑπήγαγεν, ἡνίκα τοῖς τε αὐθρώποις ἔμελλε μάλιστα ὠφελήσειν ἐν καιρῷ ἔσεσθαι, θ τῇ χώρᾳ φ φορὰν ἡ μόνον ὐκ ἐλάττω φ ἱκανὴν, ἀλλὰ θ θαυμαστὴν πλῆθει παρέξειν. ταῦτα ἐγὼ μόνως αἰτίαν ὑπονοῶ, δι' ἣν Νεῖλος δ' Αἰγύπτῳ θ τῷ ἐκείνην ῥεῖ, θ μέγιστος δὴ τῶν θέρους.* id est, *Vnde autem tantū sumat incrementū, id extra nostram cognitionem est positū. Iam quod sola hæc regio, velut animal quoddam, vtranque naturam per fluuium participat, ac nunc terrestris est & sicca, nunc in aqua degit: id cui tribuamus caussæ, nisi magnæ Dei sapientiæ ac prouidentiæ, qui quem in locum nullam erat pluuiam demissurus, in eum Nilum, quasi vicarium suum, induxerit, qui pluuiæ vicem huius regionis incolis præstaret: atque eo tempore donum hoc in homines conferat, quo tum ipsis opportunum sit maxime, tum re[illegible] non minorem, [illegible]pro necessitate, verum insigniter copiosum prouentum conciliet. Hanc ego vnicam video caussam, cur Nilus per AEgyptum fluat, atque æstate sit maximus.*

τοῖς τῶνδε τῦ θ τῶνδε τῦ

G. Cantero interp.

EX STRABONE,

libro XVII *rerum geographicarum.*

ἘΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ,

τῶν γεωγραφικῶν ἐν τῷ ιζ.

Interpr. Gu. Xylandro.

ENIMVERO antiqui coniectura, recentiores etiam visu ipso cognouerunt, Nilum augeri quando superne adsita Æthiopia imbribus æstiuis poluitur: maxime in extremis montibus. Imbribus autem finientibus, paulatim inundationem desinere. Quam rem ii potissimum deprehenderunt, qui in Arabicum sinum nauigarunt vsq; ad cinnamomiferam regionem, & ii qui ad elephantorū venationem missi fuerūt, aut si qui alii vsus Ptolemæos Ægypti reges impulerūt, vt homines aliquos eo amādarent. Nam hi talia curabant: is præcipue qui cognomēto fuit Philadelphus, cognitionis rerum apprime studiosus: cum propter corporis imbecillitatem semper nouę alicuius oblectationis materiam expeteret. Antiqui autem reges perexiguam harum rerum curam habuerunt: tametsi cum ipsi sapientiæ studio dediti essent, tum sacerdotes, cum quibus plurimum vinebant. Idque eo magis est admiratione dignū, quod Sesostris totam Æthiopiam permeauit, vsque ad cinnamomiferam regionem, & adhuc quædam eius monumenta exrant, & columnę & inscriptiones. Cambyses quoq; Ægypto potitus, cū Ægyptiis vsque ad Meroen progressus est, & nomē vrbi, insulæq; ab illo factū aiunt, Meroe siue sorore, siue vxore eius (nam & hoc traditur) ibi mortua, vtique honorādæ caussa feminæ loco id nominis imposuit. Mirum itaque est, cur tantis oblatis inuestigandi occasionibus, non prorsus innotuerit imbrium historia eius ætatis hominibus: præsertim cum sacerdotes curiosius in sacros libros referrent & confirmarent quæ subtilioris aliquid haberent cognitionis.

Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι στοχασμῷ ὃ πλέον, οἱ δ' ὕστερον αὐτόπται γενηθέντες, ἔμαθον τὸν ὑπὸ ὄμβρων θερινῶν πλημμύραν τὸν Νείλον, τῆς Αἰθιοπίας τῆς ἄνω κλυζομένης, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐσχατίοις ὄρεσι· παυσαμένων δ' τῶν ὄμβρων, παυομένῳ κατ' ὀλίγον τὴν πλημμυρίδα. τοῦτο δ' ὑπῆρξε μάλιστα δῆλον τοῖς πλέουσιν ἐν Ἀράβιον κόλπον μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, καὶ τοῖς ἐκπεμπομένοις ὅπ τὴν τῶν ἐλεφάντων θήραν, καὶ εἴ τινες ἄλλαι χρείαι παρώξυνον ἐκεῖσε ἄνδρας πορεύεσθαι τοὺς τῆς Αἰγύπτου βασιλέας τοὺς Πτολεμαϊκούς. οὗτοι γὰρ ἐφρόντισαν τῶν τοιούτων· μάλιστα δὲ[2] ὁ Φιλάδελφος ὅπ κληρικὸς, φιλίστορος, καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, διαγωγὰς ἀεί τινας καὶ τέρψεις ζητῶν καινοτέρας. οἱ παλαιοὶ δὲ βασιλεῖς οὐ πάνυ ἐφρόντισαν τῶν τοιούτων· καίπερ οἰκεῖοι σοφίας γενόμενοι καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ ἱερεῖς, μεθ' ὧν ἦν αὐτοῖς ὁ πλείων βίος. ὥστε καὶ θαυμάζειν ἄξιον, καὶ διὰ τοῦτο, ὃ διότι Σέσωστριν τὴν Αἰγυπτίων ἐπελθεῖν ἅπασαν μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, ὃ ὑπομνήματα τὰ τῆς στρατείας αὐτοῦ, καὶ ἃ ἔτι ἐπ' ἐνίων δείκνυται στήλαι καὶ ἐπιγραφαί. Καμβύσην τε τὴν Αἴγυπτον κατασχόντα, προελθεῖν καὶ μέχρι τῆς Μερόης μετὰ τῶν Αἰγυπτίων· καὶ διὰ καὶ τοὔνομα τῇ τε νήσῳ, καὶ τῇ πόλει τοῦτο παρ' ἐκείνου τεθῆναι φασίν, ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς ἀποθανούσης αὐτοῦ Μερόης· οἱ δὲ, γυναῖκα φασί· τὴν ἐπωνυμίαν οὖν ἐχαρίσατο αὐτῇ πρὸ τῆς θανάτου. θαυμαστὸν οὖν ὡς ὐκ ἔτι τοιούτων ἀφορμῶν ὑπαρχουσῶν ἡ τελέως ὑπαρχῆς ἦν ἡ τῶν ὄμβρων ἴσις ἐπὶ τοῖς τότε· ἃ δ' ὧδε τῶν ἱερέων φιλοσόφως ἕτερον ἀναφερόντων εἰς τὰ ἱερὰ γράμματα, ἃ δ' ἀποπλανωμένων ὅσα μὴ ἔθησιν ὑπὸ φανεῖ[illegible] γὰρ ἀποπινομένων.

Malim δείκνυται *mutata diflinctione.*

If. Cas.

γρ. ἀπὸ

1 Primus videtur Agatharchides Cnidius hanc caussam Nili *ἀναβάσεως* commentus. Diodorus Siculus: *ἔγνωσε δὲ τῇ* &c. *[quæ iam apposuimus]* Sane constat, sub æquinoctiali, & vbicunque etiam intra tropicos Sol fit perpendicularis, tantos imbres solitos contingere, vt hoc fit illis loco hyemis, & molestissima. quidem: quum omnia veluti diluuio quodam natent. hanc tabres solitos contingere, vt hoc fit illis loco hyemis, & molestissima. quidem: quum omnia veluti diluuio quodam natent. hanc tamen esse caussam cur Nilus intumescat nescio an concedere debeamus. Cur enim Nilo proprium esset hoc *πάθος*; Itaque dorm

Ἐκ τῶν Θεοδώρητου Ἐπισκόπου Κύρου.

Ἐν τῇ Ἑλληνικῶν παθημάτων θεραπευτικῆς λόγῳ τῷ ϛ', ὑπιγραφέντι περὶ ὕλης Κόσμου.

Καὶ ὅπ λέγω, πόθεν δὴ ἄρα τῷ ποταμῷ τὰ ῥεύματα φέρεται· ἄῤῥητος γὰρ δή μοι παμπόλλη τοῦτ' ὁ λόγος· ὅπως ὑγρὸν ἥλιος τοσόνδε ἐξαναῤῥοίαν ἀφύκεν ἀναλίσκων, ὑπερτείνας μάλα τῷ ὅλῳ μέσῳ καταμαθών. καὶ γὰρ δὴ ξηραίνων τὰ τέλματα, καὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἀναλίσκει ξυγκρίματα, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα· ἀφανιστὴς γὰρ καὶ τοῦτο ποταμὸς σμικρυνομένους ἔστιν ἰδεῖν, ὅταν τοῦτ' ἀφέις τὰ νότια μέρη, ἐπὶ τὰ βόρεια τρέπηται, καὶ ὅ θέρος ἐργάζηται. ἀφ' οὗ τοι τοῦτο καὶ τὸν Νεῖλον φασὶν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηγῶν τοῖς ἄλλοις ποταμοῖς πλημμυρεῖν, καὶ μεῖζον τὸ θέρος ἐπικλύζειν τὴν Αἴγυπτον· ὡς τοῦ μὲν ἡλίου τὴν βορειοτέραν ἀφαιρουμένου ζώνην, καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν πλημμυρεῖν ἀνοχλοῦντος, τότε δὲ μόνον ἀπέχοντος. εἰ δὲ καὶ δηλαὶ αἰτίαι τῆς τοῦτου γε πλημμυρείας εἰσὶ φασί τινες, ἀλλ' οὐκ ἐμοιγε ἁρμόττειν τοιόνδε λόγον ὑποτείνουσι τὰς μὲν θείας οἰκονομίας μὴ πολυπραγμονεῖν ἐᾷ τὰς αἰτίας, θαυμάζειν δὲ τὰ γινόμενα, καὶ ὑμνεῖν ἀεὶ τὸν ποιητὴν αἰνεῖν ἐᾷ.

χ. Ἀφανισταὶ γὰρ ποταμοὶ

χ. σμικρυνόμενοι

addit. ex mss.

EX THEODORETO
Episcopo Cyri.

In Græcorum affectionum curationis sermone IV, qui inscribitur de Materia & Mundo.

NEque vero nunc differendum puto, vnde iugis fluuiorum copia deuoluatur: ineffabilis enim mihi penitusque abstrusa hæc quoque ratio est: quo autem pacto sol aptus natus sit humidam aquæ vim comminuere, pronum est cunctis volentibus edoceri. Aestuaria enim paludesque exsiccat; aquarum praterea collectiones ac stagna consumit: corpora quoque hominum sicciora efficit. Quinetiam fluuios videmus decrescendo subduci, cum sol relictis australibus locis ad boreales tractus concedit, æstatemque nobis efficit. Eamque ob rem, Nilum aiunt non eodem tempore quo ceteri solent fluuii, extra alueum inundare, sed media æstate aquis exuberantibus Ægyptum perfundere, sole tunc ad Borealem circulum accedente, ac ceteris quidem fluuiis radiis ardentioribus incubante, ab ipso autem Nilo magnis sane spatiis abscedente. Si vero & alias Niliaci incrementi causas quidam esse contendunt, ego tamen hoc tempore materiam hanc conuenire mihi non arbitror: quippe qui alios cohorter, ne causas diuinæ gubernationis curiosius indagent, sed admirentur potius ea quæ facta sunt, ipsumque opificem hymnis laudando concelebrent.

Zenob. Actaeolo interp.

FRID.

FRID. SYLBVRGII SPICILEGIVM.

In quo loca Herodoti aliquot aliter interpretata, partim & illustrata.

Ad Librvm I.

DAG. 5, v. 27. Aut enim) Aut enim Candaule interfecto, me tibi cum regno Lydorum habeas aut.

13, 12 Quod si velis) Quod si volet alterum annum esse quam alterum vno mense maiorem, vt tempora eodem opportune recurrant, menses quidem intercalarii triginta quinque fiunt per annos septuaginta: dies vero ex his mensibus mille & quingenti: *vt Perellus vertit apud Theodor. Gaz. in lib. de mensibus: teste Paulo Leopardo Emend. lib. 6. c. 21.*

21, 33 Crestonem) *Dionysius Halicar. lib. 1. pag. 19.* Crotonem *vocat.*

23, *v. vlt. in extrema ora*, cum seditiosis.) *vel, vt alii*, in gratiam rediit cum diuersæ factionis hominibus.

24, *v. vlt. in extr. ora*, thynni cl.) *Camer. vertit*, lacta rudens. *alii*, lactus est lactus.

25, *v. antep. in extr. pag.* conglobarentur) *vel, vt alii*, conuenirent.

26, *v. pen. in extr. pag. post* prospere rē gess.) *vel*, Sed statim, vt in bona & populosa regione, succreuerunt iterum & prospera fortuna vsi sunt: *vt Suid. quoque* ἀνάτ' ἔδραμον *exponit* ηὐξήθησαν.

ead *p. 26, v. 21.* fune) *Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 7.* mauuli schœno.

28. *v. antep. in extr. pag. ante illa* Vbi vero tandem &c. *hæc tantum Sylb.*) conducit ab eo nolente locare: *Paul. Leop. lib. 7. c. 7.*

30, 8 benigne alloq.) benigne tractabat.

33, *v. pen. in extr. pag. post* infunditur mari *ita Sylb.*) *Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 9. legit* Hyllus, *ex Homero & Strabone, atque adeo sic habent etiam Græci codices nonnulli.*

37, 36 absumit) *alii*, differt, dissipat.

46, 33 Neque alias vnquam) Neque alias vnquam notasti (*seu* deprehendisti) in hoc viro illepidum quidquam. *est enim hic* παρεὶς *idem quod* ὢν εἰδὼς· *vt ex Thoma Magistro docet Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 11.*

49, 19 multis verberibus affecit) *alii*, verberibus eum admodum aspere tractauit.

ib. *v.* 35 tam indignis) *alii*, tam indigne tractare.

62, 3 ante Sicyonem) *Pausan. 211, 16. & 234, 37 habet* πρὸς Σικυῶνος· *quod significat*, ex ea parte qua Sicyonem attingit *Achaia.*

73, *v. antep. extr. pag. post* Hi soli &c.) *Infra 496, 40 hoc ipsum repetitur, & a Strabone lib. 13. ab Aristotele quoque hist. for. animal. lib. 3. ca. 11. vt annotaut Paul. Leop. Emend. lib. 7. cap. 11.*

80, 2, scrobibus) celoniis, *siue* tolenonibus.

84, 9 In pilam coniiciunt) In pilam coniectos, & pistillis comminutos incernunt per linteum, *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. cap. 11. est enim* ἄσαι cribrare, per cribrum *seu* incerniculum transmittere.

Ad Librvm II.

Pag. 99, v. 13 dum exæquat) *Videtur* δικαιῶν *legisse pro* διακαίων. *Græca sonant*, dum transitum ei perurit. *id est*, dum eum permeantem vrit.

100, 45 alii ad vrbem Elephantinam) *Franc. Jun. in Esaiā p. 68. Græca sic distinguit,* ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθίοπων & Ἀσσυρίοις τῆσι Πηλουσίοισιν ἄλλη πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. *id est*, alii ad vrbem Elephantinam, Æthiopibus oppositi: alii ad Daphnas Pelusias, oppositi Arabibus & Assyriis.

107, *v. vlt. extr. pag. post* conuertisse) *Alii sic totum locum vertunt*, atque interim quietum mansisse ac cū ei ad aram admoto molam inspergerent (*vel, vt Bud. sentit*, capillum vellerent) ad vires *exercendas* versum omnes illos interemisse.

113, *v. antep. post* ellychnium) *alii*, superne autem inest ipsum ellychnium.

116, 17 veluti hostes exag.) *alii*, tractant vt hostes.

120, 7 alii morborum occultorum) *Hier. Mercurialis Var. lect. lib. 2. c. 8. putat pro* alii *legi posse* siue: *vt hæc sequentia exponant præcedentia.*

135, *v. vlt. extr. pag. post* vinculis) *Leopard. Emend. lib. 7. c. 12. vertit*, duos aut tres vtrium peciolos pendulos resoluisse. *Infra sane in oraculo* τὸ εἰκὸν ἄνωθεν ποδὸς dicitur *penis, qui è ventre velut ex vtre petiolus prominet.*

153, *v. vlt. extr. pag. post* assentior) *Plutarch. pro eodē* ἀπεψόφησε, *id est*, crepitum *ventris* emisit.

Ad Librvm III.

P. 167, v. 26 Nec ipsis Inaro) rametsi quā Inarus & Amyrtæus nullus dum Persis plus damni dedit: *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 14.*

170 *v. vlt. pag. post* breuuage) *Eam lectionem secutus Paulus Leopard. Emend. lib. 7. cap. 14 sic vertit:* neque enim tot eos victuros fuisse *annos*, nisi potu conspergerent atque miscerent: de vino hoc dicens Ichthyophagis. hac enim re se Persis esse inferiores.

213, 2 & lenia post acria) *alii in Græco legunt* ὑπιάματα ἀντὶ προσάγων. *id est*, fomēta efficacia & vehemētia admouens. *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. cap. 14.*

Ad Librvm IV.

P. 229, 37. nam anima) *Sincerior videtur hæc Græci contextus lectio apud Eustath. Comment in Dionysii Periegesin, pag. 16.* ἀριδὲ ὃ τὸ ἐν Σκυθικοῖ, μασπὸς ὁ ὀφθαλμός. *id est*, nam ARI Scythice VNVM dicitur, MASPVS vero OCVLVS. *vt Hartung. annotauit decuria 1. c. 2.*

236, *v. pen. extr. pag. post* Est autem sep.) *Pausanias hanc* Argin *vocat.* Hecaergen, 41, 22 & 154, 13

241, 37 Amaxampeus) *Infra 261.* Exampæus *scribitur, etiam in Græco: itidemque apud Solinum c. 24. & apud Pomp. Melam lib. 2. ca. 1.*

245, *v. pen. extr. pag. post* & οἱ ἀνδρ.) *Pro* ἀράσιες *supra fuit* ἀραῖς. *p. 41. quod sonat* execrationi obnoxios. *Corinthus, qui de dialectis scripsit,* ἐνάτας *interpretatur* ὀπίτας. *nonnulli tradunt* ἐνάτας *Scythas esse vates euiratos, quos Hippocrates alicubi* ἀνανδρίας *appellauerit: vt annot. Paul. Leopard. Emend lib. 7. c. 16.*

274, 6 sono vocis exili) *Budæus ex antiquo exemplari legit* ἰσχόφωνος, *id est*, hæsitans lingua, *vt annotauit Paul. Leopard. Emend. l. 3. ca. 11. Ex terrore id vocis vitium emendatum refert Pausan. 331, 16.*

286, 2: Zygantes) Γυζαντες *pro gente Libyca ex He-*

rodoti quarto citatur à Stephano: vt annotauit Turneb. Aduers. lib.10.c.24. Sed idem tamen Steph. & Ζυλανται pro Libyæ populo citat ex Hecataeo & Eudoxo.

Ad Librvm VII.

392, *v. vlt. extr. pag. post* somniasse) *ad verbum sonat*, multa & magna euersa esse ab inferioribus.

417,21 Bogem) *Paus.* Boen *vocat. 242,44.*

418,38 Niphragæ) Phagrę *legendum esse docet Paul. Leop. Emend. l. 8. c. 1. ex Thucyd. l. 2. & Strabonis Epitome.*

424,10 Enienes) Ænianes *hi dicuntur à ceteris scriptoribus, de quibus vide Stephanum.*

434,31 Cyllirii) *Suidas* Καλλικυλεῖς *vocat. itidemque Aldus in Prouerbiorum Collectaneis habet* Καλλικυλείων πλεῖς. *Qui vero hic (itidem q. apud Hesychium more Siculo seu Dorico vocantur* γάνορροι, *in iisdem Proverbiis & apud Suidam nominantur* γεώμοροι, *quasi dicas* Agrorum possessores, Agricolæ.

443,2 χύτρους) *Eustathius feminino genere* χύτρας *habet, Comment. in Dionysii Periegesin. pag. 73.*

455,28 lapidem nomine Melampygum) *Paul. Leop. Emend. lib. 8. ca. 1. manuit*, lapidem Melampygi, *id est, Herculis nigro podice præditi.*

459,11 bis modo) *Forsan* bis duo: *cum in Græco sit* χιλιάδες τέτορες, *id est*, quatuor millia. *In præcedenti versu Diodorus Siculus pag. 259 pro* τεπκοσιαις, *habet* δικοσίαις *id est*; Bis decies centum millibus.

Ad Librvm VIII.

471,2 & optimam portionem agri Hist.) Ellopiique agri & Histiææ regionis maritimos vicos omn. p. 472,12 male mulctati) aspere tractati.

473,45 Drymon) *Paus.* Δρυμαιαν *vocat, 18,34. itidem q. Plin. l. 4. c. 3. Stephanus vero* Δρυμιαν.

475,37 Mineruæ protemplaris) *Pro* Προνάϊης, *quod secutus est interpres, legitur apud Paus. 323. 40.* Προνοίας. *quod sonat* Mineruæ Prouidentiæ. *Idem tamen Pausanias &* Προνάϊα Ἀθηνᾶς *(id est* Protemplaris Mineruæ*) mentionem facit, 289, 25. Suidas quoque vtramque agnoscit; sed ita vt* Προνοίαν *hic legerit.* Προνοίαν *ex Æschylo; Callimacho & Demosthene citat. Paul. Leopard. Emend. lib. 8. c. p. 1.*

476,20 obseruatum. Et) versatum. nec solum hæc dicunt, sed etiã perinde ac si esset, menstrua ei *libamina* apponunt, libum *scilicet* mellitum; *seu* placentam mellitam.

481,40 credibile est) λόϊον ἐστι *significat potius* oraculo prædictum est, *Leop. Emend. lib. 8. c. vertit* fatale.

507,27 Murem in Lebadiam) Murem Lebadeam (*Bœotiæ oppidum*) venisse, & mercede pellecto quodã indigena, ad Trophonium (*id est, in antrum Trophonii*) descendisse.

ibid. v. 35. vaticinum esse) μαντεύεσθαι *significat hic verius* Oraculum consulere: *vt annot. Paul. Leopard. Emend. lib. 8. c. 1.*

Ad Librvm IX.

547,23 pecora & in Dod.) *In terpres legit* φοίβαντα: *sed verior scriptura est* φοίφαντα, *id est*, oracula: *vt monuit Paul. Leop. Emend. lib. 8. c. 1.*

556,26 refiliit) vibrauit: *seu*, concussa est: *à verbo* πάλεσθαι.

FINIS.

EX

ΕΚ ΤΩΝ

ΚΤΗΣΙΟΥ

ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ

Περσικῶν καὶ Ἰνδικῶν

ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX

CTESIÆ

CNIDII

Persicis & Indicis

EXCERPTA

à Photio.

cum interpretatione H. Stephani; & Indicorum quidem duplici, quarum altera L. Rhodomani.

IN HÆC

Notæ, variæ lectiones, & diuersæ interpretationes H. Stephani, D. Hoeschelii, A. Schotti.

AD HÆC

alia eiusdem Ctesiæ ex iisdem & aliis ipsius libris Fragmenta aucta iam & locupletata.

BIBLIOTECA UNIVERSITAT

HENR. STEPHANI

DE CTESIA HISTORICO ANTIQVISsimo disquisitio.

QVi melius,qui certius de rebus Persicis scribere potuerit quam Ctesias,arbitror fuisse neminem. Quod quo magis mihi persuadeo semperq; persuasi,eo certe magis(vt homo Persicæ historiæ studiosissimus)aliquã eius scriptorum partem in quopiam bibliothecæ angulo reperire posse desidero ac semper desideraui. Nam istæ ex eius scriptis ἐκλογαὶ tantum abest vt desiderio meo satisfaciant, vt illud,nõ aliter quam ex longo cõtractam sitim pauculæ aquæ guttæ,multo vehementius accendant. Vt autem Ctesiæ tantum tribuam cum alia multa faciunt,tum vero quod illum à Xenophonte laudatissimo authore laudari videam. Eum enim cuius vnius ex omnibus ab illo citetur testimonium, vt locupletissimum, laudari certe, & magnificentissime quidem, interpretor. Vnde fit etiam,vt Plutarcho,modestissimo alioqui & prudentissimo scriptori, succenseam: qui ita huius historici mores exagitat,vt omnibus modis suspectam nobis eius reddere velle videatur fidem. Sed quum duo in historico requirantur,& posse & velle de rebus vere scribere:primum,an id præstare potuerit,videamus:deinde de eo, an voluisse verisimile sit, disputabimus. At illud vel ipse Plutarchus nobis testabitur: & testatus erat ante eum laudatissimus,vti dixi,scriptor Xenophon.Respondeant igitur pro me ambo: Xenophon quidem in libro Κύρου ἀναβάσεως primo, his verbis,vbi narrat vulneratum à Cyro Artaxerxem regem, eius fratrem,Ἔπαιεν κατὰ τὸ στέρνον,καὶ παρώσας ἀφ' ἵππου ἔθραυσεν,ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός. Ἐθεᾶτο αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. & paucissimis interiectis verbis, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ δὲ ἦν. Plutarchus autem initio Ἀρταξέρξου(ita enim illic nominatur,consentientibus etiam veteribus exemplaribus) hæc scribens, ἀλλὰ τὸν Κτησίαν οὐκ εἰκὸς ἐστιν ἀγνοεῖν τοὔνομα τοῦ βασιλέως παρ' ᾧ διέτριβε,θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας. Et pagina illius libri secunda, Κτησίας ἦδον ὅτε ἀγνοεῖν τὸν χρόνον εἰκὸς ἐστι, πρόφασιν τῆς παρόδου,ὅτε ἐκὼν αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταθῆσαι τὸ ἔργον ὡς ἐπεφάχθη διηνεκῶς. Ex his igitur quũ res omnes compertas exploratasq; Ctesiam habere potuisse, (præsertim quum medicorum apud reges multo maior tunc temporis quam nunc authoritas esset)& vt de compertis atq; exploratis vere scribere potuisse intelligamus: nunc an eum(vt φιλαλήθη,id est,veritatis amatorem)id etiam voluisse probabile sit,consideremus. Nimirum & de hoc ἀπλοῦς ὁ λόγος. Nam si mentiri volebat Ctesias,nempe assentationis studium in causla fuisse dicamus necesse est. Si assentator erat, certe mentiendo,eius auribus à quo plurimum commodi expectabat, aliquid dare, eiusque ambitioni subseruire sibi propositum habebat. A quo autem plura quam à rege suo aut à regis matre sperare eum parerat? Superest igitur vt Ctesiam,dum Artaxerxi & Parysatidi statuit adulari,falsam illis laudẽ in historia sua plerunq; affinxisse existimemus. Atqui tantum abest vt iis,ac Parysatidi præsertim,falsam laudem affinxerit,vt veram potius detraxisse, ex iis passim quæ de ea commemorat,omnibus videri possit. Et de his quidem ita loquor, quasi ante illorum obitum historiam suam edidisse Ctesiam constet. Nam si post eorum obitum in lucem ab eo prolatam fuisse credamus,quomodo eum huius culpæ,imo vel huius suspicionis dicere affinem fuisse audebimus? Quod autem ad res Indicas attinet, profecto mendacii illum multis in locis nemo non facile suspectum habuerit: sed quotusquisque est qui cõuincere queat & coarguere?Nescio(respondebit quispiam)quis eo tempore potuerit:at nunc possunt mercatores nostri qui illuc & ipsi nauigant. Ain' tu?at vnde illis,vt,quum sint ἀλαζόνες,ideoq; iudicio eo quod litteris & doctrina quæritur,omnino careant:obseruare & obseruata aliis postea commemorare eadem quę viri docti,possint? Ne longe abeamus,vnde homini omnium litterarum rudi, vt ligni παρήβε dicti naturam ita animaduertisse, & animaduersam ita queat describere vt hoc in libello à Ctesia descriptam habemus? vt omittam illud quod pro artis suę(quum medicus esset)solertia,vt obseruauit,ita & obseruasse debuit:nimirum illud lignũ δίδοσθαι τοῖς χιλιάρχοις ἔσθημα. vel tale quid quale alio quodam loco narratur?nempe aut miram cuiusdam radicis ad corrigendum nimium lactis vsum virtutem:aut,quod de asinorum syluestriũ cornu refert?qui è poculis ex eorum cornu confectis biberint,neq; spasmo eos,neq; comitiali morbo corripi:sed neq;,dũmodo aut vinũ aut aquam aut poculentũ aliquid aliud ex hu-

ex huiusmodi poculis bibãt,illos hausto aut ante aut post minime interire veneno? Nequaquã profecto ab imperitis istis mercatoribus expectanda hæc narratio fuerit. quid igitur illi narrabunt?nimirum se vidisse syluestres asinos cornu in fronte gestantes, quod cuius coloris esset discernere non potuerint,sed nec satis eius magnitudinem considerauerint. Hanc autem vim huic cornu esse insitam, tam sunt nescii, quam ii qui nunquam ne Indorum quidem nomen audiuerunt. Hæc autem à me idcirco hic dicuntur, lector, vt quoties in quosdam homines incides,qui plus fidei de illis rebus, mercatoribus etiam litterarũ imperitis,quã vel doctissimis antiquis scriptoribus adhibendũ esse credũt, in promptu tibi quod illis nugatoribus respondeas, esse possit. Quod si quis me roget,an nec Ctesiæ, nec aliis vetustis authoribus rerum huiusmodi historiã describentibus derogandam arbitrer esse fidem, ille à me hoc responsum feret:me domi & in patria mea tot tantaq; rerũ videre passim miracula, vt quum illos qui de peregrinarum regionum miraculis scripserunt legо:tum demum velim, Scepticam vsurpans ἐποχὴ, dicere ἐ μᾶλλον, id est ἐ μᾶλλον πιστεύω, ἢ ἐ πιστεύω. si tantum illa excipias quæ ita à ratione abhorrent, vt ne ipse quidem sensus communis ea quenquam patiatur admittere. Quid si vero,quo magis tales sunt res aliquæ, eo etiam magis inter miracula, sed non inter incredibilia tamen referendæ sint? Nam vel istud quale sit considera. Fuerunt nonnulli prisco sæculo homines, qui quod de quadam Indica aue narrabatur, eam videlicet in India,Indicum,illinc in Græciam transportatam,Græcum sermonem discere, & hominum more articulatas distinctasque voces tandem proferre: hoc vt plane absurdum & ineptum commentum, exibilandum explodendumq; esse dixerint. Quinam? nempe non alii quam quibus huiusmodi auem ex Indicis oris aduectam videre nunquam contigisset. Nam Ouidius & Statius,fortasse & ipsi, hominem id commemorantem,vt aperte mendacem, aliquando risu exceperant:at postquam ipsam illis datum fuit auem cernere & audire,quam ea de re famæ & aliorum sermoni adhibere fidem noluerant,eam suis ipsorum oculis adhibere coacti fuerunt.Et,vt illos taceamus, hodieque vulgaris est adeo illa auis, vt extare aliquem qui dicat incredibile esse quod de illa narratur, id demum nobis plane sit incredibile. Quem enim, psittacum (quem βίττακον Ctesias hic appellat) præter illum Veronensem Claudiani senem, aut aliquem illi similem, nunquam vidisse putabimus? Finge tamen reperiri senem aliquem (& reperiuntur forsitan aliquot ex illis etiam qui in vrbibus degunt) qui nunquam eam volucrem viderit, aut, si viderit, loquentem certe nunquam audierit: an eum qui hanc illi aui inditam esse naturam affirmabit,fidem apud huiusmodi hominem impetraturum reris?Hoc certe si credis,longe falleris. His igitur tandem hunc sermonem claudamus verbis. Quemadmodum si psittacus nunquam ex India aduectus ad nos fuisset,auem apud Indos esse humanas voces sonantem nemo crederet: nunc vero, quoniam vulgaris est illa, vix quisquam hoc miraculi loco habet: itidem etiam multa de aliis Indicis animalibus referri,& de plantis atque arboribus, nominatim etiã de quibusdam radicibus,item de aquis,de metallis,de aliis denique multis illi regioni peculiaribus rebus commemorari, quę multorum fidem superant: at si tam facilis illarum rerum,quam psittaci, asportatio esset, tam facile firma ab omnibus persuasione reciperentur,quam ea quæ de psittaco scripta sunt, recipiuntur. Ergo quod Plutarchus Ctesiæ Persicis tribuit μυθῶδες (apud eum corrupte legitur θυμῶδες) ego id in eum, ne in Indicis quidem,nedum in Persicis,cadere existimo. At erat φιλολάκων. Fuerit vero φιλαθηναῖος, fuerit φιλοθήβαιος.quid tum?Hoc certe vt aliquo in loco Lacedæmoniorum auribus aut Athenienſium aut Thebanorum potius quam veritati seruiret, facere potuisse dixerim: at ex vna historiæ particula totam illam mendacii arguere, hoc ego iniquissimi iudicis esse censuerim. Sed Plutarchum,aliquo præiudicio fortasse præoccupatum, quicquid libuerit,impune scribere sinamus,& de Ctesiæ Persicis,penes ipsos Persas:de Indicis, penes Indos esto fides.Hic certe libellus,qualis qualis est,si aliud quo commendaretur,non haberet, vel hoc vnum abunde ad eius commendationem valere posset,quod aliquot cum ab aliis,tum vero à Plinio citati in eo reperiantur loci. Sunt vero & maxime memorabiles in eo & minime tamen vulgares historiæ.quarum vnam,lector, Latino sermone interpretatam, proferam: δήγημα certe huiusmodi quod rhetori cuipiam χρείας pulcherrimæ argumentum, poetæ, iocoso quidem facetorum epigrammatum:seuero autem, grauissimæ tragœdiæ ampliſſimã suppeditare possit materiam. Mortuo,inquit, Megabyzo, vxor eius Amytis, libidinosa matre filia libidinosior, summe virorum erat appetens,& suam vndiq; explebat libidinem. Forte accidit vt ægrotaret,non graui morbo illa quidem:sed qui tamen medici desideraret opem. Eam igitur inuisens Apollonides medicus Cous, quum iampridem eius esset amore correptus,conualituram illam (vtpote quæ hysterica esset)si cum viro congrederetur,affirmauit.Hac arte fit voti compos Apollonides,& amata potitur Amytide. Verum tabescen-

tem eam paulatim quum cerneret, à congressu abstinere cœpit. Illa autem tandem quum matri suæ rem totam aperuisset, eam, ne hanc quam ab Apollonide acceperat, inultam impunitamq; dimitteret iniuriam, rogauit. Mater, quæ audiuerat, ad Artaxerxen defert: narratque vt congressu eius vsus esset, nec, nisi ea indignis prius abusus modis, illo abstinuisset. Rex matri de his agendi vt vellet, potestatem permittit. Illa igitur comprehensum & in vincula coniectum Apollonidem duos menses in tormentis & cruciatibus habuit: tandem vero viuum etiam defodit. Hic iam mihi lector (quod in legendis historicorum scriptis longe & iucundissimum & vtilissimum est) historiam cum historia confer, Persicam nimirum cum Romana. Amytin cum Messalina, regis Persarum filium cum imperatoris Romani coniuge mihi compara: & muliebre vtrobique, quasi in speculo quodam, contemplare ingenium.

------- *Claudius audi*
Quæ iulerit dormire virum quum senserat vxor,
Ausa Palatino &c.

satis enim tibi notos esse puto versus. Aptissime autem, meo quidem iudicio, hoc pat mulierum copulauerimus: vt quas personas & longa temporum intercapedo & longum locorum interuallum & linguæ magna discrepantia dissocianerunt, generis nobilitas (licet in altera maior) & morum fœditas ac turpitudo minime nobili vinculo nobis consocient atque coniungant. Et de Messalinæ quidem vt audias libidine, tibi longe abeundum non fuerit. Amytin autem præterquam Ctesiæ, etiam Dinonis grauissimi authoris hoc infamatam reperi elogio, Ἄμυτις, καλλίστη τ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυναικῶν καὶ ἀκολαστοτάτη. id est, *Amytis omnium Asiæfeminarum vt pulcherrima, ita libidinosissima.* Historiam cum historia contulisti, lector: nunc autem poetæ quomodo cum historicis conferri debeant, & vt cum illorum sententiis horum pulchre testimonia consonent, considera. Nimirum quod à poeta Latinorum omnium ingeniosissimo pronunciatum est, Litem magnam pudicitiæ cum forma esse, non minus vere quam eleganter esse dictum, iam antea tibi, vt opinor, persuaseras: sed ita verum tamen hoc esse, vt non in omnes hanc cadere suspicionem existimare deberemus. At nunc hæ te docent historiæ, non obscuras tantum, non priuatas tantum affines huic culpæ esse personas, verum etiam imperatrices, eorum etiam qui reges regum vocabantur (& merito quidem vocabantur) filias. Sed cur ego tam memorabilem vndique hanc tibi reddere conor narrationem? nimirum quod illa vel certissimum Ctesiæ φιλαληθείας datura sit testimonium. Quem enim missum me facere velle simulaueram, nunc quasi ex insidiis repetere libet sermonem. Ecquis vnicuique erga suam artem & erga eiusdem artis societate iunctos (quod eiusdem velut sacri sint cultores) naturaliter quosdam amoris excitari nescit igniculos? Nisi igitur Ctesiæ amica quidem ars sua, amicus vero Apollonides, sed amica magis historiæ veritas fuisset, hæccine cũ tanto vtriusq; narrasset dedecore? At ego (dicet fortasse Plutarchus) istud factum longe aliter interpretor. Nam vt κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, sic etiam ἰατρὸς ἰατρῷ. hinc illa diffamatio. Itane tandem hæc eius diffamandi studio commemoret, quẽ aliquot in locis non multo ante sponte laudauerit? Quo te iã vertes Plutarche? Video video quo euadere velis. Passim ab Herodoto dissentit. Patrem fabularum mihi narras. tandem te tuo confodisti gladio. Nimirum verax Ctesias mendaci Herodoto repugnat. Quid tu autẽ ad hæc, lector? nonne iam tibi teneri Plutarchus videtur? Hoc si tibi persuasi, Ctesiæ τὸ φιλάληθες admirare mecum potius, quam cum Plutarcho τὸ φιλοψευδὲς reprehende. Aut, si tibi paria in vtramque partem rationum videntur esse momenta, saltem te neutrum serua, & vti dixi, de Ctesię Persicis, penes Persas, de Indicis, penes Indos fides esto. Vale.

DE

DE ΔΙΤΤΟΓΡΑΦΙΑ QVORVNDAM NOMINVM, IN CTESIA PRÆSERTIM: ET DE EXCERPTIS ipsis ac voce Ἐκλογῶν.

Ex eiusd. H. STEPHANI *Castigationibus ad Appiani Iberica & Annibalica, Ctesiæq;, Agatarchidis, & Memnonis excerpta, in fine.*

DVo sunt præterea, lector, de quibus te admonitum volo: vnum, quod ad nomina multa, in Ctesiæ præsertim exemplaribus, διτταγραφήματα· alterũ autem, quod ad vocem ἐκλογαὶ attinet. Exemplum huius διττογραφίας ponam ex multis vnum, Πετίσας cap. 38. in vno codice cum ι scriptũ, quum in altero scribatur cum η. Certe huius nominis & aliorum huiusmodi quærere scripturam, nescio cuius laboris, imo vero nescio cuius curiositatis esset. Nam si tandem reperiretur (quod tamen nullo fieri modo posse credo) quid tale repertum commodi nobis afferre posset, non video. Vnum tamen optabile foret, vt quo modo apud vnum historicum nomen aliquod proprium scribitur, eodem apud alios quoq; scriptum esset: ne erroris (vt sæpe accidere videmus) diuersa scriptura nobis occasionẽ præberet: dum quod de vna eademq; persona dicitur, de diuersis dici existimamus. Sed illud quî fieri possit? Si tamen & hic coniectura locum habere debet, credo, quo longiora sunt, eo magis Persicæ linguæ characterem seruare nomina. scimus enim Persas, in suis denominandis, nequaquam id quod quidã dixit, curasse, παῦται δοῦλον εἶναι τῷ δεσπότῃ μονοσύλλαβον, imo potius καὶ δοῦλον ἢ δεσπότην εἶναι πολυσύλλαβον καὶ μακροσύλλαβον. Quam rem videmus vt facete Plautus etiam notet. Hæc igitur ratio videtur idonea ad probandum magis veram esse scripturam (duplex enim in hoc nomine reperitur) Σφενδαδάτης quã Σφενδάτης, vtpote longiorem: eandemque in id genus aliis esse debere rationem. Itidem in nonnullis nominibus, in quibus diuersa scriptura, nimirũ & per ζ & per ξ, quæ est per ξ meis auribus nescio quid Persicum magis sonat, ideoq; magis mihi probatur. Vt Ἰξαδάτης quam Ἰζαδάτης, sic Ἀρτιβαρξάνης quam Ἀρτιβαρζάνης. nam etiam Ἀρξάνης non Ἀρζάνης dicitur. In nonnullis melioris exemplaris fidem vbique secutus sum. vt Σκυθάρκης vbique non Σκυθάρχης. Item Ἄμυτις non Ἄμυντις. quam Ἄνατιν a Dinone appellatam reperio, si quidem non mendosum est exemplar. De duplici autem scriptura Ἀρτοξέρξης & Ἀρταξέρξης non habeo quod dicam. Quin & ἐθνικῶν in dubium vocari scriptura possit. Nam quos Δέρβικας consensu vtriusque exemplaris appellatos hic habes, Stephanus ait ipsum Ctesiam appellasse Δερβίους, ἢ Τερβιστούς. Sed & male illic Δελβίκκαι legitur pro Δερβίκαι per ρ & vnum κ, prius. Alicubi certe exemplari alteri fidem audacter derogaui. vt in iis locis qui sunt cap. 17. & 21. habebat enim Καρχηδονίων & Καρχηδονίοις pro Χαλκηδονίων & Χαλκηδονίοις. (cuiusmodi mendum in hoc ipso nomine in aliorum authorum antigraphis, vt Strabonis, mihi occurrit) quod exemplar etiam male & graui cum errore permutatas nonnunquam habebat nominum quorundam sedes. vt cap. 29. [ibi, Ἑ παραγίνεται Δάρειαῖος ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρτοξέρξου] in eo scriptũ est Ἀριοξέρξης vbi habes Δαρειαῖος, & Δαρειαίου vbi habes Ἀρξοξέρξου. Nec in propriis nominibus tantum, sed vbiq; à partibus melioris (vt mihi quidẽ videbatur) exemplaris stare volui: in incertis, alterutrũ sine delectu, sequutus sum: sed ita vt alterius quoq; lectionem tibi adnotatã in fine libri dederim, nõ in Ctesia solum, sed & in Agatharchide, & Memnone. Nam quod ad Appianum attinet, eius vnicũ exemplar nancisci potui. Sed hoc addere oblitus eram, non esse quod in nonnullis & propriis & appellatiuis nominibus, Ionici idiomatis terminationes in his ex Ctesiæ libris ἐκλογαῖς reperire mireris, quum Ionica dialecto illos conscripsisse dicatur. quanquam, vt harum ἐκλογῶν testatur author, ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς μᾶλλον ἰωνίζει ἢ ἐν τοῖς Περσικοῖς.

ALTERVM autẽ quod te scire tua interesse existimo, hoc est. Ex Ctesię scriptis hęc ita fuerũt excerpta, vt is qui excerpsit, aliquãdo verba ipsius sola posuerit: interdũ autem, & sane plurimũ, sua illis admixta nobis dederit, simul etiam in pauca & velut in arctum ea quæ ille latius ac fusius exposuerat, contrahens. Vtro igitur potius an ἐκλογῶν an ἐπιτομῆς appellanda sint eanomine, videamus. Ἐπιτομῆς appellationem dare solitos Græcos existimo iis quæ ex scriptore aliquo ita describuntur, vt primum ordo idem qui apud eum est, seruetur: dein le vero ipsa etiam verba (quantum fieri potest) sed ex multis pauca, aut ex paucis paucissima, retineantur. Eos autem locos qui ex aliquo authoris libro hinc inde, prout visum est, sed αὐτολεξεὶ describuntur, ἐκλογὰς ab iis vocitari solitos fuisse arbitror. Nec vero Athenæum cum alibi, tum vero vbi ἐκλογὰς ῥημάτων ποιησάμενος dicit, aliud hoc nomine

significare voluisse crediderim. Quo fit etiam vt iis quæ nouissime in Germania editæ fuerunt posteriorum Polybii librorum particulis, nequaquam ἐπιτομῆς sed ἐκλογῶν imponendum fuisse nomen putem, & ita putem, vt affirmare audeam. Nam quin illic habeantur illa ipsa Polybii verba, mihi, qui locos aliquot ex iis à quodam Græco authore (ab Athenæo, si bene memini) quales illic sunt, ex Polybio citatos repererim: minime dubium amplius esse possit. Sed quod ad hæc ex Ctesiæ libris excerpta attinet, quum, vti dixi, nonnunquam ipsa authoris verba & eum ipsum velut loquentẽ à nobis audiri faciat (vt Indic. cap. 25. τῇ ἑρμαίῳ κάλλιστον ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷον περ βοῦς ἓ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος) interdũ vero, & multo frequentius id quidem, non μιμητικῶς, vt ita dicam, id est, non ipsum scriptorẽ loquentem inducendo, & verba quasi ex eius ore excipienda nobis relinquendo, sed διηγηματικῶς, id est, ipse nobis quid apud Ctesiã legerit, narrans (vt Indic. cap. 4, quum dicit, ἐξ δ[σιδήρᾳ] καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι, ἓν μὲν τοῦ βασιλέως, καὶ ἓν μὲν τοῦ τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. Φησὶ δὲ ταῦτ' αὐτός, ὅτι &c. Indic. item cap. 28, καὶ φησὶν ἰδεῖν αὐτὸ [τὸ δένδρον] ὁ Κτησίας, ἓ ὀσφραίνεσθαι ὁσμῆς, οἵας ἔστι εἰπεῖν ἡδίστας, ἔστε εἰκάσαι.) Quum, inquam, hæc ita sint, nomẽ ἐκλογαῖς admittere nos hic ita oportet, vt quò quid proprie hac in re significet, non ignoremus, ad receptum tamen apud authores vsum significationem eius hic non esse restringendam, sed paulo latius extendendam sciamus. Quod autem de ἐκλογαῖς ἐκ τῶν Κτησίου dixi, idem & de ἐκλογαῖς ἐκ τῶν Ἀγαθαρχίδου dictum tibi esse puta. At in Memnone paulo alia ratio est. quia is qui ex eius scriptis hæc ἐξελέξατο, hic quoq; fateor, modo μιμητικῶς, modo διηγηματικῶς eius nobis orationem proponit, sed ita vt hic non ita vt in epitome, multa verba in pauca contrahat: sed potius eius narrationes, vt opinor, integras nobis, si non vbique, plurimis certe in locis proferat. Hoc autem vt credam, eo adducor, quod minutissima quæque plerumque in his narrationibus persequi eum videam, & certum quendam sermonis characterem vno eodemque quasi tenore continuatum esse animaduertam.

ELOGIVM CTESIÆ CNIDII.

Ex Barnaba Brissonio, *lib. I. de regio Persarum principatu.*

IN Persicorum Archiatrorum ordine, & numero, non infimum locum Ctesias Gnidius tenet, quem Persicarum rerum bonum auctorem, in primis, indictum tacitus præterire non possum. à me ergo is hoc μνημόσυνον feret, quod ei lubens, merito, do dicoque. Hunc Artaxerxis Mnemonis archiatrum fuisse, prælioque quod inter ipsum & Cyrum fratrem commissum est, interfuisse, atq; adeo curasse vulnus regi à fratre inflictũ, constat ex Xenophonte, lib. I. Ἀναβάσ. & Plutarcho in Artaxerxe. Xenophontis verba quæ & Plutarchus strictim attigit, sunt, παίει (videlicet Cyrus minor Artaxerxem fratrem) κῆ τὸ στέρνον, κῆ τιτρώσκει διὰ θώρακος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός· ἓ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. Et mox, ὀλίγοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. A quibus Diod. Siculus dissentiens, in Cyri minoris partibus, Ctesiam fuisse, eoque prælio captum, in Artaxerxis potestatem venisse, & propter artis præstantiam à rege ad curã corporis adsumptum, lib. II. ita scribit, Κτησίας ἦν ὁ Κνίδιος, &c. [quæ statim habes inter elogia è veteribus prompta] *Strabo de Cnido loquens, lib. XIV.* ἐντεῦθεν ἦν ἓ Κτησίας, ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξῃ, συγγεγραφὼς δὲ τὰ Συεγακὰ καὶ τὰ Περσικά. *Extat & apud Suidã, de Ctesia, elogium huiusmodi,* Κτησίας, Κτησιάρχου, &c. [& hæc statim habes] *Præterea περὶ τῆς τῶν Ἀσσυρίων φορᾶς, libros scripsisse eum, Athenæus lib. X. docet: quorum tertium, lib. II. laudat. Apud Stobæum quoque, serm.* XCVIII *eiusdem de Montibus liber X. citatur. Atque Ctesiam hunc potissimum ducem & auctorem in Assyriorum historia conscribẽda, sese secutum esse, Diodorus Siculus profitetur. Meminit & huius Cnidii Ctesiæ Plin. lib. II. cap.* CVI. *Vnus in huius Ctesiæ historia, fidem desiderat Plutarchus, qui in Artoxerxe famæ eius non parcit his verbis,* Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὢν, καὶ οὐκ ἠθέλησε φιλολάκων ἓ φιλοκλεάρχου, ἀεί τινας, ἐν τῇ διηγήσει, χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γλυφὺς ὤν, πολλὰ καὶ καλὰ μιμνήσκεται Κλεάρχου ἓ τῶν Λακεδαιμονίων. *Nec vero æquum ei fuisse Plutarchum, hæc initio vitæ Artaxerxis ab eo posita declarant, ἀλλά τοι Κτησίαν, & cetera.*

VETE-

VETERVM QVORVNDAM TESTIMONIA

DE CTESIA, *eiusque scriptis, & dicendi genere.*

Diodorus Siculus
bibliothecæ histor. libro II.

L. Rhodomanus interp.

At Ctesias Cnidius, Herodoto recentior, sub expeditionem Cyri aduersus Artaxerxem fratrem vixit. Captus enim tunc, & ob artis medicæ scientiam à rege in gratiam receptus, XVI annos cum honore apud illum exegit. Hic è regiis membranis (in quibus res antiquas Persæ, iussu legis cuiusdã, ordine descriptas habebant) studiose indagauit singula, inque historicum ordinem redacta ad Græcos transtulit.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης
βιβλιοθήκης ἱστορικῆς ἐν τῷ δευτέρῳ.

Κτησίας ἦν ὁ Κνίδιος τοῖς καθ' Ἡρόδοτον μὲν χρόνοις ὑπῆρξε κατὰ τὸν Κύρου στρατείαν ὅτε Ἀρταξέρξῃ τὸν ἀδελφὸν γενόμενος ἀλαζὼν τοῦ μάλιστα, ἐν ᾗ τῷ ἰατρικῷ δοκιμώτατος ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐπλανᾶτο δέκα ἔτη διατελέσας τιμώμενος ὑπ' αὐτοῦ. ἅτε δὲν φησὶν ἐκ τῶν βασιλικῶν [1] διφθερῶν (ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις κατά τινα νόμον εἶχον συντεταγμένας) πολυπραγμονῆσαι τὰ καθ' ἕκαστα ἓ συνταξάμενον τὴν ἱστορίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν.

Strabo
rerum geographicarum lib. XIV.

G. Xylandro interp.

Cnidii viri memoria digni fuerunt *&c.* Cnidius fuit etiam Ctesias Artoxerxis medicorum princeps, qui Syriaca scripsit & Persica.

Στράβων
γεωγραφικῶν βιβλ. ιδ'.

Ἄνδρες δ' ἐξηλόγησαν Κνίδιοι &c. Ἐντεῦθεν ἦν ἓ Κτησίας ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξην, συγγράψας δ' [2] τὰ Ἀσσυριακὰ ἓ τὰ Περσικά.

Suidas.

H. Wolfio interp.

Ctesias, Ctesiarchi siue Ctesiochi filius, Cnidius, in Persia medicus fuit Artaxerxis, cognomento Mnemonis. Scripsit Persica libris XXIII.

Σοῦδας.

Κτησίας, Κτησιάρχου, ἢ Κτησιόχου, Κνίδιος ἰατρός· ὃς ἰάτρευσεν ἐν Πέρσαις Ἀρταξέρξου τὸν Μνήμονα κληθέντα, καὶ συνέγραψε Περσικὰ ἐν βιβλίοις κ' καὶ τρισί.

Ioannes Tzetzes
lib. histor. Alpha dicto, chil. I, vers. 82.

P. Lauisio interp.

Ctesias autem medicus, filius Ctesiochi,
Profectus ex vrbe Cnido Cypriæ,
Qui cũ Artaxerxa victus, velut socius Cyro,
In Persis commoratus est annis septem & decem,
Libris tribus & viginti Persicas res describẽs.

Γοαύνης ὁ Τζέτζης
βιβλ. ἱστορ. τῷ Ἄλφα, χιλ. α'. στίχ. πβ'.

Ὁ δὲ Κτησίας ἰατρὸς, υἱὸς δὲ Κτησιόχου,
[3] Ἐξορμηθεὶς πόλεως ὃν Κνίδου τῆς Κυπρίας,
Ὃς Ἀρταξέρξῃ κρατηθεὶς, ὡς συμμαχῶν τῷ Κύρῳ,
Ἐν Πέρσαις διετέλεσε χρόνους ἑπτὰ καὶ δέκα,
Βίβλοις τρισὶ καὶ εἴκοσι τὰ Περσικὰ συγγράψας.

Dionysius Halicarnasseus
de structura vel collocatione apta verborum.

Dictio vero Thucydidis, Rhamnusiiq; Antiphontis, quod ad compositionem attinet, proba mehercle, si vllæ aliæ: non vsquequaque tamen suauis. At Cnidii illius historici Ctesiæ & Xenophontis suauis est quammaxime, non tamen quantum oportebat proba. Dico autem hoc in commune, non quod prorsus ita habeat. nam & apud illos quædã disposita sunt suauiter, & contra apud hos nonnulla probe dicuntur.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς
ἐν τῷ περὶ συνθέσεως ὀνομάτων.

Ἡ δὲ τοῦ Θουκυδίδου λέξις, ἓ ἡ Ἀντιφῶντος δὲ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν συγκειται νὴ Δία, εἴπερ τινὲς ἄλλαι, ἀμεινόνως γε πάνυ· ἡ δὲ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ἀμείνων καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, ἓ ὡραίως τοῖς καλῶς.

Demetrius Phalereus
de elocutione, cap. de perspicuitate orationis.

Quod vero Ctesiæ obiiciunt, loquaciorem scilicet esse ob verborum repetitiones, id quidẽ forte recte faciunt Ctesias: sæpius tamen haud animaduertunt viri in dicendo perspicuitatem. reponit enim idem, vt inde significatio efficiatur expressior. *&c.* In summa, poeta iste, ita enim quis non inepte adpellauerit, perspicuitatis in tota scriptione est artifex.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς,
περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἐναργείας.

Ὃ περ σῇ τῷ Κτησίᾳ ἐγκαλῶσιν ὡς εὐδοκιμοτέρῳ διὰ τὰς διλογίας, πολλαχῇ μὲν ἴσως ἐγκαλῶσιν ὀρθῶς· πολλαχῇ δὲ οὐκ αἰσθάνονται τὴν εὐεργείας δ' οὐδὲν ὀλίγου, διὰ τοῦτο, διὰ τὸ πολλάκις πιεῖν ἔμφασιν πλείονα. *&c.* καὶ ὅλως δὲ ὁ ποιητὴς ἔστω, ποιητῷ γὰρ αὖτ' καλοίη τις εἰκότως, ἐναργείας δημιουργὸς ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ.

Exempla huius ἐναργείας quæ Demetrius adfert, infra subiiciemus cum Ctesianis fragmentis, vbi & alia inspergentur quibus partim laudatur Ctesias, partim votatur & quidem sæpius.

1 *Membranis vsos Persas, papyri vero & chartarum vsum ignorasse & hinc colligit Brissonius l. 2. de reg. Pers.* 2 *Ita legendum vt Aldi codex habet, vel Ἀσυριακὰ vt est in vet. lib. nec recte itaque Xylandrum Συριακὰ maluisse: vt vel ex initio Excerptorum è libris Ctesiæ pateat, monet Is. Casaubonus ad Strabonis locum tam ad oram quam in Comm. & Brissonius itaque non recte eandem lectionis Ctesiæ pateat, monet Is. Casaubonus ad Strabonis locum tam ad oram quam in Comm. & Brissonius itaque non recte eandem lectionem* [Συριακὰ] *sequutus videtur l. 1. de reg. Pers. princ. quæ ante attulimus.* 3 *Verte potius,* Prof. ex vrbe Cnido Cypria qui ab Artaxerxe captus vt Cyri in pugna socius, In Persia *&c. manifestum id è prioribus Diodori, è quibus sine dubio ista cantillauit Tzetzes, quamuis quod ad rem ipsam attinet, inter Diodorum & alios videatur dissensus, sicut & Brissonius dicto loco adnotauit.*

AD LECTOREM.

Διάφοροι γραφαὶ *in Græci contextus Cteſiæ oraſſint ex editione Photii, quam* D. DAVID HOESCHELIVS *ante aliquot annos publicauit, quibus nimirum illa eximia editio à Stephaniana, quam noſtra hac ſequimur, variat: quod ſemper indicatum additis litteris* D.H. *Cetera quibus hæ litteræ non ſunt additæ, ſunt & iſtæ tamen ex eiuſdem doctiſſimi & amiciſſimi viri editione eadem, ab ipſo ibi in oram paginarum collocatæ, vti hic pariter repræſentamus. Quæ vero auctiora in ipſius quibuſdam mss. fuere, vt præſertim in Indicis contigit, ea contextui noſtro fere inſeruimus, vncinulis tamen eiuſmodi [ ] incluſa: à quod & in interpretatione fecimus, quam tum à clariſſ. A. Schotto viro pariter amico & beneuolo ſumus mutuati, quem diuerſam interpretationem, ſi quæ Cteſiæ Perſicis & Indicis adhibuiſſe & illuſtraſſe ab ea (vt ipſe ſuis προλεγομένοις in Photium indicat) quæ typographorum σφάλματα opera circumfertur, iudicauerit, non ex ipſius Latino Photio non te poteſt fugere.*

Quæ itaque extrema quoque pagina ſunt adiecta, priora continent interpretationes diuerſas in Perſicis & Indicis excerptis eiusd. A. SCHOTTI, *(de cuius opera in hoc auctore collocata tam diximus) quas ex eius Latina Photii editione excerpſimus, raptim (ne quis nos adpendiſſe putet) ipſius verſione Cteſiana cum H. Stephani collata.*

Poſteriora vero quæ à tali hoc ſigno ¶ incipiunt, ea exhibent Notas in Perſicorum & Indicorum excerpta tam H. STEPHANI, *quam* D. HOESCHELII. *Iſtas vt ab his diſcerneres, litteris principibus* H. S. *adpoſitis notauimus: interdũ tamen & alteras his* D. H. *ne illi vllibi facile occaſio dubitandi fieret. Numeri ſuis in cõtextu ſingulis ſinguli indices. Quod autem H. Stephanus aliam ms. lectionem in Notis quoque proponit, noſſe dei os cum nimirum & alterò ms. vſum, vt ipſe indicat in diſſertatiuncula ſuper διπλογραφία quorundam nominum in Cteſiæ præſertim eclogis, quam ante paullo poſitam habuiſti. En vero tibi pro ſummario Cteſiæ Perſicorum & hanc ab* A. SCHOTTO *ſeriem regum.*

REGVM PERSICORVM SERIES EX CTESIA.

Rex	*Vxor*	*Liberi*	*regnauit*	*mortuus*
I. CYRVS	Amytis	Cambyſes, & Tanyoxarces	annos xxx	ex vulnere in prælio accepto.
II. CAMBYSES	Roxane		annos xviii	caſu ictus ſuomet cultello.
III. SPHENDADATES *magus, aliis* SMERDES			menſes vii	à vii coniuratis interfectus.
IV. DARIVS *Hyſtaſpæ* F.		Xerxes	annos xxxi	poſt xxx dierũ morbum.
V. XERXES	Amiſtris	Dariæus, Hyſtaſpes, Artaxerxes, Achæmenides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos xxii *aliis auctoribus.*	ab Artapano & Spamitre peremtus.
Artapanus *Xerxæ percuſſor ab aliis hic inſeritur, & dicitur regnum tenuiſſe* menſes vii				eadem morte; qua Artaxerxem ſtatuerat è medio tollere.
VI. ARTAXERXES, Longimanus *appellatus.*	Damaſpia	Xerxes *ſolus legitimus: ſpurii* xvii *inter quos* SECYNDIANVS & OCHVS *poſtea in regnũ ſucceſſerunt.*	annos xlii	morte naturali.
VII. XERXES *alter*			dies xlv	Secyndiani & Pharnaciæ manu.
VIII. SECYNDIANVS, *aliis* SOGDIANVS;			menſ. vi. dies xxv.	in cinerem coniectus.
IX. OCHVS, *qui &* DARIÆVS, DARIVS Nothus *aliis.*	Paryſatis	Arſaces, Cyrus, Artoſtes, Oxendras, & *alii* xiii, *qui cito vita abierunt.* Amiſtris *filia.*	annos xxxv	ex morbo, Babylone.
X. ARSACES, *idemq; mutato nomine* ARTAXERXES, *aliis* Mnemon *cognominatus.*	Statira			

aduerſus hunc Cyrus frater conſurgens in prælio occubuit. Reliqua huius dabit Plutarchus in Artoxerxe.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX CTESIÆ SCRIPTIS QVÆ PERSICA NOMINATA SVNT, excerptæ à PHOTIO hiſtoriæ.

Latinitate donatæ ab HENR. STEPHANO.

1 CTESIÆ[1] *Cnidii Perſica libris viginti tribus continentur: ſed in ſex prioribus res Aſſyriorum & quæcunque res Perſicas præceſſere, tractat: à ſeptimo autem libro de Perſicis rebus agit: at in ſeptimo, octauo, nono, decimo, vndecimo, duodecimo & decimo tertio, quæ ad Cyrum & Cambyſem, & [2] magum illum, Dariumque & Xerxem ſpectant, commemorat: fere in omnibus repugnantia [3] Herodoto narrans, illumq; in multis mendacem & [4] ſcriptorem fabularum appellans. illo enim poſterior eſt. Se autem eorum quæ narrat, magna ex parte oculatum teſtem fuiſſe, aut certe, quæ videre non licuit, de iis à Perſis qui viderant, edoctum, ita demum ea memoriæ prodidiſſe dicit. Nec vero tantummodo ab Herodoti, ſed etiam in aliquibus à Xenophontis Grylli filii hiſtoria diſſentit. Floruit temporibus Cyri [5] Dario & Paryſatide geniti: qui frater fuit [6] Artoxerxis ad quem regnum Perſicum deuenit.*

ΚΤΗΣΙΟΥ τῦ Κνιδίυ τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις ἐστὶ κγ'. ἀλλ' ἐκ μὲν τῶν πρώτων ἓξ τὰ τε Ἀσσύρια παραλαμβάνει καὶ ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν· ἀπὸ μέντοι τῦ ζ' τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. ἐν δὲ μὲν τῷ ζ' καὶ η' καὶ θ' καὶ ι' καὶ ιβ' καὶ ιγ' διέξοδος τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τῦ μάγου, Δαρείυ τε καὶ Ξέρξυ· σχεδὸν δὲ ἅπασιν αἰτιολογικὰ Ἡροδότῳ ἱστορῶν, ἀλλὰ καὶ ψεύστην αὐτὸν [1] ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιὸν [1] ἀποκαλῶν. καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτός· φησὶ δ' αὐτὸν, τὰ πλείονα ἀκοῇ ἱστορῆς, αὐτόπτην ἡγούμενον, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν (ἔνθα δ' ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει) αὐτήκοον καταστάντα, [2] ὅτως τὰληθῆ ἱστορίαν συγγράψαι. ἔχ Ἡροδότῳ μόνῳ ταῦτα ἱστορῆς, ἀλλὰ καὶ παρὰ Ξενοφῶντος τῦ Γρύλλυ ἐπ' ἐνίων διαφωνῆς. ἔκμασε δ' ἐν τοῖς ἔθνοις Κύρυ τῦ ἐκ Δαρείυ καὶ Παρυσάτιδος, οὗ ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξης (εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία καλῶς ἦλθεν) ἐτύγχανεν.

Φησὶν οὖν αὐτὸν καὶ περὶ τῦ Ἀστυάγους, ὡς ὀδόντες αὐτῷ Κύρος πρὸς γάμον ἐχρημάτιζεν· ὃν δ' αὐτὸν καὶ Ἀστυιγᾶν καλῆς. φυγεῖν δ' ἀπὸ προσώπου Κύρυ [2] Ἀστυιγᾶν ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι ἐν τοῖς χρισκραίοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυφαίων αὐτῶν τε θυγατρὸς Ἀμύτιος καὶ ἀνδρὸς αὐτῦ Σπίταμᾶ. ἐπιστάντα δ' Κύρον, ὅτι πάσχει αἰσχρίνειν ἐκ τρεπτῶν Σπιταμᾶν τε † καὶ Ἀμυτιν, φιλτάτας δὲ καὶ τὰς παῖδας αὐτῦ Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυιγᾶ. τὸ

1 Lecta Cteſiæ Cnidii Perſica, in libros diſtributa tres ſupra viginti. &c. 2 Sphendadaten *inf. nominat c.* 10. & 11. & 15. *Herodot.* Smerden. 3 *Qui de quatuor hiſce duntaxat ſcripſit: Cteſias vero his alios quinque adiecit.* 4 fabularum confictorem 5 Dariæum *hunc, non* Darium, *in iis quæ ſequentur vocat c.* 48. 6 *De quo infra c.* 56. &c. 7 *De Aſtyage, Oebare, & Peteſaca (vt ibi ſcribitur) vide ex Cteſia quæ breuiter excerpſit Ioan. Tzetzes in Chiliadib. hiſt.* 1. *in fine.* 8 nulla Cyrum ipſi generis propinquitate iunctum fuiſſe. *Cyrus hic Maior.* 9 *al.* Amynti. 10 per tormenta

¶ 1 *Videtur prius hoc participium eſſe expungendum.* H.S. 2 *Max. Marg. codex* Ἀστυίων.

δὲ, ἐαυτὸν παρασπεῖλαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν τρεβλωθείησαν οἱ παῖδες. ληφθεὶς δ', πέδας παχείας ὑπὸ Οἰβαρᾶ δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολὺ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι. ἐκ τούτου γαμεῖ Κῦρος Ἀμυτιν τὴν θυγατέρα Ἀστυάγους τοῦ Μήδου, Σπιτάμα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀπηρημένου, ὅτι ἐψεύσατο, ἀγνοεῖν εἰπόντα ἐρωτώμενον Ἀστυιγᾶν. Ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, ἃ οὐκ οἶδα. Ἡ ἑξῆς. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε, καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυιγᾶν μὲν, πατέρα Κύρου γεγονότα, Ἀμυτιν δὲ, μητέρα καὶ γυναῖκα, ἔλαθον, ἑαυτοὺς ἐκδόντες Ἀμυτι καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. Καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κῦρος, καὶ συνέλαβεν Ἀμόργιον τῶν Σακῶν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης· ἧπερ καὶ μετὰ τοῦτον τὸν ἄνδρα, στρατὸν ἔχουσα, ἐπολέμησε Κύρῳ, ἀνδρῶν μὲν στρατεύματα, τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ, εἴκοσι. καὶ νικᾷ Κῦρον, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίαν, μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων. Παρμίσην τε τὸν Ἀμύτιος ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἀμόργης ἀφείθη, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἀφείθησαν. Καὶ ὅτι στρατεύει Κῦρος ἐπὶ Κρῆσον καὶ πόλιν Σάρδεις, στρατὸν ἔχων Ἀμόργιον. ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβαρᾶ Περσῶν εἴδωλα ξύλινα αἰὰ τὸ τεῖχος φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἅλω δὲ διὰ ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε περὶ τῆς ἁλώσεως δίδυται ὁ παῖς Κρίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φάσματος ἀπατήσαντος Κρῆσον. ὅπως τε δολοφραφωῦτος Κρίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς ἀφαιρεῖται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ παῖδος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει, καὶ οὐθήσκει. ὅπως τε, ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς ὃ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφεύγει ὁ Κρῆσος, κ.τ.λ. D.H.

Ἀμυτιν D.H. Ἀμυτι D.H. Ἀμώνῳ D.H.

like nemini mal to mihi regi mentiendum.

igan vero seipsum patefeciſſe, ne propter se pueri [1] cruciarentur, captumque [2] & compedibus craſſis ab OEbara vinctum: nec multo poſt ab ipſo Cyro liberatum, & non ſecus ac patrem honoratum obſeruatumque fuiſſe: filiamque Amytin primum quidem tanquam matrem in honore habitã, poſtea vero Cyro nupſiſſe, quũ Spitamas eius vir eſſet interfectus [3] propterea quod mentitus eſſet, ignorari a ſe dicens Aſtyigan de quo interrogabatur. *Hæc dicit Cteſias de Cyro, iis quæ ab Herodoto reſcruntur diſſimilia.* Itemque illum aduerſus Bactrios pugnauiſſe, & eam pugnam æquo Marte geſtam fuiſſe. ſed Bactrianos, poſtquam Aſtyigan Cyri patrem factum eſſe, Amytin autem matrem & vxorem, intellexerunt, ſponte ſeipſos Amyti & Cyro dediduiſſe. Tradit etiam, iii Cyrum cum [4] Sacis bellum geſſiſſe, & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepiſſe: eam autem, capto marito, exercitum coegiſſe, bellumque Cyro intuliſſe, & virorum quidem trecenta millia, mulierum vero ducenta in aciem eduxiſſe: & Cyrum ſuperauiſſe, viuumque eum cum multis aliis cepiſſe: itemque Parmiſem Amytis fratrẽ & tres eius filios. propter quos poſtea Amorgem liberatũ fuiſſe, quod & ipſi liberati fuiſſent. Tradit etiam, Cyrum Amorgis ope adiutum, Crœſo & Sardibus bellum intuliſſe. Narrat etiam quomodo OEbaræ conſilio [5] lignea Perſarum ſimulacra in muro conſpecta timorem incolis iniecerint, & propter hanc cauſſam ipſa vrbs capta fuerit: & quo pacto ante captam vrbem, Crœſi filius pro obſide datus fuerit, quum Crœſus diuino quodã ſpectro deceptus fuiſſet. Narrat etiam quomodo dolos nectente Crœſo, filius in eius conſpectu fuerit interfectus, & mater hãc calamitatem intuita ſeipſam ex muro præcipitarit, nec tamẽ mortua ſit: & quomodo, capta vrbe, ad Apollinis ædem, quæ erat in vrbe, [6] confugerit, ac mortua ſit: & quomodo [7] ter in templo vinctus à Cyro Crœſus, [8] tertium arte oculos fallente ſolutus ſit, quamuis templo ſigilla circumpoſita eſſent, eorumque cuſtodia OEbaræ commiſſa eſſet: quomodo item illis qui vna cum Crœſo vincti fuerant, amputata fuerint capita, vt quorum proditione ſolutus

1 torquerentur, 2 grauibus comp. ab Oe. oneratum fuiſſe: 3 p. q. dum quæreretur Aſt. ignorare ſe illum m. eſ.
4 De Sacis & hoc Cyri bello varia ſcripſit Strabo l. 11. 5 Ξύλινα λέγει τοῦτο τὰ Σάρδεσιν ἐπιπεσόντα, Ἐνυπνιασθεῖσι τοῖς Νυκτὸς ἀνδρείοις. Ioan. Tzetz. hiſt. 1. 6 Crœſus confugerit, perieritque. *Negantẽ hinc particulam in præcedentem paullo anteverſam. perperã translatam* (ibi αὐθήσκει) *plane mihi perſuadeo. Alii omiſſa voce* Crœſi *hæc ad eius vxorem referunt.* 7 tertium 8 tertium etiam fallente oculos faſcino ſol. ſ. q. pluribus templum eſſet ſigillis obſignatum,

¶ 1 *Scholion m. ſ. ἐκ τῶν τοῦ οἰδύλου ἐμφάσεων.*

Crœſus

Crœſus [1] fuiſſet. Narrat etiam, Crœſum in regias ædes adductum vinctumque firmius fuiſſe: ſed quum tonitrua fulminaque irruiſſent, rurſum fuiſſe ſolutum: tumque Cyrum vix tandem eum miſſum feciſſe. à quo tempore Cyrus cum aliis humanitatis officiis eum proſequutus ſit, tum vero vrbem magnam nomine [2] Barenen prope Ecbatana ei donauerit: in qua erant quinque millia equitum, peltatorum autem iaculatorumque & ſagittariorum decem millia. Commemorat item quomodo Cyrus Petiſacan eunuchum, qui apud ipſum plurimum authoritate valebat, in Perſas miſerit vt Aſtyigam à Barcaniis adduceret. nam & ipſe & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo item OEbaras conſilium dederit Petiſacæ vt in deſerto loco Aſtyigam relinqueret, & fame ſitique conficeret. id quod factũ eſt. At in ſomnis ſcelere patefacto, Petiſacas puniendus traditur Amyti, [3] quæ eum expoſcerat. Illa vero oculos eius effodit, pellemque detraxit, & cruci deinde affixit. OEbaras autem, timens ne eadem quæ ille pateretur, quamuis Cyrus nihil tale ſe permiſſurum affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipſe ſibi mortem conſciuit. Aſtyigas vero magnifice ſplẽdideque ſepultus eſt, [4] atque in deſerto loco cadauer eius intactum permanſit, neq; fuit à feris comeſum. leones enim cadauer eius, donec Petiſacas reuerſus acciperet, ſeruabant. Cyrus autem aduerſus [5] Derbices expeditionem ſuſcipit, quorũ rex erat Amoræus: at Derbices ex inſidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugant. vbi ipſe Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus, (nam Indi Derbicibus in bello opem ferebant: à quibus etiam acceptos elephantes in bellum ducebant.) hic igitur Indus, quũ Cyrus iam cecidiſſet, eũ iaculo vulnerauit ſub coxa in femore: ex quo vulnere poſtea mortuus eſt. tum vero ipſum adhuc viuum, quũ familiares ſui erexiſſent, ad caſtra profecti ſunt. Occubuerunt autẽ in pugna illa multi Perſæ, & æquales numero Derbices. nam illorũ quoq; x. millia [6] erant. Amorges vero quũ audiuiſſet quod Cyro contigerat, feſtinanter venit, Sacarũ equitũ viginti millia ducens. & quũ Perſæ ac Derbices inter ſe conflixiſſent, vica-

1 eſſe putaretur. 2 *Hinc forſitan Steph. Byzant.* Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων. *qui & de huius vocis ſcriptura:* Κτησίας πανταχῆ τὸν Περσικὸν τὰ παρὰ Μήδοις Ἀγβατάνα διὰ τοῦ α γράφει· παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τοῦ ε. *Vide ibi plura.* 3 identidẽ illud expoſcenti. 4 quippe 5 *Derbicca (inquit Steph. Byzant.) populus eſt Hyrcanis vicinus. Apollonius duplex ea ſcribit. Cteſias vero Derbios vocat, aut Terbiſſos.* 6 cecidere.

¶ 1 *Max. Marg.* Πεπισακαῦ 2 *pr.* εὐνοῦχον, *ſic & in aliis omnibus locis in quibus* ἡμιάρρενα *habes.* H. S. 3 Πεποίκα *Max. Margunii codex.* 4 *Puto legendum* Πεπισάκαν, *vt ſit accuſatiuus.* H. S.

σφαζομένων αἷμα ὁδὸν ἀπορρεῖ· καὶ ἀθυμεῖ. καὶ πίκτει αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. καὶ οἱ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὸ τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι οὐ καταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον· καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ὄν νυκτί, ἀπειλοῦσα τῆς μιαιφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, σκατοδόκης χαίνων, παίει ὄν μηρὸν εἰς ὄν μυῶν, καὶ ἐνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι.

Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτήσει, ἐβουλεύσαντο βασιλεύσαι ὄν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβεῖν δὲ ὁ Καμβύσου σῶμα Ἰξάβατης ἦλθεις Πέρσας. τὸν μάγον δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὀνόματι δὲ Τανυοξάρκου, ἦκεν Ἰξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ στρατιᾷ πάσῃ, καὶ θεραπεύσας ὄν μάγον, κατέφυγεις ὁ ἱερόν. ἐκ ἧθέν τε συλληφθεὶς ἀπετιμήθη. Ἐντεῦθεν ἐσθὰ τῶν Περσῶν ὑπόσημοι σωνέθετο ἀλλήλοις κατὰ τὸ μάγου, Οὐόφας, Ἰδέρνης, Νοφισδαβάτης, Μαρδόνιος, Βαρείσης, Ἀρταφέρνης καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεω. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ τὸ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, λείσκουσι ὄν μάγον παλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδὲν ὅπλων τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ἐξήγαγε) λίθον χρύσεον συντρίψας, τὸ λαβὼν τὸ πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, καταχειρηθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆνας ἑπτά.

Βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τὸ ἵππου, καθὰ συνέκειτο ἀλλήλοις, πρῶτος, μηχανῇ τινὶ τῇ τέχνῃ, ὅπως ὁ ἥλιος πρὸς διανολὰς ἐλθεῖν ἐμελλε. χρεμετίσαντος. ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τὰ μαγοφονίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄρηται. Δαρεῖος πρῶτος τάφον ἑαυτῷ κατασκευαδῶν ἐν τῷ διασῷ ὄρει· καὶ κατασκευάζεται. ὅπιθυ-

sugularentur, sanguis non flueret. [1] qua ipse ex re magis etiam deiecto animo erat. Sed & Roxane puerum capite carentem peperit: magique ipsi dicebant, hanc prodigiorum significationem esse, nullum regni successorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob cædem perpetratam minabatur: ideoque magis etiam angebatur. Quum autem Babylonem accessisset, & ibi paruum lignum cultro poliens, tempus vt falleret, femoris musculum percussisset: vndecimo die mortem obiit, quum duodeuiginti annis regnauisset.

Bagapates autem & Artasyras, antequam Cambyses moreretur, consilium inierunt regni mago trádendi, [2] qui quidem illo mortuo regnum adeptus est. At [3] Ixabates sumptũ Cambysis corpus in Persidem portauit. vnde veniens, dum magus sub Tanyoxarcis nomine regno potiretur, de eo apud vniuersum exercitum indicium professus est, eumque infamauit. Quod quum fecisset, in templum confugit: indeque cõprehensus est, & ei caput abscissum. Vnde septem inter Persas [4] principes viri vna aduersus magum cõspirauere, Onophas, Idernes, [5] Norondabates, Mardonius, Barisses, Artaphernes & Darius Hystaspis filius. Hi, quum inter se fidem dedissent, assumitur etiam Artasyras, prætereaque Bagapates, qui claues omnes regiarum ædiũ habebat. Illi igitur septem viri Bagapatis opera in regias ædes ingressi, magum inueniunt cũ pellice Babylonia dormientem. Qui quum illos vidisset, prosilit, & nullo instrumento bellico reperto, (quoniam omnia Bagapates clam subtraxerat) sedile aureum confregit, eiusque pede arrepto, quum pugnaret, tandem à septem illis viris vulneratus, mortẽ obiit, quum septem menses regnauisset.

Regnat vero ex septem illis viris Darius, quum eius equus (iuxta id quod inter eos conuenerat) arte quadam adhibita primus post solis ortum hinnisset. Ceterum quo die Sphendadates magus interfectus est, festum, [6] magophonia dictum, apud Persas celebratur. Hic Darius sepulcrum sibi extrui in [7] duplici monte iubet, atque id extruitur:

1 qua lanę ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam postea, quando ei Rox. car. cap. pu. pep: & magi renunciarunt, &c. 2 & vero post illius mortem detulere. (regnum *sc.*) 3 Izabates 4 illustres 5 Norodabates, Ma. Barises, *&c.* 6 *Herodotus l. 3. & Agathias l 2.* 7 bicipiti *Lege Persepoleos arcis descriptionem apud Diod. Sicul. lib. 17. Biblioth. vbi* βασιλικὸν ὄρος *hunc locum vocat. Potentiores autem in montibus fere sepeliri solitos, multa veterum scriptorum testimonia docent.*

¶ 1 *Melius* πελοῦτίση *ex vsu. sequ. pro* ἐβασίλευσεν *legendum puto* ἐβασίλευσεν. *nimirum ὁ μάγος. nam illos duos regnasse, falsum comperietur.* H.S. 2 *Aut addendum* τῷ κεφαλῷ, *aut subaudiri dicendum est.* H.S. 3 *Herodot. Thaliá, & Themist. orat. 12.* ἐπαυνήκεις ὑπὸ τοῦ πάππου, οὐχ ὅπου χρεμετίσαντος, ἀλλ' ὅτι τὴν κεφαλὴν [*sic legendum in editis, id est,* τὴν κεφαλαίαν, *non* κεφαλὴν] ἐπέσας, ὥσπερ Δαρεῖος ἐκεῖνος ὁ Ἑλλησπόντιος. D.H.

sed

sed quum id videre cuperet, à Chaldæis & à parentibus prohibetur. Quum autem parentes eius ascendere voluissent, ceciderunt atque interierunt: quum sacerdotes qui illos sursum trahebant, [1] illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mærorem attulit: & illis qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerunt. Darius præterea XVI [2] Ariaramnem Cappadociæ satrapam aduersus Scythas proficisci, & viros feminasque captiuos abducere iubet. Ille autem cum triginta nauibus quinquagenũm remorum traiiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharum [3] Marsagetem, quum eum à suo fratre [4] ob male administratum munus in vincula conie- XVII ctum inuenisset. At [5] Scytharces Scytharum rex, iratus, litteras Dario scripsit contumelios as: & similiter ipsi responsum est. Darius tandem octingentorum millium exercitu coacto, & [6] Bosphoro Istroque ponte iunctis, aduersus Scythas profectus est, & quindecim dierũ itinere progressus est: sibique [7] mutuo arcus miserũt. Sed quum [8] Scythici validiores essent, Darius pontes transiit, arq; festinanter dissoluit antequam totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominũ millia in Europa relicta, interfecit. Darius vero, quum pontẽ pertransisset, domus templaq; Chalcedonensiũ combussit: quoniam pontes qui [9] versus regionẽ suam spectabant, dissoluere tentauerant, & aram, quam Darius transiens, in honorem Iouis [10] diabaterii statuerat, euerterant. XVIII Datis autem ex Ponto rediens [11] & Medicum exercitum ducens, insulas Græciamque populabatur: cui apud [12] Marathonem Miltiades occurrit, vicitque barbaros: & ipse quoque Datis occubuit, eiusque cadauer petentibus Persis denegatum est. XIX Darius autem ad Persas reuersus est, vbi celebratis sacrificiis, quum triginta dies morbo laborasset, mortuus est: [13] qui annos* ante regnum vixerat, & annos vnum & triginta regnauerat. Obiit etiã diem suum Artasyras. Bagapates autem, quum [14] sex annos sepulcro Darii assedisset, mortuus est.

ὑπιθυμήσας δὲ ἰδεῖν αὐδὸν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γονέων κωλύεται. οἱ δὲ γονεῖς, ἀπελθεῖν βουληθέντες, ὅπῃ οἱ ἱερεῖς [1] εἶδον οἱ ἀνέλκοντες αὐδις, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέντες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν· καὶ ἀπετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, τεσσαρακόντα ὄντων τῶν ἀνελκόντων. Ὅτι ὑπὸ τάσσει Δαρεῖος [2] Ἀριαραμνῆ τῷ σατράπῃ Καππαδοκίας, ὑπὸ Σκύθας διαβιῦσαι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ, διαβὰς πεντηκοντόρους λ', ἠχμαλώτισε. στρατηλάτης δὲ καὶ ὁν ἀδελφὸν τῶν βασιλέως τῶν Σκυθῶν [3] Μαρσαγέτιον, ὑπὸ κακώσει ὑβρεῶν τῶν τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. [4] Σκυθάρκης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρεῖον· καὶ ἀντεγράψατο αὐτῷ ὁμοίως. στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ ζεύξας ὄν Βόσπορον καὶ ὄν Ἴστρον, διέβη ὑπὸ Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιε'. καὶ ἀντέπεμπον ἀλλήλοις τόξα. [5] Ὑπερκατέστρεφε δ' ἰῶν τὰ τῶν Σκυθῶν. δὴ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφυρώσεις· καὶ [6] ἔλυσε ἀπεύδων πρὶν ἢ ὅλον Δαρεῖον στράτευμα· καὶ ἀπέθανον ὑπὸ [7] Σκυθέρκου οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τῶν γέφυραν Δαρεὰς, [8] Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοῦς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι ὄν βωμὸν, ὃν πέραν Δαρεῖος κατέλιπε ἐπ' ὀνόματι Δαβατηείου Διός, ἀφάνισαν. Δᾶλις δ' ἐπλωίων ἐκ Πόντου, καὶ τὸν [9] Μηδικὸν στόλον ἠγεμόνευσε, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης [10] ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δᾶλις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δ' ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ· ζήσας μὴν ἔτη [11] ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λα'. ἀπέθανε δ' ὑπὸ Ἀρτασύρεω. καὶ ὁ Βαγαπάτης ὑπὸ τὸ σῆμα Δαρείου πρὸ καθίσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

1 ad serpentum aspectum funes territi remisissent. 2 Ariammen 3 Massageten, 4 ob illata mala 5 Iancyrum 6 Bosporo 7 *De arcu ab Aethiopum rege sic ad Cambysen ipso lege Herodot. lib. 3. post init.* 8 Scythi *nominat Iustin. lib. 2.* 9 apud ipsos erant 10 *Solenne quippe gentibus fuit, trãsitus caussa diis sacrificare. Sic Lucull. apud Plut. Euphrati taurum fecit.* 11 vt Ponticæ præerat classi, inf. 12 *Marathonia pugna nihil vnquam celebratiũ magis, ccc. ad eam describendam occupatis doctorum ingeniis. Plut. teste.* 13 cum annos vixisset ante regnũ XII, post regnum aditum trig. & vn. 14 Septem ¶ 1 *In vet. ori libro inter εἶδον & οἱ insertum erat superne ὤφεις. sed locus hic nec emendari, nec; intelligi nisi ex aliorum historia potest.* H.S. 2 Σκυθάρκης, *& in marg.* Σκυθάρσης. *Max. Marg.* 3 *In altero exemplari, non sine magno errore, scriptus est insitato modo numerus* ωϐ. *pro quo hic* ιϐ'. *vbi etiam mendum esse quis suspicari possit.* H.S.

Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ, ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τῷ πατρὶ, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἡμμαρρένων δὲ μέγιστον ἠδύνατο Νατάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα Ἄμιστριν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρειαῖος· καὶ ἕτερος μετὰ δύο ἔτη, Ὑστάσπης, καὶ ἔτι Ἀρταξέρξης· καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν, Ἄμυτις, κατὰ τὸ ὀνομασίαν τῆς μάμμης· ἡ δὲ, Ῥοδογούνη. Ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τε Χαλκηδόνιοι λῦσαι τὴν γέφυραν (ὡς ἤδη εἴρηται) ἐπειράθησαν· καὶ ὅτι τὸν βωμὸν ὃν ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον· καὶ ὅτι Δᾶτιν Ἀθηναῖοι ἀνεῖλον, καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδοσαν. πρότερον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τὸν Βελιτανᾶ τάφον, καὶ εἶδε διὰ Μαρδονίου· καὶ τὴν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πληρῶσαι. Ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων, καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν ὑπὸ σφῶν ἀναίρεσις. οὕτως καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ἃ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον οὗτος λέγει διαπράξασθαι, ὃς ἦν γαμβρὸς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Ἀμύτι, τοῦ Ξέρξου. οὕτως μὲν ἥλω διὰ τοῦ Μεγαβύζου Βαβυλών. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ, καὶ μύλην χρυσῆν, ἓξ ἕλκουσαν τάλαντα· ὃ τιμιώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων παρὰ Πέρσαις ἐστί. Ξέρξης δὲ συναγείρας στρατιὰν Περσικὴν, ἄνευ τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τριήρεις χιλίας, ἤλαυνεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζεύξας τὴν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παραγεγόνει ἤδη πρότερον, καὶ συνῆν αὐτῷ ἐν τῇ διαβάσει, καὶ ἀπεῖργε τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ προσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, δι' Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατεκόπη τὸ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μετὰ δισμυρίων· καὶ ἥττα γίνεται κἀκείνων. εἶτα μαστιγοῦνται ἐπὶ τῷ πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι, ἐ-

Ἀϊταπάνος D.H. — Ἀπακᾶς & Ναπακᾶς. — Ἄμαστριν & Ἄμηστριν — Καρχηδ. D.H. — ὑπὸ D.H. — ὑπὸ D.H. — στρατιὰν D.H.

XX Regnat Xerxes filius eius, apud quē Artapanus Artasyræ filius maximam obtinet autoritatem, quemadmodum eius pater apud patrem regis obtinuerat, itemque Mardonius [1] antiquus. Ex eunuchis autem plurimum apud eum poterat Natacas. Xerxes [2] vxorem ducit Onophæ filiam Amistrin, ex qua filium suscipit Dariæum: & post biennium, alterum, Hystaspem nomine: & præterea [3] Artoxerxem: duasque filias, quarum vna, Amytis, nomine auiæ, vocatur: altera, [4] Rhodogune. XXI Xerxes aduersus Græcos expeditionem suscepit, quod Chalcedonenses pontem soluere conati essent, (quemadmodum iam dictum est) & aram à Dario erectam diruissent: quodq; Datin Athenienses interfecissent, neque cadauer eius dare voluissent. Primum igitur Babylonem profectus est: & [5] Belitanæ videre sepulcrum exoptauit: viditq; opera Mardonii adiutus: & vrnam olei non potuit, quemadmodum scriptum erat, implere. XXII Inde Ecbatana profecto, defecisse Babylonios, & Zopyrum suum ducem interfecisse, nunciatur. *In hunc modum de his loquitur Ctesias, non quemadmodum Herodotus. nam quæcunque hic de Zopyro, (nisi quod mula ipsi peperit) ille à Megabyzo facta scribit, qui Xerxis gener erat, quum filiam eius Amytin vxorem duxisset.* Ita Babylon capta est per Megabyzum: cui Xerxes, præter alia multa, molam auream [6] sex talenta pendentem donauit, quod apud Persas omnium regiorum munerum est pretiosissimum. XXIII Xerxes autē, Persico exercitu coacto, qui ex millibus octingentis constabat, præter currus, instructis etiam mille triremibus, [7] in Græciam profectus est: Abydumque ponte iunxit. Ad eum Demaratus Lacedæmonius tum primum accessit, & cum illo traiecit, [8] eumque ab inuadenda Lacedæmone prohibuit. Xerxes porro per Artapanū [9] quindecim millia ducentem, apud Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce prœlium iniit, in quo magna Persarum cæsa est multitudo, ex Lacedæmoniis tantummodo duobus aut tribus interfectis. Postea viginti millia in aciem educi iubet: qui & ipsi superantur. Quum autem verberibus etiam cæsi vt acriores ad pugnam redderentur, nihilo-

1 ille priscus. ὁ παλαιὸς, *quem* Maiorem *etiam dixeris.* 2 *Xerxem & Amistrin Scaliger Assuerum & Estherem interpretatur, quod Nic. Serarius confutat.* 3 Artaxerx. 4 *Rhodogunes cuiusd. Persicæ imaginem habes apud Philostratum lib. 2. Icon. 5.* 5 *Aelian. lib. 13. ποικίλης cap. 3. legend.* 6 sex talentorum pondo 7 cum Abydū ponte iunxisset, in Gr. copias duxit. 8 & ne Lacedæmona rex inuaderet, impediuit. 9 decem mil.

minus

minus victi fuissent, [1] quinquaginta millia iubet educi: & quum nihil proficeret, bellandi finem fecit. XXIV [2] Sed Thorax Thessalus, & apud Trachinienses potentissimi Calliades & Timaphernes cum exercitu aderant: quos Xerxes quum vocasset, vnaque Demaratum & Hegian Ephesium, Lacedæmonios nulla ratione vinci posse, nisi [3] circumdarentur, intellexit. Persarum itaque quadraginta millia, [4] quum duo illi Trachinienses per inuia eos duxissent, Lacedæmonios à tergo adoriuntur: qui circūdati, omnes ad vnū fortiter pugnantes occubuerunt. XXV Rursus Xerxes aduersus Platæenses exercitum centum & viginti milliū mittit, & Mardonium eius ducem constituit. Qui autem Xerxem in Platæenses concitabant, erant Thebani. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, trecentos Spartanos & mille accolas, ex aliisque vrbibus sex millia secum ducens. Ibi superato exercitu Persarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem missus esset, ingruente ingenti grandine oppressus moritur: quæ res Xerxi maximum mærorem attulit. XXVI [5] Is cum suis copiis Athenas proficiscitur: sed quum Athenienses armatis centum & decem triremibus ad Salaminem fugissent, vrbem vacuam capit, quam incendit, præter arcem. in ea enim etiam aliqui relicti pugnabant: tandemque quum & illi noctu fugissent, [6] illam etiam noctu combusserunt. Xerxes autem quum inde ad angustissimum Atticæ locum, Heracleum appellatum, venisset, aggerem Salaminem versus ducere cœpit, pedestri itinere ad eam [7] traiicere cogitans. Sed consilio Themistoclis Atheniensis & Aristidis, sagittarii ex Creta accersuntur, ac veniunt: deinde bellum nauale Persarum & Græcorum geritur. Persæ naues habebant plusquā mille, ducemque Onophan: Græci vero septingentas. Græci tamen victores euadunt: [8] & quingentæ naues Persarum profligantur: & fugit Xerxes consilio rursus & arte Aristidis atque Themistoclis. In [9] reliquis vero omnibus prœliis ceciderunt Persarum centum & viginti millia. XXVII At Xerxes, quum in Asiam traiecisset, & Sardis proficisceretur, misit Megabyzum vt templum Delphicum diriperet:

πὶ ἡττῶντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι, μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. [1] Θώραξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς, καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, παρῆσαν στρατιὰν ἔχοντες. καλέσας δὲ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον καὶ τὸν [2] Ἡγίαν τὸν Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἡττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι εἰ μὴ κυκλωθεῖεν. ἡγουμένων δὲ τῶν δύο Τραχινίων διὰ δυσβάτου στρατὸς Περσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ἡγούμενον αὐτοῖς Μαρδόνιον ἐπιστήσας. Θηβαῖοι δὲ ἦσαν οἱ κατὰ Πλαταιέων τὸν Ξέρξην κινοῦντες. ἀντιστρατεύει δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιάτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἕξ. καὶ νικᾶται κατὰ κράτος ἡ Περσικὴ στρατιὰ, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. οὗτος ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλῆσαι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν παρὰ Ξέρξου· κἀκεῖ φησὶ, θνήσκει, χαλάζης ἐπιπεσούσης παχείας· ἐφ' ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη. Ξέρξης δὲ ἐπ' αὐτὰς Ἀθήνας ἐλαύνει. καὶ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φεύγουσιν εἰς Σαλαμῖνα. καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν αἱρεῖ, καὶ [3] ἐμπίμπρησι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως. ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, κἀκείνην συνέφλεξαν. ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ἐπὶ [4] στενότατον τῆς Ἀττικῆς, ὃ Ἡράκλειον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβῆναι διανοούμενος. βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου, τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης προσκαλοῦνται καὶ παραγίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται· Περσῶν μὲν ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Ὀνόφα· Ἑλλήνων δὲ, ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες. καὶ φεύγει Ξέρξης, 6 βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν ιβ' μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλῆσαι.

Θεσσαλὸς καὶ Τραχινίων, οἱ δ. D.H. — στρατιὰν D.H. — Τραχινίων, διὰ δ. D.H. — [δ] αὐτ. D.H. — στρατιὰ D.H. — ἀναιρεῖ D.H. — συνέφλεξεν D.H. — στενώτ. D.H.

1 quinquag. postridie mil. 2 Thessalus & Trachenienſium principes Call. [*sic A.S. sed typographi vitio omissum credo* Thorax.] 3 copiis cincti in orbem pugnare cogantur. 4 ducibus Trachenienſibus illis duobus, per inuia transgressi, 5 Xerxes 6 etiam illam exussit. 7 transire 8 & quingentas naues Persæ amittunt: 9 omnibus hisce pr.

¶ 1 *Max. Marg.* Θώραξ. 2 *Max. Marg.* Ὀγίαν. 3 *Max. Marg.* ἐμπίπρησι, 4 *Codex Bauaricus & Max. Margunii etiam* στενότατον.

Μάπακας

ἐπεὶ δὲ ὁ εὐνοῦχος παρῆν εἶπε, ἀποφέλεται Μάπακας ὁ Μιτροβύζου, ὑβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πάντα συλήσων. καὶ δὴ οὕτως ποιήσας, ἐπὶ Ξέρξην ἐπανέστρεφε. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας ἀφικνεῖται, καὶ Μεγάβυζος καταπράττεται τὴν γυναῖκα τὴν ἰδίαν Ἄμυτιν, (ἦν θυγάτηρ, ὡς προεῖρηται, Ξέρξου ἐτύγχανε) ὡς μεμοιχευμένης, λόγοις ἐλαύνει. καὶ βιάσασθαι Ἄμυτις λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπ' ἰσχνείας σωφρονεῖν. [1] Ἀρτάπανος δὲ, μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος, μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμάρρεως, καὶ αὐτοῦ μέγα δυναμένου, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέρξην· καὶ ἀναπείθουσι. καὶ πείθουσιν Ἀρτοξέρξην τὸν ἡγεμόνα Δαρείαιος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ παραγίνεται Δαρειαῖος ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρτάπανον εἰς τὴν οἰκίαν. [2] Ἀρτοξέρξου, πολλὰ βοῶν καὶ ἀναριθμούμενος ὡς οὐκ εἰκὸς φονεύειν τὸν παῖδα· καὶ ἀποθνήσκει.

Ἀποπάνος D. H.

Ἀρταξ. D. H.

Ἀρτοξέρξης D. H. sic tamen hic & D.H. vt & post.

Δαρειαῖος D. H.

ἀναριθμεῖται D. H.

Καὶ βασιλεύει Ἀρτοξέρξης, ἀπουδὴ Ἀρταπάνου· καὶ ἐπιβουλεύεται πάλιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Μεγάβυζον, ἤδη λελυπημένον ὅτι τὴν ἰδίαν γυναῖκα Ἄμυτιν, διὰ τὴν μοιχείας ὑπόληψιν· καὶ ὅρκοις ἀλλήλους ἀσφαλίζονται. ἀλλὰ μηνύει πάντα Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖται Ἀρτάπανος, ᾧ τρόπῳ ἔμελλεν ἀναιρεῖν Ἀρτοξέρξην· καὶ γίνεται πάντα δῆλα τὰ εἰρημένα, ὅτι Ξέρξῃ καὶ [3] Δαρειαίῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν καινοὺς ὅτι τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρειαίου· σκαφεύεται γάρ, καὶ οὕτως ἀναιρεῖται. μάχη δὲ γίνεται μετὰ θάνατον Ἀρταπάνου, τῶν τε συνωμοτῶν αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπάνου υἱοί. θαυμάζεται δὲ καὶ Μεγάβυζος ἰσχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἄμυτις καὶ ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν [4] Ἀμιστρις. καὶ μόλις ποτὲ ἡ ὑπὸ μελέας θεραπεύεται [5] Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κώου. Ἀφίσταται Ἀρτοξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σατράπης ἄλλος Ἀρτάπανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοστασίη· καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου· καὶ αἴρουσι χειμῶνα τοῦ Βακτρίων πνεύσαντος, νικᾷ Ἀρτοξέρξης, καὶ ποιεῖται αὐτοῦ πᾶσα Βακτρία. Ἀφί-

Ἀπολλωνίδης D.H.

Ἀρτάβανος D.H. & sic etiam editio H. Stephani prima.

illoque id suscipere recusante, Mataeas eunuchus iniuriam Apollini illaturus omniaque direpturus mittitur. Is confectis ita rebus ad Xerxem reuersus est. Xerxes ex Babylone ad Persas proficiscitur. At Megabyzus suam vxorem Amytin (quae filia Xerxis erat, quemadmodum iam dictum est) adulterii insimulat. quam ob rem Amytis à patre acriter reprehenditur: at illa [1] impudicitiæ crimen à se remouet. Verum Artapanus, qui plurimum apud Xerxem auctoritate valebat, cum Spamitre eunucho (qui & ipse plurimum apud eum poterat) de Xerxe interficiendo consilium agitat: idque perpetrant, & [2] Artoxerxi filio persuadent ab altero filio Dariæo patrem suum necatum esse: adduciturq; Dariæus ab Artapano domum Artaxerxis, cum ingenti clamore se parricidam esse negans. is tamen capite plectitur.

[3] Artoxerxes igitur Artapani opera regno potitur. sed idem Artapanus eius vitæ insidians, consilium suum cum Megabyzo (qui iam ob suspectam adulterii vxorem suam, mœrore affectus erat) communicat, fidemque mutuo datam iureiurando firmant. Sed re tota Megabyzi indicio prodita, Artapanus ea morte qua Artoxerxes erat afficiendus, afficitur: atque adeo quecunque in Xerxem Dariæumque perpetrata fuerant, parefiunt. [4] Aspamitres quoque, qui cædis Xerxis ac Dariæi conscius fuerat, [5] acerbissimo genere mortis, adhibitis videlicet per scapham tormentis, plectitur. At post Artapani mortem, eorum qui cum illo coniurarant, & Persarum aliorum pugna oritur, in qua cadunt tres Artapani filii, & grauiter Megabyzus vulneratur. Quem casum Artoxerxes itemq; Amytis & Rhodogune ac ipsarum mater Amistris ingenti luctu prosequuti sunt: atque adeo vix tandem hæc Apollonidis medicis Coi opera, summam adhibentis diligentiam, mortis periculo liberatur. Desciscunt ab Artaxerxe Bactra, aliusque item præfectus Artapanus: & æquo Marte pugnatur. Quum autem commissa iterum pugna, ventus in faciem Bactrianorum spiraret, vincit Artoxerxes, & in eius ditionem vniuersa Bactria concedit.

1 spondet se castam esse. 2 Artax. [& sic semper] 3 Longimanus *cognomento*. 4 *Paulo ante* Spamitres *dictus*. 5 acerbo in primis ac duro. *Habes id à Plut. descriptum in vita Artoxerxe, mox à principio*. 6 tandem tamen, etsi ægre admodum, insigni diligentia Apollonidæ Coi medici seruatus est.

¶ 1 *Max. Marg.* Ἀρτάβανος 2 Δαειαίου *Max. Marg.* 3 *Max. Marg.* Δαειαίου 4 *Idem* Ἄμυσις 5 *In vtroq; exemplari legitur hic* Ἀπολλωνίου. *at contra in iis locis qui sunt cap.* 41. *vtrunque* Ἀπολλωνίδης & Ἀπολλωνίδου *scriptum habet*. H.S.

Deficit

XXVIII

XXIX

XXX

XXXI

Ἀφίσαται Αἰγύπτιος, Ἰνάρῳ Λυδίῳ ἀνδρὶ καὶ ἑτέρῳ Αἰγυπτίῳ τὴν ἀπόστασιν μελετήσαντες. καὶ δύτρεπίζεται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτοῦ, πεντηκοντόρους νῆας. [κ] μύρ. D.H. καὶ μελετᾷ ἀνὸς Ἀρτοξέρξης ἐκστρατεύσαι. καὶ τῶν φίλων οἱ συμβουλεύοντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφὸν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στράτευμα πεζικὸν, ἱππεῖς δὲ π'. συμβάλλει πόλεμον Ἴναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἴναρου, καὶ θνήσκει· καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. νικᾷ Ἴναρος καὶ κατὰ θάλατταν, [1] Χαριτιμίδου βδελυμίαν ὄντος, ὃς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν πεντηκοντόρων ἐχρημάτιζεν ἀρχος· καὶ τῶν Περσῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν αὐτῶν ἀνδράσιν ἑλήφθησαν, αἱ δὲ λ' διεφθάρησαν. Εἶτα πέμπεται κατὰ Ἴναρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τοῖς ὑπολειφθεῖσι, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ'· καὶ ὑπεστάθη αὐτοῖς Ὀ'ρίσκον. ὡς ἐξ χωρὶς τῶν νεῶν, ὃ ἄλλο πλῆθος, ν' μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσε, ι' μυριάδες αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἦγε μὲν, σωθείσαι δὲ ἔφυγον. γίνεται οὖν μάχη κρατερὰ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους δ' Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυζος εἰς ὄμμα τὸν Ἴναρον, καὶ τρέπεται· καὶ νικῶσι Πέρσαι καὶ κρατοῦσι φεύγει δ' πρὸς τὴν Βύβλον Ἴναρος, (πόλις ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ οἱ Ἕλληνες ὁμοῦ αὐτῷ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον. Πρόσχωρεῖ δὲ Αἰγυπτίοις πλοῖα Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δ' ἔκειτο αὐτοῖς ἄλωτος ἐδόκει, ἀπιέναι πρὸς Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας, καὶ ἔπεμπον πρὸς ὁ Μεγάβυζος, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν παθεῖν παρὰ βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπιμελεῖν. καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην [2] Σαρσάμαν· καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, πορεύεται πρὸς Ξέρξην· καὶ διείσκει λίαν καὶ Ἴναρον τεθυμωμένον, ὅτι δὴ ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονὼς εἴη. διηγεῖται τὰ γεγενημένα πρὸς Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἴναρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἵλετο. καὶ δέχεται λιπαρῶς βασιλέα πρὸς τῆς [3] αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. καὶ

Σαρσάμανος D.H.

XXXII Deficit etiam Ægyptus, Inaro Lydio & [1] altero Ægyptio defectionis autoribus: omniaque ad bellum pertinentia parantur. Athenienses quoque Inaro petenti quadraginta naues mittunt: & ipsemet Artoxerxes exercitum educere cogitat: sed, non ita consulentibus amicis, mittit Achæmenidem fratrem cum quadringentis millibus peditum, & octoginta nauibus. Confligit Inarus cum Achæmenide, Ægyptiique vincunt: atque Achæmenides quum ab Inaro vulnus accepisset, moritur, eiusque cadauer ad Artoxerxem mittitur. Idem Inarus mari victor euadit, Charitimide magnum inde nomen consequuto, qui quadraginta nauium Athenis missarum nauarchus erat. Ex quinquaginta Persarum nauibus, viginti cum ipsis hominibus captæ, triginta XXXIII [2] profligatæ fuerunt. Deinde aduersus Inarum mittitur Megabyzus, præter exercitū qui reliquus fuerat, alium ducens, qui ex ducentis hominum millibus constabat, nauibus autem trecentis, quibus Oriscus præerat. adeo vt præter naues reliqua multitudo quingentorum hominū millium esset. nam quum cecidit Achæmenides, centum hominum millia ex quadringentis quę duxerat millibus, vna cæsa fuerunt. Pugnatur acriter, & vtrinque multi, sed plures ex Ægyptiis, cadunt. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugatque: & [3] fortiter pugnantes Persæ victores euadunt. Inarus vero fugiens Byblum [4] proficiscitur, (hæc est munita vrbs in Ægypto) & cum eo Græci quicunque in prœlio & cum XXXIV Charitimide cæsi non fuerant. Ægyptus præter Byblum partes Megabyzi sequitur: & quoniam Byblus expugnari non posse videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant sex millia & amplius, fide data pacisci tur, nullam eos à rege iniuriam accepturos, & Græcos domū quū liberet reuersuros. XXXV Quum igitur [5] Sarsamen Ægypti præfectū constituisset, vna cū Inaro & Græcis ad Artoxerxem proficiscitur: eumq; inuenit iratum Inaro vehementer, quoniam is fratrem Achæmenidem interfecerat. Megabyzus omnia quæ gesta fuerant narrat, & quomodo fide Inaro Græcisque data Byblum ceperit: atq; pœnam illorum pertinaciter deprecatus, efficitur voti compos. tandemque

1 alt. Æg. quodam 2 periere. 3 viribus Persæ fortiores facti vincunt. 4 se recepit, 5 Sartaman

¶ 1 Χαριτιμίδου *Max. Marg.*

σατράπ. D. H. δέχεται τέλος τῆ" σατραπᾶ ὡς Ἴναρος καὶ οἱ Ἕλληνες οὐδὲν κακὸν πείσονται. Ἄμυτις δὲ ὁ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμηνίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ" πεμφήσαιτο Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται βασιλέα, ὃ οὐκ ἐνδίδωσιν. εἶτα Μεγάβυζον, ὃ δὲ ἀποπέμπεται. εἶτα, ἐπεὶ διάχλει ὃν ἰόν, κατειργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει ὃν Ἴναρον τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ αὐξάνουσι μὲν ὅτι πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ἴσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς. Καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπέν.θησε· καὶ αἰτήσατο ὅτι Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπέναι. σὺν ταῦτα λάθρα καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν Ἑλλήνων προέπεμπε, καὶ ἀφῆκε· καὶ ἀπέστη βασιλέως. καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄγει πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρεῖ τὴν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ πέμπεται Οὔσιρις κατ' αὐτὸν σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ Οὔσιρις· ὁ μὲν, ἀκοντίῳ, καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς τὸν μηρόν, καὶ πιρώσκει ἄχρι δακτύλων δύο· ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ τὸν τοῦ Οὐσίριος μηρόν. εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὦμον· κἀκεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ αὖ ἐσιγά. Μεγάβυζος προστάσσει δὲ λαβεῖν καὶ ἀποσῶσαι. ἐπίπλουν δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν· καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες Ζωπυρος καὶ Ἀρτύφιος. καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κεκρατηκότι. ἀποπέμπεται Οὔσιριν θεραπεύσων, καὶ ἀποπέμπει" τοῦτον αἰτησάμενον πρὸς Ἀρτοξέρξην. Μεγαβύζου D. H. Μεγοστάνης D.H. Πέμπεται δὲ κατ' αὐτὸν ἕτερα στρατιά, καὶ Μεγοστάνης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτοξέρξης, σατράπην μὲν ὃν Βαβυλῶνος, Ἀρτοξέρξου δὲ ἀδελφός. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ [4] Μεγοστάνης βάλλεται εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου· εἶτα εἰς τὸν κεφαλὴν ἔξω ὀϊστεύεται οὐ κακείαν. φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτόν, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτοξέρξης δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ προσκυνεῖ παρεῖναι βασιλεῖ. ὁ δὲ ἠλθοί παρεῖναι μὲν βούλεσθαι καὶ" αὐτὸν, καὶ μὴ δύνασθαι προσκυνεῖν πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μὴ δεῖν ἐν τῇ" ἑαυτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ. καὶ συμβουλεύουσιν" Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν" ἀδελφὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀμιστρις, σπουδὴν ποιεῖσθαι

ad exercitum defertur, Inarum & Græcos nihil detrimenti paſſuros. Verum enimuero [1] Amytis vicem interempti filii Achæmenidis dolens, [2] grauiter conquerebatur quod Inarus & Græci pœnas ſibi non darent. atque adeo illos à rege expoſcit: ſed is tradere recuſat. Deinde Megabyzum ab eo expoſcens, repulſam itidem patitur. Tandem tamen illa quum inſtando moleſta eſſet, impetrauit: & quinque poſt annis, Inarum pariter & Græcos a rege accepit. Atque hunc quidem [3] tribus crucibus +ſuffixit, Græcis autē quinquaginta (nā plures capere nō potuerat) capita amputauit. At Megabyzus magno dolore & luctu affectus eſt, petiitq; vt ſibi in Syriam regionem ſuam proficiſci liceret. Huc etiam clam præmiſit Græcos alios, & profectus eſt, atque à rege deſciuit: maximaſque copias coegit, [5] quę, præter equites, ex centū & quinquaginta millibus conſtabant. Aduerſus eū [6] Vſiris mittitur cum ducentis millibus: pugna conſeritur, ſeque mutuo vulnerant Megabyzus & [7] Vſiris. hic quidem iaculo Megabyzum in femore percuſſit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille vero ſimiliter iaculo [8] Vſirin in femore, deinde & in humero vulnerauit. vnde Vſirin ex equo cadere contigit. ſed eum [9] circumſiſtens Megabyzus attolli & ſeruari iubet. Multi autem Perſæ ceciderunt, Zopyro [10] Artyphioq; Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. itaque tandem viribus longe ſuperior euadit Megabyzus, & victoria potitus, magnā [11] Vſiris curam gerit, eumque ad Artoxerxem mittit [12] id petentem. Rurſus autem exercitus aduerſus eum mittitur, & [13] Menoſtanes Artarii filius. (Artarius autem erat ſatrapa Babylonis, & Artoxerxis frater) cōfligunt inter ſe: ſed Perſarum fugatur exercitus, & [14] Menoſtanes in humero à Megabyzo percutitur: præterea in capite ſagitta, ſed nō lethali vulnere, feritur, vna tamē cum omnibus ſuis fugam capit, & Megabyzus ſplendida potitur victoria. Artarius Megabyzum per legatos monet vt cum rege paciſcatur. Ille ſe paciſci quidem cum rege, non tamen ad eum proficiſci, ſed in ſua regione manere velle indicat. Hæc regi nunciantur, cui

XXXIV

XXXV

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

1 *F. Amiſtris, illa Onopha filia, Artaxerxæ mater.* 2 indignam rem fore arbitrabatur, ni ſi cum Græcis Inarus quoque ſibi pœnas daret. 3 *Ita Plut. in Artoxerxe refert Meſabata corpus transuerſum tribus fuiſſe ſuffixum cruciibus.* 4 ſuffixit: de Græcis vero L (tot enim capere potuit) capita curauit amputari. 5 ad cent. & qu. millia, ſeorſum equitum peditumque. 6,7 Oſiris 8 Oſir. 9 complexus Megabyzus, ſublatū ſeruari iuſſit. 10 Artiphyo 11 Oſir. 12 ipſum repetentem. 13,14 Menoſtates. ¶ 1 *Pro ἐνδίδωσιν reponendū puto ἐνδίδωσι.* H.S. 2 *κἀστάλησαν M. Marg.* 3 A.S. *ſic legit, ἐπὶ γ' σαρσὶς πεντήκοντα τὰς δ' Ἑλλήνων, ὅσους.* D.H. 4 *Lege Μεγοστάνης. aut, vt hic, ita et iā ante, verſu abhinc quarto Μεγοστάτης. nā duplex eſt ſcriptura.* H.S.

Artoxares

Artoxares Paphlagon eunuchus & Amiſtris ſtudioſe conſilium dant vt paciſcatur. Itaque ipſe Artarius & Amytis vxor, & Artoxares, iam viginti annos natus, & [1] Petiſas Vſiris filius & Spitamæ pater, mittuntur. Multis igitur ſermonibus & iuramentis ad fidem faciendā adhibitis, vix tamen Megabyzo vt ad regem proficiſcatur perſuadent. Cui tandem reuerſo rex per nuncios veniam ſe illi eorum quæ admiſiſſet, dare ſignificauit. Sed quum egreſſo ad venationem rege & eum adorto leone, Megabyzus beluam hanc in pedes ſe erigentem iaculo percutiens interfeciſſet, ſuccenſens ei rex quod eam percuſſiſſet antequam ipſe eam vllo ictu attigiſſet, caput abſcindi imperauit. Sed Amiſtris & Amytis aliorumque precibus remiſſa ei mortis pœna, ad vrbem quandam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quod ſæpe pro Megabyzo liberius apud regem loquutus eſſet. Sed Megabyzus, quum in exilio quinque annos eſſet commoratus, aufugit, ſe piſagan eſſe ſimulando: (piſagas autem à Perſis dicitur leproſus, ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domumque proficiſcitur, & vix agnitus, per Amiſtrin & Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, quemadmodum antea, ſuæ menſæ participem facit. & quum ſex & ſeptuaginta vixiſſet annos, mortuus eſt: propter quod magno rex eſt mœrore affectus. Mortuo Megabyzo Amytis cum multis conſuetudinē habebat, [2] & ante hanc ſimiliter mater Amiſtris: Apollonides vero Cous medicus, quum Amytis leuiter ægrotaret, & ipſe eius amore captus eſſet, fore dixit vt ea in priſtinam valetudinē reſtitueretur ſi cū viris rem haberet. vuluæ enim eſſe morbū. Sed quum hac arte voti compos factus cum ea concumberet, illa autem tabe laborare cœpiſſet, à concubitu abſtinuit. Tandē igitur illa morti vicina, matri in mādatis dedit vt Apollonidē vlciſceretur. Hęc ipſi regi Artoxerxi rem totam expoſuit, & quomodo cum illa concumbere ſolitus, non prius deſiiſſet quā ei illius mali autor fuiſſet: & quomodo ſupplicium de Apollonide ſumi illa ſibi mādaſſet. Ille matri quicquid ipſi viſum fuerit agendi poteſtatē facit. Hæc, quum vinctum Apollonidem bimeſtri ſpatio cruciatibus affeciſſet, viuum poſtea defodit, quo nimirum tempore

συμβουλεύουσιν" Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν" ἀδελφὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀμιστρις, σπουδὴν ποιεῖσθαι πείσαι αὐτὸν πέμπεται δὲ καὶ Ἀρταίους τε αὐτὸς καὶ Ἀμυτις ἡ γυνὴ, καὶ Ἀρτοξάρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ" Οὐσίριος καὶ Σπιθαμᾶ πατρὸς πολλοῖς δὲν" λόγοις καὶ ὅρκοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα προσελθεῖν. καὶ βασιλεὺς τέλος ἔπεμπε προσκυνοῦντι συγχώρησιν ἔχειν τῶν" ἡμαρτημένων. Ἐξέρχεται βασιλεὺς ὅπως θηράσων λέοντα ἐπιφανῆ (ἐπιφανῆ δ' ἔχει) αὐτῷ μετεώρως ὑπὸ φόβου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἁμαρτὼν καὶ ὀργίζεται Ἀρτοξέρξης ὅτι πρίν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ προστάσσει τὸν κεφαλὴν τὸν Μεγάβυζον ἀποτμηθῆναι." Ἀμίστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἀγόντων τὴν προσκύνησιν, τὸ μὲν θανάτου ῥύεται, ἀνάστατος δὲ γίνεται εἰς τὴν ἐρυθρὰν, ἔνθα πού ἐστι πόλις ὀνόματι Κύρτα. ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρταξάρης" ὁ Δίνδυχος εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου παρρησιάσατο. Οἱ δὲ Μεγάβυζος πέντε καὶ ἑβδομήκοντα" ἔτη ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποθνήσκει, ὑποχρίσεις" τὴν πισάγαν. (πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρὸς, καὶ ἔστι παρὰ πᾶσιν ἀπρόσιτος.) ἀποδρὰς οὖν προσέρχεται πρὸς Ἄμυτιν καὶ τὸν υἱὸν," Ἀμίστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καταλλάσσει. ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιεῖται αὐτὸν, ὡς ὃ πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἀπέθανε· καὶ κόπτεται ἡ βασιλεύς. Τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κάρπασον δὲ Ἄμυτις ἀνδράσιν ὁμιλήσασα καὶ πρόγε ταύτης, καὶ ἡ μήτηρ" Ἀμίστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῶος, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἶχεν Ἄμυτις, εἰ καὶ" βληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς, σκῆψιν δὲ ἠφάνη αὐτῇ, ἔφη εἰς τὸ ὑγιὲς αὐτὴν ἐπανελθεῖν ἐὰν ἀνδράσιν ὁμιλήσῃ. τὸ δὲ ὑστέρημα εἶναι τὸ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ὡμολογήθη τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ὁμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἀνέφορος ἐμαραίνετο, ἀνάστατος ἦν τῆς σωτηρίας. τελευτῶσα δὲ οὖν ἐπέστειλε τῇ μητρὶ, ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγειλε πρῶτα Ἀρτοξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὁμιλεῖ, καὶ ὅπως ἀπέστη ὑγείας· καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγειλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τὴν μητρὶ τὸ παρεισάκτιον αὐτῇ προσέφηνε θάπτρεπεν. ἡ δὲ, λαβοῦσα ἔδησε τὸν Ἀπολλωνίδην, δυσὶ μησὶ κολάζουσα· ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἄμυτις

Ἀρτοξάρης D.H. Ἀμύτιος D.H. Οὐσίρις D.H. Ἀμύτιος καὶ Ἀμύτις D.H. ἡμαρτημένων. N. Nota. ἀποτμηθῆναι D.H. Ἀμύρ. D. H. Ἀμύρ. καὶ [δὶ] Ἀμ. D. H. ἀδηλοχρῶς D.H.

1 Oſirios filius Petiſas, qui & Sp.p. 2 vt an.
¶ 1 *Ἀμίρ. etiam Max. Marg. vt & mox* v. 24.

Ἄμυλις ἀπέθανε. Ζώπυρος ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ, τε πατὴρ καὶ ἡ μητηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως· καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, χὤτι τὴν μητέρα εἰς αὐξησι δύναμιν. εἰς Κάυνον ὃν ἄμα οἷς ἐπολιόρκουν εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὴ βουλόμενοι παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασκον, Ἀθηναίοις δὲ τοῖς σωζεπομένοις, ἐκέλευον ζώπυρος εἰς ὃν ἔβαλε λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει, τὴν κεφαλὴν· καὶ οὕτως Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἀμιστρις δὲ ἡ μήτηρ τὴν Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ Ἀμιστρις, κάρτα γεγηρακυῖα καὶ Ἀρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει, μετὰ καὶ βʹ ἔτεα βασιλεύσας.” [τέλος τοῦ ιζʹ ἱστορίας, ἀρχὴ δὲ τοῦ ιηʹ.]

Ἀρτοξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἐκ γυναικὸς οὐ Δαμασπίας· ἣν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπεβίω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τὰ μητρὸς ἀπήγαγεν εἰς Πέρσας. ἐπὶ μὲν δεκα ἡμέρας ἔσχεν ὁ Ἀρτοξέρξης, ὃς ὠνόμαστο καὶ Σεκυνδιανός, ὁ δὲ Ἀλογύνης τὴν Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος, καὶ Ἀρσίτης, ὁ ἐκ Κοσμαρτιδίνης, καὶ αὐτὸς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος υἱεσιν καὶ βασιλεύσι ἐπὶ δὲ παῖδες αὐτοῦ, ὡς τοῖς εἰρημένοις, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἧς Ἀνδίας, καὶ αὐτὸς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρτοξέρξῃ καὶ Κύρῳ μήτηρ ἐγένετο. τὸν δὲ Ὦχον ζῶντα ὁ πατὴρ Ὑρκανίων σατράπην ἐποίησε· δὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ὢν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. Ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς προσποιησάμενος Φαρνακύαν τὸν Δινοῦχου, ὃς ὢν μὲν Βαγόραζον καὶ Μενοστάνην καὶ ἑτέρους τινάς, μεθυόντος ἐν ἑορτῇ τινι τὴν Ξέρξου καὶ καθεύδοντας ἐν τοῖς Βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνυσιν αὐτὸν, παρασκευῆς καὶ πέμπτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐβασίλευσε ἀπὸ τοῦ παῖδος τελευτῆ. συνέβη δὲ ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἅμαξαι τὰ ἁρμάματα ἔλαβον ἡμίονοι, ὥσπερ ἀναβήσαι καὶ τὸν παῖδος νεκρὸν, ὅτε ἤθελον πορεύεσθαι. ὅτε δὲ κατέλαβε, σὺν προθυμίᾳ ἀπῆσαν.

Βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανὸς, καὶ γίνεται ἀζαβαείτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βαγόραζος, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς Σεκυνδιανὸν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐδῶν

Amytis diem suum obiit. Sed Zopyrus, Megabyzi & Amytis filius, vbi iam patrē & matrem amisit, à rege desciuit, atque Athenas profectus est, propterea quod Athenienses mater eius beneficiis affecerat. [1] Caunum vna cum illis nauigauit, & Caunios ciuitatē tradere iussit: at illi vrbem ipsi quidē traditūros se respondebant, Athenienſibus vero qui eum sequebantur, nequaquam. In Zopyri igitur murum subeuntis caput saxum iecit Alcides Caunius, ex quo ictu Zopyrus mortem obit. Amistris vero auia Cauniū illum cruci affixit. Postea autē & ipsa moritur, iam ætate valde confecta. Artoxerxes item obit, quum duos & quadraginta regnasset annos. [*Atque hic finis septimi decimi historiarum libri, inchoaturque octauus-decimus.*]

Artoxerxe mortuo regnat Xerxes eius filius; qui solus erat legitimus ex Damaspia susceptus, quæ eodem ipso die quo [2] Xerxes mortuus est, è vita discessit: Bagorazus vero cadauer patris & matris in Persiam tulit. Fuerunt autem Artoxerxi septemdecim filii spurii, in quibus fuit [3] Secundianus ex Alogune Babylonia susceptus, & Ochus, & Arsites, [4] ex Cosmartidene, quæ etiam erat Babylonia. [5] Ochus autem postea regnat, & præter hos liberi eius. Fuerunt ex his, & Bagapæus & Parysatis, ex Andia, quæ etiam erat Babylonia. Hæc Parysatis, Artoxerxis & Cyri mater fuit. & Ochum pater viuens Hyrcaniorū præfectum constituerat, eique in vxorem dederat mulierem quæ Parysatis appellabatur, Xerxis filiam, [6] & regis sororem. [7] Secundianus autem, postquam sibi Pharnacyam eunuchū conciliauit, ([8] qui secundum à Bagorazo, & [9] Menostane, & quibusdam aliis locum tenebat) quum Xerxes in quodam festo ebrius esset atque in regia sua dormiret, ingressi eum interficiunt, die à patris morte quinto & quadragesimo. Euenit ergo vt amborum simul ad Persas corpora ferrentur. [10] nam mulæ quæ currum trahebant, tanquam filii cadauer expectantes, iter facere nolebant: sed posteaquam aduenit, magna cum alacritate iter fecerunt.

[11] Regno autem potitur Secundianus, qui Azabaritem & Menostanem *eunuchos* apud se habuit. At Bagorazo ad Secundianum reuerso, Secundianus iampridem cum

1 C. ergo ipse, nauibus cum asseclis delatus &c. 2 X. [postea] vita decessit. 3 Secyndianus 4 ille ex muliere quadam Martidene nomine. 5 Ochus autem hic post etiam regno potitur. Porro præter iam dictos ipsius æque liberi fuere, Bagap. 6 ipsiusque Ochi f. 7 Secynd. 8 (qui Bag. & Men. & q.a. auctoritate inferior erat) 9 *Supra* Menostates. 10 quæ enim antea mulæ currū [*cum Artaxerxa cadauere*] protracturæ, tanquam filii quoque cadauer exspectarent, progredi noluerant, eædem, postquam ista contigerunt, magna cum alacritate sunt iter ingressæ. 11 Ita regno potitus Secynd. Menostanem sibi creat azabaritem.

¶ 1 *Max. Marg. Phrapaxiae*

eo simultatem exercens, eum criminatus quod absque eius consilio cadauer patris ibi reliquisset, lapidibus obrui imperauit. Quod factum ægerrime exercitus tulit: qui quamuis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & fratris Xerxis cædem odio prosequebatur. Postea autem Ochus à Secundiano accersitus, venturum se promittit: sed minime venit: & hoc ab eo sæpius fit. tandem Ochus multo se munit exercitu, & regnū occupaturus sperabat. Arbarius equitum Secundiani præfectus ab eo ad Ochum deficit: deinde Arxanes Ægypti satrapa: quinetiā Artoxares ex Armenia venit ad Ochū: & ipsi [1] citarin inuito imposuerunt.

Regnat Ochus, & nomine mutato [2] Dariæus appellatur, qui dolis iuramētisque, monitu Parysatidis, Secundianum tentat. at Menostanes Secundianum diligenter hortabatur ne crederet eius iuramentis, neque cum fallacibus hominibus pacisceretur: sed nihilominus Secundianus persuadetur & capitur, & in [3] cineres coniectus moritur, [4] quum vi menses & dies xx regnauisset. Regnat igitur solus Ochus, qui etiam Dariæus nominabatur: apud eum autem autoritate valebant tres eunuchi, [5] primum quidē locum Artoxare, secundum Artibarxane, tertium Athoo tenente. Vxorem autem potissimum in consilium adhibebat, ex qua, antequam regnum adipisceretur, duos susceperat liberos, Amistrin feminam, & Arsacan marem, qui postea mutato nomine dictus est [6] Artoxerxes. Ex eadem autē etiam regnante alterū susceperat marem, & ei nomen [7] Cyri à sole est impositum: deinde Artosten: aliosque deinceps vsque ad tredecim. *atque ista historicus ex illa ipsa Parysatide se audisse tradit.* Sed reliqui filii celeriter è vita migrauerunt: superfuerunt q; illi quorum fecimus mentionem, & quartus filius, qui Oxendras est appellatus. Desciscunt à rege, Arsites frater eius germanus, ex eadem matre eodemque patre genitus: & Artyphius Megabyzi filius. In eos mittitur Artasyras, & Artyphium bello inuadit: atque in duabus pugnis Artasyras vincitur: deinde rursus congressus Artyphium superat, & eos qui cum illo erant Græcos muneribus ad se allicit, adeo vt ille cum tribus tantummodo Milesiis relictus fuerit. tandem quum iusiurandum fidemque ab Artasyra accepisset, quoniam Arsites non comparebat, regi se dedidit.

1 *De* citari *siue* cidari *lege doctiss. Brissonium in Persicis lib. 1.* 2 *Aliis* Darius Nothus *dictus.* 3 cinerem 4 *Eadem versio A.S. nitque ad oram: Sequor versionem editam, quæ locum hunc ex historia ratione restituit.* 5 maxime quidem Artoxanes, post hunc Artibazanes *&c.* 6 *cognomento Μνήμων.* 7 *Cyrus hic minor est.*

Παρύσατις ὁ βουλόμενος βασιλῆ ὁρμῶντα εἰς ὃν
Ἀρτυφίου D.H. Ἀρτυφίῳ θάνατον, μὴ ἀνελεῖν τέως, (ἔστι γὰρ τοῦτο
ἀπάτην, καὶ εἰς τὸ μεταχώρησιν τοῦ Ἀρσίτου) ἐπιδαι
ὁ κάκιστος ἀπατηθεὶς ἀλῷ, δεῖν τότε ἅμα ἐξαιρεῖ-
σθαι. καὶ γένοιτο ἔτως, διὸ δὴ εἴσης τὸ συμβουλῆς. καὶ
Ἀρτάβιος D.H. ἐμβάλλεται εἰς τὴν ἀποδοχὴν Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης.
Ἀπολέσθαι. D.H. καίτοι Ἀρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο ἀπολέσαι,
ἀλλ' ἡ Παρύσατις, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομέ-
νη, ἀπώλεσε. κατελεύσθη δὲ καὶ Φαρνακίας, ὁ συν-
αιρεθεὶς Σεκιανδιανῷ Ξέρξην. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Μενοστά-
νης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη πρὸς θάνατον συλλαμβανόμενος.
Τισαφ. D.H. Ἀφίστα) Πισύθνης καὶ ἀποστέλλε) κατ' αὐτὸν Τισ-
Σπιθραδ. D.H. σαφέρνης, καὶ Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. ὑστε-
ρεῖ δὲ Πισύθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον
ἅμα. Ἕλλησιν ὢν ἡγεμὼν ἦρχε. λαμβάνει δὲ οἱ τοῦ
χρήματα, D.H. βασιλέως φρατηγοὶ χρήμασι Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλ-
ληνας, καὶ ἀφίστασι Πισύθνην. εἶτα δόντες αὐτῷ πί-
στεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι τοῦτον τὸν βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὴν
Τισσαφέρνους τὴν ἀποδοχὴν ἐκάλεσεν, Τισσαφέρνης ὁ δὲ τὸν Πισύθνου
σφαγὰς ἐλαβεν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ
τῆς προδοσίας. Ἀρτοξέρξης δὲ, ἐς μέγα κάθυπτο
τοῦτον βασιλῆ, ὅπως βουλεύσῃ βασιλέα, θέλων αὐτὸς
βασιλεῦσαι, ἐκτομίας ὑπάρχων. πάντα δὲ καὶ ὑ-
πόρρητα προσέταξεν αὐτῷ γυναικὶ κατασκάψαι,
ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. διὸ δὴ καὶ καταμανθάνει, καὶ συλ-
λαμβάνει) καὶ προδιδόῃ) Παρυσάτιδι, καὶ ἀναι-
ρεῖται. Ἀροσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστε-
ρον μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης, γαμεῖ τὴν Δαρείου
θυγατέρα Στάτιραν τὴν δὲ βασιλέως θυγατέρα, ὁ
τοῦ Δαρείου υἱός. Ἀμισρις δὲ ἡ θυγάτηρ, τῷ δὲ τοῦ-
[ὄνομα] Τερ. D.H. & ad oram: al. Πε-ρεντύχμης. της νυμφίῳ ὄνομα Τειτύχμης· ὃς καὶ τὸν πατέρα
τελευτήσαντος, αὐτὸς αὐτοσατράπης κατέστη. ἐν δὲ
ὁμοπατρίᾳ αὐτῷ ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τὸ εἶδος,
καὶ τὸ ξύλον καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρᾷ δὲ ταύ-
της ὁ Τειτύχμης καὶ συμβιόνομος, ἐμίσει Ἀμισρίν·
καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ κατακεν-
τῆσαι ὑπὸ τετρακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ
μελετήσασα D.H. τὴν ἀπόστασιν ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. ἀλ-
λὰ τὴν Οὐλάμης Οὐ-λάμιος D.H. Οὐλάμιος ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων τοῦτο Τει-
τύχμῃ, καὶ γάμματα τοῦτο βασιλέως, πολ-
λὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα εἰ σώσειεν αὐτῷ τὴν θυγάτηρ,
δεξάμενος, ὑπισχνεῖται καὶ αἱρεῖ Τειτύχμην,

Parysatis vero regi ad Artyphium in- I
terficiendum animato, consilium dedit
vt ne tunc temporis illum interficeret:
(hoc enim modo Arsitem deceptum ei
se dediturum) sed postquam ille dece-
ptus captusque esset, tunc vtrumque
necaret. id quod ita factum est, consilio
exitum consequuto. Artyphius enim &
Arsites in [1] cineres coniiciuntur. Arsi-
tem tamen rex morte mulctare nole-
bat, sed Parysatis partim precibus, par-
tim vi id effecit. Pharnacyas item, qui va-
na cum Secundiano Xerxē occiderat,
lapidibus est obrutus: & Menostanes
sibi ipsi mortem consciuit, quū iam ad
pœnam subeundam comprehenderetur. Defecit Pisuthnes, & in eum LI
Tissaphernes mittitur, atque Spithradates, & Parmises. Pisuthnes vero aduersus eos tendit, secum habens Lyconem Athenienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed regis duces pecuniis Lyconem Græcosque captant, & vt à Pisuthne desciscant persuadent. deinde Pisuthni fide data, & ab eo accepta, eum ad regem ducunt, qui eum in [2] cineres coniicit, eiusque satrapiam Tissaphernitradit. Lycō vero & vrbes & regiones mercedem proditionis accipit. Artoxares autem, qui plurimum apud LII
regem poterat, ei molitur insidias, de regno inuadendo cogitans. nam, quum esset eunuchus, imperauit vxori suæ [3] vt sibi barbam conficeret, idque vt vir esse existimaretur. Sed per eā patefacto hoc dolo, comprehenditur, & Parysatidis in potestatem traditur, à qua interficitur. Arsaces autem regis filius, qui postea est nominatus Artoxerxes, vxorem ducit Idernis filiam Statiram: atque regis filiam similiter vxorē ducit filius Idernis. Amistris autem erat filia, cuius sponso nomen erat Terituchmes: qui patre suo mortuo, pro ipso satrapa constitutus est. Habebat autem sororem ex eo- LIII
dem patre natam, quæ Roxane vocabatur: quæ cum formosa erat, tum vero sagittandi iaculandiq; peritissima. Huius amore captus Terituchmes, & cum ea rem habens, oderat Amistrin: tandemq; eam in saccum coniicere statuit, vt à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus est, confoderetur. Sed quidam cui nomen erat Vdiastes, qui autoritate apud Terituchmem valebat, & litteras à rege acceperat, quib. multa ei pollicebatur si sua filia ea ab illo periculo liberaretur, Terituchmē aggressus

1 cinerem. *Clarissime descripsit Valer. Maximus lib. 9. cap. 2. Externorum historia sexta, quo supplicii genere perierint, qui hic ἐμβάλλεσθαι εἰς τὸν σποδὸν dicuntur, quod etiam Ouid. in Ibin his versiculis indicat:* Vtque necatorum Darii fraude secundi. Sic tua succensus deuoret ossa cinis. *Dixerit & B. Hieronymum olim hanc ipsam phrasin, alterius Machabæorum libri cap. 13. num. 6. legisse, quā de sacrilego illo Menelao, eodem hoc supplicii genere necato, vulgata eius versio refert.* Inde in cinerem deiici iussit sacrilegum.

2 cinerem 3 barbam sibi mystacasque vt confi-

¶ 1 *Max. Marg.* Φαρνακίας.

inter-

interfecit: quum ipse Terituchmes ad-
uersus eos qui in ipsum insurgebāt, stre-
nue pugnando, multos interfecisset.
nam ab eo triginta sex homines occisos
LIV fuisse tradunt. Sed filius Vdiastis [1] Mi-
tradates nomine, qui Terituchmis ar-
miger erat, nec adfuerat, postquam rem
didicit, patri diras imprecatus est: &
quum vrbem Zarin occupasset, eam fi-
lio Terituchmis conseruauit. At Pary-
satis matrem Terituchmis, fratresque
Metrostem & Helicum, & sorores, quæ
præter Statiram duæ erant, [2] viuas terra
obrui, Roxanem autem [3] viuam secari iussit. Id quod factum est. Rex ve-
LV ro vxori suæ, vt simili pœna Statiram af-
ficeret Arsacis filii ipsius vxorem, impe-
rauit. Sed quum matrem & patrem
multis fletibus & planctibus placasset,
& Parysatidis animus flexus esset, pœ-
nam remisit. Sed & ipse Ochus Da-
rius Parysatidi dixit fore vt valde ipsam
aliquando pœniteret. At in libro [4] deci-
mooctauo narrat quomodo Ochus Da-
riæus mortuus sit quum Babylone æ-
grotasset, & annos triginta quinque re-
gnauisset.

LVI Regno igitur Arsaces potitur, qui
& [5] Artoxerxes mutato nomine dictus
est. hoc regnum adepto, [6] Vdiasti lingua
abscinditur, eique pone auellitur: atque
ita tandem ille moritur, & filius eius
[7] Mitradates pro patre satrapa consti-
tuitur. Facta autem hæc fuere impulsu
Statirę: vnde Parysatis dolore afficiebā-
tur. Criminatur Tissaphernes Cyrum
apud Artoxerxem fratrem: is ad matrē
Parysatin confugit, & à crimine obie-
cto absoluitur. Reuertitur Cyrus ad su-
am satrapiam, ignominia à fratre affe-
ctus, ideoque de defectione cogitat. Sa-
tibarzanes [8] Orontem criminatur, cum
Parysatide consuetudinem eum habere
dicens, quum alioqui caste illa viueret.
Morte igitur mulctatur Orontes: & ma-
ter [9] irascitur ipsi regi quod Parysatis
veneno Terituchmis filium necauerit. Et de eo qui patrem [10] igne contra
legem sepeliuit, *sit mentio.* vnde Hella-
nicus & Herodotus mendacii arguun-
tur. *Refertur etiam* Cyri à [11] fratre defectio: & quomodo Græcū pariter & barbaricū exerci-
LVII tū coegerit, & Clearchus Græcorum exercitus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo pacto
Syennesis Cilicum rex ambos, Cyrum videlicet & Artoxerxem, in bello gerendo adiuuerit,

1 Mithridates 2 *Vsitato apud Persas supplicio, vt ex Herod. non uno loco discimus.* 3 *Quod genus supplicii multis etiam post seculis apud eam gentem vsurpatum, vt quando Regina, Hormisdæ regis vxor πεπραχίᾳ dicitur in excerptis Photii ex Theophylacti Simoc. historiarum libro* IV. 4 decimonono 5 Mnemon *cognominatus, cuius vitam accurate descriptam habemus apud Plutarchum.* 6 extracta retro per ceruicem lingua Vdiastæ exsecatur: atque ita moritur. 7 Mithrid. 8 Oronden 9 regi indigna-
tur, venenoque Terituchmę filium necat. 10 perigaem. *Herodot. Thalia, & Strabo lib. 15.* 11 *Cyri hanc aduersus fratrem re-*
bellionem persecutus est diligentissime Xenophon, lib. I. & II. ἀνάβασις.

¶ 1 *Sic in vtroque exemplari. & in vtroq; versus statim post* Τειτύχμεω. *Illud lingua communis, hoc Ionica terminationem habet.* H. S. 2 *Max. Marg.* παλλὰς πατέρα καὶ τὴν μητέρα 3 *rectius dicetur* αὐτῆ. H. S. 4 Βασιλεύει ὁ Ἀροσάκης. D. H. *in Not.*
5 Συέννεσις etiam *C. Vatic. & Max. Marginii.*

σεμπία D. ὅπως τε Κύρος τὴν ἰδίαν γραπτὰν ἀνὰ Ἀρτοξέρξης πάλιν τὴν οἰκείαν παρήσεσαν. Κλέαρχος μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θεσσαλὸς, οἳ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διαφορὰ ἀλλήλοις ἐτύγχανον· διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἄπιστα ὁ Κύρος συνεβούλευε, τῷ δὲ Μένωνι λόγος οὐδεὶς ἦν.

11 ἡνὶκα μὲν οὖν ἀπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κύρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδεὶς. διὰ τὴν ὁ βάρβαρος πρὸς χώρησιν Κύρῳ μελετήσας, διαβληθεὶς, εἰς τὴν ἀσοδὸν ἐνεβλήθη. πρὸς δὲ τὴν Κύρου πρὸς τὸν βασιλέως γραπτὰν, καὶ νίκην Κύρου. ἀλλὰ καὶ θανάτου Κύρου, ἀπιθοῦντος Κλεάρχῳ καὶ ἀκισμοὶ τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρξου. τὴν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς ὃν Ἀρτοξέρξῃ ἔβαλεν, αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ Λακεδαιμονίου, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι, τὴν νυκτὸς, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς κατάληψις. εἶτα σπονδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πεισθεῖσα Κύρου, καὶ μόλις ἐκομίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα· καὶ ἔθαψεν, ἣν ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. τὰ περὶ Βαγαπάτην τὸν ἀποτεμόντος, πρὸς τῆς βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μετὰ βασιλέως κύβοις ὅτε συνέπαιζε παίζατα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ ὃν ἔσπον τὸ δίκημα πρεσβεύσεως ἀρεθεὶς [1] ἀπεσαυρίσθη ὑπὸ Παρυσάτιδος· ὅτε ἡ αὐτὴ D.H. ὁ πολὺ ὅτι Κύρῳ πένθος [2] αὐτὴ ἐπαύσατο, διὰ τὴν πολλὴν τὴν Ἀρτοξέρξου δέησιν. ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα Κύρα D.H. ἔδωκε τῷ ἐγκαυθέντι Κύρου πίλον, καὶ [3] ὡς τὴν Κᾶρα τὴν δοκέουσαν Κύρου βαλεῖν Ἀρτοξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὴν τιμηθεῖσαν Κύρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρτοξέρξης παρέδωκεν αἰτησαμένη, ἀπέκτεινεν. Μιθριδ. D. μὴν [4] Μιθραδάτην Παρυσάτιδι, ὅτι βασάνιζε μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι τὸν Κύρον. κἀκείνη λαβοῦσα, πικρῶς αὐτὸν ἐτιμωρήσατο καὶ ἀπὸ καὶ ἀπὸ ἱστορία.

[†] D.H. [αὐ] αὐείλε. D.H. Ἐν δὲ τῇ καὶ κβ' καὶ γ', ἥτις καὶ τὸ ὅλης ὥρας ἐστὶν ἱστορίας, τάδε [ἐ]πειλήπται. ὡς Τισσαφέρνης ὅπως διείληπται D.H. & ad oram: δὴ πρεσείληπται. Τισσαφ. D. H. βουλεύσῃ τοῖς Ἕλλησι, καὶ προσεταιρισάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, δι' αὐτοῦ Κλέαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Ἕλληνας ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο, τὸν δὲ Κλέαρχον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀθρόους καὶ ἀποχρῶντος τὴν ἐπιβουλήν.

& quo modo Cyrus ſuum exercitum, & Artoxerxes viciſſim ſuum exhortatus fuerit. Sed Clearchus Lacedæmonius Græcorum dux, & [1] Menon, ambo Cyrum ſequentes, ſemper inter ſe diſſidebant, quod Cyrus Clearchi conſilio in omnibus vteretur, Menon autem in nullo apud eum loco eſſet. Et ad Cyrũ quidem ab Artoxerxe multi transfugiebant, ſed nullus à Cyro ad Artoxerxem. [2] quam ob cauſſam barbarus quum ad Cyrum deſciſcere tentaſſet, & accuſatus ea de re fuiſſet, in [3] cineres eſt coniectus. *Narratur etiam* vt Cyrus in regis exercitum impreſſionem fecerit, & victoria potitus ſit: deinde vt occubuerit, dum Clearcho morem non gerit. Vt Artoxerxes contumelioſis modis in fratris cadauer ſæuierit: quippe qui non ſolum caput ſed & manum qua percuſſus ab eo fuerat, abſciderit, & velut de ea triumphans, circumtulerit. *Scribit &* vt Clearchus Lacedæmonius cum ſuis Græcis noctu receſſerit, & vnã ex Paryſatidis vrbibus occupauerit: & vt rex cũ Græcis fœdus inierit. Vt Paryſatis Babylonem profecta ſit Cyrum lugens, & vix tandem caput eius manumque recuperauerit, [4] quæ Suſa miſerit, ibiq; ſepeliuerit. De Bagapate qui iuſſu regis caput à cadauere Cyri auulſit: & quomodo regis mater vbi in talorũ luſu eũ vicit, ex pacto [5] Bagapatem obtinuit. & quomodo ipſi [6] pellis detracta fuerit à Paryſatide, & cruci deinde fuerit affixus ab eadem. quo tẽpore ipſa propter multam Artoxerxis obſecrationem flere Cyrũ ceſſauit. Quomodo Artoxerxes dona cuidam dederit qui Cyri tiaram attulit, & Carem qui Cyrũ à ſe vulneratum arbitrabatur, honorifice exceperit: Paryſatis autem ilium qui honorifice exceptus fuerat, cruciatibus adhibitis interfecerit. Vt Artoxerxes petenti Paryſatidi [7] Mitradatẽ tradiderit, quippe qui in menſa ſe Cyrum interfeciſſe gloriatus eſſet: & vt ſibi traditum acerba morte mulctauerit. *Hæc in libris* XIX *&* XX *continentur.*

In libris autem XXI *&* XXII, *&* XXIII, *(quo tota hæc finitur hiſtoria) hæc continentur.* Quo pacto Tiſſaphernes Græcis inſidias molitus ſit, quum ſocium ſibi adiunxiſſet Menonem Theſſalum, & per eum dolo iuramentiſq; Clearchum ducesque ceteros in poteſtatem ſuam redegerit, quamuis Clearchus præuideret, inſidiaſque amoliretur.

1 Men. Theſſalus, 2 quam etiam ob cauſſam Artabarius q. 3 cinerem 4 quæ illa funerum more curauit, & Suſa miſit. 5 *Plut. in Artoxer. vocat* Meſabaten. 6 *Pari ſupplicio affectus ſup. Petiſatãs e.ſ.* 7 Mithridaten

¶ 1 ἀπεσαυρίσθη etiam *Max. Marg.* & *Cod. Bauaricus.* 2 ταύτην. *Cod. Vaticanus.* 3 ὡς τὴν δοκέουσαν βαλεῖν τὸν Κύρον. *Max. Marg.* 4 *Idem* etiam Μιτραδάτην.

Sed tum multitudo per Menonem decepta, Clearchum etiam inuitũ ad Tiſſaphernem coegit accedere, tum etiam Proxenus Bœotius ante dolo circumuentus, vt id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & ceteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miſerit: & quomodo ad conſpiciendum Clearchum omnes confluxerint: & quomodo Cteſias ipſe, quum medicus eſſet Paryſatidis, Clearcho, dũ in carcere eſſet, multa humanitatis officia per eam præſtiterit. Et vt illum Paryſatis à vinculis liberaſſet, [1] niſi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiendum hortando compuliſſet. Ita Clearchus morte mulctatus eſt: & circa eius cadauer oſtentũ hoc extitit, quod flante vento vehementiſſimo, [2] ſepulcralis agger magnæ altitudinis ſponte ſua id contexerit. Interfecti etiam fuerunt Græci cum eo miſſi, præter Menonem.

LX *Narrantur deinceps* Paryſatidis in Statiram conuicia, & quomodo Statira fuerit veneno necata. quod hunc in modũ paratum erat: (cauebat enim ſibi Statira diligenter ab hoc malo, quod ei tamen contigit.) [3] Vna pars cultelli veneno ſuperillinitur, cuius reliqua intacta remãſit: hoc ſecatur auicula parua, oui habẽs magnitudinem, (auiculam hanc Perſæ ryndacen appellant) diuiditurque in duas partes. & ipſa Paryſatis dimidiam partem quæ veneno carebat, accepit, comeditq; : at partem veneno tinctam porrexit Statiræ. Illa quũ eam quæ porrexerat edere dimidiã partẽ vidiſſet, nec quicquam *fraudis* animaduertere potuiſſet, ipſa quoque vna mortiferũ comedit venenum. Hinc matri rex iraſcitur, [4] & eius eunuchi comprehẽſi [5] cruciantur & morte mulctantur. Prętereaque Ginge comprehenditur, quæ Paryſatidi familiaris erat, atque de ipſa iudicium exercetur: à iudicibus quidem abſoluitur, à rege autem condemnatur. Tandem vero cruciatibus afficitur & necatur, eoq; nomine Paryſatis filio, hic viciſſim matri ſuccẽſet. De Clearchi

LXI tumulo qui octo poſt annis palmarum plenus apparuit: [6] quas Paryſatis clam per eunuchos, quo tẽpore ille mortuus eſt, aggeſtã

LXII terra obruerat. Cauſſæ propter quas rex Artoxerxes & EVagoras Salaminis rex inter ſe diſſiderent. & EVagoræ nuncii ad Cteſiam [7] vt acciperent epiſtolas ab Abulite:

1 diſſimiſſetque 2 magnæ altitudinis tumulus ſponte ſua ſupra illud coierit. 3 Cultelli alterum latus veneno illinitur. *Hoc ipſo circumuentum fuiſſe dolo à conſanguineo ſuo L. Verum imp. finxerunt quidam vt refert Aurel. Victor. in hiſtor. Auguſta, in Anton. Philoſopho.* 4 miniſtranteſque ipſi e. 5 torquentur 6 q. ibi clam Par. quo t.i. m.e. per inſeruientes ſibi eunuchos defoderat. 7 vt ab Abuleta epiſtolas acciperent.

¶ 1 *Cod. Bau. & Max. Marg.* ἐλαβε

καὶ Κτησίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολή, περὶ τῆς Ἀμμανίτου ἀναγωγῆς αὐτῷ Ἀναξαγόρᾳ τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. τοῦ παρὰ Εὐαγόρᾳ ἀγγέλων εἰς Κύπρον ἄφιξις, καὶ τοῦ παρὰ Κτησίᾳ γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρᾳ. καὶ Κόνωνος πρὸς Εὐαγόραν λόγος ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα ἀναβῆναι, καὶ Εὐαγόρα ἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. καὶ βασιλεὺς πρὸς Εὐαγόραν φόρος. καὶ τοῦ ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίᾳ λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. τῶν παρὰ Εὐαγόρᾳ δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἃ Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐδείκνυτο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις, καὶ εἰς Λακεδαίμονα· καὶ χρίσις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους,

λόγιμ. D.H. ὧν Ῥόδῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βάκτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμὸς σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. καὶ κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρτοξέρξου. ἐν οἷς καὶ ὁ τέλος.

[Ἔστι δὲ οὗτος ὁ συγγραφεὺς σαφής τε καὶ ἀφελὴς λίαν, δῆλος καὶ ἡδονὴν αὐτῷ σύγκρατος ἔστιν ὁ λόγος. κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ ἁμαλίκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἰδίας τινὰς λέξεις. οὐδὲ πρὸς ἑτεροπαῖς δέ τινας ἀκαίρους, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἀπάγεται τὸν λόγον. τῶν μὲν οἰκείων μύθων, οἷς ἐκεῖνος λοιδορεῖται, ὅσοι δὲ ἀφίστανται, καὶ μάλιστα ὅταν τοῖς ὑπὸ γραφομένοις αὐτῷ Ἰνδικοῖς ἡ δὲ ἡδονὴ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ὅσον οὐ πλέον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ γίνεται ἁμαρτάνῃ, ὃ παθητικὸν καὶ ἀποδεδόκηται ἔχειν πολύ, καὶ ὅ ἐγγὺς τοῦ μυθώδους αὐτῷ ἐκποιεῖ μάλιστα. καὶ ἁμαλεπλανὴς δέ ἐστι πλέον τι τοῦ δέοντος αὐτῷ ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. ὃ δὲ τοῦ Ἡροδότου λόγος ταύτῃ τε καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ ἔπους διωκάμει καὶ τέχνῃ, καθ' ὃ ἐστιν Ἰωνικὸς ἁμαλέκτου.]

& Cteſiæ ad ipſum epiſtola de reconciliatione cum Anaxagora Cypriorum rege. EVagoræ nunciorum in Cyprum aduentus, & à Cteſia datæ ad EVagoram litteræ, vt ei fuerint redditæ. Et, Cononis ad EVagoram oratio, ſuadentis vt ad regem aſcenderet. Et, EVagoræ epiſtola de honoribus quibus ab eo affectus fuerat. Et, Cononis ad Cteſiam epiſtola. Et, tributum regi datum ab EVagora. Et, epiſtolæ Cteſiæ redditæ. Et, Cteſiæ ad regē oratio de Conone, & epiſtola ad ipſum. Munera ab EVagora miſſa Satibarzani tradūtur, & nuncii in Cyprum perueniunt. Et Cononis epiſtola ad regem & Cteſiam. Quomodo adhibita cuſtodia retenti ſint nuncii à Lacedæmoniis ad regem miſſi. Epiſtola regis ad Cononem & ad Lacedæmonios, quam ipſe Cteſias tulit. & quomodo à Pharnabazo Conon conſtitutus ſit nauarchus. Cteſiæq; in Cnidum patriam ſuam aduentus & Lacedæmonē. LXIII & diſceptatio aduerſus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum: [1] & emiſſio ab Epheſo vſque ad Bactra. & Indicæ [2] regionis, dierum, paraſangarum. Catalogus regum à Nino & Semiramide vſque ad Artoxerxem: [3] quibus ille librum ſuum claudit.

[SCRIPTORIS *huius Cteſiæ candidus eſt ac valde ſimplex ſermo, quo etiam fit, vt non iniucundus accidat. Vſus vero dialecto eſt Ionica, etſi non per omnia, vt Herodotus, ſed in quibuſdam tantummodo vocibus. neque etiam in diuerticula quædam, vt ille, importune ſermonem auertit, quanquam à fabulis quas illi probroſe obiicere audet, ne ipſe quidem abſtinet, in eo præſertim libro, quem* INDICA *inſcripſit. Iucunditas vero hiſtoriæ magnam illi partem in narrationum poſita eſt apparatu, qui multum habet & vehementiæ, & inexſpectati. quanquā illa etiam rebus pene fabuloſis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus æquo diſſoluta, vt & in idiotiſmū triuialemque ſermonem incidat. Herodoti autem ſtylus hac ipſa & ſimili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma eſt ac regula.*]

1 & vt Epheſo dimiſſus fuerit Bactra. 2 regionis manſionum, d. atque par. enumeratio. Ca. 3 q. & hoc opus abſoluitur. *A Nino id & Semiramide inchoatum, ad magiſtratum vſque Ithycli, id eſt, Olymp.* XCV. *an. 3. deduxiſſe Cteſiam, auctor eſt Diod. li. 14 pag. 421. edit. Grec.*

¶ 1 A.S. M.M. μάκτρων. *illud* (βάκτρ.) *C.B. 2. & H.St.*

EK TΩN TOY AY-
TOY KTHΣIOY INΔIKΩN
ἐκλογαί, ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ Φωτίου.

EX EIVSDEM CTESIÆ
SCRIPTIS QVÆ INDICA NOMINAta ſunt, excerptæ ab eodem PHOTIO hiſtoriæ.

INDICA Cteſiæ vno libro continentur, in quibus magis Ionice loquitur. Scribit [2] Indum fluuium, qua anguſtiſſimus eſt, quadraginta ſtadiorum eſſe: qua latiſſimus, ducentorum. Indos multitudine ceteros fere vniuerſos mortales ſuperare dicit. De ſcolece, *id eſt, quodam verme*, qui eſt in flumine, & ſolus ex omnibus animalibus in eo naſcitur. *Dicit etiam* vltra Indos non alios homines habitare. In Indica regione nō pluere, ſed eam à flumine rigari. De [3] pantarba [4] gemma: & quomodo ſeptuaginta ſeptem [5] gemmas & lapides pretioſos in flumen proiectos, (quæ omnia erant cuiuſdam Bactriani inſtitoris) pantarba retraxerit inter ſe cohærentes. De elephantibus [6] murifragis. De paruis ſimiis caudas quatuor cubitorum habentibus. De [7] maximis gallis gallinaceis. De aue pſittaco, quam lingua humana & voce præditam eſſe dicit, [8] corui magnitudine, & [9] roſtro purpureo, barbamque geſtare nigram, [11] collum habere cęruleum, quemadmodum cinnabari: loquiq; ipſam Indice, vt hominem: necnon Græce, ſi Græcum ſermonē docta fuerit.

ΚΤΗΣΙΟΣ [1] τὰ Ἰνδικὰ ὅλην ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὅ μὲν στενὸν αὐτοῦ ὄν, ὀργυιὰς τεσσαράκοντα εὖρος ἔχειν· ὃ δὲ [3] πλατύτατον, καὶ διακοσίων. λέγει περὶ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους σχεδὸν συμπάντων ἀνθρώπων. περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃς καὶ μόνος τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ γίνεται. περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. Περὶ [4] πάντης ἀρβας τῆς σφενδόνης· καὶ ὡς οἱ σφενδήλας ἀπορρίψαντες καὶ τιμίους λίθους εἰς ὃν ποταμὸν, ἅπαντα ὑπὸ [5] τοῦ Βακτρίου καπήλου, αὐτὰ ἀνείλκυσεν ἐχόμενα μύας ἀλιήλων. περὶ τῶν [6] τειχοκαταλύτων ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. Περὶ τοῦ ὀρέου τοῦ [6] βιττάκου, ὁπλὰς ἔχοντος ἀνθρωπίνας καὶ φωνὴν μέγεθος μὲν, ὅσον ἱέρακος, [7] πορφύρεον ἔχοντος πρόσωπον καὶ πώγωνα φέροντος μέλανα. αὐδᾶν δὲ καὶ εὖ ἐστιν ὡς τὸν [8] κίχλην, ὥστε καὶ ἑλληνίζειν ἀνθρώπου δίκην. Ἰνδιστὶ δὲ αὐδᾷ καὶ Ἑλλάδι γλώττῃ μάθῃ, καὶ Ἑλληνιστί.

A'περιγράφητον ἐστὶ καὶ τὰ Ἰνδικὰ, ἐν ἑνὶ βιβλίῳ D.H.

πλατύτερον D.H.

1 Legi & Indica Cteſiæ, magis etiam Ionice libro ſingulari deſcripta. 2 *Hic ipſe locus ita citatus legitur ab Arriano lib. 5. de expedit. Alexandri.* Ac Cteſias quidem aſſerit Indi, qua anguſtiſſimus is eſt, XL. ſtadiorum latitudine tipas inter ſe diſtare; qua vero latiſſimus, etiam centum ſummum ſtadiorum ſpatium intermedium eſſe. 3 *Ignem etiam exſtinxiſſe refert Heliodorus in Aethiop. vide & Philoſtrat. de vita Apollonii, lib. 3.* 4 ſigillari gem. 5 ſigillares gem. 6 qui muros diſſoluunt atque euertunt. *Pectore ſuo, cum rex Indorum iubet, iis incumbendo. lege cap. 23. Aeliani de animal. lib. 17 vbi pictura de his.* 7 *Hinc ſimpliſſe videtur, quæ de iiſdem refert Aelian. de animalib. lib. 16. cap. 2.* 8 De bittaco aue. *Pſittacum vocant alii. Meminit quoque Olympiodorus in excerptis apud Photium & Aelianus non ſemel.* 9 accipitris 10 fronte purpurea, 11 alioqui ad collum cærulei coloris eſt.

¶ 1 *In alio libro mſ. Bauarico,* Διηγήματα Κτησίου Κνιδίου περὶ τῶν ἐν τῇ ἰνδικῇ θαυμάτων. 2 C. *Vat.* ἐν βιβλίῳ. 3 ſic & C.V. 4 *vide Philoſt. lib. 3. de Apollonio.* καὶ Ἡλιόδωρος δὲ οὕτω φησὶ περὶ τῆς παντάρβης παρελθὼν, *Max. Marg.* 5 *Malim* τὸν *ſine accentu, pro* πανός. H.S. 6 *Hæc* ψιττάκων *eſt Plinio, qui lib. 10. cap. 42. docet quæ aues imitari poſſint ſermonem humanum, vt & Suid. in voce, pro* πανός. H.S. 6 *Hæc* ψιττάκων *eſt Plinio, qui lib. 10. cap. 42. docet quæ aues imitari poſſint ſermonem humanum, vt & Suid. in voce,* ψιττακός. ἄγκυλόχειλος δὲ ἐστὶ τὸ πλεκτὸν δὲ καβύλο *Pſittacus. Nat. præcept. ad Virg. v. 624.* Καὶ κόρακες κλέπτεσθαι ὁμῶς ὅπως δὲ ἐρωτόκλεως ψιττακὸς ἀγκυλόχειλος ἔσω πλεκτὸν δὲ καβύλο Α'νδρόμεον φώνησε, καὶ ἡ παφίη αὐδήσας ἀηδονίδι. *vide Olympiodori excerpta apud Phot. p.* 112. D.H. 7 B. *lib.* ὑπερφόρων. *caſſam vario* Α'νδρόμεον φώνησε, καὶ ἡ παφίη αὐδήσας ἀηδονίδι. *vide Olympiodori excerpta apud Phot. p.* 112. D.H. 7 B. *lib.* ὑπερφόρων. *caſſam varietate colorum tam in pſittacis, quam aliis nonnullis auibus, adfert Diod. Sic. lib. 2.* D.H. 8 C.B. A.S. etiam per duplex ν. 9 *Barbaricus liber, ex eodem Cteſia excerptus,* εἶναι γλῶτταν ἀνδρὸς ἀκριβῆ D.H.

Γεεὶ τῆς χρυσῆς τῆς πληθυμάδης ἀνὰ ἔτος ὑγροῦ χρυσίου· ἐξ ἧς ἑκάστῳ τριακοσίους καὶ ὅσους ἐκεῖνοι ἀνὰ ἔτος ἀφύουσιν. ὅσους δὲ ἐκείνους δεῖ ἐξ, ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπορρυόμενος· καὶ ἀνάγκη δ' ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ ὅταν ἐξάγειν αὐτό. ἡ μὲν χρυσῆ, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα πλέθρων τὴν περίμετρον, ὁ δὲ βάθος, ὀργυιὰ ἑκάστη· τριακοσίων πάλαντον ἔλκει. καὶ τριακοσίους τὸν ἐν τῇ πηγῇ τῆς χρυσῆς σταθμούς, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσκηκέναι· ἓν μὲν δὴ βασιλέως, καὶ ἓν δὴ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσατίδος. φησὶ δὲ τοῦτ' αὐτόν, ὅτι πηγύλλιος ὁ τὴν γῆν, νέφους καὶ χαλάζης καὶ τρηχηρόν ἐστιν· ἀποθνήσκουσι δὲ αὐτοῦ πάμπολλοι. καὶ ἰδεῖν αὐὸν ταῦτα φησὶ, βασιλέως δῆλα ποιήσαντος. Περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοί εἰσιν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. περὶ τῶν ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἥ τε σαρδὼ ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ ἄλλα σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλή, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων ὁ μέγεθος ἢ ὡς τὰ ἄλλας χώρας αὐτὸς ἑαυτὸν φαίνεται, καὶ πολλοὶ ταῦτα τὸν πύρωσι φθείρονται. καὶ θαλάσσαι εἰσὶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐλάττονες ἢ Ἑλλήσποντος. ὁ δὲ αἰὼν αὐτὸ ἕως πεντήκοντα δακτύλων, θερμὸν ἐστὶ· ὥστε μηδὲ ἰχθῦν ζῆν περιπεπλέξασθαι τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτω δύνειν ταπεινόν. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς πολλαπλασίους μὲν ἀπὸ πεζῶν, ἀπὸ δὲ ὀρέων μὲν καὶ ὀφεων ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μὲν ὅσον δύο ἀνδρὶ περιφερόμενοι [μόλις] περιλαβοίεν· ὕψος, ὅσον μυριοφόρου νεὼς ἱστός. εἰσὶ καὶ ἐπὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἰκὸς ἐν ὄρεσι μεγάλοις. εἶναι δὲ καὶ λάμυρα καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας. ὁ μὲν οὖν ἄρρην ἐλεφαντίνην ὄψιν ἔχει, καὶ ἔστι καρτερὸς ἰσχυρός· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. Καὶ Μαρτιχόρας δ' ἐν αὐτοῖς ὄντος θηρίου· ὡς δὲ Κτησίων ἔοικεν αὐθρώπῳ, μέγεθος μὲν ὅσον ὦ τε λέων, καὶ χροιὰν ἐρυθρὸς ὡς κινναβάρει· τρίχωσι δὲ ὅμοιος· ὦτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὶ γλαυκοί, ὁμοίως ἀνθρώπου· τὸ δὲ κέρκον ἔχει οἷον τοῦ σκορπίου ὁ ἀπὸ ῥώτης, ὃ καὶ τὸ κέντρον ἔχει, μείζω δὲ ἢ τὸ ἄλλο σῶμα· καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἑνὸς καὶ ἑνὸς κέντρα.

De fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte centum vrcei fictiles singulis annis hauriuntur. ideoque fictiles esse oportet quoniam aurum dum hauritur concrescit, vt ad ipsum extrahendum frangere vas necesse sit. Fons hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorum, altitudo vnius vlnæ: singuli autem vrcei *qui auropleni hauriuntur*, talenti pondus exæquant. De ferro quod in fundo huius fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias: vnum à rege, alterum à regis matre Parysatide donatum. Id ferrum si in terram defigatur, nebulas & grandines turbinesq; auertere: & se ipsum hæc vidisse, rege bis periculum faciente, commemorat. De canibus Indicis, qui maximi sunt, adeo vt etiam cũ leone pugnent. De magnis montibus ex quibus sardo & onyches aliæque gemmæ effodiuntur. De acerrimo qui ibi est calore: & vt sol duplo maior quam in aliis regionibus esse videatur, multique æstu ibi suffocentur. Tradit etiam mare ibi non minus spatiosum Græco esse: atque id in summo quidem, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem perueniat, calidum esse: adeo vt piscis iuxta calorem illum viuere non possit, sed in fundo degat. Indum fluuium campos & montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui calamus Indicus appellatur: eius quidem crassitudinis quam hominum duorum iunctæ vlnæ complecti possint: altitudinis autem, quanta est mali nauis onerariæ prægrandis. Esse & quosdam maiores, quosdam item minores, vtpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem & feminam: & feminam quidem nucleum habere, marem vero nequaquam: & esse validissimum. De animali Indico martichora dicto, quod facie hominem refert, leonis magnitudine, cinnabaris ruborem habens. Triplex est illi dentium ordo: aures humanis similes, oculi itẽ cæsii, velut sunt hominum. Caudam autem qualem scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per transuersum aculeis scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per transuersum aculeis munita est cauda. Aculeũ itẽ in summa parte, velut scorpius, gerit: quo accedentes pungit:

1 *Fabulosa hæc esse ait Philostrat. lib. 3. de vita Apollonii.* 2 quod hausta mox aurum concrescat 3 singulis porro vrceis singula talenta auri extrahi. 4 *Artaxerxe, τῷ Mnemone.* 5 *Aelianum lege lib. 4. animal. cap. 19. qui sua hinc petuisse videtur.*
6 decuplo 7 Mareibi nihilo minus quam Græcum flatu tumere: *φυσᾷν lego, pro φησιν.* 8 feruidum 9 per campestria delatum ipsos quoque m.i. 10 Harundini Indicæ arboreæ amplitudo, *inquit Plin. lib. 16. c. 36. quo te, lector remitto.*
11 & illum quidem admodum esse validum ac firmum, sine medulla, quam tamen habeat femina. 12 *Et hoc esse mendacium vult Philostr. Aelian. lib. 4. de animal. 7. cap. 21. postquam multis de Mantichora egit, penes Ctesiam fidem omnium esse vult. Meminit & Pausan. huius Ctesianæ narrationis in Bœotic. Plin. item lib. 8. c. 21. apud quos* Mantichora *legitur.* 13 oculos æque nostro more glaucos, caudam item cubitali maiorem habere, qualem scorp us terrestris, in qua & aculeus, etsi alioqui illa per transuersum etiam spinis aspera sit. 14 vertice,

¶ 1 Φιλόστρατος ἐν τῇ εἰς τὰ Ἀπολλωνίου [lib 3.] βίῳ ψεύδεται ὡς φησι. Max. Marg. 2 C. B. A. S. M. M. αὖθις 3 καὶ ἕνα ψευδεται ὁ Φιλόστρατος φησι. Max. Marg. 4 μείζων ὑπάρχουσι A. S. C. B. M. M. & H. S. μείζω ὑπάρχουσιν. l. B. μείζον πίχεως.

nec

nec mortem quicunque punctus fuerit, effugere potest. Quod si quis eminus aduersus ipsum pugnet, & ab anteriori parte caudam prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos eiaculans, & à posteriori parte eam recta intentans. Ad plethri autem longitudinem iaculando peruenit, & quoscunque ferit, omnes ad vnum interficit, præter elephantem. Eius autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuissimi latitudinem habent. Martichora autem Græcis ἀνθρωποφάγος sonat, *id est, hominivorus*, quod multos voret quos interfecerit. Sed & animalia cetera vorat. Pugnatq; & vnguibus & aculeis. Aculeos autem vbi eiaculatũ fuerit, renasci scribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominibus interficiuntur, qui elephantis insidentes, teliis ea petunt. De summa Indorum iustitia, & de moribus ac ritibus eorũ. De loco sacro qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub nomine solis & lunæ venerãtur: ad quẽ à monte Sardonis quindecim est dierum iter. Vt sol ibi singulis annis per dies triginta quinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id festum, vt ne dum ipsum celebrant & dum reuertuntur, torreantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ non sunt in India, sed frequentes ventos & turbines habet, qui omnia sibi obuia abripiũt. Sol autẽ oriens in maiori Indiæ parte, alteri diei parti frigus, alteri vehementẽ calorem affert. Indi non à sole sed à natura sunt nigri. in quibusdam enim viris & mulieribus inter eos summum candorem conspici tradit: in paucioribus tamen. & se tales Indas duas & Indos quinque vidisse addit. Confirmare volens quod de sole dixerat, eum Indiæ trigintaquinq; dierũ refrigerationem concedere, scribit & flammã quæ ex Ætna erumpit, mediũ regionis tractũ, vtpote qui à iustis hominibus incolatur, non labefactare, quum cetera labefactet. & apud Zacynthum fontes esse piscium fertiles, è quibus pix educatur. & apud Naxum fontem esse è quo vinum, & quidem suauissimũ, nonnunquam profluat. [Ita Phasidis fluuii aquã, si iustum ipsa diem in vase aliquo conseruetur, in suauissimum vinum commutari.]

ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τοῦτο μὲν ἐάν τις προσέλθῃ τὸ κέντρον, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔμπροσθεν ἰὼν ἀφῇ τὴν οὐρὰν, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ὀπισθεν ἐπ' ἀλήθειαν ἀποτείνων. Βάλλει δὲ ὅσον πλέθρου εἰς μῆκος· καὶ πάντα οὓς ἂν βάλῃ, πάντας ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαντος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἔστι μὲν μήκους, ὅσον τὸ ἀλφάριον, ὁ δὲ πλάτος, ὅσον σχοινοῦς λεπτοτάτους. Μαρτιχόρα δὲ Ἑλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον· ὅτι πλείστα ἐσθίει ἀνθρώπους. ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὀνύξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὰν ἐκπέσῃ, ἀναφύεσθαι. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, κἀκεῖθεν βάλλοντες. Περὶ τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δίκαιοί εἰσι καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ οἰκουμένῃ, ὃ ἔστιν ὀνόματι ἡμῶν ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ ἀφὶ δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Σαρδοῦς τὸ πλῆθος συνέρχεται. καὶ ὅτι λέ ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκεῖσε τὸ ἰδιαίτατον, ἀφὶ ὧν τῶν ἑορτῶν, ἵνα μὴ ὄφλεκτοι αὐτῶν τελέσωσι, καὶ ὑποτρέφωσιν. ὅτι βεβιωταὶ καὶ ἀστρολογικαὶ καὶ ὑετοὶ ὧδε εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἄνεμοι δὲ πολλοὶ, καὶ θρῆσκες πολλοὶ· καὶ δρέπτάζουσιν ὅ, τι ἂν λάβωσιν. ὁ μὲν ἥλιος αἴτιος ὢν τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, ὃ δ' ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει. εἶναι δέ φησιν ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πολύτων, εἰ καὶ ἐν ἐλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας, καὶ πέντε ἄνδρας. Ὅτι πίσσα τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει, λέγει ὅτι καὶ ὁ ὕδωρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέει δι' μέσου χωρεῖν, ἄτε δικαίων ἀνδρῶν οἴκων, οὐ φθείρει, φθείρει τὰ ἄλλα. καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρηνίδας ἰχθυοφόρους εἶναι· ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ χρήνην, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ καὶ μάλα ἡδύς. [ἀλλὰ καὶ τὸν Φάσιδος ποταμὸν ὃ ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ ἐξαμβαν νυχθήμερον, οἶνος ἥδιστος γίνεται.]

1 rectã protend. 2 iugeri 3 *Simile quid habet Nonnosus excerpt. Phot.* 4 à Sardus monte 5 adurantur. 6 *Nonnosus in excerpt. apud Phot. idem fere narrat.* 7 *Illum sortem, quem ἀνθρῶν χάρων appellatum fuisse, docebit Conon narrat. XLIII. apud Photium.*

¶ 1 *B. lib. Μαρτιχόρας.*

M. M.P.O -M.P.O

καὶ ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθανατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται· ὅτι πέτρας καὶ ὑκτα καὶ ἡμέραν· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῷ δὲ σβέννυται. [ὁμοίως καὶ ἐν Αἴτνῃ καὶ Προύσῃ διηνεκῶς ἀπάγεται πῦρ.] Ὅτι μέσῃ τῇ Ἰνδικῇ αὐθρωποι εἰσὶ μέλανες, καὶ καλοῦνται Πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς. μικροὶ δέ εἰσι λίαν· οἱ μακρόβιοι αὐτῶν, πήχεων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἐνὸς ἡμίσεως πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρι καὶ τῶν γονάτων, καὶ ἔτι κατώτερον, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὰν οὖν ὁ πώγωνα μέγιστον Φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυνται οὐδὲν ἱμάτιον, ἀλλὰ ταῖς τείχας, ταῖς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὅπισθεν καθέντες πολὺ κάτω τῶν γονάτων ταῖς δὲ ἐκ τοῦ πώγωνος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἑλκόμεναι. ἔπειτα περιπυκασάμενοι ταῖς τείχας περὶ ἄπαν τὸ σῶμα, ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε ψαύειν τῶν σφυρῶν αὐτῶν, καὶ παχύ. αὐλοὶ δὲ σιμοί τε καὶ αἰσχροί. τὰ δὲ περίβολα αὐτῶν, ὡς ἄρνες· καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ὄνοι, σχεδὸν ὅσον κριοί· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν καὶ οἱ ἡμίονοι καὶ τὰ ἄλλα κτήνη πάντα, σχεδὸν μείζω κατὰ τρία. ἔστι τὰ δὲ βασιλέως τῶν Ἰνδῶν, τούτων τῶν Πυγμαίων αἱ ἄνδρες τεσσαράκοντα χίλιοι. σφόδρα γάρ εἰσι πεζόται. δικαιόταται δέ εἰσι, καὶ νόμοις χρῶνται ὥσπερ καὶ οἱ Ἰνδοί. λαγωοὺς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ χερσὶ καὶ ἰκτῖσι καὶ κορώναις καὶ ἀετοῖς. ὅτι λίμνη ἐστὶν ἐν αὐλῶνι, σταδίων ὀκτακοσίων τὴν περίμετρος, ἐν ᾗ ἀέρμου μὴ πνέοντος ἐπάνω τῆς λίμνης, ἕλαιον [ὡς ὃ ἡμέτερον] ἐφύσαται. καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς, ἐκ μέσης αὐτῆς σκαφίοις τὸ ἐλαῖδ ἀπαρύονται καὶ χέωνται. χρῶνται δὲ καὶ σπόμῳ. ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. καὶ τῷ καρπίνῳ δὲ χρῶνται. κρεῖσσον δὲ ὃ λιμναῖον. ἔστι δὲ αὐτόθι ἄργυρος πολύς, καὶ χρυσὸς πολὺς, καὶ μέταλλα, δ' βαθέα, δηλὰ βαθύτερα· εἶτα φησὶ τὰ ἐν Βάκτροις. Ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ, ἐκ ἐν ταῖς πολεμίοις εὑρισκόμενος καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· δηλ ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρύπες, ὄρνεα λεπτὰ δα,

Et ignem iuxta [1] Phaselidem in Lycia esse perpetuum, qui super petram semper noctes diesque ardeat: & qui aqua non extinguatur, sed redardescat: at fimo extingui possit.[2] [Hoc itē modo assiduein Ætna atque Prusa ignem ascendere.] Media India [3] nigros habet viros qui Pygmęi appellantur, eadem qua Indi ceteri lingua vtentes. sunt autem valde parui: [4] adeo vt bona pars dimidii cubiti magnitudinē, qui autem eorum maximus, duorum cubitorū magnitudinem non superet. Capillum autē vsque ad genua & infra etiam demissum, barbam quoque quibusuis aliis hominibus promissiorem gestant. Atque adeo postquam illis promissa barba exorta est, nullo iam vestitu vtuntur, sed capillos quidem à tergo multo infra genua demittunt, barbam autem ante ad pedes vsq; protrahunt:[5] deinde, quum totum corpus pilis obduxerint, seipsos cingunt, illis vestimenti loco vtentes. Sed & veretrum illis est valde crassum, adeoque magnum vt ad pedum vsque malleolos pertingat. Sunt porro simi atque deformes. Oues autem eorum sunt [6] agnis *nostris* pares: boues & asini ad *nostrorum* arietum magnitudinē accedunt. equi item eorum & muli ceteraque [7] veterina animalia arietes magnitudine nō superant. Horū Pygmæorū tria millia rex Indorū in suo comitatu habet. sunt enim sagittarii peritissimi. Iustissimi autem sunt, & iisdem quibus reliqui Indi legibus vtuntur. Lepores & vulpes non canibus, sed coruis, miluis, cornicibus & aquilis [8] venantur. Lacus est apud eos octingentorum stadiorum ambitum habens,[9] cui, quoties [10] à nullo vento agitatur, oleum [nostro simile] supernatat: quod quidem ex eius medio scaphiis hauriunt, nauigiolis per eū nauigantes. atque eo vtuntur. Vtuntur autem & oleo & sesamo, & ex nucibus: sed præstantius est quod è lacu illo hauritur. Habet vero etiam pisces hic lacus. [11] Abundat præterea argento hæc regio, in qua sunt & argenti fodinæ, non tantæ tamen, vt aiunt, altitudinis quantæ apud Bactra. Aurum quoque habet India, sed quod non reperitur in fluuiis & abluitur, vt fit in flumine Pactolo: sed multi & spatiosi mōtes id suggerūt: quos incolunt [12] grypes, aues quadrupedes,

μέγεθος ὅσον λύκος· σκέλη καὶ ὄνυχες, οἷα περ λέοντος. τὰ δὲ περὶ τὸ σῶμα σώματι παρεμφερῆ, μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν τῷ στήθει. διὸ αὐτοὺς ὁ ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὢν, γίνεται δυσπόριστος. Ὅτι τὰ πρόβατα τῶν Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄντων εἰσὶ, καὶ πίκτουσιν ἀνὰ τέσσαρας καὶ ἓξ, ὡς ὅτι ὁ πολύ. ἔχουσι δὲ μεγάλας· διὸ τῶν τοκάδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δυώδωνται ὀμεύειν. οἱ δὲ ὅτε ἥμερος ὅτε ἄγριος ὄντες ἐν τῇ Ἰνδικῇ. οἱ δὲ φοίνικες οἱ ἐν Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων βάλανοι, τριπλάσιοι τῶν ἐν Βαβυλῶνι. καὶ ποταμόν φησιν ἐκ πέτρας ῥέοντα μέλι [ὡς ὁ καθ' ἡμᾶς.] Πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν καὶ περὶ τῶν σοφῶν βασιλέα δίνοίας, καὶ τοῦ θανάτου καταφρονήσεως. λέγει δὲ ὅτι πηγή ἐστι, καὶ ἐπιδιαίτης ἐρεύγεται ὃ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὡσπερ τυρός. τούτου οὖν τὸ πεντεκαιδέκατον τρῆς ὀβολοὺς ἐὰν τείψας δῷς ἐν ὕδατι πιεῖν, ὀξαγγελεῖ πάντα ὅσα ἐποίησε. τοῦ δὲ φερομένου καὶ μένει ἐν τῇ ἡμέρᾳ. χρᾶται δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορημένων ταλάντου ὑρῶν ἐτελέσησε. καὶ μὴν ἐξέπεμψε, πρεσβεύσας ἀποκαρτερήσαι· αἰ δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ ἀφίει. Ὅτι φησὶν ὡς Ἰνδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγεῖ, οὐδὲ ὀφθαλμιᾷ, οὐδὲ ὀδονταλγεῖ, οὐδὲ ἕλκος ἔχει τὸ σῶμα, οὐδὲ σπεδόνα οὐδεμίαν ἴσχει. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν, ρκ' καὶ λ' καὶ ν', καὶ σ', οἱ τὰ πλείστα βιῶντες. Ἔστιν ὅπως θαυμαίως ἐν αὐλῶνι, ὃ δὲ εἶδος αὐτὸ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ ἕλκος ἔχει. Ἀηρεύεται δὲ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ σαρδὼ ὀρύσσεται. σὺς δάκνει μὲν οὔ, ὅταν δὲ αὐτὸν κατεμέσῃ, τοῦτο δὲ χωρεῖν ποιοῦσι πρὸς τὸ σπέρμα. ποιεῖ δὲ φαρμακὸν διπλοῦν, ἀπὸ τῆς ὀφεως χρεμάμενος, ἡλεκτρειδὲς καὶ μέλαν. καὶ ὃ μὲν, ζῶντος ἀπορρεῖ· ὃ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ ὃ μὲν, ὅσον σήσαμον σμιλόμενον, ὃ ζῶντος ἔρρυσεν, αὐτίκα φθείρει, τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ τοιούτου, ἀφ' ὧν ῥινῶν ἀπορρύσαντος. ὃ δὲ ἄλλο σμιλόμενον, εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ὀλίγου μόλις ἀπάλυσι. Καὶ ὄρνεον, φησὶν, ἐπικαλούμενον δικαιον,

lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras, in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in montibus est copiosum aurum non facile obtinetur.
XIII Oues Indorum & capræ maiores sunt asinis, & vt plurimum quaternos atque adeo senos pariunt. Caudæ autem illis adeo sunt [1] magnæ vt amputandæ sint [2] illis quæ enixæ fuerint vt à mare possint iniri. At [3] porcū India nec mansuetum nec sylvestrem vllum habet. Palmæ Indicæ earumque fructus triplo Babyloniis sunt maiores. Est ibi & quidam fluuius (vt ille scribit) è petra mel fundens.
XIV Sed multa de illorum iustitia & de beneuolentia qua regem suum prosequuntur, & de illorum contemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cuiusdam, cuius aquam, simulatque hausta fuerit, in morem casei coagulari dicit: [4] cuius coagulatæ siquis tres obolos cum aqua biberit, quæcunque admiserit patefacit. eo enim die mente [5] alienatur. Eo autem vtitur rex erga eos qui an obiectis criminibus sint affines, certo vult cognoscere. nam siquis *id de quo accusatur* effutiuerit, [6] mortem sibi cogitur conscisscere: sin *indicio suo* nullius criminis conuincatur, absoluitur.
XV Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dentiū dolore laborare tradit, nulliquc circa os pustulas oriri: [7] eorumque vitæ spatium esse centum viginti, & triginta & quinquaginta annos: atque adeo ducentos, quorū sit longissima. Est
XVI apud eos serpens [8] dodrantali magnitudine, aspectu similis pulcherrimæ purpuræ: caput candidissimū habens, dentibus omnino carens. quē venatores in feruentissimis montibus nanciscuntur, ex quibus sardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, sed quemcunque locum vomitu suo consperserit, in eo putredinem oriri necesse est. Si autem è cauda suspendatur, venenum duplex emittit, [9] vnum dum viuit, quod nigrum est, electri speciem referens: alterum, vbi mortuus est, nigrum & ipsum. Et illius quidem prioris quod ab eo viuente profluxerit, si tantum detur quantum est [10] sesamum, confestim enecat, cerebro eius qui ipsum biberit, per nares effluente: alterum autem si detur, [11] tabem inuehit, & vix intra
XVII anni spatium perimit. Meminit & [12] auis δικαίρου cognominatæ, (esse autem δικαιρον

1 Flagrat in Phaselide mons Chimæra, *inquit Plin. dum hunc Ctesia locū adfert l. 2. c. 106.* 2 *E Bauarico codice ista vncis inclusa inseri hic, atque alibi, non ingratum fore putaui.* 3 *Similia Nonnosus in excerptis Phot. Et de Pygmæis Plin. videndus, Solinus, ac Iuuenalis.* 4 vt maximi duorum cubitorum, & plerique vnius dumtaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam alere longissimam, ad ipsa vsque *&c.* sed capillos *&c.* barbamque *&c.* 5 per totum corpus in orbē constipare & cingere, atque ita *&c.* 6 *Aelian. l. 16. c. 37. hist. animal. Psyllis Indicis totum illud pumili pecoris genus attribuit.* 7 iumenta 8 *Quo autem modo hasce aues venari doceant Indi, ex Ctesia tradit Aelian. l. 4. c. 26. de nat. animal.* 9 *Meminit huius loci Antigonus mirab. narrat. 165.* 10 nullus adspirat ventus 11 Abundare quoque scribit hanc regionem argento, neque profundas eius esse fodinas; sed Bactrias ipsas venas altiores haberi. 12 gryphes. *De gryphibus hæc, & auri colligendi modo, lege c. 27. l. 4. Aeliani de anim.*

¶ 1 *B. lib.* καὶ ἀφ' πολοιαρίων ἕτο ἀπαιρύοντες, καὶ χρῶνται. 2 C. *Vatic.* σισαμινω. 3 *Videntur hæc verba* ἔχει ἡ λίμνη καὶ ἰχθ. *nō suo loco esse posita: &* pro σισάμῳ *non dubito quin legendum sit* σησαμινῳ. H. S. 4 *B. lib.* αὐτόθι καὶ χρύσιον πολὺ, καὶ μέταλλα χρύσια. 5 *B. lib.* ἀλλ' ἐν μεγάλοις ὀρεινοῖς καὶ τραχέσιν. οἰκεῖ εἰσὶ καὶ οἱ γρύπες.

ὅσῳ Ἑλληνιστὶ δίκαιον σημαίνῃ· ὃ μέγεθος, ὅσον πέρδικος ὠόν. τοῦτο τὸ ἀπόπατον καταρύσσῃ, ἵνα μὴ ἀνεύρετον θῇ. ἀλεισκόμενον ὃ, ἂν πεθῇ αὐτοῦ ὅσον σησάμου, ἕως ἂν ὕπνος ὃν λαμβάνῃ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ διώκοντος τὸν ἥλιον τελευτᾷ. Καὶ ξύλον ἐστὶ πάρηξον καλούμενον, ὃ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνον ἀνείσκεται κήποις. οὔτε φύλλα φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας καὶ γῆς. ἔστι δὲ ὃ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίονος, ὃ λεπτότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον ἁπτόμενον, λαμβανομένη, ἕξ ἀνθρώπων ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους καὶ τἆλλα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δ' ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα λημφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα. λαύτη γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι. καὶ ἐὰν βούλῃ καὶ ὕδωρ πῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν, πήξεις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως. καὶ ἔξεις τῇ χειρὶ ἀνθρ, ὥσπερ κηρόν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ λαμβάνεται. δίδοται δὲ χιλιαχοῖς βοήθημα. Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς λαμπρέων λαὸ τῆς Ἰνδικῆς, ἐμβάλλων μὲν, ἀλλ' ὡς ὅτι δύο σταδίοις ὁ εὖρος· ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ, Ἰνδὸς μὲν Ὑπαρχος, Ἑλλησι δέ, φέρων πάντα τὰ ἀγαθά· ἔστι τὸ σημαινόμενον. εἶτα ἀπορίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς ὃν ποταμὸν, καὶ πήγνυται. τῶν δενδρέων δὲ τούτων ὄνομά ἐστιν Ἰνδιστὶ σιπταχόρα. Ἑλληνιστὶ σημαίνει, γλυκὺ, ἡδύ. κἀκεῖθεν οἱ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρει δὲ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχει δὲ ταῖς ῥάγας ὥσπερ κάρυα τὰ Ποντικά. Ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φησὶν ἀνθρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλάς. ἐσθῆτας δὲ φορεῖν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. φωνὴν δὲ ἀφιέναι τὴν μὲν ἀνθρωπείαν, ἀλλ' ὑλακτοῦντα ὥσπερ κύνες, καὶ οὕτως συνιέναι αὐτῶν τὸν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίως κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ σκολιωτέρους. οἰκοῦσι

idem quod Græcis δίκαιον, *id est iustum*) quæ oui perdicis magnitudinem non excedat. hanc stercus suum defodere tradit, ne inueniatur: quod si inuentum sesami mensura bibatur, mane somnus eum qui biberit corripit, & ita dormit vt nihil sentiat: vergente autem ad occasum sole, expirat. Est ibi & lignum XVIII πάρηξον dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat inuenitur hortis: nec florem nec fructum producens: sed quindecim duntaxat sub terra sunt ei craſſæ radices, quarum vnaquæque brachii craſſitudinem habet. huius si dodrantē quis sumpserit, omnia quibus illa admouetur ad se trahit, aurum, argentum, æs, lapides, & alia quælibet, præter electrum: sin quis tantum eius quanta est cubiti mensura, acceperit, & agnos & aues ad se trahit. nam & hac maiorem auium partem venantur. Quinetiam, si aquam concrescere velis, in aquæ congium radicis huius obolum iniicies, concrescere facies. Idemque in vino efficere poteris: manuque, velut ceram, tenebis: sed postridie soluitur. Auxiliatur & cœliacis. Est præterea fluuius Indiam interlabens, duorum stadiorum latitudinem non excedens: qui ab Indis ὕπαρχος appellatur, quod Græce sonat, *Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά, id est ferens omnia bona.* ex hoc per triginta cuiusque anni dies electrū emanare dicit. Esse enim in montibus arbores aqua extantes, (montes enim alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus, aut pinus, aut alia quæpiam arbor: (atque hoc per triginta potissimū anni dies contingere) has autē lacrymas in fluuium cadentes concrescere. vocarique hāc arborē Indica lingua, σιπταχόρα, quod Græcis significet γλυκὺ, ἡδὺ, *id est dulce, suaue.* atque Indos electrum inde colligere. Sed & fructum qui à quibusdam illarum arborum, velut à vitibus producatur, esse racemos, quorum acini nuces Ponticas magnitudine æquent. His in montibus degere scribit homines caninum caput habentes, XIX XX

qui agrestium animalium exuuiis amiciantur: & sermone nullo vtantur, sed latratum duntaxat more canum edant, cuius significatio perinde ac sermonis intelligatur. His dentes quā canib. esse maiores: vngues caninis esse similes, nisi quod longiores sint & rotundiores.

1 de inuentis, quantum sesami granum est 2 *Apud Apollonium, cum de eius loci mentionem facit (hist. mirab. 17.)* πάρυσον hodie legitur. 3 ita cr. vt tenuissima brachii craſſitudinem exæquet. 4 partem aliquam vel spithamam longam. *Cod. Bauarie.* ὅσον δάκτυλον. 5 iam agnos etiam [& boues, ac cetera animalia] ipsaque adeo au. * *Scilicet è Cod. Bau. infra 2.* 6 aquæ vel congium integrum coagulare velis, obolum vnum &c. 7 Interim quoque Indiam flumine non ita magno, lato videl. duo fere stadia 8 Hypobarus *legitur apud Plin. l. 37. c. 2. extr. vbi &* vniuersi fere bona *ex hoc Ctesiæ loco restituas.* 9 trig. diebus hunc per annos singulos succinum in vndis vehere 10 Sipachora *al.* Σιπταχόρα, & Σιπταχάρα, *Plin. l. 37. c. 2.* Aphytacora *legit.* 11 γλ. vel ἡδ 12 succinum 13 *Exscripsit (vt Indicorū Ctesiæ aliaq; pleraq;) Aelianus l. 4. c. 46. hist. animal.* 14 atque ita mutuo sese intelligere.

¶ 1 μία γὰρ ἐκ τῆς ῥιζῶν τούτου, ὅσον δάκτυλον λαμβανομένη, ἕλκει &c. *B. lib.* 2 καὶ βόας καὶ τὰ λοιπά. *B. lib.*

Incolere

Incolere autem montes vsque ad fluuium nomine Indum: atque esse atro colore. Hos, sicut & ceteros Indos cum quibus commerciū habent, esse iustissimos. & hos quidem quæ ab illis dicantur intelligere, quum autem ipsi loqui non possint, latratu & manibus atque digitis, velut eos qui surdi ac muti sint, signa dare. [1] Hos ab Indis Calystrios nominari, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, *id est* [2] *capita canum habentes.* [carnibus eosdem vesci crudis.] Addit, hanc nationem non pauciorum esse quam centum viginti millium hominum. Ad illius autem fluminis fontes purpureum florem nasci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & [3] animalia scarabei magnitudine nascuntur, [4] minii ruborem, longissimos autem pedes habentia: quæ mollia sunt vt vermes. nascuntur autem hæc in arboribus quæ [5] electrum ferunt, earumque fructum depascuntur & corrumpunt, vt phthires in Græcia vites corrumpere solent. Hæc animalia terentes Indi, [6] puniceo colore saga & tunicas, & quicquid aliud volūt, inficiunt: suntque hæ tincturæ Persicis præstantiores. XXII Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent, sed è venatu sibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad solem torrent. [7] Multas præterea oues, capras & asinos alunt. lac autem ouium & oxygala (*q.d. lac acidum*) illis est potus. Vescuntur autem & fructu [8] siptachoræ *arboris supra memoratæ*, è qua prouenit [9] electrum. est enim dulcis. [10] Sed & illis arefactis (vt à Græcis vuæ arefiunt) sportas à se contextas implent, quas deinde ratibus impositas, vna etiam cum flore purgato ex quo purpureus color conficitur, & cum electri ducentis sexaginta talentis, & totidem illius [11] pharmaci quo ad punicei coloris tincturam vtuntur, [12] & *aliis* * electri mille talentis, Indorum regi quotannis aduehunt. [13] Sed & ceteris Indis merces huiusmodi aduehentes vendunt, ab illis vicissim panes & farinā & [14] ligneos amictus accipientes. Sed & gladios quibus ad ferarum venatum vtuntur, arcusq; & iacula illis vendunt. sunt enim & sagittarii & iaculatores peritissimi. Sunt autem inexpugnabiles, quod montes altos & inaccessos habitent. Munera autem illis quinto quoque anno rex donat, trecenta arcuum & totidem iaculo-

οἰκοῦσι δ' ἐν τοῖς ὄρεσι, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄνομοι Ἰνδοί· οἷς βραμίγνυται. καὶ σιωπῶσι μὲν τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, ἀύζοντι δ' ἐοικότα ἀφαλέγεται, ἀλλαὶ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλληνιστὶ Κυνοκέφαλοι. [ἔδησις αὐτῶν κρέα ὠμά.] ὃ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. Γαμοῦσι δὲ ταῖς πηγαῖς τούτου τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὼς αὐτόθι πορφυρεσῶν· ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται. σέβονται δὲ ἥκιστα τῶν Ἑλληνικῶν, ἀλλὰ καὶ πολὺ βδελυκτέρα. ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία ὃ μέγεθος ὅσον καὶ ὗς ἄγριος, ἐρυθρὸν ὡσεὶ κινάβαρι. πόδας δ' ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ὅτι τῶν δένδρων τῶν ὃ ἤλεκτρον φερόντων· καὶ ὃν καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ ἀφανίζει, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς Ἕλλησιν οἱ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τείνοντες οἱ Ἰνδοὶ, βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ, τι δὴ βάλωνται· καὶ εἰσὶ βελτίω τῶν ἄλλων Πέρσαις βαμμάτων. Οἱ δὲ οἱ Κυνοκέφαλοι οἰκουῶτες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται, ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτὰ, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλὰ, καὶ αἶγας, καὶ ὄϊς. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἀπὸ τῆς σιπαχόρα, ἀφ' ὃ ἤλεκτρον· γλυκὺς γάρ. καὶ ξηράναντες αὐτοὺς, σπυρίδας συρράπτουσιν, ὥστε ἐν τοῖς Ἕλλησι τὰς ἀσπίδας. οἱ δὲ Κυνοκέφαλοι ἁρπάσαντες ἀπὸ τῶν προβάτων καὶ ἀποδείραντες, καὶ τὸν ἠλέκτρου ξηρὸν καὶ σὺν τάλαντα τὸν ἐνιαυτὸν· καὶ ὅταν ὁ φοινίκιον βάπτῃ ἢ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλῇ. καὶ ἕτερα ἐπαγόμενοι πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἅλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὰ θηρία ἄγειν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πόνου γὰρ καὶ δεινοὶ εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπολέμητοι δή εἰσι, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεύς, λαμβάνων μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων το-

1 *Pro mendacio hæc habet Philostratus. Refert ea tamen ex Ctesia Plin. l. 7. c. 2.* 2 Canicipites, 3 *Leges hæc apud Aelianum quoq; l. 4. c. 46. De anim.* 4 instar cinnabaris rubentia 5 succinum 6 punicea sua saga tunicasque, &c. 7 magnā nihilominus pecoris copiam alere, caprarumque & ouium. 8 Sipachoræ 9 succinum. 10 Hunc item illos fructum arefactum in corbes constipare, ad eum modum quo vuas passas Græci. Eosdem illos Cynocephalos rarum quoque extemporariam construere, qua impositum huius fructus onus, vt & purpuræ (sed purgato prius eius flore) itemque el. 11 pigmenti 12 electri præterea mille tal. 13 Immo & alia plura deuehere ad Indos venalia, 14 xylinas vestes ¶ 1 *C. Vatic. καὶ μίγνυται*

2 ἀφανῆ *Plutarcho etiam idem quod ὑλακὴν Luciano; vt ὠρύομαι, idem quod ὑλακτέω, Luciano, Xiphilino, Theoc. Idyll. 2.* D.H.

3 *Philo p. 217.* 4 ψεύδεται αὐτὸ φησὶν ὁ Φιλόστρατος, *Max. Marg. Cynocephalos inter animalia numerat Diod. Sic. lib. 3. culta in Aegypto, Lucianus.* 5 τὰς φοίνικας A.S. M.M. C.B.

σαύρας, πλὴν ὀϐολῶν ϐ, δώδεκα· καὶ ξίφη ϐ πεντακισμύρια.
Τούτοις τοῖς Κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμϐάνουσι ταχὺ γὰρ δρέχουσι. λαϐοῦσα δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐτῇ ἔλθῃ, ἀνίοτε δὲ οὐ. οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μόνον, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἀποϊζονται. ἐλαίῳ δὲ χρίονται περὶ τοῦ μηνὸς, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἀπομύονται δίρμασι. τὸ δὲ ἐδώδιμα ἔχουσιν οὐ δασέα, ἀλλὰ ψιλὰ τοῦ μαθήματος, ὡς λέγομεν πάντων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. οἱ δὲ πλακοῦντα λινᾶ φορεῖσιν· εἴσι δὲ εἰσὶν ὀλίγοι. λινᾶ δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ϕιλάθυρα ποιοῦνται. ἔστι δὲ αὐτοῖς πλουσιώτατος νομίζεται, ᾧ ἂν πλέονα τριϐόατα ᾖ· ἢ δὲ ἀλήθεια, τοῦτο πλησία τριϐόατα ἔχουσι πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὲρ τὸ ἰσχίον, οἷα περὶ κύων· μείζονα δὲ καὶ δασύτερα. καὶ μίσγεται τοῖς γυναιξὶ τετραποδιστί, ὥσπερ οἱ κύνες· ἀνίως δὲ μιγνῦσι, αὐλοῖς ὀλίγον ἡδυφωνοῦσι. δικαιότατοι δέ εἰσι καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων. ζῶσι γὰρ ἔτη ρ καὶ ὀ, ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σ'. Υἱοῦσι δὲ τούτους, ἑτέρως φασὶ βιοτεύειν, αἴτιον τοῦ πηγοῦ τὸ τοιαῦτα, ὅτι οἱ ἄνθρωποι, μέλανες μόνον εἰσὶν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐδίδυσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ. τρώϐασι δὲ πολλὰ δέρεσι, καὶ βοῦς καὶ αἶγας καὶ ὄϊς· πίνουσι δὲ ὃ γάλα, ἀνὸ δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ ᾖ νέος τινὶ αὐτῶν παιδίον, οὐ τέτρηται τὸ πυγὴν, οὐδὲ ἀποπατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, ὃ δὲ τρῆμα συμπέφυκε. διὸ ἀποπατοῦσι μὲν ὕ, οὐρεῖ δὲ ὡς περ τυρὸν αὐτός φασιν οὐ πολύ· παχὺ, ἀλλὰ γλοιῶδες. ἐπὰν δὲ πίωσι τοῦ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὖθις πιόντες, ῥίζαν φασὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι γλυκεῖαν, ἣν ἐκ ἐᾷ ὃ γάλα πήγνυσθαι ὑπὸ χιλίας. ταύτην ἐν τρώγοντες, εἰς ἑπτὰ ἡμέρας ἕκαστον ποιοῦσι, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα εὐκόλως. Οὐ πάντες εἰσὶν ὅμοιοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἵπποις καὶ μείζοσι. λευκοὶ δὲ εἰσὶ τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν πορφυροῖ, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρατα δὲ ἔχουσιν ἐν τῷ μετώπῳ, ἑνὸς πήχεως τὸ μέγεθος.
[ὃ τοιοῦτου κέρατος τὸ ῥίνισμα δίδοται ἐν ποτῷ καὶ ἔστι φυλακτήριον θανασίμων φαρμάκων.]
καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον ὅπλ' δύο παλαιστὰς πρὸς τὸ μέτωπον, πολὺ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξύ· ἔστι τοῦ κέρατος· τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πολύ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐκ τῶν μέσων, μέλαν. ἐκ τούτων οἱ πίοντες (καταληφθέντες γὰρ ἐκ πώματος) ἀπασμῷ, φασὶν, οὐ λαμϐάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' ἂν προσπίωσιν, οὔτ' ἂν τῷ φαρμάκῳ ὑπεπίωσιν ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλο τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμεροι καὶ ἄγριοι, καὶ τὰ ἄλλα μώνυχα θηρία πάντα· οἱ δὲ ἀστραγάλους ἐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολὴν ὑπὸ τῷ ἥπατος· οὔτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ὑπὸ τὸ ἥπατος ἔχουσι. ὃν δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστ' ἂν ἐγὼ ἑώρακα, οἷόν περ βοὸς καὶ ὃ εἶδος καὶ ὃ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος· τὸν δὲ χρόαν, ὥσπερ κινάβαρι, καὶ ἁλῒ βάθος. ταχύτατον δὲ ὑπὸ τῶν ζῴων τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον. οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλο πῶν διωκόμενον καταλαμϐάνει. ἄρχεται δ', ὅταν τρέχῃ τὸν βραδύτερον· ὅσον δ' ἂν πλέονα χρόνον τρέχῃ, ὀπίσω ἐπιστρέφεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ ἧσσον τρέχει. Ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ὑπὸ ζῷον τοῦτο· ὅταν δ' τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα περιάγωσιν ὑπὸ τῶν ϐοτάνην, καὶ ὑπὸ ἱστορίας πολλῆς περιληφθῶσιν, οὐ ϐούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους, ἀλλὰ μάχονται καὶ χέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν· ἁλίσκονται δ' καὶ αὐτοί, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι. ζῶντας μὲν οὐκ ἂν λάϐοις. τὰ δὲ κρέα, διὰ τὸ πικρότητα, ἄβρωτά ὑστιν· ἠρύεται δ' τοῦ κρεάτων καὶ τοῦ πικρότητα, ἀστράγαλον ὑστίν. Οὗ πὲρ καὶ τοῦ πολεμοῦ τοῦ Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, ὃ μὲν εἶδος, οἷον ὡς ἐπὶ ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι, ὃ δ' μῆκος, πήχεων ἑπτὰ· καὶ μείζους δ' καὶ ἐλάττους. ὃ δ' πάχος δεκαετία παῖδα μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαϐεῖν. ἔχουσι δ' ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω· καὶ ὃ, πὰν λάϐωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι· καὶ τὸ μὲν ἡμίσεμυ ἐν τῇ ἰλύι τοῦ ποταμοῦ ἀμαυροῦται, τῇ δὲ νυκτὶ ὀξέρχονται. καὶ τούτων ὃς ἂν ἐκ τύχῃ πνὶ ὀν τῇ γῇ βοῦ ἢ καμήλῳ, καὶ δάκῃ, συλλαϐὼν ἕλκει εἰς ὃν ποταμὸν, καὶ πάντα κατεσθίει, πλὴν τῆς χειλίας. ἀγρεύεται δ' ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ὃ περιφὴν ἀρχὴν ὑπὸ σιδηρᾶς ἁρμοσάντων. ἁλόντες δ', τεσσαράκοντα ἡμέρας κρεμῶσιν αὐτὸν, καὶ ἀπὸ ὑποπτέασι· καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα κοτύλας Ἀττικὰς ὃ πάντων ἐστὶ πιότατον καὶ ἐδιμώτατον. ἐπὰν δὲ ἐκπυήσῃ τὸ ἕλκος, ἐκ ἐᾷ ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἐπιπεσεῖν· ἐπὰν δὲ ἐπιπέσῃ, ἀποθνήσκει.

1 Quas autem feras inter venandum sagitta vel iaculo petierint, eas persequentes assequuntur. veloces enim sunt ad cursum. Eorum vxores semel duntaxat in mense se lauant, qui menstrua aduenerunt, alias nunquam. At viri se non lauant, sed manus duntaxat abluunt. Sed ter in mense oleo se vngunt quod è lacte conficitur, & se pellibus abstergunt. 2 Vestem autem villosam non gestant, sed villis carentia masthlemata quamtenuissima ipsi pariter & eorum vxores induunt. At qui sunt inter eos ditissimi, linco amictu vtuntur. hi autem sunt pauci. Lectorum nullus est apud eos vsus, sed toris extemporaneis vtuntur. 3 Is verè inter eos ditissimus habetur cui maxima fuerit ouiū copia. Caudā 4 autem habent omnes viri & mulieres, supranates, canum more: sed maiorem magisq; pilosam. Coeunt cum feminis quadrupedes, canum ritu, alioque modo coire turpe censent. Sunt autem iusti, & vitæ, præ quibusuis hominibus, longissimæ. centum enim & septuaginta, nonnulli & ducentos viuunt annos. Vltrà hos autem alios habitare dicit supra 5 fluuii fontes: qui nigri sint, sicut & ceteri Indi: ociosique degant, 6 ac neq; frumentum edant, neq; aquam bibant: sed magnam boum, caprarum, ouiū copiam alant, eorumque lac potent, ac nihil aliud. Apud illos quum in lucem prodeunt infantes, sedem perforatam non habent, neque cacant: sed nates quidem habent, 7 at foramen interiectum non est. quo fit vt non cacent, sed caseosum quiddam meiant, non valde crassum tamen, sed fæculentum. 8 Quū autem manè lac biberunt, & meridie ad eius potum reuertuntur, dulcem quandam apud eos radicem esse aiunt quæ lac in eorum ventre coagulari non sinat. Huius igitur esu vomitum vesperi prouocant, omniaque facile euomunt. 9 Asinos syluestres habet India equis pares, quosdam & maiores: quibus caput purpureum, oculi cærulei, reliquū corpus est album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, [cuius scobs in potu datur, tuetur que à mortiferis venenis] cuius inferior versus frontem pars duorū palmorū spatio sit candidissima: at superior quæ in acutum tendit, puniceа sit, summum ruborem adiunctum habens: pars autem media, sit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec spasmo nec sacro morbo corripiuntur: sed nec venena vllam in eos vim habent, si modo vel antequam illa hauriant, vel, postquam hauserint, aquam aut vinum aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Ac ceteri quidem asini & mansueti & syluestres ceteraque 1 solidipeda animantia & talis, & felle in iecore carent: at hi & talum, & fel in iecore habent: & quidem talū omnium quos mihi videre contigit pulcherrimum, bouis talo & specie & magnitudine simile, perinde grauem ac plumbum, 2 minii colorem nō in superficie tantum, sed & interius habentē. Est autem & velocissimus & 3 strenuissimus: eumque nec equus nec aliud animal persequens assequi potest. Et initio quidem remissus currit: quo autem diutius cucurrerit, miro quodam modo concitatior fertur, eiusque magis & magis velox est cursus. 4 Hac autem arte sola potest à venatoribus capi: Quum illi suos catulos ad pascua eduxerint, à malto equitatu circumdantur. nolentes autem relictis catulis fugam capere, cornibus calcibusque & morsibus pugnant, multosq; & equos & viros interficiunt: sed tandem & ipsi sagittis & iaculis confossi ab illis capiuntur. viuos enim capere nullo modo queas. Eorum vero carnes propter amaritiem esculentæ non sunt. atque adeo non propter aliud quam propter cornua & talos hoc animal venantur. In flumine Indico 5 vermis nascitur specie quidem eum qui innasci ficui solet referens, septem autem cubitorum longitudinem, alius maiorem, alius minorem habens: crassitudinem vero talem vt eum puer annos decem natus vix vlnis amplecti possit. Duo sunt illi dentes, vnus supra, alter infra. his dentibus quicquid prehenderit, deglutit. Et interdiu quidem in limo fluminis commoratur, at noctu egreditur: egressus autem, quemcunque obuium bouem aut camelum momorderit, ad fluuium trahit, totumque, præter ventrem, deuorat. Capitur grandi hamo, cui hœdum aut agnum ferreis catenis alligauerint. Vbi ceperunt, 6 per triginta dies suspensum, vasis suppositis, relinquunt: intra quod tempus ex eo distillant quæ decem cotylas Atticas implere

1 In venatione iaculis potissimum feras, vel sagittis petere; easdemque persequendo, quod cursus velocitate præstent, etiam assequi. 2 Veste adhęc vti, non villosa sed è glabris maceratisque pellibus quam tenuissimis, ipsos æque atq; vxores. 3 Hunc apud eos ditissimum haberi, qui plurimum habeat pecoris; ac reliquas opes his propemodum esse similes. 4 *Caudatorum hominum meminit quoque Plin. l. 7. c. 2. in fine.* 5 fluuii illius f. 6 quin nec cibo eos vesci vllo, aut aquam bibere *&c.* 7 anus tamen ipse coaluit; 8 Quod si lacte mane poto, etiam in meridie adbiberint, 9 *Totam hanc narrationem, mutatis dumtaxat aliquot vocabulis, retulit Aelian. in c. 52. quarti sui libri de animal.*

¶ 1 *Malim interpunctionem ponere post ἐτέρων quam post πρώτοντες. nam vt πρὸς τὸ εἰς μέσον ἡμέρας πίνουσι τοῦ γάλακτος, ita εἰς ἑπτὰ ἡμέρας πρώτουσι τὸν ῥίζαν.* H.S. 2 *ὁ παλαιστὴς S. Emp. LXX interpretibus, Philoni, Laertio, & aliis dicitur τὸ παλαιστιαῖον μέγεθος.* D.H.

Kkk 3

πλῆθος. ὅταν ὑπαρέλθωσιν αἱ τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἀποῤῥίπτουσι τὸν σκώληκα, καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, ἄγουσι τῷ Βασιλεῖ μόνῳ τῶν Ἰνδῶν· ἀνεῖται δὲ οὐδενὶ ἄλλῳ ἔξεστιν δὲ αὐτὸ ἔχειν. ὃ τὸ ἔλαιον [ὡς πῦρ] ἐφ' ᾧ ἂν ἐπιχυθῇ, ἀνάπτει, καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα· καίπερ ἄλλως ὂν σβεστικόν) εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ.

B.lib. ἔξεστιν δὲ αὐτὸ ἔχειν. D. H. ἐφ' ᾧ ἂν

Ὅπου δέ εἰσι δένδρα ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλὰ ὡς σφόδρα κέδρος ἢ κυπάρισσος, κυπάρισσος D.H. τὰ δὲ φύλλα ὡς σφόδρα φοίνικος, ὀλίγον πλατύτερα. καὶ μαλακὰ δὲ καὶ ἁπαλά. αὐθις δὲ ὥσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δὲ οὐκ ἔχει. εἰκάζεται δὲ Ἰνδιστὶ μὲν, καρπίον, Ἑλληνιστὶ δὲ μυρσίνη. ἔστι δὲ ἀνανία. ῥέουσι δὲ ἀπ' αὐτῶν ἐλάσια σταγόνες, οἷς ἐλαίῳ ἀναψάντες ἀπὸ τῶν δένδρων, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ ὃ μὲν χρῶμα, ἀτρέμας ὑπέρυθρον καὶ εὐῶδες, ὄζει δὲ πεύκου ἥδιστον. ὄζειν δέ φασιν αὐτὸ καὶ ὅτι πέπυρται σάδιος. μοίῳ δὲ βασιλικῷ τοῦτον ὄζειν τὸν τρόπον καὶ τοῖς συνεῖσιν αὐτὸ ἔπεμψε δῶρα αὐτῷ. ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς Περσῶν βασιλεῖ καὶ φησιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφραντῷ ὄντι μύρῳ οἷας οὔτε εἰπεῖν ἐστιν, οὔτε εἰκάσαι. Ὅπου δὲ τυγχάνει τὸ σίλιον πόνου φησὶ γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγών, ἀλλὰ πείρας ἔμαθεν. Ὅπου κριὸν δὲ Ἰνδοὶ (φησὶ) σέβουσι πείθοντες ὀργυιῶν ἑπτὰ μέγεθος, τετράγωνος δὲ ἔστι τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ. βάθος δὲ εἰς μέχρι τοῦ ὕδατος, πηχῶν τριάκοντα· τὸ δὲ καθ' ὕδατος, πηχῶν ὀργυιῶν. λούονται [πρὸς κάθαρσιν, καὶ πόνων ἰσομάτων ἀπόχρησιν] οἱ σὺν αὐτῷ οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δέ, διὰ πόδας ῥίπτοντες ἑκατέρους. ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτοῖς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνδρεῖος δὲ μόνον ἀπαρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι δύ' ἢ ζῶον, ἐκεῖσε εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός. καὶ ἁπλῶς, πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ· ταῦτα δὲ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρὸν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· φόρον δὲ παρέχει μέγαν, ὡς σφόδρα ὕδωρ ζέον ἐκλέπτος. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τὸ ἀλφοὺς καὶ ψώρας ἰώμενος. καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ Βαλλάδη, Ἑλληνιστὶ δὲ ὠφελίμη. Εἰσὶν δὲ τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι. ὃ πλῆθος αὐτῶν ἄγει καὶ τεσσαράκοντα μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ· σκαβιεῖ μεδέται. Hæc Indico sermone Βαλλάδη, Græco ὠφελίμη, id est, vtilis, vocatur. In iis Indiæ montibus[10] ex quibus eorum calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorum vxores semel duntaxat in vita pariunt:

possint. Elapsis triginta diebus, ipsum vermem abiiciunt: oleum autem,[1] adhibitis custodibus, ad solum Indorum regem mittunt. alii enim id habere non licet. Oleum hoc id cui superfusum fuerit accendit, & ligna pariter animaliaq; comburit:[2] soloque luto, & eo quidem crasso, extingui potest. Habent Indi XXVIII arbores cedro aut cupresso proceritate pares,[3] quarum folia palmæ foliis paulo latiora, alioqui sunt similia, & axillis carent. Florem qualem laurus mas emittunt, sed fructum nullum ferunt. Nomen illis est Indicum, carpion: Græcum myrorhoda. Sunt autem raræ. Ex illis olei guttæ distillant, quas lana[4] arbori impressa excipientes, in lapideos alabastros, illam exprimendo, infundunt. Est autem id subrubrum & crassiusculum, [5]adeoque fragrans vt ad quinque stadia eius odor perueniat. Soli autem regi eiusque propinquis id possidere conceditur. Ex eo rex Indiæ ad Persarum regem misit: seque Ctesias id vidisse, & odorem qui nec dici nec cuiquã alii assimilari possit, se percepisse narrat. Caseum & vinum omnium suauissimum XXIX illos habere, se expertum scire, (quippe qui vsus sit) commemorat. Fons est XXX apud Indos, quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente,[6] cuius aqua est intra petram, quæ, antequam ad ipsam aquam perueniatur, trium cubitorum, sub aqua trium vlnarum altitudinem habeat. In ea [cum purgandi corporis caussa, tum vt morborum omne genus abarceant] spectatissimi quique Indorum cum liberis & vxoribus se lauant.[7] In eadem natauri se in pedes proiiciunt, quum autem in eam insiluerint, eos sursum attollit aqua. Nec vero solos homines[8] sursũ attollit, sed quoduis animal, siue viuum siue mortuum, in terram expellit: atque adeo[9] quæcunq; in eam coniiciuntur, præter ferrum, argentum, aurum & æs. hæc enim in fundum demittit. Est autem eius aqua perfrigida, & potu suauis: quæ magnum strepitum edit, non secus ac quæ in lebete feruefit aqua. Sed & vitiligini & scabiei medetur. Hæc Indico sermone Βαλλάδη, Græco ὠφελίμη, id est, vtilis, vocatur. In XXXI iis Indiæ montibus[10] ex quibus eorum calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorum vxores semel duntaxat in vita pariunt:

1 probe ac tuto reconditum 2 neque aliter ext. pot. quam multi crassique luti iniectu. 3 palmæ foliis, paulo tamen latioribus, & absque sinu siue axilla. 4 de trunco abstersas in lapid. deinde alab. exprimunt. 5 suauissimi prorsus odoris 6 huius aqua ita intra saxum continetur, vt à labro ad ipsam trium cubitorum spatium intercedat, aqua vero ipsa trium similiter vlnarum altitudinem teneat. 7 & natant in pedes se coniicientes. nam quando insiliunt, eiaculatur eos aqua sursum. 8 in sublime iacit 9 *Antigonus hist. mirab. 105. hanc narrationem attingit, additque αὖ τι ἐμπίπτον πλάγιον, ὑρδὸν ὑπερβαλεῖν. Vitiose autem ibi legi, τὰ εἰς αὖτὸν ἀποῤῥίμματα καταδέχεσθαι. omissa negatione pro μὴ καταδέχεσθαι, ex hoc puto Ctesia loco intelliges.* 10 *vide supra c. 6 & Plin. l. 7. c. 2.* ¶ 1 *ὅτι φησὶ περὶ θηλείας τούτου καὶ ὁ Φιλόστρατος, γλαφυρὸν αὐτὸ χείσμα καλεῖν. Max. Marg.* 2 *Videri possit legendum esse τὸν ἀδείμαντον, nisi & antea ita loquutus fuisset.* H.S.

habentq;

habentque earum fetus dentes supernè pariter & infernè valde pulchros: necnon vniuersis tam feminis quam maribus & capitis & superciliorum pili iam inde à natiuitate sunt cani. Vnusquisque certe eorum vsque ad trigesimum ætatis annum albos per totum corpus habet pilos: inde nigrescere incipiunt, adeo vt quum sexagesimum attigerunt, nulli illis pili nisi nigri conspiciantur. Sunt iisdem & viris & mulieribus octoni in vtraque manu & vtroque 10 pede digiti. Sunt autem bellicosissimi, & Indorum regem sequuntur ex his sagittariorum quinque millia, necnon iaculatores. Aures autem illis tantæ magnitudinis esse dicit vt[1] eorum brachia ad cubitos vsque & pone totos humeros operiant. esse autem illas contiguas. XXXII [2][Est autẽ in Æthiopia stupendi prorsus roboris animal quoddã[3] Crocottas appellatũ, vulgo Cynolycus. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines euocare, & accedentes deuorare, habere idẽ leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, neque ferro expugnari. In Eubœa quoq; Chalcidica felle carere illius loci oues, carnesq; harum admodum esse amaras, vt ne canes quidem iis vesci queant. Aiũt & vltra Mauruſias fauces æstate complui regionem, hyeme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontem esse quendam, qui pro aqua oleum scaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis vtãtur. In regione adhæc, cui Metadridę nomen, non ita prope mare, esse fontem, qui media nocte vehementissime exundãs, magnam eiiciat piscium copiam in terram, vt nec colligendis iis incolæ sufficientes, maximam partem in sicco fœtere sinant.]

XXXIII Hæc quæ fabulis similia sunt, Ctesias scribens, se verissima scribere ait, & quorum vel[4] ipse testis sit oculatus, vel quæ à testibus oculatis acceperit. Multa autem his mirabiliora se prætermisisse, ne, qui ea non vidissent, scribere ipsum quæ fidem non mererentur, 40 existimarent[5].

καὶ τὰ ὑκτάπουλα ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω πάνυ καλούς. καὶ τὰς τρίχας ταύτας ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς ὀφρύσι, πολιὰς ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ θήλεα καὶ τὰ ἄῤῥενα. μέχρι μὲν οὖν τεσσαράκοντα ἐτῶν λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τρίχας ἐν ὅλῳ τῷ σώματος· ἄρχονται δ' ἐκθεν μελαίνεσθαι· ἐξήκοντα δ' ἐτῶν γηρομένων, ἔστιν ἰδεῖν πάσας ἔχοντας μελαίνας. ἔχουσι δ' οὗτοι οἱ ἄνθρωποι καὶ ὀκτὼ δακτύλους ἑκατέρᾳ χειρί, ὡσαύτως καὶ ὀκτὼ καὶ τοὺς πόδας, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμικαί, καὶ βασιλέα τῶν Ἰνδῶν ἕπονται τριττὰ τάγματα πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φησὶν ἡλίκα ἔχειν, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτῶν ὑπ' αὐτοῖς καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὄπισθεν τὸν νῶτον ἀπολαμβάνειν συγκαλύπτειν. ὃ δὲ ἕτερον τὸ ἑτέρου θηλάζειν.

Seq. in libro Ban. [Ἔστι δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ ζῶον λεγόμενον Κροκόττας, κατὰ μὲν τὴν Κυνόλυκος, ἔστι δὲ τὴν δύναμιν θαυμαστόν. ὅτι δέ φασιν αὐτὸ ἀνθρωπίνῳ μιμεῖσθαι φωνῇ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων καλεῖν ἐξ ὀνόματος τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσιόντας κατεσθίειν. ἔχειν δὲ θηρίου ἀλκὴν λέοντος, ταχυτῆτα ἵππου, ῥώμην ταύρου, σιδήρῳ δ' οὐχ ἁλῶναι. ἐν Εὐβοίᾳ τῇ Χαλκιδικῇ τὰ πρόβατα τὸ στόμα τόπου οὐκ ἔχειν χολήν· ἀλλὰ τὰ κρέα αὐτῶν πάνυ εἶναι πικρά, ὡς μηδὲ κύνας ἐσθίειν αὐτά. φασὶ δὲ ἐπέκεινα τῶν Μαυρουσίων πυλῶν εἶναι μὲν τὸ θέρος ὁ ὑετὸν τόπον, χειμῶνος δ', φλέγεσθαι. ἐν τῇ Κυωνίων χώρᾳ κρήνην εἶναι φησὶν ἐλαίου, ἐξ ὗ ὕδατος ῥεῦμα ἔχουσαν· καὶ ἀπὸ τούτου οἰκεῖν τὴν χρείαν ἅπασαν ἐκ τῆς πηγῆς εἰς ἅπαντας πανταχοῦ. ἐν τῇ λεγομένῃ Μεταδριάδι ὄρει κρήνην, οὐκ ὀλίγον διέχουσαν τῆς θαλάττης, καὶ ποιεῖν ἄμπωτιν ἀπὸ μέσης νυκτὸς πάνυ σφοδράν, καὶ ἀπορρίπτειν ἰχθύας πολλοὺς ἐν τῇ χέρσῳ, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς οἰκοῦντας συλλέγειν αὐτούς, ἀλλ' ἐᾶν τὰ πλεῖστα καὶ ὄζειν ὅτι τὴν ξηράν.]

Τοῦτο [δ]γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει τὰληθέστατα γράφειν· ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γέγραφε, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, ἵνα δὴ μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἄπιστα συγγράφειν, ἐν οἷς καὶ ταῦτα. D.H. "συγγράφειν.

"lib. Ban.

1 ad cubitum vsque dependentes brachia obtegant, & à tergo inuicem tangentes totos operiant humeros 2 *Assutum hoc è Coel. Bauarico; si forte huc pertineat.* 3 *Huius etiam Diodorus Siculus meminit lib. 3. Biblioth. c. 3. legendum Aeliani caput 22. lib. 7. de natura animal.* 4 *Contra refert Lucian. lib. 1. vera histor. Ctesiam de Indis scripsisse, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε* 5 Hic igitur illa desinunt.

¶ 1 *Diodorus Sicul. lib. 3.*

CTESIÆ

Historici antiquiss. & optimi narrationes abbreuiatæ de rebus & animantibus in India raris & admirandis è Græco in Latinum conuersæ

A LAVRENTIO RHODOMANO.

CTESIÆ narrationes Indicæ vno continentur libro: in quibus magis Ionica Dialecto vtitur. De Indo fluuio commemorat, quia arctissimus ei alueus, XL stadiorum latitudinem habere: qua maxime diffusus, ducentorū. Indos perhibet plures fere esse, quā vniuersi sint mortales. De vermi etiam in hoc fluuio agit, quæ sola bestiarum in eo nascatur. Quod vltra Indos nulli habitēt mortaliū. Quod Indi non pluuiis, sed fluuio humectentur. De Pantarbi lapide sigillari: & quod LXXVII sigilla & lapillos pretiosos in fluuiū deiectos, (qui Bactriorū negociatoris fuere) inter se cōsertos ille extraxerit. De elephantis, quibus muri destruuntur. De paruis simiis, quibus IV cubitorum sunt caudæ. De gallis longe maximis. De aui Psittaco, lingua & voce hominis prædita: cui magnitudo accipitris, purpurea facies & nigra barba. Ipsa autem cærulea est, ad collum vsq;, & tūc cinnabari assimilis. sermocinatur vt homo: sed Indice. Græce etiam, si Græce loqui didicerit. De fonte, qui quotannis liquido auro repletur: vnde cirsilæ quotānis testaceæ hauriūtur. ex testa esse oportet: quia inter hauriendum cōgelatur aurum, & vasculum frangi necesse est, vt aurum educatur. Fons autem quadrangularis est, ambitu XVI cubitorum, & orgyiam profundus: & vnaquæq; vrna talenti habet pondo. Adhæc de ferro in fontis imo: vnde duos se gladios habuisse Cresias refert, alterum a rege, alterum a matre regis Parysatide. de cuius generis gladio confirmat, quod in terra defixus [1] nubes & grandines & ventos vrentes auerruncet: seq; hoc ipsum vidisse ait, bis a rege factitatū. De canibus Indicis, quod magnitudine excellant, & cum leone etiam congrediātur. De magnis montib. vnde sarda effoditur & onyx, & alii signatorii lapides. Quod ingens ibi ficcitas: & sol decuplo maior videatur, quā aliis in terris, multique æstu ibi suffocentur. Et mare ibidem nihilo minus esse Græco: superficie eius vsque ad IV digitos feruida. Ideoq; piscē nullum qui ad feruorē propius accedit, viuere posse: sed inferius agere. Quod Indus fluuius per campos decurrens, montes etiam permeet, in quib. calamus nascitur quem Indicum vocant: crassitie, quantam bini viri, extensis vtrinque brachiis, cōplectantur: altitudine etiā mali in naui quæ decies mille homines vehat. Sunt tamē etiam qui magnitudine superent & deficiant; vt probabile est in spacioso monte. Sexu quoque distinctos esse, ita vt mas non habeat medullā, sitq; validissimus, sed femina habeat. De Martichora quadam inter ipsos bestia, quæ facie hominem refert, & magnitudine leonem æquat, & colore [2] rutilo cinnabari imitatur. [3] Duplex ei dentium ordo, aures & oculi hominis, colore cæso: caudam habet, qualem scorpius in Epiro, cubito prolixiorem, in qua etiam aculeus inest. transuersos etiā in cauda stimulos habet hinc & illinc. adhęc in summo fert spiculum non secus ac scorpio. Cui si quis appropinquarit stimulo pūgit, citoq; præsentissima mors est. Quod si quis eminus contra pugnat, & ante caudā erigens, vt ex arcu, & retro directe intorquens tela iacit. Iactus ad plethri longitudinem pertingit: & quoscunque ferit, his certam infert necem, excepto elephante. Spicula pedis longitudinē habent & latitudinem iunci tenuissimi. Martichora Græcis sonat Anthropophagū, quod vt [4] plurimū homines necat & cibum facit. Aliis tamen bestiis quoq; vescitur. pugnatq; tam vnguibus quā aculeis, qui iaculando effusi denuo renascuntur. Frequens id genus beluę est in India. Interficiunt eas homines si elephantib. vectati inde sagittis impetunt. De Indis narrat, quod sint iustissimi & multa habet de morib. ipsorum & statutis. Est ibi de sacro quodam territorio in regione inhabitabili, q; nomine Solis & Lunæ venerentur.

1 Misit hanc L. Rhodomani versionem ad nos [illegible] Melchiminsfeldius Goldastus: quam si cum studiosis vtriusque linguæ publice communicaremus, factum nostrum iis facile adprobatum iri confidimus. Iuuat enim interpretationes inter se conferre [illegible] vitorum, à quibus iam triplicem ita horum Indicorum translationem habemus. nec ea res fructu caret, quū vnus raro videat omnia, vel semper ocioſe hoc agat. Alias ad H. Stephanum fuisse transmissam hanc conuersionem, indicio nobis eiusdem manus prim's duabus pagellis aliquoties in ora adposita. Numeros quoque & quasi breuiaria vt in ora exempli transmissi inuenimus. ita reliquimus.

1 nebulas *ad oram adposuit H. Steph.* 3 rubro ἐρυθρός. *adscripserat H. Steph:* 2 Triplex τρίσιχοι ὀδόντες, *monebat hic H. Stephani manus.* 4 *In exemplo mendosius descripto erat* vt pluri homines. *nos itaque edi iussimus* plurimum.

Ad quod

Ad quod XV dierum spacio à Sardo monte alicui iter patet, vbi per XXXV dies quolibet anno sol refrigerat, idq; propter festum, vt citra adustionē illud peragant & reuertantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ non sunt in India, sed vēti & presteres multi: qui quicquid corripuerunt, tollunt. Sol etiam post exortum dimidium diei frigus efficit: reliquum supra modum est torridū in plurimis Indiæ locis. Indorū nigredo nō à sole est, sed natura. Sunt enim inter ipsos & viri & mulieres candidissimi, licet numero pauciores. Et vidisse se tales ex India feminas duas & v viros auctor testatur. Fidē narrationi de sole adstruere volens, quod XXXV dies in India frigore aerem temperet, addit, igni ex Ætna promanante cum alia euastētur, locum quendam in medio, vbi iusti degant homines, non euastari. Etiā in Zacyntho scaturigines esse pisciferas, vnde pix hauriatur: inq; Naxo fontem, vnde merum admodū dulce quandoq; profluat. Et quod ignis sit iuxta Phaselidem immortalis, semper ardens in petra dies atq; noctes nec vnda exstinguatur, sed magis inflammetur: sed stoream tandē dometur. In media India homines agunt nigri, & nominantur Pygmæi, lingua à ceteris Indis non discrepantes: sed statura perquā pusilla. Nam longissimi eorum binos cubitos: plerique sesquicubitum attingunt. Capillus eis prolixissimus demittitur etiam ad genua vsq; & inferius. Barbas inter mortales habent maximas. Quare vbi ad iustam excreuere magnitudinem, vestes amplius non induunt, sed capillos pone demittunt ab occipitio infra poplites & barbæ crines pedibus tenus ante protendūt. Hinc denso pilorum amictu totum circumsepti corpus zona eos constringunt, & pro vestitu habent. Inguen præferūt crassum & prolixum, vt & ad talos ipsos pertingat. Compressis sunt naribus & deformes. Pecora horum, oues, boues, asini, magnitudine arietes non multum excedunt: equi etiam & muli & cetera iumenta arietes nihil superant. Sectantur Indorum regem pygmæorū circiter III millia. Sagittarii enim sunt egregii. iustissimi interim, & ad Indorum leges se conformāt. Lepores & vulpes non canibus, sed coruis & miluiis & cornicibus aquilisq; venantur. Stagnū est apud illos IOCCC [1] stadia in circuitu complexum, in quo, si vētus superficiem non commouet, oleum supernatat: per quod lembis vecti, ex medio in vsum suum scaphiis hauriunt. Sesamo tamē interim quoque vtuntur & è iuglandib. expresso: sed lacustre est prestantius. Pisces etiam lacus hic alit. Magna ibidem argēti copia, & argentifodinæ non profundæ. Profundiores enim esse perhibent in Bactris. Producit simul aurū India, quod tamē non in fluuiis reperiunt, eluuntque, vt fit in [2] Pactolo fluuio. Sed crebri & vasti sunt mōtes, quos Gryphes frequentant, aues quadrupedes, quæ magnitudine lupum, crurib. & vnguibus leonem representant. Nigrę ceteroquin in corpore pennæ, sed in præcordiis rubræ. Per has fit, vt aurum illud in montib. copiosum difficulter acquiri possit. Oues Indorum & capellæ maiores asinis: & quaternos pariunt, senosq; vt plurimum. Caudæ his prolixæ, quas matribus amputant, vt admissioni sint aptiores. Sus autē nec cicur nec agrestis habetur in India. Palmæ apud Indos, harumq; glandes triplo grandiores Babyloniis. Amnis quidam ex petra mel profundit. Multa deinc cōmemorat de iustitia incolarum, & studio erga regem, mortisque contemptu. Fons ibi est, cuius quamprimum hauseris aquam, in casei morem coagulatur. De coagulato hoc contritū si ad trium obolūm pondus dederis alicui cū aqua bibendū, quæcunq; peregerit enunciat. Vtitur eo rex si quęstione de reis habenda verum explorare satagit. confessus, mortem sibi consciscere iubetur, nō conuictus suo ipsius testimonio, dimittitur. Indorum nemo dolore capitis, aut oculorū ęgritudine, aut cruciatu dentiū laborat: nec os exhulceratur, nec putredini obnoxius est. Ætas illorū supra centum ad XX & XXX & L & CC qui diutissime viuūt, annos se extēdit. Serpens apud eos spithamæ longitudine, cuius species purpuram refert pulcerrimā: caput ei candidissimum & nulli plane dentes. Capitur è montib. æstuosissimis, vnde sarda eruitur. Non mordet quidem: sed quemcunq; peruomuerit, ei membrum illud omnino computrescit. Cauda suspēsus duplex edit venenum, electri forma & nigrū: illud è viuo adhuc destillat, hoc è mortuo. Quod è viuo effluxit, si sesami mensura propinetur, cōfestim enecat. Cerebrū enim his qui bibunt per nares deliquescit. Alterū vero ingestum ad phthisin perducit, & per annū vix interitum maturat. De auicula etiam scribit, quam Dicæron (quod iustum significat) vocant: non maiori quam perdicis ouū est. Hæc excrementa alui defodit, vt nō inueniantur. Inuenta autem si ad sesami portionē bibātur, mane sopor hominē corripit, & absq; sensu inde dormit: tandem sub occasum solis vitæ exitum sortitur. Lignum ibi est quod Parebum dicūt, oliuę magnitudine respondens: sed in regiis tantum inuenitur hortis: nec florem fert, nec fructum:

1 stadia *suppleui omissum à scriba.* 2 *Et hic amanuensis saltem scripserat* Pacto Sed cr.

11 Psittacus. *12 Fons aurifer.* *13 Ferrum ex fonte diuinæ efficacitatis.* *14* *15* *16* *17* *18 Calami crassissimi.* *19 Bestiæ la de ferocitatem lans.* *20 Sol refrigerans ad tempus.* *22* *23 Indi vndenigri.* *24 Miracula quædā naturæ.* *25 Pygmæi.* *27 Aurum à Gryphibus custoditum.* *28 Pecudes in India maiores.* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35 Serpentis oleū mirabile.* *36 De auicula mortem cacante.* *37 Radix omnia astrahens.* *38 Stagnū Sclei.*

xv autem solas habet radices, easque crassas subter terra. Crassities eius vbi subtilissima est quanta brachii. Hæc radix ad spithamæ modum sumpta, vbicunque applicita fuerit, omnia ad se pertrahit, aurum, argentum, æs, lapides, & nihil non præter electrum. Si ad cubiti modū [1] sumpta fuerit, attrahit etiam oues & aues. Hac enim maximam volucrum partem venantur. Quod si efficere velis, vt etiam aqua concreticat, de radice quantum obolus appēdit, in choam iniicito; & congelascet. Idem & vino continget; manuque ipsum tractabis vt ceram: sed altero die liquescit denuo. cæliacis vtile datur remedium. Fluuius etiā est per Indiam labens non magnus, 11 stadia latus, cui Indorum lingua Hyparcho nomen, quod interpreteris, qui omnia bona adfert. Hic quotannis per xxx dies electrum defert. In montibus enim arbores esse aiunt aquis imminentes: (nam passim in montibus aquæ demanant) & certum anni tempus est, quo lacrymas illæ egerunt, vt amygdalæ aut pinus, aut id genus aliæ, ad plurimum xxx dies in anno: quæ cum in fluuium decidunt indurantur. Arborem vocant Siptachoram, quod dulce est & suaue. inde succinum Indi colligunt. & fructum arbores ferunt racemos, vt vitis; & acini insunt, vt nucibus Ponticis. In montibus illis homines vitam agunt, quibus caninum est caput: & amictus gestant è ferarum pellibus, nec vllam articulatam vocem proferunt, sed ritu canum latrant, & vlulant. Atque ita vocem eorum intelligunt. Dentes illis sunt maiores quam cani: vngues vero similes, licet prolixiores, & plus turbinati. Montesque incolunt ad Indum vsque fluuium. Sunt & hi nigri, & perquam iusti, vt & Indorum ceteri, cum quibus eis consuetudo intercedit. Intelligunt quidem quæ ab illis dicuntur: verum ipsi differere non possunt, sed latratu & manibus & digitis significant vt surdi & muti. Indi Calystrios nominant, quod Græcis est Cynocephali. Gentis numerus ad xii myriades se extendit. Ad fontes huius fluuii nascitur flos purpureus quo purpura tingitur non deterius, quam Græca, imo [2] multo floridior est. Creantur ibi bestiolæ, quātus est scarabæus, rubore cinnabaris: quibus prælongi sunt pedes, mollesque sunt vt vermis. Harum ortus est in arboribus electriferis, quarum fructus arrodunt & corrumpunt, vt apud Græcos phthires (volucre) vitium pestis. His insectis Indi contusis puniceas vestes & tunicas, & quicquid libet, intingunt, & tinctura hæc melior est Persica. Cynocephali montana incolentes non opus exercent, sed ex venatione victitant: quę occiderunt, ad solis feruorem assant. Et multis pecoribus alendis dant operā, & inter hæc capris & asinis: bibuntq; lac merum & aceto temperatum, ex ouibus. Fructibus etiam Siptachoræ vnde succinū exsistit, vescuntur, cum sit prædulcis. His torrefactis sportas consarcinant, vt apud Græcos fit vuis passis. Nam rates Cynocephali texunt, quibus impositas illorum sarcinas auehunt: deq; fructu eius arboris & purpuræ flore ab ipsis expurgato & de electro CCLX talenta singulis annis asportant: & totidē de pharmaco, quod puniceo pannos colore inficit. Mille etiam electri talenta anniuersarie ad Indorū regem perferunt. Cetera Indis transportata vendunt, ad panes, farinas & xylinas vestes comparandū. Vendunt etiam enses, quibus ad feras capiendas vtuntur, & arcus & iacula. iaculandi enim & arcu feriendi solertia excellūt: sed bellorum imperiti, quod montes inuios & excelsos incolūt. Munera eis quinto quoq; anno rex effogat xxx myriades arcuum, & tragularum totidē, peltarumq; duodecim, & gladios quinquagies mille. Nec ædes habent, sed in speluncis versantur. Feras non tantum sagittis & tragulis in venatu domāt; sed etiam insectando assequuntur & prehendunt. Nam pernicitate cursus valent. Vxores illorum in singulos menses lauant semel, cum menstrua eis profluunt, ceteroqui neutiquam. Viri à lauacris abstinent: manus tamen abluūt, & ter per mensis spacium oliuo vnguntur. Vestes non habent densas, sed quam tenuissimas, è simplicibus coriis, tum viri tum mulieres. Ditissimi quidem lineas gestant, sed horum sunt perpauci. Lecti ipsis non sunt, sed tori & stragula rustica. Opulentissimus inter eos censetur cui plurimum est pecoris. cetera bonorum perinde ac vulgaris æstimatur. Caudam omnes gestant supra clunes iuxta mulieres ac viri, non aliter quam canes, sed prolixiorem & magis hirsutam. Cum feminis miscentur in quaternos porrecti pedes, canū more. Nam aliter ipsos coire turpe. Vtq; iusti sunt, ita longissimæ inter omnes mortales vitæ. viuunt enim annos LXX & C. nonnulli etiam CC. Vltra hos vitam producere alios perhibent ad fluuii fontes. Hoc genus hominū nigro est colore, vt & ceteri Indi, nihilq; operis tractant: nec frugib. victitant, nec aquis sitim restinguunt; sed numerosis pecorum gregibus alendis student, vt sunt boues, capellæ, oues. Lac ergo bibūt, & præ-

38 *Amnis electrifer.*

39 *Homines canino capite.* vide Agatharch. cap. 38.

41 *Purpura Indorum.*

42 *Cynocephalorum historia. Victus.*

Negociatio.

Solertia.

Habitatio.

Cōsuetudo.

Vestitus.

Opes.

Cauda.

Iustitia & vinacitas.

Color; & victus insolentia.

1 *Omissa vox* sumpta *à scriba negligentiâ, à nobis itaque immissa: quod ideo indicandum, quum & interpres accepta vel aliud tale vsurpasse potuit.* 2 imo est *saltem in exemplo, quod ita supplemus, vt editum vides.*

ter hoc nihil. Infans in lucē editus nates nō habet perforatas, nec feces corporis è posterioribus excernit: sed coxas quidē habet, foramen vero [1] coaluit. Ideo non cacare sed mingere eos perhibent quiddā caseo adsimile, non omnino spissum, sed turbidum. Postquam igitur mane de lacte biberint, & diei medio iterum hauserint, radicē apud eos dulcem esse tradunt, quæ lac in ventriculo cōsolidari non finit. Hac comesta circa vesperam sibi vomitum conciliant, & sine molestia per vomitum cuncta reiiciunt. Sunt præterea Indis asini sylvestres equis pares & quandoq; maiores, corpus albi, caput purpurei, cæruleis præditi oculis: quib. vnum est cornu in fronte cubitale. Quod inferius in eo est, ad frontem vergens binos longum palmos, omnino album: quod sursum tendit, acutum est, idq; puniceo rubore excellit. Reliquum in medio nigrū est. Ex eo pocula conficiūt, vnde qui biberint, spasmo (vt narrant) non corripiūtur, nec morbo sacro: adde, quod nec veneno succumbunt, siue ante, siue post ex id genus poculis vel vinum, vel aquam, aut aliud quiduis biberint. Alii quidē asini tum cicures tum sylvestres, & quicquid est solidungulorū animantium, nec talos, nec fel habēt: sed hi soli & taxillos & bilem in epate habent. Talus certe pulcerrimus est omniū quos mihi videre contigit, similis & compar bouino: sed grauis instar plumbi, colore penitus cinnaberino. Velocitate hoc animal & robore pollet: & nec equus, nec aliud quippiā persequendo illud assequi valet. Principio tardius currit, sed quo diutius cursum prosequitur, eo mirabilius ardorem & velocitatem eius intendit. Alia sane ratione capi hæc belua non potest: sed quando teneram adhuc sobolem ad pascua secum circumducunt, à numeroso equitatu circumuēti, fugere desertis pullis nolunt, sed cornuum ictu & calcium impetu & dentium morsu pugnant, multosq; equos & viros interimunt. Capiūtur tamen & ipsi sagittis & iaculis confecti: nam salua eos vita non ceperis. At carnes propter amaritudinem nimium ab esu sunt alienę: propter astragalos & cornua tantum expetuntur. In fluuio Indorum vermis nascitur forma, quali in ficubus assolet, vii cubitorum, interdum plus minus, prolixitate; crassitudine, quanta vix à [2] xvii annorū adolescentis manibus comprehendi queat. Binos habent dentes, alterum supra, alterū infra, & quicquid contigerint dentibus, deuorant. Interdiu in fluuii cœno commorātur, noctu exspatiantur. Et quicunque illorum forte offenderit quenquam in terra; vel bouem, vel camelum, morsumq; intulerit, correptum trahit in amnem, & totū vorat, præter aluum. Capitur autē hamo prægrandi, cui hœdus aut agnus sit alligatus, & catenæ ex ferro accommodatæ. Captum dies xxx suspendunt vasis subiectis. Tunc pinguis ex eo liquor destillat ad heminas decem Atticas. Elapsis xxx diebus, abiecto vermi, oleum bene conditum soli Indorum regi transportant. Alteri enim aliquid inde vendicari non licet. Hoc oleum cuicunque rei affunditur eam incendit, comburitq; ligna & animalia, nec alia materia exstinguitur quam largo & spisso luto. Sunt arbores in India excelsæ, vt cedrus & cupressus: folia palmarum, sed paulo latiora, axilliscq; carent: florem autem emittunt vt laurus masculam, sed absq; fructu. Indi Carpium, Græci Myrorhodam nuncupant. Magna eius raritas. Profluunt inde olei guttæ, quas lana arboribus appensa excipiunt, & in alabastra lapidea exprimunt. Color ei est placide subrubescens, & leuiter spissus: odor autem omnium suauissimus, vt ad v stadia olere affirment. Soli hoc regi possidere licet eiusq; propinquis. Inde Persarum regi Indus trāmisit. vidisse testatur Cresias, & odoratum esse incredibile dictu & opinione maius: vt caseum etiam & vinum omnium dulcissimum experientia magistra se cognouisse ait. Fons est apud Indos v vlnis in orbem ductus, figura quadrata, cuius aqua intra rupem: triumque cubitorum profunditas vsque ad superficiem aquæ: inde ad fundum tres vlnæ. Lauantur inibi nobilissimi Indorum, viri, pueri, & mulieres. Eo in pedes se proiiciunt & vrinantur. Quando igitur insiliunt aqua sursum eos extrudit. Nec vero homines tantum retro iactat, sed etiam quiduis aliud excutit in siccum, viuum sit aut exanime. & quid multa? cuncta quæ iniiciuntur repellit, præter ferrum, argentum, aurum & æs, quæ fundo recipit. Limpha gelida est & potu suauis: magnum vero sonitum edit, ac si aqua in aheno feruens bulliat. Sanat autem hæc aqua vitiligines & scabiem. Indica lingua dicitur Ballada: quod salubrem vertas. Sunt in montanis Indorum, vbi calamus crescit, homines ad xxx M, quorum vxores semel per vitā pariunt, & qui nascuntur dentes secum afferunt supra & infra eximie pulcros.

M. monstrosa proles.

Absurda digestio.

Velocitas.

44 *Vermis iumenta abstrahens & mirabile exsudans oleum.*

45 *De Carpio seu Myrorhoda in India.*

46 *Fons omnia reiectans præter metalla pretiosiora.*

47 *Homines ineunte ætate cani, in senecta nigri, ceteroqui monstrosi.*

3 *Supplemus interim ex aliorum versione* coaluit; *in exemplo huius interpretationis omissum. Vtinam optimo & eruditissimo amico diutius viuere licuisset, & sua hæc recensere ipsi. Sed deo aliter visum.* 2 *Græca saltem de puero decenni habent,* δεκαετίκα παῖδα. *nec aliter Aelian. l. V. de animal. c. 1.*

pili autem tum in capite tum ſuperciliis à primo eis ortu ſunt cani, femellis pariter ac maſculis. Et ad triceſimum ætatis annum quiſque hominum illorum albos retinet crines toto corpore: dehinc nigreſcere incipiunt. Vbi LX annos attigerint, omnes eorum pilos in nigrum conuerſos eſt videre. Octonos etiam in vtraque manu digitos habent, & totidem in ſingulis pedibus, communiter viri & feminæ. Suntque inſigniter bellicoſi. Ideo Indorum regem quinquies mille ſagittarii & funditores comitantur. Tantulis (ſi credere fas eſt) præditi, vt brachia ad flexum cubiti vſque contegant, & totum retro tergum cooperiant, & altera alteram contingat. Hæc dum ſcribit & fabulatur Cteſias, ſe veriſſima litteris commendare affirmat, partim à ſe viſa memoriæ prodi, partim ab oculatis teſtibus accepta tradi aſſeuerans. plurima vero his magis admiranda ſe prætermittere, ne aliena à fide his qui talia non viderunt referre videatur.

EX IIS-

EK TΩN AYTΩN TOY AYTOY KTHΣIOY ΠEPΣIKΩN, καὶ Ἰνδικῶν, καὶ ἄλλων συγγεγραμμάτων.

EX IISDEM EIVSDEM CTESIÆ PERSICIS, INDICIS, & aliis ſcriptis,

Fragmenta,

ſub nomine eius laudata, ſi non ipſius ſemper & verba continent,

collecta & congeſta è variis auctoribus.

EX

EIVSDEM TOY AYTOY CTESIÆ PERSICIS.

EX LIBRO PRIMO.

Apud auctorem de nominibus gentilibus, vel Stephanum Byzantium, ſi modo is auctor.

CHAVON, regio in Media. CTESIAS libro primo Perſicorũ: Inde vero progreditur Semiramis ipſa & exercitus, peruenitque in Chauonem regionem Mediæ.

Ε'Κ ΤΩ͂Ν

ΚΤΗΣΙ'ΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩ͂Ν.

Ε'Κ ΤΟΥ͂ ΠΡΩ'ΤΟΥ ΛΟ'ΓΟΥ.

Παρὰ τῷ τὰ ἐθνικὰ συγγράψαντι, ἤγουν Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ, εἰ γε οὕτως ὁ γεγράψας.

ΧΑΥ'ΩΝ, χώρα τῆς Μηδίας. Κτησίας δὲ πρώτῳ Περσικῶν. Η'ν δὲ Σεμίραμις ἐντεῦθεν ἐξελαύνει, αὐτή τε, καὶ ἡ στρατιὰ, καὶ ἀφικνεῖται εἰς Χαωνα τῆς Μηδίας.

Laudatum hunc librum inuenio & apud Arnobiũ lib. 1. aduerſ. gent. Verba eruditiſſ. auctoris ſunt: Age nunc veniat, qui ſuper igneam zonam, magus interiore ab orbe Zoroaſtres, Hermippo vt aſſentiamur auctori. Bactrianus & ille conueniat, cuius Cteſias res geſtas hiſtoriarum exponit in priſcentiam auctori. Bactrianus & ille conueniat, cuius Cteſias res geſtas hiſtoriarum exponit in primo. Armenius Hoſthanis nepos & familiaris Pamphylus Cyri, Apollonius &c. *vbi Critici tamen hodie ita interpungendum aiunt:* Zoroaſtres (Hermippo vt aſſentiamur auctori) Bactrianus. Et ille conueniat, cuius &c. *Sed quisnam ille? cuius nomen omiſiſſe Arnobium vero ſimile non eſt. de quo liquido conſtaret, ſi Cteſiana exſtarent. Libet interim ſaltem conjectare leuiter, ſi forte ita diſtinguendum:* Et ille conu. &c. primo, Armenius Hoſthanis nepos, &c.

EX LIBRO SECVNdo Perſicorum.

Apud eundem Stephanum.

Tiriza, Paphlagoniæ vrbs. gentile nomẽ, Tirizi. CTESIAS Tiriziphanos eos vocat, libro II. Ex Odryſis vero ad

Ε'Κ ΤΟΥ͂ ΔΕΥΤΕ'ΡΟΥ ΤΩ͂Ν Περσικῶν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Στεφάνῳ.

Τίειζα, πόλις Παφλαγονίας. Τὸ ἐθνικὸν, Τίειζοι. Κτησίας Τιειζιφανὲς αὐτοὺς φησιν, ὁ δὲ τῷ δευτέρῳ· Ἐκ δὲ τῶν Ὀδρυσῶν εἰς Τιειζ-

βαιοὺς οἰκιῶν ἐς ὑπερβολὴν ὄντας *.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ, ἐν τῷ β'. βίβλ. ἱστορ.

Ἐπὶ τούτου [Σαρδαναπάλου] ἀρξαμένη τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονία μετέπεσεν εἰς Μήδους, ἔτη ἀφαμείνασα πλείω τῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, ἐπὶ δὲ ἐξήκοντα, καθάπερ φησὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ.

Παρὰ τῷ Ἀγαθίᾳ ἐν τῷ β' τόμ. περὶ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλ.

Ἕως ἐς Σαρδανάπαλον, ὡς ἐκεῖνοι φασί, τὴν ἀρχὴν ἀπεμαραίνετο, Ἀρβάκης ὁ Μῆδος καὶ Βέλεσυς ὁ Βαβυλώνιος ἀφῃρεῖτο αὐτὴν τοὺς Ἀσσυρίους, καθελόντες τὸν βασιλέα καὶ ἐς ὃ Μηδικὸν μετέστησαν ἔθνος, ἓξ τε καὶ τριακοσίων ἤδη πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ ὀλίγῳ πλείοσιν ἐτῶν παρωχηκότων, ἀφ' ὧν πρῶτα ὁ Νίνος τὴν ἐκείνη κατέσχε προσαγμάτων. ὅτῳ δὲ Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ τοὺς χρόνους ἀναγραφομένῳ, καὶ Διόδωρος ξυμφησιν ὁ Σικελιώτης.

Ἐκ τοῦ Ἀθηναίου, ἐν τῷ ιδ' Δειπνοσοφ.

Βηρωσὸς δὲ ὁ προφήτης Βαβυλωνιακῶν, ᾧ Λώῳ φησὶ μηνὶ ἑκκαιδεκάτῃ ἄγεσθαι ἑορτὴν Σακέας προσαγορευομένην ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ ἡμέρας πέντε· ἐν αἷς ἔθος δεδέχθαι τοὺς δεσπότας ὑπὸ τῶν οἰκετῶν ἀφηγεῖσθαί τε τῶν οἰκίας ἕνα αὐτῶν ἐνδεδυκότα στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ, ὃν καλεῖσθαι Ζωγάνην. μιμνήσκεσθαι δὲ τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίαν ἐν δευτέρῳ Περσικῶν.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΩΝ Περσικῶν.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ'.

Κτησίας ἐν τρίτῃ Περσικῶν καὶ πάντας μὲν φησὶ τοὺς βασιλεύσαντας τῆς Ἀσίας πάσι τρυφᾶν προυδόσαν, μάλιστα δὲ Νινύαν, τὸν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν· καὶ δὴ καὶ οὗτος, ἐνδον μένων καὶ τρυφῶν, τοσοῦτος ἐγένετο, εἰ μὴ ὑπὸ τῆς εὐτυχίας καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δ' ἦν καὶ Σαρδανάπαλος, ὃν οἱ μὲν Ἀνακινδαράξεων λέγουσιν υἱόν, οἱ δέ, Ἀναβαξάρην. ὅτε δὴ καὶ ἦν Ἀρβάκης, εἷς τῶν ὑπ' αὐτὸν σατραπῶν Μῆδος

Tirizibanos incolentes in Pa.*

Apud Diodorum Siculum lib. II. biblioth. hist.

Cuiuſ (*Sardanapali*) tempore Aſſyriorum imperium, cum annos CIↃ CCCLX (vt CTESIAS Gnidius libro ſecundo tradit) durauiſſet, ad Medos deuolutum eſt. interpr. L. Rhod.

Apud Agathiam de imperio & reb. geſt. Iuſtiniani l. II.

Donec Sardanapalo regnante, vt illi (*Bion & Alexander Polyhiſtor*) ſcribunt, quũ iam emarcuiſſet imperiũ, Arbaces Medus & Beleſis Babylonius illud Aſſyriis eripuerunt, interfecto ipſorum rege, & ad Medos tranſtulerũt, ſex & trecentis iam ſupra mille & paulo amplius annis elapſis, ex quo primum Ninus ibi ſummam rerum obtinuerat. Ita enim CTESIÆ Cnidio tempora deſcribenti Diodorus etiam Siculus aſſentitur. interpr. B. Vulc.

Ex Athenæo lib. XIV. *Dipnoſophiſt.*

Beroſus autẽ Babyloniacorum lib. r. decimaſexta die menſis Loi feſtum Babylone quinque dierum ſpatio celebrari ait, Sæcas dictum: per quod tempus ſolere dominos famulis parere: vnumq; ex his domui præeſſe, veſte quæ regiæ ſimilitudinem referat, indutum. quem & Zoganem appellari. Meminit huius feſti CTESIAS quoque libro Perſicorum ſecundo. interpr. H. Steph.

EX LIBRO TERTIO PERſicorum.

Apud Athenæum Dipnoſoph. l. XII.

CTESIAS libro Perſicorum tertio ſcribit, omnes quidem quotquot in Aſia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuiſſe, ſed præ ceteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certe hic quoq; voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine cõſpiceretur, præterquã ab eunuchis & ſuis vxoribus. Talis autẽ erat & Sardanapalus, quẽ alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filiũ fuiſſe memorant. Ac quũ Arbaces, genere Medus, vnus è ducib. interpr. E. Steph.

1 *Supplendum arbitror* Παφλαγονία. in Paphlagonia. *Vtrum vero in prioribus verius* Τιεζιφανὶς, *an* Τιεζιῶνις, *quod in ipſis Cteſiæ verbis adfert; iudicare alios ſinam.* 2 *Non dubitaui eundem locum Agathiam reſpexiſſe. quem & Diodorus, it aq; fidenter ad librum II. Perſicorum, vnde Diodorus ſua laudat, retuli. Vide vero an non ex Diodoro ſit* ἐξήκοντα τε quoque *pro hoc* ἑξ τε *apud Agathiam legendum.* 3 *De Sacea vel Sacaorum feſto iſto, eiuſque origine Caſaubonus ὁ πάνυ* 14 *Athenæicorum* 10. *vide & Strabonem l.* XI.

4 *Falſus itaque Dalechampius qui de veſte capit, ita vertens:* veſtem indutus regiæ ſimilem, quam Zoganam vocant. *& inde admonat forte tractum* Sotanæ *Italorum nomen.* [illegible] *Caſaubonus obſervat eodem loco quoſd. mſſ. Zoγανὴν per o ſcribere paruum.*

5 *Editio Commelin.* καὶ ἅπαντας οὕτω ἐνδεδυκέναι *&c. non tam recte. Monuit* [illegible] *Caſaub. 12. Athen. 7. his verbis:* Melius, καὶ οὗτος. non enim ſolus Ninyas: ſed & alii plerique omnes reges Aſſyrii caſarii fuerunt, & domi latuerunt. *Malim ergo vertere* Hic itaque, *vel ſimilior.* 6 Ἀνακινδαραξέων. *edit. Comel.*

qui

qui illi ſuberant, egiſſet cum Parameize, * qui inter Eunuchos principis erat, regis videndi poteſtas vt ſibi fieret: hoc rex cum vix annuiſſet, ac permiſiſſet, admiſſus Medus vt eum aſpexit ceruſſa oblitum, muliebriter veſtitum, cum pellicibus carminantem purpuram, ac cũ illis ſedentem pedibus porrectis in altumque ſublatis, tinctis fuco ſupercilliis, muliebri ſtola indutũ, raſa barba, leuigata pumicis attritu facie, colore quã lactis cãdidiore, picturatis oculis, multi, & inter eos Duris, ſcribunt, indignatum illum quod regi tam effeminato parerent, ſuo ſe gladio confodiſſe, ac occidiſſe. * CTESIAS autem narrat, ipſum ad bellum deueniſſe, & quum collecto numeroſo exercitu ab Arbace regno eiectus eſſet, mortem obiiſſe, quũ ſeipsũ cremaſſet, extructo rogo ad quatuor iugerum altitudinẽ: cui impoſuerat lectos aureos CI, ac totidem menſas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipſa pyra cœnaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoque lectos ſtrauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres & duas filias, quum malum rerum ſuarum [ſtatum] videret, antea miſerat in vrbẽ Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederatque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & craſſis: quinetiam multa ligna, & ea quidem craſſa, circumpoſuerat, ita vt nullus pateret exitus: quinetiã talentorum auri impoſuerat illi mille myriades, argenti decies mille: necnon veſtes & purpuras, & omne genus eorũ quæ ad cultũ corporis pertinent. Quæ quũ feciſſet, accendere pyrã iuſſit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumũ videbant, mirabantur, ac putabant illum ſacrificare: ſoli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigioſe voluptatib. deditus fuerat, quã potuit generoſiſſime vitam finiit. * interpr. Iac. Dalech. * interpr. H. Steph.

ληνος, διεπραξάτο ἀφ' ἑνὸς τῶν εὐνούχων Παραμείζου πάσασθαι Σαρδαναπάλου, καὶ μόλις αὐτὸ ἐπετράπη ἐκείνου ἐθελήσαντος· ὡς οὖν εἰσελθὼν εἶδεν αὐτὸν ὁ Μῆδος, ἐψιμυθιωμένον καὶ κεκοσμημένον γυναικεῖα, καὶ μετὰ τῶν παλλακίδων ξαίνοντα πορφύραν, διαβάδην τε μετ' αὐτῶν καθήμενον [1] τὰς ὀφρῦς, γυναικείαν δὲ στολὴν ἔχοντα, καὶ κατεζυρημένον τὸν πώγωνα, καὶ κατακεκισσηεισμένον· ἰῶ δὲ καὶ χάλακτος λευκότερος, καὶ ὑπεγέγραπτο τοὺς ὀφθαλμούς. (ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο ἴδε τὸν Ἀρβάκην, τὰ λευκὰ [2] ἐπιφαλαβὼν τοῖς ὀφθαλμοῖς) οἱ μὲν πολλοί, ὡς ὕβρει καὶ Δοῦεις, ἰσορροῦσιν ὑπὸ τούτου ἀγανακτήσαιεν εἰ τοιοῦτος αὐτῶν βασιλεύει, συγκεντρίζεσθαι ἀποθανεῖν. Κτησίας δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆναι· καὶ ἀφεῖσαι στολὴν τοιαύτην, καὶ καταλυθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρβάκου τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαντα ἐν τοῖς βασιλείοις, πυρὰν ποιήσαντα ὕψος τεσσαράκοντα [3] πλέθρων, ἐφ' ἧς ἐπέθηκε χρυσᾶς κλίνας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ ταύτας χρυσᾶς. ἐποίησε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ οἴκημα [4] ἑκατόμπηχυν ἐκ ξύλων, καὶ ταῦθα κλίνας ὑπερόρεσι· καὶ κατεκλίθη ἐν ταῦθα αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις. τοὺς γὰρ τρεῖς υἱοὺς, καὶ δύο θυγατέρας, ὁρῶν τὰ πράγματα κακούμενα, προεπέμψει εἰς Νίνον πρὸς ὃν ἐκεῖ βασιλέα, δοὺς αὐτοῖς τεσσαράκοντα χρυσίου τάλαντα. ἐπρήσατο δὲ καὶ οἴκημα δεκάπηχυ μεγάλας τε καὶ παχείας· ἔπειτα ἐν κύκλῳ προσέθηκε πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶναι ἔξοδον. ἐνταῦθα προσέθηκε μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας, ἀργυρίου δὲ, μυριάδας μυριάδας τάλαντα, καὶ ἱμάτια καὶ πορφύρας, καὶ στολὰς παντοδαπάς. ἔπειτα ὑφάψαι ἐκέλευε τὸν πυρὰν, καὶ ἐκαίετο πεντεκαίδεκα ἡμέρας. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες ὃν κατῶνον, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν [5] θυσίας ὑπερτελεῖν. ταῦτα δὲ μόνοι ἤδεσαν οἱ εὐνοῦχοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδαναπάταλος, ἐκ τοιούτου ἦν βίου ἐξαναστάς, ὡς εἶπον, γενναίως ἐτελεύτησε.

1 *Caſaubon. dicto loco ita:* non eſt obſcurum deeſſe participium cum illis iungendum τὰς ὀφρῦς· niſi malumus in alium locum eas voces transferre, & ſcribere mox, καὶ ὑπεγέγραπτο τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς ὀφρῦς. *vbi vide & de hoc more mollium veterum, pingendi ſupercilia & vnguentis illinendi. Continuo autem hæc Athenæi iunxi, vt & in Latinis ſupplementum è Dalechampii verſione mutuando, quod in iis Cteſianum quiddam ſubodoratus fui, vt ſtatim indico.* 2 *Gratia ſcilicet* [illegible] *Caſaubono qui è membranis hæc notis parentheſeos incluſa deſcripſit, vt expreſſit Commelinus. Sunt enim tantum non Cteſiæ verba ipſa: modo emendentur. quod non infeliciter forte nos doceant Pollux noſter, cuius fragmentum ſtatim adiecimus p. ſeq. inde ſcribe hic* ἐπιφαλαβών.

3 Πλέθρων aliis ſtadia centum, aliis mille pedes. *Dalechamp. ad Athenæum.* 4 vel, longitudinis, quod arbitror, vel latitudinis. *Dalechamp. ibid.* 5 θυσίας *edit. Comelin. ſed Stephanus edidiſſe videtur rectius. Alias de veterum exemplis quis vitiicomburium omnibus mortis generibus prætulerunt, accurate anquirit Caſaub. 12. Athen. 7.*

BIBLIOTEC... CAPITAPIA

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῷ β' ὀνομας.

Κτησίας δέ φησιν [1] ἀναβάλλειν τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν Σαρδανάπαλον.

Ἐν τῷ Ἀποκρατίωνος λεξικῷ.

Ὑποκύδης ἐστὶν ὁ ὑδρηγός, ὡς ἐκ τοῦ τείτης Κτησίου φανερόν. [2]

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Κυρτάμα, πόλις ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ εἰς ἣν ἐκπέμψειεν Ἀρταξέρξης Μεγάβαζον. Κτησίας τείτῳ Περσικῶν. [3]

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΞ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΩΝ Περσικῶν, ἐν οἷς τὰ Ἀσσυρία διέλαβε ὁ Κτησίας, ἄλλα πινα, ἃ σαφῶς οἴδαμεν ἐκ ποίου βιβλίου.

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ ς' στρωμάτ.

Εἰ δὲ τὰ Ἀσσυρίων πολλοῖς ἔτεσι [4] πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἀφ' ὧν Κτησίας λέγει, &c.

Παρ' Ἰωαννῃ τῷ Τζέτζῃ χιλ. γ', στίχ. ςγ'.

Ὁ Ἀσσυρίων βασιλεὺς ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Κατὰ δὲ Διόδωρον [5] Σεσόωσις τὴν κλῆσιν,
Τῶν Ἀσσυρίων μοναρχῶν, ἦρχε τῆς ἀπάσης,
Ζεύγνυσι δὲ τῷ ἅρματι τοῦτον τὸν βασιλέα,
Καὶ ὑπ' αὐτῷ συέζυγος, ὥσπερ ὑφ' ἵππων ἄλλοι,
Καὶ κοσμοκράτωρ καὶ θεὸς ἐκέκλητο τοῖς τότε.
Τοῦτον ποτέ τις βασιλεὺς κατέσχεθε τὸ τῦφον,
Τῆς τύχης δ' ἀσύστατον δι' αἰνιγμῶν προδείξας.
Ἑλκων δ' ἅρμα γὰρ αὐτὸς, ἅτε ἐχιὰς ἑώρα.
Βραδύφρων τὸ βάδισιν, ἔπως ὁρῶν, ἐποίει.
Ὡς δὲ πρὸς τοῦτον ἔλεξεν ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Τί καταργὸς πρὸς τὴν ὁδὸν ἀνθρωπε; τάχυ λέγε.

1 *Ad lib. III. Ctesiæ hæc pertinere, patet ex præcedenti fragmento apud Athen. vbi hinc emendandum dixi ἐπαναβαλλών. Subiicit autem Pollux ista statim his quæ protulit de oculis patrantibus & distortis quales effeminatorum sunt & cinædorum, βλίμμα, ait, ὑγρὸν, ἡλυπτιστὲς, γυναικεῖον, ἀχρεῖον, αὐάπτερον, ἀμβλυωπὲς, καὶ τὰ ὅμοια. Κτησίας &c.* 2 *Sequitur in Harpocr.* ἱφορίων. *εἰσὶ τ' εἰαυδὴς ὑποκυδεῖς. vbi fortè non tam corruptum auctoris alicuius nomen latet, quam Ctesiæ verba mendosa. Apud Hesychium vero vbi* ὑποκυδὶς, ὑποφρύδιον, *forte legendum* ὑποβρύχιον. 3 *Exstant hæc apud nostrum Ctesiam excerptum supra in Persicis cap. 39. vbi tamen vrbis nomen* Κύρτιν. *& viri semper* Μεγάβυζον. *Inde etiam facilius colligas ex libro decimotertio Persicorum hæc deprompta, quam ex tertio. Sed ex quoto libro, ego non coniectem hercle: ex tertio tamen, qui Assyriaca inter alios sex priores continet, non fuisse credam.*

4 Euseb. lib. x. præpar. Euang. contractius: πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν Κτησίας λέγει. mox idem sat magnum defectum ita supplet, φανήσεται τὰ δηθέντα πρεσβύτερα καὶ πεντακοσιοστῷ ἔτει πρὸ τῆς Ἀσσυρίων ἀρχῆς, τῆς δὲ Βυλούχου (Belochum vocat Eusebii chronicon) Σαρδάνου δυναστείας τὰ δηθέντα ἀρξάμενα τελευτῶσι. *Hæc ex Fr. Sylb. Annotat. ad Cl. Alex. mihi Eusebius non ad manus: aliàs illa ipsis fragmentis interposuissem.* 5 lib. I.

Ille au-

Apud Pollucem lib. II. *Onomast.*

CTESIAS vero dicit Sardanapalum * obuertere album oculorum. *ita interp. I. Cam.*

In lexico Harpocrationis.

Hypocydes significat aquosum [locum,] vt ex libro tertio CTESIAE manifestum est.

Apud Stephanum in Ethnicis.

Cyrtæa, vrbs circa mare rubrum, quo relegauit Artaxerxes Megabyzũ. CTESIAS libro tertio Persicorum.

ALIA QVÆDAM E PRIMIS SEX libris Persicorum, quæ Assyria continebant, vbi non certo scimus quæ ex quoto libro depromantur.

Clemens Alexandrinus lib. I. *Stromat.*

Si vero res Assyriorum multis annis antiquiora sunt Græcorum rebus, quot ait CTESIAS, &c.

Apud Ioannem Tzetzem chil. III. v. 83

Assyriorum rex Sesostris ille, *interpr. P. Lucisio.*
Iuxta Diodorum vero Sesoosis nomine,
Assyriorum monarcha, dominatus est terræ omni,
Iungens in curru huius reges,
Et ab ipsis tractus, quemadmodum ab equis alii:
Et mundi imperator, & deus vocabatur suæ ætatis hominibus.
Huius aliquando quidam rex compressit superbiam,
Fortunæ inconstantiam per ænigmata cum ostendisset,
Trahens enim currum ipse, rotas contemplabatur:
Tardam autem vectionẽ, sic contemplans, faciebat.
Vt autem ad hunc dixit Sesostris ille,
Cur ociaris ad viam homo? actutum dic.

Ille autem, Rotarum versiones videns, inquit, non curro.
Cognoscens igitur Sesostris id quod ipse declarabat,
Contraxit fastum, disiunxitque hos,
Et deinceps vniuersis erat mitis, & modeste sapiens.
CTESIAS, *& Herodotus, Diodorus, atque Dion,*
Et Callisthenes cum ipsis, Simocatus, & alii
Historiæ meminerunt paucis: illi autem late.

[1] Ὁ δ', Τροχῶν τὰς συστροφὰς βλέπων, φησὶν, ἁ τρέχω.
Γνοὺς τοιγαροῦν ὁ Σέσωστρις, ὅτῳ αὐτὸς ἐδήλου,
Συστέλλει τ' ἀγέρωχον, ἀποζεύγνυσί τε τοὺς.
Καὶ τὸν λοιπὸν τοῖς σύμπασιν ἦν πρᾷός τε καὶ σώφρων.
Κτησίας, καὶ Ἡρόδοτος, Διόδωρος, καὶ Δίων,
Καὶ Καλλισθένης σὺν αὐτοῖς, Σιμόκατος [2], καὶ ἄλλοι,
Τῆς ἱστορίας μέμνηνται φεύγας, οἱ δὲ πλατέως.

Apud Diodorum lib. II.

Singulas autem pugnas, omniumq; ab ipso deuictorum numerũ nullus scriptorum recensuit. Ideo nobilissimas tantum gentes, CTESIAM Cnidium secuti, breuiter percurremus. De terris maritimis & reliqua deinceps continente, Ægyptum & Phœniciam, cauamque Syriam cum Cilicia, Pamphylia, Lycia; & præter has Cariam, Phrygiam, Mysiam & Lydiam, subegit. Troiadem quoque & Phrygiam ad Hellespontum, cum Propontide, Bithynia, Cappadocia, & barbaris ad Pontum gentibus vsque ad Tanaim adiunxit. Caddusiorum etiam terra & Tapyrorum, nec nõ Hyrcanis, Dacis, Derbicibus, Carmaniis, Choramnæis, Borcaniis & Parthis, est potitus. Adhęc Persiã & Susianam; & quæ Caspiana nominatur: in quam faucibus perangustis, quas Caspias hinc portas vocant, iter patet. *interp. L. R. vi & alia è Diod.*

Apud eundem in eodem libro.

Coacto igitur vndique exercitu, recensita decies septies centena peditum, & ducenta ac decem equitum, decemque curruum falcatorum millia, cum paulo minus sexcentis, CTESIAS in historiis tradit. [*de Nini in Bactrianos expeditione.*]

Eodem libro.

Huic [*Nino*] Semiramis in regia sepulto, ingentẽ terræ aggerẽ altitudine IX, & latitudine X stadiorum, vt CTESIAS auctor est, constituxit. Cumque

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Καὶ τὰς μὲν καθ' ἕκαστα μάχας, ἢ τὸ ἀριθμὸν ἁπάντων τῶν κατὰ πολεμήσαντων [τὸν Νίνον] ὀφθεὶς τῶν συγγραφέων οὐκ ἐξήνεγκε· τὰ δὲ ἐπισημότατα τῶν ἐθνῶν ἀκολούθως Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ πραγματεύσομεθα συντόμως ἐπιδραμόντες. κατεστρέψατο μὲν γὰρ τὴν παραθαλαττίαν καὶ τὴν συνεχῆ χώραν τήν τε Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην, ἔτι καὶ Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ Λυκίαν· πρὸς δὲ ταύταις, τήν τε Καρίαν καὶ Φρυγίαν καὶ Μυσίαν καὶ Λυδίαν. προσηγάγετο δὲ τήν τε Τρωάδα καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίαν, καὶ Προποντίδα καὶ Βιθυνίαν καὶ Καππαδοκίαν, καὶ τὰ κατὰ τὸν Πόντον ἔθνη βάρβαρα καὶ οἰκοῦντα μέχρι Ταναΐδος. ἐκυρίευσε δὲ τῆς τε Καδδουσίων χώρας καὶ Ταπύρων, ἔτι δὲ Γυρκανίων καὶ [3] Δεφκίων· πρὸς δὲ τούτοις Δερβίκων, καὶ Καρμανίων, καὶ [4] Ῥωμίων· ἔτι δὲ Βορκανίων καὶ Παρθυαίων. ἐπῆλθε δὲ καὶ τὴν Περσίδα, καὶ Σουσιανὴν, καὶ τὴν καλουμένην Κασπίδων· εἰς ἣν εἰσὶν εἰσβολαὶ τεναὶ πυλωτοὶ, δι' ἧς παραγγρυπνοῦσι Κάσπιαι πύλαι. πολλὰ δὲ μέρη τῆς ἐλαττόνων ἐθνῶν προσηγάγετο, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη λέγειν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Σιωαχθείσης δὲ τῆς στρατιᾶς πανταχόθεν, πεζομαχίαι μὲν, ὡς Κτησίᾳ τὰς ἱστορίας ἀναγέγραφε, πεζὸν μὲν ῥ' μυριάδες, ἱππέων δὲ μιᾷ πλείους τῶν εἴκοσι μυριάδων, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα μυρίων ἐξακοσίων.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Τὸν δὲ Νῖνον ἡ Σεμίραμις ἐθάψεν ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ κατεσκεύασεν ἐπ' αὐτῷ χῶμα παμμέγεθες, οὗ τὸ μὲν ὕψος σταδίων ἦν δέκα· πλάτος δὲ ἔλεγε, ὡς φησι Κτησίας, δέκα. διὸ καὶ

1 Interpres non distincte cepit: nos interpunctiuncula vtrinque adiuuauimus sensum. 2 Extat in hist. Theophylacti illius l. 6. c. 11. quæ nuper in publicum editæ. 3 Δεφκίων Gens Persidis Straboni & Stephano. Δεφκίων itaque scribendum. *L. Rhod. cuius Notas in hunc locum vide: vbi & de Dacis, eos è Persia in Europam transisse.* 4 Mutilatum est è Χωρμανίων vt Stephanus è Ctesia annotat. *L. Rhod.* 5 Hunc locum, curruum falcatorum inuentum, quod Cyro Xenophon adstruere videatur, Assyriis regibus vindicare, ait Brisson. l. 3. de reg. Pers. quem vide.

τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ Εὐφράτη ἐν πεδίῳ χειμένης, ἀπὸ πολλῶν σταδίων ἐφαίνετο ὃ χῶμα καθαπερεί τις ἀκρόπολις.

Παρὰ τῷαὐτῷ ἐν τῷ α'.

Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι περὶ τῶν εἰρημένων πόλεων [Βαβυλῶνος, καὶ Τειρίης τῶν ἀπὸ Νείλου] Κτησίας ὁ Κνίδιος ἀλλοφόρως ἱστόρησε, φήσας τῶν μετὰ Σεμιράμιδος ἀπαλλαγέντων εἰς Αἴγυπτον τινὰς οἰκῆσαι ταύτας, ἀπὸ τῶν ἰδίων πατρίδων ἐπιθυμούσας τὴν περιοικίαν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Ἀπολιβοῦσα [Σεμίραμις] δὲ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν εἰς μέσον, περιέβαλετο τεῖχος τῇ πόλει [Βαβυλῶνι] σταδίων τριακοσίων ἑξήκοντα, διῳλημμένον πυργοῖς ὑψηλοῖς καὶ μεγάλοις. τηλικοῦτον δ' ἦν ὃ βάρος τῶν ἔργων, ὥστε τὸ μὲν πλάτος εἶναι τῶν τειχῶν ἐξ ἁρμασιν ἱππάσιμον, τὸ δ' ὕψος ἄπιστον τοῖς ἀκούουσιν, ὡς φησι Κτησίας ὁ Κνίδιος· ὡς δὲ Κλείταρχος καὶ τὕστερον μετ' Ἀλεξάνδρου βαδίσαντων εἰς τὴν Ἀσίαν τινὲς ἀπεγράψαν, τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ πέντε, καὶ τοσούτοις σταδίοις ὅπερ τῶν ἰδίων ἡμερῶν εἰς ὃν ἐνιαυτὸν οὐσῶν, ἐφιλοτιμήθη ὁ ἴσον ἀριθμὸν τῶν σταδίων ὑπερβῆσαι. τὸ δὲ πλίνθους εἰς ἄσφαλτον ἐνδησαμένη, τεῖχος κατεσκεύασε, τὸ μὲν ὕψος, ὡς μὲν Κτησίας φησί, πεντήκοντα ὀργυιῶν, ὡς δ' ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἐγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα· τὸ δὲ πλάτος, πλέον ἢ δισὶν ἁρμασιν ἱππάσιμον.

Ἐν τῷ αὐτῷ δευτέρῳ βιβλ.

Οὗτος δ' ὁ περίβολος [ὁ ἕτερος Βαβυλῶνος ὁ ἐντὸς περάτου] ὧν τὸ μὲν μῆκος, σταδίων τεσσαράκοντα· τὸ δὲ πλάτος, ὀκτὼ πλίνθους· τὸ δ' ὕψος, ὡς Κτησίας φησὶν, ὀργυιῶν πεντήκοντα. τῶν δὲ πύργων ἦν τὸ ὕψος ὀργυιῶν ἑβδομήκοντα.

vrbs [Ninus] iuxta Euphratem in planicie iaceat, moles illa arcis se per multa inde stadia conspiciendam offerebat.

Apud eundem lib. I.

Nec me fugit, diuersa de vrbibus istis [Babylone & Troia in Ægypto conditis] à CTESIA Cnidio referri, dum ait, quosdam ex illorum numero, qui cum Semiramide quondam in Ægyptum transierunt, vrbes à se conditas patriis nominibus indigetasse.

Apud eundem Diodorum lib. II.

Tum CCCLX stadiorum muro, crebris intercepto turribus, vrbem [Babylonem] ita circumdedit [Semiramis,] vt mediam amnis interflueret, eratque tanta operis magnificentia vt mœnium latitudo sex iuxta curribus vehendis sufficeret. Altitudo vero omnium qui audirent fidem (vt CTESIAS scribit) excederet. Vt vero Clitarchus, & qui cum Alexandro in Asiam postea traiecerunt, litteris prodiderunt, ambitus CCCLXV stadiorum, quod anni dies stadiorum numero æquare studuisset. Murum lateribus bitumine conglutinatis coagmentauit L orgyias, teste CTESIA, altum: vel, vt alii referunt, L cubitos tantum; vt latitudo aliquanto plus, quam duobus curribus satis esset, spatii obtineret.

Eodem libro secundo.

Is [alter intrinsecus in orbem ductus ambitus Babylonis] auctore CTESIA, XL stadia longus, lateres trecentos latus, & L orgyiarum altus erat. Turres ad LXX orgyias surgebant.

Et sequentia forte quoq; è Ctesia bonam partem, vt & in prioribus fragmentis apud Diodorum, quem Ctesiam in historia Assyriorum sequutum ex ipsius indicio constat. quem tamen totum exscribere à nostro proposito alienum fuit.

Ἐκ τῆς Τζέτζου χιλ. θ'. στιχ. φξή'.

Ἡ πᾶσα δὲ περίμετρος ὑπῆρχε Βαβυλῶνος,
Σταδίοις τριακοσίοις ἑξήκοντα, Κτησία.

Ex Tzetzæ chil. IX. v. 568.

Omnis autem circuitus fuit Babylonis, interp. P.
Stadiorũ trecentorum sexaginta, CTESIAE.

De isto dissensu auctorum in muris Babyloniis dimetiendis v. doctiss. Brisson. l. 1. de reg. Pers. v. & eruditiss. I. Capellum in accuratiss. tractatu de mensuris lib. 1. non longe ab initio vbi de pede Babylonio. examinat enim ibi præsertim Diodori vel Ctesiæ hæc, & emendat, vt indico. 2 vox πέντε superflua est, *ait Capellus. quem vide hæc plane explicantem, perturbate, vt ait, à Diodoro tradita.* 3 Perficas ἐργυιὰς intelligit. *Capellus.* 4 lege τὸ δὲ πλάτ Θ. ὡς ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἐγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα &c. Murorum Babyloniis latitudo erat Babyloniorum cubitorum 45, Perficorum 50, Atticorum 60. *Hæc idem Capellus.*

Secun-

Secundum vero Clitarchum ipsum, & eos qui post Alexandrum,
Et secundum Diodorum ipsum Siculum,
Trecentorum sexaginta & quinque stadiorum.
Coccianus autem Casius Dion, scripturis Latinis
Quadringentorum scripsit hanc stadiorum esse.
Herodotus autẽ historicus in Musis nouem;
Et Philostratus ipse in vita Tyanei,
Stadiorum octuaginta, cum quadringentis.
Altitudo quinquaginta † passuum murorum, iuxta CTESIAM,
Aliis quinquaginta cubitorum. videtur autem CTESIAS
Tzetzæ veriora describere, quam alii:
Saltem in iis quæ scripsit de Babylone.
Trecentorum enim ipse sexaginta stadiorum
Omnem illius perimetrum esse describit.
Alii autem augent plus & amplius hanc.
Qui igitur circuitum minuit longitudine,
Non longe ab eo quod deceat, auxit altitudinem.
Sed quando hæc æque quidem conspexit CTESIAS,
Erant sexaginta ulnarum altitudines turrium,
Et sane quinquaginta ulnarum murorum altitudines.
A bellis atque commotionibus autem forte deiectas,
Postea videlicet Clitarchus, atque omnis post Alexandrum
Conspexerunt sic humiles ulnarum altitudines,
Velut ad cubitorum diminutionem vix quantitatem accipientes.
Latitudine autem Babylonis erat, iuxta aliquos, murus
Sex curribus equitabilis: tribus autem, secundum alios.

† ulnarum

Apud Diodorum lib. II. *bibl hist.*

Sepulturas mortuorum peculiari Æthiopes ritu instituunt. Cadauer enim salitum, & multo vitro circumfusum in cippo statuunt, vt per vitrum defuncti corpus videri queat, sicut Herodotus scriptum reliquit. At CTESIAS Cnidius nugari eum cõfirmat, ostẽdens, saliri quidem cadauer, sed nudis corporibus vitrum nequaquam circumfundi. Nam sic futurum, vt ambusta & prorsus fœdata similitudinẽ retinere nequeant.

Κατὰ δὲ Κλείταρχον αὐτὸν, καὶ τοὺς μετ' Ἀλεξάνδρου,
Καὶ κατὰ Διόδωρον αὐτὸν τὸν Σικελιώτην,
Τριακοσιεξήκοντα καὶ πέντε ὀργυιῶν.
Κοκκειανὸς δὲ Κάσσιος Δίων, γεγραφὼς Λατίνων,
Τετρακοσίων ἔγραψε ταύτην σταδίων εἶναι.
Ἡρόδοτος δ' ὁ συγγραφεὺς ἐν Μούσαις ταῖς ἐννέα,
Καὶ ὁ Φιλόστρατος αὐτὸς ἐν βίῳ Τυανέως,
Σταδίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς τετρακοσίοις.
Ὕψος πεντηκοντόργυιον τειχῶν, κατὰ Κτησίαν,
Ἄλλοις πεντηκοντάπηχυ. φαίνεται δὲ Κτησίας
Τῷ Τζέτζῃ ἀληθέστερα συγγεγράφειν τῶν ἑτέρων,
Τέως εἰς ἄκρον ἔγραψε περὶ τῆς Βαβυλῶνος.
Τριακοσίων γὰρ αὐτὸς ἑξήκοντα σταδίων,
Πᾶσαν αὐτῆς περίμετρον ὑπῆρξεν ἀφηγεῖται.
Οἱ δ' ἄλλοι πλαυξάνουσι πλέον καὶ πλέον ἑαυτῶν.
Ὃ περὶ τὴν περίμετρον γοῦν ἐλαττῶν τὸ μῆκος,
Οὐκ ἂν μακρὰν τοῦ δέοντος παρηύξανε τὰ ὕψη.
Ἀλλ' ὅτε ταῦτα ἴσως μὲν καὶ τεῖδεν ὁ Κτησίας,
Ἦσαν ἑξήκοντόργυια τὰ ὕψη τῶν πύργων,
Καὶ δὴ πεντηκοντόργυια τότε τειχῶν τὰ ὕψη·
Ὑπὸ πολέμων καὶ σεισμῶν δ' ἴσως καταπεσόντα,
Ὑστερον αὖ ὁ Κλείταρχος, καὶ πᾶς μετ' Ἀλεξάνδρου,
Κατεῖδον, ὅτε τὰ πεσόντα τῶν ὀργυιῶν τὰ ὕψη,
Ὡς ἐκ πηχῶν ἐλάττωσιν μόλις ποσὸν λαβόντα.
Πλάτει τῆς Βαβυλῶνος δ' ἴσως κατά τινας ὁ τεῖχος,
Ἓξ ἁρμασιν ἱππάσιμον, τρισὶν ὑπὲρ καθ' ἑτέρους.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ, βιβλ. ις'. δευτέρῳ βιβ.

Ταφὰς δὲ τῶν τελευτησάντων ἰδίως οἱ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν ποιοῦνται. περιχρίσαντες γὰρ τὰ σώματα, καὶ περιχύσαντες αὐτοῖς πολλὴν ὕαλον, ἰσασιν ὅτι σήπεται, ὥστε τοῖς παριοῦσι φαίνεσθαι δι' ὑέλου τὸ τοῦ τετελευτηκότος σῶμα, καθάπερ Ἡρόδοτος εἴρηκε. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος ἀποφαινόμενος τοῦτον ἀφανίζειν, αὐτὸς φησὶ τὸ μὲν σῶμα περιχρίειν ὕελον, τὴν μέντοι γε ὕελον μὴ περιχεῖν γυμνοῖς τοῖς σώμασι· κατακαίεσθαι γὰρ ταῦτα, καὶ λυμαίνεσθαι τελείως τὴν ὁμοιότητα μὴ δυνήσεσθαι ἀφεστηρός.

δὲ καὶ χρυσοῦν εἰκόνα καταπλάζεσθαι κοίλην, εἰς ἣν ἐντεθέντος τοῦ νεκροῦ, πρὸς τὴν εἰκόνα χεῖσθαι τὸ ὕελον. τοῦ δὲ καταπλάσματος τεθέντος ὅπου δὴ τόπου, ἀφεῖσθαι τὴν ὕελον φαίνεσθαι δὲ χρυσοῦν ἀφωμοιωμένον τῷ πεπελάτηκότι. τοὺς μὲν οὖν πλουσίους αὐτῶν οὕτω θάπτεσθαι φησὶ· τοὺς δὲ ἐλαττόνας καταλιπόντας οὐσίας, ἀργυρᾶς τυγχάνειν εἰκόνος· τοὺς δὲ πένητας, κεραμίνης. τὴν δὲ ὕελον πᾶσιν ἐξαρκεῖν, ἀφ' ἧς δὴ πλείστην ἠμπόλησε τῇ Αἰθιοπίᾳ, καὶ τελέως ἀφ' ἧς τοῖς ἐγχωρίοις ὀπτὰ πωλάζειν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ.

Τὸ δὲ πλῆθος τῆς ἀληθιαδείσης στρατιᾶς ἦν, ὡς Κτησίας ὁ Κνίδιος συνεγράψατο, πεζῶν μὲν τετρακόσιαι μυριάδες, ἱππέων δὲ μυριάδες, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα μυριάδες. ἦρχον δὲ καὶ ἄνδρες ὅπλα μηλοφορούμενοι, μαχαίρας τετραπήχεις ἔχοντες, ὃν ἀριθμὸν ἴσον τοῖς ἅρμασι. ναῦς δὲ πολεμίας κατεσκεύασε μὲν χιλίας διακοσίας, εἰς παρεσκεύασται καὶ πεζὴ πολεμικὴ ἐς τριακοσίας τὰς πᾶσας.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Μετὰ δὲ τὰ χρόνον τινὰ τοῦ Νινύου τοῦ υἱοῦ Διὸς βουλευσαμένη [Σεμίραμις] καὶ ὁ παρ' Ἄμμωνι λιμὸς αἰνιξαμένη, ὃν ὅπως βουλεύσαντα κακὸν οὐδὲν εἰργάσατο· πωλάντιον ὃ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραδοῦσα, καὶ τοῖς ὑπάρχοις ἀκμάζειν ἐκείνου παρεσκεύασε, ταχέως ἠφάνισεν ἑαυτὴν, εἴς εἰς θεὸς κατὰ χρησμὸν μεταστᾶσαν. ἔνιοι δὲ μυθολογοῦντες φασὶν αὐτὴν γενέσθαι παίστρειαν, καὶ πολλῶν ὀρέων εἰς τὴν ἰκίαν καταπεσόντων, μετ' ἐκείνων ἐκπεσοῦσαν ἀφανῆ γενέσθαι. ἦν καὶ τὸ τῶν Ἀσσυρίων τὴν παιστρεμμένην ὡς θεὸν, ἀπαθανατίζουσαν τὴν Σεμίραμιν. αὕτη μὲν δὴ βασιλεύσασα τῆς Ἀσίας ἁπάσης πλὴν Ἰνδῶν, ἐτελεύτησεν ὄν ἀφρονιμώτερον, βιώσασα μὲν ἔτη ἑξήκοντα καὶ δύο, βασιλεύσασα δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα. Κτησίας μὲν οὖν ὁ Κνίδιος περὶ Σεμιράμιδος τοιαῦτ' ἱστόρηκεν.[3]

Μνημονεύει καὶ Ἀθηναγόρας ὁ Ἀθηναῖος ἐν πρεσβείᾳ περὶ Χριστιανῶν, τούτων δὲ Κτησίου.

Καὶ διὰ τὴν Δερκετὼ, καὶ διὰ τὴν Σεμίραμιν σέβουσι Σύροι (ὃ γὰρ ἀδύνατον, εἰς περιστερὰν μετέβαλεν ἡ μανία ὁ μῦθος οὖν διὰ Κτησία)

1 lege ἔσοι. L. Rhod. 2 De quo Diodorus eodem libro paullo ante. 3 Quem itaque Diodorum tota ista narratione de Semiramide lib. 2 sequutum verisimile est. ego tantum excerpsi vbi Cteſia nominatim mentio.

Ideo cauam ex auro ſtatuam conflari, circa quam cadauere incluſo, vitrum tandem liquetur, & hac edito poſita loco, ſpeciem mortuo ſimilem per vitrum exhiberi. Atque eo modo ditiorum funera curari tradit. Tenuioris autem fortunæ hominibus argenteas poni ſtatuas, pauperibus fictiles. Et abunde ſat vitri cunctis eſſe; quod plurimum eius gignatur in Æthiopia, & paſſim incolis ſit obuium.

Apud eundem ibidem.

Peditum numerus, vt CTESIAS recenſet, tricies centena millia, equitum, millia quingenta; currus, ad millia centum. Totidem quoque viri camelis vehebantur, gladios quatuor cubitorum ſtringentes. Nauium reſolutilium numerus erat duo millia &c. [*De Semiramidis copiis contra Indiam*]

Ibidem.

Tempore aliquanto poſt, inſidiis filii per quendam eunuchũ appetita [Semiramis,] priſtinũ Hammonis reſponſum in memoriam reuocat. Ideo nihil acerbi in inſidiatorem ſtatuit. Sed regno ipſi tradito, omnibuſque, vt legitimo regi parere iuſſis, confeſtim ex hominum conſpectu, vt ad Deos iuxta oraculi fidem migratura, ſe ſubduxit. Sunt qui in columbã conuerſam fabulantur. Compluribus enim auibus in palatium eius delapſis, vna cum illis auolaſſe creditur. Et hinc factum, vt Aſſyrii dum Semiramidẽ Diis immortalibus accenſent, columbam pro Dea honorent. Huiuſmodi, prout iam dictum eſt, Semiramis totius Aſiæ, præter Indiam, regina, vitæ exitum habuit; cum vixiſſet annos LXII, regnaſſetq; XLII. Et hæc quidem CTESIAS ille Cnidius de Semiramide litteris tradidit.

Meminit & Athenagoras Athenienſis legatione pro Chriſtianis, horum à Cteſia traditorum.

Et propter eandem Dercetum, columbas & Semiramin honorant Syri (in columbam enim mutata eſt mulier, vt nugatur CTESIAS.)

Apud

Apud Diodorum libro II.

Is [CTESIAS] poſt deiectos imperio Aſſyrios, Medos Aſiæ præfuiſſe tradit, imperatore Arbace, qui Sardanapalũ armis ſuperauit, vt dictũ eſt ſupra. Et poſtquã duodeuiginti regnauit annos, filiũ eius Mandaucem ſucceſſiſſe, L annos Aſiæ imperitantẽ. Poſt hunc annos XXX regnaſſe Soſarmum; L, Artiam; XXII, Arbianen; XL, Arſęum. Huius tempore ingens bellum Medis cum Caduſiis conflatum memoratur; idq; has ob cauſſas. Parſodes quidam Perſa in admiratione erat, ob fortitudinem & prudentiam aliaſque virtutes, & regi percarus ac præ aliis in regio ſenatu maxime pollebat. Is in iudicio quodam à rege offenſus, cũ IIIIM peditum & CIↃ equitibus, ad Caduſios profugit: apud quos ſororẽ cuidam nuptũ collocarat, cuius magna illis in locis poteſtas. Nec ipſe tantũ defecit, ſed aliis etiam, vt in libertatem ſe vindicent, perſuadet, & ſtatim dux belli ob fortitudinem creatur. Audiens vero ingentem aduerſus ſe exercitum cogi, ſuas & ipſe ex tota gente Caduſiorũ copias non minus ducentis millibus armat; & ad exitus prouincię caſtrã ponit. Etſi autem rex Artæus IↃCCC hominum millia in eum duceret, vicit tamẽ Parſodes, & ſupra LM cecidit, ac reliquias hoſtilis exercitus è finibus exegit. Hoctãtum admirationis ei cõſciuit, vt ab incolis rex crearetur. Exinde perpetuis Medi diam incurſionibus vexare, & omnia paſſim loca vaſtare. Magnam igitur aſſecutus gloriã, cum vitę iam finis inſtaret, per diras imprecationes obteſtatur ſucceſſorem, ne vnquã inimicitias aduerſus Medos deponant: & ſi pacis conditiones receperint, tota ipſorũ progenies cum vniuerſis Caduſiis radicitus male pereat. Eã ob cauſſam hoſtili in Medos animo Caduſii fuerunt perpetuo, nec vnquam regibus illorũ paruere, donec Cyrus imperiũ ad Perſas traduxit. Medis autem poſt Artæũ præfuit Artynes ad XXII annos: poſt Artibarnas quadraginta, quo regnante, Parthi Medis parere recuſantes, & prouinciã & vrbẽ Sacis in poteſtatẽ tradunt. Hinc orto inter Sacas Medoſq; bello, ad cõplures annos prœliis nõ paucis diſceptatur, & magnis vtrinq; ſtragib. editis, pax tandẽ his pactis initur, vt Parthis ad officiũ reductis, vtriq; quę tenuiſſent antea, tenerẽt;

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Φησὶ δὲ [Κτησίας] μετὰ τὴν καταλυσιν τῆς Ἀσσυρίων ἡγεμονίας Μήδους προσῆναι τὴν Ἀσίας, Ἀρβάκου βασιλεύοντος, τοῦ Σαρδανάπαλον καταπολεμήσαντος, καθότι προείρηται. τούτου δὲ ἄρξαντος ἔτη δύο λείποντα τῶν τεσσάρων, διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν τὸν υἱὸν Μανδαύκην, ὃν ἄρξαι τῆς Ἀσίας ἔτη πεντήκοντα. μετὰ δὲ τοῦτον τεσσαράκοντα μὲν ἔτη βασιλεῦσαι Σώσαρμον, πεντήκοντα δὲ Ἀρτίαν, δύο δὲ πρὸς τοῖς εἴκοσι τὸν τεταραχθέντα Ἀρβιάνην, τεσσαράκοντα δὲ Ἀρσάμην. ὅτι δὲ τούτου συστῆναι μέγαν πόλεμον τοῖς Μήδοις πρὸς Καδουσίους, διὰ τοιαύτας αἰτίας. Παρσώδην τὸν Πέρσην, θαυμαζόμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ, φίλον τε ὑπάρξαι τῷ βασιλεῖ, καὶ μέγιστον ἰσχύσαι τῶν μετεχόντων τῆς βασιλικῆς συνεδρίας· τοῦτον δὲ ὑπὸ βασιλέως, ἔν τινι κρίσει λυπηθέντα, φυγεῖν μετὰ πεζῶν μὲν τετρακισχιλίων, ἱππέων δὲ χιλίων εἰς Καδουσίους· παρ' οἷς ἦν ἐκδεδομένος τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν καὶ τούτους τοὺς τόπους. ὑποδεξαμένους δὲ προθύμως, καὶ πείσαντα δὲ σύμπαν ἔθνος αὐτονόμους εἶναι καὶ ἐλευθερίας, αἱρεθῆναι στρατηγὸν διὰ τὴν ἀνδρείαν. ἔπειτα πιθανομένου ἀθροίζεσθαι ἐπ' αὐτὸν μεγάλην δύναμιν, καθοπλίσαι τοὺς Καδουσίους πανδημεί, καὶ καταστρατοπεδεῦσαι πρὸς ταῖς εἰς τὴν χώραν ἐκβολαῖς, ἔχοντα τοὺς σύμπαντας οὐκ ἐλάττους εἴκοσι μυριάδων. τὸν δὲ βασιλέως Ἀρταίου συστρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν μυριάσιν ὀλιγωτέραις, κρατῆσαι, καὶ πλείους μὲν τῶν πεντακισμυρίων ἀνελεῖν, τὴν δὲ ἄλλην δύναμιν ἐκβαλεῖν ἐκ τῶν Καδουσίων χώρας. διὸ καὶ τοῖς ἐγχωρίοις θαυμαζόμενον, αἱρεθῆναι βασιλέα, καὶ τὴν Μηδίαν συνεχῶς λεηλατεῖν, καὶ πᾶσι τόπον καταφθείρειν. μεγάλης δὲ δόξης τυχόντα, καὶ γήρᾳ μέλλοντα καταστρέφειν τὸν βίον, ἀρᾶς θέσθαι τοιαύτας ἐπὶ τῷ δεχομένῳ τὴν ἀρχήν, ὅπως μηδέποτε δύνωνται λῦσαι τὴν ἔχθραν Καδουσίοις πρὸς Μήδους. εἰ δὲ συνθοῖντο ὁμολογίας, ἐξωλείαν εὔχεσθαι τούς τε ἀπὸ τῶν γένους αὐτοῦ καὶ Καδουσίους ἀπόγονα. διὸ καὶ τοὺς αἰτίας ἀεὶ πολεμικὰς ἐχηνέναι Καδουσίους πρὸς Μήδους, καὶ μηδέποτε ζῆν τῶν βασιλεύοντων ὑπηκόους γενέσθαι, μέχρις οὗ Κῦρος εἰς Πέρσας μετέστησε τὴν ἡγεμονίαν. τῶν δὲ Μήδων βασιλεύσαντος μετὰ τὴν Ἀριαίου τελευτὴν Ἀρύηνα μὲν ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι, Ἀρτιβαρίαν δὲ μ'. ὅτι δὲ τούτου Παρθυαῖοι ἀποστάντες Μήδων, Σάκαις τήν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν ἐγχείρισαν. διὸ καὶ συστάντος πολέμου τοῖς Σάκαις πρὸς Μήδους ἐπ' ἔτη πλείω, ἡνίκα τε μάχας ἐκ παρατάξεως, καὶ συχνὰς παρ' ἀμφοτέρων ἀναιρεθέντων, δι' ἐλευθερίαν εἰρήνην αὐτοῖς ὅτι τοῖσδε συνθεῖναι· Παρθυαίους μὲν ὑπὸ Μήδους ἡγεμόνα ἔχειν, τὸν δὲ πρὸ τοῦ παρόντων ἐκ παλαιτέρας κυριεύσαντας,

1 Sequuntur hæc ſtatim poſt honorificum illud teſtimonium Diodori de Cteſia, quod habuiſti ſupra pag. 635. 2 Hanc lectionem reponi iubent L. Rhodomano, alias vulgati ἐκδεχόμενον. χ. vero Καδουσίους. ὧν ὁ ὀκτωκαιδέκατος τῶν.

φίλους εἶ) ἢ συμμάχους ἀλλήλοις εἰς ὃν ἅπαντα χρόνον. Βασιλεύσαι δ' ὅτε τῶν Σακῶν γυνὴ καὶ τὰ κατ' πόλεμον ἐζηλωκυῖα, καὶ τόλμη τε καὶ φρονήσει πολὺ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων γυναικῶν τῶν ἐν Σάκαις, ὄνομα Ζαρίνα. καθόλου μὲν οὖν τὸ ἔθνος τοῦτο γυναῖκας ἀλκίμους ἔχει, καὶ κτησαμένας τοῖς ἀνδράσι τῶν ἐν τοῖς πολέμοις κινδύνων. ταύτην δ' λέγεται, τῷ τε κάλλει γένεσθαι πασῶν εὐπρεπεστάτην, καὶ τὰς βουλὰς καὶ τοῖς κατ' μέρος ἐγχρήμασι θαυμαστήν. τῶν μὲν γὰρ πλησιοχώρων βαρβάρων τοὺς ἐπηρμένους τῷ θράσει καὶ καταδουλουμένους τὸ ἔθνος τῶν Σακῶν καταπολεμῆσαι, καὶ χώρας πολλὰς ἀφελέσθαι, καὶ πόλις οὐκ ὀλίγας κτίσαι, καὶ τὸ σύνολον εὐδαιμονέστερον τὸν βίον τῶν ὁμοεθνῶν ποιῆσαι. δι' καὶ τοὺς ἐγχωρίους μετὰ τελευτὴν αὐτῆς χάριν ἀποδιδόντας τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ τὰ ἀρετὰ μιμνῄσκοντας, ταφοι οἰκοδομῆσαι πολὺ τῶν ὄντων παρ' αὐτοῖς ὑπερέχοντα. ὑπόστημα γὰρ πυραμίδα τριγωνον, τριῶν μὲν σταδίων ἑκάστην πλευρὰν αὐτῆς καταβάσαι τὸ μῆκος, τὸ δ' ὕψος σταδίαιον, εἰς ὀξὺ συνηγμένης τῆς κορυφῆς. ὑπερῆσαι δὲ τὸ τάφῳ καὶ χρυσῆν εἰκόνα κολοσσικὴν, καὶ πύλας ἱππικὰς ἀποστῆναι, καὶ ἄλλα πολλὰ μεγαλοπρεπέστερα ποιεῖν τῶν τοῖς προγεγενημένοις αὐτῆς συγχωρηθέντων. Ἀσιβάρα δὲ τὸν βασιλέως τῶν Μήδων γήρα τελευτήσαντος ἐν Ἐκβατάνοις, τὴν ἀρχὴν Ἀ-
2. Ἀπαίδαν ταύτα δὲ ὃν υἱὸν λαβεῖν, ὃν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀστυάγην καλοῦσιν. τούτου δὲ ὑπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καταπολεμηθέντος, μεταπεσεῖν τὴν βασιλείαν εἰς Πέρσας.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἐναργείας, εἴ γε αὐτὸ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐστί.

Ὅπερ δὲ τῇ Κτησίᾳ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀδολεσχοτέρᾳ περὶ τὰς διλογίας, πολλαχῆ μὲν ἴσως ἐγκαλοῦσιν ὀρθῶς· πολλαχῆ δὲ οὐκ αἰσθάνονται τῆς ἐναργείας τοῦ λόγου. πίπτει γὰρ πολλάκις, περὶ ὃ πολλάκις ποιεῖν ἔμφασιν πλείονα· οἷα τὰ τοιάδε· „ Σπυάξιος ἦν, ἀνὴρ Μῆδος, γυναῖκα Σακίδα καλὰ„ λὰν ἀπὸ τοῦ ἵππου, (μάχου) γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες „ ἐν Σάκαις, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες) θεασάμενος δὴ τὴ „ Σακίδα ὡραιοτάτην ὡραΐζουσαν, ἐμισήθην ἀποστέλλειν·

& perpetuo inter se deinceps amici sociique forent. Sacarum tunc regnum administrabat Zarina, mulier rerum bellicarum studiosa; & omnes Sacarum feminas audacia & ad res gerendas industria longe superans. Gens enim hæc in primis mulieres habet fortes, & sociam viris operam in bellorum discrimine nauantes. Illam pulcritudine etiam præ omnibus eminuisse, consiliorumque solertia & actionum quarundam strenuitate fuisse admirabilem, prædicant. Reges enim finitimos, qui arrogãtia elati seruitutis iugo Sacas premebãt, bello subegit; & magnam regionis partem ad mitiorem traduxit cultum, vrbesque non paucas exstruxit; gentis denique suæ vitam multo beatiorem effecit. Ideoque ciues post obitum eius, vt gratiam pro beneficiis referrent, virtutumque memoriam conseruarent, sepulcrum ei cetera longe supereminens constructe. Pyramidem enim triquetram ex fundamento eduxerunt: cuius latera ad ternum stadium lõgitudinem protẽderentur, vertex in acutũ mucronem desinens ad stadii sublimitatem assurgeret. Colossea quoque effigie super bustum erecta, heroicos illi honores consecrarunt, reliqua omnia longe magnificentius, quam maioribus eius impendentes. Hinc Astibara Medorum rege per senii infirmitatem exstincto in Ecbatanis, filius eius Aspadan [*vel* Apandan] (quem Astyagem Græci vocant) regnum accepit. Eo Cyri Persæ armis oppresso, ad Persas imperium deuolutum est.

Apud Demetrium Phalereum, in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur, cap. de perspicuitate: si modo eius est hic liber.

Qua de re vero CTESIAM accusant, quasi propter inculcata denuo verba sit loquacior, in eo forte sæpius ipsi nullam faciunt iniuriam, sæpius tamen quoque viri perspicuitatem in dicendo non attendunt. Idem namque ponitur denuo, quod ita sæpius expressior fiat significatio. Qualia & ista hæc:* Stryaglius quidam, Medus, quum ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo prœliantur) eamque & formosam & ætate florentem vidisset, saluam dimisit. *ex interp. H. Steph.*

1 *An* Ἀρταβάρα, *vti supra hunc regem adpellat.*

At per-

At percusso postea fœdere quum illa quam alioqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitam finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat, Ego quidem te seruaui: & tu quidem per me seruata es, ego autem per te perii.* Hic virgula censoria arrepta aliquis qui se breuem in dicendo putat, reprehendat, bis nimirum posita nulli rei esse istud Seruaui, & istud Per me seruata es. idem enim hæc significare ambo. Verum si alterutrum sustuleris, simul & perspicuitatem sustuleris, & ex illa virtute qui nascitur, affectum. Quin & quod ad illa redditur Peribam scilicet, pro Pereo, euidentius est propter clausulam. Quod enim accidit, id maiorem vim & efficaciam habet eo quod futurum est, vel adhuc fit. Et omnino &c. [*Ait eum singularem perspicuitatis artificem esse: quæ infra cum alia narratione ponemus*] Forte ascribit. ἢ ἐδέδω. κτο. H. St.

Ex Tzetze chil. XII. versu 894.

Interp. P. I.

Sacas gentem scito, quorum inuentum scutum:
Et mulieres horum autem pugnant cum viris,
Vt CTESIAS *inquit, atque alii complures:*
Sacarum autem mulieres pugnant sane ex equis.
Et rursus vero: Stryalius, vir quidam Medus,
Mulierem Sacam quidem deturbans ab equo.

EX LIBRO NONO PERSICORUM.

Apud Theonem in præexercitamentis rhetoricis, siue Libanius sit auctor, vt alii volunt, cap. de descriptione.

interp. I. C.

In nono autem CTESIAS, quemadmodum simulacra Persarum super longis perticis, cum viderent mane diluculo iuxta arcem Lydi è longinquo, rati plenam Persarum, aciam occupatam esse arcem, in fugam conuersi fuerint.

μετὰ δὲ τοῦτο, ἀποδῶν ἡμιόνων, ἐφαθεὶς τῆς γυναικὸς, ἀπετύγχανεν. ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν, γράφει δὲ πρότερον ἐπιστολὴν, τῇ γυναικὶ μεμφόμενος, τοιάδε, Ἐγὼ μὲν σε ἔσωσα, καὶ σὺ μὲν δι' ἐμὲ ἐσώθης, ἐγὼ δὲ διά σε ἀπολόμην. ἐνταῦθα ἐπιμήσειεν ἂν ἴσως τις βεγχυλόγος οἰόμενος εἶ), ὅτι δὶς ἐπέθηκε πρὸς τοῖς Ἔσωσα καὶ δι' ἐμὲ ἐσώθης· ταυτὸν γὰρ σημαίνει ἀμφότερα. ἀλλ' εἰ ἀφέλοις θάτερον, σεσαφηρήσεις καὶ τὸν ἐναργειαν, καὶ ὃ ἐκ τῆς ἐναργείας πάθος. ἢ δ' ἐπιφερόμενον δὲ τὸ Ἀπολόμην, αὖτις τὸ Ἀπόλλυμαι, ἐναργέστερον αὐτῇ τῇ συντελείᾳ δῆλ. ὃ δὴ μὴ γενομένου, δεινότερον τὸ μέλλοντος ἢ γινομένου ἔπι. ἢ ὅλως &c.

Ἐκ τοῦ Τζέτζου χιλ. ια', στίχ. ωιδ'.

Τοὺς Σάκας ἔθνος γίνωσκε, ὧν ἄρεμα δ' σάκος,
Καὶ αἱ γυναῖκες τούτων δὲ συμμάχονται αὐτοῖς,
Ὡς καὶ Κτησίας εἴρηκε, καὶ ἕτεροι μύριοι·
Αἱ τῶν Σακῶν γυναῖκες δὲ, μάχονται δι' ἀφ' ἵππων,
Καὶ πάλιν δέ· [2] Στρυάλιος ἀνήρ τις ἐκ τῶν Μήδων,
Γυναῖκα τῶν Σακίδων μὲν καταβαλὼν ἐξ ἵππου.

ἘΚ ΤΟΥ ἘΝΝΑΤΟΥ ΤΩΝ Περσικῶν.

Παρὰ τῷ Θέωνι ἐν προγυμνάσμασι, ἢ τῷ Λιβανίῳ κατ' ἄλλους, κεφ. περὶ ἐκφράσεως.

Ἐν ᾗ τῇ ὑπάτῃ [1] Κτησίας. οἷον, Τὰ εἰδωλα τῶν Περσῶν ἐπὶ τοῖς μακραῖς ξύλοις ὁρῶντες ὑπὸ ὄρθρου τοὺς ἀκροβολιστὰς πόρρωθεν οἱ Λυδοὶ, εἰς φυγὴν ἐτράποντο, νομίσαντες τὴν ἀκρόπολιν πλήρη εἶναι Περσῶν, καὶ ἤδη ἑαλωκέναι.

1 *Sic Ald. editio. sed scribendum puto:* ἐμφαίνειν. *Ceterum non inepte posse hic locum obtinere ista de Stryaglio inter fragmenta putaui. Videntur enim in isto eodem bello, de quo præcedentia quæ ex Ctesia retulit Diodorus, accidisse. Certe vtrobique vides de Sacidarum virilitate eadem narrari, quod ista & in Martis alea viris fida & assidua socia.*

2 Στρυάγλιον è prioribus Phalerei apud Tzetzem reponendum videtur potius.

3 *Ita optime* ὁ μακρὸς ἵππος *ausus ad oram restituit, & in versione sua expressit, quum alias mendose legeretur* κτῆνος. *Est vero elegans hoc fragmentum, cuius mentio etiam historia in Excerptis Photii supra Persic. c. 4.*

Παρὰ Ἰωάννῃ τῷ Τζέτζῃ, χιλ. α'. στίχ. πζ'.

Τὸν Ἀστυάγη μὲν φησὶ [Κτησίας] καταβληθέντα Κύρῳ,
Τῶν Βαρκαίων ἄρχοντα γηρέα τοῦδε τότε.
Οἰβάρην δ' ὑπέρτατον μέγαν τὸν Κύρου,
Ξύλινα λέγει τοὺς ὤμους Σάρδεσιν ἐπιθῆναι
Ἐν ὑψηλοτάτοις ἱστοῖς, νυκτὸς ἐνδεδυμένα.
Οὕτω λυδοὺς ταράξαι δ', καὶ κατασχεῖν τὴν πόλιν.
Μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, φάσκει δ' τὸν Κῆσιον,
Πρὸς Ἀστυάγην πέπομφεν ὁ Κῦρος Πετησάκαν,
Ὅπως ἐλθὼν τὴν Ἀμυτιν ἴδῃ σὺν Ἀστυάγει.
Ἡ Ἀμυτις δὲ τὸν ἀρχὴν παῖς τοῦ Ἀστυάγους,
Τοῦτον τὸν εὐτοδυνοῦχον, ἀθλίαν Πετησάκαν,
Ἐπίβουλον νοήσασα τοῦτον τοῦ Ἀστυάγους,
Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυξεν, ἐκδείραντά τε
ζῶντα,
Ἀνεσκολόπησε σταυρῷ, δεῖσα βορὰν ὀρνέοις.

ΕΚ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ.

Παρὰ τῷ ἐθνικογράφῳ.

Δυρβαῖοι, ἔθνος κατῆκον εἰς Βάκτρους, καὶ Ἰνδικήν. Κτησίας δὲ ἐν Περσικῶν δεκάτῃ· Χώρα δέ ἐστι πρὸς [2] αὐτὴν προσκειται Δυρβαῖοι, εὐδαίμονες ἄνδρες, καὶ πλούσιοι, καὶ δίκαιοι, οὔτ' ἀδικοῦντες οὔτε ἀποκτεννύοντες ἄνθρωπον. ἐὰν δέ τι εὕρωσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἢ χρυσὸν, ἢ ἄλλο τι *

Παρὰ τῷ αὐτῷ.

Χωραμναῖοι, ἔθνος Περσικὸν ἀγρίων ἀνθρώπων. Κτησίας δὲ ἐν Περσικῶν δεκάτῳ· Οὕτω δὲ ταχύς ἐστιν ὁ ἄγριος ἄνθρωπος, καὶ διώκων τοὺς ἐλάφους καταλαμβάνειν. καὶ ἄλλα πλείστα περὶ αὐτῶν φησι.

Ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου ἱστοριῶν θαυμασίων, ἱστορ. κ'.

Κτησίας δὲ ἐν τῇ δεκάτῃ Περσικῶν, καμήλους πυκνὰς ἐν τῇ [4] χώρᾳ γίνεσθαι, ἃς ἔχειν τρίχας ἁπαλὰς Μιλησίαις ἐρίοις τῇ μαλακότητι· ἐξ ὧν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας τὰς ἐσθῆτας φέρειν.

Apud Ioan. Tzetzem chiliad. I. verſ. 87.

Aſtyagem quidem ait [CTESIAS] *de-* Interp. P. Lacisio.
iectum à Cyro,
Barcaniis ducem factum fuiſſe ab illo.
Oebarem autem imperatorem magnum illum Cyri
Ligneas dicit larvas Sardibus impoſuiſſe,
Super longiſſimis contis, nocte indutas,
Sicque Lydos turbaſſe, & detinuiſſe vrbem.
Poſt captiuitatem, dicit autem illam Craeſi,
Ad Aſtyagem miſit Cyrus Peteſacam,
Vt prefectus Amytim videret cum Aſtyage.
Amytis autem exiſtens filia Aſtyagis,
Hunc primum eunuchum, miſerum Peteſacam,
Inſidiatorem cum intellexiſſet Aſtyagis,
Oculos effodit, excoriatumque viuum,
Suſpendit cruci, ponens eſcam alitibus.

EX PERSICORVM DECIMO.

Apud Stephanum.

Dyrbæi, populus pertingens ad Bactros & Indicam regionem. CTESIAS Perſicorum decimo: Ad eum vero ſita eſt regio, Dyrbæi, viri beati & opulenti, iidemque iuſti, qui nec iniuriam inferant, nec mortem homini, ſique inueniant in via aurum, vel aliud quippiam *

Ibidem.

Choramnæi, gens Perſica hominum agreſtium. CTESIAS Perſicorum decimo: Adeo vero veloces ſunt illi agreſtes homines, vt curſu ceruos aſſequantur. Et multa refert de iis alia.

Ex Apollonii hiſtoriis mirabilibus, hiſtor. XX. Interp. Cl. Xyl.

CTESIAS libro rerum Perſicarum decimo, camelos eſſe ea in regione prodit, quarum pili mollicie lanas Mileſias æquant: ſacerdoteſque & alios proceres, veſtes ex iis confectas geſtare.

1 *Supra in excerptis Perſicis à Photio cap. 5.* 2 *Suſpecta hac non initia amico meo eximio, recondita eruditionis & rariſſ. ingenii iuueni Cl. Salmaſio, qua facile poſſent ex iis quæ præceſſerant intelligi, ait, ſi haberentur.* 3 *Cl. Salmaſius noſter emendat ὡς τὰ δίκαιοτατα ἐλάφους καταλ. non quod τὰς ἐλάφους improbet. vetuſtiſſ. enim Græcos vocem ἔλαφος ſiue de maſculo ſiue de femina loquerentur, fere ex uliſſe inſcitiaque damnandos grammaticos qui mirantur apud poetas ceruis feminis cornua attribui, cum exploratiſſimum ſit eas cornibus carere. Sed hæc ipſe ad ſuum Stephanum plus ſexcentis locis reſtitutum nos docebit: quem paratum ad editionem habet, vt nos publice quamprimum habeamus, id optamus ſummopere. immo docuit ante tres annos, in ſuis ad Callimachum lectionibus, quæ ipſa quoque lucem publicam nondum viderunt, puto. Alias de hac re & ad Pollucem noſtrum in Notis quas breui, σὺν θεῷ, dabimus, erit dicendi locus. nec enim iſta, quæ κειμηλίων loco ſeruo, mihi ſoli ſeruata velim.* 4 *Sed quænam illa regio? nam quod præceſſit apud Apollonium de monte Pelio ex Heraclide, ad eum locum hæc de camelis non pertinere arbitror. lateat itaque hic mendum.*

EX CTE-

EX EIVSDEM CTESIÆ PERSICO, numero librorum non addito ab auctoribus.

Apud Tzetzem chil. III. verſu 641.

Interp. P. L. *Lex communis quædam Perſica eſt contraingratos,*
Omnes eos qui poſſunt gratias exhibere,
Nec exhibent, valde caſtigans, atque puniens.
Ingratos arbitrantur enim in patriam,
Et in parentes, & in Deum, impiiſſimos eſſe.
Hanc quidem Cyri, Xenophon: hanc autem Perſicæ legis,
CTESIAS *atq; Herodotus ſcribunt hiſtoriam.*

Apud Athenæum Dipnoſoph. IV.

interpr. II. Sapb. Rex autem Perſarum (vt ſcribunt CTESIAS & Dinon in Perſicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadraginta inſumebantur.

Apud eundem libro II.

Rex Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in potum ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit, atque ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At CTESIAS Cnidius narrat etiam quòmodo regia hæc Choaſpis fluuii aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. addit que, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Libro XI.

Verum repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur CTESIAS, quemcunque rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilibus poculis vtitur.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ, ΒΙΒΛΙΩΝ ἀριθμοῦ οὐ προσκειμένου ὑπὸ τῶν συγγραφέων.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. γ'. στίχ. χμά'.

Νόμος κοινὸς τις Περσικὸς ἐστὶ κατ' ἀχαρίστων,
Τοὺς δυναμένους σύμπαντας χάριν ἀποδιδόναι,
Καὶ μὴ διδόντας, ἰσχυρῶς κολάθων, καὶ κολάζων.
Τοὺς ἀχαρίστους οἱονεὶ καὶ γὰρ πρὸς τὸν πατρίδα,
Καὶ πρὸς γονεῖς, καὶ πρὸς θεὸν, ἀσεβεστάτους εἶναι).
Τὸν μὲν τοῦ Κύρου, Ξενοφῶν· τὸν δ' ἐκ Περσῶν νόμου
Κτησίας δ' Ἡρόδοτος γε φέρουσιν ἱστορίαν.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. δ'.

Οἱ δὲ Περσῶν βασιλεῖς, (ὡς φησὶ Κτησίας καὶ Δείνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ἐδείπνουν μετὰ ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων· καὶ ἀναλίσκεται εἰς ὃ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια. [2]

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ.

Οἱ Περσῶν βασιλεῖς, ὡς φησὶν ἐν τῇ τρίτῃ Ἡρόδοτος, ὕδωρ [3] ἀπὸ τοῦ Χοάσπεος πίνειν ἄγεται τῶν Σούσα ῥέοντος· τοῦτο δὲ μόνον πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ τοιούτου ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κατάγονται ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόναις κομιζούσαις ἐν ἀγγείοις ἀργυρέοισιν ἑπόμεναι οἱ. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ ὅπως ἕψεται ὁ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ, καὶ ὅπως ἀναπεφθὲν μὸν τοῖς ἀγγείοις, φέρεται τῷ βασιλεῖ· λέγων αὐτὸ καὶ ἐλαφρότατον καὶ ἥδιστον εἶναι).

Ἐν τῷ ια' βιβλίῳ.

Παραπλήσιον δ' ἡμῖν τὰ κεφάλαια ποιεῖται. καὶ γὰρ Κτησίας, τοὺς δὲ Πέρσας, φησὶν, ὃν ἂν βασιλεὺς ἀτιμάσῃ, κεφαλείοις χρῆσθαι.

1 *Ante hæc nimirum Tzetzes multa de Cyro ex Xenophonte deſumpta.*
2 *Hæc efficere ait Athenæus* Ἰταλικῶν μυρίων μναῶν· εἰ μυριάδες ἑξακόσιαι ποσὶ γίνονται, ducentas & quadraginta myriadas denariorum Italicorum, *id eſt, aureorum ſexaginta millia, vt ad eum locum Daleschampius, qui Budæum lib. 3. de Aſſe iſtum locum diligentiſſime expoſuiſſe ait.*
3 *De aqua huius potu, quo vtebantur ſoli reges Perſarum, v. copioſe Briſſon. l. 1. de reg. Perſ.*

Ἐκ τῶν Αἰλιανοῦ περὶ ζώων ἰδιότ. βιβ. ζ, κεφ. α'.

Πέπυσμαι ὅ γε ἀριθμητικὴν τοὺς βοῦς οὐκ ἀμοίρους εἶναι τοὺς Σουσίδας. καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ὅπως κήπους ὃ εἰρημένον, μάρτυς ὁ λόγος ὁ λέγων, ὡς Σούσιοι τοῦ βασιλέως βόας ἐς τοὺς προαστείους πέλας, ἐς τὰ ἥπιον ὑπόῤῥυπα αὐτοῖσιν ἑκάστῳ κάδους ἑκατόν. καὶ οὐ γὰρ ὃν ὁπόσα δεῖται αὐτοῖς, ἢ ὃν σκωπτόμενα οὐκ πολλῶι μόχθον παρεχόμενα οὐκ τελοῦσι· καὶ οὐκ ἂν βλακεύουσιν τινα θαύμαιο. εἰ δὲ πέρα τῆς προφρημένης ἑκατοντάδος, ἕνα γοῦν παρελίπαρήσας κάδον ἀνιμήσασθαι, ἢ πείσεις, οὐδὲ ἀναγκάσεις, οὔτε παίων οὐδὲ χολακεύων, λέγει Κτησίας.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ'.

Κτησίας δ' ἱστορεῖ Ἄναρον ἐν βασιλέως ὑπάρχον, καὶ τὴν Βαβυλωνίαν διαφθεῖραι, στολῇ χρῆσθαι γυναικείᾳ καὶ κόσμῳ· καὶ ὅτι βασιλέως δούλῳ ὄντι αὐτῷ, εἰς δὲ δεῖπνον εἰσιέναι μὲν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσας καὶ ᾀδούσας γυναῖκας. ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ᾖδον συνείρυσι δειπνοῦντος.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ.

Βαρηνή, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν Ἀγβάτανα.

Κτησίας δὲ πρωτοπαχῶς τὴν Περσικῶν, τὰ τοίνυν Μήδων Ἀγβάτανα ἀφ' τοῦ α γράφει.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Δερβίκαι, ἔθνος πλησίον τῶν Ὑρκανίων. Ἀπολλώνιος δὲ δὶς κκ γράφει. Κτησίας δὲ Δερβίσιους αὐτοὺς φησιν, ἢ Τερβισσούς.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιγ'.

Καὶ μέντοι Αἰγύπτου ὑπὸ Καμβύσου στρατείαν, ὡς φησὶ Κτησίας, ἀφορμὴ γυναῖκα ἐλθεῖν. ὁ γὰρ Καμβύσης πρωθυόλμως εἰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν ταῖς συνουσίαις ἀφαφεῖν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν, ὃν Αἰγυπτίων βασιλέα, μίαν αὐτῶν πρὸς γάμον τῶν θυγατέρων. ὁ δὲ τῶν μὲν ἑαυτοῦ οὐκ ἐδώκεν,

Ex Aeliani de natura animal. lib. VII. caput 1.

Susidas boues numerandi scientiam tenere CTESIAS scribit. Nam Susis regi singulæ quotidie centum cados in hortos ficciores & minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, siue quod sit eis certus & constitutus, siue etiam quia diu multumque in eo se exercuerint, promptissime obeunt: nullam enim earum ad opus remollescere videres. Ad alterum vero supra quam diximus cadum exhauriendum, nec verberibus nec blanditiis inducere posses. *interpr. Gillio vel G. Gefnero.*

Apud Athenæum dipnosoph. XII.

CTESIAS vero Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerat, veste & ornatu muliebri vsum esse tradit: & ad eum cœnantem, quum regis seruus esset, accedere solitas centum quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebant autem hæ & canebant illo cœnante. *interpr. H. St.*

Apud Stephanum.

Barene, vrbs Mediæ, vicina Agbatanis.

Apud eundem, voce Agbatana.

CTESIAS vero vbique in Persicis, Medorum Agbatana per A scribit.

Ibidem.

Derbicæ, gens vicina Hyrcanis. Apollonius vero cum duplici KK scribit. CTESIAS autem Derbios eos dicit, siue Terbissos.

Apud Athenæum Dipnosoph. XIII.

Quinetiam Cambysi suscipiendæ in Ægyptum expeditionis (vt scribit CTESIAS) caussa fuit mulier. Nam quũ Ægyptias mulieres in congressu præstare ceteris intellexisset, ad Amasin Ægypti regẽ misit, vnã ex eius filiab. in vxorẽ poscẽs. At hic è suis quidem vnã haud misit, *interpr. H. Steph.*

1 Ita scripsi. vulgo ωὸν. 2 v. Th. Marcil. interp. ad Suetonii Titum in cap. 3. ad ista: vt qui cantaret & psalleret. adi & in primis de his μουσουργοῖς mulieribus doctiss. Brissonium lib. 1. de reg. Pers. 3 Non facit Stephanus Ctesiæ mentionem de hac vrbe. Ex eo tamen cum A. Schotto puto, & epitomator quidam nomen Ctesiæ omiserit. v. Excerpta Persicorum supra c. 4. 4 De huius nominis διπλογραφίᾳ plura ibi Θωμᾶν scriptor. 5 Ita scripsi. male vulgo Διεγίκκαι. quod notauit & H. Stephanus supra pag. 633. suadet id & series nominum in Stephano. Et ait Apollonium per duplex κκ scribere, quod alii nimirum per vnum Διεγίκαι, vt primum itaque posuisse videtur Stephanus.

suspi-

suspicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, sed pallacæ: verum Apriæ filiam, Neutetin. Exciderat autem regno Apries, propter cladem *in pugna* aduersus Cyrenenses acceptam, & ab Amasi fuerat interfectus. Cambyses Neutetidis consuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa didicit: & quum orasset eum vt cædem Apriæ patris vlciscereturque, persuadet vt bellum Ægyptiis inferat.

Apud Aelianum lib. XVI de nat. animal. cap. 42.

ex interpr. Gilli à C. Gesn. recogn. Porro CTESIAS Cnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Persicam Sittacen est, serpentes abundegigni, capite albas, reliquo corpore nigras, quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percusserint interimere. interdiu eas haudquaquam videri solere, sub aqua natantes: noctu vero vel lintea lauantibus (quod non pauci faciunt vel propter aquæ deficientis necessitatem, vel quod impediti negociis interdiu vestes non abluerunt) perniciem inferre.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ις' περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. μβ'.

Κτησίας μέντοι ὁ Κνίδιος [1] φησὶ τὸν Περσικὸν Σιττάκην ποταμὸν εἶναι Ἀργάδην ὄνομα· ὄφεις δ' ἔπ' αὐτῷ γίνεσθαι πολλούς, μέλανας δὲ σῶμα, πλὴν γε τῆς κεφαλῆς· ταύτην δὲ λευκὴν ἔχειν. τοσούτους δὲ εἰς ὀργυιὰν δ' μῆκος τοὺς ὄφεις τούσδε. τοὺς δὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀναπνοὴν μὲν μὴ ἕλκειν, νήχεσθαι δὲ ὑπὸ τὴν ἡμέραν μὲν μὴ ὁρᾶσθαι, νύκτωρ δ' ἢ τοὺς ὑδρευομένους, ἢ τοὺς τὰ ἐσθῆτα φαιδρύνοντας ἀφανίζειν. πολλοὺς δ' ἀρὰ πάσχειν τοῦτο, ἢ χρείᾳ ὕδατος ὑπολείποντος, ἢ μεθ' ἡμέραν ἀσχοληθέντας, καὶ ἀποπλύναι τὰ ἐσθῆτα μὴ δεδυνημένους.

(νοσονοήσας μὴ γυναικὸς ἔξειν αὐτὸ πρέπον, ἀλλὰ παλλακίδος) ἔπεμψε τὴν Ἀπρίου θυγατέρα Νειτῆτιν. ὁ δὲ Ἄπρίης ἐκπεπολέμωκε τὴν Λιγυπτίων βασιλείας, ἀφ' ἧς ὑπὸ Ἀμασίδεω ἐτυράννευε Κυρηναίης, καὶ ἀπήρητο ὑπὸ Ἀμάσιδος. ἡδεῖς οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νειτήτιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθείς, ἐκμαθὼν παρ' αὐτῆς τὰ πρῶτα· καὶ δεηθείσης ἐκδικῆσαι τὸν Ἄπριον τὸν φίλον, πείθει πολεμῆσαι Λιγυπτίοις.

Apud Plutarchum, in Artoxerxis vita.

Ac Cyrus à Cyro prisco nomen mutuatus est: illi à sole aiunt inditum. Cyrum enim vocare Persas solem. Artoxerxes ante Arsicas dictus fuit, quamuis Oarsem ferat nuncupatum Dinon. Verum CTESIAM, etsi alioquin absurdarum & insulsarum in libros suos variam fabularum colluuiem infarserit, haud probabile sit tamen appellationem fugisse, in cuius contubernio agebat regis, medicus eius, vxoris, matris & liberorum. *interpr. ni fall. H. Cruserii.*

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρταξέρξου βίου.

Ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἀπὸ Κύρου τοῦ παλαιοῦ τὸνομα ἔσχεν, ἐκείνῳ δ' ἀπὸ τοῦ [2] ἡλίου δοκεῖν φασί. Κῦρον γὰρ καλεῖν Πέρσας τὸν ἥλιον. ὁ δ' Ἀρταξέρξης, [3] Ἀρσίκας πρότερον ἐκαλεῖτο. καίτοι [4] Δείναν φησὶν ὅτι Ὀάρσην· ἀλλὰ δῆλον Κτησίαν, εἰ καὶ τἆλλα μύθων ἀπίθανων καὶ φορτικῶν ἐμπέπληκεν εἰς τὰ βιβλία πρωτοδαπῶν [4] πολλαχοῦ, οὐκ εἰκὸς ὄνομα φήσαι τέκνου τοῦ βασιλέως, παρ' ᾧ διέτριβε, θεραπαινίδων αὐτὸν καὶ γυναικὸς καὶ μητρὸς καὶ παιδίων. [4] Δ. φασὶν ὁ Ἀ γρ. codex Vulcob.

Παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ α' τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Σὺν τούτοις δὲ ὢν [ὁ Κῦρος] καθῆρα βασιλέα καὶ ὃ ἀμφ' ἑαυτὸν στρατόν· καὶ λίθις οὐκ

1 Potuit hoc & ex Indicis Ctesiæ excerpsisse Ælianus, e quibus fere quæ ex hoc auctore apud eum legas. Vt itaque hoc non pro certa his seq. ui libuit amicum nostrum, clariss. A. Schottum, qui ad Persica hæc quoq; retuliss videtur.
2 Supra in excerpt. Pers. c. 48. v. doctiss. Brissonium l. 2. de reg. Pers. non longe à fine, vbi errorem Suidæ notat in huius nominis etymo.
3 Ἀρσάκης supra excerpt. Pers. c. 48. & 56.
4 in quibus d. mss. Plut. hoc adnotatur, vt puto, scholion: πυλμασσὼ, τὼς ψόδσας Ῥόδοι, τὼς μηδὲν ὑγιὲς μήτε λέγοντας, μήτε ἀξιόπιστους.

» ὠὲσχετο, ἀλλ' εἰπών, Ὁρῶ σὸν ἄνδρα, ἵεπο ἐπ' αὐτόν. καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ πτρώσκει διὰ τῶ θώρακος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός· καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς ὁ τρωθεὶς φησί. παίονται δὲ αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς, ὑπ' ἐκατέρου, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἐγὼ) Κῦρος ὁ, αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

Πάλιν ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, ἐν τῷ Ἀρταξέρξου βίῳ.

Ἡ μὲν Κτησίου διήγησις, ὡς ὑπιτεμόντι πολλὰ, σωτόμως ἀπαγγεῖλαι, τοιαύτη τις ὅστ. Κῦρος, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλασεν εἰς αὐτὸν βασιλέα δόρυ ἵππον, καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸ δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισσαφέρνην δὲ, πιστὸν ἄνδρα Κύρῳ καὶ γνήσιον, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ' ἐπ' αὐτὸν ἐξακοντίσας διὰ τοῦ θώρακος, ἔτρωσε τὸ στῆθος, ὅσον ὀκτὼ δακτύλους τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς τῶν περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν, ἀναστὰς μετ' ὀλίγων (ἐν οἷς καὶ Κτησίας ἦν) λόφον τινὰ πλησίον κατέλαβεν, ἡσύχαζε· Κῦρον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐπειλούμενον ἵππος ἐξέφερεν ὑπὸ θυμοῦ μακράν, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῶν φίλων. ἐπαγόμενος δὲ τὴν νίκην, καὶ μέχρις ὧν ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλασεν βοῶν, „ Ἐξίσασθε πενιχροί. τοῦτο δὲ Περσικὶ πολλάκις αὐτὸ βοῶντος, οἱ μὲν ἔξω ἵστατο, προσκυνοῦντες· ἀποστρέφει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ πρὸς τὸ Κύρου, καὶ παραδραμὼν νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταφον αὐτοῦ παρὰ τὸ ὀφθαλμόν· ἀγνοῶν ὅστις ἦν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καραθεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεκφυγὼν ἐπλάζετο· ὁ δ' ἐφίππιον τῶν ὑπηρετῶν ἐπλάζετο. ὁ δ' ἐφίππιον τῶν ὑπηρετῶν ἐπὶ τὸν Κῦρον ἐλάσας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν Κῦρον βαλόντος ἀκόλουθος, αἵματος πλεῖον. ὁ δὲ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, δινοῦχοι τινὲς παόντες ὀλίγοι ἐπεχείρησαν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναβῆναι, καὶ σώζειν· ἀδυνάτως δὲ ἔχοντα,

Vulcob. cod. εἴη.

Sic & Vulcob. cod. alias ἐφίππιος.

ἐπὶ πλεῖον. Vale.

conspicatur. Ac statim continere se non potuit: sed hæc loquutus, Video hominem, in eum inuadit, & infesta hasta per loricã pectus verberat: vt refert CTESIAS medicus, qui & vulnus illud se curasse dicit. Dum autem *regem* ferit, in eum nescio quis tragulam magno impetu iaculatur; & sub oculo vulnerat. Hic pugnantibus rege & Cyro, illisque qui circa ipsos erant, quam multi quidem ceciderint eorum qui regem circumstabant, CTESIAS commemorat. (apud illum enim erat.) Cyrus autem, & ipse occubuit, & octo, fortissimi eorum qui latus eius cingebant, super illo iacebant.

Iterum ex Plutarcho in Artoxerxis vita.

CTESIAE narratio, vt breuibus multa perstringam, huiusce modi est: Cyrus, trucidato Artagerse, equum in regem permisit, & hic in illum, silentio vterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec sauciauit eum: rex missa lancea à Cyro aberrauit, Tissaphernem autem fidum Cyro & fortem virum percussit atque interemit. Cyrus intorto per loricam regis iaculo, vulnus pectori illius ingessit duos digitos altũ. vnde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex assurgens cum paucis (inter quos fuit CTESIAS) tumulum vicinum cepit, vbi tenuit se quietum. Cyrum inter hostes volitantem equus ferox longe abstulit: nec tenebris iam cognoscebatur ab hostibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autẽ victoria, ardorisque & fiduciæ plenus per mẽdios vehebatur hostes, clamans, Cedite miseri. Dum hoc identidem lingua Persica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti eius defluxisset, prætercurrens adolescens Perses (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo secundum oculum ferit, inscius qui sit. Eructante vim sanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & sopore collabitur. Equus fugiens oberrabat: stratum equi prolapsum capit comes illius qui Cyrum percussit, sanguine redundans. Cyrum ex plaga ægre tandem colligentem se, assistentes eunuchi pauci alteri equo imposuere, quo eriperent eum. Quem equitandi impotentem,

interpr. H. Crus. mifal. lor, cuius & alia ex Plut. hic.

pedi-

pedibusque connitentem ire, sustinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem cespitantemque, sed victorem arbitrantem se, quod fugientes audiret, Cyrum regem alta voce appellantes, atque vt parceret ipsis orantes. Interea Caunii quidam homines, tenues inopesque, qui humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur, confusi forte vt amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. hi vt tandem punicea sagula eorũ aduertere, (quum regii haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita vnus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit: vnde animam exhalauit. Hæc CTESIAE verba sunt, quibus quasi plumbeo gladio vixtandem interficiens hominem eum sustulit.

Apud eundem Plutarchum, paulo post.

Eduxerat autẽ *Artoxerxes* (vt CTESIAS autor est) in aciem quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui conflixere memorant. Inito cæsorum numero CTESIAS nouem millia capitum relata perhibet ad Artoxerxem: sibi vero non minus xx millia visos qui ceciderant. Verum hæc in controuersia fuere. Illud vero iam CTESIAE nobile est mendacium, qui se cum Zacynthio Phaullo & quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio CTESIAM. Siquidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuncium eum & tantæ legationis interpretem nõ præteriisse tacitum: at Phaylli Zacynthii mentionem fecisse. Sed mire scilicet ambitiosus CTESIAS, nec secius Laconũ & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipse attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone. Secundum prœlium eximia dona & maxima Artagersis, qui à Cyro fuerat interemptus, filio misit. Magnifice etiam CTESIAM ceterosque honorauit.

pedibusque connitentem ire, sustinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem cespitantemque, sed victorem arbitrantem se, quod fugientes audiret, Cyrum regem alta voce appellantes, atque vt parceret ipsis orantes. Interea Caunii quidam homines, tenues inopesque, qui humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur, confusi forte vt amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. hi vt tandem punicea sagula eorũ aduertere, (quum regii haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita vnus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit: vnde animam exhalauit. Hæc CTESIAE verba sunt, quibus quasi plumbeo gladio vixtandem interficiens hominem eum sustulit.

Apud eundem Plutarchum, paulo post.

Eduxerat autẽ *Artoxerxes* (vt CTESIAS autor est) in aciem quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui conflixere memorant. Inito cæsorum numero CTESIAS nouem millia capitum relata perhibet ad Artoxerxem: sibi vero non minus xx millia visos qui ceciderant. Verum hæc in controuersia fuere. Illud vero iam CTESIAE nobile est mendacium, qui se cum Zacynthio Phaullo & quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio CTESIAM. Siquidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuncium eum & tantæ legationis interpretem nõ præteriisse tacitum: at Phaylli Zacynthii mentionem fecisse. Sed mire scilicet ambitiosus CTESIAS, nec secius Laconũ & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipse attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone. Secundum prœlium eximia dona & maxima Artagersis, qui à Cyro fuerat interemptus, filio misit. Magnifice etiam CTESIAM ceterosque honorauit.

καὶ δι' αὐτὸ προθυμούμενον βασιλεύειν, ἐκώλυον τες ἦσαν· τῷ μὲν σώματι καρηβαροῦντα καὶ σφαλλόμενον, οἰόμενον δὲ νικᾶν, ἀκούοντα τῶν φευγόντων ἀναβοωμένων Κῦρον βασιλέα, καὶ φείδεσθαι δεομένων. ἐν δὲ τούτῳ, Καύνιοί τινες ἄνδρες κακόβιοι καὶ ἄποροι, καὶ ταπεινῶν ἐπουργημάτων ἕνεκα τῆς τοῦ βασιλέως στρατιᾶς ἀκολουθοῦντες, ἔτυχον ἀναμιχθέντες, ὡς φίλοι, τοῖς περὶ τὸν Κῦρον· ὡς δὲ μόλις συνεῖδον τὰ πρόσωπα καὶ τὰ θώρακα καὶ τὰ φοινικᾶ, (λευκῆς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἀπάντων) ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἷς οὖν ἐκείνων ἐτόλμησεν ἀγνοῶν ὄξόπιθεν βαλεῖν τὸν Κῦρον ἀκοντίῳ. τὸ μὲν περὶ τὴν ἰγνύαν φλεβὸς διαῤῥαγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα παίει πρός τινι λίθῳ τὸν τετρωμένον κρόταφον, καὶ ἀποθνήσκει. τοιοῦτος μὲν ὁ Κτησίου λόγος, ᾧ, καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις αἴραντα τὸν ἄνδρα, ἀπήρτησεν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ, ὀλίγῳ ὕστερον.

Ἐξελαύνει δὲ [ὁ Ἀρτοξέρξης] (ὡς ὁ Κτησίας φησὶν) ὑπὲρ τοὺς μάχιμα, τεσσαράκοντα μυριάσιν· οἱ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα, πολὺ πλείονας ἡγεῖσθαι λέγουσι τὰς μεμαχημένας. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας, ἑπτακισχιλίους ἀνενεγκεῖν φησὶ τοὺς τοῦ Ἀρταξέρξου· [1] αὐτῷ δὲ δισμυρίους οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς νεκρούς. ταῦτα μὲν οὖν ἔσχε διαμφισβήτησιν. ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ πεμφθῆναι φάναι παρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτὸν, μετὰ [2] Φαύλου τοῦ Ζακυνθίου καὶ τινων ἄλλων. ὁ δὲ Ξενοφῶν οὐτίσατο συνδιατρίψαντα βασιλεῖ Κτησίᾳ. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἑρμηνέα γενόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φαύλλον δὲ Ζακυνθίου ὠνόμαζεν. ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὤν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας ἐν τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γενόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ μεμνήσκε) Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος. μετὰ δὲ τὰ μάχιμα δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τῷ Ἀρταγέρσου παιδὶ, τὸν πεσόντος ὑπὸ Κύρου· καλῶς δὲ καὶ Κτησίαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπετίμησεν.

μεμνῆσθαι Vulc.

1 Xyl. *vertit*, Ipsi cadauera visa haud pauciora xx millibus esse ait. & *annotat* αὐτῷ. Locus est ambiguus & obscurus. Nam neque satis liquet de Cyri ne an regis exercitu perierint qui hîc numerantur: & quo illud αὐτῷ pertineat, non constat. ego ad Ctesiam potius retulerim. Minime quidem Lapo assentior, qui alterum numerum ad Cyrianos, alterum ad regios retulit. Diod. Siculus de regis exercitu plures xv millibus, de Cyri autem circiter tria millia cecidisse refert. 2 *In Variis lectionibus ad Plut. adnotatur* Φαῦλλον, Φαῦλλος *è Vulcobii codice. Apud Diodor. Siculum sane lib.* 14. Φάυλλος *adpellatur.*

Παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ αὐτοῦ βίῳ.

Ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισσαφέρνης ἐξηπάτησεν καὶ παρεσκεύασεν ὅρκων ἠμοιμένων, καὶ συλλαβὼν ἀνέπεμψεν ἐν πέδας δεδεμένους, δεινὰ ἐλπίσας φησὶν αὐτὸν ὁ Κλέαρχον ὁ Κτησίας ὅπως κτείνοι δυσωπήσειε. τυχόντα δέ, καὶ τημελήσαντα τῇ κεφαλῇ, καὶ λουσάμενα τε τῇ χειρὶ, καὶ δεῖπνον αὐτῷ δοῦναι, σύμβολον φιλίας πρὸς οὓς ἐν Λακεδαίμονι συνῆλθεις καὶ οἰκείους. εἶδε δὲ γλυφῇ ἐν τῇ σφραγῖδι Καρυατίδας ὀρχουμένας. τὰ δὲ πεμπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τοὺς συνδεδεμένους στρατιώτας ἀφαιρεῖσθαι καὶ καταναλίσκειν, ὀλίγα τῷ Κλεάρχῳ διδόντας ἀπ' αὐτῶν. ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τῷ Κλεάρχῳ πέμπεσθαι δόξαντα ξαλίσκομενος, ἰδίᾳ δ' ἕτερα τοῖς στρατιώταις δίδοσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὑπουργῆσαι καὶ προσχῆναι, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. στομουμένου δὲ καθ' ἡμέραν τῷ Κλεάρχῳ κωλίων ὑπὸ τοῖς σιτίοις, προσκαλεῖν αὐτὸν καὶ διδάσκειν ὡς χρὴ μικρὸν εἰς ὃ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποχρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ φθείρειν ἐν τῇ βασιλέως ὠμότητι τὸ τέλος αὐτοῦ ἡδόμενον. αὐτὸν δὲ φοβούμενον, μὴ ἐλεγχθῇ. βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ προσαιτουμένῃ μὴ κτεῖναι τὸν Κλέαρχον, ὑπολογῆσαι καὶ ὀμόσαι. πεισθέντα δ' αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείρας ἀποκτεῖναι πρόφασις πλὴν Μένωνος. ἐκ δὲ τούτου τὴν Παρυσάτιν βουλεύσασαν τῇ Στατείρᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὸ φαρμακείαν κατ' αὐτῆς. οὐκ εἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας, εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἔδεισε καὶ προκινδυνεύσειν ἡ Παρύσατις, ἵνα Κλέαρχον ἀπολεῖν τολμήσασα τὴν γνησίαν βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν τῆς βασιλείας τρεφομένων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἀσήμως ὑπογεγραφέναι τῇ Κλεάρχου μνήμῃ. καὶ γὰρ ἀναιρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ κυνῶν ἀπαρασπάττεσθαι καὶ ὀρνέων· τοῦ δὲ Κλεάρχου νεκρῷ ὑέλλαν ἀνέμου γῆς τινα πολλὴν φέρουσαν ὑπιχῶσαι, καὶ ὑπικρύψαι τὸ σῶμα. φοινίκων δέ τινων διαστάντων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος ἀναφῦναι, καὶ κατασκιάσαι τὸν τόπον. ὥστε καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλειν, ὡς δῶρα θεοῖς φίλον ἀπηρκότι τὸν Κλέαρχον. ἡ δὲ δῆθεν Παρύσατις, μίσους τε πρὸς τὸν

Apud eundem Plutarchum, in eadem vita.

Postquam autem Clearchum aliosque duces interposito iureiurando circumuenit Tissaphernes, comprehensosque & vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se à Clearcho Ctesias vt pectinis copiã sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatumque pectinis vsu, & annulum suum amicitiæ mutuæ ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insigne sibi dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuersa & consumpta, pauca vero ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert se remedium Ctesias adhibuisse, effecisseque vt copiosiora mitterentur Clearcho, ac militibus seperatim præberentur alia: atque hæc subministrasse & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, orasse ipsum Clearchum ac subiecisse, modicum pugionem vt in carnem conditum clam sibi mitteret, neque fineret vt regis fata sua paterent atrocitati: ceterum abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate iureiurando annuisse: verum impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statirę tetendisse Parysatidem insidias, virusque ei concinnasse. Verum parum probabilia affert, & coniuncta cum absurda caussa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitauisse Parysatidem Clearchi gratia, sustinentem iustam regis coniugem liberorumq; consortem ad regnũ educatorum necare. Ceterum non obscure exaggerat hæc ad Clearchi commẽdandã memoriã. Etenim attexit hoc quoq;, duces obtrũcatos ceteros fuisse à canibus & alitib. laniatos: Clearchi cadaueri venti procellã cumulũ terræ excitasse atq; iniecisse corpori, idq; contexisse. quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse ac locum eum inumbrasse. itaque magna ductum pœnitentia regem, quod virum diis charum peremisset Clearchum. Parysatis ergo, quum odium iam inueteratum

1 de his & seqq. excerpta Pers. supra c. 59, & 60.

atque

atque æmulationem concepisset in Statiram, cernens potentiam suam à rege se reuerente & honorante proficisci, illius vero amore & fide stabilem firmamque, instruxit ei insidias, de summa, vti arbitrabatur, aleam iaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipsam poterat, Gigim dictam. quam administram veneni Dinon tradit fuisse, consciam modo inuitam Ctesias. Illũ qui venenũ dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Instituentes autẽ ex superioribus suspicionibus ac simultate cõgredi denuo & vna cœnare, cum metu tamen & cautione iisdem epulis atque ab iisdem vtebantur paratis. Nascitur apud Persas exigua auis, quæ omni caret excremento, habetque intestina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, dissecuisse Parysatidem, atque infecisse alteram partem veneno, partem synceram & puram ori ingestam ipsam mandisse, Statirę vero dedisse virulentam. Dinon, non Parysatidem, sed Melantam medicatas carnes secuisse cultro & Statiræ apposuisse. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa olfecit maleficium, & suspicionem regi aduersus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoscenti. Vnde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegauit regi: verum post orante illa vt domum nocte dimitteretur, certior factus locatis insidiis cõprehendit Gigim, eamque rei capitalis damnauit. &c.

Σπατείραν δὲ ἀρχῆς ὑποκειμένου τῇ βασιλείας, ὁρῶσάν τε μὴ αὐτῆς δυναμιν, ἀδουμένου βασιλέως τε καὶ τιμῶντος οὖσαν, τὸν δ' ἐκείνης, ἔρωτι καὶ πίστει βεβαίῳ καὶ ἰσχυρῷ, ἐπεβούλευσεν, ὥσπερ τῶν μειζόνων, ὡς ᾤετο, σφαλλομένην. ἦν δὲ παιδίσκη εἶχε πιστὴν καὶ δυναμένην παρ' αὐτῇ μέγιστον· ὄνομα Γίγιν. ταύτην ὁμὸν Δείνων ὑποσυργεῖσθαι τῇ φαρμακείᾳ φησί, συγχωρῆσαι δ' μόνον ἄκουσαν ὁ Κτησίας. ὃν δ' δόπα τὸ φάρμακον οὗτος μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δ' Δείνων, Μελάνταν. ὡς δ' τῆς προσόδου ὑποψίας καὶ ἀφορμὰς ἀρξάμενα πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλαις, ὅμως τὴν διαίτην καὶ φυλακὴν τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐτρέφοντο. γίνεται δ' μικρὸν ἐν Πέρσαις ὄρνιθος, ᾧ παντὸς ἀποκρίματος κενὸν ἔστιν, ἀλλ' ὅλον ἀφ' πλεως πιμελῆς τὰ σπλάγχνα· ἣν καὶ νομίζουσιν αὐτόμολον καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῷον. ὀνομάζεται δ' ῥιοτάκης. τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχειρισμένη τὴν φαρμάκῳ κατ' θατέραν τὴν Παρύσατιν ἀφιεροῦσαν, ἐκμάξαι τὸ ἑτέρῳ μέρει τὸ φάρμακον. καὶ τὸ μὲν ἄκρατον καὶ καθαρὸν εἰς τὸ στόμα βαλοῦσαι αὐτὴ ἐαθίσαι, δοῦναι δ' τῇ Σπατείρᾳ τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δ' Δείνων, τὸν μὲν Παρύσατιν, φησὶ, Μελάνταν, τὸν δὲ Σπατείραν τὰ φαρμακοπώλια τῶν χρεῶν, πένεσθαι κατὰ τὸν Σπατειραν. ἀποθνήσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ παραγμῶν, αὐτή τε συνῆδέσθετο τὸ κακοῦ, καὶ βασιλεῖ παρέσχεν ὑποψίαν κατὰ τῆς μητρός, εἰδότι τὸ θηριῶδες αὐτῆς καὶ δυσμείλικτον. ὅθεν δὴ θᾶττον ἢ ζητῆσαι ἐρμῆς, ἕως μὲν ὑπορρέας καὶ τραπεζοκόμους τὴν μητρὸς συνέλαβε καὶ κατεφάρμαξεν· ὁ δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις πολὺν χρόνον εἶχεν οἴκοι μετ' αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἀξιοῦντος, οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' ὕστερον αὐτὴ δεηθεῖσα εἰς ὃν οἶκον ἀφεθῆναι νυκτὸς, αἰσθομένους καὶ λόχον ὑφεὶς συνήρπασε, καὶ κατέγνω θανάτου.

De eadem re, quod Statira insidiis Parysatidis perierit, Plutarchus idem supra in eadem vita.

Quia vero per bellum Dinon hoc scelus prodidit patratum, Ctesias post: (quem neque præterire tempus, quum rebus agendis interfuerit, consentaneum est: neque caussam habebat cur eam rem vltro in narrando vt

Περὶ δὲ αὐτοῦ, ὡς ἡ Στάτειρα ἐξ ὑποβολῆς τὴν Παρυσάτιδος ἀπώλεσε, ὁ αὐτὸς Πλούταρχος ταῦτα τούτων ἐν τῷ αὐτοῦ βίῳ.

Ἐπεὶ δὲ Δείνων μὲν ὁ τῷ πολέμῳ συντελεσθῆναι τὸν ὑπὸ βουλὴν εἴρηκε, Κτησίας δὲ ὕστερον, (ὃν οὔτε ἀγνοεῖν ὃν χρόνον εἰκὸς ὄντα παρόντα ταῖς πράξεσιν, οὔτε εἰκὼν αἰτίαν ἔσχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταστῆσαι τὸ ἔργον, ὡς ἐπρά-

1 Γίγιν supra in excerpt. c. 60. 2 ῥιοδάκτυλον habes ibidem. 3 Addit Plut. supplicium Ginges quali nimirum venefici apud Persas afficiebantur. λίθοι ἰσοπλατεῖς ἐφ' ἑαυτῶν τιθέασι καὶ τὸν κακοῦργον αὐτοῖς, ἄχρι μὲν ἡμίσους τοῦ σώματος κατορύττουσιν, ἄχρι δὲ στόματος λάσιον τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν ἀφιᾶσιν.

ἐπεφάχθη Vulc. ἐπεφάχθη διηγούμενος· οἷα πάσχει πολλάκις ὁ λόγος αὐτός, περὶ ὃ μυθώδες καὶ δραματικὸν ὑπεισπεπόμενος τῆς ἀληθείας) τοῦτο μὲν ὧν ὁ ποιητὴς ἀπέδωκε χώραν ἔξει.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἐναργείας.

Καὶ ὅλως γὰρ ὁ ποιητὴς οὗτος, [Κτησίας,] ποιητικὸς δὲ οὐδὲν καλοίη τις εἰκότως, ἐναργείας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ· οἷον καὶ ἐν τοῖς τοῖσδε. δεῖ τὰ γινόμενα οὐκ αὐθις λέγειν ὅπερ ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, χρεμπτόμενον ἐν ἀκροατῇ, καὶ ἀναγκάζοντα συναγωνιᾶν. τοῦτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀπελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τεθνεῶτος ποιεῖ. ἐλθὼν γὰρ ὁ ἄγγελος οὐκ αὐθις λέγει ὅτι ἀπέθανε Κῦρος παραχρῆμα τῷ Παρύσατιν, (τοῦτο γὰρ ἡ λεγομένη ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσίς ἐστιν) ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἤγγειλεν ὅτι νικᾷ· ἡ δὲ ἤνθη, καὶ ἠγωνίασε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐρωτᾷ, Βασιλεὺς δὲ πῶς πράττει; ὁ δὲ, Πέφυγε, φησί. καὶ ἡ, συνολαβοῦσα, Τισσαφέρνης γὰρ αὐτῷ τούτων αἴτιος. καὶ πάλιν ἐπιφωνεῖ ἐρωτᾷ, Κῦρος δὲ ποῦ νῦν; ὁ δὲ ἄγγελος ἀμείβεται, Ἔνθα χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας αὐλίζεσθαι. κατὰ μικρὸν καὶ τὸ βαρὺ πρᾶγμα μόλις ὁ ἀκροατὴς ἀπέρρηξεν αὐτὸ μάλα ἡμῖν κῶς καὶ ἀναργῶς· τόν τε ἄγγελον ἐμφῆνας ἀκουσίως ἀπεχθῆ τοῖς συμφοραῖς, καὶ τὴν μητέρα εἰς ἀγωνίαν ἐμβαλὼν καὶ τὴν ἀκούσιν.

Ἐν τῷ Ἡσυχίᾳ λεξικῷ.

Σάραπις, Περσικὸς χιτὼν μεσόλευκος· ὡς Κτησίας, Καὶ ξαρρήξαμένη σάραπιν, καὶ ξαίτας πείχας καθειμένη, ἐτέλετο τε καὶ βοᾷ ἐποίᾳ.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξης βίῳ.

Ἐξέβαλε δὲ καὶ τῆς φαλάγγος Λακεδαιμονίους, Κόνωνι τῷ Ἀθηναίῳ μετὰ Φαρναβάζου στρατηγῷ χρησάμενος. ὁ γὰρ Κόνων διέτριβε μὲν ἐν Κύπρῳ μετὰ τῶν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, οὐ τὴν ἀσφάλειαν ἀγαπῶν, ἀλλὰ τὴν πραγμάτων μεταβολήν, ὥσπερ ἐν πελάγει θηρὶν περιμένων. Qui quod videret ſua conſilia viribus, & regis vires viro prudente egere, ad regem miſit de rationibus ſuis epiſtolam, quam tabellario iuſſit potiſſimum Zenone interprete Cretenſi vel Polycrito Mendæo reddere: (horum fuit Zeno ſaltator, medicus Polycritus) qui ſi abeſſent, CTESIA medico. Fama eſt hunc accepta epiſtola Cononis, ſcriptis eius adieciſſe vt CTESIAM quoque ad ſe mitteret, ad res maritimas conducibilem. CTESIAS vero regem ait ſua ſponte hoc ſibi muneris iniunxiſſe.

Apud Diodorum Siculum lib. XIV.

Cum hoc anno [olymp. xcv, 3. archonte Ithycle] CTESIAS hiſtoriam ſuam Perſicam concludit, à Nino & Semiramide vſque deductam.

Κτησίας δὲ ὁ συγγραφεὺς τὴν τῶν Περσικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον ὃν συνέγραψεν [ἔτος ἄγει τὸ Ἀ Ὀλυμπιονίκαις Ἰθυκλοῖς] κατέστρεφεν, ἀρξάμενος ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως.

Perſicam vero hiſtoriam Cteſiæ non obſcure notare videtur Lucianus lib. πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν, *his verbis:* Τὸ δὴ συγγράφεως ἔργον ἐν, ὡς ἐπεφάχθη, εἰπεῖν. ὅτῳ δὲ οὐκ ἂν δύναιτο, ἀρχὴς ἂν ἢ φόβῃπαρ Ἀρταξέρξην, ἰατρὸς ὢν τυγχάνων, ἢ ἐλπίζει καύδυν παρφυρᾶν, Ϲ στρεπτὸν χρυσοῦν, ἢ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι, μισθὸν τοῦ ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνου. *id eſt,* Officium hiſtorici vnum eſt, rem narrare, vt acta fuit. Ille vero hoc præſtare neutiquam poſſit, quamdiu reformidet Artaxerxem, cuius eſt medicus ſcilicet, aut dum ſperat ſibi purpureum candyn, & torquem aureum, Niſæumque equum, mercedem nimirum pro laudibus quas hiſtoriæ inſeruerit. *Qui itaque adulationem notauerit, hiſtoriæ labem ſane fœdam. Fabuloſitatem tamen maxime in illo archiatro accuſarunt, id quod de Indicis peruagatum eſt. Non nemo tamen idem quoque in Perſicis, quibus & Aſſyria comprehendo, quod ad antiquas gentis origines præſertim attinet, notauit; & integer ò ſi Diodorus exſtaret, cognoſceremus abunde de hac re. Non tacuit tamen & Strabo qui lib.* XI. *ita:* ἀλλ' ὅτε περὶ τῶν (de Maſſagetis & Sacis) ἑτέρων ἐροῦμεν δὲν πρὸς ἀλήθειαν, ὅτε τὰ παλαιὰ τῶν Περσικῶν, ὅτε τῶν Μηδικῶν, ἢ Συριακῶν, εἰς πίστιν ἀφικνεῖται μᾶλλον, διὰ τὴν τῶν συγγραφέων ἀπλότητα, καὶ τὴν φιλομυθίαν. ὁρῶντες δὲ τοὺς φανερῶς μυθολογοῦντας εὐδοκιμοῦντας, ὡμοιώθησαν καὶ αὐτοὶ παρεξέβαλον τὴν γραφὴν ἡδεῖαν, ἐὰν ἐν ἰσορίας σχήματι λέγωσιν, ἃ μηδέποτε εἶδον μήτε ἤκουσαν, ἢ ἃ πάντες ἴσασιν ἢ ἐδόκουν σκοπεῖν· δι' αὐτὸ μόνον ὅτι, ὅτι ἀκρόασιν ἡδεῖαν ἔχει, καὶ θαυμασιώτατον δ' αὐτὸ ἐστὶ τὸ ἀκροᾶσθαι. ἀλλ' οἱ μὲν πρὸ ἡμῶν πιστεύσειν ἡρωολογοῦσι, καὶ τοῖς τραγικοῖς ποιηταῖς, ἢ Κτησίᾳ τε, καὶ Ἡροδότῳ, καὶ Ἑλλανίκῳ, καὶ ἄλλοις τισὶ τοιούτοις. *id eſt,* Xyrouſi, & tragicis poetis, & Cteſiæ, Herodoto, & Hellanico, & eorũ ſimilibus. *Ob* ψευδολογίαν *itaque hoſce hiſtoricos & Lucianus ad* Ἀληθ. ἰσορ. β', *& alios collocat:* Ϲ μεγίστας, ait, ἀπασῶν τιμωρίας ἐπάξιον οἱ ψευσάμενοί τι περὶ ἀστρολογίας. *Sed mittamus illum & Atticum* μυκτῆρα, *& aliquot ex Indicis quoq; ὑποθέσεσιν, vel quæ inde ſe hauſiſſe autores teſtantur etiam optimi, adiiciamus.*

Apud Demetrium Phalereum lib. qui περὶ ἑρμηνείας *inſcribitur, cap. de perſpicuitate.*

Et omnino hic poeta [CTESIAS,] poetam enim non immerito illum quis vocet, euidentiæ eſt artifex in omni ſcriptione: ſicut & in his. * Oportet quæ facta ſint, non ſtatim fateri facta eſſe, ſed paulatim, ſuſpenſum tenendo auditorem, & nobiſcum angi cogendo. Quod CTESIAS in allato de Cyri morte nuncio facit. nec enim nuncius, ſimulatque ad Paryſatin venit, ei Cyrum mortuum eſſe dicit: (hæc enim eſt quæ Scythica oratio appellatur) ſed primum quidem, victoria potitum eum nunciauit (quæ verba illi gaudium anxietati mixtum attulerunt) poſtea vero interrogat, At rex quomodo ſe nunc gerit? Tunc ille, Fugæ ſe dedit, inquit. hic illa ſermonem excipiens, Tiſſaphernes horum ei malorum eſt author, inquit. Rurſumque interrogat, Cyrus vero vbi nũc eſt: Reſpondet nuncius, Vbi fortes viros diuerſari decet. * Paullatim & breuiter progrediendo ægre erumpit in illud ipſum quod dicendum erat, idque perquam facit morate & illuſtre: tum nuncium repræſentando inuitum annunciare hunc caſum, tum matrẽ in timorem & angorem coniiciendo, ſicut & auditorem.

interpr. H. Steph.

In lexico Heſychii.

Sarapis, tunicæ Perſicæ genus albo diſtinctum. vt CTESIAS: Et diſcindens ſarapin, comamque demittens, vellebat crines & clamabat.

Apud Plutarchum in vita Artoxerxis.

Lacedæmonios etiã mari ſummouit *, Cononis Athenienſis cũ Pharnabazo ductu. Siquidem Conon in Cypro poſt prælium nauale ad Ægos flumen egit, non ſecuritatẽ ſectans, ſed rerum conuerſionem ſicut in mari æſtus opperiens reciprocationem.

* Artoxerxes

1 *v. eruditiſſ. Briſſonium lib. 2. de reg. Perſ. de hac veſte, vbi non ſine cauſſa ſuſpicatur apud Pollucem hanc vocem mendoſam eſſe, cuius vulgati libri* σαεφύγης *habent. doctiſſ. viri ſuſpicionem confirmat egregie peruetuſtus mſ. Palatinus, qui diſerte iſtum Pollucis locum (lib. 7. Onomaſtic. cap 13. ſub fin.) ita ſcribit:* ὁ δὲ σάραπις, Μήδων τὸ φάρκμα πεφυρωῦ, μεσόλευκον χιτών. *quod & in Notis meis ad Pollucem monebo.* 2 *Coniecturam ſequor quam manu* [illegible] *mſſ. Sylburgii adſcriptam inueni Heſychio, ſcilicet legendum* ἐτίλατό τε. *Adpoſui autem hoc loci iſtud fragmentum, quod alicui non ita vero abſimile videri queat, iſta de Paryſatidis luctu ob interfectum filium à Cteſia ſcripta fuiſſe, de quo Excerpt. Perſ. c. 58.*

nem.

"ſic ex mſ. emendauit Iſ. Caſ.

ΕΚ ΤΩΝ ΙΝΔΙΚΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ.

EX INDICIS EIVSDEM CTESIÆ.

Παρὰ τῷ Στράβωνι ἐν τῷ ιε' γεωγρ.

Κτησίᾳ μὲν οὐκ ἐλάττω τὴν ἄλλην Ἀσίαν τὴν Ἰνδικὴν λέγοντος.[1]

Apud Strabonem lib. XV *geograph.*

CTESIAS dicit Indiam non esse minorem reliqua Asia.

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ ἐν Ἰνδικοῖς.

Κτησίας μὲν ὁ Κνίδιος τὴν Ἰνδῶν χώρην ἴσην τῇ ἄλλῃ Ἀσίᾳ λέγει, οὐδὲν λέγων.

Apud Arrianum in Indicis.

CTESIAS Cnidius Indicam reliquæ Asiæ æqualem esse magnitudine affirmat: sed errat. interpr. S. Vulc.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. η, στίχ. ϡπζ'.

Ἡρόδοτος, Διόδωρος, Κτησίας, πάντες ἄλλοι,
Λέγουσι τὴν εὐδαίμονα τυγχάνειν Ἀραβίαν,
Ὥσπερ καὶ χθὼν τὴν Ἰνδικὴν, εὐωδεστάτην ἄγαν,
Ἀρώμασιν ἐκπνέουσαν, ὡς καὶ τὴν χθόνα ἐκείνης,
Καὶ λίθους κατατμήματα τῶν ἀρωμάτων ἔχειν.
Τοὺς δὲ αὐθρώπους τοὺς ἐκεῖ λυθέντας εὐωδίαις,
Ὀσφᾶ τινὰ καὶ κέρατα, καὶ φύσεις ἔχειν ὀζώδεις,
Τότε καπνίζεσθαι λοιπὸν, καὶ αὐακτᾶσθαι πάλιν.

Apud Tzetzem chil. VIII, *vers.* 987

Herodotus, Diodorus, CTESIAS, *omnes alii,* interpr. P. L.
Dicunt felicem esse Arabiam,
Quemadmodum & terram Indicam odoriferam valde,
Aromatibus spirantem: vt & terram illius,
Et lapides concisos huius, aromata spirent.
Homines autem illic solutos bonis odoribus,
Ossa quædam, & cornua, & naturas olentes,
Tunc fumigari deinceps, atque refocillari rursus.

Πρὸς Ἀθηναίῳ ἐν τῷ ι' βιβλίῳ.

Κτησίας δὲ παρ' Ἰνδοῖς φησὶν οὐκ εἶναι τοῦ βασιλεῖ μεθυσθῆναι. παρὰ δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐξεῖναι μεθύσκεσθαι μιᾶς ἡμέρας, ἐν ᾗ θύουσι τῷ Μίθρᾳ.

Apud Athenæum libro X.

CTESIAS autem apud Indos regi non licere inebriari tradit. Persis vero apud Persas regi cōceditur inebriari die vno, in quo sacrificant Mithræ. interpr. H. Steph.

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ, ἱστορ. ἀναβάσ. Ἀλεξ. ε'.

Καὶ Κτησίας (εἰ δή τῳ ἱκανὸς καὶ Κτησίας ἐς τεκμηρίωσιν ἵνα μὴ γενώμεθα αὐτὸς αὐτῷ ὁ Ἰνδὸς ὅστις, τεσσαράκοντα σταδίους ὅπη διέχειν αὐτῷ φησὶν εὐρεῖαν τὴν ἔχθαν· ἵνα δὲ πλατύτατος, καὶ ἑκατὸν ὄντα τὸν πολὺν εἶναι αὐτὸν τὸ μέσον τούτων.

Apud Arrianum historiar. de expedit. Alexandri lib. V

Ac CTESIAS quidem (si cui eius autoritas ad probandum sufficiat) asserit Indi, qua angustissimus is est, XL stadiorum latitudine ripas inter se distare: qua vero latissimus, etiam centum summum stadiorum spatium intermedium esse.

1 *Ibi & aliorum sententias, vt Onesicriti, Nearchi, Megasthenis, & Deimachi sententias maxime discrepantes refert; quarum nullam probat. v. & Arrianum in Indicis.*

2 *An forte hic locus defectus, viri docti videant: mihi, credo, libere suspitionem meam indicare licet. Habes enim diserte initio excerptorum ex Indic. à Photio eadem quidem de latitudine* τοῦ ποταμοῦ *sed de eo vbi latissimus sit, καὶ διακοσίων σταδίων ait. quid itaque? Facile potuit excidere in Arriani libris numeri ducenarii nota σ', qua reponi debeat. Sicque adhuc etiam plenius Ctesiæ sententiam expositam ibi habebimus. nimirum vbi Indus angustissimus, XL stadiorum esset: vbi latissimus, CC: vbi medius, id est, nec angustiss. nec latiss. plerunque, C stadiorum esse. Sic ego suspicabar: alii diiudicent.*

Apud

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ ιζ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. κθ'.

Τὸν Ἰνδῶν βασιλέως ἐλαύνοντος ἐπὶ τοὺς πολεμίους, δέκα μυριάδες ἐλεφάντων προηγοῦνται μαχίμων. ἑτέρους δὲ ἀκούω τρισχιλίους τοὺς μεγίστους τε καὶ ἰσχυροτάτους ἕπεσθαι, οἱ σφετέροις εἰσὶ προσβαλοῦσι τοὺς τοίχους τῶν πολεμίων ἀνατρέπειν, ἐμπεσόντες ὅταν κελεύσῃ βασιλεύς· ἀνατρέπειν δὲ τοῖς στήθεσι. καὶ λέγει μὲν ταῦτα καὶ Κτησίας, ἀκούσας γε φησὶν. ἰδεῖν δ' ἐν Βαβυλῶνι ὁ αὐτὸς λέγει τοὺς φοίνικας αὐθαιρέτους διαβεβοημένους ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων ὄντων αὐτόθι πολλῶν, ἐμπιπτόντων αὐτοῖς θηρίων βιαιότατα. δρᾶσι δέ, αἰ ἄρα ὁ Ἰνδὸς ὁ πολλῶν αὐτοῖς, κελεύσῃ δρᾶσαι τοῦτο αὐτοῖς.

Indorum regem hostibus bellum inferentem, bellatorum centena millia elephantorum antecedunt: tum vero aliorum maximorum & fortissimorum tria millia subsequuntur, ad hostiles muros ipso incursu euertendos instituti: cum enim rex iubet, euertunt, idque pectorum suorum vi & impetu. Hoc se audiuisse CTESIAS scribit: idemque Babylone se vidisse dicit, palmas ab his ad moderatoris sui iussum violentissimo impetu extirpatas.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει ἐν τῷ β' περὶ ζῴων γενέσ. κεφ. β'.

Κτησίας γὰρ ὁ Κνίδιος ἀπεφήνατο περὶ τοῦ σπέρματος τῶν ἐλεφάντων εἰρηκέναι, φανερὸς ὢν ἐψευσμένος. φησὶ γὰρ αὐτὸν ἐκληρωκέναι ξηραινόμενον, ὥστε γίνεσθαι ἠλέκτρῳ ὅμοιον. τοῦτο δὲ οὐ γίνεται.

Apud Aristotelem de generat. animal. lib. II, *cap.* 2.

Quæ enim CTESIAS Cnidius de semine elephantorum narrauit, illum mentitum fuisse claret. Ait enim istud deficcatum adeo indurari, vt fiat electro simile. Non vero ita fit.

Περὶ τῷ αὐτῷ Ἀριστοτέλει ἐν τῷ β' περὶ ζῴων γενέσ. κεφ. λα'.

Ψευδὲς δ' ἐστὶ καὶ ὅσα Κτησίας γέγραφε περὶ τῆς γονῆς τῶν ἐλεφάντων.

Apud eundem libro tertio extremo de histor. animal.

Falsum vero est etiam quod CTESIAS scripsit de elephantorum genitura.

Non habebam in animo quidquam inferciri vbi Ctesiæ non fieret nominatim mentio. Quam enim multa talia ex Aeliano alias describenda, vt ille certe è Ctesia pleroſque istos Indicos logos descripserit? Hoc tamen de gallis gallinaceis, & aliud infra de auicula dicaro vel ideo inserere visum fuit, quod vtrumque A. Schottus in suis Notis ad Ctesiæ Indica laudet, & è Ctesia exceptum moneat plenius ac latius, quam Photius scilicet fecit. De gallis sane ex Photio supra cap. 3. Indic. saltem habes, vnde melius fuisse sciat. Audi itaque Aelianum lib. XVI *de animal. c.* 2. *ita scribentem:*

Ἀλεκτρυόνες δὲ γίνονται μεγέθη μέγιστοι [ἐν Ἰνδοῖς,] καὶ ἔχουσι λόφον οὐκ ἐρυθρὸν, καθάπερ τοὺς ἡμεδαποὺς, ἀλλὰ ποικίλον καὶ τοὺς αὐχένας φαίους. τὰ δὲ πτερὰ τὰ πυγαῖα ἔχουσιν οὐρικά, οὐδὲ εἰς ἕλικα ὀπίσω μεφθέγγεται, ἀλλὰ πλατέα, καὶ ὀπισύρουσιν αὐτὰ, ὡσπερουῶν καὶ οἱ ταὼς, ὅταν μὴ ὀρθώσωσί τε καὶ αἰσθήσωσιν αὐτά. χρόαν δὲ ἔχει τὰ πτερὰ τῶν Ἰνδῶν ἀλεκτρυόνων χρυσοπρὲς τε καὶ κυαναυγὲς καὶ σμαράγδου λίθου.

Nascuntur & Gallinacei maximi [apud Indos]: nec rubram habent cristam vt nostri, sed ita variam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam. Pennas posteriores non inflexas habent, neque in orbem reuolutas, sed latas, quas cum non erigunt, vt pauones trahunt: eorum pennæ partim auri, partim cærulei vel smaragdi colorem gerunt.

Περὶ τῷ αὐτῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ γ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. ις'. κεφ. λα'.

Λέγει δὲ αὖθις Κτησίας ὁ λόγοις Ἰνδικοῖς, τοὺς καλουμένους Κυναμολγοὺς τρέφειν κύνας πολλοὺς, καὶ τοὺς Ὑρκανοὺς δὲ μέγεθος καὶ εἶναί γε ἰσχυροὺς κυνοτρόφους καὶ τὰς

Apud Aelianum lib. XVII *de nat. animal. c.* 29

In his libris, quos Cnidius CTESIAS de rebus Indicis conscripsit, Cynamolgorum gentem ait canes permultos, magnitudine Hyrcanis canibus pares alere solere. Quamobrem vero

1 *Ista innuunt saltem excerpta Indic. supra c.* 3. *vbi* περὶ τὸ τειχομαλυτὸν (*ita enim cum Hæschelio nostro malim*) ἐλεφάντων.

2 ἱστ. αὐτὸς

αὐτίας ὁ Κτήσιος ἐκείνας λέγει· ἀπὸ τῶν θηρίων, ὧν τὰ πρόσωπα χειροῦσθαι φοιτῶσιν αὐλοῖς ἀγέλαι βοῶν, οἱονεὶ μελιττῶν σμήνεσιν ἢ σφηκιὰ κεκινημένη, πλῆθος ἀριθμοῦ κρείττους οἱ βόες. εἰσὶ γὰρ ἄγριοι καὶ ὑβρισταί, καὶ εἰς κέρας θυμοῦνται δεινῶς. ἔχοντες οὖν τοὺς ἀμυνοῦντας ἐλλείποντας ἕτερος οἷος, τοὺς τροφίμους αὐτῶν κύνας ἐπ' αὐτοὺς ἀφιᾶσιν, εἰς τοῦτο ἀεὶ τρεφομένους· οἱ ῥᾳδίως καταγωνίζονταί τε καὶ διαφθείρουσιν αὐτοὺς ῥᾷστα. εἶτα τῶν μὲν κρεῶν τὰ δοκοῦντα σφίσιν εἶναι ἐδώδιμα ὀπιτήδεια, ἀξαιροῦσι τὰ δὲ λοιπὰ τοῖς κυσὶν ἀποκρίνουσι, καὶ μάλα γε ἀσμένως χαίνοντες αὐτοῖς, ὡσπερεὶ δι' ἐργέτας ἀποχρώμενοι. καὶ τὴν ὥραν δὲ καθ' ἣν οὐκέτι ἐπὶ φοιτῶσιν οἱ βόες, σπουδήρεις αὐτοὺς ὅτι τοῖς ζώοις τοῖς ἄλλοις ἔχουσιν· καὶ τῶν θηλειῶν ἀμέλγουσι δὲ γάλα, καὶ ἐκ τούτου κέχλωται. πίνουσι γὰρ αὐτό, ὡσπερ ἡμεῖς δὲ τῶν ὄνων τε καὶ τῶν αἰγῶν.

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῷ ὀνομαστικῷ ς', κεφ. έ.

Οἱ δὲ κυναμολγοί, κύνες εἰσὶ περὶ τὰ ἕλη τὰ μεσημβρινά, γάλακτι βοῶν ποιοῦνται τὴν τροφήν. καὶ τοὺς ἐπιόντας τῷ ἔθνει τὸ θήρειον βοῦς Ἰνδικοὺς καταγωνίζονται, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ'. στίχ. ψλθ'.

Εἰ θαῦμα δ' νομίζοι τις, Ἀῤῥάβων τοὺς καλάμους,
Ὁ Τζέτζης λέγει, τοὺς Ἰνδῶν καλάμους τῷ Κτησίᾳ
Ὡς διοργυίους γράφοντι τὸ πλάτος, τίς πιστεύσοι;
Καὶ τοῖς δ' ἐν γονάτιον δύο ποιοῦν ὁλκάδας.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ἱστορ. ζώ. ἐν τῷ β', κεφ. α'.

Διστοίχους δὲ ὀδόντας οὐδὲν ἔχει τούτων τῶν ζώων. ἔστι δέ τι, εἰ δεῖ πιστεῦσαι Κτησίᾳ. ἐκεῖνος γὰρ ὁ Ἰνδικὸς θήριόν, ᾧ ὄνομα εἶναι μαντιχώρας, τοῦτ' ἔχειν ἐπὶ ἀμφοτέρᾳ φησὶ τετρίστοιχον, τὸ μὲν μέγεθος μικρὸν ἡλίκον λέοντα, καὶ δασὺ

1 De Polluce nostro quid dicam, mehercle nescio. Aelianum certe rectius inspexisse Ctesiam credam. Et alii etiam certe auctores hos Cynamolgos populos tradunt, eosq; canum feminarum lacte victitasse, vnde iis nimirum nomen illis etiam Cynditus Agatharchides, apud quem paria habes cum Ctesianis excerptis. Cur itaque Pollux canes cum gente sua, canina licet & ipsa, confundat, causſam non comminiscor. 2 narrauit vero ex Vranii lib. III. Ἀργωϊκῶν Τζετζες de calamis ibi, in quibus mortuos reges, & eorum vxores, fratres ac filios sepeliant ἐν γόνυ τι κυλιόμενοι illorum calamorum, & calamum μὴ κόπτοντες, πάλιν εἴσω φύειν. quibus Ctesiana subiicit, talia scilicet illa ψεύδη πιστεύσας, quibus delectati scriptores vani. 3 vide Excerpt. Ind. supra c. 6. 4 Notanda diuersitas scripturæ in huius belua vocabulo. Excerpta Ind. supra c. 7. habent μαρτιχόρας, vel cum Bate libro μαρτιχόρας, vt etiam Aelianus & Philostratus habet. Aristoteles μαντιχόραν vocat, & Plinius etiam manticoram, sicut & Aelani varia lectio notauit & Brodæus V. miscell. 24. Ctesiam super his grauiter vanitatis arguens.

pilis

sit hæc natio tam canum studiosa, causſam idem affert. Cum ab æstiuo solstitio ad mediam hyèmem, tanquam apum examina, aut concitata vesparum vis, sic armenta numero ampliora boum ferorum eos cornibus vehementer incitata appetant & noceant: hi non aliter hæc retundere valentes, canes quos magna cura aluerunt, in ipsos immittunt, qui facile boues debellant, & interimant. Deinde ante commemorati homines, quas esculentas carnes existimant, sibi auferunt, reliquas canibus impertiunt, libenterque communicant, tanquam pro accepto beneficio grati. Reliquo anni tempore cum non amplius eo boues accedunt, ad venandos alias feras secum ducunt. Iccircoque Cynamolgi appellantur, quod à canibus lac exprimunt mulctra, tum vero sic idipsum, quemadmodum nos vel ouillum, vel caprinum, bibunt.

Apud Polluccem Onomastic. lib. v. c. 5

Cynamolgi vero, canes sunt circa meridionales paludes [Indiæ,] qui lacte boum victitant, & incursantes gentem in æstate boues Indicos debellant, vti scribit CTESIAS.

Apud Tzetzem chiliad. VII, vers. 739

Si vero miraculum putet quispiam Arabum calamos,
Tzetzes recenset Indorũ calamos ex CTESIA,
Instar duorum passuum scribente in latitudine: quis credat?
Et illis vnum internodiolum duas facere onerarias.

Apud Aristotelem de hist. animal. lib. II. c. I.

Duplicem vero dentium seriem ex his generibus animal nullum habet. Immo est quoddam, si CTESIAE credere par est. Ille enim animal apud Indos cui nomen sit Manticho[illegible] vtrinq; secus dentiũ [illegible] magnitudine vero [illegible] similiter

densum esse, nec pedes absimiles habere. facie autem & auribus humanis similem: oculisque glaucis. colore rubere vt cinnabari. caudam vero, scorpii terrestris caudæ parem esse, in qua aculeum gerat, & agnata eiaculetur spicula. vocem illi talem esse qualis fistula & tuba edatur. celeriter vero currere non aliter ac ceruos, & ferum esse, deuorareque homines.

De eadem bellua & Pausaniæ in Bæoticis ex Ctesia:

interpr. R. Amasæo

Iam vero eam belluam quam CTESIAS in historia de Indis Mantichorã ab illis scribit appellari, à Græcis (*ob præcipuam in homines sæuitiam*) Androphagũ, non aliam à Tigride esse crediderim. Dentium illi in maxilla altera triplex ordo: & in extrema cauda aculeos habet, quibus & se cominus tueatur, & venatores eminus tanquam sagittis petat.

Plinius l. VIII. *c.* XXI. Apud eosdem [Indos] nasci CTESIAS scribit, quam mantichoram appellat, triplici dentium ordine pectinatim coeuntium, facie & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpore leonis, cauda scorpionis modo spicula infigentem: vocis, vt si misceatur fistulæ & tubæ concentus: velocitatis magnæ, humani corporis vel præcipue appetentem.

De eodem apud Aelianum lib. IV de anim. c. 21.

Περὶ δὲ αὐτοῦ θηρίου τοῦ Αἰλιανῷ ἐν τῷ δ' περὶ ζῴ. κεφ. κα'.

Apud Indos nascitur violento robore præditum animal, cui Indorum lingua Mantichoras nomen est, magnitudine maximi leonis, colore rubrum adeo vt cinnabarim referat: canis modo villosum: facie eadem prope quæ hominis: dentium triplici vtrinque ordine mucrone acutissimorum, caninis maiorum: auribus hominis similibus, nisi quod hæ & grãdiores, & villosiores sunt: oculis cæsiis, & his nõ dissimilibus hominis: pedibus & vnguibus eisdem qui leonis. summa cauda illi scorpionis modo, aculeo plusquã cubitali armata, uo quo letaliter pungit, si quem attigerit. reliquum etiam caudæ, vtrinq; aculeis cuspidatum est, quos tanquam tela, si quis insequatur, eminus iaculatur, letaliter pungit. Cum in anteriorem partem versus aculeos iaculatur, caudam intorquet: sin retrouersus Sacarum more aculeos emittit, tum extentissime

Θηρίον Ἰνδικὸν, εἶδος τοῦ ἀλκοῦ, μέγεθος κατὰ δὲ λέοντα δὲ μέγιστον, τοῦ δὴ χρῶμα ἐρυθρόν, ὡς κιννάβαριν εἰκάσειν δοκεῖν, δασὺ δὲ ὡς κύνες, φωνὴν τὴν Ἰνδῶν· μαρτιχόρας ὀνόμασται. δὲ πρόσωπον ἐστὶ καὶ κέκτηται τοιοῦτον, ὡς δοκεῖν οὐ θηρίου τοῦτο, ἀλλ' ἀνθρωπικὸν ὁρᾶν. ὀδόντες τρίστοιχοι μὲν ἐμπεπήγασιν οἱ δύω αὐτῷ, τρίστοιχοι δὲ οἱ κάτω, τοῦ ἀκμοῦ ὀξύτατοι, τῶν κυνείων ὀδόντων μείζους. τὰ δὲ ὦτα ἔοικεν ἀνθρώπῳ καὶ τοῦτο τοῦ γε ἑαυτῶν πλάσιν, μείζω δὲ καὶ δασέα. τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς γλαυκὸς ὅστις, καὶ ἔοικασιν ἀνθρωπίνοις καὶ οὗτοι. τοσόδε μοι νόει καὶ ὄνυχας οἵους εἰκὸς λέοντος. τὴν δὲ οὐρὰν ἄκρᾳ τρέφοντα σκορπίου κέντρου, καὶ εἴη ἂν ὑπὲρ τοῦτο καὶ πήχεως τοῦτο· καὶ ἑκάτερα αὐτῷ ἡ οὐρὰ κέντρεσι διείληπται. δὲ δὴ οὐραῖον δὲ ἄκρον εἰς θαλάσσιον ἐκέντησε τὸ τῶν τυχόντα, καὶ διέφθειρε τὸν δηχθέντα. ἐὰν δέ τις αὐτὸ διώκῃ, ὀδὰξ ἀφίησι τὰ κέντρα πλάγια ὡς βέλη. καὶ ἔστι δὲ ζῶον ἐκηβόλον. καὶ εἰς τὰ μάλιστα ὄπισθεν μὲν ὅταν ἀπολύῃ τὰ κέντρα, μυσαλέα τὴν οὐράν· ἐὰν δὲ εἰς τοὐμπρόσω, καὶ τοὺς Σάκας, ὅθεν ἀποτάσσω

1 ἀνθρωποφάγον habent Excerpta.
2 Ἑκατέρων manuit Fr. Sylburgius, vt & interpretatur, vtraque mandipula tripl.
3 ὀπίσθιον ἀμυνόμενος, vel ἀμυνόμενα manuit idem Sylb.

BIBLIOTECA VISITADA

αὐτ᾽ ὀξυαρτᾷ. ὅπου δ᾽ ἂν ὁ βληθὲν τύχῃ, ἀποκτείνει. ἐλέφαντα ὃ οὐκ αἰαμῆ μόνον. τὰ δ᾽ ἀκροτιζόμενα κέντρα ποδαῖα ὁ μηκὼς ὄστι, χοίρου ὃ ὁ πάχος. λέγει δ᾽ ἁρπα Κτησίας, καὶ φησιν ὁμολογεῖν αὐτῷ τοὺς Ἰνδούς, ἐν ταῖς χώραις τῶν ἀπολυομένων ἐκείνων κέντρων ἄλλα φύεσθαι ἀεί, ὡς εἰ τὸ κακοῦ τοῦτο ἀδιάδοχον εἴη. φιλόξ᾽, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει, μάλιστα ἀνθρώπους ἐσθίων. καὶ αἱρεῖ δὲ ἀνθρώπους πολλούς, καὶ οὐκαθ᾽ ἕνα ἐλλοχᾷ, καὶ δύο δ᾽ ἂν διαβαίη καὶ τρεῖς, ἢ κρατεῖ τῶν τοσούτων μόνος. καταγωνίζεται δ᾽ ἢ τῶν ζώων τὰ λοιπά, λέοντα δ᾽ οὐκ ἂν καθέλοι ποτέ. ὅτι δ᾽ κρεῶν ἀνθρωπείων ἐμπιπλάμενον τόδε τὸ ζῶον ἀποφαίνεται, καὶ τὸ ὄνομα. κοσπα γὰρ τῇ Ἑλλήνων φωνῇ ἡ Ἰνδῶν, ἀνθροφάγον αὐτὸ εἶ· ἐκ δὲ τοῦ ἔργου καὶ κέκληκεν. πέφυκε δὲ καὶ τἄλαφον ὠκύς. τὰ βρέφη δὲ τῶνδε τῶν ζώων οἱ Ἰνδοὶ θηρῶσιν ἀκέντρους τὰς ὀρᾶς ἔχοντα, καὶ λίθῳ γε ἐπὶ δρόμου βάλλουσιν αὐτούς, ἵνα ἀδύνατοι ὦσι τὰ κέντρα αἰαφύειν. φωνὴν δὲ σάλπιγγος ὡς ὀπὶ ἐγγυτάτω προΐεται. λέγει δὲ καὶ ἐσφακέναι τόδε τὸ ζῶον ἐν Πέρσαις Κτησίας, ὃς Ἰνδῶν κομιδῇ δᾶον τῷ βασιλεῖ Περσῶν. εἰ δή τῳ ἱκανὸς τεκμήριόν ἐστιν ὑπὲρ τῶν τοιούτων Κτησίας. ἀκούσας γε μήν πως τὰ ἰδίᾳ τῶνδε τῶν ζώου, εἶτα μόνοις τοῖς συγγράφουσι τοῖς Κνιδίοις πιστεύετω.

caudam porrigit. Aculei quos iaculatur, pedali magnitudine, & ſchœni (*iunci vel funis*) craſſitudine ſunt: quibus icta omnia, præter ſolum elephantum pereunt. CTESIAS Indos ſibi affirmaſſe ait, locis emiſſorum aculeorum alios ſuccreſcere, vt ſit huius peſtis perpetua ſucceſſio. Humanis, vt idem affert, carnibus maxime delectatur. quocirca complureis homines interficit: nec duntaxat in ſingulos homines inuadit, ſed plureis collectos, vel ipſe ſolus interimit. Reliqua item animalia vincere poteſt, excepto leone. Quod autem humanis carnibus ſeſe complere ei ſuaue ſit, eius nomen oſtendit. Indicè enim ideo Mantichoras appellatur, quod beſtia hominum voraciſſima ſit, ex rebus quas agit nomen trahens. Eadem eſt qua perniciſſimi cerui corporis velocitate. Eius pullos aculeatis nondum caudis armatos venantur, caudaſq; eorum ad ſaxum elidunt, atque crebris ictibus confringunt, vt aculeos ne poſtea producere queant. Vocem edunt maxime accedentem ad ſonum tubæ. CTESIAS apud Perſas hoc animal ſe vidiſſe teſtatur, ex India regi Perſarum muneri miſſum. Hæc CTESIAS ſcriptor Cnidius, penes quem horum omnium fides eſto.

Apud Antigonum mirab. narrat. cong. hiſt. CLXXXI.

Πρὸ᾽ Ἀντιγόνῳ ἐν τῇ ἱστορίῳ θαυμαζόντων συναγωγῇ, ἱστορ. ρπα.

Τὸ δὴ ἐκ τῆς πέτρας Ἀρμενίων ἐκπίπτον [ὕδωρ] Κτησίαν ἱστορεῖν, ὅτι συμβάλλει ἰχθῦς μέλανας, ὥστε ὃν ἀποβυσάμενον τελευτᾶν.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἱστορ. ρπβ.

Περὶ δὲ πυρὸς Κτησίαν φησὶν ἱστορεῖν, ὅπου περὶ τὸ τῶν Φασηλιτῶν χώραν ὄπτι τὸ τῆς Χιμαίρας ὄρους ὄστι ὁ καλούμενον ἀθάνατον πῦρ· τοῦτο δὲ εἰ μὲν εἰς ὕλωρ ἐμβάλῃς, καίεσθαι βέλτιον· ἐὰν δὲ φορτίον ὑπερβαλὼν πήξῃ τις, σβέννυσθαι.

Apud Antigonum mirab. narrat. cong. hiſt. CLXXXII.

CTESIAM tradere, ex Armeniis petris aquam excidere, quæ ſimul piſces nigros eiiciat, guſtataque interficiat. G.Xyl.int.

Ibidem, CLXXXII.

Deigne CTESIAM ait narrare, apud Phaſelitas in Chimæra monte ignem eſſe qui perennis nominetur. qui ignis in aquam coniectus, melius ardeat: ſin onus aliquis iniiciat, extingui.

Plinius lib. XXXI. *c.* 2. CTESIAS in Armenia ſcribit eſſe fontem, ex quo nigros piſces illico mortē afferre in cibis, quod & circa Danubii exortum audiui, donec veniatur ad fontem alueo appoſitum, vbi finitur id genus piſcium. Ideoque ibi caput eius amnis intelligitur fama.

Idem lib. II, *cap.* 106. Flagrat in Phaſelide mons Chimæra, & quidem immortali diebus & noctibus flamma. Ignem eius accendi aqua, extingui vero terra aut fœno, Cnidius CTESIAS tradit.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ις᾽ περὶ ζῴ. κεφ. λζ᾽.

Apud Aelianum lib. XVI *de animal. c.* 37.

Γαράγε[ῖς] Ψύλλοις καλουμένοις τῶν Ἰνδῶν, εἰσὶ

Apud Indos Pſyllos (nam ſunt etiã al-

1 *Hæc ni fallor è Callimachi Cyrenai* συλογῇ τῶν παραδόξων *affert Antigonus, vt & quod ſequitur.* 2 *emendo* φορυτ᾽, *ſimũ, vel* quiſquilias, *quæ alias naturalis potius alimentum & fomes. patet ex noſtri Cteſiæ excerptis Ind. ſupra c.* 10. 3 *Pygmæis hæc tribuunt excerpta ſupra c.* 11.

teri

teri Africi) arietibus non maiores equi gignuntur. Itemque oues non magnitudine agnos noſtros ſuperant. Aſini quoque pares naſcuntur, & ſimiliter muli, boues, & quod illic cunque beſtiarum, perparuulũ eſt. Porro apud Indos nullum ſuem neq; ferum neq; cicurem naſci CTESIAS Cnidius ait, & ſuilli generis vſum Indos à ſe deteſtari, & tantoperę ab eo veſcendo, quam ab humanis carnibus, abhorrere.

Apud eundem lib. IV. *cap.* 26.

Lepores & vulpes Indi hoc modo venantur. Canibus ad venationē non egent, ſed captos aquilarum, coruorum, & inſuper miluorum pullos alunt, & ad venatum inſtituunt: Nempe leporem manſuetum & vulpem cicurem carne appenſa ad curſum dimittunt: & mox immittunt aues carnem eis quam appetunt adempturas. Illę igitur quanta poſſunt celeritate & impetu vel hanc vel illum conſequutæ, carnē ſui laboris præmium & eſcam deſideratam ſibi auferunt. Sic inſtitutas ad prædã aues, deinceps in montanos lepores & vulpes feras emittunt: quos illæ itidem ſpe ſolitæ eſcæ perſequuntur, & mox captos dominis adferunt, vt prodit CTESIAS. loco autem carnis prius appenſæ, viſcera captorum eis in cibum permittuntur.

Apud Stephanum in Ethnicis.

Teos. eſt & alia (hoc nomine) ciuitas apud Dirbas in Scythia, in qua narrant ſtagnum plenum eſſe piſcibus. à quibus, quum tranquillum eſt, oleum ſupernatat tanta copia, vt manibus illud hauriant in ſcapham, eoque vtantur.

Apud Aelianum lib. IV *de nat. anim. c.* 27.

Gryphem Indicum animal audio ſimiliter quadrupedem vt leonem eſſe: robuſtiſſimis item exiſtere vnguibus leonum ſimilibus: tum dorſum eius pennis indui nigris, anteriorem corporis partem rubris, alas vero candidis. CTESIAS eos ait ceruicis pennas cæruleas & floridas habere: aquilino ore eſſe, & capite cuiuſmodi pictores fingunt: oculis autem igneis. nidoſque in

1 *Pygmæi in Excerpt. c.* 11. 2 *Vbi his Cteſiæ mentio, aiſi fateor. Sed lege ſupra excerpt. Indic. finet. XI. & dices lac laſtis non tam ſimile.* 3 *vide Excerpt. Ind. c.* 12.

ὅπῃ τῶν ὁρῶν ποιῆται. καὶ τέλεον μὲν λαβεῖν ἀδύνατόν ἐστι, νεοττοὺς γοῦν ἀφεῦσι. Βάκτριοι μὲν γειτνιάζοντες Ἰνδοῖς, λέγουσιν αὐτοῖς φύλακας εἶναι τοῦ χρυσοῦ αὐτόθι. καὶ ὀρύττειν τε αὐτὸν φασιν αὐτοὺς, καὶ ὁκ τύπου τοῦ κατὰ κοιλίας ἀπλοῦν πλέκειν, ὃ δὴ ἀπορρέον Ἰνδοὺς λαμβάνειν. Ἰνδοὶ δέ φασιν αὐτοῖς φεύγουσι ἐκ τοῦ παραδρομεῖν. μηδὲ γὰρ δεῖσθαι χρυσίου ἀφθονίαν ἔχοντας· (καὶ ταῦτα εἰ λέγουσι, πιστὰ ἔμοιγε δοκοῦσι λέγειν) ἀλλ' αὐτοὺς μὲν ὅπως τοῦ χρυσίου ἀφέξονται· τοὺς δὲ ὑπὲρ τῶν ἑτέρων βρεφῶν δεδιέναι, καὶ τοῖς ὅπουσι μάχεσθαι. καὶ ἀγωνίζεσθαι μὲν καὶ πρὸς τἆλλα ζῶα καὶ κρατεῖν ῥᾴστα, λέοντι δὲ μὴ αἰθίσασθαι, μηδὲ ἐλέφαντι. δεδιότες δὲ ἄρα τὴν τῶν ζώων ἀλκὴν οἱ ὅπες χάσκοιεν, μεθ' ἡμέραν ὅπῃ ὃν χρυσὸν οὐ φέλλονται, νύκτωρ ὑπέρχονται. εἰκάσαι γὰρ τοιαῦτα δὲ τοῦ κρυεροῦ λανθάνειν μᾶλλον. ὁ δὲ χῶρος ἔνθα οἵ τε γρῦπες ἀγαπῶνται, καὶ τὰ χώεια τὰ χρυσᾶ ἐστιν, ἔρημος πέφυκε δεινῶς. ἀφικνοῦνται δὲ οἱ τὴν ὕλης τὴν προφρονίως θηρεύσαι, καὶ κατὰ χιλίους τε καὶ δὶς τοσούτους ὡπλισμένοι. καὶ ἅμαξας κομίζουσι σάκκους τε, καὶ ὀρύττουσιν, ἀσελήνων νύκτα ἐπιτηρεῖν δοκοῦντες. ἐὰν μὲν γὰρ λάθωσι τοὺς γρῦπας, ὠφέλιμος διπλῆ τὴ ὄνησιν. καὶ γὰρ σώζονται, καὶ μύστοι καὶ οἴκαδε ὃν φόρτον κομίζουσι. καὶ ὁκκαθάραντες οἱ μαζόντες χρυσωρυχεῖν σοφίᾳ πρὸ σφετέρας, πάμπολυν πλοῦτον ὑπὲρ τῶν κινδύνων ἔχουσι τῶν προφρονίων. ἐὰν δὲ καταφωρασθῶσι κλέπτοντες, ἀπολώλασιν. ἐπὶ μέρος δὲ ἔρχονται εἰς τὰ οἰκεῖα, ὡς πρωθυμούμενοι, δι' ἐτῶν τριῶν ἢ τεττάρων.

motibus facere: vtq; ætatis processu grādes nō capi, ita earū pullos comprehendi posse. Bactri autē Indis finitimi eos illic auri custodes esse, aurumq; effodere aiunt, & simul eo ipso nidos construere: quod vero auri in terrā deciderit, Indos homines auferre. Contra Indi eos auri, quod veri quidem simile videtur, custodes esse negant: neque enim Gryphes auri egere: sed cum ad colligendum aurum homines accesserunt, hos de pulis suis maiorem in modum timentes, pro eis pugnare. atque cum aliis etiam animalibus concertare, eáque facillime vincere: contra autem leones & elephantos non stare. Indigenæ, quod ab huiusmodi animalium robore timeant, non interdiu, sed ad collectionem auri noctu proficiscuntur, quod se tum melius latere arbitrentur. Locus vbi Gryphes versantur, ac vbi aurum effoditur, desertissimus est. Quo circa aurū venari studentes, mille, aut bis mille armati eo perueniunt, simulque ligones & saccos afferunt, silentem lunam obseruantes. Quod si Gryphes fallant, duplicem commoditatem assequuntur; quod & eorum vita ab illorum atrocitate seruatur, & simul aurum domum auferunt: vbi auro purgato ab iis qui hanc artem callent, ingentes sibi pro periculis opes comparant. Sin in furto deprehendantur, perierunt. Cum semel eo profecti sunt, domum non nisi triennii, aut quadriennii interuallo reuertuntur.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ζῴ. ἱστορ. ἐν τῷ Θ', κεφ. κη'.

Ἐν ᾗ τῇ Ἰνδικῇ, ὥς φησι Κτησίας, οὐκ ὢν ἀξιόπιστος, ὅτε ἥμερος ὅτ' ἄγριος σῦς.[1]

Apud Aristotelem de histor. animal. l. VIII, *cap.* 28.

In Indica autē regione, vt ait CTESIAS, parum ille fide dignus, nec cicur nec ferus sus inuenitur.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ περὶ ζῴ. ἰδιότ. γ'. κεφ. γ'.

Ὑῆν οὔτε ἄγριον οὔτε ἥμερον ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι λέγει Κτησίας. πρόβατα[2] δὲ τὰ ἐκείνων ὁρᾷς τοῦ μήκους ἔχοντα τὸ πλάτος τοῦ φησιν.

Apud Aelianum lib. III *de nat. animal. cap.* 3

Suem apud Indos neque ferum neque mansuetum nasci CTESIAS prodidit: & oues eorum alicubi caudas cubitum latas habere.

Hic subiicienda illa quæ inter excerpta à Photio *in Cod. Bauarico leguntur, pag. supra 661. cap.* XV. *vt ea pag. v. penult. ad Notas D. Hæschelii monui. Sunt autem hæc:*

1 *Excerpt. Indic. c.* 13. *adde & fragmentum paullo ante ex Aeliani lib.* XVI. *cap.* 37. *allatum, vbi de eadem re.*
2 *Excerpt. Indic. supra c.* 13.

De Se-

interpr. A. Schotto.

De Seris ferri ait, itemque de vlterioribus Indis, immania prorsus illos habere corpora, vt tredecim ibi cubitos alti viri reperiantur, quorum æque vita ducentesimum excedat annum. Visos & in Gaitæ fluminis quadam parte ferinos homines, hippopotami fere cute, quam ne tela quidem ipsa perfoderent. In illa ipsa India (vt ferunt) ad intimas marinæ insulæ partes, prælongas gestare caudas incolas, quales vel Satyris adpingi solerent.

Apud Aelianum lib. IV. *de nat. animal. c.* 41.

Paruularum quarundam auium Indicarum natio in excelsis & inaccessis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ouum Perficum, sandaracino colore: Indi sua lingua Dicærum solent nominare: Græci, sicut audio, Dicæum. eius stercus si quis milii magnitudine sumpserit in potionem dissolutum, ad vesperam morietur: mors suaui somno similis est, & nullum omnino sensum doloris habet. *&c.*

Apud Apollonium histor. mirabil. histor. XVII.

int. G. Xyl. CTESIAS scriptum reliquit, lignum apud Indos nasci, quod appelletur Parybum. id omnia oblata ad se trahere, aurum, argentum, cuprum, æs, & omnia alia metalla: quinetiam passerculos in propinquo locatos. Quod si maius incrementum fecerit, trahere etiam ad se capras, oues & æqualia animalia.

Apud Tzetzem chil. VII, *vers.* 714.

Et CTESIAS *in Indis esse talia dicit, Electriferas arbores, atque Cynocephalos, Iustos valde autem dicit, viuere vero ex venationibus.*

Apud Aelianum de nat. animal. lib. IV, *cap.* 46.

In eodem Indiæ tractu vbi cantharí iam dicti *, Cynocephali etiam reperiuntur: quibus à facie & corporis specie nomen inditum. [nam caput caninum] cetera fere humana ha-

** v. seq. frag.*

Λέγονται οἱ Σῆρες, καὶ οἱ αὖθις Ἰνδοὶ μέγιστα σφόδρα εἶναι τὰ σώματα, ὡς μείσκεσθαι ἄνδρας ιγ' πήχεων ὄντας μῆκος· βιοῦντες ὑπὲρ τὰ σ' ἔτη[1]. εἰσὶ δὲ καὶ μέρη πρὸς ποταμοῦ, λεγομένου Γάιπου, ἀνθρωποι θηριώδεις, καὶ ὃ δέρμα πάχος παρὰ πλησίον ἱπποποτάμοις, ὡς μὴ ἄν ἀκοντίσασθαι βέλεσιν. οἰκοῦσι δὲ τῇ αὐτῇ Ἰνδικῇ, εἰς τὸ μυχὸν τῆς πελαγίας νήσου, φασὶ τοὺς οἰκοῦντας κἀκεῖ ὕρας ἔχειν μείζονας, ὁποίας ἄν γενέσθαι τῶν σατύρων[2].

Apud Aelianum, lib. IV. *de nat. animal. c.* 41.

Paruularum quarundam auium Indicarum natio in excelsis & inaccessis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ouum Perficum, sandaracino colore: Indi sua lingua Dicærum solent nominare: Græci, sicut audio, Dicæum. eius stercus si quis milii magnitudine sumpserit in potionem dissolutum, ad vesperam morietur: mors suaui somno similis est, & nullum omnino sensum doloris habet. *&c.*

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ δ' περὶ ζῴ, ἰδ. κεφ. μά'.

Ἔθνος ὀρνίθων Ἰνδικῶν βραχυπάτων καὶ τοῦτο εἴη ἄν· ἐν αἷς τοῖς πάγοις τοῖς ὑψηλοῖς νεοσσεύει, καὶ ταῖς πέτραις ταῖς καλουμέναις Λιπαῖς. καὶ ἔστι τὸ μέγεθος τὰ ὀρνίφια, ὅσον περ ὠὸν περδίκης. σανδαράκινα δέ μοι νοεῖ τὴν χρόαν αὐτῶν. καὶ Ἰνδοὶ μὲν αὐτὸ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ δίκαιον φιλοῦσιν ὀνομάζειν[3]. Ἕλληνες δέ, ὡς ἀκούω, δίκαιον. τούτου δὲ ἀποπάτημα εἴ τις λάβοι ὅσον κέγχρου μέγεθος, λυθὲν ἐν τῷ πόματι, εἶτα εἰς ἑσπέραν ἀπέθανεν. ἔοικε δὲ ὁ θάνατος ὕπνῳ, καὶ μάλα γε ἡδεῖ καὶ ἀνωδυνώτῳ *&c.*

Παρὰ τῷ Ἀπολλωνίῳ ἐν ἱστορίαις θαυμασίαις, ἱστορ. ιζ'.

Κτησίας παρ' Ἰνδοῖς ξύλον γλυέσθαι φησιν, ὃ καλεῖται[4] πάρυβον. τοῦτο ἐφ' ἑαυτὸ ἕλκει πᾶν ὅ τι προσπελάσειεν αὐτῷ, οἷον χρυσὸν, ἄργυρον, καττίτερον, χαλκὸν, καὶ τἆλλα μεταλλικὰ πάντα. ἕλκει δὲ καὶ τὰ σωμάτια ἰσάριθμα τρυφερά. ἐὰν δὲ μεῖζον ᾖ ὁ ξύλον, καὶ αἶγας, καὶ πρόβατα, καὶ τἆλλα ὁμήλικα ζῷα.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ'. στίχ. ψισθ'.

Καὶ ὁ Κτησίας ἐν Ἰνδοῖς εἶναι τοιαῦτα λέγει.
Ἠλεκτροφόρα[5] δένδρα τε, καὶ τοὺς κυνοκεφάλους.[6]
Δικαίους φασὶν ὑπάρχειν αὐτοὺς, ζῶντας ἐκ τῶν ἀγρευμάτων.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, περὶ ζῴ. ἰδ. βιβλ. ογ', κεφ. μς'.

Γίνονται ὑπ' ἀνθρώπων ἐν Ἰνδικῇ ἔνθα οἱ καθαροὶ, καὶ οἱ καλούμενοι Κυνοκέφαλοι[6]. οἷς ἔδωκε θεὸς ὄνομα ἡ δὲ σώματος ὄψις τε καὶ φύσις τὰ μὲν ἀνθρώπων ἐ-

1 *Notat D. Hæschel. ex Lucian.* Σῆρας ἐπὶ ἱστορίᾳ μῆκος τριακοσίων ζῆν ἐτῶν. *Et A. Schottus:* De Seris Lucian. quoque proditum refert, ad trecentesimum eos vitæ annum pertingere. 2 *De his puto esse è Ctesia excerpta quæ Ælianus lib.* XVI. *de nat. animal. c.* 21. *qua adscribere non vacat. Et Pliniana lib.* VII. *c.* 2. Sunt & Satyri subsolanis Indorum montibus *&c. quæ videntur cum aliis è Ctesia deprompta.* 3 *v. Excerpt. c.* 17. 4 πάρυβον *est supra in Excerpt. Indic. c.* 18. 5 *v. Excerpt. c.* 19. 6 *v. Excerpt. c.* 20.

χυσι. καὶ ἠμφιεσμένοι βαδίζουσι δοράς θηρίων, καὶ εἰσὶ δίκαιοι, καὶ αὐθαδῶν λυποῦσι οὐδένα, καὶ φθέγγονται μὲν οὐδέν, ὠρύονται δὲ τὸ γε μὲν Ἰνδῶν φωνῆς ἐπαίουσι. τροφὴ δ' αὐτοῖς τῶν ζώων τὰ ἄγρια. ἀγροῦσι δ' αὐτὰ ῥᾳδίως. καὶ γὰρ εἰσὶν ὠκίστοι, καὶ ἀποκτείνουσι καταλαβόντες, καὶ ὁπωσοῦν οὐ πανεί, ἀλλὰ πρὸς τὸ εἶλκον τῆς ἡλίκης εἰς μοίρας διαξήναντες. τρέφουσι δὲ καὶ αἶγας καὶ ὄϊς. καὶ σῖτον μὲν ποιοῦνται τὰ ἄγρια· οἰνοῦσι δὲ οὐκ τῶν θρεμμάτων γάλακτι ὧν τρέφουσι.

Τῶν αὐτῶν κεφαλαίων τὸ πρῶτον μέρος.

Ἐν Ἰνδοῖς γίνεται θηρία τὸ μέγεθος ὅσον διπλάσιον οἱ κάνθαροι· καὶ ἔστιν ἐρυθρά, κιννάβαρι ἐγγὺς εἰκάσαις ἂν εἰ πρόσωπον λάσαιο αὐτά. πόδας ἔχει ταῦτα μηκίστους, καὶ πρόσφατα μαλακά ἐστι. φύεται δὲ ἀπὸ τῶν δένδρων τῶν φερόντων τὸ ἤλεκτρον. καὶ σιτεῖται τὸν τῶν φυτῶν καρπὸν τῶνδε. θηρῶσι δὲ αὐτὰ οἱ Ἰνδοί, καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν βάπτουσι ταύτας τε φοινικίδας, καὶ τὰς ὑπ' αὐτὰς χιτῶνας, καὶ πρὸς ὅ, τι ἂν ἐθέλωσι δηλῶσαι ἐς τοῦτο τὸ χρῶμα ἐκτείνειν τε καὶ χρῶσαι. καὶ μίγνυται δὲ ἁρπαὶ ἡ παιδὸς ἑαλώσης καὶ τῶν Περσῶν βασιλεῖ. καὶ πάνυ διὰ τὸ ἐλάττους τὸν ἄλλον ὄγκον θαυμαστόν, καὶ ἀπικρινομένῳ γε τοῖς Περσῶν ὀπιχωρίοις, καλῷ τε πολὺ καὶ ἐκπληκτικῷ, ὡς φησι Κτησίας. ἐπὶ καὶ τῶν ἀδρομίων τῶν Σαρδιανικῶν ὀξύτερά τε ὄντα καὶ ἰσχυρότερα.

Περὶ τῶν αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ βιβ. κεφ. κβ'.

Ὄνους ἀγρίους καὶ ἐλάφους ἵππων τὸ μέγεθος ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι πέπυσμαι. καὶ λευκὸς μὲν τὸ ἄλλο εἶδος σῶμα, τὴν γε μὴν κεφαλὴν ἔχειν πορφύραν πλησίον δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποστίλβειν κυάνῳ χρίσει· κέρας δ' ἔχειν ὅσον τὸ μετώπιον, ὅσον πήχεως τὸ μέγεθος καὶ ἡμίσεως προσέτι. καὶ τὸ μὲν κάτω μέρος τοῦ κέρατος εἶναι λευκόν· τὸ δ' ἀνώτερον, φοινικοῦν, τὸ δὲ μέσον, μέλαν δήπουθεν. οὐκ ἀπὸ τῶν δὲ τῶν ποικίλων κεράτων πίνειν Ἰνδοὺς ἀκούω, καὶ ταῦτα ὑπὸ νόσου, ἀλλὰ τοὺς τῶν Ἰνδῶν κρατίστους οὐκ ἀφαιρημάτων ἀνοῦς χρυσοῦν περιέχοντας, οἷόνει φιλίοις ποτὲ κοσμήσαντας βαρβάρου ὡραῖον ἀγάλματος. καὶ φασι νόσων ἀφύκτων ἅπαν καὶ ἄπειρον ἡγεῖσθαι ὅτι ἀπογευσάμενον οὐκ τοῦδε τοῦ κέρατος· μήτε γὰρ ἀσπασμῷ λυθῆναι αὖ αὖθις, μήτε τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ, μήτε μὴν ἀφαφαρίσαι φαρμάκοις. ἐὰν δέ τι καὶ πρότερον ἢ πεπωκὼς κακὸν, ἀνιέναι τοῦτο, καὶ ὑγιᾶ ἡγεῖσθαι αὐτόν. πείθεσθαι δὲ τοὺς ἀνοῦς τοὺς ἀπὸ πάσης τῆς γῆς ὅσους καὶ ἡμέρους καὶ ἀγρίους, καὶ τὰ ἄλλα τὰ

bent: & vestiti pellibus ferarum ingrediuntur. Iusti sunt, hominum nemini molesti aut iniurii. non sermone, sed vlulatu sonant. Indorum tamen linguam intelligunt. Venatione animaliũ ferorum viuunt, quæ, vt sunt celerrimi, facile consecuti interimunt, & frustatim diuisa ad solem assant. Capras etiam & oues alunt, vt ex lacte potu fruantur.

Eiusdem capitis prima pars.

Nascuntur Indis animalia magnitudine qua cantharí, colore rubro, cinnabari proximo, pedibus longissimis, tactu molli. Ea in arboribus quæ succino manant gignuntur, & earundem corticibus aluntur. Indi his captis expressisque, puniceas vestes exteriores interioresque tingunt, & quicquid aliud eodem colore inficere libuerit. Huiusmodi vestis etiam Persarum regi mittitur. Mirantur enim eam Persæ, & suis vernaculis pulchritudine pretioque anteponunt, authore CTESIA. nam vel celebribus illis Sardianis floridior ac splendidior est.

Apud eundem cod. libro, c. 52

Syluestres asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci accepi, eosque reliquo corpore albos, capite vero purpureo, oculisque cyaneis esse: cornuque in fronte gerere sesquicubiti longitudine: cuius superius puniceum, inferius autem album, medium vero plane nigrum sit: atque non omnes quidem Indos, sed potentiores, cum tanquam armillis quibusdam brachia, sic cornua auro ornarunt, ex his ipsis bibere solere. Ex hoc cornu bibentem ab insanabilibus morbis tutum fieri, neque eum ipsum conuulsionibus corripi, neque sacro morbo tentari, neq; venenis vllis ferunt. Quinetiam si quid prius pestilens biberit, tum id euomere, tumque ad sanitatem redire. Cum autem ceteri asini, quibuscunque in terris sint, tam domestici, quam syluestres, tum cetera

1 Excerpt. c. 21.

soli-

solipeda animalia, talos non habeant, neque fel in iecore, vt fertur: asinos Indicos cornigeros CTESIAS inquit, talis primum, iisq; nigris, præditos esse: eosdemque si quis confregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse: neq; felle eos carere: neque modo corporis velocitate longe multumque ceteros asinos superare, sed & velocitate eadem multo equis & elephantis præstare. Cum autem in viam se dederunt, tardius primo ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur ad contendendum iter, eos quidem vt assequi nemo possit. Postea autem quàm feminæ pepererunt, patres circum pullos à partu recentes summa custodia versantur, eorumque commorationes locis Indiæ desertissimis sunt. Cum à venatoribus Indis inuaduntur, pullos suos adhuc ætate infirmos à tergo suo pascentes habent, atque pro eis propugnant: contra equites audent venire, eosque cornibus ferire. Tanto sane hi robore existunt, nihil eis vt obsistere queat, quin statim vel concedat: vel, si non cesserit, frangatur, aut aliter atteratur & euadat inutile, & perdatur. equorum etiam incursu latera discerpunt, ac lacerant, vt viscera effundantur: ex quo fit, vt ad eos equites appropinquare valde metuant. appropinquatio enim capitalem ipsis pariter & equis mulctam miserabiliter infert. Pergrauiter calcibus pugnãt. Eorum morsus eatenus acerbiores existunt, vt quicquid comprehenderint, funditus diripiant. Ex his qui sunt confirmata ætate viuos non ceperis, iaculis & sagittis perimuntur. Carnes eorum quod amarissimæ sint, haudquaquam esculentæ.

Apud Aelianum lib. V de natura animal. c. 3.

Indus fluuius bestiarum ferarum expers est. solum in eo nasci vermem aiunt, speciemque eorum qui ex ligno gignuntur & aluntur, gerere, ad septem cubitorũ longitudinem & eo amplius procedere. eius crassitudinem decem annos natus puer, manibus vix cõplecti queat. Iis in superiori oris sede vnus dẽs inest, in inferiori alter, ambo quadrãguli cubiti fere lõgitudinẽ habẽt: tã validi,

μώνυχα θηρία ἀστραγάλους οὐκ ἔχειν, οὐδὲ μιὰν ὀπὴ τῷ ἥπατι χολήν. ὄνους δ' τοὺς Ἰνδοὺς λέγει Κτησίας τοὺς ἔχοντας κέρας ἀστραγάλους φορεῖν, καὶ ἀχόλους μὴ εἶ). λέγονται δὲ μέλανες εἶ) οἱ ἀστράγαλοι, καὶ εἴ τις αὐτοὺς συντρίψει, εἶ) τοιοῦτοι τὰ ἔνδον. εἰσὶ δ' καὶ ὠκίστοι οἵδε μόνον τῶν ὄνων, ἀλλὰ καὶ ἵππων, καὶ ἐλεφάντων. καὶ ὑπάρχοντα μὲν ἡσυχῇ τοῦ δρόμου, ἐπὶ μικρὰ δ' ὀπτρρώννυνται. καὶ διώκειν ἐκεῖνον, τοῦτο δὴ ὁ ποικίλων, μεταθεῖν τὰ ἀκίχητα ὅσιν. ὅταν γε μὲν ὁ θῆλυς τέκῃ, καὶ πρόσαγηται τὰ ἔρπτμνα, σωφρονοῦσι αὐτοῖς οἱ πατέρες αὐτῶν γίνονται, φυλάττοντες τὰ βρέφη. διατελοῦσι δ' τοῖς ὄνοις τῶν Ἰνδικῶν πεδίων τὰ ἐρημώματα. ὀπτόντων δ' τῶν Ἰνδῶν ἐπὶ πλεῖστον ἀγρὸν αὐτῶν, τὰ μὲν ἀπαλὰ καὶ ἔτι νεαρὰ, ἑαυτῶν νέμεσθαι κατὰ τοῦτο ἐῶσιν, αὐτοὶ δ' ὑφορμαχῶσι, καὶ ὀπάσασι τοῖς ἱππεῦσιν ὁμόσε, καὶ τοῖς κέρασι παίουσι. τοσαύτη δ' ῥώμη ἡ ἰσχὺς ἡ τῶν δέ ἐστιν, οὐδὲν ἀντέχει αὐτοῖς φαινόμενον, ἀλλ' εἴκει καὶ διαφεύγεται, καὶ ἐὰν τύχῃ κατέθλασε, καὶ ἀχρεῖόν ἐστιν. ἤδη δ' καὶ ἵππων πλευρὰς ἐμπεσόντες διέσχισαν, καὶ τὰ σπλάγχνα ἐξέχεαν. ἔνθεν τοι καὶ ὀρρωδοῦσιν αὐτοῖς πλησιάζειν οἱ ἵππεῖς. ὃ γὰρ δοκίμιον τοῦ ψεύσασθαι πλησίον, θανάτος ἐστὶν οἰκτρὸς αὐτοῖς, καὶ ἀπόλλυται καὶ αὐτοὶ καὶ ἵπποι. δεινοὶ δ' εἰσὶ καὶ λακτίσαι. σήμαλα δ' ἆρα ἐς τοσοῦτον καθικνεῖται αὐτῶν, ὡς ἀποσπᾶν ὃ ὠφελησόμενον πολύ. ζῶντα μὲν οὖν τέλειον οὐκ ἂν λάβοις, βάλλονται δὲ ἀκοντίοις καὶ οἷς οἷς. καὶ τὰ κέρατα οὕτως τὰ δὲ αὐτῶν τῶν Ἰνδικοὶ νεκρῶν σκυλεύσαντες, ὡς εἶπον ὠφελοῦσιν. ἔνιοι δ' Ἰνδῶν ἄβρωτόν ἐστι κρέας. ὃ δ' αἴτιον, ὠφύκεν εἶ) πικρόβρωτον.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ περὶ ζώων ἰδιότ. ἐν τῷ ε, κεφ. γ'.

Ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδὸς ἄθηρός ἐστι. μόνος δ' ἐν αὐτῷ πίκτεται σκώληξ φασί, καὶ ὅ μὲν εἶδος αὐτῷ, ὁποῖον δήπου καὶ τοῖς ἐκ τῶν ξύλων γλυφομένοις τε καὶ τρεφομένοις. ἐπὰν δ' ὑπηχῶν ὁ μῆκος προβήκουσιν οἱ σκεῖπ, ἀμύρεται δ' αὖ καὶ μείζους ἐπὶ τὸ ἐλάττους. ὁ πάχος δ' αὐτῷ, δεκαέτης παῖς γεγονὼς μόλις ταῖς χερσὶ περιβάλλειν δύναται. τέτοις δὴ αὖ μὴν, εἰς ὁδοὺς προβαπέφυκε, κάτω δ' ἄλλος, τετράγωνοι δ' ἄμφω, πυγόνος ὁ μῆκος. τοσοῦτον δὴ ἆρα τῶν ὀδόντων αὐτοῖς ὁ κράτος ἐστί.

1 *Ista pleraque in excerpt. supra c. 25.* 2 *Excerpt. Ind. c. 1. & descriptio vermis cap. 27.*

πρῶ ὅ,τι ἂν αὐτοῖς λάβωσι, σωτείουσι ῥᾷστα, ἐάν τε ἡμέρωσιν ζῷον ἢ ἄγριον. καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν κάτω, καὶ ἐν βυθῷ τῷ ποταμοῦ διατείβουσι, ταῖς ὠπλῷ καὶ τῇ ἰλύϊ φιλησυχοῦντες, καὶ ἐντεῦθεν οὐκ εἰσὶν ἐκδηλοι· νύκτωρ δὲ προϊασιν ἐς τὴν γῆν, καὶ ὅτῳ ἂν προσιτύχωσιν ἢ ἵππῳ, ἢ βοΐ, ἢ ὄνῳ, σωτείβουσιν αὐτόν· εἶτα σύρουσιν εἰς τὰ ἑαυτῶν ἤθη, καὶ ἐνδίουσιν ἐν ταῖς πολαμοῖς· καὶ πρῶτα βρυχῶσι τὰ μέλη, πλὴν τῆς τοῦ ζώου χιλίας. εἰ δὲ αὖθις καὶ ἐν ἡμέρᾳ πιέζοι λιμός, εἴ τε κάμηλος πίοι ὁπῇ τῆς ὄχθης, εἴτε βοῦς, ὑπαναιρτώσαντες καὶ λαβόμενοι ἄκρων τῶν χειλέων μάλα ὑλαβῶς, ὁρμῇ βιαιοπαθῇ καὶ ἕλξει ἐγκρατεῖ ἐς ὕδωρ ἄγουσι, καὶ δεῖπνον ἴσχουσι. δοκοῦ δὲ ἕκαστον προσαμπέχει ὃ πάχος καὶ δύο δακτύλων. ἄγρα δὲ ἡ κατ' αὐτῶν καὶ θήρα τοιόνδε τινὲς τετέχνασται· ἄγκιστρον παχὺ καὶ ἰσχυρὸν ἁλύσει σιδηρᾷ προσπεπτημένον καθιᾶσι, προσδήσαντες αὐτῷ λευκολίνου πλατέος ὅπλον, εἰρίῳ κατειλήσαντες καὶ ὃ ἄγκιστρον καὶ ὃ ὅπλον, ἵνα μὴ διατέρᾳ ὁ σκώληξ αὐτά. δυὰ πλέξαντες δὲ ἐς ὃ ἄγκιστρον δόρια ἢ ἔλεφον, εἶτα μόνοις εἰς ὃ τῆς ποταμοῦ ὕδωρ μεθιᾶσιν. ἔχονται δὲ αὐδέποτε τοῦ ὅπλου καὶ τειλίσματα, καὶ ἕκαστος ἀκόντιόν τε ἐγκεκύλωται, καὶ μάχαιραν παρήρτηται. καὶ προσάκειται ξύλα ὑπερθῆ, πάσειν εἰ δέοι, κρασίας δὲ ὅσα ζῶα, ἰσχυρὰ ἄγαν. εἶτα προσιόντα τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ὃ ἔλεαρ καταπιόντα, ὃν σκώληκα ἕλκουσι. θηρασθέντα δὲ ἀποκτείνουσι, καὶ πρὸς τὴν εἰλίαν χρεμῶσι τριάκοντα ἡμερῶν. λείβεται δὲ ἐξ αὐτοῦ ἔλαιον παχὺ εἰς ἀγγεῖα κεράμου. ἀφίησι δὲ ἕκαστον ζῷον εἰς κοτύλας δέκα. τοῦτο δὴ ὃ ἔλαιον βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν κομίζουσι, σημεῖα ὑπιβάλλοντες. ἔχειν γὰρ αὐτὸ ἄλλον οὐδὲ ὅσον ῥοπίσκια ἐφεῖται. ἀχρεῖον δὲ ἐστὶ ὃ λοιπὸν τοῦ ζώου σκιῶδες. ἔχει δὲ ὧρα ὃ ἔλαιον ἰσχνὸν ἐκεῖνον· ὄντινα αὖ ξύλων σωρὸν καταρρήσαί τε καὶ εἰς ἀνθρακιὰν φορέσαι θελήσεις, κοτύλην ὑπιχέας τοῦδε, ὀξάψεις, μὴ πρότερον ὑποχέας πυρὸς πέρμα· εἰ δὲ καταρρήσαι ἄνθρωπον ἢ ζῷον, σὺ μὲν ὑπιχεῖς, ὃ δὲ πῦρ ἀχρὴν ἐνεπρήσθη. τοῦτῳ φασὶ δὴ Γερσῶν βασιλέα καὶ τὰς πόλεις αἴρειν, τὰς εἰς ἔχθραν προσπελθούσας οἱ, καὶ μήτε κελεύειν, μήτε χελώνας, μήτε τὰς ἄλλας ἑλεπόλεις δυναμένους. ἐπεὶ καταπιμπρὰς ἤρηκεν. ἀγγεῖα γὰρ κεραμέα ὅσον κοτύλην ἕκαστον χωρεῖ πα, ἃ αὐτῷ ἐμπλήσας αὐτὰ καὶ ἀποφράξας, αἴρωσιν εἰς τὰς πύλας σφενδονᾷ· ὅταν τε τύχῃ θυρεοῦ, τὰ μὲν ἀγγεῖα προσαράττεται καὶ ἀναῤῥάγνυται, καὶ ὃ ἔλαιον κατώλισθε· καὶ τῷ πυρῶν σῦρ κατεχύθη, ὃ ἄσβεστόν ἐστι. ὃ ὅπλα ἢ κύει καὶ ἀνθρώπους μαχομένους, ὃ ἄπλητόν ἐστι τὸ ἰσχύν.

vt quodcunque animal iis corripuerint siue eicur siue ferum, facillime conterant. Interdiu ima in sede fluminis versatur, cæno gaudens & latitans: noctu vero ad terram procedit, & in quodcunque inciderit vel equum, vel bouem, vel asinum, conficit, atque in suas sedes trahit, & in flumen abstrusus, membra omnia, excepto ventre, exedit. De die etiam si fame premitur, siue camelus siue bos in ripa bibit, violentissimo impetu summa labra mordicus comprehendit, & robusto tractu in aquam abreptum edit. Eius pellis duorum digitorum crassitudine est. Eiusmodi autem machinatione capitur: Hamum robustum ad ferream catenam alligant, adiuncto etiam fune ex albo latoque lino. Lanis autem & hamum & funem inuoluunt, ne à verme præmordeatur. Tum agnũ aut hœdum ad illecebram in hamum implicant: deinde in fluuiũ demittunt. Triginta viri, singuli cum iaculo, loro inserto, & ense accincti ad funem adstant. Adsunt & è corno fudes bene robustæ, si percutere sit necesse. deinde hamo captum trahunt, & abstractum interficiunt. Triginta dies appensum ad solem sinunt, atque ex eo in fictilia vasa crassum oleum stillat. Singuli vermes quinque olei sextarios reddunt, quod quidem ipsum regi Indorum apportant, vasis obsignatis. neque enim alii cuiquam vel guttam illius possidere licet. Corpus reliquum inutile. Huius ea est vis olei, vt sine vllo igne eius infusa hemina quemcunque lignorum acervum comburat. Ac si vel hominem velis vel aliud animal exurere, primum vt hoc infuderis, funditus statim deflagrauerit. Eodem ipso Persarum regem aiũt capere hostium vrbeis: neque arietes, neque testudines, aliaque bellica tormenta ad eas capiendas opus esse. nam cum fictilia vasa vnius heminæ capacia eo impleta & obstructa in portas iaculatur, vasa quidem ad portas allisa rumpuntur, at oleum delapsum ignem circũfundit, vt restingui nõ possit: & flamma insaturabilis cõburit homines pugnãtes pariter cũ armis.

Restinguitur autem multa inutili congerie, qualis per terram & vicos conuerritur, in eum iniecta. Hæc CTESIAS Cnidius.

Apud Antigonum mirab. narrat. cong. hist. CLXV.

De paludibus Ctesiam narrare, esse in India paludes, vnam quæ iniecta omnia demittat: sicut & quæ in Sicilia & Media, demto auro, ære & ferro. & si quid obliquum incidat, rectum eiici: mederi autem vitiligini albæ. aliam, in qua statis diebus oleum supernatet.

E Sotione ex iis quæ passim de fluuiis, fontibus & lacubus mirabilia referuntur.

Fons est apud Indos, qui natantes in terram eiaculatur quasi ab instrumento: vt narrat CTESIAS.

Apud Strabonem lib. XVI *rerum geograph.*

CTESIAM vero Cnidium obseruasse, fontem quendam esse, qui aquam rubicundam, ac minio plenam in mare emittat.

Apud Antigonum mirab. narrat. CLX.

CTESIAM scribere, in Aethiopiâ fontem aquã habere instar cinnabaris rubentem, quæ pota væcordes reddat.

Ex eiusdem Sotionis.

CTESIAS narrat in Aethiopia fontem esse, colore cinnabari simílem. bibentes vero ex eo mente alienari, adeo vt & quæ clam perpetrarint eloquantur.

Plinius lib. XXXI, *c.* 2.

Sed ibi in potando necessarius modus, ne lymphatos agat, quod in Æthiopia accidere his qui fonte rubro biberint CTESIAS scribit.

Idem ibidem:

CTESIAS tradit Siden vocari stagnum in Indis, in quo nihil innatet, omnia mergantur.

Idem lib. VII, *cap.* 2.

In multis autem montibus (*Indiæ*) genus hominũ capitibus caninis, ferarũ pellibus vela-

1 *Excerpt. Indic. c.* 11 2 *forte id tradidit idem Callimachus Cyrenæus, ni fallor, è cuius παραδόξων συλογῇ ex mox sequens fragmentum Antigonus decerpsit.* 3 *A. Schott. Notis ad Excerpt. Ind. c.* 30. *vbi hæc quoque habes, emendat inde hic μὴ κατιδ.* 4 *supra, puto, Exc. Ind. c.* 11. 5 *ex Artemidoro de mari rubro tradit hæc Strabo.* 6 *forte pertinere ad c.* 14. *Indic. excerpt. coniiat ibi A. Schottus.*

ri, pro voce latratum edere, vnguibus armatum venatu & aucupio vesci. Horum supra centum viginti millia [1] fuisse prodente se, CTESIAS scribit: & in quadã gente Indiæ, feminas semel in vita parere, genitosq; confestim canescere [2]. Item hominum genus, qui Monosceli vocarentur, singulis cruribus, miræ pernicitatis ad saltum: eosdemque [3] Sciopodas vocari, quod in maiori æstu humi iacentes resupini, vmbra se pedum protegant: non longe eos à Troglodytis abesse. Rursusque ab his occidentem versus quosdam sine ceruice, oculos in humeris habentes.

Ibidem:

CTESIAS gentem ex his quæ appellatur Pandoræ, in conuallibus sitã, annos ducenos viuere, in iuuenta candido capillo, qui in senectute nigrescat [4]. Contra alios quadragenos non excedere annos, iunctos Macrobiis, quorum feminę semel pariant: idq; & Agatharchides tradit. Præterea locustis eos ali, & esse pernices.

Idem lib. XXXVII, *cap.* 2.

CTESIAS Indis flumen esse Hypobarum, quo vocabulo significetur omnia vasa ferre bona: fluere à septentrione in exortiuum Oceanũ iuxta montem sylue stre arboribus electrum ferentibus. Arbores eas aphytacoras vocari, qua appellatione significetur prædulcis suauitas.

Λεκιανὸς ἐν τῷ α΄ ἀληθεῖς ἱστορίας λογῳ.

Κτησίας ὁ Κτησιόχυ, ὁ Κνίδιος, συνέγραψε περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας, ἃ τε παρ' αὐτοῖς, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν.

Lucianus lib. I. *veræ historiæ.*

CTESIAS, Cteſiochi filius, Cnidius, conscripsit de Indorum regione, deque iis quæ apud illos sunt, ea quæ nec ipse vidit, nec ex vllius sermone audiuit.

Στράβων ἐν τῷ α΄ γεωγρ.

Θεόπομπος μὲν ὁμολογεῖται φήσας, ὅτι μυθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἐρεῖν μέλλοι, ἢ ὡς Ἡρόδοτος, καὶ Κτησίας, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράψαντες.

Strabo lib. I. *geograph.*

Theopompus quidem diserte profitetur se in historia fabulas narraturum rectius quã fecerint Herodotus, CTESIAS, Hellanicus, & Indicarum rerum scriptores.

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης χιλ. ζ. στίχ. χλή.

Ὁ Σκύλαξ οὗτος γεγράφηκε, καὶ ἕτερα μυεῖα,
Περί γε μονοφθάλμων τε, καὶ τῶν ἑνοπτοκότων.
Καὶ σκιαποδῶν ἄλλων δὲ μυείων θαυμάτων.
Ταῦτά φησι δ' ὡς ἀληθῆ, μηδὲ τῶν ἐψευσμένων.
Ἐγὼ τῇ ἀπειρίᾳ δὲ, ταῦτα ψευδῆ νομίζω.
Ὅτι δ' εἰσὶ τῶν ἀληθῶν, ἄλλοι φασὶ μυεῖοι,
Τοιαῦτα, καὶ καινότερα, θεάσασθαι ἐν βίῳ.
Κτησίας, καὶ Ἀμβούλος, Ἡσίοδος, Ῥήγινος &c.

Ioannes Tzetzes Chil. VII, *vers.* 638.

Scylax iste (Caryandeus) scribit & alia innumera,
De Monophthalmis, atque Henoticotis,
Et facetis aliis quoque compluribus spectris.
Hæc refert autem vt vera neque vt falsa.
Ego autem per inexperientiam hæc falsa opinor.
Quod autem sint vera, alii dicunt innumeri,
Talia, atque absurdiora spectari in vita:
CTESIAS, & *Iambulus*, *Hesiodus*, *Rheginus &c.*

Aeneas Platonicus in Theophrasto, interprete Ambrosio Camaldulensi.

Huius vanitatis imitator Apollonius ille Cappadox postea fuit, dũ de his, qui apud rudes erant sapientes, fabellas huiusmodi texeret, Græcisque referret, quod illi scilicet nossent, quinam aliquando fuissent. Bene sane nauiter ad eos testes confugit, qui extra orbem sunt. Sic tamen & ipse mendax conuincitur. Nam neque CTESIAS; qui de Indis plurima ac

1 Excerpt. Indic. supra c. 20. 2 Excerpt. Indic. c. 31. 3 *Cteſiæ fragmentum extat apud Harpocrationem in* σκιάποδες. *quod mox addemus* 4 Excerpt. c. 31 5 *monstra hominum monstrose in mendo cubant; atq; in auribus debebant. emenda itaque mecum* ὠωτοκοίτων (*nisi* ὠωτοκοιτῶν *rectius*) & Enoto cœtis *in versione. Strabo l.* XIII. ὠωτοκοίτας ἢ πυθμὴν τὰ ὦτα ἔχοντας, ὡς ἐγκοιμᾶσθαι. &c. *vbi statim &* Μονομμάτους *subiicit.*

fabulo-

fabulosa conscripsit, vsquam has fabulas intexit, neque Arrianus, qui Alexandri historiam verius quam fabulosius scribit, vllam huius dogmatis mentionem facit, cum Brachmanum & Alexandri congressionem diligenter exequatur [1].

Gellius lib. IX. *Noct. Attic. cap.* 4.

Cum è Græcia in Italiam rediremus, & Brundisium iremus; egressique è naui in terrã in portu illo incluto spatiaremur, quem Q. Ennius remotiore paulum sed admodum scito vocabulo *prætetem* appellauit: fasces librorum venalium expositos vidimus. atque ego auide statim pergo ad libros. erant autem isti omnes libri Græci miraculorum fabularumq; pleni; res inauditæ, incredulæ; scriptores veteres non paruæ auctoritatis, Aristeas Proconnesius & Isigonus Nicęensis & Ctesias & Onesicritus & Polystephanus & Hegesias. ipsa autem volumina ex diutino situ squallebant, & habitu adspectuque tætro erant. accessi tamen percunctatusq; pretium sum: &, adductus mira atque insperata vilitate, libros plurimos ære pauco emo; eosq; omnis duabus proximis noctibus cursim transeo: atq; in legendo carpsi exinde quędam & notaui mirabilia & scriptoribus fere nostris intentata; *&c. quæ ibidem qui volet, legat: nos pauca quæ ad Indica spectant, subiiciemus inde, ista scilicet:*

Item esse in montibus terræ Indiæ homines caninis capitibus & latrantibus; eosq; vesci auium & ferarum venatibus: atque esse item alia apud vltimas orientis terras miracula homines, qui monocoli appellantur, singulis cruribus saltuatim currentes viuacissimæ pernicitatis: quosdam etiam esse nullis ceruicibus, oculos in humeris habentes. iam vero hoc egreditur omnem modum admirationis, quod idem illi scriptores gentem esse aiunt, apud extrema Indiæ, corporibus hirtis & auium ritu plumantibus nullo cibatu vescentem, sed spiritu florum naribus hausto victitantem: Pygmæos quoque haud longe ab his nasci; quorum qui longissimi sint, non longiores esse, quam pedes duo & quadrantem. Hæc atque alia istiusmodi plura legimus. sed, cum ea scriberemus, tenuit nos non idoneæ scripturę tædium nihil ad ornandum iuuandumque vsum vitæ pertinentis. *&c.*

EIVSDEM TOY AYTOY

CTESIÆ ALIA QVÆdam scripta, quorum fit mentio.

KTHΣIOY AΛΛA TIνὰ συγγράμματα, ὧν μνήμην ποιοῦνται.

PERIODI.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ.

Apud Scholiasten Apollonii in lib. II. *Argonaut.*

Πρὸς τῷ σχολιαστῇ Ἀπολλωνίου εἰς τὸ β΄ τῶν Ἀργοναυτ.

Meminit eius mõtis [Sacri] & CTESIAS libro primo periodων.

Μέμνηται αὐτοῦ [Ἱεροῦ ὄρους] καὶ Κτησίας ἐν τῷ α΄ περιόδων.

Item in antecedentibus.

Καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ὁ αὐτός.

Quod vero Amaranta montes sint Colchorum, exponit CTESIAS in libro secundo.

Ὅτι δὲ Ἀμάραντα ὄρη ἐστὶ Κόλχων, ἱστορεῖ Κτησίας ἐν β΄.

PERIPLI, VEL PERIPLVS Asiæ.

ΠΕΡΙΠΛΟΙ, Η΄ ΠΕΡΙΓΡΑΟΥΣ Ἀσίας.

Apud Stephanum in Ethnicis:

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Sigynus, vrbs Ægyptiorum, vt CTESIAS primo periplων libro.

Σίγυνος, πόλις Αἰγυπτίων, ὡς Κτησίας ἐν πρώτῳ περίπλων.

Apud Harpocrationem in lexico, voce Sciapodes.

Παρὰ τῷ Ἁρποκρατίωνι ἐν λεξικῷ ἐν Σκιάποδες.

CTESIAS in periplo Asiæ ait: Super

Κτησίας ἐν περίπλῳ Ἀσίας φησιν, Ὑπὲρ δὲ

1 *Hæc descripta ex Aenea accepimus à* [redacted] *M. Goldasto.*
2 *Non additur ex* περίοδοις *esse in illis scholiis: inde tamen, vnde & alterum, depromptum suspicor.*

τὰ τῶν σκιάποδες ὄνομα. τὰς τε πόδας, ὥσπερ οἱ χῆνες ἔχουσι κάρπα πλατέας. καὶ ὅταν θέρμη ᾖ, ὕπτιοι ἀναπεσόντες, αἴροντες τὰ σκέλη, σκιάζουσι τοῖς ποσίν.

hos populus nomine Sciapodes. & habent pedes non aliter ac anseres admodum latos. quandoque calet, illi supini procidunt, & sublatis cruribus, vmbram sibi pedibus efficiunt.

ΠΕΡΙ ΟΡΩΝ, ΕΙ ΜΗ ΣΦΑΛΛΟΜΕΝΑ.

DE MONTIBVS, SI TITVlus non fallit.

Πρὸς τῷ Στοβαίῳ, λόγῳ περὶ νόσου.

Apud Stobæum, sermone de Morbo.

Ὄρος ἐστὶ τῆς Μυσίας Τευθρας καλούμενον, ἐν ᾧ πάγη μέν ἐστιν αὐτοῦ λίθος ἀντίπαθης τοῦτο σημαίνουσιν, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς ἀλφοὺς καὶ λέπρας, ὅταν οἴνῳ τριβόμενος, καὶ τοῖς πάσχουσιν ὀπτηθείς.

Est in Mysia mons, adpellatus Teuthras, in quo nascitur lapis Antipathes cognominatus, qui efficacissimus est aduersus vitiliginem & lepram, si vino conteratur, & ægrotis ita imponatur.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ ΦΟΡΩΝ.

DE ASIATICIS TRIBVTIS.

Πρὸς τῷ Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. β'.

Apud Athenæum lib. II. *Dipnosoph.*

Κτησίας δὲ ὁ Καρμανίαν φησὶ γίνεσθαι ἔλαιον ἀκάνθινον, ᾧ χρῆσθαι βασιλέα. ὃς καταλέγων ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἀσίαν φόρων τέτῳ βιβλίῳ πρῶτα τὰ τοῦ βασιλέως δεῖπνα διαζώματα ὅτι ὁ ὄψον, οὔτε περσέως μέμνηται, οὔτε ὄξους, ὁ μόνον ἀρέσκει ὅτι τῶν ἡδυσμάτων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ πραγματείᾳ· ὅσγε φησὶ καὶ ἄλας Ἀμμωνιακὸς ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου.

CTESIAS autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo regẽ vti, ait. Qui etiã in libro quem de Asiaticis tributis scripsit, cœnæ regiæ apparatum describens, neque piperis neq; aceti meminit, quod vnũ inter condimenta est optimũ. Ac ne Dino quidem, in Persicis scriptis: qui memorat alioqui & salem Ammoniacum & aquam Nili ad regem mitti.

Πρὸς τῷ αὐτῷ Δειπνοσ. δ'.

Apud eundem lib. X.

Ἀμμώνας δὲ τοῖς σταθμοῖς, ὃ τῶν Ταπύρων[1] ἔθνος φησὶν οὕτω φίλοινον εἶναι, ὡς καὶ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι ἢ οἴνῳ. τὰ δ' αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν κατ' Ἀσίαν φόρων. οὗτος δὲ καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει εἶναι.

Amyntas quoque, in libro qui σταθμοὶ inscribitur, Tapyrorũ gentem ita vino deditam esse tradit, vt ne ad vngendum quidem alia re vlla quam vino vtatur. Eadem autem & Ctesias commemorat in libro quem de Asiaticis tributis scripsit: qui & iustissimos esse illos tradit.

Sed fere oblitus fui loci adhuc apud Antigonum ἐν ἱστορίων παραδόξων συναγωγῇ vbi tamen liquido quid scripserit Ctesias indicare tibi non possum. Postquam enim narrauit Cranone, vrbe Thessaliæ, esse saltem duos coruos, nec vmquã plures ibi visos; quibus interiicit de incolarũ æreo curru sacro, quo pulsato & deum precati impetrãt pluuiam: tũ ex Theopompo addit, eos coruos tamdiu Cranone morari dum pullos educauerint, quibus tum relictis ipsi abeant statim. Post quæ ita ait, historia, vt signant, XVI.

Καὶ ὁ Ἐκβατάνοις δὲ καὶ ὁ Πέρσαις Κτησίας ἱστορεῖ παραπλήσιόν πι τούτοις· ἀφ' ὧν ὅσ' οὐ πολλὰ ψεύδεσθαι παρελείπομεν τὸν ἔλεγχον. καὶ γὰρ ἐφαίνετο τερατώδης.

Narrat CTESIAS aliquid huic historiæ adsimile, quod Ecbatanis & in Persia fiat. Sed quia multa is mentitur, nos decerpere eam narrationem, cum monstrosa videatur, omisimus. *G. Xylan. interpret.*

1 *Opto sæpe Græce illos indices auctorum in Stobæo ad oram exstare: & non nemo, credo, mecum alius. Latinus saltem hic exstat,* Ctesiæ Cnidii. lib. 2. de Montibus. *quem interim cum Brissoniò sequuti sumus.* 2 *Casaubon. 2. Athen. 25: vbi inter alia,* Oleum, *ait,* acanthinum ex quo spinę genere conficerent Carmani, tam incertum mihi, quam illud est certũ, falli eos qui emendant Ctesiæ locum hunc, & scribunt, *oivaνθινον. ostenditque eodem modo hæc Athenæi ab Eustathio adferri.* 3 *Tapyrorum φιλοινία & Æ-lianus commemorat, vt indicat Casaub. 10. Athen. 12.*

ΤΕΛΟΣ. ΤΩ ΘΕΩ ΔΟΞΑ.

VERSITARIA

INDEX EORVM QVÆ APVD HERODOTVM SVNT MEMORABILIA.

Monitus esse debes, mi lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum esse, sed ad libros, & capita in quæ eos distribuimus, ad oram interioris paginæ semper adnotata. Prior itaque numerus Romanus libri index, alter barbaricus, capitis. H, vitam Homeri indicat. Nec hoc etiam ignorare debes, nos potius veritatem Græci textus sequutos esse, quam interpretem Latinumine nobis fraudi sit, si aliter in Latino contextu aliquammulta legantur, quam in Indicem adscripsimus.

A

Æ, vrbs Phœnicensium, I, 46 (*vbi antea male* Sabæ *pro* Abæ *legebatur*) & VIII, 124. vbi erat Apollinis delubrum locuples VIII, 33 ibidem reddita oracula, Herodoti etiam ætate *ibidem*

Abantes, EVbœæ non minima portio I, 146

Abaris ferebatur fuisse Hyperboreus IV. 36
de eo & eius sagitta fabula *ibid.*

Abdera, orum, vrbs à Teiis condita in Thracia, I, 168
eam Xerxes præterit VII, 109
cum Abderitis Xerxes hospitii fœdus iniit & acinace aureo ac triremi aurotextæ cos donauit VIII 120

Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cadaueri Leonidæ occumbunt VII, 224

Abronychus, Atheniensis, filius Lysiclis, speculator apud Leonidem VIII, 21

Abydus, vna vrbium in Hellespontо V, 117. VII, 33
ponte à Xerxe iungitur VII, 34

Abydeni prærogatiuam quoddam Xerxi extruunt VII, 44

Acanthus vrbs VI, 44

Acanthios Medica veste donat Xerxes VII, 116

Acanthiorum mare VII, 22

Accensio lucernarum, festi nomen II, 62

accipiter inter animantes Ægyptiis sacras II, 65
eum qui necauerit apud Ægyptios, siue volens, siue nolens, morte mulctatur *ibid.*
eas aues in vrbem Butum asportant sepeliendos II, 67
earum paria septem, omen sunt septem Persis III, 76

Acephali populi IV, 191
in pectoribus oculos habent *ibid.*

Acerates, propheta in templo Delphico VIII, 37

Aces amnis III, 117
vnde oriatur *ibid.*

Achæorum, qui Ioues è sedibus suis exegerunt, partes duodecim I, 145
ex illis terrestres copias Xerxi suppeditarunt VII, 185
eorum in Athamantis posteros actio VII, 197

Achæus Cereris templum & orgia V, 61

Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex vtroque parente germanus III, 12. VII, 7, 97
Ægypti præses VII, 7
Ægyptiacæ classi præfectus VII, 97
bonum consilium Demarati inuertit VII, 236
ab Inaro interfectus III, 12. VII, 7

Achæmenes *alius*, Cambysis pater VII, 11

Achmænidæ compellantur à Cambyse III, 65
eorum tribus apud Pasargadas I, 125
ab iis reges Persidæ sunt oriundi *ib.*

Achelous fluuius II, 10. VII, 126

Acheron fluuius VIII, 47

Achilleum oppidum V, 94

Achilleius cursus, locus sic dictus IV, 55, 76

Acræphia vrbs VIII, 135

acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV, 62
acinacem in calicem vino & sanguine plenum tingunt Scythæ in fœdere ineundo IV, 70
acinaces Persicus in Hellespontum abiectus à Xerxe VII, 54

Acrisius Danaes pater VI, 53

Acrothoon vrbs VII, 22
ex aculeis iaculorum ahenum factum IV. 81

Adicran, Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Aprię se dedit IV, 159

Adimantus Aristeæ pater VII, 137

Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult VIII, 5
eius dictum in Themistoclem VIII, 59
insolentia erga Themistoclem VIII, 61
eius turpis fuga VIII, 94

Admetus tumeli pater H, 2

Adrastus Phryx Midæ filius I, 35, 45
fratris interemptor I, 35, 45
à Cræso expiatus I, 35
ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Cræsus I, 41
Cræsi filium transfodit, aprum volens transfigere I, 43
sese super bustum Atyis transfodit I, 45

Adrastus Talai filius, Sicyoniorum rex V, 67
in Adrastum Clisthenis Sicyonii odiũ V, 67
ei honores & dies festi erepti, & Melanippo traditi V, 67

Adria à Phocensibus occupata I, 163

Adyrmachidæ Libyes, Ægyptum versus IV. 168
eorum mores, & vxorum *ibid.*

Æaces Sylosontis & Polycratis pater III, 139. VI, 13

Æaces, Sylosontis fil. Sami tyrannus, a Aristagora exutus tyrannide VI, 13
Samios ad defectionem à sociis solicitat VI, 13
Samum reductus VI, 25

Æacus & Æacidæ à classe Græcorum inuocantur VIII, 64

Æaci fanum V, 89

AEacidæ ab Æginetis, Thebanis missi V, 80

AEacides Samius IV, 138

ædes Veneris in Cypro vnde extructa I, 105
ædes Mineruæ VIII, 39
ædes Vulcani II, 110
ædes Protei, dicta Veneris hospitæ II, 112
ædes deorum & hominum ligneę IV. 108
ædes fulmine absumptæ IV, 79

ædificii structura, in quo repositæ erant regiæ pecuniæ II, 121
ædificio ex vrbe Elephantina afferendo triennium consumptum II, 175 & eius ex solido saxo, descriptio *ib. & seq.*
ædificium Zamolxis subterraneum IV, 95
ædificia humanis operibus maiora II, 148

Æga vrbs VII, 122

Ægæ vna ex partibus Achęorum I, 145

Ægeæ ciuitas AEolum I, 149

Ægaleus mons, vnde Xerxes naualem pugnam spectabat VIII, 90

Ægestanorum pugna cum Spartanis ducibus V, 46

Ægeum mare IV, 85

Ægeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I, 173

Ægeus, OIolyci fil. vnde Ægidæ IV, 149

Ægialees, tribus, ab Ægialo Adrasti filio dicti V, 68

Ægialees Pelasgi VII, 93

Ægialus Adrasti filius V, 68

Ægicores Jonis filius V, 66

Ægidæ in Sparta ingens tribus à quo dicta IV, 149

Ægila, siue Ægile, locus ad quem Nasamones veniunt vt palmulas decerpant IV, 172, 182

Ægilea, Styreorum insula VI, 107

Ægina, (*aliàs* Argiua) Aristodemi vxor VI, 52

Ægina & Thebe, sorores, filiæ Asopi V, 80

Æginetæ cur Samiis infensi III, 59
Samios vt mulctarint *ib.*
Epidauriis quondam subditi V, 83
eorum in Athenienses odii principium V, 89
terram & aquam Dario dant VI, 49
vnde infensos habent Athenienses, & apud Spartam insimulantur *ib.*
contraq; eius rei autores mittitur Cleomenes VI, 50
primores ipsorum dantur obsides Athenienses VI, 73
eorum cum Athenienses simultates V, 82
vndeque ortæ V, 82, 83 *&c.*
ab iis illatæ Athenienses iniuriæ VI, 87
auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienses V, 80, 81
ab iis statuæ repetitæ per Athenienses V, 84
circa AEginetas & Athenienses acta *ib. & seq.*
eorum legati contra Leutychidem, Spartam missi VI, 85
eorum piaculum, maximum eis malorum causa VI, 91
ab Athenienses nauali prœlio victi VI, 92
præstantissimi in pugna nauali contra Persam VIII, 93
aureas stellas tres quę super malum nauis æreum sunt Delphis dedicarunt VIII, 122
vnde iis diuitiarum principium IX, 79
iis tumulus ipsorum rogatu structus, à quo, & cur, & quando IX, 84

AEgineticum bellum cum Athenensibus VII, 144

AEgion vrbs Achęorum I, 145

AEgira vrbs Achęorum I,145
AEgirossa, Æolum ciuitas I,149
ægis Mineruæ vnde IV,180
Ægli pop. III,92
Ægos potamos IX,118
circa ægrotos Babyloniorum lex I,197
ægroti apud quosdam Indos deserti in deserto cubant III,100
apud quosdam Indos interficiuntur & comeduntur III,99
super ægrotos qui ad aram sunt cinis sparsus in Delo. IV,35
Ægyptus fluminis donum II,5
Ægypti seu Ægyptiacæ regionis natura *ib.*
eius longitudo *ib.*
tota est paluestris: vel, (*vt Græcum verbum sonat*) est palus II,4
AEgyptus est quam Nilus irrigat II,18
Asiæ & Africæ terminus II,17
Africę finitima II,65. III,91
vnde incipiat, & qua pateat in eam ingressus III,5
in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) diuisa II, 164
vrbes habitari in ea mille & viginti II, 17
montanæ Ciliciæ oppositâ est II 34
qualis sit qua parte Africam spectat II,8
fossas vnde tam multas habeat II,108
propter quas inequitabilis & plaustris inhabilis effecta *ibid.*
de AEgypti magnitudine Ionum sententię II,15 & Herodoti II,17
plura mirabilia habet quàm omnis alia regio II,35
sub Amasi rege maxime beata II,177
Ægypto minatur interitum Cambyses circiter decē annos natus III,3
cā potiuntur Persæ III,7
Persis tributaria III,91
Ægyptia sacra II,81
Ægyptii cum Cyri familia cognationem sibi fingunt III,2
pleraque omnia diuersa à ceteris hominibus constituerunt instituta & iura, vt cęteri eorum & fluminis diuersa est natura II,35
eorum instituta & iurā II,35,36 *&c.*
omnium hominum primos se arbitrati II,2 Phrygas tamen esse priores concedunt *ibi.*
in septem hominum genera distributi II,164
hominum sapientissimi II,160
multarum rerum cognitione cęteris antecellunt II,121,
eorum inuenta II,4,82
primi immortalitatem animarum asseuerarunt II,123
primi annum excogitarunt, & in mēses duodecim distribuerunt II,4
prodigiorum obseruantissimi II,82
diuinationē certis diis vendicant II 83
ignem animal esse asserunt III,16
suis moribus & institutis contenti II, 78 nec vllis aliis vti volunt II,91
nihil à Græcis mutuati II,49
eorum in Græcos dicterium II,13
quibus potissimum inter eos sine agricultura fruges proueniant, vtque iacto semine in sua rura sues immittant II,14
vitibus carent II,77
eorum vinum ex ordeo *ibid.*
fabis abstinent II,37
eotum victus *ibidem*
eorum præcipui conuentus II,59
eorum cantilena II,79
medici apud eos singulis morbis singuli III.84
eorum sacra II,59,40
eorum sacerdotes II,37 quorū vnus est pontifex *ib.* suntque rasi II,36,37
eorum superstitiones II,65 & nominatim circa bestias quasdam *ibidem*
illis sacrificia sub Cheope interdicta II,124
à Mycerino restituta II,129
eorum circa Cererem & Rhampsinitū ceremoniæ II,122
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos peruenerunt II,50
duodecim deorum cognomina primi in vsū habuerunt II,4
primi diis aras & simulacra & delubra statuerunt *ibid.*
quorū deorum nomina nesciant II,50
quorum deorū oracula habeant II,83
diu aliquando eorum principatum obtinebant II,144
pudenda circumcidunt II,36,104
cum feris vescuntur II,36
eorum victimæ II,41, *&c.*
suem non alunt IV,186
quo tempore sues immolent & earum carne vescantur II. 47. 48
eorum ablutiones post contactum suem II,47
qui Thebanæ prouinciæ, ab ouib. abstinent & capras immolant II,42
contra faciunt Ægyptii Mendesię prouinciæ *ibid.* & 46
descriptio eorum qui sunt circa partem Ægypti frumentariam II,77
eorum qui in paludibus sunt mores & instituta II,92,93
Ægyptiorum luctus & sepulturæ II, 85. 86 *&c.*
mos triplex in condiendis cadaueribus II,86,87,88
eorum scripturæ & litteratum duplex vius II,36
eorum interpretes à quibus oriundi II, 154
eorum pueri linguam Græcam edocti II,154
Ægypti maximè salubri corpore ob aërem qui est immutabilis II,77
purgant se singulis mensibus *ibid.*
eorum capita quam firma, & cur III, 12
Ægyptii medici ceteris præstantiores III,129
apud Ægyptios viri binas vestes habent, feminæ singulas II,36
vestes eorum lineæ quales II,81
vnguenta II,94
naues II,96
eorum mysteria II,107,171
eorum reges II,99,100,101,102 111 112 121,124,127,129,136,137,141, 147,151,158,160,162,172. III,10
eorum sub duobus regibus calamitas II,128
Ægyptii bellatores in magno contempru Sethoni regis suo II,141
Ægyptii libertatem accepti duodecim sibi reges constituerunt II,147
Ægyptii a rege Aprie cur desciuerint IV, 159
eorū clades à Cyrenæis accepta IV.159
in fugam vertuntur a Persis III,11
morte mulctati a Cambyse quū Apin celebrarent III,29
à Cambyse subacti, à Persis deficiunt VII,1
à Xerxe subacti denuo VII,7
ipsi & Phœnices commeatus comportant exercitui Persico contra Græcos VII,25
Ægyptius quidam vocalissimus IV,142
Ægyptio thorace in pugna vtuntur Persę I,135
Ægyptiacum linum II,105
Ænea vibs VII,123
Æneśidemus Pataici filius, satelles Hippocratis VII,154
Æneśidemus Theronis pater VII,165
ænigma Hippatchoper visionem dictum V,56
ænigma piscatorium H,35
Ænytorum regio VI 47
Ænus vrbs IV,90. VII,58
Æoles inuadit Crœsus I,26 eosque subegit I.6,28
Cyro se dedere volunt I,141
Æoles & Iones hereditarii Cambysis serui II,1
tributarii Dario II,90
olim Pelasgi vocati VII,95
eorum sacra & pompobola H,37
Æoles circa oram Iliadē capti ab Hymee V,122
Æolū in Xerxis classe arma VII,95
Æoles Sestum tenentes IX,114
Æolicę vndecim ciuitates I,149
Æolicæ ciuitates insulares quinq; I,151
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio I,149
Æoldensiū oppidum incensum VIII,35
Æolus Athamantis pater VII,197
æor apud Scythas virum significat IV,110
Æorpata, id est, viricidæ, Amazones dictę lingua Scythica IV,110
æquitati iniquitas inuisa I,96
aër Ægyptiorū nunquā immutatur II,77
aëris mutatione existunt præcipuè morbi I,77
ærarium Athenienśium VII.144
Aëropus Temeno natus VIII.137
Aëropus Philippi filius, Alcetæ pater VIII.139
Aëropus Echemi pater IX,26
æs apud Æthiopas omnium pretiosiss. & rarissimum III,23
apud Scythas non est in vsu IV,71
eius copia apud Massagetas I,215
pro ære aurum mercantur Æginetæ IX.79
æris alieni debitor mendacio obnoxius I,138
æs alienum debere, apud Persas turpe est I,138
æris alieni debitor cadauer patris deponit apud AEgyptios II,136
ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipubicæ sit obstrictus VI,59 vt & apud Persas *ibid.*
æris fodinæ prope Prasiadem V,17
ærei vri Psammitichō auxiliantur II,152
æreus Iuppiter & Neptunus IX,80
æreum totum Mardonii præsepe IX,69
AEschanius, Grimi pater IV,150
AEschines, Nothonis filius VI 100
Eretriensium primarius *ibid.*
non sinit Athenienśium auxiliatorum quatuor millia secum perire *ib.*
AEschreus, Lycomedis pater VIII,11
AEschrionia tribus III,26
AEschylus Euphorionis filius II,156
AEsopus fabularum scriptor II 134
ætas vbi semper nubila est IV,28
ætatis & hiemis simulacra II,121
AEthiopiæ regno solus Sesostris AEgypti rex, potitus II,110
AEthiopiæ situs extremus III,114
eius descriptio & quarum rerum ierax sit *ibid.*
AEthiopes quomodo redditi mansuetiores II,30
pudenda circumcidunt II,104
AEthiopes macrobii, vnde tā longę vitæ III,23 quales homines III,20 *&c.*
eorum regis cum Ichthyophagis Cambysis legatis colloquia III, 21, 22 *&c.* aduersus eos infelix Cambysis bellum III,17,25 *&c.*
AEthiopes alii AEgypto contermini à Cambyse subacti III,97 eorum semen, domus *ibid.*
AEthiopes nomades II,29
AEthiopum varia genera cum Xerxe militantiū VII,69 79 eorumq; differentia, arma, vestitus & duces *ib.*
AEthiopum genitura nigra III,101
AEthiopicus lapis II,134
AEtolus Males Agaristæ procus VI,127
germanus Titormi *ibid.*
affines Medi & Persæ similiter colunt *ibid.*
Africæ termini II,17
deserta II,32
Africæ superiora æstas semper obtinet II,26 *vide* & Libya
Africus ventus pluuiosissimus II,25
Agæus, Elei pater VI,127
Agamemnon Pelopides VII,159
Orestis pater I,67
Agarista, Clisthenis filia. Græcorum præstantissimo destinata VI,126
eius proci totius Grœciæ præstantissimi iuuenes VI,127
nubit Megacli VI,130
eius liberi VI,131
Agarista, Hippocratis ex Agarista nati filia VI,131
Xanthippo nupta VI,131
eius visum in somnis *ibid.*
Periclis mater *ibid.*
Agasicles, vir Halicarnasseus I,144
legē Apollinis Triopii ausus violare *ib.*
Agathyrsi IV,102,125
eorum mores & instituta IV,103
Agathyrsus, Herculis filius IV,10
Agenor Cilicis Phœnicis pater VII,91
ager Caicus VI 28
Crestonicus, & Pæonius VII,124
Platæensis IX,15
Carystius IX,104
agricolatores contemptissimi apud Thraces V,6
agricultura AEgyptiorum quibusd. nulla II,14
Agesilaus Doriagi filius VII,204
Agesilaus Hippocratidę fil. VIII,131
Agetus, Alcidis filius VI.61
vxorem suam amico Aristoni collocat dolo adactus VI 62
agger visu mirabilis à Nitocri aggestus II,185
agger Samiorum III, 60
Agis Menaris pater VI,65
Aglauriæ Cecropis filiæ templū VIII,53
Aglomachi turris IV,164
Agora oppidi nomen VII 58
Agrianes fluius IV,90
Agrianes pop. V,16
Agyllæi, sive Agyllenses I,167
mala illis immissa propter Phocēses *ib.*
ahenum ex aculeis sagittarum factum in Scythia, eiusque descriptio IV,81
ahenum à Samiis factum ad exemplū crateris Argolici IV,152
Aiax Telamonis fil. pro heroe habitus V,66
ab Homero celebratus H,28
à Græcorum classe inuocatur VIII, 64
ab iis victoribus nauis ad Salaminem repośita VII,121
Alcmestus Spartiata, Mardonii interfector IX,63
eius interitus cum trecentis aliis *ibid.*
Alcmestus Platæensis IX,71
Alabanda vrbs VIII,136
Alabandenses in Caria VII,195
Alalia à Phocensibus condita I,165
Alarodii III.94
cum Xerxe militantes VII,79
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazeris Barcæorum rex IV,164
eius interitus *ibid.*
Albæ columnæ, sic dictus locus V,118
Albus murus Memphiticus III,91
Album litus, ora sic dicta VII,25
Alcæus, Herculis filius I,7
Alcęi poetæ fuga V,95
eius arma suspenderunt in Sigeo Atheniensis *ibid.*
Alcamenes Telecli filius VII,204
Alcetes pater Amyntæ VIII,139
Alcibiades Cliniæ pater VIII,17
Alcides Ageti pater VI,6
Alcimachus Euphorbi pater VI,101
Alcimus Mentoris pater H,7
Alcinor & Chromius Argiui I,82
Alcmæon Megaclis filius VI,125
eius officium erga Lydos, & Crœsi in eum ob id munificentia *ibid.*
quomodo se auro ridicule oneraritit *ib.*
eius domus inde diuitiæ *ibid.*
alia Crœsi in illum beneficia *ibid.*
victor in Olympicis *ibid.*
idem Megaclis pater VII,127
Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I,61
profugi Athenis propter Pisistratum I,64 & Pisistratidas V,62
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne VI,121
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi *ibid.*123
clypeum ex composito Persis ostenderint necne VI,115,124
eorum laus VI.123
per Græciam quomodo celebres facti VI,125,126
Alcmæonides VI,115
Alcmena mater Herculis II,43,145
Alcon Molossus è procis Agaristæ VI, 127
aleæ ludus à Lydis inuentus I,94
aleæ lusus Cereris & Rhampsiniti II, 122
Aleæ Mineruæ templum. I,65. IX.69
Aleuæ filii VII,130. IX,57
Aleuadæ Thessaliæ reges VII,6
eorum nuncii ad Xerxem missi vt succurrat contra Græcos *ib.*
Thessalis inuitis VII,172
Alexander, Priami filius I,3
Helenæ raptor I,3. II,113
eius cum Helena in AEgyptum aduentus *&c.* II,13,14 *&c.*
ex Sparta triduo Ilium peruenit II,117
Alexander Macedo. Amyntæ filius V, 19. VII,173. VIII.139
eius genus VIII,139
vetusta origine Græcus V,22. IX,44
Persarum insolentem libidinem in conuiuio vlciscitur V,20
eius prudentia V,21
in Olympia cursor primo proximus. V,22
Macedonum tyrannis quomodo ad eum peruenit VIII,137
Athenienses hortatur ad pacisendū cum Mardonio VIII,140
Athenienśibus Mardonii causam prodit IX,43.44
aurea eius apud Delphos statua VIII, 121
Aliarchus fratricida IV,160
ab vxore fratris necatur *ibid.*
Alilat, eadem Arabibus quæ Vrania III,8
Alitta, Venus dicta ab Arabiis I,131
Alizones pop. IV,52
Allesus Sidonii Tetrānesti pater VII,98
alluuione fluminis agros decurtatos, cōpensat AEgypti rex II,109
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii V,63
Alpeni vicus VII,176,177,229
Alpenus oppidum VII,216
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti VII,227
eorum virtus ad Thermopylas *ib.*
Alpis fluuius IV,49
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I,16
eius acta memoratu digna I,16,17, *&c.*
qua ratione Miletum obsidebat I,17
eius morbus I,19
cum Thrasybulo pactiones init I,21
donaria ab eo Delphos missa I,25
eius obitus *ib.*
eius sepulchrum quale, & à quibus cōstructum I,93
eius filius Pantaleon I,92
filia Ariena I,74
Alysonii pop. III,90
Amasis AEgypti rex I,30
ad eum se confert Solon I,30
eius cum Crœso fœdus I,77
eius res gestæ cum Apria, quem regno pepulit II,162,163,169
eius cum Cyrenæis amicitia II,181
eius res gestæ aliæ, solertia, contēptus, mores & ingenium II,172,173,174
eius opera magnificā II,175,176
eius picturati thoraces III.47
eius litterę ad Polycratem III,40
cum Polycrate ius hospitii soluit propter eius nimiam felicitatē III,43
Græcorum amator II,178
donaria in Græciam ab eo missa II,182
primus Cyprum cepit & tributariam fecit II,182
contra eum Cambysis expeditio III,1
vxorem Cyrenęam ducit & quid ipsi acciderit II,181
Cambysen deludit, missa Apriæ filia pro sua III,1
Cambysis contra eum expeditio III,1
eius obitus III,10
sepulcrum *ibid.*
in eius cadauer Cambysæ contumelia III,16
Amasis, vir Maraphius, dux Persarum contra Barcæos IV,167
eius contra Barcæos commentum dolosum IV,201
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ducitur IV,203
Amathuntis obsidio V,104,105,108 *&c.*
Amathusii V,104
Amaxampeus fons IV,52 locus etiam vnde fluit, sic dictus *ibid.*
Amazones, AEorpata à Scythis appellatæ IV,110
earum cum Græcis bellum *ibid.*
earum cum Sauromatis bellum, quo modoque agnitę sunt esse feminæ IV, 110, 111
quomodo cū Scythis mixtę IV,113,114
viros suos Scythas à parentibus quomodo & quò abduxerint IV, 114, 115,116
linguam Scytharum edidicunt quam hi non possent illarum IV,114
in Amazonidas præclarum facinus Athenienśium IX,27
Amestris, Otanis filia VII,61
Xerxis vxor VII, 61,114
eius amiculum IX,108
crudelitas in vxorem Masistæ IX,111
Amiantus Agaristæ procus VI,127
amicus solers possessio pretiosissima V,25
amici casum flet Psammenitus, non liberorum, causamque reddit II, 14
amiculum Sylosontis III, 139,140
amiculum Amestris IX, 108
Amilcar Hannonis filius VII, 165
Carthaginienśium rex & eius res gestæ & interitus VII, 165,166,167
ipsi sacrificia instituta VII,167
Aminias Palleneus, vir Atheniēsis VII,84
Artemisiā fugientē insequitur VIII, 93
eius virtus & præstantia in pugna nauali *ibid.*
Aminocles Cretinei fil. VII, 190
è naufragio classis Persicæ diues efficitur *ibid.*
Amitres dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII.130
Ammonis oraculum in Africa I,46. II,32
eius origo II,55
Ammon Iouem appellant AEgyptii II,42
Ammonii populus IV,181
AEgyptiorū & AEthiopū coloni II,42
aduersus eos Cambysis expeditio infelix III,25,26
Ammoniorum rex Eteārchus II,32
Amompharetus Spartiata IX, 52,53 *&c.*
eius virtus IX,70
Amompharetī sacerdotis sepulcrum apud Lacedæmonios IX,84

amoribus puerorum dediti Persæ & Græci I,135
amores quomodo tractent Caunii I,172
Amorgis. sarum ducis interitus V,121
Ampa vrbs VI,20
Ampelos promontorium Toronæum VII,122
Amphiarai oraculum I,46. VIII,134
verax à Crœso repertum I,49
eique donaria à Crœso missa I,52
Amphiaraus,Amphilochi pater III,91
Amphiarai delubrum VIII,134
Amphiarai expeditio in Thebas,carmen Homeri H,9
Amphicæa vrbs VIII,33
Amphicrates Samiorum rex III,59
Amphictyones II,180
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII,228
eorum sedilia VII,200
templum quod nunc Delphis est quot talentis construendum locarint II,180.V,62
Amphictyonis delubrum VII,200
Amphyctionidis Cereris templum VII, 200
Amphilochus,Amphiarai filius III,91
colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia discedunt VII,91
Amphilytus Acarnan ariolus I,62
Amphimnestus procus Agaristæ V I,127
Amphionis filia clauda V,92
Amphissa vrbs VIII,32
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes II,43
Amphitryonis tripus V,59
Amyrgii Scythæ VII,64
Amyræus rex AEgypt. II,140
pluribus malis Persas affecit III,15
Amyntas rex Maced. à Megabyzo posteraquam & tertiam V,17
eius prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V,18,19
Alexandri pater VII,173. VIII,136, 139 vt & Gygæa VIII,136
Aleeta filius VIII,139
Amyntas Bubaris fil. VIII,136
Amythaon,Melampodis pater II,49
Anacharsis sapiens IV,46
eius genus & dignitas apud reges Scytharum IV,76
peruigilium matri deorũ agit IV,76
eius de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV,77
eius cades,& causæ huius IV,76
eum nouisse se negant Scythæ *ib.*
Anacreon Teius familiaris Polycrati III, 121
Anaphes, Otanis filius, dux Cissiorum in Xerxis exercitu VII,62
Anaphlysta tribus IV,99
Anaxander Euryeratis fil. VII,204
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I,67. V,39. VII,204
eius duæ vxores, altera iussu ephororum ducta, & liberi ex iis V,39, 40,41,42
Anaxandrides Theopõpi filius VIII,131
Anaua Phrygiæ vrbs VII,30
Anaxilaus Archadami filius VIII, 131
Anaxilaus Cretinei fil. VII,165
in matrimonũ duxit Terilli filiam *ib.*
Rhegij tyrannus VI,23. VII,167
Scythis regis hostis, consilium dat Samiis Zanclam occupandi VI,23
Anchimolius, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Sparta missus V,63
eius interitus *ib.*
eius sepulcrum V,63
ancillarum opus maximum circa Alyattis sepulcrum I,193
ancora ferrea à Sophane gestari solita in prœlio IX,73
Anderica,pagus Assyriæ I,185
Anderica regionis Cissiæ stathmus VI, 119
Andreus Myronis pater VI,126
Andrii pecunias Themistocli dare negant VIII,111
Androbulus Timonis pater VII,141
Androcratis herois fanum IX,25
Andromeda Persei vxor, Persem ex Perseo peperit VII,61
Cepheifilia *ib.* VII,150
Androdamas Theomestoris pater VIII, 85. IX,89
Androphagi IV,18,102.106
eorum mores & descriptio IV,106
eorum fuga IV,125
androsphinges II,175
Andrus V,31
à Græcis obsessa,cur VIII,111
Aneristus Sperthiei pater IV,134
Aneristus alius,Sperthiei filius IV,137
ἀναρίθμιον Persæ quid appellent VIII,98
Angites flumen VII,113
Angrus fluuius IV,49
anguis ingens arcis custos in templo ab Athenien sibus obseruatus VIII,41
anguilla sacra AEgyptiis II,72
animalia quæ ab hominibus cõmeduntur, feracia & fetuosa: quæ noxia sunt, parum fetuosa III,107
animalia in saxis primi sculpserunt AEgyptii II,4
animalia quomodo in suis vestib⁹ pingant qui Caucasum incolunt I,203
animal nullum interimunt Indi quidam III,100
animalia tam volucres quàm quadrupedes, in India maiora quàm alibi in locis III,105 præter equos *ibid.*
animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt AEgyptii II,123
quod sibi quidam Græcorum vindicarunt *ibid.*
annum primi Ægyptii compererunt & distinxerunt in menses II.4
anni humanæ vitæ LXX. I,32
anni vitæ Æthiopum, & Persarum III,22,23
annorum XV millia à Dionysio ad Amasin regem numerant Ægyptii II,145
annulum signatorium gestant Babylonii singuli I.195
annulus Polycratis signatorius III,41
Anopæa,via & mons VII.216
antacæi,cete ingentia sic dicta IV.35
Antagoras Hegetoridæ pater IX,75
Antandrus ab Otane capta V,26
Antandrus Pelasgis VII,42
Anthela oppidum VII,176,200
Anthemus Hippiæ oblata V,94
Antylla vrbs II,98
in calceamenta datur vxori eius qui in Ægypto regnat *ibid.*
Antichares Eleonius V,43
Anticyra vrbs VII,198
Antidorus Lemnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit VIII,11
Antiochus,Tisameni pater IX.32
Antiophemus & Rhodius VII,153
Antipater, Orgis filius, VII,118
Xerxianas vt excepit copias *ib.*
Anysis rex Ægypti,successor Asychis,cæcus II,137
fugatur à Sabaco II,137
vbi interim latuerit & vt imperium suum recuperarit II,140
Anysis vrbs II,137
Anytia plaga II,166
Aorizus,Masangis pater VII,71
Aparytæ pop. II,91
Apaturia festa I,147. H,29
aper immanis Mysorum deuastat opera I,36
apri n Libya nulli IV,192
apes loca trans Istrũ an obtineant V,10 animal omnino frigoris intolerans *ib.*
Apheteæ,loci nomen VII,193
Aphlystius Iuppiter VII,197
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX,72
Aphrodisias insula IV,169
Aphthitana plaga II,166
Aphytis vrbs VII,122
Apios vrbs II,18
Apia, Tellus dea Scythis IV,59
Apidanus fluuius VII,129,196
Apis AEgypt. Deus, Græcis Epaphus II, 133. III,27,28
eius descriptio, signa III,28
quũ apparet, AEgyptiorũ festũ III,28
aula eius II,153
illusus à Cambyse & vulneratus II,29
moritur eo vulnere *ib.*
Apollo, Græcorum Deus I,90
precipue à Crœso cultus I,90
inuocatus à Crœso, ignem pyræ extinguit I,87
enumerat sua in Crœsũ beneficia I,91
Apollo Ismenius I,92. VIII,134
eius templum V,59. VIII,134
Apollo Triopius I,144
Apollinis oraculũ apud AEgypt. II,83
Apollo,Osiris apud AEgypt. seu Dionysi,& Isidis filius II,156
à Latona nutrice occultatus II,156
Apollo ad Metapontinos solos Italorum venit IV,155
Apollinis templum Batti II,155,156
Apollinis tẽplũ à Mileſiis structũ II,78
Apollinis deiubrũ apud Abas VIII,33
Apollinis Ptoi fanum VIII,135
Apollinis fons IV,158
Apollo,AEgyptiacè Orus II,156
Scythice, Oetotyrus IV,59
Apollinis simulacrum apud Lacon icam in Thornace I,69
Apollinis arma sponte apparentia Delphis VIII,37
Apollo Sileni Marsyæ pellem vbi suspendit VII,26
Apollonia in Ponto Euxino IV,90
Apollonia quæ est in sinu Ionico IX,91
vbi fœtæ ouis oues IX,92
Apollonides ager IX,92
Apollophanes Basilis pater VI,26
apologus Cyri ad Iones I,141
Apries AEgypti rex, Psammis filius, regum longo tempore fortunatissimus II,161
res ab eo gestæ *ibid.*
ab ea AEgyptii desciscunt, rege electo Amasi II,161,162
ab Amasi prœlio victus, & viuus captus II,169
eius interitus & sepultura *ibid.*
Apsinthii Thraces VII,34
Pleisthoro in ligenæ deo, OEobazum immolant IX,118
aquæ sacrificant Persæ I,131
aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca III,6
aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabũ rex III,9
aqua quædam adeo inualida vt nihil super eam innatare possit, sed omnia vel ligno leuiora in profundum eant III,23
aqua fontana mirabilis apud Ammonios natatur IV,181 alia similis IV,182
aqua Stygis IV,74 perque eam iusiurandum *ibid.*
aquimanaria Delphos à Crœso missa I,51
ara Delphis à Chiis donata II,135
ara Apollinis sub Aristea extrui iussa IV,155
ara Dianæ Orthosiæ IV,87
Iouis forensis V,46
ara ventis statuta in Thya VII,178
ra Herculis VII,176
aras non extruunt Persæ I,131
aras primi statuere AEgyptii II,4

aræ & delubra præterquam Marti in Scythia nulla IV,59
Arabiæ situs & qualis ea regio III,107
eius iucundissimus odor III,112
Arabiæ mons II,8
Arabiæ humus II,12
Arabes cum mulieribus suis vt misceantur I,198
maximè fidem seruant inter homines III,8
fœderis apud eos ineundi mos III,8
Dario immorigeri III,88
tributorum immunes III,91
Cambysi aditum permisere in AEgyptum III,99,88
millena talenta thuris Dario pendunt III,99
Arabum in exercitu Xerxis dux & armatura VII,69
camelis vehuntur in bello VII,86
Arabicus sinus II,11.IV,39
Arçus Philippi pater VIII,139
Ararus fluuius IV,49
aratrum in Scythicam regionem cælitus demissum IV,5
Araxes fluuius I,202
eius accolæ *ibid.*
contra solem orientem fluit IV,40
ponte iunctus a Cyro I,205
Arbalus Nerbali pater VII,98
arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes I,202
arbores omnes in Thera præter vnam aridæ factæ IV,151
Arcades I,146. II,171. V,49
Arcadas inuasuri Lacedæmonii à Pythia prohibentur I,66
Arcades glandiuori I.66
eos cõtra Spartam sollicitat Cleomenes VI,74
Arcesilaus Batti filius rex Cyren. VI,159
Arcesilaus alius Batti felicis fil. IV,160
eius clades a Libybus accepta IV,160
interitus à fratre Irrangulati *ibid.*
Arcesilaus alius Batti claudi fil. IV,162
in Samum profugit IV,162
redux in patriam Cyrenem oraculi immemor,eiusque crudelia facinora IV,164
Cambysi Cyrenem tradidit tributariã IV,165
eius interitus IV,164
Archander, Danai gener, Phthii Achæi filius II,98
Archandri vrbs II,97
Archelai,tribules V,68
Archelaus Agesilai filius VII.204
Archestratidas Athenagoræ pater IX,89
architecti: Eupalinus III,60 Rhœcus *ib.* Mandrocles Samius IV,87
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samũ III,55
Archias alius Archiæ Samii filius III,55
Archidamus,Zeuxidami filius VI,71
Archidamus Anaxãdridæ filius VIII,131
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II,135
Archilochus Parius I,12
eius iambus trimeter *ibid.*
arcus vtendi Scytharum artificium I.73
arcus ab Æthiope Persarum regi missus III,21,30
arcus Herculis IV,10
arcus semper intentus rumpitur II,173
Ardys,Gygis filius,Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & eius gesta I,15
Areius pagus Athenien sium VIII,52
arena aurosa III,102
arenæ cumuli Cambysis exercitum obruunt III,26
Argadeus,Ionis filius V,66
Argæus Philippi pater VIII,139
Perdiccæ filius *ibid.*
Arganthonius Tartessi rex I,163
eius longæuitas *ibid.*
eius cum Phocensibus amicitia I,163
argentum apud Scythas non in vsu IV,71
nec apud Massagetas I,215
argentum Aryandicum IV,166
argenti ferax Lydia V,49
Argilus vrbs VII,115
Argiopius,loci nomen IX,56
Argippæi pop. qui eorum mores, victus &c. IV,23
Argis & Opis virgines Hyperboreæ IV,35
earum hymni,sepulcrum *ibid.*
Argiua. *vide* Ægina
Argo nauis ædificata IV,179
Argõ,primus Heraclidarũ,Sardiũ rex I,7
Argos olim Græciæ ciuitates omnes antecellens I,1
Argos viris desolatum à seruis tenetur VI,83
Argos Persis quàm amica VII,150
ab Homero celebratũ maximè H,28
Argi lucus à Cleomene incensus VI,80
Argiuorum regio I,82
Argiui mercede à Pisistrato conducti contra Athenienses I,61
eorũ totidem cũ cæ c Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea I,82
Argiuorum clades I,82
& eorum lex ideo tonsis capitibus esse velle donec Thyreas recuperarent,& mulieribus aurum gerere interdictum I,82
Argiui musica præstantes inter Græcos III,131
Argiui contra Athenienses ab Æginetis accersuntur V,66
multã indicunt AEginetis, & recusantibus,auxilia negant VI,92
Argiuorũ clades à Cleomene VI,87,79
Argiuorum serui res & magistratus, vrbe eã clade afflictã suscipiunt VI,83,& à filiis cæsorum post electi, Tirynthem obtinent *ibid.* eorumque bellum diuturnum cum dominis *ibid.*
Argiuorum sex millia à Lacedæmonis interempta VII,148
cum Lacedæmoniis pacisci volunt, VII,148 sed partem imperii à Lacedæmoniis poscunt in bello Persico *ibid.*
oraculum consulunt an auxilium cõtra Medos ferre debeant *ibid.*
nuncii ab iis Susa missi VII,151
Persam in Græciam accersisse ferunt VII,152
eorum cum Persis affinitas VII,150
mittunt nuncium ad Mardoniũ IX,12
Argiui contra Thebas cum Polynice militantes IX,27
Argiuæ feminæ à Phœnicibus raptæ I,1
Argiuarum mulierum furor & insania IX,33
Argonautarum posteri Minyæ, à Lemno electi, à Lacedæmoniis recepti, & circa vtrosque acta IV,145 &c.
Ariantes rex Scytharum IV,81
Ariazus Gergis pater VII,82
Ariabignes,Darii filius, præfectus classi Xerxis VII,97.VIII,89 Xerxis frater VIII,89 eius interitus *ibid.*
Ariaramnis Persæ interitus VIII,90
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III,9.
Aridius Nerbalus dux in classe Xerxis VII,98
Aridolis Alabandensiũ tyrannus VII,195
Ariena Alyattis filia I,74
Astyagi nubit fœderis caussa seruandi *ibid.*
arietes Thebanis AEgyptiis sacri II.42
Arii pop. III,93
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII,65
Arii olim dicti Medi VII,62
arima Scythę vnum vocant IV,27
Arimaspi III,116
viri vnoculi III,116.IV,27
qui & vbi III,116.IV,13
Arimaspei versus IV,14
Ariomardus,Artyphii germanus,Caspiorum dux VII,67
Ariomardꝰ,Darii & Parmyis filiꝰ VII,78 dux Moschorum & Tibarenorum *ib.*
Arion Methymnęus,citharœdus I,23
primus docuit dithyrambum *ib.*
de delphino insidente Arione I,24
eius donarium apud Tænarum I,24
Ariphron Xanthippi pater VI,131,136 VIII,131
Aripithes rex Scytharum IV,78
eius intefitus *ibid.*
Arisba Methymnęis subiecta I,151
Aristagoras Cumæus IV,138
Aristagoras Cyzicenus IV,138
Aristagoras, Molpagoræ filius, Histiæi gener,ac consobrinus V,30
Mileti procurator *ibid.*
à Naxiis exulibus sollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ autor V,36,37
circa eum & Naxios acta V,33,34
manifesto à Dario deficit V,37
isonomiam instituit, & tyrannos euertit,quasi ipse alienus à tyrannide V,37,38
Spartam missus ad societatem comparandam V,38 & eius cum Cleomene acta V,49,50,51
Sparta frustra excedit V,51
Athenas venit,eosque ad belli societatem inducit V,97
Pęones ad defectionẽ sollicitat V,98
expeditio eius contra Sardis V,99, 100. VII,8
turbis tantis commotis, consilii inopia laborat V,124
eius interitus V,126.
Aristagoras Heraclidis filius Cumęus captus V,37 dimissus *ib.*
Aristagoras Hegesistrati pater IX,89
Aristeas Adimanti filius VII,137
Aristeas Proconnesius,versificator, Cassrobii filius IV,13,15 *vbi* de eius præstigiis.
eius statua IV,15
Aristides Lysimachi filius, VIII,79,95
Athenien sis, in exilium à populo electus VIII,79
Themistocli haud amicus VIII,79
simultatem missam facit pro bono cõmuni patrię *ibid.*
vir optimus Athenien sium atque iustissimus *ibid.*
nuncium affert Græcis, eos vndiq; ad Salaminẽ circũuentos VIII,79,81
Persas multos interficit VIII,95
dux Athenien siũ ad Platęas IX,28
Aristocrates,Casambi pater VI,73
Aristocyprus,Soliorum rex VI,113
eius interitus *ibid.*
Aristodemus rex Laced.IV,147.VIII,131
eius interitus VI,52
Aristodemus Spartiata à Leonida remissus emanet è prœlio VII,229,230
fugax dictꝰ,& probro notatus VII,231
infamiam in pugna ad Platæas delet VII,231.IX,70. in qua occumbẽs honore defunctorum caret ob detractores IX,70
Aristodemus,Aristomachi filius VII,204
Aristodicus,Heraclidis filius,Cumęus I, 158
oraculum vt tentarit I,159
Aristogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi V,55
Aristolaidis filius Lycurgus I,59
Aristomachus Cleodæi filius VI,52.VII, 204.VIII,131
Ariston Byzantius IV,138
Ariston rex Spartæ I,67.VI,6
circa eius vxores duas & tertiam acta VI,61,62,63
quo commento ab amico Ageto vxorem abduxit VI,62

eius dictum super filio nato Demarato VI,63
eius vxor ex heroe Astrobaco gratiſda VI,69
Aristonice Pythia VII,140
Aristonymus Clisthenis pater VI,126
Aristophantus,Cobonis pater VI,65
Aristophilides Tarētinorum rex III,136
Arizanti Medorum gens I,101
arma sacra spōte extra templū Delphi-cum apparent VIII,37
Armenii cum Xerxe militantes VII,73
eorum armatura & dux *ibid.*
Armenii pecuarii I,193.V,49
Armenii mons I 2
Armenus mons
Arpoxais Targitai apud Scythas filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Arsames, (vel potius Arsaces) pater Hy-staspis I,209.VII,11
Arsames Darii filius & Artystonæ Cyri filiæ,dux Arabū & Æthiopū VII, 69
Arsamenes Darii filius, Vtiorum & My-corum dux VII,68
artaba,mensura Persica I,1 2
Artabanus.Hystaspis filius, Darii frater, Xerxis patruus . IV,83
bellum contra Scythas Dario dissua-det IV,83
eius oratio qua Xerxi dissuadet bellū Græcis inferre VII,10,11
eius mirū in solio regio somniū VII 17,18
eius de Xerxis expeditione, & copiis cumq; Xerxe colloquium VII,46 47,48.*&c.*
Susa à Xerxe remissus, cōmisso regno VII,52,53
Artabanus Artyphii pater VII,66
Artabanus Bagasacis pater VII,76
Artabates Pharnazatris pater VII,65
Artabazus Pharnacis fil.Chorasmiorum & Parthorū dux VII.66. VIII,126
cū Mardonio remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obsidet VIII 127
Olynthum capit VIII,12
ad Potidæam maris æstu & restagna-tione male afflictur VIII,129
dissuasor relinquendi in Græcia Mar-donii & pugnæ contra Græcos à Mar-donio suscipiendæ IX,60 65
eius fuga,defuncto Mardonio IX,65 *&seq.*
fuga quomodo per Thessaliam sit ela-psus IX,88
Artace vrbs IV, 14. incensa VI, 3
Artachæus Artei fil. VII,21
Artachæus, Hotaspis pater VII,63
Artachæus Artayntæ pater VII,130
Artachees fosse apud Acanthum facien-dæ præfectus VII,117
eius statura *ibid.*
interitus & funus *ibid.*
ei sacrificant Acāthii ex oraculo *ib.*
Artachæus Artayntæ pater VII,130
Artæus Artachæi pater VII,21
Artæus Azanis pater VII,66
Artæi olim,qui Persæ VII,61
Artaphernes Darii frater, Sardibus præ-fectus V,25,30,73
solicitatur ab Aristagora ad reduecn-dos Naxiorum exules V,131
vna contra Ionas delectus imperator, resque gestæ V,23
eius ad Aristagoram dictum VI,1
Artaphernes , Artaphernis filius , contra Athenas & Eretriā missus VI, 94
idem Datis ad Marathonem collega, VII,74
dux Lydorum & Mysorum in exerci-tu Xerxis *ibid.*
Artaxerxes filius Xerxis VII, 106 VII 151
quid nomen significet VI,98
Artayctes,Cherasmis fil. dux Macronū & Mosynœcorum VII,79
Sesti præses *ibid.*& IX,115
eius facinora nefaria VII,33,IX 115
obsidetur Sesti IX,117
capitur à Græcis IX,118
suspenditur ab Athenien sibus VII,33 (IX,119
Artayctæ filius corā patre saxis obrut s IX,119
Artayntes Artachæi fil.dux classis à Xer-xe relictæ VIII,130 ei⁹ fuga IX,101
probris impetitus à Masiste,contra eū stringit acinacem IX, 106
Artaynta,Masistæ filia,Dario filio à Xer-xe collocata IX,107
eadē tamē amasia Xerxis IX,107,108
Arteatæ,Persarum genus I,125
Artēbares vir inter Medos clarus I, 114, 115,116
Artembares auus paternus Artayctæ IX 121 instruit Persas qua oratione à Cyro petunt meliorem regionem sibi eligere liceat *ibid.*
Artemisia contra Græcos expeditionem sequuta VII,99
eius genus & animi præstantia , virili-tas *ibid.*
eius imperium *ibid.*
eius naues post Sidonias illustriss. *ibi.*
sententiæ inter socios optimæ *ibi.*
consilium de non tentanda ad Sala-minam pugna VIII,68
eius facinus in pugna nauali VIII,87,88
eam insequuntur Aminias Palleneus,& vt seruata VIII,93
præmium propositum ei qui viuā ce-pisset, & quantum *ibid.*
in consilium à Xerxe adhibita separa-tim VIII, 101,102
deducit liberos regios VIII, 103
Artemisium IV,35,VII,175
Artimpasa, Venus Scythice IV,59
Artiscus amnis IV,92
Artobazanes, Darii filius, cū Xerxe fratre de regno cōtendit fruſtra VII 2,3
Artochmes Darii gener VII.73
Artontes,Baggi pater III,128
Artontes,Mardonii filius IX,83
Artoxerxes quid signif. VI,98
Artybius vir inter Persas eximius V,108
eques ipsius bellicosus V,111
Artyphius Artabani VII,66
Artyphius Megabazi germanus VII,67
Asbystæ Libyes III,88, VII, 69
Asbystina Carthina vrbs I,104
asbura quid apud Ægypt. II,168
Aryandes Ægyptiorum præfector ciusque interi-tus IV,166
Aryandicum argentum IV,166
Asbystæ Libyes IV,170
Ascalon Palæstinæ vrbs I,105
aschy , liquoris genus IV,23
Asia,Promethei vxor IV,45
Asiæ magnitudo descripta qualis & quā-ta IV 37,38,39,40
vnde nomen accepit IV, 45
peruestigata à Dario IV,44
Lybiæ par , præter eam quæ ad solem orientem *ibid.*
India tenus habitatur IV,40
Asiæ termini II,17
Asiam Persæ putant sibi necessitudi-ne coniunctam I,4
Asiæ superioris imperio quamdiu po-titi Assyrii I,95
Asia subacta à Phraorte I,102
Asiæ quædam planities III,117
Asias tribus,Sardibus sic vocata IV,45
Asina ciuitas VIII,73
asini Armeniorum in nauigiis Babylon& commeantium I,194
asini in Scythia nulli IV,28, 29
asinorum vocem& formam equi Scy-thici non ferunt IV,129, asini cor-nibus præditi vbi IV,191. asini nū-quam bibentes vbi IV,192
asinarii cum matre Demarati concubi-tus fusso sparsus VI,68,69
Asius Cotyis filius IV, 45
Asmach , quid II,30
Asonides nauarchus VII, 181
Asopii pop. IX,15.
Asop⁹ amnis VI,108, VII,200. IX, 15, 29
Asopodorus Timandri filius IX, 68
Aspathines è Persarū primoribus III,70
in semore percussus à mago III,78
asphaltus Babylonica I, 179
asphalo⁹ vbi è puteo hauritur VI,120
Assa vrbs VII, 122
Assesius,& Assesia Minerua I,19
Assyria II,17 IV,39,eius siccitas I,193
oppida habet magna & celeberr.I,178
Assyrii à Græcis dicti Syrii VII,63 quan-diu Asiæ superioris imperio potit I,95,ab iis Medi deficiunt *ibi.* eosqi subigunt I,106 eorū bellū cū Phra-orte I, 102 cum Cyaxare I. 103
eorū arma in exercitu Xerxis VII,62
eos aggreditur Cyrus I,177 *&c.*
Astacus Melanippi pater V,67
Aster, Anchimolii pater. V, 63
Astrobaci herois conditorium VI 69
Astyages, Medorum rex I,46,73,107
auus maternus Cyri I,34 acerbe im-perat Medis I,123 magos cruci figit I,128 à Cyro bello victus & captus I, 75, 128 *&c.* Arienam vxorem ducit I,74. eius somnia I, 107, 108 gesta cum filia Mādane *ibi.* Harpa-go filiū comedendū proponit I,119
Astyagis & Crœsi affinitas vnde I,73
Asychis rex Ægyptiorum II,136
res ab eo gestæ & pyramis eius *ibid.*
asylum Herculis II,113
Atarbechis vrbs II,141
Atarnes vrbs VII, 32
Atarnitis regio VI, 28 29
Atarneus ager I,160,VIII 106
Atarnes fluuius IV,89
Atarnes,Hystaspis filius VII,224
Athamas Æoli filius intro cū Inone cōsi-lio, necē Phrixo machinatur VII,197
Athenades Trachinius VII,213
Athenagoras, legatus Samius IX,89
Athenæ , Ionicarum vrbium sola quon-dam insignis I, 143 laudatæ ab Ho-mero H, 28
bopressæ tyrannide à Pisistrato I. 59,60
tyranni de libertate V,55, *&c.* 61,65
captæ à Xerxe VIII, 51
iterum à Mardonio & incensæ IX.13
Athenarū arx occupata à Cleomene V,2 incensa a Persis VIII, 53
Athenienſium origo vetustiss. VII,161
eorum diuersis temporib. diuersæ ap-pellationes VIII,44
in Ionico genere præcellūt I, 56 & Io-nes appellitari nolebant I,143
Ionib.auxiliātur aduersus Persas V,97
Iones ab illis deseruntur V,103
inter Græcos sapientia primi I,60
eorum prudentia in bello Xerx. VIII 3.IX,27
eorum virtus in prœlio IX,70,101
laus fortitudinis ad Marathonem VI, 112,113,IX,27
Athenienſ. trecentorum virtus IX,21
Athen. Græcæ liberatores,& regis re-pulsores VII,1
nautici necessitate facti VII,144
eorum vires è nauibus quantæ VIII,61
Athenienſibus leges a Solone cond.I,29
eorum vxores vxorem &liberos lycia de lapidib. obruerunt,post obru-tum à suis maritis Lycidam IX,5
earum vestis mutatio V,87
Athe. vxores à Pelasgis captæ VII,138
Athenienſium prytaneum I,146
quando tribuū apud eos nomina fue-rint immutata V,69
Athenienſium panegyries VI,111
nunquam sub tyrannis mutarunt I,56;VII,161
eorum cum Mitylenæis pugna V,94
reditus metallici ex Laureo VII, 144
sub tyrannis infirmi V,68,91
Græcorum præstantiss. I,56
periti in oppugnand. muris IX,69
Tegeatis præstantiores VIII, 27.28
cum Æginetis gesta V, 48 *&c.* VI, 49 *&c.*87. VII,145
in Atheniens. & Æginetarū præsidio mare contra Xerxem VII,205
Athenienſes in pugna nauali præstan-tiss.post Æginetas VIII,93
Græcorum præstantiss. pugna nauali ad Eubœam VIII.17
eorum prœlium cum finitimis apud Eleusinem I,30,
contra Peloponnenſes egrediuntur V, 74 *&c.*
eorum cōtra Carystios bellum IX, 104
Sestum obsident IX,113
vrbem suā deserunt bello contra Xer-xem VIII,41
Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem , 3 & Dario terrā & aquam promittunt legati V,73
Sardis inuadunt VII,18
apud Darium insimulati VI,94 & con-tra eos expeditio sumpta VI,94
in Salaminē quomodo trāsierint IX, 6
Athenienſiū legatio Spartā missa IX,7
Attica oppressa à Pisistrato I,59
Atticam quater ingressi Dores V,76
Atticæ magnam partem vastant Persæ VI,102.
Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus VI, 139
Attica regio non equitabilis IX,13
Attica gens, Pelasgica, in Hellenes trā-siens,linguāPelasgorū perdidit I,57
Atticus medimnus I,192 medimnus fa-rinæ, *non adiecto vocab.* Atticus VI, 57
Atticarum mulierum cædes VI,138
Athos mons VI,44 VII,21
eius descriptio VII.22
circa Athon iactura classis Persicæ VI, 44,95 VII,21
effossus à Persarū copiis VII 21,*&c.*122
Athres fluuius IV 49
Athribitana plaga II.166
Atlas fluuius IV,49
Atlas mons IV,184
eius descriptio *ib.*
Atlantes homines innominati eorumque descriptio IV,184 vnde dicti *ibi.*
Atlanticum mare I,203
Atossa, Cambysis soror & Smerdis, eadē Cambysis vxor & magi , post Darii III.68,88
eius vlcus in mamilla à Democede sa-natum III,133,134
potentia eius apud Darium VII, 3
Atramyttium vrbs VII,42
Atrayntes,Itiamitis filius, VII,67
Attaginus Mardonium conuiuio excipit Thebis IX,15
cum sibi dedi volunt Græci victores IX,85 ipse profugit IX, 87
Attica , *vide post* Athenæ & Athenienſes.
Atys Crœsi filius, adolescens eximius I, 34,35
eius interitus I,43
Atys , Lydorum rex , Manis regis filius, Lydi & Tyrrheni pater I,7,94. VII,74
AVchatæ Scytharum genus IV,6
AVras & Atlas fluuii ex Hæmi iugis flu-entes IV,49
auri maiorem partē quomodo Indi sibi comparent à formicis III,102,103, 104,105
auri magna copia in septentrionalibus Europæ plagis III,116
auri ramenta è Tmolo I,93
auri ramenta è quodam lacu vt virgi-nes è limo extrahant IV,195
auri immensa vis à Gyge Delphis dica-ta , quod inde denominatur Gy-gæum I,14
ex auro & argento vbi primum percus-si nummi I,94
auri creber vsus , in armis & ornatu e-quorum apud Massagetas I,215
auro & argento constrati lecti , tento-riaq; referta in exercitu Pers. Mar-donii IX,79
auro oneratus Alcmæon VI,125
aurum sacrum Scytharum IV,7
auro merces vt commutant Carthagi-nenses cum Libybus IV,196
aurū vili mercantur Æginetæ à seruis Laced. IX,79
auri thesaurissimus regum Pers. III 96
aureus tripes apud Delphos IX,80
aurea phiala in balneo Herculis IV,10
aurei crateres& phialæ,& alia va-sa potoria *&c.* Persarū in exercitu Mardonii X, 9
aurea pocula oblata sibi Cleomenes recusat accipere III,148
aureum aratrum,iugū,securis,& phia-la, cælo delapsa in Scythiam IV,5
aureæ compedes Democedi donatæ III,130
aureæ compedes apud Æthiopes III,23
aurea metalla IX,74
aurea platanus ac vitis VII.27
aurosa arena , quæ à formicis egeritur III, 102
aures hominibus magis incredulæ quam oculi I,8
aures ignominiæ caussæ præcisæ II,162 III, 69,118
aures sibi præcidit Zopyrus III,154
in auribus animum habitare VII,39
AVschisæ Libyes IV,171
AVses IV,180
aratores IV,191
auster pluuiosissimus ventus II,25
Pylios contra se bellātes arena obruit IV, 173
Autesion Tisameni fil. IV,147, VI,52
Autodicus Cleadis pater IX,84
AVtomoli qui II.30
Autonous & Phylacus heroes,eorumque fana VIII,39
Auxesiæ & Damiæ simulacra V,82,83
Axius fluuius VII,123
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII,66
Aziris, à Cyrenæis habitata IV,161
Azirissus insula IV,155
Azotos, Syriæ vrbs,diutissimam inter o-mnes obsidionem sustinuit II,157

B.

BAbylon vrbs celeberr.& validiss.Assy-riæ I,178
eius situs & magnitudo *ibid.*
eius centum portæ I,179
vt extructa I.179, 180, 181, *&c.* vbi eius descriptio.
primo capta à Cyro I,191
eius potentia,qua tertiam Asiæ partem æquat I,192
eius principatus siue satrapia lōge ma-xima I, 192
secundo capta à Dario post diuturnam obsidionem III,158
eius muri & portæ deiectæ III, 159
Babyloniorum leges I, 196 198 199
eorum amictus & cultus I,195
eorum nauigia I,194
sepulchra & luctus funebres I,198
cū mulieribus fœdus miscendi mos I,199
eorum tres tribus nullo alio nisi pisci-bus victitant I,200
à Babyloniis Græci q̄ acceperint II, 109
eorum cura erga ægrotos I.197
eorum ablutio post coitum I,198
eorum fœdus cum Crœso initū I, 77
eorū cū Cyro conflictus & fuga I,190
eorum rebellio sub Dario adq; bellum apparatus III,150 obsidentur diu, III.151,&c.
mulieres strangulant fere omnes ne rē frumentariam obsessorum absu-mant III,151
eorū tria millia patibulis affixa III,159
Babylonis reginæ duæ insignes I, 184 185
Babylonicarum virginum auctio I,196
Babylonicæ regionis feracitas I,193
Babylonicum talentum quid valeat III 89
Bacchus, Ægypt. Osiris II,42
eius festū sacra,phalli I. 150. II,48,49
Bacchanalia Scythæ cur improbēt IV,79
bacchantium vox VIII,65
Bacchica & Orphica II, 81, IV,79
Bacchiadæ apud Corinthios V,92
Bacidis oraculum VIII.20 *&c.*96
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII,64
eorum equites *ibid.*86
Bactriana natio I,153, III,92
Badres Pasargades nauticis copiis dux cō-tra Barcæos IV.167
Badres Hystanis filius; Cabeleum & Mi-lyarum dux. VII.77
Bagæus,Artontis filius , ad Orœtē inter-imendum delectus III, 128
Bagæus Mardontis pater VII,80
Bagasaces Artabani filius, dux Thracum VII,76
balteus Herculis,in extrema commissura habens phialam auream IV, 10
barbā prolixa nascēs sacrificę seu antisti-tæ Mineruæ ,res ominosa I,175, VIII,104.
barbara gens minus dextra quam Græ-ca , *vel potius ,* minus dexteritatis habet I,60
barbaros potius quam Græcos in mor-tuum sœuire decere IX,78
barbarorum vociferatio in pugna IX, 58
Barce oppid. III,91
eius origo & conditores IV,160
obsessa à Persis IV,200
Barcæi Cambysi se dedunt III,13
interficiunt Arcesilaum IV,164,167
circa eos & Persas acta IV,201,*&c.*
subacti à Pheretima, Arcesilai matre, misere tractati IV,20 ,203
ad Darium trāsportati,vicum Bactria-næ regionis incolūt cui quoq; Bar-ce nomen IV,204
Bares dux nauticus Pers. Cyrenen vult di-ripi ; cui obstat Amasis IV,203
baris nauigii nomen II,96
Basilides Herodori cuiusdam pater VIII, 132
bassaria,feræ quædam IV,192
batrachomyomachia Homeri II,24
battus Libyca lingua rex IV, 155
Battus rex,Polymnesti filius ex Phronima concubina IV, 150,155
eius vitium linguæ , IV,155
vnde dictus sit Battus IV,155 quot an-nos regnauit IV,159
Battus claudus, Arcesilai successor IV,161
Battus tertius felix appellatus IV,159
Battiadæ inter ceteros Barceos cur non direpti IV,203
beatus ante obitū nemo appellandus I,32
beatus ex viuentibus nemo I,86
Beatorum insula, regio sic dicta III.26
beccos, panem Phryges vocant , eaq; pri-ma vox à pueris edita in loco solo educatis II,2
bellariis multis vtuntur Persæ I,133
è bello & rapto viuere , pulchrum apud Thraces V,6
Belus Nini pater I,7
Belus Cephei pater VII,61
Belides portæ Babylonis III,155,158
benemeriti de rege,Orosangæ Persis dicti VIII, 85 honoresq; consequuntur III,154
benemeriti seu benefici Spartiatarū I,76
Bermius mons VIII,138
Bessi vaticinantes VII, 111
bestiæ apud Ægyptios sacræ II, 65. *&c.*
Bias Prienæus, I,27
eius saluberrimum consilium Ionibus datum I,170
Bias Melampodis frater IX,33
bibli olim de pellibus V.58
Bisaltes, Apollophanis filius, Abydenus VI.26
Bisaltia regio VII,115

Bisaltеorum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII, 116
Bisanthe vrbs in Hellespontо VII, 137
Bisones pop. Thraciæ VII, 110
Bistonis lacus VII, 109
Bistonis & Cleobis historia I, 31
Bithyni à Crœso subacti I, 28
Bithyni, Thraces in Asia dicti VII, 75
Bœbeis lacus (*vel potius* palus) VII, 129
Bœotia II, 49. V, 57
Bœoti ad Thermopylas VII, 202
Œnoen & Hyssias occupant V, 74
Chalcidensibus auxiliantur contra Athen. V, 77
sed infeliciter *ib.*
cum Medis vniuersi sentientes VIII, 34
eorum equitatus quantopere iuuerit Mardonii milites fugientes IX, 67
Boges præfect. Eionis VII, 113
Xerxi fidelissimus VII, 107
in rogum se conijcit VII, 107
Bolbitinum ostium II, 17
Bolissus, loci nomen H, 22, 24
bonis hominibus vtuenit vt malos habeant seruos VIII, 68
Boreas Atheniensium gener VII, 189
ab iis contra Xerxem inuocatus VII, 189
eius vxor Orithyia *ibid.*
eius delubrum *ibidem*
Borysthenes fluuius IV 45, 47
eius descriptio IV, 53
Borysthenitę IV, 18, 53
eorum emporium IV, 17
boryes feræ vbi gignantur IV, 192
boues mares AEgyptii immolant; seminæ sacræ sunt II, 38, 41
boues immolandos vt explorent AEgyptii II, 38
boum sepulturę apud AEgyptios II, 41
bos ligнea inaurata Mycerini filiæ sepulcrum II, 129
bos apud Cyrenæos etiam sacra propter Isidem IV, 186
bobus vbi cornua non succrescant IV, 29
boues præposterе pascentes, cornua inflexa anterius habentes IV, 192
boues agrestes prægrandibus cornibus VII, 126
Bosporus Cimmerius IV, 12. 100
Bosporus Thracius à Dario pōte iunctus IV, 83, 85, 86. *vbi &* eius dimensio.
Bottię, populus VII, 185. VIII, 127
Bottiæa terra siue Bottięcus ager VII, 123, 127
Branchidę, populus, vbi oraculum Apollinis I, 46, 42, 157
Brauron Atheniensium IV, 145. VI, 138
Briantica regio, ante Galaica VII, 108
Brongus fl. IV, 49
Brundusium vrbs IV, 99
Bryges, qui postea dicti Phryges VII, 73
Brygi, populus VII, 185
bubali IV, 192
Bubares Persa, Megabyzi filius V, 21. VII, 21. VIII, 136
Bubastis vrbs II, 59, 137, 156
Bubastis AEgyptiace, Diana II, 137, 156
Bubastiana plaga II, 166
Bucolicum ostium Nili effossum II, 17
Budii, Medorum gens I, 101
Budini populus IV, 21, 108
eorum mores *&c.* IV, 108
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII, 134
offert se sponte ad Talthybii iram placandam, vna cum Sperthie: & eorum acta VII, 134, 135, 136, 137
Bura Achæorum opp. I, 145
Busę, Medorum gens I, 101
Busiris vrbs II, 59, 61
Busiritana plaga II, 165
Butus (*vel potius* Buto) vrbs AEgypti, vbi oraculum Latonæ II, 59, 63, 155
Byblesia I, 174
byblus AEgyptiorum eiusque descriptio II, 92
Byrantium ab Ionibus subactum V, 103
Byzantii ab Otane capti V, 26

C

CAbales gens Libyę IV, 171
Cabalii populus III, 90
Cabeleos Meones, qui & Lasonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII, 77
Cabirorum sacra II, 51
eorum templum Cambyses profanat III, 37
Cadmius Agenoris fil. IV, 147. V, 59
Semeles pater II, 145
Theram appellit IV, 147
venit in Bœotiam II, 49
Cadmei I, 146
Pelasgos eiiciunt I, 56
Cadmei ab Argiuis electi V, 57, 61
in eos expeditio Athenienſium IX, 27
Cadmeæ litterę V, 59
Cadmea quædam victoria Phocensibus obtigit I, 206
Cadmus Cous, Scythis filius, homo iustitiæ amantiſſ. VII, 163, 164
Cadytis, magna Syriæ vel Palæstinæ vrbs II, 159. III, 5
à Neco rege occupata *ib.*
vrbs non minor quàm Sardis III, 5
Caicus ager qui erat Mysorum VI, 28
Caicus fluuius VII, 42
Caira vestis V, 88
Calantiæ Indi III, 97 *vide* Calatiæ.
Calasiris vestis nomen II, 51
Calasiries AEgyptii pugnatores II, 164. IX, 31
soli arti militari operam dant, II 166, 168 *vbi & alia*
Calatinum plagę II, 176
Calchas VII, 91
calculorum ludus inuentus à Lydis I, 94
Callatebus vrbs VII, 21
Callatię Indi parentibus vescuntur. III, 38 *at cap. 99. vocantur* Calantiæ
Callię Phlegyæ filii odium in tyrannos VI, 121
solus bona Pisistrati Athenis electi ausus emere *ib. vbi alia de eode*
filiabus nuptum dat ex Atheniensibus quem quęque delegat VI, 122
Callias Elei is Iamidarum vaticinus V, 44, 45
Callias Hipponici filius VII, 151
Calliades summus Atheniensium magistratum gerit VIII, 51
Callicrates eiusque virtus & moribus dictum IX, 71
eius sepulcrum apud Lacedæmonios IX, 84
Callimachus Aphidnęus polemarchus VI, 107
eius virtus & interitus VI, 114
Callipidę populus Scythię; idem & Græcolcytę IV, 17
Callipolitani pop. VII, 154
Callista insula IV, 147
calui populi ab ipso natali, itidemque feminæ caluę IV, 23
calui pauciſſimi apud AEgyptios, & cur III, 12
caluitiem quid impediat III, 12
Calydnii pop. VII, 99
Calyndensium nauis demersa VIII, 87
Calyndici montes I, 172
Camarina quondam Syracusanorum VII, 154
euersa à Gelone VII, 156
Cambyses. Cyri pater I, 46, 107, 112, 207
VII, 11
ei inmatrimonium tradita filia Astyagis I, 107
Cambyses rex Pers. Cyri & Cassandanæ Pharnaspo genitæ filius I, 208. II. 1. III, 2
eius genus sibi vendicant AEgyptii III, 2
regnum Cyri suscipit II, 1
eius in AEgyptios expeditio *ib.* & III, 1, *&c.* quidque eum præcipue mouerit ad hanc expeditionem III, 1, 2, 3, 4
AEgypto potitur I, 181. III, 7, *&c.*
cum Arabum rege fœdus init III, 7, 9
ei dedunt se Libyes, Cyrenæi ac Barcæi munera mittunt III, 13
triplex mouet bellum III, 17
exploratores mittit ad AEthiopas III. 20
temeraria & infelix expeditio in AEthiopas III, 25
iubet Ammonios diripere & Iouis oraculum inceadere III, 25
Cambysis insania III, 25, 29, 30, 33, 34, 38
Apim Deum vulnerat lethaliter III, 29
fratrem occidi curat ex falso somnio III, 30, 61
sororem, eandemque vxorem, interficit III, 31, 32
morbo sacro laborat ab ipsis natalibus III, 33
eius vinolentia, & inde scelera III, 34, 35
religionis derisor III, 37
eius fatum, & imprecationes in se III, 64. 65
eius interitus III, 66
cur Dominus à Persis adpelletur III, 89
Camerinus ciuitas I, 144
cameli I, 80. III, 103. VII, 86
cameli Indorum *ib.*
id animal non solent inuadere leones VII, 125
camelos timent equi I, 186
Camicus oppidum, eiusque obsessio VII, 169, 170
caminus poematon Homeri H, 32
Campsa vrbs VII 123
canales coriacei mirę longitudinis III, 9
Canastrum promontorium VII, 122
Candaules Myrsi filius, Sardium tyrannus I, 7
Myrsilus à Græcis cognominatus *ib.*
vxorem suam conspici nudam à Gygevult I, 8, 9, 10
vxoris & Gygis consilio & dolo interimitur I, 11, 12
Candaules alius Damasithymi pater VI, 98
Canes mons VII, 42
canes custodes domus H, 22
canes Indici I, 192
Canobus II, 97
Canobicum Nili ostium II, 17, 113, 179
caput nullam futuram habens IX, 182
è capitibus inimicorum cæsorum potant Scythæ IV, 65
capita animantium non degustant AEgyptii II, 39
capita AEgyptiorum cur firma, Persarum vero fragilia III, 12
Capita quereus, locus sic dictus, aliter, Tria capita IX, 38
Cappadociæ fertilitas I, 73
Cappadoces à Græcis Syri nominati I, 72. V, 49. VII, 72
Cappadocibus bellum infert Crœsus I, 73
capras Mendesii cur non mactent II, 42, 46
caprarii in honore apud Mendesios. II, 46
captipedes homines IV, 25
capręę & bubali apud Libyas IV, 192
captiuorum immolatio apud Scythas VI,

IV, 62 & apud Tauros IV, 103
Car fratres habuit Lydum & Mysum I, 171
Caria, pars Ioniæ I, 142
à Persis capitur VI, 25
Cares olim Leleges, eorumque status antiquus I, 171
eorum tria inuenta I, 171
aiunt se aborigines I, 171
à Crœso subacti I, 28
subacti & ab Harpago I, 174
quidam Ægyptum incolentes II, 61, 152, 154. III, 11
eorum à Persis defectio & pugnæ V, 117, 118, 119, 120
naues & armatura in Xerxis exercitu VII, 93
Caricarum mulierum factum contra maritos I, 146
Carius Iuppiter I, 171. V, 66
Carcinitis vrbs IV, 55, 99
Cardamyla Laconica VIII, 73
Cardia vrbs VI, 33. VII, 58. IX, 114
Carina vrbs VII, 42
Carinus Euæneti pater VII, 173
Carnia festa VIII, 206
Carpathium mare III, 45
Carpis fluuius IV, 49
Carthaginiensium bellum cum Phocensibus I, 166
iis vult bellum inferre Cambyses, sed omittit III, 17, 19
coluntimaginem Amilcaris VII, 167
Carystus opp. IV, 33 obsessa VI, 99
Carystii se dedunt Persis VI, 99
pecuniam dant Themistocli exigenti VIII, 112
contra Athen. bellum gerunt IX, 104
eorum ager vastatur VIII, 121
Casambus, Aristocratis filius, Atheniensibus traditus ab Æginetis VI, 73
casia vbi & quomodo nascatur & metatur III, 110
Casius mons II, 6, 158. III, 5
Casmena oppidum VII, 155
Caspatyrus vrbs III, 102. IV, 44
Caspii III, 92. 93
eorum armatura in exercitu Xerxis VII, 67
eorum equites VII, 86
Caspium mare I, 202, 203
Cassandane Cyri vxor, mater Cambysis II, 1. III, 2
Cassiteres, *id est, stannum* III, 115
Cassiterides insulæ III, 115
Castalia loc. nomen VIII, 39
Casthanæa vrbs VII, 183, 188
Castor & Pollux Tyndaridæ II, 43
excepti ab Euphorione domo VI, 127
castores in quo lacu capiantur IV, 109
eorum testiculi morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Castra Tyriorum, locus sic dictus II, 112
Castra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II, 154
Castrobius, Aristeæ pater IV, 13
Catadupi Ægypti, vel potius Catadupa II, 17
Cataractes amnis Mæandro pat VII, 26
Catiari & Traspies, Scytharum genus IV, 6
Caucasus mons I, 203, 204. III. 97
Caucones pop. I, 147. IV, 148
Caunus ab Harpago capta I, 176
ad Iones deficit V, 103
Caunii eorumque genus & mores I, 172
Cayster fl. V, 100
Cebreniorum origo H, 10
Cecrops rex VIII, 44
vnde Cecropidæ dicti Athenienses *ib.*
Ceiorum cœnaculum Delphis IV, 35
Celænæ, vbi Mæandri fontes VII, 26
Celees socius Dorici V, 46
Celtæ populus I, 33
omnium extremi in Europa ad solis occasum IV, 49
Centum appellatæ insulæ I, 151
Ceos VIII, 76
Cephenes olim, qui Persæ VII, 61
Cepheus Andromedæ pater VII, 61, 150
Cepheus Beli fil. VII, 61
Cephisus Thyæ pater VII, 178
Cephisus amnis VIII, 33
Ceraunius sinus I, 174
Cercasorum vrbs II, 15, 17, 97
Cercopes Homeri H, 24
Cercopæn hedræ VII, 216
Ceres, Ægyptiace Isis II, 156
cum Cerere alea ludit Rhampsinitus rex II, 122
Ceres & Bacchus inferorum principes II, 123
Cereris templum in Scythia IV, 53
Cereris Eleusiniæ templum IX, 61, 96, 100. & lucus IX, 64
Amphictyonidis templum VII, 200
Achæiæ templum & orgia VI, 62
Cereris legiferæ sacra VI, 16
Cereris & Proserpinæ solennia VIII, 65
cerui in Libya nulli IV, 192
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti IV, 142 ab Otane capti V, 26
Chalcidenses oram Atticā populantur V, 74 Olynthum obtinent VIII, 127
illis opem ferunt Milesii V, 99
Chalcidicum genus VII, 185
Chaldæi VII, 63
Chaldæi inter Assyrios VII, 63
Chaldæi sacerdotes I, 181, 183
Chalestra vrbs VII, 123
Chalybes à Crœso subacti I, 28
champsæ crocodili dicti II, 69
Charadra oppidum VIII, 33
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphus frater II, 35. IV, 135
Charilus EVnomi filius VIII, 131
Charopinus Aristagoræ frater V, 99
Chemmis insula, II, 156
Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ II, 91
Chemmitæ II, 91
Chemmitana plaga II, 165
Cheopes *vel potius* Cheops, rex Ægypti, Rhampsiniti successor II, 124
eius gesta, pyramides II, 124, 125, 126
Chephrenis regis Ægypti tyrannis, & pyramis II, 127, 128
Cherasmis Persa VIII, 78
Chersis Gotti pater VII, 98
Chersis Onesili pater V, 104
Chersonesi vrbes subactæ & euersæ à Phœnicibus VI, 33
Chersonesi tyrannus Miltiades VI, 34
Chersonesus quæ est in Hellespontо, Atheniensium ditionis fuit VI, 140
Chersonesus trachea, id est, aspera IV, 99
Chersonitæ portas Sesti Atheniensibus aperiunt IX, 117
Chersonitarum primores in vincula cōiecti à Miltiade, & quo astu capti VI, 39
Chidori fluuii aqua copiis Xerxis deficit VII, 127 eius origo VII, 24
Chilei viri Tegeatæ consilium IX, 9
Chilo vir Spartæ sapientiss. VII, 235
eius consilium Hippocrati datum I, 59
Chilo Demarmeni filius VI, 65
Chius Ionum ciuitas I, 142. II. 178
à Persis capta VI, 31
Chii soli Milesiis contra Lydos opem ferunt I, 18
Chiorum tyrannus Strattis VIII, 123
eorum lingua I, 142
vt Atarneum obtinuerint I, 160
eorum clades VI, 15, 16, 26 & prodigia quæ præcesserunt VI, 27
Choaspes fluuius I, 188, I, 49, 52
eius aquam solam rex potat I, 188
chœnix mensura VI, 57
Chœreatæ (*q.d. porcales*) tribus Sicyonia V, 68
Chœreatæ nomen loci VI, 101
Chœrus Micythi pater VII, 170
Choramii populus III, 93
eorū in Xerxis exercitu armatura VII, 66
Chromius Argiuus I, 82
Cicones gens Thraciæ VII, 59, 108, 110
Cilices II, 28, 72. V, 49, 52
eorum armatura VII, 91
eorum tributum III, 90
Cilicia II, 17, 34
Ciliciæ præfectura IX, 106
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII 91
Cilla, Æolum ciuitas I, 49
Cimmerii I, 6, 15, 16, 103. IV, 1, 11, 12
Cimmerius Bosphorus IV, 12, 28, 100
Cimmeria portoria IV, 12, 45
Cimmerii muri IV, 12
Cimo Miltiadæ pater VI, 34, 39
Cimon Stesagoræ pater VI, 38
Cimon, Miltiadis filius VII, 107 mulctā patrii impositam exoluit VI, 136
Cineas rex Thessal. V, 63
cinnamomum vbi gignatur, & quomodo colligatur I, 111
Cinyps fluuius IV, 175
Cinyps tellus Libyæ fertilis, fluuio cognominis IV, 198
circumcisio Ægyptiorum II, 36 & aliorū quorundam populorum II, 104
Cissii in exercitu Xerxis militantes VII, 62
eorum dux & eorum armatura *ibidem*
eorum equitatus VII, 86
eorum tributum III, 91
Cissia terra V, 49, 52
Cissiæ portæ Babylonis III, 155, 158
coitus in templis II, 64
Citharonis radices IX, 19, 25
Cius Mysia capitur V, 122
Cius fluuius IV, 49
Claues Cypri, promontorium dictum V, 108
Clazomenæ Ionum ciuitas I, 142. II, 178
hæc inuaditur ab Alyatte, qui cladem accipit I, 16
capitur ab Artapherne & Otane V, 123
eorum thesaurus I 51
Cleades Autodici filius IX, 84
Cleanax Argiuus H, 152
Cleander vates, genere Phigaseus VI, 83
Cleander & Euclides Hippocratis filii VII, 155
Cleander Patareus Gelæ tyrannus VII, 154
Cleobis & Bitonis historia I, 31
Cleodæus Hylli filius VI, 52. VII, 204. VIII, 131
Cleombrotus & Leonides gemini V, 41, 1. VIII, 71 Anaxandridæ filius *ib.* & IX, 10
Cleomenes Anaxandridæ filius V, 41, 64. VII, 148
inops mentis V, 42
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, sed propter genus V, 39
auro non corrumpi potest à Mæādrio, ideoque virorum iustiss. audit III, 148
discordia inter illum & Demaratum VI, 52, 61, 73, 74
Clisthenem Athenis eiicit V, 70, 72
eius cum Aristagora acta V, 49, 50, 51

inter Cleomenem & Argiuos acta VI, 76,77,78,79,80
proficiscitur contra Pisistratidas V, 64
Achæum se esse ait, non Dorem V, 72
profugit Sparta & Arcadas solicitat contra Spartanos VI,74
aduersus Athenienses bellum gerit V, 74,75
ad insaniam redactus V,76,84
eius interitus V,48
Cleonæ vrbs VII,22
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius VII,204
Clinias Alcibiadis filius Athenien sium præstantissimus in classe contra Xerxem VIII,17
Clisthenes, Sicyonis tyrannus VI,126
eius odium in Adrastum V,67
circa Clisthenem & filiam Agaristam ac procos acta VI,126,127,&c.
Clisthenes Alcmæonides Athenien sis Sicyonii Clisthenis nepos V,66,67. VI,131
eius & Isagoræ factiones V, 66, 69, 70
Clytiades Tisamenus IX,22
Cnidus ciuitas I,144.II,178
Cnidii Lacedæmoniorum coloni I,178
eorum cum Tarentinis amicitia III, 138
suam ditionem in insulæ formam perfodiendo tentant redigere I,174 & isthmū perfodere volētes quomodo impediti *ibid.*
Harpago se dedunt I,174
Cyrenæorum quosd. seruant IV,164
Cobo, Aristophanti filius VI,66
Codrus Athenien sium rex V,65,76
Codrus Nelei pater IX,96
Cœnyrorum & Æni rorum locus prope quem metalla Thasia VI.47
Coes Erxandri filius IV,97
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V,11
captus ab Iatragora V,37
à Mitylenæis lapidibus interfectus V, 38
Colæus, Samiæ nauis gubernator IV, 152
Colaxais Targitai filius IV.5
ab eo orti un li Scythæ IV,6
trifarium filiis constituit regnum IV, 7
Colchi I,104.II,104.III,97.IV,40
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,79
Colchicum linum Sardonicum dictū II,105
Colias oria Atticæ VIII,96
colles tes panis Ægypt. I,77
Colophon Smyrnæ conditor I,164
Colophon Ionum ciuitas I,142.H,8
vi capta à Gyge I,14
Colophonii soli cur ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur I,147
Colophoniorum profugi, Smyrnam occupant I,150
Colossiæ, oppidum Phrygiæ VII,30
colossi II,130,143,153,175,176
colossi apud Ægyptios cuiusque potificis II,143
columbæ Dodonææ nigræ II,55
columbas albas cur expellant Persæ I, 138
comam Lacedæmonii ex quo alant & Argiui non I,82
comam vt Babylonii gerant I,195
comam vt alant & tondeāt Macæ IV, 175
comam quomodo gestent Maxyes IV,191
Combrea vrbs VII,123
comedunt in viis Ægyptii, ventrem dormi exonerant II,35
Compsatus fluuius VII,109
conchylia in montibus Ægypti II,12
conos pini fructus H,20
consultant Persæ inter pocula, & quidē de rebus etiam maxime seriis, sed ab iisdem sobrijs confirmari oportet consilia quę tum capta fuerint I,133
consultare bene maximum est lucrum VII.10.§.4
Contadeldus fluuius IV,90
Copais palus VIII,135
Corcyra à Corinthiis condita III,49
ei imperitat Periander III,52
Corcyræi III,48,49
eorum cum Corinthiis perpetua discordia III,49
interficiunt Periandri filium III,53
in bello Xerxiano astute neutrarum partium VII,168
Coresus in agro Ephesio V,100
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius V,92
Corinthii cccc aduersus Persam missi VII,200
Corinthii minime contemptui habēt opifices II,167
Corinthiorum thesaurus I,50
eorum & Samiorum simultates III, 48
eorum cum Corcyræis discordia III, 49
Corinthii Peloponnenses cōtra Athenienses deserunt V,75
Corinthii naues numo vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti VI,89
eorum fuga socios deserentium in bello Persico VIII, 94
eorund. virtus IX,101
Cor nthiæ mulieres vniuersæ exutæ à Per andro & cur V,92
Corinthia vestis cui simillima est Doris V,87
cornua pecoribus vbi mature aut sero nascuntur IV,29
Corobius quidam purpurarius IV,151
corona oleaginaOlympiorum præmium VI.126
Coronæi Theoanorum vicini V,79
Corycium antrum VIII.36
Corydalus Anticyrensis VII,214
Corys Arabiæ flumen III,9
Cos ciuitas I,144
Cotys Asii pater IV,45
Cranapes. Mitrobatis filius, vna cū patre ab Orœte cæsus III,126
Cranaï dicti Athenienses VIII,44
Crastis, & Crastia Minerua V,45
crater, qui Crœso portabatur, interceptus I,70.III, 7
crater in ostio Ponti, à Pausania dedicatus IV,81
crater Argolicus IV,152
crateres Lesbii IV,61
Crathis Ægarum fluuius perennis à quo & Italicus ille vocatus est I, 145
Cremni, emporium paludis Mæotidis IV,20
Creston vrbs I,57
Crestonæi V,3
Crestoniatæ I,57
Crestonicus ager VII,124
Crestonicæ terræ rex. *vide* Bisaltcorum rex
Creta vniuersa à barbaris habitata I, 173
Cretenses cur auxilium nō tulerint Græcis contra Persam VII,167,170, 171 *vbi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretinæus Aminoclis pater VII, 190
ctex auis II,76
Crinippus Terilli pater. VII,165
Crisæus campus VIII,32
cristas galeis imponere primi ostenderūt Cares I,171
Critala in Cappadocia VII,26
Critheis Melanopi filia H,1
furtiuo concubitu prægnans H,2
parit Homerum H,3
nubit Phemio H,4
eius mors H,5
Crithon Ithagenis pater H,1
Critineus (*vel potius* Cretineus) Anaxilai pater VII.165
Critobuli filia, Amasis vxor II, 181
Critobulus Toronæus VIII,127
Crius Polycriti filius VI,56
circa eum & Cleomenem acta *ibidem*
Athenien sibus traditus ab Æginetis VI.73
Crius Ægineta, Polycriti pater VIII, 92
Crobyzi Thraces IV.49
crocodili descriptio II,68,69,70
crocodili sacri II,69,148
eorum sepulcra II,148
crocodili Libyæ IV,192
Crocodilorum vrbs II,148
Crœsus rex Lydorum eiusque genus I, 6,7,92
Ephesios inuadit I.26
bonus vir, & religiosus, ac deorum cultor I,87
cum Astyage affinitas I,73
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I,6,27
Iones & Æoles subegit I,27
cum Ionibus inituiatis hospitium cōtrahit I,27
per eum aucta Lydorum potentia I, 28,29
eius cum Solone colloquium I,30,31, 32,33
eum deorum indignatio excipit I, 34
Gygis tritaui crimen luit I,91
eius somnium I.33
eius luctus super filio interfecto I, 44
Cyrum inuasurus oraculum consulit varie I,46,47 &c.
donaria & hostiæ ab eo consecrata & iugulatæ I,50,51 52.V,76
potentiā Græcorum amicitiam petit I,16,69
eius expeditio contra Cyrum I, 71, 73
Halyn fl. traiicit I,75
Pteriam expugnat I,76
pugna cum Cyro I,76
Sardis redit I,77,78
vincitur a Cyro & obsidetur I,81
in obseruantia & amore à Cyro habetur, qui eius consilijs vtitur I,88, 89,90,155,156,207
Pythio mittit compedes I,90,91
alia eius in Græcia donaria I,92
fratrem Pantaleontem interficit I,92
Cambysem desipientem admonet, & vix mortem effugit III,36
alia sententia Cambysi adprobata III, 34
eius munificentia in Alcmæonem VI, 125
liberat Miltiadem VI,37
Sardibus capitis & ipse capitur, & vinus ad Cyrum perducitur I,86
rogo impositus ab Apolline inuocato seruatur, immissa pluuia I, 86, 87
Crœsi filius mutus, quando vocem rupit I,85

Crophi mons II.28
Crossæa regio VII,123
Crotoniatæ, genere Achæi VIII,47
eorum cum Sybaritis bellum V, 44, 45
Crotonienses, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, secundi Cyrenæi III,131
cubiti regii mensura I,178
cubitorum mensuræ II,149
cubitus Ægyptius Samio par II, 168
culicum vis ingens apud Ægyptios palustres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II,95
Cuma ciuitas Æoliæ I,49.H,1,2
vocata & Phriconis I,49.H.38
eius origo H,1,2
capitur à Persis V,123
Cumæi *siue* Cumani oraculum consulūt de reddendo Pactya I,157,158, 159
Pactyam in Chium deportant I, 165
tyrannum suum viuum dimittunt V, 38
spernunt inepte Homerum H,11, 13, 14,15
Cuphagoras Epizeli pater VI,117
Curium V,113
Curienses, Argiuorum coloni V,113
Curotropho sacra Sami fiunt à feminis H.30
currus sacer Iouis in Xerxis exercitu VII, 55
quomodo amissus VIII.115
cursus Achillei ūs loci nomen IV,55
Cyaneæ insulæ, errabundę à Græcis existimatæ VII,85
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I,73,103
eius res gestæ I,103, 104,&c.
in ira peracerbus I,73
eius interitus & anni regni I,107
Cybeles templum, Sardibus concrematū V,102
Cybernisc us Lycius VII,98
Cydippa, Anaxilai vxor, Terilli filia VII, 165
Cyclades insulæ V,30
Cydonia in Creta condita à Samiis III, 44,59
Cydra oppidum VII,30
Cyllyrii Syracusanorum quondam serui, dominos eiiciunt VII,155
Cylon Athenien sis tyrannidis affectatæ compertus V,71
Cynægirus, Euphorionis filius, nauem aduersariam prehensans, manu truncatur VI,114
Cyneti populus I,33
Cynetæ Celtarum accolæ in vltimis Europæ occidentalis plagis IV,49
Cyneus Philagri pater VI,101
Cynisc us appellatus Zeuxidamus VI, 71
Cyno, siue Spaco, Mitradatis, bubulci Astyagis, vxor I,110
quomodo Cyrum seruauerit I,112,113
Cyno, semper in ore Cyri I,122
Cynocephali populi IV,191
in Cynosarge Herculis templum VI,116,
Cynosura VIII,76
Cynthii, gens VIII,46
Cynurii, soli putantur Iones, Dores effecti VIII,73
cypsela quid sit V,92.§.5
Cypselus, Eetionis filius I,114.V,92.VI, 128
vnde nomen hoc ei impositum V, 92,§,95
Corinthiorum tyrannus, vt eos tractarit V,92
Cypselus Miltiadæ pater VI,35
Cypria carmina, Homeri non sunt II, 118
Cyprus primum ab Amasi capta & tributaria facta II,182
Persis tributaria III,91
Cypriorum lex I,199
Cyprii se dedunt Cambysi III,19
eorum bella & defectiones à Persis V, 104,105,106,&c.
in seruitutem redacti V,116
eorum armatura VII,90
gentes variæ *ibid.*
Cypri claues, promontorium V,108
Cyranis insula IV,195
lacus in ea piciferi *ibid.*
Cyrene circumflua IV.164
Cyrenen, quam non diripuerant quū esset occasio, frustra adoriuntur postea Persæ IV,203
Cyrenaicæ regionis plagæ tres miræ fecunditatis IV,199
Cyrenæi IV,154,155,159,169,&c.
Cambysi se dedunt III,13
eorum & Ægyptiorum conflictus III, 161.IV,159,
agros Libyum vastant IV,159
cladem à Libybus accipiunt IV,160
eorum amicitia cum Samiis IV,152
oraculum consulunt IV.161
Cyrenæi medici, secundi sunt: vt Crotoniatæ, primi III,131
Cyrenææ feminæ bouem superstitiose obseruant IV.186
Cyrmianæ Thraces IV,93
apud Cyrnum ciuitas à Phocensibus cōdita, nomine Alalia I.165
apud Cyrnū facta pugna Carystia IX, 104.
Cyrnii VII,165
Cyrus pater Cambysis Cyri patris I,111
Cyrus Persa I,120,VII,11
eius parentes, auus &c. I,75, 91, 107, 108, (*vbi* & eius natiuitas) 111
mulus oraculo I,55,) dictus, quia Semimedus & Semiperſa I,91
Harpago traditus interimendus, & quomodo seruatus I, 109, 110, &c.
educatur ab vxore bubulci I,113
cur à cane educatus dicatur I,122
bubulci filius cognominatus I,114
regalis indoles vt enituit in puero I, 114
vt à materno auo Astyage agnitus fuerit I,116
peruenit ad suos veros parentes I,122
Cyrus *laudatur* III,89. *vbi dicitur* pater suis appellatus. *Item* III, 160 *vbi dicitur de eo*, cui comparari (*vel potius*, cui se comparare) nullus vnquam Persarum dignum se (*vel* rem se dignam) existimauit. *Videtur autem hæc fuisse illorum opinio ob ea præsertim quæ dicuntur de* eius genitura, ob quam se existimabat maius quiddā homine esse I,204. & de eius felicitate *ibidem. Sic vero &* I, 126. diuina quadam sorte genitum se *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX, *vlt.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Persarum à Medis I,125,126,127. *& in eo quod commentus est* vt Persas ad rebellandum induceret I. 125 *& tamen stultè* Gyndi amni minatur I,189
omnem Asiam adeptus I,130
eius cum Crœso prœlium I, 76,&c. vt se aduersus Crœsum gesserit *in iisdem vsq.* 91. vt se gesserit contra rebellantes Lydos I,154,&c.
eius apologus ad Ionas I,141
Smerdi mago aures amputat III,69
bellum aduersus Labynitum, & Babylonios, quorum vrbem capit I, 188, 189,190, 191 bellum contra Tomyrin, Massagetarum regīnā I,205,206, &c. in quo occumbit I,214 *vbi narrantur & quæ acta circa mortui caput.*
Cythera insula Argiuorum ditionis I, 82
eam conducibilius Lacedæmoniis obrui quam extare VII,235
Cytisorus, Phrixo genitus VII,197
eius posteri rum calamitas *ib.*
Cyzicum, vnum ex oppidis Chersonesi VI,33
Cyziceni Obari Persæ se dedunt VI, 33
Cyzicenorum festum in honorem matris deum IV,76

D

Dadicæ populus III,91
eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII,66
Dædalum vestigat Minos VII,170
Dai, Persarum genus I,125 pecuarii *ib.*
Damas Samyris fil. VI,127
Damasithymus Candaulis filius, dux in classe Xerxis VII,98
Damasithymus, Calyndensium rex VIII,87
demersus ab Artemisia *ibid.*
Damas Siritanus VI,127
Damiæ & Auxesiæ simulacra V, 82, 83
Danaë, Acrisii filia, Persei mater I.91. VI, 53.VII,150
Danaus & Lynceus Chemmitæ II, 91
Danaus Archandri socer II.98
Danai filiæ thesmophoria in Ægyptum afferunt II,171
templum Mineruæ quod Lindi est, extruxerunt filios Ægypti fugientes II,182
Danai & Xuthi in Peloponnesum aduēti VII.94
Daphnæ Pe usiæ II,30
Daphnis Abydenus IV.138
Dardanos vrbs V,117.VII,43
Dardanei I.183
Dardæ populus III,62
Darius rex, Hystaspis filius I.183.210.II, 110. III. 70. VI. 98. VII,1. VII, 11
è coniuratis in magos fuit vnus III, 70
Darius idem sonat quod ἐγγελής, id est, coercitor VI,98
eius vxores III,88
Darii liberi III, 12. VII. 2,6.22.68,69, 72, 78, 97, 224. VIII, 89. IX, 106
de Darii futuro regno Cyri visio I,209, 210
qua arte ad adipiscendum regnum vsus III,85,86,87
eum Persæ aiunt fuisse κάπηλον (*id est, institorem*) quoniam omnia quæstui habebat III,89
Darii reditus & auri thesaurus III, 95,96
statua eius equestris III, 88
pecuniarum spe fruſtratus sepulcro Nitocridis aperto I,187
vnde Græciæ infensior redditus VII,1
eius expeditio in Scythas IV,1,85,86, &c.
Alia eius facta præ aliis memoratu digna vide pag. II,110. III,88. IV,44, 88,135. V,11,12. VII,194
item quædam eius dicta III,160. IV,143, V,105
eius cum Indathyrso colloquium per quendam equitem IV,126,127
eius oratio pro monarchia III,82
oratio eiusd. ad primores Persarum de Orœte interficiendo III,127
oratio ad Iones de ponte ad Istrum custodiendo IV,98

Darius quondam Cambysis satelles III, 139
bene de se meritos remunerat III, 140, V, 11
luxato pede à Democede sanatur, & acta cum eo. III, 129, 130, 131 &c.
Babylonē obsidet, capit, & diruit portas murosque III, 150, 151, 152 &c.
Indos subegit III, 44
eius crudele factum IV, 84
à Macedonibus poscit terram & aquā V, 17, & à Græcis VI, 48. VII, 133
eius moneta ex auro puris. IV, 166
eius legati à Græcis in barathrum & puteum proiiciuntur VII, 133
eius obitus VII, 4
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX, 107
Dascylus Gygis pater I, 8
Dascylium, præfectura VI, 33
Datis Medus contra Athenas missus à Dario VI, 94
reuocat Delios metu fugientes ipsum VI, 97
visionem in somnis videt VI, 118
eius filii VII, 88
Datus IX, 74
Dauliorum oppidum incensum VIII, 35
Daurises Darii gener V, 116
Daurises aduersus Cariam tendit V, 112
eius interitus V, 121
Decelea IX, 15
Decelus IX, 72
Decelensium circa Helenæ inuestigationem acta IX, 72
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præsidendi *ibidem*
Decelensis tribus *ibid.*
decima redemptionis captiuorum conscripta V, 77
decimum quemque sorte comedunt inter se Cambysis milites fame adacti III 25
Deioces. Phraortis fil. I 16, 37, 96
vir sapiens & iuris dicundi peritus I, 96
ad tyrannidem Medorum quo commento peruenit I, 97, 98
rex Medorum declaratus I, 98
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo seueritatem in exercenda iustitia exercuerit I, 98, 99, 100, 101
eius mors & anni regni I, 102
Delphonus Euenii filius Apolloniata IX, 91
Delphi I, 51
ad eos missa donaria à Gyge I, 14 Crœso I, 50, 51, 52
apud Delphos primus quis munera posuerit I, 14
in numerum Delphorum adscribi volenti ius perpetuum datum Lydis I, 54
Delphi oraculum pro se & Græcia cōsulunt VII, 178
extreme formidantes Xerxem, vrbem deserunt VIII, 37
barbaros adeo suo male affectos cædunt VIII 38
Delphicum oraculum, *infinitis locis*
Delphicum templum sua sponte conflagrauit I. 50. II 180
aliud Amphictyones trecentis talentis constituendum locarunt II, 180. & quinam conduxere V, 62
Delta Ægyptiorum II, 13, 15. 16, 17, 18, 19, 179
solum Delta, Ægyptum esse aiunt Ionnes non recte II, 15
delubrum Iouis Carii I, 171, Iouis Olympii II, 7 Cereris IV, 53 Bacchi IV. 87, Amphiarai VIII, 134, Laii & OEdipodis IV, 149
in fano Latonæ admirabilissimum, ex vno factum lapide II, 152
delubra primi statuere Ægyptii II, 4
delubra à Persis incensa IV, 96. VIII, 144
Delus insula IV, 33, 34, 35
expiata à Pisistrato I, 64
Delus tremit antea inconcussa VI, 98
Deliorum fuga ob Persas VI, 97
reuocati a Persis & nihil passi *ibidem*
Delium Thebanorum VI, 118
Demaratus Aristonis filius, rex Spartæ V. 75. VI, 63, &c.
de eius genere & procreatione varia circumferuntur VI, 63, &c. 69
matrem scisciatur qui verus ipsius parens VI, 68
Demarati, *id est, à populo votis petiti*, vnde nomen impositum VI, 63
Cleomenem deserit in expeditione V, 75
eius cum Cleomene simultates & odium VII, 51, 63, 64, &c.
fuga ipsius ad Persas VI, 70. VII, 3
eius elogium VI, 70
eius colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII, 101, 102, 103, 104, 209, 234, 235, 236
eius ingeniosa per pugillares clam nūciandi ratio VII, 239
Demarmenus V, 41. VI, 65
Democedes, Calliphōtis filius, medicus, quantus vir, eius fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III, 124, 129, 130, 131, 132
quo astu è Persia in patriam rediit III, 132, 133, 134. &c.
democratiam laudat Otanes III, 80. VI, 43
improbant Megabyzus & Darius III, 81, 82
eius in commoda III, 81
eam constituit in Græcia Mardonius V, 43
Democritus, vir illustris, & Naxiorum trierarchus VII, 46
Demonax à Mantineis, Cyrenæis missus reip. constituendæ IV, 161
Demonous Penthyli pater VII, 195
Demophilus Diadromei filius VII, 222
dens Hippiæ tussi excussus euanescit: & quid hac re portentum VI, 107
dentes ex vno osse vniuersi, tam molares quam ceteri, in quadam maxilla IX, 82
de deposito nihil aliud cogitandum quam vt repetenti reddatur, quidque acciderit cuidam depositum neganti VI. 86
Derusiæi, Persarum genus I, 125
Dersæi Thraciæ populus VII, 110
detractio res deterr. VII, 10, § 7
Deucalion rex I, 56
deus eminentissima gaudet deprimere VII, 10, § 5
deum tentare, idē quod facere VI. 86, § 3
deus quod fieri vult, nemo effugiat IX, 16
deorum νέμεσις τῷ φθόνῳ I, 34. III, 40. VII, 10, § 5
deorum acres vindictæ IV, *vlt.* VIII, 106
deus ab Ægyptiis verberatur quidam, II, 132
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII, 137
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci sunt mutuati II, 4
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciā peruenerunt II. 50
dii Arabum III, 8. Libyum, IV, 188, Scytharum IV, 59, Thracum V, 7
deos externos exigunt Caunii I, 172
Diacœle via quædam nominata VI, 103
Diactorides pater Eurydames vxoris Leutychidis VI, 71
Diactorides Cranonius, vnus è procis Agaristæ VI, 127
Diadromeus Demophili pater VII, 222
Diana Osiris seu Dionysi filia II, 156
eam Cereris filiam vnde fecerit Æschylus *ib.*
Bubastis ab Ægyptiis dicta *ibid.* & 137
Dianæ festum in Ægypto II, 137
aliud apud Brauronem VI, 138
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubastin II, 137, 138
Dianæ templum Sami III, 48
Diana regia IV, 33
Dianæ Orthosiæ ara IV, 87
Dianæ oraculum II, 83
Dianæ vrbem suam donant Ephesii obsessi I, 26
Dicæa vrbs VII, 109
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illustris VIII 65
quædam sibi visa portenta narrat, Demaratum testem citans VIII, 65
dictyes, animal IV, 192
Dictynnes delubrum & à quibus structū III, 59
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII, 226
eius dictum *ibidem*
dies, repente nox factus I, 47, 103. VII, 37
certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum VI, 106
diei natalis obseruatio apud Ægyptios II, 42
diei in horas distributio à quibus facta II, 4
Dindymene mater I. 82
Dinomenes Gelonis pater VII, 140
Diomedis *de gestis* II, 112
Dion vrbs VII, 26
Dionysiophanes, vir Ephesius IX. 83
Dionysius Thrasybuli filius, classis Ionum dux eiusque ad Ionas oratio VI, 11
res ab eo gestæ *ibid & seq.*
post cladem Ionum quo deuenerit VI, 17
Dionysus, Apollinis & Dianæ pater II, 156
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus, II, 145
educatus in cinnamomifera III, 111
ab Ioue insutus in femore II, 146
è deorum nouissimis apud Græcos, non & apud Ægyptios II, 145
Ægyptiace Osiris dictus II, 144
Dionysi festum III, 97
Dionysi trieterica IV, 108
Dionysus & Vrania ab Arabibus inuocantur in fœdere ineundo III, 8
Arabibus Vrotalt dictus *ibidi*
Dioscuri VI, 127
eorum nomen Ægyptiis ignotum II, 50
Dipæensium prœlium IX, 34
dipodes, murium genus IV, 192
Dithyrambus Harmatidei filius VII, 227
dithyramborum autor quis fuerit I, 21
diuinatio Ægyptiorum II, 83 Nasamonum IV, 172, Scytharum IV, 67
diuinitatis solers prudentia erga homines III, 108
Doberes pop. Pæoniæ V, 16. VII, 113
Dodona II, 52, 58
Dodonæum oraculum I, 46. II, 52, 55
Dodonæorum antistites II, 55
Dodonæi IV, 33
Dodonææ columbæ II, 55, 57
dolia argentea Delphos à Crœso missa I, 51
Dolonci Thraces VI, 34
ab Absinthiis bello vexati *ibidem*
oraculum consulunt *ibid.*
Miltiadem regem creant VI, 35, 36
Dolopes VII, 185
domus subterraneæ Æthiopum III, 97
domos non possident Indi nonnulli III, 100
domestica mala Psammeniti maiora quā vt ea deflere posset II, 14
domicilia subterranea pyramidis II, 148
domicilia ex micis salis IV, 185
domicilia è virgultis, & versatilia, è lentiscis suspensa IV, 190
dona ad Æthiopes explorādi gratia missa II, 20
dona Amasis Delphis data II, 180
dona Græcorū Ægyptum incolentiū ad templum Delph. instaurandum II, 180
dona Democedi medico ab rege & vxoribus data III, 130
dona quantum apud milites possint VIII, 5
dona ei qui primus muros Sardium ascenderit pollicetur Cyrus I, 84
donaria Alyattis Delphos missa I, 25
donaria Crœsi varia I, 92
donaria diuis data à Crœso ex bonis aduersarii I, 92
donaria Delphos à Crœso missa & rursus alia I, 51, 52
donaria Delphos à Gyge missa I, 14
donarium Midæ Delphos missum, regia sella I, 14
donaria in templo Delphico VIII, 36
donarium Lacedæmoniorum I, 51
Amasis donaria II, 182
Pheronis regis donaria II, 111
donaria Rhodopis Delphos missa II, 135
donarium Arionis apud Tænarum I, 25
donaria è præda Persica IX, 80
Dores Euryanactis pater IX, 10
Dores I, 144, 146
Dores à Crœso subacti I, 6, 28
eorum migratio crebra I, 56
Dores & Iones ex insulis egredientes in continenti sedes ponunt I, 171
eorum prima expeditio aduersus Asiam III, 56
Dores in classe Xerxis militantes VII, 93
Dores in Atticam quarto profecti V, 76, *vbi & quando iterum ac tertio.*
Dorienses Pentapolin incolentes I, 144
Dorienses principes ex Ægypto oriundi VI, 53
Dorienses ciuitates multæ & insignes VIII, 73
Dorienses sacra I, 144
Dorica gens vnde cognominata I, 56
Doricæ tribus mutantur V, 68
Doricus Anaxandridæ filius ex prima vxore V, 41
inter æquales excellit V, 42
nolens sibi à fratre imperari, coloniam alio ducit V, 42
eiusque fortuna V, 42, 43, 44, 45, 46
eius mors V. 45, 46. VII, 158, 205
Doris regio incursata à Medis Thessalorum consilio & odio VIII, 31
Doris vestis V, 87
Doriscus VII, 25, 106
Doriscus murus VII, 59
Doriscus, Thraciæ litus & campus ingens VII, 59
Dorus Hellenis filius I, 56
Doryagus Leobotis fil. VII, 204
Dotus Megasidis fil. us Paphlagonum & Matienorum dux VII, 72
Dropici, Persarum genus I, 125
Drime Achæorum I, 145
Drymus oppidum VIII, 33
Dryopis regio I, 56. VIII, 31
Dryopes pop. I, 146
Dryopum ciuitates VIII, 73
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I, 145
Dymanatæ tribus Sicyoniorum V, 68
Dyras amnis VII 198
Dysorum mons V, 17
dysenteria in Xerxis exercitu VIII, 115

E

Ebenum vbi nascatur III, 114
Ecbatana Syriæ I, 98. III, 62 & eorum extructio atque situs I, 98
Ecbatana Mediæ III, 65
Echecrates Eetionis pater V, 92
Echemus Aeropi filius IX, 26
Hyllū in monomachia interfecit *ibidem*
Echestratus Hegesis filius VII, 204
Echinades insulæ II, 10
echines murium genus sic dictum IV, 192
eclipsis solis VII, 37
Edoni pop. VII, 110, 114
Eetion Echecratis filius eiusq; genus V, 92
ei datum oraculum *ibid.*
Eion vrbs super Strymonem VII, 25, 113
Elatea vrbs VIII, 33
Elbo insula II, 140
electrum vnde venire feratur III, 115
elephantes supramodum grandes in Libya IV, 191
Elephantina vrbs Ægypti II, 9, 17, 28, 29, 30, 31, 69, 175
Eleus Chersonesi VII, 21
Eleus, Agæi filius, vnus è procis Agaristæ VI, 127
Eleus quidam vates III, 132
Eletisis VIII, 65
apud Eleusinem Athenienium prœlium I, 30
Eleusinem Cleomenes cum Peloponnensibus inuadit V, 74, 75, 76
Elis, Æ tolorum ciuitas VIII, 73
Eleorum agonothetæ VI, 127
Eleorū iustissimum ac maximum certamen II, 160 quod tamen arguūt Ægyptii *ibid.*
Elei Minyarum oppida deleuere IV, 148
Elei venientes post prœliū suos duces exilio cur mulctarint IX, 76
in Eleo agro muli cur nequeant gigni IV, 30
Eleuntini Xāthippum orant de vltione Protesilai sumenda IX, 119
Eleusiniæ Cereris templum IX, 56, 100
Elorus flumen VII, 154
Enagees, *id est piaculares* I, 61. V, 71
Enaries, diuinationem à Venere habētes IV, 67 *at*, I. 105 Enarees.
Enchelees V, 61
Eneti, qui sunt ex Illyriis & eorum lex I, 196
Eneti, in Adria V, 9
Enienses VII, 185, 199
Enipeus fluuius Thessaliæ VII, 129
Eordi populi VII, 185
Epaphus, qui & Apis II, 153. III, 27, 28
Epaphi boues mares II, 38
Ephesus ciuitas Ionum I, 42. II, 10
ex Epheso ad Sardis iter V, 54
Ephesinum templum II, 148
Ephesii obsessi à Crœso vrbem suam donant Dianæ I, 26
Ephesii soli ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur, & cur I. 147
Epialtes Eurydemi filius VII, 213
Thermopylarum proditor VII, 213, 214 &c.
eius fuga & interitus VII, 213
Epic chlides Homeri H. 24
Epicydides Glauci pater VI, 86
Epidaurus, insula, antea OEnone dicta VIII, 46
Epidaurus expugnata III, 52
Epidauri tyrannus Procles III, 50
Epidaurii I, 146
Epidaurii oraculum consulunt, quum eorum tellus nihil produceret V, 82
Epidauriis oleas permittunt Athenienses, & inter eos pacta & acta V, 82, 83, 84
iis Æginetæ antea parentes, ab iis desciscunt, & clades inferunt V, 83
Epigoni Homeri, si modo eius sunt IV, 32
epigramma vatis Megistiæ VII, 228
Mandrocles Samii IV, 88
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII. 228
tripodum litteris Cadmæis incisa V, 59, 60, 61
Episcythison, id est, *Age Scytham*: hoc est, intemperantius bibe VI, 84
Epistrophus Amphimnesti pater VI, 127
Epium oppidum IV, 148
Epizelus Cuphagoræ filius VI, 117
cæcus in acie quomodo factus *ibidem*
equa leporem enixa VII, 57
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, vbi sepultæ VI, 103
equis pisces pro pabulo vbi V, 16
equi colubros vorant I, 78
equi sacri candidi in Cyri exercitu I, 189
equi sacri in exercitu Xerxis VII, 55
equi fluuiales Ægyptiis sacri, eorum natura, & descriptio II, 71
equos præcipue immolant Scythę IV, 61
equi vbi Soli immolantur I, 216
equus camelum reformidat & ideo contra equos cameli instructi I, 80. VII, 87

equos quadriiugos iungere Græci à Libybus didicere IV,189
equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt lyrcæ IV,22
equi Sygynarum quales V,9
equi satrapæ Babylonii I,192
equi Indorum III,106
equi siluestres candidi IV,52
equorum iubæ pro cristis VII,70
equæ Thessaliæ optimæ VII,196
equi vim hyemis ferant in Scythia, quam nec muli nec asini IV, 28
equi quinquaginta strangulantur ad sepulcra regum Scytharum IV,72
equi Nisæi III,108.VII,40
equi albi trecenti à Cilicibus Dario pēdi soliti III,90
equi hinnitu Darius quomodo regnū nactus III,85,86,87
equus Masistii ipsum excutit IX,22
equo crura cū genibus abscissa, quod dominum strauerat VII,88
equus Artybii in armatum erigi doctus V,111
equisonem regis Scythæ cum rege defuncto sepeliunt IV,71
equisonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III,85,86,87
equitatus Xerxis quantus VII,84,*&c.*
equitare docent liberos statim à quinto anno Persæ I,136
Erasinus fluuius VI,76
Cleomenis de eo dictum *ibid.*
Erechtheus rex Athenienſium VIII,44
Orithyiæ pater VII,189
ab Homero laudatus H,28
ei apud Athen. sacra afferunt Epidaurii V,82
eius templum in arce Athenienſium VIII,55
Eresione Homeri H,33
contra Eretriàm & Athenienſes, duces Persarum missi V,24
Erettrienſium & Persarum acris pugna VI,101
Eretria & Erettrienſes à Persis subacti VI,101
Eretriorum naues Milesiis auxiliātur, vt gratiam reddant V,99
Erettrienſes Iones VIII,46
Erettrienſes Susa abducti clementer à Dario tractati VII,119
Eridanus fluuius fabula Herodoto III,115
Erinnyum oraculum IV,149
Erochus vrbs VIII,13
Erxander, Cois pater IV,97.V,37
Erycis regio, Heraclidarum V,43
Erycina regio V,15
Erythia insula V,8
ἐρυθρὰ βάλασσα vrbs sic dicta, *id est, rubra gleba* II,111
Erythræ I,142
Erythræorum cum Chiis bellum I,18
Erythræi & Chii eandem sermonis proprietatem seruant I,142
Erythræa vrbs aspera & montosa H,18
Eryxo, Arcesilai vxor, mariti interemptorem necat IV,160
Etearchus rex Oaxi VI,154
alius Ammoniorum rex II,42
Eteocles Landamantis pater V,61
eteſias non esse causas augmēti Nili II,20
Euænetus Carini filius VII,173
Euagoras Lacō VI,103
Eualcides Eretriorum dux, vir illustris V, 102
Eubœa insula, magna ac beata, Cypro nō inferior V,31
ad eam prœlium Græcorum cū Persis gestum VIII,4 *&c.*
Eubœenses vt tractati à Gelone VII,156
Eubœensibus datum oraculum, quod male spernunt VIII,20
Euboicum talentum III,89
Euboicæ minæ III 89
Euclidis & Cleander Hippocratis filii VII,155
Eueniùs Delphoni haruspicis pater IX, 91
sacrarum solis ouium custos IX,92
excæcatus misere, & vltio ob id de Apolloniatis sumpta IX,92
cæcus diuinationem obtinet IX,93
Euelthon Salaminis rex IV 162.V,104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibid.*
circa eum & Pheretimam acta *ib.*
Euesperidę bonum solum incolentes IV, 171
Eumelus Admeti fil. H,2
Eumenes Anagyrasius A henienſis præstantissimus in pugna nauali VIII, 92
Eunomus Polydectis filius VIII,131
eunuchi apud Persas pretiosiores quam qui non castrati VII,105
Eupalinus, Naustrophi filius, architectus III,60
Euphorbus, Alcimachi filius VI,101
proditor Eretriensium *ib.*
Euphorion, Æschyli poetæ pater II,156
Euphorion Cynægiri pater VI,114
Euphorion Laphanis pater, qui Castorē & Pollucem in domum suam recepit & in omnes hominēs fuit hospitalis VI,127
Euphrates flumen I,180.V,52
tortuosus à Nitocri redditus I, 85
Euripus VII 173.VIII,15
Europa à Cretensibus rapta I2
Europæ filii Sarpedon & Minos I, 173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV,45
Europa longitudine Asiam & Libyam, non & latitudine, adæquatur IV, 42,45
Europæ commoditates VII,5
Europæ nomen vnde impositum IV, 45
Europæ extrema III,115,116
Euryanax Doris filius, collega Pausaniæ IX,10,54
Eurybates quinque palmarum vir VI, 92
eius clades & interitus *ib.*IX.74
Eurybiades, Eurycli dæ filius, dux classis Græcorum VIII, 2
in Eurybiade consilii inopia VIII,74
Eurybia lætans VIII.124
Eurycrates Polydori filius VII,204
Eurycratides Anaxandri filius VII, 204
Eurydame Leutychidis vxor VI,71 eius genus *ib.*
Eurydemus Epialtæ pater VI,213
Eurykon cum Dorieo coloniæ deductor vnus superstes è bello V,46
Euryleon tyrannus tyrannum V,46
eius interitus *ib.*
Eurymachus Leontiadis pater VII 205
Eurymachus Leontiadis filius interemptus VII,233
Euryphron Proclis filius VIII,101
Eurypylus frater Thoacis Lariſſæi IX, 57
Eurysthenes, Aristodemi filius VII.204
Eurysthenis familia VI,51
Eurysthenes & Procles gemini, Spartę reges IV,147.VI, 2
oraculum super eis consultum *ib.*
eorum dissentio per omnem vitam *ibidem*
circa eos & Tharam auuncu'um pro regno acta IV,147
Eurysthcus IX,26,27
genus eius nolunt labefieri Lacedæmonii V,39
Eurytus & Aristodemus ob extremam lippitudinem è castris a Leonide remittuntur VII,229
Euryti virtus & interitus *ib.*
Euthœnus Hermolyci pater IX,104
Eutychides Sophanis pater IX,72
Euxinum mare I,6,72
Euxini ponti nationes IV,46
Exampæus locus inter Boryſthenem & Hypanin IV,81
exercitu donari apud Persas, eximium IX,108
exitus rerum inspiciendus I 32
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I,35
expiatio Adrasti fratricidæ I,35
expiatio Deli I,64

F

Fabes nec serunt Ægyptii, nec edunt II,37
fabæ in sortitionibus VI,109
ad famem arcendam quid Lydi excogitauerint I,94
fames immanis in castris Cambysis II,25
fames in Xerxis exercitu, in reditu VIII,115
fames obsessorum Sesti IX, 117
fanum Iouis Thebani I.182 Iouis Beli I, 181 Iouis sub fago conditum II, 56 Protei II,112 Veneris Vraniæ vetustissimum I, 105 Apollinis VIII, 133 Pallendis Mineruæ I, 62 Aiacis V,68 Thyiadi VIII, 39 Autonoi *ibid.* Androcratis heroïs IX, 25 fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II,178
fato sortem destinatam deo quoque fugere impossibile I,91
fati necessitas I, 91. III, 43, 65. V, 92
fax Vulcani VIII,98
felis amantissima fœtuum II,66
Ægyptiorum circa hoc animal superstitio *ib.*
felium sepulturæ II,67
felicitas humana in eodem tenore non perstat I 5
felicitas Polycratis infidiosa III, 40 *&c.*
ferri compactionem solus omnium excogitauit Glaucus Chius I 25
festum Cyzicenorum, matri deorū IV,76
festum Ægyptiorū abrogatum a Cambyse III,29
festa Ægyptiorum, Dianę, Isidis, Minoruæ, Solis, Latonæ, Martis II 59
festum Mineruæ IV,180
festum Dionysi II,48. III,97
festum Theophaniæ I, 51 festum Persarum, μεγάλια dictū III, 79 festa Aparturia I,147 festi nomen, Accessio lucernarum II,62
fidei dandæ modus apud Nasamones IV,172
fides Arabum firmissima III,8
finitimos Medi & Persæ colunt I,134
flamma è pectore simulacri effulget VI, 82
fluuios inter omnia religiosè colunt Persæ I,138
fluuiorū Scythię nomina, Ister, Tyres, Hypanis, Boryſthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais IV,147 fluuiorū Thraciæ nomina, Tearus, Contadesdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, IV, 50 Thessalæ fl præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. VII, 129 Peneī *autem fit metio & cap. proxime praced.* Araxes qualis & quantus I 202 Asopus IX,15,50 Achelous II,10 Axius VII, 23 Corys in Arabia III,9 Cinyps IV. 175 Crathis I, 145 Caicus VII, 121 Cōtadesdus IV, 90 Choaspes V, 49 Gerrhus IV, 19 Gyndes V, 52 Halys I, 72 Hypanis IV,47 Is I,179 Melas VII, 58 Phasis II,103.IV, 38 Parthenius II, 104 Pirus ingens fluuius I,145 Pāticapes IV, 54 Sperchius VII, 198, 228 Thermodon II, 104.IV, 27 Tigris I,189 Tanais IV,20 Tyres IV, 51, 52 Triton IV,191
fluuii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII, 42, 108, 196 *ni autem mentio huius defectionis &c.* 21, & 187
fœdus affinitate firmatum I,74
fœderis ineundi ratio apud Scythas IV,70 apud Arabes III,8
fœdus à Babyloniis cum Crœso initū 77
fœdus Crœsi cum Amasi Ægyptiorū rege *ibid.* Polycratis cum Amasi rege III,39
fœdus perfidum Persarum cum Barcæis IV,201
fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I,8
fœminæ Ægyptiæ humeris baiulant, viri capitib. onera imponunt II,35
fœminæ apud Ægyptios negociantur *ibid.*
fœminæ Zavecum currus aurigantur in bellum IV,193
fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelasgi IV,145. VI. 138
fœminæ ex Asia raptæ I,2,3,4
fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appensæ V,302
fœminæ à Babylonis strangulatæ ne frumentum absumerent III, 150
earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario suppeditata, vt succresceret soboles III.159
fœminæ colo & similibus rebus dandæ, non exercitu IV,142
fœminas adducere, Persarum conuiuantium mos V,18
fœminæ virili virtute VIII,88
fœminæ agrestes IV,19
fœmina virgo quę erat semiuipera IV, 9
fœmineus morbus fani Veneris spoliatoribus immissus I,105
fons Thestis IV,156 fons Apollinis I,118 fons Solis IV, 181 fons Gargaphius VII, 2; fontes Mæandri VII, 26 fons, in quo qui loti sunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes III,23
fons quidam amarissimus IV,52,81
fontes nouem aquarum, *vide* Nouem fontes
formicæ Indicæ vbi nascantur canum magnitudine, earumq; descriptio III,102 *&c. vbi* vellis Indi aurum suffurentur
fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile est III,43
fortuna consilium aliquando superat VII,10,§ 4
fortunati iidem semper non sunt I,207
forum nullum est Persis I,153
fora Græcorum *ibid.*
frattem præ marito & liberis vxor Intraphernis saluum cupit, & sui desiderii rationem reddit III,119
frigoris vis apud Cimmerium Bosporū IV,28
fructus quarundam arborum qui iactus in ignem odore suo circumstantes inebriat I,202
tonitrua & fulgura in Xerxis exercitū ingruunt, & complures occidunt VII,42
sed apud Herodotum est ἀτρεκέστερος *quod vertit* fulgura
fulmen in ædes Scylæ regis delapsum IV, 79
fulmina grandes arbores aut ædificia percutiunt VII,10
fulmina in barbaros Delphis è cœlo demissa VIII,37
fures pecuniæ Sardanapali II,110
fures regiarum Rhampsiniti pecuniarum & eorum sortertia II,121
fustuaria pugna apud Ægyptios in factis II,73

G

Gades IV,8
Gæson IX,96
Galaica regio, ætate Herodoti Briantia VII,108
Galepsus, Græca vrbs VII,122
Gamori Syracusani VII,155
Gandarii pop. III,91
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,66
Garamantes pop. & eorum mores IV, 174
Gargaphius fons IX,25,48
Gauanes Temeno oriundus VIII, 137
Gebeleizis dæmon IV,94
Gela à Lindiis condita VII,153
eius tyrannus Hippocrates VI,23
Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII,156
Geleon Ionis filius V,56
Gelo Siciliæ tyrannus, eiusque potentia, & opes VII, 145, 153, 157 158
quomodo creuerit & ad regnū peruenerit VII,153,154,155 *&c.*
circa eum & legatos Græcorum acta VII,153,154 *&c.*
eius res gestæ VII,155,156,158
Gelonus Herculis filius IV,10
Gelonus Budinorum vrbs IV,104
Geloni quondam Græci IV,108
eorum mores IV,109
gelu maximum vbi IV,28
genitura Indorum qualis III,101
geometria vnde ad Græcos venerit II, 111
Gephyræi vnde oriundi V,57
Athenas commigrant, & cur V,57, 62
vbi templa seorsum ab eis extructa *&c.* V,62
Geræstus IX,104
Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu VII,82
Gergithæ VII,43
è priscis Teucris V,122
Germanii, Persarum genus I,125
gerra Persarum IV,60,61,98
Gerrhus locus IV,53
Gerrhus fluuius IV,19,47
eius descriptio IV,56
Geryonis vaccæ IV,8
Getæ immortales à Dario subacti IV, 93
qui dein exercitum Darii sequuntur IV,96
eorum dæmon Zamolxis IV,94
Gigamæ Libyes & eorum descriptio IV,169
Gigonus vrbs VII,123
Gillus Tarentinus exul, redimit Persas & ad Darium reportat III,138
Darius eum frustra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ib.*
Gindanes populus IV,176
vxorum eorum fimbriæ pelliceę in vestimentis *ib.*
Glaucon Leagri pater IX,74
Glaucus Chius I,25
solus omnium compactionis ferri excogitator I,25
Glaucus Chius caprarius H,21,22,23
Glaucus Epicydidis fil. VI.86,§.1
eius laus *ibid.* depositum suscipit ab hospite Milesio *ibid.* id postea suscepisse negat VI,86,§ 2
Pythiam consulit an iureiurando pecuniam interuertat VI, 86, §.3
eius genus funditus interit VI, 86, §.4
Glaucus Hippolochi fil. I,147
Glisantem & Tanagram Thermodon interfluit IX,42
Gnurus Lyci filius, Anacharsidis pater IV,76
gnomonis inuentores Babylonii II,109
Gobryas è magi occisoribus II,70,73, 78
Gobryas Mardonii pater VII,82
Gobryæ consilium de abeundo è Scythia, Dario datum IV,132,134
Gobryæ vxor, Darii soror VII,5
Gobryæ filia, vxor Darii VII,2
Gobryas Darii & Artystonæ filius VII, 72
Gonnus vrbs VII,128,173
Gordius, Midæ pater I,14.VIII,138
auus Adrasti I,35,55
Gorgo Cleomenis filia IV,48
patrem scite monet vt sibi caueat ab Aristagora V,51
eadem Leonidæ vxor, vt Demarati tabellas aperiri monuerit VII, 239
Gorgonis caput ex Libya affert Perseus II,91
Gorgus Salaminiorum rex V,104.VIII,2
oppido spoliatus à fratre V,104
Salaminem recipit V,115
Gortus, *vel* Gorgus, Chersis filius, dux in classe Xerxis VII,98
Græcia temperatis. anni tempestates sortita III,106
Græcia paupertatis alumna, hospes virtutis VII,102
non imperatorum indiga in bello Persico, sed exercitus VII,161
in eā primi à Dario exploratores missi III,135,138
Græciæ infensior vnde reddirus Darius VII,51
in Græciā caduceatores missi ad petendum terram & aquam VI, 48. VII,32
Græcia à quo tempore & sub quibus plus mali passa VI,98
Græcorum & Persarum in cultu deorum collatio I,131
Græcorum cenæ quo dicto à Persis perstringuntur I,133
Græcorum festa eadem littera finiunt I,148
Græcorum negociationes I,153
Græcorum litteræ & calculi II,36.V, 58
Græci ab Ægyptiis pleraque sumpsere II,49,50,51,58.
Græca lingua quando primum in Ægypto introducta II,154
Græcorum in Ægypto negociationes, fana, vrbes II.178
Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II, 144, 145, 146
Græcorum natalitia IV,26
Græci in templis non coeunt, vt nec Ægyptii, sicut alii mortales II, 64
Græci vestem & ægidas Mineruæ & alia à Libybus mutuati IV,189
Græcorum & Lydorum leges prope similes I,94
Græcorum ampla fora I,153
Græci puerorum amoribus dediti I, 135
Græca gens dexterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I,60
Græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ VIII,26
Græcos auctores iniuriarum aiunt barbari I,2,4

vniuersi ante Crœsi imperium liberi fuere I,6
Græcorum potentissimos sibi conciliat Crœsus I,56
Græcis discordiæ principium cum Persis quod extiterit I,5
Græcis & barbaris malorum initium V,97
Græcorum variæ sententiæ de loco pugnæ nauali constituendo VIII, 49
Græcorum ducum dissensus in bello Persico VIII.74
Græcorum concilium contra Xerxem VII,145
Græcorum consultatio insequatur hostes necne VIII,108,109
Græcorum consilium de bello Thebis inferendo IX,85
Græcorum à Mycale profectorum cõsultatio IX,113
Græcorum duces ad pylas VII, 204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præstantissimi & præmia iis data VII,123,124
Græcorum præstantissimi Lacedæmonii I,69
Græcorum strenuissimi & ciuitatum & virorum contra Medos IX, 70
Græcorum præstantissimi ad Mycalen IX,104
Græcorum præstantissimi in pugna nauali VII,17
Græci Ægyptum incolentes cum Cãbyse cõgrediuntur sanguine epoto. III,11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid mouerit VII.6
vbi Xerxem excipere statuerint VII, 177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII,202
eorum fœdus contra eos qui non adacti necessitate cum Xerxe pepigerant VII,132
è Græcis qui terrestres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas VII, 185 & alii qui se recens adiunxerunt Xerxis exercitui VIII,66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Platæas quibus & quomodo comparatus & instructus IX,28,29
Græci contra Mardonium castra vbi locarint IX, 19 quem locum permutant IX,50,51
Græci prædam Mardonii inter se dispartiuntur IX,80
Græci qui naues ad classem Græcorum suppeditarunt VIII,43,44 & *f.*
Græcorum prœlium ad Eubœam gestum VIII,11,12
Græcorum classis ad Salaminem perstat Athenienſium rogatu VIII, 40
Græci classem ad Samum applicant IX,95
Græci fugam facere volentes vt à Themistocle retenti VIII.4
Græci Olympia agentes & alia certamina in medio bello VIII, 26
Græcoscythæ IV,17
Gratiarum collis IV,175
Grinus Æsanii filius, Theræ insulæ rex IV,150
Grynea vrbs I, 149
grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo se conferant II,22
grypes aurum seruantes III, 116. IV, 13
Gygæum aurum I,14
Gygæus lacus, proximus Alyattis sepulcro I,93
Gygæa, Amyntæ filia V,21.VIII,136
Bubari collocata à fratre Alexandro V,21.VIII,136
Gyges, Dascyli filius I,8
Candaulis satelles I,8 vel Heraclidarũ I,91
eius circà vxorem Candaulis acta I,8, 9 &c.
Candaulem obtruncat I,12 91
vxore Candaulis & regno potitur I, 13,91
donaria Delphos ab eo missa I,14
& primus barbarorum is munera apud Delphos posuit I,14
Miletо & Smyrnæ arma infert, Colophonem vi capit I,14
quot annos regnarit *ibid.*
eius filius Ardys I,15
Gyges pater Myrsi III,122
gymnicum certamen II, 1
gymnopædiæ Lacedæmoniorum VI, 67
Gyndes fluuius vnde oriatur, & quo inde fluat I, 189. V,52 à Cyro in ecc ac sexaginta riuos diductus I,202.V, 52

H

Hæmus mons Scythiæ, cuius è iugis tres fluuii manant IV,49
Halacmon amnis VII,127
Halicarnassus ciuitas II,178
cur priuata sacrorum participatione I, 144
à Pedasensibus habitata VIII,104
Halizones Scythæ populi IV,17
Halys amnis I,5.VII,25
quos populos inter fluat I,72
eius fluxum quomodo auerterit Thales Milesius I,75
intra Halym fluuium populi à Crœso subacti I,28
Hannon Amilcaris pater VII,165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII,88
Harmatideus Dithyrambi pater VII, 227
Harmocydes, Phocensium dux IX,17
Harmodius & Aristogiton Hipparchi interfectores V,55
tyrannidis osores V,123
Harpagi Medi familiaritas & autoritas apud Astyagem I,108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I, 111
quia iussum non exequutus, carnibus filii ab Astyage pastus I,119
& eius constantia in perferenda Astyagis crudelitate *ibid.*
Astyagis vlciscendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I. 123 *& seq.*
Astyagi a Cyro capto insultat I, 129
Mazari defuncto succedit I.162
gesta ab eo aduersus Ionas I,162,163, *& seq.*
litteræ eius ad Cyrum scriptæ missæq; occulte I,123,124
Harpagus alius Persa dux VI,28
capit Histiæum viuum & in crucem agit VI,28,30
haruspicina Menelai nefaria II,119
Hebes tesseram dat Leutychides militib. IX,97
Hebrus fluuius IV.90.VII,59
Hecatæus, Hegesandri filius, historiographus II, 143. V, 125. VI, 137
eius genus, &c. II,143 *& seq.*
bellum aduersus Persas dissuadet Aristagoræ V,36
eiusdem consilium Aristagoræ datum V,125
Hector natu maior & virtute præstantior Alexandro III.120
Hegesis Eurysthenis filius VII,204
Hegesicles & Leo Spartæ reges I,65
Hegesander, Hecatæi pater V, 125. VI, 137
Hegesipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI,39
Hegesistratus Sigei tyrannus V,94
eius pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegesistratus haruspex, Telliadeorum præstantissimus, in Mardonii exercitu IX,36
eius audacia mira & interitus *ibid.*
Hegesistratus Aristagoræ filius, legatus Samius IX,89,90
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia IX, 75
Hegias Tisameni frater IX,32
Helenes Tyndari filia, & eius raptus historia II, 112. *& seq.* V,94. IX, 72
Helice Achæorum I,145
Heliconius Neptunus I,148
Heliopolis, vrbs solis II, 3, 7, 8, 9, 59, 63
Heliopolitani Ægyptiorum solertissimi II,3
Hellen, Dori pater I,56
Hellenica gens I,56,57
Heles Athamantis filiæ sepulcrum VII, 58
Hellesponti vrbes VI, 33
Hellespontus vbi angustissimus IV, 85
Hellespontus ex Asia in Europam cõiungitur à Xerxe VII, 33
denuo pontibus iunctus VII,35 & priore ponte rupto, quomodo à Xerxe castigatus VII,35
Hellesponti traiectus stadiorum septẽ VII,34
Hellesponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius Persicus eius placandi VII,54
Hellespontii in Xerxis classe militantes VII, 75
eis pontium custodia demandata *ibidem*
hellespontias ventus VII,188
Hephæstienses populus VI,139
Heracles, siue Hercules, Heraclę conditor V,43
Heraclidæ Iardanæ ancilla & Hercule geniti I,7
eorum imperium quamdiu durauerit in Asia & vt fuerit translatum I, 7
eorum vltio in atnepotem Gygis deuoluta I,13
Heraclidæ in Peloponesum redire conati IX,26
Heraclides Ibanolis fil. V,121
eius insidiæ Persis structæ V,121
Heraclides Aristodici Cumæi pater I, 158
Heraclides Aristagorę Cumæi pater V, 37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II,43,44,45,145,146
eius tres liberi ex Echidna IV,10
ex Hercule & Iardanę ancilla geniti Heraclidæ I,7
Hercules Hylli pater VII,204.VIII, 131
autor generis Leonidæ VII,204
Hercules è deorum nouissimis apud Græcos apud Ægyptios secus II, 145
Hercules Olympius II,44
Hercules Græcorum II,45
Herculis templũ in Cynosarge VI,116
Herculis in Marathone templum VI, 105, 116
Herculis templum seruis pro asylo II, 113
Herculis Tyri templum II,44
Herculis Thasii templum *ibidem*
Herculi bifaria templa cur dentur *ibidem*
Herculis oraculum II,83
Herculis in Scythia aduentus *&c.* IV, 8,9
eius arcus, baltheus IV,10
eius tres filii IV,10
Scytharum deus IV,59
eius vestigium in petra IV,82
Herculis ara apud pylas VII, 176
Hercules relictus ab Argonautis VII, 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII, 198
Herculeæ columnæ IV,185
Hermeus sinus H,2
Hermion Lasi pater VII,6
Hermiona Dryopum ciuitas VIII,73. VIII,43
Hermionenses III,59
Hermippus Atarneiteus, *vel potius* Atarnites VI,4
Hermolycus Athenienſis, Euthœni filius, in pancratio celeber IX, 104
Hermophantus Milesius præfectus, cõtra Sardis V,29
Hermotimus Pedasensis inter eunuchos apud regẽ magnę autoritatis VIII, 104
exsectorem suum Panionium quomodo vltus VIII.105,106
Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorũ genus II,164. IX, 31 quas plagas incolant II, 165 tantum rei militari vacant II, 165, *108 vbi & alia*
Hermus amnis I, 55, 80. V, 101. H, 9
heroibus Troianis parentatum à Xerxe VII,43
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis II, 53
eius cautio circa ea quæ ad rem diuinam pertinent II,3,65,171
eius colloquium cum Vulcani sacerdotibus II,3 & item cum quodã Archia III,65
eius sententia de Ægypto II,15 de Nilo II, 24 de Persarum moribus I, 137 de hoc, an, si intra Ilium fuisset Helena, reddita fuisset II, 120
eius peregrinationes φιλιστορίας gratia II,3,2 ,44
Herodotus Basilidis filius VIII, 132
Herophantus Parienus IV,138
heroum Asirobaci VI,69
Herpys Timogenidæ pater IX,37
Hesiodus quadringẽtis annis extitit ante Herodotum II,53
Hesiodus & Homerus de diis scripserunt *ib.*
eius mentio fit & IV,36
Hexapolis quæ sæculo Herodoti Pentapolis dicta I.144
Hieron Gelonis frater VII,156
Hieronymus Andrius IX,32
Himera Siciliæ VII,165
hippagogæ naues, quibus equi vehuntur VI,48.VII,97
Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiæ frater V,55
Onomacritum Athenis cur eiecit VII, 6
eius somnium V,55
ab Harmodio & Aristogitone interẽptus V,55.VI,123
Hippias, Pisistrati filius I,61
eum Athenas reducere volunt Lacedæmonii V,91 sed frustra V, 93
Athenienses apud Persas infimulat V, 96
ei visum in somnis oblatum VI, 107
ei dens tussiendo excussus *ibid.*
Hippobatarum prædia V,77
Hippoclides, Tisandri filius, procus Agaristæ VI,127
eius maiores Cypseli Corinthii propinqui VI,128
eius laus præ ceteris procis *ibidem*
eius saltationes & gesticulationes propter quas excidit nuptiis VI, 130
Hippoclus Lampsacenus IV,138
Hippocoon Scæi pater V,60
Hippocrates Pisistrati pater, Athenarum tyranni I,59.V,65
Hippocrates Megaelis fil. VI,131
Hippocrates Gelæ tyrãnus, Cleãdri frater VI 23. VII, 154 à Zanclæis accersitus, eos Samiis prodit *ib.*
eius interitus VII,155
Hippocrates, Smindyridis pater VI, 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII, 131
Hippoleon promont. IV,53
Hippolochus Glauci pater I,147
Hippomachus, Græcorum qui erant cũ Mardonio haruspex IX,317
Hipponicus Calliæ pater VII,151
Hipponicus Calliæ filius VI,121
hippotoxotæ IX,48
hircus, Ægyptiace mendes dictus II, 46
hirci vrina spasmo liberãt pueros suos Libyes IV,187
hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III,112
hircus cum muliere coiens II,46
Histiæa VIII.23
Histiæi VIII,23
Histiæotis ora I,56.VII,175
Histiæus Miltesius, Lysagoræ filius V, 30
vir solers & industrius V,23
eius de ponte non deferendo sentẽtia, qua re de Dario & Persis bene meritus IV,137.V,11.VI,30.VII, 10
à Dario defectionis Ionum insimulatus V,106
Aristagoram ad defectionem quam occulte sollicitarit V,35
eius ad mare fuga VI,2
à Chiis in vincula coniectus, sed liberatus consilio eius intellecto VI, 2
Miletum reductus, à quibus reiicitur & vulneratur VI,5
eius res circa Byzantium VI, 26 res gestæ contra Chios VI,26,27
contra Thasum contendit VI 28
quomodo captus & interfectus VI, 29
in crucem sublatus ab Artapherne & Harpago VI,30
eius gratia etiam mortui apud Darium VI,30
Histiæus Tymnis filius captus V,37
dux in classe Xerxis VII,98
Histiæus Phylaci pater VIII,85
Homerus poeta VII,161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II,53
veritatem cognouit de Alexandri & Helenæ erroribus II,116
finxit nomen Oceani II,23
Homeri loci citati *ib.*IV,29
Homeri carmina Argos celebrantia, & ideo summota à Cisthene V, 67
Homeri non sunt versus Cyprii II,117
nec forte epigoni IV,32
homo è deo non gignitur II,143
homo hominem fato impendenti eripere non potest III,43
in hominis natura situm non est auertere quod sit euenturum III,64
hominem omnia consequi est impossibile I,32
hominum iniuriorum est rapere feminas: raptis vlciscendis operam dare amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I,4
homini satius mori quam viuere I, 31
homines in arbitrio fortuitorũ & non contra VII,49
homo sibi malorum autor, non deus I, 91
homines molles mollis fert regio IX, *vlt.*
homines vnoculi *v.* Arimaspi
homines & feminæ calui nascentes limis naribus & ingenti mento IV,23
homines hominibus vescentes I,216. III,99
homines senos mẽses dormientes IV, 25
homines radicibus vescentes I,202
homines piscibus crudis victitantes *ibid.*
homines capripedes in montibus IV, 25
homines excoriant Scythæ IV,64
hominum quorumd. cum mulieribus concubitus in propatulo I,203
humanæ vitæ anni I,32
humanæ vitę breuitas, & grumnę VII, 46
humanis in rebus nihil stabile I,86
humanarum rerum vicissitudo, & cõdicio I,32
humanarum rerum circulus I,207
horarum inuentio II,109
Hopies Ionis filius V,26
hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I,193
horti Midæ, Gordio geniti VIII,138
Hotaspes Artachæi filius, Assyriorum dux VII,63
Hyacinthia Lacedæmoniis solennia IX, 6,11
hyænæ, ferę IV,192
Hyampeus vertex Parnassi VIII,39
Hyampolis vrbs VIII.28,33
Hyatæ, nomẽ vnius è tribubus Sicyoniis: quod sonat *suales* V,68
Hybla oppidum VII,155
Hydrias regio V,118
Hydarnes Persa III,70.VI,133
Asianæ oræ præfectus VII,35
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur VII,83, 211,213
Hydarnes Sisamnis pater VII,65
Hyela ciuitas in agro Oenotriæ à quibus condita I,167
Hygennenses pop. III,90
Hylæa IV,18,54,55
eius regionis situs IV,76
Hyllees, nomen vnius è tribubus Sicyoniorum V,68
Hyllus VI, 51 Herculis filius VII,204. VIII,131
ab Echemo in monomachia interfectus IX,26
Hymees Darii gener V,116

capit Cion Mysiam V,112
eius res gestæ & interitus *ibid.*
sub Hymetto regio Pelasgis data ab Atheniensibus VI,137
hymni in deos Homeri H,9
Hypachæi qui postea Cilices dicti VII, 91
Hypacaris fluuii descriptio IV, 55 *nisi potius scribendum est* Hypacyris, *quod legitur* IV,47
Hypanis flumen IV,17,18,47
eius descriptio IV,52
Hypanis mater, palus IV,52
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii caduntur in prælio VII,224
Hyperborei IV,13,32,33,36
eorum sacra IV,33
Hyperboreorum puellarum historia IV, 33,34,35
Hypernotii IV,36
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ IV,33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII 62
eorum armatura & eorum dux *ibidem*
Hyrgis fluuius IV,57
Hyria oppidum VII,170
Hyrœades Mardus quomodo Sardis ascenderit I,84
Hysiæ, oppidum VI,108.IX,15
Hysias & OEnoen, Atticæ populos vltimos, occupant Bœotii V, 74
Hystanes, Badris pater VII,77
Hystaspes Achæmenides, Arsamis filius, Darii pater I,209.V,83.VII, 224
Persis præfectus III,70
Hystaspes Darii filius & Atossæ, dux Bactriorum & Sacarum VII, 64
hystriches vbi gignantur IV,192

I

Iacchus mystitus VIII,65
Iadmon Samius herus Æsopi II, 134
Ialysius oppidum I,144
Iamidæ V,44
Iapygia III,138.IV,99.VII,170
Iapyges Messapii IV, 99. VII, 170
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum I,7
Iasonis æreus tripus IV,179
Iatragoras dolo capit classicos duces V, 37
Ibanolis Oliati pater V,37
Heraclidæ pater V,121
Iberiam Phocenses occupant I, 163
ibis Ægyptiis sacra II,65,75
eius forma, & duplex genus II,75,76
Ichnæ vrbs terræ Bottiæidis I,123
Ida I,151.VII,42
ichneutæ II,67
Ichthyophagi III,19,20
iciunia & festus dies Isidis II, 40
Ienysus vrbs Syriæ III,5
Ignem Persæ deum arbitrantur III, 16
ignis Ægyptiis animata bellua *ibidem*
ignis laus Homerica H,31
ne ignifer quidem elabatur VIII, 6
ilia in sacrificiis non cremabãt Acoles H, 37
Ilias minor Homeri H,16
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur VII,43
Ilium II,10
Ilii obsessio & expugnatio I, 5. II, 118
Ilienses agri VII,42
Ilissus fluuius VII,189
imbribus carentes Libyæ tractus IV, 185
Imbrus capta ab Otane V,26
immortales Getæ IV,93
immortales qui apud Persas VII, 83
Impossibilitatis numen VIII,111
Indus fl. fert crocodilos IV,44
Indi in mare ostium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs III,12,15
inconstantiam rerum humanarum I, 5
Indathyrsus filius Sauli, rex Scytharum IV,76,120
eius responsio ad Darium IV, 127
Indi Callatiæ parentibus vescuntur III,38
Indorum multitudo III,94
Indi Calandiæ III,97
Indi pecuarii & eorum mores III,98, 99
eorum nauigia *ibid.*
Indi Padæi ægrotos suos epulantur III, 99
Indorum coitus in propatulo III, 101
genitura nigra *ib.*
Indis sol matutinus ardentissimus III, 104
Indi vt aurum colligant III,102,104, 105
à Dario subacti IV,44
Indorum in Xerx. exercitu armatura VII,65
Inopiæ & Impossibilitatis numina VIII, 111
insomniorum ludibria VII,16
institores primi, Lydi extitere I, 94
institor quare Darius fuerit appellatus III,89
institutio Persarum puerorum I, 136
insulæ in Araxe I,202
insulæ OEnussæ I,165
insula natans II,156
insulæ Echinades II,10
insula Chemmis II,156
insulæ beatorum III,26
insulæ rubri maris III,93
insulæ Cassiterides Herodoto ignotæ III,115
insulani Iones qui I,142
Intaphernes vnus ex septem Magi occisoribus III,70
facinus, eiusque & domesticorum omnium interitus, præter fratrem vxoris, & filium maiorem III, 118, 119
intercalaris mensis I, 32. II, 4
intercalatio Græcorum & Ægyptiorũ II,34
Inycum oppidum VI,23,24
Io filia Inachi regis I,1
à Phœnicibus rapitur *ibidem*
Io stuprata I,5
Io vt à Græcis depingatur II, 41
Iolcon Thessali Hippiæ offerunt V, 94
Ion Xuthi filius VII, 94. VIII, 44
Ioniæ translationem impediunt Athenienses IX,105
Ioniam Harpagus subigit I,169
Iones à Cræso primò subacti I, 6, 28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus responderit I,141
Ionum regio, Asiaticarũ pulcherrima, & eius descriptio I,142
Ionum duodecim in Peloponneso ciuitates I,143,145,146
Iones insulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet I,143
Iones qui nobilissimi: & de eorũ vxoribus I,146
Iones ab Achiuis, suis sedibus pulsi I, 145
Ionum reges qua progenie oriundi I, 147
Iones veri & genuini qui I, 147
Ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibidem*
eorum vniuersorum Panionium sacrum I,148
Iones insulani Cyro se dedunt I, 169
Iones Biantis consilium spernunt I, 170
Iones secundo subacti I,169
in Ægyptum quomodo venerint II, 152
Ionas Scythæ vt Dario transitum interciudant frustra adhortantur IV,133,136
Iones captas Sardis incendunt V, 101
Iones ad Ephesum vincuntur V, 102
tertio subiugati VI,32
eorum de Ægypto sententia reprehensa II,16
eorum tributum III, 90. VI, 42
laborum nauticorum insueti VI, 12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII,94
prius Pelasgi Ægialees appellati VII, 94
Ionicæ rebellionis occasio V, 28, *&c.* VI,1
Ionicarum nauium catalogus VI, 8
Ios insula vbi Homerus mortuus H, 34,36
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII,188
Irasa locus vbi IV,158
Is vrbs & flumen I,179
Isagoras Tisandri filius V,66,70, 72
Isis δημήτηρ, id est Ceres, dicta II,59,156
Isidi vaccæ sacræ II,41.IV,183
Isidis simulacrum bubula cornua habens II,41
Isidis templum maximum in vrbe Busiri I,59
Isidis & Dionysi filii II,156
Ismaris lacus famosissimus VII,109
Ismenias Bœotus H,2
Ismenii Apollinis templum V,59
Isseclones populus I,201.IV.16,26,27
Issedonum mores *ibid.*
Ister vbi IV,47,48,*&c.*
semper sibi par IV,48,50
eum Nilo comparatus II,33,34.IV, 50
Istri ortus & fluxus II,33,34.IV,48, *&c.*

Isthmus Cnidiæ I,174
Isthmus Chersonesi muro præseptus à Miltiade VI,36
Istiæotis locus proximus Ossæ & Olympo I,56.v. & Histiæotis
Ithaca H,7
Ithagenes Crithonis fil. H,1
Itanus oppidum IV,151
Itramites Persa VII,6
iudices regii apud Persas III,14, 31
iudicis corrupti iustæ vindictæ exemplum V,25
Iunonis festum I,131
Iunonis duæ imagines vbi II, 182
Iunonis templa IV,90.IX,51, 60
Iuppiter expiator, hospitalis I,44
Iuppiter apud Persas cælum I,131
Bel apud Babylonios I,181
Ammus II,42
Thebanus II,54
liberator, & eius templum III, 142
Scytharum deus IV,59
Papæus apud Scythas *ibid.*
Lycæus IV,203
Carius V,66
Lacedæmonius VI,56
cælestis *ibid.*
æreus decem cubitorum vbi IX, 80
Ioui decimæ necessario redduntur I, 89
Iouis Carii fanum apud Mylassos I, 171.
Iouis Beli templum & simulacrum I, 181.III,158
Iouis Thebani templum I, 182. II, 42 IV, 181
Iouis simulacrum arietina facie II, 42
Iouis fanum apud Thesprotos II, 56
Iouis cultus apud Meroen II,29
Iouis oraculum apud Ægyptios II, 83
Iouis Ammonii templum à Cambyse incendi iussum III,25
Iouis forensis ara V,46
Iouis militaris templum V,119
Iouis Olympii delubrum II,7
Iouis sacer currus in Xerxiano exercitu VII,40. VII,115
Iouis Aphlystii templum VII, 107
iurare per aquam Stygis VI,74
iusti principis officium III,21
Iyrcæ populus Scythiæ IV,22

K.

Kiki Ægyptiorum II,94

L

Labdæ Amphionis filiæ historia V, 92
Labdacus Laii pater V,59
Labranda, loci nomen V,119.
Labynetus Babyloniorum tyrannus I, 74,77
Labynitus Assyriæ rex I,188
Lacedæmonii Cræso amici I,6,51
Græcorum potentissimi I,56
eorum leges à Lycurgo latæ I,65
bellum Tegeatibus inferunt I,66
eorum compedes apud Tegeatas I, 66
quomodo Tegeatibus facti sint superiores I,68
eorum Argiuorum que pro agro Thyrea dimicatio I,82
Lacedæm. coma post victoriam de Argiuis *ibid.*
eorum mandata ad Cyrum I,153
eorum aduersus Polycratem expeditio III, 44 in Samum expeditio *ibid.*
mos in sumendis suppliciis noctu IV, 146
de seipsis opinio VI,52
regum apud eos iura, funera *&c.* VI,56,57,58
eorum obseruatio lunæ VI,106
eorum oratio ad Platæenses VI, 108
ad Athenienses VIII,142
eorum virtus bellica VII, 102, 104
gymnastico ludo se exercent, & comã pectunt VII,208
Lacedæmoniorum ccc ad pylas, clades VII,224
occisorum sepultura ad Platæas IX, 84
Lacmon mons IX.92
Lacrines legatus ad Cyrum I,152
lactis emulgendi mos apud Scythas IV, 2
lacus Tritonidis IV,179
lacus vnde pix hauritur IV,195
lacus Stymphalius VI,76
lacus Bœbeis VII,119
lacus Gygæus I,93
lacus famosissimus Ismaris *&c.* VII, 109
Lada insula VI.7
Lacide vxor Amasis, eiusque votum II, 181
Laii delubrum IV,149
oraculum V,43
eius genus V,59
Lampito Leutychidis filia VI,71
Lampon, Pythei filius IX,77
eius nefandum consilium Pausanias respuit IX,77
Lampon Thrasyclei fil. IX.89
Lampon Olympiodori pater IX,21
Lamponium captum ab Otane V, 26
Lampsacus vrbs V,117
lana arborea vbi III,106
Laodamas Samius IV,138
Laodamas Phocensis IV,138
Laodamas Eteoclis filius monarchus V, 61
Laodamas Softrati patet IV,152
Laodice hyperborea puella IV,33
Laos oppidum VI,21
Laphanes Euphorionis filius VII, 127
Laurei metalla VII,144
lapidicinæ ad pyramides Memphios II, 8
lapis Porinus, & Parius V,62
lapis Melampygus VII,216
lapidum acerui à Darii copiis congesti IV,92
lapideus leo VII,225
Larissa Æoliæ ciuitas H,11
Lasonii pop. VII,77
Lasus Hermionis filius VII,6
lecnę partus vnus in vita cur III, 108
Leager Glauconis fil. IX,74
Lebadia VIII,134
Lebæa vrbs VIII,137
Lebedus I,142
Lectos insula IX,113
ledanum, alias ladanum, vbi nascatur & quomodo comparetur, eiusque medica vis III,112
legati Darii in puteum coniecti VII, 133
legati non violandi VII,137
leges Athenienssium à Solone conditæ I, 29
leitum Achęi vocant curiam VII, 197
Lemnus capta ab Otane V,26
Lemno potitur Miltiades VI,140
Lemnii VIII,73
Lemnia facinora VI,138
Leo, viri nomen VII,180
Leo Sardius I,84
Leo rex Spartæ I,65
Leobotes Spartiatarum rex I,65
Echestrati fil. VII,204
Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius VI,127
Leon & Hegesicles Spartiatarum reges I,65
Leon Eurycratidæ fil. VII,204
leonis ex auro effigies I,50
leonum natura atque loca & vbi tantum gignantur VII,125,126
leo lapideus VII,125
Leonides rex Spart. nascitur V, 41
eius genealogia VII,204
eius itrenuitas ad Thermopylas & mors VII,220 *&c.*224
tollitur in crucem eius cadauer à Xerxe VII,238
eius cędis vindicta VII,114.IX 63
Leontiades Eurymachi fil. VII,205 233
Leontini populus VII,154
Lepreum oppidum IV,148
leprosos abominantur Persæ I,138
lepus ex equa natus VII,57
leporis fecunditas III,108
Leros insula V,124
Lesbus insula I,160
à Persis capta VI,31
quando habitari cœpta H,38
Lesbii à Polycrate victi III,39
Leucadii Dorica gens VIII,45
Leucas H, 6,7
Leuce acte VII,25
Leucon oppidum Libyæ IV,160
Leutychides Menaris filius VI,65.VIII, 131
eius genealogia VIII,131
eius cum Demarato inimicitiæ VI,65 *&c.*
causę inimicitię ex prærepta sibi sponsa VI,65
iurat Demaratum non esse legitimum regem *ibid.*
eius regis facti in locum Demarati cauillum in Demaratum spectantem gymnopædias VI,67
Spartiatarum rex VI,67
eius fuga & mors VI,72
eius oratio de deposito reddendo VI, 86
præfectus classis VIII,131
eius strategema IX,97
Leutychides Anaxilai fil. VIII,131
lex omnium rex & domina VII, 104
Liberi cultus apud Meroen II, 38
Liber Græcis Osiris dictus II, 144 v. Dionysus
Libya vnde fortita nomen IV,145
Libyæ ambitus & magnitudo IV,41 42, *&c.*
arboribus nuda IV,175
Libya theriodes IV,181
Libyę incolæ IV,168, *&c.*
Libyes primi Neptuni nomen habuerũt II,50
solis deorum omnium soli & lunæ sacrificant IV,188

Ægyptiis se quidam eorum dedũt IV, 159
Cambysi se dedunt III,13
Libyum tributum III,91
Libyum variæ nationes IV 168
Libyes Nomades, *id est pastoritii* IV, 181,186.187,88.
saluberrimo sunt corpore IV,187
Libyum pastoritiorum sacrificia IV, 188, Libyum inuenta quæ Græci didicerunt IV, 189
Libyum in Xerx. exercitu armatura VII,71.86
Libycus mons II,8
Libyssarum mulierum eiulatus IV,189
Liches Spartiata vnus ex benemeritis I, 67,68
Ligyum in Xerx.exercitu armatura VII, 72
liliorum ingens vis vbi II.92
eorum radices esui aptæ *ibid.*
Limeneon regionis Milesiorum I.18
Lindi populus è Rhodo VII,153
Lindos oppidum I,144.II,182
linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II,105
Linus, modulationis genus apud Ægyptios I,79
Lipaxus vrbs VII,123
Lipoxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Lipsydrium oppidum V,62,123
Liræ oppidum VII,123
Lissus fluuius VII, 108 eius aquæ Xerx. copiis non sufficerunt VII,109
litteræ Histiæi proditæ VI,4
litterarum mira occultatio VII, 239
litteræ Themistoclis ad Iones lapidi insitæ VIII,22
litterarum per sagittam transmissio VIII, 28
litteræ capiti impressæ V,35
litteræ Græcorum à Phœnicibus V, 8
litteræ Cadmeæ V, 59
Phœniciæ V,58
Litus pulchrum, vbi VI,23
Locri Epizephyrii populus VI,23
Locri Ozoiæ populus VIII,32
lotos vbi plurima II,92
loti radix esculenta *ibid.*
loti fructus descriptio IV,177
lotus Cyrenæa II,96
lotio multiobri visum recipit Phero II, 111
Lotophagi populus IV.177
lucernarum accensarum festum apud Ægyptios I,62
lucernarum accensio, *pro crepusculo* VII,215
Lucinę tributum IV,35
lucus Branchidarum V,119
ludorum primi inuentores Lydi I,94
Luna Persarum præses VII,37
Lunæ festum II,47
lupi ex hominibus effici dicuntur Nerui IV,105
luporum sepultura II,67
lutræ vbi capiantur IV,109
Ægyptus sacræ II,72
luxus Persarum IX,81
Lycidas senator Athen. cum vxore & liberis lapidatur IX,5
Lycæus Iupiter IV,203
Lycaretus Mæandri germanus V,27
Lycii in potestatem Crœsi redacti I,28
eorum è Creta origo I,173
à Lyco nomen accepere VII,92
ab Harpago victi I,176
populus Dario tributarius III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,92
quondam Termilæ vocati I,173 VII,92
eorum nomen & leges I,173
Lycii arcus VII,77
Lycomedes Aeschrei fil. vir strenuus VIII,11
Lycopæ Lacedæm. strenuitas III,53
Lycophronis Periandri filii interitus III, 53, *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Aristolaidis filius I,59
Lycurgus & Megacles Pisistratum eiiciunt I,59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitę I 65
ei oraculum à Pythia redditur *ibid.*
legumlator est apud Lacedæmonios I,65
Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I, 50
Lycurgus Amianti pater VI,127
Lycus fluuius VII,30,123
Lycus Anacharsidis auus IV,76
Lycus Pandionis filius VII, 92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I,173
Lyda mons I,174
Lydus Atyis filius VII,74
Lydieus fluuius VII,127
Lydia auri ramenta è Tmolo prouenientia habet I, 93 argenti etiam feracissima V,49
Lydi populus ante Mœones vocati I,7. VII, 74
strenua gens I,79
equitandi peritissima *ibid.*
Lydorum mores & leges I,93,94
ritus ineundi fœderis idem qui apud Græcos I,74, vt & expiandi I,35
Lydorum filiæ omnes prostituuntur I,93
Lydi primi caupones institoresque I, 94
eorum partes primæ in consulendo oraculo Delphico I,54
eorum Medorumque fœdus I,74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I.74,103
Lydorum cum Persis conflictus & fuga I.76,70
primi omnium aurum argentumque ad vtendum percusserunt I,94
primi inuentores ludorum *ibi.*
in Thusciam colonias deduxerunt *ibid.*
Lydorum diuisio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effeminati I, 155,157
Lydi Caribus germani I.171
eorum tributum III.90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Lygdamis Artemisiæ pater VII,99
Lygdamis Naxius I.61,64
Lynceus Chemmita II,91
Lysagoras Tisiæ fil. VI,133
Lysagoras Histiæi pater V,30
Lysanias, è procis Agaristæ VI,127
Lysimachus Aristidis pater VIII, 79,95
Lysistratus Atheniens. VIII,96

M.

Macæ populus IV.175.V,42
Macedones à Dario subacti VI, 44
Macednus, locus I,56
Machlyes populus IV,178
Macrobii populus Æthiopiæ III,17
Macrones pop. II, 104. III, 94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII,78
Mactoriũm vrbs super Gelam VII,153
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex I, 103
Madytus vrbs VII,33.IX,119
Mæander fluuius tortuosus II,29. III,122 V, 118 & eius fontes vbi VII,26
Mæandri campus I,18,161,II,10
Mæandrius Polycratis scriba III,123
Sami procurator III,142
eius gesta cũ Samiis III, 142,143, *&c.*
Mæetes IV,123
Mæotis palus vbi I,104. IV,3,45,86,101 120
Magdolus oppidum vbi II,159
Magi populus Mediæ I,101
magi Persarum I,140
magorum commentum vt Persarum imperium occupent III,61. *&c.* & eorum interitus III,78
magorum promiscua cædes III,79
Magophonia Persarum festum celebre III,79
Magistum oppidum IV,148
magna negocia cum periculis suscipiuntur VII,10
Magnesia vrbs H,1
Magnetes populus III,90
malæ dextræ in contumeliam derasæ II, 121
Malea promontorium I,82.IV,179
Malena in regione Atarnit. VI,29
Males Ætolus VI,127
Mandane Astyagis filia I,107
Cambysi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius architectus IV 87 monumentum ab eo positũ IV, 88
Maneros Ægyptiis quid I,79
Manes rex Lydiæ I.94.IV,45
Mantieni montes I,189,202
Mantinei veniunt post prœlium IX,76
Mantinea vrbs VII,98
Mapen Tyrius VII,98
Marathon locus VI,107
Marathonem occupat Pisistratus I,62
Marathonia clades VI,113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII,5: Gobryæ fil. VI,43. VII,5,82 vulneratur VI,45
à præfectura remouetur VI,94
eius ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII,10
eius cędes IX,62,63
Mardontes Persa VII,80.VIII,130
Mardi pop. Persarum genus I, 125. III, 94
Mardus Hyrœades v. Hyrœades
mare Sardonium vbi I, 166 Caspium I,202 mare Atlanticũ, rubrum, australe I, 203. II, 158. III, 93. IV, 13 VII, 80 mare Echinadum insularum II,10
Mares vrbs II,38,30
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII,79
Mariandeni populus III,90
Mariandyni à Crœso subacti I,28
Mariandinorum in Xerxiano exercitu armatura VII,72
Mariandynus sinus vbi IV,38
Maris fluuius IV,49
Maron & Alpheus, Orsiphanti fil. VII, 227
eorum strenuitas ad Thermopylas *ib.*
Maronea Græca vrbs VII,109
Martis oraculum II,83. VII,76
Marti soli simulacra faciunt Scythæ IV,59,62
eius delubrum apud Scythas IV,62
Marsyas fluuius V,119
Marsyæ Sileni pellis VII,26
Masanges Aonzi filius dux Libyum VII 71
Mascamis elogium VII,106
Masii, Persarum genus I,125
Masistes Darii filius, Xerxis exercitũ imperator VII,82.IX,106
Masistæ & liberorum eius cædes IX, 112
Masistius à Græcis Macisius dictus IX, 20 eius interitus IX,224
Masistius Sirometris fil. VII,79
Massagetæ populus ferus & robustus I, 204,215
eorum

eorum deus sol I,212,216
eorum mores *&c.* I, 216,216
vxores communes I,216, IV,172
fœnes immolant I,216
Cyrum vincunt I,214
Mastyes & Pigres fratres V,2
maternũ genus paterno nobilius apud Lycios I,173
Matieni populus I,72.III,94
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
matris Matris templum vbi II,64
Maxyes Libyes IV,191
Mazares Medus I,156
Priænenses subigit I,161
Mæandri campum incursat I,161
eius mors I,161
Meci populus III,93
Mecyberna Græca vrbs VII,122
Medea Colchorum regis filia I,2. VII,62
Medeæ raptus à Græcis I,2
Medicæ regionis tractus I,110
Medi IV,40
Medorum appellatio vndo VII,62
eorum tyrannus Cyaxares I,73
Medorum & Lydorum mos ineundi fœderis I,74
Medorum bellum quinquẽnale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibid.* & 103
Medorum ab Assyriis defectio I,95
Medi Assyrios subigunt I, 106
Medorum à Dario defectio I,190
imperium vt ad Persas primum translatum I,130
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII,62,86
Deiocem sibi iudicem constituunt I, 96
regi suo regiam ædificant I,98
à Scythis prœlio fusi, Asiæ imperium amittunt I,104
Ninum ciuitatem expugnant I,106
inebriatos Scythas interimunt I, 106
Medis canis spaco dicitur I,110
Medicum imperium Halys fluuius terminat I,72
Medicum nomen Græcis terrorem incutere solet VI,112
medici singuli singulorum morborum apud Ægyptios II. 84
medici Crotoniatæ primi dicti, secundi Cyrenæi III,131
medimnus farinæ VI,57
medimnus Atticus I,192
Megabates Persa V,32
Megabazus Megabatis filius VII,97
Megabyzus Persa vnus ex VII, qui coniurant in magum III,70
eius oratio ad suos pro oligarchia III, 81.
eius elogium IV,143,144
in Pæones exercitum ducit V,12
Xerxis exercitus imperator VII, 82
Megabyzus Zopyri fil. III,160
dux aduersus Atheniens. III,160
Megacles Alcmæonis pater VI,124
Megacles Alcmæonis filius I,59. VI,127 130
Megacles & Lycurgus Pisistratum imperio Athenien sium eiiciunt I, 59, *vide de eo & 60,61*
Clisthenis gener factus VI,130
Megacles Hippocratis filius VI,131
Megacreon Abderites VII,120
Megapanus Hyrcanorum dux VII,62
Megarensis populus VII,166
Megarensis plebs venundatur *ibid.*
Megasides Dori pater VII,72
Megistias vates VII,219.221
eius intrepidus animus VII,221
eius carmen epitaphium VII,228
Melampus Amytheonis filius II,49
eius postulata ab Argiuis IX,33
primus Bacchica Græcis exposuit, vt & alia ab Ægypto accepta II,49
Melampygus lapis VII,216
Melanchlæni populus IV,100,102,106
eorum mores & nomenclatura IV, 107
eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Astaci filius V,67
Melanippus Astaci sodalis V,95
Melanopus Ithagenis filius H,1
Melanthus Codri pater I,147
rex Athen. V,65
Melas fluuius VII,198
Melas sinus & fluuius eiusdem nominis VII,58
Meles primus rex Sardium I,84
Melesigenes vnde appellatus H,3
Meles fluuius H,3. *ibi.*
Melibœa vrbs VII,188
Melienses populus VII,196
Melientis sinus IV,33
Melis regio VII,198
Melissa Periandri vxor III, 50. V,92
à Periandro occisa *ibid.*
mellis vbi maxima copia IV, 194
Melyenses populus III,90
Memnonia regia V,53
Memnonia Susæ VII.151
Memnonis vrbs V,54
Memphis vrbs II,163
à Mene primum condita II,99
eius situs *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI,65. VIII, 131
mendacium dicere quando expediat III 72
Menda vrbs VII,122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & hircus II,46
Mendetis templum II,42
Mendesium ottium Nili II,17
Mendesia prouincia II,42,46
plaga II,166
Mendesii cur oues immolent, capris abstinentes II,42
capras & maxime capros venerantur II,46
caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II,119
Menelaius portus IV,169
Menes primus regnasse fertur II,4,99
Menestheus dux Athen. H,28
Menius Eurydames frater VI,71
mensa solis III,18,23
mensis intercalaris I,32
à Græcis tertio quoque anno introductus II,4
Mentes nauicularius H,6,7
vbi laudatus ab Homero H,26
mentiri apud Persas turpissimum I,138
Mentor Ithacensis ægrum Homerum sedulo curat H,7
vir iustus & humanus *ibid.*
ab Homero vbi laudatus H,26
mentulæ circumgestatio apud Ægyptios II,48
Meones Lydorum nomen assumpserunt I,7
Meraphii Persarum genus I,125
Mercurii statua porrectum verettum habens II,51
eius templum II,138
à quibus gentibus colatur V,7
Mermnadæ I,7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I,14
Meroe, metropolis II,29
Mesambria vrbs IV,93.VII,198
eius origo VI,33
Messana olim Zancla VII,164
Messapii pop. VII,170
metalla aurea atque argentea VII, 112
de metallis aureis certamen IX,74
metallum salis IV,185
metalla Thasia VI,46,47
Metapontini populi IV,15
Metiochus Miltiadis filius captus VI, 41
Metra Venus Persis I,131
Metrodorus Proconnesius IV,138
Micythus Anaxilai famulus VI,170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I, 14. H, 11, apud Delphos munera posuit I,14
eius sella regia *ibid.*
Midæ horti VIII,138
Midæ epigrammata epitaphia scripta ab Homero H,11
Milesiorum cum Alyatte bellum diuturnum I,17,18,19, *&c.*
Cyro confœderati I,143
Milesiorum correctio à Pariis delectis V,28,29
Milesiorum & Carum fuga cõtra Persas prœlio V,120
Miletus vrbs Ioniæ prima I,142
oppugnatur à Gyge I,14
inuaditur ab Ardye I, 15
capta diuiditur à Persis VI,18
milii Babylonici proceritas I.193
militiæ ordine à quo primum distributi Asiani I,103
militum Cambysis depastio mutua ob famem III 25
Milo Crotoniates luctator III 137
Miltiade. Cypseli filius quomodo Chersoneso potitus VI,34,35,36
eius hospitalitas VI,35
victor in Olympia VI,36
eius gesta & captiuitas VI,36,37
Crœso charus VI,37
eius mors VI,38
Miltiades Cimonis filius Chersonesi tyrannus IV,137. VI,34
Athenicasium dux IV,137
vt Lemnum obtinuit VI,137, *&c.*
Parios frustra obsidet VI,133,134
eius accusatio & obitus VI,36.
Milyas Asiæ regio I,173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII,77
Mimas mons H,17
Mineruæ Assesiæ templi deflagratio I, 19
pro eo duo ædificata I,22
Mineruæ Pallenidis fanum I,62
Mineruæ festo virginum pugna ab Ausibus instituta IV,180
Mineruæ Pedasiæ sacrificæ barba pullulat I.175. VIII. 104
Mineruæ Aleę templum apud Tegeatas I 76.IX,69
tutelaris apud Chios templum I, 160
Mineruæ oraculum apud Ægyptios II,83
vestibulum apud Saios II,175
inaurata statua ab Amasi Cyrenas missa II, 182
lapidea duo simulacra ab eodem Lindum *ibid.*
Mineruæ parentes IV, 81
templum in Sigeo V,95
Pronææ fanum VIII,37
Sciradis templum VIII,94
Mineruæ ægis IV,189
Craftiæ fanum V,45
Mineruæ in arce Athen. adytum Doriensibus non accedere licitum V,72
Minerua vrbana V,62
Mineruæ Iliadi mille boues immolantur à Xerxe VII,43
Minerua protemplaris VIII,119
Minoa Selinusiorum colonia V, 46

Minos & Sarpedon Europæ filii I,173
Minois cædes VII,169,170
Minyæ populus I,146.IV,145
Minyæ commento suarum vxorum liberantur IV,146
Mitradates pastor, Cyri nutritius I,110 121
Mitrobates Dascylii præfectus III,120
ab Oronte cæsus III,126,127
Mitylene II,178
Mnesarchus Pythagoræ pater IV,95
Mnesiphilus Athenienſis VIII,58
mœnia lignea Budinorum IV,108,123
Mœris Ægyptiorum rex II,101
eius præclara opera *ibid.*
Mœrios ſtagnum II,69,148
eius deſcriptio II,149
eius prouentus II,91
Moloes fl IX,56
Moloſſi populus I,146
Molpagoras Ariſtagoræ pater V,30
mons Arabicus II,8,124
mons ingens euertius indagandis metallis VI,47
Mophi mons II,28
moræ vtilitas VII,10
morbus femineus Scythas inuadit I,105
mors optatiſſimum perfugiũ ærumnoſæ vitæ VII,*46*
mortui exemplar apud Ægyptios II,78 85
mortuorum apud eoſdem condituræ II,*85,86,&c.*
mortui cum lætitia vbi humentur V,4
morum vis III,38
Moſchi populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Moſynœci populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
mula mulum ancipitia genitalia habentem peperit VII,57
mulæ partus III,152
muli vbi non gignantur IV,30
mulorum ſpecies Scythis horrenda IV,129
mulier exuendo tunicam & verecundiã partem exuit I,8
mulierum raptus illicitus I,4
mulieris offenſio vindictam quærit I, 11
mulieres mulierem prædicant I,31
mulieris ſimulacrum ex argentol,51
mulierum Babylonicarum mos fœdus I,196
mulierum Ægyptiarum mores II, 35 36
mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II,57
mulierum pudenda cippis a Seſoſtre inſcripta II,102
mulieris quę cum marito ſuo ſolo cõcubuerat vrina Pheroni viſus reſtitutus II,111
mulieres Corinthiorum denudatę V, 92
mulier ex turpiſſima, formoſiſſima facta VI, 61
mulierem Atticarum vna cum liberis cędes VI,138
mulieres ſtuprando extinctæ VIII,33
munerum regiorum apud Perſas eximium IX,108
Munychia V,III,76
Mus Europeus à Mardonio miſſus ad oracula conſulenda VIII,133,134 135
Muſæus VIII, 96
Muſæi ſortes & earundem ediſſertator VII,6
muſici Argiũi III,131
muſtelæ Libycæ IV,192
murium tria genera apud paſtorales Libyes IV,192
murium auxilia in bello Sethonis cõtra Sanacharibum II,141
Murichides Helleſpontius IX,4
muri lignei Budinorum IV,108,123
murus ligneus Perſarum IX,64
& eiuſdem expugnatio IX,69
Mycale promontorium I,148
Mycerinus rex Ægypti II,129
eius clementia & iuſtitia II,129
eius concubinarum ſimulacra II, 130
vt eluſit oraculum de ſua morte II, 133
pyramis eius II,134
Mycerini filiæ mors & ſepultura II, 129 130,131,132
Mycorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Myecphoritana plaga II,166
mygale II,67
Mygdoniam à Bottiçide Axius dirimit VII,123
Mylaſſa oppidum V,121
Mylaſſorum fanum I,171
Myoſæi Thraces IV,93
Mylitta Aſſyriis Venus appellata I,131
Myrcinus vrbs V,124
myriades ſingulę in Perſico exercitu numeratæ VII,60
Myrina Æoliæ ciuitas I,149
Myrinæi populus VI,139
Myrios ſtagnum II,4
Myrmex, hermà VII,183
Myris rex II,13
Myro auus Cliſthenis VI,126
Myrſes Perſarum dux V,121
Myrſilus alias Candaules dictus I,7
Myrſus Candaulis pater I,7
Myrſus Gygis filius III,122
Myſi populus eorumque tributum III, 190
Caribus germani I,171
à Croeſo ſubacti I,28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Myſia Cicon ab Hymee capitur V,122
Myus vrbs Ioniæ I,142
Myuſi populus vbi VIII,8

N

NAparis Scythiæ fluuius IV,48
Naſamones populus II,32
eorum mores IV,172
naſcentium deploratio apud quam gentem V,4
Natho inſula II,165
naturæ ſolertia III,108
Naucrates celeberr. emporium II,179
naues Ægyptiorum è ſpina II,96
naues rubrica delibutæ III,58
naues quinis drachmis venditæ VI, 89
nauium Perſicarum catalogus VII, 89,*&c.*
nauibus longis qui primi vſi fuerint I,163
nauicule Babyloniorum I,194
nauſragi vbi immolentur IV,103
Nauplia VI,76
Nauſtrophus pater Eupalini III,60
Naxus inſula V,31
à Piſiſtrato ſubacta I,64
Naxii & eorum origo. VII,154. VIII,46
eiecti quidam turbas mouent V, 30 *&c.*
Neceſſitatis numen VIII,111
Necus rex Ægyptiorum Pſammitichi filius II,158.IV,42
eius victoria contra Syros II,159
Neleus Codri filius IX,96
Neleidæ V,65
Neon vrbs VIII,33
Neptunus terræ quaſſator VII,129
Libyum deus II,50
Arabice Thamimaſades IV,*59*
Neptuno Heliconio Panionium locus ſacer I,148
Neptuni liberatoris templum VII,193
Neptuni templum apud Potidæatas VIII,192
Neptuni ara VIII,123
Neptunus æreus ſeptem cubitorum IX.80
Nerbalus Aridius VIII,98
Nereidibus ſacrificant magi VII,191
Neſtus fluuius VII,109,126
Neſtor V,65
Neuri populus & eorum mores IV,105
Neuris IV,51
Nicandra Dodonæorum ſacerdos II,55
Nicander rex Spartiat. VIII,131
Nicodromus Cnœthi filius VI,88
Nicolaus Bulis fil. VII,137
Niger lunus VI,41
Nilus Ægypti fluuius IV,50
eius origo II,29
eius natura & incrementum II,19, 25,*&c.* eius oſtia II,17
ſolus amnium aura caret II,19,cur II, 27
fontes eius ignoti II, 19,34. IV,53
Nilus Populoſus II 112
Libyam mediam diuidit II,33
Nili cum Iſtro comparatio IV, 50II,15,
Ninus Aſſyriorum vrbs II,150
eius ſitus I,193
ſubacta à Nitocri I,185
eam Cyaxares obſidet I,103 & expugnat I,106
Niphagra vnus Pierum murorũ VII,112
Niſia ſacra oppidum III,97
Niſæa vrbs I,59
Niſæi equi III,106
Niſæus campus VII,40
Nitetis Apriei regis filia III,1
Nitocris regina Babylonis I,185
eius egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum ſubegit *ibid.*
eius ſepulcrum & inſcriptio I,187
Nitocris Ægyptiorum regina II,10
nitri vis II,87
Noes fluuius IV,49
Nomades Scythę I,15
eorum diuiſio *ibid.*
Nomades Libyes IV,187
Nomades Sagartii VII,85
Nonacris oppid. VI,74
Notium vrbs I,149
Nothon Æſchinis pater VI,100
Noua vrbs oppidum in Paliena VII,122
Nouus murus, ciuitas Æoliæ & Cumanorum colonia I,149.A,9,10
Nouem fontes vbi VII,
Nouem viæ Edonorum VII,114
nox pro die extitit portentoſe VII,137
noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II,133
Nudium oppidum IV,148
nummi primum a Lydis percuſſi I,94
nunciorum Perſicorum celeritas & ratio VIII,98
Nymphodorus Pythei f. VII,137

O

OArus fluuius IV,123
Oaſis vrbs vbi III,26
Oaxus oppidum Cretæ IV,154
obeli, Pheronis donaria II,111
obeli in fano Minervæ II,170
Oceani ortus, IV,8
Oceanũ fabulolum putat Herodotus II, 23
Octamaſades Scylem fratrẽ regẽ Scythiæ occidit IV,80
oculos in pectoribus geſtantes IV,191
Odomẽti populus Pæoniæ V,16.VII,112
Odryſes pop. IV,92
OEa locus V,83
OEbares Darii equiſo III,85
OEbares Megabyzi filius VII,33
OEbazus Siromitris pater VII,68
OEcetor Gelonis progenitor VII,153
OEdipus Laii fil. V,60
ei delubrum extructum IV,149
OEnoen Bœotii occupant V,74
OEnoe inſula VIII,46
OEnotriæ ager I,167
OEnuſſæ inſulæ I,165
OEobazus Perſa IV,84
eius liberorum fatum *ib.*
OEobazus Perſa in obſidione Seſti IX, 114
eius interitus IX,118
OEroe fil. IX,50
OEtæi montes vbi VII,217
OEtoſyrus Apollo apud Scythas IV,59
Oiolycus vnde appellatus IV,149
Olbiopolitæ populus IV,18
olea in arte Athenienſ. VIII,55
oleagina corona Olympiorum præmium VIII,26
Olen Lycius IV,35
Olenus pars Achæorum I,145
Oliatus Mylaſſenſis V,37
ollas pulſandi mos VI,58
Olophyxus vrbs VII,22
Olorus rex Thraciæ VI,9
Olympieni, Myſi VII,74
a monte Olympo dicti *ibidem*
Olympus mons Myſiæ I, 36, 43. VII, 74
Olympus Theſſaliæ mons I,56.VII,128, 129
Olympii Iouis delubrum II,7
Olympiorum præmium corona oleagina VIII,26
Olympiodorus Lamponis filius IX, 21
Olynthus vrbs VII,122
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio & expugnatio VIII,127
Omyretis filia H,2
Oneatæ, tribus Sicyoniorum V,68
Oneſilus Gorgi frater V,104
dolo fratrem Salamine excludit V, 104
Amathuntem obſidet V,104, 108
Cyprios ad rebellionem inducit V, 104
eius victi caput ſupra portas ſuſpenſum ab Amathuſiis V,114
ei tamẽ dein vt heroi Amathuſii ſacra faciunt ſolemnia V,114
Onetes Phanagoræ filius VIII,214
Onochonus Theſſaliæ fluuius VII, 129
Xerxis exercitui defecit VII,196
Onomacritus ſortilegus Athenis eiicitur VII,
Onuphitana plaga II,166
Ophryneus vrbs VII,43
opifices vbi ignobiles II,167
Opis virgo hyperborea IV,35
Opis ciuitas I,189
Opœa vxor regis Scylis IV,78
¶ oraculorũ origo ſecundum ſententiã Herodoti II,54
oracula Græcorum I,46
oracula apud Ægyptios quæ II,83
oraculum Alyatti à Pythia redditum I,19
oraculum Delphicum Crœſo redditur I,47 id quomodo Crœſus verũ deprehendit I,48
oraculum Lycurgo à Pythia redditur I,65
oraculum captioſum Spartiatis reddituum I,66
oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis I, 67
oraculum Crœſo redditum de mũto filio I,85
oraculi ad Crœſum excuſatio I,91
oraculum Branchidarum de Pactya I,158,159
oraculum Hammonis de Ægyptiis II,18
oraculum Dodonæum omnium vetuſtiſſimum II,52
oraculi Hammonis origo II,55
oraculum Pheroni regi redditum II, 111
oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti II,136
oraculum de ærea phiala II,151
oraculum Pſammiticho datum II,152
oraculum Battо datum IV,155 Thereis IV,156,157,159, Arceſilao IV,163. Cliſtheni V,66 Mileſiis VI,77 Glauco VI, 86 Athenienſibus VII,140,141
oraculum Latonæ ſacrum II,152
oraculum Siphnii redditum III, 57 Corinthiis V, 92 Argiuis VI, 19. VI, 77. VII,148 Doloncis VI,34
oraculum Martis VII, 76 Dionyſi VII,111
oraculum datum Cretenſibus VII, 169 Spartiatis VII,220
oraculum Bacidis VIII, 20, 77, 96 Amphiarai I,46.IX,134
oraculum Perſis à Bacide redditum IX,42
oracula Æthiopum II,139
Oratio Prexaſpis ad Perſas III,75
Orationes de triplici ſtatu regio, optimatum, plebis III,80,81,82
Cois Mitylenæorum præfecti I V,97
Hiſtiæi Mileſii ad Scythas IV,139
Ariſtagoræ ad Cleomenem V,49
Soſiclis V,92
Hiſtiæi ad Darium V,106
Cypriorum ad Iones V,109
Perſarum ad Ionum tyrannos V I,9
Leutychidis de reddendo depoſito VI, 86
Datis ad Delios VI,97
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ VI,130
Xerxis de inferẽdo bello Græciæ VII, 8 &Mardonii VII,9 & de bello ad ueſus Græcos ſuſcepto V II,10
Xerxis ad Perſas VII,53
Harmocydis ad Phocenſes IX, 17 *& aliæ infinitæ*
Orbelus mons V,16
orbis partitio ſecũdum Herodotũ IV,36
Orchomenii populus I.146
Orchomenior ager VIII,34
Ordiſſus Scythiæ fluuius IV,48
Orges pater Antipatri VII,118
Oreſtes Agamemnonis filius I,67
eius proceritas & loculus I,69
Oricus portus IX,92
Oricus regis Aripithis fil. IV,78
Orithyia Boreæ vxor VII,189
Orneatæ populus VIII,73
Orœtes Sardium præſes potẽtiſs. III,120, 127
indignè Polycratem ſuffigit cruci & eius rei cauſſæ III,120,*&c.*125
eius interitus III,128
Oromedon Syennefis pater VII,98
Oropus VI,100
Oroſangæ qui Perſica lingua VIII,85
Orphica II,81
Orſiphantus Alphei & Maronis pater VII,227
orthium carmen I,24
Orthocorybantes populus III,92
Orus Oſiris filius rex Ægypti II,144
Græcis Apollo dicitur *ibidem*
oryes vbi gignantur IV,192
Oſiris Ægyptiis, Bacchus & Dionyſus dictus II,144
Oſſa Theſſaliæ mons I,56.VII,128,129
oſſa viri quinque cubitorum IX,92
oſcula Xerxi oblata VII,57
oſtenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII,37,38
oſtia Nili ſeptem numero II,17
Otanes Pharnaſpis filius III,68
coniurationis in magum autor III,70
oratio eius de ſtatu populari ad Perſas III,80
Otanes Ameſtris pater dux Perſarum VII,61
Otanis morbus III,149
Otanes miſſus contra Samum III,141
Otanes dux Perſarum Darii gener V,116
eius geſtę res in Ionia & Aeolia V,123
Otanes Siſamnis fil. ſuper pelle patris ſedens iudicat V,25
Othrys mons Theſſaliæ VII,129
otium mira duo genera quæ habet Arabia III,113
oues ſacræ Solis vbi IX,92

P

PActolus fluuius qui ramenta aurea è Tmolo defert V,101
Pactyas Lydus à Cyro deficit I,154
Perſis traditus I,160
Pactyica regio III,92,102.IV.44
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tuletint VII,67
pæana cãtant Perinthii antę victoriã V,I
Pæoniæ ſitus V,13
Pæones V,13,98.VII,113
magna pars tranſportati in Aſiã V,15
Pæonius ager vbi VII,124
Pæoplæ pop. VII,113
abducti in Aſiam V,15
Pæſus vrbs V,117
Peti Thraciæ populus VII,110
Palæſtina & Palæſtini I.105.III,5.VII,89
Palæſtinorum armatura VII,89
Palladis ſacerdotis barba portentum I, 175.VIII,104
Pallena Phlegra prius appellata VII,122
Pallenidis Mineruæ templum I,62
palmarum Babyloniarũ diuerſitas I,193
palmarum ſpathæ VII,69
palmæ vbi multæ IV,172,182
Pammon Scytus VII,183
Pamiſus Theſſaliæ fluuius VII,129
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura VII,91
Pamphyli tribules Sicyonii V,68
Pamphyli populus III,90
à Crœſo ſubacti I,28
Pan vnus inter VIII. deos II,46
Pan Ægyptius vetuſtiſſimus deorum II,145
Panis templum VI,106
Panis ſimulacrum II,.6
Pan quib parentibus ortus II,145,146
Panætius Solimenis filius VIII,82
panegyries Athenienſium VI,111
panes Perdiccæ dupli effecti VIII,137
Pangæus mons V,16.VII,112
Panionium locus ſacer I,143,148,170
Panionius Chius exſector indignæ pœnæ ſed ſe digna affectus VIII,105,106
Panitis Meſſenii conſilium in diſcrimen dis geminis VI,52
Panopea vrbs VIII,34,35
Panos portus vbi I,157
Pantagnotus Polycratis frater III,39
Pantaleon Alyattis f. à Crœſo fratre occiſus I,92
Panthelæi Perſarum genus I,125
pantherę Libycæ IV,192
Pantimathi populus III,94
Panticapes fluuius VI,18,47
eius fluxus IV,54
Pantites ſeſe ſtrangulat VII,232
Papæus Iupiter apud Scythas IV,59
Paphlagones populus I,6,72.III,90
à Crœſo ſubacti I,28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
papraces piſces V,16
Papremis oppidum II,59,III,12

Papremitanis equi fluuiales facti II, 71
Papremitana plaga II,165
Paralatæ Scythæ IV,6
Parapotamii populus VIII,33
parasanga mensura II,6.V,53
Parcoratæ pop. IV,148
Paretaceni populus Mediæ I,101
Paris Alexander ad Proteum ducitur II, 115
Parius lapis V,62
Parion vrbs VI,117
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII, 78
Parnassus mons VIII,27
eius vertices duo VIII,32
Paroreatæ populi III,94
Parorearæ populi IV, 148. VIII, 73
Parthenius fluuius II,104
Parthenius mons vbi VI,105
Parthi populus III,93,117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66
partus leænæ & viperæ cur nõ copiosus III,108
partus diuersa tempora decem, nouẽ, septem menses VI,69
Parus insula V,31
Parus à Miltiade obsidetur frustra VI, 133,134
Parycanii populus III,92
Parycaniorum in Xerxis exercitu armatura VII,68,86
Pasargadæ Persarum genus I,125
Pasicles Philisti pater IX,96
pata Scythice, pro occidere IV,110
Pataicus Æneſidemi pater VII,174
Patarei dii III,37
Patarbemi aures nasusque præscindũtur II,162
Patara oppidum Lyciæ I,182
pateræ aureæ sex à Gyge apud Delphos positæ I, 4
patera aurea & argentea Delphos à Crœso missæ I,51
pateræ aheneæ mira capacitas I, 70
paterna in opificia vbi succedant & filii VI,60
patiramphes Xerxiani currus auriga VII,40
Patirithes magus III,61,63
Patumenses pars Achæorum I,145
Patumus oppidum Arabiæ II,158
Pausanias Cleombroti filius IV, 81.IX, 10,63
eius exercitus ordo permutatus IX, 46
victoria aduersus Mardonium IX, 62
Pausaniæ præda IX,79
eius dictum de luxu Persico IX,81
Pausiæ populus III,92
Pausiris Amyrtæi filius III,15
pecuarii Armenii vbi I,194
pecuarii Indi III,99
pecuarii Persæ I,125
Pedasii populus ab Harpago expugnatus I,175.VIII,104
Pediæi opp dum vbi VIII,33
pediculorum comestores IV,109
eos vicissim mordẽt feminæ Adyrmachidarum IV,168
Pelasgi populus I 145,146,II,50.VII, 44 & eorum lingua I,57
Pelasgi Ægialees prius, Iones dicti VII, 94
Pelasgi ex Attica exacti VI,136
Pelius mons vel Pelion vbi IV,179.VII, 129
Pella vrbs Bottiæidis terræ VII, 123
Pellena Achæorum pars I,145
Pelops Phryx Persarum seruus VII, 11
Pelopis Phrygis regio VII,8
Peloponnesi gentes septem VIII,73
Peloponnesium bellum IX,72
Pelusium ostium Nili II, 17, 154. III, 10
περιπόβολα Æolum H,37
Peneus fluuius Thessaliæ VII, 20, 128, 129,173
pennis oppletum aerem Scythæ narrant IV,31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I, 149
Penthylus dux Paphius captus VII, 195
Perœbi populus VII,128
Percalos, Chilonis filia VI,65
Percotes vrbs V,117
Perdiccas, Gauanes, & Aëropus fratres VIII,137
Perdiccæ pueri panes dupli effecti VIII, 138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII,137,138
Pergamum Priami VII, 3
Pergamum murorum Pierum vnus VII, 112
Perialla vaticina VI,66
Periander Cypseli filius Corinthiorum tyrannus I,20.III,48
ei maximum miraculũ oblatum I,23
vxorem necat III,50
cum defuncta vxore concubuit V, 93
eius filii III,50
gesta cum minore III,50,51,&c.
Pericles VI,131
Perileus IX,102
Permetades Demarmeni filius V, 41
Perinthus vrbs IV,90
eius expugnatio V,2
Perinthia a Persis subacta V,1
eorum cum Pæonibus singulare certamen ibidem
Persarum origo vnde VII,150
complura genera I,125
aspera regio I,71.IX, vlt.
Persæ aratores, Persæ pecuarii I, 125
præstantissimi Pasargadæ ibidem
institutio qualis I,136
numina quæ & religio I,131
ritus cum Ioui immolant I 131
ritus in sacrificiis I,132
Persæ Vraniæ Veneri sacrificant ibidem
Persis Venus Mitra appellatur ibidem
Persarum natalitia I,133
Persæ inter pocula consultant I,133
Persarum necessitudo vicinitatis maxima I,134
eorum philautia ibid.
externarum rerum studiosissimi I, 135
flumina religiosissime colunt I,138
mos in sepeliendis cadaueribus defunctorum I,140
gyrum cæli Iouem appellant I,131
deos ex hominibus ortos esse negant I,131
ignem deum arbitrantur III,16
eorum victus habitusque priscus I, 71
victus viuendique spatium III, 22
eorum ingenium I,89
Persarum conuiuia lasciua V,18
Persarum cædes in conuiuio V,20
Persæ criniti VI,19
Cephenes appellati & Artæi VII,61
Persæ immortales qui VII,83
Persicus luxus IX,79,81
Persarũ vxores per vices concumbunt III,69
Persis oraculum redditum IX, 42
Persarum tabellionum cursus & modus VIII,98
magi I,140
satrapeiæ III,89
clementia I,137
capita cur fragilia III,12
eorum cum Lydis conflictus I.80
in potestatẽ Medorum à Phraorte redacti I,182
Persarum ab Astyage defectio I,27, &c.
Persarum bellica arma V,49 cum Caribus confertum bellum V,119, &c.
Persarum minæ Ionibus intentatæ V, 9
Persarum ornatus in Xerxiano exercitu VII,61
Persarum equestrium copiarum numerus VII,87
Persarum cum Lacedæmoniis congressio VII,211
Persarum naufragium ad Eubœam VIII,12
Persicum mare IV,39
Persici equitatus præfecti VII, 88
Persicarum copiarum apud Platæas ordo IX,30
Persidæ reges I,25
Perses Persei fil. VII,61
Perseus Assyrius VI,54
Danaes & Iouis filius VII,61
Persei specula II,151
eius templum, simulacrum, sandalium vbi II,91
gymnicorum ludorum institutor ibidem
eius profectio in Ægyptum II,91
Petra tribus V,92
Petræ Trachiniæ VII,198
Phædyma Otanis filia III,68 magum prodit III,69
Phænippus Calliæ pater VII,121
Phalerus vrbs V,63
nauale Atheniense VI,116
phalli in sacris II,49
Phanagoras Onetæ pater VII, 214
Phanes Halicarnasseus genere III,4
eius astutia & effugium ib.
filii in eius conspectu mactati III, 11
Pharandates Theaspis filius IX,75
Pharbætitana plaga II,166
Pharenses pars Achæorum I,145
Pharnaces pater Artabazi VII,66
Pharnaspes Achæmenides III,2
Pharnazathres dux Indorum VII, 65
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapsu VII,88
Phaselis vrbs II,178
Phasis I,104.II,103.IV,38,86
Phayllus pythionices VIII,47
Phegeus Aëropi pater IX,26
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor H,5
etiam pater eiusdem adoptiuus H, 4
vbi laudatus ab Homero H.26
Pheneum vrbs V,63
Pherendates Megabazi fil. VII,67
Pherendates Teaspis fil. VII,79
Pheretime Arcesilai regis mater IV,162
exercitũ poscit ab Euelthone, & colum accipit IV,162
in Barcæos crudelitas eius IV, 202
eius miseranda mors IV,205
Pheron Ægypti rex cæcus II,111
ei oraculum redditur ibidem
eius donaria ibidem
phiala in balteis Scytharum IV,10
Philippides Athen. VI,105
Phidon Argiuorum tyran. VI,127
Philæus Æacidæ filius VI,35
Philagrus & Euphorbus proditores Eretriensium VI,101
Philaon Cherſis filius VIII,11
Philes pater Rhœci III,160
Philippus Butacides Olympionices V,47
Philistus Pasicles fil. IX,96
Philippus Macedo VIII,139
Philitio pastor II,128
Phillis regio VII,113
Philocyon Spartan. IX.84
Philocyprus à Solone versibus celebratus VI,113
Phirmus Athenienſis VII,182
Phlasinsula IV,178
Phlegra regio VII,122
Phocais Homeri H,16
Phocææ vrbs I,142.II,178
Phocææ quomodo capta & à Persis occupata I,164
Phocenses I,146
primi longis nauibus vsi sunt I,163
Phocensium murus I,163
eorum demigratio in Cyrnum I,65
Phocensium mutua execratio nequis in patriam rediret I,165
cum Tyrrenis & Carthaginiensibus nauale bellum I,166
prælio victi Cyrno secedunt I,166
Phocensibus Cadmea victoria obtigit ibid.
in Rhegium demigrant ibid.
Phocenses capti lapidantur I.167
Phocensiũ in Thessalos eruptio VIII, 27,28
Phocensium regio à barbaris vastatur VIII,32
Phocia vrbs I,80
Phœbi fanum VI,61
Phœnices II,104
Phœnices dissensionũ auctores cũ Græcis I,1
Phœnices Palæstini II,104
Phœnices ad Libyam cognoscendam missi IV,42
Phœnices primi litteras in Græciam adtulere V,58
Phœnicũ armatura in exercitu Xerxis VII,89
Phœnices quidã decollati iussu Xerxis VII,90
Phœniciæ litteræ V,58
phœnix Ægypt. auis sacra II,73 eius descriptio ibid.
Phœnix fluuius VII.176.200
Phraortes filius Deiocis rex Mediæ I,102
eius res gestæ & interitus ibid.
Phrataguna Darii regis vxor VII,224
Phronima Etearchi filia eiusque fortuna IV,154.
concubina Polymnesti IV,155
Phryges à Crœso subacti I,28
Phryges antiquissimi hominum II,2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,73
Phryges Bryges dicti antea ibid.
Phrynichi comœdia VI,21
Phrynon pater Attagini IX,15
Phthiotis ora I,56
Phya mulier ex tribu Pæaniea I,59
ab ea Pisistratus vt reductus ibid.
Phylacus Histiæi fil. VIII, 85
Phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum VIII,39
Pidorus vrbs VII,122
Pieria ora Bœotiæ III,
Pieria pix IV,195
Pieres pop. VII,112
Pierum muri VII,112
Pigres & Mastyes fratres V,12
Pindarus poeta III,38
Pindus mons Thessaliæ I, 56, VII,129
Pinus, locus H,20
pini fructus nomina H,20
pini natura quæ VI,37
Pirus, ingens fluuius I,145
Piromis ex Piromi Ægyptiorum II,143
Pisa vrbs II,7
piscatorum ænigma H,35
piscibus Ægyptus abstinet II.37
piscium qui Ægypto sacri II,72
piscium genitura in stagnis apud Ægyptios II, 93 pisces pabulum equorum vbi V,16
Pisistratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus I,59
eius nobile commentum, quo Atheniensium imperio potitus ibid.
Athenis eiicitur I,59
per feminam mire reducitur I,60
illegitime cum vxore coit I,61 Marathonem occupat I, 2
eius contra Athen. copiæ I,61,62
tertio vrbe Athenis potitur I,64
Naxum insulam subegit ibid.
Delum insulam expiat ibid.
Pisistratidæ Athenis pulsi V,63 &c.
Pisistratus Nestoris fil. V,65
Pissyrus vrbs, & lacus in ea salsus & pisculosus VII,109
pistricis Crœsi effigies apud Delph. I,51
Pitana ciuitas Æoliæ I,149
Pitane, tribus III,55
Pittaci Mytilenæi responsum ad Crœsum I 27
pituitæ luxus remedia IV,187
pix Pieria vbi IV,195
Cyranensis IV, 195, Zacynthia ibid.
Pixadorus Cindyensis V,118
Placianorum lingua I,57
Platæa insula Libyæ IV, 151,153,156,169
Platæa vrbs incenditur V II,50
Platææ clades IX,62,64,100
Platæensis ager IX,15
platanus aurea atque vitis VII,27
platanorum ingens lucus V,119
platanus aureo monili a Xerxe donata VII,31
Plestorus deus IX,118
Plinthinetes sinus II,6
Plistarchus Leonidæ fil. IX,10
pluuia nulla apud Thereos per septem annos IV 1.1
pluuia apud Ægyptios portẽtosa III,18
Plynis portus vbi IV. 69
podeon Doridis VIII.31
pœnæ modus apud Persas I,137
Pœni, vide supra Libyes
pogon Trœzeniorum portus VIII,42
poli & gnomonis inuentio II,109
Polichnitani Cretes VII,170
Pollux & Castor IV, 145 v. Tyndaridæ
Polyas Anticyrensis speculator VIII,21
Polycratis prodigiosa fortuna III,39, &c.
Polycratis smaragdus III,41
eius callidum commentum III,56
Polycratis cædis occasio III,120.121
Polycratis filiæ somnium III,124
Polycrates cruci affixus III,125
Polycrite Aegineta eiusq; strenuitas VIII, 92,93
Polydectes rex Spart. VIII,131
Polydorus Alcamenis fil. VII,204
Polydorus auus Laii V,59
Polymnestus Therœus IV,155
Polynices IV,147.VI,52
ponticum, genus arboris IV 23
Pontus Euxinus IV,46, eius dimensio IV,85,86
Porata fl. IV,48
Porinus lapis V,62
Posideium vrbs III,91
Potidæa vrbs VII,122. obsessio eius VIII, 127,128,129
Posidonius Spart. IX,84
præda Græcorũ è Persarum clade IX,79
præda Pausaniæ IX,80
præsepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX,69
Præsii Cretes VII,170,171
Prasiadis paludis inhabitatores V,16
Praxinus nauarchus Trœzen. VIII,180
Praxilaus Xenagoræ pater IX,106
Prexaspes Persa III,34
se præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Persas III.75
Prexaspes Aspathinis filius VII,97
Priami Pergamum VII,43
Priene vrbs Ioniæ I,142
eam Ardys expugnat I,15
Prienentes populus VI,8
a Mazare subiguntur I,161
primogenitus ex lege Spart. succedit in regnum VI,52
Procles rex Spart. VIII, 131, IV. 147. vide Eurysthenes.
Procles Epidauri tyrannus III,50
capitur III,52
prodigiorum maxima obseruatio apud Ægyptios II,82
Præconnesius incensa VI,33
Promenea Dodonæorum sacerdos II,55
Promethei vxor Asia IV,45
Propontidis dimensio IV,85
Proserpinæ & Cereris festum VIII,65
Prosopitis insula & eius latitudo II,41
eius plaga II.165
Proteus Pheronis in regno Ægypt. successor II,112
Protei fanum apud Memphin ibid
protemplaris Minerua VIII,39
Protesilai templum vbi VII,33.IX,115
Protothyes Madyis pater I,103

Prouerbia,

Animus in auribus habitat VII,39
Cadmea victoria I,106
Dolosi homines, dolosa & eorum vestimenta II,22
Episcythisson VI,84
Etripodis oraculum IV,179
Hunc calceum tu quidem consuisti: Aristagoras autẽ sibi induit VI,1
In frigidũ furnũ panes ingerere V,92
Isthmum fodere I,174
Longæ regum manus VIII,140
Lemnia facinora VI,138
Molles viri ex mollibus regionibus IX.vlt.
Mulæ partus III,151
Mulier ignauior IX,106
Nõ est istud curæ Hippoclidæ VI,129
Ouem lupis relinquere IV,149
Syssoniis amiculum III,139
Ver ex anno exaruisse VII,162
Prytanis rex Spart. VIII, 131
Prytaneum Athen. I,146. VI,103. VII, 197
Psammenitus Amasis filius Ægypti rex II, 0
captus à Cartibyse, eiusque captiui dicta II, 4
liberatus res nouas moliens epoto taurino sanguine obit II,15
Psammis rex Ægypti, Neci fil. II,159,160
eius mors ibid.
Psammitichus Ægypti rex I,105 II,2.28,151,&c.
Psylli, populus IV.173
eorum expeditio infelix aduersus austrum ibid.
Psyttalea insula VIII, 95
Pteria locus Cappadociæ munitissimus I,76
Pteriorum vrbs à Crœso expugnatur diripiturque ibi.
Ptoum VIII 135
pudenda pueris qui præcidant II104

pudenda Ægyptii munditiæ causa præcidunt II,37
pugna Sagartiorum cum restibus VII,85
puteus trifarias rerum species exhibens VI,119
pygargi IV,292
Pygres Seldomi filius VII,98
Pylus locus VII, 68
Pylæ VII.201
Pylæa VII,213
Pylii I,147.V,65
pyramides apud Memphin II,8
pyramides Mœris regis Ægypt.II,101
pyramis regis Cheopis II,124,125
pyramis è quæstu meretricio II,126
pyramis Chephrenis Ægypt. regis II,127
pyramides Philitionis pastoris II,128
pyramis Mycerini regis II,134
pyramis Rhodopis mulieris falsò creditæ II,134
pyramis regis Asychis lateritia II,136
Pyrene vrbs II,33
Pyretos fluuius Scythiæ IV,48
Pyrgus oppidum IV,148
Pythagoras Mnesarchi filius IV,95
sopn sta celebris *ibid.*
Pythagoras monarcha Selinuntis V,46
Pythagoras Mileti procurator V,126
Pytheas Ischenoi f. vir strenuiss.captus VII,181
liberatus VIII,92
Pythermus Phocensis I,152
Pytheus Lamponis pater IX,77
Pytheus Nymphodori pater VII,137
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I,65
de ossibus Orestis, Lacedæmoniis redditum I,67
ad Crœsum I,91
de Iphimo Cnidiis datum I,174 v. oracula
Pythii qui VI,57
Pythius Atyis f.Lydus VII,27
eius ingentes facultates VII,27,28
eius filius à Xerxe dilectus VII,39
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur VI,23

R

RASVRA Argiuorum I,82
regem vbi conspici nefas I,10
rex vbi statura maximus deligitur III,20
rerum humanarum inconstantia I,5
rerum omnium inspiciendus exitus I,32
res diuinitus futuræ signis declarãtur IX,99
restibus instructa pugna VII,84
rhadinace genus olei VI,119
Rhampsinitus rex Ægypti: & eius simulacra II,121
filiam prostituit *ib.*
eius ingentes pecuniæ *ibid.*
Rhampsiniti descensus ad infernas sedes II,122
rhapsodi Homericorum carminum explosi Sicyone V,67
Rhegium I,176,177
Rheginorum maxima cædes VII,170
Rhenea VI,97
Rhodium mare vbi I,174
Rhodopis meretrix famosa II,135
eius an pyramis vna II,134,135
eius donarium in templo Delphico II,135
Rhodope mons IV,49
Rhodus ciuitas II,178
Rhœcus architectus III,60
Rhœtium opp. VII,43
Rhypes pars Achæorum I,145
rosæ sexagonûm foliorum VIII,138
Rubrum mare I,203.II,8,158,159
ruinæ hominibus disciplinæ sunt I,207

S

SABACVS rex Æthiopum II,137,152
Ægyptum subigit *ibid.*
eius acta in Ægypto II,137,138
viso in somnis Ægyptum relinquit II,139
Sabyllus Gelous VII,154
Sacæ populus III,93
Sacas omnes Scythas Persæ vocant VII,63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura,& dux VII,64
sacerdotes Ægyptiorum II,37
sactum Panionium I,143
sacra Triopii Apollinis *ib.*
sacra Cabirorum à Pelasgis sumpta II,51
Sadyattes Ardyis fil.rex Lydiæ I,15,18
Sagartii, Persarum genus I.125. III,23. VII,84
eorum tributum III,93
sagitta ad cœlũ excussa à Dario III, 105
Sais vrbs Ægypti II,28,59,104,170
Saitanorum regum sepultura II,169
Saitana plaga II,165
Saiticum ostium Nili II,17
sal sua sponte crescens IV,53
salis colles vbi IV,181,182,183
salinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II,89
Sala vrbs Samothraciæ VII,59
Salamis Athenienſium refugium VIII,56
Salamini H,28
Samothraciæ populus Pelasgi II,51
Samothracum mari VII,108
Samothraces saculatores VIII,90
Samius & Samiorum lingua I,142
Samii exercitionis per Darium causa III,139
Samius Syloſonti traditur III,147
Samiorum Æschrionia tribus III,26
Samiorum crater IV,152
Samii Zancleam occupant VI,23
Samiorum apaturia H,9
Samiorum tria miranda III,90
Samyris sapiens VI,127
San Dorum I,139
eà littera Persarum nomina terminãtur I,139
Sana vrbs VII,22,122
Sanacharibus rex Arabum & Assyriorũ Ægyptum inuadit II,141
fugatur *ibidem*
sandalium Persei II,91
Sandanis Lydus I,71
Sandoces Thaumasii f.cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII,194
Sapæi Thraciæ populus VII,110
sapientes non esse potentes,acerbum IX,16
Sappho poetria II,135
Sarangæi populus III,93,117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII,67
Sardanapalus rex Nini II,150
eius thesaurus *ibidem*
Sardena mons H,9
Sardis à Cimmeriis captæ I,15
Sardis vna parte saltem expugnabiles & eorum expugnatio I,84
captæ & conflagratæ ab Ionibus V,101,105
Sardium reges Heraclidæ I,7
Sardium primus rex Argon I,7 Meles I,86
Sardius Leo circumlatus vbi I,86
Sardium expugnatio in tertium annũ dilata à deo I,91
Sardonium linum II,105
Sardonium mare I,166
Sarga vrbs VII,112
Sarpedon & Minos EVropæ filii I,173
Saspires populus III,94
eorum armatura VII,79
Sataspes Achæmenides IV,43
crucifixus IV,43
Satræ Thraciæ populus VIII,110,111
satrapiæ Persarum I, 192. III, 89, 90, &c.
Sattagydæ populus III,91
Saulius rex Scytharum IV,76
interficit patruelem Anacharsin IV,76,77
Sauromatæ Amazonibus miscentur IV,110,113,114
solœcisſiant lingua Scythica IV,117
eorum vxores & comugia IV,116,117
Scæus pugil V,60
Scamander fluuius V,65
eius aqua exercitui Xerxis defecit VII,42
Scamandronymus pater Charaxi II,135
scepta gerendi ratio apud Babylonios I,125
schœnus mensura II,6
Scithus insula VII,176.VIII,7
Sciedrus oppidum VI,21
Scione vrbs in Pallena VII,122
Scriadis Mineruæ templum VIII,94
Scironis via VIII,71
scholæ technum in pueros corruens VI,27
Scolos oppid. IX,15
Scolopoeis IX,96
Scoloti,Scythæ vnde nominati IV,6
Scopades Thessali VI,120
Scopasis rex IV,127
scutum Persis ostẽdisse dicũtur Alcmæonidæ VI.121 & Herodoti de ea re sententia VI,123,124
Scylace vrbs I,57
Scylax Caryandeus IV,44
Scylacis eorundem supplicium V,33
Scyles Ariapithes filius rex Scytharum IV,78
eius mortis IV.80
Scyllis ornator VIII,8
Scytha Pereis filius IV,10
Scytharum ergo IV,5
Scytharum regum origo IV,10
Scythæ nomades pecuarii I,73.IV,19,52.VI.84
Scytharum nomadum seditio I,73. IV,11
Scythæ tracidatum coctumque puerum Cyaxari loco venationis obferunt I,73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Asiam transeunt I,103.IV,12
Cimmerios ex Europa pellunt I,103. IV,11
Mediam occupant I,104
eorum cum Medis ad Caucasum cõgressio *ib.*
fusis Medis Asia potiuntur I,105
Vraniæ Veneris templũ depeculantur: vnde femineo morbo corripiũtur I,105
à Medis inebriati, quum Asiam aliquandiu obtinuissent, occidũtur I,106
à Sesostre subacti II,103,111
Scytharum serui cur oculis orbẽtur IV,2
Scytharum ratio emulgendi lactis *ib.*
Scythæ Avchatæ IV,6
Scythæ aratores IV,18,19,53.54
Scythæ regii IV.57
Scytharum mores IV,46 &c.
dii IV,59
iusiurandum IV.68
eorũ mos in cædendis victimis IV,60
in hostes sæuitia IV,62,64
mos meundi fœderis IV,70
Scyth.regum sepultura IV,71,72
à Scyle Scytharum defectio IV,80
Scythæ suorum institutorum obseruantissimi IV,76,80
Scythis eorumque equis asinorum & mulorum vox insueta IV,129
Scyth.munera ad Darium IV,130
Scyth.intemperantia VI,84
Scythæ Persis Sacæ appellati VII,63
Scythia vetus vbi IV,99
Scythiæ duæ partes *ib.*
Scythiæ flumina IV,47
Scythia lignorum inops IV,61
Scythicæ grues vbi bybernent II,22
Scythicum gramen IV,58
Scythicus exercitus contra Mediam VII.10
Scythis Zanclæorum regis fortuna & laus VI,23,24
Scythes Cadmi pater VII,163
Sebennitana plaga II,166
Sebennyticum ostium Nili II,17
Seldomus Pigris pater VII,98
Selinusii pop. V,46
Selymbria oppidum VII,33
semen Indicum quale III,100
Semiramis Babyl.regina I,184
eius egregia monumenta *ib.*
senectæ maximus honos apud Ægyptios II,80
senes vbi mactentur III.99
Sepias litus VII,183,188
sepulcrum Alyattis apud Lydos I,93
sepulcra Babyloniorum I,198
sepulcra vitrea III,24
sepulcrum Helles filiæ Athamantis VII,58
Serbonis lacus II,6.III,5
Seriphi populus VIII,46
Sermyla Græca vrbs VII,122
serpentum sacrorum descriptio II,74
serpentũ sepultura in Iouis templo *ib.*
serpentes cornuti IV,192
serpentes alati II,75,76
serpentum alatorum generatio IV, 108, 109 thuriferas arbores obseruantes III,107
serpentum vis apud Neuros IV,105
serpentibus vescentes IV,183
serpens arcis Athenarum custos VIII, 41
Serrium promontorium VII,59
serui Scytharum cur oculis priuẽtur IV, 2
serui boni interdum hominibus malis,& contra VIII,68
seruorum bellum VI,83
sesami Babylonici proceritas I,193
Sesostris rex Ægypti II,102,&c.
quas gentes subegerit II,103
eius cippi & inscriptiones & monumenta II,106
Sestus vrbs IV,142.VII,33
à Græcis obsidetur IX,113 &c.
Sethon Ægypti rex, Vulcani sacerdos II, 141
eius mira victoria de Assyriis *ibidem*
eius statua *ibidem*
Sicas Cybernisci pater VII,98
Sicania,nunc Sicilia dicta VII,170
Sicyon V,67
Sicyoniarum tribuum nomina V, 68
Sicyoniis & Ægyptiis irrogata multa ab Argiuis VI,92
Sidon Græca vrbs II,117.III,136
Sidonia nauis Xerxis VII, 28
Sigeum & eius occupatio V,65,94
Sigeum Troicum IV,38
signa litterâ Persarum nomina terminantur I,139
Signæ populus vbi V,9
signarum appellatio quid apud alios notet V,10
Silenus vbinam captus fuerit VIII, 138
Sileni Marsyæ pellis in vtrem formata vbi suspensa VII,26
sillicypria eorumque fructus II,94
Silphium vbi IV,170,192
simiarum comestores IV,194
simiarum vbi maxima vis *ib.*
Simonides Ceus V,102
Simonides Leoprepis f.& eius epigrammata VII.228
simulacrum pistricis Crœsi I,51
simulacra ab Ægyptiis primum diis consecrata II,4
simulacrum Iouis arietina facie II,45
Panis II,46 ætatis & hyemis II, 121
simulacrum ex pelui factum ab Amasi & cur II,172
simulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas II,181
simulacra Mineruæ lapidea duo II, 182
simulacrum Isidis bubulis praditum cornibus II,41
simulacrum Mercurii porrectum verentrum habens II,51
simulacrum Dani lapideum III,88
simulacrũ Vulcani Pataicis simile III, 37
simulacra soli Marti faciunt Scythæ IV,59
simulacra ex oleis, Damiæ & AVxesię V,82
Sindus vrbs VII,123
Singus vrbs VII,122
Sinope vrbs I,76.II,34.IV,12
sinus Arabici maris descriptio II,11
Sipia,locus VI,77
Siphnus insula locupletissima III, 57 multata a Samiis III,58
Siphnii quas naues Salaminem miserint VIII,46
Siris Italiæ VIII,62
Siromitres OEbazi f.Paticaniorum dux VII,68
eius filius Masistius VII,79
Sitonus Mapenis pater VII,98
Sisamaces dux VI,121
Sisamnes Hydarnis fil. Ariorũ dux VII, 65
Sisamnes Otanis pater iniuste iudicans mira pœna à Cambyse affectus V,25
sisyra genus penulæ VII,67
Sitalces Thracum rex IV.80.VII,137
Sithonia regio VII,122
Siuph vrbs Ægypti II,172
smaragdus Polycratis III,41
Smerdis Cambysis fr. III,30
eius à fratre perpetrata cædes *ib.*
occisum à se Cambyses luget III, 65
Smerdis fictitius regno potitur III,65
ex auribus amputatis agnoscitur III, 69
occiditur III,78
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII,82,121
Smila oppidum VII,123
Smindyrides Sybarita vnus ex procis filiæ Clisthenis VI,127
Smyrnæ origines I,16
à Gyge oppugnata I,14
ab Alyatte capitur I,16
à Colophoniis condita *ib.*
vti ab Ionibus dirempta I,149
Smyrna Theseï vxor H,2
Smyrna Æoliæ ciuitas condita eaque celeberrimum emporium H,5
vt amissa ab Æolibus I,149
sobolis procreandæ præmia apud Persas I,136
Sogdi populus III,93
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,66
Sol Massagetarum deus I, 212 soli Massagetæ equos immolant I,216 sol auctor exundationis Nili II,25
solis insoliti ortus, quos referunt Ægyptii II,142
solis mensa vbi III,18
solis fons IV,181
solem execrantes IV,184
solis eclipsis Xerxe mouente exercitũ contra Græcos VII,37
sol Græcorum deus *ib.*
sol pro mercede redditus VIII,117
sol obscuratus IX,10
solis sacræ oues vbi IX,91
Soli vrbs & eius obsessio. V,115
Solon legislator Athen. I,29
eius peregrinatio in Ægyptum I,30
vetibus celebrat Philocyprum V,113
eius cum Crœso de beatitudine colloquium I,29,31,32,33
Solonis lex Athen.data II,177
Soloeis promontorium II,32.IV,43
Solymi olim Milyæ dicti I.173
somnium filiæ Polycratis III,124
Hipparchi V.56
Sophanes Eutychidis f. Decelensis VI, 92.IX,72
eius ancora & præclara facinora IX, 73,74
sophistarum totius Græciæ peregrinatio I,29
sororem Cambyses ducit, occidit,& aliã superinducit II,41,32
Soſiclis Corinthi de restituendo Hippiæ oratio V,92
Sosimenes Panætii pater VIII,82
Softratus Laodamantis fil. IV,152
Spaco Medis canis appellatur I,110
Spargapises Tomyridis f. à Cyro capitur I,211
seipsum interimit I,213
Spargapithes Agathyrsorum rex IV,76 78
Sparta vrbs Lacedæmonis VII,234
Spartiatarum institutà quo I,65
Spartiatæ Lycurgum delubrum ædificato colunt I,66
Spartiatarum cum Argiuis de Thyrea agro contentio I,82
Spartiatarum regum dignatio & iura VI,55 &c.
eorum senatus VI,75
de regibus V,75
Spart.cædes ad Thermopylas VII,224
eorumque epigrammata VII,228
spasmi remedia IV,187
spathæ palmarum VII,69
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII,198,228
Sperthies Aneristi f. cum Bule se offert ad placandam iram Talthybii,eorumque acta VII,134, 135,136, 137
Sphendaleæ opp. IX,15
spina Ægypti & eius gummi II,96
sponsa vbi dotem concubitu quærat IV, 172
squamosus pisces Ægypt.sacer II,72
stadium,passus,cubitus,pes II,149
Stagirus Græca vrbs VII,115
stathmi regii quid V,52
Stesagoras Cimonis pater VI,103
Stesagoræ cædes VI.38
Stesenor Curii tyrannus V,113
Stesileus Thrasylei fil. VI,114
Stentoris lacus VII,58
Strattis Chiorum tyrannus IV,138.VIII, 132
strobilos,pini fructus H,20
Struchates populus Mediæ I,101
struthi subterranei IV, 192. IV, 175, 192
Strymon fluuius I,64.V,13.VII,113
Strymonii prius,qui Thraces VII,75

Stryma Thasiorum vrbs VII,108.109
Stymphalius lacus VI,76
styracis vsus ad thus legendum III,107
Styreenses gens Dryopica VIII,46
Styx & eius aqua VI,74
sua quenque inspicere debere I,8
Suadelæ numen VIII,111
subulci apud Ægyptios profani II,47
successionis ius apud Spartiatas VII.3
Suniacum iugum IV,99
sus animal spurcũ apud Ægyptios II,47
sus hostia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
sues apud Scythas IV,63
sue abstinent Ægyptii II,47.IV,186
Susa oppidum I,188.V.49,52
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Gelonem VII,153,159
Sybaris vrbs capitur V,44.VI,21
Sybaritanum bellum V 45
Syene vrbs Thebaidos II,28
Syennesis Cilicum rex I,74.V,118
Syennesis Cilix dux in classe Xerxiana VII,98
Sylcos campus VII,115
Syloson Polycratis fr. Æaci fil. III,39 139,140 *&c.*149
Syloes promontorium IV,43
Symanum mare vbi I,174
Syrgis fluuius in Mæotidẽ influit IV.123
Syri, Græcis Cappadoces I,6,72. III,90
Syrorum prædia Crœsus deuastat, eosque exterminat I,76
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII,72 89
Syrii Græcis, qui barbaris Assyrii VII, 63
Syria Ægypto contermina II.116
Syria Palæstina III,91.VII,89
Syropæones in Asiam abducti V,15

T

Tabella totius orbis tabellionum Persarũ cursus & modus VIII,98
Tabiti Scythis Vesta IV,59
Tachompso insula II.29
Tænarus locus VII.168
talentum Babylonicum III,89
Talthybii ira in Lacedęmonios VI,134, 137
Talthybii templum apud Spartiatas VII. 134
Thalthybius Agamemnonis præco VII, 134
Thalthybiadarum honos apud Spart. VI,134
Tanagrã interfluit Thermodon IX. 42
Tanagræi Thebanorum vicini V,79
Tanagricus tractus V,57
Tanais fluuius IV,20,123
Tanitana plaga II,166
Tarentum vrbs III,138.IV.99
Tarentini III,138
eorum maxima cædes VII,170
Targitaus & eius tres filii IV,5
Tartessus emporium nobile IV,152
Tartessum Phocenses occupant I,163
Tartessiorum rex Arganthonius *ib.*
Tauchira oppidum IV.171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt IV.103
eorum mons *ibid.*
Taurica gens IV,99,103
Taurici montes IV,3
Taurica regio IV,99
Taxacis Scythiæ rex IV,120
Teatus fluuius, & eius medica vis V,90
eius fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
eippus ei à Dario erectus IV,91
Teaspes Persa VII,79.IX,75
Tegea Arcadum VI,105.VI[illegible]70
Tegeates I,65
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellũ infertur I,66
Teos oppidum I,142. II,178
capta ab Harpago I,168
Teus a Græcis in Ægypto condita II,178
Teii demigrant in Thraciam capta sua vrbe, & Abdera condunt I,68
Telamon heros VIII,64
Telesearchus II,142
Teleion Persis Tycta, id est, cœna IX,111
Teleclus fil. Archelai VI,204
Telines & eius gesta VII,155
Tellias vaticinus VIII,27
Telli Athenicolis historia I,30
tellus eadem non fert omnia I,32
Tellus Scytharũ dea, & Apia Scythis dicitur IV,59
Telmisses coniectores I,78
Telus insula VII,153
Telys Sybaritarum rex .V,44
Temenidæ fratres VIII,137,138
Tempe locus vbi VII,173
Tenedus I,151
capta a Persis VI,31
Tenus Æoliæ ciuitas I,149.VI.97
Terillus, Crinippi fil. Himeræ tyrannus VII.165
Termilæ vocantur Milyæ I.173
terram & aquã poscere IV, 126.V,18
terræ diuisio tripartita II,16
terræ motus tanquam prodigium in Scythia IV,28
tesserarum ludi inuentores I,94
tethrippotrophus VI,35
Tethronium oppidum VIII,33
Tetramnestus Sidonius VII,98
Teucri VII,43
Teuthrania II,10
Teus ciu. II,178
Thales Milesius defectionem solaris luminis Ionibus prædixit I,74
eius inuentum in traducendo per fluuium Crœsi exercitu I,75
consilium Ionibus datum I,170
eius de incremento Nili sententia inuitur II,20
Thamanæi populus II,93
Thamimasades Neptunus apud Scythas IV,59
Thannyra Inari Lybiis filius III,15
Thasus & eius conditores II, 44.VI.47
Thasii subacti à Dario VI,44
muros diruere iussi VI,38
Thasia metalla VI,46,47
Thaumasius Sandocis pater VII,194
Theasides Spartiata VI,87
Thebæ Ægyptiæ II,3
ibi pluuiam decidisse, maximum miraculum II,10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II,15
Thebani Iouis fanum I,182
Thebanis arietes sacrosancti II,42
Thebana plaga II,166
Thebanis stigmata inuruntur regia VII, 233
Thebani à Græcis obsidentur IX,85
Thebani eligunt Amphiaraum auxiliatorem VIII,134
Thebe, Asopi filia V,80
Themistocles Neoclis f. VII,143,173
corrumpit duces, vt maneant VIII,5
eius strategema VIII 22
litteræ ad Ionas lapidi incisæ VIII,22
cum Aristide simultas VIII,79
vafrities, exactio, auaritia VIII,75,112
omnium Græcorum prudentiss. VIII, 110
secundas retulisse iudicatur è prælio nauali contra Persas VIII, 23
vt honoratus Spartæ VIII,124
responsum liuido cuidam datũ VIII, 125
Themiseyra IV,86
Themison Theræus IV,154
Theocydes pater Dicæi VII,65
Theogoniæ cantus in sacrificiis Persarũ I,132
Theomestor Androdamantis fil. VIII,85. IX,89
Theophaniæ festum I,51
Theopompus rex Spart. VIII,131
Thera insula quondam Callista IV,147 à conditore Thera vocata IV,148
septem annos pluuiã nõ sentit IV,151
Theræorum colonia IV,156
Therambus in Pallena vrbs VII,122
Therapne locus VI,61
Theres Autesionis f. Cadmeus genere IV,147,148
Therma vrbs VII,122,127
Thermeus sinus VII,123
Thermodon flu. II,104.IV,86.IX.2[illegible],42
Thermopylarum mons VII,176,219 ad eas prœlium Lacedæmoniorum & Persarum VII,223 *&c.*
Theron Acragantinorum monarchus VII,165
Thersander Theræ auus & Autesionis IV,147.VI,52
Theseus Thessalus cõditor Smyrnæ H,2
Thesmophoria sacra II,171
Thespia vrbs incenditur VIII,50
Thespienses V,79
Thesproti populus V,92.7.VIII.47
Thessalæ descriptio VII,128,129 equę ibi omnium optimæ VII,196
Thessalus socius Doriei V,46
Thestus fons IV,159
Thestorides litterarum professor H,15 eius perfida erga Homerum H,16 quę illi non bene semper vertit H,24
Thmuitica plaga II,166
Thetidi sacrificant magi VII,191
thoës in Libya IV,191
Thomanii populus III,117
Thonis præfectus Canobici ostii II,114
thoraces picturati Amasis regis III,47
Thorax Larissæus IX,57
Thorica tribus IV,99
Thraces à Crœso subacti I.28
a Sesostre subiugantur II,103
populus Asiæ III 90
cannabe vestiuntur IV,74
aduersus tonitrua sagittas excutiunt IV,94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII, 75
Xerxis socii VII,185
Iouis sacrum currum cum equis abegerunt VIII,115
Thracum sepulturæ quales V,8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII,75,76
Thracia tellus descripta IV,99
Thracia gens eiusque mores V,3 *&c.*
Thraciæ muri VI.33
Thrasybuli Milesiorum tyranni commẽtum I,21,22. aliud V,92
Thrasydius Alcmades IX.57
Thrasyleus Stesilei[illegible] VI,114
Thrasycles Lampo[illegible]pater IX,89
Thriasius campus VIII,65.IX,7
Thrixæ oppidum IV,148
thus vbi & quomodo colligatur III,107
Thyiæ Cephisi filiæ fanum VII,178
Thyni à Crœso subacti I.28
Thyrea ager & de eo cõtentio I,82.III,59
Thyssagetæ populus IV 22
Thysus vrbs VII,22
Tiarantus fl. Scythiæ IV,48
Tibareni populus III,94
eorũ in Xerx. exercitu armatura VII,78
Tibesis fl. Scythiæ IV,49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII,62
eius generosa sententia VIII,26
Tigranis ducis species & statura IX,95
Tigris fluuius in rubrum mare infunditur I,189.V,21
Tigres tres & eorum ortus V,52
Tigris ostium VI,20
tilones pisces V,16
Time-

Timarete antistes Dodonæa II,94
Timegenides Theban. IX,85
Timesius Clazomenius I,168
Timnes Spargapithis tutor IV.76
Timo sacrifica, Patria genere VI, 134,135
Timon Androbuli fil. VII,141
Timodemus Aphidnęus VIII.125
Timogenides Thebanus IX,37
Timonax Timagoræ filius VII,98
Timoxenus Scionæorũ imper. VIII,128
Tiryns VI,77,83.VII,137
Tirynthia regio VI,76
Tisamenus Græcorum aruspex IX,32
Tisamenus Spart. IV,147.VI,52
Tisander Hippocolidis pater VI,127,129
Tisias Lysagoræ pater VI,133
Titacus Aphidnæus IX,72
Tithæus Datis filius VII,88
Titormus Ætolus frater Malis VI,127
Tmolus fluuius & mons I,84,93. V, 101
Tmolus fluuius auri ramenta profert I,93
Tomyris Massagetarum regina à Cyro bello petitur I,205,*&c.*
eius magnanimitas I,212
Cyri caput cruori immergit I,214
tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII,42
Torona Græca vrbs VII,22,122
Trachea Chersonesus IV,99
Trachiniæ petræ VII,198
Trachis vrbs VII,199
Traspies Scythæ IV,6
Trausi populus Thraciæ V,4
Trauus fl. VII,109
Tria capita, seu capita quercus, locus sic dictus IX.38
Trintatæchmes Persa dux VII,82
Triopii Apollinis sacrum atq; certamen I,144
Triopium Cnidiorum regio I,174,38
Tritæenses Achæorum pater I,145
Tritæchmes Artabazi filius I,192
Triballica planities IV,49
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos IV,128
Triteæ oppid. VIII,33
Triton. fl. & Tritonis palus IV,178,191
Trophonium oraculum VIII,134
tutelaris Mineruæ templum apud Chios I,160
Tychius coriarius, Homeri hospes H,9 ab Homero celebratur H,26
Tycta, Persice cœnę regalis nomẽ IX,111
Tymnes Histiæi pater V.37.VII,98 vbi occultatus III,5
Typhon III,5
tyrannis lubrica res III,53
tyrannidis incommoda V,92
tyrannorum mores III,80
Tyres Scytha IV,80
Tyres fl. IV,11,47,51,53,82
Tyreus Sitalcis pater VII,137
Tyritæ, Græci IV,51
Tyrus quando extructa II,44
Tyriorum castra, locus II,112
Tyrodiza Porinthiorũ VII,25
Tyrrhenus Atyis f. co[illegible]as in Tyrrheniam ducit I,94
Tyrrheni Phocenses oppugnant I, 163
Tyrrhenia seu Thuscia I,49
Tyrrheniã Phocenses occupant I,163

V

Vaccæ Isidi sacræ II,41
vaccinam non gustantes IV,186
vaticini Scytharum IV,67
Veneris Vraniæ templum à Scythis compilatum I,105
Veneris fanum apud Cyprum *ibid.*
templum apud Cythera *ibid*
Mylitta Assyriis dicta, Arabibus Alitta. Persis Metra I.131
Veneris templum apud Atarbechin II.41
Veneris hospitę ædes II,112
Scytharum dea & ab iisdem Artimpasa dicta IV,59
venti etesiæ non sunt caussa exundationis Nili II,20
ventorum ara in Thyia VII,178
verua quina Aeolum H,37
Vesta Scytharum dea IV,59
vestes lanęæ vbi profanæ II,81
vicinos Medi & Persæ colunt I 134
victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV 60
vinum ex hordeo apud Ægyptios II.77
viperarum generatio curiosa III, 108.109
virginum auctio apud Babylonios I,196
virgines vbi deuirginentur à rege IV, 168
virginum anniuersarius conflictus IV, 180
vitæ humanæ breuitas & calamitas VII, 46
viuos defodere Persis in vsu VII,114
Vlysses H,7,26
Vmbri pop. I,94.IV,49
vocalissimus Ægyptius IV.141
Vrbana Minerua V,82
vrbium Græciæ incrementa decrementaque I,5
vrbes à Dario in Scythia conditæ IV,124
Veraniæ Veneris fanũ vetustissimũ I, 105
eius templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Persas sacrificia I,131
Vrania Venus Alilat Arabibus dicta III,8
vrina hirci spasmi remedium IV.187
vrsorum ac luporum sepultura II,67
Vrotalt Arabibus Dionysus III 8
Vtii populus III, 93 & eorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Vulcani sacerdotes II,3
maximum templum Memphi II,99
vestibula II.101
Vulcani colossus II,176.& fax VII,88
Vulcani templum & statua III 37
vulpanseres Ægyptiis sacri II,72
vxor Candaulis Gygi nuda visa I,9
vxorem mactatio ad mariti funus V.5
vxores Athenienses raptæ VII,138

X

Xanthius campus VI,
Xanthii populus I,176
Xanthippus Ariphronis f. VI.131,136. VII,32.VIII,131
Xanthippus dux Athenienſium cruci figit Artayctẽ IX,119
Xanthus Samius I.54
Xenagoras Praxilai f. Halicarnass. IX, 106
xeni, hostes IX,51
Xerxes Darii filius I,183
Xerxis genealogia VII.11
Xerxes quid Græcis significet VI,98
rex Persarum declaratur VII,3
cur bellum Græcis intulerit VII,6,7
copiæ Xerxis maximæ VII,20
Xerxes Hellesponto compedes iniicit VII.35
Xerxis crudelitas VII,39.IX,111
Xerxis dona in Hellespontum collata VII,54
Xerxis exercitus in Europã traiectus VII.56
Xerxi quæ ostenta oblata sint VII.57
Xerxes exercitum suum lustrat VII, 59
eius copiarum catalogus & numerus VII,60,61,62 *&c.*84.*&c.*
Xerxis duces qui fuerint VII,82,98
Xexis magnanimitas VII,136
confidentia VII,146
Xerxiana classis VII,184
Xerxis formæ dignitas *ibid.*
Xerxi naues quadringentæ submersæ VII.190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII, 24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII,109
eius copias fames & pestis extinguit VIII, 115
eius reditus in Asiam VIII, 117, *&c.*
Xerxis amores IX, 107. & *passim plurima de eo toto libro* VII,& VIII
Xuthus Ionis pater VII.94
xystum aureum Amphiarao donatum I, 52

Z

Zabeces, Libyes IV,193
Zacynthus VI,70
Zacynthii pop. III, 59. VI,70
Zancla, nunc Messana dicta VII.163
pulcherr. vrbs VI,25
Zanclęi populus VI,22
proditi ab Hippocrate VI,22
Zamolxis dæmon eiusque cultus IV,19 95 *vbi* alia de ea
Zegeries, muriũ genus in Libya IV,192
Zeuxidamus Leutychidis f. VI,71
Zira amiculi genus VII,59
Zona vrbs Samothraciæ VII,59
Zopyrus se mutilat III.154
eius ad Babylonios ficta fuga III,156
Babylonici exercitus dux declaratur III,157
eius præstantia III, 160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataspe IV.43
Zopyrus Megabyzi fil. III,160
Zopyrus a rege deficit & Athenas fugit III,160
Zoster locus VIII,107
Zygantes Libyes IV,194
similarum comestores *ibid.*

FINIS.

Lectori Benevolo.

In testimoniis veterum de Herodoto p. 39. Photij Latina interpretatio est A. Schotti: Marcellini verborum, ni fallor, Casauboni. Diodori, Rhodomani. In Latina interp. Herodoti pag. 18. v. 21. scribe Alyattæ. *28, 33. dele* extrinsecus *41. v. pen. scr.* reddere *44. ad v. 44. in ora adpone numerum capitis CIV. 56. v. 13. post* Persis *potius interpungendum, non post* annos *quod sequitur. 57. v. 42.* ἡκιστα δὲ *cum v. sequenti omissa ab interprete. Stephani versio sequitur extrema pagina sequenti 58. 78, 7 scr.* portulæ *76, 25.* aggeres *78, 17* pecuaria *84, 35 est* sexaginta. *Græcus tamen textus vult* quadraginta. *Sed nostra emendemus vitia. 87, 11. scr.* Cyrus in somnis *89, 2* interminata *21,* Græci *107. 41.* Ægyptum *116, 7.* hirudinibus *126, 13. videtur pro* ea *reponendum* eo. *scilicet stagno. 134, 28 scr.* autem *143. v. pen. extrema pag. absque dubio scribendum* septum *licet* septem *vtraque editio H. Stephani habeat.* αἱμασιή. *145, v. 8. numerum ad oram emenda ita CXLIII. v. 32, scr.* imagines *156. ad versus quinti oram repone numerum capitis CLXX. qui paullo inferius. v. 10. interp.* mille & viginti *male.* δισμύριαι *enim* viginti mille. *sed iterum me moror in aliis. alias pag seq. 159. v. 8.* Ἑλλήνιον, Hellenium, *seruato nomine Græco verterem potius, quam* Græcum. *161. v. antep. dele capitis notam in margine, & adpone initio sequ. pag. 162. 169. 36. numerum 2 ante* dat, *repone ante* quando, *quod statim sequitur. 173 extr. pag. v. 4. a fine* ὅσον *177, v. pen.* tantopere *180, v. 10 dele* quem *illud quod post* rem. *207, 11,* Hyrcanorum *215, 18* ad mare dimisit *216 extr. pag.* vir amiculi *222, 29 dele numerum 2 ante* Persas *& v. 39 pro numero 5, corige 4 230, v. 3 à fin scr.* emporio *232, 38. pro 2 emenda 3. 229, 5.* Borysth. *239, v. 3. pro 5, repone 6. & v. 44 pro 6, scribe 7, 246 caput LXX. paullo inferius colloca ad versum qui incipit* lęsis *249, 8* Saulii *260 v. 7. ante* quorum *pone numerum 1, spectantem ad interpretationem diuersam in extr. pag. 296, 5.* autem *558, 9* Heidelbergæ *644 ad oram Græci contextus versus 10, pone numerum 5. Vlterius per operas non licet. Tu aliis, si quæ reppereris, ignosce, quod te rogamus. Vale.*

Series & ordo Chartarum.

(:) ternio
b c d e f g duerniones, h vnica charta
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn terniones omnes
α β γ δ ε ζ vnicæ chartæ, exceptis α & ζ quæ sunt duerniones.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA